Kóka Ferenc fotó
1021

Kóka Ferenc: Tájgeometria (Fotók: Rudas István)

IV. debreceni országos nyári tárlat

Megnyitó vasárnap délelőtt 11 órakor a Kossuth Lajos Tudományegyetem díszudvarán

Június 30-án, vasárnap délelőtt 11 órakor nyitják meg a debreceni országos nyári tárlatot a Kossuth Lajos Tudományegyetem díszudvarán.

A vidéken, vidéki városokban megrendezett országos jellegű tárlatoknak, így a szegedinek, a pécsinek, a vásárhelyinek, stb., igen nagy szerepük van a tájegység alkotói megismertetésében, de ezen túlmenően országos jellegükből adódó színvonaluknál fogva, a képzőművészet és közönsége közötti kapcsolat kialakításában.

Hasonló szerepet vállal magára Debrecen is, amikor immár negyedízben rendezi meg a nyári tárlatot a Debrecen városi Tanács V. B. művelődési osztálya, a Kiállítási Intézmények, a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja, a Hajdú-Bihar megyei Tanács V. B. művelődésügyi osztálya, a Szakszervezetek Hajdú-Bihar megyei Tanácsa, Képzőművészek Szövetsége Kelet-magyarországi Területi Szervezete.

Szerepel a kiállításon például Bálint Endre, Berki Viola, Bernáth Aurél, Czóbel Béla, Lóránt János, Kóka F[illegible]rmészetesen a h[illegible]aktól ke[illegible]

Miklós, Szabó Iván, a debreceni Váró Márton állítja ki műveit.

A kiállítás anyagának színvonalát előreláthatólag jelentősen emeli az a tény, hogy itt kerülnek bemutatásra két országos pályázatra érkezett művek. A Táblakép '74 és az Új Debrecen születik című pályázatok díjait a megnyitón adják át.

A tárlat június 30-tól július 21-ig, naponta 10-től 18 óráig tekinthető meg.

K LÁSZLÓ: A SZOBRÁSZ

üzemegysége
elvesz raktári
gegyezés sze-
tepércsi út 2.
épírni tudót,
azonnali be-
„Iparvállalat
letőbe.
szabó szak-
méretes sza-
nfekció üze-
ak- és betaní-
telét biztosít-
receni Általá-
i Szövetkezet,

lomával és
si gyakorlat-
kaerőt felve-
et „Lakásépí-
ba kérjük.

MEDICOR MŰVEK

FELVÉTELRE KERES

VILLAMOSTARGONCA VEZETŐT, VILLANYSZERELŐ, GÉPBEÁLLÍTÓ-LAKATOS, FÉNYEZŐ-DUKKÓZÓ SZAKMUNKÁSOKAT, VALAMINT FÉRFI ÉS NŐI BETANÍTOTT MUNKÁSOKAT

Jelentkezés a gyár munkaerő-gazdálkodásán. Hámán Kató út 98. sz.

A DEBRECENI TERVEZŐ VÁLLALAT KERES

GEODÉTA TECHNIKUST

Jelentkezhetnek technikusok, szakközép-iskolát végzettek, érettségivel és földmérő gyakorlattal rendelkezők a vállalat személyzeti osztályán. 4002 DEBRECEN, Wesselényi utca 6. szám

ókat alkalmaznak

llalat termelé-
etemi vagy fő-
10 éves kivite-
lkalmaz. Je-
etrajzzal „Épí-
e a Magyar

vításában jár-
lvesz a Debre-
Ipari Szövet-
net Kossuth u.
ezetőnél.

R
APÁGY
KERES
ított
sokat
ehet
a 113.
lkodási

xat,
at
tazás
g

Gépírni tudó fiatal, érettségizett lányt irodai munkára, munkaügyben jártas dolgozót, asztalost, érettségizett fiatal férfi munkaerőket 3 műszakba segédművezető-gyakornoki munkakörbe, női dolgozókat 3 műszakba felvesz a Szalag- és Zsinórgyár.

Gépi adatfeldolgozáshoz adatrögzítőket alkalmazunk. Jelentkezés személyesen, önéletrajzzal; SZÜV DAK, Nyugati u. 5—7.

Több éves gyakorlattal rendelkező vállalati jogügyi előadót vagy jogtanácsost és egyetemet vagy főiskolát végzett revizort keresünk. Jelentkezéseket „Intézet" jeligére kérjük a kiadóba.

Országos Takarékpénztár Hajdú-Bihar megyei Igazgatósága keres érettségizett, több éves gyakorlattal rendelkező adminisztrátort, gépírót és idegennyelv-tudással rendelkező munkaerőt.

Villanyszerelőket, felvonószerelőt, férfi és női betanított munkásokat felvesz a Bőripari Vállalat, Debrecen, Vágóhíd u. 3.

Önálló munkaügyi előadót, lehetőleg felsőfokú végzettséggel, 5 éves gyakorlattal alkalmazunk. Jelentkezést önéletrajzzal „Bizalom 95 036" jeligére a Magyar Hirdetőbe kérjük leadni.

Hegesztőket, lakatosokat, tűzikovácsokat, magasnyomású, olajtüzelésű kazánhoz kezelői vizsgával rendelkező kazánfűtőket és segédmunkásokat alkalmaz a MÁV [illegible] receni Járműjavító Üzem.

Karbantartó asztalost alkalmaz a Mechwart A. Gépipari Szakközépiskola. Debrecen, Széchenyi u. 58.

Gyakorlattal rendelkező gépkocsivezetőket, gyakorlattal és érettségivel rendelkező adminisztrátort felvesz a Tejipari Szállítási Vállalat Kelet-magyarországi Forgalmi Főnöksége, Debrecen, Vágóhíd u. 10/C.

A Hajdúszoboszlói T[illegible]ba felvesznek egy fő éjje[illegible] szerelőket és segédmu[illegible] lentkezés a Hajdúszob[illegible] gyár gyárvezetőjénél boszló, Szováti út 2.

Álló- és forgóeszköz-leltározásban jártas ellenőrt keresünk. Jelentkezéseket fizetési igény megjelölésével kérjük leadni „Belkereskedelmi Vállalat 95 079" jeligére a Hirdetőbe.

Debreceni Vízművek Vállalat keres azonnali belépéssel öt év feletti gyakorlattal rendelkező autómotorszerelő szakmunkást, továbbá nyári időszakra 16. életévet betöltött fiúkat (fiatalkorúakat). Fizetés megegyezés szerint Jelentkezni lehet: Hatvan u. 12—14., munkaügyi osztály.

A Debreceni Konzervgyár felvételre keres középiskolai végzettséggel nyersáruátvevőket, anyagkönyvelőket, gyors- és gépírókat, portásokat, női és férfi segédmunkásokat, nyugdíjas lakatosokat és öltözőőröket (nyugdíjast). Jelentkezés a vállalat munkaügyi osztályán.

Felveszünk férfi- és női dolgozókat kazánkezelői munkakörbe. A bizonyítvánnyal nem rendelkezők részére tanfolyam elvégzését biztosítjuk. Felveszünk továbbá férfi segédmunkásokat és villamosipari, valamint gépipari szakközépiskolát végzett fiatalokat. Jelentkezni lehet: TITÁSZ V. debreceni üzemigazgatóság, Mikepércsi út 1. sz., személyzeti vezetőnél.

A nádudvari Vörös Csillag Mgtsz szakosított sertéstelepén kezdő agrármérnöki állás betöltésére pályázatot hirdet. Jelentkezés a tsz főállattenyésztőjénél, a központi irodában.

Autószerelőket, mezőgazdasági-gép-szerelőket, villanyszerelőt felveszünk. Vörösmarty Mtsz, Debrecen, Szikgát. 15-191.

PTM Angyalföldi Szövőgyár felvesz: 16. évet betöltött lányokat szö[illegible] és csévélő betanulónak. Betanulási idő alatt 1460 Ft alapbér + pótlékot fizetünk, napi 1 Ft-ért ebédet biztosítunk. Betanulás utáni kereseti lehetőség 2000—2500 Ft. Jelentkezést írásban kérjük az üzemgazdasági osztályra, 1135. Budapest, Fáy u. 81—83.

A Lőrinci Fonó felvételt hirdet 16 éven felüli lányok részére. Betanulási idő 1 hónap. Kereset: 1950—2600 forint betanulá[illegible] Vidéki lányok részére [illegible] nyes ha[illegible]

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Pestmegyei Hirlap

1974 NOV 10

Kóka Ferenc
festőművész

8

Alkotók Pest megyében

1021

Bemutatjuk Kóka Ferencet

A Képzőművészeti Gimnáziumban érettségizett, majd a Képzőművészeti Főiskolán folytatta tanulmányait. Tanára Bernáth Aurél volt. 1963 és 1966 között Derkovits-ösztöndíjban részesült. A diploma elnyerése óta számos hazai és külföldi (Varsó, Párizs, Szófia stb.) kiállításon vett részt. 1972-ben a Munkácsy-díj II. fokozatát kapta. A negyvenéves művész a szentendrei új művésztelepen él és dolgozik.

Főleg figurális képeket fest, de nála ez nem jelenti egyben azt is, mintha az akadémikus látásmódot akarná visszaállítani. Inkább arról van szó, hogy a hagyományokat megőrizve, új látásmódot alakít ki. Nyugtalan, kísérletező alkata ösztönzi arra, hogy keresse a föltedezésekkel járó izgalmakat. Ezek nélkül — úgy tűnik — nem is tudna alkotni, pedig lehetséges, hogy már a rátalálás pillanatában megunta azt, amit kitalált.

Első önálló kiállítása (Kulturális Kapcsolatok Intézete, 1969) alkalmával a vendégkönyvben volt egy ilyen észrevétel: „A festő — sajnos — romantikus, de a világ nem az". Ezt Kóka sem tagadja. Egyik képének — az Éjszakai lovas — már a címében is utal arra, hogy alapvetően romantikus alkotásról van szó. Kétségtelen, hogy színeinek színessége, hangulati elemei a festő romantikus és szürrealista (amennyiben a szürrealizmus a romantikából született) indítású érzelmi megnyilatkozásaira utalnak. Képeit nem előre megtervezve festi. Véletlenül a vászonra csöppent festékfolt is inspirálhatja, hiszen fantáziájától, képzelőerejétől és rendszerező képességétől függ, hogy mi lesz belőle. A színek, a foltok és a vonalak sokfélesége csak kaotikus állapot, „a szem és a lélek kontroll nélküli rögtönzései". Ezek azonban ösztönözhetik a festőt arra, hogy a véletlentől eljusson a törvényszerűig, a kaosztól a rendig, és így rátaláljon az igazságra, a maga igazságára, amely nála az alkotásban nyilvánul meg. Kókának azok a képei — például a Danaidák — a legsikerültebbek, amelyeknél eljut az értelmes összegezéshez.

Szívesen rajzol portrékat és aktokat is, próbára téve szakmai tudását. Ügyel arra is, hogy ne ismételje önmagát, és újrafogalmazza, fölfrissítse látásmódját. Ezért sem lehet — egyelőre — meghatározni, hogy milyen irányba folytatja kísérleteit. Erről ő maga így vélekedik: „Én nem vagyok még realista, csak eltolódtam a realizmus felé. Hogy ebből mi lesz, nem tudom, de nem is akarom tudni. Azt hiszem, a legbiztosabb kontroll a festő számára az, hogy ne ismételje önmagát".

Menyhárt László

KÉT FEJ

ILLUSZTRÁCIÓ

Automatizált betegágy

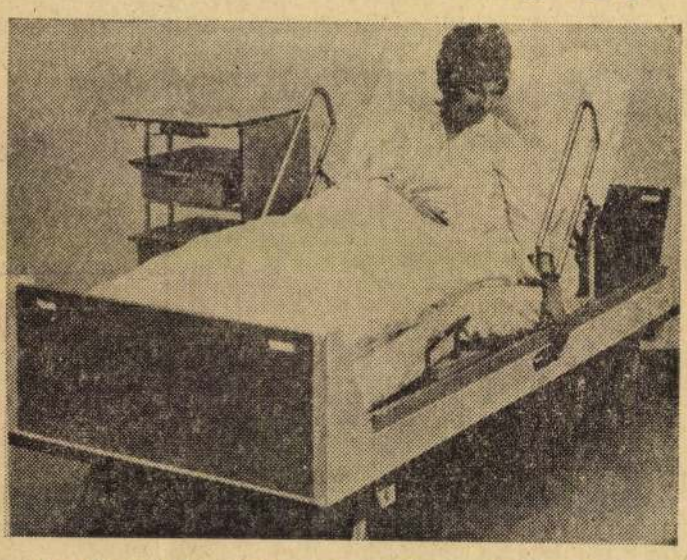

Egy dán cég kórházak és szanatóriumok ápoltjainak nagyobb kényelme érdekében automatikus betegágyat készít. A nyomógombbal irányított szervomotorral hét különböző helyzetbe hozható az ágy fekvőfelülete, illetve fej- és háttámasza. A párna lecsúszását könnyűfémből készült rugós támaszok akadályozzák meg. Az ágyra szerelt kerekek egyébként a beteg kíméletes eljuttatását segítik elő a kórteremből a vizsgálóhelyiségekbe.

Ultrahangos szervvizsgálat

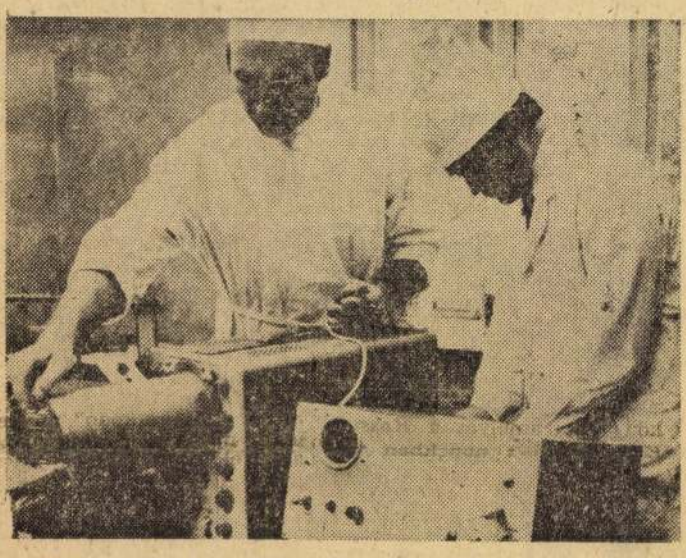

Litván szív- és érsebészeti kutatók újfajta, ultrahanggal működő vizsgálóberendezést szerkesztettek és vettek használatba az átültetett szervek állapotának kíméletes ellenőrzése céljára. A készülékkel való vizsgálat sok tekintetben korszerűbb — de mindenekelőtt veszélytelenebb —, mint a röntgensugarakkal, izotópokkal vagy más módszerrel való ellenőrzés. A sebészeti beavatkozást végző orvos a vizsgálóberendezéssel akár folyamatosan is ellenőrizheti a beültetett szervet, észreveheti rajta a legkisebb elváltozást és a hozzá vezető véredények rendellenességét. A műszer képernyőjéről bármikor fényképfelvételt is készíthet.

a férfiak életkora

világban be-
ob élnek, mint
apasztalhattuk,
en jóval több
k, mint egye-
n a különbség
e ez a szám
az utóbbi idő-
yengébb nem"
nbség a Szov-
nyolc évvel él-
z Egyesült Ál-
hat év a kü-

dolgok derül-
yermekre csu-
gyermek esik.
még mindig
ségben. Ez a
kiegyenlítődik.
érik a 20—25.
inyuk. Ez az
ösen idős kor-
Így *Raymond*
mította, hogy
nekből 2281 a
kort is elért.
ekből viszont

s életmódi *kü-*
s tanulmányo-
állítják, hogy
nódot illetően
szabb az átla-
gy a modern
értékben meg-

nők a beteg-
állóbbak, mint
ermekek és a
élet folyamán
lak.
lágban is túl-

Talán az olasz tudósok járnak legközelebb az igazsághoz, akik szerint a különbség *biológiai okokra* vezethető vissza. A női szervezet könnyebben alkalmazkodik a külső körülményekhez. Német tudósok a világháborúra utalnak, amely több férfit követelt áldozatul, mint nőt. Igenám, csakhogy a nők olyan országokban is tovább élnek, amelyek *nem viseltek háborút.*

Más a helyzet a kevésbé civilizált országokban, és a primitív népeknél, ahol a nők életereje *gyorsan kimerül.* Nehéz munkát végeznek, korán kötnek házasságot, és a túlságosan gyakori szülés *időelőtti öregedést* okoz(náluk. Ráadásul hátrányos társadalmi helyzetben vannak.

Ami a férfiakat illeti, az ő életük *különböző veszélyeknek van kitéve.* A foglalkozási ártalmak, és a foglalkozási betegségek több férfit sújtanak, mint nőt. A férfiak közül különösen elterjedt az alkoholizmus, és egyéb káros szenvedély, amely növeli a különböző betegségekre való hajlamosságot. A mai foglalkozással járó rohanás, tülekedés, a pénz utáni hajsza, az állandó feszültség *megrövidíti* a férfiak életét.

Korunk egyik legelterjedtebb betegségében, a koszorúér-bántalomban sokkal, de sokkal több férfi hal meg, mint nő. Ez talán azzal függ össze, hogy a férfiak a keringési betegségekkel, mindenekelőtt a vérnyomásos betegségekkel, és a koszorúér-bántalmakkal szemben *érzékenyebbek.* Hogy ez miért van így, azt nem tudja senki.

Egyes francia tudósok viszont úgy vélik, hogy a férfiak közül elsősorban azért halnak meg olyan sokan, mert *iszákosak.*

Az emberi élet, hála a modern higiénának, a javuló szociális helyzetnek, és az orvostudomány fejlődésének, *meghosszabbodott.* De hogy a nők miért vannak az élettartam tekintetében *előnyösebb helyzetben,* mint a férfiak, erre a kérdésre a kutatók még *nem adtak* végleges és elfogadható választ.

KÓKA FERENC 1934-ben született Budapesten. 1960-ban végezte el a Képzőművészeti Főiskolát, ahol mestere Bernáth Aurél volt. 1963-ban Derkovits-ösztöndíjban részesült. A diploma elnyerése óta résztvevője minden jelentősebb hazai kiállításnak. Művei magán- és közgyűjteményekben láthatók itthon és külföldön egyaránt.

Fontosabb kollektív kiállításai: 1969 – Sao Paolo-i Biennálé
1970 – Musée Galliere, Párizs
1971 – Dortmund
1972 – Koppenhága

Önálló kiállításai: 1969 – Kulturális Kapcsolatok Intézete, Budapest
1973 – Csók István Galéria, Budapest
1976 – Galerie K am Rudolfplatz, Köln
1978 – Gulácsy Lajos terem, Szeged
1980 – Műcsarnok, Budapest
1981 – Hatvani Galéria, Hatvan
1983 – Miskolci Galéria, Miskolc

Díjai: 1972-ben Munkácsy-díj
1974-ben a Debreceni Nyári Tárlaton elnyerte a Művészeti Alap különdíját és a velejáró Medgyessy emlékplakettet.
1976-ban aranydiplomát kapott a Hatvani Galéria által rendezett II. Tájfestészeti Biennálén.

„Az élet apoteózisa a halál felett – a háború és a fasizmus ellen."
pasztell, 70x90 cm.

A KÉPCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

KÓKA FERENC

MUNKÁCSY-DÍJAS FESTŐMŰVÉSZ
KIÁLLÍTÁSÁNAK ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA
1984. SZEPTEMBER 13-ÁN
CSÜTÖRTÖKÖN DÉLUTÁN 5 ÓRÁRA

MEGNYITJA:

PUSKÁS CSABA

A KISALFÖLD FŐSZERKESZTŐJE

MEGTEKINTHETŐ:
1984. SZEPTEMBER 13–22.

BEMUTATÓTEREM, GYŐR, BAJCSY-ZS. U. 35.

F. k.: Köteles István – 84-1505 GENERALART Dorogi Ny

KÉP CSAR NOK

Kóka Ferenc: Emlékek kertje, 1996
200 X 150 cm, olaj-vászon

A **Vigadó Galéria**
(Budapest V., Vigadó tér 2.)
tisztelettel meghívja Önt
1996. szeptember 5-én 17 órára

KÓKA FERENC
festőművész

TESTEK TÉRBEN
című kiállításának megnyitójára

Megnyitja:
HAULISCH LENKE
művészettörténész

Megtekinthető:
szeptember 5–22-ig hétfő kivételével
naponta 10–18 óráig

A kiállítás létrejöttét támogatták:

Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete
Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány
Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány
Nemzeti Kulturális Alap

MEGHÍVÓ

VIGADÓ GALÉRIA

KŐKA FERENC

1934-ben született Budapesten. Tanulmányait 1960-ban fejezte be a Képzőművészeti Főiskolán (Budapest). Mestere Bernáth Aurél volt. A diploma elnyerése óta résztvevője minden jelentősebb hazai és külföldi kiállításnak. Művei megtalálhatók magán- és közgyűjteményekben, itthon és külföldön egyaránt.

Önálló kiállításai
1969 Kulturális Kapcsolatok Intézete Galériája (Budapest)
1973 Csók István Galéria (Budapest)
1976 Galerie K am Rudolfplatz (Köln)
1978 Gulácsy Lajos terem (Szeged)
1980 Műcsarnok - retrospektív kiállítás (Budapest)
1981 Hatvani Galéria (Hatvan)
1983 Miskolci Galéria - gyűjteményes kiállítás (Miskolc)
1984 Képcsarnok Bemutatóterem (Győr)
1986 Dorttya utcai kiállítóterem (Budapest)
1988 Luttár Galéria (Budapest)

Fontosabb kollektív kiállításai:
1968 Fiatal képzőművészek Stúdiójának kiállítása – Ernst Múzeum (Budapest)
1969 Sao Paoloi Biennálé (Sao Paolo)
1970 „Mai magyar művészet" - Musée Galliere (Párizs)
1971 „100 év a magyar művészetben - Museum am Ostwall (Dortmund)
1986 Nemzetközi Művészeti Vásár (Basel)
1989 Neue Galerie - Sammlung Ludwig (Aachen)

Díjak:
1963-ban elnyeri a Derkovits-ösztöndíjat
1972 Munkácsy-díj
1974-ben a Debreceni Nyári Tárlaton elnyerte a Művészeti Alap különdíját és a velejáró Medgyessy emlékplakettet
1976-ban aranydiplomát kapott a Hatvani Galéria által rendezett II. Tájfestészeti Biennálén
1985 Béketanács Díja

Művészet, 1976, sept.

Kóka Ferenc: Az arszony meg a katona, olaj, 60×80 cm, 1975

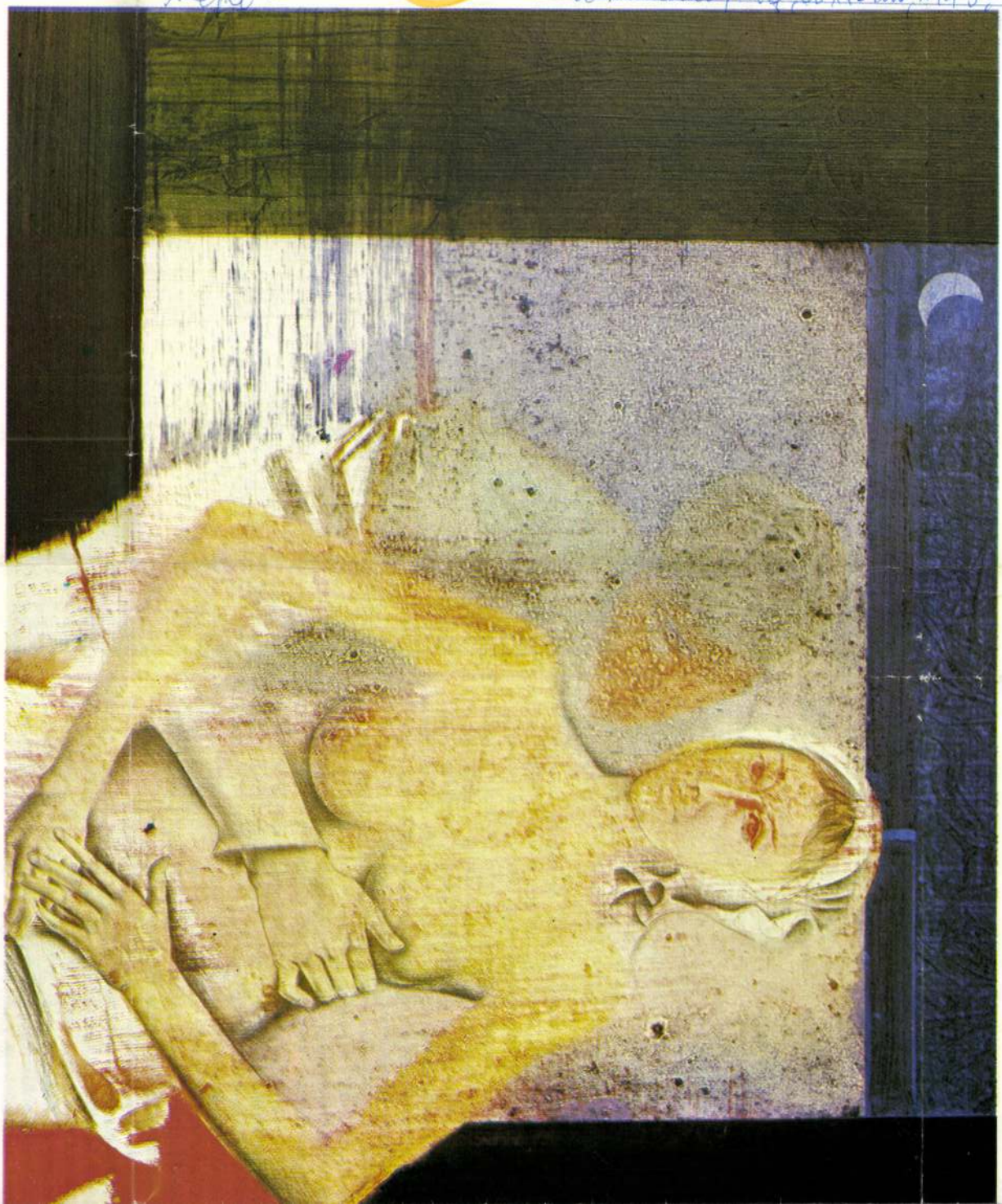

s irányításával elsősorban a közvetlen ók, kritikusok szakmai továbbépülését n, de ez korántsem zárja ki, hogy idő-, tapasztalatokban egyaránt gazdagabb nűhely tevékenységébe. Márcsak azért miféle öncélú nevelő-oktató tevékeny- holmi tanári-tanítványi viszony: e sze- ktíva egy-egy konkrét feladatra közösen

eddig is tudomást szerezhettek a folyó- műelemzések alapján, hiszen ha lehet ő sajátos programról beszélni, az a mű- rra mindvégig figyelő értékelés.
get tenni egy korábban megfogalmazva tten, hogy részben a III. Nemzetközi lva, részben ennek apropójából feldol- i kiállításpolitikával összhangban fóru- öldi kisplasztikának. E kötelezettségünk ul áprilisi számunk műelemzés-együtte- folytatja mostani vállalkozásunk: a leg- nisław Chromy Ókori szekér *című kis-*

sátása előtt engedjenek meg még egy zólag csupán a szabad gondolattársítás – méginkább előképeknek az adott kis- ása során felvetődő gondolat megfogal- onkrét műalkotástól nagyon messzire gondolattársításokra mindenkor maga a ókor vagy még előbb az őskor példáit apcsolata szervesebb és élményszerűb- , nem valamiféle új mítosz-teremtésre vállalkozni, szándékunk csupán *az, hogy lat az emberiség történetének bizonyos télt, ha az egyedekben nem is mindig volt. Mindezzel korántsem az a célunk, a korszakait szembeállítsuk korunk is- sen nem, hogy az előbbi javára ítéletet iuk azonban, hogy a történelem során örülmények közepette egészében már elveszett, vagy látens módon továbbélő b a jövő kultúrájának továbbépítésében a modern technikai civilizáció nem jelent – a természeti környezetet – az emberi, zeti környezetet újra egységes egészként ásában. De éppen ma, a technikai civi- ennek az előbb említett hajdanvolt is- is empirikus élményszerűségükben, de váljanak, s mint ilyenek megváltozott*

DEG GÁBOR

pálcikaszerű embereinek, vagy *Picasso* botszobrocskáinak hatására – a szocialista országok képzőművészetében főleg az 50-es évek végén és a 60-as évek elején elterjedt embertípusra emlékeztet, amelyet főként azok a szobrászok mintáztak előszeretettel, akik a mindenáron való helytállást rendre összetévesztették a *gondolatnélküliséggel.* A sablonos fej már-már a fejetlenséget jelképező méretre zsugorított, és a test is legfeljebb szánalmat képes kiváltani a nézőből. Találóan állapítja meg *Herbert Read* az egyik föltételezhető előképről: „Giacomettit sokszor realista, sőt humanista művésznek tartják, pedig az emberi test nála

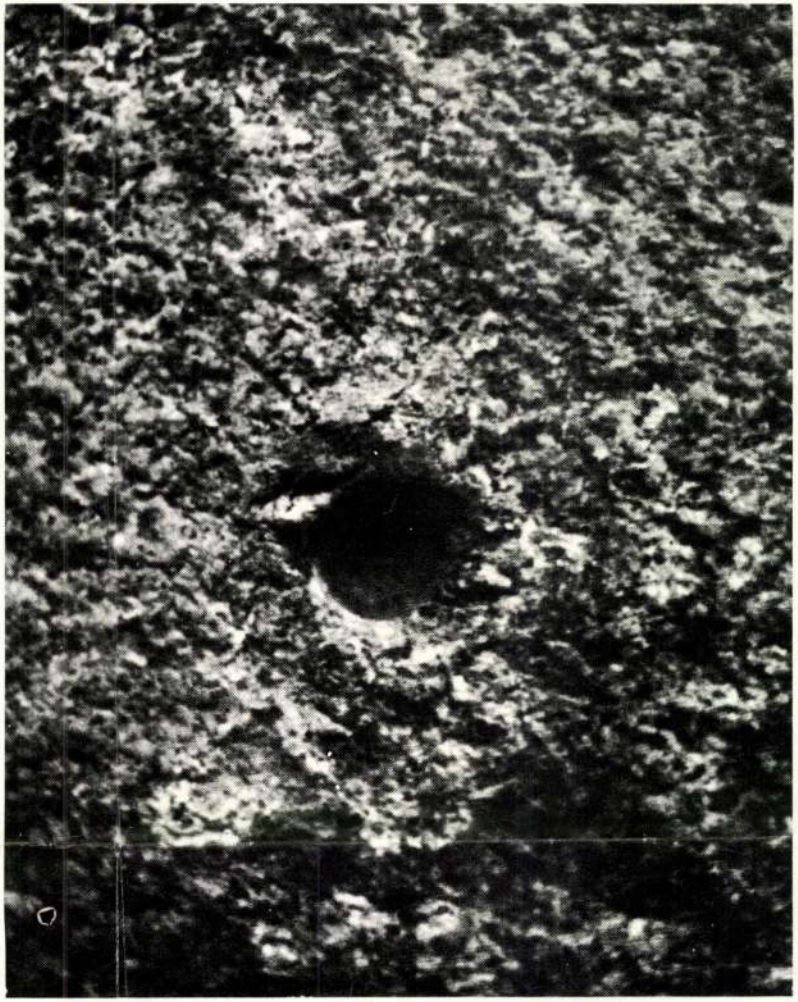

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1967 DEC 16.

1021 Kóka Ferenc

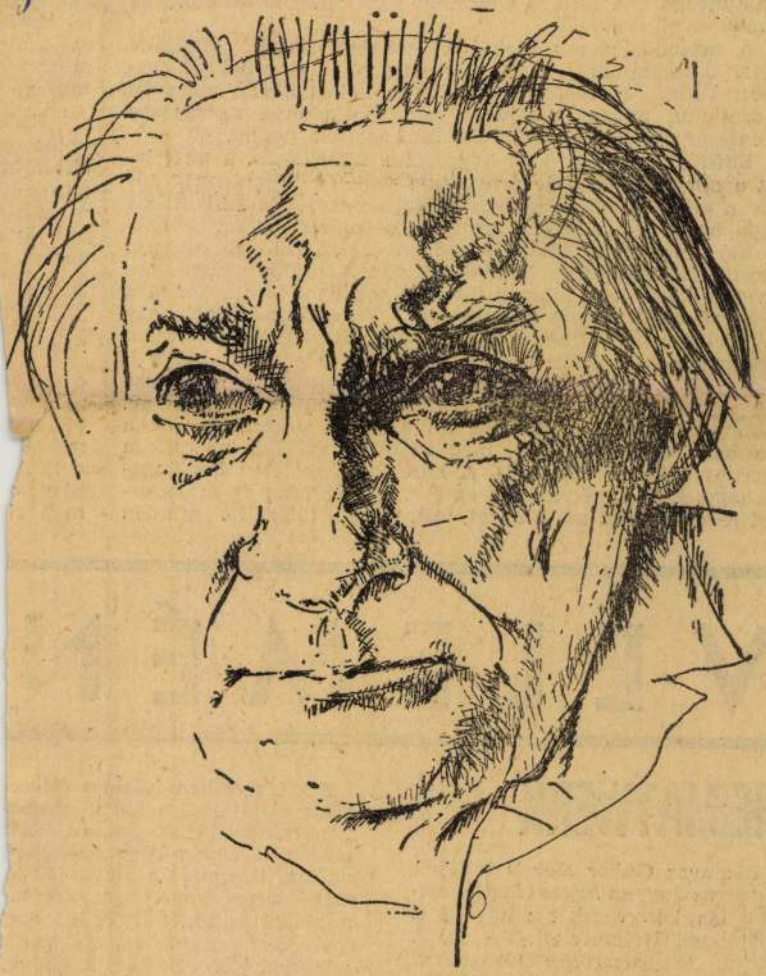

Kóka Ferenc rajza

— s kuncogott. A férfi is elmosolyodott, s megindult előre az úton.

A második napon nem beszéltek egymással. Mindjárt reggel összekaptak valami semmiségen. De azért folyton együtt voltak. Jártak-keltek, jobbára a ház körül, mereven és szótlanul mozogtak, mint a bábúk. Mindenesetre egészen jól megvoltak, jobban, mint ha beszélgettek volna.

Ebéd után, hogy kint hevertek a nyugágyon, a férfi ismét a nőt nézte. A feje árnyékban volt, de lejjebb még sütötte a nap. A nő nem nyitotta fel a szemét, a férfi mégis tudta, hogy nem alszik, mert az ujjaival zongorázott a nikkel karfán. A hátrakötött kendőben furcsán és ismeretlenül hatott rá felesége arca. Túl domborúnak találta a homlokát. A szeme körül apró ráncok ültek, a nap nem barnította meg a ráncok árkát, pedig mindig úgy igyekezett napozni, hogy egyenletesen barnuljon. A kis pókhálók szertefutottak a szem sarkából, neki a halántéknak. Vajon mire gondol? Maga is meglepődött, hogy efféle kérdés felmerül benne, nem emlékszik rá, mikor volt kíváncsi arra, mit gondol a felesége. Többnyire az sem érdekelte, amit mond. Jószerint csak a kocsiban beszélgettek — meg az étkezésnél, de az csak a praktikumokra szorítkozott. A kocsiban úgy lehet beszélgetni, hogy észre sem veszi az ember. Lát valamit és megjegyzést tesz rá. Nézd azt a házat, más mint a többi. Itt minden

házban. Jó
zajló élet.
minősége,
muszáj be

Estefe
volna. egy
elfelejtet
akasztott
megszokt
mit akar
goztak r
egyenetl
ken. Egy
tak sen
hazame

Ko
zuhany
vűen v
nül sü
delniü
nem s
még ki

VÉLEMÉN

HEIMATWERK

Bizonyos *Gabor Kocsis* tollából *Ungarns Jugend heute* címmel csinos kis könyvecskét adott ki a müncheni Heimatwerk-Verlag. A könyv Magyarország térképével kezdődik, mely aránylag pontos, de.... A Dunántúl! Tolna megye egyszerűen Tolnauként van feltüntetve. Látható rajta továbbá

Ezzel szemben bőséges felsor
lását találjuk a magyar történ
lem mindazon alakjainak, *ak*
valaha is német egyetemeken
nultak, továbbá a leventeint
mény terjedelmes ismertetését.
népi kollégiumok (egyetlen mo
datban) summásan a „sogenannt
jelzőt kapták. *A könyv kilenct*
zed részét mindezek után az olva-
só képzeletére bízzuk. Még csa
annyit, hogy függelékként a kö-

Kóka Ferenc 1934-ben született Budapesten. 1960-ban végezte el a Képzőművészeti Főiskolát, ahol mestere Bernáth Aurél volt.

1963-ban a festő Derkovits-ösztöndíjban részesült. A diploma elnyerése óta résztvevője minden jelentősebb hazai kiállításnak, így a Hatvani Galéria által rendezett tájkép- és portrébiennáléknak.

Önálló kiállításai: 1969. Kulturális Kapcsolatok Intézete, Budapest. 1973. Csók István Galéria, 1976. Galerie K am Rudolfplatz, Köln. 1980. Műcsarnok, Budapest.

Művei bemutatásra kerültek: 1969-ben a Sao Paolói Biennálén, 1970-ben a Musee Galleriában, Párizsban. 1971 ben Dortmundban. 1972-ben Koppenhágában stb.

1972-ben Munkácsy-díjjal tüntették ki, 1974-ben a Debreceni Nyári Tárlaton elnyerte a Művészeti Alap különdíját és a Medgyessy-plakettet.

1976-ban a Hatvani Galéria II. országos tájképbiennáléján ezüst-, 1977-ben a hatvani portrébiennálén aranydiplomát nyert.

MŰTÁRGYAK JEGYZÉKE

1. Táj napfényben	olaj		84x126 cm
2. Zászlóvivő és a tenger	olaj		122x155 cm
3. Afrodité	olaj		74x122 cm
4. Kis Ikarusz	olaj	Kóka Károly tul.	50x 60 cm
5. Konstrukció kékben	olaj	Gonda János tul.	55x 80 cm
6. Antik emlék	olaj	Kóka Károly tul.	60x 80 cm
7. Kompozíció arany színnel	olaj		60x 80 cm
8. Mediterrán táj	olaj		60x 80 cm
9. Metafizikus tér	olaj		60x 80 cm
10. Szimmetrikus formák	olaj		60x 90 cm
11. Táj	olaj		70x122 cm
12. Az asszony meg a katona	olaj	Hatvani VT tul.	60x 80 cm
13. Az út vége	olaj		90x110 cm
14. Alvó lány	olaj		70x110 cm
15. Téli utazás	olaj		62x 99 cm
16. Külváros	olaj		50x 60 cm
17. Az Égei-tenger	olaj		54x 69 cm
18. Holdasszony	olaj	dr. Raft Miklós tul.	60x 80 cm
19. Zsuzsánna és a vének	olaj		74x130 cm
20. Naplemente	olaj		60x120 cm
21. Akt kompozíció	olaj		121x 70 cm
22. A Lovas	olaj		50x 65 cm
23. Elszakadó formák	olaj		60x 80 cm

Reprodukciók: Az út vége (1. oldal), Zsuzsánna és a vének (2. oldal), A művész arcképe (3. oldal), Téli utazás (4. oldal), Jelenet (5. oldal)

Felelős kiadó: Moldvay Győző
Borsodi Nyomda, Miskolc 81 – 51

KÓKA

HATVANI GALÉRIA

KÓKA FERENC

Munkácsy-díjas festő kiállítása

1981. január 25. és március 1. között

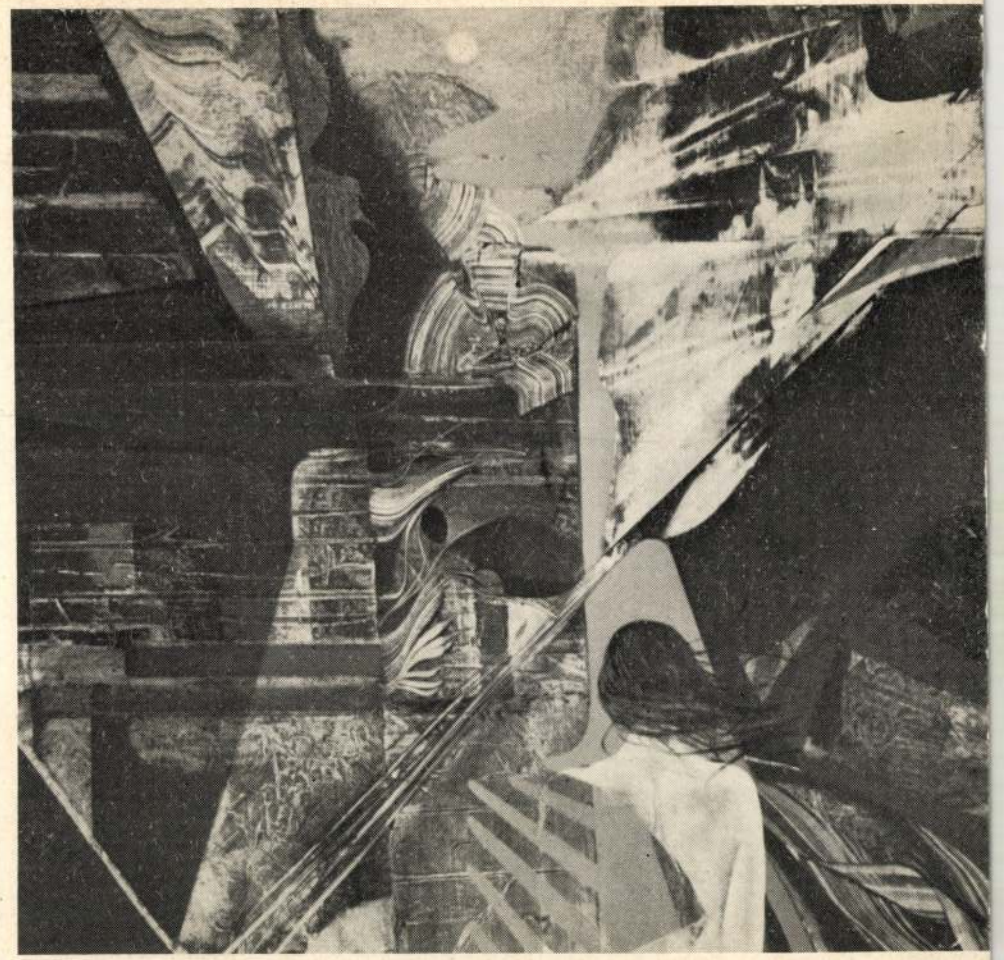

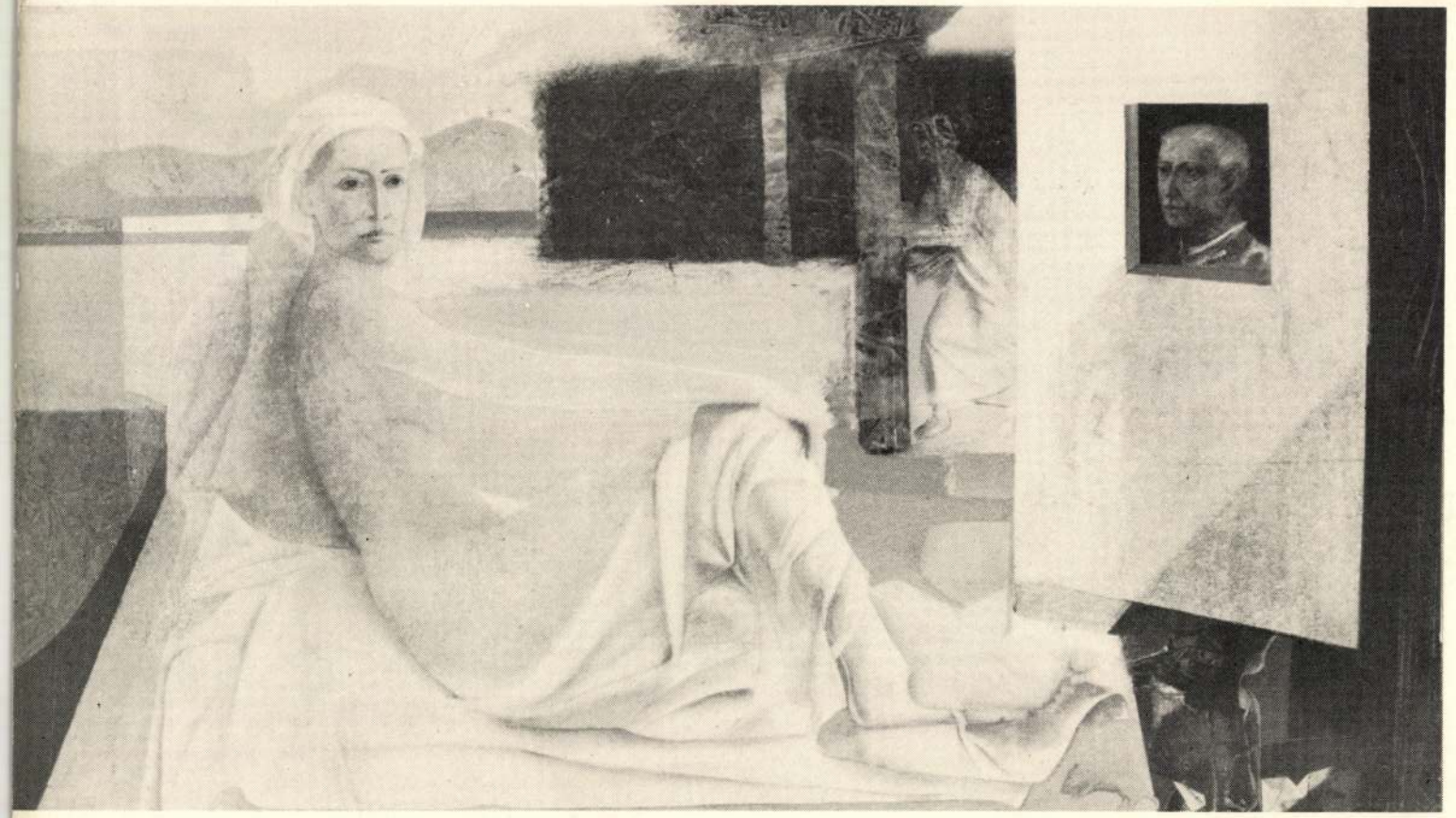

Akár meleg nyári alkonyatkor a szentendrei kertben ülünk, akár téli délután a müterem melletti, barátságos szobában kávézunk és legújabb munkáiról, kiállítási terveiről esik szó, a beszélgetés rendre visszakanyarodik ahhoz a nehezen megragadható kapcsolathoz, mely a müalkotási folyamatban a valóság és a képzelet között fennáll.

„Bármihez kezdek, gondolataimban mindig ott munkál a valóság, a kiindulási pontot csakis ez jelenti számomra" — vallja Kóka. Ahogyan azonban a kompozíció határozottabb formát ölt, a külvilág, a tárgyi valóság képeit a képzelet elemei váltják fel. Újjászületik a valóság, melyben a művész a maga sajátos kifejezési eszközeivel teremt egységes rendet.

E kifejezési eszközök közül számomra festőisége, festményeinek változatos színvilága jelentette a legtöbb örömöt. Még akkor is változatos, ha Kóka legtöbb festményén meghatározó szerepe a kék színnek, illetve valamelyik árnyalatának van. Ez az a szín, mely gazdag választékban tünik elénk és képzeletünket a hozzánk közel álló alföldi táj sárgásan ragyogo végtelenségén és a dunántúli dombok haragoszöld hullámzásán is túlrepíti, olykor távolabbi, de sokunk számára örvendetesen ismerős táj, a mediterránum levegőjét, tengerét idézve, olykor a belső feszültség feloldódását és a harmónia megteremtésének a pillanatát érzékelteve.

A színek nemcsak a festményeken megjelenő világról, de magáról a festő érzéseiről, hangulatáról vallanak. Segítségükkel közeli és távoli vidékeket járhatunk be, de a müvész ajándékaként a szemlélőnek alkalma van arra a kalandra is, melyet az időben való utazás, az emlékezés, eredendő mítoszaink újra felfedezése jelent. Akármelyik variációval is kerülünk szembe, észrevehető, hogy a hatásos színvilág teljes mértékben illeszkedik a kép egészéhez és kiemeli annak legfőbb jellegzetességét, egy sajátos emberi lényeg, a felfokozott és ellentétes érzelmek realizálódását. Ezek az érzések, valljanak akár alkotói gyötrelmekről, művészi vágyakról, személyes visszaemlékezésről, mint Kóka belső, emberi természetének, érzelmi töltöttségének kivetítései jelennek meg.

Mesterünk egyébként vonzódik a rendhez, ami nem kicsinyes pedantéria, hanem önként vállalt fegyelem, etikai igényesség. És ez a néhány megjegyzés csak egy két jellemző vonásra próbálta felhívni a figyelmet, bízva abban, hogy alkotói érettség, valamint őszinte érdeklődés szerencsés találkozásának színtere lesz a legújabb tárlatot fölvállaló Hatvani Galéria.

dr. Nyerges László

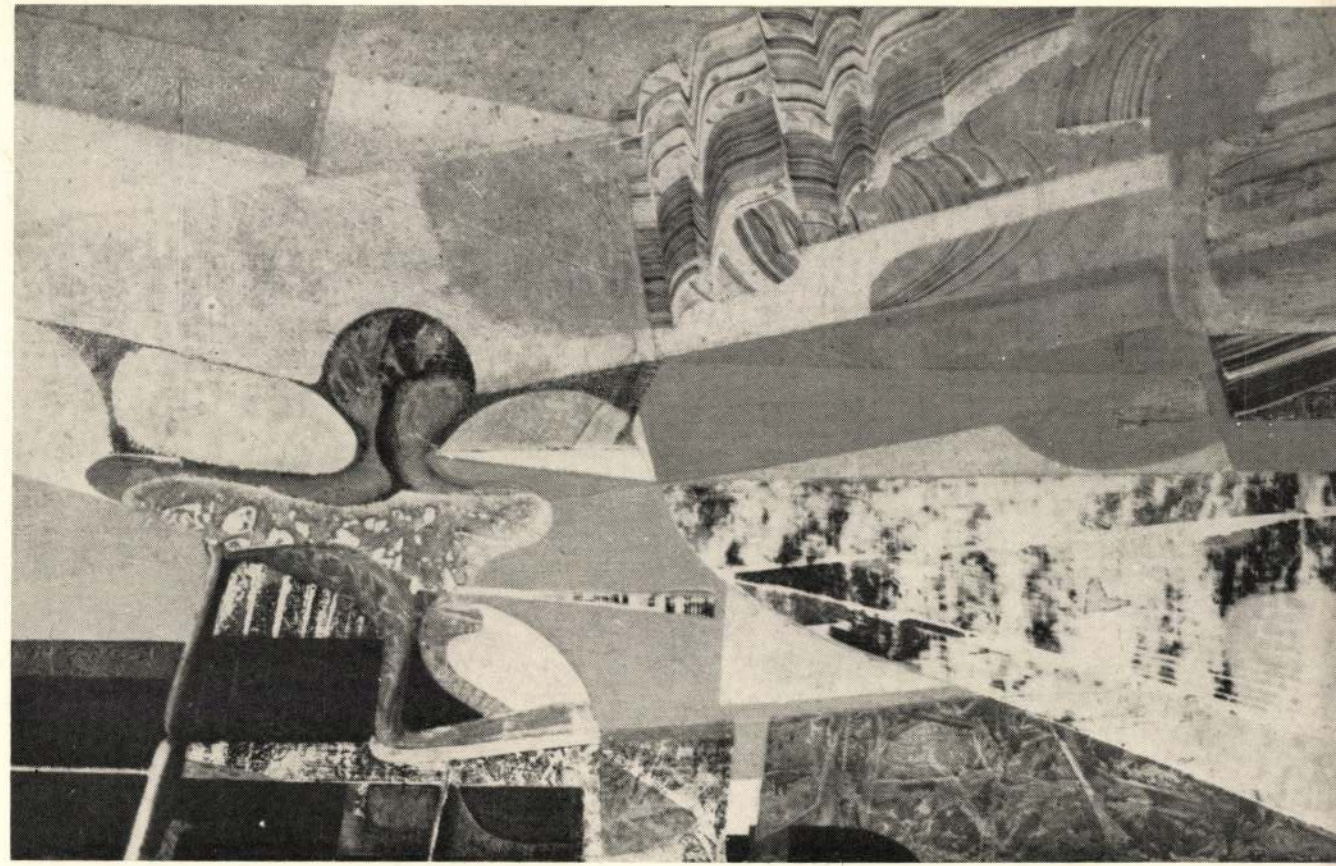

Kiállítás 48 pályamunkából

Kóka-inspirációk

Kóka-inspirációk címmel írt ki képzőművészeti pályázatot a Kóka Ferenc Művészeti Alapítvány a művész születésének 70. és halálának 7. évében rendezett eseménysorozat alkalmából. A pályázat ünnepélyes eredményhirdetését, valamint az alkotásokból nyílt kiállítás megnyitóját szeptember 16-án tartották a Visegrádi utca 6. szám alatt található galériában.

Dr. Molnár Valériától, az alapítvány kuratóriumának elnökétől megtudtuk, hogy az ország különböző részeiből és Sepsiszentgyörgyről is érkeztek pályaművek, a zsűri – *Csák Ferenc* művészettörténész, *Feledy Balázs* művészeti író, *Gyémánt László* festőművész, *Kádár János Miklós* festőművész, az alapítvány elnöke, *dr. Molnár Valéria* festménybecsüs – értékelt. Az első helyezett díja 100 ezer, a másodiké 50 ezer és a harmadiké 30 ezer forint volt. A kiállításon 48 pályamunkát mutatnak be, és ezek mellett Kóka Ferenc inspirációt adó festményeit is megtekinthetik az érdeklődők.

Takács Ferenc: Örök álom

Az alkotások mindegyikét kettősség jellemzi, egyszerre tartalmaznak Kóka-motívumokat és a művészek saját gondolatait is. Molnár Valéria úgy véli, hogy ha Kóka Ferenc művészi látásmódjának részleteit nem fogná össze a képzőművész személyes felfogása, akkor az így készült tárgyakat egyszerűen másolásnak tekinthetnénk. Példaként említette, hogy Kóka Ferenc festményeiń gyakran ábrázolta a teret, amelyet a pályázók közül néhányan a plasztika eszközeivel mutattak be. A művészek között akadtak, akik személyes tapasztalatuk vagy megérzésük alapján Kóka Ferencből, az emberből is „beépítenek motívumokat" az alkotásukba.

A tárlaton szerepel többek között olaj-, pasztell-, akvarell-, szövött kép és kisplasztika, kerámia, számítógépes fotótechnika. A szeptemberi tárlat legérdekesebb és legizgalmasabb tárgyai közé sorolhatók *Zsigár Cecília* kosztümképei. A rendezők a kép elé helyezték a festményt inspiráló ruhakölteményt. A művek azonban külön-külön is képzőművészeti tárgyak – jegyzi meg Molnár Valéria.

A kiállítást úgy rendezték, hogy az ihletet adó Kóka-alkotásokat körülveszik a stílusában, látásmódjában hasonló pályamunkák.

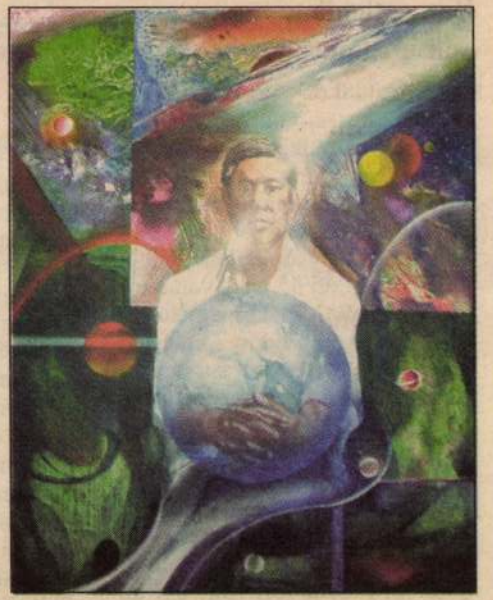

Káplár Ferenc: KÓKAFERI

A kiállítás szeptember 17-től október 3-ig mindennap 15–19 óráig tekinthető meg a XIII. kerület, Visegrádi utca 6. szám alatt.

M. E.

Rendőrségi esetek

Drága cigaretta

E rovatunkban úgyszólván hétről hétre beszámolunk olyan kárvallottakról, akiket rászedtek, becsaptak, akiktől sok ezer forintot kicsaltak. Minden esetben azt hisszük, ennél nagyobb ügy már nem lehet. Úgy tűnik, lehet!

Egy kerületi 45 éves vállalkozó, nevezzük X-nek, megjelent a Szabolcs utcai rendőrkapitányságon és feljelentést tett ismeretlen tettesek ellen. Az elmondottakból idézzük a legfontosabbakat.

Június 23-án X úr a Lehel téri aluljáróban cigarettát szeretett volna vásárolni. Két barna bőrű asszony és egy férfi megfelelő áron tett is ajánlatot. Átadott 10 ezer forintot a férfinak, aki az egyik nővel elment a cigarettáért, mondván, az aluljáróban nem lehet tárolni az illegális cigarettát. Kisvártatva azzal jött vissza az asszony, hogy a vámosok elkapták a férfit és kellene 60 ezer forint, mert annyiért elengedik szegény lebukottat. X úr gondolkodott egy keveset, majd megszánva az alkalmi trafikosokat, a legközelebbi pénzváltó automatából ki egy társuk, hol azért, mert az elkobzott cigarettákat kell visszaszerezni. További nagyobb összegeket kértek és kaptak. Így az ismeretlen férfiak és nők részére adott kölcsönök elérték a 2 millió 200 ezer forintot.

Július 12-én az egyik asszony invitálására találkoztak a környéki pizzériában. A nők előadták, hogy most még nagyobb baj van, mert az ő főnökük arab főnökét letartóztatták, és ügyvédre kellene további másfélmillió forint. Miután X úr kijelentette, nincs már több pénze, az egyik asszony mobiltelefonon felhívott valakit, majd átadta a telefont X úrnak. A vonal végén egy idegen akcentussal beszélő férfi elmondta, hogy ő az elfogott arab férfi testvére, és ha nem kap pénzt, megölik őt és kiirtják a családját is. X úr kölcsönkért és adott!

A cigarettás társaság kinyomozta X úr valamennyi adatát.

Szeptember 7-én, amikor újabb pénzért jelentkeztek a zsarolók, a Nyugati téri pizzériába beszélték meg a találkozót.

Ide már a nyomozók is ellátogattak és tárgyalás közben három asszonyt, R. Alexandrát, L. Patriciát és D. Krisztinát őrizetbe vették. Ellenük és társaik ellen az előbbiekben csalás, majd július 12-től folyamatosan elkövetett zsarolás címen emelnek majd vádat.

Autótolvaj a parkolóban

Egy kisteherautó állt be a Gács utcai áruház parkolójába, amikor a vezetőjének feltűnt három fiatalember, akik gyanúsan vizsgálgatták az autókat. Miután neki már ellopták az autóját, gondolta, megvárja, mi lesz a három fiú nézegetésének vége.

Ketten elmentek, a harmadik

Lopják a mozgássérültek parkolási jegyét

Újabb értékes árucikk került a feketepiacra. Egyre több autót törnek fel, és semmi mást nem visznek el, csak a mozgássérültek szabad parkolási lehetőségét biztosító kártyát. Korábban az egyszerűen előállított jelzést hamisították, majd ennek kiküszöbölésére sokszorosíthatatlan, felhasználója nevével ellátott parkolási kártyát hoztak forgalomba, amit csak az arra rászorultak részére adtak ki. Most nem sokszorosítják, hanem lopják, mert jó áron eladható.

A járőrök ezért fokozottabban figyelik e jelzéssel ellátott autókat. Legutóbb egy mozgássérültnek egyáltalán nem tűnő autóst igazoltattak autójába beszállása során. Kiderült, hogy

A határig is elér a kezünk

Két ukrán állampolgár egy szobában lakott a munkásszállóban. Egyik este együtt iszogattak, miközben szóváltásra, majd tettlegességre került sor. Ennek során az egyik akkora ütést kapott, hogy elájult. A másik felfektette áldozatát az ágyra.

Amikor az reggel magához tért, látta, hogy társa már nincs a szobában, ellenben az ő pénztárcája a benne lévő 35 ezer forinttal eltűnt. Amikor ki akart lépni szobájából, nem tudott, mert társa azt kívülről rázárta.

Dörömbölni kezdett, feljött a portás és még az este a portára leadott szobakulccsal kiengedte a bezárt férfit, aki a rendőrségre ment feljelenteni társát.

Az ügyeletes tiszt élt a gyanúval, hogy a verekedő ukrán hazamenekülhet. Miután a feljelentő bemondta társa összes adatát, azokat továbbította határállomásokra. Ennek alapján a határon feltartóztatták az ukrán férfit. Kiderült, azt hitte, megölte társát és

1973. IX. 27. TV. 17.35
III/T.
Béla.

Kóka Ferenc
Munkácsy-díjas festő
kiállítása.

És még egy kiállitás Kóka Ferenc, Munkácsy dijas festőművész kiállitásának megnyitására a Csók Galériában kerül majd sor október 11-én. Kóka Ferenc , Munkácsy -dijas festőművészt meghivtuk a studiónkba. Szeretettel köszöntöm.

Első és eddig egyetlen önálló kiállitása 1969-ben került sor. Mit jelent a festő, az az a művész életében egy-egy ilyen kiállitás szóval lezárás összegzés, mi minden ?

- Több mindent jelent egy yilyen kiállitás elsősorban a közönséggel való találkozás, ami rendkivül lényeges a festő szempont

Kőka Ferenc, Munkácsy díjas festőművész kiállításának megnyitására a Csók Galériában kerül majd sor október 11-én. Kőka Ferenc, Munkácsy-díjas festőművészt meghívtuk a studiónkba. Szeretettel köszöntöm.

Első és eddig egyetlen önálló kiállítása 1969-ben került sor. Mit jelent a festő, az ez a művész életében egy-egy ilyen kiállítás szóval lezárás lehetőségés, mi minden ?

- Több mindent jelent egy ilyen kiállítás elsősorban a közön séggel való találkozás, azi rendkívül lényegte a festő szempont

jából azonkivül a szakmának a szakmával szemben való bemutatkozás a kritikával szemba való bemutatkozás és ezen kivül a festő teljesen szubjektiv problémája szempontjából jelenti a megtett ut felmérését.

- Nahát ehhez a következő kérdés. Milyen utat tett meg Kóka Ferenc 1969-től. A kritikusok a nézők Kóka Ferenc, hogy látja ezt ?

- A 69-es kiállitásomnak legfőbb tanulsága a kiállitás szinessége volt. A kiállitás anyaga együtt egy olyan erőteljes szinü benyomást keltett bennem, amelyet ugy érzeztem, hogy érdemes tovább csinálni ezen az uton érdemes tovább haladni, itt most jelen pillanatban az egyik képem részlete látható a "Vénusz születése" cimü kép, amely a tengerből kiemelkedő női testet ábrázolja bizonyos tengeri növényeknek az imitációjával.

- Na most ne haragudjon ha talán kötözködőnek tünő kérdésért, de a laikus néző, honnan jöhet rá, hogy ennek a képnek ez a témája ez a cime ?

- A figurativitását nem olyan direkt modon jelentkezik a képnek égy alaposabb részletező megtekintést kiván a kép. A figura épenhogy csak felsajlik a háttérből, illetve a környezetéből, csak jelek ábrázolják a körvonalt a figurát.

- Hát lehet- e azt már most előre látni, hogyha majd négy-öt év mulva feltehetően legközelebb mzjd megint önálló kiállitás ha lesz az majd miben különbözik a mostanitól. ?

- Hát azt sajnos nem lehet igy előre megmondani, renkivül nehéz előre jósolni a festészetben, sokminden történhet, még annak az ellenkezője is amit az ember elhatároz magában már ilyen és ilyen dolgokat fogok festeni.

- Köszönöm szépen, hát négy- öt év mulva akkor ismét a TÉKA vendége lesz reméljük, Kedves nézőink Kóka Ferenc kiállitása Csók Galériában Budapesten október 11-én nyilik majd.

KÓKA FERENC KÉPEI

Műcsarnok

Jó néhány évvel ezelőtt egy tehetségesnek látszó magyar festőcsoport elkezdte csorgatni, csöpögtetni, folyatni a vásznon a festéket. Örömüket lelték abban, hogy az egymásba átfolyó színekkel különleges síkokat, mintha-fénytöréseket, mintha-sejtelmeket hozhatnak létre. Reményteljesnek, művészileg kamatozónak és gyors befutási lehetőséget ígérőnek mutatkozott ez a festői metódus. Az alkotók csekély mértékben törődtek a valósággal, a festészet törvényszerűségeivel, beérték azzal, hogy műtermükbe zárkózva, minél színesebb, sejtelmesebb és izgalmasnak mondható festményeket hozhatnak létre. Ebbe a csoportba tartozott Kóka Ferenc is, aki most a Műcsarnokban igen reprezentatív tárlaton mutatja be munkáit. Korábbi kompozícióit és napjainkban készült alkotásait egyaránt. Kóka ma már másként kezeli a festéket, más színeket használ, és másfajta elemeket bűvészkedik a vászonra, mint tíz évvel ezelőtt. Ám mindez nem változtat azon, hogy megállt nála az idő. S immár nemcsak a valóság, hanem a festészet mélyebb, a játszadozáson túli lehetőségei sem érdeklik. Ő is, mint jó néhány más kortársa, nyilván megelégszik néhány barát hozsannájával. De előbb-utóbb a művésznek szembe kell néznie önmagával, és akkor talán ráébred arra, hogy egyetlen képében — valamennyit megfestette. *(Képünkön részlet a Zsuzsánna és a vének című festményből)*

Harangozó Márta

BÉRLETEK

196[illegible]
1021

AZ ÉLET ÉS IRODALOM LÁTOGATÓBAN

Garai Gábornál

A forradalmár költő felelősségtudatával kutatja a valóság törvényeit. Személyes hitelű lírája tükrözi az „adott világ" ellentmondásait, és új rendért perel. Elkötelezett költő. Költészete bizonyíték arra, hogy a korszerű művészet nem mesterség csupán, hanem szolgálat is egyben.

Első kötete 1956-ban jelent meg, de neve 1958-ban vált közismertté. Akkor a kiélezett politikai helyzet különös súlyt adott szavainak. Tűztánc című verse korszakjelző antológia címévé vált. Az idei könyvnapon nyújtotta át hatodik kötetét: válogatott verseinek gyűjteményét olvasóinak. Kétszeres József Attila-díjas, ez évben Kossuth-díjjal tüntették ki. A Magyar Írók Szövetségének titkára.

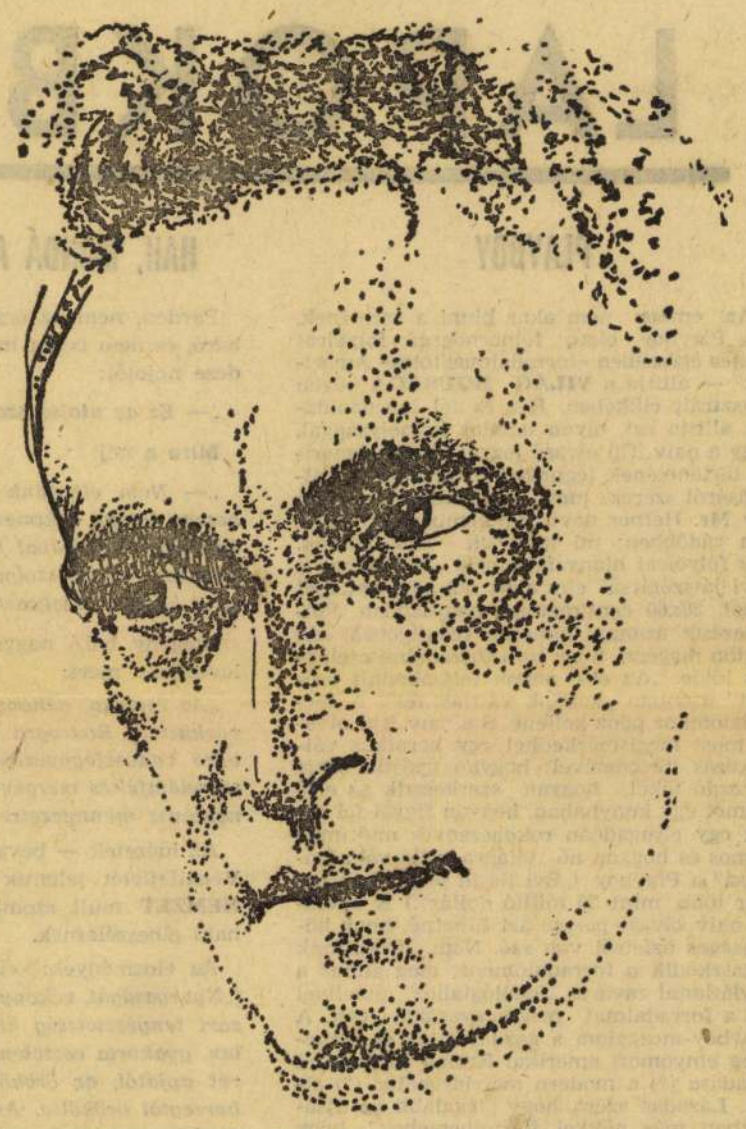

Kóka Ferenc rajza

„Eszméletem a vers"

— Legutóbbi verseskönyvének „fülén" azt írja: eltekint a szokásos ars poetica megfogalmazásától, mondván, hogy az ilyen irányú esetleges érdeklődés kielégítésére a kötetben fellelhető verselt ajánlja. Akkor most hogy kérdezzek a költészetéről?

— Valóban nem szívesen beszélek a költészetemről. Nemigen tudok én szobrot állni magamnak, a költőnek. Először is: nem vagyok bizonyos az illetékességemben. Verseim az illetékesek. Meg aztán az is felőtlik bennem: hogy-hogy az „én költészetem"? Költészete, szerintem egy nemzetnek lehet, vagy egy korszaknak, egy társadalmi rendnek, vagy a forradalomnak, esetleg a klasszikus nagyoknak, akiknek a világa már lezárt és szuverén tartomány. Nekem verseim vannak mindössze, jók, vagy gyengék — nem én vagyok hivatott eldönteni. Költőnek lenni szerintem nem foglalkozás, hanem állapot. Meglehetős személyesen jelentkező állapot. Bejegyzett foglalkozásként sohasem használtam ezt a címet, egyetlen okmányomban — a gépkocsiforgalmi engedélyemben — tüntették fel, talán kajánságból, foglalkozásomként. Egy évben 20—25 napon át vagyok én „költő", akkor is csak néhány órára — amikor éppen verset írok —, egyébként közönséges állampolgár. A valóságot persze, máskor is költőként látom, vagyis pontosabban fogalmazva: látom a valóságot máskor is költőként: ezek a kivételesen szerencsés pillanataim. Amikor költőként látom a világot, vagyis gyerekszemmel. Mintha először látnám. Ráeszmélek a világra, és eszméletem a vers. Friss és spontán rácsodálkozás a létre, a tudatos eligazodás igénye törvények és ellentmondások között, és irányú a környező közegben — egyszerre. Következésképpen mindenről lehet verset írni, olyan „témákról" is, amelyeket látszólag kompromittáltak rossz költők, vagy irányzatok. Ezért nem éreztem soha „költőietlen" feladatnak azt, hogy a társadalom bizonyos alapigazságait megpróbáljam újrafogalmazni, mert véleményem szerint még a sematizmus sem kompromittálhatott olyan igazságokat, amelyek eleve nem kompromittálhatók. Ezek az igazságok csak banális fogalmazásban látszanak költői lehetetlenségnek és meggyőződésem, hogy a szocialista költészet nem mondhat le az alapigazságok újrafogalmazásának igényéről. Lehet valami közhely szemináriumi szinten, de az igazság azért igazság marad, és a költészet szférájába emelhető — sőt, ha erre vállalkozik a költő, *akkor* igényes igazán önmagával szemben is, mert a legnagyobb feszültség az impulzus éppen az alapigazságok újrafogalmazásához szükségeltetik. Felfedezni, megfogalmazni, s ha kell újrafogalmazni képi, érzéki, költői eszközökkel. Enélkül nincs költői egyetemesség, enélkül nem fejezheti ki a költő a teljes kort, és a teljes embert. Az igazán jó költők e tárgyakban is tudnak mindig újat mondani, csak érteni kell az új felismeréséhez. Az igazi vers nem mámor, nem babona. Gyűlölöm a költészetben a szemfényvesztést, a szélhámosságot. Játszani csak a rímekkel és színekkel, vagy gyerek-módra vízzel és homokkal szabad — szavakkal, bombákkal, életekkel nem. Az igazi vers „a törvény, a tiszta beszéd": ez a törvény pedig csakis az emberiség fennmaradásának és felemelkedésének egzakt szabálya lehet. A nemzetköziség tudatos vállalása nélkül nem élhetünk, az egymásrautalság evidens: gondolatilag talán elvezetett idáig *Artisták* című versem. Úgy hiszem, költői feladat lehet ezt a gondolatot akár holtig variálni — egy világméretű emberi összefogás megszállott agitátorává szegődni, a közösségi összetartozás, a józan, testvéri nemzetköziség igéit hirdetve.

„Nem hiszek az intellektuális költészetben"

— Ebből az következik, hogy versei gondolati fogantatásúak?

— Kritikusaim valóban többször minősítettek már „intellektuális" költőnek. Én egyszerűen nem hiszek az „intellektuális költészet" létezésében. Igazi vers személyes igényeim és tapasztalataim szerint csak az érzelmek, indulatok és gondolatok együttes feszültségéből születhet. A költő „felvétele" csak a művészi teljesség erőterében exponálható: a témát, az embert (a lírikusnak többnyire: önmagát) a társadalmi és történeti, érzelmi és értelmi koordináták — egyidőben csak egyetlen lehetséges — metszőpontján kell és lehet a költőnek „elkapnia". Hogy aztán jól sikerül-e a „felvétel", vagy rosszul; jellemző, szép, korszerű és időálló lesz-e, az egyáltalán nemcsak a gondolatiság mértékétől függ, hanem attól, hogy ő maga (a tehetséget persze eleve feltételezve) *személyiségében* mennyire reprezentálja a kor emberét teljes testi-szellemi habitusában: jellemző indulataival, nézeteivel, ösztöneivel és fájdalmaival, szépség-eszményével, és egzakt ismereteivel együtt. Valamirevaló költőről szólván szerintem nevetségesen hatnak az olyan cimkék, mint „ösztönös", vagy „intellektuális". Úgy hiszem, a költészet története is ezt igazolja. Személyes tapasztalataim azt mutatják, hogy hiába foglalkoztat valami bármennyire is gondolatilag, és hiába vagyok birtokában a mesterség technikájának, képtelen vagyok verset írni addig, amíg a gondolati élményhez valami heves indulat-érzelmi élmény is nem társul. Például az *Éhség* című versem „gondolatát" hónapokig hordoztam magamban, és bár ez a világprobléma hevesen izgatott — mégis, már úgy hittem, le kell mondanom arról, hogy e témáról verset írjak valaha is. Akkor sikerült mégis megírnom, mikor egy hirtelen nőtt indulatból teljesen önkéntelenül kipattant ez a két sor: *„Naponta egyszer álljon meg a kés / a kenyér, s a hús fölött a kezünkben."* Ez az indulati lökés hozta világra a verset, ez az indulati elem végig kísért a versírás során. Aztán már „belefért" a gondolatiság is, sőt még a statisztika is — már nem árthatott a vers lírai hitelének. Tartsanak bár kritikusaim bűvös, intellektuális költőnek — ismétlem: nem hiszek az úgynevezett intellektuális költészetben.

— Milyen indíttatásból ír verset?

— Természetesen belső szükségletből. Soha másképp nem írtam verset, mint végső kényszerűségből, életbevágó szomjúhozásából az igazságnak. 1957 nyarán például rengeteget vívódtam, és saját kínzó feszültségemet „írtam ki" *Tűztánc* című versemben, a közlés reménye és igénye nélkül. Sokáig le sem gépeltem, majd amikor mégis elvittem a szrkesztőségekbe, sorozatosan visszautasították. 1958 tavaszán aztán az ÉS közölte — számomra teljesen váratlanul. Ezt a par excellence közéleti versemet, amely azután a *Tűztánc* antológia címadó verse is lett, olyan helyzetben írtam, amikor tőlem aztán senki sem várt ilyen politikus állásfoglalást — hiszen korábbi verseim nem adtak alapot ilyen várakozásra, igaz, nem is mondtak ellent annak. Ezt a versemet korszakhatárnak tekintem. Nem azért, mintha akkor váltam volna kommunistává, hiszen életem eszméjét tizennyolc éves korom táján felismertem: körülbelül akkor ébredtem rá, hogy tiszta lelkiismerettel csak szocialista társadalomban tudok élni, „önző" érdekem tehát, hogy ennek fejlődését erősítsem. Nem voltam sértett, csak türelmetlen, amikor e társadalom, úgy tetszett, nem igényli közreműködésemet; s nem lettem mármost, csupán felelősebben elkötelezett, amikor végülis magához intett. Nem világnézeti, hanem költői korszakhatár tehát a Tűztánc. Belső felszabadulást jelez, először próbáltam tudatosan a világot egyetemességében, összetettségében költőileg kifejezni. Úgy hiszem, a *Nyárvég*, vagy a *Kedd* című verseim a Tűztánc folytatásainak tekinthetők. Ezek is hasonlóképpen komplex módon megfogalmazott versek.

A népszerűségről

— A Tűztánccal vált ismertté. Mivel magyarázza népszerűségét?

— Igen, a Tűztánc hozta meg a népszerűséget is. 1957—58 táján vált szélesebb körben ismertté a nevem, és úgy látszik, a verskedvelő közönség érdeklődése azóta is növekszik irántam, mert válogatott verseim kötete, a *Nyárvég*, tízezer példányban fogyott el az idén, viszonylag rövid idő alatt, s új kiadása most van sajtó alatt. Mit jelent ez? Azt nem, hogy most már költői nagyságom kételytelen tudatában élhetek. Erre nem is vágyom. A siker nem abszolút értékmérő — erről meg vagyok győződve —, de az ellenkezője sem. Kétes értékű népszerűségnek azt tekintem, ha egy költő, vagy esetleg irányzat, költészeten kívüli eszközökkel akar hódítani. Sokféle hibát elkövethettem már költőként, de ezt azt hiszem, nem — kénytelen vagyok tehát abban reménykedni, hogy népszerűségem nem divatosság, és talán abban leli magyarázatát, hogy amit megéltem és kifejeztem, az mások életében is jelez valamit.

— Véleménye szerint mi az oka a költészet fokozódó népszerűségének?

— Egyrészt olvasóközönségünk ízlésének rohamos fejlődése. De kollektív érdeme ez a mai magyar lírának is: úgy látszik, meg tud fogalmazni olyasmit a kor emberéről, ami szenvedélyesen érdekli a közönséget. Rilke egyik verssora: Változtasd meg élted! — alapvető gondolatot mond ki a művészet hatásáról. Az igazi költészet könyörtelen önismeretre kényszerít, jobbá, különbbé tesz, követelményt teremt a harmóniára. A versek iránti tömeges érdeklődés megerősít abban a hitemben, hogy a költészet életszükséglet. És ha mi, költők a közösség és az egyén legszemélyesebb, legközérdekűbb, valóban életbevágó dolgairól felelősen és értelmes szóval beszélünk — megélhetjük, hogy az emberek mindennapi kenyerükkel együtt emlegetnek még bennünket...: Eszembe jut az „arisztokratikus" Babits Mihály egy 1930-ban írott cikke, az „Élet és irodalom". Arról beszél itt Babits, hogy a század költői — természetessé akarván tenni a dikciót — feltalálták a szabad verset, s ezzel még távolabb jutottak a természetes ösztönű olvasó tömegektől, mint elődeik. Többé-kevésbé az úgynevezett modernizmus kudarcáról van itt szó, s Babits ellenszerül a vers-adta egyszerű, elemi gyönyörűségek rehabilitását ajánlja, mert kimondva-kimondatlanul már ő is léha passziónak érzi a kevesek nyalánkságának készült irodalmat. A Babits-cikk keletkezése óta több mint három évtized telt el, s napjainkban óriási léptekkel közeledett egymáshoz a „széles" közönség és a „magas" irodalom. Versszövegeink, könyveink sikere, népszerűsége, hatékonysága, úgy gondolom, mindinkább attól függ, mennyire tudunk a rádió, a televízió, a színpad közvetlenebb, s — ha tetszik — korszerűbb eszközeivel közönséget hódítani számukra. Az én költői nemzedékemmel egyidőben vált közismertté egy széles színészgárda, amely Keres Emiltől Csernus Mariannig, Latinovits Zoltántól Bodor Tiborig, és még sorolhatnám a neveket, méltán népszerű verstolmácsolásokkal ajándékozza meg rendszeresen a közönséget.

Műfordítás, esszé, sláger

— A közelmúltban musical-szöveget és filmdalokat is írt. A Villa Negra sláger lett. Vannak ilyen ambíciói is?

— Nagyon ambíciózusan csináltam ezeket, érdekes kalandozás volt ez a műfaj, sőt szórakozás is. Szerintem az ilyesmit sem lehet iparszerűen csinálni. Ezekhez a szövegekhez ugyanolyan személyes közöm volt, mint mondjuk, leginkább személyes természetű lírai költeményeimhez. Nagyon megkapott Dobozy forgatókönyvének fő figurája, és később forgatás közben Páger alakítása. Annak is sokat köszönhettem, hogy Ránki György egyrészt bizonyos dallamváltozatokkal inspirált, másrészt vállalta, hogy ne a kottához íródjék a szöveg, hanem a szöveghez a zene. Nem vagyok zeneértő, de azt hiszem, a sok rossz sláger-szöveg silányságának egyik oka az lehet, hogy a tánczenében szolgai módon utánozzák az amerikai dzsessz bizonyos kötött ritmusformáit. Ezek a ritmusformák azt követelik, hogy szinte minden sorvégen rimhelyzetben egytagú, hosszú magánhangzós szó álljon. Az angol nyelvben rengeteg ilyen szó van, a magyarban alig. Ezért van a sorvégeken annyi kár — bár — nyár — fény, majd erre merész bukfenccel a sztereotip „légy enyém!" Talán elgondolkozhatnának a szakmabeliek azon, nem lehetne-e olyan dallamformákkal kísérletezni, amelyek nyelvi sajátosságainknak jobban megfelelnek.

— Műfordításait még nem publikálta a kötetben. Nincs ilyen szándéka?

— Most készülök majd erre. Idestova tíz éve fordítok. Prózát keveset, néhány Brecht-drámát és nagyon sok verset fordítottam: régi és mai angolokat, franciákat, oroszokat, németeket. Az utóbbi években a szomszéd népek költészete keltette fel érdeklődésemet. Az az érzésem, hogy időnként még mindig eltájol bennünket valami örökölt provincializmus, mert még manapság is szívesebben fedezzük fel nagy nemzetek harmad-negyedrangú költőit, mint szomszédaink óriásait. Ez utóbbiakat esetleg tudomásulvesszük, de nem élünk együtt műveikkel. Pedig Nezval és Wolker gondolati intenzitásában, vagy forradalmi elszántságában is József Attila magaslatai táján jár. És felfedezésnek számít Lucian Blaga, a nagyszerű román költő — kötete nemrég jelent meg —, aki a magyar költészetben talán Szabó Lőrinc rangján állna. A kötetbe korábbi századok klasszikusaiból éppen csak saját műfordítói irányaim jelzéseként válogatok. Nagyobb része abból a hatalmas huszadik századi költői vonulatból kerül majd ki, amely lényegében a szocializmus áramlata. Brechttől Majakovszkijig, Lorcától Nezválig, és a legfiatalabb szovjet, román, és haladó nyugati költőkig mutatnak meg egy panorámát.

— Ez lesz a következő kötete?

— Nem, karácsonyra kritikai cikkeim gyűjteménye jelenik meg *Eszköz és eszmélet* címmel, a Szépirodalmi Kiadónál. Azokat a prózai írásaimat válogattam itt egybe, amelyekben a költészetről általában, a saját költészetemről, verseskönyvekről, vagy műfordításokról írok. Nem tartom magam hivatásos kirtikusnak, éppen ezért ezekben az írásokban általában olyan költők vagy művek elemzésére vállalkoztam, akik vagy amelyek hozzám személyesen szóltak; valamiképpen az én költői tevékenységemre is kisugároztak. Remélem, sikerül olyasmit nyújtanom, amit a hivatásos kritikától nemigen várhatnak sem az olvasók, sem a költők. Az elemző versbírálatot ugyanis a kritikusok alig gyakorolják. Vannak bizonyos dolgok a költészetben, amelyeket csak az képes felfedezni, aki belülről látja ezt a mesterséget: ezért van talán bizonyos létjogosultsága a költő költészetről szóló írásainak. Jóllehet, ez a kötet kritikagyűjtemény — de itt is költőként szólalok meg.

— Bevezetőben elzárkózott a gondolattól, hogy a költészetről beszéljünk. Mégis arról beszélt — mindvégig.

— Mégiscsak a verseimmel hoztam fel eddig a legelfogadhatóbb mentséget arra, hogy a világon vagyok. Bennük van együtt az életem. És ők meg én — aligha válhatunk el már ezután.

Erki Edit

ÉLET ÉS IRODALOM

Irodalmi és politikai hetilap
Fő zerkesztő:
NEMES GYÖRGY
Szerkesztő:
JOVÁNOVICS MIKLÓS
Szerkesztőség: Bp. V., Alpári Gy. u. 22. Tel.: 111—424. Kiadja: Lapkiadó Vállalat, Lenin körút 9—11. Telefon: 221—285. Felelős kiadó: Sala Sándor. Nyomta: Szikra Lapnyomda. Terjeszti a Magyar Posta. Külföldiek részére a KULTÚRA Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat. Előfizethető a Posta Központi Hírlap Iroda 1 sz. Hírlapboltjában (Budapest V., Bajcsy-Zsilinszky út 76.) és bármely postahivatalnál. Előfizetési díj: ¼ évre 18.— Ft. Csekkszámlaszám: egyéni: 61 210, közületi: 61 066 vagy átutalás az MNB 8 sz. fiókjánál vezetett egyszámlára.
Megjelenik minden pénteken.
KÉZIRATOKAT NEM ŐRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA.
INDEX 25 244

LAPOKBAN OLVASTUK

PLAYBOY

Az ember nem akar hinni a szemének. Egy Playboy című félpornográf folyóirat „teljes egészében »forradalmasította« Amerikát" — állítja a **VILÁG IFJÚSÁGA** bőven illusztrált cikkében. Két és fél lepedőoldalon állítja ezt, olyan halálos komolysággal, hogy a naiv ifjú olvasó joggal hiheti: Amerika történetének legnagyobb társadalmi változásáról szerez most tudomást. Adva van egy Mr. Hefner nevű fiatalember, aki 1953-ban rádöbben: mi hiányzik Amerikának. Egy folyóirat hiányzik, amely „A Playboy e havi játszótársa" cím alatt női aktfényképet közöl, 28x60 centiméteres nagyságban. Fölfedezését azonnal elmeséli feleségének, aki rögtön megérzi, hogy itt a forradalmi cselekvés ideje. „Az első napok felszabadult örömét" azonban „gondok váltják fel". A forradalomhoz pénz kellene. S a naiv ifjú olvasó most megismerkedhet egy heroikus vállalkozás történetével: hogyan gyűjtik össze a kezdő tőkét, hogyan szerkesztik az első számot egy konyhában, hogyan figyel fel rájuk egy elragadóan rokonszenves multimilliomos és hogyan nő „világra szóló vállalkozássá" a Playboy. („Évi tiszta jövedelme ma már több mint 25 millió dollár".) A kevésbé naiv olvasó persze azt hihetné, hogy közönséges üzletről van szó. Nem. Cikkírónk ragaszkodik a forradalomhoz, meg ahhoz a példátlanul zavaros „ideológiához", amellyel ezt a forradalmat megmagyarázni véli. A Playboy-mozgalom a gazdaságilag és emberileg elnyomott amerikai férfiak forradalmi lázadása (?) a modern matriarchátus (?) ellen. Lázadás azért, hogy „legalább az újságokban más nőkkel flörtölhessenek", hogy ne váljanak „időről időre a dúsan burjánzó prostitúció áldozataivá" (?), hogy a Playboy olvasása „válasz és vigasz" lehessen „alávetettségük keserű érzésére". Az ember nem akar hinni a szemének.

A két és fél lepedőoldal végefelé azonban már cikkírónk sem akar hinni — saját ideológiájának. Hirtelen fordulattal kijelenti: a Playboy-mozgalom elérte, hogy „még a sajtótermékekben is nyílttá válhasson a kapitalizmus régebben burkolt és diszkrétebben kezelt embervására". Mr. Hefner, a forradalmár, közölte az újságírókkal: a Playboy-klubokban 421 leány dolgozik, „akik összesen 24,5 tonna súlyúak. Kebleik együttes hossza pedig legalább negyedmérföld..." Cikkírónkból ez a precíz hefneri nyilatkozat váltja ki az antikapitalista fordulatot. Harcos kritikája persze éppoly kevéssé meggyőző, mint előzőleg apológiája volt. Aki végigszurkolja és végigszurkoltatja velünk Mr. Hefner „forradalmát", az ne háborodjék fel a negyedmérföld hosszúságú kebleken, hanem fejezze be következetesen cikkét. Így: „Mr. Hefner és bájos felesége nem ismer lehetetlent. Negyedmérföld? Lesz az még háromnegyed is!"

(faragó)

HAH, MONDÁ AZ ŐRGRÓF...

Pardon, nem az őrgróf mondá, hanem a báró, és nem is ezt mondá, hanem azt kérdezé nejétől:

„— Ez az utolsó szava, Hilda?"

Mire a nej:

„— Nem élhetünk együtt — állt fel a herceg lánya, s kiment a szobából, mintha belvárosi szabójával közölte volna: ezentúl nem tart igényt szolgálataira — hátrahagyva a közöny északsarki levegőjét."

Szegény báró nagyon fázhatott ebben a levegőben mert:

„Az éjszaka, néhány perccel éjfél előtt a várkastély Bodrogra tekintő termében a báró vadászfegyverével a szájába lőtt. A szerelemféltés mérgével átitatott agya a reneszánsz mennyezetre freccsent."

Az idézetek — bevalljuk — kiragadottak. Végkifejletét jelentik csupán a **MAGYAR NEMZET** múlt szombati számában olvasható elbeszélésnek.

Az előzmények: egy pajzán hercegnő *(„Nyurgaságát, vékony arcát: az aggodalmas, zárt tenyésztettség külső jeleit, és nyugtalan, gyakorta esztelen, kalandokra éhes vérét apjától, az örökösen botrányba botló hercegtől örökölte. Anyjától, a grófnőtől, a madonnaszépségű, történelmi név viselőjétől csupán szürkéskék, merengő szemét...":)* aki lánykorában *„inkább szeretett vetkőzni, mint öltözködni"*, ám ennek ellenére *„a gavallér-sportokat művelte"*, bár *„nemcsak a paripákat: a lovászfiúkat is kedvelte"*. A hercégnő miután férjhez ment egy bambaszelíd bajor báróhoz *(„Hiába, árpalével pácolt bajor")* gáláns kalandba bonyolódott a délceg Flótás kapitánnyal *(„Fekete szemét dzsentri társaságban Dankó Pistáéhoz hasonlítgatták...")*. A báró pedig, hiába, nem volt igazi úr *(„Ki tudja, honnan szerezték a báróságot az ősei. Sörgyártási érdemekért, vagy valamelyik bolond Lajos királytól udvari ünnepségek rendezéséért...")* — ahelyett, hogy magyar úr módjára párbajt vívott volna, vagy angol gentlemanként napirendre tért volna az események fölött: kérdőre vonta a feleségét. Ezért adták ki az útját *„házasságának negyedik, a második világháború első esztendejében"*.

Az elbeszélés címe: *Magasiskola.*

Egyetértünk a címmel.

(i)

VISZONYAINK ÉS A FÁRADTSÁG

Az elfáradás élettani szempontból normális jelenség — olvassuk az **ÉLET ÉS TUDOMÁNY**-ban. S mielőtt tovább haladnánk, tréfásan agyunkba ötlik: jójó, csak nem szabad eltúlozni! S a következőkben éppen arról kerül szó, a túlzásokról, amelyeket a fizikum követ el a feladatát végző ember ellen — elernyedése által s amelyeket viszont az ember mívelhet teste hajszolása által. A tudománynak az a feladata, hogy a kifáradás folyamatát mérje, s a fáradtság tényét is adatokkal konstatálja, éppen avégett, hogy közmegelégedésre megállapítja, mi a norma, mi a normális az elfáradásban, tehát a munkában.

Megfigyelhettük, hogy fáradtságunk nem mindig a végzett (fizikai, vagy szellemi) munkával egyenértékű következmény. S akadnak, akik anélkül, hogy többet dolgoznának, mint mások, a fáradtságba belebetegszenek.

Egészséges ember a napi vagy heti munka fáradalmait rendszeresen kipiheni. Aki az állandó fáradtságból nem tud kievickélni, utóbb neurózisba esik, s már orvosi ápolást igényel.

Vajon a munka egymagában előidézhet-e kimerüléses neurózist?

Rendes körülmények között még a feszített, túlfeszített munka sem vezet betegséghez. De hogyha az embernek rosszak a kapcsolatai munkatársaival, s a magánéletében, tehát a másik, a többi emberrel — s az életének légköre feszült — esetleg úgy, hogy sajátmagával sincsen megelégedve (amit gyakran narkotikumokkal próbál feledtetni), vagy a munkájával szemben lázad — akkor, bizony hamar bekövetkezik a fáradás, az elfáradás, még a kevés, még a rövid ideje tartó munka után is.

A jó, a szerencsés, az ellenőrzött pályaválasztás nagyon fontos! A nemszeretem munka már akkor is elbágyaszt, ha csak ránézel.

Nem buta gondolat, amit hajdan egyes áruházakban parancsoltak elárusítónőiknek a tulajok. Mosolyogj munka közben, hogy ne fáradj el oly könnyen. Igen, mosolyogj, ha tudsz. S ha nem, hát minél előbb változtass életeden, hogy megteremtsd a lehetőséget a korai elfáradás ellen, tehát okod a mosolyhoz.

Cs.

FOLYT. KÖV.

A folytatásos filmek után megjelent a folytatásos filmkritika. Az *Iszony* bírálatát pont ott hagyja abba a **MAGYAR IFJÚSÁG**, ahol a kritikus felteszi a kérdést Nellivel kapcsolatban: „Természetének védekezése, női »hidegség«-ének megrebbenése volt-e ez a húzódózó ellenállás, amellyel a »nagy kan« hírében tündöklő gazdag parasztfiú, az utolsóéves óvári gazdász udvarlását fogadta?" Itt közlik velünk, hogy: *Folytatjuk.*

Türelemmel várjuk a következő számot. S a továbbiakban esetleg néhány folytatásos epigrammát.

j—s

CSAK AZ A FANTOMAS...

Örömmel üdvözöljük új laptársunk, az **IFJÚSÁGI MAGAZIN** megjelenését. Szükség volt a fiatalok érdeklődését kielégítő effajta újságra, s az első számon meg is látszik, hogy a szerkesztőség nagy gonddal választotta ki az ifjúság kedvelt témáit, alakjait. Változatos ez az első szám: a Rolling Stones együttesről szóló képes riporttól kezdve a Pelé-interjún keresztül a humoros rajzos novelláig, sok minden megtalálható benne. Üdvözlendő, hogy a lap a fiatalok művészi érdeklődésére is okosan, jól reagál: Borsos Miklós szobrászművészünknek mind személye, mind pedig alkotásai kiválóan alkalmasak arra, hogy a fiatal olvasó kérdéseire választ adjanak, s hogy egyszersmind új kérdéseket is ébresszenek.

Egy, mindössze egy kifogásolni valónk akad ebben a gondos és csakugyan sikerült számban: *a Fantomas-film.* Nem az a baj, hogy Jean Marais és Louis de Funès főszereplésével készült humoros kalandfilmet a lap — fényképekben és képaláírások útján — *bemutatta* ifjú olvasóinak; inkább a mód, *ahogyan* ezt tette. A képaláírások ugyanis — hiába hangsúlyozza a szerkesztőség, hogy afféle film-*paródiával* állunk szemben — halálosan komolyan veszik a történetet. A szatirikus felhang ennélfogva elsikkad, s az agyrémszerű kalandok sora, magyarán a *ponyva-jelleg* dominál. A filmben a könnyed parodizálás legalább valamelyest ellensúlyozza az olcsó izgalmat; a képek alatti szöveg azonban, amelynek pedig még kínálkozóbb lehetőségei volnának az ostoba kalandhajhászás kifigurázására, még ennyit sem tesz.

A lap azt ígéri, hogy minden számában találunk majd fényképekben bemutatott filmet. Ez jó. Még jobb csak az volna, ha az aláírások nem lennének igénytelenebbek a filmeknél.

—tim—

VÁLASZ LEVELEKRE

Mindenki verset ír?

A két nagy nemzeti szenvedély közül az egyik a labdarúgás, a másik a költészet. Mindezt a szerkesztőségek vaskos napi postája is igazolhatja. A versírás hasznos szenvedély. Amíg a futball a testet, a költészet a lelket frissíti-fejleszti-formálja. Az önkifejezés igénye csak nemesíthet. Ez a jelenség semmiképp sem riasztó, hiszen a kultúrforradalom logikus következménye, az értelem és a lélek „kiegészítő sportja".

A költészet „amatőrjei" nem férnének el a Népstadionban rendezett versenyeken. Ha megkérdeznék, ki az, aki már életében legalább egyszer is verset írt? — talán egy nemzet állna fel.

Amikor divatba jött a fekete keretes szemüveg, s az ép szeműek közül sokan ablaküveget vágattak bele, csakhogy viselhessék — azt mondtam: jót jelent, divatba jött a kultúra, a lányok már nemcsak a futballistákért rajonganak, az „álomlovagok" sorába lépett az „irodalmár", a „filosz"-típus. Nem az alacsony homlok, a kis fej, a nagy válldaganatok tetszenek, hanem az intellektuális arc, s ez a jelenség figyelemre méltó, ez a tömegméretű sznobság nem is haszontalan.

A legtöbb postát lapunk versrovata kapja. Nincs az országnak olyan elrejtett zuga, amely még ne üzent volna valamit a rímek és a ritmus segítségével, nincs olyan foglalkozási ág, olyan hivatali beosztás, amelynek ne lettek volna még poétái. Jönnek a versek az őszi hónapokban, mind tömöttebb borítékokban, nemre és korra való tekintet nélkül, megállíthatatlanul. A levelek között igen jellegzetesek az egysorosak: „Kérem, ha nem tetszik, dobják a szemétkosárba." De tovább csupa felszólító mód: „Kérem, a honoráriumot az alábbi címre küldjék..." S mert a még ismeretlenek körében sem hiányzik az öntudat: „Nem rosszabbak a verseim, mint amilyenek maguknál megjelennek!" Uram, ez szabálytalan ütés, öv alá irányul — morog a szerkesztő, miközben már a következő levelet bontja: „Negyven éve írok verseket, több ezer költeményem van." Eddig a levél, és mellékelve néhány száz oldal „ízelítő". „Még további negyven év versírást, és jó egészséget kívánok..." — így hangzana az őszinte válasz. Tovább: „Ha nem közlik, akkor is részletes bírálatot kérek!"

Következnek a nyolcsorosak: „Tisztelt Szerkesztőség, egyszerű tanulatlan ember vagyok... negyven éve a két kezem munkájával keresem meg a kenyerem... szeretném tudni, hogy a versírást képességem folytán folytassam-e?"

A szálkás kézírással rótt levél megrendítő. Mintha negyven év kétkezi munkája, mintha egy sajnálatos intervallum akadályozta volna az egykor még fiatal költőt a fejlődésben, de most... most van remény még... Várja a biztatást az öregkor zsengéire.

A „nyolcsorosak" vezetik be a legfiatalabb korosztály küldeményeit is: „...gimnázium második osztályába járok. Nagyon szeretem a verseket, és igen érdekelnek a fiatal költők. Kérem, írják meg verseimről, hogy érettek-e már, vagy még kell csiszolni rajtuk? Mi kell ahhoz, hogy valaki költő legyen?"...

A fiatal leány verseiből a halál lehellete árad, míg a legöregebb „nyugdíjas verselők" a vidám, pajkos fiatalságot idézik. Mindkét nemzedék elégedetlen. Az egyik a fiatalságát, a másik az öregségét hangsúlyozva tesz szemrehányást. A név, foglalkozás megjelölése után a kívánság következik, majd néhány soros „Ajánlólevél" is gyakori, szakszervezet, vállalatvezetőség, igazgatóság, népfront részéről: a tekintélyes, reprezentatív bélyegzők fölötti sorokban gyakori jelzőként szerepelnek a „derék", a „megbízható", a „rendes", a „mi is javasoljuk" szavak.

A többoldalas, életrajzszerű kísérőlevelek „nehéztüzérsége" a szerkesztő könyörtelen szívére szeretne hatni, s valóban megrendítő életsorsok, nagy csalódások, hányattatott gyerekkor, szegénység, kevés nyugdíj, üldöztetések, részletes leírásai, harcos érdemek követelik a mellékelt költemények mielőbbi közlését. Egy kétségbeesett feleség a következő szöveggel kéri férje írásainak közlését: „Kedves Szerkesztő úr, férjem kilépett munkahelyéről, hogy minden energiáját az alkotásnak szentelhesse. Gépíró vagyok, egyedül tartom el nyolcéves kislányomat és férjemet. A háztartás mellett még különmunkát is vállalok, de a nyomor mellett a családi életünkre is rányomja bélyegét az, hogy férjemnek nem sikerül megjelentetnie verseit és novelláit. Nagyon kérem, ha egyetlen mód van rá, segítsenek. A boldogságunk függ ettől..."

„Asszonyom, reménytelen. Férje dilettáns." — Igen, ezt kellett volna mondani mindenütt, egybehangzóan, de a szerkesztők „tapintatosak" és „emberségesek", ezért hát miről tanúskodnak az otthon megőrzött levelek? „Gazdag életanyag... értékes mondanivaló... dicséretes szándék... jó verselőkészség... forduljon X. folyóirathoz... anyagtorlódás miatt visszaküldjük..." Ilyen levelekkel élhet a „meg nem értett zseni, az otthon zsarnoka.

A beküldött versek hetven százaléka slágerszöveg és magyar nóta szinten mozog gondolattalanul, az elcsépelt motívumok variálásával. Húsz százalék még többnyire Petőfi, Ady modorában íródik, s csak igen kevés viszonylag a József Attila utánérzés. Alig találni öt százalék élő, eleven „nyersanyagot", olyan verset, amelyben írója valóban a személyes gondolatait mondja el. A költőiségről a nagy tömegeknek még ma is téves fogalmaik vannak, s érdekes, hogy ez érvényes mind a művelt, mind a kevésbé művelt verselőkre.

„Kérem, közöljék versemet" — írja az eddig még ismeretlen szerző nemes szükszavúsággal. Aláírását bélyegző közvetíti, a levélpapír doktori címről árulkodik. Irója tehát tanult ember, a maga szakmájában lehet, hogy alkotó egyéniség, de a versei rosszak, mi több: igen elmaradott ízlésről vallanak. Neves orvosok, építészek, tervezők, társadalmilag megbecsült feltalálók és tudósok, politikusok, hivatalvezetők nyíltan vagy titokban verseket írnak, habár „mellesleg" föltalálnak egy gyógyszert, amely milliók életét menti meg, gépet, mely ezrek munkáját könnyíti meg, törvényt alkotnak, maradandó épületeket, mondom, „mellékesen", mert a leginkább annak örülne némelyik, ha megjelenhetne a verse, ha közölné valamelyik folyóirat. A sokirányú és részletes elemzés talán megállapítaná, hogy ezek az emberek, úgy érzik: nincs megfelelő nyilvánossága, nincs kellő megbecsülése az egyébirányú alkotó tevékenységnek. Garai Gábor „Megszállottak" című verse is őket idézi: „Mi, életünk a tét, eltöltenénk talán / időnket mással is elégedetten; / nekik a lehetséges földi üdvözülések / közül a költészet az egyetlen".

Mezei András

zu den fruchtbarsten und vielseitigsten ungarischen Künstlern der Gegenwart. Eine unbändige Schaffenskraft und technisch handwerkliche Fähigkeiten brachten dem Sechsunddreißigjährigen Erfolge auf den Gebieten der Malerei, Plastik, Graphik, Gobelinkunst und Design. Außerdem unterrichtet er jeden Sommer auf einer Amateurmalerschule, wo er einer jungen Hörerschaft theoretische Kenntnisse in moderner Kunstbetrachtung und praktischen Unterricht im Malen vermittelt. Er will mit dazu beitragen, daß Kunst in alle Lebensbereiche eindringt. Deshalb stellt er mit seinen Schülern auch Textilentwürfe her, gestaltet Spiele und optische Tafeln für Kindergärten, entwirft Möbel u. v. a.

Seine plastischen Modul-Systeme sind keine bloß ästhetischen Formfindungen, sondern am menschlichen Körper orientierte formale Leitmotive, verwandt den in der Antike und Renaissance gebräuchlichen Moduln als Maßeinheiten zur Bestimmung architektonischer Verhältnisse und umsetzbar in architektonische Strukturen. Sie bilden eine organische Einheit von Funktion und Form, von Inhalt und Aussage.

Dieselbe Spannungsdichte kennzeichnet auch die zweidimensionalen Arbeiten von Pál Mizser. Der hier abgebildete 6x2 Meter große Gobelin trägt den Titel „Genesis und Metamorphose". Die im horror vacui und doch wie in einem unendlichen Raum sich vollziehende Formendynamik macht die geballte Kraft des Werdens und Wandelns der Schöpfung bewußt. Kaleidoskopartige Bewegtheit scheint für die Dauer eines Augenblicks innezuhalten ohne zu erstarren- mit dem nächsten Lidschlag wird sich das evolutionistische Geschehen fortsetzen. Die abstrahierten Formen verleugnen nicht ihre Herkunft aus dem Organischen; von dorther nehmen sie auch ihr pralles Erfülltsein mit Leben. Von einem schöpferischen Zentrum ausgehend, vollzieht sich die rhythmische Bewegung in die Breite und Ferne zugleich, durchstößt Raum und Zeit in einer überzeugenden künstlerischen Simultaneität. Alles fließt, entfaltet sich im überströmenden Gefühl kreativen Lebens. Der Betrachter wird in diesen Strudel mithineingezogen, einfühlend empfindet er sich als Teil des Ganzen, inmitten einer großen Weltharmonie.

Ferenc Kóka: Der Fahnenträger und das Meer

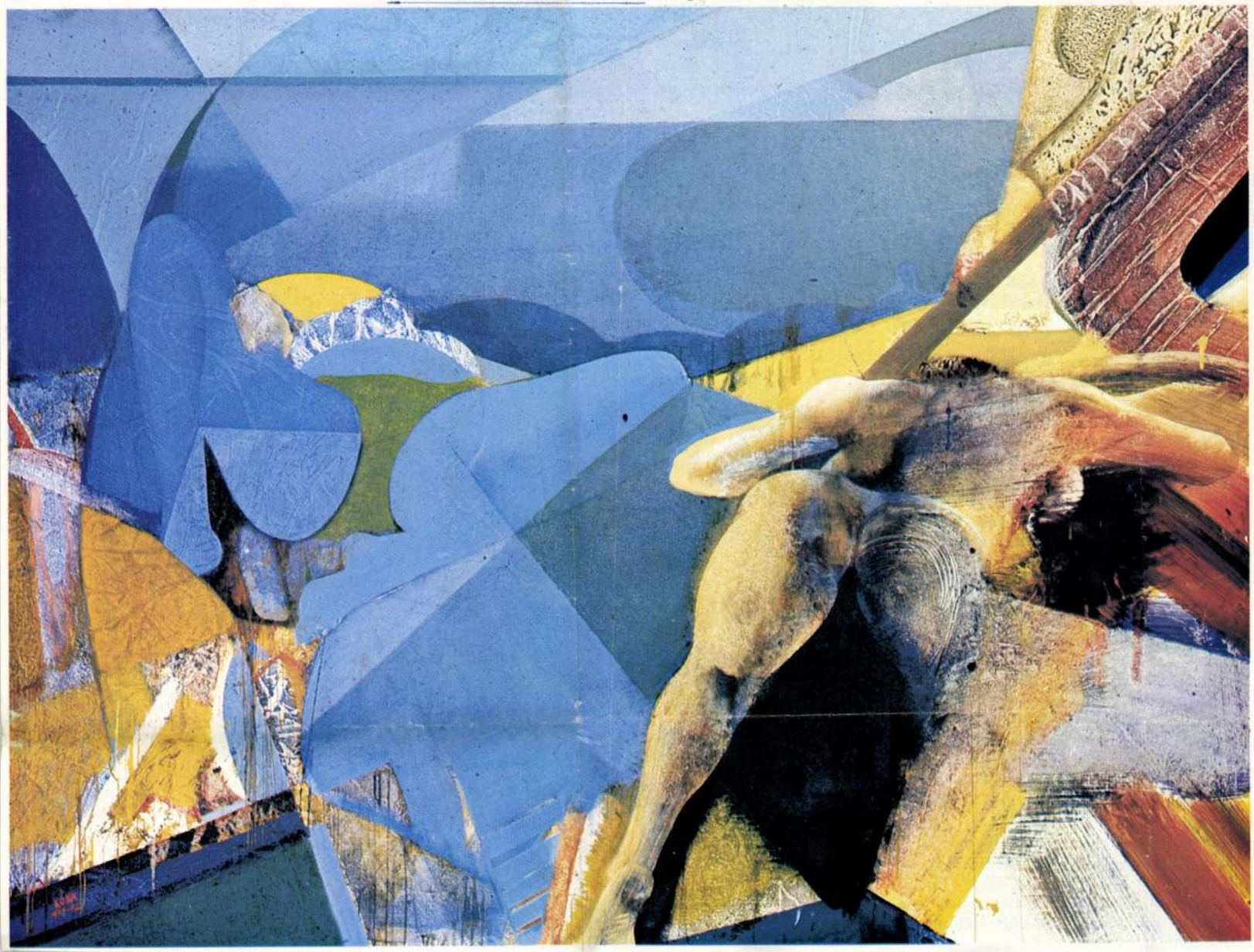

Pál Mizser: Genesis und Metamorphose

ván Szönyi wurde er von dessen poetischem Spätimpressionismus nachhaltig berührt. Diese Eindrücke schwingen auch heute noch nach.

Einerseits liefert er eine sachliche Mitteilung von gesehenen Tatsachen: Ein schlafender Mann liegt in der Wiese, mit brutal durch die Perspektive vergrößerten nackten Fußsohlen, die an Mantegnas toten Christus erinnern. Sein träumend zum Himmel gerichtetes Gesicht paraphrasiert in der Untersicht die mimische Signifikanz eines Wilhelm Busch. Realistischer ist das kaum noch zu malen.

Andererseits erfüllt Patay diese wirkliche Wirklichkeit mit verhaltener Poesie. Die Wiese rund um den liegenden Mann singt und klingt, duftet und blüht. Es ist ein Hymnus auf die wirkenden Lebenskräfte in der Natur.

Sie erfüllen auch das Gemälde „Schilf im Winter", das ein unbeschreibbares Etwas ausstrahlt, ein Mitschwingen der Seele. In dem graphischen Duktus des Halme vibriert eine Transzendenz, die den sublimierten Naturschilderungen ostasiatischer Pinselzeichnungen verwandt ist. Die im impressiv atmosphärischen Flimmern des Schilfbildes feinst abgestuften Valeurs von Grün, Gelb und Weiß atmen eine Poesie, die sich verbaler Benennung entzieht.

Dagegen formieren sich dieselben Farbnuancen etwa im Wiesenbild zu einer Malaktion aus dem Handgelenk, wobei jeder Halm von psychomotorischen Kräften hingeschrieben erscheint. Hier bedient sich der Wille zu emotioneller Aussage einer fiktiven Wirklichkeitsschilderung. Die Bildwerdung vollzieht sich in der Synthese von Realität und Spiritualität, von dinghafter Natur und vergeistigter Transparenz.

Mizser: Genesis und Metamorphose

Mit Pál Mizser verlassen wir den Bereich des Abbildhaften, nicht aber den einer höheren Wirklichkeit. Er gehört

Pál Mizser: Aneinandergeschmiegt und schwebend

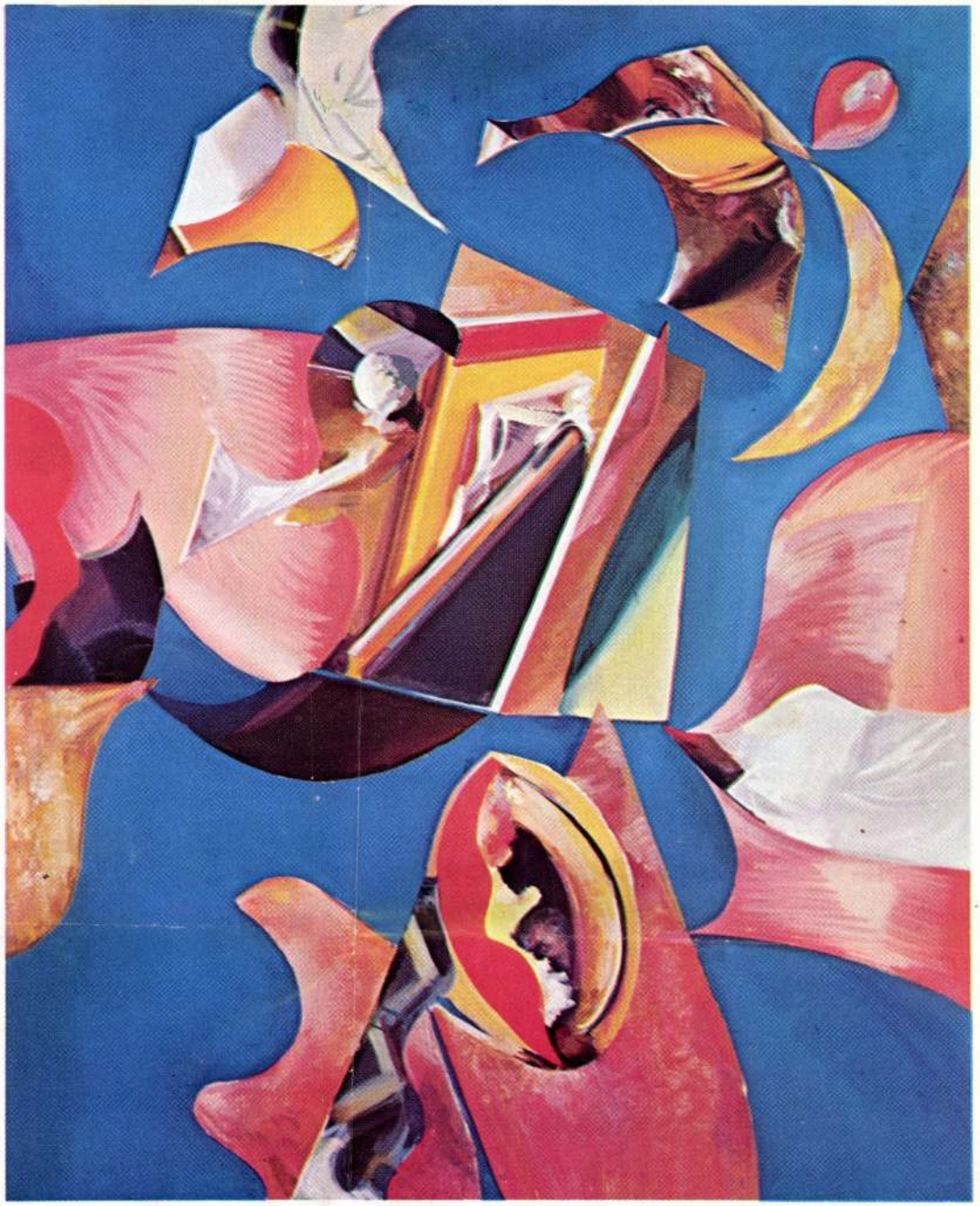

Ferenc Kóka

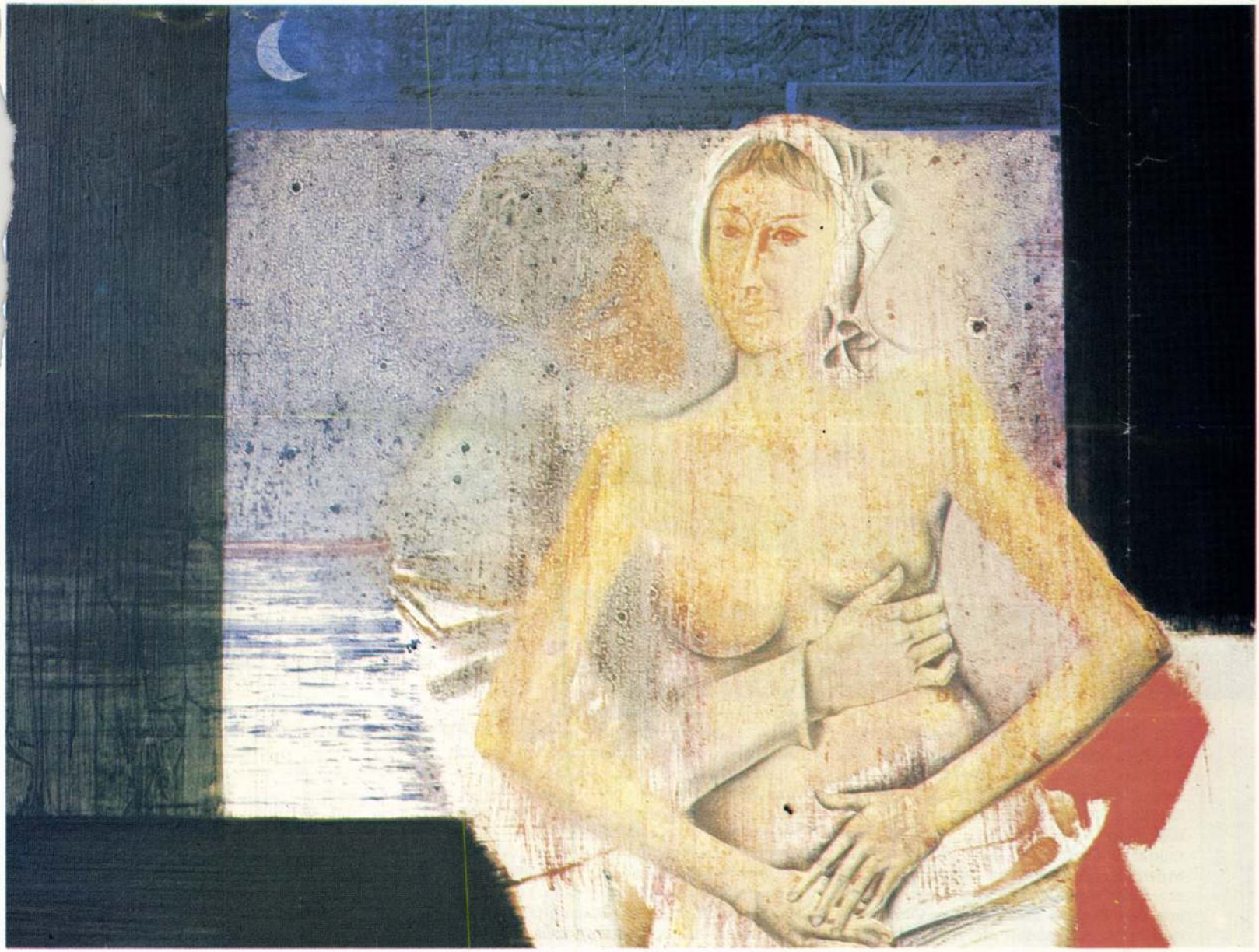

Ferenc Kóka: Die Frau und der Soldat

In dem Ölbild „Aneinandergeschmiegt und schwebend" reißt der Raum zu kosmischer Weite auf. Die tänzerische Musikalität der Formen, die Intensität der Farben entfaltet sich nahezu schwerelos. Geheimnisvoll wirkende Kräfte bringen die kompakten Formen in flatternde Bewegung. Aber es ist nicht Zerstörung, die sie aus dem Aneinandergeschmiegtsein löst, emporsteigen läßt. Ein optimistischer Glaube treibt sie voran, reißt auch uns, die wir davorstehen, mit.

Pál Mizsers Bilder und Collagen, die bezeichnenderweise Titel wie „Durchbruch" oder „Empor in die Höhe" tragen, verkörpern immer wieder ein evolutionistisches Geschehen, das sich am Menschen und um ihn herum vollzieht. Immer wieder wird deshalb auch der Mensch als Ausgangspunkt der Komposition faßbar, wenngleich verschlüsselt und abstrahiert im Gefüge der Farbflächen, so doch in der Symbolik nachvollziehbar als geistiger Formanlaß. Als solcher wird er auch zum Beherrscher der Maschine. Die Technik bedeutet hier nicht Bedrohung, sondern ist ein Instrument des menschlichen Geistes. Indem der Mensch sie sich dienstbar macht, überwindet er sie auch.

Gerzson oder der Aufruf zur Meditation

Nur scheinbar abstrakt sind die Gemälde von Pál Gerzson; ihre Titel sind Brücken zum Erfassen der Bildrealität. Der heute sechsundvierzigjährige Professor an der Akademie der bildenden Künste in Budapest begann ganz bewußt als Zeichenlehrer in Volksschulen. Wie recht er hatte! Will man die Menschen zur Kunst hinführen, muß man bei den Kindern beginnen. Ihre Vorstellungskraft wurde noch nicht von Klischees verdorben, von Tabus eingeengt.

Die Grunderlebnis-Wirkung, die der Lehrer Pál Gerzson als erzieherischen Faktor einsetzte, sie geht auch von seinen Gemälden aus. In unserer Bildergalerie ist „Ein altes Haus in Plovdiv" abgebildet. Lassen wir uns von dem Titel nicht in die Irre führen. Gerzson will durchaus kein Romantiker sein, will nicht erzählen, sondern allein durch die Mittel der Malerei wirken. Er baut Farbkörper, schafft Farbflächen und wird damit zum Beispiel par excellence für die tragende Rolle, die das Kolorit in der ungarischen Malerei spielt. Aus

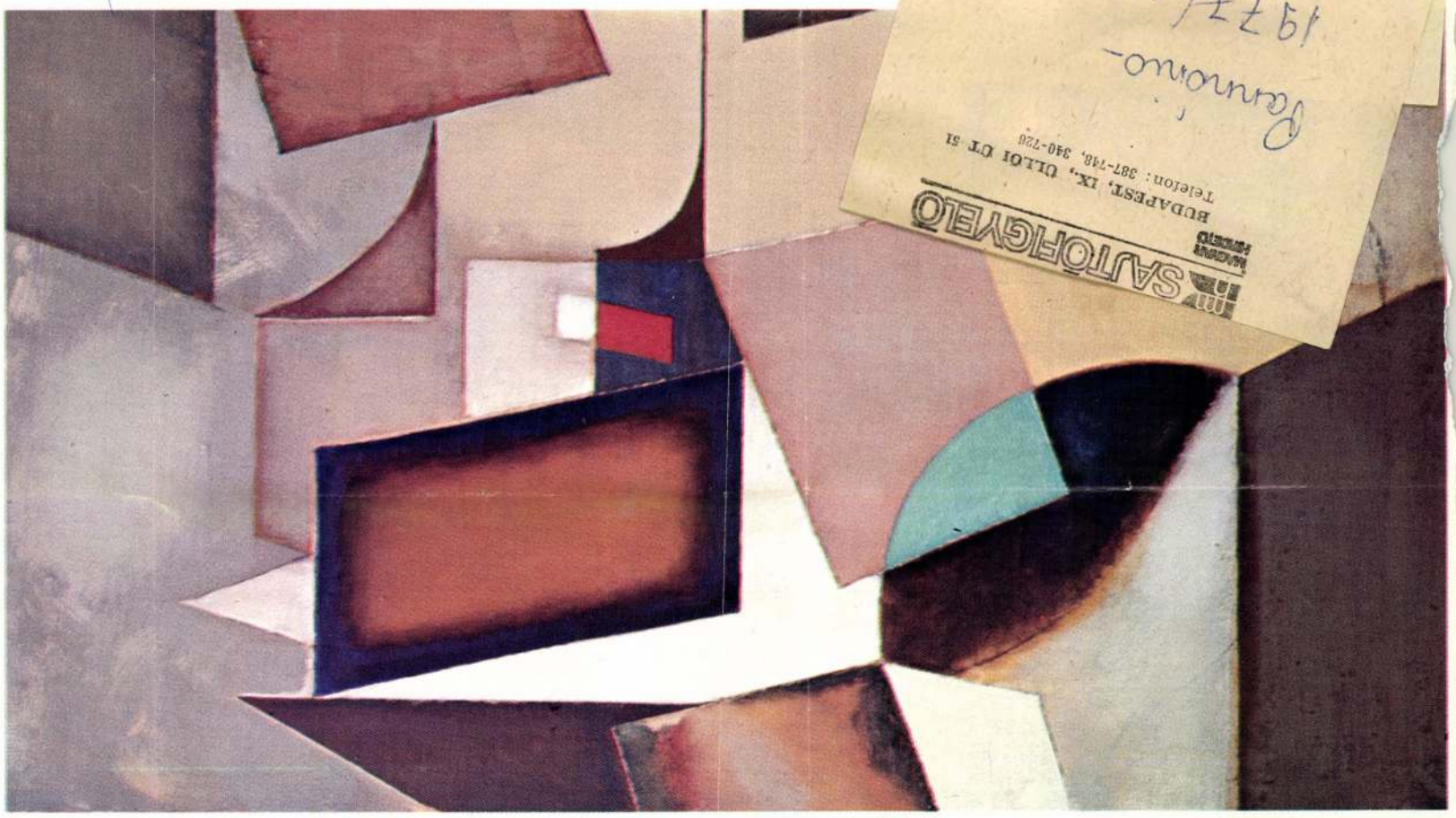

Pál Gerzson: Altes Haus in Plovdiv

den Farben, aus der Anordnung der Flächen, der Suggestion von Raum löst sich als Summe, als Gewinn für den Betrachter grundbegrifflich heraus, was im Titel verbal formuliert ist: Wir ahnen den abbröckelnden Verputz, das moderne Dach, die aus dem Lot gebrachten Mauern. Die Vergänglichkeit, die über dem alten Haus liegt, spricht aus den Farben und Formen. Ohne Abbild zu sein, werden sie Ausdruck dessen, was dem Künstler als Stimulans diente, und stimulieren den Betrachter wieder rückläufig, indem sie ihn zum Ausgangspunkt führen.

Somit schließt sich der Kreislauf des Schöpferischen. Die Bilder von Pál Gerzson sind mehr als bloß „dekorativ", sie sind inspirativ und fordern zur Meditation heraus. Dann entfaltet sich der materielle Wirklichkeitscharakter ihrer Farb- und Formereignisse, aus der Abhängigkeit des realistischen Abbildenmüssens entlassen und dennoch Bildrealität schlechthin, ein Schöpfungsakt in voller Freiheit und Selbständigkeit parallel zur Natur.

Kóka: Aufruhr und Synthese

Der 1934 in Budapest geborene Ferenc Kóka, der seit rund fünfzehn Jahren in der ungarischen Kunstszene präsent ist, wollte nicht die gängigen Wege der heimischen Entwicklung gehen. In der Fortführung der spätimpressionistischen Tradition sah er die Gefahr des Epigonentums. Der volkstümlich bäuerliche Zug, den die Maler der Tiefebene pflegten, konnte ihm, der aus einem Budapester Arbeiterbezirk stammte, nicht adäquat sein. Die dekorativen Effekte des abstraktiv Expressionistischen widersprachen seinem Wunsch nach Mitteilung, nach Vermittlung von Inhalten. So ging er daran, durch Symbole die Assoziationskraft des Beschauers zu wecken. Die dramatisch instrumentierten farbigen Flächen, Formen und Räume begnügen sich nicht mit den ästhetischen Effekten ihres koloristischen Reichtums und dem spannungsvollen rhythmischen Aufbau, sondern beschwören trotz aller Reduktion des Gegenständlichen die inhaltliche Substanz des Themas.

In der Auseinandersetzung mit den an sich verneinten traditionellen Formmöglichkeiten gelangte Ferenc Kóka zu deren schöpferischer Synthese in durchaus eigenständigem Charakter. Die signalhafte Ausdruckskraft der ungegenständlichen Farbformen, der atmosphärische, nahezu spätimpressionistische Duft in den extrem malerischen Partien, die einfühlende Wiedergabe menschlicher Gefühle und Zustände, alle diese an sich heterogenen Elemente sind organisch ineinander verzahnt und entstammen, jedes für sich, den Impulsen und Errungenschaften der vorangegangenen ungarischen Moderne; sie werden jedoch in ein neues Gefäß umgegossen.

Von dem 1972 entstandenen Gemälde „Der Fahnenträger und das Meer" reicht die Ausdrucksskala bis zu dem Ölbild „Die Frau und der Soldat" aus dem Jahre 1975. Das Pendel schwingt zwischen stärkerer Abstraktion und größerer Gegenstandsnähe, gleich bleibt das Streben nach einer gedankentiefen Aussage, ein Engagement für den Sinngehalt der menschlichen Existenz, sei er nun im Heroischen oder im Intim-Gefühlshaften zu suchen.

So steht gerade Ferenc Kóka nicht zufällig am Ende unseres Rundgangs durch dieses mediengerecht zugeschnittene Musée imaginaire. Sein individuelles Aussagestreben umschließt die spezifischen Charakterzüge ungarischen Form- und Ausdruckswillens; sein Personalstil vereinigt (und das ist besonders zeittypisch) gerade im Aufruhr gegen die tradierten und anerkannten Richtungen der ungarischen Kunst des 20. Jahrhunderts — sie transponierend! — deren bestimmende Grundtendenzen.

1964 APR 4
1021

SZEBERÉNYI LEHEL:

PILLANATRA ELVESZTETTÉK EGYMÁST

Az asszony a fővárosba járt dolgozni. Minden reggel úgy búcsúztak, hogy eltelik az a néhány óra, s megint együtt lesznek. A munka idejét átvegetálták; a várakozás jegyében töltötték el. Dolgoztak: hogy minél hamarább teljék el az idő.

Ha a helyzet úgy hozta, hogy valamelyiküknek később kellett maradnia, a másik nem lelte helyét, és várakozott tovább. Nyugtalanul keresett valami csip-csup foglalatosságot, hogy figyelmét lekösse, de semmihez se tudott komolyan hozzálátni. Mikor a távolmaradó megérkezett, érezték, hogy nyomás alól szabadulnak fel.

Ezért, ha tehették, együtt mentek mindenhová, mert a legrosszabb az volt, ha az egész napot egymás nélkül kellett eltölteni.

Most is úgy gondolta, elébe megy a feleségének. Elmegy egészen a HÉV-állomásra egy korábbi busszal, hogy az asszonyt mindjárt visszafordítsa, mielőtt a csatlakozó buszra átszállna. A falu, ahol meg kellett jelennie a posztógyári ünnepségen, néhány HÉV-megállóra volt, vissza a főváros felé.

Pedig előző nap úgy egyeztek, az asszony nem kíséri el, muszáj törlesztenie valamit a felgyűlt házi munkákból. Most úgy gondolta, mégis rábeszéli, hogy tartson vele. Ha még a HÉV-nél elkapja, ez könnyen megy. Meghagyta hát otthon, hogy későn jönnek haza, bár kilencnél nem később.

Mivel az asszony nem számított rá, elkerülték egymást.

Most már mindegy — mondta ő —, majd sietek haza. S felszállt a HÉV-re.

A posztógyár kultúrtermében egész hátul, közel az ajtóhoz helyezkedett el. Nem várta meg az előadás végét, az ünnepi táviratok felolvasása előtt meglógott, nehogy ott tartsák a vacsorával egybekötött mulatságra.

Még kilenc óra sem volt, mikor leszállt a buszról, mely a HÉV-től hazáig visz. Az út emelkedője mögül idelátszott a házuk fénye. Szeretett volna máris otthon lenni. Tudta, hogy a fény őt várja. A buszra éppen felszállt a vendéglő csaposa, s odaszólt neki:

— Nem találkozott a feleségével?

— Nem.

— Pedig elment maga után.

Nem tudta eldönteni, hazamenjen-e, vagy most mindjárt visszaforduljon. Kicsit boszszús volt, hogy a felesége fejetlenül utánament.

Bement a vendéglőbe, hátha többet megtud. Mária, a vezetőnő, amint meglátta, összecsapta kezét.

— Ó, maguk elkerülték egymást! Hogy mondtam neki, ne menjen sehová, el fogják kerülni egymást, hiába. Csacsiság, mondtam, hazajön a férjed, biztos ő is' siet haza. Nem lehetett neki beszélni. Hogy maga várja, otthon is meghagyta, hogy együtt lesznek, s véletlenül pont elkerülték egymást, és hogy milyen rossz érzés lehet most magának. Nem lehetett lebeszélni. Egy tündér, egy angyal, éppen mondtam, hol találni máma egy asszonyt, aki ennyit megtesz az uráért! Ritkaság máma.

Tudta, hogy ilyen asszony a felesége, és hogy sehol se kapott volna ilyet, hálás lehet a sorsnak. De ennyire túlságba vinni azért nem kéne. Most egy kicsit bosszús volt rá, amiért így nekiment a vakvilágnak, fejetlenül, gondolkodás nélkül. Aszszonyok tesznek csak ilyet. Azért nem volt nagyon bosszús, mert kicsit meg is volt hatódva.

— Nyolckor ment, ugye? — kérdezte.

— Nem is tudom, hétkor-e, vagy nyolckor? Sokáig kinn állt a megállóban. Láttam, hogy kinn áll, hogy egészen össze van már fagyva. Annyira sajnáltam, küldtem ki neki kávét. Mert sokáig nem jött a busz.

Csakis a nyolccsal mehetett — számolt utána magában, éppen kerülte a két HÉV egymást. Ha a hetessel ment volna, ott talál.

Gondolkodott. A félkilencessel odaérhetett, s a háromnegyed kilencessel vissza is fordult, a posztógyárhoz csak át kell lépni a sínéken. Most kilenc óra öt. Huszonötkor érkezik egy busz, azzal valószínűleg jön is. Azt megvárja. S ha nem...

Kiment, mert erre az esetre meg kellett nézni a menetrendet a további számításokhoz. Kisilabizálta, hogy az érkező huszonötös után pár perccel van egy busz, ami megy, s amit nem mellőz szembejövő. Így legalább a HÉV-állomásig elébe mehet a feleségének az elkerülés veszélye nélkül. A HÉV-állomásig feltétlenül elébe megy a feleségének. Az a legrosszabb, mikor ott átszáll a HÉV-ről, és várni kell, és egyedül van, és nem tudja, mi van. A HÉV-állomásig feltétlenül elébe megy.

Máriáék is zártak. Átmentek a túloldali megállóba, ő pedig itt várt.

Türelmetlenül topogott. A HÉV-től érkező busz késett, ellenpárjának moraját pedig lehetett már hallani, majd fénye is felkúszott az emelkedőre, előbb szétterült derengéssel, majd mindinkább szűkülő és erősödő kévékben. Hát képtelen elébe menni a HÉV-állomásra. Eminnen hamarább érkezik, s a két busz mellőzi egymást. Bosszankodott, s átkiabált Máriáéknak:

— Ez az én szerencsém, látják! — S újra megkérdezte: — Biztosan utánam ment?

— Biztosan — kiáltott vissza Mária. A fia is mosolygott mellette. Mosolygott, hogy megérti őt.

— Csak legalább most már jönne.

— Jön ő — szólt vissza Mária, felvette őket a busz. Ott maradt egyedül az éjszakában, a sötétbe borult vendéglő mellett, melyet a piros neonfények Máriáékkal együtt elhagytak, s egyszerre kietlen és zord lett a lakatlan tájék.

Végre. A kanyarral szemközti fák megvilágosodtak. Bízott benne, hogy a busz. A levett lámpások fölött látni lehetett a pislogó macskaszemeket. Mozoghatnékja támadt. Itt van mindjárt. Késéssel, de itt van. Csak az asszony is rajta legyen. Valahogy nem volt benne biztos, hogy rajta lesz. Ezért így szólt magához: holtbiztos, hogy ezzel jön. A busz lassítva közeledett. Ő szerette volna, ha valahogy ott lenne a buszon is, akkor most semmi kétsége se lenne.

A buszról egy férfi szállott le. Nem is figyelte, merre megy a férfi. A házuk fényét kereste az emelkedő mögött, de nem égett már, a busz után minden sötétbe borult újra.

Legjobb, ha hazamegyek — mondta, és otthon megvárom. Az a legjobb.

Néhány lépést tett, s eminnen új busz jött, amiről a menetrend nem is tudott. Mindent elfelejtett, s átrohant a túlsó oldalra. Ezzel még időben a HÉV-állomásra érhet.

Kifulladva kapaszkodott fel a buszra. Mögötte egy férficipő kopogott.

— Várjon! — kiáltott a férfi.

Azt hitte, neki szólnak, s kicsit hátralépett. Mint akit felrezzentenek. A férfi is fölkapaszkodott. Azért kiáltott, hogy a busz ne indítson, mielőtt elérné.

Egészen előre ült, hogy lássa maga előtt az utat. Nem tudta, miért kell látnia. De aztán nem volt türelme ülni, az ajtóhoz állt. Elsőnek kell lelépnem — mond-

NAGY PÉTER SZÍNHÁZI LEVELE

a Részeg esőről

Darvas József új drámájának bemutatását felfokozott várakozás előzte meg. S ez teljesen érthető is: nemcsak azért, mert az azonos című regénynek méltán volt nagy sikere a múlt esztendőben, hanem azért is, mert Darvas Józsefről köztudomású: a magánéletek válságaiban is a társadalom problémái izgatják, s a morális és politikai kérdéseket nyíltan, következetesen teszi fel önmagának, olvasóinak-nézőinek egyaránt. A várakozást még csak növelte az a tény, hogy a lassan vége felé közeledő színházi évad nem kényeztetett el bennünket éppen abban a tekintetben, hogy nagy bőségben ontotta volna elénk a kommunista következetességű, súlyos és égető politikai és morális kérdéseket tárgyaló új magyar műveket; Darvas Józseftől joggal volt várható, s a darab bemutatása előtt sejthető, hogy a *Részeg esővel* ezt az egyre érezhetőbb hiányt igyekszik pótolni.

Ily nagy reményekkel és várakozásokkal készülve a *Részeg eső* bemutatójára, még sokkal fájdalmasabb arról számot adni, hogy ez a darab csalódást okozott. Újabb példája annak, hogy regényből sikeres színpadi produkció lehet néha, de jó dráma a legritkább esetben, mert a témának és a problematikának megvan a maga öntörvényű műfaji lejtése, s az ezen tett erőszak a műben üt vissza; a regénybeli drámaiság és a színpadi epikum gyökerében különbözik a színpadi drámaiságtól és a regény epikumától s az ezekből létrehozott hibrid mindig árulkodik idegen eredetére.

A regényt megjelenése után a magyar kritika egyöntetűen mint az év egyik legjelentősebb írói eredményét üdvözölte. A drámát mégsem szabad a regény kitűzés annyira epikus, hogy — ha színpadon egyáltalán megoldható — vallami teljesen újszerű megoldást követelne. Darvas azonban megszokott utakon jár: ha nem is a polgári színjáték térbeli és időbeli folyamatosságát gyakorolja, de az expresszionista színpad húszas években kikísérletezett és nálunk az utolsó évtizedben polgárjogot nyert formáját. *Kazimir Károly*, a rendező is nyilván ebbe az irányba tászította az írót, mert — színpadképén, egész rendezési felfogásán érezhetően — a *Rozsdatemető* sikerének ellenpárját akarta ebben a darabban megvalósítani.

Ez azonban itt jóvátehetetlen károkkal járt: maga a formai megoldás, a történelmi periódusok, pillanatok szaggatott képekben való felvillantása, az egyik legfőbb szereplő egyszerre szereplőként és narrátorként való alkalmazása felidézi a *Pesti emberek* emlékét, anélkül, hogy annak aktuális izgalmát, publicisztikai hőfokát is tolmácsolni tudná; a márlátottnak ezt a benyomását még külön is megerősíti, hogy egyik korfestő epizódja pedig az *Egy szerelem három éjszakája* legsikeresebb betétjének (a három katona) idézése. Az ilyen áthangzást csak a siker igazolhatja; itt viszont ennek útjában áll az, hogy a képek történelmi illusztráló jellege következtében az egyéni életek alakulásafordulatai a háttérben maradnak, éppen csak időnkénti jelzést kapnak; ez viszont azzal jár, hogy az alakok nem tudnak valóban egyéniségekké válni. Talán legkevésbé Szóláth Béla, aki pedig mindvégig színpadon van: bár folyton kérdez, de feleletet a kérdéseire a legritkább esetben kap; a saját válsága önmaga előtt sem tisztágalommal való kapcsolata nem tud dramaturgiailag testet ölteni, úgy nem ölt testet emberi-művészi útja és ezek zsákutcája sem. Még — a darab és Balla útjának egyik döntő kérdésére — arra sem kapunk választ, hogy miért áll összeLilivel és miért hagyja ott és választja az egyre kietlenebbé váló, majd az öngyilkosság zsákutcájába torkolló magányt? Így nemcsak a Szóláth által verbálisan, de az író által drámai akcióban felvetett kérdések is megválaszolatlanul maradnak — s ez az, amit a színpad nem visel el. Ettől aztán az alak is összefüggés- és profil-nélkülivé válik, hiába halmoz rá egyéni jellemző jegyeket; Básti Lajos alakítása is nagyobbrészt saját modorosságaiba menekül, kivéve egyetlen jelenetét — Andrással, a régi barátból lett miniszterrel folytatott beszélgetését —, amelyben remekel.

Ez az András egyébként a darab egyik legproblematikusabb alakja. Szóláth sógora, vasmunkás, szervezett ifjúmunkás volt, bátor és vidám illegális harcos, ötvenhatban a párt fegyelmezett és rendíthetetlen híve, azóta miniszter — s amikor a következő generáció, a felnövő gyermekek felteszik az őket joggal izgató alapvető kérdéseket a szocializmusba vetett hitről, felelősségről, röviden a „hogyan tovább"-ról, lényegében nem tud választ adni, mert amit mond — hogy tovább kell menni a megkezdett úton, valakinek csinálnia kell, valakinek vállalnia kell a felelősséget, azért van ő ott, ahol van — csak formálisan válasz, nem elégítheti ki sem a valóságos, sem a darabbeli fiatalokat. S az alaknak ezen a hiányán nem segít *Bitskey Tibor* megnyerő egyénisége, rokonszenvesen egyszerű já-

ta, jóllehet, a végállomásig még hosszú volt az út; korai volt még felállnia.

Végre bekanyarodott a busz a kivilágított HÉV-állomáshoz. Előtte már ott állt a másik. Motorja éppen beindult. Előreszaladt és nyújtogatta a nyakát. Feleségét azonban nem látta a tömött kocsiban; kétszer is végigpásztázta a gyér világítású ablakokat. Mikor a busz elindult, s ő ott maradt a HÉV-állomás kijáratánál, akkor is volt olyan érzése, hogy talán nem nézte meg elég jól. Oly sokan voltak, el is takarhatták.

Az állomás előtti térség üres volt és kihalt. A kő hidegen sütött. Fölhajtotta gallérját és összeütögette bokáit. A hideg behatolt a csontjáig, csípte az arcát, szeme, orra nedves volt.

A pályán üresen álltak a sínek, és hidegen csillogtak. Egyedül ő tartózkodott a peronon. A váróteremben — az üvegajtón át látta — néhányan álldogáltak, közöttük Mária, az üzletvezető. Szükségét érezte, hogy bemenjen, emberek közé.

— Újra csak találkozunk — mondta Máriának. Fecsegő kedve volt. — Képzelje, jött még egy busz.

— Tudom — mondta Mária; jóságosan, anyásan vizsgálta őt. Látszott, hogy végtelenül együttérez vele és a feleségével, bele tudja képzelni magát a helyzetükbe. Szókesége mintha határok nélkül terjedt volna szét a váróteremben, mint egy puha meleg takaró, melyet gyöngéden eligazít az embereken. — Maguk jól elkerülték egymást, szegények.

— Jól — mondta ő. — Megcsinálta az én drága párom.

— S ezzel a HÉV-vel sem jött?

— Megnéztem a buszt, nem volt rajta.

— Keresi magát szegénykém.

Kicsit elbillentette fejét, felhajtott gallérja alatt vállát is megmozdította, tanácstalanul, mintha azt mondaná: elképzelhető. De tudta, hogy ez nem képzelhető el, mert hiszen mindjárt láthatta, hogy ő nincs ott, azonkívül a posztógyárhoz csak a síneket kell átlépni, öt percbe se telik. Nagyon jól tudta, hogy a feleségének régen vissza kellett volna jönnie. Azt is tudta, hogy senkit se ismerhet ott, mégis így szólt:

— Lehet, hogy összetalálkozott valakivel, s ha belemelegszik, megáll az idő. — Szögletesen vigyorgott.

Mosolygott Mária is.

— Nem marad maga nélkül — mondta —, jön ő most már.

A vonat zajára kimentek. Szaladt, hogy a kijárathoz érjen, mielőtt a tömeg odaömlik. Úgy helyezkedett el, hogy lehetetlen volt eltévesztenie a feleségét. Bár ahogy fogyott e tölcsér szűk száján át a nép, az autóbuszokhoz tülekedvén, az volt az érzése, hogy a felesége mégis kicsúszhatott a látóköréből. A szerelvény már üres volt, ablakai üresen világítottak, de csak egy kis ideig, mert látni lehetett azt a néhány utast, aki felszállt, és ténferegve válogatott a helyekben. Látta Máriáékat is, ahogy felkapaszkodnak, s ahogy helyet foglalnak. Mária a fiaival a fővárosban lakott.

Hátha fenn van már a buszban, hátha elnéztem — motyogta. Most több ideje volt a busz átvizsgálására. Föl is szállt, átnyomakodott a csuklórészen, majd az első ajtón leszállt.

Az állomás újra elnéptelenedett, csak az imént érkezett szerelvény várakozott a második vágányon. A vezető komótosan ballagott előre, a szerelvény mellett, kezében a hajtókart lóbálta, melyet a végállomásokon mindig magával visz a hátsó motorkocsira. Ha szerencsétlenség történt a vonalon, bizonyára látta. Ha történt volna valami. Nem lóbálná a hajtókart, és nem menne ilyen lassan. Bizonyára, Szerette volna látni, mi van a vezető fejében. Ügylehet, olyat tud, amit ő nem.

Volt még idő a HÉV indulásáig. Fölment Máriáékhoz.

Mária kedves volt és csodálkozott.

— Nem jött?

Kerülő kérdéssel felelt:

— Egész biztosan felszállt a buszra?

— Saját szememmel láttam — mondta Mária, s elhallgatott. Furcsán elhallgatott. Mert nem sok mindenre lehet már gondolni.

Ő is hallgatott. Nem tudtak egymásnak mit mondani. Mária érezte, hogy ez a hallgatás nem jó, és nagyon közvetlenül így szólt:

— Úgy látszik, máma elkerülési nap van. A nagyobb fiam pont így elkerült minket, de még jó, hogy utolért. Azzal a busszal jött, amivel maga. Pedig mondtam neki, hogy későn már ne induljon el, mert nem biztos, hogy megtalál. Szórakozott tanárember, egy álomjáró. Még jó, hogy eltettem neki egy kis halat.

A pincérfiú szemben ült az anyjával, most is megértőn mosolygott. A tanárember egy másik padon ült, háttal nekik (hárman bérelték a kocsit), s beletemetkezve majszolta a rántotthal-szeletet. A kocsi olyan volt, mint egy családi otthon. Halkan berregett a fűtés, de tulajdonképpen Mária anyai szókesége terjedt szét melengetőn.

Most jött rá, hogy a váróteremben észre se vette a fiúkat. A férfi pedig, aki leszállt a kilenc huszonötösről, majd mögötte felkapaszkodott az ellenjáratra, a tanárember volt. Ezeket így precízen leszögezte magában, majd így szólt:

— Elmennék a posztógyárba, ha tudnám, hogy a szembejövőt nem mellőzzük el.

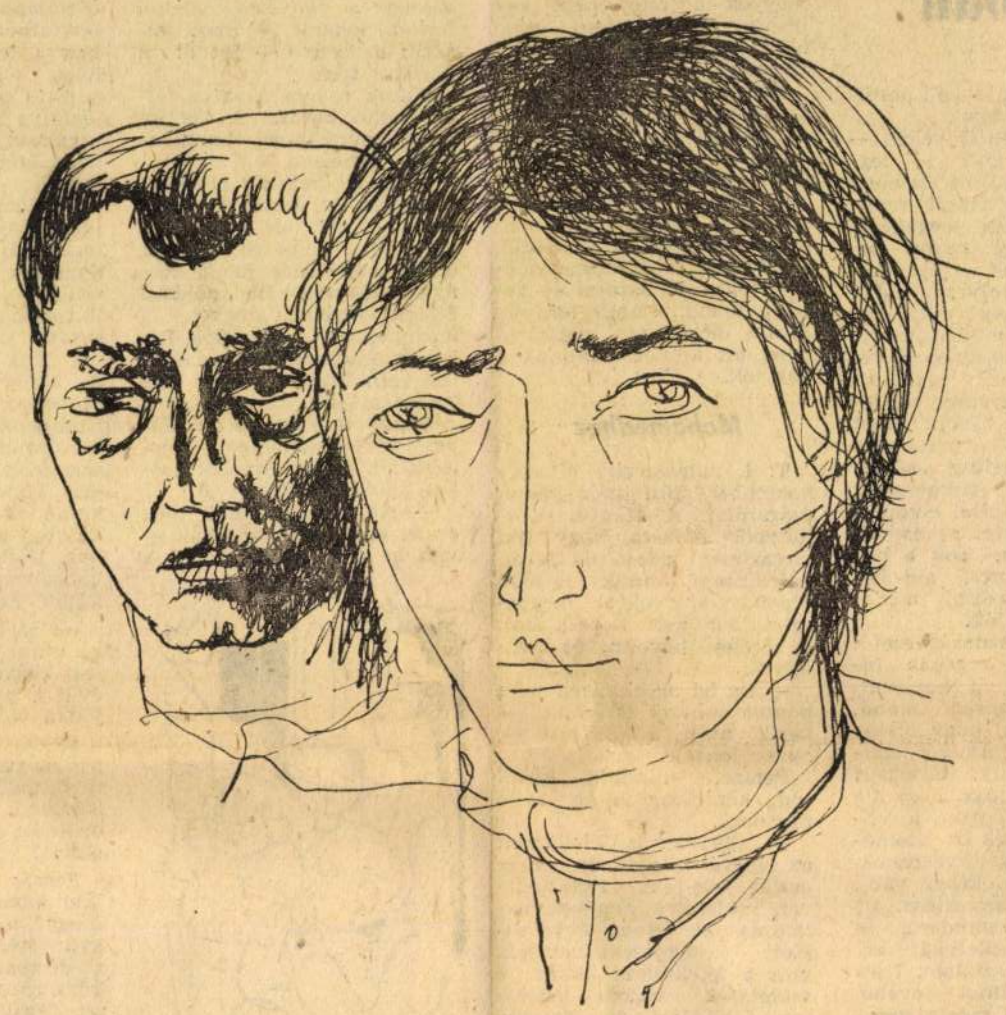

Kóka Ferenc rajza

— Most is kell jönni egynek, még a mi indulásunk előtt — mondta Mária.

Csakugyan. Már lehetett is hallani. Elbúcsúzott Máriáéktól és leszállt.

Ezzel a HÉV-vel se jött a felesége. Mikor a szerelvényt kitolták, Máriáék vonata még mindig bent állt, s az ablakukból éppen a kijárati kapuhoz lehetett látni. Elhúzódott a betonpillér mögé. Nem akarta, hogy Mária meglássa. Meglássa, hogy most se jött a felesége.

Máriáék vonata mintha úgy sompolygott volna ki az állomásról. Hangja nem is volt, csak a sínek utána sötétségbe borultak. Most már teljesen egyedül maradt az állomáson.

Negyedtizenegy — mondta. — Még egy utolsó HÉV-et megvárok, s hazamegyek.

A HÉV befutott, s kiöntötte utasait. Egy ismerős, aki Pestről jött, észrevette őt. Mire azt mondta, ő is Pestről jön.

Kénytelen volt felszállni a buszra. A buszon úgy érezte, még egy HÉV-et meg kellett volna várnia. Mégse szállt le, mert nem jutott semmi az eszébe, amivel megokolhatná az ismerős előtt. Fogta az alumínium rudat a gyér világításban, és belenyugodott, hogy ide van szögezve.

Az autóbusz olyan volt, mint egy éjszakai váróterem. Halk zsongás töltötte meg. Egyesek elszundítottak, s azok is fáradtak, álmosak voltak, akik beszélgettek, letompították hangjukat.

Ő is fáradt volt. Az ismerős már nem törődött vele, s ezt ő nem is bánta. Az előtte ülő férfi füléhez hajolt, hogy bizalmasan elmondja neki egy esetét. De oly hangos volt, hogy mindenki odanézett.

— ... A férje elöl ült a sofőr mellett, mi ketten hátul. Énekeltünk, hogy a sofőr el ne aludjon. A férj, a felesége, meg én. „Jégvirágos hideg tél volt, mikor megismertelek ..." A feleség újra és újra követelte: Jégvirágos hideg tél volt ... Hazáig énekeltünk. A kezem egész úton a blúza alatt volt.

Miközben beszélt, a férfi combját csapkodta elégedetten és bizalmaskodón.

Ő kinézett az ablakon. A busz elhaladt a hangulatos bisztró mellett, ahol a múltkor kedvük támadt kocsonyát enni. A bisztró már zárva volt, a kovácsoltvas cégér himbálózott a szélben.

A busz utasai is himbálóztak, ernyedten magukba temetkezve. Bizonyára azt gondolták az ismerőséről: ez egy kellemetlen alak.

Szerette volna, ha otthon találná a feleségét. Úgy érezte, fáradt lenne megint visszafordulni.

Balról egy utácska torkollt a műútba, az első villák után elveszett, a hegyek közé vitt.

Csupa kanyar — mondta magában. Egy ismerős családhoz szoktak erre járni. Összel beragad az ember a sárba, télen meg jégpálya. És mégis mindig elfelejtenek lámpát vinni. Az első kanyarban, ahol a sötétbe beleütköznek, a felesége mindig megtorpan a felismeréstől: „A lámpát otthon felejtetted."

Mikor leszállt a buszról, teljes bizonyossággal tudta, hogy feleségét otthon találja. Úgy tudta, ahogy az ember magáról tud dolgokat.

Nekivágott az éjszakába merült emelkedőnek. Cipője gyorsuló kopogását figyelte, valósággal tanulmányozta.

Az ablak világos volt. Tudta, hogy a világos ablak őt várja.

A sötétben a kutyája sompolygott hozzá, a cipő kopogására jött elő. A kutya fejét magához húzta, pofáját megveregette.

Mikor nyitni akarta az ajtót, felesége éppen akkor lépett ki rajta, könnyesen, útra öltözve.

— Hol vagy már?! Most akartam eléd menni. — Szemrehányás remegett hangjában.

Ő pedig visszatámadt:

— Te hol vagy?!

Feleségéből akkor tört ki a sírás, amikor mindent megtudott. De ez a sírás jó volt, nagyon jó, az elmúlt órák tenger izgalma patakzott el benne.

— Felszálltam én csakugyan — hüppögte, mikor már jól kisírta magát férje karjai közt —, de le is szálltam a következő megállónál, mert képzeld, akarom elővenni a tárcám, nincs, itthon hagytam.

— Ez jellemző rád — mondta ő. De nem haragudott túlságosan. Meg volt könnyebbülve.

Magyar Hírlapterjesztő Szövetkezet
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
ÉLET ÉS IRODALOM

SORBÁN-SZABÓ ZOLTÁN RIPORTJA:

Tavaszvárás egy jászsági faluban

Nem félek Jászjákóhalma haragjától, ha kellemetlen tényeket vetek is a község szemére. Egyetlen Élet és Irodalom jár hozzájuk, de a könyvtárosnő tanúsítása szerint azt se olvassa senki.

Előcsatározás

Hatvanig a gyors ötven percet fut megállás nélkül. Hatvantól Jászberényig az előbbi út felénél is rövidebb távolság szintén ötven percet igényel a jászexpresszen. Van időm nézelődni. Jászfényszaruig az út varjaktól feketéllik. Az állomáson is gubbaszt egy öreg, fekete varjú, ő ereszti tovább a vonatot. Szárnya a zubbony hajtókáján kerékhez nőtt, talán ezért is nem tud repülni. Pusztamonostorig se látni odakint embert. A kupéban, a falakon OTP őszentsége hirdetései. De itt van szürke reprókon, koszos üveg alatt Munkácsy Tépéscsinálókja, Hollósy Tengerihántása és Tizian A Doge képmása című képe. Remek *statisztikát* lehet velük produkálni a magyar vasutak kulturáltságáról.

Berényből mindjárt van busz-csatlakozás Jákóhalma felé, hamarosan szállhatok is le a főtéren. Az ártézi kútról három kannával visz vizet egy fiatalasszony, tőle tudakolom, hol az általános iskola.

— Egyik itt — mutat szembe egy szép, új, emeletes épületre —, a régi pedig ott van, nézze, ahol elhajlik a Fő út. Az az alsótagozatos.

Ott tanít a barátom. Persze kiderül a tanáriban, hogy most sehol nem tanít, mert Berényben van továbbképzésen, csak délután jön haza. Délután aztán alig jut idő néhány mondatra a tanító „bácsival", éppen-csak hazakukkantunk hozzájuk és mennie kell testületi konferenciára.

— Gyere, beülsz velem — invitál szükségből —, legalább keresztmetszetében kapsz képet az iskola munkájáról. Előzőleg megegyeztünk, hogy úgy mutat be, mint bölcsész barátját, vagyis filmnyelven szólva rejtett kamerával dolgozhatok, bízva a memóriámban.

Sajnos, a konferencia végighallgatásához legalábbis tudósítói igazolvány kellene, az pedig nincs. Most már, ha volna, se mutatnám meg. Félig-meddig kolléga előtt minek titkolóznak. Ilyenkor a félfüllel elkapott hangoknak ül fel az ember, hogy „baj van, sok a bukás", meg „nincs, aki helyettesítse a szülni menőket", és hasonlók.

Ülök a gazdaságvezetői irodában, ahol a géhás főnök számolja a bérlistát. Mindent hangosan mond. Ott tart éppen, hogy ötször semmi, semmi, amikor kialszik a villany. Gyertyát gyújt és elmondja, hogy tíz kilométerre bővítik a villanyhálózatot, és öt kilométeren felújítást végeznek. Ezzel százszázalékossá válik a község villamosítása. Itt mindenki tud mindent, és nem ám csak pletykát, ezt később is tapasztalom. Ujra van fény; számol tovább. Egy idő múlva megint gyertyát kell gyújtani. Beszalad az igazgatóhelyettes, bár még nincs vége a gyűlésnek, de várják a dolgozók iskolájára begyűltek. Kapóra jött neki a félhomály: összeborított kenyeret kezd enni. Vacsora. Felénél tart, mikor közbeszól a villany.

— Na akkor gyerünk. Tizenegyig talpon — mondja, és a vacsora zsírpapírba göngyölve, két nyurga gyertya között marad az asztalon.

Mindenki Amikája

A községi pártbizottság titkára nő. 1947-ben MNDSZ-elnök lett, majd a Béke Tsz alapszervi titkára. 56 után tanácselnökhelyettes, aztán községi párttitkár. Mindenki rebesgeti, hogy a két tsz egyesülése után ő lesz az elnök. Első nő a megyében. 63 őszén jött vissza egyéves mezőgazdasági továbbképzőről, és jóindulat arcát nézve, már nem is helyesbítek magamban. Ez az asszony nem panaszkodik alaptalanul. Nyomós oka lehet, ha mondja, hogy „pesti ember azt nem tudja, milyen nehéz falun lenni".

— Nem jön ki az emberekkel?

— Dehogynem. Ha végigmegyek a falun, nem kell lesütni a szemem senki előtt. Tisztelnek, becsülnek. És mégis...

Persze, mára volt kitűzve az egyesülés, esküvő, ahogy itt nevezik, de el kellett halasztani, annyi baj jött elő. Nem erőltetem, miféle bajok, látom, inkább hallgatna róluk. Különböző adatokat kérdezek a községről.

— Erre a tanácstitkár jobban tudna válaszolni — veszi a telefont, nogy áthívja. Aztán mégis mi megyünk, mert ott helyben vannak a papírok.

Mohamedhez

T. I. nagydarab hivatalnokember. Hát még mikor megszólal! A Magyar Közlönyből olvassa, hogy aki anyakönyvi adatokba kíván betekinteni, annak felsőbb utasítási szervektől meghatalmazást kell hoznia, amit ő köteles bevonni és megőrizni.

— De ha az elvtársat nem pontos számok érdeklik — kerüli meg a kihágást —, akkor lehet.

Persze, mindent fejből tud, képtelen volna mást mondani.

— Négyezer a lélekszám; az iparos-földműves megoszlás fele-fele. Évi negyven születésre negyven halálozás jut. Ötven évvel ezelőtt négyezerháromszáz volt a lélekszám, akkor a születések száma kétszázon felül járt, de hasonló volt a halálozás is.

Hosszú lista következik az eredményekről. Aztán a tervek:

— Szennyvízcsatornázás, tisztasági fürdő létesítése, kultúrotthon-bővítés, fásítás, szennyvízderítő, utak kövezése saját készítésű úthengerrel. Mindez persze lehetetlen volna a községfejlesztési alapból. Nálunk a társadalmi munka egy főre jutó értéke 100—120 forint.

— Hogyan csinálják? — csapok le rájuk azonnal. Amika mosolyog, ilyesmit nemigen kérdeznek tőlük. T. I. is hallgat egy ideig, aztán tetszetős választ mond.

— Adunk-kapunk alapon. Ha valaki bejön és törvényes keretek között megoldható, amit kér, megcsináljuk. Ismerni kell az embereket, a problémákat.

T. I. huszonkilenc éve te, hatalmas ablakokkal. fürdőszobásra. Közel a dél, mikor betoppanunk, tíz személyre terítve az asztal.

— Malackát öltünk tegnap — mondja hamiskásan —, most melléül a rokonság, megkóstoljuk.

— Mekkora volt a malacka?

— Két mázsa nyolc. — Elszed a tányérok mellől három poharat. — Ezzel misézik az öreg — int át a parókia felé.

Isszuk a pap zavaros, fejbe szálló borát. A kisiparosok munkájáról, hangulatáról kérdezem.

— A tél nekünk is uborkaszezon. Anyag van, amennyi kell, de vásár kevés. Mi, cipészek abból élünk, hogy ismerjük a környék igényeit. Ha például Füzesabonyba megyek, a harminchetes női cipők itthon maradnak: negyvenkettes kell. Mari néninek nagyobb a lába, mint nekem.

Ahogy elnézem a *Budapest* tévé-készüléket, bólogatok. Elég jól ismerik azokat az igényeket.

— Az asztalosoknak meg ez az egyik specialitásuk — visz be a nappali szobába, a

„tulipános tükör" elé. Bent birsalmaillat fogad, és a hirtelen jómód válogatott csecsebecsei: virgács, krampusz, nyuszi, pirostojás, porcelán állatok. Rend, tisztaság mindenütt.

— Mit szólna ha a ktsz-be lépésre akarnám agitálni?

— Fellélegeznék. Volt itt kérem egy kampány, végigkérdezték a cipészeket. Mind aláírta a belépést, erre gyorsan lefújták az egészet. Máig se tudjuk, miért.

— De hát — nézek körül

fogást. Tanító minden külső egyezik, hogy rur vezhesse magát. Most szünet nélkül panaszkodik.

— Mit tehet a pedagógia segédmunkása, mikor olyan szociális környezetből jönnek egyes gyerekek, ahol lehetetlen tanulni. — Egy kis szőke gyereket mutat az osztályából. — Meg kell buktatnom. De bukdácsolnak a testvérei is. Tudod, hogy élnek? — kap elő papírt, ceruzát. Rajzol egy téglalap alakot, középen kettéválasztja, egyik részbe beírja: *lakószoba*, a másikba: *istálló*.

— Középen van a bejárat, ide hordják ki a trágyát. A legkisebb gyerek a kenyérdagasztó teknőben alszik. A szülők dolgos tsz-tagok. Zárszámadáskor minden gyerek kap egy-egy melegítőt. Most nyolc gyerek van, de ahogy elnézem... Éhezni éppen nem éheznek. Kompenzáld te itt az otthon hatását szocialista módszerekkel. A képzőben minden könnyebb volt. Ötenhatan összedugtuk a fejünket egy-egy probléma felett. Tudod, hány kollégám lakását láttam itt belülről? Egyét. Leveleket mutat.

— Szétszóródtunk a képző után. Levélíráshoz nincs sok kedve az embernek; elévül a probléma, mire megjön a válasz.

Ki itt a rurben, hiszen a pedagógusok 30—40 fős osztályukból, napköziből, esti iskolából hazaszabadulva, örülnek, ha kialhatják magukat?

Persze, ha nyáron jön valaki Jákóhalmára és végigmegy a virágos Fő úton, gyönyörködik az iskola előtti díszparkban, ahová szökőkutat terveznek, siet kezet rázni a tanácselnökkel. En is kezet foghattam vele többször, mert első nap négy helyen is bemutatták, és csak ötödszörre mondtam, hogy már találkoztunk. Álruhás Mátyásként mindenütt ott van. Köztudomásúan az ő érdeme a virágdísz is. Legutóbb rézkarcokat vásároltatott. Mégis, amikor megkérdeztem, miért bővítik a háromszázszemélyes kultúrotthont, nem kaptam rá érdemleges választ. Mintha egy kicsit sok volna — szakmája nyelvén szólva — az agyusztálás. En szökőkút helyett családtervezési tanácsadást szerveznék.

Náne jobb a cigánybálnál!

Hozzávetőlegesen negyven tévé-készülék van a községben. Rádió (ahol még nincs villany, telepes) szin-

Kürthy Sándor rajzai

gyar darabon kongott a terem. Azt mondják, tsz-keresetből drágák a 18 forintos helyárak. Ez csak félig igaz. A cigánybálra — melynél a plakát szerint náne, azaz nincs jobb — háromszáz jegy kelt el 10 forintjával. Vagyis a bevételt nézve, valóban nincs jobb. Sokan a műsor kedvéért jöttek: „rengeteget lehet nevetni, hogyan idétlenkednek a színpadon". Függetlenített vezető kellene a kultúrotthonba, négyezer ember megérdemelné.

A cigánybált egyébként a Béke Tsz KISZ-szervezete patronálja, jobbára a bevétel érdekében. És ez a patronálás a KISZ maximális tevékenysége, hosszú idő óta. Bál alatt megtudok egyet-mást a Petőfi Tsz dolgairól. Kibicelek egy tsztag mögött; kártya közben beszédesebb az ember.

— Őszintén megmondom, ilyen világ nem volt a parasztra soha. Igen, soha — mondja egy elfogott ulti után, majd: — Rendes gyerek az elnök, jólelkű. De a bort nem köpi ki, lenyeli, ha már a szájába vette. Oda meg sűrűn veszi.

— Van a tsz-nek szőlője? — kérdem óvatosan.

— Van hát, kint az ötvenes istállónál. De ahogy ott a borral gazdálkodtak! Itta mindenki. Most meg nem tudnak fizetni. Sikkasztást emlegetnek. Ezért maradt el az egyesülés is.

— Miért akarnak egyesülni?

— Az a fejlődés útja.

Iskolás válasz, de érzem, hogy többet jelent, őszintébb.

— És mi lesz, ha csakugyán nem tudnak fizetni?

— Majd bekaszliznak néhány fejest. De pénznek lennie kell. Az emberek nem maradhatnak pénz nélkül. Áttesznek néhány rövid lejáratú kölcsönt hosszúra, a banknak mindegy.

1964 DEC 12

Az Élet és Irodalom látogatóban MESTERHÁZI LAJOSNÁL

Kóka Ferenc rajza

Két év múlva ötvenéves leszek, s ez hihetetlen dolog... Azt szokás mondani: éltem, ahogy éltem, ha újraélném, megint csak ezt az utat járnám, lépésről lépésre ugyanígy. Büszke rezignációval szokták ezt mondani, elvien hangzik, igazolásnak. Én nem így élném, ha újraélném, bizony nem. És hála istennek, hogy meg sem próbálhatom, mert félek, ugyanúgy kellene élnem mégis, bármennyire szeretném másképp. Hiszen, ha meggondolom, egész életemben másképp szerettem volna élni, mint ahogy éltem. Nem tudtam. Nem volt rá mód, úgy kellett élnem — kellett! —, ahogy éltem. Nem keresek tehát igazolást benne, legfeljebb csak mentséget. És ha megírnám valaha, azt írnám meg éppen: hogyan valósul meg választásainkban a szükségszerűség, szabad akaratunkban a törvény, egész könnyed vagy tragikus játékunkban a sors. Hogyan is dől el a sorsunk abban, akik vagyunk és hogyan is vagyunk azok, akik vagyunk, a sorsunk által."

Így vall önmaga és a történelem viszonyáról néhány szubjektív sorban Mesterházi, akinek egész írói munkásságát a politika kérdéseihez való cselekvő viszony határozza meg. Vagyis írásaiban forró anyaggal dolgozik. Több mint negyedszázada írt novellái is politikus töltésűek.

Nyilván így tartja magától értetődőnek.

Művészet és politika

Most mégis megkérdezném: *hogy látja, milyen hatással volt a politika művészi fejlődésére?*

— Kamaszkoromban kezdtem el írni én is, mint más rendes ember. Csakhogy amikor én születtem, még Első Ferenc József uralkodott és nem látszott képtelenségnek, hogy lesz belőle Második. Az én nemzedékemnek a Horthy-fasizmus, az 1930-as tüntetés, a gödörlakások a város peremén, a hárommillió koldus, az utcán háló emberek, a Sipőczkonyha — nem mese. Mi ott voltunk a második világháborúban és elszenvedtük a nemzeti ellenállás kísérleteinek keserves kudarcát. Talán nincs is közöttünk olyan, aki ne lett volna ideig-óráig letartóztatva. Vagy halálra ítélve. Mert hónapokat éltünk végig úgy, hogy az akkori plakát-igazságszolgáltatás szerint bármely pillanatban készen várt az akasztófa, a golyó, felkoncoltatás, magányosan vagy családtagjainkkal együtt — a helyszínen, vagy nem a helyszínen. Válogathattunk aszerint, hogy min vesztettünk éppen rajta, röpcédulán, szökésen, szökevények vagy zsidók bújtatásán, vagy titkos összejövetelen. Amikor én lehettem volna „fiatal író" — akkor balról startolni már nem lehetett. Pedig huszonhat éves korombar volt vagy félszáz novellám, akadt köztük olyan is, amit 1958-ban gyűjteményes kötetbe fölvehettem. A világ azonban nem vette tudomásul, hogy író vagyok, ha egynéhány barátom, köztük véletlenül elég neves kritikusok (Gyergyai Albert, Benedek Marcell, Illés Endre) valamelyest már számontartottak is. Jött ugyan egy írásom a Magyar Csillagban, álnéven; egy falukutató dolgozatom felét közölte az egyetemi hetilap, ugyancsak álnéven, a másik felét a cenzura betiltotta, azzal, hogy „kommunista propaganda". Pedig igazán nem annak szántam. Meggyőződéses anarchistának vallottam magam. Valamikor, 37-ben vagy 38-ban találkoztam Gyergyai Albertnél francia anarchistákkal, ott volt Illyés Gyula is, és valószínű, az ő hatására elhatároztam: alighanem én is anarchista vagyok. (Nem mintha Illyés az lett volna, de úgy láttam, tetszenek neki. Lehet, hogy tévedtem.)

Később az vitt a kommunistákhoz, hogy látnom kellett: ők az egyedül következetes antifasiszták. Eljutottam odáig, hogy tiszteljem azokat az embereket, akik alávetik magukat keményen és kegyetlenül az önként vállalt pártfegyelemnek. Aztán magam is vállaltam és tartom azóta is ezt a fegyelmet. Felemás volt a helyzetem egész fiatalságomban: félig úr, félig szolga, félig kiváltságos, félig üldözött összecsapások mezsgyéjére kerültem félig megverten, félig győztesnek. Ha választhattam, legtöbbször és a legfontosabb dolgokban én magam választottam inkább azt, hogy tisztességes megvert legyek, mint gyalázatos győztes. Mert ismertem a játékszabályokat, amelyek szerint abban a világban a győzők győztek.

— Felszabadulás után? — az volt az igazi ifjúság. Egyetlen lobbanásban. Irás és politizálás a mi munkánkban egybe folyt. Mi a forradalom mellé álltunk, azt akartuk szolgálni, és a szolgálatnak csak egyik eleme volt és maradt az írás. Lehet, hogy egyszer azt mondják majd: tévedtünk: az írás egész embert kíván. Hadd feleljem rá: a mi korunkban az egész emberség kívánta tőlünk azt, amit tettünk. Hiába voltam író, ha sebesült feküdt az utcán. Évekig elsőrendű feladatomnak a politikai munkát tekintettem. Politikai munka? Inkább elsősegély. Politizáltunk? Kétezernél több temetetlen halott volt a kerületben és két ház maradt épen. Négyezer lódögöt hordtunk össze a Vérmezőn. Éltem, dolgoztam és közben fogalmaztam. De nem írtam le egy este sem, hogy mit csináltam aznap. Talán nem is volt este. 1951-ben jelent meg az első kötetem. Harmincöt éves koromra.

— Sematizmus? — az sem egészen úgy volt. Mi soha nem voltunk „udvari írók". Forradalmár írók voltunk, a forradalmi hatalom részesei. Hittük, amit írtunk. Hittünk Rákosiban is. Abban a politikában iszonyú, sokszor jóvátehetetlen hibák voltak, és a hibáktól mi sem voltunk mentesek. De alapjában, lényegében az a politika országmentő, nemzetteremtő és olyan politika volt, amilyen soha azelőtt nem lehetett. Igaz, a dogmatikusan értelmezett szocialista realizmus szabályai szigorúak voltak; mint a szonett, vagy a ballada szabályai. A figurák és a szituációk eleve adottak. Kottáról játszottunk tehát, de közben valahol akadt egy kadencia, ahol a művész szabadabban variálhatott. Gyűjteményes novelláskötetembe néhány darabot felveszek ebből az időből. És egyet sem tagadok meg. Miért is? Bűnös volt tán az a naiv hit és lelkes szolgálat, sokszor kegyetlen művészi lemondással és fegyelemmel? Lehet, hogy törvényszerű volt, mint a kamaszkor. Ha visszatérne, az lenne baj, mert az már az agyérelmeszesedés kora lenne. Egyébként: ismeri valaki nálunk — például — a francia forradalom irodalmát? Olvassák és csodálkozzanak: semmi új a Nap alatt! Sok buktatója volt annak a korszaknak. Erkölcsi is, művészi is. Mégis azt hiszem, vesztes lesz az a művész — a nép és az utókor előtt —, aki a keserves tapasztalatok tanulságaként, ma az apolitikusságba, az extrémitások világába, utánérzésekbe és hamis attitüdökbe csúsznék. Nekünk a nemzet életébe kell illeszkednünk, a népi közéletbe, vagyis a politikai életbe, pártosan és pártszerűen; mint bárki másnak, akinek tetszik, hogy tudatosan élje az idejét és ne csak vegetáljon.

„Miért nem ír szépen?"

— Novelláinak, sőt drámáinak publicisztikus jellegéről sokat írtak kritikusai. Gyengeség ez a publicisztikus jelleg, vagy szándékosság?

— Szeretném hinni, hogy sem ez, sem az. A világirodalom legérdekesebb regényei meglehetősen unalmas korban születtek. Ugyanakkor alakultak ki fogalmaink a regényről, a regényesről, a regényszerűről. Vajon köthetnek-e bennünket továbbra is ezek az egykori fogalmak, a talán már elavult „irodalmi eszmény" jegyében? Ma az élet — úgy amint van — érdekesebb a mesénél: bonyolultabb, semhogy egy hagyományos történet kerek anekdotadobozába elférjen. Korunk fatális sajátsága: a valóság izgalmasabb, mint amit a legmerészebb fantázia kitalálhat. Minden művészetnek, de kivált a prózának és a drámának egzisztenciális kérdése, hogy ezt tudomásul vegye. Vajon mi magunk is nem egy-egy jó riportot, szociográfiát, technikai vagy tudományos művet, emlékiratot olvasunk a legszívesebben? Mi lehet az oka?!... Vigyázzunk tehát azokkal a régi bélyegzőkkel! Hátha már nem is érvényesek, és ez majd — miként lenni szokott — jóval utóbb kiderül.

— Lám, itt van a „szép, irodalmi stílus" is. Azt mondta nekem pár évvel ezelőtt egy nemeslelkületű hölgy: „Olyan érdekeseket ír maga, Mesterházi, de miért nem ír szépen?" Mit felelhet erre az ember? Azt feleli: „Kérem alázatosan, én szépen írok." Mire ő: „Már hogy írna szépen? Nézze csak!" Előveszi valamelyik írásomat, rábök egy mondatra. Nézem azt a mondatot; így szól: „A kutya ugat." Mondom: „A kutya ugat." Azt mondja: „Ez magának szép?" „Hát persze. Ez nekem gyönyörű." Elképed: „Hát nem érzi, hogy ezt azért egy írónak fordulatosabban kell kifejeznie?" Mondom: „Talán úgy, hogy a komondor mélán perel a néma Holddal?" Azt feleli: „Na látja, valahogy így!" Én akkor megpróbáltam megmagyarázni: „Mondanám én, kérem, azt is, de én kutyáról írom, hogy ugat, nem komondorról. Én olyan kutyára gondolok, aminek nincs semmiféle fajtája; valamiféle keveréket képzeljen el, amelyikben a XVIII. századi kastélybeli, véletlenül odatévedt agárnak a hatását tökéletesen kiegészítette egy véletlenül odatévedt XIX. századi ügyvédi daxlinak a hatása, és valahogy az egészből, a géneknek ebből a rettenetes orgiájából kialakult kérem egy kutya. Kutya, és semmi más. Kutya. És a kutya ugat. Ő ezt teszi, és én ezt akarom megírni. Pontosan ezt akarom. Rettentő körülményesen is meg tudnám írni, hogy milyen az a kutya, és borzasztó körülményesen meg tudnám írni, hogy miért nem perel a Holddal, miért csak ugat. De én legtökéletesebbnek azt tartom, hogy „a kutya ugat". Márcsak azért is, mert több művelt nyelvvel tudom önnek bizonyítani, hogy ez a mondat rendkívüli kifejező a hangzásával is. (Vesd össze: ululat, Hund, aboit, stb.) Ezzel szemben az, amit maga nekem diktálna, hogy mélа meg néma, és hogy mélán perel a Holddal, az, kéremszépen, fiatal kislányok első szlöjd-munkájához illenék, de nem a kutyaugatáshoz, kérem." Hosszan vitatkoztunk, és nem győztem meg őt.

— Vagyis, az én doktrínám: két pont között a legrövidebb út az egyenes, és nekünk a megfogalmazásban, a mondanivaló és a megérthetés között, ezt a legrövidebb utat kell megtalálnunk. Minden fajta cirkalom, minden fajta kerülő, minden fajta, úgynevezett „Schönheitslinie" nélkül.

— Tudom, hogy más ez, mint amit az iskolában „szép"-nek tanítanak. Nekem mégis a „funkcionális nyelv" a kedvemre való. Ennek a funkcionális nyelvnek a dísze egyrészt a maga belső statikai tartása, a tömörsége, másrészt a rejtett ritmusa és dallama. Irás közben arra törekszem, hogy ezt az ideált közelítsem meg, és elfelejtsem az iskolai stilisztikát. Mentségemül két dolgot hozok fel. Egy (és ez mellékes): latin tanár vagyok. Kettő (és ez nem mellékes): új, másfajta közönségnek írok. Amit mondok, nekem az a fontos, és hogy megértsék pontosan. (Bocsánatot kérek az önhittségért. Enélkül nem írhatna az ember. És csak azt mondtam, hogy *nekem* fontos. Fontos-e másnak is, majd elválik.) Az az érzésem, hogy sehol sem hatott olyan mértékben és olyan tartósan a szecesszió, mint a mi irodalmi nyelvi stílusunkban. Nem csoda. Olyan óriások is képviselték, mint Ady és Móricz. A modern építészek már régen fölfedezték, hogy az épületnek mindenek előtt feladata van, társadalmi környezete és történelmi előzménye van, statikai törvényei és modern anyagai vannak. Ezek határozzák meg a formát. Esztétáink nem kis része pedig még mindig a szecessziós irodalmat kéri számon tőlünk. Megértem, hogy nekik az én írásom „zsurnalisztikus", és hogy amit én — naivul — költészetnek vélek olykor, az nekik publicisztika. A szó rosszalló értelmében: „nem irodalom".

Az írói közérzetről

— Mint politikus, milyen problémákat lát az irodalmi életben?

— Ha az irodalmi termést veszem, ilyen jól talán még soha nem álltunk. Időnkint listába vesszük, milyen jó könyvek születtek. Felsorolunk ötöt-hatot. Úgy látszik tehát, hogy számontartjuk a termés legjavát. Pedig szó sincs róla. Az irodalmi köztudat messze elmaradt az irodalmi valóságtól. Ha megpróbálná valaki elkészíteni az utóbbi nyolc év komoly mérlegét, meglepetéssel látná, hogy sokkal, de sokkal több és főként sokkal többféle jó írás jelent meg, mint amit — a példa kedvéért — beszámolóinkban emlegetni szoktunk. Még nagyobb meglepetéssel látná, hogy majd minden írónk élete legjobb műveit tette az asztalra ebben a nyolc évben. És itt még nemzedéki különbségek sincsenek. Lengyel József úgyszólván egész irodalmi munkássága. Veres Péter Kelletlen lány-a és a Számadás második kötete. Illyés lírája... Nem akarok a felsorolók hibájába esni. Gondolja végig bárki, emlékezzék az író az írásaira és az olvasó az olvasmányaira. Tovább megyek. A sokféleségben és ellentétességben is megszületett itt olyan valami, amit egyszer majd az irodalomtörténet mint nagyjából egységes irányzatot tarthat számon. Ne féljünk az elkoptatott szavaktól, ha új és eleven a tartalmuk. Jelen van, — fő tendenciaként — a szocialista realizmus.

— Soha ekkora és ilyen értő közönsége nem volt az élő magyar irodalomnak, mint ma. Hangsúlyozom, hogy *értő*. Mert e téren is nagy változás történt az utóbbi években. Az olvasótömeg ma már nagyjábanegészében túljutott a félműveltség szükségszerű állapotán. Tanúnak hozhatom minden kollégámat, aki résztvett azelőtt is és most is könyvnapi találkozásokon. Elvétve ha jelentkezik még a tudálékoskodás. Megható, mennyire ismerik a műveinket, és kivált, hogy már nemcsak a tartalmát, a „meséjét" olvassák annak, amit írunk — hogy mennyi érett, elemző véleményt hallunk. Nagyon kell igyekeznie a kritikai irodalmunknak, ha most már ennek a felnőtt közönségnek akar tanítója lenni. Nem térek ki az okokra részletesen. Folyik az oktatási reform végrehajtása és hovatovább középiskolát végzett ország leszünk. A népművelési és könyvtári munka színvonala is hallatlanul emelkedett. Már nemcsak igen lelkes, hanem művelt embereket találunk jártunkban-keltünkben a kulturális forradalom csapattiszti karában.

— Ez az egyik dolog, ahol szerintem az irodalmi köztudatnak utol kell érnie az irodalmi valóságot. Van itt azonban egy másik, látszatra ellentétes jelenség. Úgy szoktuk emlegetni, hogy az *írói közérzet*. S hogy bajok vannak vele. Azt is mondjuk, hogy az eredményeknek és sikereknek árnyékában ez a rossz közérzet — hibás tudat. Egyetértek. Csak azt ne feledjük, hogy a szubjektíve hibás tudat objektíve mégiscsak letagadhatatlanul megvan. Keresnünk kell az okát és el kell hárítanunk. A hibás tudat: fontos figyelmeztetés a kultúrpolitikánknak. A művelődési politika felső irányítóinak és — nekünk is, akik a kulturális politikát az írószövetség eléggé korlátozott lehetőségű funkcióiban, de főként a lehetőségeiben alig-alig korlátozott művészi alkotásban valósítjuk meg. Ki-ki vizsgálja meg tehát a maga munkáját és tegye a maga dolgát. Ha a mi portánkon nézek körül, úgy látom, a rossz közérzet egyik oka éppen az, amire céloztam: irodalmi tudatunk nagyon elmaradt az irodalmi valóságtól. És ami ezzel összefügg: egész ideológiai munkánk gyengécske. Ha nem is topog egyhelyben, de nagyon lassú. Sokszor még a jelenségek regisztrálásáig sem jutunk el, sokszor még a védekező jellegű polémiákat is csak úgy felibe-harmadába folytatjuk — az ideológiai offenzíváról pedig jószerint csak beszélünk. Offenzív lendületű ideológiai tevékenység az írószövetségben és az irodalmi közéletben alig van. Részben a rossz beidegzés az oka talán, még mindig „fölülről" várjuk talán a jelszavakat, utasításokat?

Van olyan panasz is, és nem oktalanul, hogy az offenzíva — már ahol van —, kicsit össze-vissza folyik. Sok a keresztül-kasul vagdalkozás, sokszor lövünk ágyúval verébre, sokszor zavarjuk meg saját sorainkat. Így van. Mit tehetünk ellene? Centralizáljunk és dolgozzunk központi napi sloganekkel? Isten őrizz! Életérdekünk az irodalom demokratizmusa, életérdekünk a naponta megújuló vita. Alkotókedvet, eszmei tisztulást, felelősségtudatot csak ez adhat. Tudomásul kell vennünk tehát, hogy a hasonlatok sántítanak, és hogy az ideológiai harc, kicsit már a természete szerint is — ilyen; egyenetlen, nem könnyen áttekinthető, ellentmondásos, mindig megújuló, soha le nem záruló. Bevégezni bizonyára nem fogjuk, de ha megtesszük, ami éppen telik tőlünk, valamire mégis jutunk.

— Most min dolgozik?

— Regényt írok. A történet: két, egymásnak kitérő, mégis közeli életút. A kimondatlan kérdés: érdemes-e magyar kommunistának lenni?

— Az ember, persze, mindig kezdő író marad, mindig újra le kell győznie az új vállalkozás félelmét. Vajon igaz-e, pontosabban: igazabb-e a készülő mű az eddigieknél? Vajon sikerül-e, a magunk mindig átkozottul és bután fölcsigázott igényei szerint? De hiszen ezt valamennyien ismerjük, akik halálunkig kétségbe fogjuk vonni: írók vagyunk-e egyáltalán?

— Az is igaz, hogy közben jámboran-ravaszul reméljük: az utókor nem fogja kétségbevonni.

Erki Edit

SZEREZZEN ÖRÖMET HOZZÁTARTOZÓINAK

ajándékozzon
Szerencse-sorsjegyet, ára 4 forint.

Főnyeremény:
Családi ház garázzsal, személyautóval
Különböző személygépkocsik,
párizsi és fekete-tengeri utazás stb., stb.

A Szerencse-sorsjeggyel megnyerheti.

Élet és Irodalom

Irodalmi és politikai hetilap
Főszerkesztő:
NEMES GYÖRGY
Szerkesztő:
JOVÁNOVICS MIKLÓS
Szerkesztőség Bp V., Alkotmány u. 22. Tel.: 111—424. Kiadja Lapkiadó Vállalat, Lenin körút 9—11. Telefon: 221—285 Felelős kiadó: Sala Sándor. Nyomta: Szikra Lapnyomda. Terjeszti a Magyar Posta Külföldiek részére a KULTÚRA Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat. — Előfizetés negyedévre Ft. 18.—, félévre Ft. 36.—. Megjelenik minden pénteken.
KÉZIRATOKAT NEM ŐRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA.
Index: 25 244

LAPOKBAN OLVASTUK

Kritikusi kényszerképzetek

Bata Imre a **KORTÁRS** decemberi számában tette közzé esszé-kísérletét Benjámin László költészetéről.

Nemcsak Benjámin költészetének értékelése ad okot a vitára, hanem elsősorban Bata kritikusi módszere.

A jó esszé a tudományos megalapozottságú mondanivaló számára keres művészi formát, azaz: gondolati és művészi igény beteljesülése. Ezen belül aztán széles lehetőségeit kínálja a rögtönzésnek, a könyedségnek, a gondolat friss és fölényes mozgásának, a kecses költőiségnek. De, ha művelője feladja a gondolati fegyelmet, elfeledkezik a tények kényszerítő erejéről, akkor az esszé öncélú játékká, kritikusi — vagy éppen írói — kényszerképzetek tanulságos gyűjteményévé válhat. Ám, ne a műfajt okoljuk a Bata írásában rejlő önkényes fikciókért, az erőltetetten paradox ötletfutamokért, a konkrétumok finnyás megvetéséért, az indoklás nélküli megállapításokért és célzatos elhallgatásokért, a frivol felületességért, a kritikusi egyéniség magamutogató zabolátlanságáért.

Vitatkozni nehéz vele, mert szinte minden állítása ellentmondásra sarkall. Kúsza tételeket fogalmaz például a polgári humanizmusról is, amely „...a lélek belső körein otthonos. Ennek megfelelően bonyolult és differenciált formákat mutat a lírában. Aki azonban a lényegre, a legfontosabbra koncentrál, a cselekvésre kész, annak rendben a lelke, annak elég és megfelelő az egyszerű és markáns kifejezés is." Bonyolult és differenciált József Attila lírája is, akit néhány sorral előbb, mint a kommunista humanizmus *egyedüli* képviselőjét említ Bata — és ismét vitára késztet —, kitagadja ezzel a sommás általánosítással a szocialista humanizmusból a két háború közötti kommunista művészek sorát, többek között Benjámint is, akit aztán később mégiscsak szocialista humanistának kategorizál, előző kitételével ellentmondásban. Sőt, Benjamin szocialista humanizmusát nem találja kielégítőnek, mert így ír: „Nem lehet vitás, hogy — előbb vagy utóbb — ennek a kommunista humanizmusnak, a Benjáminénak, asszimilálnia kell azt a másik humanizmust, a polgárinak érvényes mozzanatait is. A mégis csak külső önéletrajzból a lélek bensőbb köreire kell jutni. Válaszokat fogalmazni olyan kérdésekre is, amelyekre eddig Benjámin nem válaszolt. Erre utal maga is, amidőn bevallja, még nem mondott el semmit."

Mindezt persze bizonyítani is illene. Például azt, hogy Benjámin kommunista humanizmusának asszimilálnia kellene a polgárit; azt is, hogy a költő eddig nem jutott „a lélek bensőbb köreire". És jóllehet Bata citálja Benjámin sorait, hogy bizonyítsa: esszéjének szenvedő alanya — a poéta —, még nem mondott el semmit, az idézett versszorok — szerény értelmezésünk szerint —, nem éppen egybehangzóak a dolgozat idevonatkozó állításával. Ítélje meg az olvasó: „Világnyi munka gyűlik itt benn, / és én még nem mondtam ki mindent — / még mindig nem mondtam ki semmit, / kínok közt csak készültem eddig, / hogy a világot megteremtsem..."

(erki)

Olló

Olvastam a Magyar Hajó- és Darugyár Váci Gyáregységében készült „Fecske" nevű szárnyashajó újabb próbáiról szóló írásomat az **ESTI HÍRLAP** november 26-i számában. Ez önmagában még nem lett volna baj.

A baj más természetű. Nem emlékeztem ugyanis, hogy ezt az írást egyebütt is leadtam volna, mint a **HAJÓ-DARU** című üzemi lapnál, ahol november 11-én meg is jelent.

Előbb-utóbb minden titok kiderül. Ime, ez is:

Az említett cikket az Esti Hírlap egyik külső munkatársa, *Vedres József* ollózta ki, hangzatos címet adott neki, meghúzta, átírta. Sikerült szakszerűtlenné és bizonyos mértékig érthetetlenné tennie az eredetit.

Egyetlen ponton rejtélyes csak az ügy: hogyan tudta ilyen kis befektetéssel íly nagymértékben elrontani az írást?

Más kérdést nem is teszek fel.

Bátori István

Pataki Ferenc: Műterem

Találós kérdés

Nagyon igaza van a **NÉPSZABADSÁG** legutóbbi Közbeszólása szerzőjének, amikor a reklám-ízű recenziókat, könyvbeszámolókat kárhoztatja. Igaza van: a kulturális propaganda ideológiai kérdés is, az effajta tájékoztatás — szemben a reklámmal — már nem nélkülözheti az értékelő elemet.

A konkrét munkát, a nagytakarítást azonban a Közbeszólás nem segíti eléggé. Egyetlen nevet sem említ, egyetlen olyan bírálatot sem, amely a fentemlített hibát világosan, közérthetően szemléltethetné. „Hasonlóan kirívó volt a tv múlt heti Barangolásában egy nagyon vitatott életműről, nagyon vitathatóan állást foglaló könyv enyhén szólva, elvtelen feldicsérése..." — olvassuk például a gloszában. Nem derül ki, hogy az oly sok vitatható életmű közül, melyikről íródott az inkriminált könyv, és ki írta? Azt hiszük, ez a titokzatos megfogalmazás túllépi az irodalomban oly szükséges és rokonszenves tapintat határait, fölös agytornára, „bennfentességre" késztetve azokat, akik az írás szellemével egyetértve, tenni is akarnának valamit a kárhoztatott jelenség ellen.

(— b —)

H

Tudomásunk s
kell hozzá l
olvasni az *Egri C*
teszi!), hogy érte
után — a királyi
sában — lemondo
Egerből. Feltehető
újvár kapitánya le
tudhatja könnyűsze
szeredi várban, ke
ből szabadult, ho
rályhűsége ellenére

A FILM SZI

Eger városában k
csillagok színházi
oda a Kálvária-do
hogy azok „a dor
Feltételezzük, hog
hoz zarándokolna
mindig nyugszana
csak azért írjuk,
ugyanezt.

Kóka Ferenc rajza

— Nem muszáj.

A lánynak kicsi keze volt. Vibráltak az ujjai.

Hirtelen világosság lett. A két százas izzó gyulladt fel a mennyezeten. Az ajtóban ott állt az öreg.

— Mi van itt? — kérdezte.

Kati rémülten felugrott. Jaskóék egymásbagabalyodva álltak.

— Kifelé! — mutatott az öreg a két lányra. — Ez nem kupleráj.

— Maradjatok csak — mondta Jaskó.

A lányok kiszaladtak. Az öreg újból visszaállt az ajtóba.

— Menjen innen — mondta Jaskó. — Menjen az útból.

— Ne érjen hozzám — szólt az öreg.

— Hagyd — mondtam.

— Menjen innen — kiáltotta Jaskó.

Az öreg nem mozdult.

— Kinek ártunk azzal, ha táncolunk? — kérdeztem.

Hallatszott, hogy a lányok rohannak a hídon. Cipőjük visszhangosan kopogott a pallókon. A víz messzire vitte a hangot.

— Vén szar — mondta Jaskó.

Az öreg csak állt.

— Irigyli, hogy szórakozunk?

A rádióban újból tviszt szólt. A készülékhez mentem és kikapcsoltam.

— Piszkos Zsernyák — mondta Jaskó. — Csak azt nézem, hogy öreg.

— Hagyd békén — mondtam.

Végigdőltem agy ágyamon.

— Ez munkahely — mondta az öreg.

— A maga munkahelye a hídon van — felelte Jaskó. — Menjen, őrizze a hidat.

— Tudom, mi a kötelességem — válaszolta szárazon az öreg.

Most már nem törődtünk vele. Jaskó is végigvágta magát az ágyon. Cigarettára gyújtott. Egy idő múlva az éjjeliőr leoltotta a villanyt és kiment.

Feküdtünk a sötétben. Kis szél jött. A levegő tisztulni kezdett.

— Már azt hittem, mégiscsak történik velünk valami — mondta Jaskó.

Nehezen aludtam el.

Éjjel megjött a vihar. Kint sistergett a víz, letört ágak vágódtak a barakk oldalának. A dörgés mindig közelebb jött. Megeredt az eső is. A parton gallyak repültek és zizegett a száraz homok. Átkozottul erős volt a szél. Percenként fordult. Csomókban tépte ki a leveleket. Amikor rövid, kis csendesség támadt, újra elaludtam. Később csökkent valamit a szél ereje. Ömleni kezdett az eső. Félálomban hallottam a hangokat. A szelet, az esőt, a dörgést. Meg később azt is, hogy valaki bejött a barakkba. Gondoltam, Jaskó volt kint. Remélhetőleg, becsukta az ajtót. Szólni kellene, hogy hajtsa be az ablakot is. Nem szóltam mégsem, nehogy egészen elmúljon az álom. A villanykapcsoló kétszer is kattant, de nem lett világosság. Az, aki bejött, gyufát gyújtott. Az éjjeliőr hangját hallottam, ahogy Jaskót keltegeti:

— Felkelni! — mondta. — Gyerünk, gyerünk.

Elég sokáig keltegette.

Jaskó azt mondta:

— Hagyjon békén.

Az öreg rázta a rozoga vaságyat.

— Keljen fel! Keljen fel!

— Mi az, bedilizett?

Az éjjeliőr teljes erejével rázta az ágyat.

— Egy gerenda esett a vágányokra — mondta.

És aztán hangosabban:

— Keljenek fel. Nem értik?

— A maga dolga — kiabált rá Jaskó. — Menjen a fenébe.

Szólni akartam, hogy jó lenne, ha megnéznénk, mi van. Ha a vonat rámegy a gerendára, lezuhanhat a hídról. De hát csak hajnalban van vonat, gondoltam. A gerendát az öreg is el tudja vinni az útból. Legfeljebb megkinlódik vele egy kicsit. Azok után, ami történt, még van pofája idejönni segítségért.

—Hallottad? — kérdezte Jaskó.

— Le van csinálva — mondtam.

Ujból elnyomott az álom.

Reggelre masszív, tiszta idő lett. Az éjszakai vihar elvitte a nyomasztó levegőt. Én ébredtem fel először. Felkeltem, magamhoz vettem a törülközőt meg a szappant, mentem fürdeni.

Nagy csend volt. Nyújtózkodva cigarettáztam. Ökle-rajok úszkáltak a sekély vízben. Jó volt a napon. Leültem egy tuskóra. A nádszálak néha megremegtek. Pontyok kerestek ott élelmet. Kavicsot dobtam a szivárványos öklék közé. A kis halak hirtelen szétszaladtak. Elszívtam a cigarettát és beleléptem a vízbe. Szemem a hídra tévedt. Visszafordultam és felmentem a töltésre. Már messziről láttam, hogy a vihar két négyméteres gerendát kimozdított. Odamentem. Meggörbült csavaron lógtak a gerendák. Valószínűleg nem lettek rendesen felerősítve. Szombaton Vencelék dolgoztak ott. Egyik oldalon megcsinálták a furatot, akkor nyilván kongattak, hát éppencsak megfogatták a gerendákat ácskapcsokkal és siettek öltözni. Igy lehetett. Ki gondolt arra, hogy ilyen marha vihar is jöhet. De még egy gerenda hiányzott onnan. Ezt nem találtam. Ez eshetett a szükséghídra. Lehet, hogy az öreg nem kinlódott vele, hanem egyszerűen a vízbe lökte onnan. Visszamentem a hídfőhöz. Az éjjeliőr bódéja üres volt. Csak a botját láttam betámasztva a sarokba.

Fürdés után még napoztam egy ideig. Amikor beléptem a barakkba, Jaskó még mindig aludt. Vágtam magamnak szalonnát meg kenyeret, vettem a horgászbotot és beeveztem az öbölhöz.

Egész délelőtt horgásztam. Az idő gyorsan múlt. Vonatok mentek át a szükséghídon, a gerendaszerkezet árnyéka mindig kisebb lett. Már egészen a híd alá húzódott. Néhány keszeget meg dévért fogtam. Gondoltam, jó lesz, paprikás lisztben kisütjük.

Jaskó a parton ült. A lábait áztatta.

— Az öreg nem volt itt? — kérdeztem.

— Hiányzik? — kérdezte.

— Mit hülyéskedsz?

Bementünk a barakkba.

— Tegnap én hoztam vizet a borotválkozáshoz — mondta Jaskó. — Most te vagy a soros.

— Jó memóriád van — feleltem. — Nem adnád bérbe?

Borotválkozás után megfürödtünk és felöltöztünk. Jaskó bezárta a barakk ajtaját és a kulcsot a szokott helyre tette.

Fent, a hídfőnél, a fakabát előtt megálltam. A bot ugyanott volt, ahol reggel láttam. Hirtelen furcsa érzésem támadt.

— Hol lehet az öreg? — kérdeztem.

Jaskó vállat vont.

— Meg kellene keresnünk — mondtam.

— Biztosan lapít valahol — felelte Jaskó.

— Gondolod, hogy elaludt valamelyik bokorban? — kérdeztem.

— Nem gondolok semmit.

— Sosem szokott elmenni a hídtól.

— Hát most elment.

— Nem hagyhatjuk itt a hidat — mondtam.

— Semmi közünk hozzá — legyintett Jaskó.

— Meg kellene keresnünk az öreget — mondtam.

Lent fényesen vibrált a [illegible]. A töltésen egy kóbor kutya szaglászott. Bizonytos, piszkos volt a szőre. Jaskó elkapott egy fadarabot és odavágta. A kutya félrehúzódott, de nem ment el.

— Na, jó — szólt Jaskó. — Tíz percet rászánhatunk. Én megnézem a másik oldalon.

Elváltunk. Én visszamentem a barakkhoz és elindultam felfelé a parton. A bokrok között nedves volt a talaj. Minden lépésre bugyborékolva jött fel a víz. Jó messzire elmentem, aztán visszafordultam. Most lefelé indultam a parton, a folyás irányában. A túloldalról Jaskó fütyülését hallottam és az ág[illegible]
a k[illegible]

I[illegible]

csapk[illegible]
el, feh[illegible]
— Bi[illegible]
— mond[illegible]
Megér[illegible]
óvatosa[illegible]
vonat c[illegible]
nyitott[illegible]
szokny[illegible]
— L[illegible]
— kér[illegible]lyan panasz is, és
— [illegible]talanul, hogy az of-
A [illegible] — már ahol van —,
— össze-vissza folyik.
vá[illegible] keresztül-kasul vag-
[illegible]s, sokszor lövünk
dig m[illegible]verébre, sokszor za-
Vissz[illegible]g saját sorainkat.
ránysza[illegible]it tehetünk elle-
olvadt gyzáljunk és dol-
tak. Az [illegible]onti napi sloga-
szerszám.[illegible] őrizz! El
— Aranka[illegible]dalom de[illegible]ett volna [illegible]lta Jaskó. — Az érdekü[illegible]köszönhetjük, [illegible]gy nem történt semmi vit[illegible] Kati? — kérdezte[illegible] — Kati is benne lett volna?

Ültünk az asztalnál A kutya odajött az ajtóhoz és figyelt befelé.

— Nem tudunk semmiről — mondta Jaskó.

— Nem igaz, hogy nem tudunk semmiről — feleltem.

Jaskó kinézett a fák közé.

— El kell kergetni ezt a dögöt — mondta ingerülten.

Közelebb húzódott hozzám.

— Legjobb, ha nem tudunk semmiről.

— Mitől félsz? — ordítottam rá. — Minek pofázol annyit?

Hirtelen nevetni kezdett.

— Milyen marhák vagyunk — mondta. — A Paradicsom Csárdába indultunk és most csak ülünk, mintha ez lenne a dolgunk.

Felálltam. Összesöpörtem az asztalon a kenyérmorzsákat. A lavort meg a szappant a helyére tettem. Jaskó bekapcsolta a rádiót Az asztalra könyökölve hallgatta. Hallgattam a szöveget én is, de egy szót sem értettem belőle. Végülis kimentem.

A kutya a víz fölé hajolva ivott.

Álltam a parton. A folyó csendesen ment. Tiszta volt és lassú. Ledobtam magamról a ruhát és úszni kezdtem felfelé.

Kiállítás 48 pályamunkából

Kóka-inspirációk

Kóka-inspirációk címmel írt ki képzőművészeti pályázatot a Kóka Ferenc Művészeti Alapítvány a művész születésének 70. és halálának 7. évében rendezett eseménysorozat alkalmából. A pályázat ünnepélyes eredményhirdetését, valamint az alkotásokból nyílt kiállítás megnyitóját szeptember 16-án tartották a Visegrádi utca 6. szám alatt található galériában.

Dr. Molnár Valériától, az alapítvány kuratóriumának elnökétől megtudtuk, hogy az ország különböző részeiből és Sepsiszentgyörgyről is érkeztek pályaművek, a zsűri – *Csák Ferenc* művészettörténész, *Feledy Balázs* művészeti író, *Gyémánt László* festőművész, *Kádár János Miklós* festőművész, az alapítvány elnöke, *dr. Molnár Valéria* festménybecsüs – értékelt. Az első helyezett díja 100 ezer, a másodiké 50 ezer és a harmadiké 30 ezer forint volt. A kiállításon 48 pályamunkát mutatnak be, és ezek mellett Kóka Ferenc inspirációt adó festményeit is megtekinthetik az érdeklődők.

Takács Ferenc: Örök álom

Az alkotások mindegyikét kettősség jellemzi, egyszerre tartalmaznak Kóka-motívumokat és a művészek saját gondolatait is. Molnár Valéria úgy véli, hogy ha Kóka Ferenc művészi látásmódjának részleteit nem fogná össze a képzőművész személyes felfogása, akkor az így készült tárgyakat egyszerűen másolásnak tekinthetnénk. Példaként említette, hogy Kóka Ferenc festményein gyakran ábrázolta a teret, amelyet a pályázók közül néhányan a plasztika eszközeivel mutattak be. A művészek között akadtak, akik személyes tapasztalatuk vagy megérzésük alapján Kóka Ferencből, az emberből is „beépítenek motívumokat" az alkotásukba.

A tárlaton szerepel többek között olaj-, pasztell-, akvarell-, szövött kép és kisplasztika, kerámia, számítógépes fotótechnika. A szeptemberi tárlat legérdekesebb és legizgalmasabb tárgyai közé sorolhatók *Zsigár Cecília* kosztümképei. A rendezők a kép elé helyezték a festményt inspiráló ruhakölteményt. A művek azonban külön-külön is képzőművészeti tárgyak – jegyzi meg Molnár Valéria.

A kiállítást úgy rendezték, hogy az ihletet adó Kóka-alkotásokat körülveszik a stílusában, látásmódjában hasonló pályamunkák.

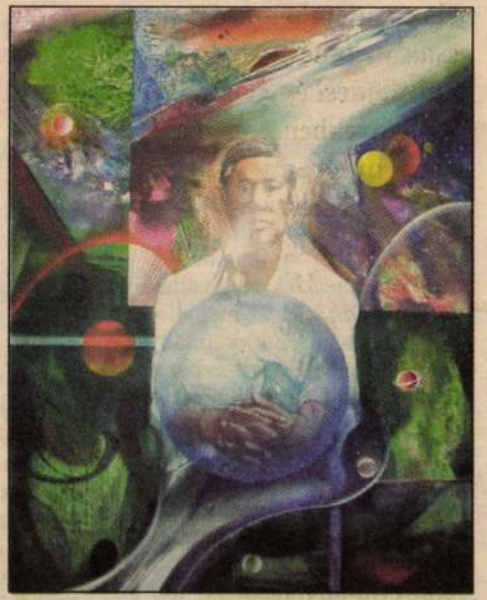

Káplár Ferenc: KÓKAFERI

A kiállítás szeptember 17-től október 3-ig mindennap 15–19 óráig tekinthető meg a XIII. kerület, Visegrádi utca 6. szám alatt.

M. E.

Rendőrségi esetek

Drága cigaretta

E rovatunkban úgyszólván hétről hétre beszámolunk olyan kárvallottakról, akiket rászedtek, becsaptak, akiktől sok ezer forintot kicsaltak. Minden esetben azt hisszük, ennél nagyobb ügy már nem lehet. Úgy tűnik, lehet!

Egy kerületi 45 éves vállalkozó, nevezzük X-nek, megjelent a Szabolcs utcai rendőrkapitányságon és feljelentést tett ismeretlen tettesek ellen. Az elmondottakból idézzük a legfontosabbakat.

Június 23-án X úr a Lehel téri aluljáróban cigarettát szeretett volna vásárolni. Két barna bőrű asszony és egy férfi megfelelő áron tett is ajánlatot. Átadott 10 ezer forintot a férfinak, aki az egyik nővel elment a cigarettáért, mondván, az aluljáróban nem lehet tárolni az illegális cigarettát. Kisvártatva azzal jött vissza az asszony, hogy a vámosok elkapták a férfit és kellene 60 ezer forint, mert annyiért elengedik szegény lebukottat. X úr gondolkodott egy keveset, majd megszánva az alkalmi trafikosokat, a legközelebbi pénzváltó automatából ki-

egy társuk, hol azért, mert az elkobzott cigarettákat kell visszaszerezni. További nagyobb összegeket kértek és kaptak. Így az ismeretlen férfiak és nők részére adott kölcsönök elérték a 2 millió 200 ezer forintot.

Július 12-én az egyik asszony invitálására találkoztak a környéki pizzériában. A nők előadták, hogy most még nagyobb baj van, mert az ő főnöküket arab főnökét letartóztatták, és ügyvédre kellene további másfélmillió forint. Miután X úr kijelentette, nincs már több pénze, az egyik asszony mobiltelefonon felhívott valakit, majd átadta a telefont X úrnak. A vonal végén egy idegen akcentussal beszélő férfi elmondta, hogy ő az elfogott arab férfi testvére, és ha nem kap pénzt, megölik őt és kiirtják a családját is. X úr kölcsönkért és adott!

A cigarettás társaság kinyomozta X úr valamennyi adatát.

Szeptember 7-én, amikor újabb pénzért jelentkeztek a zsarolók, a Nyugati téri pizzériába beszélték meg a találkozót.

Ide már a nyomozók is ellátogattak és tárgyalás közben három asszonyt, R. Alexandrát, L. Patriciát és D. Krisztinát őrizetbe vették. Ellenük és társaik ellen az előbbiekben csalás, majd július 12-től folyamatosan elkövetett zsarolás címen emelnek majd vádat.

Autótolvaj a parkolóban

Egy kisteherautó állt be a Gács utcai áruház parkolójába, amikor a vezetőjének feltűnt három fiatalember, akik gyanúsan vizsgálgatták az autókat. Miután neki már ellopták az autóját, gondolta, megvárja, mi lesz a három fiú nézegetésének vége.

Lopják a mozgássérültek parkolási jegyét

Újabb értékes árucikk került a feketepiacra. Egyre több autót törnek fel, és semmi mást nem visznek el, csak a mozgássérültek szabad parkolási lehetőségét biztosító kártyát. Korábban az egyszerűen előállított jelzést hamisították, majd ennek kiküszöbölésére sokszorosíthatatlan, felhasználója nevével ellátott parkolási kártyát hoztak forgalomba, amit csak az arra rászorultak részére adtak ki. Most nem sokszorosítják, hanem lopják, mert jó áron eladható.

A járőrök ezért fokozottabban figyelik e jelzéssel ellátott autókat. Legutóbb egy mozgássérültnek egyáltalán nem tűnő autóst igazoltattak autójába beszállása

A határig is elér a kezünk

Két ukrán állampolgár egy szobában lakott a munkásszállóban. Egyik este együtt iszogattak, miközben szóváltásra, majd tettlegességre került sor. Ennek során az egyik akkora ütést kapott, hogy elájult. A másik felfektette áldozatát az ágyra.

Amikor az reggel magához tért, látta, hogy társa már nincs a szobában, ellenben az ő pénztárcája a benne lévő 35 ezer forinttal eltűnt. Amikor ki akart lépni szobájából, nem tudott, mert társa azt kívülről rázárta.

Dörömbölni kezdett, feljött a portás és még az este a portára leadott szobakulccsal kiengedte a bezárt férfit, aki a rendőrségre ment feljelenteni társát.

Az ügyeletes tiszt élt a gyanúval, hogy a verekedő ukrán hazamenekülhet. Miután a feljelentő bemondta társa összes adatát, azokat továbbította határállomásokra. Ennek alapján a határon feltartóztatták az ukrán férfit. Kiderült, azt hitte, megölte társát és

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1977 JAN 26

Daily News

Ferenc Kóka

1021

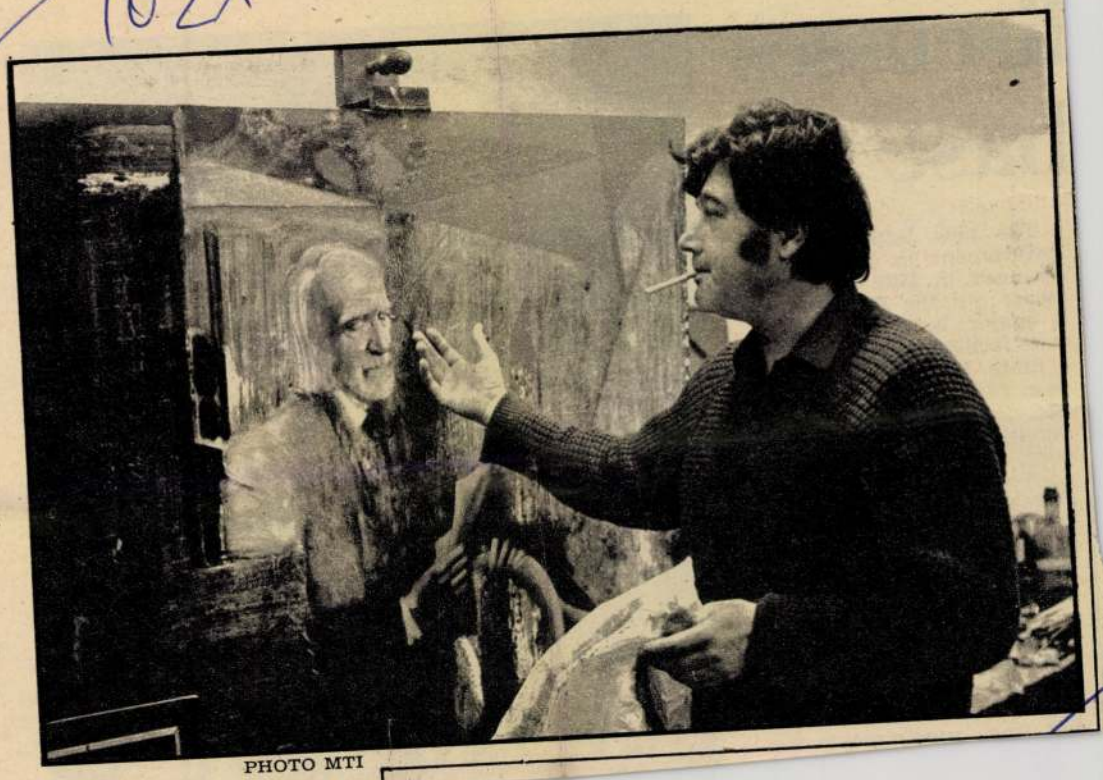

PHOTO MTI

WITH PORTRAIT OF ZOLTÁN KODÁLY

Painter Ferenc Kóka is one of 14 artists now producing works at the Szentendre, north Hungary, artists' colony. Ferenc Kóka is putting finishing touches to works he is to display at his forthcoming retrospective exhibition

liscusses base

The new leftist coalition government in Iceland announced in 1971 it plans to phase out the US air base, a major Nato anti-submarine facility, over four years.

State Department spokesman Charles Bray described Mr. Rogers' talks with the foreign minister as exploratory. Other officials said the spokesman's carefully phrased reference to Iceland's status in western defences referred to such matters as the government's 1951 defence treaty with the United States and the air base.

Mr. Agustsson was originally scheduled to see the Secretary of State Thursday, but the appointment was

INTERFOTO MTI/AP

HIGH-FLYING CONFUSION: England's Rodney Marsh (white shirt) and Thomas of Wales, get involved in an aerial battle, during the England v. Wales World Cup qualifying soccer match in Wembley, London, Wednesday. They drew 1-1

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1973 OKT 11

Nógrád

Kóka Ferenc, munkácsy-díjas festőművész

Kóka Ferenc tárlata

A Képcsarnok rendezésében ma délután nyílik meg Budapesten, a Csók István Galériában Kóka Ferenc Munkácsy-díjas festőművész tárlata. A megnyitót D. Fehér Zsuzsa dr. művészettörténész mondja. Kóka Ferenc 1934-ben született Budapesten, a Képzőművészeti Főiskolán Bernáth Aurél növendéke volt. 1960-tól résztvevője minden jelentős hazai kiállításnak. Első önálló tárlatát 1969-ben rendezte a Kulturális Kapcsolatok Intézetében. Ezután számos külföldi kiállításon is szerepelt, így például Sao Paolóban, Párizsban, Dortmundban, Würtzburgban, Koppenhágában, Varsóban és Szófiában.

szefonásával létrejöttek a targozatok, biztosítottak voltak a feltételek. Tornaterme van az iskolának, kézilabdapálya, futópálya van az épület mellett, magas- és távolugró hely és játszótér is. Az iskola telket vett, azon játszószereket helyezett el, így az udvar teljes egészében a sportolóké.

ARRÓL VAN SZÓ, hogy jelentős az úgynevezett iskolaotthonos osztályok száma. A diákok közül 270-en itt maradnak délután is a napközikben! Nem mindegy, hogy érzik magukat. Ide kell varázsolni az iskola mellé a grundot, a játszóteret, biztosítani a mozgást.

— Az idén még megfelel-

1957 MÁR 18.
1021

AZ ÉLET ÉS IRODALOM LÁTOGATÓBAN

CSANÁDI IMRÉNÉL

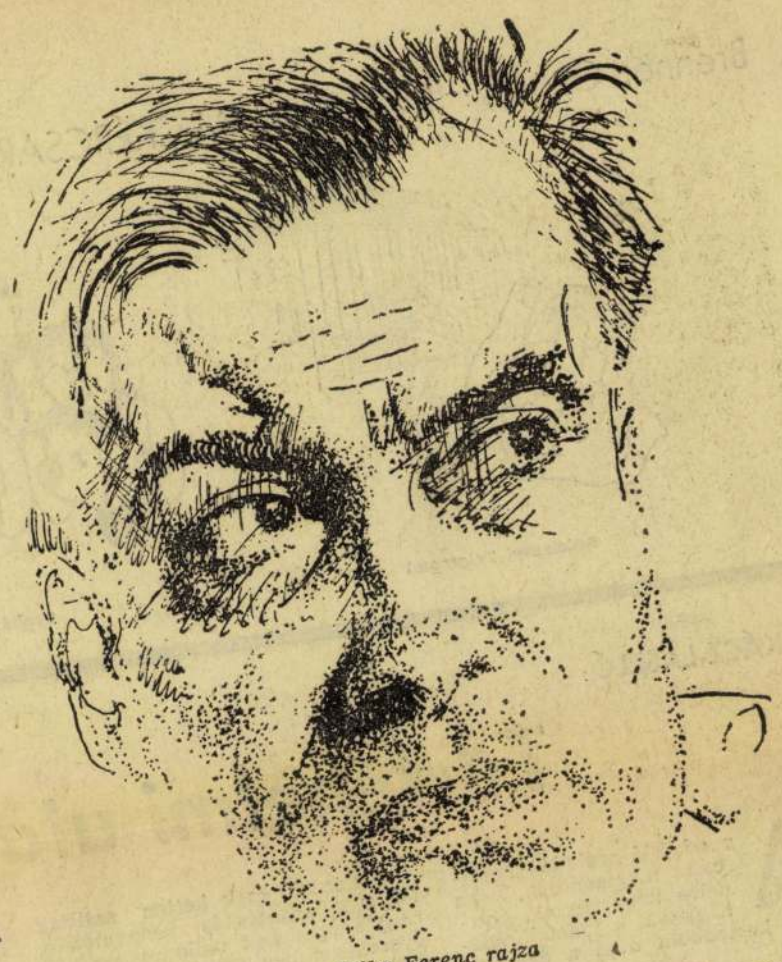

Kóka Ferenc rajza

— Későn indult. Szinte minden kritikusa jellemzőnek érzi ezt. Mit mondhatna erről?

— Ami velem történt, a kor kaján tréfái közül való. Nagyon korán kezdtem verselni. 38-tól — tizennyolc éves koromtól — fogva érett verseket írtam, ma is vállalhatókat. 41-ben egy kiadó hajlandóságot mutatott megjelentetni kötetemet, nem is vékonyat, vagy száz verset tartalmazott volna. (Tanúm erre Weöres Sándor, őt kérték lektornak. Azóta is hálásan gondolok rá, mert azt a több száz verset nemcsak türelmesen végigrágta, de mindegyikről külön-külön véleményt is mondott.) Aztán jöttek a sokkok. Katonáskodtam tovább hárommal évnél, hadifoglyoskodtam majdnem négy évig. Mire hazavetődhettem, „mély hallgatásban tornak elrekedt". Márpedig itthon harsány szót vártak akkor. Próbáltam, de nem sok sikerrel. Valaki rám is pirított: „Amit csinálsz, se nem igazán igaz, se nem igazán hazug." Ez, sajnos, elevenbe talált. Hittem ugyanis, hinni akartam az ügyben, ezt oltották belém olvasmányaim és a Györffy-kollégiumban eltöltött idők, ebbe az irányba noszogattak plebejusi lázongásaim. Van azonban a keserves önmeggyőzésnek egy foka, amikor az ember, a szívében melengetett eszmény őrzése végett a szemét is behunyja inkább, csak el ne kelljen tántorognia az üres tagadásig, a nihilig, a cinizmusig. Én is ebben vergődtem, éveken át. Újra kellett tanulnom járni, akár egy hosszas betegség után. Így történt, hogy nálam jóval fiatalabbak jóval előbb útjukra találtak, mint én. Hogy nem véreztem el végképp, hogy nem tokosodtam be, hogy annyira is vittem, amennyire vittem, majdnem csuda. Ha köszönhetem valaminek, a szakadatlan önkontrollnak köszönhetem. (Igaz, a görcseimet, megtorpanásaimat is.) Hátrányomat (azóta még csak meg-megtetézett hátrányaimat) azonban — úgy látszik — máig sem dolgozhattam le. Egynémely konstellációk mindenesetre a szerénység erényében való kitartásra serkentenek.

Baudelaire és Dante. A nyugatosok példájából ocsudtam rá ugyancsak, hogy Csokonai, Balassi, Berzsenyi, Vörösmarty sem múzeumba rejtendő, ásatag helyi bálvány, hanem csupa élet, csupa izgalom, zsúfolt energiaforrás, csak meg kell találni szekér mögött, baktatva, kukoricakapálás, szőlőkötözés közben firkáltam a mindig kéznél levő papírra 38 nyarán disztichonjaimat, szonettjeimet, alkaikonjaimat, trükkösnek szánt prózaverseimet — sőt egy-egy archaikus járású magyar formában is próbát tettem.

— A patinás, szigorú formában is a kontraszt izgatott különösen, az, hogy mennyire feszül és ragyog foglalatukba szorítva a félfeudális magyar valóság, vagy a magam sok alaktalan kínlódása, lázongása. Modern költőnek vallottam magam, és éber szemmel figyeltem minden fiatalabb kortársam publikációját. Akkor, 1938 júniusában, vásároltam életemben először könyvet, drágát mégpedig és kölcsönkért pénzből (azt sem tudva, miből, mikor adom meg) — József Attila durva fehér vászonba kötött Összes Verseit. Ott a bigott, nyárspolgári Fehérváron, ezt már csak nem is a Nyugat sugalmazására, sőt maroknyi érdeklődőbb természetű diáktársamnak is nem csekély megrökönyödésére. Első valamirevaló verseimben ott bújkál és ott bújtogat ilyenformán József Attila azon-melegiben hozzám találó hangja ugyancsak.

— A következő egy-két évben változtam át nem is egyféle, akkor a levegőben gomolygó, magát kellető népi modorra. Miért? Hogy egyszer már kérkedhessek, hencegjek paraszti mivoltommal, ne hessek mindig a kínját, a súlyát vonszoljam. Egyszer aztán rádöbbentem (márcsak Weöres vélekedéséből is és Illyés néhány szavából): fölhígultam, nyegleségekbe tévedtem, ez az út az elsekélyedés felé sodor. Radikálisan igyekeztem vezekelni: hosszú éveken át szinte nem nyúltam magyar formához, de még paraszti témához sem igen.

— Sok minden történt velem később, a kényelmesek, a tendenciózusok szívesen rekesztenének bele egy-két jegyemnél fogva a szómomra kiszemelt skatulyába. Ez az ő dolguk. Sommázó ítéleteikkel édeskeveset kezdhet a komolyabb érdeklődő. Annál többet megértetnek vele indulásom évei. Azért tartottam szükségesnek hosszabban szólni róluk.

— Keveset ír, keveset publikál.

— Nem eredendően vagyok szűkszavú. A kezdet kezdetén százszámra ontottam a verset, mint már elmondtam. A sokkokat is említettem. A lehető legrosszabbkor zuhantak a fejemre, sem nem elég korán, sem nem elég későn, de annál huzamosabban. Nem lehet az ilyesmit egészen kiheverni. Meg nyilván alkata is válogatja. Szégyen, nem szégyen, de akárhányszor egy-egy vacak írásos elvégezni valóm is meggyötör — hogy mást ne említsek, kenyérkereső foglalkozásom rám háruló adminisztrációja.

— Rendesen egy-egy kurtább, termékeny periódusban írom verseimet.

Önkéntes kutató

— Ezzel együtt, az embernek az az érzése, hogy napjait állandó és feszült munkával tölti.

— Grafomán hajlamok bennem is tombolnak pedig, de azok másképp és másutt törnek ki. *Az önkéntes filoszkodásban.* Régi szerelmem és szenvedélyem ez. Úgy vélem, a népek, nyelvek, eszmék alakulásának bogozása a detektívregény izgalmával vetekedhet, ha jól csinálják. És még mi minden... Nem szívesen sorolnám föl, miféle könyveket bújok, mert gyanút fogna az olvasó, hogy tudálékos mindenhezkonyítónak óhajtok látszani. Hát nem. Legfeljebb az dolgozik bennem, hogy *nem álhatom az irodalomban az irodalom-centrikusságot*, nem szeretem, ha a literatúra csak a literatúrából hajlandó táplálkozni. A XVIII. század már csak azért is szívemhez melegedett, mert azt látom, hogy ott a versalkotás az emberi tevékenységnek egyik része csupán, illik, sőt szükséges mellette akár füvészettel, grammatikával, széptudományokkal bíbelődni, akár a mezei munkásnép állapotját könnyítő módozatokon törni a fejet. Az édesszavú Csokonai a halálos ágyon egy frissen meghozatott mathézist lapozott, „hogy szoktassa előre képzelődését azon véghetetlenhez, melybe menendő vala".

— Két területen ástam be magam mélyebbre: a magyar XVIII. század szülötteinek költészetét és a magyar népi lírát akarom vele mélyítő módon fölmutatni. Köszönet a Magvetőnek, hogy lehetőséget adott a *Magyar Valóság Verseinek* megjelentetésére: jelnek szántam ezt, dokumentálni végre, hogy fontos és közérdekű munkára vállalkoztam, alaposság, mérlegelés dolgában szakemberek előtt sincs szégyelnivalóm.

A „modern" XVIII. század

— Es szenvedélye, a „szívéhez melegedett" XVIII. század?

— A XVIII. század a magyar költészet múltjának Atlantisza. Elsüllyedt, titokzatos, gazdag és meglepetésekben bővelkedő földrész. Az ormok ugyan kimagaslanak belőle (azok is tisztán csak az utóbbi évtizedek óta), de, hogy milyen rejtett hegy- és dombrendszerekből, már kevésbé ismeretes. Nem pusztán egy korszak ez a többi között, hanem „modernebb" minden másnál a magyar múltban (még képverseket is írtak!), törekvésemet is. Inkkel ez mutat a legtöbb rokonságot, és frissebb, pezsdítőbb, „maibb" (a nagy kivételektől eltekintve) a XIX. századnál. Részrehajló volnék vele? Igen, de nem kritikátlan. Vizsgálom, forgatom, boncolom, mert a tanulságok már egyértelműen minket illetnek, minket igazítanak el. Csak egy példát. Unalmas, száraz verselő akad itt bőven, de dilettáns (a későbbi értelemben legalábbis, az olcsó érzelgés, a zagyva tirádák ismérvei vel) sokkal kevésbé; nincs szinte reménytelen név, nincs szinte, aki egy-két, ma is megálló, jól formált, eleven verset ne produkált volna. Aminthogy Rembrandt szádának holland piktorai, az arcok is, seregestül alkottak jó, becses, friss képeket. Később erről szó sincs. A mi múlt századunkban Petőfi és Arany mögött Tompa már éppencsak megállja a helyét, túl rajta azonban egyre inkább a sivatag húzódik, az érdektelen, bágyasztó, émelyítő sivatag. Miért? Egyik korban tehetségeseket szülnek az anyák, a másikban nem? Kötve hiszem. Azt ellenben igen, hogy egyik kor egészségesebben, józanabbul neveli a maga költőit, arra serkenti őket, hogy ismerjék saját határaikat, ismerjék mesterségüket, ne szégyelljenek stúdiozni, elmélyülni abban, amibe fognak, ennélfogva magvas és formás a munkájuk, ha mégoly szerény is. A másik kor esetleg megkótyagosítja a maga szülötteit, szánalmas pózokba hajszolja, az ürgét arra hecceli, hogy oroszlánt mímeljen. Hogy melyik állja jobban az időt, aligha kétséges.

Mi a népi?

— Ha már a hagyománynál tartunk: költészetének sok köze van a népköltészethez is, sőt Vargyas Lajossal együtt kiadott egy népballada-válogatást is.

— Költői hagyományunkban sehol annyi félrehallás, belemagyarázás, gőz, disztingválási zavar nem kísért, mint a népköltészet körül. Teljesen tisztázatlan például, mitől *népi* (holott lépni sem tudunk a gyanús eredetű produktumoktól), vagy mitől *költészet* (holott szinte minden szövegtár valóságos lerakóhelye, Cséri-telepe az irodalomból kirekesztett, úri, félúri vagy akár paraszti dilettantizmusnak). Vagy miért csupán a dal és a ballada jogosult az irodalmi érdeklődésre, az atavisztikusabb (noha többnyire törmelékes, zilált) műfajok (a ráolvasók, gyerekmondókák, regősénekek, siratók) ellenben nem, vagy csak alig, holott „modernebbek" is amazoknál, éppen ősiségüknél fogva, több bennük az inspiráló mozzanat a mi számunkra. Folytathatnám tovább a kérdéseket, de nem folytatom.

— Eltökéltem, nem azt, hogy végére járok a népköltészet ügyének, és tisztázok minden tisztázhatót (ez egy fölkészült kollektívát is kemény próba elé állítana), de azt igen, hogy legalább megkezdem a tisztázást, megkönnyítem a tájékozódást.

Kellenek-e?

— Más munkái? Ez a feszült tempó — gondolom — művekben „csapódik le".

— Jólesik hallanom, hogy a Magyar Valóság Verseit forgatva frissebbnek, izgalmasabbnak látják régi költészetünket, mint eddig. Vérbeli, jártas kutató konstatálta, hogy „Cs. I. irigylésreméltóan ismeri a magyar irodalmat". Nem zsákbamacskát árulok hát, ha végzett és végzendő munkáimat ajánlgatom. Azzal a jámbor hátsószándékkal, hogy talán akad rájuk kiadó.

— A jelek szerint nemigen akad.

— Kivéve a népi lírát — erre is a Magvető szerződött, akár a Valóságra. Ezzel viszont én vagyok bajban, tíz-egynéhány éve. Ha amolyan „irodalmi" válogatásra gondolnék, régesrég könyv volna belőle. De itt annyi a kibogozni való és annyira kevés a támaszkodó, hogy aki csak egy kicsit belehallgat, mi mindennel kell itt megküzdenem, nem csudálja, hogy olyan vontatottan érek a végére.

— A XVIII. századom ellenben majdnem kész, itt tornyosodik polcaimon, 22 vaskos dossziéban. Igaz, nem bízott meg vele senki, de nem is kíváncsi rá senki illetékes. No, talán majd idővel.

— Ezzel együtt, úgy mellékesen, összetallóztam egy könyvre valót az első hazai újságok (1780—1800) tudósításaiból, cikkeiből, közleményeiből. Változatos, döbbenetes, mulatságos, tarka gyűjtemény, az akkori magyar világ páratlanul eleven rajza. A hetekben követelem vissza a Gondolat Kiadótól, vagy három évi hevertetés után. Meg kell adni, épségben visszajuttatták. Egy szó minősítés nélkül.

— Számos régi dédelgetett terv vemre restellnék már kitérni. Kéziratos terjesztésükre különben sem vállalkoznék.

A látványosság ellen

— A hagyomány után a korszerűségről: ma ír, ma közli szavait. Milyen következményekkel jár ez?

— Nem hiszem, hogy valamire való költő, író eleve elzárkózna a korszerűség elől, és erőnek erejével avas óhajtana lenni. Vallom, hogy a múlt példáiból van és lesz mit tanulnunk, de nem mindegy, mit és hogyan. A múlt példái különben sem abszolut érvényűek. Arany János ma aligha írná meg a Toldit, de ha mégis megírná, okvetlenül másképp formálná (ugyanaz az Arany János), mint annak idején tette. Aki hát ma a Toldi receptje szerint akarja kivágni a rezet, ne csak a mi korunk méltányolására ne appelláljon, de a halott Aranyéra se.

— Gondolom, ennyiből is világos, hogy nem vagyok a modernség fafejű opponense. Az asszociációk szabadabbra eresztésével, a formák fellazításával, valamint új, másfajta kötöttségek alkalmazásával olyan új lehetőségek nyíltak meg, olyan szuggesztivitás érhető el, amilyen a hagyományos módon nem. Az megint más, hogy tudatosan, szándékosan tartózkodom egy sor látványos külsőségtől, nem szívesen sodródom természetemtől, hajlamaimtól idegen kalandokba. Ezeken a pontokon sem óhajtok azonban elutasítóvá merevedni. „Különös gubók szülhetnek pillét" — hirdette bölcsen Babits.

— Ha valamivel szembe kell szegülnöm, az a „modernség" értelmezésében megnyilvánuló türelmetlenség, ha tetszik, hisztéria, a kizárólagosság megkövetelése. Nem hiszem például, hogy „modern" csak az, aki nyakatekert, vagy aki kilúgozottan steril. Azt sem hiszem, hogy a „modern" magatartás a nagyképűséggel és az agresszivitással azonos. Ellenben hiszem: ha valaki nem elég fürgén helyesel mindehhez, még nem bizonyosan megcsontosodott konzervatív.

„Az egyöntetűség: halál"

— Es mindez, hogyan mutatkozik a gyakorlatban, az irodalmi életben?

— Volt idő, amikor úgy véltem: meg lehet teremteni a jobbak szövetségét, a klikkek fölött és a klikkek ellenében, sok jó ügy előmozdítására. Az „urbánus", a „narodnyik", a „hagyományos", a „modern", az „intellektuális", a „tárgyias" — végül is címkék. Jelleget talán jelölnek, de minőséget nem. Viselésükhöz, másokra való bigyasztésükhöz nem a legjobbak rakoznak. (Ha csak nem dacból.) És mit segítene, ha akár az urbánusok, akár a népiek elsöprő győzelmével végződne egyszer a játszma? Belegondolni is rossz. Az irodalom nem egyedül üdvözítő anyaszentegyház, itt hasznos, sőt szükséges az eretnekség,

— Abból az elképzelt szövetségből nem lett végül semmi. Nem lett, bonyolult (vagy nem is olyan bonyolult) személyi okoknál fogva.

— Az is lehet, hogy mindez jámbor utópia. Hadd melengessem magamban legalább az eszméjét mégis. Akiket becsülök a kortárs irodalomban, öregek és fiatalok közül, nem a címkéjét tekintve becsülöm. Egy nevet említek csupán, Benjámin Lászlóét. Akármennyire más égtájról indultunk útra, ezek az utak egyszer talán koztak. Azóta hozzá vonzódom erősebben, költőileg is, emberileg is.

E. F.

Igényesen

— És a tápláló források? Az élmények: a valóság és az irodalom határai? Hogyan határozná meg ezeket?

— Falun születtem, parasztfiúnak, egész atyafiságom — szinte a legtávolibbakig — paraszt volt. Fehérváron diákoskodva lépten-nyomon tapasztalnom kellett, hogy a paraszti származás bélyeg rajtam. Később ugyanez kétes kiváltsággá fényesedett. Ma megint, mintha takargatnivaló volna benne.

— Régen kiszakadtam abból az egykori közösségből, hisz igazán bele se nőttem. Mégis nyilván mindhalálig meghatároz már. Mindent hozzá viszonyítok. Az ösztönt benne gyökereznek. Némelyik javamra, némelyik végzetes hátrányomra. Megtagadhatnám őket, de akkor is bennem strázsálnának. Vállalom hát hűséggel a gyerekkori örökséget, noha semmi hajlandóságom fetisizálni. Sem ezt, sem mást. A fölismert értéket azonban őrizni, istápolni, átmenteni akarom, ha mégoly népi és paraszti is. Mivel többen szívesen tuszkolnának, éppen ennélfogva, holmi paraszti maradiság, parlagiasság alagsorába, hadd világítsak meg egyet-mást végre magam körül.

— Én, a „népi költő", valaha a Nyugat jegyében történt be a költészet kapuján (még ha távol is minden komolyabb nyilvánosságtól), a Nyugat formakultúrájának, igényességének, európai és hazai orientációjának fegyverzetében. (Már amennyire 18 éves fiatalember birtokba tud venni egy ilyen tündöklő fegyverzetet.) A kamaszkori Ady-láz kiheverése után Kosztolányi kerített hatalmába (a prózájával talán még inkább, mint a verseivel), sőt alighanem meszszebbre besugározza egész későbbi pályafutásomat az ő latin világossága, pallérozottsága, misztikumoktól, blöfföktől való okos elkülönülése, mint akár gáncsolóim, akár Tóth Árpád neve egyúttal a világirodalom káprázatával és mámorával azonosult bennem. Elsősorban az ő fordításaik révén vált életre szóló élménnyé Shelley és Horatius, Sophokles és az epigrammákat, idilleket remekelő görögök, vagy

Brenner György: IRODALMI ARCKÉPCSARNOK (XIX)

Széchenyi Zsigmond

Csohány Gabriella

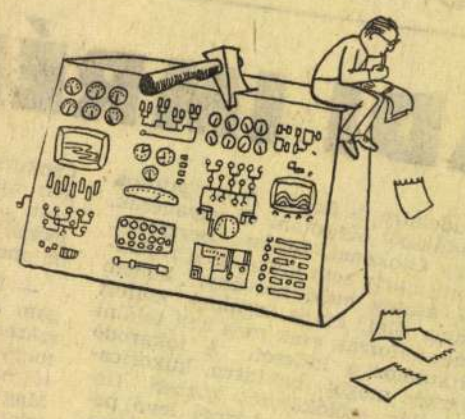

Feleki László

Simon István

AKÁCZ LÁSZLÓ:

Történelmi utazás

Az odafelé szaladó kocsiban megmondták, ha délre nem végzek, ottmaradnak, s jöhetek visszaa hosszabbik úton a délutáni busszal.

Ez a bejelentés csak méginkább fokozta bennem a szorongást, ami Cs.-re menve mindig elfog: ebben az alföldi városkában érettségiztem, itt telt el velem az a súlyos négy év, ami alatt felnőtt lettem. Ültem a városka egyetlen presszójában, és egy híg dupla meg egy erőtlen-lelketlen szóda fölött néztem a lassan, szinte araszolva mozduló világot s benne egykori magamat.

A hullámosra öntött üvegtáblán túlról a letarolt főutca egykori képe tűnt elő, és a sártengerré vált házhelyek inkább valami örökös meddőségre mutattak, mint közeli újjászületést. És a gondolatok is! Itt, ezen a felszántott sarkon fordultam vissza az első bálba menve; amonnan, attól az ottfelejtett téglarakástól kezdtem el futni, amikor az a tömzsi szobafestősegéd egyszer mozi után meglesett; és itt, a hosszúra nyúlt gesztenyafa alatt nevettek ki a többiek, mert nem tudtam leszívni a cigarettafüstöt.

Alig vártam, hogy öt óra legyen, s végre indulhassak haza.

Elsőként szálltam fel a buszra, s mint akit üldöznek, gallért felhajtva húzódtam be a legsötétebb ülésre, s egy újságba temetkezve vártam a megváltó motorberregést.

Mire a kocsi rázkódni kezdett, egy ülés sem maradt szabadon, s a menyezet fémrúdjába is többen kapaszkodtak. Egy tiszta arcú, egyetemista forma lány került mellém, abból a fajtából, amelyre egyszer azt mondta nekem valaki: nézd, mosolyog a homloka. Az ilyenekkel a legnehezebb szóba elegyedni, de most még örültem is, hogy a véletlen őt segítette mellém; legalább egész úton lesz, ami a nézelődéstől meg az ezzel járó zavaró emlékezéstől elvonja a figyelmem: a megismerkedést szolgáló ügyeskedést.

A vasútállomáson álltunk meg először. A nagy szuszogással szétcsapódó ajtón egymást lökdösve-taszítva olajfoltos, pufajkába, sofőrbundába öltözött férfiak csörtettek fel. Gondoltam: szabadban olgozó munkások a síneken túli pítkezésről; s azzal folytatni kartam az elkezdett olvasást, de y véletlen pillanat mégegyszer újjonnan jöttekre vitte a tekin-em. És akkor onnan messziről, llői rc. t a még olis szeben ngkat szer ztek De még-zőr-gtelt ázó-lem ized lda-nem lés-

Odalentről csak ketten szálltak fel; egy aktatáskás könyvelőféle, meg karján kék ballonzsákos kisgyerekével egy fiatalasszony. Nicsak, a Piri! Gyűröttebb arccal ő is, de nyugodt, majdnem boldog tekintettel. A Piri! Híres lány volt ő annak idején, sok udvarlója volt, s amint mesélték, az anyja egyszer el is kergette hazulról. És most itt utazik ő is haza, szép, szőrmés kabátban, selyemkendőben, komoly asszonyként a gyerekével.

Nem tudtam tovább olvasni, a szomszéd lányra se néztem többet, s amikor a kocsi megint lassított, tudtam is, éreztem is, hogy most megint jönnie kell valami ismerős idegennek.

És jött is! A Csula Pista, annak a féleszű asszonynak a fia, aki szegény az utolsó években ott takarított a mi iskolánknál. Pufajkában volt ő is, tiszta, rendben tartott pufajkában, fején jó kucsma, lábán szöges bakancs. Megkeményedett az ő arca is, de tekintetéből csaknem teljesen eltűnt az a jámbor balgaság, ami miatt annyit csúfolták, bántották a gyerekek. Ha a többinél kicsit gyámoltalanabb, de ember, munkába járó ember lett belőle is, mert évek óta idejár dolgozni az állami gazdaságba. A reggeli busszal kijön, ezzel a délutánival meg haza.

Rohant a busz, s hogy mégcsak véletlenül se ismerjenek rám, múltba, előtűnő évekre figyelőre, kabátgallérom kerítése mögül a fényszóróval meztelenné tett útmentét kezdtem nézni.

Mert nézni még ebben az éjszaka arcú estében is volt mit!

Hát először is az ablakok! Az a töméntelen, de igazán töméntelen sárga meg sárgásfehér fényű ablak, ami olyan magabiztosan szórította vissza az épületek közé belopakodott sötétséget.

Még félig vak korában, a petróleumlámpák idején ismertem meg ezt a falut. Még azokban a sötét időkben, amikor kezükben apró istállólámpákat szorongatva húztak a hajnali misére a templomos öregasszonyok, amikor kamaszkorunk legnagyobb álmai közé tartozott egy olyan rúdelemes zseblámpa, amivel, ha pontosan „fókuszra" állítottuk a mozi elől is meg lehetett nézni, mennyi időt mutat a toronyóra. Sötét volt ez a falu, nagyon sötét, s később, még „villanyos" korában is sokfelé fakók, sápadtak maradtak itt az ablakok, mert vagy a költséget sajnálták az emberek, amibe az áram bekötése került, vagy ha rá szántak is magukat a bevezettetésre, a legkisebb, a legerőtlenebb égőket csavarták be mindenhova, hogy a költség, hogy ugye, legalább a fogyasztási költség... Mert ilyenek, éppen ilyenek voltak itt az emberek! Most meg! Most fénylik, világít, ragyog a falu!

És a kerítések!

Hosszú volt a falu, a széles portákon ritkán követték egymást a házak — sok kerítés kellett; és hát minden gazda abból ügyeskedte össze, amiből tudta, csutkaszárból, meg mindenféle hitvány drótokból, napraforgóból, korhadt lécekből ami pénze — ahogy errefelé mondják: tehetsége — tellett. S akkor jobbra, szebbre nem tellett.

Igy, a kocsifuttában talán még jobban megmutatják remek formáikat a derék, fehér testű vasbetonoszlopok, amelyeket olyan pontosan, szépen állított a helyére a tulajdonosi igyekezet, s a véznább kerítéskarók is, amelyeken olyan büszkén feszül az egyenletes szövésű, aprószemű drótháló.

De főképpen a házak!

Szép házat, takaros formájú otthont azelőtt is tudtak itt építeni. Volt egy kipróbált, jól bevált házitípus, amolyan mindenki-álma, ezt a megmagasított, az utcára üveges nagy szobával, az udvarra üveges folyosóval szolgáló épületet húzatta fel aki csak tehette. Csakhát akkoriban még elég kevesen tehetik; inkább csak rajzolgatták az egyszerű, tiszta formájú terveket az utca homokjába, a gyerekek iskolafüzetébe, s számolgatták, mi mennyi pénzt is emésztene fel.

És most ez a mindenki-álma ház itt ismételgeti magát, itt tűnik újra meg újra elő széles kőaljával, jó formájú tetejével, ahogy a falu közepe felé szalad a busz.

A falu közepén megálltunk. Leszállt az útitársak többsége. Leszálltak régebbi éveimnek első felidézői, s az, hogy búcsúzáskor köszönnek egymásnak, külön is jól esett.

Vagy öt percig állhattunk ott, az előcsarnokkal kitoldott kultúrház mellett, s kis útitársam átrendeződött vonásai jól mutatták: egy újságelkérés erejéig szívesen belelendülne az ismerkedésbe; de én akkor már, ha akartam volna sem tudtam volna ezzel a nemrég még annyira kívánt ismeretséggel mit kezdeni. Mert erről a lányról is csak a régi lányok, majd az anyák, apák, testvérek jutottak eszembe. Az emberek, akik erre a falura alig tíz év alatt ilyen szép új ruhát adtak.

Az emberek...

Dehát milyenek is itt az emberek?

Elsősorban és mindenek felett munkára termettek, dologszeretőek. Ha egy legény nősülni akart, apja, anyja mindjárt azt tudakolta: „Aztán ipar-e az a lány, fiam?" Azaz: iparkodó-e, szorgalmas-e, törekvő-e, ügyes-e? Olyan-e, aki tojásból hízót, hízóból borjút, borjúból tehenet, tehénből lovakat, a lovakból meg házat tud-e csinálni, mert csak az ilyen való ám asszonynak, csak az ilyen érdemli meg a betevő kenyeret!

Ez a téglát téglára rakó „iparság" volt itt a virtus, az a napról napra való szakadatlan szorgalom, aminek nyomán, lám, összeállt ez a sötétségből félig kilépve is ilyen teljes, ilyen nyugodalmas arcot mutató falu.

S hogy ez a virtus, ez a szorgalom éppen az elmúlt években kamatozott oly szemmel láthatón, az alighanem magukkal az évekkel magyarázható. Azzal a kiteljesedett időfével, amelyben — hogy mást ne mondjak — a kalarábét elsőként elültetni, s azt jóízű piaci áruvá elsőként felnevelni, nemcsak egy falu elismerését kiváltó teljesítmény, de fény, ház, kerítés képében megmutatkozó haszon is lett.

Csak rajzolgatni kell az álmokat az utca homokjába, az iskolás füzetek lapjaira, csak rakosgatni kell a hozzájuk való téglát napról napra, évről évre, és szép lassan felépül a világ. Odakint is, meg idebent is.

És néha nem árt az efféle utazás. A józan szemlélődés. Odakint is, meg idebent is.

A házak közül kiérve az autóbuszban eloltották a lámpát, s a kislányt karomhoz-vállamhoz simította egy jótékony kanyar. Nem húzódott el, ottmaradt. Igy utaztunk egészen hazáig.

BALLASZT

A Balázs Béla Stúdió kis játékfilmek mellett mindig is kétszínű szociográfiai ihletettségű, dokumentum hitelességű riportfilmeket. Jobb híján használom a riport szót: hiszen a nemszínész szereplő és a valóságos környezet olyan szigorú kompozíció és átgondolt koncepció keretében elevenedik meg, amely az esetleges riporteri elemeket önálló művészi alkotás szintjére emeli. Az emlékezetes Cigányok (Gaál—Sára filmje) példázza ezt.

Kocsis Mihály Ballaszt-ja ilyen rangos riportfilm. Egy vidéki kislány egyetemi felvételén készült, akinek gátlásos magatartása és rossz előadásmódja mögül türelemmel kell kibányászni a tudás-anyagot. A rendező a vontatott feleltetés közé a kislány otthonát megjelenítő felvételeket vág be. Megismerjük a szűk kis falusi házat, a gondba beleöregedett, szinte írástudatlan, de a lányát továbbtanulásra ösztökélő anyát, és a felelőtlenül kis igénytelen, a küszöbön ülve derűsen napozgató, utcaseprő apát. Azt a mazó munkás-paraszt fiatalok cipelnek, azt a ballasztot, amit a „ballasztot" ábrázolja a film, amit az ilyen környezetből szárfelvételi bizottságnak be kell tudnia vizsgáztatásukon — mert ez a ballaszt nem húzhatja vissza a törekvő és jó képességű diákot: nem engedjük, hogy visszahúzza! Látjuk a tanárok segítőkész jóindulatát. A kislány a Rozsdatemetőből felel, és Hábetler Janiról beszélve önmaga sorsáról vall. Ez a regény azt a „társadalmi felismerést" jelzi, amely a Hábetlerek önpusztító útjáról eltéríteni igyekszik az arra érdemeseket. Kocsis Mihály hatásosan szerkesztett, jól végiggondolt filmje kitűnő felvételeivel, találó karaktereivel igaz élményt nyújt. Felkavaró és mégis optimista mű: nem csupán dokumentálja egy réteg elmaradottságát, de van hite és ereje megmutatni a kiemelkedés útját is.

Gáll István

GEREBLYÉS LÁSZLÓ:

A gyilkos

Radnóti Miklós emlékének.

Miklós
Csak néked mondom el:
A gyilkos
Ott állt ma közelemben
Ne lökdössön
Szólt rám rekedten...
Aztán suttogva
Mondta:
Pokolba...
Negyvennégy kéne itten újra
A menny
Pillája
Meg se rebben
Árva
Vagyok
A tömegben
S olyan tehetetlen
Mint kisfiú ha döbben
Bénán megáll felelés közben
S ki átpillant egy résen
Megszédül tátongó mélységen...
Megborzongtam
Hát hozzá értem volna
Valóban?
Beszennyeztem volna magam
Tán akaratlan
Mint ló mely szügyig
Áll a csatakban
Mint a világtalan
Ki nem látja
Hová került a forgatagban...

Ne állj ne állj egyhelyben
Fuss menekülj megfulladsz menten
Tán odafenn
A Széchenyi-hegyen
Vagy odakinn
A Városligetben
Sugaras még e szabad délelőtt —
Szippanthatsz tiszta levegőt
S kidobja majd tüdőd
A gázat
Amely most is
Ömöl utánad
Föltör
A fertőzött kutakból
És kukacos agyakból

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1965 JAN 16.

ÉLET ÉS IRODALOM

Kóka Ferenc

1021

Kóka Ferenc: Tanulmány

len osztrák z
nek, Paul
nak ítélte a
dik díjat. A n
világszerte ig
döntésének
minden földré
szinte valam
gában nagy s
versenyezett.
esztendeje jár
lunk, s azóta j
és Dél-Amerikában, Kelet-Ázsiában, s valamennyi európai országban. Legutóbb Prágában hangversenyezett.

Vendégünk elmondotta, milyen nagyra értékeli a magyar közönséget. Érzése szerint Budapesten a koncertelnek különlegesen kedvező atmoszférájuk van, olyan bensőséges kapcsolat keletkezik művész és közönség között, ami napjainkban ritkaság.

Badura-Skoda az év nagy részét hangversenykörutakon tölti. Tavasszal, a bécsi ünnepi hetek idején azonban minden esztendőben zongora-mesterkurzust vezet. Pedagógiai munkásságáról érdeklődünk. „A tanítás számomra nemcsak örömöt jelent — mondja —, szükséges az is, hogy készülő, formálódó fiatal művészekkel együtt dolgozzam. Igen sokat tanulok növendékeim hibáiból, amelyekről a magam néhány évvel ezelőtt elkövetett hibáira ismerek, de tanítványaim erényeiből is. Számtalan helyes, vagy az eddiginél jobb megoldásra éppen tanítás közben, növendékeim segítségével találtam rá. A mesterkurzuson olyan fiatal pianisták vesznek részt, akik valamelyik zeneakadémián egy-egy professzortól már sok mindent megtanultak. A tapasztalat azonban azt mutatja, hogy a kezdő művésznek használ, ha az akadémia szigorú falai közül kikerülve, az előadóművészet problémáit más megközelítésből, mely szerint elegendő a művek pontos, kottahű tolmácsolása, hiszen a zeneszerző szándékát pontosan kottafejekben rögzítette. Vendégünk véleménye szerint „a kottakép pontos, szöveghű reprodukálása feltétele, de nem végcélja az előadóművészetnek. A hangjegyek szimbólumrendszere csupán a mű csontvázát adja, az előadónak kell ebből a vázlatból eleven műalkotást teremtenie. Ez nem jelenti persze azt, hogy a hamisítás jogos, de egy sor probléma csak a kottakép gondos tanulmányozása után, a művész stílusismerete alapján oldható meg helyesen. Ide tartozik például a zene lélegzésének, a frazeálásnak a kérdése, s az előadói gyakorlat egy sor más problémája."

VÉGÜL NAPJAINK egyik legégetőbb gondjára, a modern zene helyzetére fordul a szó. „Korunk egész élettempója gyorsabb, mint az elmúlt századokban volt. Bachnak például 100 éve kellett újrafelfedezéséig várnia, ma már, ha az alkotó elég hosszú életű, megélheti sikerét, elismertetését. 1948-ban, mikor a Bartók-versenyen díjat nyertem, sok minden még rejtvény volt ebben a zenében. Azóta Bartók világfogalom. Alkalmam volt számos országban, például Dél-Amerikában, elsőnek megismertetni a közönséget Bartók műveivel, s az otta konzervatív közönség el hallásra is felismerte a m

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Kóka Ferenc
ÉLET ÉS IRODALOM
1964 OKT 10.

1021

A cserepek értéke

Kóka Ferenc: Tanulmány

A nemrég Budapesten járt amerikai színész megkért, kísérjem el a Műcsarnokba, mert Pestről érkező honfitársaitól hallotta a frankfurti repülőtéren, hogy van itt egy kiállítás, amit legjobb volna azon mód elvinni Amerikába.

Barátom nagyszülei Kelet-Európából vándoroltak ki. Elmondotta, hogy nagyanyja sokat mesélt neki az óhazai otthonról, tőle hallott a cserepekről is. Ennek a halvány emlékképnek áldoz, ehhez ragaszkodik, s New York-i lakása tele van cserepekkel. Külországi útjaiból cserepekkel tér meg, londoni és müncheni műkereskedőkkel levelez, különös buzgalommal gyűjtve a különböző népek agyagba égetett látomásait.

Amikor kijöttünk a Műcsarnokból, leültünk egy kisvendéglőben. Poharazva, csendesen beszélgetve, együtt töltöttük az estét. Inkább ő beszélt: otthonáról, a pálya dolgairól, a világ múzeumairól, Hyeronimus Boschról és Magyarországról. Akkor már néhány hetet eltöltött itt, látta a fehérvári Csontváry-kiállítást, Esztergomban a keresztény múzeumot és a Főszékesegyház kincseit is. Furcsa volt Mednyánszky, Koszta és Tornyai nevét angol kiejtésben hallani, s látni érettük való lelkesedését, s még furcsább, hogy a dúsgazdag amerikai színész képekkel, cserepekkel, Mátyás kálváriájával és múzeumokkal méri a szocialista Magyarország gazdagságát.

Furcsa volt? Talán inkább szokatlan a nézőpont. Hiszen egy nép gazdagságát manapság inkább mérik az egy főre eső villamosenergia-termeléssel, avagy a tej- és vajfogyasztás alakulásával, de legritkábban műkincsekkel, s még ritkábban a közgyűjtemények látogatottságával.

Próbálnám összerakni beszélgetésünk minden mozzanatát. Szavaiból nosztalgiát éreztem. Mit irigyelt tőlünk? Ma sem tudom kideríteni. De kitűnő megfigyelései, észrevételei egy esztendő múltán is tanulságosak.

— Kár, hogy nincs egyetlen Chagallotok, hiába, szegények vagytok. Egy-egy valamire való képéért a londoni aukción 30—35 ezer fontot is elkérnek.

Fölhajtotta a fél deci szilvát.

— De van Csontvárytok, és sorban állnak az emberek, hogy megnézhessék. Tudod, milyen gazdagság ez? És sorban állnak az esztergomi kincstár előtt is. Irigylésre méltó. Mi nagyon gazdagok vagyunk, de nálunk nem állnak sorba egy képkiállítás előtt.

Mi hát a gazdagság és szegénység mértéke? A közgyűjteményekben őrzött tárgyaknak relatív értékük van. Az esztergomi sztaurotháka aranysúlyánál ezerszer többet ér, amit beleálmodott a bizánci ötvös, de az Árpád-házi eskükereszt karátértéke is keveset nyom a latban ahhoz képest, hogy karajos formájáról, filigránozott indáiból még a románkori Magyarország tekint ránk.

Egyben mégis igazat kellett adnom barátomnak: minden műtárgy, legyen az kép, vagy drága ötvösmunka és minden közgyűjtemény csak annyit ér, amennyi érdeklődést hatósugara vonz.

Ez a beszélgetés jutott eszembe most, hogy harmadízben rendeznek Magyarországon múzeumi hónapot. Az amerikai színész megállapításait igazolja az is, hogy a kezdetben propagandakampánynak szánt elhatározás rangot teremtett magának: hagyománnyá vált. Pedig ő mit sem hallott múzeumi hónapról, s nem tudja, hogy nálunk az üzemekben és téeszekben tárlatokat és kiállításokat is rendeznek. Ő csak a legjelentősebb magyar múzeumokat látta. Vasárnap járt Esztergomban, amikor minden ünnepélyesebbnek látszik, még a kincstárban is.

Arról sem beszélhettem neki, hogy Magyarországon minden megyében nagy összefoglaló kiállításokon mutatják be a tájak életéhez fűződő történeti emlékeket, s hogy hovatovább a kisebb falvak is létrehozták helytörténeti gyűjteményeiket. Minden táj, minden kis közösség keresi múltját, és a tágabb szülőföldhöz, a szélesebb közösséghez fűző szálakat.

Külországi szemlélő talán nehezen értheti meg a magyar múzeumügy mélyebb társadalmi és történelmi jelentőségét. Azt, hogy Széchényi Ferenc elhatározó gesztusát nem különc hóbort, nem úri passzió ihlette, s azokét sem, akik többi közgyűjteményünket létrehozták. A magyar múzeumok másfél évszázados történetében világosan tetten érhető a nemzeti függetlenségért, a társadalmi haladásért vívott küzdelmek minden mozzanata. S hogy ezt a hagyományt mennyire vállalja a szocialista Magyarország? Pontosan kifejeződik az állami költségvetésben. Ebben az országban még soha ennyit nem áldoztak múzeumokra.

Mindezt nehéz lett volna megmagyarázni, mert közben arra is gondoltam, hogy a régészetileg feltárható leletek 70—80 százaléka ma is pusztul. A magyar régészek munkáját nem segítik még korszerű kutatóeszközök, s az építkezéseken előbukkanó leletek mentése nehéz és hálátlan feladat. S gyakran hiábavaló igyekezet is.

Szerényen helyeseltem barátomnak, s nem mondtam el, hogy még mennyi gonddal és nehézséggel küzdenek a magyar muzeológusok.

Talán el sem hitte volna.

KISS KÁROLY

NDK (3. oldal) — Veres Péter: Kis vallomás a zenéről (6–7. oldal)
Kaposvári beszélgetések (12. oldal)

Bognár Zoltán: Házak a Balaton partján

A béke vagy te, Sport!

Olimpiai gondolatok az irodalom első koszorús bajnokairól

Az antik világ négyévenkénti olimpiai játékain ott fontak koszorút a költő, az író és a művész homlokára, ahol a győztes atlétát ünnepelték.

Hérodotos i. e. 444-ben —Eusebios szerinti sorrendben a 84. ókori olimpián — olvasta fel történeti munkájának azt a részét, amelyben Athénnak a perzsa háborúban szerzett érdemeit magasztalja.

Olympia szent ligetében lévő Zeus-templomnak nyugatra néző hátsó csarnokában (az úgynevezett opisthodemosban) feszült figyelemmel hallgathatták az egybegyültek a „történetírás atyjának" szavait a görögök hősi tetteiről. Hérodotos ugyan azt vallotta, hogy nem lehet elegendő a tények száraz felsorolása, a történeti eseményeket lélekkel kell előadni. Így tette ő is. Érthető volt aztán, hogy a hallgatóság kitörő örömmel üdvözölte Halikarnassos szülöttét, akinek győzelmét — mint Lukianos írja — nem sokkal később már hírnökök adták tudtul. Ahol csak megfordult, újjal mutogattak rá, [illegible] határozták, hogy az irodalom, a zene, a szobrászat, a festészet és a az építészet sporttal kapcsolatos műveinek kiváló alkotóit olimpiai aranyéremmel tüntetik ki. Sorrendben az ötödik újkori olimpia alkalmával kiírták tehát a művészeti versenyeket.*

Az irodalmi művek közül 1912-ben Stockholmban az „Óda a sporthoz" című mű szerzőit (Georges Hohrod — M.Eschbach) érdemesítették az olimpiai aranyéremre. A szerzők hazájaként Németországot hírdették ki és sokáig így is tartotta nyilván a sporttörténelem. Pierre de Coubertin, az újkori olimpiai játékok úttörője kevéssel halála előtt a sportot magasztaló irodalmi mű egyik különlenyomatára saját nevét, mint a mű szerzőjét írta.

Az érdekes sport- és irodalomtörténeti adatot Carl Diem a közelmúltban elhúnyt német sporttörténész bocsátotta e sorok írójának rendelkezésére azzal a megjegyzéssel, hogy az eredeti verset feltehető-

Élet és Irodalom

VIII. ÉVF. 41. SZ. IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP 1964. OKT. 10.

GERGELY MÁRTA:

Fohászkodás két görög hölgyhöz

Etika és Esztétika, habár görög származásúak, és nagyon régiek, szinte halhatatlanoknak látszanak, nem istennők, nem is múzsák. Nem a görög mitológia, hanem a görög filozófia teremtette őket. Már Platonnak, Arisztotelésznek is szöget ütött a fejébe, mi a szép, mi a jó, mi az összefüggés a kettő között, hogyan viszonyulnak

azt mondják: tanácskozhattok, amennyit akartok, az irodalomnak jó könyvekre van szüksége ahhoz, hogy fejlődjék. Írjatok jót és szépet, tanulságokat, amelyek igazán hasznosak, jó művekből vonhatunk le, semmi másból.

Mi mégis tanácskoztunk, és talán még ezután is tanácskozunk. Miért? Először is azért, mert már sokan ír-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kóka Ferenc

ÉLET ÉS IRODALOM

1955 MÁJ. 8.

RAFAEL ALBERTI:

Ballada a mai hispán költőkről

1021

Lenin békedíjjal tüntették ki a híres spanyol költőt.

Mit dalolnak a hispán költők e pillanatban?
Mire néznek a hispán költők e pillanatban?
Mit éreznek a hispán költők e pillanatban?

Ember-hangon dalolnak — de hol marad az ember?
Emberi szemmel néznek — de hol marad az ember?
Ember-szívvel éreznek — de hol marad az ember?

Dalolnak, s míg dalolnak, ott állnak egymagukban.
Néznek, és amíg néznek, ott állnak egymagukban.
Éreznek, s míg éreznek, ott állnak egymagukban.

Talán Hispániában nem maradt volna senki?
Mind a hispán hegyekben talán nem járna senki?
A hispán partokon s a mezőkön senki, senki?

Hát nincs, aki felelne zengő hangokra, költő?
Nincsen, aki benézne nyitott szívedbe, költő?
Annyi minden halott már, hogy nincs más, csak a költő?

Zengj fennen. És meghallod, hogy mások füle is hall.
Nézz fennen. És meglátod, hogy mások szeme is néz.
Dobogj fennen. S megérzed, hogy mások vére is zúg.

Nincs oly mélyen a költő, bármily sötétbe vessék
a föld alatt, hogy föl ne törne dala a mélyből,
ha, a világra nyílva, szól minden emberekhez.

SOMLYÓ GYÖRGY fordítása

Kóka Ferenc rajza

— ÁRA: 1.50 Ft —

ol ekkor még szi-
e lehetett jutni a
a már ott is késő

és itt tudtam meg
stek a Gestapo
ak le, kiket nem
ol leltek búvóhe-
ki. Ilyesmi iránt
illett érdeklődni.
ztem villámgyor-
biztonságos he-

ett, amíg lassan-
apcsolataink. Ta-
amikor üzenetet
feltétlenül akar
fel Egger La-
najd elvezet.
agy legfeljebb a
sik értesítést is
rcius 19. óta el-
gyelőjétől, hogy
tívjei. Arra kel-
már figyelnek, és
a nyomravezető-
sebbnek képzel-
int amilyen va-

gy hónapot, és
e felé jelentkez-
egörült, de vár-
öbben most jön-
a forgalom az
rik ezen a kör-
csendesebb lesz

— Hát én azért megismerlek
Ő is nevetett.

— Persze. De aki nem isr
csak félig-meddig, azt talán s
vezetni... De hát nemigen r
Az a legbiztosabb.

Kölcsönösen elmondtuk, m
hogyan sikerült megmaradnia
dunk a többiekről.

— És csinálsz most valamit? — kérdezte azután. — Már úgy értem, ezek ellen. Az országért.

— Néhány hamis papírt. Magamnak is, de főleg másoknak.

— Az helyes, nagyon helyes... Igen fontos munka. De van ennél fontosabb is. Éppen ezért akartam veled beszélni.

Kérdőn tekintettem rá.

— Nagy szerencsétlenség ez a megszállás — kezdte rövid szünet után.

— Hadszíntér lesz az ország.

— Az. És elpusztul rengeteg derék ember... De hát ezt egyformán tudjuk mind a ketten. Erről nem érdemes sokat beszélni. Mást akarok mondani... Azt, hogy bármilyen szerencsétlenség, mégis van benne valami jó. Például, hogy aki eddig meglapult, most annak is színt kell vallania. Nem lesz kétséges, kiben maradt egy szikrája a tisztességnek, és kiben nem... De még ez is csak másodrangú kérdés. A legfontosabb az, hogy a németek helyrehozták azt, amit a magyar uralkodóosztály hibázott. Bebizonyították a világnak, hogy a magyar nép nem kér a német szövetség-

idő alatt mozgósíthatók... Mi
kezdtük a szervezkedést. Itt, el
bában — mutatóujjával kopogta
talon — minden héten összejö
ember. A kisgazdák, a Nemze
párt, a kommunisták képviselő
Te is gyere majd el! Még a tiszt
tonatisztekkel is megvan a ka
csak azok nem járnak ide.
egyetlen szempont van: hogy
valaki a fasizmusnak és akarj
getlen és szabad Magyarországo
ezt fejezi ki. Úgy hívjuk a szer
Magyar Front. De ez a szervez
kor ér valamit, ha megvan a
a tömegekkel. És ez elsősorban
gunk. A parasztság nehezebben
De a munkásság zöme itt él a
és a környéken.

Ismét rövid szünetet tartott, dobozt tolt elém.

— Gyújts rá!... Szóval ezz
latban gondoltam rád. Meg kell
ned néhány régi embert. Tarta
csolatot. Azok meg tovább. Egy
érintkezzék sokkal. Legfeljebb
De legyen meg végig a lánc. H

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Kóka Ferenc

ÉLET ÉS IRODALOM

1964 AUG 22

1021

Kóka Ferenc: Portré

TÓTH ESZTER:

E

Shakespeare-ről

játékot, melyet maga a tökéletesség szintjén űz — s elítéli két sikon is, mint ficsurak felelőtlenségét s mint tudálékos ostobák urat utánzó ostobaságát. Valószínű, hogy ez a vígjáték is, mint Shakespearenek szinte minden komédiája, tele volt aktuális hazai és nemzetközi vonatkozásokkal: *Kéry* László tudós és élvezetes könyvében rá is mutat ezekre. A nézőt azonban — hol van már a tavalyi hó? — ezek meg sem surolják: inkább az egésznek fárasztóan szabályos szimmetriáját érzékeli, azt a túl kicirkalmazott felépítést, amely inkább barokk udvari szórakozássá, mint igazi Shakespeare-vígjátékká teszi a darabot; s a Gradac Park csodálatos természeti környezetében is az bosszantja, hogy megint az egyik mellékes alakra, a Costard-t játszó R. *Hunter*-ra kell figyelnie, s a többire akarattal is nehezen tud.

Hadd áruljam el, hogy ez a két angol előadás éppen csalódásában volt nagyon megnyugtató: korábban itt mondottam el, mily ragyogó előadásokat láttam Londonban, s kész lettem volna az ott tapasztaltakat az egész angol színjátszásra általánosítani: Dubrovnikban győztek meg arról, tájjá varázsolt környezetében rengeteget kellett menniük, sőt futniuk a színészeknek, hogy a közönség elé érjenek. Ezen s néhány más technikai problémán a rendezés aránylag könnyen segíthetett volna; de szemmel láthatóan a döntő súlyt nem erre, hanem a játék belső értékére tette.

Nem tudok sajnos egy szláv nyelvet sem, így az előadást csak nézői emlékeimen át követhettem. Az egész felvette a versenyt az eddig látott legjobb *Vízkereszt*-előadásokkal; Tóbiás és András úrék bolondos társasága különösen életteli volt, de mind között legemlékezetesebb Malvolio alakítója. Izet *Hajdarhodzic* fiatal ember — s ami egészen szokatlan a Shakespeare-tradíciókban, Malvoliót is fiatalra vette, amitől annak Oliviával kapcsolatos vágyai, reményei nem váltak kevésbé nevetségessé, de természetesebbek, mintegy magától értetődőbbek lettek. Az előadásban számos jó színész vett részt; Malvolio alakítója azonban egészen különös tehetség, akinek legnagyobb ereje e szerep tanúsága szerint a tragikomikum. Malvolio mindvégig nevetséges itt, de egy per-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÚJ IRÁS
Kóka Ferenc
1964 SZEP
1021

Kóka Ferenc rajza

árnyékban volt, alakjáról megismerte.

— Szervusz — mondta a várakozó —, elég

— Moziban voltam. Mit akarsz tőlem?

— Beszélni akarok veled.

— Én nem akarok beszélni veled. Azért csal

— Nem — mondta a másik — inkább itt,

Balázs vállat vont, és kimentek a néptelen

— Holnapután lesznek a tanúkihallgatások.

— Tudom.

— Úgy gondolom, tájékoztathatnál, mit akarsz mondani.

Balázs megállt, ránézett a másikra. Most már látta az arcát.

— Tudjátok ti azt jól. Elmondom, amit tudok, és megmutatom a leveledet.

— Mit bizonyítasz te azzal a levéllel? Semmit.

— Lehet, hogy semmit. Majd meggondolkodtatom őket vele.

— Azt akarom, hogy megbeszéljük ezt a vallomást.

Balázs megtorpant, és hirtelen visszafordult.

— Hogy mondtad?

— Úgy gondolom, nem lenne rossz, ha szót ejtenénk erről. Idehallgass. Mi egyidőben barátok voltunk. Az első könyvedet én forszíroztam ki.

— Milyennek tartod?

— Jónak.

— Hát akkor? Ez a kötelességed.

— És ha azt mondom, hogy rossz volt?

— Akkor meg egy tróger vagy, hogy javasoltad.

— Segítettem a lakásdolgotokban.

— Azután Járait átvertétek kilencvenezer forintos nyomdaszámlával.

— Mit véded te azt az életképtelen hülyét?

Balázs elmosolyodott, s csak egy másodperc múlva felelt.

— Mert életképtelen hülye. Ahogyan te mondod.

— Nem érted meg, te állat, hogy te, egyedül, nem bizonyíthatsz semmit? Jelentkezgetünk a bíróságon, tanúvallomásra! Szerepelgetünk! Romantikázunk

Balázs megperdült, lerántotta annak a másiknak a kezét a karjáról.

— Nincs itt duma, Ottó! Én nyugodtan akarok élni. Ezért elmegyek, és elmondom, mi a véleményem rólatok.

— Idehallgass! Szükségünk lehet még egymásra. Komoly dologról van itt szó, nem lehet amatőrködni. Ha egyszer ezt elkezdjük ... Neked fiad született ugye? Egy tanári karrier sem olyan megingathatatlan.

Szembenálltak egymással. Balázs kotorászott a zsebében és cigarettára gyújtott.

— Rátokmegyek — mondta — és kiszorítom belőletek a lelket.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kóka Ferenc

ÉLET ÉS IRODALOM

1965 JUN 19.
1021

Kóka Ferenc: Halász

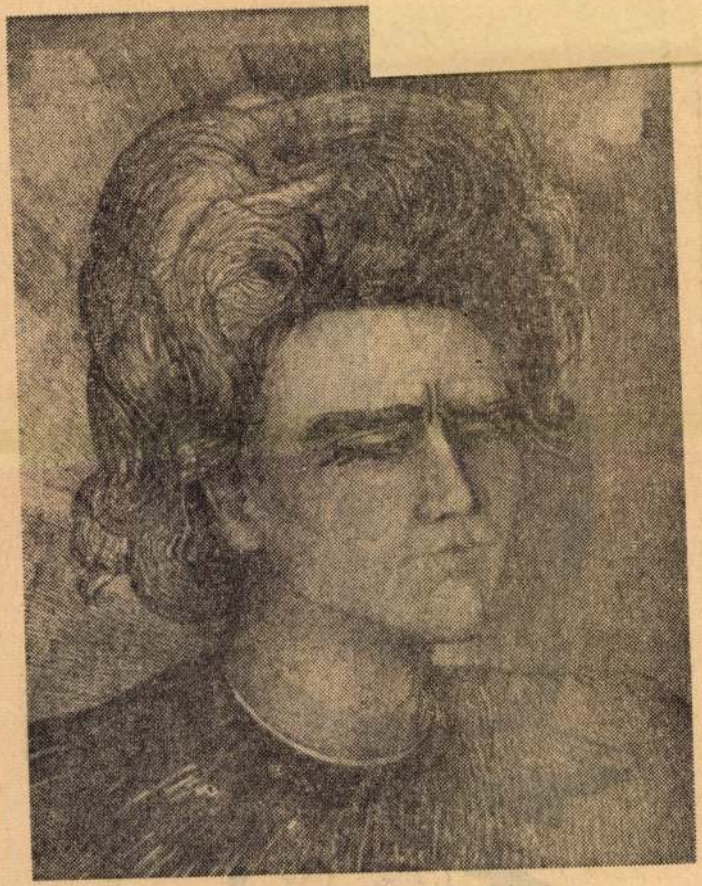

Urbán Béla: Női fej

végrehajtóit is zavarba ejtheti. Tvardovszkij vagy Semprun ennek ellenére ebben a magatartásban látja a művészi ere-

hogy kimondta azt a gondolatot, melyet mi még nem tudtunk megfogalmazni, hogy a

Kóka Ferenc

1021

Az Élet és Irodalom látogatóban VERES PÉTERNÉL

Kóka Ferenc rajza

Senkire nem hasonlít. Külsejét s a — némiképpen általa kifejeződő — — lelki-szellemi karakterét tekintve elődök nélkül való, és ma is egyedülálló jelenség.

Húsz kötet könyvet írt, tíz kötetre való cikke jelent meg elszórtan, hat kötetnyi feljegyzése van olvasmányairól; mint pártvezér és képviselő közel félezer nagygyűlésen szónokolt; egyike a legtöbb szellemi izgalmat kavaró közéleti embereinknek — de aki mindezt nem tudja, „szabályos" öreg parasztnak nézhetné.

Minthogy magasan van, sok irányból „bemérhető" és természetesen sokféle a vélekedés róla. Írói-közírói tevékenysége éppen úgy visszhangoz feltétel nélküli rajongást, mint elfogult gyűlölködést, és becsmérlést, — ezért nehéz az igazat megmondani. Mégis — számomra úgy tűnik — Révai Józsefnek, nagytekintélyű politikai ellenfelének sikerült egy leginkább mértéktartó s ezért leginkább mértékadó megfogalmazást adni: olyan ember Veres Péter, akivel vég nélkül lehet vitatkozni, gyakran lehet vele nem-egyet-érteni, de mindig figyelni kell rá.

Dombon lakik, félórányira a várostól — írói munka és békességes élet szempontjából ideális körülmények között. Csaholó puli, és parányi baromfiudvar jelzi a házigazda „paraszti hobby"-ját, amiről azonban fanyarul beszél, mert nem örül, ha jobban megcsodálják a karikaturisták által agyonnépszerűsített gereblye-bajuszát, csizmáját, tehát a külsőségeket, mint — az olykor nagyon is figyelemre méltó — gondolatait.

Maratoni társalgó; memóriája, és szellemi frissesége lenyűgöző. Minden érdekli, s mindenről tud is. A shakespeare-i királydrámák, vagy a magyar lucernatermelés, a nemzetközi politika, vagy az újságok balesetrovatai egyaránt lázba tudják hozni. Világirodalmi szenzációkról éppen úgy van mondanivalója, mint az ismeretlen, elsőnovellás fiatalról. Titok: hogyan csinálja? És vitatható: megtérül-e a talán túlságosan szétszórt energia?

Érdeklődése középpontjában azért elsősorban az írói munka áll. Erről s néhány ezzel összefüggő dologról beszélgettünk leginkább, amint alább következik:

★

Még van némi mondanivalóm

— Bizonyos körökben azt emlegetik: Péter bácsi most közelit igazán írói csúcsa felé, más körök fordítva: anakronizmusnak érzik. Mit gondol erről?

— Erre nem tudok mit felelni. Főleg a kérdés első részére. Én persze mindig azt hiszem, hogy a csúcs felé haladok, de ez abból is következhet, hogy elégedetlen vagyok azzal, amit eddig megírtam, de különösen azzal, ahogy megírtam. A kérdés második része engem is izgat. Alkalomadtán már szóltam is róla. „Küllemben" — értve a paraszti külsőt — mindenesetre anakronizmusnak látszom, de fejben és szívben — s írónál úgy hiszem ez a fontosabb — értelemben és szenvedélyben nagyon is mainak, sőt, holnapinak tartom magam, mert nem azt érzem, hogy befejeztük a forradalmat, hanem inkább azt, hogy még ezután jön — kell jönnie — annak, amiért az egész volt, és amiért érdemes volt: az emberi nem újjáalakítása és a magyar népnek nemzetté formálása-emelése. A politikai hatalom birtokbavétele csak az első lépés; a nagyobb és hosszadalmasabb munka, a társadalom újjászervezése és ezzel kölcsönhatásban az ember újjáformálása. Ebből az íróra sok munka vár, és ehhez nekem még van némi mondanivalóm.

— A gyorsuló haladás sokat hangoztatott jelenségére hát azt mondom: akármenynyire gyorsan haladunk is, nem szaladhatunk ki ebből a világból, és önnön magunkból.

— Zavarja-e a kritika és a közítélet munkájában?

— Nagyképűségnek és gőgnek látszana, ha egyetlen szóval azt mondanám, hogy: nem! Inkább az volna tán a pontosabb: nemigen, vagy nem nagyon.

— Már többször beszéltem róla, legutóbb az Olvasónapló című könyvemben is, hogy igazán vérre menő, vesékbe hatoló, lényegre tapintó bírálatot nem kaptam soha, egész írói életem során. Nem azért, mert remekműveket írtam volna, óh nem, hanem azért, mert elsősorban nem az írót nézték bennem, hanem a parasztot, és a bizonyos szerepekre igen alkalmas közéleti embert.

— Már korán észrevettem, hogy más-más okból ugyan, de több irányból is kímélnek engem. Éspedig azért, mert bizonyos feladatokra kitűnő eszközembernek, vagy szövetségesnek láttak. A régi baloldali emberek — politikusok és irodalmárok — úgy érezték: igen-igen alkalmas lehetek a szegényparasztok lázítására. Eszem is van hozzá, „svádám" is, még szónoknak sem vagyok utolsó, de ami mindennél több: hiteles szegényparaszt vagyok, hol mezei munkás, hol pályamunkás, valósággal az a típus, amit a régi hivatalos iratok úgy minősítenek: fm. napsz.

Parasztnak, írónak, politikusnak lenni . . .

— Később aztán, amikor ezúton a baloldalon egy kis nevem, és írói becsületem is lett, az akkor nemzeti középosztálynak nevezett értelmiség legjobb és legokosabb emberei, akik megérezték a történelem szelét — az előrelátó okosok is, a naiv becsületesek is, akik nemcsak a reformokat, de még a forradalmat is vállalták volna már azért, hogy a magyarság újjászülessen, mert csak így maradhat meg —, azt az embert látták bennem, és persze íróbarátaimban, meg a velük tartó parasztokban és diákokban, akiknek a kezéből szívesebben elfogadnák azt a szocializmust, amelynek úgy látszik jönnie kell, vagy talán már elkerülhetetlenül jönni is fog, mint a szociáldemokratáktól, és a kommunistáktól. (Mellesleg én is szociáldemokrata párttag voltam huszonöt évig.) Ezért ezek is kíméltek. Dehogy bíráltak volna, hisz ez nem is volt érdekük, meg aztán a pánikban úgy látták: én szilárd pont vagyok, akihez igazodni lehet. Ezekből lett 1945—46-ban a Nemzeti Parasztpárt értelmiségi segélyhada.

— 1945 után sem változott lényegében ez a helyzet. Akkor meg Rákosiék azt várták tőlem, hogy most már ne lázítsak, hanem inkább segítsek hozzászelidíteni a parasztokat az új rendszerhez, és az új hatalomhoz. Ezen a ponton hadd jegyezzem meg, tudok róla, hogy elég sokan éppen az akkori viselkedésem miatt lapító és számító opportunistának tartanak. Holott én nem hagytam el a parasztokat, de a munkásokat sem soha, értettem őket, és velük éreztem akkor is, amikor azt sóhajtották 1949—53 között: „Idesanyám én nem ilyen lovat akartam". Nem hagyhattam el őket, de a szocializmus eszméjét sem, és elviseltem, hogy opportunistának, sőt gyávának bélyegezzenek, mindazok, akik nem ismertek, és nem értettek, vagy még azok is, akik ismertek, de azt hitték, hogy megváltoztam. Csak annyi volt az egész, hogy én tudtam: a jobbra-balra kanyargásoknak egyszer majd csak vége lesz, és nem jártam végig minden kanyart. Na, erről ennyit.

— Ki törődött hát e tényezők között az írásaimmal, és azok esztétikai-irodalmi minőségével? Egyik se tartotta fontosnak.

— Én ezt nem felhánytorgatásként mondom. Nem. Ellenkezőleg, természetesnek tartom, hisz történetileg érthető, mert mindaddig még nem volt rá eset, hogy az Európát, sőt a világ régi nagy kultúrnépeit kormányzó-vezérlő elvont gondolatokban, eszmékben egy iskolázatlan földmíves ember eligazodott volna. Pláne, hogy önálló gondolkodásra, és ítélőképességre tegyen szert a mindennapi mezei munka mellett. Előttünk erre nem volt példa. Még Táncsics Mihályon is meglátszott, aki pedig valamelyes iskolázáshoz mégis hozzájutott, hogy nem tud igazán eligazodni a gondolatok birodalmában. Áchim András, Nagyatádi Szabó István és a többi parasztok, akik már a történelembe is bejutottak, ugyancsak megrekedtek a paraszti józan ész és a paraszti kispolitika világában. Sőt, a költő-író Csizmadia Sándor se jutott sokkal tovább. Tehetséges ember volt, de szellemileg éretlen maradt.

Talán nem felejtenek el . . .

— Nos, ebből már minden érthető. Rászorultam arra, hogy önmagam bíráljam meg minden írásomat, és ezt általában mindig meg is tettem. Persze, ez mindig csak utólag lehetséges, hiszen amikor az ember ír, amikor megszállottja egy írói gondolatnak, akkor nem bírálhat. Ha ezt tenné, soha nem írhatna egyetlen könyvet sem. Az írói éleslátás jó dolog, de amikor írunk, arra a tárgyra, dologra kell irányulnia, amit meg akarunk fogalmazni. Ez a győzelem titka. Amikor a mások vesséjéig kell látnunk, vagy a dolgok velejéig kell hatolnunk, akkor az éleslátás nyilait nem kell önmagunk ellen fordítanunk. Utána annál inkább!

— Gondolja-e, hogy az utókor többre értékeli, mint a kortársi kritika?

— Hm, nem tudom. Az attól is függ: milyen lesz az az utókor? Ha olyan lenne, mint amilyennek szeretném: józan, realista, öntudatos magyar, és igazi szocialista, akkor talán nem felejtenének el, vagy legalábbis számon tartanának, mint a jó úgy egyik harcosát.

— Ez különben mindegy. Hogy mit gondol, vagy mond rólam az utókor, arra eddig keveset figyeltem. Már régen megírtam: „aki eleve klasszikus akar lenni, az csak eklektikus lesz." A klasszikusok úgy születnek, és úgy nőnek fel, hogy nem szüntelenül a halhatatlanságukra gondolnak, hanem az „ügyre". Az ügyre, ami az eszme is, a mű is, mikor melyiknek van a sorja. Így nőnek bele a történelembe, ha egyáltalán belenőnek. Az én ügyemet is bízzuk az időre.

— Engedje meg, hogy megkérdezzem: hatvanhét esztendejéről visszatekintve úgy alakult-e az élete, mint ifjúkori eszményei szerint remélte?

— Már sokszor leírtam: a történelem sohasem olyan lesz, mint amilyennek gondoltuk, képzeltük, vágytuk, és akartuk. Még ha az irány ugyanaz is — vagyis győzött forradalom, és új rend kezdődött —, a megvalósulás módja kiszámíthatatlan. Gondoljunk csak az 1945 óta történt eseményekre. Ki hitte volna 1945-ben és utána egy évtizedig, hogy Rákosi Mátyás, és hibásra fordult politikája így eltűnik a magyar közéletből? Vehetnénk más példát is a folyó világtörténelemből. Ki gondolta volna, hogy a népszerű Kennedyt ilyen gyűlölet is fogadhatja otthon? Ez ugyanígy van az egyes ember életében is. Megformált terveim arra, hogy ki és mi akarok lenni, nem voltak soha, azonkívül, amit már a Számadás első oldalain megírtam, hogy a negyedik elemiben, amikor a tanító azt kérdezte, ki mi szeretne lenni, én azt feleltem: költő. És ezen nem valami rímpengető verselőt értettem, hanem azt, ami Magyarországon történelmileg törvényszerű: „valakijévé" lenni ennek az országnak, és ennek a népnek.

— Sokszor teszik szóvá, hogy Péter bácsi stílusa túl magyarázkodó.

— Sajnos, ez igaz. De erre is áll, amit az előbb a kritikára mondtam. Ezt is, illetve ennek az okát is magamnak kellett megfejtenem. S ez a következő volna:

— Természettől dialektikus gondolkozású, és egyben heurisztikus (felfedező) alkatú embernek éreztem magam. (Ezen nem változtat az, hogy sokszor olyasmit fedezek fel, amit mások már régen felfedeztek. Ez meg az autodidakta természetéből következik.) Nos, azért van olyan sok kötőjel közé iktatott mellékmondat, és zárójelek közé illesztett gondolat az írásaimban, mert munka közben, amikor valamit állítok, sokszor úgy érzem: rés keletkezik a mondandóban, amelyet egy mellékmondattal be kell tömni. Tudván tudom ugyanis, hogy az eklektikus gondolkozású emberek — s a művelt emberek többsége ilyen — nem hiszik el, hogy én olyan biztosan tudnám azt, amit ők is tudnak, de mégsem mernek tudni. Nos, az ilyen elhárító mellékmondatok és rávilágító, de a szóban forgó ügyhöz mégsem szorosan hozzátartozó zárójeles gondolatok nekik szólnak . . .

— Jó volna erről leszokni, de úgy látszik már nem sikerül. Nagyon beleszoktam, mint éppen ez a néhány mondat is tanusítja.

— Beszédűségemhez az is hozzájárul, hogy sok irányba figyelek, és sokfajta vitának kell viselnem az ódiumát. Azt hiszik az emberek mindebből, hogy én valami rettenetesen kötekedő, „polémikus" természetű ember lehetek, holott isten látja lelkem, negyvenötödik éve élek egy asszonnyal békességes, szép életet, ami csak elég erős bizonyság arra, hogy tudok én hallgatni is, ha erre van szükség. Hát a politika? Az is tudja, hogy mennyire tudok hallgatni — ha muszáj . . .

— Szeretne-e ismét politikai szerepkört kapni?

— Nem.

— Az ellenkezőjét kérdezem: szeretne-e a jelenleginél is jobban visszavonulni?

Sok a tennivaló — rövid az élet

— Ezzel úgy van az ember, különösen már öregedő korban, hogy mindig akarna visszavonulni, de sose lehet. Néha-néha, amikor már nagyon idegesít a sok különféle közéleti szolgálat (a reprezentációs jelenlétektől eléggé megszabadítottam magam, de emezektől nem lehet), amelyek miatt nincs idő írni, vagy még inkább (mert idő azért volna) nem marad lelki energia az írásra és a gondolkozásra, elhatározom: nem megyek, sehova nem megyek! Se értekezlere, se ankétra, se előadásra, se író—olvasó-találkozóra, se emlékünnepre, se temetésre, se születésre, se halálévfordulókra! Azok az írók, akikért hívnak, megértenek engem. Nekik is rövid volt az élet — hajh, de milyen rövid, volt a Balassié, Zrinyié, Katonáé, Csokonaié, Petőfié, Adyé, József Attiláé, majd mindenkié, még a Móricz Zsigmondé is! Milyen rövid volt ahhoz, amit el kellett volna mondaniok, s amit szerettek volna és el tudtak volna mondani. Nos, az enyém eddig nem látszik túl rövidnek — mindjárt hatvanhét leszek — de ennek meg nem volt eleje, hisz negyven éves voltam, mire az első könyvecském megjelent . . . S azóta is mennyi közéleti szolgálat — földosztás, pártelnökség, miniszterség — tartott távol az írói munkától. Igazán íróként, csak íróként — mert az elején a kenyérkereső munka mellett még földmunkás-mozgalmi vezető is voltam, akinek még börtönt is kellett ülnie — nem éltem le többet, mint tizenöt-tizenhat esztendőt, holott elmúlt harminc esztendeje, hogy írni kezdtem.

— No, egyszóval jó volna még jobban visszavonulni, nem azért, hogy — mint mondani szokták — egészen az írásnak „szenteljem" magam (utálom ezt a szót), hanem azért, mert hátha tudnék még valamit, az eddigieknél fontosabbat jobban megírni. Olyat, amit még nem mondtak el, és olyat, ami még holnap, holnapután is, s ha még gyorsabban szalad is az élet, akkor is érvényes lenne . . .

— Mint a legtöbb öregedő író, úgy érzem, a legfontosabbat, azt: ember hogyan élj, és mit tegyél, hogyan gondolkozzál, és mint viselkedjél, hogy az életet, ezt az egyetlent, érdemes legyen leélni, máig nem mondtam el.

— Ettől eltekintve, ahová el kell menni, mégis csak el kell menni . . . !

— Na, mit mondjak még? Ilyen ügybuzgalomra ennyi jövő-naivitásra a szkeptikus bölcsek csak mosolyoghatnak . . . Hát mosolyogjanak!

Csák Gyula

Élet és Irodalom

Irodalmi és politikai hetilap
Főszerkesztő:
NEMES GYÖRGY
Szerkesztő:
GARAI GÁBOR
Szerkesztőség Bp. V., Nádor u. 31. Telefon: 111—424. Kiadja: Lapkiadó Vállalat, Lenin körút 9—11. Telefon: 221—285. Felelős kiadó: Sala Sándor. Nyomta: Szikra Lapnyomda. Terjeszti a Magyar Posta. Külföldiek részére a KULTÚRA Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat. — Előfizetés negyedévre Ft. 18.—, félévre Ft. 36.—. Megjelenik minden pénteken.
KÉZIRATOKAT NEM ORZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA.
Index: 25244

GERMINAL

Szélesvásznú magyar—francia film

Emile Zola regényéből írta: Charles Spaak

Operatőr: Jean Bourgoin és Hegyi Barnabás

Rendező: Yves Allegret

Főszereplők:

Jean Sorel, Berthe Grandval,
Pécsi Sándor, Krencsey Marianne,
Claude Brasseur, Lea Padovani, Bernard Blier

Csak 18 éven felülieknek

Bemutató: december 26.

MOLDOVA GYÖRGY RIPORTJA:

ERDEI MUNKÁSOK

1.

— Most szerencsénk van az idővel — mondja a farkasgyepüi erdész —, tavaly már november huszonharmadikán leesett az első hó. Ide, a naptáramba mindennap felírtam a hó magasságát, november huszonhatodikán: kilencven centiméter, huszonkilencedikén egy méteren felül és ezeket az értékeket szélvédett helyen mértük. Negyvenezer köbméter fát döntött ki a hó, leginkább fenyőket, mert a tűlevelek télre is megmaradnak, azokban meg tudtak kapaszkodni a nedves pelyhek. Az utakon, ahol szabadon jár a szél, még magasabban állt a hó, a vadaknak reggel kivittem három zsák gesztenyét hat lóval, másfél kilométert húztak és mindannyiukat kiverte a hab.

— Mészáros Károly.

Ritkásfogú ember, mélyen a homlokába húzza simléderes sapkáját.

— Szalai János.

A mérnök Mészárosra mutat.

— Ő nyerte két éve az országos favágóversenyt.

— Hogy néz ki egy favágóverseny?

— Hogy?

Mészáros elmosolyodik.

— Úgy, mint a Ferencváros—Galata Seray meccs a televízióban. Parasznyán, Miskolc alatt tartották a versenyt, huszonöt fok emelkedésű hegyoldalban. Az ország legjobb munkacsapatait hívták össze, a feltétel az volt: ki tud nyolc óra alatt több fát kivágni és felaprítani. Akkor még csehszlovák MRP kétszemélyes fűrésszel dolgoztunk — ez nincs olyan eredményes, mint a Stihl —, hattagú munkáscsapat, fejenként hét egész hét tized köbméter fát taroltunk.

— Mit kaptak a győzelemért?

— Egy-egy személy kétezer forintot. De dolgozunk mi verseny nélkül is, néha tizennégy órákat naponta Esténként, mikor megyek hazafelé, nem fáj semmim, de remeg mindenem, na mondom, hála Isten, rámjön a végelgyengülés. Csak arra gondolok, hogy mivel íratom ki magamat az orvosnál, éjszaka az asszonynak is kiskalappal köszönök, álmomban döntöm tovább a fákat, reggelre mégis összeszedem magam annyira, hogy kijövök dolgozni, még november hetedikén is, pedig akkor kint állt az erdész az úton, hogy ezen a napon nem enged dolgozni senkit. Van úgy, hogy egy hónapban nyolc kiló megy le rólam.

— És megéri?

— Meg. A múlt év jó szoros volt, összejött minden hónapban a háromezer forint.

A mérnök int.

— Na, Karcsi, döntsön le a sajtónak egy fát, de mestervágás legyen.

— Jól van. Lehet. Melyiket?

— Ezt a böhöncöt.

A böhönc — túltartott fa, kilencven-száztíz évig hagynak meg egy fát az erdőben, de ez a fa már legalább százharminc éves, túlélte egy egész erdő pusztulását, minden társát letarolták már körülötte.

Mészáros alumínium rohamsisakot vesz fel a döntéshez, kötelező előírás, mikor először vették fel, a falusiak rohantak a rendőrökhöz, hogy két fasiszta katonát láttak bolyongani az erdőben, makkon és szamócán éltek a háború óta. Mészáros panaszkodik a sisakra:

— Bár ne volna. A hang megreked alatta, előfordul, hogy nézünk előre, amerre a fa dől, és nem halljuk, hogy letép egy ágat a szomszéd fáról, az meg a fejünkre esik.

Mészáros kezében felbúg a Stihl, a fűrész maga tizenkét kiló, de tartani még nehezebb, mert súlyosan rázkódik. Először az aljnövényzetet tarolja le, rosszul nőtt csemetéket, fattyúágakat, nehogy gátolják szabad mozgásában, aztán a gép acélkésekkel ellátott lánca belemar a fába. Éket vág ki, a fa ebben az irányba dől majd, az éket Szalai kiüti, és most kezdődik a döntés, mint a kés a fagyott vajat, úgy járja át a fűrész a fát, nedves háncsszaga érződik.

Fölnézek a koronára, a fa még nem tud semmit a pusztulásáról, ágai nyújtózkodnak, lassan inganak a szélben, az egyik gallyon valamilyen madár ül.

Két perce berreg a Stihl, Mészáros már az ötödik fogást veszi a fűrésszel, homloka meg sem izzadt, csak a visszafutó fűrészpor és forgács takarja be a lábát bokán felül. Hirtelen egy jajgató reccsenés hallatszik, majd még egy és a fa előrezuhan, nagy dörenés, méter magasra repül fel az avar, a levegőben pedig apró, törött ágak zuhannak lefelé. A vágás helye szinte szabályszerűen egyenes, vízcseppektől csillogó pók mászik fel a rönkre és kinyújtóztatja fekete lábait.

3.

Mészárosék után négy fogat sem győzi hordani a hatalmas rönköket, nézem a lovakat: emelésnél úgy megfeszül minden izmuk, hogy patájuk belesüpped még a kemény földbe is.

— Meddig bírja egy ló ezt a munkát?

— Jó, ha két szezont.

A fát kint az erdőszélen pakolják fel a kisvasútra, mikor odaérek, a rakodómunkások éppen ebédelnek. Fiatalabb ember nincs közöttük, az utolsó három évben egyetlen nyolcadik általánost végzett fiú sem maradt meg a faluban, elmentek, vagy a városlődi bauxitbányába, vagy ipari tanulónak.

— Maguk régi rakodók?

— Nem. Azelőtt fejszések voltunk.

— Melyik a jobb?

— A zsebnek egyforma: ezerötszáz-ezerhatszáz forint, a lábnak itt jobb, nem kell annyit hajolgatni.

— A munkaidő meddig tart?

— Nyáron tíz óra, télen nyolc. Nyáron ötkor kelünk, mert háromnegyedórát kell gyalogolnunk a munkahelyig, ezért kapunk az erdőgazdaságtól napi két forint egységes gyaloglási pénzt. Este hat óra felé érünk haza.

Rakják el a táskájukat.

— Mit ettek ebédre?

— Ki mit. Zsíroskenyeret, húsz-huszonöt deka szalonnát.

— Reggelire?

— Zsíroskenyeret, húsz-huszonöt deka szalonnát. Itt „fiziká"-ra megy a dolog, enni muszáj, mert elkezd sötétedni a szemünk előtt és az ember úgy látja, mintha jönne valaki, pedig nem jön senki.

— Pálinka?

— Féldeci sincs mindennap, vasárnap délután megszórakozunk három-négy liter bort.

— Más szórakozás?

Nevetnek.

— Megverjük az asszonyt. Meg most már van tv az iskolában, két évvel ezelőtt hozták be a villanyt, azelőtt itt volt a Balkán.

— Pesten már jártak?

— Én még nem. Münchenben már jártam, mert elvittek leventekoromban, de Pesten még nem.

— Gyerek?

— Nekem négy van.

— És hogy tartja el ezerhatszáz forintból?

— Nincs lógás, ahogy kijönnek az iskolából, mennek kapálni. A mi falunkat még az ügyetlen tolvaj is ki tudná rabolni, mert hat óra előtt egy embert sem talál otthon, ha csak nem beteg valaki.

4.

Az erdészháztól széles út visz ki a hegyekbe, míg a mérnökök ellenőriznek odabent az irodában, unalmamban elindulok rajta. Alig ötven méter után záptojásszagú füstöt vág arcomba a szél, mészégető kemencék lángolnak az út mellett. A föld feletti sárral tapasztott kemencebubot kifeszített ponyvasátor védi a huzattól, lent a gödörben egy bőrsapkás férfi dobálja a fát a tűzre, a többiek rönköket pakolnak le a szekerekről.

— Jó napot. Meleg a tűz?

— Ezerkétszáz fokig már mérték, annak fölötte van. Száz kiló mész kiégetéséhez száztíz-százhúsz kiló fa kell.

— Tulajdonképpen miért kell égetni a követ?

A bőrsapkás töpreng.

— Miért is?! Pedig tudtam. Valami kémiai dolog.

Egy kopasz, hatalmas rakodó visszafordul felém:

— Azért, mert a mészkő $CACO_3$ és ha a mészkő leforr, akkor a széndioxid eltávozik, marad a CAO, ez pedig a mész.

— Honnan tudja ezt? Ki maga?

— Doktor Schön Ubul, német—francia és illemtanár.

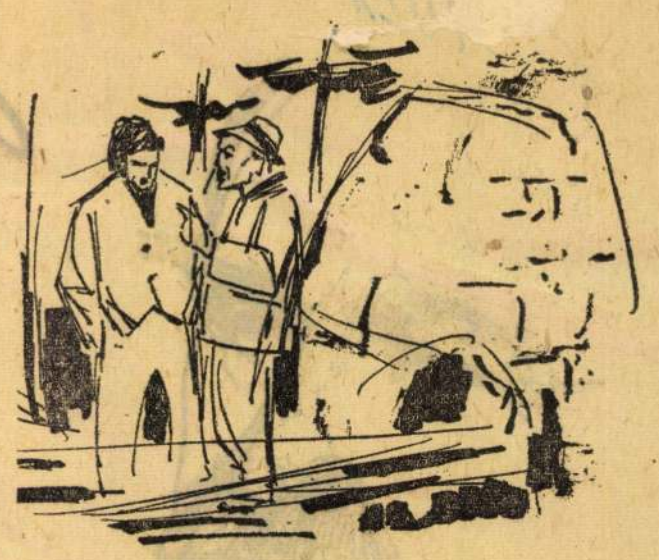

És a kopasz már nem is törődik velem, a bőrsapkást kérdezgetem tovább.

— Most mennyi van a kemencében?

— Százötven mázsa. Negyvennyolc-ötven óráig kell égetni, amíg azok a fekete lyukak bent a falban összefolynak és a kemence aranysárga lesz.

— És mennyit kapnak érte?

— Mázsánként húsz forintot.

— Akkor meg kell dolgozni érte. Ha csak egy követ rakunk be rosszul a kemencébe, megpúposodik az egész, tizenötezer forint a kár. Ha pedig ég a tűz, éjjel-nappal rakni kell, van úgy, hogy egy hétig sem látjuk a családot.

— Régen maga mi volt?

A bőrsapkás megtörli a homlokát.

— A felsőhalmi tanácsnál voltam mezőgazdasági előadó. De most, hogy Tótdaróci és Felsőhalom egyesült, kaptunk egy szakképzett agronómust, nekem pedig el kellett mennem. Akkor álltam be ide, a mészégetőkhöz.

— A felesége nem sírt, hogy oda a hivatal?

— Áh, inkább örült. Mert elvtársam, mit kerestem én mint mezőgazdasági előadó? Ezerkétszáz forintot kerestem, csak úgy tudtunk megélni, hogy minden évben kaptam egy hónap cséplési szabadságot, elmentem zsákolni, úgy szedtem össze a kenyérre valót. Erről egyébként ő még többet tudna mesélni.

A hatalmas kopasz rakodó felé mutat.

— Ő miért tudna többet?

— Azért, mert ő meg tanácselnök volt Felsőhalmon.

5.

Egy erdészház munkásszállójában reggelizem, fadöntők beszélgetését hallgatom, valamelyikük a katonaéveiről beszél.

— Az volt a legrosszabb, hogy az ember folyton figyelte az időt. Az utolsó kétszáz nap múlt el a legnehezebben. Szereztem egy két méter hosszú mérőszalagot, arról mindennap levágtam egy centit.

Kinézek az ablakon: a hajnali fehér füvek között az úton egy hajlott hátú öregember kapaszkodik felfelé a völgyből, botjával mindig maga elé bök, mintha ki akarná próbálni: van-e még a világ olyan tartós, hogy elbírja őt? Ahogy közelebb ér, kibontakozik régimódi tisztes Eden-kalapja, vastag szemüvege, dérrel lepett kamásnija, füle mellett hallókészülék-zsinórja lebeg.

— Ki ez?

— Az Eruntál bácsi. Nyugdíjas tisztviselő. Időnként feljön, segít megcsinálni a könyvelést.

Közben az öreg már be is ért az étkezőbe, felemelt ujjal az erdészhez fordul.

— A múltkor tévedtem, Lajos. Nem Napoleon mondta, hogy „L'Etat c'est moi", „Az állam én vagyok", hanem XIV. Lajos.

A homlokára bök:

— Van itt egy arzenál? Jó reggelt, emberek.

— Jó reggelt Eruntál bácsi. Ott fönt van egy arzenál, de lent van-e még?

— Óh, én már férfinak is nyugdíjas vagyok, emberek.

— Utoljára mikor dobta ki a halat?

— Már régen. Még hatvanöt éves koromban.

Az erdész megkérdezi:

— Mit iszik, Eruntál bácsi?

— Feketekávét. Ahogy a nagy Talleyrand mondta: a kávé sötét legyen, mint a diplomaták lelke, erős, mint az önzés és édes, legyen, mint a szerelem.

Leül mellém, és a munkások felé mutat.

— Tanulja meg fiatalember, hogy mind bolond, aki dicsekszik. Minél öregebb, annál bolondabb. Ott volt Wolf Károly, az udvarnagyi bíróság elnöke, ott halt meg egy utcai nő lakásán. Vagy Langenthal, az a nagy bécsi színész, annak meg éppen a nyilvános házban állt meg a szíve. De mondok én különbet is. Azt mesélik, hogy Attilát a húnok királyát megölték a nászéjszakáján. Akarja tudni, mi az igazság? Attila egy javakorabeli ember volt, sok húst evett, magas volt a vérnyomása, elvett egy fiatal vérmes nőt, aki sokat kívánt, persze, hogy nem bírta Attila szíve.

— Eruntál bácsi hány éves?

— Huszonnyoc. De szíveskedjék fejreállva olvasni, azaz nyolcvankettő leszek.

— És hogy múlt el ez a nyolcvankét év?

— Azt hiszi, tudom?

Issza a feketéjét, eltűnődik.

— Hatvan évig dolgoztam fűrészmalomban, bejártam az országban talán az összest, itt is megfordultam, mind a háromban: Fenyőfőn, Vinnyesándorban, Franciavágáson, de azt hiszi, emlékszem rá, hogy miben különbözött az egyik a másiktól, és hogy múltak el ezek az évek? Ötven évig voltam házas ember, egy perc, mintha álmodtam volna, órákat tudnék beszélni magának a feleségemről — nyugodjon békében —, de itt belül a lelkem nem emlékszik rá.

— Mégis, mire emlékszik?

— Az erdőre. Az erdőt nem lehet elfelejteni. Hogy a költővel szóljak...

Elgondolkozik, de semmilyen idézet nem jut az eszébe.

— Hogy a költővel szóljak, nem lehet elfelejteni. Ezek a fák láttak minket, mikor még az ágak között ugráltunk Neandervölgyben és látták Gagarint. Látták a háborút és látták a fegyverszünetet, a konjunktúrát és a dekonjunktúrát. Voltak napok, mikor nagyon jól éltünk az erdőben, és voltak évek, mikor nagyon nehezen. De aki erdei ember, az nem élhet máshol és kiabálni, veszekedni nincs miért. Nagyon jól mondják azt az örmények: „Haragszik a medve az erdőre, de az erdő nem tud róla".

Kürthy Sándor rajzai

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Kóka Ferenc
ÉLET ÉS IRODALOM
1964 FEB 8.
1021.

BOR AMBRUS:

Új házak között

II. CSÚSZKA

Először ólmos eső esett, üveggé váltak a fák, az iskola vaskerítése, tükörré a járda, az úttest. Aztán jött a hó. Este hat felé indult meg a havazás, hullott hajnalig.

A gyerekek persze másnap rohantak a szánkókkal, s ahol csak akad a lakótelepen egy bucka, kétméteres lejtő, kezdődött a szánkázás. Meg a csúszkálás. Pompás csúszkákat lehet kidolgozni, ha a hó alatt ott a sima jég.

A térre nyíló utcában sikerült legjobban a csúszka: nyolc-tíz méter hosszú lehet, és van hely nekifutni. Állandóan vannak ott gyerekek, és mert versenyeznek, messziről futnak neki a csúszkának, az naponta fél méterrel hosszabb lesz. A kisebbek erejét már meg is haladja ez a csúszka, máshová szorulnak, ez a pálya a tíz-tizenkétévesekneknek marad. Néha arra megy egy kamasz, még az is élvezi, csúszik egy nagyot, huhog hozzá vagy fütyül. Aztán a gyerekek folytatják a versenyt.

— Téli olimpiász — kiabálja egyszerre valamelyik. — Legyen téli olimpiász.

Van köztük egy eleven, pisze orrú fiú, az máris a versenyzők benevezését intézi, a határbírókat jelöli ki. Egy gombszemű fiú lesz az egyik bíró, az elektromérnök nyurga fia a másik.

— Én is be akarok nevezni.

— Majd váltunk — mondja a pisze.

Kezdik az olimpiát, hamarosan van rekord, letűzött ágacska jelzi a csúszka végén. A helyezések jele cipő sarkával húzott vonal a hóban.

Akkor jön oda a kalapos. Kilép a szemben levő ház kapuján, odacselleng. Tízéves lehet, jókötésű. Úgy van öltözve, mint egy kis síbajnok, s a fején zöld Robin Hood-kalap. Jön, odaáll a csúszka mellé.

— Olimpiász van — néz rá az elektromérnök fia. — Téli olimpiász. Kohárinál kell benevezni.

A kalapos elhúzza a száját:

— Téli olimpiász Ausztriában van.

Valaki éppen megdönti a rekordot, nagy ordítás, a gallyacska egy arasszal arrébb vándorol.

— Olimpiai csúcs! — ordítja a gombszemű.

A kalapos zsebredugott kézzel hintálja magát a lábán:

— Mi megyünk ám Ausztriába.

— Hova mentek? — kérdi a nyurga.

— Ausztriába.

— Mikor?

— Kocsival — hintálja magát tovább a kalapos.

A nyurga megismétli a kérdést:

— Mikor?

— Mehetnénk most is. Apukám most hozta meg az útleveleket. Egy évig érvényes. Én az apukáméba vagyok beírva. Ha akarunk, elmegyünk, megnézzük a téli olimpiászt.

Hirtelen csönd. A vörösarcú, szőke gyerek még hátra megy, hogy jól neki tudjon futni, de aztán leáll, aztán lassan visszajön. A többiek lassan odamennek a kalaposhoz. Topognak a hóban, szívják az orrukat. A kalapos zsebredugott kézzel áll a csúszka mellett, a kis síbakancs orrával rugdossa a jeget.

Ezek itt laknak az iskola melletti épületben. Háromszobás a lakás, az embernek jár a dolgozószoba. Energikus arcú, magas ember. Az asszony fiatal, elegáns. Ez a gyerek van. Volt már kocsijuk, egy Wartburg, de az elmúlt nyáron jött az 1500-as Fiat. Aki látta, jól megnézte. Sokáig ott állt a ház előtt. A gyerekek belestek az ablakán, leolvasták, hány kilométerig mér a sebességmérő. Mindenki megnézte a Fiat-ot, pedig itt már nem szenzáció a kocsi: ott sorakoznak a házak előtt a Trabantok, Moszkvicsok, a mi utcánkban van egy használt Volkswagen. De a Fiat más. Krómbetűk villognak a tükrös sötétkék karosszérián: „millecinquecento."

Mozdulatlan csönd. Ausztria. Vízum. Fiat. Téli olimpia. Jégkorong, síugrás, korcsolya, gyorskorcsolyázás.

A tizenkét méteres csúszka egyik oldalán a kalapos, a másikon a többiek.

Aztán a pisze szeme összevillan az elektromérnök fiáéval. Ez a pisze rendezte a benevezéseket. Odabök a csúszkára:

— Ne rúgd szét.

— Nem rúgom — mondja a kalapos.

— Rúgod.

— Rúgod — mondja az elektromérnök fia.

— Rúgta — mondja a vörösarcú.

A kalapos az orrát ráncolja, végignéz a szembenálló soron. Hátralép:

— Nem is rúgtam. — És még egy lépést hátrál.

A pisze elhúzza a száját, egy pillanatig tétovázik. Aztán elkiáltja magát:

— Varró jön! Starthoz állni!

Egyszerre oldódik föl a mozdulatlanság. Varró csúszása még nem az igazi, de a következő, Schmidt, már legalább kilenc métert siklik a jégen. A pisze még egyszer odanéz a Robin Hood-kalaposra, és jó hangosan szól a gombszeműnek:

— Benevezés nincs! Csak aki legalább tíz fordulóban határbíró, az nevezhet be!

Sötétedik, amikor újra arra megyek. Az utca még mindig zeng a csúszkálók lármájától. A félhomályban már nem ismerem meg az arcokat. Kalapok és sapkák is egyformának látszanak.

Kóka Ferenc rajza

„Költészet"

A televízió új irodalmi sorozata

A magyar irodalom és a világirodalom bemutatására *„Költészet"* címmel új sorozatot indít a televízió. A *Vasárnapi vers* című műsortól eltérően, nem egy-egy vers pódiumszerű előadását tűzte célul, hanem 20—25 perces műsorokban igyekszik a költészetet szerető emberek érdeklődését kielégíteni. Betekintést nyújtanak az előadóművészet műhelytitkaiba, bemutatják több közismert előadóművész életútját, képernyő elé hívják a fiatal költőnemzedék legtehetségesebb képviselőit, végigkísérik egy-egy téma útját a világirodalomban.

A sorozat első adásában Petőfi Sándor *A négyökrös szekér* című versét mutatják be, *Horváth Ferenc* és *Major Tamás* előadásában. Különböző előadói felfogásukról *Boldizsár Ivánnal* beszélgetnek.

Klasszikus verseken kívül az élő magyar és világirodalom is helyet kap a sorozatban. *Nagy László* fordításában elhangzik majd *Federico Garcia Lorca* Siratóéneke *Berek Katalin* előadásában, a fordító bevezetőjével.

„Bemutatjuk Garai Gábort" címmel beszélgetnek a költővel életútjáról. Verseit kiváló művészek tolmácsolják.

HEGEDÜS GÉZA:

Marlowe — árnyékban

Christopher Marlowe-nak peche van. Írói egyénisége, megjelenése a londoni színházi világban, drámáinak formája is, témakezelése is fordulatot — az egyik legfontosabb fordulatot — jelenti a drámatörténetben... S ő maga, a korabeli robbanó, de hamar ellobanó sikerek után — árnyékban maradt. Úgy járt, ahogy a Mont Blanc járna, ha történetesen nem Európa legmagasabb hegye volna, hanem a Himalája mellett lökik ugyanilyen magasságig a szeszélyes természeti erők. Ha csak valamivel nagyobb volna, akár az időbeli, akár a térbeli távolság Marlowe és Shakespeare között — akkor Marlowe születésének 400. évfordulója is bizonnyal nemzetközi irodalmi esemény lenne. Így azonban még születésnapja is ugyanúgy elhomályosodik a nagy születésnap árnyékában, mint ahogy az egész életmű végzete lett, hogy bár elődje és előkészítője volt Shakespeare-nek, ugyanakkor nem maradhatott többnek az irodalomtörténeti emlékezetben, mint egy, a Shakespeare kortársak közül. S amikor most az egész világ készülődik, hogy áprilisban méltóan ülje meg az óriás születésének 400. évfordulóját — valóban nem elég érdekes tény, legföljebb említésre éppen hogy méltó kuriózum, hogy Christopher Marlow születésének most, február 8-án van a 400. évfordulója.

De mindenekelőtt Shakespeare miatt nem szabad megfeledkeznünk róla sem. Az óriásoknak is vannak elődei, a legnagyobbak is másoktól tanultak, s a száz forrásból merítő, egész világot magába hasonító Shakespeare alighanem legtöbbet a vele egyidős kortárstól, ettől a lángelméjű, féktelen, ifjan elsistergő Marlowe-tól tanult. Csakhogy 1593-ban Shakespeare még az egekig ívelő pálya kezdetén állott, amikor a huszonkilenc éves Marlowe holtan terült el a verekedéstől feldúlt londoni kocsma padlatán. Akkor ő volt a legünnepeltebb drámaköltő abban a Globe-színházban, amely nemsokkal később már a nem múló Shakespeare-drámák bemutatójának színtere lett.

Nagyon kevés esztendő adatott a nyughatatlan, Cambridge nagyhírű egyeteméről elbitangolt deáknak, hogy teológiában is jártas, biztonságos életű jogtudós helyett kétes egzisztenciájú színházi ember legyen és megadja a kezdő lökést a drámairodalom legfényességesebb századának. Kétezer évvel előbb a legendák homályába vesző Teszpisz rég elkallódott életműve adott ilyen ösztönzést Aischylosnak és a görög tragédia kialakulásának! — Amikor Marlowe első drámája, *A nagy Tamerlán*, ez a kétrészes, mozgalmas, szenvedélyes krónikásdráma először hangzott el a színpadon, a drámatörténet még a középkori misztérium- és moralitásdrámák végkoránál tartott. S néhány évvel később, amikor egy kocsmabeli pörért bitelen fellobbant

NAGY PÉTER SZ

Némely

Az 1964-es eszte
a világ színházai, s m
den színházkedvelő eml
számára először és min
nekfölött Shakespeare s
letésének négyszázados
nepe. Ennek az ünnepn
a jegyében várjuk na
érdeklődéssel a stratfo
Shakespeare Színház b
dapesti vendégjátékát; e
nek jegyében készül az
folyamán szinte mind
színházunk valamily
Shakespeare-darabra. S
év első Shakespeare-bem
tatója éppen Szeged
esett, az ottani Nemze
Színház *Hamlet*-előadás
val.

Merész vállalkozás Sz
geden a *Hamlet*et előa
ni? Igen is, nem is; hisze
kevés drámája van a v
lágirodalomnak, mely olya
nagy erőpróbája lenne a
egyes színésznek, s az egés
együttesnek, mint éppen
Hamlet; érzelmi és gondo
lati mélysége egyarán
erősen elüt a *Mária főhad
nagy*, s a *Szicíliai vecser
nye* ormaitól, melyek
színház műsorában körü
veszik; de hiszen Szege
fontos egyetemi és ipar
város; joggal feltételezhet
hogy a *Hamlet*nek van é
lesz komoly közönsége.

S az első meglepetés
itt ért. A darab negyedik
vagy ötödik előadását lát
tam: gyenge félház előt
melynek zöme a környék
ről teherautóval behozot
paraszt volt. Nem az
furcsa, hogy a környékbel
parasztok a hűvös január

Film · Szín

„Le

A rádió lírasorozatában
amelyben művészek é
„civilek" beszélnek a hozzá
juk legközelebb álló költemé
nyekről, legutóbb *Kere
Emilt* hallottuk. Bevezetőben
azt mondta: a vers és az ol
vasó kapcsolata a leginti
mebb minden viszony között
ami műalkotás és műélvező
között létrejöhet. Ezért a
versolvasás, de a versmondás
is a legszemélyesebb magán

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kóka Ferenc

KŐBÁNYAI TEXTIL

1963 JUN 18

1021

Fiatal képzőművészek stúdiójának kollektív kiállítása az Ernst Múzeumban

A fiatal képzőművészek kiállítására jellemző — hiszen fiatalokról van szó — az útkeresés, a korszerű kifejezőmód; az új stílus lázas kutatása, ugyanakkor fellelhető a nagy elődök lenyűgöző hatása is. Sok fiatal művész akarva, vagy akaratlanul az előttük járt nagy mesterek nyomdokain indult el emművészi pályáján. Az idők folyamán nagy festő csak az lesz, aki megszabadul a kezdeti epigonizmustól és kialakítja sajátos és egyéni formanyelvét.

A kiállított vásznak közül kiemelkednek Szurcsik János jól átgondolt és komponált képei. A művész a tartalom és forma egységét szem előtt tartva alkotja meg képeit, átizesítve a színek melegével. (Kocsma.) Kóka Ferenc hangulatos képei, az oroszlánkörnöket mutogató művész alkotásai. A fiatal festő nem szakad el a valóság adta élménytől, nem feledkezik meg a színek és a kompozíció összehangolásáról. (Hajógyári táj.) Mindkét művész alkotásmódjára — és ide sorolható még Orosz János, Magos Gyula is — jellemző a téma és a kifejező eszközök újszerűsége, de minden esetben a jó ízlés határain belül.

Kokas Ignác kevés olajképe mellett főleg akvarellekkel szerepel a kiállításon. Képein a lírai látásmód, a színek halk poézise uralkodik.

Külön kell említeni Tóth Sándor nevét, aki főleg kisplasztikákkal és dombormüvekkel szerepel. Az Anya c. dombormüve, a kemény és rideg bronzot lágy költőiességgel formálja hangulatos élménnyé. Egyébként minden munkájára jellemző a gyöngédség ,a halk szeretet, ahogy témáit megformálja.

Cs. Nagy András (Beszélgetők) Gerzson Pál (Ujságolvasó) Benedek György (Anya gyermekével) munkásságára az újító és stíluskereső formajegyek nyomják rá a bélyegüket, sőt Németh József (Takarmányos szekér) már a képszerűség rovására újít.

A grafikák és rézkarcok közül tetszett Engel Teván István Brecht- és Tolsztoj-illusztrációi, Gy. Molnár István Albérlet c. rajza, és Balogh László jó rajzkészségéről tanúskodó grafikái.

Feltűnő a kiállítás tematikai szegénysége. Ugy tűnik, hogy fiatal, induló képzőművészeink a műterem zárt légkörében élnek, távol az élettől. Pedig mai rohanó, eseményekben és konfliktusokban zsúfolt életünk sok-sok érdekes témát kínál az éles szemű megfigyelőnek.

Demény László Akt c. szoboralkotása masszív erőt sugárzó, tömbszerű megformálásával vonja magára a figyelmet. Hatásos Kalló Viktor egyszerű eszközökkel megformált, a lényeges vonásokat kidomborító Önarcképe.

A kiállításról megállapíthatjuk, hogy fiatal művészeink egy része már megtalálta a helyes utat és egyenesen tör előre művészi célkitűzéseinek megvalósítása felé. Ugyanakkor még sokan a kezdeti nehézségekkel küszködnek, nem találtak még önmagukra.

A néző jó érzéssel távozik a kiállításról, mert tapasztalhatta, hogy képzőművészeti életünkben él, dolgozik és fejlődik az utánpótlás, akik majd kézbe veszik a nagy mesterek elhullott ecsetjeit és mintázó fáit.

Karácsonyi István

Kitűnő bizonyítvány

— De anyu! Hisz ez tiszta ötös! Mind, mind! Hát, anyu, hogy te milyen ügyes vagy! — a Kovács gyerekek még szólni is alig tudtak az elragadtatástól, amikor megtudták édesanyjuk eredményeit.

Kovács Gézáné, a fonótelepi rendészet dolgozója, kitűnő eredménnyel fejezte be a hetedik osztályt.

— Amikor beíratkoztam, nem szóltam otthon senkinek. Csak egy jó hónap múlva árultam el, amikor már javában jártam.

— Miért, akkor nem engedték volna?

— Ó, dehogynem! Csak megvallva őszintén, már elkezdtem egy párszor, azután egy-két tanítási nap, vagy hét után abbahagytam. Ezért nem

— Két oka is van. Az egyik, ahogy nőnek a gyerekek, ahogy a tananyaguk egyre nehezebb lesz, úgy vettem észre, nem tudok segíteni nekik. Ezért is kell, hogy iskolába járjak. A másik meg az, hogy most portás vagyok, de nem szeretnék innen nyugdíjba menni. Ha viszont valami más munkát akarok végezni, ahhoz tanulni kell. Hiába, ilyen az élet.

Azt, hogy milyen nehéz volt két gyerek mellett, szinte meg sem kell kérdezni. Ezt mindenki tudja. A huszonnégyórás szolgálat, az otthoni teendők és gyermeknevelés után a könyv fölé hajolni, sok-sok fáradsággal telt évet elfelejteni és tanulni — nem könnyű dolog. S mégis. Kö-

No, gyerekek! Most azután rajta, igyekezzetek úgy tanulni, mint anyuka — ők négyes rendűek —, mert ő most már teljes joggal követelheti tőletek a nagyon jó bizonyítványt, ugyanolyant, mint az övé.

...as a dologban

Az elmúlt héten megjelent „Borskereste a festő művezetőjét, aki ...mérkőzések alatt a betonmedence ...l gondolhatott arra, hogy ott bi...lgozója képviselve van. De mivel ...nyolc festő dolgozik és a medence ...a számnak a duplája — úgy gon...resni. Nem hinném, hogy a másik ...k a dolgozók túlórában mérkőzést

...em volt példa arra, hogy a festő... mert nekik csak a vészkijárati ... Bár ez sincs engedélyezve egyik ...zonban vállalatunknál előkészítő, ..., amelyeknek dolgozói itt nézik ...ába néznek ki a műhelyükből az ...i érdekeset, legfeljebb a KSZÉV

Váradi János
festőművezető

...smét a büffé

...vásárlás fél 6 és fél 8 óra között történik. Nem vagyok analfabéta és értek valamicskét az órához is, mégsem értem. Már harmadszor fordul elő, hogy a szabályokat betartva, sőt, engedve is belőle — negyed 9 órakor mentem fel a büfébe, abban a reményben, hogy megreggeliz-

Kóka Ferenc

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HIRLAP
1963 MÁJ 9.

Öt fiatal művész kap Derkovits-ösztöndíjat

A Művelődésügyi Minisztérium és a Magyar Képzőművészek Szövetsége döntött az 1963. évi Derkovits-ösztöndíjak ügyében. A következő három évben öt fiatal festőművész, *Csik István*, *Dezső József*, *Kóka Ferenc*, *Bartl József* és *Szabó Lajos* részesül ösztöndíjban.

megbecsülése is. A [illegible]
szervezetek véleménye je-
lentős tényező minden olyan
kérdésben, amely munkás-
osztályunkat, dolgozó népün-
ket érinti A XIX. kongresz-
szus óta a szakszervezetek
tagjainak száma 850 ezerrel

FEB 1
1021

BOR AMBRUS:

Új házak között

Az új házak az albertfalvai lakótelepen állnak. Nyolc-tíz évvel ezelőtt épültek, kissé már korszerűtlenek tehát. Az emberek, akik közöttük élnek, messzibb múlt terheivel költöztek ide — öregebbek e házaknál. De fiatalabbak is. Mert eleven folytonosságukkal a messzi múltnál is messzibb jövő lehetőségeit hordozzák.

Róluk szólok.

I. MENETREND

Itt a telepen tavasztól késő őszig reggelente akár ne is nézzem az órát.

Időnként kipillantok az ablakon át az utcára. Amíg bekapom a reggelimet, a konyha ablakában állok. Napról napra ugyanazok az ismerősök és ismerős alakok mennek el a ház előtt, és mindig ugyanabban az időpontban. Mozgásuk, közeledésük és eltűnésük jelzi az időt. A hétköznapjainknak menetrendje van, munkakezdések, távolságok, autóbusz-indítások percei szabályozzák. Csak egyszer kell megfigyelni, aztán nem kell az óra.

Az ablakom alatt ez a menetrend:

6 óra 40 perc. Szemben balról, a második kapun kilép a nagydiák. Nyáron már dolgozni járt, sportszatyorral, rövid nadrágban. Szeptember óta aktatáskával látom, talán később is indulhatna, de az időpont nem változott. A fiú eljön a sarokig, lassan, ott megáll. Fölemeli a fejét, merev nyakkal néz föl egy első emeleti ablakba. Oda én nem látok be. A fiú néz, néhány lépéssel arrébb ügyeleg, megint néz. Elrúg egy kavicsot, vagy valamit, ami nincs is, aztán a táskáját lóbálva elmegy.

6 óra 45 perc. A miénkre merőlegesen ráfutó utcán magas, vállas szőke férfi jön, megáll, az óráját nézi. Lapos irattáska van a kezében, a sarkánál fogja, türelmetlenül veregeti vele a térdét. A lány egy-két perccel később, s valahogy mindig váratlanul bukkan elő a házak közül, futva, karcsún és üdén. A csók futó, rövid, de a férfi mindig átfogja a lány derekát, az meg lábujjhegyre húzódzkodik, feszes derékkal simul hozzá. Aztán elsietnek az autóbusz végállomás irányában.

6 óra 50 perc. Az elhanyagolt játszótéren túl, a bölcsőde járatánál jönnek-mennek a szülők a gyerekekkel, most érkezik a fiatal százados, karján az a gyönyörű kisfiú, a nagy barna szemével, mindig patyolat-fehérben. A szálas termetű apa engem Szent Kristóf legendájára emlékeztet, s mintha csak igazolni akarná ezt az emléktársítást, hosszabb ideig mindig a vállára ültetve hozza a fiúcskát. A bölcsőde ajtajánál óvatosan meggörnyed, hogy gyerekestől beférjen. Biztosan csak az öltöztető asztalnál huppantja le a válláról, és jót nevetnek a játékon.

6 óra 55 perc. Kicsit jobbra és átellenben kihajol az ablakon a barna nő, pongyolában. Portörlőt ráz. A férfi, aki ugyanebben az időpontban fordul be, távolabb, a férje. Vasárnaponként néha látom őket együtt. Az ember nyugodt, lassú mozgású, láthatóan ad magára, mindig gonddal öltözik. Szótlanul szívja a cigarettáját, az asszony egy lépéssel mögötte halad, kézenfogva húzza a két kislányt. Vézna kis nő, ijedtszemű. Most a porrongyot rázza, aztán visszahúzódik.

7 óra. Közvetlenül szemben kifordul a kapun a fekete, csontosarcú férfi. Balkezében papírzacskó: a tízóraija. Jobbkezében füstölgő cigaretta, olcsó szipkában. A férfi köhög, harákol: tipikus dohányos-köhögés. Aztán hátranéz, föl egy ablakra, megszívja a cigarettáját, s végigmegy az utcánkon. Jó kétszáz méteren tudom szemmel követni: még kétszer-háromszor néz hátra és föl, végül befordul egy sarkon, eltűnik. Azelőtt egy ablakon kihajolt egy nő, a negyvenen felüli férfihoz képest feltűnően fiatal, a soványságához képest csupa telt idom, gömbölyűség. Integetett. Most már hosszabb ideje nem.

7 óra 5 perc. Ahol a négy utca összefut, és ahol befordulunk a villamos megálló felé, megjelenik a fiatalasszony. Izléses, mindig divatos ruhákban jár, a csípőjét kicsit ringatja. Nem siet. A túlsó oldalon és vagy húsz lépéssel hátrább közeledik a kisbajuszú fiatalember, zsebredugott kézzel. A megállónál éri utól az asszonyt, mindig ugyanúgy áll meg szorosan mellette. Az asszony rámosolyog, bólint, élénk beszélgetés indul, azonnal halk hangon. Tegeződnek. A fiatalember néha egy idősebb nővel jön, olyankor közömbös arccal állnak a járdaszigeten, nem is köszönnek egymásnak. Olyankor az asszony az első érkező villamosra fölszáll, egy pillantást se váltanak, a fiatalember az idősebb nővel ráérősen néz a következő kocsi felé.

7 óra 6 perc. A hátunk mögül rohanva, sivító kerekekkel ugrik ki és fordul be a főútvonalra a kis BMW. A fiatal főorvos mindig száguld, amióta egyedül jár a kórházba reggelente. Azelőtt a feleségét is vitte, ugyanebben az időpontban. Azt hiszem, akkoriban az asszony kedvéért valamivel lassabban hajtott. Egy ismerősöm említette egyszer, hogy ezek elváltak.

7 óra 7 perc. Hosszú, egyenes szakaszon zötyög a villamos. A második megállónál fölszáll a deres hajú, karvalyorrú ember, mindig a pótkocsi első peronjára. A sarokban mindig ott áll az asszony. A haja a feltűnő ennek a középkorú asszonynak: gondosan, túlságosan gonddal fésüli és rakja föl a kontyát, s az enyhén rezes barna haj a tövénél fakóbb, azt hinné az ember, hogy ősz. Ezeknek csak a szemük villan össze, különben hallgatnak. Az ember odaáll az asszony elé, közvetlenül elébe, szembe. Az átszállóhelyig fognak ezen a kocsin utazni; amíg le nem szállnak, csak néznek: egymás szemébe fúrják a pillantásukat, éhesen, üzötten.

7 óra 18 perc. Amikor leszállok, a megállónál mindig ott álldogál az öreg. A haja ősz, ritkás és fésületlen, az álla borostás. Egy kocsit elenged, szívja a cigarettáját, meggyfaszipkából. Egykedvű.

De ez már nem a telep, s idáig is elég a menetrendem.

Beválik.

Kóka Ferenc rajza

MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 12.
Telefon: 188-296, 188-307
ÉLET ÉS IRODALOM

Az első rádiós és tévé-évkönyv margójára

Ha egyszerű recenziót kellene írnom erről a Magvető Kiadónál megjelent szép (de kevéssé praktikus) formájú és kivitelű kiadványról, ezt írnám:

Lévai Béla, a Rádió és Televízió Ujság szerkesztője, tehát avatott szakember állította össze az évkönyvet, és munkájában szakértő szerkesztőbizottság segítette.

Az 1963-as esztendő anyagának tükrében a legfrekventáltabb műsortípusokat és műfajokat mutatja be ez a gyűjtemény: találhat itt az olvasó rádiójátékot (*Vészi Endre:* Félhomályos zene), díjnyertes tévéjáték-forgatókönyvet (*Fedor—Kovács:* Menekülés a börtönbe), bemutatót a legjobb rádió- és tévé-publicisták írásaiból (*Boldizsár Iván, Balla Anna, Földes György, Csapó György, Szecskó Tamás*), elbeszéléseket és verseket, „Lőrinczét", kvizjáték-elméletet. Zenével kapcsolatos megnyilatkozásokat a legkiválóbbak tollából (*Szabolcsi Bence, Ádám Jenő, Pernye András*, de: *Cortot, Anoszov, Ansermet*, sőt: *Illyés Gyula* tollából is). A „Tudomány" fejezetben a rádió-iskola, egyetem- és szabadegyetem, meg a munkásakadémia rangos előadói szerepelnek: *Öveges József, Róka Gedeon, Kulin György, Köpeczi Béla, Mátrai László, Hermann István;* a humoros műfajokat pedig *Kertész Magda* és *Szilágyi György* írásai reprezentálják. A kötet szerkesztője a rádiózás, *Gábor Viktor* a hangjáték, *Szűcs Andor* meg a hazai televízió történetébe ad bepillantást. Az évkönyvet a legközkeletűbb rádiós fogalmakat megmagyarázó lexikon zárja.

Az itt felsorolt szerzőlista garancia az írások színvonalára: ami azonban külön megjegyzendő: összességében pozitívabb, előremutatóbb, eszmeileg is következetesebb publikációs anyagot találunk itt, mint a rádióműsor egészében. Ami nyilván nem véletlen, és a szerkesztő biztonságát dicséri, de ezen felül kézzel fogható mérceül szolgálhat az íróknak és műsorcsinálóknak egyaránt, jövendő munkáink vonatkozásában. Nem minden rádiós vagy tévéműsor hat jól *leírva;* de amelyik műsor *nyomtatásban is* leköti az érdeklődést, az bizonyára a stúdióban is helytálló. Ilyen értelemben lesz a lenyomtatás egy elhangzott műsor legjobb próbája. (Két megjegyzést mégis. Úgy találjuk, hogy *Dezséry László* csak munkájának gyakoriságát tekintve lehet reprezentáns az évi rádióműsorban; az ifjúsági vitaműsorral pedig in concreto nem értünk egyet minden vonatkozásban.)

Hiányzott a kötetből egy eligazító előszó, pontosabban *a könyv anyagára vonatkozó* egységes szerkesztői stratégia: hiába kapunk csupa kiváló egyedi darabból álló szemelvény-anyagot, azt az adott kiadványra vonatkozóan is szigorú rendezői elv szerint kellene egy középponti gondolat fonalára felfűzni, különben a kötet szétesőnek tűnik. Ezt még a legkommerszebb évkönyveknél is megtalálhatni, ha nem is másként, legalább egy formai keret segítségül hívásával, mondjuk, bizonyos naptárszerű csoportosítással, az egyes írásokat a különböző hónapokhoz kötve. Valami efféle itt is elkelt volna.

Ami még hiányzott: gondolom, a közönség szívesen látott volna valamit a műsorcsinálás kulisszatitkaiból; e tekintetben édeskevés az, amit a lexikon nyújtott. Egy heti- vagy napi műsoranyag elkészülésének bonyolult menetét bemutatva, a szerkesztő, nem minden haszon nélkül, betekintést engedhetett volna a rádió vagy tévé műsorpolitikájába is. És amit sokallottunk: néhány bántóan magyartalan szakkifejezés népszerűsítése a lexikonban: „fordítós film", „lekonferálás", „lekeverés", „bemikrofonozás".

★

Ezt írtam volna, ha csupán egy recenziót igényelt volna a kiadvány. Hadd tegyünk azonban ehhez még valamit hozzá.

Nem annyira televíziós, mint inkább rádiós körökben gyakran hangzik el az a panasz, hogy a rádió „mostoha műfaj". Van ebben igazság is. Kétségtelen, hogy a rádió és munkatársai kissé kívül esnek a „protokollon". A sajtó, fennállása óta, alig foglalkozott rendszeresen a rádióval (kivéve az utóbbi esztendőket); az egyes szerzőknél általában nem szokás számba venni [illegible] időszakot átfogó drámamutatók értékelésénél a rádió többnyire kifelejtődik (legutóbb például majd minden lap felsorolta a hazai O'Neill-bemutatókat az Amerikai Elektra kapcsán: sehol sem esett említés a rádió O'Neill-kultuszáról). A rádió munkatársainak művészi eredményei környezetben sikkadnak el, mint másokéi, ez kétségtelen. Mindez visszahat a rádiós munkatársakra és bizonyos hamis „kisebbrendűségi komplexust" vált ki, de kétségen kívül visszahat — és ez már súlyosabb ügy — az írókra is: mindazokra, akik a rádiónak dolgoznak. A rádió, szerintünk, ha publicitást biztosít is, de nem biztosít maradandóságot alkotásaik számára, s ezért nem nagyon szívesen adják műveiket a rádiónak, illetve nem törekednek arra, hogy egyenest a rádiónak dolgozzanak. Mindez kétségtelen tény.

A helyzet javulását már a műsorok szaporodó rendszeres sajtóvisszhangja is jelezte, de ez csak első lépés. Második lépés lehetne — és ezeken a hasábokon többször sürgettük már ezt — bizonyos kiemelkedő rádióműsorok lenyomtatása: lehetőség arra, hogy a legjava műsoranyag könyvalakban is megjelenjék. Ha kezdetben másképp nem is: alkalmi kiadvány, mondjuk egy évkönyv formájában.

Az évkönyv megjelent, s nem mondható sikertelen alkotásnak. Ám e feszült várakozás; a funkció, amelyet betölteni hivatott, fokozott felelősséget ró e kiadvány szerkesztőjére. E nagyobb felelősség aspektusából bizony már nem találjuk eléggé figyelemébresztőnek, átütőnek és „csalogatónak" a művet; nem lesz meg az a hatása, amelyet elvárnánk tőle: hogy a kinyomtatás lehetőségével buzgóbb munkára csábítsa a rádiónak dolgozó művészeket és szakírókat. Különösen, ha el sem jut mindenkihez: a feltűnő kis példányszám nagy része már előjegyzésben elfogyott.

L. A.

Új adások a rádió összetett műsoraiban

A Magyar Rádió népszerű összetett műsorai körül a régi, már ismert műsorok az idén is jelentkeznek. A „Pódium 63" második évébe lép, s „Pódium 64" címmel jelentkezik. De csak a címben van változás, a cél továbbra is az, hogy korunk emberének érdeklődését kielégítsék korszerű, modern művészi eszközökkel.

Továbbra is rendszeresen jelentkezik az új művészi alkotásokat, irodalmi munkákat, zeneszámokat bemutató „Szines szőttes" című összeállítás és a „Glóbusz" című irodalmi műsor.

Az idén újabb adással gazdagodnak a rádió összetett műsorai. A „Magazin" című 100 perces műsorban helyet kap a zene, a képzőművészet és az irodalom. Ezenkívül új folytatásos rádiójátékokat is sugároznak és szerkesztői üzenetek is elhangzanak majd az adásban.

...gypapíron

...ikatúra-vitához

...tesből, Swift-...többször egy ...gyárban az...

...lódik, mert van mit gúnyolni a világon, hanem mert kevesebbet szeretne gúnyo...

...derül ki. Segíti a társadalmat a növekedésben.

Az iskolákban, ahol államférfiak, kerámikusok, atomfizikusok és óvónők nevelődnek, tanítani kellene a karikatúra és a humor megértését. Minden iskolában. Emberek vagyunk és mindannyiunknak van múltunk. Ta...zó karikatúrakritika fontos feladata lenne.

Jómagam a filozófikusabb természetű és formában a modern grafika eredményeivel élő Hegedüst, Kaját és Rébert kedvelem. De, amikor ezt kimondom, egy remek Hegedüs-rögtönzés jut eszembe. A síneken egy vo...nat vágtat felénk, mint a veszedelem. A sínek között ott áll a művész, előtte a festőállvány, rajta vászon a közeledő vonat képével. Ott áll a művész és ceruzájával a közeledő vonat fekete nagyságát méregeti.

Kuczka Péter

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

2467 CAT 2 2.

1021 Kóka terem

Kóka Ferenc: Ketten

CSÁSZÁR ISTVÁN ELBE

UTAZÁS JAKABBAL

Szabadbattyánnál észrevettük, hogy rossz vonatra szálltunk. Leugrottunk. Sporttáskáinkat levágtuk az üres váróteremben, és kiálltunk az állomás elé, hogy egyetlen zsebkendőnkkel integessünk annak az ártatlan gimnazista lánykának, aki mostanáig szemben ült velünk a kocsiban.

A szerelvény elszomorítóan tovagördült. Eltűnt örökre.

— Legalább szemtelenkedtünk volna vele — mondta Jakab, és ő is a lányra gondolt, akit már soha nem látunk viszont.

Mert ilyen elmélkedő hangulatban voltunk. Tegnap ugyanis felvettük az útielőleget és sok sört ittunk egy kerthelyiségben, két nő társaságában. Bizony, kár minden emberért, aki elmegy.

Olyan hőség volt, hogy nem lehetett elviselni. Visszamentünk a váróterembe. Ott legalább nem sütött a nap. Levettük az ingünket, és félmeztelenül ültünk a rideg államvasúti padon.

— Csak másfél óra múlva jön a vonatuk — mondta az állomásfőnök.

Kibámultunk a koszos ablakon. Az ablakdeszka tele volt döglött léggyel.

— Undorodom a legyektől — mondta Jakab és kinyújtott ujjával a legyek felé nyúlt. Majdnem érintette őket, mintha ki akarná próbálni az undorát. — Mennyi légy! — mondta.

Jött a vonat, és visszamentünk Fehérvárra. Újabb két órát kellett várnunk. Nézegettük a nőket. Jakab minden nőt meg akart kapni. Túltengett benne az életerő. Ez rögtön látszott rajta. Egy fejjel fölém magasodott, széles mellkasán feszült a bordó ingpulóver. Engem csak hatalmas eszem miatt vettek észre mellette.

Beültünk volna az étterembe, de a tegnapi este után takarékoskodnunk kellett. Egy boltban vettünk két asztallap vastagságú kenyérszeletet, vajat, sajtot, és kimentünk az utcán. Hadd bámuljanak ránk. Egy fiatal lány jött velünk szemben, bevásárló hálóval. Jakab megállította.

léptem.
— Nem
kellett volna
— Soha
— különben
— Sajná
barátom és
a szegény,
csekély elle
— Az e
a lány.
— Most
— Az igazs
ba, és valak
— Szóv
— Ezér
Közben
a lány bőre
— Én m
akarnak —
nek látszott
— Azok
megőszült
— Ha n
Fehér, ke
— Mese
— Mics
— Mese
— Ilyer
— Deh
anyja, Attil
meg a Lórá
— Ez c
tam ilyen
Jakab
ta volna.
A bem
ismerősök,
— A b
Jakab
jól begyak
magasságá
— Drá
mondta.
A lány
és nem tu

Magyar
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1966 JAN 21

1021

Kóka Ferenc: Kiáltó

Ki

LAKNER LÁSZLÓNÁL

(Még sohasem volt kiállítása. Fiatal festő, be sem töltötte a harmincadik évét. A főiskolát 1960-ban fejezte be. A fiatalok Stúdiójának vezetőségi tagja. A tárlatokon — elég ritkán — szerepelnek a művei, tavaly részt vett a bécsi Europahaus kiállításán; kilenc nemzet fiataljai közt — [illegible]

legújabb képét. Címe: HIREK. látszólag szabad asszociációk ös szedobáltsága, mégis rendbe egyensúlyban van minden. A felf kozott mozgalmasság ellenére. nagy képet egész terjedelmébe megtölti a festő, a maga módjá harmonikusan. Sportolók, mot belseje, autó fékberendezése, há lap nélküli rádió: modern vegeté ció, mozgás, az elemeire bontv mint a filmkockákon, mint az Ed son-féle kinetoszkóp külön képei Lakner László azonban — szembe a hagyományos kollázzsal — fényképek, betűk kivagdosása, „objet trouvé" felragasztása h lyett mindent megfest, olajja a fényképet is. Ez a művész azo ban a bravúros mesterségbeli t

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kóka Ferenc

1965. [illegible]

ÉLET ÉS IRODALOM

1021

Kóka Ferenc: Tavasz

Ezekben
ta igényű
ok, iroda
ettek és
narxista i
is kialaku
nbeforduló
yesnek, eg
ık, hogy m
ú álláspont
— nyilván
ban, tudomá-
kon védje és
ga igazát an-
n, hogy végül
zilárduljon az
g.

ez a vita a
ül még átme-
n van, hogy,
áspontját lát-
thető lezárt-
kesen mutat
munkaközös-
zocialista rea-
en az elabo-
ak bizonyos
ondások, és
ól tanúskod-
arxista iroda-
esztéták kö-
kérdésekben
s. Amit fon-
itt kiemelni,
ek az igazsá-
nyem szerint
meg sem a
áló torzulá-
n az idő ros-

...ból,
...ulményeket te-
...int a Lukács-kérdésben,
amelyek lehetővé teszik a
tényleges vitát; alkalmat
nyújtanak az elmélyülő el-
mélkedésre Lukács nézeteivel kapcsolatban, amikor is
nem Lukács-ellenes legendákkal kell hadakozni, hanem ténylegesen lemérve,
reálisan értelmezve, tudományos tárgyilagossággal értékelve Lukács műveit, tudunk
számolni a gondolataival,
tudunk vitázni a gondolataival, ahol ennek szükségét látjuk. De — hiszem —
nyílt vitára lesz lehetőség
(amelyben nemcsak Lukács
bírálata, hanem Lukács védelme is megszólalhat). Ez a
marxizmus—leninizmus érdeke, a hazai szellemi élet
érdeke. Ez a probléma éveken át nehezítette a helyzetet az irodalomelmélet területén, és hisszük, reméljük,
hogy az elkövetkező viták
ezen a téren javulást fognak
hozni.

Az Élet és Irodalom látogatóban Rideg Sándornál

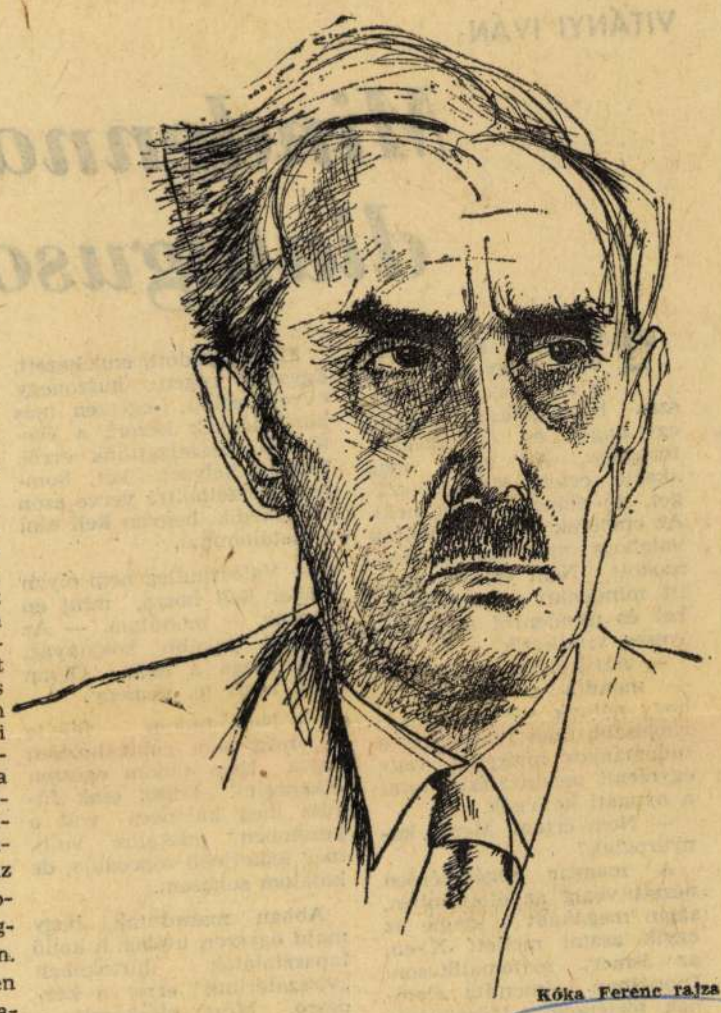

Kóka Ferenc rajza

Realista és meseköltő. Élő irodalmunk egyik legeredetibb egyénisége. Hasonlíthatatlan jelenség. Írói irányzathoz sem sorolható. Nem „népi" és nem városi. Egyik kritikusa a népművészet mesterének titulálta, mert évezredek szegény-ember-nemzedékei üzennek általa: a piramisépítők, a földtúrók, a hegymozgatók, a világ országútjain csatangolók, a lukas nadrágúak, a mindig éhezők, akik egyetlen kincset hagyományoztak az utódokra, tisztességük, életkedvük és reménykedésük csillogó foglalatát — a mesét.

Rideg meséje egyszerre időtlen és nagyon is korszerű. Játék és valóság, hétköznapok és csodák vegyülnek benne; „tündéri realizmus" ez, a valóságnak és látomásoknak könnyed ötvözete — nyers illuziótlanság és a tömény illuziók világa.

Modern pikareszkjeinek hősei szökött béresek, facér dokkmunkások, külvárosi csavargók és rozzant kolduskodások — akik számára a „nagy kaland" a mindennapi kenyérért vívott szüntelen küzdelem. És az író megkóstoltatja velük a csodák ízét, észreveszi, hogy rangtalan embereinek csillag van a homlokán, és ígéretet tesz a jövőről, amikor törvény lesz a személyes méltóság. Nemcsak a megalázott embert mutatja meg, hanem a küzdő hőst is, aki a vad birkózások, virtuskodás és lázongás után eljut a szervezett forradalomig.

Személyes visszaemlékezéseivel áttörte a pikareszk műfaj konvencionális kereteit, és ahogy Simplicissimus alakja mögött hatalmas és riasztó tabló a harmincéves háború Németországa — úgy Rideg hőseinek közege a kapitalizmus nagy gazdasági világválsága. Akasztófahumorban bővelkedő erkölcsi példázatokkal bizonyítja olvasóinak, hogy milyen kétségbeesetten nevetséges a világ megszokott rendje.

Minden ízében igazi író Rideg Sándor, szuverén világot teremtett, nyelvi leleményekben gazdag stílusa pedig eltéveszthetetlenül egyéni és megunhatatlan. Irásait egyszerre érezzük forradalmian újnak és ősien hagyományosnak.

Különös pályakezdés

— Hogyan lettem író? Nem akartam én író lenni soha életemben — de ha mai ésszel visszatekintek a messzi múltra, azt kell mondanom, hogy akkor is írónak kellene lennem, ha semmi tehetségem nem volna, vagyis csak teljesen közönséges nyelvezettel rendelkeznék. Igaz, kezdetben az írás csak amolyan titkos játék volt a számomra, ami erőm feleslegéből állott elő, persze mit sem tudtam arról — abban az időben —, hogy ennek bármiféle becse vagy értéke lehetne. Annyira nem, hogy az *Indul a bakterház* című regényem tizenkét évig hevert egy láda fenekén, anélkül, hogy valami írástudó ember látta volna. Hogy miért írtam meg akkor? Azért, mert valaki — aki történetesen egy leány volt — komoly ajándékot adott nekem, amit viszonozni szerettem volna — de szegény voltam és csak egy mesét adhattam. Néki írtam, hogy megajándékozzam a nevetés örömével és ez mellékesen alkalomként szolgált nekem arra is, hogy támadást intézzek a határtalan butaság világa ellen, amelyet tiszta szívből utáltam. Tizenkét év után mutattam meg aztán Mónus Illésnek — aki 300 pengő előleggel engem valósággal gróffá tett, az írás pedig megjelent az 1939. karácsonyi Népszavában.

— Nem holmi bizarr gyakorlatokat akartam én művelni sohasem — küldetésem volt, már akkor is, amikor még nem vált ez bennem tudatossá. A puszta küldött, ahol emberré értem. Itt ismertem meg a legsötétebb bűnt, az embertelenséget, itt tapostak bele a föld sarába és itt vesztettem el istenben bízó hitemet, amely édesanyám ajándéka volt a szellememben.

— Volt idő, amikor megutáltam az imádságot, a káromkodást, az embert, az állatot, a kenyeret is megutáltam: mindent. Nekimentem volna a kőnek, a késnek, az élőfának is. Béres lettem és megtudtam, hogy se élni, se meghalni nem lehet tisztességesen. Olyan emberek uralkodtak fölöttem, akik nem emberek. A kenyerem sem volt kenyér. Mérgezett embernek hittem magam, aki más planétáról zuhant ide, hogy kiutálkozza magát a szeméten és elpusztuljon. Úgy éreztem, hogy megrontottak, a szívemre tapostak, idegen vagyok közöttük, mert önmagamhoz hasonlítok. Béres vagyok, de talán gyilkossá leszek és megölnek. Nem akartam cseléd lenni, szolga... Inkább útonálló, tolvaj, halott, akasztott ember, akármi...

— Nagy volt bennem a gyűlölet, de aztán mégis győzött bennem az embertársaim iránt érzett szánalmam. Minden kínban megéreztem a reám eső részt, minden sírásban a magam zokogását hallottam, s ezért lett belőlem ember: szocialista. Ezért lehettem író is.

— Az élmények, érzések és álomlátások sokaságát jelentette számomra a puszta. A benne élő emberek és a bújkáló mesék, amelyek megtörtént valóságában mindenki hitt és én is hittem. Az istállóban keltek lábra az újszülött babonák és kitalált alakok. A mesevilág veszedelmes óriása ellenére is sokkalta szebb volt, mint az a világ, amelyben valóban élnünk kellett. Ma is eskü alatt vallom, hogy igazi művészeti remekeket hallottam az istálló szalmáján. Valami különös izgalomtól fűtve magam is találtam ki történeteket. Többet a Biblia nyomán szerzettem. Megnevezhetetlen nyugtalanság táplált. Egyszerre ébredt föl bennem a fekete bárány sírása, meg az éhes farkas ordítása.

Vidám históriák egy szomorú világról

— Hogy miért írtam mégis olyan sok vidám históriát? Sötét volt a világ, amikor éltünk; ha nem ért volna a szívünkhöz valami vidámság, talán el is pusztultunk volna. Egyik mesémben mondja valaki: Tudjátok felebarátaim, semmi sem pusztít úgy az ember életén, mint a gond és a bánat. A mulattatási szándék átüt minden mesémen és én ezt nem szégyellem. Az emberek általában vidámság és nevetés nélkül élnek, tehát ha jót akarok, olyan élőnek látszó ábrákat kell kitalálnom, amelyeken az emberek elgondolkoznak és megismerik tőle a jókedv jó ízét, és örülni és nevetni tudnak általa. Tehát nem szabad feledtem az embereket...

— A komor színeket el akartam hessegetni akkor, amikor az élet amúgyis komor volt, ma pedig éppenséggel semmi értelmét sem látom, hogy szomorkodással traktáljam az olvasót.

— Ilyenformán hát elmélete is van a humoromnak. De inkább mégis látásmód kérdése ez. A dolgokat komikus-tragikus voltukban, színűkről, fonákjukról egyszerre látom. Vidámságra ugyanolyan hajlamon van, mint féktelen haragra, s ez a nehéz érzés szerintem, az igazi erő gondolkozásomban. Nem annyira elmélet játszik a dologba, valójában inkább arról van szó, hogy *miként* érzékelem az embereket és az eseményeket.

— Ezt a — ahogy mondják — groteszk látásmódomat talán példákkal magyarázhatom meg jobban:

— Gyerekkoromban gyakran féltem. Egyszer kétségbeesve hívtam anyámat, mert úgy láttam, hogy kigyúlladt a fekete erdő. Véres színű füst hömpölygött, a hegy lángolni látszott. Pedig csak a Nap ment le. Igy ismertem meg a tüzet, amely nem égett. Ettől fogva bizonyosnak vettem, hogy sem a dolgok, sem az emberek nem olyanok, amilyennek látszanak.

— Ismertem harmincéves embereket, akik ötvennek látszottak, és tizennyolc éves fiatalokat elszáradt, csámpás roncsoknak — és munkásokat, akik mintha csak tréfából mozognának, valami titkos szerkezet folytán. És az, hogy komoly arccal dolgoznak, ez számomra több volt, mint nevetséges. A társadalom egész berendezkedése is — a józan ész szempontjából — abszolút nevetséges volt. Mert vannak kétségbeejtő komikus dolgok.

— Merőben más kedvű ember voltam, mint sokan mások. Szerettem a rettentő erővel lecsapódó villámok dörrenését, és amikor a föld megingott az elemek ütésének súlya alatt, és az emberek imádságot sóhajtottak félelmükben — én különös módon ilyenkor tudtam volna igazán széles áradással dalolni és csak néztem nevetve a szétágazó villámokkal cifrázott eget, amelynek repedésein látni a mesebeli Istent. Az Istenről jut eszembe — abban az időben, amikor sárban hevert a munkásember és a proletárnő utcasarkon szülte meg gyermekét, mert nem volt munkája, és hajléka, és arra sem volt oka, hogy örüljön megszületett gyermekének, szóval, akkoron úgy tudták Angyalföldön, hogy az isten nyugdíjba ment, és addig nem tér vissza hivatalába, amíg Horthyékat el nem viszi a dögvész.

— Egyszer a botos ispán megvert. Sok ember nézte végig szó nélkül megveretésemet. Csak Simon, a szeparcú szibériai hadifogoly maradt mellettem. A foglyokkal megbeszéltem, hogy a háború után magukkal visznek Oroszországba. Ott szándékoztam megtalálni azt a patkóval született, csodálatos lovat, amely a fellegekben is úgy vágtat, mint a földön. Álmomban megfogtam ezt a lovat és fölültem rá. Ilyen álmokat nem lehet soha elfelejteni. Fölfogásom szerint álmodni még az állatok is tudnak. A mese meg olyan embernek való, aki hinni tud. Ezért aztán nekem sikerült, ami keveseknek a puszták szülöttei közül: a lélek épségben maradt bennem, s nem lett belőlem alázatos ember soha. Pedig az első sebet tizennégy éves koromban lőtték rajtam, a legutolsót 1944-ben szereztem. Pálya nélküli pályámon igen sok bántalmazást és erőszakot kellett elszenvednem.

Lázadástól a munkásmozgalomig

— Ezt a folyamatot akartam én társaimmal meggyorsítani — ezért lettem szervezett munkás és kommunista, így aztán több mint húsz esetben fogott el a rendőrség. Vizsgálóbírók előtt állhattam, állam és társadalmi rend erőszakos felforgatásával vádolva. Olyan világot ismertem meg kihallgatásom éjszakáin, amit mindenképpen el kell pusztítani. Többek között ezért történt aztán, hogy minden játékos kedvem ellenére a szocialista fölfogás minden írásomból határozottan kiviláglik.

— Ebben aztán sokszor segítségemre volt az úgynevezett „népmesei realizmus." Ezért aztán alig lehetne engem például azzal vádolni, hogy a sematikus időkben engedményt tettem volna az akkor divatos, és mindenféle szocialista gondolatot túllicitáló hamishangú irodalomnak.

— Amikor némely emberek valótlan történetekkel cáfolták a cáfolatlant, akkor én nem *valótlant* írtam, hanem mesét. A tükrösszívű huszár ballag az országúton — bekebelez egy fél dinnyét, majd az útszéli kőszent fejére csapja a dinnyehéjat (ne süssön szemébe a nap) és a szeme se rebben, amikor a kőszent öltögetni kezdi a nyelvét a homlokán csordogáló dinnyeléért. Az én Tükrösszívű huszárom ballagott az országúton és nem tett semmit, csak éppen meghalt azért, ami érzett és gondolt.

— Mindez beleillett az én szocialista felfogásomba, mert inkább emberformáló mesét írok, mint valótlan és hamis történeteket.

— A meséim, persze, hogy csak a képzeletemben estek meg (ez is csak azzal a megszorítással igaz, hogy a képzeletemben pontosan így estek meg, ahogyan elmondom őket), de miért hiszi, hogy Kristóf vándorlásai kitalált történetek? Velem történtek azok a csuda dolgok pedig.

— Elhatároztam hogy elmegyek hetedhét országra vándorolni, és addig nem állok meg, amíg valahol tisztességes emberek közé nem kerülök.

— Az embert kerestem, aki különb, mint én vagyok, akinek elbeszélhetem, hogy milyen világból jöttem, és milyen irtózatosan igazam van. Vándorlásaimban számtalan szegény ember házába betértem. Sok emberharcot, lelket, sorsot láttam egy-egy résen keresztül, ami elrémített, s tudtam, hogy mindenről sötétséggel telt regényt lehetne írni. Elmondhatom, hogy láttam a szegény emberek megalázottságát. Beszéltem bolgárokkal, macedónokkal, szerbekkel, törökökkel, románokkal s olyan nyelvű ember házában is jártam, akinek mifeléseségét nem tudtam megfejteni. Nem voltam akkor eléggé művelt ahhoz, hogy tudatos szemmel nézzem az emberek életét, és igazában csak annyit láttam belőle, amennyit a szálló madár láthat a tájból, amerre elrepül. Azt azonban nem állíthatom, hogy barátságtalan emberekkel találkoztam volna hosszú utamon. Ezért sem lehettem én soha soviniszta. Az utcákon mindenütt szinte hajszálig olyan rongyos munkanélküliek ődöngtek, mint itthon. Tapasztalhattam, hogy mindenütt a kerek világban a szegény ember a legszegényebb. 1600 kilométert gyalogoltam a kisázsiai térség felkörén.

Istenek városa

— Időm javát jegyezgetéssel töltöttem, és jegyzetes füzeteim kötegeiben megállapítások állottak az igazságról és a világ rendjéről. Külön mennyiséget képeztek a fabulák és példázatok, amelyek írásos bizonyítékai voltak lázongó hajlandóságomnak, de akadtak közöttük bőven olyan szellemességek is, amiket az utcákon vagy a piaci emberek szájából hallottam közmondásként. Hazafelé jövet aztán elveszett utazásom történetének többszáz oldalnyi leírása, és mindazok a rövid jegyzetek semmivé lettek, amelyekből hozzáértő ember kezében kitelhetett volna két kötet könyv.

— Száraz fügét rágcsálva, mentem Konstantinápoly felé, azon az úton, ahol Krisztus születése előtt Xerxes hadai véreztek és Dárius király seregei aranyat és embert raboltak. Konstantinápolyi pártfogómnak pedig azt mondtam jövetelem céljáról, hogy széjjeltekintve, ebben az országban, utazásaimról olvasható könyvet írok.

— Mivel szavatartó ember hírében állok — ígéretemet harminc év múltán be is váltottam. Ez a *Kristóf rózsafáinak* története.

— Most? Most nem régi adósságot törlesztek — befejezés előtt álló regényem a 2300-ik évben játszódik. A címe: *Istenek városa.* Természetesen szocialista írás, és magában foglalja azokat a humanista elveket, amelyeket én a filozófia tudományából és a szocialista tanokból megtanulhattam. Ezt azonban regény formájában érvényesítem. Nagy akaraterővel és szívesen dolgozom: mióta lélegzem, mindig olyan világról álmodtam, ahol vitán kívül ember lehetek és békében dolgozhatok...

Erki Edit

VITÁNYI IVÁN:

Mindennapi dialógusok

Történész kongresszus volt Magyarországon, s az egyik este hosszas beszélgetésbe merült egy angol és egy magyar történész. Az angol meg akarta érteni Magyarországot, de nehezen ment neki. Az emberek is mások voltak valahogy, mint amit ő megszokott. Nem értette, hogy itt mindenkit minden érdekel és mindenről szenvedélyesen vitatkozik.

— Azt kellene megértenie — mondta a magyar —, hogy nálunk sokan, kacskaringósabb úton jutottak el a tudományos intézetig, vagy egyetemi megbízatásig, mint a nyugati kollégák.

— Nem értem. Merre kanyarogtak?

A magyar segélykérően nézett végig az éttermen, aztán megakadt a szeme az egyik asztal mellett X.-en, az ismert matematikuson. Dióhéjban elmondta életének történetét. Hegedűművésznek indult, Zathureczky növendéke volt a Zeneakadémián. A zsidótörvények miatt abba kellett hagynia, s mert a filozófia iránt is érdeklődött, elkerült a teológiára, ott elnézték a származását. A felszabadulás után pszichológus lett, tanársegédségig vitte, de a személyi kultusz idején tanárával együtt kidobták. Sehol nem tudott elhelyezkedni, gyári munkásként dolgozott. Bejutott elektroműszerésznek, megszerette a szakmát, szakmunkás oklevelet szerzett, majd elvégezte az egyetemen a matematika szakot, végül egyéves ösztöndíjjal a Szovjetunióba küldték. Most itt van. Publikál, ír, dolgozik.

S aztán még egyszer körülnézett és talált még három ismerőst. Most már könnyű dolga volt: egyszerűen elmondta az illető életének rövid történetét. Szerepelt abban antifasiszta harc, magas párt- és állami funkció, börtön különböző időkben, többféle szakma, többszöri kirúgatás, nehézségek a származás körül, hol ilyen, hol olyan előjellel. Most a legtöbbjük kellemesen kigömbölyödött, kopaszodni kezdett és általában konszolidált képet mutatott.

Az angol mégis elgondolkozott.

— De vajon alkothat-e valaki így? Vissza tudja hozni a szakmai szempontból elvesztegetett éveket?

— Saint-Simon szerint az embernek, ha akármilyen szakmában remekművet akar alkotni, 40 éves koráig elsősorban élnie kell, minél változatosabban. Ez az igazi felkészülés. Mi ennek a követelménynek eddig alaposan eleget tettünk.

— Igen, de mi van akkor, ha nem remekművekre van szükség, hanem szolíd, megbízható eredményekre? Ak-

Elmosolyodott, emlékezett. Egyszer régen, huszonegy évvel ezelőtt, egészen más körülmények között, a börtönben beszélgettünk erről. Tipikus helyzet: két kommunista félholtra verve azon elmélkedik, hogyan kell élni a hatalommal.

— Valószínűleg nem olyan ember kell hozzá, mint én vagyok — mondtam. — Az ilyesmi inkább kötőanyag, nem maga a tégla. Olyan kell, mint te, kemény.

— Nem tudom — felelte —, még nem gondolkoztam rajta. Nem tudom egészen elképzelni. Eddig csak fűrész meg kalapács volt a kezemben (asztalos volt), meg legfeljebb röpcédula, de hatalom sohasem.

Abban maradtunk, hogy majd egyszer, utólag, a kellő tapasztalatok birtokában „visszatérünk" erre a kérdésre. Most elérkezett a pillanat. Úgy történt, ahogy várni lehetett: ő tégla volt mindig. Nem olyan rugalmas, mint a modernebb építőanyagok, de mindig szilárd. Most, hogy nyugalomba ment, kiszámíthatjuk, életének egyharmadában állott az új államhatalom különböző posztjain.

Kertjében, a ház mögött kis sufni áll. Benne gondosan berendezett műhely, maga ácsolta faesztergával, meg persze a fűrésszel és kalapáccsal. Amikor úgy érezte, hogy nem bírja a hivatalok nehéz levegőjét, idemenekült. Szabadsága alatt szinte belevetette magát, s egész nap dolgozott, mindig talált valami javítanivalót. Családja eleget szidta, miért nem veszi inkább igénybe a külföldi üdülőhelyeket.

— Hogy is volt hát az veled meg a hatalommal? — makacskodtam.

— Te! Ezt én akkor is, már ne haragudj meg, olyan tipikusan csinált, értlemiségi, vagy inkább értelmiségieskedő kérdésnek tartottam. Az ember nem gondolkozik arról, hogy pszichológiailag miként viszonylik a hatalomhoz, legalábbis akkor nem, ha a feladat az, hogy éljünk vele. De azért megfelelek neked, legjobb hitem szerint. Mit éreztem? Semmi különöset. Ugyanolyan ember voltam régen, mint amilyen most vagyok. De ha jobban érdekel, elmondok még egy esetet.

— Mikor állásomnál fogva különböző fogadásokra kellett eljárnom, meggyűlt a bajom az elvtársakkal. Behívtak és azt mondták, hogy csináltassak modern szabású ruhát és vegyek fel nyakkendőt. Megtettem, mit tehettem volna mást? Azt mondták, hogy megfelelő finom fehér ing is kell hozzá. lenjében nem is találtam jobb ellenérvet, mint korát. Mivelhogy alig múlt húszéves.

— Úgy látszik, valóban ilyenek vagytok mind. Önzők, követelőzők, nem veszitek tudomásul, hogy miből lett mindez.

Hamarjában elmeséltem egy élményemet. Látogatóba érkeztem abba a faluba, ahol gyerekeskedtem, s itt — a helybeli orvoséknál — belekerültem egy „házibuliba". Egy atyai jó barátom fia ült mellém, s hosszan panaszkodott a szüleire. Nem biztosítanak a számára emberhez méltó életet. Még egy motorbiciklit sem vesznek neki.

— Érted?! Mo-tor-bi-ci-klit! Mondta ez a gyerek, akinek az apja nem is olyan régen, diplomás ember létére, tökéletesen meg volt elégedve egy ócska kerékpárral.

Elhallgattam. Zavarban voltam.

Józan kék szemével visszanézett és nyugodtan válaszolt.

— Ez a tipikus felnőttokoskodás, és igaz is. De csak az egyik fele az igazságnak. A másik felét mindig elfelejtitek hozzátenni és főleg hozzáérezni. Miért lesz annyi minden másképpen mára, mint a ti gyermekkorotokban? Azért, mert amikor ti voltatok húszévesek, nem voltatok hajlandók mindenféle relatív értékek alapján ítélkezni, hanem csak az igazi értékeket akartátok elfogadni. Miért várjátok tőlünk másképpen? Azt mondod, ez a könyv tíz évvel ezelőtt történelmi feladatot töltött be. Miért kívánod akkor, hogy én ezen a történelmi értéken túl is szeressem? Lehet, hogy neked akkor a szívedhez nőtt, vagy reményeket fűztél hozzá. De én akkor kisgyerek voltam. Az újabb generációk nem cipelhetnek magukkal mindent tovább, amit az előzők felvettek. Én, mai húszéves, nem ítélhetek örökké a tíz évvel ezelőtti harmincévesek, vagy pláne, az ötvenévesek akkori harcai alapján, mert belebolondulok. Egyszer egyezzünk meg abban, hogy mindaz, amit ti megalkottatok, számunkra már adottság, struktúra, a szó szűkebb és tágabb értelmében: alkotmány; és mi nem ellene támadunk, ha mi is az alkotómunka tárgyának fogjuk fel.

Erre nem mondhattam mást, igazat kellett adnom. De nem azért, mert hajlandó lennék bármilyen korosztály bármilyen előjogát elismerni az igazi értékekre. Nem arról van szó, hogy itt jön egy új nemzedék, amely magasabbra akarja tenni a mércét, hanem: mindnyájan ezt akarjuk. Nemcsak az új generációk nem cipelhetik magukkal azt, amit elődeik feleslegesen, vagy helytelenül ragadtak fel, mi se cipelhetjük tovább. Nemcsak ők fordulnak a jövő felé, hanem mi is, és a nálunk idősebbek. S erre nem az késztet, hogy az utánunk következők a sarkunkban lohol-nak, hanem múltunk történelmi igazsága.

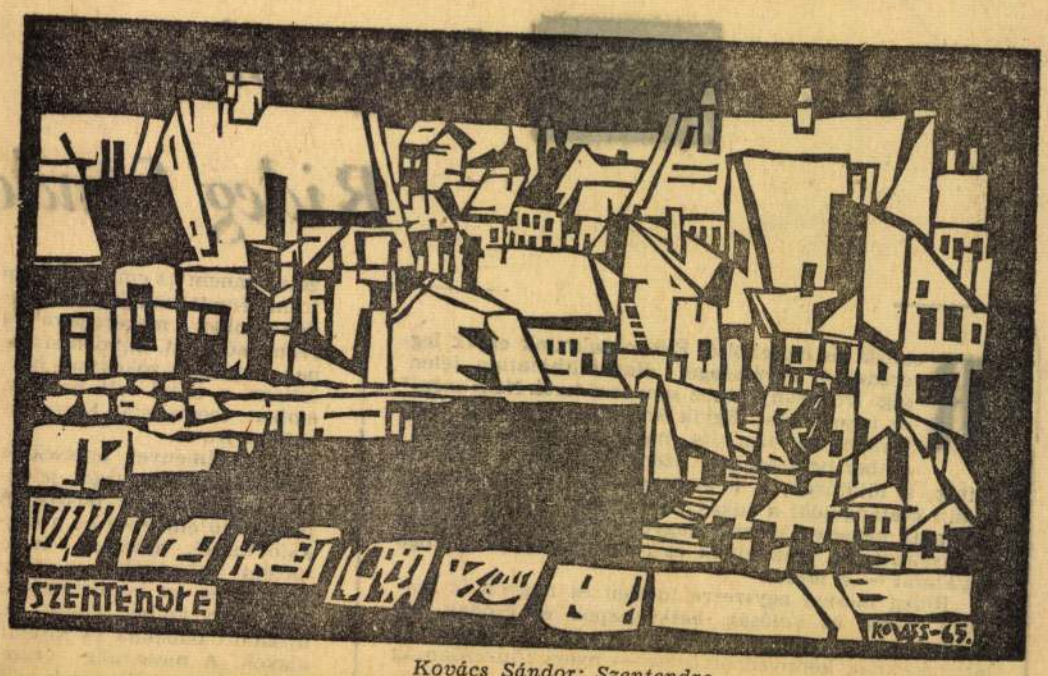

Kovács Sándor: Szentendre

PINTÉR TAMÁS:

A NAGY HAL

Keserves időt fogtam ki, fújt a szél, félóránként eleredt az eső. Visegrád kihalt volt, az idegenforgalmi kirendeltség irodája előtt ázott túristák várakoztak. Egy magánházban vettem ki szobát és délben a révvel átmentem Nagymarosra. De az öreg festőt nem találtam otthon.

— Legjobb, ha késő este keresi — mondta a háziasszonya. — A művész úr reggeltől estig a romokat és az ásatásokat járja. Ezzel szórakozik szegény.

A vasúti töltésen tehervonat ment el. Ott ültünk a töltésre néző kis szobában, a falakon cseréptálak és régi, rikító aquarellek lógtak. Vázlatokat, papírokat, vásznakat nem láttam sehol. Túlságosan nagy rend volt a szobában.

— Rossz bőrben van szegény — mondta az asszony. — A felesége otthagyta, elköltözött egy másik festőhöz. A lánya sem törődik vele. Lenézi. Nyaranként Pestről mindig ide menekül. Miért nem becsülnek meg egy ilyen embert?

A levélre gondoltam. Három hete kaptam tőle. Kusza levél volt, azt írta benne, hogy nem érdemes dolgozni, azt írta, úgy érzi, ahová beteszi a lábát, ott félreverik a harangokat. Még csak vacak dekorációs munkához sem jut, pedig azt már igazán nem mondhatják, hogy ahhoz nem ért.

— Este keresse — mondta az asszony. — Tíz órakor szokott lefeküdni.

Nem volt más dolgom, találomra elindultam az egyik meredek utcán. Egy ideig csavarogtam az esőben, megnéztem a XV. századbeli templomot és felgyalogoltam a régi kálvária kápolnához is, de zárva volt. Egészen alacsonyan mentek a felhők, az erdővel borított hegyek között vékony pára állt. Alig találkoztam valakivel. A keskeny, köves utcákon folyt lefelé a víz, bokáig sárosan, átázva értem le a révhez. A délután teljesen üresnek és haszontalannak ígérkezett. Úgy gondoltam, visszamegyek a révvel, veszek egy üveg italt, lefekszem és olvasok. Mást úgy sem lehet estig csinálni.

A motoros hajó akkor jött át, drótkötélen vontatva maga után a széles, nagy kompot. A kompon gépkocsik voltak, néhány férfi a karfára támaszkodva nézte a zavaros vizet. Amikor a keskeny hajóhídra léptem, megláttam a festőt. Az egyik kikötőducon ült és cigarettázott. Odamentem hozzá.

— Hát maga? — kérdezte.

— Megkaptam a levelét. Gondoltam, meglátogatom.

Láttam rajta, hogy töpreng, talán azóta megbánta már, hogy írt. Csak futó ismeretségben voltunk, véletlenül akadtunk össze egyszer egy pesti társaságba hallottam először a nevét. Azt me ven tájékán, két-három évig nagyr Üzemi dekorációsként dolgozott ad munkástémájú vásznával egyik másikra karriert csinált. Befutott Ezt mesélték.

— Nem szívesen ülök a szob mondta, amint kilépett a csónakb van hozzá kedve, átmegyünk Vise

A kis hajó nyugtalanul himbál zen. Míg az indulásra vártunk, a segrádról beszélt. Gyors, megf mondatokban beszélt arról, hogy Mátyás alatt élte második virág hiszem, nem akarta, hogy a szem gai kerüljenek szóba.

— A művészetek pártfogója soka kedvelt városára — mondta. — palotát hazai és külföldi mestere építtette. Igen, azok mesterek vo vészek!... Követfogadások és ünn jén drága ruhákba öltözött udvar ségek népesítették be a virágokka tott loggiákat és a hűvös folyosók vetekbe bizonyára beleszorult a kor Mátyás parancsára színes b hullott alá a kút hatalmas táli be...

Mintha betanult szöveg lett voln baedeckerből való.

A visegrádi parthoz közeledtünk, a festő az ablakra könyökölve nézte a fellegvárat.

— A múltban kellett volna élni — mondta. — Akkor mindenfajta művészt megbecsültek.

A hajó kikötött, a nedves deszkákon kimentünk a partra. Az öreg házak teteje fénylett az esőtől, két csehszlovák rendszámú kocsi húzott el mellettünk a Rév utcában. A festő rosszkedvűen nézett maga elé.

— Min dolgozik? — kérdeztem.

— Min?

Szárazon felnevetett. Nem felelt.

Egyszer küldött nekem néhány grafikát, hogy próbáljam elhelyezni azokat valamelyik lapnál. Tussal rajzolt csendéletek és portrék voltak, kínosan kidolgozott, aprólékos munkák, amelyekkel nem tudtam, mit kezdeni. Szerettem volna, ha nem jut eszébe.

— És a történelmi tabló? — kérdeztem.

— Valami nagy tabló-tervről beszélt nekem.

— Nem kell az senkinek. Hiába is csinálnám. Ez a kor a szélhámosoknak kedvez és a nem politizálóknak. Nézzen csak végig egy mai tárlatot.

Befordultunk a Fő utcába. Észrevétlenül alkonyodott, egyre hidegebb és nyirkosabb lett a levegő. Az újságíróüdülő előtt az utcán két orkánkabátos lány állt, figyeltek az épület felé, ahonnan halk tánczene szólt. A „Do-Wacka-Do" dallamait ismertem fel. Lassan sétáltunk a királyi palota romjaiig.

— Menjünk fel — mondta a festő.

A romok között senki sem járt, a díszudvar kövei hangosan kopogtak alattunk. A festő a vörösmárvány szökőkút oldallapjára vésett díszes címert simogatta. Ujjaival tapogatta végig a címer oroszlánját és a finom cirádákat.

— Azt mondják, egyszer az életben mindenki megfogja a maga nagy halát. De ez nem igaz. A nagy halat nem mindenki foghatja meg.

Nézett rám.

— Mire gondol? — kérdeztem.

— Én azt hittem, hogy megfestem a nagy képemet — mondta. — Azt a bizonyos igazit. Én elmondhatom magamról, hogy kiemelkedtem a bolyból... De visszanyomtak!

Ferdén mosolygott.

A legszebb üzlet Kaposváron

Megnyílt a Vaszary János bemutató terem

A Vaszary János terem és a Balaton festői című kollektiv kiállítás ünnepélyes megnyitásán Németh Ferenc, a megyei pártbizottság első titkára mondott beszédet.

Németh Ferenc elvtárs beszéde

— *Tisztelt ünneplő közönség!*

Kedves elvtársak, barátaim!

Egyre szépülő és korszerűsödő városunk kulturális életének újabb jelentős eseményére: a Képcsarnok Vállalat Vaszary János bemutató termének megnyitójára gyültünk ma össze.

Az új létesítmények avatása szinte mindennapossá vált hazánkban, népünk mégsem tekinti szürkének, megkopottnak és fölöslegesnek ezeket a hivatalos aktusokat, mert minden létesítményben a maga vágyainak, álmainak megtestesülését látja.

Mai ünnepségünk többszörös öröm, mert olyan létesítmény megnyitását köszöntjük, amely az általános fejlődéshez képest elmaradott látás- és lakáskultúra fejlesztéséhez nyújt majd sokoldalú segítséget. Elismerés illeti a Képcsarnok Vállalatot, mert nem sajnálta a fáradságot és az anyagi áldozatot sem; mindent megtett azért, hogy Kaposvárnak korszerű bemutató terme legyen.

A Képcsarnok Vállalat e nagyszerű tette egybe esik pártunk művelődéspolitikai célkitűzéseivel. Híven szolgálja a Somogy megyei Pártbizottság által meghirdetett Tegyünk többet Somogyért!-mozgalom mind teljesebb megvalósulását, azt a nemes gondolatot, hogy városunk a képzőművészeti hagyományok méltó folytatója legyen.

— *Kedves elvtársak!*

A kommunisták mindig az ember, az emberiség teljes fölemeléséért küzdöttek. Ebből következik, hogy *a kommunisták mindig élharcosai voltak az igazi kultúra, a valóban értékes művészet terjesztésének is.* Legelőször a dicsőséges Magyar Tanácsköztársaság adta ennek tanújelét, amely a magyar nép történetében először tette lehetővé, hogy a kultúra értékei közkinccsé váljanak.

Pártunk 1945 után a szocialista kulturális forradalom meghirdetésével megnyitotta a zsilipeket népünk minden oldalú művelődése előtt. Ez a folyamat a művészeti kultúra minden eddiginél szélesebb alapjait vetette meg. Művelődéspolitikánk hatására nagymértékben nőtt a dolgozó tömegek általános műveltsége, szakismerete és művelődési igénye. De meg kell állapítanunk, hogy egyes társadalmi rétegek művészi ízlése még hagy kívánni valót. Az eddigieknél sokkal nagyobb erőfeszítéseket kell tennünk tehát a szocialista művészeti tömegízlés fejlesztésére.

A múltban nemegyszer giccsel és üres látványossággokkal traktálta népünket az uralkodó osztály, a munkásság és a parasztság gyakorlatilag el volt zárva a művészetek igazi forrásaitól.

Lenin ma is érvényben levő bölcs intelme így hangzott: *»A mi munkásaink és parasztjaink többet érdemelnek, mint látványosságokat. Jogot szereztek az igazi nagy művészetre.«*

A mi küldetésünk az, hogy megteremtsük a művészetek értéséhez, élvezéséhez és birtoklásához való jog gyakorlatának lehetőségét. Ezt szolgálja pártunk egész politikája, ezen belül művelődési politikája, ezt szolgálják az ilyen és ehhez hasonló létesítmenyek is. *A művészeti ízlésnevelésben jelentős szerep vár a most megnyíló Vaszary János teremre.* Feladata semmiképpen sem egyoldalú kereskedelmi tevékenység. E létesítmény működésének kapcsolódnia kell a rádióban, a televízióban, az országos és a megyei sajtóban, a könyvtárakban, a különböző képző-, fotó-, ipar- és népművészeti kiállítások, esztétikai előadások és viták keretében folyó ízlésneveléshez.

A Vaszary terem váljon a mai képzőművészet és iparművészet magas szintű alkotásainak propagáló és árusító helyévé, a megye itt élő és elszármazott művészeinek kiállító otthonává, vitafórumává és találkozó helyévé, a tömegek szocialista jellegű esztétikai nevelésének egyik fontos forrásává. Rendszeresen rendezzenek benne kamarakiállításokat, a mostanihoz hasonlóan.

A képzőművészet ápolása Vaszary János, Rippl-Rónai József, Balázs János, Zichy Mihály, Rudnai Gyula, Bernáth Aurél városában, megyéjében szinte természetes követelmény. A felszabadulás előtti Kaposvár nem vonzotta falai közé a művészeket. Rippl-Rónain kívül egyetlen neves művész sem telepedett le itt hosszabb időre. Most azonban — törekvéseinknek megfelelően — a fiatal és tehetséges képzőművészek egész sora él és alkot városunkban. Mi ösztönözni akarjuk őket, megbecsülni és támogatni, hogy minél több és népünk alkotásvágyát kifejező művet hozzanak létre megyénkben.

E műgonddal berendezett, ízléses bemutató terem figyelmeztető jelzés is valamenynyiünk számára. A megyei pártbizottság hosszú évek óta nagy erőfeszítéseket tesz a megye kulturális életének minden oldalú fejlesztéséért, ezen belül a képzőművészet kibontakozásáért. Mégis azt kell mondanunk, hogy sok helyen közömbösséggel és nemtörődömséggel találkozunk, valahányszor a képzőművészet problémái kerülnek napirendre. Számtalan fórumon elhangzott már, több megállapodás is született például arra, hogy évenként legalább egy-két műterem-lakással segítsünk ifjú, tehetséges művészeink helyzetén, készítsük elő újabb és újabb képzőművészek somogyi letelepedését. Sajnos törekvéseink nem jártak mindenkor a kívánt sikerrel. Joggal elvárjuk, hogy most már tettek kövessék a többszöri megállapodást. Szeretnénk remélni, hogy 1968-ban megépül az első műterem-lakás Kaposváron. A Vaszary bemutató terem szép színfoltja lesz városunknak. De önmagában nem oldja meg több évtizedes gondjainkat.

Reméljük azt is, hogy a Rippl-Rónai Múzeum raktárában nem porosodnak tovább a nagy művész remekbe sikerült alkotásai, hanem a korábbi tervek szerint a közeljövőben önálló Rippl-Rónai-képtár nyílik Kaposváron, amelynek feltételeit megteremteni most már mulaszthatatlan kötelesség. Most már nemcsak beszélni kell a haladó képzőművészeti hagyományok ápolásáról. Cselekedni kell.

Sajnos a megye és a város felszabadulás előtti vezetői nem igyekeztek művészi szobrokkal, más képzőművészeti alkotásokkal gazdagítani városunkat. A fejlődés ellenére ma sem dicsekedhetünk. Sok évtizedes mulasztást akarunk pótolni most, s a megyei pártbizottság, a tanácsi szervek mindent elkövetnek azért, hogy műalkotások sora, szinte szabadtéri tárlatok segítsék elő népünk ízléskultúrájának fejlesztését.

A sok javaslat elhangzása után *most már ideje, hogy képzőművészeti telepet hozzunk létre a Balaton partján.* Ösztönözzük állami szerveinket, hogy kezdeményezően lépjenek fel, és a Művészeti Alaptól segítséget kérve mielőbb adjanak otthont szépséges Balatonunk partján a somogyi, a hazai és a külföldi képzőművészeknek is. Az ő itt készült alkotásaikból évente rendezhetnénk szemet gyönyörködtető kiállításokat. S ezáltal is öregbíthetnénk megyénk hírét.

Biztosítani kell, hogy az idegenforgalom somogyi központjában, Siófokon, egy-két éven belül az itteníhez hasonló bemutató termet avathassunk a bel- és külföldi üdülők örömére. Hisszük, hogy a Művészeti Alap anyagi hozzájárulásával is méltányolja a megye és a Képcsarnok Vállalat nemes törekvését.

Segíteni fogjuk tehát a megye képzőművészeti életének fejlődését. *Cserébe azt kérjük művészeinktől, hogy érezzék otthonosnak a mi megyénket, legyenek méltó folytatói Rippl-Rónai és Vaszary örökségének.* A munkásmozgalmi és más történelmi hagyományok ápolása fontos kötelességünk. Ezért a múzeumaink állapotán is sürgősen javítani, változtatni kell, hogy külső és belső megjelenési formájukban egyaránt feleljenek meg funkciójuknak.

Nagy nemzetközi és nemzeti évfordulókra készülünk. Köztudomású, hogy Somogy és Kaposvár rendkívül gazdag munkásmozgalmi hagyományokban. *Jó volna, ha képzőművészeink már most készülnének a Tanácsköztársaság 50. és a felszabadulás 25. évfordulójára, és művészi alkotásaikkal március 21-én, majd 1970 tavaszán léphetnének a közönség elé*

A Vaszary terem dolgozóit pedig ez ünnepség alkalmából kérjük: Kövessenek el mindent, hogy a Rippl-Rónai által külföldön is ismertté vált városunkban az emberek szeressék korunk mai, haladó — mindenekelőtt szocialista-realista — művészetét.

Várjuk és reméljük, hogy vállalataink, ipari és mezőgazdasági üzemeink az eddiginél nagyobb figyelemmel fordulnak a képző- és iparművészeti alkotások felé, és vásárlásaikkal is gondoskodnak arról, hogy munkahelyükön minél több és szebb műalkotás segítse elő dolgozóik látáskultúrájának fejlődését.

Ezekkel a gondolatokkal nyitom meg a Vaszary Jánosról, városunk szülöttéről elnevezett korszerű, szép bemutató termet és a Balaton festői című kiállítást. Kívánom, hogy mindkettő nagyon sok művészi élményt és örömet szerezzen a város és a megye dolgozóinak.

Ezután a megnyitó közönsége megtekintette az átalakított üzletet és a *Balaton festői* című kollektív kiállítást.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Somogy megyei Néplap
1968 JUN 15

Sport

SPORTMŰSOR

SZOMBAT

Teke

»Horváth József emlékverseny« a Kaposvári Spartacus rendezésében (24 meghívott versenyző részvételével). Kaposvár, Spartacus-pálya, 15 ó.

Kézilabda

Megyei bajnokság: Csurgói Spartacus—K. Vasas, Csurgó, 16.30 ó (Müller). K. Kinizsi—Csurgói MG Szakiskola, Kaposvár, Kinizsi-pálya, 17.15 ó (Fellegi). Balatonboglár—K. V. Lobogó (női), Balatonboglár, 16.30 ó (Tamási).

VASÁRNAP

Teke:

»Horváth József emlékverseny« a Kaposvári Spartacus rendezésében. Kaposvár, Spartacus-pálya, 8 ó.

Kézilabda

Megyei bajnokság: K. Vasas—Buzsák (női), Kaposvár, Vasas-pálya, 9 ó (Bencs). K. Kinizsi—Tab (női), Kaposvár, Kinizsi-pálya, 9 ó (Decsi I.). Háromfa—Felsőmocsolád (női), Háromfa, 8 ó (Decsi II.).

Röplabda

NB II: Kaposvári Dózsa—Pécsi Dózsa, Kaposvár, Dózsa-sporttelep, 10 ó. Női mérkőzés: Kaposvári Ruhagyár—Pécsi EAC, Kaposvár, Vasutas-pálya, 11 ó.

Labdarúgás

NB II: K. Táncsics SE—Pécsi VSK, Kaposvár, Kinizsi-pálya, 17 ó (Emsberger). Győri MÁV DAC—Kaposvári Kinizsi, Győr, nádorvárosi pálya, 17.30 ó (Paller). Dorogi Bányász—Siófok, Dorog, 17 ó (Vadas J.)

NB III: Kaposvári Dózsa—Mohácsi Tsz TE, Kaposvár, Dózsa-pálya, 10 ó (Csordás). Dombóvári Spartacus—Kaposvári Vasas, Dombóvár, 17.30 ó (Bali). Marcali VM—Szombathelyi Dózsa, Marcali, 17.30 ó (Józsa).

Megyei bajnokság. I. osztály: Barcs—Taszár, Barcs, 17 ó (Németh). Lengyeltóti—Marcali, Lengyeltóti, 17 ó (Ducsai). K. Építők—Nagyatádi Konzerv, Kaposvár, Építők-pálya, 10.30 ó (Perger). Ordacsehi—Tab, Ordacsehi, 16 ó (Polai). Kapoly—Homokszentgyörgy, Kapoly, 17 ó (Varga). Zamárdi—K. V. Lobogó, Zamárdi, 17 ó (Tóth Gy.). N. Somogyi B. SE—Kaposvári Vasutas, Nagyatád, 16 ó (Bálint). Csurgói Spartacus—Balatonboglár. Csurgó, 17 ó (Prefek).

Somogyi Nyári Kupa (valamennyi mérkőzés kezdete 17 ó. Elöl állók a pályaválasztó csapatok): Balatonszemes—Buzsák (Tokaji), Balatonfenyves—Somogyjád (Bella), Karád—Toponár (Róza), Nagyberény—Gölle (Tóth L.), Felsőbogát—Tapsony (Bognár), Kutas—Gyékényes (Mayer), Csokonyavisonta—Babócsa (Hornai), Berzence—Somogytarnóca (Darázsi).

MA

Csiky Gergely Színház:

Somogyzsitván: ISTEN VÉLED, ÉDES PIROSKÁM! Előadás 20 órakor.

MOZIK

Vörös Csillag:
A HAMIS IZABELLA. Magyar film. Korhatár nélkül. Előadások: 3, 5 és 7 órakor.

Szabad Ifjúság:
A LEGTITKOSABB ÜGYNÖK. Magyarul beszélő csehszlovák film. Korhatár nélkül.

Dózsa kertmozi, Kaposvár:
A KASZTÍLIAI SÓLYOM. Színes spanyol film. Korhatár nélkül.

Balatonboglár:
Az első előadáson: MELYIK ÚTON JÁRJAK? Színes amerikai filmvígjáték. Korhatár nélkül.
A második előadáson: IDEGEN A HÁZBAN. Angol film. 16 éven felülieknek.

Balatonfenyves fedett kert:
A 4-ES LABOR ÖRÜLTJE. Színes francia film. Korhatár nélkül.

Balatonlelle fedett kert:
ZŰRZAVAR A PARK HOTELBAN. Színes olasz—spanyol film. Korhatár nélkül.

Siófok terem:
KORUNK HŐSE (BELA). Színes szovjet film. Korhatár nélkül.

Zamárdi:
FÉRJHEZ ADOM A MAMÁT. Magyarul beszélő NDK-film. Korhatár nélkül.

Fonyód terem:
TÖKÉLETES ŰRIEMBER. Színes francia—olasz film. Korhatár nélkül.

Balatonszárszó:
ELTÁVOZOTT NAP. Magyar film. Korhatár nélkül.

Balatonszemes fedett kert:
EGY ERKÖLCSTELEN FÉRFI. Magyarul beszélő, olasz film. 16 éven felülieknek.

Siófok kert:
VÖRÖS RÓZSÁK ANGELIKÁNAK. Színes olasz—spanyol—francia film. Korhatár nélkül.

Fonyód kert:
TÖKÉLETES ŰRIEMBER. Színes francia—olasz film. Korhatár nélkül.

TELEVÍZIÓ

Budapest

9.00: Nótaszó. (Ism.) — 9.20: A kés. Magyarul beszélő jugoszláv film. (Ism.) (16 éven felülieknek!) — 10.40: Lírai riport Garai Gáborral. (Ism.) — 11.00: Tv-mintabolt. (Ism.) — 15.13: A Magyar Hirdető műsora. — 15.25: Falusi könyvszolgálat. — 15.35: Angyalok vagyunk? Szatirikus műsor Ilf—Petrov műveiből. — 16.50: »Irány a Vénusz«. — 17.20: A régi magyar muzsikáról. Dankó Pista regénye. II. — 17.45: Hírek. — 17.50: A népfrontkongresszus után. — 18.20: 1+2. Közreműködik az Expressegyüttes, Koós János és Ticho Marianne. — 18.40: A Tv jelenti. — 19.25: Cicavízió. — 19.35: Tv-híradó. — 20.00: FTC—Győri Vasas ETO labdarúgó-mérkőzés. Közvetítés a Népstadionból. — 21.50: Tv-híradó. 2. kiadás. — 22.10: Éjszakai előadás: Szeretni. Magyarul beszélő svéd film. (18 éven felülieknek!)

Zágráb

10.00: Kiválasztjuk a legszebb gyermekdalt. — 16.00: Autó-motor verseny az Adria Nagydíjért. — 18.17: Tv-sport. — 18.20: A varázspapucs. Gyermekműsor. — 19.20: Szóban és képben. — 20.30: A barátság, a legrégibb mesterség. — 21.20: Kosárlabda-fesztivál. Real Madrid—Crvena Zvezda. — 22.00: Hárfa. — 22.20: Ben Casey. — 23.30: Autó-motor verseny.

HÍR

JÚNIUS **15** SZOMBAT Vid

A Nap kél 3.46, nyugszik 19.43 órakor. A Hold kél 23.25, nyugszik 8.45 órakor.

A lottó nyerőszámai

A Sportfogadási és Lottó Igazgatóság tájékoztatása szerint Mezőhegyesen a Móricz Zsigmond Művelődési Otthonban megtartott 24. heti lottósorsoláson a következő számokat húzták ki:

4, 26, 38, 44, 86.

— **Jevgenyij Jevtusenko** A gyilkolás szabadsága című nyolcvanhat soros versével reagált Robert Kennedy meggyilkolására. A verset azon a nemzetközi esten mondta el, amelyet Puskin születésének 169. évfordulóján rendeztek. Amerikához szólva így szavalt Jevtusenko:

»Önmagadra lősz, Amerika
Önmagadnak lész áldozata
Világ becsületének mondtad magad
S becstelenségbe fojtod sorsodat«.

— **Borverseny Kötcsén.** Csaknem száz borfajtát neveztek be a ma Kötcsén megtartandó megyei borversenyre. A pincegazdaságogon, tsz-eken és állami gazdaságokon kívül egyéni termelők is jelentkeztek boraikkal. Az itteni legjobb helyezettek vesznek majd részt a júliusban Kecskeméten megtartandó országos borversenyen.

— NINCS ÚJSÁG. Pénteken reggel Olaszországban megkezdődött a nyomdászok és távgépírók 48 órás sztrájkja. Hétfő reggelig nem jelennek meg az újságok. A sztrájk a béremelésre, és a jobb munkakörülmények biztosítására irányuló követeléseket támasztja alá.

— **Havonta 200 000 forint autóalkatrészből.** Márciusban nyitotta meg a gépkocsi-alkatrészt árusító üzletét a fogyasztási szövetkezet Siófokon. Hatfajta kocsihoz mintegy másfél milliós alkatrészt tartanak raktáron. A megnyitás óta havonta 200 000 forint értékű alkatrészt adnak el.

— **Az első gabonatűz.** Tegnap lábon álló, kigyulladt gabona oltásához hívták ki a kaposvári tűzoltókat. Az Öreglaki Állami Gazdaság magyaróvölgyi (Somogyjád mellett) 14 holdas ősziárpatábláján keletkezett tűz mozdonyszikrától. A kár megállapítása folyamatban van.

Milyen lesz az időjárás

Várható időjárás ma estig: Kevesebb felhő, valószínűleg már eső nélkül. Időnként élénk északkeleti, keleti, majd országszerte délkeletire, délire forduló és néhány helyen megerősödő szél. A hőmérséklet alakulásában nem lesz lényeges változás. A várható legmagasabb nappali hőmérséklet ma 25—30 fok között lesz.

— **A fokvárosi Groote Schuur kórház** péntek délben kiadott közleménye szerint a májgyulladásban megbetegedett, január 2-a óta új szívvel élő dr. Blaiberg szervezete kedvezően reagál a gyógyszeres kezelésre. A fokvárosi fogorvos betegágya mellett továbbra is állandó ügyeletet tartanak a szívátültetésben részt vett orvoscsoport tagjai.

— **Csúcsforgalom különautóbuszokból.** Ezekben a napokban szinte egymás után indulnak az általános és középiskolák tanulói különautóbuszokkal országjárásra. Csütörtökön 10, pénteken 7 autóbuszt indított a 13. sz. AKÖV. Az andocsi általános iskolások Miskolc, Debrecen, Szeged környékére utaztak. A legtöbb ilyen külön járat 800—900, sőt 1000 kilométert is megtesz.

— ÉLESLÖVÉSZET. A Kaposvár városi Tanács V. B. igazgatási osztálya értesíti a lakosságot, hogy a magyar néphadsereg alakulatai 1968. június 16-tól június 1-ig a sántosi lőtéren éleslövészetet hajtanak végre. Kérik a lakosságot és az erdészet dolgozóit, hogy a fenti időben a sántosi lőtéren és a lőtér biztonsági területén ne tartózkodjanak, mert az ott-tartózkodás életveszélyes.

Asztalos szakmunkást, műszerészt, átképzőst, szabó szakmunkást
felvesz a Kaposvári Ruhagyár
Jelentkezés a munkügyi osztályon.
(9636)

A Csurgói Járási Napsugár Vegyesipari Kisipari Termelőszövetkezet
fölvesz
vasbetonszerelőket, fémesztergályosokat, marós szakmunkásokat.

D—4—K traktor
tipizálás miatt
ELADÓ
UE—28-as traktort beszámítunk, ár megegyezés szerint.
ÚJ HAJNAL TSZ, Nágocs. (3644)

A VBKM 11. SZÁMÚ VILLAMOSSÁGI GYÁRA
férfi és női munkaerőket azonnal felvesz
betanított munkára. Három műszak esetén a kereseti lehetőség 1500—1700 Ft.
Jelentkezés a gyár munkaügyi osztályán, Kaposvár, Mező I. út.
(7176)

Fürdőruha-bemutató és üdítőital-parádé
a kaposvári strandon június 16-án (vasárnap) du. 3 órakor
— rossz idő esetén június 23-án
Hűsítő-tombola!
SOMOGY MEGYEI VENDÉGLÁTÓ VÁLLALAT
SOMOGY MEGYEI IPARCIKK-KISKERESKEDELMI VÁLLALAT
(7207)

Társasházrész hitelátvállalással eladó. Kaposvár, Kőszeg u. 4. Kapitány. (9640)

Sötét színű ágyak betéttel, éjjeliszekrények, toalett-tükör, és komplett fürdőszobai henger eladó. Kaposvár, Kisfaludy u. 9/a.

Konyhaszekrény, kétajtos szekrény, gyermekágy, gyalupad eladók. Kaposvár, Tóth Lajos u. 7. (teraszon jobbra.) (9656)

Háromszobás, kertes családi ház azonnali teljes beköltözhetőséggel eladó: Kaposvár, Nallai u. 42. (2353)

Kétszobás, hálófülkés, összkomfortos társasházrész, OTP-hitelátvállalással eladó, Kaposvár, Szombathelyi u. 1. fsz. 1/a.

Családi ház kerttel, gyümölcsössel, azonnali beköltözhetőséggel eladó. Kaposvár, Kinizsi Pál u. 11. sz. Érdeklődni ugyanott egész nap. (2343)

Fonyód-Bélatelepen a Sirály Szállónál, télen is lakható nyaraló eladó. Két szoba, konyha, zárt veranda 140 n-öl gyümölcsösben, enyhe domboldalon, balatoni panorámával. Érdeklődés: Czavalinga Jánosné, Fonyód-Bélatelep, Várhegy u. 25. (5642)

Eladó Marcali, Lőbi u. 5. sz. alatti két szobából, konyhából és melléképületből álló családi ház, 300 n-öl telken. (5643)

Akácoszlop eladó, zongora havi 50 Ft-ért kiadó. Kaposvár, Pázmány Péter u. 116.

Koloniál bútor, rekamié, nagy és kis könyvállvány, asztal, fotelok eladók. Megtekinthetők du. 5—7-ig: Kaposvár, Beloiannisz u. 57. alatt. (2354)

Kaposvár, Katona József u. 29. sz. ház kerttel, felerészben eladó. (2345)

Kisipari stílbútorok, diófa háló, festmények, étkészlet eladó. Cím a kiadóban. (2341)

Kaposváron vennék, jó karban levő háromszoba, melléképület, nagy, kertes, állattartásra alkalmas családi házat. Iván Ferenc, Kaposvár, Füredi út 124. (külterlek). (2342)

Vennék kis körfűrészt. Tűzifa és oszlopok eladók. Cím a kiadóban. (2346)

Alsóbélatelepen eladó két, utcára néző 200 n-öles, közműves telken épült kisebb, kétszobás nyaraló. A kulcs Szabó Kálmánnál, Alsóbélatelep. (5647)

Bárdudvarnok, Olajhegyen a Farkas Pálféle ház elhalálozás miatt sürgősen eladó. Érdeklődni jún. 16-án, vasárnap délelőtt a helyszínen. (2338)

AUTÓ—MOTOR

Eladó jó állapotban levő szinkronváltós, vizsgázott Trabant. Andocs, Rákóczi u. 53. (5649)

Építtetők, figyelem!

Kiskorpádi TÜZEP-telepünkön ajtóból, cserépkályhából, nádpallóból, nádszövetből, betonoszlopból, cementből, mozaiklapból és az összes szénféléből az igényeket ki tudjuk elégíteni.

Fogyasztási Szövetkezet, Kaposfő. (9649)

ÁLLÁS

Mg. gépésztechnikus elhelyezkedne tsz-be. Címeket »Lakás« jeligére a szombathelyi hirdetőbe. (175712)

VEGYES

Társasház épül. A Május 1. utca 86. szám alatt épül a legmodernebb társasház, ez évi kezdéssel. Társjelentkezőket keresünk. Érdeklődni a helyszínen, Antaléknál. (2329)

Molnár Imre kőfaragó sírkőkészítő műhelyt nyitott Attala községben, Kossuth Lajos u. 17. szám alatt. Rövid határidő, bő választék. Lakás: Kaposvár, Virág u. 7. (9647)

Fonyódligeten két szoba nyaralásra kiadó. Kaposvár, József Attila u. 12. (9644)

Bútorozott albérleti szoba gyermektelen, fiatal házaspárnak azonnal kiadó. Kaposvár, Béke u. 48. (2348)

HÁZASSÁG

165 cm magas, barna, művelt, 36 éves szenvedélymentes, ipari dolgozó férfi házasság céljából megismerkedne hozzáálló komoly, rendes hölggyel, kinek lakása van. Csak fényképes levelekre válaszolok. Leveleket: 9645. számra a kaposvári hirdetőbe. (9645)

35 éves tsz-dolgozó keresi hasonló korú nő ismeretségét házasság céljából. Leveleket 2349. számra a kiadóba kérek. (2349)

A l[illegible]b üzlet Kaposváron

Megnyílt a Vaszary János bemutató terem

Ünnepélyesen megnyílt tegnap délután a Képcsarnok Vállalat mintegy háromnegyed millió forintos költséggel átalakított és a város szülöttéről, Vaszary Jánosról elnevezett gyönyörű üzlete.

A negyven négyzetméterrel megnagyobbított boltban galériát alakítottak ki, ahol rendszeresen tárlatokat nyitnak. Elsőnek a Balaton festői címmel nyílt kiállítás huszonnégy művész alkotásaiból. *Kóka Ferenc* és *Udvardy Erzsébet* festők, valamint *Barczy Pál*, *Csizmadia Zoltán*, *Lóránt János* Derkovits-díjas, *Fenyő A. Endre*, *Jakuba János*, *Tamás Ervin* Munkácsy-díjas és *Szentiványi Lajos* kétszeres Munkácsy-díjas művész mellett megyénket *Ruisz György*, *Szabados János* Derkovits-díjas, *Szekeres Emil* és *Szikra János* képviseli.

A korszerű, reprezentatív üzletet *Schiller Pálné* terve alapján a Kaposvári Építőipari és Lakáskarbantartó Ktsz alakította át. Ízléses berendezéséért a két fővárosi dekoratőrt, *Kátai Istvánt* és *Kopcsándi Ilonát* illeti dicséret. Az új boltban több mint félmillió forint értékű festmény, grafika, ötvösmunka, kerámia, lakástextil és kisbútor várja a vásárlókat.

Az új bolt megnyitásán megjelent *Németh Ferenc*, az MSZMP KB tagja, a megyei pártbizottság első titkára, *Böhm József*, a megyei tanács vb-elnöke, *Somogyi József*, a városi pártbizottság első titkára, *Rostás Károly*, a városi tanács vb-elnöke, *Török Béla*, a Képcsarnok Vállalat igazgatóhelyettese, s a megye és a város számos közéleti személyisége.

(Folytatás a 3. oldalon.)

Németh Ferenc mondott megnyitó beszédet.

ződő barátság.

szocialista megoldását segíteni

de nem a szenvedélyek alapján, mert az rossz tanácsadó. Előre kell tekinteni és nem a múltba. A Csehszlovákiában élő magyarságnak ma az a legfontosabb kötelessége és egyben érdeke, hogy a napirenden levő nagy társadalmi kérdések, közöttük a nemzetiségi kérdés szocialista megoldását segítse elő. Tömörüljön a Csehszlovák Kommunista Párt köré és annak harcát támogassa. *(Taps.)*

Népünk sok sikert kíván Csehszlovákia munkásosztályának, dolgozó népének ahhoz a nagy munkához, amelyet a Csehszlovák Kommunista Párt vezető szerepének megszilárdításáért, Csehszlovákia népeinek egységéért, a szocializmus megerősítéséért végeznek.

ágokkal összefogva mperializmus ellen

fenyegető állandó veszélyről, a militarizmusról, az újfasizmus előretöréséről a Német Szövetségi Köztársaságban.

A közelmúltban a nyugati világban olyan események zajlottak le, amelyekből az imperialistáknak látniuk kell, hogy reakciós terveik megvalósítása a népek mind tudatosabb és szervezettebb ellenállásába ütközik. A francia dolgozók millióinak hősi sztrájkja, a kommunisták, a baloldal előretörése az olaszországi választásokon, az amerikai szegények menete mind azt bizonyítja, hogy egyre szervezettebben és nagyobb erővel lépnek fel a haladás, a demokrácia hívei a kapitalista világban. Szertefoszlottak a kapitalizmus prókátorai által terjesztett megtévesztő legendák az »osztálybékéről«, a »jóléti államról«. Az imperialista tőke ügyvivői, bábjai és helytartói alatt sok helyütt mozog a föld.

Mi a jelenlegi bonyolult helyzetben is következetesen

Nem feledkezhetünk meg a múltban mesterségesen szított gyűlölködésről sem, amely sokat ártott a haladó forradalmi erőknek és népeinknek is.

A győztes szocialista forradalom Csehszlovákiában és Magyarországon új korszakot nyitott meg kapcsolatainkban. A felgyülemlett problémák megoldása során nem volt

arról, hogy osz becsületes partnerei azok ismaradunk nem- csak a gazda együttműködésben, hanem az élet minden területén. E törekvések és célok megvalósításának a legfőbb biztosítéka a marxizmus—leninizmus és a szocialista internacionalizmus elveit követő kommunista pártjaink egysége.

Megszilárdítjuk a dolgozók bizalmát a párt politikája iránt

A szocialista közösség erejének döntő tényezője a szocialista rendszer belső szilárdsága. E vonatkozásban nem támaszkodhatunk semmi másra, csak az emberek szocialista társadalomba vetett bizalmára és a szocializmus eszméivel való azonosulására.

Ezen meggyőződésen alapul a Csehszlovák Kommunista Párt Központi Bizottságának a januári ülés után követett irányvonala is. Ennek lényege, hogy teret nyissunk a szocialista erők új dinamikájának, hogy pártunkban, az egész országban megteremtsük a szocialista demokrácia és az emberek ama jogának intézményesen biztosított feltételeit, hogy teljes mértékben részt vegyenek az ország igazgatásában és minden, számukra fontos kérdés eldöntésében.

A torzulások leküzdése, amelyek társadalmunkban az évek során felhalmozódtak, mindenekelőtt azt jelenti, hogy megszilárdítjuk a dolgozók bizalmát a Csehszlovák Kommunista Párt politikája iránt. Ezért elhatároljuk a pártot az 50-es évek súlyos hibáitól, amelyekért egyesek felelősek, akik vétettek mind a párt programjában foglalt kommunista eszmények, mind pedig a demokratikus és emberi alapelvek ellen.

A Csehszlovák Kommunista Párt Központi Bizottságának májusi ülésén elhatároztuk, hogy ez év szeptemberében összehívjuk a Csehszlovák Kommunista Párt rendkívüli, XIV. kongresszusát. Jelentős lépésnek tekintjük ezt afelé, hogy a párt egységes egészként álljon a társadalom fejlődése élén és betöltse vezető szerepét.

Köztársaságunk összeforrottsága, szocialista rendszerünk szilárdsága a csehek és a szlovákok közötti jó viszonyon alapul. Szeretnénk, hogy a csehszlovák állam föderatív modelljében teljes mértékben kifejezésre jusson mindkét szocialista nemzetünk egyenjogúságának és szuverenitásának alapelve.

Szocialista viszonyaink között a nemzetiségi kisebbségeknek is teljes mértékben joguk és lehetőségük van arra, hogy nemzeti életüket éljék. Következetesen megvalósítjuk a szocialista internacionalizmus alapelvét, amely a nemzeti kisebbségek minden tagjának lehetőséget ad, hogy nemzeti sajátosságait realizálja.

Barátainknak őszinte barátsággal válaszolunk

Ahogy változatlan és sérthetetlen fejlődésünk szocialista jellege, ugyanúgy változatlanok külpolitikai orientációnk alapelvei is. Barátainknak, akik jó viszonyt kívánnak pártunkkal, népünkkel, nemzeteinkkel, köztársaságunkkal, őszinte barátsággal válaszolunk. A Szovjetunióhoz, a Magyar Népköztársasághoz és a szocialista közösség többi országához fűződő tartós szövetségünk és szoros együttműködésünk — amelyet az egyenjogúság, a kölcsönös előnyök

1966 FEB 19

1021

GÁRDOS MARISKA:

Első találkozásom Kun Bélával

Húszéves fejjel sok mindennek nekivág az ember. Így történt velem is, hogy egyik nagyváradi előadásomról nem haza, Budapestre, hanem Kolozsvárra utaztam. Úgy véltem, hogy ott majd több időt szentelhetek a szocializmus elméletének tanulmányozására. A „kincses város"-ban ismerkedtem meg Kun Bélával, az akkor 19 éves szocialista újságíróval.

A naptár 1905-öt mutatott. Ennek az esztendőnek viharos eseményei mindannyiunkat felráztak és elgondolkoztattak. Januárban a vérbe fojtott pétervári tüntetés, június havában a Knyaz Potemkin, a cári birodalom egyik hadihajójának elszánt lázadása remegtette meg az elnyomottak millióinak szívét, értelmét szerte a földön. A sztrájkok egymást követték, hogy végül is felkelésbe torkolljanak. Az esztendő vége felé titokban, álnéven, ezernyi veszedelemmel dacolva visszatért hazájába genfi emigrációjából az orosz munkásmozgalom nagy fia: Lenin. A pétervári felkelés sodró áradata átcsapott több városra. Lélegzetvisszafojtva vártuk, lestük a híreket mi is, reménykedve, vitatkozva, lelkesedve a fejlemények kedvező fordulatain.

Kun Béla szabad bejárást szerzett nekem az Egyetem Könyvtárába, s nem volt nap, amikor ne forgattam volna ott Marx, Engels műveit. Kun Béla, ha idejéből futotta, ugyancsak hosszú órákat töltött a könyvtárban. Különösen emlékezetes számomra, milyen nehezen rágtuk át magunkat hézagos német nyelvtudásunkkal Marx „Kapital"-ja első kötetén. De erős akarattal úgy ahogy sikerült megbirkózni a kemény feladattal. Pihenésül könnyebb olvasmányokat tanulmányoztunk, történelmet és szépirodalmat. Sokat foglalkoztunk Stendhal akkortájt erősen vitatott „Vörös és fekete" című regényéről, mely kézről-kézre járt az ifjúság körében. Kun Bélát nemcsak a társadalomtudomány és kapcsolt részei érdekelték, erősen vonzotta a természettudomány is. Rendkívül sokat olvasott, soha egy pillanatig nem maradt tétlenül. Öröm volt vele elbeszélgetni, vitázni, mindig talpraesett érvei, ellenérvei világosak voltak, okfejtései kézenfekvők. Mindezt előadásai sem nélkülözték, szabadon és folyamatosan beszélt. A cikornyás hasonlatokat, szóvirágokat mellőzte, nem kedvelte.

Az újságírásban is új utakon járt. A *Kolozsvári Friss Újságban* mindennel foglalkozott. A „nagypolitikával" csakúgy, mint községi politikával, nem hanyagolta el a hiányzó szociálpolitikai intézkedések sürgetését sem.

Mind a magyar, mind a világirodalom jeleseinek műveit szívesen lapozgatta, közben a fiatalok írásairól sem feledkezett meg. Különösen szerette Ady Endrét és nagy jövőt jósolt neki. A fiatal újságíró jeles tulajdonságai közé tartozott az alaposság. Lelkiismeretesen és részletesen foglalkozott minden egyes kérdéssel, mielőtt azt szóban vagy írásban lefektette volna. Kitűnő emlékezőtehetsége segítségére volt ebben, továbbá az a körülmény, hogy minden érdekelte, ami közel és távol végbement.

Kun Béla gondolkodásmódja, életének belső feszültsége kutató elmére vallott. Szüntelenül figyelte azokat a társadalmi erőket és törvényszerűségeket, melyek a történelmi fejlődést irányítják, hogy segítségükkel következtetni tudjon az osztálytársadalom felbomlására. Mint általában az ifjúság, ő sem érte be a lassú és hosszú fejlődés bonyolult fordulataival, szerette volna siettetni azt, hogy részt vehessen a nagy összecsapásban a ma és a holnap között. De ha az erőviszonyokra gondolt — az imperialisták szinte felmérhetetlen erejére, hatalmára és a proletáriátus és parasztság lesújtó szegénységére — kétség fogta el. Sokszor beszélt nekem erről, nagy és mégis gyorsan illanó reménykedéseiről, melyek benne lejátszódtak.

Vasárnaponként beszélgettünk, abban a csöndes és nyugodt családi légkörben, mely Kunékat jellemezte. Kun Béla ugyanis meghívott édesanyja nevében vasárnapi ebédre. Örömmel fogadtam a meghívást, nem csupán azért, mert Kolozsvárott az elvtársakon kívül közvetlen barátaim nem voltak, hanem azért is, mert érdekelt, milyen környezetben nőtt fel a fiatal újságíró.

A kedves Kun néni már az első találkozás alkalmával úgy fogadott, mintha a családhoz tartoznék. Egyszer ki is jelentette, hogy most már neki nem három, hanem négy gyermeke van: két leánya és két fia. Béla huga, Irénke, két-három évvel lehetett fiatalabb mint én, Sándor öccse pedig betöltötte a tizennegyedik esztendőt és a monostori gazdasági iskola első osztályába járt. Ehhez volt kedve. Kun bácsit, az apát, csak később ismertem meg. Ő nem Kolozsvárt dolgozott, hanem a vidéki adminisztrációban. Csak ritkán járt haza, havonként, vagy még ritkábban, nyilván amikor megkapta fizetését. Kevés beszédű, barátságos ember volt, szerető férj és apa. Kunékat nagyon megszerettem. Meghatott a meleg fogadtatáson kívül az a szembeötlő szegénység és családi összeforrottság, mely szinte pontos mása volt az én budapesti otthonomnak. A mi szoba-konyhás lakásunk is sugárzott a szeretettől és derűtől, mint Kunék otthona. Az ugyan kétszobás-konyhás lakás volt, de Monostor színvonala szerint földes és gerendás. Monostor a dolgozó szegények peremkerülete, toprongyos kis házakkal, akkoriban úgy nevezték: külváros.

Kun Béla, amellett, hogy mint minden kultúrember, igényes volt, nem került ellentétbe környezete szegénységével. Fizetését az utolsó fillérig hazaadta, édesanyja pedig, aszerint amint futotta, ellátta őt zsebpénzzel. Öltözéke mindig kifogástalan volt, de ez nem annyira a szabónak, mint a szerető anyai kéznek volt köszönhető. Ő kefélgette, tisztogatta, vasalta elsőszülöttjének talán egyetlen öltönyét úgy, hogy az mindig rendben legyen.

Ifjúkora ellenére Kun Béla mindenben rendkívül körültekintő volt és figyelme mindenre kiterjedt. Így szerencsésen ötvöződött benne az elméleti szomjúság a gyakorlati tapasztalattal. Már első látogatásom idején kért, ha időm engedi, foglalkozzam kissé hugával. Irénke — mondotta — értelmes leány és ő szeretné, ha részt venne a munkásmozgalomban. Egyelőre azonban hugát nem érdeklik a komolyabb olvasmányok. Jó lenne, ha elbeszélgetnék vele a szocializmusról, a munkásmozgalomról és ellátnám olyan olvasmányokkal, amilyeneket szellemi fejlődése megkíván. — Látja Mariska — tette hozzá nevetve —, elmondhatom, hogy én sem vagyok próféta a saját családomban. — Helyes — válaszoltam — és kezelésbe vettem Irénkét. Nem is eredménytelenül. Ezt annál könnyebben megtehettem, mivel körülményeim hamarosan úgy alakultak, hogy én is monostori lakos lettem. Ez az apró epizód végleg összeforrasztott Kunék családi körével, s ezért egy-két mondattal meg kell magyaráznom.

Az *Őr* című napilapnál, ahova Kun Béla szerzett be munkatársnak, bár rovatvezető voltam, fizetésem, amint mondani szokás, a megélhetéshez kevés, az éhenhaláshoz sok volt. Irtam ugyan pesti lapokban is, de pénz- és helyszűke miatt írásaim csak nagysokára jelenhettek meg, a honorárium pedig még később futott be. Majális utcai lakásom ilyen körülmények között túl drágának bizonyult. Egyszer meg is említettem ezt a vasárnapi ebédnél, s ennek következménye az lett, hogy Kun néni kisietett a szobából. Amikor visszatért, elmondotta, hogy a szemközti házban járt, mely egy ezredes özvegyének a tulajdona. Tudta, hogy van egy kiadó szobája, s úgy vélte, az jó lenne számomra, ott olcsón ellakhatnék és ide kerülnék az ő szomszédságukba. Csodálkozásomra, miért van egy ezredes özvegyének szüksége albérlőkre, Kun néni elmesélte, hogy a szegény asszony csak talmi ezredesné. Ugyanis házvezetőnője volt az ezredesnek, aki csak nyugdíjaztatása után vehette feleségül származási és kaució okok miatt. Kap ugyan valami kis kegydíjat katonáéktól, de abból nem tud megélni. Így hát, amit lehet, albérletbe ad. Ő most megnézte a szobát, persze az is földszintes és gerendás, de tiszta és pontosan a felét fizetném annak, amit a Majális utcai szobáért, mégpedig azzal a többlettel, hogy reggeli is jár hozzá. Egy bögre bivalytejes kávé, nagy karéj házi sütésű kenyérrel, vasárnap kaláccsal. Zavarba hozott Kun néni jósága és előzékenysége, annyival is inkább, mert valami nyomta a szívemet. De azután összeszedtem magam és bevallottam a költözködés körüli nehézségeimet. A Majális utcai háztulajdonosnak, a mérnök úrnak, már egy havi lakbérrel tartozom. Nem tudom, hogyan közöljem vele az elköltözést azzal a toldalékkal, hogy az elmaradt lakbért majd csak a következő hó elején fizetem ki. Kun Béla jóízűen nevetni kezdett.

— Ugyan már Mariska, ez csak nem probléma. Ebéd után megnézi a szemközti szobát, s ha az megfelel, hazamenetele után becsomagolja holmiját, s én holnap reggel mindent elintézek mérnökékkel. Bízza csak rám! — De hogyan kerül ide a kofferem, amely elég nehéz, nem ugyan a toaletjeim, sokkal inkább a könyveim súlyától. — Béla csodálkozva nézett rám: — Csak nem gondolja, hogy konflisra lesz szükség? Majd én elhozom. Nézze, micsoda erős karom van! — és bizonyságul megfeszítette jobb karja izmait.

Így kerültem Monostorra. Esténként Kun Béla, aki a *Friss Újságnál* hamarabb végzett munkájával mint mi az *Őrnél*, eljött értem a szerkesztőségbe, s együtt tettük meg az elég hosszú utat hazafelé.

Kun néni különben később, amikor már szomszédok voltunk, nemegyszer átjött hozzám és négyszemközt nagy lelkesedéssel áradozott Béla tulajdonságairól, nem titkolva, hogy nagy reményeket fűz fia életpályájához. Ilyenkor arról is beszélt, mennyire szereti az én ottlétemet, Béla számára nagy előny, hogy olyan leánnyal köthetett barátságot, aki ugyancsak megszállottja a szocializmusnak. Megvallotta, hogy semmi sem szerez neki akkora örömet, mintha vasárnaponként hallgatja vitáinkat, következtetéseinket. Mindez nagyon tanulságos az ő számára is, akinek persze a háztartási munka mellett kevés ideje marad az olvasásra, hát legalább így tájékozódik a világ eseményeiről.

Kun Bélával kapcsolatos egyik kedves emlékem az esti szalonnasütés. Kun Béla minden este, mihelyt beállt a fűtés időszaka, szerkesztőségünk kollektívája kérésére tíz-tíz deka szalonnát vásárolt fejenként a megfelelő kenyérmennyiséggel. Amíg mi az utolsó simításokat végeztük a levonatokon, ő kivette az egyik íróasztal fiókjából az előre elkészített, papírba csomagolt nyársakat, s a pöttömnyi vaskályha parazsánál hozzáfogott a nagy művelethez. Pirította a szalonnát, hogy azután jó étvággyal bekebelezzük vacsoránkat.

★

Kun Béla születésének nyolcvanadik évfordulójára emlékezünk. Hazánkban utcák, iskolák, emléktáblák örökítik meg a kiváló államférfi és nagy forradalmár nevét. A Tanácsköztársaság Emlékmúzeumában külön szobát szenteltek Kun Bélának. Cikkei és beszédei magyar és orosz nyelven kívül megjelentek franciául, olaszul, lengyelül. A Szovjetunióban igaz tisztelettel értékelik Kun Béla forradalmi tetteit. A hős városban, Leningrádon, Szibériában és a Krimben, mindenütt, ahol élt, küzdött és lelkesített a proletárdiktatura megteremtéséért és védelméért, utcák, iskolák és emléktáblák hirdetik bátorságát és helytállását.

Kun Béla immár közel három évtizede nem él, de emlékét, harcos szellemét egykori küzdőtársai, s az egymást követő nemzedékek tisztelete, hálája és szeretete övezi, nevét a történelem aranylapja őrzi.

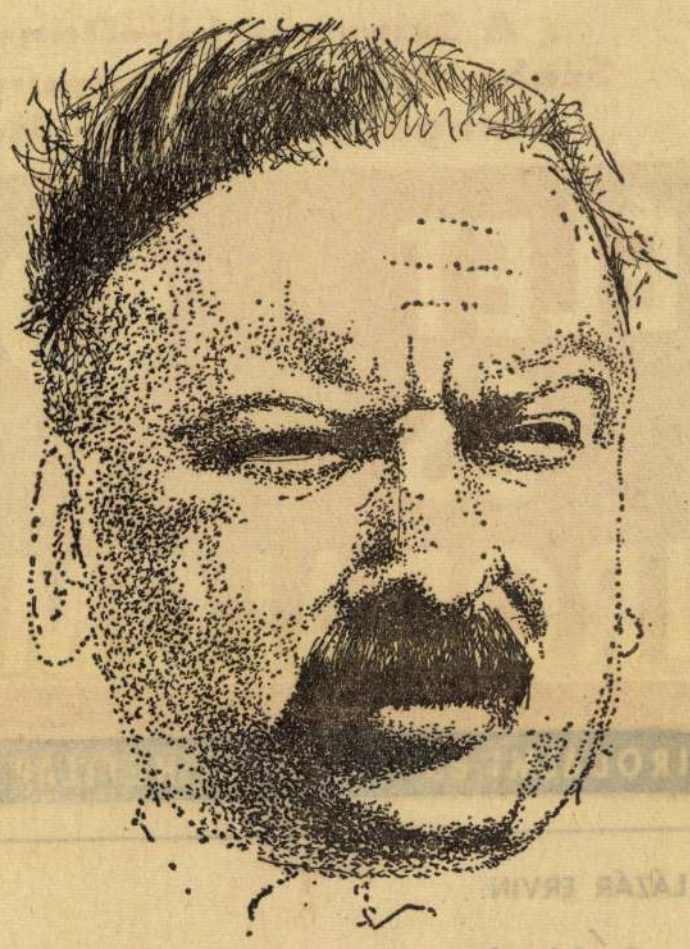

Kun Béla (Kóka Ferenc rajza)

GARAI GÁBOR:

FORRADALMÁRHŰSÉG*

Komját Aladár, ha élne, ma lenne hetvenöt éves — de csaknem harminc éve már a túl-korán elhaltak, a tragikusan és pótolhatatlanul elveszettek sorában tartjuk számon és emlegetjük őt. Most, hogy hamvait végre itt helyezhetjük el a magyar munkásmozgalom nagyjainak pantheonjában, most a gyászról kellene szólnom elsőbben is, a gyászról, a költősiratásról, mely a véglegesen eltávozott után kiált reménytelenül — de valahogy nem jön a számra a gyász szava. Közös és örökös emberi gyarlóság talán: túlságosan is belenyugodtunk abba, hosszú évek során, hogy fizikai valójában nem idézhetjük meg többé a költőt, s hogy mi, fiatalabbak, eleven valójában sosem is láthattuk őt.

Ezért, ha gyászoljuk is — most és minden időkig — korai elvesztét, sokkal inkább úgy érzem, ünnepelünk: ünnepeljük azt, ami Komját Aladár élete művéből ránk maradt és nem fog elévülni, elporladni sohasem.

Lehetetlen, hogy e percekben eszembe ne jusson a költő néhány sora:

Hazamegyünk testvér!
Ha lábon, ha csúszva:
pusztító düh
s építő értelem.

A „hazamegyünk testvér" bizakodást világgá kiáltó költő teste csupán hamvaiban és nagysokára térhetett haza, de a „pusztító düh s építő értelem" igéit elhozta ő közénk éltében és holtában is, a szenvedés és az építés próbatevő esztendői alatt.

Komját Aladár, a kommunista költő, a megalkuvást nem ismerő harcos emberi példaképe mindannyiunknak, akik a szocializmus szolgálatára tettük fel életünket. Ha a nemzetközi küzdőtéren folyó harc a gondok kusza labirintusában már-már eltévelyedéssel kísértene bennünket, az ő higgadt és tárgyilagos szava újra meg újra emlékezetünkbe idézi azt, ami a legfőbb:

Milliók rohamoznak, hogy elvegyék erővel
ami a jussuk: ezt a földi jót

És a korán-elhalt, az életében boldogtalan, a sorsában hányatott és küzdelmeiben sok vereséget szenvedő férfi poraiban is az élet szeretetére és harcainak vállalására int bennünket. Mi, az ő magaemésztő küzdelmeinek szerencsésebb örökösei, hogy ne emlékezzünk — a gyöngeség és a megpróbáltatások óráiban — Komját Aladár makacs élet-igenlésének elkötelező szavaira:

Mártsd be magad a zuhogó folyóba...
fogadd be...
— — — — — — — — — — — —
ezt az egész
fájdalmas, örömes,
gyáva és hősies,
mocskos és ragyogó,
haló és harsogó,
de diadalmas életet!

Igen, — Komját Aladárról szólván — hiába a temetői környezet, a test megtöretése és elhamvadása, a száműzöttség keservei, a tragikus korai vég, a kései hazatérés — csak az életről, a reményről, a küzdelemről, a jövendő boldogságról beszélhetek, ha az ő szellemével és örökségéhez hű akarok maradni.

Mert harcolt ő, dolgozott, hirdette az igazságot — századunk egyetlen megtartó igazságát — és reménykedett. De sohasem áltatta magát. Hite és bizakodása ezért értékesebb, hitelesebb és tartalmasabb a hebehurgya lelkendezőkénél. Komját így írt:

Nehéz kivárni:
a tenger nyomorúság
hogy elapadjon,
könny ne fakadjon,
hogy adjon, adjon
minden éhező fiának a föld
Nehéz kivárni.

„Nehéz kivárni" — mondta, de egy pillanatig sem gondolt arra, hogy megszabaduljon e „kivárás" '— e tevékeny, harcos kivárás — gyötrelmeitől és kötelezettségeitől.

Hadd keltsem életre hát az ő megalkuvást, hátrálást és csüggedést nem ismerő, s mégis minden önáltatást és hazug derűlátást elutasító szellemét ebben az órában — hiszen a rendíthetetlen pártos elkötelezettségnek és a higgadt realizmusnak tisztánlátását — amit ő jelképez számunkra — ma sem nélkülözhetjük életünkből.

Kívánom, hogy ez a tiszta forradalmár-hűség, költői elkötelezettség és jellem-erő, amit Komját Aladár neve fémjelez nekünk, mindig velünk maradjon.

S e kívánság jegyében teszem le a kegyelet és a tisztelet koszorúját a Magyar Írók Szövetsége, a magam és az egész magyar írótársadalom nevében Komját Aladár, a halhatatlan emlékű kommunista költő hamvai elé.

---

*Komját Aladár hamvainak a magyar munkásmozgalom nagyjainak pantheonjában történt elhelyezése alkalmából elhangzott beszéd.

A Szinyavszkij—Danyiel ügy (6. oldal)
Szabó György: Képzőművészet 1965 (7. oldal)
Látogatóban Szabó Magdánál (12. oldal)

ÉLET ÉS IRODALOM 8
IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

SAJTÓTIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
ÉLET ÉS IRODALOM

GYÖRE IMRE:

Remény

A letaposott füvek alól,
a rájuk omlott kövek alól,
a rájuk döntött törzsek alól
mégis kinőnek.

A házak gerendái alól,
repülőgép-szárnyak alól,
fölébük fútt mérgek alól
mégis kinőnek.

A vizek olaj-tükre alól,
az éhség csont-mellkasa alól,
az éj denevér-füle alól
mégis kinőnek.

Ettől lesz elviselhető
az a tudat,
hogy már nem láthatom
diadalukat.

Kolosváry Bálint: Olvasó nő

LÁZÁR ERVIN:

Új ismerősöm

Nem tudom a nevét. Ötéves forma lehet, kínoktól öregessé vált arcában tompafényű, sokat tudó szemek, testén alattomos remegések futkosnak, talán a vérveszteségtől, talán a fájdalomtól. A kisfiú jobb lába térdből hiányzik.

Azt hiszem, az ókor háborúi emberszabásúbbak voltak, mint a maiak. Ott szemtől szembe kellett ölni — az embernek vállalnia kellett tettei következményeit. Az amerikai pilóta csak egy gombot nyom meg. S utána, mint aki jól végezte dolgát, visszarepül támaszpontjára. Esetleg Shakespeare-t olvas, vagy levelet fogalmaz a családjának. Ez az ötéves kisfiú meg levágott lábbal fekszik a szétbombázott vinhi kórházat helyettesítő barakkban.

S talán az ókor hírszolgálata is emberszabásúbb volt a mainál. A véres karddal száguldó lovasok, Marathon futója, a megtépett, rémülettől tágranyílt szemű hírnökök, a borzalmak szemtanúinak fekete szavai nagyobb döbbenetet, mélyebb együttérzést kelthettek az emberekben, mint napjaink szűkszavú, rutinosan megfogalmazott hírei.

Új ismerősömet, *ifj. Schiffer Pál* és *Tóth János Ilyen ez a háború* című filmjében, az utóbbi idők legemberibb vietnami híradásában láttam. Mesterkéltség nélküli képsorokból áll össze a mai Vietnam képe, nem keresik a borzalmakat, nem szépítgetnek, — egyszerűek és őszinték.

Rejtelmes mosolyú Buddhák ülnek a szétbombázott szentély romjai között, van bennük valami megingathatatlan. Egybemosódó arcú emberek, primitív eszközökkel gátat emelnek a rizsföldek köré — a hátukon puska. Lebombázott erőmű tártkarú oszlopai között emberek mozognak — újra helyükre kerülnek a vezetékek, begyógyulnak az épület bomba-ütötte sebei. Ki tudja hányadszor kezdik s ki tudja hányszor bombázzák újra?!

Kecses, filigrán, széparcú nép. Az úton emberek mennek, az operatőr premier planban mutat egy bájos lányfejet. Furcsa diszharmónia. Nagyon emberi, meleg gesztus a bombaszaggatta tájban, érezni, hogy a lány láttán a gép mögött felderült az operatőr arca. Aztán félelmetes, idegesítő kolompszó, repülőbúgás — égnek meredő puskacsövek. A hangsebességnél gyorsabban haladó deltaszárnyú repülőgépet nehéz lencsevégre kapni. A vásznon nemcsak a dögkeselyűhöz hasonló gépet látni, hanem az operatőr el-elmozduló kezét is érezni. Hosszúcsövű ócska puskák, vaskos karabélyok dörögnek, a deltaszárnyú lomhán fordul. Valaki felszisszen a nézőtéren, ebben a szisszenésben sajnálkozás van: ugyan mit akarnak puskával a szuperszónikus gép ellen?

Ugyan mit akarnak a deltaszárnyúakkal, napalm-bombákkal, gázzal, tűzzel egy ilyen nép ellen, amely puskával, vagy ha kell, a puszta öklével kel hazája védelmére? Miféle elvakult fanatizmus hiteti azt, hogy ezt a szegény, irtózatosan erős népet le tudják győzni?

Harc és munka — munka és harc. Ez az életük. A mesébe illően szép ország megélt már minden szenvedést, lakói minden más országétól különböző szigorú törvények között élnek. Az ember csodálkozva kérdezi: hogyan bírják? Egy kép a szombat esti Hanoiból. Máshol már hangolni kezdenek a zenekarok, randevúkat beszélnek meg, műsorfüzeteket tanulmányoznak. Hanoiban fiatal lányok és fiúk fegyverüket magasra tartva állnak. A kép talán patetikus lenne, ha az ember nem látná a homályosan megvilágított arcokat, s nem csengene a fülébe most is a szirénák víjjogása, a bombák robbanása, s nem látná maga előtt az ötéves vinhi kisfiú öregesen bölcs tekintetét.

S amikor megszólalnak a gyorstüzelő légvédelmi ágyúk, elnyújtott éneklő vezényszavak hallatszanak, a nézőnek megfeszül a karja, ott ül az ágyú mellett — s nagyon pontosan akar célozni!

Eszembe ötlött, milyen elszorult szívvel nézhették ezt a filmet a két filmes hozzátartozói. Hát ilyen helyeken jártatok, ilyen szörnyűséges életveszélyben?! Hulló bombák, detonációk, becsapódások között?! S egy kicsit minden néző is hozzátartozójának érzi kettőjüket, akik még közelebb hoztak hozzánk egy népet, aggódik értük s aggódik a Buddhák mosolyát, évszázadok szenvedését és kitartását magában őrző Vietnamért. S talán mindenki talált magának egy olyan ismerőst, mint én a szomorúszemű kisfút — a háború kilépett az általánosságok burkából, most már szinte a saját bőrünkön érezzük, micsoda iszonyú!

E. FEHÉR PÁL:

A harmadik világ

„Hagyjuk el azt az Európát, amelyik állandóan az emberről beszél, s közben mindenütt gyilkolja őt, minden utcasarkon, a világ minden táján. Európa már néhány évszázad óta fékezi a többi nép fejlődését./. ." — állítja *Frantz Fanon* martinique-i orvos — akit Algériában sokan az „afrikai Leninnek" neveznek — abban a néhány évvel ezelőtt megjelent könyvében, melyhez *Sartre* írt előszót. És Sartre jogosnak ismeri el az arab gondolkozó egyes aggodalmait: „meggyógyulunk-e?" — teszi fel nyíltan a kérdést. „Bírálnunk kell a régebbi európacentrizmusunkat" — jelenti ki vele egybehangzóan *L'ubomir Sochor* cseh filozófus. Így vitatkoznak és erősítik egymást azok a vélemények, amelyek a prágai *Plamen* múlt év végi ankétján a „harmadik világról", annak filozófiai és gazdasági problémáiról elhangzottak. A „harmadik világ", Ázsia és Afrika öntudatra ébredő, új társadalmi rendszereket építő népei egyre inkább érdeklik a világ közvéleményét. E népek gondolkozása, régebbi és mai kultúrája egyaránt ismeretlen a némileg egyoldalúan tájékozott európai számára. A Plamen az esetleges közléseknél többet akar adni: rendszerezi Afrika legjelesebb élő gondolkozóinak a „harmadik világ" jelenére és jövőjére vonatkozó elképzeléseit. *Kwame Nkrumah*, a ghanai elnök, megállapítja: „A gyakorlat vak a gondolat nélkül; a gondolat pedig meddő a gyakorlat híján. Az afrikai társadalom három része, a hagyományos, a nyugati és az izlám tradiciókra építő államok még kölcsönös vitákban élnek együtt. Mit lehet itt tenni?" *Senghor*, szenegáli elnök az 1962-es dakari konferencián kijelentette: meg kell keresni „a szocializmus *afrikai* útját". *Tom Mboya*, kenyai miniszter viszont arra figyelmeztet, hogy az afrikai társadalmak szocializmus felé vezető fejlődése különbözik az európai szocializmus útjától. Az európai szocializmus az agrár és az ipari forradalmak eredménye volt, Afrikában ezek a forradalmak nem zajlottak le, s éppen ezért az európai osztálytagozódás itt ismeretlen. Nkrumah egyenest a szociális és az értelmiségi forradalom azonosságáról beszél, mint amelyik meghozhatja az afrikai társadalmak teljes felszabadítását.

Azok a cseh tudósok, akik megkíséreltek néhány következtetést levonni az afrikai állásfoglalásokból, mind egyetértenek abban, hogy a „harmadik világ" útja merőben más, mint az ismert, európai, vagy amerikai történelmi folyamatok. Világos, hogy az afrikai vagy ázsiai nacionalizmus egészen más szerepet játszik, mint a jelenkori európai nacionalizmus, sőt, bizonyos értelemben különbözik a klasszikus értelmezéstől is, de kétségtelen az, hogy ez az afrikai nacionalizmus — minden haladó vonása ellenére — némileg az „európai" hamisan általánosított fogalma ellen is irányul. Az eddig kialakult s általános érvényűnek ismert történelmi fogalmak, történeti fejlődési rendszerek hatékonyságát a konkrét társadalmi adatok ismeretében felül kell vizsgálni. Nem lehet sémákkal dolgozni, mindenfajta dogmatizmus végzetes félreértésekre vezethet, s konkrét politikai értelemben károsan befolyásolhatja az európai szocialista államok, illetve a „harmadik világ" között kialakuló kapcsolatok, a gazdasági és kulturális együttműködés jövendőjét.

Illúziók és dezinformáltság: a Plamen ankétjának résztvevői szerint mindkét oldalról ezek a tényezők zavarják a reális együttműködést. A világpolitika alapvető érdekei azonban már korábban parancsoló szükségszerűséggé tették a „harmadik világ" és a szocialista országok lehetséges összhangját. Vitathatatlan, hogy a szocialista irodalmaknak is ki kell venniök részüket ebből a munkából. *Jiří Hajek*, a Plamen főszerkesztője, aki tavaly egy csehszlovák íródelegáció élén Algériában járt — ez volt a szocialista országokból az első hivatalos íródelegáció Afrikában — konkrét feladatokat is megjelöl. *Irodalmaink import- és exportigényeinek meghatározásában a „harmadik világ" létezésének tényét az eddigieknél sokkalta jobban figyelembe kellene venni.*

Mi vonatkozhat ebből a magyar irodalomra? A „harmadik világ" irodalmát, s abból is főleg a klasszikusokat többnyire kuriózumként ismerjük, holott ennek a literatúrának valóságélményére, követő szerepére ugyancsak szükség lenne. Sokat hallunk a „harmadik világról" kivált most, amikor magasrangú magyar kormányküldöttség látogatott el néhány afrikai és ázsiai országba. De mi az a szellemi erő, mi az az élő kultúra, mely ha nem is alapvető módon, de figyelmet érdemlően meghatározza e népek jelenét, politikai és társadalmi törekvéseit? Jó lenne erről többet tudni. A magyar könyvkiadás és irodalmi sajtó bízvást többet tehetne ezért az eddigieknél.

FODOR ANDRÁS:

Följegyzés

Mikor a hozzátartozók
megtalálták a holtakat a hóban,
szétcsapta kurta karját az anya,
nehéz condráin átlobbant a szél.

Leroskadt, eldőlt, mint a zsák,
odaborult a kőmerev tetemre,
gémberült kézzel körbetapogatta
gyermeke arcát, vállát.

Aztán becéző-tétován
a vak remény fondorlatával
odasimított nyakszirtje alá, —
bohó ujját gyöngéden belemártva
a gallér meg a csigolyái közé.

A megfagyott ing ráncain
ijedt bogárként le-föl kaparászott
a tőle nyílt ér véget nem vihogása,
a test kiszökkent melege után.
. . . . . .
Ki látott ennél rettenetesebbet?

X. ÉVFOLYAM 8. SZÁM
ÁRA: 1,50 FT
1966. FEBRUÁR 19.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Kóka Ferenc

ÉLET ÉS IRODALOM

1960 FEB 12

1021

PÁLYATÁRSAM ÉS BARÁTOM

Kóka Ferenc rajza

ÍRTA: LENGYEL JÓZSEF

1919-ben, a Tanácsköztársaság napjaiban írt Komját Aladárról egy nálánál is sokkal fiatalabb író — sokkal fiatalabb, mert egyikük se volt még harminc éves.

A kritika, a negyvenhét év előtti, vajon mennyit látott Komját Aladárból, a költőből, aki ha élne, most volna 75 éves? És jól látta-e amit látott? És ami a legfontosabb: mennyivel több ma Komját, mint amennyit akkor láttak belőle — amennyit akkor látni lehetett.

1919 július 2-án jelent meg a tanácsköztársasági Új Idők-ben Komját verskötetéről („Új Internacionale") szóló írásom, melyet minden változtatás nélkül, itt közreadok.

Le kell számolni a kapitalizmus minden káros csökevényével a művészetben egyrészt, másrészt át kell menteni a kommunizmusba minden valódit, minden élő, életképes értéket. Itt azonban felmerül mindjárt az a kérdés is, hogy milyen lesz az irodalom az új társadalomban.

Más lesz az új társadalom gazdasági rendszere — megszűnik az egyéni érvényesülés hare lenni minden más ember ellen. Más, az új gazdasági rendszernek megfelelő új felépítmény kerül a régi, kapitalista ideológia helyébe. Az eddigi írók kapitalista gazdasági rendszerben éltek s burzsoá ideológiát terjesztettek. Ez nem gáncs, ez egy természetes tünet egyszerű megállapítása. Voltak és vannak azonban emberek, kik a történelmi folyamatot, a jövő lejátszódó eseményei tudatosították magukban, akik már a kapitalizmus idejében túl igyekeztek emelkedni a burzsoá ideológián. Ezek az emberek a szocialisták voltak s a költők közül a szocialista költők. Ezekben az írókban kellene meglenni a garanciának, hogy az etikájában magasabb kommunista társadalomnak írói legyenek. Minden tiszteletünk és minden dicséretünk az övék.

De jól meg kell a költőket a művészet szempontjából is bírálni. A nemzeti munkapárt becézett lantosai és kobzosai rossz költők voltak, és nekünk vizsgálnunk kell: nemcsak rímbe szedett vezércikk-e az a költői mű — olyant mond-e el az író irodalmi formában, ami irodalmi formában, s csak az író által választott formában mondható el a legpregnánsabban, a leghatásosabban. Az irodalmi úton elérhető és elérendő mindig figyelembe veendő. No és a szocialista írók közül — mint ez pártirodalmunkban igen könnyen kimutatható — igen sokan csak témáik felületével voltak szocialisták, de írásaikban kispolgári ideológia és szentimentalizmus bizony gyakran mutatkozik. Mi pedig az új társadalom művészétől azt követeljük, hogy szocialista művész, immanens emberi szempontok szerint beállított művész legyen.

Komját Aladár — nehezen mondunk ki ilyent — úgy látszik, olyan író, aki már szinte ma kommunista. Az ő eltávolodása a burzsoá ideológiától forradalom-kívánása, s ami a legfontosabb, szocialista világnézete olyan jelenség, amit eddig ritkán láthattunk. Írásai sokszor nehezen érthetők: ez nem jogosulatlan kifogás. Ő is hibás ebben: sokszor erőltetetten magyarkodó s gyakran kíséri képeit olyan műkifejezésekkel, melyek ugyan egész helyénvalók is lehetnek a versben, de talán olykor feleslegesek s néha egyenesen modorosnak látszanak.

De van egy másik ok is, amiért sokan nem szerették írásait: ez az olvasók ideológiai távolsága Komját művészetétől. Nála sok újszerűség könnyen visszavezethető arra a görcsös akarásra, mellyel el akar szakadni minden régitől, minden pusztulásra érettől, mindentől, ami a burzsoának művészet volt. Újabb versei azonban mindinkább levetik a sallangokat, forradalmiságban erősödnek és egyszerűsödnek.

Kétségtelen, hogy úgy kifejezési forma, mint tartalom tekintetében nagyszerű dolgokat is ad az olvasónak. Néhány példát szakítunk ki verseiből, mely még azok számára is meggyőző erejű, kik az új művészetet nem szeretik. 1917-ben egy kétségbeesett merénylet idején írta az Egyszerű szavak egy halálraítélthez c. írását.

Betelt a mérték!
Minden veszendő.
Dögölni kell!
Hát tevően dögöljünk.
De vérbemossuk előbb az aszályt,

Beszélgetés egy fiúval:

. . . . . .
Nincsen külön
Se föld, se víz, se ember.
Csak ugyanegy test:
Ugyanegy anyag:
Más-más profillal.
. . . . . .
Nem magadért vagy jó
Mindenki másért!
. . . . . .
Nem magadnak vagy rossz.
Mindenki másnak!

Forma és tartalom tekintetében egyaránt kiváló a Kiáltás, az Új Internacionale.

Komját forradalmi verseit gyűjtötte össze Új Internacionale cím alatt, de még így sem az ismert pártművészet kétségtelenül becsületes, derék és nagyon hasznos, de művészi szempontból néha kifogásolható benyomását kelti. Művész és forradalmár volta vitte őt, mikor ez úgy volt rendjén, mikor ez erkölcsi kötelesség volt, a párt mozgalmaiban való részvételre s nem fordítva történt a dolog. Az igazi művésznek ez egyáltalán nem árt.

Egyet biztosan jósolhatunk: Komját olyan író, kinek az olvasói szaporodni fognak.

Különös kritika ez (azóta se olvastam). Az elvi és értékelő részszel ma is egyetértek. A példák meglepőek: a száraz tárgyilagosságot követelő puritán-szónokiasság, aszkétikus kiáltás, mely nyilván az új költészet csúcsát jelentette — a költőnek és kritikusnak egyaránt.

Ez volt az új, a legújabb lépés a költészetben. Mit törődtünk mi már a burzsoázia „epatirozásával", a dadaista káosszal? Mi már a rend költői akartunk lenni, olyan költők, akik már látják a rendet és a rend irányában akarnak hatni a társadalomra. Sallang nélkül, fintor nélkül, egyenesből, közvetlenül.

Ez a szándék, kezdeteiben, nagyon leszűkítette a mondanivaló hangskáláját — egy hangja volt csak, a kiáltás. De Komját, akinek roppant képei voltak, és szikiagörgető ereje volt, ebben a költészetben hatalmas utat tört élete végéig, élete úgy lehet utolsó verséig:

Madrid határán éjt-nap a vártán:
állunk ronthatatlan élő sorfalat.
Madrid határán serken még a holt is,
serken, talpraugrik, puskatust ragad!
Rajta, csak rajta, törhetetlen fajta:
gáton, tűzcsobolyón, halálárkon át!
Rajta, rajta, rajta: végső diadalra,
rajta ezernyelvű — egyszívű brigád!

Biztos, hogy 1919-ben nem olvasta Goethet. Egy új költő méltóságán alulinak tartotta volna Goethet olvasni. Nem biztos, hogy rengeteg munkája közben időt szakíthatott a „Költészet és Igazság" olvasására. Pedig ott Goethe is azt írja, amit Komját rendületlenül vallott: „Az alkalmi költemény minden költői műfaj legvalódibbja és elseje."

Ehhez az elvhez és kommunistaságához hűen volt nagy költő Komját Aladár, akit már sokan ismernek, de még nem elegen.

POLNER ZOLTÁN:

Vietnam

Elpusztulnak a fák, tébolyult rizsföldek
kiáltoznak a hajnali napban.
Az anyák sötét árnyéka lángol a szélben
de a dzsungel kipusztíthatatlan.

A tűz dögvészét feltámasztja az éjjel,
zokogás támad lázas szavakban
és beszakad az ég, a völgyek szétrobbannak
de a dzsungel kipusztíthatatlan.

Fekete föld vérzik a halottak ajkán
az élők könnyig gyászban, haragban.
A szülőföld súlyos fehér zászlói égnek
de a dzsungel kipusztíthatatlan.

A dzsungel, ez az ősi, vad kiáltás
ez a szabadsághoz szokott tenger
ez a forró szívdobogás a végső harcig
Vietnam, dzsungeled minden ember!

ÉLET ÉS IRODALOM 7

IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

NÁDASS JÓZSEF:

Tőlünk kapja fényét a Hold!

Még kisiskolás voltam — van annak már majdnem hatvan esztendeje —, amikor falni kezdtem Jules Verne izgatóan fantasztikus regényét, amely arról mesélt, hogyan utazik egy ember a Holdba. És az égi kalandokba való tobzódás még folytatódott. Alig egy-két évvel később kívülről megtanultam Rostand romantikus színdarabját Cyrano de Bergerac életéről. E gáncsnélküli, kissé búsképű lovag eléggé szirupos története azért lelkesítette a naiv gyermek lelket, mert Cyrano is írt kalandos könyvet egy holdbeli utazásról — úgy három évszázad előtt.

Izgatott hát ez a távoli, sápadt égitest, ahogyan minden ismeretlen felgyújtja a fantáziát. Mivel eszmélésem óta mindenkor a valóságra voltam kíváncsi, a megismerésre törekedtem, e méla, szenvelgő ezüst arc titkát is meg akartam fejteni. Később már tudatosan vallottam: minél jobban, mélyebben és átfogóbban ismerjük meg önmagunkat, társadalmunkat, továbblépve: a Földet és az egész mindenséget, annál méltóbbak vagyunk az ember névre. Áttörni testünk korlátait, másokért is élni, nemcsak magunkért — ez az első lépés. De milyen óriási a második, mikor már nemcsak a Föld elkötelezettjei vagyunk, de a világmindenségé! Birtokba venni nemcsak a Földet, de az egész világot, micsoda szép feladatunk nehéz, megrovpantó és nagyszerű kötelességünk. Legyünk büszkék, barátaim: ez aztán a cél!

Micsoda cél, hogy a Hold, az égi test búsongó, elmosódó arcát emberivé rajzoljuk át! Micsoda cél, elindulni a világűrbe és megvetni lábunkat a megművelhető csillagokon!

Nos, ami nyolcvan vagy háromszáz év előtt dús fantáziájú írók, költők képtelen meséje, ami tegnap kicsit megmosolyogtató ábránd volt, az ma, íme: valósággá vált, a nagyszerű szovjet emberek ajándékából, valamennyiünk kincsévé. Az ember teremtménye, a gyönyörű, eszes, kezes gép, megvetette lábát a Holdon, kinyújtja kezét és mintát vesz a csodált, de ismeretlen bolygó talajából. És okos szeme, televíziós kamerája, körülnéz és bonyolult, remekül megszerkesztett agya mindent megfigyel, és elmondja nekünk, mit látott. Értsük meg az áttételt, vegyük tudomásul, hirdessük fennen a diadalt: mi állunk a Holdon, a mi kezünk morzsolgatja a talajt és a mi tekintetünk veszi szemügyre és méri fel! Akad valahol, valaki értetlen, akár egy is, aki egyszerű napihírként veszi tudomásul ezt a boldog híradást? Alig hiszem. Úgy gondolom, mindenki, aki valamennyire is gondolkodik, az előtt világossá válik, hogy ez az emberiség történelmének új szakasza. Kétségtelen, hogy sokszor azok előtt is rejtve marad a jövő, akik maguk alkotják, de mi nem lehetünk ilyenek. Látnunk kell, hogy amit a szovjet tudomány, technika itt elért, az a bátor, merész, magasodó ember, az egész emberiség nagy-nagy diadala.

Tudjuk, hogy ezt a diadalt nem simán, akadálytalanul, nem is egyszerre vívták ki. Hallottunk, olvastunk már évekkel ezelőtt a Lunyikokról, aztán jött a Lunák sorozata, és ezek együtt, derék, népes család, fokról fokra előkészítették a nagy pillanatot. És elfelejthetjük-e, fel tudjuk mérni, hány ezer és ezer tudós agy, ügyes, szorgalmas munkáskéz nehéz, fáradhatatlan munkájának eredménye, hogy elértünk idáig? Mennyi bonyolult szerkezet, még előbb rengeteg tanulmány, számítás, töprengés, kutatás, kudarc és győzelem sorozata, amíg ez az új, a réginél sokkalta különb Kolumbus leküzdötte a hullámokat, megbirkózott a vésszel és hírül adhatta, íme: felfedezte, meghódította az ismeretlent.

Egy hétköznapon, pénteken, hajnalban történt mindez, február 4-én, 1966-ban. Utódaink, kései nemzedékek, ha visszaemlékeznek erre az esztendőre, vissza századunk hatvanas éveire, nem távoli, békeszerető népek ellen halálszóró gépeket küldő elnökök, miniszterek és tábornokok nevét emlegetik majd, hanem azokét, akik az ember magasodását szolgáló gépet teremtettek és küldtek nemes hódításra, az élet szolgálatára.

Nem felejthetjük el 1966. február 4-ét. Az emberi mű megjelent a Holdon, miközben lassan hajnalodott, emberi parancsra fényt küldött oly tájakra, amelyek — amióta az ember él — rejtve maradt előttünk.

És most már — e hajnalhasadás óta — nem a Naptól, tőlünk, az embertől kapja fényét a Hold!

Lázár Ervi

BOR AMBRUS:

REMÉNYT PALACKP

New Yorkból jött a palackposta. Légipalack. Közölte, hogy bértollnok vagyok, s hogy az Élet és Irodalom gombnyomásra működő párthangszóró. Persze: disszidensekről és hazafiságról írt cikkeimet közölte a lap, és disszidens „hazafi" írt. És világos, hogy csak odafirkantott valamit névnek, címét, állását gondosan mellőzte. Minek adta volna ki magát? „Bértollnoki" kezem még átnyúl az Óceánon, még ráküldöm idegenbe szakadt honfitársamra Frankenstein Fiát, rászabadítok egy Operaházi Fantomot, vagy feljelentésemre odamegy a Kommunista Rém, és Kukluxéktól kölcsönkért szurokba-tollba forgatja a New York-i vigécet vagy melltartó-kereskedőt. S azért se adja ki címét, olvasható nevét a levelezővé származott honfi, mert válaszolhatok neki ingerlőt, s kihasználhatom azt a pimasz földrajzi előnyömet, hogy magyar létemre Magyarországon vagyok, míg Mister X az Államokból dübörgi törzsmagyarságát, légipalackban.

Akkor hökkenek meg, amikor a levél már ama bizonyos „megérdemelt helyén" van, csikkel, salakkal, krumplihéjjal elvitte a Kuka, csak elmondom ezt a szerkesztőségben, s nevetés helyett elém tesznek egy levélcsomót. Névtelent. Hazait.

Kukába? Amelyik sötét utcán fejbeverést ígér a kritikusnak, „mi öntudatos egyetemi ifjak" nevében, azzal Kukába. Az acsarkodóval, gyűlölettől habzóval is, amelyről diákkorom sápadt gyávája, hóka kollégánk jut eszembe: színésznőket hívott fel utcai telefonfülkékből, s obszcén szavakat suttogott a kagylóba, húsz fillérért.

De mi legyen a többivel? A többséggel? Elmegy a kedvem nevetéstől és gúnytól: megfontolt gondolatokat felvető levelek érkeznek a lapok szerkesztőségeibe, névtelenül. Szenvedélyes hozzászólások, aggodalmas figyelmeztetések, gyötrő félelmek megfogalmazásai, néha segélykiáltások, az igazság és a probléma-megoldás szolgálatának szándékával: névtelenül. Olykor túlzó levelek, téves vélemények, de legtöbbje olyan, hogy minden mondatával bátran lehetne a nyilvánosság elé bocsátani. Kellene is. De íróik nem teszik: fonák, mentegetődző befejezést kanyarítanak levelük alá, név nincs, feladó nincs.

Kórtünet ez. Életbölcsességi sántaság, meg idült történelmi gégehurut. Az egyik ősnyavalya, az itt-ott még kapható, vitrinekben látható három majomszobrocska filozófiája, a befogott szemű, befogott fülű, befogott szájú majmoké: „Ne láss, ne hallj, ne szólj — ha távol maradsz mindentől, nem érhet baj!" vagyis áttételesen: ha mégse bírnál magaddal, hát csak a háttérből, észrevétlenül! Az utóbbi kór újabb keletű: néhány olyan esztendő maradványa, amikor a gyűléstermekben sokszor csak látszat-közélet zajlott, s ha „kijöttek" a problémák, bizony folyosó-zugokban és pisszoárokban jöttek ki sejtekben elsuttogva, suttogásba krónikusan belerekedve.

Fölösleges azon elmélkedni, mennyi a gyakorlatias önkímélés a majom-filozófiában, s ellenállhatatlan erőhatalom nyomta-e gégébe vissza és alagsori mellékhelyiségbe le az őszinte közéletiséget. Ma tarthatatlan ez, képtelen, aggasztó, szerkesztőséget sértő, írót sértő, demokráciát sértő. Fel kell hát figyelni arra, hogy vannak itt még jószándékú közbeszólók, akik azt hiszik, a „Száját tartsa — különben Kistarcsa" érvényes, holott

X. ÉVFOLYAM 7. SZÁM

ÁRA: 1,50 FT

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
1966 FEB 12

ÉLET ÉS IRODALOM

1021

Meghalt Rideg Sándor

Rideg Sándor Kossuth-díjas író, életének 63. évében, február 8-án meghalt. Az elhunytat a Magyar Írók Szövetsége és a Magyar Népköztársaság Irodalmi Alapja saját halottjának tekinti. Rideg Sándort hétfőn, 14 órakor kísérik utolsó útjára a Farkasréti temetőben.

Kóka Ferenc rajza

KÖSZÖNTŐ HELYETT BÚCSÚZTATÓ

Hatvanharmadik születésenapján kellene köszöntenünk Rideg Sándort, aki négy napja halott. Az Indul a bakterház, a Tűzpróba, a Sámson, a Kristóf rózsafái, számtalan közismert elbeszélés írója és hőse csodálatos és tanulságos kalandjai során eljutott a világ végéhez, ahol persze nem pihent meg, hanem egész életének lendületével túlszaladt a valóság határain.

Cselédhodályból, istállóból érkezett a szocialista irodalom Pantheonjába, a béresházakon, külvárosi szükségszállásokon, gyertyaöntödéken, ólomgyárakon és illegális búvóhelyeken át. A szegényparaszti ösztönös lázadástól jutott el a tudatos proletárforradalomig, mint ahogy gyerekkora agyonolvasott ponyvahistóriáinak varázsát és demokratizmusát a regény kiművelt formájába mentette át. Tulajdonképpen népművész ő a szó legrangosabb értelmében; a népművészetek alkonyán egyedülállóan fényes csillag, egy pusztulva fellobbanó szupernova.

Minden műve nagy igazságtevés azokért, akiknek sok bántalmazást és erőszakot kellett elszenvedniök, azok ellen, akik „sem nem okosabbak, sem nem erősebbek nálunknál, csak éppen embertelenek". A szociális igazság érdekében zseniálisan bolondozott és éktelen haragra tudott lobbanni. Író is azért lett, hogy agitátor-hajlamait kiélhesse, egyszerre tengernyi embernek mondhassa el „milyen világból jöttem és milyen rettenetesen igazam van".

Rideg Sándor sírjánál nem kell keseregni mulasztásaink miatt. Még életében tudtuk és elismertük, hogy páratlan mesélő, virtuóz nyelvművész, nagy író. És ő tudta, hogy mindezt tudják róla.

Súlyos betegsége kezdetén levelet küldött az írószövetség kommunistáinak, „akik hozzám tartoznak, s láttak valamikor emberkoromban. Mostanában ugyanis bottal járok a sötétedő utcákon — írta. — A sors valahogy kimérte lépteim hosszúságát, s néha oly furcsa módon zeng a szívem, mintha nem is az enyém volna, s kedve lenne megállni, ha engedném. Mindezt nem valami panaszként említem, s nem is azért, hogy szánalmat keltsek magam iránt, mert ebben az órában is egy leírásra való vidám történet foglalkoztat, de úgy gondolom, családon belül ilyen személyes dolgot nem kell okvetlenül elhallgatnom".

Nemrég Földeák Jánossal együtt magához hivatott halaszthatatlanul fontos ügyben. Hófehér ing, hosszú fehér alsó volt az öltözéke, betegségtől megviselten zihált.

— Mivel földi tartózkodásom hátralevő ideje elhanyagolhatóan kicsinyre zsugorodott, felkeltem betegágyamból — mint azt oly sokszor megtettem súlyos bajaimban, sokak ámulására —, és a dolgokat végképp komolyan szemlélve, megkérlek benneteket, igyatok ebből a jófajta borból, amellyel kedves elvtársaim, barátaim és méltatóim láttak el, majd hallgassátok meg végrendelkezésemet.

Most is pontosan úgy beszélt, ahogy írt. Egy mondat erejéig sem zökkent ki a varázsos ridegi stílusból. Az volt az ember érzése, hogy egy kész, de még ismeretlen művét olvassa fel. Stílusa a halálos ágyon sem változott, Rideg Sándor hű maradt önmagához a legvégsőkig. Ezzel kissé meg is tévesztette a látogatókat. Nehezen tudták elhinni, hogy a fogalmazásra még mindig nagy gondot fordító ember állapota ennyire komoly. Pedig halálosan komoly volt.

Jovánovics Miklós

lük. Remélik, hogy
gjuk tiszta. Hét
ra. Még frissek,
este, most kezdő-

a fények. A pincé-
a súlyos damaszt
lan palackok, szí-
árnak.
itakarították már.
vét darálnak, be-
nagnetofont készí-

az autóbuszban, a
n. „Ide és ide, ké-
ények az utcákon,
piros-kék-zöld-lila-
hó. Puhán, lomhán
Már valahonnan
meg-megszakad.
sietni. Kár lenne.
holnap vasárnap,

A színházak is
dást, indul a va-
csak néhány perce
, minden lehet —,

on szelíd izgalom.

Hála Iste
„A vacsor
jönnek, a
minden jól van. „Majd ott lesz..." —
„Majd jön..." Majd találkoznak, mindjárt, nemsokára. Ma este, éjjel, megtörténik. Remélhetőleg. Szép lesz.

Most még csak hét óra.

Utazom a buszon, közöttük, utaznak velem, látom őket, látnak engem. Még minden lehetséges, gondoljuk. Jóízű lesz az ital, a megfelelő szavakat mondjuk, avval találkozunk, akivel kell. Kellemes lesz a tánc, a vacsora. Majd mindent megbeszélünk. Még van idő, hiszen korán van, hét óra.

★

Éjfél után sokáig kell várni a villamosra. A megállóhely sáros. Beázik a cipő. A házmesterek sóval hintik a járdát. A fények kihunytak, az éjszaka hideg. A villamos hideg. Fellökdössük egymást az ajtón, összepréselődünk a kocsiban. A kalauz megtaszít a táskájával. Valakinek elszakadt a harisnyája, szitkozódik. A szemek duzzadtak. A nők haja szétbomlott, kendőik alá gyömköd ik, sálat tekernek a nyakuk köré. Rekedt hangon beszél egy férfi.

nem látn
„Hol v
nem tud
Egy f
nekidöcc
akár eg
lecsimp
biek ne
Lányka
zöld, fo
az éj, –
haza az
hogy ha
gyon ré
már ner
mert ne
Talán
este hét
szépek l
ékszerek
indulunk
ban.

kell,

VILISZ

Néhány nappal ezelőtt, hatvankét esztendős korában meghalt Vilisz Lacisz, neves lett író, és államférfi.

1904-ben született egy Riga környéki faluban. Apja rakodómunkás volt, ő maga is végig járta a munkásélet iskoláját, volt halász, rakodómunkás favágó. Hajófűtőként járta be úgyszólván egész Nyugat-Európát.

1928-ban lépett be a kommunista pártba, ettől fogva élete összefonódott a munkásmozgalommal. A burzsoá Lettországban sokféle illegális pártmunkát végzett és pártmegbizatásként a szakszervezetekben is dolgozott.

Első novellája 1930-ban jelent meg a Gondolat című rigai folyóiratban, amelyet a nagy lett író. Upit szerkesztett. Irt fantasztikus regényt, elbeszéléseket, szindarabokat. Témája rendszerint: a lett dolgozó nép élete. Erről szól legjobb regénye is, az 1933-ban kiadott A halász fia című kétkötetes

AMI KÖLTŐVEL

lődé-
neg a
épmű-
tte az
olvasni
jobban
k a
nővelő
tők is.
tendő-
őadást
kör-
arasz-

etnami

tattal,
seket,
ek a
fiata-

— 1956 tavaszán járt Magyarországon is. Milyen élményeket, benyomásokat őrzött meg erről az útról?

— Életem egyik legszebb időszaka volt a Magyarországon töltött néhány hét. Egy költőnek minél többet kell látnia, ismernie a világból. Sokfelé jártam már: Franciaországban, Indiában, Szovjetunióban és Magyarországon. Magyarországi emlékeimet egy útinaplóban örökítettem meg. A vietnami nép nagyon szereti a magyarokat. Testvéreinek érzi őket. A két nép történelme egyben-másban rokon is egymással. Irodalmukban pedig olyan nagy költőik vannak, mint Petőfi, József Attila és Ady. Petőfi és József Attila verseit már kiadták kötetben is nálunk, és most szeretnénk megjelentetni egy antológiát az egész magyar költészetből. Mi, modern vietnami költők úgy érezzük, hogy országaink költészete között Petőfi életműve a legszorosabb összekötőkapocs.

— A világirodalom nagyjai közül kiket tekint költői példaképeinek?

— Nehéz lenne ezt röviden megmondani. Sokaktól szívtam a mesterségbeli tudást mézét, hogy azután feldolgozzam, saját tudásommá tegyem. Ha egy nevet kellene megjelölni, gondolkodás nélkül Shakespeare-t mondanám. Ha többet, akkor nagyon sok európai és ázsiai költő szerepelne a listán. Fontos forrást jelent számomra hazám népköltészete is, a ca-daok gyönyörű és gazdag világa, amelyről több tanulmányt is írtam.

— További tervei?

— Most, hogy már itt állok ötvenedik évem küszöbén — nagyon fukarrá váltam. Fukarkodom az idővel. Mindenki csak egyszer élheti végig az életét, és az is köztudott dolog, hogy aki egész életében dolgozott, annak idősebb korában is a legnagyobb öröme: az alkotás. Szeretem az életet, nagyon szeretek élni, szeretem hazámat és szeretem népemet. És mert ennyi mindent szeretek, életem legnagyobb örömét a költészet jelenti. Egyszóval: dolgozni akarok. Minél több verset írni a szabadságról és a szerelemről.

Balássy László

GELLÉRT OSZKÁR:

Ballada a falb

Ismeritek ugye, mi v
hogy fölépült egykor

tizenkét kőmíves vé
az egyik asszonyát f

Erdély földjén törté
de erre a román, h

erre meg a bolgár,
újgörög meg délszlá

maga elsőségét irig
csaknem hajba kap

ámde megosztozva
széles e világon más

Sokat olvastam ez e
egykor, s ugyanekk

egy érdekes könyvb
s az ősbabonákról ol

amitől először kissé
s magamnak naplón

A könyv a vallások
volt és írója a King

Ő írta, hogy mikor
Mózes Kánaánba s a

oly vallást leltek ott
Hadadot és Dagont

dúlt még a mágia s
bosszút forralt mind

voltak várak, hidak,
engesztelést várt mi

S imhol egy azóta le
oly csontvázra leltek,

testi valójára vallott
S ilyen rejtett lelet

túl a székely földön,
míg a gázkamráknak

s nem marad meg m
ősi babonáknak s evi

MAGATARTÁSFORMÁK 1021

Szokatlan és szokásos szerep

Az alkotó embertől *szokatlant*, újszerűt, művészit várnak. Egyik szerepe maga a *mű*, vagyis az önmagán átlényegített valóság. A többi szerepe az alkotás árnyékában élt sokszínű *társasélet:* sokféle helyzetben kell azonosulnia az elvárásokkal, a *szokásokkal*. Az új, a meghökkentő, a *szokatlan* feltárása a művészetben, a *szokások* kielégítése a társas kapcsolatokban — bonyolult szereprendszer!

A szereplő: *Kóka Ferenc*, Szentendrén alkotó festőművész.

1

Első szituáció: *fiatal, kezdő festő az alkotónál.*

— Amatőrfestők megkeresnek munkáikkal. Megmutatjuk egymásnak képeinket. Ha értelme van, a látogató képeiről beszélgetünk. Tanácsokat adok, hogyan lehetne a fiatalnak továbbfejlődnie...

— Figyelembe veszem az ifjak rendkívüli érzékenységét. Még a legmagabiztosabb fiatalban is él a kétség: lehet-e festő belőle? Éppen ezért nem ex-katedra beszélek. Úgy kell szólnom, hogy megértse, elfogadja a tanácsot. Ehhez elsősorban értelmesen kell fogalmazni. A kezdetleges képeknél is meg szeretném vele értetni: mi benne a jó, mi a rossz.

— Rendkívül nehéz megállapítani, hogy lesz-e festő a fiatalból vagy nem. Ha született antivizuális lény a látogató, esetleg eltanácsolom a pályától. De ha nagyon rossz a véleményem, azt nem fejezem ki. Az udvariasság, a humanitás nem engedi meg a kegyetlenséget. Egyébként is: a festés akkor is használ, ha az ember sohasem lesz festő...

2

Második szituáció: *idős mester az alkotónál.*

— Nagyon szeretem a mesteremet, bár én mást csinálok, sokban eltávolodtam tőle. Egyszer leveti az ember mestere stílusát, mint kígyó a bőrét. Nálam 1966-ban történt meg ez az eltávolodás: nem tudtam már úgy húzni az ecsetet, mint addig. A festészet örömtelivé vált, újra kezdtem felfedezni a világot...

— Szóval megérkezett a mester. Kiraktam a képeket. Mindig van bennem felszültség, izgalom: mit mond a mester? Bár tudom, hogy mi a véleménye, tíz évnél régebben ismerjük egymást. Ismerem művészi koncepcióját, elveit, és tudom azt is, hogy két generáció között időbeli válaszvonal húzódik. Érzem, nem tud teljesen azonosulni velem...

— Mesterem, miután megnézte a képeket, azt mondta: túlléptem a természetelvűség határán. Azok a részletek tetszettek neki a képeimen, amelyekbe valóságot tudott belelátni. Az egyik festményen búzamezőt látott, én sosem.

— Számomra kellemetlen szituáció volt: nem tudtam elmondani a saját elképzeléseimet az érveivel szemben. A mestert nem is nagyon érdekelte. Nem is akart tudomást venni ezekről az érvekről. Mondta a véleményét anélkül, hogy engem meghallgatott volna. Nem akarta meglátni, hogy a festészet továbblépett. Azt, hogy a mester már ma is a művészettörténet kategóriájába tartozik...

3

Harmadik szituáció: *zsűrizés az alkotónál.*

— A dortmundi kiállítást a Művelődésügyi Minisztérium szervezi, hatalmas anyagot válogatnak össze. Kijött ide a minisztériumból az illetékes előadó. Leültünk, kiraktam a képeimet, kilencet-tízet. Együtt kellett eldönteni, hogy lehetőleg egységes anyag reprezentálja a festőt.

— Az ilyen válogatásnál az egyéni ízlés nem nagyon jöhet számításba. Az előadóval eddig vita sohasem volt. Tudják, hogy mit várhatnak. Már bent, az íróasztal mellett számítanak arra, mire készülhetnek. Gyakran még azt is tudják, hogy akkor min dolgozom...

— Ha gyengébb képet választanak, esetleg meghajtom a fejem az érvelés előtt. Akkor is én engedek, ha nem ismerem az egész tárlat koncepcióját: hogyan illeszkednek műveim a többi festmény közé. E.. az elmélet, egyébként mi d az öt képet az én ízlésem szerint zsürizték. Bár, teljesen mindegy, mert az állami tulajdonban lévő képeim legalább így reprezentálnak. Én csak annak örültem, hogy a „legfiatalabbakat" vitték el...

★

Kóka Ferenc megmutatta egyik most elkészült alkotását. A festményen *kék* ló látható, hátán *zöldes-sárga* nővel. A kék ló hátra veti a fejét, a zöldes-sárga nő szürke haja rebben a szélben. Az egész képet a kék és a zöld harmóniája ellemzi, *absztrakt* tájat mintáz a kék-zöld folt, vonal.. mozgás lágyan illeszkedik a színbe. Eszünkbe sem jut megkérdezni, miért nem *barna* a ló, s miért nem *testszínű* a nő. Az alkotón átlényegített valóság így kap *új* érzelmi, értelmi töltést. *Szokatlan. Szép.*

Fóti Péter

Bogumil Dabrowski, a Lengyel Népköztársaság budapesti nagykövetségének első titkára.

köztársaság b
követségének

Kóka Ferenc
1973 MÁJ. 2
PESTMEGYEI HÍRLAP
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

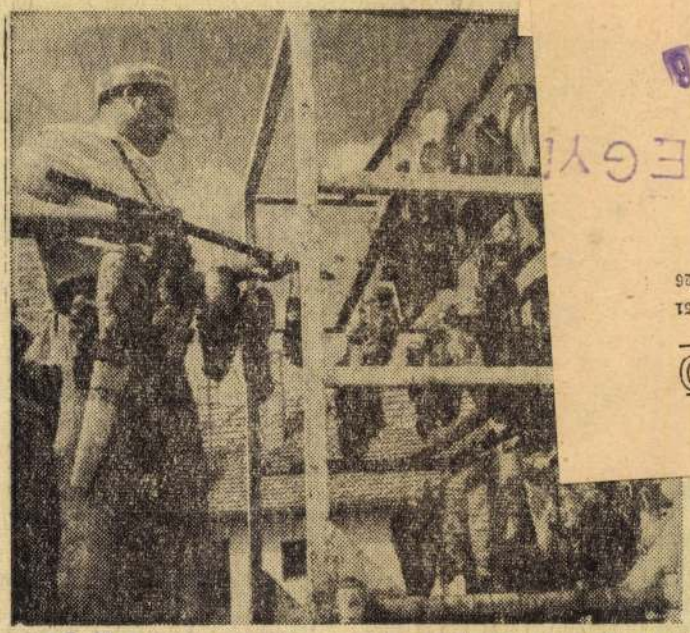

JÓ ÜZLET **A nagykőrösi Szabadság Tsz és a helyi általános fogyasztási és értékesítő szövetkezet a múlt év őszén közös vállalkozásban húsfeldolgozó üzemet létesített. A tsz saját hízlalású sertéseit gyakorlott húsipari szakemberek dolgozzák fel, a termékeket az ÁFÉSZ boltjaiban értékesítik.**

jó, hogy *más*,. Nem uniformis brigádtagnak lenni; van, ahol már acélként edzhetik a közösséget, van, ahol még csak vasként kovácsolják.

A közelmúltban lezajlott, munkasikereket köszöntő ünnepségeken, a párt kongresszusi oklevelét, a Minisztertanács és a SZOT vörös vándorzászlaját, a megyei pártbizottság kongresszusi zászlaját, a kíváló vállalat, a szocialista

MUNKÁT KEZD AZ ÚJ TANÁCS

Városias nagyközség

Aszód, jelenleg is csak hat és fél ezer lakosával azelőtt járási székhely, azután egyszerű község, majd nagyközség, miért kelt városias képzetet?

Ezt, egyfelől, múltja magyarázza: vasúti csomópont volt. Több szálloda fogadta az átutazókat. Főútján, azelőtt, üzlet üzlet hátán: Aszód látta el iparcikkekkel a környékbeli falvakat.

A vidéken ma náluk a legélénkebb a kereskedelem:

hetenként háromszor piac, új kereskedelmi létesítményük egy ÁBC-áruház lesz. Tehát régen sem csupán a földdel foglalkozott itt a lakosság, ma csak egy termelőszövetkezetet találunk. Ellenben jelentős kisiparosréteg tevékenykedett, most nyolcvan kisiparost találni, ezenkívül egy ktsz bővíti a szolgáltatást — jelenleg több millió beruházással új szolgáltatóházat emelnek... Aszódot azelőtt is úgy emlegették, mint iskolavárost: a jó hírű Petőfi Gimnázium mellett polgári leányiskolában oktattak. A mai gimnázium és szakközépiskola ötszáz diákot fogad be, kollégiuma százhúsz-százegyven tanulót, s a felnőttoktatásból is kiveszi részét. A közeljövőben, kilencmillió forintos beruházással, tanműhelyekkel gyarapodik... És említsük, bár utoljára, azt a községbeli intézményt, amely az ország távoli vidékein is mindenkinek eszébe jut Aszódról: a javító jellegű fiúnevelőt. Náluk most javíttatni. A házépítést a területhiány gátolja, igaz, már elkészült egy parcellázási terv. Hétvégi házhelyek parcellázására vonzó vidékükön mégsem gondolhatnak.

A vízügy, a közelmúlt, s

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Kóka Ferenc
ÉLET ÉS IRODALOM

1967 AUG 12

RILY LAJOSTÓL

1021

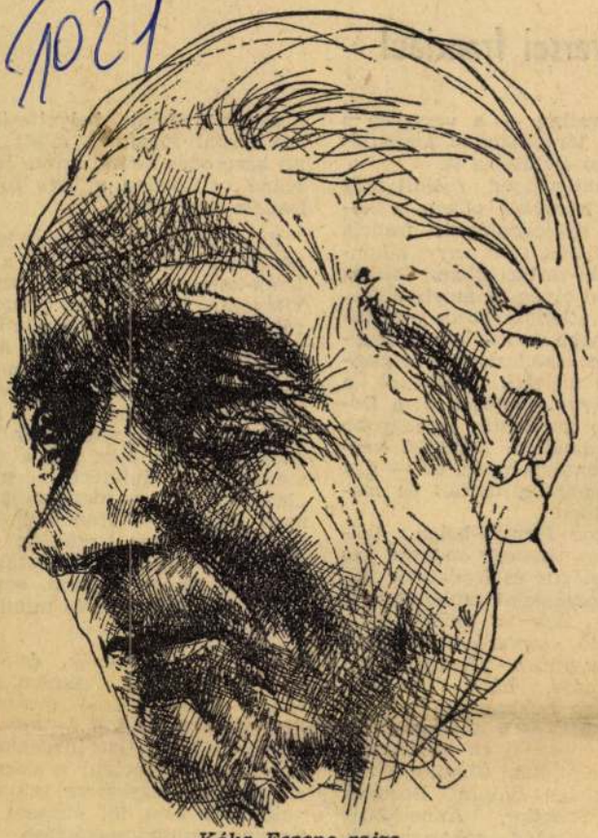

Kóka Ferenc rajza

ÁLLÓCSILLAG

Ő volt az első költő, akit személyesen megismertem. Kisgyerek koromban, felszabadulás előtt.

S ez az első találkozás veszedelmes illuziók vidékére csábított. A gyerek szívesen általánosít. Ő lett nekem A Költő. Ami az Ő személyes, születés jogán hordott, vagy magát-formálva megszerzett sajátja volt, azzal az egész Céhet bearanyozta a képzelet. Hát ilyen a költő! Hiszen itt nincs semmi „veszélyes"! Úgy látszik, az ember nem attól költő, hogy költő-szerű, hanem attól, hogy ember-szerű; talán valamicskével, egy árnyalatnyival még inkább is, mint a többi ember, de azért csak annyival, hogy senkit se sértsen a különbség.

Utóbb okultam. Nálunk mindig nagy ázsiója volt a fortisszimónak, a megnyomott sorvégnek, a lábujjhegyre álló hőstenor magascéjének. Ez aztán meghatározta a kötelező szertartásokat. Áprily Lajos tehát, ahogy szeretetem megértéssé nőtt, egyre inkább észre kellett vennem, sajna nem-igen volt tipikusnak mondható jelenség. Szabad-e így mondanom, van-e rá remény, hogy a szó mögé látnak?; bizonyos értelemben korszerűtlen volt. Botránytalanul, lelkendező áruló-jelöltek és hűséges ellenfelek nélkül, szendén és asztrálisan lebegett irodalmunk mezői felett. Nem üstökös volt, szenzációs csóva-produkciókkal, mutatós feltűnéssel — alázuhanással; állócsillag volt, a táj stabil része. Kötetre csak harmincnégy esztendősen méltatta a külvilágot —, türelme nem teremtett iskolát —, de ez a Falusi elégia már a végső, félszázados képletet mutatja: szelíd hajlíthatatlanságát az elvekben, nem hivalgó, hanem tökéletes formabiztonságát, érzékenységét, amely a porszemet is méri, de sértődékenységbe sosem csap, természetszeretetét, amely azonban mindig az ember szerette-ápolta tájat közvetíti.

Sok a kifejező, nyugtalanító, lázító, gondolatébresztő vers: Áprily Lajos szép verseket írt. Valahogy egy idilli, képzeletszülte prechisztorikum völgy-bölcsőjébe ringatta az olvasót, de ebben a tájban szépet lehetett álmodni egy távolabbi jövő nemes emberi viszonylatairól, végső kérdések tisztult közelségéről is. Iskolát nem teremtett — még szeretett fia, Jékely Zoltán súlyos és izgalmas lírája is más égtáj üzenetét hozza —; magát teremtette meg nyolcvan esztendő alatt. Valami szuverén harmóniát, teljes egészet, ami nem mást pótol, de nem is pótolható, nem utánoz és nem utánozható. Nem keresi az irodalmon belüli rokonságot: inkább az évezredek előtti, meg nem szervezett irodalmi élet és élet-irodalom paradicsomával, s a versben mély és állandó szépség-tartalékot kereső mai olvasóval tartotta a kapcsolatot. S fogja is, amíg a magyar nyelv becsülete tart. Amíg a versírást értelmes emberi tevékenységnek, a versbeszédet természetes közlési formának, elemi jelenségnek, madarak hangjának, a dolgok igazabb anyanyelvének elfogadjuk.

Jöhetne az érdemek rekapitulációja. Ezek, mert, hogy nagy költő volt, bokrosak. Jöhetne a nekrológokra fenntartott lamentáció: eléggé megbecsültük-e? Nem valószínű. De a szokványos fordulat itt most elmarad. Ettől is gazdagodott. Ami másban évtizedre való sértődés-tőkévé forrottduzzadt: benne verssé szelídült. Más genynyesre vakarta kínjait: ő verssé tisztította. Sokan tomboltak, sokféle okokból: ő lekottázta a világ s a maga izgalmainak rezgését.

Jöhetne még a személyeskedés: törvényes alkalom, hogy a nekrológ-író odacsempészsze magát a gyász-tablóra. Ettől is Ő óv; Ő jól tudott etika és etikett tejtestvérségéről. Nem volt legendája. Nem ő volt a téma. A való világ volt a téma, neki. Így volt költő mindvégig. Így is lehet, úgy látszik. Csak nehezebb.

Egy gesztusára azért emlékszem. Jellemzéséhez igazi költő kellene. (Mondjuk mint Ő.) Én csak körülírni tudom. Az ötvenes évek elején volt ez persze. Szentgyörgypusztai kis házában látogattam meg néhányszor. Valahogy a visegrádi Alkotóház akkori költő-lakóira terelődött a szó. — Nagy alkotóházban nagy költők, kis alkotóházban kis költő — mondta; jobbja megkezdett egy mozdulatot, de aztán méltatlannak ítélte, alábbhagyott vele és már csak mosolygott, nem fensőbbségesen, de nem is a sérültek ingerültségével, csak némi megbocsátó iróniával és szerény biztonsággal.

Most, hogy csöndben egy másik álomba szellemült át, a gesztus az életműre marad. Várja megfejtőit, vendégszerető tájai újabb és újabb lakóit. Mindig lesz. Mindig fogjuk olvasni.

Csak szomorúbban.

Mert azért minden nekrológ általtás.

Ő kellene még, sokáig.

Hody Béla

GARAI GÁBOR:

„Le grand poéte magyar"

Ady versei franciául

Talán tizenhét éves lehettem, amikor Ady Endre jóvoltából megszerettem a verseket, amelyeket mindaddig csak az iskolai feladatok fölös többleteként tartottam számon.

Ady szoktatott a költészethez engem, s nem csupán századunk legnagyobb magyar lírikusának véltem őt, — de az egész világon a leghatalmasabbnak. Akkoriban akadt a kezembe egy francia nyelvű kötet, amely ezt a büszke címet viselte: „André Ady, le grand poète magyar"; — vagyis: Ady Endre a *nagy* magyar költő. Kamaszos jóhiszeműséggel még minden kinyomtatott szót szentírásnak hittem, s hazafias büszkeséggel elábrándoztam azon, hogy lám: a franciák is *nagynak* nevezik az én kedvencemet, aki bizonyára olyan világhírű, hogy magasztaló jelzők nélkül le sem lehet írni a nevét. (N. B.: az említett kiadvány — csak most nyomoztam utána — 1930-ban jelent meg, Budapesten, bizonyos Louis Joseph Főfi fordításában.

Jóval később értesültem róla, hogy a magyar költészet, bármilyen nagynak tudjuk is mi — s joggal — idehaza, igen nehezen kap útlevelet külföldre: alig-alig akad ország, ahol fölbukkan egy valamirevaló ember, aki magyarul is tud, meg „versül" is; vagy, ha nem ismeri nyelvünket, legalább szeret minket, igazán, őszintén, s olyanokként, amilyenek vagyunk, — s vállalkozik a népszerűsítés nem épp tömegsikerrel kecsegtető missziójára. Vigasztaló meglepetésként hatott rám József Attila, Radnóti Miklós, Kassák Lajos, Illyés Gyula és más nagyok külföldi sikere a szakmai körökben — különféle világnyelveken —; de Ady igazi újjászületésében a „nagy" idegen nyelvek területén megvallom, nemigen hittem már; azt gondoltam, erről végképp lekéstünk — mit is kezdhetnének messze földön egy „utóvéd" szimbolistával a XX. század második felében? Emellett arról is meggyőztem magam, hogy Ady alighanem *fordíthatatlan;* jelképei, szóképei és képzettársításai — lábjegyzet híján — csak nekünk érthetőek, idegen nyelvre fordítva üresen kongó *szavak* csupán.

Aztán szinte meghökkentő meglepetést szerzett néhány orosz és német-nyelvű Ady-fordítás, de fölülmúlta mindezeket az új francianyelvű kötet, amely a budapesti Corvina és a párizsi Seghers kiadó közös gondozásában jelent meg nemrégen.

Igen, meghökkentett ez a vállalkozás, mert épp abban kételkedtem, hogy Ady valaha is megszólalhat annak a városnak a nyelvén — Párizsén — amelyet oly nagyon szeretett; s megszólalhat akként, hogy az ottani utca embere is [illegible] pillantást vethet — a verseken s a bevezető tanulmányon keresztül — az alkotó életútjára is.

Nyolcvankilencszer szólalt meg meg Ady franciául ebben a kötetben — nyolcvankilenc francia versben (köztük nem egy különféle fordítás-variációkban olvasható, s akad olyan is, amely a fordítók vagy átköltők közös munkájának terméke, a szerkesztő jegyzete szerint: szintézise); megszólalt a *Meg akarlak tartani*-tól a *Bújdosó kuruc rigmusán* át a *Dózsa György unokájáig* legnagyobb és legmaradandóbb szépségű verseiben, különféleképpen, de — úgy tetszik — mindig tisztán és magához méltóan.

Tizenkilenc francia-belga költő-fordító és tizenegy magyar és francia filológus és irodalmár közös vállalkozásaként született meg ez a kötet. Azt is mondhatnók, Gara László szervező-szellemének egyik posztumusz alkotása lett (mert ki tudja, hány ilyen holtántúli műve bukkan elő még az idő méhéből!), — s a fordítók és átköltők sorában ilyen nevek szerepelnek, mint Paul Chaulot, Guillevic, Grosjean, Alain Bosquet, Rousselot, Sabatier, Anne-Marie de Backer és még sokan mások, akik az utóbbi esztendőkben alkotó tettekkel mutatták meg tiszta és önzetlen rokonszervüket a mi hazánk és a mi költészetünk iránt.

★

Meglehet, elcsodálkoznak majd a hazai olvasók, ha azt látják, hogy e kötet francia költő-tolmácsai olykor úgy írják alá a nevüket, mint „fordítók", máskor pedig, mint adaptálók, vagyis „átköltők". Sőt, ez a kétféleség fölújíthatná akár a kétféle hitvallás mellett kiálló vers-tolmácsok már-már örök pörét: szabadon újra-költeni — vagy szikár hűséggel, szinte szószerint, prózában fordítani?

Nálunk — több évtizedes tapasztalatok nyomán — e kérdésben higgadt és, hisszük, reális megállapodás jött létre: fordítani kell a verset, szövege és formája szerint egyaránt pontosan, amennyire csak lehetséges, — és eképp ostromolják a már-már lehetetlent.

Mégis, úgy látom, tisztelettel kell meghajtanunk a „szakma" zászlait a francia-magyar szerkesztők és a költőfordítók előtt, akik Adyt — átépítvén immár egy egészen más törvényeket valló nyelv és verselés közegébe — olykor „fordították", máskor pedig „átköltötték". A *Bújdosó kuruc rigmusa,* Paul Chaulot átköltésében, vagy a *Rohanunk a forradalomba,* Guillevic költői tolmácsolásában, valódi francia versnek hat (s még sok ilyen példát említhetnék); ezek a költemények tartalmilag és prozódiailag is hitelesen közvetítik az eredetit — s mégis indokoltnak, helyénvalónak [illegible] a szinonímákkal helyettesíthetelen elvont fogalmak miatt tarta[illegible] mi károsodás nélkül szinte lehet[illegible] lenné vált volna a vers forma francia fordítása.

Egyébként Gara László jegyz[illegible] pontosan megvilágítja ezt a pr[illegible] léma-komplexumot. Szépen világosan beszél Ady prozódiá[illegible] ról, arról a tudatos-öntudatlan [illegible] vékenységéről, amellyel Ady magyaros verseléssel a jambi[illegible] formákat összeolvasztotta és ú[illegible] teremtette itt, minálunk. E me[illegible] lágítás tükrében fokozottan iz[illegible] mas az, hogy Ady, aki a fra[illegible] alexandrin ihletéből meri[illegible] „lazította föl" a magyar jamb[illegible] most olykor — franciául — [illegible] xandrinusokban születik [illegible] (többnyire némi szótag-szapor[illegible] árán) — ismét fiatalon, egysz[illegible] mind klasszikusan, és mindig [illegible] mészetesen.

Ha francia volnék, és Ró[illegible] György előszavát olvasnám, azt[illegible] szem, többé-kevésbé megtudn[illegible] ki volt — és ki ma — Ady. I[illegible] keztem tájékozatlan idegenként[illegible] vasni ezt a franciául is szép ti[illegible] szöveget, és egyszerre szinte [illegible] valójában tűnt föl előttem az[illegible] Érminszenten vakációzó fi[illegible] ember, a Léda szerelmese, a [illegible] kimondó publicista, a párizsi [illegible] lyongó. Rónay kitűnően világ[illegible] meg Ady kapcsolatát a Nietzsc[illegible] filozófiával, harcait a kora [illegible] anakronisztikus magyar élette[illegible] s nem utolsósorban a francia s[illegible] bolizmussal is, hiszen ennek [illegible] irányzatnak szellemében igye[illegible] tünk, évtizedek óta, kikönyör[illegible] egy parányi ülőhelyet Ady szá[illegible] ra a világirodalom páholyá[illegible] Rónay igen helyesen kimon[illegible] „Ady nem új esztétikát, ner[illegible] költői kifejezés eszközeit ker[illegible] Párizsban — többet, életbevá[illegible] bat keresett". Az „én voltam ú[illegible] vers csak cifra szolga" költője[illegible] példát és erőforrást keresett [illegible] megromlott társadalom ellen v[illegible] harcban.

És rögtön újra napirendre [illegible] hetjük szimbolizmusának eszm[illegible] stilisztikai pörét. Mi volt ez: esz[illegible] stílus vagy divat?! Sokan és s[illegible] féleképp efemér jelenségnek [illegible] ték, de most, éppen a francia A[illegible] kötet megjelenése jóvoltából, [illegible] mét úgy tetszik: halhatatlanul [illegible] elévülhetetlenül tartós költői ér[illegible] rendszer. Tartós és elévülhetet[illegible] mert a jelenben is közvetíthető[illegible] újjászülhető. Amikor régebben [illegible] „Párizs az én Bakonyom" cí[illegible] „Paris, mon foret Bakony" fo[illegible] tásban olvastam, úgy véltem, [illegible] ménytelen az egész, hiszen mi[illegible] képzettársítást is kelthet a fra[illegible] olvasóban az, hogy: Bakony, ez[illegible] érthetetlen és kimondhatatlan [illegible] — de most hogy ezt a költemé[illegible] „Paris, mon Maquis" címen pu[illegible] kálták, ismét föltámadt benne[illegible] [illegible]

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

Kóka Ferenc

AUG 5.

1021

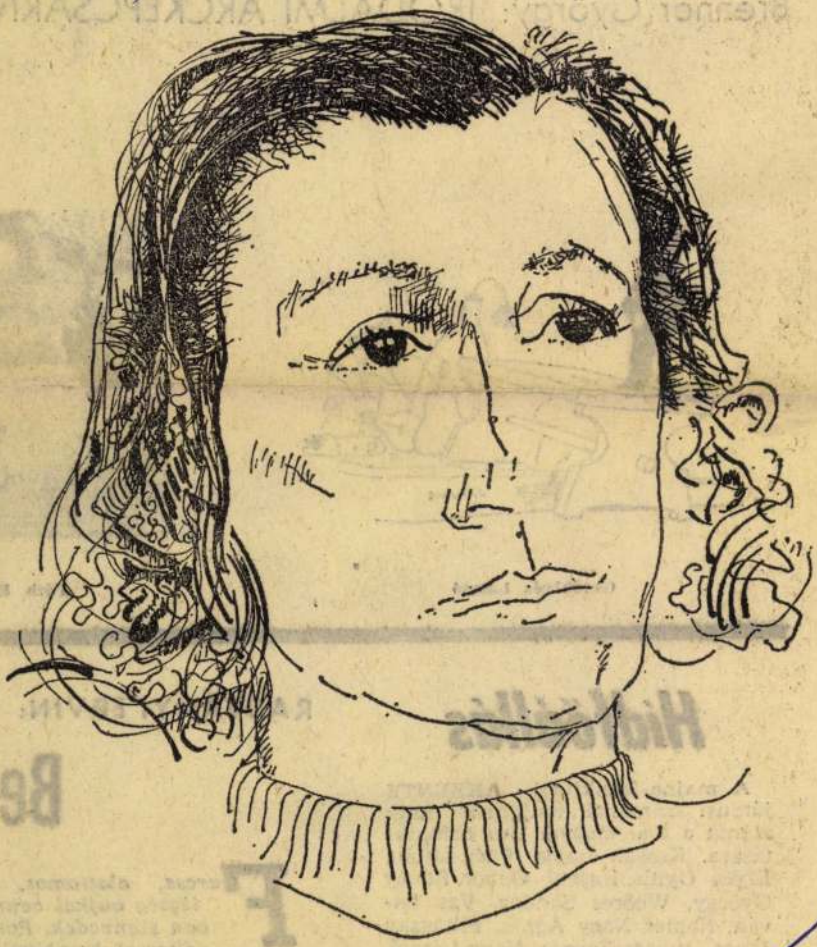

Kóka Ferenc rajza

Brenner György: IRODALMI ARCKÉPCSARN

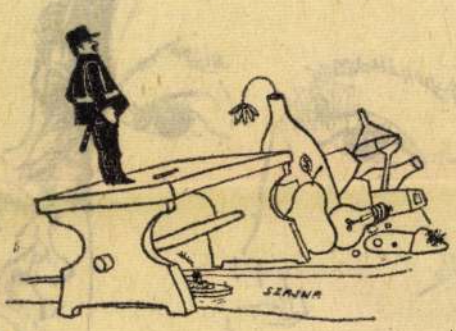

Gerehlyés László

Tóth Eszt

Hídfőállás

A majna-frankfurti AKZENTE júniusi számának majdnem felét szánta a mai magyar líra bemutatására. Kassák Lajos, Füst Milán, Illyés Gyula, Hajnal Gábor, Rónay György, Weöres Sándor, Vas István, Nemes Nagy Ágnes, Pilinszky János, Juhász Ferenc, Nagy László, Garai Gábor, Mezei András verseit Rónay György tanulmánya vezeti be. Ezen a zárt anyagon ki-

RADVÁNYI ERVIN:

Bet

Furcsa, alattomos, a tegség bujkál benne ban szenvedek. Pont váltással kombinált Még pontosabban: asszociác rendszeres, előrevetítéses, vis áttételes tér-időváltásban

/ 1021

Az Élet és Irodalom látogatóban

ABODY BÉLÁNÁL

— Szívesen nyilatkozik?

— Mi az, hogy szívesen? Boldogan!

— Miért? Sok író vonakodik, megtagadja.

— Nekik könnyű. A remekmű, mint ismeretes, maga helyett beszél. Fogják magukat, írnak egy remekművet, aztán kész, nem kell nyilatkozni. Szegény ember viszont vízzel főz.

— Őszinte lesz?

— Nem tudhatom. A teljes őszinteség fikciója azon a még ingatagabb fikción nyugszik, hogy állandóan azonosak vagyunk önmagunkkal. Vagy legalább is van egy ilyen „önmagunk". Hiába tagadnám, bizonyos kérdésekről több, párhuzamos, sőt ellentmondó véleményt és érzést táplálok. Többnyire az ostoba ellenérv taszít az egyik vagy másik álláspont felé. Legyünk most természetünk ellenére alázatosak és kétkedők, — vagy legalább álszerények a jó illem okán: csak néhány gondolatfoszlányomat próbálom rendezni, vállalva az elfogultság veszélyét. Ne higgyen nekem; elég, ha meghallgat. Sosem kértem többet, sem barátaimtól, sem feletteseimtől.

Író vagy nem író?

— Az utóbbi időben országosan népszerű. Az egyik kritikus szerint „jelenséggé" nőtt, a másik szerint „ma az egyik leghatásosabb közvéleményformáló erő"; van, aki azt írta: „nemzeti intézmény". „Jelenségként" vagy íróként akar nyilatkozni?

— Nyájas és ironikus túlzások, de a kérdést vártam; azt hiszem, picit neheztelek is, ha elmarad. Talán jót is tesz kellemes beszélgetésünk logikájának, ha az elején túlesünk rajta.

— Nézze; én — ha szabad e hiú önjellemzést megkockáztatnom — ember vagyok. Az én műfajom én vagyok, „művem" az életem. Soha nem tartottam, nem mondtam magamat írónak, effélét még kölcsönkérés vagy szerelmi hódítás céljából sem állítottam; hiszem (vagy legalábbis remélem), hogy borközi állapotban sem. Az írás egy csomó egyenrangú élettevékenységem egyike. Ezek között bizonyos etikai elvek teremtenek rendet. Egy példa: nyilvánvaló, hogy gyermekeim felnevelése mind erkölcsileg, mind érzelmileg fontosabb nekem, mint egy elbeszéléskötet összeeszkábálása. Előbbi biztosan az én dolgom a világban, más el nem végzi helyettem. Utóbbit bárki megteheti, tehetség, szorgalom és szerencse kellő kombinációjával; nem okvetlenül rám váró feladat. Meg aztán, őszintén szólva, főképpen az élet érdekel. Mint folyamat és műalkotás. Én még a mai napig nem találkoztam akkora drámával, mint az apám halála, nem leltem oly sokszínű regényhősre, mint öreg barátom, Réz Pál, s a magam szerelmi emlékei jobban lázba hoznak, mint a maga nemében igazán takaros Trisztán harmadik felvonása. Az igazi írót viszont hívja, sőt terorizálja a hivatása. Déry, ha megszólalt benne a hang, képes volt életformát váltani, Fejes enni is elfelejt, Csurka kolostorba vonul. Talán még élettársaikat is megfojtanák életük központi célja és értelme érdekében. E cserét én nem vállalom. Amellett hát jó vicc, — látja, mennyi ellenszenves és megalapozatlan gőg szorulhat egy szóba, ha nem vigyáz az ember? — nyilván, ha vállalnám, se sikerülne. Ezek igazi írók, kiválasztottak.

— Ehhez az „anti-írói" vallomáshoz képest vagy ezer tanulmánya, novellája, cikke, kritikája, öt kötete jelent meg, több színdarabját, rádiódrámáját bemutatták, újabb könyvét hirdetik.

— A mutatós mennyiség kondíció kérdése. Hogy megírtam és vállalom őket, csak felismerésem folytatása: nem többek, tehát nem is kevesebbek más természetes életmegnyilvánulásaimnál. Nyilván egy egységes szervezet és összefüggő eszmerendszer tünetei. Állítólag többnyire kézbe is kerülnek, tehát rontanak vagy javítanak, de valamiképpen hatnak. Vagy mondjuk óvatosan: objektíve léteznek, mint szöveg. Ha tudnám, mit tarthatok róluk, ez motiválhatná életmegnyilvánulásaim előbb már említett arányát, sorrendjét. Vagy úgy, hogy abbahagyom. Netán hogy jobban odafigyelek. Sajna, újabban, inkább sok „kis színesre" inspirálom kritikus kartársaimat: kedélyem, életvitelem, sőt testalkatom került megtisztelően sokrétű érdeklődésük és élénk képzeletük középpontjába. Más bajok is zavarják a felmérést. Írásaim nem „tiszta műfajú" írások. Ezekhez biztosan nincs tehetségem. S a szervezet szerencsés és előzékeny önvédő reflexe következtében kedvem sem. Van ezekből annyi, hogy Dunát lehet velük rekeszteni. Megírjam az Emberi Színjátékot még egyszer, rosszul? Minek? (Mikor?) Még jól is fölösleges másodszor megírni. Glossza, parabola, groteszk, mese? Emlékszik az alapviccre? Ilyen állat nincs is. Ilyen „tisztátlan műfajú" szakosztály nincs az Írószövetségben, tehát esztétikailag besorolhatatlanok. Tessék szabályos regényt írni, mindegy, hogy milyet, csak meglegyen az élősúlya, akkor majd besoroljuk. Tessék komoly hangú tanulmányokat írni, mert a komoly hang minden marhaságot erkölcsileg hitelesít mifelénk, és ne tessék már annyit viccelődni, akkor majd besoroljuk. Persze azért álmodozom: hátha egyszer ez az *állapot*, az összes életmegnyilvánulások a rádiócsevelytől a drámán át a filológiai tanulmányig valami új műfajjá állnak össze. Hátha...

— Ez kidolgozott, összefüggő önelemzésnek tűnik. Talán túlságosan is, ahogy egy kitűnő író írta önről, „hivalgóan logikus". Nem kompenzál valamit?

— Kedvesen körülírta. Ha erre célzott: nyilván az eddigi sikertelenségeket kompenzálja. Meg az olcsó álsikereket, amelyek paranoid, hiú és betegesen érzékeny alkatomat kielégítik, de ízlésemet, értékrendemet, erkölcsi világképemet vérig sértik.

— Közelebbről: valóban program ez? Vagy csak önmegnyugtató teória?

— Magát megnyugtatná? Amellett: minden teória mögött érdek lappang. Ez sem az Igazság, hanem egy esendő szemlélődő viszonya az igazsághoz. E viszonyt személyes szükségleteim mozgatják. Szállítsa le szavamat kellő értéktelenségére. Ha ugyan eddig meg nem történt.

— Milyen írói probléma foglalkoztatja?

— Tulajdonképpen egyetlen. A jelenség, sőt a jelenség megindította képzettársítás is okvetlenül gazdagabb, mint a jelzésrendszer. A fogalmazás válogatás, azaz döntés: mi mindenről mondunk le, amire nincs pontos szó, hogy ezt a gazdagságot legalább egy viszonylag tisztes szegénységgel pótoljuk! A valóságot a valósághoz fűződő kapcsolatunk sémájával, százezer tulajdonságot egyetlen, önmagánál többet jelentő (s valamit a többi hangulatából és értelméből is megmentő) jelzővel. Dehát ez gyenge üzlet. A hagyományos műfaji keretek között megoldhatatlannak tűnik. Ezek idejét múlta igények megkövült emlékei.

— Tehát formabontás? Ezért vitatkozott annyit modernizmus-ügyben? A modernizmus hegemóniáját akarná?

— Isten óvja tőle sokat szenvedett hazánkat. Sosem a modernizmusért, hanem a modernizmus *jogaiért* ágáltam, amíg kellett: lássuk a medvét, élvezzük mindnyájan a jó, vagy a még jobb ellenpéldákat inspiráló kísérleteket és kerüljön reflektorfénybe a linkség; bukhassanak meg, ha úgy tetszik, ahelyett, hogy a törvényenkívüliség mártírkoszorújával zsaroljanak. Ugyanígy csatasorba állnék, ha a „konzervatívok" jogait fenyegetné veszély. Egyébként könnyen meglehet, hogy lassanként e tárgyban kell majd megszólalni: Arany János azért még mindig nagyobb és korszerűbb költő, mint a ma élő X vagy Y... Zárójelben: a vitákról, lázongásokról meglehetősen leszoktam. Casanovával szólva: a kis jószág meghalt. Öregednék? Bizonyára; inkább kérdezni és dolgozni szeretek. S e viták szubjektív izgalma is csökkent, mióta egzisztenciális kockázatuk — hála irodalompolitikánknak — megszűnt. Akkor kellett legénykedni, amikor másnap kirúgták érte az embert s akkor több objektív ok is volt a hősködésre. Nem tagadom, mostanság az egyetértés erényét is gyakorolgatom. Elhiszi, mennyivel kockázatosabb, mint egy közpénzből fizetett, jól időzített vergődés? Mennyivel nehezebb erkölcsi lecke — kivált anarchista természetem és tiszteletlen humorom incselkedései közepette — a fegyelem-problémával megbirkózni, mint luxusvillából, széfektől, trezoroktól körülbástyázva „merészen" lázadozni? Ámbátor, nem tudom, megfigyelte-e; korántsem egyedülálló jelenség a „nem-konformisták" munkakedve, konstruktív hajlandósága s az őskonformisták, a néhai örök jófiúk ingerültsége. Ha valami, ez biztató.

Polgár?

— Az önnel kapcsolatos kritikákban felmerült a „polgári" jelző, ezt vita követte. Polgár?

— Az embertől elvárják, hogy az legyen, aminek mondják. Az udvariasság s az állampolgári fegyelem minimuma ez: nem komplikálni a besorolást. Sajnos, mégis komplikálom. Ha az ősi és igaz meghatározás szerint polgár az, aki a két részre hasadt világban nem a szocialista, hanem a másik oldalon áll s ezt eszméivel és tetteivel segíti, akkor tagadom, hogy polgár vagyok. Természetes, hogy szocialista vagyok, méghozzá Magyarországon, 1969-ben. Mi egyéb lehetnék; tud jobb humanista választást a kapitalizmus és az osztálynélküli társadalom perspektívája között? (Az újabb kötetemről szóló kis vitában nem esett rosszul a Népszabadság voksa, ahol is a kritikusom elvállalt szocialistának.) Másfelől — s nyilván ez bennem a polgári — családi hagyományaimat, természetes szertartásaimat, szokásaimat — ha nem közösség-ellenesek — feladni nem vagyok hajlandó, mert így könnyebben tudok mozogni, tehát többet dolgozhatok és őszintébben beszélhetek a szocializmus érdekében, mint jelmezben, kimaszkírozva. Mindig utáltam azokat a burzsuj-csemetéket, akik 1950-ben az egyetemen osztálybűntudatukat kompenzálandó, micisapkát csaptak a fejükre és álradikalizmusukkal nagy szerepük volt a Rákosi-idők hangulatának kialakításában. Polgári fészkemmel mutatós szakításom nem volt. Talán az apámmal kellett volna, akit nem csak én tiszteltem és szerettem, hanem a szocialista állam is?

— Szó esett a kritikákban humanizmus-értelmezéséről. Nem a polgári humanizmus továbbfinomított változata ez? Nem bűvészkedés a „polgári" jelző eltűntetése?

— A szocializmus a világnézetem és helyem koordinátaadata. Magyarán: hogy hová tartozom és mit akarok. A humanizmus viszont szerintem magatartásnorma; emberi nemem jobb sajátságainak, az egész történelem érvényes erkölcsi tapasztalatainak összefoglalása. Világosabban: az, hogy hogyan akarom, amit akarok.

Népszerűség?

— Mit tart népszerűségéről?

— Nem hinném, hogy igazán népszerű vagyok. Ami nagyon kevés talán odafigyelést érdemelne belőlem, bizonyára nem terjed túl a szűkebb baráti, szakmai körön. A többi félreértés, cirkusz, „világi hívság". Annyira vállalom, amennyire az ember jellemhibáival, magamutogató ösztöneivel azonosulni kénytelen. S annyira rühellem, amennyire az ember ezeket az esendőségeket kordában tartani, vagy megtagadni képes. Szeretek játszani, e közben sajnos, nem eléggé idegenkedem az olcsó hatásoktól, nem a kellő mértékben utálom ripacsságomat. Viszont kiélési lehetőségeit nem szerveztem, nem kérem, nem reklamálom, és hálistennek eléggé gyorsan megunom. Gyomorszájam rezgése most éppen egy ilyen periódust jelez, egyre élénkebben.

— Mit tart e népszerűség okának?

— Ne haragudjék, de erre aztán nincs jó válasz, és még gondolkodnom sem illik rajta. Két eredményre juthatnék. Azért kedvelnek, mert tulajdonságaim alapján megérdemlem: ez buta pöffeszkedés és így biztosan nem igaz. Vagy: azért kedvelnek, mert nem érdemlem meg, azaz ostoba, tehetségtelen és ellenszenves vagyok. Ez könnyen elképzelhető feltételezés, de még sértőbb, mert éppen azoknak az ízlését gyalázom vele, akik kedvelnek és bíznak bennem. Marad annyi, hogy próbálom a tömeghisztéria törvényeit kiszámítani. Jól jöhet még más stúdiumokhoz.

— Sok szerzői estet tart, állandóan utazik, nagy a postája. Mik a tapasztalatai?

— A külvárosi és vidéki utak nagy erkölcsi előnnyel járnak: az ember igazi „világi szentekkel", igazi eredményekkel és igazi bajokkal találkozik, és a feje búbjáig belepirul, hogy mifajta nyavalyás mimózaságokat, ostoba, nívótlan sérelmeket, luxus-gondokat táplálunk idefent, s ezeknek mennyire nincs közük a nagy közösség valóságos problémáihoz. A levelek? Csak egyetlen tanulságra hívnám fel a figyelmet. Van író, akinek a védelmében — ha úgy vélik, hogy megbántottam — kizárólag okos, érvelő levélírók jeletkeznek, teljes névvel-lakcímmel. A szintén kitűnő másik író védői viszont kivétel nélkül mindig akasztást ígérnek, nekem is, másoknak is. Én azt hiszem, az író felelős a híveiért. Mint a tanár osztálya magatartásáért. E levelek az ő műveik, pedagógiai működésük hasznát, eszmei színvonalát foglalják össze. Ezért tudományos értékű információk s nem a papírkosárba valók, hanem feldolgozandók.

— Sokat szerepel filmekben, a tévében is színészkedett. Nem kompromittálják ezek az írót? Nem rontják a reputációját?

— 1.) Nincs reputációm; nincs mit rontani. 2.) Nem tudom, tud-e róla: a sokszor fellépő, konferáló Karinthy Frigyes egy nemi felvilágosító filmben is szerepelt. A betegségterjesztő szerepét alakította. Rontott ez írásai szövegén? Baj, ha ez esetleg Pekár Gyulának és Prohászka Ottokárnak nem tetszett? 3.) Az író reputációját az állam pénzéből kinyomtatott, tehát az adófizetőt kifosztó dögunalmas regény, a zavaros vers, a tévtanokat hirdető tanulmány rontja. 4.) Reputációmba az szóljon bele, aki hajdani segédmunkáskodásomat, vagy hajnali négyórai ébredéssel járó ipari tanuló-nevelő tevékenységemet is veszélyesnek tartotta irodalmi munkálkodásom szempontjából. Vagy aki befizetett annak idején rá, hogy beleszóljon az életembe, megítéljen és féltsen. Van ilyen barátom, nem is egy. Nekik hiszek.

— Ne haragudjék, ha megszakítom. Mennyiben befolyásolja az önt érő bírálatok objektív érvényét, igazságát az, hogy a bíráló személy szerint tisztességes-e vagy sem, segítette-e vagy sem?

— Megszégyenít. Tényleg nincs logikai összefüggés. Csak asszociatív. Ha egy éjjeli edényt löknek elém, csak nem vagyok köteles arra gondolni, hogy hátha ebben most kivételesen ötputtonyos tokaji van? Lehet, hogy egyszer-kétszer nagyot tévedek így, de ennyi tévedésre joga van az ember ízlésének és képzeletének.

— Mi a véleménye a sikerről?

— Shakespeare népszerű volt és halhatatlan. Bús Fekete László népszerű volt és nem halhatatlan. Sőt, már nem is népszerű. Kant nehezen érthető és halhatatlan. Bárő Brandenstein Béla nehezen érthető és nem halhatatlan. Bachot a kortársak imádták, fiai körülröhögték, „vén parókásnak" gúnyolták, unokái a világ legnagyobbjának tisztelték. Elemezni kell, a konkrét esettől függően. S a vesszekedést azoknak átengedni, kik népszerűen vagy népszerűtlenül nívótlanok, a közízlés elmaradottságát vagy a sznobok ítéletét használják ki, s sikerükre vagy a sikertelenségükre büszkék. Melyik a veszélyesebb? Mindig amelyik hangosabb és többe kerül. Intézzék el e vitát egymás között, bár nem hiszem, hogy sikerül: többezer éve tart. No persze nem Arisztotelész és Arisztofanész, Beethoven és Offenbach, vagy hogy aktualizáljak: Jancsó Miklós és Kellér Dezső között. Ők megférnek egymással.

— Mondja, nincs túl sokat a „színen"?

— Bárki, aki sokallja, mindent megtehet, hogy kevesebbet vagy semennyit se legyek a színen; nem véd a tűzoltóság, nem vagyok műemlék, feletteseimet nem vesztegettem meg. Minden ellenem szóló demokratikus döntést alázattal tudomásul vennék; persze egy ilyen döntés erkölcsi alapfeltétele az, hogy sokallóimnak meg kell beszélniük a dolgot azokkal, akik nem sokallnak. Egyébként nem túl nagy tételről van szó. Tavaly másodperces híradóbevágásokkal együtt a tévében összesen hétszer, a rádióban négyszer bukkantam elő. Kevesebbet, mint legremeteéletűbb kollégáim. (Köztük sokallóim.)

— Van még valami fontos, amit el akarna mondani?

— Most kezdtem csak hozzá! Apám, rosszfiúságaim, Felelet-vita, pedagógusi emlékek, új tervek, iskolám, tanáraim, Déry-élményem, Karinthy-nyomozások, a zene, „alvilági játékaim" Lukácsy András barátommal és kollégámmal, néhai hazárdszenvedélyem...

— Kénytelen lesz maradandóbb műfaji keretek közt előadni.

— Majd igyekszünk. Egyébiránt: mondja, nem beszéltem túl sokat önmagamról?

— De.

— Ennek őszintén örülök. Ez az egyetlen, amire az embernek erkölcsi joga van. Semmiféle tábor, csoport vagy kávéház nem bízott meg, hogy többesszámban beszéljek. Nyilván próféta sem vagyok; félek tőlük: az irodalmi próféták rendszerint többe kerülnek a társadalomnak, mint a hibák, melyeket ostoroznak. Talán még egyet. Maga levélben küldte el a kérdéseit, nagyvonalú kézírással. Böngésztem ezt a mondatot: periodizálja írói működését. Úgy olvastam: parodizálja. Vállaljuk a mulatságos félreértést! Ez az egész önjellemzés nyilvánvaló paródia volt, mert arra a groteszk és légből kapott feltételezésre épült, hogy vagyok, s hogy eszméim, műveim, sőt „periódusaim" vannak. Ime, a lángra lobbant öntudatú giliszta, ki a nagyítóüveg segítségével óriáskígyónak képzeli magát, akinek valóban van kiterjedése, természetes veszélyessége, izomzata, réteges, motivált bőre. A mérettévesztés: ez az igazi paródia alapja! Nem beszélgettünk hiába; összehoztunk valamit! Nem gondolja?

Erki Edit

Kóka Ferenc rajza

Kóka Ferenc

ÉLET ÉS IRODALOM

Irodalmi és politikai hetilap

Főszerkesztő: NEMES GYÖRGY

Főszerkesztő-helyettes: GARAJ GÁBOR

Szerkesztőség: Bp., V., Alpári Gy. u. 22. Tel.: 111—424; 310—920; 314—164; 111—087; 113—221. Kiadja: Lapkiadó Vállalat. Lenin körút 9—11. Telefon: 221—285. Felelős kiadó: Sala Sándor. Nyomta: Szikra Lapnyomda. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető: bármely postahivatalnál, a kézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Posta Központi Hírlap Irodánál (Budapest V., József nádor tér 1.) Előfizetési díj negyed évre 24.— Ft. Külföldiek részére a Kultúra Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat.

KÉZIRATOKAT NEM ÖRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA.

Megjelenik minden szombaton

INDEX 25 244

VÉLEMÉNYÜNK SZERINT

KERÜLETEK MONOGRÁFIÁJA

Száz- és százezrek figyelik mostanában a tévé képernyőjén a fővárosi kerületek vetélkedőit. Imponáló, gyakran egyenesen lenyűgöző az a tudás, amelyet sok versenyző elárul.

A kérdések és válaszok egy tekintélyes része érdekes mindenki számára, aki kíváncsi szülővárosának múltjára és jelenére. Mindegyik szakcsoportban bőven akadnak ilyen kérdések, a legtöbb azonban vitathatatlanul a *helytörténeti* problémák között. Persze, az imponáló és lenyűgöző tudást eláruló válaszokat nem adják ingyen. Kisebb-nagyobb munkaközösségek hosszú hónapokig tanulnak, dolgoznak, kutatnak, hogy kellő felkészültséggel szállhassanak sorompóba.

Nem is tudjuk kellőképpen felbecsülni, milyen nagy ez a tudáshalmaz. Hiszen a tévében csak arra hangzik el válasz, amire vonatkozólag a véletlenül kihúzott boríték éppen kérdést rejt magában. A csoportok azonban ennél összehasonlíthatatlanul többre, ötvenszer—százszor annyi kérdésre kell, hogy felkészüljenek, de ez a felkészültség nem jelentkezik a tévé nézői előtt.

És ami jelentkezik, amiről tanuságot tesznek a versenyzők?! *Verba volant* — a szavak elrepülnek, akik hallgatták, azoknak túlnyomó többsége egy hét múlva legfeljebb arra emlékszik, hogy „milyen sokat tudott az a hatvan év körüli, kopasz férfi, vagy az a harminc évesnek mutató csinos nő, ott a bal sarokban". De hogy mi volt az, amit tudott, azt már nagyon kevesen lennének képesek megmondani, azok is hiányosan és tévesen. Néhány hónap, egy-két év múlva maguknak a versenyzőknek nagy része is elfelejti.

Súlyos mulasztás lenne, ha hagynók kárba veszni ezt az ismeretanyagot. *Verba volant,* de *scripta manent* — az írás megmarad. Miért ne lehetne megíratni ezekkel a munkaközösségekkel az egyes kerületek monográfiáit? Földrajzát, történetét, kulturális, szociális képét felvázolni? A korábbi versenyzők nagy többsége nyilván szívesen vállalna részt ebben a munkában.

Persze az efféle munkát alaposan meg kell szervezni. Célszerű lenne, ha valamelyik könyvkiadó venné kezébe a dolgot. Az egyes kerületek monográfiájából együttesen a főváros monográfiája alakulna ki. Egy olyan monográfia, amely a legkollektívabb munka eredménye. Mit tudott Budapest múltjáról és jelenéről Budapest lakossága a XX. század hatvanas éveinek végén? Olyan könyv, inkább könyvsorozat, amely kétszáz év múlva is hallatlanul érdekes.

Most mindez itt van szinte készen a kezünkben. Ne hagyjuk kárba veszni!

Száva István

SZÁZADOK

Csepel nem mindig volt a vas és acél fellegvára. Ma már persze kevés emléke van azoknak a régi bukolikus időknek, amikor itt még andalító fasorok, kies udvarházak és vadaskertek húzódtak. De ha a látogató a Vas- és Fémművek telepe mellett a Budafoki úton kigyalogol a Duna-partra, a kő-, por- és salakhegyek között váratlanul a XVIII. század egy kis darabkájába ütközik. Négy oszlop tartotta barokk kápolnácska ez, s a tető alatt egy barokk szent mozgalmas körvonalai bontakoznak ki.

A kápolna állapota viszont egy újabb kor, a romantikus XIX. század szellemét idézi. A fazsindelyt elhordták a szelek, a gerendák korhadtan omlanak a szent vállaira. A szobor egy-egy részlete a figura lábainál hever, a zord idők és kegyetlen szenvedélyek mementójaként. Egy romantikus regényhős, aki a lapokról kilépve az elmúlás és a romok kultuszát keresné, itt biztosan megpihenhetne.

Ha ugyan nem zavarná álmodozásait egy vadonatúj márványtábla, ragyogó arany betűkkel:

MŰEMLÉK
Fővárosi Tanács Végrehajtó Bizottsága

P. G.

VITA VAGY „DUMADOBÁS"?

A Csongrád megyei Hírlap április 4-i számában F. J. aláírással „Egy munka nélküli mozgalom" címmel azt írta, hogy az Olvasó népért mozgalom olyan kezdeményezés, amelynek ugyan helyes céljai vannak, de mivel a módszerei nincsenek még kimunkálva, tulajdonképpen kár volt meghirdetni.

Elmondja még a cikk, hogy a könyvtárosok, népművelők, tömegszervezeti munkatársak „a népművelés nesze semmi, fogd meg jól — jelszavakkal — ahogy mondani szoktuk: — *dumadobással* kikövezett útját" járják, s így minden könyvvel kapcsolatos akciót az új mozgalom zászlaja alá tereltek, ezt diktálta a józan eszük.

A népművelők józan esze ennél jóval többet diktált. Nevezetesen azt a negyven-ötven cikket és tanulmányt, amely a mozgalomról a mozgalom érdekében megjelent.

A cikkíró még többek között elmarasztalja a Magyar—Szovjet Baráti Társaságot, a KISZ-t, a Hazafias Népfrontot (amelyeket az egyszerűség kedvéért „mindenféle fontos szervek"-nek titulál) a jubileumi olvasómozgalomért, aztán ejt néhány „közvetlen" szót azokról az írókról, akik az elmúlt év őszén tanyaközpontokban jártak író—olvasó találkozókon — azt állítván, hogy a Csongrád megyében járt írók „flaszterkoptatók" lévén, nemigen értettek szót az egybegyűltekkel.

Csongrád megyében különben éppen két olyan író járt (Kónya Lajos és Mocsár Gábor), akik egyaránt közlekednek flaszteren és dülőúton, s miért ne érhetne szót a „flaszterkoptató" a tanyák népével?

Megírja a cikk, hogy Csongrád megye minden községében járt már író, ezért a szóban forgó akció nem érhetett el „látványos" sikereket. — Látványos sikert ért el viszont — sajnos — a tévé Ásotthalomról (Csongrád megye) szóló riportja, ami azt látszik igazolni, hogy mégiscsak jó volt elindítani egy olyan mozgalmat, amely az olvasáson keresztül is világosságot gyújt ott, ahol még sötét van.

—k—s

FÜLGYŰJTŐK

Vasárnaponként — ahogy arról a Magyar Hírlap beszámolt — egyre népesebb gyerekcsoport hódol egy új hobbynak a Múzeum kertben. Füleket gyűjtenek. Irodalmi művek fülszövegeit és könyvborítókat. Brehmet cserélnek Thomas Mannért, Juhász Ferencet Fritz Kahnért. A könyvek ruhája — irodalmi értéktől és színvonaltól függetlenül — cserél gazdát, a külcsín dönt, meg a szellemes fül.

Ez eddig játék. Tizenhárom-tizennégy esztendősök mókája. Annyi köze van csak az olvasáshoz, mint a bélyeggyűjtésnek az űrhajózáshoz, a kutyatenyésztéshez vagy a konyhakertészethez. Mi történne azonban, ha ezt a játékot megpróbálnánk „komolyan" venni? Ha egy új olvasómozgalom kezdetének tekintenénk? Ha volna, mondjuk, egy tanár, egy könyvtáros, egy klubvezető, aki a fülcserélgetés igen szórakoztató művelete közben néhány szót ejtene arról, kiket is takarnak azok a nevek, akik a cseretárgyakon szerepelnek? Ha akadna valaki, aki megmondaná, mit érdemes elolvasni azok közül a könyvek közül, amelyekről a színes borítók lekerültek? Ha az olvasásért jutalmul nem jó pontokat, hanem több tucat cserélhető fület adnának?

A fülgyűjtést a gyerekek találták ki. Biztosan tudják, mi benne a jó. Most — mellékesen — talán az olvasáshoz is el lehetne vezetni őket. Hadd legyen még jobb a jó. Egyébként egyszer meg lehetne próbálni így mozgalmat csinálni. „Lentről" fölfelé.

K—y

SAJNOS, NEM

A Valóság áprilisi száma érdekes dokumentumot közöl: Ligeti József rendező és színész „Emlékek a húszas évek Berlinjéből" című írását, amely — tudtommal — csak egy részlete a művész értékes, de sajnos eddig még kiadatlan emlékiratainak. Remélem azonban, hogy nemsokára megjelenik az egész mű... s ekkor a szerző kiigazítja majd azt az állítását, amellyel ez a cikk kezdődik:

„A húszas évek második felében a kulturális vezetést Berlin ragadta magához. Itt találkozott a Kelet—Nyugat művészete: Henri Barbusse Ilja Ehrenburggal, Tairov Bragagliával, René Clair Eizensteinnel, Moholy Nagy Fernand Légerrel (helyesen: Légervel), Gropius Le Corbusier-val, Muradelli (helyesen: Muradeli) Darius Milhaud-val, Paul Klee Archipenkóval, Bartók Respighivel, Majakovszkij Apollinaire-rel..."

Hát sajnos, nem. Nem találkozhattak ama egyszerű, de roppant nyomós okból, hogy Apollinaire, a nagy francia költő — mint arról nemrég, az ötvenedik évforduló alkalmával a magyar sajtó is megemlékezett — 1918. november 9-én Párizsban elhunyt. (Korábban sem találkozhattak, Majakovszkij ugyanis először 1922-ben volt külföldön: Rigán és Berlinen át jutott el Párizsba.)

B. L. E.

KRESZ ÉS MAGÁNÜGY

Harmadízben foglalkozik a sajtó egy operaénekesnő közlekedésrendészeti vétkességével. A tálalás kitüntető terjedelme azonban — úgy érezzük — nem a szabályok megszegésének szólt, hanem annak a szenzációnak, hogy ez a vétkes híres művész és — fiatal — nő. Jogosan szoktuk hangoztatni, hogy a kapitalista sajtóval szemben mi nem a sztárok magánügyeinek szellőztetésével töltjük a hasábokat, hanem a művészek alakításáról, munkájáról írunk. Ez az eset rendészeti oldalról nézve közügy, egyébként a művésznő magánügye! Foglalkozzék az énekesnő KRESZ-ügyével a rendőri rovat, ám teljes névvel, de a szokott szűkszavúsággal, a többi ügy között. A tágasabb hasábokon inkább arról beszéljünk, hogy az énekesnő valamelyik szerepében jó volt-e vagy rossz volt. Bővebben *művészeti teljesítményéről* beszéljünk.

—s

69 APR 26
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Élet és Irodalom

HOZZÁSZÓLÁSOK AZ ÉLET ÉS IRODALOM CIKKEIHEZ

A tárgyilagosság okáért

Faragó Vilmos az Élet és Irodalom legutóbbi számában nehezményezi, hogy a Kortársban reflektálni merészeltem Szabolcsi Miklós Népszabadság-beli írására, kifogásolva annak néhány általános, s reánk nézve igaztalannak tetsző konkrét megállapítását. Cikkem egyik kiszakított és talán valóban félremagyarázható mondatára építve, úgy nyilatkozik, hogy érdemesebb lett volna hallgatnom, hisz Szabolcsi vádjai cáfolhatatlanok. Jótanácsát mégsem tudom megfogadni, mert Szabolcsival továbbra sem értünk egyet.

Faragó Vilmos egyébként is okfejtése érdekében meghamisítja cikkem mondandóját. Én ugyanis azt a bizonyos könyvlistát nem magyarázkodás céljából soroltam fel, hanem annak bizonyítására, hogy egyetlen író művéről sem írtunk „himnikus" tónusban, s esetleges elismeréseink sem voltak ok nélküliek. „Ellenlistája" pontatlan és jóhiszeműnek semmi esetre sem mondható, Sinka és Benjámin művészetét ugyanis még 1967-ben méltattuk összefoglaló igénnyel, az Illyés—Déry könyvről pedig Fehér Ferenc írt — kiemelten — 1968-ban. Ha ezeket a neveket töröljük Faragó listájáról, nyilván névsorát bővíthetnénk még, hiszen egyetlen lap sem tud minden könyvvel foglalkozni.

Továbbá: elvileg vitatja az irodalmi folyóiratok azon jogát, hogy azok koncepciójuknak, profiljuknak megfelelően — mint utaltam rá, a Kortárs esetében ez a realista tendenciájú, valóságigényű irodalom patronálásával azonos — elzárkózzanak az ellentétes irodalmi irányzatok publikálása, illetve értékelése elől. Tény, hogy szerencsésebb, ha ez az elzárkózás vita útján történik meg, de persze az elhallgatás sem szerencsétlenség. Vagy Faragó szerint talán lehet mindenki számára népszerűen irodalompolitizálni?

Az ezeken túl is fennmaradó művekre nézve: a Kortárs kéthónapos nyomdai átfutással dolgozó folyóirat, óhatatlanul is megkésve tudja követni a kurrens könyvterméket. Azt pedig sehogy sem tudom elfogadni, hogy Faragó nevekben gondolkozik, amikor kritikai alapállását körvonalazza. Jómagam a művekben gondolkozás pártján állok.

Végezetül: kellemes tudat számomra, hogy íróink így figyelnek a Kortárs munkáikkal foglalkozó cikkeire, legyenek ezek bár elmarasztalóak is. Mindez szép bizonysága annak, hogy a lapot, a lap elveit nagyrabecsülik. Hogy erre Faragó is felhívta a figyelmünket — nem vitás — köszönettel tartozunk neki.

Tasnádi Attila

★

Ugy látszik, nem értjük egymást. Mert elismerném én szívesen a Kortárs jogát ahhoz, hogy koncepciójának megfelelően válogasson. Ha valóban ezt tenné. Realizmus? „Ellenlistám" szinte kivétel nélkül realista művek kritikai visszhangoztatását kérte számon. (Művek visszhangoztatását, mert én sem nevekben gondolkodom.) A baj éppen az, hogy koncepció helyett inkább véletlenszerűség érződik a Kortárs szűkkeblűségében. S hogy ez utóbbi mennyire ellentmond a folyóirat profiljának is, az rögtön kiderül, ha meggondoljuk: a Kortárs a Magyar Írók Szövetségének folyóirata. Minden íróé.

A részletekbe nem megyek bele. Mert akkor föl kellene sorolnom azokat a kritikákat például, amelyek — Szabolcsi Miklós véleményét igazolva — valóban „himnikus" tónusban íródtak, akkor tovább kellene bővítenem az elhallgatott művek listáját és ki kellene fejtenem, hogy az elhallgatás (a jó művek elhallgatása!) egy kevés folyóiratú országban igenis szerencsétlenség.

De, hát: megelégszem ennyivel. Döntsön, ebben a kis házi vitában, az elfogulatlan olvasó.

Faragó Vilmos

A Posta válasza — könyvterjesztésügyben

Az Élet és Irodalomban „Zöld utat a könyveknek" címmel cikk jelent meg, mely a postán feladott könyvek portójával foglalkozik. A cikkben foglaltakkal kapcsolatban szükségesnek tartom a Posta véleményét ismertetni.

A könyvek postai díja — ellentétben a kapcsolatos megállapításokkal — nem magas. Az alábbiakban közlöm a könyvek belföldi szállítási díját:

250 g-ig	80 fillér
500 g-ig	1.— forint
1000 g-ig	2.— forint
2000 g-ig	3.— forint
3000 g-ig	4.— forint

Magának a könyvnek a szállítási díja tehát a hivatkozott cikkben közölt összköltségnek csak egy töredéke. A magas szállítási költség abból adódik, hogy a könyvterjesztéssel foglalkozó vállalatok küldeményeit ajánlva adják fel, ami a költségeknél további 3.— forintot jelent. Ezen túl a könyveket rendszerint még utánvétellel is terhelik, ami újabb költséget jelent. Már a legkisebb összegű utánvétel esetében is 4.— forinttal nő a szállítási költség.

Véleményem szerint nem a postai díjakban van a hiba, hanem abban, hogy a könyvterjesztéssel foglalkozó szervek ragaszkodnak az eddig — az indokolatlanul alacsony szintű postai tarifa alapján — kialakított megoldásaikhoz. Lényegesen olcsóbbá lehetne tenni a postai úton továbbított könyvek szállítási költségeit, ha bizonyos értékhatárig a könyveket nem ajánlva, hanem közönségesen adnák postára. A könyv vételárát pedig nem utánvételként szedetnék be a Postával, hanem vagy a vásárlót felkérnék, hogy azt a megrendeléssel együtt juttassa el a vállalathoz, vagy a küldeményben elhelyeznének egy befizetési lapot és felkérnék a címzettet, hogy az ellenértéket annak segítségével a vállalat javára fizesse be. Ezek a megoldások nem ismeretlenek, mert a felszabadulás előtt általánosan használták, de még a felszabadulás után is használtak voltak.

Menoni József
ügyosztályvezető

Napóleon

(Kaján rajza)

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KÖNYVTÁROS
Budapest

1969 10

állapotot" regisztrálhassuk, és ehhez mérhessük: akcióink *milyen mértékben emelik meg* a figyelni kívánt könyvek kölcsönzési arányszámát.

Befejezésül hangsúlyozni szeretném, hogy — a hibák és pontatlanságok ellenére — sok hasznot hozott könyvtárunknak a jubileumi irodalom olvasottságának vizsgálata. Az olvasók igényeinek mind szakszerűbb kielégítéséhez, a könyvtár művelődéspolitikai és nevelési céljainak eléréséhez — más hatásos módszerekkel együtt — az egyre tökéletesebbé váló és rugalmas olvasószolgálati felmérések, forgalomvizsgálatok vezetnek.

Mándy Gábor

1021

KODOLÁNYI JÁNOS
1899—1969

Most is, amikor már közénk feküdt sűrű, oszolhatatlan, rejtelmes, mély ködével az örökkévalóság, látom tiszta kék szemét, amint ráemeli a vele beszélőre. — Mindent látok, minden emberit tudok — mondta ez a szempár, mely kegyetlen zöldre is tudott válni az indulat hevében. Alacsony, hajlott termet és szigorú, kemény, szenvedélyes a lélek minden tulajdonságát rögtön eláruló arcél volt sajátja...

Kodolányi János gyermekkora az Ormánságban telt el. S a hely, ahol születünk és felnőttünk, végzetünkhöz tartozik. Nála ez kétszeresen, százszorosan így volt. A húszas években első olvasmányom tőle *A hazugság öl* című röpirata volt. Huszár Károly, a keresztény kurzus második miniszterelnöke ellen írta, aki hipokrita módon azt állította, hogy az egykének nincsenek gazdasági, csupán erkölcsi okai. Holott, mint Kodolányi meggyőzően kimutatta, a nagybirtok halálos ölelésében vergődő magyar falvakban mindig gazdasági okokból kezdődött az egyke, és később már erkölcsi pusztítássá is vált.

Egykéző magyar nép, pusztuló falvak, beszögezett porták, kihalt, gyermektelen utcák, elnémult harangok az egyik oldalon, a német nemzetiség, a Schwäbische Türkei népének szaporodása, gazdasági előretörése a másikon. Mily árva, magános is volt ez a pusztulás felé tántorgó baranyai nép, fölötte az idegenné vált, vele alig törődő, illúziókba vakult középosztállyal!

Ez volt a helyzet az Ormánságban. Kodolányi legmélyebb élménye ez a táj és népe. Ebből az élményből jött létre a *Sötétség* című nagy elbeszélése, s a többi elbeszélés is, például a *Börtön* és a *Szép Zsuzska*. Nemcsak sötéten látó, hanem sötét valóságot tükröző írások is ezek, melyeket a kor kritikusai naturalistának neveztek. S az író így válaszolt nekik: *„Igazi megihletőm az Ormánság paraszt népének rettenetes állapota volt, az ezer holdak közé bezárt pusztuló népé, amelynek sorsát borzadva, fölháborodva, lázadva és tehetetlenül szemléltem. Innen ezeknek az írásoknak a némelyek által kárhoztatva említett, de ennenmagam részéről is elismert naturalizmusa."*

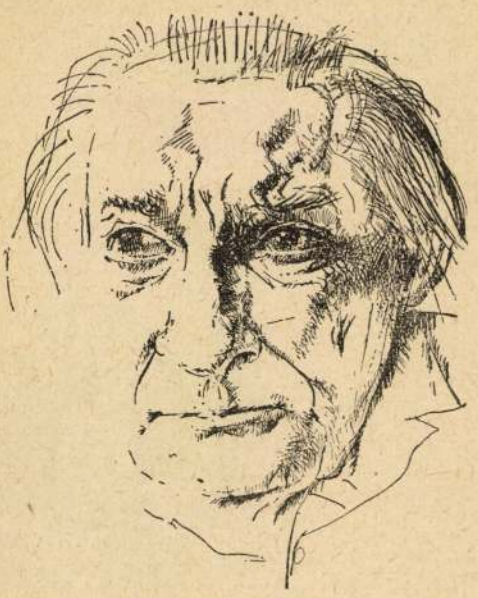

Kóka Ferenc rajza

A magyar népnek már nem volt ereje, hogy ezen a helyzeten változtasson, hogy ezt a halálba szorító gyűrűt szétörje. Az író egyéni sorsa, közérzete tükrözte a közállapotokat. A nyomor vakfekete mélységeiben írta ezeket az írásait, olyan időkben, mikor a fiatal magyar író „szertenézett s nem lelé honját a hazában." Kodolányi 1922-től 1933-ig egy fiatal kommunista írócsoporthoz tartozott. Ő volt a „gödi fészek" előadásainak szervezője. Még ma is látom, amint a Bartha Miklós társaságban utánam föláll és ezt mondja: *„Az előttem szóló Katona Jenő igen szépen beszélt, de a kérdéshez nincs joga hozzászólni, mert halvány fogalma sincs a dialektikus materializmusról."* (Egyébként igaza volt.) Kodolányi akkor a marxizmus—leninizmusban és a freudizmusban találta meg a világ magyará-

Kóka Ferenc

zatát, a termelési erőket odakint és az ösztönö
nak az önéletrajzi anyagot föltáró és magyar
A harmincas években művészete nagy vált
ményét Suomiban, a finn népben leli föl, temat
eltemetett Árpádkor világához fordul. Archaizáló stílusban ezt idézi meg *A vas fiai*, a *Boldog Margit*, a *Julianus barát* című regényeiben. A magyar történelem nagy katasztrófáját rajzolja a tatárjárásban, intőn és figyelmeztetőn a második világháború felé sodródó magyar társadalomnak. (Érdemes volna részleteiben összehasonlítani Gárdonyi *Isten rabjai* c. könyvének és a *Boldog Margitnak* korábrázolását!)

Később, már a második világháború alatt írja az *Emese álma* ciklus két nagy regényét, az *Istenek* és a *Holdvilág völgye* köteteit, melyek a kereszténység és pogányság összeütközését ábrázolják. Kodolányi úgy véli, hogy a nép érintetlenül éli át a századokat, és a Balaton-vidéki tájat, embert a jelenből a múltba visszavitt vonásokkal ábrázolja.

Ugyanekkor megérlelődik benne egy sajátságos irracionális mitológia, az „eurázsiai lélek" mítosza. Ez az eurázsiai lélek — szerinte — a magyarságban minduntalan felhorgadt a rátelepült idegen kultúra ellen. Ő maga is mintha a magyar nép mágikus mélységeiben keresne menedéket. *„Erdő elrejti, csalit befogadja, folyó felveszi, nádas táplálja, hegy megnyílik előtte. Ne féltsük őt."* Merő romantika! Optimista romantika, de optimizmusa alaptalan. Akik vele együtt átéltük 1944-et, tudjuk, hogy semmiféle romantikus mítosz nem segített rajtunk...

Kodolányinak elmúlhatatlan érdeme, hogy mindig bátran kiállt a hitleri barbársággal szemben, például a lengyelek oldalán a Nemzetőr főszerkesztőjeként. Érdeme, hogy ugyanakkor újra sürgeti *„a magyarság létét, fennmaradását jelentő új földbirtokpolitikát."* Ez a témája a *Földindulás* című drámájának, amelyben a nép, a magyar történelem nagy némája kiált föl újra a kipusztult magyar portákat összevásárló Weintraub Szepik és a mögöttük fenyegetőn fölkomorló hitlerista fenyegetés ellenében.

Ekkori állásfoglalását a *Zárt tárgyalás* című írása fejezi ki, melyben a liberális polgár, a fasiszta és a kommunista ítélőszéke elé állva, az író mind a három világnézetet élesen elutasítja.

Ezt a magatartást hordozza tovább a fölszabadulás után is, amikor hosszú időn át hallgatásra kényszerülve, balatonakarattyai magányában újra mitologikus regényeket ír, de most már nem magyar, hanem bibliai, sőt kozmikus mítosz-regényeit, mint az *Új ég, új föld*, a *Jehuda bar Simon*, az *Égő csipkebokor*. Elete alkonyán a *Vízválasztó*ban és a *Visszapillantó tükör*ben visszatér ifjúsága álmaihoz, igazságaihoz és tévedéseihez.

A kör lassan bezárul. Még egy nagy „baranyai utazás", mellyel régi ormánsági írásait új beszámolóval, új figyelmeztetéssel egészíti ki, visszatérve ifjúkora indulásához és újra bizonyságot téve népszeretetéről, szociális lelkiismeretéről és a népi kultúrába vetett olthatatlan hitéről. Az utolsó időkben megfáradt szíve rettenetes betegséggel gyötörte.

Nagyobb kompozíciókkal, mint Kodolányi János e században kevesen viaskodtak. Bátrabban és becsületesebben, ha tévedésektől nem is menten, kevesen néztek farkasszemet a magyar valósággal és annak kínzó problémáival. Megölhetetlen álmai, életteremtő vizionárius képzelete, óriási történeti ismeretanyaga és nyelvteremtő ábrázolóművészete alapján nemzedékében az elsők közé tartozott.

Katona Jenő

Lipták Pál rajza

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Élet és Irodalom

1969 MÁJ 17

1021

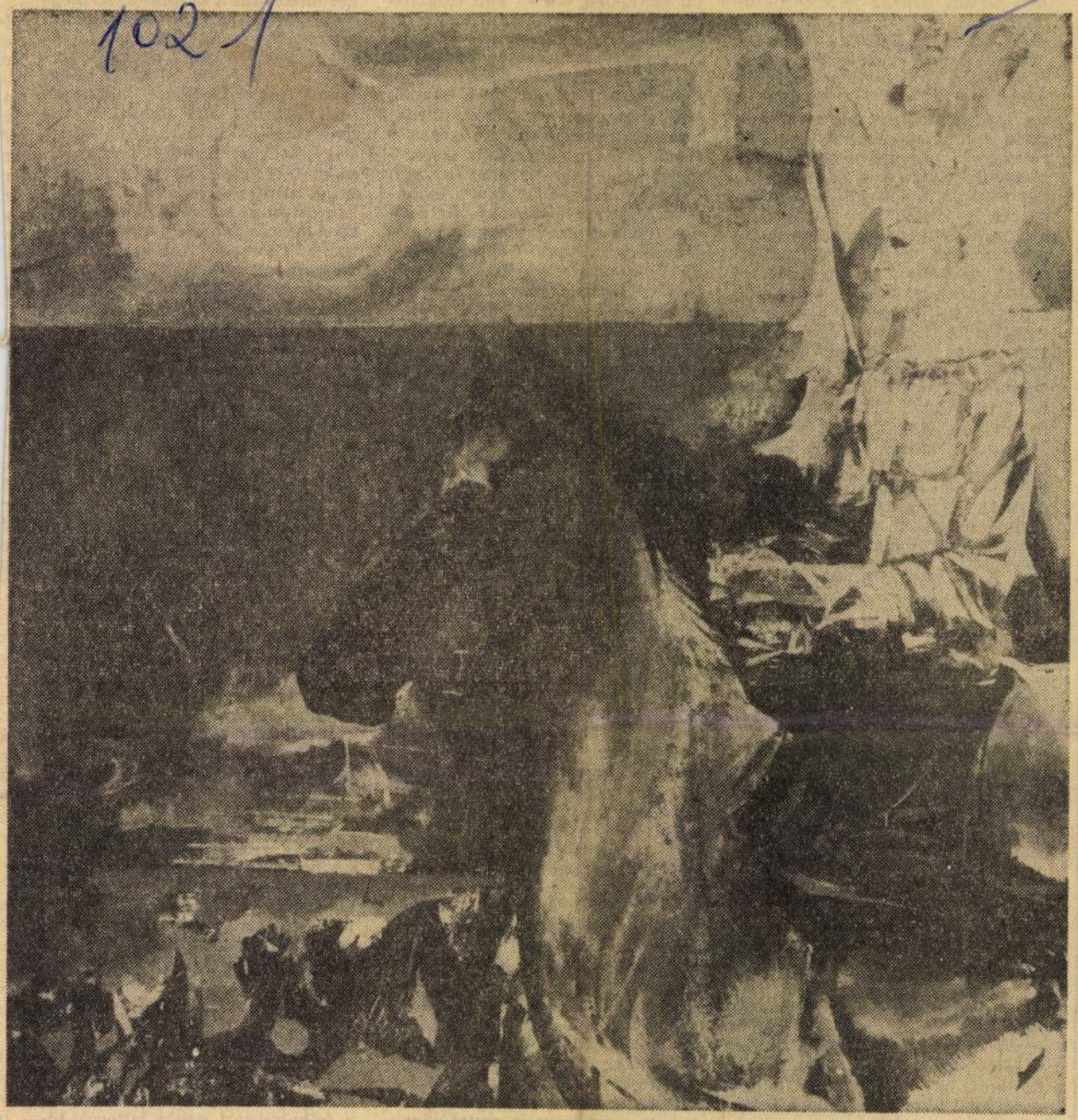

Kóka Ferenc kiállításáról: Harlekin

Kóka Ferenc

ben tartott mérleg jellemezhetné leginkább, szemét azonban nem fedi a pártatlanság kendője. Mélyre hatoló, kutató tekintettel vizsgálja a különböző emberi magatartások súlyát és értékét. A mérleg működése a polgári humanista szemlélet erkölcsi mértékrendszerén alapul; az egyén és a társadalom viszonyának, az egyén akaratának és lehetőségeinek keserves, de végsősoron nem teljesen reménytelen konfliktusai szigorú emberi morál szerint ítéltetnek meg. Ez a jelképes mérleg Miller szinte valamennyi drámája felett ott sejlik, de talán sohasem rajzolódott ki olyan erőteljes körvonalakkal, mint most, legutóbbi művében, az Alkuban, melyet a Vígszínház mutatott be örvendetes frisseséggel. Miller nagyszerű drámáiban, Az ügynök halála, a Pillantás a hídról, vagy a Salemi boszorkányok építkezésében ugyanez az analizáló, kíméletlen okosság érvényesült, de a megragadó jellemek, az életanyag s a felkeltett érzelmek dinamizmusa elfeledtette, hogy a színház nézőtere észrevétlenül bírósági tárgyalóteremmé alakult át. Az Alkuban az erkölcsi konstrukció szembeötlőbb, az elvont kérdések megfogalmazottabbak, következésképp (vagy éppen fordított okozatban?) a drámai alakok s a cselekmény halványabbnak, kevésbé elevennek tetszenek.

Az Alku tulajdonképpen a középkori moralitások hagyományaihoz kapcsolódik, hangját, témáját, szemléletét a modern kor bonyolultabb világához igazítva. Két testvér küzdelmében itt is a Jó és a Rossz mérkőzik meg egymással, csakhogy ma már a Jó és a Rossz nem választható szét a régi, megbízható módon vegytiszta állapotban: színtiátszanak, változnak, egymás alakiát öltik magukra, a bűnös és áldozat szerepét megtévesztően cserélgetik, így hát az angyalok karának ugyancsak ismernie kell az egyén valóságos lehetőségeinek szociális hátterét, ha végül megnyugtató érvénnyel akarja elzengeni felemelő hozsannáját.

tai szemében, sőt — ami tragikusabb — saját önbecsülésében is. A siker mértékegysége: a pénz. A személyiség értéke ebben az egyszerű mértékegységben fejezhető ki. Willy Loman Az ügynök halálában ebben az alapfokú matematikában vallott kudarcot, s ebből vizsgázik az Alku testvérpárja is, amikor tizenhat év után először találkoznak össze a lebontásra ítélt szülői házban. Az azonos lehetőséggel, tehetséggel és érdeklődéssel indult sikeres Walter és a sikertelen Victor jelképes értelemben ugyanannak az embernek kétféle lehetséges életútját testesítik meg. Ugyanattól a félelemtől menekülnek, a csődbejutott, felpattanni többé nem képes apa emlékétől, a társadalmi kiszolgáltatottság fenyegetésétől, csak éppen más-más csillagra függesztik tekintetüket. A kizárólag sajátmaga boldogulásával törődő Walterből tekintélyes, gazdag orvos lett, öccséből, aki hogy öreg apját eltarthassa, lemondott egyetemi tanulmányairól — rendőrőrszem, kicsiny, tehetetlen részecskéje a Hatalomnak. Walter azonban maga a Hatalom. Most, ötven éves korukban, mindketten a másik be nem teljesített életsorsában, a lehetőségek csalóka tükrében vélik felfedezni az élet valódi tartalmát. Miller visszatér a már korábban is szívesen alkalmazott ibseni drámaszerkesztési technikához: a jelenben egymás után robbannak fel a múlt itt felejtett időzített bombái. Ámbár meg kell jegyeznünk, a detonációkat csak a cselekmény legvégére tartogatja, hosszú ideig nem is sejtjük a bombák jelenlétét.

Hogy Miller új drámája valójában milyen feszültségeket tartalmaz, vagy tartalmaz-e egyáltalán, ez a Vígszínház előadásából nem derülhet ki. Kapás Dezső elmélyült, gondos rendezése sallangtalanul közvetítette az irodalmi anyagot. De mint mondottuk, Miller alakjainak jellemét, tetteit, döntéseit, az egész darab egyensúlyát, az erkölcsi mérleg két serpenyőjébe helyezi. A mérleg nyelvének, a rokonszenv mutatójának,

rendőr figuráját, alakítása hibátlan, mégis, néhol az az érzésünk, nem tudja egész estét és egész lelket betöltően jelentékennyé tenni ezt a többre hivatott, megfeneklett embert, akiben még a felesége is (Bánki Zsuzsa komoly és egyszerű alakítása) táplálja senkisége tudatát. Rokonszenvünk persze egyértelműen az övé, a drámai mérleg nyelve nem mozdul ki helyéből, makacsul egy irányba mutat. A drámai mérleg következésképp megszűnt mérleg és megszűnt dráma lenni.

Básti Lajos nagyszabású művészi eszközökkel személyesít meg egy csaknem kilencven éves bútorkereskedőt, orosz-jiddis akcentussal beszélő (maga a szerző kívánja ezt), mindentudó kalmárjóistent, zsidó akrobatát, aki mérhetetlen tapasztalatának távlatával, a dolgokra való bölcs rálátással, az eleven folytonosságot képviseli a múlt és jelen között. A leghálásabb szerep, tele humorral és élettel, kínálja az alkalmat a túlzásra, Básti azonban utóbbi éveinek legbensőségesebb alakítását bontja ki belőle. Az ő szövege bizonyítja leginkább Vajda Miklós fordítói elmélyültségét és tartózkodását, mellyel kerüli a könnyen kínálkozó poénokat.

Az Alku jellegzetesen kamaradarab. Kevés külső cselekménynyel. Az erkölcsi reflektorfény, amely a kis színpad meghittebb közegében keményen világítana a tettek indítékaira, a Vígszínház hatalmas színpadán szórt fénnyé oszlik szét. A túlságosan tágas tér, a felhalmozott nehéz bútorok tö-

Kóka Ferenc

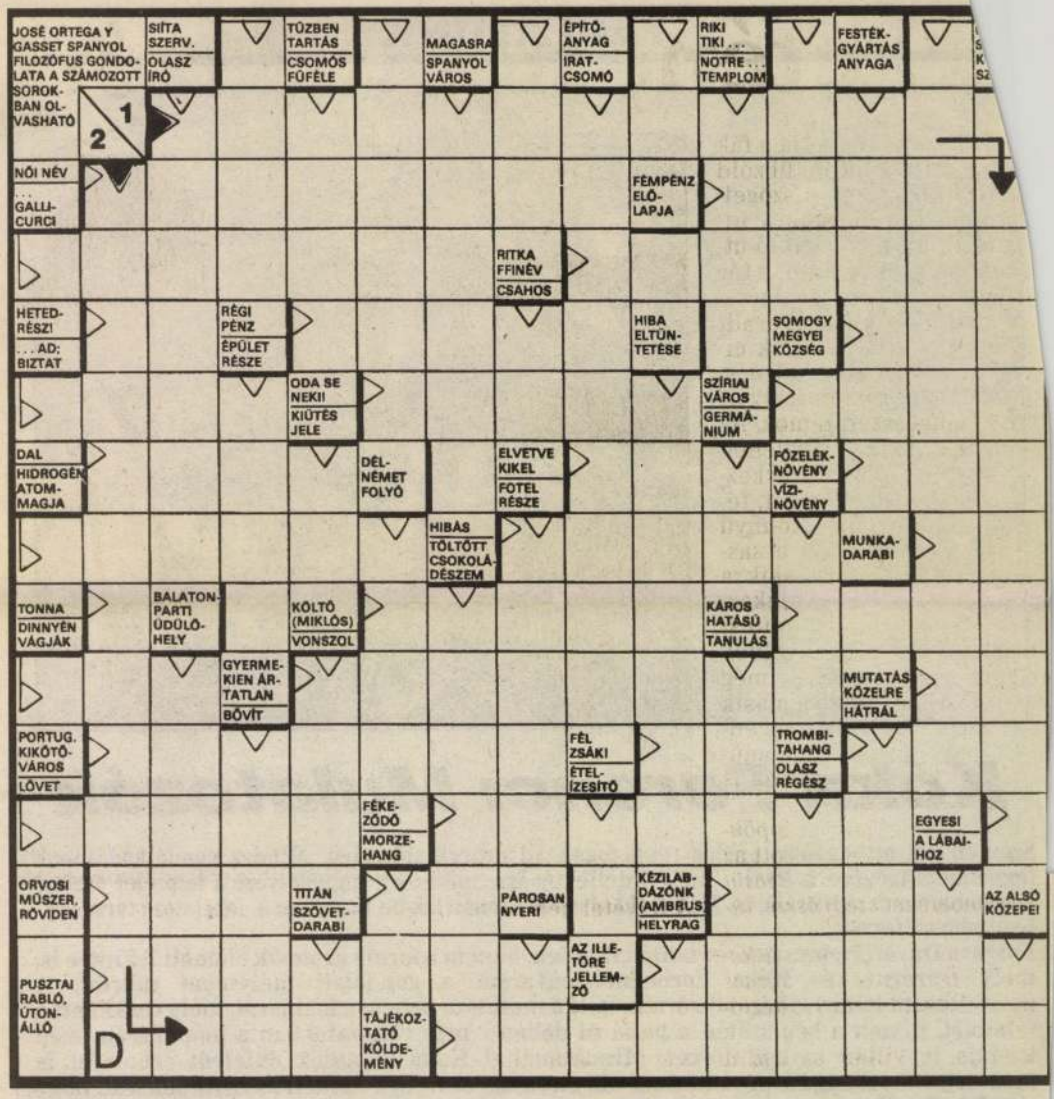

Az előző heti rejtvény megfejtése: az útbaigazítás nem feladata annak, aki tökéleteset alkot. A helyes megfejtésért a VICO jutalom-videokazettáját nyerte: Kovács Lóránd (Komárom), Rózsási Bertalanné (Sátoraljaújhely), Sáriczki Katalin (Budapest XIII.). E heti rejtvényünk beküldési határideje: május 13. Címünk: 1022 Budapest, Bég utca 1–3. Kérjük megfejtéseiket nyílt levelezőlapon adják postára.

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

TÁRLATUNK

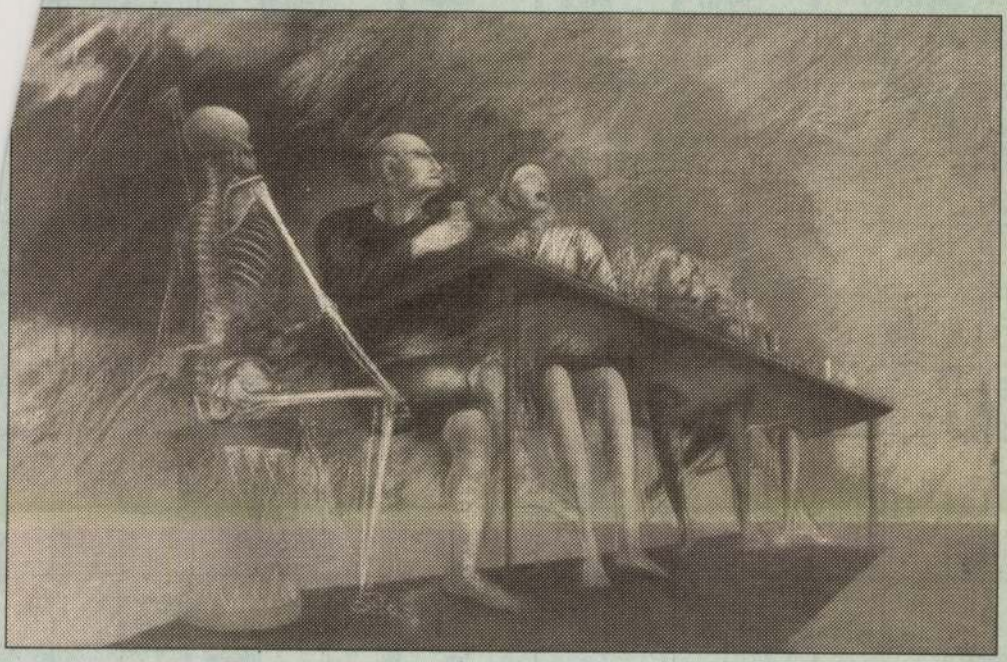

Kóka Ferenc: Mulatozók

Szentendrei otthonában példás rend fogad, új művek sokasága. Mindez gondolkodásának fegyelmezettségére is utal – mély intellektusára, miközben engedélyezi a képzelet szabad játékosságának szárnyalását. Hónapokkal ezelőtt mutatták be Bázelben a „Mulatozó társaság" legújabb változatát.

Forrása Dürer. Nemcsak a tematikát illetően, hanem a forma groteszk elemeit tekintve is, mely Dürernél és Kóka Ferencnél egyaránt a gondolati mélységet tükrözi. A pasztellkréta színes vibrációja érzékelteti a mulatozó társaság mámorát, mely csökkenti a félelmet, hiszen a kép szélén a halál ül dobon – más változatokban a homokórán, még kaszája is villan az asztalfőnél. Mindazonáltal Kóka a színek önfeledt örömével is módosítja a szorongást. Az asztalnál ülő társaság, öt figura – emeli és üríti poharát, hogy megfeledkezhessen a gondok súlyáról, a sors árnyairól. Nézi, mutatja művét Kóka Ferenc a szentendrei műterem délutáni sugaraiban, és szinte kérdés nélkül elemzi alkotását: „Most ezzel a problémával játszom. A tér érdekel. A harmadik dimenzió. A tér törvényei, azon kinyilatkoztatása, mely engem szólít meg. Természetesen ezen én a külső és belső tér régióit értem."

Meggyőzőek szavai. Meggyőzőek azért, mert a térről alkotott rajzi elmélkedéseit a formák minősége hitelesíti. Így igaz, a tér, az összetett tér festői elemzésének eredményeit láthatjuk legújabb, Bázelben bemutatott festményén, mely maga az idő. A méretlen idő. A festészettel megidézett lét. Titka és törvénye.

Losonci Miklós

Zvolszky Zita műtermében

Érzelmek szúnyoghálón

Törékeny alkat Zvolszky Zita. Sötét hajkoronája dús, hatalmas, melegbarna szeme világra csodálkozó. Képein mégsem találjuk a feminin elesettséget, de – a képzőművésznők többségének munkásságát meghatározóan jellemző – túlfűtött erotikát sem. A Képzőművészeti Főiskolán grafikát tanult. Korán felhívta magára a figyelmet Holocaust és az Igazak ivadéka című illusztrációsorozatával. Akkoriban rajzaival is többet találkozhattunk újságok hasábjain. Néhány évig csönd volt körülötte. A Home Galériában (XIII., Róbert Károly krt. 58.) most Hernádi Gyula nyitotta meg kiállítását.

– Grafikusként kezdtem, egy absztraktabb világból indultam a színek felé. Énrám nagy hatással van minden szenvedés. Tudom, az emberek menekülnek ezektől az érzelmektől, mert ezekkel nem lehet hosszú távon együtt élni. A képeim alatt nem lehet jóízűen habos süteményt majszolni, nevetgélni. Mint ahogy *Márquez* könyvében, a *Száz év magányban* a Buendiáknak jel van a homlokukon, mivel mások fájdalmára fogékonyabban születtek. Én is Buendía vagyok. Nem tudok köny-nyű dolgokat csinálni. Nincs értelme, mert hiteltelen lenne. Hitele annak van, ami az emberben motoszkál, amit megpróbál a tehetségének megfelelő színvonalon kifejezni.

– *Most úgy beszélt, mintha csak egyféle dolog foglalkoztatná, s azt egyféleképpen fejezné is ki...*

– Többször fölmerült bennem, hogy mi lehet ez az állandó küzdelem önmagammal és az élettel. A szüleim is aggódnak, s kérdezik, mikor fogok már végre derűsebb képeket festeni. De álmai elől nem futhat el az ember, az magányos pillanataiban úgyis megtalálja. Én alapvetően *analitikus alkat* vagyok. Nem elégszem meg a felszíni magyarázatokkal. Ezért szerepel sok képemen a kibontott mellkas, a csupasz csontok, a legmélyebbig feltárt világ.

– *Az itt kiállított képei színesek. A grafikus fekete-fehér világát a paletta színkavalkádja váltja fel?*

– A rajznak sokkal több köze van a racionális, a hidegebb gondolkodáshoz. Ha valaki a színekhez nyúl, ott már az érzelmek dominálnak. A festészet *a zenéhez hasonlatos*, érzelmekre ható, érzéseket felkorbácsoló.

–*Legújabb képeinek hangulata sejtelmes, hangvétele líraibb.*

– Ezt a technika kényszeríti. Nem vászonra dolgozom, hanem szúnyoghálóra feszített *pauszpapírra*, s a festéket mint ragasztót is használom. A kezdeti olajképeimnél grafikusként fogtam az ecsetet. Most már mindent használok: pasztellt, tust, ecsetet. A művek úgyis az ember fejében születnek, a keze csak a kivitelezésben segít, mert a mondanivaló a lényeg, és annak érvényes megfogalmazása.

Józsa Ágnes

TÁRLATUNK

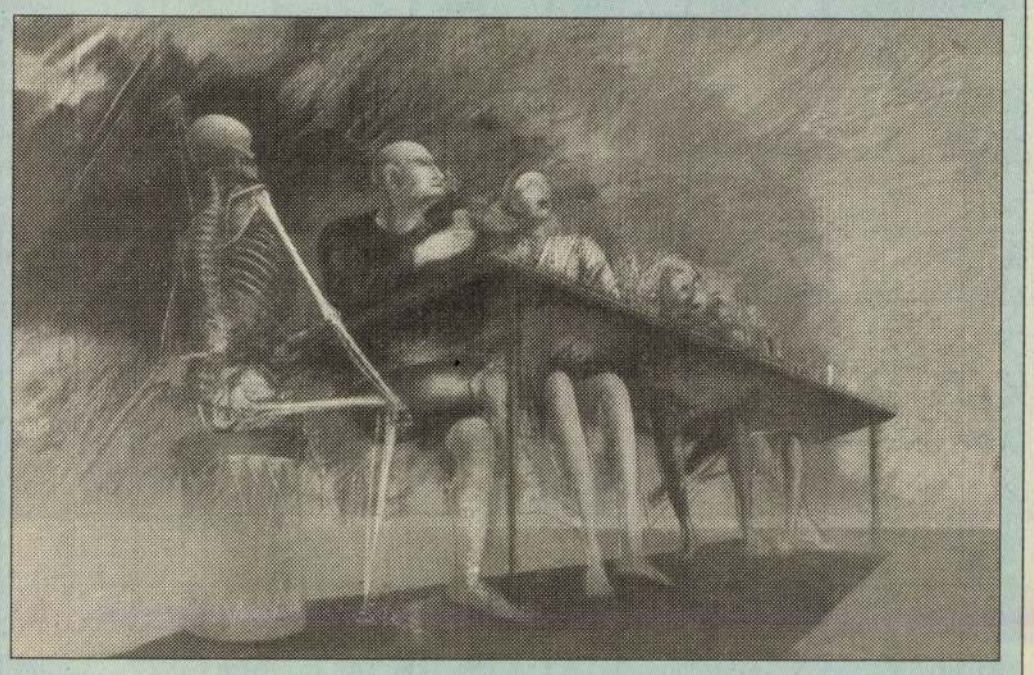

Kóka Ferenc: Mulatozók

Szentendrei otthonában példás rend fogad, új művek sokasága. Mindez gondolkodásának fegyelmezettségére is utal – mély intellektusára, miközben engedélyezi a képzelet szabad játékosságának szárnyalását. Hónapokkal ezelőtt mutatták be Bázelben a „Mulatozó társaság" legújabb változatát.

Forrása Dürer. Nemcsak a tematikát illetően, hanem a forma groteszk elemeit tekintve is, mely Dürernél és Kóka Ferencnél egyaránt a gondolati mélységet tükrözi. A pasztellkréta színes vibrációja érzékelteti a mulatozó társaság mámorát, mely csökkenti a félelmet, hiszen a kép szélén a halál ül dobon – más változatokban a homokórán, még kaszája is villan az asztalfőnél. Mindazonáltal Kóka a színek önfeledt örömével is módosítja a szorongást. Az asztalnál ülő társaság, öt figura – emeli és üríti poharát, hogy megfeledkezhessen a gondok súlyáról, a sors árnyairól. Nézi, mutatja művét Kóka Ferenc a szentendrei műterem délutáni sugaraiban, és szinte kérdés nélkül elemzi alkotását: „Most ezzel a problémával játszom. A tér érdekel. A harmadik dimenzió. A tér törvényei, azon kinyilatkoztatása, mely engem szólít meg. Természetesen ezen én a külső és belső tér régióit értem."

Meggyőzőek szavai. Meggyőzőek azért, mert a térről alkotott rajzi elmélkedéseit a formák minősége hitelesíti. Így igaz, a tér, az összetett tér festői elemzésének eredményeit láthatjuk legújabb, Bázelben bemutatott festményén, mely maga az idő. A méretlen idő. A festészettel megidézett lét. Titka és törvénye.

Losonci Miklós

Ronyha-parti remények

Nagykaposra igyekszünk. Sátoraljaújhelynél van a magyar–szlovák határ. A Trianonban hajózhatónak hazudott kicsi, száraz időben akár át is ugorható – Ronyha nevezetű – folyócska az országhatár. A faluvégi helységtáblák, a boltok feliratai innen kezdve szlovák nyelvűek. De a táj képe ugyanaz: gondosan művelt földek, virágzó kertek, tiszta házak és rendes magyarok. A beszélők nyelve is ugyanaz. S a régi századokbeli történelem itt is beszédes: Borsiban – a határtól hat kilométernyire – született II. Rákóczi Ferenc, a vezérlő fejedelem, s Nagykaposról indult, egy jobbágyházból az irodalom és tudomány magasába Erdélyi János. S itt volt plébános egy időben a költő, Mécs László.

Az Erdélyi János-napokra igyekeztünk; már nem először. A nagykaposiak, mióta lehet – 1964 óta – minden esztendőben zászlót hajtanak nagy elődjük emlékezetére. Állítottak már szobrot is. Mindig meghatóak voltak azok az ünnepségek, az idei azonban – az Erdélyi János születésének 180. évében rendezett – talán még a régebbieknél is felemelőbbnek tetszett. Régebben előre be kellett mutatni – legalábbis a magyarországi embernek – a tervezett előadás szövegét, a magyar beszéd csak a szlovák után következhetett – most Erdélyi János nyelvén szólt mindenki, és senki sem kérte cenzúrázó óvatossággal a kéziratot.

Az Erdélyi János-ünnepséget a Szlovákiai Magyarok Kulturális Szövetsége szervezte. Negyvenöt esztendős immár ez a kulturális egyesület; történelmi jelentőségű már régen a munkája. Azzá teszik egyebek között az évente megtartott *Kazinczy-, Madách-, Jókai-, Szenczi Molnár-, Czuczor-* és Erdélyi János-napok.

A Szlovákiában élő magyarság jelenbeni képességei is nagyok: kitűnő írói, tudósai, pedagógusai, mérnökei vannak az itt élő, a statisztika szerint mintegy 650 ezernyi magyarságnak. Még a tengerentúlra szóródott fiai is legendásan állják a helyüket. Egyszer például Montrealban jelen lehettem egy 90 esztendős, Bodrogközből fiatalon kivándorolt magyar születésnapján. Legalább százan voltak a nagy családi ünnepségen; fiak, menyek, unokák és dédunokák, köztük egyetemi tanárok, üzletemberek.

Az Erdélyi János-napok alkalmából a szövetség (az alig tízezres városkában), nemzetközi szemináriumot is szervezett. Arról folyt a tanácskozás, mit tehet a közírás a nemzeti tudat erősítéséért. Abban mindenki egyetértett, hogy a közírásnak – különösen a kisebbségi közírásnak – nem a napi politikai széljárások szerint kell szólnia, hanem a lényeges problémákat kell közelítenie és tudatosítania. Erdélyi János ma is időszerű szavait idézte Géczy Lajos nagykaposi író és tanár: az írónak – de a publicistának s a pedagógusnak is – „szeretettel, mint mindig, aggodalommal, mint rendesen", s illendő szigorúsággal kell szólni a közösség előtt. A szlovákiai magyar közírás legjobbjai így akarnak fogalmazni. Soksok gondja és gyengesége van a szlovákiai magyar sajtónak is, de hadd jelentsük, újra van magyar lapja Kassának, az ötödik évfolyamában járó Keleti Napló, van Nagykaposnak is közéleti lapja: az Ungi Táj. Egy új egyházi lap is indult már Kelet-Szlovákiában, Deregnyőn, a Református Újság.

Kicsi dolgok ezek – mondhatnánk –, de mégis biztató tények: valami mégiscsak mozdul előre, valamit mégiscsak lehet tenni.

A szlovákiai magyarságnak van ereje a szülőföldjén való méltó haza kivívására. Kazinczy Ferenc másfél évszázadnál is régebben mondott szavait ma is teljes bizonyossággal visszhangozhatjuk; „Kacagom én, amit Herder... a magyar nyelvnek és népnek elenyészése felől jövendöl. Herder hamis próféta. A magyar nyelv és nép elenyészni nem fog soha".

Czine Mihály

Átléptek a Sváb-Alpok kapuján

Nyert Aba Novák

A Sváb-Alpok kapujának is nevezik Reutlingent, ezt a szép fekvésű, dél-német iparvárost, ahol az elmúlt héten megnyitott kiállításon a szolnoki képzőművészet mutatkozott be.

A tárlatot az 1990-ben megkötött partnervárosi együttműködés keretében rendezték, és ilyen nagy, átfogó magyar képzőművészeti esemény ebben a tartományban, BadenWürtenbergben – az innen hatvan kilométerre fekvő Stuttgart kivételével – még nem volt.

Reutlingen ősi település. Takács és tímár céhekből fejlődött ki az e század közepén még jelentős textilipara, amely ma már átadta a helyét az elektronikának és az autógyártásnak.

A tizennyolcadik század közepén szinte az egész középkori városrész egy pusztító tűzvész martaléka lett. Csupán néhány épület menekült meg a lángoktól. Közöttük található a *Spendhaus*, ez a favázas, a tizenötödik században épült, többemeletes, gyönyörű ház is, amely ma a város művészeti múzeuma. Itt talált otthonra, két hónapra, a szolnoki Damjanich Múzeum gyűjteményéből rendezett, a kilencvenkét éves *szolnoki művésztelep* történetét bemutató kiállítás, amelyen többek között *Deák Ébner-, Mednyánszky-, Koszta-* (két képét a szentesi múzeum kölcsönözte a bemutatóra), *Iványi Grünwald, Fényes Adolf-, Borbereki Kovács Zoltán*-művekkel ismerkedhetnek meg a reutlingeni művészetbarátok, akiknek a tetszését különösen *Aba Novák Vilmos* erőteljes színvilága nyerte meg. A kiállítás plakátján és meghívóján is az ő festménye látható.

A szolnoki művésztelep mai alkotóinak munkájából a Spendhaus szomszédságában lévő modern városháza reprezentatív előcsarnokában látható *válogatás*, kiegészítve a történeti anyagot. A fogadtatás alapján a szolnokiakat e kulturált kopogtatás után „beengedték" a Sváb-Alpok kapuján.

Rideg Gábor

MEGHÍVÓ

ISTVÁN KIRÁLY TÖRVÉNYNAPJA címmel történeti játszóházba invitálja az érdeklődő fiatalokat a Magyar Nemzeti Múzeum május 8-án, 10 órakor. Foglalkozások: templommakett, kard, oklevél pecséttel, toll, könyvborító, oszlopfő, ékszerek, ostor.

ŐSBEMUTATÓT RENDEZNEK Ildebrando Pizetti kamaraműveiből május 12-én, csütörtökön a Rátkai Márton Klubban (Bp., Városligeti fasor 38.) Közreműködnek: Rásonyi Leila (hegedű), Alpaslan Ertüngealp (zongora), Fenyő László (cselló). Ugyanitt a Gyurkovics-szalonban készül május 10-én, kedden a *Más kép, másképp* nyilvános rádiófelvétele, melynek témája a futball és az irodalom. Mindkét rendezvény este 7 órakor kezdődik.

MÚZEUMKERTI HANGVERSENY kezdődik május 12-én, csütörtökön délután 5 órakor a Nemzeti Múzeum előtt. Közreműködik a Vám- és Pénzügyőrség Zenekara.

MŰVÉSZEK AZ ERŐSZAK ELLEN címmel szabadtéri plakátkiállítást rendez május 12-én, csütörtökön délután 3 órai kezdettel a Kiállítási Csarnok előtt (Bp., Olof Palme sétány 1.) a Goethe Intézet és a Műcsarnok. Megnyitja: Jovánovics György. A kiállítás védnökei: Richard von Weizsacker, a Német Szövetségi Köztársaság elnöke és Jacquers Delors, az Európai Unió Bizottságának elnöke.

CSALÁDI CSÜTÖRTÖKÖT tartanak május 12-én a Fészek Művészklubban (Bp. VII., Kertész u. 35.) Bach, Beethoven, Franck, Handel, Mozart, Rossini, J. Strauss és Weber művei szerepelnek műsoron, a szólisták pedig a magyar zenei életnek neves egyéniségeket adó Tátrai és Fülöp családok tagjai. Házigazda: Meixner Mihály. Közreműködnek: Fülöp Attila és Fülöp Zsuzsa (ének), Fülöp Judit (zongora), Tátrai Vilmos (hegedű). Zongorán kísér: Bárkányi Éva. A családi hangverseny este 7 órakor kezdődik.

KIÁLLÍTÁSNAPTÁR

Hétfőn, május 9-én a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának Galériájában (Bp. V., Kálmán u. 16.) Borza Teréz keramikusművész nyitja meg délután 5 órakor *Tóth Aliz* grafikus tervezőművész kiállítását. Megtekinthető július 3-ig. – Az Országos Onkológiai Intézet Ambulancia termében (Bp. XIII., Kékgolyó u. 13.) 15 órakor nyílik *dr. Szeleczky József* festményeinek, grafikáinak, karikatúráinak kiállítása.

Kedden, május 10-én a Tölgyfa Galériában (Bp. II., Henger u. 2.) dr. Elisabeth Mach, az Osztrák Kulturális Intézet igazgatója és dr. Beke László művészettörténész, a Magyar Nemzeti Galéria főosztályvezetője nyitja meg délután 4 órakor *Edgar Neogy-Tezak* New Yorkban élő osztrák festő kiállítását. Megtekinthető május 22-ig. – Győrött, a városi könyvtárban nyílik meg *Németh Mihály* szobrászművész kiállítása.

Szerdán japán iparművészeti kiállítás nyílik Zalaegerszegen a Városi Művelődési Központban.

Csütörtökön, május 12-én az Ernst Múzeumban (Budapest VI., Nagymező u. 8.) Wilhelm Bschor és Sík Csaba nyitja meg délután 5 órakor az *IDENTITÁS – 12 művész Drezdából és Hamburgból* című kiállítást. Megtekinthető június 12-ig. – A Gutenberg Művelődési Otthonban (Budapest VIII., Kölcsey utca 2.) 15 órakor nyitja meg *Berecz Antal* Németországban élő festőművész tárlatát dr. Losonci Miklós.

Pénteken *Gálics István* lendvai képzőművész kiállítását Pécsett a Nevelők Háza Galériájában nyitják meg. – A debreceni Kölcsey Ferenc Művelődési Ház ad otthont a *Folton folt* nemzetközi textilkiállításnak.

Szombaton, május 14-én, a Galéria 11-ben (Budapesti Műszaki Egyetem, Budapest XI., Irányi u. 11.) nyitják meg *Adam Fedorowicz lengyel szobrászművész kiállítását*, melyen június 10-ig az alkotó kő- és bronzkombinációs szobrai tekinthetők meg.

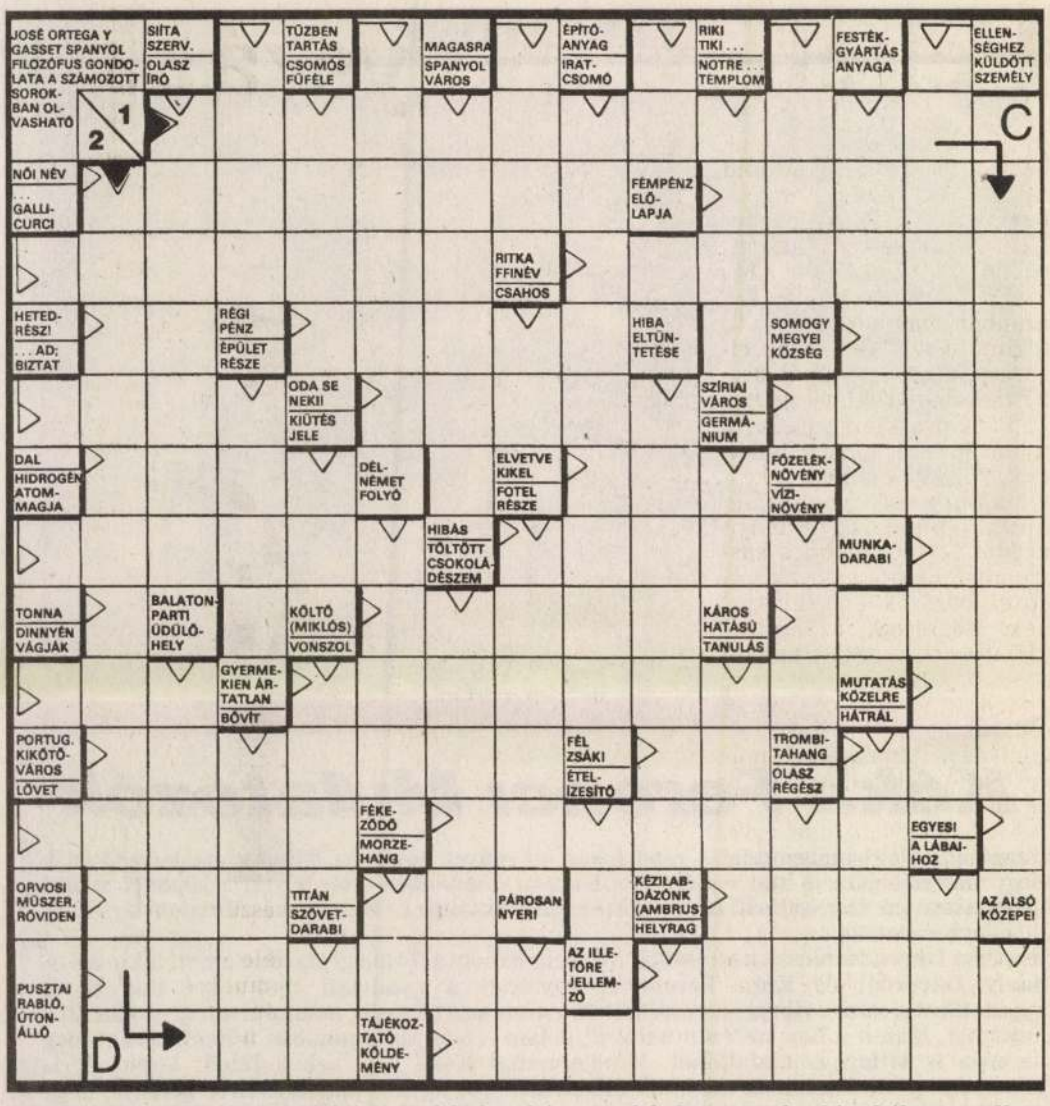

Az előző heti rejtvény megfejtése: az útbaigazítás nem feladata annak, aki tökéleteset alkot. A helyes megfejtésért a VICO jutalom-videokazettáját nyerte: Kovács Lóránd (Komárom), Rózsási Bertalanné (Sátoraljaújhely), Sáriczki Katalin (Budapest XIII.). E heti rejtvényünk beküldési határideje: május 13. Címünk: 1022 Budapest, Bég utca 1–3. Kérjük, megfejtéseiket nyílt levelezőlapon adják postára.

SAKK

Koalíció

Benkő Pál világhírű sakk nagymesterünk szellemes miniatűrje, melynek alapgondolatát egy hibás 1929. évi, Herbstmann–tanul-mány adta.

Kezdjünk 1.–Hf7 † !-kal, és zúdítsunk össztüzet a fekete királyra.

Csak nyolc kényszerítő erejű, logikus lépést kell megtennünk ahhoz, hogy döntő erő legyen egy huszár–futó koalíció. A május 1-jei számunkban megjelent feladatunk megoldása:

Világos – Kc1, gy.: g2 és g4. Sötét – Ke5. (Világos lép és nyer.)1. g4! Ke6 2. Kd2 Kf7 3. Ke3 Kg7 4. Ke4! (4. Kf4?-re Kg6!) 4. – Kg6 (4. – Kf7-re Kf5!) 5. Kf4 Kg7 6. Kf5 Kf7 7. g6 † Kg7 8. Kg5 Kg8 9. Kf6 Kf8 10. g7 + Kg8 11. g5! Kh7 12. g8V +!

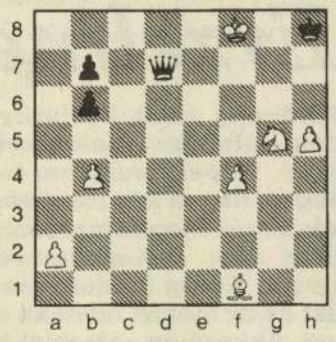

Világos lép és nyer

és világos 13. Kg6! után nyer. (Grigorjev, 1935)

Ozsváth

RÁDIÓ, TV – MA

KOSSUTH RÁDIÓ 8.30 Virágénekek **9.05** Világóra **10.05** Istentisztelet közvetítése **11.05** Gondolat-jel **12.20** Harminc perc alatt a Föld körül **12.50** Vasárnapi gondolatok **13.05** Énekeljük együtt! **13.15** Vízkereszttől szilveszterig **14.05** Szonda **14.35** Mit üzen a Rádió? **15.05** Kopogtató **16.10** Művészlemezek **17.05** Irodalmi Újság **18.30** Örökzöld operettdallamok **19.05** Sportvilág **19.30** Jó éjszakát, gyerekek! **19.40** Az Állami Népi Együttes felvételeiből **20.05** Világsztárok énekversenye **21.05–4.30** Napforduló

PETŐFI RÁDIÓ 6.03 Végre vasárnap... **8.14** Krinolin és Kiflikandúr **9.03** World music magazin **10.00** Korzó **11.03** Útközben **11.08** Vasárnapi koktél **12.00** Jó ebédhez szól a nóta **13.10** Nagyon szívesen **14.00** Húszas stúdió **15.03** Petőfi – kabaré **16.00** Poptarisznya **20.00** Illatos levélkék **21.10** A Rádió Dalszínháza **22.26** Jazz **23.03** Sporthírdó **23.10** Máról holnapra – éjfél előtt **0.15–4.20** Máról holnapra – éjfél után

BARTÓK RÁDIÓ 6.03 Népszerű muzsika – korán kelőknek **8.05** Simon Preston és Robert Joyce angol szerzők műveiből orgonál **9.05** Operai arcképcsarnok **10.05** Új Zenei Újság **10.50** A Malév Kamarás együttes népzenei felvételeiből **11.05** Európa hangverseny-termeiből **13.10** Új lemezeinkből **14.05** Jubilate Deo **15.00** Két vonósnégyes **16.05** Társalgó **16.55** Muzsikáló természet **17.00** Bach kantátái **18.05** Európai Utas Magazin **19.00** Szemle **19.35** Hangverseny-különlegességek **21.20** Századunk kamarazenéjéből **22.05** Rádiószínház **0.22** Világhírű zenekarok felvételeiből

TELEVÍZIÓ 1. 6.45 Falutévé Magazin **7.30** Mosómacik **7.55** „Így szól az Úr!" **8.03** Hol-mi? **8.30** Halló, vasárnap! **11.00** Cimbora-koncert Erdélyben **11.30** Mi-ti-ők **12.05** Tévémagiszter **13.45** Örömhír **14.05** Walt Disney bemutatja **15.10** Magnum (am. bűnügyi filmsor.) **16.00** Jégkorong-vb **18.15** Mini klip-mix **18.30** Szerencsekerék **19.00** A Hét **20.00-kb. 6.00** Választás '94

TELEVÍZIÓ 2. 7.00 TV-shop **7.32** Vendégvárók **8.02** Juli-suli **8.35** PC-abc **9.05** Processzor **9.15** Alfréd, a kacsa **9.40** A körhinta **10.00** Az élő bolygó **10.55** Kedvesnővérek **11.30** Vasárnapi koncert **12.45** SOrSok **13.25** Gazdaképző **14.00** Natura magazin **14.30** Ne bántsd a barátom! **15.00** Csíz **15.05** Delta **15.35** „Piactér" **15.54** Edouard és leányai (fr.–ol.–belga tévéfilmsor.) **16.45** K + P **17.05** Korkép **17.40** Az ikonfestő **18.00** Nagylátószög **18.30** Kedves versem **18.40** Gyerekeknek **19.15** Mester és tanítványai **19.45** Sziget a szárazföldön (magyar film) **21.05** Hundertwasser **21.20** Gyökerek **22.00** Telesport

1 000 000 lakásban országszerte Vico-produkció

Május 8. vasárnap de. 8.00 Műsorismertetés **8.05** Aerobic **8.30** Madárparadicsom **9.10** Bajnokok bajnoksága. Kutyarevü. Az 1993. 12. 31-i adás ismétlése **9.55** Sláger és horoszkóp. Szikora Róbert és Laár András műsora **10.10** Csengetett, Mylord? Angol tévéfilmsorozat. XX/5. A részvények. Lady Lavender rapszódikus adományozási hóbortja miatt tovább nő a kalamajka, és Alf hiába próbálja menteni a menthetőt. A személyzet közös akciót tervez Teddy alvajáró szokásainak meghiúsítására, miközben James félreérti Miss Poppy erősen félreérthető közeledését. Cissy születésnapi partyja botrányba fullad. **11.00** Színház. Baló Júlia műsora **12.00** Műsorzárás

Május 8. vasárnap du. 20.00 Műsorismertetés **20.05** Tavaszi hadjáratának végén Buda bevételére készül. A csata időpontja: 1994. május 6. Harcosok: Koltai Róbert, Verebes István, Nagy Bandó András, Markos György, Nádas György, Farkasházy Tivadar, Selmeczi Tibor, Juszt László, Gálvölgyi János, Benedek Miklós, Bajor Imre, Usztics Mátyás, Moldova György, Megyesi Gusztáv, Ihos József, Éles István, Boncz Géza, Bagi Iván, Gábor Szilveszter, Ayala, Brindisi, Bródy János valamint Friderikusz Sándor és Fábry Sándor. **22.15** DRÓT. Háttérműsor. Érdekes, lényeges, hiteles óra Baló Györggyel Magyarországról és a világról. **23.10** Tavaszi hadjárat II. rész **24.00** Műsorzárás

DUNA TV 9.00 Business, az biznisz **10.00** Sportképek **12.05** Csendül a nóta **12.35** Vízikalandok **13.00** Postabontás **13.15** Élő forrás **13.55** Az egyetlen Föld **14.45** Visszafelé **14.50** A kapitány (fr. kalandfilm) **16.35** Jókai Anna **17.00** Színházi élet **17.30** Mese **18.00** Híradó **18.10** Lady X válása **19.40** Versről versre **20.00** Választás '94

VÁSÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Csillagsugallatok

Kimmerling Marion okleveles asztrológus

Kos
Szerelem: Nem sokat teketóriázik, pillanatok alatt megszerez magának bárkit. Ekkora magnetikus kisugárzásnak kevesen tudnak ellenállni. *Hivatás:* Bizonytalankodik, nehezn dönt, menjen vagy ne új munkahelyre. Kérje ki a környezetében élők véleményét.

Bika
Szerelem: Egy idő után unalmas lesz partnere számára, hiszen nincs egyéb témája, mint a pénz, s hogy ebből kinek mennyi jutott. *Hivatás:* Nagy tervekkel tekint a jövő elé, de egy fájdalmas emlék folyamatosan zavarja. Rágódjon kevesebbet ezen és, nézzen csak előre.

Ikrek
Szerelem: Ismét kezdi a csapongást. Amíg dupla vagy semmi játékra törekszik, fennáll a veszélye, hogy a randikat összekeveri. *Hivatás:* Irigyek serege veszi körülmost az Ikreket, lassan egymáshoz érnek a háta mögött a kérlelhetetlen intrikusok.

Rák
Szerelem: Sokat álmodozik régmúlt kapcsolatáról. Meddő próbálkozás az újat a régihez hasonlítani, ami elmúlt, sosem tér vissza. *Hivatás:* Próbáljon feltűnésmentesen, a legkisebb ellenállás útján haladni. Talán így sikerül megúsznia egy váratlan meglepetést.

Oroszlán
Szerelem: Új hódolóját társasági összejövetelen vagy külföldi turistaúton ismeri meg. Gyorsan létrejövő kapcsolatra számíthat. *Hivatás:* Maga sem tudja, mit akar. Bár jól megértik egymást munkatársaival, legszívesebben otthagyná az egész társaságot.

Szűz
Szerelem: Nagy a kísértés, hogy szerelembe essen egy kollégájával. Ha sikerül józanságát megőriznie, nem éri kudarc. *Hivatás:* Nehézségekkel küszködik, nagyok a követelmények, nyomasztólag hat, hogy szakértelmét elismerik-e vagy sem. Csak önmagában bízhat!

Mérleg
Szerelem: Önérzetében megsebzett kedvesét ki kell engesztelnie. Ha szép szavakkal nem megy, menni fog ajándékkal. *Hivatás:* Kollégáinak más véleménye van a távlati tervekről. Ön viszont érti, hogyan kell a kellemetlen helyzetekből könnyen kitáncolni.

Skorpió
Szerelem: Kiábrándító, ha partnerét állandó anyagi kérdésekkel traktálja. Csak annyit beszéljen ezekről, amennyit feltétlen szükséges. *Hivatás:* Amíg önmagával nem tisztázza, hogy mit is szeretne elérni, ne ugráljon jelenlegi helyén, de azért keresse az új lehetőségeket.

Nyilas
Szerelem: Bizonytalan anyagi helyzete miatt kérdéses, hogy szabad-e újdonsült ismerősére felelőtlenül költeni? *Hivatás:* Ott van a háttérben maréknyi ellensége, akik nehezen viselik fanatizmusát a napi munkában. Fokozottan figyeljen a legjobb barátaira is.

Bak
Szerelem: A munkahelyi kötelezettségvállalás elszívja energiáját a szerelmeskedéstől. Nehéz találni valakit, aki feltölti. *Hivatás:* Összeszedett gondolkodásának, kitartó szorgalmának köszönheti, hogy az új kihívásokkal hamar megbirkózik, sikereket érhet el.

Vízöntő
Szerelem: Új felfedezettjét kocogás, hegyi túra vagy kirakatnéző séta közben ismerheti meg. Ne fűzzön nagy reményeket hozzá, mert csalódás éri. *Hivatás:* Nem könnyű a hivatali előrelépést a családi elvárásokkal összeegyeztetni.

Halak
Szerelem: Lelkileg megviseli el, hogy partnere egyre ritkábban jelentkezik. Ez nem feltétlen azt jelenti, hogy megszűnt szeretni. *Hivatás:* Minden lehetőség adott, hogy fokozatos, céltudatos lépésekkel elérje, amit akar, és idővel szép eredményeket seperjen be.

Roncsmesterek

Igazi roncsderbiről tudósít a VH; egy barkácsoló hajlamú családról, amelynek tagjai akár a Guinness Rekordok Könyvébe is bekerülhetnének. A Bermuda-szigeteken lévő Hamiltonban él a família, s arról nevezetes, hogy a helyi szemétdombra kilökött roncsokból 13 biciklire, 3 triciklire és 1 motorkerékpárra valót guberált össze. Természetesen nem elégedtek meg a gyűjtögetéssel, nem, ennél sokkalta becsvágyóbbak: össze is barkácsolták a fenti számú és fajtájú járművet, méghozzá sikeresen, mert valamennyi járgány a legteljesebb mértékben üzemképes. A szorgalmas és ügyes McKittvich család bizonyára ezeken a bicikliken és tricikliken jár bevásárolni, ha pedig valamelyiküknek sürgős guberálhatnékja támad, hát motorkerékpárra pattan.. Nem tudom miért, de állandóan az az érzésem, ez a McKittvich família igen népes, s létezik egy magyarországi ága is, s hogy ezek az itteniek még a Bermuda-bélieken is túltesznek.

Mondom, sejtelmem sincs, mikért gondolok ilyesmire, hát ha csak nem a mi útjainkon köhögő, poroszkáló csotrogány autók látványa teszi.

Nemrég is azt olvastam, hogy vészesen növekszik a hazai gépkocsipark átlagéletkora, s ez igencsak veszélyezteti a közlekedés, a közlekedők biztonságát. Bizony mondom, rossz, nagyon rossz a helyzet, mert vagyunk néhányan, akiknek fiatal kocsira nem futja, az öreg kocsi pedig nem fut. Vagy fut, de nem képes megállni. Vagy képes megállni, de nem ott, ahol kéne.

Így vagy úgy, az elaggott járgány szemétdombra (útszélre, roncstelepre) kerül, s ott talál rá valamelyik hazai McKittvich, aki még a bermudaiaknál is ügyesebb, mert hogy, hogy nem, két romos verdából hármat rak össze. De ez már amolyan kelet-közép-európai sajátosság.

(münz)

VÁSÁRNAPTÁR

Május 9.: Dédestapolcsány, Körmend, Siklós **-oák,** Zsebeháza **-bv,** Békés **-oá+mgv. Május 10.:** Iván, Pétervására, Szombathely, Zalaegerszeg **-oák. Május 11.:** Csorna, Mezőcsát **-oák,** Heves **-oá. Május 12.:** Okány, Tét **-oák,** Létavértes, Zsadány **-ok. Május 13.:** Alap, Pusztamérges, Sásd, Szigetvár **-oák,** Szombathely **-ok. Május 14.:** Apc, Bátaszék, Csákvér, Kerekegyháza, Nyiracsád, Polgárdi, Vecsés **-oák,** Csákánysoroszló, Hajdúszoboszló, Pécs **-ok,** Mezőberény **-av. Május 15.:** Jászladány, Kőtelek, Kunszentmiklós, Mórahalom, Palotás, Pécs, Romhány, Szászvár, Tápiószele, Tiszakécske, Vác **-oák,** Hajduszoboszló **-ok,** Balogunyom, Csákánydoroszló, Dunaalmás, Nagykölked, Nemeskócs, Rádóckölked, Tiszajenő, Újkér, Vönöck **-bv,** Kenderes **-oá,** Békéscsaba, Debrecen, Dunaújváros, Hódmezővásárhely, Kiskunfélegyháza, Kunhegyes, Miskolc, Orosháza, Pécs, Sopron **-av,** Jánosháza, Jászapáti, Szászvár **-av+mgv. Május 16.:** Körmend, Mezőkövesd, Szécsény, Szikszó, Szil **-oák. Május 17.:** Felsőnyárád, Hatvan, Szombathely **-oák.**

VASÁRNAPI LOTTÓ

Totóval a világbajnokságra

Bár a lottófőnyeremény tulajdonosa továbbra is féltve őrzi inkognitóját, egy-két dolog mégis kiderült a lottókirályról. Például az, hogy korábban *aktív sportoló volt.* A hazai lottózás eddigi legnagyobb nyereményét – 275 millió 689 ezer 511 forintot – kénytelenek négyfelé osztani, hiszen egy kis kollektívát illetnek meg a milliók. Mint a Sportfogadás közölte, a totó-lottó hetilapból írták ki a *huszonkét leggyakrabban húzott számot,* s ezeket variálták. A lottózást éppen húsz esztendeje kezdték, és a nyakukba szakadt nagy-nagy szerencse további játékra ösztönzi őket. Az öthetes gépi szelvényeket részesítik előnyben. Azóta, hogy megnyerték a több mint 275 millió forintot, már volt egy újabb háromtalálatosuk.

A négytagú kollektíva legbátrabb embere, aki a Szerencsejáték Rt. Csalogány utcai székházában vette át a lottófőnyereményt (részben takarékbetétben, átutalási számlán és csak keveset készpénzben), elmondta, hogy telket vásárol és házat épít, a pénz ráeső részéből azonban jut majd a családtagoknak: gyermekeinek és testvéreinek is.

*

Májusban indul a Szerencsejáték Rt. *Megduplázhatja szerencséjét!* jelmondattal meghirdetett akciója. Kétféle pályázaton is részt lehet venni. Az első kategóriába a nyeretlen heti gépi és hagyományos ötös lottószelvények tartoznak. Ezekből pályázatonként 1000 Ft értékűt kell összegyűjteni s beküldeni a Lutri 1373 Budapest Pf. 496 címre. A pályázók között kisorsolnak: 10 db Toyota típusú személygépkocsit, 40 db 200 000 Ft értékű betétjegyet, 50 darab 100 000 Ft értékű betétjegyet, 60 darab 50 000 Ft értékű betétjegyet. A második kategória: pályázhatunk nyeretlen öthetes vagy hagyományos előfizetéses ötös lottószelvényekkel is. Összesen 4000 Ft értékű nyeretlen lottószelvényt kell összegyűjteni, s beküldeni a Szerencse 1830 Budapest címre. A pályadíjak: 15 darab Toyota személygépkocsi, 10 darab 1 millió forint értékű betétjegy, 30 darab 500 ezer forint értékű betétjegy, 50 darab 200 ezer forint értékű betétjegy, 55 darab 100 ezer forint értékű betétjegy.

A két pályázaton a 18–21. heteken játékba küldött, de nyeretlennek bizonyult szelvényekkel vehetnek részt. *Beérkezés határidő:* 1994. június 7.

*

Májusi akció a *Totóval a VB-re!* pályázat is. A fogadóknak bármely 18–21. hétre szóló, 100 hasábnak megfelelő hagyományos vagy gépi totószelvényt kell zárt borítékban beküldeni az 1875 Budapest címre, föltüntetve a pályázat jelmondatát is.

A pályázók közül húsz totózót sorsolnak ki, akik *amerikai útra indulhatnak, sőt részt vehetnek a Labdarúgó VB egyik mérkőzésén is.* A Joker és a Góltotófogadás nem számít bele a pályázat értékébe.

*

Még ma és holnap jelentkezhetnek a *Plusz 6-os!* akcióra a lottózók, feltéve hogy fővárosiak. A Jelentkezési lapokat május 10-ig kell ugyanis beküldeni a Szerencse 1830 címre a jelmondat feltüntetésével. Mint a Szerencsejáték Rt.-nél megtudtuk, *nyomtatvány hiányában megfelel fénymásolat, illetve egy üres papírlap is.* Ezen a pályázónak a nevét és címét kell feltüntetnie, majd föl kell sorolnia a birtokában lévő 1000 forint értékű nyeretlen hatoslottó szelvény sorszámait.

A szelvényeket nem kell beküldeni, azokra csupán akkor lesz szükség, ha a pályázó bekerül majd a csongrádi, hatoslottó sorsolására meghívott százas csapatba. *A fősorsoláson 10 db Peugeot 205 típusú személygépkocsit, 8 db kétszemélyes spanyolországi utazást és 82 db 50 000 forintos Reállizing kötvényt sorsolnak ki.* **(x)**

1021

Hatvan éve született Bálint György

Kóka Ferenc rajza

ABODY BÉLA:

AZ ÉLŐ BÁLINT GYÖRGY

Nem tudom, megfigyelték-e: a hóhér ízlése tévedhetetlen.

Elnézést kérek az érdemdús élőktől, hogy ezegyszer nem róluk lesz szó. Meg szeretném kockáztatni az apodiktikus fogalmazást: a fasizmus egy gyakorlott mozdulattal fejét vette a magyar irodalomnak. A költők sorának végigtekintése, az éhségbe, őrületbe zavart József Attila, a kivégzett Radnóti Miklós, Lukács László, a prózaköltő Gelléri neve mellett kiváltképpen kiugrik s egyértelművé válik a dolog, ha Szerb Antalra, Halász Gáborra és Bálint Györgyre gondolunk. Ezt a veszteséget a magyar irodalom mind a mai napig nem heverte ki. Hiányuk pontosan kielemezhető közízlésünk mai állásából, érvelési rendszerünkből, igénynormáinkból.

De késett a feltámadás is. Legkivált a Bálint Györgyé.

A róla írt dolgozatokból jól kiérzik a tapintattal elegy meghökkenés. Egyáltalában: író volt? Miféle az, aki még a napi politikai apróhírektől, Gandhitól és Mussolinitől sem sajnálja teljes klasszikus kultúrája fegyverzetét és mindenek előtt „politikus szerzőnek" vallja magát? S fordítva: a legelvontabb esztétikai kérdéseket is „lazítva", a kávéházi beszéd tiszteletlenségével és gátlástalanságával oldja meg? Az is gyanúba keríti, hogy nem volt „klasszikus műfaja". Akárhogyis nézzük a dolgot, irodalmi publicisztikát művelt. Hol itt a „nagy melódia"? Az egész estét betöltő dallam? 1947-től 1954-ig ilyen — és persze jóval súlyosabb, tartalmi és ízlésbeli, azaz világnézeti — okokból szülőhazájában nem jelent meg egy árva sora sem. Egész alkotó korszakai — például a legelső — mindmáig fehér foltok. S bár most már van mit nyugtázni, s terjed a buzgalom, máig sincs róla megnyugtató, kikezdhetetlen végső ítéletünk.

No persze színigaz, hogy a részletek felől is megközelíthető. Egy ilyen induktív módszer bízvást és joggal kideríthetí, hogy magáénak vallotta és alaposan ismerte a marxizmust, de a „freudizmussal is kacérkodott". Megállapíthatja, hogy mai ízlésünkhöz képest túl sűrűn idézi Nietzschét. Mentséget is találhat, mondván, hogy inkább a borús zseni polgárütálata, dühödt igényessége vonzotta, mint a teoretikus; inkább az elégedetlen, mint az igehirdető. Megállapíthatja ez a módszerünk, hogy legális és illegális kapcsolatban állt a párttal. Olykor vitatársa volt, de árulója soha. Néha nem lelte, de mindig kereste. Tudta, kinek dolgozik az idő, s a történelmet nem tévesztette össze a maga borús hangulataival. Némi öniróniával vállalta neveltetése polgári örökségét, nem hazudta le származása forrásvidékét, de tudta, hová tartozik a *szerzett rang* alapján. Ez a vázlat a „több, mint szimpatizáns", a „marxista szabadgondolkozó" szabatos ábrája. Ezt is vállalni lehet. S hozzá a tragikus halál, ami mindig megvilágítja a modellt s értékítéletté emeli a hóhérok gesztusát: Bálint György a mi író-vértanúnk.

Mindazonáltal nem érném be ennyivel. E hiteles részletek között éppen *legnagyobb műfaja, a magatartás* hiánytalan egysége vész el. E magatartás tanító, tartósan érvényes jellege. Az, ami *végrendelet* benne.

Ebben az életműben megdöbbentően kevésszer találjuk leírva, kimondva, kurzíválva az erkölcs szót. Ezt a verbális önigazolást átengedte a kor vajákos bugaci prófétáinak, félnótás „kismagyar" csodamasinisztáinak, szépelgőknek, bűntudatok túlkompenzálóinak és megkettyent iskolamestereknek. Bálint György erkölcsös ember, tehát erkölcsös író volt a szó legkorszerűbb — hogy egészen pontosak legyünk: szocialista — értelmében. Lételeme volt, mint a Napnak az, hogy süt s a tengernek, hogy mély; ilyen volt, ez volt, nem adatott más választása.

Nem tombol: bizonyít. Nem ágál: ítél. Nem nyavalyatörős: biztos a dolgában. Nem hangulatait, nem *érzelmi érdekeit* keresi a dolgokban: *a dolgok lényege* érdekli. Nem „fanatikus", mert tudja, hogy a szocializmus nem vallás. Nem dogmatikus, mert tudja, hogy századunk legkorszerűbb alkotói magatartása a teremtés. Nem hivatkozik tévedhetetlen forrásokra és mélységesen megveti azokat, akik személyüket tartják az igazság egyedüli letéteményeseinek; mert útjuk a mi korunkban nem a parnasszusra, hanem a zárt intézetbe vezet. Hite tartós és kikezdhetetlen, mert nem vértódulások szabályozzák, nem álmatlan éjszakák, bűntudatok, nem embrionális sérülések irányítják. Összefüggő látomása van a világról. Megveti az áhítatot, a hamis méltóságot, a babonás tiszteletet; álnaív iróniával, gyermekinek látszó, de igen összetett humorral leplezi le hazug és gonosz lényegét. Bravúrjai: egy sanda és perverz korban mindig a legtisztességesebb megoldást választja. Jelzőivel vigyáz; számít az utókor jogos revíziójára, amely a tájat térképpé lapítja. Stílusa nem liheg: lélegzik. Rendkívül élénken reagál a korszak s a kollégák kis linkségeire. („Az a gyanúm, hogy minden tünet — írja. — Semmisem egészen jelentéktelen.") Tudja, hogy a kis link az „egésznél", a „mindennél" olcsóbban nem adja, hogy az üres tarisznyájú hamiskártyás blöfföl a legnagyobbat, nem lévén más választása.

Legfontosabb gondolatmenetét egyik legkorábbi írásában vélem felfedezni. (Van egy fajtája a jelentős gondolkozóknak, aki hamar rájön élete értelmére, s aztán ahhoz tartja magát. A „vergődő", az „átlényegülő" ázsiója újabb keletű.) „Nem elég tisztességesen kezelni a pénzügyeket és tisztességesen érezni: *gondolkozni is tisztességesen kell.* Ez a legfontosabb és legnehezebb kelléke a tisztességnek." Ez a tanítás korszerűbb, mint valaha. Árthat-e nekünk jobban bármi is a bálványimádásnál, az imamalomnál? Van-e a mi szocializmusunknak szilárdabb alapozása, mint a gondolat? Akad-e mai napság érvényesebb hűség, mint a gondolkodóé, a *továbbgondolkodóé;* aki mítoszokat hesseget, legendákat oszlat, dogmákat mormolókkal hadakozik?

Olykor a történelem végzi el azt, amiről a filológusok lemaradtak. Bálint György sorsa nagyon is világos értékítélet, mentes minden félreértés lehetőségétől. Nem ok nélkül zárták börtönbe annak idején. Nem ok nélkül kellett harminckét esztendősen, 1943 január 21-én Ukrajnában elpusztulnia. Nem ok nélkül jelent meg rangos kötete a felszabadulás után.

És nem ok nélkül beszélünk most mi róla egyre többet. Ez a történelem logikája. Az író holtan hazatalál. Most lenne hatvan éves.

NAPLÓ

DERŰS VALLATÁS EGY ÓRÁJÁN

„Egy nagy árnyékokat dobáló, felhős nyári napon, amikor az idő úgy játszott a borúval és napfénnyel, mint a bajba jutott nagy bohém, aki nem tudja, hogy kezdjen-e még az életben valamit, vagy vágja oda az egészet: félszeg mosolyú, szerény, közepes termetű, enyhén rózsásarcú, szemüveges ember kopogtatott be az Est-lapok szerkesztőségébe. Olyan szerény volt ez a fiatalember, hogy az apró, gyermeteg mosoly — amelynek oly sajátságosan ellentmondott mélységekbe, befelé tűnődő tekintete —, mintha az állandó elnézéskérés kísérője volna, azért, hogy él és zavarni mer valakit.

A fiatalember bemutatkozik:

— Bálint György vagyok."

Szóljak-e meg most már a nagyon — vagy mérsékeltebben — tisztelt olvasók, hogy idézettel kezdem; de mentségül szolgáljon, hogy az illető, akitől idézek, a percekben — Bálint Györgynek, az irodalmi, harcos publicisztikai, közéletbe (megjegyeznivaló dátumot jelentő) belépése percében —, jelen volt: és hogy az, akitől idézek, történetesen én vagyok.

— Bálint György — mondta a nevét a félszeg fiatalember, miután félénk kopogás után belépett az ajtón. Mikes Lajos, az irodalmi rovat szerkesztője, akit Krúdy Gyula visszaemlékezéseiben a „rejtélyes doktor"-nak nevezett, és akiről evvel a címmel Dersi Tamás nemrégiben könyvet írt, a Bálint névre érdeklődéssel ütötte fel fejét a nagy könyvből, amelybe számokat irogatott. Mert ha nem volt kliens éppen jelen, a tiszteletdíjakat irogatta be a rejtélyes doktor az írók neve mellé, a különféle cédulákról; mert zsebből fizetett az öreg, illetve az íróasztala fiókjában levő Modiano szivarka skatulyából; az egyikben a nagyobb, a másikban a kisebb pénzek voltak.

— Szóval maga Bálint György — szólt az öreg. Felállt, a nagy könyvet becsukta, kezét nyújtotta Bálintnak, hellyel kínálta a szobában levő, a két összetolt asztal mellett álló egyetlen széken. Vallatószéknek szoktuk nevezni, mert a rejtélyes doktor irgalmatlanul kivallatott körülményei, szenvedélyei felől minden új embert, mondván, hogy egy szerkesztőnek mindent kell tudnia az illető felől, különben hogyan ítélhetne, mert hiszen a dolgok összefüggenek. Nem egy női páciens ugrott fel idegesen és vágtatott el, méltatlankodván a szerkesztői indiszkréción. Ezen a széken vallott már a kék, röntgenszemű doktornak, Bálintot megelőzően, a szúrósszemű, komor arcú, ifjú költő, József Attila; a derűs, Szibériát járt Bányai Kornél; a vagabund sok-utu Pap Károly; a tagbaszakadt, páncélszekrényt cipelgető Gelléri Andor Endre; a finom, elegáns medikus, Illés Endre; a szigorúan zártszájú Kodolányi János, az országutak csavargója, Erdélyi József, a keserű, töprengő Fenyő László, „Budapest költője", és a jovíális, bölcs Dernői Kocsis, a Pesti Naplóban éppen akkoriban megjelent „A dervis generális" ifjú és szép bőrkabátos szerzője — hogy kapásból egy néhányat mondjak.

— Hát Bálint úr — folytatta az öreg, miután szenvedélyei, életkörülményei, családi állapota és egyéb dolgai felől kifaggatta a szerény fiatalembert. — Szóval maga írta ezeket a verseket. Adja csak ide Bálint úr borítékját, Fodor úr, szólt oda aztán nekem, aki az összetolt asztal másik végén tanyáztam. Mert Bálintnak természetesen már borítékja volt, egyelőre nem pénzes, hanem csak kéziratborítékja. Néhány nappal azelőtt ugyanis nagybátyja hozta be Mikesnek Bálint egy csomó versét és azokat elolvasás után Mikes átadta nekem. A kéziratokat én szoktam berakni egy borítékba, amelyre ráírtam az illető nevét, és szépen sorban elhelyeztem egy szekrényben. Lassan aztán egy jókora szekrény kézirat gyűlt össze öt-hat év alatt ilyenformán; mert természetesen nem minden kézirat érte meg a közlés ünnepi alkalmát. Azonban Mikesnek az volt az álláspontja, hogy inkább tévedjünk egy kicsit az író javára, aki majd hoz talán még jobbat is, mintsem előre elvegyük esetleg a kedvét egy, ki tudja, milyen kilátású kezdőnek. Aztán meg, szokta mondani a rejtélyes doktor, minden rejtélyesség nélkül kifejezve, hogy vállaljanak az új irodalomért egy kis rizikót „a büdös nagykapitalista" urak, kibírják a sok pénzből, amit a nagyvállalatokon lebőrölt óriási pausálékon keresnek.

Odaadom a borítékot Mikesnek, ő nézi a már olvasott verseket.

— Hát Bálint úr — és mond mellé egy önála megszokott kedvesen drasztikusat a bizonyára meglepett Bálintnak. — Maga egy nagyon tehetséges ember. Érti? Föltétlenül tehetséges. De az a véleményem, hogy hagyja abba a versírást.

Bálint bizonytalanul néz rám, és körül, hümmög egyet, és elpirul, úgy, ahogy mondom. Mert nem volt még olyan „rutinié" (és sohasem volt), mint az új utódok egyesei, akik gyatrán tipegő első soraikkal már remek-írói-öntudati alapon szállnak szembe, önmagukról való véleményükben megingathatatlanul, a szerkesztőkkel és más véleménymondókkal.

Mikes szív egyet a cigarettájából, nézi Bálintot, szokott jóságos kajánságával élvezi a hatást.

— Szóval, maga nem költő, Bálint úr; maga egy tudós, esszéista, publicista, nem is tudom, mi. De maga egy nagyon tehetséges ember — s forgatja még a verseket az öreg.

— És miből látja a szerkesztő úr, hogy ez így van? — bizonytalankodik a félszeg fiatalember. — Hiszen csak ez a néhány versem van itt. — Látom a képén, hogy szidja magában a nagybátyját, aki idehozta a kéziratokat.

— Hát ezekből a versekből látom. Ezekben az értelem megsemmisíti a lírát. Magában az értelmi képesség az ösztönerő rovására uralkodik. De éppen ez tetszik nekem magában. Maga egy rettenetes okos ember, Bálint úr. Ilyen emberek kellenek nekünk. Rettenetesen sok a hülye az országban és a tollforgatók között.

— Igen... Azaz — hebegi bizonytalanul Bálint. — Feláll, búcsúzni szeretne, és fogja a verseket. Én viszont keményen tartom őket a markomban.

— Bálint úr — ülteti vissza Mikes a fiatalembert. — Ezeket a verseket hagyja itt, hiszen leközlöm. Mondtam, hogy maga egy nagyon talentumos ember (meg is jelentek azután a versek) —, de magával más terveim vannak.

Mikes pillanatra eltűnődik. Bálint megint feláll, látszik rajta, hogy nagyon kinn szeretne lenni már az utcán.

— Hogy áll maga a gyorsírással, Bálint úr? — kérdezi aztán az indulni készülő Bálinttól.

Bálint csudálkozva felel: — Elég jól állok a gyorsírással, kicsit gyakorolni kellene még. Értetlenül néz Mikesre.

— Nos, gyakoroljon hát, és két hét múlva jöjjön vissza.

Bálint elment, két hét múlva visszajött.

— No, üljön le, Bálint úr, írjon egy kicsit nekem — szól Mikes. Pár pillanat után leinti az írást.

— Mondja, Bálint úr — kérdezte aztán ravaszul óvatoskodva —, volna-e kedve belépni a Pesti Naplóhoz? Beszéltem már a gazdával, Miklós Andorral. Ha nem akar belépni, igazán nem kényszeritjük.

Bálint természetesen belépett a szerkesztőségbe, egyelőre gyorsírói minőségben, de ez a minősége nagyon rövid ideig tartott.

Ez 1924-ben volt. Három évvel annakelőtte éppen így verbuválta be a rejtélyes doktor a Centrál kávéházban ülő és állástalan két költőt, Tóth Árpádot és Szabó Lőrincet, egyelőre szintén mint gyorsírókat, akik aztán egykettőre szintén a három Est-lap fő munkatársai lettek...

A bálinti líra lelohadt; hamarosan a kemény, gyémántkemény párbajstílusnak, a meg nem alkuvó, hajthatatlan és már ismert bálinti publicisztikának adott helyet.

Így lépett be, ahogy visszaemlékezésből feljegyeztem, Bálint György a közéletbe és harcos publicisztikai irodalomba.

Fodor József

EGY MŰFAJKERESŐ SZÍNHÁZ

Az Irodalmi Színpad szezonjáról

Egyik évadzáró műsorában, a Garai Gábor-esten figyeltük meg, hogy a szavalók nem mindig tesznek pontot, tartanak tapsszünetet a versek végén: előfordul, hogy azonnal belefognak a következőbe, s így két-három gondolatilag vagy atmoszférikusan közelálló költeményt mondanak el egyvégtében, s e miniatűr ciklusokban azután az egyik feszültsége erősíti a másikét. A *„Szállj költemény!* sorozat legtöbb estjét így rendezték meg: Vas Istvánét, Juhász Ferencét, Benjámin Lászlóét.

Az irodalmi színpadok országszerte azzal a problémával küzdenek, hogyan lehetne vers- (és nemcsak vers) műsoraikat színpadszerűbbé tenni. A tv-hez, színházhoz szokott közönség egyre kevésbé éri be ugyanis az egyszerű versösszeállításokkal, amelyekkel (részben munkásmozgalmi hagyományokat követve) az Irodalmi Színpad is kezdte. A versek ciklusba rendezése ennek a formakeresésnek első, legegyszerűbb eredménye.

A gondolati és dramaturgiai egységek felépítésére irányuló törekvés újabb jó állomása az egy eszmei vezérfonalra fűzött versmondó estek gyakorlata, mint például az idei szezonban a *Párizs fia dalol* vagy az *Egy égbolt alatt* című műsor, amely a költészeti „új hullámok" világméretű áttekintését adta, Ginsbergtől Voznyeszenszkijig.

Ha mindez nem valósult is meg ilyen tudatos egymásutánban: a szcenírozási törekvéseknek egész lépcsőzetes rendjét lehet összeállítani a programban. Az eddig elmondottaknál fejlettebb dramaturgiai megoldásnak kell tartanunk ugyanis az oratórikus előadást. Lírai oratóriumaiban a színpad az utóbbi években gyakran adott eszmeileg igen magasrendű anyagot (például esztendeje Mezei András műsorában), formailag azonban mindmáig legsikeresebb Babits *Második ének*-ének oratóriumszerű előadása volt. Ez a forma — amely az új tapasztalatok szerint egyáltalán nincs összekötve az érzelemkeltésnek azokkal a direkt módszereivel, amelyektől korábban oly nehezen tudott elszakadni — itt és másutt még sok lehetőséget rejt magában.

A szüntelen formakeresés aztán szükségképpen megszüntette a vers egyeduralmát e színpadon. A művészet történetében oly nagy hagyományú, de az utóbbi évtizedekben kissé mellőzött műfajkapcsolásoknak (vers és zene, vers és tánc, vers és ének) legszebb idei eredménye a *Kalózok szeretője* című szong-játék, amelyben vers, ének, tánc és hangszeres zene egy magasabbrendű dramaturgiai egységbe olvadt anélkül, hogy mindezzel más formákhoz (például a musicalhoz) túlzottan kötődött volna. (A dologhoz az a gyakorlati haszon is járul, hogy ily módon megnyerheti a Színpad a közönségnek azt a rétegét is, amely a társművészeteket kedveli.)

A tematikus estek sorában megjelentek a drámai és prózai formákat ötvöző összeállítások, mint amilyen a *Giccsparádé* volt, vagy az idei legsikeresebb műsor e nemben, a *Történelmi görbe tükör.* A szatirikus-ironikus hangvételt itt nemcsak a téma igényelte: a prózai darabok színpadszerűsége, „eladhatósága" is megnőtt általa. Az általában antidramatikusnak tartott prózaanyag színpadravitelével kapcsolatos törekvéseket, pláne olyan irodalmi környezetben, amelyben nem a a dráma az írók alapvető kifejezési nyelve, különösen meg kell becsülnünk.

Ez a színpad vállalkozott a hazánkban mostoha sorsú egyfelvonásosok rendszeres bemutatására: igen nagy anyagban válogathattak. Legsikeresebb estjük ebben a szezonban az volt, amelyben Bródy *A fejedelem* című, és Németh László *Petőfi Mezőberényben* című művét mutatták be. Feltehető, hogy kis formákat kedvelő korunkban sikerrel járna új egyfelvonásosok írására ösztönözni az írókat. Felróható a színpadnak, hogy ezt eddig nem tette meg, de az az elgondolás dicséretes, hogy a rádió nagy sikerű dokumentumdrámái mintájára neves írók eseményjátékait kívánják bemutatni jövő évadtól — reméljük, megvalósul.

A több esztendős törekvés, hogy a Színpad korábbi „exkluzívnak" elkeresztelt közönségkörét kibővítse, mostanra szép eredményt hozott. Nemcsak a nagyobb műfaji változatosságnak köszönhető ez. A Színpad jó bérletrendszerével és szervező munkájával egészen új rétegeket nyer meg, elsősorban a fiatalságot. Ifjúsági (középiskolás és ipari tanuló) bérletelőadásainak anyagát szerencsésen egyeztette a különféle tantervekkel, így azok pedagógiai haszonnal is járnak anélkül, hogy erőltetetten didaktikusak lennének. (Vajon lehetne az egyáltalán egy Móra Ferenc műsor vagy Juhász Gyula est?) Így a Színpad azon a ponton kapcsolódott a tömegeket mozgató népművelési munkába, ahol a legsürgősebb a segítség: hiszen régi gravámen, hogy a fiatalok esztétikai nevelését a tanterv elhanyagolja.

Így a Színpad fiatalt és felnőttet egyaránt műélvezetre is tanít: minden máson túl talán mégis ez a legnagyobb érdeme.

Lukácsy András

BOR AMBRUS:

NYÚLGERINC ÉS HELIKON

RÁDIÓ

A rádiós társasjátékok újabb változatai közül valók a városok, falvak közötti vetélkedők, és örül az ember a „Ki mit tud?"-műfaj ilyen leleményes módosulatainak: a játék vídám együttlét, ismerkedés és barátkozás, falu és város közeledése egymáshoz, ezres lélekszámot el nem érő falvak jelentkezése az ismeretlenségből. Örvendetes egy-egy nemzetközi vetélkedő is, amely szintén alkalmas arra, hogy barátságokat létesítsen vagy megerősítsen, miközben szórakoztat és ismeretet terjeszt. A távolságokat a rádiótechnika hidalja át, olykor éppenséggel bravúrosan, bonyolult körkapcsolásokat létesítve (például Prága és Keszthely, Budapest és Karlovy Vary között), az érdekességről és újszerűségről a rendezés gondoskodik.

Csak éppen mocorogni kezd az emberben a kérdés, hogy miközben a körkapcsolási és közvetítési technika bravúrosan fejlődik, s egyre újabbak,, érdekesebbek a játékszabályok is, vajon hová fejlődik maga a játék?. Túlzás volna a kérdést azzal az igénnyel megfogalmazni, amely végül ismeretterjesztési akadémia-jelleget, enciklopédista szintet kér számon könnyű szórakoztató műsoroktól, de egy-egy vetélkedő után csak eltöpreng az ember azon; miről is volt szó, mit is tudott meg? Min vetélkedtek?

Győrött egyszer ki kellett találni egy évszámot, ahhoz hozzá kellett adni egy másik számot, amiből egy autó rendszáma jött ki, és akkor meg kellett keresni egy autót, amely lassan körözött a vetélkedő városban, s az autó vezetőjétől kellett átvenni egy borítékot, amelyben a tulajdonképpeni versenykérdés lapult, ezzel kellett a vetélkedő helyszínére sietni. A kérdésre nem emlékszem már, a válaszra sem. Egy másik városból is közvetítettek vetélkedőt; fél furulyákat kellett a versenyzőknek a városi parkban megkeresniök, s riporter számolt be arról: hogyan kotorták fel a lelkes versenyzők a díszbokrok tövét. Ma már technikusok,, rendezők, riporterek, játékvezetők légiója, óriási stáb kell ezekhez a vetélkedőkhöz, URH-kocsik mozognak a verseny terepén, Pesten megütött gong szól távoli város művelődési házának nagytermében, zsüri-tagok és zsürikbe meghívott szakértők dugják össze a fejüket és tanakodnak azon: teljes értékű-e a válasz, vagy csak elfogadható — nem tudom a kérdéseket, a válaszokat. A bravúros technikát ismerem, meg a játékszabályokat. A *Karlovy Vary — Keszthely* vetélkedőből se maradt meg bennem sok érdekesség, inkább arra emlékszem , milyen erőfeszítésre volt szükség, hogy a tolmácsokkal is bővült stáb egyáltalán le tudja bonyolítani a versenyt. Dereng, hogy a vetélkedőknek idegenforgalmi versikét kellett költeni, és megnevezni négy magyar borfajtát, illetőleg négyféle cseh sört. Hogy a Karlovy Varyban egybegyűlteknek egy magyar menüt kellett összeállítaniok, a keszthelyieknek pedig egy csehet — s itt határozottan emlékszem arra, hogy a csehek magyar specialitásnak hitték a kaszinótojást, holott a kaszinótojás nem magyar specialitás, a magyar versenyzők pikáns nyúlgerinc-receptje mellől pedig elmaradt a klasszikus zsemlegombóc, pedig a zsemlegombóc igazi cseh specialitás, mint erről a meghívott gasztronómiai zsüri-szakértő Prágát, Budapestet, Keszthelyt és Karlovy Varyt egzakt tudományossággal tájékoztatta, s így lett a nemzetközi vetélkedő leghosszabb időt igénylő versenypontja, fordulója a menü ...

Társasjátékok a vetélkedők, nem szellemi olimpiák. De nem lenne-e jó kicsit odafigyelni, hogy egyre nagyobb technikai felkészültséggel és bonyolult játékszabályokkal értelmes tartalmat közlünk-e, vagy csak „Komámasszony, hol az ollót"-t játszunk, meg banalitásokon vitatkozunk? Ha már nemzetközi méreteket is ölt a kedves, mulatságos vetélkedés, jó-e, hogy négy balatoni bor nevének ismeretét kívánjuk meg, mi pedig sörök felsorolására vállalkozunk, meg menüket állítunk össze? Hiszen lehetne éppen úgy is vetélkedni, hogy ki-ki a maga városáról és tájáról beszélne és dalolna, Keszthely talán a Balatonról, Tihanyról és a maga Helikonjáról, Karlovy Vary gyógyvizeiről és filmfesztiváljairól, s a zsüri azt bírálná el, melyik csinálta szebben, ügyesebben. Lehetne úgy vetélkedni, hogy játék közben csakugyan megismerkedjünk egymással, becsülni tanuljunk egy ezres lélekszámon aluli, eddig névtelen falut, vagy maradandót is megtudjunk barátainkról, akik felé kedves barátságra nyújtjuk határokon át a kezünket. Sokféleképpen lehetne vetélkedni — így viszont fél, hogy egyre több lesz a technika, a szabály, a látványos tálalás, a tálon pedig csak nyúlgerinc marad, aminek értéke két pont, nemzetközi körkapcsolásban.

B. NAGY LÁSZLÓ:

FILM

ÉLJEN, LE VELE!?

A miskolci kisfilmfesztivál utóhullámai, úgy látszik, csak nem akarnak elcsitulni. És korántsem az uborkaszezon témaszegénysége elevenítteti föl újra és újra a magyar kisfilmgyártás problémáit. S talán nem is a krakkói katzenjammer, mely a miskolci farsangot követte, tudniillik, hogy a krakkói fesztivál nemzetközi mezőnyében bizony lemaradtunk. E bukásnak azonban inkább az volt az oka, hogy olyan filmekkel neveztünk a versenyre, melyek egy kivételével itthon is esélytelenek voltak. De akármint legyen is, a miskolci ünnepélyes díjkiosztással nem lezárult, hanem sokkal inkább kezdetét vette valami: a kisfilmművészet helyzetének és funkciójának szenvedélyes újraértékelése. És ebben nem a kritika viszi a primet. Obligát összegezéseinket találóan gúnyolta ki Hámos György, éppen az Élet és Irodalom hasábjain, a tévé-filmekről és értékelésükről szólván. Ha a kritika könnyű kezű volt, maguk az alkotók annál súlyosabb felelősségérzettel vizsgálják fölül önnön teljesítményüket. Ők valóban elégedetlenek. Úgy érzik, többre hivatottak, mint amennyit sikerült eddig megvalósítaniok. Ez az égő türelmetlenség jellemezte felszólalásaikat a filmművész szövetség vitáján, melyre érdemes még egyszer visszatérni: a műfajon túlmutató tanulságokat kínál.

A vita peranyaga főleg a dokumentumfilm volt. A műfaj nehéz helyzete szembetűnő és nem is kizárólagos hazai probléma. Funkciója tekintélyes részét a tévé „orozta el" de leszakadtak törzséről azok a merészebb, szabadabb anyagkezelésű, a kézzelfogható tények világától elvonatkozó vállalkozások is, amelyeket általában „kísérleti filmek"-nek szokás nevezni. Huszárik Zoltán és Tóth János *Elégiája,* vagy Ventilla István *Testamentuma* valóban nem „tényközlő" filmek a szó korábbi értelmében. A zsüri kénytelen külön kategóriaként értékelni őket; de nem éppen az ilyenfajta filmek tartalmazzák-e az olyannyira kívánatos megújulásnak, a filmnyelv fölfrissülésének legtöbb elemét? A kényszerű osztályzásokból azonban műfaji elkasztosodás lesz, mely a dokumentfilmet a tényközlő riportázs Prokrusztesz-ágyába gyömöszöli, hiszen nyilvánvaló, hogy közvetettebb gondolati tartalmak kifejezésére ez a merőben empírikus ábrázolásmód csak kevéssé alkalmas. Ha egy művész új módon szemléli a valóságot, és a gondolkozás, a lelkiélet, emberi viselkedés „adataira" is kíváncsi, mindjárt törvényt kell bontani, vagyis a műfaj keretei közül kitörnie. Maradnak így a listán az „ortodox" dokumentumfilmek, egy versenyben eleve hendikeppel indulók.

Bizonyos tehát, hogy a műfaji problémák mögött *szemléleti* problémák rejtőznek: a korszerű világkép követelményeinek a műfaj eddig kialakult konvenciói mind kevésbé felelhetnek meg. Sajnos, sokan mégis hajlanak rá, hogy a könnyebbik végén fogják meg a dolgot: a leginkább szembetűnő formai-stiláris jegyeknél. A vitákon és a sajtóban egy látványos temetés készülődik: a sírba ezúttal a *cinéma vérité* kerül. Ugyanolyan szenvedélylyel ostorozzák elégtelenségeit, mint néhány éve ünnepelték újdonságát. Egyik véglet sem jogosult. Nemeskürty István például többször is nyomatékosan rámutatott, hogy az „új" stílus menynyire a némafilm szovjet és francia avantgarde kísérleteiben gyökerezik: ha egy irányzat ilyen szívósan újra újra föltámad, aligha hihetünk végleges halálában. Sebaj, megvan az új felfedezés, a cinéma vérité helyére lépjen az „univerzális film", minden műfaj és ábrázolásmód együttese. Ám ez az „univerzális film" is fejveszett kapkodássá válhat, ha csak a formai szenzációkat keresi, nem pedig elsősorban az új tartalom és szemlélet keres benne kifejezési eszközöket, míg a cinéma véritének is vannak „tartalékai", főleg az emberábrázolás intenzitásában; bizonyíték rá éppen az egyik „elégedetlen" művésznek, Szemes Mariannak nagyszerű filmje, a *Vizsga és vallomás.*

Kézenfekvő hát az általános tanulság: egy költőtől nyilván valóan esztelenség azt követelni, hogy stílusát évről évre változtassa. A stílus az ember: mi szükség rá, hogy valaki újra és újra kibújjon a bőréből, pusztán azért, hogy elfásult ítészek szenzációéhségét újra és újra fölkorbácsolja? Ez az állandósult izgékonyság egy évtizede az irodalomnak is súlyos károkat okozott, ám valóban újat annál kevésbé hozott. A dokumentumfilm mozgékony műforma; de alaptörvénye mégis a szigorú anyagszerűség. Témában, problémában kell újat hozni, s ez úgyis kicsapja a maga megfelelő ábrázolási eszközeit, míg a merőben stiláris habozás, legyen bármilyen látványosan tarajló, bajosan hoz bármi újat is.

Az alkotók elégedetlensége föltétlenül biztató jel — talán a legbiztatóbb eredménye a miskolci fesztiválnak. Legfőbb garancia rá — amint a fesztivál kiemelkedő filmjei is —, hogy a magyar kisfilm-művészet nem a pangás, hanem az erőgyűjtés időszakát éli át. Ha ez „válság", hát termékeny válság. Legalábbis az lehet, igazi kibontakozás, ha a stílusokat, ábrázolásmódokat nem úgy nézzük, ahogy a régi kortesek a képviselőjelölteket: éljen, le vele!

Don Juan avagy Donna Juana

ZENE

Úgy látszik, a Margitszigeti Szabadtéri Színpad valóban újjáéled. A körülötte dúló (pro és kontra) viták már tavaly eldőltek ugyan, az életképesség bizonyítékát azonban az idei évad nyújtja igazából, mindjárt az első bemutatójával. A Pécsi Balett *Don Juan* produkciója ez.

Szándékosan nem úgy írtam, hogy *Gluck* Don Juanja, noha a zeneszerző vitathatatlanul s igazolhatóan Cristoph Willibald Gluck, pápai lovag, a XVIII. század operájának nagy reformátora, akinek nevét többek közt a mi Operaházunkban is játszott *Orfeusz* őrizte meg, az emberi számítás szerint való öröklétnek. Először is, *ezt* a Don Juant, így, nem ő írta; a három felvonásnyi zenét *Székely András* állította össze, felhasználva a komponista Don Juan című, és méreteiben szerényebb táncdrámáját, de ezt aztán jócskán kiegészítette egyéb Gluck-művekből vett részletekkel, hogy kiteljen az „egész estét betöltő darab". Székely jó ízlésű tudósmuzsikus, nem is követett el hibát, meg aztán — ha már menteni kellene az ilyesfajta szerkesztő-ollózó mesterséget — egyáltalán nincs előd nélkül a zeneirodalomban, főképp a táncjátékok esetében. Gluck-zenét hallunk, mindvégig, s tulajdonképpen mindegy is, hogy ez és ez a rész az *Alceste*-ből, vagy az *Armádiá*ból, az egyik vagy a másik *Iphigéniá*ból való — és még tovább folytathatnánk —, hiszen Gluck, a saját fejlődése ellenére, Gluck maradt élete fogytáig. Az a lényeg, hogy az egymás mellé rakott zenei kivágások megfeleljenek a cselekmény kívánta szituációknak, ebben a tekintetben pedig nincs követelnivalónk.

De hogy miért nem Gluck Don Juanja ez? Túlnyomórészben azért, mivel ez *Eck Imre* Don Juanja.

Eck, a Pécsi Balett sok sikert s nem egy vihart látott koreográfus-vezetője, ismét „meghökkent" az eredetiségével. Hogy úgy mondjam, „echt" korunkbeli felfogásban vitte színpadra — *Dallos Attila* librettója alapján — a Tirso de Molina óta folyvást izgató és örökifjú Don Juan-témát. Tette pedig ezt hallatlanul szilaj szabadszájúsággal, Till Eulenspiegelszerű tréfacsinálóként, felöklelve minden maradi nagyképűséget, sőt tekintélyt. Rám ez az Eck-féle Don Juan olyasféle hatást tett, mint Britten „Változatok egy Purcell-témára" című zenekari műve, amelyben egy mai angol „fenegyerek" figurázza ki hazája zenetörténeti nagyságának allongeparókáját. Ritter von Gluck mesterrel is valami ilyesmi történik. A legviccesebb az (bocsánat a kifejezésért), hogy a „blaszfémiáért" mégsem tudunk haragudni. Annyi friss ötlet, annyi sziporka tüzel-lobban-játszik a színpadon — ismétlem, *játszik* —, hogy a jó mulatság kedvéért feledjük esetleges felháborodásunkat. Nem szabad komolyan venni — ez a szabály. A mókák közt szinte már nem is elképesztő az autón érkező Don Juan (a kocsi tetején hasal) s más efféle anakronizmus. Sajnos, a darab végén „igazzá" válik a játék, vészesen igazzá — ez már a Mozart-féle Don Juan félelmetes atmoszférájú finéléja; igaz, feloldódik. Sajnos: borzong a hátunk. És ezért, bármennyire sikerült a jelenet, majdhogynem megorrolunk a tréfamester koreográfusra. Ez viszont már az ő végzete, nem a mienk.

Még egyet, a Don Juan címhez. Tulajdonképpen úgy kellene írni: „Donna Juana." Eck ötlete ugyanis (mondjuk, Shaw után, lásd Tanner John) kibillenti a hőst a férficentrikus helyzetből. A nőnemű donjuanok, a „Donna Juanák" falánk szerelmi éhsége itt a vezérmotívum, s egyúttal forrása a vaskosan megszerkesztett, farce-jeleneteknek.

Fülöp Zoltán díszlete: Glucké. *Gombár Judit* jelmeztára: Ecké. (Kitűnőek a moreszka-stílusú, persze eltúlzott, karikírozó lovagi kosztümök.) A zenét a MÁV Szimfonikusok szolgáltatják, *Lehel György* vezetésével. Énekkar is van, a rádióé.

És hát a Pécsi Balett. Ez a ragyogó kis társaság, külön-külön egyedekből, s mégis remek színjátszó-táncos közösségben. Nevek? *Tóth Sándor* (Don Juan), *Hetényi János* (Leporello), *Handel Edit, Uhrik Dóra, Végvári Zsuzsa* fő női hármasa. És mindenki.

Szenthegyi István

számunkra. A technikai trükkök, akár csak a számítógépes próbálkozások, önmagukban nem teremtenek művészi értéket. Csupán ha a rajz, mint rajz: igaz és jó, vagyis esztétikai értéke van, akkor lehet érdekes számunkra a technikája. (Fordítva ez nem működik!)

Még visszatérve Konfár Gyula itt kiállított munkáira. Kétféle rajzot láthatunk: kompozíciós vázlatokat, (ezek kisebb lapok) illetve önálló műalkotásokat (ezek a nagyobb méretű munkák, a fejek). A lendületes, vastag vonallal megrajzolt fejek esetében a művész szándéka nem a valóság optikailag helyes leképzése volt, hanem a fej fölépítése, a belső arányok értelmezése – az emberi fejnek, mint szimbólumnak monumentális ábrázolása. A geometrikushoz közelítő részekből összerakott (konstruált) tömegnek erőteljes és egyben harmónikus megjelenését Konfár Gyula szellemi-lelki üzeneteként értelmezhetjük.

Módszerének érdekessége, hogy a vonal, a széles, testes vonal, egyszerre határolható, a síkokat egymástól elválasztó vonal, ugyanakkor (éppen vastagságából következően) kontúrvonal is, amely plasztikus értéket ad a formának. A térrészek tagolásán túl bizonyos árnyékolást is megvalósít. A vonalnak ez a többfunkciós szerepe nagyban elősegíti rajzainak (mérettől független) monumentális megjelenését.

A kisebb, ún. "kompozíciós vázlatok" esetében a vonalnak egészen más szerepét látjuk. A gyorsírásszerűen odavetett vonal ezeken a lapokon nyomon követi a gondolat útját, az elképzelés kibontakozását. Az alakok egymáshoz való aránya, a művész igényének megfelelő mozdulatok keresése, olykor a képzelet cikázása jól nyomon követhető rajtuk.

A vonal Konfárnál egyszerre: formaképző, térképző, és festői erővel bíró elem. A nagyméretű rajzok (a fejek) meditatív, belső nyugalmat árasztanak. A kisméretű vázlatrajzok pedig a mozgás által föloldott külső formák térkereső, térfoglaló izgalmát, impresszionisztikus hangulatát rögzítik. Ezeket a vázlatokat festményeihez készíti. A festményeiről csak annyit, hogy azokon az elsődleges szerep jut a cselekvő, mozgó figuráknak, az emberi testekből szőt vonalhálóknak, amelyek különös módon (valahogy) a kép gazdag színvilága előtt/fölött lebegnek.

Befejezésül újra megismételném, amit egy korábban írt tanulmányomban állítottam a művészről: Konfár nem csak képet akar (rajzolni-festeni), hanem egyúttal értéket és erkölcsi rendet is igyekszik teremteni.

Mindezekért szeretettel ajánlom műveit Budakeszi Prohászka Ottokár Katolikus Gimnáziuma tanulóinak és tárlataink közönségének figyelmébe.

Legéndy Péter
(az iskola tanára)

Vázlatrajz

Rédai Gábor

Leltárhiány

Gáttalan folyó és pénz hatalma,
szennyes habokkal ömlik a síkon,
eláraszt minden lyukat, teret,
lerohadt rongy a lelkiismeret.
Sátáni birodalom
tapos az emberállaton,
bakancsa alatt száraz ágként
recseg a művészet,
vértelen lapul az irodalom.
Hová fajul, hová lesz
a szoborból az élet,
a festményből a költészet,
költészetből a zene,
zenéből a harmónia?
Nem alkotás ez már,
nem szülés,
bűzlő agónia.
Csak újat! csak újat!
Egyre vadulnak,
robot az ember, gép az agy,
kombinál és permutál,
mit legyárt, az valami széria.
S a lélek?
Csak biokémia.
Nem is vitás,
nem lehet más,
valami gyanús, ammóniás
páralét,
az ám,
lazán csak biokémia,
valami gyanús páralét.

1997. április

Kanizsa József

*Téli alkony**

A fagy keze
avar-ruhán matat,
jégpáncél inget
visel a patak.
S fönn a hegyekben
a szél dudál,
hó-gyermeket ringat
felhő-uszály.

Megpatkolom

Ütöm-verem
a vasat
megpatkolom
a lovat
falum legszebb
pejlovát
– ne ficánkolj
ej nohát!

* Szerzőnknek a múlt évben *Sej, haj búzaszár* (Gyermekversek) címen megjelent kötetéből!

Szíj Rezső

SZEMLÉJE

Molnár Farkas ébresztése a Kassák Múzeumban

A hazai Bauhaus első képviselőjeként tartjuk számon, bár az sem kizárt, hogy az építész Rácz György valamivel előbb jelentkezett. Az idők sodrában azonban ennek a csekély különbségnek nincs jelentősége. Annál inkább megkérdezhető, hogy valóban hozott-e az új stílusirányzat – a technikai, technológiai és új anyagok használatán kívül – alaprajz és forma (stílus) tekintetében annyit, amennyit a belőle élő műkritikusok tulajdonítottak neki. Mert az, hogy család- és népesedés ellenes volt – kétgyermekes családdal számoló lakásaival, a magánosoknak tervezett és a hazai építészek által már a negyvenes évek elején súlyosan elítélt, "pesti találmánynak" minősített "garzon" lakásaival – ez ma már letagadhatatlan. Stílus tekintetében pedig kezdeti évtizedeinek mértanias egyhangúságával vívta ki maga ellen azok haragját, akik mertek hazai alapokon indulva tervezni családi- és lakóházakat, valamint ipari létesítményeket.

Molnár Farkas azért nem foglalhatta el méltó helyét az építészeti közvéleményben 1945 után, mert magyar volt és neki nem bocsátották meg azt, hogy – feleségét mentendő, aki származása miatt veszélyhezetbe került – nem húzott ujjat a nyilasokkal.

Kései elégtétel, bár ellenfelei számára nem mentség ez a kiállítás. Szellemes, ugyanakkor absztrakt színkompozíciók, merész, de ésszerű építészeti tervek, megvalósult elképzelések bizonyítják Molnár Farkas esetében, hogy a legmerészebb újítás is összhangba hozható nemcsak értelmi, hanem érzelmi igényekkel is.

A kiállítást az annyi kitűnő életművet bemutató Csaplár Vilmos rendezte, a tőle megszokott finom ízléssel.

Kóka Ferenc emlékkiállítás

Az úlipótvárosi Klub Galériában nyílt meg az autoszerencsétlenség következtében elhunyt Kóka Ferenc kiállítása.

Az 1934-ben született művész Bernáth Aurél tanítványaként indult olyan években, amikor a festőkre korábban ránehezedő sztálinista-szocialista-realista festői fölfogás nyomása enyhülni kezdett. Nem kellett vidámnak, győztesnek ábrázolni az éhező parasztot, a munkást, mint pár évvel korábban, amikor az utolsó gabonaszemig fölsöpörték a parasztok padlását, s ezért közülük százak akasztották fel magukat; amikor a munkások az üzemekben szédelegtek az éhségtől, mert november végére már a vöröshagyma is elfogyott.

Nem tagadható, hogy 1948-1954 között is születtek maradandó értékű alkotások, tehetséges művészek keze nyomán táblaképben, falfestményeken, szobrokban. A szélárnyékban meglapuló műfajok, mint a rajz, a vízfestmény, a grafika, a tűzzománc stb. szabadabban élhetett, mert nem voltak annyira szem előtt. Aztán ahogy enyhült a légkör, s kezdett "vidulni" a láthatár, az igazi, vérbeli tehetségek mind merészebben hallatták egyéni hangjukat. Ez áll Kóka Ferencre is, ami persze nem járt azzal, hogy kívánsága szerint tárult volna ki előtte a hivatalos kiállítások lehetősége. Neki is ki kellett böjtölnie jónéhány évet, hogy aztán szinte robbanásszerűen léphessen a műértő közönség elé.

Haulisch Lenke szép és komoly elemző könyvében tárja elénk Kóka művészetét, amely egyrészt határozott hangon szól az értelemhez, másrészt a tudatalatti folyamatokat szürreálisan vetíti a néző elé, sosem tagadva, hogy elsődleges mondanivalója a festőiség. Tehát az, amit sajátos művészetnek nevezünk. Balatoni táj, az atom villanása, városképek, egyéni sorsok, mulató társaság, vagy az élet megdicsőülése a halál fölött, mind-mind ilyen téma, ami közel állt szívéhez, akárcsak Vénusz születése, vagy az enyészet varázsa. Képeinek tematikáját idéztük. S tegyük hozzá színvilágának komolyságát, néhol komorságát, mint világnézetének, érzelmi világának megnyilatkozását.

Talán előérzete sugallta ezt a színvilágot, hogy egyszer váratlanul lép majd ki a halandók világából?

Mihályfi Mária kiállítása a Gellért Szalonban

Az 1997. október 11-én nyílt kiállítás katalógusából semmi sem derült ki a művésznőről. Az sem, hogy a festészet mellett érmészettel is foglalkozik, az sem, hogy mikor született, (ha nő is az illető, miért kell ezt elhallgatni?), az sem, hol végzett, hol nyílt és meddig lesz nyitva a mostani kiállítása stb. Egy képjegyzéket kaptunk, a képek kétnyelvű címével és az árak föltüntetésével.

Mihályfi festészete bizonyos fajta letisztulást mutat. Legtöbb képén kevés színnel, s a színek kevés árnyalatával fejezi ki mondanivalóját. A fehéres, szürkés fölületek az uralkodók és egy elég erőteljes elvontság a figurákat, a természeti motívumokat, köveket, üvegfigurákat, építészeti tárgyakat illetően. Alakjai lelkiállapotok, magatartások kifejezéseként árnyakként jelennek meg. Sejtelmesség üli meg képeinek jórészét, még tájait is. Számos képén jeleníti meg a felhőket, a fényeket, az árnyakat, az időtlenséget, (Vöröslő nap, Fények, Üvegfigurák, Ámulat, Elszakadás). További festménycímektől helyszűke miatt eltekintünk. – A kiállítást Lezsák Sándor nyitotta meg.

Molnár Mónika

A várpalotai Krúdy Gyula könyvtárban mutatta be legújabb munkáit, főként rézkarcokban. 1992-ben lépett először a nyilvánosság elé, azóta a mostani kiállítása a hetedik.

Képei kedvesen szürrealisták, "modernség" címén nem rémületet keltők, sőt egyenesen meleg hangulatot támasztók. A rézkarcot, a papírmetszeteket, az egyedi grafikát (rajzot) és ezek elegyítését kedveli leginkább. Még amikor korunk borzalmait idézi föl, akkor is valami mély, melegítő emberség sugárzik a képeiből. Akik tudják, hogy a kis méretű alkotásokban is mily erőteljesen tud megmutatkozni a tehetség, a művészi találékonyság, a színek, vonalak egyensúlyt teremtő használatára, akiben él a művészi szép iránti érzék, nemcsak ösztönösen, de tudatosan is, az egy jól fölkészült művész képeivel találkozhatott a könyvtár bensőséges hangulatú falai között.

Palotás Mária

Láttunk olyan kiállításokat, amelyekről ha bővebben nem is írhattunk, a tisztesség azt kívánja, hogy legalább néhány sorban megemlékezzünk, az utókor figyelmét fölhíva rájuk.

Az erdélyi születésű Palotás Mária festőművész kiállítása a Nemzeti Kulturális Alapítvány épületében, a Várban nyílt meg. A művész 1986-ban települt át Szegedre. Tanulmányai révén Kolozsvárhoz kötődik, az ottani képzőművészeti főiskolán végzett. Számos erdélyi és hazai művésztelepen dolgozott. Sok kiállítása nyílt Romániában, Jugoszláviában, Németországban és természetesen Magyarországon is.

Különleges világ az övé. Nagyon finom, gyakran párába olvadó érzékeny festőiség jellemzi képeit, amelyek sok tekintetben sajátos, sejtelmes álomvilágot idéznek anélkül, hogy a megjelenítésben nélkülöznék a látványszerűséget.

Forintos Anna festőművész

a Rátkai Márton Klubban mutatta be legújabb alkotásait.

Forintos szenvedélyesen festi a hozzá lelkileg közel álló írókat, művészeket, s egyáltalán környezetének tagjait. Hitvallása, hogy az arcmásnak hasonlítania kell az eredetihez, különben miért is neveznénk arcmásnak. Rajzai hol könnyedek, hol mélyen elgondolkoztatók, a lélek mélyebb rétegeit megjelenítő tudásról tanúskodók. – Kiállítását Kádár János Miklós a MAOE elnöke nyitotta meg, előadóművészek közreműködésével.

A romákról és művészetükről

A környezetükkel együtt élni nem tudó családok kiutasítására – a faluból, vagy városból – igenis van törvényes lehetőség Magyarországon is. Csak erről a tudatosan félretájékoztatott közvélemény semmit sem tud. Holott tudatosítani kell, hogy a vonatkozó törvény, rendelet kivétel nélkül minden állampolgárra kötelező és senkivel sem lehet sem pozitív, sem negatív értelemben kivételt tenni. Különben fölborul a rend. Igazolódni látszik ez nemcsak nálunk, hanem Nyugaton is, ahol engedtek a zsarolásnak.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1966 JUL - 2

1021

Kóka Ferenc rajza

PÁL RITA ELBESZÉLÉSE:

MESE

— Még mindig nem tetted le a gyerekeket. És vacsorát se kaptak, ugye? Negyed kilenc van — mondta Gyuszi, és dühösen nézett az asszonyra.

Vera Árpika pizsamáját stoppolta, cérnák, gyűszű, ruhák az asztalon — felnézett, vihart jelzett a szeme, de egyelőre hallgatott.

— Tönkreteszed a gyerekeket. Gondolkozz csak. Na, tényleg, most gondolkozz — folytatta Gyuszi —, hány évesek a gyerekeid? Zsuzsa öt, Árpika másfél, reggel fél hétkor cibáljuk ki őket az ágyból, este tízkor fekszenek. Hány órát alszanak naponta? Nyolc és felet. És mennyit kellene? Tizettizenkettőt. Gondoltál már arra, hogy milyen felnőttek lesznek? Nyamvadtak, göthösek, betegek. Persze, neked ez nem számít. Hogy mikor vacsoráznak, és mikor alszanak el. Te...

— Unlak — mondta Vera, és tovább varrat —, unlak. Torkig vagyok a prédikációiddal.

— Te mindig torkig vagy a prédikációimmal.

— Mindig. És lassan veled is.

Zsuzsa megúnta a képeskönyvet, „apa, mesélj a kistigrisről", ugrott fel és azt, hogy kistigris, legalább ötvenszer elismételte, apa mesélt, közben idegesen, éhesen pislogott a konyha felé, de hogy Vera erre se reagált, megkérdezte: „nem vacsoráznánk?"

„Teríts" — felelte az asszony és végeérhetetlen öltések botladoztak, fonódtak ujjai között, nyugodt volt, közönyös.

— Nem magyaráznád meg... — kezdte Gyuszi, de Vera leintette:

— Mondtam már, hogy unom a prédikációidat. Hogy miért vannak még fenn a gyerekek, és miért nincs az asztalon a vacsora. Látod, mit csinálok? Varrok. A kölykeid rongyos cuccát. Egyébként ma már mostam is. Sorbaálltam húsért. Unom az egészet. Unlak benneteket.

Árpika felüvöltött a járókában, kétségbeesetten markolászta a rácsot és a fenekét billegette.

— Bekakilt — mondta Gyuszi és előkeresett Verának egy tiszta pelenkát.

— Mit hozod ide nekem? Tedd tisztába.

— Én???

— Igen. Te! Ez fiú, vagy nem? Szégyenlős vagy?

— De betojt.

— Na és? Nekem is van orrom.

Gyuszi kivonult a konyhába, előpárolgott

— Nem
— Elme
— Naha
menni est
— Felö
vét, kény
leg zenét
mivel. Pé
Gyuszi
zsongott.
nyozni. I
térj észh
szünk, jó
— Nem
szakkal t
Gyuszi
elpárolgot
akkor ner
Kellet
— Jó.
— Egye
Különben
Zsuzsa mi
— Anyj
— Nem
Legalább
Ezentúl ér
get. A gáz
Ultrát, szár
— Tényl
— Ott n
— Egyed
— Az er
— De mi
— Azt hi

1021

ÜGYES ASSZONY,

Kóka Ferenc rajza

HITVÁNY EMBER

SZABÓ ISTVÁN ELBESZÉLÉSE

Az asszony keserves üggyel-bajjal próbálta betolni kerékpárját a szűk kiskapun. Előbb ő maga igyekezett belül kerülni terjedelmes farával, de megszorult a kapuoszlop meg a biciklire erősített jókora láda között: se ki, se be. Mégis sikerült kiszabadulnia, csakhogy hátrafelé s most a kerékpárt szerette volna beügyeskedni maga előtt — de a karja rövid volt hozzá. Felsőtestével előre dőlt, amennyire csak tudott, a bicikli fölé, feneke kidomborodott a kiskapun; küszködött, erőlködött — végül is látnia kellett, hogy ő meg a láda együtt nem juthatnak be.

Kövér, piros arca szinte gőzölgött a méregtől meg a kimerültségtől. Harsányan bekiáltott az udvarra.

— Ferike!

Nem nyílott ajtó sehol. Az asszony várt, aztán még nagyobbat kiáltott.

— Gyere már! Feri!

Eltelt néhány pillanat, s nagy meglepetésére nem az iskolásfiú került elő, hanem az ura — de az is olyan kényelmesen jött a faragószín irányából, mintha csak azt akarta volna megnézni, hogy ki kiabál.

— Jaj, gyere már, az Isten áldjon meg! — mondta az asszony kétségbeesetten.

A férfi odaért. Jobb kézzel megfogta a kormányt, ballal meg az imbolygó ládát.

— Menj hátrább — mondta.

Az asszony hátralépett, a kiskapu szabaddá vált. Patkós elirányította a kerékpárt befelé, a felesége meg fáradtan, haragosan ment a nyomában.

— Temiattatok kiabálhat az ember. Ott állok ezzel a dög ládával, se ki, se be...

Patkós a kamraajtó mellé támasztotta a biciklit, nem sok óvatossággal: a láda kis híján lebillent róla.

— Legközelebb majd kinyitom neked a nagykaput — mondta —, tárva-nyitva lesz, hogy beférhess az udvarra.

A termetes, piros asszonynak elakadt a szava; hirtelen azt se tudta, miért haragudjék jobban: a sértésért-e vagy inkább a végtelenül unott és fáradt hangért, ahogy a férfi beszélt hozzá. Nagynehezen összeszedte magát.

— Most már ezt vágod a fejemhez? Akkor se voltam piszkafa, mikor elvettél. — Önérzetesen állt szétvetett, erős lábain, keze a csípőjén, harcra készen. — Kíváncsi volnék, melyik asszony bírná azt, amit én csinálok! Nem bánom én, ha a nagykapun kell is bejárnom, csak a munkát győzzem.

Patkós szótlanul, egykedvűen oldozgatta a láda kötelékeit, még az összegabalyodott csomók sem tudták fölingerelni. Amikor megszabadította a ládát, egyszerűen lelökte a fal mellé, mintha undorodott volna tőle.

— Ne dobáld — mondta az asszony —, ne dobáld, mert én azt hét kilométert toltam idáig. Már azt sem tudtam, hogyan érek haza.

— Nem voltál vele kénytelen.

— Akár voltam, akár nem voltam — felelte büszkén az asszony —, nem a Patkós Imrétől kérdezem meg.

Legurgolt a láda mellé és szép óvatosan kibontotta. Tele volt sok-sok málnatővel, mindegyik tövön egy kevés fekete föld. Az asszony olyan gyöngéden tapogatta őket, mintha élőlények volnának.

— Kétszázat vettem — mondta, de inkább önmagának; a férfi már elindult a faragószín felé. Utánaszólt.

— Imre. Hogyan lehet, hogy te idebent vagy?

— Itthon faragom meg a nyeleket. Nem egyszerűbb?

— A te szerszámaiddal?

— Azokkal.

— Inkább a téeszét használnád. Ugyis rosszak.

— Nem szeretek rossz szerszámmal dolgozni — felelte Patkós és ment tovább. Az asszony követte a színhez, és amíg a férfi elhelyezkedett a faragószéken, ő az ajtófélnek támaszkodva állt, mint akinek még van mondanivalója. De itt, a műhely küszöbén mintha megcsappant volna a bátorsága. Tiszteletet parancsoló, komoly férfivilágba ütközött; a megmunkált fa illata, a fényes szerszámok és kisebb-nagyobb bádogdobozok rendje mindig lehűtötték benne a harciasságot. Örökké harsány hangja itt váratlanul megszelídült, bizonytalanná vált.

Patkós a soronlevő kaszanyelet kapargatta simára egy üvegdarabbal, néha végigsandított a nyélen, hol találna még egyenetlenséget. Közben rápillantott az asszonyra.

— Ne vedd el a világosságot.

Patkósné beljebb húzódott, a műhely sarkába.

— Sokat kell még faragnod?

A férfi odamutatott a fal mellé. Legalább tucatnyi nyélnekvaló fa hevert a földön; még a kéreg is rajtuk volt.

— Minek ennyi nyél?

— Mert nem akarunk úgy járni, mint tavaly — mondta a férfi.

— Mint tavaly?

— Az idén is megdőlhet a gabona. Persze, te nem emlékszel rá, egyszer sem voltál kinn a mezőn.

Patkósné arca gondterhelt volt, valamit forgatott a fejében.

— Imre — szólt elgondolkozva —, ez a faragás eltart legalább egy hétig. Addig itthon leszel, és...

— És főzhetek magamnak ebédet, ugye — vágott közbe a férfi —, meg a gyereknek, mert a feleségem nem ér rá.

— Na hát igazán, nem tehetek róla, hogy máma megkéstem, sokat kellett várni a kertészre. Meg az út hazáig, gondolhatod, hogy...

— Nem voltál vele kénytelen. Mondtam már.

Az asszony ezt meg se hallotta. Bátorságát sem veszítette el.

— Arra gondoltam, hogy közben nekem is tudnál segíteni.

Az ura rosszkedvűen fölpillantott rá.

— Segíteni, mit?

— Hát... előkészíteni a málnának a helyet.

— Aha — dünnyögte a férfi.

Háta mögé támasztotta a karcsú, sima nyelet, aztán lenyúlt egy új darabért. Méregette, forgatta, vizsgálta, hol kezdjen hozzá. Minden megmunkálandó fának más és más természete van, ezeket a titkokat kell tudni mindenekelőtt. Patkós ilyenkor hozzáférhetetlenné vált.

— Azt mondták — folytatta a felesége —, holnap el kell ültetni. Legkésőbb holnapután, különben tönkremegy.

— Hát tönkremegy. Minek hoztad ide.

— Azért, hogy legyen málnásunk!

— Talán málnásod — javította ki az ura.

Patkósné már kihúzta erős testét, és keményen akart visszavágni, de a férfi megelőzte: váratlanul beszédessé vált, még a munkát is abbahagyta. Keserűen, gúnyosan meredt az asszonyra.

— Azt hiszed, olyan jól elszámolják nekem ezt a munkát, hogy ráérek mellette kertészkedni? Azt gondolod? Örülök, ha meglesz rá a rendes munkaegység, nemhogy... — Dühösen beszorította a nyélnekvalót. — Énbelőlem nem csinálsz kofát, mint magadból, a megváltó úristenit!

— Kofát? — kérdezte az asszony. — Aki a pénzt hordja haza, az neked kofa?

— Csak rád kell nézni.

Patkósné közelebb lépett a faragószékhez és különös halkan, ahogy csak legnagyobb dühében szokott beszélni, így szólt:

— Tudod, hogy negyvenötezer van a takarékban.

A férfi bólintott. Az asszony folytatta:

— Azt is tudod, honnan, miből.

— Tudom.

— A piacról, a kofálkodásból. Nem a drágalátos téeszedből. Tavaly is huszonhárom forinttal szúrták ki a szemedet, meg a többi bolondét is. Jobban tennéd, ha énnekem segítenél, nem ezt a vacak... — Belerúgott a dorongokba. — Ezeket farigcsálja bagóért, ahelyett, hogy...

Patkós úgy ugrott föl a faragószékről, mintha őt érte volna a rúgás.

— Menj innen! Menj innen gyorsan, itt semmi keresnivalód. — Hosszú alakja követte az ajtó felé hátráló asszonyt. — Aki egy kapavágást se tett a mezőn, egy markot se szedett össze, az ne ócsároljon senkit. Hagyd békén a bolondokat.

Az asszony igen gyorsan kívül került az ajtón és épp olyan váratlanul meg is szelídült.

— Dehát, Imre, te mondtad... Te mondtad, hogy alig kapsz ezért valamit. Akkor érdemes? Inkább idehaza ügyeskednél. Mit törődnénk akkor a világgal.

— Takarodj innen — mondta a férfi undorodva —, és ha már ilyen vagy, legalább fogd a szád. Azt a piaci szádat!

Patkósné biztonságban volt odakinn: bátran fölcsattant. A kis műhely igézetétől is megszabadult.

— Piaci? Bánom is én! De ugye, egy szóval se mondtad, hogy nem kell a pénz. Amit én hordtam össze, nem te!

— Nem is láttam a rohadt pénzedet. Szaladtál vele a takarékba. — Patkós baltát fogott, hogy kivetkőztesse kérgéből a fiatal juhart. — Lesült a pofámról a bőr. Másoktól kellett megtudnom, miért nem járhat kapálni az én feleségem. — Szaporán dolgozott kezében a balta, a kéreg szakadt, recsegett. — Itt olcsón összeszedtél mindent, mert a többi asszony nem ér rá piacozni. A városban meg eladtad jó drágán. Mert ügyes asszony vagy. Ügyes asszony! — csikorított a férfi és félrelökte a lehántolt fát, majd másikat vett a kezébe. — Ezt vágták a fejemhez. De még egyszer nem viszed ki ebből a faluból mások körtéjét meg baromfiját, isten az atyám!

Patkósnét meglepte a hosszú kifakadás; eddig úgy telt kényszeredett napjaik szakadatlan sora, hogy a férfi csak egy-egy szót vetett neki, azt is ritkán, mert alig találkoztak. Ő a piacon, az ura a téeszben. Furcsának tetszik ma már, hogy valamikor megesküdtek.

Gyorsan magához tért.

— Irigységből beszélnek. Aki nem tud ügyeskedni, az irigykedik.

— Egyéb is van az emberekben — mondta csöndesen a férfi —, nemcsak irigység. De hát mit tudod te.

— Na jól van — mondta az asszony. — Legyen igazad. Most azért akarok málnást ültetni, hogy a magunkét hordhassam a piacra.

— Nem azért.

Az asszony meglepődött.

— Hát miért?

— Csak hogy járhass a piacra. Azért. Betege lennél, ha egy nap körülrekesztenék a falut. Patkósné nem vihetné a nagy fenekét a városba.

Felesége most nem dühödött meg, ellenben furcsán, élesen fölkacagott. A férfinak új és idegenszerű volt ez a nősténykacaj: szinte megijedt tőle.

— Nahát — vígadott az asszony —, a Patkós Imrének nem kell a pénz. Se a felesége fara! Igaz, hogy ember kell hozzá, nem ilyen forgácsjancsi.

Patkós ellökte a baltát, meg a kaszanyélnek valót és némán megindult feléje. Patkósné tíz lépésnyire megfordult, és egyre nevetett. Nevetett és hátrált a gyümölcsös felé.

— Huszonhárom forint napjára! Egy férfinak! — hahotázott. — Én annyit el se fogadnék. Tízszer annyit odavágok a képükbe, ha jövök a piacról. A nagy fenekemmel!

Patkós hosszú léptekkel ment utána, a kövér asszony pedig meglepő gyorsan és ügyesen hátrált, egyetlen fának sem ütközött neki.

— Huszonhárom forintért úgy elfáradnak szegények — folytatta vidáman —, még az asszonyt se tudják szeretni. Nem is való nekik ügyes feleség!

A férfi épepn meglódult volna, hogy utolérje — halottsápadt volt, nagyon sajnálta az eldobott baltát, s még csak erre tudott gondolni elsötétült agyával — amikor a telek végén a gyereküket látta felbukkanni egy másik fiúval.

— Mariska! — szólt figyelmeztetően.

Patkósné azt hitte, a férfi nem akarja tovább üldözni s még inkább fölbátorodott:

— Kocsmára is én adok neki, olyan hitvány ember!

— Te! Gyereked nincs?

Az asszony elcsodálkozott, látszott elvadult, piros képén, hogy nem tudja fölfogni a kérdést — de aztán észrevette, hogy az ura elnéz fölötte: erre ő is megfordult, arccal a telek aljának.

A két gyerek tétován megállt. Tanakodtak. Aztán az egyik, Feri pajtása, megindult visszafelé. „Meghallották" — gondolta a férfi —, „persze, hogy meghallották."

A két felnőtt szótlanul állt, egymástól nyolc—tíz lépésnyire, a gyerek meg lassan közeledett. Magacsinálta horgászbotot lóbált a kezében meg egy vászonzacskót, csöpögött belőle a víz.

Mit sem tudó arcot igyekezett vágni, könnyedén köszönt, de úgy, hogy nem nézett egyikükre sem — csak a gyerekek értik ezt igazán.

— Négy halat fogtam — mondta élénken —, megsütjük majd?

— Meg — mondta az anyja. — Kész a leckéd?

— Majd estére.

Patkós visszaindult a faragószínbe. Fáradt volt és majdnem olyan hitványnak érezte magát, amilyennek az asszony nevetve elkiabálta. Még most is megborzong ettől a nevetéstől.

A balta ott hevert a földön. Bizony, hitvány az ember, ha nem tud ölni, amikor kell, a szükséges pillanatban. Ez a pillanat ritkán tér vissza, vagy soha. Nem marad más az emberből, csak egy büszkeség nélküli, tengődő féreg.

Újra letelepedett a faragószékre, szórakozottan nyúlt ezért-azért, arra sem emlékezett, hol maradt abba a munka. Odakintről a gyerek meg az asszony beszélgetése hallatszott:

— Segítesz majd málnát ültetni.

Tovább diskuráltak. Patkós nem értette, miről, de aztán kicsendült a gyerek magas, kérdező hangja:

— Részeg?

Patkós fölállt és odament az ajtóhoz.

— Ferike. — És intett neki.

A fiú riadtan nézett rá, de azért bátorságot vett magán, elindult a szín felé. Az asszony a málnatöves kiszni mellett állt, és figyelt.

— Gyere be — mondta Patkós a fiúnak.

Ferike óvatosan belépett; résenálló kis vadra hasonlított a tekintetével.

— Mit kérdeztél anyádtól?

— Semmit — felelte gyorsan.

— Dehogynem. Mit kérdeztél?

Patkós nézte a fiát: az ő vonásai éltek ebben a tízéves gyerekarcban; s nem tudta eldönteni, szeresse vagy meggyűlölje ezt az arcot. Meg kell gyűlölni, hiszen ez saját maga.

— Na, mit kérdeztél?

Érezte, mint válik egyre hitványabbá; jobb kezében már érett a pofon — hadd legyen meg, ha csakugyan annyira hitvány az ember.

— Dehát nem is részeg — kiáltotta a fiú abban a pillanatban, amikor az apja pofonvágta.

— Mit tudod te. Na eridj innen, menj málnát ültetni.

A fiú nem mozdult, inkább leült egy tuskóra. Csöndben, észrevétlenül megeredtek a könnyei; azokon keresztül nézte az apját fájdalom és harag nélkül. Inkább úgy látszott, kérdezni szeretne valamit. Kérdezni sok mindent, de most nincs hozzá ereje és bátorsága.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
ÉLET ÉS IRODALOM
1966 JUL 28

CSÁNYI LÁSZLÓ RIPORTJA:

CIGÁNYOK

Balog Józsi az eleven legenda. Karonülő gyerek volt, amikor a mohácsi kocsmából el akarták szöktetni az anyját: késsel törtek apjára, megsebesítették. Józsi apja is kést fogott, s éppen szíven találta a támadó cigányt.

— Abban az időben szokás volt az ilyen, s ha sikerült a szöktetés, tisztesség volt a férfinak, de a nőnek is, mert azt mutatta, hogy milyen kelendő.

Maga is úgy szöktette meg a feleségét, mert nem akarták hozzáadni. De előbb még megjárta a poklot, a nyilas internáló táborokat, aztán Dachaut. Ez a cigánysorshoz is hozzátartozott.

Múltját romantika lengi körül, de mit hisznek el és mit vállalnak majd ebből a múltból a gyerekek, az unokák? A mohácsi asszonyrablásból legenda lesz, de vele együtt vállalják-e a gyilkos nagyapát és megszöktetett anyjukat, s elhiszik-e Dachaut, vagy csak arra emlékeznek majd, hogy itt a szekszárdi városvégen felépítették a házat, s innen, nagyon messziről jártak iskolába? Vállalják-e az analfabéta apát, aki a gyehennák tüzéből lépett ki, mint egy modern cigánylegenda hőse, akit nem szolgált ki a pimasz pincér, s letegezett a nyegle hivatalnok, mert cigány?

Villáminterjú

— Elégedett?

Nem gondolkozik, azonnal válaszol:

— Igen, elégedett ember vagyok.

— Mit szeretne kapni az élettől?

— Negyven éves vagyok. Több mint tíz éve dolgozom egy helyen. A nyugdíjat, azt szeretném elérni. Meg azt, hogy befejezzük a házat.

— Mit sajnál az életében?

— Nem tudtam tanulni, ezt sajnálom. Nincs szakmám. Az üldözést, Dachaut, azt is. Még ma is fáj. Néha éjszakánként az emlék riaszt föl.

— S ha újra kezdhetné?

— Tanulnék. A többit mind így csinálnám.

OTP és pipacsok

Cigány nem mindenütt kap építési engedélyt. A legtöbb helyen nem nézik őket jó szemmel.

Balogék kaptak házhelyet, s velük még három család, itt a szekszárdi városvégen. Messzebb már nem is lehetett volna, de a városfejlesztés utolérte a tíz év előtti óvatosságot: a déli kertváros házsora már majdnem idáig nyúlik. Az OTP-től újabb kölcsön kellene, 15 000 forint, hogy befejezhessék a házat; meg is kapnák, de a tanács közbeszólt: ne csináljanak semmit, valószínűleg kisajátítják az épületet.

Az üvegezett verandáról nézzük a határt. Ez a rész az építővállalatnak kell, amoda a város épít valamit. A ház, amelyet még be sem tudtak fejezni, útban van.

— Azt mondták, majd kártalanítanak. Eddig 90 000 forintban van. Meg a munkánk, de azt ki tudja fölszámolni?

A ház körül, mindenfelé parlagon hagyott földek. Pipacs, szamárkóró, bojtorján.

— Ki akartuk venni bérbe, gondoltuk megterem rajta a kukorica a disznónak, meg egy kis krumpli. Kétszer is elmentem a téeszhez. Azt mondták, ha soha nem terem benne semmi, nektek akkor se adjuk.

A minta-cigány

Szemérmesen hallgatunk róla, cigánykérdés mégis van. Balog Józsi drasztikus megoldást javasol: nem szabad megengedni a kóborlást. De sehol nem marasztalják őket, a legtöbb falu örül, ha szedik a sátorfájukat.

Rögtön ki is visz az udvaruk végébe, ahol egy öreg cigány üstházat kalapál. Nem messze tőle négy rúdra szögelt hullámpapír, alatta ágy. Ez az öreg „lakása". Néhány napja jött Kölesdről, s ha megúnja, vagy feltűnik a rendőröknek, odébbáll.

— A maga módján szakember — mereng Balog Józsi. — S milyen kevés ma az üstfoltozó, a szegkovács! Ha például szövetkezetet csinálnának nekik!...

De ez is csak álom, senki nem alakít szövetkezetet. Az öreg pedig egyszer csak hátára veszi az ágyat és a hullámpapírt, s megy, amerre lát.

— Ma is sok a vándorló. Nincs semmije, nem köti semmi. Koldul, s ha nem kap semmit, lop. Néha bosszúból is. Vagy elviszi a hullott állatot. De valamit neki is kell ennie.

— Elindulni nem tudnak — mondja később. — Pedig aztán utolérnék magukat, de nincs semmijük, nem tudnak kezdeni semmihez. Akinek háza van, otthona is van, ragaszkodik hozzá.

Ezt Balog Józsi tudja a legjobban. Neki volt ereje elindulni, de hányan tudják utána csinálni? Beosztás kellett hozzá, önfegyelem, mert amikor a többiek a kocsmába hordták az állami gazdasági keresetet, ők félretették a pénzt. Építettek, aztán jutott bútorra is, rádióra, lemezjátszóra.

— Nagyon megtetszett — mondja szégyenkezve. — Egy asszonyság költözött, s nem fért az új lakásába. 250 forintot kért érte. Hej, de megörültem neki!

— Rakodó vagyok. 70 fillért fizetnek mázsánként. Átlagban megvan az 1800. Velünk van a két vőm is, amíg fölépül a házuk. Meg az apám is. — Számol magában. — A gyerekekkel tizenegyen vagyunk.

Csak a három férfi dolgozik, így is háromezer fölött keresnek. A pénzt az asszony kezeli. Disznót hizlalnak, meg baromfit tartanak. Kosztra így is elmegy kétezer. Mozi, cigaretta, szombat, vasárnap egy-két korsó sör, havonta ez is ötszáz, néha több is. OTP-részlet, ruhaféle — beosztás nélkül nem mennének semmire.

— De mindig van pénzünk. Most is — s mutatja a szekrényt, ahol a közös pénzt tartják.

Balog a minta-cigány, a kitartó erőfeszítés, a konok türelem példája. A többiek csodálattal vegyes irigységgel néznek rá. Pedig utol tudnák érni, ha el tudnának indulni.

Előítéletek

Az öreg cigányasszony egy szelet forintos csokoládét lopott az egyik szekszárdi önkiszolgáló boltban. Még a pénztárig sem jutott; öklök lendültek a magasba, trágár szitkok röpködtek. A vénasszony megszeppenve állt a gyűlölet gyűrűjében, nyitott tenyerében a bizonyítékkal.

Nem sokkal később ugyanebben a boltban két doboz cigarettát lopott az állami gazdaság egyik vezető beosztású alkalmazottja. A műveltek kleptomániát emlegettek, sajnálkozva mondták, hogy gyógyíttatnia kellene beteges hajlamát.

Ugyancsak Szekszárdon egy bűnbanda éveken át fosztogatta a gabonaraktárakat: egymilliót árultak ki a lopott gabonából. A törvény megfogalmazása roppant előkelő: *társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett*... De a társadalmi tulajdon önmagában is olyan légiesen hangzik, nem lehet megfogni és megenni, mint egy szelet csokoládét.

A kórházi gazdaság volt vezetője éveken át lopta a gazdaságot, idegen földeket (32 holdat) saját hasznára műveltetett a munkaterápiás elmebetegekkel. Néhány év alatt meggazdagodott, de csak *a társadalmi tulajdon sérelmére*... S mindez valahol a közvetlenül érzékelhető mögött van, ködben és jogi terminus technikusokban.

S a kleptomániás állami gazdasági vezető, a milliós gabonatolvajok, az elmebetegek kifosztója mögül kimagaslik, mint a megtestesült Bűn, egy öreg cigányasszony; ott áll — s ki tudja, még meddig fog ott állni? — a gyűlölet gyűrűjében, egy szelet forintos csokoládéval.

Pusztuló cigánykultúra

Évekkel ezelőtt egy kötetre való cigányverset gyűjtöttem és fordítottam le. Verseiket csak az emlékezet őrzi, s ez magyarázza, hogy nincs biztos szövegük, ugyanazt a verset minden cigánytelep másként tudja, felejt belőle, vagy költ hozzá. Közben új versek is születnek, mert majdnem minden cigány költő, mintha a verssel akarná pótolni, amit az élet megtagadott tőle. Úgy éreztem, a költészet forrásánál állok, mely a semmiből formálja ki a verset, nem ismeri a szöveghűséget, a filológiai pontosságot, a szerzőt sem fűti irodalmi becsvágy, mindenki csak a verssel gondol. S ez a titkos és állandóan megújuló szövetség vers és versmondó között soha nem állapodik meg, mert nem ismeri a „végleges", a „hiteles" szöveget :a vers mögött ott él a friss élmény, melyet az elmondás verbális öröme közösségi élménnyé tud változtatni.

Ma is születnek új versek, bizonyságként Balog Józsi felteszi Kovács Apollónia egyik lemezét: *Elvitték a cigányokat, hogy megássák a sírjukat*...

— Amikor 45 elején a németek néhány napra visszafoglalták Fehérvárt, összeszedték a cigányokat s megásatták velük saját sírjukat.

Lejár a lemez, én a *Kutka théle* dallamát dúdolom, a cigány népköltészetnek ezt a remekét a gyilkos leányról, amit — így tudja a hagyomány — a háború alatt „kompenált" az ismeretlen szerző a komáromi gyűjtőtáborban. A balladát mindenütt ismerik a cigányok, a komáromi tábor lakói ezt vitték az otthonvalóknak.

— Én azt szeretném, ha a verseink, dalaink megmaradnának. A nyelvünk is. A gyerekek például előbb cigányul tanulnak meg, az anyjuk így énekel nekik, mesét is így hallgatnak először. Csak azután tanulnak magyarul.

Hincz Gyula: Fej

Balog Józsi derűlátó, azt mondja, nem kell félteni a régi cigánykultúrát, fennmarad. A valóság azonban mást mutat. Egy-egy cigányközösség húsz-harminc versnél már alig tud többet, ezekből is mindig felejtenek. A nyelv is kopik, fogy, egyre több benne a magyar vagy cigányosított magyar kifejezés. *„Kezeledik o hajnalo."*

Felolvasok egy régi cigányverset, amit száz éve jegyzett le Hermann Antal, a cigánykultúra nagy tudósa. *„O csiriklo predzsial..."* — de csak néznek rám, már a szöveget sem értik. „Valami madár" — mondja az egyik, s aztán: *„Uva panyi hin e briga..."*

— Aha — szól Balog Józsi —, no lássuk csak. *Briga*, az bánat. De nem értem, hogy folyó a bánat, szóval folyóvíz?...

Elolvasom a verset, a cigány szöveg után most már úgy, ahogy átültettem magyarra:

Nyári madár messze szállt,
a fény, öröm vele szállt.
vándor a nap, egyre jár,
folyik, árad, meg nem áll.
De a bánat olyan folyó,
nem apadó, csak áradó,
ma még bánt csak, holnap fájhat,
mindig megújul a bánat.

— Szép vers — mondják elismerően, de már közösséget sem éreznek vele, mert a vers messziről száll feléjük, a nagyon távoli múltból. A *nívósikról* sem hallott senki, a hajdani vízi szellemekről, s a *phuvust* sem ismerik, aki valamikor a föld alatt lakott, s megkeserítette a régi cigányok életét. Ha cigánygyerek születik, már nem áll közelében *urmé*, a kegyes tündér, hogy gondjaiba vegye az újszülöttet. A gyereket bejegyzik az anyakönyvbe, aztán iskolába kerül, ha van benne kitartás, tanul — s ha kimarad az iskolából, rendszerint azzal se sokan törődnek. Aztán megpróbál valahol letelepedni, birokra kél az előítéletekkel, a hivatalok packázásával, de csak nagyon ritkán szegődik melléje egy kegyes *urmé*, hogy megkönnyítse keserű életét.

Múlt és jövő

A cigányoknak nincs történelmük. Amit a későbbi tudósbuzgalom kiderített róluk, nem ismerik, nem is érdekli őket. A múlt mindig egybefolyik a család, az atyafiság emlékezetével, mert a múlt mindig élmény, személyekhez kapcsolódó valóság, nem pedig történelem.

Amikor Európa fölfigyelt rájuk, s a tudományos érdeklődés sem térhetett ki előlük, múltjuk már elsüllyedt, s a XV. századi első vándornemzedék emlékezetéből is kitörlődött az őshaza képe. Tudomásul vették, hogy egyiptomi jövevényeknek, Fáraó népének hitték őket, sok nyelvben nevük is ezt a félreértést őrzi, mint az angol *gipsy*, a régi spanyol *aegyciano*. Francia nevük ma is *bohémien*, mert a csehekkel tévesztették összse őket. A cigány név (olasz zigano, portugal cigano, spanyol gitano, német Zigeuner) talán az ind csangar törzs nevéből ered. Nyelvük, amelyben korán fölismerték a szanszkrit rokonságot, közelebb áll az észak-nyugat indiai *szinghi* nyelvjáráshoz, a *kasir* és *dardus* nyelvhez. Ami történelmükből ezen kívül fennmaradt, alig több néhány büntető végzésnél, letelepítési vagy kiutasítási határozatnál. Életüket mégsem az ilyenek szabták meg, hanem a vándorösztön, melyet a hontalanság táplált, vagy az otthontalanság tudata, mely kifejlesztette a vándorösztönt.

De most mintha elfáradtak volna. Minden cigány képzeletében ott él a ház, az otthon reménysége, a polgárosodás, az emberréválás utáni sóvárgás.

— Majd a gyerekek — mondja Balog Józsi.

A gyerekek pedig ott állnak a ház előtt, vagy ülnek az árokparton, szurtosan, s az évszázados rettegés gyanakvásával nézik az idegent.

— Mi szeretnél lenni?

Zavart hallgatás a válasz, nem szól a másik se, a harmadik se.

— Ha az általánost kijárta, ipari tanulónak adom — mondja az egyik apa. A gyerek lehajtja a fejét, s maga sem tudja, hogy a jövő ígéretét, vagy a végzet szavát hallotta-e. Körülnéz, mintha a kegyes *urmét* keresné maga mellett, de csak egy idegent lát s az apját, aki ebben a pillanatban úgy érzi, mindent maga mögött hagyott, Dachaut és az előítéleteket, a megaláztatásokat és a nyomorúságot, s szava szinte eggyéválik a nyári fénnyel, ahogy megismétli:

— Csak végezze el az általánost, aztán ipari tanulónak adom.

Magyarul beszélő csehszlovák filmszatíra
Főszereplő a Svejk-filmekből ismert Rudolf Hrusinsky
Bemutató: július 28.

ÉLET ÉS IRODALOM

Irodalmi és politikai hetilap
Főszerkesztő:
NEMES GYÖRGY
Szerkesztő:
JOVÁNOVICS MIKLÓS

Szerkesztőség: Bp V., Alpári Gy. u. 22. Tel.: 111—424; 310—920; 314—164; 111—087; 113—221 Kiadja: Lapkiadó Vállalat. Lenin körút 9—11. Telefon: 221—285 Felelős kiadó: Sala Sándor. Nyomta: Szikra Lapnyomda Terjeszti a Magyar Posta. Külföldiek részére a KULTÚRA Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat. Előfizethető a Posta Központi Hírlap Iroda 1 sz. Hírlapboltjában (Budapest V., Bajcsy-Zsilinszky út 76.) és bármely postahivatalnál. Előfizetési díj: ¼ évre 18,— Ft. Csekkszámlaszám: egyéni: 61 218. közületi: 61 060 vagy átutalás az MNB 8 sz. fiókjánál vezetett egyszámlára
Megjelenik minden pénteken.
KÉZIRATOKAT NEM ŐRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA.
INDEX 25 248

1969 MÁR 29
1021

Kóka Ferenc

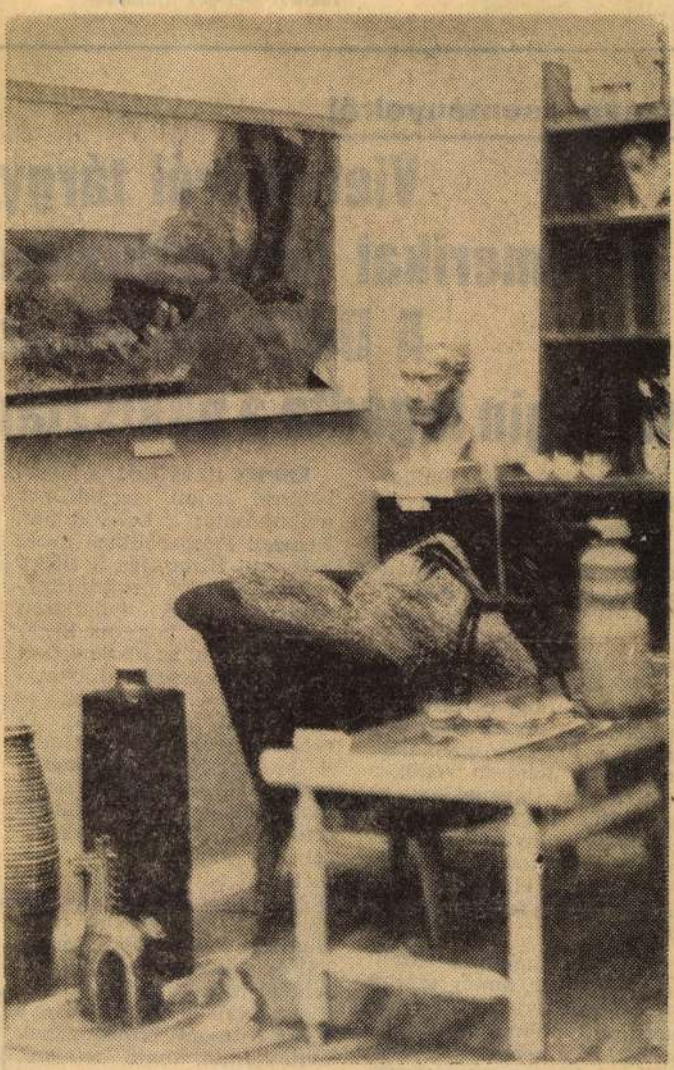

Részlet a bemutatóteremből (Nagy Éva felv.)

A művészetek terme

A Képcsarnok Vállalat hat budapesti és tizenhárom vidéki bemutatóterme jó ismerőse a művészeknek és a modern művészeteknek, lakberendezést kedvelőknek. Most a szép festmények, kisplasztikák, üveg, kerámia és bronz díszítő és használati tárgyak barátai örömmel láthatják, hogy Győrött is megnyílt egy bemutatóterem.

A Nemzeti Bank új épületének földszintjén egymillióforintos költséggel rendezték be a termet, amely mától kezdve félmillió forintos műtárgykészlettel várja az érdeklődőket. Műtárgyat írtunk, nem árut, és ez nem véletlen. A Képcsarnok Vállalat olyan kereskedelmi intézmény, amelynek elsősorban kultúrpolitikai, művelődési feladatai vannak: bemutatni — és természetesen értékesíteni — az élő magyar képző- és iparművészet legjobb, legszebb alkotásait. (Jellemző például ebből a szempontból, hogy a Művelődésügyi Minisztériumhoz és a Művészeti Dolgozók Szakszervezetéhez tartozik.) A vállalat csak a Művészeti Alap által zsürizett műtárgyak értékesítésével foglalkozik.

A bemutatóterem gazdag anyaggal várja a vevőket. Nincs helyünk felsorolni valamennyi neves képző- és iparművészt, akinek munkái itt láthatók, de például *Kóka Ferenc, Tamás Ervin, Szentgyörgyi Kornél, Szász Endre, Gácsi Mihály, Borsos Miklós, Kondor Béla, Kerényi Jenő, Kovács Margit, Bod Éva, Teván Margit, Madarassy Walter, Szuppán Irén, Vajna Ferenc* neve fémjelzi a kiállított festmények, grafikák, kerámia-, ötvös- és üvegtárgyak, bútorok színvonalát. Külön örömmel fedeztük fel *Tóvári Tóth István* egy festményét, *Barabás László* és *Cziráki Lajos* egy-egy grafikáját.

Az állandó bemutatókon kívül időszaki kiállítások is lesznek a Bajcsy-Zsilinszky utcai teremben. Elsőnek *Bartha László* kőszegi festőművész kiállítását rendezik meg, majd évente négy—hat tárlatra kerül sor. Ezek közül kettő-három Győr-Sopron megyei művészé lesz, az év vége felé Tóvári Tóth István képeit láthatja a közönség. A vállalat a bemutatáson és értékesítésen kívül azzal a nem titkolt céllal rendezi ezeket a kiállításokat, hogy — mint más városban — Győrött is a művészek és művészetbarátok találkozóhelyévé legyen ez a terem.

A Képcsarnok Vállalat bemutatótermét tegnap délelőtt a vállalat vezetői sajtótájékoztatón mutatták be a napilapok, a rádió és televízió munkatársainak, délután 5 órakor pedig *Módos Dezsőné*, a városi tanács vb-elnökhelyettese nyitotta meg ünnepélyes külsőségek között.

L. L.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
KISALFÖLD

A nap eseményeiről

Vietnamról tárgya az amerikai nemzetbiztons A DNFF nyilatkoza Koszigin fogadta a pakisztán

LAIRD amerikai hadügyminiszter vietnami útja óta nyilvánvaló, hogy Washington felismerte: Vietnammal kapcsolatban valamit tennie kell. Richard Nixon eddig a nemzetközi és az amerikai közvélemény részéről bizonyos várakozási türelmet élvezett, de a Fehér Háznak tudnia kell, hogy ez nem tart örökké, és a tavasz meghozza azokat a tömegmozgalmakat, amelyekbe Johnson végül is belebukott. Ugyanakkor az sem vitás, hogy a nagytőke bizonyos befolyásos csoportjai részéről komoly nyomás nehezedik az elnökre a vietnami vérontás folytatása mellett.

Ilyen körülmények között érkezett a hír, amely szerint Nixon összehívta az USA legnagyobb hatalmú tanácskozó testületét, a nemzetbiztonsági tanácsot, hogy meghatározzák a Vietnamra vonatkozó katonai és diplomáciai tennivalókat. A tanácskozáson — Nixon külön meghívására megjelenik Bunker saigoni amerikai nagykövet is. A megfigyelők tudni vélik, hogy a megbeszélés egyik legfőbb témája a párizsi titkos tárgyalásokkal kapcsolatos amerikai—délvietnami javaslat megvitatása lesz.

ÉPPEN EZEKRŐL a javaslatokról adott terjedelmes nyilatkozatot a Dél-vietnami Nemzeti Felszabadítási Front Központi Bizottsága a DNFF „Felszabadulás" nevű hírügynökségének. A nyilatkozat hangsúlyozza, hogy az Egyesült Államok, az elszenvedett kudarcok ellenére, folytatja Dél-Vietnam falvainak és városainak bombázását, és erőlteti „gyorsított pacifikálási programját". Washington ragaszkodik a saigoni rezsim fenntartásához, és a párizsi értekezlet eddigi tanácskozásain az amerikaiak és délvietnami bábjaik kitértek az alapvető probléma megvitatása elől. Ez a probléma pedig nem más, mint az amerikai és más csapatok teljes és feltétel nélküli kivonása Dél-Vietnamból — hangsúlyozza a DNFF Központi Bizottságának nyilatkozata, majd befejezésül megállapítja: „A párizsi értekezlet akadályozásáról adódó minden következményért az Egyesült Államokat terheli a felelősség..."

NEHÉZ pontos képet kapni a pakisztáni helyzetről. A statáriális intézkedések szigorúsága miatt a városokban viszonylagos nyugalom uralkodik, és folyik a fegyverek beszolgáltatása, arról azon-

A DNFF OFFENZÍVÁJA

Az amerikai fegyveres erők tehermentesítő, úgynevezett stratégiai ellenoffenzívája ellenére a DNFF alakulatai változatlanul képesek fenntartani nyomásukat Dél-Vietnam északi és déli körzeteiben. A kora tavaszi egybehangolt támadássorozat, mely már öt hete tart, súlyos veszteségeket okozott az amerikai és bábrezsim katonai erőinek. A DNFF egyik legutóbbi jelentése szerint március 6—16-ig 1200 ellenséges katonát tettek harcképtelenné, lelőttek 14 ellenséges repülőgépet, ugyanakkor a hanoi rádió jelentette, hogy március 16-án a szabadságharcosok megsemmesítettek két amerikai hajót, köztük egy 7400 tonnásat. Március 19-én a tavaszi offenzíva egyik legnagyobb szabású rakétatámadását hajtották végre a szabadságharcosok Danang katonai állásai ellen.

Az USA vezérkara a Saigonra nehezedő partizánnyomás enyhítése céljából az amerikai expedíciós hadsereg egyik legmozgékonyabb hadosztályának egy részét az északi frontról a főváros köré csoportosította át. Ezzel párhuzamosan többszörös védőgyűrűt építettek ki Saigon körül, amelynek gerincét az

Szent István-nap terménykiállítással, díjátadással

(Folytatás a címoldalról)

Dr. Hoffmann Attila polgármester köszöntötte az egybegyűlteket, majd *Kátai Zoltán* énekmondó és *Dóczy Péter* színművész adott elő rövid, zenés irodalmi műsort. Ezt követően *Tóth Péter* helytörténész „Szülőföldünk, lakóhelyünk térképeken" című kiállításának megnyitójára került sor az emeleti Ballonyi Galérián. A megnyitót újabb megnyitó követte, a földszinti Fórum teremben *Zsigár Cecília* stílus és divattervező különleges tárlatát – *Kóka Ferenc* képei, és az általuk ihletett ruhaköltemények — méltatta *Kerékgyártó István* művészettörténész és *Szipál Martin* fotóművész. Az eseményt *Benkő Róbert* bőgőművész játéka, és a Dóczy Péter színművész által előadott Pilinszky versek zárták.

Az ünnepélyes programokat követően került sor hatodik alkalommal – rekord számú, 58 résztvevővel – a Szebb virágosabb XVII. kerületért c. verseny eredményhirdetésére a színházteremben, melyet az Ilex-Kert Kft. és a XVII. kerületi önkormányzat szervezett. A program egy műsorral kezdődött – melyben föllépett *Kalocsai Zsuzsanna* operett primadonna, *Virág József* operett énekes, *Ligeti Éva* zongorista és *Madarász Katalin* nótaénekes –, mellyel *András Károly*, az Ilex-Kert Kft. vezetője kedveskedett az egybegyűlteknek. Ezt követően, a hagyományoknak megfelelően videofelvételeken mutatták be a díjnyertes kerteket.

A családi ház kategóriában 1. *Horváth László* (Martin utca), 2. *Kulcsár Lászlóné* (XII. u.), 3. *Palkó Józsefné* (Hidasnémeti u.), a családi előkertek között 1. *Gazdag Tibor* (Szigetcsép utca), 2. *Palkó Józsefné* (Hidasnémeti u.), 3. *Somogyi Jánosné* (Jászkísér u.), a lakótelepi előkerteknél 1. *Újvári Ferencné* (Tabán utca), 2. Társasház Földműves u., 3. *Engelhardt Károlyné* (Pesti út), a lakótelepi erkélyek közül 1. *Engelhardt Károlyné* (Pesti út), 2. *Uszkó Józsefné* (Pesti út), 3. *Ötvös Sándorné* (Gyökér u.), az intézmények közötti versengésben 1. a Napsugár óvoda (Földműves utca), 2. Értelmi Fogyatékosok Napközi Otthona (Újlak u. 106.), 3. Bóbita óvoda (Heltai tér 1.) és az idén először meghirdetett gazdasági kert kategóriában *Ujj Lajos* (Kopolya utca), 2. id. *Gohér Gábor* (Csabai út), 3. *Harsányi László* (Görömböly u.) vitte le a pálmát.

Dudás László

Állami kitüntetések

Július 1-jén a köztisztviselők napja alkalmából A Köz Szolgálatáért érdemjel arany fokozatával jutalmazta a Belügyminisztérium a XVII. kerületi polgármesteri hivatal Oktatási Irodájának munkatársát, ***Hartmann Hubertnét***.

Augusztus 20-a alkalmából ugyancsak állami kitüntetésben részesült ***Alexa György*** kommunikációs tanácsadó, (önkormányzati képviselő, MSZP), aki a Magyar Köztársaság Ezüstérdemkereszt Polgári tagozat kitüntetését kapta. Az Oktatási Minisztérium a Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkereszt kitüntetést adományozta ***Virágné Nagy Évának***, a XVII. kerületi Szabadság Sugárúti Általános Iskola igazgató-helyettesének.

Továbbá a kulturális tárca Bessenyei György-díjat adományozott azoknak a művelődési szakembereknek, népművelőknek, akik a művelődési valamint gazdasági intézményekben és egyéb területeken kiemelkedő közművelődési tevékenységet folytatnak. A díjat többek között ***Prém János***, a XVII. kerületi Csekovszky Árpád Művelődési Ház nyugdíjba vonuló igazgatója vehette át. *(Szerk.)*

A képviselő-testület 2005. augusztus 25-én tartott ülést

A napirendek tárgyalása előtt *dr. Hoffmann Attila* bejelentette, hogy *Alexa György* képviselő (MSZP) augusztus 19-én állami kitüntetésben részesült.

Napirend előtt kért szót *dr. Fenke Ferenc* képviselő (MIÉP), aki három témáról fejtette ki véleményét. A civilként főorvos szerint a kerület vezetését dicséret illeti, mert a gégészek állítása alapján, kevesebb az allergiás beteg, de egyben felhívta a figyelmet a település határán található több hektárnyi parlagfű „ültetvényre". Aggodalmának adott továbbá hangot, miután a központi buszpályaudvart az önkormányzat máig nem költöztette el a lakótelep közvetlen közeléből. A képviselő egy londoni kutatásra – miszerint a buszpályaudvarok közelében 12,5 szerese az átlagos gyermekdaganatok előfordulása – hivatkozva sürgető intézkedést kért. Harmadik témaként említette dr. Fenke Ferenc a környezetvédelmi okok – pl. tisztátlan árkok – mielőbbi megszüntetését: pénz elkülönítését szorgalmazta többek között a kátyúk megelőzésére. Dr. Hoffmann Attila válaszában elmondta, hogy a buszmegálló áthelyezéséről már tárgyalásokat folytatnak befektetőkkel. Arról is tájékoztatta a jelenlévőket, hogy a vízelvezetés megoldása a kerületben legalább 6-7 milliárd forintba kerülne. Valószínű, ha kisebb lépésekben is, de lesz előrelépés a vízelvezetés és a kátyúzás tekintetében egyaránt – mondta a polgármester. *Dr. Fachet Gergő*, mint az Ügyrendi és Etikai Bizottság elnöke (Fidesz) *Papp Péterné* tanulmányi szerződésével kapcsolatos bizottsági határozatot ismertette. Végül *Alexa György* frakcióvezető (MSZP) a rendkívüli esős időjárás káraira utalva a legszükségesebb útjavításokra 50 M Ft-os keretösszeg biztosítását kezdeményezte.

Rendeletek

✔ Az önkormányzat 22 igen szavazat, 6 tartózkodás mellett megalkotta a **Cinkotai út – Ligetsor – MÁV Budapest-Hatvan vasútvonal – Rákos-patak – Keresztúri út – Határhalom utca – kerülethatár által határolt terület** Helyi Építési Szabályzatáról szóló rendeletet. **(31/2005.).**

✔ A testület 20 igen, 8 nem szavazat, 2 tartózkodás mellett elfogadta a **Naplás út – Inda utca – Ároktő utca – Forrásmajori utca – Cinkotai út – Cinkotai Kis-erdő által határolt terület** Helyi Építési Szabályzatát **(32/2005.).**

✔ A képviselők 24 igen, 2 nem szavazat, 3 tartózkodással módosították **az önkormányzati képviselők költségtérítéséről, tiszteletdíjáról és egyéb juttatásairól** szóló rendeletet **(33/2005.).**

✔ 30 igen szavazattal, egyhangúlag elfogadták a képviselők **a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról** szóló rendeletmódosítást **(34/2005.).**

✔ A testület 19 igen, 5 nem szavazat, 6 tartózkodás mellet jóváhagyta **a 2005. évi költségvetésről** szóló rendelet módosítását **(35/2005.).** Határozatban született döntés arról, hogy a **Lőrinci út – Jósika u. – Kisfaludy u. – Ferihegyi út által határolt terület** szennyvízcsatorna beruházáshoz jóváhagyott állami céltámogatás alacsonyabb kivitelezési költségére tekintettel 47.132 E Ft-ról, a Czeglédy Mihály utcai átemelőhöz tartozó terület szennyvízcsatorna-hálózat építéséhez a beruházás befejezésére tekintettel 1.433 E Ft-ról véglegesen lemond. 20 igen, 2 nem szavazat, 8 tartózkodás mellett döntés volt arról is, hogy a **Rákoshegyi Zeneház Közalapítvány** részére 75 E Ft támogatást nyújt az önkormányzat a 17. sz. evk-ra jóváhagyott céltartalékból.

(A rendeleteket a Rendelettár következő száma közli, mely az Ügyfélszolgálati és Okmányirodán és a polgármesteri hivatal portáján hozzáférhető, valamint a jogszabályok olvashatók a www.rakosmente.hu honlapon is.)

Határozatok

✔ A testület 13 igen, 16 nem szavazat és 1 tartózkodás mellett nem hozott döntést *dr. Dombóvári Csaba* frakcióvezető (Fidesz frakció) **parkőri szolgálat** létrehozását szorgalmazó javaslatáról.

✔ A képviselők 29 igen szavazat, 1 tartózkodás mellett elfogadták a **Peter Cerny Alapítvány** 50 ezer Ft-os támogatását.

✔ A képviselő-testület 29 egyhangú igen szavazattal határozott **szociális alapítványok** anyagi megsegítéséről: Remény Közalapítvány 450 E Ft, Kaszap István Alapítvány 530 E Ft, RÉS Szociális Kulturális Alapítvány 420 E Ft, Cselleng Alapítvány 400 E Ft.

✔ 22 igen, 2 nem szavazat, 4 tartózkodás mellett a testület *dr. Hoffmann Attila* polgármester részére 1.740 ezer Ft összegű **jutalmat** állapított meg. Az indokok között szerepel a Hősök terei iskola bővítéséhez, a civil szervezetekkel való kapcsolattartás kiépítéséhez, a Fuchs-kastély hasznosításához, az Újlak Utcai Uszoda bővítéséhez, a Laborcz iskolában létesítendő sportterem megépítéséhez, az infrastruktúra fejlesztéséhez fűződő munkája.

✔ 28 igen egyhangú szavazattal egyetértettek a képviselők *dr. Fachet Gergő* önkormányzati képviselő javaslatával, a **Csaba vezér szobor** talapzatán az egykori emlékverssel megegyező szövegű „Csaba vezér hirdesd késő unokáknak: Kik voltak hősei ím Rákoscsabának! S emlékükön könnyes szemmel elmerengve, Tanítsad meg forró hazaszeretetre!" tábla elhelyezésével. Az emléktábla elkészítéséhez szükséges 50 E Ft-ot biztosítják.

✔ *Barna Andor* alpolgármester (SZDSZ) javaslatára egyhangú szavazattal döntés született arról, hogy 2 M Ft-ot biztosítanak a képviselők XVII. kerületi vagy kerületi kötődésű művészektől **műalkotások vásárlására**, valamint kiemelkedő köztéri alkotások megvalósításának támogatására.

✔ Ugyancsak teljes egyetértésben hatalmazták fel a polgármestert arra, hogy kösse meg a megállapodást a **Fuchs-kastély** földszintjén lévő ingatlanrész használatba adásáról a fővárossal.

✔ A testület 27 igen szavazat, 2 tartózkodás mellett úgy döntött, hogy a XVII. kerületi Szlovák Kisebbségi Önkormányzat elnökének javaslatára érdemben nem tárgyalja a **Javaslat tájház létrehozására** címmel szereplő témát az elképzelések konkretizálásáig.

Tízmilliók a közbiztonság javítására

Az önkormányzat néhány éve megállapodást kötött a rendőrökkel, amikor sűrűsödő lakossági bejelentések érkeztek a polgármesterhez szaporodó bűncselekményekről. Az önkormányzati támogatással a rendőrök túlmunkaidőben fokozottabb járőri jelenléttel próbálták visszaszorítani a bűnözést. A rendőrség állományának létszáma évek óta nem változik, az 54 négyzetkilométer nagyságú terület és növekvő lakosságszám hiába igényelné az állomány növelését. Így a létszámhiányt a túlórákkal igyekeznek pótolni. A XVII. kerületi önkormányzat képviselő-testülete csütörtöki ülésén több előterjesztést is tárgyalt, melyek mindegyike a kerület közbiztonságának javítását célozza önkormányzati támogatással. A kerületi rendőrkapitány kezdeményezésére a képviselők kötelezettséget vállaltak arra, hogy három éven át, mintegy 30 millió forinttal támogatja az önkormányzat a kerület közbiztonsági feladatainak ellátását. A szabadidős rendőri járőrtevékenység ellátására, illetve a kiemelt, azonnali feladatokat ellátó bűnügyes rendőrök forrónyomos szolgálat túlórakeretére évenként 19 millió forint, gépjárműbeszerzésre és üzemeltetésére évi 5 millió forint, informatikai korszerűsítésre 2 millió, rendőrök jutalmazására 3 millió és tárgyi eszk[özök] beszerzésére, illetve a meglévők javítására 1millió forint támogatást biztos[ít]nak. A közbiztonság megőrzése és javítása érdekében a rendőrkapitány javas[olta] térfigyelő kamerák elhelyezését a kerület négy pontján: a kerület központj[ában], Pesti út és vonzáskörzetében, a Madártelepen és a Home Center mögötti lak[ótelep]ban. A képviselők egyhangúan döntöttek a tanulmányterv elkészítésről.

Végül a képviselők arról is határoztak, hogy az önkormányzat a Rákosm[enti] biztonságáért Közalapítvány részére 3 millió forintot adományoz azzal [a] ebből a rendőrkapitány részére gépkocsit vásároljanak hivatali felad[atok]. A gépkocsi fenntartási költségeit is az önkormányzat biztosítja ma[jd]

1021

SÁNTA FERENCNÉL

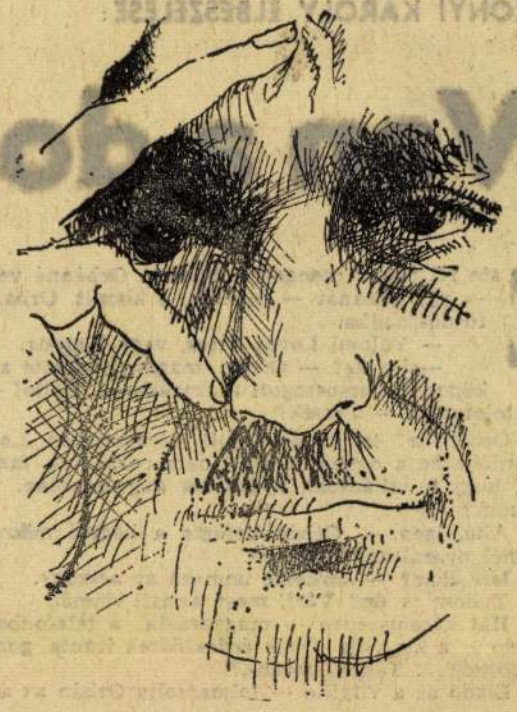

Kóka Ferenc rajza

Alig több mint egy évtizede jelentkezett első írásaival, de azóta megjelent öt kötete jelentékeny életművet foglal magába. Első novelláinak lírai balladás hangjával Nyírőt és a fiatal Tamásit idézte, de ma már az intellektuális próza egyik legjelentősebb képviselője. Vitázik az elkötelezettséggel, de gyűlöli a pártatlanság közönyét. Elvont morális igazságok izgatják, de ő írta az utóbbi évek egyik legizgalmasabb politikai regényét, a Húsz órát.

Elkötelezettség

— Hősei többnyire az értelmes élet alapjául szolgáló világnézetet kutatják: hogyan fogalmazná meg saját világszemléletét?

— A válasz benne van a könyveimben, írásaimban, s beszélnek róla majd a kérdéseire adott válaszaim is.

— Az írói elkötelezettséget több nyilatkozatában tagadta — több írásában viszont vállalja. Mi az oka ennek a különös kettősségnek?

— Nincs semmilyen ellentmondás. Az örök emberi normákkal, a humanista gondolkodás normáival szembesítettem a hőseimet, közöttük a legkülönfélébb irányba elkötelezetteket. És elmarasztaltam, vagy felmentettem, elbuktattam vagy felemeltem őket, együtt éreztem vagy tiltakoztam olyan mértékben, amennyiben álltak vagy nem álltak ennek a próbáját.

— Örök emberi normákról beszél. Ez zavart engem az Ötödik pecsétben is. Még soha nem vallott arról, hogy valójában mi volt ennek a könyvének szándékolt mondanivalója?

— Emlékezetembe idéztem a könyvről megjelent kritikákat, de csak egyetlen recenzióra akadtam, amely zavarról tesz tanúságot. Erről viszont más kritikusok megírták, hogy a recenzens nem értette meg a könyvet. Azt szándékoztam mondani, hogy jóságában, tisztességében, becsületében soha nem lehet legyőzni az embert. A rossz, a gonosz, a becstelenség, tisztességtelenség erői ideig-óráig felülkerekedhetnek, különösen, ha szerveződni képesek, de végérvényesen nem nyomoríthatják meg az embert. A jóság, az igazságosság, a tisztesség, a becsület igénye olyan mélyen él bennünk, oly szüntelen jelenvaló, hogy nem lehet olyan helyzet, nem lehet olyan dilemma, melyben ne tudna eligazítani bennünket, melyben ne lenne képes meghatározni egyedül helyes magatartásunkat. Lelkiismeret, ha tetszik, szokrátészi hang ez, mely csendben marad, ha jót teszünk, de rögtön megszólal, tiltakozik, ha rosszra készülünk. Ettől van az, hogy a gazember mindig tudja, hogy gazember s ezért nem menthetjük fel a bűnössége alól. Mindez azt is jelenti következtetésképpen, hogy ahhoz, hogy képesek legyünk eligazodni, ahhoz, hogy helyesen ítéljünk, jól cselekedjünk, nem feltétel, hogy tartozunk valamely filozófiai, etikai, világnézeti rendszerhez. Bennünk van minden törvény, a rosszé is és a jóé is, csak figyelnünk kell rájuk. Az Ötödik pecsét emberkéi nem kötelezték el magukat semmilyen tanítás, iskola mellé. Mitől voltak hát képesek embernek maradni az embertelenségben, helyesen ítélni és dönteni, mitől voltak képesek hőssé magasztosulni? Mégpedig önmaguk praktikus érdekei, praktikus belátásai, életösztönük, félelmük és apró bűneik ellenére is? És szerte a világban mitől képes tisztességes, méltóságos, helyesen döntő embernek maradni a tudatlan, műveletlen, dogmákról és azok kiművelt rendszereiről mit sem tudó millió és millió ember? Tessék ezt végiggondolni. E század legaljasabb bűnei nem ezeknek az embereknek a számláját terhelik, és semmilyen század semmilyen ocsmányságát nem az ő számlájukra kell írnunk. Nem ők voltak a könyvben a legkülönbek. A legkülönb az az ember volt, akinek haldoklásához odavezették őket. De ők képesek voltak halálukkal adózni tiszteletet ennek az embernek. Akit egyébként, ha a történet úgy kívánta volna, hogy hosszabban szóljak róla, a Húsz óra Jóskájához tettem volna hasonlóvá. (A fanatizmus magasiskolája a nyilasok és a fényképész produkciója.) Az utolsó fejezet eseményei ismét arról beszélnek, hogy nincs recept a bennünk levő, magunkban hordott törvényeken kívül, arra nézve, hogyan is kell cselekednünk, ha jó és rossz, becstelen és tisztességes dilemmájában vagyunk. Ki-ki figyeljen a lelkiismeretére, mely utolérhetetlen gyorsasággal képes számotventi a helyzettel, rögtön, azonnal disztingvál, mér fel mindent és félreérthetetlenül meghatározza egyedül helyes magatartásunkat. Ott van bennünk minden válasz. Ezért nem igaz, hogy azzal telik el az életünk, hogy szüntelen spekulálnunk kell a választás fölött, hanem arról van szó, hogy meg merjük-e tenni azt, amiről késedelem nélkül tudjuk, hogy egyedül méltó és becsületes. S ez bizony két különböző dolog. Valaki azt írta a könyvről, hogy pesszimista alkotás. Hit az ember jóságában és tisztességében, becsületünkben és annak legyőzhetetlenségében — mi itt a pesszimizmus?

A fanatizmus: bűn

— Osztálytartalmuktól és történelmi vonatkozásaiktól megfosztott kategóriákban fogalmaz. Írásaiban is állandóan visszatérő téma a „kisemberek" és a „sors", az egyén és a hatalom, a hatalom és erkölcs viszonya. Időtlennek vagy történelmileg meghatározottnak hiszi ezt a viszonyt?

— Hatalom mindig volt és mindig lesz. Ennek a viszonynak — hatalom és egyén viszonyának — lehetőségein és jövendő minőségén gondolkodva József Attilát szeretném idézni. József Attila — (aki egyébként tudta, hogy vannak korok, amikor mindenki gyanús, aki élni képes, és minél ellátottabban és biztonságosabban, annál gyanúsabb, s akihez kajla raffinéria és pislongató taktikázás, egyszóval írói tisztességtelenség soha hozzá nem férhetett, s aki azonos volt minden sorával) — azt írta, azt remélte, hogy egykor majd „finomul a kín". Pontos, intuitív, mélységesen hiteles válasz. Többet magam sem tudok mondani.

— Miben látja a Húsz óra sikerének az okát? Volt alkalma lemérni a közönség reakcióit?

— Igazságosságra törekedtem a könyvben, s azt hiszem, hogy ezt a szándékot sikerült megközelítenem. Azok az olvasók, akiknek tetszett a könyv — osztatlan siker természetesen nincs és nem volt a Húsz óra esetében sem —, úgy gondolom, hogy tárgyilagosságra, objektív szemléletre irányuló igényeiket látták realizálódni, vagy legalábbis ennek őszinte kísérletét fedezték fel a könyv soraiban és koncepciójában. Az ember, ha értelmes, azért él, hogy ítéljen. Olyan természetes igénye ez, akár az étel és ital szükséglete. Nem lehet jó a közérzete, ha nem élhet ezzel a legtermészetesebb jogával, míg nem élhet a legnagyobb szabadsággal e képességével, míg igazságosságra törő igényét nem elégítheti ki az élet dolgairól való szuverén ítéleteiben. Az emberek nagy-nagy többsége jó és igazságos, épp ezért tiszteli a józan, tárgyilagos ítéletet. Azt hiszem, hogy miközben magam éltem e képességemmel és jogommal, hozzásegítettem másokat is ahhoz, hogy éljenek is egyre inkább e képességükkel és jogukkal. Hadd emlékeztessek itt a könyv hősére, Jóskára. Jóskában nem utolsósorban azt a normát igyekeztem körülhatárolni, megfogalmazni, amely szerint ki-ki sikra szállhat jónak vélt ügyéért oly módon, hogy elkerülje a legnagyobb bűnt, a legkönnyebben adódó veszedelmet, a fanatizmust. Ennek az embernek a haragja akkor csap a legmagasabbra, amikor a rögeszméssel, a fanatikussal találkozik, legyen az ilyen vagy olyan „előjelű" fanatizmus. (Mi is lenne a világból — gondoljuk csak el! — ha csak Kiskovácsok és csak Vargák élnének benne, vagy akadálytalanul csak ők intézhetnék a dolgainkat. A fanatikus egyébként így is tartja: fehér vagy fekete és el van intézve a világtörténelem.) Azt hiszem, hogy a könyvet ezért is szerették és sikere egyértelmű volt a fanatizmus elutasításával. Szomorúságot okoz viszont, hogy a kevésbé művelt, olvasásban iskolázatlan, vagyis az egyszerű emberek többsége nem volt képes megbirkózni a könyvvel formai, szerkezeti tulajdonságai, eléggé rejtett kontrapunktos módszere, asszociációs rendszere miatt. Ezt viszont úgy kell tudomásul vennünk, ahogyan van. Az író, a művész nem tehet engedményt a műveletlenebb közönség irányában, mert ha megtenné, több kárt okozna, mint hasznot.

— A regényből készült film maradéktalanul kifejezte elképzeléseit?

— A filmről nem kívánok beszélni.

— Hogyan hatott Önre a siker?

— A siker csak olyan vonatkozásában érdekelt, ahogyan az előbb szóltam róla.

— Melyik írása okozta a legtöbb gondot?

— A legtöbb gondot írás közben is, megjelenése után is a Húsz óra című regényem okozta. Írás közben azért, mert sok, mind az ideig megválaszolatlan és megválaszolhatatlannak tűnő és ekképpen szüntelenül nyugtalanító kérdést szembesítettem önmagammal. A megjelenés után azért, mert a legellentétesebb reagálások, a legkülönfélébb vélemények közepette arra kényszerültem, hogy újból és újból végiggondoljam az egész könyvet, újból és újból feltegyem magamnak a kérdést, hogy nem tévedtem-e, helyesen ítéltem és válaszoltam-e, s végsősoron, hogy summám állja-e az igazságosság, a tisztesség próbáját? Ujból és újból végiggondoltam az ellenvélemények logikáját, vigyázva arra, hogy készséges legyek belátni igazukat és nyomukban elismerni tévedésemet és megkeresni azok eredőjét. Igen sok energiát felemésztő dolog volt ez, de e meditációnak, töprengésnek köszönhetem a bizonyosságot, hogy jó utat választottam, hogy helyesen ítéltem s hogy ítéletem és magatartásom mögött a meggyőződés biztonsága munkál. Még bizonyosabb lettem afelől, hogy semmi sem fontosabb az embernél, de a művész, az író számára különösen, mint hogy megőrizze gondolkodásának függetlenségét a szélsőségek vonzó-taszító indulatai között, és hogy napról napra óvja meg szabadságát a józan, igazságosságra törekvő ítélkezésre, tehát óvja meg azt, ami a legnehezebben óvható egy olyan korban, melyben semmi sem könnyebb, mint megbicsaklani, eltévedni épp a végletek igézete miatt, s mert semmi sem egyszerűbb és kényelmesebb, mint a mérlegelő, nyitott szemű gondolkodás helyébe az ilyen vagy olyan vakhit szolgálati szabályzatát állítani. Irni annyit jelent, mint változni. Minden igényes írás metamorfózis, mert minden írás önmagunk szembesítése a világgal, a világ pedig ma más, mint volt tegnap és holnap megint más lesz. E változó világ, változó dolgait kell újból és újból megmérnünk önmagunk igaznak vélt normáival és döntenünk ítéletünket, magatartásunkat illetően. Végsősoron arról, hogy mit vállalhatunk és mit nem, miből kell részt vállalnunk annyit, amennyit csak elbír a vállunk és mitől kell tartózkodnunk, mi ellen tiltakoznunk a legvégsőbbekig, ha kell. Ha nem ezzel a szüntelen mozgó, elfogadásra és tiltakozásra kész figyelemmel élünk és írunk, akkor a tehetségünk megpenészedik vagy felfal bennünket.

— E meditáció közben lettem még bizonyosabb arról, hogy a szocializmus olyan kísérlete az emberiségnek, mely egyre méltóbbá válik arra, hogy segítségére legyünk. Mert higgadva és tisztulva egyre inkább készséget mutat a türelemre, a szerénységre, egyre inkább respektálja a józan, elfogulatlan bírálatot. S minél inkább készséges ezek befogadására, annál nagyobb mértékben válik érdemesebbé minél több ember, minél nagyobb részvételére. Azokon a múlhatatlan érdemeken túl, melyeket eddig is szerzett, tiszteletet érdemlő, ahogyan megvallja bűneit és tévedéseit s ahogyan igyekszik megszabadulni ostobáitól és fanatikusaitól. Amely eszme erre képes, megújítva önmagát, s amely potenciálisan annyi lehetőséget hordoz magában, az méltó arra, hogy küszködéseiben éber figyelemmel, érzékeny résenállással részt vegyünk tettel és bírálattal egyaránt, s hogy tanuljunk is tőle ott és abban, ahol és amiben többet és jobbat nem tudunk. Egyedül üdvözítő eszmében nem hiszek, de bizonyos vagyok benne, hogy e kor küzdelmeiben és kísérleteiben az igazság egyik része, a *több*, itt van, és végső kifejletében, végső hatásában ez az eszme olyanná válik, melyről tisztelettel emlékeznek meg az eljövendő századok. Vagyis a kor igényelte szintézisek alapmatériája.

— Egy nem szocialista hitvallása ez a szocializmusról. Sartre gondolatát juttatja eszembe, aki szerint a XX. század nagy írói témája „a szocializmus kalandja". Önnek mi a véleménye az irodalom mai hivatásáról?

— Az irodalom hivatása minden korban egy és ugyanaz. Ezért nem tudok mit válaszolni arra, hogy mi lenne a mai hivatása. Ha csak azt nem mondom, hogy két alapvető funkciója — a gyönyörködtetés és a kételkedésre serkentés — közül ma az utóbbit kényszerülünk fontosabbnak tekinteni. A legnagyobb felelősséggel kétkedést ébreszteni az elvakultság, a legveszedelmesebb butaság: a fanatizmus létjogosultsága iránt. Századunk minden előző koroknál inkább telve van elkeserítő, kétségbeejtően nevetséges anakronizmussal. A föld fele éhezik és milliárdok ezreiért gyártják a fegyvereket. A polcokon ott sorakoznak a humanista gondolkodás kötetei és a helyünkbe lépő nemzedéket arra tanítják, hogyan kell lelőni az embert, az anyát meg arra, hogy mi a teendője, ha gyermekét elégette a radioaktív sugár. Egy vagy néhány ember milliókat küldhet meghalni és a milliók elmennek, a szerencsétlenek. Nem tudunk lassan tiszta ivóvizet adni a gyermekeinknek és befertőzzük a föld mélyét és a tengereket.

— Legfontosabb kötelességünk mérsékelni — amíg lehet egyáltalán — a szemben álló indulatokat. Meg kell keresni és kerestetni, egyeztetni és gyümölcsöztetni közös erőfeszítéssel a részigazságokat. Korunk nemcsak a pusztulás legnagyobb veszélyét hordozza, de minden előző kornál inkább megteremtette a feltételeit és parancsolja a *szintézist*. Ez korunk legnagyobb parancsa, s aki kitér, az bűnös. Utját kell állni a rögeszméseknek, akik nem akarnak tudomást venni erről, nevetségessé, hitelvesztetté kell tenni őket, ki kell húzni a lábuk alól a talajt, le kell járatni a fanatikusok, a megveszekedettek ocsmány, korcs, beteg logikáját. A józanság fényét kell rájuk reflektorozni, mert ettől pusztulnak el, akár a mérges tenyészet a naptól.

Kísérlet

— Miben látja a korszerű irodalom formai kritériumait?

— Ami a korszerű irodalom formai dolgait illeti, azt hiszem, nem lehet és épp ezért nem is szabad megkísérelni bármilyen szabály felállítását. Minden forma lehetséges, ha indokolt. Van viszont valami — ami inkább tartalmi dolog — s amit nemzeti irodalmunkban mindennél fontosabbnak, halaszthatatlannak kell tekintenünk. Igy fogalmaznám meg: egy nemzeti irodalom nagykorúságát a próza magas szintű művelése, minőségi és mennyiségi súlya jelenti. Mi viszont, ha tetszik, ha nem, kiskorúak vagyunk. Vers volt talán ősidők óta, miként volt ének is. A próza már későbbi termék. A módszeresebb, kiműveltebb gondolkodás, a fejlettebb, komplexebb társadalmi együttélés, tudatosabb létezés, kritikusabb világszemlélet eredménye, illetve eszköze. A közelkeleti népek, például a perzsák, irakiak csak e század elején kezdték megteremteni regényirodalmukat. Versük, muzsikájuk, meséik az araboknak is voltak, de modern értelemben vett prózájuk csak az utóbbi időben kezdett teremtődni. Bizonyos, hogy ha nekünk, magyaroknak művészetünkben valamire szükségünk van, akkor az nem egyéb, mint prózánkat is felemelni költészetünk és muzsikánk magasságába.

— Minden esetben a feladat kínálja a formát, vagy a forma teherbírását önmagáért is próbálja? (Az áruló című regényét legutóbb egy kritikusa antiregénynek nevezte, és kérdésesnek vélte, hogy „kudarccal fenyegető kísérlet, vagy életképes új forma" lehetőségeit hordozza-e magában?)

— A játék vagy a kísérletezés a formával az irodalomban inkább a költészet lehetősége. A zenében, képzőművészetben természetes, magától értetődő dolog. Számtalan példa van rá, hogy e két művészeti ágban a pöttömnyi, semmicske mondanivaló maradandó alkotássá nő a forma artisztikuma révén. Még a pusztán öncélú játék, kísérlet is a tér és forma variánsaival, vagy az összhangzat módozataival remekművek sorát szülte. A próza azonban soha nem mondhat le a gondolat elsőbbségéről. Benne csak a gondolat és forma, a „belbecs és külcsín" együttesének tökélye teremthet valóban művészit. Zenében, képzőművészetben vagy akár a költészetben is a függetlenné emelt forma érdemes lehetőség, érvényes művészet, de regényben, novellában, drámában: csőd! A szegénység, a dekadencia óhatatlan summája.

— Azért is fontos erről beszélni, mert sokan legfiataljabbjaink közül érdemes mondanivaló híjával a formával kezdenek játszadozni. Mintha úgy hinnék, hogy a modernség, az újszerűség formai kritérium. Pedig tudniuk kellene, ami oly régen nyilvánvaló, hogy nem más, mint a gondolat, a nézőpont, az attitüd, a viszonyítás újszerűsége, tehát tartalmi dolog. Elvesztegetnek egy csomó időt — pedig a szó mellett az idő, a gyorsan múló idő az író legnagyobb ellenfele — mert a stúdium, a mélyrehatoló elemző gondolkodás helyett megelégszenek ezzel az oktalan és talmi játékkal.

— Az áruló című regényemben is a tartalom, a téma vonzotta a formát. Azt, amelyben a leginkább jól érezte magát. Szimpozion, anekdota, meditáció ez az áltörténeti írás, más köntös tehát idegen lett volna tőle.

— Nem találja, hogy az intellektualitás árt az „életszerűségnek"?

— Jó író, teljes felkészültségében alkotó író művében soha nem árthat a gondolati telítettség. Kell-e Tolsztojnál „intellektuálisabb" író? Érezzük-e bármely művében az „életszerűség" hiányát? Korai, gyengébb műveiről szólva még ő maga is a gondolatiságot hiányolta. Ha némely író, vagy némely mű esetében mégis úgy érezzük, hogy a filozófia, a „tétel" rá-nőtt az egész konstrukcióra, akkor nincs egyébről szó, mint hogy nem sikerült a mű, valahol hibát követett el az író. A legelvontabb kérdésről is lehet úgy szólni, hogy a valószerű közeg, az élő, megtapintható figurák megteremtésével *eseménnyé*, ahogyan mondani szokták, valós történetté alakítsuk, szublimáljuk a legérzékenyebb, alig-alig megragadható gondolatainkat is. Mindez művészi erő dolga. „Életszerűség" és „intellektualitás" ellentétét eleve feltételezni botcsinálta, végig nem gondolt spekuláció.

— Természetesen van úgy, hogy az író palástolatlanul a tételek színpadát teremti meg s e színtéren óhajt maradni. Akkor ezt így kell elfogadnunk, hiszen ő maga meg sem kísérli, hogy az igaz-történet látszatát keltse. Ki kérné számon a Candide életszerűségét, vagy F. Kafka „valósságát"?

— Min dolgozik?

— Nagyon kevés embernek beszélek arról, amin dolgozok, amit megírni készülök. Nem szeretnék most sem eltérni ettől a szokásomtól. Annyit mondanék csak, hogy következő könyveimben, írásaimban is igyekszem elkerülni korunk két legnagyobb bűnét: a fanatizmust és a közönyt, és igyekszem tenni ellenük annyit, amennyit csak lehet.

Erki Edit

SZAKONYI KÁROLY ELBESZÉLÉSE:

Van a dolognak humoros oldala is

Este fél tizkor csengett a telefon. Orbánné vette fel; — egy pillanat — mondta, s kiszólt Orbánnak a fürdőszobába.

— Valami Lovas keres, vagy kicsoda.

— Lovas? — Orbán magára terítette a fürdőköpenyt, becsoszogott a szobába. — Halló! — kiáltott a telefonba. — Tessék!

— Orbán úr? Itt Lovas beszél, kéremszépen, Lovas, ha nem emlékezne a nevemre, amit nem csodálnék, megemlíthetem, hogy a villámban nyaraltak augusztusban. Tetszik már tudni?

— Áhá, igen. — Orbán befogta a kagyló mikrofonját. — Akinél nyaraltunk Kenesén.

— Mit akar? — kérdezte unottan az asszony.

— Tudom is én? Várj, mert annyit dumál.

— Hát kéremszépen — magyarázta a telefonba Lovas —, eladó az a kis villa. Önök érdeklődtek iránta, gondoltam az elsőbbség... Tárgyalhatunk?

— Eladó az a vityilló — tolmácsolta Orbán az asszonynak.

— A télikabátok a zálogban vannak — mondta az asszony. — Ezt vedd figyelembe.

Orbán türelmetlenül bólintott, mert Lovas tovább beszélt: — Tárgyalhatnánk? Ha önnek megfelelne, talán most, azonnal. Reggelre ugyanis várok egy érdeklődőt, nekem sürgősen el kell adnom, de mégis, önökre gondoltam legelőször.

— Ami azt illeti — mondta vonakodva Orbán —, már pizsamában vagyok.

— Ó, ó, de sajnálom. Pedig önöknek nagyon tetszett. És igazán előnyös ajánlattal szolgálnék.

— Kicsit késő van — akar szabadulni Orbán.

— Csak tessék megmondani, hová menjek. Talán van a lakásuk közelében egy kis presszó. Bárhová elmegyek, kérem.

— Mindenáron találkozni akar velem — magyarázta Orbán a feleségének.

— Hát menj, szívem, ha úgy gondolod. Igazán nem kockáztatsz semmit.

— Halló, halló — kiáltozott a vonal másik végén Lovas. — Akkor hát hol várhatom?

— A Violában — sóhajtott Orbán. — Fél óra múlva.

Lovas elmagyaráztatta magának, hogy hol van a Viola presszó. Orbán végre letehette a kagylót.

— Marhaság — mondta. — De hátha lesz belőle valami?

— Milyen helyes kis házikó volt — mondta az asszony. A fotelban ült, pongyolában; a körmét nyírbálta. Kicsit szétnyílt térdén a pongyola. Orbán nézte.

— A fene egye meg — mérgelődött —, épp ma akartunk korábban lefeküdni. Megvársz?

— Majd az ágyban, édes. — Az asszony feltekintett, elmosolyodott, puszit cuppantott a levegőbe. — Majd ott megvárlak.

Orbán odament hozzá, lehajolt, megcsókolta a térdét.

— Na — tolta el a fejét gyengéden Orbánné. — Na, ne, mert aztán nem érsz oda. Mondtam, hogy megvárlak.

— Elvihette volna az ördög ezt a Lovast ma este — dohogott Orbán. Öltözködött, tíz perc alatt készen lett.. Megint ott állt az asszony előtt.

— Pedig szeretem volna ma...

— Hát siess haza, kedves. — Orbánné félrebillentette a fejét. Suttogott: — Siess, jó?

●

Lovas már ott ült a presszóban. Alacsony, szürke férfi volt, az arcbőrén is látszott valami szürkeség. Felugrott, puhán fogott kezet; Orbán emlékezett rá, hogy a nyáron is ellenszenvesnek találta ezt az embert.

— Elnézést — mentegetődzött Lovas —, elnézést, hogy ilyen későn zavartam, igazán illetlen voltam. De önöket annyira érdekelte az a ház.

Orbán konyakot kért. Ha már eljött ide, legalább konyakot akart inni.

— Én csak kávét — tárta szét kezét Lovas. — Vigyáznom kell, a gyomrom miatt. Sok a savam.

A presszó zsúfolásig volt, szék szék mellett, egymáson ültek az emberek. Szőke öreg hölgy zongorázott, franciául énekelt, elég hamisan.

— Hát szóval eladó? — kérdezte Orbán. — És menynyiért?

— Sajnos — sóhajtott Lovas —, sajnos eladó, és nagyon olcsón. Sürgős az ügy. Az történt ugyanis... ugyanis az a helyzet... De nem, nem, olyan nehéz erről beszélnem.

— Csak nem történt valami katasztrófa? — kérdezte erőltetett részvéttel Orbán.

— Katasztrófa? Ó, uram, katasztrófa, így is lehet mondani. — Lovas feje előre csuklott, egyik ujjával lassan megérintette az asztalka üveglapját. — Ó, kedves Orbán úr!

— Talán valami haláleset?

Lovas keserű mosollyal felnézett. — Rosszabb. Sokkal rosszabb.

A pincér hozta az italokat, vártak. Orbán bosszankodott, hogy mi a csodának engedett ennek a telefonhívásnak. Lovas cukrot pottyantott a kávéjába, bólogatott, kevergette a feketét, egészen összegörnyedt.

— Ön, ugyebár, ismerte a feleségemet? — kérdezte.

— Hogyne — mondta Orbán. — Nagyon kedves, kellemes asszony, nagyon rokonszenves volt a feleségemnek is.

— Á, kedves, kellemes! — kiáltott fel váratlanul Lovas. Szürke arca kipirult, rossz hangon nevetett. — Kedves, kellemes! Na, igen!

— Nem értem — mondta zavartan Orbán.

— Hát persze, uram, hogyan is érthetné? Mindenki azt tartotta róla, hogy kedves, kellemes. Hogy tisztességes! Bizony!

Lovas keményen, támadóan nézett Orbánra. A keze megremegett, kanala odakoccant a feketés pohár falához. Aztán hevesen bólogatni kezdett újra; szeme könnybelábadt.

— Kérem — feszengett Orbán —, ön úgy informált engem, hogy a házeladásról lesz szó.

Lovas köhintett, elkapta a pillantását. — A házeladásról, hát persze. Arról kell most beszélni, sajnos. Miatta. El kell adnom a házat, mert elválunk. Kéremszépen, megcsalt.

— Hm... — Orbán zavarában ivott egy korty konyakot. — Hm. Nahát. Igen. Azaz, tehát, eladó? Nekünk valóban nagyon tetszett az a ház...

— Az egyik kuncsaftjával.

— Kedves Lovas úr... — mondta Orbán.

— Mert azt talán tetszik tudni, hogy varrt. Fehérnemű varrónő, ingek, miegyéb. Nagyon szépen éldegéltünk. Én könyvelő vagyok, Hollerith-rendszer, talán tetszik érteni. Nem nagy fizetés, de a feleségem keresetével együtt szépen megvoltunk. Jó kuncsaftjai voltak. Sajnos. Most már ezt kell mondanom, sajnos. Egy operaénekes!

— Operaénekes? — kérdezte akaratlanul Orbán. Mindjárt megbánta. Rettegve látta, hogy belemegy a játékba, meg kell hallgatnia Lovast.

— Ahogy mondom, kérem. — Lovas Orbán mellé húzta a székét, előrehajolt. — Egy operaénekes. Kicsit feltűnt nekem, hogy annyi inget varrat. Kérdeztem is a feleségemet, mit jár ez mindig ide? De ő nagyon meg tudott nyugtatni, persze azért, mert én valójában soha nem kételkedtem benne. Erre is azt mondta: egy operaénekesnek rengeteg ingre van szüksége. Hát ha meggondoljuk, ez igaz is, nem? De azért mégiscsak tovább firtattam, hogy miért olyan kedves hozzá? Erre mit felelt? Hogy ismerhetem, ő mindenkihez kedves. Van ebben valami kivetni való? Igen ám, de aztán rajtakaptam őket. Úgy bizony! Az operaénekes kocsijában láttam a kedves feleségemet, ők is azonnal észrevettek, gyorsan behajtottak egy mellékutcába.

— Talán tévedett — szólt közbe Orbán. Igyekezett távolabb húzódni Lovastól, de amaz mind közelebb került hozzá, egészen ráhajolt.

— Nem tévedtem, kérem! És számonkértem, de még mindig megnyugtatott. Mindig meg tudott nyugtatni, ez most már sehogy sem fér a fejembe, hogy miért voltam olyan vak, olyan ostoba! Megnyugtatott. Hogy csak inganyagért szaladgáltak a városban. És én még hittem neki! Mert otthon úgy tudott viselkedni, mintha semmi sem lenne, mintha csak értem élne, velem... Én az ilyen természetet nem ismerem, kérem. Nevessen ki csak nyugodtan, Orbán úr, mindennek elmondhat, szamárnak, ökörnek...

— Na nem, nem — mosolygott kényszeredetten Orbán. — Isten őrizz. — Pedig valójában éppen, hogy ilyeneket gondolt Lovasról. Egyáltalán nem érzett szánalmat iránta, inkább valami undort; nevetséges volt ez a kis alak, a megcsalt férj Nyavalyás fickó az ilyen, különösen ha nem átallja kifecsegni felszarvazottságát.

— De aztán, tudja, mégiscsak lebuktak — hallotta Lovas hangját. „Ó, hát folytatja, folytatja!" — gondolta kétségbeesetten Orbán. — Lebuktak, bizony. Nem lehet az ilyet sokáig titokban csinálni. A feleségem egy napon azt mondta, hogy vidékre utazik, a rokonaihoz. Azám, vidékre! És én megint hittem neki! Eszembe se jutott, hogy írjak a rokonainak, vagy felhívjam őket interurbán. Mert bíztam benne, uram! háhá!... Csakhogy aznap, amikor *állítólag* vidéken volt, látta őt egy barátom. A Gundelban ebédeltek. Az operaénekessel. Elég nagy merészség kellett hozzá, nem?

— Hát, meg kell hagyni — mondta Orbán. Az órájára nézett, eszébe jutott, hogy várja a felesége. Ott vár az édes, gondolta. Érteni kell a nőkhöz, öregem, mondta magában Lovasnak. Velem ilyesmi nem fordulhat elő. Ötéves házasok vagyunk, de még mindig szerelmes belém a feleségem. Naponta telefonál, nélkülem nem megy sehová. Ehhez mit szólsz, öregem?

— Kéremszépen — mondta Lovas. — Tetszik engem figyelni?

— Hogyne, hogyne! — Jóindulatúan nézte a kis emberkét. Nem csoda, hogy így járt, csak rá kell nézni, és az ember máris látja, hogy az ilyen mellett kín lehet egy asszony élete. Emlékezett Lovasnéra, szőke, kissé telt, de még fiatalos nő.

— Kérem — magyarázta Lovas —, számonkértem ismét, s most már nem tagadott. Sőt! A fejemhez vágta, hogy hiábavalóan pazarolta mellettem az életét. Mert hogy ő mindig is a művészetekre vágyott, maga a fehérneművarrás is jószerint művészet, én meg mi vagyok? Egy vacak kis könyvelő. Pedig bennem is szunnyadozott bizonyos művészi ambíció. Az amerikai fogságban írtam egy operettet, elő is adták, óriási sikere volt, a táborparancsnok, egy ezredes, igen finom gentleman, maga ígérte, hogy kijuttatja a Broadwayra. De hát, ugye aztán itthon a háború után a megélhetési gondok... Nem tudtam folytatni. Mert tisztességes otthont akartam, családot, józan életet. Én, kérem, soha nem kártyáztam, nem ittam, nekem nincs káros szenvedélyem. Nekem csak az otthon, az otthon! És ez nem volt neki elég! Nem. Az operaénekes! Majd megtudja, mi az! Majd megtudja!...

— Lovas úr! — csitította Orbán —, idefigyelnek mások is.

— Pardon — mondta szelidülve Lovas. — Persze, persze, pardon.

— Ha megengedi — szólt Orbán —, rátérhetnénk a tárgyra. Sajnos, sietnem kell.

— Ó, igen — bólintott szórakozottan Lovas. — Természetesen... Hát, látja, elválunk, el kell adnom a házat. A vagyont szétosztjuk. Közösen vettük, töltöttünk ott néhány szép nyarat. Már csak azért is eladom, hogy ne emlékeztessen... Hiszen tetszik érteni.

— És mennyiért gondolja?

— Az emlékezés... az a legborzasztóbb. Soha nem hittem volna ezt róla. És talán nem is az operaénekes volt az első. Az egyetlen.

— Ne lásson rémeket, Lovas úr.

— Miért? Honnan tudhatom? Hátha éveken át... az egész közös életünk idején...

— A házat — kérdezte óvatosan Orbán —, mennyiért gondolja?

— Hetvenezerért — mondta csüggedten Lovas. — Igen, hetvenötezerért.

— Ó, az kicsit sok.

— Részletfizetést is megbeszélhetünk — mondta egykedvűen Lovas. — Bizony, Orbán úr, ha meggondolom, mindig is megcsalhatott. Pedig olyan rendesnek látszott. Mint méltóztatott mondani: kedves, kellemes...

— Igen. És hogy gondolja a részletfizetést?

— Ahogy önöknek megfelel — mondta Lovas. Az asztal lapját tapogatta; magábaroskadva ült.

— Hát jó — állt fel Orbán, — majd megbeszélem a feleségemmel és felhívom önt telefonon.

— Már megy is?

— A feleségem vár.

— Persze — mélázott el Lovas —, a felesége. A felesége, a felesége. Boldog ember.

Orbán kezet nyújtott; csaknem megveregette Lovas vállát.

— Azért nem szabad csüggedni, Lovas úr.

●

Amikor Orbánné hallotta, hogy a lift megáll az emeleten, halkabbra fogta a hangját, száját egészen a telefonhoz szorította.

— Búcsúznunk kell. Azt hiszem ő jön. Tedd le szépen a kagylót, és légy jó fiú. Légy jó fiú, drágám. Siess, mert csapódott a liftajtó. Te tedd le előbb, én nem tudom. És ne felejts el holnap este villogtatni a kocsilámpáddal, itt az ablakunk alatt. Majd óvatosan integetek. Légy jó fiú, és tedd le... És ne csengess most ide egy darabig a telefonjelzéssel, mert már kérdezte, hogy ki huligánkodik. Jó éjt, drágám...

— Beszéltél valakivel? — kérdezte Orbán, mert a felesége keze még a kagylón volt, amikor belépett a szobába. Az asszony hasalt a paplanon, az ágy mellett, a földön volt a készülék.

— Telefonébresztőt kértem — mondta unottan.

— Hétre?

— Hétre. Na, mit akart? Gyere ide szépen az ágyam szélére, és mesélj. Mi van a házzal?

— Házzal? — Orbán felnevetett. Az asszony sárga bébydoll-ban feküdt, lábaival kalimpált a levegőben, kezét kinyújtotta, megsímogatta a férje fejét. Ettől a kedves mozdulattól kirobbant Orbánból a jóízű, kárörvendő nevetés. — Hát, tudod, kicsit a gyomromra ment a pasas. Megcsalta a felesége, arról siránkozott nekem egész idő alatt. Azt hiszem, nem is a ház miatt hívott. El akarta fecsegni a nyavalyáját. Lehet, hogy disznóság volt, de én röhögtem rajta. Emlékszel rá, milyen kopott kis pacák, a feleségére is emlékezhetsz, van benne valami....

— Talán csak nem tetszett neked? — ugrott fel az asszony.

— Nekem? Ne nevettess, édes. Csak azért mondom, mert megértem az asszonyt. Mit is kezdett volna ezzel a Lovassal? És hát elég undorító volt, ahogy siránkozott.

— Te is siránkoznál, szívem?

— Én? — Orbán meghökkent. — Nem, én aztán nem. — Hirtelen elnevette magát. — Már csak azért sem, mert velem ilyesmi nem fordulhat elő.

Az asszony hanyattdőlt, nyújtózkodott mosolyogva.

— Te kis beképzelt.

Orbán föléje hajolt, megcsókolta. — Lehetek is. Nem?

— Hát persze, persze, te csacsi.

— Vetkőzöm, és jövök — súgta Orbán.

— Csak gyere, gyere, drágám. Már nagyon vártalak. Addig keresek valami zenét a rádióban.

Brenner György: IRODALMI ARCKÉPCSARNOK (XXVI)

Békés István

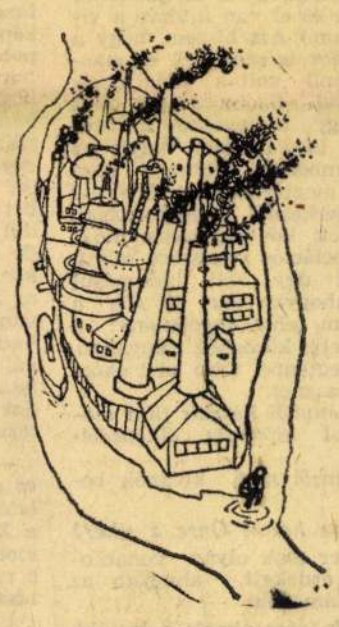

Csepeli Szabó Béla

Garai Gábor

Kóka Ferenc
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1968 NOV 2.

1021

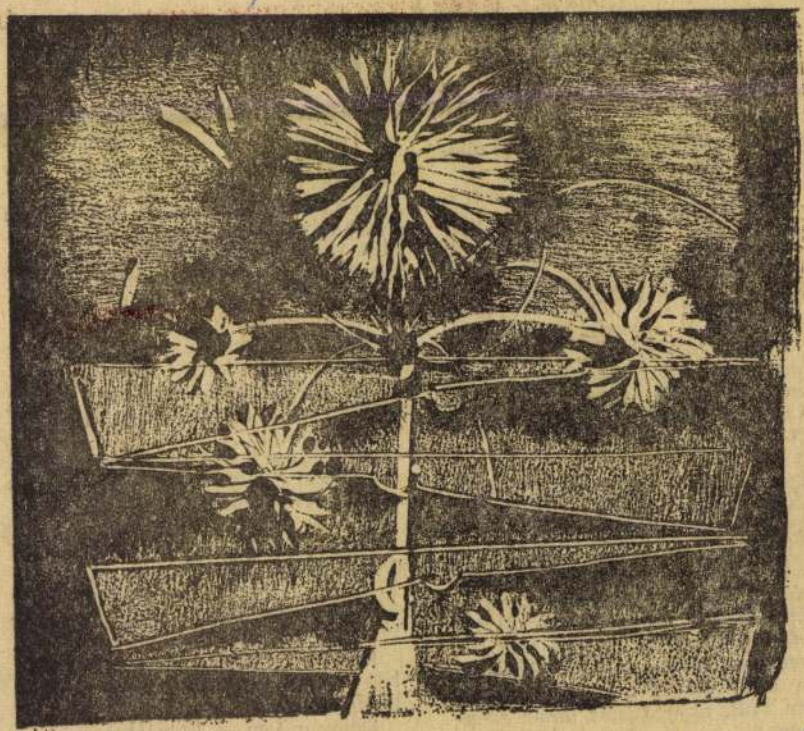

Kóka Ferenc: Puska és őszirózsa

ÉVFORDULÓ ÉS TÖRTÉNELEM

(Folytatás az 1. oldalról)

volna-e még a második világháború is?

Egyszóval, itt maradtunk. De hitben töretlenül éltünk, vártunk valóban úgy, mint valaha Eötvös Károly mondta és később meg Veres Péter: mint a sziki gyep.

Gazdaságilag vergődve, kínlódva, társadalmilag kiszolgáltatva. Ki így viselkedett, ki úgy, ki ahogy jónak látta, vagy ahogyan a puszta létezés törvénye parancsolta. De sokak lelke mélyén ott élt a holnapért a felelősség.

Én nem tartozom azok közé, akik gyöngybetűkkel feljegyeznek minden arra érdemesnek hitt tényeket. De iskolás korom kezdete óta, mindég és megszakítás nélkül bandában, közösségben éltem. Eleintén az élet alján, aztán az élet szintjén, sőt néha felért a kezem az élet tetejére. Én csak azt őriztem meg a lelkemben, ami mélyen érintett, akár öröm volt, akár bánat, akár szenvedés.

Minden úgy felbolydult most bennem.

Fél évszázada van a mi októberi forradalmunknak, az emberi boldogságra és az élet szeretetére való hitünk és vágyunk világba robbanásának. Nagyon nehéz félévszázad volt ez. Azért bírtuk ki, mert éreztük, hogy velünk érez a Szovjetunió népe és egyszer majd megnő, kitárul köröttünk a világ.

És kitárult.

És nincs megállás. Lehetnek...: vannak nem sikerült lépések, egyéni botlások, tehetetlenségek, vagy közösségi tévedések; mégsincs megállás.

Visszalépés éppen nincs. Mert különben a történelem és a létezés törvényei szerint a menthetetlen semmibe zúdul a világ.

Végre, nem vagyunk egyedül. Végre érezhetjük, hogy harcra, alkotómunkára, és az értelem és emberség legtisztább, legtökéletesebb kivirágoztatására gyürkőzhetünk.

Persze, ha előre akarunk menni, hát feltétlenül tisztáznunk kell a tegnapot.

De mondom, s bízvást ezen az 50. évfordulón:

Fel, fel. Csak előre és mindig

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-397

1968 NOV 2

ÉLET ÉS IRODALOM

Kóka Ferenc

1021

Vámosi Zseni

Kóka Ferenc rajza

Brenner György:

IDEGEN SZAVAK KÉPES SZÓTÁRA

P

P antomim

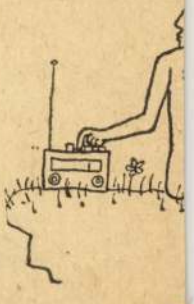

Pa

VÉLEMÉNY

MIT ILLIK AZ OLIMPIÁN?

A kép bejárta a világot: a férfi 200 méteres síkfutás olimpiai bajnoka, Tommie Smith és honfitársa, a bronzérmes José Carlos, a dobogón magasba emelte fekete kesztyűs öklét s lehorgasztott fejjel hallgatta az Amerikai Egyesült Államok himnuszát. — Illik-e ilyesmit egy olimpián? — kérdezte valaki a Húszas Stúdió elmúlt adásában a Magyar Rádió különleges tudakozójától. Kiváló sportújságírónk próbált válaszolni, azt hiszem, a kérdezőt ki is elégítette.

Bennem viszont vegyes érzéseket keltett mind a kérdés, mind elmondták mindennek, főként erkölcstelennek; erről a főnökét és a férjét is „tájékoztatták".

Azt azonban meg kell hagyni, hogy a rágalmazó telefonokban egyetlen szó sem hangzott el, amely ne lett volna nyomdakész.

(z. l.)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kóka Ferenc

NÉPSZABADSÁG

1969 MÁJ 15

KÓKA FERENC festőművész kiállítása május 16-án a Kulturális Kapcsolatok Intézete kiállítótermében nyílik meg.

1021

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kóka Ferenc

MAGYAR NEMZET

1969 MÁJ 15

Kóka Ferenc festőművész kiállítása május 16-án nyílik meg a Kulturális Kapcsolatok Intézetének kiállítótermében.

1021

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
1968 AUG 3

ÉLET ÉS IRODALOM

Kóka Ferenc

1021

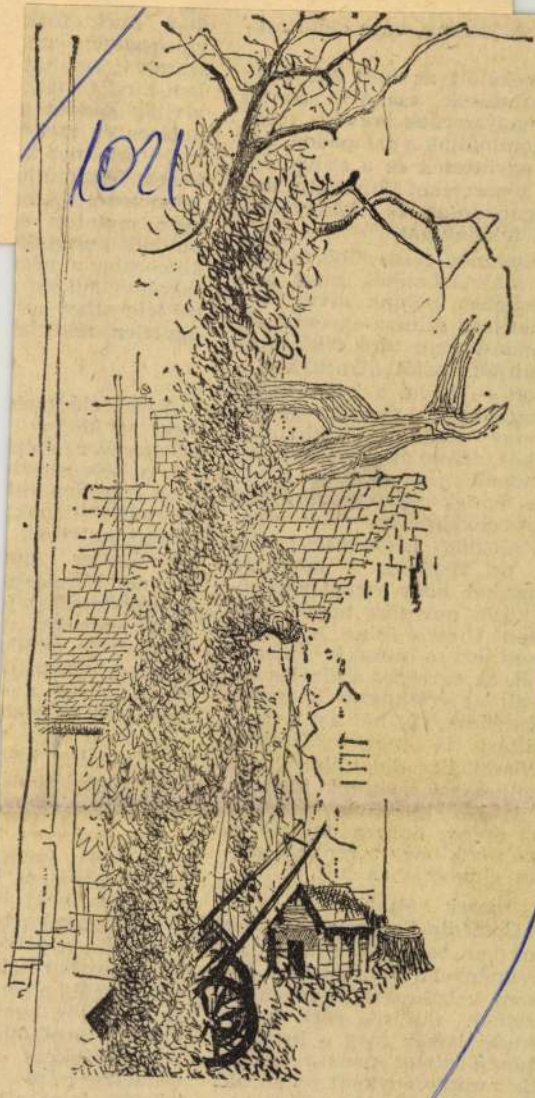

Kóka Ferenc: Udvar

k A

lene
szí
na
doi
z e
ő g
nag
el feladatukat.

játékmód célszerűbb és mű-
g kiaknázhatóbb, mint ami
osságban nálunk dívik: ná-
markáns színész-egyéniségek
ondást nem tűrő diktatúrá-
omítják saját alkatukhoz a
üket — és ha a kettő véle-
összhangban van egymással,
nagy alakítást láthatunk.
ishoz viszont alig-alig idomul-
indenki a maximumot akar-
ni, ennek eredményeképpen
obb előadásokon nagy pilla-
t, sőt nagy jeleneteket is lát-
k, de végül is a közönség
marad, hogy ezeket valami-
közös nevezőre hozza, egy-
éppé illessze össze. A párizsi
esek ezt a munkát maguk
el, az egységes stilizálás se-
vel: az értelmezés itt szinte
ól adódik, így hát azt a meg-
állítást is megkockáztatom,
előadásaik didaktikusabbak,
amihez mi szoktunk idehaza.
egységes stilizálás azonban
ak erény, hanem buktató is.
ővé teszi, hogy a rendező erő-
san elnyomja az írót.

n merek általánosítani, hi-
a Comédie-Francaise-ben és
leon-ban nem voltam, de gyér-
ú élményeim alapján az a be-
ásom keletkezett, hogy ennek
lyzetnek ott is a régi korok
zikusai isznak meg a levét. A
tivánéji álmot például bravú-
rtistamutatványként adták elő
cirkusz állatbőrrel borított po-
ján. A rendező abból a helyes

különös produk
komorabban nézt
tatványt, hiszen
mi jelenetben saj
ügyetlen tükörké

Ezzel elérkezt
bert és Major
Shakespeare szeri
nő is beleszereth
— a szerelem val
számíthatatlanok.
a nap, helyreáll
természetes me
francia előadásb
dolgok természet
látlan vakság u
állapot. És minde
kéletes felkészült
elénk, hogy a s
szót sem változt
előkelő ürüggyé
ra szolgált, hog
rendezőnő látomá
lehetősen elterjed

Nem szívesen t
dést, hogy jogos
Meggyőződésem.
nek nem lehet á
dig jól szórakozta
elbűvölte a látvá
szöveg, más részü
vül a saját ellen
A közönség hagy
másutt kárpótolh
veg egyébként
rendelkezésére
kérdést feszegetn
rű-e ez az eljárás

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPTÁRSASÁG BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PESTMEGYEI HÍRLAP
Budapest

1970. OKT. 14.
1021
KÓKA FERENC

8. Kóka Ferenc

Kóka Ferenc 1934. december 18-án született Budapesten. A képzőművészeti gimnáziumban érettségizett, *Viski Balás László* növendékeként. 1954-től 1960-ig a Képzőművészeti Főiskolán folytatta tanulmányait *Bernáth Aurél* irányításával. 1963-tól 1965-ig Derkovits-ösztöndíjas. Művei Varsóban, Bukarestben, Belgrádban, Moszkvában, Párizsban, Sao Paulóban szerepeltek, jövőre Dortmundban.

Sörrel kínál. Megvárja, míg leülök. Csak aztán ül le. Könyveket hoz. Előzékenyen magyaráz. Tölt a poharakba. A kutyát, Bencét (hosszú, göndör szőrű komondor) kizárja. Az elejéről kezdi:

— A gyári légkört szerettem, rengeteget jártam a hajógyárba, kedvenc témám volt a gyár. Később meguntam. Nem találtam benne örömet. Úgy éreztem, fölrobbantom magam, ha nem kezdek mást csinálni.

Katalógusokat mutat, reprodukciókkal:

— Nem szeretem a reprókat... *Olyan így nézni egy festményt, mint üvegen keresztül lekvárt nyalni.*

Türelmesen vár. Megvárja, hogy amit mondott, leírjam. Nyilatkozik.

— A festmények sajátja a szín, az öröm..., talán úgy is lehetne mondani, az örömforrás hordozója. Ezt egy reprodukció nem tudja visszaadni nekem.

— A szín a legfontosabb?

— Régebben a színeket korlátok közé rángatták. Árnyékok, „realizmus". Mi tónus nélkül festünk. A festészetet a színek uralják.

— Egy csendéletbe milyen tárgyakat festene?

— *Nem festek tárgyakat.*

— Régebben?

— Keveset.

— És most?

— Két-három foltból indulok. Alakzatokat szuggerálnak belém. Nem tudom, a foltokból mi lesz, a sajátos énemnek a kivetítődése..., bennem alakul, önkéntelenül, spontán formálódik. Felviszem a festéket a vászonra, s utána a felesleget selyempapírral „szippantom" le. Időnként jó lenne egy csendéletet, portrét festeni, de már nem tudok, nincsenek meg hozzá a kifejezőeszközeim.

Budapesten, a Visegrádi utcában lakott *Kóka Ferenc* a feleségével. Kis szobában. Festeni alig-alig lehetett. Nem volt meg hozzá a távolság.

— Első önálló kiállításomra villamoscsörömpölés mellett készültem. Nehéz volt.

A tárlat 1969. május 16-án nyílt meg a Kulturális Kapcsolatok Intézetében. Röviddel utána hat képét mutatták be egy párizsi magyar kiállításon.

— Tud franciául? — kérdezi a felesége, miközben elém rakja a francia lapokban megjelent kritikákat.

— Sajnos, nem.

— Kár. Tudja, *itthon csúnyán „lehúzták"* a férjemet a kritikusok. *Párizsban sikere volt.*

— Egy ottani újságíró — veszi át a szót *Kóka Ferenc* — eltalálta a lényeget.

Az újságban ez áll: *a színek költője.*

— Párizsban voltak?

— Igen, de nem a kiállítás ideje alatt... Élmény volt... Párizsban egymást érik a képszalonok. Kevés izgalmas dolgot láttam, viszont rengeteg kacatot. A fiatalok biennáléján kiállítottak egy összetört, ócska, horpadt tűzhelyet, amit ha utcán lát, eszébe sem jutna, hogy alkotás. Volt ott egy agyonégett fadarab, amibe a tárlatlátogatók időnként belerúgtak, fogalmuk sem volt, hogy „műérték"...

— Picasso is csinált rongyokból embert...

— Az a rongyember elárult valamit az alkotójáról.

— És ha én egy tűzhelyet verek szét műalkotássá?

— *Az anyaggal való küzdelemben erjed, alakul, változik egy festőnek a szellemisége.* Egy sparherd szétverése közben én csak izzadok...

Budapestre kocsival visz. Beinvitál a barátjához. „Pofátlanság", mondom. „Hát már maga is...", válaszolja, Bemutatkozom. Leülünk, Beszélgetünk.

— Most kaptam nemrégen ezt a lemezet — mondja a házigazda felém fordulva, miközben a tűt a barázdákra helyezi.

Woodstock. Ütem. Ütem. A monstre hippigyűlésről készített nagylemez.

Tamás Ervin

Foto: Urbán Tamás

szennyvíz elvezetése... A vízelvezetés hiányossága okozta a szamárhegyi pincék beomlását és a Pannónia-telep magas vízszintjét is. Az utcákon jelenleg is csörgedező szennyvíz egészségtelen és kellemetlen körülményt jelent a város lakóinak és az ideérkező látogatóknak egyaránt... A városias település alapvető követelménye a jó úthálózat... A csatornázás és az emiatt szükségessé vált forgalomelterelés az összes utakat tönkretette. A helyzetet súlyosbítja, hogy az utcák keskenyek, az utak alapozása gyenge, az altalaj rossz teherbírású.

...Járóbeteg-ellátásra jelenleg egy négy munkahelyes körzeti rendelő és a járási-városi feladatokat ellátó rendelőintézet áll rendelkezésre. Súlyos problémaként jelentkezik azonban, hogy a rendelőintézetben több szakrendelés hiányzik, maga az épület is csak szükségmegoldás...

...Sulyos problémát jelent az óvodás korú gyermekek elhelyezése. (A város területén négy tanácsi és egy vállalati óvoda van.) Összes férőhely: 271, az 1969/70. tanévben ténylegesen felvettek száma 330 óvodás.

A várospolitika a lakosság jobb, fejlettebb áruellátását igényli. Ezért a lakosságot

közvetlenül ellátó k
lemre igen nagy fe
rul... Az áruellátás
átmenetileg nehézség
A sertéshús azonb
állandó jelleggel h
nek bizonyult. Problémát jelentett, hogy a fogyasztól igények nem egyenletesen jelentkeztek. (Hétvégi nagy forgalom.) — Továbbá nem volt egyenletes és folyamatos az áruterítés sem, különösen a kenyérnél.

...Szentendre üdülő idegenforgalma az utóbbi években jelentősen nőtt. A vasár- és ünnepnapokon a városba látogató turisták száma meghaladja a 10 ezer főt... a jelentkező igényeket főszezonban nem tudják kielégíteni...

...Mindezen fölül gondoskodni kell a város műemléki-leg legértékesebb részének, a városmagnak megőrzéséről, felújításáról. Az elmúlt évtizedek alatt az itt levő épületek állaga a természetes elavulás folytán nagymértékben romlott. Pusztulásuk jelentős műemléki érték és vissza nem varázsolható város jellege elvesztését jelentené..."

És szó van még a tanács munkájáról, jogpolitikáról, a tömegpolitikáról, az ideológiai nevelőmunkáról, a közoktatásról, a...

gozók gyermekei...

... A szakmunkásképzés területén jelentkező gondok számottevőek. Fokozzák, hogy nem kevesebbről, mint a jövendő munkásosztály tagjairól van szó. E téren jelentős előrelépés az emelt szintű szakmunkásképzés bevezetésével egy új, korszerűen felszerelt intézet létrehozásával lehetséges."

És természetesen a jelentésben alapos elemző tanulmányt készítettek a párt tömegpolitikai munkájáról is.

Ma a város kommunistáinak küldöttei elemzik, vitatják, értékelik az életet, a város életét. A közelmúltat és a város jövőjét. Nehéz munka. Hozzáértés, lelkiismeret szükségeltetik a feladat megoldásához. Persze, nem árt *a kommunista nemes indulat* sem. És a lelkesedésnek is van reális alapja. Bizonyítékként a négy év fejlődéséből csupán a következőt említjük meg a jelentésből.

„... A bérgazdálkodás a város vállalatainál az új gazdasági mechanizmus hatására lényeges változáson ment át. A vállalati nyereségképzés nagyobb lehetőséget biztosított az anyagi ösztönzés megteremtésének .. A munkások átlagjövedelme a beszámolás időszakában az alábbiak szerint alakult:

	1965	1969
Betonárugyár	18 858	23 429
Papíripari Váll.	19 352	22 742
Kéziszerszám Gyár	20 025	23 588

A szakmunkások jövedelme a Papíripari Vállalatnál 29 053, a Kéziszerszámgyárnál 33 590... Megállapítható, hogy a város munkásainak bére országos viszonylatban is jó. A vizsgált üzemek munkásainak 53,1 százaléka törzsgárdatag... A törzsgárdatagot az üzemek megbecsülik."

Itt van az osztály, a szentendrei városi munkásság, amelyre politikailag, erkölcsileg és gazdaságilag is építeni lehet. És a munkásokkal együtt a város lakóinak, a lakosok valamennyi rétegének fokozottabban kell osztozni a város gondjaiban, és cselekvőbben kell részt venniük a gondok orvoslásában. Szentendréért érdemes.

(Vége)

102

Kóka Ferenc

1971. VIII. 24. 21.30 Kossuth LA-né /6/

Esti beszélgetés az alkotás etikájáról

Részt vesznek: dr. Gánti Tibor biokémikus, Kóka Ferenc festőművész, és dr. Szigeti József filozófus.

Szerkesztő-riporter: Dr. Uhl Károly.

Szeretettel köszöntöm a stúdióban dr. Gánti Tibor biokémikust, Kóka Ferenc festőművészt és dr. Szigeti József filozófust, az MSZMP Központi Bizottsága politikai főiskolájának tanárát.

/érthetetlen/

hallgassunk meg egy rövid riportot, amely nem régen készült az Ötvösök Szövetkezete gyémántcsiszoló részlegében.

- Szabad a nevét?
- Fülöp Imre vagyok. Gyémántcsiszoló.
- Amikor elkezdi itt a munkát, mi az első mozzanat?
- Az ember a követ kézbevesszi.

Ugyanis az egy nem felesleges dolog, mert mikor kézbevesszem, akkor már a fantáziával látni kell szinte a befejező lépését is a műveletnek.

- Az a kő, amit most éppen a kezében tart, milyen gondolatokat vetett fel Önben?

Hát én mindig úgy vagyok azzal, hogy ha az ember meglát egy gyémántkristályt, ami ékszer, vagy ipari célokat szolgál, annak nagyon szép színe van, csak elő kell tudni belőle hozni. Először nem lehet megkülönböztetni egy kavicstól,

de csiszolás után, ha megfelelően fogva és szögben tudják megmunkálni, hát egy csodálatosan szép, szikrázó ékszert lehet belőle elővarázsolni.

- Itt, ahogy végignéztem azokat a köveket, amelyeket éppen most munka alatt tartanak, csodálatosan szép drágaköveket láttam.

Az alkotás, amikor befejeződött, amikor kész a csiszolás, eltölti Önt kedvteléssel?

- Én is úgy vagyok, hogy ha meg tudtam egy követ nagyon szépen csiszolni, azt szerettem kézbevenni utána megnézegetni, ha más fényhez tartja az ember vagy pedig lámpafény mellett nézi vagy napfény mellett nézi, hát az szikrázik, csillog, /érthetetlen/ és az embert örömmel tölti el.

Minálunk és főleg Magyarországra gondolok, nem egy felkapott szakma és nem egy tulnépes szakma, mivel meg van kötve a lehetőségünk.

- Igen, hát maguk itt nagyon értékes emberek. Mindig milliók vannak a kezükben.

- Hát kb. úgy néz ki a helyzet, mert az embernek, ha van 100 db köve, és előfordul egy olyan véletlen, hogy leesik az asztalról, akkor mindenkinek kell azt keresni.

- Még egyetlen egy kérdés.

Gondolja, hogy ezt a munkát átveheti valamikor is egy gép, amit Önök csinálnak?

- A gép az nem is pontosabban, hanem szabályosabban tud dolgozni, mint az ember. De viszont előfordulnak a gépnél különböző hibák is. Azt viszont csak az ember tudja észrevenni, mert olyan érzékeny apparátot nem lehet készíteni, amely azt észrevenné. Ehhez ember kell.
Arányérzék kell hozzá és fantázia. És főleg a fantázia az, amely annak a munkának megadja a szépségét.
- Gyönyörűen csillognak itt a gyémántjai.
Amik itt a szavaiból kicsendültek, ez a szeretet a munka iránt, ez nekem még jobban tetszik.
- Hát köszönöm, de azt hiszem, ez természetes mindenkinél, aki itt dolgozik.

- Az a kérdés, hogy mit vehet át a gép és mit nem vehet át az emberi tevékenységből, ez egy fontos megközelítési lehetőséggel az alkotás kérdésének, mert a legösszetettebb, a legbonyolultabb géprendszer is, az elektronikus számítógép-rendszer is valami olyasmit vehet át az emberi tevékenységből, mégpedig az ember szellemi tevékenységéből is, amit már ilyen vagy olyan módon az ember létrehozott, ami már az ember alkotó fantáziájában valahol megszületett, és amelynek a különböző elemeit reprodukálni lehet, szabályokba lehet gyűjteni, és ezáltal a géprendszernek át lehet adni.
- Ha át is adná a gépnek a csiszolás mechanikus munkáját, tulajdonképpen az ötlet és az alkotás lényege az az emberé marad.

-

- Én azt hiszem, hogy ebben a riportban nagyon jól van megfogalmazva magának az alkotásnak a gondolata is, az alkotásnak a mibenléte is,

Tudniillik, ahogy ő mondta, hogy a gép nem tudja azért elvégezni önmagában a csiszolást, mert lehetnek repedések, egyéb hibák a kőben, és ezt nem észleli. De amennyiben észleli, amennyiben van olyan berendezése az automatikának, a csiszoló automatikának, amelyik ezt észleli, akkor már a megadott szabályok szerint ki tudja csiszolni a legjobb követ.

- Ezek szerint Gánti Tibor azt tartja, hogy ezt a munkát teljes egészében átveheti a gép?

- Igen, és akkor az nem alkotó tevékenység lesz és itt látom tán a legnagyobb különbséget abban az értelemben vett alkotó tevékenység, amiről ma kívánunk beszélni és a gép és reproduktiv tevékenység ~~közt~~ között, hogy a gép- és reproduktiv tevékenység megadott adatokból kiindulva, konkrét szabályok alkalmazásával sok-sok lépésen keresztül ér el a célhoz.

Az az értelmű alkotómunka viszont, amiről mi beszélünk, arra talán azt tudnám legjellemzőbbnek felhozni, hogy nincsen, legalábbis tudatosan nincsen az alkotó az alapadatok birtokában, hanem az valahogyan a háttérből ösztönszerűleg befolyásolja az alkotónak a gondolkodásmódját, és sok-sok lépcsőn átugorva ér el a végeredményhez.

- Dehát a gép nem tudja kézbevenni az anyagot.
Nem tudom, érthető-e ez, mit akarok ezzel kifejezni?
Nem tudja érzékelni az anyagot, csak cődolt számok és betáplált adatok alapján. Olyan áttételesen, amely az alkotó fantáziát kizárja.
- Ezzel nem értek egyet, mert ha ez igy lenne, akkor például a ~~Lunok~~ Lunahold nem működhetne a Holdon.
- Dehát a gép mögött ott áll az ember, aki irányitja ezt a mechnizmust, aki adatokat kap a komputertől, ezeket az adatokat átgondolja, mérlegeli, és ujra visszaadja a gépnek.
Itt ebben a viszonylatban az ember szerepe szinte nélkülözhetetlen.
- További viták elkerülése érdekében megmondhatjuk azt már itt, a müsor elején, hogymi arról szeretnénk beszélni, ami az embernek a sajátja. Arról az alkotásról, amelyet sohasem tudott és soha sem tud pótolni a gép.
Az embernek erről az alkotó lényéről.
Ezután fogalmazza meg a filozófus, mit is értünk mi majd alkotáson?
- Az alkotáson valami olyan uj, társadalmi értéknek a létrehozását fogadjuk el, amely az emberi tevékenységre és sajátosan az emberi tevékenységre jellemző.
Bizonyos tág értelemben minden emberi munka alkotásnak minősül, amennyiben része a társadalmi értékek létrehozásának, amennyiben a természethez képest, a természet átalakitásának

folyamatában valami uj minőséget alakitanak ki.
De mégis szükebben, a különböző munkafajtákat nem egyformán tekinthetjük alkotásnak, és talán az a kör, amiről itt a továbbiakban beszélhetünk, az a kiváltképpen alkotó tevékenység lenne, gondolok a tudományos tevékenység, a technikai felfedezések és a müvészi tevékenység területére.
- És mit értünk azon, hogy alkotás etikája?
- A tudomány vonatkozásában nagyon-nagyon sokirányu, és nagyon komplett a kérdés, kezdve attól, hogy az alkotás az valóban alkotás legyen és ne csak látszat. Hogy ne csak azért szülessenek meg, látszólagosan tudományos eredmények, hogy a publikációk számát növelhjék.
Hogy az alkotásban, amit elmondanak, és ez a festészettel analóg, igaz legyen, amit elmondanak, de nem csak azt, hogy igaz legyen, hanem az is, kellő módon bizonyított legyen, hogy a témát olyan sullyal válassza meg, ami a tehetségének megfelel. És ne esetleg nagy tehetséget, kis, apró témákra pazaroljon el.
Aztán, hogy az alkotásnál, az alkotás megszületésénél, annak a következményeit áttekintse,hogy minél nagybbb intenzitással történjen az alkotás.
És igy tovább.
Hát igy hirtelenjében elsorolni sem lehet azt a sokféle kérdést, ami a tudományos alkotásnak és hasonlóképpen a technikai alkotásoknak is az etikája.

Törvényszerű felmerülése, ami természetszerűleg egy ilyen rövid beszélgetésben nem kerülhet napirendre.

- Igen.

Nagyon általánositva persze, a jó ügyekkel, a humanista célokat kell szolgálni a művészetnek, a harmónikusabb ember létrehozását, tehát egy olyan embertipus kialakitását, amely jól érzi magát ezen a földön, ebben a hazában.

-Az alkotás etikája, ha nagyon pontosak akarunk lenni, nem egészen jó kifejezés. Mert beszélhetünk valamilyen erkölcsi rendszerekről, társadalmakban, különböző osztályok, rétegek erkölcséről, beszélhetünk szakmai etikákról, ezek egyikébe se fér bele közvetlenül az alkotás etikája kifejezés. Ugyanakkor mégis, mindannyian pontosan értjük, hogy miről van szó, egy bizonyos tipusu tevékenységkörben, az alkotói tevékenység körben, sajátos erkölcsi követelmények vannak, amelyek ugyanakkor nem választhatók el a társadalmi erkölcstől, mert valahogy mindazok az erkölcsi követelmények, amelyekről Kóka Ferenc és Gánti Tibor is beszéltek, más területeken is, más tevékenységet folytató embereknél is, étételekkel, de megvannak, érvényesülnek.

Talán azt mondhatnám, hogy az alkotói etika, az alkotás etikája, része annak az erkölcsnek, erkölcsi rendszernek, amely kialakult a társadalomban, kapcsolódik, kötődik valamilyen erkölcsi rendszerekhez, és középpontja a mi társadalmunkban legalábbis az a kollektivista, humanista eszme,

amely a szocializmus perspektiváit mutatja.

- Tulajdonképpen kié az alkotás? Ki az alkotó? A modern időkben, amikor már csoportok alkotnak, amikor egész intézetek hoznak létre újat?

- Elég nehéz a kérdésre válaszolni, mert ez ma, amikor az úgynevezett csoportmunka terjedt el a kutatás területén, a kutatásszerű alkotások területén, akkor valóban az a helyzet, hogy az alkotás létrehozásában nem egy ember szerepel alkotóként. Most leszámítva azokat a technikai munkatársakat, akik csak rutinmunkát végeznek, és bizony nagyon nehéz elkülöníteni, hogy az alkotás hány százalékban, kit illet, sőt, még talán tovább is mennék, hiszen az alkotáshoz bizonyos feltételek szükségesek, és ezeket a feltételeket megteremteni, az szintén egy alkotó tevékenység, tehát az, aki létrehoz például óriási szervezőmunkával egy olyan intézetet, amelyikben aztán további alkotások születhetnek, nagy tudományos felfedezések, és így tovább, tulajdonképpen annak a szervező, alkotó munkájának is része van ezekben a tudományos eredményekben.

Az alkotás nagyságának tulajdonképpen a mércéje, hogy ki mekkorát alkotott, vagy egy alkotásban ki mennyire vette ki a részét, ismét csak azt tudnám mondani, hogy hány lépést hagyott ki a gondolkodásában.

Mert végső fokon egy adott célhoz, tegyük fel, hogy meg kell oldani egy tudományos problémát. Ezt a tudományos problémát, ha én betáplálom a kellő adatokat egy elektronikus számoló-

gépbe, az, nem tudom én, 25.000 lépésen keresztül megoldja. Egy közepes tehetségü kutató ugyanezt megoldja, mit tudom én, 300 lépésen keresztül és rááldozza az életét.

Egy zseni, annak összefutnak tudattalanul az agyában a megfelelő információk, anélkül, hogy ő ennek tudatában lenne, és

- /érthetetlen/

+ infinitiv módon

- Igen.

- igen, infinitiv módon kidobja az eredményt esetleg 1 nap alatt.

- Kitünő példa erre a Bolyai féle nem

/érthetetlen/

triogemetriának a rátalálása, hogy ugy mondjam.

- Igen. És még sok minden, egyéb.

Van a másik része a Nobel-dijas alkotásoknak, a véletlen, amikor a véletlen szerencse játszik közre, hogy olyan jelenséget észlel, amit esetleg sokan mások is észleltek már, de ő felismeri abben, és itt ismét egy infinitivitás van, hogy ő felismeri az adott jelenségben azt, hogy emögött valami nagyobb természeti törvény van.

/érthetetlen/

- Értem. Had próbáljam meginf egy vizuális példával illusztrálni! A képzőművészetben szintén egy rendkivül lényeges dolog szerintem,

Leonardo például egy sétája alkalmával látott egy falat, ame-

lyet a viz már kikezdett és foltokat játszott a fal. Ő ezekben a foltokban egy nőalakot látott. Ez nem minden ember számára adott.

- Ez az intuició, ez a rátalálás, az ihlet pillanata, amely elég általánosan elismerten az alkotó tevékenység egyik legfontosabb része és ismérve, ez maga is valamilyen társadalmi folyamat eredményeként jön létre.

Az emberben, az alkotóban már előzőleg lezajlott folyamatnak az eredménye.

Kosztolányi Dezsőtől megkérdezték egyszer, hogy miként írja a verseit? És kb. azt válaszolta, hogy rossz helyre címezték a kérdést, mert ő létrehozza ugyan, megalkotja a költeményeket, a verseit, de hogy miként megy végbe a folyamat, arra nem tud válaszolni.

- A kép elsősorban foltokból, színekből, teljesen kaotikus formából kezd kialakulni.

Amikor lecsöppen egy festékfolt a vászonra, Ez sok mindennek a kiindulási pontja lehet.

A kiindulási pont akkor jó, hogy ha a vonalak és a foltok sokaságából lehet beszélni, mert abban a festő fantáziája rendkivül sok anyagot kaphat. Le kell menni a káoszba, abba a bizonyos tudatalatti létbe, amiről az előbb is beszélgettünk, de onnan fel is kell tudni jönni.

Bizonyos ponton belép a festői tudatos alkotói tevékenység. És a képen, a befejezés pillanatában tulajdonképpen egy

sajátos, emberi lényeg realizálódik, ami egy állandó.

-A társadalmi szükségszerűség a legnagyobb áttétellel mutatkozik csak meg a festészetben, és talán a legközvetlenebbül a technikában.

Egy technikai alkotás az mindig közvetlen társadalmi szükségszerűségre jön létre, mondjuk a légpárnás járművek létrehozatala, amik közvetlen igényeket kiván kielégiteni, vagy a szuperszónikus repülés.

A tudományban, ott már más, mert a tudománynak vannak olyan vonatkozásai, amik egészen közel állnak a művészi alkotáshoz és nagyon-nagyon sok áttételen keresztül lehet csak kapcsolatba hozni a társadalmi szükségszerűséggel.

Akkor, amikor valaki egy olyan alapvető törvényt fedez fel, mint Einstein például a relativitás-elméletet, akkor én határozottan merném állitani, hogy Einsteint nem valamiféle társadalmi szükségszerűség vezette, csak olyan értelmü áttételen keresztül, hogy a társadalom igényelte a proglémák megoldását, de nem közvetlenül azt, hogy ő egy relativitás-elméletet fedezzen fel.

- Visszatérve ahhoz a gondolathoz, hogy a véletlenek mit szülnek.

Az a festék sok helyen elcseppen, és az a penészgomba is nagyon sok helyen megjelenik, aminek látására felfedezték a penicillint. szóval, ahhoz, hogy ezekből a véletlen apróságokból, egy-egy mozzanatból megszülessenek alkotások, ahhoz alkotói egyéniség is kell.

Műsorunk további menetében, éppen azért, hogy közös sínen futhassunk, szeretnék egy olyan kérdést feltenni, ami a legfontosabb erkölcsi problémát közeliti meg.

Lehet-e olyan alkotás, amit nem szabad létrehozni?

- Talán először a technika oldaláról nézzük és azt kell mondjam, hogy van.

Ember elleni, társadalom ellen használható alkotások, amelyet - véleményem szerint - nem szabad létrehozni.

A tudomány szempontjából, én azt hiszem, hogy ilyen nincsen. És semmiféleképpen sem szabad a tudomány területén mozgó kutatók elé gátat állitani,

- Abban az esetben is, amit Lengyelev művelt, hogy embereken próbálták ki például azt, hogy milyen a vizbefulás körülménye és hogy viselkedik az ember és a halálba küldtek embereket?

/érthetetlen/

- Elnézést kérek, itt különbséget kell tenni az alkotás és az alkotás létrehozásához szükséges módszerek között!

Az, hogy egy tudós a vizbefulás körülményeit vizsgálja, ezt nem tudom kifogásolni. Azt, hogy ezt embereken csinálja, tehát a módszert, ez feltétlenül elitélendő.

- En azt hiszem, hogy létrehozni mindenféle alkotást szabad, Ottó Hahn, aki az atommag hasadás felfedezője, egy alkalommal, amikor tudomására jutott, hogy Hirosimára atombombát dobtak le, kijelentette, hogy felelősnek érzi magát százezrek halá-

lőért. És azt is kijelentette, hogy akkor, amikor a maghasadást felfedezte, az öngyilkosság gondolata foglalkoztatta. Ismeretes ugye Openheimelt esete, vagy Szilárd Leo esete, akik az atombomba létrehozásában Amerikában részt vettek, és utána tiltakoztak, elsősorban Szilárd Leo, az ellen, hogy ledobják az atombombát, mikor mégis ledobták, akkor elfordultak ettől a kutatási területről, más irányu kutatási területet választottak, és Szilárd Leo például aktivan részt vesz a békeharcban, az Amerikai Egyesült Államokban.

Vannak persze negativ példák is,

Ismét egy ismert példa, hogy Teller, a hidrogénbomba atyja, aki a Hirosima legendája cimü könyvében például egy olyan gondolatkört fejt ki, amely az amerikai legszélsőségesebb katonai háborus köröknek az elképzeléseivel esik egybe, egyre növelni az Egyesült Államok nukleáris hatóerejét, a részleges helyi háborukba is bevetni az atombombát, és a békét ugy létrehozni, hogy az Egyesült Államok irányitásával jöjjön létre egy világméretü összefogás a kommunizmus ellen.

No, ezekkel a példákkal azt szerettem volna alátámasztani, hogy a közvetlen tudományos tevékenységét, a felfedezését is felelősség terheli a tudóst és a tudósok ezt a felelősséget át is érzik, és nagyon kevés olyan tudós van, aki akár pozitiv vagy negativ irányba, a politikai erők között igy vagy ugy választva, ne foglalna állást társadalmi kérdésekben.

- Ma már a tudományos alkotás hordereje óriási mértékben meg-

nőtt. És bizony, ezzel együtt kell, hogy növekedjen a tudós, a tudományos dolgozók felelőssége is.

- Van egyrészt a tudós, az alkotó, akkor van a megvalósító és utána az alkalmazó.

- Had mondjak példákat!

Ott vannak a harcgázok, ugye, az idegmérgek, amikből kifejlődtek a rovarölő szerek. Igenis, érdemes volt ezekkel kísérletezni, de tilos volt alkalmazni.

Ugyanakkor viszont tudnék másik példát is mondani.

Egy zeneműről azt mondhatom, hogy az aztán végképp nem lehet káros az emberiség számára, az ellenforradalom idején is tapasztaltunk ilyent, hogy a világnak legjobb zeneműveit menynyire fel lehet használni hangulatkeltésre.

- Van egy másik oldala is ennek a dolognak. Tudniillik, hogy a tudósnak a felelőssége egyre nagyobb abban is, hogy mit kutasson, milyen célokat, kutatási területeket válasszon ki magának?

És pontosan ezért, mert ő a tudós, határolja be úgy az alkotását, hogy azt ne lehessen használni olyan célokra, igenis, meg lehet csinálni és pontosan ezért alapvető szerintem is az erkölcsi felelőssége a tudósnak.

- Én azt hiszem, teljesen egyetértünk csak más-mást értettünk a megfogalmazott dolgok alatt,

Én arra gondoltam, hogy az alkalmazó esetében, például, én számtalan példát tudnék felhozni arra, hogy azt mondjam, hogy ezt nem szabad alkalmazni. A megvalósító esetében már

lényegesen kevesebbet és a tudós esetében pedig nagyon kevés tematerületet, talán nem is tudnék letiltani, hiszen erről beszéltünk.

- Tulajdonképpen nem a tudós társadalom iránti felelősségérzetét vitatjuk. En tulajdonképpen csak az alkotói szabadság érdekeit próbálom itten keresni, párhuzamosan természetesen a társadalmi szükséges iránti felelősséggel.

- Az én kérdésem viszont igy hangzik, hogy a művészetek irányban van-e olyan alkotás, amit nem szabad létrehozni az alkotónak?

- A művész felelősségé a társadalommal, illetve a közönséggel szemben akkor kezdődik, amikor el kell döntenie, hogy a műtermében milyen képet vagy milyen szobrot visz ki a kiállitásra.

A kisérletezésre, a keresésre, a kutatásra, ugynevezett műhelymunkára természetesen minden vonatkozásban szabad keze van, az alkotónak.

- Ideológiai tartalma is vannak a művészeteknek és a társadalomtudományoknak is.

Ugy gondolom, hogy ez, bizonyos tekintetben, mondjuk a természettudományokhoz képest, vagy a puszta technikai jellegü felfedezésekhez képest, módositja a művésznek és a társadalomtudományokkal foglalkozónak a felelősségét, részben pedig a társadalom vezető szerveit és rétegei irányából módositja azt, hogy milyen müalkotások, amelyeket a társadalom támogat, és milyen társadalomtudományi kutatásokat segit elő a tár-

sadalom, milyeneket nem, esetleg milyenekkel áll szembe? Kötelessége-e az alkotónak a társadalom felvilágositása? Nem csak a művészetek területén, hanem tudományos téren is?

- Megpróbálni a közönségért valahol közelhozni a műalkotás lényegéhez, és természetesen a festőnek minden lehetőséget meg kell ragadnia arra, hogy a nézőt, a közönségét közel hozza a műalkotás folyamatához, bepillantást engedjen nyerni. Bár ez mondjuk a festészetben nagyon nehéz.

- Hogy ha a tudományból veszünk példát, kiváló gyógyszereket alkotnak tudósaink. És ezek a rendkivül hasznos anyagok, hogy ha tuladagolják, vagy rendszertelenül fogyasztják őket, kimondottan károsak az emberekre.

- Szóval az ismeretterjesztő irodalom, a napilapok, a sajtó, rádió, mind előbb megpróbálja kellő mennyiségü információt, felvilágositást megadni az embereknek, hogy a mértéktelen gyógyszerfogyasztás az kifejezetten káros.

Ennek ellenére az alkalmazók, az orvosok, tehetetlenül állnak azzal a társadalmi nyomással szemben, ami feléjük gyógyszerigényekben megnyilvánul.

- Azt mondhatnánk, hogy össztársadalmi ügyről van szó.

És ebbe a körbe vág, azt hiszem, az a közvetlen megbecsülés, amit a társadalomnak az alkotó tevékenység iránt ki kell nyilvánitania.

- És ami a különböző irányu alkotótevékenységekkel kapcsolatosak, egészen különböző módon nyilvánul meg.

Vannak olyan alkotó tevékenységek, amik nagyon nagy elisme-

rést kapnak a társadalomtól, és vannak olyan alkotó tevékenységek, amik nagyon keveset, vagy majdnem semmit.

- Például a műszaki vonatkozású alkotások a társadalom részéről nagyonénagyon kevés erkölcsi elismerést kapnak. Ahogyan a sajtó, a rádió, a televizió, a művészeti alkotások, a zenei alkotásokat nagyon nagy mértékben propagálja, úgy a megszületett magyar műszaki alkotásokat nagyon kis mértékben, alig. Az ember egy-két alkotásról tud, főként olyanokról, amik körül esetleg probléma volt,

- Nem tudom, melyik tanulmányában ir Marx arról, hogy eljön az az idő, amikor Rembrant-ot is

/érthetetlen/

fogják tartani.

- Tulajdonképpen a trelafalmizmus korában irta le ezeket a sorokat, amikor Rembrantról tényleg nem sokat beszéltek. Lényegében, mivel a modern festészet fedezte fel, az ideális az, amikor van 2-3 ember, akik hiszneky az alkotóban, ez a 2-3 ember elegendő ahhoz, hogy egy ilyen sikerélményt adjon vissza a festőnek és a becsvágy, a nemes értelemben vett becsvágy is, ami sarkallja az alkotót.

Hallgassuk csak meg, Boreás Miklós egyik műsorunkban erről a következőket mondta:

"Vannak roppant egyszerü becsvágyak. Van olyan magasrendü érdeklődés, mint a leonardói. Aki a repüléssel azzal a tudattal foglalkozott, hogy ő bizonyosan nem fog tudni repülni a

szerkezeteivel, de maga a lehetősége annak, hogy repülhet az ember, egy életen át betöltötte.

Mellette viszont az egyszerű szolgálja, akinél csak a becsvágy volt, a dicsőség, a diadal, hogy repüljön, viszont kivonszolta a szerkezetet és felszállt vele, lezuhant. Ő maradt szégyenben, még hogy ha az emberiség előtt az uri szebó, aki egy kicsit nevetséges és ma is a legnagyobb tisztelettel nézünk Leonardo egész művére.

És ugyanezt csinálta a festészettel is. Ott is ez a csodálatos érdeklődés, eljutni a legmagasabb fokra, ahová lehetséges.

-Az a becsvágy nem annyira a közönség felé irányul, mint inkább önmaga felé. A

- Ha a jobb értelemben vett becsvágyról van szó, ami éppenséggel tulmegy a saját személyén,

- Egy életérzés felemeléséről van szó.

- Ehhez kapcsolódva, mindjárt azt mondhatnám, hogy az alkotó tipusu embernek általában hajtóereje a becsvágy, de az egy-egy alkotás létrehozásában azt hiszem, hogy nem. Az adott, konkét alkotás létrehozásában

- Igen.

- nem a becsvágy segiti őt, legalábbis, mondjuk, a tudomány vonalán. Azt merem mondani, hogy egy-egy problémának a felmerülése az egy olyan belső kényszerrel kényszeriti az embert annak a megoldására, hogy ennek a létrejöttében nincs közvetlen, vagy legalábbis nem elsődleges szerepe van a becsvágynak.

- az ország távlati fejlődésével kapcsolatos 15-20 éves perspektíva áttekintése folyik ebben az időszakban.

Ezzel kapcsolatosan a 15-20 év múlva kialakuló helyzet lesz az, amikor a tudományos technikai forradalom nagy léptekben kezd kibontakozni hazánkban, és a kutatási eredmények azt mutatják, hogy ennek a folyamatnak az egyik fontos feltétele és ~~nem~~ fontos mozzanata az alkotó típusú ember kibontakoztatása.

Ha ez a folyamat olyan kedvező társadalmi viszonyokkal kapcsolódik össze, mint amilyeneket a szocialista társadalom képes létrehozni, és társadalmi méretekben bontakozhat ki,

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

Kóka Ferenc

1962 SZEP 1

1021

Kóka Ferenc: Alvó nő

A VILÁG MINDEN TÁ

Nemzeti egység, nemzeti iroda

Beszámoló az indiai írók kongresszusáról

Lovedale, South India, 1962. augusztus.

Indiában nincs központi írószövetség, csupán a különböző írócsoportok (urdu, guzsroti, bengali, panzsabi, tamil telegu, stb.) így a PEN Club — amelynek kiváló vezetője *Sohpia Wadia* asszony — szervezi az írókongresszusokat.

A legutóbbi írókongresszust India elnöke, *dr. Rhada Krishna* nyitotta meg.

Az „illúziók" és a gyakorlat

együtt van — demokrácia és kasztszellem; szokásaihoz, babonáihoz mélységesen ragaszkodó tömeg, és kiváló atomfizikusok, fiziológusok, biológusok, akik a legmodernebbül felszerelt kutatóintézetekben dolgoznak; — nők, akik a férfiakkal egyenrangúaknak tartják magukat, és nők, akik földig érő, arcukat is elfedő lepelben, úgynevezett purdakban járnak. „Melyik Indiát írjam meg?" — kiáltott fel a legismertebb guszrati író, *Gulabdas Broker.*

Madras küldötte, *Chendro*

jon, a lehető legszabadabba Azt azonban már nem engc dem, hogy akár egy is lesodo jon a lábamról.". (Mellesleg ezek a mondatok ékítik a Del hi-i Ghandi múzeum előcsar nokát.)

Összegezve: a Kongresszu rendkívül változatos és ma gasszínvonalú volt. A vitál eredményeként ellenfelek ke rültek baráti közelségbe — olyan írók, akik tán először látták egymást, és egymás írásait legfeljebb hírből is merték; — hacsak nem jelen-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kóka Ferenc

ÉLET ÉS IRODALOM

1963 MÁJ 18

1021

Kóka Ferenc: Derkovits-ösztöndíjas: Olvasó nő

LÁSZLÓ ERNŐ:

Merítek szerelmet

Széles udvarunkon
a kútágas mellett
balra vályú fekszik
mint nyitott koporsó.
Nehézfejű lovunk
rég kilehelt lelkét
nagyon hallgatózva
hallom még nyihogni.

Hallom a kútban is
brekegni a békát,
vele ijesztettek,
ne nézzek a vízbe,
mert lehúz a varangy,
könnyű vagyok néki,
s csillag leszek ott lenn
holt csillagok között.

Gyenge volt a testem,
erős volt a mélység,
nagyot kellett nőni,
hogy senki se féltsen.
kapaszkodom a gém
magas sudarába,
s vödrömmel szívemmel
mind mélyebbre érek.

Merítek szerelmet
inni és itatni.
Fölfelé már engem
segít a kolonc is.
S ha valaki rámszól
életemet féltvén,
egy vödör csillagot
zúdítok nyakába.

Egy író felfedezése

Jiri Fried könyve: Időzavar

VÉKONY, KESKENY KÖNYVECSKE, éppen elfér a zsebben: jó lesz a villamosra, olvasni — az esztétikai követelmények sorában mindenképpen ez a legutolsó, ha érvet keresünk ahhoz, hogy belekezdjünk egy könyvbe. Azután a Rákóczi út és a Nyugati pályaudvar között, a csúcsforgalom rohamaiban gyötrődő lapokon felfedez valamit az ember: egy írót. A név — *Jiri Fried* — ismeretlen; a cím — *Időzavar* — jelképes, tehát önmagában semmit sem árul el, a jegyzet mindössze tizenöt sor, s belőle csak annyi derül ki, hogy a dás ellen, a mi világunkban, a mi átalakuló társadalmunk körülményei között író ilyen — az írás kis terjedelme ellenére — mélyen és sokrétűen vesse fel. Már az is utal az írói szándék eltökéltségére, hogy nem zárja ki a folyamat lehetőségét a mi viszonyaink között, érzékeltetve egyben veszélyét az értelmiség világnézeti fejlődésére — és hősében ábrázolva —, fékezőerejét az értelmiség cselekvőképességére, alkotóerejére. Persze, egy sakkmester „improduktív" lény, és erre utal is hőse egy gondolatsorával, amelyben eltöpreng azon

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kóka Ferenc

VAS MEGYE

1963 MÁJ 9

1021

Új ösztöndíjasok

A Művelődésügyi Minisztérium a Derkovits-ösztöndíj bizottság javaslata alapján: Csik István, Dezső József, Kóka Ferenc, Bartl József ~~és Svaby~~ Lajos festőművészeknek ítélte oda a Derkovits-ösztöndíjat.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

1969 MÁJ 28

1021 Kóka Ferenc

1969. május 28, szerda

Produkció és reprodukció

Három fiatal művész kiállításáról

A magyar műkritika néhány évvel ezelőtt feltalálta a *szürnaturalista* kifejezést, hogy a kényelmetlenné vált szürrealista szót elkerülje. Ezt azokra a művészekre alkalmazza, akik átvették a szürrealista *ecsetkezelést*, de többnyire elhagyták a merész és szellemes *képzettársításokat*. Ehhez a „csoporthoz" tartozik a *Kulturális Kapcsolatok Intézete* Dorottya utcai helyiségében kiállító *Kóka Ferenc*. Képei — néhány szép, újabb táj kivételével — expresszivitásra törekszenek, megrázóak, döbbenetesek akarnak lenni vad színeikkel és rafinált ecsetjátékukkal. A látszat mégcsak nem is csalóka: *Csernus Tibor* számtalan követője nyomán e módszer vélt eredetiségét is elvesztette. Nehéz elfogadni ezt az álszürrealizmust, mert nem elég az éles kontúr, nem elég a megkomponálatlan felépítés: fantáziára, a képzettársítások gazdagságára is szükség van, ha valaki ezt az utat választja. Az *Atomhalál* című festmény szomorú példája ennek a kudarcnak. A zavaros kép előtt nem az atomhalál rettenetére döbben rá az ember, hanem arra, hogy megrázó témákat nem lehet kisszerűen, felemás módszerekkel megfogalmazni.

Tót Endre, akinek képeit a *Mednyánszky Teremben* láthattuk, nem riad vissza az új megoldásoktól, azonban ezek egyszerűen *importáruk*. Tót pop-art művész és ez önmagában még nem jelent semmi rosszat. A pop-art és op-art tulajdonképpen egy óriási művészeti „brain-storming", ötletroham, mindenki bedobja a saját elképzeléseit, és ezeknek egy része használható, egy töredéke ragyogó és a többsége szamárság. Semmi elvi kifogásom nincs az ellen, hogy egy magyar festő ebből a megoldási mód- és ötlethalmazból kiválogassa azt, amelyet *érzelmei*, *mondanivalója kifejezésére* a legalkalmasabbnak lát — a forradalmi ifjúsági napok plakátjának tervezője például így tett. Tótnál nem erről van szó, ő rendkívül ügyesen és ízlésesen *reprodukálja* a pop módszereit, de *saját egyéniségét* vagy pláne *a körülötte levő világ nyomait* hiába keressük képein. A pop-art lázadásnak indult a „fogyasztói társadalom" reklámdömpingje és tömegáru-zuhataga ellen — csit furán hat, amikor valaki ennek a lázadásnak a termékeit egy hiánycikkek miatt bosszánkodó közönségnek mutatja be. A katalógus írója bizonyára nem akarta epigonnak nevezni Tót Endrét, mikor azt írta, hogy „erős ösztönzést kaphatott a harmadik popnemzedék legerősebb egyéniségeitől" és hogy „fontos szerepük van a 68 nyarán Londonban látottaknak" — de akaratlanul is ezt fogalmazta meg.

Tót Endrével együtt állít ki egy fiatal, kőfaragóból lett szobrász, *Seregi József*, aki rokonszenves komolysággal küszködik az anyaggal, és keserves munkával szerzi meg a főiskolát végzettek technikai biztonságát. Fából készült szobrain érződik is a gyakorlat hiánya, de kőszobraiból (*Feleségem portréja*, *Szakállas fej*) látszik, hogy érzi a követ, együtt él az anyaggal és kitűnő a plasztikai érzéke. Bár nem mentes idegen hatásoktól, szobrai önálló *produkciók* és nem újratermelései. Ha feltétlenül külföldi kiállítások anyagának csoportba kéne sorolni Seregi Józsefet, a *tehetséges fiatal művészek* közé sorolnám.

Székely András

A holló meg a róka Ho
képzőművészet diafilmen

„Üzlet-e

(Tudósítónktól.)

Évenként 200 diafilm 600—700 ezer példányban: ez a két szám jellemzi a legjobban a *Magyar Diafilmgyártó Vállalat* munkáját. Hírét mind távolabbi országokba viszik a mesék: a *Marco Polót* például Portugália, a *Monte Christót* Franciaország, a *Holló meg a rókát* Hollandia, a *Jancsi és Juliskát* — 52 diatársával együtt — Görögország vásárolta meg. De mi újság a hazai „mesefronton"? — kérdeztük *Kerekes Mihályné* igazgatótól.

— Eddig 400 mese diafilmváltozatát készítettük el — válaszolta —, s közülük 14 érte el a 200 ezres példányszámot. *A választék évenként 6—8 új mesével bővül.* Az idén például a két kis kecskepásztorról, az állatkerti majomparádéról, s egy kétrészes kalóz-történetről készülő dia kerül a játékboltokba. Fontos részt vállalunk az ismeretterjesztésből is: a *Városok-sorozat* következő darabja *Rómát* mutatja be, két részben, színes felvételek segítségével; az *Országok-sorozatot* mongóliai képekkel gazdagítjuk, *hazai városaink* közül pedig *Salgótarjánnal* ismertetjük meg a diafilmek kedvelőit. Ezenkívül a gyógynövényekről s a kortárs képzőművészet sok alkotásáról készül ismeretterjesztő diafilm.

Úttörő jellegű a gimnáziumi oktatást szemléltető *Rajz- és műalkotás-elemzés.* Végül szólni kell a növekvő idegenforgalom ösztönözte vállalkozásunkról: 48 színes diát tartalmazó ízléses *albumot* adunk ki. Sajnos, csak egyetlen helyen, a Tanács körúti diafilm-mintaboltban vásárolható meg.

*

Kíváncsian folytattuk volna a beszélgetést, hogy megtudjuk: mind a Magyarországra látogató külföldiek, mind a vidéken élő diakedvelők vajon miért nem vásárolhatják meg valamelyik közeli üzletben, trafikban az említett albumot? A vállalat igazgatója azonban — nem tud válaszolni. Legföljebb kiegészítheti a kérdést: tudniillik például a Salgótarjánról szóló diaképeket sem lehet a szóban forgó városban megvenni — csak Budapesten. Éppúgy, mint — a mesék kivételével — a diafilmgyártó vállalat valamennyi, a nyilvánosság érdeklődésére számot tartó termékét. A dia ugyanis nem „üzlet", legalábbis a kereskedelemnek nem az. Ezért nem vállalkozik senki a forgalomba hozatalára.

Ha azonban az emiatt kárba vesző ismeretterjesztő, s más szellemi haszonra gondolunk, akkor úgy hisszük, nagyon is rossz ez a kalkuláció . . .

ÚJ MAGYAR EXPORTCIKK A NYUGATI PIACON

1974. VII. 19. 2001 TV. 2. műsor - Kié -
Szentendre, a szeretett város.

Kóka Ferenc festőművész

Kóka Ferenc festőművész Budapestről költözött ide nyolc évvel ezelőtt. Miért? Bizonyára jobb munka- és életkörülmények miatt. Bár a művész munkája sok egyéb feltételtől is függ, a környezet döntő jelentőségü.

- Ez a helyváltoztatás igen sokirányú változást hozott a festészetemben. Ennek leglényegesebb eleme, ennek a változásnak, a szin. A szinben való változás. Korábban is voltak ennek előzményei, de ez a környék, a város és a táj szépsége ennek a változásnak meglehetősen erős lökést adott. Mi a lényege ennek a változásnak? Lényege az, hogy a magyar festészet egészéggé erősen pólusos festészet. Ha magam elé képzelem a magyar festészet egészét, akkor ez a pólusos jelleg a legszembeszökőbb számomra. Tehát ezen a vonalon próbáltam én valami újat hozni a magyar festészetbe, tehát egy dinamikusabb, egy erőteljesebb .....festészetet kialakitani és ehhez a változáshoz Szentendre és környéke meglehetősen erős benyomásokat és lökést adott.

/ Zene /

- Akit érdekel a város tervezésjövője, azt bizonyára érdekli az .....polisz is, amelyre Szakonyi Károly iró bukkant rá a futurológiai könyvekben.

- Nem tudom mit hoz a jövő, a következő évezred. A futurológusok szerint a demográfiai robbanás következtében száz év múlva körülbelül tizenkilenc milliárd ember fog a Földön élni. Már terveztettek is egy hatalmas várost. Konsztantinosz Diksziadisz, görög származású tértervező professzor megtervezte a jövő évezred városát. Nevet is adott neki. ...polisz a neve ennek a városnak. Egy hatalmas szalagház, amiben a nemzetek laknak. Minden nép és nemzet egyetlen hatalmas szalagházban. Nem tudom, hogy igy lesz-e és nem tudom, hogy megvalósul ez a terv. Mindenesetre a mai nagyvárosok is eléggé elviselhetetlenek már a lakosságuk szempontjából. Nagyon nehéz lakni egy nagyvárosban és nagyon szivesen keres az ember valahol másutt lakást. Egy kisebb városban, egy barátságosabb környezetben. Nagyvárosban születtem, Magyarország fővárosában és sokáig ott is laktam. Budapest a szép városok közé tartozik, én mégis elvágyódtam onnan. A természet közelében akartam élni. Természetesen nem remeteként egy barlangban elvonulva, hanem egy kisvárost kerestem, ahol a civilizáció nem rontotta meg az emberi kapcsolatokat. Még a civilizáció ereje nem nehezedik olyan nagy erővel a környezetre, mint egy nagyvárosban, ahol az emberek még találkoznak egymással, kicserélik egymás gondolatait az utcán, a boltokban, a kertekben és egyáltalán valami olyan közösség, mint a régi kisebb közösségekben még megtalálható valahol, azt kerestem. Hát igy jutottam el

Szentendréro és igy telepedtem le Szentendrén, mert úgy érez-
tem, hogy ezt a hangulatot ebben a városban megtalálom.

ESETEK

ba burkolt kábelköteg több száz
ill.
k életük veszélyeztetésével fel-
íd alsó peremére, lefűrészelnek
teres darabot, majd azt a helyszí-
ják három-négy méteresekre, te-
kják, majd megszabadítva ólom-
szálakat, jó áron értékesítik.
k akciósorozatot szerveztek, és
l ezelőtt éjszaka a Margit híd pes-
ikerült egy háromtagú társaságot
yvenméternyi kábelt hárommété-
alva kezdtek autókba rakni, ami-
lyükről előléptek a rendőrök.
László, P. Tibor anyagbeszerzése
ért véget.
gusztus folyamán már négy má-
s így fogtak el kábeltolvajokat.
héttel ezelőtt egyszer már tetten
az ügyben folyik is ellene az eljá-
yosbítva, hogy akkor lopott rend-
énetesen egy Peugeot 406-os sze-
si rendszámát viselte a teherautója.
az autót a rendőrség lefoglalta,
lcsönkért autóval akarták elszállí-
evagdosott kábeleket.
éttel ezelőtt az egyik akna mellett
autó, s az aknában vagy hatan dol-
endőrjárőr jó érzékkel benézett a
óba. Csodát látott. A rakfelületre
több feldarabolt kábel, de az aknál-
lgoztak".
lhetjük, hogy a sikeres rendőrakci-
gyre kevesebb lesz a néma telefon.

Áltűzoltók a kerületben

letben nincs hiány. Megjelentek a
áltűzoltók. Az angyalföldi lakó-
ték a lakókkal, hogy azok a biz-
, amelyeket a folyosókra és átjá-
k, veszélyeztetik a tűzvédelem
zért le kell szerelni.
indenki figyelmét, ha bárki ez-
lentkezik, kérdezzék meg, mivel
, hogy a tűzoltók alkalmazottja.
rt is, hogy a biztonsági ajtók ne
avassá, mert az is eladható.

AKOR ÉRKEZETT

Nem sikerült

Szobor utca sarkán lévő részvény-
sát éjjel 2 óra körül két 20-30 év
késsel, de alapos a gyanú, hogy
egfenyegette, földre kényszeri-
megkötözte. Ezt követően megkí-
lső emeleti pénztárhelyiséget ki-
ztóberendezés megszólalt, mire a
nal felhagytak tervükkel és el kí-
a helyszínről. A riasztást hallva a
gyár biztonsági őre fel akarta tar-
ívatlan látogatókat. Ennek során
ák a bátor 24 éves fiatalembert,
ekültek.
ági őr súlyos, de nem életveszélyes
nvedett.

endszáma: FAG-850

i bevásárlóközpont hátsó teherportája
ra esti órákban négy 20-25 év közötti
ber megtámadott egy 28 éves tiszaná-
kos nigériai állampolgárt. Megverték,
sikormányzárral fejen ütötték, majd fel-
ták: adja át pénzét és értékeit. A bevá-
zpont biztonsági őrének érkezésére a
ről egy FAG-850 rendszámú BMW
autóval elmenekültek.

A kutya tíz kérése

A Fehérkereszt Állatvédő Liga Állatotthon Alapítványa igen sokat tesz a kóborló kutyák megmentéséért, sorsuk jobbra fordításáért azzal, hogy új gazdát keresnek az elhagyott jószágoknak. (Címük: *1084 Budapest, Déri Miksa utca 18. Telefon: 303-5694.* Tevékenységüket csak a céljaikkal egyetértő lakosság támogatásával tudják eredményesen végezni. Az alapítvány számlaszáma: MHB 32388880-20954.) Ők adták közre a kutyák következő – kedves megfogalmazású – tíz pontját, mit kérnének tőlünk, ha beszélni tudnának…

1. *Minden elválásunk – még ha rövid időre is hagysz magamra – fájdalmas nekem. Kérlek, vedd ezt fontolóra, mielőtt magadhoz veszel.*
2. *Ne szidj és ne büntess szigorúan. Neked van munkád, szórakozásod, barátaid és céljaid – de nekem csak Te vagy…*
3. *Kérlek, adj elegendő időt arra, hogy megértsem, mit várs tőlem.*
4. *Mielőtt megütnél, gondolj arra, hogy könnyedén összeroppanthatnám a kezedet – mégsem tennék olyat soha.*
5. *Kérlek, néha beszélj hozzám. Ha szavaidat nem is mindig értem, a hangodat és a hangsúlyaidat jól ismerem.*
6. *Gondolj arra, hogy valamikor szabadon éltem. Engedd, hogy időnként erdőn-mezőn mozoghassak, futkározhassak – ez jót tesz Neked is.*
7. *Kérlek, ne sajnáld tőlem a jó falatokat. Legjobban akkor ízlenek, ha Tőled kapom – és igyekszem megszolgálni érte.*
8. *Te vagy az én gazdám – és nem mások. Ezért kérlek, ne kényszeríts arra, hogy idegeneknek is szót fogadjak vagy nekik bohóckodjak – s ne alázz meg előttük.*
9. *Ne feledd, hogy idővel nekem is kialakulnak az egyéni tulajdonságaim, szokásaim és érzelmeim. Fogadd el, hogy számomra ezek ugyanolyan fontosak, mint Neked a sajátjaid.*
10. *Kérlek, gondoskodj rólam akkor is, ha beteg és öreg leszek – hiszen Te is öreg leszel egyszer…*

VÍGSZÍNHÁZ

***Bertolt Brecht:* A szecsuáni jóember**

Fordította: Nemes Nagy Ágnes
Zene: Paul Dessau

Vang, vízárus – HARKÁNYI ENDRE, Első isten – OBERFRANK PÁL, Második isten – FONYÓ JÓZSEF, Harmadik isten – TANAI BELLA, Sen Te/Sui Ta – BÖRCSÖK ENIKŐ, Jang Szun, állástalan repülő – SZARVAS JÓZSEF, Jang asszony – MOLNÁR ERIKA, Su Fu, borbély – KAMARÁS IVÁN, Mi Csü, háztulajdonosnő – VENCZEL VERA, Sin, özvegyasszony – HULLAN ZSUZSA, Férfi – FONYÓ JÓZSEF, Asszony • Az öreg prostituált – PÁPAI ERIKA, Unokaöcs • A pincér – KOLOVRATNIK KRISZTIÁN, Báty • A rendőr • A bonc – OBERFRANK PÁL, Sógornő – BUZA TÍMEA, Unokahúg – WÉBER KATA f. h., Nagypapa • A szőnyegkereskedő – BAJKA PÁL, Fiú – xxx, Lin To, asztalos – HUJBER FERENC, A szőnyegkereskedő felesége – TANAI BELLA, A munkanélküli – KASVINSZKY ATTILA f. h.

Dramaturg: Ungár Juli.
Zenei munkatárs: Komlósi Zsuzsa.
Díszlet: Ambrus Mária. Jelmez: Benedek Mari.
Rendező: ZSÓTÉR SÁNDOR.

PESTI SZÍNHÁZ

***Marie Jones:* Kövekkel a zsebében**

Charlie Conlon – HAJDU ISTVÁN, Jake Quinn – GYURISKA JÁNOS

Díszlet: Horesnyi Balázs. Jelmez: Jánoskúti Márta.
Dramaturg: Harangozó Eszter. Asszisztens: Bathó Tünde.
A táncot betanította: Ronan Morgan.
Rendező: HEGEDŰS D. GÉZA.

A Németh László Gimnázium

igazgatója tájékoztatóra hívja a 2001/2002. tanévre jelentkezni szándékozó IV. osztályos (tízéves) tanulók szüleit. A csak nyolc évfolyamos képzést kínáló gimnáziumba, melynek diákjai 90% feletti arányban nyernek egyetemi felvételt, többszörös a túljelentkezés. A tájékoztató témája a nyolc évfolyamos képzés sajátosságai és a felvétel rendje. Időpontja: november 7. 17 óra. Cím: Nővér utca 15–17., telefon: 320-8276, honlap: www.nlg.sulinet.hu.

A Pramen Központi Szlovák Táncegyüttes

felvételt hirdet a szlovák néptánc iránt érdeklődő fiatalok számára 12 éves kortól. A felvétel ideje: 2001. október 16-án 17–19 óra között a Vigadó stúdiójában, Budapest I. kerület, Corvin tér 8. Érdeklődni lehet a 06 (30) 855-9662 mobiltelefonon.

ÚJLIPÓTVÁROSI KLUB-GALÉRIA
Tátra u. 20/B. Tel./fax: 320-5380
e-mail: artbox13@c3.hu
www.c3.hu/-artbox13

ÉV VÉGI PROGRAM

Kiállítások

Október 3–19.: **Würtz Ádám jr.** képzőművész • *Október 9–19.:* **Tápay Nóra** képzőművész (Pincetárlat) • *Október 25.–november 9.:* **Kőmíves István** grafikusművész • *November 6–23.:* **Vásárhelyi Kata** textilművész (Pincetárlat) • *November 14–30.:* **Gáll Ádám** képzőművész • *December 5–21.:* **Magyar Festők Társasága** • *December 11–21.:* **Karattúr Katalin** képzőművész (Pincetárlat)

Kamarazenei estek

Október 12.: **Grünwald Szabolcs** – gitár. John Dowland, J. S. Bach, Alonso Mudarra, Emilio Pujol, Ponce, Heitor Villa-Lobos művei hangzanak el • *November 9.:* **Musica Poetica.** Győri István – lant, Andrajszki Judit – ének • *November 23.:* **Paulikovics Pál** – gitár • *December 7.:* **Szilvágyi Sándor** – gitár. *A koncertek 18 órakor kezdődnek.*

Irodalmi estek

Ars Publica Művészeti Társaság. Fiatal költők, írók bemutatása. Novellák, versek, dalok, humoros jelenetek váltogatják egymást. *Október 26-án* vendég: **Kovács Ákos.**

ás Lajos ny. r. őrnagy naplójából

lkozó a kiserdőben • Borisz Jelcin, Bill Clinton és én

etett látni az államket. Jelcin Orosz- Amerikai Egyesült óját vezette. A két etővel akkor találz értekezletnek vége tak hazafelé.
iztonsági előírások elnököt kísérő deyba került. Emiatt tség mozgásának ozott. A programok k.
fejezését követően helyemen, a XIX. tányságon hírmorók jelentek meg, olt számukra, ami a biztosítással – ó volt. Feljegyezhesnek tűnő élgy-úgy egy cikkmi. Ekkor adtam percnek a történen lett publikálva.

„Már negyedik napja álltunk és áztunk a hideg, szeles, esős időben. Cipőnk átázott, olyanok voltunk, mint az ázott ürgék. A biztosítás vonalán végighaladt a hír: a delegáció elindult. Haladása közben a területparancsnokok egymás után jelentették, hogy előttük a konvoj elhaladt.

Az erdő szélén állva láttam feltűnni az első gépkocsit. Ebben a pillanatban egy öreg, korhadt, de még lombos fa nagyot reccsenve kidőlt, egyenesen rá a gyorsforgalmi útra. Rendkívüli esemény! A baj nem járt egyedül a (mézga)hasábrádiók is hirtelen elhallgattak. Minden összeköttetés megszakadt. A gépkocsikonvoj megállt. A védett személyt kísérő járművekből 8-10 színes bőrű, polgári ruhás testőr szállt ki, kezükben általunk még soha nem látott típusú sorozatlövő fegyverrel. Vezetőjük a magyar biztonsági tiszttel tárgyalt néhány szót, majd mindketten hozzám léptek. Az előírásoknak megfelelően jelentettem, hogy a területen csak mi tartózkodunk, és már intézkedtünk az útakadály eltávolításáról.

A színes bőrű testőr – rendfokozatát nem mondta meg – váratlanul magyarul szólalt meg: Az elnök úr szeretne önökkel szót váltani. Nyílt az egyik gépkocsi ajtaja és azon az Amerikai Egyesült Államok elnöke, Bill Clinton szállt ki. Magabiztos léptekkel, mosolyogva jött felénk. Az udvarias kézfogások után megindult a beszélgetés. Lényegében megköszönte azt a munkát, szolgálatteljesítést, amellyel az EBEÉ lebonyolítását biztosítottuk. Érdeklődött a család, a megélhetés felől. Amikor nagy vonalakban vázoltam egy átlagosan fizetett rendőrtiszt fizetését, megjegyezte, hogy ez bizony kevésnek tűnik. Látva munkatársaimat, azok termetét felmérve megjegyezte: bizony pocakra termetesek az urak. Ebben aztán egyet is értettünk.

Ahogyan telt az idő, a következő konvoj is az útvonalra érkezett. Ez Oroszország delegációja volt. Továbbhaladni ők sem tudtak.

Legnagyobb meglepetésünkre Borisz Jelcin is kiszállt a gépkocsijából és csatlakozott hozzánk. Borisz Jelcin és Bill Clinton Budapesten, egy út menti erdőben tartott csúcstalálkozót, amelyen aktívan részt vehettem a sors kifürkészhetetlen kegye által. Rendőrök, biztonsági tisztek, bárhonnan is származnak, a világ bármely táján, ha szakmáról van szó, jól megértik egymást. Ezen a találkozón ez bebizonyosodott.

Időközben a kidőlt fát is eltávolították az útról. Borisz Jelcin és Bill Clinton elköszöntek. Ezen a napon két kiváló államférfit ismerhettem meg közvetlen közelről.

Kísérőik a távozó gépkocsiból, amíg látni lehetett őket, barátságos integetéssel vettek búcsút tőlünk."

– Kispest tizenhármas, Kispest tizenhármas, jelentkezz! – szólalt meg éktelenül hangosan a (mézga)hasábrádióm.

– Alszol?

Nem, már nem alszom!

Kép-Hatás-Ok – Egy rendhagyó kiállítás története

Ruhaköltemények adják vissza a Kóka-képek hangulatát

Néhány héttel ezelőtt szokatlan tömegre, jövés-menésre, majd nem sokkal később szokatlan hangokra lehettek figyelmesek a Visegrádi utca 6. számú ház lakói. Az állandó kiállításoknak, illetve az alkalmankénti irodalmi esteknek köszönhetően azt ugyan már jó ideje megszokhatták, hogy bizonyos időközönként csoportok érkeznek a földszinten működő Kóka Művészeti Alapítványhoz, a mostani tömeg mégis ritkaságszámba ment. Hét óra tájban végül a földszintről kiszűrődő, tiszta, magával ragadó énekhangból végleg levonhatták a következtetést: itt valami nem mindennapi történik.

Dr. Molnár Valéria, a Kóka Művészeti Alapítvány kuratóriumi elnöke – s egyben a Kép-Hatás-Ok ötletgazdája és szervezője – maga is úgy érzi: a véletlenek egybejátszásának köszönhető, szinte csodaszerű az, ahogy – sok-sok munka árán persze – ez a mostani, rendhagyó tárlat megvalósulhatott.

– Az egész kiállítás ötlete teljesen véletlenszerűen vetődött fel. Egy jótékonysági koncert után hazafelé tartva betértem ide az alapítványba egy jó barátommal, Zsigár Cecília divattervezővel, akiből – Kóka Feri képeit meglátva – rögtön előbújt a szakmai kisördög: de jól mutatnának ezek a képek ruhaként! Először – bevallom, elég bizarr ötletnek tűnt, hogy a festmények alapján ruhaköltemények szülessenek, de Cili annyira elszánt és lelkes volt, hogy nem zárkózhattam el előle. Ez volt az első pont, amikor mocorogni kezdett bennem valami: Feri képei munkára indítottak, megmozgattak valakit. Nem sokkal később ellátogattam Újpestre, ahol néhány nappal korábban rendeztem meg egy Kóka-emlékkiállítást. Akkor odajött hozzám a galéria vezetőjének, Gelléri Istvánnak a felesége és azt mondta: „Te, tudod, hogy a Pista festett egy képet, amikor meghallotta a Feri halálhírét?" Ez fantasztikus, gondoltam: még egy pont, ami arra utal, hogy kiállítást lehetne összeállítani arról, hogy egy ember vagy egy embernek a műve miképpen hat másokra. Ekkor született meg bennem a név is: Kép-Hatás-Ok. Nem volt más hátra, mint hogy megkérdezzem a pályatársakat. Elsőként felkerestem egykori jó barátját, Gyémánt Lászlót, akiről tudtam, elevenen él benne Ferinek a hiánya. Legnagyobb meglepetésemre nagyon megörült az ötletnek, de még jobban meglepődtem, mikor megkérdeztem, melyik lenne az a képe, amelyik valamilyen módon összeköti őt a Ferivel. „Mi az hogy melyik?!" – kérdezte – „Most fogom megfesteni!" Így született meg a kiállításon látható, Szent Ferenc című alkotása. Laci ezután adott néhány ötletet, ki mindenkinek szóljak még az ötlettemmel kapcsolatban. Olyan sok nevet mondott, hogy ilyen pici helyre – lévén kamarakiállítás – nem tudtam volna ennyi mindenkit bezsúfolni, de elhatároztam: nemhogy kiállítás, de kiállítássorozat lesz a Kép-Hatás-Ok, amelyen bárki részt vehet, aki úgy érzi, művészetének van egy kapcsolódási pontja a Ferivel. A lényeg, amire mindenképp törekedni fogok, hogy az okot és a hatást is megpróbáljuk megfogni.

Gellért István portréja

Azok közül, akiket Valéria Gyémánt László tanácsa alapján felhívott, nem volt, aki ne örült volna a kezdeményezésnek és ne működött volna szíves-örömest közre, de a kapcsolódást vagy a rokonságot is nagyon könnyű volt mindig megtalálni. Kóka Ferenc egykori iskolatársa, barátja, Káplár Éva például közös ifjúkori éveik emlékére többek között egy fiatalkori önarcképet ajánlott fel. Lajos József szobrász az elhunyt festőnek a költészethez, illetve Pilinszkyhez való viszonyában találta meg a kapcsolódási pontot, így a Kóka alkotta Pilinszky-képmás mellett magyar költőknek a szobrász által készített

Az egyik jellegzetes Kóka -kompozíció

pakettjei kaptak helyet a galéria falán. Szabó Ákos, a több mint harminc éve Franciaországban élő festő Budapesten lakó édesanyja révén néhány rajzát ajánlotta fel. Azért éppen rajzokat, mert mindig nagyra tartotta az elhunyt művész született rajztehetségét; gyakran mondogatta is neki: Rajzolj, Ferikém, arany van a kezedben! Veress Sándor László pedig azokat a képeit hozta el, amelyek valamelyest rokoníthatók a kókai alkotóstílussal, s amelyeket egykori barátja nagyon szeretett.

A legérdekesebb és a legnehezebb Valéria szerint a kiállítás ötletének tulajdonképpeni elindítója. Zsigár Cecília munkája volt. A művésznő elsőként átnézte a teljes Kóka-képanyagot, majd kiválasztott 15-20 képet, amelyet ruha formájában is megvalósíthatónak tartott. A képekből tervek születtek, a tervek alapján pedig el lehetett indulni anyagokat keresni. Mire azonban számos boltban töltött óra után sikerült összeválogatni a megfelelő kelméket, Cecília talált egy olyan, addig figyelmen kívül hagyott Kóka-képet, amelyik szerinte sokkal inkább illett a megvásárolt anyagokhoz, így hát az egész tervezést elölről kellett kezdeni. A fáradság azonban nem volt hiábavaló: a kiállításon megcsodálható ruhaköltemények tökéletesen visszaadták a Kóka-képek jellegzetes hangulatát.

– Az egész kiállításban az volt a legcsodálatosabb – mosolyog Valéria –, hogy a kiállító alkotóktól kezdve a megnyitón fellépő művészekig, énekesekig mindenki szívvel-lélekkel azon volt, hogy ez az egész nagyon, de nagyon jól sikerüljön.

Bár a kiállításmegnyitó alkalmával mondott beszédében egy szóval sem említette – a munkáikat, illetve munkájukat felajánló pályatársak, barátok mellett – maga Valéria is igen szorosan kötődik, kötődött a néhány évvel ezelőtt tragikus hirtelenséggel elhunyt festőhöz. Valéria és férje – egy véletlen ismeretség révén – egyetemista koruktól kezdve egészen a művész haláláig a legbensőségesebb baráti kapcsolatban álltak a Kóka-házaspárral – a köztük lévő csaknem generációnyi korkülönbség ellenére is.

Magát az alapítványt a festő özvegye hívta életre 1998-ban, férje hagyatékának megőrzése és műveinek széles körű megismertetése céljából; kiállítóteremmé, emlékhellyé alakítva egykori Visegrádi utcai lakásukat. Tavaly bekövetkezett halála előtt azonban az özvegy végrendeletében Valériát kérte meg arra, hogy vegye át a hagyaték gondozásának általa megkezdett feladatát. A kérésre – egy ilyen kérésre – természetesen nem lehetett nemet mondani; így lett a hajdani barátból a hagyaték elkötelezett gondnoka és a kókai szellemiség ötletgazdag, fáradhatatlan ébrentartója.

Joó Hajnalka

A kosztümök, amelyek megalkotására Kóka festményei ihlették a tervezőt, a kiállítás kezdeményezőjét, Zsigár Cecíliát

Gyémánt László Szent Ferenc-festménye

CÉZÁR-HÁZ
★★★★★
Kényelem a központban
230 család álma valóra vál
Ők már a költözésre készülnek: sz
az épületegyüttesben, amely az Ú
épül. A még leköthető 39-97 m²-e
talmas terasszal rendelkezők, exk
üzlethelyiségek is, és valamenn
Váltsa valóra Ön is az álmát
Lakásárak: 250 000 Ft/m²-től
Várható átadás: 2002. februártól
▪ Éjjel-nappali portaszolgálat
erkéllyel ▪ Teremgarázs ▪ Nagy
Fejlesztő:
Értékesítési iroda: I
Nyitva tartás: he
E-mail: ceza

Köka Ferenc

2000 Szentendre, Lukács fivérek útja 5-7

1935, Bp. –

1960-ban fejezte be a Képzőművészeti Főiskolán tanulmányait. Mesterei Kenetty János és Bernáth Aurél. 1963-66-ig Derkovits ösztöndíjas. 1969 óta Szentendrén az új művésztelepen élt 1961-től rendszeresen szerepelnek művei hazai és külföldi kiállításokon, 1970 óta a Pest megyei és szentendrei tárlatokon is. Első önálló kiállítása 1969-ben volt a kultúrkapcsolatok Intézetében. 1969-ben részt vett a X. Sao Paolo-i Biennálén, 1970-ben a „Mai magyar festészet" c. kiállításon Párizsban, 1971-ben Dortmundban, Würzburgban, 1972-ben Koppenhágában, továbbá Varsóban és Szofiában, a szocialista országok Képzőművészeti Triennáléján, 1972-ben a Munkácsy-díj III. fokozatát kapta. 1973-ban önálló kiállítása volt a bp.-i Csók Galériában és Kiskunhalason

Kiállított művei:

„Holdmenyasszony" 1976 (o.v.) 55×80 cm

–fotó– „Az asszony meg a katona" 1976 o.v. 60×80 cm

„Antik emlék" 1976 (o.v.) 60×80 cm

„Papírsaszkány" 1976 (o.v.) 55×80 cm

„Kis (kanus" 1976 (o.v.) 50×65 cm

Szentendrei Művészet 1976

MNG 1976 május

Köka Ferenc

1021

Kóka Ferenc

AZ ÉLET ÉS IRODALOM LÁTOGATÓBAN

SOMOGYI TÓTH SÁNDORNÁL

— Mi lenne, ha könyvéből, a Gyerektükör-ből készült nagysikerű film címével kezdenénk a beszélgetést: Hogy állunk, fiatalember?

— Nem vagyok épp fiatalember. Nosztalgiám sincs. Ifjúkoromban többször támadt oktalanul jó hangulatom és oktalanul rossz hangulatom, mint mostanában. Mindenki tudja, hogy ez egy ködös boldogságot jelent. De elszállt a köd és ottmaradt s csupasz és halálosan izgalmas kérdés: kik vagyunk, micsodás lény az ember? Ez a *Hogy állunk?* jelképes és ironikus, derűsen gyanakvó pesti kérdés. A válasz úgyis szokványos lesz, abszurd, vagy egyenesen hazug. Senkise szereti közszemlére tenni ostobaságait és kudarcait. Ez érthető. De katasztrófális hiba, ha az ember átrajzolja önmagát és lényegét illetően hazudik. Ezért jó kérdés a *Hogy állunk?* A Gyerektükör és a belőle készült film egyébként hasonló helyzetet exponál: nem a világ tudakolja a gyerektől, hanem a gyerek a világtól: Hogy állunk? Hát igazán, hogy állunk most?

— Megismétlem én is a kérdést, minden irónia és gyanakvás nélkül, most már célratörőbben. Hogy áll Somogyi Tóth Sándor a munkával?

Arc és álarc

— Előbb talán, a *Próféta voltál, szívem* filmváltozatáról. Forgatás közben is újralobbant a vita: Ki ez a Szabados? Miféle múltból jött? Igazán próféta volt-e, vagy anarchista kispolgár? Tipikus alak-e, vagy extra-egyéniség, akinek világlátása érvénytelen? Csöppet sem humoros, hogy könyvem megjelenésekor mindkét megítélésre bőven volt példa. Sőt *egy* kritikán belül is akadt kétféle ítélet — például egy lélegzere beszéltek Szabados „mohó üzletiességéről" és „önkínzó felelősségéről".

— A kritika annak idején nem egészen oktalanul tűnődött el azon, hogy az író egy demoralizálódott egykori forradalmárt választott könyve főhőséül.

— Nem az a szándékom, hogy a kritikákkal vitatkozzam. De tény: a figuramagyarázatok gyakran összekeverik Szabados arcát és maszkját. Pedig nem lehet eltéveszteni. Szabados egy ponton abbahagyja a gondolkodást, ami az ő esetében a cselekvéssel egyenértékű. És mivel Szabados forradalmár volt, itt a forradalmi gondolkodás funkciózavarával állunk szemben.

— Aligha kérdéses, hogy ez a funkciózavar valóságos tünet. Közhely, hogy a közéleti-közösségi magatartás az ötvenes években súlyos csapásokat kap. Az értékrend összezavarodik, a tények elvesztik önértéküket, nyilvánvaló emberi igazságokat eltagadnak, akarnok illúziók fedik el a valót. A valóság nullifikálása képtelen helyzetet teremt, nem csodálatos, hogy az emberek abszurd módon válaszolnak rá. Valószínűtlen csönd támad, és sokan eloldalognak a közélet frontjairól. Divatossá válik a szuperbölcsesség, amely legyint a cselekvésre és érvelés nélkül elutasít mindenféle küzdelmet. Úgy értem, közösségi küzdelmet. Megjelennek az idegzet védelmezői, a hedonizmust hirdetők, a kisformátumú élet apostolai. A miniigazságok reménytelen gubancából csak néha bukkannak föl a nagyok, az igaziak. Elfárad az ember a gondolkodásban, ahogy a szólásmondás tartja: megáll az ész. Ne csodálkozzunk. Tekintsük szimbólumnak azt a helyzetet, amikor a pusztító aszály kellős közepén egy igen nagyhatalmú személyiség kijelenti: nincs aszály! Ezek után hitelt, bizalmat és közösségi aktivitást vár. Ez abszurdum. Ilyenkor megsemmisül a gondolkodás modellje, a hitről nem is szólva.

— A prófétáknál is?

— Náluk is. Csakhogy a próféta esetében sokszorta nagyobb a detonáció. Nagyon feltűnő, ha a próféta elhallgat, mert „rühelli a prófétaságot". Ez az oka, hogy demoralizálódott forradalmárt választottam „hős"-nek. A gondolkodás leállása és leállítása veszedelmes jelenség, Szabados sorsa, vergődő szofizmusa elég harsányan kiáltják ezt a veszedelmet. Bármiként ítélik is meg Szabados figuráját különben, a próféta bűnhődése meredeken visz egy közösségi gondolkodáshoz. Mindenféle alakmagyarázaton és moralizáláson túl Szabadossal kétségtelenül az történt, hogy összeomlott a magára diktált „királyi közérzet" nyomása alatt. Ezután egy szerénytelen nyilatkozatra kényszerülök: A kamera, amely Szabadosra irányul, a barikád forradalmi oldalán helyezkedik el. Éppúgy nem lehet eltéveszteni, mint a könyv nézőpontját, az arc és álarc szembeszökő különbségeit, élet és póz ellentétét.

Isten békéje?

— A Próféta filmváltozatában kissé elmosódnak Szabados összeomlásának társadalmi-politikai indítékai.

— A film némiképp más pozícióban ábrázolja Szabadost és világát, a filmművészet saját revelációs törvényeit követve. A regényben Szabadost gúnyosan provokatív monológokra és vitákra sarkallja a maszk, százával gyártja az önvédő és leleplező igazságokat-szofizmákat vegyesen, ugyanaz a szuperbölcsesség a filmben képasszociációkra, jellegzetes mozdulatokra, arctanulmányokra változik. Hogy egyetlen példát említsek a filmből: a főnök fegyelmivel fenyegeti a szerepeiben kimerült Szabadost, aki válaszként mélyen, lassan földig hajol a főszerkesztő előtt. Nagyon tetszik nekem a mozdulat, Darvas Iván produkciója. Ez a meghajlás egyszerre ítélkezik a főnök által ajánlott gyáva kirakatmegoldáson és a buta némaság fölött, amelybe az újságíró önmagát kényszerítette. Megítélésem szerint sok ilyen szerencsés pillanat van a filmváltozatban, amikor egyszerre látjuk a szuperbölcsesség győzelmét és cáfolatát.

— Könyve (és a film) problematikája az ötvenes évekbe nyúlik vissza. Az az idő messze tűnt. Miben látja mondanivalója aktualitását?

— Az idő messze tűnt, de nyomai és árnyékai itt maradtak. Sok mindenre utalhatnék, de csak két jelenséget említek. Az egyiket „harcos kiábrándulásnak" nevezhetnénk, főként némely idősebb és felelős poszton álló sajátja: egykori hibás döntéseikre gondolnak, meg rég szerzett sebeikre mutatnak és azt mondják: Nem kell elsietni a döntést meg a cselekvést, isten békéje, amit megteremtettünk, igen jó tapasztalatokat hozott, nem igaz? A másik jelenség: a fiatalok több oldalról is erőszakosan alakított politikai-undora, a kockázat nélküli tétlenség, amely eleve predesztinál az önzésre és a narkotizált életre. Noefita csecsemőgondolkodás az, amely a közösséget elavult kategóriának tekinti. Úgy is mondhatnám, hogy ez a valóság „modern" tagadása. Ámde a „modern" hazugság is hazugság. Egyszóval: a szocialista konszolidációnak nincs fontosabb dolga, mint a közösségi gondolkodás ösztönzése. És az irodalomnak sincs ma ennél fontosabb dolga.

— Fejtegetése egyenesen vezet a korszerű irodalom-értelmezés kérdéséhez.

A titkok soha nem fogynak el

— Inkább a korszerű művészetről szólnék. Vagy inkább a törekvésekről, amiket látok. A kor elképesztően gyors, zúdul ránk az információtömeg, az ember sorsa bonyolultabbra változna: mindez a hűséges művet már megszületése pillanatában elavulással fenyegeti. Nem csodálatos, hogy a művészet — a modernizmus zászlaja alatt — rohamszerű megoldásokra törekszik. A nagy titkot keresi, a csodalámpást, amely mindent átvilágít, egyetemes szimbólumot; az emberi sors totalitását. Jó kutatás ez, de nem hiszek a generálszimbólum megváltó funkciójában. Sem az üvegemberekben, akiknek üvegfejében a szikrainduktor egyetlen óriás gondolatot szikráztat.

— Nem hiszek a tudománnyal, vagy szociográfiával egyesült művészet csodahatásában sem. Dolgunk egyszerűbb és bonyolultabb. Napról napra fel kell fedeznünk az ember — a közép-európai, a magyar, a szocialista ember-sors-koponya-alkat-jellem-psziché-változatait, sohase mondva le a teljes személyiség megközelítéséről. Egyszóval az újat kell fölfedezni, a változót és a megváltozottat, mert csak az új magaslatairól látható az örök, és ha igazán újat leltél, az bizonyosan örökké változik, ma vagy holnap, és így lesz egy titokkal kevesebb — ámbár a titkok sohase fogynak el. Egyszerűen szólva: új embereket, új figurákat kell fölfedeznünk, akik vannak, igazán vannak. Legszívesebben azt mondanám, az ürge egészen más, mint a pasas, ha gondolkodol rajta és megtalálod a modelljét. De ez vulgáris példázat. Egy irodalmi példát. A Rozsdatemető Hábetlerjei általános emberi és magyar figurák egyszerre. Régiek is, újak is, változatlanságukban is változók. Talán elég pontosan kifejezi az írónak az én értelmezésem szerinti korszerű feladatát, ha azt mondom: A hábetlerizmus felfedezése egyesegyedül Fejes Endre nevéhez fűződik, s nem azokéhoz, akik tudtak a jelenségről, de képtelenek voltak érvényesen kifejezni.

— Nem értem egészen pontosan: elismeri, vagy bírálja a kortárs irodalmat?

Irodalmunk fehér foltjai

— Csupán azt akarom mondani: jó munka folyik, de csak az elején tartunk. Író az, aki felfedezi az életet, az embert. Persze, persze. Csakhogy nincs összesen három jó háborús regényünk, az ötvenes évek drámáját csak suttogva mondtuk el (talán a líra kivétel!) — és egyelőre árnyékéletű alakokban rejtőzik a funkcionárius, aki minden kétséget kizáróan a kor hőse. Irodalmunk (próza- és drámairodalmunk) tele van fehér foltokkal, életünk és történelmünk legérdekesebb tájai és alakjai vakhomályban vannak. Korszerű író az, aki a homályban mozgó alakokra rávilágít; ismertté teszi az ismeretlent. Magától értetődik, hogy itt nem csak az éles szem fontos, hanem mindenekfölött a fény minősége.

— Somogyi Tóth Sándor a „Kortárs" szerkesztőségének munkatársa, aki a folyóirat szerző-listájának tanúsága szerint sok pályakezdő fiatal útját egyengette eddig is. Mi a véleménye a szakmai utánpótlásról?

Írójelöltség — írólét

— Igen sok fiatal fordul hozzánk, pedig tudják, hogy a „Kortárs" nem a fiatalok folyóirata. Áramlásukat én különös figyelemmel kísérem: irodalompedagógiai ambícióim még mindig nem aludtak ki, noha tudom, hogy az effajta buzgólkodást nálunk kutyába se veszik. Valahogy az a fölfogás alakult ki lent is, fönt is, hogy az író-jelölt önmagában hordja írólétének lehetőségeit, valamiféle introvertált varázslattal alakul át, mint gubójából a lepke, következésképp: se iskolára, se műhelyre, se mesterre, se közösségre nincs igénye. Vigasztalhatjuk magunkat persze: ez nem elv, csak gyakorlat. Ennek megfelelően az a tapasztalatom, hogy a fiatal írók ma fájdalmasan nélkülözik az idősebb írónemzedék figyelmét, érdeklődését és támogatását, továbbá a műhelyt is fájdalmasan nélkülözik, ahol szorongó kérdéseikre választ kapnak, ahol — tessék nevetni nyugodtan! — érdeklődő szeretet fogadná műveiket.

Kóka Ferenc rajza

— Igen. Egy lapra gondolok, egy folyóiratra természetesen. Talán nem is a fiataloknak kellene folyóiratot adni, hanem egy olyan folyóiratot kellene adni, ahol a fiatalok nem utolsók, hanem elsők. A jelenlegi rossz légkört csak egy ilyesfajta konkrét szövetség javíthatja meg. Ne áltassuk magunkat: az írónemzedékek eltávolodtak egymástól. A fiatalok szuperbölcsessége, kafkaizmusa, esztétikai divatozásai mögött igen sokszor egyszerű bizonytalanság, egyedüllétérzés rejtőzik. Vegyük hozzá a nemrégiben még roppant modernnek — egyedülien modernnek — feltüntetett szorongás- és magányirodalmat, meg a vonzóan látványos formai példázatokat — és mindez valamelyes magyarázatot ad: fiatal íróink nagy részét nem Magyarország életének és embereinek írói felfedezése izgatja, hanem szinte kizárólag a modernizmus formavilága. Nagyon sok a fiatal tehetség, közhely, hogy a fiatalok meglepően jó fegyverzettel jelentkeznek. Mondjam, hogy nagy a felelősségük? Ez is közhely. Megismétlem: a fiataloknak műhelyre, folyóiratra van szükségük. Továbbá szeretetre. Ami érdeklődést jelent.

Kultúrpolitika

— Az író érdeklődése és szeretete az ifjúság iránt szépírói és publicisztikai munkásságából egyaránt kitűnik.

— Sem iskolai élményeimet, se pedagógiai ösztönzéseimet nem tagadom. Nagyon is érdekel: hogyan és kikben tud folytatódni a forradalom. Ezért igyekeztem megfigyelni a fiatalokat: hogyan viselik és alakítják a kort. A közvetlen szó híve vagyok és amíg idegzetem bírja, nincs hajlamom arra, hogy abbahagyjam a gondolkodást. Tépelődéseim eredményeit egy vakmerő vállalkozásba foglaltam össze. A „Szerencse vagy halál" című darabomra célzok. Változatlanul imponál nekem a darab „hőse", akit egy fiatal barátomról mintáztam. Imponál, mert akkor is küzd az igazságért, amikor az már veszélyes, sőt életveszélyes. És még csak nem is romantikus szívlökései ösztönzik, hanem a roppantul tiszta gondolat, hogy az igazság minden egyes győzelme precedenst teremt, amelyben össze lehet fogni a közösség és az egyén érdekeit. Persze a győzelem nem ingyenes és a küzdő, *preventív* ember nem mindig szeretetreméltó. Két dolgot akarok elmondani erről. Először: a darabbeli ügyészt én prófétikus alkatnak tartom, egynek a modern tudat prófétái közül. Másodszor: a cselekménybeli fiktív tárgyaláson és a darab kritikai fogadtatása alkalmából is az az enyhén szólva konzervatív követelmény jutott kifejezésre, hogy hősöm nem eléggé pozitív.

— Milyen darabot írtam? Siker volt-e, vagy megbukott? Nem tudom. Nem lehetett megállapítani A darab — ha jól számoltam — tizennyolcszor ment a Thália stúdióban, aztán hirtelen lekerült a műsorról. Nem vették le, csak lekerült. Ostoba sors ez, nem sarkall újabb színpadi kísérletre. Igen. Az a személyes véleményem, hogy kultúrpolitikánk a szövetséges művészet megítélésében igen gyakran téved.

— Ez így kissé általános. Mondhatna erről valamivel többet.

— A téma nemcsak mint írót, mint szerkesztőt is foglalkoztat, egyszer bővebben szeretnék írni róla. Most csak röviden: emberek és művek sorsát túl sokszor határozzák meg ósdi kritériumok alapján. Maradjunk az irodalomnál: ha egy mű kivezeti hősét a konfliktusból, sokkalta könnyebb útja van, mint az olyannak, amelyik a robbanás pillanatában befejeződik. Továbbá: jobb az útja egy műnek, ha valamiféle narrátori figurát szerepeltet, aki közvetlenül képviseli az eszmét. Még sorolhatnám a könnyű utakat. Talán érthető amit mondani akarok: a művek szellemiségéről van szó. Nagyonis gyakori, hogy a hősválasztás, a nézőpont, a stílus, egy ironikus, vagy groteszk dimenzió halálos pontossággal meghatározza a szerző eszmei alapállását, miközben maga a téma, a konfliktus, a végkifejlet erre — adott mű esetében — tökéletesen alkalmatlan. Halálos pontossággal, mondom, de csak azok számára, akik veszik a fáradságot az egzakt vizsgálódáshoz. Szerkesztőségi tapasztalataim is tanúsítják: szép számban íródnak olyan művek, amelyeket a szokványos primitív ismérvek alapján csakis egy ellenzéki karámba lehet beterelni. Holott közülük igen sok, lényege szerint legalábbis, szövetségese a forradalomnak... Megesik a fordítottja is, és nem is olyan ritkán.

— Most látom, nyilatkozatom erősen be van szőve politikai színekkel. Nem baj. Egyáltalán nem baj, ha ez alkalommal magam is a közéleti — és remélem, közösségi — gondolkodás illusztrációja leszek, mint esendő „hőseim".

Katona Éva

ÉLET ÉS IRODALOM

Irodalmi és politikai hetilap

Főszerkesztő: NEMES GYÖRGY

Főszerkesztő helyettes: GARAI GÁBOR

Szerkesztőség: Bp. V., Alkotmány u. 22. Tel.: 111—424; 310—920; 314—164; 111—087; 113—221. Kiadja: Lapkiadó Vállalat, Lenin körút 9—11. Telefon: 321—285. Felelős kiadó: Sala Sándor. Nyomta: Szikra Lapnyomda. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető: bármely postahivatalnál, a kézbesítőknél a Posta hírlapüzleteiben és a Posta Központi Hírlap Irodánál (Budapest V., József nádor tér 1.) Előfizetési díj negyed évre 24.— Ft. Külföldiek részére a Kultúra Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat.

KÉZIRATOKAT NEM ORZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA.

Megjelenik minden szombaton

INDEX 25 244

RÓNAY GYÖRGY ELBESZÉLÉSE:

EGYNAPI CSÁSZÁR

Kész volt a ház. Ragyogott, ahogy a ritka lombon át rátűzött a reggeli nap.

Négyen a meszes deszkákat hordták ki a kertből a teherautóra. Döngött, amint fölhajigálták. Már csak hat-nyolc szál volt hátra. Ők ketten azt várták, hogy ez a pár szál is eltisztuljon. Akkor ezt a sarkot is rendbe teszik.

M. Makkai Piroska: Illusztráció

Nézték hunyorogva a házat. Szép ház volt, nincs párja a hegyen. Körülötte fák, arany lombok az őszben. Meleg október eleje volt. A deszkahordók ingujjban dolgoztak. Néha megmozdult és leesett egy-egy sárga levél. Érezni lehetett az új ház szagát.

Nincs párja a hegyen; két emelet, csupa nagy lakás, három szoba hall. A szobák is nagyok. Nemigen építenek mostanában ilyen szobákat. Minden lakásnak tágas erkélye van. Nagy ablakok; nagy ajtók az erkélyre. Szinte csupa üveg. Lent a garázsok. Minden lakáshoz külön garázs.

Persze beépített konyhák, szekrények. Menők építtették. Hat lakás, szintenkint kettő-kettő. Nagymenőknek.

Tíz és féltizenegy közt kijön a Góré. Mármint az építtetőké. Aki a dolgokat intézte, tárgyalt, a többi öt nevében is. Kijön, megnézi a kész munkát, még az átadás előtt. Azért kell most mindent eltisztítani. Hogy addigra meglegyen. Akkor aztán leesik az a kis plusz.

Ezt már szinte meg is szokták: hogy leesik egy kis plusz. A Góré nem smucig; kijön, és leesik valami. Össze is dobták hamar a házat. Akikkel együtt kezdtek, itt is, amott is a hegyen, sehol sincsenek még. Jönnek ki vasárnaponkint, akik építtetik, mászkálnak a billegő deszkákon, keresik, melyik lakás lesz az övék. Nyárra ígérték, őszre ígérték, van amit már tavaszra ígértek, és a szobákban még mindig ott a homok, süppedős dombokon mászkálnak, drótokba gabalyodnak, sehol semmi. Ez meg itt kész, ragyog a napban, egyetlen karcolás sincs rajta, egyetlen kádnak nem verték le a zománcát, egyetlen csempét meg nem sértettek. Olajozottan ment itt minden. A Góré értette a módját. Ki-kijött a nagy fekete kocsin, meg-megolajozta.

Kész is lett október elejére. Tőlük már költözhetnek is; holnap, akár ma délután. A többi nem rájuk tartozik. Műszaki átadás, miegymás: nem az ő dolguk. Hiba nem lesz. Itt nem. Mire kijön a Góré, olyan lesz a kert is, hogy akár teríthet rajta. Senki meg nem mondja, hogy itt tegnap még malter volt, mész, gerendák, építkezés. Akkor aztán leesik az a kis plusz.

Kint valami zavar támadhatott, talán rosszul dobálták föl a deszkákat és megcsúszhatott; hallották a bokrokon túlról a sofőr szitkozódását. Emiatt elakadt a hordás; az utolsó két szál deszka ott hevert az elsatnyult fűben.

Koncsek szólalt meg a hátuk mögött.

— Ne állingáljanak itt, hanem fogják meg és vigyék ki.

Legszívesebben azt mondta volna, hogy fogja és vigye maga. De nem mondott semmit. Fogták a két deszkát, kivitték, levágták a teherautó mellett a járdára.

Koncsek még mindig ott állt, megvárta, míg nekiállnak a sarok fölpucolásának. Akkor megtapintotta a zsebében a colstokot és elment.

Söpörték dühösen a port meg az avart.

— Surbanek!

Koncsek állt fönt az első emeleti erkélyen.

— Tessék.

Koncsek keze kinyúlt az erkélyen.

— A bokrok mögött azt a gubanc drótot is tüntessék el.

Megfordultak: ott volt a bokrok mögött a nagy gubanc rozsdás drót. De Koncsek már visszament az erkélyről a házba.

Persze azért nem volt rossz ennél a szövetkezetnél dolgozni. Csupa zsíros munkájuk volt, csupa sürgős ház, menőknek, határidő előttre. Kent, olajos munkák. Könnyen leesett, ha más nem, egy-egy láda sör. Időnkint prémium, de egy-egy láda sör mindig. Koncsek nem ivott, de ők olyankor mindig megtartották az áldomást, amiért az édes egy komája ide beszerezte.

Kiráncigálták a drótot, szidták, minduntalan beleakadt bokorba, faderékba. Áthúzták az utcán; túloldalt is volt egy építkezés, nem az ő vállalatuké, épp csak a falak voltak fölhúzva, oda belökték a drótot. Itt már nem dolgozott senki, szabad szombat volt, mind hazamentek már. Egy nyírségi haverja volt itt segédmunkás, hívta is tegnap, menjenek együtt, megisznak még egy pofa sört a Keletin, amíg a vonat indul. De ő nem ment, persze, mert ma délelőtt megint leesik valami.

Leültek kicsit a napon, pihenni. Azért akárhogy keserítette az életüket ez a Koncsek, ügyeltek rá, hogy túl ne hajtsák magukat.

Autó fordult be az utcába, éppen csak elvillant előttük. Följebb követség, azok jártak vele; de hogy ült-e bent valaki, nem-e, nem lehetett látni, olyan sebesen suhant el. De a kocsit megismerték. Jobbára mindent ismertek már a környéken; elég ideje dolgoztak a hegyen.

Surbaneknak alighanem a kocsiról jutott eszébe.

— Ide figyelj, komám. Ha azt mondanák neked, egy napra lehetsz, ami akarsz, mi lennél?

— Marha vagy — mondta az édes egy komája.

— Nem vagyok marha — mondta Surbanek. — Lehetnél, ami akarsz. Mit akarnál?

Az édes egy koma eltűnődött.

— Semmi. Semmi más, csak gazdag. Megvenném azt a rolettás házat a piactéren. Azt mondja mindig a feleségem: „Te, ha az a miénk lenne! Fürdőszoba is van benne!" Hát azt, nem mondom, megvenném.

Most aztán Surbanek mondta, hogy:

— Marha vagy?

— Mért vagyok marha?

Surbanek nem felelt. Fölállt, nyújtózott, verte magáról a száraz leveleket.

— Hát én császár — mondta. — Éppen csak egy napra. Hogy ezt a Koncsekot kibelezzem.

Bicskát húzott elő a zsebéből, a komája elé tartotta. Akkora volt, hogy csukva éppen elfért a tenyerén.

— Olasz bicska — mondta. — Olaszból hozta egy haverom a nyáron. Ha én ezt egyszer belenyomhatnám...

Visszamentek, eltisztították a deszkák helyét.

— Megvagyunk — mondta Koncseknek az édes egy komám. — Van még valami?

— Nincs semmi — mondta Koncsek.

Elrakták a szerszámokat, vártak. Melegen sütött a nap. Tizenegyre járt, mikor megjött a Góré.

Körbe ment a házban a mérnökkel és Koncsekkel. Mind a négy erkélyről lenéztek. A földszinti két lakásnak nem volt erkélye.

A fák alatt ültek. Látták, ahogy a kapuban a Góré leszámolja a négy ezrest a mérnök tenyerébe.

— Hányan vannak? — kérdezte, úgy, hogy egy kicsit feléjük fordult.

Egyszerre többen is feleltek.

— Hát akkor — mondta a Góré, és ágaskodott egyet, mintha emelvényen volna — ezt még osszák el egymás közt. Vagy igyák meg az egészségünkre.

Azt a tíz darab százast, ami még a kezében maradt, már nem a mérnöknek számolta le, hanem Koncseknek. Ők nézték, járt a húsz szempár egyik kézről a másikra. A Góré kezéről Koncsekéra. Az ötödik százas után a Góré keze egy kicsit tétovázott. Aztán, mintha meglökték volna, mégis tovább számolt.

Mikor a tizedik százas is ott volt Koncsek tenyerén, az édes egy komám elkiáltotta magát.

— Éljen!

A Góré gyorsan kezet fogott a mérnökkel. Koncsekkel nem fogott kezet, talán mert nem is lehetett, a százasok miatt a tenyerén. Végigsietett a keskeny betonon a kapuig.

— Éljen! — kiabálta megint az édes egy koma.

A Góré intett, mint a miniszterek a filmen, és beszállt a kocsijába.

— Akkor kérek két vagy három embert — mondta a mérnök.

Azt már előre eldöntötték, hogy nem fizetés szerint osztoznak, hanem egyenlően.

Koncsek a bejáratnál kicsit előre nyújtotta a kezét, tartotta tenyerén a százasokat, mintha eltartaná magától, vagy kérdezné, mi legyen vele.

Nem lehetett pontosan tudni, ki mondta elsőnek, Surbanek-e, a koma-e, vagy más; vagy többen is mondták egyszerre:

— Elisszuk!

Koncsek tartotta a tenyerén a pénzt. Valaki kivette a tenyeréből.

— Te, Surbán, szaladjatok fel a Közértbe, hozzatok egy láda sört!

Az első ládáért ők ketten mentek, Surbanek meg az édes egy komája.

Mire visszatértek, a mérnök már elment. Mindenki rendben megkapta a magáét. Vita nem volt.

Ültek a láda körül a tisztára pucolt gyepen.

— Fogyasszon velünk, Koncsek elvtárs.

— Á — mondta Koncsek. — Tudják, nemigen iszom én.

De unszolták, kinyitottak egy üveget, nyújtották felé, habzott az üveg száján a sör.

— Hát, egészségükre — mondta Koncsek.

Elég ügyetlenül, lassan ivott az üvegből. Rajta volt már a kabátja, hóna alatt az aktatáska, amiben az ebédjét hozta. Még a söre felénél se tartott, mire a többiek kiitták. Sietni kellett, délre járt. Volt, akinek nemsokára ment a vonatja.

— No, még egyet!

Koncsek a fejét rázta.

— Tudják, hogy nem iszom... Hanem...: — engedett végül —, ha most nem is... egy üveggel holnap ebédre...

Mosolygott is, nem is; egyszerre látszott rajta, hogy most hirtelenében nagyon megkívánta holnap ebédre azt az üveg sört. Gyűrűt hordott, biztosan van felesége, talán azzal akarja meginni. Nemigen iszik, de most, hogy befejezték a házat, és leesett ez a plusz, megisznak egy üveg sört a vasárnapi ebédhez.

S látták, ahogy a hosszú ember egy kicsit meggörnyed, a láda felé, és nyúl, hogy kiemeljen egy üveget.

De Surbanek fölugrott.

— Azt nem! — ordította. Hogyan számolok el az üveggel a Közértnek?

Koncsek már vissza is húzta a kezét. Valamit mondott, de azok sem értették tisztán, akik a legközelebb voltak hozzá. Gondosan, lassan beszíjazta az aktatáskáját. Szólni senki se szólt. Koncsek se többet. Csak hunyorgott, topogott, aztán elment.

Akkor egy öregebb munkás azt mondta:

— Nagy barom állat vagy te, Surbanek. És ittak tovább.

Később nótázni kezdtek. Elmentek egy második ládáért, utóbb egy harmadikért. Volt, aki szedelőzködött, hogy megy a vonat. A fiatalabbak összekapaszkodtak, járták a hegyet, teli torokból énekeltek. Sej, messze van a nyíregyházi. A csitári hegyek alatt. Édesanyám, a kendőm. Sokáig nem énekeltek semmit, csak ordítottak. Egy rendőr azt mondta:

— Nem lehet itt fényes nappal üvöltözni.

Surbanek előhúzta a bicskát.

— Odamázolom a falra, mint a taknyot...

Lefogták, dülöngéltek tovább. János, legyen fönn a János-hegyen. Közben fogyatkoztak.

— Édes egy komám — mondta Surbanek. — Édes egy komám.

Öklendeztek, hánytak. Visszamentek a házhoz, ott volt a láda, ittak megint. Ötenhatan lehettek már csak. Hevertek, hemperegtek a fűvön, aludtak egy keveset, újra ittak, énekeltek, mentek összeölelkezve tovább, ide-oda a hegyen. De már csak ketten voltak.

Surbanek dülöngélt az út közepén. Feketeség jött, dudált; az édes egy koma elrángatta az autóbusz elől.

Egy padon ültek az út szélén. Surbanek meleget érzett a lába szárán. Az édes egy koma azt mondta:

— Te disznó...

Üres telken mentek át egy másik utcába, aztán megint vissza a Tatárhad útra. Surbanek teli torokból üvöltött. Azt a barna kislányt járom én.

— Te marha! — ordított rá az édes egy koma; és mást akart, a Sej-haj Linát.

Ezen összeverekedtek. Elhengeredtek a földön, verték egymást, gurultak a száraz fűben.

— Csak azt ne mondd nekem, hogy marha — mondta Surbanek. — Fáj az nekem.

Megint verekedtek. Később Surbanek szaladt, egy szoknya libegett előtte, sikítottak. Aztán megint fűben feküdt, lábát szétvetette. száját eltátotta. Jobbra meg balra gurult a feje a nyakán. Megpróbált oldalt fordulni, beleütődött az édes egy komába.

— Te vagy az én édes egy haverom — dünnyögte.

A koma hirtelen fölült.

— Császár! — röhögte. — Császár!

Ide-oda dülöngélt ültében. Csuklani kezdett a röhögéstől. Hátrabukott, és bugyborogva horkolni kezdett.

— Ne horkolj! — szólt rá Surbanek. — Nem érted, hogy ne horkolj!

De hiába intette, a koma tovább horkolt.

Akkor Surbanek előkotorta zsebéből a bicskát, amivel Koncsekot akarta kibelezni. Nagy nehezen kinyitotta, fektében fölemelte, beletartotta a hunyó napba, aztán visszakézből, teljes erőből belevágta az édes egy komába.

TÓTH JUDIT:

A nyár kezdete

Hogy sugárzott a nyárelő.
Az egymásratalálás bölcsőmélyében
ringtunk. A kopott csónak
vitt a jéghideg vízen, a kékség
körénkterített köpenyében a nyár
a szél, meg a sirályok
zúgtak. A napsütötte deszkán
ott verdesett egy kicsi lélek,
már keresett téged meg engem,
szárnyával tapogatta a teret,
hallgatódzott, ficánkolt, reszketett,
hogy kivágja magának azt az egy helyet
az élő anyag áramában.

Ha hallgatódzott, hallhatta, mi hívtuk.

Hogy sugárzott a nyárelő.
Átlátszóvá sütött a nap,
tóvá, halakká, égboltozattá
váltam a nyárban, két kezed
kifeszített a hegyi tó felett,
a zúgásban a szél vitorlavászna voltam,
föllángoltam és lehajoltam,
az öröm és a fény úgy égetett.
Átjártalak. Belélegeztelek.

S esténkint az a sok sirály.
Gyülekeztek a kikötőben,
ellepték a korlátokat,
a veszteglő hajó-falat.
Sokezer havas szárny, farok, csőr,
átvillogták a hegyi éjszakát,
s csontjainkon repültek át meg át,
s a hóesésben, vizesésben
holdbeli tájra szálltál föl velem,
s a látomás sófényű krátereiben
más égitest növényei ragyogtak,
s az artériák énekét
túllármázta a százezer sirály.

Őrizz meg engem,
e hegyi nyárban, e látomásban,
e két karnyi kegyelemben,
őrizz meg engem.

Ki engedett ide?
Omladék alól ástál ki engem,
ki álltam drót mögött, kicövekelten,
a magány és a szégyen
reflektorfényeiben áztam,
a csontvázamon villanyáram
vágott keresztül, rohantam a menetben,

védtelenségem batyuját cipeltem,
te úgy vittél, két karnyi védelemben,
ki árva voltam, magzatoddá lettem,
kő voltam és hamu,
csontmáglyák között halálos lapály,
szerelmem,
a halhatatlanság virágát ültetted el
bennem.
Általad folytatom a végtelen világot.
Légy áldott.

Kóka Ferenc

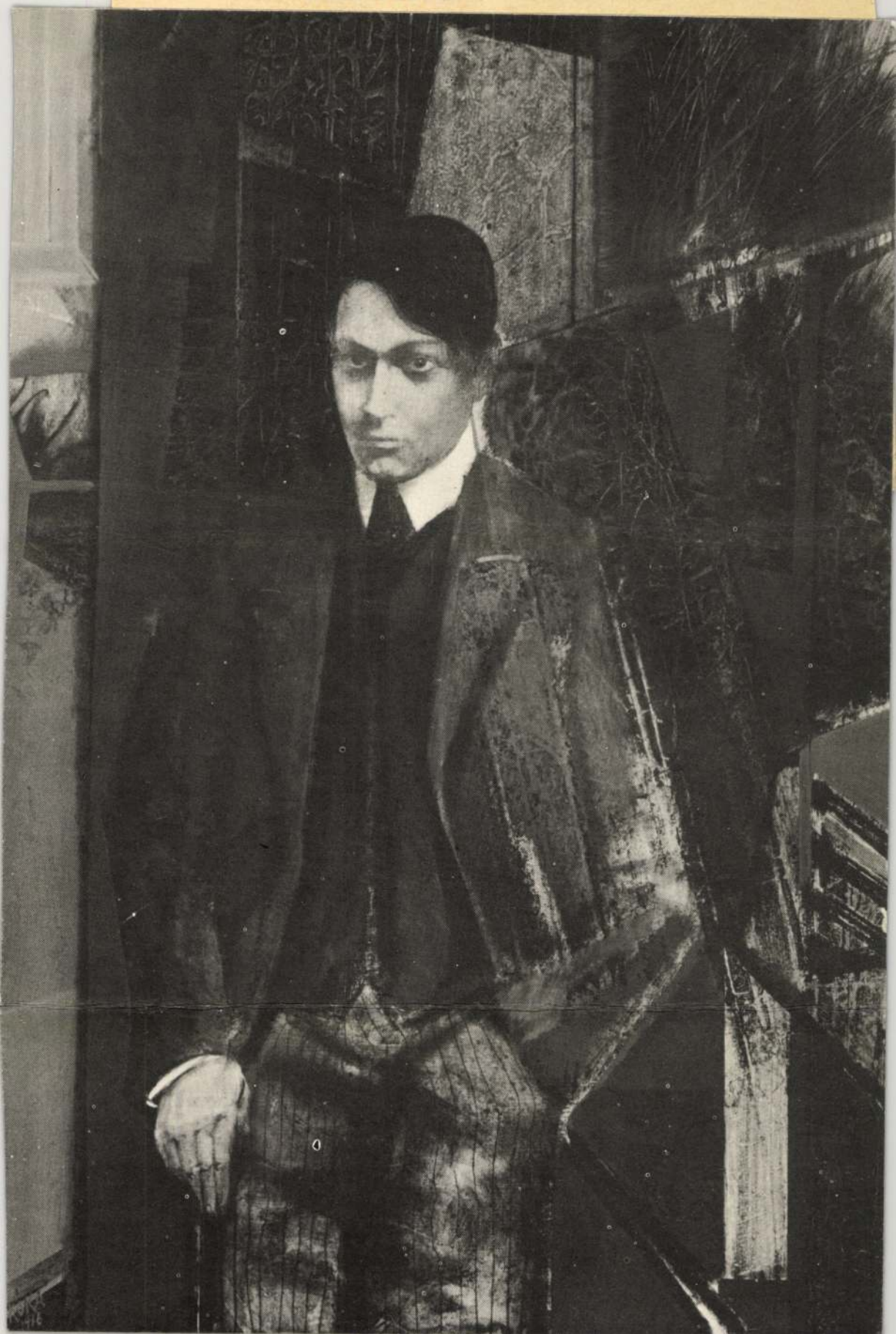

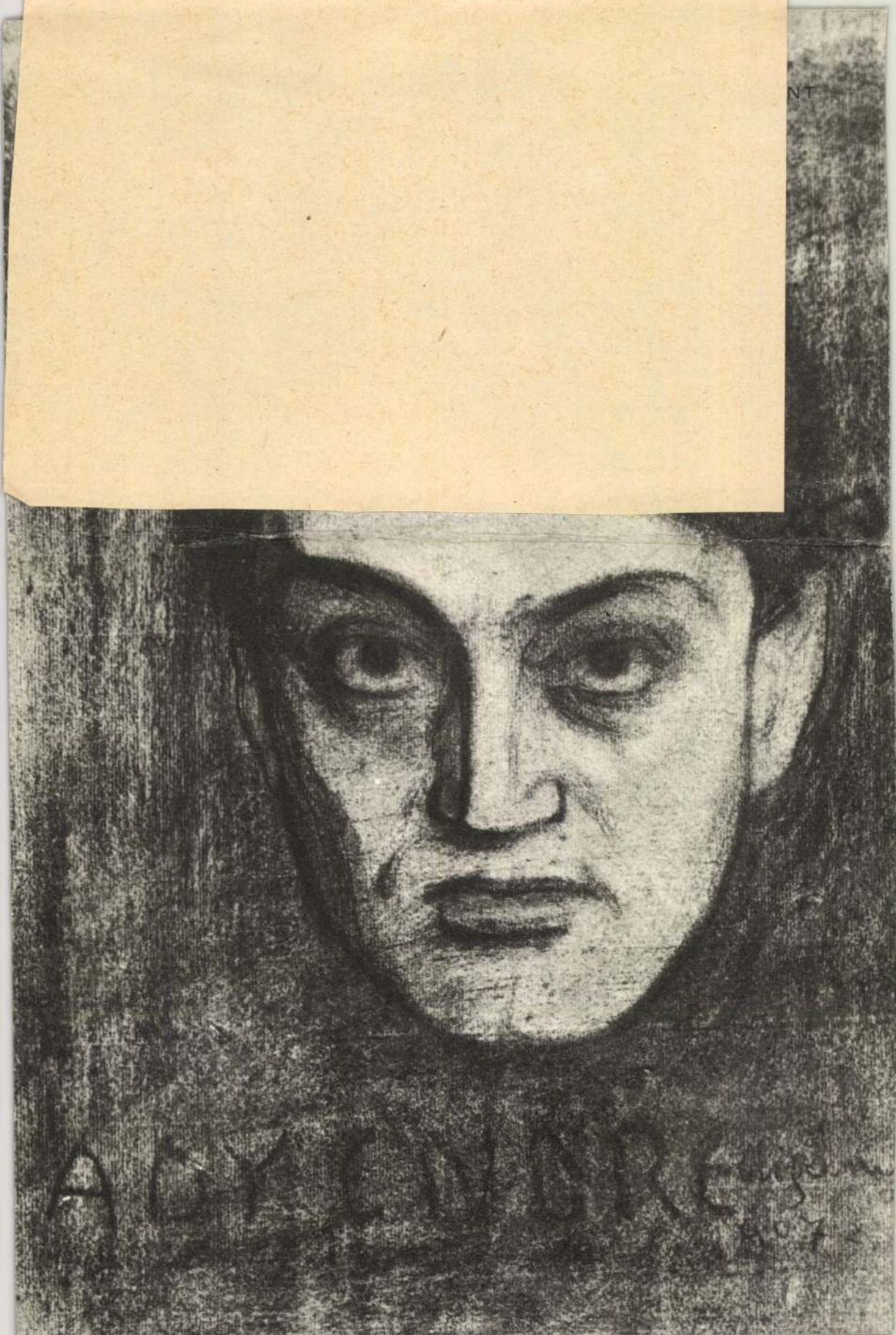

Kôka Ferenc: Papírsárkány, olaj, 37 x 50 cm, 1975

Művészet, 1976. szept.

25

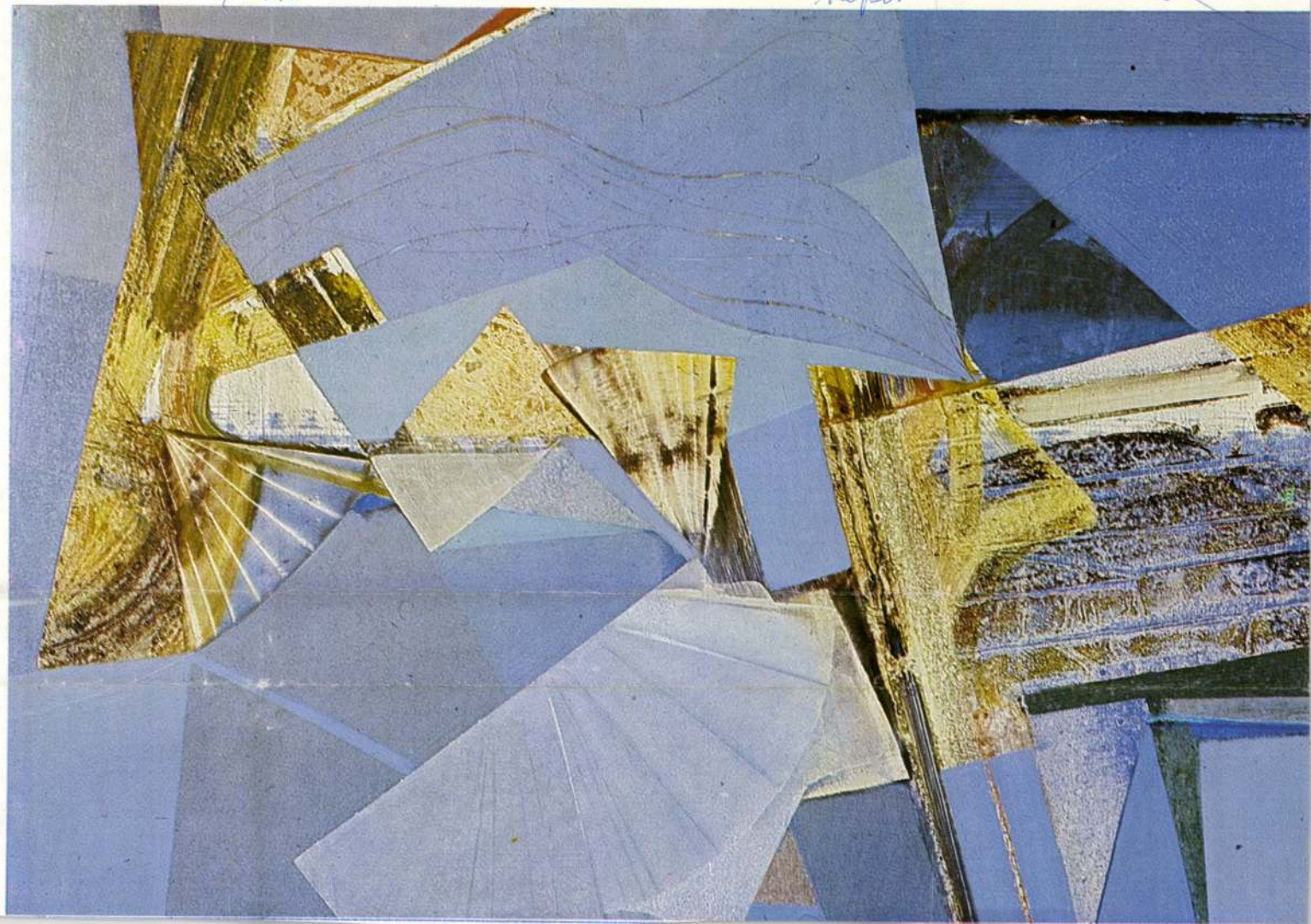

ben önálló értéket képviselő művészetét.

Munkásságában az első periódust a szakma tökéletes birtokbavételét dokumentáló művek jelzik. A káprázatos rajztudás, a színek képépítő szerepének legapróbb részleteiig kiterjedő ismerete, a kompozíciós rend szinte önmagától adódó természetessége lehetővé tette, hogy a fiatalság megrázni, get adó körének kiszélesítése szükségessé tette, hogy a részletszépségeket adó rajzosságtól a festőiség felé forduljon. Koloritja tovább gazdagodott, tisztult; rendezettebb lett a művek gondolati tartalma, s következetesebbé vált szimbólumrendszere. Az ebben az időben született műveken már nem a tökéletes rajztudással megoldott rész-

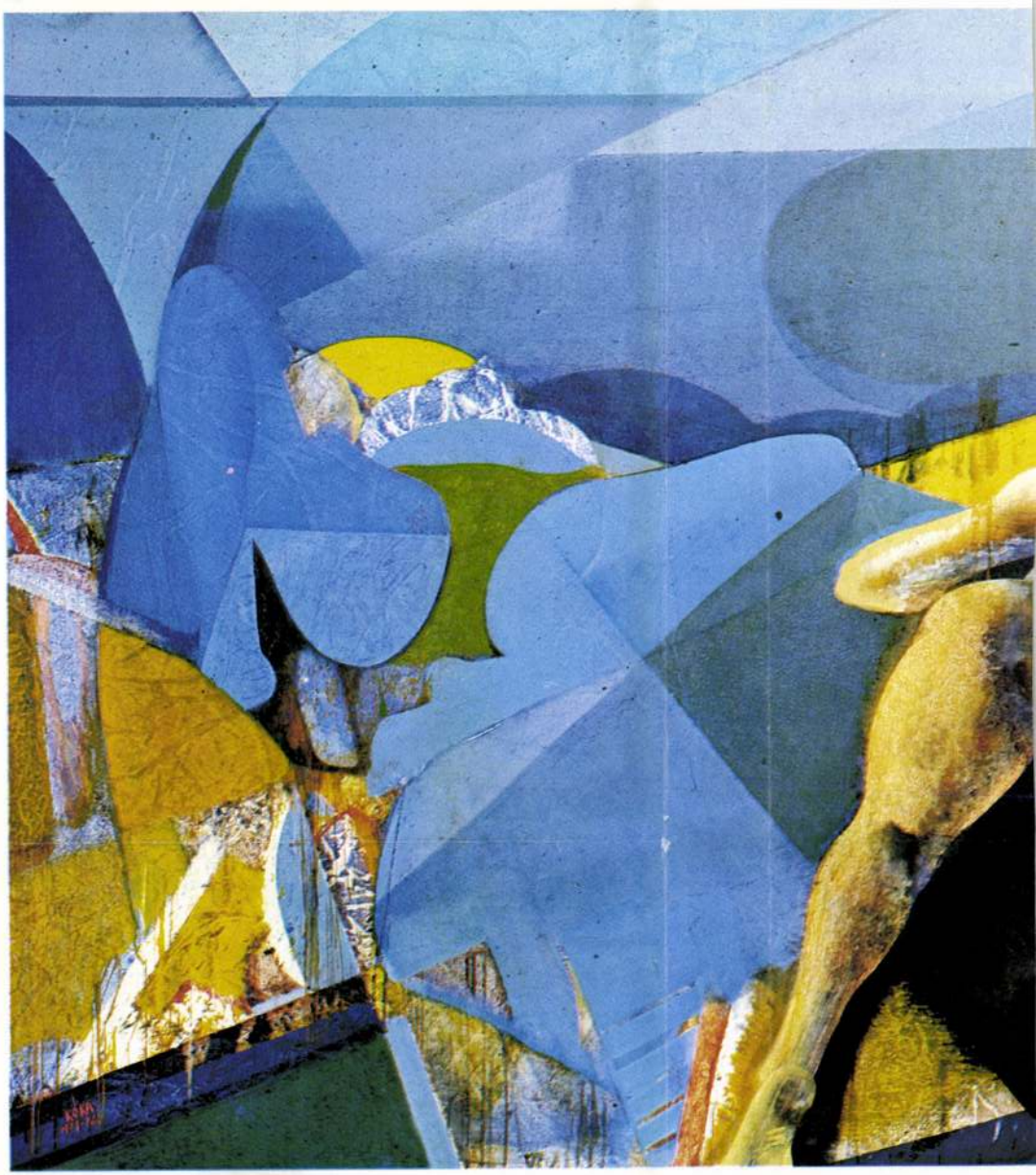

KÖZÉP-EURÓPA FÖLDJEN

Téli tárlat '89

A kiállítás egyik képe viseli ezt a címet: Közép-Európa földje. Szikkadt, kiégett, éles törésekkel szabdalt, sok rengésről tanúskodó, ugyanakkor megállíthatatlanul sarjadó zölddel borított, elpusztíthatatlan életerőt sugárzó földdarab; ilyennek ábrázolja, vagy inkább ilyenként érzékelteti a művész, Paizs László. Ráismerünk, mert ilyennek tudjuk, ilyenként ismerjük magunk is azt a földet, amelyen élünk.

És ilyen most ez a kiállítás: középeurópai, minden értelemben. Valahogy tehát a helyünkre rázódtunk. Ezúttal nem lendültünk se túlságosan nyugatra, se túlságosan keletre, ahogy az utóbbi negyvenöt év során gyakran megesett. A viharok, amelyek más vonatkozásban életünk minden területét áthatják, itt mintha elcsendesedtek volna. A különböző irányzatok békésen megférni látszanak egymás mellett. Igaz, nincsenek nehezen elviselhető szélsőségek; nem kell az orrunkat befognunk, a szemünket behunynunk, háborgó gyomrunkat csillapítanunk. Voltaképpen „illem és jómodor" uralkodik a Műcsarnok összes termében.

Mindebből következtethetően: a zsűrimentességnek most feltétlenül az előnyei érvényesülnek. Itt – úgy általában – az önkontroll működött, s a válogatás mégsem volt túlságosan liberális. Sőt, olykor inkább meglehetősen szigorú lehetett, s talán némi előítélettől sem volt egészen mentes: „én ebbe nem illek bele, én ide nem küldök" – gondolhatták jónéhányan azok közül, akik (mintegy a szövetség tagjainak kétharmada) valóban nem küldtek be semmit. Ami – szögezzük le – nem baj. Nem lehet mindenki mindig, mindenhol jelen. A kiállítási tér korlátozott; a túlzsúfoltság zavaró lenne.

De a zsűrimentesség legnagyobb előnye: a „kizsűrizés" lehetetlensége; az, hogy semmiféle tábornak, klikknek nem volt alkalma „túszszedésre", a „ti akkor kihagytatok minket, most mi szórunk ki titeket" reagálásokra és ténykedésekre. Az eredmény, az összbenyomás, a „színvonal" pedig, ha emlékezetem nem csal, talán még jobb is, mint a zsűrizett országos tárlatokon lenni szokott.

Mégse feledjük: kiégett talajon, járványok, csaták, viharok, tizedelések után vagyunk. A pillanatnyi helyzetképet bemutató mostani tárlat alkalmat ad arra, hogy sebtében leltárt készítsünk, mink maradt, mire alapozhatunk, hogyan léphetünk tovább.

Biztató, hogy a sok évtizedes tékozlás, önpusztítás következtében se veszett ki egészen a mesterségbeli tudás és igényesség, semmilyen műfajban. Az utóbbi évtizedek sokféle irányzata" próbálta ugyan bizonyára a múlt rekvizitumai közé sorolható, jelentőséggel egyáltalán nem bíró valami. Nevezhetik azonban bárhogyan is, bármilyen súlyos és tudományos és reprezentatív kiadványban akár: a lomtalanítás hulladékait kevesen képesek műtárgynak tekinteni (noha az ilyenféle „művészet" gesztusértéke, s a gesztusok jogosultsága a mai világban nehezen vitatható).

Még biztatóbb, hogy nem veszett ki egészen a nemes gondolat világ sem, az, ami egy művet igazán művé, igazán értékké, igazán maradandóvá tesz; ami nélkül a legcsillogóbb anyag, technika és tudás birtokában sem születhet igazi műalkotás.

A legbiztatóbb pedig, hogy a fentebbi megállapításokat művek igazolják a kiállításon. Vállalva a szubjektivizmus, sőt az elhamarkodott ítélkezés talán nem is teljesen alaptalan vádját (hiszen a gyors kritikai reagálás óhatatlanul ezzel jár), említsünk meg néhányat a „biztató" művek közül.

Bár a hagyományos értelemben most nincs „első terem", s főleg nincs „utolsó terem", azaz nincs tendenciózus rangsora a kiállítóknak és kiállított műveknek, mégis kétségtelen, hogy az első teremben látható munkákat kiemelte, s indokoltan emelte ki a rendezés. A kedvező összbenyomást elsősorban itt kapjuk, s itt találhatjuk a legkiemelkedőbb műveket is. Absztrakt és konstruktivista jellegű (maradjunk e tág, nem éppen naprakész meghatározásoknál) munkák uralják a teret, teljes öntudattal, magabiztossággal – és jogosultsággal is: ezek az alkotók, ezek a képek és plasztikák Európa bármely országában megállnák a helyüket. Megkülönböztetett figyelmet érdemel Friedrich Ferenc krómacél oszlopa: az anyag, a forma, a technikai megoldás szépsége, párosulva az oszloptetőbe hatoló ék talányosságával, emlékezetes művé avatja (Civilizáció, 1988). Varga Géza Ferenc állatcsontvázat, agyarakat, egzotikus világot idéző, kissé bizarr hatású műve ugyancsak magára vonja a látogató figyelmét (Onagadongoui éjszaka, 1989).

A festmények közül El Kazovszkij múzeumra érett, az expresszionizmus és szürrealizmus elemeit sejtelmes és szuggesztív egységbe olvasztó, zöld, sárga, vörös, sötétkék színekre épülő olajképe igazi meglepetés. Nem kevésbé az Kóka Ferenc hosszas szemlélődésre késztető, rendkívüli precizitással festett és rajzolt vászna, melyet Pilinszky János emlékére készített (Terek II., 1982).

Az időben és térben tágabb határok között mozgó művek mellett vannak olyanok, melyek kizárólag itt és most, azaz napjaink történései között születhettek. Például Patay László Mekét halott fekszik (mint Mantegna Krisztusa), egyik vörös, másik lyukas nemzeti zászlóval letakarva. Mögöttük gyertyák lángjai lobognak. A kép, bizonyára nem véletlenül, hangulatában némi rokonságot mutat Madarász Hunyadi László siratása című festményével. Értelmezhetősége ezzel természetesen csak gazdagodik.

Ha az első terem művészeiről szólván öntudatról, magabiztosságról beszélhettünk, a jobb oldalsó terem alkotói (akiket a diszkrét rendezés bizonyos szellemi rokonság alapján csoportosított ide) egy–két kivételtől eltekintve inkább az önbizalom csökkenéséről tanúskodó művekkel ← → jelentkeztek. Pedig ezeknek a művészeknek a szándéka, törekvése művészetünk egy nem lényegtelen vonulatának („alföldiek", „hódmezővásárhelyiek") folytatására jogosult – és szükséges is. Nem kétséges, hogy egyikük-másikuk képes lenne az átállásra (ahogy művészeink közül sokan tették), a teljesen elvont festői eszközök alkalmazására, izgalmas felületek létrehozására (Hock Ferenc, Hézső Ferenc), de nem biztos, hogy ez az út önmaguk igazi kibontakozásához vezetne. A több-kevesebb joggal ide sorolt festőknél valamivel makacsabb eltökéltséggel „őrzi a lángot", a hagyományos értelemben vett szobrászat értékeit a középgenerációhoz tartozó Kaubek Péter (Portré, 1987) és Kubisch János (Kamilla, 1989).

Szembetűnő, hogy az iparművészek népes táborából viszonylag kevesen képviseltették magukat műveikkel, ám a beküldők hangsúlyosan jelen vannak. Különösen a textilesekre vonatkozik ez. Különböző tendenciát, de egyformán magas színvonalat képvisel a „hagyományos" Savaria gobelin (Kecskés Ágnes) és az „avantgard" Marospart (Kubinyi Anna).

A biztató példákat tovább sorolhatnánk, de éppen a művek, köztük a jó művek hatalmas mennyisége ezt lehetetlenné teszi. Összefoglalóan tehát hadd hangsúlyozzuk: a tehetség jelen van! De a nagy kérdés éppen ebből adódik: mi lesz ezzel a sok tehetséggel? Mi lesz ezzel a sok jó művel?

„Letűntek a Maecenasok, akiknek a palotája hosszú nemzedékeken át a remekművek csarnoka volt, s akiknek családjában műalkotások helyettesítették a nemesi kutyabőrt" – írta mintegy másfélszáz esztendeje Delacroix. Megváltoztatva a megváltoztatandókat: a helyzet most valahogy hasonló. Most az állam mecénási szerepe van megszűnőben. S még azt sem mondhatjuk – amit ugyancsak a nagy romantikus festő fogalmazott meg –, hogy „ezek a mi nyomorúságos képeink nyomorúságos lakásaink falaira készülnek". Sajnos nem. Nekünk arra nem telik.

KÓKA Ferenc

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kóka Ferenc

NÉPSZAVA

~~Grafikusmű~~
festőmű

1981 JAN 2 7

1021

Kóka Ferenc festményei a hatvani Galériában

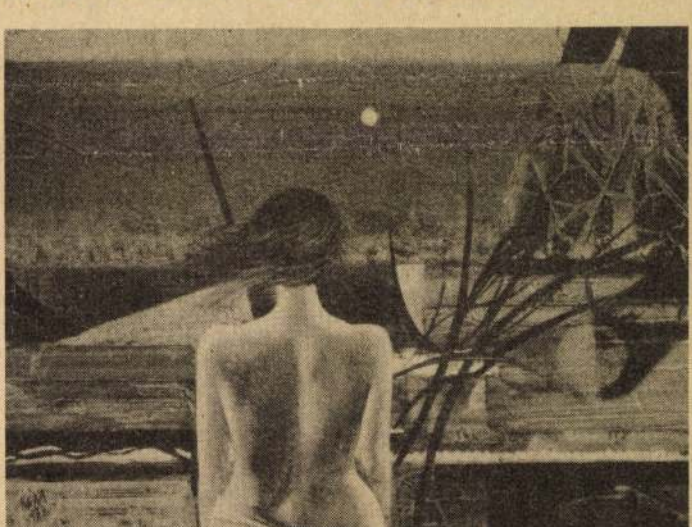

Kóka Ferenc: Holdmenyasszony

A sikeres IV. Országos Tájkép Biennálét követően új tárlat nyílt meg vasárnap délelőtt a hatvani Galériában. Ezúttal a Szentendrén munkálkodó festő, Kóka Ferenc képeit láthatják a látogatók, mégpedig olyan válogatásban, amely a Munkácsy-díjas művész munkásságának keresztmetszetét nyújtja

Szabó Sándor felvétele

Magyaros tö

AZON az alapon, hogy van magyaros konyha, miért ne lehetne magyaros történet is? Hiszen olykor egészen sajátos módon tudják „megfűszerezni" egymás életét az emberek. Olyanokét szokás „meghinteni" ezzel-azzal, akik *megszállottan és egyenesen nekilódulnak valamilyen közhasznú cél elérésének*, csak *azt* nézik, és nincsenek tekintettel a kicsinyesekre, az óvatoskodókra, s főleg a bürokráciára fütyülnek.

Ám, ha nem is mindig, de mostanában arról a nagybetűs *Életről* is egyre-másra kiderül: ő sem akármilyen szakács. Néha igen látványosan tudja „helyrekeverni" az efféle történetkotyvalékokat.

Dr. Nagy Attila veszprémi laborvezető állatorvos „fűszeres" történetét nem tőle tudtam meg. Csodálkozik is jól értesültségemen, amikor váratlanul felkeretöbben. (Itt kell megjegyezni: egy-egy állat értéke akkoriban 80 ezer forint volt, 40 ezret az állam, 40-et a „befogadó" gazdaság fizetett ebből.)

— *Itt az én körzetemben a Devecseri Állami Gazdaság, a veszprémi, a bakonyszentkirályi és a tapolcai nagy termelőszövetkezetek* állatait fenyegette a veszély. Volt, ahol az állomány hatvan százaléka beteg volt már. Kapkodott mindenki fűhöz-fához, kipróbáltak vaktában minden gyógyszert, ami szemre alkalmazható... Az országos intézethez fordultak, ők, egykori kollégák, évfolyamtársak, *ide jöttek a Veszprém megyei Állategészségügyi Állomásra*, aztán együtt mentünk ki. *Azután is végig kicseréltük az adatokat, vizsgálati eredményeket...*

TEHÁT NEM a „saját

Kóka Ferenc

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

festőművész (Munkácsy-díjas)

NAPLÓ (VESZPRÉM)

1980 NOV 13.

1021

Megfogalmazott művészet

Kóka Ferenc kiállítása Veszprémben

A Dimitrov Művelődési Központ kamaratermébe lépve színes kavalkád tárul elénk. Színek, formák váltogatják egymást szemünk előtt. Izgató, különös így együtt ez a tárlat. *Kóka Ferenc* Munkácsy-díjas festőművészről köztudott, hogy bátran nyúl minden színhez, felületmegmunkálása egészen különleges. Szinte minden eszközt felhasznál, a rongytól a hengeren keresztül a zsilettpengéig, hogy formái egyedi textúrát kapjanak.

A tárlatot végignézve három korszak elválása és bizonyos elemek kapcsolódása figyelhető meg. Kóka régebbi képeinél a konstruktív megfogalmazás, zárt kompozíciók domináltak. Formáinak kiegyensúlyozottsága, rendezettsége, színeinek kimértsége egyedi utakra vitte a festőt. Ezen a kiállításon is találhatunk jó néhányat ebből a még nem lezárt, hanem visszatérő időszakából. A Szimmetrikus formák, a Térben összefutó formák, a Metafizikus tér, a Táj, a Téli utazás, mind olyan technikai bravúrt felvonultató kép, ami az elvonatkoztatás, a formai játék mintaképe. Kókához talán igazán közelebb állónak a szürrealisztikus elemeket, vagy a tiszta szürrealizmust elénk táró képeit érezzük. Az álomvilágot visszaadó bizarr elképzelések, a kompozíciós rend tisztán érezhető és követhető, az Antik emlék, az Égei tenger című képein.

Az utóbbi években készült realisztikus, kollázsszerű, tanulmányízű képeit megelőzi az az időszak, ahol színtónusokon belül maradva kontrasztszínek használata nélkül készültek alkotásai. Talán a túlzott formai rend is egészségesebb szabadságot kapott.

A veszprémi kiállítás legsikeresebb darabja a Kis Ikarusz, majd ezt követően a Zászlóvivő című képe. Mindkét képét a mondanivaló magasztossága és a pszichológiai tartalom teszi élvezetessé. Kóka az utóbbi időben ötvözi festői, kompozíciós képességét, a tanulmányszerű rajzos, figurális ábrázolással. Nőalakjai érzékiek, megvan bennük minden, amit egy festő kívánhat. Az Alvó lány, a Zsuzsanna és a Vének új reneszánszot sejtetnek, de ennek ellenére régebbi képei sokkal érettebbek. A Várakozó című képe már igazi Kókai technikát, formaegységet hordoz magán, talán ez lesz a jövője új sorozatainak. Az emberhez visszatérni: így teljesül ki művészete igazán.

Gondosan összeválogatott, magas színvonalú festőiséget érzékeltető kiállításnak lehetünk tanúi veszprémi bemutatkozásán.

Veszeli Lajos

Kert esőben

Várakozó

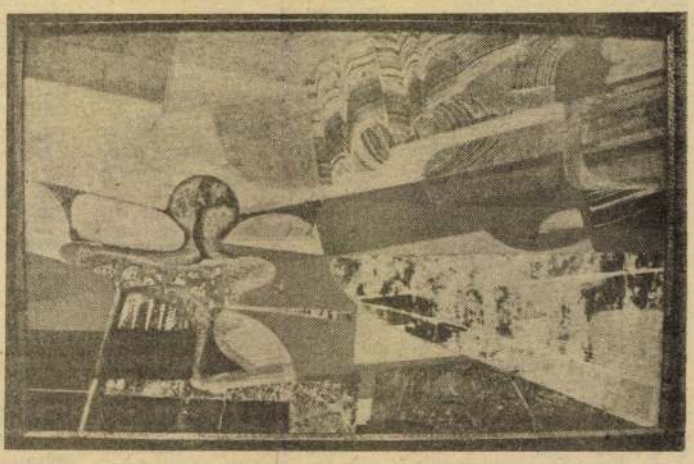

Téli utazás

HIR

Hirdetésfelvétel a 13—25

ÁLLÁST KÍNÁL

A Veszprémi Vegyipari Egyetem építészmérnököt, építész üzemmérnököt, valamint férfi raktárost keres felvételre. Jelentkezés a személyzeti osztályon.

Veszprém Városi Tanács VB Műszaki Osztálya felvételre keres legalább 3 éves gyakorlattal rendelkező jogászt, jogügyi főelőadói munkakörbe. Jelentkezés az osztályvezetőnél.

Azonnali belépéssel gyakorlattal rendelkező járművillamossági szerelőt keresünk műhelyünkbe. Középiskolát végzettek előnyben. Az AFIT Vállalat dolgozói jelentkezését nem fogadjuk el. Jelentkezés a tsz főmérnöknél. Címünk: Csopak Tája MGTSZ Nemesvámos, Kossuth u. 20. 8248.

Termelőszövetkezetünk felvételt hirdet pénzügyi előadói munkakör betöltésére. Jelentkezés a tsz főkönyvelőjénél. Címünk: Csopak Tája MGTSZ Nemesvámos, Kossuth u. 20. 8248.

Termelőszövetkezetünk erdész technikust keres felvételre azonnali belépéssel aszófői munkahelyre. Jelentkezés személyesen, vagy írásban. Címünk: Csopak Tája MGTSZ Nemesvámos, Kossuth u. 20. 8248.

ÁLLÁST KERES

1975-ben végzett agrármérnök házaspár (férj növénytermelési, feleség üzemgazdászi, belső ellenőri gyakorlattal) állást változtatna. Részletes ajánlatokat: „Lakás, óvoda, bölcsőde szükséges" jeligére Magyar Hirdető, Keszthely, Kossuth utca 12.

INGATLAN

Szentantalfán 500 n.-öl hagyományos szőlő, faházzal együtt eladó. Érdeklődni: Balatonfűzfő, Felső-villasor 53.

Pécselyi zártkertben 800 öl szántó megosztva is eladó, műút mellett. Érdeklődni: Fő u. 120.

150 n.-öles balatoni telket vennék. Lehet a víztől kissé távolabb is. Ajánlatokat, ármegjelöléssel Kállai György 9083 Écs, Üreg út 16.

Badacsonyörsön 860 n.-öl kültelek sürgősen, olcsón (55 forint/n.-öl) eladó vagy 4–5 évesnél nem öregebb autóra cserélendő. Ajánlatokat az érvényesi boltba kérem.

Balatonfüreden panorámás 290 öles családi ház telek elvi építési engedéllyel eladó. Ikerház építhető. „Tamáshegy" jeligére a Lapkiadó Vállalathoz, Veszprém, Szabadság tér 15.

Somló szőlősi oldalán 416 n.-öl szőlő pincével, teljes felszereléssel eladó. Érdeklődni lehet: id. Berzsenyi József, Karakószörcsök.

Ajkán Korányi u. 21. alatt 214 n.-öl telek eladó. Illés Kristóf, Hetyefő, Kossuth u. 39.

Tapolcán Kossuth L. u. 26. sz alatt 2 szobás családi ház, mellékhelyiségekkel eladó. Érdeklődni a helyszínen 14 óra után.

Áron alul eladó Balatonedericsen 800 n.-öl szántó zártkertben, szép kilátás a Balatonra. Érdeklődni lehet: Szabó József, 2360 Gyál, Kőrösi u. 80.

Balatonfüreden vennék két család részére megfelelő családi házat, vagy építési telket. Ajánlatokat: Siófok, Tanácsház u. 6. Lajtai Emil.

Tapolca, Kiss János u. 8. sz. alatt kertes családi ház be-

Veszprém belterületén Viola út 32 sz. 500 m² különböző megoldású épület építésére alkalmas terület szabad kézből eladó. Építési engedély folyamatban. Érdeklődni a fenti címen.

Házhely eladó Dákán 418 n.-öl, fúrt kúttal. Érdeklődni. Dáka, Zrínyi u. 27. Tóth László.

Közművesített telek 400 n.-öl Ugodon eladó. Lábazat kész és rajta az építőanyaggal együtt. Válaszokat „Jó beosztású" jeligére a hirdetésfelvételhez, Pápa, Jókai u. 8. kérem.

Nagyalásonyban kertes, családi ház beköltözhetően eladó. 120 000 forintért. Cím: Nagyalásony, Kossuth u. 48.

Eladó Pápán Felszabadulás u. 20. sz. alatti gazdálkodásra alkalmas ház. Érdeklődni: Pápa, Felszabadulás u. 34. Varga Pál.

Eladó azonnal beköltözhető kertes családi ház. Devecser, Lenin u. 34. sz. alatt. Érdeklődni: Devecser, Lenin u. 41. sz. alatt. Szmolenszki Gábornál.

Beköltözhetően eladó Balatonmária-fürdő központjában kétszintes, háromszobás, hallos, garázsos, összkomfortos családi ház. Vállalatnak is 184 n.-öl telekkel, vízparttól 3 percre. Érdeklődni: Kaposvár, Kossuth L. u. 29. I/6. Vargáné. Vasárnap, köznap 16 órától.

LAKÁS

Központi fűtéses albérleti szoba egy személy részére kiadó. Érdeklődni: 16.30-tól Veszprém, Csap u. 2/I.

Balatonfüredi 2 szobás tanácsi lakást, hasonló budapestire cserélnénk. „Megegyezéssel" Balatonfüred, Ibolya u. 6/C. II. 6.

Veszprémi másfélszoba hallos 53 m²-es, összkomfortos szövetkezeti lakás kp. + OTP átvállalással eladó. Halle u. 9/B. IV/12.

Tapolcán 2 szobás OTP öröklakás eladó. Érdeklődni: Tapolca, Szamuely u. 3. III. e. 14. 15 óra után.

Nagy alapterületű, régi típusú vidéki két és félszobás, fürdőszobás, kertes tanácsi lakásomat veszprémi tanácsi garzonra cserélném. Válaszokat „Közel Veszprémhez" jeligére kérem a Veszprém megyei Lapkiadó Vállalathoz, Veszprém, Szabadság tér 15.

Veszprémben 3 szobás OTP öröklakás 70 négyzetméter, új állapotban OTP átvállalással eladó. Érdeklődni: 12-538 Réteginé.

Azonnal beköltözhető háromszobás, tehermentesített szövetkezeti lakásomat eladom a győri kórház mellett. Levélcím: Dr. Gabnai Margit, Szentes, Városi Kórház.

Elcserélem budapesti, egy szoba, komfortos lakásomat Balaton környékire. Más egyéb megoldás is érdekel. Levelet: „Gyors lebonyolítás" jeligére a Veszprém megyei Lapkiadó Vállalathoz, Veszprém, Szabadság tér 15.

Elcserélném veszprémi, Schönherz Zoltán utcai 1½ szobás, központi fűtéses I. emeleti tanácsi lakásomat hasonlóra a Felszabadulás úti lakótelepre. Levelet: „Másfélszobás" jeligére a Veszprém megyei Lapkiadó Vállalathoz, Veszprém, Szabadság tér 15.

Másfélszobás szövetkezeti lakás Veszprémben a városközpontban eladó, készpénz plusz OTP átvállalással. Érdeklődni: Cserhát 5. ép. III. lépcsőház II. em. 9. 17 óra után.

Fiatal értelmiségi házaspár különálló lakrészt, vagy lakást bérelne Veszprémben. Levelet: „Újév" jeligére a Veszprém megyei Lapkiadó Vállalathoz, Veszprém, Szabadság tér 15.

Kétszobás OTP öröklakás készpénz + OTP átvállalással eladó. „Haszkovó 1980" jeligére a Veszprém megyei Lapki-

Kétszobás, erkélyes, ebédlős, pincés szövetkezeti lakás áron alul sürgősen eladó. Érdeklődni minden nap 16 óra után. Várpalota, Kulich Gy. u. 15. III. 4. Jankovics Gyuláné.

Diákfiú mellé albérletbe szobatársat keresünk. 8500 Pápa, Sárkány u. 2. Hegyi József.

Eladó Veszprémben a Felszabadulás úton 2 szoba hallos szövetkezeti lakás. Levelet: „December 127737" Veszprém, Kossuth u. 6.

Veszprémi két és félszoba hallos földszinti szövetkezeti lakást másfélszobás szöv. lakásra cserélek. Legfeljebb harmadik emeletig. Érdeklődni: 11-014. Dr. Herczeg 9–16-ig.

Kétszobás szövetkezeti lakás eladó. Megtekinthető 17 óra után, Veszprém, Stromfeld Aurél u. 6 X/57.

Elcseréléném leninvárosi háromszoba összkomfortos tanácsi lakásomat hasonlóra. Kimondottan Veszprém megyében. Levelet: „1980–81-es" jeligére a Veszprém megyei Lapkiadó Vállalathoz, Veszprém, Szabadság tér 15.

AUTÓ-MOTOR

US- frsz.-u Wartburg Lim. személygépkocsi jó állapotban eladó. Érdeklődni naponta 17 órától. Veszprém, Kiskőrösi u. 14. Bankó.

BMW kis fogyasztású gépkocsi, lejárt műszakival 20 000 forintért eladó. Balatonfüred, Fürdő u. 10.

UN-es Wartburg de Luxe 83-ig műszakizva eladó. Farkas, Nemesvámos, József A. út 19.

Trabant 601 friss műszakival 28 000 forintért eladó. Vaczula Géza Veszprém, Haszkovó u. 25/D.

Teherszállító utánfutó eladó. Novák, Veszprém, Szigethy József u. 11.

ZF Wartburg DL elfogadható áron kp.-ért eladó. Veszprém, Tüzér u. 38.

Eladó 6 éves 82-ig érvényes műszkai vizsgával rendelkező Zaporozsec szgk. 22 000 forintért. Érdeklődni: Balatonfűzfő, Balaton krt. 39. Laczi József.

408-as Moszkvics jó állapotban levizsgáztatva, olcsón eladó. Érdeklődni 16 óra után. Veszprém, Zrínyi u. 15. D. 1.

ZB-s Wartburg 353 TT sürgősen eladó Érdeklődni: Tapolca, Szamuely út 3. I. em. 6.

Eladó CN-es Trabant Combi Berhida, Vöröshadsereg u. 11.

Lada ZG-s 1300-as megkímélt állapotban sürgősen eladó. Pethő, Keszthely, Béri Balogh u. 20.

ZA-s Trabant eladó. Érdeklődni: Hétköznap 16 óra után Veszprém, Munkácsy M. út 3/D. II. e. 6.

Fiat 124-es Speciál friss műszakival eladó. Cím: Nagyalásony, Arany J. u. 16.

Szőlőbeszántó eke, Pannónia motorral meghajtott, eladó. Cím: Kozma Ferenc, Várvölgy, Kossuth L. u. 125.

412-es Moszkvics eladó. Kislőd, Bocskai u. 4. Érdeklődni, páratlan napokon egész nap.

Igényesnek jó állapotban lévő 4 éves korállpiros 1500-as Polski Fiat eladó. Balázs Vilmos, Tihany, Fürdőtelep 37.

ZF frsz. Trabant Speciál 35 ezer kilométerrel, kifogástalan állapotban eladó. Veszprém, Kádártai út 43.

Aknás garázs Veszprémben a Haszkovó úti garázstelepen eladó. Érdeklődni: Fürst S u. 24/A.

ZA-s Trabant eladó. Veszprém, Stadion u. 14/A. II. 12. 16 óra után.

850 Fiat kitűnő állapotban olcsón eladó. Várpalota, Liliom u. 2. III/11.

CO 353-as Wartburg, tartalék alkatrészekkel eladó, 1 év műszaki, Francsics Zoltán, Pápa, Üreghegy.

Jó állapotban M. 21. T. Vol-

Skoda Oct
és 1981 júliusi
es CL-es War
vásárhely, Pet
nyai.

1982 augusz
1500-as, 4 é
eladó. Megte
ca, Dimitrov

FIAT 500-as
gépkocsi elad
diál gumival.
igére a Mag
Veszprém, Kos

600-as Trabe
lékmotorral sü
eladó. Balato
kőz 4.

VEG

Sertéstrágya
lődni: Kádárt
Délután 3-tól.

Eladó hűtő
hely, gyermel
rők, rökamiék
rénysor. Veszp
u. 8/A. Érdekl

Trófea, 40
kg-os eladó
„Szarvasgane
Veszprém me
Vállalathoz,
badság tér 15

Eladó egy l
2 db ágynem
hosszabbítóval,
kete műbőr p
szívó, 38-as c
Veszprém, Egry
2. Horváth.

1 db 7 éve
mos tehén ela
kóczi u. 7.

Iker mély
szembenülős l
adó. Veszprén
5. II/2.

9 db 20 kg-
parasztkocsi e
Új u. 6.

6 db 18–22
Érvényes, Új u

RADAR alu
radiátor eladó
marov u. 10/5.

Malacok ela
szabadja, Kos.

Választási m
Veszprémfajsz,

Oltott és da
ható, közületek
tottmész 120
dor Ferenc,
u. 12.

Rekamié, ké
diál forintért eladó
het, szombat
után. Daróczi,
tírok u. 3/B.

Építési felvo
mogyi. Balaton
u. 28.

Fejeskáposzta
rint/kg áron.
kószörcsök, Ár
alatt.

Fiatal King g
lőpárok sárga
eladók. Neme
u. 14. Horváth

Eladó Kanizs
bútor, négyszei
Étkezőbútor. É
óra után. K
Veszprém, Has
em. 4.

Birkabőrök,
gumiabroncsok
rém, Zrínyi u.

Boroshordók
res) és Geme
eladók. Veszpr
12.

Mosógép, H–
olajtároló edén
adók. Veszprér
Moór. Érdeklőd

Győkeres Ot
eladó. Róka
Győri u. 72.

Malacok házi
adók., Koók S
szőlős.

30 négyzetmé
négyzetméter
bériának való
Veszprém, Látó

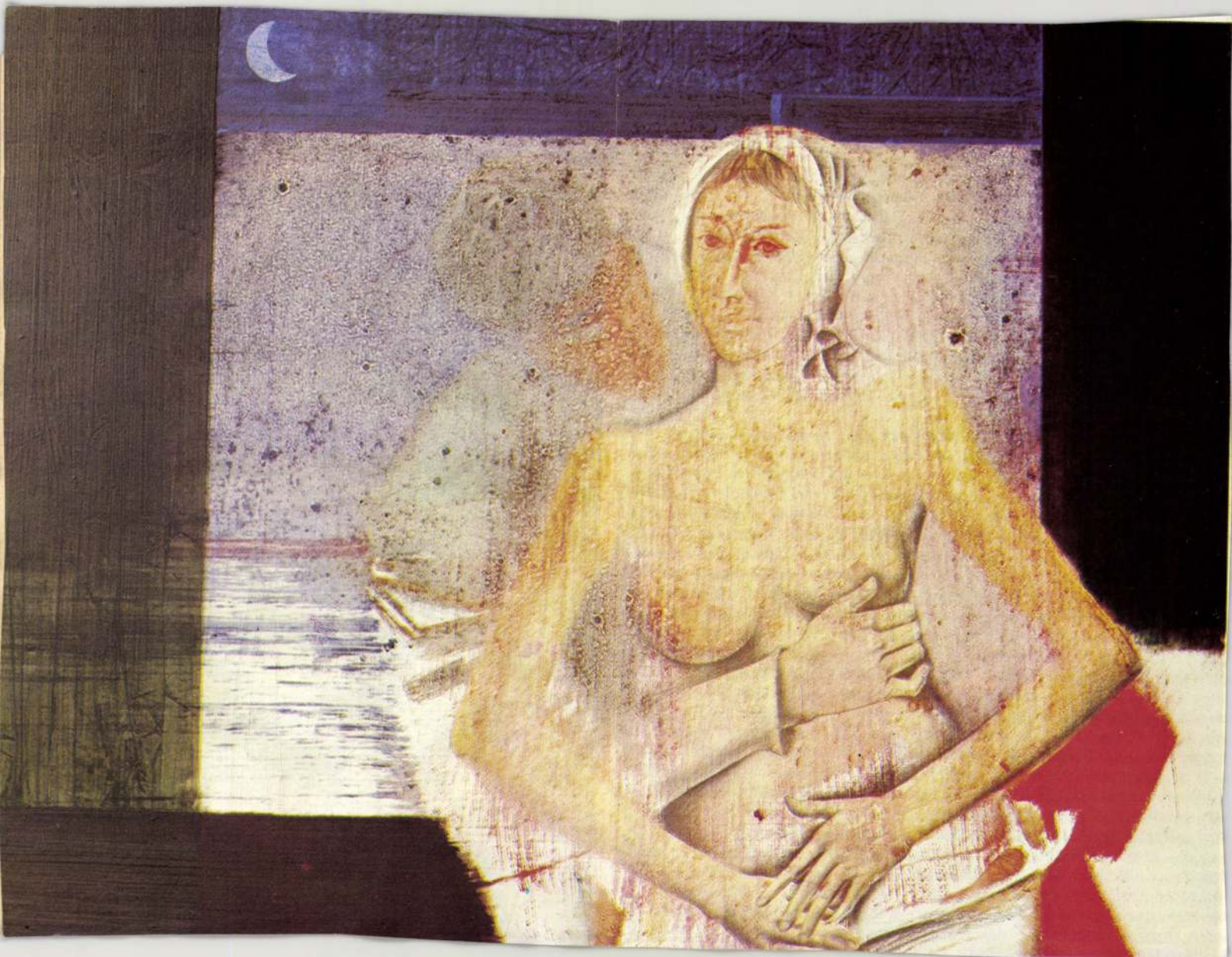

tánpótlás, a pályakezdő [illegible]
ivatott elősegíteni. Mondom, elsősorban, de ez korántsem zárja ki, hogy idő-
ől-időre idősebb, szakmai gyakorlatban, tapasztalatokban egyaránt gazdagabb
ollegák ne kapcsolódhassanak be e műhely tevékenységébe. Márcsak azért
em, hiszen az itt folyó munka nem valamiféle öncélú nevelő-oktató tevéken-
ég, a benne résztvevők kapcsolata nem holmi tanári-tanítványi viszony: e sze-
nélyekben és létszámában változó kollektíva egy-egy konkrét feladatra közösen
állalkozó munkatársak csoportja.

Munkájáról a lap olvasói közvetve már eddig is tudomást szerezhettek a folyó-
ratban publikált cikkek, mindenekelőtt műelemzések alapján, hiszen ha lehet
gyáltalában e munkaközösségre jellemző sajátos programról beszélni, az a mű-
lemzés, azaz a műalkotásból kiinduló, arra mindvégig figyelő értékelés.

Ezzel a módszerrel élve igyekszünk eleget tenni egy korábban megfogalmazva
s vállalt kötelezettségünknek, nevezetten, hogy részben a III. Nemzetközi
Kisplasztikai Biennálé anyagából kiindulva, részben ennek apropójából feldol-
ozzuk a Biennálé tanulságait, az állami kiállításpolitikával összhangban fóru-
not biztosítva a kortárs magyar és külföldi kisplasztikának. E kötelezettségünk
eljesítésének véljük többek között például áprilisi számunk műelemzés-együtte-
sét Kő Pál Szárnykészítőjéről és a sort folytatja mostani vállalkozásunk: a leg-
utóbbi Biennálé egyik díjnyertese, Bronisław Chromy Ókori szekér című kis-
plasztikájának elemzése.

Ennek az összeállításnak a közrebocsátása előtt engedjenek meg még egy
gondolatot. Mint tapasztalni fogják, látszólag csupán a szabad gondolattársítás
útján, időben és térben az analógiáknak – méginkább előképeknek az adott kis-
plasztikában is felvetett vagy a befogadása során felvetődő gondolat megfogal-
mazásainak – felsorakoztatásával a konkrét műalkotástól nagyon messzire
kalandozunk, de a szerzőket ezekre a gondolattársításokra mindenkor maga a
szóbanforgó mű inspirálja. És amikor az ókor vagy még előbb az őskor példáit
idézzük, amelyekben a jel és a jelentés kapcsolata szervesebb és élményszerűb-
ben átélt, mint a modern művészetben, nem valamiféle új mítosz-teremtésre
vagy a mítoszok újjáélesztésére akarunk vállalkozni, szándékunk csupán az, hogy
tudatosítsuk magunkban is: ez a kapcsolat az emberiség történetének bizonyos
korszakaiban valóban élményszerűen átélt, ha az egyedekben nem is mindig
tudatosan birtokolt ismeretanyag része volt. Mindezzel korántsem az a célunk,
hogy az emberiség kultúrájának ezeket a korszakait szembeállítsuk korunk is-
meretanyagával, kultúrájával, és különösen nem, hogy az előbbi javára ítéletet
mondjunk korunk kultúrája felett. Valljuk azonban, hogy a történelem során
a megváltozott társadalmi-történelmi körülmények közepette egészében már
nem alkalmazható, ezért szükségszerűen elveszett, vagy látens módon továbbélő
ismeretanyag elemei a jelen és méginkább a jövő kultúrájának továbbépítésében
felhasználhatók. Hisszük továbbá, hogy a modern technikai civilizáció nem jelent
áthághatatlan akadályt egy, az embert – a természeti környezetet – az emberi,
valamint az ember által átalakított természeti környezetet újra egységes egészként
átlátó gondolkodásmód-kultúra kialakulásában. De éppen ma, a technikai civi-
lizáció korában van szükség arra, hogy ennek az előbb említett hajdanvolt is-
meretanyagnak egyes elemei ha nem is empirikus élményszerűségükben, de
intellektuálisan átélten újra készséggé váljanak, s mint ilyenek megváltozott
életformánk szerves részét alkossák. | PIPEC GÁBOR

évek elején elterjedt embertípusra emlékeztet, amelyet főként azok a szobrászok
mintáztak előszeretettel, akik a mindenáron való helytállást rendre összetévesz-

Lichtenfeld

Bereczky Bernát: Festőiség és plasztika.
Művészet, 1976. szeptember. 24 oldal.

Az asszonyi arc és a plasztika"

Réka Ferenc

„Papírsárkány"

Bereczky Lóránd: Festészet és fegyelem.

Művészet, 1976. szeptember – 25. oldal

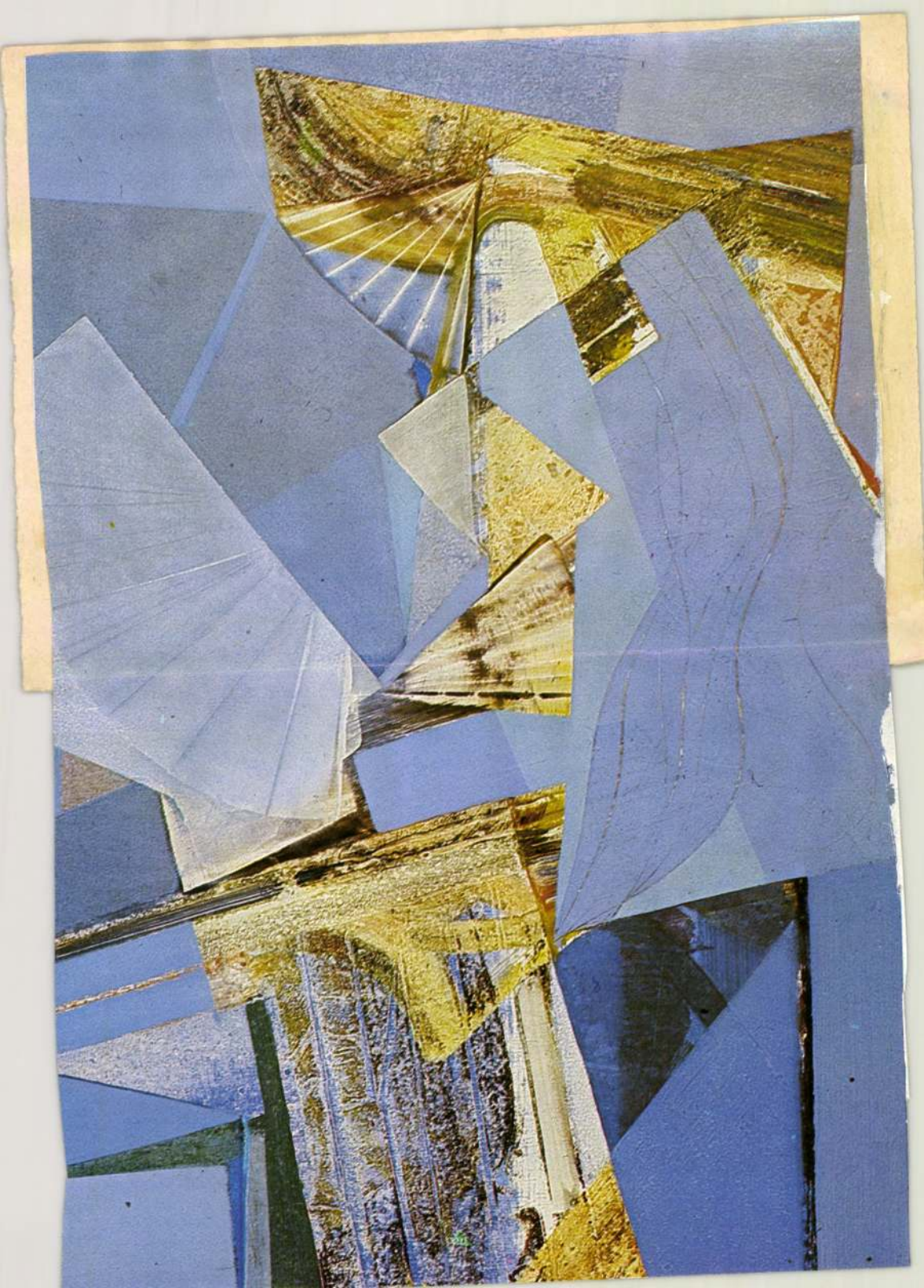

Kóka Ferenc festő-

● *BOLYAI-NAPOK. A salgótarjáni Bolyai János Gimnáziumban Bolyai-napok kezdődtek. Az iskola Derkovits-galériájában megnyitották Kóka Ferenc festőművész kiállítását.*

O-: Bolyai-napok

Esti Hírlap, Bp. 1977 máj. 12.

8

TOFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KORTÁRS

1976 JÚN 1

Kóka Ferenc

1014

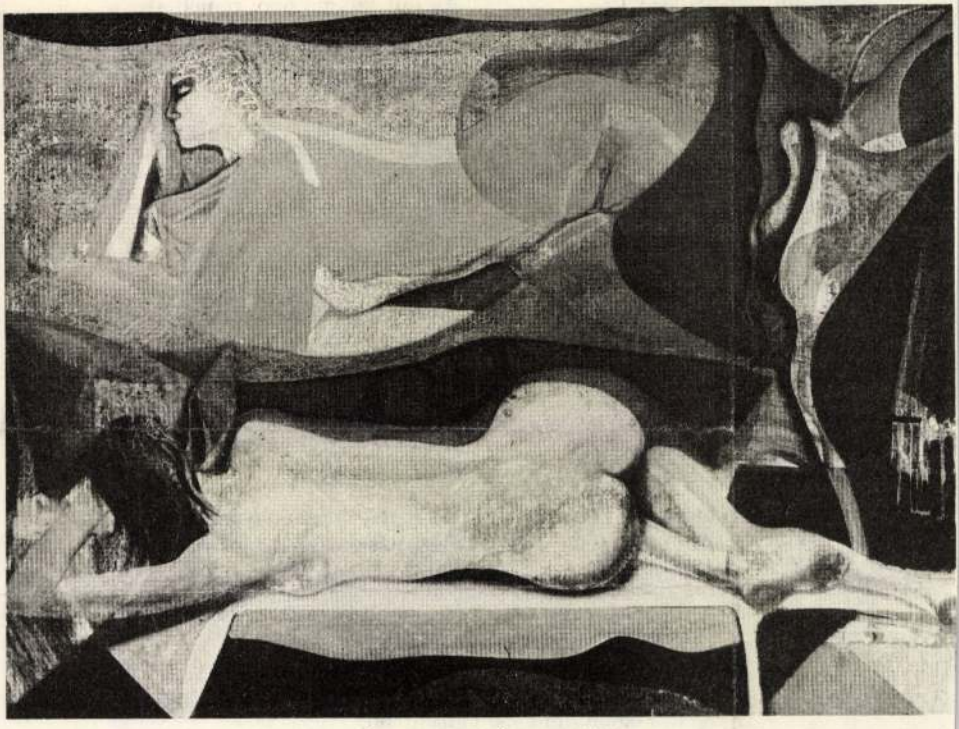

KÓKA FERENC: Álom és valóság

ELHAGYOTT F

Bolondság volt nádhoz bízni,
Ki fel szokott szépen nőni,
De mihelyt a szél kezd fújni,
Mindenfelé kezd hajlani.

Én is bíztam egy nádszálhoz,
Ki elhagyott, hajlott máshoz,
Kiért immár halálomhoz
Közel vagyok végórámhoz.

Nagy örömem siralomra,
Régi kedvem óhajtásra
Jutott immár, jajgatásra,
Kit nem felejt szívem soha.

Én tereád nem haragszom,
Édes kedves virágszálom,
Noha tőled meg kell válnom,
Annak oka más, jól tudom.

Feketített gyászban szívem,
Mert nincs immár semmi kedvem,
Hogy elhagyott szép szerelmem,
Immár érte búban estem.

Immár bárcsak néha-néha
Lépnél titkon szállásomra,
Nám, falatom a szájadba
Adtam néked galamb módra.

Illy
Ké
Ki
Els

Az
Vak szerencse abban ejtett,
Kiben szívem dicsekedett,
Tőlem elidegenedett.

Nincs olly öröm, ki végtére
Ne forduljon keserűre,
Ne örüljön senki szíve,
Míg madara nincs kezébe.

Oh ki nehéz madárt fogni,
Ollyan mint szél után futni,
Vagy szerencsét hátulkapni,
Azkit meg nem foghat senki.

Siratnálak, hogyha szánnál,
Megfognálak, ha megvárnál,
Mint azelőtt, ha bíztatnál,
Mert nem nyugszik szívem másnál.

No már többet én sem szóllok,
Mert azzal sem használhatok,
Mindeneknek példa vagyok,
Szerelemben kik forgotok.

Ezerhatszázkilencvenben,
Szerelmemnek végzésében,
Az ölemben voltál nékem,
Foglalom ez kis versemben.

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-743, 340-720

KORTÁRS

1976 JUN 1
Kóka Ferenc

1021

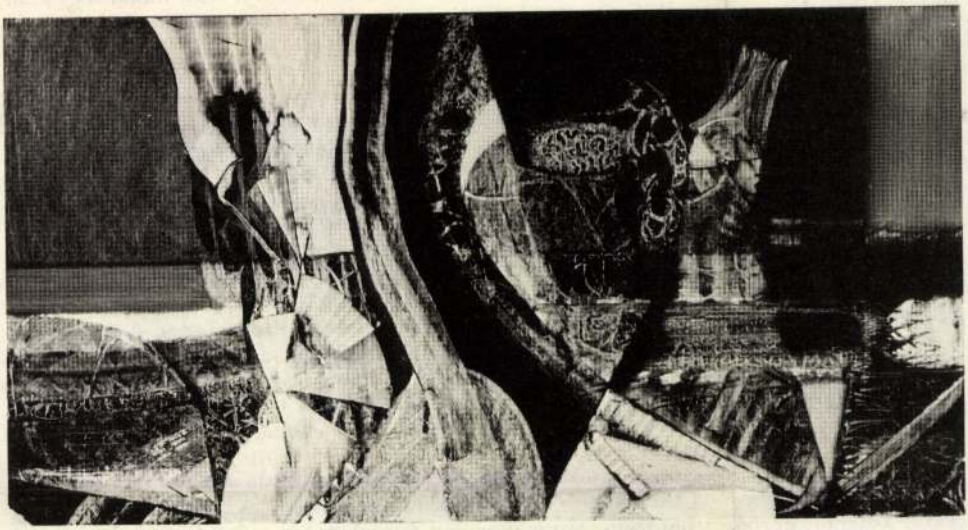

KÓKA FERENC: Az éjszaka színei

KORTÁRS
A Magyar Írók Szövetségének irodalmi és kritikai folyóirata
Megjelenik havonta
Felelős szerkesztő: KOVÁCS SÁNDOR IVÁN
Szerkesztő: THIERY ÁRPÁD

ről beszéltünk sokan, a megfutamodásról, a „nem
tuk a többi példát, a gyanúsan kerek összefüggése
nyien, a megíratlan regényt. Mert a számonkérésbe
mányosan vértezettek. Aztán ismét olvastuk a ne
új novellák, az évtizedes hallgatás után születettel
darabokban a tehetsége. Pedig tudnunk kellett v
adások, a bomló szervezet utolsó erőfeszítései.

Nem ismertem személyesen, csupán a műveit
penését csodálom újra meg újra, sűrűn visszalapoz
nisége megejtően közeli, hangja tiszta csengésű. Viszonyulása soha nem a szemlélőé:
a belül felfogott élmények fejeződnek ki írásaiban; nem látványként vizsgálja anyagát,
végigéli annak gazdagító gyötrelmeit és szépségeit. Kötődése, hűsége, részvéte olyan
erős, az azonosulás képessége annyira természete, hogy szinte minden alakjában ön-
magát mintázza. Magára ismer a kisfiúban, aki zúgolódva viseli sorsát és tanulja a sze-
génység törvényeit, a munkából kikopott vénember kínzó szégyenében s a felserdült
fiú kitörési vágyában is ő maga mozdul. Nincs számára zárt, foghatatlan lélek. Úgy őrzi
az emberi rezdüléseket, mint láthatatlan erejével elektronfelhő a magot. Az egyes ember
világít novelláiban, a könyörtelen történelmi váltás keretezte emberi sors. A nagy egész
sejtjei ők – akik a terheket viselik, akik teszik és elszenvedik az eseményeket, szörnyű
tragédiákkal fizetnek vagy újólag talpraállnak, belerokkannak vagy mélyre taszítottan is
reménykednek. Világa eleven és pőre. Nyoma sincs nála a trükknek, mutatványnak.
Egyszerűsége megvesztegető. Hogy csontig tör, és keresetlenül szól, torokköszörülés
nélkül. Arca a szemérmes tisztességé, bár érzelmei élesek és fűtöttek. Képletei klasszikusan tiszták. Ott veszi szemügyre hőseit, ahol legnyíltabb a szó, legőszintébb a nyilatkozás, legősibb a reflex – a társadalom alapkövében, a családban. Az ábrázolás belül marad a szűkebb közösség határain, ám a novellák felfűzhetők egy közös szemléletre, így összességükben többek is, mint külön-külön, más, egységes minőségbe lépnek. Ha nem is adják a falu teljes képét, a vajúdó paraszti világ nagyobb léptékű megörökítését, utalnak rá, ahogy a kispróza általában bajosan is vállalkozhat egyébre.

Regénybe kívánkozott volna mindez, meglehet. Vajon hányszor kellett szembenéznie az írónak a környezet felszólításával, a követelménnyel, a valóság szüntelen kihívásával? Próbálgatta is, mondják; írta, mint lehetett, ahogy a született novellisták mindig is nehezen birkóznak a terjedelmes epikai anyaggal, hisz másfajta indulat az övék, sű-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KORTÁRS

1976 JUN 1 3

Kóka Ferenc

1021

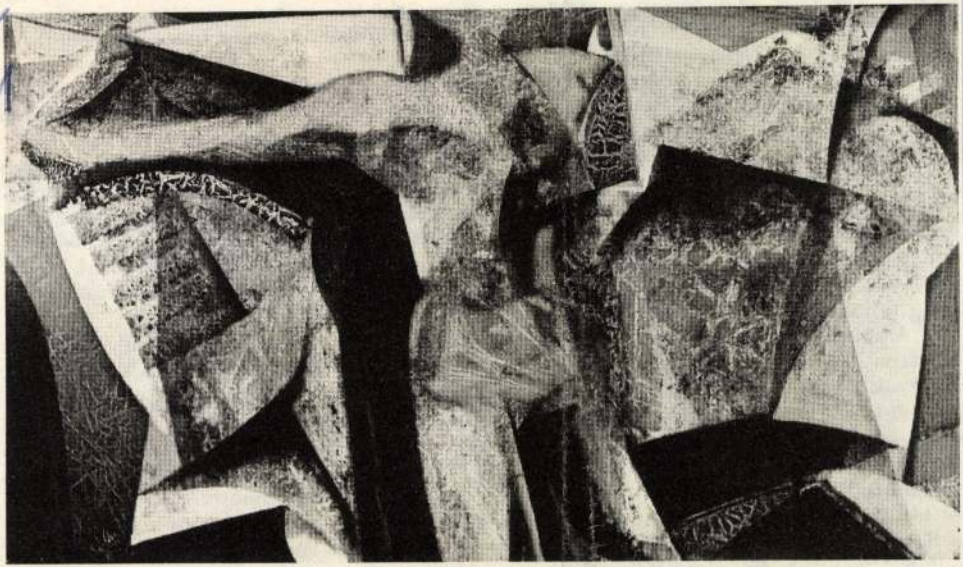

KÓKA FERENC: Ikarusz

gyászt. A szépség, az életöröm, a szerelem, a gy
tatják már ezek a portrék. Közös vonásuk,
ezüst. Lírai önarcképek ezüstben.

Az alkotó emberhez hozzátartozik az önv
szetben szokásos műfaj a vallomás és ars poéti
alkotóművész, vagy esztétikai iskola nem tud
az életrajzi elemeket, a műből a művet teremtő embert. Életből és élményből formálódnak a művek, látás és érzékelés keres számukra alakot, idegrendszer és közérzet, társadalmi klíma és tónus vibráló kontúrjaiban lesznek emlékezetesen egyéniek. Méginkább érvényes ez a költőkre, akik a közhiedelem szerint is elsősorban önmaguk lelkét és érzékenységét, szubjektív kommentárjukat fűzik a világ dolgaihoz. Pedig éppen ez az erejük és életük. A mindenség elviselésére, megszenvedésére, vagy ahogyan mondani szoktuk, a világ teljességének átélésére készülnek fel és áldozzák fel magukat.

A költők nagyon gátlásos teremtők. Még meztelen gesztusaik, büszkeségük és sírásuk is csupa habozás, viaskodás a szeméremmel, félbemaradt mozdulat és elhalkult beszéd. Tárgyakba, képekbe, látványba, zenébe, idegen arcok mögé rejtőznek. Az Én-versek gyakoriságának, az önvallomásoknak, életrajzi költészetnek csaknem mindig komoly, külső oka van. Csendesen, halkan, töprengő, önmagát vallató és keményen valló versek ezek, önmegismerő és önfelmutató ábrázolások. A „ki látott engem" és a „szeretném magam megmutatni" Ady-vágyak nem kérő, esdeklő panaszhangok, hanem vádoló, türelmetlen és támadó ostrocsípések. A modern művészetek önarcképei nem annyira szerepvágyból, a figyelem felkeltéséből származnak, hanem ebből az adys türelmetlenségből, a süketek, lelkileg bénultak, élőhalottak haraggal szerető harsonái. A fásult, vagy gépiesedő közvéle-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

KORTÁRS
Kóka Ferenc
1976 JUN 1.

az én emlékezetemre.
(Egyébként nem kell
sem sírkő, sem pantheon.
Ki rám gondol, attól
elég egy kavics
láthatatlan síromon.)

1021

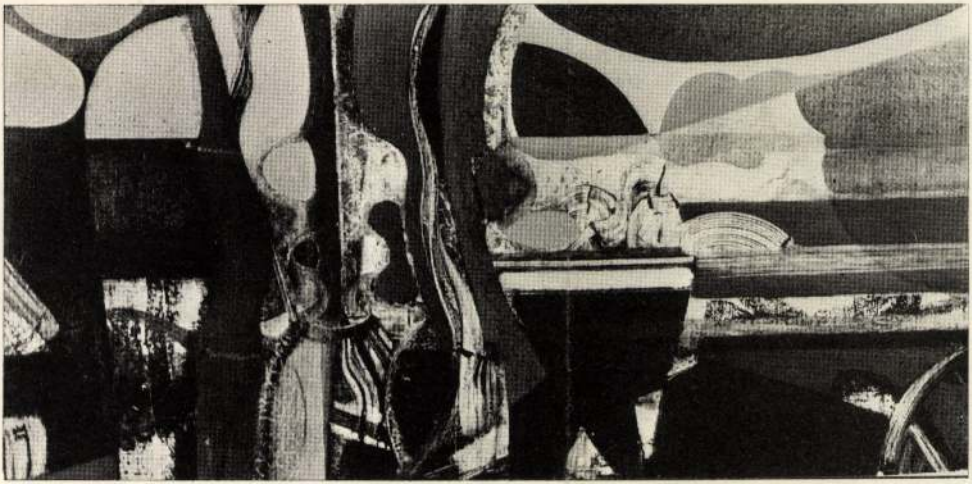

KÓKA FERENC: Csendélet régi lámpával

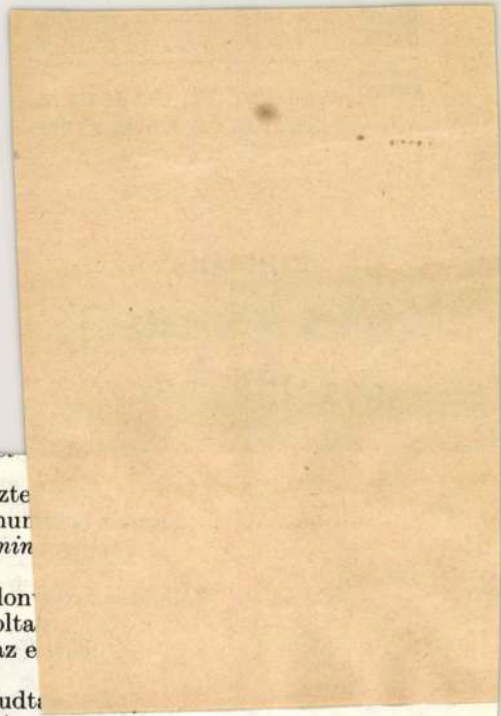

mármint ti mind,
akik vagytok és leszte
nincs megszorítás, nur
nincs, nincs, igen: *min*

mert ez az én, tulajdon
mindig zavarban volta
mert azt, hogy mi az e
és mi nem az,
átélni igazán nem tudt
számomra a teremtés
gazdagságában a legboldogítóbb
a kifosztottság tökélye,
de azért mondom, hogy *mert ez az én*

vérem kelyhe, lehet lelet ez is,
a mindenség laboratóriumában
kielemzett misztikus arány,
közvetlenül mégis
anyai örökség, kisázsiai
táplálkozáshoz és éghajlati
körülményekhez alkalmazkodó
vörös- és fehértest összetétel,
ez lenne a *vérem kelyhe*

KÓKA FERENC festő, Munkácsy-díjas
Budapest, 1934

1954-től 60-ig a Képzőművészeti Főiskolán folytatta tanulmányait, mestere Bernáth Aurél volt. Csoportos bemutatók mellett 1969-ben a Kulturális Kapcsolatok Intézetében, 1973-ban a Csók István Galériában volt önálló kiállítása; munkái eljutottak Braziliába, Franciaországba, Dániába, Nyugat-Németországba, Bulgáriába és Lengyelországba. 1972-ben Munkácsy-díjat kapott, 1974-ben elnyerte a Debreceni Nyári Tárlat nagydíját és a Medgyessy-plakettet. - Festészeti törekvései a szürrealizmus eszméköréhez kapcsolódnak: a természeti és tárgyi világ elemeinek derealizálása utján kiván uj jelentéseket tolmácsolni a valóságról. Képeinek legfőbb eleme a szin, mesteri kiaknázója a fakturális lehetőségeknek, szinharmóniáknak. Témaválasztása néhol szimbolikus vagy mitologikus, ilyen jellegü munkáiban az ember mai mitoszainak értelmét keresi.

Művészéletrajzok 197

- Tavaly október végén kapott pályázati felhivást a hajduszoboszlói Kollégium homlozatának mozaikkal való befedésére Kóka Ferenc Klimó Ferenc és Kántor Lajos festőművész. Közülük ketten ülnek itt Szentendrén, ők ketten szentendreiek. A pályázat beküldésének határideje február 15-e volt. Február 1-én Kóka Ferenc bent járt a Művészeti Lektorátusban és érdeklődött, mert a pályázathoz szükséges, illetve a tervekhez szükséges rajzokat, adatokat nem kapták meg mindaddig. Ekkor derült ki, hogy időközben a Lektorátus egyik munkatársa eltávozott a cégtől és az ő fiókjában hevertek a szükséges adatok, ezért senki nem vette át, a pályázatra vonatkozó különböző jegyzékeket. Természetesen február 15-ig nem lehetett beadni a rajzokat. Egy későbbi időpontot határoztak meg, ekkor egyszer s mind be is járták a szükséges terepet, de ezen már csak Kóka Ferenc vett részt. És ott derült ki, hogy a beépitésre szánt falfelület, alkalmatlan arra, hogy mozaikkal boritsák. Milyen konkluziókat vontok le mindezekből.

- Ez az ügytulajdonképpen halvaszületett ügy volt, mert valaki nem jól végezte a munkáját, lehetséges, hogy azok, akik helyszini szemlén korábban helyszini szemlén jártak kint, Hajduszoboszlón és

. . .

1978. X. 24. Televízió, 2120 | Gué |.
Nézőpont.

megállapitották azt, hogy ide el lehet helyezni egy mozaikot. A Lektorátus, mintintézmény elszakadt az élettől , elszakadt attól az alpvető funkciótól, aminek a hivatását, vagyis létrejöttét szolgálnia kellene, és ugy gondolom, vagy ugy képzelem, hogy az eredeti hivatását talán akkor nyerhetné vissza, hogyha elvesztené, pontosabban a morális munkának és az ehhez kapcsolódó szobrászati, festészeti iparmüvészeti alkotásoknak a segitését, ott kellene talán eredetileg és konkrétan segiteni, ahol ezeknek a dolgoknak a tervezés és szervezése alapvetően megtörténik, a tervező irodákban.

- Az épitész és a képzőmüvész szoros együttmüködéséből születhetnek meg csak igazán jó morális munkák. Az előbb emlitettük ezt a hajduszoboszlói Kenéz utcai Kollégiumot. Ez egy kész épület, és nem csoda, hogy utólag derült ki, hogy arra a falra, amiről ugy gondolták,hogy esetleg oda el lehetne helyezni egy mozaikot, még sem lehet elhelyezni. Ti. oda az épitész nem is tervezte be a mozaikot. Ez egy szabad felület, amelyről ugy gondolták, hogy esetleg mégis csak valamit oda lehetne csinálni, talán egy
zaikot.

Kóka Ferenc, festőművész

Kortárs képzőművészek József Attiláról.

József Attila születésének 75. évfordulójára készült művek.

Kóka Ferenc festménye

Hacht Ilona: Kiállítás a Petőfi Irodalmi Múzeumban.
Népújság Tolna, 1980. máj. 1.

Kóka Ferenc, festő

KÓKA FERENC Munkácsy-díjas festőművész képeiből nyílt kiállítás tegnap a Műcsarnokban; Bernáth Aurél egykori tanítványának első gyűjteményes tárlatán a főiskolai tanulmányai befejezésétől, 1960-tól, napjainkig alkotott művei láthatók.

-. Hel

21.

Népszabadság, Bp. 1980. szept. 21.

Kóka Ferenc

HÉT SZENTENDREI MŰVÉSZ — Balogh László, Csik István, Deim Pál, Hajdú László, Lukoviczky Endre, Klimó Károly, és Kóka Ferenc — 26 alkotásával gazdagodott a szentendrei képtár. Valamennyi művet a Kulturális Minisztérium és a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja ajándékozta az intézménynek.

Magyar Hirlap 1980/3/8/9

Kóka Ferenc

Részt vett a Petőfi Irodalmi Muzeumban megrendezett" én József Attila itt vagyok 2cimü tárlaton

SOROLHATNANK A NEVSORT, de nem érdemes. Korrektek az érmék, szokottan érdektelenek a szobrocskák, nem különösebben izgalmasak a grafikák és a festmények. A portrét festők — tematikus kiállításról lévén szó — könnyebb helyzetben voltak: de közülük is csak *Kóka Ferenc* alkotott némileg újszerűt egy 1925-ös, ismeretlenebb József Attila-fénykép feldolgozásával

Magyar Hirlap 198o/

Hegyi:Ennyi,nem t

Koka Ferenc

KOKA FERENC Munkácsy-díjas festőművész kiállítása nyílt meg tegnap Veszprémben, a Dimitrov Művelődési Központban. A tárlaton a művész 28 alkotását, a külvárosi utcákat, jellegzetes portrékat megörökítő munkáit mutatják be.

Magyar Hirlap 1980/11/1/9

Kóka Ferenc

Kompozició

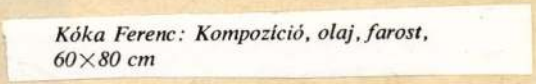

Kóka Ferenc: Kompozíció, olaj, farost, 60×80 cm

Kerékgyártó István: Festészet, mükereskedelem, mecenatura. MŰVÉSZET, 1979. november - 8. lap

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ULLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1978 NOV - 6
PEST MEGYEI HÍRLAP

Kóka Ferenc

MAGAZIN
1978. NOVEMBER 6., HÉTFŐ

1021

A szónok

Kóka Ferenc olajfestménye

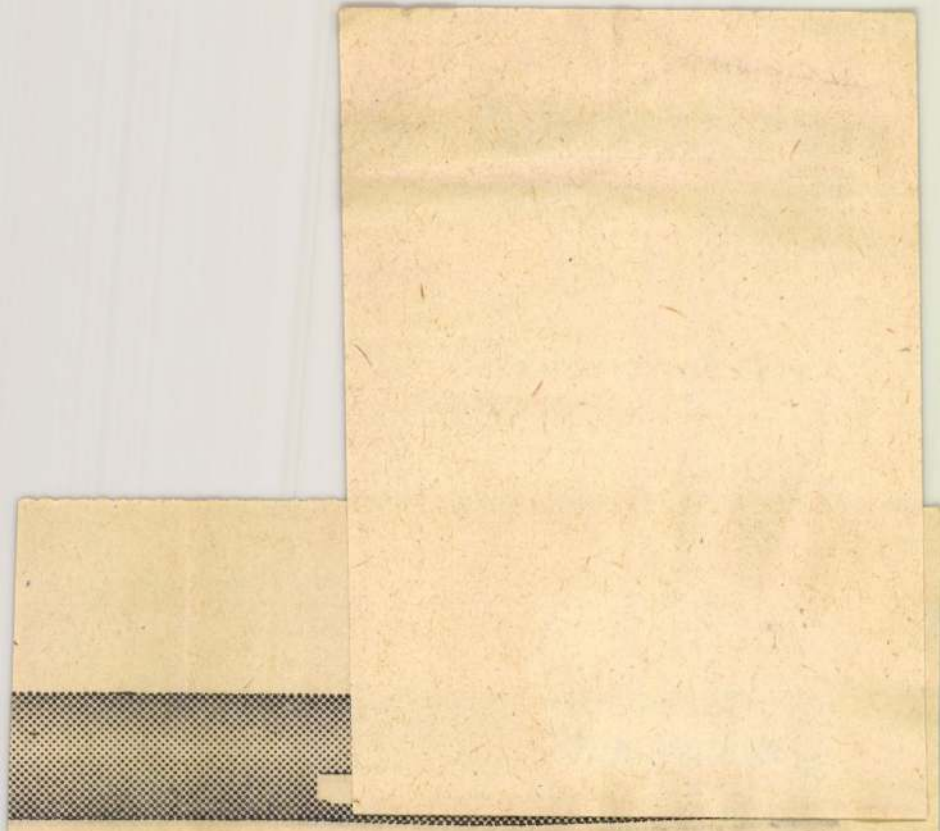

feladata — a magyarországi gombatermesztési rendszer gazdájaként — a termelők megfelelő ellátása alap- és szaporítóanyaggal, szaktanácscsal.

— Gombatermesztéssel hazánkban a kisebb közös gazdaságok és magántermelők foglalkoznak. Ezek adják az össztermelés 15 százalékát — mondja Schäffer Jánosné. — A szövetkezet célja ezért az, hogy a rendszeres tanácsadáson, a termesztési technológia biztosításán kívül egyre jobb alapanyagot is adjanak a termelőknek, amely ez esetben a becsírázott komposzt, vagy az átszövetett laskatömb. A látványosabb kísérletek mellett valójában hétköznapi munkát folytatunk. Egyes csiperkefajtákat időnként le kell cserélnünk, hiszen azok egyes védőszereket megszokhatnak. Az új fajták bevezetésével, *új növényvédelmet* kell kialakítanunk. Az új termesztési technológiákat és fajtákat ezer négyzetméteres kísérleti pincénkben próbáljuk ki.

A módszerek alkalmazásáról a gyakorlati munkában *Koronczy Imréné*, a Duna Termelőszövetkezet elnökhelyettese, a magyar gombakutatás elismert szakértője beszélt.

— A gomba keresett, termesztése jövedelmező. Munkánkban valóban az 1967-es év jelentett új fejezetet. Addig évente 80 vagonnal termesztettünk. A komposzt *más* előkészítése, hőkezelése meggyorsította a növény kifejlődését, s amíg korábban évente egyszer telepítettük be pincéinket, épületeinket, addig *ma már háromszor*. Növeltük a gomba termőterületét, új komposztálóüzemet építettünk, bevezettük a fóliazsákos termesztést. Mindez azt eredményezte, hogy ma már 280 vagon gombát termelünk évente. Terveink között szerepel a komposztáló bővítése, új technológiák alkalmazása. Ezzel növekszik kapacitásunk, *partnereinknek is* több alapanyagot szállíthatunk. A gomba évente 140 millió forintot jövedelmez a szövetkezetnek.

VIRÁG FERENC

A rádió és a televízió műsora

HÉTFŐ

KOSSUTH RÁDIÓ:

5.55: Rákóczi induló. 6.00: Hírek. Időjárásjelentés. 6.05—7.20: Kellemes ünnepet! 7.30: Múzeumi híradó. 8.30: Julia műsora. 11.53: Az Állami Népi Együttes műsorából. 12.57: Barát József műsora. 13.45: Időjárás- és vízállásjelentés. 14.00: Operaslágerek. 14.30: Hírek. 14.33: Tánczenei koktél. 15.20: A csillagok csillaga. 15.30: Örökzöld dallamok. 16.28: Hallga-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1979 JAN 22
BUDAPESTER RUNDSCHAU

Ferenc Kóka

4/1979 1021

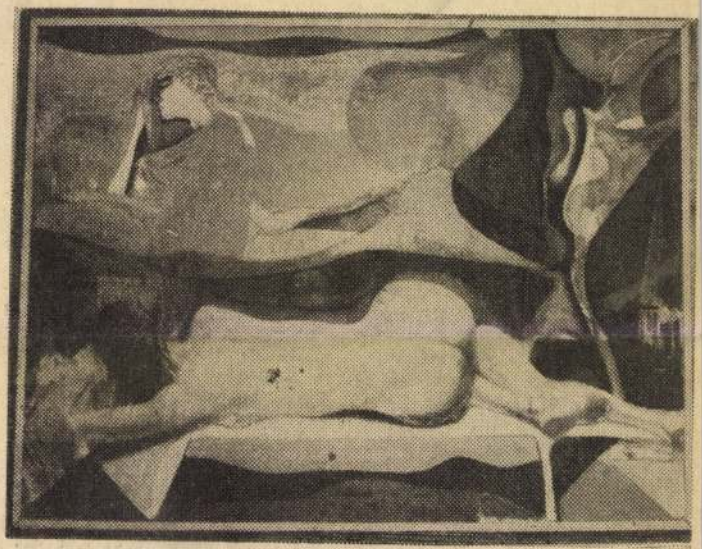

Ferenc Kóka: Traum und Wirklichkeit
Ausstellung vom Staat erworbener Kunstwerke

1978

' wie weiter?

ırischen Pressebüros in Wien

jahrzehnt in zwei Teilen erörtert. Nach den oft spektakulären Erfolgen der ersten Halbzeit kamen Rückschläge, verursacht einerseits durch die allgemeine Wirtschaftsrezession und andererseits durch die — teilweise, aber nicht nur dadurch herbeigeführte — Verunsicherung im Reformprozeß. Der Verfasser setzt sich gegen die Aufsetzung falscher Alternativen ein: Es ginge nicht darum, Einzel- und Gruppeninteressen *oder* volkswirtschaftliche Interessen wahrzunehmen, sondern darum, durch Schaffung entsprechender ökono-

USA-Kongresses angefertigt wurde (East European Economics, part Helsinki. Washington, 1977). Statt theoretisierender Kritik ergänzt er die Feststellungen und Schlußfolgerungen der Autoren Richard Portes und Edward O'Relley, die sich mit der Wirtschaftspolitik bzw. der Agrarleistung Ungarns nach Einführung der Wirtschaftsreform befassen.

Schließlich kommt im Band auch ein Amerika-Ungar, *Béla Balassa*, Professor der John-Hopkins-Universität in Baltimore, zu Wort, der in seinem Aufsatz die während einer Studienreise in Ungarn (1977) gewonnenen Erkenntnisse zusammenfaßt. In den jüngsten Parteibeschlüssen (Okt. 1977 bzw. April 1978) meint er die Absicht zu sehen, die Rolle des Gewinns (als Leistungsstimula-

MAHIR
SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kóka Terézia,
festőművésznő

NAPLÓ (VESZPRÉM)

1980 SEP 13.

1021.

Kóka Ferenc: Alvó nő. (A várpalotai képtár gyűjteményéből.)

A korábbi sötétedés miatt szinte mindennap szükség van a fényszórókra. A jól beállított fényszóró nemcsak a biztonságos autózás feltétele, hanem a forgalom többi résztvevőjét is kíméli azzal, hogy nem vakítja el.

Az üzembiztonságot fokozza, a motor élettartamát növeli néhány olyan „apróság" mint például a fagyálló folyadék. A szervizekben különleges műszerrel pillanatok alatt megállapítják minőségét, azt, hogy hány fokig biztonságos a használata. Ugyancsak megtérülő költség a megfelelő savsűrűség beállíttatása az akkumulátorban. Túl azon, hogy növeli az áramtároló élet-

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1980 SEP 30

PEST MEGYEI HÍRLAP

Kóka Ferenc,

Munkácsy-díjas festőművész

4 1021

PEST MEGYEI

KIÁLLÍTÓTERMEKBEN

Lasonci Miklós:

A figura és környezet egysége

KÓKA FERENC TÁRLATA A MŰCSARNOKBAN

A Szentendrén alkotó Munkácsy-díjas festő tárlata október 5-ig tekinthető meg.

Szellemi függetlenség

Meglepetés e bemutatkozás a javából. *Kóka Ferenc* ugyanis külön képi rendszerrel alkot igen magas technikai színvonalon. A felület villódzó gazdagság, kellemes rejtvényhálózat, szemet örvendeztető labirintus — ez művészete. Asszociációs leleménye, festészetté átalakított műveltségbeli jártassága, magabiztosan mozog korok, érzelmek, sorsok és eszmék között. Szellemi függetlenséggel elmélkedik Ikarusról, balatoni karneválról, szentendrei Madonnáról, mediterrán tájról, popzenészről, Szindbádról, az Égei-tengerről, Adriáról, szélről, antik emlékről. Vonzó ez a *tematikai változatosság* és gyorsulás, mert festői erő és nem irodalmi hév kormányozza.

A meglepetést azonban mégsem elsősorban ez okozta, hanem pályájának indulása és egy különös visszatérés. Tartják értéküket az 1960-as években festett képek, amikor Kóka Ferenc *Csernus Tiborhoz* hasonló komplexitással időzött égő városnál, szélborzolta tájnál. Ezt a nyitánynál szokatlan értékrendet nem tudta meghaladni, *csak változtatni.* Kóka Ferenc indokolt változtatása a felületkezelés további leleményében, finomításaiban és a gondolatilag bővített témaválasztásban nyilvánult meg. Különösen kiemelkedik az *Égei-tenger* legyezővonulata és az *Út vége* intellektuálisan irányított színcsoportjai. Egyedi magaslat a *Madár* is, amelyen az állat maga a táj.

Kóka Ferenc: Reggeli táj

S ez Kóka Ferenc legfőbb ereje, *a figura és a környezet sallangtalan és nagyvonalú egysége.*

-lap

Ülést tartott a Magyar Szocialista Munkáspárt Pest megyei Bizottsága

(Folytatás az 1. oldalról)

lózat kialakítását, ez végzi a jövőben az erő- és munkagépek nagyjavítását, a szervizelést, az alkatrészről gondoskodik, elvégzi a szereléseket, s más szolgáltatásokat is nyújt.

A járás területén 4000 hektár az erdő. Megalakítják a *Gödöllői Erdészeti Társaságot.* Az a cel, hogy a *Rákosvölgye* Tsz gesztorságával *koordinálják* az erdészeti munkát, hatékonyabban termeljék ki a fát és gazdaságosabb ágazattá váljon az ágazat.

A különböző kezdeményezések nem jártak volna olyan eredménnyel, ha a mezőgazdasági üzemek nem tértek volna át *a területi szervezetről az ágazati irányítási rendszerre. A Gödöllői Agrártudo-*

az intenzív tenyésztés szintén az átgondolt, jó munkát dicséri, kialakult az *iparszerű, modern nagyüzem.* Nőtt a szarvasmarha- és tehénlétszám, és a fajlagos tejtermelés négy év alatt 2800 literről négyezer fölé emelkedett. A jók közül is kiemelkedik a vácszentlászlói és a turai tsz, valamint a tangazdaság. A vácszentlászlói Zöld Mező egymás után nyolcszor szerezte meg a Kiváló tsz címet! Új beruházások és rekonstrukciók segítették elő a változást, a növekvő eredményeket. Sajnos a galgamácsai és a Szilas menti tsz-ekben anyagiak hiánya miatt *elmaradt* a tervezett szakosított tehenészeti telepek kialakítása.

Abszolút számokban a korábbihoz képest csökkent a sertéslétszám, illetve kevesebb az anyakoca, ennek az az oka, hogy *felszámolták a gazdaságtalan,* korszerűtlen sertéstartást. Ugyanakkor megkezdődött a Rákosvölgye Tsz és a kartali tsz-ek telepeinek korszerűsítése. A *baromfitenyésztésben* mind mennyiségben, mind minőségben jelentős a változás.

Hasznos kiegészítő tevékenység

A járás gazdaságai alaptevékenységük jövedelmét az ehhez szorosan kapcsolódó, a népgazdasági igényekkel összhangban álló *kiegészítő tevékenységet* is folytatnak. Négy év alatt *megkétszereződött* a kiegészítő tevékenységből származó jövedelem. A nyereség elégíteni. Ugyanilyen közkedvelt a kerepestarcsai tsz *ételízesítője, konyhakész szárított zöldsége* stb.

Már az eddigiek is igazolják, mennyi *kezdeményező erő,* mennyi *kedv* jellemzi a gazdaságok munkáját. Ezt támasztja alá a turai, a kartali tsz-ek és a tangazdaság közösen létesített *sertésfeldolgozója,* valamint a *sütőipari* együttműködés. Mindnek része van a jobb ellátás biztosításában. Dicsérendő az élelmiszertartósításban, a tároló és csomagoló kapacitásban betöltött szerepük: a Szilasmente és a Rákosvölgye Tsz-ek kezdeményezését dicséri, s a *dányi tsz háztitészta-gyártása* is említésre érdemes. Mint ahogy a forró levegős szárítással biztosított évi 10—11 ezer tonna lucerna, széna és más növényi pellet, melynek *zöme exportra* került, szintén az intenzív gazdálkodás remeke.

Kóka Ferenc

KÓKA FERENC *Munkácsy-díjas festőművész kiállítása nyílt meg kedden Ózdon a Liszt Ferenc Művelődési Központ galériájában. A kiállítás március 14-ig tart nyitva.*

Magyar Hírlap 1986. 11. 26.

Kóka Ferenc

— **Kóka Ferenc** Munkácsy-díjas festőművész kiállítása nyílt meg kedden Ózdon, a Liszt Ferenc Művelődési Központ galériájában. A művész, aki a főiskolán Bernáth Aurél növendéke volt, a szentendrei művésztelepen él és alkot. Most nyílt tárlatán harminc munkáját mutatja be. A kiállítás március 14-ig tart nyitva.

Népszava 1986. II. 26.

Kóka Ferenc

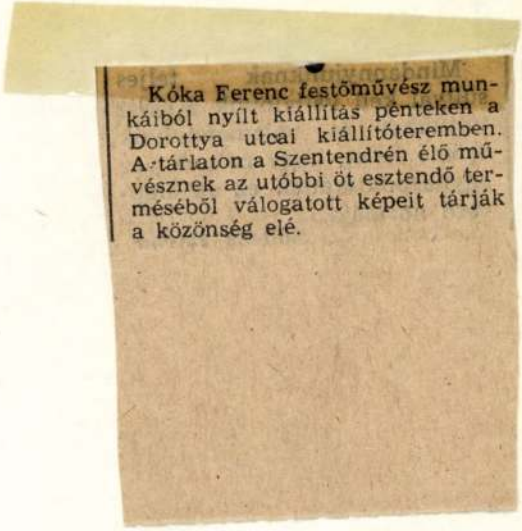

Kóka Ferenc festőművész munkáiból nyílt kiállítás pénteken a Dorottya utcai kiállítóteremben. A tárlaton a Szentendrén élő művésznek az utóbbi öt esztendő termésből válogatott képeit tárják a közönség elé.

Magyar Nemzet 1986. XI. 15.

Kóka Ferenc

◇ Kóka Ferenc festőművész kiállításának megnyitása 14-én, péntek délután öt órakor lesz a Műcsarnok Dorottya utcai kiállítótermében.

Népszabadság, 1986. XI. 12

ILLÁRIUM VARÁZSLÓJA

Illár Erzsébet keramikus-szobrász csupa életerő, fáradhatatlan munkálkodás, ötletesség, sugárzó szeretet. Már az általa kitalált "lllárium Művészeti Galéria", a Budapest Köztársaság tér 15. Sz. alatt működő intézmény ezt sugallja, melyet ő s férje megteremtett az életbe kilépő fiuk elhelyezkedési gondjának megoldására – s persze műteremnek és maga meg művésztársai munkáinak bemutatására. S valóban, nemcsak a névnek – ILLÁRIUM – van vonzó, kedves

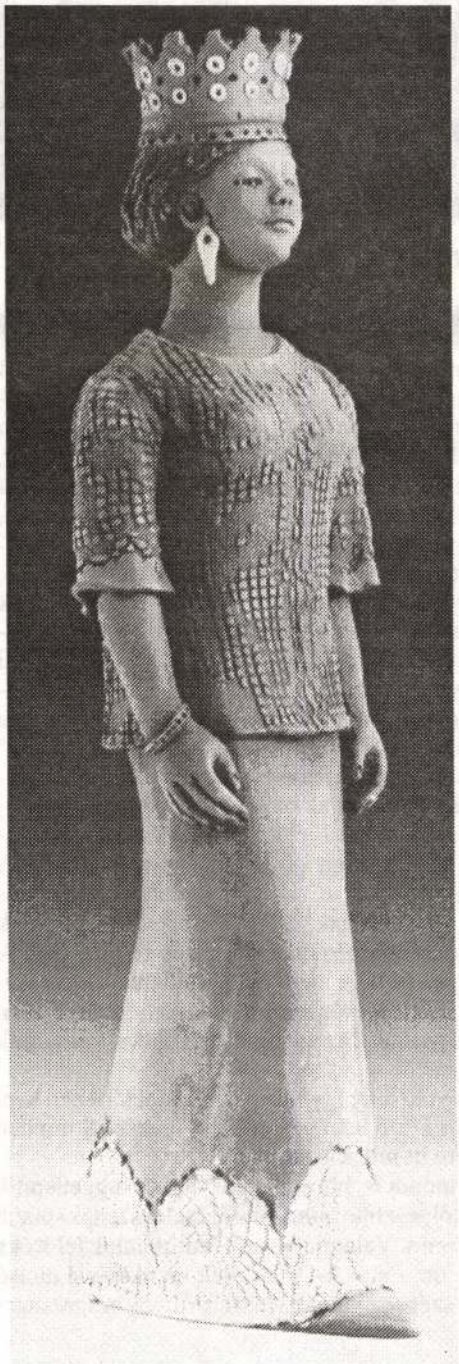

Királylány

dallama, de intézménye életének, az egymást követő események növekvő baráti közösségének is. Magam ilyen kollégáknak átengedett szereplési lehetőségekre mentem el, mint legutóbb Luzsicza Lajos festőművész fiának, Luzsicza Árpádnak rajztárlatára. Melyet felvidéki írókollégám, Grendel Lajos nyitott meg (lapunk más helyén olvasható), akivel alig néhány napja együtt lehettünk a negyedszázados évfordulóját ünneplő Tokaji Írótáborban. Manapság meglepő ez a segítőkész kollegialitás, ahogyan kiváló tagtársunk másokat is menedzsel. Önmagáról így beszél:

"Kárpátalján egy kis községben, Ketergényben születtem. Tanulmányaimat Ungváron végeztem, diplomát kerámiaszakon szereztem, bár mindig festőnek készültem. Munkáim után (melyet bolondulásig szeretek) fiam nevelése a legfontosabb számomra.

1971-ben kerültem vissza az anyaországba, Magyarországra, mikoris magyar állampolgárságot kaptam. *Tíz éven keresztül rendszeresen kizsűrizték alkotásaimat, míg végül egy nürnbergi kiállítás hozta meg számomra a sikert.* Tagja lettem a Művészeti Alapnak. Munkáim megtalálhatók japán, ausztrál, kanadai, norvég, francia, német és osztrák gyűjtőknél.

Könnyen sebezhető, örök optimista vagyok. Szeretem az embereket és az időseket. Fáj minden igazságtalanság, nem csak az, ami engem ér. Boldog vagyok, ha látom az arcokon, hogy munkáimmal örömet szereztem." Szűkszavú és találó önjellemzés. Elmúlt évekbeli budapesti kiállításai (1986 – Mednyánszky terem, 1989 – Paál László terem, 1991– Derkovits terem,1992 - egyesületünk István úti székhelyén) és most ismételten az Illáriumban mások művei mellett s többségben a pincetérben folyamatosan látható munkáit újból megszemlélve vált számomra nyilvánvalóvá, hogy Illár Erzsébet jelentős művész. Hogy miért lehetett kérdés főleg zsűroroknak, a művészet műfajairól kategorikus merevséggel gondolkodó kollégáknak, hogy micsoda is ez az elbűvölő embervilágot elővarázsoló Illár Erzsébet?

Keramikus? - Még nem láttam tőle egyetlen olyan műtárgyat (tálka, kancsó, váza stb.), melyekkel hagyományosan társítjuk ezt a szakmát, műnem besorolását. De a megismert népes tárgyegyütteséből sem egyetlen darabot, melynek külsődleges megjelenésében

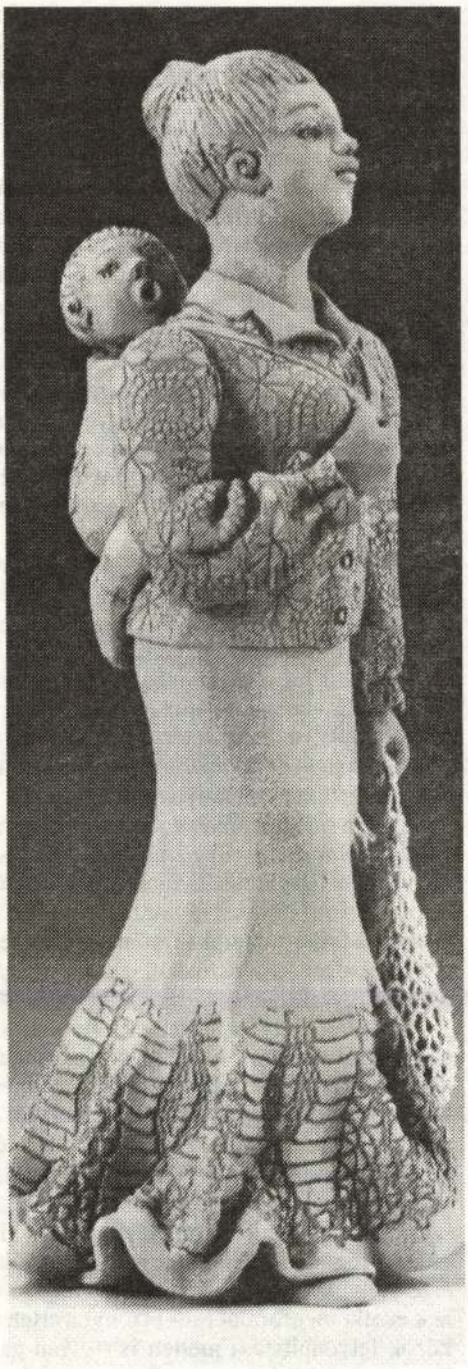

Boldog babavivő

alkalmazta volna a másoknál elmaradhatatlan színes mázakat.

Szobrászművész? - Utóbbi időben, hogy Illáriumban néhányszor órákat eltölthettem, s a pincetérben zavartalanul tanulmányozhattam remekléseit, bátorkodtam észrevételeimet megfogalmazni. A szobrászok az agyagnál nemesebb, nehezebben megmunkálható és jobbára tartósabb életű anyagokkal dolgoznak: fával, kővel, márvánnyal, gránittal, bronzzal, acéllal. Ennek következtében alakjaikat a legszükségesebb vonalakon belül, éppen csak a gesztust jelző kis mozdulatokkal teremtik meg. Műveiken az emberi test anatómiája szigorú szabályként dominál, az ellene

Haulisch Lenke

Kóka Ferenc a Vigadóban

Kóka Ferenc "Testek térben" címet adott ennek a kiállításnak. Van ebben valami játékos csavarintás, ami a kubizmusból származó geometrikus absztrakció önmeghatározásaira emlékeztet. S íme a meglepetés: a képeken nem elvont, hanem nagyon is érzékletes, sőt érzéki emberi testek jelennek meg. Azaz a meglepetés éppen az lenne, ha nem így volna, hiszen Kóka Ferenc személyében olyan vérbeli festő műveit ünnepelhetjük, akit semmi sem térithetett el attól, hogy a számára legizgatóbb természeti valóság szépséges képeibe merüljön el. Rajztudása, derűs színlátása élvezetté teszik számára a festést, melyet mások számára is inkább örömokozásnak, mint meghökkentésnek, vagy egyéb indulatkeltésnek szán. Mindezt nem is egészen programszerűen, csupán szerencsés lelkialkata miatt teszi, melynek következtében a Rubensek, Szinnyeik, Vaszaryk: az emberi-természeti szépség szerelmeseinek családjába tartozik.

De hogyan képes egy mai festő ilyenfajta késztetésének mások számára is élvezhető formát adni a kozmetikum-, divat-, utazásireklámok, a videoklippek és a diszkó szuperszínes, hallást és látást bombázó, illuzórikus világában?

Van, aki túl akarja kiabálni a bennünket körülvevő sokkoló hatásokat, s van, aki feladja az összefüggő képteremtés módszerét és különféle, a festészeten kívüli anyagok dadogó eszközeivel próbálja magát elkülöníteni a művi csillogástól. Kóka Ferenc hisz a képalkotás hagyományos módjában, az összefüggő, tagolt beszédben, a meditációban és az örömben született ecsetfestés által vászonra varázsolt világ transzcendentális izgalmában. A posztnagybányai festészet hagyományai, mesterének: Bernáth Aurélnak közvetítésével jutottak el hozzá, tőle örökölte a természetközpontúságot, a festés texturális finomságaiban lelt kedvét, a kompozíció egyszerűségét. Művészetének alapstruktúrái tehát hazai hagyományokba ágyazottak.

Jelenünk nagy kérdéseinek érintése, ami nélkül művészetről aligha beszélhetünk – főleg a térformálás által jut kifejezésre alkotásaiban. A Kóka Ferenc által festett testek olyan térben jelennek meg, amely nemcsak a kubizmusból származó geometrikus absztrakció kozmikus viszonylatrendszerével nem rokon, de az érzékletes emberi testekhez illő érzékletes környezettel: tájjal, városképpel vagy interieurrel sem. Téralkotása - jóllehet hasonlít a szürrealisták meglepő társításaira - mégis különbözik azoknak hideg, programszerű önmutogatásától. Kóka terei sokkal inkább az érzelmek, megérzések spirituális világára emlékeztetnek. Műveinek érzéki megformálása - bizonyos értelemben vett teátrális eszközök felvonultatása mellett is - olyan gazdag lírai vonásokban, hogy ezek inkább a szimbolizmussal rokonítják. A szimbolizmus és a költészet köztudomásúan mindig kéz a kézben jártak, nem véletlen tehát, hogy évekkel ezelőtt Pilinszky költészete adott ihletet festői terének továbbfejlesztéséhez, jelenlegi kiállításán pedig József Attila képmásával találkozhatunk. Téralkotása teszi maivá és eredetivé jelen kiállításának aktkompozíció sorozatait, s elsősorban a kiállítás főművét, amely szinte bizonyos, hogy napjaink festészetének egyik kiemelkedő képviselője marad: az "Emlékek kertjé"-t. Ezt a kompozíciót szinte modern történeti képpé sikerült fokoznia. Nem a kosztümök vagy dokumentáris elemek, hanem az emberi és tárgyi testek megválasztásával és térbehelyezésével. A kép a festészet egyik klasszikus témájából indul ki: ruhátlan fürdő nő a neki segítkező másikkal. Egy hét évvel ezelőtti tanulmányt láthatunk is itt a Kóka Ferenc számára nagyon is alkalmas kompozícióhoz. Egy pályázat miatt vette elő ezt a régebbi vázlatot. E pályázaton a millennium idejében keletkezett három jellegzetes mű közül választhatott a festő, amelyből kiindulva kellett valami újat alkotnia. A három kép - Benczur Gyula: Vajk megkeresztelése, Munkácsy Mihály: A magyarok bejövetele és Vaszary János: Aranykor című festménye.

Mi mást választhatott volna Kóka Ferenc, mint Vaszary János művét? Vaszary Aranykor-ára felel a kép és az ő Fürdés után-jára is emlékezik. Az Aranykor boldog emberpárjának beteljesülés előtti várakozását, a Fürdés után két alakjának harmonikus kapcsolatát azonban Kóka képén nem találjuk: azt ellentétes elemek hatják át. Az ülő, ruhátlan nő magányos szépsége hervadásba fordult, arca melankolikus, testtartása félénk, visszahúzódó. Az Aranykor ártatlanságot kifejező fehérrózsa szimbóluma helyett vörös a kezében tartott Vénusz-virág, a megélt szenvedélyt példázza. A hideg, fémszerkezetű tolókocsi jelzi, hogy ez a szépség segítség nélkül nem tud lábra állni. A kép másik alakja tulajdonképpen ápolónő, enyhén elfordulva tőle a tolókocsira támaszkodik. A kompozícióban az ő önálló alakját emeli ki a kép antik oszlopa, a titokzatos, lefejezett szfinx-szoborral a tetején, mely Vaszary Aranykorának Vénusz, Apollo és Dianna szobrára felel, de jól illik a mai posztmodern alkotások talányos gondolatmenetébe is. Az arcnélküli ápolónő, akire a meggyengült szépség bízatott, nyugtalanító érzelmeket kelt. Kérdés, hogy ápoltjának segítségére lesz-e, vagy éppen végzetébe taszítja őt. Hasonlít a Száll a kakukk fészkére "főnéni" jéhez, festői megjelenítése is egyetemes vonásokat hordoz.

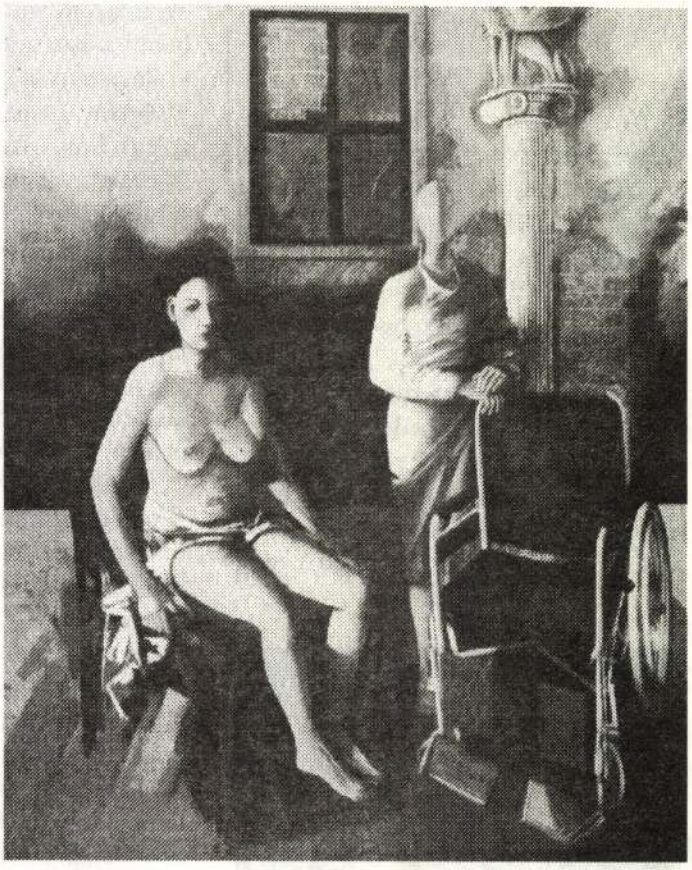

Emlékek kertje, 1996

Ki ez a két alak? Hol is van ez az omladozó vakolattal, befalazott ablakkal, karcsú ion-oszloppal jelzett, Emlékek kertjének nevezett tér, melyben a két emberen kívül nincsen más élőlény, s vegetációnak még a nyoma se? - Csak találgathatunk. Bizonyos azonban, hogy közel van hozzánk, hogy a közepében vagyunk magunk is. Még nem dőlt el a kérdés, mely a kép fölött lebeg. A szelíden védekező szépséget még nem tudta kibillenteni egyensúlyából a kompozíció mérlegének szemben lévő serpenyőjében helyet foglaló három súlyos test: az ápolónő, a tolókocsi és az antik oszlop.

Íme, egy hagyományokon nyugvó, ízig-vérig mai történeti kép, melyre talán a pályázat kiírói sem számítottak igazán. S minden aspektusának kifejtésére itt nincs is módunk.

A nagy regényírók mondják, hogy alakjaik olykor függetlenítik magukat az ő akaratuktól, s szinte önmaguktól cselekszenek sorsuk és jellemük logikája szerint. Valami ilyesmit fedezhetünk fel Kóka Ferencnek ezen a legutóbbi művén is: az évek munkájával utolsó porcikájáig megismert szépség jogot formál arra, hogy az igazságot is képviselje.

Kóka Ferenc immár lezárt életműve a magyar festészet legutóbbi négy évtizedét jellegzetesen meghatározó teljesítmény. Bernáth Aurél növendékeként diplomázott a Képzőművészeti Főiskolán, mesterétől azonban nem annak posztnagybányai manírjait, hanem szürreális eredőjét leste el. Művészi pályájának elején a "fenegyerekek" közé tartozott. Szürrealisztikus képeket merészelt festeni, amikor még a "hivatalos" kiállítóhelyek falain senkisem merészelte megkérdőjelezni (legalábbis szóban) a szocialista realizmus követelményét; résztvett a nevezetes 1968.évi Ernst Múzeumbeli Stúdiókiállításon, amelyet pártutasításra átrendeztek - 1969 és 1980 között nem is lehetett másutt itthon egyéni kiállítása, mint kereskedelmi galériákban. Az 1980-ban megrendezett műcsarnoki retrospektív kiállításán megbizonyosodhattunk, hogy a művészetben lezajlott mozgások őt igazolták. Amiért 68-69-70-ben kisszerű, de nehéz adminisztratív harcokat kellett vívni, 1980-ra evidenciává vált. Nem is igazán érdekelte őt tovább a szürrealisztikus kifejezésmód, "visszaváltott" a konkrétabb látványfestészetre, abban is egy különleges megfogalmazásmódra, amelyet jobb híján neomanierizmusnak neveznék (igaz, a témáinál gyakran használt ezután is spontán asszociációs motívomfűzéseket); és egy olyan pillanatban választotta ezt a kifejezésmódot, amikor a vezető nyugati galériákban és művészetideológusoknál erről szó sem volt (a 90-es évek második felében már Correggio és Parmigianino művészete vált zsinórmértékké). Tizennégy évvel ezelőtt, kissé az olasz metafizikus festőkre rímelve megfestette képeinek jövendő sorsát: "Az élet apoteózisa a halál felett". E kiállítással emlékezünk barátunkra és kollégánkra.

Pogány Gábor

Tisztelettel meghívjuk

KÓKA FERENC
festőművész
kiállítására.

A kiállítást megnyitja
dr. Pogány Gábor
művészettörténész

1997. november 12-én
18 órakor.

A kiállításmegnyitón
Pilinszky János Terek c.versét
Kántor Judit mondja el.

A kiállítás megtekinthető:
1997. november 12 - 28-ig
hétköznap 14-20 óráig.

Cím:
Újlipótvárosi Klub-Galéria
1136 Bp., Tátra u. 20/b
/bejárat a Radnóti M. u. felől/

e-mail: ARTBOX13@c3.hu
http://www.c3.hu/~artbox13

ÚJLIPÓTVÁROSI

KLUB-GALÉRIA

1136 Budapest, Tátra utca 20/b.

Telefon: 132-6992

No de hát a kritikaírás afféle alkalmazott műfaj, lássuk a posztmodernizmus diadalát egy tisztán szépirodalmi műben. Marno Jánostól idézek az ÉS 1993. augusztus 19-i számából: "Hová visznek az indulataim, hová... Elvisznek, ez már bizonyos, visznek már, de hová... mikor a papír, a géppapír és a cigarettapapír láttán már tűkön ülök (tükrön, így is stimmel), mehetnékem, menekülhetnékem támad, ki a képből, túl a képen, menekülhetnékem mint átmehetnék, mint fispangi (széphidi, széppalói) barátomnak mindig, ha nem hagyják ülni a dolgán, mi az, hogy dolgán, mi az, hogy láttán, minek a hozzáláttán (kedves Noémi!)...

Nem jól, ha jól volna, semmi sem akadhatna fenn egy versen, én sem akadtam fenn álmomban másodmagam eltájoló távollétein, sem hóna alatt az üres lemezborítón, asztali felhőzet (társszerzőmtől) és üres lemezborító (másodmagam hóna alól) távolról sem szokták nálam keresztezni egymást, de most az egyszer..."

Hogy ezzel a szerencsefia Marno Jánossal mi minden történik! Mindenesetre feltűnő a legutóbbi szépirodalmi szándékú, meg a korábbi, kritikai szándékú szövegek tökéletes együntetűsége.

Az elmebeteg vagy a haldokló szétesett, kritikátlan beszéde kismiska ezekhez az elmeszüleményekhez képest. Szerzőink megszívlelték a gyermekkori, szülői tanácsot, ("Ne csináld, mert úgy maradsz"), úgyhogy kizárólag betűvetés közben szétesők – amikor az ösztöndíjat kell megolvasni vagy a kiadói szerződést kell láttamozni, nagyon is helyén van az eszük. Én nem mondom, hogy tiltsák be őket. Csináljak tovább, amíg csak akarják – de ne az én pénzemen, a mi pénzünkön!

Kóka Ferenc rajza: Gordonka

Olykor elpanaszolják: "Minden egész eltörött", mintha ez mentség lenne a szakadozottságra. Donne-ék nagyon is egész versekben panaszolták el a világ szétesését. Minden műhöz bizonyos törmelék is járul. De főfoglalkozásban, főtermékként törmeléket gyártani, ez talán mégiscsak túlzás. Irodalmi ravaszok két-három évtizedenként föltalálják a spontán írás világrengető újítását. A Naturburschok ósdi trükkje ez avégből, hogy telizabálhassák magukat jobb vacsorákon.

Gyanús könnyedséggel tanulták el posztmodernjeink azt az elmeháborodott francia tételt, hogy "nincsenek tények". Hát igen, tökvarakás közben elmélkedni, modatokat széttrancsírozni hasonlíthatatlanul könnyebb, mint a tények után eredni. Ami engem illet, száz posztmodern literátort adok bármikor egy jól becserkészett, irodalmilag megörökített tényért. Ezúton közlöm literátorainkkal: ha nem vesznek is tudomást róluk, azért vannak tények. Furcsa, hogy eddig nem sikerült összefutniuk velük. Talán más foglalkozást kéne választaniuk meguknak.

Camille Paglia szerint a literátorok legtehetségtelenebb, legkevesebb képzelőerővel megáldott fajtája csügg a Foucault – féle önreflexiós bűvészkedésen vagy Derrida aszott halandzsáján. Erős a gyanúm, Magyarországon is azok vetették bele magukat ebbe a terméketlen fürdőbe, akik amúgy igencsak szárazon: hoppon maradtak volna, fia épkézláb írói ötletük sem lévén.

Önajnározás a célja annak a posztmodern tételnek is, hogy az értékek megállapíthatatlanul relatívak. Ebből ugyanis fonalasan következik, hogy ha akarom, jobb vagyok Shakespeare-nél is. Egy LSD-mámorban elgagyogott versike is ér annyit, mint Sophoklész összes próbálkozása. Az értékek relativizálása közepette egy bizonyos érték azonban rendíthetetlen: a magamé. Kérem az urakat és hölgyeket, tessék ezt végre abbahagyni!

Vagy tizenkét éve érzett fel Szász Imre erre a támadásba lendülő könnyűlovasságra. Magam egyszer-kétszer elrebegtem néhány szót, de nem tudok az irodalmi élet egész mechanizmusával és apparátusával birokra kelni. A Magyar Nemzetnek nemrég nyilatkozó Farkas Zsolt jó irányban tapogatózik, de enyhén fogalmaz, amikor fanyalog Balassa Péter "patetikus és utalgatós" stílusán. Esterházy és Nádas újabb "halványságán". Tandori "parttalan szövegtengerén". Ezek a literátorok, meg a rajtuk csüggők, mindig is ilyenek voltak. A rossz stílus, az irodalmi érzéketlenség még menthető, ha nincs csökönyösséggel rosszabbítva. Az olvasó könnyen felejt. Érdemes tehát a balga vagy ócska irányzatot kellő időben hátrahagyni. Nem ez történik: ki-ki – a kritikai zsolozsmák hatására is még jobban beássa magát a talajba. Talán mert nem is való másra. És tanúsíthatom, hogy ezek a fölkent urak és hölgyek a legeszeveszetteb Tandori verset vagy Marno-novellát is azzal mentik, hogy a belső utalásai miatt szórakoztató az elolvasása. Tessék tehát jól szórakozni a megszokott szűk körben! Csak ne velem, meg mindazokkal, akik az irodalomtól irodalmat várnak!

*

– A Szerző hozzájárulásával vettük át a Népszabadság 1994. december 12-i számából.

KÓKA Ferenc

Losonci Miklós

KÉPZŐMŰVÉSZETÜNK KÉSZÜLŐDÉSE

Irány a harmadik évezred. A század, amit lassan magunk mögött hagyunk, mélyreható, bátor és sokrétű elemzésével mindent Számbavett, amit a technika ajánlott, amit a világtársadalom rendelt. Kész a nagy, az egyre nagyobb vizuális föladatokra. Rendelkezik is azzal a munkamegosztással, melyet az egyéni vágyak és tehetségek jóvoltából meg is oldhat. Itt a Duna-Tisza mentén és sokhelyütt a nagyvilágban.

Jók az adottságaink. Képzőművészetünk a minőség világmértékén alkot nemzeti karakterrel több évszázada. Változás észlelhető nálunk és mindenütt. A képzőművészet immár nem elégszik meg a valóságábrázolással csupán, sőt azt is kevésnek ítéli, hogy az élet értelmezője legyen, merészebb a célja: arra törekszik, hogy létteremtővé váljon. Az ember egyre inkább a Mindenség ura, nemcsak szolgája. Ez általános óhaj. Ebből következeik, hogy a képzőművészet egyre inkább világstílus, integrációs jegyek nevében rendeződik, csakhogy ez az integráció nem adja föl a helyi zamatot, sőt igényli, ennek szellemében hozza létre az új műveket.

Minden helyi irányzat központ, nem periféria. Az érték avatja azzá. A magyar képzőművészet egyik iránymutató fő erénye a kolorizmus ereje. Mindez következik az éghajlat, a növényzet, a folklór és a népművészet színgazdagságából, melyet festészetünk finomított, rendezett, ellenőrzött, képi és intellektuális magaslattá fokozott, általánosított. Mindez látható Budapest új képi "népdalaiból", a sokszor száz méter hosszúságú kerítésfestményeiről, melyek rendkívül színesek, rajzi és gondolati értékekben gazdagok, fantáziadúsak. A mélyben erők feszülnek, – sok lappangó tehetség festheti meg hamarosan a főváros utcahosszú képeit az új évezred nyitányán immár az építészet erre komponált tömör kerítésein, ablakkal meg nem szakított falfelületein.

Képzőművészetünk jelene több nézőpontból figyelve teljesítményét, megnyugtató. Életképességét igazolja több teremtő változata, az, hogy hazai tárlataink a világ minden földrajzi és szellemi égtáját figyelemmel kísérik, sőt piktúránk, szobrászatunk és grafikánk ezen egyetemes világzónában tájékozódik, alkot. Problémának csak az mutatkozik, hogy önmagunkról sokszor elfeledkezünk, azt is túlhaladottnak érezzük, ami sajátos erőnk, amit a világ üdvözölne az új magyar képekben, plasztikákban. Nem fogadhatunk el semmilyen ízlésterrort, minden szabad, bátor elképzelésnek legyen egyenlő jogú tere kultúránkban.

Száz évvel ezelőtt is századutó volt, s az 1895-ös esztendő a nagybányai művésztelep előkészítésével telt a millenium sodró hangulatában. A századutó századelőt készített, létrejött a Nagybányát kiegészítő Nyolcak Társasága, a vásárhelyi művészet és a szentendrei műhely, miközben Mednyánszky, Medgyessy, Egry, Csontváry révén még magányos, iskolához nem tartozó óriások is születtek, – immár nemcsak a magyar, hanem az európai kultúra részeként.

Most ismét századutó van, melyet ezredelő követ. Nagy pillanat újra. Még nagyobb, mint egy századdal ezelőtt. Vajon készek vagyunk új föladatokra? Száz évvel ezelőtt búcsúzott az antikvitás, a görög-római hagyomány végleg. Új formák, új eszmék születtek. E gyönyörű-keserves, lendületes-iszonyú XX. század finaléjához ér. Úgy tűnik, képzőművészetünk készen áll új küldetésére. Rendelkezik a vizuális fogalmazás minden árnyalatával és eszközével: Moholy Nagy László, Vásárhelyi Győző, Schöffer Miklós révén az új tárgyiasság, a színes város gondolat és mozgó-mobil formák keresik, találják "egész láthatárukat,", a magyar képzőművészet a világ képírásának élvonalában működik, arról nem is beszélve, hogy Barcsay Jenő és Hincz Gyula rajzi rendszere a művészképzés további nagy világlehetősége marad. Fölhasználható kincs. Regionális képi értékrendünk egyetemes minőség.

Tehetség akad bőven ma is. Bátorság, kezdeményezés, energia, képzelőerő nemkülönben. Ne egy szál virágban, hanem a kert gyarapodásában gondolkodjunk, minden érték legyen toleráns, bajtársias a másikkal szemben. Egyik irány szövetségese nem ellenfele a másiknak. A művészet nem parancsuralom, minden elágazást tisztel, hessenti a kizárólagosságot. Ez az új szellemiség és magatartás, ahol minden régió köponttá válhat a létrehozott művek minősége révén. Ez az új ezredév általános eredménye és távlata, képzőművészetünk készülődésének alapja.

Alle Teréz rajza: Lakótelepi Madonna

Király Lajos

Fú a szél

Fú és fú és fú
a szél
a kövér eső
ablakod veri
az ég dörren
villan a fény
mely
kékes-vakító
s oly messzi

ma április van
a Költészet Napja
miért e bódult
megvadult idő
talán az ég
siratja
szomorú költőit
kiket őriz a ma
és feled a jövő

a természet bolond
akár a szív
össze-vissza verdes
mert így akarja
a szavak zenéje
lelkünkből kitárva
boldogan feszül
vagy bánatban szétszakadva

Kóka Ferenc, Jeslő

A Csók Galériában megnyílt tárlat elemzése s' ismertetése. Megemlített művek: Völgy, Álomtáj, A zászlóvivő s' a tenger, Álom s' valóság.

P. Szücs Julianna: Kóka Ferenc képei

7.

Népszabadság, Bp 1973. okt. 23.

Kóka Jerem. [ ]

Rádis hatott hentendre.

Sziklay Júlia: Ihlető város a Duna partján 4.

ESTI HIRLAP, Bp 1973. szept. 28.

Kõks Ferenc, festő

Okt. 11-én kiállítása nyílik
meg a Kõks Galériában.

— : Hallgatók

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. okt. 11.

Kóka Ferenc. Perth

Okt. 11-én nyílik meg tárlata
a Kók Galériában.

— : □ Kóka Ferenc.... 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. okt. 8.

Kóka Ferenc

A Max Ernst-i tájstruktúráktól az elvontabb konstrukciók irányába tesz lépéseket.

Bekel. Perneczky G.: Tanulmányút a pánakvitbe; Valóság, 1969. 8. sz. 110. l.

Kóta Ferenc

Képei szerepelnek a "Pest megyei

t árlaton" a Nemzeti Galériában

Pestmegyei Hirlap 1971 szeptember 30

4.old.

Kóka Ferenc

Szerepelt a Sao Paoló-i Nemzetközi Képzőművészeti Biennálén /1968. IX. 1--XII. 31./.

Képzőművészeti Almanach 2, Corvina 197o, 53.1.

Kóka Ferenc

Tája a groteszk jeleit mutatja.

A Fiatal Képzőművészek Studiójának jubileumi kiállitása a Mücsarnokban Perneczky Géza; A pátosztól a groteszkig; Képzőművészeti Almanach 2, Corvina 197o, 26.1.

Kóka Ferenc

A "modern" kulturálatlanság kapcsán kerül említésre.

Rézsa Gyula: Fiatalok kiállitása? A Studió 58--68 kiállitásról; Képzőművészeti Almanach 2, Corvina 197o, 27.l.

Kóka Ferenc

A Kulturális Kapcsolatok Intézetének kiállítótermében bemutatója volt /1969. V. 16--31./. A Csernus Tibor inditotta "szürrealizmushoz" kapcsolódik, témáiban a döbbenetest keresi /Atomhalál/.

Képzőművészeti Almanach 2, Corvina 197o, 5o.l.

MDK

Kóka Ferenc

Szerepelt az Ernst Muzeumban rendezett "Dolgozó emberek között" kiállításon.

"Gyárban"

Bolgá Kálmán:Mi a fontos - a téma vagy a minőség?
ÉLET ÉS IRODALOM 1964 máj. 16.

Koka Ferenc

Budapesten született 1934-ben. Tanulmányai: Képzőművészeti Főiskola. Tanárai: Budapest, Varsó, Bukarest, Prága, San Paolo.

Szántó Tibor: Pictura Hungarica I.

A mai magyar táblafestészet, Budapest, 1971

Kóka Ferenc

Színes reprodukció, egész táblán:

53. sz. „Ikarusz bukása", olaj, 115 x 122 cm.

Szántó Tibor: Pictura Hungarica I.

A mai magyar táblafestészet, Budapest, 1971

Kóka Ferenc

MDK

Szerepelt az Ernst Muzeumban rendezett kiállitáson.

"Egyesült Izzóban"

Balogh Jenő: "Dolgozó emberek között"

MUNKA 1964 jul. -

KÓKA FERENC

repr. "Popzenész"
Lá. Bálint Endre

Ury Ibolya: Magyar művészek Ausztriában.
UJ TÜKÖR 1981/XVIII/10.sz.24-25.o.

Kóka Ferenc, Munkácsy-díjas festőművész

A VI. országos tájfestészeti biennálé Hatvanban látható 1985. jan. 14-ig. — A szentendrei festők közül Kóka Ferenc, Buhály József, Orosz János képei is szerzőjük sajátos törekvéseit jelzik.

Losonci Miklós: Magyar táj, magyar ecsettel. Pest Megyei Hírlap, 1984. dec. 5.

Kókai Ferenc, festő

Kiállít a Műcsarnokban.

Rózsa Gyula: Számvetés és történelem
M.S.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975 ápr. 27.

Kóka Ferenc
Festőművész

Kiállítás a Csók Galériaban

Új képei nagy haladásról tanúskodnak minten a technikai nehézségeken uzá lett. Energiáját ezeken a képein annak felépítésére, formai tagolására és a tartalmi rétegek kiaknázására fordítja

Magyar Hírlap 1973 X. 286

Kóka Ferenc

„Ikarusz" c. képével
fotója a „Képmelléklet"ben szerepel

Kritika 1971 október

Kóka Ferenc

A Csók István Galériában rendezett kiállitásáról számol be Vadas József: "Beszélő foltok" c. -több tárlatról szóló- kritikájában. "Felületeket fest. Nagy formai leleménnyel és keleties bőséggel," igen nagy elismeréssel nyilatkozik a gyönyörü felületekről, de mint mondja: a müvészet nem elégedhet meg ennyivel, s annak ellenére, hogy munkái kétségtelen tehetségről vallanak, még nem tekinthetők müveknek, de hogy azokká váljanak, "tisztáznia kellene saját feladatait."

Élet és Irodalom, Bp. 1973. okt. 20.
XVII. évf. 42. sz. 12. lap.

Kóka Ferenc

festőművészt a Munkácsy Mihály-díj
II. fokozatával tüntették ki, felszaba-
dulásunk évfordulójának alkalmá-
ból.

Magyar Nemzet, 1972. ápr. 1.

Kóka Ferenc festőművész

Műtermében történt látogatás,
Szentendrén.

Péteri Imre: Utazás útlevél nélkül.

Mezőgazdasági Mérnök, Gödöllő, 1971. dec. 4.

Kóka Ferenc festőművész

a Munkácsy Mihály-díj II. fokozatával tüntették ki.

Vasi Népe, 1942. ápr. 1.

Kóka Ferenc festőművész

a Munkácsy Mihály-díj II. fokozatában részesült, hazánk felszabadulásának 27. évfordulója alkalmából.

Zalai Hírlap, 1972. ápr. 1.

Kóka Ferenc

1934-ben született, a Képzőművészeti Főiskolán tanult Bernáth Aurél tanítványaként; korábbi műszerészt Derkovits díjban részesült.

DN: On display in Budapest. Daily News, Budapest, 1973 okt. 20

Kóka Ferenc

1969-ben Sao Paolo-ban rendezett 10-ik Biennalén mutatta be műveit; 1970-ben A Mai Magyar Festészet "címen tartott tárla-ton vett részt. Párizsban.

DN.: On display in Budapest. Daily News, Budapest 1973. X. 20.

6P

Kóka Ferenc

Műveivel Dortmund-, Würzburg-, Kopenhagen-, Varsó és Szófiában sikeresen szerepelt. Ezidő-szerint Bp-en a Csók Galéria tárlatán vesz részt 18 olaj képével.

DN: On display in Budapest. Daily News, Budapest, 1973. X. 20.

Kóka Ferenc

MDK

Kemencék, o.

Téli Tárlat 1964 Székesfehérvár

66.5 - 625158 Pátria ny.-

Átány

Gyász
otti-énekek

MDK.

Kóka Ferenc

Kiállitási kritika

Esti Hirlap 1967 juli.8.

Kõks Ferenc

Kiállítási kritika

Esti Hirlap 1967 juli.8.

MDK

Kóka Ferenc, festő

Szürnaturalista. (Ernst Múzeum)

Harangozó Márta: Stúdió 67

2

ESTI HIRLAP Bp. 1967 máj. 18.

M.D.K

Kóka Ferenc
grafikus

Hollós Korvin Lajosról
készült rajza

Mezei András: Hollós Korvin Lajosnál
Élet és Irodalom, 1967. aug. 19 – 12 lap

M.D.Y.

Kóka Ferenc

grafikus

Palotai Borisról készült rajza

Erki Edit: Palotai Borismál

Élet és Irodalom, 1967 aug. 5 - 12 lap.

Kóka Ferenc

grafikus

M.D.V.

Áprily Lajosról készült

rajza

Élet és Irodalom, 1967. aug. 12 - 4 lap

MDK

Kóka Ferenc

Gyárban, o.

Dolgozó emberek között kiáll. Ernst Muz.

1964. máj.

Kósa Ferenc

a Csók István Galériában
nyílik kiállítása október 11-én.

Magyar Nemzet 1973 október 10
4. old.

Kóka Ferenc

A Csontváry-teremben a Képcsarnok pályázatára beküldött festményeket mutatták be, ahol szerepelt műve, mely a Salamon-torony pártázatos oromzatát képi szétterítését láttatja. (említve)

Losonci Miklós: Pályázat és bemutatkozás.
Pest m. Hírlap, 1972. aug. 6.

Kóbor Ferenc
festő

Fiatal művésznek Derkovits
ösztöndíjban részesült.

Bereczky Loránd: Gondolatok a Derkovits-ösztöndijról.
Művészet, 1973. junius - 11.oldal

Kóka Ferenc [ ]

Tárlata lesz 73-ban

↓

— : Mj. Csók Galéria 2.

ESTI HIRLAP, Bp 1972. dec. 15.

Kóka Ferenc festő

a Csák István Galériában rendezte meg kiállítását.

Losonci Miklós: Fővárosi kiállítások.
Pestmegyei Hírlap, 1973. okt. 20.

Kóka Ferenc
festő

Az 1974-es IV. Debreceni Országos
Nyári Tárlat díjazottja

IV. Debreceni Országos Nyári Tárlat
Tárlat, 1974. aug. 27 – 16 lap.

Róka Ferenc

A váci zeneiskola lépcsőterméneknek festészeti vagy plasztikus képzőművészeti ötletpályázatán vett részt.

— : Képzőművészeti pályázatok.
Művészet, 1974. március – 48 oldal

Kóka Ferenc

Öteszlendős a szentendrei müvésztelep c. kiállitáson többek között részvett:Kocsis Imre,Kóka Ferenc,Ligeti Erika, Lukoviczky Endre,Gy. Molnár István, Papachristos Andreas.

Magyar Hirlap 1974/146.6.old.

Kóka Ferenc

1. Kompozíció III. olaj 60×80
2. —"— N. —"— 60×80

Kóka Ferenc festőművész kiállítása
Kók. J. G. 1973.

Kóka Ferenc

1. Tájkonstrukció olaj 74 × 122
2. Kompozíció II „ 61 × 80

Kóka Ferenc festőművész kiállítása
bók. t. gy. 1973.

Kóka Ferenc

1. Afrodité olaj 74×122
2. Madár " 61×115

Kóka Ferenc festőművész kiállítása
Cóka. 1. 9. 1973.

Kóka Ferenc

1. Szinbád olaj 94x122
2. Álomtáj -"- 72x122

Kóka Ferenc festőműv. kiállítása
Csók. J. G. 1973.

Kóka Ferenc

1. Csendélet variáció IV. olaj 60x122

2. Adria olaj 102x122

Kóka Ferenc festőmüv. kiállítása
Csók. J. G. 1973.

Kóka Ferenc

1. Távolba néző olaj 61×114
2. Csendélet variáció I. olaj 61×115

Kóka Ferenc festőművész kiállítása
Bók. J. Gy. 1973.

Kóka Ferenc

1. A zászlóvivő és a tenger olaj
122x150

2. Táj a holdfényben olaj
100x157

Kóka Ferenc festőnőv. kiállítása
Isók. J. G. 1973.

Kóka Terez

1. Téli este olaj 72×110
2. Völgy -"- 60×80

Kóka Terez festőművr. kiállítása
Bók. J. Gy. 1973.

Kóka Ferenc

1. Naplemente olaj 60×80
2. Álom és valóság olaj 121×160

Kóka Ferenc festőművész kiállítása
Bók. J. Gy. 1973.

Kóka Ferenc

Álom és valóság repr.

Kóka Ferenc festőművész. Kiállítása
Szól: J. G. 1973.

Kóka Ferenc

neve említve

Művészettörténeti Értesítő 1972

315. old.

Kóka Ferenc
festő

A Csók István Galériában X. 11-én
Nyílik Kóka Ferenc Munkácsy-díjas
festőművész kiállítása.

-----: Kiállítási naptár.
Művészet, 1973.október - 45.oldal

Kóka Ferenc

Szintád olaj 94x122

Tájkonstrukció -"- 74x122

N. Debreceni Országos Nyári
Tárlat 1974.

Kóka Ferenc

Vízpart repr.

XII. Szegedi Nyári Tárlat

Kóka Ferenc festőművész

A Munkácsy Mihály-dij II. fokozatát kapta, az 1972 év. művészeti dijasai között.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. ápr. 1.
XVI. évf. 14. sz. 4. lap.

Kóka Ferenc

Bemutatott művei:

"Tükörképek", olaj, 100 x 160

" Siratók", olaj, 130 x 180

Zala Tibor: XI. magyar képzőművészeti kiállitás,

Budapest, 1968.

Kóka Ferenc

A Csók István galéria nagy termében kiállít.

Műgyűjtő, 1972/4.02. „kiállítási naptár"

Kóka Ferenc

Szecsei munkáival a Koppenhágában (október), majd Aarhusban nyílt mai magyar képzőművészeti kiállítás anyagában.

Műgyűjtő, 1972/3. sz. 63. l.

Kóka Ferenc

A Csontváry Teremben rendezett kiállitásra beérkezett pályamüvek között szerepel a müvész "jó szinvonalu, szép munkája", mint Szabó György : "Pályázat" c. kritikájában elismeréssel emliti meg.
A pályázatot tájképfestészetre a Képcsanok Vállalat hirdette meg a Müvészeti Alap felügyelete mellett.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. aug. 26.
XVI. évf. 35. sz. 12. lap.

Kóka festő

a Studió 58-68 c. kiállításon szere-
pelnek művei.

Téter Imre: Studió 58-68
Népművelés, 1969. febr. 30-31 old.

Kóka Ferenc festőművész

Harcunk felszabadulásának 27. évfordulója alkalmából a Munkácsy Mihály-díj II. fokozatával tüntette ki

Szocialista Művészetért, 1972. május.

Kóka Ferenc

Tájkonstrukció repr.

N. Debreceni Országos Nyári
Tárlat 1974.

Kóka Ferenc, festő

Kiállító.

Rózsa Gyula: Szendéletek rőt két vénletben

13.

Népszabadság, Bp 1973. ápr. 30.

Kóka Ferenc

Ország Lili és Klimó Károly olajfestményeivel, Bálint Endre linotypia munkáival és Keserü Ilona papirnyomataival szerepel Uj-Delhiban, a III. Nemzetközi Képzőművészeti Triennálén, mint a lap irja a „Tájékozódás" rovatában "Magyar képek Indiában" cimmel.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. jan. 25.
XIX. évf. 4. sz. 6. lap.

Kóka Ferenc

Konfiguratív kompozíciója figyelmet érdemel (Stúdió 70, Ernst M.).

Bojár Iván: Kiállításról – kiállításra; Magyar Hírlap, 1970. IV. 7. 6. l.

Kóka Ferenc
festő

Művei láthatók a kiállításon.

Végvári Lajos: A Miskolci Képtár.
Művészet, 1973. december - 28 oldal

Kóka Ferenc

Napjainkban jószerével a lépviseli a szürnaturalista irányt, szóla azonban az eredendő élmény elsősorban festői-artisztikus, a mitologikus-szürrealisztikus téma véletlenszerű vagy csupán ürügy.

Kritika 1971 október

20. old.

Kóka Ferenc

neve emlitve, festményei

Ziállitáson szerepelnek majd a

Csok Galeriában

Magyar Nemzet 1972 december 17

12 old.

Kóka Ferenc
festő

1972 októberében Koppenhágában
egy képzőművészeti kiállításon vett
részt a művében.

-,- Magyar művészek külföldön.
MŰVÉSZET, 1972.október-november - 75.oldal

Kóka Ferenc

Atomhalál 1965; olaj, 13ox 17o cm /Müv. Alap tul./

Képzőművészeti Almanach 2, Corvina 197o

Kóka Ferenc

Siratók 1968; olaj, 13ox 18o cm

Képzőművészeti Almanach 2, Corvina 197o

Kóka Ferenc
festő.

Az 1972. évi Munkácsy díj II. fokozatát
kapta.

—: 1972 évi Munkácsy díjak
Művészet, 1972 ápszeli - 9 oldal

Kóka Ferenc festőművész

a Munkácsy díj II. fokozatát

kapta

Magyar Nemzet 1972 április 1
4. old.

Kóka

a fiatalok gyors elkötelezettsége bizonyos szemlélethez, festői technikai formavilághoz való kötödése (pl. egyrészt Kóka, Korga, Gyémánt szürnaturalizmusa, másrészt Konfár, Veress, Sváby, Tornyai – Domanovszky hagyományokon alapuló gesztus festőisége) sokszor csak megnehezíti a művész önmagára találását.

Péter Imre: Kiállításról kiállításra
Studió 58-68

Népművelés 1969/2 31 old.

Kőka Ferenc

a Műcsarnokban rendezett állami Vásárlások kiállításán művei szerepelnek.

Losonci Miklós: Fővárosi kiállítások.

Pest Megyei Hírlap, 1972. jan. 22.

Kálka Ferenc festőművész

a Munkácsy Mihály-díj II.
fokozatát kapta.

Népszabadság, 1972. ápr. 1.

Kóka Ferenc festőművész

Hazánk felszabadulásának 24. évfor-
dulójának alkalmából a Munkácsy
Mihály-díj II. fokozatával tüntették ki.

Hajdu-Bihari Napló, Debrecen, 1972. ápr. 1.

Kőka Ferenc, festő

A Munkácsy M.-díj II. f.-t nyerte el.

– : átadták az idei művészeti díjakat

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. márc. 31.

Kóka Ferenc, Jestő

A Munkácsy M.-díj II. f.-t kapta.

—: Átadták az idei művészeti díjakat

4.

Népszabadság, Bp. 1972. ápr. 1.

Kóka Ferenc

Szines reprodukció egész táblán:

"Icarus bukása" , olaj , vászon, 115 x 120 cm

1969.

Németh Lajos : Symbolism and Surrealism in Modern Hungarian Art, The New Hungarian Quarterly , Budapest, 1972. 45 sz

196 1

Kóka Ferenc

müveivel képviseli ezidőszerint egyedül a mithikus szürrealista irányzatot Magyarországon.

Németh Lajos: Symbolism and Surrealism in Modern Hungarian Art. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1972. 45 sz.

196 1

Kőka Ferenc

Műve szerepel az „Állami vásárlások"

Műcsarnokbeli kiállításán – neve említve

Pestmegyei Hírlap 1972 január 22

4 cold

Kóta Ferenc festőművész

17 Munkácsy díj II. fokozatát

kapta

Nógrád 1972 április 1
2. old

Kóka Ferenc

1. Esti táj olaj 61×98
2. Vízpart -"- 61×80

XII. Szegedi Nyári Tárlat

MDK

Kóka Ferenc, festő

Kiállít az Ernst ban.

Rózsa Gyula: Stúdió 67 7

NÉPSZABADSÁG Bp. 1967 m. á. 16.

Kókai Ferenc
Grafikus

M.D.F

Halász

Élet és Irodalom, 1965. jún. 19 - 8 lap.

Kibbra Ferenc
grafikus

M.D.K.

Tavasz

Élet és Irodalom, 1965. jún. 5. – 3. lap

M.D.K

Kóka Ferenc
grafikus

Tanulmány"
"

Élet és Irodalom, 1965. jan 16-9lap

Kókai Ferenc
grafikus

M.D.K.

Rafael Alkitaról készült
rajza

Rafael Alberti: Ballada a mai hispán költőkről
Élet és Irodalom, 1965. május 8 – 1 lap.

Kóka Ferenc

Grafikus

M.D.Y.

Illusztráció

Örkény István: Óvíz, emberek

Élet és Irodalom, 1965. máj 8-12 kap

M.D.K.

Kókai Ferenc
festő

Egyesült Izzóban című képével
vett részt a tárlaton.

Oelmacher Anna: Dolgozó emberek között
Művészet, 1964. augusztus – 42 lap.

M.D.K.

Kóka Ferenc
Grafikus

: Rideg Sándorral készült
rajza.

Erki Edit: Látogatóban Rideg Sándornál
Élet és Irodalom, 1965. szept 18 – 12 kép.

Kóka Ferenc, festő

L.: Barcsay J.

Rózsa Gy.: Művének ... 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. máj. 29.

Kohna Ferenc

Méltatás

Kenessei András. Szentendrei műviszet.
Tükör, 1976. jun. 22. – 38. oldal.

Kóka Ferenc

a Csontváry-terem csendélet kiállításán művein kagyló, hajómodellek láthatók. (emlétve).

Losonci Miklós: Pest megye tájai a vármakon.
Pestmegyei Hírlap, 1973. ápr. 28.

Kóka Ferenc

A várpalotai Bányásznap keretében megnyílt a Történeti Múzeum képzőművészeti gyűjteményének kiállítása a művész a múzeumnak adományozta az ott szereplő műveket.

Láttak, hallottuk.

1973. szept. 9. Petőfi 12.02 | 11 | Kopné.

Kóka Ferenc, festő

MDh

Öntöndíjas.

–: Öt fiatal művén kap Derkovits-öntöndíjat

2.

ESTI HIRLAP

Bp. 1963. máj. 9.

09

M.D.K.

Kóka Ferenc
grafikus

"Tanulmány"

Élet és Irodalom, 1964. okt. 10. 2 kép.

M.D.K.

Kóka Ferenc
Grafikus

Illusztráció

Bor Fumbons: Uj háiak körök
Élet és Irodalom, 1964. febr. 15. → 7 lap

Kóka Ferenc

Grafikus

M.D.K

Illusztráció

Bor Dubrus: Uj hárak között

Élet és Irodalom, 1964. febr. 1-7 lap

MDK

Kóka Ferenc

Hajógyári táj	olaj	90x110
Obudai felvonóhid	"	80x100

Fiatal Képzőművészek Studiója IV.Kiállitasa.
Ernst Múzeum 1963.Június. Kat. 18.1.

M.D.K

Kóka Ferenc
Grafikus

Mesterházi Lajosnál
kiszült nájra.

Ezki Edit: Az Élet és Irodalom látogatóban
Élet és Irodalom, 1964. dec. 12 – 12 kap.

Kóka Ferenc
grafikus

M.D.V.

Kokaina Mózesről készült
rajza

E.F.P.: Mindig szemtől szembe az élettel
Élet és Irodalom, 1964. dec. 5. – 5 lap

M.D.K.

Hóka Ferenc
grafikus

Illusztráció.

Bor Ambrus: Új hárak körött
Élet és Irodalom, 1964. febr. 22 - 11 kép

Kóka Ferenc

Két fej.

Rajz, reprodukció.

Új Írás, 1964 9. szám, 1088. lap.

Kóka Ferenc
grafikus

M.D.K.

Veres Péter portréja (illusztráció)

Gáll Gyula: Veres Péterről.
Élet és Irodalom, 1963. dec. 21–16 lap

Kóka Ferenc festő M.D.K.

Részt vett a kiállításon

Gelnecher Anna: Fiatalok képzőművészek IV. kiállítása az Ernst Múzeumban

Magyar Nemzet 1963. június 9. 6.l.

MDE

Kóka Ferenc

Hajógyári táj c. festm.repr.

Fiatal Képzőművészek Studiója IV.kiállítása
Ernst Múzeum 1963.Junius. Kat.34.1.

M.D.K.

Kóka Ferenc
grafikus

Illusztráció

Mándy Iván: Fiú a téren
Élet és Irodalom, 1963. december 28 – 4 lap

M.D.K.

Kiska Ferenc

grafikus

Portré

Élet és Irodalom, 1964. aug. 22 - 7 lap

Kóka Ferenc

grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Szebeényi Lehel: Pillanatra elvesztettik egymást

Élet és Irodalom, 1964. április 4 – 10 lap

Kóka Ferenc
Grafikus

M.D.K

„Kiáltó-"

Élet és Irodalom, 1966. január 22 - 7 lap

M.D.K

Slóka Ferenc

festő

Részt vett a tárlaton.

Péter Sune: A monumentalizmus bűzöltében

Műrészet, 1966. január - 10 kap.

MDK.

Kóka Ferenc

Kiállitási kritika

Müvészet 1965 nov. lap 3o.

Kóka Ferenc
festő

M.D.K

Részt vett a tárlaton.

D. Fehér Ksuzsa: A X. Magyar Képzőművészeti Kiállítás
Művészet, 1965. november – 28 lap

Kóka Ferenc, Jertő

MDk

Surrealista.

A X. M. Képzőművv. Kiáll.

Rényi Péter: Festészet és Kommunizmus 9-10.

NÉPSZABADSÁG, BP. 1965. okt. 3.

Kóha Ferenc
festő -

M.D.Y

„Virágbolt" (repro)

Művészet, 1965. december - 26 kap

Kóka Ferenc [ ] MDK

Kiállít.

D. Fehér Zsuzsa: Magyar képzőművének.
a fasizmus ellen 8

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1965. dec. 19.

M.D.K

Róka Ferenc
grafikus

Pablo Nerudáról készült
rajza

Somlyó György: Nerudát köszöntve
Élet és Irodalom, 1965. máj. 15 – 1 lap

M.D.K

Kícha Ferenc
grafikus

Illusztráció

Csáz Gyula: Végre kisút a nap
Élet és Irodalom, 1965. máj. 1 – 12 lap.

MDK.

Kóka Ferenc

Kiállitási kritika

Müvészet 1966 jan.

M.D.K.

Hóka Ferenc
grafikus

Gergely Sándorról készült
portréja.

Erki Edit: Gergely Sándornál.
Élet és Irodalom, 1966. jan. 29. 12 kép

Kóka Ferenc
grafikus

M.D.Y.

Könyvét Aladárról
készült rajza

Szabó György: Pályatársaim és barátaim.
Élet és Irodalom 1966. febr. 12. - 2 lap.

MDK.

Kóka Ferenc

Kiállitási kritika

Népszabadság 1965 okt.3.1.lo.

Ihóka Ferenc
grafikus

M.D.K

Rideg Ferencről készült
rajza.

Jovanovics Miklós: Köszöntő helyett búcsuztató
Élet és Irodalom, 1966. febr. 12 – 5 lap.

Kóka Ferenc
festő

M.D.f

A vilagesemeinjeet öröketi
meg művein.

D. Fehér Zsuzsa: Soha többé fasizmust!
Művészet, 1966. április – 7. lap

MDK

Kóka Ferenc

Fürdőző nők, o.
Monofóbia, o.

Studió 67. Fiatal képzőm.kiáll. Ernst Muz.1967.

M.D.K.

Kóka Ferenc

grafikus

Szirahy Judithról készült

készült vajra.

Vészi Endre: Szirahy Judithnál.

Élet és Irodalom, 1967. nov. 11–12 kgs

Kókaterenc

grafikus

M.D.V.

Kodolányi János-ról beszélt

Nagy

Csák Gyula: Kodolányi János-ról.

Élet és Irodalom, 1967. dec. 16 - 12 lap.

MDK

Kóka Ferenc

Virágbolt, o.

X. Magy. Képzőmüv. kiáll. Műcs. 1965.

MDK

Kéka Ferenc
grafikus

Vadvar"
"

Élet és Irodalom, 1968. augusztus 3-4 lap.

Kóka Ferenc

röl nyilatkozik Szalay Lajos

Perneczky Géza: Budapesti beszélgetés Szalay Lajossal, az Amerikában élő magyar grafikus művésznel.

(Magyar Nemzet, 1967. VIII. 11. 4. o.

M.D.K.

Kocka Ferenc
grafikus

Major Ottóról készült rajza
Illusztráció.

Elbe Edit: Major Ottóval
Élet és Irodalom, 1968. július 13 - 12 lap.

Kóka Ferenc festő M.D.K.

Bala toni karnevál c.

Harlequin c.
müve az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásán bemutatva, A Képzőművészeti Alap vásárlása.

Tájékoztató az Áll. Képzmüvészeti Vásárlások III. Kiállitásáról. 4.1.

MDK

Kóka Ferenc

Atomvillanás, o.

Fiatalok Studiója 1966. Ernst Muz.

MDK

Kóka Ferenc

Siratók c. képe

Művészet 1968 máj.p.6.

MDK

Kóka Ferenc

Kiállitási kritika

Müvészet 1968 máj.p.12.

M.D.K.

Kőhe Ferenc
grafikus

„Nő madárral"

Élet és Irodalom, 1967. nov. 18 - 12 kép.

MDK

Kóka Ferenc
festő

„Siratók" (rézm.)

D. Fehér Zsuzsa: A XI. Magyar Képzőművészeti ...
Művészet, 1968. május – 11 lap.

M.D.K

Kékka Ferenc
festő

"Siratók" című képe szerepel a tárlaton.

D. Fehér Ursula: A XI. Magyar Képzőművészeti . . .
Művészet, 1968. május – 11 lap

MDK

Kóka Ferenc

Háncsvariációk, o.

9. miskolci o. képzőm. kiáll. 1966.

Kóka

[illegible] szerepel a
Stúdió 66 kiállításon az
Ernst Múzeumban

Szék. Erzsébet: Stúdió 66

Magyar Ifjúság 1966 IV. 30

MDK

Kóka Ferenc, festő

szerepel a tárlaton.

Róna Gyula: XI. Magyar képzőművészeti kiállítás 9

Népszabadság, Bp. 1968. ápr.

MDK

Kóka Ferenc

Képvásárlási hir

Magyar Nemzet 1968 máj.15.

M.D.K

Kóka Ferenc

grafikus

Hegedűs Gézáról készült

rajza.

Zsugán István: Hegedűs Gézáról.

Élet és Irodalom, 1966. július 2-12 lap

M.D.K

Kóka Ferenc
grafikus

Illusztráció.

Szabó Iván: Ügyes asszony – hitvány ember
Élet és Irodalom, 1966. július 23 - 10 lap.

Kóka Ferenc
grafikus

M.D.K.

Bálint Györgyről készült rajza,
az író 60 éves születésnapja al-
kalmából

Abody Béla: Az élő Bálint György
Élet és Irodalom, 1966. július 9 - 7 lap

Kóka Ferenc
festő

"Dinamikus táj" - a szereplő
" a tárlaton.

Szelesi Zoltán: A XI.szegedi tárlat.
Művészet, 1971.január - 29.lap

Kóka Ferenc

1

Kiállítása nyílt a Kulturális Kapcsolatok Intézetének Kiállító-terében.

Németa 1969 május 17
2. old.

Kóla Ferenc

2

Bernáth Aurél tanítványa

volt.

Nápszava 1969 május 17

2 old.

Kóka Ferenc festőművész

1

1934 december 18-án

született Budapesten

Pest megyei Hírlap 1970 október 17
4. old.

Kóka Ferenc

2

1954 - 1960-ig a Képzőművészeti Főiskolán folytatta tanulmányait Bernáth Aurél irányításával

Pestmegyei Hírlap 1970 október 14
4. old.

Kóka Ferenc

3

A képzőművészeti gimnáziumban
érettségizett Viski Balás László nérendelekért

Pestmegyei Hírlap 1970 október 14
4. old.

Kóta Ferenc

4

Művei Varsóban, Bukarestben

Belgrádban, Moszkvában, Párizsban

Sao Paulóban szerepeltek kiállításon

Pestmegyei Hírlap 1970 október 14
4. old.

Kóka Ferenc, grafikus

Kodolányi portréja (rajz):

Repr.

Katona Imre: Kodolányi János

613–614.

KÖNYVTÁRCS, BP. 1969. október XIX./10.

Kéka Ferenc

művét a Művelődésügyi Minisztérium az alakuló Debreceni Modern Galériának ajándékozta.

– Nagli –

Magyar Nemzet 1970 március 13
4. old

Kóka Ferenc
festő.

"Őszi Balaton" (tempera)

Kovács Gyula: Az uj művésztelep lakói Szentendrén.
MŰVÉSZET, 1970. október 23.lap

Kóka Ferenc
festő.

Az országos képzőművészeti kiállítások szereplések adatai.
Egyéni kiállítása 1969 ben volt a
Kulturális Kapcsolatok Intézetében

Kovács Gyula: Az uj művésztelep lakói Szentendrén
MŰVÉSZET. 1970.október - 23.lap

Kóka Ferenc
festő

Kedvenc szinei a kék és a piros.
Nagybratási festménye az „Ntom-
halál".

Kovács Gyula: Az uj művésztelep lakói Szentendrén
MŰVÉSZET, 1970.október - 23.lap

Kóka Ferenc
festő

Budapesten 1935-ben született.
A Képző művészeti gimnáziumban érettségizett. 1960-ban fejezte be a Képző művészeti Főiskolát.

Kovács Gyula: Az uj művésztelep lakói Szentendrén.
MŰVÉSZET, 1970.október - 23.lap.

Kóka Ferenc
festő.

A Képzőművészeti Főiskolán Kmetty
János és Bernáth Aurél voltak a
mesterei. 1963-1966 ig Derkovits ösz-
töndíjas művész volt.

Kovács Gyula: Az uj művésztelep lakói Szentendrén.
MŰVÉSZET, 1970.október - 23.lap.

Kóka Ferenc
festő

Repülő mérnök"-e élményt
"ad a kiállítást látogatónak,
valamint az Ikarusz bukása"
című műve.

Vidos Zoltán: A "Studio 70" -
Müvészet, 1970.november - 34.lap

M.D4

Kóka Ferenc
Jertő

Nonfigurativ „Hancsvariáció-
ja ciclomes darabja a tailat-
naz:

Baranyi Judit: A IX Miskolci Országos...
Művészet, 1967. április - 38 lap.

Kóka Ferenc

Virágbolt, olf.

Műcsarnok 1965. X. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Kóka Ferenc, festő

Szerepel a Műcsarnok

táblatán.

Zsugán István: Képzőművészet — ötmillióért 2

ESTI HIRLAP, 1 p., 1967. júl. 8.

M.D.K

Kiska Ferenc
grafikus

Molnár Gerázól készült
rajza.

Gáll István: Molnár Gerázmál
Élet és Irodalom, 1967. szept. 30 - 12 lap.

M.D.Y.

Kóka Ferenc

Grafikus

„Ketten"

Élit és Irodalom, 1967. okt. 20 - 9 lap

MDK.

Kóka Ferenc

Kiállitási kritika

Dunaujváros 1967 máj.23.

Kóka Ferenc festő

Szerepel a Studió 58-68 c.
tárlatban a Műcsarnokban

M. Kiss Pál: Hazai kiállítások

Látóhatár 1969 III. sz. 553 old.

Kóka Ferenc

Emlitve

Passuth Krisztina: Mihelyak és galériák

Tükör, Jo. 1970. ápr. 21

Kóka Teréz
festő

Részletek a Stúdió 58 - 68 kiállításon

a Műcsarnokban

M. Kiss Pál: Fiatal kiállítások.
Látóhatár 1969 V-VI - 554.

Kóka Ferenc

Nyár c. pasztelje (eml.)
kerepel a Studió 70. c. táslaton
az Ernst kurcumban

– czoma –: Studió 70

Mezőgazdasági hérnök 1970
IV. 13

Kőhe Ferenc

Resztvesz egyenesen magyar kiállításban

Magyar kiállítás

Eszakmagyarország, Miskolc
1970. már. 20.

Kőhe Ferenc

Említve

Magyar Nemzet, Bp. 1970. már. 13.

M.D.K.

Kóka Ferenc

"Harlekin" c. képének repr.-ját hozza a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. május 17.
XIII. évf. 2o. sz. 1o. lap

M.D.K.

Kóka Ferenc

A Kulturális Kapcsolatik Intézetében rendezett kiállitáson szereplő müveiről ir Perneczky Géza: "Fiatalok gondjai"cimmel: "Képein gyürüalaku napok világitanak, páfrányokra, zuzmókra emlékeztető őserdők viritanak, kozmikus eredetű tárgyak és hatalmas katasztrófáktól, vagy örömöktől átvilágitott emberek mozognak." Majd kitér arra, hogy a müvész problémái az egész magyar festészetre jellemzőek, s ez a probléma röviden összefoglalva: a természet interpretálása.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. juni. 7.
XIII. évf. 23. sz. 8. lap

M.D.K.

Kóka Ferenc

"Illusztráció" c. rajzának repr.-ját hozza a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. ápr. 12.
XIII. évf. 15. sz. 7. lap

M.D.K.

Kóka Ferenc

"Táj" c. müvét mutatta be a Mücsarnokban rendezett jubileumi kiállitáson, melyről Pernecz ky Géza ir "A Pátosztól a groteszkig" c. kritikájában a Képzőművészet c. rovatban.

Élet és [illegible]rodalom, Bp. 1969. január 4.
XIII. évf. 1. sz. 9. lap

M.D.4

Kóka Ferenc
festő

„Monofóbia", „Danaidák"
c. nagyméretű és jelentőségű
festmennyei szerepelnek.

Vidos Zoltán: A Fiatal Képzőművészek Stúdiójának ...
Művészet, 1969. október - 22 lap.

M.D.K.

Kóka Ferenc

Rajza Abody Béláról, Erki Edit: "Abody Bélánál" c. interjuja illusztrációjaként.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. ápr. 26.
XIII. évf. 17. sz. 12. lap

Kóka

graphus

Méltatás

D. Fehér Zsuzsa: Jubileumi beszámoló Melyett

Múveszet, 1970. április - 22 lap.

Kóka Ferenc festő

A Kult. kapcs. Intézetben

Kiállítása van

Magyar Hírlap 1969 V. 22

Kóka Ferenc festő

A Kult. kapcs. Intézetben

kiállítása van

Magyar Hírlap 1969 V. 17

Kóka Jenő

Riport.

Szemben az új színházzal...
Hétfői Hírek Budapest 1970. jul. 20.

Kóka Ferenc
festő

„Nyár", „A repülő mérnök",
az „Thermus II." szerepel a kiállításon.

Ujvári Béla: Studio 70
MŰVÉSZET, 1970. július - 32. lap

Kóka Ferenc

Kerepel a würzburgi magyar tárlaton

Klaus Lorenz: Ungarische Kulturtage
in Würzburg

Abendzeitung (Nürnberg) 1970 VII. 12

Kóka

Szerepel a vsekszlovákiai magyar
Tárlatom

L.K: Mladi madarští vytvarnici

Rudé právo 1969 X. 17

Kóka Ferenc

1. Monofóbia olaj 120x150
2. Ikarus bukása

Magyar Művészet 1945-1969
Műcsarnok

Kóka Ferenc

Szerepel a pozsonyi magyar tárlatom

dr. Milan Kassak: Mladi madarski umelci

Rolnické noviny 1969 X. 26

Kóka Ferenc

Szerepel az alábbi tárlaton

Heiner Reitberger: Ungarn zeigt in Würzburg moderne Kunst

Main Post 1970 VI. 13

Kóka Ferenc

Kerejel az alábbi: Táslatan Párisban

Lucien Curzi: L'art hongrois contemporaine au Musée Galliera

L'Humanité 1970 IV. 3

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-295, 188-307

Élet és Irodalom

1969 ÁPR 12

1021

Kóka Ferenc

Kóka Ferenc: Illusztráció

— Rövid életrajza?

— Szekszárdon születtem, Désen voltam gyerek, Pápán diák. Ott kezdtem rajzolni, már általános iskolás koromban; kitömött madarat, meg amit kell. Akkor aztán egyszerre abbahagytam a rajzolást, csak a sport érdekelt, kosárlabdázó voltam; vidéki ifjúsági viszonylatban nem is sikertelen.

— Élményem volt Budapest és Párizs. Tizenegy éve jöttem fel Pestre, rajzoltam, festettem, tanultam. Szeretnék megemlékezni egy festőről, *Bakky Sándorról* — néhány éve halt meg, fiatalon —, sokat köszönhetek neki. A műtermét is átengedte, ott kezdtem igazán dolgozni, csendéleteket, hagyományos posztimpresszionista képeket festettem. Együtt voltunk Párizsban, egy rövid társasutazáson — érdeklődésünk merőben különbözött —, amit lehetett, megnéztem. Akkoriban — 1963-ban — a *tassizmus* uralkodott. Utazásom után egy esztendeig nem festettem. Megzavarodtam, bár volt bennem már egy homályos sejtés.

A tassizmussal indultam

férára gondolok —, olyan képeket szeretnék festeni, hogy azok kifelé sugározva hassanak a nézőre, hogy a néző benne legyen a képben. Nem egy mester hagyatékából akarok táplálkozni, hanem a kor egészéből.

— Módszerem tehát az ismétlés. Azért ismétlek egy motívumot akár ötször is, hogy azt az egyet higgyék el nekem. Minden variációval másképp ütközik az ember az anyagba. Folytatni akarom az ismétléseimet, mert *minden ismétlés mást jelent.*

Ritmusokból, ritmusok variációiból állnak össze Hencze képei. A konstrukció az első, de a mozgás, a dinamizmus is döntő tényező itt; a kép megmozdul, illetve szemünk mozgássá avatja ezt a látványt. E mozgalmasság azonban sohasem válik barokkos vagy rokokó burjánzássá. Fegyelmezett, tiszta, korrekt az előadás, de nem lesz belőle pléhszerűen kemény mértan. A színfoltok határai lágyulnak, mintegy lavírozott foltok ezek: Hencze Tamás kézjegyei. Ujabb, nagyméretű képein (de sok művésznek tört már bele a bicskája a monumentalitásba!) mérhetjük le, menynyire illik neki a tágasabb dimenzió, mennyivel jobb most. Magára talált. Ez a méretváltás és a további színbeli és formai egyszerűsödés jellemzi újabban elkezdett ciklusait, közeljövőjét.

me...
zik meg...
sen szaporo...
mezdíjaink is ez...
sica Hungarica mag...
neti sorozata, Szokolay ...
nak teljes felvétele, Liszt Zsoltár...
azért részesülhettek ilyen elism...
résben, mert magas művészi ...
technikai színvonalon valami saj...
tos értéket mutattak a magyar z...
nekultúrából. Jó, hogy Hangleme...
gyártó Vállalatunk ezt idejében fe...
ismerte, jó, hogy ezt a törekvé...
továbbra is életben tartja a n...
gyobb kereskedelmi hasznot jele...
tő tánczene-lemezek forgalmazá...
mellett. Így a mi sajátos értékei...
ket megörökítő lemezek sorába...
újabbakat köszönthetünk örömm...
és különösen nagy szeretettel: a...
az öt lemezt, mely fiatal hangsz...
res művészeink produkciójából ...
ízelítőt a hazai és külföldi érdekl...
dőknek.

Kóka Ferenc festő

A Kult. Kapcs. Intézetében

kiállítása van

Magyar Nemzet 1969 V. 18

Kósa Ferenc

Emlétve

Egri Mária: Képzőművészeti „újszerze-
mézmyel"...

Szolnok megyi Néplap, Szolnok 1970. jún. 16.

Kóka Ferenc

1. Siratók 1968 repr. olaj 130×180
2. Reggeli táj. 1968 olaj 80×100
3. Danaidák repr. 1968 olaj 120×115

Kóka Ferenc festőművész kiállítása a Kulturális Kapcsolatok Intézetében 1969 május 16 – jún. 1.

Kóka Ferenc

1. Őszi Balaton 1967 olaj 90×110
2. Tűzőrhelyek 1967 repr. olaj 100×160
3. Balatoni karnevál 1967 olaj 100×140

Kóka Ferenc festőművész kiállítása a Kulturális Kapcsolatok Intézetében 1969 május 16 – jún. 1.

Kóka Ferenc

1. Táj 1966 olaj 80×100
2. Monofónia 1966 repr. olaj 120×150
3. Kompozíció repr. olaj 90×110

Kóka Ferenc festőművész kiállítása a Kulturális Kapcsolatok Intézetében 1969 május 16 — jún. 1.

Kóka Ferenc

1. Ikarus 1968 repr., olaj 115×120

2. Ikarus bukása 1969 repr.
olaj 115 × 120

Kóka Ferenc festőművész kiállítása a
Kulturális Kapcsolatok Intézetében 1969
május 16 – jún. 1.

Kóka Ferenc

1. Égő város 1961 olaj 75 x 120
2. Atomhalál repr. 1965 olaj 130 x 170
3. Atomvillanás 1966 olaj 135 x 190

Kóka Ferenc festőművész kiállítása a Kulturális Kapcsolatok Intézetében 1969 május 16 – jún. 1.

2) Kóka Ferenc
festő"

a „bernus-kör"-höz tartozik, a
„szürnaturalisták" csoportjába.
„Monofólia"
„Éjszakai táj" c. munkái

Mezei József: „szür-naturalizmus" a látóhatárban
Korunk, Kolozsvár 1968. IV. 553.-554

Kóka Ferenc
festő

„Virágbolt" c. festménye a
X. Magyar Képzőművészeti Kiállításon
szerepelt 1965-ben.
Két művével szerepelt a kortárs ma-
gyar Képzőművészet Bukarestben meg-
rendezett tárlatán. Perneczky szerint,
mezei József: „Szür-naturalizmus" a látóhatáron?
Korunk, Kolozsvár 1968. IV. 553.

Kóka Ferenc

festő.

A Kulturális Kapcsolatok Intézetének
kiállító-termében nyílt tárlata.
Az elmúlt években keletkezett képeit
mutatta be a művész.

Tábely Gábor: Kóka Ferenc kiállítása
Művészet, 1969. November - 41 lap.

Kóka Ferenc
festő

"Balatoni karnevál"
(nejmo)

Tábely Gábor: Kóka Ferenc kiállítása
Művészet, 1969. november – 41 lap.

M.D.K.

Kóka Ferenc
grafikus

Sántha Ferencről készült
rajza

Erki Edit: Sántha Ferencnél
Élet és Irodalom, 1967. május 6–12 lap

Kóka Ferenc
grafikus

MDK

Hubay Miklóstól kapott
rajza.

Réz Pál: Hubay Miklóssal.
Élet és Irodalom, 1966. július 30 - 12 lap

M.D.K

Kóka Ferenc

grafikus

Gergely Sándorról készült

rajza.

Gyóre Imre: Bricsi Gergely Sándortól.

Élet és Irodalom, 1966. június 18. – 7 lap.

MDK.

Kóka Ferenc

Kiállitási kritika

Népszabadság 1966 máj.1.lap 7.

Kőka Ferenc, [Jestő] MDK

Atomvillamás c. képe

szerepel a Stúdió 66. tárlatom

Rózsa Gyula: Végletek és távlatok 7

NÉPSZABADSÁG, bp. 1966. máj. 7.

Kóka Ferenc Jestő

Szovegben eml. mű: Atomvillanás
/alajtep a Fictal Műveszek
Kiállitásán/

Köznevetés 1966. máj. 6.

Kóka Ferenc

szerepelt a Magyar képzőművészet a fasizmus ellen c. riállításon.

Népszabadság 1965. dec. 19.

Magyar képzőművészet a fasizmus ellen S. Tóth Zsuzsa

Kóka Ferenc
grafikus

Galambos Lajosról készült
rajza.

Faragó Vilmos: Látogatóban Galambos Lajosnál
Élet és Irodalom, 1964. febr. 8 - 12 kep

MDK

Kóka Ferenc
grafikus

A Fiatal Képzőművészek
Stúdiójának kiállítására
nevezett.

Szalai György: Fiatalok próbája
Élet és Irodalom, 1966. május 7 - 13-ig

MDK

Kóka Ferenc

Hajógyári táj, of.

Óbudai felvonóhid, of.

Fiatal képzőművészek szemléje. Ernst Múz.
1963. jun.

M.D.

Kóka Ferenc
grafikus

Illusztráció

Radvanyi Erzsin: Andaxin hora
Élet és Irodalom, 1967. febr. 4 - 10 lap

MDK

Kókai Ferenc
grafikus

Csanádi Imréről készült
rajza.

E. F. P.: Csanádi Imréről
Élet és Irodalom, 1967. március 19 - 12 lap

Kóka Ferenc
grafikus

MDK

Jankovich Ferencről
készült rajza.

Csák Gyula: Jankovich Ferencről
Élet és Irodalom, 1967. ápr. 21-12 kép

Kóka Ferenc
grafikus

M.D.Y

Róma y Gyöngyösi készült
rajza.

Szatona Éva: Róma y Gyöngyösi
Élet és Irodalom, 1967 ápr. 15.

Kóka Ferenc
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Hernádi Gyula: A legyek.
Élet és Irodalom, 1966. dec. 24 - 10 kap.

M.D.K.

Kóka Ferenc

Müvei a kiállitáson

Atomvillanás

Fiatalok Studiója, 1966. Kiállitás az Ernst Muez
zeumban

Magyar Nemzet 1966. ápr. 22. 4.l.

Κόκκα Ρεζινε

Αλομνιλλαπέδε

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kóka Ferenc

NÉPSZABADSÁG

1969 MÁJ 17

— KOKA FERENC festőművész első önálló kiállítása pénteken nyílt meg Budapesten, a Kulturális Kapcsolatok Intézetének bemutatótermében.

1021

MDK

Kóka Ferenc

Hajógyári táj, repr.

Fiatal képzőművészek szemléje. Ernst Múz.

1963. jun.

M.DK.

Hóka Ferenc
grafikus

Illusztráció

Gada Gabor: Danse Macabre
Élet és Irodalom, 1967. jan. 21 - 10 lap

Kóka Ferenc

grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Pintér Tamás: Érezd jól magad

Élet és Irodalom, 1967. jan 7. - 11 lap

Kóka Ferenc

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK
MEGHÍVJA ÖNT

KÓKA FERENC

FESTŐMŰVÉSZ
KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

1969 MÁJUS 16-ÁN, PÉNTEKEN DÉLUTÁN FÉL 6 ÓRAKOR

MEGNYITÓ BESZÉDET MOND
DR. FEHÉR ZSUZSA
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

KULTURÁLIS KAPCSOLATOK INTÉZETÉNEK KIÁLLÍTÓTERME
BUDAPEST V, DOROTTYA UTCA 8

1818 fnyv 1

Kóka Ferenc festő

A Kulturkapcsolatok Intézetében

kiállítása nyílt

Magyar Hírlap 1969 Ü. 23

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György út 41.

Kóka Jenő

részt vett a vásárlási kiállitáson

Oelmacher Anna: Jól válogatott [illegible] az állami v
vásárlási bizottság a zsürimentes festészeti kiállitáson
Magyar Nemzet 1968. máj. 15. 4. o.

közhely: többértelmű irodalm

Kóka Ferenc festő

A Kulturális Kapcsolatok Intézetében

Kiállítása nyílt

Magyar Hírlap 1969 V. 25

Kóka Ferenc
grafikus

M.D.K.

Kun Bélázól készült
rajza

Gaidor Mariska: Első katálkozásom Kun Bélával
Élet és Irodalom, 1966. febr. 19 - 2 lap

MDK

Kóka Ferenc
grafikus

Kunyát Albertről
készült rajza.

Lengyel József: Pályatársam és barátom.
Élet és Irodalom, 1966. febr. 12. - 2 lap.

Klóka Ferenc
grafikus

M.D.K

Rideg Sándorral
készült sajza

Jovánovics Miklós: Meghalt Rideg Sándor
Élet és Irodalom, 1966 febr. 12-5 lap

M.D.Y

Kóka Ferenc
Grafikus

Gergely Sándorral készült
rajza

Erki Edit: Gergely Sándorról
Élet és Irodalom, 1966. jan. 29 – 12 kép

M.D.K

Kóka
Grafikus

Részt vett a tárlaton.

Bolgár Kálmán: gondolatok a Stúdió 66-ról
Művészet, 1966. december - 45 kép

Kóka ferenc, [ ] MDK

Atomhalál c. művével szerepel

a Magyar művészek a fascismus ellen c. Kiállításon.

Fenczik flóra: Medmyánszkytól – Korgáig 2

ESTI HIRLAP

bp. 1965. dec. 14

Kóka Ferenc

A „szür-naturalizmussal" rokonítható Masznyik Iván... és a Csoporthoz tartoznának Altorjai Sándor és Kóka Ferenc is, az ő munkásságukat azonban nem ismerjük még eléggé.

Perneczky Géza: A magyar „szür-naturalizmus" problémája.
Új Irás VI. évf. 1966. nov. 11. sz. 103. l.

MDK

Kőka Ferenc, festő

A kult. kapcsolatok Intézetében mutatja be műveit. Néhány újabb tájképe szép. A többi vad, megdöbbentő, zavaros, kudarcra ítélt. Pl. Az Atomhalál c. festmény.

Székely András: Produkció és reprodukció

7

Népszabadság, Bp. 1969. máj. 28.

MDK

Kóka Ferenc, festő

Kiállítása nyílik meg
a kult. kapcsolatok Intéze-
tében

– : Kulturális hírek 7

Népszabadság, Bp. – 1969. máj. 15.

Kóka Ferenc

A Kulturális Kapcsolatok
Intézetében
Kiállítása nyílt

Magyar Hirlap 1969 V. 27

Kóka Ferenc

festő

MDK

A Kertészeti Főiskola secco pályá-
zatára kuldott művét díjazásra
javasolták.

Eigel István: A Soroksár-péteri secco pályázatról
Művészet, 1969. május – 24 lap.

MDK

Kóka Ferenc
grafikus

A Testészeti Főiskola secco-pályázatára behaldott műve szürreálisa légkört teremt.

Engel István: A Soroksár-péteri secco pályázatár. Művészet, 1969. május – 24 lap

MDK

Kóka Ferenc, festő

Máj. 16-án megnyílt
a kiállítása.

–: Hír

12

Népszabadság, Bp. 1969 máj. 17.

Kóka Ferenc

Csernus „tanitványai"... hamarosan többet szerepeltek, mint maga a mester... E „tanitványok" körül... a legfontosabbak: Lakner László, Szabó Ákos, Gémánt László, Altorjai Sándor, Korga György, Kóka Ferenc, a velük rokon teltogású... Maszmyik Iván...

Perneczky Géza: A magyar „szür-naturalizmus" problémája.

Új Irás VI. évf. 1966. nov., 11. sz., 100. l.

Kóka Ferenc

„snir-naturalista" festő

Perneczky Géza: Tanulmányút a Pávakertben, Bp. 1969.

78.o.

MDK

Kóka Ferenc festő

öt festményével vesz részt a biennálén.

– : Magyarok a Sao Paulói biennálén
7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1969. máj. 6.

Kóka Ferenc

„Landschaft" c. műve (eml.)
szerepel a Studió 58-68 c. Tárlatos.

Géza Perneczky: Studió 58-68

Budapesti Kundschau 1969 I. 17

Kóka Ferenc, [ ]

szerepel a Stúdió 58-68 kiállításon.

Rózsa Gyula: Fiatalok tárlata? 7.

Népszabadság, Bp. 1969. jan. 10.

Kóka Ferenc

Szerepel az alábbi tárlatok

Rózsa Gyula: Fiatalok tárlata?
A Studió 58-68 kiállításról

Népszabadság 1969 I. 10

MDK

Kóka Ferenc

Atomhalál, o.

M. képzőművészek a fasizmus ellen,

N.Gal. 1965.

MDK.

Kóka Ferenc

Kiállitási kritika

Esti Hirlap 1967 máj.18.

MDK

Kóka Ferenc

Atomvillanás, o.

Fiatalok Studiója 1966. Ernst Muz.

Kóka
festő

MDK

Részt vett a tárlaton.

Mellős Pál: A XI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás
Élet és Irodalom, 1968. szept. 20-i lap.

Kóka Ferenc
grafikus

M.D.K.

Nádas Jósefről készült
rajza.

K. : Nádass Jósefről
Élet és Irodalom, 1968, márc 9. – 12 lap.

Kóka Ferenc

Szerepel a São Paulo-i
Biennálén

Budapesti Rundschau 1969 V. 16

MDK

Kóka Ferenc

Tükörképek, o.
Siratók, o.

11. M. Képzőm. kiáll. Mücs. 1968.

M.D.K.

Klíčka Ferenc
grafikus

„Puska és Őszirózsa"

Élet és Irodalom, 1968. nov. 2. – 1 lap.

MDK

Kóka Ferenc

Kiállitási kritika

Müvészet 1968 okt.p.31.

M.D.K.

Kiska Ferenc
grafikus

Varnai Zseniről készült
rajza

Erki Edit: Varnai Zseniről
Élet és Irodalom, 1968 nov. 2 - 12 lap.

Kókai Ferenc
grafikus

Somogyi Tóth Sándorról készült
rajza

Katona Éva: Somogyi Tóth Sándorral
Élet és Irodalom, 1968. nov. 16–12 lap.

Kòka Ferenc

Gyèmánt László nonatkozásóban kerül szóba mint az egyik „szürnaturalista".

Végvári L.: Nem megy simán e kruban. – Műgyűjtő, 1969. 1. sz. 31. l.

MDK

Kóka Ferenc

Őszi Balaton, o.

4. Balatoni nyári tárlat. Keszthely, Balatoni Muz. 1968.

Kóka Ferenc

Táj (a mű címe / eml.)

szerepel a Fiatalok Stúdiója

kiállításának katalógusában

Pernecky Géza: A pátosztól a groteszkig

Élet és Irodalom, 1969 I. 4. old.

Kóka Ferenc
festő

MDK

"Danaidák" című műve
első díjat nyert a beküldött
művek közül.

B.L.: Pályázat a Fiatal Képzőművészek Stúdiójában
Művészet, 1968. október - 28 lap.

Kóka Ferenc
grafikus

M.D.K

„Danaidiak" (repro)

B.L. Palyázat a Fiatal Képzőművészek Studiójaban
Művészet, 1968. október - 28 lap.

Kóka Ferenc

Képeivel szerepelt a Sao Paolo-i Biennálén.

Néray K.: Magyar művészet külföldön; Műgyűjtő, 1969. I. sz., 22. l.

Kóka Ferenc, festő

MDh

Három évre szóló ösztöndíjban részesül.

–: Odaitélték a Derkovits-ösztöndíjakat 10. e.

NÉPSZABADSÁG, bn. 1963. máj. 9.

M.D.K

Kóka Ferenc
grafikus

Garai Gáborral készült
napja

Erki Edit: Az Élet és Irodalom látogatóban Garai Gáborral
Élet és Irodalom, 1965. november 27. – 12 lap.

M.D.K.

Kóka Ferenc

grafikus

Kun Béláról készült

rajza

Gaidos Mariska: Első találkozásom Kun Bélával

Élet és Irodalom, 1986. felvén 19 - 2 lap.

Kóka Ferenc

Nyár	olaj	61 x 115 cm
A repülőcsőtől	"	65 x 125 "
Ikarusz II.	"	45 x 135 " (repr.)

Studió '70. Ernst Múzeum Bp. 1970. Kiáll. kat. Bev.: Bereczky Lóránd.

Kóka Ferenc festőművész

Viallitása május 16-án nyílt meg a Kulturális Kapcsolatok Intézetének Viallitó termében

Olappar Nausset
1969 máj 15

Kóka
grafikus

M.D.K.

Méltatás.

Bence Gyula: A fiatal képzőművészek stúdiójának II. szeregszemlége
és Irodalom, 1961. május 19. – 5 lap.

Kóha Ferenc
festő

M.D.K.

Az Ernst Museumban levő
kiállításon pett részt.

Szigeti Csursa: Egy kiállítás és „háttere"
Művészet, 1963. január – 38 lap

Kóka Ferenc M.D.K.

1963. évi Derkovits-ösztöndíjas.

Napló

Magyar Nemzet 1963. május 9. 7.1.

M.D.K.

Kóka Ferenc
grafikus

Olvasónapló

Élet és Irodalom, 1963. május 18 – 5 lap

Kóka Ferenc
grafikus

M.D.K.

Hahászfiú (rap.)

Élet és Irodalom, 1963. május 15 - 5 lap

Kókaterenc
grafikus

M.D.K.

„Alvó nő" repr

Élet és Irodalom, 1962. szeptember 1 — 11 lap

Kóka F.-né festő

- Fürdőző nők c. képe a Stúdió 67 c. kiállításon

Nyári Béla: Stúdió 67
Magyar Ifjúság, 1967. V. 20.

Kóka Ferenc

Többekkel együtt kiállították a párizsi Musée Galliciában.

Műgyűjtő, 1970-1-12. 25.l.

Kóta Ferenc

Landschaft im Sonnenschein, 1969.
repr.

100 Jahre Kunst in Ungarn
Museum am Ostwall Dortmund, 1971.

Kóka Ferenc, festőművész

a képzőművészet, így a portré is, egyszerre valóságrögzítés és valóságfeltárás. Ahány mű, annyi mélység, annyi változat. Egy embernek ezer arca van. Bizonyság erre az a komplex Ady-kép, melyet képzőművészetünk hét évtizede kísér, oly izgalmas elágazásokkal, nyelvnek gazdája, Varga Imre, Kóka Ferenc és még többen. (említve)

Losonci Miklós: A portré holnapjai.
Hevesi Szemle, 1978. márc. 14. old.

Kóka Ferenc

(Bp. 1934-

1960-ban végezte a Képzőművészeti Főiskolát, ahol Bernáth Aurél volt a mestere. 1963-ban Derkovits ösztöndíjban részesült. 1972-ben a Munkácsy díj II. fokozatát kapta.

- Kiállítása a szegedi Gulácsy Lajos teremben Szeged, 1978. -

-Katalógus a kiállításban-

Kóka Ferenc: festőművész

A múlt évben rendezte meg a Hatvani Galéria első portréhiennáléját, amelyen ötven meghívott szerepelt alkotásával: a nov. 20-i megnyitó ünnepségen 14. művész részesült aranydiplomában – köztük volt Kóka Ferenc is, – valamely művük, rangja alapján.

Hevesi Szemle, 1978. márc. 7-8 old.

Kóka Ferenc, festőművész

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom tiszteletére rendezett képzőművészeti kiállítason szerepelnek a művész művei.

„Lenin"-t ábrázoló festménye a szorjet-orosz konstruktivisták szemléletének modorában került vászonra. (szulítve)

Malnár Zsolt: Magyar Művészek Tárlata a Műcsarnakban.
Pest Megyei Hírlap, 1977. nov. 13.

Kóka Ferenc, festő

L.:Fóth Ernő

/h.m./Kilátás a ROSZTA ablakából 2.

Esti Hirlap, Bp.1977.nov. 5.

Kádár Ferenc: festőművész

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójára rendezett képzőművészeti kiállításon részesítették a művész művei a második díjat kapta.

Wagner István: Jubileumi tárlat a Műcsarnokban.
Magyar Hírlap, 1977. nov. 19.

Kóka Ferenc, festőművész
megnyílt a Vigadóbeli galériában az
első portrékiállítás, melyen a Pest
megyében élő művész műve is
szerepel.

Losonci Miklós: Arcok és sorsok.
Pest Megyei Hírlap, 1974. nov. 22

Kóka Ferenc, festő

L: Deli Antal

P. szücs J: Szentendre ---- 7.

Népszabadság, Bp. 1978. júl. 21.

Kóka Ferenc

A Nagy Oktoberi Szocialista Forradalom 60. évfordulóján pályadijat nyert. második dijat

Magyar Hirlap 1977-272-6

Kóka Ferenc festő

Kiállítása nyílt meg Salgótarjánban

-:Hú

8.

Népszabadság, Bp. 1977 máj. 13

Kóka Ferenc

„A vándorlövő és a tenger", olaj,
122 x 150 cm., 1942.

(képes.)

Művészet, 1946. szept., 26. old.

Kóka Ferenc, festő

L.: Deim Pál

Vadas József: Történelmi kocka festőknek 13.

Élet és Irodalom Bp. 1984. febr. 10 XXVIII/6

Kóka Ferenc, Munkácsy-díjas szobrászművész
az országos képzőművészeti kiállítás a budapesti Műcsarnokban látható. – Skizzel a kiállításon Kóka Ferenc műves Bartók- és Kodály-portréja. /említve./

Sass Erzsi: Tárlatsétán a Műcsarnokban.
Békés megyei Népújság, 1982. máj. 15. 8. old.

Kóka Ferenc, Munkácsy-díjas festőművész
apr. 8.-án nyílt meg az Országos Képzőművészeti Kiállítás. — Szerepel az első teremben Kóka Ferenc iskolásan illusztratív Bartók- és Kodály-portréja.
/említve/.

P. Szabó Ernő: Visszanézni a csillagokra.
Magyar Ifjúság, 1982. máj. 28. 3k. old.

KÖKA Ferenc

Haulisch Lenke: Kóka Ferenc.
Bp: Officina Nova, 1990
62 p., szines ill.

Elismervény a használatra felelő

.....ltsz. állóeszközről /tá

Kóka Ferenc, festő

a Magyar Nemzeti Galéria tárlatán szerepelnek a művész művei, melyeket egy, a szürreálisba, oltatt líraiság jellemzi, amelyekben életünk képeit az emlékezés szintjén kívánná egy modern mitoszba egyesíteni. Ennek lehetetlensége teszi töredékessé munkásságát. Alkatásai igen finomak, gazdagok.

Láncz Sándor: Szentendre – Gerzson Pál.
Jelenkor, 1976. 8. 707. old.

Kóka Ferenc, festő-

L: Gerson Pál

Láncz S: Képzőmův. Krónika 705-710

Jelenkor, Pécs 1976 júl-aug. XIX/7-8.

KÓKA FERENC, festő

A Müvészeti Alap vásárlásából esetenként,saját kiválasztással,a múzeum birtokába kerülnek festmények, szobrok,grafikák.-Igy az 1970-es évben Kóka Ferenc festmény is k rült a Modern Magyar Képtár gyüjteményébe. 289.old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története Uj szerzemények,-III. 28".old

A JANUS PANNONIUS Múzeum Évkönyve,-XVII-XVIII. 1972-73,-Pécs, 1975

Kóka Ferenc

A Nemzeti Galériában látható „Szentendrei művészet" c. kiállításon szerepelnek a művész alkotásai.

Kenessei András: Szentendrei művészet.

Tükör, 1976. jún. 22.

Kóka Ferenc

a IV országos nyári tárlaton szerepelt, az V. tárlaton nem

Alföld 1976/10/88

Szabó:Mire kíváncsi a látogató

Kóka Ferenc

„A zászlóvivő és a tenger"
(repro)

Bereczky Lorand: Festőiség és fegyelem.
Művészet, 1976. szeptember – 24 oldal.

Kóka Ferenc

Másfél évtizede szerepel Kóka Ferenc kiállításokon, egyéniek, országos rendezvényeken, csoportos kiállításokon.

Bereczky Loránd: Festőiség és figyelem.
Művészet, 1976. szeptember — 25. oldal.

Vióka Ferenc

Vióka az indulatokban is fegyelmeretten gondolkodó, a dekorativitásban is tartalmat kereső művészként mutatkozott be legkorábbi műveiben is.

Bereczky Lóránd: Festőiség és fegyelem.

Müvészet, 1976. szeptember - 25.oldal.

Kóka Ferenc

Kóka Ferencnek művészetében
a hagyományokon, az örökségen felül hallott emelkednie.

Bereczky Lóránd: Festőiség és fegyelem.
Művészet, 1976. szeptember - 25.oldal.

Kóka Ferenc

A hosszú szellemi munka, a stílust alakító szakmai gyarapodás és az eredményes magánatalálás sikert ért el.

Bereczky Lóránd: Festőiség és fegyelem.
Müvészet, 1976.szeptember - 25. oldal.

Kóka Ferenc

Munkássa gainak első periódusát dokumentálja a remek rajztudás, a színek hiépítő szerepe, a kompozíciós rend.

Bereczky Lóránd: Festőiség és fegyelem.
Müvészet, 1976.szeptember - 25. oldal.

Kóka Ferenc

Kóka Ferenc festészetét jellemzik: az asszociációs készség, a kolorit gazdagsága, a drámai szituáció hedvelése, a gondolati tartalmak gyakran filozofikus igényű elemzése, a szimbolum teremtő szándék.

Bereczky Lóránd: Festőiség és fegyelem.
Művészet, 1976.szeptember - 25. oldal.

Kóka Ferenc

Újabb lépést jelentett Kóka művészetében, amikor kolorítja tovább gazdagodott, tisztult, rendezettebb lett a művek gondolati tartalma, következetesebbé vált szinkolum-rendszere.

Bereczky Lóránd: Festőiség és fegyelem.
Művészet, 1976.szeptember - 25. oldal.

Kóka Ferenc

Az attraktív rajzosság festészetének alapjává vált. Ebből az időből szármaik a „Danaidák" és az „Ikarusz".

Bereczky Lóránd: Festőiség és fegyelem.
Müvészet, 1976. szeptember- 25.oldal.

Kóka Ferenc

Kóka Ferenc sokáig tisztán nonfiguratív képeket festett.

Bereczky Lóránd: Festőiség és fegyelem.
Művészet, 1976. szeptember- 25.oldal.

Kóka Ferenc

A „Völgy", az „Ablak előtt", a „Kert előtt", a „Parkban", a „Vegetáció" ennek alkotói magatartásának és módszere legújabb példái.

Bereczky Lóránd: Festőiség és figyelem.
Művészet, 1976. szeptember- 25.oldal.

Kóka Ferenc

Újabban a gondolkodva alkotás igényességének eszközökben mérhető szándikát is felfederhetjük festészetében Amint pl: a Kászlóvivő és a tenger, Álom és valóság, Lovasok stb.

Bereczky Lóránd: Festőiség és fegyelem.
Művészet, 1976. szeptember- 25.oldal.

Kóka Ferenc

Újabban a gondolkodva alkotás igényességének eszközökben mérhető szándékát is felfedezhetjük Kóka festészetében mint pl.: a Madár, Aktok, Skarusz 1975, a Nő és a katona.

Bereczky Lóránd: Festőiség és fegyelem.
Művészet, 1976. szeptember- 25.oldal.

Kóka Ferenc

Omszkban rendeznek ápr. 4.- én nyíló tárlatot, megjenk képzőművészeinek alkotásaiból, melyen szerepelni fog a művész műve.

Losonci Miklós: Pest megyei alkotások Omszkban.

Pest Megyei Hírlap, 1946 jan. 25.

Kőka Ferenc, festő

A II. országos tájképfestészeti biennálé Magyar Tájak c. anyaga a Nemzeti Galériában látható. A művésa ~~[illegible]~~ szerepel a kiállításon, szentendrei művével.

Lasonci Miklós: Hazai tájak.
Pest Megyei Hírlap, 1977. febr. 8

Kóka Ferenc

Szurovi Pál: Rezignáltan, kulturáltan

Hűvösvölgy, 1983. november

Kóka Ferenc

Szabadi Judit: Hagyomány és korszerűség

Salgótarján, 1984. IX.

Kóka Ferenc

"Képek a várfalon" címmel, a Nemzeti Galéria kiállításáról ir Vadas József és felsorolja azokat a művészeket, akiknek alkotása a "Képek és szobrok három évtized művészetéből" c. tárlaton szerepel: Anna Margit, Barányó Sándor, Balogh András, Balogh Ervin, Barcsay Jenő, Barta Lajos, Bartha László, Bartl József, Bálint Endre, Benedek György, Benedek Jenő, Berényi Ferenc, Berki Viola, Bernáth Aurél, Bér Rudolf, Bokros Birman Dezső, Borsos Miklós, Breznay József, Csáky-Maronyák József, Csernus Tibor, Csikszentmihályi Róbert, Deim Pál.

A művésznevek felsorolásának folytatása a 2.-es cédulán következik.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. dec. 27. XIX. évf. 52. sz. 7. lap.

3./

Kóka Ferenc

Medgyessy Ferenc, Melocco Miklós, Miháltz Pál, Németh József, Orosz János, Papp Gyula, Pirk János, Pór Bertalan, Rádovics László, Sarkantyu Simon, Schéner Mihály, Scholz Erik, Sikuta Gusztáv, Somogyi Árpád, Somogyi János, Somogyi József, Svéby Lajos, Szabó Vladimir, Szabó Szalay Ferenc, Szentiványi Lajos, Szentgyörgyi Kornél, Szőnyi István, Szkok Iván, Ter István, Tóth Béla, Vigh Tamás, Zóborszky Viola.
A kiállitást ismertető részletes kritika, -Vadas József cikke- Bernáth Aurél nevénél található.
Élet és Irodalom, Bp. 1975. dec. 27.
XIX. évf. 52. sz. 7. lap.

Kóka Ferenc

Domanovszky Endre, Ék Sándor, Farkas Aladár, Fejér Csaba, Ferenczy Béni, Fényi Géza, Fóth Ernő, Frank Frigyes, Gadányi Jenő, Göllner Miklós, Gyarmathy Tihamér, Hajnal János, Hincz Gyula, Holló László, Iván Szilárd, Kerényi Jenő, Keserű Ilona, Kisfaludi Stróbl Zsigmond, Kóka Ferenc, Kokas Ignác, Kondor Béla, Korniss Dezső, Kucs Béla, Lakner László, Makrisz Agamemnon, Marton László, Martyn Ferenc.
A tárlaton szereplő többi név a 3.-as cédulán következik.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. dec. 27.
XIX. évf. 52. sz. 7. lap.

Kóka Ferenc festőművész

Jubileumához érkezett a salgótarjáni tavaszi tárlat, 1980. ápr.-ban tizedszer került megrendezésre. Hagyományos szimbolikus művekkel szerepel Kóka Ferenc, Vecsési Sándor, Bráda Tibor, Szentgyörgyi József.

Krumáke Ernese: a salgótarjáni tavaszi tárlatról. Napjaink, 1980. 6. 39. old.

Kóka Ferenc, festőművész

„Komparáció" olaj, farost,
60 x 80 cm.
(reper.)

Művészet, 1979. Nov. 9. old.

Hódos Ferenc

1966-ban a "STUDIO 66" kiállitásán az ERNST MUZEUM-ban szerepelt müveivel a müvész.

Beke László: Dátumok a magyar avantgarde müvészetről. MÜVÉSZET, 1980. október ó 20. lap.

Kóka Ferenc

Dunaújváros, Apáczai Csere János u.
Munkás Művelődési Ház felnőttkönyvtára
Kóka Ferenc: pannó, 128×687 cm;
megbízás: 1979. I.

— Közteri munkák.
Művészet, 1980. augusztus – 47. lap.

Kóka Ferenc

művei szerepeltek a szentendrei uj
művésztelep kiállitásán

Vác, Vak Bottyán Muzeum kiállitóterme
Görög templom, 1978. jul. 7-30.

-katalógus a könyvtárban-

Kóka Ferenc, Munkácsy-díjas festőművész

A Kiállítási Intézmények, Műcsarnok
meghívja Önt

KÓKA FERENC

Munkácsy-díjas festőművész

kiállításának megnyitására

1980. szeptember 20-án, szombaton délelőtt 11 órakor

Megnyitja
MUCSI ANDRÁS
művészettörténész

Közreműködik:
MOÓR MARIANNA
Jászai-díjas színművész

Budapest, Műcsarnak, Hősök tere
A kiállítás nyitva október 19-ig, naponta 10–18 óráig
Hétfőn szünnap

80 9721 – FNYV 1

Kóka Ferenc

Csohány Kálmán grafikusművész, Kiss Sándor és Lesenyei Márta szobrászművészek a Csók Galériában november 2.-ig mutatják be müveiket.

Drégely László festőművész, diszlettervező a Mednyánszky Teremben november 9.-ig,
Kóka Ferenc festőművész a szegedi Gulácsy Teremben november 2.-ig,
Nádler István festőművész a Nemzeti Galéria Műhely-sorozatában október 31.-től szerepel müveivel.
Szabó Vladimir grafikai kiállitása a szegedi Bartók Művelődési Központban november 5.-ig látható.
Fenti kiállitásokról szóló tudósitás a kulturális eseményekkel foglalkozó rovatban szerepel.

Élet és Irodalom, Bp.1978. okt. 28. XXII.évf. 43. sz. 8. lap.

Kóka Ferenc

A müvész képe"Kompozició"felszines moderneskedést mutat, ára: 10.645.- Ft.
A müvész az ecsetfestés mellett más technikai megoldásokat is alkalmaz /pl.a festett felület fésüs visszakaparása/.

Kerékgyártó István: Festészet,mükereskedelem, mecenatura.
MÜVÉSZET,1979.november - 8.lap.

KÓKA FERENC

Méltatás

Kerékgyártó István: Festészet, mükereskedelem, mecanatura.
MŰVÉSZET, 1979. november - 8. lap.

Kóka Ferenc, festő

L: Deim Pál

-: Hír 8.

Nepszabadság, Bp. 1980. márc. 8.

Kóka Ferenc

A Csók Galéria terem jellegét zömmel felszines, lélektelenül festett sablonos képek adták meg.

Kerékgyártó István: Festészet: mükereskedelem, mecenatura.
MŰVÉSZET, 1979. november - 8.lap

Koka Ferenc, Munkácsy-díjas festőművész

jó gazdának bizonyult a Művészeti alap tavaly; jól válogatott az év képzőművészeti termésből. A mértékadók között szerepelt műveivel Klimó Károly, Koka Ferenc. – A műcsarnokban látható tárlat febr. 11-ig látogatható.

Losonci Miklós: Kölbe, bronzba álmodott élet.
Pest Megyei Hírlap, 1981. febr. 1.

Kóka Ferenc, festőművész

A Műcsarnokban holnaptól láthatók Kóka Ferenc művei. Képei már inkább a 60-as évektől felnőtt művésznemzedék látásmódjáról beszélnek.

TV-Híradó 2.

1980. IX. 19. Televízió 2. műsor, 21.25

Kóka Ferenc Munkácsy-díjas festőművész a Műcsarnokban látható Kóka Ferenc kiállítása, — Szabó Vladimir tárlatával egyidejűleg.

Szelestey László: Szabó Vladimir — Műcsarnok. Vas Népe, 1980. okt. 5.

Tasnádi: Kunst von Szentendre.

~~Tasnádi:~~ Budapester Rundschau. 1981, okt. 5, 12 old

Ferenc Kóka

Ferenc Kóka: Wartende, Holzfaser, Öl

arische und fremdsprachige
ıtsche) BÜCHER
TSCHRIFTEN
HALLPLATTEN
NBANDKASSETTEN
STER
RTITUREN

ressenten stehen wir mit ausführlichen Infor-
über unsere Exporttätigkeit und unser Angebot
gung.

Besuchen Sie uns:
MESSEPALAST WIEN
Pavillon E
Ungarische Ausstellung
— Verkauf vor Ort —

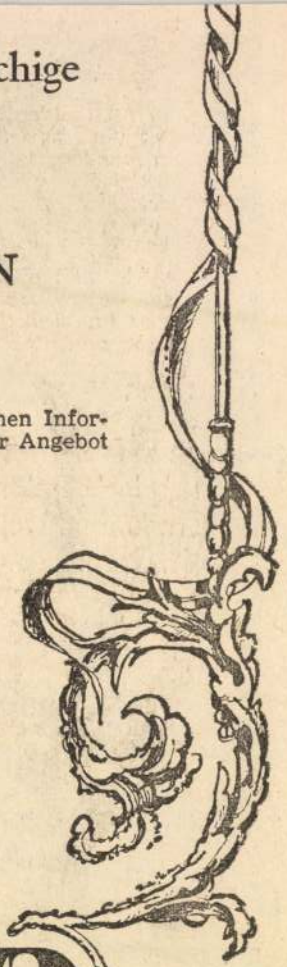

KULTURA

Kóka Ferenc, Munkácsy-díjas festőművész

a Műcsarnokban rendezték meg az országos tárlatot.

Kóka Ferenc Bartók- és Kodály-portréja, kellemetlenül édeskés, plakátszerűen sematikus pasztelljei, /említve/ szerepelnek itt.

Wagner István: Élményre várva.
Magyar Hírlap, 1982. máj. 1. 7.-old.

Kóka Ferenc fr

műve Ibrányi Képtárba

→ Urbán György

MŰVÉSZET 1985/7/61

Kóka Terese, festő

L: Gruber Béla

Vadas József : Festett ötletek 13.

Élet és Irodalom Bp. 1986. nov. 21. XXX/47

KÓKA Ferenc

91 3.62

Új Művészet

KÓKA Ferenc

A Szinyei Merse Társaság ujjáalakulásának kezdeményezője ld.

Magyar Nemzet, 1992. junius 26. 10.p.

mála egy szép asszony. *Madame Sab-*
igyekszik bizalmát megnyerni — és
or a hadnagy kártyán hatvanezer ru-
veszít, felajánlja, hogy rendelkezésére
álja az összeget. Persze, bizonyos szol-
ok ellenében.

kémnő elfogatására kiküldött katonai
g ép abban a pillanatban hatol be a
sba, amikor a kis hadnagy a telefonhoz
hogy a veszedelmes asszony ellen a fel-
tést megtegye és letartóztatását kérje.
takozása és ártatlansága ellenére elfog-
őt is. Majd, minthogy a szép kémnő idő-
en megszökött, a katonai bíróság tár-
ásán a hadnagy, mint egyedüli vádlott
epel. Súlyosbítja helyzetét az, hogy la-
n nyugtát találnak a hatvanezer rubel-
kártyaadósság kifizetéséről. Feltételezik,
ezt a nagy összeget kémszolgálataiért
a...

utolsó pillanatban aztán, *Natasa jó-*
ából, kiderül a fiú ártatlansága. Olyan
mas és remekül felépített jelenetek
amelyek a legviharedzettebb mozilá-
ó idegeit és halántékát is pattanásig fe-
. A kép végén: a csinos hadnagy sze-
ével, a szép Natasával egybekelve, bol-
n él, míg meg nem hal.

képel. Egy vetített előszóban a roducer ezt
maga is bevallja.

— Nem akartuk — úgymond — hogy a külföldön, ahol úgyis annyi rosszat beszélnek a francia nőről — alapjaiul — a filmszalag révén olyan képet kapjanak a francia leányról, mintha könnyű vérű, kicsapongó, csélcsap volna...

E szent cél érdekében csinálták Marie Galanteból egy ártatlan kis falusi libát, akit a kikötőben horgonyzó tengeri óhajó — és pedig kémszervezet szolgálatában robbanóanyagokat szállító csempészhajó — kapitánya elvisz magával. Beinvitálja a kajütjébe, amikor sürgönyt hoz számára. Aztán csak valahol Középeurópában teszi partra. Így kerül szegény kis Marie *Panamába.* Ott kabaréban dalol. Minden módon pénzhez akar jutni, csakhogy hazautazhasson falujába...

A Panama-csatornát egy nemzetközi kémtársaság fel akarja robbantani a pillanatban, amikor az Egyesült Államok flottájának vezéregységei épen keresztülhaladnak rajta. A hazakívánkozó kis francia leányzót elkábítja az igért nagy pénzösszeg.

A Kiállítási Intézmények, Műcsarnok
meghívja Önt

KÓKA FERENC

Munkácsy-díjas festőművész

kiállításának megnyitására

1980. szeptember 20-án, szombaton délelőtt 11 órakor

Megnyitja

MUCSI ANDRÁS

művészettörténész

Közreműködik:

MOÓR MARIANNA

Jászai-díjas színművész

Budapest, Műcsarnak, Hősök tere
A kiállítás nyitva október 19-ig, naponta 10–18 óráig
Hétfőn szünnap

80 9721 – FNYV 1

KÓKA FERENC

Hommage à Millecentenarium

Kempinsky Selby

1996 06.04 - 08.24.

KÓKA FERENC

1934-ben született Budapesten. Tanulmányait 1960-ban fejezte be a Képzőművészeti Főiskolán (Budapest). Mestere Bernáth Aurél volt. A diploma elnyerése óta résztvevője minden jelentősebb hazai és külföldi kiállításnak. Művei megtalálhatók magán- és közgyűjteményekben, itthon és külföldön egyaránt.

Önálló kiállításai
1969 Kulturális Kapcsolatok Intézete Galériája (Budapest)
1973 Csók István Galéria (Budapest)
1976 Galerie K am Rudolfplatz (Köln)
1978 Gulácsy Lajos terem (Szeged)
1980 Műcsarnok - retrospektív kiállítás (Budapest)
1981 Hatvani Galéria (Hatvan)
1983 Miskolci Galéria - gyűjteményes kiállítás (Miskolc)
1984 Képcsarnok Bemutatóterem (Győr)
1986 Dorttya utcai kiállítóterem (Budapest)
1988 Luttár Galéria (Budapest)

Fontosabb kollektív kiállításai:
1968 Fiatal képzőművészek Stúdiójának kiállítása – Ernst Múzeum (Budapest)
1969 Sao Paoloi Biennálé (Sao Paolo)
1970 „Mai magyar művészet" - Musée Galliere (Párizs)
1971 „100 év a magyar művészetben - Museum am Ostwall (Dortmund)
1986 Nemzetközi Művészeti Vásár (Basel)
1989 Neue Galerie - Sammlung Ludwig (Aachen)

Díjak:
1963-ban elnyeri a Derkovits-ösztöndíjat
1972 Munkácsy-díj
1974-ben a Debreceni Nyári Tárlaton elnyerte a Művészeti Alap különdíját és a velejáró Medgyessy emlékplakettet
1976-ban aranydiplomát kapott a Hatvani Galéria által rendezett II. Tájfestészeti Biennálén
1985 Béketanács Díja

Kóka Ferenc: Emlékek kertje. 1996
200X150 cm, olaj-vászon

A **Vigadó Galéria**
(Budapest V., Vigadó tér 2.)
tisztelettel meghívja Önt
1996. szeptember 5-én 17 órára

KÓKA FERENC

festőművész

TESTEK TÉRBEN

című kiállításának megnyitójára

Megnyitja:
HAULISCH LENKE
művészettörténész

Megtekinthető:
szeptember 5–22-ig hétfő kivételével
naponta 10–18 óráig

A kiállítás létrejöttét támogatták:

Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete
Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány
Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány
Nemzeti Kulturális Alap

MEGHÍVÓ

VIGADÓ GALÉRIA

Kóka Gyula

Rózsa Gyula és Perneczky Géza cikkeinek /a Fiatal Képzőművészek Stúdiója kiállitásáról/ a fenti művészre vonatkozó megjegyzéseit birálja

Ujvári Béla recenziója /Képzőmüv.Almanach,2. 197o/
MüvtÖrt.Ért.1972.2.sz.156-16o.l.

158.l.

M

Kóka Sándor
grafikus

Kóka Ferencről készült
rajza

Élet és Irodalom, 1968. szept. 28 – 12 lap

Kókai festőm.

a római Coll. Hung. tagja

Nemzetk. velencei kiáll. Képzőművészet, 1930.
31.sz. 145. l.

Kóbai Ferenc
grafikus

M.D.K.

Rajz.

Élet és Irodalom, 1964. február 8 – 7 lap

MDk

Kókai György, ajándékrajzoló

Rajzait jutalmazták:
első s' tizenötödik díjat
kapott.

—: Akor ajándéka
Könyvjutalom

9

CSALÁD ÉS ISKOLA, Bp. 1966. június XVII/1

Kép-Hatás-Ok – Egy rendhagyó kiállítás története

Ruhaköltemények adják vissza a Kóka-képek hangulatát

Néhány héttel ezelőtt szokatlan tömegre, jövés-menésre, majd nem sokkal később szokatlan hangokra lehettek figyelmesek a Visegrádi utca 6. számú ház lakói. Az állandó kiállításoknak, illetve az alkalmankénti irodalmi esteknek köszönhetően azt ugyan már jó ideje megszokhatták, hogy bizonyos időközönként csoportok érkeznek a földszinten működő Kóka Művészeti Alapítványhoz, a mostani tömeg mégis ritkaságszámba ment. Hét óra tájban végül a földszintről kiszűrődő, tiszta, magával ragadó énekhangból végleg levonhatták a következtetést: itt valami nem mindennapi történik.

Dr. Molnár Valéria, a Kóka Művészeti Alapítvány kuratóriumi elnöke – s egyben a Kép-Hatás-Ok ötletgazdája és szervezője – maga is úgy érzi: a véletlenek egybejátszásának köszönhető, szinte csodaszerű az, ahogy – sok-sok munka árán persze – ez a mostani, rendhagyó tárlat megvalósulhatott.

– Az egész kiállítás ötlete teljesen véletlenszerűen vetődött fel. Egy jótékonysági koncert után hazafelé tartva betértem ide az alapítványba egy jó barátommal, Zsigár Cecília divattervezővel, akiből – Kóka Feri képeit meglátva – rögtön előbújt a szakmai kisördög: de jól mutatnának ezek a képek ruhaként! Először – bevallom, elég bizarr ötletnek tűnt, hogy a festmények alapján ruhaköltemények szülessenek, de Cili annyira elszánt és lelkes volt, hogy nem zárkózhattam el előle. Ez volt az első pont, amikor mocorogni kezdett bennem valami: Feri képei munkára indítottak, megmozgattak valakit. Nem sokkal később ellátogattam Újpestre, ahol néhány nappal korábban rendeztem meg egy Kóka-emlékkiállítást. Akkor odajött hozzám a galéria vezetőjének, Gelléri Istvánnak a felesége és azt mondta: „Te, tudod, hogy a Pista festett egy képet, amikor meghallotta a Feri halálhírét?" Ez fantasztikus, gondoltam: még egy pont, ami arra utal, hogy kiállítást lehetne összeállítani arról, hogy egy ember vagy egy embernek a műve miképpen hat másokra. Ekkor született meg bennem a név is: Kép-Hatás-Ok. Nem volt más hátra, mint hogy megkérdezzem a pályatársakat. Elsőként felkerestem egykori jó barátját, Gyémánt Lászlót, akiről tudtam, elevenen él benne Ferinek a hiánya. Legnagyobb meglepetésemre nagyon megörült az ötletnek, de még jobban meglepődtem, mikor megkérdeztem, melyik lenne az a képe, amelyik valamilyen módon összeköti őt a Ferivel. „Mi az hogy melyik?!" – kérdezte – „Most fogom megfesteni!" Így született meg a kiállításon látható, Szent Ferenc című alkotása. Laci ezután adott néhány ötletet, ki mindenkinek szóljak még az ötlettemmel kapcsolatban. Olyan sok nevet mondott, hogy ilyen pici helyre – lévén kamarakiállítás – nem tudtam volna ennyi mindenkit bezsúfolni, de elhatároztam: nemhogy kiállítás, de kiállítássorozat lesz a Kép-Hatás-Ok, amelyen bárki részt vehet, aki úgy érzi, művészetének van egy kapcsolódási pontja a Ferivel. A lényeg, amire mindenképp törekedni fogok, hogy az okot és a hatást is megpróbáljuk megfogni.

Gellért István portréja

Azok közül, akiket Valéria Gyémánt László tanácsa alapján felhívott, nem volt, aki ne örült volna a kezdeményezésnek és ne működött volna szíves-örömest közre, de a kapcsolódást vagy a rokonságot is nagyon könnyű volt mindig megtalálni. Kóka Ferenc egykori iskolatársa, barátja, Káplár Éva például közös ifjúkori éveik emlékére többek között egy fiatalkori önarcképet ajánlott fel. Lajos József szobrász az elhunyt festőnek a költészethez, illetve Pilinszkyhez való viszonyában találta meg a kapcsolódási pontot, így a Kóka alkotta Pilinszky-képmás mellett magyar költőknek a szobrász által készített pakettjei kaptak helyet a galéria falán. Szabó Ákos, a több mint harminc éve Franciaországban élő festő Budapesten lakó édesanyja révén néhány rajzát ajánlotta fel. Azért éppen rajzokat, mert mindig nagyra tartotta az elhunyt művész született rajztehetségét; gyakran mondogatta is neki: Rajzolj, Ferikém, arany van a kezedben! Veress Sándor László pedig azokat a képeit hozta el, amelyek valamelyest rokoníthatók a kókai alkotóstílussal, s amelyeket egykori barátja nagyon szeretett.

Az egyik jellegzetes Kóka -kompozíció

A kosztümök, amelyek megalkotására Kóka festményei ihlették a tervezőt, a kiállítás kezdeményezőjét, Zsigár Cecíliát

Gyémánt László Szent Ferenc-festménye

A legérdekesebb és a legnehezebb Valéria szerint a kiállítás ötletének tulajdonképpeni elindítója. Zsigár Cecília munkája volt. A művésznő elsőként átnézte a teljes Kóka-képanyagot, majd kiválasztott 15-20 képet, amelyet ruha formájában is megvalósíthatónak tartott. A képekből tervek születtek, a tervek alapján pedig el lehetett indulni anyagokat keresni. Mire azonban számos boltban töltött óra után sikerült összeválogatni a megfelelő kelméket, Cecília talált egy olyan, addig figyelmen kívül hagyott Kóka-képet, amelyik szerinte sokkal inkább illett a megvásárolt anyagokhoz, így hát az egész tervezést elölről kellett kezdeni. A fáradság azonban nem volt hiábavaló: a kiállításon megcsodálható ruhaköltemények tökéletesen visszaadták a Kóka-képek jellegzetes hangulatát.

– Az egész kiállításban az volt a legcsodálatosabb – mosolyog Valéria –, hogy a kiállító alkotóktól kezdve a megnyitón fellépő művészekig, énekesekig mindenki szívvel-lélekkel azon volt, hogy ez az egész nagyon, de nagyon jól sikerüljön.

Bár a kiállításmegnyitó alkalmával mondott beszédében egy szóval sem említette – a munkáikat, illetve munkájukat felajánló pályatársak, barátok mellett – maga Valéria is igen szorosan kötődik, kötődött a néhány évvel ezelőtt tragikus hirtelenséggel elhunyt festőhöz. Valéria és férje – egy véletlen ismeretség révén – egyetemista koruktól kezdve egészen a művész haláláig a legbensőségesebb baráti kapcsolatban álltak a Kóka-házaspárral – a köztük lévő csaknem generációnyi korkülönbség ellenére is.

Magát az alapítványt a festő özvegye hívta életre 1998-ban, férje hagyatékának megőrzése és műveinek széles körű megismertetése céljából; kiállítóteremmé, emlékhellyé alakítva egykori Visegrádi utcai lakásukat. Tavaly bekövetkezett halála előtt azonban az özvegy végrendeletében Valériát kérte meg arra, hogy vegye át a hagyaték gondozásának általa megkezdett feladatát. A kérésre – egy ilyen kérésre – természetesen nem lehetett nemet mondani; így lett a hajdani barátból a hagyaték elkötelezett gondnoka és a kókai szellemiség ötletgazdag, fáradhatatlan ébrentartója.

Joó Hajnalka

Ismét kedvezményes burgonyavásárlási akció

októberben a szociálisan rászoruló kerületi lakosok részére

Az előző év sikeres és kedvező fogadtatása alapján az Angyalföldi Szociális Egyesület és az önkormányzat ebben az évben is megszervezi jelentős anyagi támogatással és a szociális intézmények közreműködésével az arra rászorulók részére kedvezményes burgonyavásárlási akcióját.

Egy zsák (15 kg) burgonya 200 forintba kerül!

Az akció október 15-től 20-ig tart minden nap 9 és 15 óra között a következő szociális intézményekben:

A Balzac utca 5., a Visegrádi utca 111., a Gyermek tér 1. és az Új Palotai út 14. szám alatti Idősek Klubjában, valamint a Jász utca 130. és a Zsinór utca 14. szám alatti gondozási központokban.

A kedvezményes vásárlási lehetőséget igénybe vehetik a kerület azon nyugdíjasai, akiknek 36 620 Ft alatti havi jövedelmük van és ezt nyugdíjszelvényükkel igazolják, továbbá azok a kerületi lakosok, akik kiegészítő családi pótlékban vagy rendszeres nevelési segélyben részesülnek és a folyósítást elrendelő határozatot bemutatják, valamint azok a nagycsaládosok, ahol háromnál több gyermek van, a gyermekek személyazonosítójának bemutatásával.

Vöröskeresztes hírek

A Magyar Vöröskereszt XIII. kerületi szervezete és az Angyalföldért Egyesület az

Idősek Napja

alkalmából ünnepséget rendez, melyre ezúton meghívja a kerület érintett lakosságát.

A rendezvény helye: József Attila Művelődési Központ (XIII., József Attila tér 4.), ideje: 2001. október 26., péntek 14 óra.

A rendezvényen csak meghívóval lehet részt venni, amely a kerületi Vöröskeresztben (XIII., Váci út 67.) és az Angyalföldért Egyesületben (XIII., Váci út 50.) igényelhető október 15-től.

Szociális akció

A Magyar Vöröskereszt XIII. kerületi szervezete szociális akciót tart.

Olcsó, jó minőségű használt ruhával, kozmetikai cikkekkel várjuk kedves vásárlóinkat.

Az akció helye: Budapest XIII., Váci út 67. földszint (az Árpád hídi metrómegállónál). Az akció ideje: 2001. október 15., 16., 17. (hétfő, kedd, szerda) 9–17 óra között.

Felhívás véradásra

2001. október 25-én lakossági véradást szervezünk a XIII. kerületi Vöröskereszt épületében 10–18 óra között. A véradóknak úgy szeretnénk kedveskedni, hogy véradás után részt vehetnek ingyenes egészségügyi szűrővizsgálatokon is.

Egészségnap a XIII. kerületi Vöröskeresztben

2001. október 25-én várjuk a lakosságot szűrővizsgálatokra, tanácsadásra. Vércukorszintmérés, koleszterinmérés, vérnyomásmérés, tanácsadás az egészségmegőrzéshez, számítógépes talpdiagnosztika, allergiateszt (Vega-teszt) 4 év felettiek részére (gyors és fájdalommentes, 300 féle tesztanyag), az érdeklődők allergiagyógyszert ne szedjenek a vizsgálat előtt 1 héttel. Az allergiavizsgálat kedvezményes ára 2000 Ft/fő.

RENDŐRSÉGI ESETEK

Kis motor, nagy könnyelműség

Az Árpád híd margitszigeti feljárójában a Készenléti Rendőrség járőre az esti órákban meglátta, hogy két fiatalember bukósisak nélkül egy kis motorkerékpáron felhajt a hídra. Miután a KRESZ szabályai szerint ilyen kisjárművön tilos két személynek közlekedni, és aki közlekedik, annak kötelező bukósisakot használni, a rendőrök utánuk eredtek, hogy igazoltassák a fiatalokat.

A pesti hídfőnél utol is érték őket, de a rendőri felszólításra nem álltak meg, hanem behajtottak menetirány ellen a Népfürdő utcába, így akarván egérutat nyerni. Menekülés közben az utas leugrott a motorról, de elfutni nem tudott, a rendőrök elkapták, és azonnal beültették a rendőrautóba. Ezután folytatták a motoros követését, aki ezalatt kihajtott a Duna-partra. Nyilván elvesztette uralmát a motoron, és behajtott a Dunába.

Az előző percekben felvett utasukkal eltöltött idő miatt kissé késve, de még idejében érkeztek az üldözők a baleset helyszínére. Szerencsére a fiatalember nem esett messzire a parttól, és így a folyam sodrása nem ragadta el. Az odaérkező rendőrök mentették ki a vízből.

A szerencsés szerencsétlenség után, a rendőrkapitányságon kiderült, hogy a fiataloknak több okuk is volt a menekülésre. Nem csak sisakjuk, még vezetői engedélyük sincs, és mindezt tetézték azzal, hogy sörivás után ültek mind a ketten a motorra.

Koronatanú a videokamera

A négy Cs. testvér, a 28 éves László, a 24 éves Brigitta, a 36 éves János és a 26 éves Zoltán, jobb dolguk nem lévén, csellengtek az utcán. Az Angyalföldi úton parkolt egy osztrák rendszámú nagy Toyota autó. Mindenesetre megnézték, hátha van valami az ülésen. Volt is, amiről azt hitték, hogy több százezer forintot érő laptop. Nem sokat tervezgettek. Egyikük betörte az autó jobb első ablakát, és kiemelte az árut, ami végül is csalódást okozott. Csak egy 30 CD-t tartalmazó mappa volt. A zsákmány értéke 180 ezer forint. Egy órán belül találtak rá vevőt, aki 15 ezer forintot fizetett.

A Cs. család úgy tűnik, hadilábon áll a szerencsével. Az utca másik oldalán, az Elektromos Művek épületén elhelyezett ipari kamera rögzítette a történteket, amit a helyszínre kiszálló rendőrök át is vettek. Kerületi rendőrkapitányságunk valamennyi járőre azonnal képernyő előtt ült és ismerkedett a családdal. Ennek eredményeként néhány napon belül járőrözés során felismerték az utcán Cs. Lászlót, ezt követően rövid idő alatt a többi testvért is begyűjtötték.

Előbb ugyan igyekeztek tagadni, de a levetített képsorok nyomán nem volt kétséges, hogy Cs. László és Cs. Brigitta a tettes. A fiú emellett még hat hasonló, a kerületben egy hónapon belül elkövetett bűncselekményét is elismerte.

A rendőrség indítványozta Cs. László előzetes letartóztatását, de az V.-VIII. kerületi ügyészség szabadlábra helyezte, mivel beismerő vallomást tett és nem fenyeget az a veszély, hogy eltűnik.

Csak éppen az a veszély fenyeget, hogy újabb autókból újabb tárgyak tűnnek el. Az is igaz viszont, ha minden ilyen nagyságú ügy tettesét előzetes letartóztatásba helyeznék, sokszorta több cellára, őrszemélyzetre és pénzre volna szükség, mint amennyi most rendelkezésre áll.

Jó ára van a réznek

A közelmúltban sok lakásban és hivatalban többször is hallgattak a telefonok. Kiderült, hogy a Margit hídon átvezető kábelköteget több tíz méter hosszban ellopták. Egy ilyen vastag, ólomba burkolt kábelköteg több száz rézhuzalból áll.

A tolvajok életük veszélyeztetésével felmásznak a híd alsó peremére, lefűrészelnek egy 40-50 méteres darabot, majd azt a helyszínen feldarabolják három-négy méteresekre, teherkocsira rakják, majd megszabadítva ólomburkától a rézszálakat, jó áron értékesítik.

A rendőrök akciósorozatot szerveztek, és néhány nappal ezelőtt éjszaka a Margit híd pesti hídfőjénél sikerült egy háromtagú társaságot lefülelni. Negyvenméternyi kábelt hárommétereresre felszabdalva kezdtek autókba rakni, amikor rejtekhelyükről előléptek a rendőrök. N. Sándor, S. László, P. Tibor anyagbeszerzése a rendőrségen ért véget.

Július és augusztus folyamán már négy másik esetben is így fogtak el kábeltolvajokat. P. Tibort két héttel ezelőtt egyszer már tetten érték. Ebben az ügyben folyik is ellene az eljárás, azzal súlyosbítva, hogy akkor lopott rendszámot, történetesen egy Peugeot 406-os személygépkocsi rendszámát viselte a teherautója. Miután azt az autót a rendőrség lefoglalta, most egy kölcsönkért autóval akarták elszállítani az összevagdosott kábeleket.

Néhány héttel ezelőtt az egyik akna mellett állt egy teherautó, s az aknában vagy hatan dolgoztak. A rendőrjárőr jó érzékkel benézett a zárt teherautóba. Csodát látott. A rakfelületre már alig fért több feldarabolt kábel, de az aknában még „dolgoztak".

Csak remélhetjük, hogy a sikeres rendőrakciók nyomán egyre kevesebb lesz a néma telefon.

Figyelem! Áltűzoltók a kerületben

Úgy tűnik, ötletben nincs hiány. Megjelentek a kerületben az áltűzoltók. Az angyalföldi lakótelepen közölték a lakókkal, hogy azok a biztonsági rácsok, amelyeket a folyosókra és átjárókra szereltek, veszélyeztetik a tűzvédelem biztonságát, ezért le kell szerelni.

Felhívjuk mindenki figyelmét, ha bárki ezzel a trükkel jelentkezik, kérdezzék meg, mivel tudja igazolni, hogy a tűzoltók alkalmazottja. Már csak azért is, hogy a biztonsági ajtók ne váljanak ócskavassá, mert az is eladható.

LAPZÁRTAKOR ÉRKEZETT

Nem sikerült

A Váci út és Szobor utca sarkán lévő részvénytársaság portását éjjel 2 óra körül két 20-30 év közötti férfi késsel, de alapos a gyanú, hogy fegyverrel megfenyegette, földre kényszerítette, majd megkötözte. Ezt követően megkísérelték az első emeleti pénztárhelyiséget kinyitni. A riasztóberendezés megszólalt, mire a tettesek azonnal felhagytak tervükkel és el kívántak tűnni a helyszínről. A riasztást hallva a szomszédos gyár biztonsági őre fel akarta tartóztatni a hívatlan látogatókat. Ennek során hasba szúrták a bátor 24 éves fiatalembert, majd elmenekültek.

A biztonsági őr súlyos, de nem életveszélyes sérülést szenvedett.

Rendszáma: FAG-850

A Váci úti bevásárlóközpont hátsó teherportája előtt a kora esti órákban négy 20-25 év közötti fiatalember megtámadott egy 28 éves tiszanánási lakos nigériai állampolgárt. Megverték, gépkocsikormányzárral fejen ütötték, majd felszólították: adja át pénzét és értékeit. A bevásárlóközpont biztonsági őrének érkezésére a helyszínről egy FAG-850 rendszámú BMW személyautóval elmenekültek.

A kutya tíz kérése

A Fehérkereszt Állatvédő Liga Állatotthon Alapítványa igen sokat tesz a kóborló kutyák megmentéséért, sorsuk jobbra fordításáért azzal, hogy új gazdát keresnek az elhagyott jószágoknak. (Címük: *1084 Budapest, Déri Miksa utca 18. Telefon: 303-5694.* Tevékenységüket csak a céljaikkal egyetértő lakosság támogatásával tudják eredményesen végezni. Az alapítvány számlaszáma: MHB 32388880-20954.) Ők adták közre a kutyák következő – kedves megfogalmazású – tíz pontját, mit kérnének tőlünk, ha beszélni tudnának…

1. *Minden elválásunk – még ha rövid időre is hagysz magamra – fájdalmas nekem. Kérlek, vedd ezt fontolóra, mielőtt magadhoz veszel.*
2. *Ne szidj és ne büntess szigorúan. Neked van munkád, szórakozásod, barátaid és céljaid – de nekem csak Te vagy…*
3. *Kérlek, adj elegendő időt arra, hogy megértsem, mit vársz tőlem.*
4. *Mielőtt megütnél, gondolj arra, hogy könnyedén összeroppanthatnám a kezedet – mégsem tennék olyat soha.*
5. *Kérlek, néha beszélj hozzám. Ha szavaidat nem is mindig értem, a hangodat és a hangsúlyaidat jól ismerem.*
6. *Gondolj arra, hogy valamikor szabadon éltem. Engedd, hogy időnként erdőn-mezőn mozoghassak, futkározhassak – ez jót tesz Neked is.*
7. *Kérlek, ne sajnáld tőlem a jó falatokat. Legjobban akkor ízlenek, ha Tőled kapom – és igyekszem megszolgálni érte.*
8. *Te vagy az én gazdám – és nem mások. Ezért kérlek, ne kényszeríts arra, hogy idegeneknek is szót fogadjak vagy nekik bohóckodjak – s ne alázz meg előttük.*
9. *Ne feledd, hogy idővel nekem is kialakulnak az egyéni tulajdonságaim, szokásaim és érzelmeim. Fogadd el, hogy számomra ezek ugyanolyan fontosak, mint Neked a sajátjaid.*
10. *Kérlek, gondoskodj rólam akkor is, ha beteg és öreg leszek – hiszen Te is öreg leszel egyszer…*

VÍGSZÍNHÁZ

***Bertolt Brecht:* A szecsuáni jóember**

Fordította: Nemes Nagy Ágnes
Zene: Paul Dessau

Vang, vízárus – HARKÁNYI ENDRE, Első isten – OBERFRANK PÁL, Második isten – FONYÓ JÓZSEF, Harmadik isten – TANAI BELLA, Sen Te/Sui Ta – BÖRCSÖK ENIKŐ, Jang Szun, állástalan repülő – SZARVAS JÓZSEF, Jang asszony – MOLNÁR ERIKA, Su Fu, borbély – KAMARÁS IVÁN, Mi Csü, háztulajdonosnő – VENCZEL VERA, Sin, özvegyasszony – HULLAN ZSUZSA, Férfi – FONYÓ JÓZSEF, Asszony • Az öreg prostituált – PÁPAI ERIKA, Unokaöcs • A pincér – KOLOVRATNIK KRISZTIÁN, Báty • A rendőr • A bonc – OBERFRANK PÁL, Sógornő – BUZA TÍMEA, Unokahúg – WÉBER KATA f. h., Nagypapa • A szőnyegkereskedő – BAJKA PÁL, Fiú – xxx, Lin To, asztalos – HUJBER FERENC, A szőnyegkereskedő felesége – TANAI BELLA, A munkanélküli – KASVINSZKY ATTILA f. h.

Dramaturg: Ungár Juli.
Zenei munkatárs: Komlósi Zsuzsa.
Díszlet: Ambrus Mária. Jelmez: Benedek Mari.
Rendező: ZSÓTÉR SÁNDOR.

PESTI SZÍNHÁZ

***Marie Jones:* Kövekkel a zsebében**

Charlie Conlon – HAJDU ISTVÁN, Jake Quinn – GYURISKA JÁNOS

Díszlet: Horesnyi Balázs. Jelmez: Jánoskúti Márta.
Dramaturg: Harangozó Eszter. Asszisztens: Bathó Tünde.
A táncot betanította: Ronan Morgan.
Rendező: HEGEDŰS D. GÉZA.

A Németh László Gimnázium

igazgatója tájékoztatóra hívja a 2001/2002. tanévre jelentkezni szándékozó IV. osztályos (tízéves) tanulók szüleit. A csak nyolc évfolyamos képzést kínáló gimnáziumba, melynek diákjai 90% feletti arányban nyernek egyetemi felvételt, többszörös a túljelentkezés. A tájékoztató témája a nyolc évfolyamos képzés sajátosságai és a felvétel rendje. Időpontja: november 7. 17 óra. Cím: Nővér utca 15–17., telefon: 320-8276, honlap: www.nlg.sulinet.hu.

A Pramen Központi Szlovák Táncegyüttes

felvételt hirdet a szlovák néptánc iránt érdeklődő fiatalok számára 12 éves kortól. A felvétel ideje: 2001. október 16-án 17–19 óra között a Vigadó stúdiójában, Budapest I. kerület, Corvin tér 8. Érdeklődni lehet a 06 (30) 855-9662 mobiltelefonon.

ÚJLIPÓTVÁROSI KLUB-GALÉRIA
Tátra u. 20/B. Tel./fax: 320-5380
e-mail: artbox13@c3.hu
www.c3.hu/-artbox13

ÉV VÉGI PROGRAM

Kiállítások

Október 3–19.: **Würtz Ádám jr.** képzőművész • *Október 9–19.:* **Tápay Nóra** képzőművész (Pincetárlat) • *Október 25.–november 9.:* **Kőmíves István** grafikusművész • *November 6–23.:* **Vásárhelyi Kata** textilművész (Pincetárlat) • *November 14–30.:* **Gáll Ádám** képzőművész • *December 5–21.:* **Magyar Festők Társasága** • *December 11–21.:* **Karattúr Katalin** képzőművész (Pincetárlat)

Kamarazenei estek

Október 12.: **Grünwald Szabolcs** – gitár. John Dowland, J. S. Bach, Alonso Mudarra, Emilio Pujol, Ponce, Heitor Villa-Lobos művei hangzanak el • *November 9.:* **Musica Poetica.** Győri István – lant, Andrajszki Judit – ének • *November 23.:* **Paulikovics Pál** – gitár • *December 7.:* **Szilvágyi Sándor** – gitár. *A koncertek 18 órakor kezdődnek.*

Irodalmi estek

Ars Publica Művészeti Társaság. Fiatal költők, írók bemutatása. Novellák, versek, dalok, humoros jelenetek váltogatják egymást. *Október 26-án* vendég: **Kovács Ákos.**

Villás Lajos ny. r. őrnagy naplójából

Csúcstalálkozó a kiserdőben • Borisz Jelcin, Bill Clinton és én

A történet régi. Már csak azok emlékeznek rá, akik részt vettek azon a bizonyos alkalmi sajtótájékoztatón. Az ott elhangzottakat soha nem hozták nyilvánosságra, pedig az ott elhangzottak szolgálati vagy államtitkot nem tartalmaztak, a cenzúrának lehetősége pedig fel sem merült. A történet így volt szó szerint, ahogyan most közreadom.

Mi is történt valójában?

Budapesten megállt az élet. Az Európai Biztonsági Együttműködési Értekezlet (EBEÉ) itt tartotta soron következő ülését. Európa déli részén háborús hangulat uralkodott, népek, nemzetek néztek egymásra gyűlölködő farkasszemmel. A budapesti tanácskozás eredménye sorsdöntő lehetett a világ számára. Delegáció a világ minden részéből érkezett. Ennek mozgását összevont rendőri erők biztosították – az értékelések szerint magas színvonalon, kitűnően. A rendezvény néhány napja alatt munkatársaimmal Kispesten, a Kőbánya-Kispest vasút- és metróállomás mögötti gyorsforgalmi utat övező erdős, bozótos területet biztosítottuk.

Érkezéskor és távozáskor az államfők által vezetett delegációk előttünk haladtak el. Jól lehetett látni az államfőket és kíséretüket. Jelcin Oroszország, Clinton az Amerikai Egyesült Államok delegációját vezette. A két nagyhatalmi vezetővel akkor találkoztam, amikor az értekezletnek vége volt, és ők elindultak hazafelé.

Feltehetően biztonsági előírások miatt az amerikai elnököt kísérő delegáció időhátrányba került. Emiatt az orosz küldöttség mozgásának rendje is megváltozott. A programok 15-20 percet késtek.

A biztosítás befejezését követően akkori szolgálati helyemen, a XIX. kerületi rendőrkapitányságon hírmorzsákra éhes újságírók jelentek meg, minden érdekes volt számukra, ami az eseménnyel – a biztosítással – kapcsolatba hozható volt. Feljegyeztek minden érdemesnek tűnő élményt, amit aztán így-úgy egy cikkben meg lehetett írni. Ekkor adtam közre annak a húsz percnek a történetét, amely soha nem lett publikálva.

„Már negyedik napja álltunk és áztunk a hideg, szeles, esős időben. Cipőnk átázott, olyanok voltunk, mint az ázott ürgék. A biztosítás vonalán végighaladt a hír: a delegáció elindult. Haladása közben a területparancsnokok egymás után jelentették, hogy előttük a konvoj elhaladt.

Az erdő szélén állva láttam feltűnni az első gépkocsit. Ebben a pillanatban egy öreg, korhadt, de még lombos fa nagyot reccsenve kidőlt, egyenesen rá a gyorsforgalmi útra. Rendkívüli esemény! A baj nem járt egyedül a (mézga)hasábrádiók is hirtelen elhallgattak. Minden összeköttetés megszakadt. A gépkocsikonvoj megállt. A védett személyt kísérő járművekből 8-10 színes bőrű, polgári ruhás testőr szállt ki, kezükben általunk még soha nem látott típusú sorozatlövő fegyverrel. Vezetőjük a magyar biztonsági tiszttel tárgyalt néhány szót, majd mindketten hozzám léptek. Az előírásoknak megfelelően jelentettem, hogy a területen csak mi tartózkodunk, és már intézkedtünk az útakadály eltávolításáról.

A színes bőrű testőr – rendfokozatát nem mondta meg – váratlanul magyarul szólalt meg: Az elnök úr szeretne önökkel szót váltani. Nyílt az egyik gépkocsi ajtaja és azon az Amerikai Egyesült Államok elnöke, Bill Clinton szállt ki. Magabiztos léptekkel, mosolyogva jött felénk. Az udvarias kézfogások után megindult a beszélgetés. Lényegében megköszönte azt a munkát, szolgálatteljesítést, amellyel az EBEÉ lebonyolítását biztosítottuk. Érdeklődött a család, a megélhetés felől. Amikor nagy vonalakban vázoltam egy átlagosan fizetett rendőrtiszt fizetését, megjegyezte, hogy ez bizony kevésnek tűnik. Látva munkatársaimat, azok termetét felmérve megjegyezte: bizony pocakra termetesek az urak. Ebben aztán egyet is értettünk.

Ahogyan telt az idő, a következő konvoj is az útvonalra érkezett. Ez Oroszország delegációja volt. Továbbhaladni ők sem tudtak.

Legnagyobb meglepetésünkre Borisz Jelcin is kiszállt a gépkocsijából és csatlakozott hozzánk. Borisz Jelcin és Bill Clinton Budapesten, egy út menti erdőben tartott csúcstalálkozót, amelyen aktívan részt vehettem a sors kifürkészhetetlen kegye által. Rendőrök, biztonsági tisztek, bárhonnan is származnak, a világ bármely táján, ha szakmáról van szó, jól megértik egymást. Ezen a találkozón ez bebizonyosodott.

Időközben a kidőlt fát is eltávolították az útról. Borisz Jelcin és Bill Clinton elköszöntek. Ezen a napon két kiváló államférfit ismerhettem meg közvetlen közelről.

Kísérőik a távozó gépkocsiból, amíg látni lehetett őket, barátságos integetéssel vettek búcsút tőlünk."

– Kispest tizenhármas, Kispest tizenhármas, jelentkezz! – szólalt meg éktelenül hangosan a (mézga)hasábrádióm.

– Alszol?

Nem, már nem alszom!

Kojanitz József

Ötvös

Gentmüeml.

198. 1.

ad Nr. 20/1916.

Műemlékek Tekinte

Csodálkozással olvo
melyből látom, hogy fent
nem került rendeltetése he
Én már kétszer ir
megérteni miképen kallódt
Most tehát ajánlo

KÓKAI EMMA

A Vigadó Galéria tisztelettel meghívja Önt és barátait

KÓKAI EMMA

kanadai kerámia szobrász

TENSION
című kiállításának megnyitására

2004. április 22-e, csütörtök 17 órára
a VIGADÓ GALÉRÁBA.
Új cím: 1064 Budapest VI. Vörösmarty u. 47/a
Telefon: 354-3770
(megközelíthető a kis földalattival)

Megnyitja:

LACZKÓ IBOLYA
művészettörténész

A kiállítás megtekinthető:
2004. május 9-ig,
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

Vigadó Galéria
a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete,
a Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány,
a Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány
közös működtetésében.

MT Reklámiroda

KÓKAI EMMA

A Vigadó Galéria tisztelettel meghívja Önt és barátait

KÓKAI EMMA

kanadai kerámia szobrász

TENSION
című kiállításának megnyitására

2004. április 22-e, csütörtök 17 órára
a VIGADÓ GALÉRÁBA.
Új cím: 1064 Budapest VI. Vörösmarty u. 47/a
Telefon: 354-3770
(megközelíthető a kis földalattival)

Megnyitja:

LACZKÓ IBOLYA
művészettörténész

A kiállítás megtekinthető:
2004. május 9-ig,
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

Vigadó Galéria
a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete,
a Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány,
a Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány
közös működtetésében.

MT Reklámiroda

KÓKAI EMMA

A Vigadó Galéria tisztelettel meghívja Önt és barátait

KÓKAI EMMA

kanadai kerámia szobrász

TENSION
című kiállításának megnyitására

2004. április 22-e, csütörtök 17 órára
a VIGADÓ GALÉRÁBA.
Új cím: 1064 Budapest VI. Vörösmarty u. 47/a
Telefon: 354-3770
(megközelíthető a kis földalattival)

Megnyitja:

LACZKÓ IBOLYA
művészettörténész

A kiállítás megtekinthető:
2004. május 9-ig,
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

Vigadó Galéria
a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete,
a Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány,
a Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány
közös működtetésében.

MT Reklámiroda

Koncepció/Konzeption:
Kókai Károly,
karoly.kokai@univie.ac.at
www.c3.hu/visuellekultur

Ludwig Múzeum

Burg Buda, 'A' Gebäude,
1014 Budapest,
Szent György tér 2.
www.ludwigmuseum.hu

Österreichisches Kulturforum
Osztrák Kulturális Fórum

osztrák kulturális fórum[bud]

Barbara Lee-Störck
1068 Budapest,
Benczúr utca 16.
351 17 70

Béla Rásky
Austrian Science and Research Liaison Office
1014 Budapest,
Úri utca 53.
0036 1 357 68 46
www.nexus.hu/osi-bp

Unterstützt von: / Támagató:
Aktion Österreich-Ungarn

KÓKAI KÁROLY

Das Ludwig Museum, das Österreichische Kulturforum und das Austrian Science and Research Liaison Office laden Sie herzlich zu ihrer Konferenz VISUAL CULTURE ein.
Zeit: 26. und 27. September 2003
Ort: Ludwig Múzeum (Burg Buda, 'A' Gebäude, 1014 Budapest, Szent György tér 2)

A Ludwig Múzeum, az Osztrák Kulturális Fórum, valamint az Austrian Science and Research Liaison Office Budapest tiszteletteljes meghívja Önt a 'VISUAL CULTURE' című konferenciájukra
Idő: 2003. szeptember 26. és 27.
Hely: Ludwig Múzeum (Királyi Palota, 'A' Épület, 1014 Budapest, Szent György tér 2.

'Visual Culture' bezeichnet einen aktuellen Versuch, einen zeitgemäßen Zugang zur Kunst zu eröffnen. Im Kongress 'Visuelle Kultur' versuchen ungarische und österreichische Künstler und Theoretiker, diesen Ansatz auf seine philosophischen, kulturellen, institutionellen, ästhetischen und geopolitischen Aspekte zu befragen. Visuelle Kultur ist die Theorie dessen, was jeweils sichtbar wird, das soviel heißt, was jeweils als Sichtbares wahrgenommen wird. Sie bildet sich als interdisziplinäres Forschungsfeld, indem sie Raum einnimmt, sich in Texten, Diskussionen, Kongressen manifestiert.

'Visual Culture' azt az épp aktuális törekvést jelöli, amely a képzőművészet időszerű megközelítési lehetőségét ígéri. A konferencián osztrák és magyar képzőművészek és a képzőművészet elméletével foglalkozó szakemberek ennek a jelenségnek filozófiai, kulturális, intézményes, esztétikai és geopolitikai összefüggéseit vizsgálják. Vizuális Kultúra annak az elmélete, ami látható, ami tehát egy-egy korban lathatóvá válik. Vizuális Kultúra egy olyan szakterületeket összekötő kutatási terület, amely szövegekben, vitákban, kongresszusokon testet öltve foglalja el helyét.

PROGRAMM

Freitag, 26. September 2003

10:00 Krisztina Szipöcs /Ludwig Museum, Budapest/: Eröffnung
10:30 Béla Bacsó /ELTE Media Centre, Budapest/: Kunst und Weltbild
11:30 Károly Kókai /Institut Wiener Kreis, Wien/: Die Konstruktion der Kultur des Visuellen

14:00 János Sugár /Budapest/: Referenz Generator
15:00 Georg Schöllhammer /springerin, Wien/: Local Modernities

16:00 Tasos Zembylas /Universität für Musik und Darstellende Kunst, Wien/: Visuelle Kompetenz: Zur Formation von Könnerschaft und Kennerschaft im künstlerischen Feld
18:00 Hans Knoll: Führung durch die Ausstellung "Visuelle Kultur des Alltags" in der Knoll-Galerie /1061 Budapest, Liszt Ferenc tér 10./

Samstag, 27. September 2003

10:00 Anna Eifert-Körnig /Darmstadt/: Das heterogene Bild
11:00 Károly Kincses /Museum für Fotografie, Kecskemét-Budapest/: Die Rolle der Infrastruktur in der visuellen Kultur

14:00 Andreas Fogarasi /Wien/: Public Brands
15:00 Leonhard Schmeiser /Neusiedl bei Güssing/: Europa als visuelle Kultur
16:00 László Beke /Institut für Kunstgeschichte der Ungarischen Akademie der Wissenschaftten, Budapest/: Visuelle Kultur - ungarisch und global

PROGRAM

Péntek, 2003. szeptember 26.

10:00 Szipöcs Krisztina /Ludwig Múzeum, Budapest/: Megnyitó
10:30 Bacsó Béla /ELTE Media Centrum, Budapest/: Művészet és világkép
11:30 Kókai Károly /Institut Wiener Kreis, Bécs/: A láthatóság kultúrájának a felépítése

14:00 Sugár János /Budapest/: Referencia generátor
15:00 Georg Schöllhammer /springerin, Bécs/: Helyi modernitások

16:00 Tasos Zembylas /Színművészeti és Zeneművészeti Egyetem, Bécs/: Vizuális kompetencia: Részvétel és hozzáértés a művészet terében
18:00 Hans Knoll: Vezetés a "Hétköznapi vizuális kultúra" című kiállítás alkalmából a Knoll-Galeriában /1061 Budapest, Liszt Ferenc tér 10./

Szombat, 2003. szeptember 27.

10:00 Eifert-Körnig Anna /Darmstadt/: A heterogén kép
11:00 Kincses Károly /Magyar Fotográfiai Múzeum, Kecskemét-Budapest/: Az infrastruktúra szerepe a vizuális kultúrában

14:00 Fogarasi András /Bécs/: Public Brands
15:00 Leonhard Schmeiser /Németújvár/: Európa mint vizuális kultúra
16:00 Beke László /Művészettörténeti Kutatóintézet, MTA, Budapest/: Vizuális kultúra - magyar és globális

A konferencia nyelve német. Szinkrontolmácsolást biztosítunk.

A KIÁLLÍTÁST RENDEZTE: JÓRY JUDIT MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ: 2003. NOVEMBER 9-IG A LÓNYAY ÉS LOVAS TEREMBEN, HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL OKTÓBER 31-IG NAPONTA 10–18 ÓRÁIG, NOVEMBER 1-TŐL 10–17 ÓRÁIG.

KÓKAY KRISZTINA

A GÖDÖLLŐI KIRÁLYI KASTÉLY KHT. SZERETETTEL MEGHÍVJA ÖNT ÉS CSALÁDJÁT

KÓKAY KRISZTINA

TEXTILJEINEK ÉS GRAFIKÁINAK KIÁLLÍTÁSÁRA
2003. OKTÓBER 21-ÉN KEDDEN 17.30 ÓRÁRA

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA: KONDOR KATALIN A MAGYAR RÁDIÓ ELNÖKE

KÖZREMŰKÖDIK: FARKAS GÁBOR ZONGORAMŰVÉSZ

A MEGNYITÓ HELYSZÍNE: A KASTÉLY DÍSZTERME

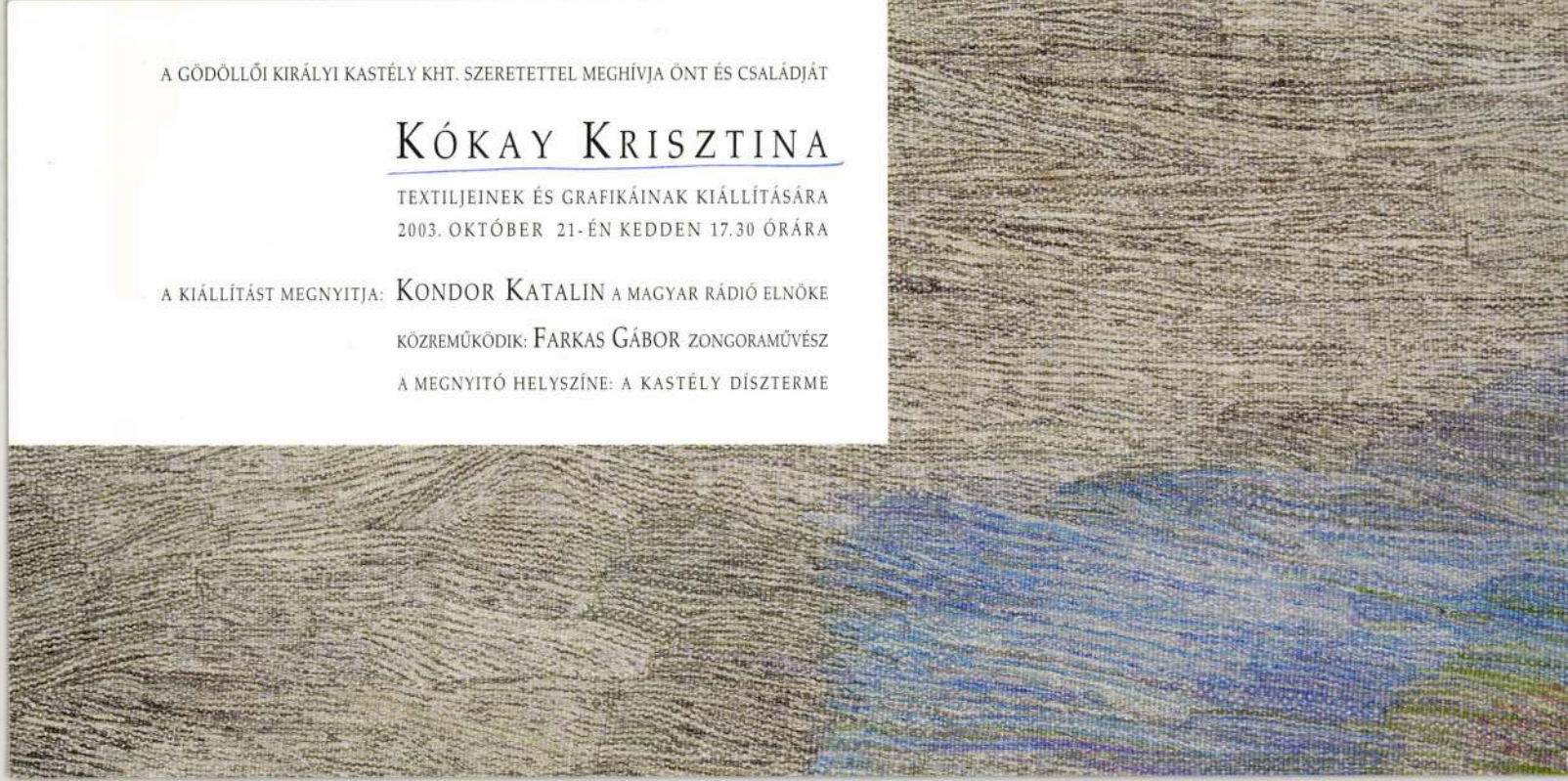

Kakas Ignác festő.

a Műcsarnokban rendezett Galileumi képzőművészeti kiállításon szerepelt műve: „Háború" c. (említve)

r. i.: Galileumi tárlat.

Napló / Verapatak /, 1945. ápr. 26.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

Kokas Ignác

Népszabadság

1972 AUG 19

1021

BALATONI NYÁRI TÁRLAT

Kétszázhatvan műtárgy a keszthelyi múzeumban

Finom római karperecmásolatot vettünk a pénztárnál, megszereztük *Rómer Flóris* „Terményrajzi és régészeti vázlatát" a Bakonyról helyi, igen elegáns kiadásban, érdekes művelődéstörténeti bemutatót láttunk az emeleten, s mindehhez hűvös is, csend is van a keszthelyi *Balatoni Múzeumban.*

Nagy kár, hogy a régi kisvárosi múzeumok utánozhatatlanul kulturált levegőjéhez a képzőművészeti kiállítás nem illeszkedik. Mert a *6. balatoni nyári tárlat* inkább langyos, zavaros, sekély, mint a víz Lellénél, ahol most partot töltenek, s alig hiszem, hogy ez az azonosulás volna a realizmus diadala a képzőművészetben. Nem hiszem azt sem, hogy a hat évtizeden felüli életkor és a Kossuth-díj volna az érettség egyetlen biztosítéka, sem azt, hogy a huszonnal kezdődő évek száma a frisseségé és az elevenségé, de ha egyetlen tekintélyes mester, s úgyszólván egyetlen ifjú művész sincs egy nagy, válogatott kiállításon, megint csak gyanút fogok.

Keszthelyen csak a középgeneráció van jelen, ez a számát tekintve művészetünkben valóban domináló korosztály, amely azonban láthatóan *nem dominál a remekművek, még a jó művek létrehozásában sem.* Legfeljebb a művészeti fórumokon való tüsténkedésben, s (ennek következtében?) a kiállításokon és a díjosztásoknál. Az a középgeneráció, amelynek festészeti tevékenységéből most, Keszthelyen is két átlagon felüli teljesítmény emelkedik ki csupán, *Kokas Ignác* képei (különösen a drámai *Szerelmesek*), meg *Udvardi Erzsébet* táblái (különösen a gyönyörűségesen esendő *Kék virágok*). De nem Kokas és nem Udvardi határozza meg az összképet, az ő teljesítményük is elvész a zavaros együttesben, amelyre inkább az jellemző, hogy *Somos Miklós* tudálékos, álintellektuális periódusát hat katalógustétel képviseli rejtélyes okokból. Nem különb a plasztikai együttes sem, élén *Kovács Ferenc* vérszegény, de mostanában minden kiállításon kötelezően hármasával és kötelezően fő helyen jelentkező absztrakciójával, meg a rokon szellemű környezetben a semmitmondó konzervativizmustól a vidéki modernizmusig a teljes unalomskálával.

Vigyázat, ez a vidékiség nem Keszthely és nem Veszprém megye hozzájárulása: igazi, tőrőlmetszett pesti vidékiség ez, csupa fővárosi kiállító szállítja, s az összkép is olyan kicsinyítve, mint a fővárosi úgynevezett „reprezentatív" tárlatoké. Ezért is nehéz tanácsot adni arra, mi a teendő, hogy ne a középszer önmutogatásának fórumává váljon a kiállítás. Mert kiállítás kell: a keszthelyi meg a nagyszerű tihanyi tárlaton kívül úgyszólván semmi látnivaló nincs a Balaton mentén — leszámítva a Lellén most nyílt, inkább szuvenir-kereskedelmi, mintsem művészeti színvonalú faragásbemutatót meg a boglári fiatalok kissé kócos kezdeményezését.

Veszprém megyében jobban tudják, mint Pesten, hogy a nyár nem uborkaszezon a képzőművészetben, ezt évek óta tihanyi tárlataik bizonyítják. Legfeljebb azt nem tudják még, mit kellene tenni Keszthelyen. Nem tudják, mert képzőművészetünket szám szerint elönti a középszer, mert nyáron azonos időben egyre-másra nyílnak meg a vidéki centrumok kiállításai, s a konjunktúra következtében nem elutasítják, jobb célra érdemes szellemi és anyagi elismeréssel még édesgetik is országszerte a középszerű kiállítókat. (Az idei keszthelyi díjat is elkedvetlenítően felületes, rossz festészet kapta, de szerepel Keszthelyen — természetesen: három nagyméretű képpel — olyan középszerű piktúra is, amely két város két nyári tárlatának két díját szerezte meg néhány hét alatt.)

Egyszóval programot kellene változtatni. Talán úgy, amint érdekes művelődéstörténeti kiállításával tette a Balatoni Múzeum, hogy tudniillik, más intézmény anyagát mutatja be kölcsönben. Talán úgy, hogy ha az idős mesterek nem jönnek, a középgeneráció középszere pedig ilyen mértékben nemkívánatos, *a legfiatalabbakat kellene meghívni;* nekik bizonyára megérné a jelenlét, az erkölcsi siker és a díj, amely egyelőre látnivalóan nem rájuk vár.

Tanácsot adni nehéz, mérleget vonni könnyű: a kisméretű gouache képeivel is jelentősnek bizonyuló *Lóránt János*, egy szép és fájdalmas *Szántó Piroska-tábla*, egy nem egészen érett, de érdekes kép *Galambos Tamástól* és a szerény programot vállaló, de szerény programját finoman megvalósító *Heitler László* — ennyi emlékezetes a festészeti részből. A szobrászok közül *Bors István, Csikszentmihályi Róbert* és az *Ülő figurát* faragó *Mészáros Dezső* neve, a grafikusok közül a technikás, tiszta linókat metsző *Rozanits Tiboré* marad meg a kétszázhatvan tételt felsoroló vérszegény műtárgylistából.

R. Gy.

HÍREK

— **Losonczi Pál, Fock Jenő és Apró Antal** fogadta Bartha Jánost, hazánk első kanadai nagykövetét és Gál Bálintot, hazánk új iráni nagykövetét, akik a közeljövőben utaznak állomáshelyükre.

— **A Szovjetunió Krím területének öttagú küldöttsége,** amely egy hetet töltött Bács-Kiskun megyében, pénteken elutazott Kecskemétről. A vendégek tanulmányozták a megye iparát, mezőgazdaságát, kereskedelmét és népművészetét.

— *AZ OLVASÓ NÉPÉRT mozgalom jegyében Tyukod községben augusztus 20-án termelőszövetkezeti fiatalok és fiatal művészek találkozójára kerül sor.*

— SZOLGÁLTATÓHÁZAT avattak pénteken Kőszegen. A háromszintes modern épületben a kisipari szövetkezetek férfi- és női fodrászata, kozmetikai szalonja, cipőjavító- és szíjgyártórészlege is helyet kapott.

— **A Phylaxia agárdi kísérleti telepét** pénteken felavatták. Rendeltetése a Phylaxia új készítményeinek vizsgálata, hatékonyságuk ellenőrzése. A kísérleti állatokat — szarvasmarhákat, sertéseket, juhokat és szárnyasokat — a telep négy, korszerűen berendezett, légkondicionált istállójában tartják.

— **Kertészeti és élelmiszeripari kiállítás** nyílik ma a Kertészeti Kutatóintézetben. A bemutatón a gyümölcsökön, zöldségféléken, valamint egyéb élelmi-

JÁSZI MIKLÓS, a párt és a munkásmozgalom régi harcosa, a Szocialista Hazáért Érdemrend kitüntetettje elhunyt. Hamvasztás utáni búcsúztatása augusztus 28-án 11 órakor lesz a Farkasréti temetőben. — *Az MSZMP XI. kerületi Bizottsága.*

— **Guillermo Rodriguez Lara tábornok,** az Ecuadori Köztársaság elnöke táviratban mondott köszönetet Losonczi Pálnak az Ecuadori Köztársaság nemzeti ünnepe alkalmából kifejezett jókívánságaiért. Dr. Antonio José Lucio Parades külügyminiszter ugyancsak táviratban mondott köszönetet Péter Jánosnak.

— **A Guineai Dolgozók Országos Szövetségének** küldöttsége a SZOT elnökének meghívására hivatalos baráti látogatásra hazánkba érkezett.

— **A földgáz mezőgazdasági és élelmiszeripari felhasználásának** eredményeiről, feladatairól pénteken országos tanácskozást rendeztek Szegeden. Ebből az alkalomból mintegy 150 tudományos és gyakorlati szakember érkezett a városba, s két szekcióban 21 előadás hangzott el.

— *A HÁRY JÁNOS című daljáték bábváltozata is szerepelt a II. kecskeméti Kodály-szeminárium hangversenyprogramjában, az Állami Bábszínház előadásá-*

A lottó nyerőszámai: 28, 42, 54, 56, 66

A *Sportfogadási és Lottó Igazgatóság* közlése szerint a *Szekszárdon* megtartott *33. heti* lottósorsoláson a következő számokat húzták ki: *28, 42, 54, 56, 66.*

Megmosták az Erzsébet-hidat

Augusztus 20-a tiszteletére az idén másodszor is lemosták az Erzsébet-hidat. Az ehhez szükséges meleg vizet a Margitszigetről szállították nyolc Skoda locsoló-mosó munkagéppel. Negyven kézi úttisztító mindössze másfél nap alatt, gyors munkatempóban tüntette el a hídra tavasz óta lerakódott szennyeződést. Mindehhez elhasználtak 120 kilogramm ultrát, 150 autómosóruhát, 160 kefét.

„Telt ház" az IBUSZ-nál

Idegenforgalmi *telt ház* van hetek óta a fővárosban és a Balatonnál. Szinte egyetlen órára sem üresek az IBUSZ szerződéssel lekötött szálláshelyei. A balatoni szállodákban bérelt 6000 férőhely, az 5000 fizetővendég-szoba, két kemping 120 faháza *kevésnek bizonyult* a legutóbbi időben. Jó szolgálatot tesz a késő estig nyitva tartó IBUSZ szállásszerviz a Felszabadulás téren. Az idén indított szolgálat ugyanis összegyűjti a délután záró idegenforgalmi kirendeltségektől a *szabad férőhelyeket,* ahová a *váratlan vendégeket* igyekeznek elhelyezni. A szervizben naponként átlagosan 400 külföldi fordult meg.

Öregek napközi otthona Újpesten

A IV. kerületi Hárfa utca 30. szám alatti épületben rendezték be az újpesti öregek napközi otthonát, amelyet a centenárium tiszteletére *társadalmi összefogással* létesítettek. A felújított épületben — *amely 30 idős embernek ad otthont* — társalgót, ebédlőt, fürdőszobát és konyhát alakítottak ki. A helyiségek berendezését a IV. kerületi üzemek és ktsz-ek vállalták magukra. A gyárak kényelmes székeket, formás asztalokat, szekrényeket, különböző

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1973 DEC 9

Pestmegyei Hírlap

Kokas Ignác

1973. DECEMBER 9., VASÁRNAP

PEST MEGYEI

1021

Este falun

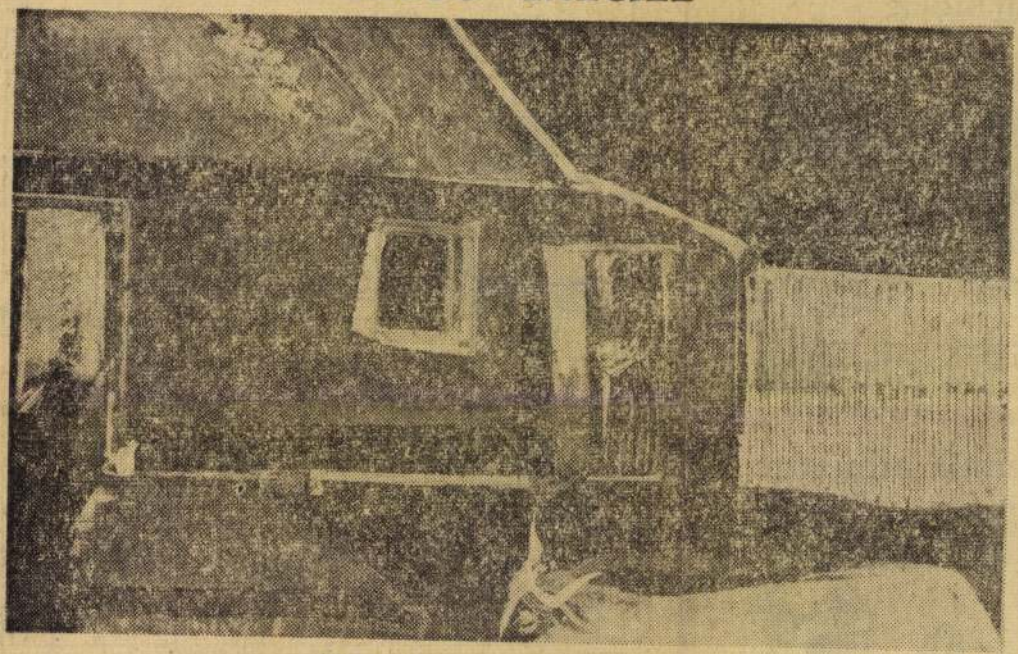

Kokas Ignác festménye

írlap

pi ajándék

ma nincs HÁZON KÍVÜL...

a cipők minősége

KERE

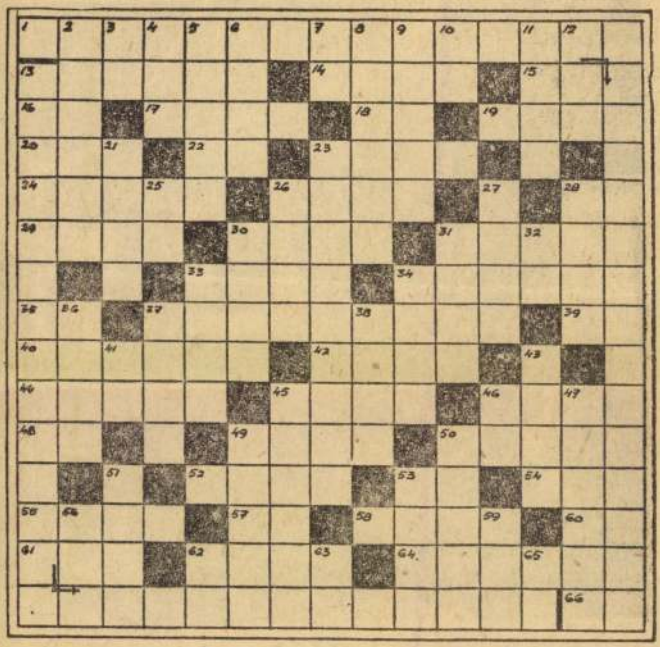

„Nőm hallgatag ül az ódon
zsöllyében,
S fehér ujjakkal harisnyát köt
nekem . . .”

FÜGGŐLEGES: 2. Időrendbe szed. 3. Tiltás. 4. Len betűi. 5. Nyíltartó. 6. Éket ver. 7. Fiatalok havi folyóirata. 8. Híres málnater-

1021

Kokas Ignác

1973.X.11.18.40.TV. /11/ -Hné-

TÉKA.

-És most két kiállitásra hivnám fel figyelmüket. A Helikon Galériában, október 25.-én nyilik meg Kokas Ignác Akvarell és Gvas kiállitása. Kokas Ignácot meghivtuk stúdiónkba és azt hiszem, hogy sok néző nevében is is kérdezem, mit jelent az, hogy Gvas ?

-Gvas tuéajdonképpen igen rokon az akvarell technikával, mint a plakáton is látható Akvarell és Gvas kiállitásról van szó. Az egyik lényeges különbség, talán úgy fogalmazhatom meg, hogy az akvarellnél nem használunk fehér festéket, a papir fehér szinét használjuk fehérként és azzal gazdálkodunk, mig a gvas technikánál bevonjuk a fehér festéket is szinként. Ugy, hogy talán egyik lényeges differencia.

-A képek jegyzékét olvasva, gyakran feltünik Tokió főutcájának a neve, a Gindaa. A Vihar a Gindzán, a Zöldbe borult Gindza, de aztán megtudtam, hogy itt nem Tokió főutcájáról, hanem egy magyarországi pusztáról van szó. Hát, hogy is van ez a gindza ő puszta ?

-Gindza puszta Fejór megyében van, nem messze a fővárostól, mintegy 30 km-re. Egy igen szép völgyben, valami csodálatosan gazdag, a természet minden szinten megtalálható.

-A kiállitásra kerülő anyag nagy része itt készült.

-Igen, igen.

1021

Kodaly Zoltan

- 14 -

1973.X.11.18.40.TV. /11/ -Hné-

TÉRA.

-Es most két kiállitásra hivném fel figyelmüket. A Heliken Galériában, október 25.-ös nyilik meg Kokas Ignác Akvarell és Gvas kiállitása. Kokas Ignácot meghivtuk stúdiónkba és azt hiszem, hogy sok némő nevében is is kérdezem, mit jelent az, hogy Gvas ?

-Gvas tudajdonképpen igen rokon az akvarell technikával, mint a plakátos is látható Akvarell és Gvas kiállitásról van szó. Az egyik lényeges különbség, talán úgy fogalmazhatom meg, hogy az akvarellnél nem használunk fehér festéket, a papir fehér szinét használjuk fehérként és azzal gazdálkodunk, mig a gvas technikánál bevenjuk a fehér festéket is szinként. Ugy, hogy talán egyik lényeges differencia.

-A képek jegyzékét olvasva, gyakran feltünik Tokió főutcájának a neve, a Gindza. A Vihar a Gindzán, a Zöldbe borult Gindza, de aztán megtudtam, hogy itt nem Tokió főutcájáról, hanem egy magyarországi pusztáról van szó. Hát, hogy is van ez a gindza /: puszta ?

-Gindza puszta Fejér megyében van, nem messze a fővárostól, mintegy 30 km-re. Egy igen szép völgyben, valami csodálatosan gazdag, a termőnest minden szinten megtalálható.

-A kiállitásra kerülő anyag nagy része itt készült.

-Igen, igen.

Amikor felfedeztem, olyan óvel hatott rám, hogy három hétig egyfolytában dolgoztam és y olyan anyag gyült össze, amit úgy éreztem, hogy a nyilvánosság elé vihetek.

-Hát köszönöm szépen, én biztos vagyok benne, hogy majd a kiállitás látogatói is úgy érzik. Még egyszer a hely, tehát október 25. Helikon Galéria.

Katalógus

1. Kert vége, 1969
akvarell, 15,5 × 27,5 cm
2. Forrásnál, 1969
akvarell, 16,5 × 26 cm
3. Kövek, 1969
akvarell, 22,5 × 36 cm
4. Öreg akácfa I., 1969
akvarell, 36 × 29 cm
5. Öreg akácfa II., 1969
akvarell, 36 × 25 cm
6. Ginza-pusztai táj I., 1969
akvarell, 38 × 56 cm
A Kiscelli Múzeum tulajdona
7. Ginza-pusztai táj II., 1969
akvarell, 38 × 56 cm
A Kiscelli Múzeum tulajdona
8. Ginza-pusztai táj III., 1969
akvarell
A Kiscelli Múzeum tulajdona
9. Váli táj, 1970
akvarell, 38 × 56 cm
10. Kis erdő, 1970
akvarell, 38 × 56 cm
11. Köves part, 1970
gouache, 25,5 × 23 cm
12. Kajászói gödrök, 1970
akvarell, 35,5 × 36 cm
13. Gazdátlan temető, 1970
akvarell, 34 × 22,5 cm
14. A Ginza-puszta hídján, 1970
akvarell, 38 × 56 cm
A Kiscelli Múzeum tulajdona
15. Táj madárral, 1970
akvarell, 38 × 56 cm
16. Alkonyat, 1970
akvarell, 20 × 26,5 cm
17. Sás, 1971
akvarell, 38 × 56 cm
18. Volt cselédlakások romjai, 1971
akvarell, 38 × 56 cm
19. Vihar Ginzán, 1971
gouache, 38 × 56 cm
Magántulajdon
20. Ginza romjainál, 1971
gouache, 38 × 56 cm
21. Romok közt tavasszal, 1972
gouache, 38 × 56 cm
22. Birkahodály romjai, 1972
gouache, 38 × 56 cm
Magántulajdon
23. Elhagyott kőbánya, 1972
gouache, 38 × 56 cm
Magántulajdon
24. A zöldbeborult Ginza, 1972
gouache, 38 × 56 cm
Magántulajdon

A kiállítást rendezte Frank János. Fotó Kovács Ferenc

7307772. Z. (T) Ny.

Kokas Ignác

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK ÉS
A MAGYAR HELIKON
MEGHÍVJA ÖNT

KOKAS IGNÁC
AKVARELL ÉS GOUACHE KIÁLLÍTÁSÁRA

MEGNYITÓ
1973. OKTÓBER 25-ÉN,
CSÜTÖRTÖKÖN, DÉLUTÁN FÉL 6 ÓRAKOR

HELIKON GALÉRIA
BUDAPEST V., EÖTVÖS LORÁND UTCA 8.
A KIÁLLÍTÁS NYITVA:
OKTÓBER 25–NOVEMBER 25-IG
HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL NAPONTA 11–19 ÓRÁIG
BELÉPÉS DÍJTALAN

Kokas Ignác festészetét a nagy dimenziók jellemzik, illik is neki a pannó formátum. Kompozícióinak azonban bevezetője is van: a tanulmány. Nyáron a festő kijár a természetbe – mint ő mondja – barangolni, ezeket a képeket mind a helyszínen festette, ezek – ha a régészeti műszót átfordítjuk – in situ leletek.

Az akvarell és a gouache technikája és a kis méretek nem jellemzők erre a festőre. Nem tipikus Kokas képek ezek, mégis letagadhatatlanok; még a gyakorlatlan szemlélő sem hinné róluk, hogy – mondjuk – a „Kokas-iskola" valamelyik fiatal művészének találatai.

Kokasnak a natúr-studiumai is egybevágnak festményeivel – a méretkülönbségek ellenére is –, amint egymásra montírozza a primér látványt, ennek áttételét, a látomást, vagy olykor a gesztusok önálló életét is. Képtárgya a kis alakban is a táj elsősorban, színvilága zöld, előadása lefojtottan mozgalmas.

„Van amikor" – vallja a festő – „a kő alatt megbújó bogár szemével nézem a világot". Van amikor más szemmel, Kokas nézőpontja sokféle, mondanivalója, formanyelve többrétű. Éppen ez a többrétűség és a több réteg egysége adja művészetének eredeti és teljes hangzását.

Voltaképpen nem egy másik Kokas Ignácot mutatunk be ezen a kamara-kiállításon, mégcsak műhelytitkokat sem publikálunk, de ezt a ciklust nem tarthattuk titokban. Ellenkezőleg. (Frank János)

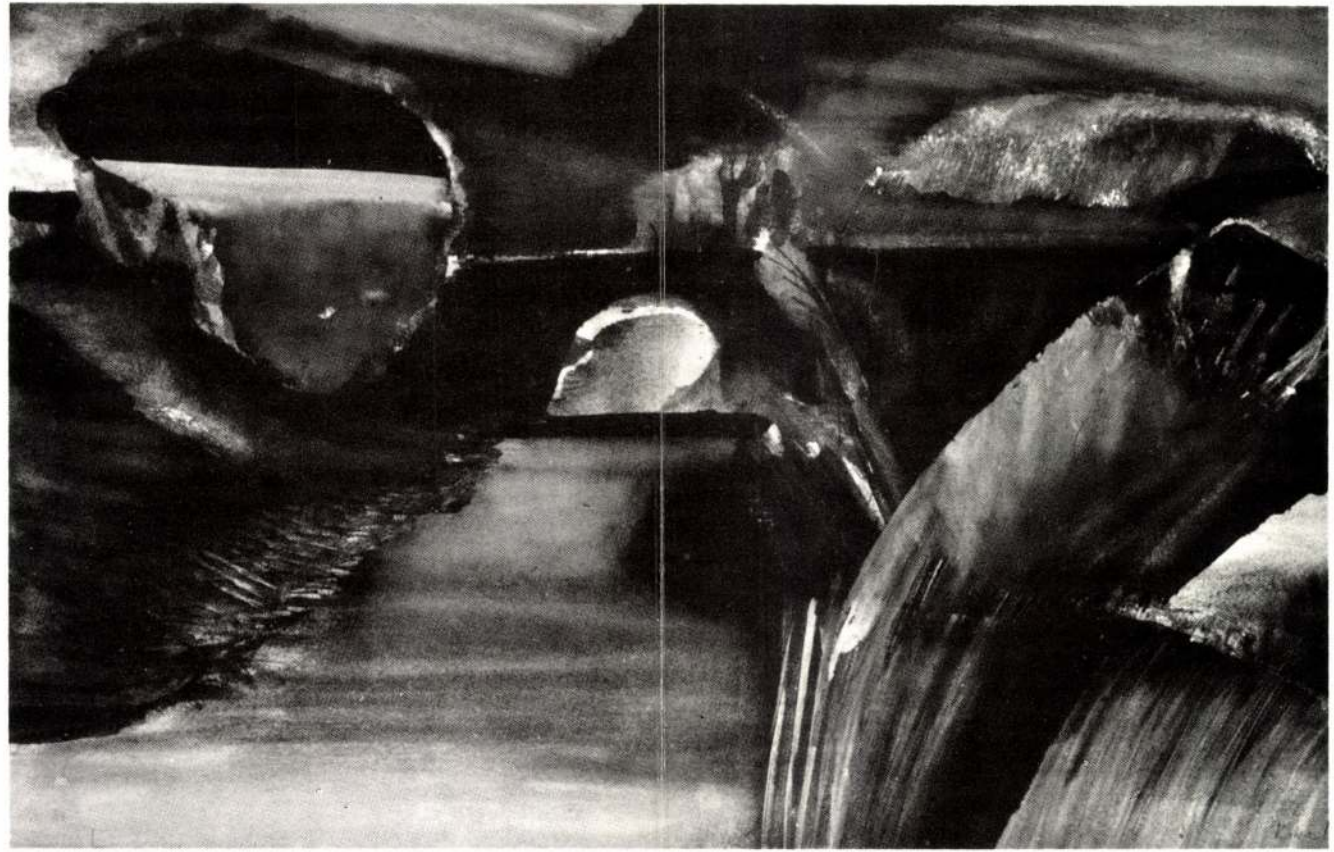

A Ginza-puszta hídján (akvarell) 1970

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 SEP 16

Magyar Hírlap

Kokas Ignác festőművész

KOKAS.

KOKAS IGNÁC festőművész kiállítása nyílt meg Varsóban. S. Zoltowski, a Lengyel Képzőművész Szövetség varsói tagozatának elnöke mondott megnyitó beszédet.

jelen
már
tárgy
Ki.
kész
na v

Bernáth Aurél: Csendélet

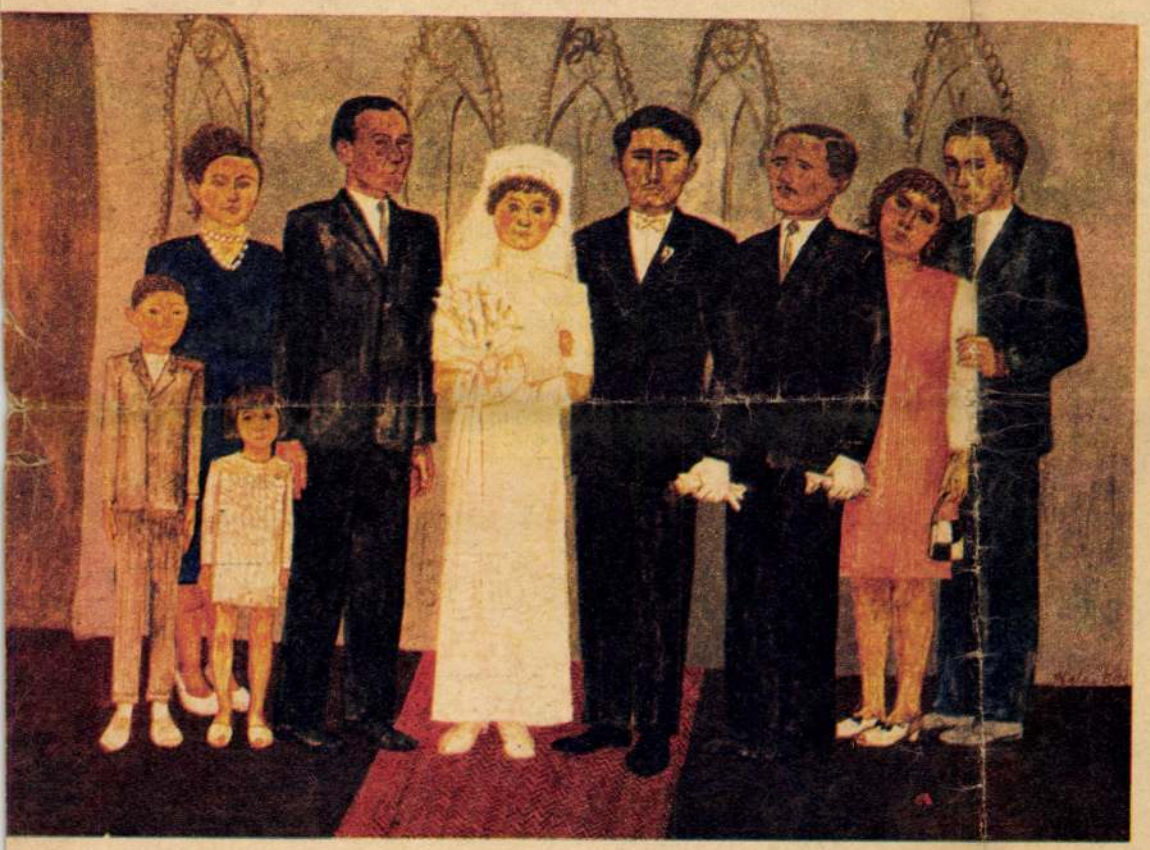

Szalay Ferenc: Esküvő

Kokas Ignác: Néma ház.

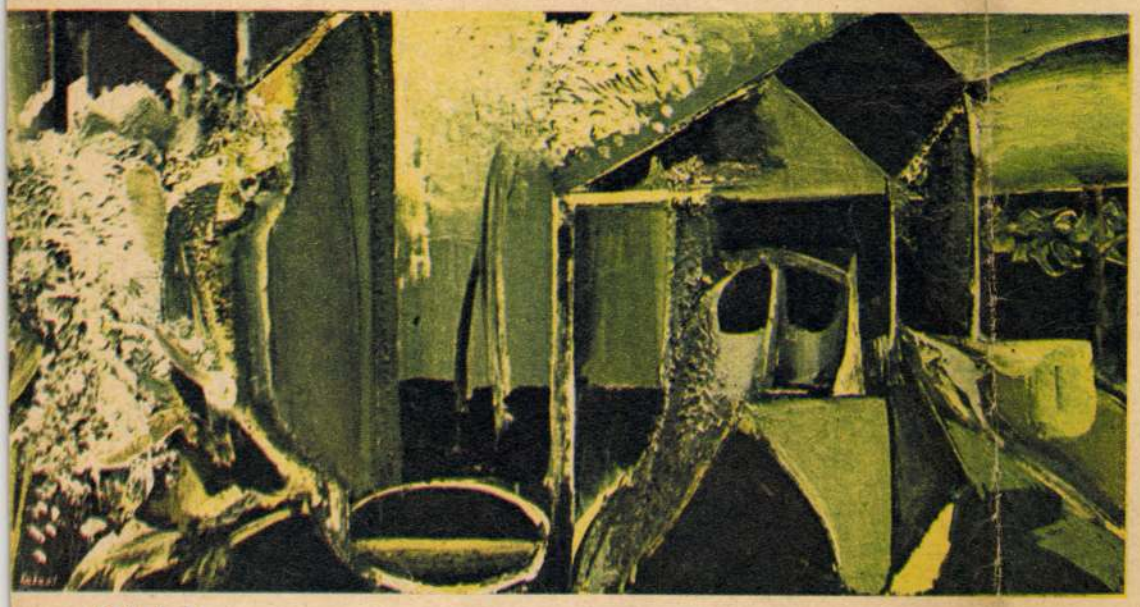

NÉMETH LAJOS

A XI. OR

Korábban évenként, az utóbbi időben 2–3 évenként rendezik meg az országos képzőművészeti kiállítást – immár tizenegyedik alkalommal. Célja kezdettől fogva a megtett út felmérése, a megelőző országos kiállítás óta született igényesebb művek bemutatása volt. Az idők során azonban mind nehezebbé vált e feladat. Megszaporodtak ugyanis a köztérre és középületekre kerülő művek, a fejlődés túlhaladt a táblakép és a kisplasztika műfajának az egyeduralmán. Magától értetődően azonban a monumentális műveknek csak a tervei, vázlatai, kartonjai szerepelhetnek, ezek hatása pedig egészen más, mint a nemes anyagból kivitelezett, konkrét architektonikus környezetbe komponált műveké. Ez már önmagában is jelzi, hogy az eddigi kiállítási rendszer revideálásra szorul.

De nemcsak a monumentális munkák megszaporodása miatt nem adhat egy ilyen országos kiállítás teljesen megbízható képet képzőművészetünk helyzetéről, hanem mert – objektív és szubjektív okok miatt – számos kiváló képzőművészünk távol maradt a tárlatról, akik pedig kiállítanak, nem mind szerepelnek a legújabb és legjobb műveikkel. Olyan művészek hiányoznak, mint Bálint Endre, Kornis Dezső, Martyn Ferenc, Ország Lili, Orosz János, Karátson Gábor, Szebényi Imre, Szabó Vladimir, Maurer Dóra, Major János . . : – és folytathatnók a sort. Néhányan pedig kisebb jelentőségű művekkel szerepelnek, mint például az idei Velencei Biennálén bemutatkozó Vilt Tibor és Kokas Ignác; csupán mozaikkartont állít ki Barcsay Jenő, és emlékművázlatot Somogyi József. Ebből fakad, hogy elhamarkodott lenne minden általánosítás, a modern magyar képzőművészet fő fejlődéstendenciáinak a körvonalozása, jóllehet a rendezés megkönnyítette az áttekintést, megpróbálta tömöríteni a rokon törekvéseket, sőt, az eddigi szokástól eltérően, ugyanazon művész alkotásait lehetőleg egymás mellé helyezte.

Az eddigi országos kiállítások beszámolóinak visszatérő megállapítása volt, hogy szobrászatunk elmaradt festészetünk s különösen grafikánk mögött, nem tart lépést a korszerű művészet internacionális áramlataival, nem mérte még fel saját útját és lehetőségeit. Ezen az ítéleten az sem változtatott, hogy az eddigi tárlatokon is volt néhány olyan kiérlelt egyéniség – elsősorban Borsos Miklós, Kerényi Jenő, Schaár Erzsébet, Somogyi József és Vilt Tibor –, aki mindig rangos szobrokkal szerepelt, de a nagy átlagra a két világháború közti periódus két vezető szobrászának, Medgyesi Ferencnek és Ferenczy Béninek az epigonszerű követése, illetve a formalisztikussá vált neoklasszicizmus nyomta rá a bélyegét. Az említett öt művész közül ismét jelentős művekkel szerepel Kerényi Jenő és Schaár Erzsébet, és megrázó Derkovits-portrét, életműve egyik legszebb darabját mutatja be Borsos Miklós. Ugyancsak fejlődésről ad számot a mindig megbízható Tar István és Szabó Iván is.

A jelen kiállítás jellemvonása azonban épp az, hogy az említett érett művészekhez kezd felzárkózni az ígéretteljes új nemzedék, sőt néhányan már fel is nőttek mellé. Elsősorban Vigh Tamás. Több művel szerepel, mindegyikből kiviláglik egyéni látása, különleges tehetsége. A zuglói új postapalota elé tervezett, hatalmas méretű hegesztett plasztikájának, a „Kürtösök"-nek a rézdomborításos tervét mutatta be, igaz, a kiállítás korlátozott lehetőségei miatt csupán egyharmados nagyságban – ám ez is remek, és jól érezteti az eredetinek a minőségét. Ugyancsak a monumentalitás iránti érzék jellemzi a másik fiatal, Kiss Nagy András kubisztikus formaadású, művesen munkázott kisplasztikáit és plakettjeit, amelyek arról vallanak, hogy szerzőjük ismeri a szobornál oly fontos belső dinamikát, a tömegek térszerkesztő lehetőségének és követelményének az elvét. De sorolhatnánk még több példát is: Lessenyei Márta (Tükrös fej), Ligeti Erika (Önarckép), Borbás Tibor (Ember báránnyal), Papachristos Andreas (Homérosz), Janczer Frigyes és Meszes Tóth Gyula portréi mind azt bizonyítják, hogy szobrászatunk számos új tehetséggel gazdagodott. A Vilt és Schaár nevével fémjelzett plasztika is követőre talált a bravúrosan mintázó Varga Imre személyében.

Festészeti anyagban a X. országos kiállításhoz viszonyítva már kevesebb a meglepetés. A legidősebb generáció tagjai közül életművéhez méltó képekkel szerepel: Bernáth Aurél, Czóbel Béla, Kmetty János és Barcsay Jenő, akinek mozaikterve még kartonban is impozáns. Az utánuk következő generációt a legrangosabban három festő képviseli: Hincz Gyula, Domanovszky Endre és Bartha László. Hincz egyszerre dinamikus és szellemesen könnyedrajzú művész, aki egyformán otthonos a grafikában és a monumentális-dekoratív műfajokban. A jelen kiállításon – néhány bravúros technikájú grafikai lap mellett – nagyméretű gobelinnel szerepel, amelyben kitűnően egyesül a rajz dinamizmusa a fokozott színvilággal.

Domanovszky és Bartha művészete átmenet a figuratív és az absztrakt művészet között, festészetüket leginkább félvagy rejtett-absztrakciónak lehetne minősíteni. Domanovszkynál – főként csendéleteiben – több a tárgyiasító motívum,

ÉPPEN, MERT SZUPERINTELLIGENSEK

AZ ŰRLÁZ, honfitársaim, nem tagadható, nálunk is kitört. Felidézték a repülő csészealjak, felkapták a humoristák, aztán jött, tetőzésül, az Orion űrhajó, a maga fantasztikus, ám többnyire kalandos – és kivétel nélkül a daliás, belevaló talpraesett stb. McLane kapitány győzelmével végződő – történeteivel; aztán jött Kuczka Péter és megkritizálta az Oriont, mondván: ha az űrcirkáló nyerítene, akkor látnók csak igazán, micsoda középszerű űrcowboyfilmen rágtuk tövig a körmünket (már amikor rágtuk, mert mi tagadás, a daliás, belevaló stb. kapitány fantasztikus kalandjai hellyel-közzel elég közhelyszerűek voltak, azt pedig kifejezetten előre lehetett tudni, hogy a végén összeborul a szépséges, ám kötelességtudó Tamarával a titkosszolgálattól); aztán jött a vasárnap, és a tv-ben a tudósok is megkritizálták az Oriont, a maguk módján, a természettudomány és a technika szigorú elvei szerint kifejtve, mennyi minden nehézséget kell legyűrnie, aki csak úgy ki akar ruccanni túl a „Naprendszeren".

Egy valamiről azonban mind ez ideig nem esett szó, ami pedig – érzésem szerint – izgalmasabb kérdés dramaturgiánál és cselekményvezetésnél, természettudományos egzaktságnál és technikai hűségnél. Emlékezzünk csak vissza az Orion-filmsorozat alaphelyzetére: Valahol a világűrben, egy távoli csillagrendszer valamelyik félreeső csillagának egyik eldugott bolygóján értelmes, sőt szuperintelligens lények élnek, s ezek invázióval fenyegetik a Földet, elpusztítással, kiirtással, megsemmisítéssel a Föld lakóit... Ez az ötlet sem mondható éppen újszerűnek: irodalmi olvasmányaimban csakúgy összebotlottam már vele, mint irodalomalatti képregények lapjain. Az ötlet nem új, és épp ez a dologban az izgalmas: miért van az, hogy a végtelen világtér távoli csücskeibe odaképzelt szuperfejlett értelműnek föltételezett élőlényeket csak úgy tudjuk elgondolni, hogy azok szükségképpen ellenséges és létünket alapjában fenyegető lények?

Érdemes kicsit eltöprengeni a dolgon. A legkézenfekvőbb magyarázat: a világűr szélsőséges viszonyai és végtelen távlatai biztos pusztulással fenyegetik az odamerészkedő szerves életet; lényegében ez a fenyegettetés ölt testet fantáziánk szuperokos, szupertechnikával rendelkező, ugyanakkor létünket fenyegető űrlényeiben. Eléggé logikátlanul. Nehéz elképzelni ugyanis a fenyegetés miértjét. Uralomvágy? A világűr túlságosan nagy ahhoz, hogy akár csak középszerűen fejlett értelmi képességű lények is birokra keljenek valamelyik elenyésző kicsinységű csücsökben gyakorolható hegemóniáért. Kapzsiság? Mit vihetnének el a Földről azok az elképzelt szuperokos és szupertechnikával rendelkező lények a maguk világába, amelyet – épp a szuperokosság és szupertechnika föltételezése miatt – sokkalta gazdagabbnak kell elképzelnünk a mi bolygónknál?... Vagy csupán öncélúan utálják ezek az elképzelt lények az életet, hogy bele akarnak taposni a földlakók fészkébe, mint az ember a hangyabolyba, mivel épp ehhez van kedvük? Roppant valószínűtlen: ne felejtsük el, értelmes, sőt szuperértelmes lényekről van szó!... Vagy inkább az a helyzet, hogy az ember, amikor fantáziájában űrlényeket konstruál, egyéb tapasztalatok híján, csak azokat az élményeket vetítheti ki, amelyeket idelenn, a saját bolygóján szerzett?... Azt hiszem, okosabb itt abbahagyni ezt az eszmefuttatást, s visszatérni a repkedő csészealjakhoz, amelyek nincsenek.

MERT NINCSENEK. Akinek kétségei lettek volna e tárgyban, azt tökéletesen megnyugtathatta a tv-ben összegyűlt tudományos emberek okfejtése: a Naprendszer bolygóiról nem jöhet ilyesmi, a Venuson forróság van, mint egy kazánban, a Marson alkalmatlanok a körülmények az életre, és így tovább. A Naprendszeren túlról talán? Hát ez roppant valószínűtlen. Túl nagyok a távolságok, az utazáshoz, még ha a legközelebbi csillagvilágokon tételezzük is fel azokat az élőlényeket, rövid az élet; a szükséges hatalmas energiamennyiség koncentrálása a földi technika mai állása mellett elképzelhetetlen feladatnak látszik; és így tovább...

Találkozhattunk olyan érveléssel is, mely szerint, ha a szóban forgó égi micsodák, valóban idegen világok rendkívülien fejlett értelmű élőlényeinek űrgondolái lennének, amelyeknek utasai felderítés, vagy tisztelgő látogatás céljából érkeztek a Földre, akkor a rajtuk navigáló szuperintelligens lények nyilván már rég megtalálták volna a módját, hogy fölvegyék velünk a kapcsolatot... Ez meggondolkoztató érvelés, habár, be kell vallanom, az okfejtést nem érzem maradéktalanul meggyőzőnek. Miért? Engedtessék meg, hogy kifejtsem.

Tegyük föl, hogy – bármily kicsiny is erre az esély – létezik a földihez hasonló élet valamelyik közeli (értsd: ötven fényéven belüli) csillagrendszer valamelyik félreeső napjának egyik eldugott bolygóján. Ez az élet, ideje bőven lévén, kifejlesztette önmagából azokat a szuperintelligens lényeket, amelyek, képzeljük így őket, átlagban háromszor annyi ideig élnek, mint mi (elképzelni mindent lehet), s ők kifejlesztették a szuper-szuper fejlettségű technikát... Tételezzük fel, hogy a szuperintelligens lények egy ideje nekidurálták magukat: föltérképezik a környező világteret, ezen belül a Földet is (ehhez elvben még csak különösebb jóhiszeműségre sem volt szükség, hiszen igazán nem tudhatták, mi vár itt rájuk). Fölcihelődtek fénysebességet megközelítő tempójú űrjárműveikre, s pár évtizednyi utazás után eljutottak a Földig. Vajon olyan biztos, hogy ha így történik, föltétlenül kapcsolatba léptek volna velünk?

AZ ELSŐ ŐRJÁRAT, tegyük föl, valamikor 1914 és 18 között jutott földközelbe. Kinézte magának a leszállási helyet, mondjuk, éppen Galíciában, vagy a Marne völgyében, esetleg az Isonzó fertályán (az ilyen nagyon intelligens lényeknek rendszerint nincs szerencséjük a gyakorlati dolgokban). Leszállás előtt persze, alaposan körülnéztek. Felülmúlhatatlan értelmük – a szerves és az elektronikus egyaránt – föltehetően azt tanácsolta nekik, hogy jobb lesz elhalasztani a programot, a leszállást, és a kapcsolatok fölvételét a földiekkel... Sebaj, gondolták, fordulnak egyet az űrben. Amilyen az efféle szuperintelligens lények formája, éppen 25 évvel később keveredtek elő újra. Megint körülnéztek, s amilyen kétbalkezesek az ilyen nagyon intelligens lények a gyakorlati dolgokban, nem a Déli-sarkon, hanem mondjuk Coventry környékén, aztán Mauthausen meg Sztálingrád tájékán, s felülmúlhatatlan intelligenciájuk, a szerves csakúgy mint az elektronikus újfent azt javallotta, hogy álljanak el a kapcsolat fölvételétől. Ekkor már kissé elkomorultak, de gondolták, fordulnak újra egyet az űrben, most a másik irányba; majd csak abbahagyják közben a Föld lakói odalent azt a számukra furcsa és szokatlan, de mindenképpen baljós, mert véres és iszonyú valamit, aminek értelmét ők, amaz igen-igen távoli világnak szuperintelligens lényei értelmük minden szuperfejlettsége mellett sem voltak képesek megfejteni maguknak. Kerültek hát egyet az űrben, s mostanában keveredtek elő újra. Amilyen kétbalkezesek az ilyen szuperintelligens lények általában, ezúttal Vietnam fölött néztek körül először... Kérdem én, és joggal, olyan biztos az, hogy a látottak és tapasztaltak után amaz igen-igen intelligens lények...

Nem, egyáltalán nem biztos. Nem azért, mintha nem tudnának velünk kapcsolatot teremteni. Hanem mert esetleg meggondolták a dolgot, és úgy döntöttek, hogy nem is akarnak. Ehelyett minden rendelkezésre álló energiát, még a vésztartalékot is bevetve, pánikszerűen és fénysebességet megközelítő tempóban, véglegesen visszatartottak amaz igen távoli csillagrendszer félreeső napjának eldugott bolygójára.

MARÓTI LAJOS

Híradó a felvonulásról

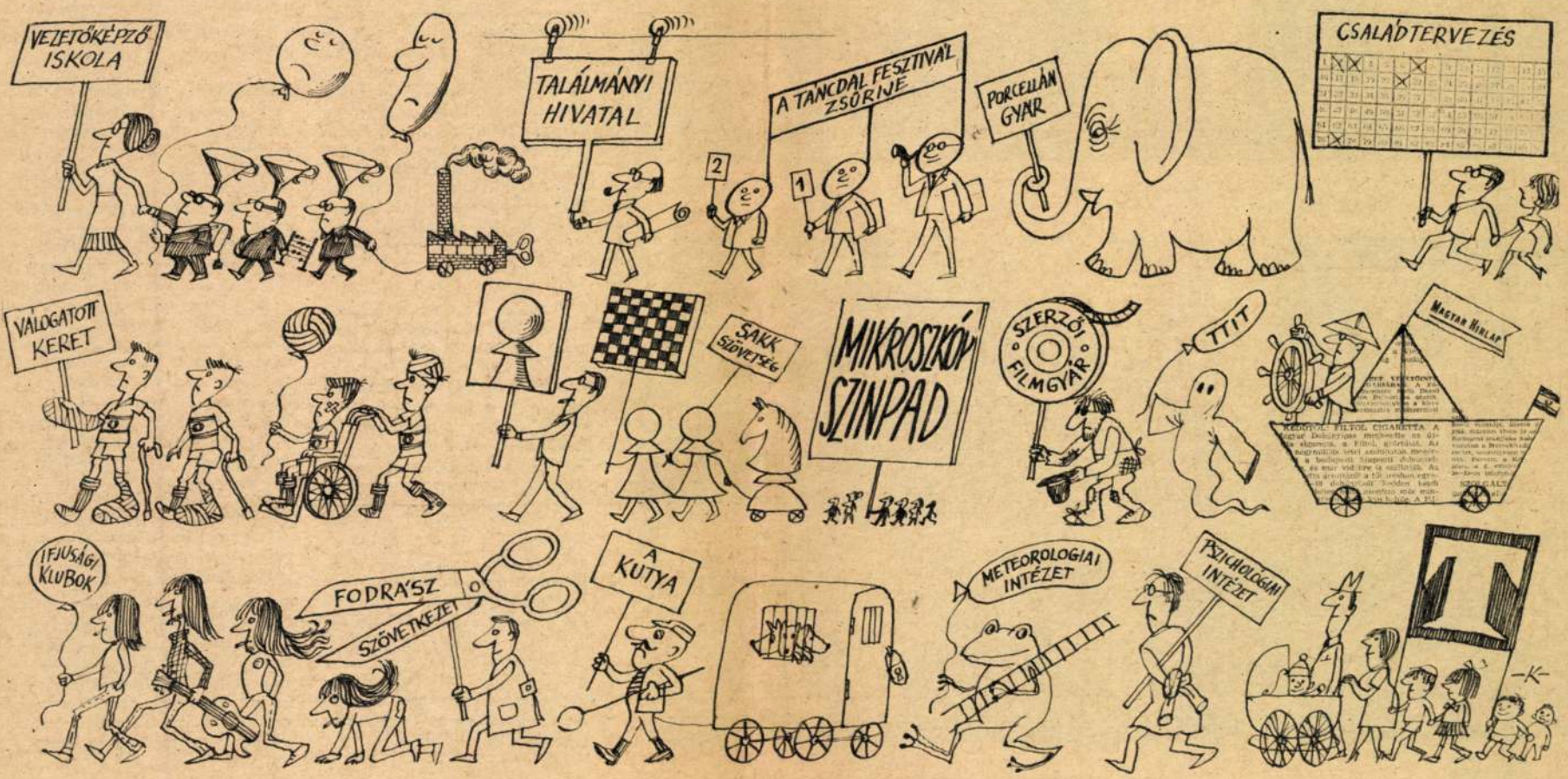

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

élétünk

1972 4

1021

Kokas Ignác

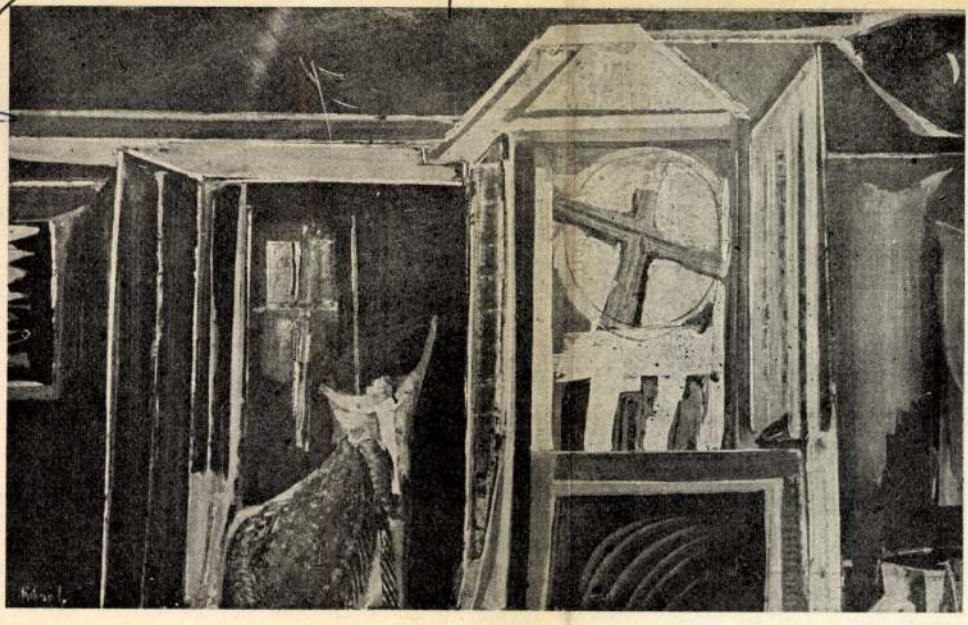

KOKAS IGNÁC: *ÖREGEK HÁZA*

kilométerre. S mégis milyen rettentő távol van
s megint buszon, vonaton kell utaznom, amíg
zásra.

A dombok közt tulajdonképpen csak két
Fő utcája van, az egyik mellett fel-, a másik l
az idegenforgalomból, mi érdekesség is lehet

Régi házakat keresek, s így belépek a ref
a ház első szobája falán több értékesnek ígér
kifestve, a vendéglátó gazda, a lelkész mind
vész működött itt éveken keresztül.

Aztán megnézem a református templomot s itt újabb meglepetés: a
végig Rudnay-festmények borítják. Megvallom, nem tudtam erről, hogy Rudnay e távoleső kis faluban több éven át tevékenykedett. A házat is megmutatták, amiben lakott.

Hogyan került Rudnay Gyula Bábonyba? Családi kapcsolatai révén, amikor 1918-ban korábbi hazáján, Gömör megyét elhagyta, Bábonyban talált otthonra, legalábbis minden nyáron lejöttek ide. A több évi bábonyi nyaralásnak emléke a református templom hatalmas mennyezetképe, az evangélikus templom oltárképe, s több képe maradt bábonyi rokonainál is.

Rudnay Gyula emléke ma is élénken él a kis faluban, nevét viseli a helyi mezőgazdasági termelőszövetkezet, az egykori Rudnay-ház verandáján is látható festménye. Mindezek után felvetődik a kérdés: miért nincsen semmi külső nyoma Rudnay Gyula bábonyi tartózkodásának? Itt gondolhatnánk elsősorban egy Rudnay emlékmúzeumra. Ebben az irányban bizonyos kezdeményezések meg is indultak, de mindennek további folytatása elakadt. A Somogy megyei Idegenforgalmi Hivatal nem találja értelmét a vidéki emlékmúzeumoknak, a közeli Zichy Mihály múzeumot, a somogytúri Kunffy képtárat kevesen keresik fel. Az Idegenforgalmi Hivatal ítélete helyes lehet, de kíséreljük meg más oldalról megközelíteni a kérdést.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 136-068, 337-748, 340-776

tek: „Az aranyászt, a halászt a szabad Duna szabadságra szülte." Megiárva a vizet, az erdőt s a falvakat a ma embere is „tündököltetni szeretné" Szigetköz „címerit".

Ezért vállalkozik bemutatására.

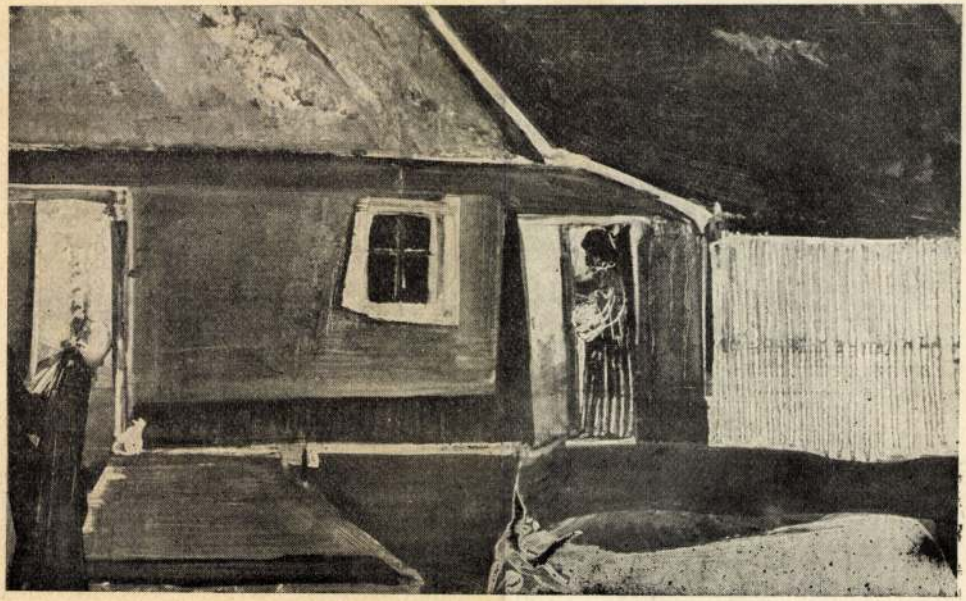

KOKAS IGNÁC: *ESTE FALUN*

A történelem során a víz a kiismerhetetlen sziget
védelmet nyújtott. Tatár és török fordult meg e
képest nem tudta tartósan birtokba venni. A XIX. s
erre, Napoleon katonái, de gyorsan vagy szárazab
ragadtak víziembereknek, mint a még ma is élő Ar
nyolcban és negyvenkilencben ha véletlenül erre v
taga, pár ügyes, vizet ismerő nemzetőr gyorsan el
lenséggel történt meg, hogy víziútra indulván nem
jártak így.

Persze másfajta tragédiák is estek errefelé.
vesztőiben néha örök bolyongásra kényszerült, vagy
család megsiratta őt, a nép éneke pedig megőrizte. Az emlékezetnek, figyelmeztetőnek.
Szép románcok egyikében-másikában még ma is fel-felsír sanyarú sorsuk:

Szegény Dali Mári de sokat szenvedett,
mikor a ladikbul a Dunába esett.

Ki is úszott vóna, ki is tudott vóna,
de a huncut mónár visszataszította.

Csillagok, csillagok szépen ragyogjatok,
kedves szeretőmnek utat mutassatok.

Harangok, harangok szépen hangozzatok,
kedves szeretőmnek szép verset hízzatok.

Nyilnak már a rózsák a hegyek tetejin,
hervad az a mónár a börtön fenekin.

Mert hát „mónárok" is éltek itt. Valaha a vízimalmok egész sora állott a Dunán. Fontosságára, hasznára elegendő egy-két adat előszámlálása: V. István a Győrnek adott

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972 AUG. 2
Kokas Ignác
Magyar Hírlap

KIÁLLÍTÁSRÓL KIÁLLÍTÁSRA

A balatoni nyári tárlat (keszthelyi múzeum) a Balatonnal megforduló vendégeknek kíván bemutatót adni képzőművészetünk helyzetéről. A dolog természetéből következik, az anyag meglehetősen eklektikus, és a részvevő művészekről az itt látható egy-két alkotásuk alapján aligha adható átfogó kép. Meg kell elégednünk tehát egy-egy jelzéssel, mely utal arra, hogy — a most bemutatott mű mellé odaképzelve a már ismert alkotásokat is — merre tart alkotójuk.

Kokas Ignác és *Gerzson Pál* műveivel kell kezdeni. Kokas Szerelmesek-je új színvilágával új korszak nyitánya lehet a művész oeuvre-jében; Gerzson faliszőnyege impozáns mű. A kiállítás egyúttal azt is bizonyítja, hogy kettejük epigonjainak száma egyelőre nem csökken. *Orosz János* a villányi szobrászati munkálkodás esztendei után jelentkezik újból festménnyel: talán ennek az eredménye, hogy Hulladék című képén plasztikusan jelzi a formákat. *Molnár Sándor* A hídnál című érzékletes, szinte térben ható színekben komponált képe új színvilágban fogalmaz meg új problémakört. *Szántó Piroska* arannyal festett, vonalasan előadott olajképei az illusztrátorként oly népszerű művésznő gazdag festői vénájáról tanúskodnak. *Sugár Gyula* új festményei grafikus hatásokra épülnek, rendkívül színesek, könnyedek. *Altorjai Sándor*, *Gyarmathy Tihamér*, *Somos Miklós* festményeit, *Lóránt János* gouasche-ait kell még említenünk a festmények közül.

A grafikai anyag kissé egyhangúbb, fáradtabb. *Raszler Károly* két litográfiája és színes filcrajza ízesen megoldott térkompozíciók. *Rozanits Tibor* szürreális ízű linómetszetei fölényes technikai tudásról tanúskodnak. *Csohány Kálmán* és *Czinke Ferenc* tusrajzai, valamint *Zala Tibor* színes rézkarcai emelkednek ki a grafikák sorából.

A legtöbb kellemes meglepetést a kisplasztika szerzi. Újonnan jelentkezők és régebbről ismert művészek új plasztikai problémákat feszegető művei jelzik a műfaj örvendetes fejlődését. Elsőként *Bors István* Kaposvárott élő fiatal szobrászt kell említenünk: bemutatott művei (elsősorban a Háború) bizonyítják, hogy felzárkózott legjobb szobrászaink közé. *Váró Márton* új név a gyűjteményes kiállításon; kissé egyiptomias indítékú Két lánya és zárt Térformája sokat ígérő művek. *Kovács Ferenc* korábbi portréi után most zárt, márványból kimunkált ritmikus térkonstrukciókkal jelentkezik. *Kampfl József* Öreg és fiatal című szobrának ötletesen egybekomponált két figurája kevés eszközzel, kitűnően egyénített. *Mészáros Dezső* tavalyi pesti bemutatkozása alkalmából mutatott formavilágát tovább gazdagítja új műveivel: szobrai, de különösen az Emberpár kevés eszközzel megoldott alkotások. *Szöllősi Enikő* már tavaly, a pécsi kisplasztikai biennálén népművészeti indítású szobrokkal jelentkezett; most bemutatott Balladája tömörségével, a plasztikai eszközök szűkszavú alkalmazása ellenére is megmutatkozó gazdagságával emelkedik ki. *Nagy Sándor* márványszobrai, de különösen az Anyám, *Vasas Károly* bronzszobrai, *Csikszentmihályi Róbert* szobra és érmei emelkednek még a jó átlag fölé az idei balatoni nyári tárlat színvonalas bemutatóján.

Vén Emil festőművészt hetvenedik születésnapja alkalmából köszönti a retrospektív bemutatkozásnak szánt kiállítás az Ernst Múzeumban. A tárlat azonban nem ad teljes képet a negyvenkét éves pálya korábbi állomásairól, csupán felcsillantja azokat egy-egy alkotásban. Vén Emil Rudnay tanítványaként indult; ez érződik a *Vöröshajú nőn* (1925), amelyen szinte szobrászian építi körül a formát a vastagon felrakott barnás, sötét tónusokkal. Ezt világos, derűs spanyolországi tájképei követik; majd az alföldi festészet hatására ismét sötétebb képek következnek, mégis puhább hatásúak ezek, mert nem keményen felrakott olajfestékkel, hanem a lazán kezelhető temperával operál. A negyvenes évek végén rövid ideig mozgalmas képeket alkot, amelyeiken a világos kontúrral övezett játszó figurák sötétebb háttér előtt mozognak (*Ifjúság, Nyár*, 1948). E rövid átmenetet ismét vastag, tésztásan felrakott rálátásos csendéletek, tájképek, pompás karakterfejek követik, világos színekben, derűs harmóniákban.

A kiállítás zömmel az utolsó félévtized alkotásait mutatja be. Jóllehet e művek szervesen kapcsolódnak a korábbiakhoz, a közbeiktatott, dekoratívan megoldott, színritmusokra épülő nonfiguratív kompozíciók (*Hajó kikötőben*, *Szőnyegterv* stb.) hatása érződik rajtuk. A színtéglányok mozaikszerűen kapcsolódnak össze, a tér legyezőszerűen zárul a nyitott első síktól a kép középtere felé, színesen, gazdagon mutatva be a tájat (*Val de Loire, Toulon — öreg város*). Ez Vén Emil igazi világa, ahol egyszerre intim, konstruktív és nagyvonalú. Színeiben ötvözte az alföldi piktúrát a francia posztimpresszionizmussal, s egyéni kedves festészetet hozott létre.

tozó országok megbonthatatlan akcióegységének sikerét bizonyítja"

Mint a lengyel külügyminiszter mondotta, a Szovjetunió, a szocialista közösség országai, mind az európai kontinens, mind az egész világ békéjének és biztonságának megszilárdítására törekszenek.

nai-politikai csoportosulásokra oszlása."

A külügyminiszter megjegyezte, hogy az értekezlet eredményeképpen olyan *állandó szervet* kellene létesíteni, amely hatékony eszközzé válna a békés kapcsolatok továbbfejlesztéséhez Európában.

megerősítése számára. A Szovjetunió megteremtésének és sikeres fejlődésének nemzetközi jelentősége óriási, fontos határkő volt az egész emberiség társadalmi haladásának útján — mutat rá cikkében Podgornij.

A brit dokkmunkások folytatódó sztrájkja miatt

A kormány a szükségállapot bevezetését tervezi

Patak Károly, az MTI londoni tudósítója jelenti:

Az angol kormány bevezeti a *szükségállapotot*, ha *a jövő hét közepéig* nem fújják le a dokkmunkások öt napja már hivatalos sztrájkját. A szükségállapot rendelkezéseit nem alkalmazzák feltétlenül. A kormány azonban azt akarja, hogy *szabad keze legyen a hadsereg bevetésére* és a többi rendkívüli intézkedésre.

Ez a határozat született *a miniszterta-nács keddi ülésén*. A jelenlegi tervek szerint a parlamentet augusztus 9-én küldik nyári szabadságra. A szükségállapot bevezetését a törvényhozásnak *hét napon belül* meg kell vitatnia. Ha tehát a jövő szerdáig *Heathék* elmulasztják a rendelet proklamálását, akkor össze kell hívniuk a parlament rendkívüli ülését.

A szükségállapotot *1970-ben már bevezették*, hogy letörjék a dokkmunkások országos sztrájkját, amely végül kompromisszummal rendeződött. Akkor *ígéretet tettek*, hogy a munkaalkalmak csökkenését megfelelő intézkedésekkel ellensúlyozzák. Ezeket az intézkedéseket *nem tették meg*, s most egyebek között emiatt áll sztrájkban egész Nagy-Britannia dokkmunkás serege, *43 000 ember*.

Ítélet Prágában

(CTK) A prágai bíróság kedden befejezte *M. Hübl* és társa ügyének kivizsgálását. A vádlottak az 1971 tavaszától 1972-ig a csehszlovákiai szocialista államrend aláaknázására törekedve, illegális, a Csehszlovákiában és más szocialista országokban levő helyzetet rágalmazó sajtóanyagokat készítettek. Ezeket mind az országban, mind külföldön terjesztették.

A bíróság M. Hüblt hat és fél évi, *K. Kynclt* húszhónapi börtönbüntetésre ítélte. *K. Bartosek* vádlottat egyévi felfüggesztett szabadságvesztésre ítélték. Az ítélet *nem* jogerős.

Folytatódnak Szadat és Kadhafi tárgyalásai

(MENA, AFP, Reuter) A kairói *Al Ahram* keddi számában a líbiai *Tobrukból* jelentette, hogy *Moammer Kadhafi* líbiai és *Anvar Szadat* egyiptomi elnök hétfőn délután megtartotta első tanácskozását. A találkozón — a lap értesülése szerint — *a közös akciók fokozásáról*, a legutóbbi közel-keleti fejleményekről, valamint a közel-keleti válsággal kapcsolatos nemzetközi állásfoglalásokról volt szó.

A líbiai *Bengháziban* kedden délelőtt ismét találkozott Kadhafi és Szadat. A két államfő megbeszélésére *Aziz Szidki* egyiptomi miniszterelnök vezetésével Bengháziba érkezett egy magas rangú egyiptomi politikusokból álló küldöttség. A delegáció tagjai között van *Murad Ghaleb* külügyminiszter, *Hafez Iszmail*, Szadat elnök nemzetbiztonsági tanácsadója és *Gamal el Oteifi*, a parlament törvényhozó bizottságának elnöke. A líbiai küldöttségben részt vesz többek között *Mohamed Nadzsm*, a forradalmi parancsnokság tanácsának tagja.

A keddi találkozón a felek *a két állam teljes egyesülésének* lehetőségeit vizsgálták meg.

1021

Kokas Ignác festőművész

1972. márc. 28. Televizió 18.4o /11/ M

Kompozíció '72.

- Műtárgyak a földön, a falnak támasztva, szokásos látvány kiállítás előtt. Pedig nem is kiállításra készülnek az Ernst Múzeumba, hanem az 1972. évi Derkovits Ösztöndij pályázat anyaga érkezett be, amelyet majd szétraknak és a biráló bizottság elbirálja, hogy kik érdemesek arra, hogy ebben az évben a 1o2 művész közül,- mert annyien küldték be,- Derkovits Ösztöndijba részesüljenek.

A Derkovits Ösztöndij 17 éves multra tekinthet vissza és most meghivtuk Rozványi Mártát a Műcsarnokból, aki már évek óta rendezi a Derkovits Ösztöndij anyagát, Kokas Ignác festőművészt, aki az elsők között kapott Ösztöndijat és Mizsák Pál festőművészt, aki ebben az évben búcsúzik a Derkovits Ösztöndijtól.

Kedves Márta, mi a véleménye a most beérkezett anyagról? Illetve egy kicsit történetileg visszatekintve, hiszen maga ismeri a Dekovits Ösztöndijat, mi a véleménye a Derkovits Ösztöndijról?

- A Derkovits Ösztöndijról csak azt tudom mondani, hogy én úgy drukkolok az idén 1o2, máskor talán többek beküldővel, mint talán maguk a belküldők. Ugyanakkor azzal tisztába vagyok, hogy csak az a 1o ember kaphatja meg, és az a helyes, ha az a 1o ember kapja meg az Ösztöndijat, akik valóban rátermettek arra, hogy három évig viszonylag gondtalanul, alkothassanak és fejleszthessék ki megfelelően alkotó módszerüket.

- Valóban gondtalan az az ~~ak~~ alkotó periódus, az a három esztendő távolból megitélve, vagy jelenleg?

- Hát nem gondtalan, mint ahogy a művész élete és munkássága sohsem

1971

gondtalan, mert az anyagi miatt, az alól való mentesités nagyon nagy jelentősége van, ha a művész dolgozhat és nem minden második gondolata az, hogy holnap miből él. Tehát nagyon nagy jelentősége van a Derkovits Ösztöndijnak és tényleg köszönet az államnak ezért az intézkedésért. Köszönet azért a bizalomért is, amit az ösztöndijasoknak előlegez.

- Éppen a hónap elején jelent meg a Magyar Nemzetben egy cikk, ami azt taglalta, hogy az állami mecentúra talán ez a legsikerültebb forma a Derkovits ösztöndij. Ha most én rákérdezek a bizalomra: mit csináltál Te a három év alatt amig Derkovits ösztöndijas voltál?

- Hát nagyon sokat dolgoztam illetve végsősoron nem volt olyan eredményes és itt kapcsolódik egy kicsit a bizalom kérdésébe, hogy tulajdonképpen keveset produkáltam ez idő alatt, mert talán nem találtam meg akkor még Önmagamat, de bíztak bennem és éppen ezért kaptam meg az ösztöndijat is. Nekem ez az ösztöndij végső soron ha most már igy ki kell mondani,- tulajdonképpen arra volt jó, hogy ezeket a hezéz időket át tudtam vészelni. Tehát anyagilag nem volt szükségem, annál több problémát okozott a saját gondon. Ha ez alatt a három év alatt nem is tudtam olyat produkálni, amit egy ösztöndijastól elvárnak, mégis szükségem volt akkor az ösztöndijra és az az érzésem, hogy ez a csúnya szó,- nem ide tartozik,- hogy honoráltan, de mégis csak érdemes.....

- Hát talán úgy lehetne mondani, visszamenőleg igazolta munkássága az ösztöndijat.

- Kiváncsiak vagyunk hogy vélekednek a fiatalok, akik most [illegible]

búcsuznak. Pali számodra is ugyanazt jelentette a Derkovits ösztöndij, mint az 1957-ben kiosztott ösztöndij?

- Igen, hát talán lényegileg nem is annyira függetleniti az embert. Nagy mértékben hozzájárul a lét gondjaihoz és azt hiszem Nácinak ott van igaza, hogy valójában az embernek a legnagyobb probléma az a szakmai oldal, amivel hát csak ő maga, otthon a műtermében, az állvánnyal szemben tud megbirkózni. Hogy erre lehetőséget kap, hogy csak ezt csinálhassa, ez ebbe a nagy bizalom, főleg akkor, ha az ember fiatal a főiskola után négy vagy öt évre megkapja a Derkovits dijat, gyakorlatilag még azt hiszem nincs kialakult világa bizalom arra, hogy ez a világ kialakuljon.

- Az anyagi függetlenség itt egy teljes anyagi függetlenségről hallottunk, Te meg azt mondod, hogy nem is olyan nagy az az anyagi függetlenség, ezt hogyan gondolod?

- A Derkovits pályázat idején kaptak megbizást, ahol ugymond a felkészülés után, az utolsó évbe számot adhattak róla.

- Hogy volt ez a megbizás?

- Hát ha jól emlékszem az utolsó esztendőben ért egy egészen váratlan lehetőség. Oroszlánba épitettek egy 7- vagy 8 épületből álló lakóházat és ennek a lakóháznak a ~~xx~~ diszitését mi, mint Derkovits ösztöndijasok hatan vagy heten megkaptuk feladatként, hogy ezt oldjuk meg: ~~Sgrafitot~~ sgraffitot /?/

- Tulajdonképpen ez volt a legnehezebb feladat a Derkovits ösztöndij alatt.

- A legkomolyabb, határozott, konkrét feladatunk ez volt.

- Egyébként azt csináltuk amit akartunk, kisérletezhettünk, jó lehet

minden évben tartottunk egy beszámolót, de megkötöttség ezidő alatt nem volt.

- De anélkül, hogy szentenciát vonnánk le, talán a fiatal jobban egyet fog ezzel érteni, nem volna rossz dolog a Derkovits ösztöndíj utolsó ~~ná~~ évében hasonló feladattal megbízni minden művészt.

- Igen, nemcsak, hogy nem volna ez rossz, hanem azt hiszem, hogy nagyon jó gyakorlat volna. Gondolok arra, hogy én a magam módján, a saját életemben ezt próbáltam helyettesíteni...

- Hogyan?

- Volt egy szerencés véletlen, hogy a váci MSZMP székháznak egy üres falát kiszemeltem.....

- Ez az a Pannó.... az a Derkovits ösztöndíj ideje alatt készült?

- Igen, bát úgy a gerincére esik az időszaknak. Minden olyan szakmai kísérletezés időszakában, amikor az embernek lehetősége van, hogy egy kialakult forma-rendszert alkalmazzon, akkor is ebben a pillanatban jött nekem ez a munka. Ezt a munkát azért is ragadtam meg, mert gyakorlatilag ugyanazt próbáltam megoldani, ami Háciéknál még természetes vol

- A Derkovits ösztöndíj tehát azt jelenti, hogy az abban részesülő művészek havi 3000 Ft kapnak három éven át. Évenként munka beszámolón vesznek részt, a képsorok is a beszámolóról készültek, ahol ha eredményesen szerepelnek az ösztöndíj bizottság ~~[illegible]~~ döntése értelmében egy éven keresztül plusz havi 1000 Ft nivódíjat kaphatnak.

- És most abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy legfrisebb hírként bemutathatjuk azt a le művészt, akik a riportunk utáni döntés értelmében az évben Derkovits ösztöndíjban részesültek.

Kudász Emese, festőművész Kiss György festőművész, Bodóczky István

festőművész, Nagy Előd festőművész, Blaskó János szobrászművész, Gáti Gábor szobrászművész, Báró Márton szobrászművész és végül két grafikus Szmethy Imre, Tulipán László.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

19 OKT '71

NÓGRÁD

Kokas Ignác festőművész

[illegible] költségvetési üzeme ezen a héten adja át a községeknek műszakilag a felújított utakat.

1021

— *A salgótarjáni belvárosi nőklub tagjai* tegnap délután tárlatvezetésen vettek részt a József Attila művelődési központban. Pál József művészeti vezető Kokas Ignác festőművész kiállítását mutatta be a nagy számú érdeklődőnek.

zötti különbség

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

Kokas Ignác szobrászművész

NÓGRÁD

1975 OKT 24

1021

KISZ-vezetők találkozója

A KISZ salgótarjáni és szolnoki városi bizottsága immár évek óta sikerrel szervezi meg a két város KISZ-vezetőinek találkozóját, amelyre október 25—26-án kerül sor a nógrádi megyeszékhelyen. A sokrétű, változatos program elsősorban a mozgalmi munka módszereinek, formáinak cseréjét biztosítja, de kulturális, szórakoztató jellegű műsorokat is szerveztek. A KISZ-vezetők — a többi között — megtekintik Kokas Ignác festőművész kiállítását és a Salgótarján című filmet, szekcióüléseken vesznek részt, megismerkednek Salgótarjánnal, Salgóval és a somosi várral is.

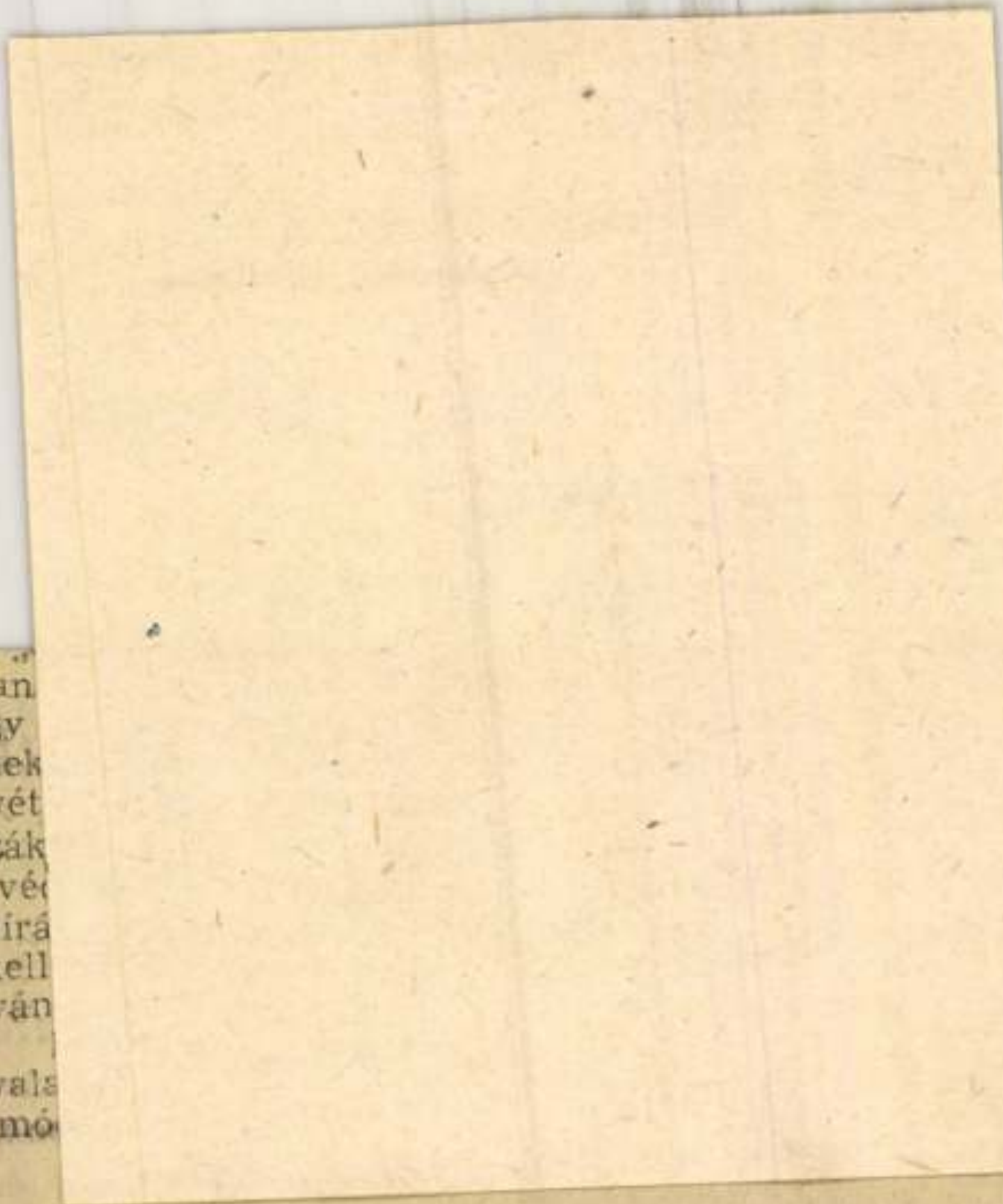

ged" szerepét játszan
lomásul venni, hogy
sal etetik a gyermekek
annak idején az övét
képpen pelenkázzák
gyógyszereket és vé
kat kap a baba. Bírá
legyzések nélkül kell
enitük a szülők kíván
meg sem szabad
„csak azért is" vala
hagyományos, régi mó

Kokas Ignác, Jeső

— KOKAS IGNÁC Munkácsy-díjas érdemes művész műveiből nyílt meg kiállítás Salgótarjánban. A tárlaton 35 táblaképét láthatja a közönség.

— : Hr

8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. szept. 25.

Kokas Ignác, festő

A sárkány legyőzése utáni állapot

JEGYZET KOKAS IGNÁC SALGÓTARJÁNI KIÁLLÍTÁSÁHOZ

Igazán nagyszerű volna *Kokas Ignác* új kiállításán találni valami alapvetőt. Mondjuk azt, hogy a festő munkássága kozmikusabbá vált. Vagy ennek az ellenkezőjét. Vagy legalább annyit, hogy formailag absztraktabb lett. Esetleg figuratívabb. S ha nem volna is nagyszerű és alapvető, meg lehetne, meg kellene állapítani Kokas újabb művei előtt, ha újdonság nem volna bennük, hogy ha a festő ismételné önmagát. A kollekció azonban sajnálatos módon semmiféle támpontot nem szolgáltat a kritikának sem alapvetéshez, sem megrováshoz. A kollekció kitűnő. Úgy kitűnő, ahogyan érett, alkotóképességük férfierejében levő mesterek művei kötetbe, hangversenyestre, kiállításra összegyűjtve kitűnők lehetnek, úgy kitűnő, hogy huszonhét festmény együtt egyenletesen feszes élményt ad pillanatnyi ereszkedés nélkül — egyszóval úgy kitűnő, ahogyan a képkiállítások mostanában mifelénk és másfelé oly ritkán szoktak kitűnőek lenni.

Kokas maga is módjával szokott kiállításokat rendezni. Hat évvel ezelőtti műcsarnoki bemutatkozása óta — ez negyvenhárom esztendős korára első egyéni gyűjteménye, s rögtön mesteravató esemény volt — küldött ugyan kisebb kollekciókat egy-egy városba alkalomszerűen, de ezeket tartózkodó módon inkább pesti kiállításának anyagából, s kevésbé újabb műveiből állította össze. Közös tárlatokon szerepelt, a munkásságában oly jelentős szerepet játszó akvarelljeit egy kamarateremben bemutatta, de a hatvankilences kiállítása keltette jó benyomásokat — esetleg fenntartásokat — tulajdonképpen soha meg nem cáfolta-erősítette, s azt, hogy mi történt munkásságában ebben a hat esztendőben, kiváltképp csak most, *a salgótarjáni művelődési központban* mécheti fel közönség és kritika.

Felmérheti, hogy a festő munkássága igenis kozmikusabbá vált: az *Éjszakai utazás* denevérként rebbenő napbélyegzés figurája, testes sötétséget áthasító becsapódása és a *Szerelmesek* pattanó feszültsége példa lehet e feltételezéshez. De felmérheti az ellenkező tendenciát is bárki, mert a *Küszöb* méretre is, lényegét nézve is óvatos kis idillje, vagy a *Csendélet* az ellenkezőre bizonyíték. S ha már a *Csendéletnél* tartunk: Kokas figuratívabb, a *Kapualj* tanúsága szerint majdhogynem hangulatfestőbb, mint első nagy sorozatának idején volt, de a *Vonuló Ginza* rombuszba fegyelmezett elemei meg éppen elvontabbak, a *Műterem a Ginza pusztán* emléktöredékei jóval absztraktabbak a korábbi kompozícióknál. S tovább: Kokas, ha úgy tetszik, őrzi tragikum-feketéből, szikkadt-szürkéből és vegetációzöldből kialakult színvilágát, míként ezt több újabb kompozíciója tanúsítja — illetve narancsizzású, súlyos sárgákkal, sötétindulatú vörösökkel, kapart fehérrel és életteli kis pirosakkal gazdagítja koloritját, amint ez ugyancsak jó néhány művén látnivaló.

Röviden — ne cifrázzuk tovább — Kokas abba a nagyszerű és ritka megállapodottságba jutott, amely a mesterek megállapodottsága: állandóság a művészi teljesítmény színvonala és hőfoka tekintetében, de folytonos változás, ha a gondolata tendenciáját, az érzelmek irányát és a művészi eszközök gazdagságát nézzük. Késélen megállapodás ez, s valóban csak kivételeseknek sikerül: azoknak, akik ismétlés nélkül is hűek önmagukhoz, de változva is azonosak önmagukkal. Hétköznapi nyelvre fordítva ez azt jelenti, hogy a huszonhét kép szívós ragaszkodással együvé kívánkozik, de a huszonötödiknél, a huszonhatodiknál, a huszonhetediknél is új, megrázó, felemelő, bénító — mindenképpen más, mindenképpen művészi lényegében más — élményt kap a néző.

Miközben érzi, hogy a képek azonos gondolati és érzelmi körben élnek. És ha a néző ismerte a hatvankilences Kokas-kiállítás képeit, azt is érzi, hogy ez a világszemléleti kör még mindig a hatvankilences gondolat- és érzelmi komplexum. Ez tágul, sűrűsödik, érik minden újabb képpel. Csupán megfogalmazni, írásban összefoglalni, vagy tisztességesen körülírni nehéz ezt a lényeget. Hiszen már hat esztendővel ezelőtt belefért a kokasi élményvilágba a faluról érkezett, falujától elszakadt és elszakadni képtelen „NÉKOSZ-értelmiség" konkrét, meg minden emberi, nagy és örök érvényű elbúcsúzás „kozmikus" élménye. Benne volt a gyerekkori hideglelős mesék emléke, az emlékek kibeszélve-legyőzése és bénne modernkori hideglelős-szorongató fenyegetések, meg e fenyegetések kibeszélve-legyőzése. Jelen van a dunántúli szülőföld egy darabjának, a címekben sokat szereplő Ginza-pusztának a szemmelszívvel ellenőrizhető, önmagában is kettős élménye: egy elhagyott, sással-gazzal fölvert egykori emberi életszíntér, amely egyszerre színtere az *épített* romlékonyságának, meg a mindent visszahódító, legyőzhetetlen *vegetáció* élni akarásának. És színterévé válik a képeken — rejtelmessé lazított, alig felismerhető motívumok révén, e titokzatosságot fokozó habos, érdes, szálkás foltok, csíkok, felületek révén — minden emberi életnek, elmúlás-tragikumnak, felemelő bukásnak, vagy semmit érő túlélésnek.

Párbeszéd Ginzán: a kép majdhogynem anekdotikus kokasi mércével mérve, hiszen egy látnivalóan romlékony, üres épületbelsőben (ablaknyílás előtt? ajtófélfához támaszkodva?) szól egy éppen csak bátortalan foltban meghajló, alig megfestett *gesztusember* egy mereven álló, nagyon baljóslatú, kicsit talán groteszk, s kicsit talán komikus figurához. Amely utóbbi lehet óriásira nőtt csőrű madár, de lehet éppen csőrsisakos páncélos vitéz is. Akár ez, akár az, mindenképpen elég félelmetes ahhoz, hogy az elhagyatott helyen levő párbeszéd egyoldalú és lemondó lehessen. Am bent, a jelzett helyiségben, a kép szélén majdnem holland csendéletfestők örömével megformált derűs foltok vannak rendberakva, s főképp a nyitott ajtón (ablakon?) át olyan biztos zuhatagban, olyan geometrikus erővel — mindenesetre: legyőzhetetlenül — zuhan, sugárzik be a sárga fény, hogy a szürke jelenetnek minden egyoldalú fájdalmát megmásítja.

Csendélet: ez a többször említett kép viszont szűkszavúbb a legszótlanabb Kokas-képeknél is: kisméretű, s nem látható rajta más, mint egy rongydarab, amely szürkés, meg egy lyukas, sima háttér, amelynek színe hasonlatos a régi iskolapadok komor-barátságos sötétzöldjéhez. Ez a lehullott, de középtájt csúcsosan felemelkedő, különös festésmódjában megkeményedő hegybiztonságú rongy, meg a nagyon komoly zöld háttér együtt ugyanazt a tipródó, megviselt, de biztos harmóniát hirdeti, mint a Párbeszéd és mint minden Kokas-kép, ha a képek végső értelmét keressük.

Ezt a végső értelmet csak kiváló festők képesek ilyen kevés eszközzel — egyetlen háttérrel, egyetlen háttérre nyíló fekete lyukkal és egyetlen szürkés, tartózkodóra festett rongydarabbal megidézni. Amint igen kevesen tudják ugyanezt az életérzést más élménnyel, más motívumvilággal és más kompozíciós eszközökkel olyan gyönyörű bonyolultságú képbe komponálni, amilyen az említett *Éjszakai utazás*, vagy a címében is beszélő, s a címbeli gondolatot freskós fenséggel kibontó *Az ember harca.*

Kokas egész piktúrájának címére lehetne ez az egyetlen kép-cím, mert amint az ember harca mindennap új, minden nap más, mindennap felemelő és mindennap elkeserítő dolog, úgy lesz e piktúra is képről képre, *Szerelem*témáról *Ginza*-témára, elvont *Katarzis*-kompozíciótól kokasi mértékkel konkrétnak nevezhető *Küszöb*-festményig ezerféle.

S ha már a képcímekkel manipulálok: az egyik tábla — kitűnő kép a kitűnő képek között — ezt a kissé bonyolult nevet viseli: *Szent György, miután legyőzte a sárkányt.* Fő motívuma egy széttárt kezű, megviselt, de megviselten is álló emberszerű figura, azaz, ha akarom, egy széttárt kezű kereszt, azaz, egy keresztformájú, erős és erősen megszaggatott talán-tölgyfa. Amelyre rontó erők és sejthető madarak telepszenek, amelyet súlyos foltok és barokk szentképekről ismert sugárzások érintenek. Egyszóval elég összetett kép ahhoz, hogy Kokas örök és kimeríthetetlen gondolatának, a meghurcolt győztesnek, az értelmes küzdőnek kifejezője legyen. Meg Kokas mostani *festői állapotának* kifejezője. Szent György, az *Aranylegenda* Szent Györgye, miután legyőzte a sárkányt, megtanította a királyt arra, hogy a templomoknak gondját viselje, a papokat tisztelje, szorgalmasan hallgasson szent misét, és mindig törődjék a szegényekkel. „Majd megcsókolta a királyt s eltávozott." Világosultabb egyházi népkönyvek tartózkodóan említik Szent György legendájának emeg hepiendjét és még az évszámot is tudni vélik, hogy György lovag háromszázháromban, Dioceletianus uralkodása idején halt vértanúhalált Palesztinában.

Nekünk, a mi esztétikai-etikai ideálunknak más Szent György-képe van. Nem a hepiendesen távozó legendai, és nem a rövid úton vértanúhalált halt kanonizált: a mai Szent Györgyök tudják, hogy megvívják harcaikat, győznek, félig tönkremennek a győzelemben, aztán ismét felveszik a harcot. A kokasi festészet harc közben van. Egyszer legyőzte már a sárkányt — akkor, amikor erőt véve minden idegen hatáson, elöd-mesterek példáját és generációs társak tehetetlenségét maga mögött hagyva valóban sikerül önálló, tartalmas és nagy piktúrává válnia. Aztán a festő természetesen nem távozott győzelme tudatában, nem is pusztult el hittel és terméketlenül: most újabb és újabb győzelemmel-küzdelemmel bizonyítja a sárkány legyőzése utáni állapotát. S az olyan művei, mint a méretre is, léleg-zetvételre is már-már Csontváry-formátumú *Életfa*, meg párdarabja, a Műcsarnokban egyedül, fél hatással bemutatott *Háború* — kiváltképp pedig az, hogy a két, egymást kiegészítő tábla egy harmadikkal együtt válik majd *A barátság asztala* címen triptichonná — mondom, a salgótarjáni kiállítás bizonyítja, hogy ez az állapot az egyetlen művészhez méltó állapot.

Rózsa Gyula

a terv sem valósult meg.

— *Nem lett volna egy ilyen intézet munkája 1919-ben korai?* — kérdem ma Freund Mihály Kossuth-díjas akadémikustól, a MÁFKI nyugalmazott igazgatójától, tudományos tanácsadójától dr. Csikós Rezső igazgató szobájában.

— *Egy kutatóintézetnek mindig azzal kell foglalkoznia, ami még korai* — hangzik a válasz.

Három szoba, 300 találmány, 3000 publikáció

A válasz épp olyan jellemző, mint a hely, ahol elhangzik. Az intézet kicsi, de korszerű budapesti épülete, amely 1962-ben épült fel, a MÁFKI-nak csak „vidéki fiókja": a központ *Veszprémben*, a magyar vegyipar szívében van; a 480 munkatárs — köztük 110 kutató — közül csak 70 dolgozik itt, a többi az 1952-ben megépült veszprémi székházban — leszámítva azt a mintegy ötven munkatársat, akik a *péti* kísérleti üzemekben dolgoznak.

Az intézet tehát *ma három városban* dolgozik. Hol kezdték?

— *A kiindulás: három szoba volt a Budapesti Műszaki Egyetemen* — emlékezik vissza Freund Mihály —; ezeket *Varga József* professzor engedte át tanszékének helyiségei közül a független intézet számára. Ott dolgoztunk, kezdetben tizenhárman.

Ma az intézet Veszprémben, Budapesten és Péten működik; időközben, 1954—1958-ban a két ország kormánya közti megállapodás alapján a romániai Bucuresti-meniben, 1964—1966-ban pedig Leninvárosban is volt egy petrolkémiai részlege — *de ez nem jelent szétszórtságot.* Erőiket változatlanul a kőolaj-, földgáz- és petrolkémiai technológiai kutatásokra összpontosítják, természetesen a minden ipari kutatómunka eredményes fejlesztéséhez nélkülözhetetlen *hátteret és alapot teremtő elméleti kutatómunkát* sem elhanyagolva.

Témáik száma nagy, különösen amióta *vállalati rendszerben* gazdálkodva, megrendelésre végzik munkájuk túlnyomó részét. Ennek megvannak a jó oldalai, tudniillik az iparral fennálló, a korábbinál talán még bensőségesebb kapcsolat — másfelől viszont az ipar „rövid távra" gondolkodása (vagyis az, hogy sokszor igen rövid idő alatt akarnak eredményt, máskor meg az, hogy több éves, nagy összegű programot pár hónap után felfüggesztenek) olykor megzavarja a kutatást.

Ennek ellenére az intézet vezetői bizakodóak és folytatják immár hagyományos kutatásaikat, ugyanakkor a napjaink feladta új leckék (például környezetvédelem) megoldására is törekszenek.

Mindehhez jelentős anyagi és szellemi erőforrásokat összpontosítanak. Ezek közül az egyik legfontosabb a *kőolajipar*, amelynek a MÁFKI-ban *kutatóbázisa* van. Ez a kutatóbázis a kőolajipar egyik legfontosabb alapanyagának, a *lepárlási maradéknak* a feldolgozásával foglalkozik. Ebből az anyagból készítik a kenőolajokat, a bitumenfélét, a kátrányt, a kokszot, a paraffint, a viaszokat, a kőolajgyanták és gyártásterméke[illegible] lekanyagok és gyártásterméke[illegible] giájuk kidolgozásával növelték és növelik. Régebben az olajat 2500 kilométerenként kellett cserélni. Az intézetben kidolgozott *adalékanyag* hozzáadása ezt 4500 kilométerre növelte. Ez a számítások szerint évente 90 millió forint megtakarítást eredményezett, nem is szólva az idő- és munkaerő-megtakarításról, ami a mai közismerten szűk kapacitás mellett nem lebecsülendő.

Ezzel azonban ez a téma nem ért véget: épp a motorizáció, az automobilizmus fejlődése szükségessé tette a továbbhaladást. Néhány éve már olyan motorolajokat gyárthat a magyar ipar, amelyet 6000 kilométerenként kell cserélni; ugyanakkor a mezőgazdaságban használt, dízelmeghajtású erőgépek (traktorok) 150 üzemóra helyett 250—300 üzemórán át működtethetők olajcsere nélkül.

A haszon helye

— Ma — zárja le a témát, természetesen ideiglenesen Csikós Rezső igazgató — *hétezer* kilométernél tartunk, és már folynak a kísérletek *tízezer* kilométerig kitartó olajok adalékanyagai előállítására.

— Itt jelentős népgazdasági haszon mutatkozik — vetem közbe. — Ebből az intézet hogyan részesül?

— Mi a kutatást megrendelésre végezzük, ezért meghatározott összeget kapunk — feleli az igazgató. — A haszon *különböző helyeken* jelentkezik, de természetesen *végső soron az egész* népgazdaságnak, az országnak, a népnek válik hasznára. *És ez a lényeg.* Azt hiszem, el fog múlni az az idő, amikor — amire ma akadnak példák — egyes gazdasági vezetők csak az általuk vezetett részlegnél lecsapódó haszon szempontjából mérlegelik egy-egy kutatás értékét és a népgazdaság egészét szem elől tévesztik.

Érdekes számításokat mutat ezután. Többször is meghatározták az intézetben folyó kutatómunka gazdaságosságát. Azt találták, hogy egy-egy tízéves szakaszt nézve, mégpedig csak a szabadalmaztatott és bevezetett intézeti eljárások eredményeit tekintve *minden egy forint kutatásra fordított összeg a népgazdaság különböző ágaiban két forint bizonyítható eredményt hozott.* Persze ha — amint a valóságban van — nemcsak a szabadalommal védett eredményeket nézzük, továbbá az egy-egy üzemnek átadott eredmény továbbgyűrűzését, a tanulmányokban, könyvekben közzétett eredmények közvetett hatását is, akkor az eredmény még jobb volna. De nem a számítgatások a lényegesek.

Másik érdekes kutatási terület[illegible] társaság egy több mint tízmillió tonna évi kapacitású gyárat.

Újabban a *szigetelési problémák* adnak sok érdekes feladatot. Amikor például a fővárosban a városi gáz helyett bevezették a földgázt, sok kilométernyi cső csatlakozásánál kitűnt, hogy komoly szivárgás lép fel, mivel a tömítések a földgáznak nem állnak ellent. Ezzel a feladattal a Fővárosi Gázművek az intézetet bízta meg. Érdekes „melléktermése" volt ennek a kutatásnak, hogy az újfajta gáz szivárgási helyeinek a felderítése a csővezetékben eleinte egy-egy bérházban heteket vett igénybe, mígnem a MÁFKI-ban új módszert alakítottak ki ennek gyors megoldására és a Fővárosi Gázművek egyik autóját is átalakították erre a feladatra.

A szigeteléssel függ össze egy újfajta, nagy csővezetékek külső szigetelésére szolgáló szigetelőanyag-rendszer kidolgozása, amelyben egy angol cég az együttműködő partner. A kutatómunka még folyik, de már van alkalmas szigetelőanyag, amely importot pótolva alkalmas lehet az orenburgi gázvezeték, a Szovjetunió tyumeni kőolajvezetékének és más, a szocialista országokban épülő nagy vezetékek szigetelésére.

Víz ellen, bűz ellen

Az autósokat nyilván érdekli még a MÁFKI egyik megoldott témája, az alvázvédő anyag, amelyet már évek óta használnak, és még jobban a készülő új benzinadalékanyag, amellyel ólommentes vagy csökkentett ólomtartalmú, *100-nál nagyobb oktánszámú üzemanyagot gyárthatnak majd* — de erről korai lenne beszélni.

A környezetvédelem nem divattéma, hanem valóban életbevágó, ha ma még nem mindenki látja is be. Szerencsére számos üzem már rendelt ilyen irányú kutatómunkát a MÁFKI-tól. A Dunai Kőolajipari Vállalatnál például már üzembe is helyeztek egy berendezést és további kettőt hamarosan felszerelnek, ezek *a vizet szennyező — és így veszendőbe is menő — sok ezer tonna olajat tartják vissza.* A Komáromi Kőolajipari Vállalatnál közösen a propán-bután gáz kéntelenítését oldották meg. A Kőbányai Gyógyszerárugyár dorogi üzemében egy kis mennyiségben keletkező, de nagyon kellemetlen szagú véggáz szagtalan gázzá való lebontását oldották meg.

*

A MÁFKI kapuján szerényen húzódik meg egy kisméretű tábla. Azt tanúsítja, hogy ez a Nehézipari Minisztérium kiváló kutatóintézete. Ezt sokan tudják az országban tábla nélkül is.

Pető Gábor Pál

...házak mai műsora

József Attila Színház: Kaviár (Műsz. ip. kutató, 6). **Thália Színház:** Thália-kabaré (7). **Vidám Színpad:** Él még a kabaré?! (bemutató ea., fél 8). **Irodalmi Színpad Pódium:** Földédes-anyám (7). **Mikroszkóp Színpad:** Magától nem megy... (fél 9). **Huszonötödik Színház:** Én egy analfabéta vagyok (fél 8). **Budapesti Gyermekszínház:** Amit akartok (7). **Állami Bábszínház:** Hamupipőke (de. 10); Gidaház az erdőszélen (du. 3). **Kamara Varieté:** Ófelsége, a nő (fél 6 és 8). **Fővárosi Nagycirkusz:** A Moszkvai Nagycirkusz jubileumi műsora (fél 4 és fél 8).

„Kokas Ignác, fest"

● TÁRLAT. Kokas Ignác Munkácsy-díjas festőművész alkotásaiból kiállítás nyílik ma délután Salgótarjánban, a József Attila Művelődési Központ üvegcsarnokában.

— :o Tárlat

8.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. szept. 24.

Kokas Ignác

Vigh Tamás Szőnyi Tiborról készített gyötrelmes mártír arcmását, elgondolkodtatták talán Szalay paraszt-arcai, Borsos Miklós író-portréi, s a többiek – ki tudná mindet felsorolni. Miért? Azt hiszem önmagában – s a történelemben kell keresnie a választ.

„Túlságosan nagy!... legalább kétszer kellene végignézni" – írja valaki. Thomas Mann előadása a Varázshegyről jut eszembe. A beszélgetés során megkérdezte hallgatóit, olvasták-e a művet. „Mert ha olvasták – mondta – van egy szerénytelen kérésem: olvassák el – *mégegyszer*. De ha csak kínlódva jutnak egy-két oldallal tovább – tegyék félre, s nyúljanak más műhöz. A művészet nem lehet az ember szíve ellenére való..."

Azt hiszem, ez jó recept kiállításlátogatóknak is.

Nem látta meg a mélyértelmű boldogsághordozókat, de látta Kokas döbbenetes „háború"-ját, Kondor vízióját, Domanovszky megrázó „utolsó képét",

Szigeti Zsuzsa: Vendéghönyv – nem tanulsággal
Művészet, 1975. augusztus – 34 oldal.

Kókai István

Művészet 1905. 414

Braekeleer Ferdinand: Népn
latság a „Fehér Hattyú" előtt 3(100
22 a
4318 (922).

MDK

Kókai Istvánné, népművész

Jelenleg „Milanóban képviseli a Kalocsai népmű vénetet."

Szentgyörgyvölgyi Rezső: Kalocsáról indultak el 4

ESTI HIRLAP, Bp. 1969. ápr. 19.

Özv. Kókai Istvánné, népművész

Kalocsai pingálóasszony. A

brüsszeli kiállítás „legnagyobb

attrakció Kókainé volt."

R. S.: Magyar kirakat Brüsszelben 5.

Szt. 1968. máj. 9.

MDK

Népszabadság,

Kókai Istvánné

kalocsai pingáló asszony Milanóba utazik
művészetének bemutatására..

A kalocsai pingáló asszonyok.

Magyar Hírlap, 1969. március 27. 8. l.

Kókai rk. templom

(Pest vm)

A Középkori templom romjai a Vecski dülőben.

A mostani templom 1819–1822-ben épült. 1873-ban kifestették –

A temetőben ken Margit szur tinteletére kápolna, épült 1725 körül.

Chobotvác 253. l.

ÉPITÉSZET

NEGYEDÉVI FOLYÓIRAT
A MAGYAR MÉRNÖK-
ÉS ÉPITÉSZ-EGYLET
KIADÁSÁBAN

T.

Müemlékek Országos Bizottsága Könyvtárának

Budapest.

IX., Hőgyes Endre-10

Kókai István épitész.

Művészet. 1905. IV. 414. l.

Kóhai Krisztina

Textil biennálé szombathelyen

Magyar Nemzet 1984. IX. 23.

Kőrai Gabó Ildikó

szerepelt a főiskolások vásárhelyi nyári

táborában.

Csongrádmegyei Hírlap 1967. aug. 9.

Kókai Teréz, építész

a Belváros déli részének rendezése. Tervpályázat, 1985.

a pályaművek díjazása:

A Bizottság 60-60000 Ft-os VI. díjban részesítette – sangsorolás nélkül – az 5 bírálati sorszámú pályaművet; szerzői: Pomsár János, Pomsár András, Várady Tamás, dr. Görgényi Andrásné, Horváth Ágnes, Kókai Teréz és Sali Emil.

5. VI. díjas terv (repr.)

Magyar Építőművészet, 1986. 3. 18-old.

Kokál Károly

Ikva partján, rajz

.

Soproni Képzőművészeti Kör kiáll. 1927.

24 l.

Kokál Károly

Udvar belseje, rajz.

Soproni Képzőművészeti Kör kiáll. 1927.

24 l.

Kokály Károly
Erdő belseje, olaj

Soproni Képzőművészeti Kör kiáll. 1927.
23 l.

Kokály Károly
Kőkapu, toll

Soproni Képzőművészeti Kör kiáll. 1927.
23 l.

Kokály Károly
Falu részlet, vizf.

Soproni Képzőművészeti Kör kiáll. 1927.

22 l.

M.D.K.

Kojundsia Antal ötvösmester

1732-ben Szegeden dolgozik, ahol hamuló évei is töltötte.

S. Mihalik: Versuch einer Zentralisierung des ungarischen Punzierungswesens im 18. Jahrhundert.
Acta Historiae Artium, 1961. Tom.VII. Fasc.3-4.
268. old.

Hajnitz József, ötvös M.D.K.

Pesti. Solgorolt Fejér megyében.

Somogyi Árpád: Neuere Beiträge zur Geschichte der Goldschmiedekunst in der Komitat Fejér. 136. old.

Alba Regia. István Király Múz. Közleményei. 4-5. évf. 1963-64. Székesfehérvár 1965

Kojanitz Vince, aranynüver, M.D.K.
"Ékszerkésitő"

1804-ben halt meg, 74 éves korában. Mikalik egy Kojanitz Ferencet mutat ki 1750-1770 között. Lehet, hogy a hettő azonos.

Csatkai Endre: Pozsonyi képzőmüvészek és iparmüvészek 1750-1850 között

Müvészettörténeti Értesitő, Bp.1963. XII.évf.
1. sz. 27. old.

MDK

Stefan Kojanitz, aranymives,

mint mester említve 1762- 1788-ig.

Dr. Horváth Henrik: Pester Goldschmiede - Barokk.
A Műgyüjtő.- Der Kenner. 1931. V.évf. 5.sz. 130-134.

Johannes Kojanitz, aranymüves. MDK

mint mester 1759- 1785-ig van emlitve.

as 1759-ben ujra alapitott arany-és ezüstmüves céh mestereként van emlitve.

Dr. Horváth Henrik: Pester Goldschmiede -Barock.
A Mügyüjtö.- Der Konner. 1931.V.évf. 5.sz. 130-134.l.

KOJANITZ JÁNOS MIHÁLY

pestm ötvös1760: inas, 1781: mester 1798 ig emlitve

Budapest régiségei XIX. évf. 1959 237. 1

1/.

MDK

Kojanitz János István és Kojanitz Ferenc Emanuel pesti aranyművesek /testvérek/

A Nagyboldogasszony templom kincseit a mohácsi vész után a pozsonyi Szt.Márton templom kincstárában őriztek. Budavár visszafoglalása után a jezsuita rend a Nagyboldogasszony templomában a plébános jogait gyakorolta. Visszakérte és kapta a kincset Pozsonyból.

Némethy Nagybold. 2cc.1. évkv.U.

Kojanitz János István és Kojanitz Ferenc Emánuel, pesti aranyművesek /testvérek/

Erre azonban a budai városi tanács tette rá kezét a kincset, mely ezüst, drágakő és paramentumokból állt, nem adta át a jezsuitáknak, hanem a városházán létesült káplna raktárában őrizte, mikor 1773-ban a jezsuita-rendet feloszlatták, a kincs sorsa bizonytalanná vált.

Némethy Károly. 2cc.l. évkv.U.

KÓKAY KRISZTINA

ÚJ MŰVÉSZET

2000/nov.

P - 9765

36.o.

1149

Dokas Ferenc

a Műcsarnokban rendezett tárlatokat
mutatja be művét.

Németh Lajos: Current Exhibitions.
The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1969 3 t. p.

1771.

MDK

Kokas Ferenc, festő

Megemlítve. ("Studió 58-68" c. kiállítás:)

Németh Lajos: Új törekvések a magyar képzőművészetben 34-37.o

KRITIKA, BP. 1969. április VII/4.

Kokas Ignác 8

mürális megbízást. A 30 m x 2.10 m-es mozaik egy győri iskolának készült volna; a mintegy 30 ezer forint előleget részletekben képcsarnoki honorariumokból fizeti vissza. 1966-ban kitüntetik a Munkácsy-díj I. fokozatával. 1967-ben részt vesz a XX. századi magyar képzőművészet című londoni kiállításon.

Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Ny irás 1972/1 109. old.

Kokas Ignác 9

1968-ban Vilt Tibor szobrai és Kondor Béla grafikái mellett Kokas Ignác képei szerepelnek, a XXXIV. velencei biennálé magyar kiállításán. Ugyancsak 1968-ban kapja meg az egri I. Országos Akvarellkiállítás nagydíját is. 1969 április 12 én megnyíló első egyéni kiállítását a szakma, a közönség és a kritika

Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj írás 1972/1 109 old

Kokas Ignác 10

teljes meglepetéssel forgadja. A Fiatalok Stúdiója 1970-es kiállításan egybehangzó számítások szerint a festészeti anyag 50 százalékát az ifjú Kokas-epigonok adják. 1971-ben a Magyar Népköztársaság Művésze kitüntetést kapja. Tizenkilenc éves művészpályáján kétszer kapott Munkácsy-díjat, egyiket sem akkor, amikor Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 109 old.

Kokas Ignác 11

Müvészi teljesítménye ezt leginkább indokolta, és ezt a teljesítményt a dij valóban ösztönözte volna. Az első Munkácsy-dij (Derkovits-ösztöndijjal tetézve valóban egy harminc (nem 28) éves természetszerüen még mestere Bernáth Aurél hatása alatt dolgozó pályakezdő festőt, és egy bernáthi módorban készült, egyébként tehetséget elárulo portiét dijazott.

Rózsa Gyula: A Munkácsy-dij nemzedéke

Uj irás 1972/1 109 old

Kokas Ignác 12

A második kitüntetés esztedgében, 1966-ban már elkészült az Este a falun, az Elmúlás, az Orfeusz és a Zöld táj is, sőt, a vállozást és új korszakot jelző kompoziciók közül szerepelt a x. Magyar Képzőművészeti Kiállitáson a Téli udvar, az Interieur a Szürke portré, és az ewyészet (a dij indoklasa: a x. Kiállitáson való siker), Rózsa Gyula: A Munkácsy-dij nemzedéke Uj vias 1972/1 109 old.

Kokas Ignác 13

de szerepelt a felettébb átmeneti Hegesztő is, és kétségtelen, hogy éppen a következő esztendőben, majd a rákövetkezőben születtek meg az igazi, érett Kokas művek. Egyszóval, a díj megnit csak átmeneti, alakuló teljesítményt honorált. ettől éppen még megrekedhetett volna Kokas Ignác. Amint hogy

Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 109 old

Kokas Ignác 14

nemzedéktársainak egy része meg is pe-
kedt. Ennek a generációnak ugyanis va-
lóban járt a Munkácsy-díj. a közületi
megbízás, műteremlakás (és ahogy köze-
ledtek a négyven felé: a művészeti-köze-
leti funkciók is.) mert ez a nemzedék el-
söszülött volt. Élvezte és szenvedte tehát
az elsöszülöttség minden előjogát-keserveit
Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj vrás 1972/1 109 old.

Kokas Ignác 15

a munkás-paraszt családból, vagy éppen munkás-paraszti sorból kiemelkedés első nagy pillanataitól a népi kollegiumok sok lelkesedéssel, sok jó tudással teli kezdeti éveiig, az ötvenes évek még mindig lelkesedéssel, de leszűkített tudással járó főiskolás életéig, és a pályakezdés nélkülözést túlzott anyagi elismeréssel vegyitő, Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 109 old.

Kokas Ignác 16

hideg-meleg zuhanyáig. Élvezte és szenvedte a politikai öntudatosodás, az eszmei megbizonyosodás mámoritó élményét és az illúziók összeomlásának, a bizonyos bizonytalanná hullásának keserűségeit. S kiváltképp érezte az esztétikai és művészeti ideál, szakmai-mesterségbeli tudás megroppanásának pokoli

Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 109 old.

Kokas Ignác 17

következményeit. A Munkácsy-díjasok megismerése az ly magyar képző művészet történetének megismerése. Munkácsy-díjas, ez a mai értékrendben annyit tesz; még nem Kossuth-díjas, még nem főiskolai professzor, még nem iránymutató mester - de mindegyik lehet. És a Munkácsy-díjas nemzedék ma Rózsa Gyula. A Munkácsy-díj nemzedéke

Ly irás 1972/1 110 old.

Kokas Ignác 18

negyven-negyvenötéves korában, készül is erre az örségváltásra. A főiskolás évek és a pályakezdés esztendei korán sem voltak olyan poétikusak számára, ahogy azt a lírai interjú rögzítette. Hogy valójában milyenek voltak, s hogy mi történt 1947 és 1952 között a Képzőművészeti Főiskolán objektive. Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1. 110 old.

Ihokas Ignác 19

valamint Ihokasban szubjektive, azt legfeljebb nagyon konkrét művekből és nagyon általános nyomtatott forrásokból tudom rekonstruálni. Hogy a nepi kollégista nemzedék legfogékonyabb esztendeiben, információra legéhesebb korában már megismerkedett a modern képzőművészet eredményeivel

Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 110 old.

Kokas Ignác 20

és eszközeivel, és ezt 1950 után tudatosan kellett elfeledni. - Arról pedig, okozott e törést ez a munkájában, szinte semmit sem hallottam, amit elmondott az elmondta mai Frank Jánosnak adott interjujában, az egyszerűség kedvéért ezt a fogalmazást másolom ide (Élet és irodalom 1966 december 16, 8 old) Aztán-mint Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 110 old.

Kokas Ignác 21

növendék – festettem olyan piros hosszú aklokat. Bernáth mester meg nézte „Magával, fiam, nagyon sok bajom lesz" – mondta és elém tett egy kócsögöt „Ezt tessék lefesteni, de úgy, ahogy van, nekem ne magyarázzon bele semmit." 1952-ben festettem meg a diplomamunkámat. Hogy Kmetty János modszerei után ez Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 110 old.

Kokas Ignác 22

az erélyes pedagogia Bernáth Aurél esztétikai és pedagogiai nézeteiből, vagy az akkor éppen aktuális hivatalos irányzatból következett-e (esetleg mindkettőből) azt sem az interjuból sem a beszélgetésből nem sikerült kideritenem. A lényeg azonban a diplomamunka. Az 1952-es Asztalos már egészen más konfliktusokról tanúskodik Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 110 old.

Kokas Ignác 23

Portré és zsáner ellentéte: a műfaj tulajdonképpen arckép, de egyszersmind erkölcsi zsánernek (Sittenbild) kellett lennie, és a gyalupadra támaszkodó, láthatóan munka közben elgondolkodó, sőt talán valamire dacosan visszagondoló asztalos-legény habitusában, a lendületes munkára valló szétszort forgácsokban-szerszámokban, a rendszerető nyugalmat

Rózsa Gyula: A Munkácsy-dy nemzedéke

Uj irás 19721 110 old.

Kokas Ignác 24

sugalló hátsó polcban annyi a novellisztikum, hogy egész történetet lehetne kerekíteni belőle. Mindazonáltal tipus és portré, egyedi és általános akkortájt oly sokat (s oly rosszul) emlegetett dialektikáját láthatóan szerencsésen oldotta meg a fiatal művészjelölt asztalosában, aki elég mandulaszemű és szabálytalan. Rózsa Gyula: A munkácsy-dý nemzedéke

Uj irás 1972/1 110 old.

Kokas Ignác 7

eluyeri az Egry-díjat. 1965 márci-
usában a felszabadulás évfordulója
alkalmára kiírt pályázaton III. díjjal
és tízezer forinttal jutalmazzák. Da-
nugyári hegesztő cimü képét. 1965-ben
kapja meg a Szegedi Nyári Tárlat
díját és plakettjét is. Körülbelül 1965-ben
-kétévi munka után - visszaad egy
Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 109 old.

Kokas Ignác 6

Kiállításon, a terveket Székesfehérvárom kivitelezi. Négy akvarellel az azévi Veleucei Biennálé magyar pavilonjában. A Fiatalok Stúdiójának 1963-as Kiállítása után ismét megállapítják, hogy megtalálta egyéni hangját (Művészet 1963 szeptember, 41 old) 1964-ben a keszthelyi Balatoni Nyári Tárlaton

Rózsa Gyula: A Munkácsy-dy nemzedéke

Uj irás 1972/1 109 old.

Kokas Ignác 5

Derkovits-ösztöndíjat. 1957-ben a „Vit" tiszteletére rendezett kiállításon bemutatja 1956 őszén festett „Megbeszélés a gépállomáson cimü táblaképét: a kép nagydíjat kap. 1959-ben kismérétü sgrafittót készit Oroszlányba, a cime Aratók. 1962-ben sgrafittóterveket állit ki a IX. Magyar Képzőművészeti

Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj vias 1972/1 109 old.

Kokas Ignác 4

Bíráló - megnyitó beszéde kiemeli, mint olyan művet, ami „a fejlődés eredményeit jelzi" az Irodalmi Ujság megállapítja, hogy Kokas Ignác megtalálta egyéni útját. (1956 január 28. 2 old)

A Bányászért 1956-ban a Munkácsy-díj III. fokozatával tüntették ki. Az elsők között kap ugyanebben az évben.

Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 108-109 old.

Kokas Ignác 3

1953-ban ötödmagával megbízást kapott nyolc, a Népstadion öltöző épületének földszinti előcsarnok-padlójához készítendő 1.80 x 1.06 m-es márvány mozaikra. Az 1955 végén megnyíló VI. Magyar Képzőművészeti Kiállításon „Bányász" című táblaképét mutatta be. A népművelési miniszter - egyébkeút erősen Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 108 old.

Kokas Ignác 2

Felvették, a főiskolára is, a Dési Huber népi kollegiumba is. A főiskolán kezdetben Kmetty János, majd a második év után Bernáth Aurel volt a mestere. 1952-ben végzett, diplomamunkájának címe „Asztalos". A diplomamunkát kiállították az 1952 végén megnyílt III. Magyar Képzőművészeti kiállításon.

Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj vrás ~~[illegible]~~ 1972/1 108 old.

Kokas Ignác:

Képeiben kivehetjük a tőle oly távol álló nagymester: Barcsay Jenő hatását.

Részt vett a Műcsarnokban az Új művek címen megrendezett kiállításon

Bojár Iván: Seregszemle a Műcsarnokban

Magyar Hírlap 1971/67 szám 6. old

Kokas Ignác
festő

1972 decemberében, majd 1973 januárjában szerepelt a Művelődés Házában a XIII. kerületi Művelődés Házában, illetve a IV. kerületi Mini Galériában.

Horváth Béla: Kokas Ignác
Művészet, 1973.november - 39.oldal

Kokas Ignác
festő

Kokas Ignác Munkácsy díjas, érdemes művész 8 önálló kiállítását, gouache és vízfestményeiből a Helikon galériában rendezte.

Horváth Béla: Kokas Ignác
Művészet, 1973.november - 39.oldal

Kokas Ignác

A Képcsarnok Vállalat budapesti Contváry termében pályázati festménybemutatót rendeztek, melyen egyik harmadik díjat nyerte el.

Láttuk, hallottuk.

1972. VIII. 11. 20.59 | 11 | V.

Kokas Ignác, festő

Önálló kiállítása volt

Szegeden. („Elhagyom a falumat", „Néma ház", „Utazás az alvilágba", „Emyénet", „Az ember arcai", „Öregek háza" c. művei.)

Tandi Lajos: Kiállítások

88-90.

TISZATÁJ, Szeged. 1974. október

XXVIII
10.

Kokas Ignác „festő"

Veszprémben nyílt meg kiállítása. (Nov. 15.)

— : Hír

8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. nov. 16.

Kokas Ignác, festő

A recenzens sokat foglalkozik
hőrént Jánosra tett hatásával.

Rózsa Gyula: fáradt ők?

11.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. nov. 20.

Kokas Ignác
festő

A Helikon Galériában X.25-től látható Kokas Ignác aquarell-jei és gouache-jai.

----: Kiállitási naptár.

Müvészet, 1973. október - 45.oldal

Rohas Ignác festő

A pécsi képtárban láthatók a művész alkotásai.

Romváry Ferenc: Pécs - a xxxxxx muzeumok városa.
Művészet, 1973.szeptember - 33.oldal

Kokas Ignác

Emléti 1964-es „művészi válságát". Addig syraffitóval és mozaikkal kísérletezett. 1964 óta áll a maga lábán. Mostani képeinek vázlatai még a főiskolás évekre esnek. 1-1 képén hónapokig is dolgozik. Most egy halálra ítélt puszta képe foglalkoztatja.

Szombathelyi Erwin: Művek – művészek – 1969; Magyar Hírlap 1970. I 1., 8.1.

Kokas Ignác

Kiállítása volt a Műcsarnokban. Előző évben művével szerepelt a velencei Biennálén. Vajda az absztrakt expresszionizmus és a szürrealizmus mezsgyéjén jár. A következő interjút adta nekünk:

Szombathelyi Erzsi: Művek-művészek-1969; Magyar Hírlap 1970. jan. 1. 8.

Kolos Ignác

neve emlitve

Müvészettörténeti Értesitő 1972

320, 315. old.

Kokas Ignác

1974. jan-ban a Műcsarnok angyalföldi kiállításán részt vett művével.

Népszava, 1974. jan. 11. 102 évf. 8 sz. 4p.

Kokas Ignác

Liturgikus táj plectol 107.5x
85

Anyagalfotoli képző- és ipaminvé-
szek kiáll. Műcsarnok 1974

Klokas Ignác

Öngúny, plutol, szén 90 + 92 cm

Párbeszéd Ginzán

olajtempera 80 + 120 cm

Anyagalfoldi képző- és iparművé-
szek kiáll. Műcsarnok 1974

Kokas Ignác

Liturgikus táj

pletol, 107,5 × 85 cm

repr.

Angyalföldi kipző- és ipaművészek

kiáll. Műcsarnok 1974

Kokas Ignác, festő

hegeden nyílt meg tárlata.
(júl. 20-án.)

— : Hír

8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. júl. 21.

Kokas Ignác, festő

Megemlítve.

Tékely András: Négy kiállítás a Műcsarnokban

Y.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. aug. 9.

Kokas Ignác, Jestő

Az újszegedi műv. ház moziter mében megrendezett tárlatána ismertetése.
Elemzett és méltatott művek: Lear Király, Elmúlás, Utazás az alvilágba, Tékozló fiú, Elhagyom a falum, Kajászói temető, Öregek háza, Colombre, Sinzapuszta III., Kerelmezek.
R. Gy.: Két szegedi Kiállítás 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. aug. 2.

Kokas Ignác

1919,1959

Bekötött szemmel,háttal áll az elitélt.

Aradi Nóra:A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974 125.o.

Kokas Ignác

Az ablak-motivum ujabb előfordulásai a magyar művészetben pszichikailag főként a két világháboru közötti, magánytól menekvő életérzés tartalmának a kifejezései, mint pl. Kokas festményein, Schaár szobrain.

Aradi Nóra: Szcialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974 37.o.

Kokas Ignác, festő

Szegeden nyílik meg tárlata júl. 20-án.

—:o Kokas

12.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. júl. 20.

Kokas Ignác

Munkácsy dijas festőművész kiállitása nyilt meg Szegeden a November 7. elnevezésü müvelődési központban.

Magyar Hirlap 1975/~~xxx~~199 13.o

Kokas Ignác
Balatoni nyári hárlat (keszthelyi múzeum)
Kokas Szerelmesek-je új szinvilágával új
korszak nyilánya lehet a múvész derűvré-
jében

Láncz Sándor: Kiállitásról kiállitásra

Magyar Hirlap 1972/212 6 old

Kokas Ignác

Cím nélkül, plexitoll

(repr.)

Művészet, Budapest, 1973. nov.

Kakas Gyula

Dec. 15.-én a Műcsarnokban megnyíló Magyalföldi Művészek Társulata c. kiállításon szereplő festők alkotásai.

TÉKA.

1943. dec. 6. TV. 48. 40 | 11 | M.

Kokas Ignác

a Studió 57-68 c. jubileumi kiállításon szerepeltek művei.

Magyar Ifjúság, 1969. febr. 14.

Kolozs György festő

a X. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállításon szereplő művei.

Soros János: X. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállítás.
Népművelés, 1969. febr. 28-29 old.

Kokas Ignác

Az Angyalföldi képző- és iparművészeti kiállítás megnyílt a Műcsarnokban, melyen szerepel műve.

R. Gy.: Angyalföldi műbírálat.
Népszabadság, 1974. jan. 11.

Kokas Ignác festő

A Műcsarnokban rendezett Stúdió 67-68-c. kiállításon résztvevők művei.

G. A.: Fiatalok kiállítása a Műcsarnokban.
Szolnok Megyei Néplap, 1969. dec. 31.

Kokas festő

A Studió 57-68 c. kiállításon művei szerepelnek.

Péter Imre: Studió 57-68

Képművelés, 1969. febr. 30-31. old.

Kokas Ignác
festő

Neima hiv "ainü müve szerepel
a tarlaton

Dutka Mária: Seta a X. Magyar Képzőművészeti...
Nők Lapja, 1968. május - 18 szám

Kokas Ignác

"Pályázat" cimmel Szabó György ir a Csontváry Teremben rendezett kiállitásról.
A Képcsarnok Vállalat pályázatot hirdetett a Művészeti Alap felügyelete mellett tájképfestészetre.
A pályamüvek között szerepel a müvész "remekbe sikerült" müve is.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. aug. 26.
XVI. évf. 35. st. 12. lap.

Kokas Ignác

1. Megtett utak plextoll 120x167
2. Ginza puszta III. -"- 76x152

Miskolci Téli Tárlat 1970

Kokas Ignác

Megtett utalx repr.

Miskolci Téli Tárlat 1970

Kokas Ignác

Bemutatott: műve

"Néma-ház", olajtempera, 50 x 105

Zala Tibor; XI. magyar képzőművészeti kiállitás,
Budapest, 1968. 6 1

Kokas Ignác, festő

A Helikon Galériában
nyílt meg kiállítása.

– :A hét végi kulturális programokról 9.

Népszabadság, Bp. 1973. nov. 17.

Kokas Ignác, festő

A Helikon Galériában bemutatott akvarell-kiállításának ismertetése. Megemlített művek: Kert vége; Einza-pusztai táj III.; Kis erdő; Einza-pusztai táj I.; Táj madárral; Romok közt tavasszal; Elhagyott kőbánya.

Rózsa Gyula: Kulcstárlat

7.

Népszabadság, Bp 1973. nov.

2.

Kokas Ignác, Jestő-

Megemlítve.

Székely András: Stúdió '73 7.

Népszabadság, Bp. 1973. dec. 28.

Kokas Ignác, festő

Megemlíve.

Sz. A.: Dunántúli festők tárlata kaposvárott 7.

Népszabadság, Bp. 1973. dec. 4.

Kokas Ignác

festményeit és akvarelljeit
a varsói Magyar Intézetben mutatják
be.

Magyar Nemzet 1973 szeptember 12
4. old.

Kokas Gyác

a Helikon Galériában
rendezett kiállításáról szóló
írás a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1973 november 1

Kokas Ignác, festő

Nemrég zárult a Helikon Galériában kiállítása. A beszélgetés témái: Kokas Ignác most pályázatra készít terveket, egyébként munka közben sokat kínlódik de „nem tud nem festeni, mert az elviselhetetlenül pásztó". Reméli, hogy alkalma lesz ismét elmenni Olaszországba.

Bányai Gábor: Műhely beszélgetés Kokas Ignáccal

M. 8.

Népszabadság, Bp. 1974. jan. 27.

Kokas Ignác, festő

Szerepel a Műcsarnokban.

R. Gy.: Angyalföldi műbírálat

7.

Népszabadság, Bp. 1974. jan. 11.

Kokas Ignác, festő

szerepel a kiállaton

↓

(k.m.): Angyalföld és a művészet 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. dec. 14.

Kokas Ignác

A Műcsarnokban rendezett Stúdió 58-68 c. kiállításon festményei szerepelnek.

Ts. A.: Stúdió 58-68
Heves megyei Népújság, 1968. dec. 23.

Kokas Ignác festő

A Fiatal Képzőművészek Stúdiójának 10. éves jubileumi kiállításán szerepel műve: „Arztalos (apám)" c. 1 emlitve)

dr. Ujvári Béla: Stúdió 58-68.
Magyar Ifjúság, 1968. dec. 29.

Kohas Gyula
festő

Cím nélkül" plexitoll
"Híd Szentgyörgypusztán" } repro
" (gouache)

Horváth Béla · Kohas Gyula
Művészet, 1973. november - 39. oldal.

Kokas Ignác
festő

A hatvanas években festett tábla
képein uralkodó szín volt Kokas
Ignácnál a zöld, úgy ez most a
vízfestményeire is jellemző.

Horváth Béla: Kokas Ignác

Müvészet, 1973.november - 39.oldal

Kokas Ignác
festő

Kokas Ignác képeit általában
mélyrehangoltság, ferrcsa, szaka-
dozott ritmus jellemzi, a lemnával
együtt nyugtalanító an hat.

Horváth Béla: Kokas Ignác

Művészet, 1973.november - 39.oldal

Kokas Ignác
festő

Kokas Ignác az akvarellerest még
főiskolás korában kezdte és azóta
nagyon sokat festett ezzel a technikával
való minden a helyszínen készítve
munkait

Horváth Béla: Kokas Ignác
Művészet, 1973.november - 39.oldal

Kokas Ignác

festő

Kokas Ignác tavasszal szívesen dolgozik a természetben, ilyenkor Gruzán tölti az idejét. Elmenyt ad szamára a legelésző bárkanyág, "vikarvert fát, a tó.

Horváth Béla: Kokas Ignác

Művészet, 1973.november - 39.oldal

Kokas Ignác
festő

Kokas Ignác kiállított festmé-
nyeinek témája nagyobb részt
a Fejér megyei gyűrűpusztai.

Horváth Béla: Kokas Ignác
Müvészet, 1973.november - 39.oldal

Kokas Ignác
festő

Kokas Ignác kiállítésán mintegy negyedszár akvarellt, illetve gouache festményt mutatott be.

Horváth Béla: Kokas Ignác
Müvészet, 1973.november - 39.oldal

Vadas Ignác

Neve említve

Vadas József: A „hati zsüri" röl.

Sótóhatár 73 mój 112.o.

Kokas Ignác

Hozzászólása a „heti zsüri"
vitához

Siófokon 73 május 16-án.

Kokas Ignác

Neve említve

Dévényi Iván: Kmetty János
születésnapjára

Nagyvilág 74/12 1914. o.

Kokas Ignác festő

73 novemberben a Helikon
Galériában volt tárlata.

74/1 Dékány Iván cikke 64-o.

Kohas Ignác
festő

Méltatás

Passuth Krisztina: Fiatalok Stúdiója.
Tükör, 1974. okt. 8 – 11 lap.

Rohas Ignác
festő

A jelenlegi kortársi törekvéseket
a művein egy-egy nagyméretű
festménye reprezentálja

Sz.Kürti Katalin: Képzőművészeti Galéria Debrecenben.
Művészet, 1974.október - 20.oldal.

Kokas Ignác

festő

1968-ban a Velencei Biennalen Kokas Ignác képei és Kondor Béla grafikai, Vilt Tibor szobrai szerepeltek.

Horváth György: Magyarok a nemzetközi pavilonban...
MŰVÉSZET, 1972.október-november - 47.oldal

Rokas Ignác festő

Romladozó cselédlakásokat ábrázoló gouachokat mutatott be a tanulón

F.Ludányi Gabriella: Megjegyzések az egri III.....
MŰVÉSZET,1972.október-november - 59.oldal

Rohas Ignác
festő

1972 októberében, Koppenhágában
egy képzőművészeti kiállításon részt
vett a művész.

-,- Magyar müvészek külföldön.

MÜVÉSZET, 1972.október-november - 75.oldal

Kokas Gyula
festő

Kokas Gyula művészete erősödik Rádai Farkas Miklós, Bráda Tibor, Szentgyörgyi József és még mások munkáiban.

Kovács Gyula: Studió '72
MŰVÉSZET, 1972.december - 31.oldal

Kokas Ignác

3

„Sárga táj" (50x80 cm)
„Kirgálló madár" (50x80 cm) c.

Zápréért 1971-ben a Csontváry Terem megnyitásakor egyenként 10 000 forintot kapott

Kritika 1972 november
P. old.

Kovács Ignác

2

„Olvasó paraszt" c. /145×75 cm/
olajképet 1961-ben 6000 Ft-ot
fizetett a Képcsarnok

Krúdy 1972 november
S. Old.

Kokas Ignác festőművész

1

Nosszárolása a „Heti szürkül"-

ákhoz a S. oldalon

Kritika 1972 november

Kokes Ignác

neve emlitve a 8.oldalon

Vadas József :"~~xxxxx~~A heti zs üriről"

Kritika 1972 julius

Koras Ignác festőművész

akvarelljeiből készített

decemberben 14-én nyílik a XIII. ker.

József Attila Művelődési Központ

kiállításában

Magyar Nemzet 1972 december 10

11. old.

Kokas Ignác

neve emlitve, festményei

Ziállitáson szerepelnek majd a

Csók Galeriában

Magyar Nemzet 1972 december 17

12. old.

Kolas Ignác

neve emlékre

Kutna 1977 február
6. old.

Kokas Ignác

Művei szerepelnek az „Uj Művek"
c. Ziállitáson a Műcsarnokban – neve
emlitve

Kritika 1971 május
29. old.

Kokas Ignác

Képe szerepel a Kiscelli Múzeum gyűjteményében

Nápszava 1972 augusztus 10

Tvold.

Kokas Ignác

Képe szerepel a Csontvány
Teremben rendezett tájkép bemutatón

Nép szava 1972 augusztus 11
Zsold.

Kovács Gyula
festő

Részt vett a Balatoni Nyári
Tárlaton.

Kovács Gyula: Nyári tárlatok.
MŰVÉSZET, 1972.szeptember - 34.oldal

Kokas Ignác

Nagy érzelmi tartalommal tárja elénk a Nagy Magyar Alföld világának drámáját; bemutatott reprodukció: Gínzapusta tájkép III. cizfesték, papír.

Nagy Zoltán: Recent exhibitions. The New Hungarian Quarterly, Budapest 1974. 54 p.

1841

Kokas Ignác

Az 1969-es tárlatán bemutatott művei magukon viselik a csánerkép maradványait szürrealista technika alkalmazásával. A Helikon galériában szereplő alkotásai vízfestők-és gouacheok.

Nagy Zoltán: Recent exhibitions. The New Hungarian Quarterly, Budapest 1974. 54. p.

1771

Kokas Ignác

Egy falusi asztalosmester fiaként született; a Képzőművészeti Főiskolán Bernáth Aurél tanítványa lett; 1965-ben visszautasított egy mozaik megbízatást.

Nagy Zoltán: Recent exhibitions. The New Hungarian Quarterly, Budapest 1974. 54. sz.

Kokas Ignác

1969-ben lett ismert 43 éves korában mutatta be önálló tárlatán műveit; 1968-ban a Velencei Biennalén is szerepelt alkotásaival, 1967-ben pedig Londonban.

Nagy Zoltán: Recent exhibitions. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1974 54 p.

1761

Kakas György Munkácsy-díjas festőművész.

Felszabadulásunk 26. évfordulója alkalmából a Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze címmel tüntették ki.

Szocialista Művészetért, 1971. jún. (2.)

Kokas György festőművész

Hazánk felszabadulásának 26. évfordulója alkalmából a Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze címmel tüntették ki.

Csongrád Megyei Hírlap, Szeged, 1971. ápr. 3.

Kakas Ignác

"Jövőre grafikáit láthatja Prága és Kassa közönsége.

G. Szabó Károly: Galleria export-import.

Magyar Hírlap, 1941. okt. 12.

Kakas Ignác festőművész.

Az alsó kormány képszőművészeti ösztöndíját háram művész kapta ez évben hazánkban.
A művész szept hóban utazik Olaszországba.

Nógrád, 1942. júl. 22.

Kokas

Kiállított a Studió 58-68 kiállítá-
son 1968-ban szürrealisztikus művet

Péter Imre: Kiállításról kiállításra.

Népművelés 1969/2 31old.

Kokas Ignác, festő

A nyitótárlaton Kokas Ignác
15 képét mutatják be.

–: Kiállítóterem a varsói Magyar Kultúrában
7.

Népszabadság, Bp 1973. okt. 11.

Kokas Ignác, Jestő

Megemlítve: hatott M. Novák

András, ra,

P. Szücs Julianna: Stílusok holtterében

7.

Népszabadság, Bp 1973. szept. 28.

Kokas Ignác, festő

Kiállítása nyílik meg
Varsóban.

– : Nemzetközi kisplasztikai biennálé a
Műcsarnokban 7.

Népszabadság, Bp. 1973. szept. 12.

Kokas Ignác festőművész

Az Ujszegedi Művelődési Ház kiállitási termeiben rendezett a művész kiállitást, melynek megnyitója julius 2o.-án lesz,-közli a lap, a kulturális eseményeket ismertető rovatában.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. juli. 2o.
XVIII. évf. 29. sz. 8. lap.

Kokas György

Megnyílt jún. 4-én a Debreceni Képzőművészeti Galéria, ahol a művész alkotása látható.

Hajdúböszörmény, Napló, 1944. jún. 5.

Kokas Ignác

Máj 3.-án kiállítás nyílik meg Helsinkiben „Mesterek és tanítványok a modern mai művészetben" címmel, mely bemutató képet ad a XX. sz.-i magyar művészetben jelentkező mozgalmakról, alyan alkotók terékenységéről, mint a művész.

Csongrádmegyei Hírlap, 1974. máj. 3.

Kokas Ignác

Máj. 3-án képzőművészeti kiállítás nyílik Helsinkiben „Mesterek és tanítványaik a modern mai művészetben" címmel, mely képet ad a XX. sz.-i magyar művészetben jelentkező[1] mozgalmakról, a művész alkotásaiból is látható lesz e kiállításra.

Nógrád, 1944. máj. 3.

Kokas Ignác
részt vett a magyar képzőművészeti
kiállításon Kopenhágában.

Magyar Hírlap 1972/286 13 old

Kokas Ignác
festő

Kokas Ignác 16 éves korában
asztalosnak készült apja bútor
műhelyében.

Szemes Piroska: Kokas Ignác műtermében.
Nők Lapja, 1974. augusztus 24–14 lap.

Kohas Ignác
festő

Kohas Ignác töprengő lényét
nem elégítette ki az asztalos
szakma. A tanítói pálya iránt nem
érzett vonzalmat, de mégis a
képzőbe ment.

Szemes Piroska: Kohas Ignác műtermében.
Vök hapja, 1974. aug. 24 - 14 lap.

Kohas Ignác
festő

1947-ben felvételézett Kohas Ignác a Képzőművészeti Főiskolán, ahol életében először látott aktot.

Szemes Piroska: Kohas Ignác műtermében.
Vörös Hajnal, 1974. aug. 24 - 14 lap.

Kokas Ignác
festő

Kokas Ignác ösztönös tehetségéhez
tudatos cél társult: pól fel hellett
készülnie, hogy hatásosan vehes-
sen részt e világban.

Szemes Piroska: Kokas Ignác műtermében.
Nőlapja, 1974. aug. 24 - 14 lap.

Kohas Ignác
festő

A képzőművészeti Főiskolai
felvételije után elhelyezést
nyert a Dési Huber képi hol-
légiumban Nagy László höltő
védelme alatt.

Szemes Piroska: Kohas Ignác műtermében.
Nők Lapja, 1974. aug. 24 - 14 lap.

Kohas Ignác
fessö

Kohas Ignác diplomamunkája az „Asztalos" című kompozíció volt. Utána készült művei a „Bányász" és „A. hegesztő" c. képek.

Szemes Piroska: Kohas Ignác műtermében
Nők Lapja, 1974. aug. 24 - 14 lap.

Kokas Ignác
fesső

Kokas Ignác 1969-ben részt
vett a Velencei Biennalen.

Szemes Piroska: Kokas Ignác műtermében.
Nők Lapja, 1974. aug. 24 - 14 lap.

Kobras Ignác
festő

A Képzőművészeti Főiskolán
eltöltött egy nehéz év után,
elhatározta, hogy nem tanár,
hanem művészember.

Szemes Piroska: Kobras Ignác műtermében
Nők Lapja, 1974. aug. 24 - 14 lap.

Kokas Ignác
festő

Pár hétig volt a harcterén a
művész, de elmenyfelé jött ha-
za.

Szemes Pérosha: Kokas Ignác műtermében.
Nők Lapja, 1974. aug. 24 - 14 lap.

Kohas Ignác
festő

Guiza-Tokióban egy negyed, a festő Guizája a váli határ közelében van. Egyhozi hercegi nagy birtok. Itt élte ki fantáziáját a művész.

Szemes Piroska: Kohas Ignác műtermében
Nők lapja, 1974. aug. 24 - 14 lap.

Kohas Ignác
festő

Kohas Ignác saját mérceje szerint
megoldatlan műveket csinál,
amit sorra sem misit meg. Egyik
technikai eszközt sem tatálja, alkal-
masnak arra, hogy erzés világát
kifejezze.

Szemes Piroska: Kohas Ignác műtermében
Nők lapja, 1974. aug. 24 - 14 lap.

Kohas Ignác
festő

Kohas megfestette a „Guiza táncol", a „Szerelmem Guiza" című képeket

Szemes Pisoska: Kohas Ignác műtermében.
Nők Lapja, 1974. aug. 24 – 14 lap.

Kokas Ignác
festő

Az életről és halálról beszél
a művész „A néma párbeszéd"
című műben.

Szemes Piroska: Kokas Ignác műtermében.
Nők Lapja, 1974. aug. 24 – 14 lap.

Kokas Ignác
festő

A művész szokatlanul hevés
művet, de nagyszerűket enged
ki a kere körül.

Szemes Piroska: Kokas Ignác műtermében.
Nők Lapja, 1974. aug. 24 – 14 lap.

Kokas Ignác
festő

„Gyúr az éjszaka"
„Kaukázusi elmény" } repro

Szemes Piroska: Kokas Ignác műtermében.
Nők Lapja, 1974. aug. 24 – 14 lap.

Kokas Ignác
fessö

Kokas Ignác „Ónarchys"-e
eredeti felfogású.

Szemes Piroska: Kokas Ignác műtermében
Nők Lapja, 1974. aug. 24 - 14 lap.

Kohas Ignác
festő

Néhány éve egy hanhánsi
utarás emlékével tér hazá.
A természet és a barátság
bensőséges pillanatainak él-
ményét hozta hazá.

Szomes Piroska: Kohas Ignác műtermében
Nők Lapja, 1974. aug. 24 - 14 lap.

Kokas Ignác
festő

A művész Udvardi Erzsébet egyik
pályatársa volt

Tobiás Áron: Udvardi Erzsébet műtelyében. -
Tiltor, 1974. aug. 27 - 16 lap.

Kokas Ignác
festő

Barátságasztala, Triptichon –
bal oldalvész: Hálóni (repro)

------:Körkérdés.

Müvészet, 1973. junius - 13.oldal

Kohas Ignác
festő

Fiatal művészként Derkovits
ösztöndiban részesült.

Bereczky Loránd: Gondolatok a Derkovits-ösztöndijról.
Művészet, 1973.junius - 11.oldal

Kokas Ignác
festő

Kokas Ignác mondja, hogy a nagyság és társadalmi elhöte~~t~~lezettség egyet jelent a képzőmüvészetben.

-----: Körkérdés.

Müvészet, 1973. junius - 13.oldal

Kokas Gyula

A Keszthelyen rendezett Nyári Tárlaton „Szerelmesek" – „Fény felé" – „Cím nélkül" c. festményei szerepeltek.
(emlékezés)

Balogh Elemér: Üdvözlet a Balatoni Nyári Tárlatról.
Képes Vasárnap, 1942. jún. 29.

Kokas Ignác, festő

Akvarell kiállítása a József Attila Műv. Központban látható.

— : Hallottuk
□ Kokas

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. dec. 16.

Kokas Ignác, festő

Tárlata lesz 73-ban.

— : Új Csók Galéria 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. dec. 15-

Kokas Ignác, festő

Legendához: hatása a fiatalokra.

Nagy Zoltán: Stúdió '72

7.

Népszabadság, Bp. 1973. jan. 12.

Kokas Ignác

Egerben, a III. orsz. akvarellbiennálén szerepel műve.

Farkas Aladár: A III. országos akvarellbiennáléról.
Népujság, 1972. aug. 27.

Kokas Ignác

A Képcsarnok pályázatára beküldött festmények kiállítása megnyílt a Csontváry-bremben, ahol a Gimza-pusztát ábrázoló műve szerepelt. (említve)

Lasonci Miklós: Pályázat és bemutatkozás.

Pest m. Hírlap, 1972. aug. 6.

Kokas Ignác

Néma ház c. műve prepró/szerepel a XI. nagy. Kép. műv./ Kiállításon

Németh Lajos: Reflexiók a XI. nagy. Kép. műv. kiállításról

Kritika 1968 VI. 41old.

Kokas Ignác

Szerepel az áll. kép. műv. vásárlások kiállítása

Ujvári Béla: Az áll. kép. műv. vásárlások kiállítása

Magyar Ifjúság 1966 VIII. 27

MDK

Kokas Ignác

Kiállitási kritika

Népszabadság 1968 ápr. 21.

M.D.K.

Kokas Ignác, festő (1926 –

a Képzőművészeti Főiskolán Kmetty és Bernáth növendéke volt. Kétszer nyert Munkácsy díjat, 1956-ban pedig Derkovits-ösztöndíjat. Tanulmányutat tett Olaszországban, Hollandiában, a Szovjetunióban és Romániában. Festészetén kívül szgraffitóval és mozaikkal is foglalkozik. Számos hazai és külföldi kiállításon vett részt. A londoni kiállításon 5 olajképével szerepelt.

Twentieth Century Hungarian Art. Paintings, sculpture and graphic works. Intr.: István Genthon.

The Arts Council of Great Britain at the Royal Institute Galleries, Piccadilly, 1967.

3. és 18. o.

M.D.

Skokan Ignác
festő

Részt vesz a tárlaton

Lanz Sándor Előhang a XI.-hez
Művészet, 1968. április – 40 kap.

Lokas Ignác

Szám (i festménye / eml.)

Szerepel a Fiatalok Studiója

kiállításán az Ernst Museumban

Magyar Hírsóg 1963 VI. 1

Kukas Ignác
festő-

M.DK

Velencében lesz az első önálló kiállítása a negyvenéves festő művésznek.

Frank János: Ungheria - Magyarország
Élet és Irodalom, 1968. apr. 27 - 4 lap

Kokas Ignác

Akvarelekkel
szerepel a Fiatal Kép. Műv.
Stúdiótársaság Ernst Múzeumban

Magyar Hírlap 1963 VI. 15

Kokas Ignác festő

Kerepel a Fiatal magyar Képzőművészek kiállításán Moszkvában

Magyar Ifjúság 1961 XI. 11

M. Dy

Kohas Ignác
festő

A kiállításon szereplő képei: „Az öregek háza" sorozat, a „Napbélyegzett", a „Tehozló fiú" stb.

Frank János: Ungheria - Magyarország.
Élet és Irodalom, 1968. apr. 27 - 4 lap.

Kohas Ignác
festő

M.D.V.
1

Kohas Ignácot a Bernáth
iskola követőjének lány-
veltéh el. Az utolbi 3-4
évben azonban festészete
megváltozott.

Frank János: Ungherna - Magyarország,
Élet és Irodalom, 1968. ápr. 27 - 4 lap.

Kohas Ignác
jeszö

M.D.V.

Most a hat négyzetméteres
diptichonjáu dolgozok az
„Elhagyom a falum" - on.

Frank János: Ungheria - Magyarország,
Élet és Irodalom, 1968. ápr. 27 - 4 lap.

MDK

Kokas Ignác, festő

Szerepel a M. képzőmüv.
kiállításon.

(fenczik): Kürtösök az előcsarnokban 2

ESTI HIRLAP Bp. 1968. ápr. 11

MDK.

Kokas Ignác

Kiállítási kritika

Textilélet 1967 szept.4.

MDK

Kokas Ignác, Pest

„Jelen van" a kiállításon.

Róna Gyula: XI. Magyar képzőművészeti kiállítás

Népszabadság, Bp. 1968. ápr. 9.

MDK

Kokas Ignác, festő

Egyetlen műve képviseli a tárlaton komoly, tépelődő plebejus festénetét.

Rózsa Gyula: XI. Magyar képzőművészeti kiállítás 9

Népszabadság, Bp. 1968. ápr.

M.D.K.

Mohas István
festő

Méltatás.

Frank János: Kemény György
Élet és Irodalom, 1968. augusz 4-8 lap

Kokas Ignác

Olvasópakaní c. műve (ecl.)

szerepel a IX. magyar

Kép. mű. Kiállítason

Magyar Hjuság 1962 IV. 28

MDK

Kokas Ignác

Öreg szőllő, akv.

Fák között, "

Vli táj, "

Szegedi nyári tárlat Móra F.Muz. 1967.jul.

Kokas Ignác

Szerepel a X. nagy. kéj. műv. kiánitásban

Kösnek Éva: A X. nagy. kéj. műv. kián.

Tiszatáj 1965 XII u. 925 old.

Kokas Ignác

Havas nyár, és Türelők c. festménye (emlj)

szerepel a Szeged. Nyár. Tárlaton

Pogány Ö. gábor: Nyár. Tárlat Szegeden

Tiszatáj 1965 XI. n. 858 old.

Kokas Ignác festő

M.Ö.A.

Napbélyegzett c.

műve az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállításán bemutatva, A Képzőművészeti Alap vásárlása.

Tájékoztató az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállításáról. 4.l.

Kokas Ignác festő M.D.K.

Öregek háza II. c.

Zöld táj c.

műve az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállításán bemutatva, A Képzőművészeti Alap vásárlása.

Tájékoztató az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállításáról. 4.l.

MDK

Kokas Ignác

Lear király, repr.

Szegedi nyári tárlat, Móra F.Muz. 1967.jul.

Kokas Ignác

Őni táj és képe (emlé)
nezepel a VII. kapedi Nyári
Tárlaton

Papp Lajos: Az ember valósága

Tiszatáj 1966 IX. n. 747 old.

M.D.K.

Kokas Ignác festő

Este a falun c.

Müve az Állami Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásán bemutatva.
Vásárlás a MNG részére.

Tá j koztató az Állami Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásáról. MNG .anyagának vásárlásai 1.1.

Kokas Ignác

Kiállítása Keszthelyen. Cikk

Heitler László: Balatoni tárlatok 1969.
Jelenkor, Pécs 1969. sept. 10.

Kokas Ignác

Emlitve

Bernáth Aurél
Északmagyarország, Miskolc
1970. ápr. 26.

MDK

Kokas István, festő

Megemlítve.

Rózsa Gyula: Stúdió '70

M. Á.

Népszabadság, Bp. 1970. ápr. 12.

Kokas Ignác, festő

Megemlítve.

MDK

Rózsa Gyula: Laza csuklóval 7.

Népszabadság, 1970. ápr. 17.

Kokas Ignác

legmutatottabb műve kevésbbé jelentősnek tűnt fel.

Németh Lajos: The 1968 Exhibitions.
The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1968. 31. sz. 194-197 194 l.

Kokas Ignác

„Parberséd Gínsán"

„Liturgikus táj"

„Öngúny" c. képei szerepelnek

„Angyalföld művészeinek tárlatán" a

Műcsarnokban.

Magyar Nemzet 1974

január 6.

12. old.

Kokas Ignác

Résztvesz a párizsi Sánhatan

Lukács Terézi: Megyeshetet Franciaországban

Esti Hírlap, Tgs. 1970. ápr. 7.

Kokas Ignác MDK

Asztalos, 1952, olf.

Mücsarnok 1955 Képzőművészetünk tiz éve

Kokas Ignác MDK

Tájtanulmány, gouache

Mücsarnok 1954.V. Magy. Képzőm. Kiáll.

Kokas Ignác
festő

M.D.V.

1964-ben az Egyszerre plakettet kapta.

Bodnár Éva: Balatoni Tárlat 1966
Műveszet, 1967. felszám - 45 kep

Kokas Ignác
festő

„Orfeusz" című festményét
mutatta be a tárlaton.

Bodnár Éva: Balatoni Tárlat. 1966.
Művészet, 1967. február – 45 kep

M.DY

Ykohas Ignác
festő

Részt vett a tárlaton. —
„Őszi táj" (repro)

Szelesi Zoltán: A VII. Szegedi Tárlat.
Művészet, 1967. március - 41 lap.

M.D.K.

Kokas Ignác, festőművész

1958-ban a Müv. Miniszterium által a Múz.-nak vásárolt "Mezei táj" c. képe. Ltsz: 58.18.1. 120.o.

F. Petres Éva: Uj szerzemények.

Az István Király Múz. Évkönyve. Alba Regia. II-III. 1961-62. Székesfehérvár, 1963

M.D.K.

Kokas Ignác festö

Munkácsy Mihály- dijjal kitüntetve, 1. f.

a X. M. Képzömüvészeti Kiállitáson bemutatott alkotásaiért

Kiosztották au idei irodalmi és müvészeti dijakat

Magyar Nemzet 1966. ápr. 1. 4.l.

.s.p.s.

Kokas Ignác

1964-ben Egry Emlékplakettet kapott

Jelenkor 1966 VIII. n. 743 old.

Kirimi

Kokas Ignác festőművész

Izodalmi Ujság, 1957. jul. 31. 9. old.

Kokas Ignác

Kivégzés, temp.

MIK

M. képzőművészek a fasizmus ellen,

M.Gal. 1965.

Kokas Ignác

5 festménye

szerepel a X. nagy. kép. kiv.

kiállításon

Kortárs 1965 XII n. 200 hold.

Kokas Ignác

Ortensz c. festménye (említve)

szerepel a Balatoni Nyári Tárlatoa

Kortárs 1966 IX. n. 1507 old.

Kokas Ignác

Enyészet c. képe (~~emlékve~~ /repró/)

szerepel a X. Magy. Kép.

Mův. kiállításon

Négyművelés 1965 11u. 31old.

M.D.Y.

Kokas Ignác

festő

Két éve indult el a zöld prinú
lépcivel. – Nagytárlatokon min-
dig részt vesz. 1967 van 1968 ban
fog tárlatot rendezni.

Frank János. Kokas Ignác anál.
Élet és Irodalom, 1966. dec. 17 – 8 lap

M.D.V
1

Kohas Ignác
festő

1952-ben festette diplomamunkáját 60 $\square^2$ mozaik megbízást napott, amit hétévig kisörlétenet megoldani, míg nem vissza adta a megbízatást.

Frank János: Kohas Ignácnál.
Ábet és Irodalom, 1966 dec. 17 - 10 leg

M.D.K

Kokas Ignác
festő

A nyár végén Párizsban Frank
Jánossal együtt rendezett tárla-
tot. Itt képeivel is részt vett Önálló
kiállítása nem volt még.

Frank János: Kokas Ignáccal
Élet és Irodalom, 1966. dec. 17-én

MDK

Kokas Ignác

UNGHERIA XXXI. Biennale Venezia, 1962.

MDK.

Kokas Ignác

Kritika

Uj szó 1966 okt.18.

MDK.

Kokas Ignác

Kiállitási kritika

Müvészet 1966 okt.

KOKAS IGNÁC,festő

Keszthelyen,a Balatoni Muzeumban 1969-ben Kokas Ignác festőművész kiállitása,VI.21-IX.24./Műcsarnok-Baranyi Judit/. 17.old.

SÁRI ISTVÁN: Beszámoló a Veszprém Megyei Muzeumi Igazgatóság 1969.évi munkajáról 7.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei. 9. Veszprém, 1970

Kokas Ignác

művészetének számos követője szorakozik fel.
a Műcsarnokban legutóbb rendezett tárla-
ton bemutatott művei jellegzetesek.

Nagy Zoltán: Studio 72 – Exhibition of
young artists. The New Hungarian Quarterly,
Budapest, 1973 50. szám.

1901

Lokas Ignác

hatással volt Végh András művészetének kezdeti kialakulásánál

Nagy Zoltán: Studio 72 – Exhibition of young artists. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1973. 50. p.

1931

Kokas Ignác

Derkovits örstöndíjas

– neve emlitve

Magyar Nemzet 1972 február 20

11. old.

Kökas Ignác
festő

Méltatás.

Bozóky Mária: Pest megyei tájak.
Művészet, 1972. január - 40 oldal.

Kokas Ignác

Kötelek között. 1967. Olaj, 9ox loo cm

Műgyüjtő, 1972. 1. sz. 35. l.

Norma Ligma

Kubelok Kmuttt. Lbov. (le). Dcx lop cm

Mlgvjtfq. 1972. 1. ax. 3x. 1.

Kokas Ignác

Mennyelmadár 1968; olaj, tempera, 121x 1o8 cm

Az öregek háza /Szoba/ 1967

Kajászói temető 1967; olaj, tempera, 7ox 1oo cm
/Képzőmüv. Alap tul./

Képzőmüvészeti Almanach 2, Corvina 197o

Kokas Ignác

A művészről Szij Rezső tanulmányt írt.

Losonci Miklós - Látogatás Szij Rezsőnél; Mügyüjtő, 1971. 4. sz. 32. l.

Kokas Ignác

A művészről Szij Rezső tanulmányt írt.

Losonci Miklós - Látogatás Szij Rezsőnél; Műgyűjtő, 1971. 4. sz. 32. l.

Kokas Ignác

A szegedi tárlaton 1965 óta évenként négy művész kapott eddig díjat. első a sorrendben: Kokas Ignác
részt vett a X. tárlaton is
B. Varga József: A X. szegedi nyári tárlat tanulságai

Népművelés 1969/10 41 old.

Kokas Ignác

Néma ház

Színes műmellékleb.

Népművelés 1970/11

Kokas Ignác

Néma ház

Népművelés 1970/11 43 old.

Kokas Ignác 3

Az 50x105 cm-es felületen jelen vannak „az öregek háza" képeinek fő motívumai: az üdvar, a kút, a szoba. Ennyiben is összefoglalás de egyuttal vizuális – jelképi és filozofiai értelemben is előrelépés, szintézis igényű – és értékű Kokas Ignác Néma ház c. festménye.

Bánszki Pál: Kokas Ignác: Néma ház
Uj magyar képzőművészet.

Népművelés 1970/11 43old.

Kokas Ignác

2

A Néma ház szemlélése közben is valami hasonló valóságélményt, alkati inditékot fedezhetünk fel. Kokasnál ez nem is pillanatnyi hangulat eredménye, hanem hosszabb-rövidebb alkotó periódust jelöl, betetőzése egy folyamatnak. A Néma házat megelőzte az Öregek háza (1 Udvar, 2 Kút 3. Szoba) három képből álló sorozata.

Banszki Pál: Kokas Ignác: Néma ház
Ny magyar képzőművészet.

Népművelés 1970/11 43old.

Kokas Ignác

1

Néma ház c. képét 1967-ben festette meg. A művészeket általában foglalkoztatja az élet és az elmulás gondolata. Inspiráló momentumkéllt léphet elő a szülők elöregedése a művész alkati adottsága, a magányt a végtelent a csend-órákat kedvelő hábitusa stb. Éppen ezért más-más időpontban és eltérő módon kényszerülhet a művész rá-döbben ni az elmulásra és f kifejezni azt.

Bauszki Pál: Kokas Ignác: Néma ház
Uj magyar képzőművészet.

Népművelés 1970/11

43 old.

Kokas Ignác

Kiállitását ismertető beszámoló beszél azokról a kisérteteket idéző alaktalan ábrákról, melyek "ott lappanganak még a legfegyelmezettebb természeti valóságban is" Ezután elmondja hogy a müvész mindig a természetet festi. Gyermekkori emlékei kelnek életre az „elhagyott tanyát, a gazos pusztát, a sejtelmes gödröket és a lélegző romokat" ábrázoló-munkáiban. Olyan téjképfestőnek tartja a müvészt, aki „Soulages és Mathieu elvont pikturája után, azok tanulságait felhasználva tér vissza a természethez."

Élet és Irodalom, Bp. 1973. nov. 17.
XVII. évf. 46. sz. 12. lap.

Kokas Ignác

"Zöldessárgán izzó" üditő képeit méltatja Vadas József: "A láthatatlan mester" c. -több kiállitásról szóló- kritikájában, mely Mücsarnokban rendezett, angyalföldi képző és iparmüvészek tárlatát ismerteti.
A "láthatatlan mester" Podolini Volkmann Artur, aki szabadiskolájában az angyalföldi képzőmüvészeket tanitotta.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. jan. 26.
XVIII. évf. 4. sz. 13. lap.

Kokas Ignác

"A mumus megszeliditése" c. -több tárlatról szóló- kritikájában Vadas József számol be a müvész kiállitásáról, melyet a Helikon Galériában rendeztek. Elismeréssel nyilatkozik arról, hogy milyen "nagy erő és sok energia rejlik a nonfiguratiy müvészet sokszor fölényesen megmosolygott mumusában." Nyugtalan felületeiről azt irja, hogy ugy tünik, mintha belső látomásait, indulatait vetitené ki s rögzitené láthatóvá, de csak látszat ez, mivel "sokkal töprengőbb annál, hogysem átadná magát fékteien indulatainak...viszont nem annyira racionális, hogy letagadná látomásait."

Élet és Irodalom, Bp. 1973. nov. 17.
XVII. évf. 46. sz. 12. lap.

MDK

Kokas Ignác, festő

Az Ördi Kohászati Üzemek
díját kapta.

—: Miskolci téli tárlat 8.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. dec. 7.

Kolas

Említve

Kóslár Márta: Elvarázsolt bienniálé
Népújság, Eger 1970. nov. 22.

Kokas Ignác
festő

Néhatott a XI. nyomor képzőművészeti kiállításon.

* XI. nyomor képzőművészeti kiállítás
Dunántúli Napló, 1968 IV. 21.7.

Kalos Ignác

Említve

Risley Gábor: XI. Szegedi Nyári Tárlat
Szolnok megyei Hírlap, Szolnok
1970. aug. 13.

Kokas Ignác

festőművész 1926 március 4-én
született a Fejér megyei Vál község-
ben. Apja asztalos. A pápai tanító-
képző elvégzése után, 1947-ben jelent-
kezett a Képzőművészeti Főiskolára
saját bevallása szerint nem azért,
mert művész akart lenni sokkal in-
kább azért, mert tanító nem akart lenni.
Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke
Uj irás 1972/1 108 old.

Kokas Ignác

Ginzapuszta II.
Vizről és növényekről.

Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1. 115 old.

Szokas Ignác

Utazás az alvilágba.
Öregek háza II.

Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 116 old.

Kokas Ignác

Az ember körül II.
Nemzeti ház

Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1. 114 old.

Rokas Ignác

Örök Ginza

Rózsa Gyula a Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1. 113 old.

Kokas Ignác

Orfeusz borító 1
Mennyei madár borító 2
Interieur borító 3
Lear király borító 4

Ug írás 1972/1

Kokas Ignác

szerepelt a Magyar Nemzeti Galéria kiállitásán
Az én ablakom cimü alkotásával

Zentai Mária:Kortárs festők és ifjabb közönségük a Nemzeti Galérián

Rajztanitás 1972/1 4.old.

Kokas Ignác

Műve szerepel az „Állami vásárlások"

Műcsarnokbeli Kiállításán – neve említve

Pestmegyei Hírlap 1972 január 22

Kiold

Kokas Ignác

Az 1968-as velencei biennálé magyar kiállitásán szerepelt Vilt Tibor szobraival és Kokas Ignác festményeivel.

Uj Irás 1974/3 89.o.
Rózsa Gy.:Kondor Néla

Kokas Ignác (festő)

1975. aug. 17-én a halassagyarmati Horváth Endre Galériában kiállítása nyílt.

Néprana, 1975. aug. 19. 103. erf. 194 b. 4 p.

Kokas Ignác

A Képzőművészet c. rovat közli Vadas József beszámolóját a "Jubileumi Képzőművészeti Kiállitás"-ról -"Belépés mindenkinek" cimmel. A tárlaton szereplő művészek közül kiemeli Kokas Ignác, Kondor Béla, Szántó Piroska, Kmetty János, Bálint Endre és Korniss Dezső művészeket, részletesen ismertetve alkotásaikat.
A felsorolt művészekre vonatkozó méltatást lásd Czóbel Béla neve mellett.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. május 3.
XIX. évf. 18. sz. 13. lap.

Kokas Ignác

Kokas Ignác festő és Segesdi György szobrász közös tárlata Kiskunhalason volt 1975 II-III a Szilárdy Galériában.

Forrás 1975-4-92

Kokas Ignác
festőművész

Kiállítás Helikon Galériaban
Képei a nézőre bizzák az értel-
mezést s ehhez türelem fell

Magyar Hirlap 1973 X. 300

Kokas Ignác

Résztvesz a Diállitáson
(A katalógust ld. Ferenczy Bénnél)

3. Országos Akvarell Biennálé
Eger, Gárdonyi G. Szinház, 1972.

Kokas Ignác, festő

Kiállít a Műcsarnokban.

Rózsa Gyula: Honvedéj s' történelem M. S.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. ápr. 17.

Kokas Ignác, Jestő

Szerepel a Műszaj nokban.

Harangozó Márta: Számvelés harmine
évről. 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. ápr. 21.

Kokas Ignác
festő

„Háború" (repro)

Bojár Iván: Utak és formák.
Tükör, 1975. május 6–16 oldal.

Tiszai Lajos: Utak és tanyák.
Tiszai, 1972. március – 16 oldal.

Kohas István
festő

Kohas „Háború" című képén
nagyobb intenzitású, forróbb
érzelmeket mutat be.

Bozár István: Utak és formák,
Tükör, 1975. május 6-16 oldal.

Kokas Ignác
festő

Kokas eddig inkább az elmúlás elégiáját festette és arról vallott, hogy az elmúlásban is mennyi szépség van.

Bojár Iván: Utak és formák
Tükör, 1975. május 6-16 oldal.

Kolas Ignác

Gizza puszta, 1871. v. o. 113x121 cm

Modern Magyar Képtár, Pécs

Kokas Ignác

Neve említve.

Nápszava, 1974. aug. 14. 102. evf. 189sz. 5p.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kokas Ignác

PETŐFI NÉPE

1963 MÁJ 16.

1021

— *A MAGYAR Képzőművészek Szövetsége Délmagyarországi Területi Szervezetének a Jugoszláv Képzőművészeti Szövetséggel való együttműködése alapján, június 22-én kezdődő velencei képzőművészeti biennálén ezúttal Kokas Ignác festő, Kondor Béla grafikus és Vilt Tibor szobrászművész alkotásaiból mutatnak be.*

anni inni

1021

MŰTEREMLÁTOGATÁS

Kokas Ignác

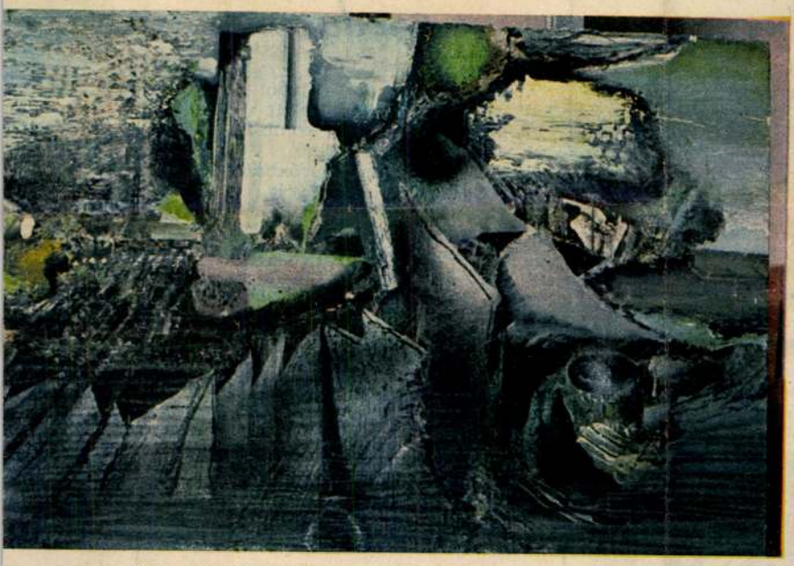

Párbeszéd Ginzán (olajtempera)

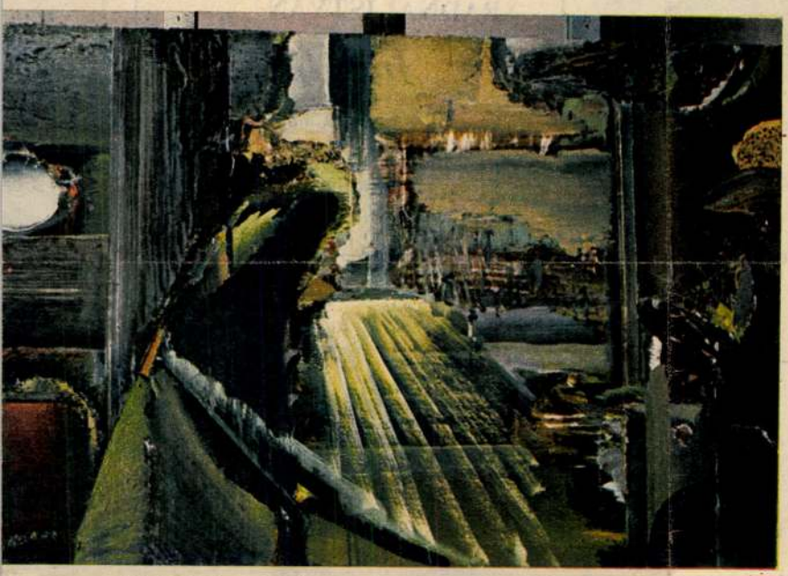

Merülő Ginza (olajtempera)

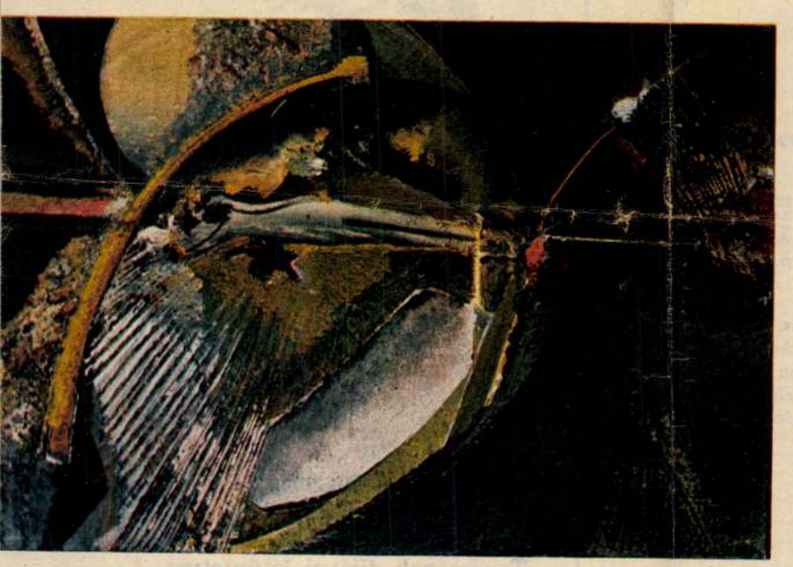

Szerelmesek (plextol)

(Fotó: Karff István)

„Tizenhat éves koromban láttam festőt; a hidat festette"

Illatos hegy oldalában,
A tavaszi napsugárban,
Nézni illanó felhőkbe,
Múlt időkbe, jövendőkbe . . .
(Vajda János: A váli erdőben)

Kevés ilyen imádója van a zöldnek, a barnának és a feketének.

— Ez már a harmadik zöld képed, szólt valaki, nem tudom, dicsérőleg-e vagy pedig elmarasztalólag, amikor rátaláltam a zöld szín szépségére.

Műtermében beszélgetünk Kokas Ignáccal, Budapesten a máglyaközi művészházban. Körülöttünk, a falnak támasztva és a kisebbik s a nagyobb festőállványon is, képek. Kisebb méretűek és egészen nagyok, szinte óriások. Tájak. És emberek a tájban. Vagy ember alkotta tárgyak a tájban. Zöldben, barnában, feketében megfestve; erőteljesen felfokozva, avagy szelíden lecsendesítve.

— Vál ilyen volt.

Kokas Ignác a kis, Fejér megyei községben, Válban született és nevelkedett. Onnan hozta magával színélményeit, emberélményeit, emberi és festői örök ifjúságát. Egy év híján ötven éves.

— Apám asztalos volt. Szerette volna, hogy én is az legyek, hiszen családunknak már a negyedik generációja dolgozott az asztalos mesterségben. A gyerekkorom a műhelyben telt el. Tükröket faragtam, dobozokat csináltam. Hétéves koromban, ha valaki megbántott, hátraszaladtam az udvarba, követ keresni. A fejét belefaragtam a kőbe, ettől elmúlt szomorúságom. Tizenhat éves koromban láttam festőt; a hidat festette. Éppen a kenyértésztát vittem a pékhez, alig vártam, hogy odaérjek. Hazarohantam. A műhelyben volt festék, kivettem a műhelyszekrényből, hátraszaladtam az udvarba, festeni. Bátyám, unokatestvéreim utánam jöttek, körbetáncoltak; csúfoltak. Felmenekültem a padlásra, és a nagy csendben, a szellőzőnyílásból festettem a templomtornyot.

1947-ben felvételizett a Képzőművészeti Főiskolán, ahol Kmetty János és Bernáth Aurél mesterek növendéke volt; 1952-ben kapott diplomát. Két esztendeje már, hogy ő is ott tanít.

— A diplomamunkámnak ez volt a címe: Asztalos. Aztán sokáig, évekig nem találtam sem a helyemet, sem magamat. Csavarogtam, vállamon egy tarisznyával, benne egy vízfestékkészlettel, mert azt nem teher cipelni. Figyeltem a tájakat, embereket, állatokat. Meg-megálltam. Akvarelleztem. Mások pedig már produkáltak is valamit. Leszálltam a föld alá: a bányákba. Bányászokat festettem. Sohasem vettem elő az ecsetet őszintétlenül. Éreztem, vannak más élményeim is, az egyéni, benső élmények. Tavasszal lefeküdni a jó meleg földre . . . És megfesteni . . . De ez tartozik-e másokra? . . . Csinálhatom-e? . . . Az emberek, akiket addig festettem, széles vállúak. Ez volt az ideám. Nekem pedig keskenyek a vállaim.

Így vitatkozott önmagával, önmagában a művész. Ezek nehéz pillanatok. Legalább annyira nehezek, tele jajokkal, könnyel, vérrel, mint a születés kínjai, pillanatai.

— Tavasszal lefeküdtem a jó meleg földre. És megfestettem. Megfestettem a rétek világát, virágait. A váli erdő zöldjét. Földjének barnáját. Viharainak, sóhajainak feketéjét. Felfedeztem Ginza pusztát. Ott újra a színeket. Tájat. Embereket. Tárgyakat.

És a művész visszanyerte önbizalmát. Ami benne feszült és feszül, az most ott él megfestett és születő vásznain: vívódása önmagával és a világgal. A küzdésnek, ugyanis, sohasincs vége.

— Részt vettem 1969-ben a velencei biennálén. Ott kiderült, hogy ezt az egyénien látott világot Peruban éppúgy értik, mint Afrikában.

Pedig a színek — most már tudjuk — a váli gyerekkort, a tájak, az emberek is Vált, s újabban Ginza pusztát idézik Kokas Ignác festményein.

Simon Gy. Ferenc

szél

MISKOLCI TÉLI TÁRLAT. Tóth Imre: Est
(Miskolc megyei város Tanácsának nagydíjával kitüntetve)

hordozza vagy csak a regit
vagy csak az egész mait
Jobb annak aki ha indul
járhat a kedve szerint
egyszerre többszörös útnak
járhatja meg követ
sokszoros zsákmányt szerezve
tud hazatérni megint
fáradtan lábaremegve
fáradtan de boldogan.

RADNAI ISTVÁN:

Inkább

kezed egy gyermek hátán
húzod végig
jövővel teltek a szövetek
kezed ma mégis inkább
emlékezik

HORVÁTH ZOLTÁN:

Reggel falun

Tegnap esett az eső,
s ma penge-hideg időre ébredt
a fáradt, himlőhelyes Nap.
A rossz földutakon
befagytak a pocsolyák,
s minden kerékvágás olyan
mint egy-egy csatorna.
A fák lerágott csont-ágait
belepte a dér,
s korcsolyapálya lett a kövesút.
Csönd van.
A trágyadombon
bágyadtan felrikolt
egy tarka tollú kakas:
Hat óra,
itt-ott már füstölögnek
a jégvirág-szemű házak
s már etetik a malacokat is.

Egy gond-eke szántotta arcú
nénike tipeg szatyorral
karján a bolt felé.

A sarkon megáll a keresztnél,
mormog valamit,
aztán megy tovább.

Csönd van.

Néhányan megpakolva sietnek
az állomás felé, hogy még
elérjék
a reggeli vonatot.
Három cigány hangszerével
most tűnt elő a templom mögül,
kissé imbolyogva, részegen.
Mulatság volt tegnap:
lakodalom valahol.

Úgy fél nyolc tájban
felvágott-nyelvű lurkók
lépnek ki a kapukon.
Sietnek az iskola felé,
s cérna-kacagásuk felveri a csendet.

Elkezd esni a hó,
s mire a falióra elüti a nyolcat,
már minden fehér...

MISKOLCI TÉLI TÁRLAT
Loránt János: Lula
(Miskolc megyei város Tanácsának díjával kitüntetve)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRKÖZLŐ
BUDAPEST, IX., Üllői út 41
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
KÉPES ÚJSÁG
Budapest
19/5 MÁR 7

A kiállítás támogatói:

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTÉRIUMA

nka
Nemzeti Kulturális Alapprogram

MAGYAR NEMZETI BANK

A FAGY BIRODALMA, 1997, plexiol, forost, 107x97 cm

Kokas Ignác

gyűjteményes kiállítása

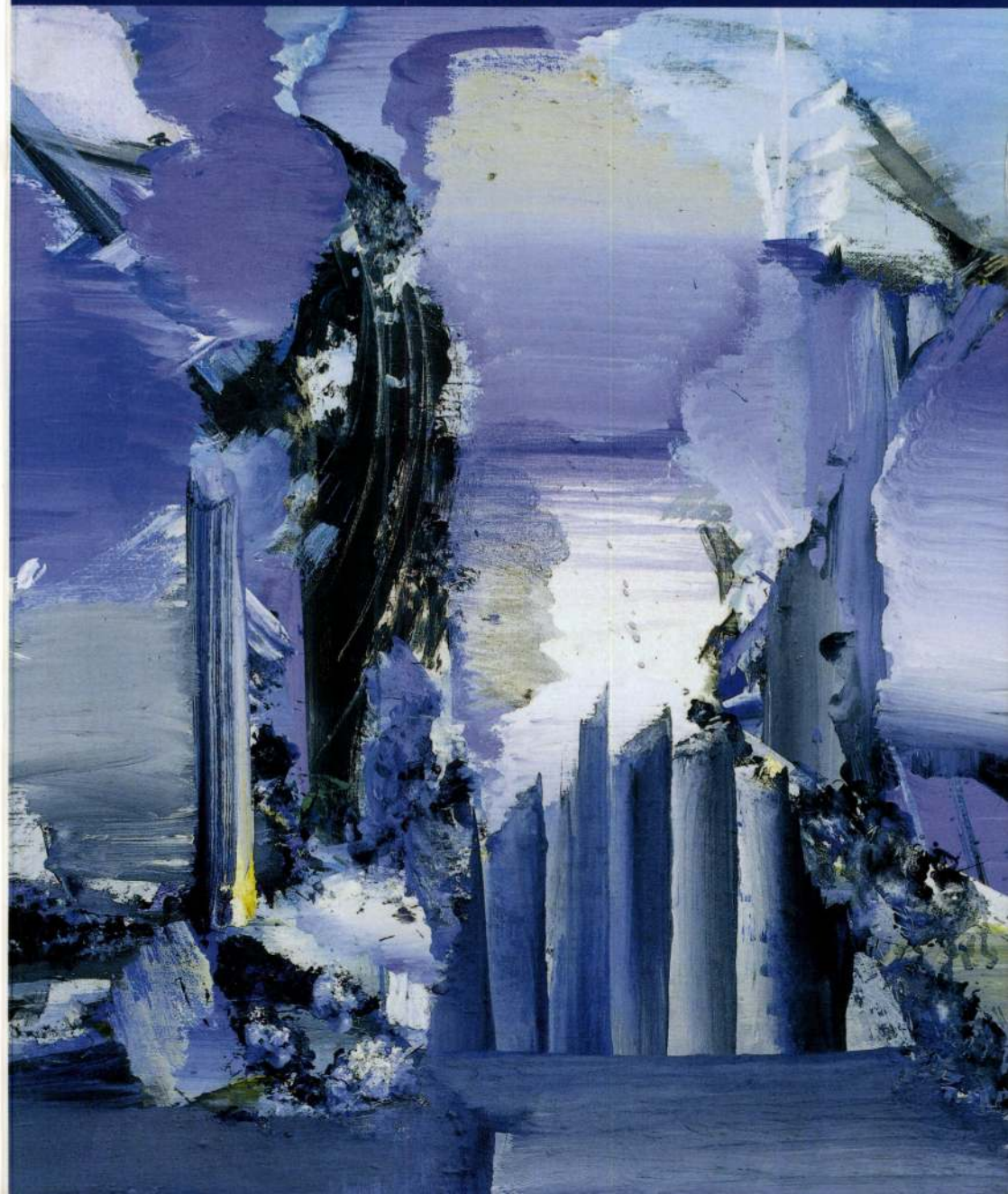

A Műcsarnok meghívja Önt

Kokas Ignác

festőművész

gyűjteményes kiállítására.

Megnyitja:

VIZI E. SZILVESZTER

a Magyar Tudományos Akadémia elnöke

2006. június 8-án (csütörtökön) délután 6 órakor.

A művészt köszönti:

BERECZKY LORÁND

a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója és

VASS LAJOS

a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának politikai államtitkára.

MŰCSARNOK
kunsthalle | budapest

A kiállítás megtekinthető: 2006. június 13 – július 16.
Nyitva tartás: naponta 10–18 óráig, csütörtökön 12–20 óráig, hétfőn zárva

A Műcsarnok meghívja Önt

Iránypontok

VÁLOGATÁS KOKAS IGNÁC TANÍTVÁNYAINAK MUNKÁIBÓL

című kiállítására.

A művészeket köszönti:

Kokas Ignác

A kiállítást megnyitja:

BORSOS MIHÁLY

a Társalgó Galéria

művészeti vezetője

2006. június 16-án (pénteken) délután 6 órakor.

MŰCSARNOK

kunsthalle | budapest

A kiállítás megtekinthető: 2006. június 17 – július 16.

Nyitva tartás: naponta 10–18 óráig, csütörtökön 12–20 óráig, hétfőn zárva.

A kiállítás támogatói:

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTÉRIUMA

nka Nemzeti Kulturális Alapprogram

Iránypontok

VÁLOGATÁS KOKAS IGNÁC TANÍTVÁNYAINAK MUNKÁIBÓL

ÁDÁM ZOLTÁN
BARABÁS MÁRTON
BERNÁT ANDRÁS
BÖRÖCZ ANDRÁS
BULLÁS JÓZSEF
FEHÉR LÁSZLÓ
GÁBOR ÁRON
HERMANN ZOLTÁN
KAZOVSZKIJ EL
KICSINY BALÁZS
MAZZAG ISTVÁN
NEMES CSABA
ŐSZ GÁBOR
RÉVÉSZ LÁSZLÓ LÁSZLÓ
ROSKÓ GÁBOR
SZÉPFALVI ÁGNES
SZOTYORY LÁSZLÓ
SZŰCS ATTILA
VÁRADY RÓBERT
ZÁBORSZKY GÁBOR

2006. JÚNIUS 17 – JÚLIUS 16.

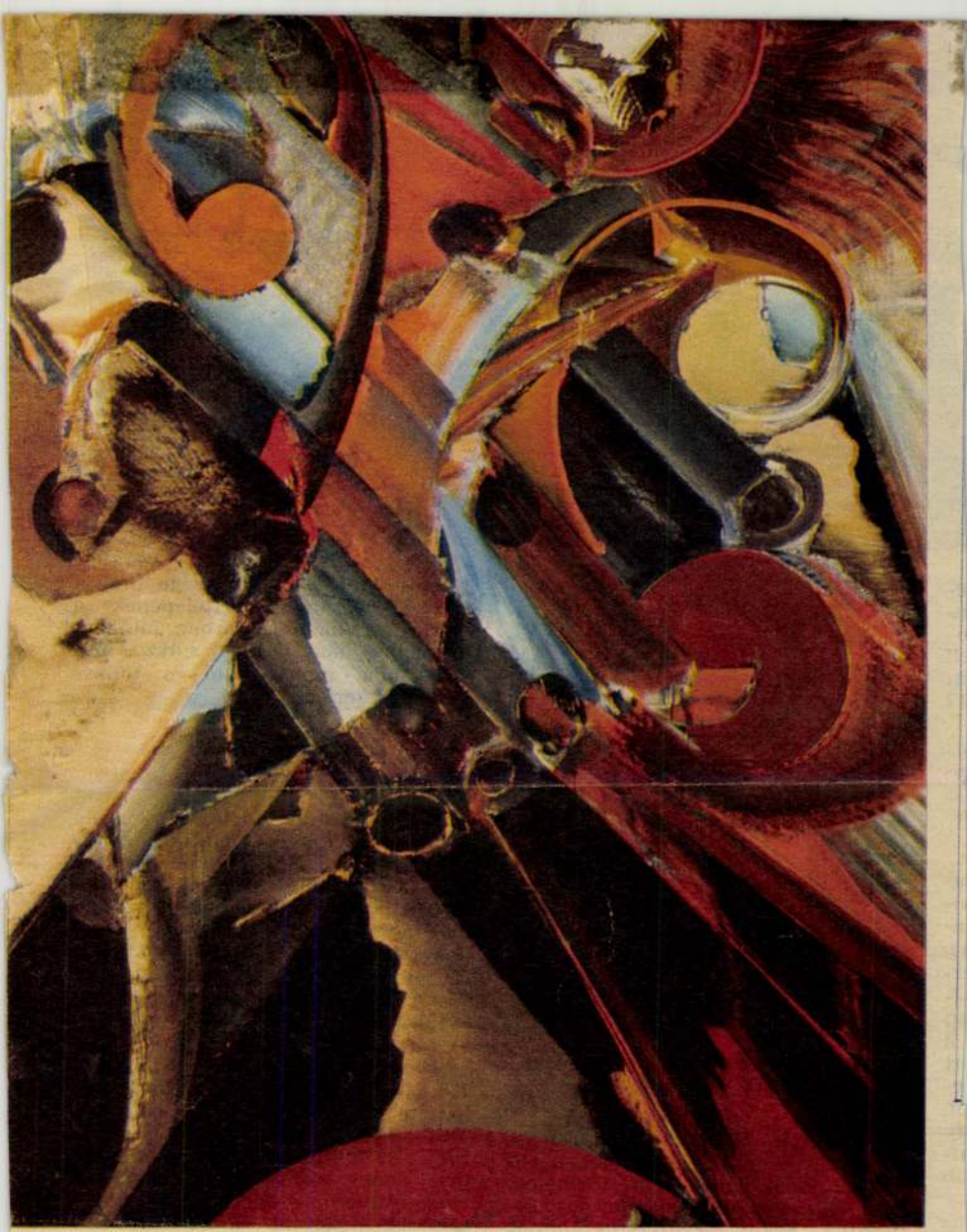

KOKAS IGNÁC: HÁBORÚ

FOTÓ: KEKESDY KÁROLY

Csepeli lányok, gumikötéllel

Nemes Jánosné adja ki a sportszereket

valamennyit. Valamikor, ahol most ez a sporttelep áll, eléggé lehangoló volt az elénk táruló kép. Törmelék, rom és szemét éktelenkedett itt. Elhordtuk. Sokat tervezgettük, álmodoztunk, amíg a Vágóhíd utcában

Nemes János és felesége őrzi a László Kórház sporttelepének a szertárát. Van a raktárban minden: tornacipő, mez, nadrág, súlyzó, medicinlabda, pingpongütő és tollaslabda-felszerelés.

20–30 HELYETT 150–200 LÁTOGATÓT!

— Reggel 8 órától délután 18 óráig nyitva vagyunk — mondja a gondnok. — Mindenkit szívesen látunk. 150—200 látogatót tudunk mezbenadrágba felöltöztetni. Sajnos az idén még nem fordult elő olyan eset, hogy valamennyi felszerelést, ruhát és sporteszközt egyszerre kiadtuk volna. Talán közrejátszik az idei csalóka, télies tavasz is.

— Mi volt a tavalyi rekord?

— Előfordult az is, hogy egyszerre 230 látogatónk vette birtokba a különféle játéktereket — hangzik Nemes János gondnok válasza. — 1973-ban nyitottuk ki a kaput minden, ahogy mi mondjuk, „kocogó" előtt. Abban az évben összesen 10 ezer jegyet adtunk el. 1974-ben ez a szám 16 ezerre emelkedett. Az idei kezdés azonban nem olyan kedvező

1969 JUN 14.
1021

KOKAS IGNÁC

Akvarell

A mű és nézője – a tárlaton

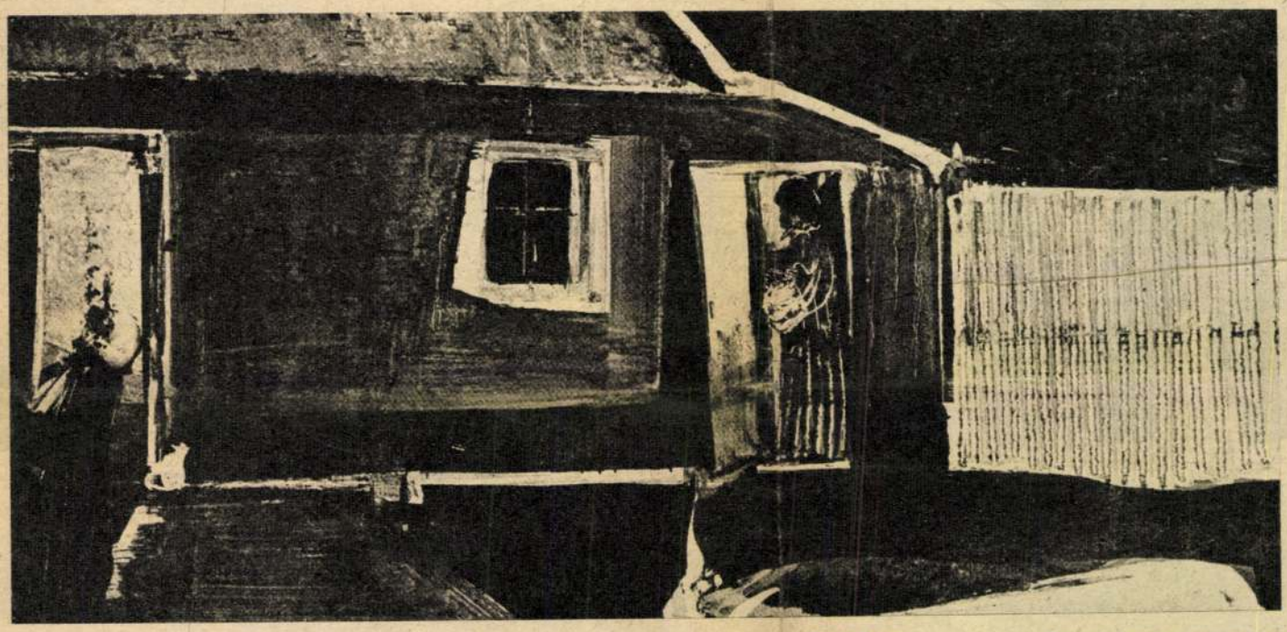

Este, falun

A tékozló fiú

Kokas Ignác festőművészt nem kell bemutatni a tárlatlátogató közönségnek; képei évek óta ott láthatók minden jelentősebb hazai kiállításon. Hogy eddigi pályáját néhány szóban mégis ismertetjük, azt azok kedvéért tesszük, akik kevésbé járatosak a képzőművészet berkeiben.

A „mindössze" negyvenhárom éves művész mögött küzdelmes, de máris figyelemre méltó út áll. Négy évvel a főiskola befejezése után elnyerte a Derkovits-ösztöndíjat. Két ízben tüntették ki Munkácsy-díjjal.

Nevét, s munkáit határainkon túl is jól ismerik, művei számos külföldi kiállításon arattak elismerést. Ezek közül említésre méltó az 1967-ben, Londonban bemutatott „XX. századi magyar képzőművészet" című kiállítás, valamint az 1968-as XXXIV. Velencei Biennálé; ez utóbbin önálló kollekcióval képviselte festészetünket.

A velencei siker után a hazai közönség előtt ez év áprilisában, a Műcsarnokban jelentkezett először Kokas Ignác. Két nagy termet töltöttek meg képei — szám szerint harminckét nagyméretű festmény — ám a kiállítás jelentőségét mégsem a képek nagy száma adta; a bemutatott anyag — a legutóbbi négy év termése —, jó lehetőség volt arra, hogy megközelítően pontos képet kaphassunk a művész törekvéséről, fejlődéséről, a megtett útról, amely a „Bernáth"-os iskola próbálkozásaitól az

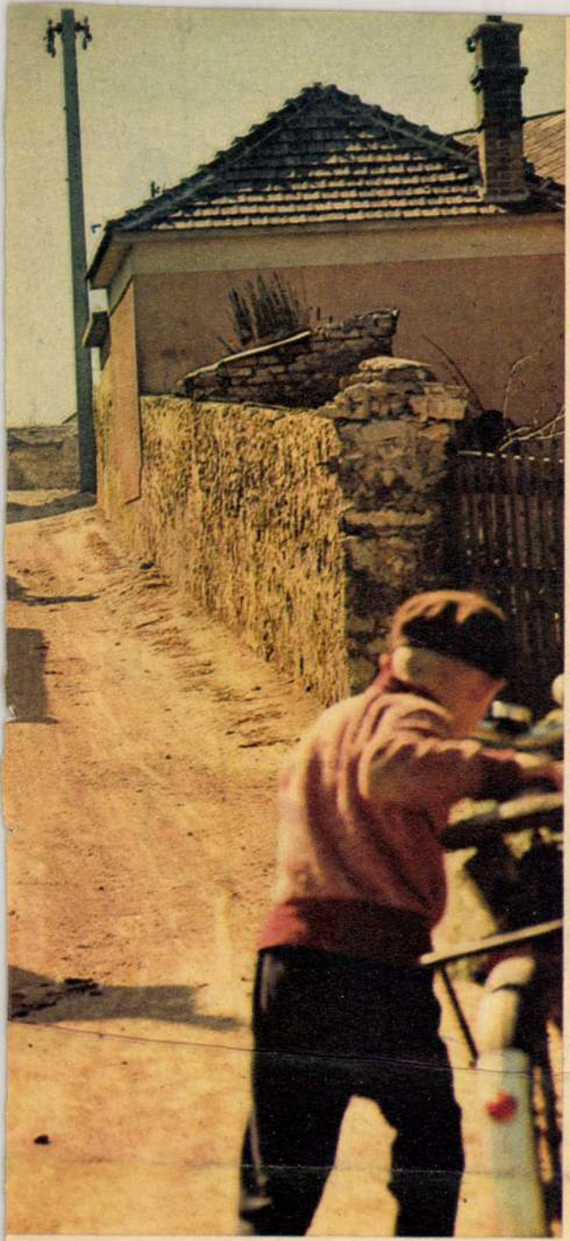

A filmből jól ismert domb, a körtemplommal

Csendélet egy udvaron

A vászon előtt

önálló festői nyelv, a sajátos látásmód kialakulásáig vezet.

Az igazság kedvéért meg kell mondani, hogy a néző számára nem könnyű feladat megérteni ezt az összetett, s bonyolult festői nyelvezetet. Láttam tárlatlátogatót, aki értetlenül sétált el a nyugtalanító kérdéseket, átélt víziókat, életre keltett emlékeket kifejező vásznak előtt, s csupán annál a néhány képnél időzött keveset (Este falun, Harangozó), amely nem késztette különösebb töprengésre. De láttam ennek az ellenkezőjét is: értő, vagy érteni akaró — főleg fiatal — nézőt, aki tűnődve állt meg egy-egy bonyolult „nyelvezetű" kép előtt (Utazás az alvilágba stb.), majd otthagyva, vissza-visszatért hozzá, s láthatóan nem untatta az emberi lét, korunk nagy kérdéseinek művészi értelmezése.

Mert miről is vallanak Kokas Ignác képei? A küzdelem világáról — fogalmazta meg találóan egyik kritikusa —, az emberiség szüntelenül megismétlődő nagy drámájáról, az elmúlásról és az újjászületésről, amelynek örök modellje a természet.

Kokas most bemutatott hazai tárlata alkalmából jósok is akadtak, akik egy új iskola kialakulásának körvonalait látják kirajzolódni. Ez azonban még a jövő titka. Az viszont máris bizonyos: Kokas Ignác személyében egy sajátos látásmódú, kísérletező kedvű, még sok lehetőséget rejtő, rokonszenves művésszel gazdagabb modern hazai festészetünk. **Ari Kálmán**

Kokas Ignác festőművész
Karff István felvételei

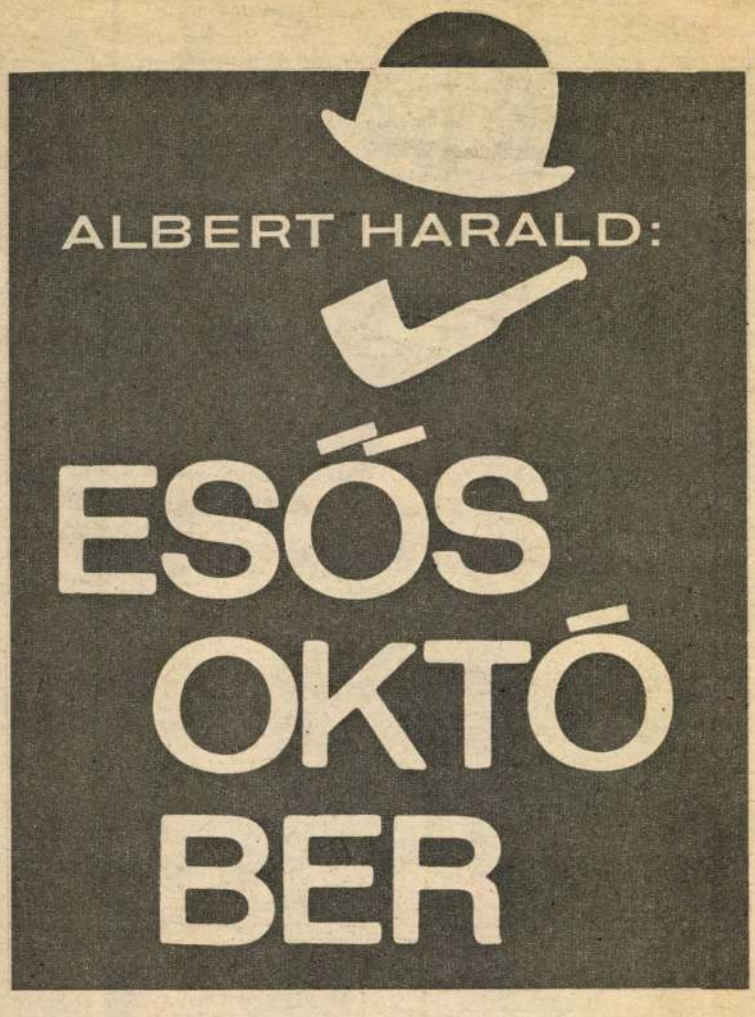

8

— Az első használható nyom — nézett fel a főfelügyelő. — Van még más?

— Néhány apróság. Mlle Richier, úgy vettem észre, mintha ideges lett volna beszélgetésünk ideje alatt. Minél tovább tartott, annál idegesebb és türelmetlenebb lett. Mintha várt volna valakit. Ez persze nem fontos, de lehet, hogy van mögötte valami. Azután — ezt már említettem, de fontosnak tartom még egyszer hangsúlyozni —, hosszú évek óta ez az első eset, hogy betegségére hivatkozva otthon marad és ágyba fekszik. Ezt egybehangzóan vallotta a szomszédasszony — Grabowsky megint keresgélt a jegyzetei közt —, aha, megvan: Mme Klimoff, és a házmester. Lehet, hogy ez is vakvágány, de az is lehet, hogy nagyobb figyelmet érdemel. A beszélgetésről elkészítendő jegyzőkönyvben egyébként megpróbálok mindent szó szerint idézni. Végül egyvalami, ez már nem hivatalos. Mondhatom? — nézett főnökére.

— Tessék.

— Engedelmet a kérdezősködésért, de nem kíváncsiságból teszem. Az aprómunka végzése közben jutott eszembe. Tulajdonképpen nem főfelügyelő úrtól kérdezem, magamtól is. Mi szükségünk van erre a Soufflot úrra? Miért kell ennyire körbejárnunk? Mi köze van, vagy egyáltalán van-e köze a bankrabláshoz?

— A kérdés jogos — válaszolta elgondolkozva a főfelügyelő. — Örülök, hogy megfogalmazódott magában. Nos, elképzelésem a következő: a két csavargó, akiket a múlt héten készítettek ki — mert azt hiszem, kétségtelen, hogy rosszul álcázott balesetekről van szó —, tehát a két clochard csak szorgalmi feladat volt; ártatlan áldozatok. A nagyvad Soufflot, az ő meggyilkolásában volt szerepük, de csak annyi, hogy Soufflot jelentőségét csökkentsék, vagy hogy a nyomozást több irányba, lehetőleg vakvágányokra vezessék.

— Na és Soufflot? Már elnézést a közbeszólásért.

— Úgy vélem Soufflot tudott, vagy látott valamit. Talán zsarolta is a bankrablókat. Talán ott volt a bankban, mikor azok behatoltak, vagy menekültek, látta őket, de nem beszélt. Okosabbnak tartotta, ha a rendőrség helyett hozzájuk fordul. És itt bezárul a kör.

— Értem — bólintott Grabowsky. — Ezek szerint ő a kulcs a bankrablókhoz.

— Igen.

— De hát Soufflot meghalt. És alig tudunk róla valamit.

— Valószínűleg a bankrablók sem tudnak.

— Én azt hiszem, mindent tudnak. Soufflotnál nem találtunk iratokat. Feltételezem, hogy ők vitték el. Tehát tudják, hol lakik, tehát szinte minden nyomot eltüntethettek, még mielőtt a nevét megismerhettük. Több lépéssel előttünk járnak.

— Ez lehetséges. De ha meggondoljuk, hogy legelőször is jól el kellett bújniuk és valószínűleg még most is vigyáznak magukra, már nem olyan valószínű. Ha azonban megpróbáltak minden nyomot eltüntetni, ezt csak sietve tehették, nehogy csökkenjen az üldözők és az üldözöttek közti távolság. Vagyis a nyomok eltüntetésekor újabb nyomokat hagytak. Nekünk ez is elég.

Varraux elhallgatott, sétált néhány lépést a szobában, majd a telefonhoz lépett. Felemelte a kagylót.

— Varraux. Segantinit és Chambronne-t kéretem — szólt bele. Majd Grabowskyhoz fordult.

— Itt marad a szobámban, kapcsolatot tart Segantinivel, valamint Chambronne-nal és velem.

— Értettem.

— Huitier jelentkezni fog az anyagért, itt van egy borítékban.

Kopogtattak, Segantini és Chambronne lépett be.

— Házkutatási parancs, — mondta Varraux a segédfelügyelőnek — elmegy Arganékhoz és szétnéz tüzetesen. A fényképeket lefoglalja és behozza. Ne a saját kocsijával menjen, lehet, hogy szükség lesz a rádiótelefonra.

— Értettem, indulhatok?

Varraux intett, Segantini kiviharzott az ajtón.

— Maga velem jön, őrmester. Hogy ment a kihallgatás?

— Minden rendben. A szokásos dolgok. Éppen írtam az összefoglalót. Varraux újból tárcsázott.

— Juliette Beauchamp hadnagyot kérem. Üdvözlöm, kisasszony. Kerítsen egy fehér köpenyt és jöjjön a szobámba. Különleges feladatot kap. Grabowsky lesz itt, majd tüzetesen elmagyarázza. Köszönöm.

Letette a kagylót, végigsimított homlokán, majd felöltőjébe bújt. — Maga lesz most az agy — mondta a fogalmazónak.

— Igyekezni fogok — értette meg Grabowsky.

— Nos, akkor mehetünk.

*

— Ezt az átkozott nyomozót is pont most hozta ide az ördög — fakadt ki madame Argan, mikor Segantini elment.

— Lehet, hogy nem is nyomozó. Úgy értem, nem igazi rendőr — mondta a férfi, aki még mindig meglehetősen hiányos öltözékben volt.

— Csak te meg ne szólalj, mert attól végképp kikészülök.

— Miért, mit mondtam, te főokos?

— Hallgass már, Jojo, az isten szerelmére!

— Most rám vagy dühös, mert a férjed kémkedik utánunk? Mert nem restell magándetektívet fogadni és a saját lakására küldeni?

— Megőrjítesz. Ha nem hagyod abba, nem is tudom, mit csinálok.

— Hagyjuk ezt. Én nagyon jól tudom, hogy mit csinálsz — legyintett Jojo. — Földhöz vágsz egy vázát.

— Hagyd már abba. Hallgass. Gondolkozni szeretnék.

— Megerőltető munka. De majd én megmondom, hogy mit kell tenned. Utánamész ennek a magándetektívnek, megkérdezed, hogy a férjed, az a szégyentelen fráter mennyit adott neki és te többet ígérsz.

— Jaj! Megbolondulok! Hát nem érted, hogy ez egy igazi rendőr volt?

— Igazi rendőr??? — tátotta el száját Jojo. — Mit akart itt?

— Hát nem hallottad? Közölte, hogy felterjesztenek a Becsületrendre. Na, mozgás! — emelte mind magasabbra hangját. — Mit állsz itt gatyában? Fuj, de ronda vagy! Öltözz és tűnj el minél gyorsabban! Ránézett az órára. — Te jó isten, [illegible] igyekezett.

— Felhívjalak? — fordult vissza az ajtóból, de az asszony nem válaszolt. Jojo sértődötten húzta be maga mögött az ajtót. Arganné felsóhajtott, gyorsan rendet csinált a szobában és a konyhába ment, hogy a délelőtti műszakból nemsokára hazatérő férjének elkészítse az ebédet.

*

Madame Célestine Argan nem emlékezett a szüleire. Azt azonban csak nagylány korában tudta meg, hogy a „maman" nem vér szerinti anyja. Célestine példamutatóan rendes és szorgalmas kislány volt. Nevelőszüleinek soha semmi gondot vagy bánatot nem okozott. Szófogadása, jólneveltsége beszéd tárgya volt a házban, s iskoláiban is mindig ő volt a példakép. Ezért azután nemegyszer kellett elszenvednie osztálytársaitól és a szomszéd gyerekektől a verést, az utálatot és a megvetést. De csodálatra méltó mártíromsággal tűrte, s eszébe sem jutott, hogy árulkodással, vagy más, a gyerekek szemében megbocsáthatatlan cselekedettel álljon bosszút a néha fájdalmas kínzásokért. Ez azt eredményezte, hogy ha nem is rajongtak érte, de nem is golyózták ki. A gyermektársadalom perifériáján lézengett, de neki ennyi is elég volt. Már kis korában érdekelték a „női elfoglaltságok" címszó alá tartozó tevékenységek: a mosás, takarítás, főzés, horgolás, gyereknevelés, csakhamar el is sajátított ezekből annyit, hogy ha a szomszédok elmentek hazulról, a jó felfo-

1969 APR 24
1021

Kokas Ignác

Felnőtt egy művész!

Kokas Ignác kiállítása a Műcsarnokban

Mindig csodáltam a képzőművészet történészeinek, műítészeinek biztonságát. Mert képekről, szobrokról nem könnyű beszélni. Ha szavakkal maradéktalanul megragadhatnánk az alkotások lényegét, akkor a festoknek, szobrászoknak sem kellene okvetlenül ecsethez, vésőhöz nyúlniuk, nekik is elég lenne a szó, a betű.

A magam részéről az absztrakt festészethez érve, még jobban elbizonytalanodom.

Kokas Ignác kiállításának megtekintése után azért veszek mégis, némi kényszertől hajtva, tollat kezembe, mert a fiatalabb hazai festők munkáit szemlélve még tán egyszer sem éreztem ilyen erővel, hogy külhonban kibontakozott irányzatok helyett maga egy önálló, érett művész szól hozzám, hogy végre ismét felnőtt egy ember festészetünkben.

Kokas újabb,

megérett munkásságát

hazájának közönségével szinte egyszerre — ha nem előbb s jobban — ismerte meg a külföld. Miközben a most negyvenkét éves művész rendszeresen részt vett itthoni tárlatokon, külhonban többek között 1967-ben Londonban szerepeltek művei, majd 1968-ban a velencei biennálén önálló kollekcióval képviselte a magyar festészetet. Mostani, műcsarnokbeli teljesebb bemutatkozása tehát nem jelentős előzmények nélkül való.

Magam az Enyészet, Téli udvar s Szürke portré című képein át találkoztam először művészetével egy hazai, összképzőművészeti kiállításon. Emlékszem, számomra azon a bemutatón a Téli udvar galambjai kerítése, vesszőből font kosara, ajtórészlete, furcsa, szabálytalan kompozíciója jelentette környezetében a személyiséget, a sajátot. Három képből is érződött, milyen nagy szerepet tölt be Kokas festészetében a falu,

ahonnan egykor elindult,

az egyedi-eredet, a köldök, amelytől nincs menekvés, s amelyhez nincs visszatérés. Marad a visszanézés, a gyerekkortól kapott képek kiválogatása, átrendezése, beolvasztása a felnőttség jelrendszerébe. Maradnak a falusi templomból csak a harangozó figurája meg a kötelek, maradnak a tükrök a bennük megjelenő esetleges kompozíciókkal, a gyertyák, lámpások, kosarak, ablakok kitekintésre-betekintésre, hidak, függönyök, kutak, hordók és kerítések, halott vízfelületek: csökönyösen ismétlődő motívumok. Nem válik tőlük népiessé, mégis annyira ismerős, mert magyar festészete. Részletek: egy tehén háta, egy ajtó alja — a megkísértett egykori teljességet már nem lehet elérni, újat kell teremteni.

S ahogy ismerkedem festészetével, megismerem benne a szinek jelrendszerét. Acélos meg opálos és zöldes-olajos szürkék, kékek céltudatos egyeduralma a vásznakon. Valaki így szólt hozzám nemrég: azért nem menekül a szomorúságtól, szenvedéstől, mert azok gödreiből-magaslatából tisztábban látja a szépet, jót, mindazt, amiért érdemes, aminek szabad örülni. Kokas szürke-fehér, szürke-kék, olajszürke tárgyai között így lebeg, csillog és dereng hol egy halványzöld fiatal fa — a Néma ház üvegszemű maszkja mögött —, hol a nap emberkoponyán, emberhátán visszaverődő-sugárzó fénye A nap fiai alkonyi sötétségében. Egészséges pesszimizmus — fogalmaznám profánul.

Aztán

absztrakt

képeket látunk, foltok, felületek folytatják immár a néma dialógust, de a színek, hangulatok, a megismert jelképrendszer segít a megismerésben.

Képekről, szobrokról nehéz szólni. Az absztrakt festészet éppenséggel elbizonytalanít. A szemlélő, igaz művel, alkotóval találkozván, mégsem mondhat le a megfogalmazásról: a kapott új, a bennünk-megszületett csak a megfogalmazástól nyer bizonyságot. Ez a bizonyság kárpótol a dadogásért, a bizonytalanságért, amelyre a modern képzőművészet késztetett, amellyel elárasztott — mert ha pillanatokra is, de önmagunk feladására kényszerített, hogy aztán a dolgokat újból összerakjuk, másképp. De hiszen minden művészet voltaképpen erre a katalizálásra hivatott!

Padányi Anna

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
PESTMEGYEI
HÍRLAP

...írlap

Átadta megbízólevelét az új svéd nagykövet

Losonczi Pál, a Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke szerdán fogadta *Sigge Liliehöök* rendkívüli és meghatalmazott nagykövetet, aki átadta megbízólevelét. *Sigge Liliehöök* nagykövet ezután a Hősök terén megkoszorúzta a magyar hősök emlékművét.

Strand Pilisvörösváron

Hasznosítani fogják a pilisvörösvári bányatavakat, amelyek eddig csak gondot okoztak az illegális fürdés és a sok baleset miatt. A napokban

Péceli csendélet

Pécelen néhány hete lobbant fel az első gázláng a házakban. A közeljövőben újabb utcákat kapcsolnak be a hálózatba. A vezetékek már így sorakoznak, felhasználásra készen.

Bandungi határozat

1946 februárjában Bombay kikötőjében a Talvar cirkáló matrózainak a brit gyarmatosítók azt a parancsot adták, hogy testvéreikre, a függetlenségükért tüntető indiaiakra lőjenek. A cirkáló legénysége megtagadta a parancsot. A matrózlázadást 97 hajó és 21 kikötő sztrájkja követte, majd a parancsmegtagadókhoz csatlakoztak az indiai nagyvárosok dolgozói — vállalták a szolidaritást, s több százan haltak meg a szabadságért.

Pontosan egy évvel kés...

...odik műszak

Egyre keresettebbek a lengőlapátos gépek, nem szakítják a ruhát, ellentétben a forgótárcsájúakkal. A padlókefélőt, hősugárzót nálunk nemigen keresik, vidéken még nem honosodott meg. Ezzel tehát nincs gond. A hűtőszekrények? Ma már mindenféle nagyságú kapható a mi boltjainkban is, aki vásárolni akar, nem kell üres kézzel elhagynia az üzletet. Nagy választék van kávéfőzőből is, bár az első negyedévben villannyal működőt nem lehetett kapni. Ugyanez a helyzet a porszívóval, a centrifugával és a vasa-

Kokas Ignác festőművésza

Film-Szinház-Muzsika 1974. jún. 15.

SZERKESZTETTE: PSOTA IRÉN

KOKAS IGNÁC MŰTERMÉBEN

„Az emberek megőrzik a jót..."

A műteremben kínos, udvarias csend. Mutatja, jelzi, hogy *Kokas Ignác* tart az „idegenektől". Félóra is eltelik, mire úgy-ahogy beszélgetni kezdünk. Kérdezek. Válaszol. Azután már csak ő beszél.

— *Nagyon szeretek csavarogni, s csavargás közben azon kapom magam: jó lenne ezt megfesteni. A létezésnek ezt az alig öntudatos, de minden új, friss benyomásra érzékeny formáját, amit jobb szó híján mondok csavargásnak.*

— Vándorút?

— *Lehet. De azt hiszem, végül is megfestem majd. Akkor majd neve is lesz. Tudja, olyan mesterség az enyém, hogy nem lehet vele semmit se veszíteni. Ha meg tudok festeni valamit, akkor azért, ha nem akkor bennem marad: így, ezzel is gazdagabb leszek. Belülről.*

— A művészeten kívül mi érdekli még?

— *Egy időben együtt, egy műteremben dolgoztam László Gyulával. A régészet érdekel. Koponyák, ibrikek: nem is az időt állják, mint inkább faggató tekintetünket. 1969-ben fedeztem fel magamnak a Ginza-pusztát. Az orvos elzavart vidékre — ide kerültem. Lenéztem a völgybe. Két hétig éjjel-nappal festettem azt, ami a szemem előtt volt.*

— És ami a szeme mögött...

— *Ha jó kedvem van — Ginza-puszta, ha rossz kedvem van, — Ginza-puszta. Hiába, nem járnak ott emberek, a törvények olyanok, hogy azokban benne van az ember is. Kipiszkálok egy csontvázat, megkérdezem magam: „Neki is ilyen nehéz volt az élete?..." Elveszti az ember az időérzékét, harsogva születik az új, az ember ránéz, akaratlanul, a kezére: nem lombosodik-e? A létezés boldog állapot... Olyan ez, mint a festészetben a szárnyalás. Végrehajt valamit az ember. Parancsot teljesít, önként. Térdepelve szoktam dolgozni, ha elmegy mögöttem egy fácán szinte a tarisznyámba sétál. Vagy a készülő képbe... Egyszer rámsötétedett. Egy fánál megálltam pihenni. Hallom, hogy egy rög kiszakadt a partból. Éreztem, hogy valaki van ott, hogy valaki néz. Egy kisfiú leskelődött: a két szempár közt a távolság plasztikus volt. Ezt sem lehet megfesteni. De a képeimben, a léptékemben, az arányaimban talán benne van ez a pillanat is. Ritkák az ilyen pillanatok.*

— Színházban gyakoribbak... Szereti a színházat?

— *Igen. Persze. Hogyne. Nagyon könnyen a hatása alá kerülök. Azt hiszem, jó néző vagyok. Engem könnyű megindítani. Ha jóval, ha nemessel találkozom. De ha a színész rossz, hamis, akkor én is szúrok, tüskéket növesztek. Ahogy a jó festők törvényeket fedeznek fel, úgy a jó színész a törvények bemutatásán fáradozik. Ha nem jók e törvények, ha a színész őszintétlenül szolgálja a törvényeket, — a művet, az előadást — azonnal megérzem. A képről is, a színész arcáról is minden leolvasható. Az emberek megőrzik a jót, a szép dolgokat... Valahogy ez így van. Elmúlnak az idők, marad a kép, marad az emlék a színészről, egy hangról, egy mozdulatról. S azután már csak ez számít. Most pedig az önvizsgálat. Én úgy kezdtem festeni, hogy széles vállú, egészséges embereket akartam a vásznamon látni. Ilyen akartam lenni én is. De nekem ilyen alakom, ekkora vállam van: ezt kell vállalni, nem pedig futni a széles váll után. Azt tudom csak festeni, amit megértek, amivel azonos vagyok. Nehéz elképzelnem a színészt, aki csak szerepet játszik. Még játékból: hagyján. Az önfeledtség! De a végső, a komoly dolgokkal nem lehet játszani. Azonosnak kell lennünk velük... Az ilyen színészt keresem... az ilyen pillanatokat.*

Apáti Miklós

1021 Kokas Ignác festőművész

Psota Irénnel akkor találkoztam először, amikor a Kurázsi mamában még a néma Katát játszotta, és öltözőjébe éppen Pécsi Sándor lépett be. Ezt a pillanatot azért idézem fel, mert most vendégszerkesztőnkként találkozván vele, magánbeszélgetéseink tiszta, kemény gondolatait próbáljuk továbbfogalmazni. S ez azt is jelenti, hogy nem pályaképét mutatjuk be, hanem a színházról, közönségről, „közös dolgainkról" szólunk azokkal a riportokkal, írásokkal, amelyeket választása szerint állítottunk össze. Ezeknek tükrében sajátos fényben villan föl az ő arcéle is, szerepeket-műfajokat váltogató művészete mögött, a hivatásának igényeit-céljait őrizni próbáló egyéniség:

aki partnerének egy egész társadalmat tart és a maga művészi hitének ébrentartásához a színház nagy szerepében való hitet igényli „játszótársától" is;

aki a színházi munkáról úgy gondolkozik, hogy annak őszinte érdeklődést kell keltenie nézőjét szolgálva, és szenved, ha nem érzi, hogy egy-egy előadás ezt a célját eléri;

akinek a játék azt jelenti, hogy — az ő szavait idézem — „mondandója van vele, mert kiépít benne egy életet."

Kérdései is, amelyekkel Lovas Miklóshoz, a Csillagvizsgáló Intézet tudományos munkatársához, Kokas Ignác festőművészhez, dr. Vörös László orvos-kutatóhoz, Varga Imre szobrászhoz fordul, ezt a gondolatot-kíváncsiságot tükrözik: „Hétköznapjaiban, életében, örömében-gondjaiban milyen helyet foglal el a színház?; mit szeret benne, mit hiányol belőle?" A négy riportalany, a kérdés négy égtája felől indul: a festővel a művésztárs szólal meg, önmaga életének, műhelyének rokonproblémáiról; a szobrász azt kutatja, milyen hatása lehet, és van-e hatása a színháznak a másik művészetre; a csillagász válaszai arról informálnak, mennyire játszik bele a kora kérdései között „mozgó" ember életébe a színház még akkor is, ha nincs közvetlen kapcsolatban vele; az orvos maguknak az alkotóművészeknek biológiai-pszichológiai helyzetét vizsgálja.

A mai színház kérdéseit érintik valamennyien. Válaszaikban felvillan a szerkesztő-színésznő művészetének néhány izgalmas vonása is. Így segítenek tárgyilagosan együttérzéssel figyelni a színházat egy gazdag, nehéz, sikerekkel és küzdelemmel teli művészpálya otthonát.

S. I.

Mint Kata és mint Kurázsi mama a Madách Színház két Brecht-előadásán

Mag
SAJT
Budapest V.,
Telefon:
MAGYA

1968 JUN 19

Magyar Nemzet

Június 22-én nyílik meg a Velencei Biennálé

Magyarországot három művész képviseli

A századforduló óta harmincnegyedszer válik Velence a modern képzőművészet »székvárosává« — amikor évtizedes múltra visszatekintő nagy seregszemléje, a *Velencei Biennálé* június 22-én megnyitja kapuit. A magyar művészetet régi kapcsolatok fűzik ehhez a nagymúltú nemzetközi tárlathoz. Fórumán szinte alapítása óta megjelentünk, hogy a nemzetközi közvélemény elé tárjuk új eredményeinket, sőt két alkalommal — *1905-ben Ferenczy Károly, 1940-ben pedig Aba-Novák Vilmos révén* — a kiállítás legnagyobb kitüntetését is elnyertük.

Természetes tehát, hogy folytatva 1958 óta ismét rendszeressé váló velencei bemutatóink sorozatát, képzőművészetünk követei ebben az esztendőben is ott lesznek a Biennálén, hogy hazánk pavilonjában műveikkel hírül adják törekvéseinket és eredményeinket. A hagyományokhoz híven most is hárman képviselik hazánkat: egy szobrász, egy festő és egy grafikus.

A szobrász: Vilt Tibor.
A festő: Kokas Ignác.
A grafikus: Kondor Béla.

Mindhárman művészetünk nyugtalan szellemű, kereső, kísérletező, a kifejezés újabb és újabb régióit meghódító és összefogó egyéniségei.

Vilt Tibor

a »magányos mesterek« közé tartozik. Pályája során nem csatlakoztak hozzá sem követők, sem utánzók, s ő is függetlenül, az iskoláktól és csoportoktól a lehető legtávolabb maradva építette művészetét, mert egyéniségének ereje nem tűrte a megszabott sémák, a kitaposott utak minduntalan szűknek bizonyuló kereteit.

Vilt Tibor művészetének e sajátos fejlődése és szüntelen megújulása természetesen távol áll az öncélú és csupán a formai lehetőségek variációit kereső próbálkozásoktól. Szellemi és nem formai rokonait azok között a mesterek között kereshetjük eredménnyel, akik a művészi formát, mint a gondolatok közlésének nyelvét fogták fel, azaz az anyag alakítását egyetlen dolognak vetették alá: a kifejezni kívánt mondanivalónak. Vilt formái mindig hajlékonyan változtak és változnak, híven követve a közölni vágyott dolgokat. Ezért képes arra, hogy egyidőben nyúljon előre és hátra az időben és mintázzon egyszerre olyan klasszikus művet, mint a Margitszigetre kerülő *Madách-emlékmű*, és olyan szabadon alakított kompozíciót, mint a Székesfehérvári Könnyűfémmű segítségével tavaly elkészült *Dorottya* — amelyet Velencében is bemutat.

A Biennálén kiállítandó művei Vilt Tibor pályájának teljes vonulatát felölelik — egy mind tisztábban és mind több szólammal kibomló életmű fokait tárva ki a közönség előtt. Sorozatuk az első jelentős művel, az 1926-ban faragot *Önarcképpel* kezdődik, s ezt olyanok követik, mint az 1943-as *Fej*, az 1945-ben készült *Búcsú* (Figura székkel), az 1949-ben mintázott drámai hatású *Ketrec*, a *Bohóc*-téma nagyszerű variációi, a *Pieták*, a *Katedrális* és a *Kentaur*ok — köztük az 1956-ban született, megrázóan szép mű: *A kentaur halála*. Mellettük domborművek sorakoznak. Csoportjuk az *Éjtől*, a *Tükörképek*en át a *Falig* ível.

Életművének áttekintése mellett azonban a Biennálé közönsége ott láthatja majd nemzeti pavilonunkban Vilt legújabb műveit, a tér és a plasztikus formák drámai hatásait kutató, nagyméretű kompozíciók sorozatát is. A magyar tárlatlátogatók részben már ismerik ezeket a szobrokat, hiszen legtöbbjük kis vázlata szerepelt már Vilt Tibor legutóbbi, székesfehérvári kiállításán is. Elegendőnek látszik tehát, ha rájuk csupán címeik felsorolásával utalunk (Orfeusz, 1965; Merengő, 1965; Kentaur, 1965; Dorottya, 1967), s hozzájuk tesszük a két legújabbat, az idén készült *Galambducot* s a Biennálét köszöntő *Üdvözlet Velencének* című kompozíciót.

Kokas Ignác

négy esztendő termését állítja ki, művészetének új, sajátosan egyéni és szuggesztív hangot talált korszakát mutatva be Velence fórumán. E művei már teljesen elszakadtak előző Bernáth-iskolás időszakától, s velük egy teljesen eltérő stílust bontott ki. E stílus azonban megtartja a hazai tájhoz, az itthoni világhoz és művészethez fűződő kapcsolatait, sőt ezeket a kapcsolatokat mondanivalójával még szorosabbra is vonja.

A műtermében 1965 óta született kompozíciók témájuk szerint a legtöbb esetben akár hagyományos zsánerképek is lehetnének, ám mi sem áll távolabb tőlük, mint a szokványos értelemben vett életképfestés. Mély lírájuk, erős szimbolizmusuk egy új tartományba emeli őket, amelyben már nem az alkalmi jelenetek egyedi vonásainak keresgélése, regisztrálása és lefestegetése jelenti a tartalmat. Ezeken a festményeken a változó világ élete hullámzik — néha közvetlenül, megfoghatóan, mint a hagyományos »falusi életforma« visszavonhatatlan elmúlását megrázó erővel közvetítő *Öregek Háza* című sorozaton vagy a *Kajászói temetőn*, másutt áttételesen, mint a *Napbélyegzetten*, a *Tékozló fiún*, a *Nap fián*, vagy a legújabb művön, az *Elhagyom a falum* című nagyméretű kompozíción. Ezek a képek kétségtelenül mutatják, hogy új stílusának megtalálásával Kokas oeuvre-jében új, termékeny korszak kezdődött, olyan idő, amely eddigi gyümölcsei mellé még sok újat érlel.

Kondor Béla

is friss művekkel mutatkozik be Velencében. Az ő két esztendeje kezdődött új korszakát nem kell bemutatni. Ezt a feladatot elvégezték azok a tárlatok — a Hazafias Népfront V. kerületi bizottságának József nádor téri klubjában megnyílt bemutató és a XI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás —, ahol ismét találkozhatunk munkáival. Ezek pontosan dokumentálták művészetének megújulását, s bepillantást engedtek műhelyébe.

Mi indította el Kondor művészetében ezt a változást? Az utánzók hada elől „szökött előre"? Vagy a felfedezett új technika, a magasnyomású monotypia lehetőségei nyomán feltáruló újabb utak? Talán ezek is közrejátszottak e változásokban. A lényegesnek azonban itt is a forma megújulásának útját kijelölő gondolati folyamatok pályáját kell tartanunk. Kondor a világot teljességében átfogó művész, akinek pályája az utóbbi időben fordulóponthoz kellett, hogy érkezzen. Ez történt, ezt látjuk tükröződni művein. Művészetének szabadon, néha keserű fintorokkal, néha játékos vidámsággal hömpölygő gondolatsora most — úgy érezzük — koncentráltabb korszakba torkollott. Olyan időszakba, amely az ember és az őt körülvelő világ viszonyának teljes felmérését kísérli meg, voltaképp azt a problémakört folytatva, más eszközökkel, amelyet Kondor egész eddigi művészetével megfogalmazni törekedett.

Valaki önarcképe — írta fel Kondor művei és gondolat címét, jelezve, hogy ezeke művéken most az egyé világa felmérése kövemaj a líra személyes eszkasá

Kérdeznek és tünődnek ezek a lapok, de felelnek is. Mindig másképp, de mindig pontosan válaszolva a problémákra. És ezek a válaszok — a *Plakát* címet viselő lapokkal és Kondor többi művével együtt — nemcsak ígérik, de be is teljesítik a kezdett folyamatot.

A Biennálén Kondor művészetét a *Valaki önarcképe* című, húsz tagból álló sorozat képviseli majd, a *Plakátok*, a *Tükör* és még néhány részint előző korszakából származó rézkarc, valamint vegyes technikával készült lap.

Horváth György

Diákzavargás Velencében

Velencében kedden *diákzavargások* törtek ki. Több száz fiatal *kísérletet tett arra, hogy elfoglalja a Biennálét*, a szigeteken berendezett pavilonokat *4000 főnyi rendőrhadsereg védte* velük szemben, szárazon és vízen. A hatóságok elrendelték valamennyi múzeum bezárását. Az esti órákban a Szent Márk téren a rohamrendőrség gumibotos támadással szórta szét a diákokat, akik vörös zászlókat akartak kitűzni a tenger felőli fronton magasodó árbocokra. Öt fiatalt letartóztattak.

A tüntető diákok a *gazdagok kiváltságának bélyegzik a Biennálét*. A gondolások és az idegenforgalomban érdekelt *lakosság körében viszont aggodalmat keltettek* a zavargások.

Magyar Nemzet

nács

kosság jegyében

lődött Budapest egy esztendő alatt

mányos és Kelenföld Budapest leggyorsabban fejlődő kerülete, ahol 1950 óta 15 ezer lakás épült és lakosságának száma *86 ezerről 138 ezerre növekedett.* A lakásépítkezések a harmadik ötéves terv éveiben tovább folytatódnak és a kelenföldi lakótelepen több mint 8 ezer lakás épül fel a szükséges kapcsolódó és járulékos létesítményekkel. A kerület fejlődésére néhány jellemző adat: a közművi vezetékek kiépítésére 1950 óta *700 milliót fordítottak*, a gázcsőhálózat 47 százalékkal növekedett, a közvilágítási lámpák száma megtízszereződött.

Bozsik József, a XI. kerületi tanács vb-elnöke bejelentette, hogy a *Hazafias Népfront budapesti bizottsága ankétot rendez a közeljövőben Kelenföldön, hogy megvitassa a kerület további fejlesztési tervét a lakossággal.*

Végül több tanácsrendelet módosítására került sor.

A főváros szívóhatása Pest megyében is gondokat okoz

A tanács vizsgálata a munkaerőhelyzetről

Pest megye munkaerő helyzetéről és a lakosság foglalkoztatottságának időszerű kérdéseiről szóló jelentést tárgyalta meg most tartott ülésén a megyei tanács végrehajtó bizottsága. A megye népességének szaporodása 1960-tól 1966-ig mintegy 68 ezer fő volt, 1966-tól 1971-ig várhatóan 67 ezer lélek lesz, ezek szerint *a harmadik ötéves terv végére Pest megye népessége meghaladja a 910 ezer főt.* A létszámnövekedés több mint kétharmada bevándorlásból ered, és zömében a Budapest környéki településeket érinti.

A munkaképes lakosság száma a harmadik ötéves terv végén előreláthatóan 540 ezer fő lesz, az aktív keresők száma elsősorban a nő lakosság köréből növekedett. Amíg a megyei ipar valamennyi szektorában a nagy beruházások-

megye területén állandóan emelkedett. Az építőiparban foglalkoztatottak létszáma is évről évre növekszik, ennek ellenére jelentős a létszámhiány.

Az állami gazdaságok munkaerő ellátásában tavaly nem merültek fel komolyabb problémák, annak ellenére, hogy a tervezett munkáslétszám nem volt biztosítva. *Jelentős segítséget nyújtott a csúcsidőben a tanuló ifjúság, amely 15 ezer munkanapot dolgozott a különböző gazdaságokban.* Az idén is megszervezték a tanuló ifjúság nyári és őszi foglalkoztatását. Problémát jelent a tsz-ekben, hogy az átlagos életkor magas. A 40 éven aluli tagok aránya csak 18—23 százalék. A múlt év végére 56 százalékkal nőtt a nyugdíjas és járadékos tagok száma 1961-hez viszonyítva. A visszaáramlás a múlt évi nagy jelentőségű agrárpolitikai és szövetkezetpolitikai intézkedések hatására megindult.

A demográfiai hullám Pest megyében az idén tetőzik. Az általános iskolából kilépők száma 14 százalékkal magasabb, mint az előző évben volt. A gimnáziumokban, a szakiskolákban 5 százalékkal, a szakmunkásképző intézetekben 25 százalékkal emelték a felvehető tanulók létszámkeretét. A szakképzést nyújtó iskolákban és intézetekben a felvehető leánytanulók számát is növelték. A fővárossal megállapodást kötöttek, hogy a Pest megyei fiatalokból a középiskolákba 1400, a szakmunkás intézetekbe 3500 Pest megyei fiatalt vesznek fel.

Gárdonyi Jenő

Országos Béketanács nak együttes ülése

zett Robert Kennedy szenátor és Martin Luther King néger lelkész békeharcos tevékenységéről, és megbélyegezte az ellenük elkövetett merényleteket. Kitért *a német kérdés alakulásának jelenlegi fejleményeire*, a neonácizmus újjáéledésének veszélyeire. Beszámolóját a *magyar egyházpolitika pozitív ismertetésével* fejezte be.

Az értekezlet résztvevői elismeréssel vették tudomásul a beszámolókat és egyetértésüket fejezték ki. Az értekezlet az elnöklő Brezanóczy Pál püspök zárószavaival ért véget.

A Magyar Nyelvtudományi Társaság közgyűlése

A Magyar Nyelvtudományi Társaság kedden az Akadémián tartotta idei közgyűlését *Bárczi* Géza akadémikus elnöklésével. A közgyűlés *Nyiri* Antal egyetemi tanár előadásával kezdődött, amelyben a ...ető-fogalom" neveinek ere...ét és történetét ismertette, ...d *Szatmári* István, a tár... titkára számolt be az

Biszku Béla Salgótarjánban

Biszku Béla, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára kedden Salgótarjánba látogatott. A vendéget a Nógrád megyei pártbizottság székházában *Matuz* József és *Szoó* Béla, a megyei pártbizottság titkárai, *Pothornyik* József, az MSZMP Központi Bizottságának tagja, továbbá *Géczi* János, a Nógrád megyei tanács vb.-elnöke fogadta. Ezt követően Biszku Béla részt vett és felszólalt a megyei párt-végrehajtóbizottság ülésén, amelyen a Salgótarján fejlesztésével kapcsolatos feladatokat és a közelgő történelmi évfordulók ünnepi rendezvényeinek terveit vitatták meg. A végrehajtó bizottság ülése után Biszku Béla az időszerű kérdésekről tárgyalt a megyei pártbizottság vezetőivel.

Dr. Ajtai Miklós látogatása a KFKI-ban

Dr. *Ajtai* Miklós, az MSZMP Politikai Bizottságának póttagja, a kormány elnökhelyettese kedden dr. *Tóth* Jánosnak, a XII. kerületi pártbizottság első titkárának és *Takács* Jenőnek, a kerületi tanács vb elnökének társaságában egésznapos látogatást tett a Központi Fizikai Kutató Intézetben, ahol *Jánossy* Lajos akadémikus, a KFKI igazgatója és dr. *József* Róbert kandidátus, a KFKI pártbizottságának titkára fogadta. Tájékoztatták az intézet életéről, munkájáról, majd Ajtai Miklós megtekintette a KFKI több részlegét és beszélgetett az intézet tudományos munkatársaival. Délután időszerű tudománypolitikai és tudományszervezési kérdésekről tartott tájékoztatót, amelyen a kerület több kutatóintézetének munkatársai is részt vettek.

Fogadás a lengyel nagykövetségen

Jan *Kiljanczyk*, a Lengyel Népköztársaság budapesti nagykövete kedden fogadást adott a nagykövetségen a magyar—lengyel barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási szerződés aláírásának 20. évfordulója alkalmából. A fogadáson megjelent *Apró* Antal, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Minisztertanács elnökhelyettese, *Dobi* István, az Elnöki Tanács nyugalmazott elnöke, dr. *Korom* Mihály, igazságügyminiszter, dr. *Beresztóczy* Miklós, az országgyűlés alelnöke, *Mód* Péter, a külügyminiszter első helyettese, *Puja* Frigyes, az MSZMP Központi Bizottságának osztályvezetője, dr. *Szakács* Ödön, a Legfelsőbb Bíróság elnöke, *Prantner* József államtitkár, az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke, *Gál* Tivadar, a Minisztertanács titkárságának vezetője, továbbá a politikai, a gazdasági és a társadalmi élet több más ismert személyisége.

Kinevezés

A Minisztertanács dr. *Szita* Jánost, a nemzetközi gazdasági kapcsolatok bizottságának titkárát — munkakörének változatlanul hagyása mellett — miniszterhelyettessé kinevezte.

Közös geofizikai rakéták és műholdak

a szocialista országok űrkutatási terveiben

Moszkvában kedden véget ért az a tudományos tanácskozás, amelyen Bulgária, Csehszlovákia, Lengyelország, Magyarország, Mongólia, a Német Demokratikus Köztársaság, Románia és a Szovjetunió képviselői az űrkutatásban való tudományos együttműködésüket vitatták meg. Megvizsgálták a szocialista országok űrkutatási együttműködésének fejlesztését és a közös űrkísérletekre vonatkozó újabb javaslatokat. 1969—1970-ben *a különböző szocialista országok berendezéseit fogják felbocsátani geofizikai rakétákon és műholdakon.* Ezenkívül a szocialista országok tudósai együttes kutatásokat folytatnak azoknak a szputnyikoknak a révén, amelyeket a Szovjetunió bocsát fel.

Kokas Ignác

Jelenkor, Pécs, 1974. febr.

ború után az indulatok elszabadulásáról valló, a formák vonaglásával és bonyolódásával előadott *látomások*ról szóló képek, az expresszionista stílus korszaka váltja fel s uralkodik művészetén máig. (Kivételt csupán a Picasso klasszikus rajzaira emlékeztető aktrajzok jelentenek.)

A korai, konstruktivista képek témáikkal annak idején jelentősek voltak: a munkások életét festeni politikai tett is volt. Az expresszionista képek viszont egyre elvontabb jelképekkel dolgoznak. Pignon egyik kedvenc témája az ötvenes években a kakasviadal, a hatvanas években az ütközet, majd a búvárok és harcosok. Csakhogy ezeket a kakasviadalokat is nehéz már viaskodó kakasok látványával azonosítani képcím nélkül, az ütközetek meg már csak mintha-valami-gép-volna formák, színesen kavargó és vásznon végigfutó, pásztázó fénycsíkok ütközetei. A búvár- és harcos-képeken még ki-kirajzolódik valamilyen szörnyfej, egy-egy kéz vagy láb, de az ütközetek hatalmas vásznain az sem. Harsány színekkel megfestett pszichogrammok ezek: egy-egy nagyerejű indulat, érzelem lenyomatainak foghatók fel. S mindezt nagyon komolyan kell venni: így kívánja tőlünk a festő tragikus és patétikus magatartása, amit a képcímek és a megfestés módja egyaránt érzékeltetnek.

Megvallom, tanácstalan vagyok. Nem szeretem Pignon képeit. Pontosabban: nem is értem őket. Követni tudom addig, amíg kirajzolódik egy görcsös farönk vagy egy különös táj rajtuk. De amikor „minden összecsap" – ahogy egyik kritikusa méltatja az ütközeteket –, amikor színes foltok és csavarvonalak „harcolnak" egymással a képen, akkor én csalódottan hátat fordítok ennek a művészetnek. Valószínűleg bennem van hiba, hiszen azt én is érzem, hogy Pignon igazi festő. Tud rajzolni, hatásosan bánik a színekkel. Ez a mostani világa azonban az én racionalizmust kedvelő ízlésemnek nem kell. Azt tartom ugyanis, hogy a rendetlenséget is csak renddel lehet ábrázolni – az ember feje és szeme már ilyen – a harc káoszát is csak értelmezve lehet bemutatni. Ha nem mutat a művész valami rendet, értelmet nekem, akkor csak önmaga érzelmeinek kifejezését adja – s az csak akkor mond is nekem valamit, ha több puszta magánérzelemnél. Pignon ütközeteit nem tudom sehová sem bekötni: élet- és könyvismereteim, közvetlen és közvetett élményeim számára semmit sem jelent az olyan ütközet, amelyben minden mindennel harcol. S még a kakasviadal sem hordoz semmiféle társítható értelmet – a színek kusza csóvái pedig nem gyönyörködtetnek

Ez persze csupán annyit jelent, hogy a kritikusnak ezúttal nem sikerült kapcsolatot találnia a festővel. Remélem, a többi látogatónak sikerült.

*

1021

Sokáig úgy voltam Kokas Ignác képei újabb sorozatával is, mint Pignon képeivel. Méltányoltam mesterségbeli tudását, azt tudniillik, ahogyan különös, semmi eddig ismertre sem emlékeztető felületeket tudott a képre varázsolni ecsetjével. Azt, hogy hol üvegesen áttetsző, hol meg bársonyosan elsötétedő, felhabosodó szegélyű felületekből rótt össze vásznain sosem látott álom-tájakat. De ezekhez sem tudtam kapcsolatot találni – nem éreztem bennük meg a jelentést.

Most, hogy megnéztem a Helikon Galériában (ez egy aránylag új, pici galéria a Belvárosban, egy Eötvös Loránd utcai bérház emeletén), huszonegynéhány akvarellből álló kiállítását, megtaláltam ugyanazokat a festői erényeit, amiket nagyobb képein is megcsodáltam. De mást is: a hidat, amelyen képei-

hez közelebb jutok. A Ginza-puszta hídja így számomra jelkép is. Ezeken az akvarelleken (és az akvarellnek, vízfestéknek, amely áttetsző, egy fedőfestékké alakított változatával, az ún. gouache-sal festett képeken) Kokas még meg őrzi a kép forrásául szolgáló természeti látvány elemeit: a híd, a víztükör, a nádas még fel-felsejlik a bravúrosan megfestett foltokból. S ezekből értettem meg, hogy Kokas nem egyszerűen a szépen megmunkált felületeket keresi képein, hanem a természeti élményről próbál meg új festői nyelven, azaz ilyen különös felületekkel szólni. S azt is érteni kezdem, hogy jelentésük is van: a világ anyagainak és fényeinek olyan festői látomásban való visszaadása, amelyben benn van új tudásunk is az anyagról (a modern fizika jóvoltából) és a festészettel szemben támasztott új követelésünk is.

Azért még nem vagyok teljesen értője és élvezője Kokas művészetének – többet és másfélét is szeretnék látni belőle, hogy *hozzászokjam.* De az is lehet, hogy mire megszoknám ezeket a képeit, már másféléket fog csinálni. Talán így mindketten jobban járnánk.

*

Könnyen érthető s mégsem elég közeli az a festői világ, amit Szabó Vladimir alkotott meg, s mutatott be a Csók Galériában. Az idős művész ugyan majd minden országos tárlaton szerepelt egy-egy képpel, önálló kiállítása azonban harminc éve nem volt. S ezért, bár festői nyelve, a finom rajzossággal és erős lélektani érzékkel, jellemző erővel előadott képeinek formavilága nem ismeretlen a tárlatlátogatóknak, az a különös világ, amely, úgy tűnik, a visszavonultan élő és dolgozó festő magányát népesítette be, egyszeriben elénk tárulva, meghökkentő. Kissé a múlt világa ez – régi utcák, cukrászdák, templomok, festőműtermek, régi öltözetek és hajviseletek, valamiképpen még az arcok is régiesek. És kissé az álmok világa is – olykor rémálmoké, szorongató vagy gúnyos látomásoké (a nyitott mellében óraszerkezetet rejtő hölgy vagy a fordított mészárszék), olykor pedig poétikus, idilli álmoké (az elsüllyedt katedrálisok vagy a műteremben zenélők). Csúf vagy szánalomraméltó öregemberek, vénasszonyok és gyönyörűszép meztelen nők, állatok és mindenféle furcsa népek sorakoznak, tülekednek vagy épp rémüldöznek, nevetnek vagy csak fintorognak ebben a világban. S ez a romantikus álomvilág, ez a tarka maszkabál csupa szín, finoman lehelt tónusokkal és változatokkal.

Azt példázza, hogy a romantika sosem hal ki: Szabó Vladimir Gulácsy álomvilágát folytatja, de ez a késői folytatás teljesen az ő alkotása, eredeti, mai romantika. A szép s a rút ellentéte ma is él – ez a mai romantika forrása.

*

Azt a Bajcsy-Zsilinszky úti kis kiállítótermet, amit régen Dürer-teremnek hívtak, most Stúdió Galériának nevezik, s fiatal művészek bemutatkozására szolgál. Novemberben Gerencsér Judit grafikusművész állította ki plakátterveit, többnyire olyanokat, amiket utcán nem láthattunk. Szellemes, gondos munkával készült plakátokat láthatott a néző. A művésznő gyakran használ fotót, reprodukciót s azt igazítja hozzá mondanivalójához, teszi egy-egy apró változtatással, ecsetvonásokkal vagy akár csak jó szöveggel plakáttá. Jellemző példa ötletességére Fabulon-reklámja: klasszikus reprodukció fekete-fehérben,

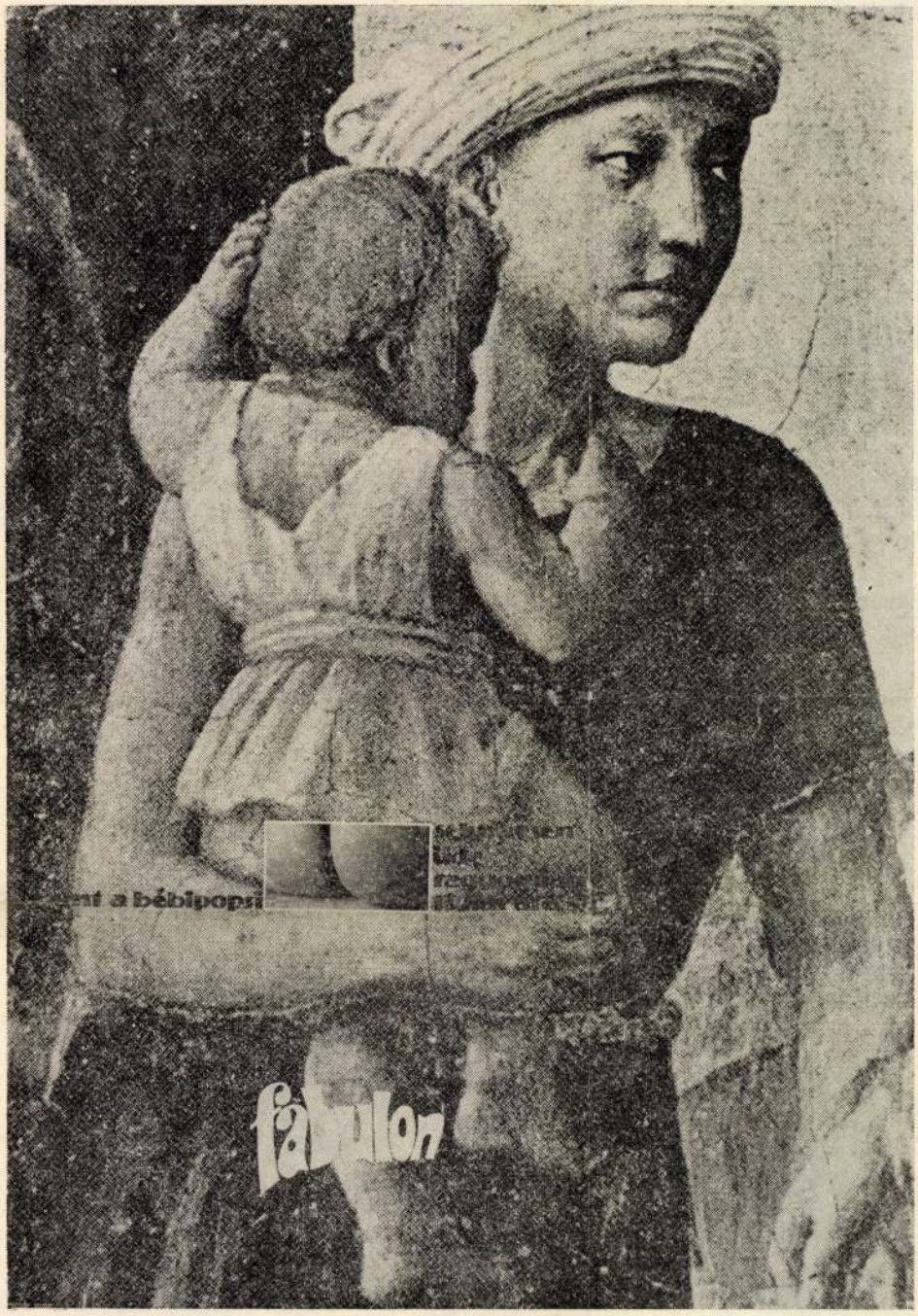
fabulon

csupán a karonülő gyermek popsija van belemontírozva színes fotóból. Ezt a finom bőrre közismert mondással utaló plakátot sem láttam plakátként sehol. Lehet, hogy a babapopsitól is félti valaki a közönség erkölcsét? Pedig milyen kevés a jó plakát az utcán! S milyen sok jó plakát akad kiállításokon!

*

A Stúdió '73 a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának évente megrendezett kiállításai közül nem a 73., csak az idei. A közönség számára talán csak egy a sok látnivaló közül, de a szakma, a kritikusok mindig nagy érdeklődéssel várják. Talán ez a felfokozott érdeklődés az oka a törvényszerű csalódottságnak. (Igaz, pár évvel korábban akadt egy-egy szenzáció-számba menő is, de hát a művésznemzedékek nem egyformák.) Kétségtelen, ha nem is várunk szenzációkat a fiataloktól minden esztendőben, azt az epigonizmust, ami egy-két esztendeje tart, már sokalljuk. Különösen, ha nem is olyan termékenyek a példaképül szolgáló festői és szobrászi stílusok. A mostani kiállításon a festőknél egy bizonyos technika uralkodik, én marokecset technikának kereszteltem el. Receptje egyszerű: végy egy marokecsetet (amilyet a mázolók használnak), egy nagy vásznat és sok-sok festéket, csinálj mindebből olyan festményt, hogy ábrázoljon is, ne is. Az eredmény: itt-ott egy-egy felismerhető forma, de azért az egész inkább mintha absztrakt festmény lenne. Csak épp művészi élményt nem nyújt.

Az ember már annak is örül, ha egy kép nem ilyen marokecsetre vall, hanem valami mással kísérletezőt mutat. Szkok Iván kezekből, kézfogásokból formál jelképet, néhányan plasztikus képeket készítenek (Csáji Attila, Kéri

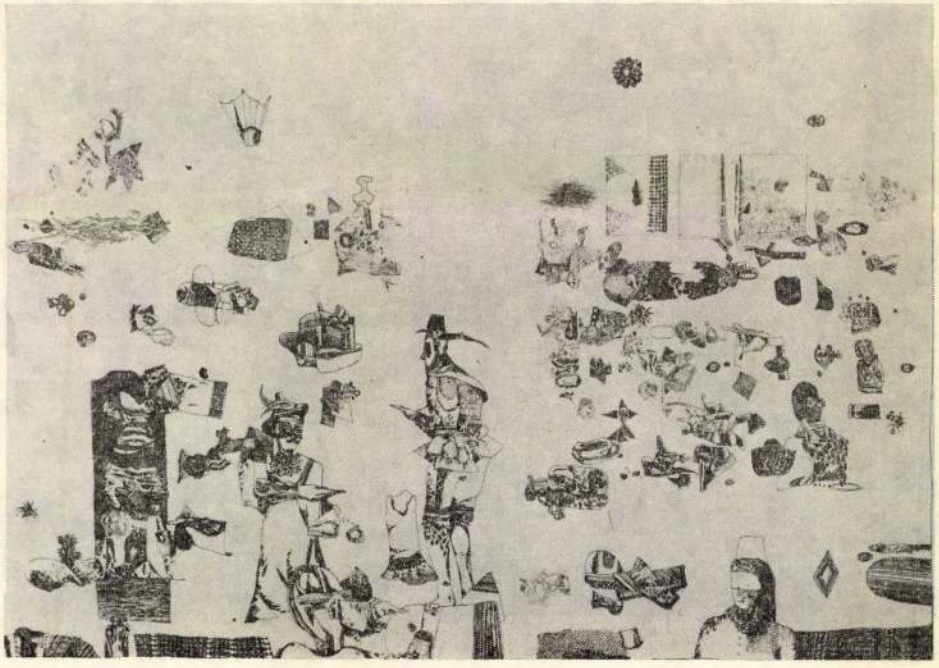

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Élet és Irodalom

1965 APR 26.

Kokas Ignác

1021

PERNECZKY GÉZA:

FANYAR VERBUNKOS

KÉPZŐMŰVÉSZET

Huszadik századi festészetünk kibontakozása egy tisztán csendülő, a természethez intézett himnusz akkordjaihoz hasonlítható. De már a huszas években összezavarodott ez a himnikus harmónia. Profán táncritmusok, esztrádzene és sírva vigadó dallamok zürzavarára esett szét, s ezen a diszharmónián sem az avantgarde puritán szigora, sem a nagy magányosok, Egry, Derkovits, Vajda tiszta hangja nem segíthetett. A nagy átlag egy értelmét vesztett természet-himnusz töredékeiből próbált magának világot alkotni, és sorra születtek a kísérletek, hogyan lehetne a plein-air tájfestés hagyományaival a szentképfestést, az ünnepi monumentalitást, a háborús tragédiákat, a békés pátoszt, vagy a munka szépségét összekötni.

Mélyebbre, a festői világ törvényeinek és összhangzattanának titkaiig kevesen jutottak. A legutóbbi években jelentkeztek csupán olyan festők, akik a természet himnuszát végleg feladták, hogy helyette valami mást, esetleg valami sokkal régebbi és a magyar kultura karakterét talán jobban is jellemző alapképletet találjanak. Ez az alapanyag a *romantikus groteszk*, az a verbunkos ritmusú tánc, ami költészetünk, zenénk és képzőművészetünk (Izsó!) múltjában gyakran feltalálható. Elég ünnepélyes ahhoz, hogy emelkedett dolgokról is szólhasson, és elég táncos, eléggé szeszélyes, hogy a kis érzelmek, az egyéni kedély hangjai is felismerhetők legyenek fordulataiban. Nagy indulatot, expresszív erőt kíván, ez bőven van mifelénk, több is mint amennyi szükséges. Mindenképpen alkalmas tehát arra, hogy a természet himnuszába belefáradt magyar művészeket új, érdekes és tartalmilag is szélesebb skálájú kifejezési formák felé vezesse.

E verbunkos ritmusú festészet kibontakozásában kezdeményező szerepük van. Kokas Ignác képeinek. A *Műcsarnokban* rendezett kiállítása szuggesztív, fanyar, és ugyanakkor méltósággal teli. Festményei olyanok, hogy azoktól követhető út vezet vissza, a megszokott tájfestés típusaihoz is. De mind olyan indulatos, táncos formavilágot tár elénk, ami már nem lehet a táj tükre, hanem csak a festő érzelmeinek öntörvényű világaként értelmezhető. Kokas rátalált arra a lendületes, a formákat felbontó és új alakzatokat teremtő mozdulatra, amit sokan próbálgattak. Neki sikerült. Metódusa a gesztusfestészet modern törekvéseivel rokon. Színei, formái szinte robbannak a vásznon, és mint a tüzijáték csóvái, olyan lendülettel fröccsennek szét, rugaszkodnak a magasba. Ugyanakkor azonban ez a tüzijáték nem ismeri a meleg színeket, a forró, a lávapiros kolorritot. Születése percében megfagy, hűvös kristályokká dermed, a zöld és a kék harmóniáivá, a szürkék zúzmarájává csendesül. A szegénység enyésző udvarai, a kisszerűség félelmetes provinciái sejthetők ezekben a megfagyott formákban. Kokas indulatos mozdulatai talán éppen ezért olyan szuggesztívek; nemcsak a szilaj ritmust ismerik, hanem a mögöttük ásító csendet, az ürességet is, és ez a kimondatlan halálmisztika, a tehetetlenségnek ez a félelmetes megidézése mindig is alkotóeleme volt a magyar verbunkosoknak.

Megjósolható, hogy Kokasnak iskolája születik majd, ha ugyan már meg nem született. Ez az iskola igényesebbé, őszintébbé válhat, mint amilyen mesterének, Bernáth Aurélnak, vagy később Domanovszky Endrének a követőiből kialakult csoportok voltak. És szeretnék hinni abban, hogy Kokas fanyar hangja igazi intellektuális érzékenységgé mélyül, hogy ez a groteszk tánc lecsendesedve, filozófiává tisztulva is szuggesztív marad. Mert örökké táncolni nem lehet, hiszen jön majd az óra, amikor választani kell a halálbatáncolás és az asztalhoz ülés ritusai közül. Az igazán nagyok így, ülve és beszélgetve is jelentősek tudtak maradni, és ez a pillanat lesz majd Kokas tehetségének is az igazi próbája.

KÖNYVEK A KIRAKATBAN

Mindössze tizennyolc könyv a hét termése. Ebből öt mű képviseli a

magyar

irodalmat. A Helikon adta ki Jókai Mór regényét, a *Fekete gyémántokat*. A Helikon tizennégy kötetes Mikszáth-sorozatának 12. kötete az író 1886—1892 között keletkezett *Kisebb elbeszéléseit* tartalmazza. Az Olcsó Könyvtár sorozat újdonsága Tamási Áron nagyszerű regénye, az *Ábel a rengetegben*. Egy századnyi munkaszolgálatos sorsát ábrázolja Magyar Imre — a neves belgyógyász-professzor — érdekes regénye, a *Tanulságos utazás* (Magvető). A Szépirodalmi adta ki Hernádi Gyula új regényét, a *Sirokkót*, amelyből magyar—francia koprodukciós film is készül, Jancsó Miklós rendezésében.

A

külföldi

irodalomból is kevés könyvet említhetünk. A Modern Könyvtár újdonsága Bernard Malamud (magyarul eddig csak néhány novellája jelent meg) regénye, *A segéd*. Henry Fieldingnek, az „angol regény atyjának", a Tom Jones írójának *Amélia* című regénye az Európa kiadása. A Gon-

— Mi, akik talán meghalunk egy napon, halhatatlannak mondjuk az embert a pillanat gyújtópontjában
(Saint-John Perse: Bóják)

Hetek óta ízlelgetek-forgatok három, Európa-kiadású külföldi verseskönyvet. Saint-John Perse *Bóják*, André Frénaud *Háromkirályok* című kötetét, és az új magyar *Majakovszkij-válogatott*at. Különös élmény. A világban, akárcsak hazai földön, egyre több vers terem. De változatlanul kevés a *költő*. S ezek itt hárman — más-más körülmények között, különbözőképpen, egybevethetetlenül és összehasonlíthatatlanul —: igazi költők. Érdemes velük ismerkedni és újraismerkedni.

★

*Majakovszkij*jal ismerkedni? Nem túlzás, nem nevetségesen megkésett igény ez? Hiszen Majakovszkijnak utcája van Pesten (igaz, hogy az egyik legköltőietlenebb, legnyárspolgáribb külsejű és hagyományú utca), s költeményei a mostani gyűjtemény előtt már öt különböző — általában nagy példányszámú — kiadásban jelentek meg magyarul. A tankönyvekről, antológiákról, alkalmi és alkalom nélküli műsorfüzetekről, a plakátokra idézett verstöredékekről nem is beszélve.

Mégis: az eredeti művek, egykét régi, s főként néhány újkeletű fordítás ismeretében meg merem kockáztatni azt a véleményt, hogy ebben a nagy Majakovszkij-kultuszban valahogy elkallódott maga Majakovszkij. Valósággal keresni kellett a pózok mögött a forradalmárt, a jelszavak mögött a költőt, a hangsúlyozottan antipoétikus szövegben a gazdag nyelvi és formai leleményt.

Persze Majakovszkij nézelt ám

HÁROM KÖLT

démikus, direkten publicisztikus Majakovszkij-kép dominált.

Nem szándékozom csatlakozni azokhoz a kommentátorokhoz, akik kettéválasztják a „korai" meg az „érett" Majakovszkijt, és hol az egyiket, hol a másikat tartják igazi értéknek. Számomra a *Nadrágba bújt felhő* meg a *Hátgerincfuvola*, majdhogynem-beatnikje, éppoly fontos és igazi, mint a *Lenin*-poéma méltóságteljes bánatú töprengője, vagy a *Csudajó* szikár összegezője. S ha unom is néhány, meglehet, túl sokat idézett versét — melyik nagy költőnek nincsenek gyengébb pillanatai-órái? — sokadszori olvasásra is élvezem a Buffó-misztérium csavaros, gonosz iróniáját éppúgy, mint a legsikerültebb „agitkák" játékos, míves ál-primitívségét. És örülök, hogy mindez és még sok más vers most a lényeghez hívebb, új, eleven tolmácsolásban jelent meg magyarul (különösen dicsérném ebből a szempontból Eörsi István néhány fordítását); örülök, hogy itt ez az új Majakovszkij-válogatott, amely kezdetét jelentheti egy nagy költő igazi felfedeztetésének, azt is mondhatnánk: költői rehabilitációjának nálunk.

★

„... Messze a kiugró szárnyas szirtek kéklő tajtékutakat nyitnak maguknak.
A templomok minden sójukkal csillognak. Az istenek felébrednek a kvarcban.
És az ember, őrségen odafönt, okker és rőt krétarétegei között vaskürtjé-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ESTI HÍRLAP

1971 JAN 21

Kokas Ignác

Kokas Ignác köpönyege

Feledékeny tehetségek ✦ Több réteg a vásznon

A fiatalok legutóbbi tárlata után az egyik kritikus ezt írta az ifjú festőművészekről: majdnem mindannyian *Kokas Ignác* köpönyegéből bújtak ki. A klasszikus megállapítás magyar variációja valóban igaz; Kokas Ignác művészete hat a fiatalokra.

Nem vagyok mester

— Gondolom, örül ennek.

— Ez nem is olyan bizonyos — mondja a művész. — Az ember sohasem tudja, hogy okvetlen az értékei hatnak-e. Különben is, kicsit túlzónak érzem a megállapítást. Ha pillanatnyilag hatok is, ez csak ideiglenes. A tehetségek abban a pillanatban, amint megtalálják a maguk útját, elfelejtik, sőt, sokszor megtagadják mestereiket... Még szerencse, hogy nem vagyok mester. Különben is, azt hiszem, arra gondol, hogy az a lírai látásmód hat, ami az én munkáimban is fellelhető. Ez pedig nem egészen az én értékem, hanem például tanáromé, *Bernáth Aurélé*, és egy kicsit a magyar festészeté.

— Tehát stílusában ezt viszi tovább?

— Nem, mert ami egészében jellemző egy nemzet festészetére, azt egy-egy festőnek a maga személyisége, látása szerint kell újjáteremtenie. S ez nálam sem született egyszerre. Sőt, nagyon nehezen, gyötrődések, kínlódások árán. Egy korábbi kiállításom után az összes képemet elpusztítottam, mert úgy éreztem, nem igazolnak, hanem ellenem, önmagam és látásom ellen tanúskodnak. Fokozatosan, festés és újrafestés után alakult ki az, amire talán ma azt lehetne mondani, hogy „Kokas-festésmód".

Ellesett gyalulás

— Vonzódom a mesterségekhez, a szakmákhoz. Apám asztalosmester volt, és én már gyerekkoromban ellestem a gyalulás, az összeállítás fortélyait. Festőt 16 éves koromban láttam először a falunkban, a híd alatt, amint éppen tájképet festett. Eszembe sem jutott, hogy éppen ezt a szakmát válasszam. Azután szüleim beiratták tanítóképzőbe, és a rajztanárom látott bennem valami tehetséget. Pestre kerültem, *Nagy László* költő — akkor még képzőművészeti főiskolás — vitt el a kollégiumba. Sokat köszönhetek neki. Amikor később már önállóan dolgoztam, hol bíztak bennem, hol nem. De én dolgoztam, és csak úgy tudtam dolgozni, ha közvetlen élmény erősített.

— Tehát először az ösztönei mozdulnak?

— Talán azok megbízhatóbbak, úgy is mondhatnám, a szívemre hallgatok, amikor a dolgok festői igazságát keresem. Ezért is van az, hogy néha megriadok a kész munka láttán: ezt én csináltam? Az én ecsetem? S ez én vagyok? Ilyenkor nem egy esetben újabb réteg kerül a megfestett képre, sokszor húsz-harminc felület ugyanazon a vásznon, és előfordul, hogy a kétkedés visszahozhatatlanul megöli a jót is.

Jobbik rész

— A dolgok festői igazságát említette. Mire gondol?

— Az érzékeimre, a szememre. Mert csak velük tudok meglátni, alkotni. Velük keresem a festészethez az igazat, és őket keresem a megvalósult képben. Vagyis — önmagamat.

— Amikor dolgozom, nem úgy mártom az ecsetet a festékbe és nem úgy viszem a vászonra, hogy a vonal, amit húzok, korszerű-e vagy sem. A rutin nem lehet izgalmas. Csak emberi problémák alakíthatnak ki új festői lehetőséget. Mindig elfelejtem, amit eddig tudtam, ha új problémát vagyok képes meglátni és az munkára sarkall.

— Az ember egyre ritkábban jelenik meg a képein.

— Ha konkrét valóságában nincs is mindig ott, közvetve ott él a képek egészében. Nem engedek abból, hogy a kép „emberi" legyen. A kép egésze az, ami én is vagyok, azt festem, ami az életem, a kép úgy él, ahogy én, s velem együtt öregszik. Bízom abban, hogy talán tudok úgy élni, tisztességben, becsületben, alkotásban, mint az emberek java. Vagyis, pontosabban fogalmazva — jobbik része.

Harangozó Márta

ck Jenő programja lsinkiben

n miniszterelnök és Péter János külügyminiszter a ... ünnepi ülésén Helsinkiben, az Adlon Szál-

északi javaslat

New York, január 21.

Max Jakobson finn nagykövet, az ENSZ-főtitkári tisztség első hivatalos jelöltje, miután *U Thant* bejelentette, hogy második ötéves periódusának lejárta után, azaz jövőre nem fogadja el még egyszer a megbízást. A 47 éves diplomata jelölését támogatja kormánya és az északi országok csoportja.

Az új főtitkár megválasztása idén ősszel kerül a közgyűlés napirendjére. A legmagasabb nemzetközi közjogi tisztség betöltésére a Biztonsági Tanács tesz javaslatot. A négy nagyhatalomnak e kérdés eldöntésekor is *vétójoga* van.

Téli tavasz Európában

Ma reggelre felolvadt az utakat borító jégpáncél, s a szemerkélő eső hatására nagyrészt *megszünt a síkosság*. A BKV-járatok valamennyi vonalon közlekednek, helyenként — a vízes, latyakos utak miatt — *a szokottnál lassabban.*

Az országban *mindenütt jó a közlekedés* — jelentette ma reggel a KPM útügyelete.

Európa területének legnagyobb részére déli, délnyugati széllel óceáni, illetve földközi-tengeri eredetű, *enyhe nedves levegő áramlik.*

Hazánk időjárását holnap is az *enyhe légtömegek* határozzák meg. Hozzánk egyelőre a földközi-tengeri eredetű enyhe, nedves levegő érkezik, s ezért is, főleg a mai nap folyamán, többfelé *esőkre* számíthatunk.

PONT

örökre hatott...

ságos és elismert határok között, fenyegetésektől, erőszakos cselekményektől mentesen együtt éljen" a többi közel-keleti országgal.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1975 OKT 5
NÓGRÁD

Kokas Ignác festőművész

1021

Kokas Ignác festőművész kiállítása Salgótarjánban

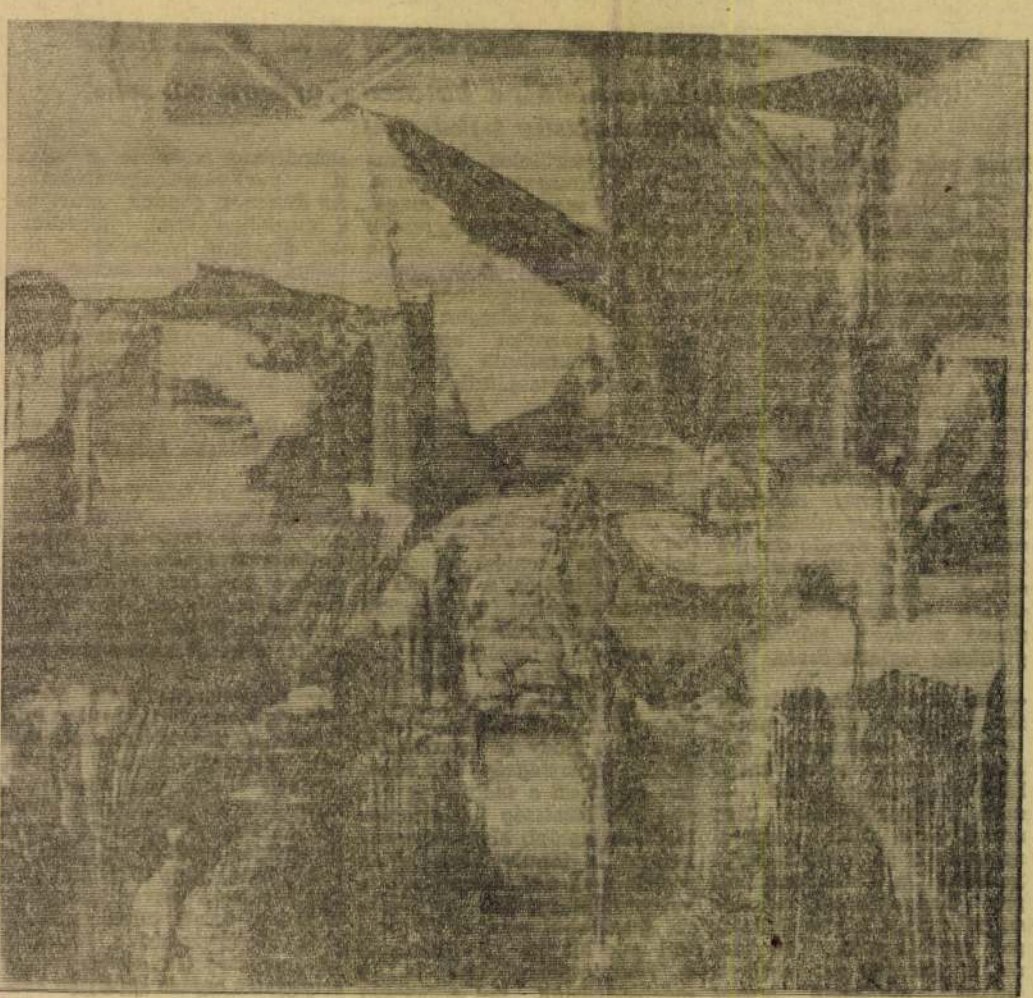

Műterem a Ginza-pusztán

Ha egy művész kifejezésmódja, stílusa a követők, sőt epigonok tömegének táptalaja, ez mindenképpen arra utal, hogy a művész korának lényeges problémáit, jellemzőit fogalmazta meg műveiben, valódi tartalmakra mutatott rá. A követők persze nem, vagy nem feltétlenül tanítványok; epigonok születhetnek a mester akarata szerint, s éppúgy akarata ellenére is.

Kokas Ignác jelen piktúránk legnagyobb hatású mestere, legalábbis 1969-es budapesti egyéni kiállítása óta. Így, ha Kokas műveivel találkozunk, nem csupán egyetlen művésszel ismerkedünk, de egy jelenünkre jellemző, eléggé elterjedt törekvés, „stiláris vonulat" valódi, s tagyük mindjárt hozzá, tiszta forrásával is. Másrészt e hatás, szétterjedés zavarhatja a festő életművéről szóló ítéletünket: könnyen tekinthetjük ugyanis a másodlagos tényezőket a művészi értékekkel egyenrangúaknak. Egy-egy kiállítása így bizonytalanná teheti azokat, akik rendelkeznek ugyan némi tapasztalattal kortárs festészetünkről, de műértékelő mércéjük nem „hitelesített".

Kokas Ignác a ritkán kiállító művészek közé tartozik. Önálló tárlatai — mint most két nógrádi bemutatkozása Balassagyarmaton, illetve Salgótarjánban — úgy hiszem, országos jelentőségű művészeti események. Azaz akkor válhatnak valóban azzá, ha a kiállításlátogatók képesek eltekinteni a Kokas művészetéből következő, de személyétől jórészt független problémáktól; hasonlóképpen az adott tárlat apró zavaró körülményeitől: a József Attila Megyei Művelődési Központ galériájában a képek fölé terpeszkedő Blaski-mozaiktól, a hely szűkösségétől, a katalógus fekete-fehérben nem éppen vidító, nem „behívó" erejű reprodukcióitól... Tehát, ha képesek arra koncentrálni, ami valóban a kiállítás tárgya: a képekre, a festményekre.

Ami a tárlaton — az életműben — már első pillanatban magával ragadja a szemlélőt: a képépítés nagyvonalúsága, lendülete, az arányok intimitást sem nélkülöző monumentális rendje, a vissza-visszatérő formák sajátos többértelműsége. Az ecset szinte tollszerű kezelése — elementáris ereje — áthatja az apró természeti reflexiókat éppúgy, mint a hatalmas, történelmi jelentésű tablókat. Mindez persze csupán eszköz — olyan eszköz, melyből az epigonok tucatjai élnek kitűnően. Kokas csak ezután következik: ha megfejtjük mivégre hozta létre ezt a sokértelmű nyelvet, mely teljességében mégiscsak egy — a kokasi — tanulság hordozója. A költőivé formált tájak, a pusztuló falu látványa, pontosabban látomása az ember morális vívódásának színtere, kerete: mégpedig nem a humanitás valamiféle általános, testetlen problémáin, hanem az „itt és most" ki nem kerülhető alapkérdésein. Szocializmusunk tanyákat és nyomornegyedeket söpört el, s ezzel életformákat is. Az új lehetőségek azonban nem határozzák meg automatikusan tartalmukat: a megszűnő föléti meditálás, értékeinek megőrzése feladatunk, hiszen a bennélő számára az átalakulás áttekinthetetlensége, a hagyományos értékrend pusztulása és a helyébe lépő új, nemritkán efemer volta elfeledtetheti a változásból fakadó emberibbé válást. Ezt a morális harcot jelzi az „Ember harca", s erre utal a „Szent György, miután legyőzte a sárkányt" győztesének keresztre feszített védtelensége. De mindezek fölött a gondolatok fölött fenyegetően magasodik az „Életfa" tájból kinövő ecsetvonalkötege: virágcsokor, s éppúgy repülőgépnyom, sírkereszt is.

Festészetének megértéséhez, körüljárásához legfeljebb segítség és nem magyarázat életpályájának, személyes küzdelmeinek ismerete. Akárcsak Kondor Béla a grafikában, vagy Vígh Tamás a szobrászatban, ő is olyan szintézist hozott létre, mely magába olvasztja a 20. századi magyar festészet előremutató törekvéseit, sajátos értékeit, de nem idegen az európai történésektől sem, főleg pedig tudatában van, hogy ez a szocializmusban nevelkedett első nemzedék — mai középgenerációnk — szintézise, s így hatása, mint látható, meghatározó jelentőségű.

Példája — a jelen felmérése tiszta hittel, nyitott szemmel — fiataljainkat nem Kokas stílusának, de művészi tartásának, moráljának követésére serkenthetné.

Bán András

Az eszmei-politikai nevelő munka a pártmunka szerves része

Beszélgetés Rith Lajosnéval, a balassagyarmati városi pártbizottság titkárával

Nincs még egészen két esztendeje, hogy a megye valamennyi pártalapszervezetében taggyűlésen vitatták meg a párttagok eszmei-politikai nevelését, határozták meg a további tennivalókat. A termékeny viták, a helyi feladattervek alapját a megyei pártbizottság döntése képezte. A mostani vizsgálódások — az októberi párttaggyűlések — tárgya nem más, mint az 1973. novemberében hozott helyi határozatok ellenőrzése. Balassagyarmaton már szeptemberben napirendre tűzték az eszmei-politikai nevelő munka helyzetét. *Az elmúlt két esztendő, a most lezajlott taggyűlések tapasztalatait Rith Lajosné, a városi pártbizottság titkára foglalta össze.*

— Ha 1973-ban indokolt volt szólni eszmei-politikai nevelő munkánk helyzetéről, feladatairól, akkor most még inkább szükséges megtenni — kezdte a beszélgetést Rith Lajosné. — *A szilárd eszmei alap, mint a jó iránytű, segít eligazodni a mindennapok egyre bonyolultabb eseményei, jelenségei között.* A pártlagok tanácskozásai ellenőrzését is jelentik az eszmei-politikai munkáról hozott párthatározatnak. Szükségességét érzi ennek a párttagság is. Az elmúlt években ugyanis lényegesen több döntés született, mint amennyit sikerült ellenőriznünk.

Az MSZMP XI. kongresszusának valamennyi dokumentuma foglalkozik az eszmei-politikai nevelő munka szerepével, feladataival. A városi pártbizottság, milyen segítséget adott a pártalapszervezeteknek e tevékenységet elemző taggyűlések előkészítéséhez? Milyen tapasztalatokat hoztak a balassagyarmati kommunisták tanácskozásai?

— A városi pártbizottság, mint minden alkalommal, ezúttal is részt vett a párttaggyűlések előkészítésében. Mi az elvi, politikai útmutatást tartottuk szükségesnek. Azt, hogy az eszmei-politikai nevelő munka összegezésekor való-ban a leglényegesebb kérdésekről essék szó. Azokról, melyek *koncentrált ideológiai munkát* igényelnek.

— Hogy melyek voltak ezek? Fontosnak tartottuk többek között, hogy a város valamennyi alapszervezetében egyértelműen tisztázzák, mi indokolja a határozat végrehajtásának ellenőrzését. Az előkészítő munka során felhívtuk a tisztségviselők figyelmét arra is, elemezzék, egy adott területen. A jelentkező antimarxista nézetek, kispolgári szemlélet és magatartás elleni következetesebb küzdelem ugyancsak szóba került a taggyűléseken. Mindezekkel összefüggésben tekintették át az elmélet és a politikai gyakorlat kapcsolatát. *A kommunisták őszintén, kritikusan vizsgálták saját tevékenységüket.* Azt, hogy milyen színvonalon valósítják meg a párt határozatait, mennyiben ismerik meg az ebből adódó tennivalókat, mennyiben sikerült azonosulniok a feladatokkal. A politikai oktatás jelenlegi rendszerét, a pártsajtót, a különböző pártkiadványokat a legtöbb pártalapszervezetben hasznos segítségnek értékelték.

— A taggyűlések tapasztalatai — a beszámolók, az aktív, széles körű viták — azt igazolják, hogy *a tisztségviselők, a párttagság egységesen értelmezi a megyei, a városi pártbizottság állásfoglalását.* A legtöbb alapszervezetben reális tennivalókat határoztak meg az eszmei-politikai munka további javítására. A tartalmi tennivalók mellett sok helyen felülbírálták a pártmunka stílusát is, s meghatározták, hol szükséges hatékonyabb eszközöket, módszereket alkalmazniok.

— *Hogyan minősítette a párttagság az eszmei-politikai nevelő munka körülményeinek változását, e tevékenység újabb lehetőségeit? A párt politikájának következetes megvalósulása, a helyi politikai gyakorlat hogyan segíti a párttagok eszmei-politikai nevelését, tisztánlátását?*

— Szinte valamennyi alapszervezeti taggyűlésen egyértelmű volt az állásfoglalás: a körülmények, a lehetőségek kedvező változása, *a párt következetes elvi politikája jó hatással volt a párttagság eszmei-politikai nevelésére.* A kommunisták egyértelműbben, határozottabban foglalnak állást a szocialista építőmunka bonyolultabb kérdéseiben is. Az agitáció, a propaganda, s a kommunisták példamutató magatartása mind erőteljesebben alakítja, formálja a közösséget, amelyben dolgoznak.

— A pozitív irányú változás egyik fontos előfeltételeként szóltak a párttagok több taggyűlésen is *a párt politikájának megvalósításáról és a helyi politikai gyakorlat kapcsolatáról.* A beszámolók, a viták mind-mind azt erősítették, hogy az alapvető elvi-politikai-ideológiai kérdéseket egységesen, helyzelmúltban értékelte a városi párt-végrehajtóbizottság. Az átmeneti gondok, amelyek a gazdálkodásban jelentkeztek, éreztetik hatásukat a politikai nevelő munkában is. Több pártalapszervezetben megfogalmazódott az is, hogy a politikai nevelő munka hatását rontja, ha gondok jelentkeznek az üzemi demokrácia érvényesülésében, a dolgozók észrevételeit, javaslatait válasz nélkül hagyják.

— *Hogyan jelentkeznek az alapszervezetek munkájában a szocializmustól idegen, antimarxista nézetek? Menynyiben van tere a kispolgári szemléletnek, magatartásnak, s hogyan ítélte meg mindezeket a kérdéseket a párttagság?*

— A pártszervezetek döntő többségében határozottan fellépnek a szocializmustól idegen eszmeáramlatok, gyakorlat ellen. A kispolgári szemlélet és magatartás ellen például sokan emeltek szót, de egészen másképpen közelítették meg, mint 1973-ban. Akkor a túlzott anyagiasság, harácsolás, önzés ellen emeltek szót. Most viszont *a politikai közömbösséget, a közéleti passzivitást,* a bejáró dolgozók kétlaki életmódját, a vallásos világnézetet, az egyéni érdekek túlhajszolását ostorozták. A legfőbb ellenszernek a helyi politikai gyakorlat további javítását, a pártélet, a taggyűlések, pártcsoportok munkájának élénkítését a pártmegbízatások rendszerének kiépítését, a munka számonkérését sürgették. Mindezt természetesen abból a helyes alapállásból vizsgálták a párttagok, hogy a helyi politikai gyakorlat, éppen az elmúlt néhány év alatt sokat fejlődött, kedvezően változott. Azonban a követelmények minden szinten nőttek. A fejlett szocializmus építése, mindenekelőtt a pártszervezetektől, a párttagoktól kíván következetesebb munkát, határozottabb, bátrabb kiállást a párt politikája mellett.

— *A tapasztalatok birtokában, hogyan lehetne meghatározni az eszmei-politikai munka főbb feladatait?*

— Az eddigi tapasztalataink igazolják, hogy sikerült e téren előbbrejutnunk. Az ideológiai munka „elkülönültsége" a pártmunka egészétől sokat oldódott, közelebb került a mindennapi élethez. A munka eredményei a politikai gyakorlatban mérhetők. Úgy értékeljük, hogy *az eszmei-politikai nevelő munka mindinkább a pártmunka szerves részévé válik.*

— Eredményeink és gondjaink jól körvonalazzák további tennivalóinkat. Ezek közül két általunk lényegesnek ítélt feladatot hangsúlyoznék. Az egyik a *pártélet, a pártmunka javításával, a pártdemokrácia szélesítésével,* további következetes küzdelem a politikai közömbösség, a passzivitás ellen. A másik a *következetesség a párthatározatok megismerésében, megismertetésében, megvalósításában és a munka ellenőrzésében.* A vizsgálódások igazolják, hogy e tekintetben van még tennivalónk bőven. Több alapszervezetnél is elhangzott, hogy a taggyűléseken még mindig kevés az eszmei-politikai tisztánlátást segítő téma. Más esetben kifogásolták, hogy a határozatok, a párt állásfoglalásai csak egy bizonyos szintig jutnak el, s ezt a szintet nem minden esetben a párttagság egésze jelenti. Ez bennünket is arra késztet, hogy felülbíráljuk eddigi módszereinket. Mert a párthatározatok egységes végrehajtása feltételezi, hogy ne csak a vezetők, de minden párttag ismerje feladatát. Azt, hogy a *kommunistáknak személy szerint, mit kell tenniök a döntések maradéktalan megvalósításáért* — mondotta befejezésül a balassagyarmati városi pártbizottság titkára.

Vincze Istvánné

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307.

MAGYAR NEMZET

Kokas Ignác festőművész kiállítása a Műcsarnokban

Első önálló tárlata Kokas Ignácnak ez a bemutató — bármily meglepően hangzik is ez, egy idehaza és külföldön egyaránt jól ismert festő esetében. Kokas Ignác valóban jó ismerőse a tárlatok látogatóinak, munkáival nem most, ezen a műcsarnoki bemutatón találkozunk először, jó néhányszor láttuk már őket a különböző országos tárlatokon.

Mi értelme van hát az ismerős képek új felvonultatásának, miért volt érdemes megrendezni belőlük ezt a tárlatot? A válasz egyszerű és természetesen folyik a művészet és az életművek fejlődéstörvényeiből. Abból, hogy a továbblépéshez múlhatatlanul szükséges a teljesítmények rendszeres áttekintése, az elért eredmények és az általuk keltett visszhang felmérése.

Kokas Ignác tárlata is ezért vált szükségessé; annak ellenére, hogy ismerős festményeitől aligha várhattunk „meglepetést" vagy „felfedezést", a szó konvencionális értelmében vett „újdonságot". Hisz jól ismerjük bejárt útjának állomásait; a kezdettől, a „Bernáth-os" iskola görcsössé merevedett próbálkozásaitól a mai teljesítményekig, amelyek — teljessé téve a szakítást a közvetlen hatásokkal — Kokas festészetét önálló nyelv kialakulásáig vezették.

Persze a „szakítás", nem éppen szerencsés kifejezés. Értelme, belső tartalma ugyanis túlságosan kevéssé árnyalt ahhoz, hogy Kokas Ignác lépéseinek lényegét fejezze ki; hiszen valami radikális változást, hirtelen elhatározásból eredő, teljes fordulatot sejtet ott, ahol a revolúció helyett sokkal inkább evolúciót kell keresnünk.

Régi önmagát Kokas Ignác az alapokig bontotta le, lerombolva befolyások alatt nőtt festészetét, hogy a rárakódott hatások alatt megtalálva valódi egyéniségét, kialakítsa új arcát, amelybe átmentheti személyes érzésekre rezonáló líráját, olyan — a réginél jobb — eszközöket találva, amelyekkel teljesebben fejezheti ki mindazt, ami foglalkoztatja.

Ehhez az új nyelvhez két, a „mesterség" kategóriájába tartozó összetevő segítette Kokast. Az első: színeinek világa — az a zöldes alaptónusú, feketével, valamint a szürke és a barna árnyalataival gazdagított skála, amely mindig messziről felismerhetővé teszi sejtelmes formákból épített képeit. A másik: a konstrukció, amely a színek és formák hálója alatt szinte láthatatlanul, de nagyon biztosan tartja össze, fogja egységbe képein a foltok és a színindák kuszált, furcsa együttesét.

Mindez azonban inkább Kokas festészetének közelmúltjára vonatkozik, mint újabb lépéseire és főként jövőjére. Mert — a mondottakon túl — mostanában tovább bővülnek eszközei: szigorodik képeinek konstrukciója, változatosabb lesz rajtuk a felhasznált színek skálája. S ez nem csupán külsődleges változást jelent, hanem tartalmit is. Számos képe közül elegendő néhányra hivatkoznunk, hogy állításunkat bizonyíthassuk. Az *Orfeusz* (1966) és az *Öregek háza* (1967) című sorozat darabjai még az előző korszak jegyeit hordozzák. Az *Elhagyom a falum* már az átmenetet jelenti. Benne a sokágú tartalom, s a lazult, tisztán lírai jelentésű formák és színek mintegy összefoglalják mindazt, amit Kokas előző korszakában a humánumról, az élet változásairól, az elválás, a távozás és a halál élményéről elmondhatott. A kép „lazasága" azonban már az új kötelékeknek készítette elő a talajt, annak az általánosabb tartalmú természetképnek, amely az új műveken — a *Mennyelmadáron*; a *Vízről, növényekről* című vásznon; az *Utazás az alvilágba* című kompozíción, és a két, *Colombre* címet viselő festményen — egyre tisztultabban jelenik meg.

A további útról való elmélkedésre azonban mindez nem jogosít fel. Ha erről beszélnénk, jósolnánk — ez pedig semmiképpen nem lehet feladatunk. Mint ahogy az sem, hogy eldöntsük, melyik irányba halad majd tovább Kokas festészete: a szerkezet erősödésével a koncentráltabb mondandók kifejtése, vagy a líra további előretörésével, az általánosságok, a szépen fogalmazott, tiszta érzések képpé formálása irányába. A választás kizárólag Kokas dolga lehet; bár döntése senkinek sem lesz majd közömbös, hisz követői máris sokan vannak, s iskolává szaporodva, esetleg festészetünk további útját is meghatározhatják.

Horváth György

Jelen ...
megemlékezésen Isabelle ...
me asszony, a Béke-Világ...
nács ügyvezető elnöke. Ro...
Csandra, a Béke-világta...
főtitkára, valamint az Orsz...

Ingyen lakást sen...

Bondor József építésügyi és városfejlesztési miniszter az időszerű problémákról

A széles tömegeket általánosan érintő kérdések és válaszok hangzottak el hétfőn este a Kossuth Rádió *Sajtókonferencia* műsorszáma keretében. Kérdéseket tettek fel az építésügy széles területéről *Bondor* József miniszternek, dr. *Szabó* Jánosnak, a miniszter első helyettesének, *Szilágyi* Lajosnak és *Simor* Jánosnak, a két miniszterhelyettesnek.

— Városszerte találgatják az emberek: *mikor kerül sor a lakbérkorrekció bevezetésére?* — hangzott az első kérdés, és Bondor miniszter válaszában utalt arra, hogy ez a téma *rendkívül időszerű*, bonyolult, és sok meggondolást kíván. A minisztérium a felső szervekkel hosszabb idő óta foglalkozik ezzel az üggyel, és *a lakbérkorrekció életbe léptetésére* későbbi időpontban kerül sor.

Általános érdeklődésre tarthat számot az a válasz is, amely arra a kérdésre adott feleletet: *ki jogosult ingyenes állami lakásra?* A lakáskiutalásnak, lakáselosztásnak *eddigi rendszere megszűnik, ingyen lakást senki sem kaphat az új rendelkezés életbe léptetése után*, mindenkinek anyagi erejéhez mérten kell hozzájárulnia a lakás építéséhez.

Számos vállalat saját anyagi eszközeiből jelentős összeget fordít dolgozói lakásépítésének megkönnyítéséhez. Sok helyen kölcsönöket folyósítanak, szállítóeszközöket kölcsönöznek, szerelési munkálatokat a vállalati dolgozók társadalmi munkában segítik. A fővárosebben az ügyben tárgyalásokat kezdett a fővárosi tanáccsal és el kívánja érni, hogy *a vállalatok törzsgárdáihoz tartozó, becsületes dolgozókra ne vonatkozzék az ötéves helybenlakási rendelkezés.*

A magánépítőket hathatósan tudná segíteni az *Építőgépgyártó Vállalat*, amely az ÉVM kulcsvállalata a gépgyártásban. Nagy sorozatban tudna gyártani kis darukat, padlócsiszolókat, beton- és habarcskeverőgépeket, amelyeket *a „kis" emberek a kislakásuk építésénél kölcsönzés útján megszerezhetnének.* Ehhez a vállalatnak kb. 40 millió forintra lenne szüksége, hogy a kisgépeket kellő mennyiségben legyárthassa. *A felső fórumoknak* — az ÉVM-nek, a Pénzügyminisztériumnak, a Belker Kölcsönző Vállalatnak, vidéken a TÜZÉP-vállalatoknak — *össze kellene fogniuk, hogy a tervet valóra válthassák.*

A miniszter első helyettese közölte, hogy *a kisipari szövetkezetek számára lehetővé teszik a házgyári panelek felhasználását lakásépítési célokra.* Ennek előfeltétele a megfelelő géppark.

Nagy sik...
a tokiói magya...

Hétfőn Tokióban dr. *Bíró* József külkereskedelmi miniszter a délelőtti órákban japán államférfiakkal: *Aicsi Kiicsi* külügy-, illetve *Ohira* külkereskedelmi és iparügyi miniszterrel találkozott. A szívélyes hangú tárgyalásokon — amelyeken az illetékes minisztériumok több főtisztviselője, valamint *Szigeti* Károly nagykövet is részt vett — *a magyar—japán gazdasági kapcsolatokkal, azok növelésének módjaival és formáival foglalkoztak.* A japán miniszterek elvi támogatásukról biztosították a Magyar Népköztársaságot abban a szándékában, hogy tagja legyen bizonyos nemzetközi gazdasági szervezeteknek. Ugyancsak hétfőn

Megindultak felénk a...

Mínusz 9 fokos ... hétfőn megkezd...

Végre megindultak Magyarország felé Délnyugat-Európa és a Földközi-tenger irányából a melegebb légtömegek — ezzel az oly rég várt közléssel kezdte tájékoztatását az időjárási helyzetről hétfőn délután *Rajkai* Ödön, a Központi Meteorológiai Intézet tudományos főmunkatársa. Az enyhülést ígérő levegőtömegek zöménak arcvonala hétfőn reggel ért... el a London—Párizs—Bologna vonalat.

A legfőbb ideje, hogy végr... megkezdődjék a felmelegedés, mert hétfőn reggel megint *a egész országban talaj menti fa... gyok voltak.* Szerencsére ... gyümölcsfák koronájának ma...

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HIRLAP

1969 ÁPR 22

Kokas Ignác

1921

Hogyan lehet a batyut lerakni?

A harangozó kötelei • Visszaadott megbízás Képei között Kokas Ignáccal

— Hová, melyik irányzatba sorolnám a festészetemet? Nem tudom, de bevallom, nem is érdekel, ha egyszer úgy érzem: ki tudtam fejezni a magam igazát.

INDULÁS A LÁTVÁNYTÓL

Ez a leírva tán fellengzősen ható mondat őszintén hangzik itt, *ezek* közt a képek között. *Kokas Ignáccal* sétálunk a *Műcsarnok* két középső nagytermében, a művész első önálló hazai kiállításán. (A velencei biennálén sikerrel szerepeltek munkái, melyek ugyancsak itt láthatók; a napokban kapott értük nívódíjat.)

A hétköznap délelőtti tárlatközönség hosszan álldogál a képek előtt, tűnődve vissza-visszatér hozzájuk. A vendégkönyvben a megrendült, elragadtatott beírások váltakoznak a „kikérem magamnak" hangnemű, értetlen tiltakozásokkal. Nem könnyű első pillantásra megérteni ezt a látomásos világot. Hagyjuk el az általánosításokat, az izmusok elvont fogalomvilágát: induljunk el a képtől és hívjuk segítségül a művészt:

AZ ÖREGEK HÁZA

Elmúlás. Néma ház. Az öregek háza. Lear király. Már a képcímek is jelzik, hogy Kokas Ignácot foglalkoztatja a halál témája. Miért?

— Szüntelenül foglalkoztat az élet körforgása. Öregek háza címen három képet is festettem. A magukramaradtak, elesettek, öregek házát sötét árnyék üli meg még életükben, s a halál után nyomban, ugrásra készen visszaveszi tőlük az udvart, a kertet, a házat a természet: fölveri gazzal... Ez a kép itt a *Harangozó*. Kötelek veszik körül, mint valamennyiünket az érzelmek, elrendeltségek kötelékei.

— Úgy látszik, vonzzák a jelképek...

— Nem: azt festem, amit látok, amit csakis én láthatok. Csak magamra hallgathatok. Ha én úgy festem le a Holdat, ahogyan én látom, és barátaim esetleg nem látják a képemen a Holdat, akkor sem tehetek egyebet, *nekem* az a Hold. Lehet, hogy lesz, aki absztraktnak ítéli, amit festek. Nekem mindez *realitás: ezt látom.*

Elhagyom a falumat: ez az egyik nagy méretű kép címe. A szabad, dombos, zöld álomtájak magasabb horizontról sejlenek, a közülük kiszálló figura, mint egy megszaggatott fatörzs. Ez a megszaggatottság, tépettség, feszítettség visszatérő jellemzője képeinek, az újabbaknak mind inkább.

ORFEUSZ ALÁSZÁLL

— Valóban: *nem vagyok vidám lélek* — mondja. — Mindenhez nehéz, drámai küzdelem árán jutok el. *Orfeusz alászáll* című képemen is a művésznek ezt a poklokba, nyomorúságos mélységekbe való alászállását festettem meg. Egy-egy képpel néha olyan küzdelmet vív a festő, ami alig-alig elviselhető feszültséget teremt benne. Ez alól a nyomás alól bármi áron, de menekülnie kell; van, aki az alkoholba, a mámorba menekül. Nekem nincs más oldódás, csak a kép. Ha szeretek festeni, ha gyűlölök: a batyumat nem tudom másképp lerakni.

Néhány éve nagy faliképmegbízást kapott. Kínlódott vele sokáig; kísérletezett a dekorativitással, az iskolahallba szánt derűs freskó tervével, a játszadozó úttörők napfényes témájával. Azután, mielőtt végleg kétségbeesett, gyorsan visszaadta a megbízatást (sőt, önként még az előleget is...) és megtért műfajához, a táblaképhez. Keserű, de igaz öniróniával mondja: „Talán, ha egy krematórium falára kellett volna freskót készítenem, az nekem valóbb feladat lett volna..."

— Ebből a kitérőből is azt a tanulságot vontam le, hogy tűzön-vízen át csak magamat szabad adnom, hűséggel, nem kalmárkodva.

Fencsik Flóra

NAPIRENDEN:

a munkáskerületek ellátása

EGÉSZSÉGES TÁPLÁLKOZÁS NÖVEKVŐ IGÉNYEK

A munkáskerületek kereskedelmének fejlesztéséről tanácskoztak ma délelőtt Csepel, Óbuda és Újpest vezetői. Általános megállapítás, hogy a munkásnegyedekben megnőtt az értékesebb, táplálóbb élelmiszerek fogyasztása. Jellemző, hogy Csepelen 20 százalékkal több baromfit, 35 százalékkal több déligyümölcsöt,

25 százalékkal több zöld-

kívánnak beszerezni. Sajnos, az igényeket nem tudták minden esetben kielégíteni. Nem volt megfelelő a konfekciók és a cipők választéka, kevés volt a tvkészülék. Sokan panaszolták, hogy nem kaptak Szaratov hűtőszekrényt.

A kereskedelemben tapasztalható változások közül az egyik legfontosabb, hogy sok esetben közvetlenül a termelőktől szerzik be az árut. Azt is megállapították, hogy a munkáskerületekben a verseny lassan bontakozik ki, s a kereskedelem vezetői félnek a nagyobb kockázattól.

Miért nincs, ha van?

(4. oldal.)

Az Újpesti Dózsa Ízmirben

(7. oldal)

Dupla helyett szimpla

Kedvezményes víkend

(8. oldal)

Tavaszhoz méltó időjárás

DÉLELŐTT 11–16 FOK VOLT

Hosszú, fagyos április után Nyugat-Európa és Közép-Európa időjárása *melegebbé válik*, de az enyheséget két egymással összefüggő, viszont különböző földrajzi adottságú folya-

Ma reggel Miskolc térségében *még mínusz 2 fokot is mértek a talaj közelében*, sőt, mínusz 2—mínusz 4 fokos fagyokat is jelentettek az ország északi részeiből, ugyanakkor a déli megyékben már plusz 3—plusz 5

1969 DEC Látóhatár

Krónika

1021

Kokas Ignác

M. KISS PÁL

HAZAI KIÁLLÍTÁSOK

Kokas Ignác négy esztendő termésének válogatott anyagát állította ki a *keszthelyi Balaton Múzeumban*, művészetének új, sajátosan egyéni és szuggesztív alkotásait. E képei teljesen szakítanak a főiskolán s az ezt követő időben készültektől. Az elmúlt évtizedekben már számos külföldi, – köztük egy londoni – kiállításon vett részt. Legutóbb a velencei biennálén aratott sikert. Itthon különböző kitüntetésekben részesült, s az idén nagyszabású egyéni kiállítással szerepelt a budapesti Műcsarnokban. Bár komoly siker kíséri művészpályáját, mégis belső küzdelmek, töprengések előzik meg alkotásainak létrehozását. Pedig „csak" a hétköznapok eseményeit örökíti meg. Egyes művein, – mint a Téli udvar, Este a falun és más képein is – szívesen és láttató erővel mesél. A Velencei-tó mellett Válon és Sukorón tölti ideje nagy részét, s ott is dolgozik. Jól ismeri a falu életét, problémáit. Vázlatot nem mindig készít képeihez. Mire ecsethez nyúl, bensejében már megérlelte témáját. Kezdetben a látványból indulnak ki művei, később érzelmi színezetük egyre gazdagodik, s minden alkotása elgondolkoztató. Monumentális hangvételű képei nem csupán falusi motívumok feldolgozásai, hanem a lélek mélyéből feltörő emóciók kifejezése. Nézzük pl. az Orfeusz c. művét vagy más alakjait. Legtöbbjén a festő önmagát ábrázolja. Minden helyzet, aktivitás, saját lelkiállapotának kifejezése is. Az épületféle kemény szerkezetben álló Orfeusz kinéz a mítosz-ajtón, mintegy felénk fordul és arra buzdít, hogy nézzünk önmagunkba. Más művein is láthatjuk, hogy nem a látvány ezer részlettel kínálkozó felszíne fogja meg szemét. A súlyos felületformák szinte csak arra valók, hogy a mélyben zajló dráma kifejezője legyen. Egyszerűnek ható témáiba is bonyolult tartalmat foglal. Méltó kísérője ennek a képeire annyira jellemző pátosz.

Helyesen állapítja meg egyik méltatója, hogy Kokas minden témája az emberiség szüntelenül megismétlődő problémáit „tárgyalja". Ilyen pl. az élet két pólusának kifejezése: a születésé és a halálé. Az Elmúlás c. nagyméretű festményén asztalnál könyökére támaszkodva gondba merült férfit látunk. A hatalmas kifejező kezek, az asztalon a gyertya és tarisznya foltja, s az ablakon át látható hullámok, különös lények szuggesztív erővel döbbentenek a kép alapgondolatára, amihez jellegzetes színskálája is hozzásegít. Olajtemperával és akvarellel dolgozik. Színei a szürke, fekete-barna és a tömör, kesernyés zöld már messziről felismerhetővé teszik képeit. A szélesen

odafestett foltokat, formákat biztosan fogja egybe a konstrukció, ami képeinek ugyancsak egyik jellemző sajátossága. Műveinek látása szemléletes igazolását adja annak, hogy a tartalom keresi az önmagához illő formát, a tartalom, a lényeg gazdagodása és változása alakítja a formai megoldást. Mélyen elgondolkodtató kompozíciója az Öregek háza, különböző változataival, a Tékozló fiú, Kajászói temető, Lear király. Ezeken azonban, ha alaposabban megfigyeljük, valamilyen szimbolikus formában mindig jelen van a továbbélés, a kibontakozás csírája, mint azt a katalógust író Csorba Géza is megjegyzi. Egy olyanféle jel, amilyen a sötéten tátongó Néma ház udvarán a hajlékony és üde facsemete, mely feloldja a szorongó hangulatot.

A műcsarnokbeli nagyobb arányú tavaszi kiállítás anyagából jól kiválasztott kesztheli kiállítás képei mutatják, hogy állandóan bővülnek művészi eszközei, s a felhasznált színek skálája. Mind újabb és újabb gondolatokat vet fel. Pl. a Mennyei madár, Elhagyom a falut, Vízről-növényekről című alkotásain. Kokas Ignác feszültséggel telített, expresszív erejű festészete sajátos látásmódú, kísérletező kedvű, rokonszenves művészet.

A Rákóczi úti *Fényes Adolf teremben Veress Pál* alkotásait, ahogyan maga a művész nevezte, „bálványait" láthattuk. Valóban találó cím, mert sokat sejtet, s amellett igaz is. A kiállított művek tárgya az ősi bálvány, az elhagyott, személytelen szoborrá emelkedett egyén. Egy témára hangoltak a címek: Két bálvány, Négy bálvány, Öreg bálvány kicsinyével, Bohókás bálvány, Jóindulatú bálvány, Szomorú bálvány kicsinyével, Erdei bálvány stb. Emberalakokra emlékeztet valamennyi s mégsem emberábrázolások a szó megszokott értelmében.

Veress Pál, aki Szőnyi tanítványa volt a főiskolán, hosszas kísérletezéssel jutott el „bálványai"-nak misztikumáig. Még 1963-ban a Derkovits teremben reálisabb hangvételű képekkel jelentkezett. Legújabb kiállításának anyagát először Párizsban mutatta be. Az ottani kritikusai szerint „bátran igyekszik megszabadulni minden konvenciótól." Majd megállapítják, hogy „nyers, paraszti költészet ez, a magyar folklórból fakadó, amelyet ez az ember gyermekkora fölé hajolva igyekszik architekturális, kiegyensúlyozott formákba kifaragni." Ez a kiállítás a hazai közönség számára több szempontból is meglepetés. Új szimbólumrendszert teremt, a figurák csaknem minden képén totem, bálvány, vagy különös angyal-formát öltenek, s a képek technikája sem mindennapi. Így a látvány és a technika, amit létrehoz, a nonfiguratív művészettel rokon. A művész salakreliefeknek nevezi képeit. Ezt találja mondanivalója számára a legmegfelelőbb anyageljárásnak. Ezek a szobrászat határát súroló reliefek tompa színeikkel mégis a festészet körén belül maradnak. Hatásuk valamennyire az épületkülsőket díszítő sgrafitto eljárásra emlékeztet. Különösen a bálványok faerezetes díszítése miatt érezzük ezt. Semmi fölösleges, szépelgő ornamentika nincs rajtuk. Képeinek eleven faktúrája az élő fa évgyűrűit, erezetét, törzsének rücskösségét, szeszélyesen játékos rajzát ismétlő motívumok friss ritmusa. Erőteljes ellentétben van mindez a nyugodt vörös, barna, vagy égszínkék hátterekkel, amikből szuggesztíven merednek elénk az ősit idéző alakok: a késői kőkorszak függőleges bálványszerű kőoszlopai, a menhirek, az indiánok, az óceáni népek színes totemoszlopai. De a hajdani félelmetes mágia helyébe itt átgondoltan mai tartalom lép, a XX. század emberének újrafogalmazásában.

„Szélsőségesen humánus festő – írja róla a katalógus előszavában Weöres Sándor – hiszen sohasem a természetből, mindig a kultúra emlékeiből merít" – s ezzel szinte jelzi, hogyan jutott el a bálványokig Veress, sajátos kifejezési formájáig. Noha fára, kőre emlékeztetnek alakjai, az ember jelenik meg rajtuk különböző magatartásában konkrét érzelmi-értelmi tartalmat hordozva. Jóindulatot, félelmet, tudást stb. Elgon-

dás. Mint fentebb mondottuk, épp a nívó, a színvonal az, ami elgondolkoztatja a kritikust. Mert számtalan más színházi est félresikerültsége indokolható a darab gyengeségével, amin nem sokat korrigálhat rendező és színész. De ez a „jó" színházi est valami olyasmit jelez, amin el kell gondolkodnunk. Talán azt, hogy a színház „válsága", melyről a század eleje óta annyi szó esik pro és kontra, s amelyet alapjában véve sem a „nagy reform", a „rendezői színház" képviselői sem tudtak megoldani, azzal függ össze, hogy az európai civilizáció strukturális átformálódása lényegileg érintetlenül hagyta a Shakespeare idején kialakult színházat, s ma a színművészet belső, művészi törvényei sürgetik egyre inkább a „forradalmat".

Kapás Dezső rendezésével épp a fentiekben polemizálunk. Kapás interpretál; s meg sem kísérli, hogy vitába szálljon Millerrel, ami talán egyetlen lehetősége lett volna. Ugyanezt érezzük Drégely László díszletein; Kemenes Fanni jelmezei az adott keretek közt jók, találóak, bár szintén utalásszerűek. A legjobb alakítást Básti Lajos nyújtja Solomon szerepében; rég láthattunk ilyen szépen kidolgozott, nemesen megformált Básti-szerepet. Ő a legélőbb figura a játékban, lendületet, karaktert, izt visz bele, különösen az első felvonásban, melyben szinte mindvégig a színen van; ő adja meg az est atmoszféráját, s talán nemcsak dramaturgiai kérdés, hogy épp Básti, az-az Solomon kimenetelével kezdenek foszladozni illúzióink. Mellette Tomanek Nándor játéka érdemel külön figyelmet: Tomanek jól jellemzi, egyéni színekkel rajzolja meg Victort, hangsúllyal és gesztusokkal, szinte észrevétlenül formálva meg benne az amerikai kispolgárt, a rendőrőrszem teherként hordott „hatósági közeg" jellegét s az ezzel feleselő meditatív beállítottságot. Bánki Zsuzsa és Szakáts Miklós gyenge. Bánki Zsuzsa különösen zavarólag hat, ő még utalásokat sem tesz. Szakáts Miklós megkísérli, de mintha nem lennének megfelő eszközei hozzá.

PÁLYI ANDRÁS

KÉPZŐMŰVÉSZET

Budapesti Kiállítások. A Lenin-díjas szovjet festőnek, az 1899-ben született *Alekszandr Dejnekának* munkáit láthattunk ez év tavaszán a Műcsarnokban: a tárlatra a művész 70-ik születésnapja alkalmából került sor.

Dejneka első munkái a 20-as évekből valók. Ezek közül a legismertebb a „Pétervár védelme" című monumentális hangvételű festmény (1928), amely a politikai mondanivaló és a korszerű kifejezésmód eggyéforrásának szép példája. Kevésbé sikeres mű az „Új műhely építése" (1926), amelyen a szerelőcsarnok, a technikai berendezések Fernand Léger-re emlékeztető nagyvonalú, konstruktivista szellemű megfestése és a széles nevető munkásnők alakjának naturalizmusa stiláris ellentmondásban szenved.

A művész a 30-as évek elején a meztelen emberi alak felé fordul. Megfesti egy kisgyermekét magához ölelő „Anya" nagyszerű félaktját (1932), majd egy háromfigurás „Labdázó meztelen lányok"-at (1933) és az 1933-as „Fürdőző nők"-et. A fiatal, szép emberi testnek erotikus fülledtségtől mentes, emlékezetes ábrázolásai e művek.

A harmincas években Dejneka Franciaországban és Itáliában utazgat; tanulmányútjainak emléke néhány nem nagyigényű vázlat („Beszélgető olasz papok", „Szajnaparti bukinisták" stb.) Egyedül az „Egy párizsi nő portréja" (1933) emelkedik ki a művész Nyugat- és Dél-Európában készült dolgai közül.

A 30-as évek végén, a 40-es években Dejneka is kénytelen engedményeket tenni a zsdánovi művészetpolitika kívánalmainak. „Moszkva környéke" és „Este" című munkái Edvi Illés Aladár és Glatz Oszkár tetszetős, konvencionális, a kispolgári ízlést kielégítő képeit juttatják eszünkbe. Azonban ezeknél is elhibázottabb festménye az 1947-es „Don-Medence", amelyen jelen van szinte mindaz, ami a szocialista realizmus fogalmát annakidején diszkreditálta.

Ebben az időszakban keletkezett egyes munkáiban mégis megnyilatkozik a művész talentuma: ilyen a drapp koloritú „Hidroplánok" és az 1947-es „Leégett falu". Ez utóbbi olyan mű, amely a szülőhaza és az orosz nép iránti mély szeretetet, fiúi hűséget nem ecsettel festett szólamokkal, hanem magas rendű művészi eszközökkel, drámai hevülettel fejezi ki.

*

Ugyancsak a Műcsarnokban került sor — április közepén — *Kokas Ignác* Munkácsy-díjas festő, Kmetty János és Bernáth Aurél egykori tanítványa kiállításának megrendezésére.

Nemeth Lajos — „Modern magyar művészet" című kitűnő könyvében — azt állapítja meg az 1926-ban született Kokasról, hogy „az új generáció élvonalába emelkedett művész munkásságát szonorikus, érzelemsugárzó színek, mély szimbolika és elmélyültség" jellemzi. A hivatalos kultúrális szervek is megkülönböztetett megbecsüléssel viseltetnek a festő iránt: munkáinak zömét különböző állami intézmények vásárolták meg, s a tavalyi Velencei Biennáléra a magyar festők munkái közül egyedül (!) Kokaseit vitték ki.

A tárlatot (két ízben is) végignézve, nem tudtuk szívünkbe zárni a művész széles ecsetvonásokkal (vitathatatlanul bravúrosan...) megfestett, főként a zöld és barna színek változataira épített, monoton koloritú munkáit. Görög mitológiai („Orpheusz") és bibliai témájú festményei („A tékozló fiú") kétségtelenül a festő java dolgai közül valók, de ha arra gondolunk, hogy más modern magyar művészek mitológiai tárgyú munkái (Czóbel: „A múzsa", Ferenczy Béni: „Danae", Borsos Miklós: „Orpheusz") a gondolatoknak és emócióknak mekkora gazdagságát hordozzák és sugározzák, akkor Kokas „Orpheusz"-a nyomban másodlagossá válik.

Az „Utazás az alvilágba", a „Mennyei madár", a „Napbélyegzett" és „A nap fiai" című festmények — mint a címek is jelzik — vizionárius-mitikus *szándékúak:* a szándék és a művészi megvalósulás azonban — hogy Bernáth Aurélnak, Kokas mesterének egy kedves kifejezésével éljünk — nem „kattan össze" a képeken.

A kiállított művek között szerencsére olyanok is akadtak, amelyek nem okoztak csalódást —, így egy puritán „Csendélet lámpással" és egy megtört tekintetű „Lear király."

Kokas rajzaiból, vázlataiból semmit sem tartalmazott a kiállítás, ami sajnálatos, hiszen a néző ezek segítségével talán közelebb férkőzhetett volna e — sokak által rendkívül tehetségűnek tartott, véleményünk szerint viszont jócskán túlértékelt — festő világához.

*

A *Műszaki Egyetem* budai (Hess András téri) diákotthonában — S. Nagy Katalin rendezésében — a közelmúltban kiállítás nyílott négy fiatal képzőművész, valamint Bálint Marianne, Bálint István, Tábor Ádám költők, Metz Beatrix és Morlin Ákos építészek munkáiból. Az európai és a magyar művészet avantgarde hagyományaihoz (konstruktivizmus és szürrealizmus) kapcsolódik e kilenc fiatal ember, akik — mint a katalógus utószava joggal mondja — „komoly szándékú, igéretes együttest" alkotnak. A kiállítás festményei közül *Donáth Péter* „Táj I." című kompozíciója, valamint Kováts Albert „A kör" és „Übü király" című munkái voltak a legjelentősebbek.

* * *

Körner Éva Derkovits-monográfiája. A magyar művészeti irodalomban nem újkeletű jelenség a Derkovits-életmű iránt megnyilvánuló megértés és tisztelet. A Nyugat képzőművészeti rovatvezetője, Bálint Aladár már 1922-ben így írt az akkor még mindössze 28 esztendős festőről: „Művei már teljesen felkészült művészt reprezentálnak, aki erős kézzel, biztos ízléssel és alapos tudással fejezi ki festői élményeit. Szilárd rajz alapépítményén nyugszanak markáns formái, s mély színek tűze süt ki e formákból. A mozgás ritmusa magától értetődő természetességgel kapcsolja egybe figuráit. Érzései a monumentális festői stílus felé terelik őt..." Még 1944-ben, történelmünk e sötét esztendejében sem szünetelt a kombattáns szocialista Derkovits Gyula oeuvre-jének érdeme szerinti méltatása; Kopp Jenő Derkovits-könyvecskéjében (amely pontosan negyed századdal ezelőtt jelent meg a „L'Art Hongrois"-sorozatban) e máig is érvényes jellemzés olvasható: „Derkovits érett stílusát vizsgálva, annak legfőbb, alapvető tulajdonsága, hogy alkotásaiban nem csupán esztétikai kielégülést keres.. Életműve a művészet belső kérdéseinek megoldásán túl emberi hitvallás is, amely — megtagadva minden játékos öncélúságot — utat mutat a jövő fejlődése keresőinek."

Az eddig is terjedelmes és értékes Derkovits-irodalom további gyarapodását jelenti Körner Éva műtörténész 350 oldalas, négyszáznyolcvan (!) festmény- és rajz-reprodukcióval kísért monográfiájának publikálása (*Corvina* kiadó, 1968). Huszadik századi magyar művészetről íly bőségesen dokumentált élet- és pályarajz még nem látott napvilágot; de a külföldi művészeti könyvkiadásnak is becsületére válna ez a kiadvány, hiszen pl. Alfréd H. Barr „Matisse His Art and

His Public" című műve (New York, 1951) — a legjobb Matisse-monográfiák egyike — sem tartalmaz ennyi képmellékletet...

Körner Éva sok fontos és meggyőzően alátámasztott megállapítást tesz Derkovits életének stációiról, a mester elődeiről (Daumier, Cézanne, expresszionisták), azokról a szálakról, amelyek őt a kül- és belföldi kortársakhoz (Grosz, Masereel, Uitz) fűzik, a művész négy alkotói korszakáról (ezek közül a harmadik és a negyedik túlzás nélkül klaszszikus rangúnak nevezhető...), esztétikai és politikai szemléletéről.

A könyvből az is kitűnik, hogy bár a gyakorta emlegetett Derkovits—József Attila párhuzam találó és jogosult, azonban nem hagyható figyelmen kívül a Kassák—Derkovits parallelizmus sem, hiszen — a két nagy alkotó személyes kontaktusán túl — Derkovits művészete több ponton rokon Kassákéval. (Gondoljunk csak az „Angyalföld" című 1928-ban írott Kassák-regény kilakoltatási jelenetére és Derkovits két évvel később, 1930-ban festett „Kilakoltatási végzés" című remekművére.)

Körner könyve — mint ezt már művészeti és irodalmi folyóirataink, lapjaink recenziói, Fülep Lajos, Perneczky Géza és mások írásai egybehangzóan leszögezték — az újabb magyar művészettörténet-írás kimagasló kvalitású terméke. Ha akad is a könyvben egy-két megkérdőjelezhető megfogalmazás, ezek a mű lényegét nem érintik. A 77. oldalon pl. azt olvasssuk, hogy a 18/19-es forradalmak bukása után „minden szellemi alkotóerő elmenekült" Magyarországról. Igaz, hogy sok kíváló író és művész emigrációba vonult (Kassák, Hatvany Lajos, Berényi Róbert stb.) de Bartók, Kodály, Medgyessy, Rippl-Rónai, Egry, Móricz, Krúdy, Babits, Kosztolányi, Füst Milán s legkülönb művészeink, íróink közül még sokan mások itthon maradtak; az idézett állítás tehát súl sommás. A 20. oldalon azt találjuk, hogy a fiatal Derkovitsot megbízták „egy kellemetlen bérmunkával: a Pandämoniurn című litográfiai-sorozat megrajzolásával." Tudományos műről lévén szó, nyugodtan közölni lehetett (vagy inkább kellett) volna az olvasóval, hogy a fiatal, nyomorgó művész egy obszcén grafikai sorozat készítését volt kénytelen elvállalni.

*

Csorba Géza Modigliani-tanulmánya. A Corvina kiadó „A művészeti kiskönyvtára" sorozatának egyik legújabb és legsikerültebb kötete *Csorba Géza* műtörténésznek — Manet-val és Baudelaire-rel foglalkozó tanulmányok szerzőjének — kis Modigliani-könyve.

Csorba monográfiája — amely (André Salmon életrajzi regényét leszámítva) az első önálló magyar nyelvű kiadvány az École de Paris olasz származású mesteréről — bemutatja *Amadeo Modigliani* festői, rajzolói és szobrászati munkásságát, s a művész rövid, hányatott, keserves életét. A könyvecskéből kiviláglik, hogy a mester — aki firenzei tartózkodása során bensőséges barátságban állott *Giovanni Papinivel* — szinte kizárólag figurális festő volt: csendéletet és enteriört egyet sem festett, táj- és városképet is csak kettőt vagy hármat. Munkái női aktok és portrék —, első sorban barátainak: Brancusi és Liphitz szobrászoknak, Soutine festőnek, Max Jacob és Jean Cocteau költőknek arcmásai.

Modigliani alkotói hagyatékának értékelésében a művészeti irodalom nem egységes. A nagytekintélyű angol műtörténész, Sir Herbert Read például másodrangú művésznek tekinti Modiglianit, akinek stílusát — Read szerint — „jellegzetes manierizmus" és „kifinomult mesterkéltség'/ jellemzi. Más esztéták és művészeti írók viszont — így Pfannstiel, Gotthard Jedlicka vagy Claude Roy — a századelő legjobb és legegyénibb alkotói között jelölik ki a livernói születésű mester helyét. Úgy véljük, nekik van igazuk.

Csorba szépen elemzi Modigliani színskáláját, a művésznek a narancssárga, piros, szürkéskék színek iránti vonzalmát, festményeinek lineáris jellegét és kompozícióinak kecses ritmusát, artisztikumát. A könyvecske erénye a frázisoktól és szuperlatívuszoktól való tartózkodás —, kár volt viszont a mester 1917-es kiállítását az elterjedt, de nyelvünknek díszére nem váló „rendezvény" szóval megjelölni. D. I.

Csak gondolkodó embereknek lehet a szemükre vetni, hogy nem gondolkoznak.
Stanislaw Jerzy Lec

ZENEI JEGYZETEK

(Bach: János-passiója a Zeneakadémián.) „Régóta és intenziven foglalkoztat a nagy Bach-művek előadási gyakorlata — írta a koncert műsorfüzetében Lehel György, aki a János-passiót vezényelte ezen a délelőttön. — Mikor először a lipcsei Tamás-templomba léptem, megdöbbentett a templom, és a zenészek, énekesek elhelyezésére szolgáló kórus kicsinysége. Szinte elképzelhetetlen, hogyan szólalhattak meg a monumentális Bach-művek alig néhány énekes ajkán, muzsikus hangszerén. Azután arra kellett gondolnom, vajon a művek monumentalitása feltétlenül az előadó apparátus monumentalitásában rejlik? Vajon Bach nagy karműveinek belső egyensúlyát, polifóniájának áttetsző tisztaságát nem az olyan méretű együttes szolgálja legjobban, amilyenre megírta őket? Okvetlenül modorosság-e visszatérni a kor előadóapparátusának méreteire és monumentalitást a remekműre bízni? Tekintsék ezt a mai előadást a fenti kérdések hangos kimondásának." Persze ki lehetne egészíteni ezt a nagyon is korszerű gondolatmenetet annak megjegyzésével, hogy Lehel György választott apparátusa, a Liszt Ferenc Kamarazenekar, a Zeneművészeti Főiskola Kamarakórusa is sokkalta nagyobb volt, mint a Bach korabeli együttes. Maga a törekvés azonban feltétlenül figyelmet érdemelt, s megvalósításának igényessége, meg az elragadtatott tapsok mind azt bizonyították, hogy Lehel György a helyes megoldást választotta, amikor a megszokott hatalmas együttes helyett sokkal kisebbre bízta a remekmű tolmácsolását. Ily módon sikerült életre keltenie a János-passiónak azt a mély bensőségét, lelki tartományát, melyet a hatalmasra méretezett előadások olykor homályban hagynak „koncertesítenek". Templomi hangulat uralkodott ezen a délelőttön a Zeneművészeti Főiskola nagytermében, mert az előadás áhítatot, elmélyültséget tükrözött, befelé fordulásra, elmélkedésre késztetett. S annyi sok zajos siker után valahogy jól esett a lélek bensőbb világába húzódni, olyan zene hangjainál készíteni számvetést, mely valósággal erre van rendelve. Az az „Egész" teljesedett itt ki, melyre Furtwängler céloz Bachról írt tanulmányában: az egész, amely egyszerre és egymás mellett lehet lírai, epikus de drámai is, és épp ezért teljes. Olyan ez a passió, mint egy eleven óramű, amely hihetetlen finomsággal és pontossággal méri a megmérhetetlen időt. A mester, a szerényen, áldatlan perpatvarok között élő, a megélhetés gondjaival küzdő lipcsei kántor egész világot épített a körülötte lélegző valóság fölé. Aki oda felkapaszkodik, sokkalta messzebbre lát, mint az imént, s olyan új összefüggésekre lel, olyan üzenetek visszhangzanak lelkében, melyek már ama bizonyos túlvilág intései. „Mennyire át tudta élni ez az ember Krisztus szenvedéseit!" — kiált fel csodálkozva Furtwängler. De hisz épp ez teszi két passióját olyan egyedülálló, bámulatos remekké. Ez az átélés, amely nemcsak egy történelmi eseményt, egyszeri történést lényegített zenévé, hanem történelmi távlatokat, évezredek várakozását sűrítette a partitúrába. „A benne lévő Magasztossal való szoros kapcsolata — írja a nagy karmester —, ami másnál nyilván kimerültséget, lankadást, önmaga idő előtti elemésztését eredményezte volna, Bach számára egyre megújuló és fokozott erő forrása lett. Ezért látjuk benne mi, maiak, a legnagyobb muzsikust, a zene Homéroszát, akinek fénye bevilágítja az európai zene egét, és akit — bizonyos értelemben — máig sem múlt felül senki." A derűs homéroszi ég, az új összefüggéseket felvillantó, az isteni világrendbe nyúló emberi gesztus sugárzott a mű megszólaltatásából. Ritka szép előadás volt, mely elsősorban Lehel György érdeme. De nagyszerűen szerepelt a Párkai István vezette énekkar is, mely kristálytiszta intonációjával, érzékeny színeivel nagyszerűen pótolta a megszokott „hatalmas" hanghatásokat, hibátlanul játszott a már sokszor méltatott kamarazenekar és gyönyörűen énekeltek a szólisták, akik közül ezúttal is László Margitot és Réti Józsefet kell elsőnek kiemelnünk, anélkül, hogy megfeledkeznénk Melis György nemes pátoszú Krisztusáról, Szirmay Márta szép altáriájáról és Dene József ígéretes szerepléséről.

(Mozart: Requiemje) Amikor Margittay Sándorral, a kitűnő orgonaművésszel beszélgettem, karmesteri szerepléseire emlékezve megkérdeztem tőle, vezényelni szeret-e jobban, vagy orgonálni. Gondoltam, habozás nélkül az utóbbi mellett tör majd lándzsát, de legnagyobb meglepetésemre ezt válaszolta: „Negyedszázada játszom, a karmesterség pedig csak később lett osztályrészem. Itt még

Kokas Ignácy festő

ben. Czóbel e képei is érzékeltetik azt a felszabadító hatást és kezdeményezést, amely hozzájárult, hogy a polgári radikális eszmékkel szimpatizáló festőcsoport, a Nyolcak festői a valósághoz való viszonyukban a természethez fűződő közvetlen szálakat elszakítsák, s mind inkább a gondolati értékekre, az összefüggések kutatására, az alkotás mozzanatára összpontosítsanak, s a képi rend megfogalmazását a társadalom új rendje megépítését előlegező tevékenységként műveljék.

[Mendöl Mozza: Czóbel Béla kép... c. cikkének befejezése.

ARADI NÓRA

MŰVÉSZETSZEMLÉLET ÉS KRITIKUSI HITEL

Rózsa Gyula: Négy portré

Az előszóként írt „Kölcsönvett expozíció" és az utószó szerepét betöltő „Appendix" adja meg a lehető legszűkebbre fogott, de minden lényeges tudnivalóról tájékoztató magyarázatot: hogyan született a kötet. A recenzenst itt és most nem az érdekli elsősorban, hogy milyenek önmagukban, önálló írásként a Kokas Ignácról, Varga Imréről, Vigh Tamásról és Kondor Béláról 1972–1974 között megjelent, itt kötetbe foglalt (s az eredeti közléshez képest csak a legindokoltabb adatokkal kiegészített) tanulmányok. Inkább azt keresem – s ha ez a közelítés szubjektív szempontnak tűnik: vállalom – milyen összkép bontakozik ki néhány év távlatából arról a művészetszemléletről, amelyet legnagyobb példányszámú napilapunk, a Népszabadság munkatársa, Rózsa Gyula képvisel. Számolva persze azzal, hogy e folyóirat-tanulmányokhoz a napilapkritikus is másképpen „készült fel", szót értve a művészekkel, történetileg-filológiailag járva körül a témát. Ez azonban nemcsak az írások jellegéből adódó műfaji különbözőséget vont maga után, hanem – a tanulmányíráshoz szükséges munkamódszer nyomán – a józanabb, mérlegelőbb ítélet megfogalmazását, a nagyobb, vagy – pontosabban szólva – érzékelhetőbb kritikusi felelősséget.

A kötetből és magyarázatából kiderül, s ezt a szerzővel való személyes beszélgetés is tisztázta, hogy egy elkezdett tanulmánysorozat első négy, már megjelent munkájának közzétételéről van szó, s ez eleve kizárja olyan szerzői szelekció feltételezését, miszerint Rózsa Gyula ezt a négy alkotót, és csakis ezt a négyet tartaná elmélyült elemzésre méltónak. Hangsúlyozza viszont annak a feltételezését, hogy ezt a négyet igen fontosnak ítéli. A válogatás indítása jogos, a sorrendiség ezen belül a tanulmányok megjelenésének időpontját jelzi csupán, nem mást vagy többet. A kérdés ezek után az: hogyan körvonalazható Rózsa Gyulának a művészetben való tájékozódási igénye (ha nem lenne annyira elcsépelt és csúnya szó, azt írnám: elvárása), mi derül ki a napi kritikáiban sokszor hadakozó, néha zsurnalisztikai ötlet nyomán sodródó szerző elmélyültebb, kontrolláltabb szemlélődéséből, ebből a különös műfajú, publicisztikai indíttatású és lendületű, magas etikai-esztétikai mércét vállaló könyvből.

Szokatlanul, külsőséggel kezdem: a többesszám első személy használatával. Néha meghökken az olvasó, amikor ily módon szerző esetleges személyes véleményét általános szakmai véleményként megfogalmazva olvassa, és néha meglepődik a bátorságon, ahogyan a többesszám első személy – nemcsak írói szóhasználatként – a művészetpolitika pozitívumainak és melléfogásainak a vállalását is jelzi, olyan korszakok távlatában

nyok egyik fajtájából kibontakozó totalitás, Varga Imre útjának másképpen induló folyamata után a meg nem ismételhető ötletek gazdag sorozata, Kokas Ignác egyre indulatosabb elmélyedése egy részleges totalitásban. Így áll össze körkép művészetünk jellemző értékeiről, olyan minőségekről (a szó filozófiai és mesterségbeli jelentése szerint alkalmazva e fogalmat), amelyek eredményükkel és kérdésükkel, megoldott és fel nem oldott ellentmondásosságukban a szocialista társadalom művészetének új magatartásvariánsait jellemzik.

Lehet, hogy a tanulmányok újbóli és összefüggő olvasásának, a kiegészítő képválogatásnak tulajdonítható, hogy a kötetben világosabban bontakozik ki Rózsa Gyula kritikusi magtartása, mint alkalmanként és szétszórtan olvasott írásai nyomán. Világosabb az, hogy mit ért realizmuson és naturalizmuson, szocialista elkötelezettségen és általános humanizmuson, s a kötet mindennek érdekében szóló kombattáns mű. Lehet, illetve remélhető, hogy évtizednyi idő múlva már inkább okos forrásként vesszük majd kézbe a kötetet, de ma még kulcsfontosságú írás a kortárs magyar művészet megismeréséhez. A tanulmányok felépítése, fordulatossága, szerkezetük ötletessége talán szóvá sem teendő a publiciszta-kéziró Rózsa Gyula könyvéről szólván, mégis szükséges, éspedig nemcsak azért, mert a szerző egyik vonzó sajátossága, hanem azért az önkontrollért is, ahogyan e tanulmányokban konfrontálni tudta a mai művészettörténeti valósággal és realitással az ő szubjektív véleményét és vonzalmát, ahogyan személyes hangon szólni tudott általános törvényszerűségekről és a művészet relatív öntörvényűségéről, önigazolás nélkül állítva ki igazolást kritikusi hiteléről. *(Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, 1977.)*

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1974 7

Munka

Kokas Ignác
képzőművész
/1021

A képzőművészet vonzásában

— Nekem régebben csak az a kép tetszett, amin felismertem, hogy a ház az ház, a fa fa, pont olyan, mint az életben. Aztán egyszer elmentem a Csontváry kiállításra a nyolcéves fiammal. Én idegenkedve nézegettem a libanyakú faágat, de a gyereknek egyszerűen földbe gyökeredzett a lába. Tudja, olyan furcsán éreztem magam, megkérdeztem a kisfiamat, hogy szépek-e ezek a képek. Csodálkozva mondta, nem, dehogy, nem szépek ezek, de olyanok, hogy muszáj bámulni, sokáig. Akkor először néztem más szemmel festményre, mint eddig. Valahogy megértettem, hogy egy műalkotás nem a valóság mása, hanem az, amit a művész lát a valóságból. Hogy egy festménynek nem is kell szépnek lenni a szó hagyományos értelmében, de ébresszen bennem valami érzelmet, indulatot, emléket...

Egy fiatal lakatos mondta ezeket a szavakat. Beszélgetésünk közben arra gondoltam, mennyire rátapintott a lényegre, és valójában milyen egyszerű elmondani azt, hogy mit jelent valaki számára a művészet.

Többször hallottam már, hogy a képzőművészet meglehetősen kiesik a munkások, az „egyszerű emberek" érdeklődési köréből. Hogy elvontsága, távolisága, alapismereteket feltételező volta miatt jobbára csak értelmiségieket érint. Akik ezt állítják, szívesen hivatkoznak olyan esetekre, mint például Somogyi József nagyszerű Szántó Kovács János szobra körüli vihar stb. Csak éppen abban tévednek, hogy a kispolgári ízlést összetévesztik az egyszerű képzetlenséggel. A kettő pedig nem ugyanaz. Már csak a perspektívája miatt sem, hiszen egy hamis szemléletet mindig nehezebb átformálni, mint egy új szemléletet befogadni. Gondoljunk csak arra, hogy számtalan embernek a felszabadulás előtti és az azt követő esztendőkben első találkozása a költészettel József Attila versein keresztül történik, minden nehézség és probléma nélkül...

Az első és talán legnehezebb feladat az érdeklődés felkeltése. Valóban, a képzőművészet nem kapcsolódik oly szorosan a mindennapi élethez, mint például az irodalom, vagy akár a színházművészet, amelyeket szinte kikerülni sem lehet. A vizuális élmény vágyához, a képzőművészet értő élvezetéhez kanyargósabb út vezet, amelyen egyszer el kell indulni. De hogyan? Akinél nem történt személyes élmény, mint a fiatal lakatosnál, azt segíteni kell. Itt persze a lehetőség és a szerencse is szerepet játszik.

Egy szocialista brigád tagjaival beszélgettünk arról, hogy indultak el ők ezen az úton. A Ganz-MÁVAG Petőfi-brigádja a gyár híres brigádjai közé tartozik. Nagyszerű munkások, de nem csak emiatt válnak ki. Igazán többet tesznek, mint a többi brigád, folyton megújulva, érdeklődve, tanulva, nyitottan a világ felé élnek.

Első igazi találkozásuk a képzőművészettel mindnyájuk életében jelentőséget kapott. Az egyik brigádtag fivére történetesen a kiváló festőművész, Kokas Ignác. Így támadt az az ötletük, hogy műtermében felkeressék. Az első lépéseket tehát megkönnyítette ez a közvetítés, azonban egy kezdeti elfogultság mindenesetre, létezett. Ami ezt nagyon hamar feloldotta, az a brigádtagok és a művész figyelme volt. Mert — és ez nagyon lényegesnek bizonyult ebben a kapcsolatban — a művész is élményt várt ettől a találkozótól, egyaránt érdeklődő. kitárulkozásra kész felek álltak egymással szemben. Mindenről beszélgettek, általános dolgokról, emberi célokról, küzdelmekről. A szakmáról, amelyet a brigádtagok művelnek, és amelyben Kokas Ignác is járatos. És így, az összefüggő egészben, a teljességben egyszerre csak magától értetődő volt a képzőművészet témája is, senki sem érezte úgy, hogy számára süppedős talajra tévedt.

— Először azt hittük, hogy aki ilyen nonfiguratív képeket fest, az talán nem is tud másmilyet. De most már tudjuk, hogy a főiskolán megtanulnak mindent, anatómiát, meg amit kell. És azt is értjük, hogy van, akinek ilyen a kifejezési formája, van, aki nem közismert alakzatokban fejezi ki magát, s ez nem kevesebb, hanem csak egyszerűen más. Néha talán még több is, mert jobban megindítja a képzeletet.

A látogatás nem maradt egyszeri: szoros baráti kapcsolat alakult ki a festő és az asztalos brigád között. Ahogy Hegyi Lajos, a brigádvezető elmondta: ha Kokasról olvasnak egy cikket, látnak valamit a tévében, személyes büszkeséget éreznek: no, lám, a mi festőnk! És Kokas Ignác pontosan érti ezt, jólesik neki, értékként őrzi a brigád barátságát.

Mesélik, hogy eleinte, ha képeslapban, folyóiratban láttak egy festményt, megállapították, „ez olyan, mint a Kokas Ignácé", vagy ez „nem olyan". Azután észrevétlenül tovább jutottak ennél. Ma már hasonlítások nélkül, önmagában élvezik a modern képzőművészetet, rendszeres tárlatlátogatók, s a könyvtárból gyakran kérnek ki képzőművészeti könyveket.

Persze, nincs mindenkinek lehetősége személyes kapcsolatokra, barátivá váló ismeretségekre. Mégis, úgy érzem, igen keveset tettünk még azért, hogy a képzőművészetet közel hozzuk a munkásokhoz. Sajnos, a kultúrfelelősök többsége teljesen mellőzi a képzőművészet megismertetését, népszerűsítését. Ismét a Ganz-MÁVAG-ból hozzuk az ellenkező, jó példát. A könyvtár fiatal vezetője felismerte, hogy nem csupán az irodalom ajánlása a feladata, a kultúrát egységében szemléli, érti az irodalom, a zene, a képzőművészet, az előadóművészet összefüggéseit ,egymáshoz kapcsolódását és ennek megfelelően dolgozik.

A Petőfi-brigád tagjainak többségét a képzőművészet más jellegű ismeretek megszerzésére is ösztönzi Elmondták, hogy éppen a festmények keltették fel érdeklődésüket a mitológia, a vallástörténet, a régészet iránt. Sőt, előfordult, hogy operát is megtekintettek azért, mert ismerték témájának képzőművészeti feldolgozásait. Ahogy az egyik brigádtag fogalmazott, a dolgok egymáshoz kapcsolódnak, egy, eddig csak kevéssé ismert, gyakran érthetetlennek tűnő világ tárul ki előttünk. S ők már nem szabadulnak a művészet vonzásától.

ÚJLAKI ÁGNES

Kokas Ignác (középen) műtermében

A tékozló fiú, 1968.

a munka ajánlja

FILM

A vizsgálat lezárult, felejtse el!

Olasz film. Damiano Damiani, a film rendezője már nemegyszer bebizonyította, hogy a mai Olaszország égető társadalmi problémáinak, az olasz valóságnak nemcsak értő ismerője, de szenvedélyes bírálója is. Nálunk is nagy sikerrel játszott filmje, A rendőrfelügyelő vallomása az államügyésznek, döbbenetes erejű vádirat a nagy üzleti vállalkozások banditamódszereiről, a maffia, az üzlet s a hatalom sötét összefonódásáról. Új műve talán még keményebb, még könyörtelenebb leleplezés.

A történet helyszíne: a börtön. Itt tölti vizsgálati fogságát Vanzi, a cserbenhagyásos gázolással vádolt építész. Kegyetlen, nehéz leckék árán tanulja meg, hogy itt bent ugyanazok a farkastörvények érvényesülnek, mint kint, a társadalomban — csak éppen sokkal leplezetlenebbül, sokkal kíméletlenebb őszinteséggel. Csontja velejéig lemeztelenítve bontakozik ki előtte a kapitalista társadalmi rend: itt nincsenek demokratikus szólamok, hiányzik a szabadságjogok spanyolfala, a bonyolult társadalmi gépezet ezernyi manipulációja; demokráciáról legfeljebb akkor esik szó, ha az igazgató ünnepi szeretetcsomagot oszt szét a rabok között. Akinek pénze van, az itt is könnyebbé, sőt, kellemessé tudja tenni az életet; akinek nincs, az önmagát bocsátja áruba. A nagy ember körül, aki egy még nála is nagyobb ember helyett vonult be a börtönbe, így alakul ki a mindenre kapható, sötét figurák szolgálatkész légiója. A nagy ember mindent el tud intézni, hiszen a törzsőrmester, a börtön koronázatlan uralkodója is tőle kér protekciót, hogy friss diplomás fiát álláshoz juttassa. Vanzi is sok mindent el tud intézni, hiszen pénze van. Elvonulhat a börtönkórházba, gyengélkedőre; az előzékeny orvos még egy szerelmi találkát is megszervez számára, hiszen a női és férfi börtön röntgen-vizsgálója közös... Szerezhet jobb kosztot, kellemesebb cellatársakat; de csak addig, amíg nem keresztezi a börtönbeli hatalmasságok terveit, számításait. Mert akkor — jaj neki!

Vanzi a polgári humanizmus szellemében nevelkedett; az emberség, ártatlanság, igazságosság, demokrácia eszményeit vallja, s tiszteli a törvényeket. De a szép eszmék itt mit sem érnek; az elvekért vállalni kell a halált — hiszen egy kétszeresen életfogytiglanra ítélt rablógyilkosnak édesmindegy, hogy még egy gyilkosságért elítélik-e, vagy a szabadulás lehetőségéről kell lemondani. És erre már Vanzi képtelen.

A hatalom és a pénz hatalmas maffiája a börtönbe is utánanyúl annak, aki kellemetlen lehet számára: a tanút, akit odakint a demokrácia illemszabályai szerint nem sikerült elhallgattatni, sem pénzzel, sem rágalmakkal, sem fenyegetéssel vagy zsarolással, itt az „illemszabályok" félrehajításával hallgattatja el. S Vanzinak ehhez is segédkezet kell nyújtania: azzal, hogy behunyja a szemét, hogy azt mondja el, amit a szájába rágnak, s arról, amit tud, amit látott és hallott, arról sohasem beszél. S a főtörzsőrmester, már a börtön kapuja előtt még azt is megmagyarázza, hogy ami történt, az neki is érdeke volt; hogy az az ember, aki a cellájában „öngyilkosságot" követett el, egy olyan perben volt tanú, ahol ezer ember haláláért kellett volna valakiknek felelniük, ezer emberért, akik egy gát nyereséghajhászó, felelőtlen építőinek lettek az áldozatai. Vanzi is építész, őt is érhetik effélé „kellemetlenségek"; hálásnak kell lennie, hogy akadnak emberek, akik megszabadítják az ilyen veszedelmes elemektől...

A film szuggesztív képsorai, a nagyszerű színészek sokáig emlékezetesek maradnak, s tovább él bennünk az az őszinte felháborodás is, amelyet a rendező érez. Hiszen előttünk, nézők előtt ugyanúgy feltárul a vagyon és bűn összefonódása, a „páratlan" igazságszolgáltatás és bűnüldözés megvesztegethető, korrupt rendszere, mint a főszereplő Vanzi előtt; de mi még ennél is többet érzékelhetünk: a polgári humanizmus csődjét is látjuk, amikor a valóság véres tényeivel kerül szembe.

KÖNYV

John Kenneth Galbraith: Győzelem

(Modern Könyvtár, Európa Könyvkiadó.) Sajátos mű ez a kis könyv, amelyet a Modern Könyvtár sorozatának jóvoltából magyarul is kézbe vehet az olvasó: szerzője nem afféle „hivatásos" író, hanem az amerikai közélet jelentős alakja. Több szakon szerzett diplomát, több egyetemen oktatott, s közben tevékenyen részt vett a politikai életben is. Szenvedélyes, meggyőződéses híve az amerikai életformának, s társadalmi rendnek; a szocialista, kommunista eszméknek „hivatalból" ellensége. S mégis: könyve, amelynek cselekménye egy kis, képzeletbeli latin-amerikai diktatúrában lezajló puccs, s az Egyesült Államok ezzel kapcsolatos reagálásai körül bonyolódik, élvezetes olvasmány és nagyszerű, leleplező dokumentum.

Galbraith, amikor szatirikus éllel, mármár Parkinson professzor pedánsan tudományos iróniájával, s a jótollú írókat is megszégyenítő, találó jellemzéseivel elénk varázsolja azokat a kicsinyes, ostoba bürokratikus útvesztőket, amelyekben az Egyesült Államok külpolitikai döntései tévelyegnek, s bemutatja azokat a tisztviselőket, akik e döntések meghozatalánál ostoba antikommunizmusukkal, s konok konzervativizmusukkal többet ártanak az ország tekintélyének, mint amennyit valaha is használhattak volna — saját világnézetét védi. Azért rajzolja

reagálását, amely csak a diktátorok támogatását, a fennálló kormány — akár katonai — megsegítését ismeri, mert az a meggyőződése, hogy rugalmasabb helyzetfelismerés, hajlékonyabb külpolitika nélkül az Egyesült Államok maga fogja kitermelni kudarcait, mint ahogy az a képzeletbeli Puerto Santosban is megtörténik. A diktátorral szembenálló liberális politikustól való félelem, a régi rend mindenáron való fenntartásának vágya olyan fordulatot idéz elő, amely azután semmiképpen sincs ínyére a „baráti" nagyhatalomnak.

Az író szándéka tehát az, hogy az igazság kimondásával belátásra bírja, saját érdekeinek felismerésére serkentse az Egyesült Államok vezetőit. De a szándéktól függetlenül: kimondja az igazságot, leleplezi a latin-amerikai puccsokkal kapcsolatos döntések mechanizmusát, a puccsok „menetrendjét", s azt a stupid, mereven reakciós, mindenféle változás iránt érzéketlen, ostobán konzervatív hivatalnok-gárdát, amely előkészíti a döntéseket.

A maró gúny, a szarkasztikus fogalmazás még akkor is plasztikussá, meggyőzővé tenné munkáját, ha a valóság nem bizonyítaná, szinte nap mint nap, mennyire igaza van. S leleplezései, amelyek a kapitalizmus taktikájának, stratégiájának megjavítása érdekében születtek, számunkra is tanulságosak, hiszen mögöttük felsejlik az egész rendszer, az egész mechanizmus alapvető csődje, szükségszerű bürokratizmusa. Így születhetett mérsékelten haladó, liberális indulatokból egyetemes érvényű, tanulságos szatira, amely mint irodalmi mű is élvezetes olvasmány: szinte letenni sem lehet.

KIÁLLÍTÁS

I. Országos Díszlet- és Jelmeztervi Triennálé, Miskolc

A díszletek, jelmezek tervezőinek úgy gondolhatnánk, nincs szükségük önálló kiállításra: kiállítóhelyiségük estéről estére valamennyi színház, a filmvászon, s a televízió képernyője. Mégis, rendkívül jelentős esemény ez a tárlat, amelyen első ízben találkozhat a közönség a színházi tervezők munkája mellett a filmgyári, s a televíziós tervezők munkásságának dokumentumaival is. Három év termésből ad ízelítőt a kiállítás, három év tervezői munkájának adja keresztmetszetét; s amellett, hogy bepillantást nyújt egy-egy előadás születésének belső, jó értelemben vett kulisszatitkaiba, az alkotás folyamatába, átfogó képet rajzol szcenikai művészetünk jelenlegi helyzetéről. A kiállítás, amely a 150 éves fennállását ünneplő Miskolci Nemzeti Színház ünnepi évadjának egyik eseménye, a Kossuth Művelődési Ház adott otthont; a látogatók a kiállított tervek jóvoltából felidézhetik magukban az elmúlt évek emlékezetes színházi, televíziós élményeit, közelebb kerülhetnek a színházi előadások születésének alkotó folyamatához.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

Kokas Ignác

1021

KOKAS IGNÁCNÁL

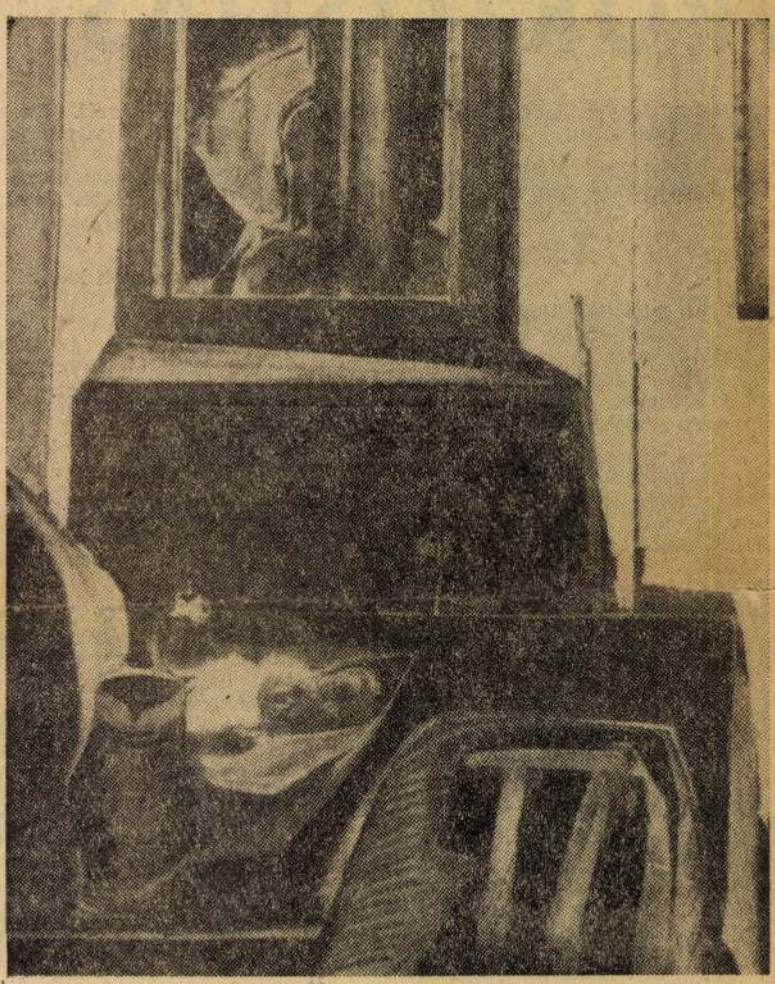

Nem voltak látványos kiugrásai és nem voltak kudarcai. Rendszeresen szerepel a nagy tárlatokon. De talán az egyetlen a negyvenévesek generációjában, akinek még nem volt önálló kiállítása. A nyár végén Prágában együtt rendeztünk egy magyar kiállítást, melyen Kokas Ignác a képeivel is részt vett. Itt ismertem meg a legújabb festményeit — mint magamban neveztem —, a „zöld képeket", és megismertem magát a művészt is. Nagyokat hallgatott. Arra gondoltam, jó lenne szóra bírni egyszer. A műterem sarkában a gramofonon egy Honegger lemez forog, a terem közepén — lakásban szokatlan darab — gyalupad, rendben tartott asztalos szerszámokkal. A gyalupadon eredeti ásatási lelet, egy gondosan össze ragasztott fekete cserépedény.

— Honnan van ez az edény?

— Szülőföldemen, *Vál* községben, százszámra kerülnek elő a régészeti leletek. Nagy eső után maguktól bukkannak elő. A „váli kultúrá"-a bronzkori régészet elismert kategóriája. Engem nem az archeológia tudományos oldala érdekel, hanem valamilyen titkos kapcsolat a régiekkel. Válon a por tele van az emberek porával.

— És a gyalupad?

— Apám asztalos. Mellette én is kitanultam a mesterséget. Szeretem a fát, és ismerem. Használ is veszem ennek, ha egy vakrámát kell készíteni a képemhez vagy keretet átszabni. Gyermekkoromban apám rossz vésőivel köveket faragtam. Faszobrot is csináltam. Tulajdonképpen a főiskolai felvételin rajzoltam először szénnel. Aztán — mint növendék — festettem olyan piros, hosszú aktokat. Bernáth mester megnézte: „Magával, fiam, nagyon sok bajom lesz" — mondta, és elém tett egy köcsögöt: „Ezt tessék lefesteni, de úgy ahogy van, nekem ne magyarázzon bele semmit." Majdhogynem bezárt, magamra hagyott a professzori szobájában. Talán meglátott bennem valamit. 1952-ben festettem meg a diplomamunkámat.

— Hogyan jutott el a „zöld" korszakhoz?

— Elmondom, de az elejétől. Kaptam egy hatvan négyzetméteres mozaik megbízást. Minden festő álma a falikép. Két évig éjjelnappal, szinte több mázsányi tervet, vázlatot készítettem. Csökönyösen, kétségbeesetten dolgoztam. De nem tudtam a mozaikba, az építészetbe belehajlítani a festői elképzeléseimet. Csak elsematizáltam, vagy elapróztam. Mindenre hasonlított a tervem, csak énrám nem. Görögös is volt, etruszkos is... Nem éreztem, hogy rátaláltam. És kétesztendei készülődés után visszaadtam a megbízást. A mozaikügy lezárása adott egy kiinduló pontot. Igy indultam ezekkel a „zöld", penész színű képekkel két éve.

— De hát, ha a monumentális festészet ennyire taszította, miért fest mégis olyan óriási képeket? Tudom, nem azért, mert négyzetméterenként többet fizetnek. Hiszen ezek a nagy táblák — látom — mind ittmaradtak a műteremben, inkább a kisméretű képeit tudta eladni.

— Nem hiszem, hogy nagyméretűek volnának a képeim. Az embernek van olyan érzése, hogy ezt ekkorában, más gondolatot pedig másféle dimenzióban kell megfesteni. Lehet, hogy két év múlva kicsi képeket fogok festeni. Van, amikor a kis képen vetődik föl a nagyméretű kép gondolata. A kis kép csíra. De ha ez elér egy bizonyos *komplettséget* és a gondolat kinövi a léptéket, akkor festek nagy táblákat. El sem tudom képzelni a festményemet más méretben, mint ahogyan megszületett.

— Módszere, illetve „ars poeticája"?

— Szeretnék a képem fölött teljesen uralkodni. De számtalanszor kicsúszik a kezemből. Kifolyik. Körüljárom a megoldást; sokszor osonva fogom meg — máskor a legbrutálisabban. Szeretek sétálni, de gyakran úgy érkezem vissza a sétámról, hogy azt mondom magamnak, „üres a tarisznyám". Nem tudtam megfogni a múlandót. Ameddig nem tudom a valóságot a papírra, vászonra kényszeríteni, addig a valóság önálló életet él; nem az enyém. Örökös harcot folytatok a kép befejezéséért... Mi a befejezés? Az ember nem tud mást csinálni, minthogy egyszer otthagyja a képét. Ugy ahogy van. Majd az idő eldönti, hogy be kellett volna fejezni, vagy nem. Nem tudom az árnyékomat keresztül ugrani.

— A látvány és az áttétel?

— Mindig csak a természetre gondolva festek. Rengeteg az emlékképem. Sokszor — legtöbbször — modell nélkül biztosabban dolgozom, mint amikor előttem van a modell, a táj, a látvány. Néha az állat szemével vagy a kő alatt meghúzódó bogár szemével nézem a világot.

— Sehol sem érzem magam olyan jól, mint a természetben. Én ott oldódom. Akkor sem csodálkozné ha kinőne belőlem a lomb. Ott va a tiszta öröm. Nagyon szeretem a szülőföldemet, a Dunántúlt. Városon nem is tudok tájékozódni; külföldön is eltévedek, de Budapesten is. Az utca képe nem rögződik bennem. De vidéken egy fának a karaktere, egy rög tájékoztat.

A táj, a természet, falusi udvar, vagy szobabelső minden képének — nem tárgya, hanem inkább „kerete". Tájat ábrázolnak, de nem tájképek, ha figurát, nem genre-képek. Gyakori a szimbólikus alak, de tulajdonképpen a festmény minden részletének kettős jelentése van, néha több is; mint ahogy a felhők tömegéből a fák lombozatából a valóságban is sokféle formát tudunk kiolvasni. Lírai és antropocentrikus Kokas festészete, akkor is, ha a képen nincs jelen emberalak. A tartalomnak megfelelő tiszteletre méltó olajtemperával fest súlyos gondolatokat, még az is látszik, hogy vívódva alkot: mégis, a kép megjelenése könnyed, leheletfinom. Barokkos mozgalmasságú zöldes, komor foltjaival, a felületnek magasrendű megmunkálásával — még a festés technikájában annyira erős magyar „mezőnyben" is — kitűnnek Kokas Ignác képei.

— Azt hiszem, hogy az én fenti rövidke jellemzésem és a közölt reprodukció kevés ahhoz, hogy a közönség Kokas Ignác festészetét megismerje. A publikálás teljesebb módja mégiscsak a kiállítás. Miért nem állít ki?

— Nem vagyok termékeny festő. A mozaikterv is sok időmet elvette... Magam sem tudom, miért húzódozom a kiállítástól? Talán szégyellek az emberek elé állni.

— De hiszen a nagy tárlatokon mindig bemutatja egy-két művét.

— Ha rajtam múlna, sohasem rendeznék kiállítást. Jövőre vagy azután mégis fogok tárlatot rendezni, de úgy érzem, hogy ezzel kényszernek teszek eleget — akkor is, ha ez belső kényszer.

Frank János

OPORTOSITAS

rá. Münnich Ferenc választása — végül is rám esett.

Másnap reggel harmadmagammal átmentem a csehekhez.

2.

Ez Margitfalva közelében történt, tízegynéhány kilométerre Gölnicbányától. A hegyeket — itt — többnyire fenyőerdők borítják. Ahol a csehek beásták magukat, ott csak bozótok voltak.

Libasorban meneteltünk. A sort egy vöröskatona nyitotta meg, fehér parlamenter zászlóval a kezében. Három lépéssel utána én mentem. Mögöttem Domokos Gábor századpolitikai megbízott lépkedett. Utunk galagonyabokrok között vezetett.

Félúton — mintegy száz-százötven méterre az ellenséges lövészárkoktól — megálltunk... Órám fél tizet mutatott. Pontosan hat óra harminc perc telt el azóta, hogy a fegyverszüneti egyezmény életbe lépett.

A cseh állások eleinte mozdulatlanok voltak. A katonák, valószínűleg, tanakodtak, hogy mitévők Hirtelen megélénkültek a lövészárkok. Elsőnek öt katona jött felénk egy őrmester vezetése alatt. Éppúgy mint mi, ők is fegyver nélkül voltak.

A cseh őrmester tisztelgett. Én is sapkámhoz emeltem a kezemet. Tisztek nem mutatkoztak, viszont egyre több és több katona gyűlt körénk. Tíz perc múlva már vagy ötvenen voltak. Csaknem mindegyik beszélt németül, úgyhogy megértettük egymást. A szót az őrmester vitte. Zömök, szőke fiatalember volt; legföljebb huszonöt éves lehetett. A háború kitörése Reichenbergben érte. Egy ideig Poprádon teljesített szolgálatot; onnan került az északkeleti hadszintérre.

Mi sem volna tévesebb, mint azt hinni, hogy a cseh munkások egyetértettek a Tanácsköztársaság elleni beavatkozással. Csehszlovákiában több helyen tüntetésekre került sor a háború ellen. A háborúellenes agitáció központja a kladnói bányavidék volt. De mozgolódtak a brünni vasmunkások is. Ezt a háborúellenes hangulatot a cseh katonákkal folytatott beszélgetésünk is tükrözte. Csaknem egy órán át közösen szidtuk a Kramár-kormányt...

Megmutattam a cseh katonáknak a szlovák Forradalmi Kormányzótanács kiáltványát is, amely Eperjesen jelent meg a szlovák Tanácsköztársaság kikiáltása alkalmából. A röplap kézről kézre járt.

3.

Az átcsoportosítás június 29-én kezdődött meg. Július 1-én a 33. Vörös Gyalogezred alakulatai is átlépték az „új határt".

Három héttel előbb: június 10-én (négy nappal azután, hogy bevonultunk Kassára) a városi intéző bizottság ünnepélyt rendezett a Tanácsköztársaság vezetőinek fogadására. A Fő utcán — mindenütt — vörös zászlók lengtek. Az utca mindkét oldala fekete volt az emberektől. Úgy tudom: a film, amely ezt az eseményt megörökíti, rövidesen ezelőtt előkerült. Érdemes volna — alkalmilag —, bemutatni.

Az ünnepélyen Kun Béla is felszólalt. Tomboló lelkesedés fogadta, amikor megjelent a Szovjetház erkélyén.

Kun Béla mindössze négy vagy öt percig beszélt. Felszólalásában kifejezést adott abbeli meggyőződésének, hogy előbb-utóbb — *együtt fogunk harcolni a proletárforradalomért azokkal, akik ma még ellenségként állnak velünk szemben.*

Mint sok más magyar kommunista, 1920-ban én is Kassára kerültem. Nemegyszer tanúja voltam, hogy a gyakorlótérre kivonuló cseh katonák az Internacionálét énekelték.

Másfél év múlva — két napon át — újból vörös zászlót lobogtatott a szél a kassai városháza bejárata fölött.

A csehszlovák Kommunista Párt első kelet-szlovenszkói kongresszusa alkalmából...

---

szokta, hogy spórol, és elsősorban apró kényelmein, az nem tudja magát egyik napról vagy egyik hétről a másikra átállítani egy olyan életformára, amelynek alaptétele a pazarlás, még akkor se, ha átmenetileg nem is kellene a fogához vernie a *dime*-ot.) A búcsúkoktélra végül is földalattin mentem el és ha nem is vagyok Orpheus, úgy éreztem magam, mintha az alvilágba szállnék. De erről egy más alkalommal.

visszavitt narancsleves palack).

Még azt szeretném elmondani, hogy a koktélon benyakaltam ugyan vagy féltucat ananászlevet, komolyabb italt állandó szédülésem miatt nem mertem, de mire hazaértem a szállóba — néhány óra után a Chelsea már „haza" lett —, újra gyötört a szomjúság. Bemenet láttam, hogy a szomszéd fűszeres még nyitva tart. Felkaptam a délutáni üres narancsleves palackot, gondosan kimostam, hogy szégyent ne hozzak a ház elejére és lementem vele a fűszereshez. Kiválasztottam a nyitott hűtőszekrényből egy másik üveget és azt a tisztára öblített régivel együtt odatoltam a fűszeres pultjára.

„Negyvenöt cent", mondta és már csilingelt a pénztárgépe. Rámutattam az üres üvegre: ezért nem von le semmit?

Nem értette. „Mit akar azzal a palackkal?" — kérdezte. Rossz sejtelmem támadt, de már benne voltam az ügyben. Kezdtem magyarázni, hogy visszahoztam ezt a narancsleves üveget... hogy ennek az ára... „És mit csináljak én ezzel az üveggel?" — förmedt rám. Nem álltam a helyzet magaslatán. Azt hiszem, makogtam valamit, hogy szép üveg, jó üveg, a gyümölcslevet gyártó cég bizonyára újra fel tudná használni. Felnevetett. „Ha olyan szép és jó, dugja a..." — és megmondta hova. Igy ismerkedtem meg az amerikanológiának egyszerre két fontos jellemvonásával: egyrészt a nemzeti jókívánsággal, amelyet olyan gyakran használnak, mint mi a tetszik-tudni-már-mit, másrészt a pocsékolással.

Visszaballagtam a Chelsea-be, kezemben a teli narancsleves palackkal és az üressel is, amelyet egyszerűség okából a hónom alá dugtam. Z. mester még ott ült üvegkalickájában. Rámnézett és mindent megértett. „Csak nem akarta visszavinni az üres üveget? Bocsásson meg, figyelmeztetnem kellett volna, ez még az alapfokú szemináriumhoz tartozik. Jegyezze meg jól ezt a szót: *waste*. Magyarul pocsékolást jelent. Figyelje meg, hányszor fogja hallani itt a *waste*-et: százszor, ezerszer, amíg otthon, vagy Európában csak egyszer mondják ki az emberek. Az emberek emlegetik, szidják és teszik. Azt állítják, ez tartja mozgásban az ipart, ennek köszönhető a gazdasági konjunktúra. Majd beszéljen erről nálam okosabb emberekkel, hogy minek köszönhető. De elsőnapi leckének jegyezze meg, hogy itt, uram, mindent eldobnak. Üres üveget, elromlott hűtőszekrényt, tavalyi autót, megunt bútort. Vannak 56-os magyarok, akik abból rendezkedtek be, hogy a jobb módú negyedekben az utcára kitett asztalt, széket, díványt hazavitték."

Figyeltem, nem csippent-e szemével, mert most már biztos voltam benne, hogy ugrat. „Értem", kacsintottam vissza megjátszott cinkossággal.

„Akkor jó", bólintott Z. Jó éjszakát kívántam, este fél tíz van, ma reggel Párizsban fél hétkor keltem, tehát húsz órája vagyok talpon. Álmosságot nem érzek, csak zúg bennem valami, mintha a kocsiban behúzva hagyják a szivatót. Elindultam a lift felé. „Mit csinál azzal az üres üveggel?" — szólt utánam Z. Zavartam néztem hol rá, hol a palackra. „Nincs szíve eldobni, mi?" Bevallottam, hogy nincs. Olyan gusztusos, hogy örülnének neki otthon. „Vigye csak föl, dédelgesse. Majd ha szemrebbenés nélkül eldobja, akkor érkezett meg igazán Amerikába."

(Öt gyönyörű, szögletes, kupakos narancsleves üveget hoztam haza hajómálhámban.)

Kokas Ignác

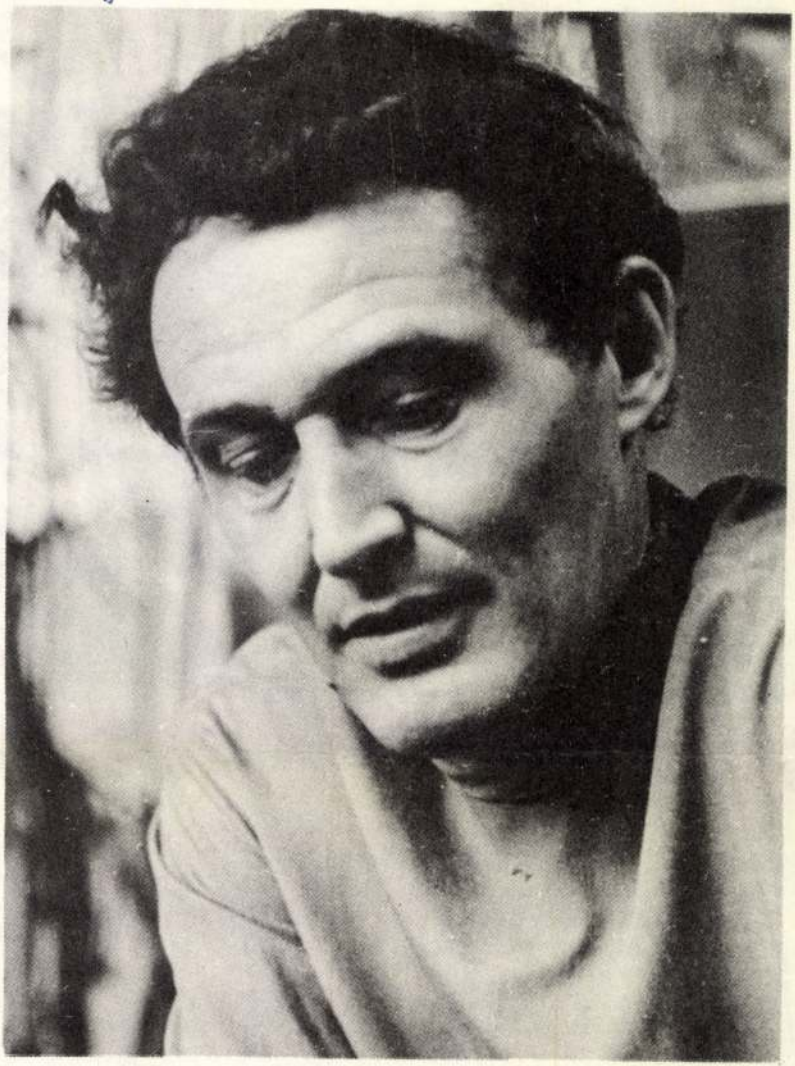

Csapó György:
Művészek, műhelyek
NPI 1978

Kokas Ignác

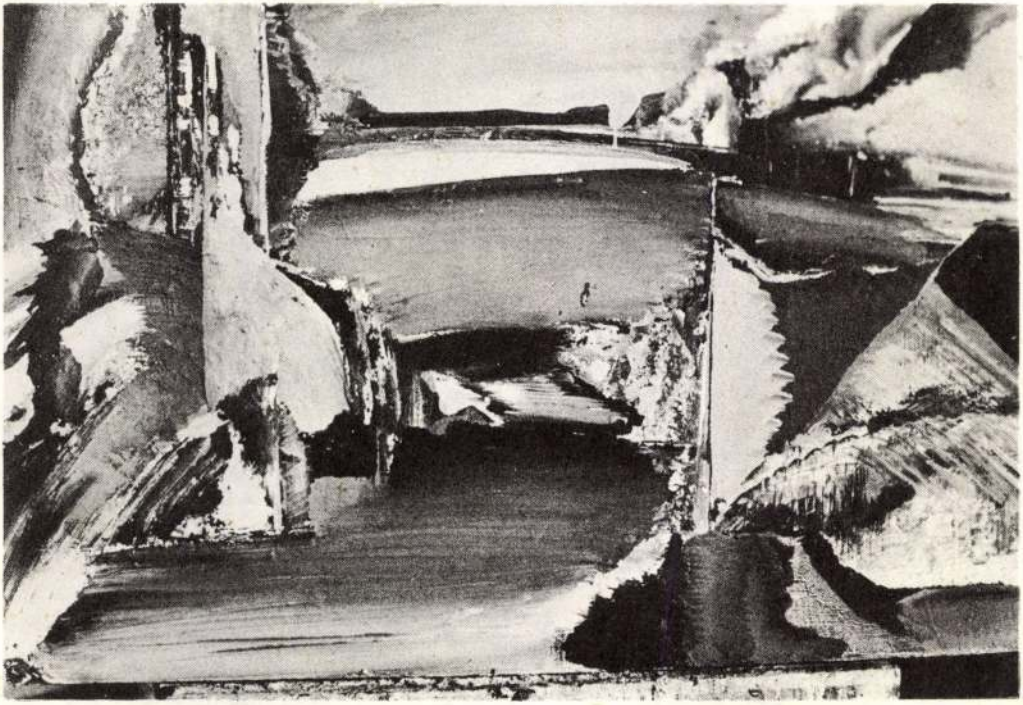

Kokas Ignác: Ginza hídja

KOKAS IGNÁC

1926-ban született Válon. A Főiskolán Bernáth Aurél és Kmetty János voltak a mesterei. Első egyéni kiállítását 1969-ben rendezte a Műcsarnokban, azóta több tárlata volt, és részt vett a XXXIV. Velencei Biennálén is. 1972 óta a Képzőművészeti Főiskola tanára.

Műtermében mindössze néhány képet látni, két kisebbet a fal felé fordítva és két nagyméretű lemezt, egy készülő triptichon részeit. Hát a többi?

– Nincs több – mondja.

– Hová lettek?

– Nem tudom, nem kísérem figyelemmel sorsukat, bennem megvannak, egyébként is kevés képem van.

– Nehezen dolgozol?

– Mindenesetre kíváncsian és szüntelenül. Nem pihenek, nem üdülök, a problémák elől úgysem tudnék elmenekülni, pedig jó volna, mert nemigen tudok eligazodni bennük.

– Mi nyugtalanít?

– A meg nem válaszolt dolgok. Például, hogy miként lehet kifejezni azokat a nagy mozgásokat, amik most vannak a világban. Egyszóval, megtalálni a század formanyelvét, amely nem szorítkoznék csupán egyetlen motívum feldolgozására, hanem átfogó program lehetne.

– Nem csekély feladat.

– Érdekel, izgat. Ha egy falevelet a kezembe veszek, a csillagokat is érzem abban a pillanatban. Legalábbis így szeretnék festeni. Így kellene! Gyermekkorom Válon telt el, itt kaptam az első impulzusokat; igen szoros a kapcsolatom a természettel.

– Innen az a sok zöld szín a képeiden?

– Valószínűleg. Tény az, hogy a kékeket mindig le akarom kaparni. A kékekhez nincs közöm. Azt mindig elpusztítanám. Olaszország óta – nemrégiben kint töltöttem két hónapot – talán már kevésbé, de ott az emberektől, a velük való érintkezéstől kaptam az élményt.

– A kékekkel tehát folyik tovább a küzdelem?

– Igen. A kékekkel is, másokkal is. Mindig lemezre festek, mert vések, vágok, kaparok, drótkefével dolgozom, a vászon ezt nem viseli el.

– Rajzolni nem szoktál?

– Nem rajzolok. A rajzolás soha nem ingerelt. Megálmodok egy témát, milliószor körbejárom, vizsgáztatom, velem él, tehát állandó mozgásban van, s nem kímélem. Jön egy elképzelésem, nyomban végrehajtom ugyanazon a lemezen; megesik, hogy húsz kép is van egymáson. Eltehetném a lemezeket, megtarthatnám a változatokat is, de képtelen vagyok rá. Tudnom kell, hogy a kész kép alatt milyen rétegek húzódnak meg. Száz meg száz képet pusztítok el így...

– Soha nem kegyelmezel?

– Ritkán. Volt úgy, hogy elfogott a bánat, amiért megöltem egyiket-másikat, de mit tegyek, ha látom, hogy a kép többet kér tőlem; nem hagyhatom úgy... Amit el szeretnék mondani, az fizikailag is bennem van, feloldódva, szétszóródva: belül hordom a mértékét annak, hogy mit érzek telítettnek; ha idáig nem jutok el, nem tudok kielégülni. Száguldok a lehetőség útján.

– Most milyen probléma foglalkoztat?

– Szeretnék elszakadni attól a szétnyírt világtól, ami képeimen megnyilvánul. Próbálok, nyitogatok ablakokat, kitekintek, de még nem bújtam ki rajtuk.

– Újabb képeiden még csak fokozódott a feszültség, a felismerhető színfoltok felismerhetetlenekben oldódnak, amitől azok súlyosak lesznek, nyugtalansággal telítettek.

– A nyugtalanság bennem van, s mivel festő vagyok, színekkel és formákkal fejezem ki ezt. Nyugtalanít, hogy még mindig „Ginza-pusztát" festek, zöldeket és feketéket, hogy nem tudom, merre tartok. Nem mintha kifogytam volna a mondanivalóból, de nem akarom magam ismételni. Azt szeretném, ha könnyebbek lennének a képeim. Elég volna talán valami új élmény, hogy ez bekövetkezzék. Vagy ki tudja? Érzelmes természet vagyok, erősen kötődök a talajhoz, a múlthoz, a hagyományokhoz. Amikor feketét, barnát festek, az a paraszti ruhák feketéje, a föld barnája. A zöld pedig, nos hát a zöld a minden. Pedig úgy vagyok vele, hogyha már zöld festékhez nyúlok, hát ledobom az ecsetet, nehogy megint csak a zöld, csak a zöld, a zöld... Az a döbbenetes, hogy mégiscsak szeretnék egyszer egy igazi zöldet festeni. Látod, ennyire ki vagyok szolgáltatva.

– Mit tartasz a legjellemzőbbnek piktúrádban?

– Hát azt, amit elmondtam. Mondják tematikus vagyok. Igen, az is vagyok. Vállalom. Ifjú koromban erős ember akartam lenni, azok

tetszettek nekem, velük rokonszenveztem, talán mert fizikumom nem robusztus. Amit mondok, olyan, mint egy rossz brossúra, de nem bánom, rájöttem arra, hogy az embernek vállalnia kell magát. Meglátok egy fát, boldog leszek tőle, festeni kezdek, mert kíváncsi vagyok rá, hogy mi van bennem. Tulajdonképpen erre vagyok a legkíváncsibb. Az egész megismerési procedúrát a fa látványa indította el bennem, az emberben annyi mély élmény rejtőzik. Szeretek lefeküdni a földre tavasszal, amikor olyan jó meleg . . .

– Művészetednek mostanában sok a követője, epigonja.

– Őszintén szólva nem örülök neki. Kivéve egy-kettőt, akik már elszakadtak tőlem, amennyiben a sajátjukat csinálják, hiszem magam is töprengek, vívódok.

– Eredmény?

– Ha én azt tudnám. Képeimen a valóság már alig felismerhető. Elképzelhető, hogy egy reálisabb irányba haladok, amely optikailag is hatásos rendben állna össze, vagy ellenkezőleg . . .

– Milyen piktúrát szeretsz? Mi tetszik?

– Nekem a XX. század szabadsága tetszik, hogy annyi módon lehet festeni. Ha a kizárólagosság kerül szóba, akkor baj van. Sokféle festészetet tudok szeretni. Mondok néhány nevet a fiatalabbak közül: Kondor, Deim, Lakner, Bak, Hencze, úgy gondolom, ez elég változatos névsor.

– Legfőbb személyes problémád?

– Örülök, ha valamit létrehozok, nincs másra igényem. Egészséges legyek, és tudjak dolgozni . . . Nekem mindenem a festészet.

(1974)

Kokas Ignác

1021

A NEGYEDSZÁZAD MŰVÉSZEI

Az elmúlt negyedszázad nemcsak anyagi létünkben hozott korszakos változást, hanem művészeti életünkben is. A felszabadulást követő huszonöt évben soha nem látott bőségben jelentkeztek a tehetségek. Olyan szellemi energiaforrások tárultak fel, amelyek e társadalmi változás nélkül örökre rejtve maradtak volna.

Most következő összeállításunkban olyan művészeket szólaltatunk meg, akik a felszabadulás után kezdték pályájukat, tehetségük az elmúlt negyedszázad alatt bontakozott ki. Nem törekedhettünk teljességre, tizennyolc művészt kértünk, fogalmazza meg emberi, művészi hitvallását. Úgy érezzük, ezek az önvallomások némi képet adnak nemcsak az alkotókról, hanem a korról is, amelyben alkotnak, működnek.

Darvas Iván

Attól tartok, félreismerik a színház lényegét azok, akik elsősorban akár oktató, akár szórakoztató jellegében keresik létjogosultságát. Többnek is, kevesebbnek is tartom ennél a színházat.

A színház nem templom, nem szószék — igaz, nem is mulatóhely. A színház lényege, úgy gondolom, a játék. Tudatos, akár egy tudományosan megszerkesztett matematikai levezetés, véresen komoly, akár a halál, és ugyanakkor könnyedén lebegő és önfeledten elandalító, akár az álom és a gyerekek játéka: hisz csak színház.

Gábor Gábor

Ez a huszonöt év módot adott nekünk, hogy szabadon, a függőség érzése nélkül dolgozhassunk és előrejuthassunk pályánkon, módot adott minden művészi tehetség érvényesülésére. Az igazi művésznek nemcsak saját hangszerén kell tökéletesen játszania. Érzékenyen kell reagáljon az őt körülvevő világ impulzusaira. Minél többet nézni, látni és megérteni ebből! Hogy képes legyen az érzelmek végtelen gazdagságát közvetíteni hallgatóságának.

Gyurkó László

Író vagyok: mesterségem az elégedetlenség. (Ha például Tolsztoj elégedett lett volna a Háború és békével — pedig kinek lett volna erre több joga? —, nem születik meg a Karenina Anna.) De hitem is, hogy az örök elégedetlen, mindig többet és jobbat akaró ember a történelem hajtóereje. Csakhogy a világgal való elégedetlenség nem sokra vezet, ha elsősorban nem önmagunkkal vagyunk elégedetlenek. Hisz mindenért felelősek vagyunk, de elsősorban magunkért: azért, amik vagyunk s amit létrehozunk.

Jávor Emília

A bizalom, amely az első perctől felém áradt, kötelezett is. Megpróbáltam ezt a kötelezettséget vállalni itthon is, külföldön is. Az előlegezett bizalom segített. És segített az akarás, hogy gyönyörködtetéssel, művészi odaadással viszonozzam a közönség szeretetét. Ha ez az akarás nevezhető művészi hitvallásnak, nos, akkor ez volt, ez ma, és ez marad a jövőben a hitvallásom.

Fehér Ferenc

Sokszor megvallottam már, hogy költészetemet a pontos tervezés és tervszerű építés vágyával próbálom megvalósítani. A költészettel fölépíteni egy világegyetemet, megfogalmazni létezését, elmondani benne az embert magát, a teremtő, tervező, szerető, szenvedő és halandó embert, aki sohasem él a történelmen kívül, de mindig a történelembe szövötten, s ezért felelős nemcsak önmagáért, de embertársaiért is, tehát a történelemért. A költő talán többet nem is tehet, de mivel a költészetet cselekvő folyamatnak hiszem, cselekvésnek a fönnmaradásért, a teremtő fogalmazás a legszebb kötelessége.

Vörös László

Az emberiség sorsa foglalkoztat, mint embert és mint művészt is. Úgy gondolom, a fejlődés egy folyamat, mely mindig előremegy, ámbár időnként kitérőkkel. Nem hiszem, hogy az emberiség önmagát fenyegeti — bár egyedeiben lehetséges, hogy igen. Más szóval, hiszek a fejlődésben, abban, hogy az emberiség egy kicsivel mindig jobban csinálja, mint azelőtt. Ez a hit határozza meg az én alapállásomat. Legalábbis ebből a nézőpontból tudom csak magamat és a világot látni.

Kokas Ignác

Minden érintetlen vászon előtt úgy állok meg, mint egy bevehetetlen kőfal előtt, tudom, küzdelem lesz, sőt, hetvenhétszer megverten kullogok vissza, aztán elölről kezdem az egészet, hogy megszülessen az, amit szeretnék. Azt az igazságot, amit a kép hordani fog, a megfestéssel kell kitakarnom.

Időnként legszívesebben elmennék halőrnek, de minden reggel mégis ott vagyok az állvány előtt, ha akarom, ha nem, és kezdem a festést, a küzdelmet.

Kondor Béla

1945 január első napjaiban Angyalföld egy puskalövés nélkül felszabadult. Ott laktam akkoriban, és 14 éves voltam. Viszontagságos élet következett ezután. Élelmet szerezni is, meg találni is kellett. Rossz tanuló voltam, de leérettségiztem, majd egyenesen a Ganz-gyárba mentem dolgozni, és onnan a főiskolába. Mintegy 15 éve működöm grafikusés festőként. Művészi hitvallásom nincs. Ha lenne, akkor tisztesség és szakszerűség néven nevezném. Ez persze ábránd, de az úgynevezett hitvallásnak még a lehetőségét is kizárja.

Kállai István

Őrizd az embert, mert hivatásod nem más, mint elkötelezettség, nem kevesebb, mint szabaddá tenni másokat.

Őrizd az embert. Ha lehet: életeddel, ha lehet: munkáddal, ha lehet: haláloddal.

Őrizd az embert. A szabadság rendjét soha, egyetlen pillanatra se téveszd össze a rend szabadságával.

Őrizd a szabadságot, mert csak addig vagy ember, amíg szabad akarsz lenni. S ha reggel újra látod, amint felelősségük elől saját hátuk mögé bújnak az emberek, a szemed se rebbenjen. Végezd a dolgod. Gondolj a napra. Ő se szól, csak fölkel, és járja az útját...

Kertész Imre

A művészi munkában nekem az a legmagasabb rendű öröm, ha az embereken — a játszó színészeken — keresztül sikerül kifejezni valamit a világból. Ennek az örömnek a lényege, ha a művészekkel együtt, közösen érünk el valami eredményt. Közös munka és a közös munkának az eredménye az igazi örömszerző és alkotásra serkentő.

Gregor Adél

1945 számunkra — balettművészek számára — különösen nagy jelentőségű. A felszabadulás után ismerkedtünk meg behatóbban a világhírű szovjet balettművészettel. A moszkvai VIT-en — ahol I. díjat nyertem — ismerkedtem meg személyesen Ulanovával, Pliszeckájával, Sztucskovával, illetve művészetükkel. Háromhónapos leningrádi tanulmányúton készültem fel máig is két legkedvesebb főszerepemre, a „Giselle"-re s a „Hattyúk tavá"-ra. Legnagyobb öröm volt számomra e két szerepet a Moszkvai Nagyszínházban eltáncolni.

Pécsi Sándor

Tulajdonképpen a képzőművészet távolesik a szóval kifejezhetőtől. Van mégis alapelvem, ami megfogalmazható: az a célom, hogy munkámmal hozzájáruljak ahhoz a szintézishez, amely az építészet, használt anyagaimmal kifejezett mondanivalóm és a társadalom között létrejön.

Petrovics Emil

A zeneszerzésnek azt az útját választottam, amely nem hűtlen a magyar zene nagy hagyományaihoz; törekvéseim fő célja mégis az, hogy új hangon, új szemlélettel szóljak az ember helyéről a világban. Sokakkal szeretném megértetni, hogy a mai zene nem alábbvaló, mint a régi, és hogy a valóban korszerű zenei nyelv képes a ma valóságának teljes élményt adó felidézésére.

Pándi Pál

Az irodalom két alapvető funkciója — a gyönyörködtetés és a kételkedésre serkentés — közül ma az utóbbit kell fontosabbnak tekintenünk. Magam is arra törekszem elsősorban, hogy kételkedést támasszak a legveszedelmesebb emberi butaság, a fanatizmus ellen. Ez hordozza korunk legnagyobb veszedelmét, ez ellen kell tennünk a legtöbbet képességünk és lehetőségeink szerint. Ha nem szününk meg az ember eredendő jóságára, a bennünk levő jóra hivatkozni, akkor feladatunkat jó irányba végezzük.

Sinkó Ervin

Az 1945 előtti hárommillió koldus között én voltam az egyik. Éltem a szegénység sok bánatát, kevés örömét. Felszabadulásunk után ezt a világot hoztam én el magammal, magamban a magyar színpadra, filmre. Alakítottam és alakítom a parasztokat, munkásokat, a „kétkezieket", az elnyomottakat, a felszabadultakat. Csodálatos ajándékot adott nekem a sors, mert hogy őket, vagyis magunkat alakíthatom. Minden tiszteletem a kétkezi embereké, mert ők a XX. század névtelen hősei; az építők, az ültetők, életünknek szebbé, jobbá tevői. Az ő örömük nekem is öröm, az ő bánatuk nekem is bánat, az ő igazságuk nekem is igazság. Róluk és nekik játszom, amíg élek.

Sőtér István

Pályakezdésem idején Ady Endre verseire írt, A tűz márciusa című oratórium kezdetéül Ady következő sorait választottam: „Csak akkor születtek nagy dolgok, ha bátrak voltak, akik mertek!" Ezt a „bátorságot", sőt „vakmerőséget" azóta már ars poeticának nevezhetem. Személyes hit, belső kényszerítő erő nélkül egy hangot sem tudnék leírni. Nem akarom elhinni és nem vagyok belenyugodva, hogy a modern zene és a közönség között szakadéknak kell lenni. Nem hiszem, hogy baj az, ha az úgynevezett „modern zene" szép is. Makacs ember vagyok, nem lehet semmire rábeszélni, csak az sikerül, amit magam választok, amire magam találok rá. Nem számítgatom ki a dolgok következményeit — igyekszem mindig és mindenben önmagamat adni.

Tolnay Klári

Színész hitvallani a színpadon szokott. Minden, ami ezen kívül van — hogy Hamlettel szóljak — szó, szó, szó. De mert röviden kell megfogalmazni, hát megpróbálom: szeretnék egy kis szeretetet adni az embereknek a színpadról, mert szűkölködünk a gyengédségben; szeretnék egy pici boldogságot adni, ha csak három órányit, ha csak félórányit is; szeretnék egy kis mosolyt varázsolni az emberek arcára.

Váci Mihály

Az ember míg él, azonos mindazzal, amit valaha átélt, megismert, és azzal is, aminek megvalósítására törekszik. A költészet ezt az emberi tartalmat, ennek a világhoz való viszonyát fejezi ki. Minden emberinek a tudását szeretném. A föld valamennyi népének mindent értő bölcsességét a tekintetemben. Mintha én lennék mindenki, és mindent nekem kellene megtenni. E lehetetlenség emberfeletti szomorúságát kifejezni — ez költői programom.

Simon István

Izgalmas korszak tanúi

Lírai jegyzet, huszonöt év kapcsán

Látszatra rejtélyes és szeszélyes erők szabdalják a történelmet egymástól jól elkülöníthető periódusokra. Az ember néha el-elgondolkodik, hogy visszamenőlegesen évtizedekben, sőt évszázadokban számol, de érzelmileg az egyébként könyörtelenül pontosan múló időt mégiscsak a maga életének megélt emlékein keresztül tudja igazán fölfogni. Azt például, hogy mekkora az a hetven esztendő, mely Világostól 1919-ig terjed, valóságosan képtelen lennék érzékelni. Legföllebb nemzeti történelmünk más, nagy jelentőségű mérföldkövei közé zárt periódusokhoz próbálom hasonlítani. De még így is sovány eredményt kapok. Kivételes talán az a kor — a Rákóczié, a reformnemzedéké vagy a kommüné —, melyben a szívemnek is különösen jóleső események színes pergéssel váltakoztak. A képzeletemmel ilyen esetben valamelyest megközelítem a valóságot.

Megint más a helyzet, ha egy nagy történelmi eseménynek magam is részese lehetek már. Vagyis érzékelhetem az idő fordulását. Általában háborútól háborúig tartó békés időszakot tekintünk egy-egy történeti időegységnek, és akinek véletlenül úgy adódik, hogy élete a fordulón éppen feleződik, nagy idők tanújának szokta magát — s nem jogtalanul — érezni.

Nemzedékem — a negyvenöt-ötven körülieké — most valahogy így érzi magát. Fiatal fővel megélt egy nehéz háborút, s ha a fele életét próbálja mostantól visszafelé számba venni, óhatatlanul is a még korábbi, vagyis élete első korszaka lesz hozzá a hatalmas kontraszt. A felszabadulástól eltelt huszonöt esztendőt különös ragyogásúvá és már történelmi értelemben is körvonalazhatóvá teszi számunkra hajdani nehéz ifjúságunk két évtizede, a harmincas évek nyomasztó világa, s a háború emléke. Érzelmileg épp ezért a konkrétan, szinte tapinthatóan bennünk munkáló idő, melyről 1945. április 4. óta tudjuk, hogy a magyarság történelmének új korszaka lett — bármilyen meghökkentő tudomásul venni —, valóban bennünk és velünk lett valósággá. Még egészen természetes, hogy emlékeink ellenőrzik képzeletünket, mikor a két korszakot nemcsak az időbeliség, hanem a társadalmi valóságuk szempontjából vetjük össze. Hogy az egyik és a másik milyen formában és körülmények között telt el.

A felszabadulás negyedszázados évfordulója valóban jó alkalom a számvetésre. Nem egy lezárt periódust gondolunk újra végig. Huszonöt éve elkezdtünk valamit, s most benne vagyunk a nagy és sodró folyamatban, melynek irányát tudjuk, de a véges emberi élet nem teszi lehetővé, hogy a távoli jövőben is a mi nemzedékünk kövesse tovább. Ezért egy-egy kerek dátumnál jó végiggondolni, mit éltünk meg e viszonylag rövid idő alatt, és mit tettünk.

Oly szembeötlően nagy emberi és társadalmi változások részesei és végrehajtói voltunk, amilyenekre ezerszáz éves múltunkban talán csak az ezredforduló új államiságot teremtő nemzedéke emlékezhetne. Más társadalmi életforma megalkotói lettünk. Az ősi néppel új országot építettünk. Amikor azt mondjuk, hogy eltelt két és fél évtized, amelyben évszázados mulasztást kellett pótolni: bennünk még a nem is oly régen félfeudális körülmények között tengődő egykori cselédgyerek eszmél föl hirtelen: igen, valóban így van. És az éhbérért dolgozó hajdani proletár, a kizsarolt kisinas, vagy a zsebében friss diplomával hólapátolásra jelentkező állástalan értelmiségi — ők is mind rábólintanak, őszintén átérezve a „történet előtti korban" kezdődött régmúltjukat.

Falun nőttem fel, küszködő földműves családban. Körülöttünk a harapófogóként szorító nagybirtok, vagy költőibb hasonlattal úgy is mondhatnám: a szorító láncrendszer volt az, melynek jól záródó kapcsai a grófi, hercegi kastélyok, s csikorgó láncszemei a majorok cselédlakásai voltak. Ha huszonöt év után próbálgatom megfogalmazni magamnak a változást, zavarban vagyok. Ilyenkor torlódnak ugyanis össze a szavak az emberben, amikor az emlékekkel és a mostani valósággal kifejezhető élmények illusztrálását próbálgatja. Még külső formájában is mekkorát változott a falu, a táj, hogy egyes volt szegény rétegek sorsáról ne is beszéljek. Sorolhatnám a konkrét eseményeket, de érzem, lehetetlen bármelyik jelentős mozzanattal is érzékeltetni e negyedszázad történelmi lényegének summáját. Önmagában mind jóval kevesebbet mond. Összefüggésükben van az a többlet, mely érzéseinket most forrósítja.

A kontrasztot említettem az imént, a bennünk még élénken jelenlevő összehasonlítási lehetőséget. Amikor azt mondjuk, hogy államosítottuk a bányákat, köztulajdonba vettük a gyárakat, fölosztottuk a nagybirtokot, sőt kollektivizáltuk a mezőgazdaságot — ezek a tények nekünk még élő történelmi emlékek. De kínálkozik kontraszt másképpen is. Elképzelem, mondjuk, azt a húszéves fiatalt, akinek mindezek már ugyanolyan történelemkönyvi adatok, mint Vajk megkeresztelése, a debreceni negyvenkilences trónfosztás vagy az őszirózsás forradalom. Ránéz ez a húszéves Európa térképére, s nyilván eszébe se jut, hogy nem is oly régen még mi azt sillabizáltuk rajta, hol húzódik épp a front, milyen nemzetek hazája olvadt a világbirodalmat áhítozó fasiszta német hatalom színébe — és folytathatnám még a felsorolást. Nekem ez is meghökkentően jelzi, hogy a változás valóban történelmi: emberi értelemben különösképpen. Mitől, milyen szörnyű nyomástól szabadult meg az emberi lélek! Az egymás közti emberi közlekedés, a csillagtól csillagig küldhető üzenet nem jeges úrben kénytelen szállni: a létföltételek humanizálódtak.

S huszonöt esztendő írói élményeiből, jobban mondva: tűnődéseiből — mikor az ember az alakuló új irodalom már bizonyosan megfogalmazható új törvényszerűségeit próbálja magában tudatosítani — jó néhány kapóra jön a változást szinte stilárisan is érzékeltetni. Azzal kezdtem, hogy a múlt a jelent, mint kontraszt, mennyire élesen megvilágíthatja. Alábbi példám azonban nem két jelenség szembeállítása, hanem annak az érzékeltetése akar lenni, hogy más-más korban ugyan, de azonosan haladó törekvések milyen irodalmi kifejezési formát kapnak, s a társadalmi fejlődést is milyen jól tükrözik, például a demokratizmus szempontjából vizsgálva szerepüket és helyzetüket.

Íránk két különböző évtizedére gondolok. A múlt századból a reformkor negyvenes éveire, s a legutóbbi tízre. Petőfiék, Aranyék, amikor a nép erejét, szabadságvágyát, a feszülő plebejusi erőt egyetlen markolással gyúrták szinte egy János vitéz vagy Toldi tündérien tiszta alakjába, valóban kifejezték mindazt, ami koruk jellemző ideája, eszménye volt a forradalmi politikában és irodalomban. Az irodalmi hős eme két iskolapéldája nemcsak maradandó típusa egy irodalmi korszaknak, hanem pontosan mutatják a korabeli társadalom és irodalom maximális lehetőségeit, egyrészt a nép akkori kollektív tudatáv[illegible] részt annak kifejezésével, meg[illegible] mazásával kapcsolatban. Ezek a sök így önmagukban máig kifeje[illegible] hették a nép egészét, alakjuk szimbolikus volt a realizmuson belül. János vitéz vagy Toldi még lehetett személyében a nép, de ha ma valaki új költészetünkben ilyen egy személyben sűríthető hősben próbálná keresni napjaink emberének új társadalmunk kifejezésére alkalmas alakját, alighanem meglepődne. Ilyen ugyanis ma nincsen. Nem is lehet. Az egész nép életérzésének summáját csak a külön-külön névtelen milliók összessége sejtetheti. Vagyis az olykor öntudatlanul is nagyot alkotó, új kort teremtő, új társadalmat építő úgynevezett kisemberek millióinak összességében rejlik az irodalmi típus megteremtésének lehetősége.

Nem véletlen, hogy társadalmi ihletésű íránk mintegy mozaikból próbálja összerakni jelenünk képét. A hős ma valóban a tömeg, s egyedeiben már szinte nincsen egyetlen se akit ne érintett volna meg, sőt akinek tudatát ne alakította volna az új társadalmi eszmény, a szocializmusé. Egy-egy személyes emberi sors csak az új kor új emberének típusát adja talán, de együtt már a ma tipikus társadalmi ember képét. Az osztálykülönbségek és a kizsákmányolás megszüntetése, a társadalmi egyenlőség tudatosodása ugyanis mérhetetlenül megváltoztatta az ember viszonyát nemcsak a közvetlen társadalmi létéhez, hanem magához a léthez is. Nos, költészetünk minden sikere, belső ellentmondása, s egyáltalán a küzdelme az újért: ebből a nagy változásból magyarázható. S ha sikerét is eredeztetni próbáljuk, fejlődő demokratikus közéletünkre, általában a demokratizmusra kell gondolnunk. Maga az a jelenség, hogy a hőstípus a dolgozók kollektív életérzését, akaratát fejezi ki, már-már önmagában is jelzi, hogy a kor új emberi eszménye, a társadalmi viszonylatok merőben különböznek a régitől — valami új kezdődött. Közhelyként hangoztatjuk, hogy egy-egy kor irodalmi valóságának realitását csak az utókor tudja igazán fölmérni és igazságként tudatosítani. Kivétel lehetne ez a negyedszázad, hiszen perspektíva tölt el bennünket [illegible] reményekkel. Minden indulás és indítás különben is izgalmas, mert a lehetőségek már sejtetik a jövőt, a majdani végleges eredményt. Huszonöt évvel ezelőtt szinte mindent más módon kezdtünk újra. Ha csak ilyen értelemben gondoljuk végig, nyugodtan állíthatjuk: nagy idők tanúi lehettünk. Mert valóban nagy események zajlásában élhetünk.

Meghökkent bennünket, hogy az idő milyen gyorsan elszaladt. Mire számíthatunk még alkotóerőnk teljében, s mégis egyre fogyó életünkben immár?

Szólásmondás régtől és gyerekkoromban nemegyszer magam is hallottam nagyon-nagyon öregektől, akik kicsi portájukon vagy szőllejük melletti kaszálón egy-egy csemetét raktak a földbe: elültetem ezt a fát, nekem ugyan se termést, se árnyékot nem ad már, de legalább az unokáim megemlegetnek. Az elmúlt negyedszázad — hogy a költői hasonlatnál maradjak — minden gyökeres változása a mi kezünk munkájától él és sarjad tovább. Erre gondolok most, a nagy nemzeti ünnepen, őszinte hála érzésével mindazok iránt, akik vérükkel öntözték jövőnk földjét, s lehetővé tették, hogy új kor nyitásának tanúja lehettem, s lehettünk mindannyian, a középnemzedékbeliek.

Jó volna bizonyosnak lenni abban, hogy ugyanoly szeretettel gondolnak ránk az utódok, ahogy mi gondolunk küzdő elődeinkre. Jól kell dolgoznunk, hiszen a tanúnak nemcsak az a szerepe, hogy elmondja, mit látott, hanem az igazába vetett hite mellett úgy kell harcolnia, hogy az igazság győzzön is. Akkor lesz utódainknak igazán termés az elültetett fáról, s akkor lesz pihentető árny is. Békében emlékezhetnek majd ránk.

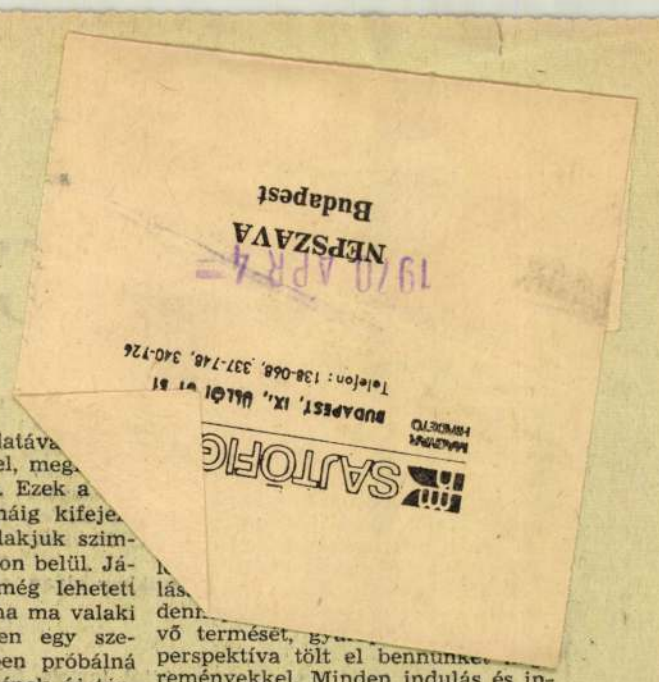

A felszabadulási regénypályázat díjnyertes művei

Hetvennél több műből lett díjazott ez az öt. Mindenképpen igazságosan. Titkosan — hiszen jeligés volt a pályázat — választották ki a Szépirodalmi Kiadó munkatársai és a munkába bevont kritikusok. Gondos odafigyelés — példás kiadói munka (a hatalmas anyag gyors és ugyanakkor gondos feldolgozásáért dicséret illeti a kiadó vezetőit, munkatársait), és a nagy ünnepre, hazánk felszabadulásának huszonötödik évfordulójára az olvasó már el is olvashatta egyiket-másikat, hiszen a kiadó — ígéretéhez híven — az ünnep előtt mind az ötöt útjára bocsátotta.

Nem hiszek a „csak egy műfajt alkotó" írótípusban, mégis megemlítem, csak egy van köztük, aki regényírónak számít (s az is annyira elején van még írói világa megteremtésének, hogy ki tudja; mi műfajban fog kiteljesedni. — *Gáll Istvánról* van szó —), kettő közülük költő — *Sipos Gyula* és *Mezei András* — s kettő inkább novellistaként ismert — *Bertha Bulcsú*, s *Thiery Árpád*. S ha a novella — az az izgalmas és nehéz kispróza — legközelebbi rokona is a regénynek, azért mégis más. Más, nemcsak lélegzetvételében, s a táv hosszában, de mindenekelőtt szerkezetében.

Nem véletlen hát, hogy az első, amit az olvasó felfedez az öt mű talán egyetlen közös vonásaként, az mindegyikben a szerkezet rendhagyó volta, a hagyományos elbeszélő forma feltétlenül szándékos megváltoztatása. Erős igény, a sajátos történet, sajátos rá jellemző formájának megteremtésére. Ez a szándék már a mívesség szándéka is. S az ember, ha legalább két évtizede olvasó, elámul azon a forma- és ötletgazdagságon, az élet bennünk hordott mikrorezdüléseinek millió fordulatú visszaadásán, amivel ezek a jó szemű, érett ítéletű — de mint mondtam, a műfajban szinte még csak próbálkozó — alkotók életre keltik a maguk világát. Gondoljuk meg, korábban és sokáig, mennyire csak sematikus művek akadtak idéző apparátusunkba, mennyire csak ilyenek is születtek (egy-egy szép kivételtől eltekintve), s mennyi karrierkényszer megfelelés szólt ebből a témából. S ha most ezek a művek nem is tökéletesek, ha maradandóságuk nem is bizonyos (noha: Habent sua fata libelli), összevetésük minden korábbival kettős örömöt kelt.

Az egyik: az alkotó irodalomé. Ezeknek az íróknak van mit mondaniuk életünk negyedszázaddal ezelőtti napfordulójáról, van saját egyéni mondandójuk erről, olyan, ami jogosan csak az övék, saját megharcolt világuké, legbelső igazuké — s semmi a kívülről jelentkező megfelelni akarásé. Maguknak akarnak megfelelni, s ha patetikus is leírnom, diadalmas himnuszként zeng bennük a hite annak, hogy *ami az övék* — külön-külön, más és más módon — ebben a megharcolt világban: *az mindenkié*. Mindenkié, aki ugyanúgy megharcolt ezért a *maga* szocializmusáért. Mert erről van szó, mindegyikük erejének, hitelének varázsa ez. Életük egy a mi életünkkel. S ez is a normájuk. Ítéletükben önmaguk, s teremtett-valódi világuk hősei felett.

A másik: az olvasó-kritikus öröme. Nem beszélünk első fokokban, mondtuk már, ez a pályázat nem hozott remekműveket — remekművek oly ritkán születnek —, de bebizonyította, van irodalom-esztétikai igénnyel mérhető hiteles művészi élmény alkotóinkban. És kialakult a korábbinál magasabb szintű átlag — amin alul talán már ezentúl nem lesz illendő és lehetséges megnyilvánulni arról, ami ma már történelem is, de ami azért a mi életünk is.

*

Ez a kettős igény — a huszonöt évvel ezelőtti történés és a mai idegállapot összeötvözése a mű hősében — szabta Sipos Gyula „A senki földjén" című regényének szerkezetét is. Minden fejezet élén a hős mai gondolatképei — vetületei vibrálnak sokszor költői szépséggel. Szuggesztíven szólva egy mai lányhoz — s természetesen minden olvasóhoz —, hordozva egy mai szerelem történetét, hogy aztán elmesélje az eredeti történés sorrendjében, hogyan élte életét 1944 valóságában Pest környékén, a frontok hullámzó közepében, a senki földjén. Amivel természetesen arra is utal, hogy abban az évben, ezen a tájon szinte nem volt olyan ember, aki rövidebb-hosszabb ideig ne szenvedte volna át önmagában, a „senki földjén" a két világ közti élést. A mű — nagy szándékú — a korabeli magyar társadalom minden rétegéből hoz típust, és a korabeli gondolatpatronokat mind megszólaltatja, miközben a történés első síkján rendkívül érzékletesen realista láttatással tud bemutatni egy kényszerűen összecsapódott kis közösséget. A Duna-szigeti kis házban összekerült bújdosok politikai alapállása egy zsákból szedettnek mondható, de az összezártság (ha nem is egy szobába, de egy helyzetbe) külön világok létezését teszi fontosabbá. Felmutatván csoportlélektani változásokon, az egyéniség erejét. Sorsa formálásának akarásán keresztül azokat az indulati és értelmi összetevőket, amelyek a magyar társadalomnak ezt a korosztályát akkor meghatározták. Kettőssége teszi izgalmas olvasmánnyá. Hiteles beszámoló az *akkori* világról és a *mai* költőről.

A másik költő, Mezei András „Kezdetben" című díjazott műve lényegében az 1966-ban megjelent „A csodatevő" című kisregény továbbírása. Nem egyszerűen folytatása annak időben, cselekményben, hanem kiteljesítése, motívumgazdagítása. S ahogy az is inkább költői alkotás volt — sokszor ritmikus próza —, úgy ez is az. Egy rendkívül gazdag asszociációs rendszer rögzítése. Expresszív próza, sokszor a teljesen szabadon értelmezhető követhetetlenségig. Lebovits Joske, a pesti zsidó kisfiú története — megelevenedő hol lassú, hol pergőbb gondolattöredékeinek története. Miután 44-ben vagyunk, az elembertelenedés és ellállatiasodás óceánjának mélyén, lenyűgöző megdöbbenéssel fogadja az olvasó Joske naiv-tiszta gondolatait, amelyek teljesebb tapasztalat híján olyannak fogadják el a világot, amilyen. Ő ezt ismerte meg, s emlékei — apjához, nagyanyjához — sokszor még az érzelmi eligazodáshoz sem nyújtanak elegendő ismeretanyagot.

Joske története — a történelmet olvasónak — mítikus legenda. Itt-ott kicsit nehezen olvasható, de gyönyörű szép legenda, amelynek üzenete elborzasztóan igaz. Mert, amit Joske kivetít magából — 44 valóságát tükrözve —, ha meseillusztráció is (vagy talán éppen ezért), jobban megindítja az olvasó emlékező-építő asszociációs rendszerét, mint az eredeti fénykép. Talán csak egy gondolatot még. „A csodatevő" bája: természetességének ereje volt. Ez itt — kicsit művessé válva a mű — csak néhanéha érződik. Ott a figura ereje gyermeki együgyűségének magától értetődő bölcsességében rejlett. Itt talán a szerkezet kényszere miatt is — az apai tanítás nyomán, a teremtés hat napjára tagolt, hat részre van építve a mű — önmaga lehetőségein túl többet hordoz Joske figurája, mint amennyit elbír. Ezért sok és távoli az asszociációs lehetőség, s talán ezért csökkent kicsit ereje. Érdekes próza Mezei Andrásé, de nehéz, s ha belső ökonómiáját elvéti — a mű összeomlik.

Gáll Istvánnak „A napimádó" című díjnyertes műve, ötödik kötete. De minden eddigi műve közül talán ez a legszubjektív sodrású. Szerkezete időváltásos, s ugyanakkor szimultaneista, már amennyiben két szereplő állandóan váltakozó, egyenértékű belső monológjait ilyennek lehet nevezni. A mű hősei — férj és feleség — egy álmatlan éjszaka ürügyén, „végigálmodják" 44-es élményeiktől a máig életüket. Kiderül, hogy mindkettőjükben, de leginkább a feleségben kitörülhetetlen nyomot hagyott a gyermeki eszmélés éveinek megalázó élménye.

A mű kitágítja az éjszaka kereteit, de mert az író nem a gondolat száguldásával, hanem sokszor az értekező próza lassúságával és mozaikszerű aprólékossággal építi a cselekményt, az elmossa a jelenlevő éjszakát, s helyette a „hol is vagyunk" bizonytalanságát adja az olvasónak. S noha a feleség élménye valóban mélyen van kötve 44-hez, maga a mű nem tudja a két figura kapcsán a negyedszázados fejlődést idézni, sőt az — az író szándéka ellenére — egyfajta privatizálódási modellt, hogy ne mondjam, békés és igen tisztes idillt rajzolt meg. Akarva, nem akarva, azt mondja a mű, teremtsd meg a magad harmóniáját, a világ majd megteremti a magáét.

A negyedszázados fejlődés teremtő alkotójának portréját rajzolta meg Thiery Árpád az „Évszakok" című regényében. Egyszemélyes portré, öt tételben. A tételek címe egy-egy évszak neve és a hős, akinek a képét a mű ábrázolja, egy kommunista. Az ábrázolás időszaka: 1942-től 56-ig. A kép pontos. Máté, a fiatal bányászfiú, az orosz front sebesültje, kommunista lesz, pártmunkás és végigjárja azt a teljes utat, ami megadatott egy olyan embernek, aki nem karrierből, de belső elkötelezettségből vállalta sorsát. S akinek mindig, bármikor, s bárkivel szemben legfontosabb belső törvény az ahhoz az igazsághoz való ragaszkodás, amit a valóság tisztelete determinál. Talán egy kicsit túl pontosan követi ez a hős azt a sorsot, amit a történelem tipikussá formált, de az író szerencsére, olyan alkatnak is teremtette meg. Fegyelmezett, s az igazságot analizálóan kereső, így az alkat és a sors összevág. Kár, hogy a mű csak 56-ig, szinte csak a tanulóéveket mutatva meg, ábrázolja a típust, hiszen társadalmunknak ez a teremtménye volt, amely 56 után magára vette és hordja a mai napig is a haza gondját, baját.

A legklasszikusabb értelemben vett felszabadulási regény Bertha Bulcsú „Tűzgömbök" című műve. Egy kilencéves kisfiú szemén keresztül láttatja velünk 1944 Dunántúl Magyarországát, a bombázásokat, a frontot, a menekülők hullámzó örvényét, katonákat, s azt az egy életre meghatározó élményt, amit mindennek az összessége jelentett Ambrusnak, a regény hősének. Az író is annyi idős lehetett akkor, mint műve főhőse.

A mű, kereteit illetve akár ifjúsági regény is lehetne, ha az író gazdagon áradó mesélőkedvét nem rendelné alá tudatosan a gyermekmitológia „mese a mesében" törvényének. De ezt teszi kitűnően szerkesztett munkájában és ezzel e témában eddig a legemlékezetesebb és legjobban sikerült cselekménysorozatot és képzeletvilágot hozta létre. Műve olyan gyerekhőst teremtett, akinek érzékeny idegrendszerében 1944 pontos lenyomata megtalálható, s aki ezért méltó gyerekhős reprezentánsa egy szörnyű korszaknak, s természetes folytatója a magyar irodalom nagy gyerekhőseinek.

Szalontay Mihály

Kokas Ignác

Társalgó Galéria, Budapest, II. Keleti Károly u. 22.

Hét nap megtermelt némaság, magány
– „soha nem lépnék többé ki a házból!" –:
ugyanazt szólaltatja szólamán.
Igazat csak a meghalásból
szólhatsz majd, azután.
(Tandori Dezső)

Megtisztelő jelentőségű az a tény, hogy a „Társalgó" Galéria megújult körülményei között az első kiállításunkhoz *Kokas Ignác* festőművész adta műveit.

Különösen az, hogy tudjuk, ezeket a műveket még nem látta senki, először szerepelnek a nyilvánosság előtt; hiszen e munkák 2002 tavaszán készültek.

Ismerve a mester munkastílusát, nagyon örülünk, hogy a Gondviselés erőt és egészséget ad neki ahhoz, hogy a szeretett táj, a szűkebb szülőföld titkait kutatva ilyen remek műveket készíthet.

Kokas mester alapítótársunk a „Társalgó" Értelmiségi Klub megteremtésében. Így úgy gondoljuk, sokkal hitelesebbnek tűnik, ha művészetének laudációjára a mottót adó költő „Öröklátvány és pillanat" című írásából idézünk néhány gondolatot.

„Agyunk és szívállagunk követhetetlen és felfoghatatlan szerkezetű nap-hold egyezései, láthatárai és felhővé bomlásai, a tudatunkban hordozott kisház- és piramisképzetek, az ősgomolyba szúródó tollak, onnét kihasadó kontrasztszínek: ime, egy töredék Kokas valós és valón túli »óraszámlapjáról«. Hanem hogy épp hol tart az öröklét. Mely mindig ugyanott tart, de mekkora halmazokkal mindig másképp!"

Kérjük és várjuk, hogy a Gondviselés továbbra is legyen kegyes Kokas Ignáchoz, hogy legyen alkalmunk gyönyörködni az új művekben. Legyen ereje, hite és akarata megteremteni ezeket a műveket és, hogy mindnyájan szeretettel fordulhassunk az ő rendkívüli személyiségéhez, jó szót és megnyugtatást remélve.

Bereczky Loránd

Közönségkapcsolat

A MAGYAR TUDOMÁNY NAPJA

A Magyar Nemzeti Múzeum
2002. november 22-én tudományos ülést tart
az MNM Dísztermében.

Budapesti Történeti Múzeum:
2002. november 25. (hétfő) 11 óra

Emlékek és leletek – Források a klarissza rend magyarországi történetéből

Tudományos ülés:

- *Bertalan Vilmosné* (BTM): **Klarissza kolostor Óbudán**
- *Végh András* (BTM): **A Helyőrségi templom ferences korszakáról**
- *Szilárdfy Zoltán:* **Meditációs képek a budavári klarisszák hagyatékából**
- *Bibó István:* **Az egykori pesti klarissza kolostor története**
- *Schwarcz Katalin* (BTM): **Források a klarissza rend magyarországi történetéből**

Megjegyzés:
A tudományos ülést kamarakiállítás egészíti ki, melynek keretében a közreadott forrásokat és azok párhuzamos másolatait tekinthetik meg.
A rendezvény *Schwarcz Katalin* azonos című könyvének megjelenéséhez kötődik.
2003 júniusában a Budapesti Történeti Múzeumban nyílik meg a klarissza rend történetéről szóló kiállítás, és ehhez kapcsolódva rendezzük meg az *„Apácák a középkori Magyarországon"* c. tudományos konferenciát.
1014 Budapest, Szent György tér 2.
Budapesti Történeti Múzeum
Holló Szilvia Andrea tudományos titkár
Tel.: 06-20-323-89-04; e-mail: hollosz@mail.btm.hu

Magyar Természettudományi Múzeum
2002. november 7-én tudományos ülést tart az
MTA dísztermében.

Ez alkalommal a múzeumban:
November 7.

- A hónap műtárgya: Koponya nyílheggyel
- A hónap könyvkiállítása a lepkékről

November 19.

- Egyiptom felülről – kiállítás a National Geographic Magazin fotóiból (2003. január 27-ig)

Ismét elérkezett a múzeumba egy rendkívül érdekes és látványos fotókiállítás, mely az őszi hűvösebb napokon a perzselően forró Egyiptomba kalauzolja el látogatókat

December 5.

- A hónap műtárgya: Különleges, mutatós termések csoportja
- A hónap könyvkiállítása a virágokról

December 10.

• Magyarhoni Földtani Társulat Tudománytörténeti Szakosztályának előadóülése

BUDAPEST

Az Ernst Múzeum programjai:

2002. november 13., szerda 18 óra

• Beszélgetés kortársainkkal a műteremről

2002. november 24., vasárnap 11 óra

• Műteremlátogatás Kádár János Miklós és Bér Rudolf festőművészeknél (VI. Nagymező u. 8.)

Szólókoncertek

2002. november 17., vasárnap 11 óra

• *Vékony Ildikó* (cimbalom) – Műsoron kortárs magyar zeneszerzők művei

Múzeumi beszélgetések

2002. november 20., szerda 18 óra

• Kozmosz, természet, ökológia, ember

• A rész és az egész – a redukcionista paradigma válsága – *Jávor Benedek* biológus előadása (Védegylet)

Alkotó – Kritika

2002. november 27., szerda 18 óra

• Grafikus hangjegyírás és kollektív improvizáció

Felvételről elhangzik *Pongrácz Zoltán: Három improvizáció ütőhangszerekre, zongorára és elektronikára* c. műve a Budapesti Ütőegyüttes előadásában.

A szerző *Decsényi János* zeneszerzővel beszélget.

2002. december 4., szerda 18 óra

• Ki a vidéki ezen a libalegelőn? – *Bukta Imre* beszélget a mezőszemerei „Valós kép" elnevezésű művésztelep résztvevőivel.

BTM Kiscelli Múzeuma

Karácsonyi gyermekprogram a Kiscelli Múzeumban

2002. december 7. 10–14 óra

Gyere, játssz velünk a múzeumban! – Készüljünk együtt a Karácsonyra!

Terveink szerint az alábbi programmal várjuk a családokat (ez a fenti időpontig még bővülni fog):

• Csillogó díszek, képeslapok készítése

• Gyertyaöntés

• Madáretető barkácsolás

• Karácsonyi mézes sütemény és gyertya vásár.

Helyszín: Kiscelli Múzeum Barokk Szoborcsarnok

Belépődíj egységesen: 250.-Ft

SZÁZHALOMBATTA

Matrica Múzeum

A *„Csillagok és csillagistenek" – égi jelenségek régészete* c. kiállításhoz kapcsolódó előadások:

• 2002. november 13. szerda 16 óra

Dr. Pásztor Emília: Archeoasztronómiai kutatások az őskorban

• 2002. december 4. szerda 16 óra

Genáhl Ildikó: Shetland szigetek: napfordulós ünnepek és hagyományok

• 2003. január 15. szerda 16 óra

Bartha Lajos: Középkori magyar csillagmegfigyelések

Az előadások helyszíne: „Matrica" Múzeum

II. ORSZÁGOS MÚZEUMI SPORTNAP

2002. szeptember 30.

A Rendőrség-történeti Múzeum szervezésében 2002. szeptember 30-án került megrendezésre a II. ORSZÁGOS MÚZEUMI SPORTNAP, az Országos Rendőr-főkapitányság Rendészeti Szervek Kiképző Központjában.

A rendezvény fő támogatója: Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztérium, és az Országos Rendőr-főkapitányság. A jelentkezők tenisz, asztalitenisz, tollaslabda, labdarúgás és lövészet kategóriákban indulhattak. A legtöbben a lövészet és asztalitenisz sportágat választották. 24 múzeum 342 munkatársa indult a kül. versenyszámokban és szurkolók is erősítették a múzeumok csapatait. A legtöbb kolléga a Magyar Nemzeti Múzeumból jelentkezett a programra. 15 focicsapat mérkőzött meg egymással, melyek közül az első, a tavalyi évhez hasonlóan ismét a Fejér Megyei Múzeumok Igazgatósága lett. A legeredményesebb múzeum a Magyar Természettudományi Múzeum lett, az ott dolgozó munkatársak vitték el a legtöbb díjat a különböző kategóriákban és az idén alapított vándorserleget is. Külön díjban részesült továbbá a „legidősebb" résztvevő (70 éves) is. A díjak és a lebonyolítás költségeit az NKÖM és a GYISM, a helyszínt, az eszközöket és bírókat az ORFK biztosította. A Szent György Alapítvány minden résztvevő számára emlékpólót ajándékozott. A díjakat *Németh Zsolt,* a Magyar Marathon Klub elnöke, *Simon Géza* az ORFK Rendészeti Szervek Kiképző Központjának igazgatója és *Dr. Sági Zoltán* a Rendőrség-történeti Múzeum igazgatója adta át. A rendezvényt termékeikkel támogatták: Coca-Cola Rt., Dréher Sörgyár. Az Országos Múzeumi Sportnapon jövőre is várjuk a múzeumok munkatársait.

Dr. Sági Zoltán r. alezredes

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZAVA

1969 ÁPR 25

Kokas Ignác képei a Műcsarnokban

1021

Fiatalon máris elismert művész *Kokas Ignác*, a Munkácsy-díj többszörös kitüntetettje. A legutóbbi Velencei Biennále nemzetközi mezőnyében harmadmagával ő képviselte „a magyar színeket".

A főiskolán *Bernáth Aurél tanítványa volt.* Első figyelmet keltő művein még erősen érezhető volt az ő hatása, és ha az utóbbi években a konkrét ábrázolástól a nem-ábrázolás felé vezet is az útja, alapjában most is hű maradt mestere természetelvűségéhez. Csakhogy ez már nem szorítkozik az eleve megformált valóság — ember, híd, víz, növények stb. — valószerű visszaadására (még ha felismerhetőek is ilyen motívumok), hanem *magát az anyagot* ábrázolja, amely akár mikroszkópon, akár távcsövön, akár szabad szemmel észleljük, alapjában azonos. Kokas Ignác képei persze nem a maga tárgyilagos mivoltában mutatják az anyagot. Ahogy a romantikus festmények az öntudatlanul tomboló természeti elemek révén a művész szenvedélyeit fejezték ki, úgy ezek a gyűrődő, türemlő formák, hidegen összecsengő színek kesernyés emberi érzéseket közvetítenek, a bernáthi „borongós líra" tragikusabb színezetű változatát.

Kokas Ignác igényes művész: egyre bonyolultabb feladatokat állít maga elé. Ezt nemcsak a képméretek növekedése mutatja, hanem az is, hogy egyre bátrabban merészkedik olyan területekre, ahol már semmit sem lehet a természetre emlékeztető jegyek hatására bízni, és minden a tisztán festői eszközök hatóerején múlik. Ezzel azonban már túl is lépett a folytatni kívánt hagyományon. (Érthető, ha újabban már neki magának vannak követői. **(havas)**

Kokas Ignác

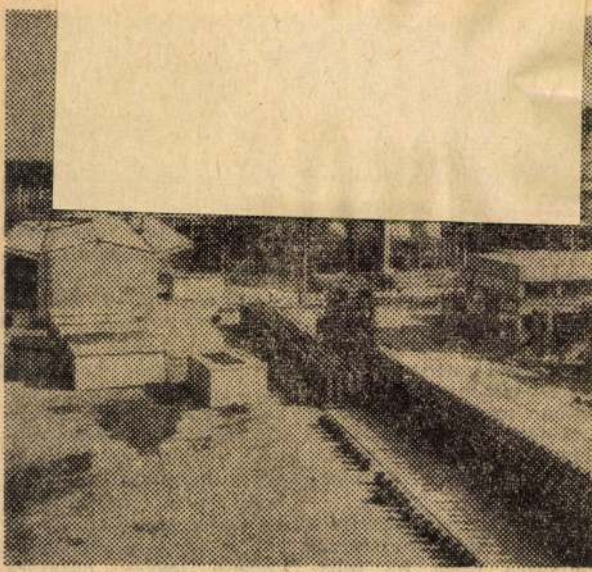

Az építők napján, június elején ünnepélyesen fela betonipari Művek szolnoki épületelemgyárát. Már h dultak az üzemi próbák s egyes részeken terméket is noki gyár a tervek szerint 225 ezer köbméter betonte te. Képünk: részlet az épületelemgyárról

(MTI Fotó -

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

19?? JAN 27
Népszabadság

Kokas Ignác
1021

Műhelybeszélgetés

Kokas Ignáccal

Kokas Ignácnak nemrég zárult a Helikon Galériában nagy sikerű kiállítása, melyen akvarelleket és gvasokat láthattunk. Műterme most eléggé csupasz, hiszen nem új képen dolgozik, hanem pályázatra készít terveket.

— Nem szeretek előre beszélni egy-egy képről. Most sem azért, mert pályázatról van szó, s az esetleges kudarc végleg elkeserítene. Még magam sem tudom, mi lesz végül az eredmény. Én nem tudok úgy festeni, hogy magamban pontosan eltervezem előre a képet, azután már elkezdhetem akár a bal saroktól, hisz tudom, hogy mi is következik. Én sokkal többet kínlódom, s munka közben alakítom az elképzeléseimet. Ebben a pályázatban külön nehézséget okoz, hogy faintarziáról és nagy falfelületről van szó. Eddig még nem sikerült soha nekem a falfestés, s az intarzia is más, keményebb formákat, határozottabb kontúrokat követel, mint én a képeimen ezt általában megoldom.

— Nehéz küzdelem és sok vargabetű után jutott el ön a festészetig, ennek a hivatásnak a vállalásáig. Ezek a küzdelmek — azt hiszem — nem értek véget a főiskola elvégzésével.

— A köldökzsinórom engem a földhöz köt. Szeretem tavasszal a föld melegét, szeretek ilyenkor hozzábújni. Ezt a kapcsolatot — mint magunkban oly sok mást is — vállalni kell. Sokáig nem tudtam ezt: mindig széles vállú akartam lenni, de rájöttem, hogy a keskenyet is vállalni kell. Épp így az élményeket is, s ez feloldódást is hoz. Csak így maradhattam hű az emberi lényeghez, magamban létrán föl-le járkálva. Azt hiszem, ez segített ahhoz, hogy annyi kudarc és nyugtalanság után a 69-es kiállításomon már nem egyszerűen Bernáth-tanítvány voltam, már vállalhattam végképp önmagamat is. Most megint nyugtalan vagyok; elbújnék. Képtelen vagyok az ismétlésre, ezért sokszor tönkreteszek talán nem is rossz képeket, fölöslegesnek érezvén őket. Az intarziával is azért akarok foglalkozni, hátha kijön belőle valami új. Bár nem szeretek — nem is szoktam — tervezni előre, vallom, hogy a lehetőségeknek elébe kell menni. Talán a mostani nyugtalanságom végre kivisz Olaszországba is — már harmadszor kaptam meg ugyanis az olasz ösztöndíjat. Ez az út talán továbbmozdít.

— Az ön képeinek mindig a természet az éltető eleme, a döntő élménye. Akvarelljeit és gvasait is mindig kint a szabadban festi. Bár a konkrét motívumok is megjelennek a képein, ezek inkább csak eszközök a lényeg feltárásához.

— Képeim élményanyaga valóban mindig az élethez, a természethez kötődik. A természet egységes, s az ember sorsát is érzékelteti ez az egység. Egyetlen fűszál sorsa is beszélhet — persze bizonyos áttétellel — emberi érzelmekről, életekről. A természet bölcsen kormányozza önmagát, s ha az emberek gyakran kibújnak is ebből, én mindig ebből indulok ki. A konkrét élményt magamban mesélem, bele is magyarázok különféle dolgokat. S ha ez a képen kifejezésre jutott, akkor abbahagyom: ennek eldöntésében szubjektív és makacs vagyok. Mindig a szívemre, az ösztöneimre hallgatok, sosem a logikámra. A hangulataimat is megéli a kép, sokszor gyökeres változást eredményezve. Számomra a festészetben nincs rutin és tapasztalat: minden kép új feladat, új probléma.

— Ha egy művészt a műhelymunkájáról faggatok, mindig a módszer területére is tévedünk kicsit. Annak alapján, amit idáig elmondott, ez a kérdés meglehetősen nehézzé vált, hiszen a módszer életformát, kínlódást, vajúdást, s mint ilyen, mindig újat és mást is jelent. A kérdés is tétova tehát festészetének e titkait érintvén.

— Nem tudok nem festeni, mert az elviselhetetlenül fáraszt. Magam sem tudom a megoldást, de festek, mert csak így élhetek. Minden kép kiszámíthatatlan: néha szól, szinte parancsolón, máskor elrejtőzik. Nincs is egységes receptem a festéshez, nincs egységes módszerem. Minden kép eljut olyan állapotba, amikor lelőtt madárra hasonlít csupán, amely már nem emlékeztet a repülésre. Ekkor kell a megérintés pontját megtalálni: talán csak egy zöld vonalat, egy fűcsomó odakenését, máskor egy picinyke kis kaparást a felületen. Én nem találom ki a faktúrát, a véletlen és a kényszer robbantja ki belőlem, ezért is ismételhetetlen, egyszeri. Nem tudom az igazi szárnyalás miértjét, nem tudom, mi hozza meg — de ismerem a szárnyalás gyönyörűségét, s visszaadni csak ezt érdemes, csak ezt szabad.

BÁNYAI GÁBOR

EGYL

Olvastam a *Népszabadságban* nemrég Balázs Béla naplojának Bartók Bélára vonatkozó reszeit.

Hadd teszem hozzá, amit a sors kedvezéséből ekörül tudok.

Nagy kedvezése, el nem szórható ajándéka a sorsnak, ha ifjúkorában az ember példás, igaz mesterek lábaihoz telepedhetett. Ilyen mester, ilyen atyai barátom volt az Ady-versek első, ihletett zeneköltője, Reinitz Béla is (egy másikról meg szó lesz még alább). Zenéhez én nem sokat értek, azaz semmi esetre sem szólhatnék hozzá szakszerűen. De el kell mondanom, amihez érteni vél, aki tollat forgat: ami a legmagasabb zenéhez, az ember lelkéhez tartozik. Abban tisztelem mestereim közt Reinitz Bélát, míg eszmélni s érezni tudok. Bartók Béla alakjával az ő szava kapcsolta össze bennem az emberi kiválóságnak — az anélkül el nem lehető művészinek — tündöklő képzetét.

Nem is kerülgetem, már kezdem is.

Béla bácsi nagy elme volt, gyönyörű szív, bömbölő indulatú és könnyekig érzékenyülő kedély. Könnyeket szemében mindig olyankor láttam, mikor a Karinthy megrendítő Martinovics-versét idézte, s amikor Bartók Béláról beszélt.

Bartók maga is zenét komponált néhány Ady-vershez, s mikor a kotta a magyar kommün bukásának másnapján megjelent, nyomtatott ajánlása Reinitz Bélának szólt. Szólt a muzsikusnak, Ady barátjának és első komponistájának, szólt a kritikusnak, aki Bartókért és Kodályért a *Népszava* zenei rovatában verekedett, szólt a Népköztársaság, majd a Tanácsköztársaság zenei és színházi „diktátorának", aki Bartók és Kodály zenéjét a forradalmi államévá tette. Kodályt a Zeneakadémia aligazgatójává is kinevezte, Bartókkal pedig a Tanácsköztársaság ama zenei direktóriumában dolgozott, melynek egykori székházán a márványtábla ma egymás mellett hirdeti kettejük nevét. Szóvá is tették ezt az ajánlást akkor, a bukás után „föntről". Mihalovich Ödön, a kiváló muzsikus, a Zeneakadémia igazgatója s nemsokára örökös elnöke kénytelen volt szobájába hívatni Bartókot. „Kérlek, a minisztériumból leszóltak. Azt mondják, lehetetlen dolog, hogy te, mint a Zeneakadémia aktív tanára, emigrált kommunistának nyomtatásban kottát dedikálsz. Csinálni kéne valamit."

Béla bácsi szeme akkor homályosodott el, amikor az elbeszélésben idáig ért.

— Jött, kérlek, valami akta ebben az ügyben? — kérdezte ugyanis Bartók.

— Ugyan, 'hisz' ilyenekről, tudod, nincs akta. De mégis...

— Akkor nem érdekel — felelte Bartók szárazon és kifordult a szobából.

Reinitz Bélát 1943 őszén, háború és fasizmus Budapestjén temettük. Bartók Béla már emigráns volt maga is, a magyar Múzsa élő tiltakozása a fasizmus ellen. S a koporsó mellett, mint ünnepi díszőrség, egyszerre csak feltűnt, megállt valaki, ősz haját fénykörbe vonták a lobogó kandeláberek. Kodály Zoltán volt, a Zeneakadémia aktív tanára. Helytállt Bartókért, helyt magáért; tisztelettel, megindultan azóta is javára írtam ezt magamban mindig.

Aki nem élte meg, nem is tudhatja, mit jelentett ez akkor.

Abban a percben nem csodáltam volna, ha benn, a koporsóban a holt szemekből kihullott volna annak a régi könnycseppnek a párja.

A *Nyugat* nagy nemzedékének varázsos elbeszélője, az írónak is, tudósnak is ritka nemességű Laczkó Géza valamikor, egyetemista korában az Eötvös-kollégium tagja volt. Balázs Bélával és Kodály Zoltánnal együtt. Sok minden indult ki onnan. Laczkót Balázs kapcsolta a *Nyugat* köréhez, Balázst Bartókhoz Kodály.

De elmúlt vagy harminc esztendő, s a *Pesti Napló* szerkesztőségéből, ahol ma a *Népszava* készül, a Rákóczi úti Athenaeum-palotából Laczkó Gézával lapzárta után, fél kettő és kettő között mentünk éjjelenként kettesben hazafelé, a Körúton s aztán balra: a Nagymező utca sarkáig egy volt az utunk. Hallgattam, ő beszélt. A harmincas évek derekán voltunk, Gömbös Gyulánál hívták a miniszterelnököt — és Géza bátyám a század legelső éveit idézte, a Eötvös-kollégiumi társakat, Balázs Bélát, Kodály Zoltánt, Horváth János, Gerevich Tibort, Szabó Dezsőt, Szekfű Gyulát, Kuncz Aladárt, a két Zemplén Győzőt és Gézát. Az ifjú baráti kör, mely álmaival együtt ringott a század bölcsejében, s amelyet a század ifjú kora már széjjel is zilált. Az aquincumi kirándulásról beszélt, ahogy meg is írt később, a gladiátorjátékot az éjféli arénán.

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Kokas Ignác

MAGYAR NEMZET

Budapest

1969 JUN 19

1021

NAPLÓ

Kokas Ignác festőművész képeinek kiállítása június 21-én, szombaton este nyílik meg Veszprémben, a Balatoni Múzeum dísztermében. Megnyitó beszédet Udvardi Erzsébet festőművész mond.

— Szóval, nem tartja be a „három nyolcas" szabályát?

— Nincs időm rá.

Kipihent, jókedvű. Jókedve mögött hatalmas, könnyen regenerálható energia és nagy munkabírás sejlik. Nevetése engem is felvillanyoz. Abbahagyom a riporterkedést, nem kérdezek semmit, sem a fáradtságról, sem a pihenésről. Inkább én is a „pedzőt" figyelem. Nem mozdul. De nekem mozdulnom kell. Búcsúzom.

4 A szakmabeliek tudományos munkásságából, a humán értelmiség gondolatébresztő cikkeiből, a nagyközönség a televízió Tudós Klubjának vitáiból ismeri Marx György atomfizikust. Balatonfüreden pihen, családjával együtt, kis nyaralójában.

Marx a modern tudós típusa. Érdeklődése széles, jól tájékozott a művészetben és irodalomban, ismeri és összefüggéseiben látja korunk jellemző sajátosságait.

— Ha pihenni akarok — válaszolja kérdésemre —, ha szabadulni akarok attól, ami a fejemben jár, s azt akarom, hogy abbahagyja, akkor ugyanolyan intenzív, de más irányú lekötöttséghez fordulok. Pesten ilyenkor megnézek egy olyan filmet, amely leköti az ember figyelmét, megmozgatja fantáziáját, tehát kikapcsol.

— Illetve átkapcsol?

— Igen. De ha ritmusban akarok megnyugodni, akkor előveszem az elmaradt olvasmányokat, irodalmi folyóiratokat, vagy tudományos cikkeket.

— Mitől fárad el legjobban?

— Általában impulzusokban dolgozom. Ha benne vagyok a munkában, akkor nagyon intenzíven dolgozom, napokig, hetekig, de utána hosszabb szünetet kell tartanom.

— Mi pihenteti legjobban?

— Ami leköti a figyelmemet, az agyamat. Lehet regény, zene, film, vagy szakmai tanulmány, ami gondolkoztat, de tartalma, mondanivalója nem létkérdés számomra.

— Milyen kapcsolatban van a természettel?

— A fizikus egyébbel sem foglalkozik, csak a természettel.

— Tehát nincs különbség egy körtefa és az atomok között?

— Nem fogadom el az ilyen különbségtételt. Nyári estén például elnézi az ember a csillagokat. Amikor azonosítja őket, arra is gondol, hogy melyikben milyen atomi folyamatok játszódnak, s ugyanakkor élvezi is a látvány szépségét.

— Szereti a csillagos eget?

— Szeretem.

— Miért szép a csillagos ég látványa? Tudnánk-e esztétikai magyarázatot adni rá?

— Hatalmassá tágul az ember látóköre, és azt érzi, hogy milyen nagy és gazdag a világ.

— Tehát a végtelenség élménye?

— A végtelenség, amely telítve van lehetőségekkel. A természet által realizált lehetőségek gazdag skálájára ráébreszt a csillagos ég látványa, de szépnek tartom a természetet akkor is, amikor egy matematikai dolgozatot olvasok.

— A természet egységéről van szó?

— Gazdagságáról.

— S a végtelen gazdaságon belül milyen látvány volt még emlékezetes?

— Boldog voltam, amikor az első szikrakamra-felvételt megláttam, A kép most is ott van az asztalomon . . .

A kérdezősködést itt abbahagyom. Kissé irigykedve. Irigylem a tudóst, aki nemcsak a kert gyümölcsfáit, a Balaton vizét, a part nádrengetegét, az ég felhőit látja, hanem érzékeli és érti a látvány felszíne mögött a mélyebb törvényeket is.

5 Láttunk tudósokat sétálni, csónakázni, fürödni, horgászni. Láttunk olyat, aki a „repülő csészealj" nevű különös játékkal szórakozott. Volt olyan, akivel nem tudtunk beszélni, mert délutáni álmát aludta. Egyik szobából kihallatszott az írógép egyhangú kopogása, ott éppen úgy pihent valaki, hogy dolgozott.

S aztán láttunk tudóst, aki matematikai jeleket rajzolgatott a strand homokjába. Érthetetlen jeleket. A csillogó vízről jutott eszébe valami? A szél lassú mozgásáról, a nád zizegéséről, vagy a hullámok játékáról? Ki tudja?

Isaac Newton, ahogy a mese mondja, látott egy almát lehullani a fáról, elcsodálkozott rajta, gondolkozni kezdett és eljutott az általános nehézkedés törvényéhez...

KUCZKA PÉTER

FOTÓ: SÁNDOR ZSUZSA

BÉKÉS ISTVÁN

ITÁLIAI KALANDOZÁSOK

Biennale — vihar után

A művészetet megalázó, meggyalázó kalmáruralom miatt kirobbant tiltakozások, a munkások, művészek, diákok fasiszta- és imperialistaellenes tüntetései megcsonkították és megtépázták a *34. Velencei Művészeti Biennálét.*

Egy héttel az „ellenünnepéllyel" tarkított, rendőri-csendőri segédlettel biztosított megnyitás után, a Biennale közel negyven pavilonját magában foglaló ragyogó-zöld park: a nevezetes *Giardino Pubblico* vaporettoállomásán tízpercenként megálló gyorshajócskákból feltűnően kevés utas száll ki. Luxusmotorcsónakok és csónaktaxik sem valami sűrűn érkeznek a Biennale rakpartja elé. Az ember önkéntelenül arra gondol, hogy a nagy művészeti seregszemle bejárata körül lépten-nyomon strázsáló rendőrposztok nem éppen vonzó hatásúak. És semmiképpen sem gerjeszti fel a művészeti élmények iránti szomjúságot, hogy a Giardini óriásfáinak árnyékában, a kiállító államok

A 34. Biennale bejárata előtt rendőrposztok strázsálnak

pavilonjai előtt, mögött, sőt egyesek termeiben is pisztolyos, gumibotos rendőrökbe ütközünk. Azon a három egymást követő napon, amíg a Biennale pavilonjait végigjártam, a látogatókat illetően furcsa, mondhatnám pozitív élményben volt részem. Alig találkoztam a korábbi Biennalekra annyira jellemző, elbiggyedt ajkú, vagy ach-kat lihegő és well-well-eket szajkózó smokkokkal és sznobokkal, akik a képekre-szobrokra kurta pillantást vetnek s inkább a katalógusokat búvják s az előkelő, busás díjakkal jutalmazott alkotások előtt kellő ildomossággal ájuldoznak a meghatottságtól.

Igaz, hogy a díjakat ottjártunkkor még nem osztották ki, sőt még a nemzetközi zsüri sem sikerült megalakítani, így az előkelő turisták jólnevelt meghatottságára és a tisztes érdeklődők, értők, avatottak jogos felháborodására nem kerülhetett sor. A pavilonok termeiben, a park pihenőpadjain nagyobbrészt fiatalok járkáltak, üldögéltek. Többségükben feltételezhetően, sőt szinte érzékelhetően szakmabeli vagy a képzőművészeti problémákhoz közelálló képviselői között elég ritkán bukkant fel korosabb vagy éppen korombéli Biennale-vendég. Ebből a megfigyelésből adódott az a következtetés, hogy amennyire heves volt a fiatalság felháborodása a Biennale fasisztáktól jussolt statutumai, s az ennek alapján kialakult kufár-szervezet ellen, éppen olyan komoly és kritikus maradt érdeklődése a csonka Biennalen látható műalkotások iránt.

A 34. Biennalet elsősorban az a körülmény csonkította meg, hogy az olasz pavilon 22 kiállító művésze közül 19 visszavonta részvételét. Falnak fordította, letakarta képeit, beborította szobrait — ezzel az eljárással dokumentálva tiltakozását a műkereskedők-műkritikusok

Falnak fordított és letakart alkotások sora, az olasz pavilon termeiben

Pavilonunk részlete, Kondor Béla műveivel

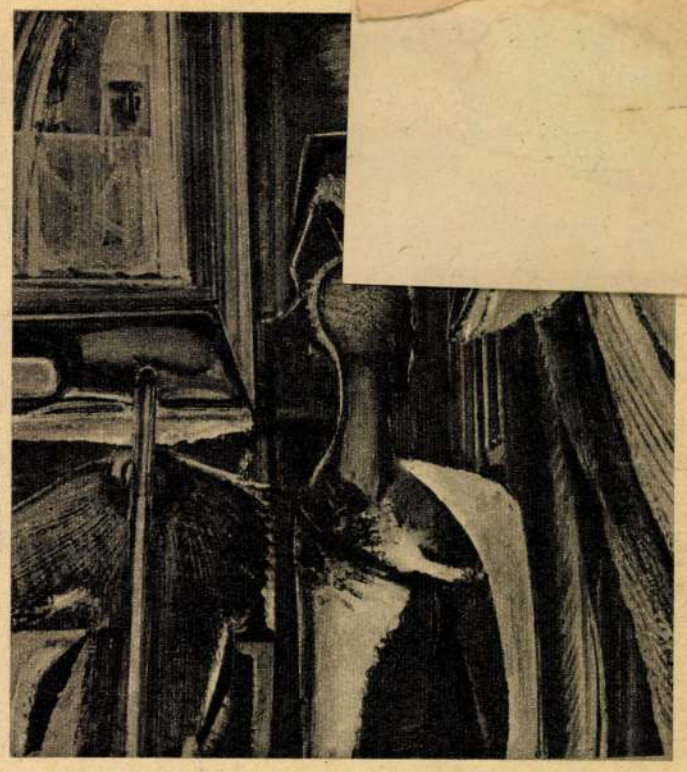

Kokas Ignác festménye a magyar pavilonban

szinte azonos személyekből álló kartelljének üzleti diktatúrája, s a tüntetők ellen alkalmazott rendőri erőszak ellen. Az idei Biennale anyagának összeállításánál — mint azt a Biennale elnöke, Giovanni Favaretto *Fisca* külön is hangsúlyozta — nem az egyes újabb, legújabb irányzatok kizárólagos vagy majdnem kizárólagos támogatását tűzték ki célul, hanem Velence és a nagyvilág e nagy jelentőségű képzőművészeti tárlatát a legértékesebb korunkbeli műalkotások fórumává kívánták emelni — ám a múlt gyanús tapasztalatait elfeledtetni nem sikerült. Négy évvel ezelőtt, 1964-ben, magam is megírtam, hogy milyen botrányos körülmények között ítélték oda a Pop Art amerikai atyamesterének, Robert *Rauschenberg*nek a 32. Biennale abszolút nagydíját, s hogy már akkor megjósolták: nyitott a pálya, szabad a tér, a következő velencei Biennalen ütni fog a nagy képzőművészeti „bumm", a zsibvásár, a humbug győzelmének órája. Tudom, illetlenség, ha az ember ismételten magára hivatkozik — éppen a *Tükör* egyik 1966 őszi számában idéztem egyik jól tájékozott velencei barátom véleményét, aki a 33. Biennale nem kevésbé elgondolkoztató eredményhirdetése után elmondotta, hogy a Velencei Művészeti Biennale bázisa az az üzleti pedigré, amit az állami és kommunális szervek, a nagy amerikai alapítványok elismerése, díjazása jelent és amely a tőzsdei manőverekhez hasonlóan befolyásolja a különböző magángyűjtői és műkereskedői érdekeltségeket. — *A Biennale* — mondotta keserűen barátom — *lényege szerint műkereskedelmi világpiaccá sekélyesedik. ... az internacionális képbörze handabandája árnyékba borítja a Biennale sok értékes műalkotását.*

A jóslatok sorra beváltak. A 32. Biennale amerikai frontáttörését a 33. Biennale nagy képbörze hausse-a követte, s mindezeknek a gátlástalan kufárkodásoknak eredményeként robbant ki a 34. Biennalen a tiltakozás haragja a művészet áruvá züllesztése, a rothasztó tőkés manipulációk és a szervezet fasiszta maradványai ellen.

A nyitva maradt pavilonok egyébként világosan mutatták, hogy a nonfiguratív művészet üzleti hódítása, s így szinte kizárólagos egyeduralma a nyugati műtermekben és a piacokon megszűnt. A 34. Biennalen valóban változatos, így is mondhatnók, eklektikus anyagot mutattak be: realisták, szürrealisták, neorealisták, szimbolisták, primitívek, s minden rendű-rangú képzőművészeti irányzat képviselői ezúttal bőséges teret kaptak a sok, változatlanul rejtélyes vagy rejtelmeskedő hatású sík- és tér-szerkesztmény, sőt szerkezet között.

Nehéz lenne rekonstruálni, hogy a műkereskedelem, a világpiac „fejesei" hogyan képzelték a 34. Biennale üzletének alakulását a vihar előtt. A vihar után nyilván sok minden másképpen fog történni. Másképpen történik már ez alkalommal is, s egész másképpen alakul a jövőben. Velence évszázados művészeti hagyományai és haladó erői erősebbnek fognak bizonyulni a nemzetközi műkereskedelmi tőkéströsztök hatalmánál.

Marisol (Venezuela): Hajladozó asszonyok

Lukas Sithole (Dél-Afrika): Magányos pásztor

Paul Delvaux (Belgium): A kába város, 1938 (Olajfestmény)

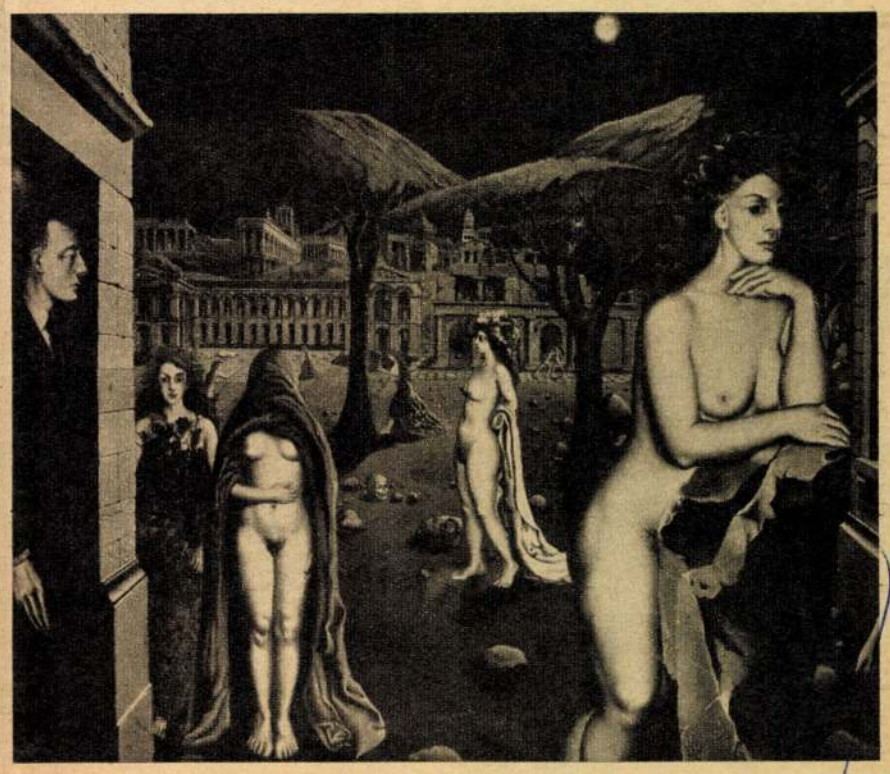

Lohas György
MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1969 OKT 3
MAGYAR NEMZET
Budapest

1021

Hogyan költsünk el kétmillió forintot?

Kétmillió forint igazán szép summa. Még akkor is tekintélyes összegek kerekednek belőle, ha — mondjuk — 250 részre osztjuk: nyolcezer forint. Ennyibe kerül tehát átlagosan egy kép, amit a *Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja* ma a Képzőművészeti Alap utódaként megvásárol festőinktől, hogy *támogassa* a hazai táblaképfestészetet, és színvonalas alkotások létrehozására *serkentse* művészeinket. Persze, nem minden műért fizetik ki ezt az összeget, mások (reméljük, érdemük szerint) többet kapnak, végül pedig hol több, hol kevesebb a megvásárolt mű, s így, ha az évi összesítést nézzük, nem is mindig „stimmel" a kétmillió.

Elméletileg tehát minden rendben volna. Érvényesül a *támogatás* elve, a minőség *bátorítása*, a tehetség és a munka *tisztelete*.

Gyakorlatilag azonban sokkal kevésbé biztató a kép, s a végeredmény, a megvásárolt művek összessége, bizony joggal provokálja évről évre a kritikát, amikor sorozatuk közszemlére kerül.

Ezt tudtuk megvenni? — teszik fel az indokolt kérdést a látogatók és a kritikusok, mert a „kétmilliónak" bizony kevés nyoma akad az — elméletileg — festészeti termésünk javát összegyűjtő sorozatban.

És miért *éppen ezt*? — csattan a kérdés év közben is minden negyedévben, amikor a *„vásárlási tárlatok" szakmai bemutatóit* az érdekelt festők és az aggodalommal „illetéktelenül" odalopózkodó művészettörténészek végigjárják. Mert ez a vásárlás negyedévenként különös módon a nyilvánosság kizárásával történik. S hullanak a zsűrik, hiába változik a „rendszer" — másképp szavaznak, mások ülnek a mindig megújuló bizottságokban.

És sajnos, a kérdésre így kell válaszolnunk: igen, *ezt* tudtuk megvenni — *ezzel* a módszerrel.

Az éremnek azonban két oldala van. Mert kétségtelen, a zsürik hajlamosak (a szavazatleadás mechanizmusa szerint matematikailag is kiszámítható) „átlagosításra". A problematikus képek, akár azért, mert nem nyerik meg különösebben a bírálók tetszését, akár azért, mert jók, de szokatlanok, kiesnek a rostán. Marad az, *amihez már hozzászoktunk*, bár ez semmiképpen sem jelent minőségi kritériumot. Ilyesmit nem szeretnénk állítani, és *téved, aki szavainkat úgy értelmezi, hogy a megszokott mindig a közepessel azonos.*

Mert ki állítaná mondjuk — a legutóbbi vásárlás eredményeit ismerve —, hogy *Kokas* Ignác *Ginzapuszta I.* című képe, *Szabó* Zoltán festménye, *Somos* Miklós *Tehénpásztora*, *Sváby* Lajos *Bohóca* vagy *Berki* Viola *A Wagner-ház* című munkája nem jó, sőt némelyikük nem kitűnő kompozíció. S a felsorolást így csupán önkényesen rekesztettük be, hiszen folytathatnánk tovább is a névsort.

De nem túl sokáig. Mert a megvásárolt 64 kép — legyünk őszinték — nem mindig mondható szerencsés választásnak. És nem azért, mert „másik 64-et kellett volna megvenni". A zsüri döntését csak egy-két esetben hibáztathatjuk a „kimaradottakért". (Nevüket nem kívánjuk leírni, mert lehet, hogy műveiket, jobb képeiket más alkalommal már megvásárolták, vagy meg fogják majd venni.) Kérdésünk csupán az, hogy *miért kellett 64 művet megvásárolni, amikor nem volt ennyi jó mű a tárlaton?* Mi vezette a válogatókat? Megszokták a középszert is? Vagy a tisztelet? Karitatív jó szándék? Egyik sem lehet egy *objektív mecénási döntés* kritériuma. Márpedig — ha nem tévedünk — ez a bizonyos kétmillió forint ilyen célt szolgál. Nem általában a *támogatás*, nem az alibivel alátámasztott *segélyakció*, hanem *táblaképfestészetünk színvonalának emelése, a jó művek felkarolása és egyúttal a közösség birtokába vétele* volna a rendeltetése. Ezt a feladatát azonban nem tudja betölteni, ha raktári színvonalú művekre költik a pénzt, ahelyett, hogy bátran adnák akár a jelenlegi összegek többszörösét is a kisebb számú, de *eszmeileg, etikailag és minőségileg egyaránt magas színvonalú* munkákért.

De hát honnan vegyük ezeket ebből a mostani negyedévi anyagból? A zsüri, említettük, „kis hibával", néhány melléfogással, kihagyással, a legtöbb jó képet megvásárolta. Ez pedig a további *kimaradt* anyag konglomerátumával és a *hiányzókkal* együtt és összevetve *furcsa és érthetetlen jelenségre* hívja fel a figyelmet.

Úgy tetszik, hogy *maguk az érdekeltek, művészeink sem veszik elég komolyan ezt az évente négyszeri visszatérő alkalmat.* Néhányan okkal. Több méltatlanul mellőzött nagyon tehetséges festőnk ugyanis már csaknem elkedvetlenedett a meddő erőfeszítéstől és csupán céltalan cipekedésnek bizonyult eredménytelen beküldési tortúrától. Nekik talán félig igazuk van, amikor úgy látják, hogy érlelt, jó műveik visszautasítása túlságosan sérelmes dolog és a sok kimaradás reménytelenné teszi kísérleteiket. *De csak félig,* mert korántsem bizonyos, hogy valóban reménytelen a dolguk. Hiszen van ellenpélda most, ezen a tárlaton is, mert „fzlak" valóban nincsenek körülöttünk.

De ők legalább több-kevesebb rendszerességgel kísérleteztek vagy kísérleteznek. *Mestereink, jeles művészeink nagy része azonban el sem jött, el sem hozta művét a bemutatóra.* Vajon miért? Munkájuk ugyanis, akárhogy is nézzük a dolgot, s ha be is számítjuk a műtermi állami vásárlásokat, a múzeumok gyűjtőtevékenységét, végül pedig a közületi megbízásokat, *hiányoznak az összképből,* s — elnézést a szóért — *a választékból.*

Végül a többség — és ez a legmegdöbbentőbb jelenség — néha egyenesen *igénytelen, átlagos vagy átlagon aluli képekkel lép* fel *e mecénási fórumon.* Ugyan, mit gondolhatnak? Nem hiszem, hogy csak ezt tudnák nyújtani. Sokkal többre képesek, nemegyszer bebizonyították tárlataik. Sajnos, valószínűbb, hogy eleve igénytelenül — nem tételezem fel, csak pénzigényekkel — válogatják ki beküldendő képeiket.

Ám, ha csak ezt tudtuk elérni a rendszeresen ismétlődő „kétmilliós vásárlások" néhány éve alatt, bizony sovánnyka a dicsőség; és nem irigylem a zsürit, amelynek százfelől kritizáltan kell válogatnia az adott kollekcióból.

S itt következnék szerény javaslatunk, a címben feltett kérdésre válaszolva: *hogyan költsünk el kétmillió forintot?* Kötelező nekünk éppen így, csak a szabályos negyedévi ütemben, ad hoc összegyűlt anyagban válogatva elkölteni azt a kétmillió forintot? Nem lehetne ezt jobban meggondolni, alaposabban előkészíteni? Nem zsűrizéssel, nem előzetes rostálással. A kínálat — ez alapvető követelmény — legyen feltétlenül szabad és kötetlen. De gondosabban kellene például figyelni év közbenh *e négy vásárnapon* túl is a műtermeket és a tárlatokat, s meghívni például az ígéretesen bontakozó fiatal művészeket. Sokan vannak és mégis oly kevesen szerepelnek itt és most képeikkel ezen a tárlaton.

Természetesen nem eleve eldöntött versenyre gondolunk, csupán arra, hogy a véletlenek szerepét kellene csökkenteni, nem zárva ki persze, ismétlem, az örömteli meglepetések lehetőségét. Hogy jól, eredményesen, és céljának megfelelően valóban a legjobb alkotásokra költsük el ezt a bizonyos kétmillió forintot.

Horváth György

Átadta megbízólevelét a Szíriai Arab Köztársaság új magyarországi nagykövete

Losonczi Pál, a Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke csütörtökön fogadta dr. Mohamed Zakaria *Ismail* rendkívüli és meghatalmazott nagykövetet, a Szíriai Arab Köztársaság új magyarországi nagykövetét, aki átadta megbízólevelét.

A megbízólevél átadásánál jelen volt *Cseterki* Lajos, az Elnöki Tanács titkára, dr. *Házi* Vencel külügyminiszter-helyettes, *Rácz* Pál, a Külügyminisztérium protokollosztályának vezetője és *Pesti* Endre vezérőrnagy.

Dr. M. Z. Ismail nagykövet beszédében a többi között rámutatott, hogy a Szíriai Arab Köztársaság és a Magyar Népköztársaság kapcsolatai gyorsan fejlődnek.

— Megragadom az alkalmat — mondotta —, s kifejezem a Szíriai Arab Köztársaság államfőjének reményét, hogy e kapcsolatok tovább erősödnek, mélyülnek és szélesednek.

Losonczi Pál a nagykövet beszédére válaszolva a többiek között hangsúlyozta:

— Nagy megelégedésünkre szolgál, hogy a fő nemzetközi kérdésekben vallott nézeteink hasonlósága és közös érdekeink alapján sokoldalú politikai, gazdasági és tudományos-kulturális együttműködés alakult ki. Meggyőződésünk, hogy a budapesti szíriai nagykövetség tevékenysége értékesen fog hozzájárulni országaink gyümölcsöző együttműködésének további erősítéséhez.

Az Elnöki Tanács elnöke szívélyesen elbeszélgetett a nagykövettel, aki ezután a Hősök terén megkoszorúzta a magyar hősök emlékművét.

Kétmilliárdos beruházás Diósgyőrött

A Gazdasági Bizottság határozata alapján a diósgyőri Lenin Kohászati Művekben új nemesacél finomhengerművet építenek. Az építésre, a berendezések vásárlására és felszerelésére csaknem 2 milliárd forintot költenek. Ezt az összeget a kohászat bankhitelből, valamint fejlesztési alapjából fedezi. A nagy volumenű, 19 millió rubel értékű, 9000 tonna hengerdei gép és elektromos berendezés szállítására az NDK-val kötött szerződést csütörtök délben írták alá a Lenin Kohászati Művek tárgyalótermében.

Az ünnepi aktuson megjelent a többi között a Borsod megyei pártbizottság első titkára, dr. *Bodnár* Ferenc, a Központi Bizottság tagja, dr. *Kocsis* József kohó- és gépipari miniszterhelyettes, Heinz *Naue*, az NDK magyarországi nagykövetségének kereskedelmi tanácsosa is.

Az új mű középhengerdéjében 1972. június 30-án, finomhengerdéjében pedig egy évvel később kezdik meg a termelési próbákat.

Hat-hét százalékkal magasabb a termelés a gépiparban

A KGM közgazdasági és ellenőrzési főosztálya felmérte a háromnegyed év tapasztalatait és prognózist készített az év várható eredményeiről. A gépipar termelése körülbelül 6—7 százalékkal lett magasabb a tavalyinál. A kohászat

Örvendetes, hogy jelentős mértékben fokozódott a tőkés országokba való kivitel.

Az átlagos nyereség a jelek szerint a kohó- és gépiparban nem lesz alacsonyabb a tavalyinál, s a vállalatok között

Julius Nyerere

Julius *Nyerere*, a Tanzaniai Egyesült Köztársaság elnöke október 13 és 15 között *Losonczi* Pál, az Elnöki Tanács elnöke és *Fock* Jenő, a Minisztertanács elnöke meghívására hivatalos látogatást tesz hazánkba.

Gandhi emlékülés az Akadémián

M. K. *Gandhi* születésének 100. évfordulója alkalmából csütörtök délelőtt emlékülést tartott a Magyar Tudományos Akadémia és a Gandhi Centenárium Magyar Bizottsága az Akadémia dísztermében. Az emlékülést *Ligeti* Lajos akadémikus alelnök nyitotta meg, majd *Bognár* József, akadémiai levelező tag a Gandhi Centenárium Magyar Bizottságának elnöke tartott emlékbeszédet.

— Gandhi — mondotta bevezetőben — forradalmi szerepet játszott az emberiség történetében. A XX. század világtörténelmének egyik legmaradandóbb és legvonzóbb egyénisége.

Gandhi érdemeit tovább méltatva hangsúlyozta, hogy bár egyéni elgondolásai és koncepciói sok vonatkozásban különböznek a mai eszményeinktől, élete mégis példa: a béke mai harcosait is vonza, ösztönzi és előre viszi.

KGST-konferencia az alga-tömegtenyésztésről

Balatonalmádiban megkezdődött a KGST tudományos- és műszaki kutatásokat koordináló állandó bizottságának rendezésében az alga-tömegtenyésztési problémákkal foglalkozó tudományos és szervezési konferencia. A tanácskozás részvevői megvitatják a szocialista országokban folyó kutatások eredményeit, együttműködési lehetőségeinek új formáit. Meglátogatták a mosonmagyaróvári mezőgazdasági főiskolán folyó kísérleti alga tömegtenyésztési laboratóriumot, és elismerésüket fejezték ki az ott folyó munkákkal kapcsolatban. A konferencia szombaton, október 4-én ér véget.

Magyar—kubai szerződés

A Magyar Hajó- és Darugyár szerződést írt alá kubai partnereivel, amelynek értelmében 1971-ben 12 portáldarut exportálnak Kubába. Ezek a daruk 12 tonnás terhek, például *kisebb konténerek rakodására is alkalmasak.* A Magyar Hajó- és Darugyár eddig csupán úszódarut és tengeri vontatóhajókat szállított Kubába. A most lekötött portáldarukat a kubai főváros kikötőiben helyezik üzembe.

...k, kibővítik ...márványbányát

A következő évben — a fejlesztés második lépéseként — speciális *műlapgyártó* részleget létesítenek, ebben az üzemrészben hasznosítják majd a márványhulladékot.

A technikai fejlesztéssel párhuzamosan folytatják a tenkesi márványbánya további geológiai feltárását is.

Kétnapos gázkonferencia Balatonfüreden

Kétnapos országos gázellátási és hasznosítási konferencia kezdődött csütörtökön Balatonfüreden az Energiagazdálkodási Tudományos Egyesület gázszakosztályának rendezésében. A több mint 500 szakember részvételével megnyílt konferencia első napján hét előadás hangzott el. Az előadók hangoztatták, hogy hazánk energiastruktúrájában jelentős változások következtek be. 1960-ban még csak 292 millió köbméter gázt használtunk fel, 1968-ban már több mint 2,6 milliárd köbmétert, 1975-re 5 milliárd köbméter importföldgázra lesz szüksége az országnak.

A fogyasztók száma alig négy év alatt *284 000-ről 1 millió fölé emelkedett.*

Magyar Hirdető
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1964 JUL 16

Szocialista Művészetért

Kokas Ignác

— A VESZPRÉM megyei Tanács és a Szakszervezetek Veszprém megyei Tanácsa adományozta Egry József képzőművészeti díját az idén **Kokas Ignác** festőművésznek, a Kisfaludy díjat **Lendvay Ferenc**nek a veszprémi Petőfi Színház igazgatójának ítélték oda.

Sz
hét
magá
Vag

A SZ

Kokas Ignác

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NAPLÓ 1964 JUN 9

107

Ma délután adják át a Batsányi János irodalmi nívódíjat

A Veszprém megyei Tanács és a Szakszervezetek Megyei Tanácsa minden évben kiosztja az Egry József képzőművészeti, a Kisfaludy Sándor színművészeti és a Batsányi János irodalmi nívódíjat. Mint már ismeretes, az Egry-díjat az idén — a Munkácsy-díjas Bartha László és Nagy Gyula festőművészek után — Kokas Ignác kapta.

Ma délután a művészeti díjakat alapító és odaítélő bizottság fogadást rendez az SZMT székházában. Az idei, az 1964-es Batsányi-díjasnak Kurbel Sándor elvtárs, az SZMT vezető titkára, a megyei párt-vb. tagja adja át a bronzplakettet., az oklevelet és az 5000 forint pénzjutalmat.

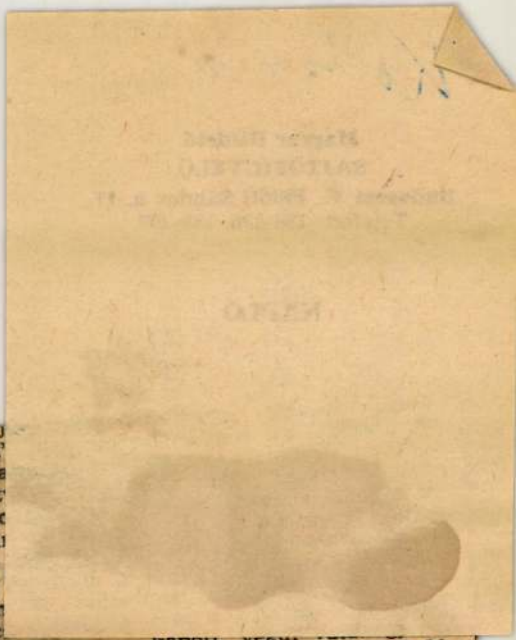

ül a podgyászát
a a szőke, hata
netű vasúti tiszt
alamikor nyugo
ehette, Dániába
mber most is
lehát nálunk is
űnözési hullám
ogy az erkölc
égiek".

A sommás megállapítás nögött érdekes részletkérdések húzódnak meg. Talán nem is olyan fontos az őrizetlenül hagyott podgyász kérdése, hiszen Koppenhága néhány évtized alatt nemzetközi idegenforgalmi központ lett, és ez is magával hozza, hogy az egyko-

kapott, végül ... vényesült a józanabb belátás, és a tanítónőt „csak" egyszerűen áthelyezték. Nos, ez Dániában és talán Norvégiában méginkább a kérdés egyik oldala.

A másik, hogy Koppenhágában enyhén szólva valóban zajlik az élet. És bizo-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kokas Ignác

NÉPSZAVA 1964 JUN -9.

A vasárnap kultúrkrónikája

Június első vasárnapja bővelkedett kulturális eseményekben. A legjelentősebb a *balatoni nyári tárlat* megnyitása volt Keszthelyen, a Balatoni Múzeumban. *Dr. Polinszky Károly* művelődésügyi miniszterhelyettes méltatta a magyar tengerhez fűződő művészeti alkotómunka jelentőségét, s mint a balatoni képzőművészet nagy úttörőiről, megemlékezett Mészöly Gézáról és Egry Józsefről. Egry emlékére képzőművészeti díjat is alapított a Veszprém megyei tanács és a Szakszervezetek Megyei Tanácsa. Az idei díjat *Kokas Ignác* festőművésznek ítélték. Az országos szintre emelt tárlaton egyébként *62 művész 101 grafikája és festménye szerepel.*

A Balaton-part másik érdekes kulturális eseménye, az *országos dalostalálkozó* Füreden zajlott le vasárnap. Tizennégy kórus több száz dalosának szabadtéri hangversenyére több ezer néző volt kíváncsi.

Salgótarjánban, a városi művelődési ház állandó kiállítási termében ugyancsak *vasárnap nyitották meg a nógrádi képzőművészek hagyományos tavaszi tárlatát. Kecskeméten* akvarellkiállítás nyílt ezen a napon *Kiss J. Zoltán* és *Fuchs József* helybeli festőművészek munkáiból. *Székesfehérvárott Monos József* fehérvári festőművész első gyűjteményes kiállítását *Reich Károly* Kossuth-díjas grafikusművész nyitotta meg a múzeumban. *A pécsi Janus Pannonius Múzeumban* munkásságának 25. évfordulója alkalmából *Simon Béla* festőművész jubileumi kiállítását tárták a közönség elé.

A c
nyarul
sát fej
ház k
lése el
médiát
Ahogy
játék a
szetsze
finoma
csípőse
tetszik.
nomkodó pásztorjátéknak kedvez és Shakespeare egy-két régi pasztorál alapján megírja darabját, de úgy, ahogy neki tetszik. Úgy, hogy a főúri figurák közé valódi, tenyeres-talpas, birkaszagú pásztorokat is becsempész és kigúnyoltatja velük az udvari pásztoridillek nyafka szerelmi ömlengéseit. S úgy, hogy az együgyű mesét megtölti virgonc életörömmel, bölcs bolondozással és bolondos bölcsességgel, szellemmel, derűvel. A közönség pe-

előadásnak: felfogása egyszerű, hangszerelése áradóan vidám. A sokszálú mese, a sokféle színészegyéniségből álló együttes egységesen szólal meg karmesteri pálcája nyomán, a mű szellemének szolgálatában. *Farkas Ferenc* ízléses, stílusos közzenéjét és *Jánosa Lajos* jelzett díszleteit, szellemes szcenikai megoldásait szervesen illeszti a cselekménybe. A színpadon életrekel az ardennesi erdő száműzött hercegével, pásztorosdit játszó hercegkisasszonyai-

1964 JUN 18

A legszínvonalasabb kiállítás Veszprém megyében

Balatoni Nyári Tárlat

Az idei Balatoni Nyári Tárlatot Keszthelyen, a Balatoni Múzeumban nyitották meg. A tárlatok látogatói, még a kritikai érdeklődéssel érkezők is meggyőződhettek, hogy a nyitány méltó volt ehhez az igen jelentős kulturális eseményhez. Igaz, szépséghibá ts van: a rendezők tíz-tizenkét nappal a megnyitó után sem tudnak a festmények, szobrok címét és az alkotók nevét felsoroló katalógust a kezünkbe adni, mert az „még nem készült el."

Így csak a képeket nézegetve, a szobrokat körüljárva tudjuk meg, hogy kik a kiállító művészek. Többen az országból. Közöttük a Kossuth-díjas *Bernáth Aurél* is. A száznál több festménynek és a húsznál több szobornak még a puszta felsorolására sem vállalkozhat a néző, aki azzal a kíváncsisággal érkezett: vajon ki lesz az idei Egry-díjas?

A kérdésre feleletet kaptunk. Megértettük, már jóval korábban azt is, hogy megyei képzőművészetünk azóta lendült föl, azóta illeszkedik szervesebben és hatékonyabban az országos képzőművészet egészébe, mióta a Veszprém megyei Tanács és a Szakszervezetek Megyei Tanácsa a Balatont utólérhetetlenül ábrázoló Egry József nevéről elnevezett nívó-díjjal is alkotásra serkent. Ezúttal, ezen az első — most már országos — tárlaton is a mester neve vonz. Ennek a nagy vonzásnak a jegyében sorakoznak a keszthelyi kiállító teremben a művek.

Kezdjük *Kokas Ignác, Vecsési Sándor, Feledy Gyula* és *Pásztor Gábor* munkáival. Ők ennek a tárlatnak a kitüntetettjei. *Kokas Ignác, Bartha László* és *Nagy Gyula* után kapta meg az idei Egry-díjat: Veszprémi táj, Este, Szikár öreg című kompozícióival mutatkozik be. Főleg ezzel az utóbbival, az öregedés elkerülhetetlen hatásának mértani pózba merevített, mégis csupa mozgással televarázsolt testiségben bemutatott realista portréjával arat sikert. Szikár örege tűnődést, múltbanézést, mérhetetlen fájdalmat, irígységet is egyszerre fejez ki a piktúra nyelvén.

De nemcsak Kokas Ignác, hanem Vecsési Sándor, Feledy Gyula és Pásztor Gábor személyében is jó művészek kapták a megtisztelő elismerést. Vecsési Sándor Fekvő nő című rajzával, Tavaszi fák, Virágzó fa című festményével, Feledy Gyula a Gitárosnővel, de legfőképpen a Búcsúzkodókkal ébreszt élményt a nézőben, aki azt is elismeri, hogy Pásztor Gábor, a negyedikként jutalmazott művész is érett művekkel szerepel a kiállításon.

A gondos, szigorú válogatás számlázi a Balatoni Nyári Tárlatról a dilettantizmust, középszerűséget takaró spekulatív próbálkozásokat. A művészek — szinte valamennyien — eddig kivívott rangjukra, tehetségük kiteljesedésére leginkább jellemző alkotásaikkal gazdagítják a tárlatot. A szép- és jóhatású válogatás legemlékezetesebb darabjai az életközelből merített realista törekvésű, sokak számára érthető alkotások; olyan festmények, amelyeket a művészi lelkiismeretükre állandóan hallgató már kiforrott mesterek és igen tehetséges fiatalok festettek.

Kötelességből is, felhívjuk a figyelmet a nekünk legtöbbet mondó, általunk legértékesebbnek vélt művekre és alkotóikra. A festmények közül ilyenek *Bernáth Aurél* A révfülöpi kikötő című vászna. Érdekessége, hogy ugyanilyen című kompozícióval szerepel *Szentgyörgyi Kornél* is. *Fenyő A. Endre* Késő ősz a Balatonon, *Kurucz D. István* Őszi szántás című képei után szívesen időzünk *Benedek Jenő* Badacsonya, *Bényi László* Virágok-ja, *Bereznay József* Tihanyi legendája, *Jakuba János* Horgászok-ja előtt.

Somogyi Miklós, Dezső József, Tamás Ervin, Xantus Gyula, Bér Rudolf, Szinte Gábor, Luzsicza János alkotásait — az értéksorrend pontos megalapításának igénye nélkül — ugyanilyen elismeréssel említhetnénk. A szobrászok közül elsősorban *Borsos Miklós* nevét. Borsos a Balatoni Orfeusz című festményével, az Alvó nő és az Emberpár című domborműveivel és a plakettekkel — közöttük az Egry-plakettel — szerepel.

Mielőtt a Veszprém megyei képzőművészekről beszélnénk, *Csizmadia Zoltán* Makrisz Agamemnon, *Marosán László, Németh Károly, Megyeri Barna, Laborc Ferenc, Maróti János, Dabróczi Mihály, Blahos Rudolf, Fejér Csaba, Moldován István, Czene Béla, Szedényi Imre* neveit jegyezzük meg. Ők azok a szobrászok és festők, akik műveikkel leginkább megállítják és le is kötik a látogatót.

A megyénkben élő művészek közül *Bartha László, Nagy Gyula, Udvardy Erzsébet, Ircsik József* és *Vágfalvi Ottó* festményeivel találkozhatunk. Bartha Koratavasza, Téli hajnala, Nagy Gyula Kohócsarnoka, Udvardy és Vágfalvi tájképei erősségei a kiállításnak. Sikerüknek már csak azért is örülhetünk, mert igyekeztek némileg feledtetni a többiek távolmaradását.

Minden megyénkben eddig rendezett képzőművészeti kiállítás között ez a mostani nyári tárlat a legszínvonalasabb. Először bontakozott országos jellegűvé. Gazdag anyaga Keszthelyről, Tihanyba, onnan pedig Veszprémbe kerül majd, hogy két-két hónapig az ottani múzeumokban gyönyörködtesse a hazai és a külföldről érkező közönséget.

Cserhát József

NAPLÓ
Magyar Hírlető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PLÓ

na-gondok és elvek

szervezése sem volt egyértelműen jó.

Annál inkább indokolt, hogy kihasználjuk takarmányszükségletünk egy lényeges tartalékát: a pillangósokban és a rétiszénában rejlő lehetőségeket. Az utóbbi hetekben sokat is beszéltünk erről, eleinte minden tanácskozáson, a lap hasábjain is igyekeztünk felhívni erre az üzemek vezetőinek figyelmét

Nem szükséges senki előtt sem bizonygatni a szénatermelés korszerű módszereinek fontosságát, hiszen annyiszor hallotta, olvasta már valamennyi tsz-vezető, járási vezető az ezzel kapcsolatos véleményeket, hogy nem hiszem, hogy valaki is lenne a megyében,

aki nem ismerné az elveket

Azután azt is tudják, hogy miért kell időben például a lucernát még zöldbimbós állapotban levágni. Mindenki tudja, hogy a hideglevegős vagy állványos módszerrel szárított széna beltartalma 20—25 százalékkal növekszik, mégis valamiféle közömbösség uralkodik ennek megértetése körül. A járási vezetők legutóbbi tanácskozásán dr. Belák Sándor elvtárs, a megyei tanács elnökhelyettese néhányak szerint túl türelmetlenül vetette fel az ezzel kapcsolatos problémákat. Szerintünk: nem eléggé türelmetlenek, mert rábeszéli a ts it néhány ember e... így akarják biztosítani a háztáji szénamennyiséget. Csupán megjegyezzük, hogy a megyei pártbizottságnak az év elején elkészült, premizálási javaslatot tartalmazó kis füzetecskéje legalább 4—5 példányban minden termelőszövetkezetben ott van, amelyben szó esik arról is, hogy a géppel learatott szénából miképpen juttathatnak a tagságnak. Csakhogy ezt el kellene olvasni, az ebben és a tudatokban levő érveket előszedni, oda kellene állni a tagság elé és megmagyarázni, hogy

miért fontos

a gyors és géppel való szénabetakarítás. „A felsőbb szervek" sem állnak mindig a hivatásuk magaslatán. Egy példával szeretném ezt bizonyítani: A devecseri járásban a pillangósoknak mindössze 33 százalékát vágták le géppel. Ballók elvtársnak, a Devecseri Járási Tanács elnökének erre az volt a magyarázata, hogy szövetkezeteikben az egynegyedes, egyötödös részes kaszálás dominál, dehát ez nem baj, így is gyors volt a betakarítás. Nem kell ehhez kommentár. De az a megjegyzés ide kívánkozik, hogy ugyan milyen érvekkel kell felszerelkeznie annak a megyei, járási vagy pártbizottsági munkatársnak, aki a devecseri járás akármelyik termelőszövetkezetét ennek fordítottjáról akarná meggyőzni?

Kiss Máté

A Balaton-part egyik legfestőibb helyén, Balatongyörökön szerdán nyitottak meg a Tatabányai Szénbányászati Tröszt *több, mint ötmillió forintos költséggel épült új üdülőházát.* A tatabányai bányászok, akik *családtagjaikkal együtt 200-an érkeztek* új nyaralóházukba, elragadtatással szemlélték a modern épületet, amely egyike a legszebb és legkényelmesebben berendezett üdülőháza a Balaton vidékének.

A kétemeletes épületet *Schambre László*, a Tatabányai Szénbányászati Tröszt mérnöke tervezte. Az épületnek a Balatonra néző szobáihoz erkélyeket építettek és a szellőztetés az üvegfalak eltolásával oldható meg. A mosdófülkékkel ellátott szobákat modern, több színben kárpitozott bútorokkal rendezték be. A szobákban elhelyezett rekamiék kihúzhatók, ezáltal a fekhelyek száma négyre növelhető.

A nyaralóházban *500 személyes éttermet is berendeztek*, mert itt étkeznek azok a gyermekek is, akik az üdülő szomszédságában levő *200 személyes campingben töltik a nyári időszakot.* A vendégek szórakoztatására könyvtárat, olvasószobát, társalgót és külön játéktermeket, valamint gyermek játékszobát is berendeztek. A beutaltak *az üdülőháztól két percnyi járásra levő balatongyöröki strandon saját kabinokat kaptak.* Ezenkívül gyermekfürdőt is építenek.

A korszerű üdülőházban *saját orvosi rendelőt* is berendeztek, a női vendégek örömére pedig ugyancsak az épületben *fodrászüzletet* nyitottak meg.

„Országkép"-csúfító

Litér szélén, az ország lő". Idézőjelet érdemel ezú legjobb akarattal sem lehe szűkablakú és elhanyagolt lölni. Mert funkcióját teki vagy italbolt lenne, viszont adottságai miatt — a kulti giénia hiánya jellemző itt é

Az országúton — Bala ugyancsak nagy a forgalom tekintő idegen a meglehető gó söröző kön csodálkozik. galmi ácsorgás cseppet sem szerű, mert ha hat-nyolc ve az utcára szorul, s az ablak söradagját. Ezen nem segít kopott épület külsejét rend ságút felé mutatott látvá javító szándékkal. S mivel figyelmébe a litéri „vendég azoknak a hivatalos szerve ügyekben illetékesek.

/1021

SZEGEDI ÜNNEPI HETEK

Bemutatták Bizet Carmenjét

Mozgalmas napja volt tegnap az ünnepi hetek forgatagában élő Szegednek: a *Carmen* nagy érdeklődéssel várt bemutatójára és a fesztivál más eseményeire *több mint tízezer* vendég érkezett a városba.

Este fél nyolc után *zsúfolásig megtelt* a szabadtéri hatalmas nézőtere. Az előadás vendégei között, a helyi párt- és tanácsi vezetőkön kívül ott volt Tadeusz *Wujek*, a Lengyel Egyesült Munkáspárt Központi Bizottságának alosztályvezetője is.

A *Mikó* András rendezte előadást a világhírű Roberto *Benzi* vezényelte. A címszerepet Jane *Rhodes*, a Párizsi Nagyopera, Don Jose szerepét Jean *Bonhomme*, a londoni Covent Garden, Escamilló szerepét Dan *Jordachescu*, a bukaresti opera tagja énekelte. Nagy elismeréssel fogadta a közönség a magyar művészek színvonalas közreműködését, a Micaela szerepében fellépő *Karikó* Teréz, a Hadnagy szerepét játszó *Várhelyi* Endre, valamint Emília *Kirova* bolgár táncosnő lendületes, robbanó erejű szólótáncát is.

Az idei *harmadik premier* után ma, szombaton este *Kodály Háry János*a, vasárnap este pedig ismét a *Carmen* kerül a szabadtéri közönsége elé.

A viador: Dan Jordachescu

Egyenesen a kórházból érkezett a Szegedi Szabadtéri Játékokra Dan *Jordachescu*, szinte az utolsó pillanatban, ami igencsak felborzolta az itteniek idegeit.

— Az Adriából hazatérőben kellemetlen autóbalesetet ért, egy hirtelen felbukkanó szemközti kocsi elől fordítottam el a kormányt, autóm többször is megperdült. Szerencsére törés nélkül, de fájdalmas bordasérüléssel kerültem kórházba. Az orvosok két hetet adtak felépülésemre, Nekem viszont Szegedre *kellett* jönnöm. Kellett, mert semmiképp sem akartam lemaradni arról a nagyszerű fesztiválról, melyről operai kollégáim, Zenaida *Pally*, Elena *Cernei*, Nicolae *Herlea* annyi szépet meséltek. Alig egy hét alatt „összedrótoztak", s most végtelenül boldog vagyok, hogy itt lehetek.

A fiatal román baritonista ügyvédi asztalát cserélte fel a színpaddal. A bukaresti

jogi egyetem után elvégezte a zeneakadémiát is, s azonnal az Operához került, 1956-ban, *Mozart Figaro*-jával debütált. Moldovából került a fővárosba, Jašból, ami a román zeneművészet és irodalom két kimagasló egyéniségének, *Enescu*nak és *Eminescu*nak volt szülővárosa. Pályafutásának jelzőkövei a fesztiválszereplések voltak: a bukaresti Enescu, a salzburgi Mozart, valamint a bécsi *Hydn* és *Schubert* kurzusok sikerei után Berlin, Genova, majd 1965-ben Hollandia következett, ahol négy fődíjat nyert. s azóta a világ operaszínpadainak állandó vendége.

Repertoáromban főleg *Verdi* és *Mozart* operák szerepelnek, a *Don Juan*, a *Rigoletto*, *Germont*, *Luna*, *Rene* az Álarcosbálból — és természetesen *Escamillo:* a *Carmen*nel Budapesten *Simándy* József és *Komlóssy* Erzsébet partnereként nagyszerű előadás részese lehettem. Az utóbbi fél évtizedben többször jöttem Budapestre. Ami a mai operákat illeti, távol állnak egyéniségemtől, nem találnám fel magam mondjuk a *Wozzeck* színpadán. Az úgynevezett „klasszikus modern" szerepeket azonban szívesen éneklem, akár *Debussy: Peleas és Melisande*-jában vagy R. *Strauss: Rózsalovag* című operájában.

Lehet, csalóka szempont, a nagyközönség mégis szívesen minősít abból, milyen partnerekkel szerepel valaki. Jordachescu egyebek között Tullio *Serafin*, Erik *Leinszdorf* Zubin *Mehta* karmesteri pálcájára nem kisebb világnagyságokkal mutatkozott színpadon, mint Franco *Corelli* és Nicola *Rossi-Lemeni*, akikkel Velencében *A végzet hatalmát* énekelte, Virginia *Zeani*, akivel a Traviatában lépett fel Szófia, Bukarest és Firenze közönsége előtt: de az új olasz csillag, Fiorenza *Cosotto*, Irina *Arhipova*, Barbara *Leichendorf* vagy a Szegedet is megjárt Luigi *Ottolini* társaságával sem kell szégyenkeznie. Közvetlenül a szegedi fesztivál után októberben *Amonasro* lesz Párizsban. Szegedi partnerei közül csak a *Benzi*-házaspárt ismeri.

— Roberto Benzivel először a csodagyerekről készült filmen találkoztam, s amikor 1961-ben a leningrádi filharmonikusokat láttam vezényelni, meggyőződtem róla: a csodagyerekből zseniális karmester lett. Jane *Rhodest* Párizsban a Carmen és a *Salome* címszerepeiben ismertem meg, s megragadott nagyszerű képessége, ami természetes eszközökkel teremt harmóniát színészi és énekesi énje között. Számomra nem kolléga: különleges egyéniség, akit csodálok.

Dan Jordachescu kitűnő interjúalany, ömlik belőle a szó, ahogyan parancsolja a kérdező: románul, németül vagy olaszul. És a színpadon Escamillo — természetesen franciául...

Nikolényi István

Tízéves a nyári tárlat

Szép jubileumához érkezett el a *Szegedi Nyári Tárlat*: most ünnepli életrehívásának *tizedik* évfordulóját.

Akik emlékeznek még az egy évtizede bemutatott első szegedi seregszemlére, jól tudják, hogy azon még csak a dél-magyarországi képzőművészek vettek részt. 1965-től azonban „nagykorúvá" vált a nyári tárlat, hiszen a tárlatrendező szervek védnökséget vállaltak a jól indult és még sikeresebben folytatódott kiállítássorozat felett.

Most, amikor a rendezvény tizedik évfordulójához érkeztünk, büszkén mondhatjuk, hogy a Szegedi Nyári Tárlat az ország egyik legrangosabb képzőművészeti eseményévé vált.

Ahogy az évek teltek, úgy lett mind népesebb a tárlat díjazottjainak névsora is. 1965-ben — a díjak kiosztásának első évében — *Kokas Ignác*, *Pintér József*, *Szabó Iván*, *Szalay* Ferenc vette át a legjobbaknak járó kitüntetést, és azóta már összesen 16 kiállító mondhatja magáénak a nyári tárlatok díjait.

Szívesen emlegetett gond, hogy a Horváth Mihály utcai képtár lassacskán szűk lesz a Szegedre áramló hatalmas kép- és szobortömegnek. Ez a körülmény is azt igazolja: minden ma munkálkodó magyar képzőművésznek igazi rangot jelent a Szegedi Nyári Tárlatokon szerepelni.

Köszöntjük a jubileumához elérkezett, holnap délben nyíló kiállítást!

Magyar tájak

Hazai együttesek a táncfesztiválon

A félig-felújított újszegedi szabadtéri színpad jóízléssel feldíszített környezetében zsúfolt nézőtér előtt került sor csütörtökön este a *szakszervezeti* táncfesztivál első bemutatóira. Ahogy azt már évek óta megszoktuk, most is a vendéglátó magyar csoportok léptek először színpadra. Műsoruk a *Magyar tájak* címet viselte, s a megjelölés szerint valóban hazánk számos vidékének szokásait elevenítették meg a reflektorok fényében bokázó, csapásoló együttesek.

Ha a csütörtökön este látott táncokat összevetjük a korábbi években bemutatott produkciókkal, nem nehéz megállapítani, hogy szakszervezeti táncmozgalmunk irányítói jókorát léptek előre a *stilizáció* útján. Megőrizték ugyan a legősibb népi mozgáselemeket, ám ezekből olyan új kompozíciókat formáltak, amelyek már messze túlhaladják a hajdani mulatozók egyszerű mozdulat-ismétléseit.

Részben a *balett*, részben az *akrobatika* jegyében történt meg ez a koreográfiai továbblépés.

Ami a balettes próbálkozásokat illeti, ezekre mindenképpen a *szolnoki Tiszaegyüttes* új műsora adta a legjobb példát, halászokat idéző életképével. Nem hat talán ünneprontásnak, ha megjegyezzük: ennyire odahagyni a meghatározó mozgáselemeket, ennyire átvenni a balett kifejezőeszközeit, már több a néptáncban megengedhető minden változtatásnál.

Ami viszont az akrobatikus feldolgozásokat illeti, ezek általában mindig hűek maradtak a „gyökerekhez". Különösen az *ózdiak* és a *debrecenieknek* közös botolója példázta jól, hogy — ízléssel, nagy szakmai tudással — mivé is fejleszthető az eredetileg is bravúros pásztortánc.

Nem véletlen, hogy a Magyar tájak című összeállítás legnagyobb sikerét is egy ilyen bravúr-számmá alakított férfitánc aratta. A *MÁV Törekvés* együttesének bemutatójára gondolunk, amely alighanem díjra érdemes produkció lenne bármely nemzetközi fesztiválon. A *Szabó* László vezette legények fegyelmezett együttáncolása, robbanó lendülete lefegyverzi a legigényesebb közönséget is.

Szólni kell még az *ÉDOSZ Szeged* együttesének műsoráról, annál is inkább, mivel első számú házigazdaként működtek —, s működnek — közre a Szeged táncosai.

Amit bemutattak, koreográfiában, megvalósításban egyaránt méltó a mind nagyobbá növő fesztiválhoz. Mégis, úgy érezzük, hogy a legjobb együttesekhez mérve már kicsinek tűnik az ő teljesítményük. Csak azt mondhatjuk, hogy míg a többiek előrefutottak, addig ők megelégedtek — vagy kénytelenek voltak megelégedni — a komótos lépegetéssel.

A. L.

Jelenet az ÉDOSZ műsorából

Az V. Szegedi Fotószalon

Életrehívásának *ötödik* évében nagykorú lett a nyárról nyárra megismétlődő *Szegedi Fotószalon.*

Felnőtté válásában a *Magyar Fotóművészek Szövetsége*, a *Népművelési Intézet* és a *városi tanács vb művelődésügyi osztálya* vállalta a szükséges gyámságot: mindhárom szerv a tárlat védnökeként jelentkezett.

A nevezetes forduló egyben a rendezés elveinek több változását is hozta. Először: a boltban kapható anyagok gyöngécske minősége miatt a színes felvételek bemutatását a rendezők nem vállalták; másodszor: klubvezetői ankéttal kötötték össze a tárlatnyitót, harmadszor: Szeged városa a legsikeresebben szereplő közösségnek vándordíjat ajánlott fel; és negyedszer: zsűrizésnek vetették alá minden klub anyagát.

Ez a döntés aztán váratlan vihart kavart. Több klub — így elsősorban a *debrecéni* — annyira megorrolt, hogy elzárkózott mindenféle szerepléstől. Vezetői azt hangoztatják: senkinek nincs joga beleavatkozni más kollekciók összeállításába!

Az V. Szegedi Fotószalon rendezői azonban mégis „beleavatkoztak" a címükre postázott anyagokba. S úgy tűnik, jól avatkoztak bele, hiszen a korábbi „önzsürizett" küldemények helyébe karakteresebb válogatások kerültek. Minden klub önmaga legigazibb arcát mutatja fel a kiállításon.

Ezzel együtt már azt is elmondtuk, hogy a megelőző négynél feltétlenül *jobb* az V. Szegedi Fotószalon. Ha bravúrmunkák ezúttal nem is ámítják el a nézőt, tehetséges alkotásokat most igazán bőviben lehet látni.

Érdekes módon a *Kör '68* nevű szegedi közösség látszik az egész szalon meghatározójának. Ahogy a kis szövetség öt tagja a *szociográfikus* témákat kedveli, úgy tűnik fel itt is, ott is a „megőrző, a „felmérő" képek népes csoportja.

Főképp a *ceglédi*, a *győri*, a *bajai* és *somogyi* klub igazodik ehhez a szemlélethez, de más közösségek anyagában is bőven akad múltőrző, jelentérképező felvétel.

Kár, hogy a *nagykanizsaiak* nem kaptak meghívást Szegedre — tavalyi szereplésük alapján az ő anyaguk jó kiegészítője lett volna az említett képcsoportnak. Kényszerű távollétük arra figyelmeztet: gondosabb mérlegelés alapján küldjék el meghívóleveleiket a rendezők!

*

Az V. Szegedi Fotószalon tegnap, pénteken délben nyílt meg a Vörösmarty utcai új művelődési központban. Megnyitó beszédet *Radnóti* Tamás, a városi tanács vb művelődésügyi osztályának csoportvezetője és *Tarcai* Béla, a Magyar Fotóművészek Szövetsége elnökségének tagja mondott. A nyitóünnepségen adták át a szalon díjait is.

A városi tanács vb művelődésügyi osztályának vándordíját a Budapesti Fotóklub, a Magyar Fotóművészek Szövetsége díját a Szegedi Fotóklub, a Forte gyár tiszteletdíját a Salgótarjáni Fotóklub, a Reanal gyár díját a Bajai Fotóklub, az OFOTÉRT vállalat díját a Győri Fotóklub, a FOTO szerkesztőségének díját *Laczy* Zoltán (Dunaújváros), a Népművelési Intézet díjait *P. Gibiszer* Katalin (Szeged), *Veres* Mihály (Salgótarján), *Szávay* István (Szeged), a Szegedi Fotóklub díjait pedig *Szijártó* Tiborc (Baja), *dr. Lajos* Sándor (Szeged) és *Kovács* I. Károly (Budapest) kapta.

Akácz László

Nem mondják!

Figyeltem félfüllel — nem mondták. Figyeltem két egész — kicsinek aligha mondható — börtölcsérrel — akkor sem mondták. A Probst Cirkuszt mondták, a Gyulai Várszínházat is, meg a Luna Parkot is. Csak éppen a szegedi szabadtérit nem mondták...

Hogy hol nem mondták? A Kossuth Rádióban. Annak is a minden reggel 8 órai híradása után, amikor a vidék kulturális eseményeit ismertetik a kedves hallgatóval.

Hogy miért nem mondják? Meg nem foghatom. Különösen most, amikor a rádió illetékes vezetője kijelentette: nem kérnek többé pénzt a kulturális események mindennapi propagálásáért, hiszen — úgymond —, a kultúra nem árucikk.

Úgy látszik, a Szegedi Szabadtéri Játékok mégis annak találtattak. Mert — mint jeleztem — egyetlen előadásáról sem emlékeznek meg reggelenként. A Probst Cirkuszról megemlékeznek, a Gyulai Várszínházról is, meg a Luna Parkról is. Csak a szegedi szabadtériről nem...

Volna egy javaslatom. Városunk fesztiválja vegye fel a Probst Játékok nevet. Hátha előadásai így méltóvá válnának a bemondásra.

A. L.

Somogyi Károlyné felvétele

Háry búcsúja

A szegedi szabadtérin ma kerül sor az idén legtöbbször, öt alkalommal játszott darab, Kodály Zoltán Háry Jánosának utolsó előadására. Képünkön a katonai felvonulás a bécsi Burgban.

Mindenkor értékes lakásának dísze az **ÓLOMKRISTÁLY kelyhek, poharak, vázák** és egyéb tárgyak jelenleg bő választékban üveg és porcelán árudáinkban.

DELTA
KERESKEDELMI VÁLLALAT

Felvilágosítják a vásárl

Barna lett a bakfis fehér zoknija, a lábát is megfogta az új, 230 forintos cipő. Mit tegyenek? Hallottak valamit az Állami Kereskedelmi Felügyelőségről, s most tanácsot kérnek.

Megnyugodva távoznak, a cipőüzletben majd kicserélik a hibás árut, ha nem is ott vásárolták, hanem Hódmezővásárhelyen. A felvilágosítás bővebb, más esetekre is tanácsot kap a panaszos, s csodálkozik: ennyi joga van a vásárlónak?

Elkeseredett vásárlók, bejelentők jogos vagy jogtalan panasza áramlik naponta a különböző szervekhez. Pedig a címzettek — az ügy jellegétől, fontosságától függően — nem mindig tudnak intézkedni, s a levél folytatja útját, hogy az illetékeshez kerüljön. Vár a panaszos, késik az intézkedés.

Egy csongrádi levélíró egyenesen a KNEB-nek panaszkodott: szűken mérik a pálinkát. Maga a levélíró lassította a megnyugtató intézkedést, hisz elegendő lett volna, ha az üzletvezetővel közli megkárosodását — mielőtt meg nem itta a féldecit —, s méréssel nyomban bizonyítják is. Utólag már nehéz megállapítani ilyen esetben — különösen levélből —, hogy becsapják a vásárlót.

Sokan még akkor sem hajlandók megnevezni magukat, ha panaszuk jogos, bejelentésüknek alapja van. Félnek, hogy nevük hivatalos iratokban szerepel majd, s akkor mit szól az ismerős üzletvezető?

Az ÁKF-nél Fodor Pál elmondotta, hogy a megyében a városi üzletek panaszkönyvei hamarabb telnek meg, mint a falvakban. Pedig ott is van silány áru, udvariatlan kiszolgálás, s a rossz helyre címzett levelek többségének vidéki a feladója. Néha azt írja a vásárló, hogy a panaszkönyvet azért nem kérte, mert fél a boltvezetőtől, később még úgy sem szolgálják ki, ahogyan eddig. Inkább névtelen levelet vagy fiktív feladót jelölnek meg.

Minden ellen van orvosság! Még a panaszos bejegyzés ellen is, mondja néhány üzletvezető. Nem vált ugyan gyakorlattá, de előfordul, hogy egy-egy dorgáló sor után „dicsérő" beírások következnek. De az ellenőrök figyelmét nem kerüli el ez a
vetkezett vál
„sminkelés",
legtöbbször n
lenőr is észl

Mikor él a
sen jogaival,
be a „szolgálati utat", amely neki is előnyösebb? Természetesen akkor ha ismeri jogait és a megfelelő eljárást. Októbertől az ÁKF és a TIT ismeretterjesztő előadásokat tart a vásárlók jogairól. Az érdeklődést felesleges felmérni. A napi panaszok, bejelentések bizonyítják, hogy mindenütt szükség van a felvilágosításra.

Politzer Tamás

DELMAGYARORSZÁG
Szeged
1969 AUG 21
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., Ülői út 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

tiszta nyereséget hozott tulajdonosának, Du Pont asszonynak.

A versenylovat most a lehető legnagyobb gondoskodás közepette gyógykezelik. Vékony nádszálakból építettek istállót számára. A kockacukrot, amelyet nagyon szeret, saját nevével ellátott külön csomagolásban kapja. Arkansas államból naponta repülőgépen szállítják számára a friss ásványvizet. Címére naponta 3 ezer levél érkezik a fanatikus lóversenylátogatótól.

A PNYV Szegedi Textilművek Gyára
(Szeged, Tolbuhin sgt. 87.)
1969. szeptember 1-i beköltözésre

szakmunkás tanulóleányok részére megbízható albérleti címeket keres

Azok a helyi lakosok, akik albérletet tudnak biztosítani, személyesen vagy postai úton szíveskedjenek azt a gyár személyzeti oktatási osztályán jelenteni.

Állami vállalatok, tsz-ek, magánosok részére

eladó 24 kalapácsos daráló

1 db drótfonó üzemfelszerelés, 1 db gumijavító üzemfelszerelés, 1 db gépi téglaprés. Érdeklődni lehet:
„Napsugár" Tsz. Algyő, Szegedi u. 8. k/20 918

Állami vállalatok, tsz-ek, magánosok részére

eladó

Algyő községben a Tisza-parton a régi hajóállomásnál levő

csárda-épület

Vállalati üdülőnek is alkalmas. Érdeklődni lehet:
„Napsugár" Tsz. Algyő, Szegedi u. 8. k/20 918

Csongrád—Bács megyei Téglaipari Vállalat

eladásra kínál 1 db jó állapotban lévő 2,5 tonnás Gaz 51/A tipusú tehergépkocsit

Felvilágosítást ad:
Nagy Mihály, Szeged, Deák F. u. 30.

DK/106

Ingyenes művezetőképző

tanfolyamra jelentkezhetnek kőműves és ács szakmunkások.

Kőműves szakmunkásképző

tanfolyamra betanított kőművesek és kőművesek mellett dolgozó segédmunkások.

Építőipari gépkezelőképző

tanfolyamra pedig férfi és női segédmunkások.
A tanfolyam ideje alatt jó kereseti lehetőséget biztosítunk. Fizetjük az idénypótlékot, különélési pótlékot, családi pótlékot, szerszámhasználati díjat és az utazási hozzájárulást. Biztosítjuk a munkaruhát, ebédet és munkásszállót.
44 órás munkahét.
Minden héten szabad szombat.
Érdeklődők levelezőlapon kérjenek részletes tájékoztatót a megfelelő tanfolyam közlésével.

BÁCS MEGYEI
ÁLLAMI ÉPÍTŐIPARI VÁLLALAT,
KECSKEMÉT,
Klapka utca 34.

V 77 933

Héra-fejet
gyári szabványos kivitelben
készpénzért is vásárolunk

BÁV
BIZOMÁNYI ÁRUHÁZ VÁLLALAT,
Szeged, Bajcsy-Zs. u. 19.
Tel.: 13-023.

xS 46 677

Augusztus 20-ig

Kárász utcai virágüzletünket

ESTE 8-IG TARTJUK NYITVA

Városgazdálkodási Vállalat

Virág 3-án,

vasárnap Kossuth L. sgt.-i virágüzlet, nyitva 8-tól 12 óráig.

DK/946

***A 10. sz. Autóközlekedési Vállalat felhívja mindazokat a közületi vállalatokat, termelőszövetkezeteket, akik saját tehergépjárművel rendelkeznek arra,* hogy minél nagyobb számban ajánlják fel gépkocsijaikat a közhasználatú autóközlekedés részére**

A tehergépjárművek felajánlása:
népgazdasági érdek,
lakossági érdek,
üzemben tartó érdeke.

A felajánlott tehergépkocsik besegítésével a zöldség-gyümölcs begyűjtést és a lakosság ellátását kívánjuk meggyorsítani.

Várjuk a besegítésre szóló szíves felajánlásukat:

Szeged, Bakay N. u. 48.
Telefon: 143-33

xS. 46 494

A vállalat és a közvélemény

Lipót József: Public relations a gyakorlatban

Úgy érzem, nem véletlen, hogy a fenti könyv már hónapokkal ezelőtt csak pult alól volt hozzáférhető a fővárosi könyvesboltokban, de Szegeden még a minap is kirakatban láthattuk. Nem véletlen, hisz a cím maga nem sokat mond a külkereskedelemben járatlanabb vidéki vezetőknek — hazánkban ugyanis eddig a gazdasági életnek csak ezen a területén használták fel eredményeit —, az idegenül hangzó cím pedig inkább taszítja, mint vonzza a tájékozatlanokat. Pedig e tevékenységet a párt és a tömegek, illetve a pártvezetés és a párttagok közötti kölcsönös bizalom kiépítésében — a kommunista és munkáspártok történelmi hagyományai alapján — politikai vezetésünk már több mint egy évtizede alkalmazza eredményesen. Gazdasági fejlődésünk a jelenlegi szakaszban, az új irányítási rendszer biztosította önállóság következtében a korszerű reklám és propaganda munka mellett azonban csak most találkozik szükségszerűen azzal a tevékenységgel, amelyet a könyvtárnyira rugó nemzetközi irodalom Public relations néven nevez.

A fogalom tartalmát legjobban a reklám és a propaganda tevékenységgel való összevetése világítja meg. A szerző erre a következő sémát használja: reklám = eladó → reklám propaganda → fogyasztó; Public relations = vállalat vagy intézmény ⇄ Public relations ⇄ közvélemény.

Vagyis a public relations a reklámmal szemben — amely az áru vagy tevékenység (politikai, kulturális stb.) egyoldalú népszerűsítésével akarja alakítani a keresletet, az embereket — egyrészt tájékoztatja a közvéleményt, gondoskodik róla, hogy a számára fontos embercsoport megismerje a vállalatot, intézményt, hogy ezzel bizalmat keltsen; másrészt arra törekszik, — és ez különbözteti meg döntően a reklámtól —, hogy ezeknek a csoportoknak a véleménye, igénye eljusson a vállalat, intézmény vezetőihez, felelős irányítóihoz. A public relations tehát nem közvetlenül az árueladást tűzi ki célul, hanem hosszútávon alakítja ki egy-egy intézmény, gazdasági egység profilját, tevékenységét úgy szervezi meg, hogy az az igényeknek megfeleljen, és ezáltal a bizalmat tartósan fenntartja. Ez a tevékenység természetesen — főként eszközeiben — gyakran találkozik reklámmal, azonban soha nem keveredik vele, két csatornás rendszer jellegét mindvégig megtartja.

Az elmondottakból is kitűnik, hogy a szerző könyve megírásakor elsősorban a gazdasági élet területére koncentrált. Maga is a Magyar Kereskedelmi Kamara public relations officerje volt évekig. A könyvet azonban a kulturális élet, a művelődési intézmények vezetői is haszonnal forgathatják. Megállapításain, javaslatain az új gazdasági mechanizmus viszonyai között számunkra is érdemes elgondolkodni, hiszen művelődési intézményeink jelentős része is osztja pl. a következő gondokat: „Mind az ipari, mind a kereskedelmi vállalatokat érzékenyen érinti, ha az egymás közötti, valamint a közvélemény egyes csoportjával fenntartott kapcsolatuk meglazul, ha a bizalom helyét a bizalmatlanság foglalja el. Az új gazdasági mechanizmus teremtette feltételek között egyetlen vállalat sem lehet meg kedvező arculat nélkül, nem mellőzheti a közvélemény folyamatos tájékoztatását, a tájékozódást közvéleménye hangulatáról, a céltudatos tevékenységet (public relations) annak befolyásolására, valamint az információk áramlásaként rendelkezésre álló vélemények koordinálását megfelelő intézkedések útján."

A szerző könyvének második részében felsorolja, elemzi azokat az eszközöket, amelyeket a public relations szakértő akciójának végrehajtása közben felhasználhat, ezzel mintegy gyakorlati kézikönyvet ad olvasója kezébe. Jól felhasználható sémákat ír le a sajtókapcsolatok, személyi kapcsolatok kiépítésére; a presztishirdetések, különkiadványok, évkönyvek, különböző kézikönyvek, gyártörténeti munkák, foto és filmanyagok elkészíttetésére; az ajándékozásra; az üzemlátogatások, vendéglátások, konferenciák, kiállítások megszervezésére; mintatermek berendezésére és a közvélemény kutatás egyszerűbb lehetőségeire. A könyv alapos áttanulmányozásával nem válunk ugyan public relations szakemberré — erre maga a szerző „Ki lehet public relations szakemberré?" c. fejezetben figyelmeztet bennünket —, de jótanácsokat kapunk, hogy hogyan tegyük meg ezen az úton az első lépéseket.

Varga József

Állami vállalatok,
mezőgazdasági nagyüzemek és
termelőszövetkezetek!

Felvásárlási vételáron felül tonnánként 80 forint költségtérítést fizet

a KOHÁSZATI ALAPANYAGELLÁTÓ VÁLLALAT,
ha a VASHULLADÉKOT
SAJÁT FUVARESZKÖZZEL
telephelyére — üzemeibe — beszállítják.
Vashulladék átvevő helyek:

Budapest	X., Keresztúri út 202.
Budapest	X., Jászberényi út 18/22.
Budapest	XVIII., MÁV Kavicsbánya
Miskolc	Repülőtér
Debrecen	Hatvan út 62.
Nyíregyháza	Eletó dülő
Esztergom	Somogyi Béla út 10.
Tatabánya	Szénosztályozónál
Győr	Mártírok útja 4.
Szombathely	MÁV Teherpályaudvar
Pécs	Légszeszgyár utca 30.
Nagykanizsa	MÁV Teherpályaudvar
Hatvan	MÁV Teherpályaudvar
Salgótarján	MÁV Teherpályaudvar
Szeged	Kossuth Lajos út 119
Békéscsaba	Csorvási út
Szolnok	Mártírok u. 10.
Veszprém	Ibolya u. 2.
Székesfehérvár	Homok sor

5642

Balcony and Trees

BY MIKLÓS MÉSZÖLY

Everything is different in winter; in winter they do not open the French windows on to the balcony, prefering to air the flat from the kitchen and the other room. Smoke from the flat roof blows in gusts on to the balcony, and dirt would come in on to the parquet. But they spend almost the entire summer out there. The Woman once trained the creepers of the woodbine on to the inside of the railings, and since then a thick green tapestry has covered the pealing plaster, and now they look out on to it. They are always happier in summer. Over the window boxes they look on to their neighbours. There, in the high walled yard, stand the five trees.

It is said that the five trees are as old as the single-storey house. As time passed and their trunks grew thicker and ticker, they cut semicircles into the eaves and flattened the gutters. Old Mrs Borza puts buckets under the water spouts, but she doesn't complain any more; they never mend anything here anyway, she says, and sooner or later they'll pull down the little house in any case. She just hopes they won't—at least not in their life time. Her husband is a carpenter. If it's sunny he trims and glues out there in the yard—casual work. He wouldn't be able to manage more. But even so they get by, at least they are left alone. If only there wasn't the smell and clanking from the neighbours.

The Horváths live next door, the other side of the thin brick wall. Their two children are making mud pies in the drenched courtyard, wearing just the single shirts they had on as they rushed out of the kitchen. One is four, the other three; they are both boys.

The Woman, who has no children, calls down to them from the balcony.

"Look what I've got! A red bird!"

And from her hand flies a folded paper bird, with a tiny crest pinned in place of its head.

The bird is carried in circles in the air then gets caught in one of the poplars.

Once again comes the cry:

"Aunty, aunty!"

In the evening, from beside the shady standard lamp, the poplars look quite different. They are black, like pines. From the balcony they merge, and it seems that not five but one huge, slim tree rises a few feet from them.

"What do you suppose the children think of you?"

"What do you mean? . . . "

"You are the Red Angel. They'd even dare go down to the cellar if you asked them to."

Suddenly the Man slaps his forehead.

"Look, they're back again . . !"

Every evening at about nine or ten the attack begins again. Even if the light is not on, the moths and insects, in thick swarms, flood in from the garden to circle around the balcony, and then, a couple of hours later, they vanish. But until then they wheel and whirl incessantly with a stupefying variety of types and species, just like a great insect invasion; they flap against the newspaper, crawl up skirt and shirtsleeve, hit against the lamp shade, and spread their scales on the table.

The Man, intent on exterminating the insects, watches to see which he can strike down.

"Oh, leave them alone!" the Woman says irritably. "They'll go away in an hour anyway."

"But they annoy me!"

"Then take no notice of them."

MIKLÓS MÉSZÖLY now in his forties, is one of the most important and hotly debated personalities in Hungarian literary life.

He originally studied to be a lawyer, but only a few years after he had qualified he became the editor of a provincial newspaper. Shortly after this he came to Budapest, worked for a while in the theatre, but since the publication of his first volume of short stories he has devoted himself entirely to literature. Besides his short stories he has written fairy tales, puppet plays and novels, but the short story and the novelette are best suited to his literary style.

At the beginning of his career his themes mostly concerned his wartime experiences, but later the unreal, the bizarre began to characterize his writings. He gives a realistic picture of his figures, characterizing them with good psychology, but he likes to place them in fictitious surroundings, giving the story dream-like events. His novel, *The death of an athlete*, which has been published in several languages, is typical of this style. His latest novelette, which has caused a sensation, tells the story of Saul before his conversion. He tells the biblical story almost like a parable, a vision, in a concise, highly polished literary style.

His short stories are regularly published in the Hungarian press, and many of them have been translated in foreign languages. **Gy. V.**

Special trailer for containers

The new Rába traction-engine can be used with several types of trailers

PHOTOS BY TAMÁS KOVÁCS AND LÁSZLÓ Z. SZABÓ

Union and from Hungarian engineering firms.

On the appointed day the factory section began to work in the presence of the experts who had come from many countries. During the early months they had to produce only three hundred engines. During this time some changes were carried out, machines were rearranged for the improvement of production, and adjustments were made in operations. Every element of production was observed, not only by the experts of Győr, but also the engineers from Renault responsible for the machines, and those from the M. A. N. which had sold the license.

The everyday life of the factory started in July. Bus and lorry engines of a capacity never before manufactured in Hungary, 192 and 215 horse-power motors, came out of the quiet and almost clinically clean plant section. The Rába-M.A.N. engines are manufactured in vertical, horizontal and tilted versions, according to the needs of the various types of buses. The more powerful engine is suitable for service in the "highway cruisers", the camions, and it can also be used in small trains consisting of only a few carriages.

The Ikarus Factory—the firm that forms one of the bases of the socialist countries' highway motor vehicle development programme—is perfecting its earlier tried and tested bus types by adapting the new Rába-M. A. N. engine and designing newer models. The Győr factory is also manufacturing the undercarriages for Hungarian made buses and lorries at another section of the plant built on the site of a disused airport, and its area is almost as great as the new motor producing section.

The schedules have been fulfilled strictly, to the day, ever since the contract was signed, and provide for steadily increasing production from year to year. By 1970 seven thousand high capacity engines will be manufactured in Győr, while the output of rear undercarriages will increase four times over.

By the time this report is in the hands of the readers the first buses and camions powered by Rába-M. A. N. motors will already be travelling the highways.

Endre Várkonyi

The painter of struggle

IGNÁC KOKAS

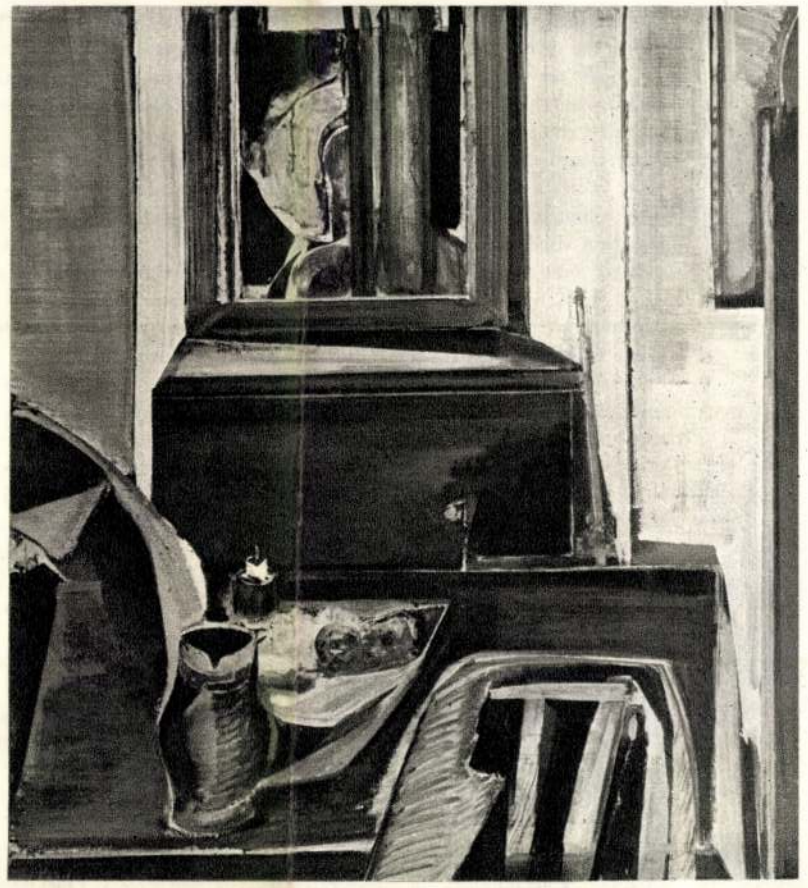

Interior, 1965

Prodigal son, 1968

The struggle began when he was in his thirties, when others had already abandoned theirs; with a newly won diploma he started his career with heady success, but he gained his first real victory at 40, when most people had come to a dead end. At forty-two, Ignác Kokas has just arranged his first one-man exhibition, having shown a larger collection of his work for the first time only last year, at the Venice Biennale. For ten years he exhibited almost nothing in public, for ten years he struggled alone in his studio, turning down good commissions which could have brought him fame.

It was relatively late in his career that he was faced with the struggle which he alone, with his canvas, had to fight—at the beginning he was helped by the community in which he worked. He was naturally talented, but only got the chance to study after the war, in 1945, like so many of his generation.

Hungarian art education in the early fifties consisted of presice technical knowledge, but an over-simplified view of art, and even poorer knowledge of art history. These were the painters who were given superficial optimism for their philosophy, and a stiffened world of forms from the 19th century as their aspiration. Nevertheless, this style of painting was well received for a while. Ignác Kokas began his career in 1952 and it promised to be a smooth one, with routine works, pictures presenting no problems. Many of his generation never left that level, even after social, philosophical and art upheavals of the mid-fifties had shown them that the real world, the world to be painted, was far harder, far more complex than they had been taught. The weak grew discouraged, the strong began all over again.

In Kokas' oeuvre the emerald landscapes were broken into disquieting visions, in the crumbling village atmosphere objects became lank, edges and colour surfaces rough, the former precise genre swung over to grotesque-tragic uncertainty and in the evoking-revoking idyll, dramatic voices are mixed with dawning beauty. The former smooth optimism did not give way to pessimism, but the struggle between them now dominates his pictures and has become the major content. Figures symbolizing man and artist face the fierce elements with the mark of the sun on their backs, sometimes they are

His pictures balance on the border of reality and illusion, between tragedy and relief, always a little nearer the latter.

In the abstract world of his latest works, only memory, a fragment of reality remains . . . surging, heavy shapes of infernal formations, vague memories of village idylls, the uneasy calm of stormy seas . . . but the idea, the hard but meaningful struggle is still there, concrete and unmistakable.

Gyula Rózsa

Evening in the village, 1964

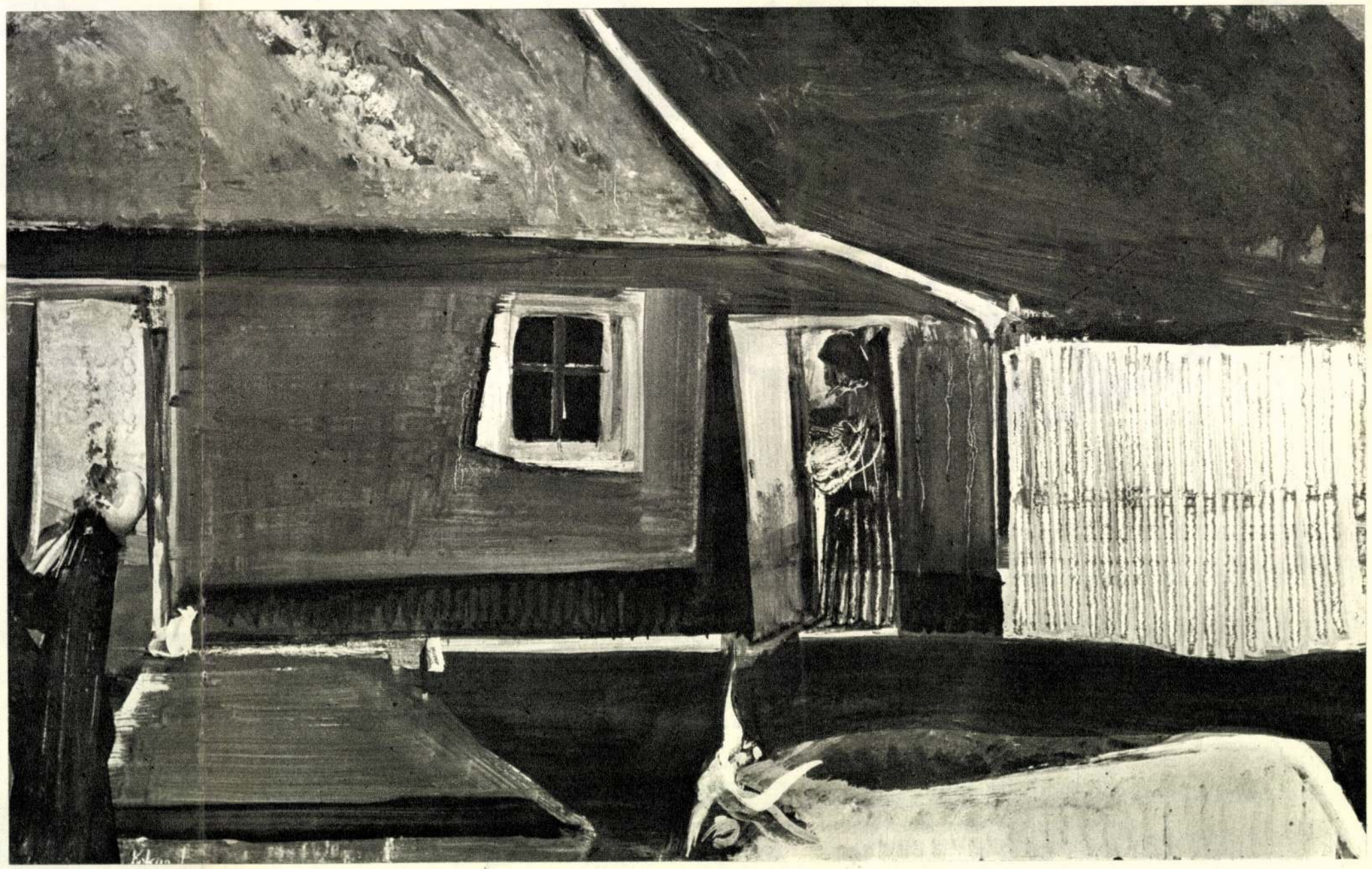

Reproductions by István Petrás and István Zilahy

Kokas Ignác

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPTÓ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1969 JUN 21

NÉPSZABADSÁG
Budapest

KULTURÁ

A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUMBAN ma nyílik meg a Lipcsei Képzőművészeti Múzeum grafikai gyűjteményének legszebb rajzaiból válogatott kiállítás.

A KOLOZSVÁRI FILHARMONIKUS ZENEKAR magyar bemutatót tart szombati és vasárnapi koncertjén. Tardos Béla Evocatio című zenekari művét adja elő.

KOKAS IGNÁC Munkácsy-díjas festőművész kiállítása ma nyílik meg a Balatoni Múzeumban, Keszthelyen.

gyüjtés

acélgyártás fejlődését bemutató tizenkét értékű sort adott ki,

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kokas Ignác

ESTI HIRLAP

1969 ÁPR 10

☐ KOKAS IGNÁC festőművész kiállítását Várkonyi Zoltán nyitja meg szombaton délben a Műcsarnokban.

1021

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kokas Ignác

MAGYAR HÍRLAP

1969 MAJ - 3

1021

KOKAS IGNÁC Munkácsy-díjas festőművész kiállítását május 11-ig meghosszabbították a Műcsarnokban.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kokas I. kiadás

MAGYAR NEMZET

Magyar

NAPLÓ

Május 13

1021

Kokas Ignác festőművész kiállítását a Műcsarnokban május 18-ig újból meghosszabbították.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Kokas Ignác

NAPLÓ

Veszprém

1969 JUN 19

(Kallus László rajza)

KOKAS IGNÁC

Munkácsy- és Egry-díjas festőművész keszthelyi képkiállítását június 21-én, szombaton este fél nyolc órakor Udvardi Erzsébet Munkácsy- és Egry-díjas festőművész nyitja meg a Balatoni Múzeum díszteremében.

lyán, álldogáltak, keveset

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Szocialista Művészetért

1969 MAJ

az Iparművész, aki nyilván

Varga Imre

KÉT KIÁLLÍTÁS a Műcsarnokban. Kokas Ignác festőművész egyik műve előtt

A. Dejneka szovjet festőművész kiállításából a „Labdázók" című festmény (Selmeczi Tóth felv.)

Kokas Ignác

KIÁLLÍTÁSI KALENDÁRIUM

— BUDAPESTEN a két lapzárta közti időszakban a következő kiállításokat rendezték: **Alekszander Dejneka** festő (Szovjetunió) a Műcsarnokban — **Beck Judit** festő „Színészek szerepekben" a Thália színházban — **Angyalföldi kollektív tárlat** a József Attila művelődési házban — **Darvas Árpád** és **Darvas Péter** grafikusok a Fészek művészklubban — **„Six" csoport,** ghanai képzőművészek egy kollektívája, a Műcsarnokban — **Herczeg Klára** szobrász a Műcsarnokban — **Laky Ida** festő a Fényes Adolf teremben — **Fiatal szovjet és magyar képzőművészek** az Ernst múzeumban — **Túry Mária** festő a Csók István galériában — **Szenes Zsuzsa** grafikus a Dürer teremben — **Kátai Mihály** tűzzománc művei a Derkovits teremben, a Képcsarnok-Televízió galériája sorozatban — **Barabás László** festő (Győr) a Budalakk bemutató termében — **Tóth Menyhért** festő a Hazafias Népfront VI. ker. klubjában — **Kokas Ignác** festő a Műcsarnokban — **Cerovszki Iván** képei és **Donáth Péter** szobrai az Eötvös klubban — **Michnay Andrea** festő a ferencvárosi pincetárlaton — **Vörös Tibor** festő és **Uitz László** szobrász az Operaklubban — **Borics Pál, Kovács Ferenc, Mikus Sándor, Németh Mihály** szobrászok, **Forintos Anna, Nemcsics Antal** és **Schéner Mihály** festők a Hazafias Népfront XVIII. ker. helyiségében —

VIDÉKEN a következő kiállításokat rendezték: **Tallós Ilona** festő Kaposvárt a Képcsarnok Vaszary termében — **Szilágyi Ilona** festő Békéscsabán a Képcsarnok termében — **Szabó Vladimir** festő Szegeden a Képcsarnok kiállító termében — **Zirkelbach László** festő Békéscsabán a Képcsarnok termében — **Victor Vasarely** festő Pécsnek adományozott grafikái Pécsett a Janus Pannonius múzeumban — **Giczy János** festő Újkér művelődési házában — **Pedagógus festők** a TIT értelmiségi klubjában Békéscsabán — **V. északmagyarországi területi képzőművészeti tárlat** Salgótarjánban a József Attila művelődési központban — **A tanácsköztársasági emlékpályázat** díjnyertes munkái Székesfehérvárott az I. István kir. múzeumban — **XII. alföldi tárlat** Gyulán a várban — **Lenkey Zoltán grafikus** Szerencsen a Bocskai gimnáziumban — **II. kaposvári tavaszi tárlat** Kaposvárt a Rippl Rónai múzeumban — **Forradalmi festők** (A Magyar Nemzeti Galéria gyűjteménye) Várpalota művelődési házában — **Ipari művészet 69** a Miskolci Galériában.

i.

dhetünk filmszínházaink hangleadó- minőségével. Úgy érezzük, a leg- ezen a területen van. A Filmtech- tervében szerepel, hogy **korszerű ezésekkel** látja el a mozikat. Erre etőség is. Az **Elektroakusztikai Gyár** nár külföldön is elismertek, és a az a feladat, hogy a tervezett és elkészült 35 W-os névleges kimenő- erősítőket megfelelően összeépítve — k céljára — sorozatba gyártsa.

án szóba került a mozigépészek to- . A korszerű berendezések, a bo- többféle vetítési eljárás ismeretét Szükséges, hogy a kezelőjük — a műszaki ellenőrök — mind jobb nek a mozitechnikai berendezések- tezelését magas fokon sajátítsák el. egfelelő szakoktatás, majd rendsze- és szükséges. Sajnos, a moziüzemi szénél **rendszeres szakoktatás, to- ncsen.** Hiányoznak a képzett szak- megyei mozihálózat kiterjedése sem a gépészek folyamatos központi ok- megyékben, mint például Szabolcs, FÜMO, a továbbképzés rendszeres. ntegy 120 gépész részére létesítettek melynek fő témakörei: a xenonlám- ertetése, kezelése és a 70 mm-es ve- lméleti és gyakorlati oktatása.

s, a FÜMO fejlesztési mérnöke **a 70 ítés technikai problémáiról** tartott tette a budapesti Corvin és Vörös- ban felszerelt **Pyrcon UP 70/35 mm-** működési elvét, az üzemeltetésben ta előfordult hiányosságokat és az etésére tett műszaki intézkedéseket. t még **Siegl László** (Filmtechnikai tőgép — xenonfény források fejlesz- tte a FITE által gyártott xenonlám- ióját, és különösen felhívta a mozi- mét arra, hogy **a xenonlámpák ke- lőírt munkavédelmi rendelkezéseket an tartsák be,** mert több jelentés megyei vállalatoktól xenonlámpa- és a baleseteket elkerülni csak a s betartása mellett lehet.

a részt vevői látogatást tettek a **Vállalatnál,** majd megtekintették a **ház 70 mm-es technikai berendezé-** tó filmvetítésen vettek részt. **(MÜL-**

határozók legyenek. Ehhez az kell, hogy ne zsúfoljuk a napirendi

ményből tanítani, akik minden[illegible] tárgyalt festmény *reprodukcióját*, egy to[illegible] meg kell küzdeniök, ha a mozgókép értés[illegible] Itt *nincs* minden tanuló kezébe adható *fi*[illegible] Az *állóképek* elemzése pedig aligha szol[illegible] művészetének mélyebb megértését. Az [illegible] középiskolában — sőt osztályban — megf[illegible] és kellő számú snitt álljon rendelkezés[illegible] mint közelesen elérhető cél.

A rövid, néhány éves múltra visszatek[illegible] iskolai filmesztétikai oktatás már szán[illegible] *Bölcs István* a négy középiskolai osztály[illegible] lemre méltó tankönyvet írt. *Nemeskürty* [illegible] televízióban vezetett nagysikerű nyilvános [illegible] tanévben pedig az *iskolatelevízió* kezdett kísérleti adást az első gimnazisták számára: a műsort *Bíró Yvette* vezeti nagy felkészültséggel és közvetlenséggel. A „hagyományos"-nak nevezett, tankönyves oktatás *112 középiskolában* zajlik. A tévé segítségével folyó filmórákat az idén *újabb 130 gimnáziumban* vezették be.

A *Magyar Film- és Televízió Művészek Szövetségének Ifjúsági Filmbizottsága, a Művelődésügyi Minisztérium* oktatási főosztálya, továbbá az *Országos Pedagógiai Intézet* március végén kétnapos tanácskozást rendezett Budapesten az iskolai filmesztétikai oktatás kérdéseiről. A tanácskozáson az említett intézmények vezetői, filmesztéták, rendezők, újságírók és gyakorló tanárok vettek részt. Mindenekelőtt két kitűnően sikerült bemutató órát láttak, majd tapasztalataikat cserélték ki.

A kétnapos tanácskozás több tanulsággal járt. A résztvevők megerősítették, hogy *az iskola valóságos társadalmi igényt elégít ki, amikor célul tűzi ki a filmesztétikai alapismeretek tanítását.* Ezt azonban szükségképpen *csak a maga eszközeivel*, didaktikus módon, iskolai keretek között, az adott életkorú ifjúság figyelembevételével végezheti. Nem filmszakembereket, hanem *értő, gondolkodó nézőket akar az iskola nevelni.* A különféle módszerek is csak e cél alárendeltjei lehetnek. Kikophat a forgalomból egy tankönyv, föl kell frissíteni a snitteket és a tévés-órákat, mindezen nem szabad csodálkozni: csak nyerjen általa többet a tanuló és a filmművészet.

Fény derült arra is, hogy a filmesztétikai oktatás középpontjában a *műveknek* kell állniok. A technikai ismeret nem nőhet az élmény fölé; ugyanakkor az elemzés nem mondhat le a sajátos filmi kifejezőeszközök kereséséről és az esztétikai [illegible] fölismertetéséről. Mozgófilmet csak friss, látott filmek

Kokas Ignác

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NAPLÓ
Veszprém
1021
5.

SZÍNHÁZBÉRLET, SZABADEGYETEM, NYELVTANFOLYAM — EGYETEMI ELŐKÉSZÍTŐ — BALETTISKOLA TEHETSÉGKUTATÁS

Gazdag kulturális program Keszthelyen

Kicsit megszoktuk már, hogy ha a keszthelyi kulturális életre gondolunk, akkor a nyár eseményeinek szenteljük csupán figyelmünket. Igaz, a *Helikoni Ünnepségek, a Balatoni Múzeum nyári tárlatai* — az idén Kokas Ignác, kétszeres Munkácsy-díjas művész kiállítása volt a szenzáció — kétségtelenül kiemelkedő események, de Keszthelyen ősszel és télen is van „mozgás": ilyenkor sem pihennek a város kulturális életének irányítói.

A napokban hagyja el a nyomdát a városi művelődési ház utcai plakátja, amely tájékoztat az őszi-téli, nagyobb szabású eseményekről, s mindarról, ami a gazdag keszthelyi kulturális hagyományok folytatásaként idén is sorra kerül. A művelődési ház igazgatója, Merényi Elemér segít eligazodni a plakát-tervben:

— *Szeretnénk a hagyományos művelődési és szórakozási igényeket is kielégíteni.* Az új színházi évadra az idén is sikerült jól felkészülni: városunk büszke lehet rá, hogy *a megyében itt a legmagasabb a színházbérletek aránya.* Az őszi-téli szabadegyetemnek is nagy sikere volt az elmúlt években. Többféle nyelvtanfolyam, 16 előadásból álló idegenforgalmi sorozat, és egyéb kurzusok is indulnak. Kedvelt a társastánc tanfolyam, *s a megyében csupán nálunk lesz balett és művészi torna iskola a gyerekek részére.*

Figyelemreméltó kezdeményezés volt tavaly *az egyetemi előkészítő*, amelyet a városi művelődési ház szervezett, illetve szervez az idén is. Négy tantárgyból — kémia, matematika, fizika, biológia — budapesti egyetemeken tanító oktatók irányításával mellett bővíthették ismereteiket a középiskolások. A cél az volt, hogy elsősorban a fizikai dolgozók gyermekeinek adjanak segítséget: számukra ingyenes, illetve mérsékelt tandíjat állapítottak meg. (Természetesen járhattak olyanok is, akik szülei magasabb keresetűek, ők arányosan többet fizettek. Így, lényegében nem fizetett rá a művelődési ház az előkészítőre, mégis komoly segítséget adott a rászorulóknak. Mi lenne, ha másutt is „kitalálnának" hasonló egyetemi előkészítőket?)

Tehetségkutatás lesz a közeljövőben: *népdal és magyarnóta énekesek, illetve versmondók jelentkezhetnek.* Az utóbbinak az lenne a célja, hogy újra feltámasszák Keszthelyen a nagy hagyományokkal rendelkező amatőr színjátszást.

Íme néhány adat a művelődési ház idei első félévének munkájáról: *1204 alkalommal 85 923 látogató kereste fel. Átlagosan naponta 6,7 foglalkozás volt, a napi átlaglátogatás 478 fő, 7 kiállítást, 12 tanfolyamot szerveztek, a kiállításoknak 9300 látogatója volt.*

A nagyobb szabású programokon kívül tucatnyi szakkör, és tanfolyam várja az őszi-téli hónapokban is a keszthelyieket, a városi művelődési házban. A részletes műsor, illetve program már elkészült, s ennek alapján bátran állíthatjuk: szórakozásban, művelődésben nem lesz hiány ezután sem.

A Legfelsőbb Bíróság állás termelőszövetkezeti tagok

Mezőgazdasági termelőszövetkezeti tagok ügyében az utóbbi időben több fontos állásfoglalás hangzott el a Legfelsőbb Bíróságon.

Egy tsz asszony-tagjának szülési és gyermekgondozási segély megállapítása iránti kérelmét a vezetőség azzal az indokolással utasította el, hogy a szülést megelőző évben nem tett eleget a jogszabályban előírt munkavégzési kötelezettségének, ezért segélyre nem jogosult. E határozat hatályon kívül helyezéséért az asszony pert indított. Törvényességi óvásra az ügy a Legfelsőbb Bíróság elé került, amely a következő álláspontot foglalta el:

Jár a szülési és gyermekgondozási segély

Szülés esetén azt a termelőszövetkezeti tagként dolgozó nőt kell készpénzsegélyben részesíteni, aki a szülést megelőző egy évi időszakban a részére megállapított munkát, de legalább az évi száz munkanapot teljesítette. Gyermekgondozási segélyre az a nőtag jogosult, aki akár a szülést megelőző naptári évben, akár a szülést megelőző tizenkét hónapban termelőszövetkezeti tagként legalább 120 napon át részt vett a közös munkában. Figyelembe kell venni javára azokat a napokat is, amikor betegségi segélyre jogosult volt. A munkanapok számításánál tíz munkában töltött órát kell egy munkanapnak tekinteni. Ebben az esetben az asszony javára 101 munkanap volt megállapítható, tehát jogosult a szülési segélyre. A gyermekgondozási segély szempontjából számításba kell venni még azt az időt, amikor az asszony a szülést megelőző egy éven belül kórházban volt. Orvosi igazolás szerint egy hónapig csétlen ember olyan súlyos sérüléseket szenvedett, hogy véglegesen 40 százalékos keresőképességcsökkentést állapítottak meg nála. A teherautó vezetője ellen bűnvádi eljárás indult, de azzal az indokolással mentették fel, hogy a balesetet kizárólag a sérült gondatlan magatartása okozta.

Ilyen előzmények után a tsz-tag kártérítési pert indított a fuvarozó vállalat ellen.

— Egymagában az a tény, hogy a fuvarozó alkalmazottja nem vétkes a károkozásban, még nem mentesíti a vállalatot a balesetből származó kárért való felelősség alól — mondta ki a Legfelsőbb Bíróság, ahová az ügy törvényességi óvásra került. Számos lehetőség kínálkozott a kár elhárítására. Így

A volt tag

Egy tsz-tag 8 évi tagsági viszony után bejelentette kilépését, mert egy másik községben házat épített és oda akart költözni. A küldöttgyűlés a kilépéshez hozzájárult, de kimondta, hogy a tsz-ből kilépő személy jövedelemrészesedést nem kapott. A zárszámadó közgyűléskor a volt tagnak kifizetik a garantált munkadíjat, de a jövedelem többletből részesedését nem kapta meg. Emiatt pert indított. A kerettel szemben a szövetkezet azzal védekezett, hogy volt tagjának azért nem jár részesedés, mert az erre jogo-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET
1969 APR 27

(Ifj. előadás) (du. 3), ... gája (Móricz bérl. 5.) (7) — Jövő V: Két úr szolgája (N. bérl. 5.) (du. fél 3): Thomson kapitány (7).

1021

múvei (du. 4).
Uránia mozi: V: Volt egyszer egy lány (de. 11).

KIÁLLÍTÁSOK

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM: Magyarország népeinek története a honfoglalás koráig. — Magyarország története a honfoglalástól 1849-ig. — Könyvtár és múzeum a Tanácsköztársaság idején. (Nyitva: hétfő kivételével 10—18 óráig.)

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA: Magyar festészet és szobrászat a XIX. és a XX. században.

SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM: Régi Képtár. — Egyiptomi kiállítás. — Görög-római kiállítás. — Szoborkiállítás. — Modern külföldi képtár. — Régi magyarországi művészet. — Velencei rajzok, grafikák. — Forradalmi évek — forradalmi művészet.

MŰCSARNOK: Kokas Ignác festőművész kiállítása.

MŰCSARNOK KAMARATEREM: Herczegh Klára szobrászművész kiállítása.

BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Szent György u. 2.): Középkori királyi palota a budai Várban. — Budai látképek a XV—XIX századból. (Korabeli metszetek.) — Fővárosunk ezer éve. — Régészeti ásatások Budapesten. — Magyar Tanácsköztársaság.

HOPP FERENC KELET-ÁZSIAI TÖRTÉNETI MÚZEUM: A múzeum legszebb művészeti kincsei I. (Nyitva: hétfő kivételével 8.45—16.45, vasárnap 9.45—17.45 óráig.)

KÍNA MÚZEUM: A múzeum legszebb művészeti kincsei. II. (Nyitva: hétfő kivételével 9—17, vasárnap 10—18 óráig.)

KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM: Vasúttörténeti kiállítás. — A közlekedési eszközök fejlődése. — A Magyar Tanácsköztársaság és a közlekedés. — Közlekedési játékok kiállítása. (Nyitva: hétfő és péntek kivételével 10—18 óráig.)

IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM: Magyarországi fajánsz- és kemény-cserépművészet. — Uj szerzemények I—II. — Közel-keleti és európai díszítő csempék. — Kazah népművészek kiállítása. (Nyitva: hétfő kivételével 10—18 óráig.)

KULTURÁLIS KAPCSOLATOK INTÉZETE: Németh László festőművész kiállítása.

SEMMELWEIS ORVOSTÖRTÉNETI MÚZEUM: Képek a gyógyítás múltjából. (Nyitva: hétfő kivételével 10.30-tól 18 óráig.)

PETŐFI IRODALMI MÚZEUM: A reformkor és szabadságharc irodalma — A Magyar Nemzeti Múzeum textilgyűjteményének kosztümkiállítása. (Megtekinthető: kedden és csütörtökön 10—12 óráig.) — Krúdy illusztrátorai. — Károlyi Mihály emlékszoba. — Ady vándorkiállítás. „Teremteni új nemzedéket" a XIX. század második felének irodalomtörténete. (Nyitva: hétfő kivételével 10—18 óráig.)

MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM: A Tanácsköztársaság agrárpolitikája

CSÓK ISTVÁN GALÉRIA: Tury Mária festőművész kiállítása.

DERKOVITS TEREM: Kátai Mihály tűzzománc képeinek kiállítása.

DÜRER TEREM: Szenes Zsuzsa grafikái.

FÉNYES ADOLF TEREM: Sz. Laki Ida festőművész kiállítása.

FŐVÁROSI MŰVELŐDÉSI HÁZ: A Szocialista Képzőművészek Csoportjának emlékkiállítása.

Kokas Ignác

lek: az értetle
lanság, a takar
kácsolás, a gyi
dély, a rombol

A keletkeze
egyik oka az,
egy része nen
kell használni
épület berend
tendő alatt á
nulják — h
megtelepedni
nincs többé baj velük.

Itt van például a fürdőszoba. A régi házakban van lefolyó, itt nincs. Sokan pancsolnak a kádban, a zuhanyozáskor elárasztják a fürdőszobát, akik kézzel mossák a szennyest, megszokták, hogy kilötyölik a vizet a teknőből. Van, aki rosszul használja a centrifugát, van, aki elfelejti elzárni a vízcsapot, a kádat viszont bedugaszolja. Ha úszik a fürdőszoba, akkor az alatta levő lakónál beázik a mennyezet. Valószínűleg a műanyag szigetelés sem tapad eléggé a falhoz és átengedi a vizet.

Meglehet, rossz a szigetelés, de a lakókat előre figyelmeztették. Azt is elmondták nekik, hogy „minden vízbe mártott test a súlyából annyit veszt, mint amennyi az általa kiszorított víz súlya, kis angyalom". Ezt egy 150 kilós férfinak is eldúdolták.

körére kapcsolta a világítást, a célból, hogy ne kelljen kapcsolót használni, hanem gombnyomásra öntse el lakását a fény. Az eredmény: leégett a motor és a szellőző vezérlőegység.

Hiány és többlet

Egyetlen házban kutyafuttában harminc hiányt fedeztünk fel. Bura, kapcsoló, foglalat stb. A lépcsőházi ablakokról leszerelték a csavarokat, nyilván a lakásban volt szükség rá. Önkiszolgálás. Bármerre jártam, ép levélszekrényt alig találtam. A névjegytartó üvegeket eltávolították, egyiknek-másiknak az ajtaját is kiemelték.

A domború betűket, amelyek jelzik, hogy mi, mire való, letördelték. A felvonóból *elvonó* lett, a kukákból *kuk*, vagy kitörték belőle az u-t és a-t rajzoltak helyébe. Van

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ZALAI HÍRLAP

Kolap
Ignác
1997 APR 28

— Az idei, XXIV. Velencei Biennálén Kokas Ignác festőművész, Kondor Béla grafikusművész és Vilt Tibor szobrászművész vesznek részt alkotásaikkal a magyar pavilonban.

1021

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Kokas Ignác
NÉPSZABADSÁG
1961 MAJ 28

Magyar kiállítások külföldön, külföldi tárlatok hazánkban

1021

(Tudósítónktól.)

A *Kulturális Kapcsolatok Intézetének* szervezésében s a különböző művészeti szövetségek közötti együttműködés keretében a következő hetekben több érdekes kiállítást rendeznek.

Május 31-én, pénteken Budapesten, a Műcsarnok kamaratermében nyílik meg a *román fotóművészeti kiállítás*. Ugyancsak a Műcsarnok a színhelye a június 7-én nyíló *iraki régészeti kiállításnak*.

Június 8-án a legszebb *francia könyvekből* nyílik kamarakiállítás az Iparművészeti Főiskola könyvművészeti és grafikai gyűjteményének bemutatótermében; a kiállítást a KKI a budapesti Francia Intézettel közösen rendezi. Ugyancsak a jövő hónapban nyílik meg egy érdekes *Unesco-vándorkiállítás* a KKI kiállítótermében, *Siena múltja és jelene* címmel; 75, részben színes fotó és reprodukció ismerteti meg az érdeklődőkkel Siena műemlékeit, építészeti és képzőművészeti remekeit. Szintén a KKI kiállítótermében rendezik meg júniusban az *örmény népi és iparművészeti kiállítást*, az MSZBT szervezésében.

Több magyar képzőművészeti bemutató lesz külföldön. Az angliai *Norwichban* június 7-én *magyar grafikai kiállítás* nyílik meg. A svájci *Lausanne-ban* nyolc mai magyar képzőművész — *Berényi Ferenc, Kurucz D. István, Németh József, Vecsési Sándor* festőművész és *Csohány Kálmán, Czinke Ferenc, Konstantin László* s *Würtz Ádám* grafikusművész — alkotásaiból rendeznek tárlatot. A jugoszláviai *Eszéken* a pécsi festőművészek mutatják be alkotásaikat június 13-tól.

A június 22-én nyíló *velencei képzőművészeti biennalén* ez alkalommal *Kokas Ignác* festőművész, *Kondor Béla* grafikusművész és *Vilt Tibor* szobrászművész művei képviselik mai képzőművészetünket.

gat vezérelte.

Az MTA Automatizál
tató Intézete által kif
Numercord koordináta ra
a VILATI ipari gyártásra
fejlesztette. A *Numercor*
ködő rajzolóberendezés,
lyet elektronikus szár
pel összekötve alkalmazn
kor, ha a számítógép adatai-
nak, információinak *grafikus vagy képes ábrázolása cél-*

lyekre elektromágnesek hatnak. Ha ezeket az eredményhirdető programja szerint bekapcsolják, a megfelelő műanyag golyók *elfordulnak és ezzel színt váltanak.* Ezt a berendezést már az új mechanizmus józanabb kalkulációra ösztönző hatása szülte, mert amíg az ismert előző berendezéseknél egy-egy izzólámpa 6—7 forintba került, addig az izzót pótló műanyag gömbök ára csak 3,50 forint; a hagyományos kapcsolóreléket (áruk 40 forint darabonként) helyettesítő mágnesek ára pedig mindössze 1,60 forint. Márpedig a régi berendezésekhez sok izzóra és relére volt szükség. Az első „kacsintó" berendezést a városmajori sportcsarnokban szerelik fel.

Az új földalatti automatikája

A vásáron kiállított telefongyári termékek között láttunk egy különösen érdekes darabot, amely a vonatvezetés biztonságát szolgálja: behozza a szemafor-jeleket a vezetőfülkébe. A vonatvezető

ONARA T

japán tánczenei műsor

V., Kossuth Lajos u. 20. szám ala
), a Corvin Áruház trafikjában (tel.:
közönségszervezőknél

A FAUST-VÁROS

Állványsátorból nézi *Arany* János szobra a nyüzsgő tömeget a szigeti operaszínház mögött. Négyezer ember kíváncsi ezen az estén a »Faust«-ra! Háromezerötszázan férnek a nézőtérre; ötszázan, a jegy nélkül maradtak, padokon, hazulról hozott »sámlin« ülnek az új, nagy, nyári látni- és hallanivaló kedvéért. Nem kímélték a pénzt, fáradságot érte mindazok, akik megvalósították, hogy a napi munkában elfáradt pesti dolgozók igaz szívvel ismételhessék magukban a márványba faragott, jóságos arcú költő szavait:

»A tölgyek alatt
Még most is elülök;
Büv-kép csalogat,
Ábrándba merülök;«

»Bűvkép« fogadja a nézőt, amint belép a hatalmas szabadtéri színházba s a kemény üléstől való idegenkedése kigubancolódik belőle a másfel tornyot — puha párnáért. Félévezreddel forgatta vissza az időt két Kossuth-díjas: *Oláh* Gusztáv rendező és *Fülöp* Zoltán szcenikus s ha a hajókürtök búgása, a kellemetlenül beregő, nyitott kipufogójú motorkerékpárok nem emlékeztetnék rá, máris a középkor babonás, nyomasztó légkörét árasztaná a színpad az ámuló ember felé. Csak egy-egy jól megtermett, szemtelen szúnyog alattomos csípése hozza vissza a mába.

De alig szemléljük egy-két pillanatig az idő távlatából idevarázsolt Faust-várost, máris kigyullad a fényfüggöny lámpasora és a rivalda vakító világosságától hunyorítunk. A káprázat eltűnt.

— Begerjed! — ordítja egy hangszóró s a válasz a másikról következő:

— Nem gerjed be!...

A döntést rábízzuk a rejtett fülkékben, sarkokban, bokrokban működő technikai személyzetre, mely így adott életjelt magáról. Hangol a zenekar, zsibong a tömeg, de nyolc óra tíz perckor minden elnémult. Be nagyon csendes tud lenni ilyen sok ember műélvezet előtt! *Korekes* János megjelenik a karmesteri pultnál a plakáton szereplő *Pless* László helyett, hármat pöccent pálcájával, kis letakarí-

garéta. (A FŐKERT kitűnően dolgozott.)

Eltűnik a kép és most a zenébe beleszól a nézőtér egyöntetű »Sz«-hangja. Sziszeg az »Sz«, mert a »jaj de szép«-ből csak ennyit érteni. *Etjutottunk a Faust-városba!* Látszik, hogy a rendező jól ismeri Goethe Faustját is, melynek egyik mondatával tudjuk a legjobban jellemezni az elénk táruló panorámát: *»A természetnek elég a világegyetem, a művészi ezzel szemben zárt keretet kíván!«*

A rendezői és díszletmegoldás

tehát ezt vette alapul. Mindent egy helyen játszani az operai Faust-ban, éppen úgy, mint évekkel ezelőtt a salzburgi ünnepi játékokon, ahol Reinhardt oldotta meg így Goethe Faustját, az ottani sziklalovardában. Felépítették tehát nálunk a szigeten az ómódi városka főterét, a belétorkoló zegzugos utcácskákkal. Jobboldalt a városkapu, a városfal egy részével, a tövében meghúzódó Margit-házzal. Hátrább egy bástya. Középen emelkedik a minden német középkori városkára jellemző »Rathaus«-torony, a városháza épülete és tornya, a hozzátartozó *Bräu*, tehát sörkerttel együtt. Cinkupák a gyalulatlan asztalokon, lócák, falépcső. Bacchus-cégér; az ismert kövér isten, amint éppen hordón ül. Elöl a színpad jobb sarkában városkút, bronzszoborral, a háttérben fagerendás házikók, kivilágított ablakokkal. És balról: gótikus templom, misztikus faragványaival, színes üvegablakaival. Szinte idevarázsolták az egykori Nyulak szigete Margit kápolnáját... Ilyen keretben Mefisztó Rondo-ja az arany borjúról: dübörgő tapsot vált ki a közönségből és nem nyugszik a tenyércsattanás az ismétlésig. (Még a szünetben is ezt a dallamot dúdolják a büffében, sőt az éneklő pereces így biztatja a vevőket: »Eladó az egész perec.«)

Már eddig nyert ügye van az előadásnak, hiszen több száz ember volt a színpadon és még az sem zavart senkit, hogy az erősítő berendezés időnként torzított vagy pedig túlerősen

Fokozni már aligha lehetett volna a hatást, no de hátra volt még — a Valpurgis éj... Mintha elfujták volna az egész Faust-várost. A koromsötét színen száz apró fény villant a csalitokból. Aztán komor, lilakék és szürke lobbanások között döbbenetes árnyak szálltak le a fákról. Rendkívül csínos boszorkányok, belzebúbokkal alvilági szörnyekkel... *A nagy balett!* Itt a közönség sem pihent, mert egyre csak tapsolt, tapsolt, tapsolt a táncosoknak is és *Vashegyi* Ernő költőien szép koreográfiájának is.

Éjfél után félegyig.

— *Va bene! Magnifico!* — állapította meg *Carpitella*, az ismert zenekritikus az »Unita« szerkesztőségéből, aki vendégként nézte végig az előadást.

Kristóf Károly

Művészi mozaikokkal és gobelinképekkel díszítik a Népstadion helyiségeit

A Népstadion befejezés felé közeledő építkezése egyre több képzőművészeti problémát vet fel. A stadionnak és környékének képzőművészeti díszítésén máris számos neves képzőművészünk dolgozik. A stadionban a mintegy ötven személy befogadására alkalmas, fedett díszpáholy mögött *külön fogadótermet* építenek. A fogadóterem díszítésére két hatalmas, 3,80x2,60 méteres nagyságú gobelinkép elkészítését vették tervbe. A gobelinképekre zártkörű pályázatot hirdettek, amelynek részvevői közül *Pekáry* István festőművész *»Mátyás és Holubár viadala«* című gobelintervét már elfogadták s egyben megbízták annak továbbfejlesztésével. A másik gobelinkép pályaművén egyrészt *Ferenczy* Noémi Kossuth-díjas gobelinművésznő, másrészt *Schubert* Ernő és *Rákosi* Zoltán festőművész dolgozik s későbbi időpontban döntenek, melyik mű kerül kivitelezésre.

Az öltözőépület földszinti előcsarnokának padlózatát *mozaikból kirakott sportjelenetek* díszítik. Összesen nyolc mozaikkép készül 1.80x1.06 méteres nagyságban. Ezeknek elkészítésére *Hornicsek* Lászlóné, *Stettner* Béla, *Kokas* Ignác és *Somogyi* János művészek kaptak megbízást.

„Kocsik között, sínek között veszélyben a gyerek"

Kishíján fél úttörő-örs is kitelnék belőlük. Jutka a legidősebb, majdnem nyolcéves. Ő a kismama. A fiam, Bandi a legkisebb: közel három esztendő nyomja vállát. Közbül még ketten vannak: Kati és Zsuzsi. Állítólag lányok, de — enyhén szólva — fiúknak is beillenének.

Kishíján fél úttörő-örs is kitelnék belőlük. Jutka a legidősebb, majdnem nyolcéves. Ő a kismama. A fiam, Bandi a legkisebb: közel három esztendő nyomja vállát. Közbül még ketten vannak: Kati és Zsuzsi. Állítólag lányok, de — enyhén szólva — fiúknak is beillenének.

A magyar diákok élete Moszkvában

Szirtes László, vegyészeti főiskolai hallgató egy azok közül a boldog magyar ifjak közül, akik a Szovjetunió baráti vendégszeretetét élvezik és a moszkvai egyetemeken és főiskolákon tanulják az élenjáró tudományt. Szirtes László sem remélte a felszabadulás előtt, hogy élete ilyen nagy fordulatot vesz: a budapesti Autóbusz Főműhely volt villanyszerelő tanonca Moszkvában szerzi majd meg a mérnöki diplomát.

Szirtes László munkásszüleinek csekély jövedelméből csak nagynehezen futotta, hogy a négy polgárit elvégezze fiuk. Úgy látszott, hogy ezzel be is fejeződött a Szirtes-fiú iskolai képzése, a négy polgári után elszegődött az Autóbuszüzemhez inasnak. Pedig, de szívesen tanult volna tovább, hiszen rendkívül érdekelték a műszaki tudományok. Amikor a felszabadulás után megnyílt a lehetőség a félbemaradt tanulmányok folytatására, amikor szakérettségis tanfolyamok nyíltak, ő is beiratkozott és letette az érettségit.

Még a tanfolyam ideje alatt kihirdették, hogy a jó tanulók a Szovjetunióban folytathatják egyetemi tanulmányaikat. Szirtes László az elsők között volt, akik 1950-ben, jó tanulásuk jutalmaként beiratkozhattak az egyik moszkvai főiskolára. A *Gubkin* geológusról elnevezett moszkvai olajfőiskola hallgatója lett.

— *Orosz nyelvtudásunk mintegy ezer szóból állott* — emlékezik vissza a három év előtti időkre Szirtes László, aki most vakációjának egy részét itthon tölti a szülői házban. — Azt hittük, ez az ezer szó orosz nyelvtudósokká avat bennünket, de bizony, amikor megérkeztünk a Szovjetunióba, azt kellett tapasztalnunk, hogy ez édeskevés a mindennapi élethez. Nem értettük meg a szovjet emberek beszédét, ők sem értettek meg bennünket. De a nehézségek csak rövid ideig tartottak. Sok segítséget kaptunk a szovjet elvtársaktól, az ott tanuló idősebb magyar diákoktól és tanárainktól. Ha nem értettük meg az orosz nyelvű előadásokat, tanáraink franciául, németül, angolul egészítették ki az anyagokat és a *rendes tanítási időn kívül külön foglalkoztak velünk.* Heti 8 órán tanultuk az orosz nyelvet és rövidesen azon vettük észre magunkat, hogy már tényleg tudunk oroszul.

A moszkvai diáknegyed

Szirtes László érdekesen beszéli el a magyar diákok moszkvai életét. A szovjet főváros kievi negyedében laknak, ahol *egymás mellett emelkednek a hatemeletes, gyönyörűen berendezett, modern diákszállók.* Az egyetemi hallgatók szobái falba épített bútorokkal van-

ja elbeszélését Szirtes László. — Kitűnően felszerelt, hatalmas laboratóriumok egész sora áll rendelkezésünkre. A legmodernebb, legújrább műszerekkel kísérleteznek az egyetemi hallgatók. Két év multva, ha elvégzem a főiskolát, *vegyészmérnök* leszek, szakképzett olajtechnikus.

Gyakorlati tanulmányok a Pamir-fennsíkon

— Addig is, az elméleti tanulmányokon kívül a gyakorlati képzés változatos sorozatain fejlesztjük szaktudásunkat. Augusztus elején például, az én osztályom hallgatóinak egy csoportja *a Pamír-fennsíkra utazik,* ahol a diákok két hónapig, az egyetemi év újabb megindulásáig, egy nagy olajfeldolgozó üzemben fognak dolgozni. Magam is részt veszek ebben a gyakorlati munkában és végtelenül boldog vagyok, hogy ebben a felejthetetlen élményben lesz részem. Az üzemi gyakorlat végeztével vizsgát kell tenni az ott szerzett gyakorlati ismeretekből és a főiskolán írásban is be kell számolni a tapasztalatokról.

Elmondja Szirtes László, hogy a szovjet egyetemeken és főiskolákon igen nagy a leányhallgatók száma. *Az olajfőiskolán például a hallgatók kétharmada leány.*

Mindenütt nagyon szeretik a magyarokat és e baráti érzelmeiknek lépten-nyomon kifejezést is adnak a szovjet emberek. Az egyetemen nemrégiben *nemzetközi estet* rendeztek, felléptek az esten az egyetem külföldi diákjai, kínaiak, bolgárok, románok, finnek, magyarok. Rendkívül nagy sikerük volt a magyar számoknak, a magyar táncoknak, népdaloknak. Azóta folyton kérik a magyar diákokat a többiek, tanítsák meg őket is a csárdásra, a magyar nótákra. Az egyik este a diákszálló halljában harmonikaszón hangzott fel a Ritka árpa, ritka búza... Egy szovjet diák játszotta a népszerű magyar csárdást és már állt a bál

Ferencz Noémi

HORGÁSZHÍREK

Vihar tombolt vasárnap a Balatonon, a füredi vitorlásverseny hajóit pehelyként röpítette az északi szél a somogyi part felé. Röpültek még: a horgászok széles karimájú szalmakalapjai, a horgásznők színes sáljai, de hátizsákokat, élelmiszeres kosarakat is lesodort a stégekről az orkán. Természetesen halat az ítéletidőben nem fogtak. Szombaton még szépen harapott a ponty, a balatonfüredi sétányon 5 kilósat is szákoltak, a tihanyi horgásztanyánál a „citromos" előtt pedig horogra került az idei legnagyobb potyka: pontosan 20 kilót nyomott. Miklós Károly, az „Inturist" előtt húzott partra egy 9 kiló 20 dekás aranyhasút, de hát ez csak kisöccse lehetett a 20 kilósnak. A Duna vizét is tarajosra korbácsolta vasárnap a szélvihar, nem sok pontyot zsákmányoltak a horgászok. Tatár László Tasson, még a vihar előtt, kilenc darabot fogott, 3 kilós volt a legnagyobb, egy RM-horgász négyet húzott partra, a Postás-vizen egy szerencsés horgász hét darabot fogott 32 kiló összsúlyban. Szalay László mérnök és Kárpáti Ferenc tisztviselő a rózsasnigeti tanya előtt szákoltak négy-négy darabot, 6 kiló 20 dekás volt a legnagyobb. Egy kezdő horgász, Hámori Viktor, aki mindössze egy hónappal ezelőtt vett először horgászbotot a kezébe, lefőzve a legöregebb Neptun-tagokat, négy potykát csipett el a Neptun-vizen. A Velencei-tavon alig fogtak pontyot, a vasárnapi vihar csónakokat borított fel, vagy sodort ellenállhatatlan erővel a nádasok belsejébe. Azok a horgászok örültek csak a vasárnapi kirándulásnak, akik esőkabátot vittek magukkal. Abban is börig áztak. A legérdekesebb pontyfogás színhelye Dunaföldvár volt. Itt egyik horgásznak pergetés közben elszabadult horgászbot véggyűrűjébe akadt a villantója. Partra húzta a botot, 100 méter damillal és egy 2 és félkilós ponttyal együtt. A bot tulajdonosa biztosan elaludt a szerszámja mellett, s mire felébredt, elúszott botjával a potyka, mely ilyen furcsa módon került ismét horgászkézbe. — **A harcsafrontról** igen érdekes híreket jelentenek: Balatonlellén egy csónakról horgászó sporttársnak hatalmas nagybajuszú rabló akadt a horgára. Kilencvenes damil volt az acéliboton, a hal első nekirohanással lehúzott vagy ötven métert, aztán óriási erővel kezdte vonszolni a csónakot Tihany irányába. Szerencsére pénteken még tükörsimán csillogott a Balaton s a szelíd, hullámtalan vizen röpült a csónak, vonszolta a hal, a horgász markolta a botot, állandóan fárasztotta, s 300 méteres csónakázás után olyan közel tudta húzni magához, hogy belevághatta a gaffot. Pontosan 35 kilós volt a harcsa, melyről aztán a parton, a boldog horgásszal együtt számtalan fényképfelvétel készült. Révfülöpnél Csonka Gézának akadt horgára nagyharcsa, ez azonban elmenekült.

Rádióműsor

CSÜTÖRTÖK, JÚLIUS 23.

KOSSUTH-RÁDIÓ: 11.30: Hangszerszólók. — 12.10: Szórakoztató muzsika. — 12.30: Épülő gyárak — daloló tájak. — 13.15: Szórakoztató zene. — 13.30: A Néphadsereg művészegyüttesének szólistái. — 13.50: Hangszerszólók. — 14.15: Gyermekújság. — 14.50: A világ fiataljai készülnek a VIT-re. Hanglemezek. — 15.30: Irodalmi műsor Dzserzsinszkij halálának évfordulójára. — 16.50: Jó munkáért szép muzsikát. — 16.30: A Szovjetunió népeinek barátsága. Előadás. — 16.45: Doluhanova énekel. — 17.00: Külpolitikai kérdések. — 17.15: Az Ifjúság Hangja. — 17.45: Mai magyar muzsika. — 17.55: Mi történt a külpolitikában. — 18.00: A Néphadsereg híradója. — 19.00: Hangos Újság. — 20.10. Népi zenekar. — 20.40: Egmont. Részletek Goethe drámájából, Beethoven zenéjével. — 22.25: Tánczene. — 23.00: Bartók: Contrasts. — 23.20: Esti muzsika.

PETŐFI-RÁDIÓ: 7.35: Békét kíván a világ. — 8.20: Hangszerszólók. — 8.50: Dalok. — 9.20: Hegyen-völgyön, szép hazánkban. — 9.40: Iskolai kórusok. — 10.10: Rimszkij-Korszakov: Antar — szimfonikus szvit. — 10.45: Kovács Imre és zenekara. — 15.00: Úttörő-mikrofonnal az országban. — 15.20: Hárfa, klarinét, zongora. — 15.50: A rádió kisegyüttese. — 16.25: Szív küldi. — 16.45: Fehér kimonó. Elbeszélés. — 17.00: Fiatalok zenei újsága. — 17.30: A rádió díszpécserszolgálata. — 17.40: Tánczene. — 18.40: Szovjet és népi demokratikus híradó. — 19.00: Mai magyar muzsika. — 19.30: Gyulai-Gaál János: Szovjet tájak. — 19.45: Sport.

AZ OLVASÓ *írja*

Új KÖZÉRT a Szabadsághegyen

A Szabadsághegy déli lejtője lakóinak régi kívánsága, hogy a Mártonhegyi-út és a Fodor-utca találkozásánál létesítsenek KÖZÉRT-fiókot, mert jelenleg minden áruért fel kell bandukolni a szabadsághegyi nagy csemegeboltba, vagy le kell rándulni a farkasréti temető főkapuja előtti KÖZÉRT-be. Ez pedig nem kis időbe és nem kevés fáradságba kerül. Tanácsi beszámolókon több ízben szóbakerült a KÖZÉRT-fiók gondolata.

Igen kézenfekvő ötletként vetődött fel, hogy takarékosságból ne is új KÖZÉRT-et nyissanak, hanem telepítsék át azt a kis fiókot, amely ott árválkodik a farkasréti temető keritésének tövében.

A környék lakossága örömmel értesült, hogy a XII. ker. Tanács példamutató gyorsasággal máris intézkedett ez ügyben. Ezt bizonyítja a Tanács VB. IV. osztályának következő hivatalos közlése:

„... A lakók kívánságának megfelelően lépéseket tettünk, hogy a Fodor-utca részére KÖZÉRT-üzletet biztosítsunk. Minthogy újabb üzletek létesítése ezidőszerint nem lehetséges, a kérdést úgy kívánjuk megoldani, hogy a Németvölgyi-út 99. alatti árudát oda helyezzük. A szocialista építés megkívánja, hogy minőségi árukat tartó, úgynevezett Csemegeboltokat is létesítsünk. A Szabadsághegyen épp a helyzeti adottságok figyelembevételével kiharcoltuk, hogy a Csemegebolt, eltérően a többi Csemegeboltoktól, zsír, utalványos tej, vegyicikk, stb. árusításával továbbra is foglalkozzék."

A XII. ker. Tanács IV. osztálya azt is közölte, hogy az érdekeltek kérelmére »intézkedett a jobb búzadara-ellátás iránt«, ami azt jelenti, hogy az anyák és csecsemők tejutalványukra a szabadsághegyi Csemegeboltban is megkaphatják gríz-járandóságukat.

Gy. E.
XII., Mártonhegyi-út 22/a.

Hagyma ügyben...

Miután a Magyar Nemzet segített az illetékeseknek annak megállapításában, hogy a hagyma zöldség-e vagy gyümölcs és így a gyümölcs avagy zöldségüzletek hatáskörébe tartozik, végre minden zöldségüzletben megjelent a hagyma, méghozzá az eddiginél jóval olcsóbb áron. Kis dolog ez, de nekünk, dolgozó háziasszonyoknak nem mindegy, hogy bevásárlásainkat egyhelyen el tudjuk-e végezni, vagy hagymáért, kaporért, esetleg petrezselyemért egy másik üzletben kell időt töltenünk.

Kovács Károlyné
Pesterzsébet.

Színházak és mozik műsora

Operaház Szabadtéri Színpada (Margitsziget): Faust (8) — **Fővárosi Víg Színház:** Egy marék boldogság (7) — **Majakovszkij Színpad** (Margitsziget): Jó szórakozást (8) — **Károlyi-kert:** Állami Hangversenyzenekar; D. bérl. 3. (8) — **Vidám Park:** Beszéljünk a szerelemről (fél 8) — **Fővárosi Nagycirkusz:** A siker jegyében (4, 8).

Mozik műsora:

MAKSZIMKA (magyarul beszélő színes szovjet film): SZIKRA (Leninkrt. 120.) 10, 12, n3, f5, h7, 9, CORVIN (Kisfaludy-köz) h4, 6, f9. TÁNCSICS (Csepel) f6, h8. v. f4. TÁTRA (P.-erzsébet, kertmozi) f6. h8. v. n4, SZIGET (Margitsziget) 8.

TÁNCMESTER (zenés, táncos szovjet film): URÁNIA (Rákóczi-út 21.) 3. hétre prol. f5, f8, DUNA (Fürst Sándor-u. 7.) prol. 5, 8. ALKOTMÁNY (Újpest) prol. 5, 8. SZABADSÁG (Bartók Béla-út 64.) 5, 8.

ANGYALLAL NYARALTAM (színes csehszlovák filmvígjáték): PUSKIN (Kossuth Lajos-u. 18.) 3. hétre prol. f4, h6, 8, DÓZSA (Róbert Károly-krt. 59.) prol. f5, h7, 9. MUNKÁS (Kápolna-u. 3/b.) n6. f8, v. 3, SZABADSÁG (Újpest) h6, 8, v. f4, VILÁG (R.-mihály) h6, 8, v. f4.

FÖLTÁMADOTT A TENGER I.—II. rész (színes magyar történelmi film) prol. FELSZABADULÁS (Flórián-tér 3.) 5, 8.

TWIST OLIVÉR (angol film): MÁJUS 1. (Mártírok útja 55.) 6. hétre prol. 4, f7, 9, ZUGLÓI (Angol-u. 26.) prol. f4, h6, n9, BETHLEN (Bethlen Gábor-tér 3.) prol. 4. n7, f9, BRIGÁD (P.-lőrinc) f6, h8. v. n4.

NÉVTELEN VELUNK (négy magyar vidám film): HUNYADI (Kispest) 6, n9. v. h4, RÁKÓCZI (Csepel, kertmozi) h4, h6, 8.

1. TÉLI REGE, 2. SZÍNES SZÖTTES. 3. 1. sz. SZÍNES PLASZTIKUS HÍRADÓ: TOLDI (plasztikus mozi) (Bajcsy-Zsilinszky-út 36.) 5, n7, f8.

TÁNCMESTER (zenés, táncos szovjet film): GORKIJ (orosz nyelvű mozi) (Akácfa-u. 4.) prol. f7, v. 4, 7.

VARSÓ (lengyel film): (Kísérőfilm: **IFJÚSÁG HÁZA**): FÉNY (Újpest) 6, 8.

VIHARSAROK (színes magyar film): (Kísérőfilm: **CSAPJ AZ ASZTALRA**): VÖRÖSMARTY (Üllői-út 4.) 4, n7, 9, ÁRPÁD (Soroksár) h6, 8, v. h4.

INDIÁBAN (magyarul beszélő színes szovjet film): NAP (Népszínház-u. 31.) f4, h6, 8, VASVÁRI (Kerepesi-út 44.) h4, h6, 8.

BUDAPEST (színes magyar film): (Kísérőfilm: **HUNYADI LÁSZLÓ.**): SZIGETHY (Albertfalva) f6, h8. v. n4, csüt. szünnap.

1. Magyar Híradó, 2. Sövényország, 3. HUNYADI LÁSZLÓ, 4. Csodálatos Harangocska: HIRADÓ (Leninkrt. 13.) reggel 9-től este 11-ig folytatólag.

Rejtelmes sziget (szovjet film): BÁSTYA (Lenin-krt. 8.) 3. hétre prol. 11, 1, 3, 5, 7, 9, UGOCSA (Ugocsa-u. 10.) f4, h6, 8, SZABADSÁGHEGYI (Evetke-u. 2.) 25—26, 6, 8, v. 4.

Emberrablók (magyarul beszélő csehszlovák film): JÓZSEF ATTILA (Kálvária-tér 7.) f4, h6, 8, ATTILA (Budafok, kertmozi) 6, n9, v. h4, ÚJVILÁG (R.-keresztúr) h6, 8, v. f4, BÉKE (R.-palota) 6, 8, v. 4.

Solvay titkos aktái (német film): TINÓDI (Nagymező-u. 8.) f4, h6, 8.

Zűrzavaros éjszaka (román filmvígjáték): TANÁCS (Szt. István-krt. 10.) prol. n5, f7, 9, SZIGET (Csepel) f6, h8, v. n4, KULTÚRA (P.-hidegkút) h6, 8.

Trubadur (olasz operafilm): ADY (Somogyi Béla-út 3.) 4. hétre prol. f4, h6, 8, JÓKAI (R.-hegy) n6, f8, v. 3, csüt. szünnap.

Vidéki Népszórakoztató Vállalat Dunántúli Nagycirkusza:
Júliusi műsor. XIII., Elmunkás-tér (Lehel-tér) (8-kor, vasárnap 4-kor is)

A meleg fokozódik

Várható időjárás csütörtök estig: Nyugat felől felhősödés. Mérsékelt délnyugati, majd élénkebb nyugati szél. A meleg — főként keleten — kissé fokozódik.

Várható hőmérsékleti értékek Budapestre: csütörtökön reggel: 18—20, délben 29—31 fok között.

BÚTOR

Hálószoba, diófa, modern, olcsón eladó. — Vass, Barcsay-u. 11.

Kétszemélyes legfinomabb kivitelű rekamié eladó. Henenfeld, Veres Pálné-u. 33.

Rekamié, kétszemélyes alkalmi vétel, Horn Ede 12. Bíró. Nagymező-utcánál.

Hálószoba, kombinált szekrény, kétszemélyes rekamié eladó. Péterfy Sándor-u. 17. fszt.

Használt kétszemélyes rekamié epedával, lószőrrel, fotelek, székek eladók. Thököly-út 3. fszt.

Kombinált szoba darabonként is, barokk fotelek eladók. Kendi, [illegible] nelweis-utca hét.

Dió kombinált szekrény, 3800.— 3—8-ig: Tarcali-u. 2. III. 16.

Kétszemélyes rekamié, heverő, fotelágy, olcsón eladó. Fürst Sándor-u. 38/B. Sáfori.

Jóminőségű tömör tele hálószoba bútor, szobaasztal eladó. Bp., Majakovszkij-u. 79. (v. Király-u.)

Rekamié, kétszemélyes, epinglé huzattal, epedával eladó. Nagymező-u. 58. üzlet.

Műbútor ebédlő, komplett eladó. Csak délelőtt. Hölgy-utca 33. Földi. Telefon: 148-122

Komplett cseresznye háló olcsón eladó. — Pestlőrinc, Batthyány 87/b. Egész nap.

ÍRÓ SZÁMOLÓGÉP

Keresünk vételre írógépet, szorzó- és összeadógépet a legmagasabb áron. Wesselényi-utca 4. Anyaggazdálkodási osztály 422—747.

Használt irodai írógépet vesznek. Idegen Nyelvek Főiskolája, Mexikói-út hatvan.

VARRÓGÉP

Gombfelvarró és összevarró gépeket vásárol kp. fizetés mellett Keravill varrógép-szaküzlete, Rákóczi-út 16. Tel.: 221—695.

Használt háztartási és ipari varrógépet [illegible] és varrógép-

Sihi 2 lépcsős házi motoros szivattyú, 380 Voltra eladó. Bicskei 4 IV. 4.

Fa-vikendház anyagárban eladó. 313—011, csak reggel: ½7-½8-ig Katona József 2.

Eladó: ezüst 12 személyes 204 darabból álló ba[illegible]hás, WC-s la-

Elcserélném Pozsonyiúti egyszobás komfortos, központi fűtéses, melegvizes lakásomat kétszobás hasonlóra. Tel.: 126—421. V

Elcserélném Békéscsabán Micsurin-u. 11. szám alatt lévő 2 szobás, hall, konyhás, WC-s

Dunaparti kétszoba hallos, erkélyes, központi fűtéses lakás egyszoba hallosra elsőemeletig elcserélhető. V. Géza-u. 1. ½ em. 1

Megtekinthető: d. u. 4-től, előzetes telefonnal: 111—129. V

Elcserélném 1 szoba-

Rákoskerten beköltözhető egyszoba, előszobás, konyhás, zártverandás kis ház 320 négyszögöles gyümölcsösben, kerítve 22.000.—. FIK kirendeltség, X. Kőrösi Csoma-u. 11. X/10

Pécelen beköltözhető

Beköltözhető 2 szoba + mellékhelyiségekből álló, kertes családi ház, Üllőn az állomás közelében eladó. PIK, V. Kálmán-u. 13. — Tel.: 112—842.

Börzsönyligeten 295 négyszögöl telek 2.500 Ft. sürgősen eladó. — PIK, Bpest, V. Kálmán-u. 13. T.: 112-842.

Márjaremetén 200 öles kerített gyümölcsös week-end-házzal, 20 ezerért eladó. Busz megállónál. FIK. I. Attila-u. 41.

NYARALÁS. ÜDÜLÉS

Nyaraló vendégeket ellátással fogadok. — Hanuszné, Bánk.

FÉRFI ÁLLÁS

Segédmunkásokat vasrakodásra azonnal fel

Begyakorlott épületbádogosokat, vízvezeték- és központi fűtés-szerelőket, épületlakatosokat, kőművesecket és segédmunkásokat azonnali belépésre keres: **Élelmiszeripari Építő és Szerelő Vállalat,** Bpest, VI., Sztálin-út 32. I. em.

Önálló víz- és fűtésszerelőt, kőműveseket és férfi segédmunkásokat alkalmazunk. Jelentkezés a Könnyűipari Gyárfelszerelő és Építő Vállalat Munkaügyi Csoportjánál Budapest, VII. Nefelejts-u. 6.

Segédmunkásokat felveszünk teljesítménybérben, jó kereseti lehetőség. Homokelőkészítő Vállalat, XI. k.

Gyakorlott gép-gyorsírónőket és jól számoló tisztviselőket keresünk felvételre. Részletes önéletrajzokat kérjük Sztálinvárosi Vendéglátóipari Vállalat, Sztálinváros, Görbe-u. 2. II. Munkaerőgazdálkodás címére küldeni.

VEGYES HIRDETÉS

Rekamié, kétszemélyes 2700.—, nagy Patent 3600.—, foteu: székek jótállással készíttetnek. Rákóczi-tér 11.

Rekamiét dupla ágyneműtartós, automatikus egyszemélyeseket, fotelágyakat, barokkgarnitúrát készít: Kárpitos, Majakovszkij-utca nyolcvankilenc.

Polos[illegible] aírtás hatha[illegible]

MISKOLCI GALÉRIA

RÁKÓCZI HÁZ
(Miskolc, Rákóczi u. 2.)

Június 30.-szeptember 29-ig
XVIII. Országos Grafikai Biennálé

október 7.-november 30-ig
A vajdasági művészek és Nagybánya

október 14.-november 10-ig
Zoltán Nagy (Róma) **fotókiállítása**

november 18.-december 8-ig
Soltész István fényképkiállítása

december 9.-január 30-ig
Rékassy Csaba emlékiállítása

december 16.-január 12-ig
A Miskolci Képes Műhely bemutatkozása

FELEDY HÁZ
(Miskolc, Deák tér 3.)

Április 15.-december 31-ig
Nyomataim... (Műhelygrafikák 1950–1996) Feledy Gyula sokszorosított grafikái

PETRÓ HÁZ
(Miskolc, Hunyadi utca 12.)

December 31-ig
Kondor Béla és Szalay Lajos állandó kiállítása

MINI GALÉRIA
(Kossuth u. 11.)

május 6.-június 20-ig
Keller Lívia festőművész kiállítása

Június 30.-szeptember 29-ig
XVIII. Országos Grafikai Biennálé Szabados Árpád grafikusművész, a XVII. Országos Grafikai Biennálé nagydíjasa kiállítása

október 14.-november 9-ig
Homonna György festményei

november 18.-december 20-ig
Molnár Attila festményei

II. RÁKÓCZI FERENC MEGYEI KÖNYVTÁR
Görgey Artúr út 11.

Június 30.-szeptember 29-ig
XVIII. Országos Grafikai Biennálé Magyar Illusztrátorok Társaságának kiállítása

LILLAFÜRED GALÉRIA
(Palotaszálló)

Június 26-tól
Pataki János festőművész kiállítása

Június 30-tól
Buhály József festőművész kiállítása

Július 28-tól
Gyémánt László festőművész kiállítása

Augusztus 25-tól
Bráda Tibor festőművész kiállítása

Szeptember 29-től
Földi Péter festőművész kiállítása

Október 27-től
Fábián Gyöngyvér festőművész kiállítása

November 24-től
Kokas Ignác festőművész kiállítása

Miskolc, Tudor 1996. május 11.

Kokas Ignác festő

16.1

mc 4.10.1994
AKL – 42 –

KUE-Nummer: zx067937,T
Dokart: Familie

Kolumnentitel: Bolgár

Beruf: Maler & Bildhauer
Staat(1990): Ungarn
Nachweisland: Ungarn
Erste Erw.: 1924
Letzte Erw.: 1986
Tätigkeitsort: Budapest

Bolgár, ungar. Künstlerehepaar in Budapest, 1924–86.

Autor: Hollósi, Éva
Redakteur: Tiede, Jürgen
Honorargr.: 315

Kokas Ignác

FESTŐ

Az itt bemutatott képem, amely a Katharzis címet viseli egy hosszú, vajúdó festői megfogalmazás útján ért ebbe a stádiumba. A kép két részes, tulajdonképpen egy középen elválasztott felületet látunk, tehát bal és jobboldalra osztódik. Eredetileg két figura szerepelt ezen a képen, felismerhetően. Egyik figura baloldalon egy lefelé zuhanó mozgást végez, jobboldalt pedig egy felfele szálló figura. A hosszú kínlódások és változások után a figurák eltűntek, tehát mondhatjuk, hogy a kép nonfiguratív. Maguk a figurák nem láthatók, mégis az az érzésem, hogy a baloldalon a dolgok lefelé zuhanása és azok mozgása képes ezt az eltűnt figurát helyettesíteni, míg a jobboldalon a felfele tendáló erők mozgása képes az eltemetett valóságos figura helyébe lépve a kivezető, a felfele tendáló irányt jelképezni. Ez a kétirányú mozgás, az ember kétféle lehetősége, a zuhanás és az emelkedés problémája izgatott ezen a képen. Úgy érzem, ez a probléma valóságos, igaz, az élet számtalan esetben produkálja ezt egy ember életében vagy akár közösségek életében. Mert az ember, engem teljes egészében érdekel. Jóságával, rosszaságával, árnyoldalával, fényoldalával. Az a teljesség, amely egyben hordja a jót és a rosszat is, a lehetőségeket a jóra és a rosszra is. Tulajdonképpen az életet én, szubjektíve nagyon nehéznek, keménynek és küzdelmesnek érzem, ennek két oldalát, tehát a fény-árnyék oldalát szerettem volna ezen a képen valami módon a nézőnek megmutatni.

Hajdu Bihari Napló 1970 VIII. 26

Kokas Ignác

éssé. Mert akkor
okra hullik az
ióját, küldetését

.blonczy László

ledhetetlen Hev
mányában: „Az
ez a dráma iga
háromból egy s
relme nélkül."

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, VIII., Blaha Lujza-tér 3
Telefon: 139-292

1957 JUN 2 2.

MAGYAR IFJÚSÁG

Kokas Ignác:
FIATAL LÁNY

kislány is leiprobalt egy magyar cipőt és szemmel láthatóan neki is nagyon tetszett.

(Mikulka Gyula felvételei.)

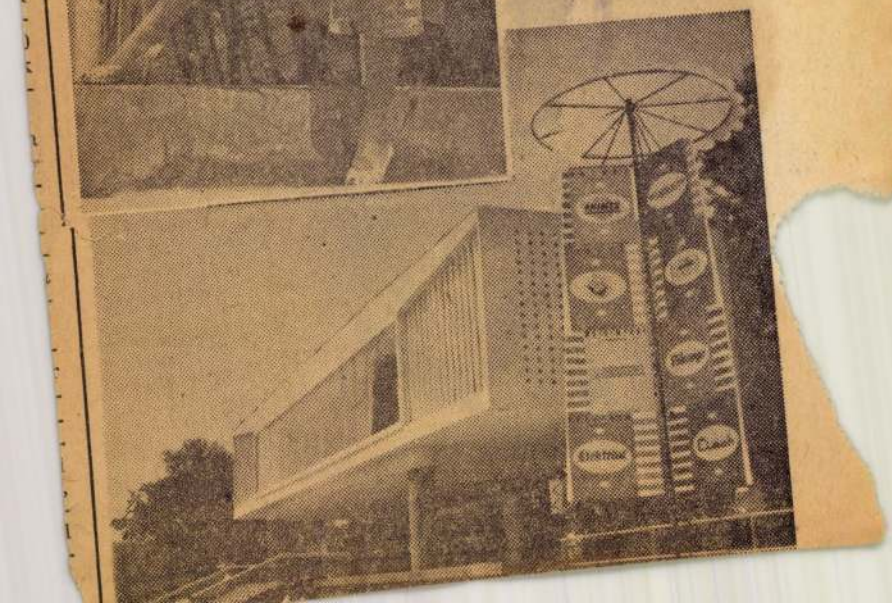

Kokas Ignác

1021

TIEFLAND SURREALISTISCH

Es ist meiner Ansicht nach schon etwas verdächtig, wenn Kunstausstellungen von Dichtern, besonders aber von Schauspielern, eröffnet werden. Als hätte der Maler oder der Bildhauer kein Vertrauen zur Anziehungskraft der eigenen Kunst oder der eigenen Person, als wollte er den matten Schimmer seines Schaffens von vornherein mit einer populären Persönlichkeit aufpolieren. Geht das so weiter, werden die Favoriten der Vernissagen die Fußballkapitäne sein, stellt doch ihre Popularität zumeist auch die der Schauspieler in den Schatten. Wie gesagt, ich hege in solchen Fällen einigen Verdacht und habe kein absolutes Vertrauen zu den Sachkenntnissen der von einer anderen Kunst ausgeborgten „inaugurierenden" Persönlichkeit. Ich gebe allerdings gerne, zu, daß in dieser Meinung auch eine Prise von Fachvoreingenommenheit steckt.

Kokas Ignác

Auch die Einladung von Ignác Kokas, einem Repräsentanten der ungarischen Kunst auf der vorjährigen Biennale von Venedig, erweckte meinen Verdacht mit der Mitteilung, die Ausstellung werde von *Zoltán Várkonyi*, dem bekannten Regisseur und Schauspieler eröffnet. Diesmal schien jedoch die Wahl richtig getroffen zu sein. Nicht als ob Kokas dieses Plus an Popularität brauchte. Der Grund ist viel mehr in der einstigen Glanzrolle Várkonyis, im Heinrich IV. von Pirandello zu suchen.

Eine Rolle und eine Ausstellung — wie reimt sich das? Und doch: der kühle, nüchterne, aber immerhin barocke Wahnsinn von Heinrich IV. ist irgendwie mit der Welt von Kokas verwandt. Ebenso die kalte und einsame Atmospäre in Ingmar Bergmans Filmen, die in den Einzelheiten der Motive gleichfalls barocke Züge aufweist. Es ließe sich freilich auch eine nähergelegene geistige Verwandtschaft suchen, etwa bei Chirico oder Delveaux, obgleich zwischen ihnen und Kokas auf den ersten Blick keine verwandten Züge auffallen. Chirico und Delveaux arbeiten mit festen, konkreten Formen, mit klaren Konturen, während Kokas eben weitläufiger und pastoser malt. Dennoch ist er durch die Zurückhaltung, durch eine gewisse Resignation; darüber hinaus seiner inneren Natur nach durch einen schmerzvollen Lyrismus mit ihnen verwandt.

Die Gemälde in den zwei großen Sälen der Kunsthalle bieten auf den ersten Blick den Eindruck der vollständigen Einheit. Graue und grüne Töne dominieren, ihre matte Skala wird von Weiß und Schwarz belebt. Die Formen sind gedrängt, überfluten konturlos das Bildfeld, scheinen eher gewoben als gezeichnet zu sein. Sie wälzen sich über die Fläche dahin, die Tiefe des Raumes scheint ein düsteres Geheimnis zu verhüllen. Es ist eine zerfallende Welt, die unter dem Druck des Schmerzes wieder geeint wird. Das aber ist nur eine scheinbare, zuweilen nur äußerliche Einheit. Die Kunst von Ignác Kokas hat Affinität mit den Formerrungenschaften des abstrakten Expressionismus, hat aber in ihrer Weltbetrachtung eher mit dem Surrealismus Gemeinsamkeiten. Kokas übernimmt die Formen von jenem, den Inhalt von diesem. Sein Versuch einer Synthese erweist sich jedoch nur dort erfolgreich, wo der Inhalt mit konkreten Formansätzen und einem erzählenden Charakter verbunden ist, wie z. B. in seinen Werken „Dorfabend", „Das Haus der Alten", „Interieur", „Verwesung", den Konturen eines Hauses, eines Dorfbrunnens, einer aufglühenden Umzäunung, in braunen Lehmwänden, im Negativ einer Frauenfigur, in einer fleischlosen Ziege, in einem stumm dreinblickenden Ochsen. Die traditionellen Mittel der Tiefandmalerei, die bei anderen Malern auch in ihrer Dürre mit Leben erfüllt sind, diese zuweilen von Schweiß riechende Welt, scheinen in der Kunst von Kokas in den kühlen Windstößen zu erschauern, sind wie vom Nordlicht überspielt. Als wäre das Tiefland von Riesenkräften ins Polargebiet verrückt, als erinnerte sich das Tiefland schaudernd seiner Vergangenheit. Das sind gute Bilder. Kokas ist der Maler des Konkreten, selbst wenn er es nur im Halbschlaf heraufbeschwört. Doch er möchte sein Blickfeld ausweiten und begnügt sich nicht mit der Verallgemeinerung des Konkreten, sondern trachtet auch das Allgemeine zu konkretisieren. Er sucht nach Symbolen, erweckt „Lear" „Den verlorenen Sohn", oder „Orpheus" zu neuem Leben, oder betitelt seine Bilder etwa „Sonnengeprägt", „Sine Solitudine", „Reise in die Unterwelt". Hier jedoch versiegt seine Schöpferkunst und es bleibt die gefällige, aber sterile Form, entlehnt vom Modernismus; es bleibt das mißverstandene Malerische. Sein Kolorit reicht nicht zur Darstellung solcher Inhalte.

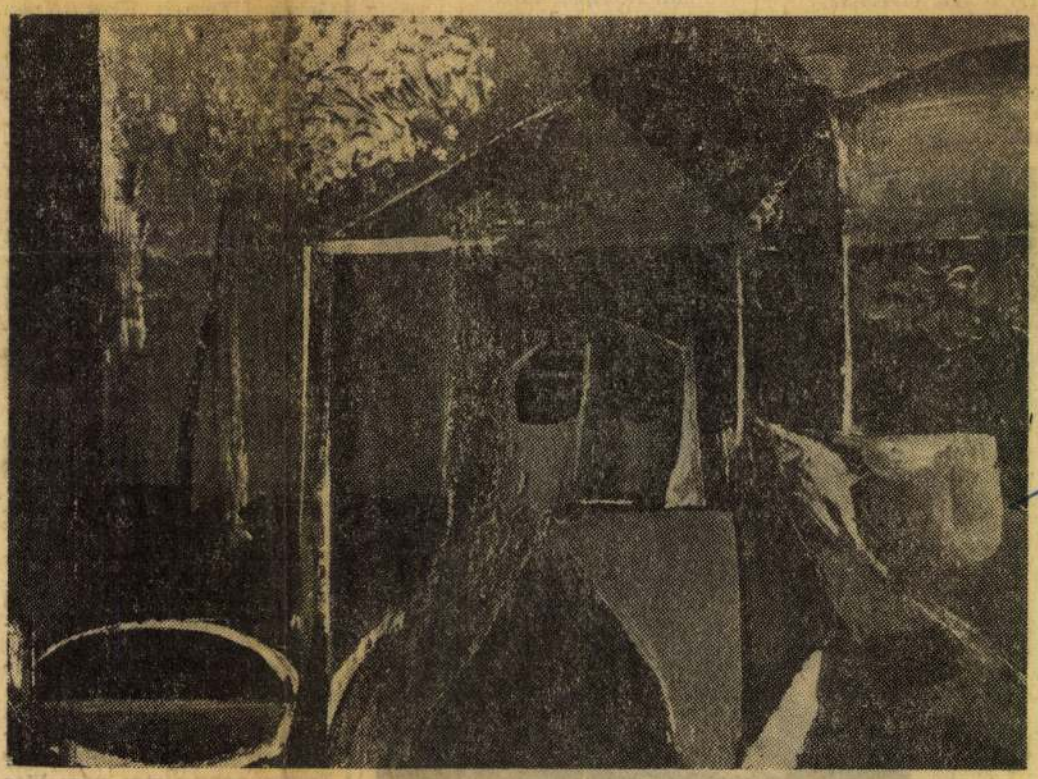

Ignác Kokas: Das stumme Haus (Öl)

Kokas ist trotz seiner Unausgewogenheit und seiner ungeklärten Züge ein bedeutender Maler, zumindest kann er es werden. Diese Ausstellung ist schon darum zu begrüßen, weil in unserem seit Jahrzehnten entfärbten Kunstleben wieder eine neue Farbe aufgetaucht ist und Hoffnung, auf neue Möglichkeiten weckt.

Iván Bojár

...forscher ...ndert

...ósi Csoma

gelangten. Ende desselben Jahres erschien auch die Grammatik.

MITGLIED DER AKADEMIE

Seine Werke wurden allgemein anerkannt. Klaproth, der große Orientalist seiner Zeit, begrüßte ihn als einer unter den Ersten. Die Ungarische

hörte, in den Bibliotheken von Lhasa gäbe es alte tibetanische und chinesische Schriften; er hoffte, in ihnen Hinweise bezüglich der Uiguren und Mongolen zu finden, um dann zu seinem ursprüglichen Reiseziel, in die Mongolei zu reisen

Am 24. März 1842 war er bereits in Darjeeling, an der Grenze von Britisch-Indien. Er wollte nur kurze Zeit dort verbringen, doch konnte sein erschöpfter Körper der Malaria nicht standhalten: er starb am 11. April 1842.

Die englische Inschrift seines Grabsteines sagt mehr als alle Lobeshymnen: *„H. J. Alexander Csoma de Kőrös, a native of Hungary who, to follow out philological resear-*

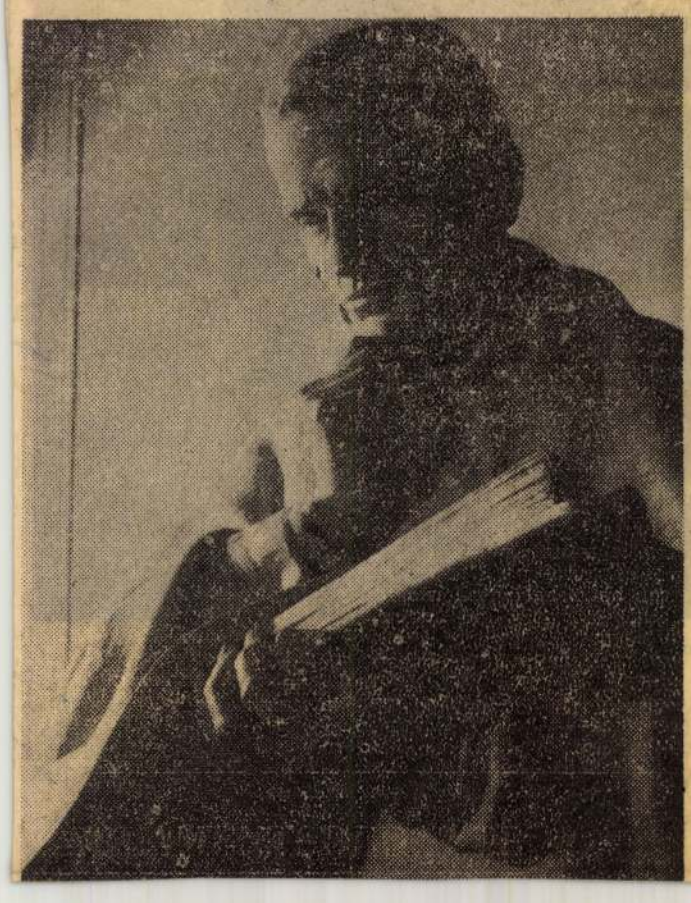

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Budapesti Rundschau
1969 APR 23

TAMÁS UNGVÁRI

WELTOFFEN FÜ... UND ...

Wenn wir heute der erstrangigsten literarischen Zeitschrift Österreichs, *Literatur und Kritik*, gedenken, so tun wir das nicht aus Anlaß des tragischen Hinscheidens ihres Redakteurs Gerhard Fritsch. Über seinen Tod — ein hoher Verlust nicht nur für die österreichische, sondern auch für die ungarische Literatur, — war er doch als Übersetzer und geistiger Organisator einer der beharrlichsten Kämpfer für die Freundschaft zwischen den beiden Völkern — haben wir bereits in unserem Blatt berichtet, und hat dieser Artikel einen Bezug auf den Tod von Gerhard Fritsch, so wäre es der Wunsch, daß *Literatur und Kritik* uns auch in der Zukunft den weiten europäischen Horizont erschließt wie bisher.

Literatur und Kritik — jetzt bereits im vierten Jahrgang — hat uns einesteils ein getreues Bild der gegenwärtigen österreichischen Literatur geliefert. Von diesem Standpunkt aus war besonders Nr. 30 interessant, in der anhand kluger Studien die Möglichkeiten der modernen Lyrik behandelt wurden, ebenso wie Nr. 32, in der angefangen von Ingeborg Bachmann bis zu Erich Fried die Besten der österreichischen Lyrik auf Fragen antworteten wie: Was ist das eigentlich, Lyrik? Wozu ist Lyrik gut? Warum schreiben Sie Gedichte? Welches Ihrer Gedichte halten Sie für das gelungenste? Diese Fragen sind in ihrer Unvermitteltheit geradezu überraschend, und die eingetroffenen Antworten (manche in Gedichtform) bezeugen, daß die österreichischen Poeten und ... die heutige österreichische Literatur zu übernehmen und weiterzuentwickeln berufen ist.

Es ist ein interessantes und besonders lobenswertes Bestreben der Zeitschrift, daß sie *auch für die Literatur der Nachbarvölker Sorge trägt.* Nr. 29 stellte die rumänische Gegenwartslyrik vor, und wir hörten, daß Gerhard Fritsch schon eine ungarische Sondernummer vorbereitete. Daß diese Information auf sicheren Grundlagen ruht, beweist der Umstand, daß Nr. 24 schon etwas von János Pilinszky brachte, Nr. 22 den Lesern Vasco Popa, einen der vorzüglichsten Dichter der Jugoslawen vorstellt.

Wir bemerken mit Freude, daß wir auch den Übersetzern der ungarischen Literatur — so z. B. Barbara Frischmuth — begegnen. Fritsch selber schrieb eine einführende Studie über ihren Band.

Jede Zeitschrift hat natürlich auch ihre Sorgen und Fehler. *Literatur und Kritik* wird von einer einzigen Gefahr bedroht: von einer gewissen Abstraktheit, die mit einiger Böswilligkeit auch Snobismus genannt werden könnte. Manche Gedichte sind unverständlich, und einige der Kritiken zeugen von Voreingenommenheit, wenn es sich um die Aufnahme eines österreichischen Dichters im Ausland oder das Erscheinen einer Monographie handelt.

Diese Bemerkung soll jedoch nur die Authentizität unseres Lobes bedeuten: *Literatur und Kritik* bringt in jeder Nummer eine interessante Überraschung.

„Wir müssen mehr übereinander wissen"

Die sowjetische Zeitschrift für Weltliteratur Inostrannaja Literatura bringt eine Auswahl ungarischer revolutionärer Gedichte von Gábor Oláh, Zoltán Somlyó, György Sárközi, Aladár Komját, Zeni Várnai, Antal Farkas und Menyhért Szász. — Die Zeitschrift Literaturnaja Gaseta beschäftigt sich eingehend mit dem Artikel von Imre Dobozi „Wir müssen mehr übereinander wissen", der in der ungarischen Zeitschrift Élet és Irodalom (Leben und Literatur) erschienen ist.

...IN MUSIK

teilnahme die Jugendlichen hier die Sache verfolgen, wie sie mitgehen. Anderseits muß ich sagen, daß ich deprimiert bin, wenn ich an unsere Verhältnisse in Österreich denke. In absehbarer Zeit wird bei uns kaum ein so großartiges Werk aufgebaut werden können. Auf diesem Gebiet haben wir viel nachzuholen, nun ist aber bereits ein Schlachtplan entworfen worden.

Es soll in Österreich in wenigen Tagen eine Sektion Musikpädagogik des Komponistenverbandes gegründet werden, deren Aufgabe es sein wird, alle an der Musik des XX. Jahrhunderts und an der Musikpflege überhaupt interessierten Pädagogen zusammenzufassen, sie zu lenken, ihr Interesse für das ungarische Musikunterrichts-System zu erwecken.

Dazu sind die Kontakte mit Ungarn glücklicherweise die besten, und man denkt von österreichischer Seite bereits konkret an regelmäßige Arbeitswochen, zu denen ungarische Experten nach Wien eingeladen werden sollen. Der Termin wurde für nächsten Herbst, spätestens für den Sommer 1970 festgelegt".

M. Raáb

Velencei biennale, 1968

Úgyszólván programon kívül

Komolytalan vurstliszenzációk és gyászba borult világgyűlölet, semmitmondó absztrakció és konkrétság a művészet határain kívül — eddigi tudósításaim nem túl hízelgő képet festettek a 34. velencei biennaléről.

A biennale ilyen is. Méghozzá tudatosan és szándékosan ilyen évek óta. Esztendőkön át kritikák és nagydíjdöntések bizonyították s az idén, amikor a tüntetések miatt késtek a kritikák és várat magára a díjkiosztás, baloldali értelmiségi tüntetések és jobboldali rendőrvédelem mutatja még nyíltabban, hogy *a művészeti rendezvény szabályszerű tőkés vállalkozás:* a műkereskedelem divatbemutatója, a mindenáron-szenzáció művészmanekenjeinek parádés felvonulása. (A *New York Herald Tribune* kritikusa a zsüriről 1964-ben, amikor amerikai pop-kompozíció kapta a nagydíjat: *„Itt mindenki meg lett vásárolva."*)

S ha e közhangulat ellenére itt-ott őriz is valamit a kiállítás a hetvenéves célokból, ha vannak országok és kiállítási biztosok, akik konokul a nemzetközi képzőművészeti élet tartalmas szemlélyének akarják a biennalét, ez úgyszólván programon kívül történik. Úgy is fogadják.

A nyugatnémet sajtó január óta széltében támadja a német pavilon biztosát, aki „eredeti" fiatal újítók helyett „elavult" művészetet mutat be. Így *Gustav Seitz* nagyszerű szobrászatát.

Rendkívüli plasztikai erő és megdöbbentő művészi ötletek, megtépázott, olykor szarkazmusba átcsapó, de magabiztos humánum meg tiszta szellemi keménység — ezekkel a vezérszavakkal tudnám körülhatárolni a 62 éves hamburgi mester, a hosszú évekig egyszerre kelet- és nyugatnémet szobrászprofesszor művészetét. Humánumának egyik megjelenési formája, szép érzékiségének, pátoszos lírájának s féktelen iróniájának egyszerre alanya, tárgya a női test. Vénuszszobraiba — amelyek látszólag mind őskőkori willendorfi testvérükre ütöttek — fenséges drámaiság, humánus teltség, s olykor a vulgáris határáig merészkedő érzékiség sűríti a két háború megélt Európa szellemiségét. S ezt testesíti meg Seitz talán leghatalmasabb munkája, a *Legyőzött birkózó*, tört orrával, elrongált arcával, ám monumentális fölegyenesedéssel.

Gustav Seitz elavult — ez egyetlen nyugatnémet kritikából sem hiányzik. S bizonyára elavult *Rufino Tamayo*, a kitűnő mexikói mester is, akiről szinte nem is írnak a biennale méltatói.

A mexikói pavilonrész bőséges és lenyűgöző Tamayo-kiállítása pedig fenséges meglepetés a 68 éves modern mester eddigi tisztelőinek is. Az elmúlt tíz esztendőben művészete hihetetlenül gazdaggá, dússá és sűrűvé érett. Egyszerű, tömör háttérszínek határozzák meg a képeket, durván felrakott, érdes felületű melegszürkék, drappok, s ezekből izzik ki váratlan hevességgel a meghökkentő, gyerekrajzra-groteszkre emlékeztető motívum kevés püspöklilája, izzó narancsszíne, vadvöröse vagy ádázzöldje. Inkább vásott-kedves gonoszkodás, mint megsemmisítő irónia; a képek összhatása mint a melegszínű, langyos hamuból kisütő eleven parázs.

Az emberi teljességre törekvő művészek harmóniájába mindig keveredik ma csipetnyi fakó szkepszis, sárga irónia, árnyékos kétkedés; nincs ma zavartalan optimizmusra alkalma a felelősségteljes művésznek. Nem is lehet a négy sarkán lángoló világban, nem lehet a hajdan csendes kiállítási parkban sem, ahová társadalmi harcok zűrzavara vonult. Egyaránt érződik ez a Firenzében tanult kongói *Mpoyo* művészetében, amely az Európában megtanult kubizmust ősforrásához, az afrikai művészethez vezeti vissza, meg a lengyel *Tchórzewski* eredeti technikájú, „csurgatott" képein, ahol monumentális-sejtelmes óriások küzdenek elemekkel, s esnek el olykor a küzdelemben. Mégis, ezek a „műsoron kívüli" művek teljességükben igyekeznek megragadni a világot. Ahányan, annyiféle formában jelentkeznek, bizonyítván, hogy az igazi művészet igazi határai között is számtalan lehetőséggel élhet az alkotó. Az EAK-ból jött *Rifaat Ahmed* hegesztőpisztollyal olvasztja ki figuráit vaslemezekből, a spanyol *Julian Santamaria* grafikái szinte fotomontázsra emlékeztetnek, az izraeli *Ardon* elvont lírai képei konkrét emberi hangulatokat sűrítenek. Az Uruguayt képviselő *Antonio Frasconi* több méteres grafikai montázsa finom fametszeteket állít modern ritmusba — Pierro della Francesca-parafrázist és szarkasztikus Johnson-ábrázolást, fametszőszerszámokat és vietnami jelenetet —, s egy másik spanyol, *Agustin de Celis* az op-art hatásait alkalmazza bensőséges, köznapian költői festményein.

Seitz: Legyőzött birkózó.

Az idei magyar kiállítás nemcsak beleillik e tartalmas művészet legjobb képviselői közé erős műveivel, jó összhatásával — nem vagyok elfogult, tavalyelőtt ebben nem voltam ilyen biztos —, ki is emelkedik belőle.

Kokas Ignác képeit, *Kondor Béla* grafikáit és *Vilt Tibor* szobrait állította kitűnő kompozícióba az idén a magyar miniszteri biztos, *Vayer Lajos* professzor, s a kiállítás a vadszőlővel futtatott, patriarkális, századeleji magyar pavilonban olyan modern és tartalmas, hogy meglepetés a hazai szemnek is.

A már említett, drámákra érzékeny, de erős emberséggel telt szellemiség, a vívódás és a határozottság jó feszültsége jellemzi mindhárom alkotónkat, meg valami nagyon természetes spontán eredetiség, tartalmas korszerűség. Vilt Tibor hosszú ideig érzékeny és szinte védtelen drámaisága mostanában erőssé, keménnyé, harciassá vált, megférfiasodott. Kondort a *Valaki önarcképe* című monotípiasorozata képviseli elsősorban, az az impozáns ciklus, amelyen először éreztük, hogy emberi léptékűvé fegyelmeződik a művész drámai szemlélete. Kokas nyers, érdes képei formailag a látvány és a szürreális látomás határán, tartalmilag a hétköznapok lírája és a nagy tragédiák pátosza között határozhatók meg. Mindhárom művész munkásságának legjavát mutatja, s mindhárom részkiállítás a mai magyar képzőművészet legrangosabb eredményeit reprezentálja.

Hogy milyen a sikere ennek a rangos magyar kiállításnak? A siker többféle. Az üres, mindenáron-szenzációt keresők számára talán „elavultnak" hat majd, mint Tamayo és Seitz. A díjakat a nyitás zűrzavaros napjaiban nem adták ki, a zsüri döntésére máig nem került sor, s nem tudom, ha az elmúlt évek elvei szerint döntenek, mennyi az esélyünk. De — s ez a fontosabb — a magyar pavilonba nemcsak benéznek: megállnak a nézők. És ez nem gyakori az idei biennalén. Nem gyakori a vásárlás sem, július végéig legfeljebb tíz—tizenkét helyen lehetett látni a szokásos táblácskát. Ebből négyet a magyar pavilonban: hármat Kondor grafikái, egyet Vilt kisplasztikái alatt. S ha ez nem is abszolút mérce, bizonyítja, hogy részt kell vennünk a versengésben, változatlanul saját programunkkal kell részt vennünk, s jelzi a maga módján azt is, hogy a magyar művészet méltó képviselőket küldött a velencei találkozóra.

Nem úgy, mint — legközelebb erről szeretnék beszámolni — *Faenzába*, a nemzetközi kerámiakiállításra.

Rózsa Gyula

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
1982 AUG 7
NÉPSZABADSÁG

HÍR

— **Losonczi Pál,** az Elnöki Tanács elnöke és Fehér Lajos, a Minisztertanács elnökhelyettese fogadta Dragon Ferencet, hazánk új Buenos Aires-i nagykövetét, aki a közeljövőben utazik állomáshelyére.

— **Elefántcsontpart** nemzeti ünnepe alkalmából Losonczi Pál táviratban fejezte ki jókívánságait Felix Houphouet-Boigny köztársasági elnöknek.

— SZOCIALISTA ORSZÁGOK SZÖVETKEZETI VEZETŐI kétnapos találkozót tartottak Moszkvában. Bolgár, csehszlovák, lengyel, magyar, NDK-beli, román és szovjet szövetkezeti vezetők megvitatták a nemzetközi szövetkezeti mozgalom fejlődésének legfontosabb problémáit.

— **A dél-vietnami szakszervezeti küldöttség,** amely a SZOT elnökségének meghívására baráti látogatást tett hazánkban, kedden elutazott Budapestről.

— *FARKAS JÁNOS FESTŐMŰVÉSZ emlékkiállítása augusztus 17-én nyílik meg Budapesten a Fényes Adolf Teremben.*

— **Autóipari kooperációs szerződést** kötött a Szovjetunió és Lengyelország személyautó-alkatrészek kölcsönös szállítására.

— SZÁZÉVES A MECSEKI VASAS-BÁNYA, amelyben 1868-ban kezdték meg az üzemszerű bányaművelést. A jubileumi ünnepségre készülő bányászok január óta 17 000 tonna szenet adtak terven felül.

Biztató hirdetés

Egy amerikai napilap közölte a következő hirdetést: „Új és használt régiségek előnyös áron kaphatók üzletünkben."

— **„Operációkutatási" tanfolyamot** szervez az MTESZ szeptember 2 és 7 között Esztergomban a Technika Házában gazdasági vezetők részére.

— **„Kormosodik" a fűszerpaprika** a 8400 holdas szegedi tájkörzetben. A zöld csövek szint váltanak: barnulnak, sötétednek és csak később lesznek pirosak. Különösen szépek az ültetvények a csanyteleki és a szegvári határban; ezeken a helyeken két hét múlva kezdődik a szedés.

— SEREGÉLYFELHŐK A BALATONNÁL. A seregélyek csoportos megjelenése mindig a szőlő érését jelzi a Balaton vidékén. Az első nagyobb rajok már feltűntek a partmenti szőlővidék felett: a madarak sokszor valóságos felhőt alkotnak, s árnyékot borítanak egy-egy szőlőtáblára. A következő hetekben megerősítik a riasztószolgálatot, hogy megóvják a falánk madaraktól a termést.

— **Újabb rekord született az algyői olajmezőn;** a 174. olajkútnál RD—27-es berendezéssel 14 nap alatt érték el a tervezett 1985 méteres mélységet.

— **Jubileumi cigaretta.** Az újratelepítésének 250. és várossá nyilvánításának 50. évfordulóját ünneplő Békéscsaba dohányboltjaiban megjelent a Jubileumi cigaretta. A Fecskével azonos füstszűrős cigarettából hárommilliót hoztak forgalomba a Kner Nyomda díszdobozában.

— **Most jelent meg:** Blanqui válogatott művei. — Keresztényi. Az olimpiák története (Gondolat). — Goncsar: Kolomp. — Solymár: Az isten szeretője (Magvető). — Bács: Jugoszlávia. Útikönyv (Medicina—Panoráma). Mader—Stuchlik—Pehnert: Doktor Sorge jelenti Tokióból (Kossuth). — Nagy Mária: Mi a sejt? (Mezőgazdasági). — Ne féltsétek őket (Kozmosz).

Elfogták a Balaton-parti autótolvajokat

Gyors nyomozás után kedden elfogta a rendőrség a Balaton-parti autótolvajokat. *Nyúl István* 22 éves zirci és *Varga János* 20 éves nagyesztergári lakos az elmúlt héten három személygépkocsit lopott el a Balaton-parton.

Az autótolvajok egyike sérülése miatt *orvosi kezelésre* kényszerült, s így került rendőrkézre. Nyúl és Varga rövidesen bíróság elé áll.

— A NEMZETKÖZI SZEMLE augusztusi száma megjelent. A folyóirat közli a többi között Roger Garaudy: A lázadás és a forradalom című tanulmányát és Giorgio Amendola: A kommunisták és a diákmozgalom című írását.

— **Jól vizsgáztak a jugoszláv kukoricahibridek** a letenyei Kossuth Tsz-ben, ahol 173 holdat vetettek be az idén velük. A 100 napos aszályt veszteség nélkül vészelték át; 2—2,5 méteresre nőtt a száruk, tövenként két-három hatalmas csövet hoztak. Az első termés nagy részét továbbszaporításra használják.

— IFJÚSÁGI GYŰLÉSEKET rendeztek kedden a baranyai Komlón és Gödrekeresztúron a hirosimai atombomba-támadás 23 évfordulóján. A fiatalok egyúttal kifejezték tiltakozásukat az imperialisták vietnami háborúja, s az atomfegyverkezés ellen, s állást foglaltak a hat szocialista ország kommunista és munkáspártjainak pozsonyi nyilatkozata mellett.

— **A Tokió körüli tengerparti strandokon** az első augusztusi vasárnap 82 ember fulladt a vízbe.

— *A 900 ÉVES SZEKSZÁRDI APÁTSÁG feltárását megkezdték. Feltételezések szerint előkerülhet az apátságot és azzal együtt a várost alapító I. Béla koporsója is, mivel állítólag a királyt ott temették el.*

— **Súlyos vasúti szerencsétlenség** történt az amerikai Winter Havenban (Florida), amikor egy észak felé haladó vonat belerohant a Miamiba tartó személyvonatba, s 14 vasúti kocsi kisiklott. Az első jelentések szerint mintegy 200-an sérültek meg; négy utas állapota súlyos.

— *AZ ÁZSIAI ORSZÁGOK TÖRTÉNÉSZEINEK negyedik értekezlete kedden nyílt meg a malaysiai egyetemen, Kuala Lumpurban. A találkozón 23 ország — köztük a Szovjetunió — történészei vesznek részt.*

— **Vízmű épült Szentendrén.** Az új létesítmény három kútjából naponta 4000 köbméter ivóvizet kap a város déli része.

— A londoni

Újabb földrengés Manilában

Kedd reggel pánik tört ki *Manilában*, a Fülöp-szigetek fővárosában, amikor ismét megmozdult a föld. Pénteken a Fülöp-szigeti fővárosban mintegy 400 áldozata volt a földrengésnek (216 holttestet számoltak össze, de sokan a romok alatt maradtak). Kedden *a manilaiak azonnal az utcára rohantak, amikor az épületek ismét inogni kezdtek.*

Az újabb földomlás okozta károkról egyelőre nem érkezett jelentés.

Hazai újdonság: az automata tekepálya

A **Villamosberendezés és Készülék Művekben** újfajta elektronikus berendezés tervei készülnek, amelyek segítségével **automatizálják a tekepályák működését.** A dobások eredményét fényfelirat jelzi, sőt, a sorozat után az eredményeket összesíti is. A ledöntött bábuk automatikusan állnak talpra.

Az első négy példány az Építők Gorkij fasori sporttelepe részére a tavaszra készül el a VBKM Villamoselőszerelő Gyárában. Később különféle szórakoztató üzemek részére készítenek pénzbedobásra működő automata tekepályákat. Egy brazil tekepálya-építő cég máris ajánlatot kért a magyar gyártól.

Újból megindul a forgalom

A Budapesti Rendőr-főkapitányság közlekedésrendészete és a Fővárosi Tanács út-, közmű- és mélyépítési főosztálya értesíti a gépjárművezetőket, hogy augusztus 3-án, csütörtökön a kora reggeli órákban átadják a forgalomnak a Népköztársaság útja középső útpályáját a November 7. tér és a Bajza utca közötti szakaszon. Felhívják a figyelmet, hogy a korábbiaktól eltérően, a balra nagy íves kanyarodást csak az Izabella utcánál engedélyezik.

Ezzel egyidejűleg útépítési munkálatok miatt lezárják a Körönd szervizútjait; itt kizárólag egyenes irányban

Tanfolyam a piackutatás-marketing tevékenységről

A piackutatást, piacszervezést és elemzést, az árucsomagolást, árazást, reklámot, árupropagandát, a vevőszolgálatot, vagyis az egész áruértékesítési tevékenységet magában foglaló marketing fontos szerepet kapott az új gazdaságirányítási rendszerben. Részletes megismertetésére szervez tanfolyamot az MTESZ Központi Ipargazdasági Bizottsága az iparban dolgozó műszaki és közgazdász alapképzettségű, piackutatással foglalkozó szakemberek részére.

Az ötvenórás tanfolyam szeptemberben kezdődik; részletes tájékozta-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1970 ÁPR 18
1021

Képzőművészet

PERNECZKY GÉZA:

Fiatalok?

A műkritikus, aki egy esztendeje megjövendölte, hogy Kokas Ignác utánzóinak tábora növekedni fog, most csak komoly lelkiismeretfurdalással nézheti végig a *Fiatal Művészek Stúdiójának* kiállítását az *Ernst Múzeumban*. Nem szabad az ördögöt a falra festeni! A tárlat összképe rendkívül egységes, mintha egyetlen művész festette volna valamennyi képet — Kokas Ignác. Csak másodszori, alaposabb megtekintés után derül ki, hogy ez a benyomás túlzott; vannak azért olyanok is, akik Domanovszkyt, Szalayt, sőt Vajdát utánozzák. És ha összeírjuk, kiket érintett meg Kokas művészi egyénisége, akkor a névsor nem is olyan hosszú: *Papp Gábor, Benedek György, Mizser Pál, Bene Gábor, Kádár János Miklós, Szekeres Emil, N. Novák András, Altorjai István, Nagy Sándor Zoltán, Végh András, Pataki Ferenc.* Az „utánzóknál" magasabb színvonalon, önálló mondanivalóval is rendelkezve nevezhetők Kokas-„követőknek" *Fóth Ernő* és *Lóránt István*. A felsoroltak persze majdnem megtöltik a termeket.

A többiek nem képesek ezt az összbenyomást megváltoztatni. A kiállítás legjobb képe *Galambos Tamás* kedves, ironikus festménye a próbabábúkra aggatott „civil", „katona", „pap" stb. ruhákkal. Nem nagy ügy, de van hitele, van világa. Nem mondhatjuk el ezt *Sváby Lajos* képeiről, melyek korábbi kompozícióinak („Futó") kissé megváltoztatott variációi. Csalódást okoz *Lakner* szürke, meglehetősen jellegtelen festménye is, és nem képes magára hívni a figyelmet *Tót Endre* halvány, dekoratív kompozíciója a kalappal, vagy *Molnár Sándor* iskolásan absztrakt képe. Vannak szürnaturalisták, alig észrevehetők, és nonfiguratívok, a lehető legszerényebbek, *Ösi László* félig autodidakta képecskéje egy sarokban a maga igénytelen egyszerűségével szégyenbe hozhatná a tárlat legtöbb „igényes" művészét. A grafikai rész roppant kóctenger, mindenki nagyon okos, filozofikus és mitologikus — tíz-tizenöt figuránál kevesebbel nem érik be egy lapon. *Lakner* groteszk nyomata üdítő kivétel.

A szobrok közül is nehéz választani. *Melocco Miklós* padon ülő Adyja nem vet föl új szobrászati problémákat, de legalább szakítani mer egy irodalmi konvencióval. *Várnagy Ildikó* kis fejszobra és alvó lányt ábrázoló domborműve érzékeny mintázásra vall. Az érmek színvonala egyenletes, *Asszonyi Tamás* megérezte: valamit tennie kell, hogy e kis formát a mondanivaló igényeihez növelje. Applikációi azonban csak a szándékot mutatják, mert az éremből nem lehet grand-artot csinálni.

A művészettörténész tulajdonképpen nem művészeti problémával áll szemben, ha ezt a jellegtelen és fáradt összképet magyarázni próbálja. Még csak nem is mesterségbeli szakkérdésekkel, mert hiszen technikailag felkészült együttes ez. Tény: a fiataloknak az a nemzedéke, amely az elmúlt években egyéni hangot alakított ki, éppen most lépte túl a stúdió korhatárát, s ezért már nem állíthatott ki. Tény: a fiatalok újabb nemzedékében akad azért bátor, tehetséges művész egy-kettő, de ha ezek most itt mind szerepelnének, akkor sem változott volna sokat a tárlat összképe. Tény: a most kiállító művészek jelentős hányada egyéni kiállításon — ahol más a zsűrizési gyakorlat — sokkal érdekesebb anyaggal mutatkozna be. És még sok ilyen tényt lehetne felsorolni, de mindezek nem adhatnak igazi magyarázatot.

Lyka Károly negyven-ötven évvel ezelőtti panaszait és reformtörekvéseit kell figyelmeztetésül ismét felidéznünk. Lyka annak idején megpróbálta átalakítani a főiskolai oktatást, és Csókkal, Vaszaryval olyan mentalitást meghonosítani, amely nem szabályokra nevel, hanem kísérletekre, kutatásokra, nem „festőket" gyárt, hanem az élet és a művészet kapcsolatait kutató embereket.

Ez a probléma ennek a kiállításnak az egyetlen igazi problémája, ez a tradíció a mai fiatalok egyetlen hatékony tradíciója, és ennek megvalósítása a mai művészeti oktatás, a mai képzőművészeti élet egyetlen igazi feladata.

(HELIKON)

Jelizaveta Drabkina:

Téli napforduló

(MAGVETŐ)

Gyurkó László:

Négyszemközt
a forradalommal

(SZÉPIRODALMI)

Lenin él

(KOZMOSZ)

Réti László:

Lenin
és a magyar
munkásmozgalom

(KOSSUTH)

Andrej Voznyeszenszkij:

Tükör-világok

(EURÓPA)

oznyeszenszkij

ismerős-ismeretlen Voznyeszenszkije. A kötet legszebb darabjaiban lappangó új nagysága a megközelítés új gondjait is felveti, természetesen. (Amerikában nemrég Auden figyelmeztetett interpretálásának nehézségeire.) Két legjobb magyar fordítója, *Rab Zsuzsa* és *Garai Gábor* otthonosan mozog világában. Garai ezúttal is szellemes könnyed trouvaille-okkal közelíti, közvetíti, érzékelteti kamaszos virgonc cigánykerekeit, néha más helyen kárpótolva, de azonos értékű élménnyel ajándékozva meg az olvasót („már merő borscs-szag, borsó-szag, bor-szag" és a rárímelő „Korszak"). Rab Zsuzsa rezzenésekig finoman „hozza" az Achilles-szívű költő érzékeny-finom gondolatait-képeit („Hátunk rugalmas héjai még / feszüljenek addig rajtunk. / Egymásba csukódni ennyi elég"). De a szavak közöttiség, a „csend", az asszociációk megnövekedő jelentősége, a gazdag kötések sűrűsége a fordításban a szegényedés egyenesen arányos növekedésével fenyeget. A *„Sokan vagyunk"* olvasásakor még csak játékos felhangot adna, ha ott csengene bennünk Paszternák *„Kevesen vagyunk, talán ha hárman"*-ja, de a *A tó hívó szavában* a magyarul Puskin és az orosz folklór aranyhalára vissza nem rímelő „Zolotája Riva", a Judeát magyarul nem szugeráló „varázshal" (az eredetiben csudo-*judo)* már a gondolati ernyedés veszélyeivel fenyeget. Talán addig is, amíg akadémiai kiadásokba zárja majd Voznyeszenszkijt a hálás huszonegyedik század, jegyzetes kiadásokkal, az új és új felejthetetlent-megfejtendőt — Garai Gábor érzékenyen szép utószavánál hosszabban-részletezőbben — ostromló magyar eszszékkel kellene közelítenie-magyaráznia a magyar ruszisztikának a költő egyre szuverénebb világában a valódi, igaz sűrűsödő új jelentéstartalmait.

---

magát is legfőképpen a mozgalom formálja, alakítja. De azért a vezető személyisége — „stílusa", ahogy divatos szóval mondják — kétségkívül visszahat a mozgalomra.

Ezért is érdekel minden olyan könyv s más írás — és ezért tartom ezeket a történelmi érdekességen túl is izgalmasaknak — amely Lenin emberalakjáról hitelesen, megbízhatóan szól.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Kokas Ignác
NÉPSZABADSÁG
1966 APR 1

Kiosztották az idei irodalmi és művészeti díjakat

Csütörtökön a *Fészek Művészklubban* kiosztották a hazánk felszabadulásának 21. évfordulója alkalmából adományozott 1966. évi *irodalmi és művészeti díjakat.* Az ünnepségen megjelent *Szirmai István*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára. Részt vett az ünnepségen a Művelődésügyi Minisztérium, az MSZMP Központi Bizottsága, valamint kulturális életünk több vezető személyisége.

A megjelenteket *Ilku Pál* művelődésügyi miniszter, az MSZMP Politikai Bizottságának póttagja üdvözölte, majd átnyújtotta a kitüntetéseket.

A kitüntetett művészek:

JÓZSEF ATTILA-DÍJ

I. FOKOZAT

Féja Géza író;
Hajnal Anna költő;
Somlyó György költő.

II. FOKOZAT

Vihar Béla költő;
Nemes György író.

III. FOKOZAT

Bertha Bulcsú író;
Bihari Sándor költő.

JÁSZAI MARI-DÍJ

I. FOKOZAT

Latinovits Zoltán, a Vígszínház művésze;
Dobay Vilmos, a pécsi Nemzeti Színház főrendezője.

II. FOKOZAT

Sztankay István, a Nemzeti Színház színművésze;
Nagy Attila, a Thália Színház színművésze;
Tomanek Nándor, a Vígszínház színművésze;
Horkai János, a Nemzeti Színház színművésze;
Gerbár Tibor, a debreceni Csokonai Színház színművésze;
Hadics László, a Fővárosi Operettszínház tagja;
Lehoczky Zsuzsa, a Fővárosi Operettszínház tagja;
Havas Gertrúd, az Állami Bábszínház színművésze;
Kabos László, a Vidám Színpad színművésze.

III. FOKOZAT

Polgár Géza, a miskolci Nemzeti Színház színművésze;
Oláh György, a debreceni Csokonai Színház színművésze;
Hajdú Endre, az Állami Déryné Színház színművésze;
Medgyesi Mária, a győri Kisfaludy Színház színművésze;

Jászai Mari-díjasok a kitüntetés után: Raksányi Gellért, Sztankay István, Medgyesi Mária, Horkai János.
(Váradi Ibolya felvétele.)

György László, a Thália Színház színművésze;
Andaházy Margit, a szolnoki Szigligeti Színház színművésze;
Raksányi Gellért, a Nemzeti Színház színművésze;
Körmendi János, a Madách Színház színművésze;
Donnert János artista.

BALÁZS BÉLA-DÍJ

I. FOKOZAT

Jancsó Miklós filmrendező;
Rényi Tamás filmrendező.

II. FOKOZAT

Forgách Ottó filmoperatőr;
Kende Márta tv-rendező.

III. FOKOZAT

Bánk László filmrendező-asszisztens;
Wiedermann Károly tv-rendező.

LISZT FERENC-DÍJ

I. FOKOZAT

Antal György karnagy, a Pécsi Zeneművészeti Szakiskola igazgatója.

II. FOKOZAT

Bende Zsolt, az Operaház magánénekese;
Pálos Imre, az Operaház magánénekese;
Dózsa Imre, az Operaház magántáncosa;
Maklári József karnagy.

III. FOKOZAT

Mura Péter karnagy, a Miskolci Városi Szimfonikus Zenekar vezetője;
Illés Éva, a pécsi Nemzeti Színház magánénekesnője;
Sinkó György, a szegedi Nemzeti Színház magánénekese;
Botka Valéria karnagy és **dr. Csányi László** karnagy (osztott díj), (Rádió gyermekkórusa).

ERKEL FERENC-DÍJ

I. FOKOZAT

Tardos Béla zeneszerző.

II. FOKOZAT

Horváth Zoltán operarendező;
Tamássy Zdenkó zeneszerző.

MUNKÁCSY MIHÁLY-DÍJ

I. FOKOZAT

Kokas Ignác festőművész;
Martsa István szobrászművész;
Raszler Károly grafikusművész;
Feledi Gyula grafikusművész;
Chiovini Ferenc festőművész.

II. FOKOZAT

Marosán László szobrászművész;
Majoros János iparművész;
Würtz Ádám grafikusművész;
Simó József iparművész;
Tury Mária festőművész.

III. FOKOZAT

Gacs Gábor grafikusművész;
Stettner Béla grafikusművész;
Mészáros Dezső szobrászművész;
Vati József festőművész;
Garányiné Steindl Katalin iparművész;
Fekete György belsőépítész;
Schrammel Imre iparművész.

Soron kívül szállítják az építőanyagot az ár- és belvízkárosult területekre

Az *Építésügyi Minisztérium* építőanyagiparának és a *Belkereskedelmi Minisztérium* TÜZÉP Főigazgatóságának vezetői intézkedtek *az ár- és belvízkárosult megyék soron kívüli építőanyag-ellátásáról.*

Az előzetes adatok szerint 70—80 millió téglára lesz szükség az újjáépítéshez és a sérült házak helyreállításához. A vízkárral sújtott területek helyi anyagkészleteinek gyors kiegészítésére már kiutaltak *Bács-Kiskun megyének* kétmillió, *Békés* és *Szolnok* megyének 500 000—500 000 égetett téglát, s az anyag nagy részét máris elküldték a gyárak dolgozói. A károsult megyék soron kívül kaptak, illetve kapnak *cementet* és *égetett meszet* is.

Az építőanyag-ipar vezetői rendszeresen ellenőrzik a károsult megyék anyagellátását, és a TÜZÉP-igazgatóság szakembereivel közösen elhárítanak minden akadályt a szállítások útjából.

Közlekedési rend április 4-én a Városliget környékén

A *Fővárosi Tanács* közlekedési igazgatósága és a *Budapesti Rendőr-főkapitányság* közli, hogy április 4-én a Hősök terén rendezendő ünnepséggel kapcsolatosan 7 óra 30 perctől előreláthatóan 13 óráig az alábbi forgalmi korlátozást lépteti életbe.

Autóbusz:

Az 1-es járat mindkét irányban, a Népköztársaság útja—Bajza utca—Rudas László utca—Dózsa György út—Vágány utca—Róbert Károly körút—Hungária körút—Kacsóh Pongrác utca végállomás;

a 4-es járat mindkét irányban, a Népköztársaság útja—Bajza utca—Rudas László utca—Dózsa György út, tovább eredeti útvonalon;

a 20-as és 30-as járat mindkét irányban, a Keleti pályaudvar—Nefelejcs utca—Damjanich utca—Bajza utca—Rudas László utca—Dózsa György út, majd tovább eredeti útvonalon jár;

az 55-ös járat Róbert Károly körút, Hungária körúton, a vasúti kereszteződésen át halad.

Trolibusz:

A 71-es, 72-es, 79-es nem közlekedik.

A **75-ös** a Thököly út és Népliget között jár. A Váci út és Thököly út között a közlekedés szünetel.

Földalatti vasút:

A Hősök terei megállóhelynél nem áll meg.

Zárt terület:

Bajza utca—Szondy utca—Állatkerti út—Városligeti-tó—Népstadion út—Gorkij fasor által határolt terület. A zárt területen belül 7 óra 30 perctől körülbelül 13 óráig gépkocsik nem parkírozhatnak.

A RÁDIÓ ÉS A TELEVÍZIÓ MAI MŰSORÁBÓL

KOSSUTH RÁDIÓ

8.20: Reggeli hangverseny. **9.00:** A híd. Csukovszkij elbeszélése. **9.24:** Tánczene. **10.10:** Az óvódások műsora. **10.30:** Édes anyanyelvünk. **10.35:** David Ojsztrah Prokofjev-műveket játszik. **11.00:** Iskolarádió. **11.30:** Dallal, tánccal a világ körül. **12.15:** Együttesek vígoperákból. **13.00:** Ami a jövő hét zenei műsoraiból kimarad. **14.05:** Romantikus zongoramuzsika. **14.30:** Műsor napköziseknek. **15.00:** ÜZENEtek. **15.40:** Vallomás. Versek. **15.50:** Munkásénekkarok a mikrofon előtt. **16.15:** Tavaszi séta Dunaújvárosban. **17.00:** Ötórai tea. **18.20:** Új Zenei Újság. **19.05:** Tudományos híradó. **19.20:** Urbán Katalin, Radnai György, Reményi Sándor, a Magyar Néphadsereg Művészegyüttesének Férfikara és a Bartók Béla Kamarakórus énekel. **20.30:** Nemzetközi rádiójáték-fesztivál, 1966. A cipők éneke. **21.22:** Új lemezeinkből. **22.20:** A zongoramuzsika mesterei: Ravel. **23.24:** Verbunkosok, népdalok. **0.10:** Fibich operáiból.

PETŐFI RÁDIÓ

14.00: Deák Tamás együttese játszik. **14.15:** Válaszolunk hallgatóinknak. **14.30:** Könnyűzene. **15.05:** Operarészletek. **15.50:** Iskolarádió. **16.05:** Gyermekrádió. **16.35:** Turisták ötperce. **16.40:** Magyar fúvószene. **17.05:** Hangverseny a stúdióban. **17.40:** Szállítási szerződés, a fogyasztók érdekében. Dr. Garam József közgazdász írása. **17.55:** Dzsessz Finnországban. **18.30:** Húsz perc derű. Ifjúsági Rádió. **18.50:** Szókimondó asszonyság. Daljátékrészletek. **19.10:** [illegible]

URH

18.30: Hírek. **18.35:** Zenekari muzsika. **19.10:** Tánczene. **20.28:** Szuchony: Örvény. Opera hat képben. **22.30:** Hírek.

TELEVÍZIÓ

8.05: Iskola-tv. Orosz nyelv (ált. isk. V. oszt.). **8.20:** Angol nyelv (középisk. II. oszt.). **9.05:** Tanulmányi kirándulás (ált. isk. VIII. oszt.). **9.35:** A katona apja. Magyarul beszélő szovjet film (ism.). **11.00:** Levante vizein. Tengerészélet (ism.). **11.30:** Bemutatjuk Graziella Sciuttit. Filmösszeállítás (ism.). **11.55:** Az örökhagyók. A tv riportfilmje (ism.). **13.35:** Iskolatv. Orosz nyelv (ism.). **14.30:** Tanulmányi kirándulás (ism.). **16.45:** Angol nyelv (ism.). **17.10:** Fizika (középisk. II. oszt.). **18.10:** Az Iskola-tv postája.

A budapesti színházak mai műsora

Operaház: Manon Lescaut (D.-bérlet, 7. előadás, 7). **Erkel Színház:** Bohémélet (10. bérlet, 8. előadás, 7). **Nemzeti Színház:** Marat halála (4. sorozat, B.-bérlet, 7. előadás, 7). **Katona József Színház:** Későn (7). **Madách Színház:** A vágy villamosa (7). **Madách Kamaraszínház:** A bolond lány (7). **Vígszínház:** A fizikusok (7). **Ódry Színpad:** Leon és Noel (bemutató előadás, fél 7). **Fővárosi Operettszínház:** My fair Lady (7). **József Attila Színház:** Húszévesek (7). **Thália Színház:** II. Richárd (7). **Zeneakadémia:** A MÁV Szimfonikusok hangversenye (MÁV-bérlet, XIII., fél 8). **Zeneakadémia Kisterem:** Az Almatrió hangversenye (fél 8). **Bartók Gyermekszínház** (a Fővárosi Operettszínházban): Az olimpikon (du. 3). [illegible] Színház: Toldi (de. 10).

Megnyílik a Közlekedési Múzeum

(Tudósítónktól.)

A budapesti Városligetben, régi helyén, sokéves munka eredményeképpen szombaton ünnepélyesen megnyitják a *Közlekedési Múzeumot*, amelynek régi anyaga az 1944-es szőnyegbombázások idején zömmel megsemmisült.

Az újjáépített múzeum kupolacsarnokában a *vasúttörténeti kiállítás* mellett helyet kapott a *szárazföldi*, a *légi* és a *vízi közlekedés* sok emléke és dokumentációja. A muzeális értékű közlekedési eszközök és modellek mellett a 3000 négyzetméteres kiállítási területen makettekkel, fényképekkel, szakkönyvekkel, bélyegekkel, karikatúrákkal egészítették ki a kiállítás anyagát.

Kiállították, s a megnyitást követő napokban már „üzemeltetni" is fogják az *audio-vizuális oktatógépet*, amelynek jelfogó rendszerébe 35 kérdés táplálható. A magnokorr elnevezésű gép negyven részvevőtől egyenként 3 variációban fogadja és dolgozza fel a gombnyomással közölt válaszokat.

A megnyitással egy időben *nemzetközi tapasztalatcserére* is sor kerül a múzeumban, a bécsi, a drezdai, a prágai, a belgrádi és a luzerni közlekedési múzeumok küldötteinek részvételével.

A vándor haditechnikai park Szegeden

A budapesti Hadtörténeti Múzeum évek óta rendszeresen útnak indítja a *vándor haditechnikai park* anyagát: repülőgépet, harckocsit, különböző lövegeket, kézifegyvereket, műszaki és vegyvédelmi berendezéseket, híradóeszközöket és a magyar néphadsereg, a határőrség, valamint a Varsói Szerződés fegyveres erőinek életét illusztráló képanyagot.

Az idén először ma *Szegeden* nyitják meg egy hónapra a parkot, majd két-három hetes időtartamra többek között *Szombathelyen*, *Szigetváron*, *Nagykanizsán* mutatják be az anyagot.

Új bélyegek

A Posta április 2-án a Magyar Népköztársaság polgári kitüntetéseit ábrázoló **20, 30, 50, 60, 70** filléres, valamint **1, 1,20, 2** és **2,50** forint értékekből álló bélyegsorozatot bocsát forgalomba.

Ugyancsak szombaton adják ki a Közlekedési Múzeum újbóli megnyitása alkalmából a múlt közlekedését ábrázoló **1** forintos, és a mostani közlekedést ábrázoló **2** forintos bélyeget.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1966 APR. 1
MAGYAR NEMZET

Kokas Ignác

MUNKÁCSY MIHÁLY-DÍJ

1. fokozat

KOKAS IGNÁC festőművésznek, a X. Magyar Képzőművészeti Kiállításon bemutatott alkotásaiért;

MARTSA ISTVÁN szobrászművésznek, az 1965 áprilisában Auschwitzban felállított mártíremlékművéért;

RASZLER KÁROLY grafikusművésznek, a X. Magyar Képzőművészeti Kiállításon bemutatott grafikáiért;

FELEDI GYULA grafikusművésznek, a X. Magyar Képzőművészeti Kiállításon bemutatott grafikáiért;

CHIOVINI FERENC festőművésznek, a budapesti és vidéki kiállításokon bemutatott alkotásaiért.

2. fokozat

MAROSÁN LÁSZLÓ szobrászművésznek, az 1965-ben, az Ernst Múzeumban rendezett egyéni kiállításon bemutatott alkotásaiért;

MAJOROS JÁNOS iparművésznek, az elmúlt években készített nagyméretű kerámia faliképeiért;

WÜRTZ ÁDÁM grafikusművésznek, a X. Magyar Képzőművészeti kiállításon bemutatott grafikáiért;

SIMÓ JÓZSEF iparművésznek, nagyméretű kerámia faliképeiért;

TURY MÁRIA festőművésznek, az 1965-ben, a Csók Galériában megrendezett egyéni kiállításán bemutatott alkotásaiért.

3. fokozat

GÁCS GÁBOR grafikusművésznek, az 1965-ben, az Ernst Múzeumban rendezett egyéni kiállításán bemutatott alkotásaiért;

STETTNER BÉLA grafikusművésznek, a X. Magyar Képzőművészeti Kiállításon bemutatott grafikáiért;

MÉSZÁROS DEZSŐ szobrászművésznek, a X. Magyar Képzőművészeti Kiállításon bemutatott portréiért;

VATI JÓZSEF festőművésznek, a X. Magyar Képzőművészeti Kiállításon bemutatott alkotásaiért;

GARÁNYINÉ STEINDL KATALIN iparművésznek, nagyméretű kerámia faliképeiért;

FEKETE GYÖRGY belsőépítésznek, az V. Iparművészeti Kiállításon bemutatott bútoraiért;

SCHRAMMEL IMRE iparművésznek, az V. Iparművészeti Kiállításon bemutatott tárgyaiért.

Egyesült Államoknak dél-vietnami területek felett — mint amilyen Da Nang, Ram Ranh, Vung Tau stb. —, hogy azokat katonai támaszpontként használhassa fel.

Az összekötő bizottság egy másik üzenetben erélyesen tiltakozott amiatt, hogy az amerikai kormány újabb öt zászlóaljat küld Dél-Vietnamba.

Johnson újabb csapatokat küld

Washingtonból jelenti az MTI: Johnson elnök csütörtökön rögtönzött sajtókonferencián jelentette be, hogy újabb csapatokat küld Vietnamba. Az elnök nem közölte, hogy az erősítés milyen nagyságú lesz és mikor kerül bevetésre. Jelenleg már mintegy 230 ezer amerikai katona tartózkodik Dél-Vietnamban.

Johnson korábban azt mondotta, hogy az amerikai erők tervezett létszáma egyelőre 235 ezer, de »szükség esetén« újabb csapatokat is kész bevetni. Szakértők szerint az amerikai hadvezetés a monszunidőszak előtt csaknem 300 ezer főre kívánja növelni a Vietnamban levő amerikai fegyveres erőket, noha — mint ezt McNamara hadügyminiszter is elismerte — jelenleg már igen kevés tartalék áll rendelkezésre, s az Egyesült Államok területén levő négy

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kovas Ignác

Dunántúli Napló

1966 ÁPR 1

1021

plô

1966 ÁPRILIS 1.

Kiosztották az idei irodalmi és művészeti díjakat

Csütörtökön a Fészek művészklubban kiosztották a hazánk felszabadulásának 21. évfordulója alkalmából adományozott 1966. évi irodalmi és művészeti díjakat. Az ünnepségen megjelent Szirmai István, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára. Részt vett az ünnepségen a Művelődésügyi Minisztérium, az MSZMP Központi Bizottsága, valamint kulturális életünk több vezető személyisége.

A megjelenteket Ilku Pál művelődésügyi miniszter, az MSZMP Politikai Bizottságának póttagja üdvözölte, majd átnyújtotta a kitüntetéseket.

A magyar forradalmi munkás-paraszt kormány művelődésügyi minisztere a

József Attila-díj

I. fokozatát adományozta:

Féja Géza írónak, a „Sarjadás" című kötetéért, valamint újabb szociográfiai írásaiért;

Hajnal Anna költőnek, a „Szertelen nyár" című válogatott verseskötetéért;

Somlyó György költőnek, a „Szélrózsa" műfordítás-kötetéért, valamint „Tó fölött, ég alatt" című verseskötetéért.

II. fokozatát adományozta:

Vihar Béla költőnek, „A négy felelet" című kötetéért;

Nemes György írónak: „Egyetlen pillanat" című regényéért.

III. fokozatát adományozta:

Bertha Bulcsu írónak „Füstkutyák" című regényéért;

Bihari Sándor költőnek „Utóhang a megpróbáltatáshoz" című kötetéért.

A Jászai Mari-díj

I. fokozatát adományozta:

Latinovics Zoltánnak, a Vígszínház művészének művészi teljesítményeiért;

Dobay Vilmosnak, a Pécsi Nemzeti Színház főrendezőjének rendezői munkásságáért.

II. fokozatát adományozta:

Sztankay Istvánnak, a Nemzeti Színház színművészének művészi teljesítményeiért;

Nagy Attilának, a Thália Színház színművészének művészi teljesítményeiért;

Tomanek Nándornak, a Vígszínház színművészének jellemábrázolásaiért;

Horkai Jánosnak, a Nemzeti Színház színművészének két évtizedes színvonalas művészi munkásságáért;

Gerbár Tibornak, a Debreceni Csokonai Színház színművészének sokoldalú színészi munkásságáért;

Hadics Lászlónak, a Fővárosi Operettszínház tagjának az operett műfajban kifejtett művészi munkásságáért;

Lehoczky Zsuzsának, a Fővárosi Operettszínház tagjának az operettekben nyújtott alakításáért;

Havas Gertrudnak, az Állami Bábszínház színművészének másfél évtizedes művészi munkásságáért;

Kabos Lászlónak, a Vidám Színpad művészének a vidám műfaj népszerűsítéséért.

III. fokozatát adományozta:

Polgár Gézának, a Miskolci Nemzeti Színház színművészének művészi alakításaiért;

Oláh Györgynek, a Debreceni Csokonai Színház színművészének 25 éves művészi tevékenységéért;

Hajdu Endrének, az Állami Déryné Színház színművészének művészi munkássága elismeréséül;

Medgyesi Máriának, a Győri Kisfaludy Színház színművészének mai és klasszikus művek hősnőinek megformlásáért;

György Lászlónak, a Thália Színház színművészének jellemábrázolásaiért;

Andaházy Margitnak, a Szolnoki Szigligeti Színház színművészének színészi munkásságáért;

Raksányi Gellértnek, a Nemzeti Színház színművészének jellemábrázolásaiért;

Körmendi Jánosnak, a Madách Színház színművészének színpadi alakításaiért;

Donnert János artistának az artista műfajban nyújtott teljesítményéért.

A Balázs Béla-díj

I. fokozatát adományozta:

Jancsó Miklós filmrendezőnek a „Szegénylegények" című film rendezéséért;

Rényi Tamás filmrendezőnek, a „Legenda a vonaton" és a „Tilos a szerelem" című filmek rendezéséért.

II. fokozatát adományozta:

Forgách Ottó filmoperatőrnek a „Legenda a vonaton", a „Tilos a szerelem", a „Ketten háltak meg" című filmek operatőri munkájáért;

Kende Mária tv-rendezőnek „Siker", „Bognár Anna világa" és az „Ördögszekér" című alkotásaiért.

III. fokozatát adományozta:

Bánk László filmrendező-asszisztensnek két évtizedes színvonalas rendezői asszisztensi munkájáért;

Wiedermann Károly tv-rendezőnek a tv riportfilmjeivel elért eredményeiért.

A Liszt Ferenc-díj

I. fokozatát adományozta:

Antal György karnagynak, a Pécsi Zeneművészeti Szakiskola igazgatójának Baranya megye zenei életében végzett munkásságáért.

II. fokozatát adományozta:

Bende Zsoltnak, az Operaház magánénekesének az opera műfajban nyújtott művészi teljesítményeiért;

Pálos Imrének, az Operaház magánénekesének két évtizedes operaházi művészi munkásságáért;

Dózsa Imrének, az Operaház magántáncosának a klasszikus és modern balettben nyújtott művészi teljesítményeiért;

Maklási József karnagynak a kórusmozgalom fejlesztésében végzett munkásságáért.

III. fokozatát adományozta:

Mura Péter karnagynak a Miskolci Városi Szimfonikus Zenekar vezetésében elért művészi teljesítményéért;

Illés Évának, a Pécsi Nemzeti Színház magánénekesnőjének operaénekesi teljesítményeiért;

Sinkó Györgynek, a Szegedi Nemzeti Színház énekesének operaénekesi tevékenységéért;

Botka Valéria karnagynak (osztott díj) a rádió gyermekkórusánál végzett munkásságáért;

Dr. Csányi László karnagynak (osztott díj) a rádió gyermekkórusánál végzett munkásságáért.

Az Erkel Ferenc-díj

I. fokozatát adományozta:

Tardos Béla zeneszerzőnek zeneszerzői munkásságáért, kórusműveiért, tömegdalaiért.

II. fokozatát adományozta:

Horváth Zoltán operarendezőnek operarendezéseiért;

Tamássy Zdenkó zeneszerzőnek zeneszerzői munkásságáért.

A Munkácsy Mihály díj

I. fokozatát adományozta:

Kokas Ignác festőművésznek a X. magyar képzőművészeti kiállításon bemutatott alkotásaiért;

Martsa István szobrászművésznek az 1965. áprilisában Auschwitzban felállított mártíremlékművéért;

Raszler Károly grafikusművésznek a X. magyar képzőművészeti kiállításon bemutatott grafikáiért;

Feledi Gyula grafikusművésznek a X. magyar képzőművészeti kiállításon bemutatott grafikáiért;

Chiovini Ferenc festőművésznek a budapesti és vidéki kiállításokon bemutatott alkotásaiért.

II. fokozatát adományozta:

Marosán László szobrászművésznek az 1965-ben az Ernst Múzeumban rendezett egyéni kiállításon bemutatott alkotásaiért;

Majoros János iparművésznek az elmúlt években készített nagyméretű kerámia faliképeiért;

Würtz Ádám grafikusművésznek a X. magyar képzőművészeti kiállításon bemutatott grafikáiért;

Simó József iparművésznek nagyméretű kerámia faliképeiért;

Tury Mária festőművésznek az 1965-ben a Csók-galériában megrendezett egyéni kiállításán bemutatott alkotásaiért.

III. fokozatát adományozta:

Gacs Gábor grafikusművésznek az 1965-ben az Ernst Múzeumban rendezett egyéni kiállításán bemutatott alkotásaiért;

Stettner Béla grafikusművésznek a X. magyar képzőművészeti kiállításon bemutatott grafikáiért;

Mészáros Dezső szobrászművésznek a X. magyar képzőművészeti kiállításon bemutatott portréiért;

Vati József festőművésznek a X. magyar képzőművészeti kiállításon bemutatott alkotásaiért;

Garányiné Steindl Katalin iparművésznek nagyméretű kerámia faliképeiért;

Fekete György belsőépítésznek az V. iparművészeti kiállításon bemutatott bútoraiért;

Schrammel Imre iparművésznek az V. iparművészeti kiállításon bmeutatott tárgyaiért.

ILLÉS ÉVA

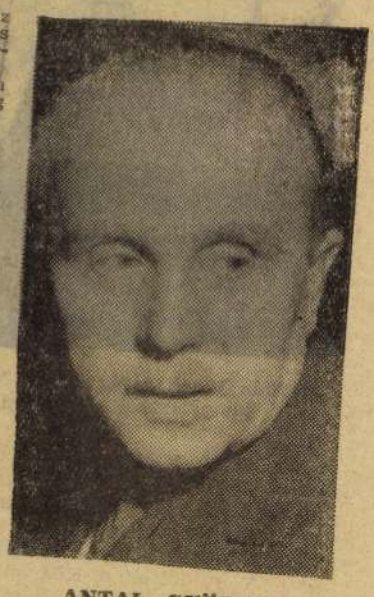

ANTAL GYÖRGY

DOBAY VILMOS

BERTHA BULCSU

Világ proletarjai, egyesüljetek!

Dunántú

Az MSZMP Baranya megyei Bizo

XXIII. ÉVFOLYAM, 77. SZÁM

ÁRA 5

Tanácskozik az SZKP

Kádár János és az SZKP XXIII. kongresszusán résztvevő magyar küldöttség a Kreml kongresszusi palotájának előcsarnokában a március 30-i ülés egyik szünetében.

Az SZKP XXIII. kongresszusa csütörtökön délelőtt, magyar idő szerint nyolc órakor folytatta tanácskozásait a Kreml kongresszusi palotájában. A küldöttek a Központi Bizottság beszámolója feletti vitában elemzik a szovjet belés külpolitikát, a népgazdaságfejlesztés soron lévő feladatait, a népjólét, a kultúra és tudomány, a pártépítés és az ideológiai munka kérdéseit.

A kongresszust a leninI szellem, a realizmus, a mértéktartás és a meggondoltság jellemzi. A küldöttek tudatában vannak annak, hogy kongresszusuk nagy jelentőségű évforduló küszöbén tanácskozik: a Szovjetunió jövőre ünnepli fennállásának 50. évét, majd pedig 1970-ben Vlagyimir Iljics Lenin, a szovjet állam megalapítója születésének 100. évfordulóját. Tanácskozásukat áthatja az a törekvés, hogy az SZKP és a szovjet nép méltó módon fogadja e történelmi évfordulókat.

NY. PODGORNIJ:

Az SZKP a lenini úton vezeti a szovjet népet

Nyikolaj Podgornij, az SZKP Központi Bizottsága elnökségének tagja kijelentette, hogy a Szovjetunió Kommunista Pártja a jövőben is békeszerető külpolitikát folytat, visszaveri az agresszorok támadásait, minden lehetőséget felhasznál arra, hogy előbbre vigye a szocializmus ügyét.

Podgornij elítélte az amerikai imperializmusnak a Vietnami Demokratikus Köztársaság és Kuba ellen elkövetett agresszióját és emlékeztetett arra, hogy a Szovjetunió gazdasági segítséget nyújt a vietnami népnek és fegyverekkel is segíti. A Szovjetunió politikai tekintetben is támogatást nyújt Vietnamnak, helyesli a VDK kormányának és a Dél-vietnami Nemzeti Felszabadítási Frontnak azokat a javaslatait, amelyeket a vietnami probléma rendezésére vonatkozóan előterjesztettek.

Ezután rámutatott, hogy a gyarmatosítók igyekeznek visszaszerezni elvesztett pozícióikat, és hangsúlyozta, hogy nem lehet lebecsülni azt a veszélyt, ami ennek következtében a békét fenyegeti.

Podgornij kijelentette, hogy a nemzetközi kommunista mozgalom egysége és összefogása állandóan az SZKP Központi Bizottsága figyelmének középpontjában áll.

A Szovjetunióban következetesen valóraváltják az SZKP XX. és XXII. kongresszusának határozatait, teljesítik a párt programját. Az SZKP a lenini úton, a kommunista társadalom felépítésének útján vezeti a szovjet népet és ezzel internacionalista kötelességének tesz eleget.

A. NOVOTNY:

Tömörítsük erőinket a világreakció támadásaival szemben

A délelőtti ülésen Antonin Novotny, a Csehszlovák Kommunista Párt Központi Bizottságának első titkára üdvözölte a kongresszust. Beszédében felhívást tett a nemzetközi kommunista mozgalom tömörítésére, amely a béke és a haladás összes erőinek alapját képezi.

„Azt a politikai és erkölcsi támogatást, amelyet a Szovjetunió, a mi köztársaságunk és a többi szocialista ország a Vietnami Demokratikus Köztársaságnak a védelemhez nyújt, meg kell sokszorozni valamennyi szocialista ország, az egész nemzetközi kommunista mozgalom közös, egysé-

Leonov

űrhajós alezredes Magyarországra látogat

Alekszej Leonov űrhajós-alezredes, a KISZ Központi Bizottsága vendégeként április 2-án Magyarországra érkezik és résztvesz a felszabadulásunk évfordulója alkalmából rendezett budapesti ünnepségeken, majd látogatást tesz Kaposvárott és Szombathelyen, s fogadja Kállai Gyula, a Minisztertanács elnöke is.

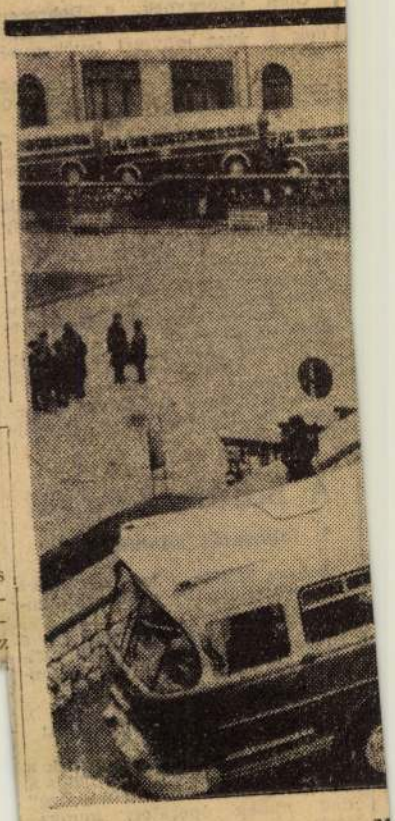

Fellőtték a Luna 10-et

A Hold további kutatása programjának megfelelően 1966. március 31-én, moszkvai idő szerint 13.47 órakor a

sítják a holdkörüli kozmikus térség kutatása céljából, valamint az állomáson elhelyezett rendszerek kidolgozása az

1021

Kiosztották az idei irodalmi és művészeti díjakat

Csütörtökön Budapesten a Fészek művészklubban kiosztották hazánk felszabadulásának 21. évfordulója alkalmából adományozott 1966. évi irodalmi és művészeti díjakat. Az ünnepségen megjelent *Szirmai István*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára.

A megjelenteket *Ilku Pál* művelődésügyi miniszter, az MSZMP Politikai Bizottságának póttagja üdvözölte, majd átnyújtotta a kitüntetéseket.

A magyar forradalmi munkás-paraszt kormány művelődésügyi minisztere

A JÓZSEF ATTILA-DÍJ

1. fokozatát adományozta:

Féja Géza írónak, a Sarjadás című kötetéért valamint újabb szociográfiai írásaiért;

Hajnal Anna költőnek, a „Szertelen nyár" című válogatott verseskötetéért;

Somlyó György költőnek, a Szélrózsa műfordítás-kötetéért, valamint „Tó fölött, ég alatt" című verseskötetéért.

2. fokozatát adományozta:

Vihar Béla költőnek, „A négy felelet" című kötetéért;

Nemes György írónak: „Egyetlen pillanat" című regényéért.

3. fokozatát adományozta:

Bertha Bulcsu írónak Füstkutyák című regényéért;

Bihari Sándor költőnek „Utóhang a megpróbáltatáshoz" című kötetéért.

A JÁSZAI MARI-DÍJ

1. fokozatát adományozta:

*Latinovits Zoltán*nak, a Vígszínház művészének művészi teljesítményeiért;

Dobah Vilmosnak, a Pécsi Nemzeti Színház főrendezőjének rendezői munkásságáért,

2. fokozatát adományozta:

*Sztankay István*nak, a Nemzeti Színház színművészének művészi teljesítményeiért,

Nagy Attilának, a Thália Színház színművészének művészi teljesítményeiért,

*Tomanek Nándor*nak, a Vígszínház színművészének jellemábrázolásaiért,

*Horkai János*nak, a Nemzeti Színház színművészének két évtizedes színvonalas művészi munkásságáért;

*Gerbár Tibor*nak, a Debreceni Csokonai Színház színművészének sokoldalú színészi munkásságáért;

*Hadics László*nak, a Fővárosi Operettszínház tagjának az operett műfajban kifejtett művészi munkásságáért;

*Lehoczky Zsuzsá*nak, a Fővárosi Operettszínház tagjának az operettekben nyújtott alakításaiért;

*Havas Gertrud*nak, az Állami Bábszínház színművészének másfél évtizedes művészi munkásságáért;

*Kabos László*nak, a Vidám Színpad színművészének a vidám műfaj népszerűsítéséért,

3. fokozatát adományozta:

*Polgár Géza*nak, a Miskolci Nemzeti Színház színművészének művészi alakításaiért;

*Oláh György*nek, a Debreceni Csokonai Színház színművészének 25 éves művészi tevékenységéért;

*Hajdú Endré*nek, az Állami Déryné Színház színművészének művészi munkássága elismeréséül;

*Medgyesi Mária*nak, a Győri Kisfaludy Színház színművészének mai és klasszikus művek hősnőinek megformálásáért;

*György László*nak, a Thália Színház színművészének jellemábrázolásaiért;

*Andaházy Margit*nak, a Szolnoki Szigligeti Színház színművészének színészi munkásságáért;

*Raksányi Gellért*nek, a Nemzeti Színház színművészének jellemábrázolásaiért;

*Körmendi János*nak, a Madách Színház színművészének színpadi alakításaiért;

Donert János artistának, az artista műfajban nyújtott teljesítményéért.

A BALÁZS BÉLA-DÍJ

1. fokozatát adományozta:

Jancsó Miklós filmrendezőnek a Szegénylegények című film rendezéséért;

Rényi Tamás filmrendezőnek a „Legenda a vonaton" és a „Tilos a szerelem" című filmek rendezéséért.

2. fokozatát adományozta:

Forgách Ottó filmoperatőrnek a „Legenda a vonaton", a „Tilos a szerelem", a „Ketten haltak meg" című filmek operatőri munkájáért;

Kende Márta tv-rendezőnek, Siker, „Bogár Anna világa" és az Ördögszekér című alkotásaiért;

3. fokozatát adományozta:

Bánk László filmrendező-asszisztensnek két évtizedes színvonalas rendezői asszisztensi munkájáért;

Wiedermann Károly tv-rendezőnek, a tv riportfilmjeivel elért eredményeiért.

A LISZT FERENC-DÍJ

1. fokozatát adományozta:

Antal György karnagynak, a Pécsi Zeneművészeti Szakiskola igazgatójának, Baranya megye zenei életében végzett munkásságáért.

2 fokozatát adományozta:

*Bende Zsolt*nak, az Operaház magánénekesének, az opera műfajban nyújtott művészi teljesítményeiért;

*Pálos Imré*nek, az Operaház magánénekesének két évtizedes operaházi művészi munkásságáért;

2. fokozatát adományozta:

*Dózsa Imré*nek, az Operaház magántáncosának a klasszikus és modern balettben nyújtott művészi teljesítményeiért;

Maklási József karnagynak, a kórusmozgalom fejlesztésében végzett munkásságáért.

3. fokozatát adományozta:

Mura Péter karnagynak, a Miskolci Városi Szimfonikus Zenekar vezetésében elért művészi teljesítményeiért;

*Illés Éva*nak, a Pécsi Nemzeti Színház magánénekesének operaénekesi teljesítményeiért;

*Sinkó György*nek, a Szegedi Nemzeti Színház énekesének operaénekesi tevékenységéért;

Botka Valéria karnagynak (osztott díj), a rádió gyermekkórusánál végzett munkásságáért;

Dr. Csányi László karnagynak (osztott díj), a rádió gyermekkórusánál végzett munkásságáért.

AZ ERKEL FERENC-DÍJ

1. fokozatát adományozta:

Tardos Béla zeneszerzőnek zeneszerzői munkásságáért, kórusműveiért, tömegdalaiért.

2. fokozatát adományozta:

Horváth Zoltán operarendezőnek operarendezéseiért;

Tamássy Zdenkó zeneszerzőnek zeneszerzői munkásságáért.

A MUNKÁCSY MIHÁLY-DÍJ

1. fokozatát adományozta:

Kokas Ignác festőművésznek, a X. magyar képzőművészeti kiállításon bemutatott alkotásaiért;

Martsa István szobrászművésznek az 1965. áprilisában Auschwitzban felállított mártíremlékműveért;

Raszler Károly grafikusművésznek a X. magyar képzőművészeti kiállításon bemutatott grafikáiért;

Feledi Gyula grafikusművésznek a X. magyar képzőművészeti kiállításon bemutatott grafikáiért;

Chiovini Ferenc festőművésznek a budapesti és vidéki kiállításon bemutatott alkotásaiért.

2. fokozatát adományozta:

Marosán László szobrászművésznek az 1965-ben az Ernst Múzeumban rendezett egyéni kiállításon bemutatott alkotásaiért;

Majoros János iparművésznek az elmúlt években készített nagyméretű kerámia faliképeiért;

Würtz Ádám grafikusművésznek a X. magyar képzőművészeti kiállításon bemutatott grafikáiért;

Simó József iparművésznek nagyméretű kerámia faliképeiért;

Tury Mária festőművésznek az 1965-ben a Csók Galériában megrendezett egyéni kiállításán bemutatott alkotásaiért.

3. fokozatát adományozta:

Gacs Gábor grafikusművésznek az 1965-ben az Ernst Múzeumban rendezett egyéni kiállításán bemutatott alkotásaiért;

Stettner Béla grafikusművésznek, a X. magyar képzőművészeti kiállításon bemutatott grafikáiért;

Mészáros Dezső szobrászművésznek a X. magyar képzőművészeti kiállításon bemutatott portréiért;

Vati József festőművésznek a X. magyar képzőművészeti kiállításon bemutatott alkotásaiért;

Garányiné Steindl Katalin iparművésznek nagyméretű kerámia faliképeiért;

Fekete György belsőépítésznek az V. iparművészeti kiállításon bemutatott bútoraiért;

Schrammel Imre iparművésznek az V. iparművészeti kiállításon bemutatott tárgyaiért. (MTI)

1966 APR 1
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u.
Telefon: 188-296, 188-307
Hajdúhadház

ÁLLANDÓ MŰSORSZÁMOK:

KOSSUTH-RÁDIÓ. 4.30 Hírek, időjárásjelentés. 4.32 Hajnaltól — reggelig. Zenés műsor. 4.45 Falurádió. 5.00 Hírek, időjárásjelentés. 5.30 Reggeli krónika. 6.00 Hírek, időjárás. Kb. 6.30 Hírek, időjárás. 7.00 Reggeli krónika. II. 7.30 Új könyvek. 8.00 Hírek, időjárásjelentés. 8.05 Műsorismertetés. 10.00 Hírek, időjárás. 12.00 Hírek, időjárás. 12.57 Színházak műsora. 14.00 Hírek, időjárásjelentés. 16.00 Hírek időjárásjelentés. 17.56 Műsorismertetés. 18.00 Mi történt a nagyvilágban? 18.15 Hazánk hírei, időjárásjelentés. Kb. 19.50 Jó éjszakát gyerekek! 20.00 Esti Krónika. 22.00 Hírek, időjárásjelentés, 24.00 Hírek. időjárásjelentés.

PETŐFI-RÁDIÓ: 6.20-tól 6.30-ig Torna. 6.30-tól 10.58-ig azonos a Kossuth-rádióval. 13.45 Időjárásjelentés és vízállásjelentés. 17.00 Hírek, időjárás. 19.00 Hírek, időjárás. 23.00 Hírek, időjárás.

10-ig

Károly népi zenéra játszik.
— hó végéig.
országjárás.
lok.
iolini kísértet.
ásos rádiójáték.
. (Befejező.)
fiataloknak!
hy György
eműsora.
zünk régiek-
hajdú földjén.
narckép. Walter
ng.
ént a nagyvi-
nóta- és nép-
s. Egy házi-
naplójából.
ágerek — nagy
laf énekel.
en: Fidelio.
násos opera.
ek.
költészete.
hn Perse.
észletek.

I-RÁDIÓ

kukta. Dal-
gyermekeknek
násban.
:androv-együtt-
el.
nálék.
etem. Zenei
tató zene
soknak.
en a piacok-
szélgetés Rév
, a MIRKÓZ
ézeinkből. A
úvósötös ját-
re Rómában.
ábor előadása.
edvelőinek.
n-nyitányok
nyművek vi-
művészek elő-
. III.
együttes ját-
vács Katalin
ndokrinológia
veiről.
László ma-
ákat énekel,
józsef klarinét-
— muzsikás
és műsor.

GYHÁZA

:szak-tiszántúl
— Suppé:
paraszt-nyi-
Utazás a ház-
l. — Az agro-
nácsolja. —
k, nóták.

:H

időjárásjelen-
erenc: Cantus
us — kantáta.
me.
ne.
kij szimfoni-
i. X. rész.
időjárásjelen-

VÍZIÓ

ertetés.
t jogán. Ma-
szélő szovjet

8.55 Kié a százforintos bankjegy?
9.00 A három rabló. Mesejáték. II. rész.
9.43 Zongoraművek.
10.10 Balassagyarmati óvodások énekelnek.
10.30 My Fair Lady. Részletek Loewe zenés játékából.
11.00 Az I Musici di Roma kamarazenekar játszik.
11.31 Németh József énekel, a Stúdió 11 játszik.
12.15 Otello. Részletek Verdi operájából.
13.00 Ami a jövő hét zenei műsoraiból kimarad...
14.05 Fúvószene.
14.30 Róka Móka bábszínháza. Műsor napköziseknek.
15.00 Üzenetek. A mikrofon előtt: Boross Anikó.
15.40 Koczkás Sándor könyvszemléje.
15.50 Munkásénekkarok a mikrofon előtt. A MRT és a SZOT kórusfesztiválja.
16.15 Beethoven-dalok.
16.45 Negyedóra Komáromban.
17.00 Otórai tea.
18.00 Mi történt a nagyvilágban?
18.20 Új Zenei Újság.
19.00 Órák és harangok. Zenés összeállítás.
20.30 Nemzetközi Rádiójáték Fesztivál 1966. Az Ön számlájára ment.
21.39 Székely Mihály magyar nótákat énekel.
22.20 Beethoven-nyitányok és versenyművek világhírű művészek előadásában. IV. rész.
23.10 Könnyűzene.
0.10 Ettel Sussman énekel.

PETŐFI-RÁDIÓ

14.00 Gluck: Orfeusz — Furiák és boldog lelkek tánca. II. felv.
14.15 Válaszolunk hallgatóinknak.
14.30 Ábrahám Pál operettjeiből. — részletek.
15.05 Magyar muzsika.
15.45 Horgászok ötperce.
15.50 G. B. Shaw. Az Ifjúsági Rádió műsora.
16.40 Kalmer Tennoszaar énekel, Vlagyimir Tartakovszkij trombitál.
17.05 Az úrhatnám szolgáló. Részletek Pergolesi operájából.
17.25 Gyarmat a világ peremén. Komor Imre írása.
17.40 Hangverseny a stúdióban. László Margit énekel, Németh Géza brácsázik, Németh Éva zongorázik.
18.20 Sárközi Gyula népi zenekara játszik.
19.10 Közvetítés Münchenből. A Bajor Rádió szimfonikus zenekarának hangversenye.
20.35 A szép Heléna. Részletek Offenbach operettjéből.
21.05 Tánczene.
21.40 Láttuk, hallottuk. A Rádió színház-, film- és művészetkritikai rovata.
22.00 Ami a jövő hét zenei műsoraiból kimarad...

NYÍREGYHÁZA

18.00—19.00 A nap eseményei. Bakkzéld melódiák.

ÁPRILIS 9.

SZOMBAT

KOSSUTH-RÁDIÓ

8.20 Lányok, asszonyok.
8.40 Orvosi tanácsok.
8.45 Népdalok.
9.10 Az élet fényei. Előadás.
9.20 Faust. Részletek Gounod operájából.
10.10 Ez is, az is 110 percben...
12.15 A víg özvegy. Részletek Lehár—Mérey operettjéből.
13.00 Levél ifjú Ferencnek. Móra Ferenc írása.
13.15 A XX. század remekműveiből.
14.05 Hirdetőoszlop.
14.20 Cigánydalok, csárdások.
14.45 Mi történt a héten a nagyvilágban?
15.00 Csak fiataloknak! Komjáthy György tánczeneműsora.
15.40 Régi híres énekesek műsoraiból.
16.15 Hétvége. Zenés műsor.
18.10 Lajtha László feldolgozásaiból.
18.28 Beethoven-nyitányok és versenyművek világhírű művészek előadásában. V. rész.
19.10 Zsendül már a tavasz. Verses összeállítás.
19.25 Zizi Jeanmaier énekel.
20.30 Közvetítés a Nemzeti Színházból. Két nő közt. Kétfelvonásos vígjáték.
23.10 Táncoljunk!

PETŐFI-RÁDIÓ

14.00 Magyar fúvószene.
14.20 Tudósítás az ENSZ-ből.
14.30 Krause Annamária zongorázik.
15.05 Heti hangversenykalauz.
15.40 Orvosi tanácsok.
15.45 Finn és bolgár népdalok.
16.10 Hogyan lett a pöttyből csillag? Mesejáték.
16.51 Kihlau: C-dúr szonatina.
17.05 Operabarátoknak.
17.44 A vadóc. Szovjet írók új elbeszéléskötetét ismerteti Marsall László.
18.00 Körmendi Vilmos táncdalaiból.
18.10 Százéves az Állatkert. Nagy Piroska műsora.
19.10 Hangverseny a stúdióban.
19.40 A mű és közönsége. Euripidész—Sartre: A trójai nők.
19.55 Verbunkosok, magyar nóták.
20.33 Liégei Fesztivál 1965. A Liégei szimfonikus zenekar és a Belga Rádió énekkarának hangversenye.
22.26 Tánczene.
22.56 Ügetőverseny-eredmények.

NYÍREGYHÁZA

18.00—19.00 A hét utolsó napján. — Tánczene.

URH

18.30 Hírek, időjárásjelentés.
18.35 Barokk operamuzsika.
19.10 Csajkovszkij szimfonikus művei. XI. rész.
20.27 Könnyűzene.
21.30 Két Beethoven-zongoraszonáta.
22.16 Bessie Smith énekel.

KOS

6.25 Hirdetőoszlop.
8.10 Ispilángi rózsafa. Mesejáték.
9.16 Édes anyanyelvünk.
9.21 Vasárnap délelőtt. A Magyar Rádió magazinja.
11.15 Haydn—Brahms-sorozat. VII. Az MRT szimfonikus zenekarának nyilvános hangversenye a stúdióban.
13.10 Tiszta szívvel. Bracs Sándor írása.
13.20 Lakatos Antal népi zenekara játszik.
13.55 Rádiólexikon.
14.25 Mátrai Zsuzsa és a Harmónia énekegyüttes énekel.
15.08 Doráti Antal próbál... Közreműködik a Magyar Állami Hangversenyzenekar.
16.05 A hang. Tomkai Judit és Kovács Júlia műsora.
17.00 Mérkőzések percről percre.
18.05 Dal a módiról Pest-Budán és Budapesten.
19.15 Hímes tojások. Móricz Zsigmond elbeszélése.
19.35 Szirmay Márta énekel, a Körmendi együttes játszik.
20.00 Hallgassunk együtt muzsikát! Népszerű szerkesztőség külön kiadása.
21.00 Körhinta és hegedű... Törőcsik Mari és Bodrogi Gyula előadóestje.
22.10 A vasárnap sportja.
22.20 Beethoven-művek.
23.15 Koldusdiák. Operettrészletek.
0.10 Kodály: Kilenc epigramma.

PETŐFI-RÁDIÓ

7.30 A református egyház félórája.
8.00 Könnyűzene.
8.29 Kamarazene.
9.10 Operakalauz.
10.10 Miska bácsi lemezesládája. A Gyermekrádió műsora.
10.40 Népdalcsokor.
11.15 Színházi élet Kaposváron.
11.35 Tánczene.
13.10 Mit hallunk a jövő héten?
14.00 Beethoven-nyitányok és versenyművek világhírű művészek előadásában. VI. rész.
14.44 Kalandjaim a szellemvilágban. Elbeszélés.
15.04 Filmsztárok énekelnek.
15.30 Mérkőzések percről percre.
16.50 Nótacsokor.
17.10 Művészlemezek.
18.05 Nemzetközi Rádiójáték Fesztivál 1966. Kérdések. Rádiójáték.
18.45 A jazz kedvelőinek.
18.55 Közvetítés Frankfurtból. A Hesseni Rádió szimfonikus zenekarának hangversenye.
20.45 Találja ki, hol járunk! Földrajzi fejtörő.
21.05 Sándor Judit és Jámbor László énekel.
21.35 Hanglemezparádé.
22.56 Galoppverseny-eredmények.

NYÍREGYHÁZA

18.00—19.00 Zenés összeállítás a húsvéti népszokásokról. — Sport.

URH

18.30 Hírek, időjárásjelentés.
18.35 Wolfgang Windgassen Wagner-operákból énekel.
19.00 Tánczene.
19.30 Olasz kamaramuzsika.
20.15 Gül baba. Huszka—Martos operettjéből részletek.
20.45 Londoni zenekarok játszanak.
22.17 Régi magyar dalok.
22.30 Hírek, időjárásjelentés.

TELEVÍZIÓ

9.53 Műsorismertetés.
9.55 Foxi Maxi kalandjai. Magyarul beszélő amerikai rajzfilmsorozat.
10.20 Gyere velünk, csináld velünk, csináld jobban! Gyermekműsor közvetítés Berlinből.
11.00 Csoszogós... Lekvárosi éjszaka.
11.20 Kisfilm.
11.35 A világűr meghódításának emlékműve.
13.58 Műsorismertetés.
14.00 Ki miben tudós? A matematika-középdöntő folytatása.
14.10 MTK—FTC bajnoki

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

SOMOGY MEGYEI NÉPLAP

1966 APR 1

1021

Péntek, 1966. április 1.

Kiosztották az idei irodalmi és művészeti díjakat

Csütörtökön a Fészek művészklubban kiosztották a hazánk felszabadulásának 21. évfordulója alkalmából adományozott 1966. évi irodalmi és művészeti díjakat. Az ünnepségen megjelent *Szirmai István*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára. Részt vett az ünnepségen a Művelődésügyi Minisztérium, az MSZMP Központi Bizottsága, valamint kulturális életünk több vezető személyisége.

A megjelenteket *Ilku Pál* művelődésügyi miniszter, az MSZMP Politikai Bizottságának póttagja üdvözölte, majd átnyújtotta a kitüntetéseket.

A József Attila-díj

I. fokozatát adományozta:

FÉJA GÉZA írónak, a »Sarjadás« című kötetéért, valamint újabb szociográfiai írásaiért;

HAJNAL ANNA költőnek, a »Szertelen nyár« című válogatott verseskötetéért;

SOMLYÓ GYÖRGY költőnek, a »Szélrózsa« műfordítás-kötetéért, valamint »Tó fölött, ég alatt« című verseskötetéért.

II. fokozatát adományozta:

VIHAR BÉLA költőnek, »A négy felelet« című kötetéért;

NEMES GYÖRGY írónak, »Egyetlen pillanat« című regényéért.

III. fokozatát adományozta:

BERTHA BULCSU írónak »Füstkutyák« című regényéért;

BIHARI SÁNDOR költőnek »Utóhang a megpróbáltatáshoz« című kötetéért.

A Jászai Mari-díj

I. fokozatát adományozta:

LATINOVITS ZOLTÁNNAK, a Vígszínház művészének művészi teljesítményeiért;

DOBAY VILMOSNAK, a Pécsi Nemzeti Színház főrendezőjének rendezői munkásságáért.

II. fokozatát adományozta:

SZTANKAY ISTVÁNNAK, a Nemzeti Színház színművészének művészi teljesítményeiért;

NAGY ATTILÁNAK, a Thália Színház színművészének művészi teljesítményeiért;

TOMANEK NÁNDORNAK, a Vígszínház színművészének jellemábrázolásaiért;

HORKAI JÁNOSNAK, a Nemzeti Színház színművészének két évtizedes színvonalas művészi munkásságáért;

GERBÁR TIBORNAK, a Debreceni Csokonai Színház színművészének sokoldalú színészi munkásságáért;

HADICS LÁSZLÓNAK, a Fővárosi Operettszínház tagjának az operett műfajban kifejtett művészi munkásságáért;

LEHOCZKY ZSUZSÁNAK, a Fővárosi Operettszínház tagjának az operettekben nyújtott alakításaiért;

HAVAS GERTRÚDNAK, az Állami Bábszínház színművészének másfél évtizedes művészi munkásságáért;

KABOS LÁSZLÓNAK, a Vidám Színpad színművészének a vidám műfaj népszerűsítéséért.

III. fokozatát adományozta:

POLGÁR GÉZÁNAK, a Miskolci Nemzeti Színház színművészének művészi alakításaiért;

OLÁH GYÖRGYNEK, a Debreceni Csokonai Színház színművészének 25 éves művészi tevékenységéért;

HAJDÚ ENDRÉNEK, az Állami Déryné Színház színművészének művészi munkássága elismeréséül;

MEDGYESI MÁRIÁNAK, a Győri Kisfaludy Színház színművészének mai és klasszikus művek hősnőinek megformálásáért;

GYÖRGY LÁSZLÓNAK, a Thália Színház színművészének jellemábrázolásaiért;

ANDAHÁZY MARGITNAK, a Szolnoki Szigligeti Színház színművészének színészi munkásságáért;

RAKSÁNYI GELLÉRTNEK, a Nemzeti Színház színművészének jellemábrázolásaiért;

KÖRMENDI JÁNOSNAK, a Madách Színház színművészének színpadi alakításaiért;

DONNERT JÁNOS artistának az artista műfajban nyújtott teljesítményéért.

A Balázs Béla-díj

I. fokozatát adományozta:

JANCSÓ MIKLÓS filmrendezőnek a »Szegénylegények« című film rendezéséért;

RÉNYI TAMÁS filmrendezőnek a »Legenda a vonaton« és a »Tíz lós a szerelem« című filmek rendezéséért.

II. fokozatát adományozta:

FORGÁCH OTTÓ filmoperatőrnek a »Legenda a vonaton«, a »Tíz lós a szerelem«, a »Ketten haltak meg« című filmek operatőri munkáiért;

KENDE MÁRTA tv-rendezőnek a »Siker«, a »Bognár Anna világa« és az »Ördögszekér« című alkotásaiért.

III. fokozatát adományozta:

BÁNK LÁSZLÓ filmrendező-asszisztensnek két évtizedes színvonalas rendezői asszisztensi munkájáért;

WIEDERMANN KÁROLY tv-rendezőnek a tv riportfilmjeivel elért eredményeiért.

A Liszt Ferenc-díj

I. fokozatát adományozta:

ANTAL GYÖRGY karnagynak, a Pécsi Zeneművészeti Szakiskola igazgatójának Baranya megye zenei életében végzett munkásságáért.

II. fokozatát adományozta:

BENDE ZSOLTNAK, az Operaház magánénekesének az opera műfajban nyújtott művészi teljesítményeiért;

PÁLOS IMRÉNEK, az Operaház magánénekesének két évtizedes operaházi művészi munkásságáért;

DOZSA IMRÉNEK, az Operaház magántáncosának a klasszikus és modern balettben nyújtott művészi teljesítményeiért;

MAKLÁSI JÓZSEF karnagynak a kórusmozgalom fejlesztésében végzett munkásságáért.

III. fokozatát adományozta:

MURA PÉTER karnagynak, a Miskolci Városi Szimfonikus Zenekar vezetésében elért művészi teljesítményéért;

ILLÉS ÉVÁNAK, a Pécsi Nemzeti Színház magánénekesnőjének operaénekesi teljesítményeiért;

SINKÓ GYÖRGYNEK, a Szegedi Nemzeti Színház énekesének operaénekesi tevékenységéért;

BOTKA VALÉRIA karnagynak (osztott díj) a Rádió gyermekkórusánál végzett munkásságáért;

DR. CSÁNYI LÁSZLÓ karnagynak (osztott díj) a Rádió gyermekkórusánál végzett munkásságáért.

Az Erkel Ferenc-díj

I. fokozatát adományozta:

TARJOS BÉLA zeneszerzőnek zeneszerzői munkásságáért, kórusműveiért, tömegdalaiért.

II. fokozatát adományozta:

HORVÁTH ZOLTÁN operarendezőnek operarendezéseiért;

TAMÁSSY ZDENKÓ zeneszerzőnek zeneszerzői munkásságáért.

A Munkácsy Mihály-díj

I. fokozatát adományozta:

KOKAS IGNÁC festőművésznek a X. Magyar Képzőművészeti Kiállításon bemutatott alkotásaiért;

MARTSA ISTVÁN szobrászművésznek az 1965 áprilisában Auschwitzban felállított mártíremlékműveért;

RASZLER KÁROLY grafikusművésznek a X. Magyar Képzőművészeti Kiállításon bemutatott grafikáiért;

FELEDI GYULA grafikusművésznek a X. Magyar Képzőművészeti Kiállításon bemutatott grafikáiért;

CHIOVINI FERENC festőművésznek a budapesti és vidéki kiállításokon bemutatott alkotásaiért.

II. fokozatát adományozta:

MAROSÁN LÁSZLÓ szobrászművésznek az 1965-ben az Ernst Múzeumban rendezett egyéni kiállításon bemutatott alkotásaiért;

MAJOROS JÁNOS iparművésznek az utóbbi években készített nagyméretű kerámia faliképeiért;

WURTZ ÁDÁM grafikusművésznek a X. Magyar Képzőművészeti Kiállításon bemutatott grafikáiért;

SIMÓ JÓZSEF iparművésznek nagyméretű kerámia faliképeiért;

TURY MÁRIA festőművésznek az 1965-ben a Csók Galériában megrendezett egyéni kiállításán bemutatott alkotásaiért.

III. fokozatát adományozta:

GACS GÁBOR grafikusművésznek az 1965-ben az Ernst Múzeumban rendezett egyéni kiállításán bemutatott alkotásaiért;

STETTNER BÉLA grafikusművésznek a X. Magyar Képzőművészeti Kiállításon bemutatott grafikáiért;

MESZÁROS DEZSŐ szobrászművésznek a X. Magyar Képzőművészeti Kiállításon bemutatott portréiért;

VATI JÓZSEF festőművésznek a X. Magyar Képzőművészeti Kiállításon bemutatott alkotásaiért;

GARÁNYINÉ STEINDL KATALIN iparművésznek nagyméretű kerámia falikéneiért;

FEKETE GYÖRGY belsőépítésznek az V. Iparművészeti Kiállításon bemutatott bútoraiért;

SCHRAMMEL IMRE iparművésznek az V. Iparművészeti Kiállításon bemutatott tárgyaiért.

(MTI)

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

Somogy

AZ MSZMP MEGYEI BIZOTTS

XXIII. évfolyam 77. szám.

Kádár János felsz az SZKP XXIII. kong

Számos testvérpárt küldöttei üdvözölték tegnap is a kongresszust

Az SZKP XXIII. kongresszusának tegnapi ülésén felszólalt Kádár János, az MSZMP Központi Bizottságának első titkára, a magyar küldöttség vezetője. Alább közöljük Kádár elvtárs beszédét.

Tisztelt kongresszus! Kedves elvtársak!

Küldöttségünk a Magyar Szocialista Munkáspárt nevében szívből köszönti a Szovjetunió Kommunista Pártja XXIII. kongresszusát. Átadjuk a kongresszusnak és a kommunizmust építő nagy szovjet népnek a szocializmust építő magyar nép forró, testvéri üdvözletét és őszinte jókívánságait.

A szovjet nép az emberiség úttörője

Elvtársak!

Még nincs ötven éve annak, hogy az orosz proletárok, a cári birodalom elnyomott népeinek fiai és leányai 1917-ben. *Lenin*, a bolsevikok szavát követve felkeltek és kivívták a hatalmat. Romokban heverő országban, meggyötört és véráztatta földön fogtak hozzá egy új világ, a szocialista társadalom felépítéséhez. Azóta a párt vezette szovjet nép a régi világ romjait eltakarítva, szinte a semmiből teremtett hatalmas gazdaságot, virágzó kultúrát. A Szovjetunió ma a fejlett tőkés országokat megelőzve, élenjár a rakétatechnika, az űrkutatás, az elektronika, valamint a tudomány és az alkotómunka számos más területén.

A szovjet nép az emberiség úttörőjeként, példátlan nehézségeket leküzdve tör előre céljai felé, s ma már a kommunista társadalom megteremtésén dolgozik. A Szovjetunió hatalmas eredményei méltán vívták ki a haladó emberiség legnagyobb elismerését.

Ezen a történelmi úton mérföldkő volt a Szovjetunió Kommunista Pártjának XX. és XXII. kongresszusa,

és nyilvánvaló új fejlődés kezdete és lendítő ereje lesz a mostani, XXIII. kongresszus is, amelynek munkájához sok sikert kívánok.

Nagy szükség van az imperialistaellenes erők összefogására

Elvtársak!

A kongresszus bonyolult nemzetközi helyzetben végzi munkáját. Történelmileg az imperializmus hanyatlik, a szocialista világrendszer ereje, a népek szabadságharca, a világ kommunista pártjainak és haladó mozgalmainak befolyása növekszik. Ugyanakkor a nemzetközi helyzet éleződik, mert a vesztüket érző imperialisták fokozzák agressziójukat, különösképpen az amerikai imperializmus, amely durva támadások sorozatát követte el és követi el a dél-vietnami nép és a Vietnami Demokratikus Köztársaság ellen.

Ebben a helyzetben égetően szükség van az imperialistaellenes erők összefogására, Vietnam és más megtámadott népek hatékony megsegítésére.

Mindezt figyelembe véve, a Magyar Népköztársaság — két és több oldalú megállapodások alapján — állandóan szilárdítja egységét és együttműködését mindenekelőtt a Szovjetunióval, a szocialista országokkal. Támogatjuk a szocializmus és a béke szempontjából oly nagy fontossággal bíró nemzetközi [illegible] világ haladó mozgalmainak együttes ereje legyőzhetetlen.

Az imperializmus ellen harcoló forradalmi erőket támogatva, a szocialista és kapitalista országok állami kapcsolatai vonatkozásában fontosnak tartjuk és

változatlanul követjük a békés egymás mellett élés politikáját,

a szuverenitás tiszteletben tartása, a belügyekbe való be nem avatkozás, a kölcsönös előny elveinek érvényesítése alapján.

A nemzetközi helyzetet bonyolítja, a szocializmus előrehaladását fékezi, az imperializmusnak kezére játszik az, hogy jelenleg a szocialista országok, a nemzetközi kommunista mozgalom egységtörekvéseit szakadárok akadályozzák.

A Magyar Szocialista Munkáspárt a marxizmus—leninizmus elvei alapján küzd az álbaloldali kalandorság, a nacionalizmus, a szovjetellenesség, a revizionizmus és minden más káros irányzat ellen

és bizton hiszi, hogy az egység gondolata győzedelmeskedni fog.

Pártjaink között teljes az elvi és politikai egység

A Magyar Szocialista Munkáspárt és a Szovjetunió Kommunista Pártja között teljes az elvi és politikai egység, örülünk annak, hogy ezt itt, az SZKP XXIII. kongresz-

1966 MÁR 31
1021

Ma délelőtt

KIOSZTOTTÁK A MŰVÉSZETI DÍJAKAT

Ma délelőtt 11 órakor, a Fészek Klubban kiosztották a művészeti díjakat. Az ünnepségen megjelent *Szirmai István*, az MSZMP Központi Bizottságának titkára, a Politikai Bizottság tagja, *Ilku Pál* művelődésügyi miniszter, a Politikai Bizottság póttagja, *Aczél György*, a művelődésügyi miniszter első helyettese, a Központi Bizottság tagja, *Lugossy Jenő*, a művelődésügyi miniszter helyettese, *Tömpe István*, a Magyar Rádió és Televízió elnöke, valamint a művészeti szövetségek vezetői, színházigazgatók. Ilku Pál ünnepi beszéde után került sor a díjkiosztásra.

A művelődésügyi miniszter művészi munkásságuk elismeréseképpen a

JÓZSEF ATTILA-DÍJ

I. fokozatát adományozta Féja Géza írónak, Hajnal Anna költőnek, Somlyó György költőnek.

II. fokozatát Vihar Béla költőnek, Nemes György írónak.

III. fokozatát Bertha Bulcsú írónak, Bihari Sándor költőnek.

A JÁSZAI MARI-DÍJ

I. fokozatát Latinovits Zoltánnak, a Vígszínház művészének, Dobay Vilmosnak, a Pécsi Nemzeti Színház főrendezőjének.

II. fokozatát Sztankay Istvánnak, a Nemzeti, Nagy Attilának, a Thália, Tomanek Nándornak, a Víg-, Horkai Jánosnak, a Nemzeti, Gerbár Tibornak, a debreceni Csokonai, Hadics Lászlónak, a Fővárosi Operett, Lehoczky Zsuzsának, a Fővárosi Operett, Havas Gertrudnak, az Állami Bábszínház, és Kabos Lászlónak, a Vidám Színpad művészének.

III. fokozatát Polgár Gézának, a miskolci Nemzeti, Oláh Györgynek, a debreceni Csokonai, Hajdú Endrének, a Déryné, Medgyesi Máriának, a győri Kisfaludy, György Lászlónak, a Thália, Andaházy Margitnak, a szolnoki Szigligeti, Raksányi Gellértnek, a Nemzeti, Körmendi Jánosnak, a Madách Színház művészének, és Donnert János artistának.

A BALÁZS BÉLA-DÍJ

I. fokozatát Jancsó Miklós és Rényi Tamás filmrendezőknek.

II. fokozatát Forgács Ottó operatőrnek és Kende Márta tv-rendezőnek.

III. fokozatát Bánk László rendezőasszisztensnek és Wiedermann Károly tv-rendezőnek.

A LISZT FERENC-DÍJ

I. fokozatát Antal György karnagynak.

II. fokozatát Bende Zsolt magánénekesnek, Pálos Imre magánénekesnek, Dózsa Imre magántáncosnak, Maklári József karnagynak.

III. fokozatát Mura Péter karnagynak, Illés Éva magánénekesnőnek, Sinkó György énekesnek, Botka Valéria és dr. Csányi László karnagyoknak.

AZ ERKEL FERENC-DÍJ

I. fokozatát Tardos Béla zeneszerzőnek.

II. fokozatát Horváth Zoltán operarendezőnek, Tamássy Zdenkó zeneszerzőnek.

A MUNKÁCSY MIHÁLY-DÍJ

I. fokozatát Kokas Ignác festő-, Martsa István szobrász-, Raszler Károly grafikus-, Feledi Gyula grafikus- és Chiovini Ferenc festőművészeknek.

II. fokozatát Marosán László szobrász-, Majoros János ipar-, Würtz Ádám grafikus-, Simó József ipar- és Tury Mária festőművészeknek.

III. fokozatát Gacs Gábor grafikus-, Stettner Béla grafikus-, Mészáros Dezső szobrász-, Vati József festő-, Garányiné Steindl Katalin iparművésznek, Fekete György belsőépítésznek és Schrammel Imre iparművésznek.

★

Balázs Béla, Munkácsy, Erkel, Jászai Mari, József Attila neve: mindig mérce, igény, nemes hagyomány a művészi alkotómunkában. Az ünnep hangulatához immár hozzátartoznak a néhány nappal április 4. előtt kiosztott díjak. Munkatársaink három művésszel készítettek gyorsinterjút kitüntetésük alkalmából.

Mazsola mellett Néma tanúk

Kende Márta Balázs Béla-díjas, munkásságáról nehéz beszélgetni, két véglet kapcsolódik egybe nála: az ő rendezésében kerülnek a képernyőre a bájos *Mazsola* és a tündéri *Manócska* kalandjai, s ő rendezte például a közelmúltban bemutatott legnagyobb hatású televíziós dokumentumfilmet, a *Néma tanúkat*.

— Megvan a magam televíziós ars poeticája. Lehet, hogy vitatható — mondja —, az is lehet, hogy nem pontosan fogalmazok, de a lényege ez: *az az igazán televíziószerű, képernyőre való, ami holnap már elveszti aktualitását.* Minden más műfaj is megél a televízión, de ami itt születik, az a mindennapok művészete. A képernyő sokkal alkalmasabb erre minden más művészi műfajnál. A televízió napi aktualitásának hatása *szinte felmérhetetlen*. A Néma tanúk napokig beszédtéma volt a városban, hallottam eseteket, hogy igazgatók és főkönyvelők intézkedéseket hoztak a film nyomán, s általában, legalább is egy rövid időre, napirendre került a szabad-e hallgatni, érdemes-e hallgatni, jobb-e hallgatni kérdéskomplexum. A Mazsoláról mit mondjak? Talán azt, hogy *Bálint Ágnes* nagyszerű író, s nem is értékelik jelentőségéhez mérten. Az élet legapróbb emberi tulajdonságaiban is olyan elviséget mutat fel, amely párját ritkítja, ugyanakkor olyan népszerű figurákat ír — *Cicamica* és *Böbe baba* is az ő fantáziájának szüleménye —, mint amilyet Magyarországon talán még soha nem produkáltak. A rendező számára itt tulajdonképpen csak egy nehézség adódik, az, hogy kesztyűs bábukat kell fényképezni, ami meglehetős sok kötöttséggel jár. Tulajdonképpen meghatározatlan korú közönségnek szól ez a sorozat. A siker természetesen nem kis részben múlik a színészeken, elsősorban Havas Gertrúdon és Kiss Istvánon.

—bel—

Klasszikusokról álmodik

A *Legenda a vonaton* című Rényi-film cigányfiúja tette országosan ismertté, 1962-ben. *Sztankay István* egy évvel azelőtt végezte el a főiskolát; már három elég jelentős filmszerep volt mögötte, és ugyanabban az évben Miskolcon úgy játszotta el az Arturo Uit, hogy az egész szakmai közvélemény felfigyelt tehetségére.

Mindössze két évadot töltött Miskolcon, 1963-ban már a Nemzeti Színház szerződtette. Azóta egyenletesen, szerepről szerepre érik, fejlődik, színészi eszközei egyre differenciáltabbak, alakításai egyre jelentősebbek. Ha csak azokra a szerepeire gondolunk, amelyekben az idei évadban láthattuk, legalább három kiváló alakítására kell emlékeznünk: a bokacsattogtató Határvári Árpádra a *Villámfénynél* című Németh László-drámából, a bürokrataiskola tanulékony Hugo Pludekjére a *Kerti ünnepélyből* és dr. Harry Trenchre *A szerelem árából*. A Haveldarabban nyújtott teljesítménye különösen kiemelkedő volt: kettőse Kálmán Györggyel a korszerű szatírikus színjátszásból adott káprázatos ízelítőt.

— Egymástól nagyon különböző karaktereket játszottam el — mondja —, s ez a jó, azt hiszem; ebből lehet tanulni, csiszolódni. Filmen is izgalmas feladatokat kaptam — az *Igéret földjében*, a *Legenda a vonatonban* és a *Párbeszédben* játszott szerepeimre emlékszem legszívesebben —, s gyakran dolgoztam együtt elsőfilmesekkel, amikor a munka kockázatát és érdekességét rendező és színész nagyobb mérvű egymásra utaltsága fokozta. Nagyon szeretek szinkronizálni; a mások alakításainak újraélése rengeteg tanulsággal jár. Mindez együtt, a sokféle modern és régebbi szerep, évek során talán elég tapasztalatot ad a klasszikusokhoz —, *ezekről álmodom*. Ugy hiszem, az ilyen szerepekben fejezheti ki leginkább a színész mindazt, amit el szeretne mondani az embereknek —, *amiért színésszé lett*.

(zs. i.)

Mozaikfal és gobelin

A Munkácsy-díjas Tury Mária művészetének legjellemzőbb vonása a monumentalitás.

— Szeretem a gobelint, a mozaikot, a sgraffitót — minden, az épületdíszítéssel kapcsolatos műfajt. Vitatott szakmai kérdés, hogy aki kirándul erre a területre, művelheti-e a táblaképfestést is? Szerintem ez a félelem indokolatlan, miért hatna rosszul a képek komponálására a monumentalitás iránti érzék?

A művész *gyűjteményes kiállítását egy évvel ezelőtt láthattuk a Csók Galériában*, nagyméretű fali kompozíciói pedig *a miskolci SZOT-székházat, illetve a Gellért Szállót díszítik.*

— Jelenleg mozaikfal-terven dolgozom *a Bartók-terem számára* — de természetesen festek is.

— Az életnek melyik szférája az, ami a legjobban érdekli, amit a legjobban szeretne kifejezni?

— Az én munkakedvemet elsősorban nem érzelmi vagy filozófiai elgondolásaim szítják, hanem az, *ha konkrét, határozott feladatot kapok.* Izgat, hogyan oldjam meg, milyen új formákat találok rá, s közben hogyan tudom legyőzni az anyagot. Kísérletező kedvem határtalan. Most például szeretnék belső térben érvényesülő, *szobafalra kerülő sgraffitót csinálni.* Kíváncsi vagyok, hogyan lehet ezt a műfajt szinte *faliszőnyegszerűen*, belső díszítésre alkalmazni...

Tury Máriáról érdemes megjegyezni azt is, hogy egyik gobelinjét *Indira Gandhi* asszony őrzi.

(n.)

Kis híradó

□ *DR. STAUD GEZA színháztörténész mondotta az Esti Hírlapnak: „Hamarosan megjelenik Bajor Gizi leveleinek kötete. A könyvben hozzá intézett érdekes levelek olvashatók majd, világhírű emberek, írók, színészek írásaitól kezdve — magyar szerelmes levelekig."*

□ AZ ÉGŐ KÁLYHA a címe Benjamin Britten új színpadi művének. Június 8-án lesz a világbemutatója. A zeneszerző hosszú ideig beteg volt, és lábadozása alatt fejezte be munkáját.

□ *SZERZŐDÉSSZEGÉS címén egy japán impresszárió 24 millió yent követel a bíróság előtt Elisabeth Schwarzkopftól, a világhírű énekesnőtől, amiért lemondta turnéját. Még egy érdekes zenei per foglalkoztatja az operavilágot: Franco Corelli ügye. Egy milánói bíróság kétmillió lírára ítélte, amiért nem jelent meg a bussetói dalszínházban, noha hirdették fellépését. Busseto Verdi szülőhelye.*

□ HENRYK SIENKIEWICZ regényéből film készül olasz—lengyel koprodukcióban. Címe: A sivatagban és a dzsungelban. A színes, cinemascope film rendezője Aleksander Ford.

□ *A GRUPPE 47. neves nyugatnémet írócsoport idei találkozóját áprilisban az amerikai Princeton egyetemen tartja. Az ülésre száz neves irodalmi személyiséget várnak a két Németországból.*

□ A MAKRANCOS HÖLGY-ből egymillió font költséggel filmet készít Rómában Franco Zeffirelli. Az új Shakespeare-film főszerepeit Elisabeth Taylor és férje, Richard Burton játssza.

LEON ÉS NOEL

Marcel Achard Leon és Noel című vígjátékát holnap mutatja be a Vígszínház az Ódry Színpadon. Benkő Gyula, Halász Judit és Bánki Zsuzsa az egyik jelenetben.

(MTI foto — Keleti felv.)

Magyar művészek külföldön

A bécsi Collegium Hungaricumban lép fel április 2-án Andor Éva, Béres Ilona, Kovács Dénes, Antal Imre és Nagy Sándor. A Bécsben élő magyar közönségnek Kodály és Bartók műveiből adnak elő részleteket, továbbá Petőfi, József Attila, Radnóti Miklós és Arany János ismert költeményeit szavalják.

Bodrogi Gyula, Dene József és *Havasi Viktor* ma délelőtt *Brüsszelbe* utazott vendégszereplésre. Április 6-án *Londonban* is fellépnek.

A Teatro Stabile vendégjátéka

Előtte való este még — a Dundo Maroje előadásán — a XVI. század Rómáját villantotta fel a színpad. A torinói együttes budapesti szereplésének első bemutatója szintén az olasz reneszánsz vérbő világába vezeti el a nézőt, de Rómánál valamivel északabbra: Páduába. A kedves hőse után Ruzante-nak — huncutkodónak nevezett *Angelo Beolco* komédiája — ha lehet, még vaskosabb, még szabadszájúbb, mint kiváló raguzai kortársáé, a vásári játékok akkor oly friss hagyományai még gazdagabban érvényesülnek benne. Igaza van Gianfranco de Bosiónak, az előadás rendezőjének, hogy cseppet sem veszi komolyan a fiúruhába öltözött, szép anconai özvegy és a kalózok karmaiból megmenekült szicíliai kereskedők történetét. A vidám lendület végig jelen volt a torinóiak előadásában. Nemcsak Ruzante szolga és az öreg kereskedő alakítói, hanem a mellékszereplők is már fizikailag is figyelmet érdemlő teljesítményeket nyújtottak: a színpad minden zugát, de még a díszleteket is élettel, mozgással töltötték meg, nem volt olyan magaslat, ahová ne kapaszkodtak volna fel. Ám azért mégsem elsősorban akrobatamutatványokat, hanem színházat láttunk. A szereplők közül Ruzante, *Sier Tomao* és a bájait árusító Doralice megszemélyesítői emelkedtek ki. Doralice alakítója — az Olaszországban ismert nevet szerzett *Adrianna Innocenti* — olyan volt, mint egy megelevenedett, korabeli pajkos festmény.

A torinóiak másik bemutatója, Goldoni *A fogadósnéja*, a XVIII. századot idézte.

—l.

Jegenyefák, jegenyefák...

Ki ne ismerné a *Jegenyefák, jegenyefák nem nőnek az égig...* című nótát? Ennek a dalnak a szerzője, Murgács Kálmán 73 éves korában elhunyt Budapesten. A húszas és harmincas évek népszerű dalszerzője volt, mintegy félezer dalt komponált, s jórészt a szöveget is maga írta. Leghíresebb nótáinak egyike a *Gólya, gólya, hosszú lábú gólya...*"

Könyvújdonságok

Babits a katedrán címmel írt regényt Éder Zoltán. Második kiadásban jelent meg Balázs Sándornak **Az idegen pénz** című könyve. Gereblyés László legújabb verseskötete **Versek mozgóképre** címmel jelent meg. Remenyik Zsigmond regénye **Por és hamu** címmel jelent meg. Kubai elbeszéléseket tartalmaz a **Cápauszonyok** című kötet. Larisza Reissner könyve **Holdfényes Afganisztán** címmel látott napvilágot. Szecskó Tamás írása **Ember és a nagyváros** címmel jelent meg a Gondolattár sorozatban. **Olasz költők antológiáját** tartalmazza a világirodalom gyöngyszemei sorozat új kötete.

Modern Táncok Iskolájában kezdő tanfolyam április 1-én este 7-kor. Kétműszakban dolgozóknak vasárnap 3-án du. fél 5-kor. Vezető: Gyenes Rudolf. Majakovszkij u. 58. Tel.: 138—716, 423—615. (x)

RÁDIÓMŰSOR

Március 31. — csütörtök

KOSSUTH:

14.00: Hírek. — 14.05: Népi zenekar. — 14.30: Faluvizsgálat mikrofonnal. — 15.00: Operarészletek. — 15.40: Emlékezés Lukács László költőre. — 16.00: Hírek. — 16.15: Tánczene. — 16.55: Népművészek a mikrofon előtt. — 17.10: A kamarazene remekeiből. — 17.38: „Pal Joey". Filmzenerészlet. — 18.00: Mi történt a nagyvilágban? — 18.15: Hazánk hírei. — 18.20: Ránki György műveiből. — 18.54: Fiúk a térről III. — 19.45: Mese. — 20.00: Esti Krónika. — 20.20: Látogatás a Moszkvai Nagyszínházban. — 21.20: Édentől nyugatra. Szelíd szatírák, beszámolók, riportok Amerikáról, amerikai írók tollából. — 22.00: Hírek. — 22.20: Janacek-művek. — 22.50: Papp Dániel: A két Uderszky fiú. Elbeszélés. — 23.02: Tánczene. — 24.00: Hírek. — 0.10: Éji zene.

PETŐFI:

14.00: Zenekari muzsika. — 14.34: Könnyűzene. — 15.00: Hírek. — 15.05: Iskolarádió. — 15.45: Dalok Vietnamról. — 15.58: A cirkusz csillagai. Operettrészletek. — 16.20: Rossini operazenekara, Előadás. — 16.50: Ismét a KRESZ. — 17.00: Hírek. — 17.05: Az MRT esztrádzenekara játszik. — 17.40: Latin-amerikai Pantheon. Előadás. — 17.55: A Budapesti Fúvósötös játszik. — 18.20: A küldetés. Hans Habe regénye. — 18.45: Kórusok. — 19.00: Hírek. — 19.10: Közvetítés Helsinkiből. Oleg Kagan felvételeiből. — 20.22: Pataki Béla Pál könyvismertetése. — 20.32: Népdalok, csárdások. — 21.00: Hírek. — 21.05: Betörősztrájk. J. Hasek humoreszkje. — 21.20: Weber operáiból. — 21.50: Egy este Párizsban. — 23.00: Hírek.

Április 1. — péntek

KOSSUTH:

4.30: Hírek. — 4.32—8.00: Reggeli zene. Közben 5.30—7.00: Reggeli Krónika. — 5.00, 6.00, 6.30, 8.00: Hírek. — 8.20: Reggeli hangverseny. — 8.55: Kié a 100 forintos bankjegy? — 9.00: A híd. Elbeszélés. — 9.24: Tánczene. — 10.00: Hírek. — 10.10: Az óvodások műsora. — 10.30: Édes anyanyelvünk. — 10.35: David Ojsztrah Prokofjev-műveket játszik. — 10.59: Lottóeredmények. — 11.00: Iskolarádió. — 11.30: Dallal-tánccal a világ körül. — 12.00: Déli harangszó. — 12.15: Együttesek vigoperákból. — 12.57: A budapesti színházak műsora. — 13.00: Ami a jövő hét zenei műsoraiból kimarad. — 14.00: Hírek. — 14.05: Romantikus zongoramuzsika. — 14.30: Zsibongó. — 15.00: ÜZENEtek. — 15.40: Versek. — 15.50: Munkásénekkarok.

PETŐFI:

4.30—10.10: Azonos a Kossuth Rádió műsorával. — 14.00: Deák Tamás együttese játszik, Babják Márta énekel. — 14.15: Válaszolunk hallgatóinknak. — 14.30: Könnyűzene. — 15.00: Hírek. — 15.05: Operarészletek. — 15.50: Iskolarádió.

Ára 60 fillér

XI. évfolyam, 76. szám

1966. március 31. csütörtök

Esti Hírlap

POLITIKAI NAPILAP

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HIRLAP

Kádár János és Biszku Béla beszélgetnek a tanácskozás szünetében

Kép az SZKP XXIII. kongresszusának elnökségéről. Balról jobbra: G. Woddis (Nagy-Britannia), Nguyen Thi Binh (DNFF), J. Viera (Kolumbia), Dolores Ibarruri (Spanyolország), A. Cunhal (Portugália) és Le Duan (Vietnami Demokratikus Köztársaság).

Az SZKP kongresszusának harmadik napja:

Kádár János beszéde

• MOSZKVA

Ma van az SZKP XXIII. kongresszusának harmadik munkanapja: folytatódik a Központi Bizottság és a Központi Revíziós Bizottság beszámolójának megvitatása. A küldöttek elemzik a szovjet bel- és külpolitikát, a népgazdaságfejlesztés soron levő feladatait, a népjólét, a kultúra és tudomány, a pártépítés és az ideológiai munka kérdéseit.

Az egész ország figyelme a tanácskozásra irányul.

Ezrével érkeznek a távirati jelentések a kongresszushoz

a termelési sikerekről, a negyedéves terv végrehajtásáról, a munkaverseny-vállalások teljesítéséről. A dolgozók eredményes munkát kívánnak a kongresszusnak.

A ma délelőtti ülés első felszólalója *Anton Kocsinjan*, az Örmény KP Központi Bizottságának titkára volt.

Kocsinjan elmondotta, hogy *Szovjet-Örményországba további ötezer olyan örmény tért vissza, akit annak idején a sors a haza történelmi határain túlra vetett.* Ők most a Szovjetunió teljes jogú állampolgárai, s tevékenyen részt vesznek az új Örményország építésében.

Nyikolaj Podgornij, az SZKP Központi Bizottsága elnökségének tagja — aki ugyancsak felszólalt a ma délelőtti ülésen — kijelentette, hogy a Szovjetunió Kommunista Pártja a jövőben is békeszerető külpolitikát folytat, visszaveri az agresszorok támadásait, minden lehetőséget felhasznál arra, hogy előbbre vigye a szocializmus ügyét.

Podgornij **elítélte az amerikai imperializmusnak a Vietnami Demokratikus Köztársaság és Kuba ellen elkövetett agresszióját,** és emlékeztetett arra, hogy a Szovjetunió *gazdasági segítséget nyújt a vietnami népnek és fegyverekkel is segíti.* A Szovjetunió *politikai* tekintetben is támogatást nyújt Vietnamnak, helyesli a VDK kormányának és a Dél-vietnami Nemzeti Felszabadítási Frontnak azokat a javaslatait, amelyeket a vietnami probléma rendezésére vonatkozóan előterjesztettek.

Podgornij kijelentette, hogy *a nemzetközi kommunista mozgalom egysége és összefogása állandóan az SZKP Központi Bizottsága figyelmének középpontjában áll.*

A Szovjetunióban **következetesen valóraváltják az SZKP XX. és XXII. kongresszusának határozatait,** teljesítik a párt programját. Az SZKP a lenini úton, a kommunista társadalom felépítésének útján vezeti a szovjet népet, és ezzel internacionalista kötelességének tesz eleget.

A kommunizmus építése elválaszthatatlan a demokrácia fejlesztésétől. Ezzel kapcsolatban kijelentette, hogy a pártvonal, amely a szovjet demokrácia következetes fejlesztésére irányul, megmutatkozik a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának és a helyi szovjeteknek a tevékenységében is.

Az SZKP nagy munkát végzett a szocialista jogrend megszilárdítására, a személyi kultusz káros lerakódásainak felszámolására, a szovjet törvényhozás tökéletesítésére.

„Bízunk abban, hogy a szovjet és a kínai nép, a két testvérpárt barátsága, összefogása és egysége feltétlenül felülkerekedik majd" — jelentette ki *Vaszilij Csernisev*, a tengermelléki Primorje-határterület pártbizottságának első titkára. *Szovjet-Távol-Kelet minden dolgozója szívből támogatja az SZKP Központi Bizottságának a Kínai Kommunista Párttal való kapcsolatokban követett politikai irányvonalát és a központi bizottságnak a nemzetközi kommunista mozgalom nehézségeinek leküzdésére tett gyakorlati lépéseit.*

A ma délelőtti ülésen felszólalt *Kádár János*, a magyar pártküldöttség vezetője.

Beszédében többek között arra szólított fel, hogy növelni kell a Varsói Szerződés szervezetének és a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának — a szocializmus és a béke védelmében ezen igen fontos szerepet játszó nemzetközi szervezeteknek — hatékonyságát. *„Elítéljük a vietnami nép elleni amerikai agressziót, követeljük annak megszüntetését, segítséget nyújtunk az agresszorok ellen harcoló vietnami testvéreinknek, valamint az imperializmus ellen küzdő többi népeknek"* — jelentette ki Kádár János. — *Az MSZMP és az SZKP között teljes az elvi és a politikai egység, a Szovjetuniót és Magyarországot az eszmék és célok azonosságán nyugvó mélységes barátság, együttműködés, jó szövetségi viszony fűzi össze* — hangsúlyozta az MSZMP KB első titkára.

Beljajev űrhajós, a Szovjetunió Hőse, a kongresszus szünetében autogramot ad (MTI — Telefoto)

Bemutatkozott Ecuador új elnöke

Quito, március 31.

Clemente Yerovi Indaburo ideiglenes ecuadori köztársasági elnök, akit a reakciós katonai junta elűzése után a hadsereg, a politikai pártok és a polgári vezetők juttattak uralomra, tegnap este letette a hivatali esküt.

Az országban közben fokozatosan normalizálódik a helyzet. Véget ért az általános sztrájk, a katonák visszatértek kaszárnyáikba. Az új elnök közkegyelemben részesítette az összes politikai foglyokat, és engedélyt adott az emigránsok visszatérésére.

Ramirez, az Ecuadori KP egyik vezetője, aki részt vesz az SZKP XXIII. kongresszusán, nyilatkozatot adott a Pravda tudósítójának a legutóbbi ecuadori eseményekről. Kijelentette, hogy a junta lemondása az amerikai imperializmus ellen küzdő néptömegek győzelme volt. A katonai vezetők távozása azonban egymagában még nem oldja meg az ország súlyos nehézségeit.

Kipipáltak a kortesek...

Anglia ma választ

London, március 31.

Stanley Levinson telefonjelentése:

Csípős, szórt napsütéses csütörtökre ébredt ma reggel Nagy-Britannia több mint 30 millió választópolgára. Jómagam korán útnak indultam a kerületi szavazóhelyiségbe — amelynek céljaira egy egyházközségi hivatalt béreltek ki — hogy leadjam voksomat. Nem tolongtak a választóhelyiségben, s így személyazonosságom igazolása után nyomban bemehettem a 32 fülke egyikébe, hogy odaírjam az x-et a munkáspárti jelölt neve mellé. Itt történetesen nem sok esélye van annak, aki a Munkáspárt színeiben indul, mert ez a negyed, ahol lakom — *South Hendon* — kispolgári, konzervatív fellegvár.

A kitöltött szavazólapot bedobtam egy viharvert fekete fémládába, amelyet csak este 9 órakor, a szavazás befejeztével nyitnak ki.

Amikor ismét kiléptem az utcára, három férfi lépett hozzám és nevemet tudakolta: a három párt kortesügynökei, akik virradattól napestig ott strázsálnak. A náluk levő listán kipipálják a szavazók neveit. Ennek az a célja, hogy megtudják, saját párthíveik közül — mert mindegyiküknél a körzetben lakó párttagok névsora van —, ki nem járult még az urnákhoz. Ha valaki délutánig nem jelenik meg, elmennek a lakására, és figyelmeztetik állampolgári feladataira.

(Folytatás az 5. oldalon.)

A Kreml Kongresszusi Palotája, a tanácskozások színhelye (MTI foto — Külf. Képszolgálat)

VÁRHATÓ IDŐJÁRÁS PÉNTEK ESTIG

A Meteorológiai Intézet előzetes előrejelzése péntek estig: Felhőátvonulások, helyenként, elsősorban északon hózáporral, majd futó esővel. Ma nyugaton gyenge, változó irányú, keleten mérséklődő északnyugati, északi, holnap országszerte fokozatosan megélénkülő délnyugati, déli szél. A nappali felmelegedés fokozódik. Budapesten ma délelőtt a hőmérséklet 6 fok volt.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Kovács Ignác
NÉPSZAVA

1966 APR 11

1021

Kiosztották az ez évi művészeti díjakat

Csütörtökön a Fészek Művészklubban kiosztották a hazánk felszabadulásának 21. évfordulója alkalmából adományozott 1966. évi irodalmi és művészeti díjakat. Az ünnepségen megjelent *Szirmai István*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára.

A megjelenteket *Ilku Pál* művelődésügyi miniszter, az MSZMP Politikai Bizottságának póttagja üdvözölte, majd átnyújtotta a kitüntetéseket.

A magyar forradalmi munkás-paraszt kormány művelődésügyi minisztere a következő díjakat adományozta:

József Attila-díj

I. FOKOZATÁT

FÉJA GÉZA írónak a »Sarjadás« c. kötetéért, valamint újabb szociográfiai írásaiért,

HAJNAL ANNA költőnek a »Szertelen nyár« c. válogatott verseskötetéért,

SOMLYÓ GYÖRGY költőnek »Szélrózsa« műfordítás kötetéért, valamint »Tó fölött, ég alatt« c. verseskötetéért.

II. FOKOZATÁT

VIHAR BÉLA költőnek »A négy felelet« c. kötetéért,

NEMES GYÖRGY írónak »Egyetlen pillanat« c. regényéért.

III. FOKOZATÁT

BERTHA BULCSU írónak »Füstkutyák« c. regényéért,

BIHARI SÁNDOR költőnek »Utóhang a megpróbáltatáshoz« c. kötetéért.

Jászai Mari-díj

I. FOKOZATÁT

LATINOVICS ZOLTÁNNAK, a Vígszínház művészének művészi teljesítményeiért,

DOBAY VILMOSNAK, a pécsi Nemzeti Színház főrendezőjének rendezői munkásságáért.

II. FOKOZATÁT

SZTANKAY ISTVÁNNAK, a Nemzeti Színház színművészének művészi teljesítményeiért,

NAGY ATTILÁNAK, a Thália Színház színművészének művészi teljesítményeiért,

TOMANEK NÁNDORNAK, a Vígszínház színművészének jellemábrázolásaiért,

HORKAI JÁNOSNAK, a Nemzeti Színház színművészének két évtizedes színvonalas művészi munkásságáért,

GERBÁR TIBORNAK, a debreceni Csokonai Színház színművészének sokoldalú színészi munkásságáért,

HADICS LÁSZLÓNAK, a Fővárosi Operettszínház tagjának az operettműfajban kifejtett művészi munkásságáért,

LEHOCZKY ZSUZSÁNAK, a Fővárosi Operettszínház tagjának az operettekben nyújtott alakításaiért,

HAVAS GERTRUDNAK, az Állami Bábszínház színművészének másfél évtizedes művészi munkásságáért,

KABOS LÁSZLÓNAK, a Vidám Színpad színművészének a vidám műfaj népszerűsítéséért.

III. FOKOZATÁT

POLGÁR GÉZÁNAK, a miskolci Nemzeti Színház színművészének művészi alakításaiért,

OLÁH GYÖRGYNEK, a debreceni Csokonai Színház színművészének 25 éves színművészeti tevékenységéért,

HAJDÚ ENDRÉNEK, az Állami Déryné Színház színművészének művészi munkássága elismeréséül,

MEDGYESI MÁRIÁNAK, a győri Kisfaludy Színház színművészének mai és klasszikus művek hősnőinek megformálásáért,

GYÖRGY LÁSZLÓNAK, a Thália Színház színművészének jellemábrázolásaiért,

ANDAHÁZY MARGITNAK, a szolnoki Szigligeti Színház színművészének színészi munkásságáért,

RAKSÁNYI GELLÉRTNEK, a Nemzeti Színház színművészének jellemábrázolásaiért,

KÖRMENDI JÁNOSNAK, a Madách Színház színművészének színpadi alakításaiért,

DONNERT JÁNOS artistának az artistaműfajban nyújtott teljesítményéért.

Balázs Béla-díj

I. FOKOZATÁT

JANCSÓ MIKLÓS filmrendezőnek »Szegénylegények« c. film rendezéséért,

RÉNYI TAMÁS filmrendezőnek »Legenda a vonaton« és »Tilos a szerelem« c. filmek rendezéséért.

II. FOKOZATÁT

FORGÁCH OTTÓ filmoperatőrnek »Legenda a vonaton«, »Tilos a szerelem«, »Ketten haltak meg« c. filmek operatőri munkájáért,

KENDE MÁRTA tv-rendezőnek »Siker«, »Bognár Anna világa« és az »Ördögszekér« c. alkotásaiért.

III. FOKOZATÁT

BÁNK LÁSZLÓ filmrendező asszisztensnek két évtizedes színvonalas rendezői asszisztensi munkájáért,

WIEDERMANN KÁROLY tv-rendezőnek a tv riportfilmjeivel elért eredményeiért.

Liszt Ferenc-díj

I. FOKOZATÁT

ANTAL GYÖRGY karnagynak, a Pécsi Zeneművészeti Szakiskola igazgatójának Baranya megye zenei életében végzett munkásságáért.

II. FOKOZATÁT

BENDE ZSOLTNAK, az Operaház magánénekesének az operaműfajban nyújtott művészi teljesítményeiért,

PÁLOS IMRÉNEK, az Operaház magánénekesének két évtizedes operaházi művészi munkásságáért,

DÓZSA IMRÉNEK, az Operaház magántáncosának a klasszikus és modern balettben nyújtott művészi teljesítményeiért,

MAKLÁRI JÓZSEF karnagynak a kórusmozgalom fejlesztésében végzett munkásságáért.

III. FOKOZATÁT

MURA PÉTER karnagynak, a Miskolci Városi Szimfonikus Zenekar vezetésében elért művészi teljesítményéért,

ILLÉS ÉVÁNAK, a pécsi Nemzeti Színház magánénekesnőjének operaénekesi teljesítményeiért,

SINKÓ GYÖRGYNEK, a szegedi Nemzeti Színház énekesének operaénekesi tevékenységéért,

BOTTKA VALÉRIA karnagynak (osztott díj) a Rádió Gyermekkórusánál végzett munkásságáért,

DR. CSÁNYI LÁSZLÓ karnagynak (osztott díj) a Rádió Gyermekkórusánál végzett munkásságáért.

Erkel Ferenc-díj

I. FOKOZATÁT

TARDOS BÉLA zeneszerzőnek zeneszerzői munkásságáért, kórusművéért, tömegdalaiért.

II. FOKOZATÁT

HORVÁTH ZOLTÁN operarendezőnek operarendezéseiért,

TAMÁSSY ZDENKÓ zeneszerzőnek zeneszerzői munkásságáért.

Munkácsy Mihály-díj

I. FOKOZATÁT

KOKAS IGNÁC festőművésznek a X. magyar képzőművészeti kiállításon bemutatott alkotásaiért,

MARTSA ISTVÁN szobrászművésznek az 1965 áprilisában Auschwitzban felállított »Mártír emlékmű«-jéért,

RASZLER KÁROLY grafikusművésznek a X. magyar képzőművészeti kiállításon bemutatott grafikáiért,

FELEDI GYULA grafikusművésznek a X. magyar képzőművészeti kiállításon bemutatott grafikáiért,

CHIOVINI FERENC festőművésznek a budapesti és vidéki kiállításokon bemutatott alkotásaiért.

II. FOKOZATÁT

MAROSÁN LÁSZLÓ szobrászművésznek 1965-ben az Ernst Múzeumban rendezett egyéni kiállításon bemutatott alkotásaiért,

MAJOROS JÁNOS iparművésznek az elmúlt években készített nagyméretű kerámia faliképeiért,

WÜRTZ ÁDÁM grafikusművésznek a X. magyar képzőművészeti kiállításon bemutatott grafikáiért,

SIMÓ JÓZSEF iparművésznek nagyméretű kerámia faliképeiért,

TURY MÁRIA festőművésznek az 1965-ben a Csók Galériában megrendezett egyéni kiállításán bemutatott alkotásaiért.

III. FOKOZATÁT

GACS GÁBOR grafikusművésznek az 1965-ben az Ernst Múzeumban rendezett egyéni kiállításán bemutatott alkotásaiért,

STETTNER BÉLA grafikusművésznek a X. magyar képzőművészeti kiállításon bemutatott grafikáiért,

MÉSZÁROS DEZSŐ szobrászművésznek a X. magyar képzőművészeti kiállításon bemutatott portréiért,

VATI JÓZSEF festőművésznek a X. magyar képzőművészeti kiállításon bemutatott alkotásaiért,

GARÁNYINÉ STEINDL KATALIN iparművésznek nagyméretű kerámia faliképeiért,

FEKETE GYÖRGY belsőépítésznek az V. iparművészeti kiállításon bemutatott bútoraiért,

SCHRAMMEL IMRE iparművésznek az V. iparművészeti kiállításon bemutatott tárgyaiért.

Pénteki mozaik

ESZTERGÁLÁS »MONDATOKKAL«

A szerszámgépfejlesztés keretében a Villamos Automatika Intézetben kidolgozták az ER 200-as rövidesztergа számjegyes vezérlését. Az intézetben kifejlesztett egyetemes digitális szerszámgépvezérlő rendszerből alkalmazták a sok profilú, bonyolult formájú munkadarabok megmunkálására szolgáló rövidesztergára a legkorszerűbb vezérlési módot. Az elkészített munkaprogramot kód alapján lyukszalag tárolja, és a leolvasó berendezés »tolmácsolja« a feladatot a gépnek. Az adatátadás nyolcsatornás lyukszalaggal automatikusan vagy kézzel is történhet. A megadott program »mondatai« egy-egy műveleti ciklusnak felelnek meg. A részműveleteket billentyűk és úgynevezett dekádkapcsolók segítségével kézi úton is betáplálhatják. A kívánt műveleteket tartalmazó adatok kódoló és ellenőrző áramkörökbe kerülnek. Hiba esetén, ha például a kódolásban szóhosszhiba van, vagy a lyukszalagot esetleg fordítva helyezik be, a gép automatikusan hibajelet ad, és a munkaprogram végrehajtását azonnal »letiltja«. A méretellenőrző egység a mérőelemektől számok formájában érkezett adatok segítségével biztosítja a vezérelt elemek pontos munkáját. A munkadarab elkészülte után a vezérlés a gépet leállítja, a lyukszalagot visszatekercseli, és a gép új program fogadására kész.

— **Díszoklevelet** adományozott a Komszomol Központi Bizottsága Hárshegyi Zoltánnak a debreceni Diogal Gyógyszergyár villanyszerelő ifjúmunkásának, a magyar és szovjet fiatalok barátságának erősítésében kifejtett munkájáért. Az oklevelet Tóth Imre, a KISZ Hajdú-Bihar megyei bizottságának első titkára adta át csütörtökön.

— **A MAHART közli, hogy a Szolnok—Tiszabura között közlekedő személyhajó-járatot április 3-án a kiadott menetrend szerint megindítja.**

Korszerűsítik az 1-es utat

Az 1-es számú utat Győr és Almásfüzitő között átépítik, korszerűsítik. Koronaszélessége 12 méter, burkolatszélessége 7 méter lesz. A burkolatot két oldalt fehér betonnal szegélyezik.

— **A BUDAI FOTÓ- ÉS FILMKLUB VI. tavaszi tárlatát április 1-én nyitja meg XI., Bocskai út 37. szám alatti helyiségében. A tárlat és színes diabemutató áprilisban minden szerdán és vasárnap tekinthető meg.**

— **Nemzetiségi béke—barátság-esteket** és felszabadulási emlékünnepségeket rendez Borsod megye szlovák lakosú községeiben április 1-től 6-ig a Magyarországi Szlovákok Demokratikus Szövetsége.

Szóvá tesszük

Hosszú hónapok óta enyhe borzalommal figyelem a Móricz Zsigmond körtér egyik, mind reprezentatívabbá váló neonreklámját, amely szikrázva hirdeti gyártóinak helyesírási képességét. »KÖRTÉR« — mondja a fénycső. Vajon kitől tanulta?

Rájöttem. Készítői gyakran járnak az ugyancsak reprezentatív és modern 68-as villamossal, amelyen szép nyomtatott táblák hirdetik útirányát. Ez a közlekedési csoda is a Móricz Zsigmond »körtér« irányába fejti ki áldásos nyelvművelő tevékenységét nap mint nap.

Hát mekkora íróról kell elnevezni egy teret, hogy le tudjuk írni — nem is a tért, csak azt az egyszerű hárombetűs magyar szót, hogy kör? (—tai)

Hatvanmillió tonnás széntelep

Geológiai kutatások során a nagyegyházi szénmedencében 60 millió tonna szenet tartalmazó, művelésre alkalmas, kedvező vastagságú széntelepet találtak.

TOVÁBB JAVUL AZ ELLÁTÁS A DUNA-KANYARBAN

Az idén tovább javul a kirándulók ellátása a Duna-kanyarban. Visegrádon április elején nyílik meg a korszerűsített és kibővített Vár Étterem. Ugyancsak áprilisban adják át rendeltetésének a Rév utcában az egyszerre 800 adagot készítő önkiszolgáló éttermet, és vele szemben az ABC-áruházat. A Fő utcában az élelmiszerbolt helyén tejivó nyílik, a Fellegvár vendégeiről pedig az autóparkoló mellett felállított büfé gondoskodik. Több új létesítménnyel gyarapodik Leányfalu is. A hamarosan megnyíló kemping szomszédságában önkiszolgáló étterem és pavilonsor épül. A tábor területén élelmiszerüzlet és bazár nyílik. A szentendre-papszigeti kemping mellett áprilisban adják át az élelmiszer-kisáruházat és a bisztrót. A városban 350 000 forintos költséggel korszerűsítik a Béke Éttermet.

FELHÍVÁS A LAKOSSÁGHOZ!

A budapesti honvéd helyőrség parancsnoksága kéri, hogy április 4-én, felszabadulásunk 21. évfordulója alkalmából a Kossuth Lajos téren levő Állami Zászlónál lezajló ünnepélyes őrségváltás idején, 11 óra 45 perctől 12 óra 15 percig, a Citadella és a környékén, valamint az I. kerület, Sánc utca—Tigris utca—Alagút utca—Duna-part—Szabadság-hídig, a Gellért-hegy irányában határolt körzetben levő épületek ablakait tartsák nyitva, hogy a tűzérségi díszlövés következtében kárt ne szenvedjenek.

— **Gimnázium** épült 11 millió forintos költséggel Tatabánya új lakónegyedében. A lakosság jelentős társadalmi munkával járult hozzá felépítéséhez.

Új KÖJÁL-székház Fehérvárott

Székesfehérvárott a 8,5 millió forintos költséggel felépült KÖJÁL-székházat csütörtökön ünnepélyesen átadták rendeltetésének. Az ünnepségen dr. Tóth Béla egészségügyi miniszterhelyettes mondott megnyitó beszédet.

— *ÚJÍTÁST vezetnek be a nagytávú szibériai vasútvonalakon. A hosszú úton elfáradt utasok számára mesterséges napfürdőt és tussolót rendeznek be.*

— **A debreceni Tanítóképző Intézetben** csütörtökön háromnapos tanácskozás kezdődött a tanító-, népművelő- és könyvtárosképzéssel kapcsolatos szakmai problémákról.

A MAFC nyerte a kosárlabda-rangadót

Csütörtök este a *Sportcsarnokban* került sor a férfi kosárlabda NB I-ben a tavaszi idény legnagyobb érdeklődéssel várt mérkőzésére, a *Bp. Honvéd—MAFC* rangadóra. Zsúfolt nézőtér előtt a piros-fehérek csak az első félidőben mutattak olyan játékot, amely »hagyományos« volt, szünet után érthetetlenül visszaestek, és hatalmas meglepetésre a műegyetemisták 77:66 (25:37) arányú győzelmet aratták a *Honvéd* ellen.

A bajnokság 9. fordulója után a két nagy riválisnak egyaránt 8—8 győzelme és 1—1 veresége van, tehát fej-fej mellett állnak.

Legjobb dobók: *Prieszol* (23), *Tuboly* (12), *Gabányi* (12), *Kangyal* (11), illetve *Banna* (21), *Rácz* (11), *Bencze* (10), *Lendvay* (8).

Külföldi ökölvívók a Sportcsarnokban

Egymásután két érdekes ökölvívó esemény színhelye lesz a *Sportcsarnok*. Ma este *Ljubljana* csapata lép szorítóba 42 versenyzője képviseltetí magát, valamint a teljes magyar élgárda. Az indulók között lesz pál

Szervezeti kérdé az MTS Orsz

A *Magyar Testnevelési és Sportszövetség Országos Tanácsa* csütörtökön ülést tartott.

Az országos tanács meg

KOKAS Ignác

Otthontalan anyák

Napokat töltöttek a tóparton

A hajléktalanok gondjainak jó részével csak 1989 óta beszélünk nyíltan. Két éve hozták létre a Szegényeket Támogató Alap (SZETA) aktivistái a kitaszított asszonyok házát. Itt azok a nők kaphatnak átmeneti menedéket, akik gyermekeikkel kerültek az utcára.

– A hajléktalan gyermekek sorsa máig megoldatlan. Az általában családi összetűzések miatt, fedél nélkül maradt anyák csupán két lehetőség közül választhatnak: állami gondozásba adják gyermeküket, vagy valamelyik családtagjukra, barátjukra bízzák, amíg sorsuk rendeződik. Feltéve, ha egyáltalán jobbra fordul a sorsuk – mondja *Morvay Bea*, a SZETA átmeneti otthonának egyik vezetője.

Volt olyan anya, akit a főváros szélén, a Rákos patak partján találtak meg, miután már több éjszakát a szabad ég alatt töltött gyermekével. A vidéki otthonban jelenleg négy anya él gyermekeivel. Közülük három értelmi fogyatékosak.

– Gyakori jelenség, hogy azoknak az anyáknak bomlik fel könnyen a házasságuk, akik maguk sem családban, hanem állami gondozásban nőttek fel. Nincs meg bennük a családalapításhoz szükséges felelősségtudat, hiszen követendő családkép sem él bennük. Ennek ellenére megdöbbentő, mennyire ragaszkodnak gyermekeikhez, mennyire toleránsak egymással. Természetesen mindenkinek vannak „nagy kiborulásai", de sajnos ez ma már az átlagos családokban is gyakori – meséli Morvay Bea.

A kivert anyák házában a lakók a szabályzat szerint hat hónapot tölthetnek. Mivel legtöbben ruha és pénz nélkül hagyják el otthonukat, az első két hónapban a SZETA és támogatóik adnak az anyáknak némi pénzt. Két hónap elteltével azonban már mindenkinek gondoskodni kell saját maga és gyermeke ellátásáról. Az asszonyok egy része a gyes és a gyed ideje alatt szökik el otthonról. És akadnak olyanok, akik munkájukat is elveszítették, nekik a gondozók segítenek új munkahelyet találni. Hat hónap alatt általában rendeződik az asszonyok sorsa. Egy részük visszatér családjához vagy pedig albérletbe költözik.

Az eddigi tapasztalatok szerint fél év elegendő az újrakezdéshez. Az otthon gondozói azonban az anyák szokásait nem tudják megváltoztatni. Az idekerülő gyermekek nagyon rossz egészségi állapotban vannak. Ez részben a lelki megpróbáltatásoknak – az utcán, jobb esetben ismerősöknél eltöltött éjszakáknak –, másrészt az egyoldalú táplálkozásának tudható be. Az otthonban megforduló asszonyok családjukban is rossz anyagi körülmények között éltek. Gyakran éppen a férj munkanélkülivé válása volt a házasság megromlásának egyik oka.

A főváros környékén még két otthonban találhatnak átmeneti szállást a hajléktalan anyák, gyermekeikkel. Az intézmények fenntartására az állami segélykeretek, pályázatok nem elegendőek. Az otthonok gyakran a külföldi segélyszervezetek, egyházak támogatásával is csak nagyon „szegényesen" működhetnek. Érdemes megfigyelni viszont azt a tendenciát, miszerint a nagyobb vidéki városokban az utóbbi időben egyre nő az átmeneti otthonok száma, amelyeknek alig van lakója, míg a fővárosba áramlott vidéki szegények nem tudják magukat hol meghúzni. A Budapest-központúság tehát, már a szociális kérdésekben is komoly gondot okoz.

Bereczki Mária

FELJELENTETT ELMESZAKÉRTŐK

Perben a világgal

Tisztelt Szerkesztőség! Kérem és egyben felhatalmazom önöket a nyilvánosságra hozatalra. A mellékelt levelet egyidejűleg postára adtam a belügyminiszternek:

„Tisztelt miniszter Úr!

Alulírott kérem, hogy bocsássanak el a Magyar Köztársaság állampolgárainak sorából. Alapos okom van ezt kérni. 1986-ban egy gyermekelhelyezési per egyik érdekeltje lettem. Akkoriban már több éve kapcsolatom volt az úgynevezett második nyilvánossággal. Emiatt a bíróság alkalmatlannak minősített gyermekem szocialista módon való nevelésére. Fellebbezéseimre, törvényességi óvás iránti kérelmeimre csupán fenyegetéseket kaptam, sőt, büntető eljárást indítottak ellenem és elrendelték elmeállapotom vizsgálatát is.

Az ilyen eljárások precedenst teremthetnek arra, hogy politikai okokból beavatkozhassanak (újra?) az igazságszolgáltatásba. Ettől már az sincs messze, hogy a politikai másként gondolkodást orvosi problémává tegyék. Aki másként lát és gondol valamit, az beteg, azt gyógyítani kell...?

Az AU–VIII. 046715 számú személyigazolvány tulajdonosa (?)".

*

– Mi az a kérdőjel az aláírásában, kedves AU–VIII. 046715?

– Három évvel ezelőtt visszaküldtem a személyi igazolványomat a belügybe. Akkor ezzel tiltakoztam a jogtanácsok sorozata ellen. Azóta belső emigrációban élek.

– Hogyan igazolja magát, ha például a kocsijával megállítja a rendőr az országúton?

– Hát az útlevelemmel! Kötelesek elfogadni. Abszurd helyzetre csak abszurd módon lehet reagálni.

Ugyan kissé rendhagyó módon nyomatékosítja *V. J.*, Az AU–VIII. 046715 számú igazolvány tulajdonosa (?) a véleményét, de egy jogtiport embernél nem várható el a szabatos stílus. Ismerkedjünk meg a történetével.

A többkilónyi akta, amelyet V. J. a rendelkezésemre bocsátott, azt sugallta: a stílus maga az ember. V. J. úgy gyártja a beadványokat, fellebbezéseket, tiltakozásokat, feljelentéseket, óvásokat, mintha présgépen nyomná őket. Ami önmagában még nem zárja ki, hogy sérelmei jogosak. De mert az átrághatatlan betűtömegből képtelenség kihámozni az igazságot, személyesen kerestem fel az ügy többi szereplőjét.

Ezután V. J. feladott a címemre egy expressz-ajánlott levelet:

„Tisztelt Asszonyom! Ön teljesen magánügyként fogja fel a történteket. Félő, olyan cikket írna, ami nem mutat túl ezen, emiatt nem járulok hozzá semmi, velem kapcsolatos közlés megjelenéséhez".

Elvetélt a riport – volt már ilyen. Tenném is *ad acta*, csakhogy V. J. históriája valóban nem magánügy. Túl sok mostanában az önbevallásos politikai üldözött, az elégtételt-igazságot követelő, mássága miatt meghurcolt, a múlttól szenvedő panaszkodó, az olyan „veterán", akit, ha megkérdeznek, hogy részt vett-e a spanyol polgárháborúban, azt feleli: *„Nem, de már intézik...".*

Valójában arról van szó, hogy V. J.-től szélsőséges viselkedése és tettlegességig fajuló gorombasága miatt elvált a felesége, V. J. úgy akart borsot törni az orra alá, hogy nem fizetett gyermektartást. Bejelentette hát a bíróságon, hogy megromlott egészségi állapota miatt nem tud eleget tenni tartási kötelezettségének, szívpanaszai vannak, s a házassági krízis okozta érzelmi labilitása akadályozza a munkavégzésben. (Mellesleg tv-szerelő kisiparos.)

A bírónő nemcsak a belgyógyászati vizsgálat eredményére volt kíváncsi, kikérte az elmeszakértők véleményét is. Azok így vélekedtek:

„Jelen témától, a tartás elmulasztásától szinte percenként eltér, állandóan politikai jogokra, diktatúrára, jogállamiságra hivatkozik, bizarr kijelentései felvetik a gyanút, hogy téveszmét megközelítő túlértékelései vannak, ezzel kapcsolatban semmiféle belátást nem gyakorol. Az észlelt tünetek felvetik egy lappangva fejlődő és még jelenleg is előrehaladó folyamat gyanúját".

*

V. J. feljelentette az elmeszakértőket elfogultság, hamis diagnózis miatt. Az ügyészt személyiségi jogai megsértése miatt. A bírónőt azért, mert óvásra nem talált alapot. Egy másik bírót azért, mert korrupt, s szerinte politikailag koncepciók vezetik az ítélkezésben. Perli az egész világot – de gyermekei eltartásához egyetlen fillérrel nem járul hozzá. Ideológiája: „Aki csak a tartásdíj hiányát szajkózza, az az állattartás szintjére süllyeszti le a gyermeknevelést, az csak a »takarmányra valót« kéri számon, holott egy apának a gyermekei szellemi-morális épüléséről kell gondoskodnia".

A 13 és 7 éves gyermek kizárólagos eltartója, az anya bolti eladói keresetéből kénytelen tejet, kenyeret venni. Kell a gyerekeknek cipő, tanszer is, meg villanyszámlára való. És kell az ügyvédre, ugyanis nem telik el hét, hogy az önkéntes belső emigrációba vonult férj ne adjon hírt magáról. Most például egy engedély nélküli építkezés okán. Az önkormányzat megbírságolta V. J.-nét, mert a műemléképülethez egy fészert toldott – a férj. A Pest-közeli ház tulajdonosa ugyanis V. J. volt felesége, a tilosban építkező viszont V. J., aki nem hajlandó kiköltözni exfelesége örökségéből.

– Az a szerencsém – mondja a fiatalasszony –, hogy rendesek a munkahelyemen. Megengedik, hogy túlórában ledolgozzam azt az időt, amit a bíróságon töltök. Tavaly a szabadságomat is a bíróságon töltöttem. Úgysem tudtunk volna elutazni a gyerekekkel; a vidéki házban a férjem lakik, máshová pedig pénzünk nem lett volna.

*

V. J. jogérzékenysége rendszeres és folyamatos munkát ad az igazságszolgáltatóknak. Március végén újabb leckét kapnak tőle – V. J. miheztartás végett előre jelezte igényeit:

„Ragaszkodom hozzá, hogy a tárgyaláson elhangzott minden szót jegyzőkönyvben rögzítsék. Ha kérésemet nem teljesítik, akkor csak írásban vagyok hajlandó válaszolni és írásban kérem a bíróság válaszát is".

S ha nem V. J. tetszése szerint alakulnak a dolgok, legfeljebb újabb beadvány születik. Következhetnek az újabb tárgyalások, az újabb perek.

Antal Anikó

Vento. A jövő szele.

A szél feltartóztathatatlan. Egyszerre simogatóan lágy és erős. Nem ismer határokat. Az ember mégis az uralma alá hajtotta, és a szél a társa lett.
A Volkswagen **Vento** a szélről kapta a nevét. A **Vento** férfias, és erős. Formája nem hivalkodó, mégis tekintélyt parancsoló.
Mert azoknak készült, akik maguk is ilyenek. Ezért fog Önnek tetszeni, és másoknak ezért nem.
Milyen a **Vento**? Kényelmes.
Kategóriájában a legbiztonságosabb.* Meglepően fordulékony. Könnyen kezelhető. Dinamikus. Megbízható. Belül tágas és csöndes.
Környezetbarát és barátságos.
Egyszóval: **Vento**.
Egy Volkswagen , aminek stílusa van. Ha úgy érzi, hogy ez a stílus illik Önhöz, akkor a **Vento** már elkötelezte magát Önnek.

Volkswagen.
Biztos lehet benne.

*1992 nyarától biztonsági légzsák a vezető és az utas oldalán egyaránt.

Képek a falon

Gérard Garouste kiállítása az Ernst Múzeumban

Véletlenül történt így, de élményemet magyarázza: *Garouste* tárlata előtt fent jártam a *Nemzeti Galériában*, látni akartam a *Francia közelmúltat* bemutató pár szobányi válogatást, egy másik vendégkiállítást is. A „tegnapot", a „démodét". Vonzott a hűlt szerelem józan leltára, meg kaján kíváncsiságot éreztem a francia nemzeti nagylét ama kifejezési kényszere felett, amely a gall egyenrangúságot hivatott ábrázolni az anglo-amerikai (és német) művészeti szupremácia ellenében. Magamban nem vitatkoztam azon, hogy vajon Lichten-stein raszterei az eredetibbek-e vagy *Jasquet*-é. Hogy Rauschenberg tépett-e jobban plakátot, vagy *Rotella*-e. Múlt ez is, múlt az is: a medrébe nem férő késő avangárd művészet éppen idejétmúltnak nyilvánított dokumentumai, megannyi múzeumi leltári tárgy.

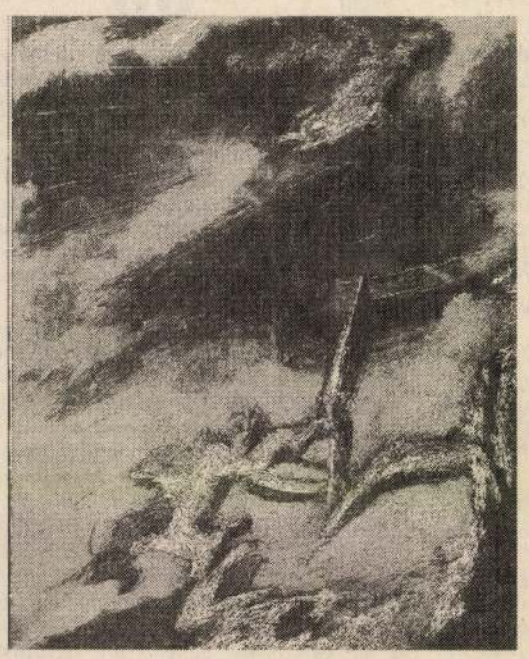

Cím nélkül, 1990/91

De amikor *François Morellet* sötét kabinja előtt rendeltetésszerűen megnyomtam a kapcsológombokat és a vörös neon úgy hasított a szemembe, hogy joggal hihettem, műkritikus többé már nem lehetek, mert lerokkantam, akkor szenvtelenségem hirtelen elmúlt. Dühödt vágyat, vizuális éhséget, türelmetlen hiányt éreztem képek iránt.

Így érkeztem Garouste-festményeket (és szobrokat) nézni az *Ernst Múzeumba*. És valahogy így érkezett az egész egyetemes művészettörténet a pofán vágó vörös-neon inzultus után enyhet keresni, megnyugodni, meditálni az elhagyott formához, a tegnapelőtthöz: a falra akasztott és olajfestékkel bevont vászon keltette vízióhoz.

Tagadásból persze nem lehet megélni. Ha a francia festőnek (aki nálunk egyébként annak idején szobraival hívta föl magára a figyelmet a Kisplasztikai Triennálén) annyi lenne csak összes érdeme, hogy az ő műve „nem fáj", akkor a vibráló szem gyógyulása után mindez hanyagolható lenne. A szerelem nem a terápiának szól. És nem is a „jókisfiúságnak", aki a forradalmas-handabandázó világérzés katzenjammere után eminensre vizsgázik posztmodernből, transzavangárdból és persze jó magaviseletet tanúsít az általános neokonzervatív hullám idején a történelmet megidéző és egyszersmind lejáratható fukuyamai drill tanításának szellemében. A szerelem ugyanis a kvalitásnak szól.

Garouste mostanság nagyon nagy vásznakat borít be sejtelmes mélységekkel és titokzatos formákkal. Vásznai akkorák, hogy a faltól ötméterre is csak egyetlen mű fér a látómezőbe, akkorák, mint a filmkockák a moziban, akkorák mint a reneszánsz palazzók rögzített pannói. És ráadásul ezeken a vásznakon nincs sokféle dolog. Amelyik kép „piros", ott a szem előbb jóllakik a sok kilónyi színnel és csak a tekintet csillapuló pásztája után nyugszik meg a felülethez képest aránytalanul kicsi főformák, a szétágazó, szeszélyes, szorongó növény-rovar-ember lények bizarr körvonalán. Amelyik festmény „kék", ott a szem előbb hatalmasat kortyol a klasszikus „égpiktúra" habjaiból és csak utána lát hozzá az aranysárga főszereplő-féleségek dramaturgiai többértelműségét föl-fejteni. Lehet, hogy „szólnak" valamiről ezek a képek, lehet, hogy nem. Lehet, hogy idézik a mennyet és a poklot, lehet, hogy csak egy pohár vízbe pottyantott plussz-tabletta viharzó pezsgését idézik. Mindez attól függ, hogy a festő tehetsége találkozik-e tehetséges nézőjével. És attól is, hogy a tehetséges nézőnek van-e éppen kedve különbséget tenni a míniumvörös és a szomszédságában felfakadó terra di siena rőt árnyalatai között, és hogy hajlandó-e emlékezni tágas múzeumi terek homályba vesző nagy véresre festett mártíriumaira, meg a Giottótól Delacroix-ig ránk hagyományozott ünnepien rituális freskókra. Garouste képeivel akkor sincs baj, ha fáradságosabb ítélőerő-munkára, szöszmötölést igénylő asszociálhatnékra amúgy nem hajlandó a néző. Vagy azért, mert már fáradt, vagy azért, mert nincs kedve műveltnek lenni, vagy mert mindenből elege van. A tudatküszöb alatt akkor is marad valami sokszólamú tágasság, a létet elviselhetővé nemesítő méltóság, ha az értelem ezenközben lustán pihen. Az alapszínek bölcsőjében kényelmesen ring tovább az érzet és az érzelem.

Lehet persze töprengeni: kire is hasonlít ez a piktúra? Francia szerzőnek nem juthat eszébe (ami eszébe jut, az benne is van a méregdrága, szószátyár, de az 1946-os születési dátummal adós maradó, és minden kettősbetűt hibásan elválasztó katalógusban) a magyar analógia. De nekünk, nekem, eszembe jut Kokas Ignác. A mágikus mélységek, a nyugtalan témakörvonalak, a formák feszítetten elrongyolódott plazmára emlékeztető állaga, a transzcendencia bevillanó égi fényei és a kárhozat mindenütt megbúvó bugyorsötétjei rokonlelkek ikercsillagát feltételezik. Kokas képei tragikusabbak, pátoszosabbak, telibbek. Garouste képei többértelműbbek, líraiabbak, a képzelet szabad útjára számítóbbak. Kokas a realizmus és a posztexpresszionizmus felől érkezett a maga Ginzapusztájához, az ő sárkányát nem a neoavangárd, hanem a totális művészet-diktatúrák undok pikkelyei fedték, annak vette hát fejét. Garouste ezzel szemben konceptes fenegyerek volt. „Tíz éve még élveztem a rombolást" – írta. – „De én, amellett vagyok, hogy miután összetörtük a játékszereket, állítsuk őket újra össze".

A megtagadott konzervativizmus és a megtagadott modernizmus furcsa párhuzama ez. Mintha Európa a kultúra soft világában hamarább értené meg egymást, mint a mezteln érdekek mennyiségi versenyében. Úgy látszik, végső soron egyre megy, hogy a fejlett ipari társadalom neonfényes, tapintatlan elektrosokkja vagy a szabadságkorlátozó villanypásztor belső áramütései elől menekül-e a festő a tiszta látvány autonóm birodalmába.

P. Szücs Julianna

Tiszteletgörcs Madáchnak

„Miért érnek kevesebbet az eszkimók, mint mások? Ők ugyanolyan emberek, mint maga vagy én. Mi Észak-Amerikából jöttünk, ahol élnek eszkimók, én is ismerek jó párat." – Kinek jutna eszébe mifelénk Az ember tragédiájában ábrázolt eszkimót valódi embernek gondolni. Ez az amerikai Minnesota Egyetem drámai tagozatán tanuló *Steve Swere-nek* jutott eszébe, a Színház- és Filmművészeti Főiskolán, a március végén, április elején *Huszti Péter* művészeti vezetésével tartott Nemzetközi Főiskolás Találkozón. Az egész darabot egyébként az amerikaiak túlságosan pesszimistának és tragikusnak találták. Az eszkimó színt, *Vámos László* óráján vitatták meg, a jelenetet először a magyar színésztagozat másodévesei adták elő, majd a többiek is megpróbálkoztak vele. Mivel az amerikai főiskolások Lucifere – mellesleg az eszkimók ismerőse – nem érezte jól magát, ezért a budapesti Lucifer helyettesítette őt – magyarul. A káosz elkerülése végett Vámos László végszavazott.

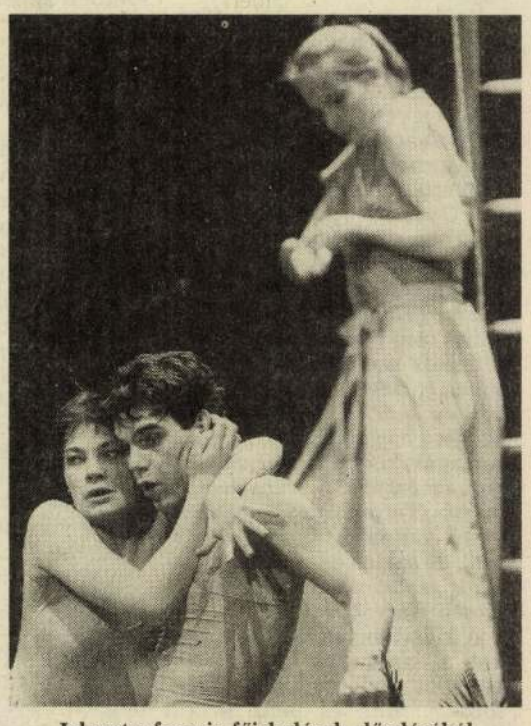

Jelenet a francia főiskolások előadásából

Az eszkimó szín vitája része volt annak a „workshop-nak", amely során Az ember tragédiájával foglalkoztak a találkozó résztvevői. *Hubay Miklós* és *Lengyel György* elemezte a művet, előadásainak történetét, a szerző életét, a *Független Színpad* eljátszotta a Londoni színt, részleteket mutattak be *Jankovics Marcell* készülő rajzfilméből, *Balikó Tamás* pedig megrendezte az első Prágai színt. Volt még mozgásbemutató is – vívással, pantomimmal, helyzetgyakorlatokkal, szteppel. Az Ódry Színpadon szerepeltek a magyarok repertoárján lévő darabok, az amerikaiak Sondheim-musical részleteket adtak elő, és eljátszották *Tennessee Williamstől az Üvegfigurákat*. A párizsi főiskola harmadikos hallgatói pedig tíz színt adtak elő a Tragédiából. Érdekes, hogy egyebek közt Párizst is kihagyták. Állítólag azért, mert túl sok szereplőt kívánt volna.

– Ez nagyon nehezen játszható darab – mondták a francia diákok –, mert túl hosszú a szöveg, és túl sok a mondanivaló. Az igazi baj mégis az volt, hogy otthon senki sem ismerte a művet. Mi sem, hanem csak azt tudtuk, róla, hogy mit jelent a magyaroknak. A Tragédiát mi is pesszimistának tartjuk, de ami még ennél is furcsább, hogy az író nem kedveli a nőket, Éva mindig háttérbe szorult.

Londont a Független Színpad után *Babarczy László* vezetésével a harmad- és negyedéves hallgatók is eljátszották. Igaz, ők erősen ki- és átfacsarták a madáchi gondolatokat, ahogy a rendező mondta, ezeket inkább asszociációk volták az adott témára. Az erősen „huszadik századiasított" szín egy metróaluljáróban játszódott, alvilági életet, kábítószerező fiatalokat, magukat áruló lányokat és életunt embereket idézve fel. Érdekes volt, ahogyan az elsősök tollakban fetrengve, álomképekkel tarkított improvizációvá alakították a paradicsomi és a paradicsomon kívüli színt, amelyeket a marosvásárhelyi Szentgyörgyi István Színművészeti Főiskola hallgatói is előadtak.

A másodéves marosvásárhelyi *Balázs Attila* és *Csiszér Lajos Péter* elmondta, elég régóta foglalkoznak a Tragédiával, bár a próbákat sokszor el kellett halasztani a kötelező tantervben szereplő munkák miatt. Mielőtt eljöttek, a találkozót pusztán érdekességnek fogták fel, itt már munkának találták.

A kijevi főiskola magyar tagozatának hallgatói, akik részképzésben vesznek részt a budapesti főiskolán, a találkozón a Római színt játszották el.

– Ahány előadást láttunk, annyi stílusban és felfogásban került napvilágra a hallgatók érzései – mondta *Keresztyén Gabriella* a harmadikos kijevi hallgató. – Jó volt együtt gondolkodni. Egy dolgot mégis hiányoltunk! Voltak improvizációk, apropóelőadások, etűdök, meg ahogyan a franciák látják Madáchot – mindez nagyon érdekes volt. De mi vártuk, hogy lássuk Az ember tragédiáját. Bár Kerényi tanár úr azt mondta, ha egy magyar színtársulat Madáchhoz nyúl, akkor elfogja a klasszikus iránti tiszteletgörcs, tehát senki sem próbált meg „görcsöt kapni"!

Szemere Katalin

A rózsaszínű harckocsi

Egy tartalomjegyzék elé

Szellemi életünkben ritka eseménynek mondható, hogy egy honi folyóirat hatodik számának megjelenése alkalmából a Cseh és Szlovák Szövetségi Köztársaság rendkívüli és meghatalmazott nagykövete, valamint felesége, fogadást adjon, s a vendégek között ott legyen hazánk elnöke, vagy a lengyel nagykövet. Úgy tetszik, ez a negyedévenként megjelenő s egyelőre még kevesek által ismert periodika, a Módos Péter szerkesztette *Európai Utas*, valami sokak által régóta áhított küldetést vállalt fel; azt, amit alcíme így foglal össze: „az európai együttműködés folyóirata".

Spirituális *középeurópai kezdeményezés kell*, akár annak a lassan alakuló állami közeledésnek a keretében is, melynek magvát a tavalyelőtti Pentagonale-szerződés vetette el Velencében, s amelynek előkészítésében már szerepet vállalt az éppen induló Európai Utas is. E sorok írója ott volt azon a tanácskozáson, mely az írószövetségben a folyóirat (egy ilyen rendeltetésű folyóirat) szükségességét kimondta; s lám, az áhítások, kívánalmak, igyekezetek és várakozások túltelített oldatában a lap kristályosodási pont lett, szellemi műhely, olyan szerzőkkel, mint Hrabal vagy Konrád, Fejtő Ferenc, Dobos László, Claudio Magris, Nemeskürty István, Göncz Árpád és Esterházy Péter, vagy Gianni De Michelis, Vujicsics Sztojján, Cseres Tibor, Hubay Miklós, Danilo Kis, Cesare Tomasetig. A névsor, mint lenni szokott, e röpke felsorolásban nem teljes, rangsort sem követ, François Mitterand mellett Gegfér Pomogáts Béla, Antall József mellett Eduard Goldstücker, és Csoóri Sándor, Erhard Busek vagy Cs. Gyimesi Éva is egy fórumon mutatkozott Jeszenszky Gézával vagy Csúrhelyi Miklóssal. Olyan eseménynek vagyunk tanúi, hogy közelíteni szeretne minket egy pártokon és pártoskodásokon *felül* álló közös eszmény felé, és azzal *magyar*, hogy szolgálja egyúttal *mások* érdekeit is. Ez lehet, hogy paradoxnak látszik az elvakultak szemében, de a história már megtaníthatott bennünket arra, hogy az úgynevezett „kölcsönös érdek" figyelembevétele nélkül sokra nem juthatunk, az „egyedül vagyunk" önsajnáló, romantikus tézise pedig egyenesen tragédiába sodorhat. Az integrálódás felé haladó Európában nincs más célravezető út, mint a kapcsolatkeresésé. Térségünk, mint mondani szokás, amúgy is teli van egymásba gabalyodott érdekekkel, kultúrákkal és sorsokkal, ennélfogva van egy sejtjeinkben érezhető „közös nyelve" is, valahol a reflexek mélyén.

Ezen a nyelven kell – és lehet is – beszélnünk egymással.

Arcunkat meg kell őrizni, persze. Végzetes, ha Közép-Európa változatossága elveszik, ha bármilyen irányból „egységesítenék". Az „europica varietas" legszebb példája lehet ez a vidék. E szerencsétlen, meggyötört és szétszabdalt tájról rajzott szét a nagyvilágba megannyi izgalmas iniciatíva, itt mutatkozik még hit a költészetben, a dalban, a történelem megtartó erejében, a nemzeti elkötelezettségben. Nem hihetjük, hogy ezek az értékek 2000 után elveszítik jelentőségüket. Az *átjárható* határok, az egymásba épülő gazdaságok világában is lesz *magyar* és *szlovák, ukrán* vagy *német*, amint-hogy *román* vagy *szerb* is. Azonosságunkat azonban nem szigetpszichológia révén tudjuk megtartani. A sündisznóállás felvétele, mivel a kontinens új gazdasági és szellemi felfogásával ellenkezik, végzetes volna. Nekünk nemcsak a pénz vagy a technológiák, de a szellem szabad áramlására is fel kell készülnünk. Ismernünk és értenünk kell szűkebb meg tágabb környezetünket.

Nehéz, többkomponensű és igen jól tagolt szellemi aktivitásra van szükségünk tehát, nekünk is, közeli és távolabbi szomszédainknak is: nevezetesen, hogy *egyszerre* kell a saját karakterisztikumokat őrizni, gazdagítani s ugyanakkor kell nyitni is, megérteni, s értékelni másokét. Ez Közép-Európában *oda-vissza alapszabály* lesz. Nem tehet bennünket lehetetlenné, hogy Trianon miatt folytonos kisebbségvédelemre szorulunk: sorsunknak ez az átka nem lehet olyan farok, mely csóválja a kutyát. Igen, egyetlen engedményt sem tehetünk saját nemzetségünk kárára, de ebben a kavargó, gondjait mindinkább megoldhatónak vélő világban is csupán a kölcsönös megértésre való törekvés ígérhet enyhet. A *megértés* előfeltétele viszont a *megismerés*.

Ámde, mit tudunk egymásról? Érdemes lenne összegyűjteni a vérlázító, buta közhelyeket, e *gyilkos* közép-európai sztereotípiákat gnosztikus nyomorúságunkról: az egyik „bozgort" mond, vagyis jöttmentet, a másik „szőröstalpút", a harmadik „kutyafejűt". Ez sötét afrikai szóbeszéd, a XX. század végén. Törzsi acsargás. Az „európai", ha végigmegy ezen a tájon, meg kell hogy tisztítsa köpenyegét az efféle bogáncsoktól, nem tűrheti magán a sarat. Nyitott tekintet, barátságosan előrenyújtott kéz: csak ez lehet korunk kultúrakövetének jellemzője.

Ezt az errefelé oly ritka istenteremtményét szeretné életre kelteni az „Európai Utas". Tavalyi (harmadik) számának címlapján egy rózsaszín harckocsi látható, annak a szovjet – s Prágában is szobortalpazatra állított – tanknak a képe, mely eredetileg, még terepszínű valójában, az elnyomás és szétszabdaltság jelképe volt negyven évig Közép-Európában. A diákok ecsetje nyomán most egyszeriben nevetség-idol lett. Keresve sem találhatnánk jobb szimbólumot annak emlékezetére, ami történt, s arra sem, aminek történnie kell. Mert „a rózsaszínű harckocsi" (jellegzetesen ide tartozó groteszk) nemcsak a kedélybeteg múlt emlékműve, de annak a felderengő mosolynak is az előképe talán, mely a barátságos egymásra tekintés őszinteségéről tanúskodik. Van egy folyóiratunk végre, melynek lapjain így dereng fel a jövő. Nincs más feladatom hát, mint hogy ideírjam – minden egyéb kommentár nélkül – a friss (1992. áprilisi) szám *tartalomjegyzékét*, az olvasó mindent megérthet ebből. Íme: *Arany János-szobrot avattak Nagyszalontán – Cseres Tibor: A „Lex Apponyi" körüljárása – Bodor Ferenc: Az Orczy kávéház – Kende Péter: Bibó, a rendhagyó egyesítő – Jeszenszky Géza: Olaszország és a közép-európai integrációk – Rafal Wisniewski: Egy évvel a visegrádi csúcs után – Fejtő Ferenc: Európa, Közép-Európa, Oroszország – Bodor Pál: Kivándorlunk a XXI. századba – Paul Weiss: Az „új bécsiek" – Kaprónczay Károly: Magyarország menedékhely – K. Gy. Cs.: Spis, Zips, Spisz – Kósa László: A cipszerek – Sárközy Péter: „Studium Fuit Bononiae" – Nemeskürty István: Ezeréves szomszédság – Bohumil Hrabal: Valaha régen, Capri szigetén – Katerina Posová: A prágai Cinoherní-Klub Színház – Szombathy Bálint: Európa Rózsája – Dobai Péter: Bécs: egy város, ahol megijed múlni az idő – Dobos László: Akikért nem szólt a harang – Cs. Gyimesi Éva: Civil szeretnék lenni – Pomogáts Béla: Kárpátalja és magyar irodalma – Kövesdy Zsuzsanna: „Köszönet Svájcnak" (két svájci beszélgetés) – Albert Gábor: A várvidéki magyarok papja (Szépfalusi István köszöntése) – Erhard Busek: Az ezer apró terv tervezete – Zsugán István: „Europa domani".*

Szabó György

Építkezők, vállalkozók figyelem!

Raktár, műhely, családi ház, hétvégi ház, üzlethelyiség stb. építésére alkalmas cementkötésű forgácslapot ajánl a FALCO szombathelyi gyára.

Előnyei: környezetbarát, gyorsan szerelhető, időjárásálló, tűzálló, gomba- és rovarálló, könnyen szerelhető, megmunkálható.

FALCO

Információ és megrendelés:

H-9700 Szombathely, Zanati utca 26. Tel: 94/113321, 23550 Telex: 37345 Fax: 14891

Budapest VII. Dohány utca 3. Tel: 1/112-4687

LA XXXIV BIENNALE INTERNAZIONALE D'ARTE A VENEZIA

Chi segue queste nostre cronache sulle Biennali, ricorderà che da più di un decennio noi andiamo denunciando il progressivo peggioramento della manifestazione veneziana, che di biennio in biennio anziché offrirci un panorama dell'arte mondiale ci presenta un diorama sempre più ristretto, limitato prevalentemente ad un solo settore, il settore delle stravaganze fine a se stesse, quasi unicamente valide per il mercato dei grulli. Stravaganze contrabbandate come « ricerche », che nella maggior parte dei casi della serietà della ricerca vera hanno ben poco, per non dire nulla.

✶

Una volta la Biennale venne sconfessata ufficialmente: il Presidente della Repubblica non volle presenziare all'inaugurazione ed il Ministro della Pubblica Istruzione all'apertura della Mostra biasimò l'operato di coloro che avevano ridotto una manifestazione di alto prestigio internazionale in una specie di fiera delle bizzarrie. In quella occasione dicemmo che per salvare l'istituzione sarebbe stato necessario cambiare sì i regolamenti, ma che soprattutto sarebbe stato necessario cambiare gli uomini preposti alla organizzazione della mostra. Dicemmo anche che, nonostante la sconfessione ufficiale, nessuno sperasse nelle spontanee dimissioni dei dirigenti; e difatti nessuno si dimise ed ancora oggi tutti sono al loro posto.

✶

E così siamo arrivati alla violenza; alle deprecabili manifestazioni di violenza nei giorni 18, 19 e 20 giugno.

Ma anche la violenza probabilmente non servirà a nulla. Difatti fra i giovani ingenui protestatari si sono subito frammischiati elementi che fino a ieri hanno allegramente fruito del *sistema* attualmente contestato, e oggi fuori del gioco per ragioni certamente non artistiche; mentre nell'interno della Biennale stessa gli espositori, i fruitori odierni, si sono affrettati a stracciarsi le vesti e a gridare anatema contro la « Biennale fascista », a coprire le loro sculture con fogli di carta ed a voltare i loro quadri contro il muro, offrendo uno spettacolo desolante sotto tutti gli aspetti.

Chi potrà salvare la Biennale?

Il buon Favaretto Fisca, nella prefazione al catalogo scritta prima dei disordini, afferma: « la Biennale deve rinnovarsi: e lo farà. Anzi, pure in momenti così straordinari essa ha già cominciato a farlo ».

Non v'è bisogno di smentirlo con le parole: basta recarsi ai giardini di S. Elena per vedere cos'è rimasto della più importante manifestazione artistica internazionale. Il padiglione della Italia sembra un cimitero profanato da un'orda carnevalesca.

Le Biennali precedenti finivano sempre per salvarsi in corner con le mostre retrospettive; ma quest'anno anche questa possibilità è sfumata, vuoi per la situazione internazionale vuoi per altro; un altro facilmente intuibile.

Tuttavia qua e là nei padiglioni stranieri v'è qualcosa di buono da vedere, specialmente là dove gli stati interessati hanno avuto la mano felice nella scelta di un commissario competente, dotato di autonomia di giudizio nei confronti della Segreteria generale. Per cui abbiamo alcune mostre esemplari specialmente quelle del Belgio, della Germania, della Spagna, dell'Uruguay, dell'Ungheria, degli Stati Uniti, del Messico.

Il Belgio presenta un panorama abbastanza completo delle correnti artistiche attuali con l'astrattismo geometrico di Luc Peire, l'op. di Roger Ravell, il fumettistico Pol Mora ed una eccezionale mostra del surrealista Paul Delvaux.

Le sedici tele di Delvaux sono divenute come il punto focale della esposizione, perché, fra tanti ermetismi contenutistici e formali, esse risultano di una chiarezza solare. E ciò è significativo perché, com'è noto, il surrealismo si vale di forme reali, chiare e comprensibili per dar forma a concetti meno chiari. André Bretton scrisse: « Per me la più forte delle immagini surrealiste è quella che presenta il più alto grado d'arbitrio, quella che resiste più a lungo al tentativo di una sua traduzione in linguaggio pratico, sia che racchiuda una enorme dose di apparente contraddizione, sia che uno dei suoi termini sia stranamente nascosto ». I titoli di queste opere traggono spesso in inganno (volutamen-

Reuben Nakiau, *Nascita di Venere*, U.S.A.

(Foto Ferrucci)

te); ma il tema dominante delle opere qui esposte in fondo è unico: l'incomunicabilità fra l'uomo e la donna del nostro tempo. Tema svolto con l'ausilio di immagini sconcertanti, ma sempre di alta poesia figurale.

Anche gli Stati Uniti ci danno un quadro abbastanza ampio delle correnti attuali: il buffonesco « La città di Chicago » (legno dipinto e carta con elementi a motore) di Red Groorus; le macabre carbonizzazioni di materia plastica di Reubeu Nakiau; le sculture in *resina epoxy* ricordanti stranamente quelle dei musei delle cere, ma tutt'altro che stupide riproduzioni, di Frank Gallo; le pitture veristiche di Fairfield Porter e di James Mc Garrell di gusto casoratiano, e quelle di robusto impianto cromatico di Edwin Dickson.

Eccellente sopra tutti Leonard Baskin pittore, scultore, incisore, realista e stilizzatore potente, delicatissimo illustratore di libri.

★

Queste scelte fatte dall'America hanno un po' sorpreso tutti, ma la spiegazione ci viene dal Catalogo, dove è detto che, dopo la fine della seconda guerra mondiale, l'internazionalizzazione della comunità artistica è diventato un fattore primario nello studio e nella valutazione di qualsiasi scuola nazionale di qualche importanza, e come in questo periodo lo sviluppo di una varietà di stili astratti abbia dominato la scena. Non è forse privo di significato il fatto che, sebbene questi stili continuano ad essere praticati, si sia verificata ora una visibile rottura nell'universale fedeltà agli stessi, fedeltà che qualche anno fa sembrava indistruttibile. Ora, nell'attuale decennio, è riemerso un interesse, di portata internazionale, per la figurazione. Negli Stati Uniti — è affermato sempre nel Catalogo — i risultati dei pittori e scultori astratti, hanno prodotto, per reazione o assimilazione, una intera nuova generazione di artisti figurativi.

Anche in altre parti del mondo si è verificata una simile reazione, un riesame dei problemi della figurazione; ma la direzione italiana della Biennale l'ha sempre ignorato.

L'Uraguay presentando l'opera grafica di Antonio Frasconi si classifica fra le migliori nazioni presenti alla Biennale. Opera grafica imperniata sul rendimento estetico della incisione in legno, della xilografia; di questa tecnica arcaica che però qui rivela nuove immense possibilità in grado di soddisfare le più attuali nostre esigenze. Quasi lo stesso discorso si può fare per il greco Constantin Grammatopoulos che segue l'indirizzo e lo spirito degli antichi incisori per quanto riguarda il materiale e la tecnica, ma con una sensibilità tutta moderna che gli consente la realizzazione di nuove possibilità espressive.

Anche il padiglione della Germania,

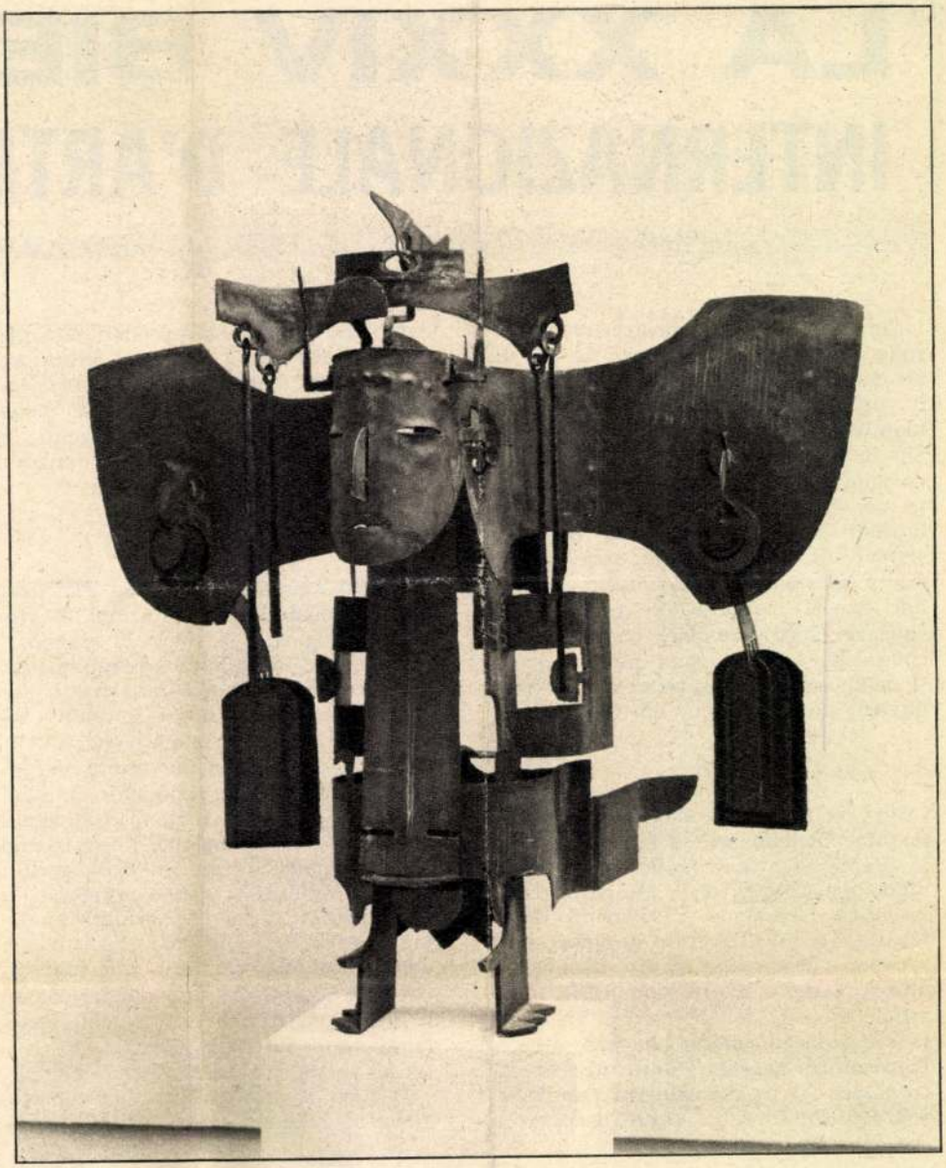

come dicemmo all'inizio, merita un cenno particolare per i disegni e le acqueforti di Horst Janssen, le pitture ed i disegni di Richard Oelze ed i bronzi di Gustav Seitz: delicatissimo e sognante il primo; fantastico surrealista il secondo; plastico potente, espressione di una vitalità e sensualità barbarica eccezionali, il terzo.

La Spagna presentando ventitré artisti appartenenti a tutte le correnti attuali, ci informa compiutamente su ciò che avviene nel campo specifico dell'arte nella penisola iberica.

In questo consiste il suo merito principale anche se gli artisti, considerati singolarmente non offrono qualità eccezionali.

Dei tre artisti che presenta l'Ungheria: Ignac Kokas, Tibor Vilt e Bela Kondor, l'ultimo è senz'altro il migliore; le sue incisioni e le sue monotipie a rilievo assumono un valore straordinario sul piano decorativo.

Il Messico dopo un'assenza durata quasi vent'anni allinea sulle pareti del proprio padiglione una cinquantina di opere di Rufino Tamayo, pittore considerato uno dei maggiori non soltanto nel suo paese. Egli ha una pittura carica di fresca energia, di opulento e caldo colore, specchiante un suo mondo ricco di immagini selvagge non mai narrative. Opere da cui si sprigiona il senso del piacere di vivere. Una pittura sensuosa, fondata tutta sul colore; ricca di sensazioni, ma scarsa di pensiero, e perciò, a nostro avviso, incompleta.

Nei padiglioni degli altri stati si trova qua e là qualcosa di pregevole che però spesso può passare inosservato perché sommerso dalla presenza di oggetti stravaganti esposti come sculture e di altre stranissime cose presentate come pitture.

Alcuni padiglioni sono ancora chiusi, ed in quelli aperti al pubblico non è infrequente vedere moltissime opere coperte con stracci, carte e legni in segno di protesta. Ma il visitatore non perde gran che, penso.

Alessandro Dal Prato

OLIVETTI
MULTISUMMA 20

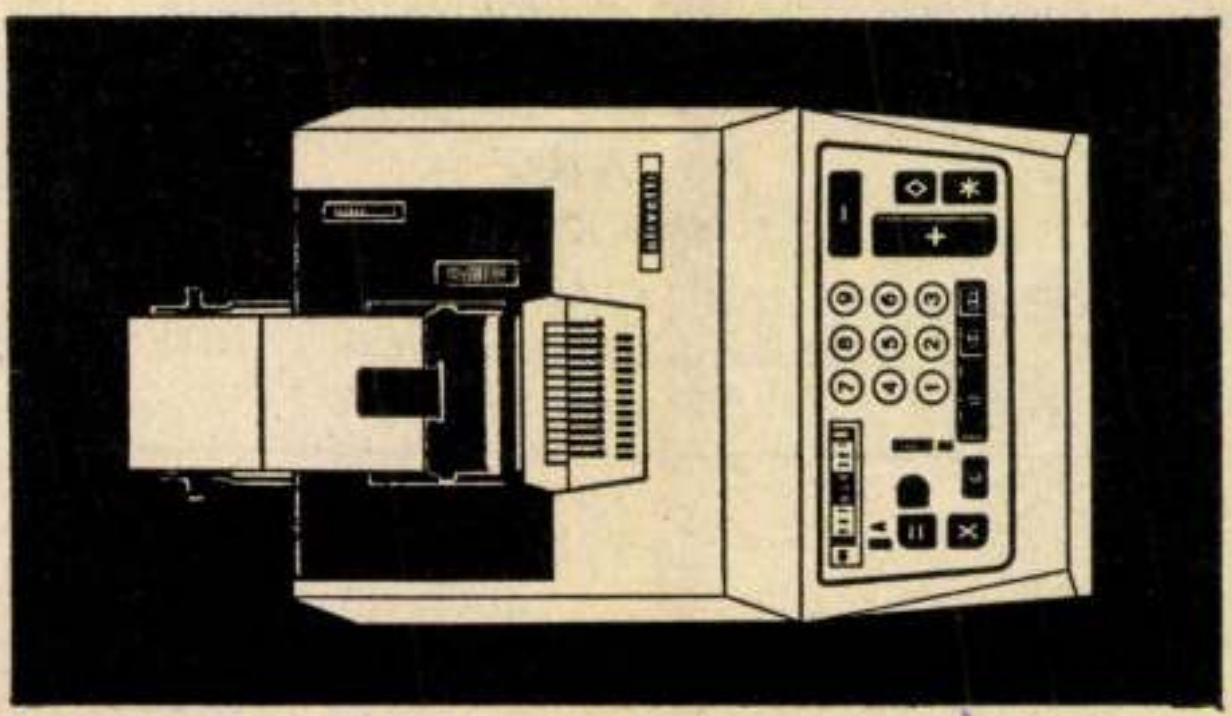

La Multisumma 20 è la moltiplicatrice automatica scrivente che realizza la formula ideale di un massimo di prestazioni al minimo costo.
Si possono impostare numeri fino a 10 cifre e ottenere totali fino a 11 cifre.

66° Anno N. .....

L'ECO DELLA STAMPA

(L'Argo della Stampa: 1912 - L'Informatore della Stampa: 1947)

LEGGASI A TERGO

LEGGASI A TERGO

UFFICIO DI RITAGLI DA GIORNALI E RIVISTE
FONDATO NEL 1901 - C.C.I.A. MILANO N. 77394

Direttori: Umberto e Ignazio Frugiuele

VIA GIUSEPPE COMPAGNONI, 28

MILANO

Telefono 723.333

Casella Postale 3549 - Telegr.: Ecostampa - Milano
Conto Corrente Postale 3/2674

1021

SCUOLA ITALIANA MODERNA
ESCI

1 AGO. 1960

Kokas Ignác

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

TÜKÖR

1968 MKJ 6

MŰCSARNOK
KOKAS IGNÁC
KIÁLLÍTÁSA

Kokas Ignác az ötvenes években fellépő festőgeneráció markáns egyénisége. Szín- és formavilága egyszeri, öntörvényű. Szorongásokkal teli világ ez, természet és emberi létezés drámája, melyben ritkán, de akkor annál megindítóbban világít a reménység. E mostani kiállításon harminckét olajtemperával festett képét láthatjuk, az utolsó öt esztendő termését. Képünkön: a Tékozló fiú, 1968.

1021

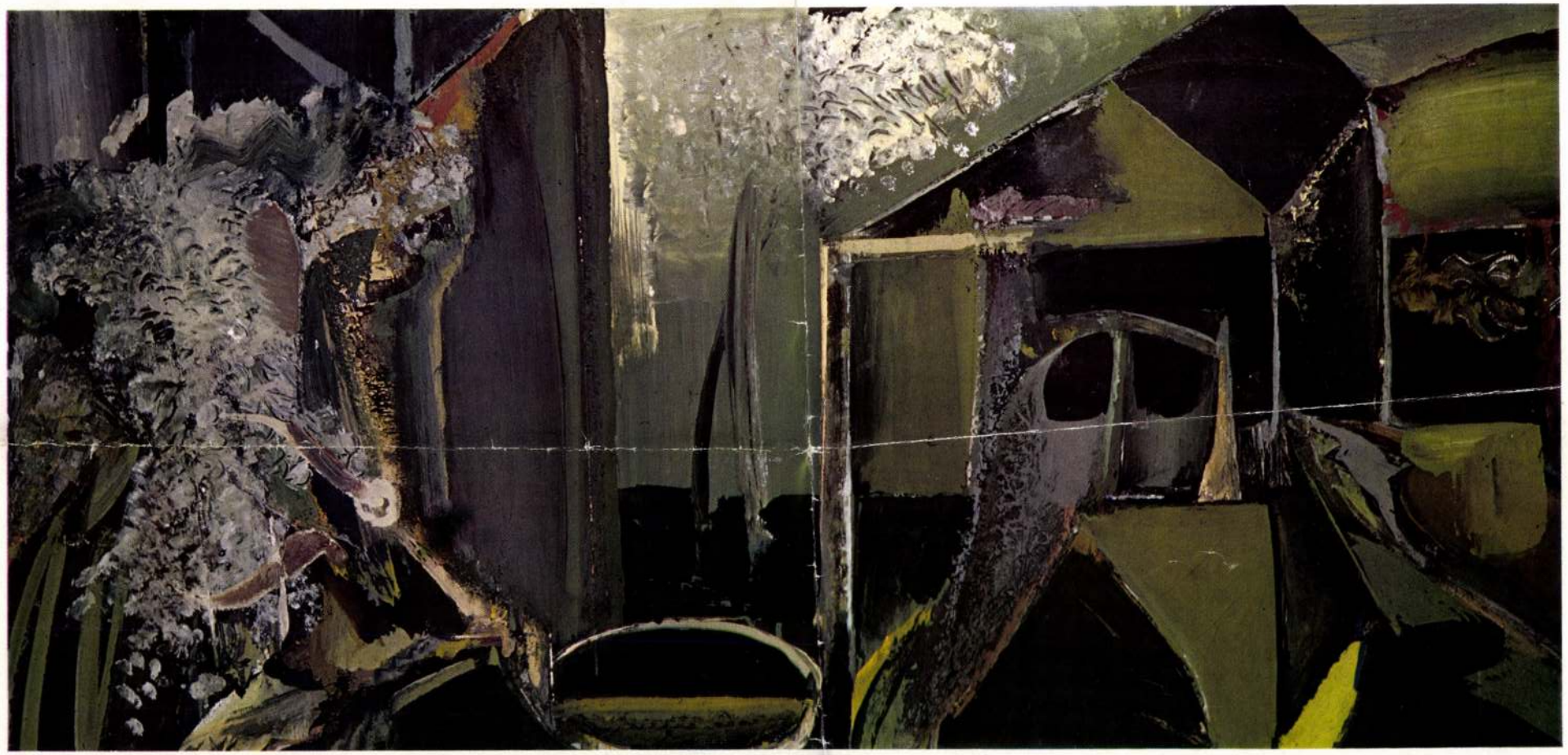

1965 SZEP 24.
1021

Nézzétek meg ezt a gazdagságot!

X. Országos Képzőművészeti Kiállítás

Az igazi természetkedvelő boldog örömmel élvezi a pompás tavaszi tájat, a kényszerűségből érkező alkalmi kiránduló letöri a virágzó fa legszebb hajtásait, mert nem tud mit kezdeni a természet harmóniájával, s a legközelebbi szombaton otthon marad.

Így van ez a képzőművészettel is. Csodálatos, lényeggé formált színes világ, hihetetlenül gazdag élményforrás, s mégis mennyi ember kívül marad vonzáskörén.

És miért? Legtöbbször a rosszul sikerült ismerkedés az ok: művészetnek mutatja magát, ami távolról sem az, s nincs aki szóljon, vagy nem tudunk megfelelő körülményeket teremteni egy olyan találkozásnak, mely egy életre szóló vonzalmat ébreszt a képzőművészet iránt.

A megnyitó után vibrálnak bennem ezek a gondolatok a Műcsarnok X. Országos Képzőművészeti Kiállításán.

Soha jobbkor az ismerkedés: minden nemzedék, minden számottevő irányzat vénája kitapintható most.

Festmény, grafika, szobor. *Bernáth Auréltól Gyémánt Lászlóig, Hincz mestertől Pásztor Gáborig, Ferenczy Bénitől Ligeti Erikáig.*

A legidősebb festőnemzedék kiállított anyagából *Bernáth Aurél, Barcsay Jenő* képei érdemelnek fokozott figyelmet. *Bernáth Aurél* egyéni látásmódja, szín és fénygazdagsága ragad meg *(Nyári örömök, Táborozás)*, míg *Barcsaynál* a végtelenül szilárd belső egység, nagyfokú geometriai objektívitás a jellemző. (Konstrukció, Szentendrei ház.)

Szinte belebonyolódunk a képrengetegbe. Az emlékezet nyilván a legérdekesebb alkotásokat regisztrálja. *Somos Miklós* „Szerelmesek" című képe az első: lehiggadt színek között lehelletszerűen átsuhanó álomkék foltok, emlékeket, érzelmeket kavarnak fel bennem.

Kokas Ignác képein a vonalak, síkok sajátos ritmusa szül belső életet, s nagyon rokonszenves a kitűzött tartalmi cél: mai életünk szenvedélyes keresése, feltárása *(Szürke portré, Enyészet, Hegesztő).*

A paraszti világ belülről átélt élményét, termékeny mezők levegőjét idézi fel képeiben *Szurcsik János.* Különösen emlékezetes marad a *„Kaszafenő"* és a *„Pihenő asszonyok"* című képe.

Mustó János „Csendélete" pompás bizonyíték számomra. Önmagamnak, mert mindig azt hajtogatom, hogy csendélettel is ki lehet fejezni életérzést, érzelmeket. Forró életigenlés, optimista hangulatban adott forma és színérzékenység, gyönyörködés a teremtett képi rendben. Egyetlen kép alapján is megállapítható, hogy *Mustó* művészi eszközei gazdagodnak, s hogy a művész jó irányba mozdult el a „megtalált stílus" holtpontjáról.

Sokat ígérőek a legfiatalabb festőnemzedék tagjainak képei is: velük tavaly még a „Stúdió 64" tárlaton találkoztunk: *Klimó Károly, Gyémánt László, Berényi Ferenc stb.*

A kiállítás hihetetlenül gazdag, sokrétű grafikai anyagából *Hincz Gyula* rajzai emelkednek ki. *Hincz* grafikái láttán átrendeződnek bennem a formákról, mozgásról, fényről alkotott képzeteim. Mennyire új, milyen eredeti és ahogyan rajzol... Mellette *Feledy Gyula, Gacs Gábor, Csohány Kálmán, Würtz Ádám, Kondor Béla, Czinke Ferenc képei* tetszenek. *Czinke* rajzai előtt hosszan időzöm. Egy grafikája nem enged el. *„Illusztráció Pilinszky János: Francia foglyok c. művéhez".* Az embert, a dolgokat döbbenetes erejű lírai világból idézi a kép. Mintha a halál mezsgyéjére helyezett furcsa fényű prizmából lobogna elénk a látomás, hogy azután árnyékként suhanjon át a hétköznapjainkba, életünk holnapi részévé.

A szobrok közül *Somogyi József: Szántó Kovács* emlékműve vált ki a nézőből ilyen nagyfokú érzelmi reagálást. Megrázó erejű alkotás ez: szimbólum mélységű sűrítés, történelmi és emberi konkrétság jellemzi. Felületesen ábrázolt, félelmetesre épített izomkolosszusok között, semmitmondó kisplasztikák tömegében, néhány klasszikusan szép szobor mellett érdekes színfolt még *idős Szabó István, Kossuth-díjas szobrászművész „Beszélgetők"* című kompozíciója.

Körül a falakon monumentális sgrafittók, mozaikok, az utóbbi évek legsikerültebb képzőművészeti értékei. A tizenkettedik kiállító helyiségben vagyunk. Körülöttem ünnepélyes arcú, sötét ruhás emberek hullámoznak. Kiáltani szeretnék, hogy mindenki meghallja odakint: gyertek, nézzétek meg ezt a gazdagságot!

Erdős István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
NÓGRÁD

Tizenöt éves a tan... hazánkban

Törvényjavaslat a községi tanácsok hatáskörének bővítésére — A szakrendszerű oktatás, a körzeti orvosi ellátás fejlesztése — Út és csatornaépítés a falvakban

Dallos Ferenc nyilatkozata

Államhatalmi szerveink, a tanácsok jubileumhoz érkeztek: 15 évvel ezelőtt járultak az urnákhoz a magyar választók milliói, hogy első ízben megválasszák a megyei, városi, járási és községi tanácsok tagjait. Az évforduló alkalmából a Központi Sajtószolgálat munkatársa felkereste Dallos Ferencet, a Minisztertanács Tanácsszervek Osztályának vezetőjét és kérte, hogy a tanácsok eddigi munkájáról, fejlődésükről és jövő feladataikról adjon tájékoztatást.

— Hogyan értékeli a tanácsok másfél évtizedes tevékenységét?

— A tanácsok a dolgozó emberek számára az állami és politikai élet olyan szervezetei és munkahelyei, amelyek csak a szocializmus viszonyai között jöhetnek létre. 15 év munkáját értékelve azt mondhatjuk, betöltik azt a szerepet, amelyért létrehozták: a tömegeket bevonták a dolgozók képviseleti szerveibe. Több százezer tanácstag működött és működik, a tanácsok a politikai jogok gyakorlásának színhelyei.

— Melyek voltak a tanácsok működésének jelentősebb állomásai?

— Működésük az élet minden lényeges területére kiterjed, tehát eredményeik az ország egész életében jelentkeznek. A tanácsok történelmi szerepet töltöttek be a a mezőgazdaság átszervezésében, a termelőszövetkezetek [illegible] termelés 10 százalékára terjed ki gazdálkodásuk. Új munkalehetőségeket teremtettek, hozzájárultak a közszükségleti cikkek választékának növeléséhez. Kulturális területen különösen eredményes volt tevékenységük az iskolafejlesztés és a népművelés terén.

— Az eddigi tapasztalatokból milyen következtetéseket lehet levonni az elkövetkező évek munkájára?

— A kormány határozatot hozott arra vonatkozólag, hogy a tanácsok szervezeti életét és hatáskörét tekintve előre kell lépni. A fő törekvés: az ügyintézés gyorsítása, bizonyos hatáskörök leadása, ezzel együtt a városi és a községi tanácsok ügyintézési körének bővítése. Igazgatáspolitikai irányelveket dolgozunk ki, hogy a tanácsok egységesen cselekedjenek az ügyekben. Ezáltal jobban összhangba kerül az egyéni és a közérdek, a helyi és az össznépi érdek, hatékonyabbá válik a tanácsok rendező és nevelő szerepe. A testületek és bizottságok munkájában új [illegible]

mára az állategészségügy, a növényvédelem, a legelőgazdálkodás javítása.

— Hogyan alakult a tanácsok vállalati működése?

— A párt decemberi határozatát a tanácsok teljesítették: a létszámot 3000 fővel, a béralapot havi egymillió forinttal csökkentették, a költségvetési megtakarítás évi 300 millió forint. A további feladat, hogy gondos elemző munkával újabb tartalékokat tárjanak fel a termelékenység és a takarékosság terén.

— A községfejlesztésben jó eredmények mutatkoznak. Milyen kérdésekre kell összpontosítani az erőket az elkövetkező években?

— Továbbra is a vízellátás javítására, járda- és útépítésre, az oktatás és egészségügyi alapellátás javítására. Mi törekedni fogunk arra, hogy az eddig felhasználatlan pénzügyi eszközök számára biztosítsuk az anyagfedezetet.

— Kulturális tekintetben

Kokas Ignác

Meghívó

1304 fnvv 1

A Kiállítási Intézmények

meghivja Önt

Kokas Ignác

festőművész kiállitására

Megnyitja

Várkonyi Zoltán

1969 április 12--én szombaton déli 12 órakor

Műcsarnok - Hősök tere

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Kokas Ignác

Szocialista Művészetért
1965 SZEP

— A SZEGEDI NYÁRI TÁRLAT alkalmával, melyen 9 város 87 művészének 200 alkotása szerepelt, adták át a Szeged mj. Város Tanácsa által alapított művészeti díjakat. Díjat nyert Kokas Ignác festőművész, Szabó Iván szobrászművész, Szalay Ferenc (Hódmezővásárhely) és Pintér József (Szeged) festőművész.

magun
tön ki
mint
jelentk
kiegész
töltöttü
ség jer

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Kokas Ignác
DÉLMAGYARORSZÁG
1983. JUL 25.

1021

Kilenc város 87 művészének 200 alkotása

Megnyílt a Szegedi Nyári Tárlat

Nagyszámú érdeklődő jelenlétében ünnepélyesn megnyitották tegnap délben a Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai képtárában a VII. Szegedi Nyári Tárlatot. Az [illegible]pségen megjelent *Papp* Gyula és *Árvai* József, a városi tanács vb elnökhelyettesei, *Hofgesang* Péter, a Hazafias Népfront városi bizottságának titkára, valamint több kiállító művész. A résztvevőket *Bálint* Alajos, a Csongrád megyei múzeumok igazgatója köszöntötte, majd *Pogány* Ö. Gábor, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója megnyitotta a kiállítást.

Ezután Papp Gyula négy művésznek átadta a Szegedi Nyári Tárlatnak a városi tanács által alapított díjait. Díjat kapott *Kokas Ignác* festőművész (Budapest) Tűzgyújtók című festményéért, *Szabó* Iván szobrászművész (Budapest) Parasztlány című kisplasztikájáért, *Szalay* Ferenc festőművész (Hódmezővásárhely) Fiú báránynyal című grafikájáért és *Pintér* József festőművész (Szeged) Aszfaltozók című festményéért.

A Képzőművészek Szövetsége Dél-Magyarországi Csoportja nevében *Dömötör* János, a hódmezővásárhelyi Tornyai Múzeum igazgatója köszönte meg a szegedi városi tanács alapítványát.

Ezután a megjelentek megtekintették a képtár mindhárom szintjét elfoglaló kiállítást, mely az Alföld képét mutatja be a mai képzőművészetben. Kilenc város — Budapest, Szeged, Hódmezővásárhely, Szolnok, Miskolc, Debrecen, Békéscsaba, Gyula és Baja — 87 művészének 200 alkotása látható a tárlat gazdag anyagában.

A tárlat megnyitása után a kiállító művészek tiszteletére a városi tanács épületében a Hazafias Népfront városi bizottsága fogadást adott.

Bú lakomázza borom.
Kedvem apad, de a gond dagad... És a ko
Könny savanyít kenyeret.

Násfa, kösöntyű nem cicomázza Enyéim
Díszük: alázat, ima.
Mostoha sors sanyarún szenvedteti ba
Áldom a sír-nyoszolyát.

SIMAI MIHÁLY

Ballada

Csillag vizi fürtjeiben
hullámzik elsüllyedt szívem...

Kéz, remegő, kereső!
Elkésett evező!
Hol van Ő?

Hab hattyúi mély vállamon;
hajam többé be nem fonom,
— hínáros-zöld a szalagom...

Kéz, remegő, kereső!
Elkésett evező!
Hol van Ő?

Az oldalt szerkesztette: Gábor Adrienn Angéla

PALETTA

Megjelent az az irodalmi CD, amelyen tizenhét nyelven hallható *Kölcsey Ferenc Hymnus* és *Vörösmarty Mihály Szózat* című költeménye. A Petőfi Irodalmi Múzeum kiadványán színművészek, előadóművészek, műfordítók és rádióbemondók szólaltatják meg nemzeti imáinkat, a többi között roma, horvát, észt és kínai nyelven.

Harmadszor rendezik meg a *Magyar Festészet Napjai* című, háromnapos rendezvénysorozatot Budapesten, az idén október 16. és 18. között. A Bartók Béla út 32. szám alatti galériában országos kortárs üvegfestészeti bemutatóra kerül sor, a Sasadi út 132. számú ház falán pedig felavatják *Bod László* festőművész emléktábláját. A Karinthy Szalon a klasszikus szentendrei festészetet mutatja be, az A38 kultúrhajó a fiatal festőművészek képeinek ad teret. A Gellért Szállóban *Kokas Ignác* Kossuth-díjas festőművész kiállítását nyitják meg első este. Október 17-én *Szimpózium* címmel a fényekről és a színekről tartanak szakmai tanácskozást a Magyar Nemzeti Galériában. Az Új Vigadó Galériában síkplasztikai kiállítás nyílik, a kortárs magyar festészeti alkotások pedig a Millenáris Parkban nyíló tárlaton tekinthetők meg. A Kogart Házban az idős kortárs mesterek munkáiból nyílik kiállítás október 18-án, délután öt órakor.

Balassi Bálint költészete európai tükörben

A négyszázötven éve született *Balassi Bálint* az idei év konferenciáinak, televízióműsorainak, kiállításainak nagyszerű témája. Nem lehet eleget írni, beszélni róla, kiváltképp a mostanában oly sokszor szóba kerülő európaiságunk kapcsán.

Balassi Bálint személyében – a még latinul író *Janus Pannonius* után több mint egy évszázaddal – az a költőóriás érkezett el, aki a magyar nyelvű reneszánsz líra kezdeményeit össze tudta foglalni, tovább tudta fejleszteni úgy, hogy azt a hagyományos lantos énekköltészet szintjéről az európai műköltészet magasába emelte. Ekkor, a XVI. század második felében már meg is voltak hozzá a kellő körülmények, már megszilárdult az a főnemesi osztály körében kialakult reneszánsz kultúra, amely a száz évvel korábban élt humanista Janus Pannonius idejében még nem volt meg. Balassi Bálintnak, bár szintén egyedül állt kitűnő, kimagasló tehetségével, már nem kellett túl korán kivirágzott mandulafácska módjára elhalnia.

Persze a körülmény nem minden. És a nagy tehetségek úgyis egyedül járnak. Hiába volt már a nagy francia nemzetnek a reneszánsz korában egy egész költőcsoportja, igazi zseni köztük is csak egy volt: *Ronsard*. Balassi – szerényen – úgy érezte, imitálnia kell a korban oly divatos neo-

ségét bizonyítja, hogy e pai mintái csak kiinduló tok voltak számára, egyér ge kitűnik mind a szere nek, a női eszménynek, r természetszemléleté mind pedig istenfogalm átértékelődésében. Vagyi ismerendő, hogy Balassi lint európai szinten is k gasló, elsőrangú lírát k selt korában.

Nekünk, magyaro mindig megható és kiss hetetlen, hogyha azt lá hogy velünk, kultúrán nagy nemzetek képvi foglalkoznak. Ugya meglepődhetünk azon hogy létezik másutt is B si-kutatás. Pedig bizony zik. Ezt bizonyítja az a k rencia is, amelyet szep ber 2-án rendeztek Pili bán, a Pázmány Péter K kus Egyetemen. Érkezte tatók Nápolyból, Róm Firenzéből, Cambridge és megidézték Balassi pai társaságát: *Sir P Sidneyt*, akinek lírája ö cseng Balassiéval. Szó az osztrák kortá *Christohp von Schallenbe* vagy a már említett ne mintákról éppúgy, mint vesek által ismert olaszo gi magyar pásztorköl *Antonio Ongaróról*.

Balassi Bálint igen m felvilágosult főnemeskér mai kor embereinek is p adó módon – figyelte, ol kortársait, meglepő gy sággal szerezte meg a

KOKAS IGNÁC

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ZALAI H

1969 APR 27

ZALAI HÍRLAP

Képek fővárosi kiállításokról

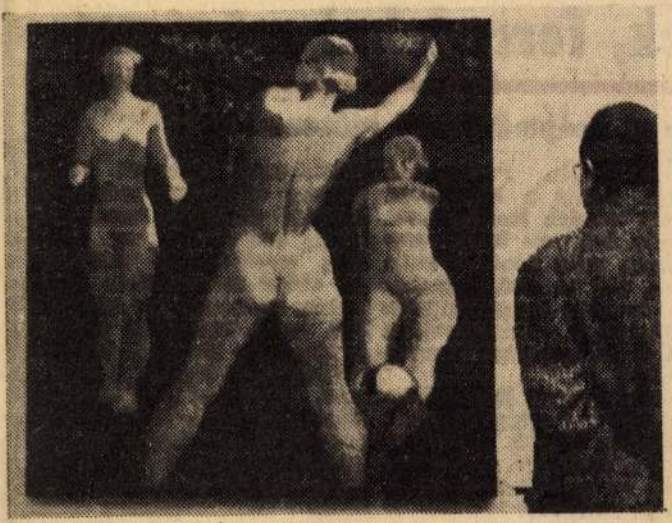

Egy pillanat Kokas Ignác Műcsarnok-beli tárlatáról: a művészt Orpheus című festménye előtt örökítete meg a fotoriporter. (Baloldali képünk.)

Alekszandr Dejneka műveit ugyancsak a Műcsarnokban rendezett kiállításon láthatták a képzőművészet barátai. Képünkön a szovjet művész Labdázók című alkotása.

(Selmeczi T. János felvételei.)

ek, forradalmi művészet

ás a Szépművészeti Múzeumban

elmek idején. Propaganda
elített, amely a bolsevikok
szméit minden mozdulatával
irdette. *Ezt nem kisebb sze-*
élyiség, mint Lenin tudato-
itotta, aki az első, legnehe-
ebb években maga sürgette
kidolgozott *„monumentális*
ropaganda"-program megva-
ósulását.

Emlékművét a forradalom-
ak, szobrot a nagy forradal-
nároknak, látható, kézzelfog-
ató kifejezést az új gondo-
atnak — ez volt a program
ényege, amelynek megvalósu-
ására Szovjet-Oroszország
minden művésze, öreg mester
s ígéretes tehetség, lelkes
modernista és csendes hagyo-
mánytisztelő összefogott.
Olyan művészek, akiket akkor
már egy egész ország tisztelt,
olyan alkotók, akiknek ne-
vét hamarosan világszerte
megismerték. Konsenkin

palotáknak" jelszavát viseli
címként és a nagy művészre
jellemző fájdalmas mesebeliséggel jelenít meg egy kastélyt emelő-ledobó muzsikot. Az ekkor már európai hírű, s azóta számtalanszor megidézett orosz modernek rendre felvonulnak. *Malevics* szuprematista képe látható a budapesti kiállításon, *Kudresov* színes négyzetek és körök ritmusára épített, nagyszerű dekorációterve, amely az orenburgi színházhoz készült, *Csebotarev* Vörös Hadsereg című színes- konstruktivista műve, s a korszak sokoldalú szovjet művészének, *Liszickijnek* korszakot nyitó könyvillusztrációi.

Ilyen különös, különösen sokoldalú kiállítás még nem volt Budapesten. Máshol is alig: *a forradalom ötvenedik*

SZABADSZOMBAT

Nálunk még újkeletű fogalom, a fejlett ipari országokban már közhely. Kellemes közhely: a technikai civilizáció térhódításának, az életszínvonal emelkedésének elmaradhatatlan kísérője. Közvetlen oka az, hogy a termelékenység és a munkaidő egymással ellentétesen változó tényezők. Különféle helyi kezdeményezések után lényegében a IX. Pártkongresszus nyitott zöld utat nálunk az ipari dolgozók munkaidejének intézményes csökkentése előtt.

Azóta változik, azóta forr a szabadszombat ügye. A gazdasági vezető eredményesebb munkát vár a kipihent dolgozótól, a szociológus az intézkedés nyomán a társadalmi közérzet és az emberi kapcsolatok alakulását, a népművelő pedig a közízlés, a közműveltségi szint várható változását

tag — kicsit elgondolkodik a kérdésen, amíg a görgősfejet alakító kés időt enged egy-egy szóra.

— Szabadszombat? Jól esik, de én már csak a munkára szavazok. Így, az ötvenhez közeledve már annyira belémivódtak a végig dolgozott szombatok, hogy sokáig valósággal nem éreztem jól magam, pihengetve. Van ellenszere!

Bacsi Ernő valóban az az ember, akit nem kényeztetett el az élet. Két gyermeket nevelt fel, s közben — önerőből, illetve a munkatársak segítségével — felépített egy családi házat.

— Most törlesztek — mondja. — És örömmel teszem, jó a kollektíva. Nálunk csak egyet kell szólnia bárkinek is, segítenek a munkástársak. Így aztán majd mindig akad közös hétvégi program.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1969 OKT 30
EGYETEMI LAPOK
Budapest

1021

TÁRSMŰVÉSZET VAGY KÉPZŐMŰVÉSZET

(Vázlat dr. Maksay László előadásából)

Kokas Ignác

A világ összes művészei jelentkeztek az idei Biennálén, Velencében. Tintoretto festményei a Paradicsomot láttatják... A régi világ jelenlétét érezni a Doge-Palota falain...

A külföldi látogatót, míg eljut a „Közpark"-ba, körös-körül hálózzák a Szent Márk-templom mozaikjai. A magyar művészek külön pavilonban helyezték el műveiket. A közönség az elvont szimbólumos képeket tapsolta. A szép a jelképes, az új jelrendszer lett.

A kiállításokon az absztrakt expresszionizmus dominált...

Tőlünk Kokas Ignác és Kondor Béla állítottak ki. A szovjet képeknél a dekorativitás érvényesült leginkább. Színek, vonalak szimbolikus hatása. A „Fantom" című munka az úgynevezett „gesztusfestészet" darabja volt.

Az olasz állam nagydíját Fontana mester kapta. Mit is rajzol? Mit csinál? Egy vásznat elvág karddal.

Mások a rend szellemét kutatják. Kapogrossi foltozónőket bocsát a nézők elé. Az op-artot erőteljesen a francia Herbern jelzi. Vasarelyről Párizsban úgy beszélnek, mint az op-art atyamesteréről. A svájci Itten egész szoba vibrációs képet állított ki. Az angolok, amerikaiak a konstrukcióban keresnek nyugalmat, az egészen sima felületekben.

Bertoni „Krucifiksz" című szobra több minthogy Krisztusra emlékeztet, az emberi gyengeségre, segítségkiáltásra figyelmeztet. Erős képzettársításokat vált ki.

Sárgarézből, hasított gömbökből a hasadást próbálja érzékeltetni az olasz Pomorado kompozíciója.

A. Viani torzói szimbolikusak. Nagydíjas. Bogárszerű szobrok, szürrealista félelmek, „Gránittér" a címe egy érdekes alkotásnak, mely egybekapcsolja az építészet, s a szobrászat elemeit. A körüljárható világ élményét adja, a folyamatos átélés lehetőségét.

Aztán a „mobil"-szobrok fantasztikussága, játékossága! Megpendíthető sárgaréz-formák, illúziók, plasztikai élmények.

Győz, a dinamika...

Az osztrákok kísérleteznek. A „Transzfiguráció" alkotója groteszk módon vitrinben helyez el csontvázat, melyből műanyagszálak lógnak, s egy narancsfa ágait érintik.

A „kinetikusok" dinamizálják a festészetet, fényt kibocsátó szerkezeteket, fényorgonákat alkalmaznak.

Nürnbergben az európai konstruktivizmus jegyében zajlott le a Biennálé.

A „Végtelenség szobrát" vési ki Max Bill; a függőleges és vízszintes vonalak vízuális hatására számítva. „Célunk az, hogy a rend és a harmónia látható példáit létrehozzuk" — ez a nürnbergi Biennálé mottója.

Kassák, a cseh Kupka, Gácl György képei..., aztán az „új fajta ornamentika" bizonyítása... Világító kompozíciók op-art és a plasztika egyesítése, ipari formák, üvegablak-kompozíciók...

Fémszimbólumok a világról. Csillámló oszlopok, tengelyre felfüggesztett lapok, műanyag-víziók, rajzológépek, oszcillográf-rajzok...

Művészet-e a technika?

Művészi alkotás-e a gépi alkotás? Művészek-e azok, kik díszítő jellegű ötleteikkel elárasztják a biennálék termeit? Vitázzunk mi is dr. Maksay László művészettörténész izgalmas előadásai után; október 30-án, november 13-án és november 27-én 18 órakor a XI., Fehérvári út 47. szám alatti kultúrházban.

A művészettörténész kíváncsiságunkat, érdeklődésünket szította október 16-án, s szeretettel várja következő előadásain az egyetemi ifjúságot.

Benyó Judit

(Corvina) ...

várt kiadvány ez, beszámol valamennyi, hazánkban 1967 szeptembere és 1968 szeptembere között megrendezett magyar és külföldi, s néhány nemzetközi tárlatról is. A *München Múzeumait* (Corvina) bemutató számos színes és fekete-fehér illusztrációt közlő album nagy értékű művészi kincsekkel ismerteti meg az olvasót. Ismét megjelenik *Pogány Frigyes Rómája* (Corvina), minden bizonnyal izléses, szép kiadvány lesz *Szabó Júlia Modern magyar rajzművészet (Corvina)* című kötete is.

— Milyen tudományos és népszerű ismeretterjesztő művek kaphatók rövidesen?

— Már meg is jelent az *Uránia Állatvilág* második kötete *(Gondolat)*. Sokan várják *Franz Mehring Esztétikai kalandozások (Kossuth)* című kötetét. Ebben a kötetben Schillerről, Goethéről, Kleistről, Hauptmannról, Zoláról, Ibsenről és Gorkijról szóló, javarészt ismeretlen írásokat jelentetnek meg.

— Szépirodalmi kötetek?

— *Németh László: Utolsó kísérlet (Magvető)* című kétkötetes könyve az életmű sorozat része. A *Magvető Világkönyvtár* mindig színvonalas sorozatának két új darabja is megjelenik: *Nourissier: Fran-*

hatatlan vér és *„A világ egy üveggolyóban"* címen megjelenő új szovjet kisregénygyűjtemény.

Belelapozunk a pulton heverő Könyvtájékoztatóba. Az olvasók kedvéért még megemlítünk néhány érdekesebb kiadványt. *Bajomi Lázár Endre Montparnasse (Corvina)* című kötete második kiadásban jelenik meg: színes történeteket, anekdotákat mond el a párizsi művészvilágból. Ugyancsak a fenti szerző műve a *Titkos társaságok története (Közgazdasági)*. A *Móra Ferenc Könyvkiadó* kiadásában is megjelenik egy színvonalas kötet, amely minden bizonnyal a felnőtt, verskedvelő olvasók kedves olvasmánya is lesz: *Csoóri Sándor* gyermekverseit *Lekvárcirkusz bohócai* címen jelenteti meg a kiadó.

EGYETEMI LAPOK

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem lapja.
Felelős szerkesztő:
Károlyi Mária
Terjeszti:
az ELTE KISZ és SZB
Megjelenik:
minden második csütörtökön
Szerkesztőség:
Bp., V., Egyetem tér 1—3
Telefon: 185—207
Kiadja a Hírlapkiadó Vállalat
Bp. Blaha Lujza tér 1—3
Felelős kiadó:
Csollány Ferenc
Szikra Lapnyomda

... sokat tartanak, n...
az eredmények n...
harmadik helyen ...
Köszönjük, J...

Még egyszer ...
éppen a játékosol...
zeddel — talán ö...
sedéssel játszanak. Az öregfiúk csapata ugyanis — évek ide, fiatalság oda — negyedik a VI. kerületben.

Dr. Bárdossy Pál, Miskolczi dr., Kőrösi dr., Horváth, Kaposi... valamennyien ismert alakjai voltak — nem egy közülük évtizedeken át — a fekete-fehér mezes főiskolai csapatnak. Most már egy kicsit nagyobb trikó kell, egy számmal bővebb nadrág, de a ziccer így is ziccer, amit nem szabad kihagyni.

Persze, hogyan is lehetne rosszul játszani. Hiszen a kispadon szőke kisfiú sikoltozza teljes energiájával: Apuuu, de ügyetlen vaagy... és ugye ezt mégsem lehet megengedni. A ziccert tehát be kell dobni.

●

A felsorolás ezzel véget ért. Úgy tűnik, nagyon is hamar. Hiszen közel 7000 hallgató jár az ELTE-re, és ha például a bölcsészkari kosárlabda-bajnokság négy csapata eszünkbe jut...

Egyébként sportolni azért lehetne. Paizs István docens hétfőn és csütörtökön délben várja az érdeklődőket. A BTK termében lehet játszani, kosarazni...

Csak éppen kevesen érdeklődnek. Ez az, ami szomorú. Hiszen sportolni jó és sportolni kellemes.

Egy dolgot mindenesetre ne feledjünk el: sportolni egészséges is!

Horváth István

1969 MÁR 14

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

1021

interjú

Kokas Ignáccal

Az 1968-as velencei biennalén Vilt Tibor szobrai és Kondor Béla grafikái mellett Kokas Ignác kemény, tárgyilagosan szenvedélyes festményei képviselték a mai magyar művészetet. Akik régebbi, Bernáth Aurél tanítását követő munkáit ismerik csupán, újabb művei alapján bizonyára „absztrakt" festőnek neveznék. Az elmosódott hangulatokat kifejező, posztimpresszionista ábrázolásmód helyett most kevéssé ragaszkodik a tárgyak naturális látványához. Képeinek mindig konkrét címe van — Elmúlás, Madár, Utazás az alvilágban —, a megfestett formák azonban csak távolról utalnak a címre.

— A dolgok lényegét igyekszem megfogalmazni. Maga a kép mindig összefüggésben van a címmel, de a cím gyakran csak hangulatot fejez ki. Az *Elmúlás* című kép témája a megöregedett ember. Eredetileg részletesen ki akartam dolgozni az arc vonásait, de festés közben úgy éreztem, hogy egy összefolyó, amorf formával közelebb jutok az öregség és egyben az elmúlás tragédiájához. Így lett ez a kép „absztrakt".

— *Kinek a számára fest?*

— Általában közületek veszik át a képeimet. Egyetlen képet adtam el „műteremből", egy filmrendező elvitt egy kisebb táblát. Ennek, persze, az is lehet az oka, hogy képeim mérete túl nagy egy lakás szobáihoz képest.

— *Ez talán a kiállítási lehetőségeket is csökkenti. Negyvenhárom éves, kollektív kiállításokon mindig sikere van, önálló kiállításra eddig mégsem vállalkozott.*

— Sokáig valóban húzódoztam a kiállítástól, de most, a biennale után illendő itthon is bemutatkoznom. Április közepén nyílik gyűjteményes tárlatom a Műcsarnok jobboldali teremsorában.

Sz.

a mezőgazdasági

(Tudósítónktól.)

Tegnap délután Rákoskeresztúron, a Dózsa György Művelődési Házban tartották meg az idei mezőgazdasági könyvhónap záróünnepségét. A megjelenteket *Czitron Lajos*, a rákoskeresztúri (XVII. kerületi) tanács elnöke üdvözölte, majd *dr. Kozma Pál*, a Kertészeti Egyetem rektora tartott előadást a házikerti szőlőtermesztésről. Ezt követően *dr. Sárkány Pál*, a Mezőgazdasági

Jól jelzi ezt a könyvhónapban eladott könyvek értéke is. A tavalyi könyvhónapban 2,8 millió forint értékű szakkönyvet vettek meg a vásárlók. *Az idén eladott könyvek értéke 3,5 millió forint.*

A RÁDIÓ ÉS A TELEVÍZIÓ MAI MŰSORÁBÓL

KOSSUTH RÁDIÓ

8.20: Áriák **9.00:** Nagy magyar orvosok. **9.10:** Régi melódiák. **10.05:** Zenekari muzsika. **11.00:** Iskolarádió: Ének-zene a 6. o.-nak; francia társalgás gimn.-nak. **11.35:** Édes anyanyelvünk. **11.40:** Ilosfalvy Robert énekel. **12.20:** Ki nyer ma? **12.30:** Tánczenei koktél. **13.15:** Népi zene. **13.40:** Valaki kopog. XIX. folyt. **14.00:** Dalok és történelem. **14.30:** Zsibongó. **15.10:** Verdi: Az álarcosbál. Részl. **15.51:** Polbeat. **16.05:** Így élünk. **17.20:** Klaszszikus operettekből. **17.51:** Mikrofórum. **18.00:** A bajnok élete. Rádiójáték. **19.35:** A rádió harsonája köpenye alól jöttek. II. rész. **12.50:** Fúvószene. **13.05:** Kamarazene. **13.45:** Mindenki kedvére. **Kettőtől — hatig... 14.00:** Rivaldafényben. I. rész. **14.50:** ÜZENEtek. **15.33:** Rivaldafényben. II. rész. **17.00:** Óóórai tea. **18.10:** Beethoven vonósnégyesei, előadás. II. **18.50:** Új könyvek. **18.53:** Áriák. **19.20:** Népdalok. **20.35:** Összeállítás Mikszáth Kalmán írásaiból. **21.07:** Tánczene. **21.45:** Közgazdasági előadás. **22.20:** Kadosa Pál műveiből. **23.10:** Purcell- és Händel-művek.

URH

18.10: Tánczenei koktél. **18.55:** URH

Kokas Ignác

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188—296, 188—307.

1969 APR 9

MAGYAR NEMZET

Kokas Ignácz festőművész kiállítását Várkonyi Zoltán nyitja meg szombaton délben a Műcsarnokban.

102 11

Magyari Ny.

Kokas Ignác

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR HIRLAP

1969 MÁJ 13

KOKAS IGNÁC Munkácsy-díjas festőművész műcsarnoki kiállítását ismét, május 18-ig meghosszabbították.

102

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kokas Ignác

MAGYAR NEMZET

1988. MÁJ 21.

Kokas Ignác festőművész kiállítása vasárnap nyílt meg a Miskolci Galéria nagytermében.

bb 46. kokas ignác kiállitása miskolcon

vid bh bs 1021 1969. május 25.

vasárnap miskolcon, a miskolci galéria nagytermében nyilt meg kokas ignác fstőművész kiállitása. a fiatal művész első alkalommal szerepel miskolcon, ahol csaknem félszáz olajfestményét mutatta be.

a kiállitást - amelyet dr. kabdebo loránt az irodalomtudományok kandidátusa nyitott meg - már az első napon nagy számban keresték fel az érdeklődők./mti

-.-

16.55 /k

Kokas Ignác

[illegible] Moszkvába utazott, ahol részt vesz a KGST végrehajtó bizottságának május 27-én kezdődő 41. ülésszakán.

bucsuztatására a ferihegyi repülőtéren megjelent erdélyi károly külügyminiszterhelyettes, dr.gál tivadar, a minisztertanács titkárságának vezetője, ott volt f.j. tyitov, a szovjetunió budapesti nagykövete is ./mti/

-.-

bb 48. orpheus a baradlai ,,alvilágban,,

vid bh bs

1969 május 25.

nagyszabásu hangversenyen mutatták be vasárnap offenbach ,,orpheus az alvilágban,, cimü müvét az aggteleki baradla barlang földalatti ,,hangversenytermében,,. a fehér és szines csepkőképződményeket az előadás hangulatának megfelelően világitották meg a reflektorokkal és ez különleges élményt nyujtott a több mint félezer nézőnek. /folyt. köv./

- 22 -

17.00 bh

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kokas Ignác

NÉPSZABADSÁG

1969 MÁJ 27

KULTURÁLIS HÍREK

KOKAS IGNÁC kiállítása vasárnap nyílt meg a Miskolci Galéria nagytermében.

1021

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

1969 MÁJ 7

Kokas Ignác

Kokas Ignác Munkácsy-díjas festőművész kiállítását meghosszabbították. A tárlat vasárnapig, május 11-ig tekinthető meg a Műcsarnokban.

1021

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NŐK LAPJA

1969 APR 19

HÁROM HÍR

Kokas Ignác kétszeres Munkácsy-díjas festőművész alkotásaiból kiállítást rendeztek a Műcsarnokban. Képünkön: Fock Jenő, a minisztertanács elnöke beszélget a művésszel a kiállítás megnyitóján

Kokas Ignác

1021

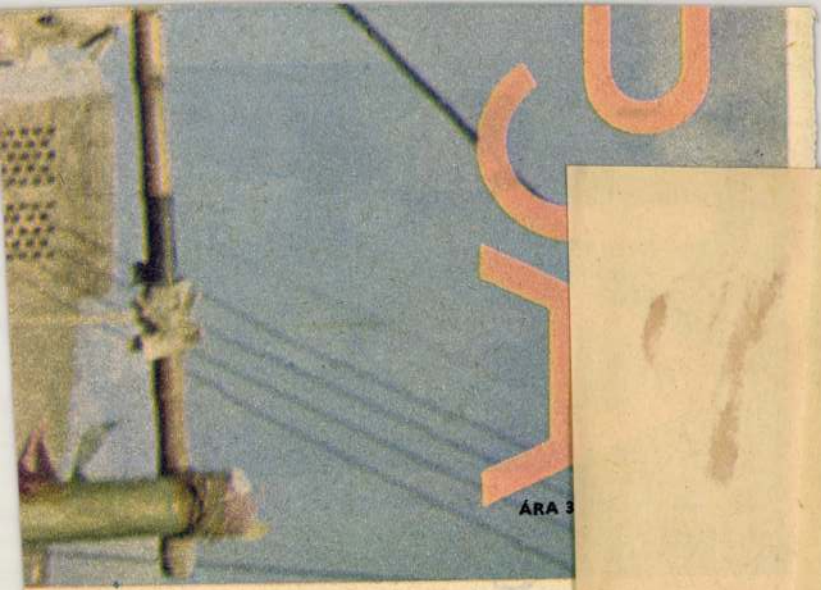

ÁRA 3

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Heves megyei Népújság

1968 AUG 6

1021

EGRI NYÁR

Megnyílt az első országos akvarellkiállítás

Az Egri nyár egyre felfelé ívelő eseményeinek egyik jelentős állomása az az országos akvarellkiállítás, amely vasárnap délelőtt nyílt meg a Gárdonyi Géza Színházban.

Megnyitójában *Szalay István*, a megyei tanács vb-elnökhelyettese emlékeztetett arra, hogy hasonló kiállítás az országban 1938-ban volt utoljára. Mi az, ami most elindít egy újabb elgondolást, azzal a nem titkolt céllal, hogy kétévenként Egerben seregszemlét tartsanak azok a művészek, akik akvarellben is fogalmaznak-alkotnak? Hiszen a műfaj — amióta a modern festészet megannyi stílust, szemléletet, filozófiát izzadt ki, — inkább csak arra jó, hogy a könnyed vagy könnyedebb ecsetkezeléssel, a fürtelen ötletek rögzítésével segítsen érlelni, nagyobb, maradandóbb alkotásokat megszületni. De mint minden kifejezési forma, technika, az akvarell is alkalmas arra, hogy az olajjal egyenértékű műveket hozzon létre általa a művész. A ma zajló stílusvitákban és tájékozatlanságban ezek az alkotások is segítenek eligazodni.

Meleg szavakkal emlékezett meg a megnyitó Elekffy Jenőről, aki fő műveit éppen ebben a műfajban alkotta meg, s akinek tizenöt munkáját látjuk ezen a jól megrendezett kiállításon.

Igazat kell adnunk a kiállítás katalógusának előszavát író Németh Lajosnak, aki ezt az Egerben meghonosodó tárlatot lehetőségnek tekinti a felmérésre, az önvizsgálatra és az új utak bátor keresésére.

A megnyitón tekintélyes számban vettek részt maguk a kiállító művészek is. A közönség élénk érdeklődése mellett osztották ki a díjakat. Eger Város Tanácsának 5000 forintos díját Kokas Ignác, Heves megye tanácsának 5000 forintos díját Imre István, míg a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának 3000 forintos díját Somos Miklós kapta.

Bartha László, Gerzson Pál és Szurcsik János a Magyar Képzőművészek Szövetsége észak-magyarországi területi szervezetének emlékplakettjét érdemelte ki. Ez a művészileg is kiváló bronzmű Kis Nagy András munkája.

A kiállítás kritikai bemutatására még visszatérünk.

★

Szombaton este, egy hét után újra találkoztunk az Állami Operaház neves balettművészeivel: *Lakatos Gabriellával, Kun Zsuzsával, Ugrai Klotilddal, Havas Ferenccel, Fülöp Viktorral, Sipeki Leventével* és *Pethő Lászlóval*. Ezúttal is az egri Gárdonyi Színházban mutatták be műsorukat, melyben Bartha Alfonzt, az Operaház Liszt-díjas magánénekesét is köszönthette a közönség.

Az estre az egy hét előtt bemutatott repertoárral érkeztek újra neves táncművészeink Csajkovszkij, Mendelssohn, Korzakov, Rahmaninov, Strauss, Goldmark és Wujicsics műveire írt tánckompozíciókkal, melyek újabb nagy sikert arattak; a hálás közönség többször is kért — és kapott — ismétlést.

★

Az Egri nyár programjában augusztus 11-én kerül sor a közel két évtizede sikerrel szereplő Budapest Táncegyüttes bemutatkozására az egri várban

A tartalék: a fiatalok

HOGY MENNYIRE húsba vágó kérdés a fiatalok sorsáról, jövőjéről dönteni, bizonyítja: az Egyesült Izzó KISZ végrehajtó bizottsága két napon keresztül tárgyalt erről a napirendről. Csak ennyi idő után tudtak egységes állásfoglalást kialakítani, megnyugtatóan határozni arról, mit kell tenni a gyöngyösi gyárban dolgozó fiatalok helyzetének megjavításáért.

Mert nemcsak a fiatalokról van itt szó, hanem a gyár szakmunkás-utánpótlásáról is.

Itt is kevés a forgácsoló-szakember, itt is úgy volt korábban, hogy az órabér mértéke csak nehezen nőtt az idők múlásával, tehát a jó szakemberek egy része

Ezen is gondolkoztak a KISZ-vb tagjai. Csak „ráolvasással" semmiképpen. Az érzelmi ráhatás nem lehet elegendő, hiszen a pénz senki számára nem mellékes. Világos dolog: javítani kell a bérezésen, és úgy kell az utolsó éves szakmunkástanulókat felkészíteni, hogy az oklevéllel együtt megalapozott gyakorlati jártassággal is rendelkezzenek. Ne kelljen az iskola után fejest ugraniok a mély vízbe, ne kelljen akkor kezdeniök a szakmai fogások beidegzését.

A gyár vezetősége elfogadta a fiatalok javaslatát. A gyár érdekében is. Mivel a gyárnak sem mindegy, azonnal be tudja-e állítani a termelőmunkába azt a fiatalt, akinek az oklevelén még alig

Az új módszer tehát minőségi változást hoz a tanulóképzésben.

De lényeges változást vezetnek be a fiatal szakmunkások bérezésében is. Kezdetben 6—6,50-es órabért kapnak — a tanulmányi eredményüktől függően. Csak az első hat hónapban. Ehhez még begyakorlási pótlék is jön, amit a százszázalékos teljesítés esetén béresítenek. Vagyis az első hat hónap után a fiatal szakmunkás már 8,50-es órabért kaphat, ha szorgalmas, ha készségét fejleszti.

Ennyi pénzt még néhány hónappal ezelőtt is csak a tízéves gyakorlattal rendelkező szakmunkások mondhattak a magukénak.

Már csak egy kérdés maradt hátra. Ezek az új módszerek nem juttatják-e indokolatlan előnyökhöz a fiatalokat és nem sújtják-e oktalanul az idősebbeket?

Ha nem rendezték volna a béreket az Izzóban, akkor volna csak jogos az aggályoskodás. Így azonban nem, mert a bérek általában is emelkedtek, a munkás személyétől, szakmai tudásától függően.

A gyöngyösiek tehát megtalálták a megoldást. Várhatóan kész szakmunkásokat kapnak így az iskolától, akiknek érdekük, hogy továbbra is a gyárban dolgozzanak, mert anyagilag is megtalálják itt a számításukat.

ÉRDEMES VOLT tehát a KISZ-vb-nek két napig tanácskoznia, érdemes volt a fiatalok javaslatát elfogadni. Megint bebizonyosodott, hogy a kollektív bölcsesség a legnehezebb helyzetekben is tud megoldást találni, csak a vezetőknek legyen fülük a közösség ötleteinek meghallására.

(g. molnár)

...rica a csepeli ...ikötőben

Kokas Ignác

Biennale Venezia 34, 1968. Ungheria. Tibor Vilt, Béla Kondor, Ignác Kokas. Catalogo intr. Lodovico Vayer. Bp,1968. - Ism: Frank János, Élet és Irodalom,1968. 17.sz.4.l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Írt.1971.2.sz.149-182.l.

173.l.

Kobas Ignác 5

— Eredmény?

— Ha én azt tudnám. Képeimen a valóság már alig felismerhető. Elképzelhető, hogy egy reálisabb irányba haladok, amely optikailag is hatásos rendben állna össze, vagy ellenkezőleg... Egyelőre csak azt tudom mondani, nyugtalanít, hogy nem látom konkrétan és bizonyosan a teendőimet.

— Kapcsolatom a természettel igen szoros. Életemben pedig nincs változás.

— Egyik beszélgetésünk alkalmával ezt mondta: ha egy falevelet a kezembe veszek, a csillagokat is érzem abban a pillanatban.

— Igen, így szeretnék festeni.

Cs. Gy

Magyar Hirlap 1976/11/8

Kolos Ignác 4

— A harmadik is elkészül — mondja, a középső rész. Túl akarok lenni rajta. Ezt meg kell festenem, s ebbe vagy megbukok, vagy .... — legyint. — Tanítványaim itt a főiskolán azon csodálkoznak, hogy mit lehet egy kis képen négy hétig festeni. Fénykép után dolgoznak legszívesebben. Nem akarnak „művészetet" csinálni. Minek az, mondják. Van köztük olyan, aki ördögien tud festeni, mégis, vagy tán éppen ezért, „nem akar művészetet csinálni". Antiművészet? Értem, nem értem, a baj az, hogy nem tudok segíteni nekik. Valami kollektív közösségi művészetet akarnak, nagy-nagy méretekben ..., de mindegyik a maga világát bontogatja. Hát mit tegyek. Ki tud nekik eligazítást adni? Én, és a többi tanárok csak a mesterségre tudjuk megtanítani őket. Nos, így vagyok. Magam is töprengek, vívódok.

kell, milyen rétegek húzódnak meg a kész kép alatt.

Száz, meg száz képet pusztít el így. Elképzelhető, mennyi időbe telik, amíg elkészül hatalmas méretű triptichonjával. Két rész már készen van, de mindig dolgozgat rajta.

Ma 6/1/8

alakítására is, például egy hús-
kombinát fejlesztésére szóló ja-
vaslat vonatkozhat a takarmány-
termelésre is. A kooperáló part-

Kokas Ignác, festő

EGY IGÉNYES MŰGYŰJTŐ

VÁLOGATÁS HARMINC ÉV MŰVÉSZETÉBŐL A VÁRMÚZEUMBAN

Kokas, Kondor Csernus: végre lehet kis esztétikai gyakorlatot tartani, művészettörténeti tréninget végezni a *Budavári Palotában*. Azoknak is, akik már régen eldöntötték, hogy ez a három festő találkozott a szürrealizmus nagy és megszentelt európai egységében, azaz hogy épp ellenkezően, polgári lápfilozófiájában —, meg azoknak is, akik nem döntöttek el előre semmit, csak képeket akarnak nézni és összehasonlítani konyhakész, alufóliába csomagolt koncepciók fogyasztása nélkül. *Kokas Ignác*, *Kondor Béla* és *Csernus Tibor* egy-egy főműve egymás mellé került most a *Vármúzeum* válogatásában, és *A nap fiai*, a *Bukás* meg a *Nádas* valóban szürrealizmus-gyanús alkotások. Kokas óvatos kézzel festett figurája alig-bokroktól, talán-madaraktól körülvéve indul a mintha-horizont felé, hátán (palástján?) a nap aranybélyegével, amely ráadásul nem fémfestékkel festett, tehát nem is biztosan arany. Egyszóval meglehetősen kétértékűek, többértékűek ezek a képelemek külön-külön, irritálóan elmosódók és más formákba átváltozók, és aki már elolvasott egy műtörténeti ismeretterjesztő könyvet, fel fogja fedezni rajtuk a szürrealizmus technikáját.

Akárcsak a Kondor-művön, amely a *Bukás* főcímet és a *(Szent Antal megkísértése)* zárójeles pótcímet viseli, s amelyen „irreális", drasztikus léptékváltások, látomásos titkok, csinált lények és látszólag jelentés nélküli foltokba bomló formák terjesztik be a szürrealizmus alapos gyanúját. Hiszen itt még az absztrakt szürrealizmusig is elmerészkednek némely képrészletek! — kiálthatnak fel az egykönyves műbarátok és az egy kategóriára hitelesített esztéták, akiknek Csernus *Nádasa* előtt még ennyi indoklásra sincs szükségük; elég, ha bizonyítékképpen mondanak egy nevet, esetleg a Salvadore Dalit. Csernus ugyanis mesteri egzaktsággal, nagyon is egyértelműen fest meg gyanúsan nem egyértelmű dolgokat.

És Kokas, Kondor meg Csernus műve mégsem a szürrealizmus három testvérágának eredményeit iskolapéldázza. Hanem — az iskolákban, iskolásan gondolkodó ellenzők meg szurkolók őszinte sajnálatára — meg kell állapítanunk, hogy *a hatvanas évek magyar festészetének három lényeges tendenciáját.* Nézzük tovább a képeket. Kokas képszereplője áll, sőt halad; tépetten és újabb megszaggatásokra számítva is, de napbélyegét tudatosan hordva vonul szépségek és alattomosságok vegyes bozótján áttörve a horizont felé. Ez a horizont nem valami derűs; vasszínű és fekete és tömör, talán áthatolhatatlan. De kisimul. És vízszintesen széttárul. És határozottan elválik a hozzá vezető bozótostól. A felemelkedő figura pedig láthatóan el fog jutni fanyar nyugalmáig, a horizont *nehéz harmóniájáig* — etikával, küzdelemmel, festői hitellel megerősítve.

Kondor szárnyas figurája is iszonyatosat bukott. Hogy milyen emberfeletti bukást visel el, azt a távolság tudása nélkül is érzékeljük a tomboló, összetört és őrjöngő alak lábdobbantásából, kézrángásából, vonalvonaglásaiból és vörös színsüvöltéséből, ebből a fél képet betöltő egyszemélyes, gyönyörű drámából. Azaz hogy nem is biztos, hogy ez a figura a bukást elviseli. Tombolása legalább annyira lehet a fogcsikorgató újrakezdőé, mint a nyomorultul legyőzötté, szárnytágulásáról ki tudná biztosan megmondani, hogy zuhanás nyitotta tehetetlen széternyedés, vagy nekirugaszkodást erőltető új próbálkozás (ne feledjük, ezek a szárnyak pirosak és a fél képmezőt betöltik); a drámát szemlélő pálcikaemberkék lelkesedése (pánikja?) és képsarokba sodródott kisebb szárnyas alak kétségbeesése (káröröme?) mind azt érzékeltetik, hogy ha a végső bukás, monumentális, *értelmes tett bukása*, ha majdani új vállalkozás, *új vállalkozásra érdemes tett pillanata* ez, emberi, megrendítő és katartikus.

Végül a Csernus-kép. Valóban nádast ábrázol elsősorban, és valóban, a szó leghagyományosabb értelmében ábrázol. Virágok, nádszálak, parti hulladék az enyészetnek és a tenyészetnek, korhadónak, korhadáson virítónak és majdan felbomlónak olyan elmélyült, tökéletes, szuggesztív megjelenítése, hogy a kép — mint minden mestermunka, akármilyen naturalizmussal készült is — mégsem *Nádasról*, mégse csak arról szól, ami a témája. Hanem felbomlásnak, rothadáson nőtt látszatvirulásnak, vegetációval azonos-ellentétes hulladéknak olyan átlényegítő, lenyűgözően totális képe, hogy a világról, az emberiségről alkotott kihűlt és lesújtó véleményhez szinte nem is szükséges az a korhadás és ég között lebegő kisebb emberhúscsomó, taszító testkeveredés. Szinte nem is szükséges, de nagyon jó, hogy ott van ez a félemberi csoportozat, mert így válik teljessé a hatás: Csernus olyan szenvtelen, előadásmódjában hideglelősen objektivista kívülálló, hogy — elég csak egy korábbi Kondor-korszak ugyancsak értelemtagadó, de ettől szenvedő, vérző és röhejbe fulladó állapotára emlékeznünk — valóban párját ritkítja nemcsak a magyar, hanem az egyetemes művészetben is.

Egyszóval szürreális *eszközein* túl ez a mű lenyűgözően, világképében is *szürrealista:* hideget lehelő, szépségekkel az értelmetlenség végső demonstrálásáig csalogató, illúziótlan és kérlelhetetlen. Azaz, érzelme-értelme *lényegében* különbözik a másik két műtől. És szeretné e sorok írója, ha feltételeznének róla annyi jó ízlést, hogy erre az eredményre nem azért jutott, mert a *Nádas* festője manapság külföldön él; megidézése — a kiállításon is, a kritikában is — így, Kondorral és Kokassal együtt tanulságos, bizonyítván, milyen világnézet és festészeti eszmény felé indultak a hagyományos-humanista mesterek legönállóbb tanítványai egy évtizeddel ezelőtt.

A kiállítás valóban bizonyít. Ez a hosszúra nyúlt összehasonlítási procedúra ugyan kritikusi önkény szüleménye, de nem a kiállítás szellemének ellentmondó tolmácsolás. Mert a gyűjtemény lehetőséget teremt ilyen elmélkedésekre. Példának okáért azzal, hogy ezt a fontos kiállításrészletet — a múzeum középső traktusába került a Kokas—Kondor-generáció — bátran tölti ki válogatottan remek Kondor-művekkel, Kokas-kompozíciókkal, de nem tompítja az élményt és a tanulságot az ilyenkor szokásos generációs névsorolvasással, tartózkodik a korban-protokollban mégoly „ideillő" Bernáth-epigonizmustól, Kondor-utánzóktól, a Kokas köpenyét próbálgatóktól. Ellenben igenis ide, ebbe a teremrészbe rak gyönyörűségesen monumentális apró *Kiss Nagy András*-szobrokat és a paraván túloldalára, mert csak ott fér el, *Hirnököket Vígh Tamástól*, hogy reprezentálják a generáció legjobb plasztikáját, továbbá a Kokas- és a Kondor-képek közé állít késői *Kerényi Jenő*- és újabb *Somogyi József*-kompozíciókat, amelyek ugyan megzavarják a mi kiállításainkon oly szentnek tartott „generációs" szemléletet, de kiteljesítik a panorámát, mert annak a korszaknak élményerejű részesei voltak.

Somogyi, Kerényi más kiállításrészben, más korszakokban is jelen vannak akkori, mai súlyuknak arányában. Nincsenek jelen viszont a gyengébb teljesítmények a *Bunkócska* és a *Martinász* közelében, ott, ahol a *Közösségi művészet felé* kiállítás korát meg az ötvenes évek elejének valóban maradandó műveit mutatják be. A Vármúzeum szigorú: *Képek, szobrok a harminc év magyar művészetéből* — ez a kiállítás címe, és ezt a lazának jelzett koncepciót nagy n szoros mércével valósították meg a kiállítás rendezői. Szoros, esztétikus és tudományos mércével. A *Budapesti Történeti Múzeum* bölcs volt: nem ígért, tudta, hogy nem is ígérhet három évtizedre érvényes művészettörténeti *teljességet* — erre sem termei, sem a képzőművészet anyaga, sem a nevéből következő és kötelező, tudatosan vállalt budapesti, „városi" gyűjtőköre nem alkalmas. De láthatóan hitt abban — és a kiállítás szerint nagyon is okkal hitt —, hogy e gyűjtőkörrel szűkített, de *művészi-műtörténeti igényességgel* megerősített koncepció mentén végigvezetheti nézőit harminc évünk legjobb, legsajátabb festészetén és szobrászatán. A remekművek üröket sugároznak át, csak nem szabad közéjük fércműveket és félműveket rakni. Akkor sugárzásuk megtörik, de ha a szemközti falon, a szomszéd paravánon más remekművek sugárzásába ütköznek, a csoda folytatódik és részletezés nélkül is kiteljesedik a történelem képe. Így teremtődik igen magas szférákban párbeszéd a kiállítás egyik legszebb részletében, a bejáratnál két sosem fakuló *Szőnyi István*-remek, néhány válogatott *Bernáth Aurél*- és *Czóbel*-kép között, s így válik alkalmassá — gyönyörködtetően alkalmassá — a válogatott *Ferenczy Béni-*, *Medgyessy-* és *Pátzay*-plasztikákkal az együttes az „így kezdődött" művészettörténeti gondolatának érzékeltetésére — mai szocialista művészetünk emberi-alkotói előzményének, a hajdani polgári-humanista nagy mesterek történelmi szerepének jelzésére.

A BTM így, *a minőség erejével* tudott történelmileg hiteles képet teremteni, a filológiai teljességnél teljesebb folyamatot jelezni Varsóban (oda készült, ott szerepelt eredetileg a télen ez a kiállítás) és Budapesten is. *Európai iskola*, *Közösségi művészet felé* korszak; volt az ötvenes évek eleje, volt sematizmusból oldódó kiteljesedés és sematizmusból kiábrándultságba bomló megroppanás — a felsorolás óhatatlanul olyan kiállítás látszatát keltheti, amilyen *nincs* a Budavári Palotában: merevet, kategóriákat állítót, professzorosan periodizálót. Holott a rendezés elegánsan kulturált és a remekművekhez illően magasabbra, a közönségre tekintőbb. Kondor nagy képe, *A szentek bevonulása* ritkán látott csodálatos együttest varázsol a Vígh Tamás *Hírnökökjével*, egy szekcióval távolabb egymásnak feleltget a mai korszak *Berki Viola*, *Bálint Endréje*, *Kiss István*, *Melocco Miklósa*, *Varga Imréje* és *Keserű Ilonája*, hogy a kiállítás végén — a kiállításainkon szokásos sematikus „programnyilatkozat" helyett — „csak" egy esztétikus részlet, *Barcsay Jenő*-, egy hozzá húzó Deim Pál- és egy világukba illeszkedő *Schaár Erzsébet*-válogatás teremtsen utolsó, feledhetetlenül szép szellemi együttest.

Hiánytalan tehát a kiállítás? Dehogy hiánytalan, hiányosságai már a vállalt programból is nyilvánvalóak. (Az pedig a helyszínen lesz nyilvánvaló, hogy talántalán egy helyen tévesztett arányt: *Ország Lili* kulturált, de a nagy mesterekhez képest kissé túlméretezett képgyűjteményével.) Ám a programhoz — a *budapestiség* és a *feltétlen minőség* bátran vállalt programjához képest — a válogatás kitűnő. Kevesen vannak a kiválasztottak, de éppen ez a kevés nagyon sok — művészettörténeti értékelésnek is, közönségtájékoztatásnak is bátor és igényes tett. Évtizede írja már a kritika, hogy a főváros képzőművészeti múzeuma jól vásárol, hogy a BTM képzőművészeti osztálya (közismertebb nevén: a Kiscelli Múzeum) példásan jó műgyűjtő. Ez a kiállítás újra bebizonyította, hogy az intézmény munkatársai hozzáértéssel, tudományos, művelődés- és várospolitikai elkötelezettséggel válogatják össze és népszerűsítik a mai magyar művészetet.

Rózsa Gyula

...ban. Ezt nem én mondom, tekintélyes esztéta írta, csakúgy, mint a film sikerének magyarázatául azt, hogy nálunk mostanában nem is egy generáció keres magának paradigmatikus példát.

Szentigaz, magam is foglalkozom kereséssel, mivel azonban nem vagyok tekintélyes esztéta, szégyen ide, szégyen oda, előbb a paradigmatikus szó jelentését kellett megkeresnem a szótárban. A moziba viszont már abban a jóleső tudatban ülhettem be, hogy paradigmatikus annyit tesz, mint mintaszerű, példaszerű, ugye mennyivel szegényesebben hangzik magyarul, mint görög-latinosan? Máris gazdagabbnak éreztem magam, pedig még hátra volt a java, az életmodell, amely mint tudjuk, oly ritka lett ebben a példaképekben szegény világban.

Peregni kezdett a film, és mindinkább a képsorok hatása alá kerültem. A szívemből szólt Balczó, amikor azt mondta, hogy az öttusát annak igazságos volta miatt választotta, mert itt nincs mese, pontosan mérhető és megítélhető a teljesítmény. És már jöttek is a felejthetetlen filmkockák, a célba érés terepfutásban a budapesti világbajnokságon, a magyar Himnusz a müncheni olimpiai stadionban, mit tagadjam, elszorult a torkom. S még inkább, amikor a sokszoros bajnok elvezeti gyerekkori barátját, a film rendezőjét az isten háta mögötti kunyhóba, ahová sikerei csúcsán elvonult magányosan elmélkedni, és ahol végül úgy döntött, hogy abbahagyja a versenyzést. Ökölbe szorult a kezem, látván, hogy a visszavonult világbajnok emelgeti helyükre az akadálypályán az ügyetlen lovat...

Tusából nekem már csak a lelkitusa jut. Különösen azóta, amióta másokkal is beszélgettem a filmről, olyanokkal, akik szintén azt állították, hogy igazat mondanak. Többen tételesen fölsorolták például, hogy visszavonulása után hányszor és hányféle felelős tisztségbe hívták Balczó Andrást, kérték segítségét a tehetséges fiatalok kiválasztásában, az utánpótlás nevelésében, a válogatott összeállításában, mindhiába. Más valaki jelen volt azon a bizonyos visegrádi versenyen, ahol a világbajnok a levert akadálygerendákat rakta vissza. Az illető szerint erre a nem nagy szakképzettséget igénylő tevékenységre megvoltak a kijelölt személyek, de mivel nem róluk készült a portréfilm, lemaradtak a képről. A csepeliek, akiktől a munkakönyvét visszakapta, sehogyan sem értik, hogy Balczó miért hallgatott bizonyos körülményekről. Például arról, hogy éveken át havi hatezer forint fizetésért elmélkedett az öttusa hanyatlásáról és az emberi rosszindulatról, valamint hogy nem megkapta, hanem kikérte, vagy még inkább kikövetelte a munkakönyvét, így az utolsó forgatási napon az már csakugyan a zsebében lehetett és teljes joggal állástalannak mondhatta magát.

Képtelenségnek tartom, és ezért a lelkitusa, hogy ha mindez igaz, akkor kimaradjon egy ennyire szókimondó, hangsúlyozottan az igazságot kereső filmből. Vagy lehet, hogy ez is benne volt, csak kivágták?

Nem hiszem, mert ez esetben nemcsak az öttusa szakvezetésében, hanem a filmrendezők között is rendet kellene teremteni.

EMBEREK ÉS ESETEK

(A humorista tartja szóval a társaságot. Dicsérik is: „Ez a vicc tényleg remek. A sajátod?" „Még nem.")

Név

Egy-két esetről hallottam, amelyről eszembe jut egy, talán már nem vadonatúj történet.

A sétatéren egy néni gyerekkocsit tol maga előtt, s időnként leszól a babának:

— Ne sírj, Diploma. Mindjárt hazaérünk, s akkor papizol, Diploma.

Meghallja ezt egy férfi; nem állja meg, s megkérdezi:

— Bocsánat, de olyan érdekes neve van a kicsinek. Diploma, ugye?

— Igen.

— S hogy adták neki ezt a nevet?

— A lányomat egyetemre küldtem, s ezt hozta haza.

Tévedés kizárva

Alapos vizsgálat után az orvos ránéz a betegre:

— Uram, az ön esete gazdagítani fogja az orvostudományt!

A beteg tüstént leszögezi:

— Kérem, én SZTK-alapon vagyok itt.

Régi idők

A talponállóban egy teljesen elázott férfi kesereg:

— Csak azért jutottam olyan mélyre, hogy egy ilyen büdös, piszkos italboltban teleszívjam magam, mert..., mert a feleségem elhagyott...

— Szerencsétlen ember.

— Bizony, amikor még együtt voltunk, csak le kellett őt küldenem ide, és már hozta is a pálinkát.

Nevelés

Illedelmes viselkedésre inti a mama a gyereket:

— Ha csengetnek, s én megkérdezem, ki az, sose mondd azt, hogy „csak a papa", még akkor sem, ha csak a papa az.

Értelmezés

Mesélte valaki, hogy fia, aki szorgalmasan olvas mindenfélét, egyszer megakadt.

— Mit jelent az, hogy „vegyes érzelmek"?

— Várj, mindjárt megmagyarázom. Ha például kölcsönadom az autómat az osztályvezetőmnek, s látom, hogy nekimegy vele egy fának, ezt hívják vegyes érzelemnek.

Meglepő

Olvasói levélből.

Két lakó találkozik a liftben.

— Hogy kerül maga ide?

— Mit csinálják? — mondja a másik. — Már megint nem működik a lépcsőház.

V. J.

...nkok,

...ájci bankárt látunk ...grani, bízvást utána ...uhanás közben is to... ...ik. Voltaire-nek tu... ...t a jó tanácsot. Igaz ..., hogy bárkinek al... ...lna kipróbálnia. A ...knak eszük ágában ...blakon kiugrálniuk ...tűnést kerülve, szép ...zdagodtak. Lehet ...minden véget ér...'

...t a tóban

...naga a megtestesül ...vizet legfeljebb fe... elegáns sétahajól ...m is olyan réger ...másfajta, szokatla... ...gált. Az idilli kép ... nem illően, a ví... ...st ringatózott. A t... ...es Bouchard*, a ki... csiny, nagyon diszkrét genfi ma... gánbank, a Leclerc, vezető szak... embere volt. A rendőrségi jelenté... szerint öngyilkos lett. Akárcsa... röviddel előtte, egykori főnöke... *Bertrand de Muralt*, a svájci had... sereg tartalékos őrnagya, akit ... helyi pénzügyi előkelőségek köz... soroltak. Főbe lőtte magát. M... készтette az urakat az öngyilkos... ságra? Csődbe ment a két férfi... vezette pénzintézet.

1970 óta a Leclerc a 28. svájc... bank, amelyik tönkrement. Évenként négy — nem is veszélyes át... lag. Jelentéktelen epizód lett vol... na az apró bank csődje, feltéve, ha nem Svájcban és nem most történik.

A bezárt bank és a holttestek újabb, eléggé kifejező jelét adták, hogy a nemzetközi pénzvilágban *a feddhetetlenség és a stabilitás fellegvárának számító svájci bank-életben, enyhén szólva valami nincs rendjén.* Még április végén letartóztattak három svájci bank-igazgatót törvényeket sértő üzletvezetésért, és bankbizonylatok meghamisításáért. S hamarosan akkora pénzügyi botrány keveredett belőle, amilyenre Svájcban nemigen emlékeznek.

A három úr, *Ernesto Kuhrmeier, Claudio Laffranchi* és *Meinrad Perler*, a Svájci Hitelbank egyik fiókját vezette, a svájci—olasz határon fekvő Chiasso városkában. Hármójuk közül különösen Kuhrmeiert „jegyezték". Évekig dolgozott az anyabank zürichi központjában. Jó bankárként tartották számon, keményen dolgozott, korán kelt és általában nem hivalkodott, vagyis maga volt a svájci polgári etika megtestesítője. Most mégis — társaival együtt — vádemelésre vár. Az ügy olyan vihart kavart, amely lemondásra kényszerítette a Svájci Hitelbank három irányítóját. Márpedig a Hitelbank a „fellegvár" egyik legnagyobb és legerősebb bástyája. A zürichi Paradeplatzon, a bankvilág szívében impozáns, neoklasszicista stílusban épült ház hirdeti a szolidságot, a megbízhatóságot és a konzervativizmust.

A menekülő líra Mekkája

Mi okozta a „botrányt a fellegvárban"? Kuhrmeier 1961 óta irányította a Hitelbank chiassói fiókját és társaival együtt a „forró lírára" specializálta magát.

A gazdasági, pénzügyi válság elmélyülésével egy időben gyorsult fel a vagyonok kimenekítése Olaszországból. A gazdagok a törvényeket megszegve, kisiboltáka... lírát az országból. Jobb és kézenfekvőbb megoldás, mint egy svájc... bank, nem is lehetett, kivált, ha az ügyfél, átlépve a határt, majdhogynem beesett a bank ajtaján. *Így lett a menekülő líra Mekkájává Chiasso és persze a Svájci Hitelbank helyi fiókja.*

A befolyó pénzt aztán Liechtensteinbe utalták át, a Texon-Finanzanstalt nevű társasághoz. A Texon pedig immár a gyenge lírát átváltva svájci frankra, a pénzt újra Olaszországban ruházta be borászati társaságba, játékgyártó cégbe és egy Velence környéki üdülőközpontba. Szakértői vélemények szerint 870 millió dollár ment keresztül a chiassói bankon és ebből az üzleti könyvek egyetlen centet sem mutattak ki. A baj akkor, 1976 végén kezdődött, amikor az olasz kormány amnesztiát

Kokas Ignác, festő 4

KOKAS IGNÁC MŰVÉSZETE

1	2	5
	4	6
3		7

1. Az Asztalos témájának új feldolgozása 1963-ból
2. Téli udvar (1964)
3. Enyészet (1964)
4. Életfa
5. Mennyelmadár
6. A Váli híd
7. Birkahodály romjai

(Kovács Ferenc és Zilahy István felvételei)

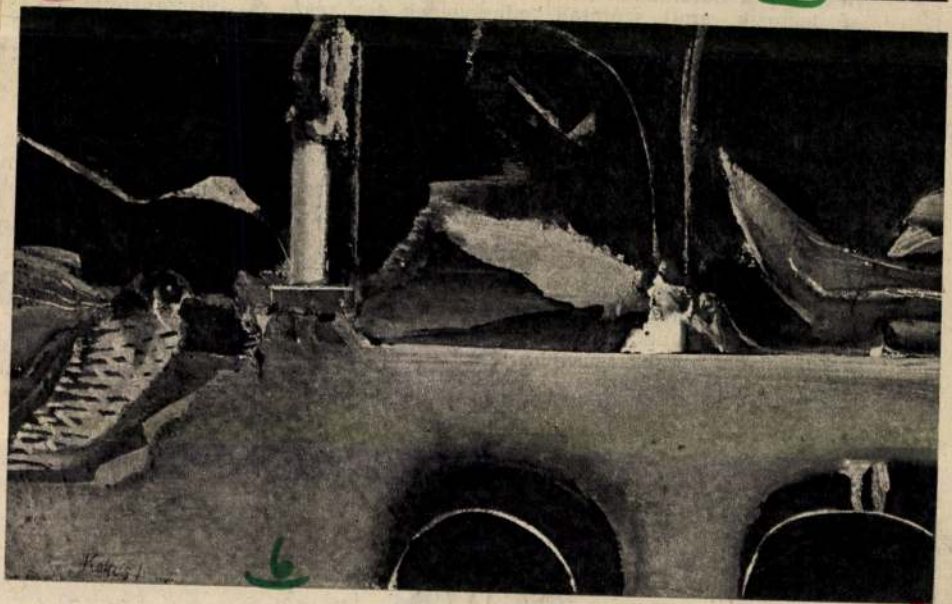

2157.
217.
XI/5.

(ejtsd: pikdumidi) csillagdát. A csúcs, amelyet egy azonos nevű másik csúcstól való megkülönböztetésül Pic du Midi *de Bigor-*

demes üzemeltetni, ahol *az égi háttér* még eléggé *sötét*. Ez főleg magas hegyeken, városoktól, településektől távol fordul elő.

1867-ben John *Herschel* angol csillagásznak tudomására jutott, hogy van

négyméteres hórétet totta a házat, s a csak óriási erőfe tudtak megmenekül kor határozták el, kutatóállomást a sabb hegylánctól levő csúcsra építik.

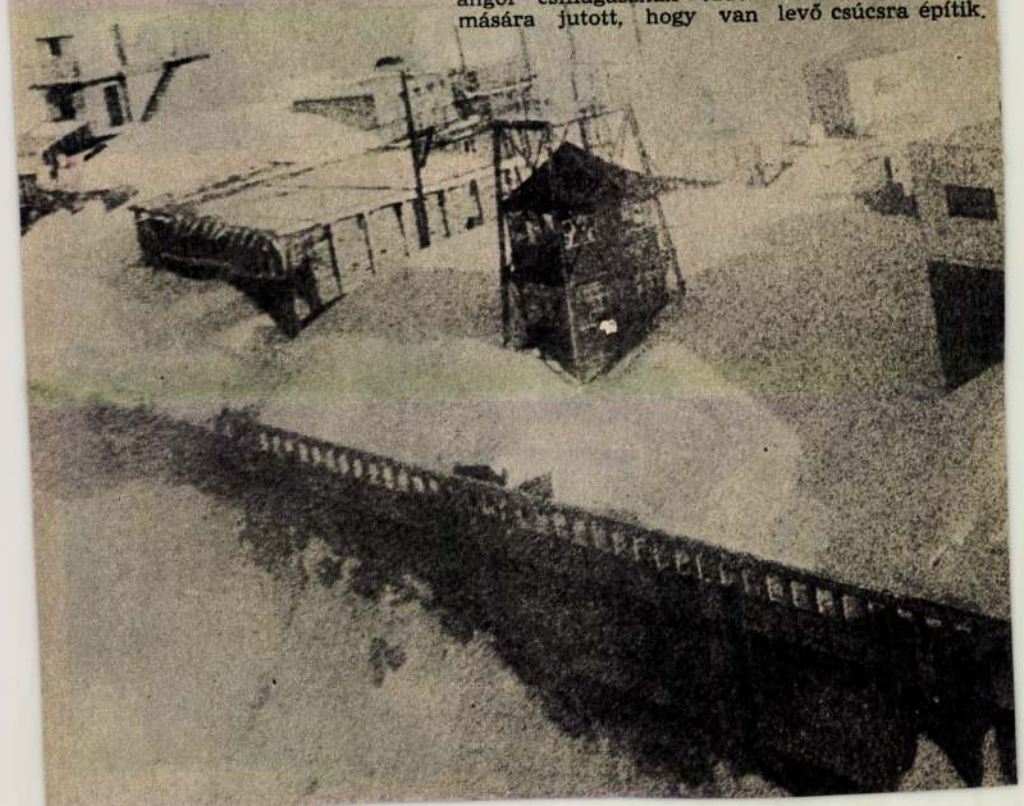

Kokas Ignác, festő

3

losra — erre a műre főképp a szerkezet hangsúlyozása jellemző —, és az ezt követő újabb alkotásaira is.

1964-ben festette meg a *Téli udvar* című képét. Ez a palánkkal „szétmetszett" mű a háttérben fákat és házfalat mutat — így hangsúlyozza a művész a teret —, az ugyancsak az ebben az évben festett *Enyészeten* pedig még inkább bontott, az-az jóval több festői elemmel hangsúlyozott a tér.

Az említett műveken még egyértelműen kivehetők azok a *természeti formák*, amelyek a művészt megihlették. Ám az 1967-ben festett *Néma ház* — Kokas Ignác egyik legismertebb képe — már egy jóval *elvontabb*, a természeti formákra épp hogy utaló, azokat teljesen átformáló festői módban készült. A természet ismert alakzatait ezen a művén szinte már teljesen átformálja: a látványt zaklatott alakzatokkal, mondhatni „tépetten" tárja a néző elé. E kép alján jelenik meg először az a *lyuk* is — egy tojásdad forma —, amely aztán a később készült művein is fel-feltűnik. (A *Nap fiai*, *Szerelmesek*, A *Ginza-puszta hídján* stb.) Ez a lyuk valójában kitekintés a végtelenbe: a fekete és fanyarzöld színek egy óriási távlatot érzékeltetnek.

Buja tenyészet

Kokas Ignác kiteljesedő művészetében az egykori barangolások megannyi emléke is fel-feltűnik. Már a Néma ház című művének bal oldali részét is a buja tenyészet — ugyancsak erősen átírt, a valóságos növényekre alig emlékeztető — látványa uralja, a későbbi képek pedig még inkább mutatják a természet burjánzásának ezt a zöldes, feketés látomását *(Életfa)*.

A természethez való erős kötődést jelzik azok a munkái is, amelyeken *madármotívumokat* lehet felfedezni. Ott gubbasztanak ezek már az 1954-ben festett

delmét a helyes, igaz kifejezésmódért: attól függően, hogy milyen erős az érzelmi kötődése a megfestésre kiválasztott tárgyhoz, úgy lesz a valóságos képhez mind kevésbé kötődő *látomássá* a fű, fa, levél vagy madár.

Kokas Ignác az utóbbi években szinte kizárólag szülőföldjének, Válnak a környezetét festi. Főképpen *Ginza-puszta* elhagyatott, a buja növényzettől benőtt tája ragadta meg, ahol az a *néma harc* kínál megfesteni valót, amelyet a terjeszkedő természet vív az elhagyott épületek romjai ellen. A művész bensejében zajló *vívódás* itt direkt témát talált: a természet küzdelmét, meg-megújuló összecsapásait.

Követői

Kokas Ignác festői munkásságát nagy társadalmi elismerés követte. 1966-ban megkapta a Munkácsy-díj I. fokozatát, 1967-ben Londonban, 1968-ban a *Velencei Biennálén* képviselte a magyar művészetet. Mint írtuk, 1969-ben megrendezte első egyéni kiállítását a *Műcsarnokban*. 1971-ben a *Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze* címet is megkapta. 1973-tól a *Képzőművészeti Egyetem* tanára.

Különös, a belső vívódást a természet átírt formáival kifejező művészete *nagy hatással* van a vele egykorú művészekre és az ifjabb festőnemzedékre. A vele egy időben fellépett művésztársak közül többen — mivel nagyjából ugyanazok a konfliktusok zajlottak le bennük is — szükségszerűen kapcsolódnak az ő kifejezésmódjához, festői világához; a fiatalabbak pedig a kétségkívül látványos formavilágot, a hatásos színeket veszik át tőle — de a képeit megtöltő erős érzelmi tartalom nélkül.

Kokas Ignác művészete valóban csábító, de utánozni semmiképp sem lehet, hiszen minden képe a *küzdő, kutató* művész gyötrődéseit mutatja: az igazság keresésének nehéz folyamatát. Aki pedig

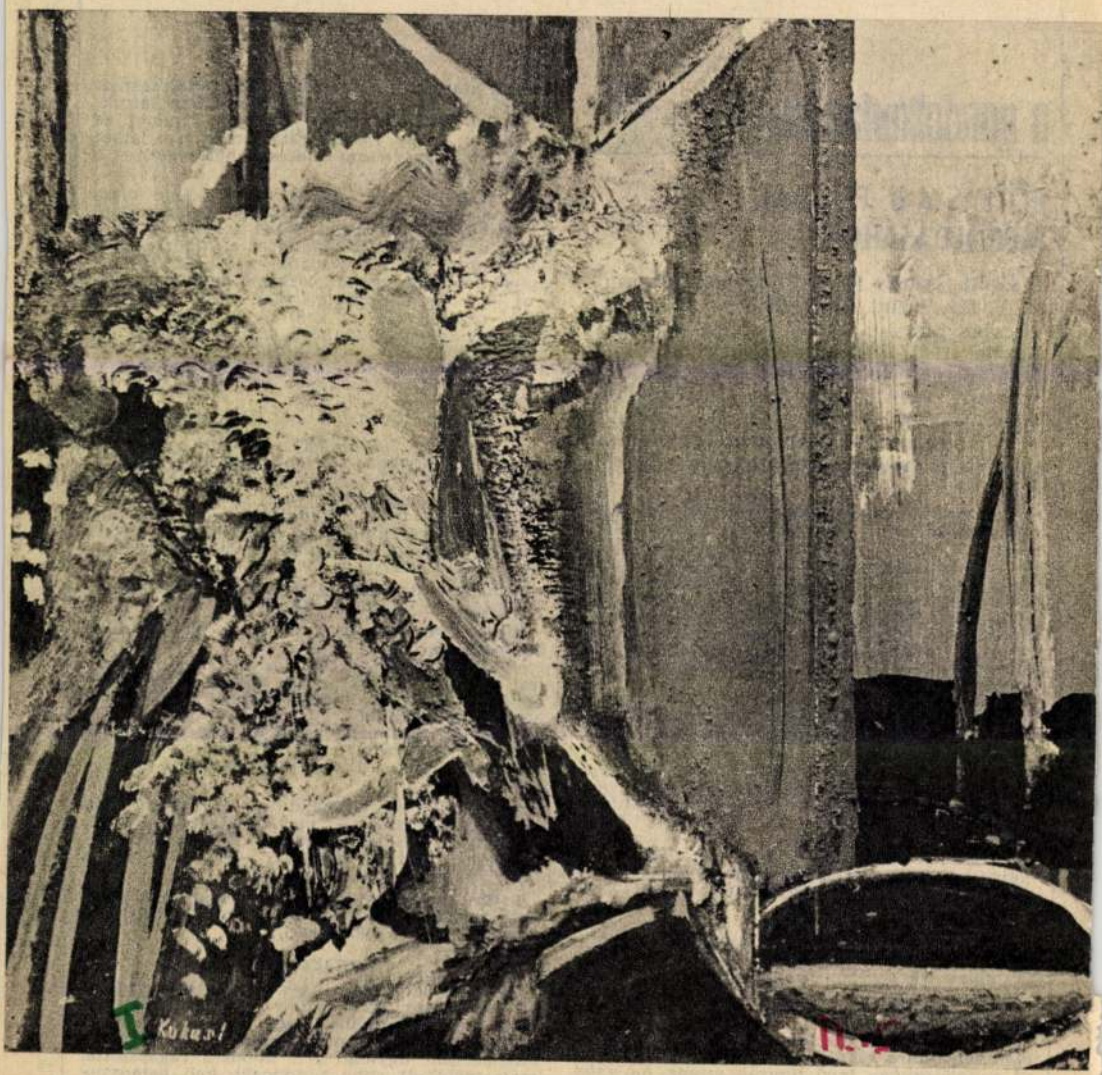

KOKAS IGNÁC

Amikor *Kokas Ignác* festőművész hét évvel ezelőtt, 1969 tavaszán megrendezte első önálló kiállítását, műveit mind a közönség, mind a kritika nagy meglepetéssel fogadta. Az egy évvel később, 1970-ben a *Fiatalok Stúdiójának* kiállításáról szóló beszámolók pedig már azt írták, hogy *„a festészeti anyag ötven százalékát az ifjú Kokas-epigonok adják."* Hatása azóta csak erősödött, s ma már úgy beszélnek róla, mint aki jelenkori festészetünkben *iskolát* teremtett.

*

Kokas Ignác *ötven* évvel ezelőtt, 1926. március 4-én a Fejér megyei *Vál* községben, egy asztalosmester második gyer-

Kezdőképünk: Néma ház (1967)

Chikán Bálint. Kokas Ignác művészete 212-215-24

Élet s Tudomány, Bp. 1976. jan. 30.

XXXI/5.

a gondolkodás iskolája

PÓTLÁS A 6. FELADAT MEGOLDÁSÁHOZ

Csiki György (1149 Budapest, Tábornok u. 11/B.), **Iszlai Géza** (Dicsőszentmárton, Nicolae Bălcescu 6. (Románia), **Pálvölgyi László** (1065 Budapest, Bajcsy Zsilinszky út 15/B.) és **Reichenbach Pál** (2051 Biatorbágy, Mező Imre út 29.) III. kategóriás versenyzőink hívták fel figyelmünket arra, hogy a **6. feladatnak az 51. számban megjelent megoldása hiányos és ezért hibás.**

Nem veszi ugyanis figyelembe, hogy bár **Kati találgatással nem** bízhatja magát a szerencsére (hiszen a feladat szerint kifogástalanul meg kell indokolnia, miért az általa állított figurák vannak az egyes dobozokban), **a húzáskor szerencsét próbálhat:** megteheti, hogy abba a dobozba nyúl bele, amelyből **esetleg olyan figurát húzhat,** hogy annak alapján egyértelműen — tehát kifogástalanul megindokolhatóan — megállapítható mind a három doboznak a tartalma.

És kétségbeesett helyzetében nyilván ezt is próbálja tenni. Juliskának tehát nem elég azt megakadályoznia, hogy Kati **biztos** nyerő helyzetbe kerülhessen: meg kell előznie azt a lehetőséget is, hogy **szerencsés húzással** nyerhessen. Emiatt a feladat 2. kérdésére adott vastag betűs válasz (a 2438. o. második hasábján) sem teljes.

Lássuk részletesen:

Az eredeti megoldás is közli (a 2437. oldal elején), hogy a színekre vonatkozó (kerek) cédulák két lehetőséget hagynak (S = sötét, V = világos):

	(a')	(b')	(c')
1. lehetőség	S S	V S	V V
2. lehetőség	S V	V V	S S

Ezek alapján a (3) dőlt betűs megállapításnak (mivel, amint azt már az 51. számban láttuk, az egyes dobozokban levő figurák színének és értékének helyes megállapítása még nem jelent feltétlenül egyértelmű döntési lehetőséget) ez a helyes alakja:

(3) Katinak csak akkor lehet esélye arra, hogy egyetlen figura kihúzásával biztosan megállapíthassa mindhárom doboz tartalmát, ha a (c) és a (C) feliratot ugyanarra a dobozra teszi rá, és majd abba a dobozba nyúl bele. Szerencsével azonban meghatározhatja másképp is:

a) ha olyan dobozba nyúl bele, amelyen nincs rajta sem a (c), sem a (C) felirat, ebben a dobozban két különböző színű és különböző értékű figura van, ezek közül az egyik olyan, hogy megfelel a dobozon levő mindkét — hamis — feliratnak, és éppen ezt húzza ki a dobozból.

b) ha olyan dobozba nyúl bele, amelyen

a (c) felirat mellett (A) vagy (B) van, ez a doboz két különböző értékű figurát tartalmaz, és az eredeti — hamis — feliratnak megfelelő értékűt húzza ki belőle,

vagy a (C) felirat mellett (a) vagy (b) van, ez a doboz két különböző színű figurát tartalmaz, és az eredeti — hamis — feliratnak megfelelő színűt húzza ki belőle.

Mindezek figyelembe vételével a feladat 2. kérdésére ez a teljes válasz:

Juliska biztosan nyer, és csak akkor nyer biztosan, ha

olyan dobozba, amelyen a (c) és a (C) felirat is rajta van, két olyan figurát tesz, amely éppen megfelel valamelyik másik doboz (ott hazug) feliratának,

másmilyen dobozba pedig nem tesz olyan figurát, amely az (a), (b), (A), (B) — hazug — feliratok közül a rajta levőknek mind megfeleine.

A lehetőségek vizsgálatával — ezt itt már nem részletezzük — meggyőződhetünk róla, hogy Juliska eleget tud tenni ennek a követelménynek. Ezért a feladat 1. kérdésére az 51. számban adott válasz helytálló:

1. Ha mindketten kifogástalan logikával, a lehető legjobban oldják meg feladatukat, akkor a vetélkedőt Juliska nyeri.

MEGJEGYZÉS

Ha Juliska a fenti nyerési stratégia szerint

C MŰVÉSZETE

mekeként született. Szülei szegények voltak, s a gyermek játékkedvét vagy az asztalosműhelyben, vagy a ház körül, a természet adta játékokkal élhette ki. A legnagyobb élmény számára maga a *környék* volt: a barangolások, csavargások közben megismert és felfedezett, kimeríthetetlen gazdagságú táj. Amikor 1947-ben — a *pápai tanítóképző* elvégzése után — jelentkezett a *Képzőművészeti Főiskolára*, még soha nem rajzolt szénnel, s nem készített fejtanulmányt modell után. Mégis felvették. Először *Kmetty János* (1889—1975), majd két év után *Bernáth Aurél* (1895—) növendéke lett. 1952-ben végzett, diplomamunkája *Asztalos* című képe volt. Ezzel a képével — a főiskolán először és utoljára — elis-

Chikán B.: Kokas Ignác művészete L12-215-24.

s Tudomány, Bp. 1976. jan. 30. XXXI/5.

mérést aratott. Ezt a sikert részben az magyarázza, hogy vissza mert nyúlni ahhoz a témához, amelyet gyermekkorából a legjobban ismert. E művét 1953-ban az állam megvásárolta, s ugyanekkor ötödmagával megbízták egy *márványmozaik* elkészítésével. Ám ezek az évek — éppen úgy, mint a főiskolaiak — nem hoztak számára belső megelégedést, megnyugvást. A rákövetkező években nem is nagyon dolgozott, inkább járta a vidéket, szülőhelyének környékét, kereste és felidézte gyermekkorának emlékeit. E menekülés oka valójában az volt, hogy — akárcsak nemzedékének más tagjai, akik már a felszabadulás után végezték el a főiskolát — *ellentmondást* éreztek saját művészi meggyőződésük és azok között a művészi eszmények között, amelyeket az ötvenes évek sematikus művészetszemléletének jegyében eléjük állítottak. Ezek a fiatal alkotók *mást, többet* akartak adni — nem a valóság szolgai, naturalista másolását.

Kokas Ignác, aki nem tudta tehetségét az elé állított — tőle idegen — feladatok szolgálatába állítani, inkább járta a földeket, figyelte a tájat, az embereket. Elment a *bányászok* közé, mert róluk akart festeni. 1955-ben el is készült *Bányász* című alkotása, amely ismét elismerést hozott. Ezt a képet 1956-ban *Munkácsy-díjjal* jutalmazták, s ebben az évben kapta meg a művész a *Derkovits-ösztöndíjat* is. A *Rembrandt*-évforduló (1956) alkalmával két hétre *Hollandiába* látogathatott, ám ez az útja sem hozott festészetében változást. És bár 1957-ben *VIT-díjat*

re hasonlított a tervem, csak énrám nem. Görögös is volt, etruszkos is... Nem éreztem, hogy rátaláltam. És kétesztendei készülődés után visszaadtam a megbízást."

A múlt emlékei

Ezek az esztendők, amelyekben a művész a győri mozaikmegbízással küzdött, döntő jelentőségűek voltak pályája szempontjából. Ismét rátalált arra a gondolatra, amely tulajdonképpen az 1952-es Asztalos elkészítésére ösztökélte: vállalni kell a *múlt emlékeit* a festményeken épp úgy, mint a mindennapi életben. Ezzel az alapállással pedig csak azt festheti, amihez a legtöbb *élmény* fűzi. Ezért nyúlt vissza az asztalos témájához, s a diplomamunkáját mintegy tíz évvel követő azonos témájú mű azért lett igazibb, őszintébb, mert abban már nemcsak a témát merte vállalni, de a korábbi kép idealizáló asztalosfigurája helyett 1963-ban már *apját* festette meg. A munkában megfáradt, félig görnyedt figura ezért lett hitelesebb, mert benne érezzük Kokas személyes élményét. Ekkor, a hatvanas évek egyre tisztuló légkörében merte tehát vállalni a múltat azzal az erkölcsi alapállással, amely lényegileg határozza meg egyéniségét: őszintén elmondva saját érzelmeit a világról.

Lássuk, milyen festői tanulságokra épült Kokas Ignác gyorsan kibontakozó művészete!

A főiskolán, mint említettük, Bernáth

Frank János: Szóra bírt műtermet
Bp. Magyarország 1975

KOKAS IGNÁC

(Nem voltak látványos kiugrásai, és nem voltak kudarcai. Rendszeresen szerepel a nagy tárlatokon. A nyár végén Prágában együtt rendeztünk egy magyar kiállítást, melyen Kokas Ignác a képeivel is részt vett. Itt ismertem meg a legújabb festményeit – mint magamban neveztem –, a „zöld képeket", és megismertem magát a művészt is. Nagyokat hallgatott. Arra gondoltam, jó lenne szóra bírni egyszer. – A műterem sarkában a gramofonon egy Honeggerlemez forog, a terem közepén – lakásban szokatlan darab – gyalupad, rendben tartott asztalosszerszámokkal. A gyalupadon eredeti ásatási lelet, egy gondosan összeragasztott fekete cserépedény.)

– Honnan van ez az edény?

– Szülőföldemen, Vál községben százszámra kerülnek elő a régészeti leletek. Nagy eső után maguktól bukkannak elő. A „váli kultúra" a bronzkori régészet elismert kategóriája. Engem nem az archeológia tudományos oldala érdekel, hanem valamilyen titkos kapcsolat a régiekkel. Válon a por tele van az emberek porával.

– És a gyalupad?

– Apám asztalos. Mellette én is kitanultam a mesterséget. Szeretem a fát és ismerem. Hasznát is veszem ennek, ha vakrámát kell készíteni a képemhez, vagy keretet átszabni. Én a gyerekkoromban apám rossz vésőivel köveket faragtam. Faszobrot is csináltam. De tulajdonképpen csak a főiskolai felvételin rajzoltam először szénnel. Ez alatt a két hét alatt sokat tanultam. Aztán – mint növendék – festettem olyan piros, hosszú aktokat. Bernáth mester megnézte: „Magával, fiam, nagyon sok bajom lesz" – mondta, és elém tett egy köcsögöt: „Ezt tessék lefesteni, de úgy,

ahogy van, nekem ne magyarázzon bele semmit." Majdhogynem bezárt, magamra hagyott a professzori szobájában. Talán meglátott bennem valamit. 1952-ben festettem meg a diplomamunkámat. Attól kezdve hol elaludtam, hol próbáltam felébredni.

– Én éppen ilyen felébredést diagnosztizáltam. Hogyan jutottál el a „zöld" korszakhoz?

– Elmondom, de az elejétől. Kaptam egy hatvan négyzetméteres mozaik megbízást. Minden festő álma a falikép. Két évig éjjel-nappal szinte több mázsányi tervet, vázlatot készítettem. Csökönyösen, kétségbeesetten dolgoztam. Az egészségem is eljutott a végsőkig. De nem tudtam a mozaikba, az építészetbe belehajlítani a festői elképzeléseimet. Vagy elsematizáltam, vagy elaprózt am. Mindenre hasonlított a tervem, csak énrám nem. Görögös is volt, etruszkos is... Nem éreztem, hogy rátaláltam. Nem tudtam kibékülni ezzel a kettősséggel. Komolyan kellett venni az önmegismerést. Vállalnom kellett önmagamat: girhes vagyok, ne akarjak erős lenni. És kétesztendei készülődés után visszaadtam a megbízást.

(Szerzői, szerkesztői közbevetés gyanánt: Kokas – ez nem pletyka, csak indiszkréció – tudomásom szerint majd' ötvenezer forint előleget visszautalt az OTP-n keresztül.)

– A mozaik-ügy lezárása kiindulópontot adott. Így indultam ezekkel a „zöld", penészszínű képekkel két éve.

– De hát, ha a monumentális festészet ennyire taszított, miért festesz mégis olyan óriási képeket? Tudom, nem azért, mert négyzetméterenként többet fizetnek. Hiszen ezek a nagy táblák – látom – mind ittmaradtak a műteremben, inkább a kis méretű képeidet tudod eladni.

– Nem érzem, hogy nagyméretűek volnának a képeim. Az em-

bernek van olyan megérzése, hogy ezt ekkorában, más gondolatot pedig másféle dimenzióban kell megfesteni. Lehet, hogy két év múlva kicsi képeket fogok festeni. Van, amikor a kis képen vetődik föl a nagyméretű kép gondolata. A kis kép csíra. De ha ez elér egy bizonyos komplettséget, és a gondolat kinövi a léptéket, akkor festek nagy táblákat. El sem tudom képzelni a festményemet más méretben, mint ahogyan megszületett.

– Módszered?

– Szeretném a képemet a markomban tartani, hogy uralkodjam fölötte. De számtalanszor kicsúszik a kezemből. Kifolyik. Körüljárom a megoldást; sokszor osonva fogom meg – máskor a legbrutálisabban. Szeretek sétálni, de gyakran úgy érkezem vissza a sétámról, hogy azt mondom magamnak: „Üres a tarisznyám." Nem tudtam megfogni a mulandót. Ameddig nem tudom a valóságot a papírra, vászonra kényszeríteni, addig a valóság önálló életet él; nem az enyém. Örökös harcot folytatok a kép befejezéséért... Mi a befejezés? Az ember nem tud mást csinálni, minthogy egyszer otthagyja a képét. Úgy, ahogy van. Majd az idő eldönti, hogy be kellett volna fejezni, vagy nem. Nem tudom az árnyékomat keresztülugrani.

– A látvány és az áttétel?

– Mindig is csak a természetre gondolva festek. Rengeteg az emlékképem. Sokszor, legtöbbször modell nélkül biztosabban dolgozom, mint amikor előttem van a modell, a táj, a látvány. Néha az állat szemével vagy a kő alatt meghúzódó bogár szemével nézem a világot.

Sehol sem érzem magam olyan jól, mint a természetben. Én ott oldódom. Akkor sem csodálkoznék, ha kinőne belőlem a lomb. Ott van a tiszta öröm. Nagyon szeretem a szülőföldemet, a Du-

nántúlt. Városon nem is tudok tájékozódni; külföldön is eltévedek, de Budapesten is. Az utca képe nem rögződik bennem. De vidéken egy fának a karaktere, egy rög tájékoztat.

(A táj, a természet, falusi udvar vagy szobabelső minden képének – nem tárgya, hanem inkább „kerete". Tájat ábrázolnak, de nem tájképek, ha figurát, nem genre-képek. Gyakori a szimbolikus alak, de tulajdonképpen a festmény minden részletének kettős jelentése van, néha több is; mint ahogy a felhők tömegéből, a fák lombozatából a valóságban is sokféle formát tudunk kiolvasni. Lírai és antropocentrikus Kokas festészete, akkor is, ha a képen nincs jelen emberalak. A tartalomnak megfelelő, tiszteletreméltó olajtemperával fest súlyos gondolatokat, még az is látszik, hogy vívódva alkot: mégis, a kép megjelenése könnyed, leheletfinom. Barokkos mozgalmasságú zöldes, komor foltjainak, a felületnek magasrendű megmunkálásával – még a festés technikájában annyira erős magyar „mezőnyben" is – kitűnnek Kokas Ignác képei.)

– Azt hiszem, hogy az én fenti rövidke jellemzésem és a közölt reprodukció kevés, hogy a közönség Kokas Ignác festészetét megismerje. A publikálás teljesebb módja mégiscsak a kiállítás. Miért nem állítasz ki?

– Nem vagyok termékeny festő. A mozaikterv is sok időmet elvette... Magam sem tudom, miért húzódozom a kiállítástól. Talán szégyellek az emberek elé állni?

– De hiszen a nagy tárlatokon mindig bemutattál egyet-kettőt.

– Ha rajtam múlna, sohasem rendeznék kiállítást. De jövőre vagy azután mégis fogok tárlatot rendezni, ám úgy érzem, hogy ezzel kényszernek teszek eleget – akkor is, ha ez belső kényszer.

(1966)

1021

Hit az igazság győzelmében

Kokas Ignác kiállítása a Szakkollégiumban

A zuhanó

Kokas Ignác

A Szakkollégium klubjában III. 19-én Rózsa Gyula, a Népszabadság kritikusa nyitotta meg Kokas Ignácnak, jelenkori festészetünk egyik legkiemelkedőbb alkotójának tárlatát. A kis kiállítás anyagát sikerült a legértékesebb Kokas-művekből összeállítani. Így amit itt láthatunk, arról, állíthatjuk: esszencia. Kivonat, lényeg. Ez nagy érdeme a kiállításnak — de ebben rejlik nehézsége is. Érdem: a csúcsokat, a kiemelkedő teljesítményeket mutatja be, de nehézség: mert a csúcsok soha, vagy csak ritkát érhetők el, érthetők meg, az alapzat, a középréteg biztosította fogódzók nélkül.

Egy nehezen követhető realizmus alapozza meg Kokas Ignác festészetének összetett stílusát. Az egyes motívumok néha csak egy-egy folttal vannak jelezve, melyek egyértelmű felismerését csak az előző időszakokban festett képek azonos motívumainak ismeretében azonosíthatunk egyértelműen. Az adott képnél egy motívum esetleges többértelműsége, azaz a pontos azonosítás hiánya azonban nem hátrány a teljes festmény gondolati, érzelmi tartalma szempontjából, sőt segíti ez utóbbi sokrétűségét kifejezni.

Kokas Ignác ugyanis nem tájat, madarat, figurát akar a nézőnek festeni, hanem melankóliáról, kiszolgáltatottságról, elhagyatottságról kíván szólni a táj, a madár, a figura által. Ebből a szempontból a „ha akarom madár, ha akarom víztócsa" (pl. a Ginza hídja című kép bal alsó sarkának zöldes foltja) a felvetés egyértelmű, vagylagos eldöntésére tett kísérlet azonban nemcsak, hogy biztosan eredménytelen, hanem hibás is. Hiszen a gondolati tartalom (a természet világának halálban gyökerező újjászületése) szempontjából a folt egyértelmű értelmezése (madár, VAGY víz) nem könnyíti a megértést, de beszűkíti a jelentést; itt madárról IS, vízről IS szó van.

A zuhanó című képnél olyan folttal is találkozunk, melynek tárgyi azonosítása teljességgel lehetetlen. A zuhanó figura fejének (az is kérdés, beszélhetünk e egyértelműen „fejről", hiszen a zuhanó figura lehet ember is, fa is), világos foltját a művész szerkezeti szükségességből ellensúlyozza a jobb oldalon a fehér folttal. A leszakadó sziklatömegben mi lehet ez a fehérség? Nyilvánvaló, hogy tárgyilag keresve fogódzót, nem találunk magyarázatot. Akkor mégis miért állítottam, hogy Kokas művészete realista?

Azért jelentettem ezt ki, mert Kokas művészetében reális emberi problémákról, érzelmekről fogalmazza meg saját véleményét, s a kifejezés alapjául minden képnél mélyen a való világban gyökerező nemcsak színekkel, vonalakkal szerkezettel fejezi ki mondanivalóját, hanem a tárgyi világ általa jól ismert, reális motívumait is segítségül hívja. Nagy jelentősége van „az általa jól ismert" szövegrésznek is: soha nem látunk festményein például oroszlánt, vagy pálmát, de szinte állandóan visszatérő elem Ginza puszta, gyermekkorának, s későbbi kalandozásainak színhelye. S ahogy a motívumokat csak akkor használja a művész, ha azokat tökéletesen ismeri, festményeinek témáit is viszonylag szűk látókörből választja. Kizárólag olyan emberi problémákat fest, amelyeket átélt, tapasztalt: a küzdelem (még a szerelemben is: a Szerelmesek nem az idilli egymásratalálás, hanem két ember katartikus egymásrautaltságának feszültségét jeleníti meg), a kiszolgáltatottság (A zuhanó), az elhagyatottság (Néma ház) ezért nyertek hitelt képein. Egyéni élményeit emeli, éppen a motívumok többértelműségének segítségével is, az általánosság szintjére. Kokas festményei mutatják a művész hitét az igazság győzelmében, melyet véleménye — és képei szerint — csak az állandó harc hozhat meg. Olyan hit ez, mely a társadalomban is nélkülözhetetlen. Ezért örülhetünk a képeknek, s e kiállításnak egyaránt.

Chikán Bálint

A Szervezeti Szabályzat kapcsán a legnagyobb vihart a jelenlegi jogkörrel." szinten csak így lehe

A kereskedelmi kar küldöttértekezlete elnökségének három tagja: (balról jobbra) Szivi József, Tóth Gábor és Szegedi Éva. (Fotó: Petrich Ákos)

émák, előre mutató javaslatok

tértekezlet az iparkaron

selik, néhányan viszont — szerencsére nem sokan — mintha egyéni sérelmeiket akarták volna elpanaszolni a küldöttértekezletnek.

A kari beszámolóhoz kapcsolódva vetődött fel az a vélemény, hogy a kari akcióprogramnak az alapszervezeti akcióprogramok összegezéséből kellene kialakulnia.

Sokan foglalkoztak hozzászólásaikban a sportolási lehetőségekkel. Szóvá tették, hogy az évi százezer forintos sportkeret felhasználásáról szélesebb hallgatói vélemények alapján döntsenek. A tömegsporttal kapcsolatban tették fel a kérdést: Miért van szükség arra, hogy tornatermeinket idegen egyesületeknek bérbe adjuk?

Sok bírálat érte a tanulmányi verseny rendszerét. Jelenlegi formájában nem ösztönzi az alapszervezeteket, sok helyen csak annyit tudnak a tanulmányi versenyről, hogy arra be kell nevezni, s a végén eredményt hirdetnek. Javasolták a küldöttek, hogy a tanulmányi felelősök dolgozzanak ki egységes kritériumrendszert a verseny értékelésére és szervezzék meg az alapszervezetek jobb tájékoztatását.

A hallgatók után a küldöttértekezletre meghívott oktatók mondták el véleményüket a kar elmúlt évi mozgalmi munkájáról. Szabados Anna a komoly politikai előadásokat hiányolta. Tóth Józsefné, az iparkari pártszervezet ifjúsági felelőse a hallgatói pártcsoport munkájának javítását hangsúlyozta.

Ollé Lajos, a kar dékánja elmondta, hogy évről évre visszatérő problémákat vetettek fel a küldöttek, az előrelépéshez a kari vezetőség, az alapszervezetek és a KISZ-tagok egymáshoz való kapcsolatát kellene tisztázni.

Bethlendi László, az iparkari pártszervezet titkára a párt és a KISZ kapcsolatáról beszélt. A rendezvényekkel kapcsolatban elmondta, hogy látványos kari megmozdulások mellett több alapszervezeti rendezvényre lenne szükség.

A küldöttértekezlet — az elhangzott kiegészítésekkel — elfogadta a kari beszámolót, majd Bajánházy László számolt be a kongresszusi levelet és a szervezeti szabályzat módosítását tárgyaló taggyűlések tapasztalatairól. Az alapszervezetek általában kedvezően fogadták a kongresszusi levél megállapításait, bár helyenként túlságosan általánosnak találták. A szervezeti szabályzat tervezett módosításával kapcsolatban nem alakult ki vita, a küldöttértekezlet elfogadta a kongresszusi dokumentumokat.

Ezután az kari vezetőséget választották meg. Az ipari kar vezetősége a következőkből áll: *Orosz József* titkár, *Koczka László* agit.-prop. felelős, *Némethi Gábor* szervező titkár, *Csögley István* titkárhelyettes és alapszervezeti felelős, *Bori Katalin*, DJB-s, *Vadász Imre I.* évfolyamfelelős, *Kummer Ferenc* tanulmányi felelős, *Bakó György* kultúr- és sportfelelős, *Gömöri Judit* TKR-felelős.

F. P.

KOKAS IGNÁC festő, Munkácsy-díjas, érdemes művész
Vál, 1926

1952-ben végzett a Képzőművészeti Főiskolán Kmetty János és Bernáth Aurél növendékeként. Tanulmányai befejezése óta rendszeresen részt vesz hazai kiállításokon és a magyar művészet külföldi bemutatóin. 1968 óta önálló kollekcióval mutatkozott be a Velencei Biennálén. Gyűjteményes tárlata 1969-ben volt a Műcsarnokban, akvarell-bemutatója a József Attila Művelődési Házban (1972) és a Helikon Galériában (1973). 1956-ban és 66-ban Munkácsy-díjjal tüntették ki, 1971-ben érdemes művészi címet kapott. 1964-ben elnyerte az Egry-díjat, 1965-ben a Szegedi Nyári Tárlat díját, 1968-ban az Egri Akvarell-biennálé nagydíját. A Képzőművészeti Főiskola tanára. - Érzelmi karakterű, meditatív művészete bonyolult, sokágu gyökérzetből táplálkozik. Szemléleti és stiláris rokonságának eredetét egyfelől a szürrealizmuson keresztül a romantikáig visszavezethető ágban, másfelől a konstruktivista tér- és formaalakitás tendenciájában kell keresnünk; ezeknek a merőben ellentétes pólusoknak a feszültségében fogalmazza mondanivalóját, amely a természet, a lét, az elmulás nagy kérdéseit feszegeti.

Művés életrajzok 19

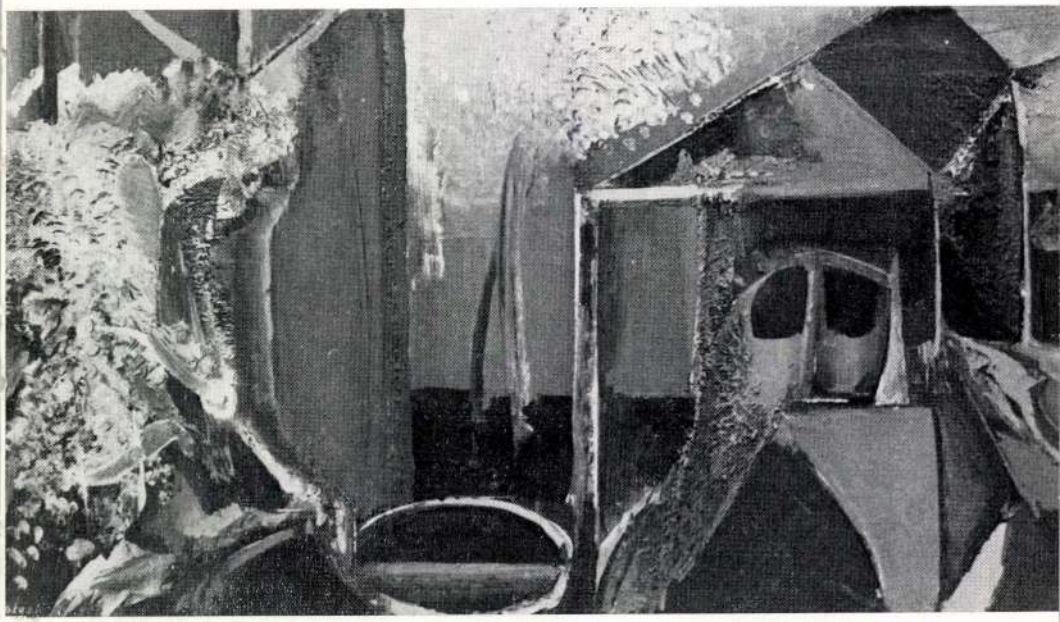

Kokas Ignác: Néma ház

KOKAS IGNÁC

Frank János: Nyára bíst mitsemel

Sp. 1975 Nagodó

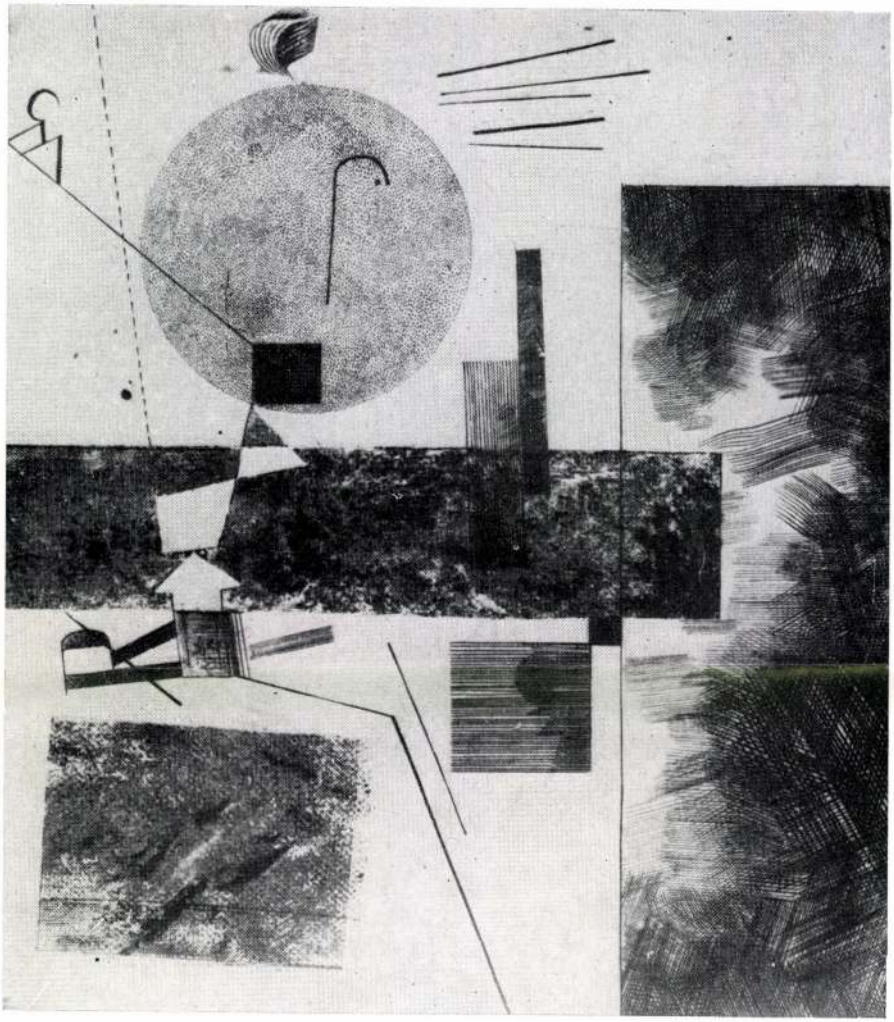

Gy. Molnár István: A csodálkozó geométer

Kokas Ignác, festő

□ KOKAS IGNÁC festőművész munkáiból nyílt kiállítás a dunaújvárosi Uitz-teremben. A tárlat április 24-ig tekinthető meg.

□ - : Kokas Ignác - 2

Esti Hírlap, Bp. 1977 ápr. 5

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-058, 387-748, 340-725
1977 JAN 1
NAPLÓ (VESZPRÉM)

Kokas Ignác festő műterében

1021

Ginzapuszta festője: Kokas Ignác

Különös nevek, patinások: *Gyűrűsaljapuszta, Mariannapuszta; Farkaspuszta, Ginzapuszta; Pogányvár; Öreghegy:* valamennyinek dús története van. *Vál, Alcsútdoboz, Etyek* külterülete valamennyi. Lapályok, dombok, erdők. Valaha lakott helyek, ma már — nevük szerint és valóságban — puszták. Költők, művészek ihletői.

Kokas Ignác valamennyi közül *Ginzapusztát* szereti a legjobban. Miért?

Kokas Ignác kétszeres *Munkácsi-díjas* festő, érdemes művész, a *Képzőművészeti Főiskola* professzora *Vál* neves szülötte. A község neve és a művész neve közé szinte azonossági jelet lehetne tenni. Megható a vallomás a szülőföld szeretetéről. Tanúság arról, hogy a gyermekkor élményei adják a legmaradandóbb alapot az ember egyéniségéhez és kerüljön bár akárhova is, a szülőföld mindenütt kísért. Nincsen menekvés az emlékektől...

A „nagy bolyongás"

Kint ülünk az ezeréves váli torony tövében, ahonnét *Török Katát* ledobták a kontyosok. Az *I. István* által alapított templom alapfalai most bukkannak elő. *Ahogy híre ment, Kokas Ignác máris berobbant Válba.* Ül az ős-kövön, kezében egy szépformájú koponya, azt vizsgálja, szemlélgeti.

Széparcú leányka lehetett, tízen túl, közel a húszhoz. Itt élt *Válon*, ősöm volt, rokonom, elődőm. Áttételesen persze, mert az én őseim *Olmütz-ből* jöttek be, ükapámat *Kohán*-nak hívták, ami magyarul kokast jelent. Őseim negyediziglen asztalosok voltak, édesapám is, a tizenkilences vöröskatona. Messzeföldön jól ismerik-ismerték a polohisztor asztlost. Tudós ember volt, hat elemijével gyököt vont és algebrára tanított. Nyolcéves koromban már virtuózan kezeltem a gyalut".

Valaki meglökött, elindított, így lettem *Pápán* tanítóképzős. Megvallom, én nem akartam tanító lenni. Aztán megint meglökött valaki és elindított a *Képzőművészeti Főiskola* felé *Kmetty János* és *Bernáth Aurél* voltak a mestereim, a *Derkovits-kollégisták* pedig a barátaim. Akkor még tévelygtem, téblábolt am a művészet világában, magam sem tudtm, mit akartam, mit akarok. Nálam az eszmélés sokáig tartott. 1952-ben diplomáztam. *Diplomamunkám címe: „Az asztalos", dédapámat, ükapámat mintáztam. Az asztalost.*

A „nagy bolyongás"? Az úgy volt, hogy diplomával a kezemben ismét csak nem tudtam elindulni. Jártam a falu — *Vál* — határát, egy fűszál, bokor nem nőtt fel tudtom nélkül. Leginkább *Giznapuszta* tartogatott nekem sok jót, arrafelé bolyongtam a legtöbbször. Nem ecsettel, nem palettával. Még csak vázlatfüzetet sem vittem. Csak a bolyongás, a végtelen nagy szabadság, ez vitt. Lefelé néztem a földbe, de ugyanakkor a levegőt is láttam, a csillagokat is. Így vagyok ma is. Ha megkaparjuk a váli földet, mndenütt előjön a múlt egy-egy árulkodó nyoma. Itt avarok, ott rómaiak, amott ősmagyarok. Mindenféle náció. A történelem nagy folytonossága. Nagyon szeretem a múltat. Ezeket a köveket is a torony tövében. Meg ezt a koponyát. Műtermemben őrzök egy öregasszony-koponyát, kihullott fogai helyét benőtte a csont. Ő már csak pépen élhetett. Váli öregasszony volt.

Szóval — hidd el — a váli múlt, a nagy bolyongások sok-sok emléke minden ecsetvonásomban benne van. Én csak váli ihletésű képet festek. Hihető vagy nem: budapesti képem még nem volt és nyílván nem is lesz. Tele vagyok váli témával és ez a kincstár még évtizedekig nem ürül ki. Nem bizony, mert gyakorta újra és újra megtöltöm. *Ginzapuszta* ma is a szerelmem, ha tehetem — hipp-hopp — rálépek a gázpedálra és máris *Ginzán* vagyok. Kimeríthetetlen forrás ez."

Plafonig érő képek a professzor műtermében

„Sokat küzdök magammal..."

Hatalmas üvegfal nyílik a világra, műterem *Budapesten* a *Máglya-köz* 3. harmadik emeletén. *Kokas Ignác* műterme. Méretekkel alig mérhető hatalmas képek, háromnegyedben készen. A falon mázsányi súlyú többszázéves ökörjárom, amott pedig egy leégett ginzai épület üszkös gerendái. Az ablakpárkányon sorjáznak a koponyák vének-fiatalok, csontok és múzeális tárgyak. Múlt, múlt, múlt.

Ha a jelent festem, akkor is a múltba merülök vissza. Előttem az élet egy hatalmas folyamat, amelynek a halál csak egy állomása. Utána tovább élünk humuszban, televényben, virágban, búzában, nyárfában. Az élet elpusztíthatatlan.

Nézd ezt a képet: „Néma ház" címet írtam alá. Megfestettem az udvart, a szobát és a kutat. Három kép. Egy gondolatsor. Ginzai persze. A házat elhagyták a lakói — temetőbe mentek-e, vagy a városba? A ház megmaradt. A ház áll. Egyszer majd összerogy. Vagy elhordják az anyagát, másik ház lesz belőle, embereknek.

Nagyon szeretem a hidakat. A híd: összeköt valamivel, a híd: folytonosság. De búcsú is lehet a távolodónak. Ez itt nézd, a *Ginza* hídja. Roggyant, málló híd, de mellette-körülötte friss növények, indák, surján fácskák. Élet! Hiába látod ott az elmúlást, az mégis élet, folytonos és megújúló. Diadalmas élet.

Sokat küzdök magammal. Sokszor hetekig eltart a vájúdás, a gyötrődés. Aztán jön a fény lobbanása, neki a lemeznek (nem vászonra, hanem farostlemezre dolgozom). A téma nagyon hamar kibomlik, napok alatt elkészülhet egy mű. Persze, megfelelő lelki kondícióban. Engedj meg egy sztorit. Végefelé jártam egy képemnek, de még — úgy éreztem — hiányzik valami. Mi is? Nézem-nézem a képet, aztán: — Hisz ez készen van! — akkorát ugrottam örömömben, hogy fejem bevertem a galéria gerendájába, úgy locsoltak föl. Elájultam. De a kép kész volt"!

„Kokas-iskola" – ezt nem szeretem...

— Magamról nem szeretek beszélni. Annyit azért hadd mondjak el, hogy első nagy kiállításom *Velencében* volt az *1968-as Biennálén.* Nagy reagálások jöttek *Afrikából, Ausztráliából, Itáliából* és sok más országból. *Londonban* is volt önálló tárlatom, 1969-ben pedig idehaza, a *Műcsarnokban.* Siker? Hát nevezzük annak. Én nagyon örülök a kirobbanó elismerésnek.

A *„Kokas-irányzat, Kokas-iskola" — ezt a kifejezést nem szeretem, bár tudok róla, hogy van ilyen kialakulóban.* Tanítványaim a főiskolán kedvesek, tehetséges fiatalok, akikben még csak most forr a tehetség, keresik önmagukat. A fiatalok hajlamosak arra, hogy elkötelezzék magukat — bár ez rendszerint csak átmeneti, nem tartós álapot — egyfajta irányzat mellett. Az én vibráló, nyugtalan, expresszív stílusom nem új, egyáltalán nem eredeti. Talán az, ahogy én csinálom, az egyedi. A művész egyéniségét leutánozni úgysem lehet, az már epigonsághoz vezet. Egyéniségét mindenkinek magának kell kiszenvednie!

Nem, nem vagyok boldog ember, még kiegyensúlyozott sem. Sok az álmatlan éjszakám, erre már utaltam az imént. Sok a vajúdás a „hogyan"-ról, a „miért"-ről. Ez a művész-sors. Nem panaszkodom: az életem sora egyenesben megy, de minden képért nagyon nagy árat kell fizetni."

A Máglya-köz 3. harmadik emeleti műtermében csak úgy menjen el a látogató, ha van ideje a gondolkodásra. Mert: *Kokas Ignác* képe előtt ülni kell, gondolkozni. Ezeket a képeket át kell élni — és nem is lehet nem átélni! — annak, aki csak kicsit is ismeri a művészet lelkét. Ez az ötvenéves művész nagy művész, akinek képei a világ sok országában gyönyörködtetik az embereket. Maga mondja: nem szívesen ad címet a képnek, mert a cím leszűkíti a tartalmát. A kép magáért beszél. Ezért kell órákig elmélyedni páratlan szépségükben. Néhány óra után az ember megújulva, átformálódva távozik.

Kép és szöveg Balogh József

Művészek mosolya

Amikor *Munkácsy Mihály* bejárta az országot, hogy anyagot gyűjtsön millenáris képéhez, több napot töltött Kalotaszeg központjában: Bánffyhunyadon, ahol Gyarmathy Zsigmondon kívül Barcsay Domokos is a legfigyelmesebb szeretettel látta vendégül a mestert.

Munkácsy természetesen ellátogatott Kolozsvárra is és itt lakomát adtak a tiszteletére, a legfényesebb és leglelkesebbek egyikét, amelyeket valaha is rendeztek.

Az emlékezetes ünneplést egyébként komolyan fenyegette az a veszedelem, hogy elmarad róla — maga Munkácsy! Tudniillik a lakoma napján a mester még Bánffyhunyadon időzött és Barcsayval együtt szerencsésen lekésett az utolsó vonatról, amely őket a kolozsvári ünnepi vacsorára elhozhatta volna.

De Barcsay nem azért volt Barcsay, hogy őt ilyen csekélység zavarba hozza. Előállíttatta négyes fogatát, ő maga ült a bakra, kezébe vette a gyeplőt, nekivágott a hosszú útnak és még idejében beröpítette híres vendégét Kolozsvárra.

— Nem sok dicsekedni valót találok magamon, cselekedeteimen — mondotta a lakomán tartott pohárköszöntőjében Barcsay Domokos —, de azzal életem végéig büszkélkedni s dicsekedni fogok, hogy én is voltam egyszer, Munkácsynak kocsisa!...

*

Hollósy Simon, a nagybányai művésztelep vezető mestere és *Ferenczy Károly* mellett legnagyobb alakja, a tizenkilencedik századi naturalizmus és realizmus egyik legjobb képviselője rettentő erejű ember volt.

Egyszer Münchenben meghallotta, hogy egy szobrászbarátja nagyobb összeget kapott postán, éspedig tiszta aranyban. Amikor azután összetalálkozott vele az utcán, megszólította:

— Te, pajtás, adj kölcsön húsz forintot, megadom holnap.

A szobrász, egy apró termetű emberke, akit sokszor csúfolt a müncheni művészvilág szűkmarkúságáért, szomorúan válaszolta:

— Adnék, barátom, nagyon szívesen adnék, de nincs magamnak se. Egy megveszekedett fityingem sincs. Csak a jó isten tudja, miből fogok ebédelni ma.

Hollósy Simon megcsóválta a fejét:

— Hm! Hát nincs pénzed, pajtás? Igazán nincs?

A szobrász síránkozva szólt:

— Nincs bizony! Jaj, egy fillérem sincs!

Hollósy Simon ebben a pillanatban megragadta a gallérjánál fogva a szobrász kollégát, a füléhez emelte a levegőbe és megrázta amúgy istenesen. Aztán szemrehányóan mondta:

— Látod, látod, hogy mégis van pénzed... Hiszen — csörgött!...

*

Szlányi Lajos, a népszerű tájképfestő, egyszer munkáját bevégezve, betért egy Szolnok környéki csárdába, ahol — más nem lévén — pörköltet rendelt. Jól esett neki az étel, s nyomban ki is fejtette efölötti megelégedését:

— Ej, be jó volt ez a pörkölt!

— Azt meghiszem — válaszolta dicsekvőleg a csárdás kisfia, aki éppen ott őgyelgett —, hogy magának jó volt! De édesapám nem szeretné ám, ha mindennap egy csikója döglene el...

*

Kernstok Károly festőművész, aki annakidején több haladószellemű művésztársával kivált a Szinyei Társaságból és megalapította a híres „Nyolcak"-at, magánéletében arról volt nevezetes, hogy modern apa volt. Kisfiát úgy nevelte, hogy a gyereknek minden szabad volt, ami jól esett.

Egyszer Kernstok megjelent a Japán-kávéház művészasztalánál, ahol megkérdezték tőle, hogy van a kisfia.

— Köszönöm, nagyon jól — felelte a művész —, otthon játszik.

Szinyei Merse Pál megjegyezte:

— Játszik? Ezt úgy értsék, hogy Kernstok odarakott a kisfia elé egy Browning-revolvert, egy borotvát, egy adag patkánymérget és egy skatulya kakasgyufát és azt mondta neki:

— Jó mulatást, fiacskám!

Megcsókolta jobbról-balról és eljött a kávéházba...

László Zsuzsa

TUDÓS HUMOR

A humoristák szeretik a tudóst rendkívül szórakozottnak feltüntetni. Talán annyi ebben az igazság, hogy a tudóst a munkájával kapcsolatos töprengés sokkal jobban lefoglalja magánéletében is, mint az átlagos embert, és kevésbé figyel oda a körülötte lejátszódó, számára közömbös eseményekre. A szórakozottsággal azonban nagyon sokszor jó humorérzék is párosul. Ime néhány példa:

KI-KI A MAGA MESTERSÉGE SZERINT...

Ponori Török Aurél az antropológia professzora volt a pesti egyetemen. A történet 1908-ban játszódott le.

Hárman vitatkoztak a Váci utca sarkán: *Mikszáth Kálmán*, *Marczali Henrik*, a történetíró és Ponori Török Aurél.

Egyszercsak egy jól megtermett amazon, szép fiatal asszony halad el mellettük.

A három kiválóság abbahagyja a vitát. Valamennyien utána fordulnak.

Mikszáth tömör népiességgel szól:

— Ejha!

Marczali elismerőleg mondja:

— Akár csak Rozgonyi Cicelle!

Ponori Török pedig szakmai lelkesedéssel felkiált:

— Micsoda pompás csontváza lehet!

VIZSGA-SZTORI

A magyar tudományok egyik legnagyobb büszkesége *Eötvös Loránd*, a világhírű fizikus. Vizsgáztatásaival kapcsolatban számos történetet meséltek.

Egyik szigorlatozót ezzel a kérdéssel lepte meg:

— Mije van annak a lánynak? — s az utca tulsó oldalán egy ablakból dekoltált blúzban mélyen kikönyöklő lányra mutatott.

A hallgató zavarba jött. Tötött-hatolt. Végre is a professzor maga oldotta meg a kérdést:

— Helyzeti (potenciális) energiája, amely — ha le találi esni — átalakul mozgási (kinetikai) energiává.

*

Egy másik szigorlaton történt, hogy a professzor a vizsgázó kezébe nyomott egy távcsövet és azt kérte tőle:

— Milyen távcső ez, jelölt úr?

A szerencsétlen fiatalember fogja a távcsövet, egymás után húzza ki egyik meghosszabbító csövét a másik után, az ablak felé fordul, kinéz rajta, majd lassan megint összetolja a távcsövet és visszaadja a professzornak mondván:

— Kérem, ez egy kitünő távcső!

SZIVARRAL — GYUFA NÉLKÜL

Lóczy Lajos, a kiváló geológus és földrajztudós életében sokszor adódtak komikus jelenetek.

Történt, hogy tanítványaival s néhány fiatalabb barátjával kirándult a déli Kárpátokba, többek közt a Retyezátra is.

A menedékház felé tartva Lóczy a meredekebb, kissé veszedelmes úton kapaszkodott fel, társait pedig a rendes turista útra küldte, s azon a társaság csak nagyobb kerülővel jutott fel. Mire a menedékházhoz értek, Lóczy már ott volt. Hatalmas máglyát rakott a házikó előtt. Az esteli szürkületben ez a pompás fény vezette a társaságot hozzá. Ott állt a tűz mellett, s barátai aggódva kérdezték, nem történt-e baja a veszedelmes úton?

— Nincs semmi bajom, — szólt, csak szeretném a szivaromat meggyújtani, de az utolsó szál gyufát is elhasználtam, hogy tüzet rakjak. Sikerült is, de nem maradt gyufám, hogy rágyújtsak...

Nem fejezhette be mondatát, mert hárman is tartottak szivarjához egy-egy égő faágat a máglyáról.

Most már ő nevetett a legjobban azon, hogy erre nem gondolt és boldogan szívta a szivarját.

AZ ESERNYŐ

Apáthy István, a Kolozsvári Egyetem zoológus professzora nagyon szórakozott ember volt, mint a legtöbb tudóstársa. Mindig elhagyogatta hol a botját, hol az esernyőjét.

Egyszer hosszabb európai útra indult, és hónapokat töltött Nápolyban. Valahányszor levelet írt Kolozsvárra az övéinek, soha sem felejtette odaírni — némi büszkeséggel — a levél végére, hogy az az esernyő, amelyet hazulról vitt magával, még mindig megvan. Sőt, annyira volt az esernyővel, hogy amikor már hazafelé tartott, a nagyváradi állomáson leszállt a vonatról és a pályaudvaron a következő táviratot adta fel Kolozsvárra: „Három óra múlva hazaérkezünk, én és az esernyő".

Három óra múlva csakugyan meg is érkezett Kolozsvárra. Családja már várta a peronon. Mikor a kölcsönös ölelések, csókok után a tudós fel akarta mutatni nagy büszkén az esernyőjét, rémülten vette észre, hogy az sehol sincs.

Ott felejtette a nagyváradi táviróhivatalban.

Russel Baker:

Pulykasz

Hogyan szeleteljük fel az ünnepi pulykát?

Először készítsük össze a következő szerszámokat: szeletelőkés, köszörűkő, melegvíz, szappan, mosdóruha, két frottír lepedő, súlyzók és húsbárd.

Ha nincs a házban húsbárd akkor helyette fejszét kell alkalmazni. Ám ebben az esetben a fenti listához még írjuk hozzá a kötszert és a fertőtlenítő jódtinktúrát is.

A műveletet azzal kezdjük, hogy a pulykát a tepsiből egy, a szeleteléshez megfelelő helyre tesszük. Mégpedig úgy, hogy a kifent kést a töltelék mellett a hátsó részbe, az éles köszörűkövet pedig a nyak alá szúrjuk.

Az így felnyársalt pulykát aránylagos biztonsággal kiemelhetjük a forró zsírból. Ha azonban a pulyka mégis leesne a földre, akkor gondosan göngyöljük bele a két frottír törülközőbe, és

■ **134. Kokas Ignác (sz. 1926): Apám, 1962**
olaj, vászon, 145X75 cm / Kulturális Minisztérium

Az asztalos-apa képmása, akárcsak Kokas Ignác néhány más, rokonszellemű portréja, szinte „váltásnak" tűnik az előző évtizedben született, többnyire heroizált munkásábrázolások után. Pedig nem az, nem is valamiféle deheroizálás, hanem a többarcú valóság árnyaltabb tükrözésének igényéből fakadó művészi érdeklődés eredménye. A mindennapok megfigyeléséé, amely a mában élő tegnapot sem téveszti szem elől, még kevésbé a tegnapi gondok eleven nyomait. Nem egyfajta munkástípus létezik, hanem típusok sora, amely az együtt élő nemzedékeket is magában foglalja. Kokas Ignác asztalos-képmása a szükséges önvizsgálat mélyéből fakad, ezt emelik ki festői értékei, és ez teszi hitelessé.

Aradi Nóra: Munkásábrázolás a magyar képzőművészetben
Bp. Kossuth 1976

Szabó Zoltán (sz. 1929):

■ 135. Anyám, 1966
szénrajz, 132X97 cm / a művész tulajdona

■ 136. Apám, 1970
szénrajz, 130X110 cm / a művész tulajdona

A két alkotás tömör összegezése annak, ahogyan a munkásból lett művész, immár nem kevés szakmai tapasztalattal maga mögött, a szülei portréjában mintegy egész életüket sűríti. A tucatnyi gyereket szült munkásasszony megkeményedett vonásait lágyítja az öntudat és a bizalom. Bölcsesség sugárzik belőle, akárcsak a töredezettebb formákból épített, megkérgesedett munkásfejből. Nehéz téma mai valóságában megmutatni a múltban formálódott és mára megöregedett munkást. Szeretet és tisztelet, művészi erő és társadalmi öntudat kellett ahhoz, hogy a szülők portréi túlnőjenek a témából adódható banalitáson, s társadalmi típussá, valóságos emberi életek szimbólumává általánosuljanak. Talán az anya portréjában jellemzőbb az a mindig gyöngédségbe fordulni tudó keménység, amely nemzedékeket tett életképessé és ellenállóvá. A gondokban megfáradt, de meg nem tört munkásasszony megjelenítése többet mond magának az osztálynak a történetéről, mint sok, a történelmi tanuiságokat cselekményeken át bemutató alkotás.

Kokas Ignác, festő

KOKAS IGNÁC festőművész kiállítása ma délután nyílik meg a Csongrádi Művelődési Központban, a Csongrádi Művésztelep és a Kossuth Művelődési Központ közös rendezésében. A kiállítás október 1-ig tart nyitva.

-: Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1978. szept. 16

Kokas Ignác

Kokas Ignác: A zuhanó, plextol, 200x125 cm, 1973 (Corvina Fotóarchívuma)

Kokas Ignác
Kecskemét / Megyei Művelődési Központ

Művészet, 1978. 9. 48. old.

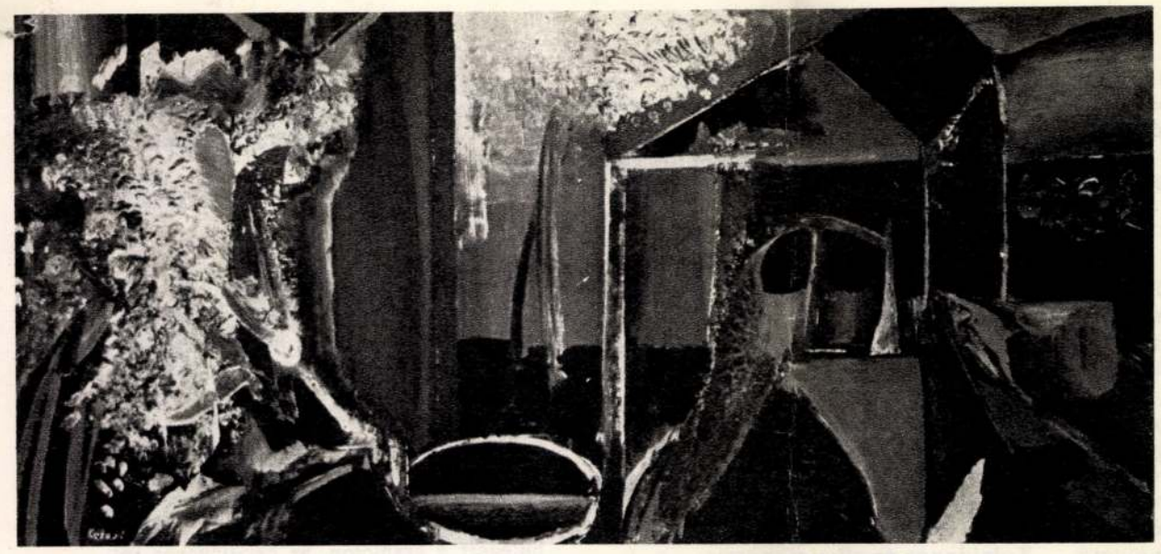

Néma ház. 1967.

Horvai József és Schiller Alfréd felvételei

P. SZŰCS JULIANNA

Kokas Ignác

A tékozló fiú. 1968.

„Minden kép eljut olyan állapotba, amikor lelőtt madárra hasonlít csupán, amely már nem emlékeztet repülésre. Ekkor kell a megérintés pontját megtalálni: talán csak egy zöld vonalat, egy fűcsomó odakenését, máskor egy picinyke kaparást a felületen." — mondta egyszer Kokas Ignác.

Műtörténész írógépéből csak végszükség esetén kanyarodik elő ilyenféle hasonlat. Akkor, amikor sem adatokkal, sem analógiákkal, sem eseménytörténettel nem jut ötről hatra; és még akkor sincs e költőiségnek túl sok hitele. Másképpen hat a mondat, ha mindezt festő mondja, aki már hivatalból sem a szavak embere. Akik figyelik jelenkori festészetünk alakulását, tudják: ez az alkotáslélektani önelemzés korántsem magánügy, és legkevésbé sem tartozik a „szép beszéd" műfajába. Enélkül a megállapítás nélkül érthetetlen lenne bizonyosfajta festészet megértése-megérzése, követhetetlen lenne az a művészi szándék, amely életrehívta ezeket a képeket.

De ne szaladjunk előre, adjunk némi fogódzót azoknak, akik hiányoztak Kokas revelációt jelentő tíz évvel ezelőtti, műcsarnoki kiállításáról, véletlenül elmulasztották a négy évvel későbbi tárlatot a Helikon Galériában, és nem olvasták sem Rózsa Gyula láttató-elemző tanulmányait, sem Horváth György adatgazdag pályaképét. Azaz: kezdők a Kokas-féle piktúrában. Számukra talán nem is az a leglényegesebb, hogy az ötvenes években diplomázott festő akkor is élményanyagát festette le, amikor „tematikus" képeket alkotott, és akkor is, amikor a téma egyre bizonytalanabb lett vásznain. Hogy Bernáth Aurél tanítványának vallotta magát akkor is, amikor Bernáth Aurél modorában festett, és furcsa módon akkor is, amikor Bernáth tanításaiból már csak a „képegész" tiszteletben tartása maradt meg. Hogy akkor is a természetet járta csökönyös megszállottsággal, amikor ragaszkodott a látványhoz, és akkor is, amikor csak annak „égi másához", a hangulati átirathoz. Az „égi másnál", a hangulati átiratnál érdemes megállni egy pillanatra, mert elérkeztünk a hetvenes évekhez. Miről is van szó ezeken a képeken?

Elhagyom a falum. 1968.

KOKAS IGNÁC
Budapest 1979/5

A látogató személye körül van némi homály az elbeszélésben. Azzal búcsúzik, hogy küld egy példányt a cikkből, amit róluk ír majd. Nem küldött, és Thurzó sem találta a róluk szóló tanulmányt, hiába kereste.

Lehet, hogy nem volt módjában közölni a cikket. Hiszen mondta is, hogy „nem a legjobb lapok", amikbe ír. Megszűnhetett vagy betilthatták az újságját. Lehet, hogy ő maga is lebukott, hiszen a leírásból is nyilvánvaló, hogy kemény baloldali ember volt a szociográfus.

De van még egy eshetőség: hogy a látogató személyét — részben vagy egészen — az író konstruálta. Gyerekkora óta voltak kételyei a családi üzem patriarchális légkörének valódisága felől. Ezeket személyesítette meg a marxista kutató alakjában. Az üzem megtekintése után, mikor kettesben maradnak „fönt" a lakásban, ilyen fölvilágosító beszédet mond a látogató a tulajdonosnő fiának, akiről már azt is tudja, hogy jó könyveket olvas és írónak készül:

„*Nézze . . . milyen szép itt minden! Állandó, mozdíthatatlan. Súlyos és végérvényes. Mint ezek a faragott bútorok, perzsák, kristályok, könyvek. Maga úgy érzi, talpán áll a világ, apja, nagyapja megszerezte ezt az állandóságot, mozdulatlanságot. De tudja, én mit látok? És sajnálom, hogy maga nem látja. A bútorfaragó munkás verejtékét, a perzsaszövő vakuló szemét, a kristályfúró romló tüdejét. És most, ha tudja, képzelje el, hogy azok is mind élnek, mozognak, és minden lehelletükre mozog, csúszik, omlik ez a maga szép állandósága.*"

A munkások leheletének ereje — József Attila-kép ez, *A város peremén* magasba lendülő befejezéséből ismerős:

> . . . E fölosztott föld körül
> sír, szédül és dülöng
> a léckerítés leheletünktől,
> mint ha vihar dühöng.

Megeshetett persze, hogy egy szociográfus 1933-ban József Attilának akkor megjelent verséből idézett, s Thurzó Gábornak ez ilyen mélyen emlékezetében maradt. Az is lehet, hogy a valóban megtörtént látogatás írói megfogalmazásához ő alkalmazta — esetleg nem is egészen tudatosan — ezt a motívumot.

A látogatás idejét — nemcsak József Attila verse alapján — 1933 körülre tehetjük, Thurzó egyetemista éveire. De őbenne már sokkal előbb, kamasz korában ébredezett valami félszeg kíváncsiság: meg kellene ismerni a nehezen élő emberek világát.

Budafokon nyaraltak. Édesanyjuk délutánonként a nagy piros autóval jött ki hozzájuk. Ő viszont napközben a barlanglakókat „tanulmányozta".

„*Ezekre voltam kíváncsi, meg szerettem volna kérdezni, miért laknak a földbe vájt odúkban, előttük tenyérnyi kertecske, görcsös, meddő körtefák közé húzott kötélen száradó, rossz holmik. Nem akartam, hogy lássanak, magasra nőtt bodzasövény mögül figyeltem az egykedvűen ülő, feketére soványodott férfiakat, szüntelenül teknő fölé hajló asszonyokat, a sok-sok gyereket, girhes csirkéket, a száraz füvet rágó kecskét, s féltem, magam se tudom, miért, rajtakapástól rettegtem, hogy rám kiáltanak, kővel dobnak meg. De nem vettek észre, és én így ismerkedtem valamivel, amiről semmit sem tudtam, s amit akkor hogyan is érthettem volna.*"

Egyszer segíteni is próbál a barlanglakókon. Nem sikerül a kifliakció.

„*. . . egy nagy zacskó sóskiflivel másztam fel a Kálvárián, és álltam meg, szótlanul kínálva, a gyerekek előtt. Csak körülvettek, s éreztem, nemcsak én félek tőlük, ők is félnek tőlem. Nyújtottam a zacskót, felmutattam egy kiflit, de csak álltak, figyeltek, mit is akarhatok? Aztán a kecske rántotta ki kezemből, ügetett el a kiflivel, én pedig elsírtam magam, és többé nem merészkedtem felfedező útra a nyomorúságba.*"

Tulajdonos és alkalmazottja

A Rutterschmidt-dinasztia író-leszármazottja tehát nem a fölszabadulás után kezdett olvasni a társadalmi osztályok helyzetéről, s szociális lelkiismerete nem az üzemük államosításától datálódik.

Ez szakszerűen igazolható. 1939-ben írta azt a remek novellát, amely a *Belváros és vidéke* kötet szerkezetében kapott végleges formát és helyet: *Kifosztjuk Lujza nénit*. A látványos rokoni és munkaadói akciót ő maga nevezte el kifosztásnak, ott a tetthelyen, gyerekkori szégyenben égve.

Lujza néni — özv. Schiller Románné — a péküzlet pénztárában kapott alkalmazást. És dézsmálta a pénztárt. Véletlenül rájöttek, s a család kocsival vonult ki büntetőexpedícióra. Az apa fölpakoltatta Lujza néni ingóságait.

„*A kocsis . . . sorba szedte le a virágos falról a képeket. Ámort és Pszichét, Lédát a hattyúval, a chilloni várkastélyt, stikkelve . . . Ezüstrámában a falon függött Schiller Román arcképe, hatalmas bajusszal, éktelen nyakkendőboggal vastag nyakán. A kocsis leakasztotta azt is.*" (Ennek a képnek csak a keretét hozták el.)

A gyerek szenvedett és töprengett: „*Mért tettük ez! Mért volt olyan fontos a magunké! Mért állhattunk ilyen bosszút!*"

Megtoldhatjuk még egy kérdéssel: Miért vitték el erre a spektákulumra a gyerekeket? Világos, hogy nevelő célzattal. Tapasztalja meg, milyen sors vár a megtévedtre.

Ez a családi önbíráskodás volt a legcsattanósabb, de nyilván nem az egyetlen eset. S nem is mindig ütközött össze apa és fia ítélete ilyen erősen. Vagy később az íróé és özvegy édesanyjáé.

Rózsika, aki negyven évig árult a boltban, az államosítás után végkielégítést követel. Bírósági fizetési meghagyással. Mégpedig az írótól mint jogutódtól. Hálátlanság, hogy megtagadja a patriarchális múltat, az együtt eltöltött évtizedeket? Végül is igaza van.

„— *Csak azt nem értem, miért vagy ilyen dühös? Azt hittem, ismerlek. És most látom, neked nincs igazságérzeted. Én egy elnyomott osztály voltam. Most meg úgy beszélsz velem, mint egy kapitalista. Munkásnak a bérét ezt megmondták.*

Kicsoda?

— *A nyugdíjintézet. Meg a szakszervezeti bizalmi . . .*

Havi részletekben egyeztünk meg. Kifizettem, utolsó forintig mindent, pontosan. Ezzel leróttam a tőkés rend adósságát, ötezer forint váltságdíjért búcsúztam a kapitalizmustól."

(A fizetési meghagyás)

Tárgyak

A zsákmányt, amit Lujza nénitől elhoztak, a lehető legsemlegesebb szóval *tárgyaknak* mondja. Sem nem kincseknek, sem nem vackoknak. S ezzel a szóválasztással jobban érzékelteti, hogy elhatárolta magát a rajtaütéstől, mintha háborogna.

A távolságtartást még teljesebbé tette, amikor a *Belváros és vidéke* kötetbe beillesztette a novellát. Az első változatban még úgy kocsiztak haza, hogy az ő ölében billegett a gramofon, az óriási vörös tölcsérrel. A végső fogalmazás szerint csak három öccse fért be, ő gyalogszerrel kísérte a megrakott kocsit, a felnőttekkel együtt. De a begyömöszölt tárgyak még oda is kiszaglottak.

„*Éreztem útközben is, naftalinszaga volt a holmiknak, még a gramofonnak is . . .*"

Lehetséges, hogy ugyanaz a tölcséres gramofon megmaradt a Váci utcai házban, átélve még egy háborút?

Lehetséges, mert ez a kínos emlékű tárgy újra föltűnik évtizedek múlva mint a lakás berendezésének megrögzött darabja.

„*. . . ezek a tárgyak, emlékek, rettenetes! Szívből utáljuk, mégsem dobjuk ki az ágaskodó, mancsában sótartót kínáló porcelán kutyát. Az előszobafogas! Agancsok, kiszakítják, amit ráakasztunk, és mégsem vetjük szemétre. És természetesen a családi fényképek, vastag blondell keretben . . . Mi közöm a karlsbadi kakaóscsészéhez, rajta Ferenc József képe? Mi közöm Oscar Wilde verseihez, Beardsley rajzaihoz? Húszéves koromban utáltam már őket. És már kidobhatnám az előszobaszekrény tetejéről a tölcséres gramofont, kitömött baglyot, nagyanyám kalapskatulyáját, mind a tizenkét structollas kalappal.*"

(Camp)

Ezt a nemszeretem lomtárat pedig azért írta le ilyen szemléltetően, sőt szagolhatóan, hogy a karcolat végén rezignáltan megállapítsa: az idejétmúlt, ízléstelen „camp" tárgyaknak ma újra zajos divatja támadt. Bolondos divat, de megvan az üzleti háttere.

Történelmi ízlésváltozások finomították Thurzó ízlését. Apja túlbecsülte az efféle ingóságot. Az üzletéből ellopott pénzt ebben az alakváltozatában is érdemesnek tartotta arra, hogy visszalopja.

Őt viszont duplán feszélyezték a tárgyak: morálisan és stilárisan. Nemcsak az elhozottak, az otthoniak is.

Mikor a szociográfust bevezette a szobájába, akkor érzett rá, hogy idegen tőle ez a nagyon szép, nagyon otthonos lakás:

„*Vittem át a szobákon, súlyos, szecessziós bútorok, egy Oscar Wilde-színjáték díszletébe illő monstrum díszvázák között, nehéz bársonyfüggönyök mentén, komoly perzsákon át a lakásba.*"

Ez persze már nemcsak stíluskultúra kérdése, hanem történelmi állásfoglalás. Thurzó Gábor ott maradt szülőházában, de gondolkozásában, alkotásaiban túllépett rajta.

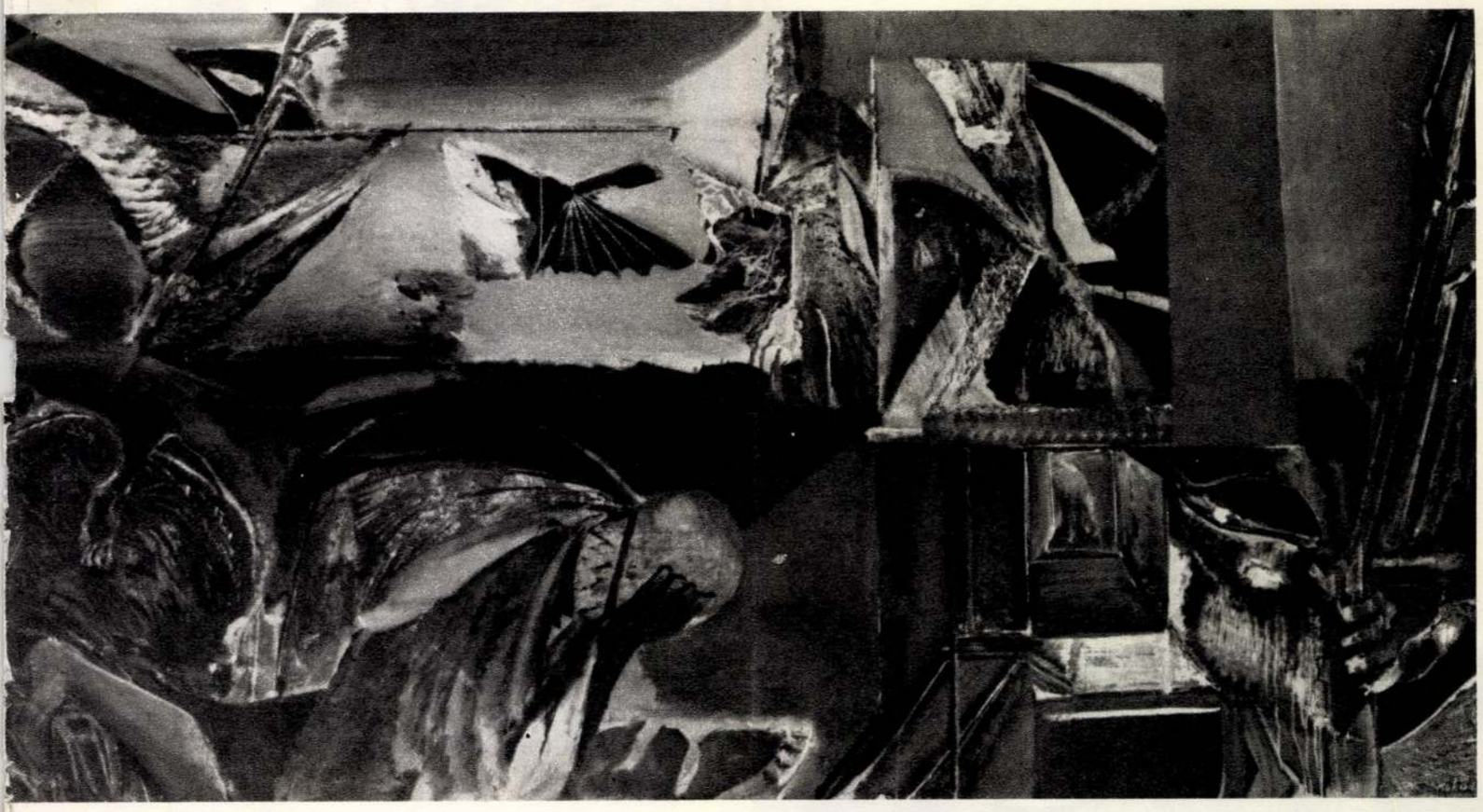

Az ember körül I. 1970.

Kezdjük a formával, ahogy az elemzés ortodox szabályai előírják.

Kokas érettkori — azaz egy évtized óta folyamatosan alkotott — képei a fakturális ellentétek látványára épülnek. Magyarul: a sima és a tónusokban megdolgozott felületet villámcsapásszerűen vagy kardvágásszerűen felhasítják időről időre olyan alakzatok, amelyek rücskösek, kis kiterjedésűek és váratlanok. Ez a technikai lelemény önmagában is, a puszta jelentéstől függetlenített összhatásában is sejtet valami erőszakot, valami idillt széttörő fenyegetettséget, valami többértelműséget. Az erőszak, a töredezettség, a többértelműség pedig csak fokozódik, ha tudatosítjuk magunkban a rendkívül szűk színskála ökonomikus használatát. Kokas híressé tett egy harmóniát, amelynek fogva tartó erejétől — vallomásainak tanúsága szerint — maga is nehezen szabadul. A mélytengerek fojtó árnyalatát, a chartreuse likőr bódító fényét, tehát a zöldnek már-már Garcia Lorca-i pátosszal előadott dimenzióit eszközből témává avatta. Lényegesen nagyobb szerepet juttatott egyetlen színnek, a színek sokaságán belül, mint amit a látványpiktúra valaha is megengedett magának. Bernáth ugyan annak idején — a húszas évek második felében — sokat bízott legendás kékjeire, de az a kék a Riviérán, a Reggel-en és a Tél-en csak domináns volt és nem hegemón-szerepű. Kokasnál — az Éjszakai utazásban, a Ginza-pusztai képekben, a Melankóliában — a zöld mint eszszenciális elem működik. Teherbíróképessége annyi, mint a hagyományos látványképek rajzi és színanyaga együttvéve.

Némiképp általánosító leírásban így fest tehát a Kokas-képek külső karaktere. Ez a könnyen „fogyasztható" réteg. És ez az a réteg, amelyhez könnyű találni európai posztszürrealista analógiákat, amelyet könnyűszerrel el tudnak sajátítani vértelen kismesterek, amely még éppúgy lehet „lelőtt madár", mint „repülés". Az érintés varázslatát ebből a rétegből nem lehet kihámozni. A Kokas-képeknek lényege csúszna ki ugyanis kezünkből, ha a műveket a sima és rücskölt felület ellentétével vagy a zöld végtelen számú variációival azonosítanánk. Noha a festő „kézírása", ez a látványos, igen esztétikus manír önmagában is erő, önmagában is foglyul ejti nézőjét, az esztétikai üzenet ennél lényegesen több, de lényegesen megfoghatatlanabb is.

Induljunk ki abból a tényből, hogy a hatvanas évek közepén még min-

Szerelmesek. 1971.

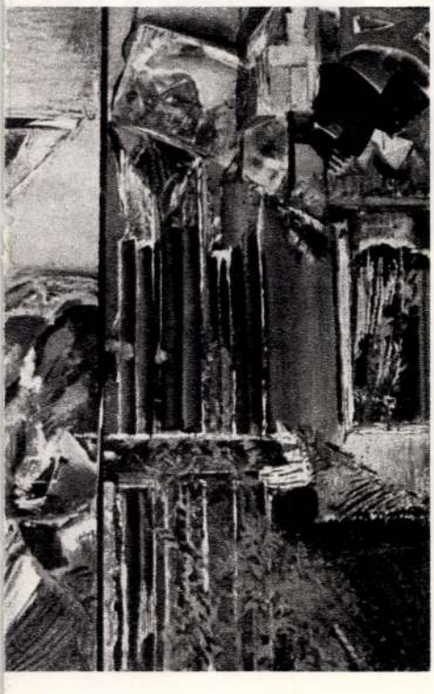

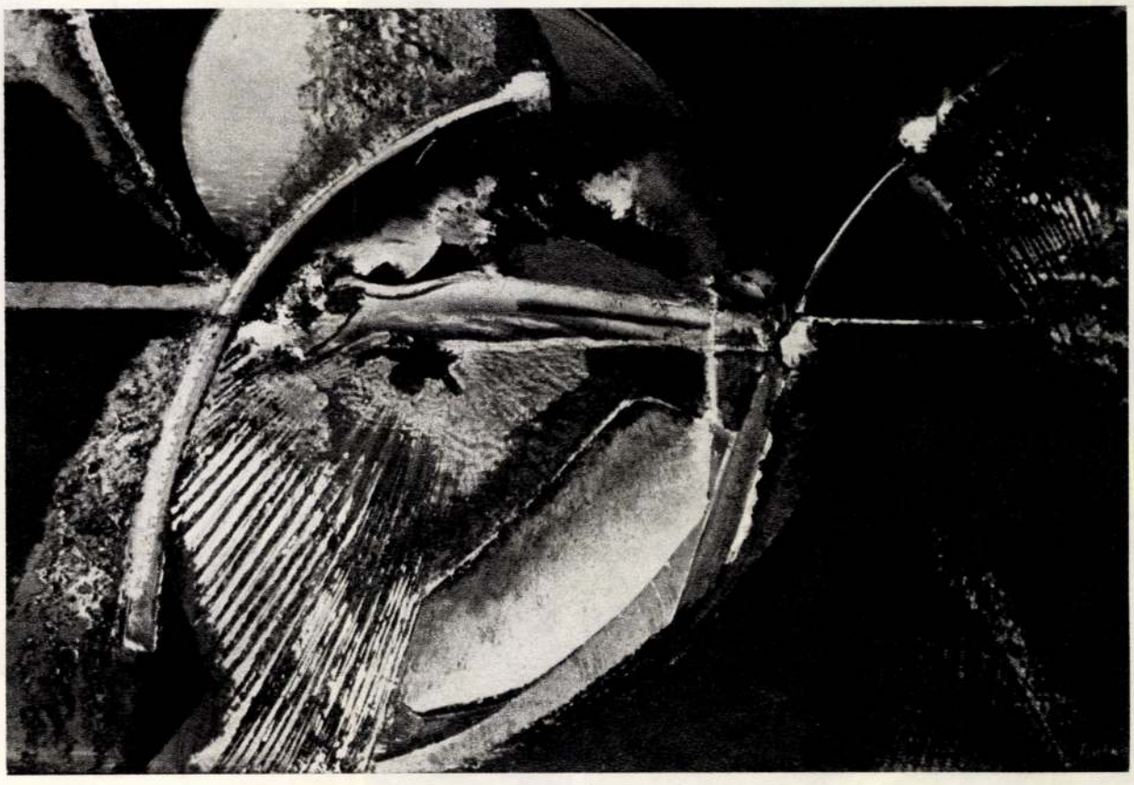

den kép tartalmazott egy felismerhető részletet, szakszerűbben fogalmazva: egy mimetikus magot. A Tékozló fiú-ban ablak és különösen megnyúlt figura zárványosodott a színes síkok közé. A Néma házban üres tekintetű majdnem-álarc bámul egy zöld tető alatt, közelebbről meg nem határozott fények szomszédságában. A Napbélyegzett-ben emberszerű fekvő figurán diadalmaskodik egy fojtóan sötétzöld felület és jobbszélen egy csillámló zöld ív, fakturájában egyszerre idézve vízeséseket és égő csipkebokrokat. Ez a képépítési módszer önmagában még nem egyedi: a hatvanas évek magyar képzőművészetének, java termésének, ilyen, ehhez hasonló a metodikája. Kondor Bélától Deim Pálig, Vigh Tamástól Bartha Lászlóig jelentésgócok és jelentésvákuumok váltakoznak és szervesülnek lírai, szubjektív renddé, hogy lírai, szubjektív igazságot szuggeráljanak a nézőnek. A Kokas képek lényegi különbsége csupán annyi, hogy az ő „jelentésgócai", az alakok, mindig megfoghatatlan szomorúsággal telítődtek, a jelentésvákuumok pedig olyanok voltak, mintha egy robbanás éppen az imént tépte volna ízekre, felismerhetetlen darabokra a tárgyi részleteket.

A hetvenes évekre ez a fajta megosztottság már alig jellemző. Az elemek egyneművé váltak, átadták egymásnak értékeiket, az ízek összeforrtak. Az alakok feloldódtak a törmelékekben, és a törmelékek immár nemcsak egy erőszakos beavatkozás ittfelejtett rekvizítumaiként hatottak. A figurákból majdnem-emberek, a házakból alig-építmények, a madarakból fél-élőlények lettek ugyan, de a kapart foltok így félreérthetetlenül fel tudták idézni a vegetáció lényegét, a selyemsima felületek az alvadt lápokat. A képegész pedig telítődött azzal a széleshorizontú perspektívaérzettel, amit eddig csak egyértelműen figuratív kép tudott megmutatni. Ilyen összefüggésben a képelemek újfajta, többértelmű rendbe álltak össze. Bizsergető képszőnyeggé a simított, gyötört felületek; meditációra, merengésre, társításokra

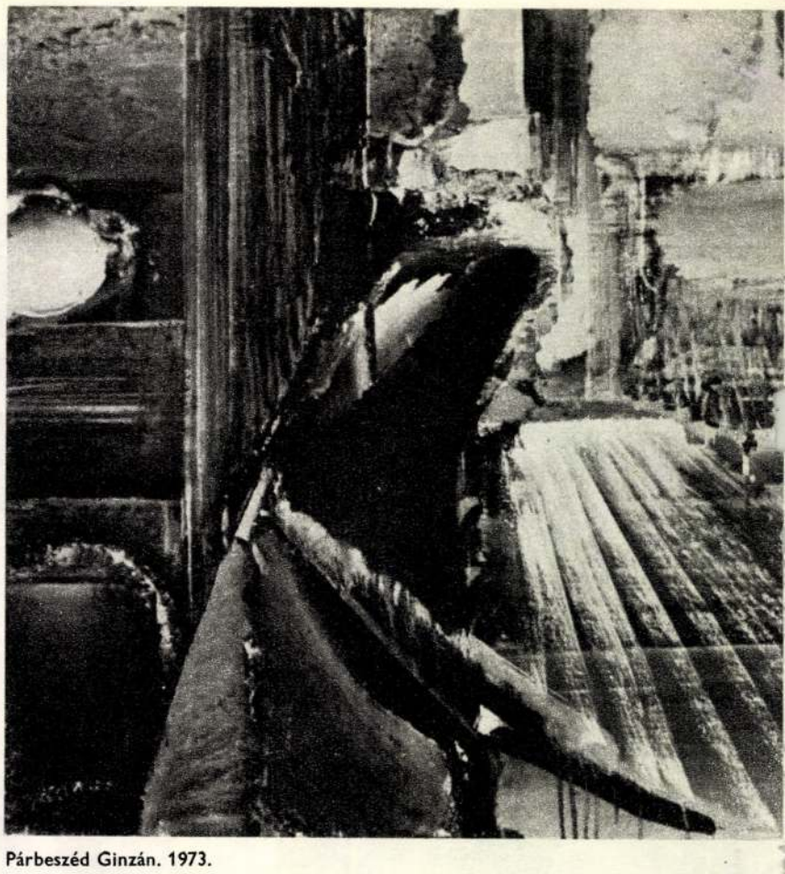

Párbeszéd Ginzán. 1973.

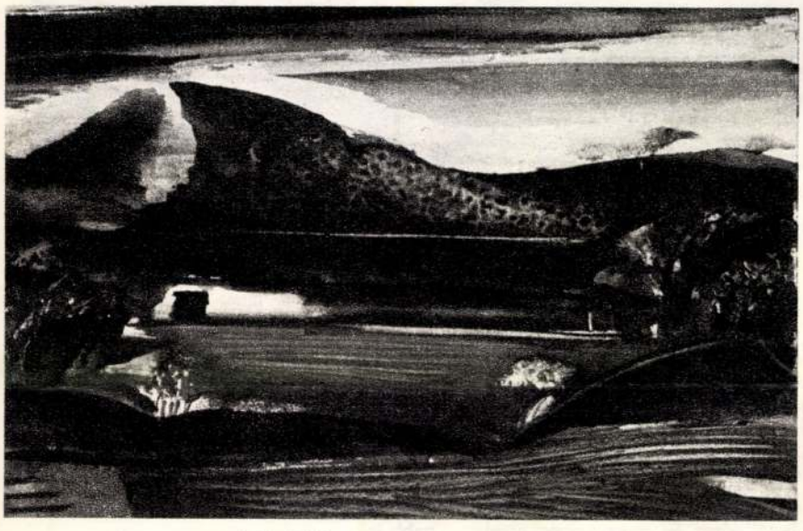

Ginza-pusztai táj III. 1969.

Szent György, miután legyőzte a sárkányt. 1975.

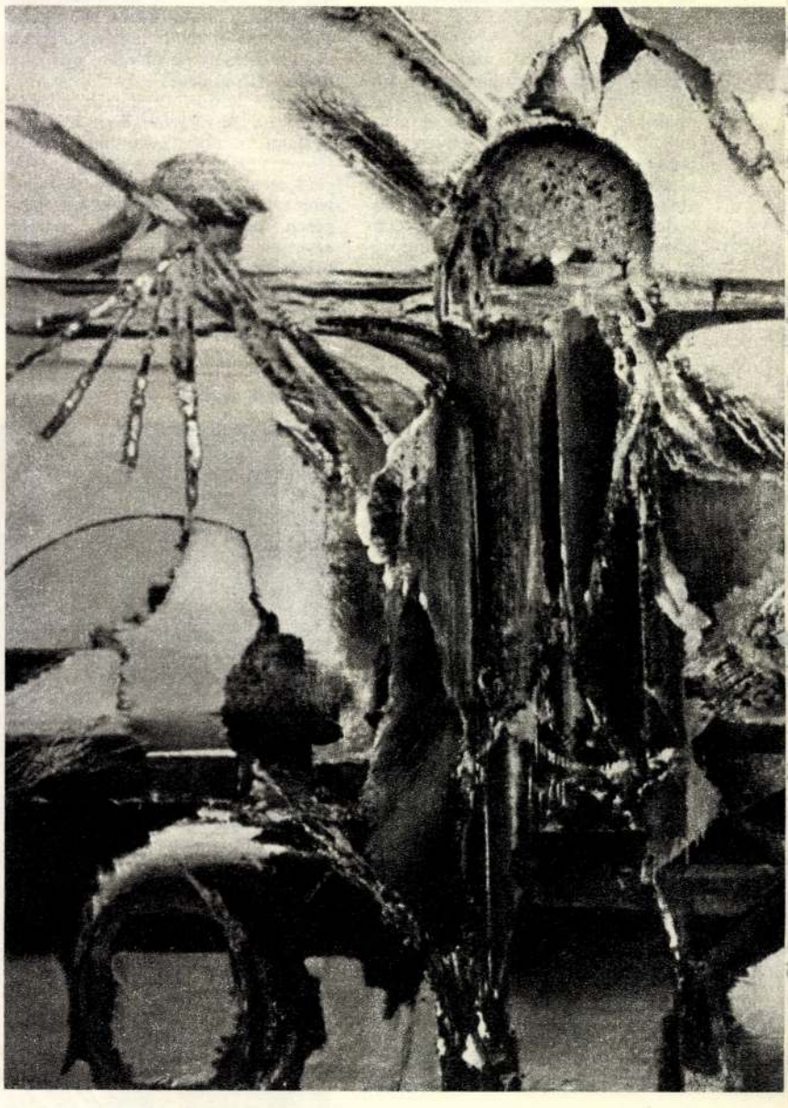

Éjszakai utazás. 1975.

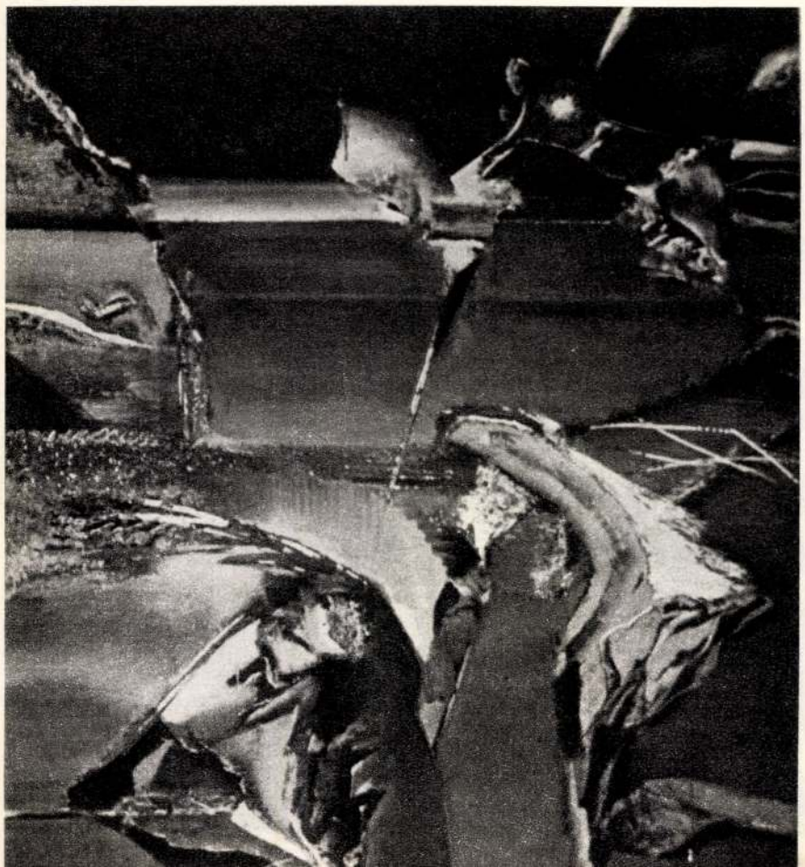

alkalmas jelenéssé a szőnyeg mögött felsejlő tartalom.

Tudom: ilyen merev formai-tartalmi szétválasztás csak elméletben, csak a papíron lehetséges. Kokas Ignác festői véleménye a világról nem választható el Kokas Ignácnak a festészetről alkotott véleményétől. A melankolikus múlt-siratás, a tájak láttán érzett megdöbbenés, a fájó csend csak azáltal kaphat az egyszerinél mélyebb, általánosabb érvényű megfogalmazást, ha az előbb említett formai lelemények működőképesek. Mert csak azt a madarat lehet életre kelteni, amely madárnak készült. Felfejtve a hasonlatot: csak az a kép vállalkozhat megélt, valós emberi problémák közvetítésére, amely a mesterség szép szabályai szerint is kép.

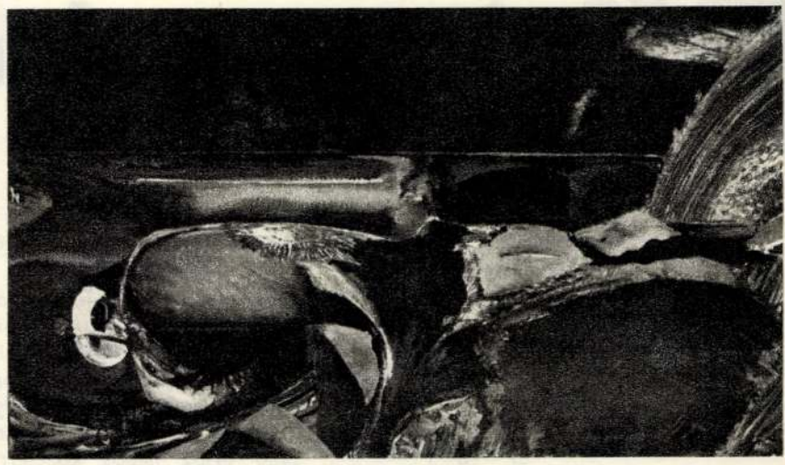

Napbélyegzett. 1967.

Béke (Életfa). 1974.

FÓRUM

Saját művelődési otthonunk

Ha a számomra elérhető természetben, a házak közti füvön olvasom el az újságot, s a padot úgy fordítom, hogy legalább ne lássam a percenként érkező buszokat s a villamosvégállomást: éppen egy tízemeletessel kerülök szembe. Egy hármas ablaksor és egy magányos ablakszem ad ki egy lakást. Az ablakokban emberek.

Köszönhetnék nekik, hiszen lassan már ismerem őket. Mindegyiküknek külön-külön persze, mert ők egymást nem látják. Legtöbbjük csak könyököl és néz. Néhányuk cigarettázik. Kettő bámészkodás közben az újságjába pillant. Az egyik eszik. Valamelyikük egy idő után biztosan kiáltani fog; nem a szomszédnak, hanem a körülöttem játszó gyerekek valamelyikének. Saját gyerekének, saját unokájának. A gépi zajoktól terhes levegőben tán nem is a figyelmeztetésért kiált; emberi hangot akar hallani.

Abban a házban, amelyikben lakom, ezeregyszáztizenketten élnek. Mellyel szemben ülök, abban sem kevesebben. A mögöttünk levőben, meg az azután és az azután következőben ugyanannyian. Több itt az egymás hegyén-hátán lakó, mint egy önálló városban, mint egy járás területén. Ismerős jelenség, épp elégszer volt már róla szó; gondjait és hiányait, a problémákra adható különféle válaszokat és magyarázatokat betéve fújjuk. A válaszoknak azt a részét is jól ismerjük, amely a közösségi létesítmények hiányát magyarázza.

Ami a „létesítmények" szó alatt értendő, az a kulturális ellátás kialakult (írhatnám: megcsontosodott) modellja szerint mozit, színházi vendégjátékra alkalmas termet, kiállítócsarnokot jelent. Ez a szemlélet annyira sematizálódott, hogy ha mindezeket iskolai aulákban, pártkörzeti székházakban sikerül megvalósítani, nem beszélünk többé ellátatlanságról, hanem közönségünk közömbösségével magyarázzuk az üres széksorokat, s máskor majd kevesebb széket rakunk. Beruházásban, építőipari kapacitásban, épületben és rendezvényben gondolkodunk. Mintha másként nem lenne szervezhető a világ! Mintha másként nem teremtődhetne kulturális érték!

Érdekes: a lakótelepek előtti időkre emlékezve egyre többször esik szó a hajdani életvitel melléktermékéről: a szoba-konyhás lakásokat övező függőfolyósókon, a házak ecetfás udvarán zajló egész napos közéletről. Minden lakás minden lakójának minden problémája ismert volt; burjánzott a pletyka, de virágzott a segítőkészség is; az egymáshoz szorított életek emberséget is teremtettek. Mondjuk ezt, emlékezünk rá, kesergünk hiányán, siratjuk; de miért nem próbáljuk meg az építőipar kényszerpályáiból kinőtt panelkolosszusokba átmenteni ebből azt, ami kedves és kellemes volt? *Létesítményekkel* akarunk *ellátást* adni, holott az intézményekkel adható lehetőség több vagy kevesebb, de mindenféleképpen *más*.

Hazánkban a művelődés intézményeinek ma honos típusai közül a művelődési otthon alapintézményként deklaráltatott. Tömeges létesítésekor valamennyi hagyományos társadalmi gyülekezőhely megszűnt. Ez lett volna hivatott pótolni minden addigit és még annál is többet; ezzel egyidőben biztosíttatott, a „művelődéshez való jog" alapján, mindenütt a kulturális ellátás. Sokak emlékezetében úgy él ez a kor, mintha délutánonként, esténként a munkapadtól egyenest a táncos csizmába ugrott volna a fél ország, miközben a másik fele agitátort hallgatott és faluszínháznak tapsolt, csasztuskabrigádban szónokolt vagy szakköri tagként okosodott volna. Az érdeklődők millióit rögzítő statisztikát igazzá fényesíti az emlékezet: soha jobb kort a tömeges művelődésre! Ami reánk maradt ebből, az leginkább az a hagyomány, amely gúzsba köti képzeletünket egy azóta már megváltozott társadalmi és kulturális közegben, amely változatlanul csak műsorban és változatlanul csak okításban gondolkodik; a színházi, a zenei, a képzőművészeti, a mozgóképüzemi ellátottságban, a kulturális *fogyasztanivaló feltálalásában* látja a művelődési otthonok szinte egyetlen feladatát. S ha valakinek az évről évre ismétlődő szakkörökre, tanfolyamokra, műkedvelő művészeti csoportokra indíttatása nincs, ha mást szeretne tenni, mint ami az ajánlott, az tornásszon a televízióval, nézze a Röpülj pávát; az programozza művelődését saját magának, ha tudja.

*

Ülök a padon, és nézegetem az ablakokból bámészkodókat. Átkönyöklik a múló időt, mint ahogy átrohangálják azt a kisiskolykök is körülöttem. Búvócskáznának, de nem rejtik el őket a csenevész bokrok. Fára, bódéra másznának, de lekergeti őket az éppen ottjáró ügyeletes rendvigyázó felnőtt; az ő időtöltése a rászólogatás. Babakocsit tologató fiatalasszony reménytelenül kerüli meg ötvenedszer a házat; miért menne másfelé, arra is csak ugyanilyet lát. Néhány srác követ rugdosva ténfereg. Néhányan a kocsijukat mossák. A mögöttem levő padon öregek mesélik unt panaszaikat, hangjuk mint az imamalom. Az alig-cselekvés órái ezek.

Vajon hány hozzájuk hasonlóan ráérő, de önmagát elfoglalni és elfoglaltatni nem tudó ember él a lakótelepeken? Hányan vannak, akik nem ismervén a folyamatos személyiségépítés módját, nem ismervén saját lehetőségeik és képességeik teljességét, nem tudván eligazodni a házhoz szállított információk és a városban valahol fellelhető lehetőségek tömkelegében, hagyják csak úgy eltelni az időt, hagyják megrekeszteni és bezárni önmagukat az éppen-így-alakult esetlegességébe?

Számlálom magamban, hová lehet menni itt a környéken egyáltalán. Két plafonig-csempe étterem, egy presszó. Egy templom, időnként orgonahangversennyel. Az ábécék előtt újságos stand; ott kicsit összesűrűsödik a nép, de ez nem az együttlét kívánsága, a kínálat szűkössége csak. Egy körzeti párthelyiség, benne alkalmanként nyilvános műsor. Az iskolákban délutáni tanítás, maroknyi gyereknek szakkör, sportfoglalkozás. Ennyi.

A rendszeres ücsörgés a padon véletlenszerű beszélgetésbe bonyolítja az embert. Egy öreggel, aki csak lakásán kívül dohányozhat, s akkor is csak a felesége által szabályozott számú cigarettát szívhatja el, az én csomagomból szerezhető pótmennyiség erejéig múltja vendége vagyok. Beavat a tetőfedőmesterség valamennyi csínjába-bínjába. Szakmáját már évtizede abbahagyta, a maszek-munkákból is kiöregedett, de fiam gyakorlati órán készített hamutartóit néhány szerszámjával tökéletesre igazítja. Egy másik a szomszéd ház ezermestere; ha valami folyik, vagy éppen nem folyik, ha valami nyílik, vagy éppen nem nyílik, őt hívják. Kora reggeltől a tévé műsorkezdéséig föllelhető itt, a padon. Félórás bámészkodásaim révén ő is ismerősöm. A harmadik meglehetősen szófukar; a fák, a füvek bolondja. Locsolócsövet vett, megjavította a fűbe rejtett csapot és délutánonként a mindenki pázsitját öntözgeti. A facsemeték mellé husángot szerzett, dróttal kerítette a bokrokat is, legszívesebben a füvet is kerítés mögé zárná. „Mert maga is csak letapossa — mondja —. Miért nem viszi a padot a járda szélére?" Morog, nem kell figyelni erre. De céltudatos, elszánt szívóssága, hite, hogy a füvet frissen és zölden tarthatja egymaga, lenyűgöz.

Vajon hány ilyen cselekvőképes ember él e lakótelepen? Hány hasonlóan cselekedetre éhes ember él itt, a betonfalak között, csak éppen nincs miként, nincs hol és nem tudja, hogy kiért tegyen valamit? Vajon hány, valamiben járatos szakember bámul ki az ablakon, nem lévén oly szívélyes mint a fentiek? Akiknek csak indíttatás kéne, hogy mások hasznára legyenek. Másokéra, de ezzel önmaguk hasznára is. Vajon a bennük levő potenciális lehetőség nem olyan tőke-e, amit felhasználhatnánk; nem olyan energia-e, amit hasznosítanunk kéne?

*

Az óhajtott minőségi változás megfogalmazására az egész társadalom közös művelődését hangsúlyozzuk régóta a „nép művelése" helyett. Ha megértenénk, hogy a társadalmi együttlét e színterén nincs vezető és nincs vezetett, legfeljebb valamiben jártasságot szerzett em-

1021

MAGAS HŐFOKÚ MEGNYILATKOZÁS

Sorok Kokas Ignácról

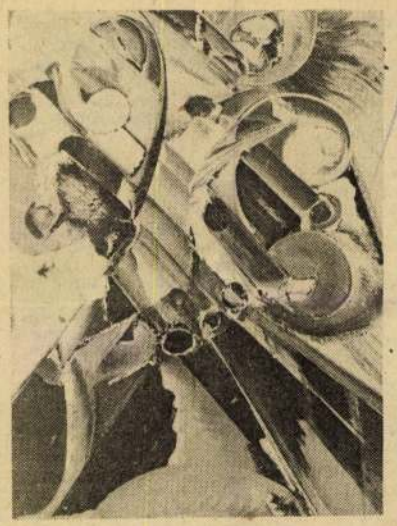

● Háború.

Századunk 70-es éveiben járván, annak is a végefelé, mielőtt belépnénk egy-egy kiállítási terembe, alig megfogalmazható szorongással és kétkedéssel — s mivelhogy a kétkedés többnyire illetlenség számba megy — némi röstelkedéssel kérdezzük önmagunktól: vajon miféle sokkolással képes megbombázni vizualitástól egyébként is agyongyötört tekintetünket akár a hazai, akár a külföldi piktúra? Hiszen ama nagy színpadon, melyet közönségesen csak mindennapi életnek szokás nevezni, naponkénti abszurd jelenetek részesei vagyunk, azoknak nemcsak nézői, hanem szereplői is, ha másként nem, passzív elszenvedői. A Nyugaton már korábban meghonosodott kifejezési formák, módok, irányzatok, miután jó két évtizede nálunk is megszűntek tiltott gyümölcs lenni, elveszítették egzotikus zamatukat, a fogyasztói szemlélet felől nézvést épp oly hozzáférhetőnek minősülnek, akár a narancs, vagy a banán. Kissé emelkedettebben fogalmazva: sokféle alkalmunk nyílik arra, hogy a jelenkori képzőművészet által teremtett világot „belakjuk".

Hacsak nem akarunk életünk végéig barlanglakók maradni. Ám ha nem mentjük fel magunkat a továbbgondolkodás kinek kínos, kinek örömteljes terhe alól, akkor azt a kérdést sem kerülhetjük meg: az őskori barlangrajzok, az ábrázoló művészetek DNS-molekulájaként vajon nem hordozzák-e magukban minden azutáni fejlődésnek a csíráját? A hordától szorongatott, toporzékoló mammut rajza mögött már fölsejlik az atombomba gombafelhője. De vízió megélésére csak azáltal van módunk, hogy az ember lándzsatartó kezét egészen a komputerekig meghosszabbítjuk. Szerzett tudásunk hozzásegít bennünket, hogy akár a genezist is személyes élményként tapasztalhassuk meg. Nemcsak azért, hogy az eredeti — mítoszok örvénylése közepette — hódolhassunk egy mostanra már világméretűvé dagályosult nosztalgiának, de főképp azért, hogy kurtára szabott egyéni életünket a legbiztonságosabban így emelhetjük hatványra.

S nem utolsósorban azáltal, hogy a korunkat leghitelesebben kifejező művészettel közvetlen kapcsolatba kerülünk. Engedjük hatni magunkra, hogy élővé váljon bennünk, tudván azt, miszerint a művészetnek mindig is jókora elszántságra volt szüksége ahhoz, hogy a kora által föltett kérdésekre érvényes választ adjon. A barlangrajzok tökéletesen kifejezték az ősember világát. De azóta igen sokféle világot megélt és túlélt az emberiség.

Nem sok hajlamot érzek arra, hogy a koloritok sejtelmét szálazzam, hogy a sokszor szokatlan — a szokványostól mindenképp elütő — képszerkezetek mögé kukucskáljak, vagy hogy az elmosódó háttérből ijesztően naturális hűséggel előbukkanó valóságelemek funkciójáról elmélkedjek. Ezek jobbára a szakma kérdései, melyekhez nem értek, másrészt meg Kokas Ignác művészetét jobban becsülöm annál, hogy képeit a különféle irányzatok útkereszteződései felé terelgessem. Legalább másfél évtizede a saját útját járja, s bár eszköztárának gazdagításáról soha sem mondott le, nem szegődött egyik izmus uszályába sem. Szuverén, mással össze nem téveszthető világával hat rám tehát, azzal, hogy tablóinak mondandói túlnőnek a kereteken, s egymásra rímelnek, egymás hatását erősítik.

Egyik viszonylag korai képe a Megyei Művelődési Központban jelenleg látható őszi táj, ábrázolásmódját tekintve egyben-másban hagyományos, ám megfigyelhető a szakítás az alföldi tájfestészet idilli nyugalmával: a derengő fénybe vont csutkakúpok fölé fenyegető ujjként merednek a megcsonkolt fák, s a megfogalmazhatatlan szorongást csak fokozza a szürkés-barna, befagyott folyót idéző éles fehér csíkkal tagolt háttér. Innen már egyenes út vezet — amennyiben persze egy világ teremtésében elképzelhető az egyenes út — a művész gyermekkorának színhelye, Ginza-puszta álomszerű megjelenítéséig, a vegetáció-tenyészet hideglelős zöld habzásáig, a szülőház elsiratásáig. És egy valaha volt világ megörökítéséig, ahol mintha koponyák holdjai keringenének a szűette gerendák fölött.

Nem sorolom tovább, noha tűnődnivaló még bőséggel akadna. Inkább azt hangsúlyoznám, hogy nem külsődleges esetlegességében, hanem a lélek forró tájain, tehát bévülről megélt világot látunk itt kibontakozni, s ez a világ nyugtalanító, balsejtelmekkel teli, csak önnön létezése által sugározza a feloldást és a feloldozás emberi parancsát. Ebben a világban nincs megállapodottság, a pusztulás egyúttal valami újnak a születése is — a Kajászói temető-n például ez eléggé kristálytisztán tettenérhető —, a képelemekké szervült tárgyak nem mozdulatlanok, nem halottak, rejtett robbanás munkál mindegyikben.

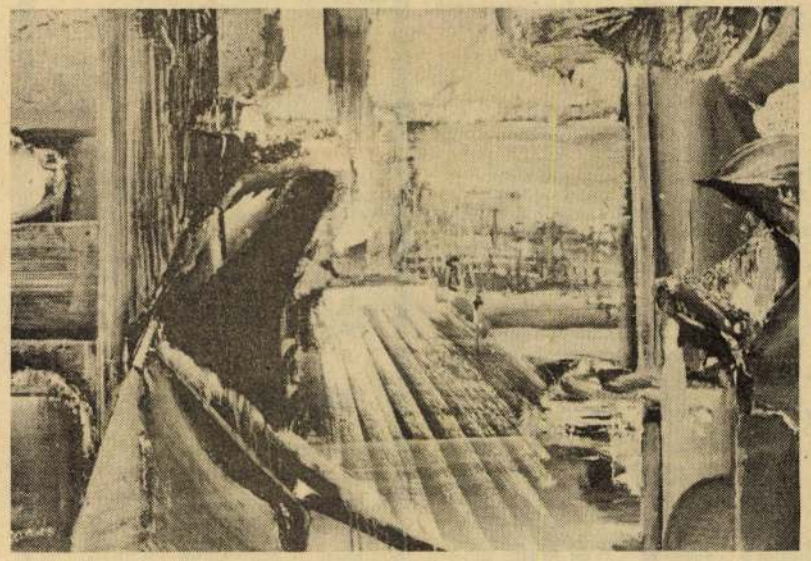

● Párbeszéd Ginzán.

Azt, hogy a gyermekkor tájai: az elhagyott falu és benne a szülőház a művész érett korszakában ekkora intenzitással törnek föl, jómagam — lévén ugyancsak falusi és paraszti eredetű — egészen a mélytudat mozdulatáig átérzem. De ezt a körülményt nem csupán mint ihlető forrást tartom fontosnak. Itt lényegesebbnek tűnik az a gondolat, hogy a színek és formák kokasi viharzásai rosszindulattal sem minősíthetők gyökértelen lebegésnek. Ez a művészet hazai televényből táplálkozik, kötődése elvitathatatlan. Azt, hogy Ginza-puszta Európa ismeretlen provinciájából Európa részévé válik, azt épp Kokas Ignácnak köszönhetjük. Miképpen a földrajzilag nem is túl messzire levő Rácegres-puszta hasonló metamorfózisát Illyés Gyulának.

Kokas Ignác művészete egy szuggesztív, nagyerejű, magas hőfokon izzó emberi és művészi megnyilatkozás, amely eljutott arra a szintre, hogy az önmaga által teremtett törvények szerint mond ki igazságokat korunkról.

Hatvani Dániel

S E K

ladó. Nyár-
14. 3901
Fiat 15 000
Kecskemét,
4. II. eme-
3929
ada eladó.
ő utca 36.
rától. 3882
iguli, kifo-
ban eladó.
város, Szi-
utca 11.
ától. 3885
jó állapot-
nhalas. Pe-
1737
db 10 000-es
os" jeligére
be. 1125
0-es Wart-
s alkatré-
ó. Nagyba-
király u. 4.
ef) 935
ehér, egy-
rel eladó.
ennap 3 óra
ó u. I. ép.
954
állapotban
rabant el-
Szeremle.
953
81-ig ér-
vizsgával
zsa Gy. u.
944
S—100-as
jó állapot-
Gombás.
u. 4. Tel.:
946
rkerékpár,
sürgősen,
rdeklődni:
a u. 32/a.
lennap.
12172
5, magán-
dó. Tóth-
Rózsa u. 4.
12166
-7-es Die-
t üzemké-
ármegjelö-
at: Makk
anoshalma,
nre kérek.
1140
otorkerék-
állapotban
cs Péterné
Völgy u. 1.
1139

vétel

pható 5.—
f faáruké-
Vörösmarty
1150
nyag, tégla
eladó, Kis-
ság u. 12.
1733
ÓL eladó:
k, deszka,
ook, ablа-
z szállítva
áza. Vak
Volt Szent
3971
eladók.
t A. u. 6.
1789
rény, ki-
eatűzhely,
kunhalas.
1785
ló. Kal-

TÖRZSKÖNYVEZETT, fekete közép uszkárok eladók. Baja, Gyalog u. 41. Gázcseretelepnél. 960

KUVASZOK újra kaphatók. Délvidéki kenelből. Dr. Kiss Sándor, Tompa. 949

Vegyes

AZ ATI. Kecskeméti Iskolája hivatásos személy-, tehergépkocsi vezetői tanfolyamot szervez. Elméleti előadások délután. Jelentkezni lehet: Kecskeméten, Villám István utca 12. emeleti iroda, és Kiskörösön, Tavasz u. 11. Dene Jánosnál. 3856

A MAGYAR Autóklub **autómotorkerékpár-vezetőképző tanfolyamot** indít 1978. szeptember 26-án, Kecskeméten az újonnan megnyitott Oktatási-Műszaki Bázison (Kecskemét, Jász u. 26.). Jelentkezni lehet: Dalmady u. 12. és Jász u. 26. sz. alatt a műszaki állomásunkon 8—16 óráig. Tanfolyam díjának befizetése: **részletfizetési kedvezménnyel.** 1147

FIATAL házaspár Kecskeméten lakásért eltartási szerződést kötne idős személlyel. Ajánlatokat „Barátság" jeligére a kiadóba kérünk. 1143

SZEPTEMBER 12-én, Kecskeméten, a Bercsényi u. 17. szám alól elveszett egy ordas farkaskutya. Kérjük a becsületes megtalálót, jutalom ellenében szíveskedjen visszahozni. 12174

KÜLÖN bejáratú albérleti szobát keresek Kiskunmajsán. Ajánlatokat levélben kérem „Azonnal" jeligére a Kiskunhalasi Hirdetőbe, Magyar u. 2. 1777

HATHÓNAPOS, fehér, vörösfoltos kiskutya elveszett, szept. 3-án a délutáni órákban, Kiskunhalas, Kötönyi út 10. sz. alól. Kérem a megtalálót értesítsen a fenti címen. 1773

GYERMEKGONDOZÓNŐ kisgyermek felügyeletét vállalná 4 éves korig. Leveleket „Béke utca" jeligére kérem a Kiskunhalasi Hirdetőbe, Magyar u. 2. 1764

MAGÁNYOS nő részére, üres szoba kiadó. Kiskunhalas, Fazekas G. u. 67. 1803

KIADÓ pince, 100 hl-es hordókkal. Érdeklődni: 17—20 óráig. Kecskemét, Kossuth krt. 24. szám alatt. 12158

BUDAPESTI, most nyugdíjazott, agilis nő, adminisztrátori, pénztárosi, értékkezelői gyakorlattal vállalja iparosok, kereskedők, vállalatok ügyeinek intézését november 1-től. Válaszokat „Saját telefonnal" jeligére a kiadóba kérek. 12157

MÁSODÁLLÁSBAN elfoglaltságot keresek. Gépkocsim van. Leveleket „Trabant Combi" jeligére a kiadóba kérek. 12138

KÜLÖN bejáratú, bútorozott szoba kiadó, ugyanott tűzhely eladó. Kecskemét, Fürdő utca 45. 3921

GYERMEKGONDOZÁST vállalok. Kecskemét, IV. ker. Cserhalom u. 44. 3934

SZAKEMBER állattenyész-

KÖZLEMÉNYEK

AZ ŐSZI BNV, a fogyasztási cikkek vására szeptember 22-től október 1-ig várja látogatóit a Budapesti Nemzetközi Vásárközpontban, Bp. X., Dobi István út 10. A vásárterület „D" pavilonjában a HOVENTA Nemzetközi Kereskedelemtechnikai és Vendéglátóipari Kiállítást tekinthetik meg az érdeklődők. Nyitva: 10—19 óráig, a nyitás napján, szeptember 22-én, és a szakmai napokon: szeptember 25-én, 26-án, 27-én a nagyközönség részére 14—19 óráig BKV különjáratok a metró Örs vezér téri végállomásától és a Népszínház utca—József körút sarkától. Vidéki látogatóknak 33 százalékos vasúti kedvezmény. Rendezi a HUNGEXPO. 1136

Gyászhír

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy drága édesanyánk, anyósunk, nagymamánk, dédnagymamánk

ÖZV. FOKTI KÁROLYNÉ
Pesling Rozália

életének 77. évében elhunyt. Temetése f. hó 21-én, fél egy órakor lesz a kecskeméti köztemetőben. Gyászoló család. 12 270

• • •

Mély fájdalommal tudatjuk, a rokonokkal és ismerősökkel, hogy szeretett férjem, apánk, nagyapánk

HÖGER JÓZSEF

hosszú szenvedés után 69. éves korában f. hó 17-én elhunyt. Temetése f. hó 21-én, 14 órakor lesz a kecskeméti köztemetőben. Gyászoló család. 12 249

Köszönetnyilvánítás

Drága gyermekünket

MÓCZÁR ISTVÁNT

hamvasztás és gyászszertartás után eltemettük. Egyetlen fiunk korai halála miatti mérhetetlen fájdalmunkat a rokonokon kívül sok jó barát, a Szilády Áron Gimnázium tanárai és tanulói, munkatársak, ismerősök igyekeztek enyhíteni. Ezúton is hálás köszönetet mondunk mindazoknak, akik e súlyos megpróbáltatás idején mellettünk álltak, részvétüket kifejezték, temetésén megjelentek, és sírját virágokkal borították. Gyászoló szülei Móczár István és felesége, Kiskunhalas. 1801

• • •

Hálás szívvel mondunk köszönetet mindazon rokonoknak, ismerősöknek, akik testvérünk, sógornőnk

ÖZV. KISS IMRÉNÉ
Bimbó Mária

temetésén megjelentek, sírjára koszorút, virágot helyeztek, és részvétükkel fájdalmunkat enyhíteni igyekeztek. Gyászoló család. 3888

• • •

Hálás szívvel mondunk köszönetet mindazon jó barátoknak, ismerősöknek, munkatársaknak, akik drága gyermekem, testvérünk

KOVÁCS LÁSZLÓNÉ
Gaál Ágnes

temetésén megjelentek, sírjára koszorút, virágot helyeztek, részvé-

MUNKAAL

VBKM „VÁV" Gyára Kunszentmi Gyáregysége újonnan épülő üzer felvesz elektromos berendezések g tásához villamos- és gépészmérn ket, technikusokat, tervezői, szerl tői, technológusi munkakör ellátá főiskolai végzettségű gyakorlott gazdászokat, számviteli, pénz tervgazdasági munkakörök ellátá A környező helységekből történő lítást biztosítjuk. Cím: Kunszent lós, Kossuth u. 60. Jelentkezés a s egység vezetőjénél — munkaid hétfőtől — péntekig.

BÁCSÉP KECSKEMÉT

FELVESZÜNK Főépítésvezető munkahelyeire áramú végzet elektroműszerés ket 5 éves gya lattal gáz-olaj automaták javítására, karbantartá valamint „Érintésvédelem Ellenőr EVE-tanfolyam érvényes bizonyítvannyal (lehet villanyszerelő is) érintésvédelmi berendezések mérésére és ellenőrzésére. Felveszünk továbbá 5 éves gyakorlattal karbantartó villanyszerelőket Kiskunhalas és Pécs székhellyel, változó munkahelyre. Jelentkezés: Bács megyei Állami Építőipari Vállalat, Kecskemét, Klapka u. 34. fszt. 10.** 3777

VÍZKUTATÓ és Fúrá Vállalat lajosmizsei telephelyére felvételre keres motorszerelőt, hegesztőt, lakatost valamint autódaru-vezetőt (LAZ—690/a tip). Külső, változó munkahelyre csőszerelőt, kőművest és fúrási segédmunkásokat. Munkásszállás biztosított. Jelentkezés szombat kivételével 7.30 órától 16 óráig. Telefon: 65/174. 1148

A KISKUNFÉLEGYHÁZI Cipész Ipari Szövetkezet pályázatot hirdet műszaki vezető, modellező cipész szakmunkás és műszerész munkakör betöltésére. Jelentkezés: Kiskunfélegyháza, Bajcsy-Zs. u. 47. sz. 1152

A Volán 9. számú Vállalat
B + C KATEGÓRIÁS
HIVATÁSOS
GÉPJÁRMŰVEZETŐI
TANFOLYAMOT
SZERVEZ.

Jelentkezni lehet:
Kecskeméten,
Csáktornyai u. 4—6.,
és
Baján,
Nagy István út 95.
Munkaügyi osztályon.
3628

Volán 9. számú Vállalat
AUTÓBUSZ-VEZETŐI
TANFOLYAMOT
SZERVEZ

2 éves tehergépkocsi-vezetői gyakorlattal rendelkező gépjárművezetők részére.

Jelentkezni lehet:
a vállalat oktatási csoportjánál.
Kecskemét,
Csáktornyai u. 4—6.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., DÉLI ÚT 81
Telefon: 337-748, 340-728
PETŐFI NÉPE
SEP 20

HUMOR

— Nem értem, hogyan élhettek azelőtt az emberek rádió, televízió és telefon nélkül?

— Hát sehogy! Hiszen tudod, mind meghaltak!

* * *

— Ne szomorkodjék, Madame, gondoljon arra, hogy az idő a legjobb orvos.

— Ez igaz, de csapnivaló kozmetikus!

* * *

— Anyukám, szórok még egy kis eleséget az aranyhalaknak. Ma születésnapom van, és körös-körül csupa boldog arcot akarok látni!

* * *

Az ifjú hölgy autójával elütött egy fiatal motorkerékpárost. A fiú nagy nehezen feltápászkodott, és így szólt egy arra haladó járókelőhöz:

— Hajlandó volna a tanúm lenni?

— Nem tudom, fiatalember, nem tudom... Annyit azonban mondhatok önnek, hogy ilyen rövid ismeretség után meggondolatlanság volna házasságot kötni!

* * *

A fiatal oroszlánt az állatkertbe szállították és egy öreg oroszlán ketrecébe helyezték. Hamarosan megjelent az etető és az öreg állatnak egy nagy húsdarabot vetett oda, az újoncnak pedig néhány banánt.

— Miért eszel te húst, nekem pedig miért kell ezt a fonnyadt zöldséget rágcsálnom? — kérdezte a fiatal oroszlán új társától. — Én talán hitványabb vagyok nálad?

— Dehogy, csupán az állatkertben létszámcsökkentés volt, és téged majomnak soroltak be!

* * *

— A mi postánk pocsékul mű-

1978. VII. 15. 19.30 Televizió
Tv-hiradó

Kakas Ignác festőművész 1021

- Hosszan sorolhatnánk azokat a városokat, amelyek otthont adnak a magyar képzőművészet seregszemléinek. Ezek, az egy-két évenkénti ismétlődő tájjellegü, ám egyúttal országos jelentőségü kiállitások a már elismert müvészek mellett a fiatal generáció bemutatkozásának fórumai is. A VI. Debreceni Nyári Tárlat méltó folytatása az előzőeknek. Két kategóriában hirdették meg és az érdeklődésre jellemző, hogy a Táblakép 78-ra, valamint az Ember és környezete pályázatra összesen ötszáz mü érkezett. Ezek közül a zsüri kétszázötvenet tartott méltónak az idei tárlaton való részvételre. E képekből és kisplasztikákból rendezett kiállitásnak ad otthont vasárnaptól a Kossuth Lajos Tudományegyetem diszudvara. Az idei anyag szinte teljes keresztmetszetét adja a hazai képzőművészet irányzatainak a realizmustól a nonfiguratiy áramlatokig. Debrecen város és Hajdú-Bihar megye tanácsának fő diját Kokas Ignác kapta a Szülőház siratása cimü képéért. A megyében élő müvészek közül Magi Zoltán Ivelt kapu cimü olajfestménye van a dijazottak listáján. Különös hangulatot árasztanak a Nyirségben élő Pál Gyula képei és Topor Andrásnak a Hajdúsági Cukorgyár épitkezését megörökitő festménye. A kisplasztikák közül Pálfi Gusztáv Alma, Somogyi Árpád Pásztorok, és Schäner Mihály Pulykakakast kéne venni cimü fémplasztikai sorozata sikerült a legjobban. A tárlatot augusztus 13.-ig tekinthetik meg az érdeklődők.

1978. május 23. Kossuth 18,3o VGné

Esti Magazin

- A könyvnapok célja, hogy az irót és közönségét közvetlen kap csolatba hozza egymással, legyen ez a nap a könyv, a tudás, a kultura ünnepe. Ezekkel a szavakkal terjesztette elő 1927-ben Csutka Géza a Könyvnapok tervezetét. Később a rendezvény Könyv Hétté vált. Hogy az idén milyen lesz az olvasóknak és az iróknak ez amár hagyományossá vált ünnepe, arról tájékoztatták ma a sajtó képviselőit, köztük Szatmári Ilonát.

- Smaragzöld, virágos pázsiton, nagy gyümölcsös láda, megpakolva könyvekkel. A hazai könyvkiadás legfrisse b termésével. Az idén országszerte ez a szinbólikus ötletes plakátkép propagál ja az Ünnepi Köny Hetet és ujdonságait. A könyv ünnepét megelőző hagyományos sajtótájékoztatón Bata Imre irodalomtörténész-kritikus mutatta be a korábbi éveknél is gazdagabb kinálatot. Tavaly a Könyv Hétre 114 müvet jelentettek meg. A mos-

tani választék listáján több, mint 13o könyv szerepel. Az ujdonságok együttes példányszáma meghaladja a 2.7oo ezret. Dominál a szépirodalom. A verses kötet és a szép próza. Az Ünnepi Könyv Héten megjelenő 92 szépirodalmi mü közül 64 könyv magyar szerző alkotása. A külföldi szépirodalmat 28 uj kötet képviseli. Egyébként a 92 irodalmi kiadvány közül 78 a szó szoros értelemben ujdonság, most jelenik megelőször. Egyszerre tiz kötettel indul a Ra-Re, vagyis a rakéta regénytár. Modern zsebkiadásunk uj vállalkozása a Magvető gondozásában. Uj sorozattal jelentkezik a Corvina kiadó is, Müterem cimmel. Az első két kötet Kokas Ignác festőművészt, és Finta László ipari formatervezőt mutatja be. A tanulmánykötetek, az izgalmas történelmi visszaemlékezések, emlékiratok kedvelőinek is számos érdekes müvet kinál az ünnepi Könyv Hét és gazdag a választék a hasznos okos lexiconokból csakugy, mint az ismeretterjesztő kötetekből. Budapesten a Váci utcában idén is könyvsátrat állitanak fel a szomszédos szocialisata országok kiadói. A belvárosi könyvutcában, a Fórum, a Kárpáti, a Madách és a Román Szocialista Köztársaság kiadóinak számos könyvujdonságaival találkozhatunk majd. A május 26-tól junius 3-ig tartó Ünnepi Könyv Hetet pén teken délután Angyalföldön a József Attila színház előtti téren Benjámin László Kossuth-dijas költő nyitja meg. A vidéki megnyitó másnap Veszprémben lesz.

Kokas Ignác, festő

KIVÁLÓ ÉS ÉRDEMES MŰVÉSZEK

A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa a szocialista kultúra fejlesztése terén szerzett kimagasló érdemei elismeréséül, hazánk felszabadulásának 33. évfordulója alkalmából többeknek a Magyar Népköztársaság Kiváló, illetve Érdemes Művésze kitüntető címet adományozta.

Kiváló művészek

HAVAS FERENC Kossuth-díjas és Liszt Ferenc-díjas szólótáncos, a Magyar Népköztársaság érdemes művésze;

KAZIMIR KÁROLY Kossuth-díjas és Jászai Mari-díjas igazgató-főrendező, a Magyar Népköztársaság érdemes művésze;

KOKAS IGNÁC Munkácsy Mihály-díjas festőművész, a Magyar Népköztársaság érdemes művésze;

KOVACS BÉLA Liszt Ferenc-díjas klarinétművész, a Magyar Népköztársaság érdemes művésze;

KURUCZ D. ISTVÁN Munkácsy Mihály-díjas festőművész, a Magyar Népköztársaság érdemes művésze;

LUKACS MIKLÓS, a Magyar Állami Operaház Kossuth-díjas igazgatója, a Magyar Népköztársaság érdemes művésze;

MARTYN FERENC Kossuth-díjas és Munkácsy Mihály-díjas festőművész, a Magyar Népköztársaság érdemes művésze;

MENSAROS LÁSZLÓ Jászai Mari-díjas színművész, a Magyar Népköztársaság érdemes művésze;

SZONYI KATÓ, az Állami Bábszínház Jászai Mari-díjas főrendezője, a Magyar Népköztársaság érdemes művésze;

VILT TIBOR Munkácsy Mihály-díjas szobrászművész, a Magyar Népköztársaság érdemes művésze;

SEREGI LÁSZLÓ Erkel Ferenc-díjas koreográfus, a Magyar Népköztársaság érdemes művésze;

SZINETÁR MIKLÓS, a Magyar Televízió Kossuth-díjas művészeti igazgatója, a Magyar Népköztársaság érdemes művésze.

Érdemes művészek

ALMASI ÉVA Jászai Mari-díjas színművész;

BAGYA ANDRÁS zeneszerző;

BALASSA SÁNDOR Erkel Ferenc-díjas zeneszerző;

BOGÁR RICHÁRD Liszt Ferenc-díjas balettmester;

BREITNER TAMÁS karmester;

CSÁNYI ÁRPÁD Jászai Mari-díjas díszlettervező;

FORGÁCS JÓZSEF Liszt Ferenc-díjas szólótáncos;

GÁBOR MARIANNE festőművész;

GARAS DEZSŐ Jászai Mari-díjas színművész;

GÖNDÖR KLÁRA Jászai Mari-díjas színművész;

HAJNAL GABRIELLA Munkácsy Mihály-díjas gobelintervező művész;

HORVÁTH ÁDÁM, a Magyar Televízió Balázs Béla-díjas rendezője;

HUSZÁRIK ZOLTÁN Balázs Béla-díjas filmrendező;

KATKICS ILONA, a Magyar Televízió Balázs Béla-díjas rendezője;

KÖRMENDI JÁNOS Jászai Mari-díjas színművész;

LEHOTKA GÁBOR Liszt Ferenc-díjas orgonaművész;

MADARAS JÓZSEF Balázs Béla-díjas színművész;

MARTON FRIGYES, a Magyar Rádió Jászai Mari-díjas rendezője;

MORELL MIHÁLY, a Magyar Filmgyártó Vállalat vágója;

NEIZL FERENC Liszt Ferenc-díjas zenekari művész;

NÉMETH ISTVÁN Munkácsy Mihály-díjas belsőépítész;

NÉMETH JÁNOS Munkácsy Mihály-díjas kerámikusművész;

NÉMETH JÓZSEF Balázs Béla-díjas fotóművész;

NÉMETH MARIKA Jászai Mari-díjas színművész;

PÁLOS IMRE Liszt Ferenc-díjas magánénekes;

PETZ FERENC, a Magyar Rádió és Televízió Szimfonikus Zenekarának ütőhangszeres művésze;

RAKSÁNYI GELLÉRT Jászai Mari-díjas színművész;

SÁROSDY REZSŐ Jászai Mari-díjas színművész;

SASS SYLVIA Liszt Ferenc-díjas magánénekes;

SZABÓ MIKLÓS Liszt Ferenc-díjas karvezető;

SZÉKELY GÁBOR Jászai Mari-díjas igazgató-főrendező;

SZILVÁSY NÁNDOR Munkácsy Mihály-díjas grafikusművész;

SZTANKAY ISTVÁN Jászai Mari-díjas színművész;

VÁRHELYI ENDRE, a Magyar Állami Operaház magánénekese;

VASAS KÁROLY Munkácsy Mihály-díjas szobrászművész;

enntartó erőinek tevékenységét. Az izraeli hadvezetés nem csinál itkot belőle, hogy mindenáron llenőrzése alá akarja vonni Dél-ibanon területét, s ennek érdeében kész a hadműveletek folyatására és kiterjesztésére is.

A csapatkivonás halogatása azal függ össze, hogy Tel-Aviv ntenzív erőfeszítéseket tesz egy lyan libanoni bábhadsereg megeremtésére, amely fokozatosan tvenné a Dél-Libanont negszálla tartó izraeli csapatok ellenőrő szerepét. Ennek érdekében *egyverrel és haditechnikával látn el a libanoni jobboldal fegyvees alakulatait.* Az újonnan alalult „dél-libanoni hadsereg" feldata az — mint Haddad pancsnok beismerte —, hogy megkadályozza a palesztin ellenállási mozgalmat és a vele szövetsées libanoni hazafias erőket délbanoni állásaik visszaszerzésében, újbóli kiépítésében.

Kurt Waldheim ENSZ-főtitkár hét folyamán ismételten kiújult egyveres összecsapások miatt felívást intézett az érdekelt felekez: tartsák tiszteletben a tűzszüetet, és működjenek együtt az NSZ békefenntartó erőivel.

Jasszer Arafat, a Palesztinai elszabadítási Szervezet végrehajó bizottságának elnöke biztosította az ENSZ-erők parancsnokát, ogy *a PFSZ kész segíteni a béefenntartó erők felfejlődését, és y módon siettetni az izraeli megálló csapatok kivonását.*

Izrael aligha szabotálhatná a iztonsági Tanács libanoni határozatát, ha nem élvezné az Egye-

zetést abban, hogy folytassa a kapituláns egyezkedést az izraeli kormányzattal.

Pedig Menahem Begin Szadat elnöknek is megküldött ötpontos javaslatából kiderült, hogy Izrael változatlanul elutasítja a közelkeleti konfliktus igazságos és tartós rendezését. A Biztonsági Tanács 242-es határozata izraeli értelmezés szerint *nem vonatkozik mind a három arab frontra, s nem írja elő valamennyi megszállt terület kiürítését.*

A rhodesiai „belső rendezés" elutasítása

A rhodesiai fajgyűlölő rendszerrel szemben álló frontországok és a Zimbabwe Hazafias Front vezetői első ízben találkoztak azóta, hogy Ian Smith, a törvénytelen fehértelepes kormány miniszterelnöke három megalkuvó afrikai politikussal egyezséget kötött az úgynevezett belső rendezésről. A megállapodás aláíróiból összeállított végrehajtó tanácsban máris megkezdődött az alkudozás a leendő fekete-fehér kormány összetételéről, a miniszteri tárcák elosztásáról.

Hogy mennyire megalapozatlanok és illuzórikusak a fajüldöző rezsim átkozmetikázását célzó erőfeszítések, arra mi sem jellemzőbb, mint hogy a Zimbabwe Hazafias Fr
Zambia,
Botswana
laamban

Kreisky osztrál
rel, az N

lezésre, hogy —
püspök kifejezte
dezés" majd ma
harcok megszűné
az ellenkezője tö
ságok által is tá
fias erők a fegy
zása mellett dön
Smith vegyes s
utasítást adott
tisztogató hadmű
tására.

Kokas Ignác, festő

A Kassák Klubban du. 6-kor: A Sebő együttes klubja; Kokas Ignác kiállításának megnyitója.

9.

-: A helyi kult. prog.

Népszabadság, Bp. 1978. ápr. 7.

Kokas Ignác, festő

A Magyar Népköztársaság Kiváló Művésze

HAVAS FERENC
Kossuth-díjas és Liszt Ferenc-díjas szólótáncos, az MNK Érdemes Művésze;

KAZIMIR KÁROLY
Kossuth-díjas és Jászai Mari-díjas igazgató-főrendező, az MNK Érdemes Művésze;

KOKAS IGNÁC
Munkácsy Mihály-díjas festőművész, az MNK Érdemes Művésze;

KOVÁCS BÉLA
Liszt Ferenc-díjas klarinétművész, az MNK Érdemes Művésze;

KURUCZ D. ISTVÁN
Munkácsy Mihály-díjas festőművész, az MNK Érdemes Művésze;

LUKÁCS MIKLÓS,
a Magyar Állami Operaház Kossuth-díjas igazgatója, az MNK Érdemes Művésze;

MARTYN FERENC
Kossuth-díjas és Munkácsy Mihály-díjas festőművész, az MNK Érdemes Művésze;

MENSÁROS LÁSZLÓ
Jászai Mari-díjas színművész, az MNK Érdemes Művésze;

SZŐNYI KATÓ,
az Állami Bábszínház Jászai Mari-díjas főrendezője, az MNK Érdemes Művésze;

VILT TIBOR
Munkácsy Mihály-díjas szobrászművész, az MNK Érdemes Művésze;

SEREGI LÁSZLÓ
Erkel Ferenc-díjas koreográfus, az MNK Érdemes Művésze;

SZINETÁR MIKLÓS,
a Magyar Televízió Kossuth-díjas művészeti igazgatója, az MNK Érdemes Művésze;

díjasok 6-7.

1978 ápr. 1.

bolygó a vonzási középponthoz (a Naphoz), annál gyorsabban száguld pályáján. A legbelső bolygó, a Merkur átlagsebessége másodpercenként 50 kilométer, a Földé viszont másodpercenként csupán 30 kilométer, a Marsé 24, a Plutóé mindössze 5 kilomé-

lemezeinkből. — 21.12: Régi magyar muzsika. — 21.30: Mátészalka ünneplőben. — 22.00: Hírek. Időjárás. — 22.15: Sporthírek. — 22.20: Tíz perc külpolitika. — 22.30: Mihail Homicer és Alekszander Csajkovszkij hangversenye. — 23.48: Marschner és Spohr operáiból. — Közben: 24.00: Hírek. Időjárás.

PETŐFI:

14.00: Parkinson törvénye — vagy az érvényesülés iskolája. — 14.30: Hírek. Körzeti időjárás. — 14.35: Két arckép a

Kokas Ignác, Jegyző

— **Mai magyar képzőművészek alkotásaiból** nyílt kiállítás Peruggiában, a helyi tanács és a Római Magyar Akadémia rendezésében. Azoknak a művészeknek válogatott munkáit mutatják be, akik valamikor Olaszországban folytattak tanulmányokat. A kiállítás anyagában többek között Somogyi János, Kokas Ignác és Szabó Iván művei szerepelnek.

12.

— Vasárnapi mozaik

Nézszava, Bp. 1975. dec. 7.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1975 NOV 1
NÓGRÁD

Kokas Ignác
1021

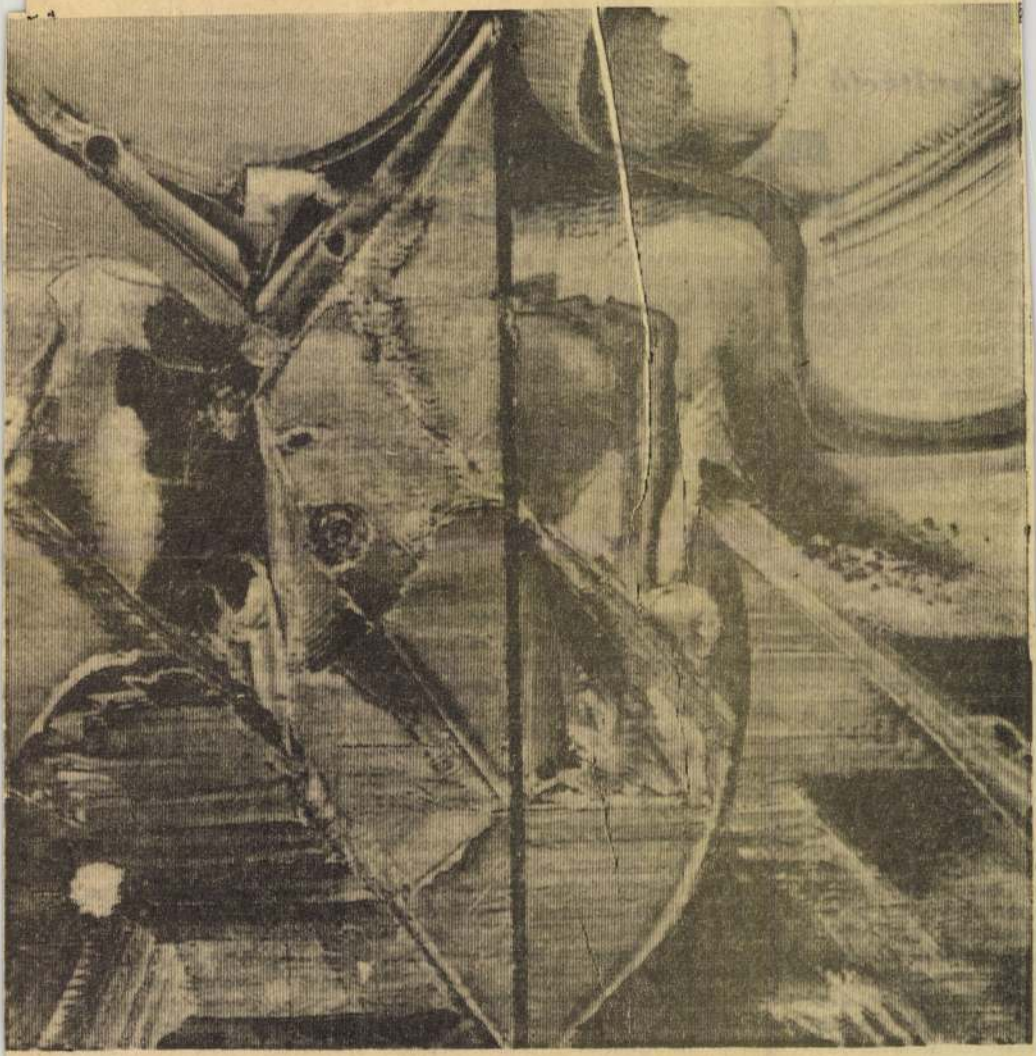

Kokas Ignác: Ember körül (A művész salgótarjáni kiállításából)

Konzultáció

Az ideológiában nincs légüres tér

Gyakran használjuk a cím-ben szereplő, jelszószerűen hangzó megállapítást, oly-annyira, hogy szinte már köz-helynek tűnik. S mi tagadás, sokszor valójában azzá is vá-lik, mert nem mindig vonjuk le eléggé gyakorlati következ-ményeit, érvényesítésének ak-tuális, a konkrét helyzetből adódó követelményeit.

Feleleventésének jelenlegi időszerűségét több körülmény is magyarázza. Így mindenek-előtt *az ideológiai harcnak, mint az osztályharc egyik fő formájának előtérbe kerülése;* az ideológiák szerepét lebe-csülő nézetek és tendenciák tudatos terjesztése eszmei el-lenfeleink részéről; a fejlett szocializmus építésében meg-nyilvánuló növekvő társadal-mi aktivitás szocialista tuda-tosságának erősítése. Mind-emellett azért is aktuális szól-ni róla, mivel *az új politikai oktatási év kezdetén vagyunk,* amikor új lendülettel, szorga-lommal vetjük bele magunkat ideológiai ismereteink bővíté-sébe és fejlesztésébe. Az ideo-lógia szerepének, jelentőségé-nek ismételt felidézése újból megvilágítja és tudatosabbá teszi számunkra ezzel kapcso-latos fáradozásaink értelmét.

Az ideológiai ismeretek fo-vételünket, a szocialista szem-lélet és tudat formálását kell hogy szolgálja. Önmagunk és mások eligazodása a társadal-mi élet bonyolult szövevé-nyeiben enélkül egyszerűen lehetetlen.

Miért kell újból és újból számításba vennünk, hogy az ideológiában nincs légüres tér? Nem utolsósorban azért, mert a burzsoá ideológia megpróbálja ennek az ellen-kezőjét elhitetni. Teszi ezt azért, hogy megkönnyítse sa-ját nézetei térhódítását. Hamis címkével, a „semlegesség", a pártosságtól mentes „tudomá-nyos objektivitás" jelszavai-val igyekszik becsempészni nagyon is pártos ideológiáját, nézeteit a dolgozók tudatá-ba.

A burzsoá „dezideologizáló" nézeteket nem nehéz meg-cáfolni. Már *Engels* rámuta-tott arra, hogy a társadalom-ban semmi nem történik a tudattal, akarattal, céllal cse-lekvő emberek tevékenységé-től függetlenül. S az is alap-vető igazság, hogy az emberek tudatát, céljait, törekvéseit létfeltételeik, osztályhelyzе-tük, társadalmi körülményeik határozzák meg. Mindebből természetszerűen következik, hogy az emberi viszonyokat *akaratlan — ideológiai vo-natkozásai vannak.*

Felvetődhet a kérdés: ha a gondolatokat, eszméket alap-vetően az emberek társadalmi körülményei határozzák meg, vajon miért tartjuk ennyire szükségesnek a burzsoá ide-ológia elleni harcot, hiszen ná-lunk már a szocialista viszo-nyok az uralkodóak. Valóban, hazánkban csaknem mindenki szocialista vállalatnál, szövet-kezetben, intézményben dol-gozik, mégsem számíthatunk arra, hogy a szocialista ide-ológia önmagától, automati-kusan uralkodóvá lesz a köz-gondolkodásban.

Az emberi cselekvés eszmei indítékainak különbözősége vagy ellentétessége a mi vi-szonyaink között nemcsak ab-ból ered, hogy a világban kü-lönböző társadalmi rendszerek léteznek, és azok hatnak egy-másra. S nem is csak az az oka, hogy *a régi viszonyok tudati maradványai még él-nek és hatnak az emberek gondolkodásában.* A különbö-ző ideológiák hatásának for-rásául szolgálnak ezenkívül a szocialista viszonyok fejlet-lenségéből fakadó belső el-lentmondások is. Különösen akkor, ha megoldásuk elodá-zódik, s emiatt gyengül az

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Kokas Ignác festőművész

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1972 APR 6-

KOKAS IGNAC FESTŐMŰVÉSZ képeiből nyílt kiállítás április 1-én, szombaton este a Május 1. Művelődési Házban. A kossuthdíjas, a Munkácsy-díjas, a Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze címmel kitüntetett festő alkotásait április 28-ig, naponta 14-től 20 óráig láthatja a közönség.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1975 OKT 19
NÓGRÁD

Kokas Ignác
1924

Kokas Ignác: Orfeusz. A művész salgótarjáni kiállításából.

ez az Ipoly Bútorgyár

k és rusztikusak

WYCINKI PRASOWE GLOB RSW »PRASA«

BIURO WYCINKÓW PRASOWYCH

Warszawa
Pl. Starynkiewicza 7
Tel. 28-59-59

Trybuna Ludu
AA
Warszawa, Pl. Starynkiewicza 7

wydanie .....

Nr 6 1 z dn. 9 -09- 1973

1021 Ignaca Kokasa

KULTURA

Malarstwo Ignaca Kokasa

W Węgierskim Instytucie Kultury czynna jest bardzo interesująca wystawa malarstwa wybitnego artysty węgierskiego Ignaca Kokasa.

Kokas, artysta średniego pokolenia, znany już szeroko poza granicami swego kraju, dwukrotny laureat nagrody im. Munkacsyego, może w równej mierze zachwycać, co szokować, nikt jednak wobec jego twórczości nie pozostaje obojętny. Malarstwo, jakie oglądamy na wystawie, cechuje niepokój: na obrazach kontrastują światło i ciemności, radość i rozpacz.

Tematyka obrazów Kokasa jest różna — przeważa krajobraz, niekiedy fantastyczny. Są tu jednak i postacie ludzkie, swego rodzaju portrety, jak np. pełen ekspresji „Król Lear".

Z. K.

„Król Lear" — jedno z dzieł Ignaca Kokasa wystawionych w Węgierskim Instytucie Kultury w Warszawie.

SPOŁECZNE

ont

rancji

utrzymać; że kontynuowanie linii „twardej" musi prowadzić do coraz częstszych konfliktów społecznych, w których robotnicy nie będą się ograniczać tylko do żądań poprawy warunków pracy i płacy, ale postawią na porządku dziennym właśnie sprawę własności i wyłączności zarządzania.

Najbardziej reprezentatywnym przedstawicielem tej tendencji jest wspomniany Jose Bidegain, który z ramienia przedsiębiorców prowadził ze związkami zawodowymi rokowania w sprawie zakończenia konfliktu w Romans i który przez wiele lat był przewodniczącym organizacji Przedsię-

— ALGIERIA —

Rewolucja rolna — etap trzeci

(KORESPONDENCJA WŁASNA)

Algieria pomyślnie realizuje rewolucję rolną rozpoczętą w czerwcu br. Parceluje się ziemie obszarników i przydziela ją bezrolnym fellachom; organizuje równocześnie spółdzielnie różnych typów: zaopatrzenia i zbytu, zespoły wspólnej uprawy ziemi, zespoły zagospodarowania ugorów, spółdzielnie produkcyjne.

Jest to trzeci etap społeczno-ekonomicznej przebudowy wsi algierskiej. Pierwszym było **zagospodarowanie dwóch mln ha gruntów** (trzecia część niewielkiej powierzchni uprawnej Algierii), które zostały opuszczone w latach 1962—63 przez francuskich kolonów.

Drugi etap rozpoczęto jesienią 1971 r. **Do użytku oddano 900 tys. ha ziem komunalnych, kościelnych i innych gruntów publicznych, które przedtem**

Pierwszeństwo przy podziałach przejętych gruntów mają byli uczestnicy walki narodowo-wyzwoleńczej, dzieci poległych w czasie wojny wyzwoleńczej i fellachowie — dzierżawcy.

Cel — nowa wieś

Podejmuje się również **rozbudowę systemu irygacyjnego i modernizację rolnictwa, co powinno umożliwić zwiększe-**

Kokas Ignác

KOKAS IGNÁC érdemes művész, Munkácsy-díjas festőművész tárlata szombaton megnyílt a makói kiállítóteremben. A neves alkotónak 23 nagyméretű festménye és néhány akvarellje került a közönség elé.

Jan. 24.

Dugas Hírlap 1976/21/12

Kokas Ignác 1

Legutóbb Salgótarjánban állított ki. A kritika egyértelmű nagyrabecsüléssel írt képeiről. Hadd járuljak hozzá ehhez egy mondattal, régen kikívánkozik belőlem; munkássága azokat igazolja, akik tőle várják a megújúló magyar piktúra és az európai festészet sajátos szintézisét.

Művészete teljesen eredeti, párját nem látni, csak utánzói vannak, követői aligha lehetnek.

— Az én világom a gyermekkoromhoz kötődik, amely Válon telt el, és a közeli Ginza-pusztához, ezt ugyan már felnőttként ismertem meg, azóta sem tudok szabadulni tőle.

Magyar Hirlap 1976/11/8

Kokas Ignác 2

— Valójában mitől?

— Attől, hogy még mindig „Ginzát" festek, zöldeket és feketéket. Nyugtalanít, hogy nem tudom merre tartok. Nem mintha kifogytam volna a mondanivalóból, de nem akarom magam ismételgetni. Azt szeretném, ha könnyebbek lennének a képeim. Elég volna talán valami új élmény, hogy ez bekövetkezzék. Vagy ki tudja, mert érzelmes természet vagyok, erősen kötődök a talajhoz, a múlthoz, a hagyományokhoz. Amikor feketét, barnát festek, az a paraszti ruhák feketéje, a föld barnája. A zöld pedig, nos, hát a zöld az minden. Pedig úgy vagyok vele, hogyha már zöld festékhez nyúlok, hát ledobom az ecsetet, nehogy megint csak a zöld, csak a zöld, a zöld... Az a döbbenetes, hogy mégiscsak szeretnék egyszer egy igazi zöldet festeni. Ennyire ki vagyok szolgáltatva.

Magyar 1 8

Kokas Ignác művészete sok és mély gyökerekből táplálkozik. Belső ellentmondások feszítik képeit. Meditatív alkat. Nem kisebb dolgok foglalkoztatják, mint a világban végbemenő nagy mozgások kifejezése, a század formanyelvének a keresése, amely nem egyetlen motívum feldolgozására szorítkozik, hanem átfogó program lehetne.

— Az első képemet gyermekkoromból a padlás ablakából festettem, könnyedén, problémamentesen. Kérdések özöne rohan meg azóta. Mindig lemezre festek, mert vések, vágok kaparok, drótkefével dolgozom, a vászon ezt nem viseli el.

Szüntelen dolgozik, mégis kicsi a termése. Már ami a számszerűséget illeti. Egy-egy képére a korábbiak rétegei is rárakódnak. Így megesik, hogy húsz kép is van egymáson, láthatatlanul. De mégis ott vannak a rétegek egymás felett.

— Eltehetném a lemezeket, megtarthatnám a változatokat is, de képtelen vagyok rá; tudnom

sülő árfolyamarányok figyelembe-

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész

ZALAI HÍRLAP
1981 JUL

Kiállítás

Kokas Ignác festőművész keszthelyi tárlatáról

Különös világ festékbe merevített látomásait tárja elénk a hét elejétől a keszthelyi Balatoni Múzeum. E világ Kokas Ignácé, azé a kétszeres Munkácsy-díjas, Kiváló Művészé, akinek festészete — bátran mondhatjuk — szinte egyedül áll a mai magyar pikturában.

E világ elemeit nem a hideg tudat formálta meg, hanem sokkal inkább az érzlem, méghozzá olyan hőfokon, hogy hatása a kívülállóra, a szemlélőre is át tud ragadni. Felrobbanó festékfoltok, vagdalkozó ecsetvonások, tomboló színek és formák állnak össze művein képpé, egy gazdag, mély érzelmekkel átitatott fantázia produktumaiként.

Ha alkotásait faggatjuk, a megragadó hatás magyarázataként talán a hangulat és a képi megfogalmazás bravúros egységét, a gondolatok, érzelmek és a képzelet alkotta motívumok összhangját emelhetnénk ki. Ha Kokas elmúlást, vagy menekülést akar képbe önteni, meg is találja hozzá a legpontosabb kifejezési módot. Pedig amit farostra vet, nem egyéb cikázó festéksávoknál, burjánzó festékfoltoknál. Együttesen azonban mégis a megcélzott hangulattaláló megörökítései. Olyan átütő erővel, dinamizmussal alkotja képeit, hogy elvont fogalmak festői értelmezése, megéreztetése sem ütközik nála korlátokba. Mindezek dacára azonban nem nonfiguratív festő, ugyanis motívumai valamiképpen mindig a természetre, a természet élőlényeire, teremtményeire utalnak, emlékeztetnek, az absztrakció különböző szintjein.

Meghitt, bensőséges kapcsolata a természettel nemcsak motívumaiban, de képeinek témaválasztásában is kiütközik. Életének megrázó fordulatai gyermekkorának színterére, a Fejér megyei Ginza- és Szentgyörgypuszta környékére vitték vissza. Az itt festett sorozatok a természet, az emberi lét, az elmúlás, az idő végességének olyan fokú megértéséről, átérzéséről és megfogalmazni tudásáról tanúskodnak, amilyennel ritkán találkozhatunk. Példa erre a Menekülés Ginzáról című expresszív hatású alkotása is.

Nem fordul el azonban az embertől, W. S. költő arcképe című műve, a jellemábrázolás, az egyéniség megragadásának, kifejezésének példája. Weöres Sándort nemcsak a címben rejlő monogram és az arckép alapján, hanem ami talán még fontosabb — a köréfogalmazott környezet segítségével ismerhetjük fel. Körévarázsolta verseinek, költeményeinek játékos, s mélyen emberi világát, Psychéjének minden kétértelműségét, titokzatosságát is.

Kokas Ignác világa nem könnyed, nem szórakoztató a szó köznapi értelmében. Sokkal inkább megrázó, ingerlő, nyugtalanító, amelynek jóvoltából önmagunkról, belső világunkról, életünkről tudhatunk meg többet és mélyebben. Érdemes vállalkozni tehát a tárlatlátogatás élményére. A Balatoni Múzeum egész nyáron át, augusztus 31-ig várja e rangos képzőművészeti kiállítás iránt érdeklődőket.

M. H.

A „Menekülés Ginzáról" című alkotás a tárlatról.

Atlétika

Csőre Ernő országos középiskolás bajnok!

A hét végén Győrött, a Rába ETO impozáns stadionjában több, mint 1000 középiskolás fiatal, 49 versenyszámban állt rajthoz és versengett, hogy korcsoportjában és versenyszámában ki az 1980—81-es tanév legjobbja. A középfokú tanintézetek országos bajnokságán a területi bajnokok és a MASZ által meghívottak indulhattak. A 15—19 éves diákok nagy versenyén megvénknek is jutott aranyérem. *Csőre Ernő*, a Zalaegerszegi Dimitrov Építőipari Szakközépiskola harmadik osztályos tanulója, (edzője: Csarankó László) remek taktikával legyőzte 800 méteren válogatott ellenfelét, s magabiztosan nyert országos középiskolás bajnokságot. Csőre győztes időeredménye: 1:54,8 perc! Rajta kívül feltétlenül említést érdemel *Berki Pál* (Keszthelyi Vajda J. Gimnázium) súlylökésben elért 16,26 m-es kiváló aranyjelvényes megyei csúcseredménye, de ezzel a teljesítménnyel is csak 6. tudott lenni. Az említetteken kívül *Csikós József* (Keszthely) és *Kovács László* (Zeg. 407. sz. Ipari SZKI) ért el aranyjelvényes minősítést hármasugrásban, illetve súlylökésben.

Úgy látszik rajtuk kívül a zalai fiataloknak az április óta zajló sorozatversenyeken elfogyott az erejük, mert többen nem tudták a tőlük joggal várható eredményt hozni. Reméljük, a rendelkezésre álló háromhetes versenyszünet alatt edzőikkel együtt a hiányosságokat pótolni tudják, s az országos korosztályos bajnokságokon az eddigiekhez hasonlóan jól szerepelnek.

További eredmények. I. korcsoport (3—4. osztályosok). 1500 m: 6. Rakos Ferenc (Zeg. Dimitrov SZKI) 4:02,3 perc. *Távol:* 8. Csiszár Attila (Zeg. Zrínyi M. Gimn.) 643 cm. *Gerely:* 8. Faragó Csilla (Keszthely, Vajda J. Gimn.) 3998 m. *Diszkosz:* 8. Fabó Ilona (Zeg. Zrínyi M. Gimn.) 35,80 m. *4x100 m:* 7. Zeg. Zrínyi M. Gimnázium 51,9 mp.

II. korcsoport (1—2. osztályosok). Női távol, csapat: 7. Zeg. Ságvári E. Gimnázium 4,766 m. *Női gerely, csapat:* 7. Zeg. Ságvári E. Gimnázium 30,560 m. *Fiú súlylökés, csapat:* 8. Zeg. 407. sz. Ipari SZKI 11,70 m.

Sz. I.

Világsztárok versenye lesz a Budapest Nagydíj

Vitorlázás

Dr. Haán András ny

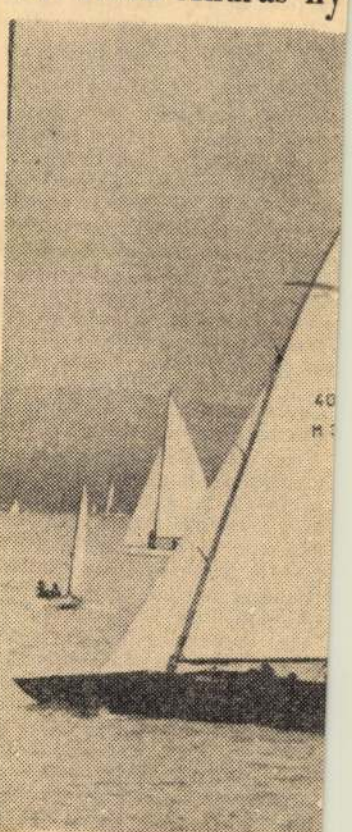

Évről évre rangosabb ve

A Keszthelyi Petőfi SC XII. alkalommal rendezte meg nemzetközi vitorlázó versenyét. A hét végén lezajlott viadalon 253 versenyző állt rajthoz. Külföldről ezúttal csehszlovák és NSZK-beli versenyzők érkeztek. A keszthelyi öbölben az utolsó nap kivételével kedvező széljárás uralkodott, így a parton elhelyezkedő nézők érdekes, izgalmakban bővelkedő futamokat láthattak minden hajóosztályban.

A magyar élmezőnyből többen is rajthoz álltak. Különösen izgalmas versenyt hozott a Finn-Dingi osztályban *dr. Haán, Bánkúti* és *Wossala* vetélkedése. A 420-as osztály küzdelme teljes csehszlovák sikerrel zárult.

A keszthelyi vitorlázók közül az ifjúsági Finn-Dingi kategóriában versenyző *Gárdos Sándor* szerepelt a legjobban, aki összesítésben a második helyen végzett.

Eredmények:

470-es osztály: 1. Pomutz—Szépffy (Bp. Spartacus), 2. Soltész—Czeisch (Bp. Spartacus), 3.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1979 SEP 9

NÓGRÁD

Kokas Ignác
festőművész

1021

Kokas Ignác: „A barátság asztala": Háború (olaj).

VASÁRNAP

KOSSUTH RÁDIÓ:

8.10: Öt kontinens hét napja.
8.26: Három a kislány.
8.55: Zenés reklámturmix.
9.00: Magyar múzsa: „Szép volt bátran a magasba hágni."
9.51: Szerkesztői üzenetek.
10.08: A boldog királyfi.
10.53: Vidám skála.
11.14: Vasárnapi koktél.
13.00: Egy korty tenger.
13.10: Jascha Heifetz 1917—1955 között készült lemezfelvételei.
13.49: Rádiólexikon.
14.19: Szerelmi kettősök.
14.40: Pillantás a nagyvilágba.
15.05: Útközben.
15.12: Színes népi muzsika.
15.53: A bolgár kultúra hete.
16.20: A Bolgár Népköztársaság nemzeti ünnepén.
17.15: Metronóm.
17.35: A zeneirodalom remekműveiből.
18.15: Hol volt, hol nem volt...
18.45: Szegények és gazdagok.
19.40: A Magyar Rádió szanzonpódiuma.
20.40: Vavrinecz Béla: Magyar képeskönyv.
20.59: A rádió lemezalbuma.
22.20: Szimfonikus zene.
0.10: Dzsesszfelvételeinkből.

PETŐFI RÁDIÓ:

7.30: Edward Power Biggs orgonál.
8.30: Miska bácsi levelesládája.
9.00: A tegnap slágereiből.
9.30: Rátóti mesék. (Ism.)
10.33: A Kabarészínház hangműzeuma.
11.29: Válogatott embermesék.
12.01: Jó ebédhez szól a nóta.
12.38: Hat kis
13.35: Robog
14.05: Újdonságainkról.
14.33: Táskarádió.
15.30: Tv-nézők klubja.
16.00: Híres előadók albuma:
16.35: Régi muzsika.
17.00: Ötórai tea.
17.55: Mit üzen a Rádió?
18.33: A vasárnap sportja. Totó.
19.00: Country-muzsika.
19.33: Nótakedvelőknek.
20.20: Mikrofon előtt az irodalmi szerkesztő.
20.43: Társalgó.
22.40: Könnyűzene.
23.10: Koreai népi dallamok.
23.22: Charity, te édes!

TELEVÍZIÓ:

9.00: Tévétorna. (Ism.).
9.05: Óvodások filmműsora.
9.30: Cizyl kutya kalandjai. II. rész. A hajsza.
10.00: Játsszunk együtt!
10.10: Csak gyerekeknek.
10.50: Hírek.
10.55: Székács a köbön.
12.15: Déli muzsika.
14.40: Franciaország madártávlatból. XV/6. rész. (Ism.).
14.55: Camilla. IV/4. rész.
15.50: Reklám.
15.55: Műsorainkat ajánljuk.
16.20: A Közönségszolgálat tájékoztatója.
16.25: Reklám.
16.35: Evezős-világbajnokság.
18.05: A Bolgár Népköztársaság nemzeti ünnepén.
18.45: Esti mese.
18.55: Tévétorna.
19.00: A HÉT.
20.00: Hírek.
20.05: Aki mer, az nyer!

BESZTERCEBÁNYA:

13.15: Örök tavasz.
13.40: A reggeli üdeség országa.
14.45: A Pesznyari-együttes könnyűzenei műsora.
15.10: Juzelka.
16.00: Evezős-világbajnokság.
17.10: Filmmúzeum: Én, az igazság. Cseh film.
18.40: Esti mese.
18.50: Időjárásjelentés.
19.00: Tv-híradó, 1.
19.30: Vasárnapi vers.
19.35: A mozgás törvényei. 1. rész.
20.40: Szórakoztató műsor.
21.45: Salakpályás motorkerékpár világbajnokság.
22.55: Hírek.

MOZIMŰSOR:

Salgótarjáni November 7: F 4-től: Gyilkos levegő. Színes ka nadai film. Háromnegyed 6-tó Alkalom szüli a tolvajt (14). Szi nes bolgár film. Este 8-tól: Szi nes kanadai film: Matiné: Mac kókaland — a vakond és a mu zsika. — **Balassagyarmati Madách:** Fél 4-től: Papucs és rózsa I—II Hamupipőke meséjének színe musicalváltozata. Este 8-tól: vasprefektus (14). Színes olas bűnügyi filmdráma. — **Nagybá tonyi Bányász:** Az amerikai ba rát (16). Színes NSZK—franci bűnügyi filmdráma. — **Pásztó Mátra:** Griffin és Phoenix (14) Színes amerikai film. — **Szécsé nyi Rákóczi:** A vadnyugat hős kora I—II. (14). Színes US western. — **Rétság:** Vidám gaz fickók: Színes francia filmvígjá ték. — **Kohász:** A veréb is ma dár (16). Magyar filmvígjáték fe újítása. — **Ifjúsági-művelődé ház:** Ragadozó madarak (14 Amerikai bűnügyi film. — **Kiste renye:** A bajkeverő. Színes fran cia—olasz bűnügyi filmvígjáté — **Érsekvadkert:** Hulot úr kö lekedik. Színes francia filmvíg játék. — **Nagybátonyi Petőf** Folytassa Kleo! (14). Az ango „Folytassa . . . !" sorozat nag sikerű vígjátékának felújítása. **Nagylóc:** Tecumseh. Színes ND kalandfilm. — **Jobbágyi:** Vigy zat, rozmárok! Színes szovj film.

Vasárnapi fejtörő

A divatról

Oscar Wilde, a századforduló neves angol írójának szellemes megállapítását közöljük a divatról a rejtvény hosszú soraiban.

VÍZSZINTES: 1. **Wilde megállapításának első része.** (Zárt betűk: U, N.). 11. Annyi mint rövidítve. 13. Kegyetlen, erőszakos emberek. 14. Török főváros. 16. Bróm kémiai jele. 17. Stráf. 18. Gondtalanul. 19. Előidézője. 21. Mészkődarab! 22. Nem szakképzett. 23. A Moszkvics testvére. 25. Borivásra

betűk: A, H). 2. Vasszulfid ösz-szetételű vasérc, ékszert is készítenek belőle. 3. Európai nép. 4. Tuberkolózis rövidítése. 5. Ünnepélyes házasságkötés. 6. Női név. 7. Cók-. . .; ócska holmi. 8. Thaly Kálmán. 9. Híres francia énekesnő. 10. Nagyszülők kedvence. 11. Menyasszony. 12. Csonthéjú gyümölcs. 15. Tas betűi összekeverve. 18. Szarvasmarhának a csípőjétől a faráig terjedő húsa. 20. Női név. 22. Színésznő (Lenke). 24. Szovjet repülőgéptípus. 26. Bicegni kezd! 27. A torok kéményseprője

HÉTFŐ

KOSSUTH RÁDIÓ:

8.25: Mit üzen a Rádió?
9.00: „Mire való a Messiás?" Reviczky Gyula versei.

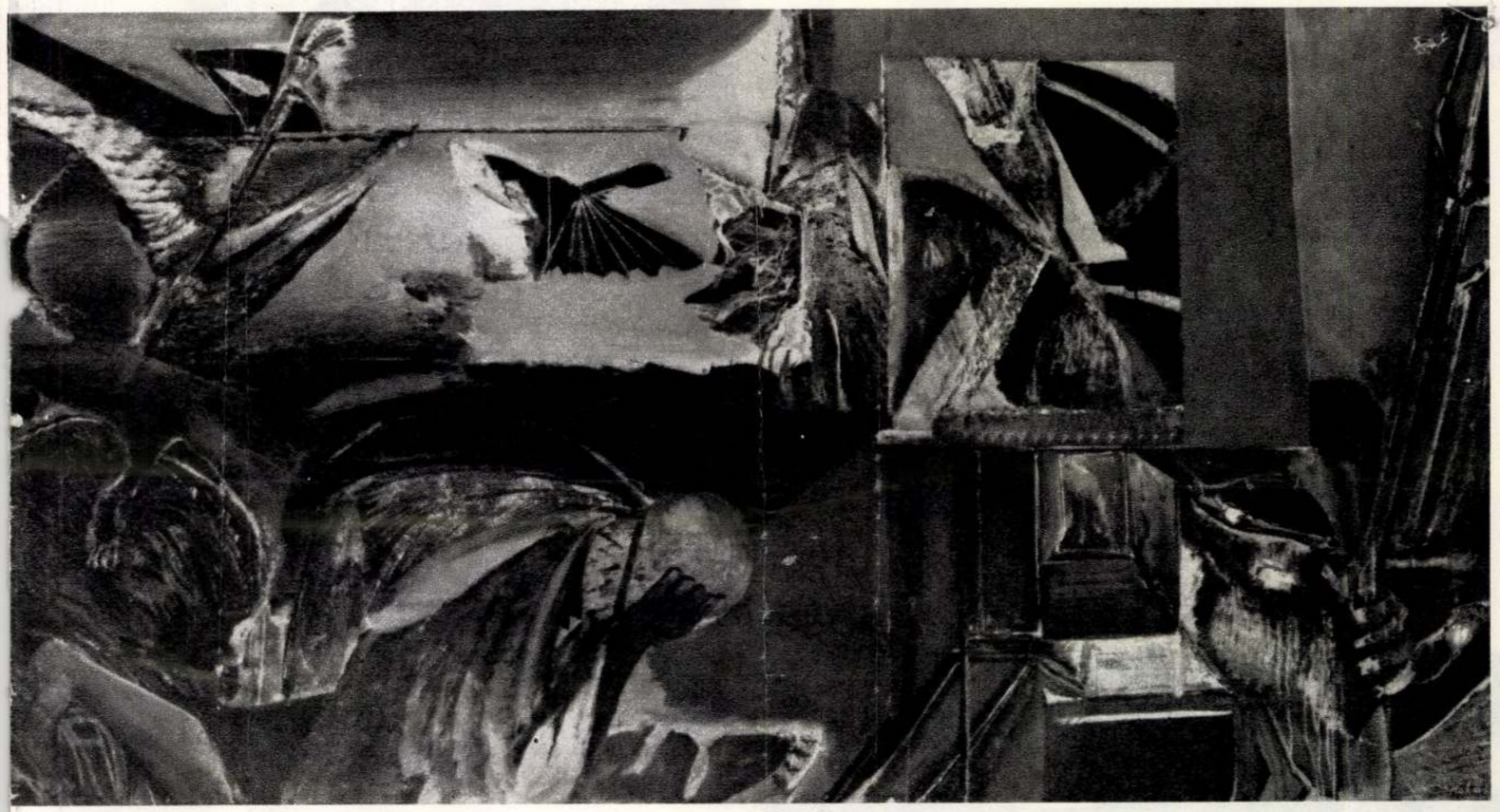

Az ember körül I. 1970.

Kezdjük a formával, ahogy az elemzés ortodox szabályai előírják.

Kokas érettkori — azaz egy évtized óta folyamatosan alkotott — képei a fakturális ellentétek látványára épülnek. Magyarul: a sima és a tónusokban megdolgozott felületet villámcsapásszerűen vagy kardvágásszerűen felhasítják időről időre olyan alakzatok, amelyek rücskösek, kis kiterjedésűek és váratlanok. Ez a technikai lelemény önmagában is, a puszta jelentéstől függetlenített összhatásában is sejtet valami erőszakot, valami idillt széttörő fenyegetettséget, valami többértelműséget. Az erőszak, a töredezettség, a többértelműség pedig csak fokozódik, ha tudatosítjuk magunkban a rendkívül szűk színskála ökonomikus használatát. Kokas híressé tett egy harmóniát, amelynek fogva tartó erejétől — vallomásainak tanúsága szerint — maga is nehezen szabadul. A mélytengerek fojtó árnyalatát, a chartreuse likőr bódító fényét, tehát a zöldnek már-már Garcia Lorca-i pátosszal előadott dimenzióit eszközből témává avatta. Lényegesen nagyobb szerepet juttatott egyetlen színnek, a színek sokaságán belül, mint amit a látványpiktúra valaha is megengedett magának. Bernáth ugyan annak idején — a húszas évek második felében — sokat bízott legendás kékjeire, de az a kék a Riviérán, a Reggel-en és a Tél-en csak domináns volt és nem hegemón-szerepű. Kokasnál — az Éjszakai utazásban, a Ginza-pusztai képekben, a Melankóliában — a zöld mint eszszenciális elem működik. Teherbíróképessége annyi, mint a hagyományos látványképek rajzi és színanyaga együttvéve.

Némiképp általánosító leírásban így fest tehát a Kokas-képek külső karaktere. Ez a könnyen „fogyasztható" réteg. És ez az a réteg, amelyhez könnyű találni európai posztszürrealista analógiákat, amelyet könnyűszerrel el tudnak sajátítani vértelen kismesterek, amely még éppúgy lehet „lelőtt madár", mint „repülés". Az érintés varázslatát ebből a rétegből nem lehet kihámozni. A Kokas-képeknek lényege csúszna ki ugyanis kezünkből, ha a műveket a sima és rücskölt felület ellentétével vagy a zöld végtelen számú variációival azonosítanánk. Noha a festő „kézírása", ez a látványos, igen esztétikus manír önmagában is erő, önmagában is foglyul ejti nézőjét, az esztétikai üzenet ennél lényegesen több, de lényegesen megfoghatatlanabb is.

Induljunk ki abból a tényből, hogy a hatvanas évek közepén még min-

Szerelmesek. 1971.

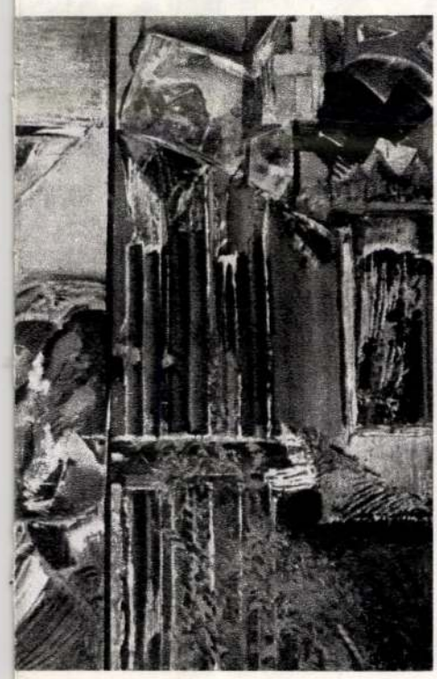

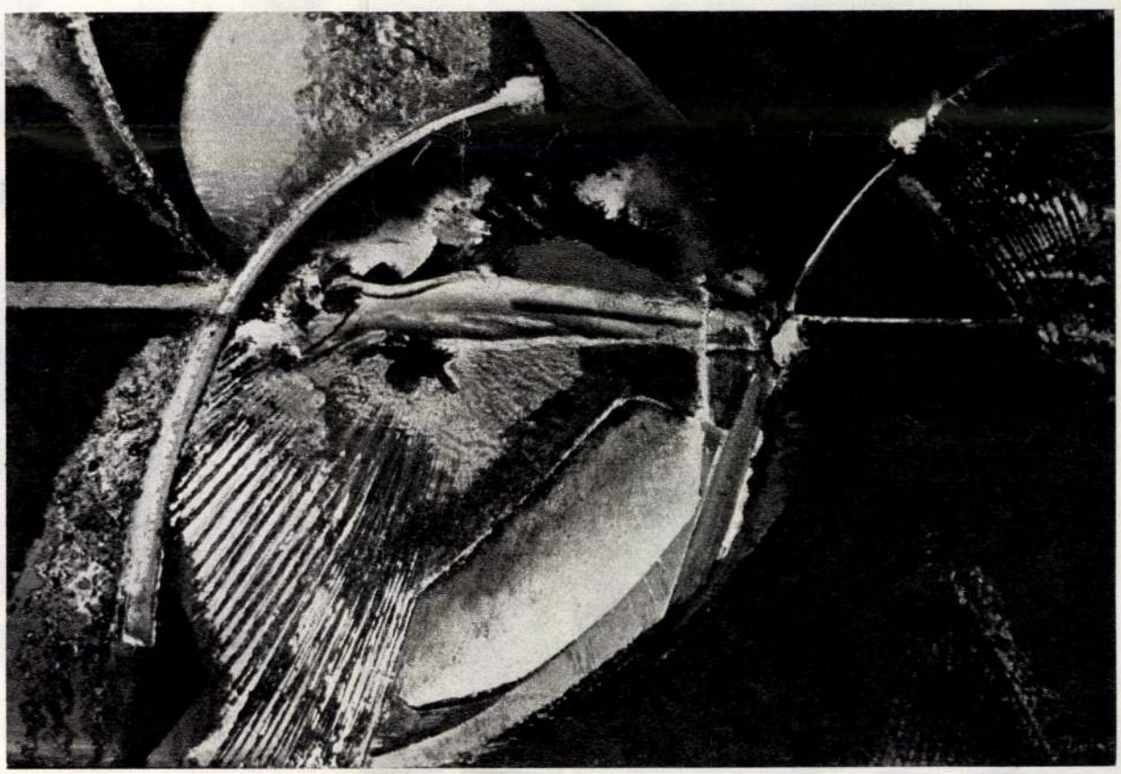

den kép tartalmazott egy felismerhető részletet, szakszerűbben fogalmazva: egy mimetikus magot. A Tékozló fiú-ban ablak és különösen megnyúlt figura zárványosodott a színes síkok közé. A Néma házban üres tekintetű majdnem-álarc bámul egy zöld tető alatt, közelebbről meg nem határozott fények szomszédságában. A Napbélyegzett-ben emberszerű fekvő figurán diadalmaskodik egy fojtóan sötétzöld felület és jobbszélen egy csillámló zöld ív, faktúrájában egyszerre idézve vízeséseket és égő csipkebokrokat. Ez a képépítési módszer önmagában még nem egyedi: a hatvanas évek magyar képzőművészetének, java termésének, ilyen, ehhez hasonló a metodikája. Kondor Bélától Deim Pálig, Vigh Tamástól Bartha Lászlóig jelentésgócok és jelentésvákuumok váltakoznak és szervesülnek lírai, szubjektív renddé, hogy lírai, szubjektív igazságot szuggeráljanak a nézőnek. A Kokas képek lényegi különbsége csupán annyi, hogy az ő „jelentésgócai", az alakok, mindig megfoghatatlan szomorúsággal telítődtek, a jelentésvákuumok pedig olyanok voltak, mintha egy robbanás éppen az imént tépte volna ízekre, felismerhetetlen darabokra a tárgyi részleteket.

A hetvenes évekre ez a fajta megosztottság már alig jellemző. Az elemek egyneművé váltak, átadták egymásnak értékeiket, az ízek összeforrtak. Az alakok feloldódtak a törmelékekben, és a törmelékek immár nemcsak egy erőszakos beavatkozás ittfelejtett rekvizítumaiként hatottak. A figurákból majdnem-emberek, a házakból alig-építmények, a madarakból fél-élőlények lettek ugyan, de a kapart foltok így félreérthetetlenül fel tudták idézni a vegetáció lényegét, a selyemsima felületek az alvadt lápokat. A képegész pedig telítődött azzal a széleshorizontú perspektívaérzettel, amit eddig csak egyértelműen figuratív kép tudott megmutatni. Ilyen összefüggésben a képelemek újfajta, többértelmű rendbe álltak össze. Bizsergető képszőnyeggé a simított, gyötört felületek; meditációra, merengésre, társításokra

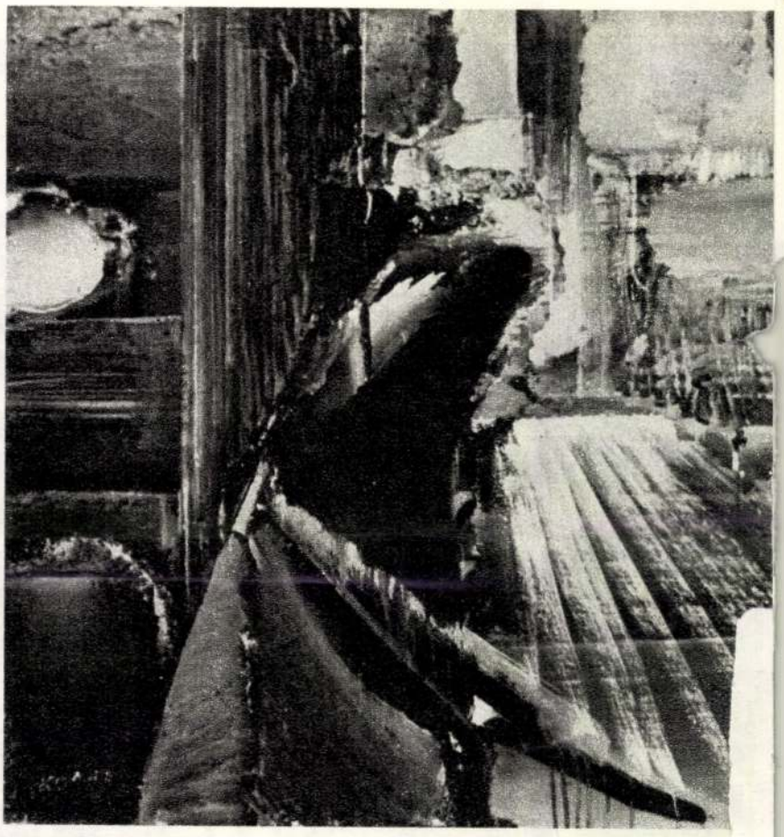

Párbeszéd Ginzán. 1973.

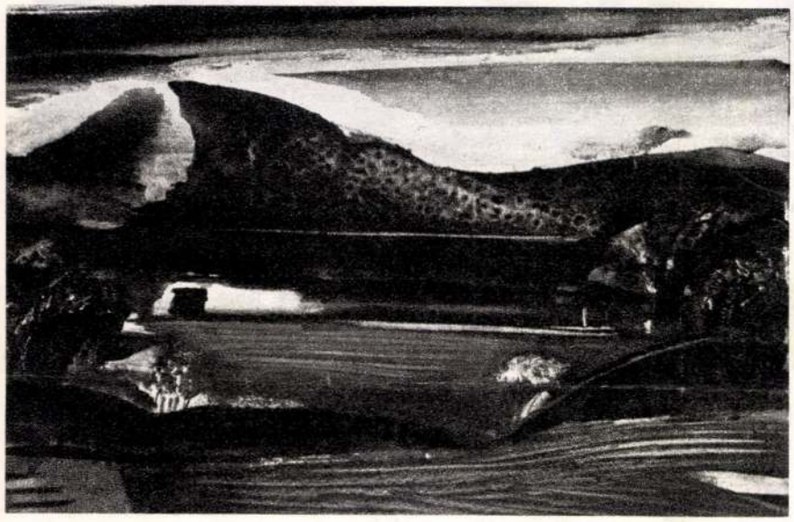

Ginza-pusztai táj III. 1969.

Szent György, miután legyőzte a sárkányt. 1975.

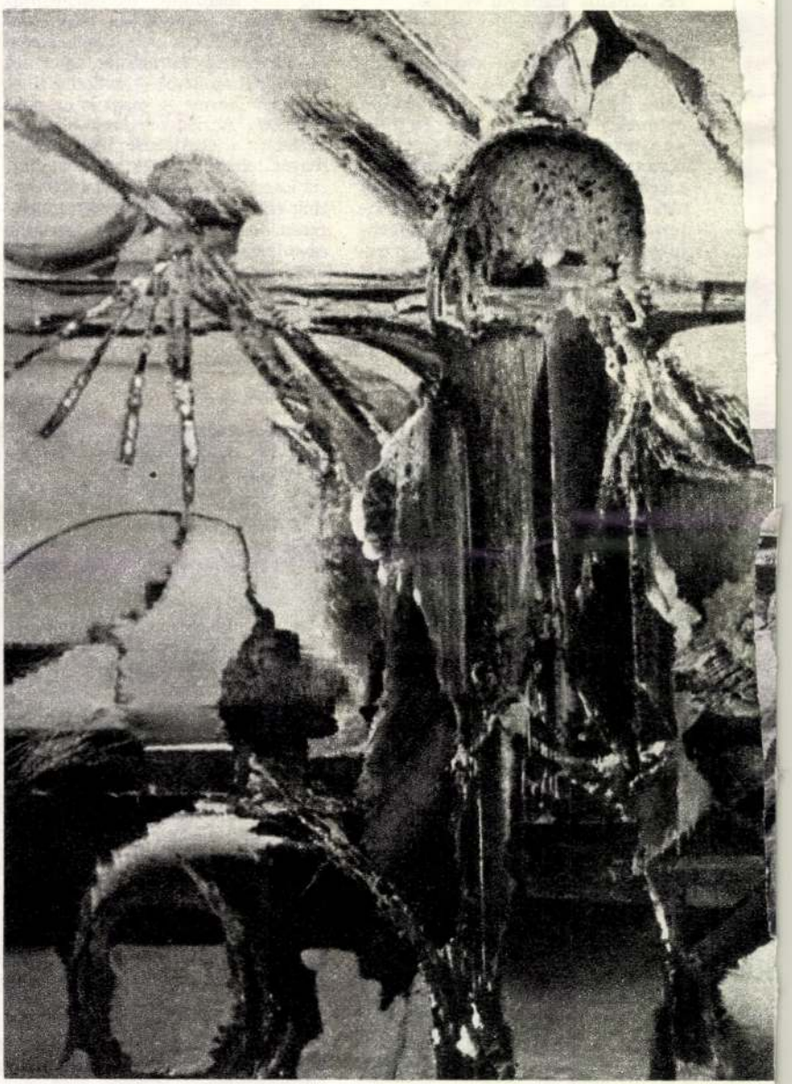

Éjszakai utazás. 1975.

A látogató személye körül van némi homály az elbeszélésben. Azzal búcsúzik, hogy küld egy példányt a cikkből, amit róluk ír majd. Nem küldött, és Thurzó sem találta a róluk szóló tanulmányt, hiába kereste.

Lehet, hogy nem volt módjában közölni a cikket. Hiszen mondta is, hogy „nem a legjobb lapok", amikbe ír. Megszűnhetett vagy betilthatták az újságját. Lehet, hogy ő maga is lebukott, hiszen a leírásból is nyilvánvaló, hogy kemény baloldali ember volt a szociográfus.

De van még egy eshetőség: hogy a látogató személyét — részben vagy egészen — az író konstruálta. Gyerekkora óta voltak kételyei a családi üzem patriarchális légkörének valódisága felől. Ezeket személyesítette meg a marxista kutató alakjában. Az üzem megtekintése után, mikor kettesben maradnak „fönt" a lakásban, ilyen fölvilágosító beszédet mond a látogató a tulajdonosnő fiának, akiről már azt is tudja, hogy jó könyveket olvas és írónak készül:

„*Nézze . . . milyen szép itt minden! Állandó, mozdíthatatlan. Súlyos és végérvényes. Mint ezek a faragott bútorok, perzsák, kristályok, könyvek. Maga úgy érzi, talpán áll a világ, apja, nagyapja megszerezte ezt az állandóságot, mozdulatlanságot. De tudja, én mit látok? És sajnálom, hogy maga nem látja. A bútorfaragó munkás verejtékét, a perzsaszövő vakuló szemét, a kristályfúró romló tüdejét. És most, ha tudja, képzelje el, hogy azok is mind élnek, mozognak, és minden lehelletükre mozog, csúszik, omlik ez a maga szép állandósága.*"

A munkások leheletének ereje — József Attila-kép ez, *A város peremén* magasba lendülő befejezéséből ismerős:

> . . . E fölosztott föld körül
> sír, szédül és dülöng
> a léckerítés leheletünktől,
> mint ha vihar dühöng.

Megeshetett persze, hogy egy szociográfus 1933-ban József Attilának akkor megjelent verséből idézett, s Thurzó Gábornak ez ilyen mélyen emlékezetében maradt. Az is lehet, hogy a valóban megtörtént látogatás írói megfogalmazásához ő alkalmazta — esetleg nem is egészen tudatosan — ezt a motívumot.

A látogatás idejét — nemcsak József Attila verse alapján — 1933 körülre tehetjük, Thurzó egyetemista éveire. De őbenne már sokkal előbb, kamasz korában ébredezett valami félszeg kíváncsiság: meg kellene ismerni a nehezen élő emberek világát.

Budafokon nyaraltak. Édesanyjuk délutánonként a nagy piros autóval jött ki hozzájuk. Ő viszont napközben a barlanglakókat „tanulmányozta".

„*Ezekre voltam kíváncsi, meg szerettem volna kérdezni, miért laknak a földbe vájt odúkban, előttük tenyérnyi kertecske, görcsös, meddő körtefák közé húzott kötélen száradó, rossz holmik. Nem akartam, hogy lássanak, magasra nőtt bodzasövény mögül figyeltem az egykedvűen ülő, feketére soványodott férfiakat, szüntelenül teknő fölé hajló asszonyokat, a sok-sok gyereket, girhes csirkéket, a száraz füvet rágó kecskét, s féltem, magam se tudom, miért, rajtakapástól rettegtem, hogy rám kiáltanak, kővel dobnak meg. De nem vettek észre, és én így ismerkedtem valamivel, amiről semmit sem tudtam, s amit akkor hogyan is érthettem volna.*"

Egyszer segíteni is próbál a barlanglakókon. Nem sikerül a kifliakció.

„*. . . egy nagy zacskó sóskiflivel másztam fel a Kálvárián, és álltam meg, szótlanul kínálva, a gyerekek előtt. Csak körülvettek, s éreztem, nemcsak én félek tőlük, ők is félnek tőlem. Nyújtottam a zacskót, felmutattam egy kiflit, de csak álltak, figyeltek, mit is akarhatok? Aztán a kecske rántotta ki kezemből, ügetett el a kiflivel, én pedig elsírtam magam, és többé nem merészkedtem felfedező útra a nyomorúságba.*"

Tulajdonos és alkalmazottja

A Rutterschmidt-dinasztia író-leszármazottja tehát nem a fölszabadulás után kezdett olvasni a társadalmi osztályok helyzetéről, s szociális lelkiismerete nem az üzemük államosításától datálódik.

Ez szakszerűen igazolható. 1939-ben írta azt a remek novellát, amely a *Belváros és vidéke* kötet szerkezetében kapott végleges formát és helyet: *Kifosztjuk Lujza nénit*. A látványos rokoni és munkaadói akciót ő maga nevezte el kifosztásnak, ott a tetthelyen, gyerekkori szégyenben égve.

Lujza néni — özv. Schiller Románné — a péküzlet pénztárában kapott alkalmazást. És dézsmálta a pénztárt. Véletlenül rájöttek, s a család kocsival vonult ki büntetőexpedícióra. Az apa fölpakoltatta Lujza néni ingóságait.

„*A kocsis . . . sorba szedte le a virágos falról a képeket. Ámort és Pszichét, Lédát a hattyúval, a chilloni várkastélyt, stikkelve . . . Ezüstrámában a falon függött Schiller Román arcképe, hatalmas bajusszal, éktelen nyakkendőboggal vastag nyakán. A kocsis leakasztotta azt is.*" (Ennek a képnek csak a keretét hozták el.)

A gyerek szenvedett és töprengett: „*Mért tettük ez! Mért volt olyan fontos a magunké! Mért állhattunk ilyen bosszút!*"

Megtoldhatjuk még egy kérdéssel: Miért vitték el erre a spektákulumra a gyerekeket? Világos, hogy nevelő célzattal. Tapasztalja meg, milyen sors vár a megtévedtre.

Ez a családi önbíráskodás volt a legcsattanósabb, de nyilván nem az egyetlen eset. S nem is mindig ütközött össze apa és fia ítélete ilyen erősen. Vagy később az íróé és özvegy édesanyjáé.

Rózsika, aki negyven évig árult a boltban, az államosítás után végkielégítést követel. Bírósági fizetési meghagyással. Mégpedig az írótól mint jogutódtól. Hálátlanság, hogy megtagadja a patriarchális múltat, az együtt eltöltött évtizedeket? Végül is igaza van.

„— *Csak azt nem értem, miért vagy ilyen dühös? Azt hittem, ismerlek. És most látom, neked nincs igazságérzeted. Én egy elnyomott osztály voltam. Most meg úgy beszélsz velem, mint egy kapitalista. Munkásnak a bérét ezt megmondták.*

Kicsoda?

— A nyugdíjintézet. Meg a szakszervezeti bizalmi . . .

Havi részletekben egyeztünk meg. Kifizettem, utolsó forintig mindent, pontosan. Ezzel leróttam a tőkés rend adósságát, ötezer forint váltságdíjért búcsúztam a kapitalizmustól."

(A fizetési meghagyás)

Tárgyak

A zsákmányt, amit Lujza nénitől elhoztak, a lehető legsemlegesebb szóval *tárgyaknak* mondja. Sem nem kincseknek, sem nem vackoknak. S ezzel a szóválasztással jobban érzékelteti, hogy elhatárolta magát a rajtaütéstől, mintha háborogna.

A távolságtartást még teljesebbé tette, amikor a *Belváros és vidéke* kötetbe beillesztette a novellát. Az első változatban még úgy kocsiztak haza, hogy az ő ölében billegett a gramofon, az óriási vörös tölcsérrel. A végső fogalmazás szerint csak három öccse fért be, ő gyalogszerrel kísérte a megrakott kocsit, a felnőttekkel együtt. De a begyömöszölt tárgyak még oda is kiszaglottak.

„*Éreztem útközben is, naftalinszaga volt a holmiknak, még a gramofonnak is . . .*"

Lehetséges, hogy ugyanaz a tölcséres gramofon megmaradt a Váci utcai házban, átélve még egy háborút?

Lehetséges, mert ez a kínos emlékű tárgy újra föltűnik évtizedek múlva mint a lakás berendezésének megrögzött darabja.

„*. . . ezek a tárgyak, emlékek, rettenetes! Szívből utáljuk, mégsem dobjuk ki az ágaskodó, mancsában sótartót kínáló porcelán kutyát. Az előszobafogas! Agancsok, kiszakítják, amit ráakasztunk, és mégsem vetjük szemétre. És természetesen a családi fényképek, vastag blondell keretben . . . Mi közöm a karlsbadi kakaóscsészéhez, rajta Ferenc József képe? Mi közöm Oscar Wilde verseihez, Beardsley rajzaihoz? Húszéves koromban utáltam már őket. És már kidobhatnám az előszobaszekrény tetejéről a tölcséres gramofont, kitömött baglyot, nagyanyám kalapskatulyáját, mind a tizenkét structollas kalappal.*"

(Camp)

Ezt a nemszeretem lomtárat pedig azért írta le ilyen szemléltetően, sőt szagolhatóan, hogy a karcolat végén rezignáltan megállapítsa: az idejétmúlt, ízléstelen „camp" tárgyaknak ma újra zajos divatja támadt. Bolondos divat, de megvan az üzleti háttere.

Történelmi ízlésváltozások finomították Thurzó ízlését. Apja túlbecsülte az efféle ingóságot. Az üzletéből ellopott pénzt ebben az alakváltozatában is érdemesnek tartotta arra, hogy visszalopja.

Őt viszont duplán feszélyezték a tárgyak: morálisan és stilárisan. Nemcsak az elhozottak, az otthoniak is.

Mikor a szociográfust bevezette a szobájába, akkor érzett rá, hogy idegen tőle ez a nagyon szép, nagyon otthonos lakás:

„*Vittem át a szobákon, súlyos, szecessziós bútorok, egy Oscar Wilde-színjáték díszletébe illő monstrum díszvázák között, nehéz bársonyfüggönyök mentén, komoly perzsákon át a lakásba.*"

Ez persze már nemcsak stíluskultúra kérdése, hanem történelmi állásfoglalás. Thurzó Gábor ott maradt szülőházában, de gondolkozásában, alkotásaiban túllépett rajta.

f 1021

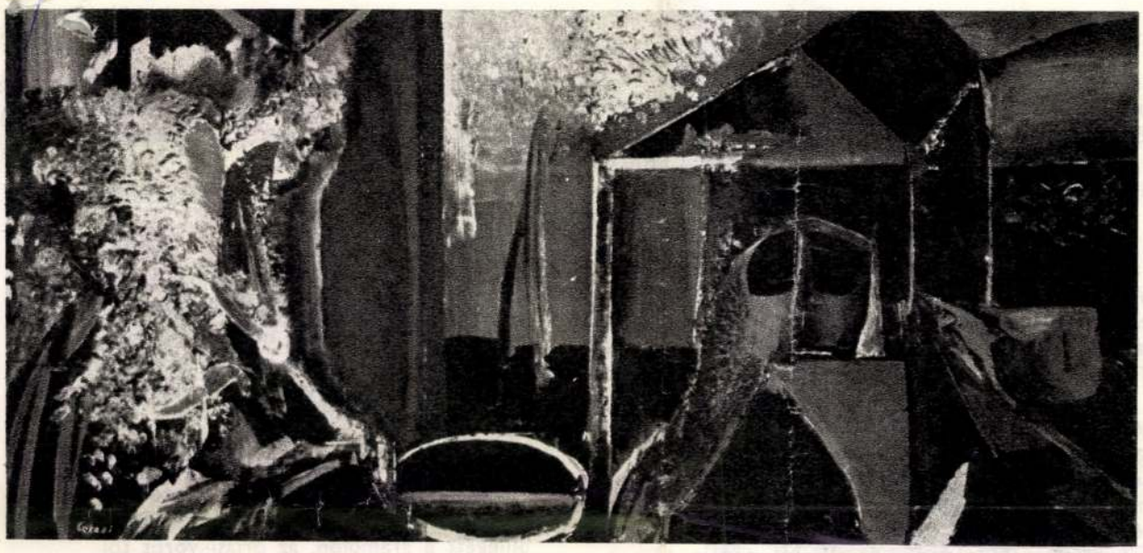

Néma ház. 1967.

Horvai József és Schiller Alfréd felvételei

P. SZŰCS JULIANNA

Kokas Ignác

„Minden kép eljut olyan állapotba, amikor lelőtt madárra hasonlít csüggán, amely már nem emlékeztet repülésre. Ekkor kell a megérintés pontját megtalálni: talán csak egy zöld vonalat, egy fűcsomó odakenését, máskor egy picinyke kaparást a felületen." — mondta egyszer Kokas Ignác.

Műtörténész írógépéből csak végszükség esetén kanyarodik elő ilyenféle hasonlat. Akkor, amikor sem adatokkal, sem analógiákkal, sem eseménytörténettel nem jut ötről hatra; és még akkor sincs e költőiségnek túl sok hitele. Másképpen hat a mondat, ha mindezt festő mondja, aki már hivatalból sem a szavak embere. Akik figyelik jelenkori festészetünk alakulását, tudják: ez az alkotáslélektani önelemzés korántsem magánügy, és legkevésbé sem tartozik a „szép beszéd" műfajába. Enélkül a megállapítás nélkül érthetetlen lenne bizonyosfajta festészet megértése-megérzése, követhetetlen lenne az a művészi szándék, amely életrehívta ezeket a képeket.

De ne szaladjunk előre, adjunk némi fogódzót azoknak, akik hiányoztak Kokas revelációt jelentő tíz évvel ezelőtti, műcsarnoki kiállításáról, véletlenül elmulasztották a négy évvel későbbi tárlatot a Helikon Galériában, és nem olvasták sem Rózsa Gyula láttató-elemző tanulmányait, sem Horváth György adatgazdag pályaképét. Azaz: kezdők a Kokas-féle piktúrában. Számukra talán nem is az a leglényegesebb, hogy az ötvenes években diplomázott festő akkor is élményanyagát festette le, amikor „tematikus" képeket alkotott, és akkor is, amikor a téma egyre bizonytalanabb lett vásznain. Hogy Bernáth Aurél tanítványának vallotta magát akkor is, amikor Bernáth Aurél modorában festett, és furcsa módon akkor is, amikor Bernáth tanításaiból már csak a „képegész" tiszteletben tartása maradt meg. Hogy akkor is a természetet járta csökönyös megszállottsággal, amikor ragaszkodott a látványhoz, és akkor is, amikor csak annak „égi másához", a hangulati átirathoz. Az „égi másnál", a hangulati átiratnál érdemes megállni egy pillanatra, mert elérkeztünk a hetvenes évekhez. Miről is van szó ezeken a képeken?

A tékozló fiú. 1968.

Elhagyom a falum. 1968.

alkalmas jelenéssé a szőnyeg mögött felsejlő tartalom.

Tudom: ilyen merev formai-tartalmi szétválasztás csak elméletben, csak a papíron lehetséges. Kokas Ignác festői véleménye a világról nem választható el Kokas Ignácnak a festészetről alkotott véleményétől. A melankolikus múlt-siratás, a tájak láttán érzett megdöbbenés, a fájó csend csak azáltal kaphat az egyszerinél mélyebb, általánosabb érvényű megfogalmazást, ha az előbb említett formai lelemények működőképesek. Mert csak azt a madarat lehet életre kelteni, amely madárnak készült. Felfejtve a hasonlatot: csak az a kép vállalkozhat megélt, valós emberi problémák közvetítésére, amely a mesterség szép szabályai szerint is kép.

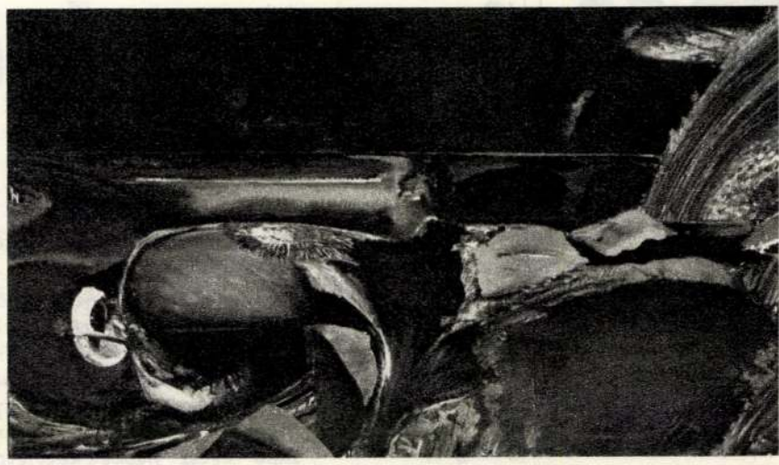

Napbélyegzett. 1967.

Béke (Életfa). 1974.

FÓRUM

Saját művelődési ottl

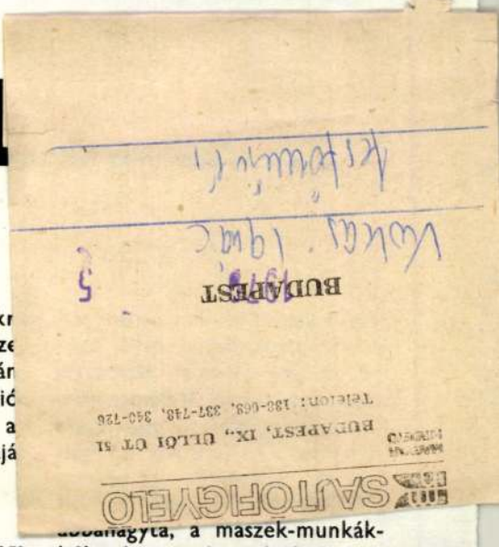

Ha a számomra elérhető természetben, a házak közti füvön olvasom el az újságot, s a padot úgy fordítom, hogy legalább ne lássam a percenként érkező buszokat s a villamosvégállomást: éppen egy tízemeletessel kerülök szembe. Egy hármas ablaksor és egy magányos ablakszem ad ki egy lakást. Az ablakokban emberek.

Köszönhetnék nekik, hiszen lassan már ismerem őket. Mindegyiküknek külön-külön persze, mert ők egymást nem látják. Legtöbbjük csak könyököl és néz. Néhányuk cigarettázik. Kettő bámészkodás közben az újságjába pillant. Az egyik eszik. Valamelyikük egy idő után biztosan kiáltani fog; nem a szomszédnak, hanem a körülöttem játszó gyerekek valamelyikének. Saját gyerekének, saját unokájának. A gépi zajoktól terhes levegőben tán nem is a figyelmeztetésért kiált; emberi hangot akar hallani.

Abban a házban, amelyikben lakom, ezeregyszáztizenketten élnek. Mellyel szemben ülök, abban sem kevesebben. A mögöttünk levőben, meg az azután és az azután következőben ugyanannyian. Több itt az egymás hegyén-hátán lakó, mint egy önálló városban, mint egy járás területén. Ismerős jelenség, épp elégszer volt már róla szó; gondjait és hiányait, a problémákra adható különféle válaszokat és magyarázatokat betéve fújjuk. A válaszoknak azt a részét is jól ismerjük, amely a közösségi létesítmények hiányát magyarázza.

Ami a „létesítmények" szó alatt értendő, az a kulturális ellátás kialakult (írhatnám: megcsontosodott) modellja szerint mozit, színházi vendégjátékra alkalmas termet, kiállítócsarnokot jelent. Ez a szemlélet annyira sematizálódott, hogy ha mindezeket iskolai aulákban, pártkörzeti székházakban sikerül megvalósítani, nem beszélünk többé ellátatlanságról, hanem közönségünk közömbösségével magyarázzuk az üres széksorokat, s máskor majd kevesebb széket rakunk. Beruházásban, építőipari kapacitásban, épületben és rendezvényben gondolkodunk. Mintha másként nem lenne szervezhető a világ! Mintha másként nem teremtődhetne kulturális érték!

Érdekes: a lakótelepek előtti időkre emlékezve egyre többször esik szó a hajdani életvitel melléktermékéről: a szoba-konyhás lakásokat övező függőfolyósókon, a házak ecetfás udvarán zajló egész napos közéletről. Minden lakás minden lakójának minden problémája ismert volt; burjánzott a pletyka, de virágzott a segítőkészség is; az egymáshoz szorított életek emberséget is teremtettek. Mondjuk ezt, emlékezünk rá, kesergünk hiányán, siratjuk; de miért nem próbáljuk meg az építőipar kényszerpályáiból kinőtt panelkolosszusokba átmenteni ebből azt, ami kedves és kellemes volt? *Létesítményekkel* akarunk *ellátást* adni, holott az intézményekkel adható lehetőség több vagy kevesebb, de mindenféleképpen *más*.

Hazánkban a művelődés intézményeinek ma honos típusai közül a művelődési otthon alapintézményként deklaráltatott. Tömeges létesítésekor valamennyi hagyományos társadalmi gyülekezőhely megszűnt. Ez lett volna hivatott pótolni minden addigit és még annál is többet; ezzel egyidőben biztosíttatott, a „művelődéshez való jog" alapján, mindenütt a kulturális ellátás. Sokak emlékezetében úgy él ez a kor, mintha délutánonként, esténként a munkapadtól egyenest a táncos csizmába ugrott volna a fél ország, miközben a másik fele agitátort hallgatott és faluszínháznak tapsolt, csasztuskabrigádban szónokolt vagy szakköri tagként okosodott volna. Az érdeklődők millióit rögzítő statisztikát igazzá fényesíti az emlékezet: soha jobb kort a tömeges művelődésre! Ami reánk maradt ebből, az leginkább az a hagyomány, amely gúzsba köti képzeletünket egy azóta már megváltozott társadalmi és kulturális közegben, amely változatlanul csak műsorban és változatlanul csak okításban gondolkodik; a színházi, a zenei, a képzőművészeti, a mozgóképüzemi ellátottságban, a kulturális *fogyasztanivaló feltálalásában* látja a művelődési otthonok szinte egyetlen feladatát. S ha valakinek az évről évre ismétlődő szakkörökre, tanfolyamokra, műkedvelő művészeti csoportokra indíttatása nincs, ha mást szeretne tenni, mint ami az ajánlott, az tornásszon a televízióval, nézze a Röpülj pávát; a programozza művelődését sajá magának, ha tudja.

*

Ülök a padon, és nézegetem az ablakokból bámészkodókat. Átkönyöklik a múló időt, mint ahogy átrohangálják azt a kisgyerekek is körülöttem. Bújócskáznának, de nem rejtik el őket a csenevész bokrok. Fára, bódéra másznának, de lekergeti őket az éppen ottjáró ügyeletes rendvigyázó felnőtt; az ő időtöltése a rászólogatás. Babakocsit tologató fiatalasszony reménytelenül kerüli meg ötvenedszer a házat; miért menne másfelé, arra is csak ugyanilyet lát. Néhány srác követ rugdosva ténfereg. Néhányan a kocsijukat mossák. A mögöttem levő padon öregek mesélik unt panaszaikat, hangjuk mint az imamalom. Az alig-cselekvés órái ezek.

Vajon hány hozzájuk hasonlóan ráérő, de önmagát elfoglalni és elfoglaltatni nem tudó ember él a lakótelepeken? Hányan vannak, akik nem ismervén a folyamatos személyiségépítés módját, nem ismervén saját lehetőségeik és képességeik teljességét, nem tudván eligazodni a házhoz szállított információk és a városban valahol fellelhető lehetőségek tömkelegében, hagyják csak úgy eltelni az időt, hagyják megrekeszteni és bezárni önmagukat az éppen-így-alakult esetlegességébe?

Számlálom magamban, hová lehet menni itt a környéken egyáltalán. Két plafonig-csempe étterem, egy presszó. Egy templom, időnként orgonahangversennyel. Az ábécék előtt újságos stand; ott kicsit összesűrűsödik a nép, de ez nem az együttlét kívánsága, a kínálat szűkössége csak. Egy körzeti párthelyiség, benne alkalmanként nyilvános műsor. Az iskolákban délutáni tanítás, maroknyi gyereknek szakkör, sportfoglalkozás. Ennyi.

A rendszeres ücsörgés a padon véletlenszerű beszélgetésbe bonyolítja az embert. Egy öreggel, aki csak lakásán kívül do-

[illegible] a maszek-munkákból is kiöregedett, de fiam gyakorlati órán készített hamutartóit néhány szerszámjával tökéletesre igazítja. Egy másik a szomszéd ház ezermestere; ha valami folyik, vagy éppen nem folyik, ha valami nyílik, vagy éppen nem nyílik, őt hívják. Kora reggeltől a tévé műsorkezdéséig föllelhető itt, a padon. Félórás bámészkodásaim révén ő is ismerősöm. A harmadik meglehetősen szófukar; a fák, a füvek bolondja. Locsolócsövet vett, megjavította a fűbe rejtett csapot és délutánonként a mindenki pázsitját öntözgeti. A facsemeték mellé husángot szerzett, dróttal kerítette a bokrokat is, legszívesebben a füvet is kerítés mögé zárná. „Mert maga is csak letapossa — mondja —. Miért nem viszi a padot a járda szélére?" Morog, nem kell figyelni erre. De céltudatos, elszánt szívóssága, hite, hogy a füvet frissen és zölden tarthatja egymaga, lenyűgöz.

Vajon hány ilyen cselekvőképes ember él e lakótelepen? Hány hasonlóan cselekedetre éhes ember él itt, a betonfalak között, csak éppen nincs miként, nincs hol és nem tudja, hogy kiért tegyen valamit? Vajon hány, valamiben járatos szakember bámul ki az ablakon, nem lévén oly szívélyes mint a fentiek? Akiknek csak indíttatás kéne, hogy mások hasznára legyenek. Másokéra, de ezzel önmaguk hasznára is. Vajon a bennük levő potenciális lehetőség nem olyan tőke-e, amit felhasználhatnánk; nem olyan energia-e, amit hasznosítanunk kéne?

*

Az óhajtott minőségi változás megfogalmazására az egész társadalom közös művelődését hangsúlyozzuk régóta a „nép művelése" helyett. Ha megértenénk, hogy a társadalmi együttlét e színterén nincs vezető és nincs vezetett, legfeljebb valamiben jártasságot szerzett em-

Kokas Ignác: Menekülés Ginzáról, olajtempera, farost lemez, 213x123 cm, 1980 (fotó Somfai)

Művészet, Budapest, 1981. márc. 35. old.

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész 3) Folytatás.

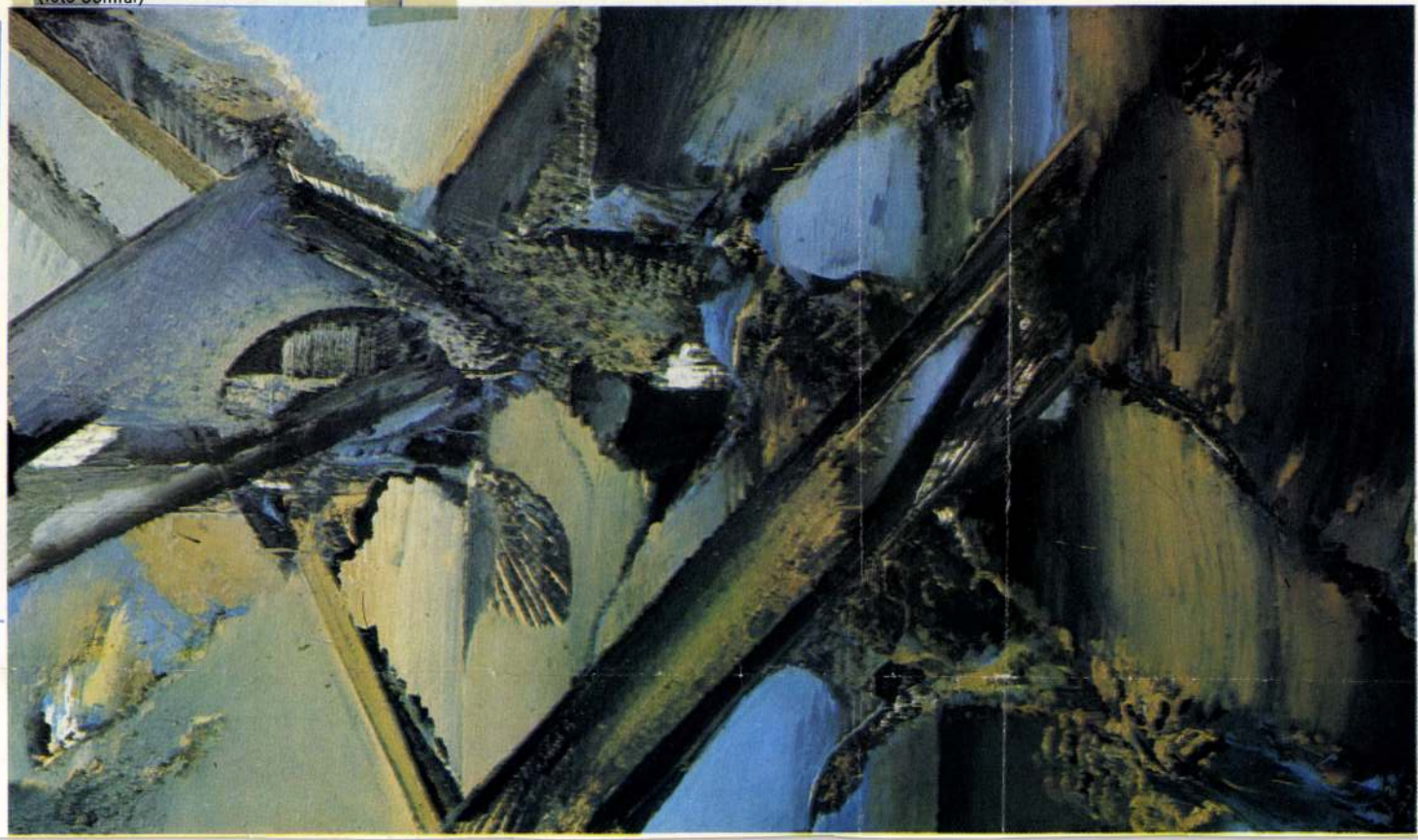

Kokas Ignác: Bejárat Szent György-pusztára, olajtempera, furnír, 153x153 cm, 1980

Kokas Ignác: Legyen béke, olajtempera, farost lemez, 250x311 cm, 1980. (fotók Somfai)

lentmondást. Menekülni akart; a rendet, az ember életében értelmet adó rendet kereste. Meg akarta tudni, hogy mit tehet a művészet a halál ellen, vagy ami még nehezebb: mit tehet az életért. Az erős érzelmi megrázkódtatásnak az alapja, hogy számára az „öreg Kokas" életszeretetével, borotvaeszével, életvitelével, munkájával, valós és kitalált történeteivel, életrevalóságának hiányosságaival az egyszeri és soha meg nem ismételhető csodát, a mítoszt jelentette. A gyermekkor aranyszépségét, az ifjúkor tiszteletet rejtegető, világot kereső dacosságát. A férfikor múltat becsülni tudó, óvó szeretetét az apjához fűződő viszonyban értette meg igazán. Anyjához – aki még él –

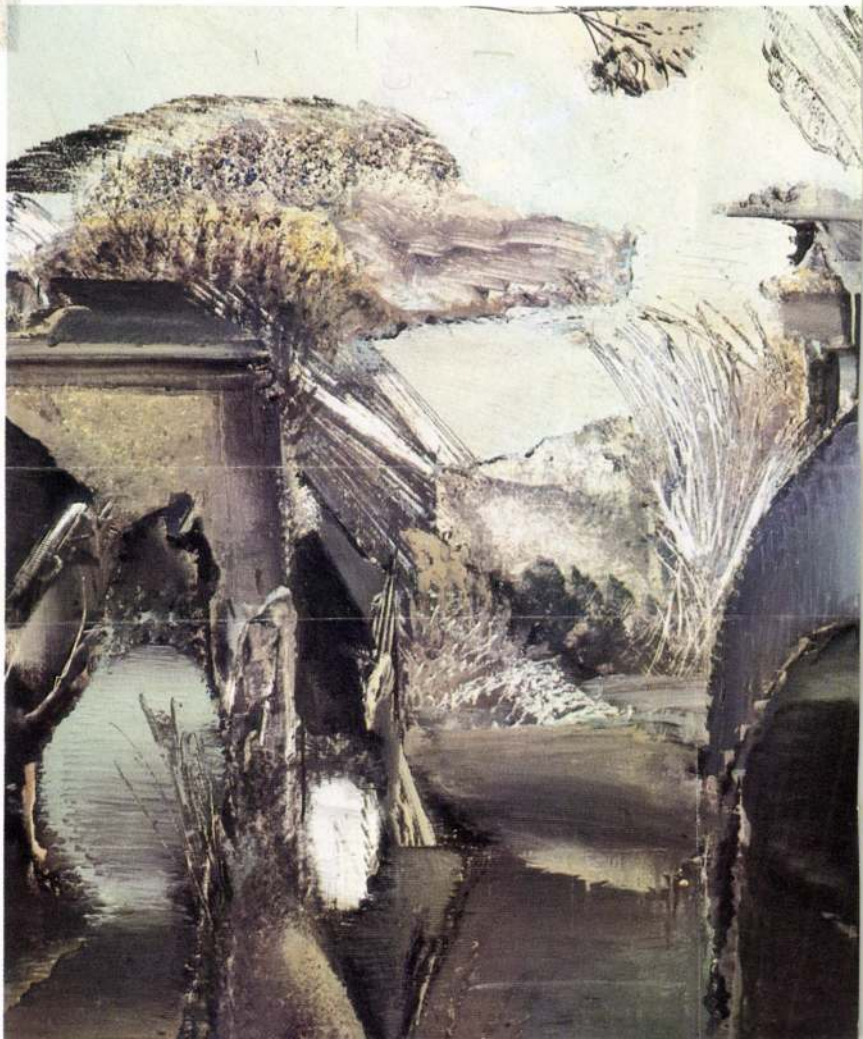

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész 1.) Folytatás

„A szintér Ginza-puszta", olajtempera, farost lemez, 167x220 cm, 1980. |repr.|

„Bejárat Szent György-pusztára", olajtempera, furnér, 153-153 cm, 1980. |repr.|

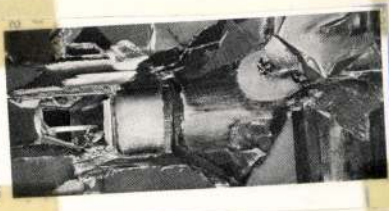

52 Kokas Ignác: Úrhajós, olajtempera, vászon, 160x75 cm, 1976

(16. old.-on).

Művészet, Budapest, 1981. márc. 34-36

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1981 MÁR

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas

MŰVÉSZET

Budapest

festőművész, 4) Folytatás

„Legyen béke"

Rajtempera, faroszlemez: 250×3 11 cm, 1980. 37 old.

1 Kendőbetét: szőlőtőke, gyapjú, vászon, 26,5x22 cm, IV–V. század
2 Szőttesbetét: fürjfióka, bíborszőttes, gyapjú, vászon, 25x26 cm, V–VI. század
(fotók Szenczi)

KÓKA FERENC *Munkácsy-díjas festőművész kiállítása nyílt meg csütörtökön a győri képcsarnokban.*

Népszabadság, 1984. IX. 14

Kokas Ignác

— **Kokas Ignác** Kossuth és Munkácsy-díjas kiváló művész festményeiből rendez kiállítást a Gulácsy Galéria. (Bp. II. Fürj u. 4/4.) A tárlaton március 5-ig a művész harminc válogatott alkotása tekinthető meg.

Magyar Nemzet 1986. 11. 13.

Kokas Ignác

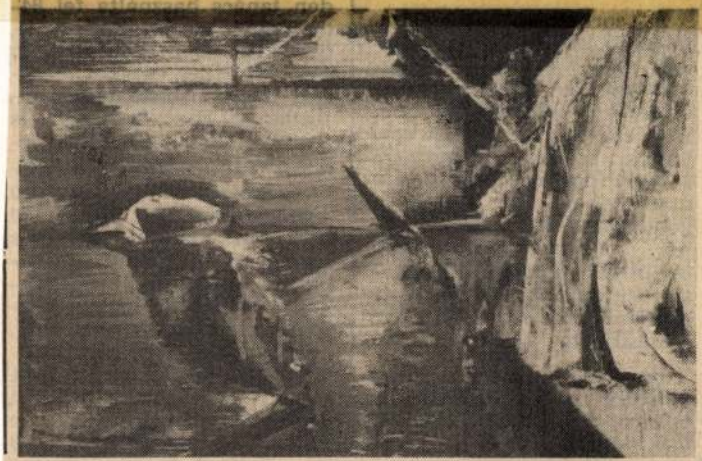

Kokas Ignác Kossuth-díjas festőművész régebbi és újabb munkáiból rendezett kiállítást a Gulácsy Galéria. A XII., Fürj utca 4/a. szám alatt működő bemutatótermet a Gulácsy Lajosról elnevezett alkotóközösség tartja fenn. A kiállításon, amely február 27-ig tart nyitva, a művész képei megvásárolhatók. Képünkön: a Jégmadár című kompozíció

Népszava 1985. II. 19.

Kokas Ignác

— **Kokas Ignác festő** műveiből nyílik kiállítás ma, csütörtökön délután az ürményi kastély nagytermében. A tárlatot Bereczky Loránd, a Nemzeti Galéria főigazgatója nyitja meg.

Magyar Nemzet 1987. 6.7.

Művészet, 1949. Expo. 9. old.

8 STÚDIÓ

Kokas Ignác

Kokas Ignác (1926–): festő. Figurális művészete a lírai absztrakció irányába

294 fejlődik, bár soha nem szakadt el teljesen a tárgyi világ és természeti kép felismerhető alakzataitól. Motívumrendszere és képeinek jellegzetes festői faktúrája több rétegű, s egyszersmind jelképes tartalmakat sugall.

Mihályfi Ernő:Művészek,barátaim Bp.1977.Corvina

Kokas Ignác

Szülőház avatása

Chikán Bálint: Körkérdés: /Benczik István, Czóbány Kálmán
Fajó János, Kiss Nagy András és
Kokas Ignác/
Művészet, 1979. április/4.szám/ 4.oldal

Kokas Ignác

Kora tavasz

Chikán Bálint: Körkérdés: /Bencsik István, Csehány Kálmán
Fajó János, Kiss Nagy András és
Kokas Ignác/
Művészet, 1979. április/4.szám/ 4.oldal

Kokas Ignác a Műcsarnokban

Múljék el tőlem e pohár" — motyogja talán maga elé a festő, amint magába roskadtan, képe — univerzuma — tengelyei *keresztjében* kidönti borospoharát; vörös bora alvadt *vérként* terül szét a vásznon, amelynek címe: „*Legyen béke*". Nem interpretáljuk-e túl Kokas Ignác legújabb művét, ha a megváltás mítoszát olvassuk ki belőle, a mindenkori elhivatottak önmarcangoló kérdését a mindenkori Olajfák hegyén? Ha nem, a dolog annál megdöbbentőbb; mert ez a kép — ha hinni lehet a kószáló híreknek — eredetileg *A barátság asztala* lett volna, az *Életfával* és a *Háborúval* alkotott triptichon középképe. Olyan mű talán, amelynek — sokat sejtető címe alapján — éppen nem a művészi elhivatottság gyötrelmeiről kellett volna szólnia. Némileg kockázatos újságírói fordulattal úgy is fogalmazhatunk: nincs-e szimbolikus értelme e fordulatnak? *Megfesthető-e* egyáltalán, *itt és most*, a barátság asztala?

Mert ez a monumentális, pazar festői tudással, lenyűgöző alkotói képzelettel megteremtett, láthatólag összefoglalásnak szánt mű nem győz meg igazán. Hogy miért nem, arra a magyarázat — paradox módon — a terem falán függő, kisebb léptékű, ám megvalósult remekművekből olvasható ki. — Az alábbi értelmezési kísérlet azt szeretné bizonyítani: Kokas művészetében a 70-es években látens mitizáló fordulat ment végbe. A *Legyen béke* — ha értelmezésünk helytálló — e mitizálás *tudatosítása, s éppen mint ilyen*, problematikus. Mert ennek a remekműveket termő új korszaknak végső ábrázolói közege ugyanaz, ami a 60-as évek még jobbára lírai indíttatású műveivé; az átélés abszolút közvetlensége, reflektálatlan festőisége. Épp az a festői minőség, amely Kokast a mai magyar festészet kivételes jelentőségű egyéniségévé tette; az a minőség, amely a 70-es években önkéntelenül fokozta lírai-festői gazdagságát mitikus erejűvé. A Legyen béke festőjének rezignált önreflexiója éppen ennek az elvnek mond ellent. Hiszen a megváltás diadalmas lehetősége és problematikus valósága — bizonyítani szeretnénk — bele van festve az évtized főműveibe, ámde *egy rendkívüli erejűvé felfokozott festőiség absztrakciójában*, amely nem ismer reflexiót, s így rezignációt sem. Mivel pedig az összefoglaló nagy mű a megváltás misztériumát ebből a közvetlen-festői szférából *átemeli a konkrét szimbolizmusba, az ott már csak rezignáltan lehet igaz.* Kokas tehát morálisan következetes, amikor rezignációként tudatosítja azt, ami csak közvetlen festői értelemben — öntudatlanul — vállalható. Ám e morális következetesség ára művészi következetlenség: a mű elveszti egységességét. És mégis döbbenetes erejű: pontosan fejezi ki Kokas morális és művészi konfliktusát, egy végső soron naiv, hősies művészet mai érvényességének lehetőségeit.

E festői közvetlenség természetének megértéséhez a genezisban kell keresnünk a kulcsot. E kiállításon olyan főművekben, mint a harmatos kékségű *Vízről, növényekről*, vagy talán legteljesebben a katartikus erejű *Elhagyom a falumban*. Ez utóbbi diptichon jobb oldali táblája rokon az előbbi tópart-költészetével: lírai hangú közelkép, repkénnyel befutott málló kerítéssel, sima vakolású, beszürkült házfallal, chagallosan fölébe tornyosuló falusi házsorral. Pontosan diagnosztizálható az eredet: *így* csak az festhet, akinek volt köze Bernáth Aurélhoz. Kokasnak volt, ezt tudjuk. Ám a baloldali tábla a tanítómester felől már nem értelmezhető. Léptéket vált, széles horizontú, heroikus tájképpé hatalmasodik. Ha előbb a lírai csend, a festői tartózkodás volt a mérvadó, itt éppen fordítva van: a festő önmagával itatja át a tájat, személyes affektusává teszi a dombhátak és erdőszélek rajzolatát. A széles képkivágás dramatikus erejűvé fokozza a múltjába visszatekintő érzelmes pillantását. A mű egészének össze-

súgót, felfedné az érsek aknáit, felszámolná a trón árnyékában kitenyésztődött „ellenhatalmat".) Engednie kell, mert rájuk van szorulva, s jobban, mint az író tollára. A nagy király saját hatalmi játékának foglya is. De ez az összefüggés csupán egy leheletfinom szál a játék hálójában, bár nem jelentőség nélkül való írói felfedezés.

Bulgakov azonban nemcsak ilyen történelemfilozófiai képletet kínál, ellenkezőleg, pazar játéklehetőségekben komponál. A darab színészekről szól, él a „színház a színházban" poénjaival, helyszínei csupa színpompás vagy izgalmas, több jelentésű terek: királyi ebédlő, kínzókamra, párizsi utca, színházi öltöző, ócska fogadó. *Marton László* rendezése egyfelől a történet politikai krimi jellegének, másfelől a darabbeli színházi világ látványos elemeinek kiemelésére törekedett. Voltaképp mindkét célkitűzése sikerült: az előadás izgalmas és a Molière-betétek szerves beépítésével színesen látványos, a produkció ügyesen gazdálkodik a „színház a színházban" poénlehetőségeivel. (A Nők iskolájából, a Tartuffe-ből és a Képzelt betegből láthatunk részleteket, melyek többnyire szerves részei lesznek a cselekménynek.) Megoldatlan maradt viszont a Krónikás és az Igazságos Varga figurája: mindketten jelentőségteljes dolgokat mondanak, valahogy érezzük, hogy kulcsfigurák, csak nem értjük célzásaikat s főképp darabbéli funkciójukat. Még inkább függőben marad a játék alapkérdése: a művészsors értelmezése. Mit akar e tragikus sorssal mondani az előadás? A színes látványosság kicsit elhomályosítja a darab komoly kérdéseit, így a megfejtési „javaslatok" is hevenyészettnek tűnnek. A néző mégis kellemes benyomásokkal távozik a nézőtérről — ami a nagyszerű színészi teljesítményeknek köszönhető, s nem utolsósorban *Fehér Miklós* legendákat idéző, költői és funkcionálisan jól kihasználható díszleteinek.

Darvas Iván ismét tudott újítani: igaz, nagyszerű anyaggal dolgozik, de annyi színt, annyi arcot tud elővarázsolni önmagából, szövegéből, szituációiból, hogy színész-mivoltában is újjászületett. Világfi és összeroppant öregember, félelmében szőnyeg alá menekülő entellektüel és agytröszt, csalódott szerelmes és hűtlen kedves, színháztulajdonos és manipulátor: minden percben más és ugyanaz. Halála, a bepúderozott arc-maszkkal, fehér lepedők lebegésében a színpadi reflektorfényben csillogó puderködben — döbbenetesen szép kép és akció. *Ruttkai Éva* két, homlokegyenest ellenkező lüktetésű jelenettel remekel: az elhagyott élettárs búcsúja a színháztól szomorú-jeges fájdalom, a Tartuffe Orgonnéjában viszont groteszk bájjal csinálja meg a háziasszonyt, akinek fogalma sincs, mit is kell tennie majd az asztal tetején, ha éppen el akarják csábítani, vagyis neki kell elcsábíttatni magát. *Hernádi Judit* Molière új felesége, Armande: kiismerhetetlen, csábuló és számító, buta és sziporkázó. *Lukács Sándor* talán még soha nem volt ennyire súlyosan jelen a színpadon: ironikusan kezeli királyi szerepét, de egy percre sincs olyan érzésünk, hogy kikacsint szituációjából. Ő a király, aki vezényli ezt a játszmát — az irónia itt majdnem hátborzongató. *Koncz Gábor*, a Molière-re uszított testőrtiszt, nemcsak nevében hordja a halált („Halál fia vagy" az udvari gúnyneve), de minden kimért, erőszakot és magabiztonságot sugárzó gesztusa is ezt sugallja. A produkció igazi ensemble-játék: a kimagasló teljesítményeket a partnerek egymásból csiholják elő, az *egész* működik szelídített órdögkerékként, hogy nevetve bár, de azért nem kis szorongással búcsúzunk múltunktól. Sebben a maradandó hatású játékban a rendezés jó partnert talált *Elbert János* színpadszerű, költőien „konkrét" fordításában.

A. M.

KOKAS IGNÁC

Kokas Ignác műtermében

...ében a két táblán mégis szerkezetileg ugyanaz történik: a beleélő szubjektivitás a motívumot, a tárgyat egymással szembesített érzelmi diszpozícióinak megfelelően alakítja át. E személyesség festői médiuma még a *látvány,* ez az univerzalisztikus, csupán látszólag közömbös festői forma. Mert a látvány, lévén mindig *valaminek* a látványa és mindig *valakinek* szemével, mint forma immanens világnézeti választást hordoz, amelynek tartalma épp a *közvetlenség* foka, szubjektum és objektum műben megragadott viszonyának történelmi érvénye. Ezért nem jogosulatlan Kokassal kapcsolatban az utóbbi háromszáz év művészettörténeti paradigmáit emlegetni — — s megállapítani, hogy az Elhagyom a falum *nem* naturalista és *nem* romantikus. S éppen azért nem, mert kétrészes. A lírai közelkép naturális gazdagságának viszonyítási alapja, fegyelmet és távlatot adó kerete a távolság drámai objektivitása, és viszont, e dráma romantikus hevületét csak a közelkép kerítésének kórószárazsága, vakolatának porózus érdessége hitelesíti. Kell ez, hogy érezzük: valóban, *valamit* otthagy, és hogy valóban *otthagyja.* A látvány e sok évszázados nyelvén belül tehát Kokas a törvényt keresi, mert személyes élményének igazsága csak tárgya igazságával egyetemben lehet valóságos. — Van ennek a műnek még egy dimenziója, ami a 60-as — de a 70-es évek Kokasának megértéséhez is nélkülözhetetlen: az *időé.* Az éppen megélt pillanat lírai teljességének és az elmúlt idő kíméletlenségének egymást igazoló ellentmondása is ott lappang a kettős tábla pólusai között, azt sugallva: a falut, a múltat, bármily szoros és személyes volt is a kötődés, el *kellett* hagyni. Kokas akkori festészetének ez volt a fő tárgya: *Az öregek háza, A néma ház,* az *Elmúlás* a példa rá.

A 70-es évtized elején észrevétlenül bekövetkező változás talán éppen az idő dimenziójában ragadható meg leginkább. Az addig múlt és jelen vonzásai közt hányódó Kokasnak — talán nem tévedünk — az évtizedforduló új élménye, Ginzapuszta felfedezése jelentette a *jövő* feltűntét. A jövőről beszélni pedig épp azért nem puszta spekuláció Kokas esetében, mert festői kiindulópontja, a lírai jelenlét pillanatszerű időélmény is: olyan elv ez, amely a 17. századi hollandokat, az angol tájképfestőket, a francia impresszionistákat éppúgy jellemezte, mint Kokas közvetlen elődeit, a posztnagybányai hagyományt. A pillanat e közvetlen varázsából adódott e festői világok mind igéző sziporkázása, mind felszínességre való hajlama, hangulati befolyásolhatósága. Kokas múlt- és jövőérzékenysége épp abból a mély vágyból sarjad, amelyet csak egy ilyen „festői" festő élhet át így; emberi és festői krízisként: lehorgonyozni az átélt pillanatot, meghatározni honnan-ját és hová-ját. A festői konfliktus abból adódik, hogy nem léphet ki önmagából: nem idézőjelesítheti, nem konceptualizálhatja, mert akkor épp legelemibb festői képességéről, átélő közvetlenségéről kellene lemondania. A Ginzában megtalált teljesség, a művek tanúsága szerint, ezt az új lehetőséget sugallta: megvolt benne a végtelen térré-tágulás, vagyis az idő festői megrögzítésének esélye.

A Ginza-élmény óta tűnik fel Kokas képein a végtelen egyenletességű horizont és a hozzá illeszkedő, tükörsima feszességű, zengő festőiségű színfelületek koherenciát sugalló háttere. Ilyen felület-szilánkok, ilyen horizont-töredékek már korábban is itt-ott láthatók voltak, mostanra azonban tárteremtő síkokból színekből leparolt, mitikus tágasságú toposzokká válnak, az előtér küzdelmeinek sejtelmes szépségű mögöttjévé. Kokas a 70-es években mindinkább e végső, szilárd háttér felől komponál. Míg a 60-as években szenvedélyei tusájában, a láthatóság esetlegességei között *rátalált* a szilárd konstrukcióra, a tiszta, zengő színek egyöntetűségére, a törvény rendjére, most fordítva, e törvény felől, annak létéből és követeléséből kiindulva, beteljesülése irányából koncipiál. A festői mítosz a beteljesedéshez a *Liturgikus tájon* kerül a legközelebb; bizonyára nem véletlen a címadás sem. Metafizikai bizonyosság uralja a képet: mintha minden arra törekedne, hogy fölolvadjon a gyönyörű napsárgák mágikus aranyalapot igéző ősanyagában, hogy szétterüljön a majdnem-töretlen horizont végtelen, bizonyosságot ígérő síkján. Hihetetlen erejű festői töltés sugárzik a vászonról, csodálatos, könnyű kézzel festett, vakító ragyogás.

Szinte megdöbbentő, hogy ez az elemi tehetségű, ősi ösztönű festő milyen aszketikus önmegtartóztatással, milyen ritkán és milyen ünnepélyes adományként meri csak kifesteni ezt a tökélyt magából, mennyire fél szinte saját gyönyörűségeitől. A 60-as években az adta pátoszát, ahogy legyűrte mind a könnyű lirizálás, mind az öntetszelgő dramatizálás olcsó csábításait egy személyes-emberi *és* objektívtárgyi valóság kedvéért. A törekvés, hogy világa objektív érvényű maradjon, ma is fennáll. De ma már nem a látvány világnézeti hangsúlyaival hadakozik. A fő kísértés most *a festőileg már elért, ám morálisan még megvalósíthatatlan* harmónia, az utópikus jövő felől támad. Mivel a háttér tökélye nem egy tökéletes háttér lefestett látványa, hanem maga a létté vált tökély lenne, megvalósulása éppúgy nem lehet elhatározás kérdése, ahogy társadalmi utópiák megvalósulása sem az. Kokas harmóniája nem lehet csak az ő személyes békéje — legfőbb valóságtörvénye épp az, hogy egy világ egészére vonatkozik. Itt van Kokas intellektuális vagy ironikus önreflexió nélküli önismeretének magva: pontosan érzi, hogy a törvény elvont rendje, a mégoly gyönyörű utópiák bizonyossága is önkényes — József Attilával szólva „a törvény szövedéke mindig fölfeslik valahol". Ezért úgyszólván erőszakkal repeszti meg, tépi föl a háttér szilárd, gyönyörű architektúráját. Kulcsműve e konfliktusnak a *Sámson:* földrengéses energiával zúzza szét a sima felületek gyöngyházas ragyogását, a nyugvó egyenesek filiszteus bizonyosságát. De figyelmünket nem kerülheti el a háttér tompán felfénylő mélysége: a világpusztulás mögött felsejlő mitikus — immár nem misztikus — remény.

Újra olvasva az eddigieket, az interpretátor megakad: gyötrelem, hogy nem tud *konkrétabb* lenni. Hogy nem képes tárgyszerűen kifejteni, hogy Kokas milyen tárgyszerűen kapcsolódik korunk, világunk, sőt, a mai magyar világ dolgaihoz. Hogy időről, térről, mítoszról értekezik, holott azt hitte, valójában ittről és mostról, közösségről és társadalomról beszél. E gyötrődésnek csak egyik oka természetes; hogy a kép azért van festve, hogy nézzük, s nem azért, hogy beszéljünk róla. A másik ok kevésbé természetes, de történelmi. Tíz évvel ezelőtt talán konkrétabb lehetett volna az elemzés. Jobb lelkiismerettel, kevesebb aggállyal mondhatta ki: Kokas Ignác festészete mai és magyar. Annak ellenére szólt volna az új társadalomnak paraszti múltjához való gyötrelmes viszonyáról, egy új világ felemelő éthoszáról, hogy már csak alig-alig voltak felismerhetők annak azonosító jegyei. Mégis kimondhatta volna — mint ahogy a korabeli kritika ki is mondta. Kokas Ignác 1969-ben „aktuálisabb" festő volt, mint ma. Mert akkor és ott (itt) az alvilágba alászálló, világokat lebíró kokasi pátosz, nézői agyában és szívében, összecsengett még a Húsz óra téeszalapító szenvedélyével, a Szegénylegények forradalmár dacával, a kondori életmű önpusztító elementarizmusával. Ott lüktetett benne is „a múltat be kell vallani" újra bebizonyosodott igazsága, önmarcangoló vívódása, de mozduló akarata is. Felfogó, éltető közegeként pedig ott volt egy olykor nyers és türelmetlen, de többnyire őszinte, tisztázásra és eszmecserére szomjazó, vitákban köszörülődő kritikai nyilvánosság vagy legalábis annak kezdeménye. Kokas azóta is hű maradt önmagához: mitizálódása éppen következetességét bizonyítja, — lehet, nem is fordulatként élte meg. Művészete ma éppoly szenvedélyes, önazonos, komoly és mély. Nem így a szellemi környezet, amely ma kételkedő gyanakvással figyel minden túlzott szenvedélyt, pózoló mártírkodást gyanít a komolyság, infantilizmust az önazonosság, lapos ürességét a néma mélység helyén. Hogy mi minden lehetett az oka ennek a légkörváltozásnak, hogy milyen előnyei s hátrányai vannak, nem jegyzetek feladata firtatni. De hogy sajátosan Kokas újraelsajátításának nem tett jót, az biztos. S talán innen van, hogy ha — előítéleteinket félretéve — rá is találunk magaemésztő naivitására, azt felemelőnek, lenyűgözőnek, megtisztítónak — és mitikusnak kell ítélnünk.

Az ebben az értelemben magára maradt Kokas Ignác, békét remélve, még kezében tartja kiürült keserű poharát. Hiányzik belőle a megváltók kötelező heroizmusa — de körülötte és mögötte most is ott kavarognak — felgyűlnek, lebomlanak és újra sűrűsödnek — nagy, megváltó energiák. Talán mégis több e serleg tétova biztatásnál: egyszer hörpinthetünk még belőle a barátság asztalánál.

RÉNYI ANDRÁS

KRITIKA
1971/2

I

Urr Ida:

A fényrács mágiája

Urr Ida költészete egyszerre kapcsolódik a magyar líra impresszionista hagyományaihoz és az éppen indulása idején hatni kezdő hazai avantgarde formaújító kísérleteihez. Első verseskönyve 1923-ban jelent meg, egy későbbi kötetéről Radnóti írt méltatást a Nyugatban, s a szlovákiai magyar irodalomtörténetírás régóta a nemzetiségi költészet érdemes képviselőjeként tartja számon. Jó lenne, ha ez a válogatás az itthoni irodalmi köztudatban is végre ismertté tenné a nevét.

A versek impresszionisztikus alaprétegétől elütő asszociációk, Urr Ida formai kísérletei, kétségkívül a korabeli avantgarde költészetből merítettek bátorítást. Egy-egy hagyományos témát kezdettől fogva szívesen rajzol tovább valami, sajátos, groteszk játékossággal — olykor a szó szoros értelmében: képversei, melyek így keletkeztek, érdekes, eredeti csoportját alkotják költészetének. De túl a szubjektív motívumokon nyilván a környező világ ellentmondásait gyakorta felnagyító peremhelyzet is közrejátszott abban, hogy Urr Ida verseiben az impresszionisztikus színek, formák olyan sajátos, egyéni módon keveredtek az avantgarde sajátosságaival. Természete, egyénisége jórészt a finom árnyalatok, a lekerekített formák, a hagyományos esztéta ízlés felé vonzották — a történelmi változások fenyegető távlatainak, a fasizmus térhódításának és önnön szociális érzékenységének hatására mégis egyre inkább az avantgarde felé sodródott. Az expresszionizmus vonásai az elvont, művészi nézőponton eleve túllépni kényszerítő helyzetekben, a háború idején a legerősebbek költészetében.

A fasizmus, a háború elleni tiltakozás élménykörén kívül eső darabokat, a képalkotásnak a közvetlen környezet, a szűkebb mikrovilág ártatlan, békés történéseire összpontosító impresszionizmusa határozza meg. Az első pillanatban az egész alig hat többnek puszta játéknál — alaposabban odafigyelve azonban az ilyen látszólag privát érdekű versek mélyén is a gondolkodó felelősségtudat, az emberért aggódó humanizmus megnyilatkozásait találjuk. Urr Ida játékos, gyakran szertelennek ható képsorait pályája egész hosszán gondolat- és érzésvilágának e lényegi erői alakítják. A finom árnyalatok és az avantgarde élesebb kontúrjai, mindaz, ami ezeknek a verseknek alapanyagát teszi, általuk épül egy rokonszenves, megismerni érdemes költői magatartás arányos, tiszta képmásává.

E. I.

Baracs Dénes:

„Virágozzék egy szál virág"

Érdekes könyvet tett le az olvasó asztalára Baracs Dénes. A Kínában járt, a maóizmussal összefüggő politikai irodalmat jól ismerő szerző, a nem szakember olvasó számára is informatív és olvasmányos módon írja le a kínai kulturális forradalom történetét. Úgy tárja elénk az eseményeket, ahogy azok a „nagy ugrás" összeomlását követő rövid életű élénk szellemi pezsgés (1961—1962) után — majd megfelelő előkészítésre támaszkodva — 1965—1966-ban kibontakoztak. Baracs könyve jelzi mindazokat a tényezőket, amelyeknek megértése nélkül nehéz megközelítően helyes képet alkotni a „kulturális forradalom"-ról: a gazdasági problémákat, a párton belüli politikai ellentéteket, a szovjet—kínai viszony lehűlését, majd súlyos megromlását, ami állandó ürügyül szolgált az akkori kínai vezetésnek a veszélyeztetettség pszichózisának fenntartására. Anélkül, hogy a kínai népet reálisan tájékoztatták volna a Szovjetunió kapcsolatfejlesztő törekvéseiről. Tájékoztat a könyv arról az értelmiségellenes — tehát ekképpen a néppel szembeforduló — politikai hisztériáról, amely súlyos károkat okozott nemcsak a kínai értelmiségnek, hanem a gazdaságnak, szellemi életnek is. Ismeretes, hogy ezt a „forradalmat" egy Vu Han színdarabja ellen Mao által *iratott* kritika indította el, amelyet a pekingi erőviszonyok között nem lehetett megjelentetni, ezért Mao Sanghajba utazott, hónapokat töltött ott, s onnan indult ki e cikkel a „kulturális forradalom". S következtek a mintaoperák, mintatáncjátékok, a leegyszerűsítő romantizálás, heroizálás sémaszériái, amelyekben kitűnő művészi képességekkel, remek mozgástechnikával rendelkező művészek hajtották végre az előírt feladatokat. Mindebben nagy szerepe volt egyrészt a hagyományos kínai művészet elleni fellépésnek, másrészt e tradíció kisajátításának. De hiba lenne, ha a „kulturális forradalmat" pusztán kulturális, esztétikai ütközések komplexumának tekintenénk. Szó sincs erről: politikai periódus, a féktelen személyi hatalom kiteljesedésének periódusa volt a „kulturális forradalom", amelynek — a könyv adata szerint, négyszázezer áldozata volt. A 70-es évek közepétől megindult a „kulturális forradalom" felszámolása, az új „kiigazítás". Rehabilitálták Peng Tö-huajt, Liu Sao-csit, Vu Hant s a többieket, kit élve, kit már csak halála után. S 1979 tavaszán „megrendült közönség gyűlt össze egy pekingi színpadi felújításon". Bemutatták Vu Han „Haj Zsuj menesztése hivatalából" című drámáját, amelynek méltatlan kritikájára várt annak idején a feladat, hogy elindítsa a „kulturális forradalmat"...

Mindehhez két észrevétel kívánkozik. Először az, hogy az „új kiigazítás" továbbra is megkérdőjelezi a kínai *vezetés* irányvonalát, hiszen történelmileg igazolt tény, hogy a Szovjetunióval szemben, támadva a szovjet egész valóságát és politikáját, nem lehet szocializmust, kommunizmust építeni. Továbbá ide kívánkozik az a megjegyzés, hogy Baracs könyvét elolvasva növekszik kritikai tájékozottságunk a kínai vezetés meghatározott csoportjairól, de változatlanul él bennünk a tisztelet és a megbecsülés a kínai nép, a kínai munkások, parasztok, értelmiségiek iránt. *(Kossuth)*

—d—

SZ

Magyar Ámor

Pódiummá csupaszodik, színpaddá díszletesedik, életté teresül, gyóntatószékké szűkül *Szentpál Mónika* körül a Radnóti Miklós Színpad, ahogy mondja, skandálja, tagolva értelmezi, föl- és megmutatja rég letűnt századok szerelmes irodalmát: verseket, leveleket, történettöredékeket.

Szerelmes irodalom? Ami ezen a Magyar Ámor című előadóesten hallható (*Bencze Zsuzsa* rendezésében, a *Bakfark Bálint lanttrió* meg *Kiss Tamás* énekes-hangszeres közreműködésével), azt jórészt csak az idő patinája nemesítette irodalommá. A maga idejében inkább legbensőbb magánügynek számított. Van-e, lett-e köze a mai közönségnek hozzá? Igaz, akik a levelek feladójaként vagy címzettjeként szerepelnek, többnyire a magyar történelem, az irodalomtörténet ismert nevei — de vajon van-e joga csupaszabb lelkű, talán kevésbé szenvedélyes utókorunknak ahhoz, hogy a testi pucérságnál sokkal meztelenebbre vetkező lelket meglesse, hogy titkaikba tekintsen avatatlanul?

És ha van, ha lett joga és köze mindehhez — nem egyébért talán, csak mert ez a visszafogott hang- és gesztusárnyalatokkal ábrázoló előadóművész-asszony rábízza az egykori szerelmesek szavait.

Hallgatom az est második részében Imecs Damokosné Benkő Anna boszorkánypörének dokumentumait (melyeket különben filológusi kíváncsisággal kutatott elő Szentpál Mónika), s vagyok a több mint két évszázaddal később élő utódként megfellebbezhetetlen ítéletű bíró. Az első, 1753-as tárgyaláson a tanúk egybehangzón tettek hitet a fiatalon özvegy Benkő Anna ellen. Mind azt bizonygatta, hogy a vádlott boszorkánysággal édesgette volt magához az ifjú Apor bárót, Józsefet. Aztán, a hat évvel későbbi tárgyaláson már sokan arról is vallanak, mint akarta volna őket is terhelő vallomásra késztetni, kényszeríteni, zsarolni az ifjú és szerelmes uraság anyja, báró Apor Péterné Kálnoky Borbála. És hiába tudható, hogy végrendeletében az öreg báró később maga is így írt nejéről: „27 esztendeig véle lakásomban nem hiszem hogy 27 csendes órám lett volna" — a főrendi név tekintélyének súlya, a rehabilitáló új ítélet ellenére is szétzúzta a két fiatal ember célba vett szerelmét. És így a szememben már nemcsak egy kései boszorkánypör ez az eset, de a modern justizmord korai prototípusa is.

„Mert az mi a szerelmet illeti, azt Magyarországban immár régen annyira felvették, úgy eltanulták, s úgy követték mind titkon s mind nyilván mindenek, hogy sem az Olaszok nagyobb okossággal, sem Spanyolok nagyobb buzgósággal nem követhetik" — idézi Szentpál Mónika estje mottójaként Balassit. Lehet. És jó volna, ha nemcsak nosztalgikusan múltba merengve mondhatnók el ezeket a szavakat, hanem minden jövőkben, amíg a Duna—Tisza-tájon megértik őket.

- jase.

F

Vámmentes házasság

Ha valaki fölrázna álmomból, s rám parancsolna, hogy írjam körül, mi az a kooprodukció, akkor azt felelném, hogy — mondjuk — a két ország közti kulturális kapcsolatokat gazdagító kooprodukció nem más, mint színes anziksz, pontosan adagolt idegenforgalmi látványosságokkal, gondosan kimért cselekménynyel és valamiféle közvetítő nyelvet elfogadhatóan beszélő színészekkel. Nagyjából ennek a „meghatározásnak" felel meg a Vámmentes házasság című finn—magyar vállalkozás. A történet már-már pofon egyszerű; egy hazánkba látogató külföldi látszatházasságot köt egy magyar lánnyal, hogy az kijusson idegenbe szakadt vőlegényéhez. Csak idő kérdése, és a látszatkapcsolatból igazi szerelem lesz — az ép erkölcsi érzékű hősnő, egy diszszidens helyett a tisztességes finn üzletembert választja. Az indítás és a végkifejlet közti másfél órát a rendező *Zsombolyai János* hangulatosan tölti ki: ez a film kellemes látvány. Nem hozza ugyan lázba a nézőt, nem is rendít meg bennünket, de legalább kulturáltan láttatja a különböző nyelvű rokonok közt bontakozó (köznapi) kapcsolatokat. Az operatőr *Ragályi Elemér* ezúttal is elemében van, a színészek pedig még arra is képesek, hogy némi drámát lopjanak a cselekménybe — különösen sikerült a három barátnő, a főszereplő *Kiss Mari*, aztán *Esztergályos Cecília* és *Margittai Ági* átgondolt viháncolása. Egyszóval: a Vámmentes házasság nézhető, közönségcsalogató darab. S mert tulajdonképpen kedvelem a jól megcsinált lektűrfilmet, két hiányérzetemet mégis elősorolom. Ha a rendező jobban épített volna a zenét szolgáltató Omega, illetve Piirpauke együttesre, talán még visszhangos vállalkozásának, a Kengurunak is megismételhette volna a nemzetközi sikerét. A másik hiányérzet szintén a kommersz lélektanából következik: egy igazi bulvárfilm nem úgy fejeződik be, hogy az önfeláldozásban megroskadt „férjet" és az immár hozzá húzó „feleséget" folyó választja el egymástól, hanem úgy, hogy az ara vállalja a kényes ízlésű nézők elmarasztalását, s bizony átúszik a kedveséhez.

— zöldi —

KOKAS IGNÁC

DUNAÚJVÁROSI HÍRLAP

A váli templom és a mellette álló Árpád-kori templom is a gazdag múltú település nevezetességei közé tartozik

A festői szépségű Vál történelme, hagyományai

Először jelent meg a falu múltját átfogó kötet

Ezt a 97-es esztendőt bizonyára eredményesnek könyvelik el a váliak, hiszen éppen most, a pénztelenség időszakában annyi mindent tettek, hagyományaik, kulturális kincseik megőrzéséért! Az idén készült el — a váliak összefogásával — az évek óta düledező Vajda-emlékház felújítása. De arra is volt mostanában kedvük, energiájuk, hogy könyvet adjanak ki, amelynek fejezetei Vál történetét és néprajzát dolgozzák fel...

A szülőföld történetének ismerete, a hagyományok megőrzése erősíti a kötődést szűkebb pátriánkhoz. De persze, ez a kiadvány nem csak a váliak számára fontos. Az odavetődő idegennek is segít felfedezni a vidéket, a történelmi emlékeket.

A kötetből kiderül, a váliaknak van mivel dicsekedni: az ásatások bizonyították, régóta lakott terület ez a vidék. A leletek fejlett vaskori kultúráról árulkodnak, de a település római kori emlékekkel is büszkélkedhet. Minderről szó esik a könyv lapjain. Az is kiderül az olvasó számára, vajon honnan kapta a település a mai nevét. Eszerint a honfoglalás után egész Fejér megye az Árpád család birtoka lett. Árpád unokáját, azaz Kustos fiát nevezték Válnak. Más magyarázatok azonban a község nevének eredetét a latin „vallis" völgy szóra vezetik vissza.

A könyv sorra veszi, hogyan éltek itt az emberek az egyes történelmi korszakokban, a kezdetektől, egészen az 1956 utáni évekig. Minden korszak elemzésénél találunk érdekességeket. A feljegyzések például Vál virágkoraként említik az Ürményi család 1775-től 100 esztendeig tartó birtokosságát. Ekkor kapta meg a falu a mezővárosi rangot és a vásárjogot is... De arról is olvashatunk, milyen volt a település az utolsó váli földesúr, Dreher Antal, a sörgyáros idejében. A könyv külön fejezetet szentel a mezőgazdaság fejlődésének is: megtudhatjuk, milyen volt a gazdálkodás a nagybirtokon, hogyan éltek a parasztság egyes rétegei a két világháború közötti időszakban, majd milyen változást hozott a szövetkezeti átszervezés. A 30-as években már iparostársadalom is volt Válon. Az iparosok a kulturális életben is aktívan részt vettek: dalárdát, tánciskolát, színjátszó kört szerveztek.

Az egyik érdekes fejezet Vál építészeti emlékeivel foglalkozik: az Árpád-kori gótikus torony is fontos váli nevezetesség, de olvashatunk a mellette álló klasszicista templomról, az orgona történetéről, az Ürményi-kastélyról és mauzóleumról.

A könyv sorra veszi a népszokásokat is, mikor, hogyan ünnepeltek egykor és ma a váliak, megismerhetjük az eljegyzési, esküvői, temetési szokásokat, de szó esik a népi megfigyelésekről, időjóslásokról is. Válon például azt tartják: ha a baracskai és pázmándi vonatsípolás behallatszik a faluba, az csúnya időjárást hoz...

Természetesen nem feledkeztek meg a település büszkeségéről, Vajda János költőről sem: hiszen itt töltötte a gyerekkorát. Apja, Vajda Endre az Ürményiek főerdésze volt. A könyv a költő érzékletes vallomását is idézi: magunk elé képzelhetjük, hogyan élt a szabad természet közelségében, a váli erdőben a Vajda család. De a kiadvány megemlékezik a költészetében nagyon fontos szerepet játszó két nőalakról, Ginárról és Rózáról is...

Nemcsak költővel, íróval is dicsekedhetnek: a váli születésű Dobozy Imrének ugyan nem jutott külön fejezet, de megemlítik fontosabb műveit. A váliak büszkék Kokas Ignác festőművészre, aki elsőként kapta meg a díszpolgári címet a községben, és a mai napig kötődik szülőföldjéhez. Az ő vallomásaiból is válogattak egy csokorravalót.

Felsorolni is hosszú lenne, hányan működtek közre a könyv létrehozásában. Az összefogás eredményeként először jelent meg a falu múltját teljes egészében átfogó munka... **(gábor)**

Az Ürményi-kastély. Az Ürményiek 100 éves birtokossága Vál virágkorát jelentette

GYÁSZHÍREK

Mély fájdalommal tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy

TIMA FERENCNÉ

életének 95. évében elhunyt. Temetése 1997. június 11-én (szerdán) délután, 14.30 órakor lesz a dunaújvárosi temetőben.

A GYÁSZOLÓ CSALÁD
(25496/1K)

Mély fájdalommal tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy

SZILÁGYI SÁNDOR

életének 67. évében elhunyt. Temetése 1997. június 10-én 11.30 órakor lesz a dunaújvárosi temetőben.

A GYÁSZOLÓ CSALÁD
(25520/1K)

Ezúton mondunk köszönetet mindazoknak, akik

KISS ERNŐ

temetésén részt vettek, sírjára koszorút, virágot helyeztek, fájdalmunkban osztoztak.

A GYÁSZOLÓ CSALÁD
(25236/1K)

Ezúton mondunk köszönetet mindazoknak, akik

KONTRA ZOLTÁN

temetésén részt vettek, sírjára koszorút, virágot helyeztek, fájdalmunkban osztoztak.

A GYÁSZOLÓ CSALÁD
(25411/1K)

Ezúton mondunk köszönetet mindazoknak, akik

PÁL IMRE

temetésén részt vettek, sírjára koszorút, virágot helyeztek, fájdalmunkban osztoztak.

A GYÁSZOLÓ CSALÁD
(25274/1K)

PANNON LAPOK TÁRSASÁGA

Otthon – négy megyében

PANNON LAPOK

Zalai Hírlap · Vas Népe · Napló · Fejér Megyei Hírlap · Dunaújvárosi Hírlap

500 Ft / hó

GSM MOBILFON
Székesfehérvár, Budai u. 9–11.
TRADE CENTER Telefon: 20/350-285
TITÁN Bt. Kunszentmiklós
Bankós K. 3. Tel.: 20/550-174

PANNON GSM
HIVATALOS VISZONTELADÓ

ozó Kincstárjegy
1998/VI.

az Országház – Magyarn szimbóluma –, ugyanúgy Állampapír, a legnagyobb ost az Állampapír-család ajánljuk figyelmébe:

RJEGY 1998/VI.
2-13.
2-10. között 99,70%
11-13. között 100%

A Kamatozó Kincstárjegy az elsődleges forgalmazóknál és a Magyar Államkincstár fiókhálózatában jegyezhető.
A havonta kibocsátásra kerülő, egyéves futamidejű Kamatozó Kincstárjegy azért az egyik legnépszerűbb befektetési forma, mert visszafizetését az állam garantálja; értékpapír-számlán tartható (így sem ellopni, sem elveszíteni nem lehet); másodpiaci forgalmazásának köszönhetően kamatveszteség nélkül is bármikor eladható a hálózatos forgalmazóknál (OTP Bank, a Kereskedelmi és Hitelbank, a Magyar Hitel Bank kijelölt fiókjaiban), valamint a Magyar Államkincstár fiókhálózatában. Így Ön befektetését a legnagyobb biztonságban tudhatja hosszú távú kötöttség nélkül.

FORGALMAZÓK: K&H Bank Rt. Székesfehérvár • **Magyar Hitel Bank Rt.** Székesfehérvár, Dunaújváros • **OTP Bank Rt.** Székesfehérvár,
alatti jegyzést az OTP Bank Rt. nem fogad el)
ók 8000 Székesfehérvár, Ősz u. 13.

MAGYAR ÁLLAMPAPÍR
ÁLLAMI GARANCIÁVAL

SZÍNHÁZ

SÜTŐ ANDRÁS

Kedves Bajor!

Olyan időben, mikor némelyik írónak több volt a barátja és házi kritikusa, mint az olvasója, te nem szenvedtél hiányt: mindig is tömegsikered volt. De jaj, mit mondok! Erény-e vajon a tömegsiker? Hisz már-már esztétikai értékké lépett elő az írás társadalmi visszhangtalanságának borostás magánya, az olvasó elvárásainak hátat fordító „outsidersége". Erről most csak annyit, hogy ez a felfogás valamilyen reminiszcencia, nagy értékeink valamikori sorsának újraélése, azzal a reménységgel, hogy ami kezdetben visszhangtalan, eleve halhatatlanságra ítélt — az újat hozó, de még meg nem értett zseni csillaga fénylik a homlokán.

Csakhogy önnön sorsát az irodalom sem ismétli. Az a társadalmi valóság, amely Adyt értelmetlennek nyilvánította, József Attilát a közönyével sújtotta: nincs többé, elpusztult.

Ezzel szemben író és olvasó között olyan kapcsolat jött létre, amilyen még sohasem volt, és amit — nézzünk csak szembe a tényekkel! — az idő kényszerített ránk. Az egyéni és kollektív tapasztalat véres azonosságával, egyneműségével. Ha voltak válaszfalak, a közös sors viselésében ledőltek, és ahol nem dőltek le — vagy ahol újakat emelt a szellemi Közöny —, egyre nyilvánvalóbbak a repedések. A legmagányosabb lélek is társak után néz, visszhangra vágyik a kollektív magányban. (Mert ilyen is van, és csak addig siralmas, míg föl nem ismeri az író, és ki nem mondja messzehangzóan.)

Ilyenformán azt mondhatnám: könnyű neked, Bajor Andor, mert már legelső szavaidra fölfigyelt a Sokaság, s érdeklődése nem szűnt, csak növekedett az időben. Boldog ember vagy, mert elmondhatod: van egy népem, amely megért engem és a térdére ültet, kérvén: mesélj még nekünk Bodoni elvtársról, aki vadas bélszínt evett, vezesd föl a színpadra a szürke délutánok álomkergető kisembereit.

Azt is elmondhatod, hogy nem általában vagy író és költő, hanem itteni és mostani, romániai magyar író és költő, aki egy pillanatra sem hajlandó levetni a jelzős fölény terhét, amely mindenkor külön terhet jelentett, a kalandnak és kockázatnak azt a különös keverékét, amely a nemzetiségi léttel jár együtt. Mi, kartársaid, nemegyszer csupán a portékánkat visszük a vásárra; te a bőrödet viszed, változatlan konoksággal. Mert írás és élet között tenálad sohasem támadt szakadék.

Erről beszél most darabod is, amit régóta vártunk, s amelynek folytatása rád nézve immár kötelező.

A kolozsvári Állami Magyar Színház Harag György rendezésében mutatta be Bajor Andor *Szürke délután* című darabját. Sütő András jegyzete ebből az alkalomból íródott.

Kiállítási jegyzetek

Statisztika

Az idei Szegedi Ünnepi Hetek keretében 12 olyan kiállítást rendeztek, mely a vizuális művészetekhez kapcsolódik.

1. XXI. Szegedi Nyári Tárlat.
2. Fotóklubok 16. Szegedi Szalonja.
3. Bálint Endre fotómontázsai.
4. Herman Lipót száz rajza.
5. Tóth Valéria szobrai.
6. Lóránt Zsuzsa szobrai.
7. Farkas Pál szobrai.
8. Csóti Gábor fa-plasztikái.
9. Lehoczky János kovácsoltvas munkái.
10. Bahget Iskander fotói.
11. Régi magyar könyvek.
12. Az 1979-es Szép könyv pályázat díjnyertes alkotásai.

1.

Egy városra szóló, heteket átfogó kiállításprogramot szervezni és rendezni igencsak bonyolult dolog. Különösen akkor, ha a rendezvénysorozatot *egységes egészként* szemléljük, s az igények egyszerre alkalmazkodnak a hagyomány legnemesebb értékeihez, vállalják a kortárs művészet reprezentálását, s kötődnek — mint nyaranta Szegeden — az ünnepi hetek központi gondolatához, célkitűzéseihez. Több mint két évtizede kísérik képzőművészeti tárlatok Szegeden az ünnepi játékok előadásait. *A kíséretből egyenrangú társsá nőttek* a rendezvények, az idei sorozat nyilvánvalóvá tette, hogy a szervezők, rendezők erőt, időt és energiát nem kímélve keresik azokat a lehetőségeket, új módszereket, melyek a megújulás zálogai lehetnek. A feladat egyáltalán nem könnyű. Különböző intézmények rendezvényeit koordinálni kell, megteremteni a változatosság összhangját, melyben a kollektív és egyéni tárlatok, a különböző műfajok, a klasszikus és kortárs alkotások szép harmóniában kapcsolódnak egymáshoz. Ezen a téren van még bizonytalanság, gyakori az esetlegesség, jóval több lehetne a korrespondencia.

A szervező munka hiányossága: csak a nyitány előtti hetekben dőlt el, hogy három olyan intézményt, mely évek óta kiállítási fórum is, egyidőben, éppen az ünnepi hetek idején renoválnak. Ez nemcsak mennyiségi veszteséget jelentett, hanem a színesség, a változatosság, a gazdagság szenvedett alig kivédhető csorbát. A régebben oly népszerű műgyűjtői felsorakoztatás, a klasszikus, elsősorban a helyi értékek bemutatása a jó értelmű patriotizmus bizonyításától, a helyi mecénáló tevékenység példamutató demonstrálásától fosztotta meg az ünnepi hetek látogatóit. A szintén hagyományos népművészeti sorozat mostani tárlatai elmaradtak, az értékek koncepciózus bemutatását az ifjúsági napok színes, vásári forgatagának a folklórkincsek perifériáját demokratizáló lehetősége sem pótolhatta. Hiányzott valamely jelentős, művészeti életünkben meghatározó szerepet játszó festőművész önálló kiállítása is, hiszen a közönség legnépszerűbb műfaja még mindig a táblakép, s egy jó festménybemutató igazán erős szálakkal kötődhet a szabadtéri népszínház-koncepciójához. S ha mindez meg is valósult volna, a kép még akkor sem lenne teljes,

hiszen *ideje volna kitágítani a képzőművészet hagyományos kereteit* túl a fotóművészetre, egész környezetkultúránkra, fejlődő tárgyformálásunkra — *a vizuális művészet egészére.* A két képcsarnoki iparművészeti bemutató igencsak periferikus jelenségeket kínált (azt azonban igen magas színvonalon). *Ha tehát komolyan vesszük a szabadtéri játékok esetében a fölvállalt népszínházjelleget, ugyanolyan komolyan kell venni e szellem érvényesülését a képzőművészeti programok összeállításánál is.* Természetesen nem könnyű a *sokféleség harmóniáját* vagy ha úgy tetszik, a *sokszínűség karakterét* megtalálni még egy-egy kollektív kiállítás rendezésekor sem, hát még egy ilyen nagyszabású rendezvénysorozat esetében. Azt azonban látni kell, hogy ez a még több munkát, szervezést, összehangolást igénylő lehetőség a *továbblépés egyetlen útja.* Az idei sikerek és eredmények azt a reményt éleszthetik bennünk, hogy a feladat ismert, a lehetőséget föltérképezték, a megvalósítás is jó úton indult.

2.

Az idén *új szakasz kezdődött* a két legjelentősebb kollektív kiállítás történetében. A Szegedi Nyári Tárlat harmadik évtizedébe lépett, huszonegyedszer rendezték meg a festészet, a grafika és a kisplasztika országos seregszemléjét; a Fotóklubok Szegedi Szalonja is túllépett a másfél évtizeden, az ország klubokba és körökbe tömörült amatőr fotósai tizenhatodszor adtak randevút Szegeden. Egy-egy ciklus zárása és kezdete mindig összegzésre késztet és nekibuzdulásokra sarkall. A tapasztalatok értő felmérése és az új lehetőségek beágyazása *a folytonosság és megújulás biztosításának egyetlen lehetősége.* A két kiállítást szemlélve úgy tűnik, következetesen és átgondoltan lépett mindkét seregszemle minőségileg is új szakaszba.

A két tárlat összevetésének legizgalmasabb tanulsága, s egyúttal erénye, hogy *az alkotók megpróbálnak választ adni arra, hogy a festészet, a grafika, a kisplasztika, illetve a fotográfia kifejező eszközeivel hogyan fogalmazható meg gyorsan változó s igen bonyolult korunk megannyi kérdése.* A figyelmes szemlélő összevetésének summája az lehet, hogy életünk, korunk totalitáshoz közeledő megragadására *legalkalmasabb kifejezési mód az iróniától a szatírán át a groteszkig terjedő lehetőség.* Érdemes ezt egy kicsit közelebbről megvizsgálni a két tárlat tükrében.

A Szegedi Nyári Tárlat legnagyobb „vízgyűjtője" a szemlélet- és kifejezésmódoknak ez a területe volt. A mosolyogtató ötlettől a lényegkiemelő karikatúrán, a megbocsátó irónián és a pengeéles szatírán át a groteszkig sokféle megvalósítás és kísérlet tanúi lehettünk mindhárom műfaj anyagában. Mintha az emberi kapcsolatok kiüresedése, az érzelmek elsivárosodása, a gondolatok konzervjellege ellen hatásosabban lehetne harcolni egy szellemes ötlettel, együttérző iróniával, dühös és keserű szatírával, a gondolat kalodájába kényszerítő groteszkkel, mint teszem azt, az érzelmekre erőszakkal apelláló lírizálással, túlbonyolított szimbólumok rendszerével, a múltba forduló nosztalgiával, vagy a valóság szenvtelen felmutatásával. Az árnyalatok gazdag skáláját sorakoztatták fel Szegeden is a képzőművészek (*Makó Judit, Papp György, Urbán László, Galambos Tamás, Vésey Gábor, Ligeti Erika, Balla Margit, Bálványos Huba, Szemethy Imre, Lacza Márta, Lóránt Zsuzsa, Orr Lajos, Egri Erzsébet, Berki Viola, Földi Péter, Kiss Zoltán László, Kocsis Imre, Orosz Mária, Fritz János, Szabó Tamás, Budai Tibor, Romvári János, Wachorn András, Kovács Tamás Vilmos, Tenk László, Tóth Ernő, Vilhelm Károly, Szunyoghy András, Varga Géza).*

A fotószalon anyagában is erőteljes vonulatként fedezhető fel ez a sorozat. Ezek az amatőr fényképészek is abban látják feladatukat, hogy gondolataikat, valóságról alkotott véleményüket, megörökíthető élményeiket *teljességében mutassák meg,* hogy *alkotó módon avatkozzanak be abba az elidegenítő objektív folyamatba, mely a látott valóság felfedezése és az elkészült kép közé ékelődik.* Már a kiválasztott valóságdarabot is igyekeznek átformálni, s a technikai megvalósítás során is alakítani.

Kihívás ez a nézőknek is, hiszen ezek már nem hagyományos fényképek — szép portrék, csodás tájak, megdöbbentő életképek vagy bájolgó gyerekfotók, hanem művészi alkotások. Ezért születik sok etűd, sorozat, képcsík, melyek történeteket képesek elmondani, szituációkat fölrajzolni, gondolatokat kiteljesíteni, asszociációkat ébresztgetni. A történelem megragadható jelei éppúgy témák lehetnek ebben a groteszk felé hajló világban, mint a montázsszerű szerkesztés vagy éppen a fotó műfaji határait szétfeszítő grafikai, festészeti és plasztikai nyomokat is magán viselő mű. *(Perényi István, Gervai Tamás, Török László, Kanyó Ferenc, Cseri László, Szabó Antónia, Seres Géza.)*

A nyári tárlat értékelése nem lenne teljes, ha nem szögeznénk le: sikerének adaléka, hogy *a művek nagy többségének társadalmi és művészi elkötelezettsége nyomon kísérhető*, az alkotások tartalmas emberi mondanivalók burkai, melyeknek jeleit a közönség döntő többsége is fölfoghatja és földolgozhatja. *A festményanyag tartalmában erősödött, stilárisan gazdagodott; a grafika az elmúlt évek csúcsteljesítményeihez képest némileg visszalépett, a kisplasztika gyarapodott, sokszínűbb lett, színvonala nőtt.* Úgy tűnik, végre nemcsak a szervezők, de a művészek is fölfogták és komolyan vették a nyári tárlat helyét, szerepét és rangját képzőművészeti életünk egészében; *a zsüri műközpontú válogatása nem akart erőszakolt hangsúlyokat teremteni*, a rendezés világos és áttekinthető volt, a megemelt és nagyobb összegű díjak, valamint a jelentős vásárlások bizonyára jó csalogatók lesznek a jövőben is. A már említett kifejezésmód és stiláris lehetőségek mellett *szinte minden ma tetten érhető vonulat nyomaiban jelen volt a nyári tárlaton.* Rangját növelték olyan meghatározó nagy egyéniségek, mint *Kokas Ignác, Bencze László, Schéner Mihály, Vinkler László, Fóth Ernő, Németh József.* Szembetűnő jelenség volt a *műfajhatárok elmosódása*, sok fiatal alkotó azonos színvonalon képes kifejezni magát különböző műfajokban. *(Kiss György, Hepp Edit, Kollár György, Marosvári György, Szentgyörgyi József.)*

A szürrealitással párosuló naturalizmus értékei — *ifj. Benedek Jenő, Mácsai István, Zoltánfi István* — éppúgy figyelemre méltóak, mint a színek expresszivitására, a folthatásokra, a differenciált felületi megmunkálásra építő művek sora — *Kollár György, Fóth Ernő, Tölg-Molnár István, Szikora Tamás, Csavlek András, Kiss György, Swierkiewitz Róbert, Lóránt János, Pataki Ferenc* —; a geometrikus rend és a szabad formaalakítás is jól megfér egymás mellett — *Dohnál Tibor, Sulyok Gabriella, Farkas Ádám, Bakos Ildikó, Váró Márton* —; a jelképteremtés hagyományai is újjáéledtek jó néhány színvonalas alkotásban — *Iványi Katalin, Zámbó István, Lapis András, Rics Zsuzsa, Kligl Sándor* —, s fölfedezhetők egy szimpatikus törekvés darabjai, amikor is a terek töréseinek, a fáziseltolódásoknak, az egymásra kopírozott idősíkoknak gazdag lehetőségeit kutatják egy új képi koordinátarendszerben — *Kéri László, Barabás Márton, Zrinyifalvi Gábor, Wágner János, Pinczehelyi Sándor.*

A hagyományos, az eddigi tárlatokon mindig meghatározó, úgynevezett „alföldi realizmus" szokványos táj- és életképei kissé háttérbe szorultak, s ezzel mintegy valóságos helyét és szerepét jelölték ki e művészi alapállásnak és kifejezésmódnak a magyar képzőművészet egészében. Természetesen kiemelkedő művek itt is akadtak — *Patay László, Vecsési Sándor, Novák András, Markolt György, Nagy Sándor, Tóth Valéria, Kotsis Nagy Margit, Kalmár Márton, Fritz Mihály.*

3.

Programon kívüli ajándék volt a néhány éve elhunyt *Herman Lipót száz rajzának* kiállítása. A hosszú művészi útjára Szegedről indult mester özvegye Gyöngyös városának ajándékozta a hagyaték festményanyagát, Szegednek pedig száz rajzot. Tájképek és aktok, biblikus témák és portrék, néha csak papírfecniken egy gazdag életpálya, egy minden megnyilvánulásában bohém és szeretetreméltó ember virtuóz üzenetei.

Bálint Endre fotómontázsainak bemutatója igazi agytornát kínált, szellemi párviadalra invitált. A 66 éves Bálint Endre nemrégiben készített újabb, közel félszáz darabos sorozatának szegedi bemutatója bizonyította, hogy azoknál az alkotóknál, akiknél a művészi tevékenység állandó velejárója, integráns része az aktív gondolkodás, a kísérletezés, a világgal való lépéstartás képessége és felelőssége — nem lehet lezárt az életmű. Bálint Endre 1959-ben már készített egy nagy hatású, a magyar művészeti közéletben élénk visszhangot kiváltó fotómontázs-sorozatot, melynek néhány darabját néhány évvel ezelőtt szegedi retrospektív kiállításán már megcsodálhattuk. Az a Párizsban született montázssorozat a napi sajtó képes híranyagának objektivitását felhasználva és újrarendezve az ellentétek szembesítésére, a szélsőségek hol játékos, hol megdöbbentő kapcsolataira, a világ tudathasadásos voltára épített. Bálint akkor a groteszk egyszerűbb lehetőségeit aknázta ki, mostani fotómontázsai bonyolultabbak, többrétegűek. Nem pusztán egy-egy jelenség, élethelyzet, ötlet, ideges feszültség, képi hírbomba által kiváltott felindulás szülte őket. Ezek a préselt lemezre ragasztott fotómontázsok *a XX. század komplex életérzéseinek lenyomatai*, magukba sűrítenek időt és teret, összekapcsolnak századokat, földrajzi helyeket, életsorsokat és gondolatokat a maguk objektivitásában és szubjektív újrarendezettségében.

4.

A kiállítási program arányeltolódásait jelzi, hogy *elsősorban plasztikai tárlatokat* rendeztek a nyári hónapokban. Három színvonalas szoborkiállítás, három fiatal művész bemutatója az emberközpontú szobrászat három útját mutatta föl. *Lóránt Zsuzsa* minden sejtjében, gesztusában, gondolkodásában és érzésében szobrász. *Tóth Valéria* — aki a nyári tárlat tavalyi nagydíja révén szerzett önálló kiállítási lehetőséget — olyan érzékeny ember, gazdag érzelemvilágú művész, aki harmóniaigényének, az élet teljes szépsége utáni vágyának megfogalmazásához, az emberi figurát ábrázoló szobrot találta legadekvátabbnak; *Farkas Pál* pedig megbízható, jó és pontos szobrokat készítő mester, aki mindazt ismeri, amit a szobrászat mesterségéből el lehet sajátítani.

Lóránt Zsuzsa tenyérnyi érmeiben éppúgy azt a gyermeki érzékenységet sugallja, mint négy kamaszlányalakot ábrázoló kisplasztikája, vagy szociális érdeklődésre való, finom mintázású finom zsánerszobrai. Felfedezi az esendő ember életének mozdulatait, pillanatait, arckifejezéseit s a velük való találkozás során közösséget is vállal velük. Elsősorban kortársaival, azokkal a harmincévesekkel, akik most küzdenek meg az élet sok olyan csatájában, mint az otthonteremtés, családalapítás, nemzedékváltás, élik a szerelem próbáit, a személyiség megőrzésének és kiteljesítésének éveit. Megbocsátó líra, együttérző szomorúság, pontos megfigyelőkészség, eredeti tipizáló képesség, érzékeny felületi megmunkálás, a realitásokhoz közelítő színezés és a szinte rajzos festéstechnika komplexen, egyforma hangsúllyal képviseli Lóránt Zsuzsa magával ragadó szobrászatát, mely egészében túlmutat önmagán, hiszen egy nemzedék életérzését önti formába.

Tóth Valéria annak a hitnek szenvedélyes képviselője, hogy rohanó, elgépiesedő és eltárgyiasuló világunkban *a művészet közvetítő kapocs lehet ember és ember között:* a szépség, a tiszta harmónia olyan sziget, ahol feltöltődhetünk, ahol érzéseinket kiteljesíthetjük, emberi mivoltunkban megerősödhetürk. A klasszikus szépségeszmény újrafogalmazója nemcsak azért, mert egyetlen témája az ember. Ez a figurativitás túlmutat a külső burkon, emberi tartást, művészi alapállást fejez ki. A klasszikusan szép lányalakok nemes metszésű arcai, leomló hajkoronájuk, testük finoman erotikus vonalvezetése, hullámzó drapériáik ennek a szépségeszménynek és harmóniaigénynek megnyilvánulásai.

Farkas Pál szoborkiállításán két forrásból táplálkozó alkotásokat láthattunk. Egyikhez az emlékművek, tervek és vázlatok tartoznak, a másik csoportba zsáner-

szobrok. Legnagyobb igényű vállalkozása a Babits-emlékmű. Szegeden a szobor gipszét láthattuk, de fotókról érzékelhető az a sajátos plusz, amit a két választott anyag — az öblös, mély fotel kőtömbje és a figura vibráló bronza — kölcsönöz az alkotásnak. Másik nagy vállalkozása A Dunánál költőjének, József Attilának emlékműve, melyben „az adott világ varázsainak mérnökét" igyekezett megfogalmazni, talán túlságosan is precízen, fegyelmezetten, szigorúan szerkesztett, szimmetrikus kompozícióban. Mindkét alkotásnak van elődje a magyar képzőművészetben, az előző azt a vonalat követi, amelyet Varga Imre jelölt ki a hetvenes években készült köztéri munkáival, az utóbbi pedig Marton László József Attila-szobrának variációja. A többi alkotás közül a két balett-táncos figura, az öregasszonyalak, a gyerekportrék és a kis méretben is monumentális paraszt-emlékműterv, érdemel említést.

TANDI LAJOS

Szerkesztői asztal

Az írószövetség vendégeként szerkesztőségünkbe is ellátogatott Huszár Sándor, A Hét című bukaresti hetilap főszerkesztője és Laurenţiu Ulici, a Contemporanul munkatársa. — Találkozott a Tiszatáj szerkesztőivel Alekszander Milanov bolgár költő és műfordító is. (Milanov — többek között — Szegeden élő költők műveiből is fordít majd bolgár nyelvre.)

Népes hallgatóság előtt nagy sikerű Tiszatáj-est volt Egerben, a Művelődési Házban. A szerkesztőséget Vörös László főszerkesztő, Annus József főszerkesztő-helyettes és Olasz Sándor főmunkatárs képviselte. Lapunk szerzői közül Csoóri Sándor találkozott az olvasókkal. A házigazda Cs. Varga István irodalomtörténész volt.

IMRE LAJOS METSZETE

Kokas Ignác

KOKAS IGNÁC kétszeres Munkácsy-díjas érdemes művész festményeiből nyitottak kiállítást vasárnap Keszthelyen, a Balatoni Múzeum képtárában. A tárlat augusztus 31-ig tekinthető meg.

Magyar Hirlap 1981/6/30/9

KOKAS IGNÁC 9

MAGYAR HIRLAP 1981/

Kenessei:Ginzapuszta évtizede

Első műcsarnoki kiállítása óta csoportos és egyéni kiállításokon művei bejárták a hazai és a külföldi kiállítótermeket, érdemes, majd kiváló művész lett, főiskolai tanár, többszörös díjazott, s most újra a Műcsarnokban láthatók festményei, melyek *összefoglalják az elmúlt évtizedet*, Kokas küzdelmeit és megtalált világát, amely nem mentes az ellentmondásoktól és gyötrelmektől, de *a sajátja, amit megalkuvástól mentesen vállalni tud.* És talán ez is véletlen (vagy inkább törvényszerű?), de hasonlít a kinti világhoz.

Kenessei András

KOKAS IGNÁC Y

MAGYAR HIRLAP L981/

Kenessei:Ginzapuszta

· Kokas nem ezt az utat választotta. *Szembenézésre késztette önmagát*, és elvonult a világ zajától, hogy legbensőbb magánügyeivel ott birkózzon meg. Kiderült azonban, hogy Ginzapuszta, amilyen alkalmasnak látszik az exodusra, olyan alkalmatlan a remeteségre. S az is kiderült, hogy Kokas Ignác sem alkalmas alkat a világtól való elfordulásra. Talán éppen ginzapusztai magánya döbbentette rá arra, hogy küzdelmeivel, fenyegető árnyaival, kétségeivel és bizonyosságaival, emlékeivel és retteneteivel nem tud a gyötrelmes valóság elől a világ végére bújni. Vagy ami még valószínűbb: önmaga elől nincs hová menekülni.

KOKAS IGNÁC 8

MAGYAR HIRLAP 1981/1

Kenessei:Ginzapuszt

És mint a Heraklésszel birkózó Anteusz, aki Föld-anyjához érve mindannyiszor új erőre kapott, a szülőföldközeli Ginzapuszta újra feltöltötte kimerüléssel fenyegetett alkotóerő-telepeit. A múltat idéző paraszti lét pusztulófélben levő maradványait a hazai táj egy részletével együttessé kovácsoló látvány nemcsak a primér tanulságok levonására késztette a festőt művészeti és filozófiai értelemben egyaránt, hanem az emberiség mai gondjaival kapcsolatos kérdések feltevésére is. De talán ami ennél még fontosabb: Kokas Ignác a maga művészi lehetőségeihez mérten választ is akart (akar) adni e kérdésekre.

KOKAS IGNÁC 6

MAGYAR HIRLAP 1981/

Kenessei:Ginzapuszta évtizede

Továbbhaladhat a kocogóssá vált iramban, évtizedekre beosztha a lobogás alján maradt parazsat (ha maradt), sorozatos fogalomzavarokat vethet vászonra, csalódottan is folytathatja tanult mesterségét. De ez már jószerével sem nevezhető művészetnek, noha alkalmasint tetszetős formában jelenik meg, előkelően konzervatív távolságtartással követi a divatot, és a vendégkönyv bejegyzései, no meg a képek mellé biggyesztett cédulák („megvásárolták") szerint a közönség sem idegenkedik műveitől.

KOKAS IGNÁC 4

Első, nagy, önálló kiállítása a Műcsarnokban, országos hírnevet szerzett a számára 1969-ben, s ez az év ajándékozta meg őt Ginzapusztával is. Talán a véletlenek összejátszása, talán a szerencse (a kettő néha nagyon is közel van egymáshoz) az oka, hogy Ginzapuszta olyan alkotói periódusban lépett Kokas Ignác életébe, amikor a művészek nem is kis része (ki a sikertelenség, ki a siker, ki a megalkuvások, ki a kérlelhetetlenségek következtében) alkotói válságba kerül.

MAGYAR HIRLAP 1981/

Kenessei:Ginzapuszta évtizede

KOKAS IGNÁC

(A rossznyelvek szerint nem is igazi művész, akinek életében legalább egyszer nincs igazi alkotói válsága.) A negyedik X tájékán többnyire elfogy a fiatalos lendület, az ifjúkori lobogás, átértékelődnek a fogalmak, s a művésznek el kell döntenie magában, hogy merre tovább. És hogyan.

MAGYAR HIRLAP 1981/1/7/6

Benessei:Ginzapuszta évtizede

KOKAS IGNÁC 2

Tévedés ne essék: addig sem hányódott a világban az isteni sugallatra várva. Tanult, dolgozott, alkotott, nem is minden siker és elismerés nélkül. A főiskolán *Bernáth Aurél* és *Kmetty János* tanítványaként végzett, s mint a Bernáth-tanítványok nagy része, *mesterének hatását a megszüntetve megőrzés módján örökítette tovább műveiben*, ma már — közel harminc év múltán — szinte felismerhetetlenül.

MAGYAR HIRLAP L981/1/7/6

Kenessei:Ginzapuszta évtizede

KOKAS IGNÁC 1

Kmetty szigorú szerkesztési hagyományai azonban még legfrissebb, tavaly készült képein is utolérhetők. Derkovits-ösztöndíj, Munkácsy-díj (kétszer is), VIT-díj, a Művelődési Minisztérium nívódíja, a Szegedi Nyári Tárlat díja, az egri akvarellbiennálé nagydíja jelzik a Ginzapuszta előtti megbecsülés állomásait, no, és az, hogy hazánk képviseletében bemutatkozott a velencei biennálén.

MAGYAR HIRLAP 1981/1/7/6

Kenessei:Ginzapuszta évtizede

KOKAS IGNÁC 1

MAGYAR HIRLAP L981/1/7

Kenessei:Ginzapuszta év

Immanuel Kant, a neves filozófus, állítólag egész életében ki sem tette a lábát Königsbergből, szülővárosából; úgy alkotta meg filozófiáját, világképét. A Fejér megyei Válon született *Kokas Ignác* negyvenvalahány éves koráig sokfelé járt, sok mindent magába gyűjtött, hogy végül a szülőhelye közelében levő *Ginzapusztán* találja meg azt a világot, amely a maga bezártságával és elhagyatottságával többet ér számára a földkerekség minden helyénél és minden látványánál. Ott találta meg azt a környezetet, amely összecseng belső világával; amelynek képi megjelenése a benne dúló viharokra, küzdelmeire, vívódásaira hasonlít. Valószínűleg ott találta meg azt a helyet, ahol az alkotás nyugalmára lelt.

Horváth Teréz: Kokas Ignác

Meghatározó mester, tiszta-szép műleírások, meggyőző értékelés — kell-e egy kismonográfiáról ennél többet írni? Kell, mert: *1.* a ***Mai magyar művészet*** sorozat, amelyben megjelent, a hazai könyvkiadás legvegyesebb, legegyenetlenebb színvonalú írásfolyama, ezt tudja az olvasó, tudja a szakma, az is, aki már írt bele. Kell, mert: *2.* az eddigi hatvanhat kötetecskébe írtak felületes szerzők, kiváló szerzők és dilettánsok, de a baj az, hogy a szerkesztés jóvoltából mind meg is maradtak felületesnek, kiválónak és dilettánsnak, elegyesen. S ráadásul: *3.* a sorozat úgy szentel figyelmet nagy művésznek, középszerűnek, protkoll-tekintélynek és álmellőzöttnek, hogy a válogatás rendjén aztán végképp nem tud sem olvasó, sem szakmabeli eligazodni.

Horváth Teréz munkáját a bevezető félmondat jellemzi. Érzékletes képleírásainak, röviden is meggyőző értelmezéseinek kiolvashatóan az a magyarázata, hogy mélyen átélte és végiggondolta a Kokas-képeket, hogy sokkal több élménye és eszméje van egy-egy kompozícióról, mint amennyit néhány gazdaságosan fogalmazott, letisztult bekezdésbe,

KRITIKA 1982/6

(1883–1982)

Bibliai kort ért meg: jövőre lett volna száz éves. Csöndben ment el, mint ahogy életének utolsó évtizedei is csöndben teltek, csak a „kerek évfordulókon" köszöntötte őt az irodalmi közvélemény.

A Nyugat első nemzedékének tagjaként indult, kortársa volt Babitsnak — de Veres Péternek és a hetvenes-nyolcvanas évek íróinak is.

Nagygeresden született, a pesti Tudományegyetemen szerzett latin—magyar szakos diplomát. Hosszú pályája során mindvégig megmaradt pedagógusnak, nemzedékek tanítója volt, akkor is, ha Senecát oktatott latinórán, akkor is, ha a fiatalabb íróknak adta át tapasztalatait. Gazdag irodalmi életút volt az övé, különösen pályája első felében sok sikert ért meg, háromszor is elnyerte a Magyar Tudományos Akadémia drámaírói pályadíját, s a Nemzeti Színház is játszotta színműveit. Igazi erőssége azonban a kispróza volt, elbeszéléseiben, regényeiben a kisvárosi élet finom megfigyelőjének bizonyult. Írásait — melyek egyaránt megjelentek *A Hét*, a *Nyugat* s az *Új Idők* hasábjain — egyként jellemezte a műgond, a könnyed olvasmányosság és az elmélyült jellemábrázolás. Novellaskötetei — köztük *A Bakó lányok* és *Az idegen pénz* című — irodalmunk jelentékeny értékei közé tartoznak. S miként a tanítványok emlékezete, megőrzik írójuk emlékét.

KRITIKA

két mondatnyi passzusba beleírhatott. Ez a feltételezés bizonyossá válik a könyv végére, ahol összefoglalja és jellemzi az eddigi életpálya eredményeit, lényegét és környezetét. Szükséges összefoglalás ez, a legalkalmasabb pillanatban jelent meg. Kokas Ignác negyvenhárom esztendősen úgy robbant bele a magyar piktúra közepébe váratlanul, hogy addig sem volt távol és addig sem élt ismeretlenségben. 1969-es kiállítása, és az utána következő folyamatos jelenléte azonban éles, olykor elvadult vitákat, lelkesedést, tüntető közönyt és ijesztő epigonsereget szabadított el akaratlanul, több mint egy évtizedre. Ideje volt hát higgadtan összefoglalni a történteket és az eredményeket, s így kellett összefoglalni: stílusra, egyéniségre, műfajra és alkotói világra egyaránt érvényesen.

Horváth Teréz egy ívnyi munkája tisztaszép műleírások révén jut el a piktúránkat meghatározó Kokas Ignác meggyőző értékeléséhez. Egészen úgy, ahogyan a mai magyar könyvkiadásnak a mai magyar művészet protagonistáit bemutatni kellene. Mindenkor. *(Képzőművészeti Alap)*

(ró—)

Három problémakört eredményezett Lenin vonatkozásában ez a rekonstrukció. Az irodalom pártosságát, az írói világnézet és a műalkotás dialektikus kapcsolatát, valamint a tükröződéselméletet érintik Lenin irodalommal kapcsolatos, filozófiai gondolkodásából következő irodalomelméleti konklúziói. Gránicz leírja ezt a rekonstrukciót, de nem elemzi, maga pedig nem tesz kísérletet — érthető módon — saját rekonstrukcióra. Az azonban nyilvánvaló, hogy csak akkor értjük meg a harmincas évek ilyen kísérleteinek jellegét, ha újra megkíséreljük a rekonstrukciót.

Nincs még egy olyan érdekes szakasza a marxista irodalomelmélet történetének, mint a húszas évek szovjet irodalomelméleti szakirodalma. A kötet két egymás után következő tanulmánya — a *Nyírő Lajosé* és a *Veres Andrásé* — foglalkozik vele. Nyírő extenzív jellegű áttekintését mintegy elismétli, evvel az olvasó agyába vési — és ez kitűnő szerkesztésre vall! — Veres intenzív jellegű tanulmánya. Irodalomszociológiai törekvések a szovjet irodalomtudományban — ez Nyírő tanulmányának a címe —, s már a címből világos, hogy a húszas évek marxista irodalomelméleti gondolkozása a „szubjektum-objektum'

szerint a világ három legolvasottabb irodalmi műve Beecher-Stowe-tól a *Tamás bátya kunyhója*, Karl Maytól a *Winnetou* és Courths-Mahlertól a *Piros rózsák*, de az első tizenhat között is csak két „igazi" mű akad (*A Buddenbrook-ház és Az öreg halász és a tenger*), a többi krimi és lektűr.

4. Nyugodtan foglalkozhat a kritika csak „igazi" műalkotásokkal és határesetekkel — mondja Mátyás Győző —, mert a „kommersz produktumok" felett „nagyon is demokratikus módon éppen a közönség gyakorol bírálatot azzal, hogy megnézi őket vagy sem". Kérdés azonban, hogy ez a „demokratikus" bírálat automatikusan egybeesik-e az effajta művek objektív értékével? Valóban mindig az a legsikeresebb, legnézettebb „kommersz", amelyik a legjobb?

Aligha — s ha nem, akkor itt a kritika tömegbefolyásoló erői nem kis feladat előtt állnak.

5. A „tömegkultúra" és a „valódi művészet" közötti szakadékot Mátyás Győző szerint úgy temetheti be a kritika, ha hallgat az előbbiről, s az utóbbival foglalkozván híveket toboroz számára.

Szerintem viszont ebből igencsak visszás kép kerekedik ki: a „valódi művészet" alkotásairól folyton az derül ki, hogy ritkán makulátlanok, zseniálisak, mindig több-kevesebb fenntartással szólunk róluk, ez a válfaj tehát problematikusnak mutatkozik — szemben a „kommersszel", ami úgy jó, ahogyan van, hiszen ha nem bíráljuk-kritizáljuk, akkor nyilván nincsen is mit bírálnunk benne. Fura módja ez a hívek toborzásának.

Mindezek alapján pedig úgy látom, hogy kritikai gyakorlatunkat e téren (is) nem igazolni, hanem javítani kell; ne gyártsunk arisztokratikus hibáit leplező arisztokratikus esztétikákat, hanem kritizáljuk a kritikát.

SZERDAHELYI ISTVÁN

KÉPZŐMŰVÉSZET

Országos Képzőművészeti Kiállítás

Az utóbbi ötven évben a műcsarnoki nagy tárlatot sorrendben megtisztelték a *nemzeti*, elláttak a *magyar*, ünnepelték az *új* jelzővel. A keresztségben most az *országos* jelzőt kapta. Mint a levéltár, mint a tervhivatal, mint az eső. Jó elnevezés. Míg az előző három szó valóságtartalmának értelmezéséért történészek, politikusok és esztéták vívták csatáikat, a negyediket szerény eltökéltséggel használhatták az irodák, az intézmények és a meteorológusok. Érdemes volt várni tizenegy évet az utolsó „nagy" kiállítás óta: a képzőművészeti élet önvédelmi fegyverzete sokat fejlődött. A topografált cím higgadt távolságot sugall: ez van. Hogy mi nemzetietlen, magyartalan vagy ó, majd eldöntik a specialisták. Az országosba minden belefér.

Sajnos mióta világ a világ, pontosabban 1896, az új Műcsarnok épületének átadása óta az épület alaprajza kötöttséget jelent. Minden idők „nagy" tárlatának dramaturgiája úgy alakult, hogy az első három terem rajzolta meg a fennálló rend önarcképét, az oldalsó kétszer három plusz egy szoba pedig a félárnyékokat, a drukkereket és a csúcsfényeket helyezte el a megragadott karakteren. A reprezentációs célokat szolgáló, kultúrpolitikailag fontos, elévülhetetlen értékeket felmutató művek máshová nem is kerülhettek. E három terem a pannók és kutak, az emlékművek és freskókartonok birodalma, valamint a múzeumi vásárlások egyes számú esélyeseinek találkahelye volt. Oly centrálisan szimmetrikus, feudálisan tekintélyelvű ez az alaprajzi elrendezés, hogy őszinte „ez van" kiállítás itt nem rendezhető. Hacsak...

Hacsak egy zseniális rendező — *Frank János* — nem játszik rá és egyúttal nem figurázza ki az ősi kompozíciós sémát. Feltehető ezért, hogy a műcsarnoki tárlat igazi mondanivalója ezúttal nem a zsürorokon, nem a minisztériumi szakembereken, sőt még csak nem is a művészeken múlott. Ahogy színházi nyelven mondják: az előadás rendezőcentrikus lett. Frank abból indult ki, hogy a hagyományokat minden körülmények között halálosan komolyan kell venni, ha baj van velük, úgyis lejáratják magukat. A ligeti kiállítás különben sem játszhatja a lebontott Nemzeti Szalon progresszív eklektikáját, nem utánozhatja az egykori Ernst Múzeum választékos ízlését, de nem veheti át a Nemzeti Galéria művészettörténeten párolt klasszicitását sem. Műcsarnok? Legyen! Melyik? Mindegyik!

„Nemzeti" terem. Nagyot fordult a világ az ötven évvel ezelőtti nemzeti tárlat óta. A márványkormányzó helyén *Liszt Ferenc* üdvözölte a betérőket, az olaj-vászon mágnások helyén *Bartók—Kodály* portrépárja intette rendre a tiszteletlenkedőket. Abban is nagyot változott a világ, hogy a zene kormányzója és a kultúra mágnáspárja nem hízelgő naturalizmussal lépett színre. Liszt oly szabadelvű, hogy még a pop art borostyánleveleit is hagyja felkúszni hegesztett házikabátjának ujjára, Bartók pedig oly kíméletlenül szigorú, hogy a színezett fénykép-modorból egy jottányit sem enged a festői engedékenység javára. Amennyiben mégis paródiákká válnak, arról nem a tárlatrendezési hagyományok folytán „szent sarkoknak" minősülő kiemelt helyek tehetnek. *Varga Imre* úgy deheroizálta legutóbb alkotott híresemberét, hogy a romantikus imázs kencéjét ledörzsölve az emberből is csak bábunyit hagyott. *Kóka Ferenc* viszont úgy heroizálta a centenáriumi ünnepelteket, hogy a többszörös életnagyság pórusain át eltávozott a művészet érzékeny humánuma is. E fáradsággal akár főrendiek is lehetnének. A rendező pedig nem tett mást, mint hogy analógiás alapon oda állította, oda akasztotta, ahová a történelmi tradíció kijelölte őket.

A történelmi tradíció arra is biztat, hogy „a nemzeti művelődés szolgálatában álló komoly művészi törekvések és a különböző művészi irányokat képviselő magyar tehetségek érvényesülését és eredményes együttműködését biztosítandó" a lehetséges variánsok már a főteremben is felvonultassanak. A rendező humorára vallott, hogy szó szerinti, naiv olvasatban valósította meg a kultuszminiszterhez intézett egykori kormányzói leiratot. Így eshetett, hogy végiggondolt következetességgel sorolta el a jobb oldali falon a klasszikus avantgarde legkiérleltebb — és a nemzeti tárlatok korában nyilvánosságot alig-alig kapott — darabjait *Martyn Ferenc* jelfestményeitől *Barcsay Jenő* képkonstrukciójáig, a bal oldali falon pedig a klasszikus látványfestészet más fogantatású műveit *Miháltz Pál* borús Szentendréitől *Orosz János* vicsorgó *Haduraiig.*

Legyen béke — hirdette a főfalon a fél évszázados hagyományokat egyetlen műben konfrontáló, és a fél évszázados hagyományok nyomasztó súlya alatt majdhogynem összeroppanó *Kokas Ignác*-kép. Legyen béke — sugallta a rendező is. A „bal" és a „jobb" közötti eszmei ellentét ne azáltal oldódjék fel, hogy a főhellyel szemben levő falszakaszon, a már lezárult életműveknek kijáró végtisztesség amúgy is egyneműsíti a vizualitás különféle frontjait, hanem hogy a nemzeti képzőművészet ne egyik vagy másik irány monopolhelyzetét jelenthesse. Mint volt a papíron leírtakkal ellentétben a fél évszázados gyakorlat szerint.

„Magyar terem." Nagyot fordult a világ a harminc évvel ezelőtti tárlathoz, az ötvenes évek magyar képzőművészeti kiállításaihoz képest is. „Hogy képzőművészeink mennyiben hasznosították a számukra nyitva álló lehetőségeket, mennyire sikerült leküzdeniük a népellenes kapitalista kultúra káros befolyását, milyen mértékű fordulatot tudtak tenni a nép életét, harcait, a valóságot ábrázoló, a nép győzelmét hirdető művészet felé", ezt ma még azok a művészek is különféleképpen értelmezik, akik annak idején mélyen eltöprengtek az 1950-es I. magyar képzőművészeti kiállítás katalógusbevezetőjén. A „témás" terem műveiből ugyanis az derül ki, hogy a népnek sok arca van. Van egy izzadó, dolgos, pátoszmentes arca, mint *Németh József* új korszakának kiérlelt darabjain. Van egy allegorikus-bombasztikus arca, mint *Vecsési Sándor Békeöröm* tablóján. És van egy finom-nosztalgikus arca, mint *Szántó Piroska* fotó-parafrázisain. A nép *Samu Géza* ősformájú *Napszekerén* is utazhat, és amikor céljához ért, *Lukács György*öt is olvashat. Legfeljebb a művészi tükrözésről szóló elmélet elsajátítása után lelki szemei előtt nem olyan panoptikumporté fog lebegni, mint *Janzer Frigyes*ében.

Ha pedig a harminc évvel korábbi tudat számára a „népellenes kapitalista kultúrával" folytatott harc kapitulációjának számít a Rauschenberggel flörtölő *Gyémánt László*-kép és a Vasarely után sóhajtozó *Nagy Sándor Zoltán*-tabló, felmentésképpen közölhetjük, hogy a művészettörténeti örökséggel folytatott harc sem áll jobban. *Dienes Gábor* úgy látja, hogy Pisanellóhoz képest minden figura banális és közönséges. Szeretne tehát úgy festeni, mint a nagy veronai. *Mácsai István* úgy látja, hogy Botticelli Derelittájához képest minden látványos fájdalom üres. Szeretne tehát olyan képet festeni, mint a nagy firenzei. *Patay László* pedig úgy látja, hogy ennyi nagyság árnyékában egyáltalán nem érdemes festeni. Ám mielőtt még az előző teremben levő Kokas-kép lehorgasztott fejének gesztusát végképp lemásolta volna *Emlékművén*, óriási kvodlibettel rukkol elő, rajta a mykénei Oroszlánkaputól Picassóig az egész művészeti lexikon. A képpel szemben *Papachristos Andreas* szép *Madácha* csóválta volna kőfejét, amennyiben tudta volna. Ha már ilyen közérthető modorban állíttatik ki a hegeli művészethalál inspirálta „festő tragédiája", legalább egy icipici portrét kaphatott volna a jénai filozófus valahol az Athéni iskola alsó lépcsőfokán.

„Új" terem. A tizenegy évvel ezelőtti utolsó műcsarnoki tárlaton, az *Új művek* nevet viselő, előszó nélkül útra bocsátott, utókritikával annál inkább megvert seregszemlén *Segesdi György* Stabil mobilja lett a haladásképtelenség, az önellentmondás és a látszatmodernség szimbóluma. A harmadik terem díszhelye joggal járt tehát a friss Segesdi-műnek, még akkor is, ha acélplasztikájának díszítményszerűsége ezúttal szerényen elhárított minden belemagyarázást. Lábainál azonban két stabil mobil is hevert. *Pázmándi Antal* olyan autót formázott samottból, amely motorház nélkül fúródott a hálós homokzsákok közé. *Paizs László* olyan „papírrepülővel" hozakodott elő, amelyet még egy hurrikán is nehezen emelne, lévén több mázsa. Ha viszont a pszeudoközlekedési eszközök szimbólumszerűsége olvashatatlan lett volna a beavatatlanok számára, *Mészáros Mari* üvegplasztikájának címe szájunkba rágta az évtizednyi megfigyelés időszerűségét: *Az élőlények legfontosabb tulajdonsága a környezethez való alkalmazkodóképesség. Keserű Ilona* kikínlódott szivárványos zónáinak szomszédságában ugyanis *Kántor Lajos* szervetlen-szellemtelen absztrakt mustrája, *Hencze Tamás* minimumra szűkített optikai rendje mellett *Baska József* szószátyár dekorja figyelmeztetett a képzőművészeti mimikri-modernizmus felesleges jelenlétére.

Kisvállalkozások kora. Ennyit a „nagy" kiállítások hazai hagyományairól. De mi marad a mai magyar képzőművészetből, ha a stílrendezés lefoglalja az anyag oroszlánrészét? Frank János úgy intézte a dolgot, hogy a legnagyobb bajok és a legtöbb reményre jogosító művek az oldaltermekbe gyülekezzenek. Igazság szerint nem is tehetett másként, ha harmonikusan akarta elhelyezni a szabályos képcsarnoki 65×90 cm-es táblaképek sorát, vagy ha megfelelően akarta installálni az intim szféra legintimebb darabjait, az arasznyi kisplasztikákat és tenyérnyi grafikákat.

Tarthatatlan állapot! — mondhatta volna a néző, miközben hiába próbálta egyéni jegyei szerint megkülönböztetni a tanulságosan egymás mellé akasztott *Szentgyörgyi József-* és *Bráda Tibor-*, a *Szabados János-* és a *Kiss Zoltán László*-képeket.

Átmeneti állapot! — állapította meg a néző, miközben *Friedrich Ferenc* és *Buczkó György, Trombitás Tamás* és *Farkas Ádám* ábrázoló geometrikus műveit megpróbálta méretbörtönükből kiszabadítani és legalább gondolatban nagyplasztikává előléptetni.

Jellemző állapot! — foglalná végül össze pozitív benyomásait a néző. Az idei műcsar-

KOKAS IGNÁC

alapvető fordulat, mely a fenti nézeteket megingatta. Ebben az időben nagy számban jelentkeztek azok a filmművészek, akik nemcsak egymás után készítették kitűnő filmjeiket, de alkotásaikban központi szerepet kapott a *filmnyelv megújításának igénye* is. Ezek az alkotások végre bizonyítani tudták, hogy a film, poétikai rendszerének megújításával, meghaladhatja azokat a természetéhez tartozóknak hitt korlátokat, melyek miatt eleve alkalmatlannak ítélték a művészi kifejezésre. Csakhogy a hetvenes évektől kezdve ez a fejlődés megrekedt, s az évtized közepe óta határozott visszaesés mutatkozik. Az ötvenes-hatvanas éveket olyan alkotók és irányzatok fémjelezték, mint Fellini, Antonioni, Rossellini, Pasolini, Visconti, Resnais, Robbe-Grillet, Godard, Truffaut s egyáltalán a nouvelle vague, Richardson, Losey, Bergman, Bunuel, Wajda, Tarkovszkij, Jancsó, a csehszlovák új hullám. Ezen alkotók egyike-másika ma is hoz létre kitűnő alkotásokat, általában vett helyzetük azonban gyökeresen különbözik attól, amiben az ötvenes-hatvanas évek virágkorában voltak. Akkoriban a nagy alkotók egymástól is különböző filmnyelvi törekvései mintegy a *különös*ben való megnyilvánulásai voltak annak az *általános* mozgalomnak, mely a film művészetté emancipálását célozta. A hetvenes években azonban ezek a művészek már csak magányos óriások, akik heroikus utóvédharcukat vívják. Úgy tetszik, a filmgyártás sikeresen leverte a filmművészet lázadását, s ismét békében és egyre nagyobb mennyiségben állíthatja elő a tömegfogyasztásra szánt termékeket. Ez már Coppola vagy Spielberg évtizede. Így tehát a film még mindig nem tudott egyértelműen művészetté válni, de azt legalább visszavonhatatlanul bebizonyította, hogy nem eleve alkalmatlan arra, hogy felsorakozzék a „nemes művészetek" mellé.

4. Véleményem szerint éppen a film jelenlegi helyzete miatt a kritikára igen nagy felelősség hárul. Sokáig természetes volt, hogy a kritika minden filmmel foglalkozik, ami a mozikba került. Az ötvenes-hatvanas évek nagy korszakában azonban a kritika nagyobbrészt elszalasztotta azt a lehetőséget, hogy a nézők számára is tudatosítsa a film*művészet* lényegét, megkülönböztetve ezt a vele csupán formailag azonos, nem művészeti jelenségektől. Jelen pillanatban viszont a filmipar bekebelezni látszik a művészetet. Ám nem hiszem, hogy a filmművészet egykönnyen megadná magát, hiszen egyszer már a győzelem kapujában állott, ezért nyilván újra meg újra megindítja majd a maga szabadságharcát. Véleményem szerint a kritikának éppen ezért nem kellene a valóságos események mögött kullognia, hanem a maga eszközeivel segíthetne a filmművészetnek, s így valamit javíthatna önnön kusza helyzetén is. Pillanatnyilag ugyanis előfordulhat az az eset, hogy egy lap egymás mellett közli — jogos — dörgedelmeit egy rossz művészfilmről és elismerő méltatását mondjuk éppen a *Pogány Madonná*ról. Az olvasó-néző számára így nem teljesen világos, hogy a két jelenség nem ugyanabba a szférába tartozik. A néző természetesen különbséget tud tenni szórakoztató film és művészfilm között, de gyakran azt hiszi, hogy a gyenge művészfilm pontosan azért rossz, mert nem elég szórakoztató. A kritika a maga ellentmondásos és következetlen módján ugyan megpróbálja orientálni a nézőt, s ezért az olcsó giccsről századszor is leírja, hogy ... olcsó giccs. Molnár Gál Péternek tökéletesen igaza van abban, hogy ez kevés. Szerintem azonban az ilyen filmekkel a művészetkritikának nem kellene foglalkoznia, hiszen ezeket a néző a kritika „segítsége" nélkül is megtekinti.

Erre a látszólag drasztikus elhatárolásra azért is szükség volna, mert a film esetében a kommersz és a kevésbé sikerült művészfilm összemosódására nagyobb az esély, mint a többi művészeti ágban, ahol a kettő magától értetődőbben különül el. Természetesen ez az éles elhatárolás nem érinti (nem is érintheti) azt a problémát, hogy egyáltalán legyen-e kommersz vagy sem, hiszen mint *Umberto Eco* írja: „A kiegyensúlyozott kulturális kommunikáció problémája nem az, hogy ezeket az üzeneteket (mármint a tömegkultúra termékeit — M. Gy.) megszüntessük-e vagy sem, hanem az, hogy miként adagoljuk őket, illetve hogyan kerülhetjük el művészetként való eladásukat és fogyasztásukat."

Ugyanakkor a kommersz produktumok jó része nem fedi el saját lényegét, nem tart igényt a művészet rangjára, így a kritikának eleve nem kellene foglalkoznia velük. Ez természetesen nem mond ellent annak, hogy a művészi értéket nélkülöző filmek kategóriáján belül is vannak jobbak és rosszabbak. De ennek elemzése nem a művészetkritika dolga, hiszen az ilyen filmek felett nagyon is demokratikus módon éppen a közönség gyakorol bírálatot azzal, hogy megnézi őket vagy sem.

Ezt az elhatárolást azért is fontosnak tartom, mert a filmkritikának így is maradna éppen elég dolga azokkal a tömegkulturális határesetekkel, melyek igényt támasztanak arra, hogy műalkotásként fogadják be őket, noha éppen lényegükből következően nem azok. Ezek a művek látszólag ugyanazokból az esztétikai elemekből építkeznek, mint a műalkotások, de valójában csak kölcsönveszik azok jellemző stilémáit és egy tőlük idegen összefüggésbe ágyazzák őket. A kritikának éppen egyik legfontosabb feladata, hogy ezekkel a jelenségekkel foglalkozzék, hiszen ezek az esztétikum határesetei és jelen pillanatban nagy a veszélye annak, hogy kimagasló műalkotások híján ilyen termékek foglalják el a filmművészet megüresedett trónját. Persze a mai értelemben vett tömegkultúra nálunk új keletű jelenség, s így annak különböző szempontból való feldolgozása is gyerekcipőben jár még. Így fordulhat elő, hogy minden olyan tömegkulturális termék, melyet történetesen celluloid szalagra rögzítettek, a filmkritika hatáskörébe utaltatik. S a kritika valóban legfeljebb közhelyeit ismételgeti, ha mondjuk a *Piedoné*ról ejt szót. Ezzel szemben nagyon is kívánatosnak tartanék olyan elemzéseket, melyek a tömegkultúra szociológiájával foglalkoznának, s ekként tennék a vizsgálat tárgyává mondjuk a *Kojak Budapesten* vagy a *Pogány Madonna* című filmeket. Egy ilyen komplex elemzésnek nyilvánvalóan tartalmaznia kellene esztétikai szempontokat is, hiszen az említett filmek megjelenési módja végül is kvázi-esztétikai. Ebben a vonatkozásban a legtanulságosabb példa éppen Molnár Gál Péter rövid eszmefuttatása a Piedonéról, hiszen az ő fejtegetése is szociológiai ideológiakritika és nem esztétikai műbírálat. De ez teljesen természetes, hiszen a Piedone, függetlenül attól, hogy moziban vetítik, nem más, mint kvázi-esztétikai formában megjelenő ipari termék.

Magam sem óhajtom tehát, hogy a Piedonéhoz hasonló filmek visszajelzés nélkül maradjanak, pusztán azt állítom, hogy ezek tárgyalása nem a művészetkritika feladata.

5. A kérdés most már az, hogy vádolható-e áldemokratizmussal és a tömegek lenézésével az a kritika, amelyik a dolgát teszi, vagyis az esztétikum szférájába tartozó művekkel, illetve határesetekkel foglalkozik. (Noha, hangsúlyoznom kell, hogy jelen pillanatban ilyen filmkritika még nincs.) Azt hiszem, sem a valóságos, sem a pusztán általam feltételezett kritikai gyakorlat nem az úgynevezett tömegek felett mond ítéletet azzal, hogy bizonyos dolgokkal foglalkozik, másokkal pedig nem. Ez a gyakorlat csak akkor öltene antidemokratikus jelleget, ha az emberek művészethez való affinitásának különbségeit szocializálná és értékrangsor értelmében alacsonyabb és magasabb rendűekre osztaná őket.

Ennek a mi kritikai életünkben a csíráit alig vélem felfedezni. Éppen ezért azt hiszem, pontosan a valós helyzet feltárása érdekében nem kellene elhallgatnunk azt a tényt, hogy az emberek többségét nem érdekli a művészet, vagy legfeljebb művészetpótlékot fogyasztanak. Ez a megállapítás nem lehet denunciáló az ember egészére vonatkozóan, hiszen napjainkra a művészet funkciója olyannyira megváltozott, hogy a hozzá való viszony nem jellemezheti az egyént mindenoldalúan. Így azt a tényt sem fedheti jótékony homály, hogy az úgynevezett tömeg jóval kevésbé toleráns, mint a kritika. Én egyszerűen elképesztőnek tartom például azt a közhangulatot, ami pár év óta Jancsó Miklós iránt megnyilvánul.

Jelen pillanatban tehát elég bonyolult a helyzet, szakadék van a tömegkultúra és a valódi művészet között, de nem hiszem, hogy az ellentmondások megoldásának az lenne az útja, ha a tömegeket kvázi-demokratikus módon azzal vonnánk be a valódi kultúra vérkeringésébe, hogy recenziót közlünk minden giccsről és kommerszről, csak azért, mert sokan fogyasztják őket. A művészetkritikának az a dolga, hogy műalkotásokkal foglalkozzék, s úgy hiszem, új híveket toborozni is csak akkor tud a művészet számára, ha ezt a feladatát következetesen végzi.

MÁTYÁS GYŐZŐ

Az arisztokratikus kritika esztétikája

Fontos, mert nagyon megfontolandó gondolatmenetet fejt ki *Mátyás Győző* vitairása: esztétikai alapokat teremt kritikai gyakorlatunk számára. Ez a gyakorlat *Molnár Gál Péter* — s még sok más szerző — véleménye szerint sznob arisztokratizmussal vádolható, mert komolyabb figyelmet csak az elitművészetnek szentel, s nem ereszkedik le a tömegműfajokhoz. Ám mindeddig ezt csak úgy spontán, elméleti szentesítés nélkül tehette; Mátyás Győző most felvonultatja azokat az esztétikai tételeket, amelyek azt igazolják, hogy minden úgy van jól, ahogyan van.

Kérdés, hogy a kritikai gyakorlatot igazoló elméletek maguk igazolhatók-e? Haladjunk Mátyás Győző tételeinek sorrenjében:

1. Kiindulópontja Lukács fogalomértelmezése, mely szerint az esztétikum szférája azonos a művészet szférájával, ez pedig a művészi visszatükrözés feladatára hivatott alkotások körét jelenti: mindaz, ami ezen kívül áll — a nem tükröző, hanem „csak" szórakoztató műfajoktól a természeti szépig — „álesztétikai tendencia vagy képződmény" csupán. S minthogy a kritika feladata az „igazi" esztétikum, a műalkotások vizsgálata, így joggal mellőzik kritikusaink az „álesztétikai" képződményekkel való bíbelődést: ha a kritika „alkalmazott esztétika", csak esztétikai jelenségek a tárgyai.

Csakhogy Lukács fogalomértelmezése vitatott; *Az esztétikum sajátossága* megalkotásáig — több művében — ő is elismerte a művészeten kívüli esztétikum létét, s a marxista esztétika képviselőinek többsége így jár el.

Ám ha elfogadjuk, hogy a szórakoztatás csak „álesztétikum", ebből akkor sem következik, hogy a kritikának, mint „mozgó esztétikának" nem feladata az effajta művek bírálata. A tömegkultúra szociológiailag fontos terület, a jó s rossz elkülönítése itt is gondos elemzést kíván, s tudatosító kritikai visszhangot.

2. Mátyás Győző azonban messze túl is lép Lukács felfogásán, amikor úgy véli, hogy a művészet szükségszerűen arisztokratikus — és a vele foglalkozó kritika így szintén az kell hogy legyen —, minthogy a „transzcendentális ideológia" uralma alól felszabadult művészet csak negatívnak láthatja a valóságot, s önmagát mint pozitívat kell hogy megkülönböztesse a valóságtól. A művészetnek Lukácsnál nem az a feladata, hogy arisztokratikus fölényérzéssel undorodjék mindenfajta valóságtól, hanem az, hogy híven tükrözze vissza annak pozitív és negatív vonásait. A visszatükrözött tárgytól mint eleve negatív valamitől önmagát eleve pozitívként megkülönböztető visszatükröződés nem művészi lenne, hanem valóságidegen finnyáskodás. Vannak ilyen elvekre épülő esztétikák is, de ezek nem kapcsolódnak a marxista Lukácshoz vagy bármely marxista igényű esztétikához.

3. Hogy a film az ötvenes-hatvanas évekig lényegében csak tömegkulturális termék volt, s nem művészet, aminthogy a hetvenes évektől kezdve ismét visszaesett korábbi állapotába, ezt a filmszakemberek aligha igazolnák: 1958-ban, amikor megszavazták, melyik a világ 12 legjobb filmje, az 50-es évekből egyetlenegy alkotást sem soroltak ezek közé. Mátyás Győzőt itt alighanem az téveszti meg, hogy azt hiszi, a művészeti ágak fejlettsége a statisztikai átlagon, s nem a kor csúcsteljesítményein mérendő. Ám ilyen mértékkel mérve az irodalom sem művészet, csak tömegkulturális termék: C. Riess 1960-as kimutatása

noki kiállítás legkvalitásosabb darabjai ugyanis — az egyéni helytállás és az individuális érzékenység szép bizonyítékaként — íróniával balzsamozott apró lírai festményekből *(Kárpáti Tamás, Ef. Zámbó István, Ujházi Péter)*, lírával meghintett iróniкus grafikalapokból *(Sáros András Miklós, Bálványos Huba, Valkó László)* és szeretnivalóan törékeny humanista idolokból *(Váró Márton, Lóránt Zsuzsa, Paulikovits Iván)* rekrutálódtak. Következésképpen *a közösségi tartalom* furcsa búvóutakon, szemérmes rejtőzködés közepette kereste hiteles, magánvilágot szétfeszítő új formáját.

A Műcsarnok tehát mint művészettörténeti fogalom visszavonhatatlanul meghalt. A tekintélyelv, a dogmatizmus, a formalizmus új variánsai legfeljebb arra jók, hogy korhűen díszletezzék a régi falak között zajló régi darabot. Az új cselekmény oldalt zajlik. Itt volt látható a külvilági eseményekre és piaci viszonyokra egyaránt érzékeny kommercializált képzőművészet. Itt volt található az öntudat-válságba kerülő és az öntudatáért keservesen küzdő fiatal képzőművészet. És itt volt a szervezeti decentralizáció következtében létproblémákkal küzdő útkereső képzőművészet. Azaz: a mai *nemzeti, magyar* és *új* képzőművészet. Az Országos Tárlat, amely a legátgondoltabb rendezői koncepció tükreként maga volt a rendezetlenség.

P. SZŰCS JULIANNA

SZÍNHÁZ

Shakespeare: Hamlet

Tudjuk, manapság egy színjátéknak — bármikor írták szövegét — a mához kell szólnia. Miről szól *Paál István* rendezésében a *szolnoki Szigligeti Színház* előadása? Sok olyan cselekvés látható, amire nem utalnak a szavak. A színpad előterében — az egész előadás alatt — egy nyitott sír tátong, minden holttetemet ebbe dobnak be; Hamlettel nem Atyjának Szelleme közli, hogy miként halt meg, hanem a Polonius által felbérelt Színészkirály a két őr aktív támogatásával. Az Egérfogó-jelenetben a Színész valóban megöli a Színészkirályt a fülébe csurgatott méreggel. Ophélia nem öngyilkos lesz, hanem Claudius megöleti. Fortinbras Századosa az előadás végén lelövi Horatiót. Fortinbras szavaira — *„Négy százados / Emelje Hamletet, mint katonát, / A ravatalra..."* stb. — Hamletet bevágják a sírba.

Az a gyanúnk, ha valaki, hát Shakespeare igazán tudta, hogyan kell drámát írni. Aki nála jobbat akar, nem árt, ha figyelembe veszi egyik intését: *„Illeszd a cselekvényt a szóhoz, a szót a cselekvényhez, különösen figyelve arra, hogy a természet szerénységét által ne hágd..."* Az említett jelenetek nem illenek a szavakhoz.

Egyszerű lenne az eset, ha a színjáték egy-egy jelenete csak önmagát értelmezné, és jelentése nem hangolódna rá más jelenetekre, sőt a színjáték egészére. Ha így lenne, a szövegben nem található jelentésekhez hozzátett jelenetek még közölhetnék ezt: Dánia börtön, s hogy *„Nincs oly gazember széles Dániában — / Ki megrögzött cinkos ne volna."* De hát Shakespeare nem ezt mondja? A hozzátett jelenetek Dánia börtön voltát és ennek a világnak árulásait, gazemberségeit olyannyira fölfokozzák, hogy az egész elszakad a valóságtól, érthetetlen és hiteltelen karikatúrává változik. Vagyis épp azt csökkentik, amit növelni kívánnának. S ezért az emberi szellem egyik legnagyobb alkotásának mélységeiből itt vajmi keveset láthatunk. A mához egy torzkép szól. A szavakhoz nem illesztett cselekvések gondolati zűrzavart eredményeznek.

Az egész színjátékra új jelentésréteget helyező némajáték az első szó elhangzása előtt történik meg. A nézők túlnyomó többségének

Szabó Magda: A csata

Szinte naptári pontossággal két évre rá, hogy *A meráni fiú* bemutatójának-sikerének örvendhettünk, íme, itt a folytatás. Ami már elöljáróban tudvalevő volt az író nyilatkozatából, most beteljesülni látszik: a Béla-trilógia második darabja van előttünk. Reméljük, mihamarabb megláthatjuk a harmadikat is: hiszen „műegészről" csak majd annak az ismeretében beszélhetünk joggal.

Azért itt álljunk meg egy pillanatra. Különös, valamiképpen a dráma lényegével ellenkező törekvés a drámai ciklus megvalósítása — annak ellenére, hogy úgy látszik, a drámai alkotás elkerülhetetlen velejárója. Hiszen „már a régi görögök is" ciklusokban teremtették remekműveiket és Shakespeare királydrámái nemkülönben több estés drámaciklusok (melyeket drámakrónikáknak is lehet nevezni); s ha Shakespeare-nél a történelem (de vajon az-e?) áradt szét több estés alkotássá, Strindbergnél az érzelem, a szenvedély követelt magának ilyen drámai-epikai formát. S itt van az a nagy ellentét a műforma és annak ciklikus megalkotása között, amelyről korábban szóltam. A dráma par excellence az az alkotás, amely egyetlen este fellobban és elhamvad — minden este újra lobban s újra hamvad — s ez adja izgalmát, pátoszát, varázsát. Sorsok, életek, történelmi sorsfordulók, érzelmek, szenvedélyek, kapcsolatok, egyszerű és bonyolult emberi viszonyok, egy pillanat, egy élet, egy nemzedék, egy nemzet vagy az egész emberiség sorsa — mindez s annyi más lehet a dráma anyaga vagy tárgya —, de egyben mindnek hasonlítani kell a másikhoz: hogy valóságosan vagy fiktíven, de egyetlen estényi terjedelemben szólalnak meg, jutnak a kezdettől a végkifejletig. Ez a dráma egyik — egyik! — nagy vonzereje s írói nehézsége.

Ezzel lényegében ellenkezik a drámasorozat gondolata: hiszen ha a sorozat egésze mond valamit, akkor a rész menthetetlenül csonka mondanivalójú az egészhez képest; viszont a dráma mint színmű (most a könyvdrámáról ne szóljunk) az egy estés zártságot követeli s a több estés sorozatot csak akkor tűri el, ha ez az első feltétel is megvalósul. Vagyis a drámatrilógiának csak akkor van értelme s sikere, ha egyfelől minden egyes darabja önmagában megállja a helyét, nemcsak technikailag zárt, de mondanivalójában is teljesnek tetszik; másfelől viszont, ha technikailag is, de főként mondanivalójában az egyes alkotórészek építőkockaként rakódnak egymásra, önmaguk zártsága mellett önmaguknál többet, teljesebbet jelentenek összességükben.

Szabó Magda merész vállalkozásánál ma még korai lenne ezt az igényt teljes egészében mérlegelni; de már most figyelmeztetni lehet rá, mert a műben magában is látszik, hogy az író is ilyesféle igénnyel lép föl önmagával szemben. Ambíciója talán leginkább a Shakespeare királydrámáit létrehívó írói szándékkal vetekszik: a nézőn át a nemzetnek „visszaadni" saját félig-tudott félig-elfelejtett történelmét s e történelemről úgy beszélni, hogy abban részben benne van az író véleménye a történelemről, s tapasztalata a saját maga által átélt történelmi korról — de benne az is, amit ebből mint történetfilozófiát, mint nemzetkarakterológiát lepárolt.

A csata: történelmileg Muhi puszta s ami utána következett. Egy év: de ez alatt az esztendő alatt a virágzó, gazdag, kulturált Magyarország pusztasággá, lakóiból, aki él, pusztai futó vaddá változott. A dráma szereplőinek zöme azonos *A meráni fiú* főbb szereplőivel — néhány jelentős új alak-motívummal gazdagítva. A dráma anyaga eredendően epikus: egy csata előkészületei és következményei, Béla király menekülése, kudarcai mindaddig, amíg újra megnyílik előtte a hozzá méltó, rá váró cselekvés útja. Ezt az epikus anyagot drámaivá tenni csak úgy lehe-

Kokas Ignác, festő

KOKAS IGNÁC Munkácsy-díjas kiváló művész festményeiből nyílott meg kiállítás vasárnapra Keszthelyi Balatoni Múzeum képtárában. A 40 olajfestményt bemutató tárlat augusztus 31-ig lesz nyitva.

–: A kultúrális élet hírei

Népszabadság, Bp. 1981 jún. 30.

7.

KOKAS IGNÁC

VADAS JÓZSEF: **Képzőművészet**

Festő, a sárkány legyőzése után

Izgalmas újdonság volt, reveláció lett, fontos tett ma *Kokas Ignác* piktúrája, melynek történetét most először szemlélhetjük folyamatában a *Műcsarnok* szépen és gondosan rendezett retrospektív tárlatán.

Kezdjük az izgalommal. Az eszmélő magyar festészet a hatvanas évek közepén sokféleképp próbál kitörni, kéres magának kiutat, nem is csak évek, hanem évtizedek szellemi és politikai kátyúiból. Van, aki erőszakkal megrekesztett vállalkozásokhoz kanyarodik vissza, s a tízes évek forradalmi vagy a negyvenes évek antifasiszta avantgardjából merít erőt és ihletet. Van, aki a kortárs egyetemes művészet eszköztárának meghonosítására tesz kísérletet, így nyer teret nálunk is a pop art és a minimal art, másképpen a közönséges trivialitás és a mértani absztrakció. És van, aki önmaga felé fordul. Azért mélyül el a tanultakban, hogy igaz belső tartalmát kihámozva újíthassa meg azt, amit mások — a legtöbben — végleg használhatatlannak és éppen ezért feleslegesnek ítéltek.

E kevesek között találjuk Kokas Ignácot. Főiskolai mestere, Bernáth Aurél — a természet párás szépségeit megörökítő atmoszférikus — festészetének szellemében formálta meg első képeit még az ötvenes évek derekán. Kokas már akkor vívódó és lassan dolgozó alkat. Neki majd egy évtized kell ahhoz, hogy mestere stílusjegyeitől végleg megszabaduljon. Ami azonban nagyszerű: úgy távolodik el a posztimpresszionista látványfestészettől, hogy nem kell tanítóját megtagadnia. Hogyan is tagadná meg? Mind komorabbá váló egeivel, egyre mitikusabb vegetációival, már-már rebbenő lényeivel éppenséggel ez a hatvanas évek derekán izgalmassá váló és bennünket is izgalomba hozó Kokas Ignác fedezi fel — visszamenőleg — Bernáth piktúrájának talán legfőbb erényét: a feszültséget. Azt a nála még csak felsejlő dinamizmust, amely a súlyos felhők és a párás lombok fülledt légköréből fakad, és amely sosem engedte olcsó idillé fakulni művészetének látszólagos szuvenír-motívumait.

Revelációt akkor lett ebből, a már 1966-os *Orfeusszal* és az 1967-ben festett *Néma házzal* is egyedülálló művészetből, amikor nyilvánvalóvá vált: a társak sorra megrekednek. A pop vagy a minimal art formavilágát a magyar művészek túlnyomó többsége hű követőként sajátította el. Nem tudott vele mit kezdeni, nem tudott belőle egyéni életművet alkotni. A tehetetlenségből fakadt az a kényszerük, hogy versenyt fussanak az idővel. Miközben e mást akaró és újat szorgalmazó, tehetséges és elszánt festők egymás után adják át magukat a megbokrosodó művészet újabb és újabb impulzusainak, Kokas a hatvanas-hetvenes évek fordulóján egyre inkább és egyre véglegesebben önmaga.

Ekkor fedezi fel magának a Fejér megyei Ginza-puszta démoni tájat. Öreg hidak, beomló boltozatok, magányos kőpillérek, korhadó rönkök, ingó gazok, rendetlen bokrok, zavart szárnyasok, bogarászó pókok kínálják itt fel látványként azt, ami Kokas, az ember döntő élménye: hogy az élet egyszersmind elmúlás, hogy a kiteljesedésnek feltétele a fájdalmas leszámolás a már létezővel. Ez a festészet azt mondja nekünk: ha meg akarjuk valósítani önmagunkat, *tékozló fiúvá* kell lennünk. *El kell hagynunk a falunkat.* Ezért alaphangja ennek a művészetnek a vibráló *melankólia*, hogy jellegzetes képcímeivel érzékeltessem a művész problémakörét.

●

Ki dicséretként, ki bírálatként mondja, hogy Kokas vegyíti a konkrét és az absztrakt elemeket. Hangsúlyoznunk kell azonban: ennek a művészetnek nincs köze az absztrakt festészethez. Inkább arról van szó, hogy a dzsungeli természet, az enyésző növényzet jóvoltából, Kokas olyan festői témát választott magának, amelyet nem ismerünk jól, és amelyet azért a képzelet szülöttének érzékelünk. Pedig itt minden valóságos: a korhadt deszka, a pókháló, a madártoll, az ágak kusza szövevénye. Ezekből szerveződnek tudatosan szerkesztett kompozíciói. A montázstechnika az, ami az absztrakció érzetét kelti, és amiben Kokas legsajátabb festői — s mindeddig még kevésbé elemzett — módszerei tettenérhetők.

Kokas, a művész, akkor van elemében, amikor színeivel és motívumaival egyszerre figyelmeztet: nehéz és ingoványos világ várta Szent Györgyöt, miután — legyőzve a sárkányt — körülnézett maga körül a világban. S látta: az ellenséget sikerült ugyan elpusztítania, de a világot még ezután kell felépíteni. A zöld szín egyszerre ébreszt éretlenséget és reményt keltő derengést; s valami hasonló érzésünk van a kocsonyás-szálkás formációk láttán is: a világ elemei még csak ezután szilárdulnak konstrukcióvá és rendeződnek el benne értelmes egységekben. A pusztulás, a Ginza-puszta mögött is az egykori életet érzékelő Kokas — képeiben — az élet hitét szuggerálja a kialakulás-képződés még csak amorf látványában.

Vizionálni, persze, nem könnyű. Ha a képzelet kiszabadul, önállósul és elnyomja a művészi akaratot. Ez pedig felszínes virtuozitásra vezet. De veszély az is, aminek, sajnos, több jelét érzékelem. Nevezetesen: a fontos dolgokról beszélő festő olyannyira igyekszik megzabolázni érzelmeit, hogy közben a kifejezés veszít természetességéből. Ilyenkor a montázsok megkeményednek, a szerkezet elveszti rugalmasságát, a színek idegenül hatnak. Olyan változatok jönnek létre, amelyek a korábbi képekhez viszonyítva nem hoznak újat, erőtlenebbek azoknál. Lehet, hogy változás készül? Vagy az ihlető élmény apadt volna el?

Nem tudom; újabb műveinek monotóniája, helyenkénti fakósága és görcsös küzdelme láttán csupán annyit mondhatok: Kokas tékozló fiúként hozott revelációt a magyar művészetbe, s félő, hogy a szellemi magány, amelyben hosszú időn át része volt, nem maradt következmény nélkül: művészetében maga is megkeményedett.

TAKÁCS ZSUZSA:

Emlékezz meg

Emlékezz meg rólam! Emle
ha már nem leszek! Viseld
ruháimat, vedd föl az ágya
ejtett könyvet, a történet n
örökre csonka lesz, fejezd b
Tudd meg, hogy a Buendi
játszanak-e még az ütött-k
Ursulával, vagy ágyára vis
parázsló szégyenében megh

Érintsd a csengőt, lépj a sz
ahol jártam — csupa unalr
nekem titkos testvéreim ők
köszönj nekik helyettem, é
ráncaik foltozott harisnyáj
letépik, ifjak újra. Kelj föl
hajnalban, ha idegen város
ha ébredését meglesed, tiéd
a kóborló kutyák, az elrúgo

a nyujtózó tenger. Forogj f
tükrök előtt, légy szép!
Hallgasd meg a polcon egyr
rakott, szakadt borítójú lem
töröld le a port, ne karcolód
Egyre tisztább, leplezetlene
a fúvósok hangja, ne félj: j
egyedül. Feküdj a gumilepe
letakart ágyon, húzd föl a
várd türelemmel a győztes,

Közbajok és magángondok

■ *Jókai Anna: A panasz leírása (Szépirodalmi, 261 old.)*

„Professzor úr a tegnapi vizsgálatkor atyai jósággal arra intett, üljek asztal mellé, vegyek a kezembe tollat, s panaszaimat próbáljam hitelesen rögzíteni. Professzor úr irodalmi ambíciói közismertek, és mint szaktekintély is hisz (ahogy beszélgetésünkkor kifejtette) a »kiírás« terápiájában" — közli *Jókai Anna* új kötetének címadó novellájában, *A panasz leírásában* a levélnovella szenvedő, testileg-lelkileg meggyötört-meghasonlott hőse, dr. Édeshalmi János.

Ahhoz az emberhez fordul, akitől még — a tudomány és a hivatás teljesítése révén — megértést várhat, akinek elmesélheti az életét és akitől azt reméli, hogy választ ad égető kérdéseire, megmagyarázza a nyugtalan állapotát előidéző okokat azokból a jelenségekből, amelyeket levelében ismertet: a gyermekkor átlátszóan esetlen, de az igazságba vetett hittel a szülők által oly sokáig védelmezett és elfogadott hazugság-Mikulásról, az ötvenes évek gyávaságot, megalkuvást szülő éberségi szertartásain át a mai állásáig, panaszügyi előadóságának lehangoló tapasztalatáig az önmaguk tehetetlenségéről és az egymást a legkisebb ügyekben is maró, sértő emberekről. Fájó történelmi és magánkörülmények összejátszása alakította így a panaszügyi előadó sorsát. Egy zaklatott élet összegeződik egy zaklatott levélben. Jókai Anna kötetében találunk még ehhez hasonló összetett, a múltból eredeztetett, bevésődött emlékekkel küzdő, emlékező felejtésre ítéltetett embert — a *Vasárnap hősét* —, aki action gratuite-ként belenyomja cigarettáját egy puhabőr lánytalpba a strandon, mert az égő napsütésben előidéződik az ötvenes évek szorongásokkal teli ideje, a kínzások képe. És lehetetlennek találja, hogy itt vannak a fiatalok, akik talán semmit sem tudnak az egészből. Szorongó novellák ezek. Mégis, ha ebben a sorban a legjobbat keressük, akkor az a *Közkatonák* című írás. Mindhárom elbeszélés egyébként A panasz leírása első ciklusában, a nagyobbrészt realista fogantatású novellákat összefoglaló *Építkezők* című ciklusban található.

Ahogy a panasz leírásának betege és kezelője, úgy hisz Jókai Anna is a kiírás, a kibeszélés gyógyító művészetében. Abban, hogy társadalmi gondjaink, személyes bajaink közös tőveinek együttes nyilvánosságra hozatalával — a művészet sajátos, stilizált megfogalmazásában — elősegíthető a hibás cselekvések megakadályozása.

Jókai Annát olyan írónak ismerhettük meg eddigi alkotásai tükrében, aki elsőrangú teendői közé számítja mindenkoron a valóság apró részletekre kiterjedő, igényes, realista szemléletű föltérképezését és az ebből a munkából adódó következtetések, kritikus tanulságok levonását. Egyszóval: a társadalomkritikus írói alapállás elfoglalását. Ezért fordul érdeklődéssel a közelmúlt személyes fölfogásokat meghatározó idejéhez, a mában pedig ezért választotta ki a rengeteg lehetséges téma közül azt a sokfajta összetevőre bontható, sokféleképpen és sokfelől megközelíthető fogalmat, amelyet általában elidegenedésnek szokás nevezni.

A realista novellákat a második ciklusban (az *Optimista históriák*ban) fölváltja a szatíra, az erősebb irónia hangneme. Sőt, fantasztikus, víziószerű írást is találhatunk itt. Az *Addig jár a korsó a kútra!* — a négy novellából háromnak ilyen ősbölcsesség a címe — az elpusztíthatatlan, „mélyen gonosz és felületesen okos" vállalati igazgatóról szól, aki legparányibb ellenfelét is jóságosan eltünteti, maga alá gyűri. Ha kell, légi kalózokat fogad, ha kell, ismeretlen okból lezuhan a terheltekkel zsúfolt páternoszter. Szomorúan vidám karikatúrája ez a tehetségtelenség diadalának.

A mesterség játékai című ciklusban a szellemi értéket teremtő ember lehetőségeiről szól Jókai Anna, jó megfigyelésekkel, érdekes és olvasmányos módon. A negyedik ciklusban pedig, amely a *Variációk* címet viseli, mintha összegezni akarná mindazt, amit különböző hangulatú novelláiban leszűrt. Költői írások a Variációk, de még nem elég erőteljesek, kifejezőek. Jókai Anna is — ahogyan a könyv fülszövegében írta — kísérletnek tartja őket.

Gyárfás Péter

IRODALMUNK ÚJ LENGYEL BIBLIOGRÁFIÁJA

A varsói tudományegyetem magyar tanszéke — különösen a hetvenes évek közepe óta — jelentős publikációs tevékenységgel büszkélkedhet. Az egyetem kiadójának gondozásában látott napvilágot a lengyelre fordított magyar szépirodalmi művek bibliográfiájának új kötete, *Andrzej Sieroszewski*nek, a romantikus lengyel és magyar történelmi regényt összevető tanulmánya, majd a tanszék megalakulásának huszadik, illetve huszonötödik évfordulója alkalmából rendezett tudományos ülésszak anyaga. (Októberben számolt be róla az ÉS.)

A magyar irodalom lengyelországi bibliográfiája (Bibliografia literatury wegierskiej w Polsce) harmadik, kritikai-irodalmi részét *Csapláros István* szerkesztette. A gyűjtésben részt vettek kollégái, *Elzbieta Cygielska* és *Jerzy Jakubiuk* is, valamint néhány tanítványuk. A kiadványban megtaláljuk irodalmunk 19—20. századi alkotóiról és műveikről szóló tanulmányok, kisebb közlemények és recenziók adatait, sőt, a nyelvünk elsajátítását segítő szótárak, tankönyvek, nyelvtanok és nyelvészeti cikkek listáját is.

Irodalmunk lengyelországi fogadtatásának néhány érdekes és elgondolkoztató ténye tükröződik e kötetben. Szembetűnő például, hogy Lukács Györgynek milyen sok irodalomelméleti-esztétikai írása jelent meg lengyel fordításban. Irodalmunk történetével már a múlt században is jó néhányan foglalkoztak, ám a legmodernebb, szintézist adó kézikönyv még mindig Klaniczay—Szauder—Szabolcsi Kis magyar irodalomtörténetének átültetése — franciából. Irodalmi életünkről csak a második világháború óta olvashat beszámolókat a lengyel közönség, de rendszerességről a hatvanas évek előtt nem beszélhetünk. Meglepő, hogy a magyar irodalom fogadtatásáról viszonylag kevesen írtak, ugyanez mondható el szépirodalmunk fordítóinak munkásságáról is. Igen gazdag a magyar—lengyel irodalmi kapcsolatok bibliográfiája, ez jórészt a magyar szerzők munkájának köszönhető. A bibliográfiából az is kitűnik, hogy Lengyelországban Petőfi a legismertebb magyar alkotó.

Reméljük, a varsói kiadvány hatására többen foglalkozhatnak majd Csokonai, Katona József, Kazinczy, Kemény Zsigmond, Kölcsey, Vajda vagy Vörösmarty munkásságával, s a 20. századi magyar alkotók közül is többen olvashatnak majd a lengyelek Babitsról, Cseres Tiborról, Csoóri Sándorról, Kassák Lajosról, Kosztolányi Dezsőről, Krúdyról, Nagy Lászlóról, Radnótiról, Weöres Sándorról és másokról.

A kötetet *Kozocsa Sándor*nak és *Radó György*nek, a lengyel irodalom magyarországi bibliográfiája készítőinek ajánlotta a szerkesztő — abban a reményben, hogy munkájuk kiadására hamarosan sor kerül.

D. Molnár István

Kokas Ignác

KOKAS IGNÁC
Munkácsy-díjas festőművész, a Magyar Képzőművészeti Főiskola tanszékvezető egyetemi tanára
művészeti alkotótevékenysége és művészetpedagógiai munkássága elismeréseként,

1983-ban Kossuth-díjat kapott

Magyar Nemzet 1983. IV. 2.

Kokas Ignác

Bereczky Lóránd: Kérdezni sokszor..nehezebb.
/Egy interju elmulasztott alkalma/
MÜVÉSZET, 1981.március - 33.lap.

sen és elragadtatva megvigasztalta. Egy birkahodály melletti ház szobájában élte remeteéletét s egyszer csak észrevette, hogy a földből előtörő növények harsogó színorgiája, a táj emberi érzéseket visszaadni tudó mozgalmassága, a nap, a fény mindenhová életet varázsolni tudó képessége, az előtte járó korok emberi munkájáról tudósító apró emlékek feloldják szomorúságát. A fájdalmat legyőzve tudatosult, hogy dolgozni kell, s éppen a munka az, ami az embert „halhatatlanná" teszi, mert nem a befelé fordulás, hanem a kitárulkozás; a felfedezések örömének megosztása tehet „halhatatlanná". S a puszták mellette maradtak, hosszú évekig adtak élményt, témát ahhoz, hogy az emberi „lét végső kérdései" felől faggatózva tudjon – konkrét élmény tanúsága alapján – képekben szólva valamit mondani. A Ginza-sorozat természetcsodálata épp a csodálatban vált emberivé, s a festőiség objektivitása a természetközelségtől lett művészetté.

Panteisztikus természetszemléletében a táji élmény konkrétsága vált az emberi tartalom hordozójává. Képein ott a romos malom, a tóvá dagadó patak, a patakon átívelő híd, a hegy, a völgy, a madár, az évszázados titkokat tudó óriás fa. Emberek, arcok, mozdulatok megfestésével bajlódott. Kokas nem nonfiguratív festő s nem pesszimista. Lehet, hogy képein meglátszanak a csinálás kínjai, de nem az a témájuk; lehet, hogy első rápillantásra nem azonosíthatók a motívumok, de az nem is célja. Itt él, ez a táj, ez az emberi közeg veszi körül Kokast, nem érdekli a mindentől elvonatkoztatott általánosság, a festészet absztrahált gondjairól nincs mit mondania. Emberi viszonyokról, a természet és ember kapcsolatáról, gondolati és gondolkodásbeli összefüggésekről, örömről, bánatról, minket jellemző csodákról vagy éppen csalódásokról, kulturális, művészeti örökségek mai hasznáról és hatásáról festi képeit. Úgy, hogy a kép a klasszikus értelemben is kép, azon színek, formák közvetítik az alkotó felfedezett igazságait. Kokas nem fest se fényképet, se művészettörténeti skatulyák példatárát gyarapító képeket.

Kiállításra készülve, az összegyűjtött művek alapján az elmúlt évtized munkásságát mérlegelve elmondható, hogy Kokas művészete nem változott, inkább mélyült. Lehet, hogy ez helyben maradásnak is tekinthető? Nem valószínű, mert csak az keresse a távlatokat, aki maga körül már mindent szemügyre vett. Nem kell félnie az önismétléstől, mert még egyszer sem kényszerült arra, hogy élmény-, téma-, akár mondandóhiány vagy különösen anyagi előnyszerzés miatt egy már feldolgozott témát, egy megfestett képet jelentéktelen módosításokkal újrafessen. Azt pedig, hogy mit is tekinthetünk mélyülésnek, azt éppen az évtized, illetve a legutóbbi időben született művek értékelése adhatja meg, s a kritikák szóltak, illetve szólni fognak róla.

Illenék legalább arra vállalkoznom, hogy a kortárs művészet eredményeinek tükrében tegyem teljesebbé a „Kokas-képet". Nos, a beszélgetéseinkre hivatkozva

mondhatom: jelen művészetünk értékelésében sokban megegyezik a véleményünk. Én hiszem és vallom – Kokas ennek nemigen mondott ellent –, hogy soha olyan gazdag még nem volt a magyar képzőművészet, mint az elmúlt három évtized alatt. Azt hiszem, nem is vagyunk ennek igazán tudatában, ezt az eredményt nem is nagyon becsüljük. Remek alkotók, sok mindent próbáló törekvések, színvonalas művek jelenléte vált természetessé, megszokottá, olykor már közömbössé. Olykor csak az egymást marcangolás véres ütközeteiben döbbentünk rá, hogy értékek fecsérlődnek el. Kár! Az is tény, hogy gazdagságával azonos mértékű a kortárs képzőművészet érzékenysége is. Ez az érzékenység történelmi örökség, mert ez a szárnyaló, a maga nemében még értéket is jelentő, de összesűrűsödve olykor már borzongató érzelemgazdagság, a megadó és kitérni akaró s tudó lírai fennköltség a modern magyar művészet egészére jellemző. Ebben keresendő helyzeteket veszítő gyengesége is. Lázadó avantgarde-jaink érzelmektől fuldokolva „sírva kiabálnak"; az értéket teremtő „konzervatívok" pedig csöndes beletörődéssel és elnézéssel mosolyognak, hogy kínjaikat leplezzék. Erről a mindent átfogó líráról kellene leszokni, hiszen a kor, a társadalmi szituáció, a művekre és művészetre váró hivatás nem az affektált selypítésre, hanem az emberséges és férfias hangra kíváncsi. Ebben a közegben nyilván Kokas művészetében is benne rejlik, hogy néha a kemény szót igénylő, férfias kiállást kívánó konfliktusokat az esendőséget előtérbe toló érzelmességgel oldja fel. De mindig láthatóan jelen van az a küzdelem is, amely ez ellen ágál. Tudatában van a tehetségével járó kötelezettségnek, s annak is, hogy egy kor, egy társadalom szerencsés kiválasztottjának érezheti magát. Honorálni akarja minden művével a figyelmet és a megbecsülést.

Tulajdonképpen az alkotói produktum mellett a pedagógiai pálya is egyfajta „honorálás" – s a tanár Kokas tevékenysége kiegészíti a portrét. Szavai szerint jó a fiatalok között lenni: tanár és tanítvány kölcsönösen hatnak egymásra. De Kokas azt is tudja, hogy csak útravalót képes adni, méghozzá úgy, hogy akinek esetleg bakancs kellene a gyalogláshoz, autó a sietséghez, hajó a vízen járáshoz, annak is csak hamuba sült pogácsa az útravaló. Végső soron ez így van rendjén, mert egyébként csupa „fiók Kokas" erőszakolódnék a pályára, s különben sem lehet erőszakolni a fiatalok választását. Az indulóknak maguknak kell szembenézni az előd ök hatásával, a divatok vonzerejével, a kötelezőnek érzett újító akarat súlyával, az érvényesülés fortélyaival, az eszközök gazdagságával, a mesterség és specializálódás dilemmájával.

A segítség csak a példaadásban lehet igazán segítség. Lenni kell olyan eligazodási pontoknak, amelyek legalább az irány és a határok tekintetében jeleznek járható utat. Kokas Ignác művészete, alkotói és emberi magatartása – véleményem szerint – e tekintetben is „világítótorony". S hogy milyen messze szórja fénykévéjét, arról talán ez az interjú helyett vázolt Kokas-portré is tudósít.

Bereczky Loránd

természet viszonyát jelképiség nélkül, közvetlen tartalmuk szerint faggatni, nem a pillanatnyi lét, hanem az állandó mozzanat lényegének keresését vállalni. Gondolatokat, az ész és az értelem szűrőjén átengedett gondolatokat akart megfesteni, úgy, hogy ne vesszen el az ide- és hozzánk kötődő valóságtartalmuk, természetes legyen képi értékük, illetve képszerűségük, s hogy mindent átölelve, egybefogva, a festőiség kösse lényegüket a képzőművészethez.

E próbálkozás termékei kerültek ki 1968-ban a Velencei Biennáléra. Ott volt az első nyilvános megmérettetés, s ott volt a választás helyességét igazoló első biztatás is. A magyar pavilonban megfordulók felfigyeltek Kokas piktúrájára, s az ezt szavakkal is visszaigazolók megérezték, a képek előtt megértették alkotói szándékát. Volt, aki szinte olvasta, teljes mértékben megértette a képek üzenetét. Kokas a választás helyességében megnyugodhatott, fogadtatása a biennálén akár másodrendűvé is tehette a továbbiakban a megfelelés visszaigazolásának reményét vagy a kételkedést abban. Világossá vált: művész csak az lehet, aki tudja, hogy a pályán maradáshoz akarat kell, az emberekhez szóláshoz a szándék vezet el, de a döntő szó a tényleges mű é. A művész élete olyan magatartásforma, amelynek alapja annak tudata, hogy az akarat erős, a szándék tiszta, a mű pedig csak igaz lehet.

A külföldi bemutatkozást a hazai első önálló kiállítás követte 1969-ben. A korábbi névjegyszerű bemutatkozások után a műcsarnoki kiállítás alapján lett a köztudatban Kokas az a festő, akit művekkel azonosítva ma Kokasnak neveznek.

Tudni kell azonban, hogy a személyes sors eseményei ugyancsak kiemelték az évtized végének éveit. Kokas Ignác szembesült az emberi élet mulandóságával, s a szubjektív érzések veszejteni vagy éppen felemelni tudó erejével. A negyedik évtized határát elhagyva, kísérő társa lett a kétely: vajon mennyi idő marad a jól választott út végigjárására. Az idő emberre érvényes végessége iszonyatosan szorongatóvá tud válni a kínlódva dolgozó festő számára, s Kokas műtermében mármár értéket pusztítóan nehezen születnek a képek. Az időzavart csak fokozhatja, ha a végesség tudatát más érzések átélése is motiválja. Lehet az szerelem, halál, barátságvesztés vagy csak egyszerűen egzisztenciális gond. Kívülállónak ez akár nyavalygásnak is tűnhet, de Kokas műveivel kapcsolatban képértelmező szempontokat ad ezen időszak személyes élményeinek ismerete.

Az egyik legmegrázóbb, munkában szinte bénító hatású élmény – de rossz itt ez a szó, jobb volna inkább eseményt mondani! – apja halála volt. A halál tragikuma, a perlekedő, a sors igazságtalanságát vitató érzés indulata a festő számára akkor szinte értelmetlenné tette élethivatását. Nem tudta feloldani a művészet csillogó „örökkévalósága" és a szükségszerű, megérthető, de mindenképpen esendővé tevő mulandóság közötti, az érzelmeket visszájára fordító el-

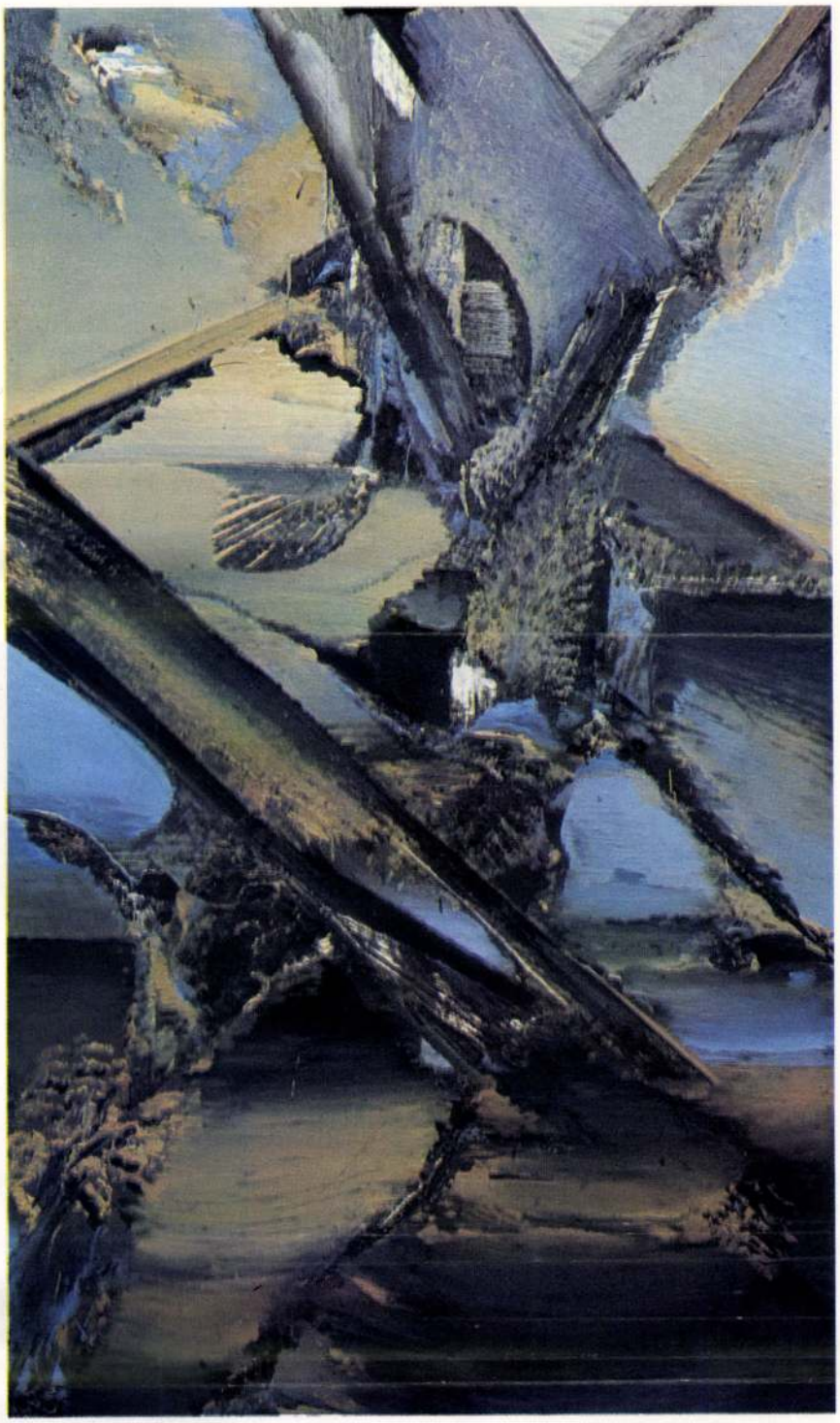

Kokas Ignác: Menekülés Ginzáról, olajtempera, farost lemez, 213x123 cm, 1980 (fotó Somfai)

Kokas Ignác: Bejárat Szent György-pusztára, olajtempera, furnír, 153x153 cm, 1980
Kokas Ignác: Legyen béke, olajtempera, farost lemez, 250x311 cm, 1980. (fotók Somfai)

lentmondást. Menekülni akart; a rendet, az ember életében értelmet adó rendet kereste. Meg akarta tudni, hogy mit tehet a művészet a halál ellen, vagy ami még nehezebb: mit tehet az életért. Az erős érzelmi megrázkódtatásnak az alapja, hogy számára az „öreg Kokas" életszeretetével, borotvaeszével, életvitelével, munkájával, valós és kitalált történeteivel, életrevalóságának hiányosságaival az egyszeri és soha meg nem ismételhető csodát, a mítoszt jelentette. A gyermekkor aranyszépségét, az ifjúkor tiszteletet rejtegető, világot kereső dacosságát. A férfikor múltat becsülni tudó, óvó szeretetét az apjához fűződő viszonyban értette meg igazán. Anyjához – aki még él – más kapcsolatok kötik. Ő a „teremtő". Az ő melegségéből, óvatos életismeretéből, asszonyi tántoríthatatlanságából, mindig harcra kész menedékéből az élete és élni tudása sarjad.

A megrázó esemény a művészettörténetből annyi helyről ismert és annyi formában jelentkező menekülés kényszerét váltotta ki Kokas Ignácból. Elmenekült, gyermekkora környezetébe, magára akart maradni. S ekkor kezdődik a „Szentgyörgy-, illetve a Ginza-pusztai korszak". A természettel találkozva megértette a születés-elmúlás-újjászületés misztériumát, e majdnem felfoghatatlan lényeg mindenekfeletti állandóságát. Akkor és ott a természet kegyeibe fogadta, értelme-

Kérdezni sokszor nehezebb

Egy interjú elmulasztott alkalma

Az elmúlt évtized kortárs művészetéről szóló bemutatókban, elemzésekben, gyakran napi kritikákban időt, művészeti és közéleti mozgást, sőt vonzatában még színvonalat is jelző kategóriává vált a „Munkácsy-díjas nemzedék" kifejezés, illetve annak tartalma. Kritikusok, elméleti szakemberek, alkotók használják, hol a könnyebbség kedvéért, hol pedig éppen a pontosság miatt. Nagyjából mindenki azonosan értelmezi jelentését; alkotók pályarajzában először feltűnt kifejezés általános tartalmúvá vált. Ennek – a névadó kritikus: Rózsa Gyula találó megfogalmazásán kívül – elsősorban az az oka, hogy e „helykijelölő" meghatározás olyan művészeket érintett, akiknek munkássága a minőség, az etikai tartás tekintetében példává emelkedve lehetővé tette az általánosítást.

A jelképpé váló pályák egyike a kortárs magyar festészetben kiemelkedő jelentőségű, alkotói programjában következetes művész, *Kokas Ignác* munkásságában realizálódott. Idestova két évtizedes „zenitjárása" már napjainkban is történeti léptékkel mérhető; piktúrája összefoglaló és kapunyitó hatású. Elődök munkásságának értékei transzponálódnak az egyéni kifejezésben is a magyar művészetet gazdagítóvá, de a tegnap és ma indulók is támaszkodhatnak az életmű értékeire, illetve az alkotó személyes varázsát adó művészetszeretetére, hivatástudatára, humanizmusára. Indokoltnak tűnt tehát, hogy a művek bizonysága mellett – s egy összefoglaló tárlat ürügyén – magát az alkotót faggassuk pályájáról, céljairól, kortárs művészetünkről, abban bízva, hogy a vele folytatott beszélgetés a műhelymunka inkább csak szóban kifejezhető emberi, szubjektív mozzanataiba adhat bepillantást.

Az interjú elkészítése könnyűnek tűnt. Közelről ismerem Kokas Ignácot, számítottam megnyilatkozó közvetlenségére, ismert segítőkészségére. Kerülni való „kényes témák" sem feszültek a beszélgetés ritmusában, hisz ismeretségünknek másfél évtizedes múltja van, s az a kezdeti szimpátia-visszajelzésétől a személyes titkok bizalmas cseréjének bensőségéig gazdagodott. E – talán szerénytelenül barátságnak is nevezhető – kapcsolatban állandó kísérők a képek voltak, a gondolatok cseréje hozzájuk kötődve valósult meg. Csak kérdezni kell, mint már annyiszor, s a szépen fogalmazott, a hasonlatrendszerekből szinte képpé épített válaszok csodás világ titkainak megismeréséhez vezetnek el, mint ahogyan az eddig mindig történt. S itt kezdődött a baj!

Ahogy a beszélgetés célja nyilvánvalóvá vált, úgy nőtt bennem a bizonytalanság. Először is százszor megbeszélt, félszavakból összeállott, ismert és tudott dolgokra kellett rákérdezni, s ezért fenyegetően rémisztett az ismétlés banalitása. Ez azért még elkerülhető lenne – ha ugyanis a felvetett probléma ismert, akkor nem kell kérdezni, kérdezés nélkül is leírható! Csakhogy ez Kokas Ignác esetében nem járható út. Mondatfűzése és szavai reprodukálhatatlanok. Vállalni kell tehát az expozícióban az ismétlést, és segítsen a magnó! Csakhogy – s ez az alkalom elszalasztásának egyik fontos mentsége – Kokas Ignác nem tud „gépnek nyilatkozni". Zavarja, szinte megbénítja a mechanikus szövegrögzítés tudata. Le kell írni, amit mond és ahogyan mondja! Számomra azonban ez megoldhatatlan volt, mivel e lenyűgöző előadásmód s a figyelmet megragadó tartalom jegyzetelésre képtelenné tesz, amikor teljes értelemmel szinte „fürdök" a mesében. Akkor talán le kell írni a kérdéseket, s az interjúalany írásban válaszoljon. Vállalható lenne, csak ez így nem interjú, elvész a beszélgetés közvetlensége; különben is hogyan lehet folyamatos beszélgetést imitáló kérdéseket előre leírni? Úgy tűnik, kérdezni sokkal nehezebb!

Bízzunk mégis a memóriában; bevallott céllal beszélgetni hívtam Kokas Ignácot, s igyekeztem azt interjúformában, emlékezetből rögzíteni. Az eredményen kis híján összevesztünk, mivel a hömpölygő, sokfelé csapongó, de mindig pontos választ adó, ízes „kokasi mondatok" elvesztették formájukat az emlékezetben, csupán a lényeget hordó tartalom rögződött. Leírva pedig azok inkább mutatták az én „Kokas-képemet", mintsem az interjúalany teljes emberi és művészi mivoltát. Elmulasztódott tehát az interjú, bennünk rekedt a kimondanivaló. Képekben fogalmazó, szavakkal érzékletesen láttató festő mondatait kellett volna lefordítanom, illetve leírnom, de ez nem sikerült. Úgy tűnik, néha a kérdező helyzete sokkal nehezebb!

A kudarc talán szót sem érdemelne, ha nem sajnálnám azokat a szóba foglalt gondolati értékeket, amelyeket a beszélgetés során Kokastól hallottam. Ezért – megragadva az egyetlen lehetőséget – az interjú helyett beszámolót írok. Igyekszem most már nem egy, hanem a sokszor beszélgetés és a művek alapján megrajzolni azt a „Kokas-képet", amely bennem él. Nem kritika, nem dicséret, nem elemzés – inkább talán a benyomások alapján összerakott szubjektív indulatú portré leírására vállalkozom, hátha gazdagítja, esetleg másítja a köztudatban élő

Kokas Ignác: A színtér Ginza-puszta, olajtempera, farost lemez, 167x220 cm, 1980 (fotó Somfai)

„Kokas-képet", vagy eppen vitára serkenti a mestert nálamnál jobban, pontosabban ismerőket. Ez utóbbi sem volna haszon nélküli.

Kokas Ignác szerény, halkszavú ember. Nem zárkózott, befelé forduló, inkább nyitott, értelmes emberi szóra érzékenyen reagáló, de hiányoznak belőle a sok művészt jellemző azonnali kitárulkozás külsőleges jegyei. Nemigen kedveli a személyes – különösen a szóbeli – megnyilatkozás közönséget kereső formáját; láttam, amikor a közönség előtti „fellépés veszélye" fenyegette, szinte fizikailag szenvedett. Társaságban viszont – ha úgy érzi, hogy emberi kíváncsiság és megbecsülés jellemzi a feléje fordulókat – kitűnő és szellemes beszélgető, aki sok csodát tud mesélni a gyermekkor meghatározó élményeiről, a természetről, az emberi kapcsolatokról, az alkotás kínjáról, a hétköznapok apró dolgairól. Szavai sohasem tolakodóak, inkább keresik a kialakult beszélgetés fonalát, mintsem a központba kerülést. Beszéd- és fogalmazásmódja teljesen egyéni; jelzői, kiejtése, gondolkodásmódjának, sőt érzéseinek csiszolt pontosságú tükrei. Gondolatfűzése szigorú logikát követ, de szinte ornamentális gazdagságban áradnak a „vázat" gazdaggá és széppé tevő „melléktémák"; a nyitó- és a zárógondolat mindig felel egymásnak. Van ebben talán makacsság is? Lehet, de inkább tudatosságnak, a sokat ismerő ember kis egységben is egészet látni tudó képességének, a szerénység és a magabiztosság egészséges „elegyének" lehetne nevezni a szóban megnyilatkozó Kokas mondatainak sajátosságát.

Pályája alakulása – még kívülről nézve is – az egyéniségét megjelenítő visszhang. Kapott elismerést szerénységéért, éppúgy el is marasztalták, akik szerénységét bizonytalanságnak ítélték. Támogatták és nem figyeltek rá – egyszerre; kapott megoldhatatlannak tűnő feladatot, és szóltak lekicsinylően táblaképfestő voltáról. Volt korosztálya eminense vagy éppen majdnem eltanácsolt tagja. Aztán megtalálta önmagát, de még mindig kíséri a megértés és félreértés kettősségének aránya. Még a szorosan vett szakmai véleményben is vannak végletek – persze lehet, hogy ennek mozgatója az irigység. Például: amíg nem volt követője, „nem ide tartozóan kilógott a sorból", de ahogy egyre többen éreztek rá művészetének perspektívát nyitó jellegére, azonnal „erőszakos iskolateremtő" lett. A produktum minősége szempontjából természetesen azonban mindez másodlagos kérdés.

Kíséreljük meg felvázolni a pályarajzot úgy, hogy a művek tényszerű hitelét kiegészítjük a beszélgetésekből leszűrt szubjektív mozzanatok tartalmával.

Kokas a felszabadulás utáni „első nemzedék" tagja. Így átélt mindent, ami az 1945 utáni Magyarország művészetének újjászületésében, formálódásában a pezsdülés, megtorpanás és egészséges kitárulkozás embert, művészt alakító menetében felfogható és feldolgozható élmény volt. Indulása a legerősebb hagyomány és a legerőszakosabb „művészeti valóság" kötődésében fogant: a Gresham szellemi és művészeti öröksége volt útrabocsátója. Kokas jó tanítványnak bizonyult, mert formálódó egyéniségét – bár a szubjektum és a megváltozott társadalmi közeg egymásrahatása mindig kétséget is teremtett benne – alárendelte a példakép esztétikai értékrendjének. Ez a talán még továbbtanulásnak is nevezhető állapot a hatvanas évek első felének közepéig tartott. A „nagy lépés" tulajdonképpen közéleti vonzatú megnyilvánulással lett nyilvánvalóvá, akkor, amikor 1964-ben visszaadta a győri mozaikmegbízást.

E lépésére visszaemlékezve mondja Kokas az őt faggató Frank Jánosnak 1966-ban: „Komolyan kellett venni az önmegismerést. Vállalnom kellett önmagamat: girhes vagyok, ne akarjak erős lenni." De ugyanekkor mondta a tudatosodás más oldaláról szóló mondatot is: „1952-ben festettem meg a diplomamunkámat. Attól kezdve hol elaludtam, hol megpróbáltam felébredni." (Közbevetőleg: azért voltak, akik nem szalasztották el az interjúkészítés alkalmát. Nekik sikerült a kérdezz-felelek szituáció tartalmát hitelesen rögzíteni, s ezzel megalapozták a Kokas-képet.)

A nyilatkozat valóban a saját út választásának dokuementuma. 1965-től születnek azok a művek, amelyek a hatvanas évek végén (1968, 1969) a személyes sors és a művészi pálya alakulásában döntő jelentőségű eseményekhez vezettek. Az örökség tanulságait megértő, de a külsőleges jegyekkel szakító Kokas előtt világossá vált a választás szükségessége. Felismerte, hogy az esztétikum – vonzatában – nemcsak az eredményre, hanem az eredmény kialakulásának folyamatára is érvényes. Megpróbálta a „lehetetlent", a témában rejlő mondandó „fogalmi rendjét" képpé fogalmazni. Körülírva e változás lényegét: ha egy ember felállít egy követ, az céljában és menetében emberi munka, s lehet, hogy az a kő egyszer szoborrá lesz. De nem maga a tény, és annak elvitathatatlan s csak emberre jellemző mozzanata érdekelte Kokast, hanem a célról faggatózó „miért", s a gondolatiságról tudósító „hogyan" problémáihoz kapcsolódott. Bármennyire is magáénak érezte, átélte, megkínlódta a világban zajló folyamatokat – tehát a kő felállításának menetét –, nem azt akarta képileg leírni. Nem akart – vagy nem tudott? – „csevegő jelképeket" fabrikálni, elhagyta az illusztratív leírást. A hogyan és a miért indítékainak keresése egyetemesebb emberi gondok feltérképezéséhez vezetett, s az új periódus mozgatóereje a gondolatiság elvontságának, illetve az érzéki megjelenítés konkrétságának feszülő ellentétéből adódott. Megváltozott a hagyományokhoz való viszonya. Másképpen érdekelte a táj, másképpen hordta a deklire a festéket. Merte az életszituációt, az ember és a

Kokas Ignác, festő

□ KOKAS IGNÁC festőművész kiállítását Csorba Géza, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgató-helyettese nyitja meg december 5-én, délben a Műcsarnokban. A tárlat 1981. január 11-ig látogatható.

– □ Kokas Ignác

Esti Hírlap, Bp. 1980. dec. 1

2.

Kokas Ignác, festő

szerkerel...

Kokas Ignác háborgó békéje

KIÁLLÍTÁS A MŰCSARNOKBAN

A MŰCSARNOKI kiállítás szenzációja egy szokatlanul nagyméretű, keretezetlen kép a harmadik terem „oltárközéppontjában", a címe: *Legyen béke.* Az életmű ismerői tudják: a festmény lassan alakult, eredetileg A barátság asztala címet kellett volna viselnie, mintegy triptichont alkotva a néhány évvel korábbi, kék-narancs zuhanást érzékeltető *Háború*, valamint a zöld-narancs ragyogást bemutató *Életfa* között.

Az asztalból — ha már az oltárhasonlatnál tartunk, a *menzából* — sok minden megmaradt. A tépett síkok szerkesztett hálója alól lassan kibontakozik egy lehajtott fejű figura, amint ráborulva a horizonttá táguló bútorszélre, kiborít egy serlegnyi vörös bort. Rá a „barátság asztalára", rá a gyümölccsel, tállal roskadásig teli alapra.

Mi tagadás: a kép szomorú. A Tóth Árpád-i Meddő órán vers kései, képzőművészeti analógiájának sejlik. El se kell „olvasni" a jelképeket, elég ha magát a festői nyelvet betűzzük. Kokas ugyanis nemcsak a rajzában konkrét motívumoknak, hanem a tisztán festői elemeknek is jelentést adományozott. „Mint a fájdalom könnye, úgy csorog" — állította az 1968-ban festett *Elhagyom a falumat* című kép melankóliájával. „Mint egy seb, úgy szakad föl az emlék", fogalmazta ugyanekkor az *Utazás az alvilágban* című másik képen. A hasonlat két fele hamarosan egybecsúszott, és Kokas vizuális szótárában fixálódtak a metaforák. A csorgás csorgó fájdalmat, a szakadás felszakadt sebet, a kékség a végtelent, az aranysárga a kozmikus erők sugárzását jelentette.

AZ EDDIGIEKBŐL talán kitetszik: a kokasi festészetet igen sok ponton érezzük a hagyományos festészet folytatásának. Mégpedig nem is akármilyen folytatásának, hanem a magyar művészet „férfiágán követhető családfáján" az egyik egyenesági örökösnek. E családfán az apa szerepét a látványhoz még ragaszkodó, de a hangulat intenzitásának kedvéért a látványt erősen rostáló Gresham-piktúra tölti be, a nagyapa szerepét pedig az az atmoszférafestés, amely a Ferenczy—Hollósy kör etikus emberségeként hagyományozódott az utókorra. Az előzmények és a festői nyelv ismeretében állítjuk tehát: a *Legyen béke* című kép bizony vállalja a „Magam vagyok nagyon, kicsordul a könnyem, hagyom" bánatát. Ezt sugallja a lebukó emberfigura körül az elharapózott dolgok lilásbarna halotti közönye, a centrumot minduntalan fenyegető betépések, kaparások és nem utolsósorban a kép szívtájékán egy alvadtvér-színű rög a szétfolyó vörös bor lüktető rímeként. Ha a kép a békéről szól, ez a béke nem a léleké és nem a világé. Ez a béke az ellentétes erők összecsapásából keletkezett, ez *a csata utáni csatamező* békéje.

Lehet, hogy a hagyományos képeket közvetítő hagyományhű kritika nyelvén ez a közelítés egy negatív értékítélet bevezetőjének számít. De szakítva a tradíciókkal és előrebocsátva a végeredményt: Kokas „meddő óráját", a triptichon középső darabját a problematikussága ellenére, vagy éppen ezért az életmű egyik legértékesebb pontjának, autentikus erkölcsi-esztétikai megnyilatkozásának érzem. Annak az állapotnak a *kifestését* (nem megfestését!) látom benne, amely fenyegető lehetőségként mindig is benne rejlett a másfél évtizede érő festői mondanivalóban, és amelynek megkerülése, elhallgatása, ki nem festése előbb-utóbb hiteltelenítette volna a „hátha mégis — hátha mégse" kétesélyes szorongásokat. Mert a kép hátteréhez még tudni kell: az a *komplex festőiség*, az az *érzelmi hőfok*, az a *teljes világ*, amelynek ábrázolására Kokas vállalkozott a múltban és vállalkozik ma is — defenzívában van. Defenzívában van; legalábbis a nyolcvanas évek felszín diktálta fzlése és a magyar művészet pillanatnyi, mai vonzalmainak tükre szerint.

Leszögezni ezt azért kell, mert függetlenül e piktúra mélységétől, megharcolt mondanivalójától, különös látványértékétől, volt a kokasi festészetnek offenzívakorszaka is. Volt olyan időszak, amikor egy huszonéves művészgeneráció ennek a teljesítménynek a fedezete mögül törhette át az előítéletek bástyáját. Ez a bástya a látványhű tematikus festészet köveiből épült, és az avantgarde-ellenesség habarcsa tartotta össze. A kokasi festészet éppen azt tudatosította, hogy hagyományos képépítés és nem pontosan felismerhető részletek, élmény és az élmény szubjektív átírása között nem feszül feloldhatatlan ellentét. 1969-ben Kokas első műcsarnoki bemutatkozása így nemcsak arra adott alkalmat, hogy egy középgenerációs festő kivételes teljesítményével találkozhassék a közönség, hanem arra is, hogy ez a közönség mint a mű befogadója nagykorúvá váljék. Ilyenformán festőnek és közönségének, festőnek és tanítványainak a találkozása annak a folyamatnak a betetőzése volt, amely a hatvanas évek esztétikai közgondolkozásában zajlott le.

RÁNK BIZONYÍTOTTA Kokas akkor, és ránk bizonyítja ma is: széles-lapos ecsettel húzott síkjai, ideges behasításai, rücskös festékdarabjai és víztükör simaságú felületei a festészet évezredes szabályai szerint — tehát csodával határos módon — *egy világ, sőt a világ* érzetének felkeltésére képesek. Ebben a világban van tér és van levegő, van természet és van múlt, mégpedig oly módon, hogy a tér és a levegő, a természet és a múlt érzetének felkeltésére alkalmas eszközök állandó viharzás közben teljesítik ábrázoló feladatukat. Csorognak és tépődnek, ragyognak és kihúnynak. A képek főszereplője, Ginza puszta tehát nemcsak egy Naconxypan a sok szép magyar Naconxypan között, hanem annak a bemutatása is, hogy lehet még érvényes festői viszonylatokban megjeleníteni *az egészet.*

De hogy áll az *egész* dolgával a mai magyar képzőművészet? A kérdés retorikája mögött a defenzíva oka lapul. Attól a pillanattól kezdve ugyanis, amint a hazai képzőművészet problématárában már nemcsak a felismerhetőség — nem felismerhetőség ügye szerepelt első helyen, hanem *az egész ábrázolhatósága a rész ábrázolhatóságával szemben* — a frontok eltolódtak. Kokas festészete pedig ebben az eltolódott mezőnyben a „hatvanas éveket" és érzékeny magunkra találásunkat, egy bonyolult kontinuitást és társadalmi mobilitásunkat jelképezte. Talán még ennél is többet. Azt a történelmi felelősségtudatot, amely nem védhető olyan agresszív vizuális eszközökkel, mint ahogy azt tették a művészettörténeti családfa apái (még inkább nagybácsijai és unokatestvérei).

HA GINZA PUSZTA a képzőművészetileg ábrázolható világ, akkor ez a világ állandó veszélyben van. Úgy is, hogy a képsíkból felfakadó üregek, mint a múlt tátongó torkai felzabálják az élet eleven bokrait, és úgy is, hogy a jelen burjánzó növényzete végül is beomlasztja a múlt titokbarlangjait.

Az „oltárkép" körül a többi festmény azt sugallja: ilyen áron ne legyen béke. Inkább boruljon fel a foltok egyensúlyrendszere, és váljék ijesztő villámragyogásúvá a táj, mint a *Menekülés Ginzáról* című kép, inkább legyen kvarcragyogású, baljós kísértetjárta a festmény, mint a *Requiem* című kompozíció. Hanem egyszer, egyetlen egyszer össze kellett ereszteni a pozitív és negatív, a jó és a rossz, a mennybeli és pokolbeli, a hideg és a meleg, a szabályos és a szabálytalan, az ember teremtette és a természet adta formákat. *Ki kellett* festeni azt a félelmet: hátha az egész ábrázolása már lehetetlen, pontosabban az egész ábrázolása maga a halál.

A serleg bora kiömlött — és lehetetlen nem allegóriaként értelmezni a jelenetet. Áldozat és fohász ez az istenekhez, hogy folytatódjék a harc teremtette egyensúly, a háborgó béke nagyszerűvé festett sorozata.

P. S.

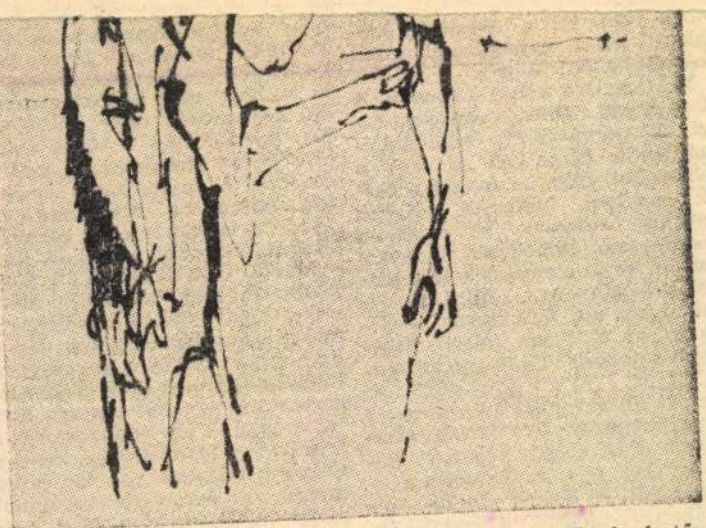

Csütörtökön temették el Pozsonyban Lőrincz Gyula festő- és grafikusművészt, a csehszlovákiai politikai élet kiemelkedő személyiségét, a szlovákiai magyar kultúra egyik vezéregyéniségét. Az indulatos, expresszív képek mesterét évtizedeken át foglalkoztatták a föld népének egykori küzdelmei, grafikai sorozatot komponált a többi között a kosuti terrorsortűzről, a Dózsa-parasztháborúról.

A kitűnő művészre emlékezve reprodukálunk egy lapot Lőrincz Gyula Puszták népe című tusrajzsorozatából.

soha rossz vagy kemény szót nem szólhattak.

— Csak most jött meg!

— Mire gondol?

— Arra, amire te aligha... Mert tyúkeszed van! Milyen férjed van neked? Éjszaka a papírjait nyúzza... Pedig melletted lenne a helye. Aztán már gyerek is kellene. Klári a másodikat várja... Te? Talán bizony meddő vagy? Ilyen ember... Más férfi való neked! Olyan, aki törődik veled!

— Öt év után mondja ezt nekem?

— Pénzetek is van már, bőven... Tudom én, mennyi. Elteszed magadnak, az autóját elpereljük... Olyan bányászembert kaphatsz, akit megirigyel tőled a királykisasszony is...

S ha lehetett, még ellenségesebben szemlélte vejét. Ha vasárnaponként ebédre várták Kláriékat, Stefi elé tányért tett, és még a leves előtt főtt húst szolgált fel neki.

Asógorok ilyenkor összenéztek, mosolyogtak. Megszokták már az anyós kivételezését.

Egyik vasárnap azonban mind a két férfi elé leves helyett húst tett Birkásné.

— Mi történt, anyuka? — kérdezte tréfásan az immár vendégnek számító Stefi. — Kibékült a másik vejével?

— Sohase haragudtam én rá.

— És hát leves előtt hús?

— Úgy bizony! Egyszer ő is érezze, komoly embernek tartom.

A család nevetett. De özvegy Birkásné komoly maradt.

— Beszédem van veletek... Tudom, hogy Rózsi is elkészül innen. Vesznek lakást. Van miből. De lehet, hogy nem is vesznek. Kapnak a tanácstól. Olyan frincfranc embereknek kijár az államtól...

— De édesanyám...!

— Hallgass! Elmennek, magamra maradok... Ha eszemet vesztettem volna. De nem vesztettem el. Öt évig cselédkedtem mellettetek. Ennek meg én toltam a [illegible] Az autóját is belőlem kereste. Ebből, ni! — s olyan fürgén vette elő a régi retikült, mint egy friss menyecske.

Franci még mindig nevette; bár a hús a vasárnapi ebéd előtt nem ízlett neki különösebben jól. Annyira legalábbis nem, mint amikor az édesanyja tette a tálat az asztal közepére.

— Talán bizony talált magának valakit?... — tréfának szánta Klára a kérdést, s maga is meglepődött a válasszal.

— Egy özvegyet! Jó nyugdíja van, én se vagyok szegény... Mert kijár nekem Franci úr pénzéből a magamé! Bizony ki!

— Csak nem nyúlt a pénzünkhöz, édesanyám? — s Rózsi átviharzott a hálószobába. — Nálad vannak a könyvek? — nézett a férjére, aki mosolygott, s egykedvűen csipegette az előételnek számító húst. — Magánál, édesanyám? Azonnal visszaadja!

— Hátrább az agarakkal! — s olyan harcias pózt vett fel az özvegy, mint aki életre-halálra víg majd a következő percekben.

— Az anyátok csak viccel! — próbálkozott Franci, és Stefi tekintetét kereste. — Jó ez a hús, igaz? Mint régen, anyánknál...

— Hallod, ez a hús neked sokba kerülhet! — látta a vénaszszony arcán, hogy elszánta magát mindenre.

— Hiába is keresnétek! Kivettem, mind. Fillérre! És biztonságba tettem. Nem értek hozzá. Még börtönbe is bemegyek, akkor se mondom meg, hova tettem! Ez jár nekem! Ha a törvény nem áll mellém, majd a magam erejével teszem...

Stefi is nevetett, kényszeredetten, savanyú képpel. Letette a villáját, felállt, s megveregette Franci vállát.

— Gyere, pajtás! Megiszunk egy felest a sarkiban.

Zakót vettek, s mint akik nem is vesznek tudomást a sivalkodó, veszekedő asszonynépekről, kifelé sodródtak, a kapu irányába.

Franci nevetett. Jóízűen, tiszta lélekkel.

— Látod, a féldeciről megfeledkeztünk...

Kokas Ignác festő

Sejtelem és valóság

Ginzapuszta békés, nyugodt tája zöld áradású víziókká alakult át *Kokas Ignác* képein. A festő munkásságának mintegy 15 esztendejét fogja át a Műcsarnok kiállítása. A képek tanulságos szemlét kínálnak, s a látogató ha tudja, hogy Kokas egykoron Bernáth-növendék volt, s pályája kezdetén a mester hatása alatt, ám mégis eredeti szemléletű, realista ábrázolású képekkel jelentkezett, eltűnődve láthatja, hogy a művész nem engedte be fiatalkori munkáit erre az összefoglaló igényű tárlatra.

Az 1926-ban született Kokas az ötvenes évek elején fejezte be főiskolai tanulmányait, s művészi kibontakozása az 56 utáni időszakra tehető. Mint annyi más nemzedéktársa, a realizmust, ha úgy tetszik a szocreált is tanulta a főiskolán, illetve mintegy szemléleti örökségként, utasításként kapta. Közismert, hogy a valóság felszínét bemutató stílus a jó szándékkal együtt is az ámítás és az önámítás eszköze lett, meghamisította a valóságot. Az esztétikai előírásokról, kötelező szemléletről, a mindenki számára azonos szín- és ecsetkezelésről persze maga a valóság nem tehet: a fák, a hidak, a napfény, a házak, a természet, s az ember arca, keze, mozdulata ettől még valóságos maradt. Valóságos és a művészet eszközeivel ábrázolható. Azóta az is kiderült, hogy az ember vagy egy tárgy sokféleképpen megjelenhet a festményen, tehát senkinek nincs előírva sem a realizmus, sem valamilyen modern művészeti irányzat. Közhely, de igaz, napjainkban minden magyar festő tehetsége, szándéka, saját szemlélete és — furcsa módon — a szakma nyomása alatt fest.

Mindannyian jól tudjuk, mi történt 1956 után. A művészi szabadság lehetőségével élve az alkotók szembefordultak a gúzsbakötő stílussal, s később — sajnos —, jószerivel a valósággal is. Kokas és nemzedéke hallatlan nagy változáson ment át. Újra gondolták és újra teremtették festészetüket; bonyolultak, sejtelmesek, elvontak, s nem egy esetben kuszák lettek. Lassan a festésmód sokkal fontosabb lett, mint az, amit ábrázolni kellett vagy lehetett volna.

Úgy tűnik, ezt az utat járta be a nagyon tehetséges Kokas Ignác is. Valamikor, 15 évvel ezelőtt, festészete újragondolásának hajnalán bezárkózott Ginzába, majd folyamatosan önmagába — a valóságból nagy, különleges, elmosódott formák, foltok, fényhatások, színfeleselések maradtak meg. Mindezek elmosódottságukban szétfoszló, eloszló, fölismerhetetlen mivoltukban a festői lélek sejtelmes magáramaradottságának, önmagába zártságának szolgáivá alakultak. A létrejött műalkotás pedig felkínálja magát nézője asszociációs értelmező-kedvének.

Kokas képein a festői szándék tehetségesen, látványosan valósul meg. De mi ez a festészet ahhoz képest, amit Kokas indulása idején alkotott képeivel ígért, s mi különleges, nehezen megragadható, de talán a festészet nyelvén mégis ábrázolható valóságunk lehetőségeihez képest? Kokas jelentős művészetet kívánt teremteni, ennek érdekében áldozatkészen komoly erőfeszítéseket tett, s erről bárki meggyőződhet a Műcsarnok kiállítótermében. Miként — véleményem szerint — arról is, hogy ehhez nem elég a festő borongó, sejtelmes lelke és tehetsége, szükséges a modellül állítható valóság beemelése is ebbe a festészetbe.

Harangozó Márta

a szakszerve
XXIV. kongre

Tegnap este befejezte munkáját a magyar szakszervezetek XXIV. kongresszusa.

A tegnapi tanácskozáson részt vett Losonczi Pál, a Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke, Gáspár Sándor, a SZOT főtitkára, Méhes Lajos ipari miniszter, az MSZMP Politikai Bizottságának tagjai és Brutyó János, az MSZMP Központi Ellenőrző Bizottságának elnöke.

Az elnöklő *Daika Ferenc* Bővítette azt a lehetőséget, hogy a küldöttek még szélesebb körben vehessenek részt egyes kérdések megvitatásában. A szekciókban elhangzott javaslatoknak egy részét átadták a kongresszus munkabizottságainak értékelés és feldolgozás céljából, más javaslatokat alapos rendszerezés után a megválasztásra kerülő testületek vesznek fel programjukba, munkatervelkbe.

A vasárnapi tanácskozás első hozzászólója *Moldo-*

SSZUSA

a érkezett
delegáció

dött megvitatja az első kongresszuson elfogadott tézisek végrehajtását, s a legutóbbi öt esztendő ta-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Kokas Ignác
festőművész
NÓGRÁD
1980 JAN 13

1021

Kokas Ignác: „A barátság asztala": „Életfa" (részlet)

Nem a *kultúrával* — a kultúrában

Ésszerű takarékosság — hatékonyab

Néhány esztendő óta — a kiindulás dátumát fura módon egészen pontosan tudom, hiszen egybeesik a munkába állásom évével és a közművelődési párthatározattal — az átlagos állampolgárnál sokkal jobban érdekel a közművelődés ügye. Mit lehetne, mit kellene tenni, hogy ne kevéseké legyen a kultúra, hogyan szélesedhetne a kultúrát élvező közönség és közösség tábora — számos tucatnyi kérdésnek megpróbáltam az öt év alatt nyomába eredni.

Ezért nem véletlen, hogy mostanában sokat gondolok népművelő ismerőseimre — vajon miként sikerül a takarékossági célkitűzéseket, követelményeket úgy teljesíteniük, hogy a lényegben — mármint a közművelődés szélesítésében, a művelődés népszerűsítésében eredményesek legyenek, jó színvonalon...

Átgondoltabb tervezés — több lehetőség

A megyei művelődési osztályon két illetékest is megkegyelemmel kísérjük, valósulnak meg a közösségi művelődési formák, hogyan jutnak el hasznos, értékes programok, műsorok a lakossághoz. Hogy nem találkozhattunk „luxussal" eddig sem? Nem teljesen így van. Mert ha nem az igényeket szem előtt tartva terveznek — csak elvontan, ez szép, ez jó, bár messze van azoktól, akiknek ajánlják...

Íróasztal mellett tervezett művelődési programok — a hosszú, középtávú tervekből lusta automatizmussal „kibontott" éves közművelődési tervek — valóban sok energiát elpocsékolnak. Minden ellenkező híresztelés dacára: nem kell semmiféle népszerű, kedvelt klubot, szakkört megszüntetni, nem kell amatőr csoportokat „leépíteni", mert nehéz gazdasági helyzetben vagyunk. De arra oda kell figyelni, hogy milyen a település „szabadidő-struktúrája" — azaz mikor tudnak bejönni a művefenntartású közművelődési intézmények között vannak, hanem az iskolák és a könyvtárak, kultúrházak között. Ahol alaposan körülnézve szerveztek, ott korábban is kihasználták ezeket a lehetőségeket.

— Azt azért nem lehet mondani, hogy kimondottan előnyt jelentett a kulturális szolgáltatások árának emelése.

— Erősíteni kell a szolgáltatóhálózatot, a járási központokon keresztül több műsor fog eljutni a községekbe. Minden műsorrendelés előtt többet kell gondolkodni...

*

Hiba lenne bagatellizálni a kérdést — persze, a vészharangok kongatása ugyanígy téves reagálás. Amikor öt évvel ezelőtt elindult valami (forrongás? társadalmasítás? közművelődés a valós igényekhez, a valódi közönséghez?...) még senki nem szólt a takarékoskodás érde-

Kokas Ignác, festő

KOKAS IGNÁC kétszeres Munkácsy-díjas festőművész második önálló tárlata nyílt meg pénteken a Műcsarnokban; a mintegy félszáz nagyméretű olajtemperafestmény az utóbbi 12 év termését képviseli.

– :Hír

8

Népszabadság, Bp. 1980. dec. 6.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1977 SEP 26

Ignác Kokas

1021

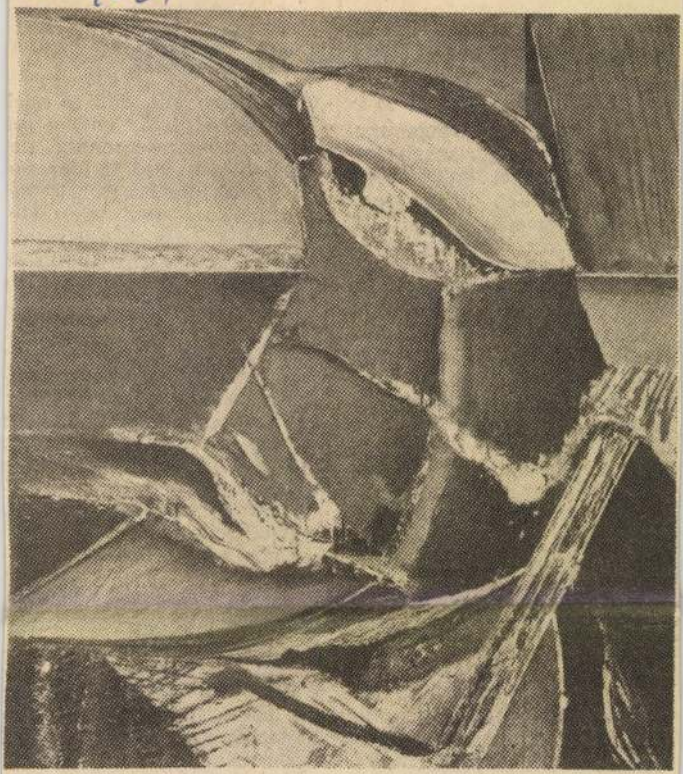

Ignác Kokas: Flieg Vogel (1968, Öl und Tempera)

Gewerk

(Fortset

In Rostoc
konnten die
werkschaftsleiter an Ort und Stelle persönlich beobachten, wie die Gewerkschaften in diesem stark industrialisierten Künstenbezirk und in Rostock dem größten Seehafen der DDR, arbeiten. In Kühlungsborn besichtigten sie das unlängst eröffnete neue Erholungsheim. Und nachdem für die Gewerkschaften der sozialistischen Länder bei der Verbesserung der Lebens- und Arbeitsverhältnisse der Werktätigen eine ihrer wichtigsten Aufgaben im Wohnungsbereich liegt, suchten sie auch eine neue Wohnsiedlung in Rostock auf. Dort konnten sie sich davon überzeugen, daß das größte sozialpolitische Programm in der Geschichte der DDR unter aktiven Mitwirkung der Gewerkschaften, trotz aller Schwierigkeiten in der Weltwirtschaft, zügig vorwärtsschreitet. Die Gäste teilten ihren

werktätigen und in der So
zialpolitik der Fortschritt be
achtlich sei und die Ge
werkschaften sich auch mi
neuen Problemen befasse
könnten, zu deren Lösung di
Voraussetzungen erst un
längst herangereift seien.

Im Aufbau des entwickelten Sozialismus erzielten Erfolge, die mit nicht leichter doch konsequenter und zähe Arbeit erreichte Erhöhung des Lebensniveaus — dies gibt den Hintergrund zur internationalen Tätigkeit der Gewerkschaften der beider sozialistischen Länder. Sowohl SZOT als auch FDGB gehen in ihrer ganzen Tätigkeit vom Dienst an der Sache der internationalen Arbeiterklasse aus. Diese Sache vertreten sie auch dann, wenn sie als Teilhaber an der Arbeitermacht an der Stärkung der Anziehungskraft des Sozialismus arbeiten, wo der Erfolg nicht zuletzt davon

Kokas Ignác, festőművész

A MŰCSARNOK
MEGHÍVJA ÖNT

KOKAS IGNÁC

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁRA

MEGNYITJA:

CSORBA GÉZA

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA FŐIGAZGATÓ-HELYETTESE

KÖZREMŰKÖDIK:
KOVÁCS LÓRÁNT FUVOLAMŰVÉSZ

1980. DECEMBER 5-ÉN, PÉNTEKEN DÉLI 12 ÓRAKOR
MŰCSARNOK
BUDAPEST, HŐSÖK TERE

A KIÁLLÍTÁS NYITVA: 1980. DECEMBER 5 - 1981. JANUÁR 11.

80 171 – FNYV 1

1978.II.lo.Kossuth 78/08 17,35 /Z.
Láttuk, hallottuk...

- Képzőművészetünk életünk minden bizonnyal egyik legjelentősebb eseménye a Festészet 77' tárlata, mely a Műcsarnokban látható február 19-ig. Kerékgyártó István nézte végig a festőszakosztály kiállitását. A 240 festmény láttán biztosan sokan ugy vélik, hogy itt minden jelentős magyar festő képviseltette magát.
- A mai magyar képzőművészet, a mai magyar festészet jóval szélesebb, mint a festőszakosztály tagjainak a névsora. Vannak festők, akik tagjai a Képzőművészeti Alapnak, sőt a fiatal és középnemzedékből vannak olyan festők, akik sem a Szövetségnek, sem az Alapnak nem tagjai, és közöttük nagyon sok kitünő festő, kitünő müvész van.
- Ugy tudom, hogy a képek nagy része már több kiállitáson szerepelt, tehát nem új képekkel találkozunk ezen a kiállitáson.
- A fölhivásban volt egy olyan javaslat, hogy lehetőleg a már közgyüjteményben szereplő munkákat, munkákból küldjenek be.
- Véleménye szerint ez előnye, vagy hátránya a kiállitásnak?
- Ez szerintem inkább hátránya a kiállitásnak, meg kell azt is mondani, hogy ha az ember ismeri a festőknek müteremben lévő képeit, vagy önálló kiállitásról a müveket, és számos festő talán valami aggodalmaskodással nem a legjobb munkáját választotta ki, vagy nem a legjobb munkája egyikét, hanem egy se hus, se hal, egyfajta szinten tükrözi a munkásságát,
- középarányost próbáltak keresni?
- Igen. Tehát a müvészek részéről is észrevehető egyfajta bátortalanság.
- Ez a bátortalanság a kiállitás egészét jellemzi.

- Inkább úgy fejezném ki, hogy a kiállitás összképe eléggé langyos. Azok a festők, akik általában önálló kiállitáson, vagy eddig igy kollektiv tárlatokon konzervativabb müvekkel mutatkoztak be, konvencionálisabb, fáradtabb müveket láthattunk tőlük, azok is most elkezdtek igyekezni, és egyfajta modern kifejezés móddal igyekeztek megoldani a fölvetődő festői problémákat.
- Akad-e olyan kép a kiállitáson, amit ebből a hatalmas anyagból érdemes kiemelni?
- Nyilvánvalóan akad. Még akkor is, ha ez a kiállitás összképén lényegesen nem változtat. Számomra Kokas Ignác expressiv kifejezésmódú festménye emlékezetes, hasonlóképpen figyelemreméltónak érzem Dem Pál konstruktiv felfogású kompozicióját, sorolhatnánk még egy sor más képet, a kiemelés persze igy igazságtalan, mert egyetlen beszélgetésben nem lehet megemlitenil
- A végére hagytam, de azt hiszem már sokan vitatkoztak már róla, hogy igy ez a válogatás, ez a módszer ez tulajdonképpen helyes volt-e? Arra gondolo, hogy amikor elmentem megnézni a Mücsarnokba ezt a kiállitást, akkor úgy vettem észre, hogy az emberek egy kicsit ijedten sétáltak a teremben.
- Szerintem nem is a sokféleség volt itt a zavaró, hanem az egész összkép hágyadtsága. Ez összefügg azzal, hogy a mai magyar festészet még sok minden feladatot nem oldott meg. Még mindig kisért az a fajta megoldás, hogy kicsit eleget tenni a konzervativizmusnak, eleget tenni a modernségnek, igy nem születhet jelentős mü. Jelentős mü úgy születhet, ha az ember tájékozódik arról, ami a világban van, de erős egyénisége, erős mondandója van, és számára az a legfontosabb, hogy önmaga és a világ viszonyát szuverén módon fogja fogalmazza meg.
- A képzőművészek után pedig filmekről lesz szó.

1977. szept. 18. Petőfi 15.33 Áné
Láttuk, hallottuk

Kokas Ignác, festőművész

- Többféle véleményt hallottunk ezidáig. De hogyan fest ez a kérdés a müvészek oldaláról. Két képzőmüvész Hajó János, majd Kokas Ignác mondja el a müvészet hasznosságáról vallott felfogását.

- A müvész annyiban hasznos tagja a társadalomnak, amennyiben az adott társadalom igényeit képes szolgálni. Persze ez azt a kérdést is felveti, hogy akarja-e a társadalom, vagy tisztában van-e azzal, hogy a müvésznek hogyan kell, milyen formában, keretek között kell ezt az igényt szolgálni. Egyáltalán feltudja mérni, hogy mik azok az igények, amelyeket a müvésznek szolgálnia kell. Ennek szinteret kell biztositani.
Minden vizuális tárgyat, a legkisebbet is, nagyon komoly munkával meg kell tervezni, vizuálisan is nemcsak müszakilag, és ahhoz, hogy ezt meg tudja tervezni egy formatervező, igen fejlett vizuális közgondolkodásra lenne szüksége. Nemcsak a formatervezőnek, az egész országnak.
Nem elég azon keseregni, hogy iparunk esztétikailag teljesen korszerütlen tárgyakat gyárt, épületeink csunyák, szintelenek, formailag szellemtelenek, hanem ahhoz, hogy ez másképp legyen egy nagyon széles és korszerü vizuális esztétikára lenne szükségünk, amely mindezeket a populáris kérdéseket magában foglalná és nem olyan arisztokratikusan kezelné, mint ahogy most van. Ennek a közéletnek pedig lenne egy olyan feltétele, hogy az experimentális müvészetet, amely kikisérletezi a vizuális kultura nyelvi ujabb és ujabb elemeit, ezt valamiképpen meg kellene becsülni, szervezett kereteket teremteni a számára és az alkalmazást valamiképpen biztositani, tehát a kifutást az ipar számára. A vizuális kulturának egyetlen feltétele van, tárgyak kellenek hozzá, szinek kellenek hozzá, formák, környezet esztétika kell hozzá, mert csak ez teremti meg a valóban élő vizuális közgondolkodást. Az általános vizuális gondolkodás az messze elmarad, nagyon képzetlen, de ez sajnos öröklött, adottság, ezt nagyon intenziven lehetne fejleszteni, nagyon komoly potenciálid lehetőségek vannak arra éppen a tervszerü kulturális gazdálkodás kapcsán, hogy ezeket a lemaradásainkat behozzuk, habár ezt még nem használtuk ki.

- El lehet képzelni egy társadalmat müvészetek nélkül?

- Szerintem nem lehet elképzelni társadalmat müvészet nélkül és müvészek nélkül. Ez egy nagyon fontos életszükséglete a társadalomnak, minden irányból, akár szellemi akár társadalmi irányból nézve a kérdést. Nagyon fontos, hogy legyenek müvészei egy társadalomnak.

- Ha nem léteznének müvészek egy társadalomban, milyen lenne ennek a társadalomnak az élete?

- Azt hiszem nagyon szürke, és nagyon formátlan.

-- Hogy a képzőművészet hasznos, vagy nem hasznos erre nagyon nehéz válaszolni. Ez a szó, hogy hasznos a képzőművészettel kapcsolatban csak sablonos kifejezés, ilyen módon soha nem szoktuk mi festők fölvetni, hogy a festészet a művészet hasznos-e. A művészet az emberrel egyidős. És egy különleges adomány, isteni adománynak is mondhatnám a teremtést, ami talán egy kicsit kárpótolja is az embert a halandóságáért. Egy csodálatos adomány ez, és mint mondtam az emberrel egyidős. Ha művészet nincs, akkor az embernek sincs emberi arca.

- A társadalomnak a maga módján mindenki hasznos tagja. Hasznos egy pék, lakatos, asztalos. Miben hasznos egy festő?

- Bennem, megmondom őszintén, soha nem merült fel, hogy hasznos munkát végzek-e mint képzőművész, tényleg soha. Nekem ez eszembe sem jutott. Olyan természetesen végzem ezt a munkát, mint gondolom a pék, a bányász vagy a többi.

- Ha a hasznos nem egy igazán jó fogalom, akkor mit lehetne helyette mondani?

- Nélkülözhetetlen a társadalomban a művészet.

Kokas Ignác

Magyar Nemzet

1985. IV. 3.

Salgótarjáni tavaszi tárlat

A salgótarjáni Nógrádi Sándor Múzeum képzőművészeti galériájában megnyílt a XV. *Salgótarjáni Tavaszi Tárlat*, amelyen száztizenegy alkotó csaknem kétszáz festményét, grafikáját, valamint plasztikáját állították ki. A kiállítók közt szerepel *Kokas Ignác*, *Réti* Zoltán, *Bálványos Huba*, *Raszler* Károly, *Czinke* Ferenc.

A megnyitás napján adták át a kiállítás díjait. Salgótarján nagydíját *Szabó* Tamás szobrászművész nyerte el a kisplasztikáiért. A Nógrád megyei Tanács díját *Iványi* Ödön festőművész kapta. Összesen tíz képzőművészt díjaztak. A hagyományokhoz híven a tavaszi tárlattal egyidőben nyílt meg a múzeum kisgalériájában *Földi* Péter festőművész, a tavalyi nagydíjas kamarakiállítása.

Művészet, 1982. júl.

Kokas Ignác Munkácsy-díjas festőművész 1. fotó

1 Kokas Ignác: Az ember harca, plextol, 170x124 cm, 1973 (fotó Chikán B.)

40 old.

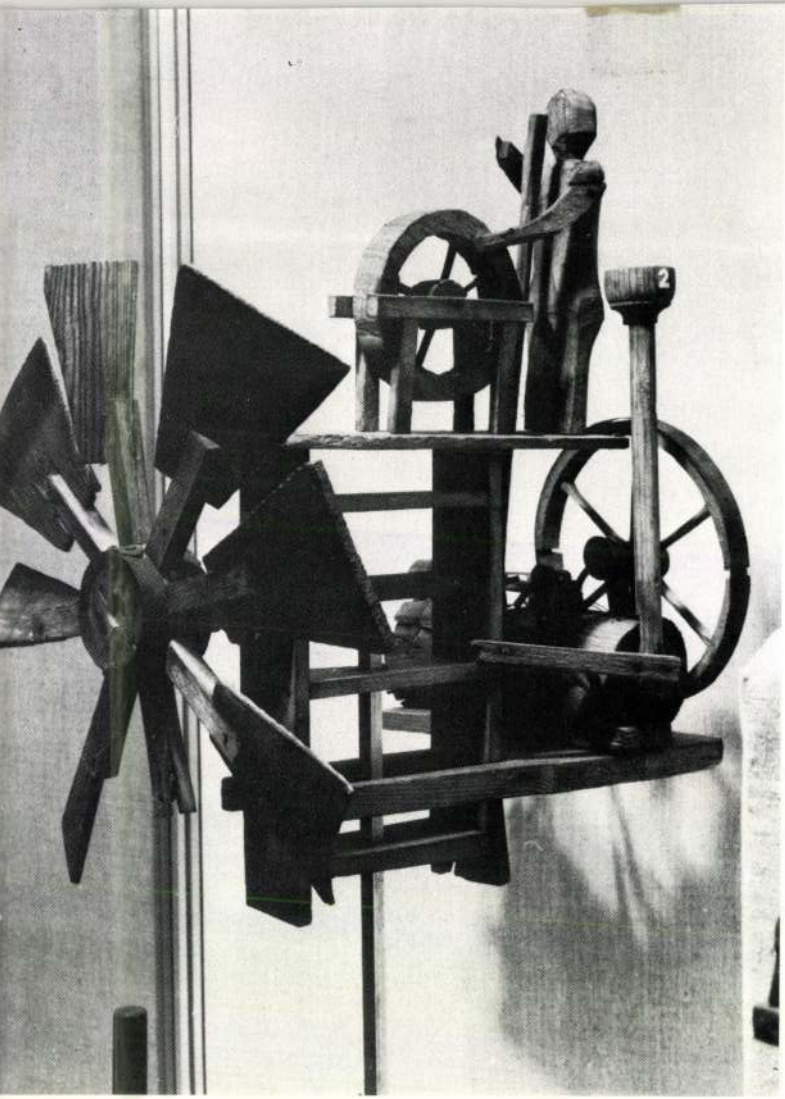

2 Kokas Ignác:
Bejárat Szent György pusztára,
olajtempera, furnér,
153x153 cm, 1980
(fotó Somfai)

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész 2.) Folytatás.

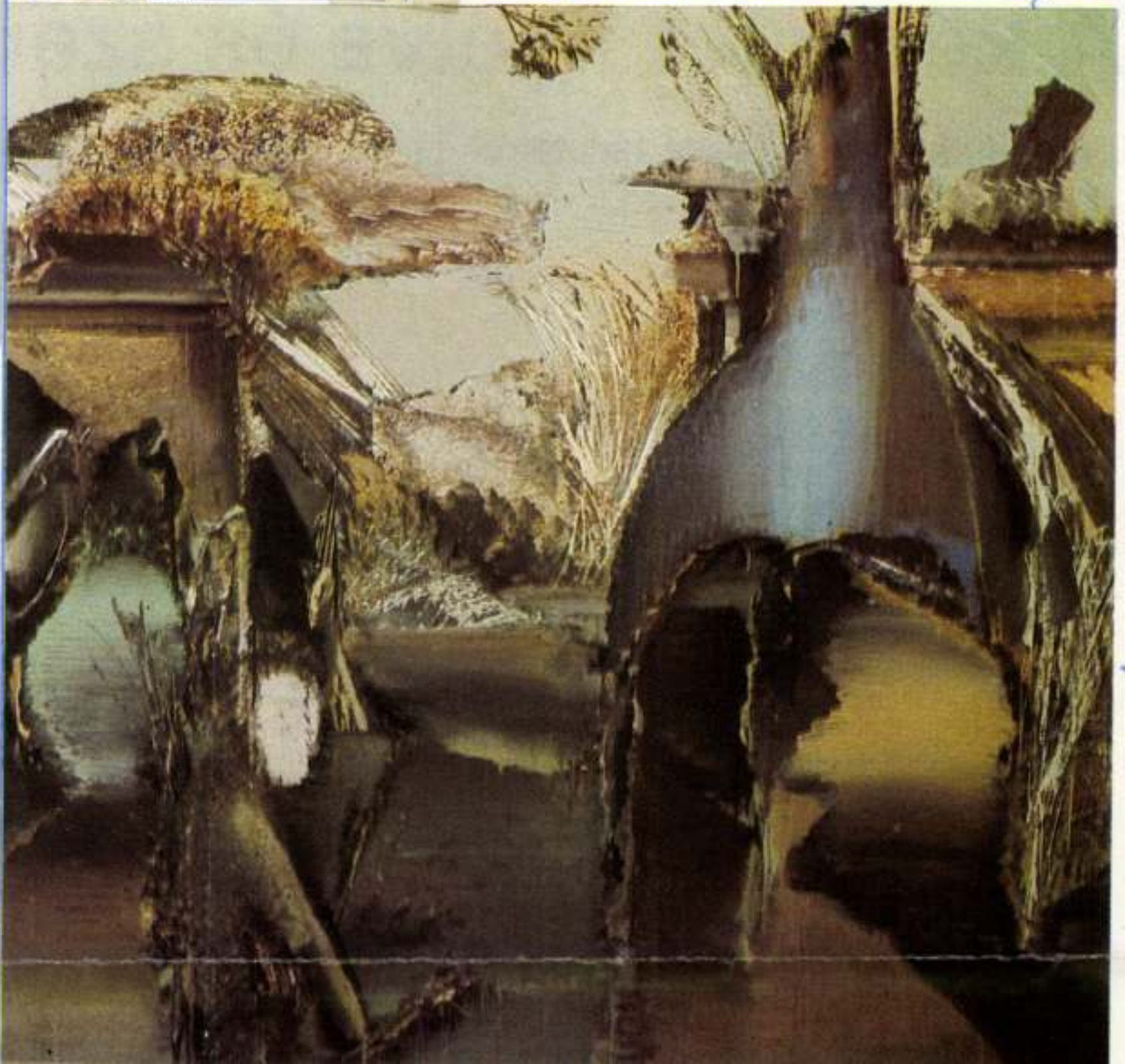

Művészet, 1982. júl. 41. old.

A képzelet nyelve és szer

Jegyzetek Nemes Endre tárlatairól és képeiről

„...azt hiszem, hogy annak alapján, amit a különböző külföldi folyóiratokban és évkönyvekben láttam Önről, okvetlenül foglalkoznom kell munkásságával..." – idézi egy hozzám írt levélben Nemes Endre Genthon István egy 1967-ben kelt, hozzá írt levelének félmondatát, és bizony csak sajnálhatjuk, hogy Genthon tervét a gyors halál meghiúsította. Pedig Nemes 1970-es, első hazai bemutatkozása (*Magyar származású művészek külföldön* – Műcsarnok), majd a hatvanas évek termésébő̈l rendezett önálló budapesti tárlata (*Szépművészeti Múzeum* – 1973. március–április) és a nagyméretű retrospektív kiállítás 1981-ben a Magyar Nemzeti Galériában, illetve a Pécsi Galériában nem kevés lehetőséget kínált ennek a számunkra szokatlan művészetnek megismerésére.

Nemes Endre Pécsváradon született

szinte „zűrösen" jelentkező modern
mikrokozmoszaiból teremt új allegó
felszabadított asszociációjú, sokfé
tegű, „reneszánsztagadó", utóbb
hatalmas méretű táblaképein, grafi
és murális művészetében.

A „prágai korszakban" készült (
38) akvarellek és tusrajzok, a gouac
és temperaképek szürkére, zöldre é
davörösre épülő színvilága, líraibb f
elhagyott műtermek, ódon szalonok
lásterek, az évszázadok során egybe
tudat tárgyi világát idézi: minden
torlódik itt, akár az e táji szelle
közvetlenül a második nagy háború
A *Helyiség ókori szobrokkal*, a
költő emlékére (1937), a *Prágai*
a *Prágai Madonna varrógéppel*
– *esernyővel* (1938) és a többiek v
emlékművek *is* lehetnek a festő és a
lélő előtt: egy tűnőben levő világ és

KOKAS IGNÁC Kossuth-díjas festőművész képeiből kiállítást nyitottak meg szombaton a székesfehérvári Csók István Képtárban. A tárlaton 1966. és 1983. között készült mintegy ötven festményét és néhány más alkotását láthatják az érdeklődők.

Népszabadság, 1984. III. 11.

Asztalosműhelytől a Műcsarnokig

Beszélgetés Kokas Ignáccal pályájáról, a küzdelem állandóságáról, a művészet elkötelezettségéről

Rövid életrajz. 1926-ban született a Fejér megyei Vál községben, apja asztalos volt. Elvégezte a pápai tanítóképzőt, 1947-ben felvették a képzőművészeti főiskolára és a Dési Huber népi kollégiumba. A főiskolán Kmetty János, majd Bernáth Aurél tanítványa volt, 1952-ben védte meg diplomamunkáját.

A 6. magyar képzőművészeti kiállításon bemutatott Bányász című képéért 1956-ban kitüntették a Munkácsy-díj III. fokozatával, egyike volt az első Derkovits-ösztöndíjasoknak. Csaknem minden fővárosi és vidéki tárlaton kiállít, 1966-ban a Munkácsy-díj I. fokozatával tüntetik ki. 1968-ban húsz képe reprezentálja festészetünket a velencei biennálé magyar pavilonjában, 1969 áprilisában — negyvenhárom éves korában — megrendezi első önálló tárlatát a Műcsarnokban. Ekkor fedezi fel a közönség és a szakma új, érett korszakának eredményeit. 1971-től Kokas Ignác a Magyar Népköztársaság érdemes művésze, 1972-től a Magyar Képzőművészeti Főiskola docense, majd tanára, 1978-tól a Magyar Népköztársaság kiváló művésze. 1980-ban önálló tárlatot rendezett a Műcsarnokban; kiállított Koppenhágában, Madridban, Lisszabonban, Havannában, Dortmundban, Würzburgban, Belgrádban, Rómában, Moszkvában, Bukarestben, Prágában, Helsinkiben, India több városában.

— Néhány esztendeje festett egy képet ezzel a címmel: Gyermekkori emlékeim. De ha eltekintünk a konkrét témára utaló címtől — a legtöbb képen felfedezni a szűkebb pátria, a táj, a gyermekkor emlékeit-élményeit. Valóban: mit hozott magával Kokas Ignác, a mai „Kokas mester" gyermekkorából?

— Gazdag gyermekkorom volt, gyönyörű tájjal, emberlakta évezredek földbe rétegződött történetével, apám elmondta mesékkel. Bár apám egyszerű asztalosmester volt, azt mondták róla, úgy tud mesélni, hogy a „püspök is elhallgatná". Mesélt virágról, fáról, a természet csodáiról, egy-egy tányérról vagy törött korsóról is, amit felszínre dobott a föld mélye. Lassan magam is úgy néztem a természetre, sajnálva szinte, hogy emberarcom van. Én voltam a levél is, virág is, szememet odaköltsönöztem a fának, így láttam a körülöttem levő világot, annak részecskéjeként. Így látom ma is, ezt akarom mindig kifesteni magamból, emléket állítva a névtelen, dolgos embereknek, akik megszülettek, tették a dolgukat és megörökítetlenül visszakerültek a földbe a természet körforgása szerint.

Pedig ez a szép táj elmaradott, szinte feudális alapelvek szerint élte a világát, amelyben minden embernek megvolt a mozdíthatatlannak látszó, eleve elrendelt pályája: a földesúr fiából földesúr lett, az iparoséból iparos, a summás gyermeke legföljebb portási vagy egyőri állásról álmodott. Mégis, ebben a világban biztos pontnak látszott a szülői ház, apám műhelye, amely árasztotta magából a pontos, fegyelmezett munka kötelességét, szépségét. Hatéves koromtól ott lábatlankodtam körülötte, segítettem neki, annak természetes tudatában, hogy magam is asztalos leszek.

— Hogyan lett mégis festő? Milyen előzmények terelték erre a pályára?

— Előzmények? Talán csak annyi, ha valaki igaztalanul megbántott, fogtam egy követ és kifaragtam az arcvonásait. Vagy egy vasdarabbal reliefeket kapartam a vízmosások löszfalába. Egy fontos élmény azonban erősen megérintett. Egyszer kenyérnekvalót vittem be a falusi pékségbe, s látom, hogy a Burgundi-híd előtt fest egy ember. Sokáig bámultam, majd hazafutottam, kettétéptem egy zsákot, és apám festékeivel lefestettem a falu egy részét. Először éreztem meg az „alkotás" gyönyörét. Később, a pápai tanítóképzőben a rajztanár felfigyelt rám, ő ösztökélt, jelentkezzem a főiskolára. Bevallom, inkább menekülésként hallgattam rá, mert nem akartam tanító lenni. Az járt a fejemben: attól még lehetek jó asztalos, ha elvégzem a főiskolát... 1947-ben felvettek, pedig eladdig rajzszenet se láttam, képet is jóformán csak a templom oltára fölött.

ERDEI KATALIN FELVÉTELE

— Mire emlékszik a főiskolán töltött első időkből?

— Például az első napra. Dél körül, amikor a foglalkozást befejeztük, kiálltam az iskola elé, töprengtem, mit kezdjek magammal? Se szállásom, se pénzem. Elhatároztam, otthagyok csapot-papot, hazamegyek. Mögöttem megszólalt egy hang: „Mit nézed ilyen keserűen az eget?" „Nincs szállásom, ételem, pénzem" — válaszoltam. „Gyere velem!" — és elvitt a Dési Huber kollégiumba. *Nagy László* volt, a költő, aki képzőművészként is a legtehetségesebbek közé tartozott. Ha akkor nem visz magával, ma bizonyára becsületes asztalosként dolgoznék... Egyébként bármilyen válságba kerültem, mindig akadt valaki, aki „visszalökdösött" a pályára. Vagy éppen kimenekültem a természetbe „fölépülni", beszélgetni a füvekkel, a fákkal.

— Válságot említ, pedig visszatekintve úgy tetszik, hogy ez a felszabadulás utáni „első generáció", amelyhez ön is tartozik, viszonylag könnyen került a pályára, talán kevesebb küzdelemmel, mint a későbbi nemzedékek...

— Én csak a magam nevében, a magam pályájáról beszélhetek: mindennap újra és újra meg kellett és kell küzdenem önmagammal, az elégedetlenségemmel, gyakran a gyávaságommal. Úgy látszik, „válságos" alkat vagyok, érzékeny, önfejű. Főiskolai mesterem, *Bernáth Aurél* egyszer meglátta, hogy zöld portrét festek. „Édes fiam, magával sok bajom lesz — mondta —, látott már maga zöld fejet?!" Becsukott egy szobába, elém tett egy köcsögöt, egy drapériát: „Ezt fesse le úgy, ahogy van, ne magyarázzon bele semmit!" Én pedig nem értettem meg, ha valamit zöldnek látok, miért nem szabad úgy megfesteni? Csak a diplomamunkám láttán békült meg velem a mester — az örömtől mindketten könnyeztünk.

— Első munkáit — a Bányászt, a Darugyári hegesztőt, az Olvasó parasztot, az Öregember galambokkal című képét — gyors elismerés követte. 1956-ban Derkovits-ösztöndíjat kapott. Miért került mégis válságba?

— Mind erősebben éreztem: nem azt csinálom, amit szeretnék. Ismertem jól a munkásembereket, tudtam, ha valaki ötkilós kalapáccsal dolgozik egy műhelyben, nem nevet munka közben. De akkoriban mosolygós, „optimista" munkásfigurákat kellett festeni. Később, a faliképmegrendeléseknél is helyt akartam állni, de évekig tartó görcsöt okozott az érzés: nem ezért lettem festő!

De mit tudok? Mi van bennem? Csak hosszú évek múlva, gyávaságomat legyőzve, küzdelmek-válságok hányattatásai után jutottam el odáig, hogy vállaljam saját világomat, amelynek színei, tárgyai, képei elemi erővel törtek át becsukott szemhéjamon is. Hátha arra vagyok jó, hogy azt a világot ábrázoljam, amibe beleszülettem, talán nekem kell beszélnem az ott élő emberek helyett és nevében. Ekkor próbáltam meg egyszerű, kis motívumokkal elindulni gyermekkorom útjain. Egyszerre láttam a tájat, az embert, az ezredéveket; egyetlen gondom volt, úgy fogalmazzam meg, ahogy én igaznak látom. Kiderült, hogy nemcsak az én ügyem volt, nemcsak az én gondolataim — sokan hasonlóan ráéreztek.

— Ezek a képei feltűnést keltettek, elismerést arattak a velencei biennálén csakúgy, mint az 1969-es műcsarnokbeli önálló kiállításán. Kokas Ignácot „iskolateremtő" festőként kezdték emlegetni, valóban sorra jelentkeztek a Kokas-követők. Ha pályáját szakaszokra osztanám, úgy vélem, a Szent György-, illetve a Ginza-pusztai képek jelentik a következő, nagyobb állomást. Mit jelent önnek Ginza-puszta?

— A hatvanas évek végén nagy csapás ért: meghalt az apám. Ez a tragédia nagyon lesújtott, menekülnöm kellett: meg kellett tudnom, mit tehet a művészet a halál ellen, mit az életért. Szülőfalumtól 20 kilométerre találtam meg ezt az életszigetet, ezt az ember kiűzetése utáni paradicsomot, a születés-elmúlás-újjászületés mitikus példájával. A természet ismét kegyeibe fogadott, megvigasztalt, munkára serkentett. Az idő-tér egységével, az életküzdelem gyönyörűségével azóta is rabságban tart. Pedig már menekülnék tőle — lásd *Menekülés Ginzáról* című, 1980-ban született képemet —, de nem enged, utánam jön, visszahúz. Ki kell őt festeni magamból.

— Általánosabb kérdésre áttérve: milyennek látja mai képzőművészeti életünket?

— Erre nehéz röviden válaszolni, a közeg amúgy is túlságosan érzékeny ahhoz, hogy elhamarkodottan álláspontokat fejtsünk ki. Mindenesetre vallom: soha olyan gazdag nem volt a magyar képzőművészet, mint az utóbbi három évtizedben. Tehetséges alkotók sokasága tevékenykedik benne, nem vagyunk híjával sem színvonalas alkotásoknak, sem kísérletezőkedvnek. Vonatkozik ez a fiatalokra is, akiket több mint tíz éve tanítok a főiskolán. Jól érzem magam közöttük: tanár és tanítvány kölcsönösen hatnak egymásra.

— Kokas Ignác méltatói munkásságával kapcsolatban gyakran használják az „elkötelezett" jelzőt. Befejezésül hadd kérdezzem meg: mit ért ön a művészet, a művész társadalmi elkötelezettségén?

— Néhány évvel ezelőtt a Művészet szerkesztősége hasonló kérdést tett fel nekem, kérve, hogy írásban válaszoljak rá. Olyasmit feleltem, hogy a művészettörténet tanúsága szerint nagyság és társadalmi elkötelezettség egyet jelent a képzőművészetben. A nagy, az igazi alkotók kölcsönös vonzásba kerülnek korukkal, ebből az ölelésből születnek meg a tartalmukban és formájukban egyaránt új művek. Ezekben az alkotásokban magára ismerhet a kor és a benne élő emberiség. Ma sem tudok, nem is kívánok mást mondani erről.

Havas Ervin

Dobai Péter:

KIMONDVA MÁR MÁST JELENTENEK A SZAVAK

„Mert minden szó új korlátot teremt . . .
. . . . . .
s képekből összeáll a képtelen . . .”
Babits Mihály, **Hadjárat a semmibe**

Márpedig születnek új szavak,
kívül a nyelven, a szótártól, a grammatikától
függetlenül. Talán a találkozó testek
szavai ezek? Talán maguk a szerelmek
hozzák világra ezt a nyelven túli nyelvet?
És akkor a testek, a szerelmek teremtik
a korlátokat világunk-társunk nagy és szép
véletlenje és önmagunk között?
És akkor éppen a szavak azok a „dolgok”,
amelyek — kimondva már — nem engedik meg,
hogy társ-teljes élettel élve törjük át,
mindazt, ami „köz”, ami választ, ami korlát?
Hát nem az egymáshoz közelítő, érintő testek
ősi, természetes és a végzetig játékos közlése az,
amit mondanak magukról nekünk a szavak?

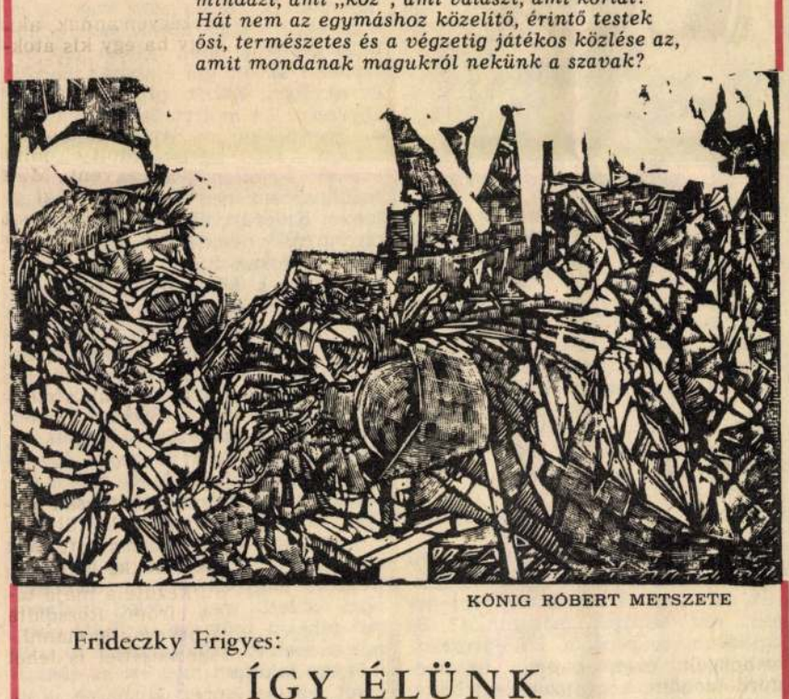

KÖNIG RÓBERT METSZETE

Frideczky Frigyes:

ÍGY ÉLÜNK

Már éjjel sem lelek nyugalmat, csendet
— viselek vasba öltözött fegyelmet
s ha harcba szólít szelíd álom újja,
futok, fegyverben viaskodom újra.
De mellettem a Kedves óvja álmom
s ha menekvésem végleg nem találom
s üvöltenék, fürödve rémületben,
ölelve szólít, bár ijedten rebben,
de győz szerelme dermesztő halálon
oldozza görcsöm: kín, kudarc ne fájjon
karjában alszom el, hogy most már végleg
elérjem célom: a nyugalmas véget.

Így élünk, egymás gondját így vigyázva
— egy ébrenlétünk s egy mindkettőnk álma.

POLITIK

Bármennyire elcsépeltnek hat is, ezúttal is a tartalom és a forma egységéből kell kiindulnunk. Mert ha mégoly sok szó esik is róla, nem biztos, hogy ennek az egységnek a tudata, tudomásulvétele kellően átjárja művészetpolitikánk és kritikánk egészét. Az 1958-as, sok lényeges vonatkozásában máig méltán érvényesnek tekintett irányelvektől fogva egészen napjainkig a dokumentumokban nem határolódnak el világosan a művészetpolitikának azok a vonatkozásai, amelyek magát a művészetet, tehát az alkotó munka eredményét illetik, és azok, amelyek viszont a művészeket, tehát egy meghatározott társadalmi csoportot, értelmiségi réteget hivatottak kezelni. Amennyire vitathatatlan, hogy nem választható el az alkotó az alkotástól, ugyanolyan nyilvánvaló az is, hogy nem is azonosíthatók mechanikusan. Anélkül, hogy végtelenül általánosíthatnánk a „realizmus diadalának” nagyon leegyszerűsített formában elterjedt tételét, könnyen beláthatjuk, hogy a művészet, lévén sajátos, a tudományos-fogalmitól lényegesen eltérő visszatükrözési mód, az esztétikai produkcióban testet öltő tartalom, állásfoglalás, korántsem feltétlen azonos az alkotó fogalmi síkon, publicisztikában, felszólalásokban és egyéb megnyilatkozásokban megfogalmazódó nézeteivel. Ez az eltérés nemcsak pozitív lehet, nemcsak az úgynevezett „realizmus diadalát” hozhatja létre, hanem létrejöhet ennek az ellenkezője is: józan és konstruktív politikai álláspont mellett is születhetnek a valóságot torzító, akár politikailag is káros művek. Ha a realizmust a *Pártosság, népiség, realizmus — a hazai marxista esztétika tükrében* című kollektív tanulmányban leírt értékfogalomként értelmezzük, akkor ezt a jelenséget akár az „antirealizmus diadalának” is nevezhetnénk.

Éppen ezért kell (vagy kellene) különös jelentőséget tulajdonítani a mű esztétikai formájában megnyilvánuló tartalomnak, s e tartalom politikai vonatkozásainak, politikai irányának, s éppen ezért különös szükség lenne e tartalmak feltárására — legalábbis jelentősebb esztétikai teljesítmények esetében. Illetve akkor, ha művészetpolitikánk, kritikánk nem kíván a napi politikai taktika — egyébként nem elhanyagolható — szintjén megragadni.

Az egyébként természetes és meg nem kerülhető feladata a kulturális irányításnak, hogy tekintettel legyen mindenféle napi megnyilvánulásra, hogy akár személyes kapcsolatokig menően szövetkezzék köz-

rencsétlenséget. „Miért is kellett ennyire eltávolodniuk rokoni nyelveinknek — kesergett —, most könnyebben megértene.”

Mert a finn sofőr arcán az értetlenek derűs nyugalma ült. Kék szeme, mintha a liget egéből hozott volna emlékbe egy darabkát, s homlokára lógó szőke tincsét valamelyik nyír hajából nyisszantotta volna. S eszébe se jutott, hogy megálljon vagy fordítson a kormány kerekén.

Csernok kézzel-lábbal magyarázott, hogy ott maradt a fényképezőgépe, a pad támlájára akasztva, ahol ült. A drága japán fényképezőgépe. Ha most visszafordulnának, talán még meglenne.

A finn sofőr arca a táj nyugalmát és derűjét tükrözte. Úgy látszik, semmit sem ért. Rezzenetlen tartotta kezét a kormányon, szemét pedig az úton. Valamit mondott is — finnül, bár egy-egy német szó is kihallatszott belőle. De oly nyugodtan beszélt, hogy nyilvánvaló volt a mit sem értés, ami abból is látszott, hogy Csernok lelkiállapotából szellőnyi sem legyintette meg az övét, de még inkább kiviláglott a busz változatlan robogásából Tampere felé.

— Reménytelen — legyintett sírósan Csernok, amikor odajött a tolmácsnő, és hidat épített a testvérnéhegyi sétányon felkapaszkodnak a kilátótoronyhoz, honnan a város, az övező hegyekkel és a folyó csillogtatta rónával lélekemelő látványt nyújt.

A déli óra felé közeledvén, a nap erőteljesen kezdte szórni sugarait. S szedelőzködvén, az előttük álló hegyet is felmérvén, a finnek levetették felöltőiket, majd sorra lerakták a kárminszín padra, hol, úgy gondolták, jó helyen lesz, míg a híres kilátótoronyból visszatérnek.

A városka tanácselnöke (Csernok? — némi finn ismeretekkel) egyik lábáról másikra állva, füle körül haját turkálva nézte ezt a nagy lepakolást. Volt, aki a táskáját is a felöltőjére helyezte. Végül megkockáztatott egy udvarias javaslatot:

— Itt van közel a busz, oda betehetnék a holmikat.

Jó az itt — legyintgettek vidáman a finnek. Vidáman és ártatlan kék szemekkel. Nem akaródzott nekik a buszig menni, és minek is mennének.

Az ékszer városka tanácselnökének homlokán megjelent a gyöngy, talán az erős napsütéstől. Kutyaszorítóban érezte magát. Hogy mondja meg a finneknek, hogy Magyarországon nem szokás személyes holminkat utcai padokon hagyni. És

Majd bekormányozta a társaságot a tamperei szállásra, ahol mindannyian kialudták magukat. Kivéve Csernokot, ki egész éjjel le nem hunyta szemét, s ha lehunyta, japán fényképezőgépek csattogtak idegen nyelveken hadráló illetéktelenek kezében. Zavaros és tehetetlen indulatokat táplált a finn tolmácsnők és sofőrök iránt, akiknél közönyösebb és érzéketlenebb személyekkel még nem találkozott. És még nevetnek is az emberen — ez külön felháborította. És van olyan is, hogy felelősség! (A mások holmijáért.) Ez születetten hiányzik belőlük . . . Legalább egy telefon a rendőrségre! De semmi! Nem kért a rokonságukból.

Aztán reggel lett. Amolyan józan reggel. És Csernok elbizonytalanodott éji gondolataiban. Melyekről most úgy gondolta, túllőttek a célon. Különösen, amikor a sofőr, megismerve őt, odaszólt neki a kék szeme biztató mosolyával:

— Megyünk a fényképezőgépért.

S valóban, a vizek csipkézte, kék tükrös liget felé kerültek. A ligetben gyerekek játszottak és felnőttek sétáltak. Mintha haza se mentek volna tegnap óta.

— Ott van — kiáltott Csernok, mikor meglátták a padot. S támlájára akasztva a drága, elektromotorikus

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész

PEST MEGYEI HÍRLAP

1981. JAN 25

1021

Varázslatos táj

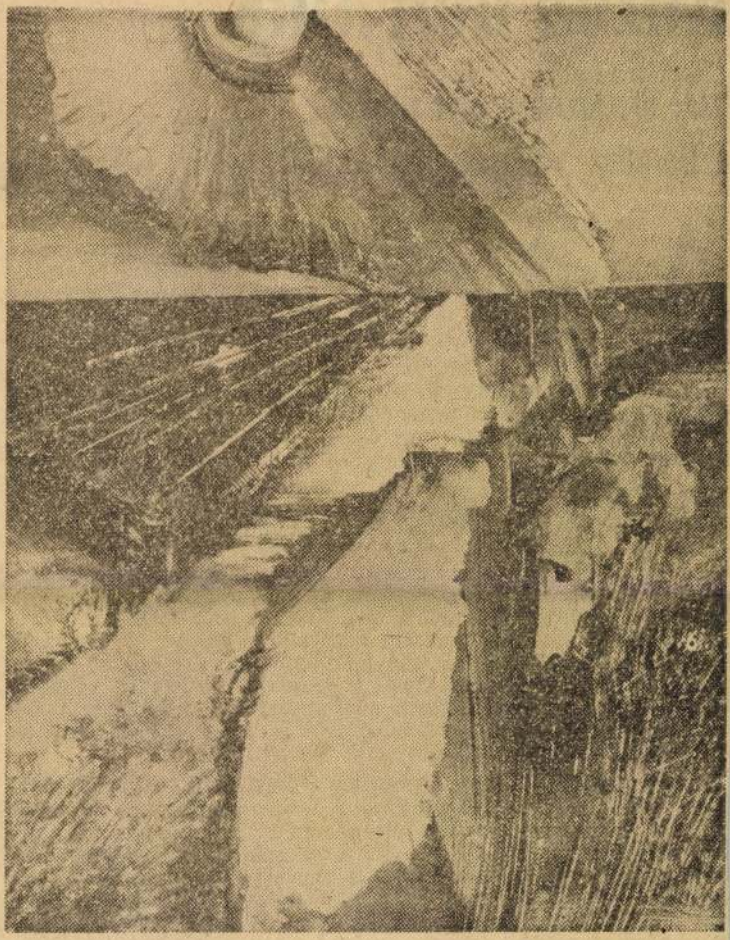

Kokas Ignác festménye

Közös

Írta: dr. Szenti

a Hazafias Népfront Országos Tanácsának titkára

Az első negyedévben ül össze a Hazafias Népfront VII. kongresszusa, hogy számot adjon a munkáról, meghatározza a további teendőket és újjáválassza az országos vezető testületeket. A kongresszust megelőzően tavaly október 15-től kezdődően több ezer településen megválasztották a népfront helyi bizottságait, s tegnap lezárult a megyei küldöttértekezletek sora is.

A népfrontválasztások jó politikai légkörben zajlottak, szervesen kapcsolódtak a múlt esztendő kiemelkedő politikai eseményeihez. A népfrontfórumokon részt vevők kifejezték egyetértésüket az MSZMP Politikájával, azzal, hogy *a párt a népért, a nemzetért viselt felelősége tudatában tölti be vezető szerepét, politikájában érvényre juttatja az egész társadalom érdekeit.* A sok tízezer felszólaló felelősen beszélt a szocialista építőmunka eredményeiről és gondjairól, az országos és a helyi feladatokról, tervekről, gazdasági építőmunkánk soronlevő kérdéseiről, a munka becsületéről, a társadalmi munkaakciókról, életmódról és életkörülményekről, a közéletről, a lakóhelyi mozgalmi munkáról és sok más, életünket, jelenünket és jövőnket formáló kérdésről. Visszatértek azokra a közérdekű észrevételekre is, amelyek az elmúlt évi tanácsi és országgyűlési képviselői választásokat megelőző gyűléseken vetődtek fel. A nyílt légkör erősítette a népfronttestületek önállóságát, felelősségét, gazdagodott együttműködésük a tanácsokkal, a társadalmi és a tömegszervezetekkel.

A tanácskozások nem egyszerűen véleményt mondtak a Hazafias Népfront Országos Tanácsának *A szocialista demokrácia, lakóhelyi közélet* című vitaanyagáról, hanem a szocialista demokrácia alkotó műhelyeivé váltak. Egyöntetű a vélemény, hogy a demokrácia fejlesztése, a közélet gazdagítása a szocializmus teljesebbé tételét szolgálja, ezért érvényesítésén a mozgalomnak következetesebben kell munkálkodnia. Célunk, hogy a dolgozók minél nagyobb számban vegyenek részt a hatalom gyakorlásában, a közügyek intézésében, a döntések hozásában, a határozatok végrehajtásának ellenőrzésében. Ehhez *kialakult a megfelelő politikai intézményrendszer, amelyet tartalmilag még gazdagítanunk kell.* Szükséges, hogy az

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

Kokas Ignác, Munkácsy-

SZOCIALISTA MŰVÉSZETÉRT

díjas festőművész

1981 JAN

1021

Kokas Ignác festőművész tárlatán láttuk a Műcsarnokban (Jánosi felv.)

Krónika

Szocialista
MŰVÉSZETÉRT

A Művészeti Szakszervezetek Szövetségének havi lapja. Szerkesztő bizottság. Felelős szerkesztő: **dr. Varga Imre.** Szerkesztőség: Budapest VI., Gorkij fasor 38. III. 2. Tel.: 211-120 30. Levélcím: 1406. postafiók 8. Kiadja és terjeszti a NÉPSZAVA Lapkiadó Vállalat Budapest VII., Rákóczi út 54. Telefon 224-819. Levélcím: 1906. postafiók 8. Felelős kiadó: **dr. Suth Péter,** a Népszava Lapkiadó Vállalat igazgatója. Előfizetési díj **egy évre 24 forint.** Befizethető a Népszava Lapkiadó Vállalat **MNB 215-11 859** sz. számlájára.

Egyetemi Nyomda — 80.6223 Budapest, 19[illegible]
Felelős vezető: **Sümeghi Zoltán** igazgató

ISSN 0133—2562

1021

KOKAS IGNÁC

A második világháború után jelentkező magyar művésznemzedék egyik legtehetségesebb alakja Kokas Ignác, akinek a munkásságát első ízben felvonultató 1969-es bemutatkozás után – sok vidéki és külföldi szereplést követően – tavaly decemberben rendezték meg második átfogó kiállítását a budapesti Műcsarnokban.

1926. március 4-én született Fejér megye Vál községében, apja asztalos. A Képzőművészeti Főiskolát 1952-ben végezte el Kmetty János és Bernáth Aurél tanítványaként, az 1955-ben festett Bányász című képéért Munkácsy-díjat kapott, 1966-ban ismét Munkácsy-díjas. A további elismerések is jelzik, hogy a pályatársak mezőnyéből egyre szembetűnőbben kiemelkedő művészről van szó. 1968-ban húsz képével ő képviseli a magyar festészetet a Velencei Biennálén, 1971-ben a Magyar Népköztársaság Érdemes, 1978-tól Kiváló Művésze, 1973-tól a Képzőművészeti Főiskola tanára.

Diplomamunkája az *Asztalos*, a *Bányász*, a *Parasztok között* 1955-ben, a *Kivégzés* 1959-ben került ki műhelyéből, de ezekben az éles szemű művészettörténészek is csak utólag fedezhették fel egy szuverén világú művész készülődését. A következő időszak (1961—65) képeinek főszereplője is maga az ember: *Olvasó paraszt, Apám, Öreg ember galambbal, Hegesztő, Este, Szürke portré.* Ám ezek már jelzik a festő változó hangját, nehéz belső küzdelmében érlelődő önálló stílusát. S a figyelmes szemlélőnek tévedhetetlenül elárulják, honnan jött a művész, hová valónak érzi, vallja magát változatlanul, hisz az övéiről beszél akkor is, ha nem a legmegragadóbb *Apám*-at vesszük szemügyre. Nehéz sorsú, keményre kalapált, inas-szívós férfiak nők mind, s noha ismeretlenek-névtelenek, arckifejezésük, tekintetük, testtartásuk mégis ezt sugallja, mert sokat megéltek, sokat is tapasztaltak.

A teljes hangváltás, a magára találás, a sajátos látásmód a hatvanas évek derekán jelenik meg Kokas festményein. Emberi és művészi vívódásaiban ott keres és talál frissítő forrást, ahonnan elindult, s ez külön is igazolja a nem átlagos tálentum jelenlétét: ismeri tehetsége természetét és határait. Szülőföldjének emberei mellett, a falujához közeli Ginza pusztán, az egykori uradalom elnéptelenedett, omladozó, múltba merülő szigetén megleli különvilága motívumait, amelyek refrénszerűen, meghatározóan újból és újból visszatérnek. Az *Este a falun, Az öreg háza, Elmúlás, A tékozló fiú, Elhagyom a falum, Ginza puszta, Kajászói temető, Kálvária* a régi, még létező, de megváltozó magyar falu és táj képei — de így s ilyen módon még senki sem festette meg. Nem csoda, hogy az 1969-es műcsarnoki tárlat képzőművészeti szenzációnak számított. S bár ez elismerés nem volt egyhangú, Kokas festészetének azóta is vannak tagadói, ellenzői, de azt már senki sem merné, tudná cáfolni, hogy ő a számon tartandó néhány mai magyar festő egyike.

A legutóbbi kiállítás képein egész gazdagságával feltárult előttünk Kokas világa, a már említettek mellett, a *Párbeszéd Ginzán, Liturgikus táj, Kapualj, A váli híd Nepomuki szoborral, Örök Ginza, Háború, Műterem Ginza pusztán, Életfa, A vonuló Ginza, Éjszaka Ginzán, Búcsú Ginzától, A szülőház siratása, Bejárat Szent György pusztára, Menekülés Ginzáról* című képein. E kiragadott címek a festő ars poeticájára és eredményeire utalnak. Szuverén saját világ ez; már külön mitológiája, mítosza is van, amely ugyan egy eltűnő életforma és táj legfőbb jegyei, de a bennük rejlő emberi érték a máé, a ma ifjú nemzedéké is.

Művészet című folyóiratunk 1973-ban kérdést intézett néhány alkotóhoz a művészet társadalmi elkötelezettségéről, a progresszivitásról s a művésznek korunk valóságához való viszonyáról. Íme Kokas felelete:

„A három kérdés különválasztását nem tartom szükségesnek. Így megpróbálok a kért rövidséggel, összevontan válaszolni. Szerintem a nagyság és társadalmi elkötelezettség egyet jelent a képzőművészetben. Ezt a művészettörténet tanúsítja, és úgy gondolom, ezután is így lesz. A nagy alkotók hatalmas erejű, kölcsönös vonzásba kerülnek korukkal, és ebből az ölelésből születnek meg azok a művek, amelyek tartalmukban, formájukban törvényszerűen újak lesznek. Ezekben az alkotásokban magára ismerhet a kor és a benne élő emberiség."

Magára ismer-e? Kokas képeinek nem minden nézője mondhatja ezt el. Az említett egyedi, mitológikussá emelt jegyek kulcsrendszere nélkül a képzőművészeti ábécét nem tanult tárlatlátogatónak sok Kokas-kép marad csupán megkapó, érdekes látvány, dekoratív színegyüttes. Pedig mintha őrájuk is számítana a festő; legtöbb művén föllelhetők a való világ elemei, töredékei, ezek segítik a szemlélőt a megközelítésben. És ezzel a művészi módszerrel Kokas a maga számára eldönti, az évtizedek óta vitatott közérthetőség kérdését, mivel szerinte a művészetnek éppen az a legfőbb kritériuma, hogy összegezi a világról figyelmünkre érdemes mondanivalókat. Bár aki elbukik az érthetőség és közérthetőség akadályán, az nem élvezheti, nem tudja befogadni a műalkotást, ám a világ művészi kifejezése, az újat teremtő embernek mégiscsak magasabb szintű tette, mint az iskolai ábécés könyv. Tőlünk, a nézőtől is munkát, közreműködést igényel.

GERGELY MIHÁLY

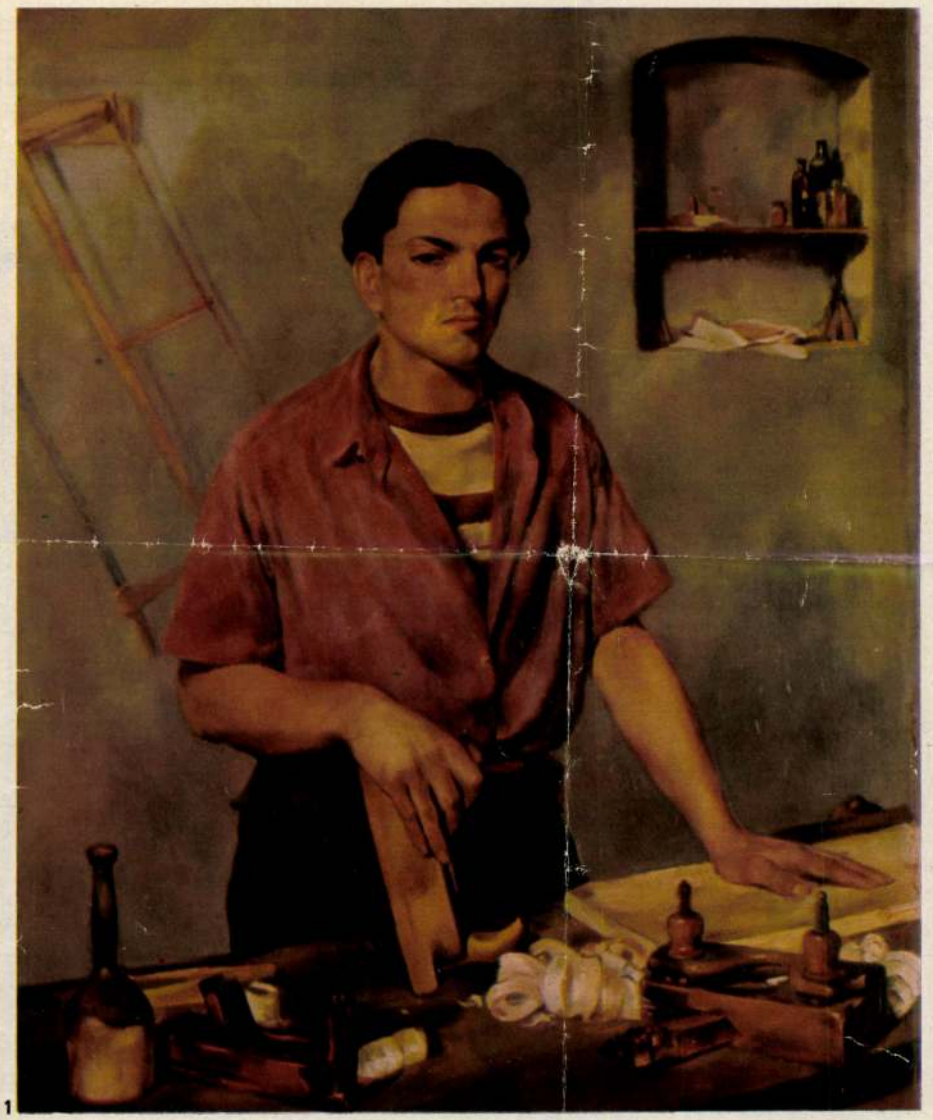

1

2

Különleges anyagok

1.

2.

3.

A tavaszi bemutatókon nemcsak új divatstílusokkal, új formákkal, érdekes szabásmegoldásokkal, hanem különleges anyagokkal és ötletes díszítésekkel is ismerkedünk.

1.

Csupa virág! Barna-bézsszürke színösszeállítású kétrészes vékony kasmírruha masnis nyakmegoldással, blúzonszerű felsőrésszel. Érdekes a tányérkalap is.

2.

Figyelem! Overall a divat! Lendvay Ilona rózsaszínű pamutvászonból tervezett overailt, kockákban tűzött puha bőrmellénnyel. A jobb oldali manöken alul fodros, végig gombolt szoknyát visel, mintás blúzzal. Az anyag a Panyova terméke. A vidám szalmakalapok is új formát mutatnak.

3.

Könnyű fehér szövetből tervezett kétrészes dzsemper ruha, puhán, szélesen rakott szoknyával. A finom díszítés a felsőrésszel egybeszabott redőzött sál. A turbánszerű kalap is a ruha anyagából készült.

4.

Ismét az „Afrika-print": nyomottmintás pamutvászon alul összefogott melles nadrág oldalról nyíló nagy zsebekkel. A kiegészítő: impregnált vászon hosszú blúzon. Anyagából még egy masni is kerül a nadrág vállpántjára.

Az anyagok a Budaprint, a Panyova és a Magyar Selyemipar Vállalat termékei.

Tervezők: Balaton Regina, Vörös Irén, Lendvay Ilona.

(f. b.)

FOTÓ: VITÁLYOS JÓZSEF — MTI

4.

3

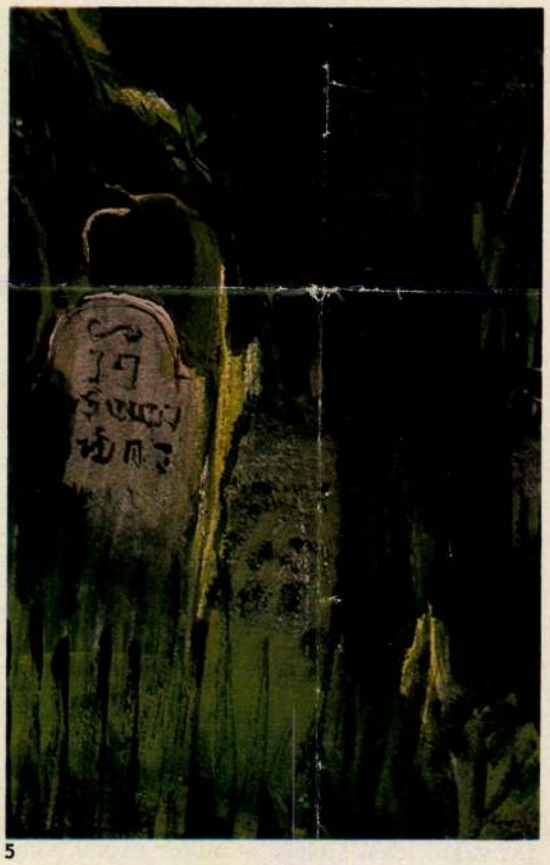

5

4

6

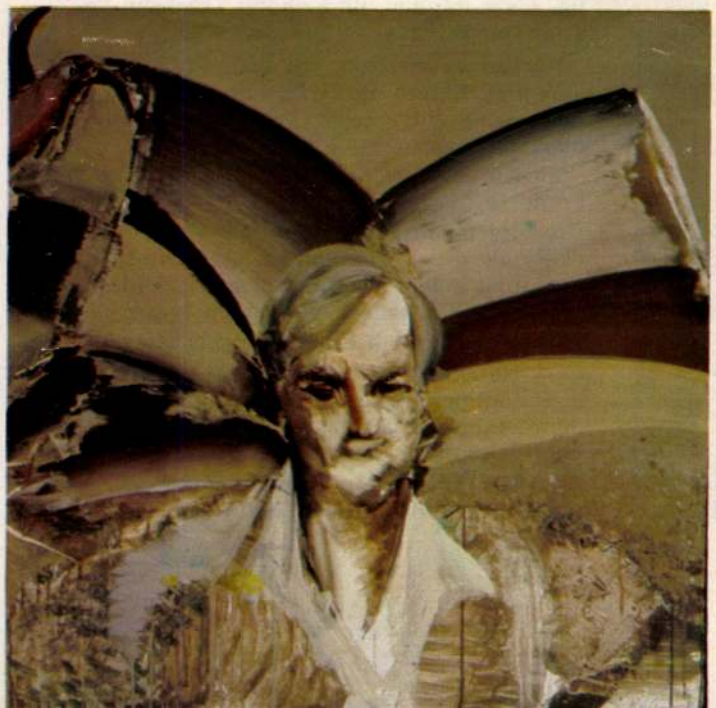

7

MESTER TIBOR
REPRODUKCIÓI

1. Asztalos (1951–52)
2. Interieur (1964)
3. Parasztok között (1955) tempera, fa
4. Este falun (1959) olajtempera
5. Elhagyott temető (Kajászó 1969)
6. Weöres Sándor költő arcképe (1976)
7. „Vonuló Ginza" (plextol 1973)

1981 MAR 21
MAGYAR HIREK
SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-148, 340-756

LÁZÁR ERVIN

Szurkos kezű kirá

Volt egyszer két király. Szomszédok voltak, a házukat egy léckerítés választotta el egymástól. Egy tavaszi napon Egyik király jókor reggel kiment a kertjébe, hogy megkapálja a sárgarépát. Ahogy kilépett az ajtón, abban a pillanatban lépett ki a szomszéd házból Másik király.

— Jó reggelt! — mondta barátságosan Egyik király.

— Adj' isten! — válaszolta ugyanolyan barátságosan Másik király.

Ilyen barátságosak voltak mindig egymáshoz, sohasem veszekedtek, pedig már elég régóta laktak egymás mellett. Olyannyira nem veszekedtek egymással soha, hogy a negyedik házban lakó király még azt is kétségbe vonta, hogy igazán királyok.

Odaballagtak a kerítéshez, kezet szorítottak, s megkérdezték egymást: „Mi jóra készül szomszéd?" Erre mindenik azt mondta: „Sárgarépát akarok kapálni." Erre el is nevették magukat, mert ez már évek óta így ment, mintha éjszaka kitalálták volna egymás gondolatát: mindennap ugyanarra készülődött mindkettőjük, s majd' mindennap ugyanazt is csinálták. No de hiszen ez nem csoda: akkor kapálták a sárgarépát, mikor éppen megjött az ideje, a búzájuk is egyszerre érett meg, persze hogy egyszerre arattak. Fát vágni is együtt jártak az erdőbe, mert fát vágni télen szokás — mikor vágtak volna máskor?!

Annak idején lányuk is egyszerre született, és éppen ebben az időben került eladósorba mind a kettő. Erről beszélgettek sárgarépakapálás közben. Nyugodtan beszélgethettek, mert a sárgarépaágyása mind a kettőnek közel volt a kerítéshez — nem is kellett abbahagyni a kapálást.

— Felséged mikor adja férjhez a lányát? — kérdezte Egyik. A királyok ugyanis leggyakrabban „felség"-nek szólítják egymást. Ez ugyan nem jelent semmit, mert van olyan király, aki azt mondja a másik királynak, hogy „felség", és közben azt gondolja magában „pernahajder". De ez a két király, amikor azt mondta: „felség", magában is azt gondolta, hogy „felség".

— Hát én hamarosan — mondta Másik —, már van is három kérője a lányomnak.

— Az enyémnek is három van — mondta Egyik, és megbeszélték, melyik kérő kicsodamicsoda. Persze mind a hat legény királyfi volt.

— És felséged tudja-e már, melyik közülük a legkülönb?

— Én biz még nem. És felséged?

— Én sem.

— S hogyan választja ki a legkülönbet?

— Még nem tudom, de azt hiszem, próbára kellene tenni őket.

Ebben aztán meg is egyeztek, csak azt nem tudták eldönteni, milyen próba felelne meg a legjobban. Elhatározták hát, hogy délután ünneplőt öltenek, és meglátogatják a közel lakó öregebb királyokat, akik már férjhez adták a lányukat, s megkérdik, ők milyen próbatételt alkalmaztak.

Izombizom király azt mondta nekik:

— Össze kell ereszteni mindegyiket a hétfejű sárkánnyal, s amelyik legyőzi, azé legyen a lányotok.

— És ha mind a három legyőzi? — kérdezték a királyok.

— Akkor a tizenkét fejűvel, ha azt is, akkor a huszonnégy fejűvel és így tovább! — mondta Izombizom.

A két király hümmögött, de azért megköszönte a tanácsot, és egy házzal odábbállott.

Csakkincs király azt mondta nekik:

— Amelyik a legtöbb kincset hozza, annak adjátok.

Eszerece király egy feladványt mondott el:

— Adjatok nekik kilenc egyforma golyót, a kilenc közül egy legyen egy kicsit súlyosabb, mint a többi, de ezt szemmel ne lehessen látni. Amelyik egy kétkarú mérleggel két mérésből ki tudja választani azt az egy nehezebb súlyú golyót, annak adjátok.

Nyalkabalga király csodálkozott, hogy ilyesmit kérdeznek. Nem kell semmi próbatétel, annak adják, amelyik a legszebb.

Amikor a két király együtt ballagott hazafelé, igencsak vakarták a fejüket.

— Hát, ezekkel a tanácsokkal nem sokra mentünk?

— Bizony nem.

— Mert lehet valaki erős, gazdag meg szép, de mit ér vele, ha például lusta?

— Vagy netalántán gonosz?

— Bizony bólogatott Egyik.

Így váltak el.

Otthon mind a kettő elővett kilenc golyót — egyforma súlyúakat, csak egy volt valamivel nehezebb — meg egy kétkarú mérleget, és próbálták megoldani a feladványt, amit Eszerece király mondott nekik. Még éjfélkor is méricskéltek, de sehogy sem sikerült megoldani. Erre aztán dühösen odavágtak golyót, mérleget, s azt gondolták, már miért kellene egy olyan vő, aki azt is tudja, amit ők nem.

S aztán már csak egy hónap múlva találkoztak.

— Holnap lesz az esküvő — újságolta Egyik király.

— Nálunk is — mondta Másik király.

Még csak nem is csodálkoztak, hogy ez is egyszerre lesz. Megszokták már.

— Azon se csodálkoznék — mondta Másik király —, ha véletlenül ugyanolyan próbatételt találtunk volna ki.

— Pedig én elég furcsát eszeltem ki — mondta Egyik király. — Beszurkoztattam mind a háromnak a kezét.

Másik király szeme felcsillant.

— Én is — mondta. — S azt mondtam nekik, hogy egy hónap múlva jöjjenek vissza, de addig nem szabad kezet mosniuk.

— Hát — …k?

— Hát — …, beállított az első, és … dugta a kezét. Mondom neki: „… …csak a kezedet!" „Ne haragudjon felség — mondja erre, és elém nyújtja a kezét. Bizony arról egy cseppig lekopott a szurok. „Hát te mit csináltál?" — kérdeztem erre. „Tudja felséged, eltörött a kocsim kereke" — mondta. „Na és?" „Hát meg kellett javítanom, ha nem akartam egy hónapig ott ülni az árokparton. S mire megjavítottam, megéheztek a lovaim, el kellett menni szénát kaszálni, mire hazaértem, ott is várt a tömérdek munka. Dolgoznom kellett. Lekopott hát a szurok."

— Szakasztott így volt az én lányom első kérője is — mondta Másik király —, csak nem a szekere törött el, hanem a háza teteje szakadt be.

— A második kérő meg — folytatta Egyik király — sokáig nem akarta előhúzni a zsebéből egyik kezét sem. Azt gondoltam, nyilván ő is dolgozott, az ő kezéről is lekopott a szurok. Aztán nagy unszolásra előhúzta a bal kezét. Nem kopott le arról biz egy csepp se. Mondom neki, a jobb kezét is mutassa. Nem nagyon akarta, de addig erőltettem, míg végre előhúzta. Arról meg lekopott a szurok. Nem mondta meg, miért csinálta, de később magamtól is rájöttem. Nyilván nem tudta kiszámítani, mi tetszik majd nekem. Gondolta, ha szükséges, a szurkos kezét mutatja, vagy ha másképpen alakul, akkor azt, amelyikről lekopott.

— Érdekes! — mondta Másik király. — Az én lányom második kérője is be akart csapni. Csak nem egészen így. Zsebre se tette a kezét, úgy jött, és feketébb volt rajta a szurok, mint eredetileg: „Te — mondtam neki —, ez nem az a szurok, amit egy hónappal ezelőtt rákentünk." De ő csak erősködött hogy bizony az. Végül aztán mégis kiderült: a régi szurkot, ahogy hazaért, lemosta a kezéről, s csak mielőtt újra hozzánk indult, akkor kente be. Na és a harmadik?

— A harmadik egy rongyból bugyolálta elő a kezét, ugyanúgy rajta volt a szurok, ahogy rákentük. Azt mondta, azért csavarta rongyba, hogy óvja a szurkot, minél kevesebb kopjon le róla.

— Szakasztott így a miénk is! — kiáltott fel Másik király. — Azt mondta, inkább dűljön össze minden, de ő akarja feleségül venni a lányomat. Ezért óvta a szurkot.

— Hát ez érdekes. Ha nem tudnám, hogy más-más három királyfi volt, még azt hinném, hogy ugyanazok jártak felségednél is, meg nálam is.

— No és felséged melyiket választotta? — kérdezte nagy érdeklődéssel Másik király.

— Hát az nem is lehet vitás — mosolyodott el Egyik —, a legkülönbet. Azt, amelyiknek a munka a legfontosabb, s nem számít neki, hogy kopik a szurok vagy nem kopik.

Másik királynak erre leesett az álla.

— Hát ez érdekes! Mert én azt tartottam legkülönbnek, amelyik a lányom miatt mindent félbe-szerbe hagyott inkább, mintsem hogy lekopjon a kezéről a szurok.

A két király azóta is azon vitatkozik, melyiküknek volt igaza.

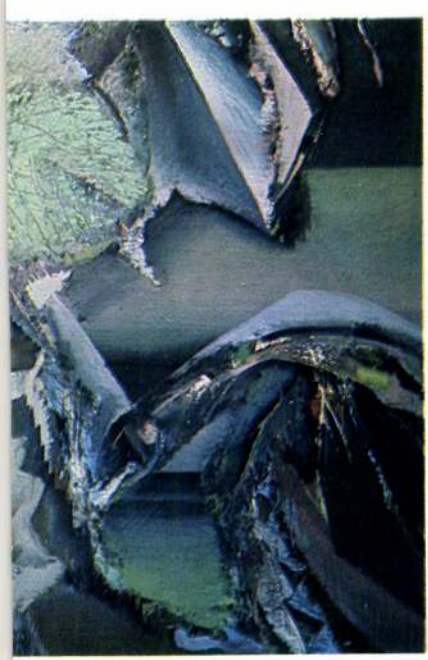

tól kezdve hol elaludtam, hol megpróbáltam felébredni." (Közbevetőleg: azért voltak, akik nem szalasztották el az interjúkészítés alkalmát. Nekik sikerült a kérdezz-felelek szituáció tartalmát hitelesen rögzíteni, s ezzel megalapozták a Kokas-képet.)

A nyilatkozat valóban a saját út választásának dokuementuma. 1965-től születnek azok a művek, amelyek a hatvanas évek végén (1968, 1969) a személyes sors és a művészi pálya alakulásában döntő jelentőségű eseményekhez vezettek. Az örökség tanulságait megértő, de a külsőleges jegyekkel szakító Kokas előtt világossá vált a választás szükségessége. Felismerte, hogy az esztétikum – vonzatában – nemcsak az eredményre, hanem az eredmény kialakulásának folyamatára is érvényes. Megpróbálta a „lehetetlent", a témában rejlő mondandó „fogalmi rendjét" képpé fogalmazni. Körülírva e változás lényegét: ha egy ember felállít egy követ, az céljában és menetében emberi munka, s lehet, hogy az a kő egyszer szoborrá lesz. De nem maga a tény, és annak elvitathatatlan s csak emberre jellemző mozzanata érdekelte Kokast, hanem a célról faggatózó „miért", s a gondolatiságról tudósító „hogyan" problémáihoz kapcsolódott. Bármennyire is magáénak érezte, átélte, megkínlódta a világban zajló folyamatokat – tehát a kő felállításának menetét –, nem azt akarta képileg leírni. Nem akart – vagy nem tudott? – „csevegő jelképeket" fabrikálni, elhagyta az

Művészet, Budapest, 1981. márc.
32/33 old.

Kokas Ignác: Elhagyom a falut, olajtempera, farost lemez, 220x285 cm. 1968, Budapesti Történeti Múzeum. (fotó Somfai)

102/ Kokas Ignác munkásszolgálatos festőművész. 1) Folytatás

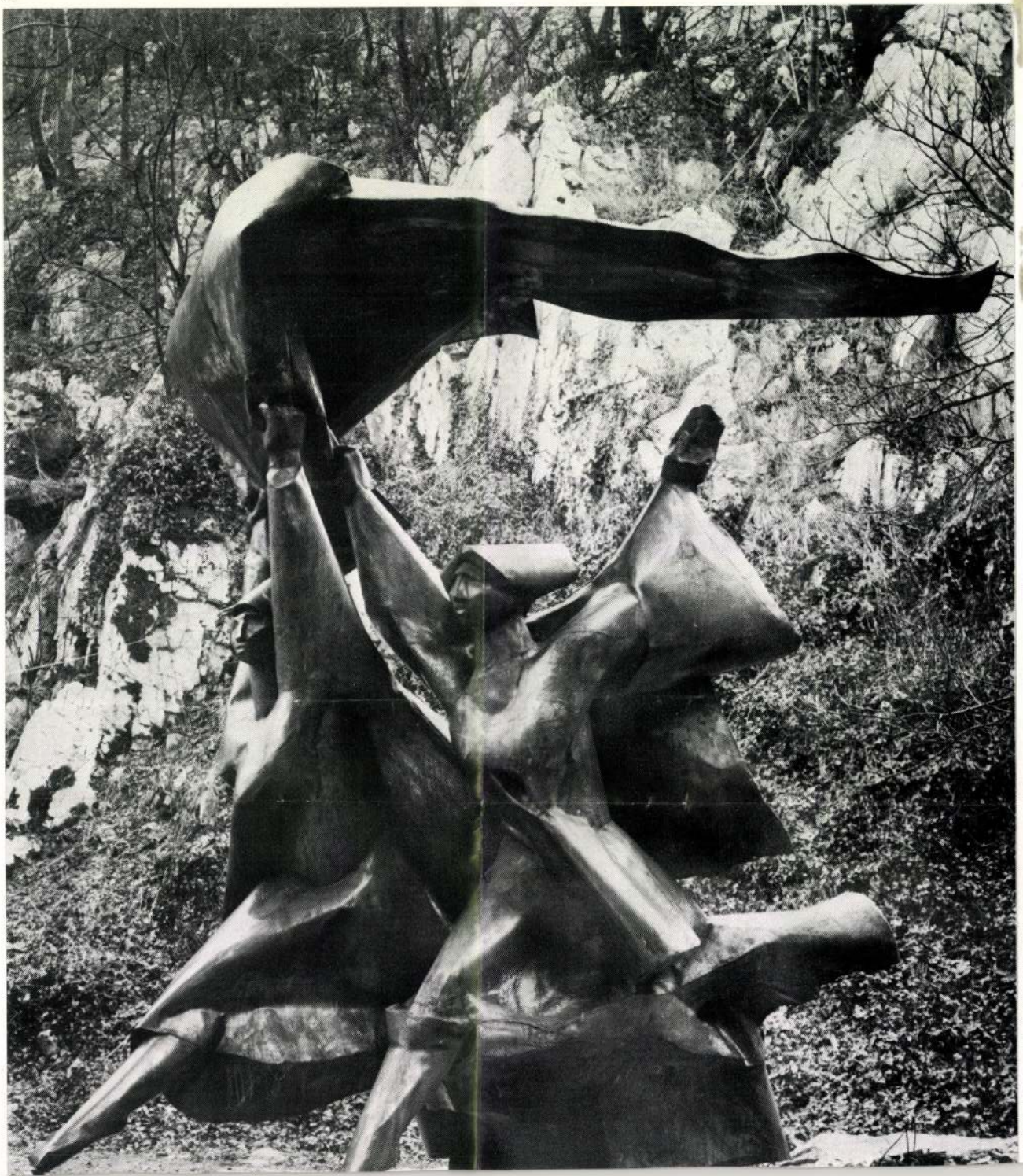

1021 Kokas Ignác festő

1983. VI.12. Kossuth 7.23 /HZs/

VIZEINK VÖLGYÉBEN

- Nem egyszer vannak vendégeim és elviszem őket, mindig mindenkit elbüvöl ez a szelid, táj.

- Ennek a tájnak a festője napjainkig Kokas Ignác fiatalon szinte naturalista módszerekkel közelitette ezt a tájat, napjainkban pedig az álom és a valóság határán szintén vissza-vissza térnek ezek a formák, ezek a tájak, ezek az emberek, és a zenei világ. Hisz ez meghatározó az ember életében. Ez biztos, hogy nekem ez a táj örökös otthonom, tán akkor is otthonom volt amikor még meg sem születtem. Apám, nagyapám is itt születtek, gyerekkoromtól kezdve sosem tudtam innen megszabadulni, bár Pesten élek, de ahogy tehetem haza jövök. És amiről festek az mindig Vág és a környéke. Ahogy én szoktam mondani nélkülem ott egy bokor nem tud kinőni, rengeteg csavarogtam, minden bokrot ismertem, hiszen Vág völgye csodálatos. Bár nehéz idők voltak akkor gyerekkoromban, sokat kellett nekünk is dolgozni, de azért engedtek bennünket játszani. Gyönyörü szép volt ez a táj, erdők, csodálatos utak , mindenhova eljutottunk. Együtt játszottunk a többi gyerekkel és biztos irigyelhetnek érte, hogy nekünk a szomszéd községben 5-7 km-es korcsolyapályánk volt. Ott aztán kergettük a nyulakat, rosszalkodtunk. Csodálatos birodalom volt és én ezeknek az élményeiből épitkezem ma is. A vági erdőben szk-ú vesen jártunk ibolyázni, csavarogni, jártunk lányokkal játszanni és ha megszomjaztunk bekéretőztünk a Bornemisszáéknak az udvarába és kértünk egy jó pohár vizet. De ha ma is végigmegy az ember azon a tájon, amit Vajda ir a tájról, nagyon gyönyörü.

- Én azt hiszem, hogy a világ természetes hobbyja, hogy a vizimérnök, vagy ahogy ezt a multban neveztékkulturmérnök annak a vizrendszernek a multjával, hagyományaival foglalkozik, amely életének egy szakaszában kenyéradó vize is volt, igy Bukovszky György jól ismeri ezeket a településeket. De nemcsak napjaink és a közelmult emlékeit tudja felidézni, hanem buvárkodott, és hallatlanul izgalmas környezetre talált, de ezt hadd mondja el saját maga.

- Egy 1811-es évi ujságban hazai és külföldi tudósitásokban olvastam hogy a Váli völgyben az a hir járja, hogy a Váli-völgyben folyt a Duna valamikor. A cikk igyekszik ezt bizonyitani, hisze a Váli-völgy szélessége akkora mint a Duna medre. Érdekes módon a Móri vülgyről is mondták, hogy ez az elképzélés aztán több szakkönyvben is megjelent, de a későbbi vizsgálatok ezt az elképzelést megcáfolták. Ezek szerint az ős Duna 1 millió évvel ezelőtt eljutott egészen Győrig, itt északdéli irányt vett fel és lefolyt egészen a Száváig.

Keresztül ment a tapolcai medencén, ahol nyomai még most is fellelhetők. A Balaton akkor még természetesen nem volt Később a Győr környéki hegyek lesüllyedtek, ugyanakkor a keszthelyi térség megemelkedett az ős Duna folyását igy megakadályozta, viszont a mai Duna irányát Visegrád felé ez találta meg a lefolyás irányát. Igy aztán se a Móri se a Váli völgy nem lehetett Duna-meder, völgyfenéki kavicsvizsgálatok is igazolták. Mindakettőnek a vizgyüjtője nagyobb volt abban az időben.

- Milyen időszakban keletkezhetett a Váli völgy, mi az eredete ennek a kis vizfolyásnak?

- Völgyfenéken pannonkori üledékek találhatók, tehát a felső pannonban két millió évvel ezelőtt már létezhetett, és 1 millió évvel ezelőtt szépen kifejlődött. Persze azóta is voltak mozgások, igy a völgy is más volt, hisze a Duna nem volt, a Váli völgynek és a Móri völgynek a vize is az ős Tiszába folyt be.

- - A Közép-Dunyai Vizügyi Igazgatóságon Szabó Mátyás igazgatóhelyettestől tudom, szeszélyes kis vizfolyás itt ez. Duna mellékvize a Szent László viz, párhuzamosan fut végig a két kis vizfolyás között 30-40 km-es távolságban, de hellyel közzel még annyi sem.

- Hat-Nyolc kilóméter, viszonylag elég közel fut egymáshoz és érdekessége, hogy hosszabb mint a váli viz 68 km hosszu és a váli viznek a 3-as km-énél ömlik bal partjánál be a váli vizbe.

- Ezen az össze vissza 3 km-es közös szakaszon futnak le a Dunába.

- És a többi hosszon pedig párhuzamosan egy geológiai törés mentén egy viszonylag keskeny völgyben fut mindkét patak. Ez egy egységes vizrendszer, egyébként a két patak össz vizgyüjtője 657 km² és ebből körülbelül fele 339 km² a váli vizé.

- Viszont valamivel nagyobb a váli viznek a hozama, mint a Szent Lászlóé, annak ellenére, hogy az a hosszabb.

- Érdekes az, hogy pont a kisvizhozammal forditott a helyzet a váli viz augusztusi kisvizhozama 70 liter/sec. ugyanakkor a Szent Lászlóé elsősorban a Bajai bevezetések miatt több ez körülbelül 140-150 lit./sec.

- Emlitette a bányavizeket és azt hiszem érdemes a legnagyobb beruházásról az Ercén-programból beszélni. Ez több milliárdos nagy állami beruházás és ezt a vizrendszert nagyon erőteljesen érinti.

Körülbelül 8-10 települést fenyeget is bizoynos szempontból.

- Már üzemel a Csorba-hegyi bánya a nagyegyházi bánya pedig épités alatt van, és épités alatt van a mányi 1.sz.bánya is. Ezeknek a bányáknak a feltárása nagymennyiségü vizkiemeléssel jár, mert ezek a bányák a karsztvizszint alatt helyezkednek el.

- Percenként több mint 200 m^3 vizet kell kiemelni.

- Felmerül egy olyan gond, hogy ezek önmagában mindenképpena a térségben az ott lévő települések, községek vizellátását, a meglévő viszonylag kismennyiségü kutak vizhozamát az elapadását okozhatja, ugyanakkor az igy kiemelt viznek a hasznositása révén meglehet egy modernebb közüzemi vizellátást valósitani.

- Ha jól tudom van konkrét terv is?

- Jelenleg folyik az un.1-es ütemnek az épitése, melynek a várható befejezése 1985. ez elfogja látni Szár községet, Nagyegyházát, Obarokot, Csabdit.

- Ezeknek a településeknek egy részén jelenleg is van vezetékes ivóvizellátás, de ezt olyan rétegekből nyerik, amit esetleg a bányászkodás befolyásol.

- Igen, itt arról van szó, hogy a bányászat által kiemelt viz egy olyan karsztvizcsökkenést okoz, mely a jelenlegi kutak elapadását okozhatja, és okozza, és ennek a pótlésára épül a regionális vizellátó rendszer.

- A Magyar Tudományos Akadémia martonvásárhelyi kutatóintézetének székháza a Bruszik kastély, Martonvásárban. A kis Szentlászló viz itt folyik keresztül a kastély partján. Azt hiszem, hogy ennek a régmultjáról keresve sem találhatnék alkalmasabb embert, aki beszéljen, mint az intézet kpnyvtárosát, aki éppen most foglalkozik ennek a kornak a történelmével. Ő itt az intézet könyvtárosa, és ha jól tudom épp a napokban találta meg a templom épitőinek,illetve a festőnek, szobrásznak a kilétéről a bizonyságot.

- A A mai Martonvásár gyökerei a XVIII.századra nyulnak vissza, a korábbi igen hires település, amely Mátyás korában a megye 7 legjobb településeinek egyike volt, a török idők alatt szinte nyomtalanul eltünt. Id.Ruszlik Antal 1758-ban került Martonvásárra, e,őször mint a birtok bérlője, aki 12 éves hosszu küzdelem után nyeri el Mária Teréziától a birtokot, cserébe egy mosoni birtokáért.

A táj legnagyobb része ebben az időben vizjárásos volt, amely egy ártatlan kis patak kör nyékét hatalmas mocsár, posvány lápos vidék kisérte, amely azon kivül, hogy a mezőgazdaságtól hatalmas területeket elhóditott még egy szempontból igen kártékony volt. Gondolok itt a mocsári lázra, amelyről a korabeli leirásokban több helyütt is olvashatunk, de utal rá Brunszvik Teréz is mondván, hogy amikor itt laktak hetekig lázasak voltak.

- A templomot diszitő szobrász éppen emiatt menekült el és volt munka, melyet be sem fejezett.

- Anton Tablota a bécsi szobrászmester 1776.augusztusában innen szinte pánikszerüen elment, és Bécsből irt Buszvik Antalnak, hogy embereivel együtt megbetegedett, sulyos láz, gyötri őket, utalás itt a mocsári lázra - és inkább hagyja a munkáért járó pénzt elveszni, mintsem, hogy vissza jöjjön ide. Utána 1 hónap mulva tényleg meghalt, és elképzelhető hogy ennek a martonvásári mocsári láznak volt az áldozatat.

- Viszont a Bruszvik család nem adta meg magát?

- Temiczky Sándor a korábbi tulajdonos már elkezdte a vizekkel való küzdelmet, vizelvezető árkokat vezetett, halastavat létesitett, de a nagyobb munkálatok a Bruszvikok idejére estek.

- Az Alcsuti Arborétum azt hiszem, hogy azzal is nagyon sokat nyert, hogy Vajda János valamikor itt volt gyakornok. Nagyon fontos leirást hagyott a mai utódoknak, hogyan is nézett ki akkor ez a park. Boros József ennek a parknak a gazdája. Hát elkészültem rá, hgy egy idős emberrel találkozom és kiderül, hogy egy fiatal, mai, modern emberrel ülök itt a park közepén. Hogyan mutatná be nekünk ma mi a funkciója, mi a feladata ennek a parknak és mit gondoznak maguk?

- 40 hektár területü még a reform korban keletkezett, akkor lett megépitve, angolkertnek. De egy 150 éves arborétumban a fák meglehetősen összenőnek és az eredeti térformákat nagyon nehéz visszaadni. Vajda János leirásában tudjuk rekonstruálni a parknak egyes elemeit.

- Európai mérvével is számit az arborétum, vagy inkább csak idehaza a Vértess-hegység alján egy érdekesség, vagy ha ugy tetszik nemzeti kincs?

- Igen komoly gyüjteménye van, a hársnövényekből mintegy 540 fajta és változat ami itt megtalálható. Az ország két legelső nagy parkja között foglal helyet. Pontos rangsorolást ilyen esetben nem lehet csinálni, mert nagyon szubjektiv, hogy kinek melyik tetszik jobban, melyiket tartja szebbnek.

Ennél gazdagabb gyüjtemények vannak Szarvas, Vácrátót, de itt mi inkább az eredeti térformákat védjük, ami megmaradt a legtisztább müvészeti formában.

- A környezetet még gazdagabbá teszi, hogy nemcsak a váli viz folyik itt keresztül a part mentén, hanem itt találkozik, a Vértessből ide szállitó másik kis ággal is.

- Igen az acsai vizfolyás az a másik patak és a kettőnek a felduzzasztásából egy kis tó is müködik a területen. 1,2 hektár területü, és ha tiszta a vize akkor nagyon szépen viritanak rajta a tavirózsák, valamint a közepében a mocsárciprus, amik körülbelül julius közepére ki is virágoznak és egész egzoták, amikkel a park tele ven.

a Ha egy idegen érkezik, mint például én is, mi az amit ebből a parkból feltétlenül bemutat?

- Be kell mutatnunk az óriás tuját, amely 150 éves fa, az országban egyedül álló darab, a zuhatagos bükköt, ami 19 méter magas és onnan fuggőleges irányba csüngenek le az ágai. A tó partján ott vannak a mocsárciprusok, ezeknek légzőgyökerei tülekednek ki a föld alól és ezen keresztül veszi fel a levegőt. De ezen kivül ott van a kétágu törökmogyoró ami okvetlen bemutatandó, valamint a vörös levelü bükkök, a vérbükkök, 120-140 évesek, és az országban ez egyedülálló állomány.

- Vajon mennyi idős lehet ez a gyönyörü platánfa, amelynek az a nevezetessége, hogy szinte vizszintesen van egy nagy oldalága, amelynek sajnos a koronarésze meg is sérült.

- 150 éves okvetlen megvan, de nagyon valószinü, hogy már a park telepitése előtt is a területen volt, és ez lenne a többi platánnak is a szülőanyja. Jó 2,80 magas 8,10 méter törzskerülettel.

- Mióta vették a mezőgazdasági kutatók birtokukba?

- 1945.májusával az akkor még Budapesnten székelő Agrár Egyetem közelébe került először tangazdaság célzattal. 1949-ben itt létesitették egyenlőre agrobiológiai intézet néven mai intézetünk elődjét az ország vetőmagellátásának biztositására, illetve a magyar növénynemesités egységes irányitására. Ha korábban kutatóintézet Martonvásáron nem is volt, ezen inézetnek az eszmei elődjét már a mult században megtaláljuk. Az 1800-as évek derekán jelent meg a Mezei gazdaság cimü 6 kötetes hatalmas mü, amelyben néhány rövid sor Martonvásárról is található, és ott olvashatjuk az uradalom a korábban a fejér megyei gazdasági okszerüségnek egyik tekintélyes gárdája volt, és a szerzők szeretnék hinni, hogy abban jelenlegiis él még a hajdannak jobb szelleme.

- A közelben többször hallottuk igy megfogalmazva, hogy a biológia

- A közelben többször hallottuk igy megfogalmazva, hogy a biológia forradalmát éljük. Ha a génsebészetre gondolok, tényleg olyan lehetőségek vannak a kutatók, a tudósok kezében, ami szinte beláthatatlan távlatokat nyit a nemesitésnek is. Hol tartunk? A legujjabb eredményeket hogyan tudjuk a nemesitő munkában is felhasználni, illetve a gyakorlatba átvinni?

- Minden tudományos felfedezés távlatokat nyit meg, és részint a kezdeti időszakokban nagy a lelkesedés. Utána a gyakorlat az, hogy ez a lelkesedés csökken. Mikor kiderül, hogy egyik napról a másikra nem lehet ezekkel az uj módszerekkel sem világraszóló gyakorlati eredményeket elérni. De ez nem is baj, mert igy ezekről a módszerekről leszoknak azok akik gyors eredményt akarnak elérni, és megmaradnak azok, akik kitartóan következetesen dolgoznak. Most foglalkozunk azzal, hogy a modern biológia, sejtgenetika eredményeit, szövettanértést, hogy lehet alkalmazni magasabb rendü növényeken. Eredmények eddig egyszerübb növények tekintetében vannak, gondolok itt elsősorban baktériumokra, azokkal kapcsolatos munkára. Ugy látjuk vannak területek a szövettanértés területén ami a gyakorlatban is jól használható.

- Többek között nálunk Magyarországon is a disznövény szaporitásban felhasználjuk?

- Disznövényszaporitásban folynak vizsgálatok ezen a téren, de fontos, hogy a növények nemesitésében, tehát gondolok itt mindenekelőtt kukoricára, buzára itt még azon a szinten vagyunk, hogy a módszert tanulni, hogy lehet a szövettenyészetekből növényeket regenerálni, és hogy lehet azt felhasználni nemesitésbe. Első lépcsőként ezeket a módszereket főleg a rezisztencianemesitésben tudjuk használni, tehát ilyen különféle betegségekkel szemben ellenálló növények előállitásában ez lehet egy uj lehetőségünk, másik lehetőség ezen a téren, ami a távlatokat jelenti, hogy a különböző stresszekkel ellenállást fokozzuk,a növényekben. Harmadik dolog pedig, hogy elméletileg igen nagy a variációs lehetőség, amiből jöhetnek ki eredmények. Azonban a mi kutatási elképzelésünk az, hogy mindig párhuzamosan foglalkozni, tehát azokkal amik távlatot jelentenek nagy a bizonytalansági tényező, és ugyanakkor dolgozni abban a munkában is, amelyek közvetlenül a mának,holnapnak adnak eredményt és a holnaputánnak is. Ezt kell valahogy egyeztetnüjk.

- Vajon a legujjabb tudománypolitikai határozatok, illetve egyáltalán a stratégia alkalmas-e arra, hogy az alapkutatások, illetve az alkalmazott kutatások aránya egészséges legyen a kutatóintézeten belül? És ez aránylag gyorsan terjedhessen a gyakorlatban, a mezőgazdaságban?

- Alapkutatások tekintetében az akadémia biztositja számunkra azokat a feltételeket, hogy ezeket megfelelő szinten folytatni tudjuk. Kicsit nehezen állunk a kutatások fedezetével, most ugy néz ki, hogy ez a gondunk a jövőtől kezdve megoldódik. Eddig az volt a helyzet, hogy az intézetnek abból semmi haszna, vagy bevétele nem volt, hogy az ország felé martonvásári buzát termeltek, ez az intézetnek a legnagyobb terhet jelentette. Erkölcsi érdemen kivül csak ráfizetést jelentett a számukra.

- Hogy lehet, hogy semmittnem kaptak a kutatók se és az intézet se azért, hogy az ő fajtájukat termesztik?

- A kutatók érdekeltsége részben megoldódott, de az intézet egyetlen fillért sem kap. Most alakul ki az a rendszer jövő ősztől kezdve, ami azt fogja jelenteni, hogy a ú forgalmazott vetőmagnak a bizonyos százalékát az intézet megkapja, illetve annak az árának bizonyos százalékát, 2-3-4%-ról van szó, ami a végtermékben azt jelenti,hogy az általunk nemesitett buzákból, termelt buza értékének 0,2 %-át megkapjuk, EZZEL MI MEGLESZÜNK ELÉGEDVE;

- Az intézet érdekeltsége hogyha nő, akkor esetleg gyorsabban is várhatunk eredményeket?

- Abban fog jelentkezni, hogy az ujak gyorsabban fognak tudni terjedni, lesz bizonyos kockázati alap ahhoz, hogy időben megkezdjük a vetőmagtermelést. Mindenekelőtt persze a vetőmag minőségének a javitását vállaljuk, mert saját meggyőződésem, hogy buza vetőmagminősége amit az országban használunk ugyan a szabványokat eléri, de nekünk meggyőződésünk, kollegáimnak is és nekem is, hogy nagyon sok tennivalónk van és sokat tudunk javitani elsősorban a buza vetőmag minőségén megfelelő rendszerrel.

- Az országban járva gyakorta magam is azt tapasztalom, hogy még egy ujfajta is nagyon gyorsan válik labilissá.

- Sajnos nem uj jelenség, ennek alapvető oka abban keresendő, hogy az intézeteknek Martonvásárnak, vagy Szegednek semmiféle anyagi alapja, fenntartása nem volt. Ez az oka annak a jelenségnek amit itt emlitett. És hadd mondjam, most egyéni véleményemet mondom, a meglévő fajta fenntartása, javitása legalább olyan fontos, ha nem fontosabb, mint az ujfajták előállitása. Sokszor az uj fajtákról beszé,ünk, arról, hogy jelentjük elállitottunk egy uj fajtát, ujraminősitettek, kezd terjedni a gyakorlatban. De hadd mondjak egy másik példát. A bánkuti buza Magyarországon 30 éven át volt termesztésben. Akkor is dolgoztak magyar nemesitők.

És 30 éven át nem tudtak jobb buzát csinálni, mint a bánkuti buza. Olyannyira, hogy a 70-es években még Ausztriának az egyik vezető fajtája volt a bánkuti. Miért? Azért, mert volt egy magyar nemesitő, akit gyakran emlegetnekú Szőlő Ferenc, akinek a munája az volt, hogy 30 éven keresztül ugy fenn tudta tartani a bánkutit, és javitani, hogy más nem tudott jobbat csináni. Tehát a fajta fenntartása, javitása sokszor sokkal több munkát igényel, mint egy ujfajtánsk az előállitása. Ezt azonban nem honorálták sem anyagilag, sem erkölcsileg az intézetek.

- Hallottuk, hogy a történelem során nagy kisugárzása volt Martonvásárnak. Napjainkban hgy érzi az igazgató Dr. Győrffi Béla, hogy sikerül-e megtartani Martonvásárnak a sugárzó erejét. Tehát hogy a két viz a Szent László viz, vagy a váli viz keresztül folyik itt a tájon, keresztül folyik az életünkön és a jövőnket is alapozhatja Martonvásár?

- Ez a generáció, amelyhez én is tartozom azt hiszem megtettük a magunkét azzal,hogy akár vesszük a hibridkukorica, később nagyüzemi kukoricatermesztés kialakitása, alapállásnélküli kukoricatermesztés és sorolhatnám tovább ennek a kisugárzásával. A jövő utja nem a mi nemzedékünkön mulik, ezt már csak az intézet uj fiatal kutató garniturája tudná megtenni, amennyire én a mostani fiatal, értem alatta a 20-30- legfeljebb a 30-as év elején járókat tehetséges garnitura, biztos vagyok benne, hogy ezek is megfogják tenni a maguk kötelességét és méltán fognak az elődeik nyomdokába lépni.

- Éppen egy fiatal amerikai festőművészt lát vendégül itt a falujában, vagy müvésznövendéket nem is tudom hogyan fogalmazzák.

- Hát ő ugy került ide, hogy Amerikából át jött ide egy évig tanulni a Képzőművészeti Főiskolára, és minthogy én a főiskolán tanitok hozzám került ez a fiu, aztán sokat meséltem neki válról az én szülőföldemről, meg a képeimről is, és többször kérte, hogy hadd jöjjön le ő is egyszer Válba megszeretné nézni ezt a községet a környékét, és mutassam meg neki. Ez a nap amikor hát elhoztam és egy kicsit csavargunk, és megmutatmom neki mindazokat a kedves helyeket amiket én nagyon szerettem. Egyszer apám azt mondta, hogy megvehetnéd azt a hidat, amennyit már megfestettél. Van it t egy nagyon szép kétlyuku hid, és azt a hidat több variációban megfestettem. Ez ha ugy veszem egy kicsit jelkép is, ami összeköti a két világot.

- Még annyit szeretnék mondani, hgy ez egyébként nem volt egy hires hely, itt nagy események nem történtek.

Fejedelmek, püspökök nem igen jártak, mindig egyszerü, szorgos, dolgozó nép volt, aki megszületett, végig csinált egy életet, aztán lemerült. Nekünk pontosan ez tetszett. Nagyszerü dolognak tartottam, hogy csak emberek, de ezt tényleg olyan értelemben használom, ami előttem a legszentebb, hogy ezeknek a sorsáról, életéről, érzéseiről fessek, amiben benne van a folt, a táj, az élet, a cél, a viz, mind-az ami őket körülvette. Erről szeretnék beszélni ezután. És ugy érzem, hogy egy élet kevés erre, bár volnék még jobb festő, de nem becsülöm a koronát és a palástokat. Ezeket az embereket szeretem és ezek adják nekem a programot.

- De nemcsak Vál volt nekünk a területünk, végig jártuk az egész váli völgyet, messzire elkalandoztunk, senki nem állitott meg bennünket, hogy mit keresünk. A patak azért volt csodálatos számunkra, mert ebbe mászkáltunk, halakat, apró halakat fogtunk. És bizony mentünk a patak mellett és gyönyörü hatalmas ősfák kisérték ezeket végig, máshol madarakat szedtünk ki. Mint festő is végig jártam nem egyszer a patak medrét, megcsodáltam a vizi liliomokat, és nem tudom miért, ha leültem a patak mellé, hogy bármilyen gondom volt mert volt sokszor amikor tényleg a kétségbeesésig jutottam el, akkor legszivesebben kiszaladtam a patak partjára, ott néztem a vizet, egy által vetett kis fán, amit hidnak is használtunk azon lógattam a lábamat és néztem a vizet. Minden bajom elmullott, és olyan volt mintha anyámhoz mentem volna, és mivel nem élt anyám ugy éreztem és ugy érzem, az egyetlen kis hely, ami mintha a mamát helyettesitené. A patak medre. És afölött nézem a vizet, ez mindig megnyugtat.

- ooo -

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1977 SEP 26

Ignác Kokas

BR stellt vor 1021

IGNÁC KOKAS

Umringt heute schon von einer ganzen Schar verdienstvoller Adapten und oberflächlicher Epigonen, ist dieser 51jährige Meister einer der kraftvollsten Gestalten der nach der Befreiung von der neuen Gesellschaft aufgezogenen Künstler, einer der es in künstlerischer Hinsicht am weitesten gebracht hat. Als Inhaber derartiger „Künstler-Primogenitur" durchwanderte er die Höhen und auch die Tiefen dieser Jahre, die sowohl den Menschen als auch seine Werke auf die Probe gestellt haben.

Als Sohn eines Dorftischlers trat Ignác Kokas seine Studien an der Hochschule für Bildende Künste im Jahre 1947 an. Als Mitglied des Kreises der sog. Volkskollegisten, ließ er sich durch ein starkes gesellschaftliches Engagement und einen festen moralischen Glauben lenken. Die ersten Anleitungen auf seiner Künstlerlaufbahn bekam er von einem vorzüglichen Meister, den als Postimpressionisten geltenden Aurél Bernáth.

In der Kunstkritik war Kokas gute anderthalb Jahrzehnte, hindurch als Schüler der Bernáth-Schule eingestuft. Nicht ohne Grund, denn sein *Grubenarbeiter* aus dem Jahre 1955 (S. 9) ist zwar auch durch die etwas programmatisch-symbolische Thematik der 50er Jahre zugleich aber auch durch den postimpressionistischen malerischen Stil Meister Bernáths geprägt. Doch schon damals und erst recht einige Jahre später auf dem Porträt *Mein Vater* (S. 1) zeigt Kokas individuelle Wesenszüge auf, die seinem Meister ganz fremd sind. Die malerische Gelockertheit ist mit inbrünstiger Leidenschaft gepaart, das Lyrische drückt nicht ein Abseitsstehen, sondern vielmehr sehr heiße Gefühle aus. Einen Arbeiter zu malen, zumal den eigenen Vater, war für Kokas kein Motiv, sondern eine Gelegenheit, um sich selbst in emotioneller und intellektueller Weise auszudrücken, um als Einzelperson und als Mann der Öffentlichkeit Stellung zu nehmen.

Die Wende, die ihn zum großen, souveränen Meister machte, erfolgte Mitte der 60er Jahre. Zu diesem Zeitpunkt war es auch für ihn klar, daß die Treue zu den menschlichen und künstlerischen Idealen mit einer Erstarrung des Stils und im allgemeinen der Lösung nicht gleichzusetzen ist. Sein gelockerter Lyrismus wurde immer härter, die Farbflekken konzentrierten sich immer bewußter zu einer inhaltsvollen Struktur. Ein typisches Beispiel dieses Werdeganges ist in Öltempera *Abend im Dorf* (S. 1). Dieselbe zunehmende Konzentration und Eckigkeit — die Härte des Schnitts — sind auch auf seinem Bild aus der gleichen Zeit *Der Schweißer* (S. 7) zu beobachten, besonders mit früheren Porträts verglichen.

Der weitere Weg (oder die weiteren Experimente) von Kokas weisen in Richtung Surrealismus — mitunter bedient er sich sogar ausgesprochen nonfigurativer Elemente. (*Stummes Haus*, S. 2; *Der verlorene Sohn*, S. 2; *Friedhof in Kajászó*, S. 6; *Flieg Vogel*, S. 4.). Doch selbst durch noch so phantasierende und abstrakte Lösungen leuchtet das überaus reelle Motiv, der Anblick, durch: die engere Heimat, das Dorf. Seine Humanität, die heute sichtlich sein oberstes gedanklich-ethisches Thema ist, ist nicht allgemein menschlich, sondern sehr fest mit der heimatlichen Scholle, dem heutigen Ungarn verbunden — dies dürfte seiner Kunst den höchsten Wert verleihen, dadurch wird er individuell und unwiederholbar. Vor einem guten Jahrzehnt, zu Beginn also der gesagten Wende, hatte ein scharfblickender Kritiker diese charakteristischste Eigenart der Kunst von Ignác Kokas folgendermaßen geschildert: *„Sein Humanismus ist orts- und zeitgebunden. Auf seinen Bildern sind die Gegenstände und Landschaften ebensoviele Merkmale, die angeben, wo und wann er lebt. Die Schilderung des Milieus ist immer volkstümlich, die Proportionen und die Leidenschaft des Künstlers sind menschlich."*

J. N.

Der Grubenarbeiter (1955, Öl)

ÁRON TAMÁSI

Auf Schwingen der Armut

Der junge Wintertag brach an.

Wie ein silbergrauer Schleier, der sich in wenig lichtet, nur soviel bewegte er sich über der schneeweißen Erde. Das menschliche Auge vermochte es noch kaum zu erkennen, aber die Vögel sahen schon, daß es Tag wurde.

Mit langsamem Blinken verblichen die Sterne am östlichen Himmel, und wie ein Freudenhauch kam von dorther ein gedämpfter Schein. Auf seinem Wege zum Dorf tauchte er die schneebedeckten Bäume in dem nächtlichen Dämmerschein in schimmerndes Weiß; dann schien es, als weile er für einige Augenblicke im Garten des alten Ambrus Ehedi. Am Ende des Gartens, unweit des mit Schindeln bedeckten ländlichen Hauses, standen zwei Apfelbäume, ein viele Jahre alter, der mit seinen fruchtbaren Ästen nach dem Himmel griff, und daneben übermütig ein kleines Bäumchen, offenbar ein Enkel des alten. Hier hielt der zarte Morgenschimmer an und mallte sich flink und silbern zwischen den Ästen der beiden Bäume zusammen, auf deren Rücken dick der Schnee saß wie Speck auf dem Brot armer Leute im Märchen. Ja, zwischen den schneeigen Ästen verharrend, sammelte sich der Schein an, dann schien er zu schweben, und es war, als hebe er die Schwingen.

Oh, was für ein trügerisches Bild! könnte jemand denken.

Und doch ist es wahr, daß der Schein zwischen den Ästen der Apfelbäume die Schwingen hob. Nach einigen Bewegungen schlug er sogar kräftig mit den Flügeln, denn von den Zweigen stiebte der Schnee flitzernd in die Luft. Und oben über den Kronen der Bäume tanzte im anbrechenden Tag kreisend der Schnee, der Hauch des Glanzes formte aus dem Nebelschleier zwei Gestalten, ließ sie zierlich kreisen, leicht schwebten sie dahin, wie zwei Jungfrauen im Tanz, und so schickte er sie nach dem Schindelgedeckten Dach. Feen schweben so.

Sanft ließen sie sich im milden und warmen Rauch nieder, der durch die alten, trockenen Schindeln des Daches mißmutig in die Kälte hinauszog. Und als sich die beiden Feengestalten aus aufgewirbeltem Schnee auf das rauchende Dach setzten, schmolzen ihre Schwingen, und die nächtlichen Gestalten verschwanden schließlich ganz.

Ei, könnte jemand denken, offenbar hat im Haus etwas Feuer gefangen!

Doch niemand sprach diese Befürchtung aus; man sah dem hervorquellenden dichten Rauch gleichgültig zu. Keiner sagte etwas, weil jeder weiß, daß man bei uns auf solche armen schindelgedeckten Häuser keine Schornsteine setzt; der Rauch aber, der Arme, muß ja irgendwie und irgendwo entweichen, wenn er sein nutzloses Dasein unter den Schindeln auf dem Boden satt hat, wo er weder Speck noch Wurst oder Rippenfleisch vorfindet, das er nach Herzenslust räuchern könnte.

Ein solcher armer Mann war der alte Ambrus Ehedi, der dort unter dem vielen Rauch wohnte. Er schlief die ganze Nacht nicht, obwohl die Nächte lang sind zu Winteranfang, wenn zierliche Zweige und immlische Blumen an die Fensterscheiben frieren und in der Stille die unzähligen Räume des schweren Lebens lebendig wer-

Dann blickte er sich um in der dämmernden Stube, deren gefrorene Fensterscheiben glänzten wie Silber in froher Laune. Und nachdem er sich vergewissert hatte, daß nur die Katze unterm Ofen blinzelte, alle anderen im Boot des Schlafes schaukelten, zog er behutsam den Tischkasten heraus und entnahm ihm die grüne Feldpostkarte, die sein Sohn Gáspár aus dem Felde geschrieben hatte und die sie gestern in die Hand bekamen.

„Lieber Vater", lautete das Schreiben, „meine geliebte Frau Vilma, mein teurer Sohn Györke! Ich teile durch diese paar Zeilen mit, daß ich in den Waldkarpaten bin. Vorgestern dachte ich noch, ich werde nicht wieder schreiben. Aber ich konnte den Feind, der mir zufiel, doch besiegen ..."

Hier machte der Alte eine längere Pause und fügte nickend seine eigenen Worte hinzu, indem er sagte:

„Das muß man auch, mein Sohn!"

Dann las er beim Schein des Feuers weiter.

„Weiterhin teile ich Euch mit, daß ich aus obigem Grunde Korporal geworden bin.

Zum 80. Geburtstag

Vor achtzig zehnt gestorbe sten Platz unte Er erblickte in land das Licht kelyudvarhely, Front. Vom Kr der Rechtsfaku te sie später a nach Nordame rück.

Seine erste N Zeitung Keleti das Leben der meine schriftst bezeichnend, d er einmal. De nur seine Ther eigenständig-sc rische Welt sin wurzelt. Die ar schichten zeichnen sich durch Schlagfertig

In dieser von Spaß und Humor durchw der sozialen Fragen nicht zu kurz. Auch u Helden ihr fröhliches Gemüt — und triumf Der witzige Hinterhalt der Sprache bedeute selbst unter den schwierigsten Verhältnisse Kraft der Seele bleibt stets intakt.

Am deutlichsten werden seine Bestrebung „Abel im Urwald", veranschaulicht. Abel, kärgliches Brot im Urwald des Hargita-G Kraft entspringt seiner lauteren Unschuld alle Schicksalsprüfungen erfolgreich zu bes kannten vorzüglichen Helden der ungarisch unverwüstlichen Kraft des Volkes.

Die zauberhafte Prosa von Áron Tamás sächlich von der Wärme der Gefühle, von ken, spielerischen Anpassungsfähigkeit näh mer der Regenbogen schimmert. Die witzig in schweren Zeiten, inmitten historischer Volke zugleich auch eine Waffe der Selbsve

Sein Stil ist unverkennbar durch die Sze lischer Altertümlichkeit und langen Vo

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1977 SEP 26

Ignác Kokas
1021.

Ignác Kokas: Der Schweißer (1964—65, Öl auf Leinwand)

güterherstellung der DDR zeigen. Diese Branche stellt 20% des gesamten Warenaustausches zwischen unseren beiden Ländern. Diesmal sind es neben den Fahrzeugen Bücher, Raum- und Tafelschmuck, Haushaltsgeräte und noch vieles mehr."

Besonders gefallen haben uns die formschönen und geschmackvoll dekorierten Tafelgeschirr-Garnituren aus dem neuen Material Sintolan, die die Vorteile von Porzellan und Steingut in sich vereinen und eine geistreiche Kleinigkeit: ein elektrischer Ondulierstab, bei dem sich als Neuigkeit der Kabel mit einem Gelenk anschließt, so daß er sich nicht mehr — wie bisher — verheddern

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Ignác Kokas

1977 SEP 26

1021

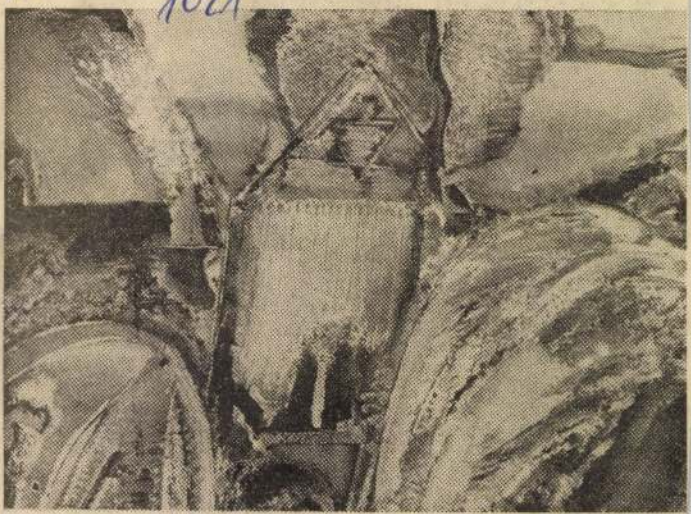

Ignác Kokas: Der Friedhof in Kajászó (1967, Öl und Tempera)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1977 SEP 26

Ignác Kokas

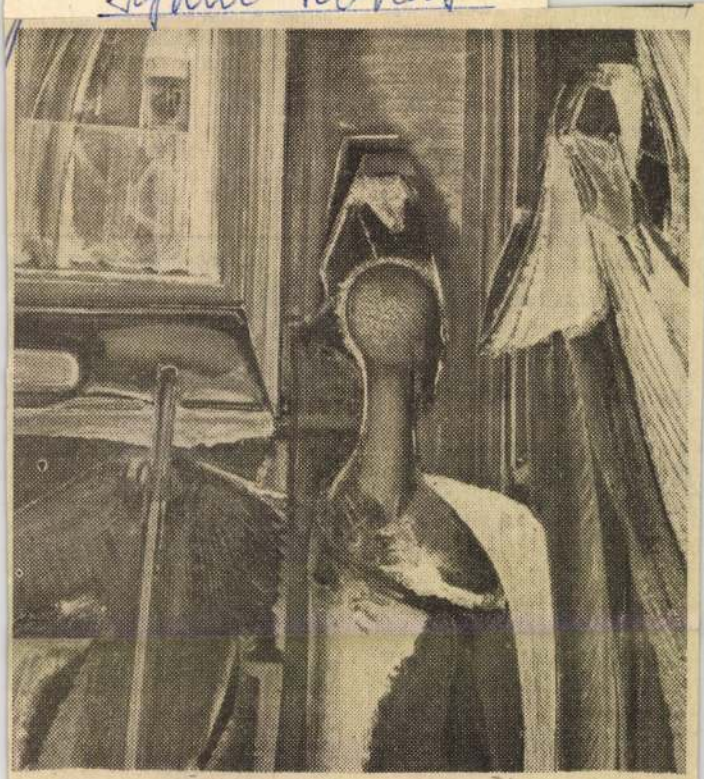

Ignác Kokas: Der verlorene Sohn (1968, Öltempera)

1021

schaftsvertre
zialistischer
mentrafen.

Sie inform
über die Er
Gewerkschaf
ganisierten
der Durchfü
sten Par
erzielt habe
die Probleme, die es zu überwinden gilt.

(Fortsetzung S. 3)

Herbstmesse '77

ARENANGEBOT

Fachkreisen und dem Publikum. Gleich am ersten sog. „Fachtag" hatte die Messestadt hohen Besuch, und es wurden auch umfangreiche Geschäftsabschlüsse getätigt.

(Fortsetzung S. 8)

**In ihrer vorliegenden Ausgab
nác Kokas vor. Dazu s. Beitra
ger seiner Bilder S. 2, 4, 6,
Dorf (1964, Öltempera)**

SAJTOFIGYELO
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Ignác Kokas

1977 SEP 26

1021

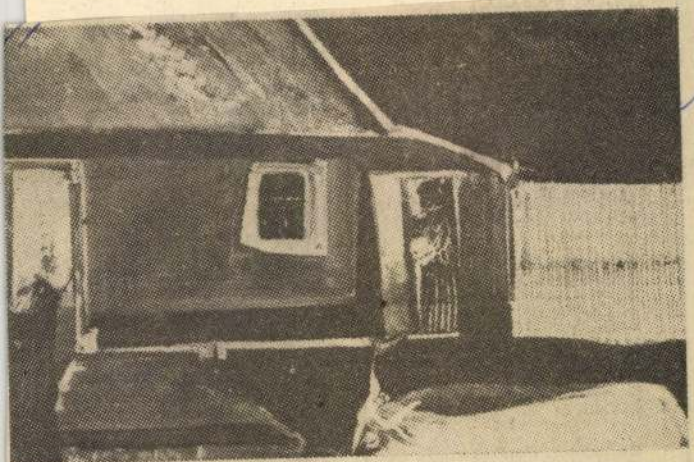

In ihrer vorliegenden Ausgabe stellt die RR den Maler Ignác Kokas vor. Dazu s. Beitrag S. 9 und Reproduktionen einiger seiner Bilder S. 2, 4, 6, 7 und 9. Bild oben: Abends im Dorf (1964, Öltempera)

PINK
Frosc
CH-8

Däne
Munl
Norr
KOP

Finn
KA
Rauti
Kolvuvaarankuja 2
SF-02670 Hämevaara

Schweden:
ALMQVIST ET WIKSELJ
Subscription Agency
26, Gamla Brogatan
S-101 20 STOCKHOLM 1
Wennergren-
Williams AB
Nordenflychtsvägen 70
D 104 25
STOCKHOLM 20

Bulgarien, Deutsche Demokratische Republik, Polen, Rumänien und Tschechoslowakei:
Bestellungsannahme
bei allen Postämtern

Ignác Kokas: Der verlorene S

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: [illegible] 340-736
1977 JUL 11
BUDAPESTER RUNDSCHAU

Ignác Kokas

1021

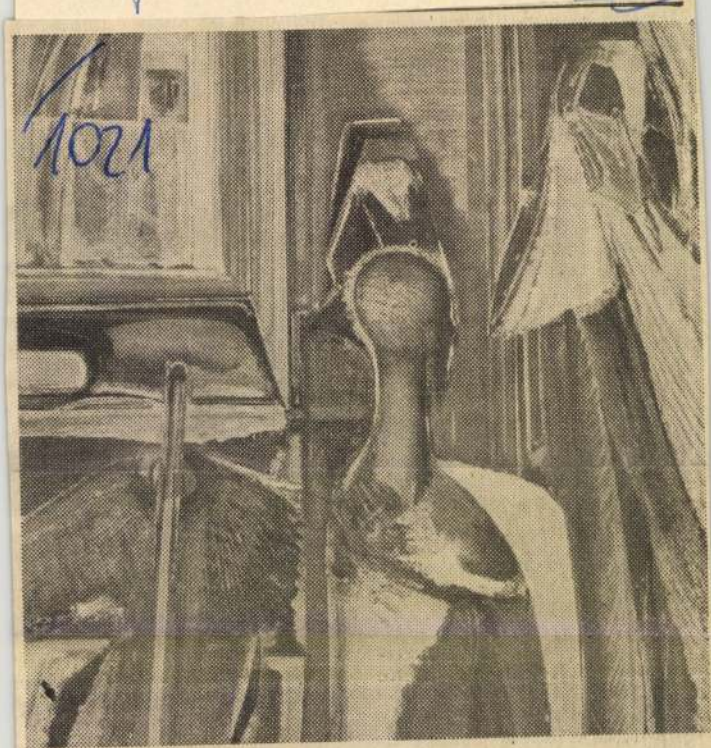

Ignác Kokas (geb. 1926): Der verlorene Sohn, Öl auf Holzfaserplatte, 1968

30 Jahre ungarische Kunst

Umsatz n
men habe
Geldumsa
und Ausga
weniger a
Gesamtein
320,4 Mill
samtausga
322,9 Mill
Budgetdef
Milliarden Forint aus, was weniger ist, als eingeplant war.

Das langsamere Wachstum des Nationaleinkommens hat auch die Vermehrung der Kaufkraft gemäßigt. Der Konsum ist nur geringer aufgestiegen, weil sich das Realeinkommen der Bevölkerung anstatt der geplanten 3 nur um 1 Prozent erhöht hat.

Qualitative Veränderungen in der Investtätigkeit

Die Investitionsobjekte nehmen immer größere Ausmaße an, da die technologischen Vorgänge und die Montagen ständig komplizierter werden. Während wir z.B. für die 1976 fertiggestellten acht Großprojekte insge-

1976 wurde das Kreiskranke atád (Komitat Somogy) überg

lange die Möglichkeit besteht, unwirtschaftlich zu produzieren, zu verwerten

Kokas Ignác, festő

Négy művész. Munkásságukban fellelhető egy generáció minden eredménye és problémája, összes nagyotakarása és a szándékot átalakító vagy megtorpedózó körülmények próbatétele. *Kokas Ignác* fiatalon mester lett az ifjú festők között. *Varga Imre* viszonylag későn ért be, de művészete néhány év alatt hihetetlen gyorsasággal kiteljesedett. *Vigh Tamás* következetesen és szisztematikusan építette művészi pályáját és önmagát. S végül *Kondor Béla*, a fiatalon elhunyt grafikus, akiről már életében is sejtettük, hogy jelentős alkotó, de a lezárt művet látva most a bizonyosság erejével tudjuk.

E négy művészről — és nem véletlen, hogy éppen négyükről — írt tanulmányt *Rózsa Gyula*. Munkája néhány esztendővel ezelőtt — a Kondor-tanulmány kivételével — napvilágot látott az Új Írásban.

(harangozó): Négy művész

2.

Esti Hírlap Bp. 1977 szept. 12.

1021

Néhány gondolat

a salgótarjáni tavaszi tárlatról

Kokas Ignác: Költő asztala

Nem vagyunk egyedül a gondunkkal, ha ez vigasznak számít. S nemcsak a nyári tárlatok Rózsa Gyula által is szóvá tett tisztes szürkesége a gond. Úgy vélem, gondok jelentkeznek a képzőművészeti területi szervezetek, csoportok ismétlődő évi szemléinek egy részénél is. Nem kivétel ez alól a salgótarjáni tavaszi tárlat sem. Miért?

Csohány Kálmán: Könyörgő májusi levél

Tavaly szóvá tettük — többi között — a szervezési elégtelenségeket, a színvonal gyengeségét, a díjak odaítélése körüli anomáliákat. Idén mindezekkel nincs baj. A rendező szervek — s mindenekelőtt a kiállítás rendezője Czinke Ferenc grafikusművész — — szervezésben kitettek magukért. Még olyan „apróságra" is volt gondjuk, hogy Kiss István Kossuth-díjas szobrászművészt, a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének elnökét bevezető köszöntés írására kérjék fel. (Ezt olvashatjuk a katalógusban, amely egyébként technikailag nem a legjobb minőségű.) A rendezés elegáns, első pillantásra sejteti, hogy nagyszabású szemléről van szó. Így is van. Bereczky Lóránd, a katalógus előszavában megjegyzi: „Tudatos szervező munka, minőséget garantáló előkészítés igazította a kor követelményeihez a társulat koncepcióját." Ha tehát koncepcióról van szó, nézzük meg, mit takar? Néhány gondolatunkat nem a teljesség igényével vetjük papírra. S tesszük ezt úgy, hogy ismerünk és tiszteljük más véleményeket is a tárlattal kapcsolatban.

Mindenekelőtt, tegyük föl a kérdést, mi indokolja általában egy tárlat létjogosultságát? Egyrészt, természetesen, a hagyomány. E megállapításban benne van az is, hogy szeretjük e kiállítást, képzőművészeink legrangosabb szemléjének szoktuk nevezni, kissé már közhelyszerűen. De elég-e a közönség szeretete, ami egyébként örvendetes? Az érdeklődés idén is nagy volt a salgótarjáni tavaszi tárlat iránt. Az elégedettségünk azonban mégsem egyértelmű. Tegyük mindjárt hozzá, nem a látottak miatt vagyunk elégedetlenek, hanem a hiányok miatt.

Az ugyanis kétségtelen, hogy magas színvonalú mai magyar képzőművészeti kiállítást látunk Salgótarjánban, köszönet érte a szervezőknek és a művészeknek, akik között ott találjuk jelenkori magyar képzőművészeti életünk nagyjait. Jó, hogy nem tartották rangon alulinak műveiket elküldeni Salgótarjánba. Részvételük a tárlaton még akkor is értékes, ha többségükben nem új alkotásaikkal szerepelnek, az érdeklődő látogató az ismételt találkozás örömét is őszintén élvezheti.

Varga Imre: Sárkányölő Szent György

A találkozását igen. Arra persze, a jövőben sem számít, hogy Somogyi József, Varga Imre, Kokas Ignác, és még több más művész újabb törekvéseit éppen ezen a kiállításon tudja évről évre figyelemmel kísérni. E szerepet a tárlat nem is kívánja betölteni. S itt elérkezünk egy másik gondolathoz.

Az, hogy egy tárlat immár nem lokális rendezvény, nem jelenti, a körzet értékei némi háttérbe szorításának lehetőségét. Elsősorban az egy év alatt született nógrádi képzőművészeti termésre lettünk volna kíváncsiak Salgótarjánban. Hol van? Ha itt van, akkor joggal lehetünk elégedetlenek. Ha a tárlaton levő megyei termés reális helyzetet tükröz, akkor a jövőben szerényebbnek kell lennünk képzőművészeti életünkről szólva. Több Nógrádban élő művész régi művekkel szerepel. Egy-két kivételtől eltekintve alig találkozunk izgalmat keltő művel. Vannak, akik hiányoznak a tárlatról, de a jelenlevőknek ilyesfajta szereplése is megérne egy kis vizsgálódást, a műtermek tájékán. Nem utolsósorban éppen ez okozta, hogy a meghívott művészek kvalitást felvonultató demonstrációjából szinte „eltűnt" a megyei anyag. Ezt jól érzékelteti a rendezés is.

Somogyi József: Diána

Ha nem küldenek be új és jó műveket, az itt élő művészek, nem lehet díjazni sem. A díjak odaítéléséről döntő zsüri az idén következetes volt, a két megyei iparművészeti díjat kivéve egyetlen megyei alkotó sem kapott díjat. Joggal nem kapott, s főként ezért lehetünk szomorúak. Így az az ösztönző szerep, amelyet az alapítók a díjaknak szántak, nem lehet hatással a megyei képzőművészeti életre. (A megyei vásárlások mindezt nem ellensúlyozzák, például az erkölcsi ösztönzésben sem.)

A salgótarjáni tavaszi tárlat színvonalas kiállítás, ez azonban mindenekelőtt a vendégek érdeme.

Tóth Elemér

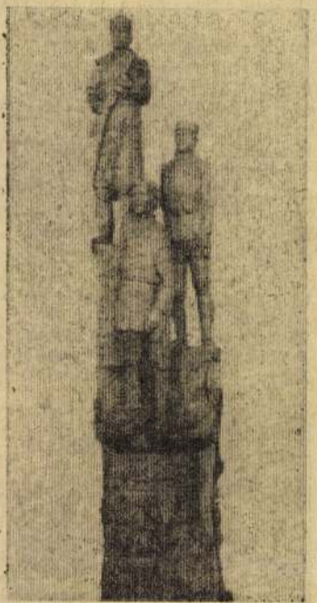

Id. Szabó István: Három tavasz

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-723
1977 ÁPR. 1 0
NÓGRÁD

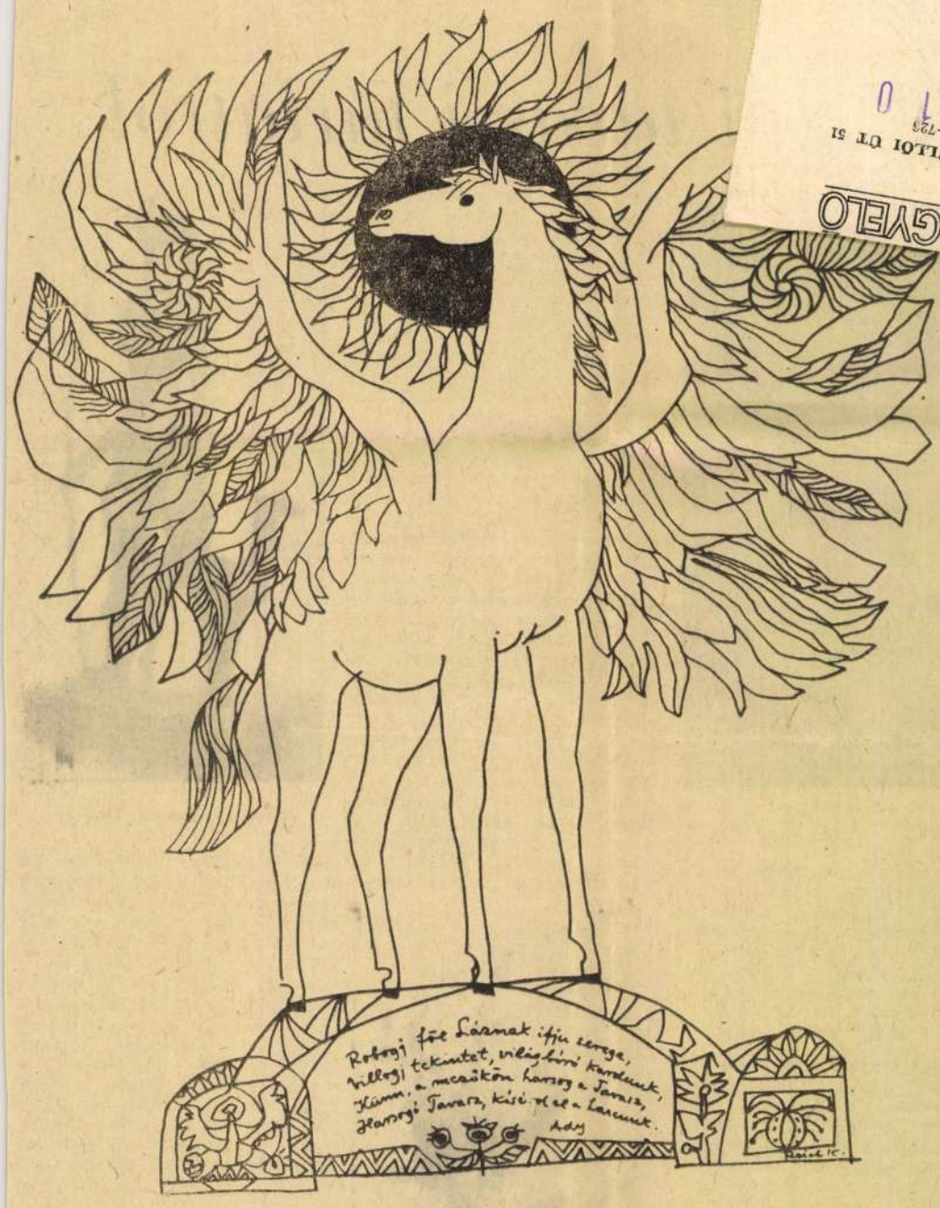

A költészet napja

1977. április 11.

József Attilát, a nagy magyar proletárköltőt idézi ez az ünnep; április 11-én a költészet napját tartjuk Magyarországon. A költészetét, a líráét, amelyet oly sokszor „temettek" nálunk is, de amely nélkül —, s ez mindig kiderül — nem élhetne teljes életet az ember. Éppen József Attila fogalmazta meg a költészetről: „...az igazat mondd, ne csak a valódit, a fényt, amelytől világlik agyunk, hisz egymás nélkül sötétben vagyunk".

Juhász Gyulát idézem: „Hirdessük: itt nem boldogul más, csak aki alkot, aki munkás." (A munkásotthon homlokára). Az emberiség története a kiteljesedés felé tör, ebben a főszerepe a munkának van, attól kezdve hogy emberré tette az embert. Az irodalom, a költészet, természetesen, nem csupán a munka folyamatát, vagy eredményét ábrázolja, hanem elsősorban a munkálkodó ember önkiteljesedését, vagy éppen nyomorúságát annyi évszázadon át. De még a viszontagságos századok során is nagy vigaszt adhatott a munka, nem feledtetve a társadalmi igazságtalanságot, s erre Petőfitől József Attiláig ugyancsak mindig figyelmeztetnek költőink.

Reich Károly idei költészetnapi rajzán ugyancsak utal erre, amikor Adyt idézi:

„Robogj föl Láznak ifjú serege,
Villogj tekintet, világbíró kardunk,
Künn, a mezőkön harsog a Tavasz,
Harsogó Tavasz, kísérd el a harcunk."

„Harsogó Tavasz" van most, forradalmakra emlékeztünk, s a napokban ültük meg a legnagyobb nemzeti ünnepet, április 4-ét. Napjainkban az embert kiteljesítő szép munka folyik, gyarapodik az ország. Ez a munka nem gond nélkül való, de eredményei az öröm forrását jelentik mindenki számára. Salgótarjánban, az épülő városban talán felesleges is utalni a megtett út nagyszerűségére, hiszen nyilvánvalók az eredmények.

Joggal ünnepelhetjük a „munka városában", a munkásmozgalom városában a költészetet? Igen, joggal. Hiszen az itt küzdő ember sem fele
is adott írót, kö
bakat is. A me
gazdag, de szár
gazdagodjon, t
rekvések a jöv
hozzák majd gy
két költői antol
ben jelent meg
kozás. Ez utóbb
látott napvilágo
tők alkotásait t
ben.

Idén Nógrádb
kiadvány, de a
jánban, Balass
helységeiben
költőkkel talá
mindenekelőtt

Vihar Béla:

Á r n y é k

Ballagva
az éjszakában,
halad előttem
az árnyam,
és úgy tűnik
most egyszerre,
mintha ott

jajongó talpjak
sikamlós síneit
Saroglyában
a gereblyézett határ

Nyers vásznain
lobos homlokunknak
gyöngyház gyepüt rónak
járomba tört csigák
s a kapuk előtt kóbor
jegenyévé nyújtják
óvatos szarvukat
hogy rávillantsa értőn
gyémánt kalapácsát
az ötvös alkonyat

S e féroszok fekete
pontszem varázslatán
küllőzve cigánykereket
gyúlnak ki a fények
didergő mécsei
S a bíbor labdákkal
parázs lóherék
tábortüzei
melengetik a szelet
mi a tengerekről mesél

Tamás István
ket verse

Kakukk

kántálást
dajkál a rengeteg
Bölcsőben ringnak gyíkok
bogarak
nyihogó kiscsikók
S hórkan
homlokán hóka
gyékény sás nyoszolyán
bölcsen a táltos

Hol palástjára szemet
s kockát vetnek sandán
a beavatott őrök
fösvény szurdokban
raboskodik a szépség
Hajléka tisztes
dunnája díszes
dagadó délibáb

Ott állsz a sorban
belépőre váró
S pántlikás kalapját
megemeli feléd
két szárnyát sarkig
tárja
a kapufélfa
S megremegnek
kezedben szorongatva
s a tar ágakra
rajóznak felcsendülten
mik sejtéseinkben
kékek és lilák
a hangjegyek

Régen

A II. Miskolci D

Kokas Ignác

Örök Ginza

Lóska Lajos: Nyirségi körkép
Művészet, 1977. szeptember - 28.oldal.

Hála a rendező szervek áldozatkészségéne
– ez a mostani már a második országos dísz
et- és jelmezterv-kiállítás Miskolcon.* D
úgy is fogalmazhatnánk, ez még *csak* a má
sodik országos kiállítása ennek a mind for
osabb, világszerte is számon tartott és ná
unk is szép hagyományokkal rendelkez
művészetnek.

A „már a második" és a „még csak a má
sodik" egyenrangúan jogosult hangsúly
– úgy hiszem – arra a fejlődésre és igény
növekedésre hívják fel a figyelmünke
amely a társadalmi, szellemi és művésze
életünkben végbemegy, s amely az elmú
egy-másfél évtized során szinte észrevétle
nül hozott felszínre új természetű kulturális
művészeti jelenségeket. Olyanokat, ame
yek korábban nem voltak, vagy csak korlá
ozott mértékben bontakoztak ki, s így jelen
őségük nem tudatosulhatott igazán.

Egy hosszabb idő óta tartó fejlődés nap
ainkban érzékelhetővé vált eredménye
– úgy is fogalmazhatnánk, hogy a fejlett szo
cialista társadalom építésének kezdeti sza
kaszára jellemző és a kulturális forradalom
kibontakozásával, az életmód változásával
szorosan összefüggő jelenség –, hogy az
elvileg egyenrangú művészeti ágak ténye
ges társadalmi jelenléte és hatása kezd ki
egyenlítődni, szűnőben van művészeti éle
ünk irodalom-centrikussága; hogy a társa
dalmi és ezen belül a technikai fejlődés révén
új művészeti ágak jelentkeznek; hogy a rá
dió- és a tv-játék, de más, a technikához kö
ődő műfajok is jogos érvekkel tartanak szá
mot művészi autonómiára; hogy ezzel pár-

függ össze – és itt hadd utaljak Schäffer Juditnak a legutóbbi prágai quadriennáléról hozott ezüstérmére – a magyar díszlet- és jelmeztervezés eredményeinek nemzetközi elismerése is.

S ha most ezekután ehhez a kiállításhoz térünk vissza, ennek puszta ténye is szellemi, kulturális életünk egy jellemző fejlődési folyamatát, nevezetesen egészséges decentralizálódását tükrözi. Művészeti életünk belső szerkezetének újjárendeződése és művészeti életünknek ugyancsak progresszív területi átrendeződése az a két fejlődéshozta motívum, ami itt, ezen a kiállításon gyakorlatilag is összekapcsolódik. S úgy érzem, a gondolatmenetnek ezen a pontján a legindokoltabb köszönetet nyilvánítani mindazoknak, akik közreműködtek ennek a kiállításnak a létrehozásában, mindenekelőtt Miskolc városának. Mert ez a gesztus egyszerre vall szellemi, művészeti életünk decentralizálására, de arra is, hogy Népköztársaságunknak a főváros után lé-

fejlődőképességén is múlik a színházművészet előrehaladása. A színház nemcsak elméletileg komplex művészet, történeti fejlődése is sok tényező kölcsönható alakulásán múlik. S ebben az összefüggésben díszlet- és jelmeztervező művészetünk autonóm jelentkezése, eredményeinek kiállításon való reprezentálása éppúgy következménye, mint amennyire aktív alakító tényezője színházművészetünk, televíziós művészetünk fejlődésének, szemléleti-művészi korszerűsödésének.

Minden színházba járó (tv-néző) érzi, bár korántsem mind van a tudatában is annak, hogy a díszlet és jelmez illeszkedő, de saját szereppel is bíró hatása nélkül – lett légyen szó klasszikus vagy mai, külföldi vagy hazai drámáról – nincs és nem lehet

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726
1977 ÁK I 2
Zalai Hirlap

Kokas Ignác,
festőművész,
Munkácsy-díjas, érdemes
művész
1021

Harminc év felszabadult művészete

Kokas Ignác: Háború

Az úgynevezett „nagy öregek" *(Bernáth Aurél, Hincz Gyula, Barcsay Jenő* stb.) mellett az 50-es évek végén, a 60-as évek elején jelentkezett az a fiatal nemzedék, amelynek pályáját már nem béklyózta a személyi kultusz dogmatikus művészetideológiájának „realizmus"-követelése, illetve az előbb említett mesterek stílusa, művészeteszménye. E nemzedék számos tagja az úgynevezett „természetelvű" és a „nemábrázoló" művészet között kialakult *átmeneti stílust* képviseli. Így például több Bernáth-tanítvány (megszabadulva az epigonizmustól) már egyénien értelmezi a mester életművének tanulságait, egyszersmind buktatóit, s jelentős mértékben feilesztette tovább azt. Kiváltképp *Kokas Ignác* (született 1926-ban) munkált ki sajátosan egyéni, ha úgy tetszik, puritán hangvételű stílust.

Kokas képeinek színvilágát többnyire a *zöld különböző árnyalatai* uralják, ami mindig valami nyugtalan lüktetés érzetét kelti a nézőben. Kompozícióit a formák és a színek szakadozott, olykor ideges ritmusa mellett a művész lelkiállapotát tükröző mélyrehangoltság jellemzi, amely a témával és a tartalommal együtt nyugtalansággal tölti el a szemlélőt. E nyugtalanságot gyakran csak a sötét színek közé „belopott" kevés világos szín oldja föl némiképp, amelyek úgy törnek elő a sötét, expresszív formák mögül, mint ahogyan a fény szűrődik be egy sötét szobába valamilyen résen át.

Az elemzésünk tárgyául választott *Háború* a *Barátság asztala* című triptichon baloldali része. E kép önkényes leválasztásával — a másik két kompozíciótól való független elemzésével — azt szeretnénk érzékeltetni, hogy a három részre tagolt együttesen belül is milyen *összetett mondanivalót* jelenít meg e kép, holott semmilyen konkrét, tárgyszethű tárgyi utalás nem fedezhető föl rajta. *„Nonfiguratívnak", „absztraktnak" szokták* nevezni az ilyen műveket, mondván: lemondanak a közvetlen látásból való származtatásról.

A Háború önmagában is sugallja, hogy minden létezéssel és renddel szemben föllép egy *ellentétes világ*, ha úgy tetszik, létforma, s míg a Barátság asztala elvezet a rend*hez*, addig a Háború azt a folyamatot idézi meg, amely elvezet a rend*től*. Vörös, kék és fekete formák villannak elő, sodródnak, áramlanak és kusza összevisszaságban torlódnak egymásra, mintha önemésztő tűz kerítette volna őket hatalmába. Szinte szétrobban a harcoló formáktól a kép kerete, s fokozatosan mindent elnyelnek a spirálisban végződő erővonalak. De még látható itt-ott a rend, a béke néhány reményt adó maradványa: a kép középtáján földerengő világoskék foltjai. A kompozíció felső részén levő spirálisok és az átlósan kifeszített erővonalak roncsai még éppen hogy biztosítják a formák irányultságát, rendre utaló célirányosságát, de — ha a képtörténést vizsgáljuk, s további fázisokat képzelünk el — a következő pillanatban valószínűleg eltűnnek e határozott, lendületesen megfestett formák, maguk mögött hagyva a rendezetlenséget, a pusztulás utáni káoszt. Mindez telt vörösekben, kékekben és feketékben tündököl, mintha áthatná egy ősrégi rend, az ősállapot titokzatossága és varázsa, minden harmóniája.

A feketék jelenthetik az emberben, a szerves létezésben rejlő önpusztító erőt, a sötétséget, az agresszivitást, a vakságot és a kegyetlenséget; azt a felkorbácsolt szenvedélytömeget, amely le akarja rombolni az ember, tágabb értelemben az emberiség, a kultúra érdekeit. Az apokalipszis sárkánya Kokasnál *új alakban* jelenik meg: *a spirálisban végződő erővonalakban*. A spirális, mint ősi motívum és jelkép — ebben az értelmezésben — valószínűleg a tenger élményéből fakad, mozgása ugyanis olyan, mint a tenger hullámzása, hiszen a hullámok is szüntelenül fodrozódnak, de a víz a helyén marad, s a hullámvonal mindig önmagába fut vissza. Ahogyan a maga erejéből becsavarodik, majd ismét kibomlik, végső soron az *agresszivitás, az egoizmus jelképe*. Sőt, van benne valami a zsákmány megragadásának élményéből is (gondoljunk csak az áldozatát görcsösen, vérszomjasan markoló ragadozó madarak karmára).

Kokas Ignác: Barátság asztala triptichon bal oldalrésze: HÁBORÚ.
(A szerző felvétele)

A *Háború* nem úgy ábrázolja a rombolást, a pusztítást, mint azok a festmények, amelyeken láthatjuk itt, pusztán formák és színek közvetítésével. Mert mit is tart a hétköznapi gondolkozású egyén a háborúról? Többnyire véletlenül rátörő sorscsapásnak fogja föl, ami tőle teljesen függetlenül következik be, semmi köze hozzá, pusztán ártatlanul szenvedő alanya. Holott a háború, a végső leszámolás robbanóanyaga már régen felhalmozódott *bennünk*, a „békés hétköznapok" folyamán, míg végül egyszeriben oly „váratlanul" előtör.

A kép mondanivalója félreérthetetlen: *a napjainkban is kísértő háborús veszélyre hívja föl a figyelmünket;* arra a veszélyre, amely állandóan a fejünk fölött lebeg, és aminek, mármint az önpusztításnak, az

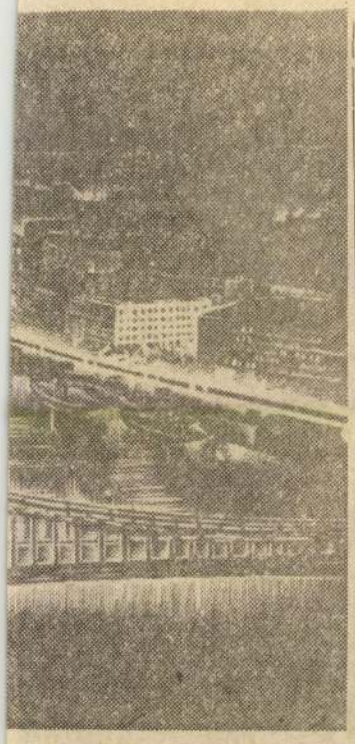

(Fametszet) (A festő és grafi-
80. évfordulója alkalmából)

Provincializmus nélkül

Gondolatok a siófoki tanácskozás után

Szeptember 14—15-én került sor immár harmadjára Baranya, Somogy, Tolna és Zala megyék regionális tudományos tanácskozására. 1973-ban Nagykanizsa város látta vendégül a négy megye kutatóit Zalakaroson, 1975-ben Szekszárdon került sor a találkozóra és most Somogy megye következett. A tanácskozássorozat ezt a címet viseli: *Kutatások a gazdasági és társadalmi élet szolgálatában.* Megrendezésére ez alkalommal nem véletlenül Siófokon került sor, mert az előadások és korreferátumok több mint egyharmada a Balatonhoz kapcsolódott.

A tanácskozás négy szekcióban folytatta munkáját: *I. Agrártörténet. II. Demográfia, urbanizáció, idegenforgalom, közlekedés és üdülőövezet. III. Művelődéstörténet. IV. Néprajz és régészet.* Bár a záróülésen a szekcióvezetők beszámoltak a szekciók munkájáról, mégis lehetetlen néhány sorban áttekintést adni a tanácskozás sokrétű tematikájáról és tudományos eredményeiről. Inkább a tanácskozás megyénkre vonatkozó tapasztalatairól, ezzel kapcsolatos néhány — talán egy kissé szubjektív — gondolatról szeretnék számot adni.

A tanácskozáson Zala megyét viszonylag jelentős létszámú küldöttség képviselte, és a Zala megyei kutatók részéről egy referátum (*Simonffy Emil:* A balatoni üdülőövezet kialakulásának hatása a környék mezőgazdasági termelési struktúrája) és öt korreferátum (*Belinszki Imre:* A mezőgazdaság feladatai a Balaton tisztaságának megőrzésében; *Bencze Géza:* A déli part közlekedési viszonyai a XVIII.—XIX. században; *Kerecsényi Edit:* A ruházati iparban dolgozó mesterek Zala vármegyében 1770 és 1910 között; *Kotnyek István:* a Zala—Somogyi Közlöny és a mezőgazdasági ismeretterjesztés 1871—1873; *Vándor László:* Középkori építészeti emlékek Zalában) hangzott el. A zalai küldöttség tagjai a kibontakozó vitákban is aktívak voltak. Mégis hiányérzet támadt bennem a tanácskozás Zala megyei előkészítésével kapcsolatban. Az elhangzott kilenc referátumból egyet, a harmincegy korreferátumból ötöt tartottak zalaiak, ez összesen csak 15%. Zala megyénél kisebb arányban csak a tolnaiak vettek részt (öt korreferátum), két budapesti kivételével a többi baranyai és somogyi volt. Zala megyéből két történész, egy neveléstörténész, egy agrárszakember, egy néprajzos és egy régész szerepelt. Ezzel *semmiképpen nem lehetünk elégedettek* és az előkészítő munka leszűkülését állapíthatjuk meg. Önkritikusan kell szembenézni a problémával: *vajon kielégítően ismerjük-e — a megyénkben dolgozó tudományos kutatók — egymás munkáját, kutatási területét, és megfelelőek-e* gyénkben még van sok tennivaló: *törekednünk kell felszámolni az egyes tudományágak elzártságát.* Ennek egyik lehetősége megteremtődött a helyi publikációs lehetőségek növekedésében, de a Zalai Hírlap is rendszeresebben hírt adhatna a megyebeli kutatók publikációiról, előadásairól (természetesen ehhez szükséges, hogy a megyei lapunkat erről tájékoztassuk). Szükséges lenne, hogy az egyes szaktudományi tanácskozásokra a határos tudományágak kutatói is meghívást kapjanak. Erre volt már példa, de mintha az utóbbi években növekedett volna az elzártság.

A korszerű, a dialektikus és történelmi materializmus filozófiai alapjaira épülő tudományos munka *nem szorítható be* merev ágazati korlátok közé, de közigazgatási határok közé sem. A siófoki tanácskozás egyértelmű tapasztalata volt, hogy azok a kutatások hoznak tényleges eredményeket, amelyek *nem esnek a provincializmus hibájába,* hanem akkor is gondolnak az általánosra, a nagyobb tájra, ha csak egy kis tájegység problémájával — pl. a zselici dombvidék földművelésével — foglalkoznak. Ebben a vonatkozásban a Zala megyei résztvevők munkájáról egyértelműen elmondhatjuk, hogy nem a szűk megyei határok keretei között gondolkodtak, sőt többségük kutatásaiban, témaválasztásában a zalai problémafelvetés továbbgondolása során túllépett a megyehatárokon is. Viszont a konferencián *alig hangzott el olyan előadás, amelyik a négy megye egészének problémájával foglalkozott volna.* Az agrártörténeti szekcióban fel is merült annak igénye, hogy egy tudományos tanácskozáson meg kellene vizsgálni a regio fogalmának tartalmát; *mennyiben és milyen formában indokolt Magyarország területén régiókról beszélni, a mezőgazdaságban alakultak-e ki nagyobb terme-*

tuk:

ságot ígér az új színházi idény Egerszegen

velődési Központban. De más meglepetést is ígér a program. Úgy tűnik, az idén jóval színesebb lesz a repertoár, mint az elmúlt években.

A *Kaposvári Csiky Gergely Színház* mellett számos fővárosi és vidéki társulat lép fel Zalaegerszegen, többek között idelátogat a *Nemzeti*, és a *Madách Színház*, továbbá a *Veszprémi Petőfi Színház*, s a bérlethirdetésben már megtagely kivételével operetteket, népszínműveket és bohózatokat is láthat itt a közönség.

Mindez azt a szándékot tükrözi, hogy a nézők jól tudjanak választani. Hogy megtalálja az is a számítását, aki a veretesebb drámákat kedveli, és az is, aki a könnyű műfaj iránt érdeklődik. Természetesen lesznek bérleten kívüli előadások is. A tervek szerint egyes előadások után

Menyhárt László

Kokas Ignác elkötelezett művészetét az elmúlt évek során Munkácsy-díjjal és Érdemes művész címmel ismerték el.

Kokas Ignác, kb.

VADAS JÓZSEF:

Képzőművészet

Képagónia

Óvnék mindenkit attól, hogy túlzott várakozással tekintsen a *Nemzeti Galériában* látható *Nemzetközi festészeti kiállítás*ra, amelyet az európai kulturális fórum alkalmából rendeztek harminc ország részvételével. Az izgalom indokolt: Magyarországon kevés alkalom van arra, hogy az ember a kortárs képzőművészetben elmélyedjen. Egyetlen — ráadásul alkalmi — rendezvény azonban a mulasztást nem pótolhatja. Aki csak valamennyire is ismeri a nagy művészeti találkozókat, amilyen Párizsban a fiatalok biennáléja vagy a kasseli Dokumenta, az tudja: hosszas előkészület és kimunkált program áll mögöttük. Gyakran hiába. Mert a szervezők elképzeléseire, ha úgy akarják, fütyülnek a művészek; arról nem is szólva, hogy a piktúra állapotát mégsem az akár ideológusokká előlépő művészettörténészek befolyásolják, hanem egyetemleges folyamatok határozzák meg. Jelen pillanatban nem éppen kedvezően. A közelmúltra visszatekintve is határozottan konstatálható: amióta véget ért az op art, majd a pop art nagy korszaka, valamikor a hatvanas évek végén, azóta a piktúra vergődik. Életben maradásáért küzd az egész földön. Merő illúzió volna arról szólni, hogy napjainkban a festészet megválthatná a világot.

A házigazda magyarok decens együttesét az ábécé sorrendjében követik a nemzetek — az Amerikai Egyesült Államoktól Törökországig. Minden nagy kultúra képviseltetni magát: Franciaországtól Nagy-Britanniáig, a Szovjetuniótól Görögországig. S mellettük egy sor kis ország (Liechtenstein, Monaco, San Marino), amelyet nyugodt szívvel egzotikusnak is gondolhatunk. Van olyan nép, amelyet egyetlen művész képvisel négy-öt művel; s van olyan is, amely gazdagságával érzékelteti az erejét. Ilyen a miénk: egy-egy kép a veterán *Barcsay Jenő*től és *Hincz Gyulá*tól, aztán a közelmúlt óriásaitól, a már halott *Kondor Béla*tól, továbbá az élgárda két olyan kiválóságától, amilyen *Németh József* és *Kokas Ignác*.

Minden résztvevő szabadon választott formát. Meglepően egységes a kiállítás mégis. Mintha egyenruhát öltene a világ. A fórum egyik görög születésű, de amerikai iparművész delegátusa hosszan győzködött arról, hogy megszűnőben a nemzeti sajátosságok. A tények őt látszanak igazolni: nincsenek többé távolságok a festészetben sem. Akármilyen furcsán hangzik: a mi szűkebb világunkban — Magyarországon — nagyobb különbséget érzékelünk a mitoszos Németh József és az intellektuális Kondor Béla között, mint amilyen eltérés az ír és a görög kultúra között mutatkozik — hogy csak az itt látható munkákkal példálózzunk. Ha az amerikai csapatot nézem: két kiválósága félig-meddig idegen. *Willem de Kooning* Hollandiában, *Friedel Dzubas* Németországban született. Ugyanakkor olyan, jellegzetesen amerikai irányzatok művelői, amelyek az egész világon elterjedtek.

Hollandiáról mindenkinek a tisztaság és a rend jut az eszébe. Ennek éppen az ellenkezőjét — a káosz szépségét — szemléltetik Budapesten kiállító művészei. *Karel Appel* New York-i telénél zaklatottabb látomást nehéz elképzelni. De akor sem könnyebb múlt és jelen szembesítése, ha összetett a kép. Finnország például három — merőben különböző — művészt küldött. *Lars-Gunnar Nordström* a fekete-fehér-piros trikolorjában geometrizál, *Teemu Saukkonen* a századeleji északi expresszionizmust folytatja kagyló végzetű szerelmespárjával, *Veikko Vionoja* a régi életképekhez nyúl vissza enteriőrjeivel. Ki tudná őket — művészetüket — közös jelzővel illetni?

Talán nem is kell, nem lehet. Ez utóbbi megjegyzésem annak szól: ma a táblakép kérdőjelekkel terhes. Mindenki próbálkozik. Innen a sokféleség, pontosabban annak illúziója, mert egyelőre nincs biztos kiút, régi megoldások felfrissített változataival találkozunk. Az elmúlt évek nagy lendülete, az új expresszivitás dinamikája vitathatatlan; de az is: figyelmünket még mindig az egész termet betöltő installációk, illetve a tárgyakból szerkesztett kollázsok kötik le elsősorban. Installációt — érthető okokból — ezen a szűkös helyen nem látunk; tárgykollázs azonban van, nem is akármilyen, a lengyel *Władislaw Hasior* ironikus darabjai jóvoltából.

Ez a kiállítás nem a nagy nevek találkozója. Akad ugyan világmárka a kiállítók között; gondolok a már említett Kooningra, a spanyol *Antonio Tapies*ra, vagy az olasz *Mario Cerolira*, a francia *Vieira da Silvára*. De nem (!) az ő jelenlétük a döntő. Különben is: a minőség — ezúttal — majdnem közömbös. Ez a se nem fenomenális, se nem rossz tárlat az egységet szimbolizálja. Azt, hogy a festészet nyelve ma internacionális. A tényen lehet megütközni és elgondolkodni. Egyet nem volna ildomos: nem észrevenni.

Vadas Élet

13

XIX/48

nap a kúrafolyosón tartózkodott, kényelmes ágyakon. Ha hűvösre fordult az idő, egy kellemes ember, a nevét elfelejtettem, valamennyiünket pokrócba pólyált, nagy szakértelemmel, talpunktól a szájunkig.

Amit el akarok mondani, az nyáron történt. Megtudtuk dr. Róth Miklós születésnapjának dátumát; s úgy határoztunk, hogy méltón, és nagyszabásúan megünnepeljük. A kúrafolyosón csapongó, egymást túllicitáló tervek. Valaki a kezében virágcsokorral verset szavaljon. Úgy van! Kórussal! A vers utolsó szakaszát együtt mondják a betegek. Akkor már helyesebb, ha valaki énekel, és a refrént valamennyien együtt! És ha betanulnánk valami jelenetet? Zsuzsa megírja. A terv egyre terebélyesedett, s létrejött a megállapodás: jeleneteket rendezünk a gyerekek, és néhány felnőtt szereplésével. A díszített étterem meghívott vendégei: az ünnepelt, az orvosi kar, a nővérek és a konyhai személyzet, a Weiss Manfréd valamennyi fennjáró betege, és az Erzsébet királyné szanatórium orvosai, az ottani nővérek — hevenyészett számítás szerint mintegy háromszáz néző. A kabaré rendezője, a jelenetek írója közkívánatra én voltam.

Kúraidőn kívül minden szabad időm a gyerekekkel. Írtam versikéket, amiket, később csasztuskáknak neveztek volna. Valóságos hőskölteménye a köztiszteletnek örvendő, szeretett igazgató ünneplésére. A szövegre nem emlékszem, de a Bánk bán bordalának dallamára tanítottam be a gyerekekkel. Azután a „Debrecenbe kéne menni" zenéjére valamennyi orvosra, orvosnőre szellemes versike. Egyikre emlékszem. Dr. Vásárhelyi Katalin az alagsor nagy termében ketrecekbe zárt tengeri malacokat tartott, kísérletei céljára. A tengeri malacokat — mintegy negyvenet — reggel és este hőmérőztem és injekcióztam, némelyik állatka ádázul beleharapott az ujjamba. A hőmérsékleteket a láztáblákra jegyeztem, egy- [illegible] szakképzett tengeri malac ápoló lettem, s mint ilyen, [illegible]ikét: „Vásárhelyi doktor néni, hogy tud [illegible]gyha derült, ha mosolyog, még a kis- [illegible]öbbi vers színvonala hasonló volt, de [illegible]lása magával ragadó, a vagy négyszáz [illegible] nevetett, sikere volt a többi számnak [illegible]ujza barátnőm játszotta az orvost, én [illegible]g anyját, aki valamennyi kérdésre a [illegible]apotát és képzelt betegségeinek tüne- [illegible] helyett. Az én lámpalázam olyan fo- [illegible]ltak a színpadra, azután már ment a [illegible]ünk volt. Az utolsó jelenet a gyerekek [illegible]ó előtt, s egyik átnyújtja az ajándé-

[illegible]szegyűjtöttük a pénzt, s a nagy nap [illegible]ntem vásárolni. Csodaszép nyári reg- [illegible]a hegyről, gyalog, boldog ünnepi han- [illegible]gomnak először és utoljára érzett tu- [illegible]volna kedvem, ha visszagondolok a [illegible]nyra, akiben megbíznak, akit szeret- [illegible] — de ezt hagyjuk. Szén nagy kris- [illegible]száguldtam vele fölfelé. Az a csodás [illegible]! A kedves, beteg gyerekek, istenem,

★

[illegible]a németek megszállták Magyarország- [illegible]keztek, amelyen néhány ezer kiváló [illegible]szerepelt. Talán már első nap jöttek

[illegible]a —, magamhoz veszek némi ruhane-

[illegible]a lenyelte az alkalomra előkészített

[illegible]órházban meggyilkolták Schön főor- [illegible]aki túlélte. Én is.

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HIRDETŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1984 MAR 17

FEJÉRMEGYEI HÍRLAP

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész

1021

Művelődéspolitika

„A nagy képek szóbeli értelmezése a mi munkánkat sokszor a nevetségesség határáig kényszeríti."
(Rózsa Gyula)

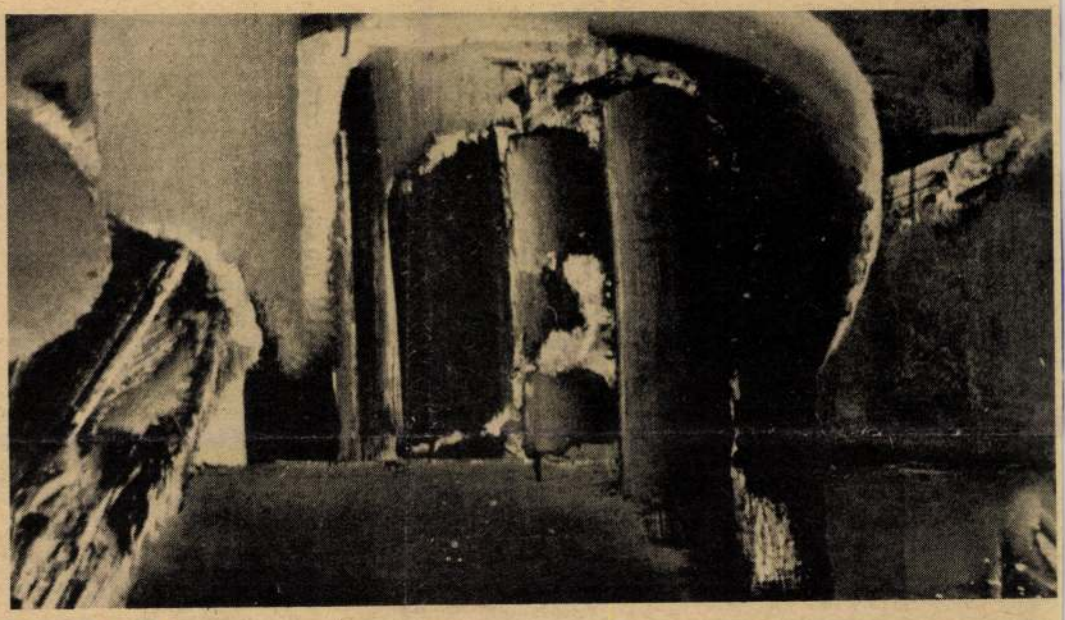

Kapualj (1975.)

Az ítélet jelei

Kokas Ignác képei előtt

Éppen húsz esztendőt fog át *Kokas Ignác* életművéből a székesfehérvári Csók István Képtárban megnyílt kiállítás, amely még április 15-ig látható. 1964-es keltezésű a legkorábbi mű, a lappangó vészjelzésekkel teli ellenidill, az Este a falun, s már ebben az évben született a vörösen, kéken, lilán ködlő Figura, talán valamiféle panteisztikus azonosulás, nyugtalan mámor megfogalmazása.

Némelyek szerint sokat késett a váli születésű ünnepelt mester bemutatkozása a megyeszékhely múzeumában, ám így teljesebb az áttekintés lehetősége. Negyvenegynéhány festmény és 15 gvas. Impozáns anyag, *Kovalovszky Márta* kitűnő rendezésében. Talán a megszervezés lehetett a legnehezebb, hiszen a képek — ha jól számoltam — összesen 23 intézmény, illetve magángyűjtő birtokában vannak.

Gyűjteményes kiállítás, a megérett mester alkotásainak legjava. (Noha néhány alapvető mű hiányzik: A Nap fiai, Napbélyegzett, Szent György, miután legyőzte a sárkányt, Életfa . . .) — De hogyan, hogy Kokas már majdnem elérte a negyedik X-et, amikor stílusa igazán kiforrt? És előtte? Tizenkét esztendeig főiskolai tanulmányait követően mit csinált?

Szónoki a kérdés, hiszen köztudott pályakezdésének története. Szocreál, *Bernáth Aurél* posztnagybányai modorában — mondogatják azok, akik hajlamosak a primitív egyszerűsítésre. Munkácsy-díj 56-ban a bányászportréért, nagydíj a VIT alkalmából rendezett országos kiállításon 1957-ben a Megbeszélés a gépállomáson című kompozícióért (Etyeken festette), Asztalos, Hegesztő, Olvasó paraszt, Kivégzés . . .) Még azt a tábortűz körül sereglő úttörőket megjelenítő sgraffitót is ide lehet sorolni, amely a Fehérváron, a György Oszkár téri iskolában volt látható, amíg le nem bontatta valamely tervező gonosztevő.)

Lehet, hogy hatalmas stílustörés lenne, ha ezekből a művekből is szerepelne néhány a kiállításon, ám bizonyító erejük lenne. Bizonyíthatnák, hogy Kokas művészetének igazi kibomlása nem véletlen avagy önkényes jelenség volt, hanem logikus következménye életútjának, szemléletének. Ama állítólagos szocreál korszaka nem úszott rózsaszínben. Ő, a falusi kisiparos fia nem tudott hazudni. Munkásai, parasztjai nem verítékeztek vidoran, mint azoknak az éveknek legrosszabb emlékű alkotásain. Kokas figurái nehéz kezűek, elgyötörtek, fakók, az idealizáltság legszélső esetében is legföljebb nyugodtak.

S aztán ez a kevés nyugalom is eltűnt Kokas tájairól. Elemi erővel árasztotta el festészetét a vívódás. A régi paraszti életforma eltűnésének siratása és az elmúlással való pör súlyos szavai alakulnak látható formákká. Fájdalom üli meg tájait, a Vál völgyét, a hidat Nepomuki Szent János szobrával, Ginza széljárta roskadozó hodályait, Szentgyörgy-puszta malomudvarát, a kajászói zsidótemetőt. Dávid diadalmas csillaga sebhely a sírköveken, a házak ablaka hasonlatossá válik a koponyák sötét szemüregéhez, rémisztő, iromba madár fenyeget a föld horpadásában, elbizonytalanodik a tér, a síkok disszonánsan ellentmondanak egymásnak, a magába roskadt embert korom páncélos, sisakos szörny vonja felelősségre, a képfelület rajzolata az éjjeli pillangók borzongatóan gyönyörű szárnyára emlékeztet.

Kokas Ignác **Fotó: Gregority**

A tékozló fiú (1968.)

Öröme nincs is ennek a piktúrának? Bizony, a felhőtlen boldogság ismeretlen Kokas kiteljesedett műveiben.

Az önmagára találás éveiben a zöld szín uralja képeit. Mintha egykori évfolyamtársát és barátját, *Nagy Lászlót* illusztrálná: „zúdulva jött a Zöld Angyal a házra, ahol születtem, — megjelölte a házat s világát az ítélet jeleivel. — Jött az Zöld Angyal tomboló zöld paripákkal, — szügyük a palánkon betör az elárvult jászol elé . . ."

De hányféle zöldje van Kokasnak, a sötét bársonyostól az üvegszerűen áttetszőig, és milyen virtuozitással változik át aranyba, szürkébe, kékbe! A vérbeli koloristákkal gyakran előfordul, hogy mellékesen kezelik a rajzot és a kompozíciót, a szín úgyis élteti a képet. Nos, Kokas esetében véletlenül sem találkozhatunk e jelenséggel. Bár csupa látomás, csupa indulat, a figyelmes szemlélő észreveheti, hogy rendkívüli gonddal szerkeszti, építi föl kompozícióit, minden foltnak, kaparásnak, csorgatásnak jelentősége van, mégis megőrzi sodró hatását, spontaneitását, nem kelti a mesterkéltség látszatát. Mert keserűség, harag, szenvedés hívta létre e képtáblák majd mindegyikét, ám feloldódást egyensúlyt keres és talál a művész, ha másban nem, hát a keserűség, harag, szenvedés megrázó erejű ábrázolásában. Végső mondanivalóját hatalmas méretű, 1980-ban készült művének címe fejezi ki legtömörebben: Legyen béke!

Ennél tartalmasabb alkotói programot nehéz elképzelni. És Kokas Ignác ezt olyan kiemelkedő minőségi fokon valósítja meg, hogy hiszünk benne.

Á. Szabó János

Hirdetés

HALÁLOZÁS. Mély fájdalommal tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy szeretett nővérem, sógornőm, nagynéném és rokonunk **VINICZAY JÓZSEFNÉ** szül. Schrödling **Erzsébet** az ALBAKER v. nyugdíjasa 1984. március 9-én váratlanul elhunyt. Drága halottunkat 1984. március 20-án, kedden délután **három** órakor a Csutora temetőben helyezzük örök nyugalomra. Schrödling Ferenc, Szfvár, Horvát I. u. 19. 3088

ÁLLÁST KERES? ITT TALÁL!

x **A Székesfehérvári Közúti Építő Vállalat** felvesz 3. sz. Főépítés-vezetőségére **TELTOMAT** V. asztalkeverőhöz, valamint betonkeverőhöz betanított munkásokat. Fizetés kollektív szerződés szerint. Jelentkezni lehet: Székesfehérvár, Farkasvermi u. 2647

x **A Budapesti Közúti Igazgatóság Minőségfelügyeleti Állomása** alkalmaz 1 fő matematikust TPA-S számítógéphez rendszerszervező programozó munkakörbe. Továbbá 1 fő értékelő technikust (útépítési ismeretekkel előnyben), F3-as jogosítvánnyal gépkocsivezetőt, mérőtechnikust középfokú végzettséggel mérőkocsi kezelésére. Elektroműszerészi alapképzettségűek előnyben. Jelentkezés: Közúti Minőségfelügyeleti Állomás Székesfehérvár, Berényi u. 13. 2691

x **Fejér megyei Tanács V. B.** pénzügyi osztály felvételre keres közgazdasági egyetemen, vagy pénzügyi-számviteli főiskolán — lehetőleg pénzügyi szakon — végzett munkavállalókat költségvetési szervek felügyeleti jellegű ellenőrzésére, valamint elemző közgazdász munkakörbe. Jelentkezés: Fejér megyei Tanács V. B. pénzügyi osztályán, Székesfehérvár, István tér 9. II. emelet 208. 2895

x **Az ÉDÁSZ V.** székesfehérvári Üzemigazgatósága felvesz: Baracska, Velence, Szabadbattyán, Székesfehérvár kirendeltségekre villanyszerelőket és betanított munkásokat. Erőműbe elektrikust, lakatost, vizsgázott kazánkezelőket, továbbá portást és pénzbeszedőt. Jelentkezni lehet az ÉDÁSZ V. székesfehérvári üzemigazgatóság személyzeti osztályán. 2887

x **A Fejér megyei Gabonaforgalmi és Malomipari Vállalat** székesfehérvári Ipari Üzemébe az alábbi munkakörökbe felvételt hirdet: lakatos, villanyszerelő szakmunkás, lisztkiszerelő és betanított munkás. A jelentkezőket az ipari üzem vezetője Székesfehérvár, Váralja sor 1—3. sz. alatt várja. 3051

x **A székesfehérvári Közúti Építő Vállalat** felvesz központi javítóműhelyébe: vízvezetékszerelőt, általános asztalost, segédmunkásokat. Jelentkezni lehet: Szfvár, Raktár u. 2. 3. sz. Főépítés-vezetőségünkre betonkeverőhöz gépkezelőt. Jelentkezni lehet: Szfvár, Farkasvermi út. Továbbá felvesz: gyors- és gépírót. Jelentkezni lehet: Szfvár, Engels Frigyes u. 5. Fizetés kollektív szerződés szerint. 3048

x **A VOLÁN** 14. sz. Vállalat bicskei kirendeltsége pályázatot hirdet üzemgazdasági munkakör betöltésére. Szükséges iskolai végzettség: közgazdaságtudományi egyetem. A pályázatot Jasper Ferenc kirendeltségvezető részére kérjük megküldeni. 2954

x Felveszünk gyakorlattal rendelkező kontirozó könyvelőt, felvételi követelmény: közgazdasági szakközépiskolai végzettség és több éves szakmai gyakorlat. Jelentkezés: Fejér megyei Ruhaipari Szövetkezet, Szfvár, Táncsics u. 6. személyzeti vezető. 2953

x **Székesfehérvári Sütőipari Vállalat** értékesítési előadót alkalmaz. Középiskolai végzettség és áruforgalmi gyakorlat szükséges. Jelentkezni lehet a személyzeti vezetőnél: Szfvár, Zrínyi út 1/c. 3060

x **A Fejér megyei Gabonaforgalmi és Malomipari Vállalat** ellenőrzési osztálya mérlegképes könyvelői vizsgával rendelkező belső ellenőrt keres. A jelentkezőket a vállalat személyzeti osztályán várjuk, Székesfehérvár, Petőfi u. 3. sz. alatt. 3053

x **Ferrovill Fejér megyei Kirendeltsége** Szfvár, Mártírok útja 5. felvesz: tehergépkocsivezetőt, valamint árukísérőt. 1856

x **Gyár- és Gépszerelő Vállalat Takarodó úti telepére** felvesz takarítónőket. Jelentkezés: Székesfehérvár, Takarodó u. 9. Telefon: 16-596. 2658

— **Dr. Münnich Ferenc ltp. Óvoda** 8 órás takarítónőt felvesz. Jelentkezés az óvodában. 202 709

x **Városi Jogú nagyközségi Közös Tanács V. B. Bicske**, felvételre keres, felsőfokú végzettséggel fejlesztési feladatokra, műszaki ügyintézőt. Jelentkezés a tanács elnökénél. Cím: Bicske, Kossuth tér 14. Lakás megoldható. 2410

x **A Székesfehérvári Agroker Vállalat** felvesz azonnali belépéssel érettségivel rendelkező, gépírni tudó áruforgalmi osztályra számlázót, érettségivel rendelkező gyors- és gépírót, közgazdasági érettségivel anyagkönyvelőt és titkárnőt. Jelentkezés a személyzeti vezetőnél. 2460

x **C-kategóriás vállalat** pályázatot hirdet főkönyvelői állás betöltésére. Követelmény: legalább mérlegképes képesítés és képesség. A pályázatokat „Perspektíva — 2387" jeligére a a kiadóba kérjük. 2387

x **SZÖVMŰ Közös Vállalat** felvesz női dolgozókat betanított munkára egyműszakos munkakörbe. Jelentkezés: Székesfehérvár, Széchenyi u. 94. Munkaügyi vezetőnél. 2317

x **SZÖVMŰ Közös Vállalat** felvesz villanyszerelőt egyműszakos munkakörbe. Jelentkezés: Szfvár, Széchenyi út 94. Munkaügyi vezetőnél. 2316

x **Alakuló kisszövetkezet** kiemelt kereseti lehetőséggel felvételre keres irodagépműszerészeket, zsebszámológépek, elektronikus adatfeldolgozó, könyvelőgépek javításában, riasztóberendezések szerelésében jártas szakembereket, elektronikus vezérlésű kéziszerszámok, elektronikus játékok javításában gyakorlattal rendelkező műszerészeket. Jelentkezéseket levélben kérjük „Elektronika 2011" jeligére a kiadóban. 2011

x **A Megyei Postahivatal** felvesz kiemelt bérrel munkaügyi végzettséggel rendelkező előadót, érettségizetteket tiszti munkakörbe, valamint táviratkézbesítőket. Jelentkezés a hivatalvezetőnél. Kossuth u. 16. I. em. 27-es szoba. (x)

x **Felveszünk új hidraulikus** D—493-as földtolóra, valamint új hidraulikus EO—41—21 (1 m³-es) kotrógépre gyakorlattal rendelkező gépkezelőket. Traktorvezetőket MTZ—80 erőgépekre. Fizetés teljesítmény szerint, 4000—9000 forint. Jelentkezés: Sárvízi Malomcsatorna Vízi Társulat Székesfehérvár, Németh Győző u. 4. sz. 2571

x **BIVIMPEX TMK** műhelyébe felveszünk több éves gyakorlattal rendelkező autószerelőt, aki a munkagép javításban is jártas, valamint egy fő segédmunkást. Jelentkezni lehet kedden és pénteken 10—15 óra között Székesfehérvár, Tobak u. 27. szám alatt. 2242

x **A Dunaújvárosi Járási ÁFÉSZ** felvételre keres építési szakipari végzettséggel rendelkező műszaki ellenőrt. Jelentkezési feltétel: lehetőleg felsőfokú végzettség, 8—10 év gyakorlat. Érdeklődni lehet az ÁFÉSZ Központi Ipari-Szállítási osztályon. 2003

x **Felveszünk villamosmérnököt** vagy üzemmérnököt tervezőnek, árképzésben, szervezésben gyakorlattal rendelkező közgazdászt, gyors- és gépírónőt. Jelentkezni lehet: ENERGETIKA Ipari Kisszövetkezet, Szfvár, Jancsár u. 13. 2010

x x Március 29-én Lajoskomáromban országos állat- és kirakodóvásárt tartunk. 3056

x **FELVÉTEL!** A székesfehérvári Vörösmarty Mihály Általános Iskola az 1984—85-ös tanévre felvételt hirdet a testnevelés szakos első osztályba. A testnevelési tagozat célja a versenysport utánpótlása, ezért azon gyermekek felvételizését várjuk, akik adottságuknál fogva alkalmasak lesznek erre a feladatra. A felvételi helye és ideje: Vörösmarty Mihály Általános Iskola (Ligetsor, autóbusz-végállomás) 1984. március 26-án, hétfőn 16 óra, 1984. március 27-én, kedden 16 óra. 2408

x Építkezők figyelem! Mohai homokbányánk 1984. III. 1-től ismét üzemel. Olcsó árak, jó minőség! Helyszínre szállítást is vállalunk. Befizetés a helyszínen, Iszkaszentgyörgy dolomitbánya, Székesfehérvári VOLÁN vevőszolgálat. Vállalatok telefonon, telexen is rendelhetnek. Telefon: Moha 13. Telex: 21419. „Előre" Mgtsz Sárkeresztes. 2692

„fémmunkás" Vállalat Székesfehérvári Gyára

FELVÉTELT HIRDET ÜGYVITELSZERVEZŐI munkakörre.

A munkakör pénzügyi-gazdasági feladatokhoz kapcsolódó ügyviteli rendszerek ellenőrzését, kidolgozását jelenti.

Jelentkezés a gyár személyzeti osztályán, megközelíthető a 13-as, 16-os autóbusszal.

13 314

A VIDEOTON Elektronikai Vállalat SZÉKESFEHÉRVÁR

F E L V E S Z

FÉRFI munkavállalókat mágnesgyártáshoz, folyamatos munkarendbe.

Kereseti lehetőség 6200—7200 Ft/hó.

Jelentkezés: a vállalat munkaerőellátási osztályán.

1708

PADLÓFŰTÉS!

Kivitelezési irányár: 760 Ft/m².

Helyszíni szerelés időtartama 1 nap.

Kivitelező: ENERGETIKA Ipari Kisszövetkezet, Székesfehérvár, Jancsár u. 11. Telefon: 12-050.

2009

APRÓHIRDETÉS

JÁRMŰ

x 3 tonnás platós **Robur** fuvarozásra vizsgáztatva eladó, esetleg személygépkocsira elcserélem. Szfvár, Élmunkás út 14/a. II/11. 2858

x **TD-s Trabant S** eladó, kitűnő állapotban. Szfvár, Benke F. u. 6. Divatáru bolt. 2878

x Eladó igényjogosultnak egy PY-os 4 éves **Trabant** Hycomat. Érdeklődni: Szfvár, Urhidai út 2. (Rádióállomás) 2852

x IN-es **Zsiguli** feljavított karosszériával eladó. Érdeklődni: Szfvár, [illegible]

x **Szétköltözők figyelem!** Adok 1,5 szobás, erkélyes, most átadott OTP **öröklakást** a Lenin ltp-en + 1 szoba, konyhás, gázfűtéses, erkélyes földszinti, tanácsi lakást a József utcában. Kérek 1 + 2 félszobás OTP öröklakást a belvárosban. „Sürgős 2895" jeligére a kiadóba.

x **Várpalotai** 3 1/2 szobás, tanácsi lakást szfvári hasonlóra, esetleg kisebbre cserélném. „Itt a tavasz 2860" jeligére a kiadóba. 2860

x **Elcserélném** kétszobás, tanácsi lakásomat egyszobás, tanácsi lakásra. Minden megoldás érdekel. „Express 2503" jeligére a kiadóba. 2503

INGATLAN

x **Bölcskén** a Dunához közel 1000 n.-öl szőlő-gyümölcsös, présházzal, pincével eladó. Érdeklődni: Szfvár, Kodály Z. u. 3. 2/1. 2862

x **Építési telek** közműves 600 n.-öl társasház építésére is alkalmas eladó. Öreghegy, Vereckei út 4. sz. Érdeklődni: Móricz Zs. 37. 2623

x **Abán** a Vörösmarty utcában 2400 n.-öl telek megosztva 2 házhelynek eladó. Érdeklődni: Aba, Széchenyi út 11. 2903

x **Csókakőn** zártkertben 700 n.-öl gyümölcsös, szőlő megosztva is sürgősen eladó. A telken a pince építés megkezdve. A rajta lévő kis autóbusz külön is megvehető. Érdeklődni: Szfvár, Ligetsor 9. I/3. du. 17-től. 2900

x **Szabadbattyán,** Emmaróza Pokol dűlőben, 300 n.-öl szőlő eladó. Érdeklődni: Szabadbattyán, Árpád út 78. 2898

x **Kétszobás,** kom-

— **Velencefürdőn** nyaraló eladó. „Készpénzt 177 805" jeligére Bp., Felszabadulás téri hirdetőbe. 6858

VEGYES

x **Matematikából korrepetálok!** Szfvár, Benke F. u. 5. fszt. 3. 3026

x **Garázs** eladó a Vágóhíd mellett. Érdeklődni vasárnap. Cím: Szfvár, Münnich ltp. 57. IX/3. 2968

x Tápkockás salátapalánta és tüzdelni való paprikapalánta kapható. Lovasberény, Róna u. 22. Március végétől ugyanitt tápkockás paprika és paradicsompalánta. 2893

x Gyakorlattal rendelkező szakképzett **cukrászt** keresek. „Fi-

x **Trágya** és Dezidert vetőburgonya **eladó.** Saját termésű. Szfvár, Vértanú u. 35. 2902

x **Bérelnénk** lakást, házat (esetleg komfortos nyaralót) Agárdon vagy Gárdonyban. Kb. 2 évre. „IBUSZ 2901" jeligére a kiadóba. 2901

x **Betonkeverő** eladó. Szfvár, Kolozsvári u. 73. 2862

x **Zippzárjavítást,** sátor, táska, farmerzippzárak méretre készítését Szfvár, Tolnai u. 18/3. alatt vállalom. Lenin ltp. iskola felőli oldal. 2864

x Nagy gyakorlattal rendelkező mérlegképes **könyvelő** kisiparosok könyvelését vállalja. „Megbízható 2871" jeligére a kiadóba. 2871

x **Betonkeverő** és egy szalagfűrész eladó. Szfvár, Sárkeresztúri u. 71

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas szobrászművész
NÓGRÁD

1984 MÁJ 1 9

1021

Kokas Ignác: Lear király

hungarica gyarapítását megsem bízhatja, nem is bízza a véletlenre. A legtöbb magyar nyelvű, vagy magyar vonatkozású mű rendszeresen a környező államokban — főleg a szocialista országokban — jelenik meg, ahol magyar nyelvű könyvkiadás is létezik. A szocialista országokban kiadott könyvek, folyóiratok, újságok államközi kulturális egyezmények révén a nemzetközi kiadványcsere keretében jutnak el a könyvtárba, s rendszerint a cserepartnerek a különleges kéréseket is teljesítik. A jó kapcsolatnak köszönhető, hogy például a csehszlovákiai Madách, a jugoszláviai Fórum, a romániai Kriterion, a szovjetunióbeli Kárpát Könyvkiadó kiadványainak teljes körével rendelkezik az Országos Széchényi Könyvtár.

Gyümölcsözőek a nagy európai könyvtárak közötti cserekapcsolatok is. Általános gyakorlat, hogy a nemzeti gyűjtemények fölös példányaikat felajánlják egymásnak. Ilyen úton jutott néhány hónapja az OSZK birtokába két, a Szovjetunióban a '30-

cio közül. Rendszeresen k
dik például katalógusai
Budapestre a legnagyobb n
gati antikvár cégek, s n
egy külön levélben hívja
a figyelmet kínálatában
magyar vonatkozású kiad
nyokra. Ennek a bizalomn
s nevezetesen a holland
hilversumi Rosenthal-cég
köszönhetően vásárolt me
múlt esztendőben az Orszá
Széchényi Könyvtár egy ritka
ősnyomtatványt; az eperjesi
születésű Matthias Zimmermann Analecta című terjedelmes munkáját, amelyet 1674-ben Meissenben adtak ki.

Az elmúlt években az OSZK-nak a nehezebb gazdasági körülményeik ellenére sem kellett valutáris okokból egyetlen egy valóban jelentős külföldi hungaricum megvásárlásáról sem lemondania. Nem volt például meg eddig a hazai gyűjteményekben Temesvári Pelbárt beszédgyűjteményének 1503. évi, hagenaui kiadása, pedig a nemzeti könyvtár alapításától kezdve igyekezett felkutatni minden kiadást a XV. században Európa-szerte ismert ferences prédikátor könyveiről. Tavaly sikerült e ritkaságot

számos regény, lírai gyűjtemény viszont szerzőtől, olvasótól ajándékba érkezett. Vaszary Gábor, a '30-as, '40-es évek népszerű írója például Svájcból küldött becses adományt: saját rajzait, műveinek kéziratait, könyveinek külföldi kiadásaiból több példányt.

A két világháború között Csehszlovákiában működött Prager Könyvkiadó életébe nyújt betekintést egy Svédországból érkezett gyűjtemény. A magyar származású egykori tulajdonos leszármazottja, Böhm István bocsátotta a könyvtár rendelkezésére a kiadó idegen nyelvű műveire vonatkozó dokumentációt, számtalan kritikát, újságkivágást, ismertetést. Amerikából az ottani magyar egyházak

MAHIR MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kokas Ignác munkássy-díjas festőművész

VAS NÉPE

1984 JUN 23

1021

A teljesség víziója

Kokas Ignác kiállítása

A hetvenes évek elején, Budapesten, az egyik Fiatal Művészek Tárlatán a kiállító festők hetven százaléka Kakos Ignác epigon volt. Ez hűen tükrözi azt a helyzetet, mely Kokas művészete körül kialakult, s egyben el is helyezi a művészt mai képzőművészeti életünk korántsem világos hierarchiájában.

Mindez már eleve dicséri a celldömölki Kemenesaljai Művelődési Központ kezdeményezését, hogy a Kemenesaljai Napok keretében megrendezte Kokas Ignác többnyire magántulajdonban levő olajfestményeinek kiállítását. Horváth Teréz művészettörténész szerint Kokas művészete külön fogalommá vált, melyet aligha lehet besorolni egyértelműen valamelyik irányzathoz, vagy iskolához. Az ő festészete is megközelíthető ugyan szakmai fogalmak segítségével, ám ezekből nem áll össze az a különös, egyéni világ, mely mai festészetünkre olyan felszabadító hatást gyakorolt, s annak ma is egyik meghatározó tényezője.

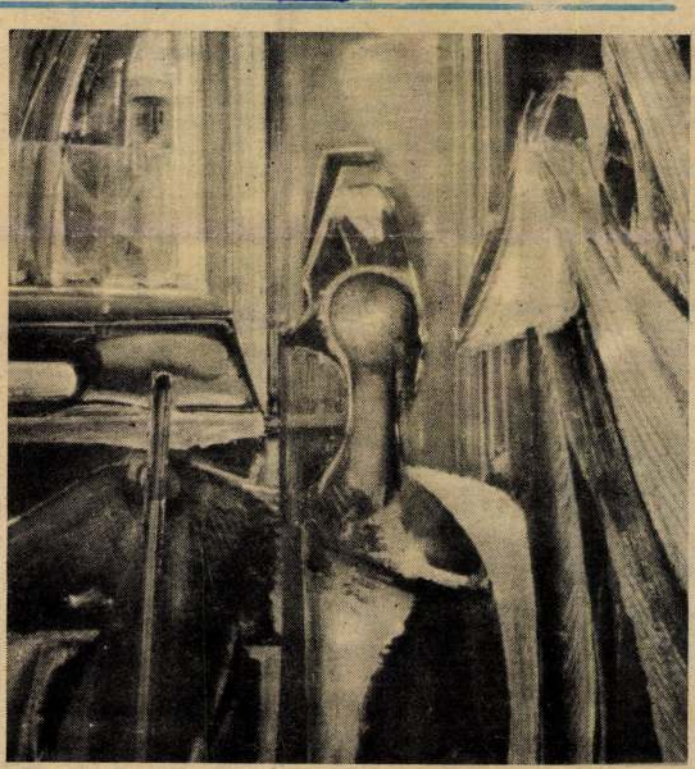

A tékozló fiú.

Bejárat a Ginzapusztára.

Ívek és pillérek.

Kokas pályája kezdetén a mester, Bernáth Aurél hatása alatt festette meg első nagy sikerű munkáit, egyfigurás képeit a hagyományos zsánerképi felfogásban. A változás, mely átalakította Kokas művészetét, alig észrevehetően, lassú folyamat eredményeként ment végbe. A témafeldolgozás helyett egyre inkább a képtárgyakról való „beszélés", s az ezt kísérő személyes költőiség került előtérbe. Képeinek színvilága leszűkül. A barna, a szürke, a zöld és a fehér, festői vízió valóságává állnak össze. Költőisége kemény. Kemény vonalak, síkok, élek, kíméletlen hatás, mely alól a szemlélő nehezen vonja ki magát. (Bár kétségtelen, hogy ezen okok miatt az azonosulás is nehezebb.) Ilyen például a Celldömölkön is kiállított A tékozló fiú című festmény, amelyen a hazatérő konoksága szembesül az apa fájdalmával, olyan meztelen őszinteséggel, hogy szégyenre szinte a szemlélő kényszerül.

Meghatározó élmény volt a művész pályáján egy Alcsut melletti egykori földesúri birtok pusztája, a Ginzapuszta, mely a mostani kiállítás képei közül többször is visszaköszön, sőt a festő művészetének ezen szakaszában elsődleges élménnyé és témává válik. Kokas jószerével megfesti a Ginzapuszta „teljességét", mely ezáltal jelképpé válik művészetében: az emberi teljesség és az egyetemes valóság jelképévé. Az ősi táj, a természet örök mivolta fonódik össze, az emberi öntudat és alkotásvágy megrendítően szép példáival. S habár ezek a képek nem illusztratív jellegűek, sőt olyannyira elvonatkoztatottak, hogy megértésük külön elmélyülést és komoly szellemi teljesítményt igényel, mégis, a mondanivaló megfejtése elteveszthetetlen. Kokas szinte szuggerálja, lélekbe vetíti a hatást, amelyből kibomlik közönségében a kokasi „lényeg". Kokas szemlélete rokon a szürrealizmuséval, mégis eklektikus, nem stílustiszta. Pszichés jellegű festészetet művel, melynek motívumkincsében érzelmi tényezők éppúgy szerepet játszanak, mint gondolatiak. Ginzapuszta élménye rányomja bélyegét olyan képeire is, melyek nem közvetlenül általa inspiráltak. A tárlaton látható Ívek és pillérek című képe például elő- és utótanulmány egyben, s mindezek mellett még szintézis is, anélkül, hogy ezzel az igénnyel fellépne. Ugyancsak látható a tárlaton W. S. költő arcképe című festménye, melynek inspirálója Weöres Sándor volt. Portré a költőről a reászakadó térben, a szétbomlott, tört térben, melyet összefogni, s ezáltal újraalkotni, csak a költő képes. A Bejárat Ginzapusztára mesebeli tájba vezet, ahol a tárgyak elvesztik hétköznapi méretüket, a palack kupolává növekszik, áttetsző s áthatolható kőhidak kötik össze a semmit önmagával. Az Elmúlás, a tárlaton kiállított legkorábbi mű (1966-ból) viszont jelzi azt, hogyan, milyen utakon át valósult meg a kokasi festészet kiteljesedése, honnan indult, és hová jutott Kokas a maga világegyetemén belül.

Nehéz akár egyet is kiemelni a celldömölki kiállítás 14 képe közül, az egész az, ami maradandó.

Halmágyi Miklós

Fotó: **Kaczmarski Zoltán**

Mi a véleménye

Kérdez: Dr. Kerék László

A CSÉB-ről

Az emberek elsősorban a maguk és családjuk biztonságáért kötnek Csoportos Élet- és Balesetbiztosítást. Arra a nem várt esetre, amikor baj éri őket, baleset történik, betegség lép föl, hiszen ekkor van szükség pénzre, a keresetveszteség pótlására. Felelősségvállalás ez a hozzátartozókért, jövőnkért. E törekvés jegyében az utóbbi húsz évben szinte majdnem minden magyar család kötött CSÉB-et. Az ország keresőképes lakosságának 83,5 százaléka, több mint 3,5 millió dolgozó tagja a CSÉB-nek. Megyénkben az aktív dolgozók 96 százaléka CSÉB-tag. Tavaly a megyében részükre 38 millió forint összegű szolgáltatást nyújtottak. Országosan 1,7 milliárd forintot fizettek a CSÉB-tagoknak. Ezt a biztosítási díj ellenében a több millió tagú közösségtől a bajbajutottak, a károsultak kapták.

Fotó: Horvát Pál

Szilasi Márta, a Tanácsi Költségvetési Elszámoló Hivatal előadója: — Én eddig csak kerestem a CSÉB-en, ezért is vagyok elégedett vele. Kézilabdázás közben többször megsérültem. Kéz- és lábtörésem volt, ezért az utóbbi négy évben bizony többször kényszerültem igénybe venni a CSÉB szolgáltatásait. Baleset esetén gyakori, hogy egy darabig keresőképtelenné válik az ember, és hiányt szenved pénzben. Ezt jól pótolja a biztosítótól kapott összeg. Nekem pontosan és időben fizették a kötvény alapján járó pénzeket. 1971 óta vagyok CSÉB-tag, most már a CSÉB—80-at fizetem. A díjat a fizetésből levonják, így nem is nagyon veszem észre.

Dukai Ferenc, az Állami Biztosító megyei igazgatóságának osztályvezetője: — Egy aránylag alacsony összegű havi díjért nyújtunk magas összegű élet- és balesetbiztosítást. A két alapvető igény kielégítése mellett újabban a betegségi szolgáltatásokra, s a nem baleseti eredetű rokkantsággal összefüggő járadékfolyósításra nőttek meg az igények. Az új módozatú CSÉB—80 és a CSÉB—150 fokozottan kielégíti az ilyen irányú igényeket. Ezért tavaly országosan 325 ezerrel nőtt a már tipikusnak tekinthető CSÉB—80-as biztosítással rendelkezők száma. Nemzetközi összehasonlításban a CSÉB olcsó és tömeges biztosítási forma, amely egyedülálló a világon.

Kocsis István éttermi szakács: — Hogyha gyermekkoromra gondolok, gyakran eszembe jut, milyen érzés kenyér nélkül maradni. Kilencen voltunk testvérek, a baleset vagy betegség kétszeresen sújtott bennünket. Kézenfekvő, hogy az ember ma nemcsak a mával, hanem a holnapjával, jövőjével is törődik. Én is, a feleségem is kötöttünk CSÉB-et, ezenkívül takarékoskodási céllal külön életbiztosítási szerződésünk van. Most járt le, kaptunk több mint húszezer forintot, de már újabb 10 évre megkötöttük az életbiztosítást. Lakás- és nyaraló biztosítással is rendelkezünk, s Cascó-val is.

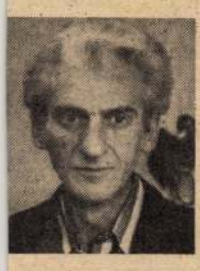

Kiss Tibor MÁV alkalmazott: — A vasúti dolgozóknak egyelőre nincs lehetőségük arra, hogy CSÉB-et kössenek. A több mint százezres létszámú vasutasság nem veheti igénybe a CSÉB-kedvezményeket, szolgáltatásokat. Pedig véleményem szerint ez lényegesen korszerűbb személybiztosítás, többet is fizet, mint a vasútnál lévő biztosítási forma. Ellentmondás, hogy például a feleségem, akivel egy MÁV-épületben dolgozom, tagja a CSÉB-nek, én meg nem köthetek ilyen biztosítást. Feleségem szerencséje, hogy korábbi munkahelyén CSÉB-tag lett, így a mi családunk azért félig szintén a CSÉB-hez tartozónak érezheti magát.

Sági Józsefné, nyugdíjas: — Én 20 évig fizettem a CSÉB-díjat, de soha nem voltam betegállományban, így CSÉB-szolgáltatást nem vettem igénybe. Amikor azonban nyugdíjba mentem, a CSÉB—80-as biztosítás alapján 4 ezer forintot kaptam. Tudom, hogy elsősorban az aktív dolgozóknak a legkézenfekvőbb ennek a személybiztosításnak a fenntartása. Én nyugdíjasan is tagja maradtam a CSÉB—80-nak. Annyi változás történt csak, hogy most nem a munkabérből, hanem a nyugdíj összegéből vonják a díjat. Egyébként szerintem még a nyugdíjasnak is jó, ha van ilyen biztosítása.

Siska Aladár revizori részlegvezető: — Azt tartom a CSÉB-ben a legjobbnak, hogy valóságos és életbevágó igényeket elégít ki ez a személybiztosítási forma. Amióta a CSÉB létezik, feleségemmel együtt tagjai vagyunk. Minden családnak legelemibb érdeke fűződik ahhoz, hogy a munkával, közös összefogással kialakított életszínvonalát bajban, betegség esetén is megőrizhesse. Nekem is volt részem az utóbbiakban: volt kórházi műtétem, aztán egy csonttöréses balesetem. Amit kaptunk akkor a biztosítótól, nagy segítség volt számunkra.

Közömbösek lennénk, ha ezt a történetet nem tennénk szóvá.

Két kislány sorsáról van szó, akiket egyedül, betegsége ellenére is példásan nevelt édesanyjuk. A már fiatal korától súlyos beteg asszonynak úgy alakult az élete, hogy a két gyermek más-más apától származott. De a gyerekeiről való maximális gondozásáért, neveléséért a falu tisztelte és becsülte.

Az apák szerepe eddig annyi volt, hogy fizették a gyermektartást, illetve a nagyobbikat nyaranta az apa elvitte magához. A kisebbik ez ideig egyszer látta apját, tehát teljesen idegen számára.

A kislányok életében az első tragikus nap április 21-e volt, amikor édesanyjuk mellettük halt meg, 31 évesen. A nehéz órákban, napokban — mint azelőtt is mindig — anyjuk nővére állt mel-

Leveleinkb

Akaratomon kívül, magam is t
rendőreink amúgy sem kevés munk
csendes utcáján, csupán néhány per
a kerékpáromat, a kormányon a tás
forintos fotós felszerelésemmel. Ez
met jelentette, mivel fényképész ki
Őszintén megmondom, cseppet s
ne, hogy valaha is meglesz, hiszen
számra tűnnek el a bicíklik. Mégis
össze három napig éltem teljes bizo
ennyi idő alatt megtalálta a rendőr
ron, majd rövidesen a felszerelés is
A nyilvánosság előtt szeretném
jukat.

★

Nem tudni, mi okból történt
községben az egész út feltörött. A m
lekedés szinte lehetetlen, mert an
egyszerűen nem lehet kikerülni őke
A tél vége felé kezdődött a bu
azóta fokozatosan romlott az út áll
ban késik, pedig nem lenne szabad,
akkor sem, ha a sokat emlegetett r
tünkre tekintettel, a pénzünkkel
Ebben az esetben elsődlegesen azt k
berek biztonságosan közlekedhessen
úton könnyen előfordulhat baleset.
Magam naponta négyszer járok
ugyanis nincs buszjárat. Gondolom,
naponta többször kellene megtenniü
csijukkal, jobban odafigyelnének err

Csikkek a paradicsom italban

Mióta megízleltem a Paksi Konzervgyár paradicsom italát, leszoktam a befőzésről. Aránylag olcsó, és egy üveggel kettőnknek elég. Utóbbi vásárlásomkor azonban megfogadtam, visszatérek a fakanálhoz, újra magam teszem el télire, akkor nem érhet kellemetlen meglepetés.

Lapjukban olvastam nemrég, alaposan fel is háborított a dolog, hogy egy vásárló cigarettacsikket talált a kenyérben. Én ugyanazt találtam a paradicsomlében, méghozzá egy üvegben kettőt. Aki beletette, bizonyára azt tartja, csak párosan szép az élet. Az egészben az a rossz, hogy későn vettem észre, így a férjemmel ittunk belőle. Szerencsére nem lett bajunk a nikotinnal dúsított italtól.

Most először olvastam el a címkéjére nyomtatott szöveget: „Válogatott paradicsomból készült, kiváló élettani hatású, frissít, üdít, védi az egészséget." A dohányosok állítják, a nikotin frissít, tehát ezt nem tudom cáfolni. Viszont úgy tudom, minden cigaretta dobozára ráírják: „A dohányzás káros az egészségre." Paradicsom italban a nikotin vajon egészséges?

Felvégi Sándorné
Szombathely, Savaria u. 49.

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész

„Sinvapusztai táj I." akvarell,
34×52 cm, 1969.

X. Szegedi Nyári Tárlat

Várlat a Szegedi Nyári Tárlatokról.
Művészet, 1983. jún. 35-old.

MAHIR MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kokas Ignác
Munkácsy-díjas festőművész

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP

1984 JUN 16

1021

Kokas Ignác: Háború

16. NIUS 16.

lvező feltételek — vonalas előadások

lat egy csoportja az évadzáró ülésen

oki Szigligeti ata tartogat atót a közel- nség számára úzeumudvar- hivatalosan —84-es szín- színház tár- nelyen jelen pád, a me- ág osztály- engyel Bol- értékelte az

megállapí- elmúlt leg- tt évadját lat tavaly nélyi mind adottak as munká-

lált a nézők körében. A legtöbben nézték meg a Figaro házasságát, ezt követi a Szabad szél, majd az Egy szerelem három éjszakája a „bronzérmes". A Szobaszínházban ugyancsak jórészt eleve közönségsikerre számító darabokat — Pisti a vérzivatarban, Anatol, Otthon — tűztek műsorra.

Az előadások művészi megoldásai, színvonala azonban nemcsak a közönség körében talált kedvező visszhangra A szolnoki bemutatókról gyakran és elismeréssel szóltak a kritikusok, színházi szakemberek. A statisztikai adatok alapján a vidéki színházak közül a kaposvári, a

Évad ülés

Apát Ér- rendezte, ben nagy tóf Tibor figuráját vül megg

Az eln folytatód- s az álta hagyó ir- is. Igen színvonal tott a tár Fösvény, és Júlia, című drá tozataival esetben a lások ér kudarcba előadás.

Összes évadot zá jobbára i baszínház nalában lemre mé házigazga alapján r is felhívt mét. Töb házi forn alkalmaz öszönözt hogy a s ban ügye egyéni fe geik kibo

A köv színházak káját Fa dikó, Ho

Kokas Ignác

Kokas Ignác festőművész képeiből kiállítást nyitottak szombaton a székesfehérvári Csók István Képtárban. A tárlatot Bereczky Lóránd, a Nemzeti Galéria főigazgatója nyitotta meg. A képeket április 15-ig tekinthetik meg az érdeklődők.

Magyar Nemzet 1984. III. 11.

Kokas Ignác, festő

KOKAS IGNÁC FESTMÉNYEI

Gulácsy Galéria

Kokas Ignác nem könnyen — és nem is könnyelműen — alkot; művei vívódó emberről árulkodnak. Képein néha hónapokig dolgozik kitartó szenvedéllyel, hogy az eredeti élményt a mesterség becsületével a lehető legpontosabban tárhassa elénk. Valamennyi alkotása a természet közvetlen inspirációjából születik, de a látott világot mindig újra alkotja, annak elemeit sűrített formában összegezve, s így válik ecsetje nyomán a köznapi dolgokból monumentális látomás. A lilás alkonyat, zöldes ablakok, barnás puszták, szürkés szentgyörgyi malom, a narancsos színfoltokból épített izgalmas képek lélekkel átitatott környezetet keltenek életre. A kihalt tájat, a süket csöndet, a művészet modern anyanyelvén, gonddal szerkesztett, sodró hatású, indulatokkal, feszültségekkel teli víziókká varázsolja. Kokas igazi művésze az értelemmel és érzéssel alkotott képeknek, ahol talán nem is a rajz vagy a szín lép előtérbe, hanem egy belső fény ad igazi ragyogást. Ezek az alkotások nem elvontak, mert a valóságból erednek; nem a látványt ábrázolják, hanem annak emlékképeit; s éppen azért szebbek és igazabbak, mint a látott világ.

Kokas Ignác festészetét sokan próbálták már magyarázni. Leírták, hogy festészete gyötrelmes és aszketikus, elhívatott és önmarcangoló, majd mindegyik képét keserűség és harag, talán szenvedés hívta életre. Mind igaz: hihetetlen erejű alkotások kerülnek ki keze alól, melyekkel szemben közömbös senki sem maradhat.

Pellionisz Valéria

– Heti ajánla

Új Tükör

3

XXIII/7

Karácsonyi a Műcsarno

KISS NAGY ANDRÁS, KOKAS

Aranyvasárnap néztem végig a századforduló híres épületének tárlatait, három fontos kiállításra és kellemesen csekély közönségre számítva, mivel e napon fél Budapest az üzletekben tolong. Részben csalódtam: *volt* közönség, nem is kicsi, és valamilyen okból sok fiatal szülő négy-öt éves csemetéket is magával hozott. Nevelési okokból, vagy nem tudták kire hagyni őket? Mindenesetre érdekes esztétikai elemzéseket hallottam tőlük, csak akkor derült ki, hogy nem ismerik még a műfajok pontos határait, amikor az úgynevezett padlóképekről, például Felvidéki András egy munkájáról váltig bizonygatták, hogy az *szőnyeg*. Szegény mamák és teremőrök!

De valahogy jólesett, amolyan ellenpontként, hallani a gyerekek lármáját. Mert a Stúdió, a Fiatal Képzőművészek Stúdiója idei tárlatában volt valami öreges vonás. Nem fáradtság! Inkább kesernyés rezignáltság. Ami, úgy tűnik, a szakma alapos ismeretével párosul. Nemcsak az olyan művekre gondolok, mint Zrínyifalvi Gábor, Fehér László fényképnél is fényképszerűbb festményei, vagy Sáros András Miklós bravúros tenyészkutya-grafikája, hanem úgyszólván mindegyikre. Alig-alig érezhető az a nehézkes csikorgás, ami még egy évtizede is jellemezte a stúdiós munkák nagy részét. Talán ma másként tanítják a fiatalokat, mint annak idején. Azelőtt tucatnyi kis-Bernáth Aurélt lehetett látni; most legfeljebb egyet érzek mini-Kokasnak. *Egyéniségük van* a fiataloknak, és ez akkor is jó, ha ez mostanában kiábrándultnak tünteti fel magát.

Különös, mekkora teret kap a képzőművészettől független vagy éppen idegen segédeszköz, a szójáték, a személyeskedő célzás — mit keres Major Tamás egy bekeretezett trikón, a protekcióra utaló felirattal? (Ez Bernáth Sándor *Trikó II.* című műve; talán a *Trikó I.*-ből, vagy a többi trikóból megtudnánk, de az nincs kiállítva. Attól tartok, olyasféle olcsó tréfa ez, mint a ma már klasszikus avantgard tárlaton, az 1968-as IPARTERV-kiállításon az *F. Zs. portréjának* keresztelt kitömött rózsaszín fűző. Tekintettel arra, hogy a zsűrinek egy hasonló monogramú hölgy is tagja volt, a tárgy bemutatásában volt jó adag pimaszság, pláne abban, hogy, mivel a zsüri döntése szerint a tárgy „nem kerülhetett falra", hát lefektették a padlóra; de ebben a szemtelenségben volt merész kihívás és kamaszos báj is. A trikót — trikókat — nemigen értem.)

Ezzel szemben tetszett Eskulits Tamás *Postai csomagja*, félig kicsomagolt küldemény, benne egy kitömött varjú, a csomagon „ruhanemű" megjelölés, és egy öreges írású cédula, amelyből kiderül, hogy a küldő mégsem írhatta az ottfelejtett madárra, hogy varjú. Mit szólnának a postán? Valóban, az ember szeretne igazat mondani; csak „a körülmények nem engedik", ahogy Brecht énekelteti a *Koldusopera* kórusával.

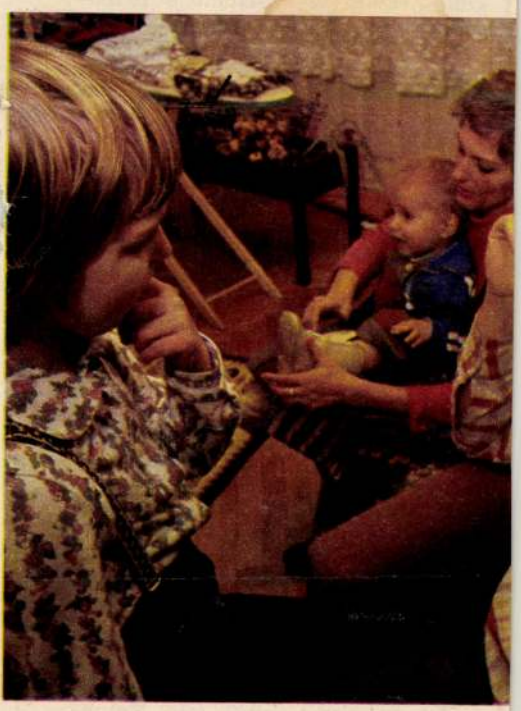

rekkoromban nyaralt a pusztán egy hölgy. Méry néni fürdősapkában járt le a Sióra. Bennem a fürdősapka fetisizálódott. A „másság" kifejezőjévé vált. Amikor Pestre kerültem, megdöbbenve láttam, hogy 18 forintért bárki megveheti. A vidékiség egy másfajta mentalitás. Haláláig vidéki marad a vidéki Pesten is, nem tudja, kinek hogyan köszönjön. De Pesten el lehet bújni. Itt nem érdekes, ki hogyan él. A haza — azt hiszem — elsősorban az emberektől függ. Ahol a barátaim vannak, ott az otthonom.

Egy héttel később egyedül találom Vathy Zsuzsát, Lázár feleségét. Lázár azt mondta telefonon, hogy négyre itthon lesz. Fél hat van. Kuporgok a konyhai sámlin. Zsuzsa ideges:

bőség kban

IGNÁC ÉS A STÚDIÓ KIÁLLÍTÁSA

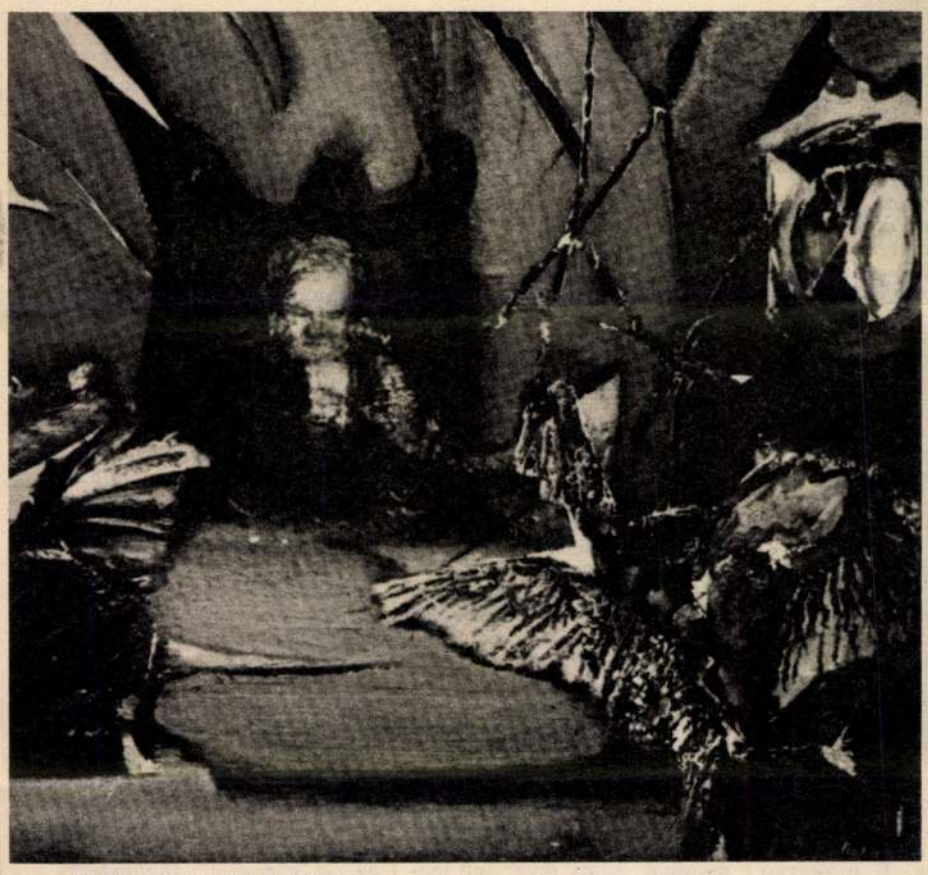

Kokas Ignác: W. S. költő

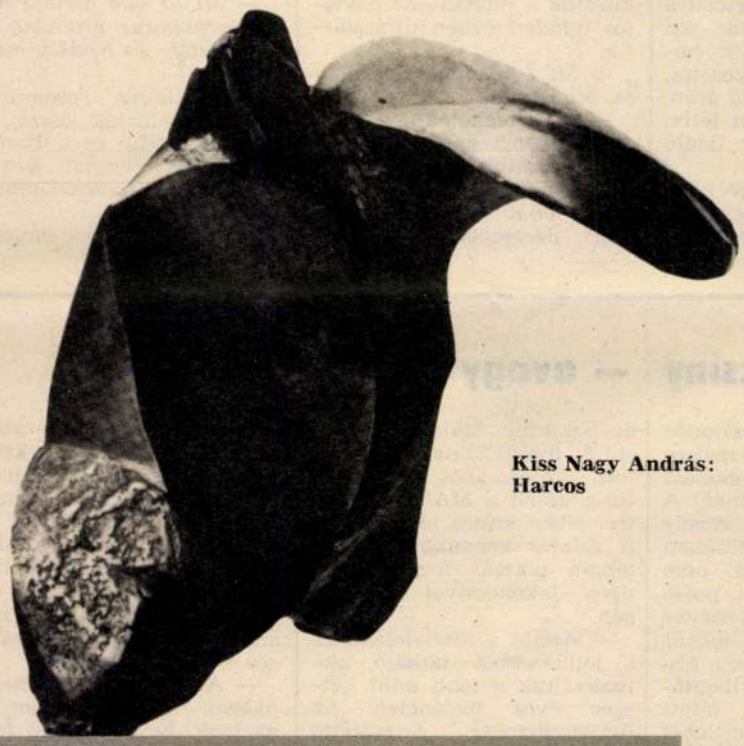

Kiss Nagy András: Harcos

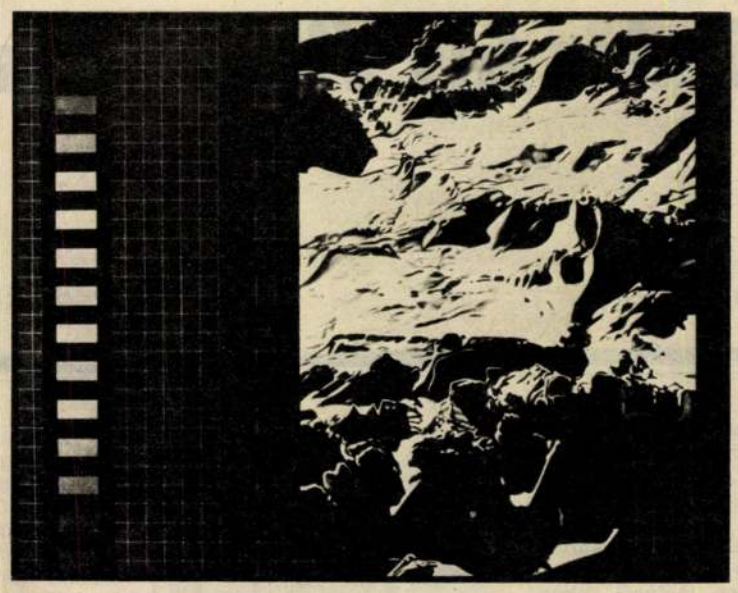

Zrínyifalvi Gábor: Color

Sáros András Miklós: Canissimus

Eskulits Tamás: Postai csomag

Persze, valójában nem különös, hogy ennyi a gúnyos-ironikus hang. Világszerte terjedő divat ez. Eskulits ruhaneműnek minősített madara meg éppen a „minden művészet" esztétikai elméletét példázza, amellyel nenehezen tudok egyetérteni; de talán azért tetszik, mert őrzi „talált tárgy" mivoltában is a művészet alapjait.

Kiss Nagy András plasztikái a jobb oldali teremsorban mintha a lukácsi esztétika illusztrációi volnának egyszerű, de a természetre még utaló, az absztrakt-általános és a naturalista-egyedi közt álló, „különös" formáikkal. Ám van ezekben a művekben valami a klasszikus korok, Athén és a reneszánsz öncélú gyönyörködtetni vágyásból is. Simogatnivalóan szépek, csillogóak Kiss Nagy bronzai, lágy hajlataikkal néha rá is cáfolnak arra a marconaságra, amely egyébként beidegződéseink szerint az emlékműplasztikához illene. Kiss Nagy András nagyon lírai szobrász, és egészen biztosan azért, mert elsődleges műfaja a kicsiny, kézbe vehető, tenyerek érintésétől patinásodófényesedő érem. Ő tervezte a Nemzeti Bank szép emlékpénzeit is, amelyek ezüstből készültek, és 100 vagy 200 forintosnak hirdetik magukat; kár, hogy csaknem ugyanennyi dollárt kell értük fizetni a valutás turistaboltokban.

Mikor a cikket írom, zavarban vagyok: egy érempár képe él bennem, a címe *Nap* és *Éj* — ugyanaz a rajz, kétféleképpen dolgozva meg a bronz felületét. A katalógusban nem találom, pedig a Műcsarnok katalógusai ma már nemcsak szépek, hanem megszerkesztettek és pontosak is... Bizonyára ott volt, hisz nem szoktam kis bronzokat álmodni; de ez a tétova emlékezés illik Kiss Nagy András költői szobraihoz.

„Kiss Nagy András szobrászata... talán a hasonló indíttatású, hasonló utakat járó és hasonló eszközökkel harmóniát, hiteles, megkínlódott harmóniát találó Kokas Ignác festészete mellé kívánkozik" — írta öt éve Rózsa Gyula. Nos, most ott vannak egymás mellett — a középső néhány terem Kokasé. Rokonságuk kétségtelen, bár a fokát nemigen merném megállapítani. Ellenben megszűnt az a feszengő, „tán csodállak, ámde nem szeretlek"-érzés, ami eddig Kokas művei előtt elfogott. Katonásan szigorú zöldjeit, traktorok dúlta sáros földet idéző nagy festékfelületeit nem tartottam igazán természetesnek, szívből jövőnek; Ginzapusztát pedig közel véltem az általam ritkán kedvelt „magánmitológiákhoz". De így, együtt látva egy évtized képtermését tudom, hogy olyasféle magánmitológia ez, mint a Chagallé: százezrek vagy talán egy-két millió faluról városba került ember álomvilága, emlékrendszere lüktet a képekben, a XX. század első felének szellemében, Franz Marc és Francis Bacon útját követően megfogalmazva. De ugyanakkor olyan határozottsággal, amely az epigonság gondolatát is képtelenné teszi. Rokonai lehetnek Kokasnak, de csak egész kicsit hasonlít rájuk.

Hát ez volt a Műcsarnok karácsonyi kínálata. Én — legnagyobb részt ajándéknak éreztem.

SZ. A.

KOKAS IGNÁC
UJ TÜKÖR 1981 (XVIII) 2. m.

Csöndes kis Vihar

RÁDIÓJEGYZET

Osztrovszkij *Vihar*jának őszinte sikere az ötvenes években sok mindennel magyarázható. Rendezéssel, színészi játékkal mindenesetre. Még inkább a nyomasztó légkörrel, amelyben minden mélyről fakadó szó, amely szabadságért esedez, visszhangra talál. A színháznak tehát ebben az értelemben „könnyű" dolga volt. Televízió pedig még nem létezett...

Aki nemrég végighallgatta a *Vihar* rádióváltozatát, talán hajlamos kényszerű ásításaiért az álmos előadást okolni. Alighanem igaztalanul. Nem állítom, hogy Osztrovszkij kikopott a rádió *Világszínházá*ból, vagy hogy éppen a *Vihar* érdemtelen az effajta besorolásra. Bizony jó, ha megismerik például a mai diákok is, ahogy megismertek szinte minden valamirevaló klasszikust a régiek az egykori „ifjúsági előadásokon". Ami mellesleg nem volt lebecsülő megjelölés.

De minek kerteljek? Aki történetesen „hiányzott" Osztrovszkijnál, és most sem hallgatta meg a rádióváltozatot, azért még „felsőbb osztályba léphet", azaz hiánytalanul élvezheti mindazt, ami igazán maradandót a drámairodalom és számos hazai közvetítője nyújtani tud.

Tudom, hogy támadható, ha egy tagadhatatlanul nagy eszméket hordozó darabot, százados pályafutása után, kisszerű részleteivel „lepleződik le". Mondjuk, azzal, hogy Gyikoj, a gazdag kereskedő nem hajlandó pénzt adni Kuliginnak találmányai megvalósításához. Mit mondjak? Ennél hatásosabban is jellemezhette volna a derék Alekszandr Nyikolajevics a rettegett kereskedőt. (Lám, mennyivel bölcsebbek lettünk. Azóta tengersok idő eltelt, ma is fuccsba mennek ió találmányok, de ebből legfeljebb egy-egy glossza vagy karcolat kerekedik.)

No de annyi bizonyos, ha ilyen elkalandozó mellékgondolatokat ébreszt a rádióbeli *Vihar*, akkor nem képes a hallgató az író lényeges, erőteljes üzenetével magával ragadni. Pedig a színészek java igazán kitett magáért. Elsősorban Sulyok Mária — Kabanova félelmetes, mármár dermesztő és Kállai Ferenc — Gyikoj ízes, tapintható megformálásával. Tábori Nóra, Kútvölgyi Erzsébet és Cserhalmi György *játékát* is szívesen említem. Magos György rendezői munkájának minősége is kifejeződik ebben.

Sulyok Mária

Kállai Ferenc

Hogy ez a *Vihar* ennek ellenére sem volt megrendítő, s a hangban kitűnően érzékeltetett tragikus vég is mindössze pillanatnyi hatást váltott ki, mondom, aligha ennek a gárdának a hibája. Ők, társaikkal egyetemben, becsületes művészi munkát nyújtottak.

Ám semmi baj. Végtére, egy óra húsz percig tartott csupán az egész finom, kulturált előadás, és még csak el se kellett menni otthonról miatta. Akinek pedig úgy adatott, nyugodtan el is bóbiskolhatott a rádió mellett.

BALOG JÁNOS

Huszonöt éves gyerekek

„CSENGETTYŰHANGON, MINT AZ ANGYALOK"

Szabad-e, lehet-e egy énekkart becézni? A Magyar Rádió Gyermekkórusát — New Yorktól Tokióig — dédelgetik. Szigeti József, világhírű hegedűművészünk például így írt a kórusról: „Ehhez hasonlót soha életemben nem hallottam! Mennyi merészség, lendület és intuíció van ezekben az imádni való — adorable kids! — kölykökben." Idézem a World Telegram kritikusát: „A kórus csengettyűhangon énekelt, mint az angyalok..." A japán Asahi Sinbun sorai: „Olyan üde előadás, mint a frissítő szellő a rekkenő nyári hőségben..."

Ez a kórus most huszonöt éves. Hangját 1955-ben a rádióból hallhattuk először, az újszülött már akkor is csengő hangon énekelt. Első hangversenyét a következő évben Kodály Zoltán jelenlétében adta. Azóta, bejárva Magyarországot és a fél világot, 1858 koncerten lépett föl, s bár a bemutatkozása óta negyedszázad telt el, a kórus azóta egyetlen percet sem öregedett... Hangja ma is kristálytisztán, töretlen fényben csillog. E mosolygó kórus — a New York Times szerint — maga a szakszerűség és a muzsika.

Egy kórus — ellentétben a költővel — non nascitur, sed fit, vagyis nem születik, hanem — lesz. Következetes, kitartó, kemény munka árán, szinte a semmiből jön létre. Hogyan jött létre a Rádió Gyermekkórusa?

Az ötlet — a 25 év alatt csak ők ketten lettek valamivel idősebbek — dr. Csányi Lászlótól és (feleségétől) Botka Valériától származik. E sikerekben gazdag negyedszázad — tagadhatatlanul — kettejük érdeme.

— Mindketten a rádió zenei osztályán dolgoztunk — mondja Csányi László — az ötvenes évek eleje óta. Az ifjúsági osztály zenei műsorainak szerkesztése közben ötlött föl bennem, hogy mennyire hiányzik egy gyerekkórus. Javaslatot tettünk a megszervezésére. Amikor javaslatunkat a rádió elfogadta, a nyakunkba vettük a fővárost, gyerekeket toboroztunk. Első műsorunkban Kodály- és Bárdos-művekkel mutatkoztunk be. Az volt a szándékunk, hogy a kórust műhellyé fejlesztjük, széles profillal, hogy mindazt nyújthassuk, amire a rádióban szükség van. A szervezet alapjaként a Somogyi Béla utcai általános iskola szolgál. Az alsó tagozatban az előkészítés, a felsőben az éneklő kórus tagjainak a zenei oktatása folyik. A nyolc osztályban 350 gyereket nevelünk a kórusnak. A gyerekkórusok legnagyobb gondja: hogyan pótolhatnák a kamaszkor miatt elvesztett tagjaikat. Az ilyen kórusokban véget nem érő a fluktuáció; mi is minden évben elölről kezdjük a munkát, az együttes minden évben újjászületik.

— *Mi e zenei nevelés módja, lényege?*

— A gyerekeinknek alapvetően zenei készséggel kell rendelkezniük. Csak e réven érhető el az, hogy az új tagok, tehát a legkisebbek, már decemberre önállóan énekelnek el 70-80 művet. A zenei alapismereteket az általános iskolában sajátítják el, itt a növendékek jó része tetszés szerint hangszert is választhat. A kottaolvasás természetesen kötelező. A legkisebbek „pótmamát" kapnak, egy-egy hetedik vagy nyolcadik osztályos tanuló segítségével tanulják meg a szólamokat, kívülről. Ez utóbbi nagyon fontos követelmény, mert a kórus együttes próbáin csak az a gyerek tud a karmesterre figyelni, aki a szólamot kívülről fújja. A kórus tagjait évente 1500-2000 jelentkező közül választjuk ki, eddig mintegy 45 ezer gyereket hallgattunk meg.

— *Volt-e kapcsolata a kórusnak Kodály Zoltánnal?*

— Abban a szerencsés helyzetben voltunk, a feleségem is, én is Kodály növendékeiként végeztük el a Zeneakadémiát. Kodály tanár úr az első perctől kezdve figyelemmel kísérte a munkánkat. Nagyobb külföldi útjaink előtt mindig meghallgatta a műsorunkat, és szigorúan megbírálta. Nagyon haragudott, ha például zongorakísérettel énekeltünk, ő az „a cappella" (hangszeres kíséret nélküli) előadás híve volt, ami az abszolút tiszta hangzás egyetlen garanciája.

— *Mi az oka annak, hogy a gyerekkórus aránylag kevés Bartók- és Kodály-művet énekel?*

— A kórus programját nem mi állítjuk össze, nekünk a Rádió és a Hanglemezgyártó Vállalat igényeihez kell alkalmazkodnunk.

HARMAT ISTVÁN FELVÉTELEI

Antik államcsíny — avagy Nőuralom

Olympiában az időszámítás előtti negyedik században mutatták be Arisztophanész Nőuralom című vígjátékát. A lendületes komédia Arany János veretes fordításában ma is élvezetes, de nem könnyű olvasmány. A poéta szemérmesen személynévvé szelídített bizonyos pikáns kifejezéseket, melyeket a komikai helyzet megvilágításául lábjegyzetekkel látott el. A képernyőn nem lehet magyarázatokat közölni. A szöveget tehát valamelyest korszerűsíteni kellett, úgy, hogy Arany költői világa ne sérüljön — ezt a munkát két fiatal író, Szilágyi Ákos és Szakonyi András végezte el. A forgatókönyvvé alakított komédiából Mihályfy Imre készít a MAFILM műtermeiben színes tévéjátékot. A színtér korunkbeli mediterrán piazzát formáz, modern lakókocsival a közepén.

— Amint a díszletekből és a jelmezekből látható, aktualizáltuk a több mint kétezer éves történetet. Az Arisztophanész teremtette szituációk rendkívül időszerűek, a Nőuralom ugyanis az emancipációról, a nők társadalom- és politikaformáló lehetőségeiről szól — mondja Mihályfy Imre.

— Az emberiség hamar elfelejtette az anyajogú közösségek szokásait, bizonyára ezért lehetett már a hellenisztikus korban színmű tárgya: vajon jobb, igazságosabb lenne-e a nők kormányozta világ, amelyben nem küldik háborúba a fiakat, s amelyben nagyjából igazságos a javak elosztása.

— Arisztophanész hősnői nagyon boldog világot álmodnak. Egy hajnalon férfinak öltözve, puccsszerűen magukhoz ragadják az Athén fölötti hatalmat. Vezetőjük, Praxagora — ma így nevezzénk: utópista kommunista — programot hirdet: „...egy

KOKAS IGNÁC

Szekszárd, Müvészetek Háza, Mai magyar müvészet c. kiállitáson

Dunatáj, 1987 2. sz. 12.p.

Kokas Ignác: Nézem az eget

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész

Salamon Nándor: Műgyűjtemény-kiszpertem látogatóban Klamár Ernő otthonában.

3 **3** Kokas Ignác: Zsombékos táj, olajtempera, farost, 50×80 cm, 1976

Művészet, 1984. 10., 38-old.

2

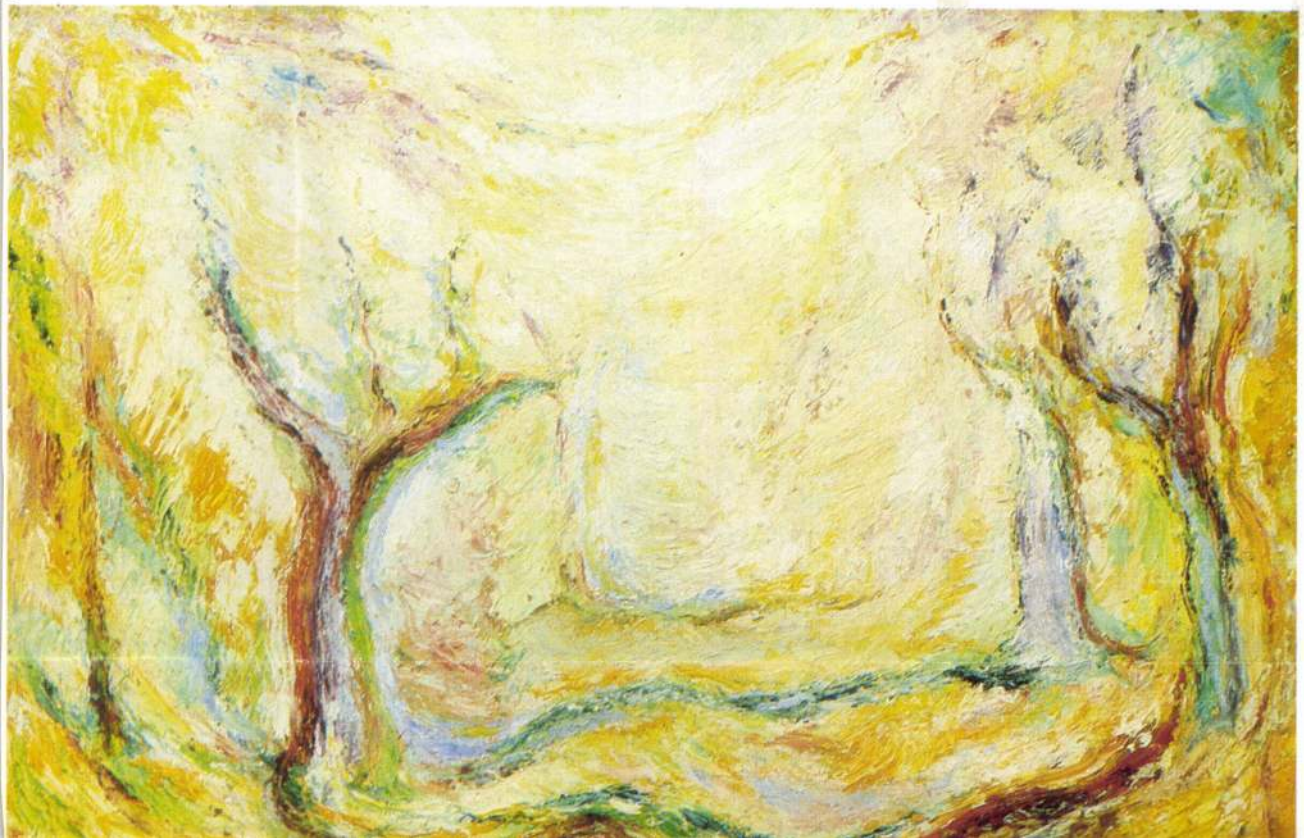

Kokas Ignác

KOKAS IGNÁC Kossuth-díjas festőművész alkotásaiból nyílt meg kiállítás tegnap Szekszárdon, a Művészetek Házában. A tárlaton a művész 50 alkotása került közönség elé, s ezek áttekintést adnak egész eddigi munkásságáról. A kiállítás május 31-ig látogatható.

Népmakadár, 1988. márc. 5.

Kedves Tagtársunk!

Hírek és információk címen szeretnénk a jövőben Önökhöz eljuttatni a fizikusnaptárt, uj célok és uj forma szolgálatában. A rendezvénynaptár szerepét megtartva az egyesület hírei mellett, minden szakember számára hasznos információkat, továbbá érdekes cikkeket szeretnénk közreadni.
Ugy érezzük, hogy az egyesületi közélet fejlesztésében, a szakmai összetartozás érzésének kialakitásában sok tennivalónk van, ezért sikerre csak akkor számithatunk, ha Ön is segitségünkre lesz és javaslatait, észrevételeit elküldi Titkárságunkra, no meg persze azokat a hireket és információkat, amiket csak Ön ismer és véleménye szerint szakmai közösségünk más tagjainak is hasznosak lehetnének.

---------- ***** ----------

Az 1980. I. félévben megrendezésre kerülő konferenciák:

NÉPSZABADSÁG 1991 június 4. 23. p.

Kárpótlási jegy a képzőművészetben?

A „HATVANAS ÉVEK" A NEMZETI GALÉRIÁBAN

Mielőtt a címben feltett kérdés parlamenti interpretációvá dagadna, lássuk a tényállást. A *Magyar Nemzeti Galéria* földszinti teremsorában egy fontos kiállítás és mellékleteként egy háromszázharminc oldalas katalógus készül egy peresíthető helyzetet alátámasztani. A rendező-szerkesztők nem titkolják viszonyukat a múlthoz, amely számukra kérdés formájában tételeződik: „azt kell-e rekonstruálnunk, ami a '60-as években a legnagyobb súllyal jelent meg a közönség előtt, vagy azt kell kiemelnünk, amit utólag — lehántva a jelenségekről a történelmi kontextus »esetlegességeit« — *ma* tartunk fontosnak?" A döntés az alternatíva második felére esett. Minden látvány és minden mondat ebből a választásból következett.

Ami látható: Varga Imre: Erőltetett menet. 1968.

Kereset az elmaradt haszonért?

A rendezők és a szerkesztők abból a hipotézisből indultak ki, hogy a képzőművészet egyetemes mozgása a maga autonóm módján leír egy ideális vonalat. Fejlődik valahonnan valahová. Eljut A pontból B pontba. Saját genetikai kódja befolyásolhatatlan sorsszerűséggel hajtja végzetes célja felé. Ez az ideális vonal sajnos nem nagyon hasonlít a valóságos emlékanyag számszerűsített trendjéhez. Ha az ideálképp nem lenne ennyire szigorú, akkor többféle módon lehetne összepárosítani a „van"-t a „legyen"-nel. A terjedelmes katalógusból ketten is súgnának ehhez a toleráns trükkhöz. Egyrészt a bevezetőt író *Vajda Mihály*, aki külön fejezetben méltatja azt az igazságot, mely „pedig többé nem egy!" és *Frank János*, akinek credója nyíltan hirdeti: „művészettörténésznek ne legyen meggyőződése, hanem nézze a neki nem megfelelő irányzatból is a legjobbakat". Nem így a döntéshozók! Ők *tudják*, hogy ha egyszer az egyetemes képzőművészet *legitim* vonala szerint (lásd negyvenes-ötvenes évek euroamerikai művészetét) a dolgok a szürnaturalizmusból haladnak a lírai absztrakció és informel felé, továbbá a pop arttól a tiszta konstruktív formák irányába, akkor csak nem fognak inkább *hinni a szemüknek*, amely megtöri a vonal lendületét holmi kvalitásproblémákkal?

Kellene, hogy legyen egy Mark Tobey-szerű monokróm felületet kezelő mester? Ilyen nincs igazán? Hunyorítva *Frey Krisztián* betöltheti azért azt az űrt, amit a még fel nem fedezett elemek a Mengyelejev-táblázatban pusztán spekulatív alapon szoktak betölteni. Kellene egy Germain Bazaine-féle autentikus foltfestő? Hogy ilyen sincs igazán? Annyi baj legyen, a pályakezdő *Bak Imrének*, midőn hónapokat időzött külföldön és kreatívan végigutánozta a sóvárgott nagyokat, a „tache"-hoz, a foltthoz is eljutott, zsengéje éppen beleillik a kontextusba. Csak a napilapi terjedelemhatár miatt nem részletezendő, hogy — bocsánat, ha ló nincs, a szamár is jó alapon — mit és kit helyettesít *Hortobágyi Endre* és *Illés Árpád*, *Türk Péter* és *Gedő Ilka*, *Tót Endre* és *Kovács Albert*, *Molnár Sándor* és *Vajda Júlia*. (És fenntartom: *Lossonczy Tamás.*)

Kereset a sérelmek miatt?

A kereset világosan kimutatja, hogy a kár „az eszme frontján" valóban tetemes. Ha a külső erők (amelyek a produkció védnökei szerint kizárólag a pártállami hatalom szerkezetében meg a művészetirányítás elnyomóapparátusában — és soha nem a nép-nemzeti konzervativizmusban, netán más ízlésvonulat preferenciájában — keresendők) támogatták volna az egyetemes stílusok szabad áramlását, akkor mi is letehettük volna a magunk Skira-albumát, Knaur-lexikonját, Rizzoli-katalógusát, azaz olyanok lehettünk volna, mint „ők". A rendezőbiztosok követelik tehát, hogy a képzőművészetben állítsák vissza a negyvenhetes állapotokat, de az egyetlen és isteni igazság nevében csak és kizárólag azt, ami a betiltott és szétszórt, megalázott és agyonvert Európai Iskola extrapolálásából, meghosszabbításából következik. Ez a pártos szemlélet csak és ennyit képes felvállalni. A negyvenhetes plebejus-baloldali képzőművészet tönkretételéért, a negyvenhetes paraszti-népi vonulat eltüntetéséért más párt nyilván máskor fogja benyújtani a maga keresetét. A hatpárti konstelláció illő sorrendjében.

A katalógus tanúsága szerint az interjú-dokumentum gyűjteményből egyebek mellett az alábbi peresíthető károk érték az érdekelteket.

Frank János csak fősamesz lehetett a biennálék magyar pavilonjának rendezésénél, és egyszer sem küldték ki Velencébe. *Anna Margit* vastag tomuszt szeretett volna kiadatni a Corvinával, de a szerkesztő ezt a kívánságát nem tudta teljesíteni. *Lakner László* szatirikus festményét, a *Hitler beszél*t, a főzsüror *Ridovics László* — félve a „fasiszta nép" dehonesztáló minősítéstől — leakasztotta a stúdiókiállításról. *Keserü Ilona* római tartózkodása során lakhatott ugyan a Magyar Akadémián, de ezért jelentős összeget kellett fizetnie. *Schrammel Imre* kerámiareliefjét, mint „pesszimista munkát", jogtalanul eltávolították a Budapesti Történeti Múzeumból, és a harmadik részlettel mind a mai napig adósak. *Deim Pál* egy illegálisnak tartott kiállításon való részvétele miatt sokáig nem szerepelhetett, és nem kapott Derkovits-ösztöndíjat sem. *Fajó János* valóságal beleroppant, amikor leváltották a stúdió progresszív vezetőségét. Bak Imre sosem fogja megbocsátani *D. Fehér Zsuzsának* és *Ormos Tibornak*, hogy művészetpolitikai okokra hivatkozva bezáratták a Ferihegyi repülőtéren rendezett kollektív kiállítását. És *Vigh Tamás* sem fogja elfelejteni *Czifka Péternek*, hogy megalázta saját műtermében, meg *Varga Imrének*, hogy nem állt ki bátran terve mellett. Súlyos sérelmek ezek. Empátiahiányokról, hatalmi túlkapásokról, alkalmi gonoszságokról szólnak. És nem von le súlyosságukból semmit, hogy ha a ma induló művészgeneráció elé fogják odatartani a mikrofont, az minden bizonnyal nyafogásnak tartaná mindezt, mert ő még „apuka" igazságtalanságára sem hivatkozhat. Egyszerűen néma csöndben veszi tudomásul, hogy a piac vastörvényei szerint kell lavíroznia — az egziszténciális megsemmisülés, a külföldre tántorgás és a begiccselés Bermuda-háromszögét elkerülendő.

Azért van katarzis, van vádirat is, de nem pontosan ott, ahol a tételes panaszok találhatók. *Kokas Ignác* — a kötet legjobb interjúja! — szerette „azt a rendszert". Az övé volt, népi kollégista volt, és sose lett volna festőművész, ha egy politikai kampány, egy demagógiával megszórt tehetségkutatási láz nem „emeli ki". Kapott a hatvanas évek elején egy hatalmas sgraffittómegbízást Oroszlányban. Ha megcsinálja, horribilis összeg ütötte volna markát, a mellékdíjakról nem is beszélve. De nem csinálta meg. Nem ideológiai okokból, és nem a progresszív művészületforma csábítása miatt. Nem ellenállásból és nem sértődésből. Egyszerűen az ízlése miatt. Az a válságélmény ugyanis, ami egy esztétikailag elfogadhatatlan — bár keggyel osztott — megbízás teljesítésének vágya és végső visszautasítása között feszül, mélyebbről és beljebbről jön, mint amit a külső hatalom valaha is elérhet a leakasztgatott képekkel és a betiltogatott kiállításokkal. Az efféle nevesíthetetlen sérelmek összegyűjtésével, a belső meghasonlások listájával, a Kokas-típusú művészeknél az ideiglenes munkaképtelenség okainak feltárásával, másoknál viszont a művészi elvacakulás rajzával ez a tárlat is, ez a katalógus is adós maradt. Úgy látszik, könnyebb hétszer elsorolni az Aczél elvtárs vagy Aradi Nóra konkrét beavatkozásaiból származó vélt és valódi károkat, mint egyszer szembenézni a lényeggel: egy fejlődésképtelen hatalmi konstrukció kiúrült reprezentációs igényével és a „negyven év"-nél lényegesen messzebbre nyúló magyar konzervatív művészetszemlélet, s rendi, a tekintélyelvű, az antidemokratikus hagyományok nem feltétlenül rendszerspecifikus mindent meghatározó jelenlétével.

A megszűnt NDK egyik legelbájolóbb ideológiai mutatványa volt a sok évszázados német történelem és kultúra utólagos beosztása a jaltai egyezmény szellemében. Így Goethe és Lucas Cranach nagy NDK-művészeknek minősültek, mert emlékanyaguk zömmel in situ volt található, ellenben Hölderlinben és Dürerben volt valami megbízhatatlanul polgári, Tübingen és Nürnberg, a szülővárosok mégiscsak a későbbi NSZK területén találhatók.

És a többiek keresetlevele?

Ez egy politikai logika karikatúrája. De nem kevésbé tartható karikatúrának, hogy a Nemzeti Galériában és katalógusában majdnem mindenki hiányzik, aki véletlenül nem vett részt az Iparterv hajdani tárlatán vagy kimaradt a Zuglói Körből, vagy nem szilveszterezett együtt a Műegyetem R kiállításának szervezőivel, vagy már öregebb volt annál, semhogy az 1966-os stúdión pukkassza a hivatal kiszálló képviselőit. Annak ellenére hiányoznak, hogy jelenlétük feltűnő volt, visszavonhatatlan és nélkülözhetetlen abban a *képzőművészeti közvéleményben*, amely azért nemcsak acsargó pártboncokból és magánlakásokba szorult elnyomott újítókból állt. Hogy a mikrovilágot rézlemezre karcoló *Gross Arnold* és az archaizáló *Rékassy Csaba*, a Szántó Kovács-csot mintázó *Somogyi József* és a Földmarkolót festő *Fóth Ernő*, a fanyar formákat alakító *Berki Viola* és a túl korán elment nagy ígéret, *Gruber Béla* mind voltak és mind *ott voltak* a hatvanas évek nyilvánosságában, ez — azt hiszem — nemcsak nekem nem kétséges, hanem e művészettörténeti vállalkozás spiritus rectorának, *Beke Lászlónak* sem. Hiszen végül is mindketten olvastuk *Németh Lajos* alapvető munkáját az 1968-ban megjelent Modern magyar művészetről, és kettőnk közül én csak távoli tisztelőnek, ő viszont tanítványnak számít.

A kimaradtak listája viszont oly markáns és reprezentatív, hogy semmiképpen sem lehet a véletlen számlájára írni. Beke nyilván úgy gondolkodott, hogy valahol, valakik, valamikor majd megrendeznek egy olyan hatvanas évek retrospektív tárlatot, amelynek főnelyén például a korszak végén keletkezett *Szervátiusz Tibor*-féle Dózsa-szobor állhatna, körülötte az MDF-hez közel álló olyan jelentős mester, mint a Megégett embereket festő *Orosz János*, esetleg a Nyári reggelt festő *Szinte Gábor*, a szomszédos teremben a *vásárhelyiek*, élükön a megindító realizmust teremtő *Szalay Ferenccel* és a nyers hagyományokat folytató *Németh Józseffel*, még hátrébb pedig a peremművfajokban (grafikában, éremben) tevékenykedő és lesajnált kismesterek, akik ha mást nem, de azt azért híven illusztrálnák, amiről a bevezetőben Vajda Mihály még megejtő eleganciával szólt: „egy ország élni akart." Mert kárpótlási igényük — ezt Beke is sejtheti — nemcsak „ezeknek", de „azoknak", sőt „amazoknak" is lehet. Tehát valahol, valakik, valamikor majd megrendeznek egy másik vagy egy harmadik kiállítást, amely éppúgy a *kizárólagosság* elve szerint egy másik vagy egy harmadik párt kulturális *előtörténetét* keresi össze a heterogén emlékanyagból. Aztán majd a megrendezett és a megrendezendő tárlatok versenyéből — jelige: ezentúl minden másképpen volt — a nézőnek módja lesz eldönteni, hogy melyik tetszik neki jobban, és kire adja szavazatát. Brrr!

Félreértés ne essék, ezen a látható kiállításon nemcsak jó festmények és szobrok, de remekművek is vannak. Nemcsak azoké, akik az elemi illem okán — más koncepció ide, Euro-Amerika oda — legalább jelzésszerűen megmutathatták magukat (*Kondor Béla* és *Barcsay Jenő*, *Kokas Ignác* és *Vigh Tamás*, *Tóth Menyhért* és *Deim Pál*). Remekműgyanús alkotásokat ugyanis hátrahagytak a megalázottak és megszomorítottak, az ellenkultúra minősített mesterei, a külföldre csodálkozó akkori fiatalok is. *Jovánovics György* homunculushűvösségét, Keserü Ilona monumentális forróságát, *Hencze Tamás* látomásos szcientizmusát és Lakner László keserű világmagyarázatát nem nélkülözhetné semmilyen „beállítottságú" művészettörténet-írás. Éppen ezért kerültek itt és most veszélyeztetett helyzetbe. Egy féligazság mulatságához tartják mindannyian a gyertyát.

Ki fizeti a költségeket?

Nem taktikus dolog a kárpótlási igényt és a kirekesztési politikát egyetlen kulturális vállalkozáson belül összehozni. Nem taktikus, mert a liberális művészet előtörténetét antiliberális szelekciós elv aligha hitelesítheti. És azért sem, mert köztudomású, hogy az intézményesült liberális gondolat ma Magyarországon kárpótlásellenes.

A költségeket tehát mi, a művészeti közvélemény fizetjük. Azzal fizetjük, hogy az esztétikai, kvalitásszempontok háttérbe szorulnak a szoc. hazások utódaiként fellépő kaphazások érdekérvényesítése mellett. És akkor minden kezdődhet elölről.

P. Szűcs Julianna

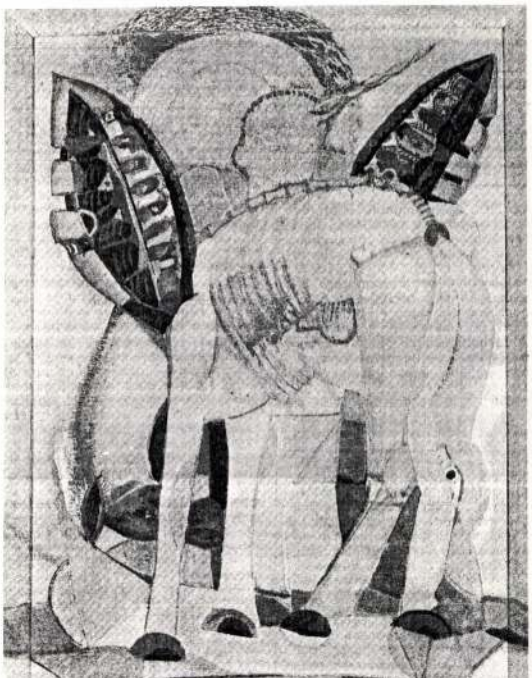

Ami hiányzik: Orosz János: Búcsúzik a lovacska. 1968.

SIMON LAJOS:

PICI ZSOLTÁROK

Az ötvenhatodik év

Istenem, mondd el most nekem,
mint lesz a holnap reggelem!
Aludjak, mint a kisgyerek?
Avagy járkáljak hajnalig,
mint cellában az elítélt,
míg éppen ötvenhatodik
esztendőm rozsdás láncait
halálraszántan csörgetem.

Jézus mellett

Kereszten függök Jézus mellett,
bűnös lator, de a szelíd,
s megtérek egykor-álmaimhoz,
ha az időmből még telik.
Mikor „Feltámadott a tenger"...

Talán nekem is engedik!

Jaj

Nem mennydörög, villám se vagdal,
fényes az ég, körös-körül,
jaj, mégis eldőlnek a nagy fák,
jaj, mégis borzongatsz, Uram!

Tudjuk, majd ránk is sor kerül.

Tor

A gazdáé a teljes disznó,
a gyereké a malac farka.
Add Uram, add, jó Istenem,
lagyek még picikét gyerek!
Nem érdekel a zsíros disznó,
ha farkincáját engeded!

KOKAS Ignác

és Kodály. A két emberi lehetsége ugyanabban a magasságban indult. Hogy mi lett az életmű végeredménye, nagyjából azt is tudjuk. A

nem magamban is, hogy melyiket vállalom. Megkínáltak mindenféle ranggal, politikusi címmel, s én mindegyiket visszautasítottam,

nem lehet igazat mondani, mert az igazságot nem lehet igazából megfogalmazni. Mert az igazság kimondásához nem csak bátorság kell. In-

Megalakult a Magyar Művészeti Akadémia

Elnök Makovecz Imre

Mint arról lapunkban hírt adtunk, 1991. december 2-án *Kosáry* Domokos, a *Magyar Tudományos Akadémia* elnöke indítványozta, alakuljon *Művészeti Akadémia* Magyarországon is, amely nem az *Akadémia* része, de szoros kapcsolatot tart fenn az MTA-val. A rendkívüli közgyűlésen, ahol ez az indítvány elhangzott, a kezdeményezésben részt vett írókból szervezőbizottság alakult, amelynek az volt a feladata, hogy a *Művészeti Akadémia* létrejöttét és annak a Magyar Tudományos Akadémiával való kapcsolatát elősegítse.

Tegnap a *Balassa* Sándor zeneszerző, *Makovecz* Imre építész és *Somogyi* József szobrász nevével jegyzett előkészítő bizottság baráti beszélgetésre hívta meg a magyar művészeti élet számos jeles személyiségét, hogy beszélgessenek a Művészeti Akadémia sorsáról.

Mivel az elmúlt negyvenöt év „művelődéspolitikája" nem csupán egyes művészek rangjának meghatározásába szólt bele, illetve döntött mellőzésekről, hanem igyekezett a különböző művészeti ágakat is (előnyökkel, hátrányokkal) egymás ellen kijátszani – s ezzel a magyar szellemi élet összhangját veszélyeztető megosztottságot idézett elő –, a magyar szellemi és művészi élet számos képviselője úgy látja, létre kell hozni a Magyar Művészeti Akadémiát. Az egybegyűltek megtárgyalták a társadalmi szervezetként működő Magyar Művészeti Akadémia célját és feladatait.

A *Magyar Művészeti Akadémia* fórumot biztosít a legkiválóbb magyar alkotóművészeknek – íróknak, zeneszerzőknek, képző- és iparművészeknek, építészeknek, valamint más művészeti ágaknak is –, *függetlenül attól, hogy mely országban élnek*. Fórumot az eszmék, gondolatok, vélemények, gondok megvitatására. Fórumot a magyar szellemi élet legjelentősebb értékeinek védelmére, értékrendjének helyreállítására, társadalmi és nemzetközi tekintélyének emelésére. Fórumot, amelynek erkölcsi súlya hozzájárulhat ahhoz a szerephez, amit a művészeteknek a nemzeti tudat formálásában be kell tölteniük.

Különösen fontosnak tartják ezt a demokratikus átalakulás időszakában, amikor a politikai és jogi lehetőségek szélesre tárták az önmegvalósítás lehetőségeit, a közvéleményre azonban elsősorban a tömegtájékoztatás gyakorol befolyást. Az alkotó szellem képviselője kíván lenni – függetlenül irányzatoktól, politikai nézetektől, egyéni vagy csoportos törekvésektől – a magyarság és emberi egyetemesség eszemi hagyományának megfelelően.

..Azokat fogadja tagjai közé, akik a maguk irodalmi vagy művészi életművében általánosan elismert értékeket hoztak létre. Az alakulás évében kívánja meghatározni azokat az alapelveket, szervezeti kereteket, amelyek eredményes működését biztosíthatják. Alapítói döntenek tagjaik számáról, és céljuknak tekintik, hogy később a magyar szellemi élet további kiemelkedő személyiségeit is meghívják maguk közé.

Ezután az egybegyűltek a továbblépés mikéntjét tanácskozták meg. Elnöknek egybehangzóan *Makovecz* Imrét választották meg. Az elnökség tagjai: *Gyurkovics* Tibor, *Páskándi* Géza, *Somogyi* József, *Schrammer* Imre, *Bak* Imre, *Balassa* Sándor, *Soproni* József és *Godonyi* Csaba. A *Magyar Művészeti Akadémia* felügyelő bizottsága: *Gerzson* Pál, *Petrovits* Emil és *Berta* Bulcsu. A társadalmi szervezetet február 3-án, hétfőn bírósági bejegyzéssel teszik hivatalossá.

A Magyar Művészeti Akadémia megalakulásának alkalmából a következő művészek kérték belépésüket e társadalmi szervezetbe:

Bak Imre, *Balassa* Sándor, *Bartha* László, *Bencsik* István, *Berta* Bulcsu, *Bodonyi* Csaba, *Bozay* Attila, *Csaba* László, *Deim* Pál, *Eigel* István, *Finta* József, *Gerzson* Pál, *Görgey* Gábor, *Gyarmathy* Tiharmér, *Gyurkovics* Tibor, *Hernádi* Gyula, *Kerényi* József, *Keserű* Ilona, *Kokas* Ignác, *Makovecz* Imre, *Melocco* Miklós, *Páskándi* Géza, *Petrovics* Emil, *Somogyi* József, *Soproni* József, *Schéner* Mihály, *Schrammel* Imre, *Sváby* Lajos, *Szalay* Lajos, *Szakonyi* Károly, *Szokolay* Sándor, *Szőllősy* András, *Tornai* József, *Vigh* Tamás.

(l. g.)

Akadémia kontra Művészeti Akadémia

Nyilatkozik a sajtótitkár

Lapunk szombati számában hírt adtunk a *Magyar Művészeti Akadémia* megalakulásáról. A *Magyar Tudományos Akadémia* sajtótitkára, *Odze* György a következő nyilatkozat közzétételét kérte e tudósítással kapcsolatban:

„Mint emlékezetes, a *Magyar Tudományos Akadémia* decemberi közgyűlésén határozott egy *Művészeti Akadémia* létrehozásáról, aminek kinyilvánított célja – alapítója, Széchenyi István szellemében – a magyar tudományos és művészeti élet összefogása volt. Éppen ezért meglepetéssel értesültünk arról, hogy 1992. január 31-én megalakult egy másik szervezet, a *Magyar Művészeti Akadémia* is, amely *Makovecz* Imrét választotta elnökül. Ez a művészeti társulás semmiféle kapcsolatban nincs a *Magyar Tudományos Akadémiával*, ezért hangsúlyozni szeretnénk, hogy a *Magyar Nemzet* szombati számában mindenféle erre utaló megjegyzés valótlan."

*

Az Akadémia sajtótitkárának nyilatkozatához a tudósító csupán annyit kíván hozzáfűzni, hogy a dokumentumok szerint az elmúlt év decemberében akadémiai közgyűlésen kinyilvánított szándék, a Művészeti Akadémia megalapítása nem a magyar tudományos és művészet összefogását célozta. A újonnan megalakult *Magyar Művészeti Akadémia* és a *Magyar Tudományos Akadémia* lehetséges kapcsolatainak ismertetésére a tudósítás nem vállalkozott, tehát valótlant sem állíthatott.

(l. g.

KOKAS Ignác

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

PEST MEGYEI HÍRLAP

1983 JAN 8

Kokas Ignác

— 1021

Elmúlás

Kokas Ignác festménye

Egymásért

A kérdező nemzedéket, az újra, a másra oly érzékeny ifjúságot hívták a szentendrei művelődési központba találkozóra. Azzal a nem titkolt céllal ültek le a nagyteremben a gimnázium tanulói, tanáraik, valamint a ház népművelői, hogy megbeszéljék, *mit tudnak tenni egymásért.*

A fórum nem előzmények nélküli. A közös óhajra, mely szerint legyen a város valójában az itt lakóké, nem is olyan régen már összejöttek a szentendreiek. (November 2-i lapunkban számoltunk be a megbeszélésről.) Jogosan hangzott el akkor a kérdés: *az ifjúság miért nem hallatta hangját?* Nos, a ház vezetői úgy gondolták, célszerűbb velük *külön* fórumon elbeszélgetni.

A beszélgetés mégis nehezen indult. A tanulókat bizonyára *feszélyezte* tanáraik jelenléte. A diáklélektan jellegzetes példájának lehettünk tanúi, amikor az unszolásra megszólalók korántsem korosztályi, korántsem saját gondjaikat vitték a fórumra. *A gimnazista őszinte szava kimondatlan maradt,* mert magán érezte a pedagógus figyelő tekinte-

30-ON INNEN 10-EN TÚL

Kimondatlanul is érezhettük, hogy Szentendrén az iskolák és a művelődési intézmény kapcsolata még ugyancsak *az első lépéseket teszi.* Pedig a fiatalok sok mindent szeretnének. Nem találnak például a környéken olyan helyet, ahol bármikor összejöhetnének és jól éreznék magukat. A művelődési házban *megszűnt* a képzőművészeti szakkör, a

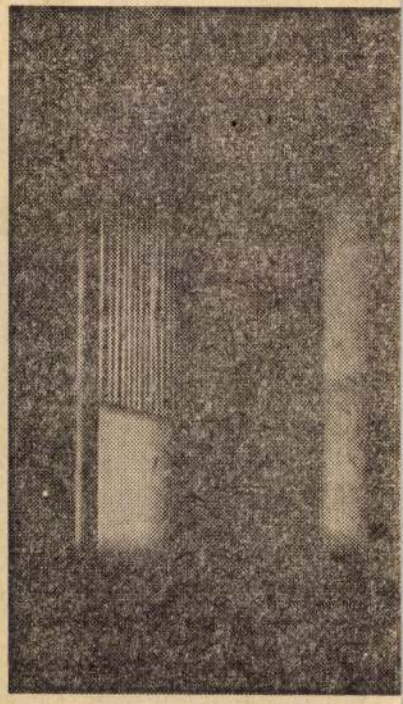

Félmosolyok, hangfoszlányok

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP

1021

Kokas Ignác Kossuth-díjas

Boldog, boldogtalan festő

Két Munkácsy-díja, érdemes és kiváló művészi címe után Kokas Ignác festőművész, a Magyar Képzőművészeti Főiskola tanszékvezető egyetemi tanára az idei április 4. alkalmából Kossuth-díjat kapott.

— Miért nem Válban, Ginzapusztán, Szent György pusztán vagy Kajászón találkozunk inkább? — kérdezte, amikor néhány napja rányitottam főiskolai műhelyében.

Emlékeztettem a mestert, hogy két esztendeje elég keserűen beszélt szülőfalujáról, Válról és környékéről. („Olyan, mint a régi szerető, nem jó se vele, se nélküle")

— Igen, voltaképp igazat mondtam. Sok minden megváltozott arrafelé, hasztalan hajszolom a régi emlékeimet. Csakhogy az eltelt időben az erősödött meg bennem, hogy nélküle rosszabb, mint vele. Tragikus és szívderítő események váltották ki ezt. A legfájdalmasabb: édesanyám halála egy évvel ezelőtt. Immár egy szál rokonom sincs otthon, mégis majd minden hét végét a Vál völgyében töltöm. Úgy érzem, egyre inkább magukénak éreznek azon a vidéken.

— Miből derül ez ki?

— Sok példát mondhatok. Dolgozom a múltkor a Szent György pusztai hídnál, megáll mögöttem egy horgász. „De szép kokasos színekkel föst maga" — azt mondja. Vagy: a váli kocsmában szorongatja a kezem egy legény: „Örülök, művész úr, hogy hazalátogatott." — Nézem: nem ismerősek a vonásai, még a szüleit sem ismerhettem. — „Ne vizsgálgasson" — szól hozzám. — „Nem találkoztunk mi még, mert én kajászói vagyok." — Megint más eset. Ne vedd dicsekvésnek, de szinte regeteremtésnek számít. Lépten-nyomon megállítanak Etyektől Bicskéig. — „Emlékszel, Náci, milyen szépen lerajzoltál engem még gyerekkorodban?" Hát még a lovaimat! Szinte a nyerítésük is hallatszott!" Ebben az az érdekes, hogy itt a megyében soha senkit nem rajzoltam modell után, sem embert, sem lovat. Tehát, ha mégis így tartják számon, az azért lehet, mert a későbbi képeimből, amelyek szinte kivétel nélkül innen kapták indulati töltésüket, magukra ismertek.

— S vajon a Fejér megyei látogatások alkalmával nem zavaró ez a sok találkozás ismerősökkel és ismeretlenekkel?

— A legnagyobb öröm ez nekem. Számot vetettem magammal mostanában. Betöltöttem az 57. évemet, mégis tovább szeretnék jutni a piktúrában. Csak úgy megy ez, ha a föld felé fordulok. Azokhoz, akiket nem díszít sem püspöksüveg, sem palást, sem korona, akiknek nem emelnek szobrot, templomot. Akik pusztán végigcsinálták és csinálják az életet, majd továbbadják, azzal, hogy tyúkot ültetnek, fát oltanak, birkát terelnek, gyermekeket nemzenek és nevelnek, melegséggel töltik meg a világot. Igen! A tűzrakó ember a vezérlője annak, ami még a festészetemből hátra van.

— És a főiskolai tanítványok, hogy vélekednek erről?

— Ó, a tanítás egészen más dolog. Nem szívesen vállaltam el, épp egy évtizede, még kevésbé a tanszékvezetést 81-ben. De ha már úgy látták elöljáróim, hogy szükség van rám, igyekszem becsülettel csinálni. Senkire nem próbálom ráerőszakolni a saját látásmódomat, stílusomat. Ellenkezőleg! Arra törekszem, hogy lehetősége legyen a növendéknek a maga élményvilágát kibontani. A Kokas-tanítvány dolgozhat temperával, olajjal, tussal, szénnel, pittkrétával, ceruzával... Kaparhat-vakarhat, maszatolhat, ahogy tetszik. Egy a lényeg: az egyénisége legyen benne, Ha az egyéniség értékes, akkor élni fog a kép, kiverekszi magának a szükséges mesterségbeli tudást. Ha meg értéktelen, mit érnek a technikai bravúrok?

— Honnan származnak ezek a pedagógiai elvek?

— Réges-régi történet, még 47-ből való, amikor fölvételiztem. Lényegében én akkor rajzoltam először modellről, hatalmas izgalomban. Azért fölfigyeltem az előttem ülő fiúra. Nem emlékszem már, mit rajzolt, s hogyan, csak annyit tudok: mesélt a vonalvezetése. Szünet következett, ebédidő. Teljesen ismeretlen volt nekem Pest, se pénzem, se kajám, úgy véltem a rajzom se sikerült, menekülni akartam vissza Válba. A kapu előtt megcsodált fiú — akkor láttam, hogy sánta — rámszólt: „Hát te miért bámulsz ilyen savanyúan az égre?" Eldadogtam neki a bánatomat. „Na, gyere velem!" — mondta. Szótlanul ballagtunk végig a huzatos Izabella utcán, egész a Rottenbiller utcáig. Ott egy ház első emeletén fokosfejű botjával belökte az ajtót, és így szólt: „Ezt a gyereket fogadjátok be!" — S lett szállásom, ennivalóm, fölvettek a főiskolára is. A hely ahova mentünk, a Dési Huber Kollégium volt, a sánta fiú pedig Nagy László, a költő. Azóta rögeszmém nekem, hogy a vonal, a folt, a kép: meséljen.

— Miről mesélnek a készülő táblák?

— Majd mesélnek ők maguk, ha elkészülnek, nem tudom én azt előre elmondani. Az ott, az a keskeny, fekvő téglalap formájú, a tél szépségét és kegyetlenségét szeretné összefoglalni, amint az idén láttam. Na, hol? Ginzán. Olyan betört ablakhoz hasonló jégtáblán át valami szivárványos tengerszem-féle csillan messziről. Majd meglátjuk. Amaz a nagyobb méretű vörös, fekete, sárgásbarna képkezdet, ha majd befejeződik, ahhoz a nagy madárhoz szól, amely a bal oldalon repül. Azt mondom neki: „Vigyél haza."

— A székesfehérvári István király Múzeum tervtárgyalásán még bizonytalan volt, hogy meglesz-e nyáron a tervezett Kokas-kiállítás.

— Én vagyok a hibás benne. Betegségem és összebonyolódott elfoglaltságaim miatt elfelejtettem válaszolni a múzeum megtisztelő felkérő levelére. Azóta üzentem F. Petres Éva igazgatónőnek, örömmel vállalom a kiállítást, de nem az idén, hanem csak jövőre.

— Lényegében az elmondottak után fölösleges kérdés, de mégis hogyan foglalná össze művészete lényegét?

— Erre készültem, mert a Kossuth-díj óta rengetegen faggatnak róla. Tehát: Festek, mert boldog vagyok. Festek, mert boldogtalan vagyok. Festek, mert boldogok az emberek. Festek, mert boldogtalanok az emberek.

Á. Szabó János

Fotó: Fási László

yelem!

t Székesfehérvári
htartókat, hogy
EZ MEGFELELŐ
TÉK BESZEREZHETŐ
tér 18. szám alatt lévő

tel minden héten szerdán
ség Tobak u. 3. szám
ában.
tvétele az előzetes
követő 10 napon belül
bbi vasútállomáson.
u. 1. szám alatti

3515

RSIUM ÁFÉSZ
ZLETE
u. 37.)
ak,

Telmaforg

3464

x **A Belkereskedelmi Szállítási Vállalat 1. sz. üzemegysége budapesti telephelyére keres helyi és távolsági fuvarozáshoz gépjárművezető és rakodó dolgozókat. Bérezés kollektív szerződés szerint, szükség esetén munkásszállást biztosítunk. Jelentkezni lehet: Bp. XXI. Csepel, Szigetcsúcs, Szállítók útja 4. Munkaügyi osztály. Telefon: 331-959. Megközelíthető a Közvágóhídtól a 79-es autóbusszal a 6. megálló, vagy gyorsvasúttal az első megálló.** 3182

allos,
sálá-
szf-
hető.
73.

Po-
n.-öl
szo-
cével
van.
Had-
3496

kom-
. kis
eladó.
onhoz
egész
9. sz.

on, a
öl te-
fával.
lettel.
ős —
ladó-
3511

álla-
li há-
ért a
ében.
3517"

egyen
sített.
i ház
szö-
Ér-

x Idegen kukoricafajtól mentes „aranymazsola" csemegekukorica **vetőmag** eladó. Szfvár, Botond u. 2. 3768

x **Új! Megnyílt** a Dominó! **Koloniál** kiegészítő bútorok, álló- és asztali lámpák, papír- és selyemernyők kaphatók. Kun Béla út. 3375

x **Redőnyjavítást** és -beépítést vállalok. Nyári Béla lakatos. Szfvár. Segesvári út 85. 3644

x 380 V-os teherfelvonó eladó. 8000 Szfv., Tapolcsányi u. 36. 3647

x **Bubu** gyermekszekrénysor, íróasztal plusz 2 szék eladó. Szfv., Cserepes köz 7. IV. 28.

x **Óriás krizantém**, sokféle újdonság, választékért árjegyzéket küld: Tőkés kertészet, Salgótarján. 3303

x Eladó vaslemez garázs, szerszámtárolónak is alkalmas. Skoda János u. 8. 3484

x Bécsi, rövid zongora, kombináltszekrény, 4 szem. rekamié 2 fo-

Rádió- és tv-műsor

Kossuth rádió

8.30: Családi tükör. 9.00: Mit — hol — mikor — hogyan? 9.15: Színes népi muzsika. 10.05: Vikendbörze. 12.30: Déli zeneparádé. 13.30: Falufórum — Bács-Kiskunban. 14.15: Zenei anyanyelvünk. 14.40: Könyvszínpad. 15.10: Új Zenei Újság. 16.00: 168 óra. 17.30: Komolyzenei „lemezlovas". 18.45: A szülőföld muzsikája. 19.43: A tanítónő. Bródy Sándor színművének rádióváltozata. 21.27: Lemezmúzeum. 22.15: Európa hangversenytermeiből. 23.38: Francia sanzonok. 0.10: Melódiakoktél.

Petőfi rádió

8.05: A Párizsi Chatelet Színház ének- és zenekarának operettfelvételeiből. 9.00: Ismeretlen ismerősök. 10.00: Szombat délelőtt. 12.00: Jó ebédhez szól a nóta. 13.07: Két hónap és tizenhárom perc. 14.00: Amatőrök — profi szinten. 14.35: Sullivan: A mikádó. Kétfelvonásos operett. 16.35: Cigánydalok. 16.55: Henryk Szeryng hegedül. 17.30: 4x4 — Játék. 18.35: Pophullám. 19.45: Willi Boskovszky a Strauss-család műveiből vezényel. 20.35: Közkívánatra! 22.00: Slágermúzeum. 23.15: A jövő heti „Nagykanizsai Dzsesszhétvége" külföldi vendégszereplőinek felvételeiből.

III. műsor

7.00: Román nyelvű nemzetiségi műsor. 7.30: Szlovák nyelvű nemzetiségi műsor. 8.11: Franck orgonaműveiből. 9.04: Szimfonikus zene. 10.25: Slágerlista. 11.05: Hangfelvételek felsőfokon. 12.33: Hi-Figyelő. 13.07: Lemezbörze helyett. 14.00: Kívánságműsor sztereóban. 16.00: Komolyzenei újdonságainkból. 17.11: Tip-top parádé. 17.41: A magyar szépprózа századai. 17.56: Wagner: A walkür. Háromfelvonásos opera. 19.05: Kritikusok fóruma. 21.56: Zenei panoráma. 22.30: Között. Részletek Nemes Nagy Ágnes a Kossuth Klubban megtartott szerzői estjéből.

Budapest tv I

8.00: Tv-torna. (Ism. Sz)
9.20: Tau bácsi. Csehszlovák kisjátékfilmsorozat. VII/2. rész: Elefánthajsza. (Sz)
9.50: Magilla Gorilla. Amerikai rajzfilmsorozat. XIX/19. rész: Micsoda lovag. (Ism. Sz)
10.15: Bárány Tamás: A világ közepe. Tv-film. (Ism. Sz)
11.40: Offenbach bolondozásai. Magyarul beszélő francia filmsorozat. VI/4. rész: Aminek a fejedelmek is gyalog vágnak neki. (Ism. Sz)
12.30: Autó-motorsport. (Ism. Sz)
12.50: Képújság
14.17: Műsorismertetés
14.20: Szókimondó
15.00: Állatkölykök. NSZK rövidfilm-sorozat. XVIII/13. rész: Cumisüveg bébik. (Sz)
15.10: Reklám
15.15: Mafilm magazin
15.25: Hírek
15.35: Emlékezés Harangozó Gyulára. (Sz)
16.20: Csortos Gyula-sorozat. Egy lány elindul. Magyar film
17.35: A magyar puszta. XIII/12. rész: Ballada a tölgy fájáról. (Sz)
17.55: In memoriam. 60 éve született Komócsin Zoltán. (Sz)
18.15: Képújság
18.20: Módi. (Sz)
18.50: Reklám
19.05: Tv-torna. (Sz)
19.10: Esti mese. (Sz)
19.30: Tv-híradó. (Sz)
20.00: Vers mindenkinek. (Sz)
20.05: A mi ügyünk, avagy az utolsó hazai maffia hiteles története. I. rész. (Sz)
21.00: LGT X. (Sz)
21.30: Jancsó Miklós-sorozat. Magyar rapszódia. Magyar film. (Sz) (14 éven felülieknek!)
23.05: Kodály Zoltán népdalfeldolgozások énekkarra és zongorára. X/4. rész. (Sz)
23.15: Tv-híradó 3. (Sz)

Műsorajánlat

16.20: Csortos Gyula-sorozat. Egy lány elindul (1937). Magyar film. Írta: Zilahy Lajos. Fényképezte: Vidó Andor. Zene: Fényes Szabolcs. Rendezte: Székely István. A harmincas évek elején nehéz állást kapni bárkinek is. Garáéknál is egyedül Janka, a lányuk dolgozik, mind az ő kevés keresetéből élnek. Didó, Janka barátnője egy ügyes cselt eszel ki pénz, no meg férjszerzésre... Szereplők: Csortos Gyula, Vízvári Mariska, Páger Antal, Rózsahegyi Kálmán, Berky Lili, Szörényi Éva, Timár József, Mezey Mária, Gózon Gyula, Mály Gerő, Pártos Erzsi.

Budapest tv II

16.00: Iskola-tv
18.00: A megsebzett bolygó. UNEP—MTV koprodukciós filmsorozat. XIII/13. rész: Nincs válaszút! (Ism. Sz)
18.35: „Én is voltam jávorfácska". Keresztury Dezső beszélget Megyery Sárival. (Ism.)
19.30: Tv-híradó. (Sz)
20.00: Vers — mindenkinek. (Sz)
20.05: IBV műkorcsolyaverseny. (Sz)
20.45: Tv-híradó 2. (Sz)
21.05: Pokolról pokolra. Magyarul beszélő amerikai film. (18 éven felülieknek!) (Sz)
23.05: Képújság

Moszkva tv I

6.00: Időnk
6.45: Koncert
7.15: A sportlottó 16. húzása
7.25: Makszim visszatérése. Film
9.05: Szülőknek
9.40: Utazás Szíriában. Filmszemle
10.10: Az orosz múzeum. Október művészete
10.40: A zenészek megérkeztek
11.15: A kommunista szombat naplója
11.30: Állatvilág
12.30: Hírek
12.45: Rajzfilm
13.30: Zenés műsor
14.15: V. P. Beketov politikai szemleíró előadása
14.45: Népi dallamok
15.00: J. A. Zsukov, a szovjet békebizottság elnökének előadása
15.45: Jégkorong VB. Szovjetunió—NDK. Közvetítés az NSZK-ból
17.35: Sok sikert kívánok! Film
19.00: Időnk
19.35: Dal '83. Koncert

Osztrák tv I

11.05: Délelőtti koncert
14.30: A protekciós gyermek. Vígjáték négy felvonásban
17.30: Flipper. Filmsorozat
17.55: Jó éjszakát, gyerekek!
18.00: Kétszer hét
19.00: Osztrák képek
19.30: Tv-híradó
20.15: Nemzetközi vetélkedő műsor
22.05: Sporthírek
22.20: Közvetítés az esseni Rock Palastból

Osztrák tv II

16.15: Friedrich Smetana: A Moldva
17.00: A kedves család
18.00: Hét nap műsora két csatornán
18.25: Labdarúgás
19.00: Filmbarátok műsora
19.30: Tv-híradó
20.15: Shakespeare: IV. Henrik. Tv-film (2. rész).
22.50: Az árnyék, aki követ bennünket. Francia—olasz film
0.30: Hírek

Jugoszláv tv I

16.40: Jugoszláv labdarúgóbajnokság: Rijeka—Sloboda
18.30: Kötetlenül. Dokumentumsorozat
19.15: Rajzfilm
19.30: Tv-napló
20.00: Játékfilm
21.45: Tv-napló
22.00: Nemzedékek hídja
23.30: Hírek

Jugoszláv tv II

15.00: A csúnya kiskacsa. Színházi előadás gyermekeknek
16.00: Dráma. (Ism.)
17.00: I. ritmikus torna világkupa
19.00: Kis történetek
19.30: Tv-napló
20.00: Dejan Petkovic szórakoztatja önöket
20.30: A vers ideje. G. Scotti: Vihar után
21.05: Hírek
21.10: Ember és idő. Tárca
21.40: Sportszombat
22.00: Jakupa. Külföldi dokumentumadás

Szlovák tv I

11.00: Kandurjáték. Tv-játék. (Ism.)
13.50: Telesport
18.40: Bűvös város. Tv-filmsorozat gyermekeknek
19.10: Esti mese
19.30: Tv-híradó
20.00: Igaz történetek az életből
21.25: Gólok, pontok, másodpercek
21.40: Zenés szórakoztató műsor
22.25: Csatár a pácban. Francia film
0.05: Hírek

Szlovák tv II

15.05: Zenés, szórakoztató gyermekműsor
16.05: A szerelem és a virágok ideje. Természetfilm. (Ism.)
19.20: Esti mese
20.00: A vadász halála. Tv-játék. (Ism.)
21.25: Halló, itt a hírszerkesztőség
21.35: Utak. Lengyel tv-filmsorozat 4. rész

A FEJÉR MEGYEI NYOMDAIPARI VÁLLALAT

azonnali belépéssel

éjszakai munkára

FÉRFI SEGÉDMUNKÁST FELVESZ.

SZÉKESFEHÉRVÁR, Irányi D. u. 6. sz. 2601

Élményből nőtt világ

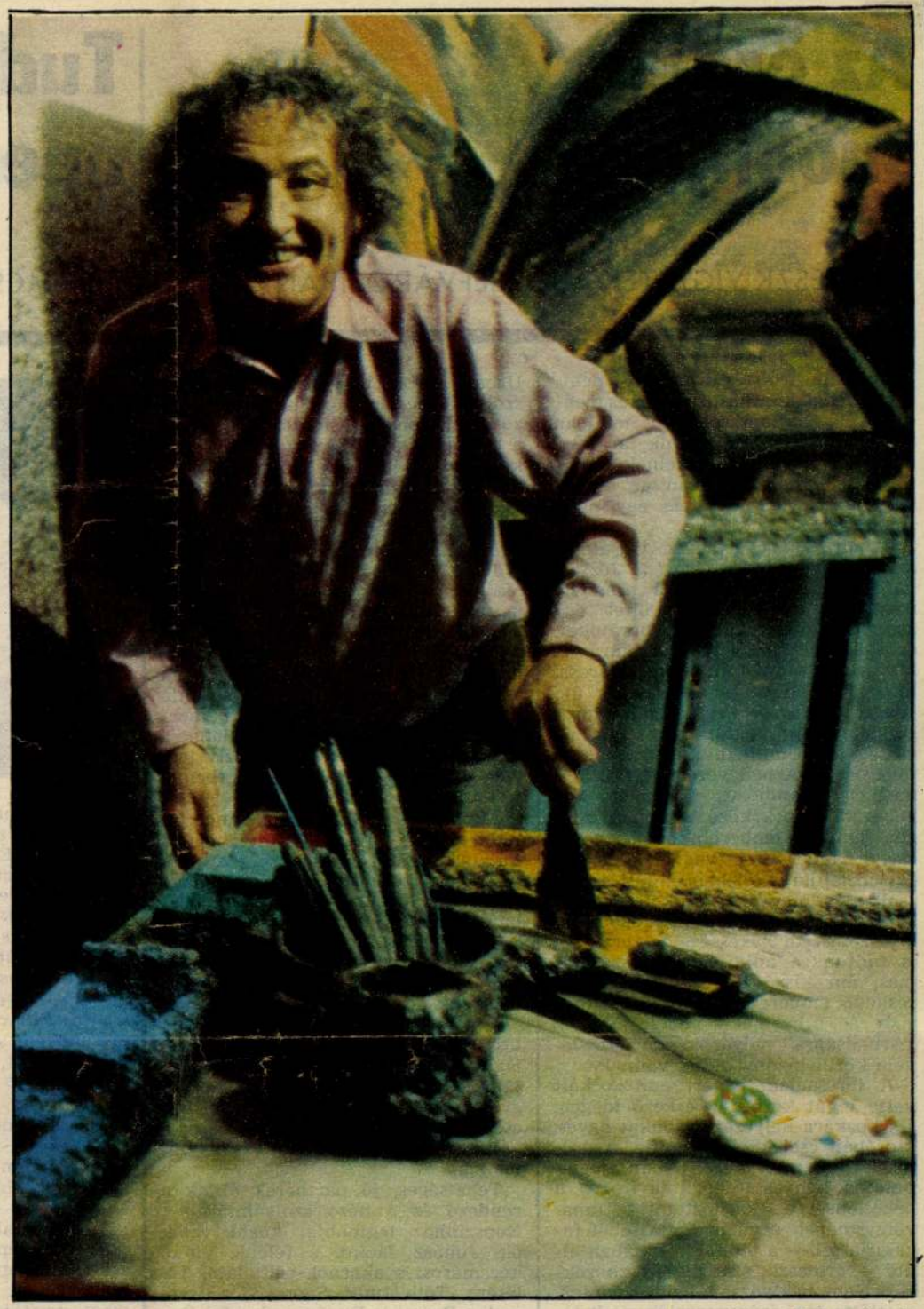

Kokas Ignác

FELVÉGI ANDREA FELVÉTELE

Ha önmagunk arcát olyannak látjuk, amilyen valójában, akkor a másoké is tisztább, igazabb. A Fejér megyei Ginza-puszta, Vál, a falu, amelyet Vajda János költészete tett híressé, Kokas Ignác művészetében az érzelmek, szenvedélyek világa.

— *Az ötvenes években festett, egyfigurás, ábrázoló képektől milyen út vezetett e tájakra?*

— Tizenkét éves kínlódás következett. Sokat kísérleteztem. Táblaképeket csináltam, mozaikkal dolgoztam. Abba kezdtem bele, amibe a többi fiatal kortársam. Én is a *fényes szelek* gyermeke voltam, készen állva arra, hogy új hitet, új világot teremtsek. Álmaim, mint sokaknak, nem sikerültek. Milyen élet ez itt? — tettük fel a kérdést. Álmaink és a valóság ellentmondtak egymásnak. Nem találtam a helyemet. Bennem volt egy rejtett, titkolt belső réteg, a gyermekkorom világa. Aki gyerek volt, aki imádta az apját, a természetet, ha szél, fa, föld szeretett volna lenni, hát azzá vált. Mindebbe bele tudtam magam élni. Aztán rájöttem, hiába akarok fa lenni, ha a lomb közül az én arcom néz ki.

— *Miért nem festette meg ezeket az álmokat, titkokat?*

— Ha ilyenről akartam festeni, rámnyomták a bélyeget: „szubjektív, nyavalygós vagy". Olyan tiltással találtam magam szembe, ami megbénított. Nem voltam annyira erős, hogy visszavágjak: éltem a brosúra, s az álmaim között. Mélyponton voltam, az önvizsgálat marcangolásában éltem. Ekkor visszatértem szülőfalumba, Válra. Mindössze húszkilométeres körzet, de ott bokor nem nőhet ki nélkülem. Ismerem e környék összes kis utcáit, útjait, udvarait. Gondolatban repülni tudok ezen a vidéken. Így született meg az *Éjszakai utazás* című képem. Először csak kicsi képeket festettem. Az első váli képemen egy ablak volt a keresztfájával, egy szegény ház ablaka. Ekkor szűnt meg belső kínlódásom. Ezek a festmények az én gyermekeim voltak, amelyek mélyen átélt, nagyon ismert élményekre tapadtak rá. Döntöttem. Kell vagy nem kell a világnak, ha senkinek se kell, ha csak homokba rajzolok és festek, akkor is ez az én festészetem. Micsoda felszabadulást jelentett: nem törődtem senkivel, semmivel. Dolgoztam. Huszonkét képet festettem.

— *Meglelte az önkifejezés igazi formáját. Mások ezt hogyan fogadták?*

— 1968-ban a velencei biennálén én képviseltem Magyarországot. Ez volt életem első kiállítása. Öt földrészről érkeztek visszajelzések. Kiderült, hogy azok az érzések, amelyeket ezeken a képeken megfestettem, közösek a világgal, nemzetköziek, ami bennem él, őbennük is megtalálható.

— *A hazai közönség hogyan fogadta?*

— Pesten hatvankilencben nyílt kiállításom. A szakmát váratlanul érte. Mellette és ellene is szóltak. Szokatlan volt számukra ez a fajta festészet. Szerintem azóta nem változtam, nagyobb nem lettem. Megmaradtam ugyanannak az embernek, aki nem különleges: mint a szántó-vető úgy végzem a munkát. Egyszerűen szeretem ezt a mesterséget.

— *Van-e valamilyen „rögeszméje", ami minden képén kifejeződik?*

— Én az életemet festem, ami minden ember élete. Ha tékozló fiú vagyok, megfestem a *Tékozló fiút*. Amikor felmásztam a magaslatra, s leestem onnan, megfestettem a *Zuhanót*. Amikor elhagyott a kedvesem, megfestettem az *Orfeuszt*. Amikor meghalt az apám, megfestettem az *Elmúlást*. Rögeszmém, hogy ezeken a képeken az igazság felszínre kerüljön. Azt a belső igazságot, amit érzek, meg tudjam mutatni. Amit én hordok magamban: szerelem, elmúlás, tékozlás, mások érzései is. Számomra az a fontos, hogy képeimmel az emberek helyett el tudjam mondani az élet egyszerű igazságait. Mindenki az igazságra törekszik legbelül.

— *Hogyan fest? Odaáll a fehér vászon elé, s tudja, hogy milyen is lesz a kép? Mennyire ösztönös, s mennyire tudatos ez az alkotás?*

— A festés csodálatos útkeresés. Nagy vonalakban tudom, hogy mit akarok megfesteni, de mire megszületik a kép, annyi minden beleszövődik. Sokszor átfestem őket, tovább keresek, kínlódom. A kép velem alszik, álmokban jelenik meg. Nyolcvanegyben a Műcsarnokban volt egy nagy kiállításom. A megnyitás után pár nappal kopognak az ajtómon, egy csillagász keresett, hogy foglalkoztam-e valaha csillagászattal. Mondtam, hogy nem. Azért kérdezte, mert olyan tereket festettem meg, amilyeneket ő képzelt a világűrben. Nem tudtam rá mit felelni. Ezek a képeim a Ginza-pusztai térélmények voltak. Elmentem Ginza-pusztára, s feloldódtam és ültem a csodálatos környezetben. Így született meg az *Életfa* című képem. Nem csak a táj érdekelt. Terekben, hangokban, formákban, élményekben rendet teremtettem. Nem motívumot festek. Az akkor átélt élményt festem meg.

— *Tíz éve a Képzőművészeti Főiskola tanára. Szeret tanítani?*

— Aki felelősséggel tanít, annak nincs könnyű feladata. A tanárnak mindenre feleletet kell adni. Istennek, hivőnek, forradalmárnak kell lennie, akit az ifjúság figyel; mivel ők még nem tűrik a hazugságot. Én a tanítványaimnak mindig azt mondom: közös a cipőnk, számunkra a lehetőségek ugyanúgy újak, mi ugyanúgy kísérletezünk, időnként zsákutcába jutunk, mint ők, legfeljebb mi már hamarabb rájövünk a következményekre. Bizonytalan korban élünk, tehát nehéz mindenre helyes választ adni. Szakmailag maximalista és szigorú vagyok, de tiszteletben tartom az egyéniségüket.

— *Idén kapta meg a Kossuth-díjat.*

— Nagyon nagy dolog. Emellett egy ország áll. Olyan érzés a Kossuth-díj, mintha egy ország megérintené az embert; ha kéz volna, ezt hívnák nagy ölelésnek.

MARTON MÁRIA

Az ördög snóblija

GROTESZK VÍGJÁTÉK A JÓZSEFVÁROSIBAN

A fiatal író- (és drámaíró-) nemzedék konfliktusészlelő és megélő hajlamáról írja találóan Spiró György; „Úgy tűnik, a fiatal írók mostanában nem kelnek birokra életre-halálra szólóan az ördöggel, hanem leülnek vele egy parti snóblira."

Urbán Gyula groteszk vígjátéka, az *Itt a piros, hol a piros!* (a Józsefvárosi Színházban volt a premier) fesztelen könnyedséggel ültet egy asztalhoz ördögöt és jó barátokat, ezúttal egy pergő kártyacsatára. A kisváros (vagy falu?) kocsmárosa, hentese és fűszerese a közéjük ülő idegentől arról értesülhet, hogy személyükben megtaláltatott az a hírességi, aki a millenniumra készülődő fővárosban Árpád vezért testesítheti meg egy grandiózus élőképben. Mivel a kártyázók közé betoppant idegen jámbor embereinkben egyenlő esélyt „fedez" fel (vagyis az ördög egy jó lapjárás közben elhinti a torzsalkodás magvait), működésbe lép az áldatlan virtuskodás, s megbomlik a jószomszédi békesség. A szerző azt is tudtunkra adja, hogy a szorgalmas, ám kissé tudatlan iparos-kereskedő emberek egyike tót, a másika rác, a harmadik pedig zsidó. Az „Árpádságra" pályázók származáslevele körül bizony bajok vannak.

A történelem ismert építőkockáit vette tehát kézbe az érkező idegen, s a kockára helyezett bábukat ügyes, kipróbált cselekkel mozgatja. A dráma tétje nem csekély: Urbán meglehetősen kényes terepen lavírozva a békétlenségre kárhoztatott Dunavölgyi népek egymás vágta sebét fakasztja fel — a témától általában elütő — groteszk, szatírikus eszközökkel. Nem béklyózzák beidegződések, az előtte járó írógenerációk riadt tétovaságai. Eltökélten lép az elaknásított földkéregre, számolva azzal, hogy itt a robbanások szilánkjai egyszerre ölik meg a gyilkost, az áldozatot; csak a felbújtó, a marionett zsinórok kézbentartója marad sértetlen.

Urbán vígjátékának genezisében nem nehéz felismerni Örkény groteszkjeit, különösképpen a *Tótékat*. Ám a Tót család igazi létre játszott. Urbán három balvégzetűjének úgyszólván becsületszóra hiszi el a néző az „Árpádság" fontosságát, mert a hiúság, a kevélység ez esetben csekély mozgatóerőnek látszik. Kivételnek mondható a zsidó kétségbeesett akarása, mert nála az „Árpádság" megszerzése egy belső biztonság, a befogadás, az identitás esélyét ígéri.

Jelen van a játékban egy tanító is, aki Vinkó kocsmáros csapszékének asztalán részegen éli át az „Árpádságért" küzdők perpatvarát. Ő lenne az egyedüli, aki fügét mutathatna az ördögnek, fut át a nézőn az éppen csak derengő felismerés, de a tanító értelmiségi létére keseredve mámorba veszejti napjait. S ha pillanatra kitisztul, gyönyörű igék, passzív tervek, enervált vágyak öltenek benne testet.

Egy bolond is téblábol a színen, ki tudja miért, mivégre. Mint ahogy a fiatalok, a szerelmesek sem kaptak túl sok fogódzót a szerzőtől, hogy szilárdabban állhassanak a vállalásában rendkívül nemes vígjátékban.

Szigeti Károly rendezésében tisztán, világosan érzékelhető e különös, groteszk hősöknek a szerepe, tudatlanságuk mértéke, rejtve maradó rászedettségük, mint életük immár tartós állapota. Különösen az első világháborút megidéző képekben napjainkig ható látomást tár elénk; a gyilkosok és áldozatok személyei felcserélhetők, de a kést felkínálók arcvonásai — maszkok alatt is — állandók.

Tehetséges, jó partnerek álltak a rendező és a néző szolgálatára. A Népszínház legjobbjai közül valók ők, Juhász Jácint, a félénk Vinkó kocsmáros, s akarnok-céltudatos felesége, Tóth Judit, Soós Lajos gyermeteg Rezovics Dusánja, Somfai Éva a hentes nagyravágyó felesége, valamint a kitűnő Hável László Nebicher Ignác nevű szatócsa. Ziccer szerep jutott Beregi Péternek, aki Gerzson Gerzson vigéc alakjában egyszerre volt ember — és ördögarcú, behízelgő és despota. Beregi felfogásában a sátáni vigéc (üzletkötő!) igazi megtévesztő, felkészült pszichológus, a kijátszás, az élvezettel művelt intrika mestere. Kitűnő kártyás, biztos kezű szerencsejátékos. Hogy fortélyait jobban megismerhessük, érdemes leülni vele egy parti snóblira ...

PÁRKÁNY LÁSZLÓ

TÓTH ISTVÁN CSABA (MTI) FELVÉTELE

Somfai Éva, Beregi Péter, Soós Lajos

Tudós nő, operettben

A FILMCSILLAG KAPOSVÁROTT

Spindler Béla, Básti Juli és Gyuricza István

FÁBIÁN JÓZSEF FELVÉTELE

Hasonlíthat-e a Sztálin-díjas atomfizikusnő egy kóristalányhoz? Elvben aligha, de a valóságban igen. Méghozzá a megtévesztésig. Legalábbis abban a nevezetes szovjet operettben, amely Miljutyin és Dunajevszkij zenéjével Moszkvában még 1946-ban aratott hatalmas színpadi sikert. Budapesten 49-ben tapsolhatott a közönség a *Filmcsillag* Vidám Színházi premierjén, s nemsokára vidéken is több helyütt bemutatták e korszerű személycsere történetét.

Raskin, a librettó szerzője, kétségkívül elmésen merítette az életből azokat a figurákat, akik a lényegében sablonos operett-bonyodalmat „átigazolhatták" az akkori jelenbe. Nikitina, a csak munkájának élő, szigorú fiatal tudósnő, akiről mint élő mintaképről, már film is készült, csakugyan a kor hőse; az alkotó ifjúság és a női emancipáció megtestesítője. Amikor már úgy tűnik, hogy a jellegzetes karakter szerepére a filmgyárban nem találnak színésznőt, aki illúziót keltően eljátszhatná, a véletlen a rendező elé veti Verát, az üde operettszínházi reménységet. És ő „kiköpött" Nikitina. Már ami a vonásait illeti. Mert egyébként alaposan különbözik a hősnőtől. Nemcsak fiatal, hanem fiatalos is; csinos, jómozgású, eleven. Míg a kiváló Nikitina olyan akár egy szögletes, nyársat nyelt parancsőrtiszt.

Az „egyforma különbözők" igazi teátrális ötletére épült tehát a darab, és ezzel parádés ikerfőszerepet kínál a Nikitinát és Verát természetesen egyszemélyben alakító mindenkori színésznőnek. S mintegy mellesleg, éppen ez a játék tartalmazza a gondolatot is, vagy mondjuk úgy; azt a szelíd szkepszist, amellyel Raskin a kitermelt új nőideált megfricskázza. A tudós nőt, a munka frontjának bajnokát, aki nőiességét, spontán vonzerejét úgynevezett társadalmi erényekre cserélte. A *Filmcsillag* végeredményben arról szól, hogy Nikitina és Vera együtt alkothatják az emberi-női teljességeszményt. És ennyi mondanivaló egy operettől szép teljesítmény, kivált, ha figyelembe vesszük a mű keletkezésének körülményeit.

Ács János rendezése is attól jó most Kaposvárott ,hogy színházi értelemben „vállalja fel" a *Filmcsillagot*. Tudomásul veszi hogy alapjában egy bravúros kettős szerepre épül az egész, és ezért az előadásban Básti Julinak kell vinnie a primet, elsősorban neki kell megadnia az alkalmat a színészi alakváltásban rejlő hálás lehetőségek lehető legkomolyabb kihasználására. Tehát nem a szovjet operett paródiáját, nem pamfletet, avagy persziflázst állít színre Ács, hanem egy sajátos, karakteres világot; svungos filmgyári igyekvőket, derék alkoholistákat, önérzetes akadémikusokat, egyenes gerincű, életvidám katonákat, civilben és uniformisban. S e mívesen kidolgozott mellékszerepek (az élen Bezerédy Zoltán „lélekzetelállító" asszisztensével és Margittai Ági frenetikus házi „gyezsurnájával"), éppenséggel hiteles légkört teremtenek Básti mesteri magatartásváltásai köré.

Mert Básti csakugyan ebben remekel; a két nőalak magatartásának pontos megfogalmazásával. Nem az a lényeges, hogy merev kosztümöt váltogat lezser pantallóval, hanem az, ahogyan álig gombolkozva, kezében aktatáskával, lábán férfi félcipőben megnyilvánul. Básti Nikitinája nem ellenszenves — egy „jobb sorsra érdemes" nő, aki a társadalmi szereppel felvett egy kialakított stílust is. És hisz benne. A képben, amelyet önmagának kialakított — önmagáról. Aztán a figura lassan kezd alteregója, Vera felé „fellazulni", és Básti drámaian lebilincselő ebben a folyamatban, ahogyan a szikár modell rátalál saját nőiségére.

A *Filmcsillag* tehát úgy marad operett a kaposvári előadásban, hogy egyszersmind élvezetes színház. Nem műfajkifordítás, hanem felértékelés; néhány villanásban szellemes színházi stílusidézetekkel; az egyik szalon-kép csoportbeállítása mintha egy darabka Csehov lenne, a másiké egy percnyi proletkult, amint a vidám kellékzászlókat meglobogtatja a filmgyári szélgép.

MÉSZÁROS TAMÁS

KOKAS IGNÁC
Új Tükör 1983. XX. 51 n.

Kokas Ignác

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 345-726

Kritikusok

VAS NÉPE

1982 MÁJ 19

A küzdelem és ellentmondás művészete

A Műcsarnokban 1969-ben megrendezett nagy kiállítás „együttes hatása" — a tanulmányszerző Horváth Teréz szavaival szólva — „minden eddiginél döbbenetesebb volt... olyan lenyűgöző, hogy az sem tudta kivonni magát hatása alól, aki nem volt képes túlélni a teljes dráma gyötrelmét... Felzaklató és megrendítő volta, valamint az előadás újszerűsége, a festett, kapart, horzsolt felületek, rétegek egymásra torlódtatása, a motívumok szürreális kapcsolódása ...mind okot szolgáltattak arra, hogy fölötte a szakmai és szakma körüli indulatok összecsapjanak."

Kokas Ignác művészete az utóbbi másfél évtized folyamán külön fogalommá vált, amelyet aligha lehet egyértelműen besorolni valamely iskola, irányzat fogalomkörébe. A most ötvenhat éves alkotó (Kmetty János és Bernáth Aurél egykori nö-

MAI MAGYAR MŰVÉSZET

vendéke) már ha korában Munkácsy-pott akkori képe nyász, Darugyári stb.) majd önmag vészi elképzeléseiv gával, stílusával v nyörtelen küzdelem remtette meg újsz világát. Erről szól művészeti Kiadó g ban megjelent gaz színes képpel is) tett tanulmány.

ОКАС
ГНАС

rmincéves
-díjat ka-
ire (Bá-
hegesztő
ával, mű-
el, anya-
ívott kö-
ben te-
erű festői
a Képző-
ondozásá-
dagon (16
szemlélte-

János és
ra: Katalin,
és Szalay
Anita, Bár-
e Erzsébet
Kovács
Eszter fia:
ó és Sisak
Németh
Zsuzsanna
Zsuzsanna,
iszán Ka-
ankos Fe-
Éva Márta
is Imre és
, Németh
Ilona le-
enc János
fia: Péter
stván és
lázs, Kol-
Éva Ágota
árpád és
a: Gabri-
erenc és
a: Gábor,
és Gruber
tán, Ne-
és Har-
ilvia, Fá-
Erzsébet

Miklós és
Tibor és
Péter Ta-
Strádl
ria Anikó,
zőcs Juli-
ef és Hor-

ador, Mol-
Kálmánné,

ria fia: Róbert, Pálffy István és Szabó Zsuzsanna leánya: Zsuzsanna, Kovács Károly és Egyed Erzsébet fia: Attila, Takács Béla és Auer Ibolya fia: Krisztián, Márton Zoltán és Bodó Ilona fia: Zoltán, Matics László és Csuka Erika leánya: Anita, Kovács Zoltán és Pordán Katalin leánya: Katalin, Fehér Győző és Szabó Mária fia: Gábor, Nagy Ferenc és Pendli Erzsébet fia: Ferenc, Pásti Ferenc és Kovács Irén fia: Tamás Ferenc, Horváth György és Mészáros Gizella fia: Róbert, Novák Károly és Németh Teréz fia: Péter, Varga Ferenc és Bozsoki Anna leánya: Anita, Szele János és Simon Gyöngyi fia: András, Ohr József és Bogdán Ágnes leánya: Zsuzsanna, Szenteleki János és Gáncs Erzsébet fia: János, Szabó György és Németh Magdolna fia: Attila, Baranyai József és Kozák Zsuzsanna leánya: Zsuzsanna, Majsa János és Sebestyén Irén leánya: Szilvia, Fülöp Árpád és Márkus Ilona fia: Gábor, Németh Gyula és Szalai Mária fia: Zsolt, Csonka Tibor és Bujtás Julianna fia: Csaba, Füzfa Ferenc és Molnár Judit leánya: Nikoletta Judit, Benkő József és Németh Mária fia: Attila, Szele László és Czethoffer Zsuzsanna leánya: Zsuzsanna, Szita Károly és Cséve Mária leánya: Beatrix, Firisz László és Vodenicsár Judit fia: Gábor Barnabás, Gecse István és Németh Erika fia: Krisztián, Darázs Lajos és Mendel Éva leánya: Éva Diána.

Kokas Ignác

1021

„Én is szántóvető vagyok”

Fűből, fából, esőből, szélből kellene megírnom. Zöld virradatból, melyben a fűszálak épp csak sejteni kezdik életüket. Kaszáló árnyakból, amint a mindennapi világkezdeten – derengő árnyként suhannak át. És napkaszából, hogy Ginza aranybarnái hasogattassanak. Agresszív rézből, szelíd kőből. Csendszagból. A teremtés hangtalan robajából. Egy szál villámsújtotta karóból, mely üszkösen is növényi párjára vár. És persze, földből, amelyen, kötésen a vér, átüt egy ember arca. Talán az övé, talán egy kétezer éve halott földművesé.

1. *Álljanak itt elsőül az anyakönyvi adatok: 1926. március 4., Vál, Fejér megye. Apja: Kokas Ignác asztalosmester. Mit fed e néhány szűkszavú tény? Valójában hová s mire születtél?*

— Egy dunántúli község asztalosdinasztiájába, magam is asztalosnak. Négy nemzedéken át szállt apáról fiúra, kézről kézre ez a mesterség nálunk, s mi sem látszott természetesebbnek számomra, mint az, hogy én is asztalos leszek. Alighogy járni tudtam, naphosszat ott bámészkodtam, sündörögtem a műhelyben. Nem csoda hát, hogy már hétéves koromban önállóan összeeszkábáltam egy hokedlit. Inasok dolgoztak apám mellett, s előfordult, hogy helyettük, sőt a segéd helyett én köszörültem meg a gyaluvasat. S hadd dicsekedjem: apám nemsokára észrevehette, hogy segítettem. Mert már a köszörülésről megállapította, milyen a lelke annak, aki a vasat élesítette, lehet-e belőle igazi asztalos. Ennyire értette a mesterségét. Szerette a jó szerszámot, egyetlen repedt kalapácsnyelet sem tűrt meg maga körül. Az ilyet az inasnak arányos, rendesen megmunkált új nyéllel kellett pótolnia, hogy a kalapácsfejjel célszerű egységet alkosson; vagyis csakugyan — kézhez álló, pompásan viselkedő — szerszám legyen. A maga munkaeszközére aztán kinek-kinek úgy kellett vigyáznia, mint a szeme fényére... Hallgattak is apámra, mert tévedhetetlenül dolgozott. Kétszer nem mért soha. Amit levágott, az épp akkora lett, amekkorának lennie kellett. A derékszöget szemmértékkel is hajszál pontosan eltalálta. S a kertajtótól a bútorig kivételes arányérzékkel csinált meg mindent. Ha ma megnézem bármelyik megmaradt munkáját: szép, arányos és célszerű valamennyi, pedig sablont sem használt hozzájuk... S még mi mindenhez értett! Magam előtt látom hosszú ujjait, amint épp rajzol valamit. Vagy magas, kicsit hajlott alakja mögött baktatok a vasárnapi erdőn-réten. Letép egy fűszálat, virágot, hátredűlő homlokára, Érdekes arcélére nézek, S hallom a hangját is, amint elmagyarázza, hogy a farkasalma a ráröpülő bogarat kis csapóajtóval bezárja, s csak akkor engedi ki, amikor az megtermékenyítette. Mert minden növénynek, állatnak tudta a nevét, ismerte természetét. Máskor meg tüzet raktunk, s közben mesélt, mesélt. Vagy együtt ástunk ki a földből — Válon őshonos volt az ember, bárhol előbukkanhatott efféle — valami régi cserepet, edényt. Mert őt, noha csak hat elemit végzett, a régészet is érdekelte. Értett a gyökvonáshoz. Ady-verseket mondogatott! Azt hiszem, nem túlzok hát, ha ma is rendkívüli embernek látom.

2. *Mesemondását említetted föntebb. Csak alkalmi mesélő volt, vagy amúgy is szavakész embernek számított? S mit mondott el: népmesét, vagy inkább a maga és környezete életéhez kötődő történeteket?*

— Édesapámmal mindig történt valami érdekesség. Csak kiment a kapunkon, lépett kettőthármat, máris a dolgok közepébe csöppent. Belebotlott valakibe, az elpanaszolt vagy elújságolt neki valamit. Továbbment, s amerre megfordult, mindent meglátott, észrevett. Mert számára az üres falusi utca is tele volt mozgással, eseménnyel. Itt a gólyafészek gyarapodott, ott egy bokor levelesedett. És nem is kellett az eseményhez otthonról elmennie: műhelyében egymást váltották az emberek. Egyrészt, mert a munkáját becsülték, másrészt, mert fölkeresték a járási ipartestület elnökeként is. Vál járási székhely volt akkor, tizenkét falu iparosa járt hát hozzá ügyes-bajos dolgával. S ő megírta kérelmeiket, eligazította őket ebben-abban, s ha úgy adódott, elment velük akár a főszolgabíróhoz is. De nemcsak ezért kedvelték az öreg Kokast. Olcsón dolgozott, és érdekesebbnél érdekesebb történeteit oly ízesen adta elő, hogy huszadjára is megkérték, mondja el ugyanazt. S az ismert háborús vagy hétköznapi eset ismét csak frissen hangzott. Ezért hát otthon is, jártában-keltében is, a kocsmában is, tüstént körébe sereglettek az emberek, s beszéltették. Úgy tartották: Kokas olyan ember, akit a püspök is órák hosszat elhallgatna; persze, hogy lesi szavát a falu népe is. Hozzáfűzhetem: a legjobban én füleltem rá. Talán ezért szeretem annyira az emberi beszédet. Apám szép szavára akkor is figyelhettem, amikor esténként mesét, utazásos könyvet, majd Jókait olvasott fel. Öröm volt hallgatni. Ha aztán mégis elaludtam, másnap alig vártam, hogy folytassa tovább...

3. *Nem említetted még édesanyádat. Mit örököltél s kaptál őtőle? S egyáltalán: miféle gyerek voltál? Figyelőféle, mint fent említetted? Szelíd, vagy inkább élénk?*

— Édesanyám világéletében dolgozott. A hangját szinte nem is lehetett hallani. Panaszkodni sose panaszkodott, betegségében sem sóhajtozott. Rengeteg teendője volt: hajnalban kelt, fejt, megetette a jószágot, néhány hold földünkön is ő „vetett-aratott”. S minden terhet elbírt, amely csakugyan látástól vakulásig rászakadt. Alighanem ezt örököltem tőle: a mindennapi új nekifeszülést. Mert magam is napszámos módra szeretek dolgozni... Eleinte, persze, éltem a falusi gyerekek szabad életét. Mindenben benne voltam, nemegyszer jobban is, mint kellett volna. Csúzlival, hurokkal, csapdával vadásztunk, kifosztottuk a fészkeket. S én voltam az, aki fölmászott a legmagasabb fára. Magas partokat szakítottunk le, mit sem törődve az életveszéllyel. Ha libát, pulykát kellett őriznem, aközben is volt mód a játékra. Barbár játszódásunk volt például a „nyelvkiverősdi”. Kora tavasszal nyílt egy finom tüskéjű növény, s mi valahogy azt találtuk ki, hogy azzal ütögetni kell a nyelvünket. S aztán az egymásra öltögetett nyelvünk persze, csupa vér volt... Akadt azért értelmesebb foglalatosságom is. Meredek, sárga falak között mély utak vezettek ki a faluból, a lösszbe különböző jeleneteket faragtam. A műhelyben pedig a Pestről hazatért Szécsényi Miskától próbáltam ellesni a faszobrászatot. Mert ez volt számomra az igazi öröm: sürögni-forogni, tevékenykedni a deszkák, a szerszámok között.

4. *S meddig jutottál az asztalosságban? Csak éppen „beleszagoltál” a fák illatába, a mesterség fogásaiba, hogy próbára tegyed a kezedet, vagy valóban folytatni akartad a családi szakmát?*

— Szerettem a fák illatát, és éreztem, hogy viszontszeret a fa: nem áll ellen nekem. Ha kezembe vettem a szerszámot, tudtam, hogy birtoklom az anyagot. A legkönnyebben a hársfát lehetett faragni, ahhoz viszont csodálatos vésőkre van szükség. A legkeményebb a vadkörte, de azt

Vízről, növényekről
1968

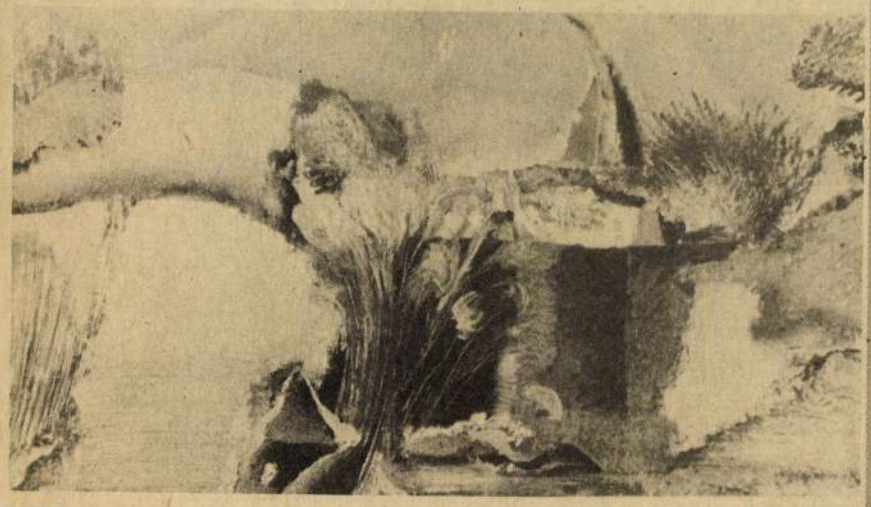

Koreografált
kalandok
Cikkünk
a 32–33. oldalon

FOTÓ: STALTER GYÖRGY

M

A MAGYAR IFJÚSÁG
KULTURÁLIS
MELLÉKLETE
1982. MÁRCIUS

10 KÉRDÉS

Kokas Ignáchoz

Fotó: Moldvay József

bármilyen irányba faraghatja az ember, olyan sűrű szálú. Szívesen dolgoztam diófával és tölgygyel is. Csakhamar formás ivópoharat, egy fából láncot, fejeket, szobrot készítettem. Miféléket? Ahogy most visszagondolok rá, eszembe villan egy mindezeket megelőző emlék. Hat-hét éves ha lehettem, térdepeltem az utca porában. Elment mellettem egy ember, s valahogy megszállt az ördög: hirtelen nagyot kiáltottam. Ő igen megrettent ettől, visszafordult, s trágár szitkokkal leteremtett. Olyannyira megsértődtem ezen, hogy berohantam az udvarra, düledező, öreg istállónk egyik kövét lekaptam, s apám kiszuperált szerszámaival megfaragtam annak az embernek az arcát. Attól fogva szokásommá is vált, hogy ha valaki megbántott, tüstént fogtam egy követ, s igyekeztem megfaragni a fejét... A műhelyben tehát már némi gyakorlattal szobrászkodhattam. Festőt 16 éves koromban láttam először. Az otthon dagasztott kenyeret vittem a pékhez, s egyszer csak megpillantottam, hogy a Kisközön, a Burgondiás híd alatti gödörben áll egy ember és fest. Gyorsan megszabadultam a kenyértől, s már futottam is vissza, hogy a festést megfigyeljem. Sokáig lestem, majd nyakam közé szedtem a lábamat, hogy otthon mielőbb magam is megpróbálkozzam az új mesterséggel. Széttéptem egy rossz zsákot, léc akadt elég, azokra vásznamat fölerősítettem, s apám cégtáblafestékeivel (mert a betűíráshoz is értett) hozzá is kezdtem a dologhoz. Unokatestvéreim azonban kigúnyoltak, ezért fölmenekültem a padlásra, s ott a szellőzőablakból lefestettem, amit a faluból látni lehetett. Magam is meglepődtem: azt hiszem, jobban sikerült, mint a gödörbeli festőnek... Rajzolgattam még néhányszor, de aztán a próbálkozásról jó ideig szinte elfelejtkeztem. Úgy látszott, éppoly alkalmi kedvtelés volt csak, mint verselgetésem. Dolgoztam a műhelyben, aztán úgy alakult, hogy egy-két állás nélküli, kitűnő tanár segítségével este tanultam. Bicskére jártam vizsgázni, így végeztem el a négy polgárit. Aztán Pápára kerültem, ott szereztem meg tanítói oklevelemet.

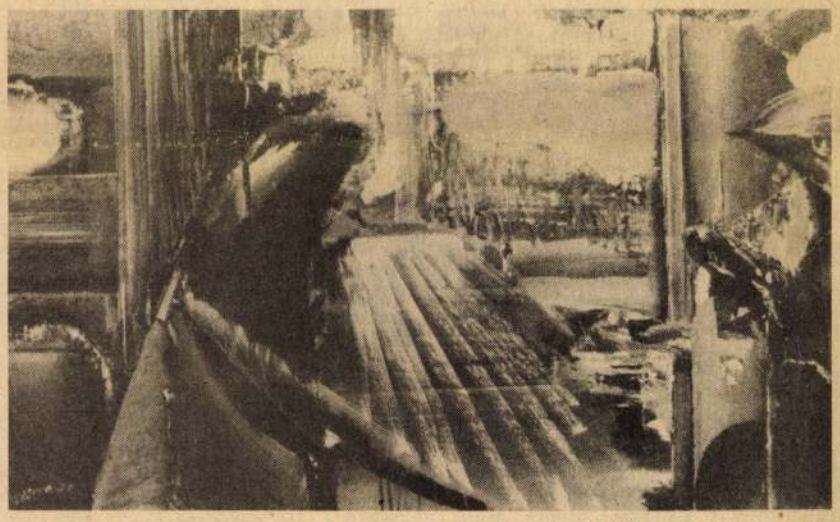

Párbeszéd Ginzán 1973

Szent György
miután legyőzte a sárkányt 1975

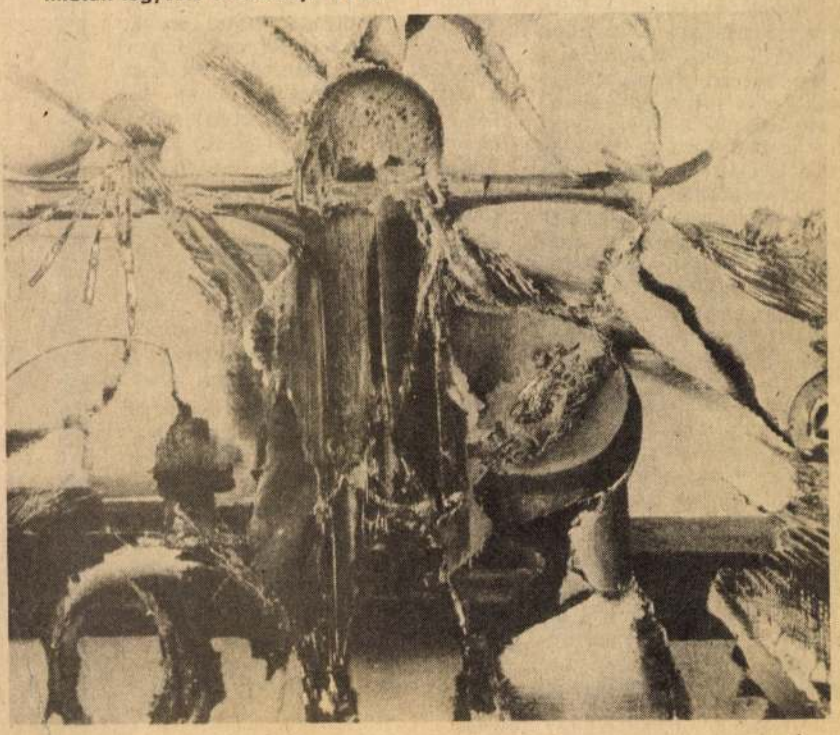

De akkor már éreztem, hogy nem erre készülök.

5. *Hallottam valamit arról, hogy — annyi más akkor indult ifjúhoz hasonlóan — úgy jöttél fel a pesti főiskolára, mint a mesebeli harmadik fiúk. Mi volt a tarisznyádban?*

— Nem volt énnálam semmi sem, s azt se tudtam, hogy pontosan mit akarok. Egyik unokatestvérem hozott föl a Képzőművészeti Főiskolára, s beültem szépen a felvételire. Megnéztem, hogy a szomszédom mit csinál. Huzigálta rendesen a szenet, láthattam, milyen fürgén bontakozik ki a fej. Magam is megpróbáltam... Eltelt az első délelőtt, gyönyörűen sütött a nap, de én csak álltam az épület kapujában. Egyszer csak megszólít valaki: — Hát te, mért nézed olyan keserűen az eget? Mondom neki: — Se pénzem, se szállásom. Mire ő: — Gyere utánam, ne törődj vele. Azzal elindult. Kis fokossal böködte az utat, nem szólt egy szót se. Csak ment elöl, én meg ballagtam utána. Egy házba befordult, s fölmentünk az első emeletre. Botjával belökte a szárnyas fehér ajtót. Odabenn a szétteregetett szalmán pár fiú üldögélt. Megszólította őket: — Hoztam egy embert. Fogadjátok be! Így érkeztem meg a Dési Huber István népi kollégiumba. A pártfogóm Nagy László volt... Folytatódott a felvételi. Egy csúnya, hordóhasú, meztelen öregasszony állt előttünk, az elmúlás minden nyomorúságával, gyalázatával; szinte lecsúszott róla a bőr. Hát azt nem lehetett rosszul megrajzolni... Fölvettek, ottragadtam a főiskolán. De máig is gyakran eszembe jut: ha akkor nem találkozom Nagy Lászlóval, talán estére gyalog hazaindulok, s ma tanítóként vagy asztalosként dolgozom valahol. Mert majdhogynem akaratomon kívül terelődtem errefelé. Nem úgy kezdtem én hozzá, mint aki egy vasárnap az asztalra csap, és azt mondja: — Apám, márpedig én festőnek állok! Feljöttem, megpróbáltam, s úgy látszik, a mesterség már ártatlanul megvolt a kezemben. De ha úgy adódnék, ma is elmennék asztalosnak.

6. *Szerencsére másként adódott: Kmetty János, majd Bernáth Aurél tanítványa lettél. Idővel pedig — önmagaddal, s a külső értetlenséggel küszködve, kemény évek árán — Kokas Ignác „mester"... Milyen ellenállást kellett leküzdened?*

— A főiskolára, a kollégiumba kinőtt, sötétkék ünneplő ruhában érkeztem. Mária-kongreganista jelvényt tűztem a zakójára. Az említett szálláskereső séta után, alighogy Nagy László kiment a szobából, odalépett hozzám egy fiú, s kedvesen, szelíden megfogta a jelvényemet: — „Ejdes komám, itt erre nem lesz szükség..." Mindaddig nem hallottam és se marxizmusról, se Leninről. S hirtelen megtudtam, hogy most éppen „megforgatjuk a világot". És ehhez mi, festők úgy járulunk hozzá, ha a dolognak nagyon nekigyürkőzünk. Ha megtanuljuk a szakma minden csínját-bínját. Tisztán és tavaszi kedvvel bele is fogtunk. Kitűnő tanárok oktattak, korrigáltak, barátok vettek körül, pezsdítő légkörben éltünk, de azért én félállással mindig otthon voltam. Festettem kőművest, hegesztőt, meg persze asztalost, nem is egyet, de az arcuk hazulról szólított meg. Ha valamire nem tudtam felelni, hazafutottam. A legtöbbször úgy, hogy becsuktam a szememet. Annyira ismerem én azt a tájat, azokat az embereket, hogy egy bokor nem nőhetett ki a tudomásom nélkül. Bánatom, örömem, ha volt, a szülőföld mindig felelt. Mert nem kívülről néztem be oda, belülről láttam kifele. Soha nem vágyódtam ezért arra, hogy „nagy festő" legyek. Csak azt a földet, az ottani embereket, az egész nagy egységet, a természetet, amelynek mi is részei vagyunk — mert az ember is a természet gyermeke — szerettem volna elmondani. Törleszteni az adósságot — kezdettől sorskérdés volt ez számomra. De nem úgy, hogy megfessem, mint megy egy asszony az utcán, hogyan köti meg a kendőjét. Többre vágytam ennél. Sűrítettebben, összetettebben kívántam az otthonról hozott igazságot megfesteni. Mindazt, amit s ahogyan megismertem ott. És hazai színek: zöldek, barnák, sárgák jöttek az ecsetemre.

7. *Kézenfekvő kérdés: mi volt s maradt az adósságod? Mivel tartoztál s tartozol annak a tájnak, azoknak az embereknek? Mi a te igazságod?*

— Az a világ nem volt soha híres. A történelem során ősidőktől laktak ott emberek, de soha nagyok, nevezetesek. Ha rómaiak, hát a legegyszerűbb légionáriusok, ha a mi eleink, mindig kétkeziek, szántóvetők. A nemzedékek szépen, sorjára befeküdtek a föld rétegeibe. Nem történt csuda mi-

nálunk, szépapánk szépapja is ugyanúgy élt, mint mi, késeiek. Megtermékenyül a gyümölcs, a virág megnő, a termés beérik, a füvet levágják; s ugyanígy: az ember világra jön, dolgozik, meghal — tudtam az élet természetes menetét. S én se vágyódtam többre, úgy akartam élni — s mindegy, hogy asztalosként, vagy festőként —, hogy tegyem szépen a dolgomat. Mert ez a rend, s a magam dolgában — mint annyi földim — én is szántóvető vagyok. Nem lettem híres ember. Én is befekszem egyszer azokba a rétegekbe. Onnan jöttem, oda tartozom. Ezért is irtózom minden toronytól... Figyelni ezt a mozgást és mozdulatlanságot, az ismétlődő időt a természetben, az emberekben, elmondani a törvényt — talán ez az én igazságom.

8. *Természeti lényként, s útra bocsátó közösséged „küldötteként" festesz tehát? A „föl-földobott kő" reménytelen reménykedésével? Tragikus és felséges program...*

— Örökös meghasonlásom, vívódásom, hogy miért is nem tudok felhő lenni, nem tudok víz lenni, vagy szél, miért nem válhatok fává. Bármit festek is: kinéz az arcom belőle. Reménytelen állapot ez, mégis nagy erővel kívánja tőlem, hogy próbálkozzam. Csak Ginza-pusztán, képeim oly sokszor visszatérő színhelyén találkoztam én az ember nélküli tájjal, mely mégis száz- és százezernyi halott, élő és eljövendő embert magába fogadott. Ott lehettem úgy együtt a természeti csenddel, hogy az idő megállt, s mindegy volt: most, vagy tízezer éve történik mindez. Mert Ginza-pusztán természetarcom volt, fű, fa, felhő, szél voltam én is... Amikor édesapám meghalt, keserűségem, fájdalmam, összeomlásom gyógyítására lementem Ginza-pusztára. Jártam a tájat, festettem. Tán érkezésem másnapján történt: tettem még egy sétát, alkonyodott. Egy völgyben, ahogy átnézek a fák közt, látom,

hogy szemközt, gyönyörű kis dombról ide világlik egy tisztás, annak a közepén kerek kő, épp arra tűz a nap. No, mondom, oda át kell menni. Át is mentem, s a kerek kőre telepedtem, szemben a nyugvó nappal. Mindig szerettem a napnyugtát, de ilyet még soha nem éreztem: csak arra a kőre, csak énrám sütött a fény, s szinte szálanként fogtak magukhoz, nyúltak a hónom, a térdem alá, fogták a tarkómat — a napsugarak. S akkor tudtam: találkoztam, sőt beszéltem a nappal. Nem tartott sokáig az egész, a nap lebukott, megszűnt a varázs. Akkor fölkeltem, s elindultam hazafelé. De már a völgyben azt mondtam magamnak: — Bolond vagy te, Kokas. Senki emberfia nem beszélhet a nappal. És megcsillapultam. Ám azért csak nem hagyott nyugodni a dolog. Másnap alig győztem kivárni az idő múltát, s alkony közeledtekor szedtem a lábam, hogy jókor érjek arra a helyre. Amint odaérek, s kipillantok a fák közt, a kövemre, döbbenten látom, hogy egy fiú meg egy lány ül rajta, s mint tegnap én, ők is szembenéznek a nappal. S egyszeriben olyan kifosztottnak, meggyalázottnak éreztem magam, hogy iszonyatos, gyilkos harag fogott el. Fölégettem volna őket, hogy el merték foglalni a helyemet. Lehet, hogy a szájam is járt, kereste a szitkokat, csak nem tudta kimondani őket, nem volt szavam hozzájuk. S indultam volna ellenük, amikor hirtelen szelídség öntött el, mosoly járta át egész testemet: hisz nem csinálnak ők semmit, csak láttak egy kerek követ, s szemközt ülnek a nappal. És most már természetes és gyönyörű volt minden: Henry Moore Király és királynéja ült ott, emberpár — Nagy Lászlót idézve — „minden időben". Meg se vártam hát, hogy lenyugodjék a nap, csak megfordultam, s örömmel a szívemben, azt mondtam magamban: — Nem vagy te olyan bolond, Kokas... Gyakran szememre vetették, hogy Ginza a búvóhelyem, hogy elvonulok a világtól, embertől. De én sok olyan érvényes, ma is tetsző, emberhez méltó törvényt találtam ott, melyet ma sem szégyellek kimondani.

9. *Zöldek, barnák, sárgák uralkodnak, mint említetted, majd minden festményeden. Talán, mert legsikoltóbb ecsetvonásaidat is Ginza-puszta fénye próbálja csillapítani? Azt kívánod, reméled, hogy aki csakugyan látja képeidet, maga is beszélni tud a nappal?*

— Ginza-pusztán egyetlen fűszálban is éreztem a csillagot. Ha egy fűszálat lefestek, hátam mögött, alattam, fölöttem, jobbra-balra is érzékelem a világot. Egy csillagász járt nálam legutóbb, s úgy látta: kozmikus tereket festek; általa csupán kiszámolt, kikövetkeztetett világot. Egy perui azt mondta nekem egyszer: ezeket a képeket Peruban festették; egy afrikai meg azt, hogy mi is szeretünk lefeküdni a földre... Pedig hát idehaza vertem én le a karót, amelyhez nőnöm, kapaszkodnom érdemes. Szülőföldemen, ahol a magamfajtát sosem illette hatalom s dicsőség. Egyszerű világ ez, hisz szinte fájdalmasan mindig ugyanarról beszélek. De talán épp ezért értik meg másutt is... Nem kívánok én semmi mást, csak igaz képet festeni. Nekikezdek, s míg készül a kép, együtt kelünk, élünk, fekszünk. Akarok valamit, ő is akar, megszólít, könyörög, makacskodom, nem engedek. Máskor szebben mutatja a tomporát, hát hagyom magam elcsábítani. Az is megesik, hogy olyan pontosan, szépen szól, hogy nincs más dolgom, csak hagyni, akár egy üres csövön, folyjon rajtam át. És csúnyán ráfizetek, ha ilyenkor akaratoskodom. Gyönyörű vadászat ez: itt szalad ki a vad, ott búvik meg, elindulok a nyomába, ha eltűnik, újra és újra megkeresem. Bekerítem, megindul köztünk a harc, hogy talán birtokoljam is. Mert egy kép alatt sokszor harminc van, az előző huszonkilencet megölöm, hogy meglegyen az az egyetlen egy... S megint csak anyámat látom ilyenkor, aki újra meg újra nekikezdett, mert azt vallotta, amit az egész falu: a legnagyobb adomány az élet. Azt nem lehet odalökni az enyészetnek. Amíg az ember mozdulni tud, mozduljon, ahogyan kell, ahogyan lehet... Láttam már akkora felhőt, hogy elképzeltem hazánk fölé, s azt mondtam, ha az itt gázolna át, már végünk lenne. Ott meg csak úgy elfutott. A mi hazánk, házunk ekkora. Úgy kell hát élnünk, hogy a lélek ebben a hazában, házban otthonos legyen. Ezért nem bánom végül is, hogy Ginza — bár az a puszta már nincs is meg — mindennap eljön, mint repedésen a gáz, s rákényszerít, hogy még fuldokolva is őt mondjam el.

10. *Régóta tervezett munkád A barátság asztala. Két „szárnya", a Háború s az Életfa már elkészült, de a közepe, a neheze még hátravan. Miért birkózol oly életre-halálra vele?*

— A Kaukázusban, égig érő csúcsok közt volt egy tenyérnyi hely. Oly bensőséges, hogy szinte láttuk a tyúkhúrt a télből kibújni; a kora tavaszi kavicsok közt pároztak a suszterbogarak. Mellettünk: egy görög gránittemplom romjai. S mi ott — szakadék fölött, havas alatt — több nemzetiség fiai, ültünk és falatoztunk. S bevert oda a sok hótól fölfényesült havasi nap. A létezés gyönyörével szinte, átmelegítve azt a kis elemózsiázó csapatot. Akkor határoztam el, hogy megfestem A barátság asztalát. Lett volna minden a képen: só az asztalon, szögletes fejű ember, csupa fül, elesett, ölelő, kapaszkodó, egymás lábát taposó, késelő, de úgy, hogy mégis a barátság csodája jelenjen meg, mint ott, a Kaukázus tenyerén. Százszor nekifogtam, volt abban öröm is, igazság is, de az istennek se sikerült... Mást festettem helyette. (Legyen béke! című képemet.) Most meg egy hatalmas, U-alakú asztalt látok, embertömeggel, középen egyetlen törékeny ember. De ismét elfog a szorongás: hátha mégsem ez A barátság asztala... És hiába akarom Ginzát elhagyni, megint csak Ginza jön, oda is Ginza, a kaukázusi, hatalmas ég alá... Egy másik képpel jobban haladok. Talán Szerelmesek lesz a címe, talán csak az, hogy Vigyél haza. Egy emberpár öleli egymást, a hanyatt fekvő, tehetetlen férfialakot nőalak fogja, öleli. Repülnek. Hová vajon? Sötétségből világosságba? Vagy csak kerengnek s leszállni nem tudnak soha már? Talán az a ginzai emberpár röpül itt? Vagy akit ölelnek, én magam vagyok? Mert életem végéig gyönyörűség lenne bolyongani egy nővel, hogy soha meg ne érkezzünk, kerengve a fény körül, vagy éppen sötétbe rejtekezve. Vagy talán végzetszerűen hazaszáll ez a férfi, mert az anyja mindig befogadja, a föld mindig befogadja? De befogadja-e a föld? Van, akinek hamvait szétszórják a világban, mert mindenütt ott akar lenni. Így szeretnék festeni.

Nádor Tamás

Elhagyom a falut – 1968

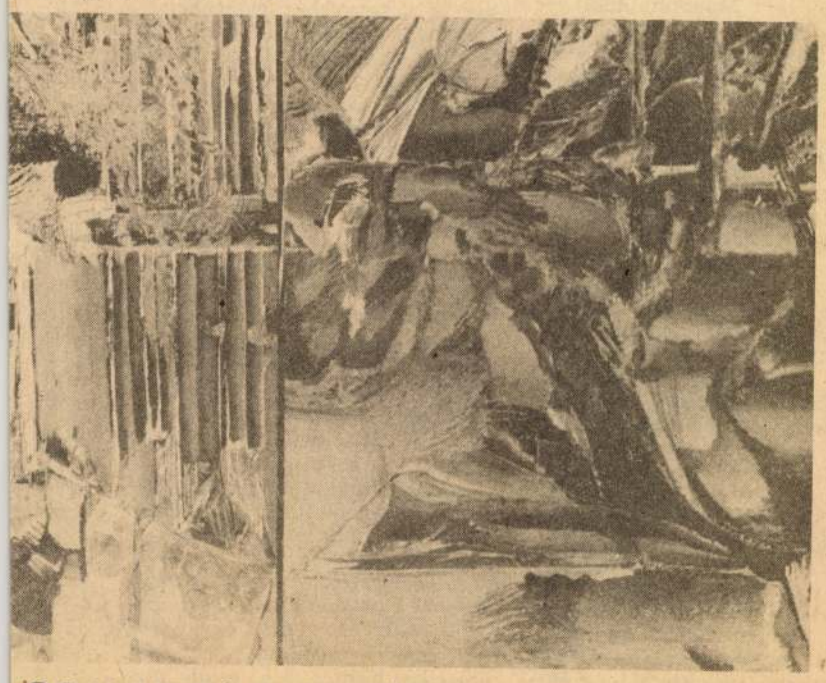

1021

Kókas Ignác kiállítása

1980.XII.5.Televizió 2.Müsor 21.4o
TV Hiradó 2

- A Budapesti Mücsarnokban má délben nyilt meg Kókas Ignác Munkácsy-díjas festőművész kiállitása. Ilyen nagy összefoglaló tárlata legutóbb 1969-ben ugyan itt volt a müvésznek. Összevetve az akkori és az azóta látottakat ugy tünik Kókas Ignác olyan festő, aki a megtalált sajátos kifejezésmódot nem változtatja, hanem egyre tovább fejleszti a lehető legtökéletesebb szintig. A müvész számára ez olyan örök feladat, ami meghatározza valamennyi témáját, alakuló életmüve egész mondanivalóját, részleteiben képenként és együttesén is. Kókas Ignác mostani kiállitását 6-7 év termését foglalja össze. Meghatározó élménye Ginza puszta egy régi világ pusztulása a táj, a természet, a maga összes misztériumával, az ember számára vonzó, taszitó titokzatosságával. Ezek a képek filozófikus müvek, a világ egyfajta lehetséges szemléletét tükrözik. Nem a könnyen és látványosan megfejthető üzenet a jellemzői, hanem a sulyos, nehezen megfogalmazott gondolat. Kókas Ignác képeit január 11-ig láthatják a Mücsarnokban.

Kokas Ignác

MTI SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Festőművész (Munkácsy díjas)

SOMOGYI NÉPLAP

1981 NOV 15

1021

Kokas Ignác háromszoros Munkácsy-díjas festőművész, a Magyar Népköztársaság Érdemes és Kiváló Művésze, egyetemi tanár meglehetősen kopár műteremben fogad a Képzőművészeti Főiskolán. Az egyik falon hires képe, a rögös, szabdalt, viharzöld háttérből versusgárként felszökő Életfa, a másik három üresen fehérlik.

A kezdetekről faggatom a mestert.

— A mi nemzedékünk Rózsa Gyula megfogalmazása szerint Bernáth Aurél dús és színes köpenyéből bújt elő. Tulajdonképpen igaza van. Az már nem egészen áll, amit rólam szoktak állítani, hogy az indulásom egészen Bernáth igézetében történt volna. A katalógusok említik ugyan, de az elemzések átsiklanak fölötte, hogy a főiskola első két évében, 47-től 49-ig Kmetty János osztályába jártam. Kmetty más, a növendék egyéniségére jobban figyelő, noha a maga csendes modorában keményen kritizáló tanár volt, mint a mesterbeli tudást könyörtelenül számonkérő, káprázatos műveltségű Bernáth Aurél. Tehát Kmettynek is sokat köszönhetek, de az ő tanítása később, jóval később, már a hatvanas években fordult bennem termőre.

— *Ezek szerint a formailag bernáthos, tartalmilag „szocreálos" fellépését még a főiskolán megelőzte egy későbbi, látomásos világához hasonló korszak?*

— Nem volt az korszak; stúdiumokat csináltam, anélkül, hogy túl sokat ismertem volna a művészetek történetéből, az avantgardból meg éppenséggel semmit. Még annyit se, mint mondjuk legtehetségesebb osztálytársam, Csernus Tibor, aki értelmiségi körökben járatos lévén, hozzájutott olykor valami nyugati reprodukciós könyvhöz, folyóirathoz. Az ilyesmi a fordulat évétől szigorúan tilos volt a főiskolán. Nem az, hogy avantgard. Derkovits is indexen volt a könyvtárban! Emlékszem, egyszer valamelyikünk szerzett egy Stravinsky-lemezt. Éjjel, bepokrócozott ajtónál-ablaknál merbik néhányan meghallgatni, minimális hangerővel, s kissé gyanakodtunk egymásra, nem lesz-e köztünk feljelentő... Hát ilyen körülmények között, mindenféle hatás nélkül is előfordult velem, hogy mondjuk egy fejet zöldre, egy aktot vörösre festettem. Kizárólag az élmény keltette érzelem, a modell iránti indulat vezérelt. Kmetty ezt, azt hiszem, becsülte.

— *Bernáth Aurél nem?*

— Bernáth mestert ilyen dolgok nem érdekelték. Amikor hozzákerültem, megnézte a képeimet, és nem szólt egy árva szót sem. Az asztalra tett egy terítőt meg egy csuprot, majd távozóban azt mondta: — Kokas! Addig ki nem megy a teremből, amíg ezt le nem festi, ugyanígy, ahogy van. Később, amikor próbáltam saját szárnyaimat próbálgatni, arról se vett tudomást. Megnézte az új képeimet, és mindig megdicsérte egy régi, fehér inges, könyöklő figurámat, amin én már régen túl voltam, de foltról foltra az ő fzlése szerint készült.

— Nagyra becsülöm Bernáthot mint művészt, pedagógust, teoretikust egyaránt. De némely állásfoglalását nem tudom megmagyarázni. (Például, hogy Csontváry egész piktúráját az elmebetegség nyilvánvaló következményeként fogta föl.

— *Nevezetes osztálya nem vitázott vele?*

— Azt hiszi, hogy ismertük mi Csontváryt akkor? S azt hiszi, eszünkbe jutott volna vitázni a mesterrel, akinek tudása toronyként magaslott a mi porban botorkáló gondolataink fölé? Ha megkísérelte is olykor egy-két forróbb fejű gyerek, Bernáth legjobb esetben csak elmosolyodott. De inkább még azt sem. — És ha azt hiszi, hogy egészen eddig csepültem a mesteremet: téved. Örökké hálás vagyok neki, mert rám kényszerítette, hogy sajátítsam el a szakma hideg fortélyait, s az ő elökelő festésmódját. Ehhez annyit kellett tanulnom, hogy innen már bármilyen irányba eljuthattam. És még valami, még lényegesebb. Abban a légkörben (52-ben végeztem) Bernáth megközelíthetetlensége, európaisága, szabad véleménynyilvánítása: a művészi szuverenitást jelentette.

— *Diplomamunkáján, a fiatal asztalos portréján még előfordulnak bernáthos elemek, de az egész figura határozottsága, az arc keménysége már sejtet valamit Kokas Ignác későbbi indulataiból. 1962-ben, épp tíz év múlva, festett még egy asztalost. Fakó, fáradt, szomorkás, egyszersmind szelíd idős ember.*

— Az apám volt. Az ő halála hozott vissza a szülőföldemre. Asztalos volt a nagyapám is, a dédapám is, magam is asztalosinaskodtam, azután irattak csak be a pápai tanítóképzőbe. Asztalosok, szántóvetők voltak családunkban, ameddig visszatudom bogozni, se királyok, se gazdagok. Akörül a világ körül forgok, ahol születtem, ennek a helynek a szellemét üzöm, mint a vadász, s üzve vagyok magam is. Majdnem harmincöt éve lakom Pesten, és szinte semmire nem emlékszem belőle. Járkálok a lakásom meg a főiskola között, mint egy vak. Ginzapusztán, Szent György-pusztán, Kajászó környékén ellenben egy bokor nem nőhetett ki nélkülem. Éjjel, ha nem alszom, elég sűrűn, csukott szemmel barangolok a vidéken.

Visszatértünk hát a Vál völgyébe, s az iménti zordság után fájdalom szállja meg Kokas Ignác mélyvonású arcát.

— Hogy mégsem járok már oda rajzolni, vázlatokat csinálni? Megváltozott a táj, de nem ez a nagyobb baj. Én változtam meg. Néztem a télen a műcsarnoki kiállításomat. Ötvennél több nagyméretű kép nézett vissza rám, az úgynevezett ginzai korszakomból. És mintha szétnyíltak volna a falak, távolodni kezdtek a képek, egyedül maradtam középen, üresen, elhagyottan. Vége már ennek az időnek, nincs több új mondandóm róla.

— *Talán mert más, újabb mondandó van születőben.*

— Talán igen, s ez bénít meg, ez nyugtalanít. Egy kudarc nem hagy békén. Ahogy válogattam a ginzai anyagot, rájöttem, hogy az évek során a figura lassan kimászott a képeimből. Először csak az arc tűnt el. Háttal fordítottam az alakot, mint A tékozló fiún vagy A Nap fiain, mohával vagy mivel borítottam a fejet, mint a sárkánygyőző Szent Györgyön, fénybe süppesztettem a testet, mint a Szerelmeseken, míg végtére is csak elhagyott épületromok, burjánzó zöldek, szédítő fényködök, fenyegető árnyak maradtak. A kiállítás záróképeül terveztem egy festményt, éppen az Életfa és a Háború között egy triptichon középső része lett volna. A barátság asztala címmel. Vissza akartam hozni ezen az embert. Nem sikerült.

— *Hogyan? Nem sikerült Kokas Ignácnak, aki annyi portrét, annyi alakos kompozíciót megfestett már?*

— Festettem hát, eleget. Túl sokat is. Sematikusnak bélyegzett ábrázatoktól kezdve a szenvedőkön át a szenvtelenekig. Ilyeneket, persze, hogy tudnék pingálni. De nem akarom megismételni, ami már volt egyszer. Inkább riaszt, amit eddig csináltam, mintsem jóérzéssel tudnék visszagondolni rájuk. Egy cimborám, Dénes Gábor mondta még fiatalságunkban: — Megver téged az Isten, mert nem szereted eléggé a képeidet. — Most, ötvenöt éves koromra, úgy látszik, utolért a büntetés...

— *És mégis milyen lenne A barátság asztala, ha sikerülne megfestenie?*

— Ha tudnám, már megfestettem volna. A béke, a kölcsönös bizalom elképzelt álma lenne. Valami nagy asztalt ülnének körül nagy egyetértésben az emberek. Fehérek, feketék, vörösek, sárgák; gyönyörűek és rettenetesek; hősök és reszketők; édesanyák és dajkák... S minden földi jóval roskadásig terítve az asztal, örömet csendítenének a kelyhek... De azért még nem lenne ez az igazi barátság. Akadna, aki pénzt lopna a szomszédja zsebéből, vagy más asszonya csípőjét markolná alattomban, még olyan is, aki barátságot színlelve kést döf a társa hátába. — Szép és szörnyű kép lenne. Olyan, mint ez a világ, mely életben tart.

Á. Szabó János

Életfa

Kokas Ignác műtermében

„A barátság asztala" előtt

ÉN

zokott lenni vagy az Ital-
olt környékén; a feleség
iztosan koldul a szomszéd
luban. Többször is tesz
yen kirándulásokat. El-
egy „rokonlátogatóba", s
égigkoldulja az utcát. Az
vodás gyerekek meg vala-
ol az árokparton játsza-
ak. Véletlen, hogy eddig
em láttuk őket...

Tovább kell mennünk,
ég egy fiatal párt szeret-
énk meglátogatni. A fiú 17
ves, a lány 14. Se munka-
ely, se iskola. Egy pince-
lében laknak. Félúton
gyik régi ismerősünket lát-
ik: nagy léptekkel, bodor
garettafüstöt eregetve
yekszik hazafelé.

Ő nem olyan, hogy min-
enféle limlom-betegséggel
iíratja magát és nem megy
olgozni: ő azzal kezdi,
ogy nem is áll munkába.
zámtalan szóbeli, írásbeli
igyelmeztetést kapott, jó
éhány jegyzőkönyvet aláírt,
ogy munkába áll, de egyet-
en egyet sem vett komo-
yan. Viszont határozottan
értve érzi magát, hogy ál-
andóan beleszólnak a ma-
ánéletébe. Mi köze a ta-
ácsnak ahhoz, hogy van-e
eki munkahelye?... A
núlt héten is dolgozott. Két
apot! A tanács adjon se-
élyt, aztán a többihez sem-
i köze!

A „pincelakás" is zárva.
lőször leereszkedünk a be-
iratához, aztán fölmá-
zunk a tetejére. De senkit
em látunk.

— Egy órája még itt vol-
k a kapuban — bizony-
atja a szomszéd.

Hiába, a „hírlánc" ponto-
an működik. Leporoljuk
agunkat, kiszedjük a bo-
ncsot ruhánkból. Nem
angzik el a kérdés, de tu-
om, valamennyiünket fe-
zíti: hogyan tovább? Mit
ehet tenni? Nekünk és
indenkinek, akinek meg-
datott a kor színvonalához
zabott életmód...

Mészáros Györgyné

Tudományos tanácskozás Nagyat

Kórház és népegészségügy

Kórház és népegészségügy címmel tartottak tudományos tanácskozást Nagyatádon a kórház-rendelőintézet igazgatóságának és tudományos bizottságának szervezésében. *Dr. Ujsághy Erzsébet*, a megyei tanács vb egészségügyi osztályának vezetője *A progresszív betegellátás helyzete és feladatai* címmel tartott bevezető előadást, majd *dr. Szirtes István*, az atádi kórház igazgatója ismertette *dr. Végi János* és *dr. Baksa László* igazgatóhelyettes főorvosokkal közösen készített munkájukat, amelyben arra keresték választ, hogy a kórház-rendelőintézet milyen hatással van a környék lakosságának egészségügyi állapotára.

— Nagyatád szervezett egészségügyi ellátásáról csak a századforduló óta beszélhetünk, de a rendszeres ellátás csak a 30-as években kezdődhetett meg. 1952-től már Nagyatádon is hallhatunk körzeti orvosi szolgálatról. A településnek ekkor már volt szülőotthona, tbc-gondozója, s bár még nem rendszeresen, de már foglalkoztak a mozgásszervi betegek gyógyításával is a fürdőnél. Érdekes adalék, miszerint 1895-ben Ehn Sándor főszolgabíró elhatározta, hogy az útmenti fű árának összegyűjtésével kórházat építenek Dél-Somogyban. 1914-ig 13 215 koronát gyűjtöttek össze, de az első világháború és a nagymérvű inflálódás miatt mégsem lett kórháza Nagyatádnak. Csupán 1962-ben készült programterv egy 500 ágyas kórház és egy 17 munkahelyes rendelőintézet építéséhez. A kiviteli tervek többszöri módosítása után 1968 őszén rakták le az alapkövet, de az építkezés csak 1970. március 20-án kezdődhetett meg, és hat évig tartott.

Ötéves a nagyatádi kórház. A szakemberek mégsem ünnepelni gyűltek össze, hanem a város vezetőit is meghíva, munkájuk eredményeit vizsgálták, és a továbblépés lehetőségeit keresték. Bár az előadók tegnap nem idéztek túl sok számot, néhány adatot nem árt fölelevéníteni. A kórházban az általános osztályokon ma 466, az elmeosztályon 134 ágy van, és 32 hely van az újszülöttek részére. Csupán tavaly 11 658-an részesültek itt gyógykezelésben, és 749 csecsemő született. 3686 műtétet végeztek. A gyógyító munka mellett a nagyatádi orvosok kivették részüket a tudományos tevékenységből is. Néhány évvel ezelőtt például a Pécsi Orvostudományi Egyetem egészségügyi szervezéstani intézetének munkatársai a tünet- és a panasz nélküli keringésszervi megbetegedések felderítésére dolgoztak ki egy kérdőíves módszert, s az egyik kísérletüket Nagyatádon tartották a kórháziak segítségével. A tegnapi tudományos ülésen *dr. Ozsváth Annától* hallhattunk erről bővebben.

A segesdi *dr. Mohr Tamás* előadását ugyancsak nagy érdeklődés kísérte. Ő arról beszélt, hogy milyen hatással van a kórház közelsége a területi gyógyító-megelőző munkára. Dr. Végi János előadásában pedig arról hallhattunk, hogy a kórház-rendelőintézet miként alakítja a lakosság egészségügyi kultúráját. Mint hallhattuk, orvosaink rendszeresen részt vesznek a különböző előadásokon, egészségnevelési napokon, hogy a helyes táplálkozásról és életmódról, valamint az egyes rétegeket érdeklő betegségekről, jelenségekről szóljanak. Ahogy az előadó mondotta, az eredményt még aligha lehet leméri, éppen ezért az egészségnevelés nem lehet kampányszerű feladat, továbbra is a mostanihoz hasonlóan kell tenni érte. A tegnapi tudományos tanácskozás befejezéseként *dr. Koncz Gábor*, a városi tanács egészségügyi osztályának vezetője szólalt fel. A város és a járás szociálpolitikai céljairól, azok megvalósulásáról beszélt.

N. J.

Találkozás a természettel címmel fotókiállítás nyílt a budapesti Vigadó Galériában. Képünkön: Magyar Ferenc első díjat nyert „Őszerelem" című sorozatának nyitóképe.

lehetőségei és feladatai a

Megyei döntő

Munkások az irodalomért

Meggyőződésem, hogy az irodalom egésze nyer azáltal, hogy munkásfiatalok megpróbálják közkinccsé tenni felfedezett értékeit. Ugyanígy: az irodalom által gazdagodik és kiteljesedik a saját személyiségük, s ez is nyereség. Mindennek élő bizonyságául szolgált szombaton délelőtt a kaposvári Latinca Művelődési Központban az a vers- és prózamondó megyei döntő, melynek rendezői között a művelődési intézményen kívül a Szakszervezetek Somogy megyei Tanácsa és az Építők Szakszervezetének megyei bizottsága volt.

A döntőbe került tizenöt fiatal nem vallott szégyent. Noha a vers- és prózamondás különböző előadói szintjein állnak, *teljesítményük dicséretre méltó*. Őket és a nézőket *Papp János*, a Latinca Művelődési Központ igazgatója köszöntötte, majd *Varga József*, az SZMT titkára mondott biztató szavakat, körvonalazva a nemes verseny céljait. A műsort *Tóth István* vezette.

Anélkül, hogy minden versenyző teljesítményére kitérnénk, meg kell állapítanunk, hogy — örömünkre bíráló testület, melynek tagjai voltak: *Lengyel Pál* színházi rendező — ő volt a zsüri elnöke —, *Troszt Tibor*, a megyei tanács művelődésügyi osztályvezető-helyettese, *Svajda József*, az SZMT kulturális osztályvezetője és *Vértes Elemér*, a Fonómunkás Kisszínpad vezetője. Nem sebeket osztottak, hanem tanácsokkal segítették a további munkát.

Néhány versmondó *egyéniséget* sikerült megismernünk itt. Milyen jó — gondoltuk —, hogy az idősebb fiatalok, mint a siófoki DRVV-től érkezett *Csehkis László* nem fordítottak hátat a versmondásnak! Megnyerő orgánumához ugyanis az értelmezés pontossága, érett előadói stílus — ez csak *élettapasztalatok* birtokában válik ilyen kiteljesedetté — és magabiztos fellépés járult Szabó Lőrinc „Nem nyílik hozzád" kezdetű versének előadásakor. Ő lett az első helyezett. *Kovács Lászlót* sokan ismerik a Fonómunkás Kisszínpadról. Két verset mondott, nálam *Simon István* anekdotikus, zugpálinkafőzőkről szóló remekével „nyert". Ő a második helyezett, míg a harmadik díjat a kaposvári *Molnár Mária* érdemelte ki Zelk Zoltán Biztató és Szabó Lőrinc Semmiért — egészen című versével. Erősen intellektuális művek ezek; ő megbirkózott az értelmezés nehézségeivel, noha néhány sorvéget elkonspirált előlük. Rajtuk kívül az országos döntőbe jutott Somogyból *Szarvas Viktor*, *Béres Ferenc* és *Lukács Imre* is; tagadhatatlanul eredeti egyéniségek, Lukácstól életkoránál fogva is sokat várok. Feltétlenül említésre méltó teljesítménnyel lepett meg többek között *Rinyai Éva*, *Bognár Ferencné*, *Nád Klára*, *Kiss Zoltánné*, *Kissné Molnár Erika* is.

Leskó László

1029

Ginza után

Kokas mindmáig élő és ható sorozata, a Ginza (egy életre élményt adó puszta Fejér megyében) úgy tűnik, kezd fárasztó lenni. Nem fizikai létében, hanem szellemében. Nem a nézőnek, hanem a festőnek. Kokas Ignác mintha kifestette volna magából, hogy nemcsak jelképesen, de valóságosan is új topográfiai helyet keressen magának, ahol az emberi vélemények, indulatok, feszültségek, küzdelmek a jogorvoslatok mellett másfajta vérrel, még emberibb arcéllel, jövőbe látó vehemenciával fogalmazódnak meg. Hatalmas keresztet hord a hátán Kokas Ignác festő. A mármár golgotai méretű megméretés azonban nem a színpad-nézőtér vonzásában születik újjá, hanem egy annál hitesebb emberi közegben, hiszen nekifeszüléseiben mindig megkeresi és megleli a békétlenkedők nyugalomcsíráját, a földhöztapadók ököl-lázadását. Ilyen ez a mostani kiállítás is a Műcsarnokban, amely a közvetlen élmények egyedi feldolgozását és értelmezését teszi közprédává könyörgő és üzött madaraival, az Orfeusz-ének tisztaságával, robbanó festék-építményeivel, csigalegelő tájaival, az ívek és pillérek sámsoni erejével, a tékozlók megtérésével, az adakozók megmagyarázhatatlan lelkével, a pusztai párbeszédek napesti ragyogásával. A megfáradt szürkék, az omlós barnák, az üsz-

VILÁG PROLETÁRJAI EGYESÜLJETEK!

Magya
Ifjús

A MAGYAR KOMMUNISTA IFJÚSÁGI S

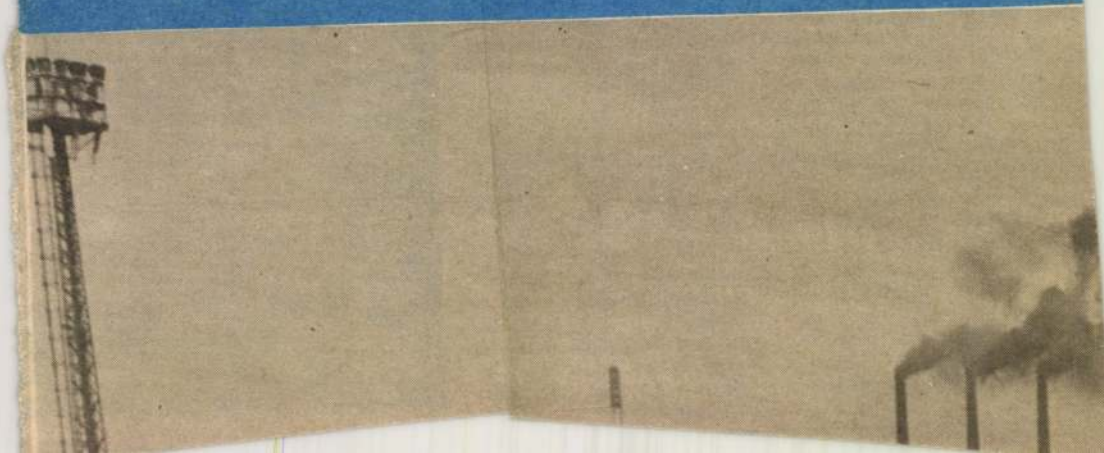

Kokas Ignác

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Képzőművész

MAGYAR IFJÚSÁG

1981 JAN 9

kös feketék között a zöldek, sárgák, kékek seregnyi változata a háborgók békéjét keresi. Kokas megszállott dühvel vezeti rohamra ecsetjeit, s bár a megtorpanások többször megállásra késztetik, az ellentmondások háborúja szüntelenül katartikussá növeszti a vásznak ostromát. Legújabb képei közül — a monumentális, egyben programadó és -fogalmazó Legyen béke mellett — a Bejárat Szent György pusztára alighanem jelképes. Nemcsak a sárkányos lovag neve idéződik fel Kokas jóvoltából, hanem a festői látás és — az oly egyszerűen leírható — továbblépés tengernyi küzdelmének újabban remélt szikrái is villámfényként csapódnak le benne. **(M)**

ek a férfiak.
a férfidivat.
dött. Eleinte
bukkant fel
Aztán egyre
férfiak. Ma
bírnak. Sőt!
a Váci utcá-
i Divatüzlet.
llalt magára,
(a cipő kivé-
:teti a beté-

ednek — javí-
a bolt vezе-
bálni, de nyi-
ıket is felül-
a bolt még
többen jön-
ett a forgal-
i.

á fűzött re-
rlójuk van?
fölülmúlja
etésbe *Fel-*
ezető — de
...

a férfiak
nak az üz-
k dönteni.

Koban Ignác jelentkor, 1974. 2. n.

MIKLÓS PÁL

KÉPZŐMŰVÉSZETI KRÓNIKA

Minden jelentősebb képzőművészeti eseménynek megvan a maga uszálya: felvillanó fénye ugyan hamar eltávolodik tőlünk, de feleletre váró kérdések és újabbakat nemző gondolatok, megfigyelések még tovább rajzanak nyomában, mint az üstökös nyomában csóvája. Csakhogy ebben a kérdéshalmazban összevissza kavarognak a legkülönfélébb kérdések. Más nyomot, gondolatot és kérdést hagy egy művészeti esemény a szakember fejében, mást a művésztársakéban, s igencsak mást a közönség, a látogatók élményvilágában és gondolataiban. Ha össze-összevetjük a szakbírálatokat meg például a vendégkönyvek széles skálájú véleményözönét, – iskolásgyerekektől kollégákig, lelkes hódolatkifejezéstől pökhendi fricskáig, mindenféle akad bennük – csak ritkán találunk gondolati, szemléleti egyezéseket. Úgy tűnik: ahány néző (ahány kritikus), annyi vélemény, annyi szem. De ha nem sajnáljuk a fáradságot, s alaposabban meghámozzuk a kifejezésbeli görcsök vagy éppen nyelvi klisék, előregyártott sablonok által eltorzult szövegeket, sokszor meglepő egyezéseket találunk; végeredményben pedig mindig meglelhetjük azt a közös alapot a vélemények magvában, ami előbb-utóbb közvéleménnyé szilárdul és sokszor tartósan meg is marad, akár tévhit formájában is. Hogy aztán sokkal később az utókornak legyen mit helyreigazítania.

Ez az elvont bölcselkedés nyomban érthetőbbé válik, ha elárulom, hogy az Európai Iskola emlékkiállítása ihlette. A székesfehérvári Csók István Galéria a magyar művészet huszadik századi történetét feleleventő kiállításainak sorában foglal helyet ez az igen érdekes és értékes anyag. A kiállítás rendezőit (Kovalovszky Márta és Láncz Sándor) és a fehérvári múzeumot (amely egyébként is sokat tesz modern művészetünkért) feltétlen dicséret illeti meg azért, hogy ezt a sokfelé szóródott anyagot összeszedte és elénk tárta.

Alig nyílt meg a kiállítás (1973 szeptemberében), a szakemberek körében máris parázs vita robbant ki olyan kérdések körül, hogy valóban egységes iskola volt-e ez a csoportosulás, valóban közéjük tartoztak-e mindazok, akiknek a művei a kiállításon láthatók, s végül, hogy mekkora a jelentőségük, hatásuk a művészet további alakulásában. Biztos, hogy nem volt olyan egységes, mint amilyennek az egybegyűjtött anyag sugallja (s a katalógus tájékoztatója, okosan, jelzi is a sokféleséget és az ellentéteket); néhány szereplő művész valóban csak lazán kapcsolódik ide (s ezt érzékeltetik is a rendezők: egy-egy művel vannak csak jelen). S hogy mekkora a jelentőségük? Talán csak annyi, amennyivel ez a kiállítás most, negyedszázaddal az Iskola feloszlása után, tanúsítja, hogy lett volna, lehetett volna jelentősége művészetünkben, képzőművészeti kultúránkban műveiknek, újat kereső szemléletüknek, kezdeményezéseiknek. Mert még most is képesek hatni, elgyönyörködtetni bennünket.

Kötve hiszem, hogy a nézők többségét érdekelnék a szakemberek által vitatott kérdések. Egészen mások az ő kérdéseik. Például olyanok, mint azé a gorombán őszinte nézőé, aki felháborodva írta a vendégkönyvbe, hogy ezek

szerinte „mázolmányok", s meg van döbbenve azon, hogy „emberek mi mindenért kapnak pénzt!" Az őszinteséget viszonzom: a kedves néző nagyon tájékozatlan. De ebben nemcsak ő maga ludas. Ne feszegessük most a felelősséget, inkább pótoljuk az elmulasztott tájékoztatásból, amit így hirtelenében lehet.

Kezdjük a végén. Ezek az „emberek" nemigen kaptak pénzt ezekért a „mázolmányokért", legalábbis nem annyit, amennyit megérdemeltek volna, sőt, sokszor annyit sem, amennyiből tisztességesen megélhettek volna. Igaz, a kiállított művek jó része múzeum vagy magángyűjtő birtokában van. De ehhez tudnunk kell azt, hogy hazánk sosem volt milliomos műgyűjtők országa, s az Európai Iskola művészeinek pártfogói sem voltak azok. Nálunk a műgyűjtők többsége olyan kisember, aki a művészet iránti szeretetből áldozatot hoz, hogy megvehessen egy szobrot vagy képet. Nos, ez befolyásolja a művek árát általában, s így a múzeumok által fizetett összegek sem olyan magasak, mint külföldön. S gondoljuk meg: ezek a művek az éppen felszabadult és igen szegény országban találtak gazdára – az sem elképzelhetetlen, hogy egyikmásik éppen élelem fejében kelt el.

Bizony ezek a művészek nem pénzért csinálták, amit csináltak, a tájékozatlan látogató vádja a lehető legnagyobb méltánytalanság velük szemben. Annál is inkább, mert a ma is köztünk tevékenykedőkről tudom, – néhányukat meglátogattam műteremnek alig nevezhető műhelyében vagy még műtermet sem engedő szerény lakásán – hogy nagyon szerényen élnek. Hiszen egy részük még ma is küzd az elismertetésért, olykor egyáltalán a közönség elé kerülésért.

S itt vagyunk a másik vádnál, amelyet tájékozatlan látogatónk olyan brutálisan és általánosítva írt be a vendégkönyvbe. Erre a vádra, a műveket tákolmánynak, mázolmánynak minősítőre, nehezebb válaszolnom, mint az előzőre. Nem azért, mintha nem volnának érveim, bizonyítékaim, hanem mert ezek elmondása önmagában nem elég hatékony. Az, hogy egy műalkotás tetszik valakinek vagy sem, sokmindentől függ: képzettségétől, általános műveltségétől, szellemi nyitottságától (ezeken felnőtt embernél már nehéz vagy lehetetlen változtatni), és attól a beállítottságtól, amit ízlésnek szoktunk nevezni. Nos, ez az ízlés – kissé leegyszerűsítve a dolgot – előzetes művészi élményeinek a függvénye. Magyarán: azt kedveli mindenki, *amihez hozzászoktatták.* (Ilyen értelemben igaz a latin mondás: De gustibus non est disputandum – a megszokott ellen nem hatékonyak az érvek.) S akit a XIX. századi művészethez szoktattak hozzá, azt látta kiskorától mindig tankönyvben és lakások falán, középületben és kiállításokon egyaránt, az természetesen idegennek érzi ezt az új, jellegzetesen XX. századi művészetet.

Azt, hogy századunkbeli, azzal tudom jellemezni legtömörebben, hogy olyat akar mutatni, amit a fotó nem képes – vagyis a természet reprodukálásáról lemond, s helyette az emberi alkotás, teremtés jelleget hangsúlyozza a műalkotásban. Akár úgy, hogy emberi alkotásokat reprodukál (a természet alkotásai helyett), mint például azok, akik gépeket vagy éppen mértani alakzatokat formálnak meg képben vagy szoborban. (Ne feledjük: a geometriai alakzat jellegzetesen emberi produktum, a természet alakzataiba is mi látjuk bele csupán. Hogy ez alapjában helyes tükrözése a valóságnak, azt az bizonyítja, hogy fel tudjuk fedezni a geometriai alakzatokat mindenféle természeti jelenségben – kristályban, csillagképben, mikroszkopikus képben stb. –, de ezek sosem olyan tökéletesek, mint amilyeneket mi rajzolunk!) Vagy az

emberi lélek rezdüléseit próbálja meg visszaadni rajzban, festményben, szoborban, mindegyikben másképp: a rajz vonalainak remegésével, a festmény színfoltjainak kavargó szeszélyével, a szobor felületének ujjnyomot őrző mozgásával. Vagy a megszokottak helyett új, eredeti jeleket alkot: tárgyak, festményen és képen szokatlan eszközök (drótok, madzagok, fémbetétek, fotográfia-részletek beillesztésével) felhasználásával hökkent meg. A mértani alakokból szőtt művet Martyn Ferenc, Korniss Dezső, Lossonczy Tamás képei, Jakovits József és Lossonczy Ibolya szobrai példázzák, a lélektani igényű önkifejezést (expresszivitást) Vajda Júlia képei és Vilt Tibor szobrai, az idegen tárgyak alkalmazását Lossonczy Tamás spárga-kompozíciói; a jelképalkotást pedig majd mindegyikük közös törekvésének tarthatjuk, de a példát főként az elődök, Vajda Lajos és Ámos Imre képei adják. S itt van még a sok átmeneti, több eszközt és stílust egyszerre alkalmazó formaművelője, valamint a természeti látványról le nem mondó, azt megőrző, s így újítani próbáló művész, amilyen ekkoriban Bálint Endre, Gadányi Jenő és Szántó Piroska.

Mindez voltaképpen a művészet nyelvének a megújítása. De nemcsak nyelvileg újítanak ezek a művészek, hanem mondanivalójukban is. A közös és legfontosabb közölnivalójuk (s ezt ugyancsak az elődöktől, Vajdától és Ámostól kapják) a jajkiáltás, a tiltakozás, a régi világ tagadása. Majd pedig, ahogy a háború- és fasizmusütötte sebek hegednek, valamilyen újfajta emberiség reményének, új humánumának és játékos derűnek a megfogalmazása. Ahogy oldódnak a feszültségek (Vilt szobrain, Szántó Piroska, Anna Margit képei a háborús félelem, tragikus fintor), úgy kap egyre több helyet a játékosság. Talán, ha a dolgok mélyére nézünk, ez a leginkább szokatlan ebben az új művészetben a múlt század ünnepélyes piktúrájához és színpadias szobraihoz szokott nézőnek: itt nem szabad mindent komolyan venni. Mint a népzenében, népköltészetben – nem véletlen, hogy többen Bartók programját akarják a képzőművészetben megvalósítani. Tücsöklakodalom és mesefigura, bábúk és karikírozó szoborportré, fantasztikus táj és bohóc perdülnek elő, de nem olyan egyértelműen és gondtalanul, mint a régieknél, hanem magukon hordva az átélt szenvedések nyomait és a visszatérésüktől való szorongást is. Olykor egy groteszk fintor (Anna Margit), olykor a megformálás nyugtalansága (Vilt Tibor) vagy rejtélyessége (Jakovits József), a színek nyomasztó hatása (Bálint Endre), vagy éppen a mértani formák kaotikussá bomlása (Martyn Ferenc) vallanak arról, hogy a vágyott derű nem olyan magától értetődő, nem ingyen kapható, esetleg meg kell szenvedni érte, ki kell harcolni.

Ezek volnának érdemi érveim a tájékozatlan látogatónak címezve – menyemnek mondom, lányom értsen belőle. Mondhatnék még tekintélyérveket is (az a Corneille, aki a magyaroknál semmivel sem jobb kvalitású képekkel szerepel itt, ma a holland piktúra Európa-szerte számon tartott jelessége, az itt nem szereplő Hajdu és Beöthy, akikkel egyenrangúak az itt látható művészek, ma állandóan ott látható a párizsi modern művészeti múzeumban, tehát a világ szeme előtt stb.), de tudom, hogy ilyen érvek is csak a szakközönség számára hatásosak. Maradna a dokumentálás – a reprodukciók azonban keveset adnak vissza ezekből a művekből, éppen azért, mert, mint mondtam, nem érik be a természet reprodukálásával. A festmények nyelve a szín, a plasztikáké a megformált anyag. S magam annak a látogatónak a pártján vagyok, aki azt írta be a vendégkönyvbe, hogy nagy élmény volt számára ez az együttes – kár, hogy ilyen későn találkozott velük. És ez volt a kritika vitái mögött

is az alapvető magatartás. Az Európai Iskola megítélésében ez tehát a kitapintható közvélemény, s szerencsére, egyre ritkább kivétel az olyan látogató, mint az, aki okot szolgáltatott védőbeszédemre. S ha az Iskola hatása, most, elkésetten, de legalább annyiban érvényesül, hogy arra tanít bennünket, hogy így is lehet látni a világot, így is lehet festői módon és szobrász módon vallani róla, akkor már valamit jóvátettünk. És megvan a remény arra is, hogy ezeket a műveket is, közvetlen utódaikat, folytatásukat is láthatjuk még. S akkor lassan *hozzászokhatunk* a mi századunk művészetéhez.

*

Novemberben a pesti művészetkedvelők egy jónevű francia festő, Edouard Pignon kiállítását láthatták a Műcsarnokban. A közel száz mű (félszáz olajfestmény, azután rajzok, akvarellek, színpadi kosztümtervek) az egész életmű képviseletében volt itt: az 1936-ban festett Halott munkás című képtől kezdve egészen a mai akt-rajzokig kísérték végig a művész pályáját. Pignon bányászcsaládból született, maga is ott kezdte a munkát, s csak huszonöt éves korában, autógyári munkásként tanul esti tanfolyamokon. A „beérkezés"-ig (a 40-es évekig) nyomdászként dolgozik. Ma a franciák jól ismert, becsült festője.

A képek mintha arról árulkodnának, hogy a munkásosztállyal való közvetlen kapcsolatot nemcsak a témák jelentik, hanem a határozott körvonalú, egyszerűsített (a geometrikus formákat és szerkezeteket érvényesítő) monumentális formákkal előadott *látvány* is. Ezt a konstruktivista korszakot a há-

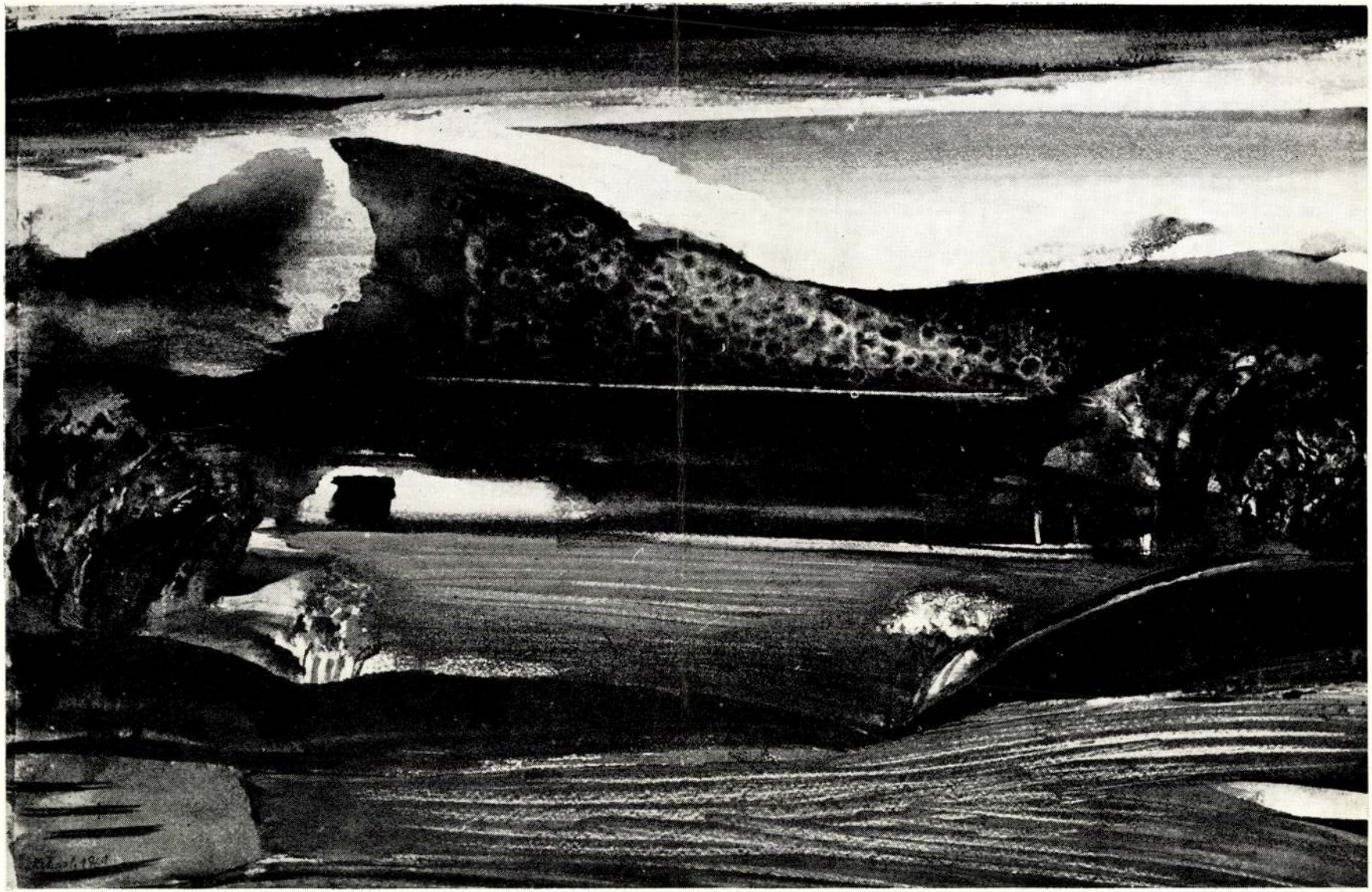

ború után az indulatok elszabadulásáról valló, a formák vonaglásával és bonyolódásával előadott *látomások*ról szóló képek, az expresszionista stílus korszaka váltja fel s uralkodik művészetén máig. (Kivételt csupán a Picasso klasszikus rajzaira emlékeztető aktrajzok jelentenek.)

A korai, konstruktivista képek témáikkal annak idején jelentősek voltak: a munkások életét festeni politikai tett is volt. Az expresszionista képek viszont egyre elvontabb jelképekkel dolgoznak. Pignon egyik kedvenc témája az ötvenes években a kakasviadal, a hatvanas években az ütközet, majd a búvárok és harcosok. Csakhogy ezeket a kakasviadalokat is nehéz már viaskodó kakasok látványával azonosítani képcím nélkül, az ütközetek meg már csak mintha-valami-gép-volna formák, színesen kavargó és vásznon végigfutó, pásztázó fénycsíkok ütközetei. A búvár- és harcos-képeken még ki-kirajzolódik valamilyen szörnyfej, egy-egy kéz vagy láb, de az ütközetek hatalmas vásznain az sem. Harsány színekkel megfestett pszichogrammok ezek: egy-egy nagyerejű indulat, érzelem lenyomatainak foghatók fel. S mindezt nagyon komolyan kell venni: így kívánja tőlünk a festő tragikus és patétikus magatartása, amit a képcímek és a megfestés módja egyaránt érzékeltetnek.

Megvallom, tanácstalan vagyok. Nem szeretem Pignon képeit. Pontosabban: nem is értem őket. Követni tudom addig, amíg kirajzolódik egy görcsös farönk vagy egy különös táj rajtuk. De amikor „minden összecsap" – ahogy egyik kritikusa méltatja az ütközeteket –, amikor színes foltok és csavarvonalak „harcolnak" egymással a képen, akkor én csalódottan hátat fordítok ennek a művészetnek. Valószínűleg bennem van hiba, hiszen azt én is érzem, hogy Pignon igazi festő. Tud rajzolni, hatásosan bánik a színekkel. Ez a mostani világa azonban az én racionalizmust kedvelő ízlésemnek nem kell. Azt tartom ugyanis, hogy a rendetlenséget is csak renddel lehet ábrázolni – az ember feje és szeme már ilyen – a harc káoszát is csak értelmezve lehet bemutatni. Ha nem mutat a művész valami rendet, értelmet nekem, akkor csak önmaga érzelmeinek kifejezését adja – s az csak akkor mond is nekem valamit, ha több puszta magánérzelemnél. Pignon ütközeteit nem tudom sehová sem bekötni: élet- és könyvismereteim, közvetlen és közvetett élményeim számára semmit sem jelent az olyan ütközet, amelyben minden mindennel harcol. S még a kakasviadal sem hordoz semmiféle társítható értelmet – a színek kusza csóvái pedig nem gyönyörködtetnek.

Ez persze csupán annyit jelent, hogy a kritikusnak ezúttal nem sikerült kapcsolatot találnia a festővel. Remélem, a többi látogatónak sikerült.

*

Sokáig úgy voltam Kokas Ignác képei újabb sorozatával is, mint Pignon képeivel. Méltányoltam mesterségbeli tudását, azt tudniillik, ahogyan különös, semmi eddig ismertre sem emlékeztető felületeket tudott a képre varázsolni ecsetjével. Azt, hogy hol üvegesen áttetsző, hol meg bársonyosan elsötétedő, felhabosodó szegélyű felületekből rótt össze vásznain sosem látott álom-tájakat. De ezekhez sem tudtam kapcsolatot találni – nem éreztem bennük meg a jelentést.

Most, hogy megnéztem a Helikon Galériában (ez egy aránylag új, pici galéria a Belvárosban, egy Eötvös Loránd utcai bérház emeletén), huszonegynéhány akvarellből álló kiállítását, megtaláltam ugyanazokat a festői erényeit, amiket nagyobb képein is megcsodáltam. De mást is: a hidat, amelyen képei-

hez közelebb jutok. A Ginza-puszta hídja így számomra jelkép is. Ezeken az akvarelleken (és az akvarellnek, vízfestéknek, amely áttetsző, egy fedőfestékké alakított változatával, az ún. gouache-sal festett képeken) Kokas még meg őrzi a kép forrásául szolgáló természeti látvány elemeit: a híd, a víztükör, a nádas még fel-felsejlik a bravúrosan megfestett foltokból. S ezekből értettem meg, hogy Kokas nem egyszerűen a szépen megmunkált felületeket keresi képein, hanem a természeti élményről próbál meg új festői nyelven, azaz ilyen különös felületekkel szólni. S azt is érteni kezdem, hogy jelentésük is van: a világ anyagainak és fényeinek olyan festői látomásban való visszaadása, amelyben benn van új tudásunk is az anyagról (a modern fizika jóvoltából) és a festészettel szemben támasztott új követelésünk is.

Azért még nem vagyok teljesen értője és élvezője Kokas művészetének – többet és másfélét is szeretnék látni belőle, hogy *hozzászokjam*. De az is lehet, hogy mire megszoknám ezeket a képeit, már másféléket fog csinálni. Talán így mindketten jobban járnánk.

*

Könnyen érthető s mégsem elég közeli az a festői világ, amit Szabó Vladimir alkotott meg, s mutatott be a Csók Galériában. Az idős művész ugyan majd minden országos tárlaton szerepelt egy-egy képpel, önálló kiállítása azonban harminc éve nem volt. S ezért, bár festői nyelve, a finom rajzossággal és erős lélektani érzékkel, jellemző erővel előadott képeinek formavilága nem ismeretlen a tárlatlátogatóknak, az a különös világ, amely, úgy tűnik, a visszavonultan élő és dolgozó festő magányát népesítette be, egyszeriben elénk tárulva, meghökkentő. Kissé a múlt világa ez – régi utcák, cukrászdák, templomok, festőműtermek, régi öltözetek és hajviseletek, valamiképpen még az arcok is régiesek. És kissé az álmok világa is – olykor rémálmoké, szorongató vagy gúnyos látomásoké (a nyitott mellében óraszerkezetet rejtő hölgy vagy a fordított mészárszék), olykor pedig poétikus, idilli álmoké (az elsüllyedt katedrálisok vagy a műteremben zenélők). Csúf vagy szánalomraméltó öregemberek, vénasszonyok és gyönyörűszép meztelen nők, állatok és mindenféle furcsa népek sorakoznak, tülekednek vagy épp rémüldöznek, nevetnek vagy csak fintorognak ebben a világban. S ez a romantikus álomvilág, ez a tarka maszkabál csupa szín, finoman lehelt tónusokkal és változatokkal.

Azt példázza, hogy a romantika sosem hal ki: Szabó Vladimir Gulácsy álomvilágát folytatja, de ez a késői folytatás teljesen az ő alkotása, eredeti, mai romantika. A szép s a rút ellentéte ma is él – ez a mai romantika forrása.

*

Azt a Bajcsy-Zsilinszky úti kis kiállítótermet, amit régen Dürer-teremnek hívtak, most Stúdió Galériának nevezik, s fiatal művészek bemutatkozására szolgál. Novemberben Gerencsér Judit grafikusművész állította ki plakátterveit, többnyire olyanokat, amiket utcán nem láthattunk. Szellemes, gondos munkával készült plakátokat láthatott a néző. A művésznő gyakran használ fotót, reprodukciót s azt igazítja hozzá mondanivalójához, teszi egy-egy apró változtatással, ecsetvonásokkal vagy akár csak jó szöveggel plakáttá. Jellemző példa ötletességére Fabulon-reklámja: klasszikus reprodukció fekete-fehérben,

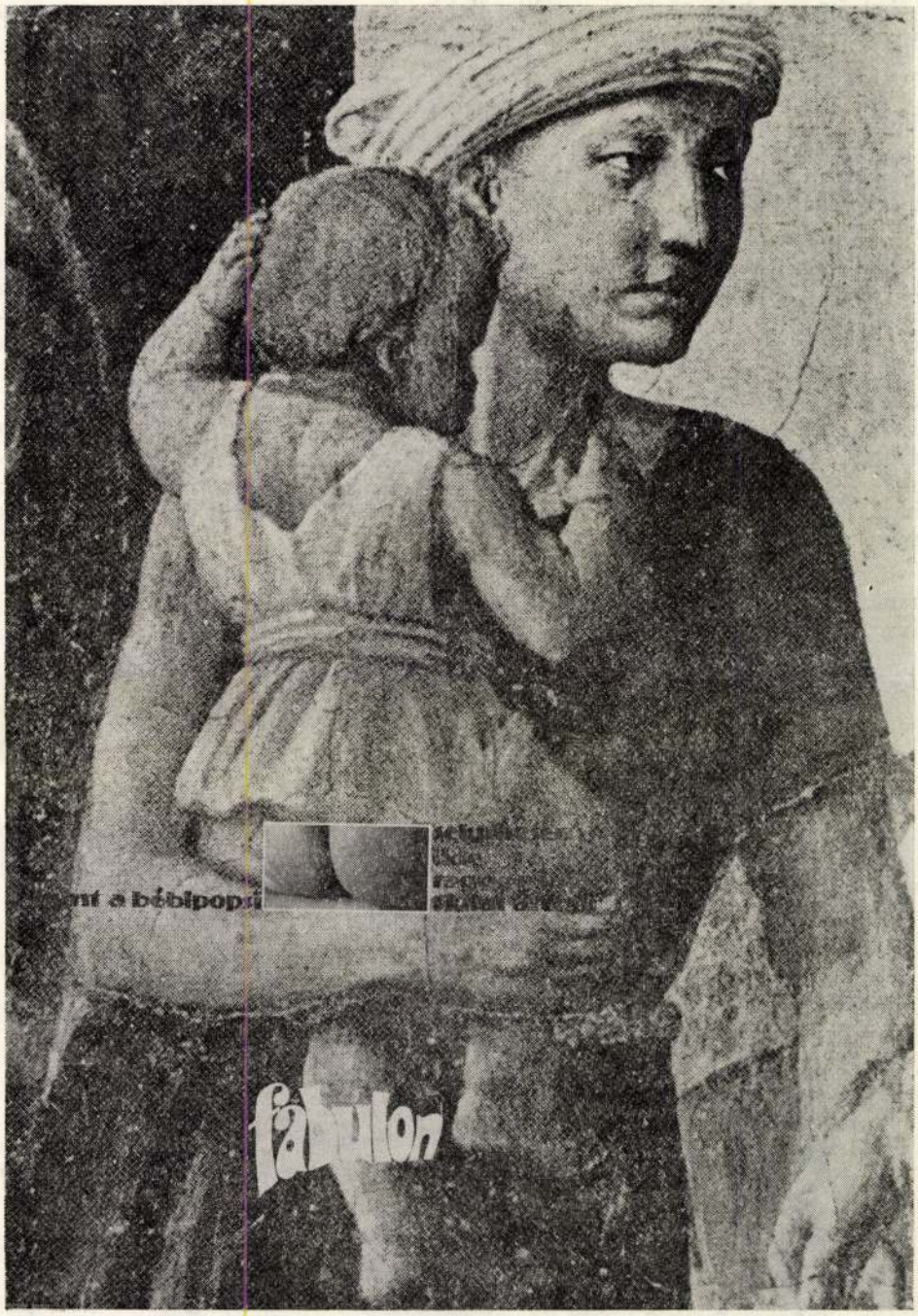
fabulon

csupán a karonülő gyermek popsija van belemontírozva színes fotóból. Ezt a finom bőrre közismert mondással utaló plakátot sem láttam plakátként sehol. Lehet, hogy a babapopsitól is félti valaki a közönség erkölcsét? Pedig milyen kevés a jó plakát az utcán! S milyen sok jó plakát akad kiállításokon!

*

A Stúdió '73 a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának évente megrendezett kiállításai közül nem a 73., csak az idei. A közönség számára talán csak egy a sok látnivaló közül, de a szakma, a kritikusok mindig nagy érdeklődéssel várják. Talán ez a felfokozott érdeklődés az oka a törvényszerű csalódottságnak. (Igaz, pár évvel korábban akadt egy-egy szenzáció-számba menő is, de hát a művésznemzedékek nem egyformák.) Kétségtelen, ha nem is várunk szenzációkat a fiataloktól minden esztendőben, azt az epigonizmust, ami egy-két esztendeje tart, már sokalljuk. Különösen, ha nem is olyan termékenyek a példaképül szolgáló festői és szobrászi stílusok. A mostani kiállításon a festőknél egy bizonyos technika uralkodik, én marokecset technikának kereszteltem el. Receptje egyszerű: végy egy marokecsetet (amilyet a mázolók használnak), egy nagy vásznat és sok-sok festéket, csinálj mindebből olyan festményt, hogy ábrázoljon is, ne is. Az eredmény: itt-ott egy-egy felismerhető forma, de azért az egész inkább mintha absztrakt festmény lenne. Csak épp művészi élményt nem nyújt.

Az ember már annak is örül, ha egy kép nem ilyen marokecsetre vall, hanem valami mással kísérletezőt mutat. Szkok Iván kezekből, kézfogásokból formál jelképet, néhányan plasztikus képeket készítenek (Csáji Attila, Kéri

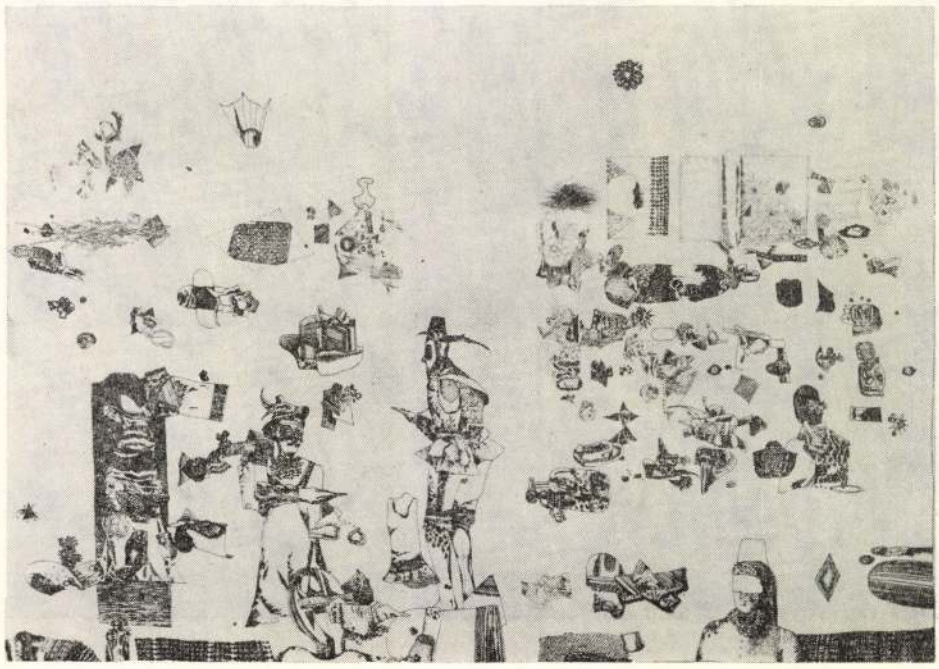

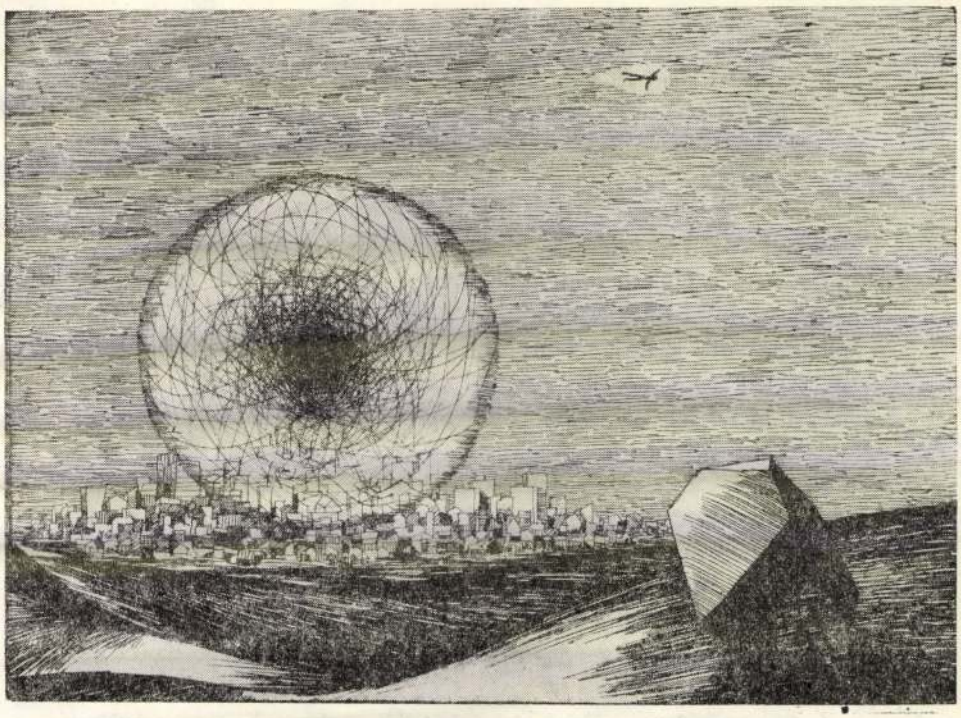

Ádám). Újházi Péter történelmi tárgyú képet festett gyermekrajz stílusban: szórakoztató látvány. Kialakult, sajátos stílusa egyedül Galambos Tamásnak van: a „vásári" képeket parodizáló modorban most politikai szatírát festett.

Színesebb a grafikai anyag. Az a rokonszenves benne, hogy megtalálunk itt csaknem minden stílust és felfogást. Van expresszív emberábrázolás (Bálványos Huba), jelképalkotás (Szabados Árpád és Sziráki Endre), apró részletekből felépített csudavilág (Szemethy Endre), a jelképet és részletezést egyesítő kompozíció (Kovács Imre). És sokféle, kitűnően kezelt technika, foltok, vonalak és színek kultúrált használata.

A szobrászat is rokonszenvesebb a piktúránál, mert ez is többarcú. Itt is van egyszerű plasztikai forma, kőből és bronzból (Farkas Ádám), üvegből (Bohus Zoltán), van markáns portré (Gyurcsek Ferenc), kellemes kisplasztikai figurák (Seregi József, Fritz János), torzók kőből (Papachristos Andreas, Fritz János), s van szcenírozott, díszletes plasztika is (Gáti Gábor) – ha nem is egyforma értékűek, legalább a műgond mindegyiken meglátszik. Hiába, a plasztikában a nemes anyag nem enged meg olyan hókusz-pókuszokat, mint a vászon meg a festék, amit újra lehet kenni. A plasztikában is van érett formakultúrájú fiatal művész: Szőllőssy Enikő bronzérmei akár jelképeket fogalmaznak meg, akár mesét mondanak el, a kerek forma kényszerét művészi fegyelemmé nemesítik.

A fiatalok kiállítása egészében tehát érdekes. Többet talán nem is illik kívánni tőle, sem mondani róla. Remélhetőleg akad köztük olyan művész, akiről még majd ezután is kell beszélni.

MARTYN FERENC

KOLBE MIHÁLY RAJZAI

Kolbe Mihály Mohácson, a Duna-parton lakik, ablakából azonban nem a Dunát, hanem a várost áradástól védő vigasztalan-szürke betonfalat látja. Öreg ház a Kolbe Mihályé, valaha gabona-kereskedőé volt, kapuján behajtott a szénásszekér – most egy motorbicikli áll a fal mellett. A festő előszobája a „gang" valóságos növény télikert, ebből a folyosóból nyílik az a helyiség, ahol él és dolgozik a festő: asztal, néhány szék, könyvespolc, zongora, a festőállvány – egyszerű, mértéktudó otthon. Kolbe a zongorára fekteti mappáit és egyenként figyelmesen helyezi rajzait az állványra. Fehér alapon szürkék és feketék, a szürke színértékéből szőtt vonalak melódiái – kamarazene.

Az ablak előtt akácfa visszavágott törzse, télen hóból fehér sapkát húz a fejére, nyáron meg verebek szállják meg, Kolbe ezt is megrajzolja.

A festő gyakran elmegy a folyóhoz, a komphoz, a szigeten meglátogatja a tüzeket, megnézi a hajót, a csónakot, a halászhálót, beszél a halásszal, aztán egyszer odahaza abban a puritán szobában egy vízszinteset húz a papírlapon, ez a Duna-part, alatta egy másik vízszintest, rövidebbet – ez a csónak, fehér alapon szürkék és feketék (a kínai művészet legértékesebb fejezete a fekete-fehér rajzok) egyszer egyetlen függőlegeset, talán az árbócot jelzi: közel fél évszázad szakadatlan munkájának egyik eredménye.

Ha valaki azt kérdi, Mohácson élnek-e művészek, a válasz egyértelmű, ám Kolbe Mihályról a mohácsiak valójában keveset tudnak, hacsak annyit nem, hogy szídja az autókat és nem él feketekávéval. Dehát mégis mit szeret? Nyáron gyalogosan elindul, megjárja a villányi hegyet, onnét a keleti Mecseken Kárászra megy, figyel, megjegyez, valami megszállottsággal rajzolja a tájat, a fát, a fűszálat, a falvakat, itt-ott embert. Igaz, régebben nagyméretű freskókat festett, vonuló női alakokat, ahogy ott van az a pécsi Szülészeti Klinika halljában, készített mozaikot, most és évek óta elsősorban rajzol, méretre egyre kisebbet. A Mohácsi Képtárban van egy szoba, ahol csak Kolbe-képek láthatók. A festőknek, így

* *Megnyitóként hangzott el 1973. november 30-án Pécsett, Kolbe Mihály kiállításán.*

a pécsieknek, mindnyájunknak van valami hóbortja, Kolbe élete látszólag különös események nélkül való, bizonyára kiegyensúlyozott és bölcs – *une vie sans histoire.*

Néha úgy tűnik fel, mintha az ember a maga képmását, szimbólumát fény formáiban, látomásként alkotná. Míg bőséges az élet energiája, addig tiszta és ragyogó a fénye – az ember a borzalmakban is világosan lát. És vajon az érzelem kifejezése nem éppen e világító energia fényében magától való? Talán hasonlítható az elfogyó, kihúnyó gyertyaláng ahhoz az emberhez, akinek már nincs mit mondania.

Jó időben, ha viharzott, ha a Duna hulláma házának küszöbéig ért, Kolbe Mihály végezte, tette a dolgát, azt, amiért van, – hasznos, tiszta, megmaradó rajzokat rajzolt. A matéria kezében évtizedek során egyre ékesebbé vált.

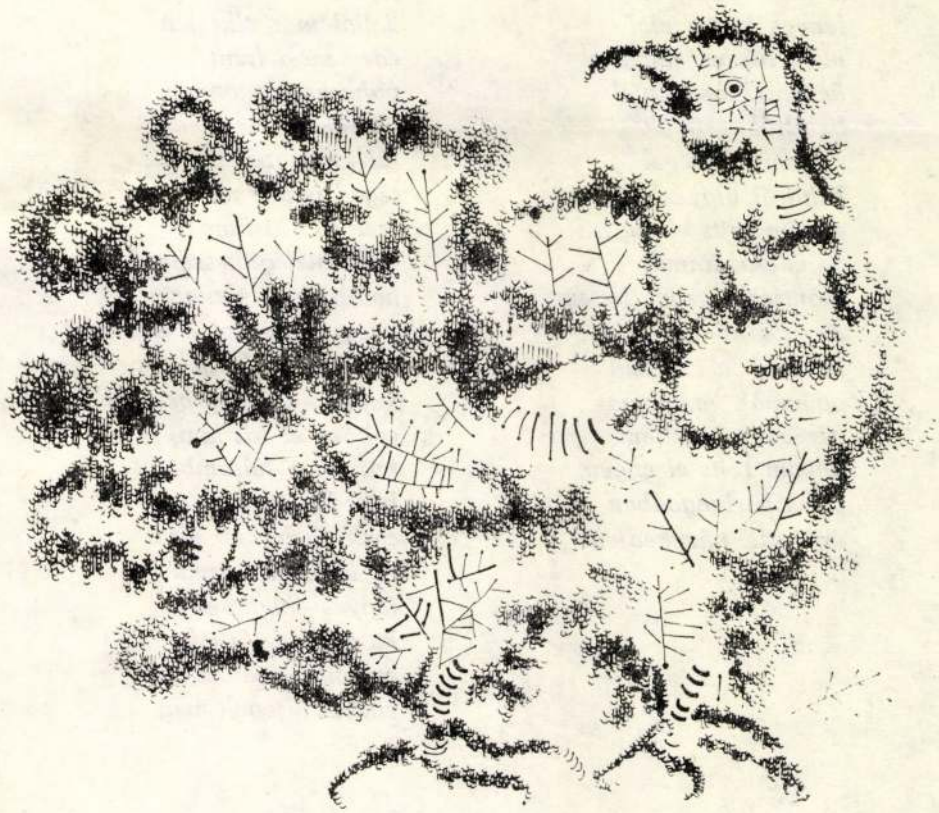

NÉMETH GABRIELLA

Kétszólamra

A GYERMEK DALA

anyám fogadj engem
csillagtalan éjből
csillagtalan éjbe
lobogó véréből
én édesapámnak
hozzád elfutottam
húsodba markoltam
gyökeret hajtottam
rügyet fakasztottam
virágba borultam
anyám fogadj engem
fényes kések elöl
puha húsom rejtsd el
két kicsi kezemmel
belülről tartalak
szívem verésével
belülről vigyázlak
anyám rejts el engem
én édesapámnak
csontjából csont lettem
én édesanyámnak
húsából hús lettem
apámnak anyámnak
véréből vér lettem
anyám rejts el engem
puha barlangodban
én hadd növekedjem

AZ ANYA DALA

vad folyóhoz mentem
tiszta vizet mertem
gyöngyös-tenyeremben
apádnak elvittem
virágos faágról
magam szakasztottam
apádnak ételül
magam odaadtam
őt felvidítani
madárdalt kerestem
jaj de vízzel mézzel
dallal már elkéstem
édes kicsi fiam
puha barlangomban
kések fényesednek
szívembe mártóznak
téged is elérnek
melegíts kisfiam
hogy melegíthesselek
belülről tarts engem
hogy széjjel ne essem
vigyázz ránk kisfiam
kapaszkodj meg bennem
rejtőzz el kisfiam
bújj el a húsomban
húsodat ne érje
csak ha húsom járta
az a fényes penge
fényes élű kések
ha ellened törnek
engem vágjanak szét
engem öljenek meg

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

PESTI MŰSOR

1981 JAN 7

a Műcsarnokban

Megemlékezés (Kovács Ferenc fotója)

Fémbe vésett aprócska remekek, amelyek fegyelmezett, lüktető formaritmusukkal monumentálisnak hatnak. Hirtelen mélyülések, negatív terek, homorú és domború formák váltakozása, a figurák megkettőzése, síkok, csúcsok, élek, csillogóan fényes és matt felületek jellemzik Kiss Nagy András érmeit, melyeken elsősorban az emberi alakokat választja témájaként. Negatívba vésett *Dózsa-sorozata* aprólékosan megmunkált, ízekre tagolt. A miniatűr felület hatalmas, félelmetes fémtömegnek, fémkolosszusnak látszik. *A széttört idő* című éremsorozatát pedig olyan gondolatsűrítés jellemzi, amely a szétszedett óra fogaskerekein keresztül az elmúló életet szimbolizálja. A művész éremremekei plasztikai indíttatásukkal azt bizonyítják, hogy e konzervatív műfaj is képes a megújulásra és a továbbfejlődésre.

Kiss Nagy András érzelmeit, élményeit, hangulatait meggyőző művészi eszközökkel, plasztikai bravúrokkal, a kubista-konstruktivista örökség megújításával vési szobraiba. Életteliség, jó komponálókészség jellemzi maroknyi intim-monumentális, drámaian szép kompozícióit.

Pátosztól mentes kisplasztikáit, néhány nagyméretű szobrát, pénzeit, vert emlék- és klasszikus érmeit láthatjuk ezen a kiállításon. Kiss Nagy András eddigi munkásságát prezentáló tárlat — ha sokat váratott is magára — végre a fővárosban is megvalósult. **(csorba)**

PROGRAMOK A...

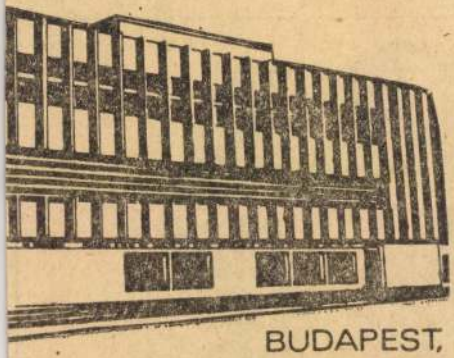

BUDAPEST,

központ

K— XI. SZAKASITS ÁRPÁD ÚT 55.

BAN

al, mindig

tett

YOK

„FILMKULTÚRA"
FILMKLUB

kéthetenként szerdai napokon továbbra is várjuk a filmbarátokat. 21-én W. Herzog: WOYZECK c. film vetítése.
Továbbra is tervezünk yitákat alkotókkal, kritikusok és szakemberek közreműködésével.

PANTOMIM ESTEK

a „CORPUS" pantomim együttes előadássorozata.
Művészeti vezető: M. KECSKÉS ANDRÁS.
31-én, :9 órakor.

sérje figyelemmel műsorajánlatainkat a
rogramfüzetünkben. tel; 869-246

Két kiállítás

Kokas Ignác

Első gyűjteményes kiállítását 1969-ben rendezték meg a Műcsarnokban. Jelentős esemény volt ez, hiszen tanúi lehettünk a *kokasi képi világ kialakulásának, megszületésének.* Igaz, ezt csak most mondhatjuk ilyen biztonsággal, amikor már ismerjük a továbbfejlődés útját, és *Frank János* értő, elegáns rendezésében együtt láthatjuk az első remekműveket az azóta eltelt 11 év kiemelkedő alkotásaival — újra a Műcsarnokban.

Annak idején Kokas nagy érdeklődést, izgalmas vitákat váltott ki műveivel. Addig, bár tehetségét elismerték (több díjjal is jutalmazták), nevét mindig együtt emlegették mesterével, *Bernáth Aurél*lal. És ekkor egyszerre lerázta annak béklyóit. A lírai foltfestés élesedni, keményedni kezdett. Az idillt valami váratlan elem mindig szétrombolta. A tárgyak a megszokottól eltérő módon rendeződtek, tőlük idegen hangulatba kerültek és ezzel új, sűrítettebb mondanivalót hordoztak. Aztán ellentétes folyamat indult meg. Minden fellazult, megbomlott, a tárgyak, alakok látomássá oldódtak, ugyanakkor mindig maradt valami a konkrét látványból, ami a jelentést hordozza. Az *ember örökös küzdelmei* foglalkoztatták (és foglalkoztatják ma is) a művészt: a belső vívódások, a hősi elbukás és a megsemmisítő győzelem, a lélek drámája, a megtisztító katarzis. Ennek az átalakulásnak, ennek az egyre absztraktabbá váló festészetnek főbb állomásait reprezentálták a kiállított képek, köztük több diadalmasan győzedelmeskedő *remekmű.*

A kritikák megoszlottak. Voltak, akik nem értették meg, de még az elragadtatottak is óvatosan fogalmaztak, hiszen ki tudja, hová vezethet ez az egyre elvontabbá váló művészet.

Most már nem kell fukarkodni az elismerő jelzőkkel. Kokas Ignác úgy tudott tovább lépni, hogy hű maradt önmagához. Alapjában nem változtak kifejezési eszközei, mondanivalója; minden egyes képe mégis más, új élményt nyújt. A szürrealizmus alkotótechnikáját alkalmazva sem szakadt meg a kapcsolata környezetével, a látvány-élmény inspirálja ma is műveit (Ginza puszta visszatérő motívumai, az elhagyott falu emlékei). Képeinek valóságeleme, gondolat- s érzelemvilága vitathatatlanul *mai* és *magyar.*

Ritkán látni együtt ilyen egyöntetűen magas művészi színvonalú alkotásokat, mint ezen a kiállításon.

Aba Judit

Urhajós (Kovács Ferenc fotója)

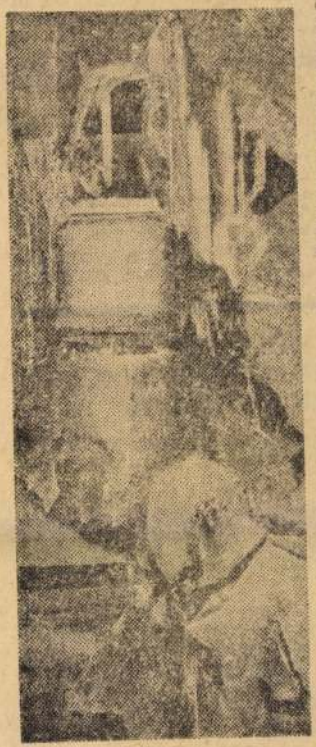

Kiss Nagy András

„... Kiss Nagy András szobrászata — ha rokonát e szempontból keressük — talán a hasonló indíttatású, hasonló utakat járó és hasonló eszközökkel harmóniát, hiteles, megkinlódott harmóniát találó Kokas Ignác festészete mellé kívánkozik mai művészetünkben — ehhez a párhuzamhoz, ennek bizonyításához azonban egy, a veszpréminél teljesebb Kiss Nagy-tárlatra volna szüksége kritikának, közönségnek." — írta *Rózsa Gyula* kritikus 1976. márciusában a Népszabadságban. S hogy most *Kokas Ignácról* és *Kiss Nagy Andrásról* egymás mellett ír lapunk — nem véletlen. Mint ahogy az sem, hogy a Műcsarnok egyszerre, egy időben rendezte meg e két, azonos korosztályhoz tartozó, hasonló szellemiségű művész nagyszabású, reprezentatív tárlatát.

Hüvelykujjnyi érmék, öklömnyi kisplasztikák.

világa. Ásványok és kőzetek világa. Bemutató Afrika állatvilágából. A földtörténet emlékei Magyarországon (csütörtökön 11—19 óráig.)

KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM (XIV., Városligeti krt. 11. Tel.: 420—565). A vasút története a lóvasúttól 1945-ig. A mai vasút. A repülés története. A hajózás története. Az autó és a motor. A városi közlekedés kialakulása (áll. kiáll.). Gőzmozdonyok Csehszlovákiában (a Prágai Technikai Múzeum vendégkiállítása).

MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM (XIV., Vajdahunyad-vár. Tel.: 420—573) Ekék a XVIII—XIX. században. Az erőgép története. Erdészet és faipar. — Vadászat. Pásztorélet. A szőlő- és borgazdaság története. Halászat (áll. kiáll.). Agrártörténeti emlékek védelme című fotókiállítás.

SEMMELWEIS ORVOSTUDOMÁNYI MÚZEUM (I., Apród u. 1—3. Tel.: 351—934). Képek a gyógyítás múltjából (áll. kiáll.). Az állatorvoslás múltjából Magyarországon (időszaki kiáll.). Nyitva: 10.30—18.00 óráig.

TŰZOLTÓMÚZEUM (X., Martinovics tér 12. Tel.: 572—190). A tűzvédelem fejlődése (áll. kiáll.). Gépkocsitüzesetek (időszaki kiáll.). Nyitva: szerdán, csüt., pént. 9—16 óráig, vas. 9—13-ig.

POSTAMÚZEUM (VI., Népköztársaság útja 3. Tel.: 427—938). Posta — posta-műszaktörténeti áll. kiállítás.

ÖNTÖDEI MÚZEUM (II., Bem József u. 20.) Nyitva: naponta 10—17 óráig.

EVANGÉLIKUS ORSZÁGOS MÚZEUM (V., Deák Ferenc tér 4.).

LISZT FERENC EMLÉKSZOBA (VI., Liszt Ferenc tér 8. III. em.). Nyitva: hétfőn és csüt. 14.00—16.30-ig.

PESTERZSÉBETI MÚZEUM (XX., Kossuth L. u. 93.) Helytörténeti emlékek a XX. kerület múltjából (áll. kiáll.).

RÁKOSPALOTAI MÚZEUM (XV., Kossuth u. 39.). Rákospalota néprajza a XIX—XX. században. Nyitva: kedden 10—14 óráig, csütörtökön 14—18 óráig, vasárnap 9—13 óráig.

TESTNEVELÉSI ÉS SPORTMÚZEUM (XIV., Dózsa Gy. út 3.) Magyarok az olimpiai játékokon c. kiáll.

MAGYAR BÉLYEGMÚZEUM (VII., Hársfa u. 47.)

MÚZEUMI ÓRÁK, ELŐADÁSOK, HANGVERSENYEK

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

Pénteken, 2-án, de. 11-kor: Vasárnapi Kórusmuzsika. Közreműködik: a Nyíregyházi Vasvári Gimnázium KISZ-kórusa. Vezényel: B. Ferenczi Erzsébet.

Szombaton, 3-án, du. 3-kor: filmvetítés. — Ikonműveszet. Du. 4-kor: Szombat délutáni kamarazene. Tarjáni Ferenc (kürt) hangversenye. Közreműködik: Rolla János hegedű, Fellegi Ádám — zongora.

Kedden, 6-án, du. 12.50-kor: Hangverseny délidőben. Közreműködik: az Újpest vonósnégyes, valamint Falvai Sándor — zongorán, Ruzsonyi Béla — nagybőgőn.

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM

Vasárnap, 4-én, de. 11-kor: közös program szülőknek és 7—12 éves gyermekeknek (A törökök Magyarországon).

BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM

Pénteken, 2-án, de. 11.30-kor: Reneszánsz Kórusmuzsika. Közreműködik: a Gyulai Erkel Ferenc vegyeskar és a Békéscsabai Bartók Béla vegyeskar. Karnagy: Rázga József.

MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM

Vasárnap, 4-én, de. 10.30-kor: tárlatvezetés. Halszaporítás a múltban és ma. Vezető: Székelyhidy István. Du. 3-kor: filmvetítés — gyermekeknek.

KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM

Szombaton, 3-án, de. 11-kor: közlekedéssel kapcsolatos filmek vetítése úttörők részére.

A KIÁLLÍTÓTERMEK PROGRAMJÁBÓL

A kiállítások naponta 10—18 óráig látogathatók. Január 1-én, 5-én zárva, 2-án, 3-án, 4-én nyitva vannak.

MŰCSARNOK (Hősök tere) Kokas Ignác festőművész kiállítása. Stúdió '80. Fiatal Képzőművészek Stúdiójának kiállítása, jan. 4-ig. Kiss Nagy András szobrászművész kiállítása.

VIGADÓ GALÉRIA (V., Vigadó tér 2.)' Mihály Pál festőművész kiállítása.

VÁRSZÍNHÁZ GALÉRIA (I., Színház u. 1—3.) Szántó Piroska kiállítása. Nyitva: naponta 13—18.30-ig.

FŐVÁROSI TANÁCS ÓBUDA GALÉRIÁJA (III., Fő tér 1.) Egyéni utak — öt művész c. kiáll.

ÚJPESTI MINI GALÉRIA (IV., Árpád u. 37.) Kalmár István grafikusművész kiállítása, jan. 2-ig.

BARTÓK '32 GALÉRIA (XI., Bartók Béla út 32.) Észt grafikák a Szolnoki Múzeum anyagából. Nyitva: du. 2—7-ig, szomb., vas. 10—7-ig.

CSEPEL GALÉRIA (XXI., Vasmunkás tér) Szabó Miklós festőművész kiállítása, jan. 6-tól. Nyitva: naponta 13—19 óráig.

ISKOLA GALÉRIA (XXI., Rákosi Endre u. 138-140.) Berki Viola festőművész kiállítása, jan. 5-től. Nyitva: vas. kivételével, naponta 10—18 óráig, szomb. 14—18 óráig.

STÚDIÓ GALÉRIA (V., Bajcsy-Zs. út 52.) A párizsi biennálén bemutatott magyar képzőművészeti alkotások kiállítása, jan. 4-ig.

JÓZSEFVÁROSI KIÁLLÍTÓTEREM (VIII., József krt. 70.) „A képeslap" című kiállítás.

KÜLFÖLDI KULTÚRCENTRUMOK PROGRAMJÁBÓL

SZOVJET KULTÚRA ÉS TUDOMÁNY HÁZA
(V., Semmelweis u. 1—3. Tel.: 176—055)

Vasárnap, 4-én, de. 11-től ¼1-ig, du. 2-től ¼4-ig a Nagyteremben: „Napocska" gyermekklub. Filmvetítés gyermekeknek: du. 4-től ½6-ig a Nagyteremben: „Ifjúság" filmklub. Az ALPESI VIRÁG című mesefilm vetítése.

Hétfőn, 5-én, du. 4-től 5-ig az Előadóteremben: „Ember és haladás" filmklub. „Lézerek". (Tudományos-ismeretterjesztő filmek vetítése); este ½6-tól 7-ig a Nagyteremben: „A szovjet filmművészet ma". Előadás L. Gajdaj filmrendező művészetéről. A GYUFAÉRT MENTEM című szovjet játékfilm vetítése.

A KIÁLLÍTÁSNYITÓ
BUDAPESTRŐL LEGKÖNNYEBBEN
ELÉRHETŐ:

A DÉLI PÁLYAUDVARRÓL
8.00 ÓRAKOR INDULÓ
SZEMÉLYVONATTAL, VAGY
AZ ENGELS TÉRRŐL
9.00 ÓRAKOR INDULÓ
AUTÓBUSSZAL.

F. k.: Dr. Fitz Jenő — 1445407 Fejér

KOKAS IGNÁC
GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA

AZ ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM
MEGHÍVJA ÖNT

KOKAS IGNÁC
FESTŐMŰVÉSZ
GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSÁRA

SZÉKESFEHÉRVÁR,
CSÓK ISTVÁN KÉPTÁR
1983. MÁRCIUS 10 — ÁPRILIS 15-IG

NYITVA:

HÉTKÖZNAP 10—19 ÓRÁIG
SZOMBAT, VASÁRNAP
ÉS ÜNNEPNAP 10—18 ÓRÁIG

A KIÁLLÍTÁST

BERECZKY LÓRÁND
A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA
FŐIGAZGATÓJA
NYITJA MEG

1984. MÁRCIUS 10-ÉN, SZOMBATON
DÉLELŐTT FÉL 12 ÓRAKOR
A CSÓK ISTVÁN KÉPTÁRBAN

1980.XII.28. Kossuth 17,1o/Z.
Láttuk, hallottuk

- Kokas Ignác tárlata a Műcsarnokban látható. A festőt sokan ismerjük, ugy hogy Boár Iványt arra kérem,hogy a mostani kiállitás kapcsán új élményeiről számoljon be.
- Hát erre inkább egy kicsikét körmönfontan fogok válaszolni, és talán a kiállitás látogatói is csodálkozni fognak, hogy Kokas művészete kapcsán két dolog jut először is eszembe. Róma, másodszor pedig Jákob lajtorjája. Az első azért,hogy 1974-ben, mikor Kokas ösztöndijjal Rómában tartózkodott, ugyanakkor voltam kint én is. Ez még nem indokolja. Indokolja ellenben az, hogy tettenetesen rosszul érezte magát Kokas, sehogy nem találta a helyét. Istentelenül bezárva érezte magát.

Kokas Ignác
MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
Képzőművész
DAILY NEWS
1980 DEC 16
1021

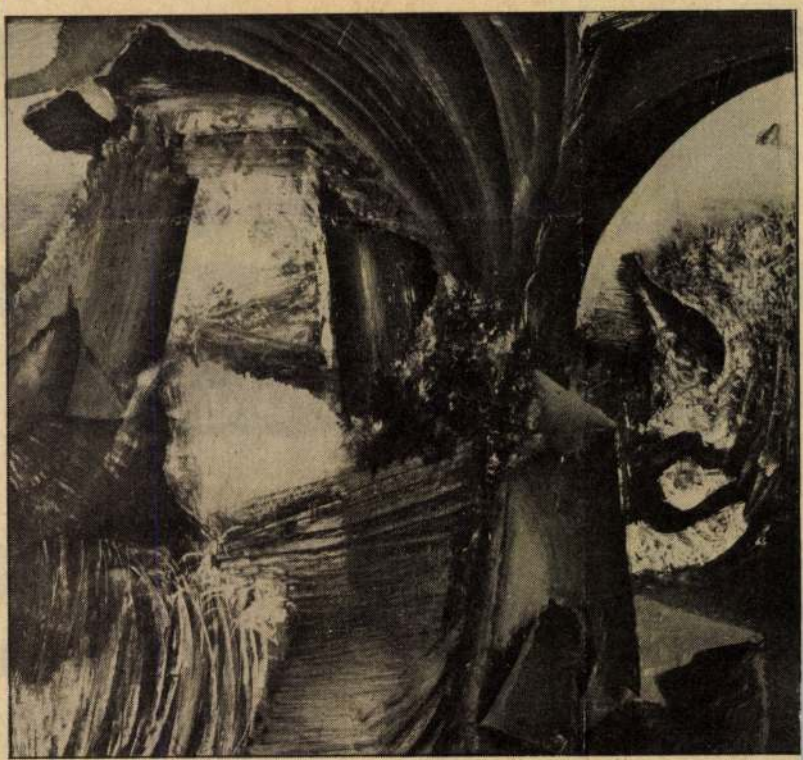

PHOTO MTI — LAJOS WEBER

'VAULTS AND PILLARS', one of the paintings on display at a one-man show by Ignác Kokas, Munkácsy Prize winner, which is now open at the Palace of Exhibitions (Műcsarnok)

Neueste Nachrichten

al projects

ry visit

24th Cong
Trade Un

Budapest, Dec. 15 (MTI) — The 24th Congress of Hungarian Trade Unions ended its work in Budapest on Sunday. The congress re-elected the members of the National Council of the Trade Unions and its Presidium. Aladár Földvári was elected as president and Sándor Gáspár as gen-

Kokas Ignác
MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 31
Telefon: 337-748, 340-726
Tóbúvárné
1980 DEC 2
PEST MEGYEI HÍRLAP

1021
PEST MEGYEI Hírlap

KOKAS IGNÁC KÉPEI A MŰCSARNOKBAN

Környezete emelte művésszé

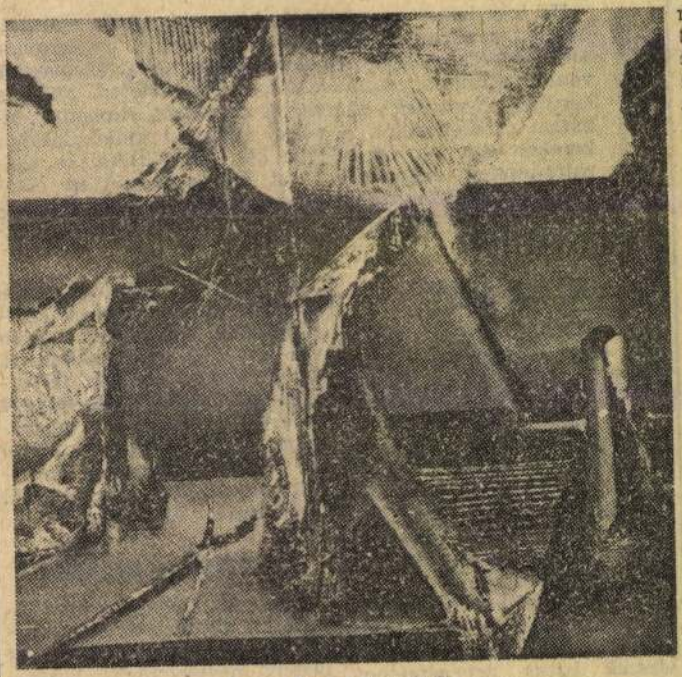

Kokas Ignác: Melankólia

Kokas Ignác, a Magyar Népköztársaság Kiváló Művészének kiállítása 1981. január 11-ig tekinthető meg a Műcsarnokban.

Semmiből teremtett világ

Régóta tudjuk, most perdöntően nyilvánvalóvá vált, hogy *Kokas Ignác*, az első új Mester Egry, Barcsay, Hincz nemzedéke után. Válon született, ahol az erdő egykor Vajda János verseit ihlette.

Minden bokor, minden fa, minden zsombék, fűtorzs egy-egy égő csipkebokor-látomással lepte meg Kokas Ignácot, a gyermeket. Mivel szeme, szíve volt, már ekkor eldőlt, hogy festő lesz, ez a környezet emelte, emeli azzá. Ez a különös loncsosság, a vidék tépázottsága, embertől elhagyatottsága, ma már kép, ma már művészet ez az „ugar".

Szinte megfoghatatlan, mégis tény, hogy a látó szem, az érző lélek, a felhasznált tapasztalat, milyen semmiségből teremthet világot. Már Blake verse is a homokszemcséből teremtődő Mindenséget üdvözli, s íme Kokas példája is lenyűgöző — egy semmi, egy vacak, egy ezer más festőnek használhatatlan Ginza puszta az ő esetében a mestermű nélkülözhetetlen nyersanyaga.

Ginza az ő Nagybányája

Radnóti is úgy szerette e hazát, hogy ismerte minden lényeges virágát. Kokas Ignác is e Mindenség-részlet egy töredékével gazdálkodik. Minden turján oltár, az egész táj liturgia művészetében, minden művén a természet és az ember közös szertartása pereg. Egy ember, egy festő győztes elmélődása avatja barbizoni, nagybányai értékké Ginza pusztát. Azt festők százai érelték művészetté, Ginzát ő egymaga. Ez az ő terrénuma, kizárólagosan az. Ívei, hídjai, beszakadt csatornái, vaddisznó-formátumú növényzet. Hogy ezenkívül Adyt is érzékeli nagy kék szemével, nagy kalapjával — az külön teljesítmény. Orfeusza, tékozló fiúja szintén. Itt azonban a férfi nem az apjával követi el, ki nem küszöbölhető hűtlenségét, mint a bibliát értelmező Rembrandt-, Dürer-, Meunier-művekben, hanem asszonyszerelmével.

Értékei időtlenek

Ebben is eredeti. Nemcsak, mint festő, hanem sorsát illetően, mint ember.

Műcsarnoki tárlatában gyönyörködve, újra megállapíthatjuk, s nemcsak a szem és az érzelem erejére támaszkodva, hanem az intellektus tárgyilagosságával; Egry, Hincz, Barcsay után ő az első Mester. Az csupán adat, hogy a Képzőművészeti Főiskola tanára, hogy a Magyar Népköztársaság kiváló művésze, hogy alkotásait szerte az országban és a velencei biennálén is bemutatták. Ez csupán adat. A lényeg, hogy értékei időtlenek.

Losonci Miklós

PEST MEGYEI Hírla

Javulás — gondokkal

A hét végén ülést tartott a Központi Népi Ellenőrzési Bizottság, s megtárgyalta a lakosság tömegétkeztetésének országos vizsgálatáról készült összefoglaló jelentést, amelyet *Pálmai Lajosné*, a KNEB tagja, a vizsgálat vezetője terjesztett elő.

Az átfogó fölmérés során mintegy két és fél ezer népi ellenőr, szakszervezeti, népfront- és KISZ-aktivista 16 megyében vizsgálta a gyermek-, diák-, a munkahelyi étkeztetést és a vendéglátó vállalatok nyújtotta tömegétkeztetés helyzetét. A tapasztalatok összegzése során figyelembe vették a vizsgálattal egyidejűleg tartott, mintegy 200 ankét, megbeszélés csaknem 10 ezer részvevőjének véleményét. Megállapították, hogy javult a helyzet, megfelelően a társadalom- és szociálpolitikai alapelveknek. Rávilágítottak az ellátás ellentmondásaira is, például arra, hogy az étkeztetés fejlesztését szolgáló pénzösszegek fölhasználása nem volt kellően megalapozott, a különböző vállalatok nem hangolták össze fej-

Szo s

Nem mellékes a mel

Ha igaz lenne az a babona, hogy akit sűrűn emlegetnek, az gyakran csuklik, akkor az elmúlt tíz esztendő során a téesz-melléküzemágak bizony sokat szenvedtek volna: számtalan tanácskozáson, értekezleten, ankéton kerültek „terítékre", szidták és dicsérték, elmondták hibáikat és erényeiket. A végső álláspont kialakulásához kereken egy évtized kellett: bár iparpolitikai és ágazatfejlesztési szempontból jut korrigálnivaló az elkövetkezendő esztendőkre is — *a melléküzemek népgazdasági haszna és mindinkább növekvő jelentősége vitathatatlan.*

Ki mit gyárt?

A hetvenes évek elején már egyre sürgetőbbé vált a hiányzó, rugalmas — a piachoz és igényekhez alkalmazkodni képes — kis- és középvállalatok pótlása. A *nagyüzemeknek nem kifizetődő*, de a *lakosság körében népszerű és keresett* cikkek gyártására a mezőgazdasági termelőszövetkezetek mutatkoztak alkalmas partnernek.

A kezdeményezés rendkívül rövid idő alatt bevált. Olyannyira, hogy tavaly már *a téeszek összes árbevételének 40 százaléka származott ipari melléktevékenységből.* Ez persze nem jelenti azt, hogy a közös gazdaságok a mellékesből tartják el magukat. Csupán arról van szó, hogy a Pest megyei termelőszövetkezetek, amelyeknek 70 százaléka kisebb-nagyobb mértékben foglalkozik kiegészítő tevékenységgel, az innen származó nyereség bizonyos hányadát a klasszikus értelemben vett *mezőgazdaság fejlesztésére* fordítja.

Sokan úgy vélik, a nagyipar ma már *félkarú óriás* lenne a szövetkezeti kiegészítő melléküzemágak nélkül, ez azonban még a laikusok számára is túlzásként hangzik. Ráadásul e tevékenységet nem kizárólagosan e népgazdasági ágazat megmentésére hívta életre a gyakorlati szükségszerűség. Célja volt *a szolgáltatás foghíjainak pótlá-*

csak jó lesz" valakinek elven alapuló gyártás ugyan elkerülhetetlen kísérőként jelen van szűkebb pátriánkban is, de semmiképpen sem tekinthető általánosnak. A felvevő piacot megrendelni, megkeresni — és főleg megtalálni —, ebben segítenek a komplett piackutatói apparátussal rendelkező vállalatok.

Pecséttel súlyosbítva?

Évtizedes gyakorlat bizonyította, az elméletből a gyakorlati megvalósításig vezető út bizony meglehetősen hosszadalmas: a melléküzemági tevékenység engedélyeztetése, jóváhagyása — a közgyűlés szavazatától kezdve szám szerint 21 hivatalos szerv beleegyezését, hozzájárulását igényli. A megyei tanácstól a területi szövetségen át a KÖJÁL-ig és végül az illetékes minisztériumig pecsétekkel súlyosbítva vándorol a papír. Ám ennek ellenkezője, vagyis a kenjük be sárral, vagy sikerül, vagy nem alapelv érvényesítése sem lenne túl szerencsés: a kiegészítő tevékenység eufórisztikus elszaporodása kárt okozhatna a gazdaságoknak, üzemeknek és általuk a népgazdaságnak egyaránt.

A jövő biztatóbb, legalábbis az ügyvitel-módosítás erre utal; a valamivel gyorsabb intézkedés egyik eredménye, hogy jelentősen lerövidíti a melléküzemág létesítésének normatíváit. Egy biztos, az

1980. XII. 5 . 18.30 ; Kossuth S.J.né.

Esti Magazin

- A tokiói ginzáról az is tud, aki soha nem járt a japán fővárosban. De, hogy Fejér megyében is van egy Ginza nevü hely, gondolom kevesebben tudják. A romantikus táj Kokas Ignác festőművész, sok képjének modellje, ihletője. Erről beszélt a művész a Műcsarnokban ma megnyilt kiállitásán Szatmári Ilonának.

- Hogyan született meg, Ginsa világa ? Ginsa egy kis puszta, egy volt hercegi majorság, itt valahol Fejér megye, és Pest megye szélén.

- Ginza pusztát voltaképpen meg kellett találnom, ha mindazt, amit én Ginzával kapcsolatban, ez alatt a 11 év alatt festettem, annak meg voltak az előzményei, az a lelkület, amit én hordok, nagyon közel állt Ginza pusztához és amikor rátaláltam, akkor ugy éreztem, hogy otthon vagyok és ez az a hely, ami rögtön befogadott, mindent, ami bennem még feltárásra vár,t és megfogalmazásra vár,

-Minden misztikusat és minden kozmikusat ? Ért ez alatt ?

- Nem tudom, én sosem tudtam, hogy én kozmikus dolgokat

festek.
Tény és való, ha egy levélre nézek, akkor a csillagot is szeretném érezni a fejem fölött, tehát valahogy igy a teljes világgal élek együtt és egy pillanat alatt, szinte minden szeretnék ebben a világban lenni, szél, levél, vagy föld, szóval mindaz, ami körülvesz, amit érzek és amit megélek és amit az emberről tudok és amit magamról tudok, Ginza pusztán alkalmas volt arra, hogy meditáljak, nagyon sok mindent átéljek,

- Saját müterme van ott ?

- Nincs, ott nem festettem képet, legfeljebb lejegyeztem dolgokat magamnak, ott készitettem akvarelleket, vasokat, de Ginza jelentett mindent számomra, akár jókedvem volt, akár bánat ért, az minden Ginza volt.

- Tehát a nagy látomások, asszociációk szimbóluma lett ?

- Igen, bár ahogy a Csontha Géza, a katalógus előszavában irja, a Rómaót nem Rómaónak hivták, ha mást nem akkor erre az is gyönyörü

- Ez a történet.

- Igen. Egy időben zöld embernek csufoltak, amiért sok zöldet használtam, nem tudom a zölddel nagyon sok kapcsolatom van. Érdekes mód kék vagy vörös szin kevésbé szokott a képeimen megjelenni, néha ezt ugy dafke is szoktam erőltetni, hogy na most azért is kékkel, vagy azért is vörössel, és hogy mondjam, szóval előbb utóbb lassan kifogytak a kékek , kifogytak a vörösek, a képeimből és visszalopakodtak a zöldek, vagy ezek a tört szinek. Most az idén két kék képet is festettem és azt mondják, hogy nem is olyan rossz, tehát nem kell kishitünek lenni, hogy én a kék szinnel nem birkózom meg.

- Kokas Ignác, Munkácsy-dijas kiváló müvész. Egy ilyen nagy kiállitás megnyitása, mint itt ma délben a mücsarnokban, ez csak egy állomás, a müvész életében. NÉhány órára abbahagyja a festést, aztán utána ismét visszamegy mütermébe, a vászon elé.

-Évekkel ezelőtt én egy nagyon szép képet álmodtam meg, aminek az volt a cime, Barátság asztala,. És két éve ostromoltam a képet, nem sikerült megfesteni, helyette egy másik kép született, ami szintén az én gyerekem, de ez az úgynevezett barátság asztal várat magára, ujra nekifogok, ezt tudom most ugy legközvetlenebb tervemnek mondani, amiről én nagyon szép termeket álmondtam, nagyon szépnek képzeltem el, de ugy látszik

még nem érett,,

- várat magára ?

- Nem érett meg,

- Nem érett meg, mint a gyerek az anyja méhében, nem akart megszületni.

KOKAS IGNÁC
1926 -

Festő, Kossuth- és Munkácsy-díjas, Érdemes- és Kiváló Művész, a Magyar Művészeti Akadémia tagja. 1952-ben végzett a budapesti Képzőművészeti Főiskolán. Mesterei Kmetty János és Bernáth Aurél voltak. 1968-ban szerepelt a XXXIV- ik Velencei Biennálén. 1973-tól a Képzőművészeti Főiskola tanára, majd rektora volt. Csoportos kiállítások keretében részt vett madridi, koppenhágai, moszkvai, belgrádi, bukaresti, prágai stb. bemutatókon, egyéni tárlatai Keszthelyen, Budapesten, Szekszárdon, Varsóban stb. voltak. Absztrakt expresszionista művei több díjban részesültek.

NÁDAS, 1971
papír, akvarell, tus 350x525 mm.
j.j.l.: Kokas 971
Ltsz.: K. 85.66.1.

"Szeretném a képemet a markomban tartani, hogy uralkodjam fölötte. De számtalanszor kicsúszik a kezemből. Kifolyik. Körüljárom a megoldást; sokszor osonva fogom meg - máskor a legbrutálisabban... Ameddig nem tudom a valóságot a papírra, vászonra kényszeríteni, addig a valóság önálló életet él; nem az enyém. Örökös harcot folytatok a kép befejezéséért" -

Kokas Ignác

IRODALOM

Bolgár Kálmán: Kokas Ignác. Művészet. 1966. VII. évf., 5. sz., 21-23.o.
Kokas Ignác kiállítása. Budapest - 1973. Katalógus Frank János előszavával.
Horváth György: Kokas Ignác. Ars Hungarica. 1976. IV. évf., 2. sz., 273-289.o.
Rózsa Gyula: Kokas Ignác. Corvina Kiadó, Budapest, 1978.
Kokas Ignác kiállítása. Budapest - 1980. Katalógus Csorba Géza előszavával.
Bereczky Lóránd: Kérdezni sokszor nehezebb. Művészet. 1981. XXII. évf., 3.sz., 33-37.o.
Horváth Teréz: Kokas Ignác. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, Budapest, 1982.
Kokas Ignác kiállítása. Szekszárd - 1988. Katalógus Csorba Géza előszavával.
Bóday Pál Péter: "Kaptam néhány titkot". Magyar Hírlap. 1995. március 18.
Vadas József: A váli festő. Magyar Hírlap. 1996. március 4.

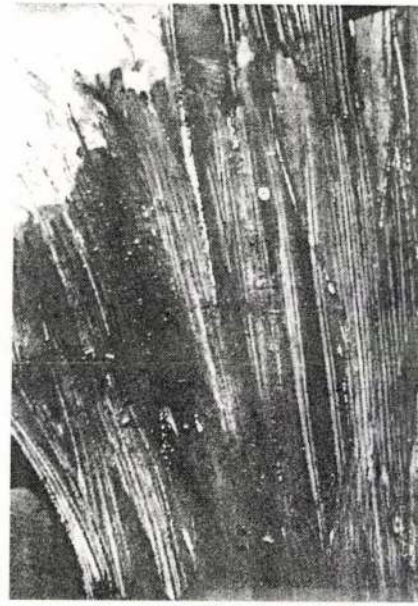

Ná

ALMÁSI TIBOR

A PATKÓ IMRE GYŰJTEMÉNY

XÁNTUS JÁNOS MÚZEUM
GYŐR, 2000

Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Kutatóintézet Könyvtár Budapest
26 757

KOKAS tgnaz

lasi érműtét – belülről

napon belül hazánkban is elkezdik a módszer alkalmazását

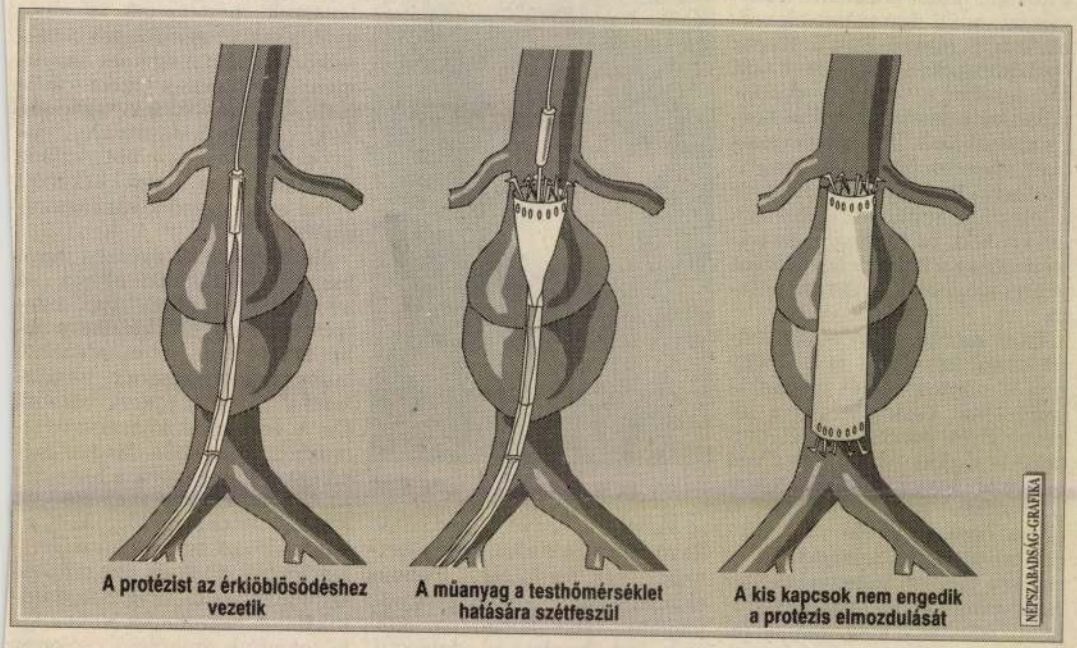

még időben, a „néma", tünetmentes szakaszban, a tágult ér megrepedése előtt is fény derülhet a betegségre.

A lágyékszalag alatt, a comb főütőerén ejtett metszésen át kateteres módszerrel úgynevezett Stent-protézist vezetnek a tá-ult érszakaszba. Ez a finom thálóval megerősített rugal-

geztek, Raithel és munkatársai ez idáig hatvanöt betegnél alkalmazták, igen jó eredménnyel. Véleményük szerint az esetek mintegy fele alkalmas e műtétre. Előnyei szembeszökőek: többórás altatásban, gépi lélegeztetés mellett végzett nagy hasi feltárás helyett elég egy apró me[illegible]s a lágyéktájon,

lenkező, de legalábbis más irányú tendenciák is kitapinthatóak. Mint e módszernél is, ma már sokszor nehezen szétválasztható a megelőzés és a gyógyítás, a műtéti és a konzervatív eljárás, egyre inkább szükséges a sebészeti és belgyógyászati tudást és technikát egyaránt igénylő szakismeret. Egy-

1996 III. 4.

Kokas Ignác hetvenéves

Volt idő, amikor a Képzőművészeti Főiskolán végzett fiatalok, a korban hozzá közel álló tanítványai, mind úgy szerettek volna festeni, mint ő. Ez a hetvenes évek környékén volt. Aztán volt idő, amikor a fiatalok egyáltalában nem szerettek volna hozzá hasonlítani. Ez a nyolcvanas évek második felétől volt megfigyelhető. És most elérkezett az a korszak, amikor mintha oszlana a köd, és *Kokas Ignác* teljesítménye a helyére kerülhetne végre, mégpedig jó magas polcra.

Isten mentsen egy rövid születésnapi köszöntőt attól, hogy e polc pontos helyét meghatározza. Már csak azért sem tehetne ilyet, mert ez az életmű most is alakul, nem akármilyen vehemenciával. Kokas hiába hetvenéves, még ez idő tájt is olyan önmarcangoló válságokba, búval bélelt letargiákba és csúcsra járatott jókedvekbe tud esni, mintha ifjú pályakezdőként, edzetlen idegrendszerrel kellene megélnie a „beérkezettek" világát. Mint amikor hajdanán a félve tisztelt mester, Bernáth Aurél úgy ölelte a keblére, hogy attól súlyos kétségekbe esett. Mint amikor friss diplomásként úgy lett Derkovits-ösztöndíjas, hogy a nyakába szakadt dicsőségtől egy évtizedre elment a kedve a munkától. És mint amikor a hatvanas–hetvenes évek fordulóján, felemás elismerésektől övezve, gyógyító magány vette körül, de ettől meg úgy kezdett el dolgozni, hogy abból ki tudott jönni a „végleges Kokas": ez a sűrű, szenvedélyes, rongyos festészet, ez a figuratívnak túlságosan absztrakt, nonfiguratívnak túlságosan konkrét, de nagyon idevalósi és ránk nagyon jellemző piktúra.

MTI-FOTÓ

Jó nyilatkozó, remek interjúiból akár egy kötet is kitelne. Nemrégen még a művészettörténészek mesterségét is eliri-gyelve saját besorolására is vállalkozott. „Én magamat hagyományos piktornak érzem – állította –, és még azt sem tagadom, hogy Bernáth-tanítvány vagyok. Tehát én az avantgárdhoz nem tartozom, mert ütközött volna az én belső kívánságaimmal".

Ne higgyük el egészen, amit mond. Neki csak ahhoz az avantgárdhoz nincs köze, amelyet tankönyvből kiollózva lehet megtanulni, és mindenható művészetmenedzserek jóindulatától függően piacra vezetni. De a hivatalos konzervativizmushoz sincs köze. Meg a „népiséghez" sem, noha a festészete tájhoz, természethez kötődik és flaszteridegen. Meg az „urbánusokhoz" sem, noha zsigerileg irtózik a vér és rög mitikus szimbólumaitól, meg használatuktól. A hetvenéves Kokas Ignácot a fiúk generációja sokszor megkerülte. Művészete címkézhetetlen volt. Ellenzékinek lojális, rendszerbarátnak túlságosan öntörvényű.

Valami most meg azt súgja, hogy az unokakorúak újra sokat fognak tanulni tőle.

P. Sz. J

KOKAS IGNÁC

6 MAGYAR HÍRLAP, 2000. DEC. 19.

VILLANÓFÉNYBEN

Aranykönyv a művészetért

(MTI) A Magyar Művészetért Díj kitüntetettjei közül hetvenkét alkotó életművét, ars poeticáját összegezi az Aranykönyv – A Magyar Művészetért 2000 című album. A bibliofil kiállítású albumban valamennyi művészeti ág jeles képviselői szerepelnek az 1988 és 2000 között díjazottak közül. Összegezi hitvallását Ágh István, Csete György, Gink Károly, Kányádi Sándor, Kokas Ignác, Korniss Péter, Kő Pál, Kunkovács László, Lajkó Félix, Melocco Miklós, Sára Sándor, Szokolay Sándor, Taub János, Törőcsik Mari és Zsuráfszki Zoltán. A díszalbum könyvszerkesztője Szántó Tibor, képszerkesztője Keleti Éva fotóművész, mindketten Magyar Művészetért díjasok. A borító díszlemezét egy másik kitüntetett, Asszonyi Tamás szobrászművész tervezte a koronázási palástón található Szent István-képmás alapján.

Öröklátvány és pillanat

Kokas Ignác hetvenöt éves

Igen, igen, pillanat...! Pillogathatnánk: hogy is van ez? Hetvenöt év? Mármost mi az, hogy „öröklátvány"? A kinézhetetlenség. Kokas Ignác, amióta a konkrét, tárgyias foghatóságok világából elkezdett az áttetszőbb örökkévalók világába kipillantgatni, nyert feltétlenül egy valamit, miközben egy másikat nem veszített el. Nyerte, hogy – Nemes Nagy Ágnes szavával élve – képeinek terében „a tűzzel csíkos levegőben / szülik a szüntelen csatát" az elemek, ám nem vesztette el, hogy a konkrét tárgyak, a tényeleges „anyag" (egy rét, egy szakadt part, egy vízfelület, egy égdarab) olyan marad ecsetnyomainak során, mint a „sejtkorom óta ismerős / végtelen Buda-ostroma". Mint valóban az az Első Ablak, melyen a Létező Lény valahová kilát.

Magasságokat és mélységeket kutat a szem Kokas utolsó hosszú évtizedeinek képein, holott csalókaság sehol. Testek és fejek, égitestek és rakétahegyek, vaskalapok és tetők alig-alakzatai válnak öröklátvánnyá, többé, mint önmaguk. Ó, természetes, hogy amorf-szürrealistának is jellemezhető ez a festészet. De ecsetvonás-domináns taoizmusnak csak így. Absztrakt valóságjelűnek szintén. S hogy miért? Mert abszolút festőiség! Messze maga mögött hagyja az előzetes koncepciókat.

Egy-egy képterében azokat a hirtelen váltásokat észleljük, melyeket Nemes Nagy „rángásoknak", mégis óramívességeknek nevez. Igen, így ráncigál minket létezésünk a legvadabb, nekünk nem érthető logika szerint. Hát akkor legyen legalább, hogy: szépség?!

Kokas ennél is messzebb megy. Például a *Nap és Hold egyetértésben* nagy nekifutásokkal tár elénk bolygóvilágot (kedves köralakzataiban e piktor úrnak!), ám ez mintha a láthatár alá fúródna, míg odafenn: Blake-i történések. De nem személyes drámaként. A világegyetemiséghez még azon a határán, amit nagyon is egyedinek élhetünk meg, nagyon is a magunk részeként.

Agyunk és szívállagunk követhetetlen és felfoghatatlan szerkezetű nap–hold egyezései, láthatárai és felhővé bomlásai, a tudatunkban hordozott kisház- és piramisképzetek, az ősgomolyba szúródó tollak, onnét kihasadó kontrasztszínek: íme, egy töredék Kokas valós és valón túli „óraszámlapjáról". A művészettől nem azt kérdezzük sosem, hány az óra. Hanem hogy épp hol tart az öröklét. Mely mindig ugyanott tart, de mekkora halmazokkal mindig másképp!

El nem maradhatott (1984!) a didergő madár sem a kokasi jégvilágból. Ellenben a trópusiasabb délkörnek gyönyörűséges növényei nyílnak. Az elalvás és felébredés utazása a Kokas-festészet! Pilinszky beszélt „kivédett tragikumról". Kevés lenne annyit mondani, hogy Nap és Hold egyetért, kevés lenne, ha egymáshoz búvva látszódnának szépen. Fenn az égi mezőben esnek a drámák. Fogalmunk sincs, mit történik. Csak találgathatunk. Holott minden oly élesen látszik.

Ezért van az, hogy annyira evidensnek érezhető a Kokas-integrálta való-kép. Át is lelkesül, fenyegetően jeges is, felforrósulása elővigyázatra int: egész világ gyönyörűsége nem birtokunk, mi több, pusztulásunk is benne foglaltatik. Láttam egy Kokas-katalógust, melynek pár borítóképén mintha épp születnének a művek. S rádöbbentett: mily esendően emberi is, ami általunk készül öröknek. És az, ami látszólag szilárdultan áll, mekkora zuhogások, zúgások szomszédja! Tudható – és csoda.

Tandori Dezső

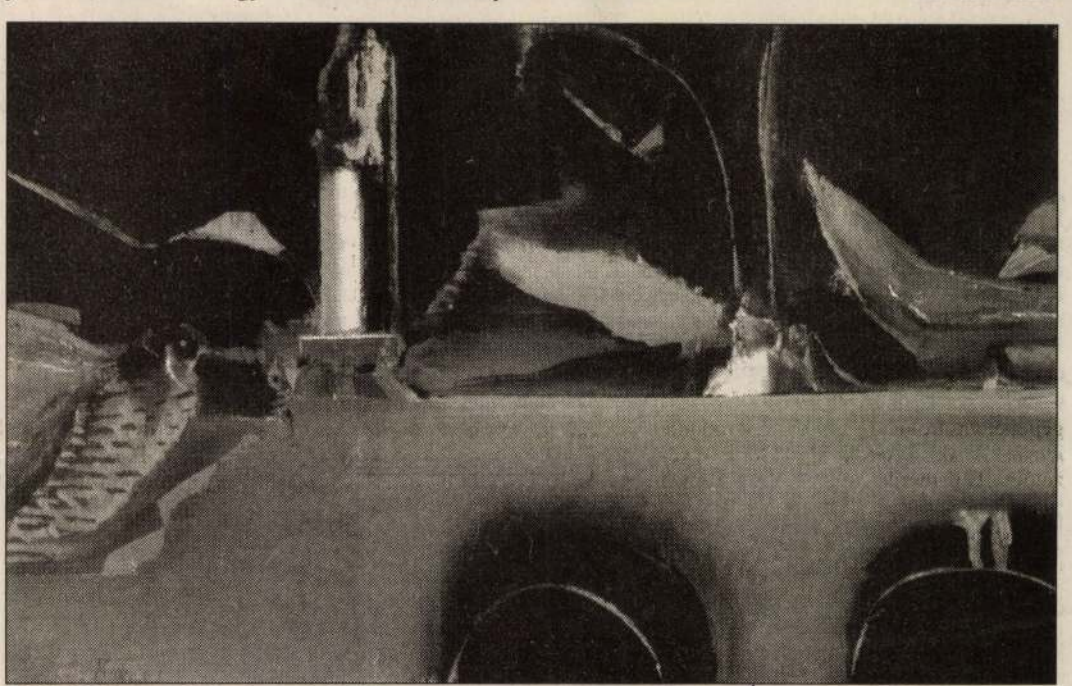

Váli híd Nepomuki-szoborral (1971)

Aki jóval megelőzte korát

Párizs tiszteleg a Fekete Vénusz előtt

Imádta Párizst, és Párizs is imádta őt. Negyedszázaddal a halála után a francia főváros tiszteleg a Fekete Vénusz, Joséphine Baker emléke előtt. A luxusbutikjairól híres Avenue Montaigne-on, a Champs-Élysées Színház és a neves árverőház, a Drouot Montaigne közös épületében rendezett kiállítással. Illő helyszínen: a XX. századi szórakoztatóipar első igazi sztárja 1948. áprilisában itt nyitotta meg Chez Joséphine Baker nevű kabaré-éttermét.

A sikertörténet azonban jóval korábban, még 1925 októberében kezdődött: a Saint Louisban született és a Broadway-en debütált Baker valósággal berobbant a párizsi revü világába. A Szajna-parti metropolisban futótűzként terjedt a hír a Néger revü szédítő színes bőrű szólótáncosnőjéről. Nem kellett sok idő, hogy egész Párizs a huszonéves lány lábai előtt heverjen.

Az egzotikus bájú, ifjú hölgyet Pepito Abatino, egy ügyes, minden hájjal megkent szicíliai származású impresszárió karolta fel. A Folie Bergere hihetetlen összeget ajánlott az átszerződésért, Joséphine a dupláját kérte. Elképedt tekintetek, majd elégedett mosolyok. Baker végül ott hagyta

Joséphine Baker (1957)

FOTÓ: MTI – KÜLFÖLDI KÉPSZOLGÁLAT

a Néger revüt, és szólókarriert kezdett. A folytatás ismert: a híres banánszoknya, az örökzöld sanzonok. – Csak két szerelmem van – énekelte, miközben a valóságban jóval több volt. Majd jöttek a filmek, a partnerek között Jean Gabinnel, s persze egy ünnepelt revücsillaghoz illő szeszélyek. A belvárosban pórázon sétáltatja Chiquita nevű leopárdját, Dior és Balmain ruhakölteményeiben jár. Üzleti érzéke is kiváló: a párizsi show-businessben az első, aki a nevét adta egy termékhez, nevezetesen a Bakerfix márkájú hajrögzítő krémhez.

Szeretett és tudott élni, de eközben humora sosem sem hagyta el. Kevesen bandzsítottak úgy a kamerába, ahogy ő tette. – Egész életemben táncolni fogok. A táncra, csakis a táncra születtem. A karjaimmal és a lábaimmal mesélem el, hogy ki vagyok. Szabad ember – írta egyik levelében Baker, akit e szenvedélyétől a második világháború szakított el. Önkéntesnek jelentkezett a nácikkal szembeni ellenállásba, majd az angolszász szövetségesekkel együtt küzdő francia hadseregbe.

Politikai aktivitását később sem adta fel: 1957-től aktív tagja a Licránnak, a rasszizmus és az antiszemitizmus ellen küzdő nemzetközi ligának. – Kivételes asszony volt, aki jóval megelőzte korát – mondták róla, amikor nemrégiben Párizs déli részén ünnepélyesen egy teret neveztek el róla. Madonna és Marilyn előtt jóval élt egy énekes-táncos sztár, aki sajátos eszközökkel harcolt az előítéletek ellen. A testével, természetes meztelenségével.

Párizs, 2001. február

Dési András

REKLÁM

Kokó-kóla

A reklámnak talán az a legjobb tulajdonsága, hogy túl sokat nem tud ártani. Néhány karriernek megnehezíti a kibontakozását, ha még emlékszünk arra a kopasz szegedi színészre, aki a Fogyi tablettákat, majd a Mr. és Mrs. Hair elnevezésű hajnövesztő szert ajánlotta a szélesebb közönség figyelmébe – hát, neki azért a színpadi karrierjét illetően voltak nehéz hónapjai. És ha a színművész neve mégsem rögzül milliók emlékezetében, talán erről még sem a hajdúsító tehet.

Hogy alapjában véve mennyire ártalmatlan a hirdetés, arra jelenleg az a legjobb példa, hogy Kokót nem sikerült megutáltatnia az ország lakosságával. Pedig a bokszoló egy-egy győzelme után országos kampány indul a lejáralámügynökségeknek kellene jótékony önkorlátozásokat bevezetni, de ezek az önkorlátozások valóban élnek is. Kokó csak egyféle autót, egyféle nadrágtartót hirdethet, a szerződések legalább a termékcsoport tekintetében kizárólagosak, nem kell attól félnünk, hogy kedvenc bajnokunk szavahihetetlen csélcsappá válik, tegnap még Lay's csipszet evett, ma meg ropit rágcsál. Hanem azért ez a legújabb óriásplakát mégis kicsit soknak látszik.

A képen Kokó arra biztat minket, hogy legyünk a szomszédai, és ezt az ajánlatot nem úgy kívánja megvalósítani, hogy ő maga költözik be a mellettünk álló lakásba, hanem bennünket akar rávenni arra, hogy az ügy érdekében erőfeszítéseket tegyünk. Szigorúakik szeretik, ha mellettük erős ember lakik, csak át kell szólni neki, ha föl kell cipelni az emeletre egy szekrényt, vagy molesztálják a gyereket, és rögtön kéznél a segítség vagy a védelem. Ezeket a naiv embereket azonban saját tapasztalatom alapján kénytelen vagyok kiábrándítani. Én ugyanis már laktam ökölvívó mellett, kezdetben minden rendben is volt, de aztán kezdett megromlani a viszony, amikor látta, hogy nem akarok vele megfelelő gyakorisággal kanasztázni. És rosszban lenni a szomszéd bokszolóval igazán kellemetlen élet. Az ember kezd csendesebben viselkedni, nem csapkodja az ajtót, halkabban televíziózik, érzi, hogy a gyerekei egyáltalán nem néznek föl rá, mert nekik a szel-

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

PEST MEGYEI HÍRLAP
1982 MÁR 1 7

1021

A nap fiai

Kokas Ignác festménye

Hangulatos gyerekszoba

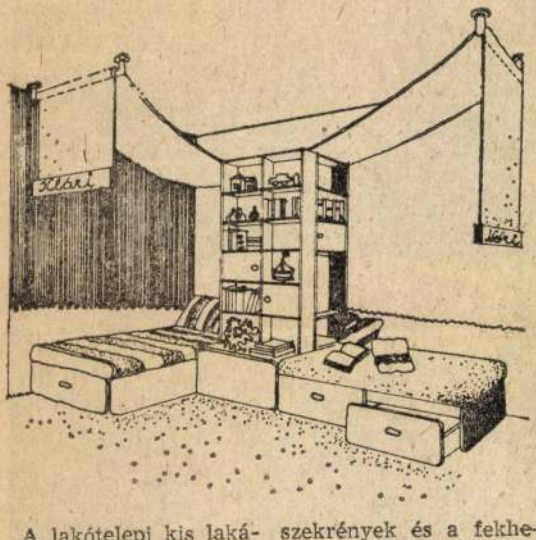

A lakótelepi kis lakásokban sok gondot okoz a gyerekszoba célszerű berendezése. *Hornicsek Erika* belsőépítész a kamasz és a kisiskolás testvérpár elhelyezésére ad ötletet.

— A lakásokban a legtöbb helyet a tárolószekrények és a fekhelyek foglalják el.

— Kis alapterületű szobáknál — ahol minden holmi elhelyezése külön tervezést jelent — ott *takarékoskodjon az ember, ahol csak lehet.* Így alakulnak ki a különb
zetek
dásai.

— A
osztály
lyezés
az emeletes ágy. Mint ahogyan az ábra mutatja, hosszabb és rövidebb ágyak beállításával tudjuk elérni, hogy maradjon még hely a játszásra, tanulásra is. A tíz centiméter vastag hablacitel kárpitozás alatt kihúzható fiók van, amelybe befér az ágynemű, a másik fiókba lehet elhelyezni a sporteszközöket, a játékokat. Mindezt házilag is elkészíthetjük.

— A gyermekszobában nyugodtan használhatunk *élénk színeket.* A falfelületeket pirosra, kékre, zöldre festhetjük. A helyiség belmagasságának csökkentésére textilt feszíthetünk ki a gyermek nevének feliratával.

posztat és a fűszereket. Tej
áztatunk, leszedjük a héj
után kinyomkodjuk, tojást,
tot adunk hozzá, majd öss
az időközben megpárolt zö
kapott tölteléket a jól kivert
szeletekre helyezzük, a szele
tekerjük. A tekercseket t
egymás mellé helyezzük, vaj
s leöntjük egy pohár tejföl
sütjük.

Vegyes körettel vagy
krumplipürével tálaljuk.

A SERTÉSBORDA FLAM
RA hozzávalói: füstölt koll
répa, kelkáposzta, só, bor
lyem, sertésborda.

Pecsenyelében megpárolju
kekre vágott kelt, a hasábra
tölt kolbászkarikákat. Ízes
borssal, petrezselyemzölddel
ra vágott sertésbordából ra
tünk úgy, hogy a húst puhá
majd hozzáöntjük a zöldség
Hasábburgonyával tálalju

ERDŐSI KATA
Az oldalt írta és ösz

MK SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

PEST MEGYEI HÍRLAP

1981 SEP 13

1021

Utazás az alvilágban

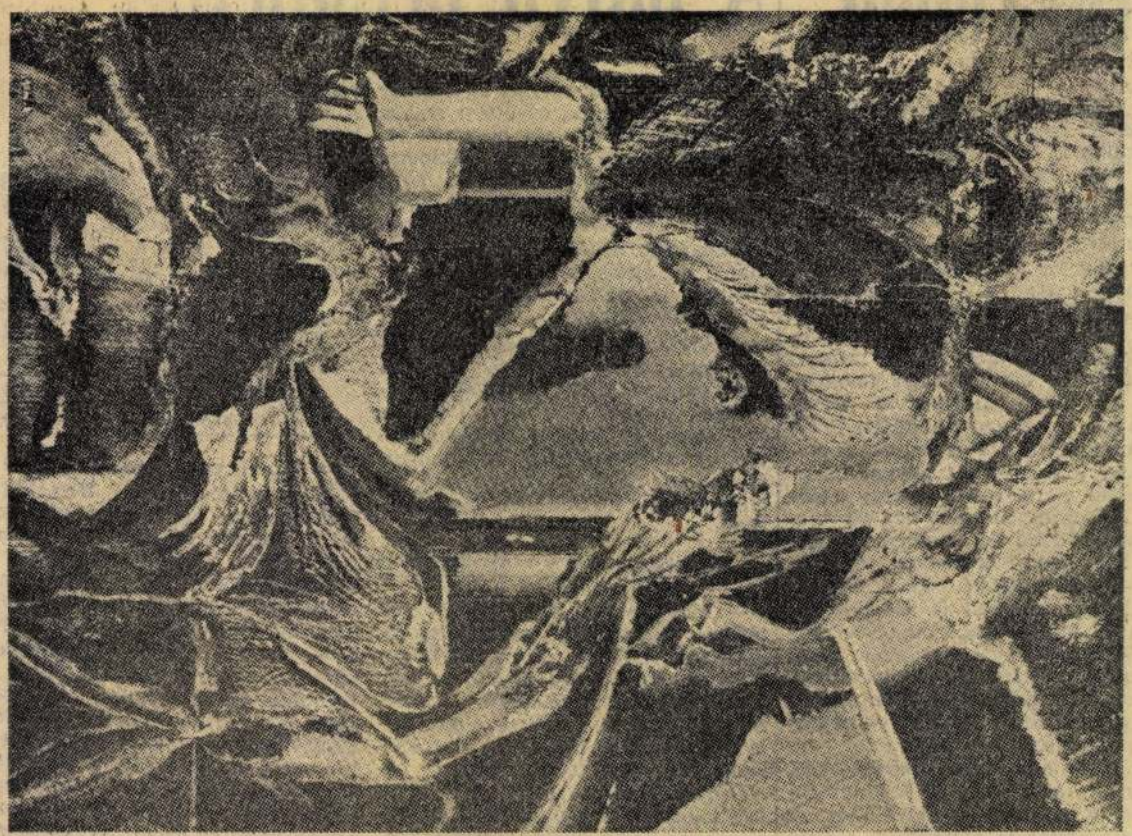

Kokas Ignác festménye

tükrében

nöri, gödöllői és százhalombattai gyerekek szereztek díjakat az indiai nemzetközi gyermekrajz-kiállításokon. Honossá kellene tenni a nagykőrösi gyakorlatot, ahol *Molnár Elekné* irányításával, a gimnaziták és tanítóképzősök saját munkáikkal dolgozzák fel környezetüket.

Illyés Gyula írta a régi öregekről: *Életük elfért egy kicsiny völgyben.* Ez a múlt, ma más a gyakorlat. Szükséges, hogy Pest megye minden általános és középiskolája megfontolt, de alapos kirándulási tervet készítsen minden esztendőben és ezt a programot a TIT is segítse az előadások, túravezetések anyagi biztosításával. Arról van szó, hogy a megye kulturális kincseit vegyük birtokba, szellemi értelemben. Legyenek Pest megye múzeumai, művelődési házai minden iskola forrása. Speciális formákkal is. Gödöllő legyen a megye bábszínházközpontja. Szentendre sok múzeuma közül az egyes osztályok válogathatnak. Az iskolai kirándulások komplexitása egy nap alatt tárlatot, múzeumlátogatást, színházi programot és fürdést is biztosíthat. Összeköthető a kultúra és a sport az üzemlátogatással is, szórakozás, művelődés és pályairányítás is biztosított ezeken az élményszerző körutakon.

Zebegényben évekkel ezelőtt arra gondoltak, hogy képeket kölcsönöznek, de ez a forma nem bizonyult életképesnek. Az azonban

Az MTESZ-kongresszus küldötte

A pálya becsülete

A rossznyelvek szerint egynémely műszaki főiskolára, egyetemi szakra ma azt veszik fel, aki hajlandó elmenni a vizsgára. Fiatal, diplomás szakemberek panaszkodnak, hogy nem kapnak képzettségüknek, tudásuknak megfelelő feladatokat. Ugyanakkor kevés a magyar találmány, az újítás, s ami mégis megszületik, az csak kín-keservesen terjed a gyakorlatban.

A Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége októberi kongresszusa előtt *dr. Mihócs Ferenccel*, a váci székhelyű Cement- és Mészművek vezérigazgató-helyettesével, a Szilikátipari Tudományos Egyesület főtitkár-helyettesével, a kongresszus küldöttével beszélgettünk.

● Válságban van-e a mérnöki pálya?

— Még a kérdést is képtelennek tartom. Az elmúlt harmincegynéhány esztendőben a mérnöktársadalom olyan feladatokat oldott meg, amelyekre méltán lehetünk büszkék. Saját szakmámnál maradva, gyakorlatilag az elmúlt tizenöt év alatt született meg a korszerű magyar cementipar. S éppen most ne kellenének magasan képzett műszakiak, agrárszakemberek, mikor korszerűbb, gazdaságosabb gyártmányokra, európai színvonalon szervezett termelésre van szükség?

● Akkor miért olyan sok a panasz?

rezzünk az ilyen tevékenységnek. Ami ez utóbbit illeti: ritka, hogy valamelyik kollégánk jellemzésekor érdemei között sorolnák fel az MTESZben végzett — egyébként gyakorta mérhetően is hasznos — tevékenységet. Pedig hitem szerint ez sem kevésbé fontos, mint a játszótérépítés, a szakszervezeti, vagy KISZ-funkció.

● Gyakorlati haszonról beszélt. A Szilikátipari Tudományos Egyesület, s ennek cementipari szakosztálya, hogyan szervezi, miként segíti ezt az alkotó tevékenységet?

— Úgy hiszem, igen hasznos az MTESZ, ez esetben a Szilikátipari Tudományos Egyesület szerepe a mérnökök, és közgazdászok műszaki-tudományos tevékenységében. Az utóbbi években örvendetesen megerősödtek, néhol valóságos alkotóműhelyekké fejlődtek az üzemi szervezetek. A helyi igények szerinti előadások, továbbképzések a fiatal pályakezdő és az idősebb, tapasztaltabb, de a legkorszerűbb technológiákat kevéssé ismerő szakemberek ismeretbővítését egyaránt szolgálják. Jó néhány hazai és külföldi tanulmányutat szervezünk, s ezekre nemcsak a vezetők, hanem gyakorló mérnökök is eljutnak.

— Sikerként könyveljük el, hogy mérnökök és közgazdászok számára a Veszprémi Vegyipari Egyetemen megszerveztük a cementipari szak-

Kokas Ignác

Magyar Nemzet

Vál díszpolgára

Kokas Ignác hetvenéves

Azt mondják kiveszett az emberekből a humánum. Nem érdeklődnek egymás iránt, vagy ha igen akkor azt az irigység motiválja. Ellenpéldával szolgálhatok, s ezt örömömre teszem. A minap Válba voltam hivatalos a falu szülöttének *Kokas* Ignácnak születésnapjára. A meghívó a templom meletti toronyhoz invitált, ahol a mester egy kis kiállítással, gazdag életművének parányi darabjával kedveskedett az őt köszöntőknek.

Vasárnap, hideg márciusi kora délutánon ennyi embert önként összegyűlni aligha lát manapság a városi polgár. Már első pillantásra látnivaló: ez a falu szereti híres festőjét. Topogott, tolongott a nép a torony bejáratánál, hogy odabenn láthassa képeit, kiállításáról készült prospektusait. Közben az ünneplőbe öltözött családok, vendégek, ismerősök barátok felhörpintették boraikat, lélekmelegítő házipálinkáikat. Az italokat és a frissen sült pogácsát a szabadban kínálták a helybeliek.

A tárlat után következett az igazi ünnepség a falu iskolájában. Ide gyűlt a környék apraja-nagyja, hogy őszinte szóval köszöntse a mestert. Mindenki hozott valami apróságot, nagyobb ajándékot. A valódi meglepetés csak ezután következett: a falu polgármestere Vál díszpolgárává avatta Kokas Ignácot. Az ünnepség után beszélgettünk a barátok, családtagok gyűrűjében. A mester első dolga az volt, hogy rágyújtott gondolatserkentő piros symphoniájára.

– Ön minden elismerést megkapott, a Kossuth-díjat éppúgy, mint a Munkácsy díjat; műterme van a fővárosban, mégis élete jelentős részét a szülőházban tölti Válon, ahol fest és ugyanakkor pihen. Mostantól pedig Ön Vál első díszpolgára.

– Én mindig tudtam, hogy ez a falu szeret engem, de hogy ennyire, ez a 70. születésnapomon derült ki. Boldog embernek tartom magam, mert egész életemben azt csináltam, amit szerettem. Büszke vagyok díszpolgárságomra, s amíg élek ezt a szívem csücskében hordom. Ennek a csodálatos váli völgynek mindig a Náci bácsija voltam, kinek-kinek kortársként a Nácija, s az is maradok.

Kokas Ignácot Dr. Juhász Miklós sebészprofesszor, földije köszönti

– Tudják önről itt, hogy nagyon puritán ember. Most mégis csillog egy arany pecsétgyűrű a kezén.

– Ez az első gyűrű, amit életemben az ujjamra húztam, büszkén viselem, mert ezt a szülőföldemtől kaptam. Együtt jár a díszpolgársággal. Így aztán a legszebb ékszer, amit valaha viselhettem.

– Azt mondják, azért rendezte jelképes tárlatát a toronyban, mert az egyik legkedvesebb gyermekkori helye.

– Több, mint hétszázéves a torony, kibírta a tatárok, a törökök dúlását, átélte a világháborúkat, dacolt az elemekkel és szilárdan áll a helyén. Nekem a falu népét szimbolizálja, hirdeti azt az erőt, ami a kőkemény, szorgos váliakra is jellemző. Tőlük tanultam meg mindazt, ami fontos az életben: a munkát, a küzdeni tudást, egymás megbecsülését és a szeretetét. Meglehet furcsa, amit éppen most mondok, de én itt bárkihez bekopoghatok, biztos vagyok abban, hogy leültet az asztalához és megosztja velem a falatját. Ezért vagyok én itt boldog, ez táplálta a festészetemet, innen ered minden képem. Ha jól csináltam meg ezeket a képeket, akkor ezt a világon mindenütt értik majd, akik nézik.

– Az ünneplés után jönnek a szokásos hétköznapok, várja a műterem. Lesznek-e növendékei?

– A főiskolán már befejeztem a tanítást, átadtam a helyem tehetséges, fiatalabb kollégáimnak. Nagy örömömre szolgál, hogy sok a tehetséges festőnövendék. Hogy megélnek-e az már sajnos más kérdés. A festészet viszont nekem mindig nagy boldogság. Ahogy az egészségem engedi, úgy ismét a vászon elé állok. Sajnos egy emberöltő nem elég ahhoz, hogy mindazt megfessem, ami a szülőföldemről ecsetre való. A falu szeretete éltette a festészetem, s ez így is marad.

V. A.

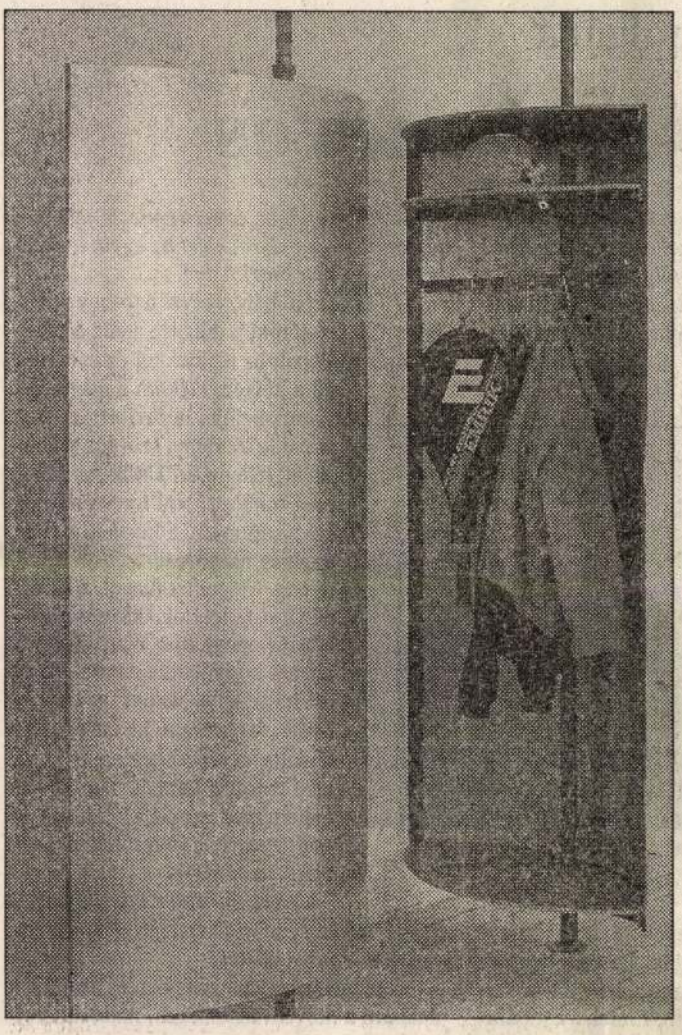

Lust–Rum, Stockholm

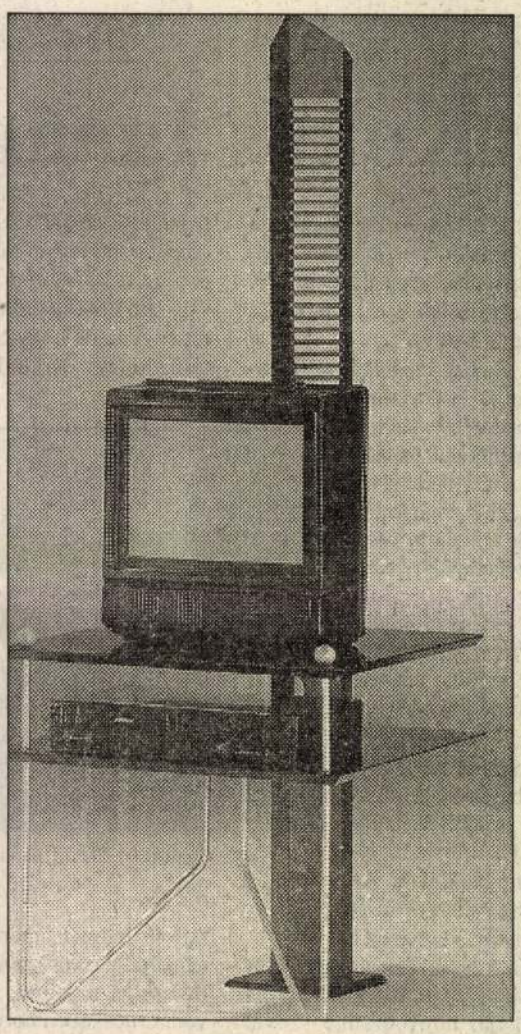

Giant Century Inc., Taiwan

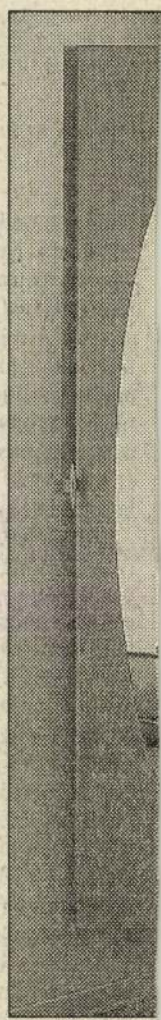

Tervezte: IV

Kisbútorol

Az 1996. évi kölni nemzetközi bútorkiállítá

Idén 67. alkalommal nyitotta

2. Rusztikus és stílbútorok

mertetése előtt röviden kitérnék

gönyök színe is jóval vissz

KOKAS IGNÁC 96. 03. 06.

KOKAS IGNÁC, A VÁLIAK SZERETETT „NÁCI BÁCSIJA"

Születésnapján ünnepelték, díszpolgárrá fogadták a mestert

A váliak vén, XII. századi, sok történelmi vihart átvészelt tornyában egy jeles alkalomra kiállítótermet varázsoltak, ahol a népes vendégsereg *Kokas Ignác* képeiből láthatott néhányat. A meglepetés a mester egyik születésnapi ajándéka, aki hétfőn volt 70 éves. Faluja olyan büszke „Náci bácsira", hogy valóságos népünnepélyt rendeztek, vitték a bort, sütötték a pogácsát, a hírek szerint 1700 darab fogyott a váli asszonyok sós, omlós remekéből.

Zsebeházi Róbert önkormányzati képviselőtől tudom, hogy a torony négy sarkába elhelyezett négy kosarat megraktak a legjobb dűlők termőföldjével, és beleállítottak egy-egy üveg ott termő, jófajta bort, a Vadász-völgy, Szabadhegy, Páskom és Baranyák szőlőinek leve került a palackokba. A művész barátai és a helybéliek több százan ünnepelték a mestert, és bizony a sok jóízű történet mesélgetése közben azok a „régi szép idők" is előkerültek, amikor Kokas Ignác gyerekként a torony harangjának köteléből sodort cigit szívott pajtásaival.

A mestert, aki szívesen nevezi magát hagyományos piktornak, valójában öntörvényű, sehova be nem sorolható művész és nagyszerű, nagyszívű ember, akit a faluja így emleget: „A mi Náci bácsink".

— *Kaphat egy művész nagyobb kitüntetést annál, hogy a faluja ünnepli, születésnapján meglepetésekkel halmozza el és díszpolgárává fogadja?* — kérdeztem Kokas Ignáctól, akit budapesti lakásán tudtam telefonon végre kapni. Hétfőn este családja ünnepelte, faluja pedig a vasárnapot tette jeles nappá.

— Nem, nincs ennél nagyobb kitüntetés! Tudja, örömbe öltözött a lelkem, a szívem, mert megtapasztaltam, hogy nem vesztek el a dolgok. Sok mindent hibernáltak a cudar idők, de egy meleg érintésre, egy baráti hívó szóra kinyilnak, megmozdulnak az emberek. Olyan mértékű szeretetmennyiséget tapasztaltam, ami bizakodással tölt el. Képzelje, a sok baráti szó, a kézszorítások mellé bőrdiplomát és aranygyűrűt is kaptam, mint Vál eslő díszpolgára.

A pecsétgyűrűben búzakalászok és két oroszlán, viaskodnak a gazdag termőföldért. Ez utalás Vál valamikori gazdagságára, mezőváros létére. Zsebeházi Róbertnek sóhajtva tettem fel a költői kérdést: mikor lehetünk ismét büszkék Vál gazdagságára!? Mondhatnánk, hogy ahol ilyen polgárok élnek, mint Kokas Ignác és ilyen nagyszívű emberek, mint az ő falubélijei, nics ok panaszra. Az érzelmekben koldusszegény időkben ez ritka erény és gazdagságra utal. De mit ér a nagy szív, a tágas szellem és lélek, ha közben üres és lapos a pénztárcánk? Kokas Ignác vigasztal:

— Tud örülni és értelmes célokért képes áldozatokat is hozni a magyar ember, csak legyenek jó karmestereik...

Zágoni Erzsébet

RÖVIDEN

Sárkeresztúriak Ópusztaszeren

Kellemes, élményteli kirándulásról számolt be levelében Jancsó István Sárkeresztúrról. A klub tagjai a Dél-Alföldre kirándultak, ahol nem csak az ópusztaszeri Feszty-körképet csodálták meg, hanem jártak Kiskőrösön, Petőfi Sándor szülőházánál, bejárták Pusztaszeren az ötvenhektáros Nemzeti Történeti Emlékparkot, megnézték az Alföld Tájmúzeumot, benne a tanyavilág emlékeit. Érdekes és szép látvány az Erdőember kiállítás, a klubtagok itt is elidőztek. Ópusztaszertől elbúcsúzva, feltöltődve a láttottaktól mindenki úgy gondolta, ez minden magyar zarándokhelye lehetne. A kirándulás során, útban hazafelé a kiskunhalasi csipkemúzemnál is megállt a csoport. Sok szép remekművet láttak, művészi munkával kivitelezett vert csipkéket.

Közgyógyellátás — méltányosságból is

A székesfehérvári polgármesteri hivatal, ügyfélszolgálati irodáján benyújtott kérelem alapján, a szociálisan rászorulók részére közgyógyellátási igazolványt állít ki. A közgyógyellátás alanyi jogon jár annak, aki első-, vagy másodfokú rokkantsága alapján részesül nyugellátásban, baleseti nyugellátásban, s aki után szülője vagy eltartója magasabb összegű családi pótlékban részesül, aki rokkantsági járadékos, sorkatonai családi segélyben részesül, vagy pénzellátásban részesülő hadigondozott. Közgyógyellátási igazolványra való jogosultság méltányosságból akkor állapítható meg, ha a kérelmi nyomtatványon a háziorvos igazolja, hogy a kérelmező idült betegségben szenved és ennek kezelésére szükséges rendszeresen szedett gyógyszerek havi költségét egy összegben meghatározza.

Megalakult a nyugdíjbiztosító megyei testülete

A tavaly december végén felállt testület tagjai közül kilencet a munkaadók, tizet a munkavállalók, kettőt pedig a nyugdíjasok megyei szervezetek delegáltak. Fejér megyében a területi bizottság elnökévé *Kéri Lászlót*, alelnökévé pedig *Mészárovics Istvánt* választot-

Phare-pénz nyugdíj

Közösségi munka a fehérvári érdekvédelm

Mint arról már lapunkban is beszámoltunk, megtartotta a Székesfehérvári Nyugdíjasokat Segítő Érdekvédelmi Egyesület éves beszámoló közgyűlését, amely egyébként nem csak a megyeszékhely, de Fejér megye legnagyobb taglétszámú nyugdíjasszervezete is egyben.

A rendezvényen, munkájuk elismeréseként a megyei jogú város önkormányzata emléklapot adományozott az egyesületben végzett eredményes munkájuk elismeréseként *Iski Károlynak, Tóth Kálmánnénak, Koszorús Bélának* valamint *Láng Hugónénak*.

A székesfehérvári nyugdíjas-egyesület több éves múltra tekinthet vissza. S mint Iski Károly elnök beszámolójában is utalt rá, az egy évvel ezelőtti 7-800-as taglétszám mára megháromszorozódott. Ez persze örömet és gondot is jelent a nyugdíjasok életében, hiszen megsokszorozódott így az egyesület feladata is. A legszükségesebb teendőkről havi rendszeres ülésükön döntenek.

S a szervezeti munka erdményeként tavaly mintegy 323-an kaptak havi 820 forintos támogatást és több mint 200-an ötezer forintos egyszeri gyorssegélyt. Ám emellett rendszeressé vált a Városház téri székházban a jogi tanácsadás, és általános jogban és társadalombiztosítási ügyekben.

A tavaly elnyert 5,7 millió forintos Phare-támogatás felhasználására pedig Láng Hugóné vezetésével létrejött az a 20-25 fős szociális bizottság, amely nagy rendszerességgel mintegy 150 nyugdíjast keres fel otthonában, hogy a mindennapos problémáik megoldásában segíthessen.

Ide tartozik még az a jó hír is, hogy az önkormányzat anyagi támogatása mellett 500 karácsonyi csomagot oszthattak szét a rászorulók között. Valamint további lehetőség, hogy az egyesülethez tartozó hét klub tagsága, nyugdíjas-igazolványra 50 százalékos kedvezménnyel vásárolhatott az arra kijelölt boltban.

Egyébként a klubok közül az öreghegyi nyugdíjasok szervezete idén 20 esztendős, ám az egyesület tervei közt szerepel, hogy idén két újabb klubot is nyitnak az Alsóvárosban és a Palotavárosban.

A Lövölde úti szolgáltatóház továbbra is rendelkezésére áll a klubtagoknak, amely hétköznaponként 7-től 14 óráig van nyitva. Tavaly 3400-an vették igénybe a fodrászatot, s 1100-an

Kor-társ ki mit tud?

Nyugdíjas, amatőr előadók és alkotók sere

Harmadik alkalommal szervezte meg Székesfehérvárott, a Szabadművelődés Háza a Fejér megyei nyugdíjasok Kor-társ ki mit tud? című rendezvénysoro-

tegóriagyőztesei: *Csaba Orsolya* és *Vincze Sándorné* versmondó, valamint *Rencz Gézáné* prózamondó, *Leitner Józsefné* [illegible]

KOKAS IGNÁC MAGYAR Képzőművészek Szövetsége Tájékoztató 76/2

NAPONTA VAGYUNK DÓZSA GYÖRGYÖK*

Kokas Ignác: Az Ember harca

Kokas Ignác 1973-ban, kisebb-nagyobb megszakitásokkal festette Az Ember harca cimü, viszonylag nagy méretü, 170 x 124 cm-es plextol képét, farost lemezre. A festmény jelenleg a Magyar Népköztársaság Müvészeti Alapjának tulajdonában van, miután az 1973-as "kétmilliós" vásárláson az állam megvette a müvésztől.

A festmény témája az Ember harca önmaga megvalósitásáért, boldogulásáért, boldogságáért. A téma tehát röviden az emberi sors. Az a sors, amelyről Ady igy irt:

"Harcunk a magyar Pokollal van,
Mindent erre tettünk,
Ennek a kapuit döngetjük,
Ezé a harcé lelkünk, testünk,
Ez vesztünk vagy győzelmünk: sorsunk."
(Elhanyagolt, véres szivünk)

A költő versében többes szám első személyü az alany, Kokas képén viszont egyes szám első személyü, amint ez az elemzés során egyértelmüvé is válik. E szerint a témát közelebbről a müvész harcában, Kokas élet-gyötrődésében határozhatjuk meg.

A kép cselekménye már sokkal bonyolultabb, s kevésbé egyértelmü. A festmény egy figurát ábrázol, amint az a nézőnek háttal a kép belseje felé törekszik. A mü előterét egy, a tájjal és a főalakkal összeolvadó emberi figura válla, s profilban ábrázolt feje tölti be. Az Ember mögött egy harmadik alakot sejtünk, ennek azonban szinte csak egyik szeme látható, a figura bal válla fölött. Az Ember alakja mellett, a festmény bal oldalsó részén egy szürrealisztikus konstrukció látható. A kép jobb alsó sarkában egy táj villan elő, amely a kép középtengelye felé haladva eggyé olvad a két figurával. Ez a táji részlet, valamint a főalak feje mellett, a kép felső részében ábrázolt formáció enged arra következtetni, hogy nem zárt térben, hanem a szabadban történik az esemény, itt játszódik a cselekmény.

A festmény befogadásának mindössze első lépcsője a cselekmény előbb leirt vázának felfedezése. Mielőtt azonban az egyes részletek, rész formák elemzését megkezdeném, Kokas Ignác alkotó módjáról kell egy pár mondatban szólnom, hogy ezek későbbi állitásaim alapjául szolgálhassanak.

Kokas a 60-as évek közepén fedezte fel festészete számára szülőfalujának, Válnak és környékének táji jellegzetességeit, melyeket leghomogénebben Ginza pusztán, egy kihalásra, szétmállásra itélt egykori gazdasági területen talált meg. Ekkor fogadta el saját romantikus lelki-alkatát müvészete irányitójául, s igy váltak képei igazán őszintékké. Legtöbbször táji motivumokból épülő, legnagyobbrészt azokon alapuló festményein Kokas emlékeinek hordalékát festi: nem egy adott időpont valóságos táját, hanem egy valóságos táj adott motivumához fűződő, időben bárhol lévő, egyszer-volt, egyszer-átélt élményeit komponálja képpé. Ezért tehát részben szürrealistának tekinthetjük alkotásmódját, annyiban, amennyiben a csupán tudatában létező, de elemeiben a természetben is fellelhető világ kivetitése révén jön létre a mü. Ám a szürrealistákkal szemben viziók helyett mindig valóságos élmény az asszociációk közös pontja, steril gondolatok helyett átélt emlékek élednek a müvészben. Az expresszionizmus, amennyiben azt a kifejezés erőteljes szubjektivitásával azonositjuk, szintén stiláris összetevője a kokasi alkotó módnak, éppen az előbb elmondottak, az egyéni élmények, érzések stilust, formát változtató hatása miatt. Kokas képeinek születése fő vonásaiban a következőképpen zajlik.

Egy régi emlék foglalkoztatja gondolatait. (Lehet, hogy ezt egy uj élmény hozta a felszinre.) Farost lemezre megfesti, s miközben a régi emlék a tudatából előhömpölyög, magával ragad, a felszinre hoz más, ahhoz a tájhoz, tárgyhoz, érzéshez fűződő emléket is. S mivel Kokas az igazi önmagát akarja festeni, már nem csak a kiinduló emléket akarja a lemezre vinni, de a járulékokat is. Az eredeti kompoziciót lekaparja, lerombolja tehát, hogy helyébe ennek a bonyolultabb tudati képnek a mását tehesse. Ám ez egy kumulativ folyamat, hiszen a dolgok minden irányban végtelenek, soha nem merülhet tehát ki az emlékezet. Mindig ujabb

---

*

Tanulmány a Magyar Képzőmüvészek Szövetsége és a Magyar Népköztársaság Müvészeti Alapja által felszabadulásunk 30. évfordulója tiszteletére meghirdetett müelemző pályázatra.

A tanulmány cime (az eredeti pályázat jeligéje): Juhász Ferenc versidézet.

és ujabb élmény, emlék tör elő s igy mindig ujabb és ujabb kompozició kerül a régi helyébe. Ezért takar egyetlen kész Kokas-mü számtalan másikat, melyek örökre az enyészeté lettek. S ezért kell Kokasnak minden befejezésért rettenetes harcot folytatnia önmagával. Hiszen önön énjét, emlékeit kell valahol - erőszakkal - szétvágnia, hogy egy müvére azt mondhassa: kész. Más számára, főként akiknek idegen a müvész világa, élete, emlékei, szinte követhetetlen ez a folyamat, számukra csak a kész alkotás lehet meggyőző. Ezért forditom figyelmemet szinte kizárólagosan a befejezett müre.

Nyilvánvalóan következik az előzőekből, hogy bár Kokas kiindulópontja a természet, a látvány, több uton eljuthat, s el is jut a non-figurációig. Ez annyit jelent, hogy sok képénél egyes elemek csak mint szin, vagy csak mint folt hordoznak szerepet. Néha elegendő egy ilyen rész létrejövéséhez egy vonal bekaparása a festménybe: itt a karcolás nyomán előbukkannak a lefestett alsó képek szinei. Ezek formai szerepe nyilvánvalóan elveszett az átfestés pillanatában, de igy előbukkanva, mint foltok élhetnek az uj képen is.

Kokas festményein az előbb vázolt okokból sokféle tiszta "izmus" ötvöződik, és bár képein váltakozva játszik hol az egyik, hol a másik domináns szerepet, müveit külön-külön éppugy, mint alkotásainak sorozatát, egységesnek érezzük. Ennek oka, hogy alkotásainak irányitója, a stiluseszközök használatának rendezője a müvész lelki alkata. Ez pedig alapjaiban meghatározott, állandó.

Németh Lajos A mü és a történelem cimü tanulmányában a mü történeti modelljei között három alaptipust különböztet meg. Nevezetesen a rituális, mágikus funkciót teljesitő; az autonóm, klasszikus tipikus; valamint a szubjektiv romantikus mü-modellt. Ez utóbbi a romantika korában alakult ki, s tiszta képletként elsősorban az expresszionizmusban jelentkezett. Ugy érzem, hogy az eddig elmondottakból is világosan kitünik, hogy a kokasi életmü egyes darabjai, s közöttük Az Ember harca különösképpen, e mütipushoz tartozónak mondható. Ilyenformán ebben a müben is az alkotó szubjektiv üzenete az, ami hangsulyos, lényeges. Az elemzés végére ezt az "üzenetet" szeretném minél pontosabban megrajzolni.

Ezekután próbáljuk meg a festmény megközelitését egy fokkal pontosabbá tenni: az előző cselekményi vázat kibontani, a cselekményi rendszert kompletten ismertetni.

A főalak, az Ember (s amint egyre világosabban érezhetjük, a festő) egy szárnyas, sisakos figura. A szárny sárga ive hatalmas energiát, rettenetes erőt sugároz. Ez egyik funkciója. Tul a későbbi, szimbólikus értelmezésen, amely abból adódik, hogy e sárga iv a vörös folt-fejtől az Ember fejéig huzódik, egy ilyen iv önmagában is erőtől duzzadó, mozgásra képes elemet sejtet. Gondolok itt a hétköznapok olyan jelenségeire, mint egy domboruan feszülő vitorlavászon, vagy egy kidüllesztett mell potenciája. A sisak ugyanakkor minden időben és alkalommal védekezés volt a világgal szemben. Viselőjét azonban nem csak védte, de el is zárta a külvilágtól, a védettség éppen az elzárkózottságból adódott. Az Embernek tehát óriási energiája van, ugyanakkor azonban egyedül áll, problémáival, nehézségeivel egyedül kell megküzdenie.

Az előzőekhez valamit feltétlenül meg kell jegyeznem. Kokas festményeiből kibontható életfilozófiája. Még tájképeinél is találhatunk filozófikus gondolatot. Például a Ginza puszta hidjai, avagy a Birkahodály romjai cimü müveinél az élet-halál, pusztulás-ujjászületés problematikáját veti fel. Néhány alkotása kifejezett filozófikus igény szülötte. Ilyen jellegü gondolatokat hordoz az Önguny, a Zuhanó, az Életfa, s e csoportba sorolható Az Ember harca is. A kép tehát szubjektiv üzenete által Kokas nézeteit mutatja. Amit tehát itt ő az Emberről mond, azt tulajdonképpen önmagáról állitja. Az előző gondolatsor, a sisakos elzárkózottság tehát azt mutatja, hogy Kokas alkatánál fogva egy hermetikusan zárt világban él, s hiába halad a társadalom egyre inkább a kollektivizálódás felé, ő nem tud kollektivizálódni, sőt, éppen ellenkezőleg, egyre inkább magányosodik, egyre inkább egyedül marad problémáival, nehézségeivel, küzdelmeivel.

Kokas nem anarchista, nem lázadó, nem tudatosan, akaratosan szakit mindenkivel, nem igy zárkózik el a külvilágtól. Ezt egyértelmüen az a vörös-folt-fej bizonyitja, amely a kép előterét uralja, s amely egybeolvad a tájjal, s a főalakkal egyaránt. A tájjal való egybeolvadás utal arra, hogy ez az alig sejlő figura azokat a régen-volt elődöket süriti, akik már porrá lettek, akiknek szelleméből és testéből konkrétan és átvitt értelemben mai világunk, ismereteink és tárgyaink, életformánk és müveltségünk ered. A főalakkal való eggyé válása pedig azt mutatja, hogy az Ember (Kokas) érzi, vállalja az elődöket, az ősöket. Éppen ezzel bizonyitja azt, hogy magányossága nem hasonlitható például a futuristák anarchista lázadásával, akik mindent és mindenkit megtagadva egyetlen igazként önmagukat prófétálták. Kokas József Attila-i igazságérzettel vallja e képén is, hogy ha fest, az ősök vezetik ecsetjét, mint ahogy József Attilának "ők fogták ceruzáját". (Hasonló értelmü figurát láthatunk az Önguny festője fölött lebegő alakban is.)

Az ősökkel azonossá váló főalak egy, a hagyományos értelemben vett perspektiva törvényeit el-

fogadva ábrázolt táj fölé magasodik. És bár ez, a tájjal, figurával való összenövés is köti az Embert, a kép cimében is jelzett, s a fő mondanivalót hordozó harcnak nem ez az alapja. Hiszen az ősöktől elsősorban erőt kap, támogatást nyer az Ember az élet küzdelmeihez. Éppen ez az ős-erőt közvetitő szerep jut a sárga ivnek, amely formailag a figura szárnya, s szimbólikusan a hid, az összekötő az Ember és az ősök között.

A harc az Ember, és az alig sejtett harmadik figura között dul. A harmadik alak, a szinte csak fél szemével ábrázolt Rém szemben áll a figurával, s igy a nézővel is. E szemben állás, az alig sejthetőség, s a szemből kiinduló vonal-nyaláb, amely segitségével ez a szem szinte a teljes bal oldali formáció forrásává lesz sugallja, s teszi bizonyossá, hogy ez a Szörny az Ember legnagyobb ellenfele bár, mégsem személyében, mely körvonalaztathatatlan, hanem következményeiben jelent akadályt, problémát. A Szörny tehát nem valóságos, birokra hivó ellenfél. Az Ember teremtménye csupán, bensejében élő örök tagadás, a mindig ébren lévő rossz lelkiismeret, a kint, a bajt soha nem felejtő emlékezet.

A Szörny ilyen értelmezése után mit lássunk a bal oldali formációban? Teljesen non-figurativ, minden természeti realitástól mentes puszta konstrukciót, amely csupán szerkezetileg megkivánt eleme a kompozíciónak? Egyáltalán nem. Bár nem célom, hogy e rész mindenegyes formai elemét külön azonositani próbáljam, néhánnyal megteszem azt. Teljességre törekednem már csak azért is lehetetlenség lenne, mert ahhoz ismerni kellene a művésznek alkotás közben feltörő összes élményét, emlékét. A festmény ezen része ugyanis tipikus eredménye a kokasi alkotásmód fentebb már jelzett menetének. Azonban mind a keletkezés módja, mind az azonositható motivumok hitelessé teszik azt az állitást, hogy ez az egysége a képnek az Embert kötelező adottságok, elvárások, törvények, emlékek halmaza, egyszóval az a teher, amelyet mindenki hordoz, amellyel mindenkinek meg kell küzdeni, ha valamit tenni akar, ha valahová el akar jutni. "Szembe kell néznünk azzal a problémával, hogy ... Meg kell oldanunk azt, hogy ... Mint adottsággal kell számolni azzal ... E cél megvalósitása mellett elvárjuk még ..." És egy-egy feladathoz rengeteg mindent kell megoldani, hogy végül az eredeti célhoz juthassunk. Ezt különösen egy olyan önmagában gyötrődő, önmagával örökelégedetlen alkotó érzi, érezheti, mint Kokas Ignác. Ez a figura vállára nehezedő teher, ez az Embert visszafogó "batyu" sem általános emberi nehézségektől sulyos. A példázat nem ennyire általános. A batyu Kokasé, a terhek az ő emlékezéseiből álltak össze.

Az általános filozófián tul itt jelentkezik ismét a művész egyénisége. A Rém, a lelkiismereti ellenfél szeméből előpatakzó nehezék egy sugár-nyalábból bomlik ki. Ezek a vonalak jól ismert elemei Kokas tájképeinek. Végükön kibolyhosodva mindig valamiféle növény képeként találkozhatunk velük. A Sás cimü akvarell e motivumot önmagában dolgozza fel. Más képén szerkezeti, tárgyi elemként találkozunk a fü, a sás ilyen egyszerüvé redukált formájával. (Vizről, növényekről; Elhagyott kőbánya; A Nap fiai stb.) A Vál környéki, s Kokast ihlető táj elengedhetetlen része a viz. A puszták csatornáit számos képén megörökitette. A Merülő Ginza cimü müvén a vizbe süllyedő, fokozatosan elvizesedő, mocsarassá váló, pusztuló tájat festi. A viz, mint motivum szintén gyakran visszatérő eleme Kokas festményeinek, s igy feltételezhetjük, hogy a batyu terhei között az előző képek vizéhez hasonló technikával készült, a figura hátának támaszkodó forma itt is vizet idéz, s a vizzel talán Ginza pusztát. S hogy teljessé tegye a gyakori motivumok megjelenitését, a festő a kép bal szélénél egy madarat formáz meg. Amint festményein általában a madár a többi állat jelenlétét is pótolja, itt sem annyira specifikus madárjellemzőit hangsulyozza, csupán állat-voltát igyekszik kifejezésre juttatni a művész. Vonzódása a madarakhoz, gubbasztó-társaihoz, már Ginza puszta felfedezése előtt megfigyelhető, például Téli udvar cimü müvén. Ginza pusztával kapcsolatos festményein pedig szinte kivétel nélkül mindegyiken megjelenik, konkrét vagy kevésbé konkrét, esetleg egészen elvont formában (Ginza puszta hidjai, Birkahodály romjai, A Nap fiai, Fény felé stb.).

Nem próbálok több azonositást végezni az Ember terhei között. Ezek a jegyek már egyértelmüen mutatják: a feltörő emlékektől nehezül a haladás, sulyosbodik a probléma, élesedik a harc az előrejutásért. S az emlékek között fontos helyen állnak a Ginzához kapcsolódóak, amelyek személyessé teszik a terhet, s egyértelmüvé a figurát. Kokas maga harcol itt Démonával, az emlékezés, az adottságok Szörnyével. Miért merem egyértelmüen állitani, hogy a Szörny szeméből előpatakzó, lávaként szétfolyó formákat az emlékezés szülte? Hadd hivatkozzam itt a kokasi alkotásmód fentebb jelzett menetére, s arra a fotóra, amely ugyanerről a lemezről készült 1973 tavaszán. Az akkori képen az Ember figurája, s a vele szemben álló Szörny elgondolásában már szinte a végleges formájukban szerepelnek. Az alsó, akkor még teljesen megoldatlan felület alakitása közben a kompozició egészének megváltozása követte az alsó rész metamorfózisait. A kompozició elemei ilyenkor a hangulat-keltette régi élmények motivumaiból kerültek a táblára, s a kompozició esetleges ujabb változtatásánál ismét átfestődtek, eltüntek. A lé-

nyeg, hogy ami megmaradt, az tulajdonképpen az 1973-as esztendő összes alkotói gyötrődése, harca során felmerülő emlékek, asszociációk szövedéke.

További fontos cselekményi rész az a non-figurativ, kiragadott elemként nem értelmezhető része a festménynek, amely a Szörny-szemtől jobbra helyezkedik el. Ahhoz, hogy ezt a szerkezeti egységet, szerepét, mondanivalóját a cselekmény egészébe helyesen tudjam beágyazni, előbb rá kell térni a mű szerkezetének, kompozíciójának elemzésére. Ez az a szint tehát, amely második lépcsőként adódik a befogadó számára: innen az értelmezhetőség már csak az alkotás belső törvényeinek ismeretében fokozható.

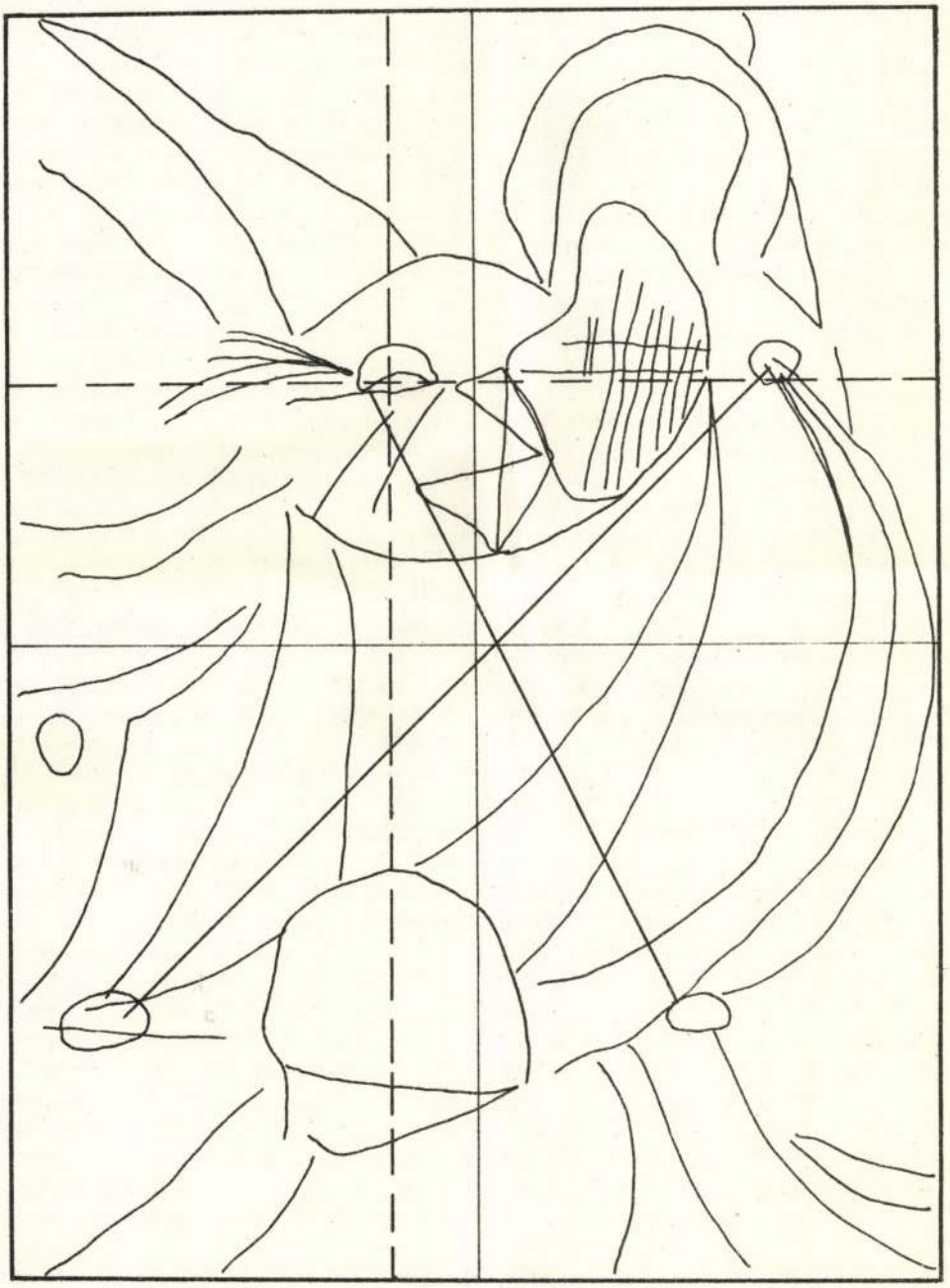

1/a ábra

A festményre pillantva a Rém-szem vonzza magához tekintetünket. René Berger szavaival élve a "feszültség csomópontja" a kompozició azon egysége, amely mágneses pólusként vonzza figyelmünket. Mivel éri el Kokas, hogy ez a cselekményileg is annyira fontos szem a feszültség csomópontjává válik? Részben szin, részben szerkezet segitségével. A kompozició alapszine ugyanis a meleg vörös, és ennek különböző árnyalatai. A barnás vörösből feketébe mélyülő, máshol izzó sárgáig fokozódó szinek a meleg kolorit uralmát biztositják. Ebbe robban bele acélos, hideg kékségével a szem. Pusztán a szine elegendő lenne a figyelem felkeltésére. Ám Kokas ennél továbbmegy, s a középtengelyeket arányosan eltolva, ezek metszéspontjába helyezi a szemet, hogy igy az a kép legmobilisabb pontja legyen.

Ilymódon a kép egyensulyi feszültsége azonnal ellentétet is hordoz: a meleg és hideg szinek ellentétét. Kompoziciós szempontból még két illeszkedését tárom föl a szemnek, elegendőnek érezve ezt arra, hogy ezzel kulcsszerepét igazoljam. Először: horizontálisan egy vonalon fekszik az Ember nyakával, a kép másik csomópontjával, ahová oly sok fontos vonal fut, érkezik. Másodszor - s itt szeretném a szálat továbbvinni - : innen kiindulva szinte teljesen körvonalazható egy ellipszis, amely ellipszis éppen azokat a non-figurativ formációkat zárja körül, amelyeknél a kép cselekményének fonalát elhagytuk.

A néző a szemet megpillantva önkéntelenül is a hozzá-tartozó élőlényt kezdi keresni. Igy talál rá arra a fejet sejtető ivre, amely egyben az ellipszis felső részét adja. Ezen az iven haladva ugyan át kell törni egy falat, egy ellentétes konturt, de ehhez elegendő erőt ad az iv keményebb, egyértelmübb alsó része, s az áttört falat követő formáció vonalrendszerének az ivet követő rövidülése. Az igy kirajzolódó idom bal felé nyitott, itt jut el a néző a kép további részleteihez. Ezzel biztositja azt a művész, hogy e zárt, önmagában egységet képező részlet akadálytalanul illeszkedjen az egészbe. Ahová a tekintet e bal oldalsó kijáratnál jut, az éppen a fentebb már tárgyilag elemzett terhek, emlékek halmaza. De hogyan értelmezzük ezekután az ellipszis által határolt formáció belső rendszerét?

Nézzük meg, hogy mit zár körül ez az elliptikus görbület! (1. ábra) A bal oldalán a már emlitett Szörny-szem a belőle kiinduló, s igy az ellipszisből is kijutó vonal-nyalábbal. Ez a szem a terhek, az akadályozó problémák forrása, s igy tulajdonképpen az Ember belső világának része, mintegy a problémákra, hibákra figyelmeztető lelkiismeret megjelenitése. A háttal álló figura jellemzését e szemmel kezdi a művész, ez által beszél az Em-

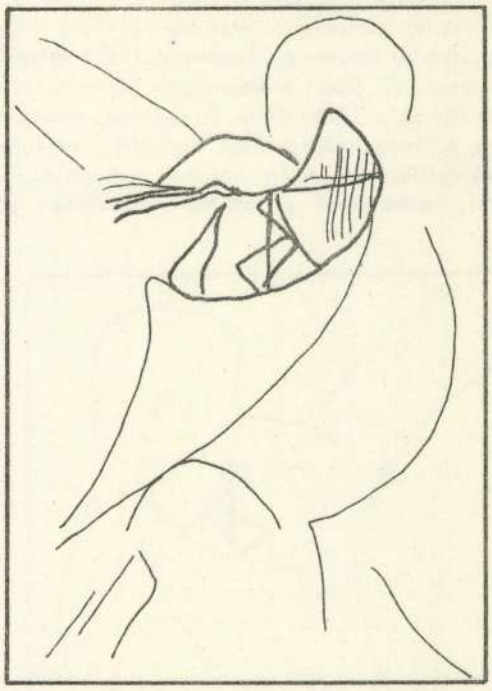

1. ábra

bert tudatalatt gátoló tényezőkről. A művész nem akar azonban kétséget hagyni a figura harcának igaza felől, s ezért behatóan részletezi az Ember jellemét, mégpedig éppen a vizsgált formában, az ellipszisbe zárva teszi ezt.

Egy motivum gyakran visszatér Kokas alkotásain. Ez egy általában szabálytalan, de kerekded forma, amelyet a környezetétől éles konturral határol el, s amelyen belül - általában szinperspektivát alkalmazva - végtelen távlatot nyit a művész. Ez a "semmibe tekintő ablak" már az 1967-es Néma házon megtalálható, s vissza-visszatér még a művész akvarelljein is, mint például a Ginza puszta hidján cimü alkotásán. Az Ember harca is tartalmazza ezt a motivumot, azzal a lényegi változtatással, hogy itt ez a "lyuk" nem végtelen távolságot mutat, hanem annál közvetlenebb célt szolgál: mintegy az Ember szivére nyit kaput, az Ember lelki-világát tárja elénk. Amint a már emlitett (a kép korai állapotában készült) fotót szemléljük, arra a megállapitásra juthatunk, hogy a kép legkevesebbet változó mozzanata ez. Bár a szinviszonyok megváltoztak, a lényeg megmaradt: egy hangszer szerkezetét idéző vonalrendszer, amely békés, derüs, nyugodt szinvilágba ágyazva az Ember lelkének harmóniáját, békességre vágyását mutatja. Ezt az érzést segiti a vonalrendszer szerkezete is.

Ritmikus ismétlődésük, egyforma dőlésük, fokozatos növekedésük, s a kerekded, ölelő formát követő hirtelen lecsökkenésük a nyugodt, háboritat-

lan élet igényét bizonyitja. Ennek a foltnak a bal oldalához támaszkodik a festmény egyetlen szögletes geometriai része: egy háromszögekből felépitett konstrukció. (2. ábra) A kép egyik legnagyobb hideg foltja az a kékes-fehér háromszög, amely ennek az épitménynek egységét biztositja, amelyre a többiek épülhetnek. Ez a rendszer a maga egzaktságával, zártságával a tudatos szerkesztésre utal.

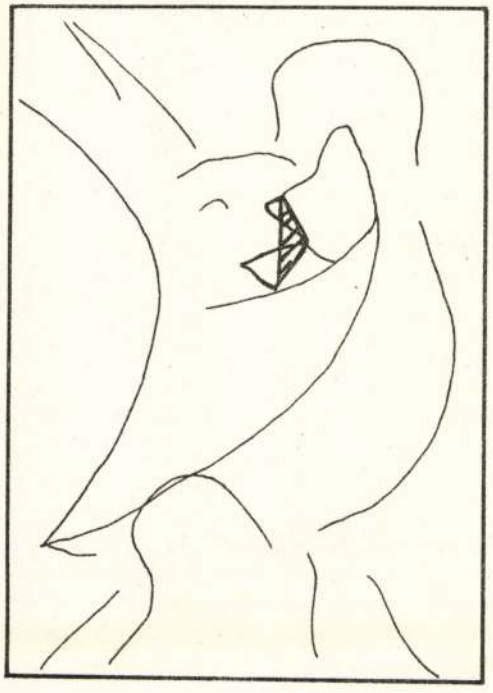

2. ábra

A rend, az épitettség, a tudati kontroll jele ez. Bár formailag elkülönül, szögletességében ellentétes a kép egyéb elemeinek kerekded formázásától, a felső csucsban mégis eggyé forr az előbb elemzett részlettel, sőt a figura egészével is. Tul a formai összekapcsolódáson, amely a kompozició egységességének követelménye, valószinüsithető tartalmi oldala az ennek a találkozásnak, hogy az Ember öntörvényeit, melyek önmagukban zártak, egzaktak, érzelmi kontrollnak veti alá, s igy, e kettő egységében hoz létre valódi rendet. Ehhez azt jegyzem meg, hogy itt ismét személyenként változó belső képről kapunk információt, s hogy az Ember alakjában valóban Kokast magát kell látnunk, azt az bizonyitja, hogy e lelki élet, törekvések és ügyek valóban őt jellemzik. Képszerkesztésére is a tudatos elemek érzelmi felügyelete vonatkozik. Soha nem készit kompoziciós vázlatot, tervet. A festmény - amint már emlitettem - a kiindulástól a teljes befejezésig egy lemezen alakul, változik. E változások közben Kokas tudatosan törekszik bizonyos arányok mérlegelésével a kompozició tökéletes megoldására. Ám ezek a mérlegelések soha nem körzős, vonalzós szerkesztői mérések következményei, hanem a müvész érzelmi összecsengésekre figyelő, csak belső irányitottságu cselekedetei.

A háromszögek és a belső tér kapcsolódási pontjánál sejlik a Rém másik szeme, amelyet egy sötét körszelet jelez. Igy jutunk vissza az ellipszisen belül a Szörnyhöz, hogy innen a belőle kiömlő látomáshoz érhessünk.

Az emlékek, adott örökségek figurációja, a terhek "batyuja" szinben a leghidegebb összhatásu az egész kompozicióban. Bár itt is találunk vöröset, barnát, feketét, összhatásában - szemben a teljes kép szinvilágával - itt a hideg kékes-fehér dominál. Az a szin-ellentét nem talál visszhangra, a kompozició más pontján nem kisérli meg feloldani a müvész. A kép jobb oldalán szinte csak leheletnyi hideg szint találunk, a jobb alsó sarok tájának végtelen horizontjában. Ez azonban annyira csekély, hogy bár térhatásában monumentális, ellenpólust nem tud, nem is akar képezni. Ez az erős, kiegyenlithetetlen, egyensulyozatlan szin-érték differencia a küzdelem állandóságát, megszüntethetetlenségét mondja.

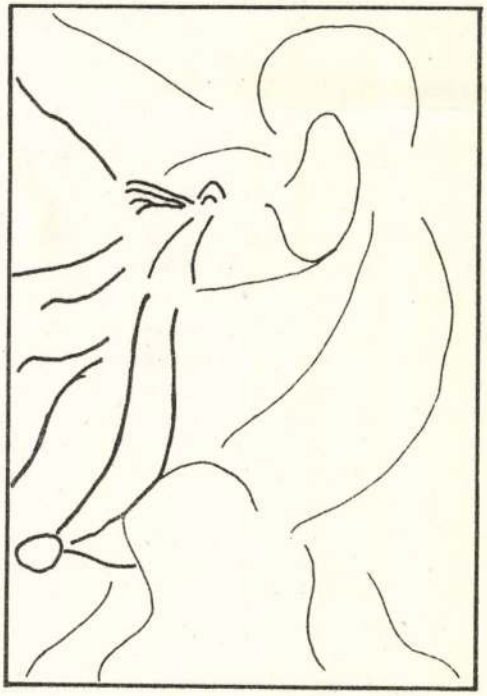

3. ábra

A bal-oldali emlék-világ nem csak színében különül el a kép többi összetevőjétől. Szerkezete sokkal töredezettebb, darabosabb, mint a figura, vagy a táj megoldása. Szinte egyetlen fogódzó most is

még csak a szem, amely forrásként fogja össze, illetve engedi szét a vonalak halmazát. A szemből induló vonalak görcsösen, töredezetten, szerteágazóan jutnak ki a kép bal szélére, hogy ott megszakadva a szük kereten tuljutó szétáramlás, a terhek halmazának nyilt végtelenségét éreztessék. (3. ábra) A szélső, mondhatnám alsó vonal, amely a szemből indul, nem jut már ki a kép szélére. Lefelé haladtában beleütközik a figura szárnyvonalának irányába, szinte hozzá simul, egyesül vele. Együvé jutásuk, megnyugvásuk helye a kompozició második kulcspontja. Fontossága éppen a találkozás mozzanatában rejlik: ez az a pont, ahol végre kijuthatunk az emlékek, érzések teréből a tettek, a lehetőségek világába. Innen már az Ember szárnyának dinamikus lendülete viszi a tekintetet. Ám a szárny éppugy, mint a lendület, csak a vörös ős-fej után lesz egyértelmü: éppen ezzel a pozicióval nyeri el értelmét véglegesen a fej. Mintegy megismétli a találkozási pont oly fontos szerepét: nem csak egyesiti, de szét is választja a figurát a reá nehezedő alakzattól. Már ebben a kompoziciós szerepben benne van az a kokasi ős-elöd tisztelet, szerepfelismerés, amelyről az előbbiekben már szóltam.

A vörös fej után végre kiszabadul az Ember, a müvész a konfliktusokkal terhelt problémákból, s a nagy sárga iv lendületével próbál előre törni.

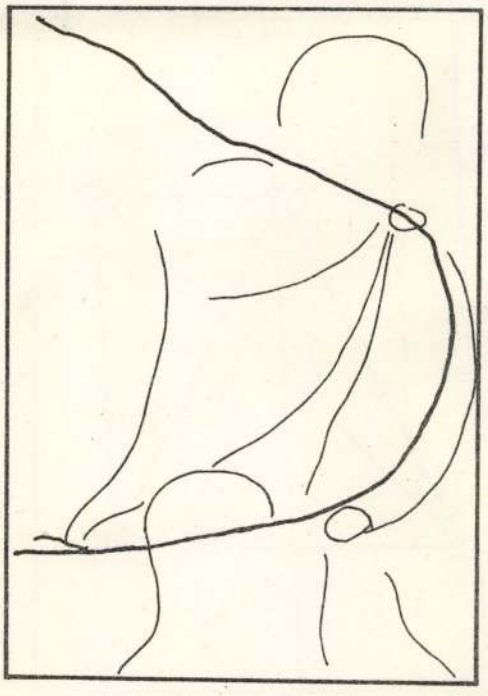

4. ábra

A sárga, mint a kompozició legérettebben izzó szine jelzi a töretlen nagy iv fontosságát. Szerkezetileg ez az iv a kompozició döntő eleme. Tulajdonképpen az Ember fejéig, pontosabban a nyakig fut csupán. Ennek folytatását kell látnunk azonban a háttér fő törésvonalában is. (4. ábra) Eképpen a kép bal szélén indulva szinte érinti a jobb szél közepén a keretet, s innen a bal felső szélre jutva adja meg a kompozició fő irányát. A haladás iránya ez, ezt hangsulyozza minden szerkezeti elem. Ennek a vonulatnak a szerepét erősiti az iv többszöri, egyre nagyobb domborodásu megismétlése. A fő hangsuly tulajdonképpen nem is a legnagyobb görbületü iven van, hanem azon az előbb már emlitett sárga hajlaton, amely a két fej között feszül, s amely szinével, lévén az egész kompozició legélénkebb szine, már eleve magára vonja a néző figyelmét. Igy az iv tulajdonképpen balra és jobbra egyaránt ismétlődik, s ezzel is segiti a kompozició dinamizmusának erőteljessé válását. A szélső iv a keretet érinti: ez a tovább-lépni nem tudás, a bezártság, a feltartóztatottság érzetét kelti. Ugyanakkor az iv a többszöri ismétlődés által egy feszitett ij hurjához hasonlit, amelyet szemünk láttára huznak pattanásig. Igy a feszitettség is ujra hangsulyozódik.

Az ivek az Ember nyakától huzódnak, hogy alul egy bizonytalan vizszintesben haljanak el. A kompoziciónak ismét egy lényeges pontja helyezkedik el ezen a vizszintesen: az a pont ez, ahol a töretlen ivü görbületekkel egy hasonlóan töretlen, de éppen ellentétes irányu, s az előzőeknél jóval rövidebb hajlat találkozik. E találkozási pont szerepe az ellentétes irányu ütközeten tul azért jelentős, mert az ide balról és jobbról érkező vonalak egyértelmü tartalmi jelentésével szemben az alulról érkező, illetve a jobb alsó sarokba mutató elem tartalma többrétü. A vöröses-fekete ivben nem lehet különválasztani az Embert, a földet és az ős-figurát. Ez a nyitva hagyott formai kérdés tartalmilag rendkivül fontos problémát takar. E hármas együvé tartozás, egybe fonódás arra enged következtetni, hogy a müvész ugy érzi: az Ember biztos talajon, az ősök erejét, testét, hitét őrző földön halad. Nem szakit, de nem is szakithat velük. Eggyé nőttek, s csak együtt juthatnak tovább. S itt ad a müvész választ arra is, hogy miért folyik a küzdelem, a harc, miért a sárga ivben feszülő energia. A kép jobb alsó részében ugyanis a hagyományos, reneszánszban értelmezett perspektiva-törvény alapján végtelen távlatot nyit, s ezzel megteremti a lehetőségét annak, hogy az Ember oda törjön, oda igyekezzen. A szinek fokozatos hidegedésével olyan mély horizontot teremt, amely miatt az Ember alakja óriássá lesz, monumentálisan tornyosul a messzeség elé. Igy a figura dinamizmusa is félelmetes energiát mutat, melynek segitségével képes lehet a végtelen meghóditására. Ezért a hóditásért folyik tehát a harc.

A tér, távolság plasztikai hatásának kihasználása azért ilyen döbbenetes ereju lehetőség Kokas ke-

zében, mert bár a kompozició tördelt, téri ábrázolás, a horizontig való kipillantást csak itt teszi lehetővé. A figura feje köré ugyanis egy, a kép szinvilágának megfelelő, abba hangulatilag illeszkedő, töréseivel a fő vonalakat segitő eget festett, amelynek szerepe pusztán a kompozició fő elemeinek hangsulyozása.

A sárga iv, amely a végtelen horizont fölött feszül, mint már emlitettem, az Ember nyakánál indul. Szintén ez a kiindulópontja az ismétlődő görbék sokaságának, s itt van az ellipszis végpontja is. A negyedik, s egyben a kompoziciót záró lényeges pont szerepét éppen e kulcspozició miatt, az Ember nyaka játsza. Erre a pontra az elemzés kezdetekor is utaltam már, miszerint megközelitően egy vizszintesen helyezkednek el a kiindulópontul szolgáló szemmel. Ezt az eszmei vizszintest valóságossá teszi az előzőekben "harmónia-hangszer"-ként értelmezett vonalrendszer horizontális tagoltságát biztositó egyenes.

Az Ember fejének kerek, sisakos zártsága az ősfej kör formájára válasz. A két fej közötti sárga iv nem csak tartalmilag jelentős, s nem csak a fő formai elemet adja, szinte az egész kompoziciót meghatározó erővel, de emellett még olyan kevésbé jelentős kompoziciós feladatot is betölt, hogy átvezeti az ős sötét, barnás-vörösét az Ember világosabb, élénkebb sárga fejszinéhez.

A szinektől eltekintve a kompozició szerkezetének lényegi vonásait elemezhetjük még.

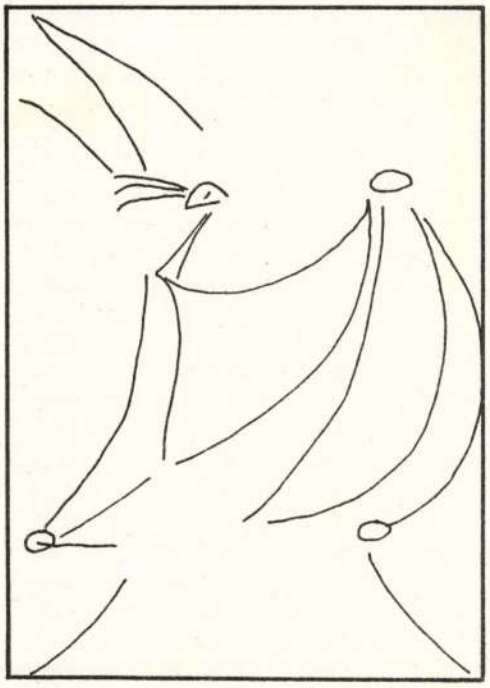

5. ábra

A négy csomópont, a szem, a nyak, s az alsó vizszintes két találkozási pontja egy négyszöget határoz meg. (5. ábra) Ennek két éle vizszintes, melyek segitségével a kép jól elkülönülő három részre tagolódik. Az első rész az előtér. Itt összefogott foltokkal, az ős figurával Kokas a festmény cselekményének mintegy időbeli előzményét adja. A jobb sarok különbözik csupán formailag, felépitését tekintve. Ám ez a különbség éppen azért indokolt, mert a jobb sarki mély horizont tartalmi különbséget is rejt: az ős figura multjával szemben a nagy lehetőség jövőjét igéri. Mult és jövő együtt, s mindez a kép előterében. A kibékithetetlen ellentétek itt kezdődnek.

A felső harmad szintén összefogott formákkal a háttér szerepét játssza. Egyetlen szerepe, hogy lehetőséget adjon a cselekmény kibontakozásának a középső térben, s hogy hangsulyozza a fő szerkezeti elemeket.

A második harmadban, a kép középső részében játszódik a tulajdonképpeni cselekmény. Az alappontok által meghatározott négyszög középpontja nagyjából a kép vizszintes felezővonalán, de a függőleges felezővonaltól jobbra helyezkedik el. E miatt a néző ugy érzi, hogy bár van a képben egy jobbfelé irányuló mozgás, ezt valami visszafogja, gátolja, neheziti. Tul biztonságos, széles alapokon áll e négyzet ahhoz, hogy mozgásba tudjon jönni. (6. ábra) Az alap nagyságán tul vitathatatlan a bal alsó sarok feszitő szerepe.

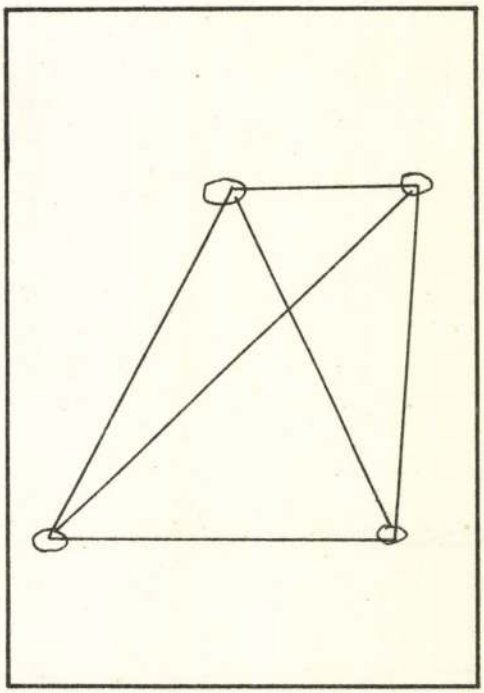

6. ábra

Mindezt a feszitett, mozdulni kész állapotot Kokas még tetézi azzal, hogy a sarkok között nem egye-

nesek, hanem domboru ivek vezetik a tekintetet. Igy teremt katartikus, fokozhatatlan helyzetet a művész.

A mozgás-érzetet, ennek szükségességét pedig a kompozició bal alsó sarkából a jobb felső sarok felé irányuló épitettséggel mélyiti, amely mintegy bejárható lépcsőket képez, s határozott emelkedést mutat.

A bejárhatóságot az egész kompozición biztositja a művész. A műben nincs holt pont, azaz olyan rész, amely ne kapcsolódna valamilyen módon további részletekhez. Az ellipszisből, ahol a néző a vizsgálódást kezdi, a nyilt bal oldali rész vezet ki, hogy ott a szétömlő formációk lassu süllyedését, lefelé irányultságát követve a szem eljuthasson a bal alsó csomópontra, ahonnan a fő iv vezetésével - bekapcsolva a körbe két fejet is - a háttér legerőteljesebb törésvonalához juthat a néző, hogy annak vezetésével a kép széléig hatolhasson. Innen egy kisebb görbületü iv visszavezet a festmény belsejébe, hogy a vörös fejet mégegyszer érintve a kép alsó széléig is eljuttassa a tekintetet. (7. ábra) A teljes kompoziciót körbejártuk, s ennek az utnak a megtételét nem csak az ivek segitették. A művész kompozicijába rejtette áttételesebben is a körmozgást. A cselekmény szempontjából kulcsfontosságu fejek tekintete az, amely körbe fordul: az Ember a tájba, a Szörny a néző felé, s az ős oldalra néz. Ezek a poziciók is a Szörny-szem fontosságát hangsulyozzák.

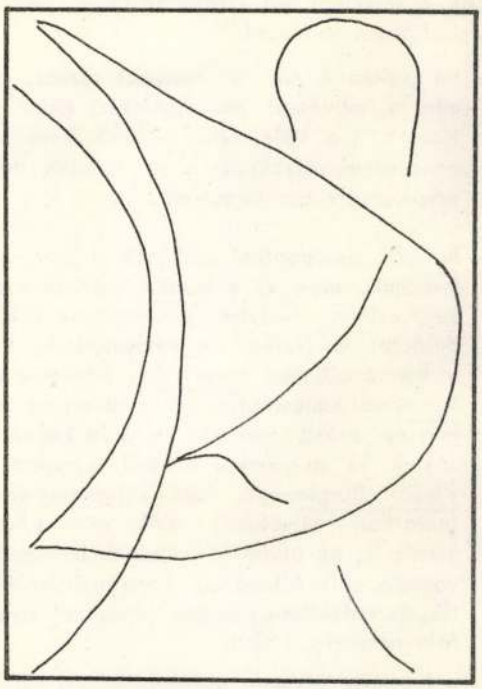

7. ábra

A megismerés harmadik fázisa ezzel lezárult. A negyedik, s egyben utolsó stáció elé egy történeti kitekintés kivánkozik.

A festészet történetében viszonylag ritkán találkozunk olyan ábrázolással, ahol a kép főalakja a nézőnek háttal áll. Ez a megoldás akkor került előtérbe, amikor nem elsősorban a megfestett személy maga, hanem tevékenységének ábrázolása volt a festmény témája. Ezért viszonylagosan gyakorivá a XIX. században vált, amikor a munkás-ábrázolás is megjelent a művészetben. (Bár korábbi példát is találhatunk. Ilyen háttal ábrázolt alak Stabiaeben az időszámitás I. századában festett Virágszedő leány is.) Millet, Courbet munkásai között is megjelennek a nézőnek háttal dolgozó munkások. A XX. századi magyar művészet is szolgáltat hasonló példákat, hogy csak Nagy István Kaszálók-ját, Egry Balatoni halászok-ját emlitsem. E rövid gondolatmenetet azért érzem fontosnak, mert azt bizonyitja, hogy a hasonlóan szerkesztett műveknél - s igy feltételezhetően itt is - a figura tulajdonképpeni cselekvése, tenni akarása a kép mondanivalója. Igy válik egyértelmüvé e mü értelmezése is.

Kokas életművében egyszer már feltünt egy háttal álló figura: az 1967-ben festett Nap fiai cimü alkotásán. Itt is önmagát festette a hajlotthátu alakban, akit egy Ginza pusztai táj nap-égetett motivumai, bokrai, fái, madarai vesznek körül. Önön jellemzésére mindössze a háton hordott Nap, s a testtartás maga vonatkozott.

Ez a képi formálás tért vissza ezen a müvén. Saját jellemét jobban részletezte, megmutatva tisztaságra, békére, harmóniára, öntörvényü rendre vágyását. Mindezt azért, hogy érezhessük, ezek megvalósitásáért küzd Démonával, az Emlékezések és az Örökségek Rémével. Hátán sulyos terhet cipel: benne van minden, amit eddig átélt, s amitől ezekután már nem szabadulhat. Ginza puszta, A Nap fiai-nál még testvérként idézett motivumai itt visszahuzó teherként jelentkeznek, utalva a művész problémájára: tud-e még számára, művészete számára ujat adni; kötöttség helyett ihlető világot jelenthet-e még a puszta. És ha meg kell tartania mindent a hátán, bir-e még velük tovább vonulni valameddig, vagy egy helyhez kötve sziszifuszi erőfeszitések mellett is csak tantaluszi kinokat érlel a jövő. Mert végtelen távlatot lát maga előtt, amelyet a benne feszülő energiával, mérföldes léptekkel hódithatna meg, ha terheit ledobhatná. A küzdelem tehát azért dul a Lelkiismeret-Pokol-Démonnal: terhek nélküli biztos jövő, óriás távlattal; vagy terhekkel vemhes, nehéz, de mégiscsak haladó vonulás; avagy a teljes kötöttség bénitó mozdulatlansága. Ezt a harcot vivja a művész, ez a keresett "szubjektiv üzenete".

CHIKÁN BÁLINT

CONCEPT ART

Kisérlet egy müfajtalan müfaj rendszerezésére

III. rész

A konceptuális müvészet tovább ment, s "helyként" a szellemi szférát jelölte meg. Az a tény azonban, miszerint a concept art csucspontja lett a müvészet immaterializálódása folyamatának, egyuttal mély és lényegi ellentmondásokat is szült önmagán belül.

Kosuth számára a concept art nem más, mint szigoru analizis, mely a müvészet fogalmának tisztázására hivatott. "Egy müalkotás bizonyos fajta állitás a müvészettel kapcsolatban, minthogy a kommentár a müvészetről." - irja. (15)

Kosuth analitikus koncepciója - a korábban mankóként felállitott definicióknak megfelelően - végsőkig purista burokban jelenik meg. Szövegek, értelmező szótári szócikkek, országutak mellett felállitott táblák foglalják magukba elveit, amelyek bár "... általában lemondanak a vizuális elemről, mégsem nélkülözik ezeket a komponenseket. Különösen nem, amennyiben a materiális jelenségvilágból vesznek szemügyre adatokat. A befogadó emlékezőképessége azonnal plasztikus képzettartalommal tölti meg." (16) Különös, hogy Klaus Honeff nem tulajdonit saját megállapitásának nagyobb jelentőséget, pedig ezzel a concept art Kosuth-i felfogásának lényegi, s a teóriát majdnem elásó ellentmondásra hivta fel a figyelmet. Hiszen bármennyire is steril, anyagtalan, esztétikai értékektől mentes müvészet létrehozása is a cél, a közvetitő eszközök és a befogadó tudata mindenképpen kicsiholnak - legyen az akármilyen csekély is - az esztétikum szférájába tartozó elemeket.

Ha a Kosuth-i purizmust ad absurdum visszük, akkor oda kell jutnunk, hogy a közvetitő eszközök, a médium által keltett felesleges információkat egyedül a tömeghipnózis vagy a telepátia képes kiküszöbölni. "Vaktában kiválasztok egy ideát. Hipnotizálom. Az idea kezd megfogamzani és hatni a poszthipnotikus szuggesztió által, és megszünik egy előre meghatározott intervallum után... Ültesd el a látogatókban a müvészet ideát a tömeghipnózis által, a galéria megnyitásakor!" - javasolja John Baldessari, s a hipnózis mellett felveti egy, a rádión és televizión szétsugárzó müvészet lehetőségét is. (17) A kommunikációs eszközök nem mint médiumok, hanem az idea szerves részeként dolgoznának. A javaslatok azonban egyelőre nemigen megvalósithatók.

A concept art képviselőinek másik, népesebb csoportja nem Kosuth, Baldessari vagy Lawrence Weiner teoretikus szemlélete alapján dolgozik. Számukra a concept art szabadságot kinált további alkotó munkájukhoz, szabadságot a müvészi elképzelés kifejtéséhez, a megvalósitás-kivitelezés korlátainak feloldásával vagy megszüntetésével. "Mivel lényegében egyik forma sem mulja felül a másikat, a müvész azt a formát választhatja, amelyiket akarja, egyformán az irott vagy kimondott szóval való kifejezéstől a fizikai megvalósitásig." - állapitja meg Sol LeWitt. (18)

Ez a concept art-on belüli kettősség már az első igazán jelentős kiállitáson nyilvánvalóvá vált. A bemutatót, melyet 1968-ban már megelőzött néhány kisebb, egy üres New York-i irodában rendezték, s a kiállitott anyag nem állt másból, mint néhány katalógusból, mely Kosuth, Robert Barry, Douglas Huebler és Lawrence Weiner munkáiról szolgáltatott információkat. Ezt a kiállitást azután egy sereg másik követte (19), amelyek mind a mondott kettősség létét igazolták.

A kétféle felfogás jelenlétéből több alternativa adódhat a concept art értelmezéséhez, melyeket igy próbálok rendszerezni:

- ha szüken értjük a concept art-ot, tehát mint a müvészet önvizsgálatát, akkor csak Kosuth, s a vele rokon alkotók nevezhetők concept-müvészeknek, s a többiek valami más kategóriába tartoznak.

- ha más szempontból szükitjük a kört, s azt mondjuk, csak az a munka tartozik a concept art-ba, melyben a koncepció fölérendelődött a fizikai megvalósulásnak, de ez a koncepció nem teoretikus, hanem a gyakorlat-tal kapcsolatos, akkor ebben az esetben az előbb emlitett variáció képviselőit zárjuk ki a concept art-ból, s egyetértünk Victor Burgin-nal, aki kijelentette: "A teoretikus müvészek, akik nem alkottak müvészit, az olyan kézmüvesek helyzetében vannak, akik állandóan szerszámaikat élesitik, de valójában sohasem jutnak el valamiféle munkáig." (20)

- a concept art-hoz tartozónak kell tekintenünk mind az elméleti, mind a gyakorlati munkával foglalkozó müvészeket, hiszen tevékenységüket minden eddigi müvészeti gya-

A HÓNAP MŰTÁRGYA

1989. november

KOKAS IGNÁC

Váli dombok

diópác

11.5 x 19, 13 x 20 cm

KOKAS IGNÁC festő, Kossuth- és Munkácsy-díjas, kiváló művész

Vál, 1926

1952-ben végzett a főiskolán Kmetty János és Bernáth Aurél növendékeként. Tanulmányai befejezése óta állandó szereplője a hazai művészeti életnek, illetve a magyar művészet külföldi bemutatóinak. 1968-ban önálló kollekcióval szerepelt a Velencei Biannálén. Számos vidéki bemutató (Kecskemét, Dunaújváros, Salgótarján, Szeged stb.) mellett gyűjteményes anyaggal 1969-ben és 1980-ban a Műcsarnokban, 1984-ben Székesfehérvárott jelentkezett. Akvarelljeit 1972-ben a József Attila Művelődési Házban, 1973-ban a Helikon Galériában mutatta be. 1956-ban és 1966-ban Munkácsy-díjat, 1983-ban Kossuth-díjat kapott; 1971-ben érdemes, 1978-ban kiváló művészi címmel tüntették ki. 1964-ben elnyerte az Egry József-díjat, 1965-ben a Szegedi Nyári Tárlat díját, 1968-ban az egri akvarell-biennálé nagydíját, 1977-ben a Salgótarjáni Tavaszi Tárlat nagydíját, 1978-ban a Debreceni Nyári Tárlat nagydíját. A Képzőművészeti Főiskola tanára. Érzelmi karakterű, meditatív művészete bonyolult, sokágú gyökérzetből táplálkozik. Szemléleti-stiláris rokonságának eredetét egyfelől a szürrealizmuson keresztül a romantikáig visszavezethető ágban, másfelől a konstruktivizmusban kell keresnünk. Ezeknek az ellentétes pólusoknak a feszültségében fogalmazza meg mondanivalóját, amely a természet, a lét az elmúlás nagy kérdéseit feszegeti.

Magángyűjteményből vásárolta könyvtárunk Kokas Ignác "Váli dombok" című, diópáccal készült grafikáit, melyek a művész korai időszakából valók. Azokban az években készülhettek, mikor nyaranként szülőfalujába visszatérve Vál-környéki, Ginza-pusztai csavargásaiban motívumokat keresett. Ekkor szerzett élményei életre szólóan meghatározták művészi magatartását. Tevékenységét már az első ecsetvonásoktól meghatározta ez a világ, ez a társadalmi közeg, amely a főiskolára, művészi hivatásra küldte. Sorra festette ekkor örökölt és vállalt környezetét, az asztalosokat, bányászokat, parasztokat, kőműveseket. Ezek a személyiségét is alakító alapélmények jelentek meg képein, s formálták következetes emberségét, szigorú puritánságát.

Ritkák a rajzok Kokas Ignác munkái között. Ritkák, mert keveset rajzol, a rajzolás őt nem ingerli, emlékezetből fest.

Szereti szülőföldjét, a régi épületeket, facsoportokat, kőbányákat. Éveken át újra és újra visszatér meghódított témáihoz, Ginzapusztához. Elkötelezettsége falujához, az elhagyott falu elhagyott öregjeihez, visszautat kereső reménytelen hűség.

A HÓNAP MŰTÁRGYA

1989. november

KOKAS IGNÁC

Váli dombok

diópác

11.5 x 19, 13 x 20 cm

KOKAS IGNÁC festő, Kossuth- és Munkácsy-díjas, kiváló művész

Vál, 1926

1952-ben végzett a főiskolán Kmetty János és Bernáth Aurél növendékeként. Tanulmányai befejezése óta állandó szereplője a hazai művészeti életnek, illetve a magyar művészet külföldi bemutatóinak. 1968-ban önálló kollekcióval szerepelt a Velencei Biannálén. Számos vidéki bemutató (Kecskemét, Dunaújváros, Salgótarján, Szeged stb.) mellett gyűjteményes anyaggal 1969-ben és 1980-ban a Műcsarnokban, 1984-ben Székesfehérvárott jelentkezett. Akvarelljeit 1972-ben a József Attila Művelődési Házban, 1973-ban a Helikon Galériában mutatta be. 1956-ban és 1966-ban Munkácsy-díjat, 1983-ban Kossuth-díjat kapott; 1971-ben érdemes, 1978-ban kiváló művészi címmel tüntették ki. 1964-ben elnyerte az Egry József-díjat, 1965-ben a Szegedi Nyári Tárlat díját, 1968-ban az egri akvarell-biennálé nagydíját, 1977-ben a Salgótarjáni Tavaszi Tárlat nagydíját, 1978-ban a Debreceni Nyári Tárlat nagydíját. A Képzőművészeti Főiskola tanára. Érzelmi karakterű, meditatív művészete bonyolult, sokágú gyökérzetből táplálkozik. Szemléleti-stiláris rokonságának eredetét egyfelől a szürrealizmuson keresztül a romantikáig visszavezethető ágban, másfelől a konstruktivizmusban kell keresnünk. Ezeknek az ellentétes pólusoknak a feszültségében fogalmazza meg mondanivalóját, amely a természet, a lét az elmúlás nagy kérdéseit feszegeti.

Magángyűjteményből vásárolta könyvtárunk Kokas Ignác "Váli dombok" című, diópáccal készült grafikáit, melyek a művész korai időszakából valók. Azokban az években készülhettek, mikor nyaranként szülőfalujába visszatérve Vál-környéki, Ginza-pusztai csavargásaiban motívumokat keresett. Ekkor szerzett élményei életre szólóan meghatározták művészi magatartását. Tevékenységét már az első ecsetvonásoktól meghatározta ez a világ, ez a társadalmi közeg, amely a főiskolára, művészi hivatásra küldte. Sorra festette ekkor örökölt és vállalt környezetét, az asztalosokat, bányászokat, parasztokat, kőműveseket. Ezek a személyiségét is alakító alapélmények jelentek meg képein, s formálták következetes emberségét, szigorú puritánságát.

Ritkák a rajzok Kokas Ignác munkái között. Ritkák, mert keveset rajzol, a rajzolás őt nem ingerli, emlékezetből fest.

Szereti szülőföldjét, a régi épületeket, facsoportokat, kőbányákat. Éveken át újra és újra visszatér meghódított témáihoz, Ginzapusztához. Elkötelezettsége falujához, az elhagyott falu elhagyott öregjeihez, visszautat kereső reménytelen hűség.

KOKAS IGNÁC
Ég és föld között

Zwischen Himmel und Erde
plextol, farost, Plextol, Holzfaser, 107x102 cm, évsz.n./o.J.

KOKAS Ignác

Állandó kiállítóhelyek/Unsere ständige Ausstellungen

MŰTEREM GALÉRIA

Budapest, 1014. Úri u. 42.
telefon: 201-7584/fax.
201-7593
201-7574
201-8974

KÖRMENDI GALÉRIA

Budapest, 1027 Margit krt. 2. I/2.
telefon: 136-2174/fax.
135-1509

Budapest, 1025 Nagybányai út 25.
telefon/fax.: 176-2110

Építész: *dr. Csák Máté* okl. építészmérnök
Architekt: *dr. Máté Csák* dipl. Ing.

Jogi Képviselet: *dr. Körmendi Anna* ügyvéd
Rechtlicher Vertreter: *dr. Anna Körmendi* Rechtsanwältin

Kivitelező: *Kelet-Nyugati Kft.*, Budapest, 1014. Úri u. 42.
Bau-Ausführung: *Ost-West Brücke GmbH.* Budapest, 1014. Úri u. 42.

KÖRMENDI GALÉRIA
BUDAPEST

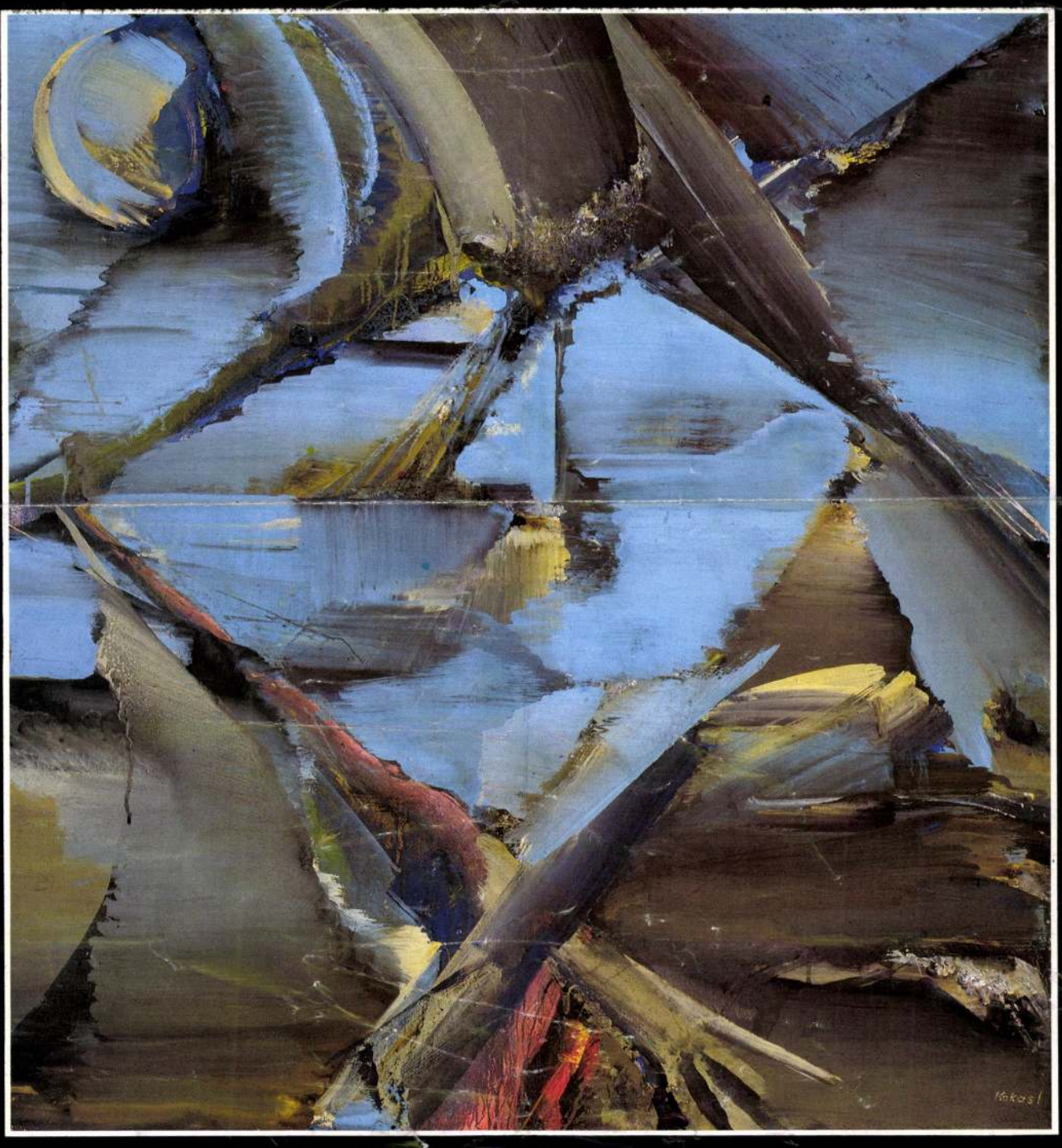

KOKAS Ignác
1021

RENDKÍVÜLI PIKTOROK

Két rendkívüli művész, két rendkívüli ember! Világhírnév övezi mindkettőt. Egyikük sohasem tudott elszakadni a hazai tájtól, az élményektől, melyekkel — a költő szavaival — „e csipetnyi hon" árasztja el szemlélődő gyermekeit, a másik hosszabb külföldi életforma után tért meg a szülőföld vonzásába. Mert végleg elszakadni tőle lehetetlen.

Újjászülte Ginzapuszta

Kokas Ignác képei bejárták már a világot. Láthatták a műveit Koppenhágában, Havannában, Dortmundban, Würtzburgban, Belgrádban, Rómában, Moszkvában, Bukarestben, Prágában, Helsinkiben, a velencei biennálén, India több városában, legutóbb pedig Spanyolországban és Portugáliában. Festményei a kiállítások zárásával mindig hazatértek. Mindössze 10-15 képét őrzik a határokon túl.

— Nem sajnálok megválni a munkáimtól — mondja. — Csak járják a maguk világát. Úgy vagyok ezzel, mint a szülő: ha felnő a gyereke, el kell engednie.

— *Jobban ragaszkodik az élményeihez. Például Ginzapusztához. Hogy csak néhány képcímet idézzem: Ginza hídja, Ginzapuszta kapui, Ginza halála...*

— Gyermekkoromat a Fejér megyei Vál községben töltöttem, ott hallottam egy váli szíjjártótól Ginzapusztáról. Ő biztatgatott: menjek már oda, az nekem való világ. Amikor 15 éve meghalt imádott édesapám, szinte összedőlt körülöttem a világ. Ajánlották: hagyjak mindent itt, menjek pihenni. De hová? S akkor eszembe jutott Ginzapuszta. Amikor lenéztem a völgybe, úgy éreztem, itt már minden régóta engem vár. Éjjel-nappal festettem, míg egy napszúrás véget nem vetett lelkesedésemnek. Ginzapuszta egy csapásra az én birodalmam lett. Rátaláltam a régi korok emlékeire, egy római kútra, bronzkori maradványokra...

— *Gyakran visszajár?*

— Igen. Bár elköltöztek onnan az emberek, széthordták a tanyákat, burjánzik a gaz, halódik minden. Tulajdonképpen folyton birkózom magammal. Menekülök Ginzától. De nem sikerül, megyek az emlékeim után.

— *Későn, 40 éves kora után lépett első önálló kiállításával a közönség elé...*

— Akkor, amikor már mertem vállalni önmagamat. Olyan világból jöttem, ahol nem történtek nagy események, nem voltak hősök. A névtelenek, egyszerű emberek közül indultam. Helyettük szerettem volna beszélni, mert úgy éreztem, ők küldtek a felszínre.

— *Senkihez nem hasonlító stílusa a figuratív és az absztrakt határát súrolja...*

— Az első időben azzal tá-madtak: képeim túlzottan szubjektívek, nem érthetőek. Ezt is vállalom. De kiállításaimon, a vidéki bemutatókon úgy éreztem, megértik az emberek. *Bicskén* egyszer odajött hozzám egy bácsi, és elmondta, hogy képeim után kezdte bejárni Ginzát. A velencei biennálén egy *perui* művészettörténész azt kérdezte, hogy hazájában készítettem-e ezeket a képeket? Egy *afrikai* képzőművész arról érdeklődött, honnan tudom, hogy ők szeretnek a szántásban, a földön feküdni? Nem születnek könnyen a képeim. Sokszor festem át őket. Van olyan munkám, amely alatt tíz-tizenöt másik kép van.

— *Újabb önálló kiállítása?*

— Legutóbb 1981-ben volt tárlatom a Műcsarnokban. Most gondolkodom azon, hogy nyilvánosság elé vigyem az elmúlt tíz évben festett kisebb méretű Ginzaképeimet.

Sebes Erzsébet

Otthona lett Hollóháza

Az idei budapesti tavaszi fesztivál egyik legjelentősebb — s tegyük hozzá: legkülönlegesebb — művészi eseménye: *Szász Endre*, a világhírű magyar festőművész és a hollóházai Szász-stúdió kiállítása a Vigadó Galériában.

— *Szász-stúdió?*

— Öt évvel ezelőtt jártam először Hollóházán, az ottani, tömegtermelésre berendezett porcelángyárban — válaszolja a mester. — Egy ötletemhez kerestem kivitelezőket. Rövid ismerkedés után „beleszerettem" a gyárba, ahol kiváló szakemberekre találtam. Azóta dolgozunk együtt, s közös munkánk nyomán létrehoztuk azt a stúdiót, amely az én terveim alapján különleges, mondhatnám világviszonylatban is egyedülálló stílusú, minőségű és színvonalú porcelán étkészleteket, vázákat, fali tányérokat és nagyméretű porcelántáblákra égetett festményeket állít elő.

A kiállítás egyik vitrinjében először láthatók ezek a Szász-stúdióból kikerült remekek. *Százhúsz darabos étkészletek:* a kék-fehér-arany színben pompázók neve *Blue Night*, az arany csillogásúaké pedig *Los Angeles*. Mindegyikből csupán *200-as széria készül, számozva, a megrendelő monogramjával.* Az egyik emeleti terem falait figurális kompozíciókkal, illetve portrékkal díszített falitálak borítják. *Ezekből mindössze 20—20 darab készül, ugyancsak számozva.*

Világszerte máris hatalmas az érdeklődés a Szász-stúdióból kikerült művek iránt. *Április 14-én Los Angelesben*, majd később az amerikai *Palm Springben* rendezik meg a stúdió nagyszabású bemutatkozó kiállítását, ezt követően pedig az *NSZK-ban, Franciaországban, Svédországban* és *Finnországban* kerül sor hasonló gyűjteményes tárlatra. *Hollóházán már épül a stúdió önálló gyára*, művészházzal együtt, *fiatal alkotók számára.*

— *Honoráriumom 50 százalékáról lemondtam a hollóháziak javára* — mondja Szász Endre. — *Ezzel is szeretnék hozzájárulni a beruházások finanszírozásához.*

Porcelán váza Hollóházáról, Szász Endre alkotása

Több európai és tengerentúli televízió már riportfilmet sugárzott a hollóházi „szenzációról", portréfilmek készültek a művészről. A kiállítás megnyitásával egy időben megjelent az IPV kiadásában *Koltay Gábor* és *Riskó Géza* interjúkötete Szász Endréről.

Garai Tamás

1983 MÁR 2 1
HÉTFŐI HÍREK
SAJTÓFIGYELŐ
1001 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

A kiszerelőcsarnokban az exportra szánt téliszalámit csomagolják

(Apostol felv.)

...ny Szegedről

...icás kocából ...obb a Pick

...omdokán — No és a tiszai levegő! ...V-díj boszorkánynak

...tól, fűszerezéstől függ, s a hűvös tiszai levegő szinte páratlan klímát biztosít az érleléshez. *A Pick-szalámit nem lehet akármilyen sertéshúsból készíteni.* Erre a célra a több éves, hagyományosan kukoricán hizlalt anyakocák a legalkalmasabbak. Ezért állami gazdaságokkal, és magán állattenyésztőkkel kötünk szerződéseket, s *az állatokért felárat fizetünk.* A húsok keverésének, ízesítésének tudományát a régi szalámimesterektől örököltük, akik ezt annak idején az olasz hentesektől lesték el. *Ma már a manuális munkát a gépsorok végzik,* s az összetétel minőségét a laboratórium dolgozói ellenőrzik folyamatosan.

Belsőségek útján

— Legnagyobb vásárlóink az *NSZK, Ausztria, Franciaország, Hollandia, Belgium, Svájc* és *Svédország.* A szocialista országok közül főleg a *Szovjetunióba,* az *NDK-ba,* és *Csehszlovákiába* exportálunk jelentősebb mennyiséget. Külföldön egyébként ma már nemcsak a Pick-szalámit keresik, más termékeinkért, *a bőrös-szalonnás félsertésért, a csontozott sonkalapockáért, a karajért, a tarjáért* és a *darabolt marhahúsért* is jó árat adnak.

— Az elmúlt években több új termékünk, így a *szegedi paradicsomos húskrém,* a *dorozsmai nyelves,* a *tápéi májas* hamar kedveltté vált a vásárlók körében. *A makói csípős és boszorkánykolbász BNV-díjat is* kapott. Szakembereink többféle újdonságon is fáradoznak, az eredmény még a jövő titka. Annyit azonban elárulhatok, a belsőségek változatosabb feldolgozására törekszünk.

(ferenczi)

szakonken... előtt adjanak számot a ...tületek munkájáról; így elemzést és áttekintést kapjon az ország lakossága a törvényesség helyzetéről, a bűnüldözés tennivalóiról. Az országgyűlés tavaszi ülésszakán, csütörtökön, várhatóan *erről a két magas szintű beszámolóról* folyik majd a képviselői vita.

Több mint negyedszázada, hogy megnyugvással észlelhetjük — s ilyen mérlegkészítés alkalmával újból és újból hallhatjuk: *hazánkban szilárd a törvényesség, a törvények szellemében látják el felelősségteljes munkájukat az ügyészségek, a bíróságok.* A számvetés, azonban — s erről igen sok szó esett az elmúlt napokban a megyei képviselőcsoportok ülésén — fájdalmas gondokat is jelzett. Vázlatosan néhány: egyes helyeken *támadóbbá vált a bűnözés, észlelhető a csoportos bűnelkövetés.* „Vezet" a bűnözési listán a vagyont károsító — személyek és közösségek javai ellen elkövetett — bűncselekmények száma, de *keservesen sok* a fiatal korban, sőt a gyermekkorban elkövetett bűncselekmény is. (Nem azonos természetesen a megyékben a bűnözési arány, más és más körülmények, helyi hatások motiválják. Borsod és Békés területén például *jóval több bűncselekmény* történt az elmúlt esztendőkben, mint például Hevesben vagy Szolnok megyében.) *Azonosak* viszont a bűnözést kísérő negatív társadalmi tényezők, sőt a kiváltó okok is jobbára: *így az értékek laza őrzése, illetve — súlyosan nagy arányban — az alkoholizmus, az ital „fűtése".*

A képviselőcsoportokban s a parlament jogi bizottságában is keményebb és határozottabb fellépést sürgettek a résztvevők az alkoholizmus ellenében, hiszen a családok szenvedéseinek, a gyermekek veszélyeztetésének, sőt az ifjúkori bűnözésnek is döntő befolyásolója az italozó apák (helyenként anyák) családot romboló magatartása. *A közlekedési bűncselekményeknek pedig több mint a fele alkoholos állapotban, italfogyasztás nyomán következett be...*

V. M.

Új szolgáltatás Győr-Sopron megyében

Gyógyszert is kézbesít a posta

— Remélhetőleg már segí-

szolgáltatás költsége: *egy-egy család egyszeri igényére 16 forint.* A Hazafias Népfronttal közösen kimunkált Győr-Sopron megyei kísérlet eredményeit néhány hónap múlva értékeljük, s ha beválik, kiterjesztjük.

— *Más tervek, újdonságok?*

— A tanyavilágban lakók nyugdíjait, ha indokolt, a szociális gondozószolgálat segítségével kézbesítjük. Ugyanitt a *„mozgó postahivatalok",* vagyis a gépkocsik jobb kihasználása végett lakossági fuvarokat is vállalunk majd. A *hajdúszoboszlói* mintát követve

nyáron a turnusváltás napján a nagyobb üdülőhelyeken, főleg a gyógyüdülőkben megjelennek kihelyezett csomagfelvevőhelyeink.

Várhatóan májustól *az NSZK-ból érkező turisták takarékkönyveire forintkifizetést teljesítünk,* mintegy 1000 kijelölt postahivatalban, 20 nagy forgalmú üdülőhelyi hivatalban pedig *idegen nyelvű postai információkkal is* szolgálunk majd a szezonban.

M. A

HANGVERSENYEK

BARTÓK BÉLA EMLÉKHÁZ (II., Csalán út 29.) 11-e, 18 óra: Maria Teresa Uribe (ének), Hegedűs Monika (fuvola), Maros Éva (hárfa), Pátkai Imre (zongora), Varga Gábor (klarinét), Line Ildikó (hegedű), Gáltamási Zsombor (hegedű), Máté Győző (brácsa), Sződényi Nagy Ernő (cselló).

ZENEAKADÉMIA (VI., Liszt Ferenc tér 8.) 9-e, 19.30: Matáv Szimfonikus Zenekar. Km.: Szabadi Vilmos (hegedű), Onczay Csaba (gordonka). Vezényel: Gál Tamás. 10-e, 16 óra: Győri Filharmonikus Zenekar. Vezényel: Csurgó Tamás, Werner Gábor, Köteles Géza. Tanár: Lukács Ervin és Gál Tamás. 19.30: MRT Szimfonikus Zenekara és Énekkara. Km.: Kertesi Ingrid, Megyesi-Schwartz Lúcia, Geöcz Judit, Kristófy Mária, Kiss Rózsa, Zábó Gyula, Massányi Viktor, Korpás Ferenc (ének). Vezényel: Vásáry Tamás.

TÁRLATOLGATÓ

BUDAPEST KIÁLLÍTÓTEREM (V., Szabadsajtó út 5.) Csíkszentmihályi Róbert szobrászművész kiállítása (július 4-ig).

ÉRINTÉS MULTIART GALÉRIA (XIII., Pozsonyi út 11.) El Kazovszkij festőművész Rajzok című kiállítása (július 1-jéig).

HOME GALÉRIA (II., Csévi út 7.) Kádár Béla emlékkiállítása (július 6-ig).

MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI MÚZEUM (VIII., Ludovika tér 6.) Ásványharmóniák – Lukács Tibor fotókiállítása (augusztus 2-ig).

MŰCSARNOK (XIV., Dózsa György út 37.) HVG: Címlapfotó (20-ig).

ORGOVÁN GALÉRIA (V., Szent István krt. 5.) M. Szűcs Ilona festőművész és Martsa István szobrászművész kiállítása (27-ig).

PAPÍRHAJÓ GALÉRIA (I., Batthyány tér, Mahart-hajóállomás) Mekkey Péter Vízióim című kiállítása (16-ig).

PÓDIUM

PATAKY GALÉRIA (X., Szent László tér 7–14.) Kőbányai képző- és iparművészek biennáléja.

KISCELLI MÚZEUM, FŐVÁROSI KÉPTÁR (III., Kiscelli u. 108.) 12-én 10 órától Játsszunk bábszínházat! – bábkészítés és bábelőadás, a Motolla Műhely játszóháza, origamikészítés a Budapesti Origami Klub közreműködésével. 13-án 11 órától a BM Tűzoltózenekar műsora.

MAZSIKE KLUB (VII., Garay u. 48.) 12-én 19.30-tól Modern szekták és kis vallások.– Popper Péter vallásfilozófiai előadás-sorozata.

PATAKY MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (X., Szent László tér 7–14.) 11-én 18 órától Szent Margit legendája – Sz. Antal Lajos előadása.

ház. 20 órától Berkó magyar táncház. 14-én 18 órától Rece-fice táncház.

ARATÓ DISCO (V., Váci u. 33.) 12-én a Maximusic Band koncertje.

BANÁN KLUB (III., Mátyás király út 13–15.) 12-én 20 órától Monori András és Palya Bea koncertje.

BELVÁROSI IFJÚSÁGI HÁZ (V., Molnár u. 9.) 12-én táncház, 17 órától gyerekeknek, 19 órától marossárpataki táncok tanítása, 20.30-tól Kalamajka táncház, 23 órától össznépi vigadalom.

BESZKÁRT ÉTTEREM (VII., Akácfa u. 15.) 12-én 19 órától nosztalgia rock and roll party a '60-as, '70-es, '80-as évek slágereivel.

CORVIN MŰVELŐDÉSI HÁZ (XVI., Thököly út 13.) 11-én 21 órától Balaton-koncert, előzenekar: Telefon.

CSOKONAI MŰVELŐDÉSI HÁZ (XV., Eötvös u. 64–66.) 12-én 17 órától görög est: Maskarades együttes, Iliosz táncegyüttes, tánctanítás, játékok, görög ételek.

E-KLUB (X., Népligeti út 2.) 11-én 21 órától Let's Dance Party. 12-én 17–22 óra között Viva Teenager Party, 22 órától disco. 13-án 19 órától Ossian lemezbemutató koncert. Vendég: Bomber.

EZRES KLUB (XI., Irinyi J. u. 9–11.) 11-én és 12-én Richie Disco.

FONÓ BUDAI ZENEKLUB (XI., Sztregova u. 3.) 11-én 20 órától Körtánc – Nemzetközi táncmulattság. Vendégegyüttesek gálaestje: Corazón de Madera Táncegyüttes (Mexikó), Multrut Táncegyüttes (Finnország), Krakus Táncegyüttes (Lengyelország), Égei Egyetem Táncegyüttes (Törökország), Bralen Táncegyüttes (Szlovákia), Lucka Szlovák Gyermek Együttes. 12-én 17 órától a Civil és a Fiksz Rádió közös bulija. Fellépők: Berecz András, Balogh Kálmán, Balogh Kálmán, Lovász Irén és a Makám, Paparadzi, Quartet B., Sebő Ferenc, Szalóki Ági és Pettik Ádám, Söndörgő, Silent Way, Tatros, Vujicsics együttes, Dr. Valter and the Lawbreakers, 4T Funkers, Edison, délszláv és moldvai táncház hajnalig.

KAMÉLEON OPEN AIR CAFE (III., Kolossy tér 5–6.) 11-én 20 órától Hot Jazz Band. 12-én 20 órától Vodku v glotku.

KOSZTOLÁNYI-SZIGET – PINCEKLUB (IX., Mátyás u. 7.) 11-én Total Hard Colony. 12-én Total Metal Klub. 14-én Magyar népzenei klub: Matokabinde zenekar. 15-én Rolling Stones klub.

LONG JAZZ KLUB (VII., Dohány u. 22–24.) 15-én 21 órától Dániel Annah koncertje.

MARCZIBÁNYI TÉRI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (II., Marczibányi tér 5/A) 12-én 18 órától Ír táncház.

OLD MAN'S MUSIC PUB (VII., Akácfa u. 13.) 11-én Pege Quartett. 12-én Blues Band. 13-án Cotton Club Singers. 14-én Ferenczi György és a Herfli Davidson.

ÓBUDAI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (III., San Marco u. 81.) 12-én 20 órától Electric punk 'n' roll együttes koncertje.

POSTÁS MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (VI., Benczúr u. 27.) 11-én 20.30-tól Barbaro-koncert. 16-án 19

MJF: Canned Heat, SBB

MUNKATÁRSUNKTÓL

Ez már a harmadik a sorban, a helyszín és az időpont Petőfi Csarnok, június 11–13. A Magyarországi Jazz Fesztiválon a kortárs európai dzsessz illusztris, de itthon kevésbé ismert képviselői és a hazai élvonal reprezentánsai mellett a legfőbb vonzerő kétségkívül két legendás bluesegyüttes, az amerikai Cannet Heat és a lengyel SBB fesztiválzáró fellépése.

Az első nap sztárja egy különleges európai dzsesszmuzsikus, a holland Han Bennink fellépése. Improvizatív színpadi egyéniség, játéka a hírek szerint nem szorítkozik a dobfelszerelésre, ha kell, bendzsót, hegedűt vagy klarinétot ragad, esetleg padlódeszkán játszik, ha épp arra a hangzásra vágyik. Konzekvensen keményen bánik az ütőkkel, minden alkalommal összetör néhányat, néha még a hallgatóságot is veszélyezteti. Mostani triójában azzal a Michael Borstlappal játszik, aki tavaly megnyerte a legrangosabb amerikai zongoristaversenyt.

A második nap fő attrakciója a Nagy-Britannia vezető hip-hop-groove zenésze, Courtney Pine, aki kilenctagú underground zenekarával a rap, a jungle és a dzsessz közös pontjait keresi, állítólag kitűnően ötvözi a mai könnyűzenei elemeket és a standard jazz világát. Foglalkoztatták a film- és a televíziós iparban, a dzsessz mellett továbbra is szerepel reggae, soul és más popprojektekben is. Ugyanezen a napon lép fel a baszk énekes, Benat Achiary is, akinek zenéjében a baszk folklór, a hagyományos andalúz énekek, a blues és a jazz harmóniái keverednek. Achiary az egyik legnagyobb formátumú európai experimentális férfi énekes, kellő orgánummal és hangterjedelemmel. Partnere az európai free jazz kulcsfigurája, a német bőgős, Peter Kowald lesz.

A háromnapos fesztivált pedig két legendás bluesegyüttes, az amerikai Canned Heat és a lengyel SBB zárja. A Canned Heat 1969-es woodstocki fellépése óta nagyágyú, több mint harminc albumot adott ki, többek között Little Richard, John Mayall és John Lee Hooker társaságában is készítettek albumot. Az SBB a [illegible]

A kiigazított valóság képei

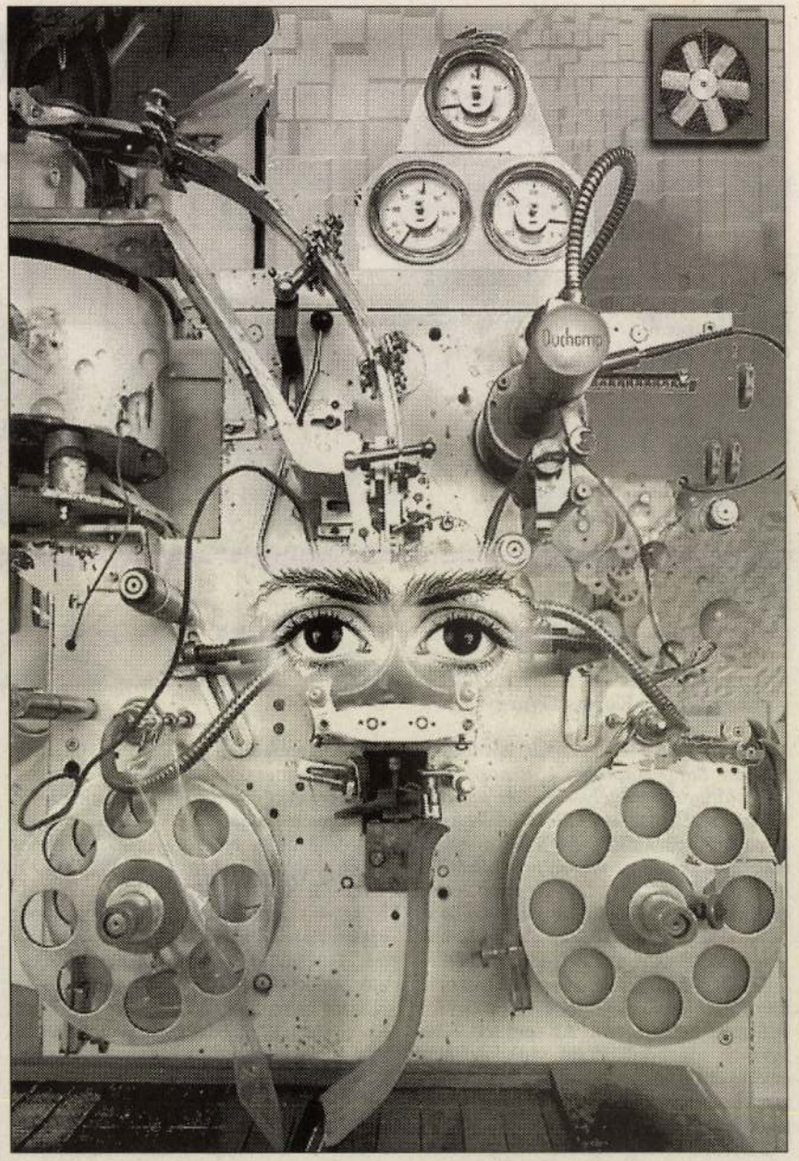

Bár *Horváth Pétert* az újságolvasók fotóriporterként ismerhetik elsősorban, a fotográfia iránt érdeklődők tudják: az ő erőssége inkább az átgondolt, tervezett fényképezés. Egyszerűbben: Horváth Péter szeret belenyúlni a valóságba, a látványt finom kiigazításokkal elemelségeit kihasználó, finom ösztönnel továbbgondolt fotográfiák láthatók. Nehéz szavakba önteni, miképpen kap más, mélyebb jelentést *Gryllus Dorka* szeme, ha kockabuborékok közül villan elő. Hogyan lesz tragikomikus az a lélektelen metróállomás, amelynek belső terében „Happy" feliratú neonok

Mesterek és ecsetek

Kokas Ignác és Kornis György

SOPRONYI GYULA FELVÉTELE

Mesterecsetek címmel nyílt kiállítás a Magyar Sajtó Házában. Huszonkét festmény látható, tekintélyes mester alkotása valamennyi. A tárlatot különös ötlet emeli a szokványos kiállítások fölé: a művek mellett a festéshez használt ecseteket is megtekinthetjük, bepillantva ezzel az alkotások születésének kócos valóságába is.

Kárpáti Tamás, az ötletgazda eredetileg a festők színpacnis, már-már műalkotást idéző munkaruháit szerette volna egy kiállításra összegyűjteni. Az sem lett volna kevésbé elgondolkodtató, mint ez, ahol egyébként jelentős művészek képei találnak vissza a valóságba, az alájuk applikált munkaeszköz segítségével.

Benedek György harcedzett csataecsete, *Kokas Ignác* borzas pemzlije, Ripp-Rónai pasztellkrétája, *Kass János* érzékeny női feje alá szerelt finom borzecsete, Borsos Miklós tusmadarai mellett bemutatott lúdtolla, *Kornis György* tövig kopottan is ápolt festőszerszáma mindmind egy darabka üzenet azokból az időkből, amikor az egyébként gyönyörűséges festmények készültek. Márpedig festményeket életre segíteni igencsak tanulságos folyamat.

– Volt olyan tanítványom, aki három napig csak ült a bakon, és nézett maga elé – meséli Kokas Ignác. – Hát te mit csinálsz? – kérdeztem tőle. Mester, én most éppen festek, válaszolta. Magamban festek. És csak akkor látott neki a munkának, amikor belül kész volt az alkotás. Én először elhatározom, hogy milyen témát festek meg, aztán hozzáérintem az ecsetet a vászonhoz, és ettől a pillanattól kezdve különös keresés veszi kezdetét. Együtt kelek, együtt fekszem a leendő művel, fantasztikus utakat járunk be. Néha én üldözöm a vadat, néha a farktollaimat illegetem, hogy odacsalogassam, mígnem egyszer csak megszületik a kép, létrejön az igazság, és a vásznon minden törvénynyé válik. Van, akinek ehhez különös becsben tartott ecsetek kellenek, nekem inkább csak olcsó pemzlik. Sokszor inkább az ujjaimmal festek, néha megörülök egy véletlen fröccsenésnek is, amely, négyzetméternyi felületeket tehet rendbe.

Kornis György másfajta viszonyban van szerszámaival.

– A kiállításmegnyitón többen kérdezték, miért egy vadonatúj ecsetet tettem a kép alá. De hát ez nem vadonatúj, éppen hogy tövig kopott! Csakhogy én mindig elmosom, ápolom az ecseteket, úgyhogy nálam sokáig tartanak. Elmegyek, veszek egyszerre ötven darabot, aztán egy év múlva még mindig megvan belőle hatvan. Néha alakítom is. Az ecseteket enyves vízbe mártják, mielőtt árulják, így ugyanis nem borzolódik szét a szőre, aki pedig szeretné formálni, az enyves víztől összeállt szőrt finom smirglivel szüksége szerint alakíthatja is.

Kép és ecset. A valóságon túl érvényes műalkotás, és a valóságba visszakalauzoló munkaeszköz együttese a StART kiadó reményei szerint egy 2000-es falinaptár képanyagát szolgálhatja majd. A kiállítás június 17-ig tekinthető meg.

Trencsényi Zoltán

LELŐHELY

A hajdanvolt Elevátor

A Bakáts téri iskolából annak idején háromfelé vitt az út, ha eljött a levegőzés ideje. A templomkert volt a legközelebb, de a szűkös kertecske gyöngykaviccsal volt felszórva; azzal a fajtával, amely nemcsak a szandálba, hanem a bokáig érő tornacipőbe is prímán beveszi magát. Mehettünk aztán a Markusovszky-kertbe is. Ott volt nem messze, a Knézich utca végénél. Hűvös, félhomályos, magas bérházaktól körülvett, igazi városi kert poros bokrokkal, satnya fűvel, sarkában leaszfaltozott, dróttal körülvett focipálya.

Érthető hát, hogy délutánonként azért fohászkodott az egész napközi, maradjon elég idő az ebéd és a tanulás között kigyalogolni egészen a Dunapartig. Háromutcányira volt ugyan, de megérte: a kettes villamos pályája és a Duna közé beszorított zöld csík a természet buja tobzódásával és izgalmas kalandok ígéretével kecsegtette az egész alsó tagozatot. A sűrű bokrok között forrón remegett a levegő, a villamos úgy robogott el az embertől karnyújtásnyira, mint indián mellett a szikrákat hányó gőzmozdony. Föntről, majdnem a Petőfi hídnál volt az óriáscsúszda – oda persze csak hétvégén, a szülők kíséretével lehetett felmászni –, a park közepén, a dedósok homokozója mellett pedig a hinta és a mókuskerék. Ha az ember átvágott a sétaúton, felállhatott a korlát aljára, és az állát épp rátámaszthatta a poros vas felső, naptól meleg csíkjára. A mélyben hömpölygött a Duna, jöttek-mentek a vízibuszok a marcona hajósokkal, a Petőfi hídon pedig dübörgött a forgalom. Az igazán bátrak persze a park végében játszottak: ott, ahol kicsit elvadultabb volt minden, s ahol a téglakerítés foghíjain át be lehetett lesni a komor és elhagyatott közraktárak közé.

Gyerekkorom hatalmas parkja egyetlen telek csupán. Igaz, óriási épület állt itt 1945 előtt. A nagybetűvel nevezetességgé emelt Elevátor ötven méter magas volt – hóna alá csaphatott volna egy mai tizenöt emeletes panelházat. A robusztus épület fontos szerepet töltött be fél évszázadon át itt a Boráros téren: a Budapestet bemutató turistakalauzok szerint „a főváros egyik látványossága s kereskedelmének fontos tényezője" volt. Még Jeszenszky Sándor, az 1928-ban megjelent Szép Budapest kritikus szerzője is úgy nyilatkozott, hogy „a Dunapart épületei legnagyobbrészt közömbösek a hely iránt, ahol állnak. Nagyobb részük akár a Wesselényi uccában is állhatna. Az egész pesti fronton csak az Elevátor, a Vámház, a Vigadó, a Lloyd, az Akadémia és a Parlament méltó a Dunához." Nos, bizonyos, hogy Ulrich Keresztély, az épület osztrák főtervezője semmit sem bízott a véletlenre. 4217 darab hét méter hosszú cölöp garantálta, hogy a monstrum biztosan álljon a süppedős talajon, az ötemeletes konstrukciót 160 vasoszlopból szerkesztették össze. 1882-ben, amikor elkészült, négy és fél millió koronát emésztett fel a beruházás – a hozzá csatlakozó közraktárak potom kétmillióba kerültek.

Az épületről írt ismertetők büszkén sorolták, hogy a roppant gépsor fél nap alatt háromszázezer métermázsa gabonát képes megmozgatni, s hogy a hajón érkező terményeket „gőzerővel és légnyomással" tíz emelőgép juttatja el a kétszázkilencven gabonatölcsérhez, hogy onnan folytathassák útjukat a közraktárak, vagy a Soroksári úti nagy gőzmalmok felé.

Az Elevátor a nevezetességekben amúgy nem bővelkedő Ferencváros egyik büszkesége lett hát. Nevét egy Boráros téri kávéház is felvette – később az FTC zártkörű kaszinója vált belőle –, roppant tereit minden érdeklődő megszemlélhette: a technikai csoda minden hétköznap 8 és 10, valamint 13 és 16 óra között várta a látogatókat, mégpedig díjmentesen. Mégis, az idő fölötte is vészesen eljárt. Egyre kevesebb gabona érkezett a Dunán, a gőzmalmok némelyike teljesen leállt. Felépült a Boráros téri híd is, városiasodni kezdett a korábbi gyárvidék. A ferencvárosi pályaudvarnak szánt bomba tulajdonképpen csak pontot tett a história végére. Budapest szegényebb lett egy látványossággal – igaz, kapott egy parkot.

N. Kósa Judit

A Szolnok Városi Művelődési és Zenei Központ tisztelettel meghívja

KOKAS IGNÁC

Kossuth-díjas festőművész
kiállítására.

A kiállítást 2000. április 10-én, hétfőn 17 órakor nyitja meg
BERECZKY LORÁND
a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója.

A kiállítás megtekinthető 2000. május 5-ig
Szolnok, Hild János tér 1.

A táncművészképzés évfordulója

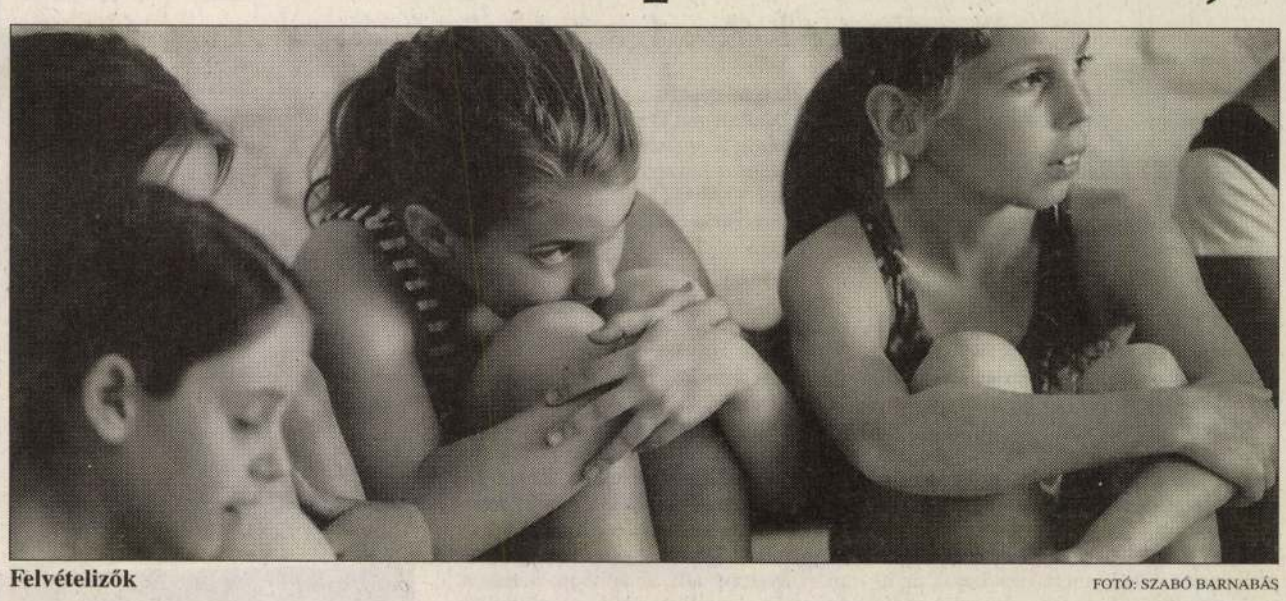

Felvételizők

FOTÓ: SZABÓ BARNABÁS

A Magyar Táncművészeti Főiskola – fennállásának ötvenedik évfordulója alkalmából – gálaestet ad április 30-án az Operaházban. A főiskola növendékei mellett fellépnek az Operaház vezető táncosai, továbbá az esten közreműködik a Pécsi Balett, a Győri Balett és a Szegedi Kortárs Balett, Ladányi Andrea és Bozsik Yvette, valamint a Honvéd Táncszínház, az Állami Népi Együttes, a Duna Művészegyüttes és a Budapest Táncegyüttes.

Az intézményesített táncművészképzés a Magyar Királyi Operaházban 1937-ben kezdődött, ezt egészítette ki 1949-ben a táncművészeti iskola. A két intézmény egyesítésével jött létre az Állami Balett Intézet 1950-ben, amely 1990 óta viseli a Magyar Táncművészeti Főiskola nevet. A főiskolán a balettművészek mellett néptánc-színházi táncművészeket, táncpedagógusokat, koreográfusokat és táncelméleti szakírókat is képeznek.

A balettnövendékek tízévesen, az általános iskola negyedik osztályának befejezése után kezdik meg tanulmányaikat. Egyszerre vesznek részt gimnáziumi és szakmai képzésben, este próbák és fellépések várják őket. A terhelést csak kivételes képességű gyermekek bírják.

Dózsa Imre Kossuth-díjas kiváló művész és főiskolai tanár jelenleg az intézmény igazgatója. Úgy látja, hogy a fiatalok szeretik a táncot, és tehetséges utánpótlásból egyelőre nincs hiány.

– Tavaly a határon túli magyar fiatalok előtt is megnyitottuk az iskola kapuit – mondta Dózsa Imre. – Az ösztöndíjak csak részben fedezik a diákok költségeit, ezért a kollégiumi elhelyezésen túl alapítványok is adnak anyagi segítséget.

Az Andrássy úti Drechsler-palota már nem sokáig lesz a főiskola centruma. Dózsa Imrétől megtudtuk, hogy a Kazinczy utcai balett- és tantermek kibővítése és egy korszerű kollégium megépítése a cél, hogy a magyar táncművészek képzése egy helyen, korszerű körülmények között történjen.

Nagy Marianna

A Nemzeti Kulturális Alapprogram Népművészeti Kollégiumának pályázati felhívása

A Népművészeti Kollégium pályázatot hirdet a 2000. évre a szakterület programjainak és eseményeinek támogatására.

Pályázni az alábbi témakörökben lehet:

1. A népművészeti mozgalom folyamatos és magas színvonalon működő műhelyi munkájának eredményeként létrejött produktumok és produkciók (népművészeti tárgyak, műsorok, programok stb.) bemutatásának, terjesztésének támogatására, különös tekintettel az ifjúsági és gyermekközösségek részére készített műsorok terjesztésének elősegítésére. A támogatás összege utazási költségre, szállítási költségre, előadói tiszteletdíjra, kiállításrendezés honoráriumára igényelhető.

A pályázatnak tartalmaznia kell a program részletes leírását, a bemutató hely megnevezését.

2. Pályázhatnak kiadók a népművészeti tárgyú szakkiadványok megjelentetésének nyomdaköltségére. A pályázatot kizárólag elkészült kézirattal lehet benyújtani. A pályázathoz mellékelni kell a kiadni kívánt mű rezüméjét (maximum 3 oldal), a mű tartalomjegyzékét, valamint a lektori jelentéseket, továbbá a szakkiadvány kiadását támogató véleményeket. További mellékletek: a szerző/szerkesztő szakmai önéletrajza, publikációs jegyzéke. A pályázatban külön ki kell térni arra, hogy a kiadó milyen módon kívánja megoldani a kiadvány terjesztését.

Pályázhatnak kiadók, népművészeti tárgyú szakkiadványokkal.

3. A népművészeti mozgalom különböző ágazatai (néptánc, népzene, népművészeti tárgyalkotás) továbbképzés jellegű oktatásának támogatására, valamint országos szaktáborok megrendezésére.
Erre a pontra kizárólag országos vagy regionális hatáskörű elismert szakmai szervezetek nyújthatnak be pályázatot. A támogatást tiszteletdíjra, útiköltségre, terembérleti díjra, a szakmai technikai feltételek biztosítására kérhető, szaktáborok esetén szakmai anyagköltségre is.

4. A népművészeti mozgalom folyamatosan és magas színvonalon működő műhelyei nemzetközi szereplései támogatására.

Erre a pontra kizárólag útiköltség- és szállításikiegészítéstámogatás igényelhető. (maximum 400 ezer Ft)

A pályázathoz mellékelni kell az illetékes szakmai szövetség ajánlását, illetve a szervező intézmény hivatalos meghívóját is. Az amatőr néptáncegyüttesek esetében a pályázat benyújtásának feltétele a Néptáncosok Országos Bemutató Színpadán elért Kiváló Minősítés, a gyermek táncegyüttesek esetében az Országos Gyermek Táncfesztiválokon történt részvétel.

A határon túli pályázóknak magyarországi pénzügyi lebonyolítót kell felkérniük, amely kizárólag jogi személy lehet.

A kiadványokkal kapcsolatos pontokra pályázó hazai kérelmezőknek igazolniuk kell, hogy a jogszabályban előírt kötelespéldány-benyújtási kötelezettségüket a tárgyévben és a megelőző két naptári évben az OSZK felé teljesítették. Az igazolást a könyvtár Kötelespéldány Osztályától (1827 Budapest, Budavári palota F épület, 302. szoba) kell kérni és a pályázathoz csatolni.

Pályázni az NKA Igazgatóságának 2000. január 1-jétől érvényes új adatlapján lehet. Minden pályázati témához külön adatlapot kell kitölteni és benyújtani. Az adatlapokat csak pontosan kitöltve, illetve az előírt mellékletekkel felszerelve fogadjuk el. A feltételeket nem teljesítő pályázatok érvénytelenek! Nem nyújthat be pályázatot az, aki korábbi, az alapprogram bármely kollégiumától kapott támogatással kapcsolatos elszámolási kötelezettségének nem tett eleget.

Az igazgatóság felhívja a pályázók figyelmét, hogy 2000-ben valamennyi pályázónak (határon túli pályázók esetében a lebonyolítónak is) a pályázat beadásakor be kell nyújtania jogi dokumentációját az adatlaphoz mellékelt tájékoztatóban közölt követelmények szerint. Jelezzük azt is, hogy az államháztartásról szóló – többszörösen módosított – 1992. évi XXXVIII. törvény rendelkezései alapján nem nyújtható támogatás annak a nyertes pályázónak, akinek esedékessé vált és meg nem fizetett köztartozása (adó, tb-járulék, vám) van. A nyertes pályázóknak a hatósági igazolásokat személyesen kell az elsőfokú adóhatóságoktól beszerezniük.

A pályázatok

2000. május 18-ig beérkezően

nyújthatóak be kizárólag postai úton az NKA Igazgatóságának címére
(1062 Budapest, Bajza u. 32.). A határidőn túl érkező pályázatok érvénytelenek.

A pályázathoz szükséges adatlap ugyanezen a címen szerezhető be személyesen. Az NKA Igazgatóságától adatlap – bélyeggel ellátott A/4-es válaszboríték mellékelésével – postai úton is igényelhető.

Az alapprogramból nyújtott támogatás építési beruházásra, felújításra, állandó fenntartási és üzemeltetési kiadásokra, alaptőke-emelésre nem használható fel, illetve harmadik fél részére át nem ruházható. A támogatás terhére a fenntartási és üzemeltetési kiadásokra a pályázó vagy a lebonyolító – a pályázóval történő megállapodás alapján – a jóváhagyott összeg legfeljebb 5%-át számolhatja el átalánydíjként, amennyiben a támogatási szerződés másként nem rendelkezik.

A pályázatokat a kollégium a benyújtási határnaptól számított 60 napon belül bírálja el. A végleges döntésről további legfeljebb 30 napon belül a pályázó értesítést kap. A döntés felülbírálatát kérni nem lehet.

A pályázattal kapcsolatos felvilágosítás az NKA Igazgatóságának címén és telefonszámán (351-5461/141-es mellék) az ügyfélszolgálattól kérhető.

KOKAS IGNÁC NÉPSZABADSÁG: 2000. IV. 29.

Nekem Vál a világ közepe

Beszélgetés Kokas Ignác festőművésszel

A hetvennégy esztendős Kokas Ignácnak tizenhárom évvel ezelőtt, 1987-ben volt az utolsó önálló kiállítása, szülőhelyén, a Fejér megyei Válon. Visszavonult. Most mégis megtört a jég: május 5-ig Szolnokon, a városi művelődési és zenei központban harminc festményét látható.

– Miért éppen Szolnokot választotta, amikor úgy döntött, hogy ennyi év elteltével ismét vállalkozik egy kiállításra?

– Szerintem egy kiállítási anyag ugyanúgy megérik az emberben, ahogyan egy gyerek az anyja hasában. Másrészt én csak festeni szeretek, kiállítani nem: baráti unszolásra vállaltam, hogy egy gyűjteményes kiállítást összehozok, Szolnokra pedig azért jöttem, mert Vass Lajos, az itteni művelődési központ igazgatója addig piszkált, amíg végül beadtam a derekamat. Jellemző, hogy az összes képet úgy kellett összekunyerálni, saját tulajdonomban nincs egyetlen festmény sem. De nincs is rá igényem. Nem is tudom, hogy festettem-e egyáltalán olyan képet, amire azt mondtam volna: igen, ez megvan. Inkább valahol abbahagytam. Örömöt pedig szinte sosem leltem az alkotásban, számomra az mindig gyötrelmes folyamat maradt.

– Egy kiállítás, illetve az ünnepélyes megnyitója jó alkalom arra, hogy találkozzék a közönséggel. Érdekli, hogy milyennek találják mások a munkáit?

– Túlzottan nem vagyok megelégedve magammal, ezért jobb, ha inkább a hátam mögött mondanak a képeimről véleményt: legyen szidalom vagy dicséret. Néha viszont nagyon izgalmas, ahogyan mások megítélnek. A múltkoriban feljött hozzám egy férfi. Akkoriban készült el egy nagyobb képem, amelyik ott volt az állványomon: a közepén egy fehér folt, agyongyötörve, összevakarva késsel, felismerhetetlen, semmihez sem hasonlító alakzattal. Egyszer csak ez a férfi elkezdett beszélni arról, hogy ez a fehér folt a kép lelke, amely nélkül a festmény elveszítette volna minden varázsát. Percekig beszélt a munkámról egy idegen, aki nem festő, s ma sem tudom, mi a foglalkozása. Dermedten hallgattam, sőt, a veríték is kivert. Volt ebben valami csodálatos: ahogyan egy külső szemlélő átéli mindazt a kínt, gyötrelmet és örömöt, amellyel festettem – ő az én lelkembe bújik ezáltal, én pedig az övébe. Ez a fajta ölelkezés ritka pillanata egy művész életének, hiszen legtöbbször titokban marad, hogy sikerült-e találkozni a képpel vagy sem.

– Fontos, hogy aki a másik oldalon áll, vagyis nézi a festményét, értsen is a művészethez?

– Nem. Fecseghetek erről?

– Persze.

– Tavaly történt. Minden tavasszal elmegyek csavarogni a szülőfalum, Vál környékére: úgy tör ez rám április tájékán, mint a kutyára a mehetnék. Sétálgatok, remélem, hogy valami történni fog velem, meglátok valamit – ha igen, akkor letérdepelek a fűre vagy a földre, kipakolok, és egész nap festek, olykor heteken át. Így készülnek a kisebb akvarelljeim, amelyeket később otthon rendszerezek. Tavaly is épp a Válon készült képeket rendezgettem, amikor csöngettek. Két csömöri asszony állt az ajtóban, hátukon a fonott kas, amellyel a zöldséget hordják a piacra. Mondják, hogy takarítani járnak egy pesti asszonyhoz, és ott láttak a falon néhány nagyon szép festményt. Megkérdezték a háziasszonytól, ki festette őket – így tudták meg a nevemet és a címemet. Becsengettek hozzám, és azt kérdezték, nincs-e véletlenül ilyen képem. Azt válaszoltam, hogy szerencséjük van, mert éppen most terítettem ki a padlóra vagy húszat a váli akvarellek közül. Le sem vetették a kast a hátukról, úgy, ahogy érkeztek, elkezdtek járkálni a képek között. Azt mondja az egyik a másiknak: „Te Örzse, én ezt választom." Mire a másik: „Én meg azt." Nem tellett bele két perc, annyi sem – a legszebbeket választották ki.

– Sosem festett megrendelésre?

– Egyetlenegyszer, de abba is beletört a bicskám. Weöres Sándor arcképét kellett volna elkészítenem – noha akkor figurákat már nemigen festettem –, és azt mondták, nincs határidő, évekig is dolgozhatom rajta. Szerettem a költészetét, ezzel nem volt gond. Két évig foglalkoztam azzal, hogy megfessem a portréját: személyesen sosem találkoztunk, de volt fotóm róla, és olvasgattam a verseit, hisz azokban ott van ő is. Elkészült tíz-tizenkét kép, és lassan köréje festettem azt a világot, amelyben őt el tudtam képzelni. Ezek a képek gyönyörűek voltak, egészen addig, amíg magát a költőt nem próbáltam rajtuk elhelyezni. Megszületett a költő asztala és sok minden más. Olvastam a verseit, „volt egyszer egy vaskalapom" – erre már kész is volt a kép, nem is egy, hanem mindjárt kettő. De a portré – az egész egyszerűen nem ment.

– Tizenhárom évig – 1973-tól 1986-ig

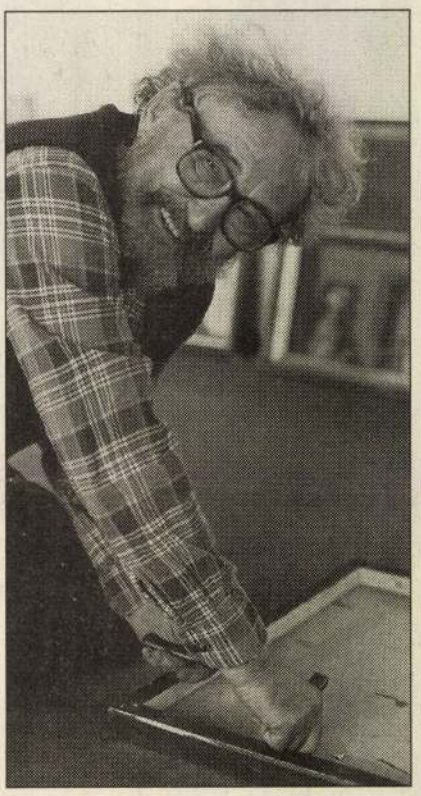

FOTÓ: JAKAB LÁSZLÓ

– tanított. A növendékeinek mit sikerült átadnia?

– Nem voltam olyasfajta professzor, aki kijelöli az utat vagy az irányt. Nem diktáltam, és nem sulykoltam eszméket beléjük, ehelyett inkább a szabadságot hirdettem, hagytam, hadd fedezzék fel a maguk titkát. Mindig nagyon sokat beszélgettünk. Elterjedt, hogy Kokashoz bárki bekopoghat, így aztán jöttek sorra a növendékek, még olyanok is, akik felvételizni szerettek volna. Együtt voltam az ifjúsággal, ez volt a legszebb a tizenhárom év alatt. De megmondtam, ha hatvanéves leszek, abbahagyom. Féltem, ha sokáig maradok, kivész belőlem a festő.

– Vissza a természethez?

– Onnét el sem mozdultam, hiszen születésem óta egy vagyok vele. Én voltam a kő alatt a bogár, a fű, a felhő, a váli víz medre, a keréknyom a poros utakon. Innét hoztam mindent, és ma is a szülőfalumban érzem magam a legjobban. Volt kiállításom sokfelé, Londontól Indiáig, Madridtól Párizsig – de nekem Vál maradt a világ közepe, erről nem tehetek.

Doros Judit

Kokas Ignác főpróbája

Tizenhárom éve nem volt önálló kiállítása. Előtte meg évente, kétévente, 1969-től, a bombaként robbanó műcsarnoki tárlattól számítva 1987-ig rendszeresen.

Ha jól tudom, ezt a mostanit is csak erős baráti rábeszélésre tette, és majdnem annyi lámpalázzal küzdött, mint egy mai nyeretlen kétéves.

Kokas Ignácnak igaza van, hogy nem szeret mostanság kiállítani, és hogy riadtan pillant szét a Tiszától agyonfenyegetett Szolnok művelődési központjában: vajon megértik-e? Ha jól ismerem, talán még örül is annak, hogy az árhullám „takarja" képeit, és hogy a homokzsákokkal kordában tartott kék-zöld víz látványa elvonja az ő kordában igazán sosem tartott kékjeitől, zöldjeitől, a maga festettségében is óriás természeti erőt sejtető plextol-olaj-tempera tajtékjaitól.

Papírforma szerint pedig minden rendben volna. Még érdemrendet is kapott a Magyar Köztársaságtól, művei múzeumokban, gyűjtői karnyújtásnyira, hívei rengetegen. Ami megint rendben, az érték csak bizonyos pontig kontraszelektálható, és vannak teljesítmények, amelyek fölött már nem lehet és nem is érdemes vitatkozni. Kokas „nagyságában" valahogy megegyezett a kicsinyke művészeti közvélemény: új undok fiatalok éppúgy kénytelenek festményeit a századról szóló saját összefoglalóikba beleilleszteni, mint a maguk kreálta rémes kontextusaikba az utóvédharcukat folytató sértődött öreg mesemondók.

Kihagyása immár nem őt, hanem a kihagyókat minősítené ugyanis. Azaz minden érdekelt tudja, hogy a dunántúli Válról induló iparosok gyereke, a nékoszosok fényes szeleivel a művészet (például a Bernáth Aurél-féle művészet) közelébe röpített növendék, a hosszú útkeresés után a hatvanas évek végére magára találó, és megszenvedett világát félabsztrakt, félfiguratív, félharmonikus, féldiszharmonikus mikro- és makrokozmikus látomásokat egyaránt megjelenítő Kokas Ignác nélkül egyszerűen nem lehet elmondani a magyar képzőművészet értékálló vonulatát. De hát Kokas produkciója nemcsak művészettörténet, hanem a mai valóság része is – a szerzői félszegségnek talán ez az igazi oka. Az ő valósága mintha kényelmetlen emlékeket idézne a valóságosnak tartott mai művészet gyakorlóiban.

Itt van például a három éve festett *Tondó*, e kerek formájú kép, a maga zavarba ejtően klasszikus műfajból szár-

Tondó, 1997, plextol

maztatott kompozíciójával, reneszánsztól, barokktól örökölt szerkezeti sémájával, és azzal a szakadt, tépett aligtájjal, amely ezt az örökséget büszkén kiváltja. A látomás gyönyörű és borzalmas, élettel és halállal foglalkozik, noha nincs benne sem angyal vagy ördög, de teremtés vagy végítélet sem. Csak egy horizont a majdnem felezővonalon, valami pici piros lángnyelv az aranymetszés környékén, fölötte felhőféle, alatta örvényfajta. Széles, lapos ecsettel húzott nagy felületek, és ahol találkoznak, ott sistergő fröccsenések. A kép nem mutatja meg, hogy itt távlat van meg cselekmény. De akik – a kulturális beidegződéseik okán – valaha is láttak festményen ábrázolni távlatot és cselekményt, azoknak ennyi éppen elég. Amikor Leonardo a szabálytalan természet alakzatában csataképet vélt fölfedezni, amikor Kandinszkij egy lendületes ívvel a lélek rejtett dimenzióit tudta föltárni, valami hasonlót cselekedett. Azaz a Kokas Ignác-féle művészet még arról a bolygóról származik, amelyben a kép képes képet mutatni a világról. Technikája van, víziója van, s ráadásul még haladáspárti is. Azt hirdeti, hogy ma is vannak nagy élmények, de hogy e nagy élmények megjelenítéséhez nem kell föltétlenül a régiek kamráját kifosztani, a karizma, a kísérlet, a képzelet akkor is velünk marad, ha ellenünk minden összeesküszik.

Világkép. Haladás. Megfestett kép. Nem éppen hálás feladat posztmodern közegben ilyesmivel előhozakodni. „Festek, mert boldog vagyok. / Festek, mert boldogtalan vagyok. / Festek, mert boldogok az emberek. / Festek, mert boldogtalanok az emberek" – írta, mondta versbe szedett ars poeticájával. E kalkulációban nincsenek benne azok az emberek, akik sem ilyenek, sem olyanok, csak úgy vannak, bambán, és azt sem tudják, hogy mijük fáj valójában. Kokas jó helyzetfelismerő képességére vall a tartózkodó jelenlét. Tudja, amit tudnia kell jelenünkről.

Kicsikét még várnia kell. Szolnoki látogatása amolyan főpróba, egy 74 éves nagy művész finom tárlata a képzőművészeti szenzációkhoz nem hozzászoktatott város ama nehéz életű intézményében megrendezve, ahol kétméteresnél nagyobb vásznak – így triptichon-főműve – elhelyezhetetlenek. Jövőre azonban Kokas 75 éves lesz. Rajtunk múlik, hogy milyen premiert rendezünk.

P. Szűcs Julianna

KOKAS IGNÁC

6 MAGYAR HÍRLAP 2000. NOV. 22. 6.o.

VILLANÓFÉNYBEN

A Magyar Művészetért 2000 díjai

(MH) A Magyar Művészetért 2000 díjait december 14-én 19 órakor adják át a Károlyi-palotában. A díjazottak között szerepel a Honvéd Együttes, Jókai Anna, Keleti Éva, Kokas Ignác, az Ökrös Band, Sinkovits Imre, Sváby Lajos, Szabados György, Ulman István és Márai Sándor (posztumusz).

d e n k i szemével lát, és annyiban szubjektiv és
t is kötött, mint ha az ego natural szemébe
k: akkor, ha oldódik fel kiröpítem a világ
álszinpadjaiv[illegible] [illegible]
s amilyen[illegible]
oly kevéssé[illegible]
ság hatá[illegible]
gásán kö[illegible]
ba vezet[illegible]
ggio sem[illegible]
ival kon[illegible]
a termé[illegible]
dra[illegible]

művész. Mert a magát felfokozott energiájával és
gyakorolt objektivitásával[illegible]
mert a[illegible]
[illegible]
[illegible]

KOKAS Ignác festő

Akadémikus művészek

Az egy évvel ezelőtt megalakult *Magyar Művészeti Akadémia* akadémiai tagságot bizonyító oklevelét szerdán *Attalai* Gábor textiltervező iparművész, *Ágh* István költő, *Balassa* Sándor zeneszerző, *Bán* Ferenc építész, *Bencsik* István szobrászművész, *Bertha* Bulcsu író, *Bodonyi* Csaba építész, *Bozay* Attila zeneszerző, *Csaba* László építész, *Csete* György építész, *Csukás* István költő, *Deim* Pál festőművész, *Dobai* Péter író, *Durkó* Zsolt zeneszerző, *Eigel* István festőművész, *Farkas* Ferenc zeneszerző, *Finta* József építész, *Gerzson* Pál festőművész, *Gulyás* Zoltán építész, *Gyarmathy* Tihamér festőművész, *Gyurkovics* Tibor író, *Szentkirályi* Zoltán építész, *Szokolay* Sándor zeneszerző, *Szőnyi* Erzsébet zeneszerző, *Szőts* István filmrendező, *Tornai* József író, *Török* Ferenc építész, *Vígh* Tamás szobrászművész, valamint néhai *Kolozsvári Grandpierre* Emil író örököse vehette át. A *Kodály* Zoltán születésének száztizedik évfordulóján megrendezett ünnepélyes közgyűlésen jelen volt *Andrásfalvy* Bertalan művelődési és közoktatási, valamint *Mádl* Ferenc tárca nélküli miniszter is. A *Magyar Művészeti Akadémia* közgyűlésének résztvevőit táviratban köszöntötte *Göncz* Árpád köztársasági elnök és *Antall* József miniszterelnök.

Gyurkovics Tibor ünnepi beszédé-

92. dec. 18.

Hernádi Gyula író, *Jánossy* György építész, *Jurcsik* Károly építész, *Károlyi* Amy költő, *Kerényi* József építész, *Kocsár* Miklós zeneszerző, *Kokas* Ignác festőművész, *Makovecz* Imre építész, *Melocco* Miklós szobrászművész, *Mészöly* Dezső költő, műfordító, *Mezei* Gábor belsőépítész, *Páskándi* Géza író, *Pongrácz* Zoltán zeneszerző, *Sára* Sándor filmrendező, *Schéner* Mihály festőművész, *Schrammel* Imre keramikus iparművész, *Somogyi* József szobrászművész, *Szalay* Lajos grafikusművész, ben *Illyés* Gyula, *Tamási* Áron és *Márai* Sándor akadémiai tagságára emlékezett, és a *Magyar Művészeti Akadémia* létrejöttét úgy tekintette, mint a magyar művészet visszafoglalt bástyáit, amelyeket a sztálini években vesztettek el. Az akadémiai tagság elsősorban nem rang, nem jog, hanem felelősség a szétzilált erkölcsök helyreállítására – mondotta. Nem közvetlen, politikai vagy tanító hatású művekkel, hanem a független művészet *művészi eszközei*vel kell hatni az etikára.

(l. d.)

M. Nemzet 19

Bajár Iván: Utak és formák,
Tükör, 1975. máj. 6.

Kokas Ignác

Kokas Ignác

A 30. éves jubileumi kiállításon szerepel műve.

Molnár Zsolt: Jubileumi tárlat a Műcsarnokban.

Magyar Ifjúság, 1975. máj. 16.

Kákas Ignác Ötstönnüvész

a Műcsarnokban rendezett Jubileumi Képzőművészeti kiállításon szerepelnek művei.

H. M.: Jubileumi Képzőművészeti kiállítás a Műcsarnokban.

Keletmagyarország, 1975. máj. 11.

Kokas Ignác festőművész

a Műcsarnakban rendezett Jubileumi képzőművészeti kiállításon szerepelnek művei.

Neuberger Róbert: Jubileumi képzőművészeti kiállítások.
Dolgozók Lapja (Komárom), 1975. máj. 25

Kokas Ignác Festőművész

a Műcsarnokban rendezett jubileumi kiállításon szerepel műve.

Harangozó Márta: Jubileumi képzőművészeti kiállítás a Műcsarnokban.

Napló (Veszprém), 1975. máj. 3.

Ignác Kakas

"On water and plants"
(repr.)

Hungarian Review, Budapest, 1945. 4. 43. old.

Kokas Ignác Sestő

a Műcsarnokban megnyílt „Jubileumi képzőművészeti kiállítás"-án szerepelnek a művész alkotásai.

Láncz Sándor: a jubileumi kiállítás tükrében.

Magyar Hírlap, 1975. máj. 4.

Kakas Ignác festőművész

A Jubileumi kiállítás megvégelt a Műcsarnokban. A versor az időszebb művészektől a középgeneráción át a legfiatalabbakig ível. Ott látjuk a művész műveit.

Harangozó Márta: Jubileumi képzőművészeti kiállítás a Műcsarnokban.

Somogyi Néplap, 1975. máj. 4.

Kokas Ignác festőművész,

a Műcsarnok Jubileumi Képzőművészeti Kiállításán szerepel alkotása

Harangozó Márta: Jubileumi Képzőművészeti kiállítása Műcsarnokban.

Szolnok Megyei Néplap, Szolnok, 1975. máj. 4.

Kokas Ignác festőművész
a November 7. Művelődési Központban
szept. 1.-ig látható kiállítása.

Szegedi Ünnepi Hetek 1944.
Délmagyarország/Szeged/1944. aug. 9.

Kokas Ignác

Somogyi János a nagyszámú követői közé tartozik.

Képzőművészeti semanach 3, Corvina 1972, 65. l.

Kokas Ignác

Szánosan követik művészetét, állapítja meg a recenzens a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának kiállítása (Ernst Múzeum, 1970. IV. 3 – V. 3.) alkalmából.

Képzőművészeti Almanach 3, Corvina 1972, 64. l.

Kukas Judit

Szerepelt a II. Debreceni Országos Nyári Tárlaton a Déri Múzeumban (1970. VII. 19 – VIII. 9.).

Képzőművészeti Almanach 3, Corvina 1972, 67. l.

Kokas Ignác

Szerepelt a keszthelyi múzeumban rendezett ötödik Balatoni Nyári Tárlaton (1970. VII. 12 – IX. 29.).

Képzőművészeti Almanach 3, Cornina 1972, 67. l

Kokas Ignác

Rózsa Gyula és Perneczky Géza cikkeinek /a Fiatal Képzőművészek Stúdiója kiállításáról/ a fenti művészre vonatkozó megjegyzéseit bírálja

Ujvári Béla recenziója /Képzőműv.Almanach,2. 197o/
Művtört.Irt.1972.2.sz.156-16o.l.
158.l.

Kokas Ignác

Harmadik díjat nyert a Képcsarnok Vállalat „Táj- és csendéletkép" pályázatán

Magyar Nemzet 1972 július 27 hold.

Kokas Ignác, festő

Kiállít kenthelyen.

Megemlítve: Szerelmesek c. képe

R. Gy.: Balatoni nyári tárlat 7.

Népszabadság, Bp. 1972. aug. 19.

Kokas Ignác

A tárlaton bemutatott művei:

„Megtett utak", plextoll, 120 x 167 cm.
/reprodukció/

„Ginza puszta" III. plextoll, 76 x 152 cm.

Kovács Béla: Miskolci Téli Tárlat '70.
Miskolc, 1970.

Kokas Ignác

A Műcsarnok magyar képtárlatán szerepelt Papp Gyula csapolás c. képe, Németh József és Orosz János népi ihletettségű munkái, Kokas Ignác, Szurcsik János, Vecsési Sándor.

Magyar Hirlap 1969.2.évf.261/9

Mokas Ignác 49

egyszeri küzdelmei; kötödés és elszakadás, vállalás és meglagadás kettőségei gyűrűztek olyan, leírva banálisnak ható, de összeroppantó súlyú élményekkel, mint az öreg szülők magukra maradása, a gyerekkori falu elvesztésének örökre sajgó kielégületlensége. Az Este a falun hideglelősen szép gyerekfélelmében Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj írás 1972/1 117 old.

Kokas Ignác 50

Az öregek háza csörömpölő, kihülő és
mégis szeretettel teli tereiben, a tékozló
fiú megtisztuló zokogásában, az elhagyom, a falum tragikus diptichonjában,
egy régen megváltozott falutól búcsúzik
régen megváltozott fia, aki érzi képtelen végső búcsúra. S ahogy a remekmű
teljességével kap formát az előbb sorolt
Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 117old.

Kokas Ignác 51

művekben az Olvasó paraszt, a Parasztok
között, vagy a Szikár öreg. Öreg ember ~~gto~~
galambbal korábbi, konkrét naiv-di-
rekt hangja, úgy kap a munka pátó-
sza és gyötrelme, az Asztalos képek a Ile-
gesztő változatok, a Bányász félig ki-
mondott problematikája hiteles, teljes
és műveszileg érvényes formát a Naplélyegzett
Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 117 old.

Kokas Ignác 52

aranyporos elbukásában, A nap fiai felemelkedő, de fejét rozsdás-eides vasdarab-felhők közé emelő gesztusában, sőt az Utazás az alvilágba tisztulást ígérő absztrakt kavargásában is Kokas csak az „osztálycélzatú" szimbolizálásról, zsánerekről és típusokról mondott le, de kötöttsége épp ettől lett teljes átfogó – a nagy Rózsa Gyula: A Munkácsy-dij nemzedéke

Uj irás 1972/1 117 old.

Kokas Ignác 53

művészet teljessége és egyetemessége szint-
jén. Az Apámtól az önálló kiállitásig
vezető ut ismeretlen, pedig nemcsak egy
festő érésének, egy művészi korszaknak is
tanulságos története. Soha annyi „megkü-
lönböztetett meglecsülést" díjat, tanulmány-
utat, megbizalást és kitüntetést nem ka-
pott „a hivatalos kulturalis szervektől"
Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 117, 118 old.

Kokas Ignác 54

mint 1960 és 1966 között. Ez teljesen független válságaitól, félérdmenyeitől, akkori szerény nyilvános szerepléseitől, az elismerések a Munkácsy-díjas generacionak, legfeljebb a szándéknak szóltak, nem az egyéni teljesítménynek. Ugyanis nem az ötvenes, hanem a hatvanas esztendők eleje volt az „ölelés" a „napfény" évada.

Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 118 old.

Kokas Ignác 55

A hosszúlejáratú munkák, megbízások, díjak, kitüntetések 1959 után következtek. Kokas festészete 1962 táján sűrű södni, keményedni kezd. bernáthos, lágy foltjai érdeseblé, nyerseblé szigoroduak, puha atmoszférái térré, elmosodó formái konstruktívá szilárdulnak. Az első bátortalan és bizonytalan lépések

Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 118 old.

Kokas Ignác 56

ezek az igazi festői kiteljesedés felé.
Ha a kritika nem afölött vitázik,
hogy az „Olvasó paraszt mai jelképes-
ségéből, bátortalan elfogadottságából
látszik-e „hogy szövetkezeti, vagy egyé-
nileg dolgozó paraszlot ábrázolt-e a
művész. Később, a Hegeszlő kompoziciók
alakuló, konstruktivá váló világában,
Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj vrás 1972/1 118 old.

Kokas Ignác 57

A Szikár öreg monumentálitásra tö-
rő probálkozásában sem a szilárduló
képi világot veszi észre a bírálat, hanem
„az először választott munkás témát". Vagy
nem veszi észre. 1964-65-re a kritika körül-
belül kettéválik. Míg az egyik oldal „elvből"
kötelezőnek érzi, hogy témaválasztása, vagy
a generációhoz tartozása okán kötelezően
Rózsa Gyula: A Munkácsy-dy nemzedéke

Uj irás 1972/1 118 old.

Kokas Ignác 58

megdicsérje, a másik oldal lassan úgyan
ezen okokból „leirja" a festőt. Igaz, Kokas
ezekben az esztendőkben fokozatosan
visszavonul, főként vidéken szerepel. Ek-
kor érkezett a monumentális megbízatás
a hatvan négyzetméteres győri mozaikra.
Az elnem készült visszaadott fálkép Ko-
kas egyik legfontosabb alkotása. Nem.
Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 118 old.

Kokas Ignác 59

esztétikailag (nem láttam a kartont) hanem etikailag és történetileg. A Művészeti Alap és az Állami Képző és Iparművészeti Lektorátus együttes történetében nem volt még példa rá, hogy megbízást ilyen okból (görögös is volt, etruskos is, Kokas nem érezte, hogy rátalált) visszaadtak volna. A falképet ugyanis elfogadták Rózsa Gyula: A Munkácsy-dy nemzedéke

Uj irás 1972/1 118 old.

Kokas Ignác 60

volna, ahogy elfogadták az Oroszlányi és a székesfehérvári falképeket, egyrészt azért, mert nem voltak rosszak, másfelől meg azért, mert egy Munkácsy-díjas, Egry-díjas, Studió-díjas, pályázat nyertes fiatal művésztől nem volt szokás falképeket nem elfogadni – nemigen szokás manapság sem. Kokas nem is azért

Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 118–119 old.

Kokas Ignác 61

mondott le róla. Hanem - mint ütöbb kiderült - azért, hogy a lemondást követő kudarc élmény, egy talán mindenmindegy hangulatban, végre adni merje legbelső, maga előtt is titkolt hajlamait, évtizedes gátlásokkal lefojtott szándékait. Hogyan segítették napfényre az alkotói válság, magáneletének Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 119 old.

Kokas Ignác 62

ismeretlen fordulatai a gyerekkori élmények szürreálizmusát, - amelyet végre „ki mert festeni" önmagából. 12-13 év kellett ehhez a felszabaduláshoz. A többit már a képeken lehet lemérni, s utólag nem nehéz felfedezni a hatvanötös szegedi tárlaton díjazott Tüzelőkön, a hatvanhatban ugyanitt bemutatott.

Rózsa Gyula: A Minkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 119 old

Kokas Ignác 63

Hlavas údvaron azokat a jeleket, amelyek a mai műveknek is a lényegét mutatják. Innentől pedig természetes és hirtelen felivelő út vezetett 1967, 1968 nagy tábláig: a felszabadult tehetség útja. A hatvankilences kiállítás után korai lett volna még jósolni. Akkor ugyanis dátum szerint haladva Kokas képei.

Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 119 old.

Kokas Ignác 64

látható-an mind elvontabbá váltak,
és nem tudtuk vajon az absztrahálásnak
milyen fokáig jut el. Pontosan azon a
fokon maradt, bizonyítják azóta szü-
letett képei. Nagy élménye az akvarelljein
elhagyalottnak és dusan vegetálónak
mutatkozó egykori uradalmi központ
Ginzapuszta, ahova a jelek szerint évek
Rózsa Gyula: A Mimkácsy-díj nemzedéke

Uj vrás 1972/1 119 old.

Kokas Ignác 65

óta jár természeti élményért. Régi motívumot dolgoz fel borzongató-meglisztitó látomássá a Váli hid egy Nepomuki szoborral, s kisvárosi-falusi nyári vasárnap-délutánok, melegedő napsütését fogja komor-mély gondolatok közé a Fény a küszöbön címet viselő, a küszöbre eső fény látványélményét is idéző Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 119 old.

Rokas Ignác 66

tábla. A Levétel a keresztről minium-
vörös-acélfekete vakrozsdával teli fe-
szültsége és az előbbi Gunzapuszta kom-
pozíció egyaránt a kolorit gazdagodását
változását mutatja, feligkész napontá
festődik át a hatalmas méretű három
táblából készülő triptichon, amely talán
a barátság asztala címet kapja majd
Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj vias 1972/1 119 old.

Kokas Ignác 67

és háború és béke nagyon áttételes gondolatát, egy kaukázusi tájban, pögzíti kompozícióba. Nem mintha ez volna bennük a legfontosabb, mindenestre ez az elvontság lüktető fokozatossága - a legjobban látható. Ami a lényegi változásokat illeti „korai volna még jósolni"

Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 119 old.

Rokas Ignác 43

váltott ki, amikor valóban és visszavonhatatlánul eredeti művésznek mutatkozott negyvenhárom esztendős korában. Egy festő akiről utoljára öt évvel korábban azt állapítja meg a közvélemény, hogy kezdi egyéni módon alkalmazni a bernáthi tanítást, aztán öt évig látszólag semmivel sem igyekszik ezt

Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj vizs 1972/1 112 old.

Kokas Ignác 44

megcáfolni - egyszer csak három terem re való ismeretlen, senkihez sem köthető, szürreális, konstruktív, sőt nonfigurativ elemeket tartalmazó képpel áll elő. Kokasnak látnivalóan senkihez nem volt semmi köze, nem volt kapcsolható egyetlen hazai vagy külföldi mesterhez, sőt egyetlen irányzathoz sem.

Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 112 old.

Kokas Ignác 45

Hiszen szürreális volt, de csak a szürreálizmus technikáját ~~alk~~ alkalmazza, a mozgalom eszmei modelljéhez és egyetlen formai iskolájához sem volt látható kapcsolata. A legzavarbagtöbb azonban a képek tartalma és téma világa volt. A hatvanas évtized magyar festészettörténetében már-már-Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Ny irás 1972/1 112 old 117 old.

Kokas Ignác 46

szabályszerű fordulatnak számított, hogy a látványfestészettel szakító, elvontabb, áttételesebb piktúrára térő élet-művek nemcsak eszközeikben, hanem gondolat és érzelemvilágukban is absztrahálodnak, „Európára" teryesztik ki érvényességüket, vagy „az egyetemes intellektust foglalkoztató" vivodásokba

Rózsa Gyula: A Munkácsy díj nemzedéke

Uj vrás 1972/1 117old.

Kokas Ignác 47

bonyolodnak. Kokasnál ez sem következett be, a képek sorra ilyen címeket viseltek: Este a falun, Téli udvar, Az öregek háza, Kajászoi temető és Elhagyam a falum. A képek gondolatvilága, érzelmi komplexusa megdöbbentően magyar, sőt mai magyar társadalmi maradt. Kokas ugyanis csak mintaképektől

Rózsa Gyula: A Munkácsy-dy nemzedéke

Uj vias 1972/11 117 old.

Kokas Ignác 48

és gátlásoktól szabadult meg, valóságos emberi-művészi kötöttségeitől nem. A faluról indult első generációs értelmiség örök általános konfliktusai és a felszabadulás után faluról tudatosan elindított népi értelmiség konkrét drámái, az alkotó általános, meg a „Munkácsy-díjas alkotó nemzedék

Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj vrás 1972/1 117 old.

Kokas Ignác 41

keményebb piktúrának, líraiságnak és érdességnek, festői gazdagságnak és festői lágyságnak jó ötvözete. Azaz 1962-1964 táján csaknem minden fontosabb elem birtokában volt már. Első önálló kiállítása 1969 12 én 12 órakor nyílt meg a budapesti Műcsarnokban. Akkora meglepetést egyéni Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 112 old.

Kokas Ignác 42

tárlat évtizedek óta nem keltett. A festő, akiről pályája legelején szinte párthatározat döntötte el, hogy „virágazni" „gyümölcsözni" fog, akiről első tehetséges próbálkozása után 1956-ban kijelentették, hogy egyéniség, s akiről ezek után kritikák és díjak évente hirdették ugyanezt – teljes megdöbbenést.

Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 112 old.

Kokas Ignác 38

változatát meg az ny modorral megfestett figurái, de a „bernáthosnak" meghagyott arc kétfélesége, s a második Hegesztő-vázlatot éppen eltülzott kemenysége robotra emlékeztető nehézkessége akadályozta abban, hogy igazán érett mély festménnyé váljon. Az első igazán kiérlelt kép ebben a korszakban az Apám Rózsa Gyula: A Munkácsy díj nemzedéke

Ny irás 1972/1 112 old.

Lokas Ignác 39

cimü olajportré. Az asztalos fia, a szak-
ma ismeröje elsö munkásábrázolásához
ezt a témát választja 1952-ben, és tizévi
probálkozás után ugyanehhez a témá-
hoz tér vissza. Az attribútumok nem
változtak, ám a főszereplő más, és ez vál-
toztatja meg az ábrázolás értékét. 1952-
ben „munkástipust" 1962-ben már merte
Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 112 old.

Kokas Ignác 40

Magát az élményeket, az öreg. megfá-
radt asztalost festeni, aki mellesleg
az apja, s így típus helyett élő alakot,
erkölcsi tanulság helyett érzelmeket,
idológia helyett meggyőződést festhe-
tett. Így válhatott az Apám valóban
bernáthi festészetet átalakító, felhasználva
tagadó művé: foltfestészetnek. és
Rózsa Gyula: A Munkácsy-dy nemzedéke

Uj irás 1972/1 112 old.

Kokas Ignác 33

bemutatott Kőmüves is. A két dátum között láthatóan nem változik Kokas, az elkötelezett művész alapállása, azaz nem változnak 1956 után művészi konfliktusai, szándékaitól és eszközeiből következő feszültségei sem. 1959-ben egész sorozat képet fest az évfordulóján ünnepelt 1919. emlékére, heves, Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Ny vás 1972/1 111 old.

Kokas Ignác 34

indulatos, minden plasztikusság és rajzosság nélküli kompozíciókat, azzal az expressionizmussal, amely Bernáth életművének alapélménye volt. Aztán rajzossággal kísérletezik, de rajzosabb művei (Kivégzés. Ly házak Angyalföldön ugyancsak egy derkovitzi társadalmi tartalmat próbálnak egyeztetni

Rózsa Gyula: A Munkácsy-dy nemzedéke

Ly irás 1972/1 111 old.

Kokas Ignác 35

Bernáth pasztelles, könnyeden rajzos
műveitől kölcsönzött megoldásokkal.
1962 táján megszületnek az első önállás-
sodó, Bernáthtól távolodó művek. Nem
csoda folytán, hanem műrális megbi-
zások, falképek hatására. A korai, jelen-
téktelen mávány-intarzia után 1959-ben
készít egy ügyaucsak nem nagy méretű
Rózsa Gyula: A munkácsy-díj nemzedéke

Uj vrás 1972/1 111 old.

Kokas Ignác 36

sgraffitot Oroszlányban, 1962-ben állit ki ujabb kartonokat a Mücsarnokban, ezeket is kivitelezi Székesfehérváron. Hatásukban jelentősek mert először- és sorsdöntően- lenditették ki művészüket a foltfestészet igézetéből s kényszeritették ij utak felfedezésére. 1960 után festészete keményedni, élesedni kezdett, a foltok erős felületekké.

Rózsa Gyula: A Munkácsy-dij nemzedéke

Uj irás 1972/1 111-112 old.

Kokas Ignác 37

a formák határozottá váltak, a viszonylatok markánsan tisztázodtak, és szerkezetbe rendeződtek - mindez az első lépés volt az önálló művek felé. Amikból persze még igen kevés látszott. Hiszen az Olvasó parasztot a kezek megoldatlansága, a festői nyerseség és az elfogadott szinpadias jelenet naivsága, a Hegesztő első Rózsa Gyula: A munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 112 old.

Kokas Ignác 28

kifinomult lirai művészete a jobb festészet. A „nem adtak ki Derkovitsot a könyvtáiból" esztendeiben a pasztnagybányai festészet, Szönyi, Bernath, Berény Róbert ekkor önmagában sem éppen zavartalan festőisége az egyetlen közvetlen példa. Tiltott példa, mert - ezt nagyon jól érzik a kor -

Rozsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 111 old.

Rokas Ignác 29

Művészetének irányitói – kizárja és gyengiti a példaképül állitott rajzosan elbeszélő, naturalisztikusan aprolékos példakép festészetet, akár múlt századi, akár jelenkori külföldi a példa. Éppen ezért vonul végig az ötvenes évek kritikáján és esztétikai közgondolkozásán az ellene való harc. Ma már Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 111 old.

Kokas Ignác 30

nyilvánvaló az új magyar festőnemzedék drámája: világnézeti, politikai, társadalmi hitett kapott, de túlságosan fáradt recepteket a múltból és az akkori szovjet festészetből e világnézet kifejezésére. Ez volt az elméleti utravaló. A gyakorlatit pedig főiskolai tanáraitól kapta. Az 1952-es Asztalosan Kokas a maga Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 111 old.

Kokas Ignác 31

módján még meg talált egy véletlen és pillanatnyilag kielégítő arányt a két tendencia között. Ez a labilis egyensúly sem záita ki azonban, hogy festői öszlöriei ne vigyék a következő években mind erősebben Bernáth bűvkörébe. A Bányász 1955-ben már legfeljebb némi rudnays, azaz munkácsys drámaisággal, Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj vrás 1972/1 111 old.

Kokas Ignác 32

feny-árnyék hatással erősíti az alapvetően bernáthos alapállást: a klasszikus Bernáth-képek helyett legfeljebb „A munkásmozgalom kezdete az építőiparban"-korszak Bernáthyához közelít a Megbeszélés a gépállomáson 1956-ban, miként ugyancsak a mester hústa körön belül változik csupán az 1958-as stúdiókiállításon Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Ny irás 1972/1 111 old.

Rokas Ignác 27

az egész akkori magyar festészetben.
Az ellentét Rokas esetében, egy Bernáth
Auréltól tanuló növendék belső ellenté-
te, egy fiatal és szocialista hittel teli
tehetséges emberé, aki tudja, hogy az
eszme tőle kemény, pátoszos, határozott
hangot vár, másrészt viszont öszlönö-
sen látja, érzi, hogy a rajzos naturaliz-
musnál, amit várnak tőle mesterének
Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Ujirás 1972/1 7 110-111old.

Kokas Ignác

feszültségei. Mert a kemény tekintetü asztalos és lágy-festőien előadott vörös ~~ingrácok~~ ingrácok, a naturális-szimbolikus határozottsággal megfestett teljes asztalosmühelyi kelléktár, meg a hátsó palack-csendélet bernáthosan kékes valőrjei nemcsak Kokas diploma képeben mondtak ellent egymásnak, hanem Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/1 110 old.

Rokas Ignác 25

arcu ahhoz, hogy portré, s elég öntudatos komoly ahhoz, hogy „általános minkás" legyen. S noha mindez fekete-fehér reprodukcióban is felfedezhető annyira nem a szinek hordozzák, az alapvető festői ellentmondás, a későbbi évtizedes feszültség mégis ott lappang a műben. Egy egész generáció sőt egész akkori festészetünk

Rózsa Gyula: A Munkácsy-dij nemzedéke

Uj irás 1972/1 110 old.

Rokas Ignác
Munkácsy-díjas festőművész, meg-
kapta a Magyar Népköztársaság érde-
mes művésze címet.

Magyar Hírlap 1971/93 11 old.
71

Kokas Ignác
festő

A Helikon galeriában volt Kokas
Ignác kiállítása

----------: Kiállitási naptár.

Müvészet, 1973.november - 46.oldal

Kohas György
festő

Művei láthatók a kiállításon.

Végvári Lajos: A Miskolci Képtár.
Művészet, 1973. december - 28 oldal.

Kokas Ignác

A Studió 70 kiállítás (Ernst M.) tanusága szerint jócskán vannak epigonjai.

Bojár Iván: Kiállításról – kiállításra, Magyar Hírlap, 1970. IV. 7. 6. l.

Kokas Ignác

„néha a hő alatt meglapuló bogár szemével nézem a világot" – mondja a művész

Képzőművi Almanach Bp. 1969. 34 o
Frank: XXXIV. Velencei

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kokas Ignác festő

A Lesthelyi Balaton Múzeum Gyűjtő

Kiállítása nyílt

Szabadi Művészetért 1969 VII. sz.

Kokas Ignác

Szerepel a szegedi Orsz. Képzőműv. Kiállításon.

említve.

Tiszatáj, 1964, 9. sz. 4.1.

Kokas Ignác
festő

"Este" című képét állította ki a
"tárlaton.

Delmacher Anna: Dolgozó emberek körött
Művészet, 1964. augusztus – 42 lap.

M.Dk.

M.D.K.

Kolua[s] Ignác, festő

nevét említi

Fehér, Zsuzsa: Malerei und Plastik

Kulturelles Leben in Ungarn. /Red. Zoltán Halász/.
Bp. 1966. 363 l. 26 t. 288. old.

Kokas Ignác, Jestő

MDK

Sikere van a Velencei
biennálén (1968.)

Rózsa Gyula: Ügyszóban programon kívül

7

Népszabadság, Bp. 1968. aug. 7.

M.D.K

Kokas Ignác
festő

„Nemzeti kór" cimű műve
szerepel a tárlaton.

Dutka Mária: Séta a XI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás
Nők Lapja, 1968. május 4 - 16 lap

Kokas Ignác, festő

MDK

Két művével szerepel.

Tamás István: A IV. Balatoni Nyári Tárlat 7

Népszabadság, Bp. 1968. júl. 9.

Kokas Ignác

Emlitve

Rácz Ernő: Kitünő vendérés,
gazdag képanyag
Kisalföld, 1970. aug. 19.

Kokos Ignác

Katarzis c. mücze (eml.)

szerepel az alábbi tárlaton

Bánszki Pál: Gondolatok a Debrecen II. Orsz. Nyár. Tárlatról

Alföld 1970 VIII sz. 84 old.

Kolas/gnác

Néma ház

rev

Magyar Művészet 1945-1969
Műcsarnok, 1969 sep-okt

M.D.K

Kokas Ignác

festő

Rézt vett a tarlaton

Bartalan: Negyedszázad képekben szobrokban

Vasnyje, 1969. szept. 28.

Kokas Ignác MDK

képei is látható a Képcsarnok vállalat komlói kiállitótermében.

Uj Komló 1963. máj. 7.

MDK

Kokas Ignác

Szerepelt a fehérvári Csok István Képtárban rendezett téli tárlaton.

"Öreg ember"

Sobor Antal: Téli Tárlat.
Fejér Megyei Hirlap. 1964 febr. 9.

Kokas Ignác
festő

„Este" (repro)

Élet és Irodalom, 1964. március 7 - 11 kap

Kokas Ignác, festő
Képzöm. Föisk.

121. Kosaras asszony.

Magy. Ifj. Képzöm. Kiáll. /VIT/
Föv.Képtár. 1949 aug.16.-szept.1o Kat.

Skolas Ignác
festő

M.D.X.

„Kivégzés" c. munkája.

Artner Tivadar: Fiatal festők a Műcsarnokban.
Magyar Szinság, 1959. apr. 4.

Kohas Ignác M.D.K.

festő

„Olvasó parasztok" c. hipe + repro

Oradi Nóva: A fiatal képzőművészek stúdiójának III. kiál-
Művészet, 1961. augusztus. — 12 l. (litása.

Kokas Ignác

Díjat kapot az elmúlt évetben Szegeden

Ridep Gábor: Képzőművészeti jubileum Szegeden

Nyszava 1969 VIII. 6.

Kokas Ignác

Akvarelekkel

szerepel a X. nyári tárlatom

Szegeden

Ridep Gábor: Képzőművészeti jubileum

Szegeden

Nyszava 1969 VIII. 6

MDK.

Kokas Ignác

Kiállitási kritika

Tiszatáj 1966 szept.p.748.

MIK.

MDK.

Kokas Ignác

Prágai tárlatáról

Uj szó 1966 szept.14.

.

Kokas Ignác

Csoportkiállításon szerepelt Pozsonyban.

(Kép.)

L'ud, Bratislava. 4. IX. 1966.

M.D.K.

Makovec Ignác
festő

Prágában a magyar kiállítás
rendezésére delegációba ment.

Frankjainé: Romantikus belépő
Élet és Irodalom, 1966. szept. 10 - 8. lap

MDK.

Kokas Ignác

Kiállitási hiradás

Csongrádmegyei Hirlap 1966 aug.24.

MDK.

Kokas Lajos

Kiállítási hirdetés

Csongrádmegyei Hírlap 1966 aug. 24.

MDK.

Kokas Ignác

Kiállitási kritika

Délmagyarország 1966 juli.22.

MDK.

Koka Lenac

Kialitäti kritika

Beimgyarorszäg 1966 juli 22.

Kokas Ignác

festő-

M.D.V.

Részt vett a tárlaton.

Kelényi György: Angyalföldi képzőművészek II. kiállítása

Művészet, 1966. September - 42 kap

Kohas Ignác

festő

M.D.K.

Részt vett a tárlaton

Horváth György: Egy elszalasztott lehetőség
Magyar Nemzet 1969 okt.21.

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kokas Ignác

képviselte Magyarországot a velencei biennálén.

Horváth György: A állami képzőművészet vásárlásai III. kiállítása a Műcsarnokban

Magyar Nemzet 1968. júl. 19. 4o.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Koras Ignác

dijat nyert az egri I. Országos Akvarellkiállitáson

Magyar Nezet 1968 aug. 6.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kokas Ignác festő

A velencei biennálén bemutatott képeiért és plakátjaiért nívódíjat kapott

N. N.: Képző- és iparművészeti nívódíjak

Magyar Hírlap 1969 IV. 13

Kokas Ignác

Napbélyegzett c. képe (eml.) szerepel a „Studió 58-68" c. tárlaton a hűvsarnokban

Németh Lajos: Új törekvések a magyar képzőművészetben

Kritika 1969 IV. sz. 34 old.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kokas Ignác

Napbélyegpresszó (repró)

Kritika 1969 IV. sz.

Kokas Ignác

Napbélyegzet c. festménye (szepró)

szerepel az alábbi táblaton

Kovács Gyula: Studió 1958-68

Művészet 1969 IV. sz. 3 old.

Kokas Ignác

képviseli hazánkat a Velencei Biennálén

Magyar Nemzet 1968. Jun.19.4.o.

Kokas Ignác festő

A velencei biennálén bemutatott képeiért és plakátjaiért nívódíjat kapott

N.N.: Nívódíjat kapott
Kilenc művész

Magyar Nemzet 1969 IV. 13

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kokas Ignác

~~spikár~~ Festéspete a Studio 58-68-as fiatalok kiállításán a Műcsarnokban.

Pesthegyi Hírlap 1968. dec. 23. 4. o. 2s. A: Studio 58-68

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kokas Ignác

résztvett a velencei biennálén

Néray Katalin: Rendhagyó biennálé Velencében
Magyar Nemzet 1968 jul. 6. 4.o.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

M.D.K.

Kokas Ignác

"Szürkés zöldjeinek fanyarul szálkás disz-
harmoniája" bizonyitja, hogy "a festészet
nemzeti nyelve a groteszk felé fejlődik",-mint
egy másik müvész munkájánál is megjegyezte
Pernczky Géza: "A pátosztól a groteszkig"
c. kritikájában a Képzőművészet c. rovatban
a Mücsarnok jubileumi kiállitásáról.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. január 4.
XIII. évf. 1. sz. 9. lap

Kokas Ignác

Díjat kapott az 1965-ös szegedi nyári tárlatom

B. Varga József: A X. szegedi nyári tárlat tanulságai

Nézőművelés 1969 10 sz. 41 old.

MDK

Kokas Ignác, festő

Olvasó paraszt c.

festménye. : Repr.

(A IX. képzőműv. kiáll. anyagából)

Kellener béla: Könyvtárainak a mezőgazdaság jelentéséért 441–444. c.

A KÖNYVTÁROS, BP. 1962. augusztus XII/8.

Kokas Ignác

szimbólumokat, szimbólikus alakokat gyakran szerepeltet /Napbélyegzett 1967, Tékozló fiú 1968/

Képzőművi Almanach 1969. Bp. 34 o.

Frank: XXXIV. Velencei

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kokas Ignác

festésjete antropocentrikus
olajtemperával dolgozik
kedveli a nagy méretéket

Képzőművi. Almanach Bp. 1969. 34 o.
Frank: XXXIV. Velencei

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kokas Ignác

Kiáhitása nyílt a műcsarnokban
20 éri munkásságából

N.N.: Sokszínű mozaik

Zalai Hírlap, 1969 IV. 20.

M. D. Y.

Kokas Ignác
festő

A velencei biennalen bemutatott képanyagáért nívó díjat kapott.

— ! —

Művészet, 1969. május – 47 lap.

Kokas Ignác
festő

Budapesti kiállítását, melyet 1969 tavaszán rendezett a Műcsarnok, a nyáron Keszthelyen ismételték meg.

Heitler László: Balatoni tárlatok - 1969
Jelenkor, Pécs 1969.IX.806.

Kakas Ignác

Emlitve

Magyar Nemzet, Bp. 1970. már. 13.

Kokas Ignác

Bolgár Kálmán. Kokas Ignác. - Művészet, 1966. 7. köf. 5. n. 21-23. l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969.3.sz. 243-284.l./ 255.l.

Kokas Ignác

Frank János: Kokas Ignácnál. - Élet és Irodalom. 1966. dec. 11.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-284.l./

255. l.

Kokas Ignác

Résztvesz a pánizsi magyar kiállításon

Magyar kiállítás

Iszakmagyarország, Miskolc

1970. már. 20.

M.D.K.

Kokas Ignác festö

Szoba,

Udvar c.

müvét a Müvelödésügyi Minisztérium megvásárolta 1967.

Müvelödésügyi Minisztérium vásárlásai 1967. 23 3.1.

Kokas Ignác

EGy képe a XI Országos Képzőművészeti Kiállitáson. Ő képviselte a magyar pikturát a Velencei Biennálén.

Vigilia 1968 jun. 422.l.

M.D.Y.

Kokas Ignác
festő

Részt vett a tárlaton.

Pomogáts Béla: Szegedi tárlat
Élet és Irodalom, 1968. aug. 10. 8 lap.

MDK

Kokas Ignác

Kiállitási kritika

Északmagyarország 1968 ápr.28.

MDK

Kokas Ignác

. Kiállitási hir

Délmagyarország 1968 juli.7.

MDK

Kokas Ignác

Kiállitási kritika

Magyar Nemzet 1968 juli.19.

Kokas Ignác

„Lear király" c. művel és akvarelekkel (emb.) szerepel a szepedi nyári tárlaton

D. Fehér Zsuzsa: A szepedi nyári tárlatról

Tiszatáj 1967 X-n. 955 old.

Kokas Ignác festő

5 képe nemzeti x. magy. kép. műv. kiállításon a Műcsarnokban

Interieur (részl.)

1

Bolyai találmány x. magy. kép. műv. kiállítás

magyar filmhíradó 1965 XI. 6.

MDK

Kokas Ignác

Kiállitási kritika

Délmagyarország 1968 ápr.17.

MDK

Kokas Ignác

Ciprusos táj	akvarell	24x32
A Fekete-tengernél	"	24x32
Tengerpart	"	24x32
Fekete-tengeri öböl	akvarell	24x32

Fiatal Képzőművészek Studiója IV.Kiállitása
Ernst Múzeum 1963.Június.Kat27.1.

Kokas Ignác
festő

M.D.K

„Apám" c. portréját mutatta be
a Fiatal Képzőművészek tárlatán.

Bolgár Kálmán: Fiatal Képzőművészek szemléje
Művészet, 1963. szeptember - 41 lap

Kokas Ignác
festő

M.D.K

A Képzőművészeti Alap és Kiss 5.000 Ft-os
díját az Ernst Múzeumi kiállításon
Kokas nyerte Kassák Sándorral.

Bolgár Kálmán: Fiatal Képzőművészek nemzedéke
Művészet, 1963. szeptember – 41 lap.

Kokas Ignác festő M.D.K.

Résztvett a kiállitáson.

A KISZ közp. bizottsága 5 000 Ft-os dijával ju

jutalmazva

Oelmacher Anna: Fiatal képzőművészek IV. kiálli-
tása az Ernst Muzeumban

Magyar Nemzet 1963. junius 9. 8.1.

.

Kokas Ignác, grafikus MDH

4 akvarelljével szerepel a tárlaton.

– : Magyar alkotások a velencei biennálén 2.

ESTI HIRLAP Bp. 1962. jún. 13.

Kokas Ignác
festő

M.D.K

Munkáit a tárlatom bemu-
tatta.

Láncz Sándor: Siehesfehérvári tárlat
Művészet, 1964. május – 30 kap

MDK

Kokas Ignác

szerepelt a "Mai festészetünk" cimü kiállitáson, amely ápr. 3-án nyilt meg.

G.E. Képzőművészeti kiállitás a szolnoki helyőrségi klubban.
Szolnok Megyei Néplap. 1963. ápr. 4.

MDK

Kokas Ignác

Apám c. festményének repr.-ja.

Fiatal Képzőművészek Studiója IV.Kiállítása.
Ernst Múzeum 1963.Június. Kat. 7.1.

MDK

Kokas Ignác

Apám	olaj	145x75
Dunaparton	"	50x80

Fiatal Képzőművészek Studiója IV.Kiállitása.
Ernst Múzeum 1963.Június. Kat. 19.1.

Kokas Ignác, festő 1884

A Kenthelyi tárlaton az
Egry József-díjat kapta.

–: Megnyitották a balatoni nyári
tárlatot 8. l.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1964. jún. 9.

Fényhép

Pallai

Képzőművészek Szövetsége

Kohas Ignác: Asztalos /III. Magy. Képz. Kiáll./

Olaj/.

Fölö: Petrás J.

Meg. van

Fénykép

Milogné

Képzőművészeti Főiskola: 507. ltz.

Kokas Ignác: Asztalos műhelyben.

Diplomamunka: 1957/52

Festmény.

Negatív nincs.

KOKAS IGNÁC

Asztalos. Olaj. 9oxl2o.

III.Magyar Képzőművészeti kiáll.kat.Műcsarnok 1952.dec-
1953.márc.

Kubassy Ignác
festő

M.D.K.

A XIII. kerületi művészek
tárlatáról vett részt.

F.J.: A XIII. kerületi képzőművészek
Élet és Irodalom, 1964. május 30. 8 l.

Kokas Ignác
festő

M.D.K.

Agmaulyivel szerepel a XIII. kerületi művészek tárlatán.

Kőrösi László: A XIII. kerületi képzőművészeink kialkt[illegible]
Művészet, 1964. junius – 40 kop

Kakas Ignác

Emlékne

Rózsa Gyula: Lara csuklával
Nagymaboldság, Bp. 1970. ápr. 17.

4) Kokas Ignác
festő

Kiállítás anyagából választották össze.
„Mennyei madár"; „Elhagyom a falut";
„Vízről-növényekről".

M. Kiss Pál: Hazai kiállítások
Látóhatár, 1969 XI – XII.

3) Kokas Ignác
festő

„Elmúlás" c. nagyméretű festménye.
Olajtemperával és akvarellel dolgozik.
Színei a szürke, fekete-barna, zöld.
Művei: „Örzek háza"; „Tékozló fiú";
„Kajászói temető"; „Lear király"; „Néma
ház". Az anyagot a műszaknokbeli tavasci
M. Kiss Pál: Hazai kiállítások
Látóhatár, 1969. XI – XII: 1121–1122.

2) Kokas Ignác
festő

Jan.

Művei: „Téli nolvar"; „Este a falun";
A Velencei-tó mellett, Válon és Sukorón
tölti ideje nagyrészét, ott dolgozik.
„Orfeusz" c. műve – saját lelkiállapotá-
nak kivetítése. „~~Elmúlás~~" c.

M. Kiss Pál: Haza. Miállítások
Látóhatár, 1969. XI – XII. 1121.

1) Kokas Ignác

festő

A keszthelyi Balaton Múzeumban 4 éri munkásságából nyílt kiállítás.

Szerepelt a velencei biennálén. Kitüntetéseket kapott itthon. Az idén nagyszabású egyéni kiállítással szerepelt a Műcsarnok-

M. Kiss Tál: Hazai kiállítások.
Látóhatár. 1969. XI – XII. 1121.

Kokas Ignác festő

Velencei biennálén nyert

Lépéért Nívó-díjat kapott

Délmagyarország 1969 IV. 12

Kokas Ignác

Szerepel az angyalföldi képzőművészek II. kiállításán

Nyvári Béla: Az angyalföldi képzőművészek II. kiáll.

Magyar Ifjúság 1966 V. 28

Kokas Ignác festő

Szerepel az angyalföldi
képzőművészek I. kiállításán

Lyvári Béla: Az angyalföldi képzőművészek II. kiáll.

Magyar Hjusag 1966 V. 28

MDK

Kokas Ignác, festő

Részvétel a velencei biennálén.

– : Magyar kiállítások külföldön, külföldi kiállítások Magyarországon 9. l.

Népszabadság Bp. 1968. május 28.

Kokas Ignác
festő

M.D.

Resit vett az egri tárlaton.

Pernecsky Géza: Az akvarell problémája
Élet és Irodalom, 1968. aug. 3: 8 lap.

Kokas Ignác festö M.D.K.

Néma ház c .

müvét a Müvelödésügyi Minisztérium megvásárolta 1967.

Müvelödésügyi Minisztérium vásárlásai 1967. 23 3.1.

Kokas Ignác

a dolgozók jellegzetes vonásait
ábrázolja képein

Holász Zoltán: La vie culturelle
en Hongrie, Budapest, 1966.

276 l.

Kokas Ignác

legújabb munkáit küldte Velencébe

Képzőműv. Almanach Bp. 1969. 32. o.

Frank: XXXIV. Velencei Biennale

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kokas Ignác

Szerepel a Bokonyi Múzeum jubileumi táblatán

Raffai István: Negyedkorad alkotásai.

Napló 1970 VI. 20.

Kohas Ignác
festő -

Méltatás

D. Fehér Ismersa: Jubileumi beszámoló helyett
Művészet, 1970. április - 22 kap.

Hauptarbeit
Arbeit

Nebenarbeit

Nebenarbeit innerhalb: Normalarbeit. 0
gut 25 - Lösung 0,10, Fehler

MDK

Kokas Ignác, festő

Szerepel Veszprémben.

T. I.: Negyedszázad képzőművészeti alkotásai

7.

Népszabadság, B .1970. jún. h. 1.

Kokos Ignác

Résztvesz az egri II. akvarell biennálén

Riskey Gábor: Akvarell és fotó

Népszava, Jp. 1970. jún. 11.

Kokas Ignác

a Bernáth-iskola egik jóizlésű, tehetséges tagja – az utóbbi 3-4 évben festészete gyökeresen megváltozott

képzőmův. Almanach Bp. 1969. 33. o.
Frank: XXXIV. Helenci

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kokas Ignác

a táj, a természet, a flóra, a falusi udvar, parasyt-enteriőr nem is tárgya képeinek, hanem a kerete („Az öregek hója" 1967. sorozat)

Képjönnův. Almanach Bp. 1969. 34. o.

Frank. Velencei Biennálé

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kokas Ignác, festő

Kiállít a párizsi nemzeti galéria termében.

— : □ Három magyar... 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. máj. 19.

Kokas Ignác, festő M Dh.

Váli születésű művész. Válva gyakran ellátogat. Elmélyülten tanulmányozza a paraszti életet. V. ö.: „Olvasó paraszt" című festménye.
Most sgrafittót készít egy iskola falára.

Hárs György: Festők és falrak 8. l

Sp. 1961. jún. 29.

NÉPSZABADSÁG

Kokas Ignác
festő

M.D.K.

Bányászposztré "Olvasó parasztnő"
"Hegesztő" c. képei + Hegesztő (képes)

Philipp Clarisse: Kokas Ignác új képei.
Művészet, 1962. február — 40 l.

Kokas Ignác festő M.D.K.

Részt vett a pályázaton

m/ Életkép : Darugyári hegsztő III. dij, 10ooo Ft /

A felszabadulás évfordulójára kiirt képzőművészeti pályázat eredménye

Magyar Nemzet 1965. március 20. 7.1.

Kohes Ignác
festő

M.D.K.

Olvasták-ja van a kiállí-
táson.

Földes: Jegyzetek a Kilencedikről
Nők Lapja, 1962. május 12 - 8 lap

MDK

Kohas Ignác
festő

Hegesztő (repró)

Élet és Irodalom, 1962. febr. 24 – 3 l.

Kohas Ignác
festő

M.D.K

„Olvasztár"-ját mutatta be

földes: Jegyzetek a IX ről
Nők Lapja, 1962 május 12 – 8 lap

Kokas Ignác

Szerepel munkával a Koppenhágában (október), majd Aarhusban nyílt mai magyar képzőművészeti kiállítás anyagában.

Művészet, 1972/3.sz. 63.l.

Kokas Ignác

Kondor Bélával és Pásztor Gáborral közös kiállítása nyílik szept. 1-én a prágai Régi Városháza kiállítótermében.

Műgyűjtő, 1972/3. sz. 63. l.

Kokas Ignác MDK

Szerepelt a /// "Modern Magyar Grafika" c. kiállításon a Műcsarnokban.

"Őszibarackfák"

K.D.:Kedvünk támad bejárni a földet.

VILLAMOSGÉP 1964 szept. 5.

Kokas Ignác festő M.D.K.

Dijazva a pályázaton

Darugyári hegesztő / III. dij, 10ooo Ft /

A felszabdulás évfordulójára kiirt kép őművészeti pályázat eredménye
Magyar Nemzet 1965. márc. 20

MDK.

Kokas Ignác

Darugyári heggesztő c. képével pályadijat nyert.

Délmagyarország 1965.márc.23. lap -

Kokas Ignác festő M.D.K.

Díjazva a fővárosi tanács nyilvános képzőművészeti pályázatán a felszabadulás 20. évfordulójára

" Darugyári hegesztők "

Napló

Magyar Nemzet 1965. március 16. 4.l.

Kokas Ignác, festő MDG

Darugyári hegesztő c. olajképe

10 000 ft-s III. díjat kapott.

— : Kihirdettek a felszabadulási évforduló alkalmából kiírt képzőművészeti pályázat eredményét 9.

NÉPSZABADSÁG

Sz. 1465. márc. 20.

Kokas Ignác, festő

festmény: Repr

Kokas Ignác: Ginza-pusztai táj, III.
Műmellék let: 4.

JELENKOR, Pécs, 1974. február XVII/2.

Kokas Ignác, festő

A Helikon Galériában bemutatott akvarell jeinek ismertetése, értékelése.

Megemlítve: a Gizza-puszta hídja c. kép.

Miklós Pál: Képzőművészeti krónika 165–173.

JELENKOR, Pécs, 1974. Február

XVII
2.

Kokas Ignác

Neve említve.

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom - Bp. 1974. 318 p.

Kokas Ignác

Neve említve.

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom - Bp. 1974. 101p.

Kokas Ignác

Legutóbbi kiállítása említve.

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom - Bp. 1976. 320 p.

Kokas Ignác

1973. nov-ben a Helikon Galériában mutatta be műveit.

Népszava, 1973. okt. 26. 101. évf. 251. sz. 6p.

Kokas Ignác

Neve említve.

Népszava, 1973. nov. 10. 101. évf. 263 sz. 8 p.

Kokas Ignác

1973. nov. végén a Helikon Galériában kiállítása nyílt.

Népszava, 1973. nov. 30. 101. erf. 280 n. 4 p.

Kokas Tamás

1974 óta a Képzőművészeti Főiskola tanára.

Népszava, 1973. dec. 24. 101. évf. 301sz. 22p.

Kokas Ignác

Neve említve.

Néprava, 1974. szept. 27. 102. ér. 226 n. 4 p.

Kokas Ignác

a posztimpressjonizmusból indult el nála az átalakulás korszerűbb feladatok felé, már figyelemreméltó követői vannak

Képzőmű v Almanach Bp. 1969. 59 o.

Perneczky - Uj utak

Kokas Ignác
festő

H.D.

„Napbélyegzett" lidérces
„meghasonlást közlő fest-
ménye szerepel a tárlaton.

Vidos Zoltán: A Fiatal Képzőművészek . . .
Művészet, 1969. október - 21 lap.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kokas Ignác

szerepelt a XXXIV. Velencei Biennálé magyar pavilonjának kiállításán – ez volt első önálló kiállítása

Képzőműv. Almanach Bp. 1969. 32. o.

Frank: XXXIV. Velencei B.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kokas Ignác festő

Kétszeres mintázsy díjas

Néma ház (rapló)

H. I.: Kokas Ignác a humanizmusban

Csepel 1970 VI. 26 Irodalmi melléklet

Kokas Ignác

Ginzapuszta c. festménye (eml.)

szerepel az alábbi. Táslaton

Horváth György: Az V. balatoni nyári. Táslat Keszthelyen

Magyar Nemzet 1970 VIII. 12 hold.

MDK

Kokas Ignác, festő

szerepel kenthelyen.

Tamás István: V. Balatoni Nyári Tárlat 7.

Népszabadság, Bp. 1970. júl. 15.

Kolastyńska

Réntvesz a tárlaton

Debreceni nyári tárlat

Déli Hírlap, Dp. 1970. júl. 16.

Kokas Ignác

4. A Nap fia oltemp. 105x160
5. Colombre I. -"- 70x100
6. Kürtelem -"- 110x146

Magyar Művészet 1945-1969
Műcsarnok

Kolostyrnoć

1. Elmúlás olaj 121 x 188
2. Lear Király oltemp. 105x160
3. Nemzetőr —"— 50x105

Magyar Művészet 1945-1969
Műcsarnok

Kokas Ignác

Szerepelt a XXXIV. velencei biennálén

N.N: Megjelent a Képzőmiv. Almanach

Somogyi: Néplap 1969 XI. 11

Kolas Ignác

Emlitve

Dr. Tóth Ervin: Kiemelt grafikát szereg-
szemleje a Mátyassy-terembeni
Hajdu-Bihari Napló, Debrecen 1970. júl. 21.

Kokas Ignác festő

Nivó díjat kapott ezévben

Pesthmegyei Hirlap 1969. IV. 15

Kokas Ignác

Szerepel az alábbi tárlatom

Heinz Reitberger: Ungarn zeigt in Würzburg moderne Kunst

Main Post 1970 VI. 13

Kokas Ignác

Katarcis rep.

II. Debreceni Országos Nyári Tárlat
Déri Múzeum 1976. jún. 13. aug. 9.

Kokas Ignác

Szerepel a Derkovits kerem akvarell Kiállítássa

gál György Sándor: Kiállítással Kiállítássa

Magyar Hírlap 1970 VIII. 4

Kokas Ignác
tető

Résztvett a XI. magyar képzőművészeti kiállításon.

A XI. magyar képzőművészeti kiállításon
Északmagyarország 1968 ápr. 28. 7.

Kokas Ignác festő

A velencei biennálén bemutatott képanyagáért Munkácsy díjat kapott

MTI: Képző- és iparművészeti Munkácsy díjak

Békésmegyei Népújság 1969 IV. 13

Lukas Iguác

Szerepel az alábbi tárlaton Párisban

Lucien Curzi: L'art langrois
contemporain au Musée Galliera

L'Humanité 1970 IV. 3

Lukas Ignác

egyike az említésremélló művészeknek;
műveiben önállóság és eredetiségről
tesz tanúságot.

Németh Lajos: „Hungarian Art 1945-
1960." The New Hungarian Quarterly,
Budapest, 1970. 37 sz. 1971.

Kokas Ignác

festő az idei velencei biennálén magyarországot képviseli Kondor Béla grafikusssal és Vilt Tibor szobrászsal együtt.

Beszélgetés Vilt Tiborral (a velencei biennálé előtt)
(Interjú: Rideg Gábor)

Magyar Hírlap, 1968 június 13 9. l.

Kokas Ignác

Szerepel a II. debreceni országos nyári távlatom

Magyar Nemzet 1970 VII. 16 hold.

Kokas Ignác

akvarelljei szaptak Eger város díját az egri Gárdonyi Géza Szinházban rendezett I. országos akvarellkiállításon.

I. Országos akvarellkiállítás Egerben (Rideg Gábor)
(Kultura - Művészet)

Magyar Hirlap, 1968 augusztus 14. 9. l.

Kokas,

Kurucz D., régetben pedig Rudnay és Torgai külföldi sikerét említi a cikkíró a vásárhelyi festészet értékének védelmében.

Vásárhelyi Őszi Tárlat (Rideg Gábor)

Magyar Hírlap, 1968 október 10 G. l.

Kohas Ignác

festő

Méltatás.

Vinkler László: Cs. Palaj Mihalyról gondolatok

Műrészet, 1970. május - 35 lap.

Kolas Ignác

Katarzis plextoll 152 x 159

II. Debreceni Országos Nyári Tárlat
Déri Múzeum, 1970. júl. 19 - aug. 9.

Kolas Ignác

Szerepel a Bakonyi Múzeum táblatán

T. I. "Negyedszázad képzőművészeti alkotásai"

Nyszabadság 1970 VII. 1

Kotas Ignác

Ginzapuszta I-II-III (i Lépe (emlí)
szerepel az alábbi tárlaton
Keszthelyen

Tóth Sándor: Balatoni Nyári Tárlat

Déchnapyarország 1970 VII. 23

Kokas Ignác festő
A velencei biennálén bemutatott
képeiért
Nívó díjat kapott

MTI Könyvtár 1969 IV. 12

Kikas Ignác

fotó

Réntvett az első ornágos akvarell ki-

állítása.

B. M. Vasárnap nyílik...

Énakmagyarország 1968 aug. 1-4.

Kokas Ignác, festő

MDK

A Derkovits Teremben kiállító Lóránt János sokan – tévesen – a Kokas Ignác-epigonok körébe sorolják.

Rózsa Gyula: Lóránt János szigorú emberége 7.

Népszabadság, Bp. 1970. okt. 23.

Kokas Ignác

Résztvesz a kiállításon

Forkes András: A másodlikvonságos akvarell – bienniálé
Népújság, Eger 1970. jún. 14. 4. l.

KOKAS IGNÁC

RÓZSA GYULA: KOKAS IGNÁC VÁLI ÜNNEPÉRŐL

MOZGÓ VILÁG 1996, 4, 104-106

KEPES gyüjtemény

LYKA Károly: A székesfehérvári Kepes-gyüjtemény
MM VI-1930. 497-502. 7 K

Kokas Ignác

Díjat kapott az alábbi
táslatom miskolcon

N.N.: megnyílt a Téli Táslat

Déli Hírlap 1970 XII. 7

Kokas Ignác

szerepel az alábbi Táslaton

Kontha Sándor: Miskolci Téli Táslat

Társadalmi Szemle 1971 I. 79old.

Kokas Ignác

Festészete a Velencei Biennálén és másutt feltűnést keltett. Csehszlovákiában egyéni tárlata lesz.

Művgyűjtő, 1970. 4. sz. 64. l.

Kokas Ignác festő

- Antalos (Apám) c. munkája a Műcsarnokban a Stúdió 58-68 c. kiállításon

Dr. Ujvári Béla: Stúdió 58-68
Magyar Ifjúság, 1968. XII. 29. 15. l.

Kokas Ignác, festő

- képei a Studió 58-68 c. kiállítá-
son a Műcsarnokban.

Öné a szó
Magyar Ifjúság, 1969. II. 14. 11. l.

Kokas Ignác

Szerepelni fog a – pozsonyi és
prágai magyar tárlatom

N.N.: Szlóvák a magyar-
csehszlovák kulturális munkatervet

Magyar Hanlet 1971 II.27

Kokas Ignác
festő

Absztrakt festészetünk expressziv
szárnyát képviselte. Erőteljes, dina-
mikus „Megtett utak" kompozíció-
ja szerepel.

Borbély László: Az I.miskolci téli tárlat.
Müvészet, 1971. április - 36.oldal.

Kohas Y gyula
festő

Az Órdi Kohászati Üzemek díját
nyerte el!

Borbély László: Az I.miskolci téli tárlat.
Művészet, 1971. április - 36.oldal.

Kokas Ignác
festő

A Magyar Népköztársaság érdemes
művésze címet kapta.

------- Kitüntetések.
Művészet, 1971.április - 10.lap

Kokas Ignác, festő

Megemlítve: Pataki Ferenccel kapcsolatban, de Végh Andrásnak is legfőbb ihletője.

Rózsa Gyula: Fokozatok 7.

Népszabadság, Bp. 1971. ápr. 30.

Kokas Ignác

Többekkel együtt kiállított a párizsi Musée Galliera-ában.

Művészet, 1970. 1. sz. 25. l.

Kokas Ignác

Említve

Gyarmati: Miskolci Téli Tárlat '70.
Téli Hírlap, 1970. nov. 25. 2. l.

Kokas

Emlitve

Gyarmati: Miskolci Téli Tárlat '70.
Téli Hirlap, 1970. nov. 25. 2. l.

Kokas Ignác

akvarelljei emlitve –
szerepelnek a X. szegedi nyári
tárlaton

Népszava 1969 augusztus 6
2. old.

Kokas Ignác

neve emlétve – műve szerepel

a X. szegedi nyári tárlaton

Népszava 1969 augusztus 6

2. old.

Kolos Ignác

kiállítása nyílt a

Műcsarnokban

Budapest 1969 április 25
2. old.

Korai Igrác

Munkácsy díjas festő

A főiskolán Bernáth Aurél

tanítványa volt

Nógrád 1969 április 25

7. old.

Kokas Ignác

„Antalos" c. Zépe szerepelt a „Studio 58-68" Kiállításon a Műcsarnokban

Nápszava 1969 jacmár 4
2. old.

Kolas Ignác

Neve Emlitve

Népszava 1970 április 10
2. old

Kokas Ignác

mivel szerepel a

II. Akvarell biennálén – Egerben

Népszava 1970 június 11
2. old.

Kovács Ignác

Um den Menschen herum II., 1970., aqu.

00 Jahre Kunst in Ungarn
Museum am Ostwall Dortmund, 1971.

Kokas Ignác

Neve említve

„Téli táblát Miskolcon"

Magyar Nemzet 1970 december 16

4 old.

Kokas/Gnác

Testmérnye, repr.

Kortárs, 1970/4. 581.l

Kokas Ignác
Gépállomáson, olaj

Ifjusági Kiállitás. Nemz. Szal. 1957.

KOKAS Ignác

NN: Dec. 17-án ujjelik...

Művelt Nép 1955 VI ér 50 h. dec. 11. 12

MDK

Kokas Ignác

Asztalos
Bányász

Bencze László:A magyar képzőművészet mai eredményei/Gondolatok a VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitásról 1956.Csillag, X;év.f február
346-358.l.

KOKAS Ignác

Bányász, festm.

Erdei S: Az élet pillanatai a kiállítóban

Szodalmi Szigág 1956 VII ép. 4 n. jan 28, 2 l

Kokas Ignác
Jegyzetelő leány, olaj

Nyári tárlat. Ernst Mus. 1954. jul. 2 1.

Kokas Ignác MDK

festő

egy vázlata fény-árnyék megoldásával és kompozíciójával az érett reneszánsz korszakát idézi.

Kovács Gyula: Fiatalok Hódmezővásárhelyen.
Műteremlátogatás I.évf. 3.sz. 37-38.o.

MDK

Kokas Ignác

Fiatal lány c. grafikája repr.

(Forrás:)

Magyar Ifjúság, Bp. 1957. 25. sz. [6. l.]

MDK

Kokas Ignác

„Gépállomáson" c. festménye részt vett a VI. Világifjúsági Találkozó tiszteletére rendezett ifjúsági képzőművészeti kiállításon.

Pór Bertalan: Az ifjúsági kiállításon. Magyar Ifjúság, Bp. 1957. 24. sz. [4. l.]

Kokas ignác festő

munkány díj I. fokozatát kapta a X. kép kiáll-on nekeplő műveiért

Nézmara 1966 IV. 1 3 old.

Kokas Ignác MDK

Interieur, repr.

Mücsarnok 1965. X. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Kokas Ignác, festő

figyelemre méltó műveket
mutat be.
(Nyári tárlat, Szeged.)

Rózsa Gyula: Egy „alföldi" és egy „országos"
problémáról 7

Népszabadság Bp. 1967. aug. 16.

MDK

Kokas Ignác

Öregember galambbal, o.

Szegedi O. Képzőm. kiáll. Szeged 1964

MDK'

Kokas Ignác

Kiállitási hir

Délmagyarország 1967 aug.22.

MBK

Kokas Ignác

Kiállitási hir

Csongrádmegyei Hirlap 1967 juli.16.

Kokas Ignác

„Este a falun" c. művét kicsmelik

Tamalunány 7 a 7 millió tabloteprázásból, Mezőkeps nőr 1966. Sofmás 7510 —

89 l.

Kokas Ignác

Szerepelt a VIII. szegedi nyári tárlaton.

Népszabadság 1967. aug. 16.

Kokas Ignác

Képeit állalában méltatjál.

Tanulmányok a 2 millios vásárlásról
Magy. Képz. Szöv. 1966
D. Fehér Zsuzsa, [illegible]

30 l.

MDK

Kokas Ignác

Szikár öreg, o.t.

Este, o.t.

Veszprémi táj, o.t.

Balatoni nyári tárlat 1964.
Keszthely, Tihany, Veszprém

MDK

Kokas Ignác

Este, repr.

Balatoni nyári tárlat 1964
Keszthely, Tihany. Veszprém

MDK

Kokas Ignác

Este, repr.

Balatoni nyári tárlat 1964
Keszthely, Tihany, Veszprém

Kokas Ignác MDK

Enyészet, olajtemp.

Hegesztő, olajtemp.

Mücsarnok 1965. X. Magy. Képzőm. Kiáll.

Kokas Ignác MDK

Hegesztő, olf.

'áli hid, olf.

Olvasó paraszt, temp.

Mücsarnok 1962. IX. Magy. Képzőm. Kiáll.

Kokas Ignác MDK

Téli udvar, olajtemp.

Interieur, olajtemp.

Szürke portré, olajtemp.

Mücsarnok 1965. X. Magy. Képzőm. Kiáll.

Kokas Ignác festő

Az ördi kolászati üzemek díjat kapta az alábbi tanlatom

MTI: Miskolci téli tárlat

Est. Hirlap 1970 XII. 7

Kolas Ignác festőművész

Orfeusz (1966)
Öregek háza (1967) c. sorozatai
említve

– Kolas Ignác kiállítása
a Múcsarnokban. –

Magyar Nemzet
1969 ápr. 22

Rojas Iguac

a velencei Biennalén bemutatott

képeiért díjat kapott.

Magyar Nemzet

1969 ápr. 13

Kokas Ignác

Munkácsy díjas festőművész

Ziállítása május 11-én zár a

Műcsarnokban

Magyar Nemzet

1969 május 7

Kolas Ignác

Elhagyom a falum
Mennyelmadás
Virról, növényről
Utazás az alvilágba
Colombre c. művei említve.

- K.I. Ziállítása
a Műcsarnokban -

Magyar Nemzet
1969 ápr. 22

Kiállít

II. Debreceni Országos Nyári Tárlat

Hajdú-Bihari Napló, Debrecen

1970. aug. 18.

Díl - dunántúli Képzőművészeti Kiállítása

1968 1969

Kokas István (?), festő

MDK

Műtermeben munkáslátogatók jártak.

–: Műtermlátogatás Angyalföldön

2

ESTI HIRLAP, bp. 1964. márc. 9.

M.D.K.

I. Kokas Kató

"Hölgyek a Nemzeti Szalonban" cimmel a lap bemutatja a müvész fényképét "tanulmányfejeivel"- mint a lap irja.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. juni. 11-17
VI. évf. 24. sz.

Kokass Klára iparmüvén

Tér és Forma, 1932.

V. érf. 281-285. o.

A, debreceni uj köztemető és épitményei.

Kokas Ignác
festő

A Szegedi Nyári Tárlatok ~~állandó~~ rendszeres kiállítója. 2 éve „Lear király" c. kompozícióját állította ki, jelen kiállításon tájkompozíciói szerepeltek.

Rozványi Márta: A X. Szegedi Nyári Tárlatról
Tiszatáj, Szeged 1969 XI. 10 17.

Kokas Ignác, Jestő

MDK

Szerepel Párizsban a Galliera Múzeumban.

Lukács Terés: Magyar Letek Franciaországban

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. ápr. 7.

Kokas Ignác

Említve

O.J. A mai magyar képzőművészet
Párizsban

Északmagyarország, Miskolc 1970. ápr. 29.

MDK.

Kokas Ignác

1966-ban Munkácsy dijas

Szocialista Müvészetért 1966 máj.

Kokas Ignác, festő MDh

Kajászói temető c. akvarellje végebbi sikereire emlékeztet a szegedi nyári tárlaton.

Rózsa Gyula: Hány János nyomában 8.

NÉPSZABADSÁG bp. 1966. júl. 31.

Kokas Ignác
festő

M.D.K

Képei valósilották meg legmárabb-
a táblaképen lehetséges bensőséges-
monumentális ábrázolás legma-
gasabb fokát.

D. Fehér Zsuzsa: A hétmillios vásárlás szakmai bemutatójáról.
Művészet, 1966. augusztus – 16 lap.

Kokas Ignác festő

Szöregben emlitett mü:

„Orfeusz"

Bodnár Éva:

„A Balaton a képző-
művészetben"

Jelenkor, 1966-8

Thomas Ignác
festő

MDK

A Munkácsy Mihály díjat
nyerte el.

—: 1966 Állami és József díjasai
Élet és Irodalom, 1966. április 2— 2 lap

Kokas Ignác

„Asztalos" c. diploma-képét állította ki a III. Magyar Képzőművészeti Kiállításon. (említve)

Szabad Ifjúság, 1952. dec. 28.

MDK.

Kokas Ignác

Kiállitási kritika

Közmü és Szolgáltatás 1965 okt.8.

Karas Ignác

„Tűzgyújtó" c. képéért megkapta a negyedik nyári tárlat emlékplakettjét és a városi tanács 5000 forintos pályadíját.

Magyar Nemzet 1965. jul. 25.

Kokas Ignác festő M.D.K.

A kiállitás zsürijének tagja

Szabó Éva: 205 kép, 143 grafika, 196 szobor
Beszélgetés a X. Orsz. Képzőművészeti Kiállitás előkészületeiről

Szocialista Művészetért 1965. szept.

Χώρα Ιχθύος Τσατζ

M.D.K.

Kokas „festő"

nevét emlékik:

P.G.: Les Populistes reçoivent les Peintres Hongrois

Les Lettres Françaises, Párizs, 1954. jun.17.

Kokas Ignác

festő

M, D. K

A Magyar Képzőművészek Szövetségének
vándorkiállítási sorozata lett.

–: A Magyar Képzőművészek Szövetségének vándorkiállítása
Művészet, 1966. június – 12 lap

Kobus Gyula
festő

M.D.K

1966. évi Munkácsy-díjat
kiállítók is.

— : —

Művészet, 1966. május — 48 lap

Kokas Ignác, Jestő

MDh

4 Munkácsy M. -díj I. fokozatát kapta.

-: Kiosztották az idei irodalmi és művészeti díjakat

7

NÉPSZABADSÁG, bp. 1966. ápr. 1.

MDK

Kokas Ignác

Asztalos, of.

Parasztok között, temp.

Képzőművészetünk a felszabadulás után. MNG. 1960.
18 l.

19 l.

Kokas Ignác

Festő munkás- és parasztábrázolásai

Aradi Nóra: Hűn év képzőművészetéről

Kritika 1965 4 sz. 12. l.

Kokas Ignác M.D.K.

Művei a Miskolci Grafikai Biennálén

Horváth György : Egy " vásárlási" kiállítás szocreru tanulságai

Magyar Nemzet 1965. augusztus 24. 4. l.

KOKAS Ignác

91 7.7, 69, 17
9.8

Új Művészet

Kokas Ignác festő M.D.K.

A X. Magyar Képzőművészeti Kiállitás zsűrijének tagja

Az ünnepélyes megnyitás

Magyar Nemzet 1965. szeptember 19. 11. l.

.

Kokas Ignác festő M.D.K.

Művei a kiállitáson

Perneczky Géza: Festmények A X. Magyar Képzőművészeti Kiállitáson
Magyar Nemzet 196[illegible]. okt. 3. 9.l.

Kohas Ignác
festő

M.D.K

„Interieur" (repro)

Művészet, 1965. december - 30 lap

Kokas Ignác
festő

M.D.K.

Rent vett a tárlaton.

D. Fehér Erzsa: A XX. Magyar Képzőművészeti Kiállítás
Művészet, 1965. November - 28 lap

MDK.

Kokas Ignác

Kiállitási kritika

Müvészet 1965 nov. lap 3o.

M.D.K.

Kohas Ignác, festő

nevét említi:

Bencze Gyula: Képzőművészetünk tegnapja, jelene, fejlődésének néhány kérdése

Művészettörténeti Értesitő, 1965.XIV,évf. 3.sz.

230. old.

M.D.K.

M.D.K.

Kokas Ignác festő

A felszabadulási pályázaton dijazva

Népszava 1965. márc. 20.

M.D.K.

MDK.

Kokas Ignác

Kiállitási kritika

Tiszatáj 1965 nov.859 lap

MDK.

Kokas Ignác

Enyészet c. képének reprodukciója

Népmüvelés 1965 nov.

Kokas Ignác, festő MDK

Egyéni hangon fejezi ki
a korszerűt.

AX.M.Képzőműv.Kiáll

Rényi Péter: Festészet és korszerűség 9-10

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1965. okt. 3.

Nicholas Ignác
festő

M.Dk

Részt vett a tárlaton.

Péter Lajos: A monumentalizmus kérdéséhez
Művészet, 1966. január - 10 lap

Kokas Ignác festő M.D.K.

A felszabadulási pályázaton dijazva

Népszabadság 1965. márc. 20

M.D.A.

mdk

Kokas Ignác

„Olvasó paraszt" c. müve

Tóth Miklos: A IX képzőművészeti kiállítás néhány esztetikai tanulsága

Tiszatáj 1962, 7. sz. 6. l.

Thomas Ignác

jestő

M.D.K.

Sgraffito (repro) „Azatok"
c. műve

K.E.: Képzőművészet Oroszlányban
Művészet, 1962 febr. — 8 l.

MDK

Kohas Ignác
festő

Műveivel részt vesz a kiállításon

D. Fehér Zsuzsa: Munkát ábrázoló festőművészek a IV. Magyar.
Művészet, 1962. május — 8 l.

Kohas Ignác
festő

M.D.K.

A IX. Nemzeti Kiállítás
Zsűrijének tagja

—— : ——

Művészet, 1962. március – 41 l.

Kohas Sgnác
festő

M.D.K

Részt vett a velencei Biennalen
1962-ben

Szabó György: Biennale, Velence, 1962.
Élet és Irodalom, 1962. nov. 24 — 11 lap

Kohas Ignác

festő

„Dunántuli táj", „Domboldal", „Fehete tenger", „Tengerpart" című műveit mutatta be az 1962-es velencei Biennalen.

Szabó György: Biennale, Velence, 1962.
Élet és Irodalom, 1962. november 24 – 11 lap

MDK

Kukas Ignác
festő

Itt akvarell kollekcióját
mutatták be a velencei
Biennalen.

Vajda Lajos: A XXXII. Velencei Képzőművészeti Biennálé után
Élet és Irodalom, 1962. augusztus 4 – 8 lap

MDK

Kokas Ignác

MN 1956. ápr.4. Kiosztották az 1956. irod. és müv. díjakat. Munkácsy díj

MDK

Kokas Ignác

Üdvözöljük az 1956.é. Munkácsy díjas művészeket.

Szabad Művészet, 1956. 5.sz.

MDK

Kokas Ignác

Asztalos 1952 olaj OSZM tul.

Képzőművészetünk tiz éve. Műcsarnok.
Kiállitott művek jegyzéke. 6.l.

MDK

Kokas Ignác, festőm.

a Munkácsy Mihály-díj III. fokozatát- 5000 Ft.-t kapta: a VI.magy.képzőm.kiállításon bemutatott "Bányász" c. festményéért.

Az 1956.évi irod. és művészeti díjak kiosztása. Művelt Nép/kult.hetilap/. 1956.ápr.8. VII.évf.15.sz.

MTA

Kokas Ignác, grafikus

Akvarelljei figyelemre méltók.
(Ernst Múzeum: Tíztagú Képzőművész. Stúdiójának IV. Koll. Kiállítása.)

K. J.: Örömök, gondok egy Kiállításon
2.

ESTI HIRLAP 63. 1963. máj. 30.

Kokas Ignác festő

Balaton tó-j c. kéjé, - mely
nezeget a Balatoni tóklaton -
a Veszprém megyei tanár.
Egy fonej díjat kapta
„Szikás öreg" (emlitve)

Nagymaros, 1964, jun. 28, Fold.

Kokas Ignác, festő MDK

Öreg ember galambbal c. festménye értéke a székesfehérvári téli tárlatnak.

Csek Miklós: Alacsony szinvonal 2

ESTI HIRLAP, bp. 1964. febr. 4.

Kokas Ignác

festő -

M.D.K.

Méltatás.

D. Fehér Zsuzsa: Hírős év ülése

Művészet, 1965. április - 3 lap

M.D.K

Kokas Ignác
festő -

A Veszprém megyei tanács Egry József - díját a Balatoni társaság alkalmából Kokas Ignácnak ítélték oda.

Kovács Gyula: Balatoni társaság
Művészet, 1965. január - 43 lap

MDK

Kokas - Básthy

készitették a "Minta érték nélkül"

diszleteit

A szinházi és filmdiszletek. Képzőm. Közlöny. 1939. 3-4. sz. 9.l.

Kokas
festő

MDK

„Olvasó parasztt"-ja —
Méltatás.

Bence Gyula: Afiatal képrőművészek stúdiójának II. sereg szemléje
Élet és Irodalom, 1961. május 19-5 lap.

M.D.K.

KOKAS

Részvétel a kiállitáson

Putka Mária: Második séta a IX. Magyar Képzőművészeti Kiállitáson

[illegible] Nemzet 1962. május 6.9.1.

Kokas Ferenc

Kerepel a „Studió 58-68" c.
tárlaton a Műcsarnokban

Németh Lajos: Új törekvések a
magyar képzőművészetben

Kritika 1969 IV. sz. 34old.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

MDK

Kokas Ignác, festő.

„Jegyzetelő lány" egyike a legjobb képeknek.

Szabads. 1954. VII. 29. - 3. l.: Artner T.: A nyári tárlat.

Kokas Ignác [festő]

A nagydíjat, a moszkvai VIT-re való kiküldetést K.I. Gépállomáson c. festményével nyerte.

A : Ifjuségi kiállitás nyilt a Nemzeti Szalonban.

Esti Hirlap, II.évf.127.sz. 1957.jun2.vas. 2.oldal

MDK

Kokas Ignácz, [festő]

Gépállomáson c. müve megérdemeltén kapta az első dijat, habár még továbbfejleszthető volna.

Kiállitás a Nemzeti Szalonban a VI. VIT tiszteletére.

Artner Tivadar: Az ifjusági kiállitásról.

Esti Hirlap, II.évf.135.sz. 1957.jun.12.szer.
2.oldal

Yours [illegible]

Kokas Ignác fertő

Munkácsy-díj III. fok.

NN: ünnepélyesen kiosztották...

Nepszava 1956 ápr. 4. 84 évf. 81 n. 7 l.

MDK

Kokas Ignác festőművész

Gépállomáson c. művével nagydíjat nyert a Nemzeti Szalonban rendezett Ifjúsági Kiállításon.

300 művész több mint 600 alkotásából válogatták az Ifjúsági Kiállítás anyagát.

Magyar Ifjúság, Bp. 1957. 22. sz. [4. l.]

MDK

Kokas Ignác VIT-díjas és Derkovits-ösztöndíjas festőművész

(szerepel a Magyar Ifjúsághoz írott levél aláírói között.)

Támogatást várunk!

Magyar Ifjúság, Bp. 1957. 46. sz. [6. l.]

KOKAS Ignác

Davos J: Mai életünk a képzőművészetben

Művelt Nép 1955 VI ért 52 sz. den 25. 1 l.

molk.

Kokas Ignác fest.

munkája a kiállításon

Pernecsky Géza: Fiatal Művészek Kiállítása
Uj Iras 1963. 9. sz. 1137. l.

M.D.K.

Thokas Ignác
festő

Miltatás.

Dutka Ákos: Új korszaki törekvések a VII. Magyar....
Magyar Nemzet, 1959. március 29. 8 l.

Kokas [festő] MDK

Művei mai fejlődésünket
tükrözik.

Bencze Gyula: A Magyar Képzőművészek Szövetségének Közgyűlése elé 8. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. febr. 13.

MDK

Kokas Ignác

Cifka P: Festészetünk a VI.M.Képzőm.Kiáll. tükrében.
MN. 1956. jan. 7.

Kokas Ignác festő, munkány díjas

hat kapott „Érdemes művész"

Ei tüntetést

N.N.: Kiosztották a művészeti

díjakat

Keletmagyarország 1971 IV. 3

Kokas Ignác festő, munkány díjas

hat kapott „Érdemes művész"

kitüntetést

N.N.: Kosztottak a művészeti díjakat

Somogyi Néplap 1971 IV. 3

Koras Ignác festő

„17 Magyar Népköztársaság

Érdemes Művésze" c. kitüntetést

kapta

Magyar Nemzet 1971 április 3

8. old.

Kokas Ignác

művei szerepettek a

velencei biennálén

Magyar Nemzet 1971 január 31
11. old.

Kokas Ignác

Műve szerepel a „Mai magyar Képzőművészet" c. Kiállításon Párizsban

Érzelmegyarország 1970 április 29
5. old.

Kokas Ignác, festő

- egyik képének kópiája Végh András Tücsökrendje

D. I.: Képzőművészet
Vigília, 1971. máj. 342. l.

Kokas Ignác, festő

- hatásáról a fiatal festőkre

Takács Ishvák: Tárlat
Magyar Ifjúság, 1970. V. 8. 12. o.

Kokas Ignác
festő

/1926/

A néma ház /1967/

Magyar művtört 10. 27.
Képrömű v. Kiad. 1971.

Kokas Ignác
festő

† néma kéz, 1967

Repr.

Magyar művészet. 10. 20. k.
Képzőművész. kiad. 1971.

Kokas Ignác

neve emlitve a „Studio 70"

Ziällitäson az Ernst Müzeumban.

Magyar Nemzet 1970 április 17.
5. old.

Kozas Ignác festő

A Magyar Népköztársaság „Érdemes Művésze" címmel tüntette ki.

Pestmegyei Hírlap 1971 április 3
4. old.

Kokas Ignác

a hatvanas években alkotott portréi a mai ellentmondásokat, emberi vízonyokat tisztáfii akaró konstruktivista művek.

Aradi Nóra: A szocialista képzőművészet története, Budapest, 1970.

2218

Kokas Ignác
festő.

„Gruza puszta" című művet
mutatta be.

Szelesi Zoltán: A XI.szegedi tárlat.
Müvészet, 1971.január - 29.lap

[redacted]

Kokas Ignác
festő-

1959-es képén a martir a
képet betöltő figurakent
van ábrázolva.

Aradi Nóra: Jel és jelentésváltozás....
Művészet, 1971.február - 7.lap

Kokas Ignác

2 műve az Ózdi Kohászati Üzemek díját nyerte a Miskolci Téli Tárlaton

Láttuk, Lahottuk...

Petőfi Rádió

1970 XII. 11

Kokas Ignác

A Fiatal Képi mův. Studiójának alapító tagja

Horváth György: Fiatal képzőművészeink helyzete

Ifjú Kommunista 1971 II. 52 old.

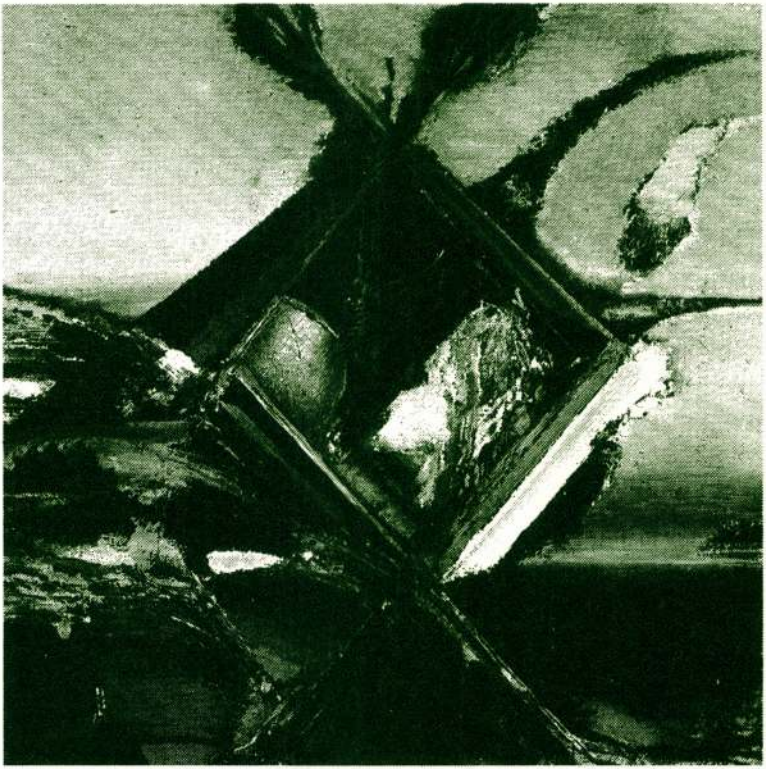

KOKAS Ignác

Az ÚJPEST GALÉRIA
szeretettel meghívja Önt
KOKAS IGNÁC
festőművész
kiállításának megnyitójára
1989. október 17-én
kedden 16.30 órára.
Újpest Galéria
Bp. IV., Tavasz u. 4.
A kiállítást megnyitja:
Horváth György
a Magyar Nemzeti Galéria
főigazgató-helyettese
A kiállítás megtekinthető:
1989. november 12-ig
hétfő kivételével
naponta 14–18 óráig

DÍJELŐLEGES

Tc.
Tímár Árpádné

Bp.
Üllői u. 113

1091

Kokas Ignác

Az utóbbi évek igényeinek megfelelően nagyobb tömörségre, áttekinthetőségre, szuggesztivebb közlésre alakította ki típusalkotó munkásságát. –

Fradi Nóra: A szocialista kéjzőműcészet története, Budapest, 1970.

24 d

Kokas Ignác

255. sz. „Asztalos" (Apám), 1962, olaj, vászon, 145 x 75 cm; a Művelődésügyi Minisztérium tulajdona; reprodukció

Aradi Nóra: A szocialista képzőművészet története, Budapest, 1970.

Kokas Ignác festőművész

Az 1971. évi művészeti dijasok között a Magyar Népköztársaság érdemes művésze cimet kapta.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. ápr. 3.
XV. évf. 14. sz. 2. lap

Kolas Ignác

Neve említve

szerepel a Pest megyei Tapolcsányvárszak

táblatán a szentendrei múzeumban

- említve

Tapolcsányvárszak

Nyíjelia 1969 április

273. old.

Kokas Ignác 7

„Gendelet lámpással"
„Lear Király" c. Tépei
emlitve

Képzőművészet

Vigilia 1969 június
422. old

Kokas Ignác 6

„A nap fiai" c. lépe

emlitve

Képzőművészet

Vigilia 1969 junius
422. old.

Kokas Ignác 5

„Utazás az alvilágba"

„Mennyei madár"

„Napbelyegzett" c. lépei emlékve

Képkönnüvészet

Vigilia 1969 június.
42 kold

Kokas Ignác 4

„Orpheusz"

„A tékozló fiú" c. Zépei emlékve

Képzőművészet

Vigília 1969 junius
422. old.

Kokas Ignác 2

Kmetty János és Bernáth

Aurél tanítványa volt.

Képzőművészet

Vigília 1969 június

422. old.

Kokas Ignác

1

Munkácsy díjas festő, április
közepén kiállítása nyílt a Műcsarnokban

Vigilia 1969 június
422 old

Képzőművészet

Kokas Ignác, festő

MDK

„Napbélyegrek" c. festménye egymagu-
-is bizonyítja, hogy festője nem érdemtele-
mül képviselte a magyar piktúrát az 1968-as
Velencei Biennálén". („Stúdió 58-68" c.
kiállítás.)

Németh Lajos: Új törekvések a magyar képző-
művészetben

34-37. old.

KRITIKA, Bp. 1969. április

VII/4.

Kokas Ignác, Jestő

MDK

Részletesebben foglalkozik művészetével

(„Napbélyegzett" c. műve)

Németh Lajos: Új törekvések a magyar képző-
művészetben 34-37. o.

KRITIKA, BP. 1969. április VII/4.

MDK

Kokas Ignác, festő

festmény: Repr.

Kokas Ignác: Napbékyegrett Műmelléklet: 2. old.

KRITIKA, BP. 1969. április VII/4.

Kokas Ignác, festő

MDK

Érdemes művész címet kapta.

–: Átadták az idei művészeti díjakat 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. ápr. 2.

MDK

Kokas Ignác, festő

Megemlítve (: Nagy B. István képei „még
túl sok Kokas-hatást mutatnak".)

Sz. A.: Egy szobrász és egy festő 4.

Népszabadság, Bp. 1971. febr. 16.

MDK

Kokas Ignác, festők

Új művek c. kiállítás, Műcsarnok.

Rózsa Gyula: Stabil mobil 7.

Népszabadság, Bp. 1971. márc. 11.

Kokas Ignác, festő-

MDK

Érdemes művész címet kapta.

—: Művészeket tüntettek ki a Parlamentben

11.

Népszabadság, Bp. 1971. ápr. 13.

Kokas Ignác

Bernáth-növendék volt. A bernáthi életmű tanulságait fejleszti tovább egyéni módon. Szonorikus, érzelemsugárzó színeivel, míly szimbolikájával az új generáció élmonalóba emelkedett /Orfeusz/1966/.

Németh Lajos: Modern magyar művészet
Corvina 1968

147.l.

M.D.K.

Kettes számu cédula

Kokas Ignác

"A szegénység enyésző udvarai, a kisszerüség félelmetes provinciái sejthetők ezekben a megfagyott formákban.." mondja a kritika, s a továbbiakban igy folytatja: "megjósolható, hogy Kokasnak iskolája születik majd, ha ugyan már meg nem született.."

Élet és Irodalom, Bp. 1969. ápr. 26.
XIII. évf. 17. sz. 8. lap

Egyes számu cédula

Kokas Ignác

A Műcsarnokban rendezett kiállitása "szuggesztiv, fanyar és ugyanakkor méltósággal teli."-irja Perneczky Géza: "Fanyar verbunkos" cimmel a Képzőművészet c. rovatban. "...szinei, formái szinte robbannak a vásznon és mint a tüzijáték csóvái olyan lendülettel fröccsennek szét, rugaszkodnak a magasba. Ugyanakkor ez a tüzijáték nem ismeri a meleg szineket. Születése percében megfagy, hüvös kristályokba dermed.."

Élet és Ir dalom, Bp. 1969. ápr. 26.
XIII. évf. 17. sz. 8. lap

M.D.4

Kokas Ignác
festő

A X. Magyar Képzőművészeti Kiállitáson szerepelt a: Szürke portré, az „Enteriőr", az „Emjészet" 1966 áprilisában a Munkácsy dej I. fokozatával tüntették ki.

Bolgár Kálmán: Kokas Ignác
Művészet, 1966. május - 21 kep

Kokas Ignác
festő

M.D.K

Gyermekkorában faragott és rajzolt. 1947-ben, végzett Pápápán a tanítóképzőben. Utána feljött Pestre és a Sléprőművészeti Főiskolára járt.

Bolgár Kálmán: Kokas Ignác
Művészet, 1966. május - 21 lap

Kokas Ignác
festő

M.D.K

1952-ben diplomázott, diploma
munkája az „Asztalos" volt.
Ezzel a munkával szerepelt
három országos kiállításon.

Bolgár Kálmán: Kokas Ignác.
Művészet, 1966. május - 21 lap.

Kokas Ignác
festő

M.D.K.

1955-ben készíti a „Banyász"-t
1956-ban a Munkácsy-díj III.
fokozatát és Derkovits ösztöndíjat
kap.

Bolgár Kálmán: Kokas Ignác.
Művészet, 1966. május - 21 kap.

Kokas Ignác
festő

M.D.K.

1957-ben a „Megbeszélés a gép-állomáson" c. képével VIT díjat nyer. Első muralis munkáját, sgraffitot 1959-ben készíti Orosz-lányba.

Bolgár Kalmán: Kokas Ignác
Művészet, 1966. május - 21. lap.

M.D.Y

Kokas Ignác
festő

A Fiatal Képzőművészek Studió-
ja tárlatán 1961-ben állítja ki
az „Olvasó parasztot". A követ
kező évben készült a „Hegesztő"
1964-65-ben Studió díjat nyer
Este c. munkájával.

Bolgár Kálmán: Kokas Ignác
Művészet, 1966. május – 21 lap.

Kokas Ignác
festő

M.D.K

1966-ban készült az „Orfeusz."
alcíme „Látomás", a művel
egyidős az „Elmulás". – Sokat
akvarelleik Válon és Suhorón.
Evente 50-60 tempérát fest.

Bolgár Kálmán: Kokas Ignác
Művészet, 1966. május – 21 lap

Kohas Ignác
festő

M.D.K.

1964-65-ben Egry díjat nyer
Keszthelyen az Este c. mű
változatával, majd Szegeden
ugyanígy a Havas udvarral.

Jolgár Kálmán: Kohas Ignác
Művészet, 1966. május - 21 lep.

M.D.V

Skokas Ignác
festő

Este falun
Havas udvar } vepro
Orfeusz

Bolgár Kalinán: Skokas Ignác
Művészet, 1966. május – 21 lap

Sholzas Ignác
festő

M.D.K

„Szürke portré", „Este falun",
„Eriteriör", c. képei jelentőségteljesek.
1947-ben került a Képző művészeti
Főiskolára.

Bolgár Kálmán: Sholzas Ignác
Művészet, 1966. május - 21. lap.

1) Kokas Ignác
festő

1968-ban a Velencei Biennálén szerepelt önálló anyaggal a művész. Kétszeres Munkácsy-díjas és számos egyéb kitüntetése van.

1926-ban született. Témáit gyermekkori és mai falusi élményeiből meríti.

Művei: „Este a falun" 1964, „Téli nol-
Heitler bízló: Balatoni tárlatok – 1969.
Jelenkor, Pécs 1969. IX. 808.

2) Kokas Ignác
festő

var" 1965, „Enyészet" 1965, „Elmúlás" 1966, „Néma ház" 1967, „Elhagyom a falum" 1968.

Újabb festményei: „Kürdelem", „Colombre" I–II.; „Orfeusz", „A nap fiai", „Megbélyegzett", „Sine solitudine", „Tékozló fiú".

Heitler bízló: Balatoni tárlatok – 1969
Jelenkor, Pécs 1969 IX. 808.

Kokas Ignác

Munkácsy Mihály díj I. fokozatát kapta 1966.-ban.

Kiosztották az idei irodalmi és művészeti díjakat. Északmagyarország 1966. ápr. 1. 4. l.

Kokas Ignác

szakított a poszt-impresszionista irány-
zattal, szürrealista elemeket alkalmazva,
az új szimbolizmus felé fordul.

Németh Lajos: Current Exhibitions. The
New Hungarian Quarterly, Budapest, 1969.
34. sz. 176 l.

Lukas Ignác

a Művészpalotában rendezett Fiatal Képzőművészek Stúdiójának „1958–1968" jubileumi kiállításán „A nap megjelölte" c. művét mutatta be, amely az 1968-évi Velencei Biennálén a magyar festészetet képviselte.

Németh Lajos: Cultural Exhibitions. The New Hung. Quarterly, Sep. 1969. 34 sz. 177.

Kokas Ignác

művészete Somogyi Jánoséval
közös. Kiemelhető „A csendes
ház" című műve.

Németh Lajos: The 1968 Exhibition.
The New Hungarian Quarterly, Budapest,
1968. 31. p. 1961.

Lokas Ignác

Szgrafitto- és mozaikművekkel is foglalkozik. Két ízben Munkácsy díjas (1956, 1966)

Ki kicsoda? Életrajzi lexikon. / Fotó Gyöngyné, Kis Tamás / Budapest, 1969.

1-6171 2891.

Kokas Ignác

Szómos hazai és külföldi kiállításon
vesz részt. 1968 képeit kiállítják a Velencei
Biennalén. Figurális kompozíciókat, zsáner-
portrékat, tájképeket is fest.

Ki kicsoda? Életrajzi lexikon. / Fonó Györgyné, Kis Tamás: / Budapest, 1969. 1-617 l

289 l.

1

Kokas Ignác

(1926) - festőművész. Pápán tanítóképzőt végez, majd a budapesti Képzőművészeti Főiskolán Kmetty Jánosnál és Bernáth Aurélnál tanul. Több európai országban jár tanulmányúton.

Ki kicsoda? Életrajzi lexikon / Fonó György-né, Kis Tomás :/ Budapest, 1969.

1-6171

2891

MDK

Kokas Ignác, festő

Kiss Nagy András Széttört idő c. érmének (1965) változatai az tárgyak állandósága – az ember mulandósága gondolatkörrel kezdenek, hasonlóan Kokas Ignácsnál tapasztalt megfogalmazáshoz. (A végégészeti érdeklődés tanulságai.)

Nagy Ildikó: Kiss Nagy András művészete 1011 – 1014.

JELENKOR, Pécs. 1970. november XIII/11.

MDK

Kokas Ignác, festő

Művészete erősen hat a fiatalokra. Ezt a meg állapítást Kokas Ignác „túlzónak érzi". Mesterére: Bernáth Aurélra és egy kicsit a magyar festésetre hivatkozik, mikor „a lírai látásmód" jelentőségéről beszél.

Nyilatkozatában kitér arra, hogyan alakult ki „a Kokas-festésmód", s fejlődésének szakaszaira...

Harangozó Márta: Kokas Ignác köpönyege 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. jan. 21.

Kokas Ignác

Kérjel az alábbi háskaton

Fekete Judit: Téli Táslat
Miskolcon

Magyar Nemzet 1970 XII. 16

Kokas Ignác festő

Az ördi kokászati üzemet
napydíját kapta a miskolci
Téli Tárlaton

N.N. : Téli Tárlat

Szolnok megyei Néplap 1970 XII. 8

Kokas Ignác

Szerepel az alábbi táslatou
Az Ördi Kohászati Üzemek díjat kapta

Borbély László: Az első miskolci
Téli Táslat

Napjainek 1971 I.

Kohas Ignác
festő

Gyurapuszta variációin a művészi
hészség és a művészi rutin látszik.

Dr. Bóry Gyula: Az V. Balatoni Tárlat
Művészet, 1970. november - 37. lap

Kokas Ignác festő

részvel a „Studió 58-68" kiállításon

a Műcsarnokban – emlékül

Pestmegyei Hírlap 1968. I.

Kokas Ignác

Ginza puszta III. c. mücke (eml.)
szerepel az alábbi tárlaton

Akász László: A XI. szegedi Nyári
Tárlat

Dél-Magyarország 1970. VIII. 4

Vokas Ignác
festő

Művéstől 1969 V. 25. én hiállítás nyílt a miskolci galériában.

Északmagyarország 1969 V. 26. 12.

Kokas Ignác

"Némo hár" (repr + rövist ismertetés)

Bauszki Pál: Magyar Képzőművészet Népművelés, Bp. 1970. nov. 42-43 l.

Kokas Ignác

Emlékre

Nagy Hollikó: Kiss Nagy Andrásmű vészete
Jelenkor, Pécs, 1970. 11. 1011-1014. l.

Kokas Ignác

Gizkapuszta c. kép (emn.)

Szerepel az alábbi tárlaton

Horváth György: Az V. balatoni nyári tárlat Keszthelyen

Magyar Nemzet 1970 VIII. 12

Kokas Ignác

fejtő

Reátvett a „Studio 58-68" ki-
állításon a Műcsarnokban.

Studio 58-68
Északmagyarország 1969 jan. 5-6

Kokas Ignác
fs. 60

művéstől kiállítást tervez 1969-
-ben a Miskolci galéria.

Párkány László: Mit kínál Miskolc
Északmagyarország 1969 febr. 2. 4.

KOKAS IGNÁC

KÉPEI SZEREPELNEK AZ ALÁBBI TÁRLATON.

AMBRUS TIBOR: VÁSÁRHELYI ŐSZ TÁRLAT.

PETŐFI RÁDIÓ, 1970. OKT. 15-

Kokas Ignác

Bernáth tanítványa volt.

Frank János: Kokasoli Erzsébet kiállítása Tihanyban;
Képzőművészeti Almanach 3, 49. l.

Kokas Ignác

neve emlitve

Kritika 1971 februar
25. old.

Kokas Ignác

Műve szerepel a Műcsarnokban
rendszett „Ly' művészet" c. Tiállításban

Kritika 1971 május
29. old.

Kokas Ignác

Szerelmesek plextoll 82×123

Fény felé — " — 60×80

6. Balatoni Nyári Tárlat

Kokas Ignác

Cím nélkül plexidoll

60×80

6. Balatoni Nyári Tárlat

Kokas Ignác

A Csók István galéria nagy termében kiállít.

Műgyűjtő, 1972/4.sz. „kiállítási naptár"

MDK

Kokas Ignác

Németh L. kritikája

Kritika 1968 junép.44.

Kokas Ignác 1.

Ziállítása nyílt a Műcsarnokban

Pestmegyei Hírlap 1969 április 24.
4. old

Kovács Ignác

1967-ben Londonban,
1968-ban a velencei Biennálén
szerepelt műveivel.

Pestmegyei Hírlap 1969 április 24.
4. old.

Kokas Ignác

3

„Magam az Emberet"
„Téli udvar"
„Szürke portré" c. Zépei emlitve.

Pestmegyei Hírlap 1969 április 24.
4. old.

Kokas Ignác 3

1926-ban született,

szerepelt az 1968-as velencei

biennálén.

Képzőművészet

Nyilvan 1969 januárus

422. old.

Kolas Ignác

Müve szerepel az I. Ter.

Bem zakparti Művelődési Ház

Ziállításain

Népszava 1970 február 27

2. old

Kokas Ignác festő

munkány díjas.

most „Érdemes művész"

kitüntetést kapott

N.N.: Kiváló és érdemes
művészek

Hajdu Bihari Napló 1971 III.3

Kokas Ignác

Miskolcon állt ki az

idén.

Magyar Nemzet
1969. jan. 9

Kolas Ignác festőművész

Zépeinek Ziallétára junius 21.-én
nyilik meg a veszprémi Balatoni Mú-
zeum dísztermében.

– Napló –

Magyar Nemzet
1969 junius 19

Kolas Ignác Gestinnivéz

Ziallítása vasárnap nyílt meg
a Miskolci Galéria nagyterében.

Nyugas Manszet
1969 máj. 27

Kozos Ignác

művét a Művelődésügyi Minisztérium az alakuló Debreceni Modern Galériának ajándékozta

Napló-

Magyar Nemzet 1970 március 13
4. old.

Kokas Ignác

néhány lépe szerepel a „Magyar Művészet 1945 - 1969" kiállításon.

Magyar Nemzet 1969 október 12.
17. old.

Kokas Ignác, festő

MDK

Katarzis c. monumentális kompozíciója díjat érdemelt volna.

Bánszki Pál: Gondolatok a Debreceni II. Orsz. Nyári Tárlatról 84-86.

ALFÖLD, Debrecen. 1970. aug. XXI/8.

Kierimi

Jegyzetelő:
(Kokas Ignác festménye.)

Szokatmi Ujság, 1954. jul. 31. 9. old.

Kovács Ignác

neve említése

„Mit és milyen célra használjon az állam?"

Magyar Nemzet 1970 január 15

4. old

Kokas Ignác

Apám (1962, rajzó)

Kritika, 1965, 4 n. műmellékl.

Kokas Ignác, festő MDK

Figyelmet érdemelnek művei.

Cs. M.: Kiállítás Angyalföldön 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1964. máj. 25.

Kokas Ignác

Festő kiállított

Németh Lajos: Gondolatok a X. Magy. Képzőm-i Kiállításról

Kortárs 1965 11sz. 49.l.

Helen Hayes

Frau Heinrich

Mehrere Lage: Quadratisch a X.

Lange Lichtaus: Heinrichstraße

Berlin 1915 Am. W.1.

Kokas Ignác

Dunai táj. (repro)

Alföld, 1965. 8. sz. 63. old.

Kokas Ignác

Szerepelt „A munka díszérete" c. pécsi kiállításon.

Dunántúli Napló 1965. nov. 6.

Kokas Ignác festő M.D.K.

Dijazva a pályázaton

Kiosztották a felszabulási képzőművészeti pályázat dijait

Esti Hirlap 1965. márc. 10.

Kokas Ignác.

festőművész.

Vál Községben született, 1947 ben a Képzőművészeti Főiskolán felvételizett, Kmetty János, majd Bernáth Aurél osztályára került. 1956 – ban Munkácsy-díjjal, 1957 – ben Derkovits ösztöndíjjal, s 1963 – ban Egry József-díjjal tüntették ki.

Kép. (repro.)

Alföld, 1965. 8. n. hátsó borító.

MDK.

Kokas Ignác

Kiállitási kritika

Müvészet 1966 jan.

MIK.

Kokas Ignác

Kiállitási kritika

Kisalföld 1965 szept.26.

Kokas Ignác, festő MDk

Díjat nyert.

– : Kiontottak a felszabadulási képzőművészeti pályázat díjait 6.

ESTI HIRLAP 1965. március 19.

MDK

Kokas Ignác, festő

Látogatás a Műszaruokban a festőművén első önálló hazai kiállításán. A riporter elbeszélget Kokas Ignáccal. Három képével kapcsolatos szavai (Harangozó, Elhagyom a falumat, Orfeusz alászáll) érdekesek, adalék-jellegűek.

Fenczik Flóra: Hogyan lehet a batyut lerakni? – Zs.

ESTI HIRLAP, Bp. 1969. ápr. 22.

Kokas Ignác, festő

MDK

Ápr. 12-én nyílik meg kiállítása a Műcsarnokban.

– : Hallottuk

2

ESTI HIRLAP, Bp. 1969. ápr. 10.

MDK

Kokas Ignác, festő

A velencei biennálén bemutatott képanyagáért művédíjat kapott.

-: Képző- és iparművészeti művédíjak 12.

Népszabadság, Bp. 1969. ápr. 13.

Kokas Ignác

3 akvarellje

szerepel az alábbi folyóiratban

Kovács Gyula: IV. Balaton-nyári Tárlat

Művészet 1968 XI. n. 45 old.

MDK

Kokas Ignác

Utcarészlet, ot.

Téli Tárlat 1964 Székesfehérvár

Átány

Gyász

otti-énekek

MDK

Kokas Ignác, festő

Vásároltak tőle.

Rózsa Gyula: Az állami képzőmű vezeti vásárlások kiállításáról 8

NÉPSZABADSÁG Bp. 1967. júl. 15.

MDK.

Kokas Ignác

K. állitási kritika

Komárommegyei? 1967 juli.18.

MCK.

Kokas Lajos

K. állítási kritika

Komárommegyei? 1957 július 18.

MDK.

Kokas Ignác

Kiállitási kritika

Népszabadság 1967 juli.18.

MTK.

Kokea lapsé

Kielitieä kritiikä

Nepsaabaaseg 1967 juli.18.

MDK

Kokas Ignác

Este, o.t.

Dolgozó emberek között kiáll. Ernst Muz.

1964. máj.

M. D. U.

KOKAS Ignác festő

Olvasó parasztt

Dutra Mária: A Fiatalok Studió

Jonas 3. Riámítása

Magyar Nemzet 1961. máj. 21. 7. l.

Kokas Ignác

Derkovits Gy. öszld.-as

Odaítélték a Derkovits-
öszlöndíjat.

Magyar Nemzet
1956. okt. 14.

Kohrs Ignác
festő

M.D.K.

Méltatás.

Csek Miklós: A fiatal képrőművészek stúdiója harmadik kiállításán
Magyar Ifjúság, 1961. ~~[illegible]~~ jún. 10

V.D.M

Hauptmann
Jäger

Meiroten.

Der Mann, der sich selbst rasiert, ist stets glatt rasiert.

Meiroten

Kokas Ignác, festő 1904

„Új házak Angyalföldön" c. pantellje s'
„Olvasó parasnt" c. temperája jól érzékel-
teti tömör, egyszerű, meggyőző festői előadásra
való törekvését.

Péter Imre, A Fiatal Képzőművészek Stúdió-
jának II. kiállításáról 9.l

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. jún. 7.

MDK.

Kokas Ignác festő

"Bányász" /olaj/

Népmüvelési Minisztérium megbizása

VI.Magyar Képzőmüvészeti Kiállitás
Mücsarnok,1955. 17.1.

Kokas Ignác MDK

Kivégzés, temp.

Diszőrség a Marx laktanyában, oaljtemp.

Mücsarnok 1959. VII. Magy. Képzőm. Kiáll.

Kokas Ignác, festő

MDK

4 Munkácsy M. – díj I.
fokozatát kapta.

– : Kiosztották a művészeti
díjakat 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1966. márc. 31.

Kokas Ignás festő M.D.Z.

Müve a X. Magyar Képzőművészeti Kiállitáson

P.A.-D.J.: Társalgás a Műcsarnokban

Pest megyei Hirlap1965. október 3. 9.1.

MDK.

Kovas Ignác

Moszkvai utjáról

Csongrádmegyei Hirlap 1967 ápr.1.

Kokas Ignác

MDK

Bányász, repr.

Miccsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

Kokas Ignác MDK

Sakkozó gyerekek, olf.

Műcsarnok 1953 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

Kokas Ignác MDK

Bányász, olf.

Mücsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

Kokas Ignác MDK

Asztalos, olf.

Műcsarnok 1952-53 III. Magy. Képzőm. Kiáll.

Kokas Ignác festő
munkáért díjas
„Érdemes művész" címet
kapott

N.N: művészeti díjasok

Délmagyarország 1971 IV. 3

KOKAS IGNÁC

festőművész, munkácsy-díjas, festőművészeti tevékenységéért a Magyar Népköztársaság Érdemes művésze címet kapta.

Átadták az idei művészeti díjakat.

ESTI HÍRLAP, 1971. ápr. 2.

Kokas Ignác

„A Magyar Népköztársaság
Érdemes Művésze" címmel
tüntettek ki

Népszava 1971 április 3
Mold.

MDK

Kokas Ignác

Apám, of.

Dunaparton, of.

Fiatal képzőművészek szemléje. Ernst Muz.
1963. jun.

MDK

Kokas Ignác
a zsüribizottság tagja

Fiatal képzőművészek szemléje. Ernst Muz.

1963. jun.

Kokas Ignác festő M.D.K.

Művei a kiállitáson

Nava s udvar,

Perneczky Géza: Angyalföldi képzőművészek II. kiállitása

Magyar Nemzet 1966. május 24. 4.l.

Kokas ligzda ieaţ

"ava s uavar.

MDK

Kokas Ignác

Scgraffitoterv /Szfvári Kulturház/.

Scgraffitoterv /Ált.Isk.Szfevár/.

IX. Magyar Képzőm. Kiáll. kat. pótlás. Mics. 1962.

MDK

Kokas Ignác

Hegesztő, of. , repr.

Váli hid, of.

Olvasó paraszt, temp.

IX. Magyar Képzőm. Kiáll. kat. Mücs. 1962. 14.l.

Slokas Ignác
festő

M.D.K

„Őszi táj fákkal" c. műve
a vajai muzeum tulajdona.
„Őszi táj fákkal" (repro)

Slovács Gyula: Mai magyar képző művészet...
Művészet, 1966 október – 41 lap

MDK

Kokas Ignác

Paysans, temp.

Exposition de Peinture Sculpture et Arts Graphiques Hongrois d'aujourd'hui. Antwerpen, 1958.

MDK.

Kokas Ignác

Kiállitási kritika

Tiszatáj 1966 szept.p.748.

MDK.

Kokas Ignác, festő

MDk

A KISZ KB a „Fiatal képzőművészek Stúdiója 5000 ft-os díjat nyert.

—: Megnyílt az Ernst Múzeumban a fiatal képző-művészek kiállítása 8. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. máj. 26.

MDK

Kokas Ignác festő

5000 ft-os díjat kapott.

– : Ma nyílik meg a fiatal képzőművének Kiállítása 8.1.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. máj. 25.

Kokas Ignác festő M.D.K.

Részt vett a Fiatal Képzőművészek kiállításán

A KISZ közp. bizettsége és a Fiatal Képzőművészek Studiója 5000 forintos díját kapta.

Napló

Magyar Nemzet 1953. május 26. 9.l.

N.Y.

melk

Kokas Ignác

olvasó parasztok e. műve

Lelőcz Mária. A.X. Magy. Képzőm. Kiállításról
Jelenkor. 1962 4. sz 542. l

Kokas Ignác

Szerepelt a kiállításon.

olvasó paraszt

Lehóczi Mária: A IX. Magyar Képzőművészeti Kiállításról.

JELENKOR 1962. 4. 341-343.l.

M.D.K.

Kokas Ignác
festő

1945-óta részt vett a velencei
biennálén.

Vayer Lajos: Biennálé-problémák
Művészet, 1962. november - 24 lap

Kokas Ignác

MDK

"Olvasó paraszt"

Tóth Miklós: A IX. képzőművészeti kiállitás néhány esztétikai tanulsága.
TISZATÁJ 1962. jul.

Kokas Ignác

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

1963 MÁJ 26

1021

NAPL

Az Ernst Múzeumban szombaton megnyílt a Fiatal Képzőművészek kiállítása, amelyen 113 művész 281 alkotása látható. A megnyitó után átadták a KISZ központi bizottsága 10 000 forintos képzőművészeti díját Szurcsik János festőművésznek, a KISZ központi bizottsága és a Fiatal Képzőművészek Stúdiója három, 5000 forintos díját Vecsési Sándor és Kokas Ignác festőművésznek, valamint Kondor Béla grafikusnak.

blúzzal, a szoknya alatt a blúz anyagából készült bugyival, amelyet a blúzzal külön is viselhet.

(f. b.)

VÉNY

mdk

Kokas Ignác

„Koratavasz" c. képe a moszkvai kiállításon

/. Egy moszkvai kiállítás vendégkonyvéből

Uj Szás 1962 9. sz 177. l

MDK

Kokas Ignác

Bányász. Olajf. 120x80 N.M.

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás.Műcsarnok.
1955. 17.1.

MDK

Kokas Ignác

"Bányász" c. kép repr.

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás.Mücsarnok.
1955.Kat.

Mák

Kokas Ignác festőm.

díjat nyert. Ernst Múzeumi kiállításon.
(1000 Ft.)

/ Megnyílt a fiatal képzőművészek kiállítása

Népszava, 91. évf. 121. sz. 1963. máj. 26. 12. l.

Kokas Ignác, festő

MDk

A fiatal festő akvarelljeivel szerepel.

– : Magyar alkotások a velencei biennálén 8. l.

NÉPSZABADSÁG, Szn. 1962. ápr. 22.

MDK

Kokas Ignác, festő

Asztalos. Olaj.

/Műcsarnok?/.- III.Képzőművész.kiáll. 1952.dec.-1953.márc.
Kat. 0.1.

le-D. K.

KOKAS Ignác festő

Akvarellekkel készül

Utra készen áll a velencei Biennálé magyar kiállitás

Magyar Nemzet 1962. április 21. 4.1.

MDK

Kokas Ignác

Bencze L: Gondolatok a VI.M. Képzm.kiáll.ról.
Á m. képzm. mai eredményei. Csillag, 1956. 2.sz. 341-364 l.

Kokas Ignácz

MDK

A Gheorghiu-Dej Hajógyárban rendezett képzőművészeti kiállitáson részt vesz.

Esti Hirlap 153 sz. 1959. jul. 2 2 old.

Kokas Ignác, [ ] MTA

A fiatal képzőművész kétéves tanulmányútra a Szovjetunióba utazott.

– : Hír

10.1

Népszabadság, bp. 1962. jún. 6. [Vidéki]

MDK

Kokas Ignác, festő

Sakkozó gyerekek. Olf.

Mücs.-IV.M.Képzm.Kiáll. 1954.jan.-febr. Kat. 8.1.

Kokas Ignác

MDK

A Műcsarnokban a VII. magyar képzőművészeti kiállítás nyilik meg. A Tanácsköztársaság évfordulója tiszteletére.
Fenti fiatal művész is résztvesz.

Esti Hirlap 75 sz. 1959. márc. 29. 2 old.

Kokas Ignác, festő. MDk

Olvasó parasztja és tájképe jó festői képességeket mutat.

Rényi Péter: A IX. Magyar Képzőművészeti Kiállítás festményei 8. l

Népszabadság, Bp. 1961. máj. 12.

Kokas Ignác, festő

Részt vesz a kiállításon.

– : Elkészült a velencei biennale magyar anyagának prospektusa 9. l.

Népszabadság, Bp. 1962. jún. 8.

Kokas Ignác

ÉLET ÉS IRODALOM
1957 JUN 7

IFJÚSÁGI KIÁLLITÁS nyilt meg a Műcsarnokban, melyen kihirdették a moszkvai VIT tiszteletére rendezett ifjúsági képzőművészeti pályázat eredményét és kiosztották a díjakat. A nagydíjat Kokas Ignác nyerte „Gépállomáson" című festményével. A győztes jutalmul részt vesz a moszkvai Világifjúsági Találkozón.

nem indulhat meg a biztos fej-
lődés. A kritika kialakulását
nem utolsósorban művészet-
politikai irányításunk túlzott
gyámkodása, az alkotás folyo-

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest, VII., Lenin-körút 9—11.
TELEFON: 227—651, 221—285

ÉLET ÉS TUDOMÁNY

4698 — Jókai-nyomda

M.DK

Kokas Ignác
festő

„Lear király"-át állította
ki a tárlaton. — „Lear
király" (nyomo)

Szelesi Zoltán: A VIII. Szegedi Nyári Tárlat.
Művészet, 1967. november - 42 lap.

MDK

Kokas Ignác

Téli udvar, o.temp.

Intérieur, " "

Szines portré,""

Hegesztő, ""

X. Magy. Képzőmüv. kiáll. Mücs. 1965.

MDK

Kokas Ignác

Müv. mozaikokkal és gobelinképekkel diszitik a Népstadion helyiségeit. Magyar Nemzet, 1953. jul. 23. 5.l.

Kokas Ignác

festő

M.D.K

Az eddigitől eltérő modorban dolgozott, dekorativ fakturák, kitelesebb kompozíciók, egyszerűbb kompozíciókat kalmicsolt.

Bolgár Kálmán: Tűzevés a Fiatal Képzőművészek Studiójá

Műtéskel, 1969. január – 14 lap

MDK

Kokas Ignác, festő

1968-ban a velencei biennálén képviselte a magyar festénetet.
Képeinek mindig konkrét címe van: „Elmúlás", „Madár", „Utazás az alvilágban", „a megfestett formák azonban csak távolról utalnak a címre." 43 éves a művén. Önálló kiállítása még nem volt.
Sz.: interjú Kokas Ignáccal 7

Népszabadság. Bp. 1969. márc. 14.

Kokas Ignác

Asztalos c. műve (eml.)

Szerepel a Studió 58-68 c. kiállítása a műcsarnokban

Havas tujra: Két kiállítása a műcsarnokban

Nyomva 1969 I. 4.

Kokas Ignác

szerepel a „Studió 58-68"..
kiáhitáson a Műcsarnokban

Zs. A.: Studió 58-68

Csongrád Megyei Hírlap 1968 XII. 29

Kokas Ignác

A Fiatal Képzőművészek Stúdiója egyik alapítója (1958)

Székely András: A második Alma Mater

Szovalista Művészetért 1969 I.

Kokas Ignác

Szerepel a Fiatalok Studiója 58-68 c.
tárlatban

N.N.: Ismerkedjünk a művészettel

Elzett 1969 I. 14

Kokas Ignác, festő

MDK

Vita cikk [: dr. Ujvári Bélával].

Kokas Ignác festéneteről..

Rózsa Gyula: Az igazság kedvéért 7

NÉPSZABADSÁG! Bp. 1969 márc. 19.

M.D.K.

Kohas Ignác
festő

A Stúdióból induló művész
a legjobb mestereinkhez fejlődött.

Lesoná Miklós: A Stúdió festőn
Művészet, 1969. január - 24 lap.

Kokas Ignác

festő-

M.D.Y.

A 34. Velencei Biennale magyar pavilon-
jának egyik kiállítója

Bájkony Éva: Képek, ötletek...
Művészet, 1968. december - 38 lap.

Kokas Ignác

Az elmult négy év munkáival
(ezek: Néma ház; Ortensi;
Parasztudvar)
szerepel a 34. velencei biennálén

N.N.: Nagyon művészek alkotásai
Velencében

Zalai Hirlap 1968 XII. 15

Kokas Ignác.

Tanító volt Veszprém megyében
Néhány képe a művelődésiosztály
tulajdonában van.

Fónay Tibor: Képzőművészeti élet
Veszprém megyében

Veszprémi N. 1969 IV. 4

Kokas Ignác

festő részt vesz az ~~következő~~ idei velencei biennálén.

Horváth Ágnes: Beszélgetés a Herder-díjas Vayer Lajos professzorral
Magyar Nemzet 1963. febr. 6. 4.o.

MDK

Kokas Ignác, festő

Kiállítása nyílt meg Miskolcon.

— : Kulturális hírek 7

Népszabadság Bp. 1969. máj. 27.

MDK

Kokas Ignác, festő 2

A recenzió címe két kép címéből terődik össze: Kürdelem, Sine solitudine. Egyéb művei igazolást adnak: a Két Zöld táj, az Elmúlás, A nap fiai, a Napbéhegyett, A tékozló fiú, Az öregek háza, Kajászói temető, Néma ház, Elhagyom a falum, a Hasadékon át, az Utazás az alvilágba, Colombre I–II, a Mennyei madár.

Rózsa Gyula: Kürdelem, magány nélkül

9.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1969. máj. 3.

MDK

Kokas Ignác, festő

1

A Műcsarnokban megnyílt tárlaton a negyven év körüliek korosztályába tartozó Kokas Ignác művészi fejlődését, jól érzékeltető műveket mutat be. Köztük leghosábbi az Este a falun című. Szinte „hagyományos" festmény. A továbbiakban zálrágait, küzdelmeit, formai s tartalmi útkereséseit láthatjuk.

Rózsa Gyula: Küzdelem, magány nélkül 9

NÉPSZABADSÁG, Bk.-1969. máj. 3.

M.D.K

Kohas Ignác
festő

A Magyar Képzőművészek Szövetsége-
nek közgyűlése a festő szakosztály
választmányi tagjául választotta.

A Magyar Képzőművészek Szövetségének közgyűlése.
Művészet, 1969. március – 18 lap.

MDK

Kokas Ignác, festő

Kiállítása nyílik meg Kenthelyen.

– : Kulturális hírek 9

Népszabadság, Bp. 1969. jún. 21.

Korcas Ignác

Képét megvásárolta az állam.

Perneczky Géza: Festmények az állami vásárlási kiállításon.

Magyar Nemzet, 1967. VII. 19. 4. o.

Kokas Ignác

remek kis festménye.

Pernecky Géza: Új magyar festészet. Kiállítás a Nemzeti Galériában.

Magyar Nemzet, 1967.XII.29. 4.o.

MDK

Kokas Ignác, festő

Szerepel a Stúdió 58-68
kiállításain.

Rózsa Gyula: Fiatalok táborba? 7

Népszabadság Bp. 1969. jan. 10.

MDK

Kokas Ignác, festő

Kiállít Miskolcon.

-: Mitz Béla s Borsos Miklós alkotásai a Miskolci Galériában 7

Népszabadság, Bp. 1969. jan. 9.

Kokas Ignác festő

Kerepel a Velencei Biennálén

Horányi Barna: Velence, 34. biennálé

Somogyi Magyar Nyelv 1968 X. 23

Kokas Ignác

szerepel az alábbi tárlaton

zs.a.: Stúdió 58-68. Fiatalok
Kiállítása a Műcsarnok ban

Somogy megyei Néplap 1969 I. 8.

Kokas Ignác

Tájto-mulmányok (i képe /eml.)
szerepel a IV. Balatoni Nyári
Tárlaton a keszthelyi muzeum van

Heitler László: A IV. Balatoni Nyári
Tárlat

Jelenkor 1968 IX n. 811 old.

Kokas Ignác

Velencei kiáll, nesepel ~~[illegible]~~

Fejérmegyei Hirlap, 1968 jun. 23.
„Képzőművénetünk nagykövetei"

Kokas Ignác

Részlet a Velencei Biennáléról.

Magyar Hírlap, 1968, július 21.
Bíró István, Feltámad-e a Velencei Biennále?

Kokas Ignác

Szerepelt az 1968-as Velencei Biennálén

Magyar Nemzet, 1968, jul. 6, Nexay Katalin, Rendhagyó Biennáli Velencében –

Kokes Ignác

Reint vett a Velencei Biennálén

Petőfi Népe, 1968, jún. 30.
– Képzőművészeti napilapszemle –

MDK

Kokas Ignác, festő

A miskolci kiállítás-on nereplő Mieser Pál „agganló Kokas Ignác-epigonizmust" mutat.

Rózsa Gyula: Harmincévesek művészete 7

Népszabadság, Bp. 1968. dec. 12

MDK

Kokas Ignác

Kiállitási kritika

Jelenkor 1968 szept.p.812.

MDK

Kokas Ignác

Kiállitási kritika

Jelenkor 1968 szet .p.812.

Kokas Ignác

A velencei biennálén bemutatott képeiért

Nívó díjat kapott

N. N.: Nívó díjak

Csongrád megyei Hírlap 1969 V. 2

Kokas Ignác festő

Szerepel a Velencei Biennálén

A. L.: A velencei Biennálé

Délmagyarország 1968 X. 9

Kokas Ignác
festő

MDY

Műveiben a valóság és a
lelek tragikusatt realitásait
közli.

Thovács Gyula: Stúdió 1958-68.
Művészet, 1969. április - 3 lap.

M.D.V.

Kokas Ignác
festő

„Napbelyegzett"
(repro)

Kovács Gyula: Stúdió 1958-68
Mű vészet, 1969 ap nlis - 3 lap

Kokas Ignác

Szerepel az alábbi tárlaton

Rózsa Gyula: Fiatalok tárlata?
A Studió 58-68 kiállításról

Nyugabadság 1969 I. 10

Kokas Ignác

műveit a budapesti Műcsarnokban
mutatták be.

Jelmélküli: „11th Hungarian Arts Show
opened."
Daily News, Budapest, 1968. dec. 17
2 l.

Kokas Ignác

Szerepel az alábbi táplatan a hűcsarnokban

Zs.a.: Studió 58-68

Petőfi Népe 1969 I. 23

Kokas Ignác festő

Kiállítása lesz a Miskolci
Galériában 1969-ben

N.N.: A Miskolci Galéria
Kiállítási tervéből

Diósgyőri Hírlap 1969 I. 14

Kokas Ignác

Szerepel a Studió 58-68 c. tárlaton

Géza Perneczky: Studió 58-68

Budapesti Rundschau 1969 I. 17

MDK

Kokas Ignác

Néma-ház, o.temp.

11. M. Képzőm. kiáll. Kücs. 1968.

MDK

Kokas Ignác

Néma ház, o.temp. repr.

11. M. Képzőm. kiáll. Műcs. 1968.

MDK

Kokas Ignác

a szegedi nyári tárlat dijazottja
1965.

9. szegedi nyári tárlat. Móra F.Muz.
1968. aug.

MDK

Kokas Ignác

Néma ház c. képe

Müvészet 1968 ápr.p.41.

Kokas Ignác
festő

M.D.K.

Három kiszeretű akvarelljével szerepel a tárlaton, „Tájtanulmány" címet adta a hipeknek.

Kovács Gyula: IV. Balatoni Nyári Tárlat.
Művészet, 1968. november – 45 kap.

Ulrich Tobler, IV. Galeerie, Wien.

Wien, 1898. Nov. 15.

Kokas Ignác festő

Kiállítása nyílik a Miskolci Galériában

Magyar Nemzet 1969 I. 9.

Kokas Ignác

szerepel a Fiatalok Studiója kiállításán a műcsarnokban

Pernecsky Géza: A pátosztól a groteszkig

Élet és Isodalom 1969 I. 4, 9 old.

Kokas Ignác festő

kiállítása nyílik a miskolci

Galériában

N. N.: Lux Béla és Borsos Miklós

kiállítása a miskolci Galériában

Népújság 1969 I. 9.

Kokas Ignác

nevezel a XI. Magyar Képzőművészeti Kiállításra.

(2-a): Kiváló művének-érdemes alkotások
Pest megyei Hírlap 1968. IV: 28. 8.o.

Lukas Ignác

Színes reprodukció egész táblán:

54. sz. „Híd", olajtempera, 60 x 94 cm.

Szántó Tibor: Pictura Hungarica I.

A mai magyar táblafestészet, Budapest, 1971

Kokas Ignác

Válon született 1926-ban. Tanulmányai: Képző művészeti Főiskola. Tárlatai: Budapest, Kőszthely, Miskolc. Munkácsy díjas 1956, 1966.

Szántó Tibor: Pictura Hungarica. I.

A mai magyar táblafestészet Budapest 1971

Kokas Ignác

Kines reprodukció, egész táblán:

56. sz. „Néma ház", olajtempera, 50 x 105 cm.

Művelődésügyi minisztérium.

Szántó Tibor: Pictura Hungarica I.

A mai magyar táblafestészet, Budapest, 1971

Kokas Ignác 6.

A legujabb művei közül a Sine solitudine az absztrahálást konkrét jelképekkel köti egybe, a Küzdelem már teljesen elvont kompozició.

Rózsa Gyula; Kokas Ignác kiállitása a Műcsarnokban; Képzőművészeti Almanach 2, Corvina 197o, 37.l.

A recenzens néhány kép /Elhagyom a falum, Utazás az alvilágban, Hasadékon át, Mennyelmadár/elemzésével mutatja ki, hogyan szakad el a festő a naturális elemektől, majd az ujak születése hogyan reprezentálja az önpusztitás nyomás támadt harmóniát vagy ennek reményét.

Rózsa Gyula; Kokas Ignác kiállitása a Műcsarnokban; Képzőművészeti Almanach 2, Corvina 197o, 36-37.l.

Az Elmulást /1967/ a recenzens a népköltészet vilgával hozza kapcsolatba. Ebben az évben sorra születnek a hasonló gondolatkörben mozgó nagylélegzetü kompoziciók /Harangozó, Lear király, A nap fiai, Napbélyegzett/. Az utóbbi kettő a sikerrel megvivott küzdelemről ad hirt, egyuttal a megfestett irodalmi szimbólumok eltünéséről.

Rózsa Gyula; Kokas Ignác kiállitása a Mücsarnokban; Képzőmüvészeti Almanach 2, Corvina 197o, 36.l.

K kaa

Nem kerül a klasszikus szürrealizmus vonzókörébe/Zöld táj, Kajászói temető, Néma ház/. Vannak képei /Este a falun 1964, Öregek háza triptichon, 1967/, amelyeken a konstruktiv formaadás erősebben érvényesül.

Rózsa Gyula; Kokas Ignác kiállitása a Mücsarnokban; K,pzőmüvészeti Almanach 2, Corvina 197o, 35.l.

A kiállitás anyaga az utóbbi négy év terméséből került válogatásra. Mestere Bernáth Aurél volt. Kitörését a posztnagybányai világból a két 1966-os Zöld táj szemlélteti. A motivumok álomszerü elbomlasztáson mennek keresztül.

Rózsa Gyula; Kokas Ignác kiállitása a Mücsarnokban; Képzőművészeti Almanach 2, Corvina 197o, 35.l.

A negyvèn évesek nemzedékének egyik jellegzetes alakja. 1969 áprilisában volt az első egyéni tárlata a Mücsarnokban, ekkor már 43 éves mult. Egy évvel korábban szerepelt a XXXIV. Velencei Biennálén saját kollekcióval.

Rózsa Gyula; Kokas Ignác kiállitása a Mücsarnokban; Képzőmüvészeti Almanach 2, Corvina 197o, 34.l.

Kokas Ignác

Szerepelt a kiállitáson.

Rózsa Gyula; Fiatalok tárlata? A Studió 58--68 kiállitásról; Képzőművészeti Almanach 2, Corvina 197o, 28.l.

Kokas Ignác

Szürkészöldjeinek diszharmóniája a szerző szerint a groteszk jeleit mutatja.

A Fiatal Képzőművészek Studiójának jubileumi kiállitása a Műcsarnokban Perneczky Géza; A pátosztól a groteszkig; Képzőművészeti Almanach 2, Corvina 197o, 26.1.

Kokas Ignác

a Művészetben rendezett „Új művek"
című kiállításon művei részesültek.

Miklós Pál: Új művek – vészi vitára.

Társadalmi Szemle, 1941. (2.) 5.

Kokas Ignác

Az Ernst Múzeumban rendezett Studió 71 kiállításon művei szerepellek.

Láttuk, hallottuk.

1971. dec. 10. 18:00

Kokas Ignác

Munkácsy-díjas festőművész

A Magyar Népfőiskolai Társaság érdemes művésze címet kapta.

Népszabadság, 1971. ápr. 3.

Kokas Ignác festő

„Érdemes művész" ki tüntetést kapott dpt. 4. alkalmából

N.N: művészeket tüntettek ki a Parlamentben

Zalai Hírlap 1971 IV. 3

Kabos Ipoác, Munkácsy-díjas festőművész

a Magyar Népkörtársaság
érdemes művésze címet kapta.

Magyar Hírlap, 1948. ápr. 2.

Kokas Ignác

Munkásságában a szertő a hazai posztimpressionizmus konszerűbb feladatok felé fordulásának jelét látja. A festőnek követői is akadnak.

Perneczky Géza: A lúcisány és a konstruktivizmus új útjai a magyar festészetben; Képzőmű. Almanach 1, Corvina 1969, 59. l.

Kokas Ignác

Az I. Országos Akvarellkiállításon (Eger, Gárdonyi Géza Színház, 1968. VIII. 4-) díjat nyert.

Képző- műv. Almanach 1, Comin na 1969. 70. l.

MAGYAR IPARMŰVÉSZETI FŐISKOLA
Budapest, XII. Zugligeti u.11-

. . . . . .

Kérésére engedélyezem, hogy a
Könyvtárát a könyvtár nyitvata
és a könyvtárra vonatkozó szab
vehesse.

Budapest, 1971. . . . . .hó.

Kokas Ignác

Szerepelt a székesfehérvári téli tárlaton.

"Öregember galambjai"

Cseh Miklós: Alacsony színvonal.

ESTI HIRLAP 1964 febr. 4.

Kokas Ignác

Tanítványa volt Kunetty Jánosnak.

Dévényi Iván: Kunetty János; Mügyűjtő, 1971. 2. sz. 55. l.

Kokas Ignác

művei szerepelnek az

I. místolci Téli Tárlaton

Északmagyarország 1970 december 13

4. old.

Kokas Ignác

fesőmüvész

MDK

Szerepelt a tárlaton

A Veszprém megyei tanács Egry József diját kaptá.

"Veszprémi táj"

"Szikár öreg"

Kovács Gyula: Balatoni nyári tárlat.

NÉPSZAVA 1964 jun. 28.

Kohas Ignác
festő

Méltatás

Losonci Miklós: Képzőművészetünk időszerű kérdései.
Művészet, 1971. július - 32.oldal

Kokas Ignác

MDK

Szerepelt az Autovillamossági-gyár kulturtermében rendezett képzőművészeti kiállításon.

/ Cs.M.: Kiállítás Angyalföldön.

ESTI HIRLAP 1964 máj. 25

Kokas Ignác

MIK

szerepelt a kiállításon.

Szelesi Zoltán: Szegedi Országos Képzőművészeti Kiállitás.

Tiszatáj. 1964. szept.

Kokas Ignác MDK

Szerepelt az Ernst Muzeumben rendezett "Dolgozó emberek között" kiállitáson.

"Este"

Bálgár Kálmán: Mi a fontos - a téma vagy a minőség?
ÉLET ÉS IRODALOM 1964 máj. 16.

Kokas Ignác, Jestő

Megemlítve.

P. Szücs Julianna: Stúdió '71 7.

Népszabadság. Bp. 1971. dec. 15.

Kokas Ignác

Hatása látszik Vecsési Sandor és Dér István festményein.

Ambrus Tibor: A XVII. Vásárhelyi Őszi Tárlat

Alföld 1971/1 75old.

Kokas Ignác, testő

L:Rudnay Gyula

14.

Bp.1977, júl.

10.

adság,

Kokas Ignác, festő

L.:Mácsai István

Vekerdi László:Az értelmezés esélyei 538-542

XX/6.

Jelenkor, Pécs, 1977. június

Kokas Ignác, munkácsy-díjas festőművész

a salgótarjáni tavasni tárlaton, a megnyitón veheti majd át a művész a munka- és művészet nagydíját.

Reggeli Krónika, III.

1977. IV. 2. Kossuth 7.00 Gné.

Kokas Ignác

Ef Zámbó István figuráiról Kondor Bélára emlékezik és Vajda Lajosra, aki viszont Kondor választott példaképe volt,
Néhány fiatal müvészt nem sorol a kritika "A vázolt képletbe": Farkas Ádám és Váró Márton már nem nevezhető tanitványnak. Önálló, kulturált müvészek, mint a grafikusok közül Almásy Aladár, Banga Ferenc és Szemethy Imre.
Nagy Gábor Kondor parafrázisait kiemeli de itt is megjegyzi, hogy a mai fiatalok a "régi leckék" ismétlésébe bocsátkoznak.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. dec. 18.
XX. évf. 51. sz. 12. lap.

Kokas Ignác

A legérdekesebbek Kecskés H. Tibor, Ef Zámbó István, Szabó M. László, Szkladányi József, Holdas György müvei a kritika állitása szerint, hozzá teszi, hogy a fiatalok "csak közelednek" a választott példaképhez, de meg sem közelitik Kondor Bélát, Deim Pált, Keserü Ilonát, Berki Violát, Melocco Miklóst, bár -mint mondja- ők is választott példaképek után indultak utnak. Kecskés H. Péter két festményével azt bizonyitja, hogy az "kissé kedélyesre hangolt változata annak az élet kemény valóságát közvetitő montázs technikának, amelyet nálunk Lakner László honositott meg."

Élet és Irodalom, Bp. 1976. dec. 18. XX. évf. 51. sz. 12. lap.

Kokas Ignác

A Mücsarnokben rendezett "Studió 76" c. kiállitásról Vadas József számol be. Első sorban azokat a müvészeket emliti, akiknek hatása alatt áll az ifju müvésznemzedék: Domanovszky Endre, Kokas Ignác, Sváby Lajos. Ezért állitja a tárlat mottójául Véssey Gábor: "Mesterek és tanitványok" c. kompozicióját. A példaképek követői közé sorolja: Babos Évát, Gábor Istvánt, Hidvégi Valériát, Kollár Györgyöt. Véleménye szerint más utat keres: Dienes Gábor, El Kazovszkij, Záborszky Gábor és a szobrászok közül Bohus Zoltán és Nádler Tibor.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. dec. 18. 51. sz. XX. évf. 12. lap.

Kokas Ignác

"Képek a várfalon" cimmel, a Nemzeti Galéria kiállitásáról ir Vadas József és felsorolja azokat a müvészeket, akiknek alkotásai a "Képek és szobrok három évtized müvészetéből" c. tárlaton szerepel: Anna Margit, Baranyó Sándor, Balogh András, Balogh Ervin, Barcsay Jenő, Barta Lajos, Bartha László, Bartl József, Bálint Endre, Benedek György, Benedek Jenő, Berényi Ferenc, Berki Viola, Bernáth Aurél, Bér Rudolf, Bokros Birman Dezső, Borsos Miklós, Breznay József, Csáky-Maronyák József, Csernus Tibor, Csikszentmihályi Róbert, Deim Pál.

A müvésznevek felsorolásának folytatása a 2.-es cédulán következik.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. dec. 27. XIX. évf. 52. sz. 7. lap.

Kokas Ignác

Domanovszky Endre, Ék Sándor, Farkas Aladár, Fejér Csaba, Ferenczy Béni, Fónyi Géza, Fóth Ernő, Frank Frigyes, Gadányi Jenő, Göllner Miklós, Gyarmathy Tihamér, Hajnal János, Hincz Gyula, Holló László, Iván Szilárd, Kerényi Jenő, Keserü Ilona, Kisfaludi Stróbl Zsigmond, Kóka Ferenc, Kokas Ignác, Kondor Béla, Korniss Dezső, Kucs Béla, Lakner László, Makrisz Agamemnon, Marton László, Martyn Ferenc.
A tárlaton szereplő többi név a 3.-as cédulán következik.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. dec. 27.
XIX. évf. 52. sz. 7. lap.

Kokas Ignác

Medgyessy Ferenc, Melocco Miklós, Mihéltz Pál, Németh József, Orosz János, Papp Gyula, Pirk János, Pór Bertalan, Ridovics László, Sarkantyu Simon, Schéner Mihály, Scholz Erik, Sikuta Gusztáv, Somogyi Árpád, Somogyi János, Somogyi József, Svaby Lajos, Szabó Vladimir, Szabé Szalay Ferenc, Szentiványi Lajos, Szentgyörgyi Kornél, Szőnyi István, Szkok Iván, Tar István, Tóth Béla, Vigh Tamás, Záborszky Viola.
A kiállitást ismertető részletes kritika, -Vadas József cikke- Bernáth Aurél nevénél található.
Élet és Irodalom, Bp. 1975. dec. 27.
XIX. évf. 52. sz. 7. lap.

Kokas Ignác, 1956

L.: Udvardi 9.

Rózsa Gy.: A norgulom ... - - 7.

Népszabadság Bp. 1976. szept. 28.

Kokas Ignác, festő

6

Mellékletek: 5. Nemzeti mondás 217. o.

6. A Váli híd 217. o.

7. Birkahodály romjai 217. o.

Chikán B.: Kokas Ignác művészete 212-215-217.

Élet és Tudomány, Bp. 1976. jan. 30. XXXI/5.

Kokas Ignác

A dunaújvárosi Uitz teremben december 3-án nyílt meg Kokas Ignác festőművészki állítása.

-------:Kiállitási naptár.

Müvészet, 1976.december - 48.oldal.

Kokas Ignác festőművész

Makón, a József Attila múzeumban a festő tárlata febr. 12.-ig tart nyitva.

Láttuk, hallottuk

1976. II. S. Petőfi, 11.43 Gné.

Kokas Ignác, festő

5.

Mellékletek:

I. Néma ház — 212-213 old.-on.

1. Az asztalos témájának új feldolgozása (1963) — 216 - 217 old.
2. Téli udvar (1964 — 216-217. o.
3. Enyészet (1964) — 216. — old.
4. Életfa (— 216 - 217. old.

Chikán Bp.: Kokas Ignác művészete 212 - 215 - 217

Élet s Tudomány, Bp. 1976. jan. 30.

XXXI/5.

KOKAS IGNÁC, festő

A művészek felajánlásaikkal is gyarapitják a Modern Magyar Képtár anyagát. Sokszor kiállitásokhoz kapcsolódnak ezek.-Vagy Kokas Ignác példamutató esete!-A művész levélbeni megkeresésre egyik fő művét ajánlotta fel a Modern Magyar Képtárnak. 290.old

KOMVARY FERENC: A Modern Magyar Képtar története
Uj szerzemények III. 287.old

A Janus Pannonius Múzeum Evkönyve,-XVII-XVIII.
1972-73.-Pécs, 1973

KOKAS IGNAC, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár gyüjtemények vétele, vagy ajandékozás révén gazdagodik, ill. esetenként vásarlások utján gyarapodik. 1968-tól 1973-ig kb. 1500 darabbal nőtt a gyüjtemény anyaga. Ezekből képek jegyzéke. festmények:
44. sz.-KOKAS IGNÉC: "GINZA PUSZTA KAPUI", c. müve. farost-ton v. plextoll.-113+121 cm.-Ltsz: 72.284.-VII. tabl 299.old. rekete repr.

ROMVARY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények III. 287.old

A Janus Pannonius Muzeum Evkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KOKAS IGNÁC, festő

A Művészeti Alap vásárlásából esetenként, saját kivá-
lasztással a múzeum birtokába kerülnek festmények,
szobrok és grafikák.-Igy az 1972-es évben Kokas Ig-
nácnak is került festménye a Modern Magyar Képtár
gyüjteményébe. 289.old

KONYARY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények, III. 287.old

A JANUS PANNONIUS MÚZEUM évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73, Pécs, 1973

Kakas Ignác

A Nemzeti Galériában rendezték meg a volt nápi kollégista képzőművésnek kiállítását, melyen szerepelt a művész alkotása.

Cinkán Bálint: Fényes szelek nemzedéke.
Közgazdása, 1976. dec. 16.

Kokas Ignác

A volt népi kollégiumi képzőművészek közé tartozott a művésza is.

Horváth György: Fényes szelek nemzedéke, Tükör, Budapest, 1976. dec. 12,

Kokas Ignác

Frank Frigyesben legközelebb állnak — kijelentése szerint — a fiatalok közül: Kokas Ignác, Schöner Mihály, Svéd Lajos.

Csapó György: Beszélgetés Frank Frigyessel. Hitel, Budapest, 1946, nov. 28.

Kokas Ignác

Kokas Ignác festőművész 1926-ban született, a Stúdió tagja 1958 és 1962 között volt.

Chikán Bálint: Köszöntés.
Művészet, 1979. április - 4. lap.

Lukas Ignác

Méltatás.

Hajdú István: Studio Nacional.
Művészet, 1979. április – 12. lap.

Kokas Ignác

„Híd alatt", olaj, tempera, farost-lemez, 118×126 cm, 1947.
(repró)

Művészet, 1948. 4. 14. old.-on.

Kokas Ignác, festőművész

A Corvina Kiadó az idei könyvhétre új sorozatot a „műterem" c. indítja el. Kokas Ignác és Finta László műveit láthatjuk ezekben a könyvekben.

TV-Híradó

1978. V. 30. Televízió, 19.30

Kokas Ignác

"Uj müvek – régi keretben" cimmel Vadas József ir a mai képzőművészet állapotáról. A "Festészet 77" és a "Szobrászat 77" c. kiállitásokkal kezdi, s folytatja az elmult évtizedek jelentősebb eseményeivel. A hatvanas évek "nagy egyéniségei" között sorolja fel Ferenczy Béni, Somogyi József, Varga Imre kiváló alkotásait, majd Bálint Endre "nagy művésszé éréséről" Kokas Ignácnak az 1968-as velencei biennálén szereplő képeiről, Gross Arnold és Kondor Béla grafikai munkásságáról beszél.
Az elmult ~~évtizedekből~~ évtizedből csupán Melocco Miklós Ady-szobor variációit és Schaár Erzsébet utolsó munkáit emliti meg. A továbbiakban a képzőművészet külöféle válfajait és az azokkal kapcsolatos problémákat fejtegeti.
Fenti c. cikket lásd: Ferenczy Béni nevénél
Élet és Irodalom, Bp, 1978. aug.19. XXII. évf. 33. sz. 12. lap.

Kohas Ignác

Méltatás.

Szamosi Ferenc: Szentgyörgyi József festményei.
Új Tükör, 1979. április 22 – 3. lap.

Tokaji Ignác, festő

L: Orosz János

P-kiss J: Tegnapi örömeink - mai hiányaink 7-8.

Népszabadság, Bp. 1979 febr. 9.

Kokas Ignácy testő

L: Szkok Iván

—: Kér

21

Népszabadság, Bp. 1979. jan. 14.

Kokas Ignác, ksb

L: Csikós András

Olasz Sándor : Csikós Andrásnál 93-96.

Tiszatáj, Szeged, 1978. nov. XXXII/11.

KOKAS IGNÁC, festo

A vajai várkastélyban, a Vay Ádám Múzeumban rendezett "Mai magyar képzőművészet", cimü kiallitast 1971. augusztus 20-án nyitották meg. A kiallitás anyagában szerepeltek az ő alkotásai is. 84.old

SÁNTA JÁNOS: Mai magyar képzőművészeti kiállitas 82.old

Szabolcs-Szatmari Szemle, 1971. VI. 4.sz

Lukas Ignác, festő

L:Kmetty János

Képek, szobrok a 30 év magyar képzőművészetéből 7.

Nőszabadság, Bp. 1977. máj. 26.

Kokas Ignác

Takács Klára sokat okult Kokas Ignác hépépítő mód-szeréből.

—:—

Tükör, 1977. jan. 23-41. oldal.

Klokas Ignác, festő

L: Gerzson Pál

Láncz S: Képzőmův. Krónika 705-710

Jelenkor, Pécs 1976. júl-aug- XIX/7-8.

Kokas Ignác

Méltatás.

Horváth György: Benedek György képei és szobrai
Tükör, 1977. jan. 2 – 41 oldal.

Kokas Ignác

A Magyar Nemzeti Galériában szereplő kiállitó müvészeken kivül csupán müvészetük iránya szempontjából emlit meg Vadas József: "Zsákbagrafika" c. kritikájában, három nevet: Kokas Ignác, Schaár Erzsébet és Varga Imre/nem veszneknek részt a tárlaton. /müvészeket, akik/ A "Textilgrafika" c. kiállitáson a müvésznevek mellett a müveket is bemutatja a kritika, egyrészt méltatva, másrészt keményen birálva. Dobrányi Ildikó, Fógel Márta, Perczel Erzsébet, Péreli Zsuzsa, Polgár Csaba, Sajnovits Sándor, Széchenyi Lenke, Szenes Zsuzsa, Szilasi Anna, Szilvitzky Margit, Temessy Ildikó, Vető Márta. Fenti cimü Vadss-cikket lásd: Szilvitzky Margit nevénél. Élet és Irodalom, Bp. 1976. okt. 16. XX. évf. 42. sz. 13. lap.

Kokas Ignác

Rózsa Gyula: "Négy portré" c. könyvét ismerteti Ágh István: "Csoportkép" cimmel.
A könyvismertetés mellett, nemcsak felsorolja a négy művészt és tanáraikat, hanem velük kapcsolatban saját véleményét is kinyilvánitja.
A művészek: Kokas Ignác, Kondor Béla, Varga Imre és Vigh Tamás. Főiskolai tanáraik: Bernáth Aurél, Mikus Sándor, Ferenczy Béni, BarcsayJenő, Kmetty János, Koffán Károly.
Ágh István irását lásd: Varga Imre szobrász nevénél.
Élet és Irodalom, Bp. 1977. dec. 3.
XXI. évf. 49. sz. 10. lap.

Kolas Ignác

A középgenerációtól fölént Kolasnak a 60-as évek második felére megőrlelődött tépelődő, formaszag bravurosan csinyolt, a figuratívitás határát súroló expresszív műségete hat [illegible] szőles körben a [illegible] és a fiatalokra.

Aradi Nóra bevezetője

Kritikák és képek Bp.Corvina 1976.

23.old

Kokas Ignác

Gönzapuszta Tapni 1971.
Plextol, 113 x 121 cm
Pécsi János Pannonius Múz. Jul.
126. Tép.

Kritikák és képek Corvina Bp.1976.

Kolos Ignác

Kitűnő - „Néma kár" c. képe említve. Feltétlenül fontos lenne, hogy a velencei biennálé után itthon is bemutassák gyűjteményes anyagát.

Németh Lajos: Reflexiók a XI. Magyar Képzőművészeti kiállításról
Kritikák és képek Bp. Corvina 1976
289. old.
304. old.

Kokas Ignác

„Orfeusz" 1966. Olajtempera
154x160 cm KM tul.
XIII. vízes Tép.

Kritikák.és képek Bp.1976 Corvina

Kokas Ignác

Munkácsy dijas festőművésznek nyilt kiállitása novemberl5-én a veszprémi Dimitrov Művelődési Központban.

Magyar Hirlap 1974 316/8

Kokas Ignác

Kompozíció-
(repro)

Tóbías Áron: Somogyi József a megújult.
Tükör, 1976. apr. 6 – 16 oldal.

Kohas Ignác

Kohas Ignác Bernáth növendék volt, aki nagyon megtanulta a festészet és építészet minden csínját-binyát.

Tóbiás Áron: Somogyi József a megújult..
Tükör, 1976. ápr. 6 – 16. oldal.

Kokas Ignác, festő

L.: Szabó Ivan

— . Magyar képzőművészeti ..... 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. dec. 7.

Kokas Ignác, jezs

L.: Martyn Ferenc

Rózsa Gy.: A valóságról ... 7.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1976. jan. 17.

Kokas Ignác, fest

KOKAS IGNÁC érdemes művész, Munkácsy-díjas festőművész tárlata szombaton Makón megnyílt.

— a Hír —

14.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. jan. 25.

Kokas [Ignác], festő

L.: Valli Dezső

P. Szücs J.: Eklektikák 6.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. jan. 3.

Kokas Ignác festőművész

A Bartók művelődési Központ elkészítette az Ujtz Béla kiállítási terem 1996 évi programját, melyben szerepel az év utolsó hónapjában Kokas Ignác- és Fischer Ervin festőművészek önálló tárlatai.

Fejér Megyei Hírlap, 1996. jan. 17.

Kokas Ignác, festő

h.: Kiss Nagy András

Rózsa Gy.: Győzelem . . . . . 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. márc. 31.

Kokas Ignác, festő

L.: Deim Pál

Rózsa Gy.: Jó szóra .... 7.

LÉPSZABADSÁG Bp. 1976 febr. 6.

Kokas Ignác, Jestő

L.: Czóbel

Vayer L.: Szentendre ... 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. máj. 15.

Kokas Ignác

A svájzi Luzern városban hamarosan bezár az a kiállítás – ime Művészet Magyarországon 1900–1950 – amely bizonyára bekerül majd a Pécsi Modern Magyar Képtár előtörténetébe. A Képtár gondolata alig 18 éves. Elsőként került a művész néhány műve a múzeum tulajdonába.

Hallama Erzsébet: A Pécsi Modern Magyar Képtár nemzetközi hírneve.

Dunántúli Napló, 1975. szept. 14.

Kokas Ignác festő

Balassagyarmat városi tanácsa a közelmultban újabb hat műalkotást vásárolt: Kokas Ignác „Szent György mintán legjőzte a sárkányt" c. (említve.) Blaskó János: „Zene" – „Csendélet" c. festményei.

Nógrád, 1945. okt. 22.

Kokas Ignác

kiállitásának az Almanachban megjelent ismertetését problematikusnak tartja és birálja

Ujvári Béla recenziója /Képzőmüv.Almanach,2. 197o./ Művtört.Ért.1972.2.sz. 156-16o.l.

159.1.

Kokas Ignác
festő

v szerepelt a Balatoni Nyári tár-
laton /1970, keszthely/

Képrőmű v. Almanach 3. 67.
Corvina 1972.

Kokas Ignác

fe 6"

v. Bernáth A. tanítványa.

Képzőmiv. Almanach 3 49.

Corvina 1972

Kohas Ignác

festő 1

~ szerepelt a II. Debreceni Országos

Ugari Tárlaton /1970/

Képrőmű v. Almanach 3. 67.

Corpina 1972.

Kakas Ignác

1969. évben a Miskolci Galéria a művész alkotásainak bemutatását tervezi.

Benedek Miklós: A Galéria két éve, meg a harmadik.

Észak Magyarország, 1968. dec. 31.

Kokas Ignác Festő

A Műcsarnokban rendezett Stúdió 58-68 c. kiállításon művei szerepelnek.

Ks.a.: Stúdió 58-68
Pestmegyei Hírlap, 1968. dec. 23.

Kokas Ignác
festő

A Helsinki Magyar Nagykövetség
nagy fogadóterminek függöny fa-
lán elhelyezendő faintarzia ter-
vezésére pályázott a művén.

N.Dvorszky Hedvig: Képzőművészeti pályázatok.
Művészet, 1974.február - 48.oldal

Kokas Ignác

Részt vett a XI. Magyar Képzőművészeti Kiállitáson a Műcsarnokban 1968-ban.

Kortárs 1968/1o 1673. old.

Kokas Ignác

Aradi Nóra Uj művészet - uj társadalom c. kulturpolitikai cikkében emlitve.

Kortárs 1970/4 579. old.

Kokas Ignác festménye

Orpheus

Kortárs 1970/4 581. old.

Kokas Ignác

1. Szerelmesek plextoll 82,5 x 123
2. Fény felé -"- 60 x 80

6. Balatoni Nyári Tárlat
Balatoni Múzeum, Keszthely 1972.

Kokas Ignác

A kritika folytatja: A tárgyak elvesztik eredeti formájukat. A fákból szellemek, a folyókból tündérek válnak, a romokból szörnyek bujnak elő. A békés táj féktelen elemekké változik, képei nem az első impressziót rögzitik, hanem "azt a küzdelmet örökitik meg amellyel magáévá akarja tenni a világot". Célja, hogy a kényelmes szokásokat felszámolvan uj, emberhez méltó világot teremtsen magának.
Élet és Irodalom, Bp. 1972. dec. 30.
XVI. évf. 53. sz. 12. lap.

Kokas Ignác

A József Attila Müvelődési Központban rendezett kiállitásáról Vadas József: "Jelek" cimmel, -más tárlatokról is beszámolva- ismerteti a müvész munkásságát: "aki Soulage iskolájának vivmányaiból és a magyar posztimpresszionizmus hagyományaiból épitette föl életmüvét." Huszonegy vizfestménye közül megemliti: "Birkahodály romjai", "Kajászói gödrök", "Öreg akácfa", "Fekete sirkő" c. müveit, de mellette megjegyzi, nehogy romantikára gondoljon valaki, mert itt "vad küzdelem folyik!"
Élet és Irodalom, Bp. 1972. dec. 3o.
XVI. évf. 53. sz. 12. lap.

Kokas Ignác

Cím nélkül plexiből 60×80

6. Balatoni Nyári Tárlat
Balatoni Múzeum, Keszthely 1977.

Kovács Ignác

Cím nélkül, rajz.

6. Balatoni Nyári Tárlat
Balatoni Múzeum, Keszthely 1977.

Kokas Ignác, festő

Kiállító

Rózsa Gyula: Gendéletekről, két rézletben 13.

Népszabadság, Bp 1973. ápr. 30.

Kokas Ignác festőművész

Kiállítása a November 7. Művelődési Központban szept. 1.-ig látható

Szegedi Ünnepi Hetek, 1974.

Délmagyarország (Szeged), 1974. aug. 10.

Kokas Ignác

festő a velencei biennálén bemutatott anyagáért megkapta a Művelődésügyi Minisztérium nívódíját

Népző- és iparművészeti nívódíjak

Magyar Hírlap, 1969. április 13. 8. l.

Kokas Ignác

a velencei bicenálé sikere után most állít ki
először a Műcsarnokban. Művészetét a bíráló
„parasztí szürrealizmus" kifejezéssel határozza meg.
Név szerint a „Néma kár" c. képét emeliti.
Régebbi képein: szürkék, kabos-fehérek, fakó zöldek
szigorú féri rendbe szerkesztve.

Ujabban: megbomlott a szerkezet, szimkasmálat
megélénkült, s már-már nonfigurativ.

Kiállitásról-kiállitásra (Kokas Ignác képei a Műcsarnokban)
– Rideg Gábor

Magyar Hírlap, 1969. április 16. E. l.

Kokas Ignác

Munkácsy-díjas festő kiállítását
május 11-ig meghosszabbitották a Műcsarnokban

(Kultura - Művészet)

Magyar Hirlap, 1963 május 3. 9. l.

Kokas Ignác

Munkácsy-díjas festő műcsarnoki kiállítását május 18-ig ismét meghosszabbították.

Krónika

Magyar Hírlap, 1969. május 13. 9. l.

Kokas Ignác

neve emlitve

szerepel a Képcsarnok vidéki

Kiállitásain

Nápszova 1971 julius 22

2. old.

Kolos Ignác

műve szerepel az I.Miskolci
Téli Tárlaton

Napjaink 1971 január
5.old.

Kolas Ignác

az Ózdi Kohászati Üzemek

díját kapta az T. Miskolci Téli

Táslaton

Napjaink 1971 január 5.old.

Kokas Ignác

A tékozló fiú 1968, olajtemp., 160 x 141 cm } repró
Néma ház 1967, olajtemp., 50 x 105 cm

Képzőmův. Almanach 1, Corvina 1969, 169. l.

Kokas Ignác A.

A Bernáth-iskola tagja volt. Előadásmódja megváltozott. A képek témái: táj, természet, falusi udvar, parasit-caterior (Az öregek háza 1967, sorozat). Gyakran él szimbólumokkal (Napbölyegzett 1967, Tékozló fiú 1968).

Frank J.: A 34. Velencei Biennale magyar pavilonjának kiállítása. Vilt T., Kondor B., Kokas I. – Képzőművész. Almanach 1969, Corvina Kiadó, 34. l.

Kokas Ignác 2.

Festészete lírai és antropocentrikus. Kedveli a nagy méreteket. Valahol a realizmus és a szürrealizmus mezsgyéjén jár. A reneszánsz ihlet táplálja.

Frank J.: A 34. Velencei Biennale magyar pavilonjának kiállítása. Vilt T., Kondor B., Kokas I. – Képzőművész. Almanach, Corvina 1969, 34. l.

Kokas Ignác

A velencei kollekció első önálló kiállítása volt.

Frank János: A 34. Velencei Biennale magyar pavilonjának kiállítása. Volt T., Kondor B. és Kokas I. – Képzőmű. Almanach 1, Corvina 1969, 32. l.

Kokas Ignác

Vadas József: "Képek és szobrok, uj arányokkal" c. beszámolójában átfogó képet ad a Történeti Muzeumban rendezett kiállitásról, amelyen harminc év magyar müvészetéből válogatták ki a müvészek alkotásait.
A méreteiben is nagyjelentőségü tárlaton résztvevő müvészek neve a kritikában szereplő sorrendben következik: Bernáth Aurél, Szőnyi István, Ferenczy Béni, Pátzay Pál, Mikus Sándor, Kokas Ignác, Lakner László, Czóbel Béla, Barcsay Jenő, Domanovszky Endre, Bálint Endre, Kerényi Jenő, Somogyi József, Kondor Béla, Csernus Tibor, Orosz János, Deim Pál, Korniss Dezső. A fenti cimü beszámoló Bernáth Aurél nevénél található.
Elet és Irodalom, Bp. 1977. aug. 13. XXI. évf. 33. sz. 12. lap.

Martyn Ferenc

Kobras Gyula

A művész alkotásaiból kiállítást rendeztek a Fóra András Múzeumban.

Lóska Lajos: Nyírségi körkép. 1977.
Művészet, 1977. szeptember - 28. oldal.

Kokas Ignác, festőművész

Nagymaroson megnyílt a Képzőművészeti Főiskola hallgatóinak nyári tárlata. — Gerzson, Kokas, Patay, Sváby tárgyilagosan nevelik saját szármyalásuk alapján növendékeiket, talpra állítják festői eszményeiket, hogy ne rokkanjon tétova helybenjárásra a repülés.

Losonci Miklós: Tárlatok Nagymaroson és Vácott

Pest Megyei Hírlap, 1977. júl. 20.

Kokas Ignác

„Örök Ginza", olaj, 114 x 123 cm, 1971.
(repr.)

Művészet, 1977. 9. 31. old.

Kokas Ignác, festő

L.: Deim Pál

Németh L.: Képek, nobrok ... 209-212.

Látóhatár, Bp. 1977. október

Kokas Ignác

A vajai Vay Ádám Múzeumban van a művésznek jelenlegi művészetének állapotát bemutató műve az „Örök Ginza".

Lóska Lajos: Nyirségi körkép. - 1977.
Művészet, 1977. szeptember- 28.oldal.

B. Kokas Klára

1932-ben adták át, rendeltetézének a Köztemetőben levő Krematóriumot. - Az épület hátsó oldalán levő kis ravatalozót két nagyobb és három kisebb ablaka díszíti. A két meglehetősen nagy felülettel nem tudott a művész megbirkózni, kompoziciója erőtlen, színei nyersek, darabosak. (emlitve)

Fr. Kürti Katalin: Művészi értékek a Köztemetőben.

Hajdu-Bihari Napló, 1946. febr. 15.

Kokas Ignác, festőművész

a képzőművészeti világhét keretében Makón egész hónapban a főiskolások képzőművész táborát rendezik, Kokas Ignác vezetésével

-szatmári-: Képzőművészeti világhét Magyarországon.
Hajdu-Bihari Napló, 1947. szept. 17.

Kokas Ignác, festőművész

A Budavári Palotában látható az elmúlt 30 év magyar képzőművészetét átfogó an bemutató kiállítást. – A művész alkotása is reprezentálja a 60-as évek végén fellendülő képzőművészetet.

„A tékozló fiú", 1968. (repr.)

N. R.: Képek, szobrok, harminc év magyar képzőművészetéből.

Dalgozók Lapja, 1977. aug. 27.

Kokas Ignác, festőművész

a Képzőművész Szövetség festő szakosztálya kiállítását „Festészet '77" címmel a Műcsarnokban rendezték, melyen a művész műve szerepel.

Horváth György: Festészet '77.
Magyar Nemzet, 1978. febr. 5.

Kokas Ignác, festő

L. Kondor Béla.

Almási Miklós: Egy „gorombá" ajtónyitás --- 13.

Kritika, Bp. 1978. máj. 78/5.

Kokas Ignác

A Magyar Népköztársaság Kiváló Művésze lett az 1978.évben kitüntetett művészek közül: Kokas Ignác, Kurucz D. István, Martyn Ferenc festőművészek és Vilt Tibor szobrászművész.
A Magyar Népköztársaság Érdemes művésze: Csányi Árpád diszlettervező, Dargay Attila rajzfilmrendező, Gábor Marianne festőművész, Hajnal Gabriella gobelintervező művész, Németh István belsőépitész, Németh János kerámikusművész, Németh József fotóművész, Szilvásy Nándor grafikusművész, Vasas Károly szobrászművész.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. ápr. 8.
XXII. évf. 14. sz. 8. lap.

Kokas Ignác, festő

A CORVINA KIADÓ, a TIT budapesti művészeti szakosztálya és az AKV a Kossuth Klubban (VIII., Múzeum u. 8.) május 22-én, hétfő délután 6 órai kezdettel könyvpremieren mutatja be az ünnepi könyvhéten induló új Műterem sorozat első két kötetét; a színes vetített képekkel illusztrált előadáson Rózsa Gyula Kokas Ignác és Koczogh Ákos Finta László tevékenységét ismerteti.

– közlemény: —

21.

Népszabadság, Bp. 1978. máj. 21.

Kokas Ignác

Bálint Endre, Bencze László, Bernáth Aurél, Deim Pál, Dienes Gábor, Dobrovits Ferenc, Duray Tibor, Fajó János, Kéri Ádám, Klimó Károly, Kokas Ignác, Lóránt János, Mácsai István, Mayer Berta, Nádler István, Nagy Sándor Zoltán, Pirk János, Schéner Mihály, Somogyi János, Sváby Lajos, Szántó Piroska, Tassy Klára, Z. Gács György művészek vettek részt a Mücsarnokban rendezett "Festészet 77" c. kiállitáson, melyről Vadas József ir:"Cáfol az egyveleg" cimmel. A kritikában szereplő alcimek figyelmeztetnek a korábban készült, -s már bemutatott-alkotásokra, ezzel is jelezve a cimben feltüntetett pontatlan 77-es évszámot.A részletes beszámoló erre többször is rátér, mint az alcimek mutatják: "Cáfolnak az évszámok","Cáfolnak a müvek", "Cáfolnak a személyek", "Cáfol az élet". Élet és Irodalom, Bp. 1978. február 4. XXII.évf. 5.sz. 12. lap. Fenti c. kritikát lásd: Bencze László nevénél.

Kokas Ignác, festő

a Műcsarnokban rendezett „Festészet '77" c. kiállításon a művész műve szerepel.

Vadas József: Cáfol az egyeleg.
Élet és Irodalom, 1978. febr. 4.

Kokas Ignác

P. Kücs Julianna: Talán
Marrag István kiállítása

Népszabadság, 1987. V. 27

Kokas Ignác, festőművész

Dienes Gábor festőművész a Csók Galériában rendezte kiállítását. – A katalógus ajánlásában – Kokas Ignác a művészt jellemezve így ír a művészről: „nagy adományok birtokosa.

(M): a teremtő.

Magyar Ifjúság.

Kokas Ignác festőművész

Dienes Gábor kiállítása a Ernst Múzeum Galériában látható. – Kokas Ignác megállapítása semmiképen nem túlzás, amikor Dienes Gábort „nagy adományok birtokosának" nevezi.

Losonci Miklós: Az esemény és a forma egysége.

Petőfi Megyei Napilap, 1979. szept. 4.

Kokas Ignác, Sertőmüvész

9

Kora tavasz, pastell 70 x 102 cm
1961.

Művészet, 1979. ápr. 7. old.

diavetítés stb. segítségével);
II. a jelenlegi hagyományos tevékenység bemutatása (műfajok szerinti hagyományos rendezéssel);
III. a jövőbe mutató akciók, munkálatok bemutatása.

A következő tematikai ötleteink vannak:
1. építészet – képzőművészet (Kísérleti Műhely stb.);
2. vizuális kultúra – nevelés;
3. kísérletek (itt egyes alkotócsoportok, például a leninvárosiak bemutatására gondolunk);
4. közművelődés;
5. Váli Dezső a kiállítás megbízott szervezője a következő javaslattal élt: Kapnál egy paravánokkal határolt, $1,5 \times 3 \times 1,5$ m oldalhosszúságú boxot vagy pedig egy 2×2 m-es szabad területet a padlón. Ezt műveiddel a saját elgondolásod alapján rendezhetnéd be. (Lenne lehetőséged sorozatok bemutatására, hagyományos kamarakiállításra, erre az alkalomra és méretre készült mű bemutatására stb.)

A III. rész kialakításához, tematikai csoportosításának véglegesítéséhez a Te ötleteidet, javaslataidat is kérjük! Válaszleveledben ezért a következő kérdésekre adj választ:
1. Jelentkezel-e a kiállításon való részvételre?
2. A II. vagy a III. pontban megfogalmazott kiállítási formához kívánsz-e csatlakozni, s amennyiben a III-hoz, annak mely pontjához? (Illetve van-e új, más tematikai gondolatod e témához?)
3. Van-e egyéb ötleted a kiállítással kapcsolatban?"

Kokas Ignác, festőművész

a Corvina Kiadó az ünnepi könyvhétre egy új sorozatot indított „Műtermem" címmel, az élő művészetről. 1948-„49-es programba szerepel a festő Kokas Ignác, Bartha László, – a Corvina tervei között.

Művészeti Magazin
1972. júl. 9. Kossuth, 2.55

Kokas Ignác, festőművész

Chikán Bálint neves képzőművészek eredeti önarcképét, később táblaképeit gyűjti. — Chikán diplomamunkájának címe: a képzőművészet támogatásának rendszere és eredménye a szocialista társadalmunkban. — Egy Kokas Ignác-képről írt elemzésel megnyerte a Képzőművész Szövetség műelemző pályázatát. Chikán Bálint, Kokas Ignác nászajándékba adott két ~~pe~~ képét Chikánnak.

Sebők János: Gratulálok az eszedhez...
Magyar Ifjúság, 1979. jan. 5.

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész
a Budapesti Történeti Múzeumban rendezték meg
a festészeti kiállítását. — Kokas Ignác gimzapusztai
„Színtere" c. művét láttuk már a művészi kiállító tár-
latán s az ez a mostani, sokszínű közegben is
meghatározza maga körül a teret s az értelmeket.

Horváth Teréz: Festészetünk kórképe a Budavári Palotában.
Népszava, 1981. máj. 29. 6. old.

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész

A Budapesti Történeti Múzeum kiscelli részügében új, állandó kiállítás nyílt. E kiállítás jelzi a mai magyar művészet irányait és teljesítményeit. – Külön fejezet foglalkozik Kokas Ignác, Deim Pál – Henczé Tamás művészetével.

L.M.: Századunk üzenete.
Kisalföld. 1983. okt. 29. 8. old.

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész

A Gulácsy galériában nyílt meg Papp Oszkár festőművész tűzzománcainak kiállítása. – A Gulácsy alkotóközösségről elmondta a művész, hogy tavaly alakultak meg, tagjai: Bálint Endre, Benczé László, Berki Viola, Fehér Csaba, Kántor Andor, Kokas Ignác, Papp Oszkár, Rátkai Endre, Szántó Piroska, Vén Emil és Szabó Iván.

Láttuk, hallottuk

1984. II. 2. Petőfi 10.45

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész

A Magyar Nemzeti Galériában kiállítás nyílt „Válogatás 3 év szerzeményeiből" címmel. A Galéria tudatos vásárlási programja már az ily kortárs anyagát gyűjti. Nagyon helyesen gondolnak a múltra, az egymást követő nemzedékek kivétel nélkül szerephez jutnak. A középnemzedék is komoly erőfeszítéssel hódítja, közelíti a tökélyt, egy drámai hangvétel jegyében, ebből a körből említendő Kokas Ignác, Fóti Ernő, Orosz János festménye.

Losonci Miklós: Nemzedékek találkozása.
Pest Megyei Hírlap, 1984. febr. 8.

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész

Megnyílt a Műcsarnokban az Orsz. Képzőművészeti Kiállítás. Szembetűnő, hogy minden műhely, függetlenül a helységtől, számos új, árnyalat jegyében lép a porondra. – Kokas ~~István~~ Ignác, Kiss István – és még több alkotó-művei jelzik, hogy mindenütt az országban a legmagasabb szintre törekednek.

Losonci Miklós: Országos Képzőművészeti Kiállítás.
Zalai Hírlap, 1981. márc. 31.

Kolas Sajnós

Kiállítás az európai kulturáli fórum alkalmából

Nagyszalanc 1985. X. 22.

Klára Ignác

Fedák János

Élet a tudomány 1985. VI. 1.

Kokas Ignác

Megnyílt a XV. Salgótarjáni Tanoszi Tárlat

Nepszava 1985. 10. 3.

Kolas Ignác

Európai művelet, ma

Nepszava 1985. XI. 1.

Kokas Ignác

Nemzetközi festészeti kiállítás
a Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1985. XII. 17.

Kokas Ignác

— **Kokas Ignác Kossuth- és Munkácsy-díjas** kiváló művész festményeiből rendez kiállítást a Gulácsy Galéria. (Bp. II., Fürj u. 4 a.) A tárlaton az elmúlt tíz év munkáiból válogatott, csaknem harminc alkotás tekinthető meg március 5-ig.

Magyar Nemzet 1986. II. 14.

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész

A bpesti Történeti Múzeum kiscelli részlegében megnyílt új állandó kiállításon Kokas Ignác, Deim Pál, Hencze Tamás-képek zárják a sort.

Losonci Miklós: Képzőművészetünk multja és jelene a kiscelli múzeumban.
Népújság (Heves), 1983. okt. 29. 6. old.

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész

Első alkalommal a Pécsi Galériában nyílik meg a „Képzőművészet ma" ámmal a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának árusítással egybekötött kiállítása, melynek következő helyszíne Bpesten, a Vigadóban lesz. – A maiak közül szerepelnek Szász Endre, Kokas Ignác és még többen.

Dunántúli Napló, 1983. okt. 8.

Kokas Ignác

Kokas Ignác festményeiből rendez kiállítást a Gulácsy Galéria. A március 5-ig látogatható tárlaton a művész harminc válogatott alkotása tekinthető meg.

Népszabadság, 1986. 11. 14

Kokas Ignác

Keressei András: Egy napyniwészet erkélenj epyensúlya

Magyar Hirlap, 1985. X. 31

Kóras Ignác

VI. országos tájfestészeti bienniále Hatvanban

Heveri bienniále 1985/1

Kolas Ignác

Kiállítás a Műcsarnokban

Magyar Nemzet 1987. III. 19.

Kokas Ignác

El Kazovskij

Magyar Nemzet 1987. 11.7.

Kokas Ignác

P. Kücs Julianna: Magyar kunszt
Kortárs képzőművészeti kiállítás
a Műcsarnokban

Népszabadság, 1987. IV. 13

Kokas Ignác

1950-től 1970-ig tábalképein és más munkássága mellett igen sok akvarellt készitett.

Chikán Bálint: Ki miért akvarellez?
MŰVÉSZET, 1979. augusztus - 19. lap.

Kokas Ignác

Magyar Nemzet
1986. XI. 18.

Röviden

Szintén a gyermekek eligazítására, tájékoztatására készül hétről hétre a rádió kulturális ifjúsági magazinja, a *Révkalauz*. E műsor talán éppen azért élvezetes és szórakoztató, mert egyszerre több korosztálynak szánják: kis és nagykamaszoknak. Az elmúlt hét szerkesztője, *Marschall* Éva is törekedett e hasznos mindenféle összegyűjtésére, így esett szó színházról, *Kokas* Ignác festészetéről — erről ugyan nem túl magas színvonalon — *Halász* Judit dalairól, nyelv- és ismerkedési, barátkozási kultúráról, zenéről, a legtöbbről érdekesen, sokszor újat nyújtva a hallgatóságnak. Ahogy ezt már a rádió kulturális magazinműsoraitól megszoktuk.

(hanthy)

Kakas Gyula, festőművész

Diénes Gábor festőművész a Képzőművészeti Főiskolát 1963-ban végezte el, s azóta Kakas Gyula tanársegédje.

(ab a): Diénes Gábor különös világa.
Pesti Műsor, 1979. szept. 5.

Ybokas Ignác

1979.tavaszán az egri akvarell biennalén dijazott művészt kérdezett meg a szerző a kiállitásról, illetve a müfajról.

Összeállitotta: Chikán Bálint: Ki miért akvarellez?

MŰVÉSZET, 1979.augusztus - 19.lap.

Kokas Ignác festőművész

A kiállítási katalógusban írt ajánlásába, az idősebb pályatárs Kokas Ignác nagy adományok birtokosaként mutatja be a fiatal Dienes Gábort, kinek ma nyílt meg a tárlata, a Csók Galériában.

TV Híradó 2.

1979. aug. 23. Televízió 2. 21.00 (V6né)

Hatvany Gyula

Az akvarell technikával is lehet remekműveket létrehozni. Vagyis a nagyszerü gondolatok kifejezésének az akvarell méretei nem szabnak határt.

Chikán Bálint: Ki miért akvarellez?
MŰVÉSZET, 1979. augusztus - 19. lap.

Méltatás

Chikán Bálint: Ki miért akvarellez?
MŰVÉSZET, 1979. augusztus - 19. lap.

Kokas Ignác

"Saját tollakkal" cimmel Vadas József ir Feledy Gyula gyüjteményes kiállitásáról, mely most nyilt meg a Mücsarnokban. Kritikájában emlékeztet az 1956 utáni idők kulturális politikájára a "felfrissült szellemi élet"-re, minek következtében olyan alkotások születtek, mint Somogyi József és Vigh Tamás szobrai, Bálint Endre és Kokas Ignác festményei. Majd megemliti a kivételes tehetségü Kondor Bélát.
Ezen kivül felsorolja még Feledy Gyula tanitó mestereit is.
Fenti cimü részletes beszámolót lásd: Feledy Gyula nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. dec.1. XXIII.évf. 48.sz. 12. lap.

Kokas Ignác, festő

a Művészeti alap tárlatot rendezett a Műcsarnokban, az 1948-as vásárlásokból. A művész műve szerepel e tárlaton, mely jan. 14-ig látogatható.

Lovrici Miklós: Pest Megyei alkatak a Művészeti alap Tárlaton.
Pest Megyei Hirlap, 1979. jan. 10.

Kokas Ignác

neve említve Horváth György:

A Művészeti Alap vásárlásai '79

Kiállitás a Műcsarnokban c.cikkében

/A cikket lásd Deim Pál-nál !/

Magyar Nemzet 1980.jan.20.

Kokas Ignác, festő

L: Deim Pál

P. Müs.): Faustus doktorral a Mücsarnokban 13.

Nérszabadság Bp. 1980. márc. 23.

Kokas Ignác

A képcsarnoki festészet olyan stiluskategória, amely a szakmai közvéleményben elsősorban rossz minőséget jelent.
Formai eszközökben többnyire Domanovszky Endre és Kokas Ignác nagyszabású epigonizmusa, a polgári csendéletfestészetbe oltva.

Kerékgyártó István: Festészet, műkereskedelem, mecenatura. MŰVÉSZET, 1979. november - 8.lap.

Kokas Ignác

részt vett a balassagyarmati városi kép/
tár 1978 évi szerzeményeiből rendezett tárlaton

Magyar Hirlap 1979/11/13

KOKAS Ignác

Kokas Ignác. Szerk. Berecsky Lóránd, Horváth György. Bp. Magyar Festőnetért Alapítvány, 1948 87 p. ill

Rómer i. m.-

alapon vörös

II. sz.

:lyem színes

XVI. sz. A

való.

)l patkó alakú

főhomlokzat

Kokas Ignác

Kölesden, Tolna megye egyik legrégebbi településén a művész kiállítást rendezett.

Fertőszöge Béláné: Művészetre nevelés Kölesden. Művészet, 1980. augusztus – 45. lap.

Kokas Ignác

A Magyar Nemzeti Galériában megrendezett Ady album anyagában szerepelt alkotásával.

Új tükör 1979/39/3

P.Szabó:Ady album

Kokas Ignác

KOKAS IGNÁC kétszeres Munkácsy-díjas, kiváló festőművésznek második önálló tárlata nyílt meg tegnap. A Műcsarnokban mintegy félszáz, nagyméretű olajtempera festményét mutatják be.

Magyar Hirlap 1980/12/6/9

Kokas Tamás, késő

Tandi L.: Kiállítási jegyzetek 105-112.

Tiszatáj, kegyed. 1980 nov. XXXIV/11

Thomas Ligocz

A művész alkotásai szerepelnek a biennalen.

Rideg Gábor: A hetvenes évek művészete?
Művészet, 1980. november – 33. lap.

Mokas Ignác

Méltatás

Hegyi Lóránd: Megjegyzések a Stúdió 1980-as..
Művészet, 1981. február – 46. lap.

Kokas Ignác, festő

L: El Kazovszkij

_: A Jelenkor krónikája

Jelenkor, Pécs, 1981. nov.

Boríték 3

XXIV/11

Kokas Ignác, festő

L: Medgyessy

Láncz S: Képzőműv. krónika 359-362.

Jelenkor, Pécs, 1981. ápr. XXIV/4.

Kokas Ignác, festő

L.: Nagy László

Tiszkés Tibor Nagy László 263-270

Jelenkor, Pécs, 1982. márc. XXV/3

Kohas Magdolna festő

L.: Laura Márta

P. Hács J.: Türelmi idő

Népszabadság, Bp. 1981. ápr. 29.

7

Kokas Ignác, festő

1. Tar Zsuzsanna

– □ Tar Zsuzsanna 2

Esti Hírlap 1981 aug. 1.

Kokas Ignác, festő

□ KOKAS IGNÁC kiállítását a keszthelyi Balatoni Múzeumban Bereczky Loránd művészettörténész nyitja meg június 28-án 11 órakor. A kiállítás augusztus 31-ig látogatható.

2.

□ Kokas Ignác

Esti Hírlap, Bp. 1981. június 26

Kokas Ignác

52

Úrhajós

Aradi Nóra: A magyar müvészet története 1945 után.
Tanulmány.
MÜVÉSZET, 1981. március - 16.oldal

Kokas Ignác, festőművész

Mór gárdai Művelődési Központjában, a Lamberg-kastélyban nyílt meg a „35 év magyar művészete" című kiállítás. A művek a Magyar Nemzeti Galéria anyagából vannak válogatva. A művész műve szerepel a tárlaton.

A. Szabó János: Mór galéria. 35 év művészete. Fejér Megyei Hírlap, 1980. ápr. 20.

Kokas Ignác, festőművész

a Párizsban megjelent Ady grafikai albumot láthatunk a Nemzeti Galéria műhelysorozatában. Az album 24 lapot tartalmaz, melyben a művész műve is szerepel.

TV-Híradó 2.

1979. VIII. 1. TV.2. 21.00 (LM.)

Kokas Ignác, festő

L: Bukta Imre

P. hüs J: A feszültség feloldható

Nepszabadság, Bp. 1980. dec. 31.

Kokas Ignác, festőművész.

Kölesden 1975-től a Kossuth Műv. Házban
bemutatták Szurcsik János, Kokas Ignác,
Bazsonyi Arany műveit.

Kölesd – a művészetpártoló falu.
1979. szept. 24. Petőfi 13.25 [M.]

Kokas Ignác, festő

L: Vili Tibor

Harangozó M: A művészetnek nincs a művészeknek 2.

Esti Hírlap, Bp. 1981 jan. 23.

Kokas Ignác, festőművész

A Magyar Nemzeti Galériában a napokban nyílt nagyszabású tárlat állandó anyag, évekig várja látogatóit. — A mai negyvenéves korosztály Kokas Ignác, Szurcsik János, Vecsési Sándor, Gerzson Pál festményeivel zárkózik fel a mesterekhez, igen jó adottsággal és összpontosítással.

Losonci Miklós: Az újkori magyar képzőművészet. Pest Megyei Hírlap, 1979. júl. 17.

Kokas Ignác, testő

L: Deim Pál

Lóska L: Vázlat a ...- 24–29.

Mozgó Világ, Bp. 1978 ápr. IV/2

Kokas Ignác festőművész

Székesfehérvár helyőrségi művelődési otthonában, a képzőművészek arcképcsarnoka sorozat keretében, Kokas Ignác, Berki ~~Lili~~ Viola művészek műveit mutatták be.

Katona István: Szobrok a parkban.
Néphadsereg, 1979. szept. 1.

Kalocsa Ignác festőművész

a Salgótarjáni Tavaszi Tárlat ma nyílt meg. – Az elmúlt év nagydíjasa, Kalocsa Ignác, – mint az már hagyomány, – kamaratárlaton mutatja be újabb munkáit a tavaszi tárlattal egyidőben.

Jó megyett!

1977. IV. 2. 4.25 N

Kokas Ignác, festő

L: Záborszky Gábor

Hegyi Loránd: Záborszky Gábor 102-108

Mozgó Világ, Bp. 1978. aug. IV/4.

Koras Ignác (1926-

Munkácsy díjas, érdemes művész

A Képzőművészeti Főiskolán Bernáth Aurél növendéke volt.

1973-óta a Képzőművészeti Főiskolán tanít.

68. Colombre o. tempera, farost 120x188 cm

Ltg. MK 72.20

A XX. sz. festészete a miskolci képtárban

Katalógus Miskolc 1975.

Kokas Ignác festőművész

a Műcsarnokban rendezett „Festészet '77"
c. kiállításon szerepeltek a művész
művei

N.K.: Festészet '77
Dolgozók Lapja, 1978, febr. 19.

Kokas Ignác, festő

L. Szervátium Tibor

(h.m.): Szervátium-album, Szőnyi-album 2

Esti Hírlap, Bp. 1978. május 25.

Kokas Ignácy festő

L: Lóránt János

Vadas József Belhar 13

Élet és Tradalom Bp. 1984. jan. 13. XXVIII/2

Kokas Tamás, festő

L. Gál Tamás

Vadas József: Én-képek

13

Élet és Irodalom Bp. 1984. jún. 8. XXVIII/23

Kokas Ignác, festő

L: Deim Pál

Vadas József: Generál art 13.

Élet és Irodalom Bp. 1984. ápr. 20. XXVIII/16

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész

Dinnyés László képzőművész, a főiskolán Kokas-növendéke volt, azt vallja: mindent eldöntő élménnyel hatott ia Kokas Ignác művészete.

Sitkei Béla: A valóság lenyomatai.
Petőfi Népe, 1982. júl. 24.

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművésznek.

El Karnowszkij képzőművésznek a Magyar Képzőművészeti Főiskolán Kádár György és Kokas Ignác növendékeként 1976-ban kapott diplomát, azóta kiállító művésznek.

Jelenkor, 1981. nov.

Kokas Ignác Munkácsy-díjas festőművész

Kövesd egy kis Tolna megyei falu; 2600-an laknak itt, körülbelül 500 házban, de mégis több mint 400 értékes kortársművészeti alkotást őriznek ebben a kövesdi házakban. Ez 1975 óta 15 magas színvonalú kiállítás is volt a faluban. — Kiállítása volt itt Ujváry Lajosnak, Barsonyi Aranynak, Szurcsik Jánosnak, Kokas Ignácnak.

Láttuk, hallottuk.

1981. X. 7. (K. G.)

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész

legyenletesebb teljesítmény, nívósabb anyag – ezek voltak a XXI. szegedi Nyári Tárlat jellemzői. –

Kokas Ignác egyik kisebb várzna ~~ap~~ címe: „A szemközti ablak" (említve) további két kompozíciója szerepeltek a tárlaton, melyeken láthattuk amit lehetetlen átvenni, ami utánozhatatlan piktúrájában.

Tecske András: Körkép a XXI. szegedi Nyári Tárlatról.
Dolgozók Lapja, 1980. szept. 14.

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész

Kölesden Gruzsik János festő- és grafikusművész kiállítása okt. 26.-án nyílt meg. A jövő évben Kokas Ignác és Barsonyi Grany kiállítását tervezik.

László Ibolya: Kis falu - nagy példa.
Népújság (Tolna), 1980. okt. 14. 4. old.-on.

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész

Velencei Biennale 1980. A sorrendben a 39.-ik. Visszahalva, valamint beszélgetve a látogatókkal és a teremőrökkel a művész-résztvevői megállapíthatták, hogy sikere van a magyar pavilonnak. Szerepelnek: Tóth Menyhért, Kokas Ignác művei is és még több művészalkotása.

Molnár Zsolt: Sebzett oroszlánok.
Magyar Ifjúság, 1980. okt. 31.

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész

Szentgyörgyi József festő-grafikusművész példaképe Kokas Ignác kortárs mester volt, de már a főiskola elvégzése után, 1968-ban.

M. Zs.: Szentgyörgyi József.
Magyar Ifjúság, 1981. máj. 15.

Kokas Ignác

A körelmultban alakult meg a képzőmű-
veszek Gulácsi Lajos alkotó-körössége, amelynek
neves műveszeink tagjai: Balint Endrétől
Kokas Ignácig, Szántó Piroskáig
Magyitollák á XII ker. Fürj utcában kiálli-
tő Terüket

1984. I. 19. Kossut M. 12,00
Déli Krónika

Kokas Ignác, festőművész

Új kiállítás nyílt a Történeti Múzeumban, amely gyűjteménye 30 év magyar művészetének. – Az új korosztály, amely már a mi társadalmunkban rajtolt, több műtárgy munkával szerakozik ezúttal: Kovács Béla, Kokas Ignác és többen. – „Gunza látomásai" (említve) – „A tékozló fiú" c. (repr.)

Losonci Miklós: Kiállítások a Várban.
Pest Megyei Hírlap, 1977. jún. 29.

Kokas Ignác, festő

l: Kepp Edit

R. Gy.: Kisgaléria klub

7.

Népszabadság, Bp. 1977. szept. 9.

Kokas Ignác

A vajai Vay Ádám Múzeumban van a művén első periódusában alkotott „Őszi tájakkal" c. képe.

Lóska Lajos: Nyírségi körkép. - 1977.
Művészet, 1977. szeptember- 28.oldal.

Kokas Ignác

Melankólia olajtempera 115 x 173 cm
(a Kulturális Minisztérium tulajdona)

Gitupa Lídia olajtempera 50 x 80 cm
(Magántulajdonban)

Balatoni Nyári Tárlat 1976
Balatoni Múzeum, Keszthely

Kokas Ignác, festőművész

A budai Várban a Történeti Múzeumban megnyílt a „30 év magyar művészetéből" c. kiállítás, melyen a művész műveiből is láthatunk.

Láttuk, hallottuk

1977. VI. 26, Petőfi 11.38 (Kiné)

Kokas Ignác fm

[KOKAS]

"Legyen béke!"

c. festm

→ Vilt Tibor

MŰVÉSZET 1985/7/14

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész

A Műcsarnokban rendezték meg az országos tárlatot.
Kokas Ignác monumentális olajtemperája legfeljebb eddigi útja összegezésének fogható fel. (említve).

Wagner István: Élményre várva.
Magyar Hírlap, 1982. máj. 1. 7.-old.

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész

A pápai ünnepi hetek kiállítási programjában külön hangsúly illeti Heitler László egyéni kiállítását. – A bemutatósorozat A. Tóth Sándor emlékkiállításával kezdődött, ezt követte Kokas ~~Imre~~ Ignác kiállítása, majd más művészeké.

Szelényi Pál: Heitler László kiállítása Pápán.

Napló (Veszprém), 1984. júl. 1.

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész

a Gulácsy Lajos alkotóközösség kiállítóterme a Novotel Szálló közelében lévő Fürj u.-ban van. – A mű-vészeti vezető Bencze László festőművész, a másik vezéregyéniség is Fejér megyei, váli: Kokas Ignác.

(ász): Galéria Budán.

Fejérmegyei Hírlap, 1984. júl. 5.

Kokas Ignác

1969-es kiállításának hatása

↓

→ Szentgyörgyi József

MŰVÉSZET 1985/8/16

Kokas Ignác fm

hiányának említése

a II. Szegedi

T.F. biennálén

→ Dienes Gábor fm

MŰVÉSZET 1985/11,12/

/42

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész

a Pécsi Galériában megnyílt kiállítás címe: „Képzőművészet ma!" Ezen a Képzőművészeti műkereskedelmi tárlatot az alkotásoknak nemcsak a címe, az ára is fel van tüntetve. Itt most bárki bejöhet, megnézheti, megveheti, sőt leakaszthatja és elviheti a Képet. Ráadásként olyan nevek mellett, akiket ma már klasszikusként tartunk számon. Ugyanez vonatkozik a még élő, de nagy nevű alkotók: Kokas Ignác, Redő Ferenc, Szász Endre, Szabó Vladimir, Pierre Székely és mások műveire.

Jó reggelt!

1983. X. 14. Kossuth 4. 25 /Áné/.

Kokas Ignác festőművész

- Országos képzőművi. -i kiállítás

- nem ungmelítve

Fejér Ugyi Mihaly

1980. márc. 31.

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész

Új, állandó kiállítás nyílt a Magyar Nemzeti Galériában, művészetünk eredményeit, fejlődését a középkortól máig bemutató kiállítás. – Hála a rendezőknek, hogy a nagyszabású évet a hatvanas évekig tágították, méltó módon érzékeltetve például Kondor Béla, Kokas Ignác, Németh József és Deim Pál törekvéseit.

Losonczy Miklós: XX. századik festészet és szobrászat.
Nógrád, 1983. okt. 11.

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész

A Magyar Nemzeti Galériában megnyílt a XX. sz.-i festészet és szobrászat c. új, állandó kiállítás. — Hála a rendezőknek, hogy a nagyszabású ívet a hatvanas évekig tágították, méltó módon érzékeltetve pld. Kondor Béla, Kokas Ignác, Németh József és Deim Pál törekvéseit.

L.M.: XX. századi festészet és szobrászat.

Dolgozók Lapja, 1983. okt. 9.

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész

Eléskezett a váva várt idő, amikor most először a teljes egységet és folyamatot láthatják művészetünk eredményeit, fejlődését a középkortól máig a Magyar Nemzeti Galériában.
– Hála a rendezőknek, hogy a nagyszabású svet a 60-as évekig tágították, méltó módon érzékeltetve pld. Kondor Béla, Kokas Ignác, Németh József és Deim Pál törekvéseit.

Új állandó kiállítás a Nemzeti Galériában.
Vas Népe, 1983. okt. 8.

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész

Tiny Péter festőművész a képzőművészeti főiskolán Kokas Ignác növendéke volt.

Közalkalmazott, 1984. szept.

Kolos Ignác

Kiállítás a kulturális
forum ablakából

Magyar Nemzet 1985. V. 22.

Kokas Ignác festőművész

P. Szabó Ernő: Dinnyés László

Miwészet, 1982. junius

Kokas Ignác festőművész

Tóth Attila: Volt egyszer egy ajári tárlat(?)

Nemvéssel, 1983. június

Kokas Ignác festőművész

Nagy Zoltán: Nemzeti tárlatok - a közel-
multban és ma

Művészet, 1982. augusztus

Kokas Ignác

Szuromi Pál: Barangolás
A képzőművészeti publicisztika terepviszonjairól

Művészet, 1983. szeptember

Kolás Ignác

Kiállítás a Gulacsy Galériában

Mogyar Nemzet 1984. IX. 26.

Lukas Ignác festőművész

Szuromi Pál: Dijazottak

Miskolc, 1982. november

Kokas Ignác, festő

L: Keri Ádám

Láncz-S.: képzőműv. krónika 715–718

Jelenkor, Pécs, 1982. júl-aug. XXV/7-8

Kokas Ignác festőművész

-chb-: Gál Tamás

Művével, 1983. január

Kokas Ignác festőművész

Chikán Bálint: Hiánypó csomópontok
Horváth Terézi: Kokas Ignác

Művészet, 1982. július

Kokas Ignác festőművész

Sz. Kürti Katalin: Új nézőpontok

Művészet, 1983. március

Kokas Ignác

Szuromi Pál: Rezignáltan, kulturáltan

Művészet, 1983. november

Kolos Ignác
Benáth Laci emlékkiállítása

Magyar Nemzet 1985. IV. 24.

Kokas Ignác, festő

L: Kondor Béla

Vadas József: A Darányiakban 13.

Élet és Irodalom Bp. 1986. jún. 27 XXX/26

KOKAS IGNÁC

emlitve , repr.Életfa.1974.
ld.Aradi Nóra

Székely András: Harmincöt év,harmincöt művész.
UJ TÜKÖR 1981/XVIII/3.sz.24-25.o.

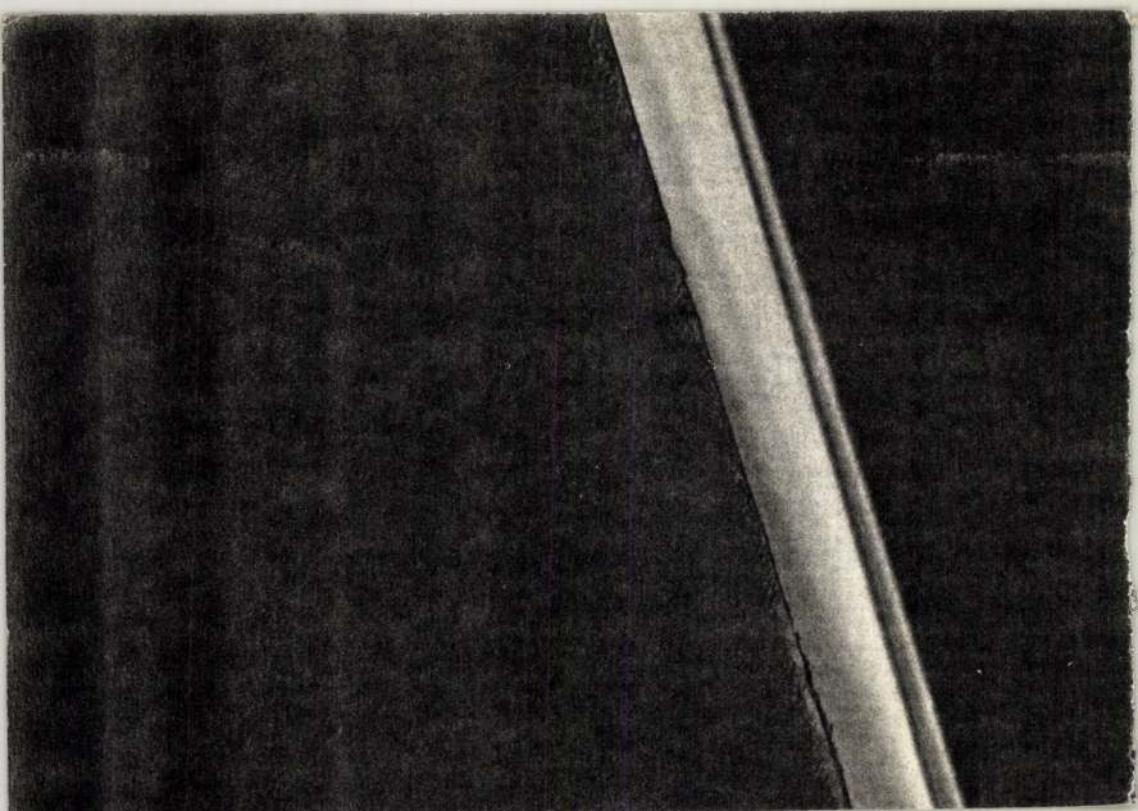

KOKAS IGNÁC

repr. "Lear király"
ld. Bálint Endre

Ury Ibolya: Magyar művészek Ausztriában,
UJ TÜKÖR 1981/XVIII/10.sz.24-25.o.

KOKAS IGNÁC

emlitve mint Buhály József mestere

P.Szabó Ernő:B.J.festményei.Szentendre,Müvésztelepi Galéria

UJ TÜKÖR 1981/XVIII/19.sz.3.o.

BIBLIOGRÁFIA

Biró József: A mai erdélyi képzőművészet. Magyar Szemle, 1937 februári szám 159—167. oldal. — *Sze.:* Szobrászművészek kiállítása. Ellenzék, (Kolozsvár) 1941 február 19. 4. oldal. — Expoziţia sculptorilor români din Cluj. Tribuna Ardealului, 1941 március 2. 2. oldal. — *E. C.:* In preajma expoziţiei de pictură Abrudan—Cornea—Harşia—Şorban. Tribuna Ardealului, 1942 január 24. 3. oldal. — Vernisajul expoziţiei colective de pictură Abrudan—

Kokas Ignác Munkácsy-díjas festőművész

El Lazarevskij Leningrádban született és 1965 óta Magyarországon él. 1974-ben végzett a Képzőművészeti Főiskola festő szakán. Mestere Kádár György és Kokas Ignác volt.

Rékasi János: El Lazarevskij munkái a Kecskeméti Galériában.
Petőfi Népe, 1984. nov. 16.

Kokas [Ignác]

Neve emlitve, mint Topar András elődje – mint atit tiktel.

Fodor András: Topar Andrásról
Kaposváron.
Somogy, 1987. 1. sz. 47. l.

Kokas Ignác, Pestő

L. Gábor Ném

Lóska Lajos: Rózsaszín – czüst – arany 22

Új Tükör. B p. 1986. máj. 18 – XXIII/20

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész

Immár hagyomány, hogy kétévenként képzőművészetünk javatermését láthatjuk, – most a bresti Műcsarnokban nyílt meg az Orsz. Képzőművészeti kiállítás. Szembetűnő, hogy minden műhely – dolgozzon a fővárosban, vagy vidéken – számos új ármyalat jegyében lép a porondra. – Kokas Ignác, Kiss István, Szabó Ivan és még több művész művei jelzik, hogy mindenütt az országban a legmagasabb szintre törekednek.

Lasonczi Miklós: Országos képzőművészeti kiállítás.
Vas Népe, 1984. ápr. 7.

Kohán György rajzai

és B. Supka Magdolna írása róla („Engem a dűh tart életben")

Kortás, 1987. 8. sz.

belsőborítók és 127-133 old.

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész

A Műcsarnokban megnyílt először a Tavaszi Fesztivál idejéhez igazodva az Orsz. Képzőművészeti Kiállítás. Szerepel Kokas Ignác „Háború" c. kompozíciójából egy részlet /említve/.

Budapesti Tavaszi Fesztivál.

1984. III. 16. TV 2-műsor 16.00 /Id. Kiss Jánosné./

KOKAS Ignác

Hogy mást ne mondjak: ezuttal is jelen voltak Kokas Ignác, Dienes Gábor vagy Kárpáti Tamás követői, miközben a mértékadó művészek távol maradtak.

SZUROMI Pál: Mozdulatlan horizont. Az I. Szegedi Táblakép-festészeti biennáléról. = Tiszatáj, 1983/11. 93.p.

Kokas Ignác

Méltatás

— : Kiállító művészek
Művészet, 1978. április - 15. lap.

Kokas Ignác

A Magyar Tájképfes észet a XIX.XX század
ban cimmel kiá litást nyilt a salgótarjáni
József Attila Művelődés i Központban,ahol
a művész is szerepelt alkotásaival.

Magyar Hirlap 1977/161/23

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész
Apr. 2-án nyílt meg az Országos Képzőművészeti Kiállítás. – A főfalon kapott helyet Kokas Ignác nagyméretű festménye.

P. Szabó Ernő: Visszanézni a csillagokra.
Magyar Ifjúság, 1982. máj. 28. 33. old.

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész

Tíz esztendő indokolatlanul hosszú szünet után helyes, hogy a Műv. Minisztérium és a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének azon közös törekvése, hogy felújította a nemzeti tárlatokat. – A Műcsarnokban rendezett Orsz. Képzőművészeti kiállításon szereplő Somogyi „Bohóc"-a (említve) Kokas és Patay itt látható képének önarcképrendülésű meghajlása a figuratív elemekben közös kételyt fejez ki a művészet jövőjét, tendőit illetően. – Kokas Ignác és Varga Imre műve gigantikus mérete nem növeli eddig elért minőségüket, ez már közteret igényel, ami Varga Imre esetében adott is.

Losonczi Miklós: Országos képzőművészeti kiállítás a Műcsarnokban.

Hevesi Szemle, 1982. jún. 11. old.

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész

Vecsési Sándor arcképein modelljeinek közvetlen kapcsolata révén művészi képzeletében kialakult egyes jellemző vonásait vetíti elénk. Jellemzésüknél egyszerűségre törekszik. – Kokas Ignác festőművész portréján magára az arcra összpontosítja figyelmét. Töprengő lelkiállapotát részben mozdulatával, részben a zöldes árnyalatú arcot felszántó redők nyugtalan ritmusával érzékelteti. /említve/.

Újvári Béla: Vecsési Sándor festményei a Hatvani Galériában, Hevesi Szemle, 1982. jún. 15. old.

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész

Az 1962-1963-as Szegedi Nyári Tárlaton a helyi és környékbeli művészek mellett felvonultattak az ország képzőművészeti életének kiemelkedő mesterein kívül tehetséges fiatalokat: Németh József, Szalay Ferencet, Patay Lászlót, Orosz Jánost, Kokas Ignácot. — A hatvanas évek közepén döntés született arról, hogy a tárlatokon legjobban szereplő művek alkotóit plakettel járó díjjal tüntessék ki. Az első díjazottak: Kokas Ignác, Pintér József és Szalay Ferenc.

Taudi Lajos: A XXIII. Szegedi Nyári Tárlat anyagából.

Dél-Magyarország, 1982. júl. 24. 5. old.

Kokas Ignác, Munkácsy-díjas festőművész

Az adományozásokból 1968-ban alakult képtár nemrég része lett a Borsodi megyei múzeumi szervezetnek. Így a pataki és a miskolci gyűjtemények egyesítésével megrendezhették ezt a kiállítást. – A nonfiguratív és az újabb szentendrei festészet művelői közül Bartha, László, Kokas Ignác, Gerzson Pál, Korniss Dezső, Bálint Endre képei láthatók.

Végvári Lajos: Új magyar művészet, Sárospataki Képtár.

Tükör, 1982. júl. 25. 3. old.

Kolas Ignác

festőművén

Természet-táj.

A posztimpresszionizmus tájkölteszetéből indult ki, de az egyes motivumok fellazításával, összemosásával zavarta meg a harmónia festés egységét.

Művészet
90/1

Láncz Sándor
ciste

Kolas Ignác

festőművész

Kiállítás a Műcsarnokban december-januári hóban életművéből

Molnár Zsolt
ciklus

Magyar Ifjúság
1981 jan. 27.

KOKAS IGNÁC

emlitve ld.Bálint Endre

Székely András: A tárlat eladó

UJ TÜKÖR 1983.XX.évf.43.sz.24-25.o.

KOKAS Ignác

CHIKÁN Bálint: Aki megörökitette Ginzát : Kokas Ignác 65 éves. = Magyar Hírlap, 24.évf. 63.sz. 1991. március 15. melleéklet 9.p. ill.

- interju a mesterrel

KOKAS Ignác

Nádor 136–145. p.

KOKAS Ignác

3472.
Kokas Ignác (1926-)
Művek (vál.)
Kokas Ignác festőművész gyüjteményes kiállítása = Exposition of the collected works of Ignác Kokas : [Székesfehérvár, Csók István Képtár, 1984. március 10 - április 15.] / [a kiállítást rend. K. Kovalovszky Márta] ; [tanulmány Csorba Géza]. – Székesfehérvár : István kir. Múz., 1984. – 19 p. : ill. ; 20 cm. – (István király Múzeum közleményei, ISSN 0586 – 3759 ; 156.)
Kiállítási katalógus. – Bibliogr.: p. 19.
ISBN 963 7131 45 0 füzött : 25,- Ft
75(439)Kokas I.:061.4(439)„1984"

törekvést természetesen magára nézve is
ében igyekezett sajátos fogalmakat hasz-
sze felemás eredménnyel, hiszen semmi-
s hathat úgy bizonyos szempontból, mint
ike-másika pedig szócsinálmánynak hat.
en, fogalmilag meg nem határozott) "ré-
t lebegnek. Mert a "részarány" lehetne a
endszer. De Oltványi misztifikálja inkább
ptékek izgató játéka bonthatatlan össze-
rvényesülésére akkor is, amikor csak egy
szem, hogy ez költői magasrepülés, amit
ayról: "Ez az ízléses képzírás teszi egyik
ásan fékezi a szobor zökkenő ritmikáját".
san lelkesedő s nagy teherbírással dolgoz-
k az efféle inkriminálható részleteket. Azt
ában Egry és Derkovits művészete mellett
. Az idő előrehaladtával, a 30-as évek má-
özött a hivatalos irányzatoktól: a kormány
záig, a nyilas hatalomátvételig folyamato-
hetünk egyfajta visszavágyódást a Trianon

KOKAS Ignác

10.7. Fův. Képt.
10. 18. Balaszegyarmati Képtár

Új Müvészet 1992

'. Es ist hier ein Zusammenhang, der
iches hindeutet, auf eine genetische
e ist die gotische Baukunst gekommen.
an als einfache, elementare hinstel-
st ist aus Frankreich hergekommen.
her genaueren Art diese Baukunst
errains eigentlich entstanden sei, -
eine erste und ganz einfache Haupt-
e germanische Baukunst gar keinen
man die Reihe der Kathedralen von
von Laon, von Paris, von Amiens usw.
icklungsgang erkennen, in welchem
stalt durch alle Stadien ihrer Aus-
Teil dieser Gestalt hatte hier sei-

KOKAS Ignác

XLII 101

Havas Ervin

Antalosműhelytől a Műcsarnokig

Beszélgetés Kokas Ignáccal pályájáról, a küzdelem állandóságáról, a művészet elkötelezettségéről

Népszabadság, 1984. ápr. 30. 16. lap

ooo

KOKAS Ignác

Nicll. Bp. Hadtörténeti Múzeum 1994

ism. Kovács Albert = Beszélő 1994. márc. 10. 44.

"Óh áldott természet, óh csak te vagy nékem
Az a tetőled nyert birtokom, s vidékem,
Melynek én örökös földesura lettem,
Mihelyt teáltalad embernek születtem."

Csokonai

A Hadtörténeti Intézet és Múzeum és a Magyar Nemzeti Galéria
tisztelettel meghívja Önt 1994. február 11-én 16 órára

Kokas Ignác festőművész

A TERMÉSZET DICSÉRETE

című kiállításának és

Borsos Mihály

a mestert és a témát bemutató fotókiállításának
megnyítására

A tárlatot a Hadtörténeti Intézet és Múzeum első emeleti kiállítótermében megnyitja

Horváth György

az MNG főigazgatóhelyettese

Kóka

Akár meleg nyári alkonyatkor a szentendrei kertben ülünk, akár téli délután a műterem melletti, barátságos szobában kávézunk és legújabb munkáiról, kiállítási terveiről esik szó, a beszélgetés rendre visszakanyarodik ahhoz a nehezen megragadható kapcsolathoz, mely a műalkotási folyamatban a valóság és a képzelet között fennáll.

„Bármihez kezdek, gondolataimban mindig ott munkál a valóság, a kiindulási pontot csakis ez jelenti számomra" – vallja Kóka. Ahogy azonban a kompozíció határozottabb formát ölt, a külvilág, a tárgyi valóság képeit a képzelet elemei váltják fel. Újjászületik a valóság, melyben a művész a maga sajátos kifejezési eszközeivel teremt egységes rendet. E kifejezési eszközök közül számomra festőisége, festményeinek változatos színvilága jelentette a legtöbb örömet. Még akkor is változatos, ha Kóka legtöbb festményén meghatározó szerepe a kék színnek, illetve valamelyik árnyalatának van. Ez az a szín, mely gazdag választékban tűnik elénk és képzeletünket a hozzánk közel álló alföldi táj sárgásan aranyló végtelenségén és a dunántúli dombok haragos zöld hullámzásán is túlrepíti, olykor távolabbi, de sokunk számára örvendetesen ismerős táj, a mediterránum levegőjét, tengerét idézve, olykor a belső feszültség feloldódását és a harmónia megteremtésének pillanatát érzékeltetve.

A színek nemcsak a festményeken megjelenő világról, de magáról a festő érzéseiről, hangulatáról vallanak. Segítségükkel közeli és távoli vidékeket járhatunk be, de a művész ajándékaként a szemlélőnek alkalma van arra a kalandra is, melyet az időben való utazás, az emlékezés, eredendő mitoszaink újra felfedezése jelent. Akármelyik variációval is kerülünk szembe, észrevehető, hogy a hatásos színvilág teljes mértékben illeszkedik a kép egészéhez és kiemeli annak legfőbb jellegzetességét, egy sajátos emberi lényeg, a felfokozott és ellentétes érzelmek realizálódását. Ezek az érzések, valljanak akár alkotói gyötrelmekről, művészi vágyakról, személyes visszaemlékezésről, mint Kóka belső, emberi természetének, érzelmi töltöttségének kivetítései jelennek meg.

Környezetében: otthonában, a műteremben, a kertben minden arról tanúskodik, vonzódik a rendhez. Mindazonáltal nem kicsinyes pedantéria, hanem önként vállalt fegyelem, etikai igényesség jellemzi, ami jól megfigyelhető abban a komponálási rendben, melyre az alkotási folyamat vázolásánál már utaltunk, és amely a művészi tudatosságnak, a kifejezési eszközök biztonságos kezelésének beszédes bizonyítéka.

Ez a néhány rövid megjegyzés, melyet inkább magánlevélnek lehetne tekinteni, csak egy-két jellemző vonásra próbálta a figyelmet felhívni. Érdemesnek tűnt mégis így elidőzni most, hogy a művész alkotói érettségéről olyan közönség előtt adhat számot, mellyel mindezideig nem volt szerencséje találkozni. Szerencsés találkozást!

Nyerges László

Kompozíció aranyszínnel

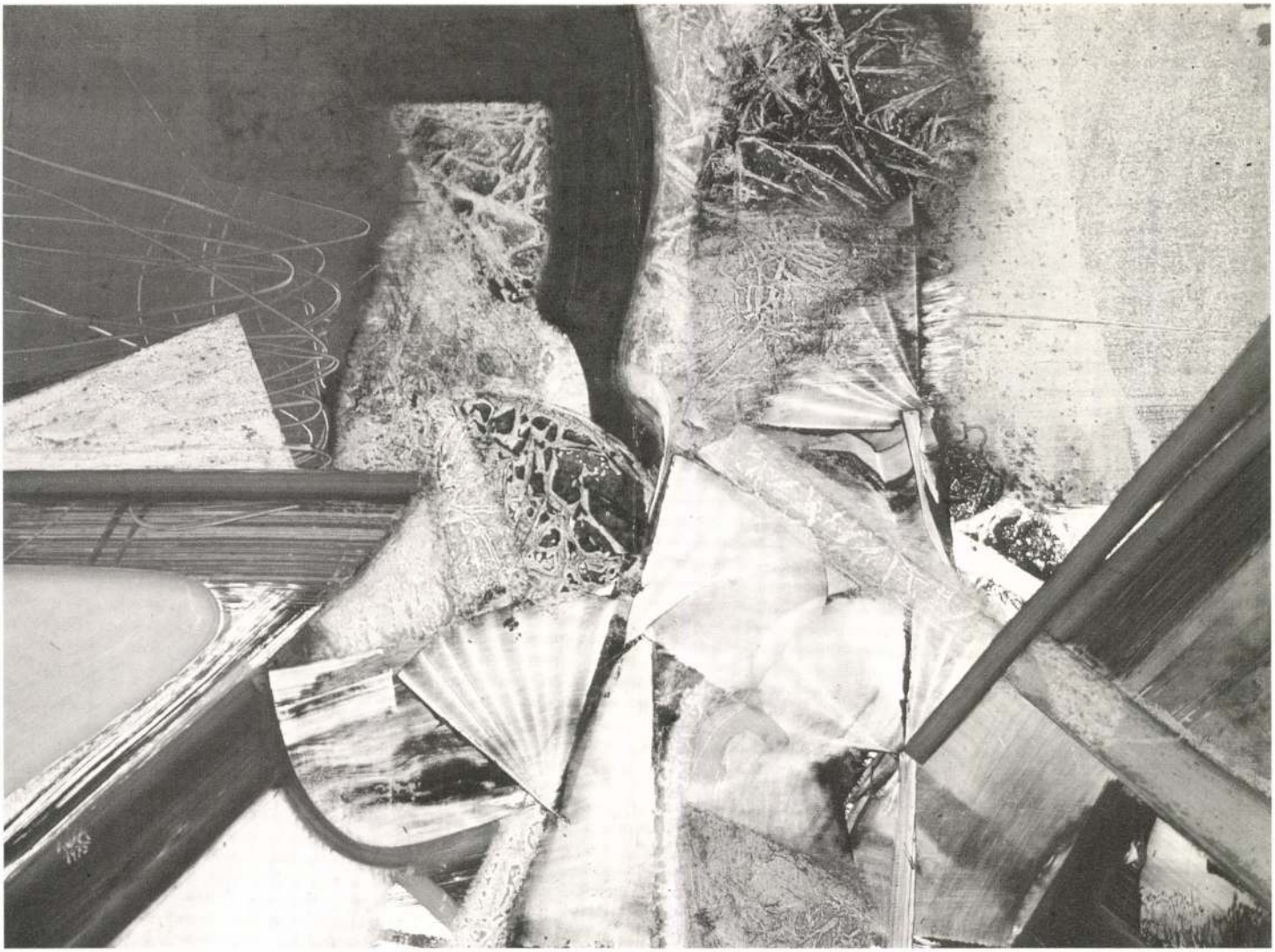

Parkban

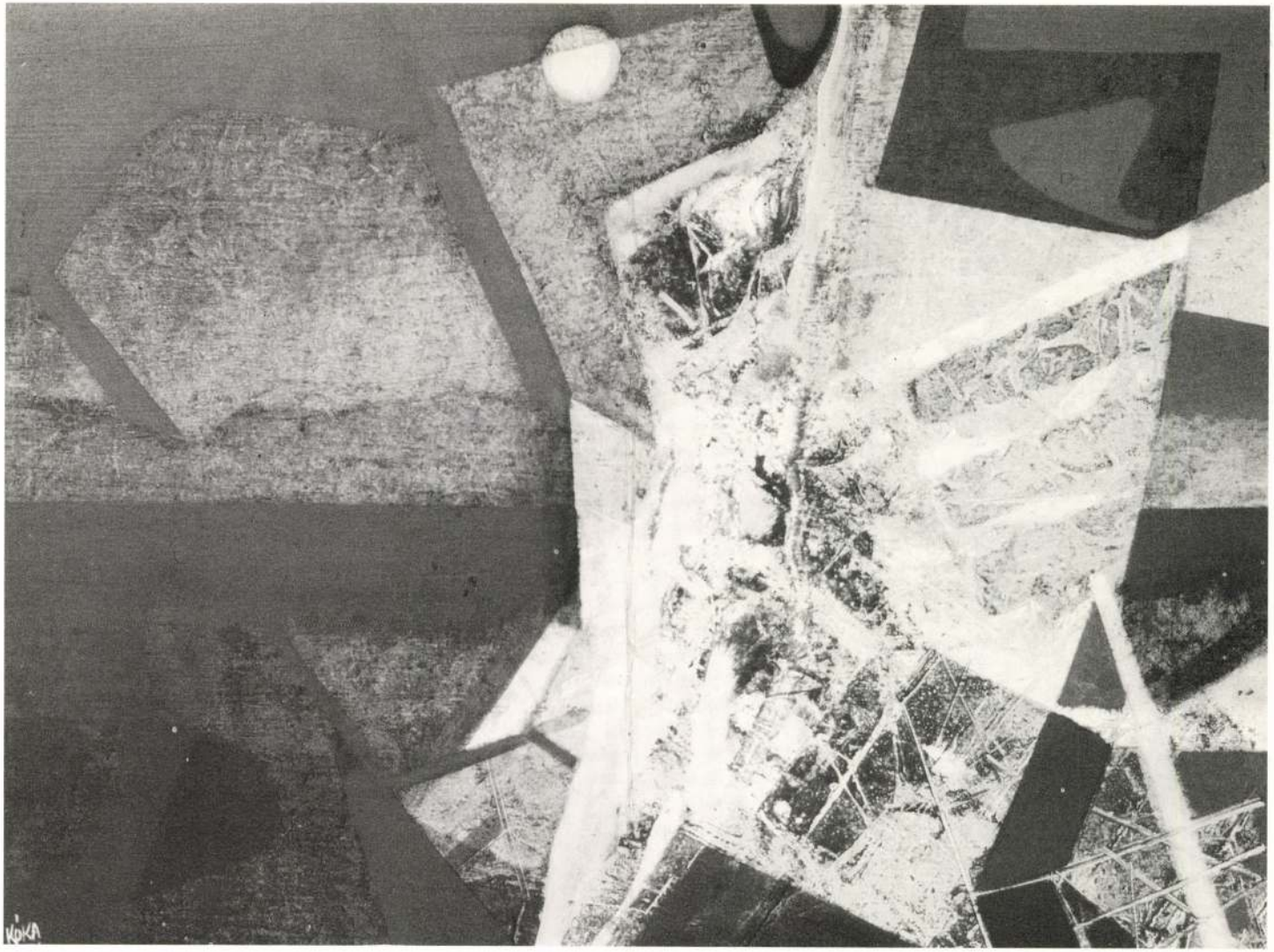

Ikarusz

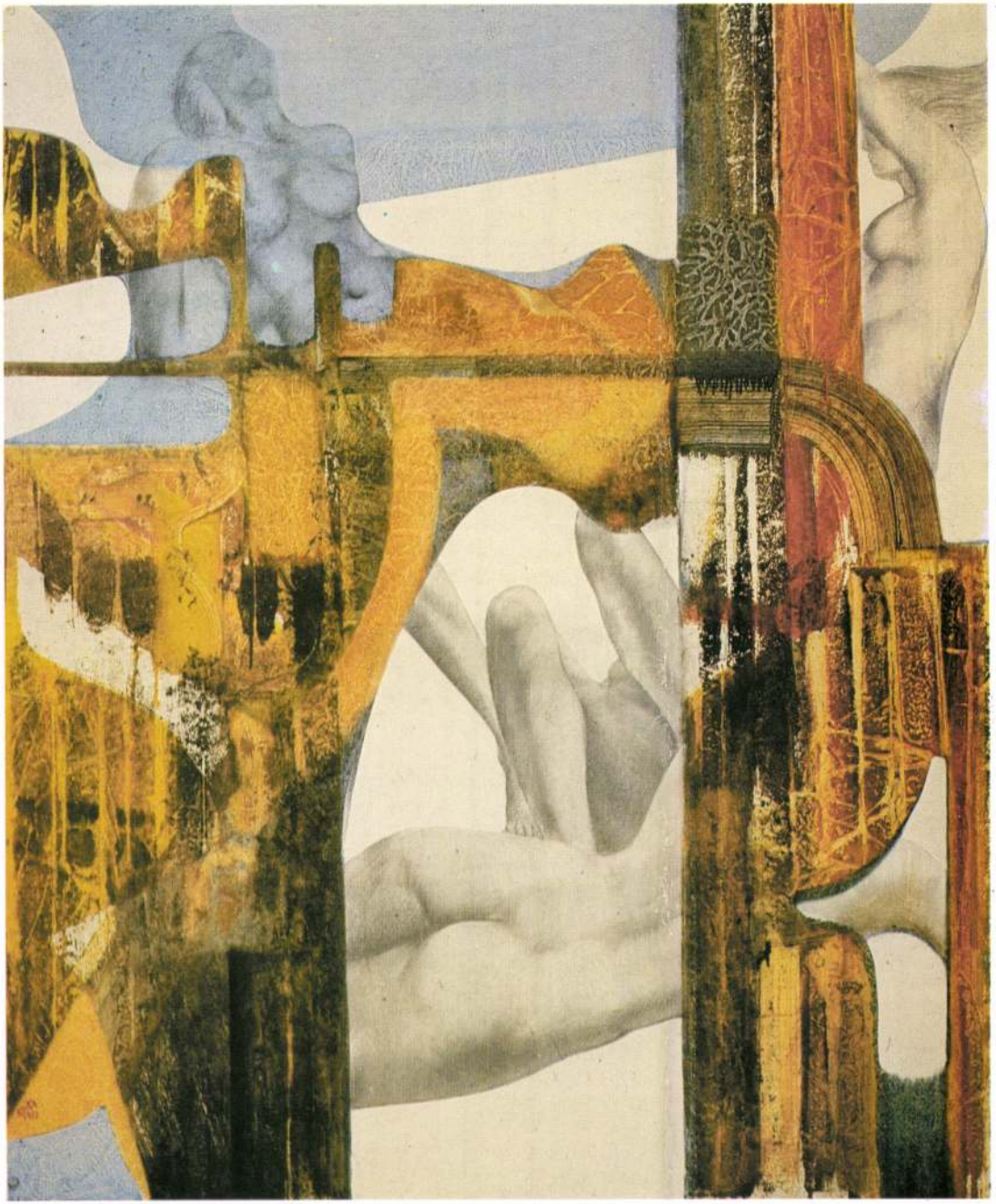

Akt kompozíció

KÓKA FERENC 1934-ben született Budapesten. 1960-ban végezte a Képzőművészeti Főiskolát ahol mestere Bernáth Aurél volt. 1963-ban Derkovits ösztöndíjban részesült. A diploma elnyerése óta résztvevője minden jelentősebb hazai kiállításnak.

Önálló kiállításai: 1969 Kulturális Kapcsolatok Intézete Budapest, 1973 Csók István Galéria Budapest 1976 Galerie K am Rudolfplatz, Köln.

Művei bemutatásra kerültek: 1969-ben a Sao Paolói Biennalén, 1970-ben a Musee Gallierá-ben Párizsban, 1971-ben Dortmundban, 1972-ben Koppenhágában, stb.

1972-ben a Munkácsy-díj II. fokozatát kapta. 1974-ben a Debreceni Nyári Tárlaton elnyerte a Művészeti Alap Külön-díját és a vele járó Medgyessy – emlékplakettet.

1976-ban a Hatvani-galéria által rendezett II. Tájfestészeti Biennalén aranydiplomát kapott.

Ferenc Kóka, geboren 1934 in Budapest, studierte von 1954–1960 an der Hochschule für Bildende Künste in Budapest. Sein Lehrer war Aurél Bernáth.

Au3er der Teilnahme an Gruppenausstellungen hatte er 1969 im Institut für Kulturelle Beziehungen, 1973 in der István Csók-Galerie beide Budapest, 1976 in der Galeria K am Rudolfplatz Köln, die Möglichkeit, selbstandige Ausstellungen zu zeigen.

Seine Werke waren in der Bundesrepublik, Brasilien, Canada, Frankreich, Dänemark, Bulgarien und Polen zu sehen.

1972 erhielt er den Munkácsy-Preis, 1974 gewann er den Großpreis der Sommerausstellung von Debrecen sowie eine Medgyessy-Plakette.

Első oldalon: Antik emlék

Utolsó oldalon: Mediterrán táj

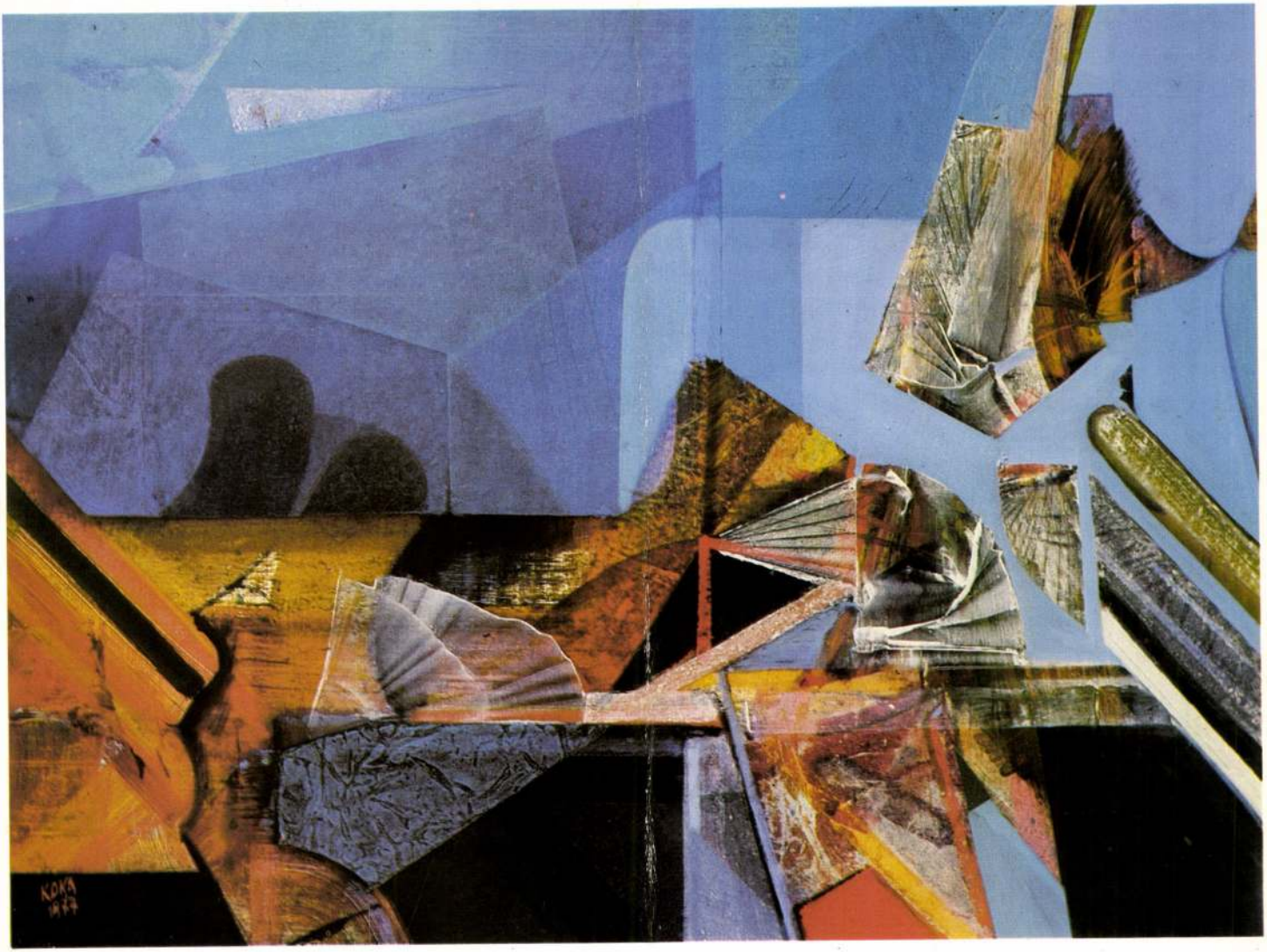

Kóka Ferenc festőművész kiállítása
Gulácsy Lajos terem · Szeged · 1978

Felelős kiadó: Köteles István
Készült: a Kossuth Könyvkiadó Sokszorosító Üzemében

Kokas László, építész
Ferenczy István: Oktatási tapasztalatok.
7-12. a „Muzsák" kiadó helyszínen összeszerelhető pavilonja. Tervezte és kivitelezte: Kokas László, Radványi Tamás és Máté János.

= „Magyar Építőművészet", 1988, 6., 46. old.

7

8

9

10

11

12

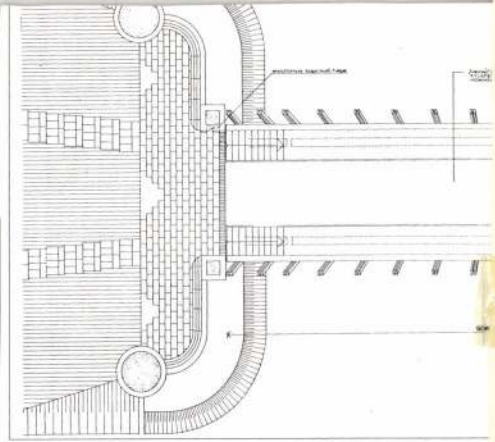

12

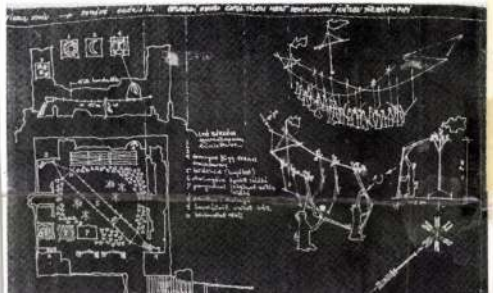

rea, vagy a 12 éves Szücs Barnabás képei láttán. A színek ritmusa, a kompozíció, a témaválasztás, néha még a technika is, művész kezenyomára vall, és a gyanúnak itt bizony »alapja és kalapja« van, mert a »kiállítók« többsége művészházaspár gyermeke.

A kétkedőket nehéz lett volna szóval meggyőzni: bizonyíra Krumplihámozás, a Cirkusz szinte hihetetlenné teszik nyolc évét — ezek a képek nagyon sokat látó és sokat értő szemre vallanak, bontakozó tehetségre. Anreát már nem lehet a »kedves és ügyes« jelzőkkel elintézni. Több ennél. Festményei hangulatot ébresztenek és gondolatokat közölnek. Virágcsendéletének ki-

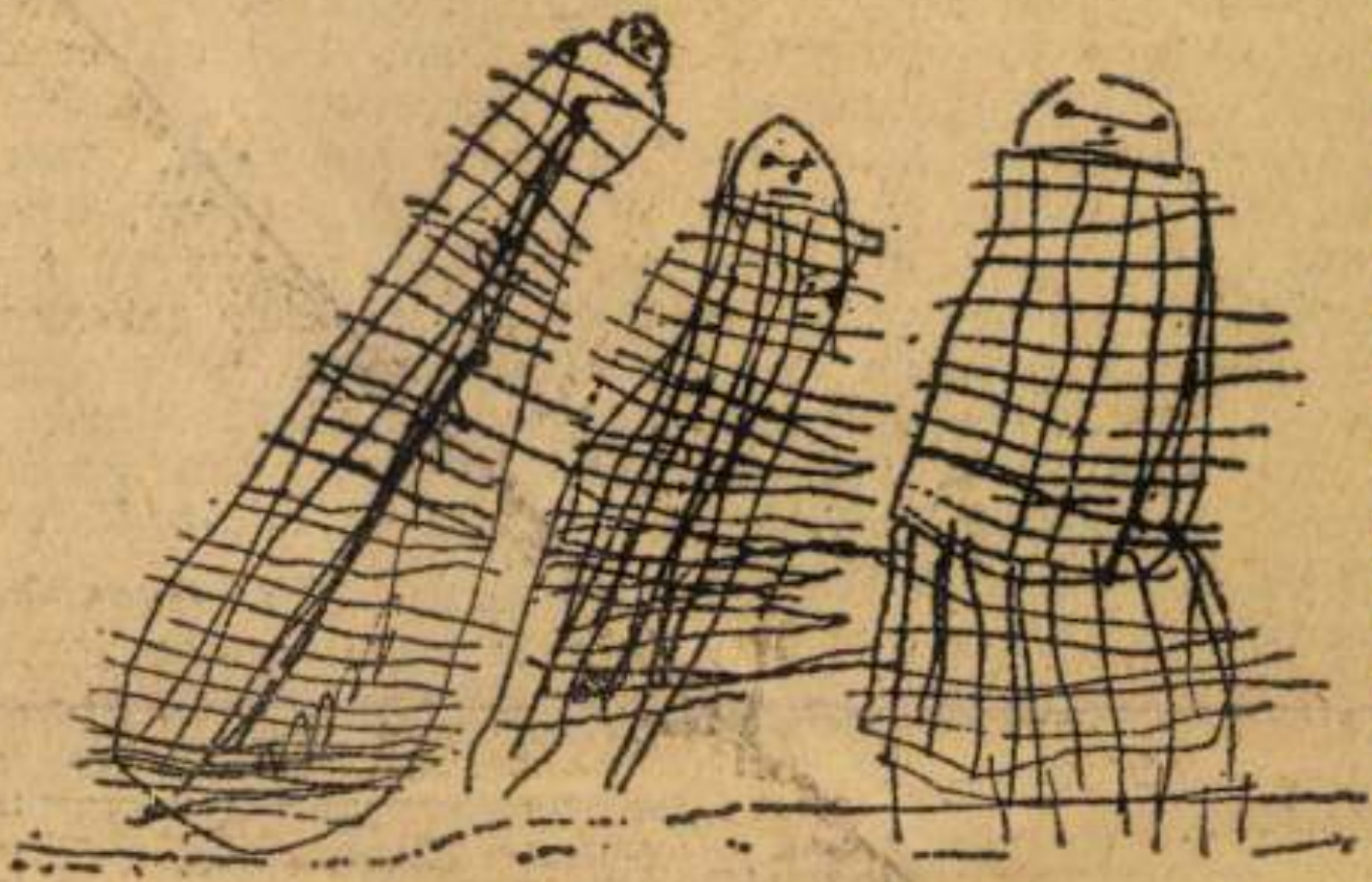

A négyéves Kokas Nácika rajza

gyorsjáratú repülők szállnak a magasban — nem volna ideje végre a Szovjetuniónak e számunkra fölöttébb érdekes vidékére is elküldeni egy nem is expedíciót, csak amolyan szokásos tudományos delegációt: nyelvészeket, régészeket, etnográfusokat, történészeket, írókat, riportereket? Nem kétséges, hogy szeretettel fogadnák őket.

Az újabb adatok szerint az obi-ugorok élete jócskán megváltozott azóta, hogy Munkácsiék meglátogatták őket erdős, folyós, mocsaras hazájukban. Meglepők már a népességi statisztikák is: 1838-ban a manysik számát kereken 7000-re tették, 1910-ben azonban már csak körülbelül 5000-re. Ekkoriban írta róluk Zempléni Árpád »Halál a jégmezőn« című versét:

Irtotta khán, sejk, cár, mogul...
Szegény *vogul!* szegény
vogul!...

— — — — — — — — — —

Fenn, hol örök az éjszaka,

a halászatot motoros bárkákkal, hatalmas kerítő hálókkal, a vadászatot modern fegyverekkel, az állatállomány szaporításáról s új fajok meghonosításáról is gondoskodva. A hagyományos réntenyésztés mellett újabban általánossá vált a ló és szarvasmarha tartása, az ezüstrókanevelés, s a cárizmus alatt csupán szórványos földművelés is egyre újabb és északibb szűz területeket hódít el. A körzet fővárosában, Hanti-Manszijkszban konzervgyár, faüzem, villanytelep működik, van már kórháza, kultúrháza, könyvtára, mozija, múzeuma, s egyebütt, az aprócska falvakban is fűrészmalmok, halfeldolgozók, ambulancia, bölcsőde; a nyírkéreg sátrak szomszédságában gazdasági és lakóépületek.

Hosszas, fáradságos küzdelem ez egy kis nép jövőjéért: meg kell változnia, hogy fenn tudjon maradni. A régi dalok és mesék mellett a babonák is tovább élnek: látni még chanti asszonyokat, akik arcukat kendővel takarják el, és ráolvasás-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1974 MÁJ. 25

Camion Újság

Kokasi Éva

1021

Kokasi Éva grafikája

vetelmény
erkölcsi-politikai nevelése

A párt-vb határozata

adatot jelölte meg a pártvezetőség irányító munkájában:

— A politikai irányító munka szerves részévé kell tenni, hogy a pártvezetőség rendszeresen ismertesse a KISZ-tagsággal egy-egy fontosabb párthatározat lényegét. Erre megfelelő lehetőséget biztosítanak a mind rendszeresebben megtartott KISZ-taggyűlések, ahol tettekre ösztönözve lehet tájékoztatót adni arról, mi módon járulhat hozzá ezzel mindenképpen a pártellenőrzés hatékonyságát, a KISZ-bizottság politikai erősítését lehet biztosítani.

Vállalati ifjúságunk körében végzett eszmei, politikai nevelő munka helyzetét vizsgálva, a végrehajtó bizottság megállapította, hogy az ifjúságpolitikai határozat óta annak végrehajtását jól segítették az agitációban, a propagandamunkában és a pártmunka más területén tett konkrét intézkedések. Mindezek nyomán és szakmai érdeklődésük egészséges irányban fejlődött. Mindezek bizonyítják, hogy az eltelt két-három évben fokozódott fiataljainkban a személyes felelősség saját fejlődésükért.

A KISZ politikai befolyása érvényesül vállalatunknál. Megfelelő felvilágosító és eredményes mozgósító munkát tud végezni és a fiatalok nagy többsége csatlakozik a KISZ kezdeményezéseihez.

Az eszmei, politikai nevelőmunka javítása érdekében a végrehajtó bizottság a pártalapszervezetek feladatává teszi:

— A pártalapszervezetekben állandóan fokozni

KOKAS LÁSZLÓ ÉPÍTÉSZ

Verssel, zenével ünnepeltek a felújított Vajda-háznál

Válon őrzik a költő emlékét, összefogtak az újjáépítésnél is

A hagyományok ápolása mindenütt erősíti az együvé tartozás érzését, a közösség formálását... A váliak igazán szerencsések. Hiszen csodálatos „örökséget" kaptak: s ők Vajda János költő emlékét mindig büszkén őrizték, ápolták. Az idén rendezték meg először a Vajda-hetet, amelynek záróakkordjaként szombaton egész napos program várta a falubelieket és a vendégeket.

Vajda János költőről Horváth Júlia irodalomtörténész emlékezett meg. Izgalmas kérdést választott rövid előadása témájául. Vajdát a magyar irodalomban hosszú ideig úgy emlegették, mint akinek költészete híd Petőfi és Ady között. Horváth Júlia rámutatott: Vajda költészete nem híd, hanem korszakhatár. A költő pályafutása két elkülöníthető szakaszra oszlik. Az elsőben 1844-től 1861-ig, ahogy ő maga írta, „nem törődött a formával". A második korszak 1872-ben kezdődik, ekkor jelentkezik a kiforrott, nagy költő, aki szembeszáll a népnemzetiek dogmává merevedett, konzervatív esztétikájával... Horváth Júlia azt elemezte, mi történt a két korszak közötti évtizedben? Milyen sorscsapások érlelték nagy költővé?

Az idén immár a felújított Vajda-ház kertjében ünnepelhettek a váliak. Hosszú évek után, közös összefogással sikerült rendbehozni Vajda Endre, az Ürményi birtok főerdészének egykori házát, a költő gyerekkorának helyszínét. A helyreállításban, a ház belső kialakításában óriási szerepet vállalt Kokas László építész, belsőépítész, aki „mellesleg" Kokas Ignác, váli születésű festőművész fia. Tóth Ferencné polgármester jelképesen egy aranyszínű kulcsocskával köszönte meg Kokas László munkáját, hiszen az építész is kedves „gyermekének" tekinti az újjávarázsolt Vajda-házat:

— Hivatalból sok helyen megfordultam az országban, így állíthatom, hogy ma sehol sincs olyan emlékház, mint a váli — mondta Kokas László. — Tudatos törekvés volt, hogy ezt a házat ne a korabeli bútorok uralják. Hiszen egyfelől Vajdának kívánunk itt emléket állítani, másfelől viszont használni szeretnénk a házat: például időszaki tárlatok rendezésére. Erre is gondoltunk az átalakításkor. Most a helytörténeti gyűjtemény legszebb darabjai láthatók itt: Horváth Kálmán egykori váli plébános gyűjtése.

Januárban már a házban emlékezhettek meg a költő halálának 100. évfordulójáról — tudtuk meg Tóth Ferencné polgármestertől, aki azt is elmesélte, hogy a váli általános iskolában a nyolcadikosok tanév végén vizsgáznak a legfontosabb tantárgyakból. És itt természetes, hogy egy váli diáknak sokkal többet kell tudnia Vajda Jánosról... Az utóbbi időben a felnőtteket is összekovácsolta a ház megmentésének közös ügye, s egyre többen csatlakoznak a frissen megalakult Vajda János Baráti Társasághoz — erről értesültünk Tóth Zoltánnétól, a társaság elnökétől.

Az ünnepen bemutatkoztak a Vajda-héten rendezett szavalóverseny legjobbjai és a művészeti iskola tehetséges növendékei... Koncerteket rendeztek a gyönyörű katolikus templomban. Az értékeiket őrző váliak vendégszeretetét is megtapasztalhattuk: a látogatók és a falubeliek kitűnő étkek [illegible] kás váli bor [illegible] hettek.

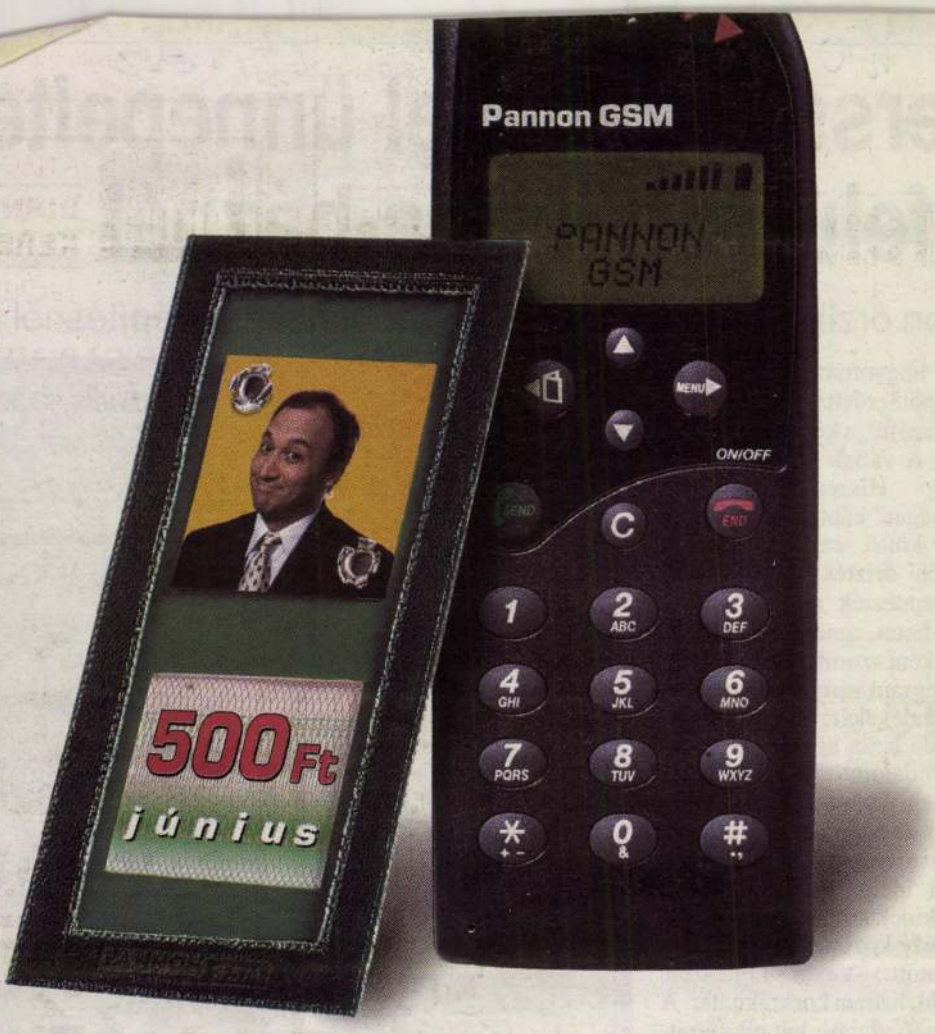

M MX-3000
elefon 500 Ft/hónap!

900 forintnyi ingyenes beszélgetéssel* csak 19.900 Ft!

s 14. között 19.900 forintért előfizet a Pannon GSM szolgáltatására – amely 6 x 1.650 Ft di beszélgetést is tartalmaz –, akkor Ön is megkapja a Pannon GSM bérletet. E bérlettel új, világszínvonalú Pannon GSM MX-3000 mobiltelefont, amely egy született zseni. Hiszen 000 mobiltelefon már születése pillanatában is olyan tulajdonságokkal rendelkezik, mint fel-, vele igénybe vehetők a Pannon GSM különleges szolgáltatásai. Magyar nyelvű menürend- a készülék használatát. Továbbá kézhezálló, egyedi, modern forma és kedvező kapacitású k. Mi több, az ára is zseniális: Önnek havonta csak 500 Ft bérleti díjat kell érte fizetnie.

el területi képviseletünket (Székesfehérvár, Várkörút 56., tel.: 06 22 511 115), vagy bármelyik hivatalos viszonteladónkat!

szolgálat: 06 1 464 6020, 06 20 200 200. *Csak belföldi beszél- ÁFA nélkül értendők! Az ajánlat a készlet erejéig érvényes! A n vásárolt SIM kártyával használható! Részletek az üzletekben!

PANNON GSM
Az élvonal.

A balassagyarmati

Mikszáth Kálmán Művelődési Központ

m e g h í v j a

KOKAS MÁRTA

KIÁLLÍTÁSÁRA

a

SZERBTEMPLOMBA

2660 Balassagyarmat, Szerb utca 5. Tel./fax: 35/300-622/

1999. február 5 -től március 28-ig

Megnyitja: február 5-én, pénteken 17 órakor

Földi Péter festőművész

1974-ben született Cegléden.
1992-ben érettségizett a budapesti Szent László Kollégium rajz tagozatú osztályában.
Tanára Szabó Gábor szobrászművész volt.
1993-ban részt vett a Casus Kortárs Művészeti Kollégium egy éves tanfolyamán.
1993-ban két képpel szerepelt a XV. Országos Amatőr Képző- és Iparművészeti Kiállításon Szentendrén, Szolnokon.
1997-ben és 98-ban csoportos kiállításon szerepelt Egerben.
1998-ban Egerben a Szőlészet és Borászat témakörben megrendezett kiállításon különdíjat kapott.
Jelenleg az egri Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola rajz-vizuális kommunikáció szakának negyedéves hallgatója.
Tanárai: F. Balogh Erzsébet
Földi Péter
Kovács László
Nagy B. István festőművészek

Cím: 2730 Albertirsa, Ságvári E. lakótelep 2/2
Tel.: 06 53 371 448

SZERBTEMPLOM
(Balassagyarmat, Szerb utca)
1999. február 5 - március 28.

KOKAS MÁRTA

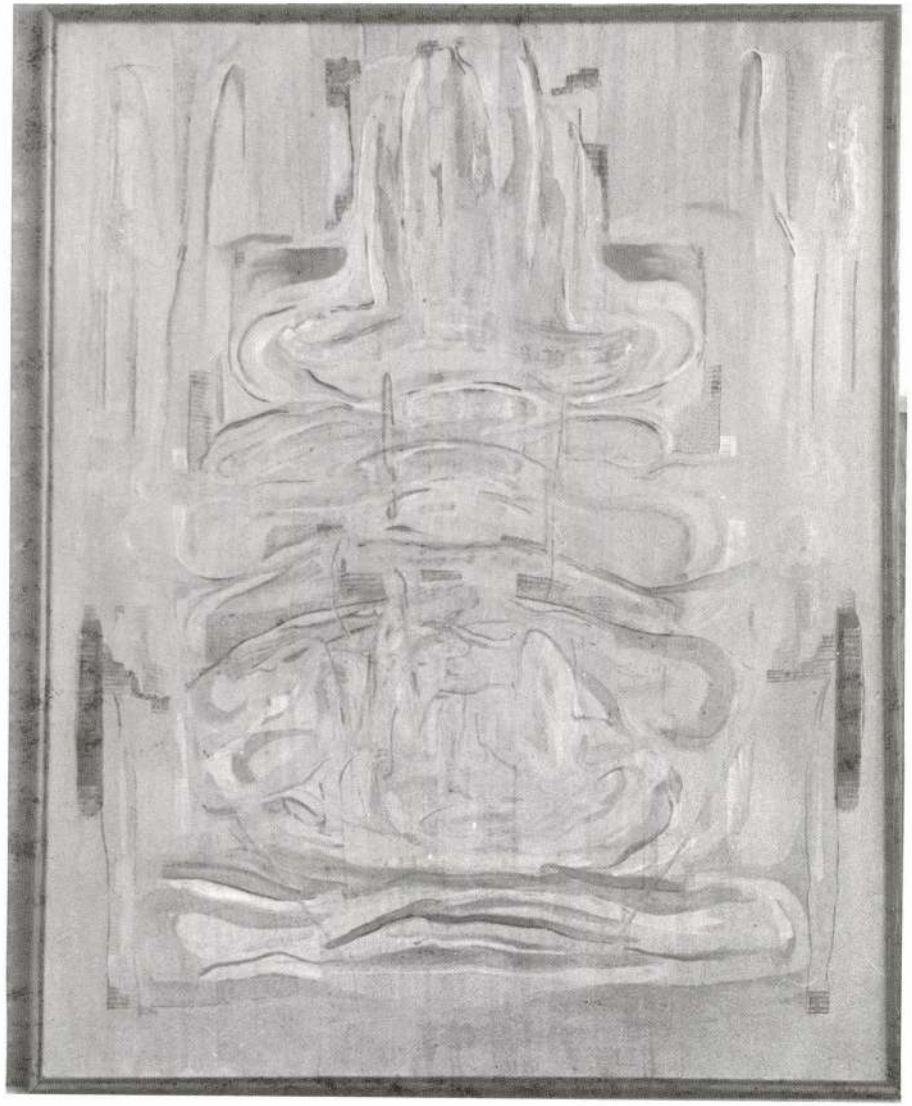

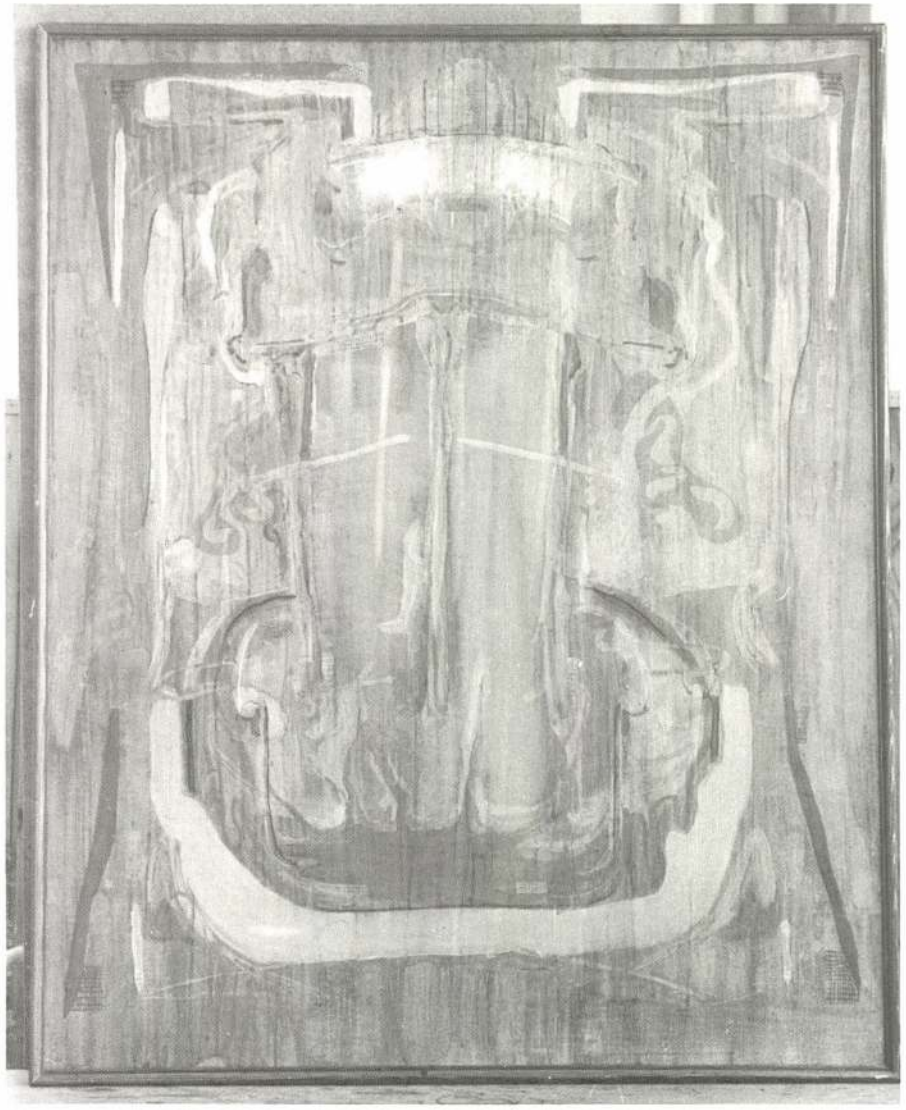

1217. AFGÁN-SZŐNYEG, vörös tükrében kék minta. XIX. sz.
250×205 cm.

1218. SZUMAK-SZŐNYEG, piros alapon három csürlős kék médaillonnal.
160—200 cm.

1219. SZUMAK-SZŐNYEG, szines kampós diszitéssel.
150—305 cm.

1220. KAUKÁZUSI SZŐNYEG, kék tükrében halhólyagos disz.
125—175 cm.

1221. PERZSASZŐNYEG, kék tükrében három médaillon, letompitott sarkokkal, keretében indákkal kapcsolt rozetták.
130—195 cm.

1222. KAZAK-SZŐNYEG, kék tükrében hat palmetta.
130—195 cm.

1223. KIS SZŐNYEG, kék-piros tükörrel. Középázsia.
95—140 cm.

1224. KÖZÉPÁZSIAI SZŐNYEG, sötét szinezéssel.
85—125 cm.

1225. KELETI SZŐNYEG, halványpiros alapon kerek médaillonok. Szamarkand, XIX. sz.
240—150 cm.

1226. IMASZŐNYEG, kétoszlopos, herati kerettel. XIX. sz.
160—100 cm.

1227. IMASZŐNYEG, piros tükörrel, keskeny kerettel.
100—82 cm.

1228. FUTÓSZŐNYEG, sárga alapon halhólyag-disz sorakozik.
285—100 cm.

1229. KELETI SZŐNYEG, nyolcszögü, nagyobb médaillonnal, csillagos kerettel.
200—130 cm.

1230. FUTÓSZŐNYEG, kék tükrében csillagok. Kaukázus.
95—440 cm.

1231. FUTÓSZŐNYEG, fekete alapon tükörrel. Kaukázus.
100—315 cm.

1232. AFGÁN-SZŐNYEG, piros tükrében három sor médaillon.
200—265 cm.

1233. KÖZÉPÁZSIAI SZŐNYEG, barnás-piros alap, csürlős disszel.
185—330 cm.

1234. PERZSASZŐNYEG, tükrében sötétkék alapon szines virágok, keretében piros alapon halhólyagdisz. XIX. sz.
246—600 cm.

1235. NAGY PERZSASZŐNYEG, szines gyapjuból csomózott.
860—620 cm.

VIII. KÜLÖNFÉLE.

1236—1305.

1236. TIZENHÉT LAP METSZET ÉS KÖNYVLAP. XVIII. sz.

1237. LEGYEZŐ, aranyozott és filigrán zománcos bronzküllőkkel, festett lapján kinai jelenet. (Tokban.) Kina, XIX. sz.

1238. LEGYEZŐ, békateknő küllőkkel, arany és ezüst diszitéssel, lapján festett jelenet, csipkével övezve. Francia, XIX. sz.

1239. LEGYEZŐ, fekete lakk arany diszitéssel, szines kinai jelenet. (Tokban.) Kina, XIX. sz.

1240. NYAKÉK, hat ovális arany médaillon, gyöngyökkel és kameóval. Empire. (Tokban.)

1241. CSIPKEGALLÉR, pereme lambrequines, közepe virágos diszü. Brüsszel.

1242. TIZENKÉT ANGOL ACÉLMETSZET, Biedermeier.

1243. HEVERŐ VÉNUSZ, hársfaszobor, fatalapzaton. XIX. sz.

1244. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, szines domboru diszitéssel. Capo di Monte modorában.

1245. KÉT POTPOURRI VÁZA, porcellán, lilamázzal, arany diszitéssel. Sévres, XIX. sz.

1246. MÜMÁRVÁNY-KÉP, Krisztus Pilátus előtt. CRUCIFICE EAM. felirattal. Magyar, modern.

1247. MÜMÁRVÁNY-KÉP, Krisztus a keresztfán, SALVS . MVNDI. felirással. Magyar, modern.

1248. MÜMÁRVÁNY-KÉP, sárga alapon szinesen puttó alak. Jelezve: L. F. Magyar, modern.

1249. MÜMÁRVÁNY-KÉP, szürke alapon szines nő fej. Magyar, modern.

1250. TAJTÉKPIPA, faragott diszitése vadkanvadászatot ábrázol. Ezüst verettel. Magyar, 1850 k.

1251. SÉTABOT, spanyol nád, oroszlánfejü elefántcsont fogantyuval. Német, 1850—60.

1252. LEGYEZŐ, békateknő küllőkkel, arany diszitéssel. Neobarok.

1253. LEGYEZŐ, arany diszitésü áttört elefántcsont küllőkkel, selyem lapján aranyos pikkelydisz. Empire.

1254. LEGYEZŐ, áttört diszü csontküllőkkel, selyem lapján szines empire diszités. Empire.

1255. NAGY LEGYEZŐ, gyöngyház küllőkkel, batiszt lapján festett disz: faágon csimpaszkodó puttók, (jelezve: *A. D'aireaux*) pereme brüsszeli csipke. Francia, XIX. sz.

1256. LEGYEZŐ, áttört és aranyozott diszü csontküllőkkel, selyem lapján szines jelenet. Osztrák, XIX. sz. k.

1257. LEGYEZŐ, áttört és aranyozott diszü elefántcsont küllőkkel, lapján aranyozott és ezüstözött pikkelydisz. Francia, 1800 k.

1258. LEGYEZŐ, aranylakk diszitésü fekete lakk küllőkkel, festett lapján három médaillon kinai jelenettel, hátlapján festett virágok és madarak. Kina.

1259. ÜVEGFESTMÉNY, szines diszitése: edényből kinövő virágcsokor. Magyar, modern.

1260. ÜVEGFESTMÉNY, szines, három nőalakkal. Jelezve: Sz. J: 1919. Magyar, modern.

1261. ÜVEGFESTMÉNY, szines, fent csucsives, ülő magyar vitéz alakjával. Jelezve: *Kókay* 1919.

Ernst Muzeum aukcioi XVI

KÓLAY ESZTER ujsám.

HIRDETÉS

OTP INGATLANFEJLESZTÉSI ÉS – FORGALMAZÁSI RT.

Magyar Ingatlanforgalmazók Kamarájának tagja

1015 Budapest, Csalogány u. 30–32. Fax: 201-0006, 201-0680

Alapító: az Országos Takarékpénztárés Kereskedelmi Bank Rt.

Tevékenységi körünk: építési telek, lakás, iroda, ipari, kereskedelmi, mezőgazdasági ingatlanok adás-vétele, közvetítése; értékbecslés, vagyonértékelés, forgalmi érték megállapítása; vállalkozások finanszírozása, hitelezés; vállalkozások szervezése, finanszírozása, hitelezés előkészítése (közös vállalkozásban is); építmények üzemeltetése, haszonbérbeadása, lízing előkészítése; lakóépületek, üdülők, irodák, szállodák tervezése, építtetése; csődeljárások, felszámolások lefolytatása; átalakítások és felújítások saját vállalkozásban, ha megtisztel az Ön megbízásából

Kérem ne feledje az Ön partnere gondolattól a kulcsátadásig: OTP INGATLANFEJLESZTÉSI ÉS – FORGALMAZÁSI RT.

AZ OTP Ingatlan Rt eladásra kínálja a felsorolt ingatlanokat
Részletes felvilágosítás és jelentkezés az ingatlan fekvése szerinti Területi Főmérnökségen

Budapest 1066 Ó u. 3. Telefon: 112-2295

– XII. kerület Szabadsághegyen, Melinda utcában 3 + 2 félszobás, 113 m² alapterületű kétszintes társasházi lakás, két terasszal, pincével, gépkocsitárolóval
Eladási ár: 14 000 ezer Ft

4. sz. Területi Főmérnökség
3300. Eger, Klapka u. 1.
Telefon: 06-36-10-111/188. mellék

Eger

– Hadnagy utcában 1 szobás, 38 m² alapterületű, gázfűtéses lakás
Irányár: 1 250 ezer Ft
– Albert F. utcában 3 szoba + étkező, 70 m² alapterületű, gázfűtéses, parkettás lakás + 16 m² gépkocsitároló
Irányár: 1 900 ezer Ft + 300 ezer Ft gépkocsitároló.
– Északi városrészen 2 szobás, 49 m² alapterületű, gázfűtéses lakás
Irányár: 1 100 ezer Ft
– Társasház építésére alkalmas 515 m² területű összközműves építési telek
Irányár: 3 500 ezer Ft

Egerszalók

954 m² területű zártkert a hőforrás közelében
Irányár: 350 ezer Ft

Gyöngyös

– Mérges utcában 2 szobás, 55 m² alapterületű, parkettás, távfűtéses lakás
Irányár: 1 200 ezer Ft
– Jeruzsálem utcában 2 szobás, 55 m² alapterületű, távfűtéses, padlószőnyeges lakás
Irányár: 1 300 ezer Ft

Parád

– Családiház 5 szoba + 2 nappali, étkező, 2 fürdőszoba, 704 m² telken
Irányár: 6 000 ezer Ft
– Családiház 4 szoba + garázs, melléképületek, 1 520 m² telken
Irányár: 2 700 ezer Ft

4. sz. Területi Főmérnökség
3100. Salgótarján, Mártírok u. 4.
Telefon: 06-32-17-440

Szuha

üdülőtérségében, a Mátra alatt 3 szobás, 100 m² alapterületű családiház. Közmű: villany, víz fúrt kútból, 100 m² telken
Irányár: 1 000 ezer Ft

Salgótarján

– Városközpontban 1,5 szoba + hálófülke, 56 m² alapterületű, távfűtéses öröklakás
Irányár: 1 200 ezer Ft
– Somogyi Bacsó B. úton 86 m² hasznos alapterületű, részben alápincézett családiház, tetőtérbeépítéssel, 530 m² telekkel
Irányár: 2 200 ezer Ft
– Déryné úton 1 + 2 félszoba + étkező, 61 m² alapterületű, cirkófűtéses lakás
Irányár: 1 500 ezer Ft
– Városközpontban 1 + 1,5 szobás, távfűtéses öröklakás
Irányár: 1 350 ezer Ft
– Rózsafa úton 3 szobás, 90 m² alapterületű, gázközművel is ellátott családiház, garázzsal, 2 300 m² telken
Irányár: 3 000 ezer Ft
– Városközpontban 2 szobás, 56 m² alapterületű, távfűtéses öröklakás
Irányár: 1 350 ezer Ft
– Városközpontban 1,5 szoba + hálófülke, 55 m² alapterületű távfűtéses öröklakás
Irányár: 1 350 ezer Ft
– Salgótarján külterületén (Zagyvapálfalván) 2,5 szobás, 70 m² alapterületű, családiház. Fűtésmód: hőtárolós kályhával
Irányár: 1 206 ezer Ft

Kisterenye

21-es főút mellett 3,5 szobás, 100 m² alapterületű, alápincézett, központi fűtéses családiház, 1 008 m² telken. A tetőtér – kb. 60 m² – beépíthető
Irányár: 3 300 ezer Ft

Tar

községben 2 szobás, 75 m² alapterületű családiház, gyümölcsfákkal. Közmű: villany, víz fúrt kútból. Fűtés: vegyestüzelésű vaskályha
Irányár: 1 200 ezer Ft

Bátorterenye,

Barátság úton 1 + 2 félszobás, 61 m² alapterületű lakás
Irányár: 1 250 ezer Ft

Vizslás

kétszintes, 3 szobás összkomfortos családiház gyümölcsfákkal, konyhakerttel telepített telekkel
Irányár: 3 000 ezer Ft

Fót,

a község központjában 299 m² beépítetlen sorház telek, kész alappal, építési engedéllyel, tervekkel

5. sz. Területi Főmérnökség
3501. Miskolc, Uitz Béla u. 1.
Telefon: 06-46-358-075

Miskolc

– Pátria házban 3 szoba + hall, 73 m² alapterületű lakás
Irányár: 2 900 ezer Ft
– Csabai Kapunál 3 szobás, 67 m² alapterületű, gázfűtéses lakás
Irányár: 1 350 ezer Ft
– Bársony I. utcában 2,5 szobás, 60 m² alapterületű öröklakás
Irányár: 1 380 ezer Ft
– Árpád utcában 51 m² alapterületű, telefonos lakás
Irányár: 1 300 ezer Ft
– Engels utcában 3 szobás lakás + tapolcai telek eladó
Irányár: lakás: 1 600 ezer Ft
telek: 120 ezer Ft
– Klapka utcában 28 m² alapterületű garzonlakás
Irányár: 700 ezer Ft
– Ady Endre utcában 47 m² alapterületű, 1,5 szobás lakás
Irányár: 940 ezer Ft

Tiszaújváros

2 szobás, 54 m² alapterületű összkomfortos, telefonos lakás
Irányár: 1 050 ezer Ft

Debrecen

Krúdy Gyula utcában családiház, 300 n. öl telken
Irányár: 4 300 ezer Ft

7. sz. Területi Főmérnökség
6720. Szeged, Tábor u. 7/b.
Telefon: 06-62-21-809

Szeged,

Mikszáth Kálmán utcában alápincézett, két lakószintes régi építésű lakóház, melléképületekkel, 950 m² telekkel. Telefon kivételével összközműves, területi adottságai alapján üzlet és iroda létesítésére is alkalmas
Irányár: 35 000 ezer Ft

7. sz. Területi Főmérnökség
5600. Békéscsaba, Andrássy u. 12.
Telefon: 06-66-24-155/39. mellék

Békéscsaba

– Baross utcában 7 szobás, 210 m² alapterületű polgárház, 1 623 m² telken
Irányár: 5 400 ezer Ft
– Berényi úton 160 m² alapterületű polgárház, műhelyekkel, 1 074 m² telken
Irányár: 3 300 ezer Ft
– Jókai utcában 5 szobás, 150 m² alapterületű sorházelem
Irányár: 3 500 ezer Ft

Gyula

– A belvárosban 2 lakásos ház, 1 224 m² telken, átépítési lehetőséggel
Irányár: 4 700 ezer Ft

– Várfürdő mellett 2 szobás családiház melléképületekkel, 716 m² telken
Irányár: 2 800 ezer Ft
– Várfürdőhöz közel 2 szobás családiház, 955 m² telken
Irányár: 3 000 ezer Ft
– A piacnál 3 + 2 félszobás családiház
Irányár: 3 600 ezer Ft
– A város központjában 7 szobás, 310 m² szintterületű panzió, melléképületekkel, 543 m² telken
Irányár: 10 500 ezer Ft
Békéscsaba és Gyula között a 44. sz. főút mentén
– Raktáráruház 360 m², műhely, kereskedelmi telephely, kb. 4 000 m² telekrészen
Irányár: 5 700 ezer Ft
– Pihenőház és vendéglő kb. 6 000 m² telekterületen
Irányár: 4 200 ezer Ft

8. sz. Területi Főmérnökség
7400. Kaposvár, Rákóczi tér 9-11.
Telefon: 06-82-15-509

Kaposvár

– Csalogány utcában 220 m² alapterületű kétszintes családiház, zöldövezetben, védett fákkal, 3 723 m² telken
Eladási ár: 10 000 ezer Ft
– Déryné utcában 3 szobás, 105 m² alapterületű földszintes családiház garázzsal, 565 m² telken – esetleg budapesti lakáscserével
Eladási ár: 3 600 ezer Ft
– Búzavirág utcában 3 szobás, 68 m² alapterületű, IV. emeleti panellakás
Eladási ár: 1 500 ezer Ft
– Béke utcában 2 szobás, 50 m² alapterületű, III. emeleti panellakás
Eladási ár: 1 250 ezer Ft
– 48-as Ifjúság utcában 1,5 szobás, 43 m² alapterületű, IV. emeleti lakás (nem panel)
Eladási ár: 900 ezer Ft
– Füredi utcában 1,5 szobás, 40 m² alapterületű, IV. emeleti panellakás
Eladási ár: 800 ezer Ft
– Bartók Béla utcában két különálló lakás + garázs, 389 m² telken
Eladási ár: 4 000 ezer Ft

Sántos

Kaposvárhoz közeli község Fő utcában 2 485 m² lakótelek
Eladási ár: 550 ezer Ft

Fonyód

– Szent István utcában 2 szobás, 67 m² alapterületű lakás
Eladási ár: 2 000 ezer Ft
– Akácfa utcában üdülőingatlan, 30 m² alapterületű villajellegű épület, bővítési lehetőséggel, 406 m² telken
Eladási ár: 1 600 ezer Ft
– Szent István utcában panzió, 6 apartman, olasz étterem, fagylaltozó, összkomfortos lakás
Eladási ár: 40 000 ezer Ft

Boglárlelle

Takács Sándor utcában 80 fő együttes üdültetésére alkalmas üdülő, 2 bejáratott étteremmel
Eladási ár: 156 000 ezer Ft

Siófok

Október 23. utcában 30 fő együttes üdültetésére alkalmas idényjellegű üdülő, a Balaton közvetlen közelében, 1 625 m² telken
Eladási ár: 10 000 ezer Ft

Balatonboglár

Attila utcában 4 szobás, 200 m² alapterületű családiház + 2 garázs, műhely, 712 m² telken. Üdülésre, vállalkozásra is alkalmas
Eladási ár: 9 500 ezer Ft

Barcs

Köztársaság utcában 2,5 szobás, 68 m² alapterületű, I. emeleti öröklakás
Eladási ár: 1 360 ezer Ft

8. sz. Területi Főmérnökség
7100. Szekszárd, Mártírok tere 5-7.
Telefon: 06-74-12-474

Fadd

a Volent öbölben, a Dombori holt Duna-ágtól 100 m-re horgászparadicsomban, úttal, villannyal ellátott (víz és szennyvíz közműépítés folyamatban), 199 m² – 363 m² területű üdülőtelkek
Eladási ár: 115 ezer Ft – 200 ezer Ft + ÁFA

Bátaszék

családiház építésére alkalmas, 800 m² – 1 692 m² nagyságú, víz, villany közművel ellátott építési telkek
Eladási ár: 215 ezer Ft – 315 ezer Ft

8. sz. Területi Főmérnökség
7624. Pécs, Dr. Doktor Sándor u. 12.
Telefon: 06-72-33-151

Pécs

– Bolgár közben fszt. + tetőtérbeépítéses, 4 szoba étkezős, 164 m² alapterületű, új családiház, 610 m² telken
Eladási ár: 4 700 ezer Ft
– Mecsek-Nyugaton panorámás, 72 m² alapterületű társasházi öröklakás, gépkocsitárolóval
Eladási ár: 3 200 ezer Ft
– Mezőszél utcában 1,5 szobás, IV. emeleti panel-lakás
Eladási ár: 1 200 ezer Ft
– Sarohin tábornok utcában 52 m² alapterületű, 2 szobás, II. emeleti lakás
Eladási ár: 1 150 ezer Ft
– Sarohin tábornok utcában 63 m² alapterületű, 3 szobás, II. emeleti lakás
Eladási ár: 1 300 ezer Ft

10. sz. Területi Főmérnökség
2800. Tatabánya, Fő tér 8.
Telefon: 06-34-17-177

Tatabánya

– Gál lakótelepen 38 m² alapterületű, 1 szobás lakás
Eladási ár: 550 ezer Ft
– Gál lakótelepen 55 m² alapterületű, 1 + 2 félszoba + erkély, lakás
Eladási ár: 770 ezer Ft
– Gál lakótelepen 67 m² alapterületű, 2 + 2 félszobás lakás
Eladási ár: 1 100 ezer Ft
– Schönherz utcában 50 m² alapterületű, 1 + 2 félszobás lakás
Eladási ár: 800 ezer Ft
– Sárberek 67 m² alapterületű, 2 + 2 félszobás lakás
Eladási ár: 1 400 ezer Ft
– Bánhidai lakótelepen 70 m² alapterületű, 1 + 2 félszoba + étkezős lakás
Eladási ár: 1 300 ezer Ft
– Kilián körúton 43 m² alapterületű, 1,5 szobás lakás
Eladási ár: 620 ezer Ft
– Eszperantó utcában 110 m² alapterületű, 1 + 3 félszoba + garázs + 46 m² üzlet, családiház
Eladási ár: 2 170 ezer Ft

Tata

– Keszthelyi utcában 63 m² alapterületű, 2,5 szobás lakás
Eladási ár: 1 600 ezer Ft
– Gesztenye fasor, 61 m² alapterületű, 2,5 szobás lakás
Eladási ár: 1 500 ezer Ft

Kecskéd

Sport utcában 70 m² alapterületű, 2 szoba + garázs + pinceszint, beépíthető tetőtérrel, családiház
Eladási ár: 1 700 ezer Ft

Tarján

Tatai utcában 139 m² alapterületű, 4 szoba + 100 m² műhely, családiház
Eladási ár: 4 000 ezer Ft

11. sz. Területi Főmérnökség
8200. Veszprém, Budapest u. 4.
Telefon: 06-80-28-877

Balatonalmádi

– Árok utcában, balatoni panorámával, szabadonálló, 3 szintes, 4 szobás, 119 m² alapterületű családiház + gépkocsitároló, kazánház, pince (összesen 176 m²), 283 n. öles telken, üdültetés céljára is alkalmas
Irányár: 7 500 ezer Ft

Kalocsa

– Hunyadi utcában 100 m² alapterületű vendéglátó-bár-helyiség, 2 db 15-15 m² alapterületű üzlethelyiség és 240 m² tetőtérbeépítési lehetőség
Eladási ár: 10 500 ezer Ft
– Gombolyagi úton telephely, 420 m² műhely, 10 000 m² telken
Eladási ár: 13 500 ezer Ft

Balatonboglár

Marx téren társasüdülőben 32 m² üdülőrész
Eladási ár: 1 250 ezer Ft

Budapest, 1992. június 12.

Bólyák

Csődeljárás az ész ellen

Ha hinni lehet *Krúdynak*, akkor a nőkben – olykor – divat csalódni. Mivel az érzelmeket és a divatot ki kell próbálni, néha csalódáshullámok söpörnek végig Európán. Ugyancsak Krúdy apánk szerint: a nőkhöz és a politikához mindenki ért – ezért nyilvánvaló, hogy a politikai aktivitás-passzivitás és a politikai csalódás is hullámokban terjed (akár a fény és a sötétség). Lévén, hogy nő- és politikai ügyekben mindannyian szakértők vagyunk (és ez a szakértelem rendszersemleges, nem kell átmenteni, mert az emberi természet *„mentelmi jogán"*: örök), világos, hogy csalódásaink – úgymond – benne vannak a pakliban (akárki keverje a kártyákat!). Szóval, különösebb megrázkódtatás nélkül csalódom én is, mint minden ember, nőkben és politikai irányzatokban. Néhány dologban persze nem szeretek csalódni, ezért mindig felháborít, ha az *„írástudók árulása"* című, hol össznépi, hol kontinentális, hol összemberi színjáték kerül a divatnak fenntartott történelmi színterekre.

Felháborodásomat azért tartom indokoltnak, mert az intellektus, az ész: nem divatkategória! Hiába divat a csalódás, azt nem illik – józan ésszel – az értelemre és az értelemhordozónak tartott társadalmi kategóriára, az értelmiségre kiterjeszteni. Márpedig *„csalódásos"* történelmi helyzetekben ez a fura komédia látszik ismétlődni.

A volt Jugoszlávia helyén most háború dúl, válság van. Minden válság megoldódik egyszer, de érthetetlen módon az oknyomozás végállomása szinte mindig: az írástudók árulása. Jugoszláviában ugyan most sem az írástudók parancsára dörögnek a fegyverek, de a médiumok már egy szólamban szidják az írástudás árulóit – ha jól értem, akkor éppenséggel saját képviselőiket (is). A divat első hullámhegyének keletkezését figyelhetjük. Az alábbi idézet forrását meg sem kell jelölnöm, efféle szöveget bármelyik lapból kimásolhatok: *„Már többen szóvá tették, hogy aggasztó az értelmiségiek magatartása, hiszen ők azok, akik bejárták a világot, sokat láttak, tapasztaltak, mégsem értették meg a kort, amelyben élnek. Ahelyett, hogy idejében lelepleztek volna az ordas eszméket és hordozóikat, feleleventették a sötét középkort. Nem túl dicsőséges szerepvállalás, az biztos, s talán érdekes lenne választ keresni a kérdésre, hogy miért mond(ott) csődöt az intellektualizmus..."*

Tetszenek figyelni, milyen ismerős *badarságmenet* (a szót a *gondolatmenet* ellentétpárjaként javasolnám értelmezni). Megint elverik a port az értelmiségen. Pardon: az írástudókon.

A komédia ismert, a szöveg-könyv változatlan, ezért most ne ezzel törődjünk, hanem próbáljuk meghatározni: *ki az írástudó?* A magyar nyelvben manapság az írókat, filozófusokat, politológusokat, egyszóval a *„humán értelmiséget"* illeti a szó. Pedig eredeti jelentése ennél lényegesen tágabb. A szűkülés vagy hasadás nem sajátosan magyar jelenség. A hatvanas évek elején *Snow „korszakalkotó"* divathullámot indított el, amikor a kettéhasadt kultúra (a *„két kultúra"*) elméletszerűségét kikiáltotta. Amely szerint a humán és a természettudományos kultúra elvált (volna!) egymástól.

Több mint káros ez az elmélet. Egyrészt az alaptétele sem igaz, másrészt pedig hihetetlen mérvű etikai válságot idézett elő – de legalábbis támogatott. Amíg egységes volt a kultúra, megteremtőit gyűjtőnéven írástudóknak nevezték. Amióta *„meghasadt"*: vannak *írástudók* (humán értelmiség) – és *szakemberek*. Az írástudók megörökölték a „szakadás" előtti felelősség folytonosságát, ezért manapság már csak ők lehetnek árulók. A szakemberek pedig a tudás legújabb kori mítoszába gabalyodva – etikai kérdésekkel legfennebb magánemberként szembesülnek.

Ez az ellentmondás oda vezet, hogy történelmi válsághelyzetekre most már mindig megvan a bűnbak. Ami a volt Jugoszláviában történik, és történni fog – újabb kitűnő példa. Mivel egy szomszédos országban már *„lefutott a hullám"*, hadd emlékeztessek arra, hogy mind *Nicolae*, mind *Elena Ceausescu* írástudó akart lenni. A nagy Nicolae naponta írta egy verset, a himnuszt is megstilizálta. Mégsem kiáltotta ki senki költőnek. Felesége tudós akart lenni – és bizony a világ akadémiái tagjukká választották, születésnapján a Földgolyó tudósainak táviratait hemzsegett a sajtó. Bukásuk után a költőt, akinek nevében Ceausescu-ódát fogalmaztak az udvari hoppmesterek – erkölcsileg árulónak bélyegezhették a féltehetségek is. De ki kéri számon a tudományos világtól, hogy...

Igaz, szakemberektől nem szokás számon kérni, csakis szakmai tévedéseket.

És ez a kortárs világ nagy, önveszélyes paradoxona. Mert a világban ma már nem a humán írástudó a meghatározó tényező. (Neki az *áruló* szerepe jutott.)

Amint a szerbiai értelmiséget bélyegző csődeljárási hullámot figyelem, arra kell gondolnom, hogy maga a csődeljárás a csőd! És ezen már semmiféle *„eljárás"* nem segít. Újra kell gondolni a kultúra és az írástudás alapfogalmait.

Szávai Géza

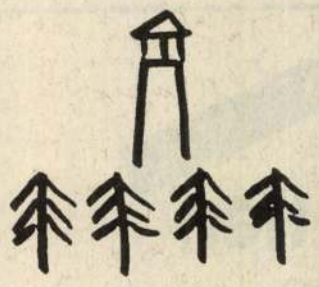

Slawomir Mrozek:

Határ

Eltűntek a szögesdrótok, a határcölöp korhadásnak indult, és félrebillent, akár egy ódon sírkő, körbenőtték fiatal bokrok. Be másképp, be nagyon másképpen festett is valaha a határ.

A fenyőfák meg-meghajló csúcsai alatt mozdulatlan őrtorony. Egykori ösvény nyomait követve kis tisztásra értem. Buja, magasra nőtt fűtengert hintáztatott a szél, és csapkodta az őrtorony ajtaját, kinyílt, majd erőtlenül becsapódott fogatlan pofája. Cipőm véletlen a fűben rejtőző rozsdás konzervdobozba botlott. Kedveszegetten gurult odébb rövid, üres csörrenéssel, mígnem újra mozdulatlanná meredt.

Odafent a toronyban nem volt senki.

– Állj! Ki vagy?! – csattant fel egy hang.

Az enyém volt, magam kiáltottam magamra. Nem bírtam tovább a hallgatást, a csendet, hogy nincs semmi, csak a szél susogása, meg az a be-becsapódó ajtó. De hiszen a határon voltam, át is mentem rajta!

Most mit mondjak? Régebben könnyű volt. Az ember megadta a nemét, vezeték- és keresztnevét, születési helyét és idejét, állandó bejelentett lakcímét, testmagasságát, szeme és haja színét, fekete, szőke, barna, szakképzettségét, foglalkozását és az útlevelének a számát. De most, amikor odajutottunk, hogy magam kérdem magamat?

Válasz híján menekülésre fogtam a dolgot, lélekszakadva rohantam vissza az erdőbe, bármely pillanatban vártam a halálos lövés dörrenését. Aztán egyszer csak lassítottam, mert eszembe jutott, hogy fölösleges aggódnom, hiszen nincs is fegyverem.

Szalai Attila fordítása

Textilköltészet

Biennálé Szombathelyen

Van az emberben valami természetes ellenkezés a kényszerrel szemben, hogy kétévenként – ha a fene fenét eszik is – össze kell hozni a textilesek állandó fórumát Szombathelyen. Van, mert hol a biztosíték arra, hogy kétévenként összejön egy nagyobb szemlére méltó anyag, hol a biztosíték, hogy kétévenként jön össze. Ellengondolat lehet: a magyar textil nívóját kiváló szakemberek garantálják, képesek a biennálék kitöltésére. Emellett szól, hogy ezúttal három kiállítás is nyílt egyszerre.

Költészet a címe a *Képtárban* bemutatott anyagnak, amely elsősorban a kézművesség, másodsorban a textil mint önálló műtárgy problematikáját veti föl. Ezek a munkák mindenekelőtt a kép vagy a plasztika (esetenként mindkettő) igényével készülnek; úgy tetszik, másodlagos kérdés a technika. Ez azonban csak látszólag van így. A mostani biennálénak éppen az a legnagyobb tanulsága, hogy a sok-sok éves avantgárd kalandozgatások, fölszínes kísérletek után előtérbe kerül újfent a mesterség, a szakmai ismeret, az anyag és a technikák bravúros kezelése mint a kifejezés legnagyobb esélye. Sajnos, a korábbi beidegződések talán még nem oldódtak annyira, hogy mindez a díjakban is érvényesüljön, ám hogy itt is érik a változás, az *Kókay Eszter* Feltámadás című kézi festésű pamutképének kiemelésén látszik. Képszervezési készsége mindenképpen figyelemre méltó. Említhetnénk persze *Hegyi Ibolya* valóban költői francia gobelinjét, *Gulyás Judit* Cérnarímeit, *Bódy Irén* palmettás kékfestőjét, *Bakó Ilona* Justitiáját, *Polgár Csaba, Penkala Éva, Pászthy Magda* gazdag gondolatvilágát.

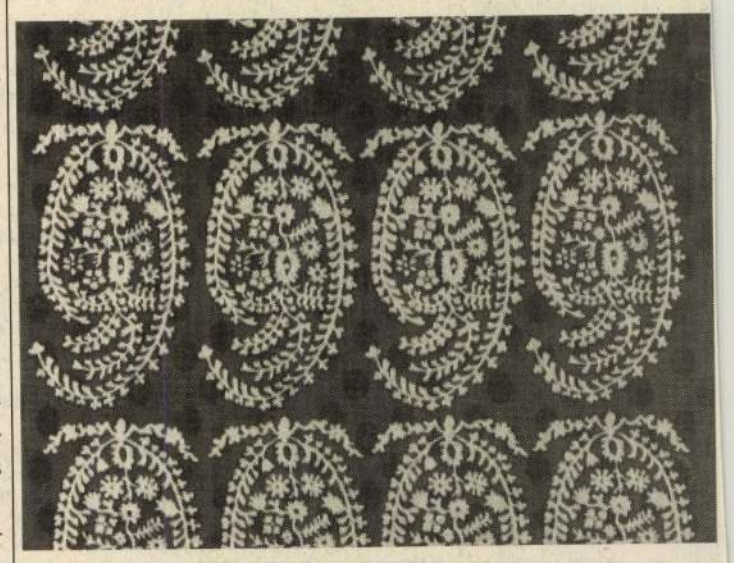

Ugyancsak a Képtár adott helyet a *minitextilnek* is. Úgy tűnik, ez a kísérletezés igazi területe. Mind a magyar, mind a külföldi anyag rangos munkák gyűjteménye. A kiírás értelmezése itt a leglazább; lehet a kiindulás alapja az anyag, lehet a technika, de akár mindkettő parafrázisa is. Vegyünk példákat. A francia *Simone Pheulpin* például pamutszalagok hajtogatásával és kikeményítésével hoz létre plasztikát. A kolumbiai *Alvaro Diego Gomez Campuzano „mindössze"* a technikát imitálja azzal, hogy egy vasszövedéket hoz létre rozsdás zsanérjaiból. *Olajos György* kókuszplasztikái viszont már az anyag eredeti, természetes vetületében gondolkodnak, azt modulálják. Az alkotók lehetőségeinek ebben a műfajban csupán fantáziájuk szabhat határt.

A *harmadik* kiállítás a *Savaria Múzeumban* kapott helyet. Ennek feladata az *ipari textil* jelenlegi állapotának bemutatása lett volna. Mindössze nagyjából gyanítjuk, hogy a textil ezen ágazatával akadnak gondok, állítani nemigen tudjuk, mert alapos áttekintésüket *Jerger Krisztina* rendezése nem teszi lehetővé. Itt ugyanis egy installációs kiállítást látunk, ahol maguk a művek, amelyek installálására sort kellett volna keríteni, eljelentéktelenednek. Az otromba építészeti állványszerkezet nemcsak a textileket nyomja agyon, szinte kiiktatja a világítást is. Sem a kiállítási tárgyakhoz, sem a befogadó épülethez semmi köze. Ekképpen csak föltételezéseket írhatunk, teszem azt olyasféléket, hogy *Landgráf Katalin* kicsit *„marimekkos"* ünnepi abrosza elegáns lehetne egy megfelelő asztalon, hogy *Pauli Anna* visszafogott függönyei alkalmazás után kívánkoznak. *Kozó Erzsébet* szőnyege is keresné helyét. Az alapos elmélyülésből azonban kizárattunk; csak tudnánk, minek okán?

Fábián László

Színház

Egy tiszta Cseresznyéskert

A prágai *Ivo Krobot* Nyíregyházán lassan házi rendezővé válik. Ezúttal *Csehov* remekét, a *Cseresznyéskertet* álmodta színpadra a *Móricz Zsigmond Színházban*. Hogy *álmodta*, azt szinte szó szerint kell érteni, hiszen a tiszta, pontos, érzékeny rendezés a saját leleményként funkcionáló teret (a díszletet ugyancsak *Krobot* jegyzi), nyüzsgő hangyaembereivel együtt, költői színekben láttatja. Ha milliméterekkel is, itt minden a valóság fölött lebeg. S ebben a *torzításban* a valóságnál igazabb valóságot kapjuk.

Ez a látványelemekkel, szép tértágítási kísérletekkel megtűzdelt játék – minden groteszksége, humora ellenére is – jóval *költőibb*, mint az újrafordított, itt-ott csikorgó szöveg, ám a rendező így is hangulatilag tökéleteset nyújt. Látomásában a *Cseresznyéskert: komédia*. Búcsú valamitől – és megérkezés valahová. A szobafalként *működő* vasfüggöny – mely az előtér kopottas (hajdani gyerekszoba) bútorait csak még jobban kiemeli, s ha nincs *jelen*, mögötte egy tágas térre látni – ebben az értelmezésben: *guillotine*. Ha nem is *Csehov–Krobot* játszóit, de a teret vágja ketté. Ranyevszkaja evvel az *értelmező* mozzanattal, kikerülvén gyermekszobájának álomvilágából, azonnal felnőtté válik. Szó se róla, zavaros, képzelgő, egy pillanatra még Trofimov *„körhintájára"* is fölülő felnőtté – nagyszerű a kezdetben csak megjátszott, de később a férfi–nő törvénye szerint alakuló udvarlási jelenet –, de a tág tér számára nem a cselekvés szabadabb terepe, hanem a fölszabadultabb *nyüszítésé*. Nem azért, mert Ranyevszkaja (Molnár Erika eléggé félresikerült merev játékával is) elnyomja, hanem azért, mert Krobot két erős embert talált magának. Csehov itt Csehovval erősödött föl. A dúvad Lopahin, Megyeri Zoltán karakteres: a föltörekvőt igazi cápának láttató játékában, percig sem hagy kétséget afelől, hogy itt a győztes csak *ő* lehet. Az egész *komédiát* meg az a Trofimov keretezi, aki a kozmosz méretű szenvedésbe – képzelgéseibe – bele tudja csempészni a bukott diák mint Oroszország, mint a rossz felé haladó emberiség *karikatúráját* is.

Hiába volt megejtően szép *Orosz Anna* Várjája, hiába volt *Pregitzer Fruzsina* a megszokottnál is színesebb, talányosabb Sarlotta Ivanovna, ez a nyíregyházi *Cseresznyéskert* a Trofimovot formázó *Ternyák Zoltáné*. Státusával (m. v.) ellentétben nagyon is otthonosan mozgott Krobot színpadán a *világ nagy* lúdtalpakat hordozó, csetlő-botló-handabandázó, ám filozofikus lélekként is működő örök diák Ternyák. Neki kedvezett leginkább a vendégrendező értelmezése; ő értette legjobban a játék örömét s ugyanakkor a tragikumát.

Krobot színészvezetése, egy-egy találkozás hangsúlyai is külön tanulmányt érdemelnének.

Vitám azért mégis van a rendezővel, noha el tudom képzelni – és Tóth Károly alakítása csak megerősített ebben –, hogy Firszet, a 87 éves öreg inast fiatal színész formázza meg.

Krobot, az elején és a végén beiktatott ugyan egy-egy *átváltozási* gesztust, jelezvén, hogy el kell fogadnunk az *öregítésnek* ezt a formáját, de túlságosan leegyszerűsítette Csehov-Firsz búcsúszavait.

A *Cseresznyéskert* drámája, vélekedjünk bárhogyan is szenvedő-zajongó hőseiről, leginkább az, hogy az öreg inast *befalazták*. Hogy ebben mennyi a filozófia, a világmagyarázat, azt nem szükséges különösebben hangsúlyozni.

Szakolczay Lajos

Balról jobbra: Orosz Anna (Varja), Molnár Erika (Ranyevszkaja), Bodor Erzsébet f. h. (Ánya), Ternyák Zoltán m. v. (Trofimov) és Megyeri Zoltán (Lopahin)

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Kókay Krisztina
textil-tervező művész
ZALAI HÍRLAP
1984 JAN 7

1021
1984. január 7.
ZALAI HÍRLAP

Textilművészeti alkotóműhely Vasban

Velem után Sömjénmihályfa következik

KIS FALU, a szomszédos Vas megyében: Velem. Minden esztendőben hat hétre alkotóműhelyt szervezett itt textilművészek számára a szombathelyi Savaria Múzeum. 1975-ben írták ki az első pályázatot, azóta évente tíz művész vett részt az alkotóműhely munkájában. Az alapszabály megfogalmazta a műhely célját: *kísérleti és kutatási lehetőség biztosítása a textilművészek számára.*

A magyar textilművészet 1968-as fellendülése után Vas megye és Szombathely városa karolta fel a továbbfejlesztés ügyét. 1970-ben indult meg ugyancsak a Savaria Múzeumban a textilbiennálék sora. Egyik évben a fal- és tértextilek, másik évben az ipari textilek tervezői kaptak kiállítási lehetőséget. E jelentős kezdeményezés után alakult a velemi alkotóműhely, hogy újabb lendületet adjon a kísérletező textilművészeknek. A gondtalan hat hét, amelyet nemcsak ösztöndíjjal, anyagköltség térítéssel, hanem megfelelő munkaeszközök beállításával — szövőszék, rajzasztal, nyomóasztal — is segített a Savaria Múzeum, meghatározóvá lett a következő időszak műveinek születése szempontjából.

A TÉRTEXTIL innen indult. *Droppa Judit* kísérletei a lausanne-i textilbiennálén való részvételig vonultak. *Kele Judit* akcióinak egyik

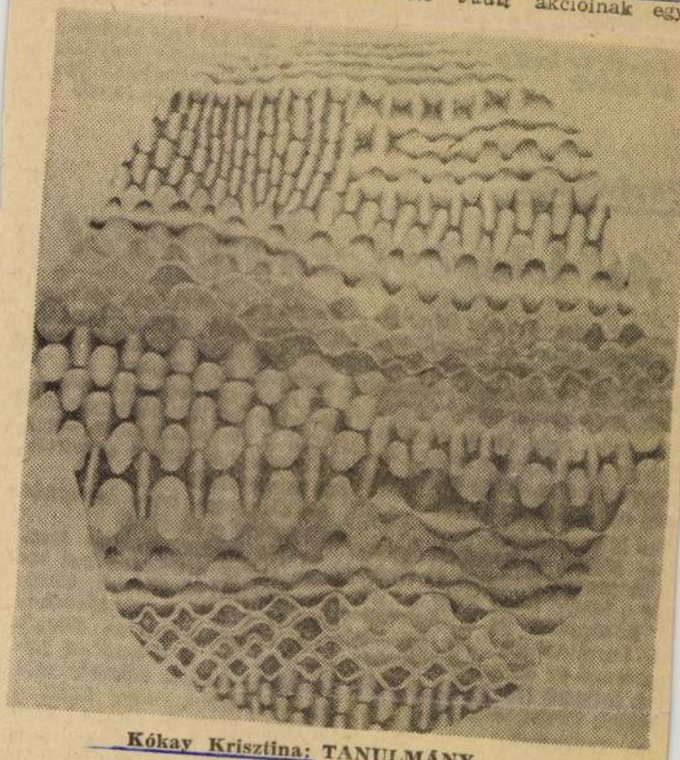

Kókay Krisztina: TANULMÁNY

(Fotó: Tahim)

továbbfejlesztett változatát a párizsi Pompidou Központban is bemutatta. Az ipari textil kísérleti eredményei szerényebbek ugyan, de például *Pauli Anna* kísérleteiből kiváló exportképes termékek születtek.

A textilművészeti alkotóműhely ugyanis mindig nyitva állt a nagyipari tervező-művészek, a kézműves textilművészek és a modern képzőművészet legújabb törekvéseihez kapcsolódó textilművészek számára, hiszen ezt jelentette a kísérleti jelleg. Nem volt véletlen az sem — a fejlődés útja, éppen a nyitottság révén vezetett errefelé —, hogy a fotó és a video-képmagnó — lehetőségeit is kihasználva, még az is indíttatva érezte magát ez új eszköz kipróbálására, aki eredetileg más tervvel indult. S ahogyan a használati textilek között is rohamos gyorsasággal elterjedt a műanyag, úgy kapott egyre nagyobb szerepet a textilművészetben is. *Gecser Lujza* itteni kísérletei után a Tiszai Vegyi Kombinátban jutott további kísérletezési lehetőséghez, hogy műgyantával megszilárdítsa és így szilárd kiállítási darabbá tegye lágy fonalkötegeit. *Bajkó Anikó* egy textilhulladéktelep megégett darabjaival, ezek valóságos feltérképezésével készített megdöbbentő kiállítást.

CSAK A LEGKÜLÖNÖSEBB példákat említettem. A textil anyagának vizsgálata, viselkedésének módszeres tanulmányozása, a különböző technikák felelevenítése vagy éppen kitalálása révén rengeteg termékeny ismeretre tettek szert textilművészeink.

1983-ban búcsúztak Velemtől a textilesek. Olyan művek is születtek, amelyek ezt a búcsút fejezték ki. *Bajkó Anikó* velemi tájképet „ültetett be" papírmadarakkal. *Solti Gizella* Velem ál-térképeit készítette el. Velem 1:50 című munkája: terepszín tájrészlet, fehér nyílakkal. Velem 1:5000 című pedig már a csomagolópapír terepből alig kibújó falucska házsorait mutatja, gondos gobelinszövéssel.

VELEM — MEGSZŰNIK a textilművészet számára. Egy ihlető tájtól búcsúztak el, hogy hamarosan birtokba vegyék *Sömjénmihályfa* tágas kastélyát, udvarházát, ahol ugyancsak a Savaria Múzeum szervezésében állandó textilstúdió létesül. Remélik, hogy az új hely, az új helyzet pótolni tudja majd a velemi tájat, a közös vacsorákat, a természetjárást, egyáltalán azt a közösségi szellemet, amelynek megszületése Velem igazi haszna.

Torday Aliz

— Könnyű neked, te már veszélyeztetett vagy, de én még csak hátrányos helyzetű...!

— Még mindig nem érted? Te írod a matek házit, én meg az oroszt!

— Most már csak azt kell eldöntenünk, hogy a Nemcsákba legyünk szerelmesek, vagy a Szalma Tamásba...

(Domina Erzsébet rajzai)

szék előtt

kai humor

— Talán a halálbüntetést illetően sem volt igazam...

★

— Ügyvéd úr, hogyan válhatok el a férjemtől?

— Mit követett el a kedves férje?

— Sikerült a férjével olyan megállapodásra jutnom, hogy a válás feltételei mindkettőjüknek megfelelnek.

— Mindkettőnknek? — háborodott fel a hölgy. — Hát ilyen megállapodást egyedül is el tudtam volna érni! Nem azért fogadtam ügyvédet!

★

New Yorkban egy hírhedt

Párbeszéd

Az idegenforgalomról

— Olvasta? Tavaly kétszázhét millió rubel és kétszázhatvanegy millió dollár volt a turizmusból származó bevételünk. Szép szám, mi?

— Szép, szép, de ha rámbíznák az idegenforgalmat, majd megmutatnám, hogy mit lehet még ebből kihozni.

— Mire gondol?

— Nézze, a hozzánk áramló idegenforgalomnak az ugyebár a bibije, hogy főleg a nyári hónapokra és a Balatonra korlátozódik. Az én ötletemmel az év minden szakában teljessé tehetnénk a szállodáink kihasználtságát.

— Hallgatom.

— Az ötlet egyébként Kolombusz tojása. Hallott ugyebár a Szépművészeti Múzeumban történt képrablásról.

— Ki ne hallott volna róla?

— Mint tudvalévő, a rablók a legcsekélyebb ellenállás nélkül jutottak hozzá a milliárdos értékekhez. Ezt a momentumot kellene nekünk kihasználni az idegenforgalmi propagandánkban.

— Csak nem?

— Csak igen. Szép, színes prospektusokkal kellene elárasztani a külföldi idegenforgalmi irodákat. A plakátok, prospektusok jelmondata ez lenne: „Jöjjön betörni Magyarországra! Kipróbálhatja képességeit, garantált siker!"

— Óriási!

— Látom, már maga is lelkesedik. Persze az újabb dol-

— És ha valamelyik tulbuzgó szappanos vízzel teltené meg? Képzelje el, belemenne a szembe és az csípne.

— Nem tud kifogni rajtam. Már gyárilag úgy állítanák elő ezeket a vízipisztolyokat, hogy alkalmazásuk esetén csütörtököt mondjanak.

— Gondolja, hogy harapnának ezekre a túrákra?

— Na hallja. Mondja meg, hogy széles e világon hol lehet találni ideálisabb viszonyokat a betörésre? Mondhatom, világszínvonalon állunk, de még ezt is állandóan fejlesztjük. Azelőtt ugyebár csak ott tartottunk, hogy kulcs a lábtörlő alatt. Tehát le kellett hajolni érte. Ma viszont ettől is meg tudjuk óvni a hozzánk látogatókat. Gondoljon csak a Ganz Villámossági Gyárban történt lopássorozatra. Lábtörlő alatt volt ott a kulcs? Nem. Egy táblán! Csak ki kellett választogatni, hogy melyik nyitja azokat az ajtókat, melyek mögött értékesebb cuccok vannak. Vagy a színészmúzeumi lopások. Uram, nálunk egy kéjmámor a lopás, mert semmi reszkírt nem vállal a tolvaj.

— És sokba kerülne egy ilyen betörő-túra?

— Az attól függ. Széles választékot kellene kínálni a kiskeresetűeknek éppúgy, mint a milliomosoknak.

— Ezt hogyan érti?

— Egy vidéki tájház kifosztására irányuló túra nyilván sokkal olcsóbb lenne, mint amelyik például a pénzverde

Díjkiosztás

volt az Iparművészeti Vállalatnál a közelmúltban. Minden évben Ajándéktárgy-pályázatot hirdetnek, ahová az iparművészek beküldik alkotásaikat. Ezúttal a pályázat nyilvános volt, részt vehetett rajta bárki. Ez adta az ötletet dr. Sós András fiatal orvosnak, hogy érmet készítsen a pályázatra. A nagyvázsonyi Kinizsi lakótornyot — és török lovast ábrázoló érmével a pályázaton díjat nyert.

— Hogyan jutott eszébe pályázni? — kérdeztük a díjkiosztón.

— Úgy, hogy hobbyként a Dési Huber képzőművészeti körben kisplasztikával foglalkozom. Úgy gondoltam, hogy idegenforgalmi ajándéktárgyak készítésében még sok a tennivalónk. Én is megpróbáltam — és sikerrel...

A díjazottak között szerepel egy nyomott madármintás zsebkendő-sorozat is. Tervezője, készítője Kókay Krisztina iparművész.

— Örül a sikernek?

— Nagyon. Hatvanhétben végeztem az Iparművészeti Főiskolán, a Pamutnyomóipari Vállalatnál vagyok textiltervező. A gyári munka mellett valami egyénit is szeretnék produkálni. Magyar népi motívumokat gyűjtök. Ezeket használtam fel — természetesen stilizálva — a pályázatra beküldött zsebkendőkhöz. Terveztem már gyerekzsebkendőt az Ütőtő Áruháznak, de valahogyan nem lett közismert. Ez nem tör le. Szülővárosomban, Esztergomban a „Sigilum" néven működő művészcsoport kiállítást tervez. Én is tagja vagyok, lakástextilt és falikéket állítok ki.

K. M.

vászon alja kék, felette három színes úszólabda, amit körbe vesznek a felhők. A felhők mögül kibukik a nap.

A részeg kabinosok — n isszák magukat és a ká gyöngyözik a homlokuk - kat szorongatnak a kezük a tenyerük, látni lehet, ereikben forr a vér. Sapk kefefrizurás fejükre, ron rágjukból kilátszik pi térdkalácsuk és a szaka szandálból bütykös ujjuk kurjongatnak, „máris pillantás!", tudják hol napután is nyitogatn fognak, ennyi jut nekik ból, meg a betétkönyv.

Tarka gumimatracok összemocskolva a homoktól, amit a szél keresztbe fúj a strandon. Kég ég alatt sortnadrágban a festő. Télen a hegyeket festi, a havat, nyáron a Balatont és néha megmártódzik a vízben.

Karjukon arany IWC villan, fürge lábúak, mégis az életben mindenről lekésnek. Kinevetik a karikalábú festőt, a vászonra ráköpik a háromnegyed órája rágott amerikai kocka rágógumit. Ő egy szót sem szól, megszokta, tudja már a módját is, hogyan kell eltűntetni a nyomokat. A feleségek kirúzsozott száján megpihen az unalom. Már a szakállas piktor sem érdekli őket. Puhány fickó. A pocakos férfiak napolajjal kenegetik magukat és belebámulnak az égbe. Kamaszok röhögnek egy öregasszony arcába, aki köhög a dühtől.

A kabinosok lerogynak összecsukható székeikre, kezükben lóbálják a karikára fűzött kulcs-csomót és odaadják annak, aki ki akarja nyitni a szekrényét.

Az író a szomorúfűz alatt fekszik, kockás pléden egy UNDERWOOD írógéppel, amit mindenhová magával cipel. Úszónadrágjának cipzáras zsebében összehajtogatva elfér ezer forint is. Szarukeretes szemüveget hord és csak ritkán köszön.

A fagylaltos már hatodik éve van itt. Vele nem történt eddig semmi,

MAGYAR IFJÚSÁG
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

testvérének és az minde zett. Fagylaltja még mind olyan, mint azon a bizony [illegible] és három gyerm Hat y m alál bóly k a bóly elkal ny ve nemré ozik t eszél g! em biztosa szőke fi zzel a ha lyal" motyogja, aztán újra „Segítség! Ember a vízben!"

Eszébe jut Tibike, az ő egyetlen szerelme, óh, hogy nem adta oda magát neki, í meg, pontosan így. „Mikor jött nárciszt hozott és a W bertől fagylaltot, vaníliát és diót... az isten akarta így, most átéljem az én Tibikém lát... az ő bosszúja ez, hog lettem az övé... az isten így".

Az öregasszony ránéz maga fűzős cipőjére, a madzagot kö keri a szárán, egyszer, kétszer, nit remegve köti meg. Eml Tibikére és a rumosdióra.

Az író feláll. Kezét szeme szi, kémlel a bólyákon túlra, és fölveszi a frottírköpenyt tán újra leveti, így férfiasabb lak és emberek. Víz alatt é Kiabálni szeretne. Mégsem. megy, lassan összehajtogatja kás plédet és széttépi új regér ső fejezetét. „Nem írok több tásos regényt. Novellát írok. D Az Annában nekem fizetik konyakot és a könyvhéten ded 4-től 5-ig. Csak 4-től 5-ig, a forgalom alatt." A szomorúf konyuló ágait félrelöki.

A kéz még mindig a sem turkál, időnként kilátszik a tos fej is, aztán újra csak a k és a Balaton. Már csak a bóly

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DOLGOZÓK LAPJA
Tatabánya

1970 JUN 17

1021

Fiatal művészek

A Sigillum kiállítása ürügyén

Mind ritkábban kell már szólni arról, hogy a Sigillum elnevezés mögött Esztergomban élő fiatal képző- és iparművészek csoportosulása rejlik. A szó maga a város középkori pecsétjére — tehát a neves hagyományokra — utal; ez Kókay Krisztina textilművész munkáján meg is elevenedik előttünk azon a kiállításon, amelyet vasárnap nyitottak meg a Dobó Gimnázium Bajcsy-Zsilinszky úti épületében.

Remek kiállítás, minden érdeklődő figyelmébe ajánlhatjuk. Néhány argumentumot ehhez.

Fiatalok. A megyei művészeti élet megpezsdítésében mind jelentősebb szerep jut a fiataloknak. Ezt a szerepkört egyénileg nagyon nehezen tudnák betölteni. Ezért is alakulnak a csoportok — a képzőművészek Ötök-je, s az esztergomi Sigillum. Ez utóbbi csoport láthatóan nagyobb erő-koncentrálással munkálkodik; ez a kiállításuk feltétlenül bizonyság. (Van nemzedéki gond, minek is tagadni. Az idősebbek, az elismertek okos tanácsokkal látják el ugyan a fiatalokat, akik viszont éppen temperamentumukkal, lendületükkel tehetnének sokat az alkotó légkör felfrissüléséért. Helyet kérnek a nap alatt — jogosan.)

Nem állnak egyedül. A Kommunista Ifjúsági Szövetség Esztergom városi bizottsága éppúgy, mint a városi tanács, a Balassa Bálint Múzeum, a városi könyvtár, a művelődési központ egyaránt segítséget adott és ad kibontakozásukhoz. Ritkán akad ennyi patrónusa egy kis művész-csoportosulásnak. Pedig nagyon elkelne. Az „Ötök" csoport is, úgy tetszik, „jó kezekben" vannak, hiszen az oroszlányi tanács komolyan figyelemmel kíséri munkájukat. S nem kellene a támogatást erősíteni az ő esetükben is, meg másutt is, ahol még csoportosulás sem jött létre? Kölcsönös a szellemi haszna ennek: a fiatalok érzik, segítő kezek állnak rendelkezésükre, az egyedüllétől, a magukra maradástól nem kell félni. Másfelől a KISZ nagyon helyénvalóan gondoskodik a művészeknek arról a korosztályáról, mely az ifjúsági szövetségtől várja a támogatást. Egy kiállítás megrendezésében, szervezettebb művészeti-kulturális életben, vitában, bármiben. Hogy ehhez még sokan mások hozzájárulnak Esztergomban, az annál örvendetesebb. (Ez a probléma is élő. Azzal, hogy a művészek maguk között szakmai beszélgetéseket folytatnak, csak részben oldódik meg a fiatalok gondja. „Hátországra" van szükségük, hogy jelentőset léphessenek. Ami még részben hiányzik: bizonyos közönségrétegnek is ki kell alakulnia. Ilyen körülmények között könnyebb dolgozni.

Tehetségesek. Hatan tagjai a Sigillum csoportosulásnak. Hallom, belső működési szabályzatuk is van. Ha nem lenne, sem volna baj. A csoporton belül nagyon sokirányú az érdeklődés: Kaposi Endre festőművész, Szentesi László grafikus, Barcsai Tibor e kettővel ellentétben az absztrakthoz vonzódik, Süttő Ferenc keramikus, Kókay Krisztina textilművész, Székely Ildikó pedig ötvös. Valamennyien vállalják Esztergomot szellemi otthonukként. Valamennyien saját hangjukat keresik, nem is eredménytelenül. A korábban említett külső segítség és a csoport tagjainak szerencsés találkozását jelzik az állami megbízások. Kaposi Endre képei egyéniségének mind erőteljesebb bontakozásáról beszélnek. Szentesi László rajzai arról tanúskodnak, hogy az élet mély áramát figyeli, s azt finom gesztusokkal meg is tudja örökíteni (elég, ha a neszmélyi Philemon és Baucisz párra gondolunk). Barcsai Tibor munkáin szembeszökő a formasűrítés, a szerkezet-keresés szándéka, nem mindig sikerrel, de ihletetten. Süttő Ferenc fali kerámiái, Kókay Krisztina textilmunkái, Székely Ildikó ötvösremekei mellett ez utóbbi Pávás kút-ja, s Ádám és Éva kompozíciója külön figyelmet érdemelnek. Nem a felsorolás szükséges, hanem az összegzés: valamennyien egyéni hangra törekedve kívánják megmutatni, hogy a csoportot a belső kohéziós erő tartja össze.

Mindez csak ürügy. Mint már fentebb is szó esett arról, hogy a Sigillum együtteséről szólva, a fiatal művészek helyzetéről-gondjairól is beszélünk, most hadd erősítsük ezt meg. Az elmúlt években bizony volt már rá példa, hogy fiatal művészünk, amikor szóhoz, lélegzethez jutott — s ehhez kellett a belső készültség, feszültség is —, hirtelen robbant, keltett figyelmet. Éppen ezért a fiatal művészeket egyértelműen támogatnia kell a KISZ-nek s másoknak. Ha valakinek nem nyílik lehetősége arra, hogy oroszlánkörmeit megmutassa, szellemi értéket veszíthetünk, tehát rosszul sáfárkodunk. Ha valaki a támogatás ellenére sem tudja most igazolni a bizodalmat, még nem kell elveszejtenünk.

Természetesen korántsem gondolunk arra, hogy a fiatalok válláról csak úgy egyszerűen vegyünk le minden gondot. Nekik tennénk rosszat vele. A meg nem szenvedett érzést nem lehet őszintén, hitelesen tükrözni. Kell azonban, hogy figyeljük lépteiket, s ne csak figyeljük: bízzunk bennük. Az Ötök például szívesen mennek nyári művésztelepre. A tömeges művésztelep nem vált be; az ő összefogásuk már kiállításokon kézzelfoghatóan jó anyagokat gyümölcsözött.

A Sigillum kiállítása olyan ürüggyé vált, ami tágabb horizontot nyit, s ha eddig kevesebb szó is esett a fiatal művész-generáció problémáiról, most néhányat kiemeltünk azokból az erőtényezőkből, amely alapján jogosan mondhatjuk: ahogy a Sigillum a város támogatását élvezi (nem mások ellenében, de az ő érdekükben!), úgy erre megyénkben általában is szükség van. Az új termés magától is nő, megéri azonban a gondozást, az ápolgatást.

Jenkei János

törvény

üzemben állandó a munkaerő mozgás, s nem olyan nagy ügy kicsit széjjel nézni. Mindig lehet találni olyan megüresedett helyet, ahol annyival nagyobb fizetést lehet adni, amennyit a kismamával együtt dolgozók az eltelt idő után elértek. A gyermekgondozási szabadságról visszatért anyát, tehát nem éri hátrányos megkülönböztetést. Persze a gépírónak, az adminisztrátornak is „kell tennie valamit". Ezzel a jó „szokással" elsősorban azokat kívánják megbecsülni, akik szorgalmukkal erre még a szabadságuk előtt rászolgáltak.

Hasonló felfogással találkoztunk olyan üzemekben is, ahol csoportteljesítmény szerint kapják bérüket a munkásnők. A brigádtagok elmondották, hogy kezére járnak a szabadságáról visszatért kismamának. A kollektíván belül olyan helyre állítják társnőiket, hogy fokozatosan bele tudjanak illeszkedni a munkába. Addig egy kicsit „rávernek." A kismama pedig annyit kereshet, mintha nem lett volna huzamosan távol.

Az üzemi vezetők mindenütt okmányok alapján bizonyították, hogy mindig megtalálják a segélyezési és egyéb lehetőséget, amivel kiegyenlítik az esetleges lemaradást.

Jártunk kereskedelmi vállalatoknál, ahol szintén a már ismert körülményre, a munkaerő mozgásra hivatkoztak. S ezt kihasználva olyan beosztást adnak a gyermekgondozási szabadságról visszatért alkalmazottjuknak, ahol az idő múlásának megfelelően megnövekedett bért fizethetik ki.

„Körútunkon" beigazolódott, hogy csekély kivételtől eltekintve, a törvény szelleme szerint járnak el a vállalatoknál, az üzemeknél. A szokásjog indokolásaként nemcsak az emberiességet emlegették. Hivatkoztak a gazdasági reform adta lehetőségekre. Mindenütt rendelkeznek elég lehetőséggel ahhoz, hogy a legszebb hivatások egyikét, az anyaságot ilyen módon is megbecsüljék.

A tapasztalatok gyakorlatilag fejezték ki a gazdasági reform helyes alkalmazását, a nők megbecsülését. Az egyik munkaügyi osztály vezetője elmondotta, hogy üzemük eredménye a nők munkájától függ. Nem is tehetnek másként, ha azt akarják hogy az asszonyok ragaszkodjanak a vállalathoz.

A tájékozódásra indító okról sem feledkezhetünk meg. Bizonyos, hogy akad több olyan üzem és vállalat, ahol nem vált uralkodóvá a szülő nő megbecsülését kifejező törvény hasonló alkalmazása. Bizonyos az is, hogy a költségvetés szerint működő vállalatoknál, szerveknél nem ilyen egyszerű a kereset kiegyenlítése. Éppen ezért tettük fel a kérdést, válhatna-e törvény a szokásból?

El lehetne képzelni a gyermekgondozási segélyről szóló törvény olyan kiegészítését, ami előírná, hogy a munkahelyére visszatért édesanya ne csak eredeti beosztásának megfelelő munkakört kapjon. Adják meg neki azt a megnövekedett fizetést, amit távollétében a vele hasonló beosztásban lévők átlagosan elértek.

Berde Mihály

Lakatosok

emből

udvariasság, amelyet mind a mai napig nem tudott levetkőzni. Amikor a nővérek hoztak valamit, inkább kétszer, mint egyszer köszönte meg. Jót nevettünk, amikor az injekciók sorozatát is mindig jókedvűen és udvariasan megköszönte.

A megbocsátó

Szombat reggel érkezett bicegő lábbal, és felkötött állal P. bácsi, a maga 68 évével. Előbb csak azt mondta, hogy a fiával játszott és valahogy úgy esett, hogy eltörött az álla. De amikor az orvos faggatta a baleset felől, hát bevallotta, hogy bizony fia alaposan állonvágta. — De nem haragból, csak egy kicsit spicces volt és játszani akart velem — tette hozzá mentegetőzve a papa. (Nem is tudom, hogy mi lett volna, ha ez a közel 1 mázsás cselgáncsos fiú méregből ütötte volna meg az öreget.)

Azt a három hetet, amit a kórházban kell eltölteni fia „vicces" tette miatt — semmiségnek tekinti az öreg.

(tin)

Kókay Krisztina ipam

Díjátadások az ünnep alkalmából

A Néprajzi Múzeumban *Fekete* György kultuszminisztériumi helyettes államtitkár adta át az idei művészeti díjakat.

BALÁZS BÉLA-DÍJASOK: **Árvai** Jolán stúdióvezető, **Balogh** Gábor operatőr, **Endrényi** Egon reklámfotós, **Felvidéki** Judit rendező, **Czipauerné Hap** Magda filmvágó, **Király** Jenő, az ELTE Közművelődési Tanszéke oktatója, **Mester** József rendező, **Rigó** Mária vágó és **Szőke** András rendező.

JÁSZAI MARI-DÍJASOK: **Egri** Márta színművész, **Fazekas** István színművész, **Menczel** Róbert díszlettervező, **Méhes** László színművész, **Paudits** Béla színművész, **Pápai** Erika színművész, **Rátóti** Zoltán színművész, **Rubold** Ödön színművész, **Szolnoki** Tibor színművész és **Ujvári** Zoltán színművész.

JÓZSEF ATTILA-DÍJASOK: **Bisztray** Ádám író, **Farkas** Árpád romániai magyar költő, **Hárs** Ernő költő, **Kukorelly** Endre költő, **Lakatos** Menyhért író, **Lukácsy** Sándor irodalomtörténész, **Mezey** Katalin író, **Szőcs** Géza romániai magyar költő, **Tarbay** Ede író és **Tőzsér** Árpád szlovákiai magyar költő.

ERKEL FERENC-DÍJASOK: **Kovács** Sándor zenetörténész és **Matz** László zenei rendező.

HARANGOZÓ GYULA-DÍJASOK: **Demcsák** Ottó magántáncos, **Krámer** György koreográfus, **Solymosi** Zoltán magántáncos és **Zsuráfszki** Zoltán művészeti vezető.

LISZT FERENC-DÍJASOK: **Cseh** Tamás előadóművész, **Gergely** Ferenc orgonaművész, **Gyöngyössy** Zoltán fuvolaművész, **Horváth** László klarinétművész, **Szakály** Ágnes cimbalomművész és **Szecsődi** Ferenc hegedűművész.

BALOGH RUDOLF-DÍJASOK: **Bánkuti** András fotóriporter és **Fejér** Ernő fotóművész.

FERENCZY NOÉMI-DÍJASOK: **Jerger** Krisztina művészettörténész, **Kertészfi** Ágnes üvegtervező iparművész, **Kókay** Krisztina textiltervező iparművész, **Kótai** József ötvösművész, **Lovas** Ilona textiltervező iparművész, **Mezey** László ipari formatervező, **Nagy** Alexandra ipari formatervező, **Sipos** Enikő főrestaurátor, **Somogyi** Pál belsőépítész és **Thury** Levente kerámikusművész.

MUNKÁCSY MIHÁLY-DÍJASOK: **Bakos** Ildikó szobrász-érmész, **Birkás** Ákos festőművész, **Fehér** László festőművész, **Lantos** Ferenc festőművész, **Lois** Viktor szobrászművész, **Orosz** István grafikusművész, **Pauer** Gyula szobrászművész, **Réber** László grafikusművész, **Wahorn** András képgrafikus művész és **Wehner** Tibor művészeti író.

HORTOBÁGYI KÁROLY-DÍJAL jutalmazták **Kristóf** Krisztián zsonglőrt.

TÁNCSICS MIHÁLY-DÍJASOK: **Bánki** András, a Magyar Hírlap főszerkesztő-helyettese, **Bertha** Bulcsu, az Élet és Irodalom főmunkatársa, **Bölcs** István, a Magyar Rádió rovatvezetője, **Füzes** Oszkár, a Népszabadság munkatársa, **Szegő** András, a Magyar Nők Lapja munkatársa és **Végh** *Alpár* Sándor, a Pesti Hírlap főmunkatársa.

Balsai István igazságügy-miniszter a nemzeti ünnep alkalmából ugyancsak díjakat adott át a minisztérium aulájában.

DEÁK FERENC-DÍJASOK: **Balkai** László, a Fővárosi Bíróság nyugdíjas tanácselnöke, **Horváth** György, a Veszprém Megyei Bíróság elnöke, **Kelemen** Tibor, a Heves Megyei Bíróság tanácselnöke, **Moldoványi** György minisztériumi főosztályvezető, **Zsembery** István, a Fővárosi Bíróság nyugdíjas tanácselnöke.

Gyurkó János környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter a Kulturinnov Szentháromság téri épületében adott át kitüntetéseket.

YBL-DÍJASOK: **Callmeyer** Ferenc építész, **Cságoly** Ferenc építész, **Detre** Villő belső építész, **Karácsony** Tamás építész és **Puhl** Antal építész.

PRO RÉGIÓ-DÍJASOK: **Barna** Gábor építészmérnök, **Beluszky** Pál kandidátus, **Molnár** Gyula építészmérnök és **Ottlik** Gábor építészmérnök, valamint az **Ormánság Alapítvány.**

A mezőgazdaság oktatási gyakorlati és kutatói munkájában kitűnt szakembereknek adományozott díjakat *Szabó* János földművelésügyi miniszter.

ÚJHELYI IMRE-DÍJASOK: **Csiffó** György, **Götz** Csaba, **Herpay** Imre, **Iváncsics** János, **Katona** Ferenc, **Likár** István, **Menyhért** Zoltán, **Misota** József, **Németh** Csaba, **Pfau** Ernő, **Porpáczy** Aladár és **Solymos** Endréné.

FASCHING ANTAL-DÍJASOK: **Szádeczky-Kardos** Gyula és **Vörös** Imre.

Díjakat adott át pénteken *Latorcai* János, az ipari tárca vezetője, valamint *Szabó* Iván pénzügyminiszter.

EÖTVÖS-DÍJASOK: **Bagó** Eszter, **Bódis** Lajos, **Botos** Balázs, **Dányi** István, **Galambosi** István, **Gálosfai** Jenő, **Ginsztler** János, **Klatsmányi** Árpád, **Kocsis** István, **Kreszán** Albert, **Latorcai** János, **Pázmándi** Gyula és **Petró** Bálint,

KLAUZÁL GÁBOR-DÍJASOK: **Béres** Vilmos, **Brückner** István, **Csendes** József, **Kínál** János, **Kubiczáné Opicz** Teréz, **Lednyiczky** Zsigmond és **Sárvári** László.

Eltűnt értékek

Moszkva az arany ny

Mihail *Rasszolov* történészprofesszor, az orosz kormány döntéseit előkészítő jogászcsoport vezetője még tavaly novemberben a *Gajdar*-kabinet asztalára tett néhány – a külügyminisztérium irattárából előkerült – dokumentumot, amelyekből kitűnik, hogy az első világháború, az 1917-es forradalmak, majd az azokat követő polgárháború alatt külföldre került orosz aranykészlet számottevő része ma is megvan és a nemzetközi jog értelmében Moszkvát illeti. A kormány utasítására azután ennek a kincsnek a nyomába eredt a világ jó néhány országában egy másik történészprofesszor, Vladlen *Szirotkin*, akit most, hogy hazaérkezett, mindenki arról faggat: *hol az arany?*

Megtalált székesegyház

Szirotkin a *Rabocsaja Gazeta* újságírójának erre a kérdésére azt válaszolta, ha aranyat nem is, de egy székesegyházat hozott a poggyászában. Olaszországban és Franciaországban ugyanis az 1917 előtt vásárolt orosz ingatlanok jogállását vizsgálván „talált" egy impozáns pravoszláv templomot és mellette számos kisebb házat Bari városában. Az Orosz Palesztin Társaság építtette egykoron ezt az épületegyüttest, oroszországi hívők adományaiból. Az igencsak rossz állapotban lévő, de már csak az óriási földterület miatt is nagyon nagy értékű ingatlan egyedüli őre ma is a pravoszláv vallást felvett, olasz *Márk atya*, akit boldoggá tett, hogy az orosz állam személyében végre jelentkezett a tulajdonos.

Ma, a nagy történelmi tisztázások korában ritkán érik Oroszországot ilyen kellemetlen meglepetések. A bari ügy azonban nem az egyedüli ezek sorában. Mióta Moszkvában nem ideológiai megbízhatóságuk, hanem szakértelmük alapján választják a kormánytisztviselőket, egymás után telik meg az elszámolások „tartozik" rovata mellett a „követel" rubrikája is. A moszkvai *Diplomáciai Évkönyv* utolsó számában, szintén a külügyminisztériumi levéltár dokumentumai alapján, közzétették az ortodox egyház külföldi ingatlanjainak – templomoknak, iskoláknak, kórházaknak – a listáját Görögországtól Palesztináig. Éppen 75 évig voltak gazdátlanok ezek az épületek, mivel 1918-ban a hatalomra került bolsevikok a cári Oroszország külföldi adósságainak visszafizetését megtagadván, egy ezzel egyidejű nyilatkozatban lemondtak a birodalom külföldi vagyonáról is. Két ízben, az 1922-es génuai konferencián, majd 1926–1927 folyamán a nyugati hitelezők kérésére a szovjet-orosz vezetés Párizsban felújította ugyan a tárgyalásokat az adósság visszafizetéséről, minthogy azonban a szovjet delegációt *Sztálin* fő politikai ellenfele, *Trockij* legjobb barátja vezette, a hazájában egyre inkább egyeduralkodóvá váló politikus megakadályozta, hogy a már parafált egyezményt aláírják.

Kolcsak-legenda

A cári kölcsönök visszafizetését így végső soron csak szóban tagadta meg Moszkva, és a nyilatkozat szintjén maradt a külföldi ingatlanokról való lemondás is, aminek pedig jo
dokumentumok ez
mikor rendelkezés
előbb a Volga vid
aranykészletét illet
genda, hogy azt a
rezte *Kolcsak* adm
átadta a kincstárn
külföldre szakadt
nak egyik vendég
amerikai állampol
csak hadtápjának
pán katonai admin
megőrzésre. A har
relte visszakapni a
kérést, mivel a Szo
jogutódja.

A konferencia
orosz archívumába
lálták az utolsó „feh
Valerian *Moravszkij*
pontra követték az
mok, mint kiderült,
szlovákiába vezetn
ugyanis a cseh legic
ezeken az országok
vele a csehszlovák
az országban élő or

Most tehát ezek
sok az Oroszország
máciai és jogi interv
hangvételű dokume
gyakorolnak majd
dődjenek a tárgyalá
mánytisztviselők re
dára: az angol bank
mentumok alapján
ták Tiranának a nál

Más most előker
1916-ban az orosz k
tott Angliába fegyv
vizsgálják, hogy val
azért merülhet így fe
még az előző rendsz
ján pontos számításo
háború orosz hadim
tették a szállítók, a le
ben rekedt. Ez persze
A másikban, egyebek
kal rendelkező franci
tagjai arra várnak, h
tetlen követeléseiket
Csak ennek a társasá

„Remélem, büszke vagy, Cy

Az AIDS és a művé

A FRANCIA FILMESEK hazai „Oscar-díjának", a Césarnak az idei átadására kedd este egy fiatal férfi *hiánya* nyomta rá a bélyegét. A harmincöt esztendős Cyril *Collard* nem érhette meg *Vad éjszakák* című filmjének díjesőjét: az első filmes regényíró a múlt héten halt meg AIDS-ben. A film ünnepe így az idén Párizsban *gyásznappá* változott.

Cyril Collar korábban hatalmas sikert aratott, azonos című regényével az elsők közt törte meg az AIDS-betegek világát övező csendet. A fiatalember, aki évek óta tudta

bizonyíthatják, hogy a sorscsapással együtt lehet élni.

Egy 1987-es, egymillió főre kivetített vizsgálat Franciaországban egyértelműen bizonyította, hogy *szexuális szabadosságuk* folytán a művészeket veszélyezteti leginkább az AIDS. Míg a fent említett népességben a mezőgazdasági dolgozók közül négyen, a munkások közül 26-an, az alkalmazottak soraiból hatvanan, addig a művészvilágból *544-en haltak meg ebben a betegségben*. Az azóta eltelt hat évben ezek a számadatok csak kedvezőtlenebbek lettek a kul-

K. K.

A VIGADÓ GALÉRIA meghívja Önt
1997. június 12-én, 18 órára,

KÓKAY KRISZTINA

kiállításának megnyitójára.

Megnyitja:

SZABÓ MAGDA
Kossuth díjas író,
akadémikus

Közreműködik:

GARAS DEZSŐ

és
PALÁSTI MARIETTA
gordonkaművész.

A kiállítást rendezte:

JÓRY JUDIT
művészettörténész

A kiállítás megtekinthető: június 12-től, július 6-ig,
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

KÓKAY KRISZTINA

VIGADÓ GALÉRIA

A kiállítás létrejöttét támogatták:
Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány
Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány
Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete

KÓKAY KRISZTINA

textilművész / textile artist

Tisztelettel

Kókay Krisztina

1995. május.

Esztergom – Vármúzeum
1995. május 26 – június 18.

RAJZ ÉS TEXTIL

Oláh János

A sérülékeny, bizonytalan, esendő személyesség művészi vállalásához mindig is némi vakmerőség szükségeltetett.

Kókay Krisztinával kapcsolatban azonban hamis a vakmerőség emlegetése, csöndes beletörődéssel, természetes derűvel vállalja a végletekig személyes megnyilatkozás kockázatát. A belső tulajdonságai és művészi lehetőségei között létrejött kapcsolatot már-már rövidzárlatszerű közvetlenséggel éli és jeleníti meg.

Talán éppen ezért fontos annyira számára a rajz. A rajz, amely az ő felfogásában nem az ábrázolás és nem a kifejezés eszköze, hanem a belső lelkiállapotról készült közvetlen jelentés. Ezek a rajzok nemcsak megjelenésükben hasonlítanak az elektrokardiogrammokhoz, lényegükben is. Mindent a lehető legegyszerűbb közlés, a vonal rezdülése mond el. Ez a leheletfinom, lírai rajzművészet idegenkedik minden programtól, minden áttételtől, nem ábrázol, nincsenek ideológiai, művészetelméleti vonzódásai, semmi más nem akar lenni, csakis önmaga. A rajz különben is a képzőművészet legszemélyesebb tartománya, olyasféle műfaj, mint az irodalomban a napló. Ez a rajzokból összeálló vizuális napló sokszoros fénytörésben, de számító stilizálás nélkül vetíti vissza fényét az alkotóra.

Látszatra egyszerű világba lépünk. A kéz bizonytalanságát és lendületét közvetítő vonal, az érintés erejét és gyöngédségét tolmácsoló tónus és a papír fehérsége vesz körül csupán. E hármasság egyensúlya vagy egyensúlyának felbomlása hozza létre a motívumokat, amelyek finom belső határokat idéznek, selyem, háló, víztükör ráncaira, eső kuszaságára, szélfúvás képzetére utalnak. Olyan felületekre bukkanunk, amelyekkel találkoztunk valahol és valamikor, egy köztes – két érzés, két cselekvés közötti – pillanatban. A kinyilvánított érzések, a megszületett cselekvések szétszakítják ezeket a felületeket. Az absztrakt, megszerkesztett rend ugyanúgy idegen tőlük, mint a látható világ leképezésének vizuális szabályaihoz való alkalmazkodás. A tónus és a papír kihagyott fehérsége csak kiegészítő, kísérő eszköz, a rajzok lelke a vonal, védtelensége, szabálytalansága, kiszolgáltatottsága egy halk drámát jelenít meg, a megnyilatkozás és az elrejtőzés drámáját. Titokra utal, a létezés titkára, amelynek minden élőlény a birtokosa, de amelyet megfejteni mégsem tud soha senki.

A nagy vásznak a rajzokból merítik képi világukat, de áttételek folytán a finom jelzések itt jelképekké alakulnak. Többnyire falakat jelenítenek meg. Ezek a falak sohasem valódiak. Anyagtalanok és lebegnek. Mindig valamiféle rés nyílik rajtuk. Hol a romlás hajszálrepedései, hol szabályos kapuk, beomlások, kicsiny ablakok, átjárás egy másik világba. Ez a másik világ azonban nem mutatkozik meg, csak sejteni lehet. Egyszerre vannak jelen benne a megbocsájtás kékje, a minden este királylányt vacsorázó szörny, a hét világgömbön egyetlen lendülettel átnyilalló táltos, és a mítikus öntudat egyéb, soha egészen meg nem érthető kellékei. Mindez sejtelmes, de az innenső világ látszólag olyannyira jól ismert – lehet, véget nem érő félreértések sorozatán alapuló – praktikuma se több. Egyetlen bizonyság van, a fal, ami elválaszt. Elválaszt és összeköt egyszerre. Akár a sejtfal, amely félig átjárhatóságával az élet lehetőségét teremti meg. Az itt látható falak egyén és egyén, belső és külső, múlt és jövő, civilizáció és pusztulás, emlékezet és felejtés között épülnek. Fölrémlik bennük a műkénei labirintus öles köveinek durva arabeszkje, a füstfakította, restaurálatlan ravennai korakeresztény kápolna mozaik égboltja, a repedezett szikes puszta, az indián földisten arca, a kukoricacső szemeinek egymás melletti szorongása, az eleven test sejtjeinek lépszerkezete. A hatás is végletek között vibrál. Első pillanatra monumentális, de igazán a finom részletekben él. A mitoszokban gyökerező maradandóságra utal, miközben a gyerekkori, porba rajzolt ábrák megvesztegető mulandóságát sugározza.

A látvány a keletkezés tájaira hívja vissza a nézőt, olyan vizuális képzeteket idéz, amelyekkel az álom, az emlékezet, a képzelet színterein mindenki naponta többször is találkozik, de amit maradandóan papírra, vászonra, selyemre kivetítve – az az érzése – most láthat először.

DRAWING AND TEXTILE

János Oláh

A vulnerable and insecure personality has always had to muster a degree of audacity to express himself as an artists.

Audacity is a dubious term when referring to Krisztina Kókay. She accepts the risks involved in making a drastically personal statement with quiet resignation and natural serenity. The directness with which she expresses and conveys the fusing between her internal qualities and artistic possibilities is galvanizing.

Which is perhaps why drawing is so important to her. It is not a tool of depiction or portrayal but a direct account of her internal state. Her drawings are reminiscent of electrocardiograms, not just visually but in their essence. Everything is stated in the simplest expression, though with a resonant line. Gossamer and lyrical, her drawing is averse to any stated creed, nothing is transposed or depicted, there is no ideology or lure art theory. It does not want to be except what it is. Drawing is the most personal sphere of art, a genre comparable to the literary diary. The visual diary comprising these drawings deflects its light back on the artist who made it, through a multiple spectrum which yet is void of stylistic alteration.

The viewer appears to step into what seems at first a forthright world. A line reflecting insecurity yet a generous sweep of the hand, the power of the touch and gentility of tone, and the whiteness of the paper. Nothing more. Their balance and the loss of it gives birth to the motifs, fine internal lines like the ripples in silk or netting or the surface of the water, tangled webs borne on a breath of wind. The surfaces are familiar from that moment between two feelings or two actions. Those feelings once expressed, those actions once executed, shatter the surfaces. They know nothing about abstract and composed order, just as the visual world with its set of own rules is alien to them. The shading and the left-out whiteness of the paper are only supplementary tools; the drawings' spirit is the line with its vulnerability and irregularity, the evocation of a silent drama of defenselessness come out of expression and concealment. It evokes a secret, the enigma of existence thet is the property of all things living, but which no one can explain.

The large canvases are from a drawn pictorial world, but there are transpositions that transfer these fine signals into symbols. They project mostly onto walls. The walls are never real. They are immaterial and floating. They always display a rift. It may be a fine crask or an actual gate, caved in a little window, the gateway to another world. A world not seen only sensed. Present all at once are the blue of forgiveness, the beast devouring a new princess every night, the magic horse flying over seven globes in one swooping stride, and other never really comprehended props of mythic consciousness. It is all very mysterious, and still, the seemingly familiar things of the world on this side of the beyond are no more than that. All the while they may rest on misunderstandings no end. There is just one certainty: the wall that divides. It divides just as it connects. Like the wall of a cell that makes life itself possible by being partially passable. The wall stands between one entiry and another, between inside and outside, past and present, civilization and its fall, remembrance and forgetting. It evokes intricate patterns of rough-hewn chunks of stone in the Mycenean labyrinth, or the smoke-covered, unrestored mosaic firmament in the early-Christian chapel at Ravenna, the cracked, dried-out ground, the face of the Indian Earth-God, the crammed rows of corns on the cob, or the honeycomb-like cells of a living body. The effect is a vibration between extremes. At first its seems monumental, but really it lives in the finest details. It alludes to permanence rooted in myths while radiating the corruptible transience of childhood drawings etched into the sand.

The image recalls the viewer into the landscapes of genesis, evoking visions everyone many times a day nourishes in dreams, remembrances and the imagination. But now he may feel that he confronts them for the first time on paper, the canvas, or silk.

ELŐSZÓ

Aba-Novák Judit

KÓKAY KRISZTINÁT textilművészként tartjuk számon, ő maga is annak tartja magát, ezt hitelesíti az Iparművészeti Főiskolán 1967-ben megszerzett textilszakos diplomája is. Tanulmányai befejezése után ugyanolyan lelkes ambícióval lépett be az ipari tervezőműterembe, mint közvetlen, úttörőnek tekinthető elődei, Bódy Irén, Hübner Aranka és társaik, s egy idő múlva ugyanolyan reménytvesztetten adta fel a hiábavaló küzdelmet, és próbált másfelé kitörni mint ők. A későbbiek során a Papíripari Vállalatnál legalább annyi öröm érte, hogy néhány szalvéta-tervét kivitelezve viszontláthatta. A szokottnál érzékenyebb, csöndes, éppen nem harcra termett fiatal művésznek ez azért igazi lendületet nem tudott adni, nem erre készült, újabb tapasztalatnak jó volt, továbblépésre kevés. A kagyló egyenlőre becsukódott, s magába zárta első harmóniavágya az otthont teremtő asszonyi és anyai világban teljesedett ki, fenntartva és növelve fogékonyságát, a szublimálás képességét, belső erőinek sűrítését.

Kókay Krisztina pályaralépésének ideje egybeesett a magyar textilművészet legendás, 1968-as Ernst Múzeumbeli Textilfalikép '68 kiállításával, a nagy áttöréssel, s annak folytatásával, a szombathelyi biennálék megindulásával. A nagy áttörést annak idején majdnem csodának tekintették, olyan váratlanul s akkora erővel tört felszínre a sok feltorlódott energia és tehetség. Két és fél évtizeddel a történtek után már sokkal inkább szükségszerűnek, mintsem csodának látszik ez az áttörés és az utána következő dús, folyamatos virágzás. Csodának inkább az mondható, hogy akkor, egyszerre ennyi tehetséges művész dolgozott, hogy össze tudott fogni és állandó fórumot tudott magának teremteni. A biennálék deklarált feltételei voltaképpen Kókay Krisztina választott útja ellenében hatottak: a klasszikus gobelint és a festett-nyomott textilt olykor csak megtűrték, máskor éppen ki is rekesztették a biennálékról – mégis ez volt a hely, ahol a modern magyar textilművészet „történt", ahol igazi versenyben kellett kinek-kinek helytállnia. Vagy védenie kellett a maga hitét, vagy meg kellett küzdenie új gondolataiért és eszközeiért, bevált sémával itt senki nem boldogulhatott. 1968-ban utat tört magának, valódi művészeti küzdelem, éles belső viták zajlottak a textilművészek körében, amelynek sok egyéb maradandó eredménye között az is paradox fejleménye lett, hogy újra felvirágzott a gobelin és a festett-nyomott textil, a nagy kihívásra nagyszerű választ tudtak a művészek adni, – mert volt egy hely, ahol végül is nem a szó, hanem a művészeti érték számított.

A biennálékon kezdte újra megszakított pályáját Kókay Krisztina. 1981-ben részt vett a velemi szimpózium munkájában, s ennek a sajátos edzőtábornak a lendülete vitte tovább, először a szombathelyi Nemzetközi Miniatűrtextil Biennáléra, utána pedig a soros textilbiennálékra, s ettől kezdve minden jelentős hazai és külföldi textilkiállításra.

Eddig egyetlen nagylélegzetű textilkompozíció elkészítésére nyílt alkalma: a Flamenco Hotel hallja és étterme enteriőrjének – Detre Villő belsőépítésszel közös – megtervezésével bízták meg. Ez a falikárpit ritka szerencsés csillagzat alatt született, mert a munka gondolatának kialakulásától a befejezéséig valóban a legszorosabb közösségben dolgozott a két művész – páratlanul elegáns, harmonikus, érett, közös mű jött ily módon létre. Ez a példaadó módszer nagyon elvétve fordul a művészek életében elő, az utólagos „díszítés" a megszokott gyakorlat, a valódi esztétikai összefüggések nagy kárára. Munkái sorát végigtekintve, majdnem azt kell kérdeznünk, vajon nem grafikussal van-e dolgunk, mitől, miért textilművész? Hová tegyük a „besorolást", meg a diplomája eredetét?

Az ilyesfajta kérdezősködés különben egy látszatproblémára terelné a figyelmünket – a grafikai és a nyomott textil a legszorosabb rokonságban állnak egymással, mindkettő megvalósításának és sokszorosításának a nyomtatás a technikája, a legrégibb eljárásoktól napjainkig közös, majdnem azonos a technológiájuk.

Okosabb, ha eltekintünk minden ilyesmitől és a látható művekre hagyatkozunk. Azokon pedig tisztán, törvényszerűen a rajz, pontosabban a vonal az egyetlen, de minden neki szük-

ségesre képes eszköz, amivel Kókay dolgozik. Hogy éppen selyemre, lenre, pamutvászonra vagy papírra rajzol, annak a műre nézve alig van jelentősége, noha eltérő viselkedésük kétségtelenül megszabja a vonalak futását, erejét, keménységét vagy lágyító felszakadozását, és e hatásokkal él is a művész, de rajzának nem ez az igazi lényege. Hanem az, amikor megindul a papíron a tűhegyes kemény ceruza, és apró, finom, könnyű mozdulatokkal valalmiféle új rendbe fejlődő struktúrát rajzol az üresnek látszó felületre. Az a papír másnak egy üres, fehér lap, nincs rajta semmi. Kókay azonban tudja, hogy az nem üres, milliónyi lehetőség van rajta, csak el kell indulni és meg kell találni, hogy merre és mi van elrejtve. Amikor rátalál az alapszerkezetre, akkor kezdődik az, amit a zenében improvizációnak ismerünk. Szívós, türelmes, ritmikus mozdulatai nyomán egyre több szólam lép be, mígnem kibomlik egy új jelenség. Egy táj, egy fa, egy figura, ami – ha a dolog végül úgy kívánja – tájképpé, fává, csírává, emberré, bármivé lehet. Ha nem, akkor marad lehetőségnek, ami majd egy másik rajzon folytatja rejtélyes mozgásait. Megfordított absztrakció történik: az elvont struktúra-alakzatokból bontakoznak ki a reális formák. Látomásnak nem nevezhetjük, mert ellentmond a folyamat menetének. Nincs Kókay előtt egy belső vízió, egy többé-kevésbé kész kép, amit le akar rajzolni, a rajzolás közben születik meg a formák sorozata, egymást hívva elő, egészen a végkifejletig. A rebbenékeny, könnyed vonalak szakadatlan mozgásukkal, ritmikus változásokkal rajzolják meg, hogy mi is van a fátyol mögött.

Kókay a megszokott rajzi módszert is gyakorolja, azt, amikor a reális motívum – mely lehet bármi, virágszirom, kallódó fadarab, felvágott hagyma, egy falevél – a rajz segítségével tárul fel, s lassan átalakul egy különös új rendszerré, anélkül, hogy életbeli, organikus jellegét elvesztené. Ezzel a módszerrel sem redukál, hanem feltár, hozzáad az eredeti motívumhoz, teljesebbé teszi a lényegét tekintve.

E rajzok a textilképeinek a kiindulópontjai. Textiljeit mindig természetes alapanyagú szövedékeken festi meg, a fekete és szürke, vagy a barna-rozsdavörös tónusaival, ritkábban használ igazi színeket. Ha igen, akkor is követi a saját rajzi törvényeit. Magával a színstruktúrával, az érzékeny, fénylő színek rendszerével kelt egy különös vibráló-villódzó hatást. Ez a mozgó, élő felület éppen a legkarakterisztikusabb jegye a munkáinak – néha már azt várjuk, hogy a szemünk láttára újra valami történni fog a felületen s átváltozik valami a csöndes, áramló lüktetésben.

Remek példa grafikai és festői megközelítésének gazdag eredményére a Flamenco-kárpitok szépsége, gazdagsága, nemes harmóniája. Textilképeinek fogantatása tisztán, egyértelműen grafikai meghatározottságú, és ezzel végül is tökéletesen megfelel a festett-nyomott textil technikai törvényeinek, összes történeti hagyományainak, és a legmodernebb technológiáknak is. Kókay Krisztina nem veszett el még a textilnyomóipari tervezőművészet számára sem, ha az még igazán létezne és igényt tudna rá tartani, – noha annak idején könnyen lemondott róla és társairól. Ettől vesztes csak az ipar maradt.

Kókay egy szál ceruzájával és papírjával a kezében művész lett és maradt, a grafika felé fordulva őrizte meg magát – textilművésznek.

A Dorottya utcai kiállítás katalógusának előszava

KÓKAY KRISZTINA

textilművész

Lakáscím: Budapest, Fodor utca 50/a H-1124
Telefon: 175-3985 Műterem: 202-6258

1943 május 23-án született Esztergomban
1967 -ben diplomázott a Magyar Iparművészeti Főiskolán, textil szakon

Díjak

1984 a Kulturális Minisztérium Nívódíja
1992 a XII. Fal- és Tértextil Biennále fődíja, Szombathely
1993 Ferenczy Noémi díj

Egyéni kiállításai

1983 Járási Könyvtár, Vác
1984 Collegium Hungaricum, Bécs
1992 Dorottya Utcai Kiállítóterem, Budapest
1994 Esztergomi Művészek Céhének Galériája, Esztergom

Válogatás a csoportos kiállításokból

1970 Fiatal Iparművészek I. Országos Kiállítása, Ernst Múzeum, Budapest
1981 Velemi Textilművészeti Alkotóműhely, Velem
1982 IV. Nemzetközi Miniatűrtextil Biennále, Savaria Múzeum, Szombathely
1983 Országos Iparművészeti Kiállítás. „A tervezés értékteremtés", Műcsarnok, Budapest
Velemi Textilművészeti Alkotóműhely, Velem
1984 VIII. Fal- és Tértextil Biennále, Savaria Múzeum, Szombathely
V. Nemzetközi Miniatűrtextil Biennále, Savaria Múzeum, Szombathely
Velemi Textilművészeti Alkotóműhely 1975-1983, Fészek Galéria, Budapest
1985 Magyar Gobelin 1945-1985, Műcsarnok
Textiltervek '85, Lajos Utcai Kiállítóterem, Budapest
20 Künstler aus Ungarn, 37. Internationale Handwerksmesse, Kunstmesse, München
1986 VI. Nemzetközi Miniatűrtextil Biennále, Savaria Múzeum, Szombathely
Gobelin kiállítás, Zsinagóga, Szekszárd
Kunst mit Seide. 64 europäische Künstler, Airport Galerie, Frankfurt
1988 X. Fal- és Tértextil Biennále. „Tisztelet Szombathelynek", Képtár, Szombathely
VII. Nemzetközi Miniatűrtextil Biennále, Képtár, Szombathely
1989 Textilbiennálék. Szombathely 1970-1988, Kulturális Központ, Muraszombat
Die Welt in Mini, Collegium Hungaricum, Bécs
1990 XI. Fal- és Tértextil Biennále. „Párbeszédek", Képtár, Szombathely
VIII. Nemzetközi Miniatűrtextil Biennále, Képtár, Szombathely
Kép '90. A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének kiállítása, Műcsarnok, Budapest
1990 Von Mini zu Maxi, Museum österreichischer Kultur, Eisenstadt
1991 Moderne Ungarische Textilkunst, St. Peter an der Sperr, Wiener Neustadt
Ferenczy Béni és Ferenczy Noémi születésének 100. évfordulója tiszteletére rendezett kiállítás, Vigadó Galéria, Budapest
Esztergomi Művészek Céhe, Zöld Ház, Esztergom
Murális Magyar Textilek, Apátság, Epau (Franciaország)
Magyar Textilművészet, Sala Guillem Mesquida del Centre Cultural, La Misericordia del Conceil Insulat de Mallorca, Palma de Mallorca
1992 XII. Fal- és Tértextil Biennále. „Költészet", Képtár, Szombathely
Válogatás a Szombathelyi Biennálék anyagából, Kulturális Központ, Muraszombat
1993 Figurális Gobelin, Csók István Galéria, Budapest
Deuxième Triennále Internationale de Tournai. Tapisseries et Arts du Tissu de l'Autre Europe, Maison de la Culture, Tournai (Belgium)
Zsennyei Textiles Alkotóműhely – 1993. évi résztvevőinek kiállítása, Galéria Arcis, Nádasdy-vár, Sárvár

Válogatás az irodalomból

1983 Torday Aliz: Velem haszna, Vas Népe, 1983. december 17.
1984 Gyetvai Ágnes: A Flamenco-Szálló textilfalképeinek alkotója, Művészet, 1984. április, 59-60. l.
Marianna Benkóváry: Krisztina Kókay „Textilgrafikerin", HORISONT für internationale beziehungen, No 5-6, Österreicher, 1984, p. 61
1992 Aba-Novák Judit: Előszó Kókay Krisztina kiállításának katalógusához, Dorottya Utcai Kiállítóterem, Budapest, 1992
(Karácsony): Textiles szerelem, Mai Nap, 1992. július 8.
Bán András: Kókay Krisztina kiállítása, Népszava, 1992. július 24.
Oláh János: Fal, ami elválaszt, Esti Hírlap, 1992. július 28.
Fekete Judit: Két textiles a Dorottya utcában, Magyar Nemzet, 1992. augusztus 14.
Oláh János: Kókay Krisztina textilművész kiállítása, Esztergom és Vidéke, 35. szám, 1992. szeptember 10.

Művei közgyűjteményekben

Savaria Múzeum, Szombathely
Iparművészeti Múzeum, Budapest
Művelődési és Közoktatási Minisztérium, Budapest

Művei középületekben

Flamenco Szálloda, Budapest
Polgári Bank, Budapest
Járási Könyvtár, Vác
Újebergényi Kastély-szálló, Vasszécsény

Kék hegy, 1994 **Blue mountain, 1994**
gobelin, 80x100 cm Gobelin, 80x100 cm

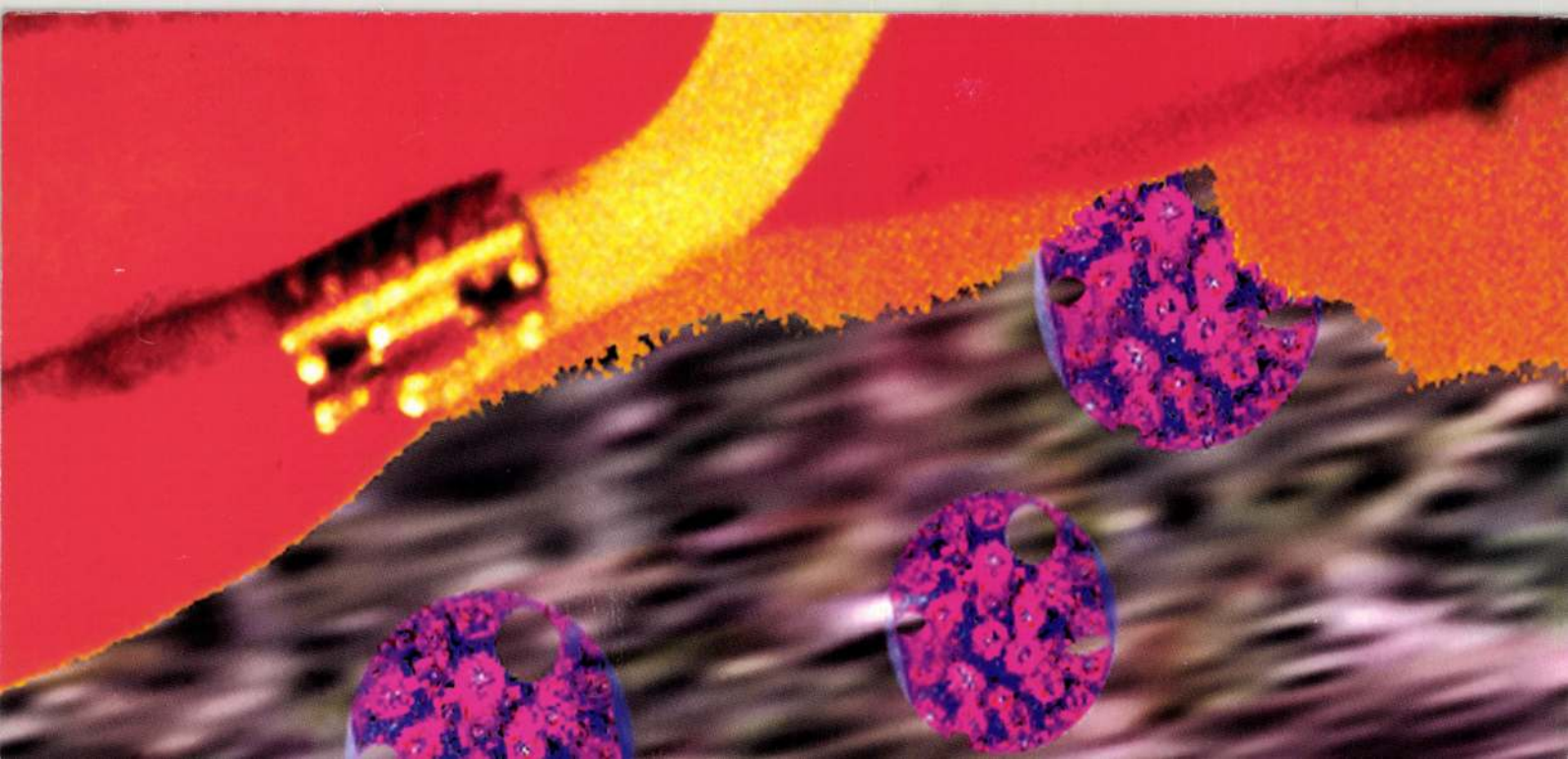

KOMORÓCZKY TAMÁS

6kép/ordo/c3/999

megnyitó / opening: 1999.12.10., 18.00
megnyitja / opening speech by: Szoboszlai János
nyitva: 1999.12.10 - 2000.01.16.
naponta / daily: 10.00 - 18.00
zárva / closed: hétfönként / mondays
+ dec. 24, 25, 26, 27, 31, jan. 1, 2, 3, 4.
ingyenes busz indul / free bus leaves Budapest: 1999.12.10., 16.00.
a Müegyetem föépületétől / from University of Technology, Budapest
vissza / back: 22.00
támogató / supporter: Modern Művészetért Közalapítvány, Dunaújváros

KORTÁRS MŰVÉSZETI INTÉZET
Modern Művészetért Közalapítvány
INSTITUTE OF CONTEMPORARY ART (ICA-D)
VASMŰ U. 12. DUNAÚJVÁROS H-2400 HUNGARY
VOX / FAX +36 25 412 220 VOX +36 25 404 690
ica-d@dunanet.hu http://www.ica-d.hu

KOKAT KRISTINA

„Miért, hogy meghasadt az égbolt,
mert egy nép azt mondta: „Elég volt."
/Márai Sándor: Mennyből az angyal/

Hegyvidéki Helytörténeti Gyűjtemény
és Kortárs Galéria
1122 Budapest, Városmajor u. 16.
Tel/Fax: 201-6607

A Hegyvidéki Kortárs Galéria
tisztelettel meghívja Önt és kedves családját

az 1956-os forradalom
tiszteletére rendezett
kiállítására és ünnepi megemlékezésre.

KÓKAY KRISZTINA

textil- és grafikusművész kiállítása

Megnyitó:
2001. október 20. 18 óra

A vendégeket köszönti:
Dr. Mitnyan György
polgármester

A kiállítást megnyitja:
Dr Prokopp Mária
művészettörténész, egyetemi tanár

Közreműködik:
Szvorák Katalin
Liszt-díjas népdalénekes

Horányi László
színművész

A kiállítás megtekinthető:
2001. december 1-ig
kedd, csütörtök, szombat 10-18 óráig

Beszélgetés Kókay Krisztinával

Kárpitból szőtt Várdomb

Kókay Krisztina nagyon eredményes időszakot tudhat magáénak. Az elmúlt évben nagyon sok kiállításon vett részt. Önállóan állított ki a Fészek Galériában, nyolc kárpitművésszel együtt Monsban (Brüsszel) mutatkozott be, s a Várdomb című műve szerepelt az Europalia plakátján. A Kecskeméti Alkotóműhely vezetőjeként pedig komoly szervezőmunkát végzett. A Fészek Galéria anyagát egy Róma melletti palota dísztermében állították ki, s a Vigadóban szervezett Petőfi évfordulón látható munkájáért megkapta a XII. kerület Önkormányzatának díját. Ez esemény alkalmából készült a beszélgetés.

J. J.: Nagyon érdekes kiállításokon szerepelt az utóbbi időben. Úgy gondolom, hogy ez a siker izgalmas és inspiráló az ön számára.

K. K.: Ez részben igaz, a siker valóban jó érzés, de én ezt másképp élem meg. Nekem a rajzolás életforma, egy sajátos létforma. Legszívesebben egész nap rajzolnék. Számomra fontos a csend, a visszavonultság, a befelé forduló magatartás, a szemlélődés. Fontos a hallgatás is. A hallgatás a rajzaimon szünetként jelenik meg. Az üres felületnek külön mondanivalója van. A külvilágban uralkodó zavar, káosz, lárma elől a belső elmélyülésbe burkolózom. A kiállítások, munkák megtalálnak. Jó példa erre a Flamenco Hotelban rendezett kiállítás. Rám gondoltak, s egy kész anyagot választottak.

A Fészekbeli vernisszázsra tudatosan készültem. Új anyagot terveztem. A részletező kis vonalakból szerveződő rajzolást folytatni akartam, de kíváncsi voltam, hogy a rajz meddig növelhető, meddig nagyítható és hogyan működne nagy méretben. Nagyon örültem, amikor láttam, hogy szép lett az 1,60m x 4,30m. méret. Nagy munka volt a fénymásolással készült pausz-felületek pontos egymáshoz illesztése, fontos volt, hogy a vonalak pontosan, folyamatosan érintkezzenek, hiba nélkül folytatódjanak. Végül meglepett a visszhang, s főleg az, hogy többen úgy döntöttek, ez a képsor, rajzsor Olaszországban is bemutatható.

J. J.: Ez a sorozat egy igen érzékeny, különleges válogatás volt. A hatalmas pausz rajz – a pausz palást – építészeti alaprajzokhoz is hasonlítható. Hiszen a nagy építőművészeknél gyakori volt, hogy két félkörből komponáltak egy teret, a terek középpontjába kereszttengelyek kerültek, így vált oválissá a tér.

Ezúttal a művész az egyik felét rajzolta meg a térnek, melynek felezővonalán egy ornamentikával, burjánzó mintasorral, mustrával telített díszes csík fut. Az, hogy a rajz feltehetően egy római reminiszcencia, nem fikció, hanem tény. Ezt az bizonyítja, hogy az eredeti mű alsó részén egy zárócsík húzódik, ahol a kazettákban architektonikus részletek, metikulózus oszlopok, diadalívdarabok és más építészeti fragmentumok váltogatják egymást. A nagy pausz-opusz és rajz-opusz a reveláció erejével hatott és nagyformátumú volt. Azt hiszem, izgalmas lesz az itáliai visszhang is. A Rómához közel fekvő Cerin a Palazzo Torloniában egyébként nyári freskófestő kurzusokat tartanak. A római építész és New Yorkban élő freskófestőnő további magyar kiállításokat szerveznek.

Kókay Krisztina és Várdomb című alkotása

FOTÓ: HARSÁNYI PÉTER

De még szeretnék egy pillanatra visszatérni a rajzokra. Ezek a művek részletező és burjánzó építészeti, gondolati és anatómiai struktúrák.

K. K.: Tíz éves korom óta rajzolok. Esztergomban, ahol éltem, mindent lerajzoltam. A Vár, a Bazilika, a Szent Tamás hegy, a Dunakanyar, a „mélyutak" mind-mind ihlető helyek voltak. A Goldberger Gyár homokos, füves udvarán pedig elszáradt szirmokat, tulipánleveleket rajzoltam, érdekelt a növény anatómiája – az organikus anyagok szervezettsége, részletező gazdagsága. S ha már említette az „anatómiai struktúrákat", érdekeltek az orvosi könyvek, a metszetek, a „tárgylemezeken" megjelenő sejtnagyítások.

J. J.: Ez talán az olvasónak nem teljesen érthető. De most világos lesz, az ön férje orvosprofesszor, egy klinika igazgatója. Még megkérdezném, hogy hogyan fogadta ön a XII. kerület Önkormányzatának a díját.

K. K.: Örültem és megtisztelőnek tartottam. Szeretek itt lakni. Gyerekkoromban megszoktam a vidéki életformát. Fontos számomra a növények közelléte. Azt hiszem, a földszinti lét – a földhöz közeli életmód meghatározó számomra. Itt még vannak kertek és fák. Egyébként már egyszer kaptam díjat korábban, a XII. kerület Kulturális Alapítvány díját.

J. J.: Az Esztergomi Művészek Céhe keretén belül gyakran kiállít.

K. K.: Igen, ez nagyon fontos számomra. Esztergomba visszajárok erőt gyűjteni. Újra járom a régi helyszíneket. És jó érzés együtt látni a munkákat a régi barátok műveivel.

J. J.: Katalógusai előszavában igen érdekes gondolatokat olvastam. „A sérülékeny, bizonytalan, esendő személyesség művészi vállalásához mindig némi vakmerőség szükségeltetik" (Oláh János). „Ha jól megnézzük a képeket, érezhetjük, hogy mögöttük rejtett indulatok vannak" (Jánossy György).

Az ön rajzai több ezer gesztusból, apró mozdulatokból szerveződnek. Ezek a hegyes karcolótűhöz is hasonlítható kemény grafitvonalak (3H–5H) és tusvonalak elborítják a fehér rajzlapot. Úgy is tűnik, hogy önkínzó, tépelődő munkák ezek, amelyek lassan alakulnak. Íródva rajzolódnak, rajzolódva íródnak. A rajzok egyben kalligráfiák, s gyakran egy ismeretlen jelrendszert használnak, mutatnak be.

K. K.: Most hasonló módszerrel két nagyméretű művet kezdek el. Egyiken a palástot anyagra másolom át, textíliára, két fázisban. A másik munkán Szent István intelmeit írom, „rajzolom" át betűnként, szavanként. Így ezúttal a rovásokat, gesztusokat betűk helyettesítik. Ezt a rajzot egy tematikus kiállításra szánom Kecskemétre.

J. J.: Várjuk az új művet, az írott képet, a betűkből szerveződő képzőművészeti alkotást. S végezetül a Budapest Galériában Zsigmond Attila főigazgató újra bemutatta az Europalia Monsbeli anyagát – ahol kilenc kárpitművész és Samu Géza művei újra együtt láthatók. Ezen a kiállításon ön is részt vett. Így újra láthatjuk a Belgiumban bemutatott munkát, a gobelin-t, a rajzból megszőtt kárpitot, a *Várdombot.*

Jóry Judit

is, pl. nagy sikere volt a *Harley Davidson* albumnak. Az más kérdés, hogy az itteni keresőképes kereslet számára vannak drága kiadványok, amikbe szívesen belelapoznak sokan, csak aztán nem tudják megvenni. A nyugati könyvárakhoz képest még így is az ottani árak alatt vagyunk.

Szívesen adnék el magyar szerzőket Amerikának, de ők meg nem úgy írnak, ahogy azt ott várják. Mint ahogy a popzenészek, akik itthon azt hiszik, hogy tudnak angolul, sem úgy tudnak, ahogy az ott eladhatósági követelmény.

A videók, családi filmek, amiket behozok, szintén széles igényt elégítenek ki. Ezeknél a magyar szövegtől a szinkronizáltatáson át a teljes vertikummal kell foglalkozni. Csak az a baj, hogy ez az ország igen lassú fordulaton van.

„Lazac krémsajttal"

– Legújabb lemezed LAUX & CREAM CHEESE néven jött ki igen kellemes latin, karibi és afrikai ritmusokat és hangulatokat felmutatva. De miért ezen a néven?

– Már volt egy ilyen nevű formációm Amerikában is, Los Angelesben. Részben ezeket a számokat is játszottuk. Most van keletje a latinos zenének és a hullám Európát már elérte.

Amerikában nagyon kedvelik a lazacos, krémsajtos szendvicset. Az én nevem: Laux majdnem azonos a lazac angol nevével: „lax" – innen az ötlet.

Kitűnő zenészekkel jöttem össze. A lemezen más barátok is közreműködnek. Karácsonykor jött ki a „Nem semmi" album és tavasszal tervezzük a turnét.

Nekem nagyon jólestek azok a meghívások, amikor a nosztalgiakoncerteken itthon játszhattam. Hajlamos voltam azt hinni, hogy már elfelejtettek és örültem, hogy nem így van. Most szeretném megmutatni, hogy van még bennem ötlet, megújulási képesség. A lemez 13 dalával és a turnéval szeretném megmutatni az eredményt!

Muzsay András

Hegyvidék 2000. ápr. 5. 6.

ellátásokról szóló 2/1998. (III. 25.) Budapest Főváros XII. kerületi Önkormányzat rendeletének módosításáról

A Budapest Főváros XII. kerületi Önkormányzat Képviselő-testülete a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szt.) 10. §-ának (1) bekezdésében, 17. §-ának (8) bekezdésében, 25. §-ának (3) bekezdésében, 26. §-ában, 32. §-ának (1) és (3) bekezdésében, 32/A. §-ában, 37/D. §-ában, 38. §-ának (2) bekezdésében, 38. §-ának (4) bekezdésében, 45. §-ában, 47. §-ának (1) bekezdésében, 50. §-ának (2) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján a szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátásokról és a természetben nyújtott szociális ellátásokról szóló, a 25/1998. (XII. 28.) és a 12/1999. (XII. 15.) Budapest Főváros XII. kerületi Önkormányzat rendeletével módosított 2/1998. (III. 25.) Budapest Főváros XII. kerületi Önkormányzat rendeletét (a továbbiakban: Ör.) az alábbiak szerint módosítja:

1. §

Az Ör. 1. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A rendelet hatálya az Szt. 7. §-ának (1) bekezdésében meghatározott ellátások tekintetében kiterjed az Szt. 3. §-ának (2) bekezdése szerinti, Budapest Főváros XII. kerületben tartózkodó külföldi állampolgárokra is."

2. §

Az Ör. 7. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„7. § (1) Az aktív korú nem foglalkoztatott személy a rendszeres szociális segély megállapításának, folyósításának feltételeként köteles együttműködni

a) az Önkormányzat Szociális Szolgáltatójával vagy a munkaügyi központ kirendeltségével, továbbá

b) az Önkormányzat Családterápiás és Családsegítő Központjával. Erről a segélyt megállapító határozatban vagy a segély felülvizsgálata során rendelkezni kell.

(2) Az (1) bekezdés szerinti együttműködési kötelezettség keretében az aktív korú nem foglalkoztatott személy köteles

a) az Önkormányzat Szociális Szolgáltatójának vezetője vagy a munkaügyi központ kirendeltsége által felajánlott és az Szt. 37/A. §-ának (9) bekezdése szerint számára megfelelő munkát elfogadni;

b) az Önkormányzat Családterápiás és Családsegítő Központjának vezetője által meghatározott együttműködési programban (egyéni képességeket fejlesztő vagy az életmódot formáló csoportos foglalkozásokon, tanácsadásokon, a munkavégzésre történő felkészítő programokban) részt venni.

(3) Az együttműködési kötelezettség teljesítését az Önkormányzat Szociális Szolgáltatójának vezetője, az Önkormányzat Családterápiás és Családsegítő Központjának vezetője és a munkaügyi központ kirendeltsége igazolja.

(4) Nem állapítható meg rendszeres szociális segély, illetőleg a megállapított ellátást meg kell szüntetni annak az aktív korú nem foglalkoztatott személynek, aki az (1)-(2) bekezdés szerinti együttműködési kötelezettségének nem tesz eleget.

3. §

Az Ör. 16. §-a (3) bekezdésének második mondata helyébe a következő rendelkezés lép:

„A támogatást havonta előre kell folyósítani."

4. §

Az Ör. 36. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„36. § Esetenkénti segély (20-22. §) vásárlási utalvány vagy a segélyt megállapító határozatban kijelölt üzletben történő vásárlás formájában is nyújtható."

5. §

(1) Ez a rendelet 2000. május 1-jén lép hatályba, rendelkezéseit a hatályba lépés után indult ügyekben kell alkalmazni.

(2) A rendelet hatálybalépésével egyidejűleg az Ör. 3. §-a, 4. §-a és 5. §-a hatályát veszti. Az Ör. hatályát vesztő 3-4. §-ainak rendelkezéseit, az egyes munkaügyi és szociális törvények módosításáról szóló 1999. évi CXXII. törvény 56. §-a (1)-(4) bekezdésében meghatározott esetekben, tovább kell alkalmazni.

Dr. Patyi András
jegyző

Dr. Mitnyan György
polgármester

e) 7. §-a (2) bekezdésének harmadik mondata,
f) 9. §-ának (2) bekezdése, és
g) 16. §-ának (2)-(3) bekezdése
hatályát veszti.

Dr. Patyi András
jegyző

Dr. Mitnyan György
polgármester

Budapest Főváros XII. kerületi Önkormányzat 10/2000. (IV. 5.) rendelete

változtatási tilalom elrendeléséről a Budapest Főváros XII. kerület Csillebérci Ifjúsági és Szabadidő Központ, valamint a Budakeszi erdő területére

A Budapest Főváros XII. kerületi Önkormányzat (továbbiakban: Önkormányzat) Képviselő-testülete az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (továbbiakban: Étv.) 21. §-ának (1) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján az alábbi rendeletet alkotja:

1. §

A rendelet hatálya Budapest Főváros XII. kerület Konkoly-Thege Miklós u. 21. szám alatt lévő (hrsz: 9121/7.) Csillebérci Ifjúsági és Szabadidő Központ területére (a továbbiakban: Csillebérci Ifjúsági és Szabadidő Központ területe), valamint a Budakeszi út – a 10503/15. hrsz-ú erdőterület keleti határa, a 10875/2. hrsz-ú ingatlanig – a 10875/2. hrsz-ú ingatlan keleti és déli határa – a Tündérhegyi út – Mátyás király u. – erdő övezet keleti határa – az Eötvös u. – Gyermekvasút – a Csillebérci Ifjúsági és Szabadidő Központ (hrsz: 9121/7.) északi határától nyugatra Makkosmáriáig – a terület, egyben a Főváros határa által határolt területre, kivéve a Korányi Frigyes TBC és Pulmonológiai Intézet területét (a továbbiakban: Budakeszi erdő terület) terjed ki.

2. §

(1) Az Önkormányzat Képviselő-testülete a Csillebérci Ifjúsági és Szabadidő Központ területre, valamint a Budakeszi erdő területre – a területek szabályozási tervei és kerületi építési szabályzatai előkészítésének időszakára – változtatási tilalmat rendel el.

(2) A változtatási tilalom a Csillebérci Ifjúsági és Szabadidő Központ, valamint a Budakeszi erdő területe szabályozási tervéről és kerületi építési szabályzatáról szóló önkormányzati rendeletek hatálybalépésének napján, de legkésőbb e rendelet hatálybalépését követő három év elteltével megszűnik.

3. §

A változtatási tilalom alá eső Csillebérci Ifjúsági és Szabadidő Központ, valamint a Budakeszi erdő területen telket alakítani, új építményt létesíteni, meglévő építményt átalakítani, bővíteni, továbbá elbontani, illetőleg más értéknövelő változtatást az életveszély elhárításán kívül végrehajtani nem szabad (Étv. 22. § (1) bekezdése).

4. §

Ez a rendelet 2000. április 15-én lép hatályba; rendelkezéseit a hatálybalépését követően induló ügyekben kell alkalmazni.

Dr. Patyi András
jegyző

Dr. Mitnyan György
polgármester

vasárnap 10 órakor

a XII. kerületi Művelődési Központban
(Bp. XII., Csörsz u. 18.)
megrendezésre kerülő

Millenniumi Hegyvidéki Néptánc Fesztiválra.

A fesztivál fővédnöke:
dr. Patyi András,
a XII. kerületi Önkormányzat jegyzője.

A fesztiválon eddigi hagyományaink szerint kerületünk néptánccsoportjai mutatkoznak be, valamint a gyermek népdalverseny 3. és 4. osztályos győztesei.

Az ünnepi műsort
a Tímár Kamara Táncegyüttes
„Honfoglalóinkra emlékezve"
című műsorával nyitjuk
és a Bujáki Hagyományőrző Együttes
„A fonóban" című produkciójával zárjuk.

A fesztiválra a belépés díjtalan!
Rendező a Virányosi Közösségi Ház.
Telefon: 200-87-13.

Felvételik a zeneiskolába

A XII. ker. Solti György Zeneiskola vezetősége tájékoztatja a kedves szülőket, hogy a 2000/2001. tanévre 2000. május 15., 16., 17., 18-án hangszeres felvételi meghallgatásokat tart az alábbi tanszakokon:
zongora, orgona, hegedű, gordonka, gordon, furulya, fuvola, oboa, klarinét, fagott, gitár.
A meghallgatások pontos helyszínéről és időpontjáról szóló tájékoztatót a kerület valamennyi önkormányzati fenntartású közismereti iskolájában, valamint a zeneiskola központjában – XII., Moszkva tér 20. – közzéteszik.
Érdeklődni a 3563-019-es telefonon 8–16 óra között lehet.

SZERETETTEL MEGHÍVJUK ÖNT ÉS KEDVES CSALÁDJÁT

KÓKAY KRISZTINA
KIÁLLÍTÁSÁRA

1999. NOVEMBER 9-ÉN, KEDDEN 18 ÓRÁRA
A
FÉSZEK GALÉRIÁBA.

MEGNYITJA
KŐ PÁL

KÖZREMŰKÖDIK TROMBITÁN
KÓKAY MÁTÉ

MEGTEKINTHETŐ NOVEMBER 26-IG
14-19 ÓRÁIG, SZOMBAT ÉS VASÁRNAP KIVÉTELÉVEL

A KIÁLLÍTÁST TÁMOGATJA
A NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM
FŐVÁROSI KÖZGYŰLÉS KULTURÁLIS BIZOTTSÁGA

FÉSZEK MŰVÉSZKLUB
Budapest VII., Kertész utca 36.
Postacím: Budapest
Postafiók 8.
1400

Tímár Árpádnak
MTA Művelődéstörténeti K.
1250 Budapest
Pf. 27.

F.k.: Golombos Tibor /2T Bt. - Nyomda, T.: 342-51-26/

MŰVÉSZETEK HÁZA
7621 Pécs, Széchenyi tér 7-8. Pf. 403.
Telefon: (72) 315-388, 315-045, 315-229

Igazgató: Molnár G. Judit
A Művészeti Tanács elnöke: Csorba Győző Kossuth-díjas költő
Háznagy: Brandstätter György
A Ház nyitvatartási ideje: hétfőtől - péntekig 8-19 óráig,
illetve a rendezvények végéig

KÓKAY KRISZTINA TEXTIL ÉS GRAFIKAI KIÁLLÍTÁSA.
Nyitva: szeptember 11-ig, naponta 12-17 óráig, szerda szünnap.

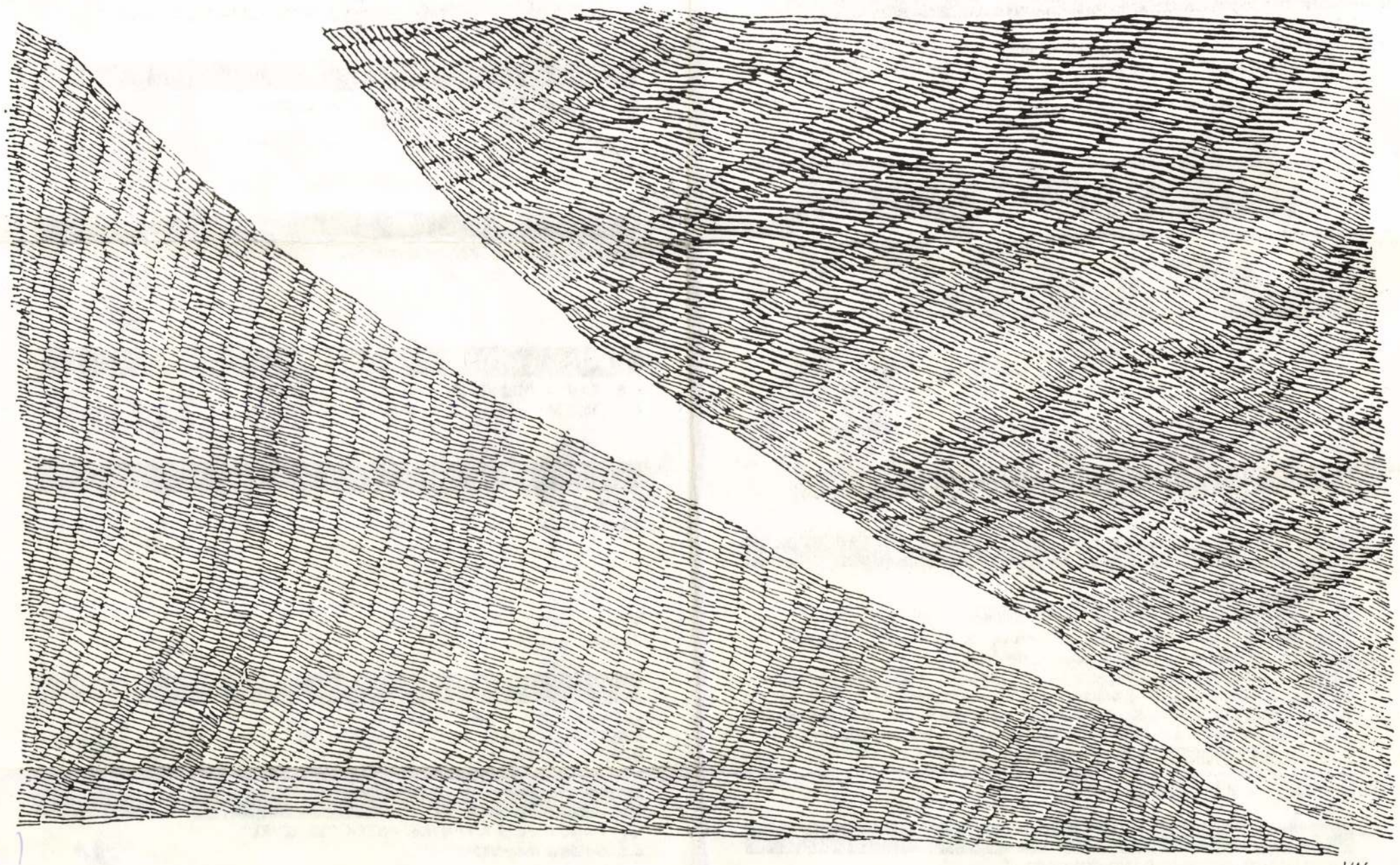

KÓKAY Krisztina

Felelős kiadó: Molnár G. Judit
Készült a Tér Nyomdai és Grafikai Stúdió közreműködésével
Molnár Csaba nyomdájában.

MŰVÉSZETEK HÁZA
7621 Pécs, Széchenyi tér 7-8. Pf. 403.
Telefon: (72) 315-388, 315-045, 315-229

Igazgató: Molnár G. Judit
A Művészeti Tanács elnöke: Csorba Győző Kossuth-díjas költő
Háznagy: Brandstätter György
A Ház nyitvatartási ideje: hétfőtől - péntekig 8-19 óráig,
illetve a rendezvények végéig

1995. SZEPTEMBER

TETŐTÉRI GALÉRIA
KÓKAY KRISZTINA TEXTIL ÉS GRAFIKAI KIÁLLÍTÁSA
Nyitva: szeptember 11-ig, naponta 12-17 óráig, szerda szünnap.

LUGOSI LUGO LÁSZLÓ FOTÓKIÁLLÍTÁSA
Nyitva: szeptember 14-től szeptember 29-ig, naponta 13-17 óráig.

JÁTÉKTEREM
DOKUMENTUM 1-4. A Dokumentum Csoport emlékkiállítása (1979-1982)
Nyitva: szeptember 15-18-ig a Ház nyitvatartási idejében.

„A FRANCIA FILM A FÉNYKÉPÉSZ SZEMÉVEL" C. KIÁLLÍTÁS
Nyitva: szeptember 20-30-ig, a Ház nyitvatartási idejében.

6. SZERDA. 18 ÓRA, BREUER MARCEL-TEREM

HÁZIMOZI – KÖZKÍVÁNATRA
REGIS WARGNIER: INDOKÍNA (1992)
(Catherine Deneuve főszereplésével, francia, feliratos 160 perc)
(1963. legjobb külföldi filmnek járó OSCAR-díj, öt CÉSAR-díj: a legjobb filmszínésznő, női mellékszereplő, fényképezés, díszlet, hang.)
– Ebben a hatalmas műben Indokína jelenti számunkra a közvetlen valóságot: a másság, a misztérium, a gyarmati hatalom, a tragédia és a regényesség megtestesítője. De a Távol-Kelet imádatát is ez a szó jelenti: parfümjeivel, ritka örömök felfedezésével, a létezés nehézségeivel és tétlenségével. Végtelenbe vezető út, ahol minden megtörténhet. Mindent megtalálni a filmben: a szenvedélyt, a kicsapongást, a nemzeti érzést, a vágyat, a bátorságot és a hitványságot, a „fehéreket", a „sárgákat", urakat és rabszolgákat. –

9. SZOMBAT, 19 ÓRA, FÜLEP LAJOS-TEREM

A BUDAPESTI KLEZMER BAND KONCERTJE.
A klezmer a kelet-európai jiddisül beszélő zsidó közösség hagyományos hangszeres népzenéje. A Budapesti Klezmer Band célja a zsidó ünnepek, esküvők és színházak zenei hagyományainak népszerűsítése hazánkban és külföldön.
Belépődíj: 100 Ft.

13. SZERDA, 18 ÓRA, BREUER MARCEL-TEREM

HÁZIMOZI – KÖZKÍVÁNATRA
VILÁGOK ARCA: BARAKA
(színes, amerikai, szöveg nélküli film, 92 perc)
„Ilyen film talán még sohase készült. Maga a vállalkozás is fantasztikus: egyetlen műben összefoglalni világunk szépségét és iszonyatát, a csillagok járását, a szfinx mosolyát és az éhező gyermektekintetet; Karnak, Angkor, Chartres eleven köveit és az embermassza holt tülekedését; a szent tánc mozdulatait és a természet ritmusát."
(Lányi András)

14. CSÜTÖRTÖK, 17 ÓRA, TETŐTÉRI GALÉRIA

SZÉN
A MECSEKI SZÉNBÁNYÁSZAT EMLÉKEI. 1994.
LUGOSI LUGO LÁSZLÓ FÉNYKÉPEI
Megnyitja: dr. Kassai Miklós geológus

15. PÉNTEK, 18 ÓRA, FÜLEP LAJOS-TEREM

KORTÁRS MAGYAR FOTOGRÁFIA '95 szimpozion
Előadók: Aknai Tamás (Pécs) művészettörténész
Bán András (Budapest) művészettörténész
Beke László (Budapest) művészettörténész,
a Műcsarnok igazgatója

16. SZOMBAT, 17 ÓRA, FÜLEP LAJOS-TEREM

KORTÁRS MAGYAR FOTOGRÁFIA '95 szimpozion
Előadók: Kincses Károly (Kecskemét),
a Magyar Fotográfiai Múzeum igazgatója
Miltényi Tibor (Budapest) szakíró
Dozvald János (Budapest) újságíró

17. VASÁRNAP, 10 ÓRA, FÜLEP LAJOS-TEREM

KORTÁRS MAGYAR FOTOGRÁFIA '95
A szimpozion bezárása

18. HÉTFŐ, 18 ÓRA, BREUER MARCEL-TEREM

A BARANYAI (HELY)TÖRTÉNET NEGYEDSZÁZADA
A Baranya Megyei Levéltár jubileumi évkönyv bemutatója.

18. HÉTFŐ, 19 ÓRA, FÜLEP LAJOS-TEREM

KAMARAEST
Közreműködik: Korn András - klarinét
Nagy Gabriella - hegedű
Papp Györgyi - hegedű
Fejérvári János - brácsa
Botvay Károly - gordonka
Műsoron Mozart, Dvorak és Brahms művei.
Belépődíj: 100 Ft.

19. KEDD, 19 ÓRA, FÜLEP LAJOS-TEREM

LUDMÁNY EMIL (BRÁCSA) ÉS
SZÉKELY ISTVÁN (ZONGORA) BACH ESTJE
Belépődíj: 100 Ft.

20. SZERDA, 18 ÓRA, FÜLEP LAJOS-TEREM

„A FRANCIA FILM A FÉNYKÉPÉSZEK SZEMÉVEL"
c. fotókiállítás megnyitása.

Bevezetőt mond:
Joel Magny, az Alliance Francaise de Pécs igazgatója.

20. SZERDA, 18.30 ÓRA, JÁTÉKTEREM

10 ÉV
A Pannónia Könyvek jubileumi,
irodalmi estje.

Közreműködnek a kiadó szerzői és
Sólyom Katalin, a PNSZ művésze.

20. SZERDA, 19 ÓRA, BREUER MARCEL-TEREM

HÁZIMOZI
MAURICE PIALAT: VAN GOGH (1991)
(színes, francia , feliratos film, 153 perc)
„Maurice Pialat szinte a személyes azonosulásig érzékeny, s mi meglepőbb, örömben gazdag filmet forgatott a festő Auves-sur-Ois-ban töltött utolsó három hónapjáról"
(Létay Vera)

21. CSÜTÖRTÖK, 18 ÓRA BREUER MARCEL-TEREM

HOMMAGE A' BARTÓK BÉLA
Bartók emlékére készült grafikai mappa kiállításának megnyitása.
HÁZIMOZI
A KÉKSZAKÁLLÚ HERCEG VÁRA c. operafilm vetítése.
A herceg - Kováts Kolos
Judit - Sass Szilvia
A Londoni Filharmónikusokat vezényli: Solti György
Rendezte: Szinetár Miklós
„Bartók Béla csupán egyetlen operát alkotott, de az tökéletesen tükrözi kemény, meg nem alkuvó természetét és stílusát, s noha hiányzik belőle a konvencionális „cselekmény", hangulata, atmoszférateremtő ereje egyedülálló."

25. HÉTFŐ, 19 ÓRA, FÜLEP LAJOS-TEREM

HARTENSTEIN ISTVÁN FAGOTTMŰVÉSZ KONCERTJE
A Magyar Állami Operaház I. fagottosának műsorán Telemann, Milde, Weber, Debussy, Burnes, Sári István és Csemiczky Miklós művei szerepelnek.
Zongorán közreműködik: Eckhardt Gábor zongoraművész.
Belépődíj: 100 Ft.

27. SZERDA, 19 ÓRA, FÜLEP LAJOS-TEREM

NATASA VELJKOVIC (AUSZTRIA) ZONGORAMŰVÉSZ KONCERTJE
Natasa Veljkovic 1968-ban született Belgrádban. A jelenleg Bécsben élő zongoraművésznő már 11 éves korában jelentős sikert könyvelhetett el a Zágrábi Filharmonikusokkal adott koncert során. Belgrádi tanulmányai után a Bécsi Zeneakadémián tanult Prof. Paul Badura-Skodánál.
Ezt követően a New York-i Juilliard Akadémia, majd a genfi konzervatórium hallgatója lett.
Több nemzetközi zongoraverseny első helyezettje (1977 Capua, 1978 Senigallia, 1986 Dubrovnik, 1990 Párizs). A legismertebb európai fesztiválok állandó vendége (Berlin, Montreux, Cannes, Montpellier, Nápoly). Jelenleg a Bécsi Zeneakadémián tanít.
A koncerten Chopin művek hangzanak el.
Belépőjegy: 100 Ft.
A koncert támogatója: Dévényi és Társa Bt.

KÖZLEMÉNYEK

ZSŰRI:
Tervek beadása szeptember 4, 18.
Bírálat: szeptember 6, 20.

A KÖNYVTÁR ÉS A HÍRLAPOLVASÓ NYITVATARTÁSI IDEJE:
hétfő-kedd-szerda-csütörtök: 14-17 óráig
A könyvtárat és a hírlapolvasót csak klubtagok látogathatják.
A büfé minden nap 17 órától a rendezvények végéig tart nyitva.

KÓKAY KRISZTINA

textilművész / textile artist

Tisztelettel Árpádnak

Kókay Krisztina

1995. május.

Kókay Krisztina

Esztergom – Vármúzeum
1995. május 26 – június 18.

RAJZ ÉS TEXTIL

Oláh János

A sérülékeny, bizonytalan, esendő személyesség művészi vállalásához mindig is némi vakmerőség szükségeltetett.

Kókay Krisztinával kapcsolatban azonban hamis a vakmerőség emlegetése, csöndes beletörődéssel, természetes derűvel vállalja a végletekig személyes megnyilatkozás kockázatát. A belső tulajdonságai és művészi lehetőségei között létrejött kapcsolatot már-már rövidzárlatszerű közvetlenséggel éli és jeleníti meg.

Talán éppen ezért fontos annyira számára a rajz. A rajz, amely az ő felfogásában nem az ábrázolás és nem a kifejezés eszköze, hanem a belső lelkiállapotról készült közvetlen jelentés. Ezek a rajzok nemcsak megjelenésükben hasonlítanak az elektrokardiogrammokhoz, lényegükben is. Mindent a lehető legegyszerűbb közlés, a vonal rezdülése mond el. Ez a leheletfinom, lírai rajzművészet idegenkedik minden programtól, minden áttételtől, nem ábrázol, nincsenek ideológiai, művészetelméleti vonzódásai, semmi más nem akar lenni, csakis önmaga. A rajz különben is a képzőművészet legszemélyesebb tartománya, olyasféle műfaj, mint az irodalomban a napló. Ez a rajzokból összeálló vizuális napló sokszoros fénytörésben, de számító stilizálás nélkül vetíti vissza fényét az alkotóra.

Látszatra egyszerű világba lépünk. A kéz bizonytalanságát és lendületét közvetítő vonal, az érintés erejét és gyöngédségét tolmácsoló tónus és a papír fehérsége vesz körül csupán. E hármasság egyensúlya vagy egyensúlyának felbomlása hozza létre a motívumokat, amelyek finom belső határokat idéznek, selyem, háló, víztükör ráncaira, eső kuszaságára, szélfúvás képzetére utalnak. Olyan felületekre bukkanunk, amelyekkel találkoztunk valahol és valamikor, egy köztes – két érzés, két cselekvés közötti – pillanatban. A kinyilvánított érzések, a megszületett cselekvések szétszakítják ezeket a felületeket. Az absztrakt, megszerkesztett rend ugyanúgy idegen tőlük, mint a látható világ leképezésének vizuális szabályaihoz való alkalmazkodás. A tónus és a papír kihagyott fehérsége csak kiegészítő, kísérő eszköz, a rajzok lelke a vonal, védtelensége, szabálytalansága, kiszolgáltatottsága egy halk drámát jelenít meg, a megnyilatkozás és az elrejtőzés drámáját. Titokra utal, a létezés titkára, amelynek minden élőlény a birtokosa, de amelyet megfejteni mégsem tud soha senki.

A nagy vásznak a rajzokból merítik képi világukat, de áttételek folytán a finom jelzések itt jelképekké alakulnak. Többnyire falakat jelenítenek meg. Ezek a falak sohasem valódiak. Anyagtalanok és lebegnek. Mindig valamiféle rés nyílik rajtuk. Hol a romlás hajszálrepedései, hol szabályos kapuk, beomlások, kicsiny ablakok, átjárás egy másik világba. Ez a másik világ azonban nem mutatkozik meg, csak sejteni lehet. Egyszerre vannak jelen benne a megbocsájtás kékje, a minden este királylányt vacsorázó szörny, a hét világgömbön egyetlen lendülettel átnyilalló táltos, és a mítikus öntudat egyéb, soha egészen meg nem érthető kellékei. Mindez sejtelmes, de az innenső világ látszólag olyannyira jól ismert – lehet, véget nem érő félreértések sorozatán alapuló – praktikuma se több. Egyetlen bizonyság van, a fal, ami elválaszt. Elválaszt és összeköt egyszerre. Akár a sejtfal, amely félig átjárhatóságával az élet lehetőségét teremti meg. Az itt látható falak egyén és egyén, belső és külső, múlt és jövő, civilizáció és pusztulás, emlékezet és felejtés között épülnek. Fölrémlik bennük a műkénei labirintus öles köveinek durva arabeszkje, a füstfakította, restaurálatlan ravennai korakeresztény kápolna mozaik égboltja, a repedezett szikes puszta, az indián földisten arca, a kukoricacső szemeinek egymás melletti szorongása, az eleven test sejtjeinek lépszerkezete. A hatás is végletek között vibrál. Első pillanatra monumentális, de igazán a finom részletekben él. A mitoszokban gyökerező maradandóságra utal, miközben a gyerekkori, porba rajzolt ábrák megvesztegető mulandóságát sugározza.

A látvány a keletkezés tájaira hívja vissza a nézőt, olyan vizuális képzeteket idéz, amelyekkel az álom, az emlékezet, a képzelet színterein mindenki naponta többször is találkozik, de amit maradandóan papírra, vászonra, selyemre kivetítve – az az érzése – most láthat először.

ELŐSZÓ

Aba-Novák Judit

KÓKAY KRISZTINÁT textilművészként tartjuk számon, ő maga is annak tartja magát, ezt hitelesíti az Iparművészeti Főiskolán 1967-ben megszerzett textilszakos diplomája is. Tanulmányai befejezése után ugyanolyan lelkes ambícióval lépett be az ipari tervezőműterembe, mint közvetlen, úttörőnek tekinthető elődei, Bódy Irén, Hübner Aranka és társaik, s egy idő múlva ugyanolyan reménytvesztetten adta fel a hiábavaló küzdelmet, és próbált másfelé kitörni mint ők. A későbbiek során a Papíripari Vállalatnál legalább annyi öröm érte, hogy néhány szalvéta-tervét kivitelezve viszontláthatta. A szokottnál érzékenyebb, csöndes, éppen nem harcra termett fiatal művésznek ez azért igazi lendületet nem tudott adni, nem erre készült, újabb tapasztalatnak jó volt, továbblépésre kevés. A kagyló egyenlőre becsukódott, s magába zárta első harmóniavágya az otthont teremtő asszonyi és anyai világban teljesedett ki, fenntartva és növelve fogékonyságát, a szublimálás képességét, belső erőinek sűrítését.

Kókay Krisztina pályaralépésének ideje egybeesett a magyar textilművészet legendás, 1968-as Ernst Múzeumbeli Textilfalikép '68 kiállításával, a nagy áttöréssel, s annak folytatásával, a szombathelyi biennálék megindulásával. A nagy áttörést annak idején majdnem csodának tekintették, olyan váratlanul s akkora erővel tört felszínre a sok feltorlódott energia és tehetség. Két és fél évtizeddel a történtek után már sokkal inkább szükségszerűnek, mintsem csodának látszik ez az áttörés és az utána következő dús, folyamatos virágzás. Csodának inkább az mondható, hogy akkor, egyszerre ennyi tehetséges művész dolgozott, hogy össze tudott fogni és állandó fórumot tudott magának teremteni. A biennálék deklarált feltételei voltaképpen Kókay Krisztina választott útja ellenében hatottak: a klasszikus gobelint és a festett-nyomott textilt olykor csak megtűrték, máskor éppen ki is rekesztették a biennálékról – mégis ez volt a hely, ahol a modern magyar textilművészet „történt", ahol igazi versenyben kellett kinek-kinek helytállnia. Vagy védenie kellett a maga hitét, vagy meg kellett küzdenie új gondolataiért és eszközeiért, bevált sémával itt senki nem boldogulhatott. 1968-ban utat tört magának, valódi művészeti küzdelem, éles belső viták zajlottak a textilművészek körében, amelynek sok egyéb maradandó eredménye között az is paradox fejleménye lett, hogy újra felvirágzott a gobelin és a festett-nyomott textil, a nagy kihívásra nagyszerű választ tudtak a művészek adni, – mert volt egy hely, ahol végül is nem a szó, hanem a művészeti érték számított.

A biennálékon kezdte újra megszakított pályáját Kókay Krisztina. 1981-ben részt vett a velemi szimpózium munkájában, s ennek a sajátos edzőtábornak a lendülete vitte tovább, először a szombathelyi Nemzetközi Miniatűrtextil Biennáléra, utána pedig a soros textilbiennálékra, s ettől kezdve minden jelentős hazai és külföldi textilkiállításra.

Eddig egyetlen nagylélegzetű textilkompozíció elkészítésére nyílt alkalma: a Flamenco Hotel hallja és étterme enteriőrjének – Detre Villő belsőépítésszel közös – megtervezésével bízták meg. Ez a falikárpit ritka szerencsés csillagzat alatt született, mert a munka gondolatának kialakulásától a befejezéséig valóban a legszorosabb közösségben dolgozott a két művész – páratlanul elegáns, harmonikus, érett, közös mű jött ily módon létre. Ez a példaadó módszer nagyon elvétve fordul a művészek életében elő, az utólagos „díszítés" a megszokott gyakorlat, a valódi esztétikai összefüggések nagy kárára. Munkái sorát végigtekintve, majdnem azt kell kérdeznünk, vajon nem grafikussal van-e dolgunk, mitől, miért textilművész? Hová tegyük a „besorolást", meg a diplomája eredetét?

Az ilyesfajta kérdezősködés különben egy látszatproblémára terelné a figyelmünket – a grafikai és a nyomott textil a legszorosabb rokonságban állnak egymással, mindkettő megvalósításának és sokszorosításának a nyomtatás a technikája, a legrégibb eljárásoktól napjainkig közös, majdnem azonos a technológiájuk.

Okosabb, ha eltekintünk minden ilyesmitől és a látható művekre hagyatkozunk. Azokon pedig tisztán, törvényszerűen a rajz, pontosabban a vonal az egyetlen, de minden neki szük-

ségesre képes eszköz, amivel Kókay dolgozik. Hogy éppen selyemre, lenre, pamutvászonra vagy papírra rajzol, annak a műre nézve alig van jelentősége, noha eltérő viselkedésük kétségtelenül megszabja a vonalak futását, erejét, keménységét vagy lágyító felszakadozását, és e hatásokkal él is a művész, de rajzának nem ez az igazi lényege. Hanem az, amikor megindul a papíron a tűhegyes kemény ceruza, és apró, finom, könnyű mozdulatokkal valalmiféle új rendbe fejlődő struktúrát rajzol az üresnek látszó felületre. Az a papír másnak egy üres, fehér lap, nincs rajta semmi. Kókay azonban tudja, hogy az nem üres, milliónyi lehetőség van rajta, csak el kell indulni és meg kell találni, hogy merre és mi van elrejtve. Amikor rátalál az alapszerkezetre, akkor kezdődik az, amit a zenében improvizációnak ismerünk. Szívós, türelmes, ritmikus mozdulatai nyomán egyre több szólam lép be, mígnem kibomlik egy új jelenség. Egy táj, egy fa, egy figura, ami – ha a dolog végül úgy kívánja – tájképpé, fává, csírává, emberré, bármivé lehet. Ha nem, akkor marad lehetőségnek, ami majd egy másik rajzon folytatja rejtélyes mozgásait. Megfordított absztrakció történik: az elvont struktúra-alakzatokból bontakoznak ki a reális formák. Látomásnak nem nevezhetjük, mert ellentmond a folyamat menetének. Nincs Kókay előtt egy belső vízió, egy többé-kevésbé kész kép, amit le akar rajzolni, a rajzolás közben születik meg a formák sorozata, egymást hívva elő, egészen a végkifejletig. A rebbenékeny, könnyed vonalak szakadatlan mozgásukkal, ritmikus változásokkal rajzolják meg, hogy mi is van a fátyol mögött.

Kókay a megszokott rajzi módszert is gyakorolja, azt, amikor a reális motívum – mely lehet bármi, virágszirom, kallódó fadarab, felvágott hagyma, egy falevél – a rajz segítségével tárul fel, s lassan átalakul egy különös új rendszerré, anélkül, hogy életbeli, organikus jellegét elvesztené. Ezzel a módszerrel sem redukál, hanem feltár, hozzáad az eredeti motívumhoz, teljesebbé teszi a lényegét tekintve.

E rajzok a textilképeinek a kiindulópontjai. Textiljeit mindig természetes alapanyagú szövedékeken festi meg, a fekete és szürke, vagy a barna-rozsdavörös tónusaival, ritkábban használ igazi színeket. Ha igen, akkor is követi a saját rajzi törvényeit. Magával a színstruktúrával, az érzékeny, fénylő színek rendszerével kelt egy különös vibráló-villódzó hatást. Ez a mozgó, élő felület éppen a legkarakterisztikusabb jegye a munkáinak – néha már azt várjuk, hogy a szemünk láttára újra valami történni fog a felületen s átváltozik valami a csöndes, áramló lüktetésben.

Remek példa grafikai és festői megközelítésének gazdag eredményére a Flamenco-kárpitok szépsége, gazdagsága, nemes harmóniája. Textilképeinek fogantatása tisztán, egyértelműen grafikai meghatározottságú, és ezzel végül is tökéletesen megfelel a festett-nyomott textil technikai törvényeinek, összes történeti hagyományainak, és a legmodernebb technológiáknak is. Kókay Krisztina nem veszett el még a textilnyomóipari tervezőművészet számára sem, ha az még igazán létezne és igényt tudna rá tartani, – noha annak idején könnyen lemondott róla és társairól. Ettől vesztes csak az ipar maradt.

Kókay egy szál ceruzájával és papírjával a kezében művész lett és maradt, a grafika felé fordulva őrizte meg magát – textilművésznek.

A Dorottya utcai kiállítás katalógusának előszava

KÓKAY KRISZTINA

textilművész

Lakáscím: Budapest, Fodor utca 50/a H-1124
Telefon: 175-3985 Műterem: 202-6258

1943 május 23-án született Esztergomban
1967 -ben diplomázott a Magyar Iparművészeti Főiskolán, textil szakon

Díjak

1984 a Kulturális Minisztérium Nívódíja
1992 a XII. Fal- és Tértextil Biennále fődíja, Szombathely
1993 Ferenczy Noémi díj

Egyéni kiállításai

1983 Járási Könyvtár, Vác
1984 Collegium Hungaricum, Bécs
1992 Dorottya Utcai Kiállítóterem, Budapest
1994 Esztergomi Művészek Céhének Galériája, Esztergom

Válogatás a csoportos kiállításokból

1970 Fiatal Iparművészek I. Országos Kiállítása, Ernst Múzeum, Budapest
1981 Velemi Textilművészeti Alkotóműhely, Velem
1982 IV. Nemzetközi Miniatűrtextil Biennále, Savaria Múzeum, Szombathely
1983 Országos Iparművészeti Kiállítás. „A tervezés értékteremtés", Műcsarnok, Budapest
Velemi Textilművészeti Alkotóműhely, Velem
1984 VIII. Fal- és Tértextil Biennále, Savaria Múzeum, Szombathely
V. Nemzetközi Miniatűrtextil Biennále, Savaria Múzeum, Szombathely
Velemi Textilművészeti Alkotóműhely 1975-1983, Fészek Galéria, Budapest
1985 Magyar Gobelin 1945-1985, Műcsarnok
Textiltervek '85, Lajos Utcai Kiállítóterem, Budapest
20 Künstler aus Ungarn, 37. Internationale Handwerksmesse, Kunstmesse, München
1986 VI. Nemzetközi Miniatűrtextil Biennále, Savaria Múzeum, Szombathely
Gobelin kiállítás, Zsinagóga, Szekszárd
Kunst mit Seide. 64 europäische Künstler, Airport Galerie, Frankfurt
1988 X. Fal- és Tértextil Biennále. „Tisztelet Szombathelynek", Képtár, Szombathely
VII. Nemzetközi Miniatűrtextil Biennále, Képtár, Szombathely
1989 Textilbiennálék. Szombathely 1970-1988, Kulturális Központ, Muraszombat
Die Welt in Mini, Collegium Hungaricum, Bécs
1990 XI. Fal- és Tértextil Biennále. „Párbeszédek", Képtár, Szombathely
VIII. Nemzetközi Miniatűrtextil Biennále, Képtár, Szombathely
Kép '90. A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének kiállítása, Műcsarnok, Budapest
1990 Von Mini zu Maxi, Museum österreichischer Kultur, Eisenstadt
1991 Moderne Ungarische Textilkunst, St. Peter an der Sperr, Wiener Neustadt
Ferenczy Béni és Ferenczy Noémi születésének 100. évfordulója tiszteletére rendezett kiállítás, Vigadó Galéria, Budapest
Esztergomi Művészek Céhe, Zöld Ház, Esztergom
Murális Magyar Textilek, Apátság, Epau (Franciaország)
Magyar Textilművészet, Sala Guillem Mesquida del Centre Cultural, La Misericordia del Conceil Insulat de Mallorca, Palma de Mallorca
1992 XII. Fal- és Tértextil Biennále. „Költészet", Képtár, Szombathely
Válogatás a Szombathelyi Biennálék anyagából, Kulturális Központ, Muraszombat
1993 Figurális Gobelin, Csók István Galéria, Budapest
Deuxième Triennále Internationale de Tournai. Tapisseries et Arts du Tissu de l'Autre Europe, Maison de la Culture, Tournai (Belgium)
Zsennyei Textiles Alkotóműhely – 1993. évi résztvevőinek kiállítása, Galéria Arcis, Nádasdy-vár, Sárvár

Válogatás az irodalomból

1983 Torday Aliz: Velem haszna, Vas Népe, 1983. december 17.
1984 Gyetvai Ágnes: A Flamenco-Szálló textilfalképeinek alkotója, Művészet, 1984. április, 59-60. l.
Marianna Benkóváry: Krisztina Kókay „Textilgrafikerin", HORISONT für internationale beziehungen, No 5-6, Österreicher, 1984, p. 61
1992 Aba-Novák Judit: Előszó Kókay Krisztina kiállításának katalógusához, Dorottya Utcai Kiállítóterem, Budapest, 1992
(Karácsony): Textiles szerelem, Mai Nap, 1992. július 8.
Bán András: Kókay Krisztina kiállítása, Népszava, 1992. július 24.
Oláh János: Fal, ami elválaszt, Esti Hírlap, 1992. július 28.
Fekete Judit: Két textiles a Dorottya utcában, Magyar Nemzet, 1992. augusztus 14.
Oláh János: Kókay Krisztina textilművész kiállítása, Esztergom és Vidéke, 35. szám, 1992. szeptember 10.

Művei közgyűjteményekben

Savaria Múzeum, Szombathely
Iparművészeti Múzeum, Budapest
Művelődési és Közoktatási Minisztérium, Budapest

Művei középületekben

Flamenco Szálloda, Budapest
Polgári Bank, Budapest
Járási Könyvtár, Vác
Újebergényi Kastély-szálló, Vasszécsény

SZERETETTEL MEGHÍVJUK ÖNT

KÓKAY KRISZTINA

KÖTÕDÉS
C. KIÁLLÍTÁSÁRA

A HOTEL FLAMENCO
BUDAPEST GALÉRIÁBA.

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA

JÁNOSSY GYÖRGY

ÁLLAMI ÉS KÉTSZERES YBL DÍJAS
ÉPÍTÉSZ

1996. MÁRCIUS 19-ÉN, KEDDEN
DÉLUTÁN FÉL HATKOR.

KÖZREMÛKÖDIK
AZ IPARMÛVÉSZETI FÕISKOLA KAMARAKÓRUSA

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETÕ
1996. MÁRCIUS 19 - ÁPRILIS 16-IG, EGÉSZ NAP.

HOTEL FLAMENCO BUDAPEST
1113 BUDAPEST, TAS VEZÉR U. 7. TEL: 161-22-51

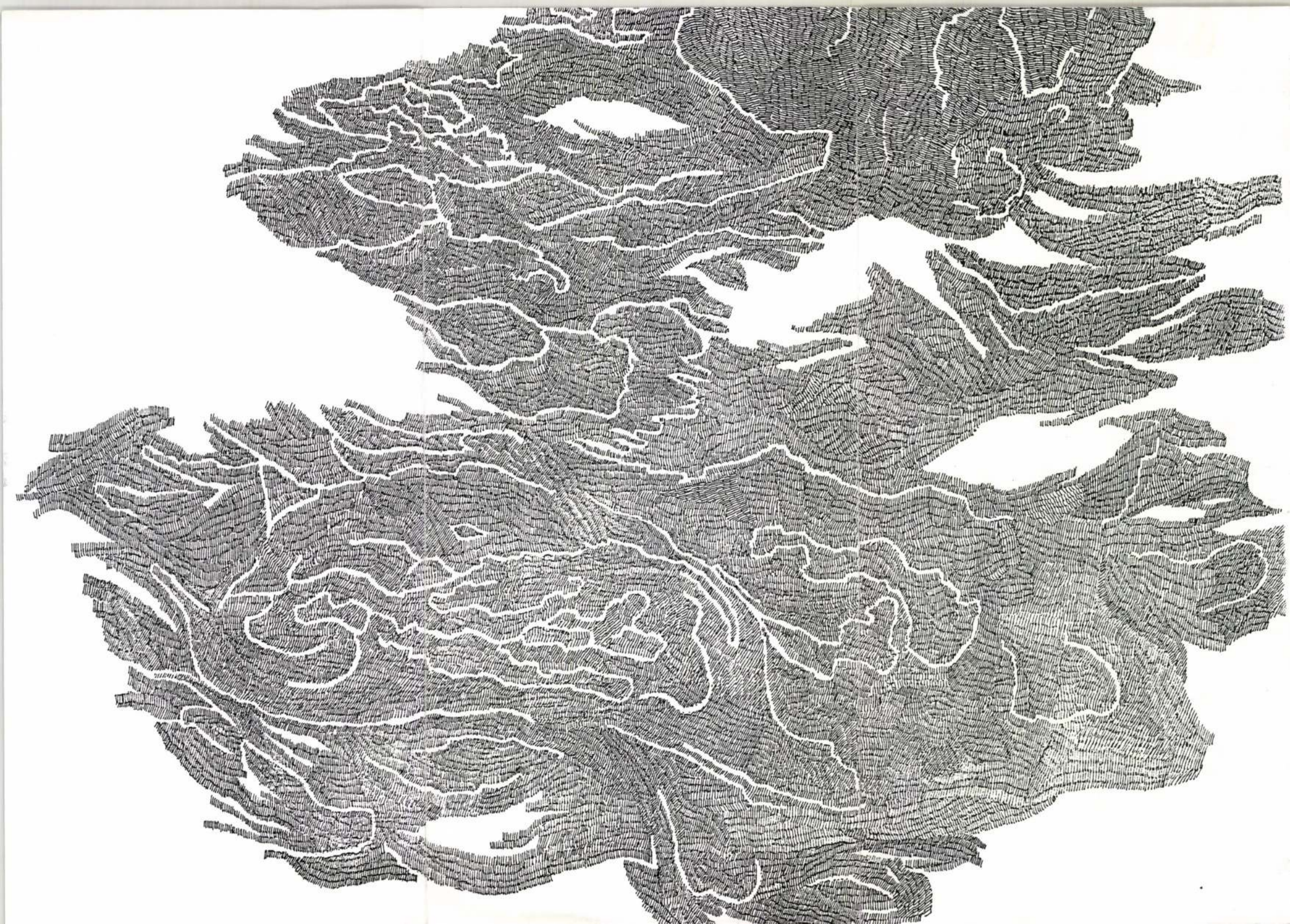

KÓKAY KRISZTINA

ultúra 2001. november 14., szerda
Magyar Nemzet
kultura@magyarnemzet.hu

„Adós voltam ezekkel a művekkel…”

P. Szabó Ernő

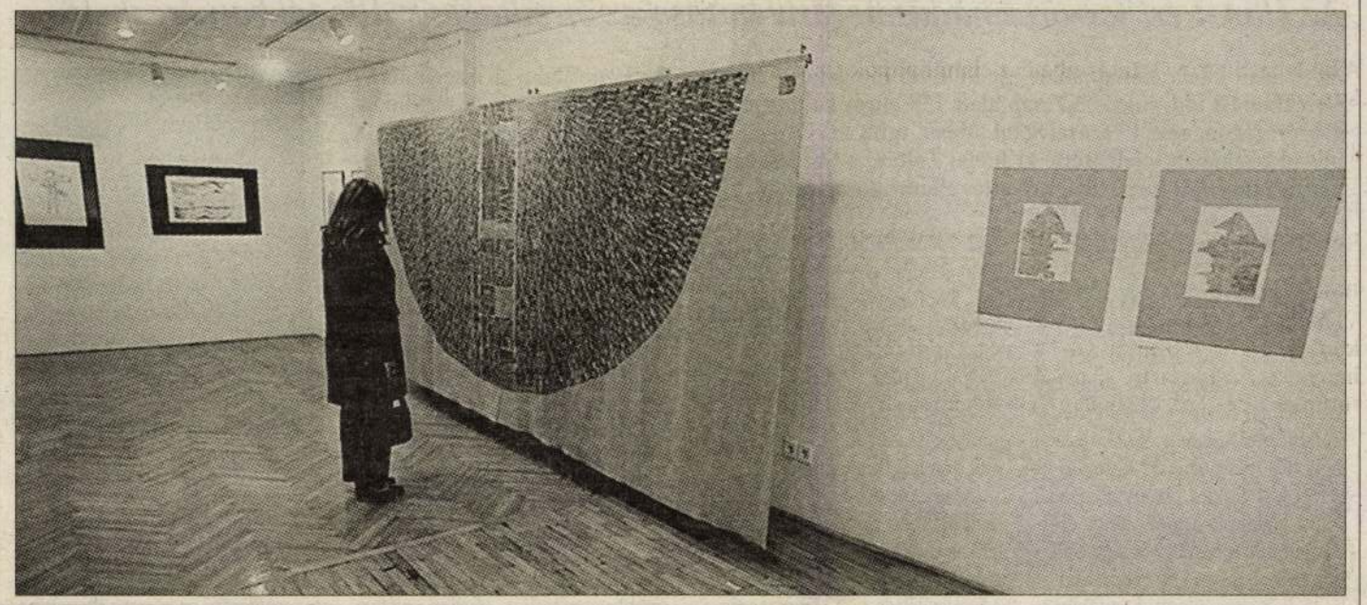

A Palást a magyar kultúra ezer évét reprezentálja

FOTÓ: VÁNYI ÁKOS

Az esztergomi Kis-Duna partján ismerkedett a művészettel az ötvenes évek első felében *Kókay Krisztina.* Iskolába menve nyolc éven át figyelte, hogyan dolgozik „a város festője”, *Bajor Ágost,* megfestve számos, azóta eltűnt részletet. Később kislányként maga is kapott egy festőállványt, s követte a példát. 1956 októberében, amikor már lőttek is, a Kálváriáról festette a tájat. Azután átélte azt, ami a városban történt, most pedig, negyvenöt év múlva a Városmajori Galériában tematikus kiállításon idézi meg az akkori képeket. Az egyetlen témához kapcsolódó, tucatnyi műből álló tárlat valójában az életmű egészét magába sűríti.

– Festőnek indultam valóban, ahogy a gyermekkori emlékek mutatják, festőként is végeztem a képzőművészeti gimnáziumban. A váltásban szerepe volt annak is, hogy egy évig dolgozni kellett akkoriban az Iparművészeti Főiskola előtt, s anyagi okokból több társammal együtt egy textilgyárat választottunk, bár igazi tervező nem nagyon kellett a gyárnak. A főiskola után szintén textilgyárban töltöttem egy időszakot, noha a tudásomra akkor sem volt szükség.

– Ezt felismerve választotta a saját műtermében dolgozó textilművész nem könnyű pályáját?

– Két gyermekem született, néhány évet velük töltöttem. A rajzolásra jutott csak energiám – és azután egy életre fontossá vált a rajz. A hetvenes évek közepe táján történt ez. A kísérleti textil nagy időszakából így majdnem teljesen kimaradtam, az élénk műhelymunkával azután Velemben találkozhattam, ahol kétszer dolgoztam. A magam dolgait csináltam ott is, nagyon kemény ceruzával rajzoltam, azután fölnagyítottam a rajz sűrű szövedékét két-három méteresre, s tovább gazdagítottam. A vászon valójában az alapot jelentette csak a számomra, amelyet grafikai eszközökkel dolgoztam meg. Néhány munkámat leszőtték, de magam nem szövök. Mára a rajz létszükségletemmé vált. Sokszor spontán módon kerülnek rá a művekre a lelki vagy élettörténések, s csak egy-egy téma, kiállítás kapcsán derül ki, hogy valójában azzal foglalkoztam, amiről szó van.

– A Városmajori Galériában kiállított Palástón olvasható szövegek kiválasztásához azonban igencsak szükség volt tudatosságra, hiszen együtt valóban a magyar kultúra ezer évét reprezentálják…

– A szövegeket valóban tudatosan választottam. De magát a palást alapmotívumot nem. Csak akkor tudatosodott bennem, hogy mi ez, amikor a mű kisméretű változatát a Fészekben kiállítottam. Akkor éreztem úgy, hogy a vonalkák betűk is lehetnek. Eszembe jutott az Ómagyar Mária-siralom, az archaikus népi imádság *Erdélyi Zsuzsannától,* amit olvasgattam. Esztergomi lévén, *Balassi Bálint* eleve közel állt hozzám, *Márai Sándor* Mennyből az angyalát pedig előadóművészektől négyszer-ötször is hallottam, olyan műnek tartottam, amelyet mindenkinek ismernie kell.

– A magyar kultúra értékei a kiállításon mintegy hátteret jelentenek a szabadságvágyról szóló műveknek. Hogyan kerültek egymás mellé a művek?

– Volt március 15-én egy kiállítás a Városmajori Galériában 1848-as relikviákból, amelyet én is többször megnéztem. Akkor kezdett körvonalazódni a mostani tematikus kiállítás terve. Mindenképpen adós voltam én ezzel. Akkor még esztergomi iskolás voltam, a gimnázium előtt, ott voltam én is a fantasztikus felvonuláson a város központjában a forradalom első napjaiban. Az egyik épületről éppen akkor szedték le a vörös csillagot, amikor odaértünk, ez volt az az emlék, amelyet megrajzoltam. A városháza erkélyéről azután elszavalta egy diák a Talpra magyar!-t, később kirúgták az egyetemről. Az 1956 I–IV. ihletői a szétlőtt házak, amelyeket Pesten is láttam, amikor a szüleimmel ennivalót hoztunk. A mi hitünkben tovább élnek című lap zászlómotívuma pedig azoknak akart emléket állítani, akiket október 26-án a szovjetek megöltek. Egy teherautón ültek, amely bekanyarodott a bazilika alatti alagútba, ahol azután találatot kapott. Ezt értettem adósság alatt… Voltak más motívumok is, amelyek megragadtak, nem vagyok igazán szisztematikus alkat, de ha lehetőségem lesz rá, folytatom a sorozatot.

– A művészeti élet megváltozott, széthullott, majd éppen az utóbbi években szerveződött újjá. Ennek keretei között van mód a nyugodt, elmélyült munkára?

– Amióta Velemben voltam, tudom, milyen jó dolog, ha az ember a napi feladatok közül kiszakadva néhány hétig egy-egy nagyobb feladaton szabadon dolgozhat. Néhány évig Zsennyén lehetett folytatni a velemi munkát, de azután anyagi okok miatt nehezen lehetett eljutni oda. Pályázni kellett volna, én ezt nem nagyon szeretem. Ezért jó az újabb időben a kecskeméti művésztelepre járni, ahol ideális körülmények között dolgozhatok.

– És hogy látja általában az ezredforduló magyar művészének lehetőségeit?

– Általában úgy gondolom, hogy nagyon jó, hogy így történtek a dolgok, ahogyan, hiszen az óhajtott szabadság jött meg. Ami egy kicsit meglepetés volt: úgy gondoltuk, hogy a sok új szálloda, irodaház időszakában nagyobb szükség lesz a munkánkra. Szomorúan tapasztaltuk, hogy nem így van. Évekig nem volt olyan jogszabály, amely a régi, „kétezrelékes” rendelethez hasonlóan arra kötelezte volna a beruházókat, hogy a kiadások egy részét műalkotásokra fordítsák. Éppen ideje volt, hogy megváltozzék ez a helyzet. Igaz, maguk a művészek sem nagyon tudták, tudják, mit kell csinálni. Számomra az jelentette a megoldást, ha leültem, és rajzoltam.

– Nem mellékesen nyert is néhány értékes díjat. Például 1992-ben a szombathelyi textilbiennálé fődíját.

– Egy nagy munkámra szavazták meg a díjat a kollégák, háromméteres, fekete-szürke, apró kockákból épült műre, amelyen egy villámhoz hasonló vonal fut végig. A címe Föltámadás volt, ha lehet mondani, egyféle szakmai állapotra utalt. Arra, hogy az a néhány év sem veszett kárba, amelyről akkor azt hittem, hogy igen. Élt bennem egyféle türelmetlenség. De egy idő múlva az ember rájön, hogy mindennek megvan a maga értelme, csak idő kell hozzá, hogy megértsük, mi is az. Azért rajzol az ember, mert máshogyan nem tudja elmondani azt, amit fontosnak tart, Ha megrajzolja az ember azt, ami foglalkoztatja, attól a problémák nem múlnak el, de könnyebb őket elviselni. Hagyni kell, hogy jöjjenek az érzések, asszociációk. És jönnek, csak mozgatni kell a kezemet.

Gazdagabb turisták érkeznek

Az USA-t ért terrortámadás negatív hatása az ötcsillagos szállodákban érezhető

Az év első kilenc hónapjában egy külföldi látogató az átlagos tartózkodási idő, vagyis 3,7 nap alatt 138 eurót költött el Magyarországon, azaz 17 százalékkal többet, mint az előző év azonos időszakában – jelentette ki Budai Zoltán, a Gazdasági Minisztérium (GM) turisztikai helyettes államtitkára tegnap.

HUNYOR ERNA–CSÁKÓ ATTILA

Szeptemberig az ötcsillagos szállodák összes kapacitása 8,4 százalékkal, 212 szobával nőtt, a szobakihasználtság több mint egy százalékkal bővült – közölte *Budai Zoltán*, aki kiemelte: az Amerikai Egyesült Államokat ért támadás és a légi közlekedés bizonytalanságai miatt kialakult negatív hatás elsősorban a fővárosi öt- és négycsillagos szállodákban volt érezhető.

A helyettes államtitkár tájékoztatása szerint a kereskedelmi szálláshelyek összes bevétele folyó áron meghaladta a 117 milliárd forintot, ami 7,2 százalékkal több, mint a 2000. január–szeptemberi időszakban. Több fontos küldőországból – Németországból, Franciaországból, Nagy-Britanniából, Svájcból, Spanyolországból, Svédországból, Norvégiából és Izraelből – 26 960 vendégéjszakával nagyobb forgalmat bonyolítottak a szállodák.

Szeptemberben az ötcsillagos szállodákban mindössze 0,3 százalékkal csökkent a vendégéjszakák száma, míg a négycsillagosokban 3,5 százalékos volt a visszaesés az előző év szeptemberéhez viszonyítva. Az adatok alapján a szeptember 11-i terrortámadás nem érintette katasztrofálisan a magyar turizmust. A GM jövőre 1,8 milliárd forint regionális pályázati összeget különített el az idei 1,2 milliárd forinttal szemben, ami ötvenszázalékos emelkedést jelent. A balatoni és a Budapest–Közép-Duna-vidéki Regionális Idegenforgalmi Bizottság 2002-ben 270 millió forintból, míg a többi 180 millióból gazdálkodhat. A kilenc turisztikai régióban 2002-re összesen 39 pályázatot hirdettek meg. Napokon belül közlik, hány utazási vállalkozásnak van a kormányhatározat előírása szerinti biztosítéka, és melyek azok, amelyeket törölni kell.

■

Az olasz Lazio tartomány várja a magyar turistákat. *Maria Luna* tartományi kormánytag elmondta: sok hasonlóságot vél felfedezni a két ország között, amelyek alapján

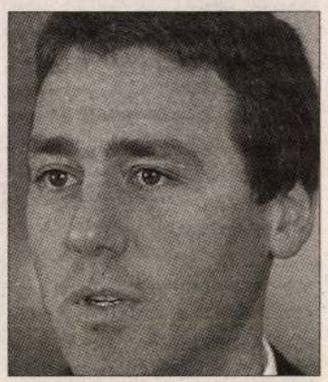

Budai Zoltán

fejleszthetők a kapcsolatok. Az együttműködés szélesítéséről szólva kiemelte: a kisvállalkozások fontos gazdasági szerepet töltenek be. A napokban a kapcsolatok bővítéséért tárgyalásokat folytattak Budapesten és Pest megyében.

A gabonapiac gordiuszi csomója

NAGY OTTÓ

Elkésett bejelentésként értékelte a MOSZ tegnapi gabonaválasztmánya az agrártárca november elején tett intervenciós kukoricafelvásárlási ajánlatát. A szövetség érvelését azzal támasztotta alá, hogy az intervenció bejelentésekor a kukoricatermés háromnegyede raktárakba került, jó részét pedig értékesítették, ezért a decemberre ígért intézkedés nem oldja meg a raktározási problémákat, és a terményükön túladott termelőkön sem segít. Ezzel szemben *Vonza András* agrárminiszter munkatársunknak úgy nyilatkozott, azért a jelzett időpontban tették meg a bejelentést, mert csak a gabonamérleg elkészítése után lehet meghatározni az eladható gabonamennyiséget. A tárca álláspontja szerint az intervenciós felvásárlás rendezi a gabonapiaci zavarokat.

A tanácskozás konzekvenciáját egy felszólaló fogalmazta meg, szerinte ugyanis az átmenő gabonakészletek agyonütik a következő évet is, már pedig két rossz esztendőt nem bír ki az ágazat.

A választmányi ülésen *Karsai József* battonyai gazdálkodó bejelentette: november 26–28-án Békés megyében több ponton teljes útelzárást szervez, ezzel tiltakozva az ágazat lehetetlen helyzete ellen.

■

Január elsejétől az előállítási költségek emelkedése miatt tíz-tizenkét százalékkal növekszik a sütőipari termékek átadási ára – ismertette tegnap *Werli József*, a Sütőipari Egyesülés igazgatója. Az áremelésre a minimálbér és az egészségügyi hozzájárulás növekedése, valamint az év közepén megdrágult

Szinten marad a tőkebeáramlás

MUNKATÁRSUNKTÓL

A vállalkozói érdekek képviseletével összefüggő feladatok összehangolása és a vállalkozások fejlesztése céljából együttműködési megállapodást kötött tegnap a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK), valamint a Joint Venture Szövetség (JVSZ) Budapesten. Az aláírást követően *Parragh László*, az MKIK elnöke hangsúlyozta: a magyar gazdaságnak fontos a külföldi tőke jelenléte, illetve további befektetések hazánkba vonzása, s a mostani szövetség is többek között ezt a célt szolgálja. A kamara elnöke biztos abban, hogy a tőkebeáramlás a jövőben nem fog csökkenni.

Mosonyi György, a JVSZ elnöke rámutatott: tőkebevonást nemcsak adókedvezménnyel, hanem szakképzett munkaerővel és képzéssel is el lehet érni; szükséges a folyamatos párbeszéd az oktatás és a

súlyozta: napjainkban egyre nagyobb volumenben valósulnak meg hazánkban a kutatás-fejlesztési (K+F) tevékenységet szolgáló beruházások.

A felek elősegítik és preferálják az innovatív, magas értéktartalmú beruházásokat. A közbeszerzési folyamatok átláthatóságát, nyilvánosságát, a törvényesség betartását szankciókkal javasolják biztosítani. Hangsúlyt fektetnek az etikus piaci magatartás szabályainak széles körű elterjesztésére és az üzleti élet tisztaságát veszélyeztető korrupció leküzdésére. A legmodernebb vállalatirányítási és vezetési ismeretek terjesztése terén is összehangolják programjaikat.

A felek lépéseket kívánnak tenni az alkalmazottak egészségvédelme, valamint a környezetvédelem céljából. Egyetértenek abban: a magyar gazdaság struktúrája azzal válik kiegyensúlyozottabbá, ha a multina-

Állami tán a keleti ré

MAYER GYÖRGY

Nagy jelentőséget tulajdonít a kormány az elmaradott régiók felzárkóztatásának, az ipari parkok létesítésének, az infrastruktúra, ezen belül is kiemelten az úthálózat fejlesztésének – emelte ki *Mádi László*, a Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkára tegnap Budapesten, a Magyar Befektetési és Kereskedelemfejlesztési (ITDH) Kht. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéről szóló befektetési konferenciáján. A kormány terve szerint 2005-ig el fog készülni Nyíregyházáig az autópálya, amely jelentős lökést adhat a térség gazdasági fejlődésének. A tapasztalatok azt igazolják, az elkészült autópályák húsz kilométeres körzetében intenzív beruházások, fejlesztések kezdődtek meg, ezzel együtt fellendül a turizmus, csökken a munkanélküliség.

Helmeczy László, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési Tanács elnöke szerint a régiónak jó lehetőségei vannak, hiszen a „legkeletibb Nyugat" lett, egy több száz milliós keleti piac első állomásaként. Közvetlen kapcsolatuk van Szlovákiával, Ukrajnával és Romániával, itt húzódik az ötös európai korridor, valamint Záhonyban

Kombinál erőmű Kis

MUNKATÁRSUNKTÓL

Tegnap megállapodást írt alá egy magyarországi kapcsolt hő- és villamosenergia-termelő erőmű kulcsrakész megépítéséről a francia EDF energetikai csoport tulajdonában lévő Budapesti Erőmű Rt. és a finn Fortum Engineering Ltd. műszaki tervezővállalat. A gáztüzelésű, kombinált ciklusú erőművet – amely 120 megawattnyi távhő és 110 megawattnyi villamos ener-

Budapest Hegyvidék XII. kerületi Önkormányzat 19/2001. (X. 31.) rendelete

a Budapest Hegyvidék XII. kerületi Önkormányzat Polgármesteri Hivatala köztisztviselőinek közszolgálati jogviszonya egyes kérdéseiről

A Budapest Hegyvidék XII. kerületi Önkormányzat Képviselő-testülete a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény (a továbbiakban: Ktv.) 4. §-ában, 42. §-ának (3) bekezdésében, 45. §-ának (9) bekezdésében, 46. §-ának (5) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján – figyelemmel a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 35. §-a (2) bekezdésének c) pontjára, valamint a polgármesteri tisztség ellátásának egyes kérdéseiről és az önkormányzati képviselők tiszteletdíjáról szóló 1994. évi LXIV. törvény 13. §-ának (1) bekezdésére – a Budapest Hegyvidék XII. kerületi Önkormányzat Polgármesteri Hivatal köztisztviselőinek közszolgálati jogviszonya egyes kérdéseiről az alábbi rendeletet alkotja:

A rendelet hatálya

1. §

(1) A rendelet hatálya Budapest Hegyvidék XII. kerületi Önkormányzat Polgármesteri Hivatala (a továbbiakban: Polgármesteri Hivatal) köztisztviselőinek közszolgálati jogviszonyára terjed ki.

(2) A rendeletben szabályozott juttatások és támogatások a részmunkaidőben foglalkoztatott köztisztviselőknek munkaidő-arányosan biztosíthatók.

(3) A rendelet 2. §-ának (1) bekezdésében, valamint 8-11. §-aiban foglalt rendelkezéseket a polgármesterre és az alpolgármesterre is alkalmazni kell.

A Polgármesteri Hivatal munka- és ügyfélfogadási rendje

2. §

(1) A Polgármesteri Hivatal heti munkaidő rendje:

hétfő	8.00-18.00
kedd	8.00-16.00
szerda	8.00-16.30
csütörtök	8.00-16.00
péntek	8.00-13.30

(2) A Polgármesteri Hivatal egyes köztisztviselőinek munkaidő-beosztását a Budapest Hegyvidék XII. kerületi Önkormányzat (a továbbiakban: Önkormányzat) jegyzője az (1) bekezdésben foglaltaktól eltérően is megállapíthatja.

3. §

(1) A Polgármesteri Hivatal általános ügyfélfogadási rendje:

hétfő	13.00-17.30
szerda	8.00-16.00
péntek	8.00-12.00

(2) A Polgármesteri Hivatal Okmányirodájának ügyfélfogadási rendje:

hétfő	12.00-18.00
kedd	8.00-13.30
szerda	8.00-16.30
csütörtök	11.30-16.00
péntek	8.00-13.30

(3) A vezető beosztású köztisztviselők a jegyző által meghatározott rendben és időpontban kötelesek ügyfélfogadást tartani.

(4) A Polgármesteri Hivatal ügyfélszolgálati ügyintézői munkakörben foglalkoztatott köztisztviselői a teljes munkaidejükben ügyfélfogadást tartanak.

4. §

A Polgármesteri Hivatal egyes szervezeti egységeinél a jegyző javaslatára a polgármester az ügyfélfogadás rendjét – átmeneti időre – a 3. § (1) bekezdés szerinti általános ügyfélfogadási rendtől eltérően is meghatározhatja oly módon, hogy hetente legalább két munkanapon biztosítani kell az ügyfélfogadást. Az általánostól eltérő ügyfélfogadási rendről a polgármester a lakosságot a Polgármesteri Hivatal hirdetőtábláján és a „Hegyvidék" újságban tájékoztatja.

A díjazás egyes szabályai

5. §

Az Önkormányzat Képviselő-testülete az illetményalap mértékét évente az Önkormányzat éves költségvetéséről szóló rendeletben állapítja meg.

6. §

(1) A Polgármesteri Hivatal munkamegosztás szempontjából elkülönült szervezeti egységeinek vezetésére osztályvezetői, irodavezetői, főreferensi, irodavezető-helyettesi, referensi, csoportvezetői megbízások adhatók.

(2) A Polgármesteri Hivatalban

a) az osztályvezetői, irodavezetői, főreferensi megbízás a Ktv. 31. §-ának (1) bekezdése és 45. §-a (1) bekezdésének f) pontja szerinti főosztályvezető-helyettesi,

b) az irodavezető-helyettesi, a referensi, a csoportvezetői megbízás a Ktv. 31. §-ának (1) bekezdése és 45. §-a (1) bekezdésének g) pontja szerinti osztályvezetői megbízásnak felel meg.

7. §

(1) Az Önkormányzat Képviselő-testülete 2001. július 1-jétől 2001. december 31-éig

a) az osztályvezetőnek, irodavezetőnek, főreferensnek alapilletménye 15%-ának megfelelő mértékű,

b) az irodavezető-helyettesnek, a referensnek, a csoportvezetőnek alapilletménye 10%-ának megfelelő mértékű vezetői illetménypótlékot állapít meg.

(2) A vezetői illetménypótlék megállapításáról 2002-től az Önkormányzat Képviselő-testülete az Önkormányzat éves költségvetéséről szóló rendeletben dönt.

8. §

(1) Minden naptári évben – külön juttatásként – a tárgyévi munkavégzési kötelezettség időtartamának arányában

a) a polgármester, a jegyző hathavi,

b) az alpolgármester, az aljegyző öthavi,

c) az osztályvezető, az irodavezető, a főreferens négyhavi,

d) az irodavezető-helyettes, a referens két és félhavi,

e) a csoportvezető másfélhavi,

f) az a)-e) pontokban nem említett köztisztviselők egyhavi illetményre jogosultak

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott külön juttatást legkésőbb tárgyév november 30-áig kell kifizetni.

Egyéb juttatások

9. §

(1) A köztisztviselőt – Budapest Főváros közigazgatási határán belül – a munkába járás megkönnyítése érdekében havonta a tömegközlekedési eszközök igénybevételére jogosító helyi közlekedési bérlet (a továbbiakban: bérlet) illeti meg.

(2) A köztisztviselőt a tárgy hónap 15-éig létesített közszolgálati jogviszony esetén egész havi, a tárgy hónap 15-ét követően létesített közszolgálati jogviszony esetén félhavi bérlet illeti meg.

(3) A bérlet nem illeti meg

a) a tartósan távollévő köztisztviselőt;

b) azt a köztisztviselőt, aki saját gépjármű hivatalos célú használatáért költségtérítésben részesül.

(4) A (3) bekezdés a) pontjának alkalmazásában tartós távollét: a 30 napot meghaladó szülési szabadság, fizetés nélküli szabadság, keresőképtelen állomány.

10. §

A Budapest Főváros közigazgatási határán kívül történő munkába járással kapcsolatos utazási költségtérítés a köztisztviselőt a külön jogszabályban foglaltak szerint illeti meg. Az utazási költségtérítés mellett a köztisztviselő a 9. § szerinti bérletre is jogosult.

11. §

(1) A köztisztviselő részére

a) saját, méltányolható lakásigénye céljából lakás építéséhez, lakásépítési telek, lakás vásárlásához, lakás bővítéséhez, korszerűsítéséhez kamatmentes lakásépítési, -vásárlási támogatás,

b) illetményelőleg,

c) képzési, továbbképzési, nyelvtanulá

d) közeli hozzátartozója halála esetén

(2) Az (1) bekezdésben felsorolt juttatá számolás rendjét, valamint a visszatérítés éves költségvetéséről szóló rendeletben m vételével – állapítja meg.

Záró ren

12

A rendeletben nem szabályozott kérd mazni.

13.

(1) Ez a rendelet 2001. november 1-jén 7. §-ának (1) bekezdését azonban 2001. jú

(2) A rendelet hatályba lépésével egyide vatal köztisztviselői közszolgálati jogviszon (X. 25.) Budapest Főváros XII. kerületi Önl 11/1996. (VI. 19.), 3/1997. (I. 15.) Budape rendelete, a 2/1999. (III. 20.) Budapest Fővá te 11. §-ának (2) bekezdés b) pontja, továbbá Budapest Főváros XII. kerületi Önkormány

(3) A 2001. évi ruházati költségtérítésre zett rendeletek rendelkezéseit kell alkalmaz

Dr. Patyi András sk.
jegyző

Budapest H XII. kerületi Ö 20/2001. (X. 3

a Budapest Hegyv Önkormányz költségvetésénel

A Budapest Hegyvidék XII. kerületi Ö lyi önkormányzatokról szóló 1990. évi L jában foglalt jogköre alapján, tekintette XXXVIII. törvény 65. § (1) bekezdésére, Önkormányzat 2001. évi költségvetéséről vidék XII. kerületi Önkormányzat rendelet rint módosítja:

1. §

(1) Az Ör. 1. §-ának (1) bekezdésében a

a) **6.972.634** e Ft bevételi főös
8.091.293 e Ft bevételi főös

b) **6.972.634** e Ft kiadási főöss
8.091.293 e Ft kiadási főöss

módosul.

(2) Az Ör-nek a bevételi és kiadási főösszlül költségvetési szervenként részletező mell lően módosul.

2. §

Az Ör. 6. § (4) bekezdésének harmadik lép:

„A Bizottság által a támogatási kérelme zájárulást a kisebbségi önkormányzatok ré lásra folyósítja."

3.

(1) Ez a rendelet a kihirdetése napján

(2) Az Önkormányzat költségvetési inté talmazást kapnak arra, hogy e rendelet mell előirányzat-módosításokat költségvetésükb rehajtsák.

Dr. Patyi András sk.
jegyző

A rendelet melléklete megtekinthető a

Budapest I XII. kerületi Ö 21/2001. (X. 3

a Budapest Hegyv Önkormányzat tu lakások és nem laka helyiségek elid

A Budapest Hegyvidék XII. kerületi Önk és helyiségek bérletére, valamint az elidege szóló 1993. évi LXXVIII. törvény (a tová 62/B. §-ának (2) bekezdésében kapott felha XII. kerületi Önkormányzat tulajdonában ál helyiségek elidegenítéséről az alábbi rendel

1. Általános re

1. §

(1) A rendelet hatálya kiterjed a Budapes (a továbbiakban: Önkormányzat) tulajdonáb jára szolgáló helyiségre (a továbbiakban: h hol találhatók.

(2) A rendeletben nem szabályozott kérd Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi I lyait kell alkalmazni.

2. §

(1) A lakások és helyiségek elidegenítés Önkormányzat Képviselő-testülete, Vagyon zottsága, valamint polgármestere gyakorol rendelet külön nem jelöli meg az elidegení korlóját, azt a polgármester gyakorolja.

(2) Az elidegenítés lebonyolításával ka Polgármesteri Hivatala látja el. Az Önkorm téssel kapcsolatos feladatok ellátásával – kü megbízhat.

2. A lakások és helyiségek elideg

3. §

(1) A lakások és helyiségek közül nem

a) helyi építési szabályzat, illetve telepü tósági határozattal bontásra kijelölt épületb

b) helyi építési szabályzat, illetve telep kijelölt területen vannak;

c) bérlőkijelölési és ismételten gyakor kivéve, ha az elidegenítéshez a bérlőkijelöl járult;

d) műemléképületben vannak, kivéve, hozzájárult;

Október 23-ra emlékeztünk

Kitüntetett pedagógusok

(Folytatás az 1. oldalról)

Arany Oklevelesek (50 éve kaptak diplomát):
dr. Bardócz Lászlóné óvónő, *Fáy Aladárné* tanítónő, *Száraz Gyuláné* tanítónő, *Szentgyörgyi Erzsébet* óvónő.

Gyémánt Oklevelesek (60 éve kaptak diplomát):
Veres Imréné tanítónő, *özv. Mészáros Mihályné* tanítónő.

Vas Oklevelesek (65 éve kaptak diplomát):
Horváth Sándor tanító, *dr. Petrik Jenőné* tanítónő.

Rubin Okleveles (70 éve kapott diplomát):
dr. Domokos Sámuelné tanítónő.

Hegyvidék Gyermekeiért Díjat kapott *Bartha Pálné*, aki 23 éve dolgozik a Városmajori Óvodák dajkájaként.

Hegyvidék Ifjúságáért Díjat kapott *Budai Éva*, kezdetben a Táncsics Mihály Gimnázium, 1989 óta a Városmajori Gimnázium tanára és *Ganyuné Balogh Erika*, a Süni Óvoda óvodavezető-helyettese.

A kitüntetett pedagógusok dr. Mitnyan György polgármester társaságában

Eötvös József-díjat kapott *Eördögh Judit*, a Virányosi Közösségi Ház igazgatónője, valamint a XII. kerületi Művelődési Központ megbízott igazgatónője; *Bartal Lajosné*, az Arany János Általános Iskola igazgatóhelyettese és *Bősze Györgyné*, a Táncsics Mihály Gimnázium pedagógusa.

Életmű-díjjal jutalmazták Békés Tiborné címzetes igazgatót (Jókai Mór Általános Iskola).

Koszorúzás a Gesztenyéskertben

A Jókai Mór Általános Iskola német nemzetiségi tagozatosai helyezik el virágjaikat

Az '56-os ünnepségen a Gesztenyéskertben lévő emlékműnél koszorút helyeztek el: *Mikó Gergely* alpolgármester, *Dr. Patyi András* jegyző (XII. kerületi Önkormányzat); *Varga János* budapesti elnök, *Maczák Pál* XII. kerületi elnökségi tag (Politikai Foglyok Országos Szövegsége); *Csányi György, Kreisz József* (Történelmi Igazságtételi Bizottság Katonai Szervezete); *Sulasz Kosztasz* (XII. kerületi Görög Önkormányzat); *Skrapits Lajos* elnök, *Hegedűs Györgyi* (XII. kerületi Horvát Önkormányzat); *Dicsőné Helmly Mária* elnök, *Göncz Mária, Deigner László* (XII. kerületi Német Önkormányzat); *Detre Villő* (XII. kerületi Örmény Önkormányzat); *Popovits Tibor Miklós* elnök (XII. kerületi Ruszin Önkormányzat); *Dr. Lásztity Demeter* elnök (XII. kerületi Szerb Önkormányzat); *Benyó Pál* (XII. kerületi Szlovák Önkormányzat); *Pintér János, Szalay Lucia, Pécsi László* elnökségi tagok (FIDESZ-Magyar Polgári Párt XII. kerületi szervezete); *Kosztolányi Rita* kerületi elnök, *Rumi Tamás* kerületi alelnök (Fidelitasz); *Bakonyi Tibor* országgyűlési képviselő, *Élő Norbert, Tüttő Kata, Csányi Szilvia, dr. Balázs Péter* (MSZP XII. kerületi szervezete); *Horváth E. Zoltán* elnök (FKGP XII. kerületi szervezete); *Dr. Vető István* (MDF XII. kerületi szervezete); *Dr. Tuzson Bence, Dr. Harangi Edina* (MDNP XII. kerületi szervezete); *Dr. Lentner Csaba* országgyűlési képviselő, *Pongrácz Csilla, Czétényi Balázs* (MIÉP XII. kerületi szervezete); *Halda Alíz* elnök, *Nádasi Tibor* frakcióvezető, *Csobánczi Gábor* (SZDSZ XII. kerületi szervezete); *Jaksics István, Rankl Adrienn* (BIT XII. kerületi szervezete); *Lambert Zoltán* esperes (Hegyvidéki Katolikus Egyházközség); *Szabó István* lelkész (Budahegyvidéki Református Gyülekezet); *Bácskai Károly* lelkész (Budahegyvidéki Evangélikus Gyülekezet); *Mezősi József* (Farkasréti Mindenszentek Plébánia); *Dr. Bácsy Zsolt* elnök, *Dr. Gaál Katalin Mária* (Farkasvölgyi Baráti Kör); *Mogyorósi Attila, Táczi Zoltán* (Magyar és Fővárosi Diáktűzoltó Szövetségek); *Fürjes Árpád* elnök (Társasházi Közös Képviselők Egyesülete); *Bécsy Lászlóné* igazgató (Jókai Klub); *Kapuvári Beatrix* (XII. kerületi Művelődési Központ); *Herczeg Eszter* (Virányosi Közösségi Ház); *Hajós Gyula* igazgató, *Kissné Baumann Gizella* igazgatóhelyettes (XII. kerületi Szabadidősport Központ); *Geyer Sándor Tibor, Dr. Lengyel Zoltán, Vajna László* (XII. kerületi Cserkészcsapatok); *Ulrich Ákos, Áder András* (Jókai Mór Általános Iskola Német nemzetiségi osztályainak tanulói és pedagógusai nevében).

Vonalakba ágyazott történelem

„Miért, hogy meghasadt az égbolt, mert egy nép azt mondta: Elég volt." (Márai Sándor: Mennyből az angyal)

1956-ról sokan sokfélén vélekednek. Egyesek a szó erejét használják, míg mások a művészetek néha bonyolultnak tűnő, mégis rengeteg információt hordozó, sajátos jelképrendszerét. A kerületünkben lakó *Kókay Krisztina* az utóbbit választotta. Ama bizonyos októberi napokat 13 évesen szülővárosában, Esztergomban átélő textil- és grafikusművész saját szemével látta az előtte vonuló tankokat, a ház tetejéről levert vörös csillagot, s a nála alig idősebb fiatalok holttesteit. Az események életre szóló hatást gyakoroltak rá. Most, a forradalom és szabadságharc 45. évfordulójának emlékére egy tárlat erejéig akkori élményeit öntötte formába. A Hegyvidéki Kortárs Galéria október 20-i megnyitóján *Marosvári Róbert* az önkormányzat kulturális bizottságának elnöke kiemelte: a hajdani hősök mellett azon művészek előtt is tisztelegnünk kell, akiknek alkotásai révén valamennyien többek leszünk. Hozzátette: fontos még, hogy legyenek a Városmajor utcai kiállítóteremhez hasonló helyek, ahol ünnepeinkkor ilyen sokan össze tudunk gyűlni. A rövid köszöntőt követően *dr. Prokopp Mária* művészettörténész, egyetemi tanár méltatta Kókay Krisztina munkásságát. Mint mondotta: az alkotó, grafikus lévén, a fénnyel és az árnyékkal dolgozik. Művein a heves, dinamikus ritmus ellenére egymásra épülő formák jelennek meg.

FOTÓK: JANZSÓ TAMÁS

Marosvári Róbert, Kókay Krisztina és dr. Prokopp Mária

Külön kiemelésre méltó az 1956 címet viselő, öt darabból álló sorozata, melyet az alkalom tiszteletére hatalmasra nagyított. Ezeken mintha villám csapott volna a sötét, sűrűn vonalazott térbe. Szólni kell arról a monumentális palástról, amin az Ómagyar Mária Siralomnak, valamint Balassi Bálint: A végek dicsérete és Márai Sándor: Mennyből az angyal című verseinek szövege olvasható, megelevenítve így az elmúlt 1000 esztendő történelmét. Kókay Krisztina hazai és külföldi tárlatai mellett számos elismerésben is részesült. Ezek sorában az 1984-ben megkapott Nívódíj, az 1992-es Magyar Textilbiennálé fődíja, valamint az 1993-as Ferenczy Noémi-díj a legjelentősebb.

Az ünnepi hangulatot dr. Prokopp Mária előadásán túl *Szvorák Katalin* Liszt-díjas népdalénekes és *Horányi László* színművész produkciója emelte. Kókay Krisztina kiállítása december 1-jéig kedden, csütörtökön és szombaton 10–18 óráig lehet megtekinteni a Városmajor utca 16-ban.

J. T.

Szmrecsányi Boldizsár szobrászművész átveszi a díjat

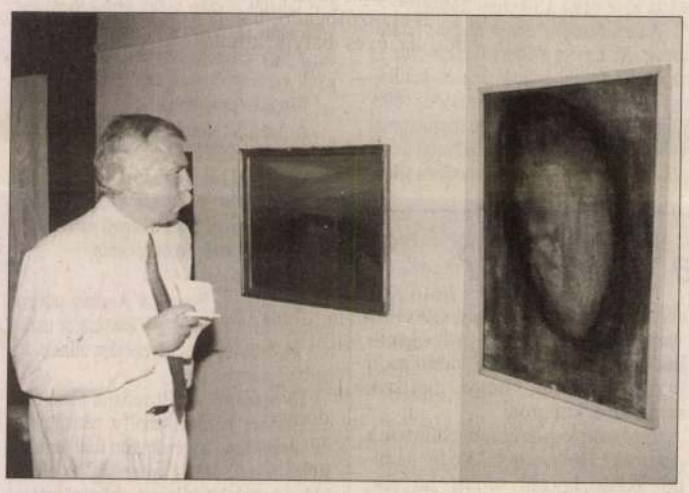

Dr. Feledy Balázs a zsűri tagja Rainer Máté: Fej című alkotását szemléli

A Kulturális Közalapítvány díját Pászthy Júlia elnök adja át Kókay Krisztinának

Kerületünk nyilvántartása szerint 425 iparés képzőművész, formatervező, építész él közöttünk. A 137 jelentkező közül a szigorú szakmai zsűri bírálatát követően 56 alkotó 77 művét tudjuk önöknek bemutatni. Ezúton köszönjük meg a zsűri munkáját, név szerint *Kratochwil Mimi, Feledy Balázs* művészettörténész, *Mihály Gábor* szobrász segítségét. Jelentkezőink között voltak jól ismert, hivatalosan is nagyra becsült alkotók, és kevésbé ismert, de nagyon jó művészek. Személy szerint nekem nagy örömömre szolgált, hogy sok tehetséges fiatal pályakezdő is jelentkezett. Úgy érezzük a kezdő fiatalok dinamikus útkeresése, technikai sokszínűsége jól kiegészíti az idősebb nemzedék érett művészetét. Lehetőséget szeretnénk biztosítani kiállításunkkal arra is, hogy művészeink találkozzanak egymással, eszmét cseréljenek, lássák kortársaik eredményeit, sikereit. Szeretnénk, ha seregszemlénkkel hagyományt teremtenénk, bemutatónk gazdagítaná Buda legszebb kerületének magas színvonalú képzőművészeti életét... mondotta a művészeti díjak átadásakor *dr. Udvardy-Nagy* István polgármester.

Az első díjat a kiállító művészek doyen-je, *Borzsák Jenő*, a 89-ik évében járó festő vehette át. A fiatalok közül *Szmrecsányi Boldizsár* szobrásznak és *Ezüst Zoltán* festőnek adta át a megérdemelt díjat a polgármester. A XII. kerületi Kulturális Közalapítvány díját az Alapítvány elnöke, *Pászthy Júlia* operaénekesnő adta át *Kókay Krisztina* grafikusnak, a HEGYVIDÉK díját *Borza Teréz* keramikus vehette át *dr. Müllner Jenő* főszerkesztőtől.

Szmrecsányi Boldizsár: Anyaság és torzó

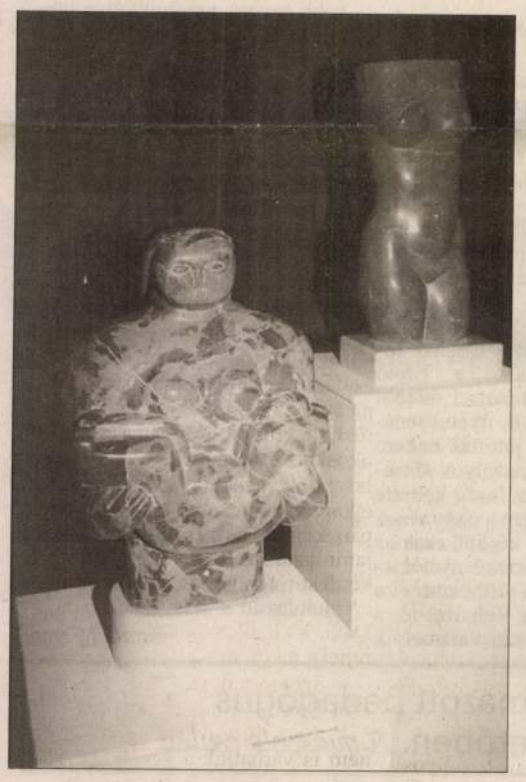

Kutas László: Mary Poppins, mögötte Ezüst György: Faludy György portré

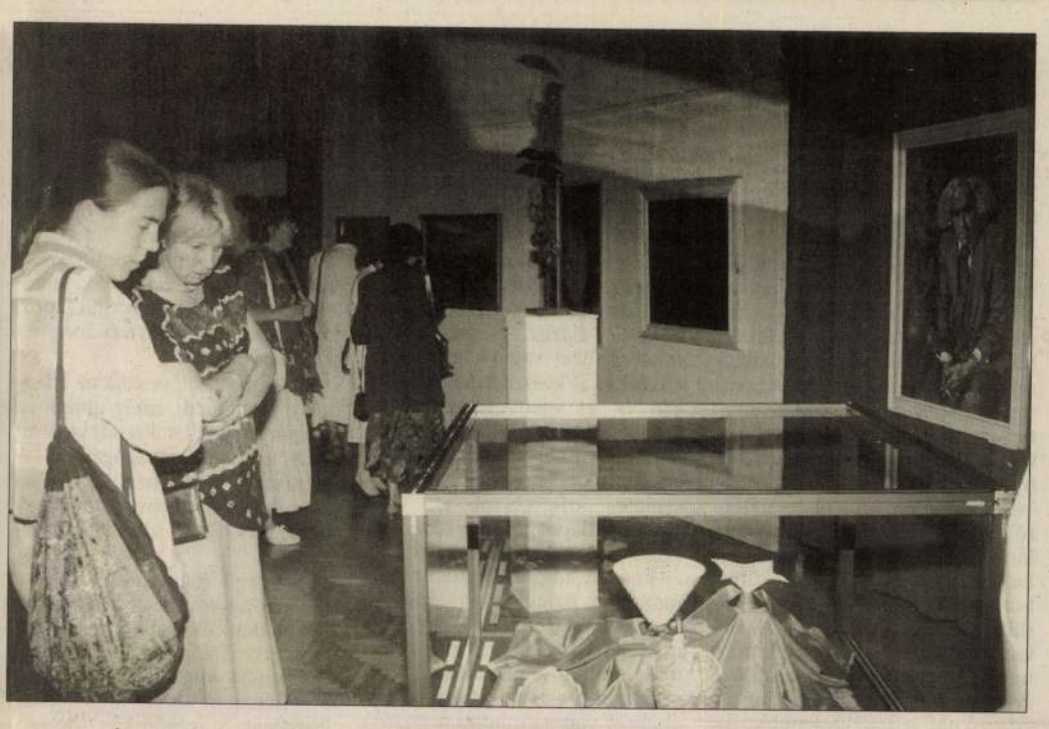

A művészek ünnepe a hegyvidéken

... Sok tehetséges pályakezdő is jelentkezett ...

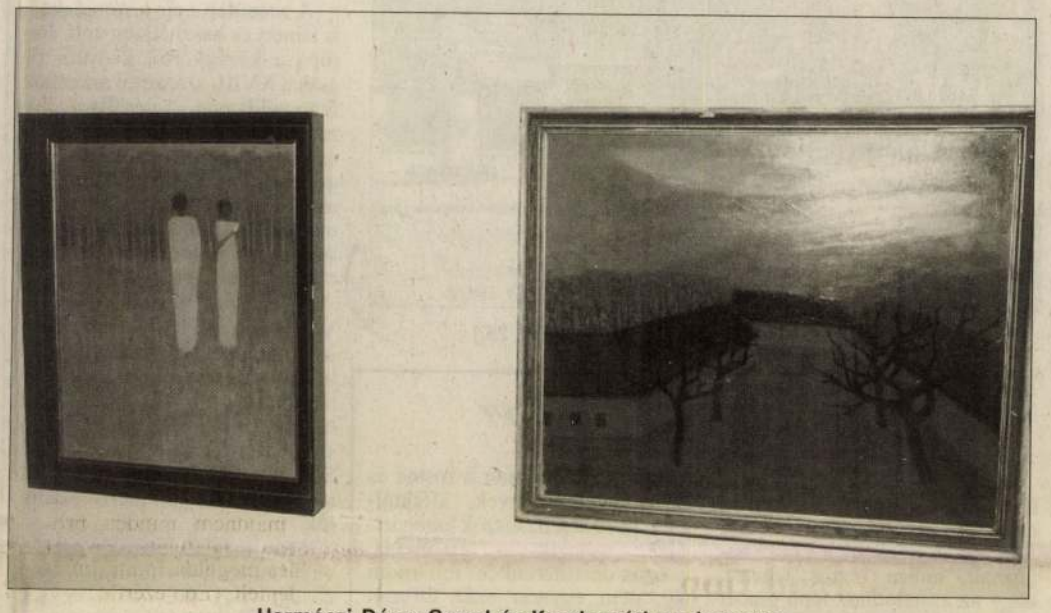

Harmóczi Dóra: Csend és Kecskeméti naplemente

Sokan érdemeltek volna díjat – bár elismerés volt a kiállítás is –, de erre most nem volt lehetőség (egyszer talán lesznek régimódi díjalapító mecénások is!). Szép, művészi munkák voltak. Jó volt látni, ahogy a vendégek egy-egy műhöz visszatértek, összehasonlítottak, elemeztek, mert nem egy kép, szobor nagyon is gondolatébresztő.

Borza Teréz Kibontakozás, *Orient Enikő* Évgyűrűink, *Csete Ildikó* Pusztába kiáltott „Száz szó" I.–II., *Ezüst Zoltán* Középkor, *Nyerges Éva – Oláh Tamás* Ipari forradalom, *Nagy István János* Kútvölgyi kápolna, *Harsay Ilona* „és Mindazokért", *Bukrán Edit* érdekes kivitelezésű Csónakja, Kosara, *Hajdu Zsófia* Hálós tálja; ötletes, mondanivaló, gazdag *Széchy Beáta* A papír világa, az Épített szobor *Lakos József* munkája, *Kutas László* mosolyrafakasztó Mary Poppins repülő figurája, szép munka *Molnár Sándor* Díszbotja, *Szabó Kinga, Csonka Zsuzsa, Högye Katalin, László Zsuzsa, Jáger Margit, Gálócsy Edit* vázái, táljai, edényei, *Pataki Miklós* Keszthelyi Vénusza, *Schrammel Imre* Torzója, *Szmrecsányi* Torzója és az Anyaság, múltba tekintő *Borzsák* Balatoni tája, *Kármentő András* Tiszakécskei öregháza, *dr. Varga Géza* Az öreg csizmadia c. festménye. Mennyi gondolat, mennyi szép terv, kivitelezés: *Kókay Krisztina* Hársfaillat III., *Novák Henrik* Mária mennybevitele, *Horányi Ágnes* kompozíció kékben... Bocsánat úgy vettem sorra, ahogy a régen hiányolt tartalmas kiállítás képei, szobrai a szemem előtt újra felvillantak – de egyszer mindenki bemutatásra kerül a HEGYVIDÉK-ben is, ezek az értékek nem sikkadhatnak el. A kerület értékeinek megmentésére törekszik az önkormányzat újabb terveivel is. Ennek fontosságát, megértését bizonyítja a művészek és a lakosság egymásra találása.

•

...és egy csendes bár merésznek tűnő javaslat: van a Városmajorban (Városmajor u. 44.) egy pusztuló villa, a magyarság nagy festőjének, a magyar történelem nagyjait megörökítő művésznek, *Barabás Miklós*nak egykori otthona és műterme. Vajon a jeles művész villája nem adhatna otthont a kerület múltbéli és a jelen művészi értékeinek – *állandó kiállítóhelyiségként?* Méltón őrizné Barabás Miklós emlékét és méltó megbecsülése volna kerületünk legjobbjainak, kimagasló műveiknek.

Schelken Pálma

Kármentő András: Tiszakécskei öregház

Borzsák Jenő: Balatoni táj, Csete Ildikó: Pusztába kiáltott „Száz szó" I–II.

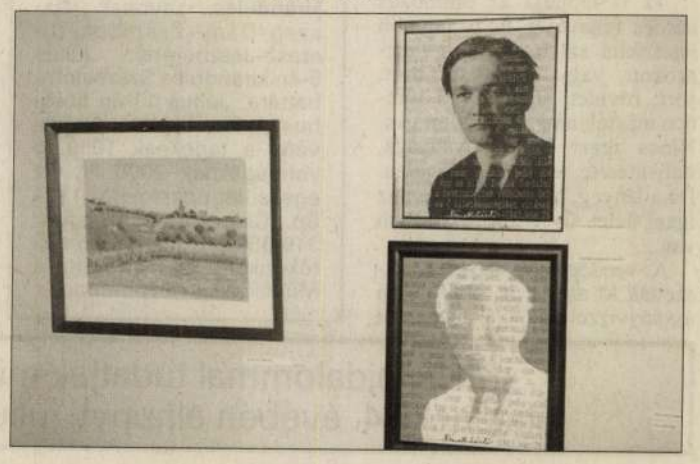

Az étlapokról

Ha bemegyünk valamilyen melegkonyhás vendéglátóhelyre, az első dolgunk kézbe venni az étlapot. Kevesen tudják, hogy az étlap gazdaság-, szakma- és művelődéstörténeti értéke mellett sokszor a korra jellemző művészi, reklám- és helytörténeti érdekességekkel is szolgál. Franciaországban és Ausztriában már a XVIII. század második felétől, nálunk a múlt század elejétől jelentek meg. Külalakjuk, tartalmuk, sokszorosítási módjuk (indigó, anilinfestéssel történő sokszorosítással – úgynevezett hektográffal –, stencillel, rotaprintes eljárással vagy nyomdai eljárással), többnyelvűségük sokat árul el az üzletről, annak jellegéről, színvonaláról, tulajdonosáról. Számos helyen nem készítettek külön borlapokat, hanem az étlapra kerültek fel az italok árai is. Az étlapok általánossá válása előtt az úgynevezett konyhai cédulák, árlapok, ártáblák töltöttek be az étlapoknál jelentéktelenebb, de a vendégeket felvilágosító szerepet. A századfordulón már, de főleg a két világháború között a nívósabb vendéglátóhelyeknek voltak külön déli és esti, sőt néhánynak még éjszakai étlapjai is!

Manapság általában napi étlapot készítenek. (Vannak olyan üzletek, ahol heti, havi vagy állandó étlapokat tartanak, de azt kiegészítik napi ajánlattal.) Az igényes vendéglátóhelyek már a múltban is, de főként a 60-as évektől díszes étlapborítókat, sokszor füzet vagy könyv alakú eligazítókat készítettek. Nem ritkán és az igényesebbekben – több nyelven is olvasható az ételek összetétele, készítési módja, s egyéb, a gasztronómiával kapcsolatos információk is. Van, ahol az étlapot fóliázzák, másutt színes fotókkal is kiegészítik.

Fontos, hogy a jó étlap tartalmazza az üzlet és a tulajdonos nevét, címét (telefonját, egyéb ismertető adatokat stb.), a dátumot, esetleg a napszakot. Nem árt, ha a grafikus által készített étlapról van szó, hogy a rajzoló neve, adatai is legyenek rajta feltüntetve. Fontos az is, hogy az ételek megnevezése, árai egyértelműek, olvashatóak legyenek. Írhatnak rá egyéb, például a számlázással vagy fizetéssel kapcsolatos tudnivalókat is. (Például ha a számlát ...% kiszolgálási díj vagy „plusz" is terheli; vagy az ételek ára a körítést nem tartalmazza stb.)

A felsorolt követelmények szakma- és művelődéstörténeti szempontból különösen a jövő kutatói és vendéglátósai számára jelentenek értéket, fogódzót, támpontot – míg a történészeknek az életmód-ismeretek felderítésének nélkülözhetetlen (apró, de rendkívül jellemző és fontos!) kellékei, adatai.

Sokan összetévesztik az étlappal a menülapot, mely utóbbi az ételsor, étrend (étekrend) valamilyen szempontú válogatása. A menülap (vagy menüsor) lehet napi és diétás, turista stb., vagy ünnepi és egyéb alkalmakra készített.

A menü fogásainak száma a különböző korokban különböző, így például a középkorban az udvari étkezéseken 12, a lakodalomban 24 volt. A fogások száma a történelem során fokozatosan csökkent. Sorrendjük is ötletszerű. Századunkra úgy alakult, hogy 4–8, jelesebb ünnepekre 6–14 fogást tüntettek fel. Ma általában az ételsor ízelítővel kezdődik, majd leves, utána előétel következik. Közétel, amit sorbet követ, azután a főétel a soros. Végül csemegék, utóételek, a kávé és az italok zárják az étkezést. A menüben legfontosabb szabály a változatosság. Nem szabad ismétlődni az alap-nyersanyagnak, a készítési módnak, színnek, ízeknek, fűszerezésnek stb.

A menülap már a rómaiaknál is ismert és használatos volt. Európa a középkortól kedveli, de csak a XVIII. századtól maradtak fenn példányai. A vendégek előzetes tájékoztatását célozza, de emlék is egyben. (Sok különleges esemény hiteles dokumentuma. Aláírásokkal, egyéb információkkal az étlaphoz hasonlóan különböző tudományokban forrásértékű lehet!)

A Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum étlap- és menülapgyűjteménye sok hasznos információval szolgál – használják is grafikusok, séfek, üzletemberek –, leggyakrabban a szakmatörténettel foglalkozók. Sőt, receptkönyvszerzők is, sok megújítható ötletet merítve belőlük.

Egy megye, város, kerület vagy valamilyen földrajzi, gazdasági vagy társadalmi egység egybegyűjtött étlapjai, menülapjai nemcsak szakembereknek, hanem minden, a gasztronómia iránt érdeklődőnek is sokat érnek, hasznos tanulságul és kiállítási anyagul szolgálnak. Felhasználhatók az oktatásban, a pályaorientációban és a továbbképzésben is. Történelmi időkre vonatkozóan fontos adatok forrásai.

A fenti szempontok alapján gyűjthetők, értékelhetők lesznek, tanulságosak fiatalnak és öregnek, hazánk fiainak és külföldieknek egyaránt!

Dr. Draveczky Balázs

Aranymókus étterem (XII., Istenhegyi út 25.)

„Inni mit hozhatok?"

A legmagyarabb pincérkérdés Rábafüzestől Záhonyig, út menti csehótól szállodai éttermekig. Akár bevezetnek, akár rád se bagóznak, abban biztos lehetsz, hogy az asztalodhoz lépő pincér első szava az lesz hozzád: „inni mit hozhatok?" Mert igazán nyerni az italon lehet.

A magyar ember, ha betér a vendéglátóhelyre, akár akar étkezni, akár nem, inni biztosan fog, – gondolják a pincérek. Biztos ami biztos, akinek az asztalán ott az innivaló, az már nem mondhatja el, hogy vele nem törődnek, még ha az étel másfél óra múlva érkezik is. Egyébként is, az igazi üzlet: az italfogyasztás.

Tőlünk abban az irányban, amerre kicsiny hazánk tartozni ácsingózik, van ugyan holmi étkezési kultúra, amely kialakított valamiféle ízharmónia-rendet, amiben megkülönböztetik az aperitifet, az étkezés utáni dohányzáshoz való égetett szeszektől, a fehér borokat a vörösektől, a könnyű szesztartalmú innivalókat a nehéz, fejbekólintósoktól, ezért nem az italnál kezdik. Tudják, hogy más való a halhoz, mint a vadhoz, más a szárnyashoz, megint más a pörkölthöz vagy a sajthoz. A legtöbb magyar még azt is úri huncutságnak érzi, ha egy filmben valaki méghozzá évjárat szerint rendel (és kap!) italt, mert hiszen „nem mindegy neki, hogy mitől rúg be?"

A magyar itallap a kimért boroknál csak a vörös vagy fehér minősítést ismeri, de hogy annak mi a karaktere, származási helye, azt kár firtatni, mert a pincér vagy nem érti a kérdést, vagy nem vallja be, hogy még homoki tőkét sem látott hamisbort fog kihozni.

Az is táplálja az ominózus kérdés feltevését, hogy legtöbb hazánkfia azt issza, amit megszokott, vagy amit kap: bort, sört, rövidet, függetlenül minden mástól, ami az asztalon van. Nincs igazi íz-élményanyaga, italismerete, amiből válogatna. De a lényeg, hogy iszik, mert az igazi üzlet az italfogyasztásban van.

A vendéglősök ügyesen játszották ki azokat is, akik holmi ásványvízzel szeretnék megúszni az italozást. Ma már a rostos és szűrt gyümölcslevek, affektáltabb nevükön dzsúszok kategóriájába tartozik az ásványvíz, vagyis deciliterenként minimum 40, nem egyszer száz forintot számolnak érte. Miközben az üzletekben (nem is nagykereskedelmi áron!) 70-150 forintért lehet a dobozos gyümölcslevek literjét kapni, és a margitszigeti ásványvízből is 65-100 forintért adnak másfél litert, ők hozzák a hűsítőt az eldobni és megfizettetni való 0,25-ös vagy 0,33-as palackokban még a legócskább gyorsétkeztetőkben is, és persze ezt felszámítják.

A szocializmusban még legalább félliteres sört értettek a korsón. Manapság, ha egy vendéglő ad magára, a korsó vagy a stucapohár csak négydecis, vagy ha mégis ötdecis, akkor is be van rajta jelölve a 3,5-es vonal. A háromdecis pohár sör sem lesz több, mint kettő-kettő és fél, a kétdecis pikolót pedig csak a szakma öregjei ismerik ifjúkori tévedéseikhez besorolva. Így tehát minél drágább a korsó sör, annál kevesebb van benne. Világos? Így van rajta igazi haszon!

Ezért van az, hogy ha nagynéha bevetődöm egy vendéglőbe és rám vigyorog a pincér: „inni mit hozhatok?", – én manapság legtöbbször azt felelem: „köszönöm, semmit!"

Ne csak engem érjen meglepetés aznap!

MAmut

A Természetvédők Turista Egyesülete programjából:

Július 4-én autóbuszos kirándulás, útvonal: Isaszeg–Dány–Zsámbok–Újszász–Jászberény. Július 5-én kirándulás Százhalombattára. Július 11-én autóbuszos túra Bujákra. A részvétel a tagoknak 1000, a vendégeknek 2000 Ft. Az egyesület postacíme: 1124 Bp., Csörsz u. 18. Telefon: 319-9854. Ügyelet: csütörtökönként 16–18 óráig a Művelődési Központban.

100 éve történt

Szálloda a Svábhegyen

A svábhegyi Skoupil féle fényesen berendezett szállodát Lajrovszky Lajos a Gerbeaud (Kugler utóda) cukrászat kiállítási főszakácsa vette bérbe.

Felhívás

A Zugligeti Egyesület sokat tett a Zugliget érdekében. Ezért elvárja azt, hogy működését figyelembe részesítsék és méltányolják s minden zugligeti birtokos lelkesen csatlakozzék az Egyesülethez, mely nem csak az érdekeket karolja fel, de a magyarítás munkájában is előljár.

Hirdetés

Okos szamár eladó. Bővebb értesítés nyerhető az Alkotás utca 21. szám alatt.

Terv mely csak elképzelés maradt

Egyrészről a Budapest székes főváros közönsége, másrészről a „Budapesti Kábelvasút Társaság Mössmer József és Weszely István" budapesti bejegyzett cégű közkereseti társaság közt a székesfőváros I. kerületében fekvő buda-tabáni Egyháztérről kiindulólag az istenhegyi templomtérig vezetendő kábel (sodronykötél) rendszerű vasútnak kiépítéséhez szükséges fővárosi közterületnek használatának átengedése iránti feltételek megszabása.

Gloriett

Az ezredévi műemlék (ma: Hősök tere) felállítása kapcsán el kellett távolítani az ottani artézi forrás fölé épített Gloriettet. A „Budapest Hegyvidéki Turista Egylet" annak idején arra kérte a fővárost: a Gloriettet a Széchenyi hegyen állíttassa fel, hogy a kirándulók gyönyörködhessenek a szép kilátásban. A közgyűlés a kéréshez hozzájárult és megszavazta az e célra szükséges költséget.

Az emlékművet ennek alapján felállították. Az Egylet a Gloriett elkészülte és az egylet fennállásának tízéves jubileuma alkalmából száz évvel ezelőtt, 1898. július 9-én, szombaton este díszlakomával és táncmulatsággal egybekötött ünnepélyt rendezett, melynek keretében leleplezték a műépítmény falában elhelyezett emléktáblát. Az alkalmi beszédet *rákosfalvi Mérő János* tartotta, aki *dr. Demkó Béla* egyesületi titkárral hosszas fáradozásuk gyümölcsét látták a megvalósulásban.

A műépítményt a közhasználatnak magasztos beszéd közepette *Halmos János* polgármester adta át.

Az Istenhegy veszedelme

A székesfőváros egyik gyöngyét, az Istenhegyet veszély fenyegeti. A csatornázás hiánya és a hézagos szemétszállítás a pompás levegőben máris zavarokat okozott. A salak úgy távolodik el, ahogy neki tetszik s a különféle vízfolyásokba szakadva kap belőle a Krisztinaváros is s ennek egészségi viszonyait is kockáztatja. Bizony jó lenne már, ha az Istenhegyre is gondolnának és megtennének minden lehetőt a szép vidék érdekében, hiszen nem az Isten háta mögött van az, hogy úgy elfelejtkezzenek róla és kitegyék veszedelemnek az itteni lakókat.

Viteldíj probléma

A tanács előterjesztése a fővárosi közlekedési vállalat kérvényére az egységes viteldíj behozatalának elhalasztása és a városmajor-terézvárosi templom közötti útvonalnak a városligeti artézi fürdőig leendő kiterjesztése iránt.

Vendéglátás

Árnyaskert. Petruska András udvari és kerti helységében, a Városmajor utcában a közönség rendelkezésére állnak. Jó borok jutányos áron.

Új vendéglő. A Városmajor utcai volt Csapkovics házban, ahol a pénzügyőri bizottság van, a vendéglőt Richtarszky Vilibald vette át. Az új vendéglős jó ételekkel és italokkal látja el a közönséget.

Nem újdonság a hegyi kerékpározás

A Budai Kerékpár Egylet fényesen sikerült hegymászó kerékpárversenyt rendezett. Az indulás a déli vasút érkezési oldaláról történt, a cél az istenhegyi Templom tér volt, ahol nagyszámú közönség várta a beérkezőket.

Eredmények: Főverseny (3980 m): *1. Gillemot Ferenc* (BTC), *2. Kirchknopf Ferenc* (MAC), *3. Seregi Andor* (Condor K.E.). *Juniorok* (3980 m): *1. Bauer Sándor* (Condor K.E.), *2. Papp Ferenc* (Condor K.E.), *3. Schener József* (Budapesti K.E.). A versenyt bankett követte, ahol *Ary Pál* elnök osztotta ki a díjakat.

Művészet

Smak Károly műterme a Krisztina körút 91. és a Bors utca 1. szám alatti átjáróházban létezik, hol mindennemű szobrászati munka a legolcsóbb árban elkészíttetik. Építőmestereknek különösen a díszítési munkákat ajánlja.

A közönség figyelmébe

Van szerencsém a nagyérdemű közönséget tisztelettel értesíteni, hogy a volt Schaffler Miskához címzett vendéglőt „Restauration Sans" cím alatt az Arany Bárányhoz címzett Bittner féle házba (Alkotás utca 21.) helyeztem át. Újonnan berendezett helyiségemet és árnyas kertemet a n.é. közönség figyelmébe ajánlom. Társaságoknak chambre sépare, a kertben külön kioszk, ebédeket, vacsorákat külön meg lehet rendelni, amely a legújabb konyhaízlés szerint készülnek. Minden időben francia és magyar konyha.

A szép kertben egy minta tekepálya is létesült. A vendéglős a nagyérdemű közönség számos látogatását kéri.

Összegyűjtötte

Kahlich Endre

Hová lettek a gombák?

Sok évvel ezelőtt még egy-egy hétvégi kirándulást követően friss erdei gombapörköltet vacsorázott a családunk. Nem ismertem az igazi, dús gombatermő területeket, de ha a kerület erdőiben a kiadós séta vége felé a turistautak közelében kicsit körülnéztem, akkor perceken belül összeszedtem annyit, amennyit egy étkezéshez elegendőnek tartottam. Találtam többet is, de felesleges lett volna hazavinni. Hadd jusson belőle másoknak is! Tavasztól őszig négy–öt alkalommal kerestem fel a Moszkva tér közelében a gombavizsgálót, mert természetesen minden adagot megvizsgáltattam.

Később, ha megéheztünk egy kis erdei gombára, akkor már valamivel tovább kellett bóklásznom az erdő sűrűjében, amíg összeszedtem a szokásos gomba-adagunkat. A keresgélés módja egyszerű: alig tenyérnyi területen cipőorral kicsit megemelgetem a tavalyi avart és ahol sok fehér gombafonalat látok, ott már érdemes szemlélődni. A félreismerhetetlen gombaillat a lelőhelyhez vezet.

Az erdei gombát változatlanul szeretem, mégsem jártam már évek óta a gombavizsgálónál. Az erdei avarba is csak megszokásból túrok bele, mert bárhol kotorászom, ujjonganom kell, ha véletlenül egy-egy szál gombafonal előbukkan valahol.

Régen még az ideinél jóval szárazabb időjárás után is lépten-nyomon találtam májusi pereszkét, eléggé gyakori volt a nagy őzláb-gomba és a jóízű galambgomba sem volt ritkaság. Akkor sem kellett lejárnom a lábamat, ha éppen vargányára, erdei csiperkére, vagy egyéb nemes gombafajra fájt a fogam. Mindegyik megtermett a XII. kerület erdeiben. Azóta nem lettem ügyetlenebb (remélem), vaksi sem vagyok (túlságosan), mégsem leltem az idén még egyetlen vacsorához elegendő erdei gombát sem. Gombáéknál talán az a legújabb divat, hogy egyiküknek sem hord kalapot?

Egészen egyszerűen eltűntek a gombák! Hová lettek? Pedig az erdő akkor igazán teljes, ha fák, cserjék, füvek, virágok, bogyók és gombák laknak benne. Ott a helye a pillangóknak, a rágcsálóknak, a kérődzőknek, a madárkáknak, de még a ragadozóknak is!

Nem túlzom el az igényeimet! Nem kívánom, hogy minden gomba kalapjához egy-egy apró erdei manócska könyököljön, ahogyan a mesekönyvekben látom! De a szépformájú, ízletes csemegéknek legalább a látványában szeretnék gyönyörködni!

Gyerekkoromban a sötét jövőt úgy képzelték el a szakemberek, hogy mindent ellepnek és megesznek a gombák. Ennek éppen az ellenkezőjét tapasztalom! Ma már a gombákat fenyegeti a kipusztulás, legalábbis itt, a kerületben. És nem azért, mert az erdőjárók megették őket!

Sok-sok növény- és állatfaj szigorú védelem alatt áll. De ki védi meg a gombákat? Erre addig kellene gondolni, amíg akad belőlük néhány példány! Mi módon lehetne küzdeni a gombák fennmaradásáért? Miért nem dolgozták ki a hatásos gombavédelem módszerét?

Az erdők szemlátomást betegek. Kis szélben is életveszélyt okoznak a letördelőző ágak, gyéren terem az erdei gyümölcs, nem nyüzsögnek a kedves állatkák, szegényesebb lett a színpompás virágszőnyeg. A sokszólamú madárdalból hiányzik néhány jellegzetes trilla és lassan kihalnak a gombák is.

Pedig a biológiai egyensúlyhoz az erdő egész élővilágára szükség van!

-folt-

A nótám

Dalold el a nótádat s megmondom, ki vagy! Eredményes módszer, régi példák is igazolják. Mert – teszem azt – Ady Endrének a Mátészalka gyászban van kezdetű népdal volt a nótája. A legtökéletesebb mértékben rímel vele. A komor, balladisztikus ének sötét színei teljesen megegyeznek az Ady-versek vérárnyalatos aranytónusával. Móricz Zsigmond a Lement a nap a maga járásán, sárgarigó szól a Tisza partján kezdetű dalt intonálta, amikor a homoki borocska meghozta a nótázó kedvét. Miről is szólt volna a legnagyobb „kelet-magyar" nótája másról, mint a Tiszáról? Sarkadi Imre is mély átéléssel énekelte mindig, hogy „a szerelem szélesebb a tenger vízénél", hiszen úgy lángolt Kondor Ágiért, hogy csak ő tudhatta igazán, milyen széles a szerelem.

Az én nótám is népdal. Mindössze négy sora van:

Zöld erdőben lakom, keressél galambom,
nyári folyóviznek csak zúgását hallom,
nyári folyó vize ősszel megaluszik,
de az én szerelmem soha meg nem nyugszik.

A dallam egyébként apró eltérésekkel megegyezik a Megrakják a tüzet kezdetű, közismert népdal melódiájával.

Nos, magam is sokat töprengtem rajta, hogy mitől olyan kedves nekem a népköltészetnek ez a kurta, de igen-igen mélyből fakadó terméke? Talán a nyári folyó miatt. Én valamiféle alga, pisztráng vagy tintahal lehettem előző életemben, mert delejes hatással vannak rám a vizek. Amikor Franciaország egy Royan nevű tengerparti városkájában hónapokig tartózkodtam ösztöndíjas diákként, egyszerű volt a napi programom: déli tizenkettőig különféle audio-vizuális nyelvtanfolyamokon vettem részt, fél egykor megebédeltem a Hotel Terminus családias éttermében, pontban kettőkor pedig kiültem a tengerpartra és öt–hat órán át rezzenetlenül bámultam az Atlanti-óceánt. Messze röptette a képzeletemet a vízsivatag, amely látszólag a legsivárabb látványt nyújtotta, kiváltképp a téli hónapokban, amikor sem rajta, sem mellette nem mutatkozott semmiféle élet. A felszín sem fecsegett és még mélységesebben hallgatott a mély. Mégis ezer arcát mutatta meg a tenger annak, aki oly odaadó érdeklődést tanúsított iránta, mint én. Huszonhét éves voltam és azon nyomban verssorok képződtek a lelkemben:

Elszédített a tenger. Először láttam akkor
határtalan hatalmát, mely fényt rabolt a naptól,
merész morajt a sástól, haragot a szelektől –
mindent magába gyűjtött. S én elszédültem ettől.

Igen, elszédített és megbabonázott a tenger, mint mindig mindenféle víz: a Szék nevű kacsaúsztató a falum határában, a Gerje-patak gyerekkorom legnagyobb metropolisza: Cegléd közelében, vagy akár a Tápió tízvalahány kilométerrel odébb. Kislegényként csak ilyen csenevész csermelyek jutottak nekem osztályrészül az aszályos síkságokon, talán ez az ínség keltette fel a vágyat bennem a nagy vizek iránt. Ezért aztán később csak az számított teljes értékű nyaralásnak, ha vízparton tölthettem el a szabadságomat, a Velencei-tó, a Balaton, vagy netán valamelyik tenger mellett. Tán csodáltam, ám én sem szerettem különösképpen a hegyeket, de nem az Alföld tengersík vidékét vetettem ellenük, hanem a vizek varázslatos világát, mondhatni: magát a sík tengert. Lakni is a Dunaparton lakom már, a tizenharmadik kerületben.

Ezért az a népdal lett leginkább enyém, amelyikből ki lehetett hallani a folyóvíz zúgását. Kamaszkoromban a rádióban hallottam először, szép tenorhangon énekelte valaki. Talán Béres Feri volt. Szerelmes voltam, ezért is szíven ütött a dal. A népköltészet gyakorta „vizes" hasonlatokkal érzékelteti a szerelem természetét. Sarkadi nótája is tengerek mércéjével mérte a szerelem hatalmasságát, az én nótám pedig a szerelem nyughatatlanságát mondja el a legmagasabb költőiséggel. A nyári folyó vize megsűrűsödik, szinte lelassul az őszi derektől, ám a szerelem örvénylése deresedéskor sem csihad.

Ezt most tudom csak igazán, amikor magam is megderesedtem már. Ezért most talán még inkább nótám ez a népdal, mint akkor, amikor először áradt nagy zúdulással a szívembe.

Baranyi Ferenc

Mély fájdalommal tudatjuk mindazokkal, akik ismerték, hogy Zsolnay Imre nyugalmazott pedagógus életének 84. évében elhunyt, július 1-jén helyeztük örök nyugalomra a Farkasréti temetőben. *A gyászoló család*

"Akár egész személyes létünk
egyetlen fonálon, a világ sorsa,
a kozmoszé is, egy hajszálnál is
vékonyabb rostszálon
vagy azt helyettesítő írószerszám
közvetítette vonáskán is fordul,
s nincs az a kötél vagy utópisztikus
vízió az emberiség megmentéséről,
amely olyan erős volna,
mint a leheletnél is vékonyabb,
feketénél is feketébb fonál
vagy a sem önmagának,
se másoknak nem irgalmazó vonás,
amely némán is elmondja,
mi elől menekülünk, honnan jöttünk,
hová megyünk,
s az izgalmak, félelmek, remények,
kételyek dzsungeléből merrefelé
nyílik a frissen született remény
alig foszforeszkáló tisztása."

(Szabó Magda megnyitó beszédéből.
Budapest, Vigadó Galéria
1997. június 12.)

A Keresztény Múzeum
szeretettel meghívja Önt
1997. október 10-én,
pénteken du. 5 órára

KÓKAY KRISZTINA

textiljeiből és grafikáiból
rendezett kiállítására.

A kiállítást megnyitja

Wehner Tibor
művészettörténész

Közreműködik csellón
Willinger Ágnes

Megtekinthető
1998. január 5-ig hétfő kivételével
naponta 10-17 óráig
Esztergom, Mindszenty tér 2.

KÓKAY KRISZTINA

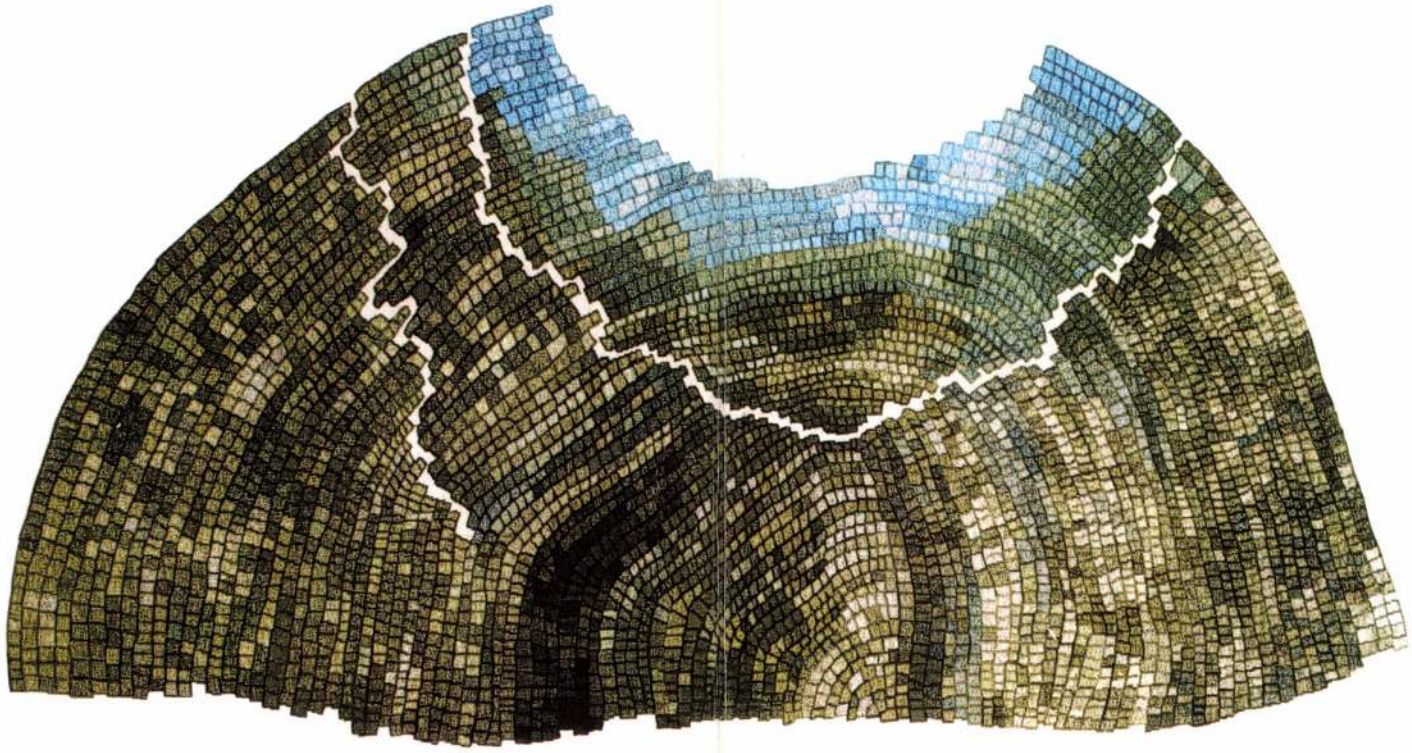

A Nagy Pszeudó

A kép dicsérete — Ki váltja le a valóságot?

Mi a helyzet? — kérdezi *Czakó Gábor* esszékötetének címe, s az esszék maguk is minduntalan. Helyzet van — válaszolhatjuk eme leggyakoribb kimondott és kimondatlan kérdésre, sőt benne vagyunk nyakig. Ez a helyzet pedig nem más, mint a szent olaj és a szar kevercséje — eddig *Hamvas Béla* a kötetben idézett gondolata —, amelyből időközben az első elem teljesen kimaradt. Szkeptikusabb elemző ezen a ponton abba is hagyhatná a kötet vizsgálatát, és elvonulhatna jól kibőgni magát. De hát manapság egy jó kolostorba sem egyszerű bejutni, s kár is lenne az elemzés izgalmas és megdöbbentő eredményeit elhallgatni.

Czakó Gábornak ez a Rémmeséken edződött, gyakran bántó, csípős-elegáns nyelvezetű esszécsokra szerves, egységes világlátásról tanúskodó egyetlen képbe áll össze. (Különösen a Magyar—Magyar Nagyszótárral együtt.) Ebben a képben aligha lehet gyönyörködni, még ha egyes darabjai pillanatokra megdobogtatják is a szívünket, mint az *Amikor Isten egy pillanatra elengedi a kezünket,* vagy *A boldogság forradalma.* Ezek ugyanis inkább az ellenpontok a kötetben, az irányt mutatják, amerre valamikor eltévedtünk, s nem találjuk a kiutat.

Czakó nagyszabású filozófiai víziót vázol fel a világról, a nyelvről, a gazdaságról, a kultúráról, erkölcsről, az emberről. Úgy látja, hogy korunk, amelyet Gazdaságkornak nevez, valami hosszabb folyamat mókuskerékszerű végéhez érkezett. Minden olyan tökéletlenül tökéletesen a helyére került benne, hogy kirobbantani alig van remény.

Kezdődött pedig az egész a polgári forradalmak idején, amikor is a felszínen a szabadság-egyenlőség-testvériség hármas jelszavával tulajdonképpen Isten végső dehonesztálására, földre döntésére indultak harcba a „képmások". Harcuk sikeresnek mondható, hiszen a Gazdaságkorban már nincs helye Istennek. Az uralmat, az irányítást átvették a dolgok.

Mindehhez négy csoda elegendő volt. Az első az áldozat irányának megfordítása. Az tehát, hogy az ember a korábbiakkal ellentétben, amikor Istenért, hazáért, családért feláldozta magát, mára inkább saját boldogulása érdekében áldoz fel mindent. A második csodában szétváltak a dolgok és szellemi lényegük. Így lett a kultúra helyett civilizáció, az országból állam, a szerelem elmaradt a szexustól, az erkölcs helyébe árnyéka, a jog lépett, a személyekből egyének váltak…

A harmadik csoda — a másodikból következően — a valóság leváltása. Ha már úgyis szétváltak egymástól a dolgok és a szellemi lényegük, miért ne lehetne magát a valóságot leváltani? Ezt a média cselekszi meg. Az létezik, ami a médiában megjelenik — vallja Czakó. Mindehhez a negyedik csoda már egészen aprócska: az új ember. Itteni megnevezésével a konzumidióta, a Barbi, akinek helyét a piac szabja meg, de egyben értékét is a piacon érvényesíthető teljesítménye. Az új ember, aki nem a saját életét éli, hanem a dolgokét. A Gazdaságkor egyben ugyanis Információkor is, aminek a világa pszeudóvilág. *„Médiumainak egyesült deleje maga a Nagy Pszeudó. A Quazi. A Szinte. A Megszólálásig. A Szebb, Mint A Valóságban. A Helyettes Lét. Neve millió, egyik jobban csillog-villog a másiknál, káprázтat, a világot egyetlen faluvá egyesíti, igaz, bátor, megmutat, leleplez, szabad. Az ő szabadsága a legfontosabb, egyenest övé a szabadság. Joggal, mert valamennyi emberi lény, aki létköreként elfogadta, reá ruházta szabadságát, mint a Nagy Inkvizítor gyermekemberei. Azóta általa lát, általa hall, általa tapint, általa ízlel, általa érez, végül pedig általa él, hisz és ítél."*

A dolgok irányításában élni, s minderről úgy olvasni, hogy magunkat beleképzeljük ebbe a nem hízelgő képbe, fáradságos, bosszantó, olykor pillanatokra vérforraló ténykedés. Czakó pedig nem kíméletes. Nemcsak azért, mert a régi fogalmakat sutba dobja, s újakat használ, fülünknek nem mindig jól csengőeket, de provokál is folyton: csőcselékkor, csőcseléknyelv, piacember, konzumidióta — sorjáznak a megnevezések. Logikusan birizgálja állandóan az ingerküszöbünket, hiszen meggyőződése, hogy a Nagy Pszeudó világában a dolgok zaja-ricsaja oly mértékben megemelte ezt a küszöböt, hogy nehéz elérni, áttörni.

Ha az olvasó túlteszi magát azon, hogy személyes sértésként fogja föl Czakó kategóriáit, egyenes útja van a megértésig, s esetleg az elfogadásig. Akkor már élvezni is tudja a gondolatmenetet, s a stílust is. Azt a csavarintást, ahogy ismert, vagy ismerni vélt dolgokat(?), fogalmakat(?), tényeket(?) leporol, s eredeti(?) megvilágításba, értelmébe visszahelyezi őket. Esetleg újba. A sajtószabadságról írva például a közismert *Montesquieu*-féle hatalommegosztás kapcsán megjegyzi: *„A törvényhozás, a végrehajtó és bírói hatalom egymást ellenőrzi egy szabatosan kidolgozott jogi koreográfia szerint. Mint a mesében: három rabló strázsálja a zsákmányt és egymást."*

Ehhez a három hatalmi ághoz kapcsolja Czakó is a negyediket, a sajtót, amelyről írva tollát leggyakrabban mártogatná vitriolba — ha nem számítógéppel dolgozna. Jelzi ezt egyik vicce is, amit mottóul emel a Nagy Pszeudó elé: Sztálin vendége a moszkvai díszszemlén Hannibál, Hunyadi János és Napóleon. Hannibál a repülőket látva álmélkodik, mennyivel könnyebben jutott volna át elefántok nélkül is az Alpokon; Hunyadi a törököket egy hónap alatt kiverte volna a harckocsikkal; de az igazi dilemma Napóleoné, aki a Pravdát bújja: „Ha nekem ilyen újságom lett volna, máig nem tudná a világ, hogy elvesztettem a waterlooi csatát…"

Íróhoz, esszéistához méltóan leghevesebben a nyelvvel és annak megtestesülésével foglalkozik Czakó. S itt a legeredetibb. Izgalmas elemzés például a *Hogyan kell egy országot elfoglalni?* Ki gondolná, hogy a nyelvnek ekkora hatalma van, hogy a fegyveres leveretés diadalát csak vele lehet teljessé tenni? A nyelv elfoglalásával. A pozitív fogalmak kisajátításával, a negatívak átruházásával, a régi értékeket képviselő szavak foszt(ogat)óképzővel ellátott alakjainak bevezetésével. Ezek közül a legismertebb a *haladó* és a *szocialista* voltak — még emlékszünk.

A nyelv erejét mutatja az is, hogy az 1956-os „események" megnevezése körül milyen harc dúlt, s csak akkor dőlt el a *Kádár*-rendszer legitimációját is magával ragadva, amikor a *Pozsgay*-bizottság kimondta, hogy forradalom volt, s nem ellenforradalom. Ha ilyen súlyosak a szavak — amelyeket Czakó nem igazán szeret annyira, mint a képeket, mivel csak az utóbbiak azonosak teljesen önmagukkal, ám jobb híján elfogadja és használja őket —, akkor logikus, hogy a velük való élés és visszaélés különösen foglalkoztatja. A sajtószabadságról például kiábrándító a véleménye. Ez a forradalmak zászlajára sokszor tűzött követelés megvalósult. De nem a nép szabadsága jött el vele, hanem a szakmáé. Sőt a polgári demokráciák — pardon, Gazdaságkor — legnagyobb ellentmondásainak egyike, hogy amíg a társadalmak berendezkedése demokratikus, a sajtó nem az: nem választott, nem ellenőrzött, legfeljebb a tőkecsoportok által. Más dolog tehát a tájékoztatók szabadsága, ami többé-kevésbé érvényesül, s más a tájékozódóké. Erről csak annyit, hogy Czakó meggyőződése szerint a valóság és a nép egyaránt leváltható a sajtó által.

Hasonló illúzióromboló sorok olvashatók arról is, hogy lényegét tekintve valóban annyira különbözik-e az a sokféle rendszer, amelyik Gazdaságkor idején létezik-létezett. Meghökkentő, ahogy Czakó összehozza a szocializmus ötéves terveinek ájtatos-lelkes fogadkozását-esküvését a polgári demokráciák választási kampányainak hevült szónoklataival, vállalásaival. Ugyancsak kiábrándító a fejlődésről vallott nézete is: olyan a Gazdaságkor, mint a rák. Csak addig él, míg terjeszkedhet.

Nem könnyű olvasmány, de élvezetes, gondolkodtató a Mi a helyzet? Át- meg átszövik az utalások, a ma már szokatlan oldalszéli jegyzetek — az olvasó firkálgatásának is hagytak helyet. Lehet olvasni a kötetet részletekben, elölről és hátulról kezdve: akkor sem kerülhető ki az üzenet. Hogy benne vagyunk. Azt nehezebb megtalálni, hogy mit gondol kiútnak Czakó. Van tréfás félmondata erről (a 3. út az előző kettő innensó végének eredője felé keresendő), és van lírai-esszéisztikus, s van hitbéli. A lírai: *„Az igazi kérdés: az ember több-e a vágynál, értelemnél, akaratnál, thümosznál, szenvedélynél akár egyetlen szikrácskával, egyetlen nem evilági szikrácskával, amit mind közönségesen léleknek nevezünk? Ha igen, akkor van megoldás."* A hitbéli kiút: *„Vallás kellene ismét…"* S hogy ezek az utak hova vezetnek? Czakó szerint talán a valóságba.

(Talán nem véletlen, de kár, hogy a kötethez szinte csak egy helyen, Budapesten, az IGEN Egyesületnél lehet hozzájutni.)

HALÁSZ LAJOS

Amerikai vendégénekesek a Zeneakadémián

Az Amerikai Egyesült Államok nemzeti ünnepe, a függetlenség napja alkalmából gálahangversenyt rendeznek július 2-án a Zeneakadémián a Concert Masters International Ltd szervezésében. *Verdi* Requiemjét az USA egyik legismertebb félprofesszionális kórusa, a Mendelssohn Choir of Pittsburgh adja elő. Az 1908-ban alapított énekkar rendkívül színes repertoárjáról ismert: műsorukban oratorikus művek és Broadway-musicalek egyaránt szerepelnek. Karnagyuk a kétszeres Grammy-díjas, méltán világhírű *Robert Page*. Az est énekes szólistái: *Carolann Page, Susan Shafer, Brian Meneely, Peter Van De Graaff*. Közülük külön is említést érdemel a szoprán Carolann Page, akinek a Sony Classics kiadásában nemrégiben jelent meg *Placido Domingóval* közös lemeze. A koncerten a fennállásának 50. évfordulóját ünneplő budapesti MÁV Szimfonikus Zenekar működik közre.

A requiem a halotti mise egyes részeinek megzenésítéséből létrejött, több tételes zenei műfaj. Nevét a szöveg kezdősorától: *„Requiem aeternam dona eis, Domine"* (Adj nékik örök nyugodalmat, Uram) kapta. A hagyományos mise és a requiem között a leglényegesebb eltérés, hogy ez utóbbiból a Gloria és a Credo tételek teljesen elmaradnak, és az egyes, egyébként változó szövegű miserészek állandó szöveget kapnak. A műfaj leghíresebb szerzői *Verdi, Mozart, Berlioz, Brahms, Cherubini, Schumann, Liszt* és *Sztravinszkij*. A requiem több zeneszerzőnél túlnő eredeti funkcióján: nem csupán liturgikus zene vagy megrendelésre készült mű, de lehet például a zeneszerző halálra készülődésének tükre, vagy a szöveg sugallta komor végítélet-lelkiállapot művészi interpretálása, vagy egy nagy személyiség előtti hódolat megnyilvánulása. Ilyen például Verdi műve, amelyet a nagy olasz író, *Alessandro Manzoni* halálának első évfordulójára írt, 1874-ben.

Erőteljes dallaminvenció, érzelemgazdagság, ragyogóan színes zenekari hangzás — alapvetően ezek jellemzik a kivételes értékű művészi alkotást. Verdi éppen e művével cáfolt rá arra a félelmére, hogy immár nem írhat szíve sugallata szerint, mert állandóan a közönség és a kritika kegyeit kell keresnie. A komponista szerint a művészet igazi országa akkor jön el, *„ha majd egyszer felvirrad a nap, melyen többé nem esik vitaszó melódiáról és harmóniáról, német és olasz iskoláról, a zene múltjáról és jövőjéről"*.

Komor liturgikus szellemben kezdődik a zene: szaggatottan, halkan indul meg a karban a könyörgés az örök nyugalomért. Ám, épp az örök világosság említése teszi a zenekar addig sötét színeit meleggé. A *Requiem aeternam* tétel után őszintén dalol a *Kyrie:* Uram, irgalmazz nekünk. A lágy melódiát hatalmas, drámai erejű zenei freskó követi, a *Dies irae*. E kilenc, egymásba kapcsolódó zenei képre tagolt misetételben adja tanúbizonyságát Verdi annak, hogy nem véletlenül ő a zenés színpad fejedelme.

Az utolsó ítélet napjának félelmetes vízióját a magánhangok széles felépítésű négyese váltja fel: könyörgés Krisztushoz, szabadítsa meg a megholt hívek lelkeit az örök kárhozat minden büntetésétől (*Offertorium*). S ezután jönnek a szintén jól ismert tételek, az Urat hozsannázó *Sanctus,* az *Agnus Dei* Isten bárányáról, ki elveszi a világ bűneit, a *Lux aeterna,* amely azért imádkozik, hogy örök világosság fényeskedjék a halottaknak, s végül a *Libera me* (Szabadíts meg).

E záróegység keletkezésének egyébként külön története van. Amikor *Rossini* 1868-ban meghalt, Verdi felvetette az ötletet: Itália legkiválóbb zeneszerzői komponáljanak közös halotti misét, adják elő Rossini szülővárosában, majd pecsételjék le, és csak Rossini halálának 100. évfordulóján szólaltassák meg újból. Tizenhárom alkotó küldött be miserészletet, Verdi a Libera me tételt. Ám, a szép kezdeményezést a hatóság közönye megbuktatta, s így e muzsika végül a Requiembe került.

(dal-bor)

Textíliák a Rondellában

Kókay Krisztina esztergomi tárlata

A történelmi városban, Esztergomban született a háborús években, majd budapesti főiskolai tanulmányai után a fővárosban telepedett ugyan le, de szülővárosába azóta is rendszeresen hazajár. *Kókay Krisztina* az esztergomi vármúzeum rusztikus rondellájában sem tagadja meg származását: mostani egyéni kiállításán ugyanis a főfalon két vadonatúj tervét is ez a milió ihlette. Az *Esztergom Anno* szinte szélesvásznú panoráma a történelmi-geográfiai szépségek ötvöződéséről (még akkor is, ha egyelőre „csupán" ceruzarajzban és viszonylag kis méretben), a *Tisztelet Balassi Bálintnak* pedig érdekes és rendkívül dekoratív, barokkos bordűr koszorújában állít méltó emléket az itt hősi halált halt költőnek.

Ha akadna rá közösségi megrendelő — mert mindkét téma jellege és a végleges kivitelezés mérete egyaránt monumentális teret igényel —, falikárpit is lehetne ezekből a tetszetős grafikákból. Akár a rendkívül drága és munkaigényes, hagyományos gobelin formájában, akár a művésznő által kikísérletezett — viszonylag olcsóbb és gyorsabb, de épp olyan mutatós — textilfestési eljárással. Mint amilyen például a szintén itt látható, többméteres vászon, a *Feltámadás* (1992), az Iparművészeti Múzeum tulajdonából, amelyik natúr alapon, fekete színnel íródott a boltíves befoglaló formába, parányi apró részlet pecsét nagyságú motívumaiból összehozva. Éppúgy, mint mellette felfüggesztett „ikerpárja", az *Ami élni segít* világos belsejű labirintusa. Avagy — mindjárt a bejárati előcsarnokban — az azonos évjáratból való és hasonló technikai eljárással kivitelezett *Elmaradt beszélgetés,* amelyet viszont hűvösen elegáns alapanyaga, a hófehér selyem tesz kontrasztosabbá és egyben frappánsabbá.

A textilművésznő szívesen beavatja a nézőt műhelytitkaiba. Elővázlataira a sokoldalúság jellemző: a feketefehér és a színes ceruzarajztól a rézkarcig terjed egyedi vagy sokszorosított grafikai skálája. A kékesszürke árnyalatokból szőtt *Régi kert* tavaly elkészült, négyzetméteres faliszőttese esetében a tenyérnyi, realisztikus alapötlettől halad az elvontabb és a nagyobb véglegesség felé, akárcsak a *Magamba zárva* című kompozíció az arasznyi rajztól a méteresnél terjedelmesebb kézifestésig.

Illusztráció: Falak között (1992)

Legárnyaltabban ezt a folyamatot a különböző című, műfajú és stilizáltsági fokú, mégis szemmel láthatóan összetartozó „hármas" esetében követhetjük nyomon: a *Szentgyögyhegy* a természetben papírra vetett, konkrét és tradicionális tájkép, az összes, jól felismerhető részletelemekkel; az egy évvel későbbi faliszőnyeg — a *Kék hegy* — koloritjában és komponálásmódjában egyaránt áttételes, szinte jelképpé válik; akárcsak a motívum további variánsa, a kissé sejtelmes névvel illetett rézkarcsorozatban összefoglalt szülőföldélmény, *A hegy titka...*

Ez utóbbi faliszőnyeg a Polgári Bank tulajdona. Vajon akad-e mecénás a közeljövőben a Balassi-portréra vagy a historizáló Esztergom Anno nosztalgikus gobelinvázlatára?

WAGNER ISTVÁN

Könyv

Szabó Ferenc: Csillag után

Szabó Ferenc jezsuita páter, költő és irodalomtörténész három évtized alatt írt tanulmányaiból ad válogatást a kötet. A tanulmányok modern magyar és francia írók és költők istenkereséséről szólnak. *Rimbaud, Baudelaire, Claudel, Mauriac, Camus, Ady, Babits, József Attila, Illyés Gyula, Szabó Lőrinc,* és a többi bemutatott alkotó sorsa és életműve azt példázza, hogy állandóan küzdött bennük a pogány s a keresztény, a hívő s a hitetlen.

Szabó Ferenc sok eddig csak kevésbé ismert mozzanatra irányítja figyelmünket az életművek elemzése közben. Így például rávilágít arra: tarthatatlan az a sokáig hangoztatott állítás, hogy Ady Endre istenes verseit dekadens életérzés hozta volna létre, vagy hogy Babits katolicizmusa esztétikus lenne csupán. Megrázó a József Attiláról tett megállapítása: a tragikus sorsú költő nem tudott hinni a Hegyi Beszéd mennyei Atyjában, bűntudata egyre erősödött, s végül eljutott az öngyilkosságig. De ugyanígy elgondolkoztató a francia költők sorsa: Baudelaire nem hisz Isten szeretetében, ezért egész élete viaskodás Isten és a sátán között. Rimbaud végig azért küzd, hogy megváltoztassa életét, s egyes kortársai szerint halálos ágyán megtér. Camus a kereszténységet a rossz keresztényekkel azonosítja, s nem tud hinni, ugyanakkor a Pestis szentje, Tarrou a szolidaritás s a felelősség típusa.

A könyv szerzője senkire nem akar erőltetetten vallásos mezt húzni, s mint írja, a modern költészet annak ráeszmélése, hogy a világ Isten nélkül maradt, de elemzéséből kiderül: az igazi költő s író mindig az élet legmélyebb titkait faggatja, s így óhatatlanul eljut Istenhez, a Teremtőhöz, függetlenül attól, hogy mennyire fogadja el a személyes Isten létét vagy jóságát. A transzcendens titkai utáni vágy csaknem minden jelentős alkotóban megtalálható. (Távlatok Kiadó, 1995)

BODNÁR DÁNIEL

K. K.

A VIGADÓ GALÉRIA meghívja Önt
1997. június 12-én, 18 órára,

KÓKAY KRISZTINA

kiállításának megnyitójára.

Megnyitja:

SZABÓ MAGDA
Kossuth díjas író,
akadémikus

Közreműködik:

GARAS DEZSŐ

és
PALÁSTI MARIETTA
gordonkaművész,

A kiállítást rendezte:

JÓRY JUDIT
művészettörténész

A kiállítás megtekinthető: június 12-től, július 6-ig,
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

VIGADÓ GALÉRIA

A kiállítás létrejöttét támogatták:
Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány
Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány
Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete

KÓKAY Krisztina

1124 Budapest
Fodor u. 50/A

A hegy titka
kézzel festett pamutvászon, 100x160 cm

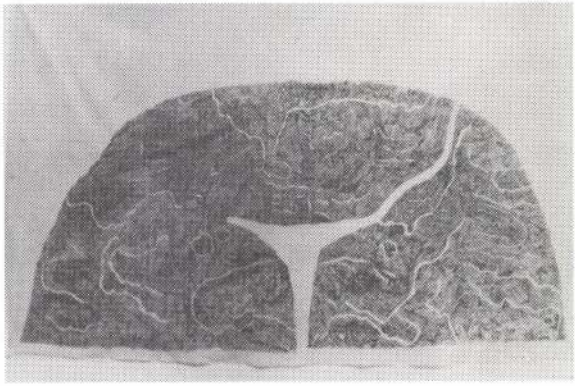

1943. Esztergomban született
1967. Az Iparművészeti Főiskolán szerzett diplomát

Egyéni kiállítások:

1983. Vác
1984. Bécs – Collégium Hungaricum
1992. Dorottya utcai Kiállítóterem, Budapest

Csoportos kiállítások:

1970., 1973., 1974. „Sigillum" Csoport – Esztergom, Bábolna
1970. Fiatal Iparművészek Első Országos kiállítása, Budapest
1981., 1982. Velem
1982 óta rendszeresen szerepel a Nemzetközi Miniatűrtextil Biennálékon és a Fal- és Tértextil Biennálékon Szombathelyen
1983. Országos Iparművészeti Kiállítás, Műcsarnok
Fészek Galéria, Budapest
1984. Szeged, Moszkva, Szombathely
1985. München
Magyar Gobelin 1945-1985., Műcsarnok
1986. Textiltervek 85., Budapest Galéria
Gobelin kiállítás, Szekszárd, Párizs
Airport Galerie, Frankfurt
1989. Muraszombat, Varsó, Bécs
Téli Tárlat, Műcsarnok
1990. Eisenstadt, Celldömölk
„Kép '90", Műcsarnok
1991. Tihany,
Ferenczy Emlékkiállítás, Vigadó
Palma de Mallorca, Párizs,
Gobelin kiállítás – Epeaux-i katedrális

Díjak:

1984. a Művelődési Minisztérium Nívódíja
1992. a 12. Fal- és Tértextil Biennálé fődíja
1993. Ferenczy Noémi díj

Hol bújik meg a szeretet.

Vonalaim szavak, mondatok,
érzelmek halmaza, messziről jövő üzenetek,
jelen és régmúlt élményei, befeléfigyelés,
belső hangra, belső lüktetésre,
a megfejtendő titokra való figyelés,
a teremtés titkára.

K. K.

Az esztergomi Balassa Bálint Múzeum
tisztelettel meghívja Önt

2001. június 8-án (péntek) 17 órára

KÓKAY KRISZTINA

Ferenczy Noémi díjas
textil- és grafikusművész

KIÁLLÍTÁSÁNAK
megnyitójára

A kiállítást megnyitja:
Dr. PROKOPP MÁRIA
az ELTE Művészettörténeti Intézete tanára

Közreműködik:
KOMÁROMINÉ - HOMOR MARGIT
hegedűművész

Helyszín: Esztergom, Pázmány Péter u. 13.
"Régi Vármegyeháza"
a Zárdatemplommal szemben

Kókay Krisztina

Megtekinthető:
2001. június 8 - július ~~4~~ 15.
hétfő kivételével naponta 9-17 óráig.

A kiállítást támogatta
Esztergom Város Önkormányzata

Kókay Krisztina

„A mi generációnk hozzászokott ahhoz, hogy alkosson”

● **Molnár A.**

A zsennyei kastély-műhely mint a nyugalom szigete vonzza évről évre az elmélyült alkotómunkára vágyó hazai textilművészeket. Az idei, immár tizenkilencedik műhelymunka megszervezését a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete (MAOE), illetve a Nemzeti Kulturális Alap támogatta. Azonban az idén sem jöhetett el Zsennyére minden jelentkező, csupán 12 művész, akik szeptember 24-e óta itt tevékenykednek.

Jövőre lesz egyébként tíz esztendeje annak, hogy a magyar textilművészet egyetlen hazai műhelye Velemből Zsennyére költözött. A textilműhely bizonytalan sorsa és a művészek létbizonytalansága mintha összefonódott volna az elmúlt évek során. A problémák és panaszok évek óta szinte változatlanok, de a művészek így is örülnek e három hét háborítatlan alkotómunka lehetőségének.

— Sajnos évente visszatérő kérdés: mi lesz az alkotóház sorsa? A házat fenntartó MAOE-nek és a Magyar Alkotóművészek Alapítványnak ugyanis a nyugdíjak kifizetésére is alig van pénze — panaszolja *Kókay Krisztina* textilművész, a műhely vezetője. — Ennek ellenére bízunk abban, hogy jövőre is itt lehetünk, és támogatást is kapunk majd a műhelymunka folytatásához. Nem titok az sem: mi művészek is nehezen élünk. A művészet az iparban — mint olyan — mára szinte megszűnt. A hazai textil-, bútorszövet- és szőnyeggyárakat bezárták (vagy bezárják), illetve külföldi tulajdonba kerültek. Számtalan textil-iparművész él hazánkban, akik az elmúlt években elveszítették munkahelyüket. Pedig nem tehetségtelenebbek, mint külföldi (olasz vagy francia) kollégáik. A bejövő nyugati technológiának azonban nincsen szüksége a mi szellemi kapacitásunkra.

— *Nem próbáltak kapcsolatot teremteni az új tulajdonosokkal? Hiszen mégiscsak komoly tapasztalat, tudás áll önök mögött...*

— Sajnos naivak voltunk. Azt hittük: a váltás a korábbinál több lehetőséget kínál nekünk. Aztán azt vettük észre: hiába épültek és épülnek például új banképületek, ott sincsen szükség a magyar művészek munkájára.

— *Pedig a textilművészetet úgy tartották számon, mint az építészet társművészetét. Ez feltételezné, hogy a „textilesek” és az építészek között van valamiféle kapcsolat.*

— Persze, van *valamilyen* kapcsolat. Ám annak idején egy beruházás bizonyos arányában (ha jól emlékezem, az összköltség két ezrelékéig) kötelező volt betervezni egy képzőművészeti alkotást is. Mára ez megszűnt. Lehet, hogy az ön által említett kapcsolattal is problémák vannak, de a nagyobb baj szerintem az: ahol pénz van, ott többnyire hiányzik az ízlés és kulturáltság. Amennyiért ma egy banképületet felépítenek, ahhoz képest csekély összegbe kerülne egy gyönyörű gobelin, vagy festmény megvásárlása. Új épületekbe betérve sokszor azt látom: üresek a falak. Nekünk, textilművészeknek ez fáj a legjobban, mert szemünk van hozzá, hogy ezt észrevegyük — és persze a megélhetés, a megrendelések miatt is. A mi generációnk hozzászokott az alkotáshoz. Az alkotás azonban komoly szellemi folyamat, egyfajta vajúdás. Csak akkor születhet valami jó, ha az ember hosszabb ideig elmerülhet a gondolataiban, tanulmányokat készíthet, papírra vetheti elképzelésit, és tovább csiszolhatja, finomíthatja azokat. De csendre van szükségünk ahhoz, hogy előjöjjenek a gondolatok. A világ ma furcsa és zavaros, nem hagy időt az embernek arra, hogy végiggondolja a dolgokat — a zsennyei műhely azonban ezt lehetővé teszi.

— *A műhelynek minden évben más a témája: az idén a „figura”. Feldolgozásához elég a művészeknek ez a három hét?*

— Természetesen több időre lenne szükségünk. Annak idején, 1987 előtt Velemben még hat hétig tartott egy kurzus. Most azért három hét, mert erre elég a támogatás. A figurát illetően persze mindenkinek más az elképzelése — és a munkamódszere is eltérő. Van, akinek két hét kell csak a felkészülésre. A megkezdett munka azonban nem ér véget a kurzussal, otthon folytatódik.

— *Az alkotóműhelyben többnyire csak azzal a korosztállyal találkozhatunk, amelynek tagjai a rendszerváltás előtt is aktív alkotóművészek voltak: a 40-50 év közötti művészekkel. Hol vannak a fiatalok, akik most kezdték a pályát?*

— Minden évben azt szeretnénk, ha minél több fiatal jönne. A világ azonban megváltozott. A mi időnkben az iparművészeti főiskolán eltöltött öt év még gondtalanabb volt, mint ma. A pályakezdők pedig minden percet kihasználnak, hogy munkát szerezzenek. Talán úgy érzik: nem engedhetik meg maguknak, hogy kiszakadjanak a napi hajtásból, hátha éppen akkor fut be egy megrendelés. Ezzel mi is így vagyunk, de nekünk nagyon fontos, hogy évente bizonyos időt az alkotóműhelyben töltsünk. Ittlétünknek mindig van hatása. Lehet, hogy egy művész három hét múlva nem tud teljesen kész művet felmutatni. Ám amit ebben a szellemileg inspiráló környezetben sikerül végiggondolnia, illetve tanulmányokat, vázlatokat készíteni következő munkájához, az később fontos és hasznos lehet számára — mondta Kókay Krisztina.

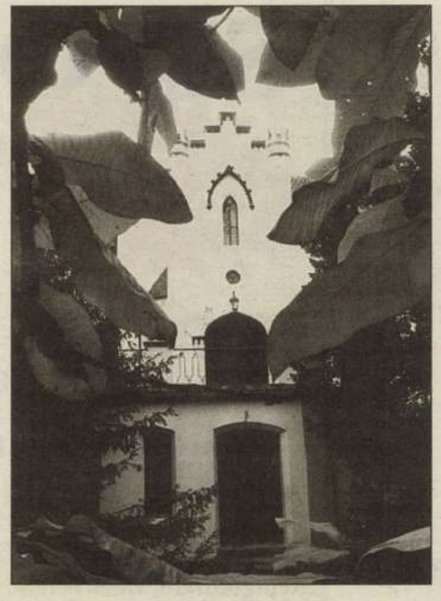

Naivak voltunk — mondja Kókay Krisztina

Fotó: Benkő S.

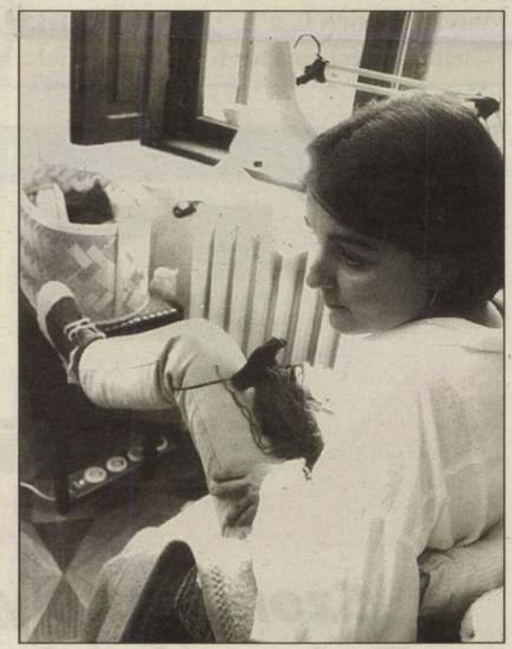

Brinkus Kata a férfi—nő kapcsolatát szimbolizáló szoborcsoport készítésén munkálkodik. A két figurából álló textil-mű sokat sejtető címe: „Keménykedők”

— Azért is fontos ez a textilműhely, mert nem ismerjük igazából a nagy „öregeket”, pedig lenne tőlük mit tanulni a főiskolán kívül is — jegyzi meg Brinkus Kata, a műhely néhány fiatal résztvevőjének egyike. — A főiskola után sajnos többnyire megszakad velük a kapcsolatunk. Másrészt hallgatókként még a saját út, egyéni stílus keresésével voltunk elfoglalva. Amikor pedig a tanulmányainknak vége lett, az ember rémülten kapott a fejéhez: miből fogok ezután megélni? Mivel a legtöbb textiltermék Nyugatról jön, számunkra legtöbbször nem marad más, mint az a néhány galéria, ahová beadhatjuk saját tervezésű és készítésű műveinket. Bár igény lenne rá, az egyedi, művészi alkotásokat az emberek többsége képtelen megfizetni. Mi sem ebből élünk. A főiskola elvégzése után két évig a kaposvári művészeti szakközépiskolában tanítottam. Nagyon szerettem, de az óraadói fizetésemből szintén nem tudtam fenntartani magamat. Mellette patchwork-kel (foltvarrással) kezdtem foglalkozni. Igaz, ezt sokan csinálják, viszont van rá kereslet. Van még egy bútorstúdió, melytől időnként kapok egy-egy megbízást például irodák berendezésére. Arra, hogy komolyabb művészi munkába kezdjek, kiállításokra készüljek, illetve készítsek műveket, egyszerűen nincsen időm.

A textilművészek idei alkotóműhelye október 13-án, vasárnap zárul. A háromhetes műhelymunka során elkészült alkotásokat a textilművészet iránt érdeklődők szombaton tekinthetik meg a zsennyei kastélyban.

álasz?!

érés:
tén működő pénzintézetnél

MINISZTRATÍV
ETŐI
iókba

telek:
i végzettség
tt 3-4 éves vezetői gyakorlat

ú precizitással irányítja, szervezi a
yományos számviteli, controlling
átja el az értékesítést, irányítja a
munkáját, ellenőrzi a számlakeze-
arról, hogy az információk mindig
sre.

unk még:
alitások, affinitás csapatépítésre,
emélyiség, nagy munkabírás.

énykép, bizonyítványmásolat)
ási szám feltüntetésével.

ló Kft.

take it

nt Számítástechnikai Osztályára
elvételre
elelős és szoftver
ok ellátására.

ettség
ben való jártasság
rek ismerete
(xBASE rendszerek) ismerete
tek
ret

smeretek

rvény alapján.
ot kérünk beadni 1996. október

SIPOS autóház

AKCIÓ!

október 10-től
10 napon keresztül

10% kedvezmény

minden tisztelt autóalkatrész vásárlónak, autósboltjaimban.

Szombathely, Zanati út 48.	Tel.: 94/310-870.
Szentgotthárd, Deák Ferenc u. 15.	Tel.: 94/380-851.
Vasvár, Kossuth L. u. 5.	Tel.: 94/370-937.
Csepreg, Széchenyi tér 1.	Tel.: 94/365-642.

AMERIKAI

QUADRIGA

TÁROLÓ RENDSZERŰ GÁZVÍZMELEGÍTŐK

50 literes
38.646,- Ft
80 literes
41.142,- Ft
120 literes
47.605,- Ft
160 literes
52.965,- Ft

A QUADRIGA vízmelegítők egyszerű és megbízható műszaki megoldásainak köszönhetően rendkívül kevés meghibásodással üzemelnek.

MÁRKAKERESKEDŐ:
Gravitáció Szerelvény Áruház *9700 Szombathely, Uzsoki u. 2.*
Tel.: 94/323-369, 318-509
Nyitvatartás: H-P 7.30 - 17.00, Szo 7.30 - 12.00

MEGNYUGTATÓAN MEGBÍZHATÓ

Plus
Élelmiszer Diszkont

Szombathely, Dolgozók útja 1.
Oladi lakótelep, Árkádia Üzletház

Nyitvatartás:
Hétfőtől péntekig 7–19 óráig
szombaton 7–13 óráig
vasárnap 8–12 óráig

Sárvár, Deák F. u.– Fekete-híd u. sarok

Nyitvatartás:
Hétfőtől péntekig 7—19 óráig
szombaton 7—13 óráig

Rama téglamargarin
500 g **129,-**

Podravka olcsó levesek
zacskó **59,-**

Kaiser Bier
0,5 l **75,-** + betétdíj

Novaco

Americana nugát

Papírzsebkendő

MŰVÉSZETEK HÁZA

PÉCS

Széchenyi tér 7–8. •

KÓKAY Krisztina

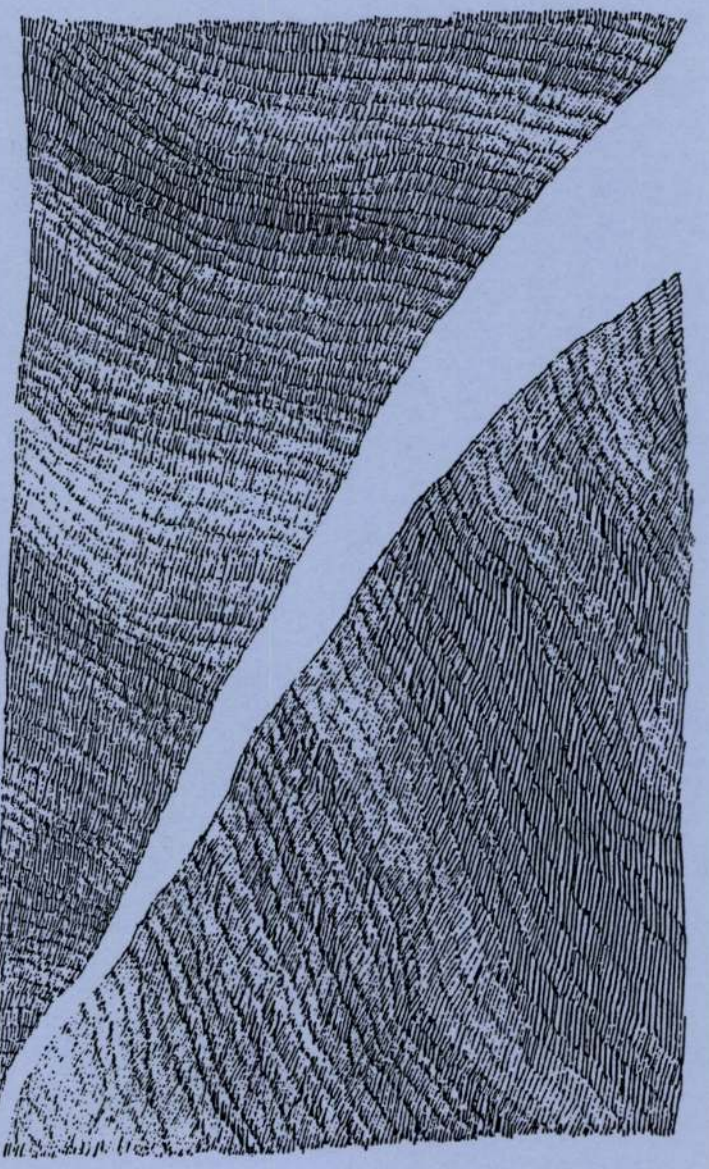

A pécsi Művészetek Háza
tisztelettel meghívja Önt

KÓKAY KRISZTINA
textiljeinek és grafikáinak
kiállítására

1995. augusztus 21-én, 16 órára,
a Tetőtéri Galériába.
(Pécs, Széchenyi tér 7-8.)

A kiállítást megnyitja:
PÁLINKÁS GYÖRGY
író

Rendezte:
dr. HUSZ MÁRIA

Nyitva:
augusztus 21-től szeptember 11-ig,
naponta 12-17 óráig.
Szerda szünnap.

... A rajz az ő felfogásában nem az ábrázolás és nem a kifejezés eszköze, hanem a belső lekiállapotról készült közvetlen jelentés. Ezek a rajzok nemcsak megjelenésükben hasonlítanak az elektrokardiogrammokhoz, lényegükben is. Mindent a lehető legegyszerűbb közlés, a vonal rezdülése mond el. Ez a leheletfinom, lírai rajzművészet idegenkedik minden programtól, minden áttételtől, nem ábrázol, nincsenek ideológiai, művészetelméleti vonzódásai, semmi más nem akar lenni, csakis önmaga. A rajz különben is a képzőművészet legszemélyesebb tartománya, olyasféle műfaj, mint az irodalomban a napló. Ez a rajzokból összeálló vizuális napló sokszoros fénytörésben, de számító stilizálás nélkül vetíti vissza fényét az alkotóra...
A nagy vásznak a rajzokból merítik képi világukat, de áttételek folytán a finom jelzések itt jelképekké alakulnak. Többnyire falakat jelenítenek meg. Ezek a falak sohasem valódiak. Anyagtalanok és lebegnek. Mindig valamiféle rés nyílik rajtuk. Hol a romlás hajszálrepedései, hol szabályos kapuk, beomlások, kicsiny ablakok, átírás egy másik világba. Ez a másik világ, azonban nem mutatkozik meg, csak sejteni lehet...
Egyetlen bizonyság van, a fal, ami elválaszt. Elválaszt és összeköt egyszerre. Akár a sejtfal, amely félig átjárhatóságával az élet lehetőségét teremti meg. Az itt látható falak egyén és egyén, belső és külső, múlt és jövő, civilizáció és pusztulás, emlékezet és felejtés között épülnek...

OLÁH JÁNOS

ASZTALOS ZSOLT

Ember, környezet, technika

Magyar Nemzet, 2000. 06. 23.

■ MÉSZÁROS

A varsói és a magyar képzőművészeti akadémia festő szakos művészei közös kiállítást szerveztek Budapesten, a Platán Galériában. A szerdán megnyílt tárlat mottója az expó 2000 jeligéje: Ember – Környezet – Technika. Érdemes megfigyelni, hogy az ifjú varsóiak és budapestiek más-más módszerekkel, kifejezőeszközökkel dolgoztak.

A varsói festők interpretációi a hagyományos olajvászon jelennek meg, míg a magyar művészek alkotásai a technikai médiumokat használják, installációikban technikai úton képezik le gondolataikat.

Maria Ryll, *Agnieszka Tatar* és *Katarzyna Teclaw* a Varsói Képzőművészeti Akadémia legkiválóbb grafika szakos növendékei, festészetet *Adam Styka* tanított nekik.

Maria Ryll a festményein egy egyszerű asztal metamorfózisát ábrázolja, amely egyre inkább elveszti tárgyi jellegét, akár egy érzést is kifejez. Agnieszka Tatar az egyéni pszeudovilág teremtésének ifjú mestere, képein a realitásra emlékeztető elemek kavarognak a színekkel, formákkal és a sajátos jelentésvilágokkal. Katarzyna Teclaw képei is hétköznapi konyhai tárgyakat mutatnak be.

A nagyítás és a színkontraszt használatával egyszerű képei rendkívüli vizuális hatást hordoznak. A Magyar Képzőművészeti Főiskola három, itt kiállító diákja *Maurer Dóra* tanszékvezető professzor tanítványa. Míg *Asztalos Zsolt* printelt fekete-fehér képein a természet mozgásba lendül és kibontja színeit, *Halász Péter* a fény és a tükörsík, illetve fémgolyók reflexióival képezi le a valóságot. *Kokesch Ádám* a fényt használja közvetítőnek, álló és mozgó vetületei, a rovargyűjtő lencsék alá sűrített élettereink megdöbbentő kifejező-erővel hatnak.

A kiállítás július 16-ig látható a Lengyel Intézet Platán Galériájában.

Kokesch Ádám

Amsterdams Fonds voor de Kunst

VSBfonds

Panasonic

HUNGAROFEST

We wish to thank:
Hongarije aan Zee - Hungarian Cultural Season in the Netherlands
www.hongarijeaanzee.nl
Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma
Nemzeti Kulturális Alapprogram
Fővárosi Közgyűlés Kulturális Bizottsága
Royal Netherlands Embassy in Hungary
Amsterdams Fonds voor de Kunst
Gemeente Amsterdam
Stichting Doen
Mondriaan StichtinG
Prins Bernhard Cultuurfonds
VSB Fonds
Special thanks to:
Judith Janssen
Marisa Manck

'Travelling without Moving'

A fourfold show in Budapest and Amsterdam curated by Ann Demeester, Edit Molnár, Hajnalka Somogyi

Budapest:
08 December 2004—16 January 2005
Amsterdam:
18 December 2004—23 January 2005

Participating artists:
Rosa Barba
Erick Beltrán
Attila Csörgő
Sagi Groner
Tibor Gyenis
Hendrik-Jan Hunneman
Hermelinde Hergenhahn
Tamás Kaszás
Szabolcs Kisspál
Little Warsaw (András Gálik, Bálint Havas)
Ádám Kokesch
Gabriel Lester
Attila Menesi
Elske Neus
János Sugár
Raymond Taudin Chabot
Gyula Várnai
Anne de Vries
Edwin Zwakman

Special interventions by:
Jan Kempenaers
Thomas Mohr

KOKESCH ADAM

One show in four venues:

1 Studio Gallery, Budapest

Artist on view:
Anne de Vries

Opening: 07 December, 6 p.m.
Address: Képíró u. 6., 1053 Budapest
phone/fax: +36 1 411 0234
e-mail: studgal@c3.hu
http://studio@c3.hu
Opening times: the exhibition is on view from 08 December 2004 through 16 January 2005, Mon—Sat 2—6 p.m.

2 Trafó Gallery, Budapest
Trafó – House of Contemporary Arts

Artists on view:
Hendrik-Jan Hunneman
Gabriel Lester
Raymond Taudin Chabot
Edwin Zwakman

Opening: 07 December, 7.30 p.m.
Address: Liliom u. 41., 1094 Budapest
phone: +36 1 456 2044
fax: +36 1 456 2050
e-mail: hajni@trafo.hu
http://www.trafo.hu
Opening times: the exhibition is on view from 08 December 2004 through 16 January 2005, Tue—Sun 4—7 p.m. and one hour before and after the theatre performances.

3 Public interventions in Budapest
Artists:
Erick Beltrán
Raymond Taudin Chabot
Elske Neus

4 W139 exhibition space – Amsterdam

Participating artists:
Rosa Barba
Attila Csörgő
Sagi Groner
Tibor Gyenis
Tamás Kaszás
Szabolcs Kisspál
Little Warsaw (András Gálik, Bálint Havas)
Ádám Kokesch
Gabriel Lester
Attila Menesi
János Sugár
Gyula Várnai
Interstice interventions by:
Jan Kempenaers
Thomas Mohr

Opening: Friday 17 December, 9 p.m.
Address: W139 exhibition space in Post CS
Oosterdokskade 5, 1011 AD Amsterdam
phone: + 31 20 622 94 34,
mail: info@w139.nl
website: www.w139.nl
Opening times: the exhibition is on view from 17 December 2004 through 23 January 2005, Tue—Sun 1—7 p.m. Closed on 25—26 December 2004 and 01 January 2005

Tematika

A *Halál Velencében* című regényben Thomas Mann leírja a főhős, Gustav von Aschenbach véletlen találkozását egy nem túl feltűnő sétapálcás, hátizsákot cipelő idegennel. Az esős tavaszi délutánon, a vándor megpillantása Aschenbachot a nyugtalanság érzésével tölti el: e találkozás révén a *fernweh* érzését, - az elvágyódást, az útra kelés elnyomhatatlan kényszerét - tapasztalja meg.

Ez a belső késztetés, ahogy Aschenbach nevezi, „le besoin de voyager" sokunknak ismerős, még a kevésbé kalandvágyóknak is. Ez jelentheti egy idegen ország, egy ismeretlen terület felfedezésének vágyát, de ugyanakkor a menekülést, az ismerős környezet elhagyásának szükségét is. Az *Érzékeny utazásban* (1765) Laurence Sterne az utazók különböző típusait írja le, kategorizálja és összegzi azon okokat, amelyek arra késztetik az embereket, hogy „sail and post through the politer kingdoms of the globe". Az „inevitable necessity", amelyről beszél, lehet belső szükségszerűség, ahogy Mann érti, fakadhat az élmények és tudás utáni intenzív vágyból, de lehet egy egyszerű gyakorlati késztetés és kényszer is.

Napjainkban sok művész kerül szembe az utóbbival, utazniuk „kell", ha más országokba, földrészre hívják őket kiállítani. A kortárs művészet világában a művészek gyakran vannak úton, nomádként, vándorként repülve ide-oda, műtermüket a fejükben, laptopjaikban hordva, miközben minden újabb kiállítással más-más környezethez és kontextushoz igazodnak. Általában rövid és gyakorlatias ott tartózkodásuk nem teszi azonban lehetővé az új környezet teljes megtapasztalását. Ezekkel a korlátokkal természetesen nem csak művészek szembesülnek.

Amikor egy idegen országot, vagy várost meglátogatunk, vagy csak átutazunk rajta, tapasztalataink gyakran nem esnek egybe a hely közvetlen „objektív" valóságával. Sok esetben előítéleteink, előzetes elképzeléseink befolyásolják az „új" környezet megtapasztalását. Néha pusztán az idő hiányának, vagy a kialakított helyi ismeretségek korlátozottságának tudható be, ha a „valóságnak" tulajdonképpen csak részeit, töredékeit fedezzük fel.

Általában véve elmondható, hogy az utazás nem csupán fizikai, hanem legalább annyira mentális élmény – utazáskor személyiségünket, személyes történetünket sohasem hagyhatjuk hátra – ezért tehát egyetlen hely, vagy tér sem lehet teljesen új, vagy „idegen". Többek között ez késztethet minket arra, hogy karosszékben, mozgás nélkül, pusztán elménkben, a képzelet segítségével utazzunk.
A karosszék-utazók (armchair travellers) vagy mindennapi környezetükhöz közelítenek új nézőpontokból, **1) felfedezve a szokatlant az ismerősben**, vagy **2) az ismeretlen területet vizsgálják**, amikor olvasnak, vagy írnak róla, felsorakoztatva „objektív" tényeket, gondolatokat és elképzeléseket, összeolvasztva ezeket a „Máshoz" kapcsolódó személyes vágyaikkal és vonzalmaikkal. Az új információs technológia korában az objektív tények fent leírt kutatása a legkülönbözőbb „tudások" könnyű hozzáférhetősége révén még komplexebbé vált.

Edward Said, az orientalizmus jelenségéről szóló híres könyvében azt sugallja, más országok, tradíciók, kultúrák felfogása és az azokhoz való viszonyulás legtöbbünk esetében sohasem semleges, vagy objektív, hanem át van itatva személyes vágyainkkal, amelyet a „Másikra" vetítünk. A „Másik" csak a „befogadó szemében" létezik, az idegen valóság megtapasztalását személyes érzékelési módszereink határozzák meg. Mivel ilyen sok múlik a személyes nézőponton, eljátszhatunk a gondolattal, hogy ebben az értelemben a terek és helyek felcserélhetőek, bármennyire különbözőek is kulturális hagyományaik és társadalmi szerkezetük.

Mi tesz egy helyet azonban sajátossá és egyedivé, milyen elemek határozzák meg a karakterét? A képzőművészek a hatvanas évek vége óta foglalkoznak ezekkel a látszólag egyszerű, ám valójában végtelenül összetett témákkal hely- és kontextus-specifikus műveikben, amelyek a múzeum falain kívülre is merészkednek. Míg kezdetben a művészek többnyire kizárólag a helyszín, vagy az adott építészeti tér fizikai tulajdonságait, vagy történetét tették vizsgálódásaik tárgyává, addig napjainkban megfigyelhetjük, hogy figyelmük, érdeklődésük fokozatosan kiterjed a teljes kontextusra, a társadalmi valóságra, amely a művészeti teret övezi, és életre hívta. Mindez nyilvánvalóan rengeteg problémát, kérdést vet fel melyekkel számtalan publikáció foglalkozik. A Travelling without Moving fő tematikus felvetése az, hogy az idegen kontextusban dolgozó művészek miként közelítik meg ezeket a kérdéseket.

KOKESCH ÁDÁM

STÚDIÓ 60 FKSE

STÚDIÓ G.
1053 Bud.
Képíró .
Tel.: +36 1 411 02..4
e-mail:
studgal@c3.hu
Nyitva: vasárnap kivételével 14 – 18 óráig

Travelling without Moving

Megnyitó:
2004. december 7. 18h Stúdió Galéria,
19.30h Trafó Galéria

2004. december 17., 21h W139, Amszterdam

Résztvevő művészek:

Stúdió Galéria: Anne de Vries

Trafó Galéria: Hendrik-Jan Hunneman
Gabriel Lester
Raymond Taudin Chabot
Edwin Zwakman

Kiállítótereken kívüli projektek:
Erick Beltrán
Raymond Taudin Chabot
Elske Neus

W139 , Amsterdam: Rosa Barba, Csörgő Attila, Sagi Groner, Gyenis Tibor, Kaszás Tamás, Kisspál Szabolcs, Kis Varsó (András Gálik, Bálint Havas), Kokesch Ádám, Gabriel Lester Menesi Attila, Sugár János, Várnai Gyula, Jan Kempenaers, Thomas Mohr

Kurátorok: Ann Demeester, Molnár Edit és Somogyi Hajnalka

A kiállítások megtekinthetők:

2004. december 8. – 2005. január 16. Budapest
2004. december 18. – 2005. Január 23. Amszterdam

A Traveling without Moving három kortárs művészeti kiállítóhely, az amszterdami W139, a budapesti Stúdió Galéria és Trafó Galéria együttműködéseként jött létre.

A kiállítás megvalósulásával egyidőben, az Európai Unió bővítésének apropóján Európa-szerte számos kulturális esemény zajlik. A Travelling without Moving a Hongarije aan Zee, Magyar Kulturális Évad Hollandiában 2004 keretében kerül megrendezésre.

„ A legrosszabb dolog, ami egy művésszel történhet, hogy saját országát kell reprezentálnia." André Breton

A Travelling without Moving egy Budapesten és Amszterdamban párhuzamosan zajló projekt; egy olyan koprodukció, amely végső formáját nem egy utazó kiállításban találja meg, hanem egy azonos időintervallumban, különböző helyszíneken történő eseménysorozatban. A kurátorok egyik alapvető célja az volt, hogy a kulturális csere fogalmának kiterjesztésével túllépjenek a kétoldalú nemzeti reprezentáció ideáján és bevett gyakorlatán. A kulturális transzplantáció módszerének egyszerű alkalmazása helyett egy olyan alternatív, viszonylag egyszerű modellt próbáltak megvalósítani, amely túllépheti egy hivatalos kulturális csere-struktúra megkötöttségein, és intenzívebb kölcsönhatást eredményez a két, meglehetősen különböző ország művészeti szcénái és alkotói között.

L. Kokesch Katá festő

Váralja u. 3. Műcsarnok

1930. tav. kiáll. XI. t. 41.

1930/31. jub. kiáll. 572

538.

538. Desiderio.

Működött a XVII. században Nápolyban.

Templom belseje.

A gotikus templom sötét ivei mögött, középütt, a megvilágított főoltár köti le figyelmünket; oldalt pedig több, szobrokkal és domborművekkel ékesített síremlék van. A főoltár előtt ketten állnak, kissé idább ketten beszélgetnek és ketten a koldus felé mennek. Az előtérben balról piros ruhába öltözött kéregető ül kisérő kutyája mellett és hátrább fiú beszélget földre telepedett atyjával; középütt figyermek vezeti a botjára támaszkodót s a két beszélgető úr közelében két inas játszik kutyával; tőlük nem messze az urak egyike alamizsnát nyujt a könyörgőnek; az oszlop mellett asszony pihen és jobbról a síremlék előtt két nő könyörög meg egy turbános férfi hallgatja az öreg asszonyt, ki előre mutat.

I

252.

Vászon, méretei 64 : 126 cm. — Mündler: XIII. 16.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

Kokesch Kató

irány a fontos, hanem a tehetség, melynek minden akadémia — legyen az régi vagy új — csak kerékkötője. Látni való, hogy az a módszer, mellyel néhány — megengedem, hogy jóhiszemü — kritikusunk hadakozik, a művészet egyetemes érdekének nem használ s legfeljebb ideigóráig tudja megjavitani azok pozicióját, akik nem a művészetnek, hanem egy bizonyos irányuak esküdtek fel. Nyomban idézhetünk egy klasszikus esetet. Szinte parallel az aquarellisták kiállításával rendezett az Ernst-Muzeum egy csoportkiállitást, melynek egyik résztvevője a tehetségének megfelelő grafika helyett ezuttal nagy vásznakat állított ki. De milyeneket! Kilométerre rikított vótak nézni se jobbra, se balra, csak egyenesen előre a maguk álláspontjának irányában, — csak egy kevés objektivitással mennyi tehetséges munkát láthattak volna az aquarellisták és pasztellisták kiállításán! *Baránszky* E. László dekorativ, magyaros stilusban tartott falfestményeit és rendkivül hatásos vízfestményeit, *Bardócz* Árpád nobilis, könnyed és mégis lélekbefogó portréit, *Bayer* Ágoston bravuros rajzait, *Beron* Gyula Párisban megnézett, de egyéni látásu városábrázolásait, *Édvi* Illés Aladár egyszerü eszközökkel sokat mondó »Elhagyott bánya« c. képét, *Halápy* Ede tökéletes technikájú vizfestményeit, *Harangby* Jenő hallatlanúl érdekes, impresszionista

Képzőművészet
1928. 14. sz.

KOKESCH KATÓ: Csendélet

Az Aquarellisták és Pasztellfestők Tárlatáról

luk az epigonizmus. Egyetlen ecsethúzása nem volt, ami nem emlékeztetett volna azokra a világ minden nagy városának kiállításain monoton megismétlődő u. n. progressziv stilusra, aminek az utánzása — most mellékes, hogy üdvös, vagy nem üdvös az utánzása — semmiesetre sem művészet, aminthogy minden utánzás, ha a legfrissebb művészeti irányé is ez, csupán akadémia és nem művészet. Mégis azt kellett tapasztalnunk, hogy ugyanazok a kritikusok, akik ásitást jeleztek ott, ahol egy sereg tisztességes meggyőződésü, magát, a maga egyéniségét adó piktor állított ki, tiszteletreméltó és helyes tapintattal bántak azzal a piktorral, akiről maguknak is be kellett ismerni, hogy nem szerencsésen szerepelt. A mérleg billenhet le is, fel is, — de csak akkor hiteles, ha egyformán mér Pálnak is, Péternek is.

Pedig ha levették volna a kiméletlen kritikusok szemükről azt az ellenzőt, melytől nem tudtak látását tussrajzait, *Hende* Vince hangulatos tájképeit, *Istókovits* Kálmán egyéni ízü alkotásait, *Jascsik* Álmos végtelenül kedves és tehetséges meseillusztrációit, *Kövesdy* Gézának a pasztell- és szénrajztechnikában excelláló fejeit, *Kunffy* Lajos komoly studiumait, *Major* Jenő csupa tudás pasztelljeit, *Nádler* Róbert iskolapéldáknak tekinthető vízfestményeit, *Undi* Mariska szuggesztív palóc képeit, — hogy elsősorban csak azokat említsük, akiknek már a nevük csengése figyelemre inti a kritikust! De vannak itt új emberek is, akiknek felfedezése ambiciója lehet minden művészetszerető szemnek. Meg kellett volna látni mindenkinek *Horváth* József »Kényes kérdés« c. frappáns kompoziciójat és végtelenül finom portréit, Halasi *Horváth* István egész sorozat szebbnél-szebb tájképeit, *Petry* Béla lelemények illusztrációit, *Bartus* Ödön egy artisztikus kis képét, melyet meg is vett a *Müemlékek Ország-*

BARÁNSZKY E. LÁSZLÓ: Aratók (Falfestménytöredék)

Az Aquarellisták és Pasztellfestők Tárlatáról

TÁRLATOK

AZ AQUARELLISTÁK ÉS PASZTELLFESTŐK KIÁLLITÁSA

A szezon első nagyobb igényü kiállítását az *Aquarellisták és Pasztellfestők Egyesülete* rendezte. Megállapítható, hogy ez a régi, érdemes egyesület évről-évre emeli kiállításának nivóját abban az arányban, amilyen eréllyel sikerül tárlatairól kiszoritani a dilettáns festőművészek mükedveléseit. Különösen ebből a szempontból kell dicsérnünk az idei kiállitást, mert soha még ilyen nagy mértékben nem sikerült a zsürinek keresztülvinni nagyon helyes, erősen rostáló álláspontját. Mégis. Mégis azt kellett tapasztalnunk, hogy a napi sajtó egy része doronggal, a gyűlölködés és türelmetlenség dorongjával ment a kiállításnak. Miért? Csak azért, mert a kiállítók nem elég progresszivek? Szörnyü átka a magyar képzőművészeti kritika egy csoportjának, hogy a maradiság akadémiája helyébe az újitás akadémiáját ültetik. Nem az a szempontjuk, hogy van-e tehetség a kiállított műtárgyban, hanem, hogy megfelel-e azoknak a szabályoknak, melyeket a modern művészetnek kikiáltott divatos irányok kanonizáltak. Nem veszik észre, hogy nem az

KÉZDI-KOVÁCS LÁSZLÓ: Agárdi öreg fák

A Műcsarnok Őszi Tárlatáról

Kokesch Kató

VICTOR STRETTI: A MŰVÉSZ NEJE

STEPAN ZALESÁK: FÜRDETÉS

FR. NASKE: AKT

EMIL HLAVICA (Brno): TAVASZ

PRÁGAI MŰVÉSZEK

KÉPZŐMŰVÉSZET ÉS SZINHÁZ

I.

Manapság, amikor a szinház épen ugy a kultura egészét átható válságba sodródott, mint a képzőművészet és igy természetszerüleg a szinháznak is ugyanazok a problémái, mint a képzőművészetnek, hiszen magasabb szempontból véve mind a kettő a realizmus-naturalizmus, más oldalról pedig az idealizmus szélsőségei között vergődik, nem alaptalan a művészet egészének e két hajtását, összefüggéseit vizsgálat tárgyává tennünk. Már csak azért sem érdektelen a vizsgálat, mivel Hegel idealizmusának az esztétikában ujra, meg ujra itt is, ott is szószólója akad, aki a szép, a hogy először a képzőművészetnek kell a kivezető utat meglelnie, hogy a szinház majd nyomon kövesse a kitaposott uton. Képzőművészet és szinháztechnika ma meglehetősen közös vágányba terelődött, a szinház ez uj képzőművészeti útjáról azonban csak akkor szóljunk, miután a művészet e két fajának, a képzőművészetnek és az alakítóművészetnek az esztétika vonalán fogalmi elhatárolását megadtuk. E két művészet szabványosan elismert jellemzéseire csak nagy vonásokban mutatunk rá. Nem egészen helyes az az elnevezés a szinház művészetéről, ami manapság szélté-

KOKESCH KATÓ: CSENDÉLET

A Műcsarnok téli tárlatáról

művészet ideájáról szólva az egyes művészetek fogalmi elhatárolásait igyekszik a művészi egyetemlegesség, folytonosság és eszmei közösség elvéből kiindulva az utból félregereblyézni és ezzel még nehezebbé tenni a fogalmak szükségszerű tisztázását. Ám hasonlóképen kivánja a vizsgálatot az a tény, hogy a szinház a szimultánrendszerű szinpad fokozatos alkalmazásával lépésről lépésre kikapcsolja a dolgoknak és jelenségeknek olyan szinrehozatalát, amint azok a maguk anyagi valóságában léteznek és ezzel a dimenziót eléggé háttérbe szoritva a színnek, vonalnak, fénynek ritmikus hatását huzza alá, az egész szinpadot képszerűvé alakítja és igy képzőművészetileg is érdekes és vizsgálatra méltó kifejezéssé teszi, Igy ami a modern szinpad technikáját illeti, máris adósa a képzőművészetnek, sokkal inkább, mint a barokk szinház volt a barokk művészetnek, mert ott a megoldás a szerves művészi kifejlődésben gyökerezett, mig a ma válságában a szinháznak épen ugy át kell esnie azokon a vaktában tapogatózásokon, mint a képzőművészetnek és ma már előre látható, ben-hosszában ismert, hogy az előadóművészet, mert igazában csak a szónoklat és talán az egyéni szavalat az. A szinház művészete helyesen alakitóművészet s akkor mindaz ami a szinpadon történik, e névben összefogható. Képző és alakitó művészetről van tehát szó s a név igy mindkét esetben jellemzi a fogalmat. A képzőművész anyagát a maga művészi eszméjévé, elgondolásává képezi az alakitóművész anyagát, vagyis a költő szavát, dallamát, ritmusát alakitja, hogy a közönség élvezhesse. S itt kell megvonnunk az első, lényegbevágó elhatárolást.

A képzőművész anyaga halott valami, kő, bronz, vászon, tégla és habarcs, olaj és kréta, annyira halott, hogy addig, amig mestere rá nem talált, élet még nem volt benne. Most a művész kezébe veszi és az ihlettettség perceiben meglátja az élettelen anyagban az ideát, amely örökérvényű és az ember fogalmai szerint végtelen. Igen, Michelangelo a Carrarából kivájt tömbben világosan látta a Mózest, meg a Rabszolgákat, a kivitel már csak technikus munka volt, fizikai megerőltetés.

Képzőművészet
1933. 57. sz. 42. l.

BARÁNSZKY E. LÁSZLÓ: Aratók (Falfestménytöredék)

Az Aquarellisták és Pasztellfestők Tárlatáról

TÁRLATOK

AZ AQUARELLISTÁK ÉS PASZTELLFESTŐK KIÁLLITÁSA

A szezon első nagyobb igényü kiállítását az *Aquarellisták és Pasztellfestők Egyesülete* rendezte. Megállapítható, hogy ez a régi, érdemes egyesület évről-évre emeli kiállításának nivóját abban az arányban, amilyen eréllyel sikerül tárlatairól kiszoritani a dilettáns festőművészek mükedveléseit. Különösen ebből a szempontból kell dicsérnünk az idei kiállitást, mert soha még ilyen nagy mértékben nem sikerült a zsürinek keresztülvinni nagyon helyes, erősen rostáló álláspontját. Mégis. Mégis azt kellett tapasztalnunk, hogy a napi sajtó egy része doronggal, a gyűlölködés és türelmetlenség dorongjával ment a kiállításnak. Miért? Csak azért, mert a kiállítók nem elég progresszivek? Szörnyü átka a magyar képzőművészeti kritika egy csoportjának, hogy a maradiság akadémiája helyébe az újitás akadémiáját ültetik. Nem az a szempontjuk, hogy van-e tehetség a kiállított műtárgyban, hanem, hogy megfelel-e azoknak a szabályoknak, melyeket a modern művészetnek kikiáltott divatos irányok kanonizáltak. Nem veszik észre, hogy nem az

KÉZDI-KOVÁCS LÁSZLÓ: Agárdi öreg fák

A Műcsarnok Őszi Tárlatáról

irány a fontos, hanem a tehetség, melynek minden akadémia — legyen az régi vagy új — csak kerékkötője. Látni való, hogy az a módszer, mellyel néhány — megengedem, hogy jóhiszemü — kritikusunk hadakozik, a művészet egyetemes érdekének nem használ s legfeljebb ideigóráig tudja megjavitani azok pozicióját, akik nem a művészetnek, hanem egy bizonyos iránynak esküdtek fel. Nyomban idézhetünk egy klasszikus esetet. Szinte parallel az aquarellisták kiállításával rendezett az Ernst-Muzeum egy csoportkiállítást, melynek egyik résztvevője a tehetségének megfelelő grafika helyett ezuttal nagy vásznakat állított ki. De milyeneket! Kilométerre rikított rótak nézni se jobbra, se balra, csak egyenesen előre a maguk álláspontjának irányában, — csak egy kevés objektivitással mennyi tehetséges munkát láthattak volna az aquarellisták és pasztellisták kiállításán! *Bánszky* E. László dekorativ, magyaros stilusban tartott falfestményeit és rendkivül hatásos vízfestményeit, *Bardócz* Árpád nobilis, könnyed és mégis lélekbefogó portréit, *Bayer* Ágoston bravuros rajzait, *Beron* Gyula Párisban megnézett, de egyéni látásu városábrázolásait, *Edvi* Illés Aladár egyszerü eszközökkel sokat mondó »Elhagyott bánya« c. képét, *Halápy* Ede tökéletes technikájú vizfestményeit, *Harangfy* Jenő hallatlanúl érdekes, impresszionista

KOKESCH KATÓ: Csendélet

Az Aquarellisták és Pasztellfestők Tárlatáról

luk az epigonizmus. Egyetlen ecsethúzása nem volt, ami nem emlékeztetett volna azokra a világ minden nagy városának kiállításain monoton megismétlődő u. n. progressziv stilusra, aminek az utánzása — most mellékes, hogy üdvös, vagy nem üdvös az utánzása — semmiesetre sem művészet, aminthogy minden utánzás, ha a legfrissebb művészeti irányé is ez, csupán akadémia és nem művészet. Mégis azt kellett tapasztalnunk, hogy ugyanazok a kritikusok, akik ásitást jeleztek ott, ahol egy sereg tisztességes meggyőződésü, magát, a maga egyéniségét adó piktor állított ki, tiszteletreméltó és helyes tapintattal bántak azzal a piktorral, akiről maguknak is be kellett ismerni, hogy nem szerencsésen szerepelt. A mérleg billenhet le is, fel is, — de csak akkor hiteles, ha egyformán mér Pálnak is, Péternek is.

Pedig ha levették volna a kiméletlen kritikusok szemükről azt az ellenzőt, melytől nem tudlátású tussrajzait, *Hende* Vince hangulatos tájképeit, *Istókovits* Kálmán egyéni ízü alkotásait, *Jaschik* Álmos végtelenül kedves és tehetséges meseillusztrációit, *Kövesdy* Gézának a pasztell- és szénrajztechnikában excelláló fejeit, *Kunffy* Lajos komoly studiumait, *Major* Jenő csupa tudás pasztelljeit, *Nádler* Róbert iskolapéldáknak tekinthető vízfestményeit, *Undi* Mariska szuggesztiv palóc képeit, — hogy elsősorban csak azokat említsük, akiknek már a nevük csengése figyelemre inti a kritikust! De vannak itt új emberek is, akiknek felfedezése ambiciója lehet minden művészetszerető szemnek. Meg kellett volna látni mindenkinek *Horváth* József »Kényes kérdés« c. frappáns kompozicióját és végtelenül finom portréit, Halasi *Horváth* István egész sorozat szebbnél-szebb tájképeit, *Petry* Béla leleményes illusztrációit, *Bartus* Ödön egy artisztikus kis képét, melyet meg is vett a *Müemlékek Országa*

Képzőművészet
1928. 14. sz.

Kokésch kata

Kiállitások

A *Nemzeti Szalonban* most nyilt meg a *„Tavaszi kiállítás"*, mely „a szokottnál is szélesebb keretek között kívánja a Szalon művészeti életének minél teljesebb keresztmetszetét nyujtani" — írja Halasi Horváth István a kiállítás katalógusának bevezetésében. Az említett széles keret nem válik egészen a tárlat harmóniájának előnyére. Már egy előző kiállításon a Nemzeti Szalon törzstagjainak bemutatóján is zavart a különböző irányhoz tartozó művészek heterogén anyaga, de most, mikor az olajfestmények egy része nem üti meg a legmagasbb művészi mértéket, *az összenemhangolhatóság némelyik teremben leverő hatást kelt.* Sok kiállított képnél hiányzik a kiforrottság, a művészi egyensúly és a kifinomultság, érzi a szemlélő a tehetséget, de azt is, hogy a művész nem fogta össze alkotó erejét, szellemi energiáját s lazán, hanyagul kezeli az ecsetet. Természetesen ez sem jelenti az egyes kiemelkedő művészek produkciójának benemérkezettségét.

Kiválnak a nagy anyagból *Halasi Horváth* Lajos tájképei, különösen a tél színeit nézi érzékeny festői szemmel, de erdőrészleteinél és a kitünően megfigyelt harsogó Balatonjánál jobban tenné, ha elhanyagolná a részleteket. *Apátfalvi Czene* János csak egy kis tájképpel szerepel, de ez az intim vászon is koncentráltan mutatja egyéni stilusát és műfajteremtő erejét. *Pohárnok* Zoltán falusi képein kívül finom fametszeteivel érdemel figyelmet és *Nádasdi Sárközy* Elemér fényes Dunája is vonzza a szemet. *Porter* Paula poentilista színei finoman vibrálnak s a levegő játékát örömmel érezteti, *Csávosi* Sándor raguzai részlete vidámszínű és *Szendy* Arisztid virágzó fáit szerencsésen hozza összhangba a háztetők színes síkjaival. *Gyulay* Dezső megérzi a puszta

Kiállítás

mies céd!

Újmagyarság 1941. jun. 15.

aranyló homokos atmoszférájat és finom kis munka *R. Barabás* Gizella miniatür várképe. *Veszprémi* Rózsi női feje, ámbár még kissé iskolás, erőt és tudást mutat.

A kiállítás erősségei az akvarellek. A vízfestők között néhány kiemelkedő egyéniséget látunk. Különösen szembetünők *Rátz* Kálmán és *Gulyás* Ferenc egymástól elütő festményei. Rátz Kálmán a finom tónusú esős-szürkéket kedveli és ezeknek festőiességét brilliánsan adja vissza. A leghétköznapi utcarészleteket is költőivé tudja tenni és művészien előadni. Gulyás Ferenc temperamentumosan odavetett színfoltjaival, friss hatású képeivel az akvarell képtehnikájának egy másik megnyerő oldalát szemlélteti. Egyéni, bátor modorban festi *Csabai Rott* Margit magyar falusi részleteit. *Demecskyné Wolff* Irma havas tája gyengéd festői érzést árul el és *Pécsiné Rónay* Kinga világító piros színekkel festett stilizált szentendrei háztetői elmélyülő irányt jelölnek nála, amit folytatnia kell. *Kokesch* Kata sok színe kissé képeskönyvszerűvé teszi különben kitűnő akvarelljeit, a tihanyi udvar kivételével. Megkapóak *Mendlik* Lajos konzervatíven kidolgozott, de jól megérzett ködös tájképei és *Hadesy* Olga velencei palazzoi. *Ruzicska* György pasztelljei is a kiállítás erősségeihez tartoznak, kiváló kolorista.

Néhány szobor, közöttük *Szentesi Hiesz* Géza stilizált liziői kis Terézе és tömör férfiportréja, *Solymosi* Olga nemes női feje változatossá teszi a kiállítást.

*

Ars Hungarica kiállítása (Pátria Club)

1941 febr. - márc. 16.

K a t a l ó g u s .

I. Terem Barkász Lajos képei:

1.	~~Növmani ajándék~~	of.	P 600.-	9.	~~Erdészlak~~	of.	P 600.-
2.	~~Dobozi pazaszt~~	of.	" 300.-	10.	~~Öreg halász~~	"	" 400.-
3.	Erdő szélén	of.	" 400.-	11.	Csillaghegy látkép	"	" 600.-
4.	Őszi hegyoldal	of.	" 600.-	12.	Tanya udvar	"	" 400.-
5.	Sárguló fák	of.	" 400.-	13.	Kerítésnél	"	" 400.-
6.	~~Utolsó napsugarak~~	of.	" 600.-	14.	Kilátás a Pasarétről	"	" 300.-
7.	Nyulketrec	of.	" 400.-	15.	Békásmegyer	"	" 250.-
8.	Virágos völgy.	of.	" 400.-	16.	Szent Erzsébet	"	" 600.-

II. T e r e m .

17.	~~Gaupor~~ László:	Őszi reggel	of.	P	300.--
18.	Korpács Lajos:	Delelő	"	"	200.-
19.	~~Gaupor~~ László:	Hejő patak	"	"	300.-
20.	" "	Délutáni napsütés	"	"	250.-
21.	Korpács Lajos:	Istálló belseje	"	"	200.-
22.	~~Gaupor~~ László	Szeptemberi napsütés	"	"	500.-
23.	" "	Játszadozó gyerekek m.tul.	"		
24.	Korpács Lajos:	Lovak az istállóban	of.	"	200.-
25.	~~Gaupor~~ László:	Régi udvar	"	"	300.-
26.	" "	Hejőparti malom	"	"	300.-
27.	Korpács Lajos:	Szántás	"	"	200.-
28.	~~Gaupor~~ László	Elhagyott présház	"	"	300.-
29.	" "	Kertek alja	"	"	280.-
30.	" "	Rálátás a Dudujkára	"	"	300.-
31.	" "	Erdőrészlet	"	"	200.-
32.	" "	Öreg házacskák	"	"	150.-
33.	Korpács Lajos:	Istálló belseje	"	"	150.--
34.	" "	Istállóban	"	"	130.-
35.	" "	Delelő lovak	"	"	100.-
36.	" "	Tanulmány	"	"	100.-
37.	" "	Delelő ökrök	"	"	100.-
38.	Monostori Moller Pál	Szikszó utca	"	"	300.-
39.	" "	" Városligeti részlet	"	"	300.-
40.	" "	" Ligeti sétány	"	"	300.-
41.	Korpács Lajos:	Hazatérő gulya	"	"	600.-
42.	" "	Rákospatak	"	"	250.--

III. terem Balázsfy Rezső képei:

43.	Velencei óratorony	színes rajz	P 40.-	55.	Lágymányos paszt.	P	200.-
44.	Patakban	pasztell	" 200.-	54.	Naplemente	"	" 100.-
45.	Róma városfala	színes rajz	" 40.-	56.	Signoria Firenzében ceruza	"	40.
46.	Falusi templomban	pasztell	" 50.-	57.	~~Utca Rómában sz.rajz~~		40.
47.	Falu	víz f.	" 150.-	58.	~~Háztető tempera~~		300.
48.	Fekvő nő	pasztell	" 200.-	59.	~~Colosseum sz.rajz~~		40.
49.	Bucsusok	tempera	" 300.-	60.	Cadoro Velencében	"	40.
50.	Kis leányok	pasztell	" 150.-	61.	Arcképtanulm.paszt.		100.
51.	~~Hostmineter~~	ceruza	" 40.-	62.	Cyprusok ceruza		40.
52.	Sarajevói részlet	"	" 40.-	63.	Kártyavetőnél tollr.		30.
53.	Kápolna Raguzában	"	" 40.-				

64.	Hajó	ceruza	P 30.-
65.	~~Trattória d.arca~~	tollrajz	P 40.-
66.	Fonóasszony	pasztell	" 200.-
67.	Színes házak	"	" 200.-
68.	Ponte Veccio	színes rajz	" 40.-
69.	Falurészlet	pasztell	" 200.-

85.	Tóth Károly:	Csikós /keramia/	P	100.-
86.	Kóbor G. Elek:	Fürdés előtt /keramia/		
87.	" " "	Lovas harcos /keramia/		
88.	Tóth Károly	Lovas /keramia/	"	50.--

III. T e r e m / folytatás /

89. Szigethy István: Ady maszk
90. " " Szoborcsoport.

IV. T e r e m ifj. Kovács János képei:

71.	Sashegy	of.	P	250.-	78.	Naplemente	of.	P 1.600.-
72.	Budai napraforgók	"	"	250.-	79.	Budai hegyekben	"	" 250.-
73.	Budai hegyekben	"	"	250.-	80.	Hómunkások	"	" 300.-
74.	Alföldi táj	"	"	250.-	81.	Kert ősszel	"	" 250.-
75.	Szalmabogják	"	"	300.-	82.	Monostori erdőrészlet	"	" 250.-
76.	Mandulafa	"	"	300.-	83.	Huszártanya bejárata	"	" 250.-
77.	Balaton	"	"	250.-	84.	Vulkán telep	"	" 300.-

V. T e r e m .

92.	~~Csubai Ékes Lajos~~:	Kilátás a Svábhegyről	pasztell	P	80.--
93.	~~Hatvani Perlusz~~ Gyula	Koratavasz a Mátrában	"	"	300.-
94.	Prohászka József	Dr.Héjas Pálné urnő arcképe	of.	"	
95.	Szalóczy Suni Zoltán:	Fonyodi Móló	vízfestés	"	250.-
96.	~~Hatvani Perlusz Gyula~~:	Tél a Mátrában	pasztell	"	300.-
97.	~~Bendéné K.Friderika~~:	Tavasz a Rákosmezőn	of.	"	150.-
98.	Szalóczy Szini Zoltán:	Bársony háttér	vizfestés	"	250.-
99.	" " "	Őszi rózsák	"	"	250.-
100.	Gr. Zichyné Jull Erika:	Dunai táj	tempera	"	100.-
101.	~~Bencezkyné~~ Volf Irma:	Tájrészlet	vizfestés	"	70.-
102.	" " "	Rózsák:	"	"	60.-
103.	Ozoray Gyhás János:	Porcellánok	of.	"	120.-
104.	L. Kokesch Kató:	Paprikák	vizfestés	"	400.-
105.	Voith Pál:	Behavazott falu	of.	"	120.-
106.	Prohászka József:	Akt.	of.	"	400.-
107.	L. Kokesch Kató:	Gyümölcsök	vizfestés	"	400.-
108.	Gr.Zichyné Jull Erika:	Őszi erdő	of.	"	120.-
109.	~~Bendéné K.Friedrika~~:	Akt.	vizfestés	"	300.-
110.	Verebély Renata	Tavasz a városban	of.	"	200.-
111.	Szalóczy Szini Zoltán:	Leanderek	vizfestés	"	250.-
112.	Votih Pál:	Erdélyi táj	of.	"	150.-

III. T e r e m / folytatás /

89. Szigethy István: Ady maszk
90. " " Szoborcsoport.

IV. T e r e m ifj. Kovács János képei:

71.	Sashegy	of. P	250.-	78.	Naplemente	of. P	1.600.-
72.	Budai napraforgók	" "	250.-	79.	Budai hegyekben	" "	250.-
73.	Budai hegyekben	" "	250.-	80.	Hómunkások	" "	300.-
74.	Alföldi táj	" "	250.-	81.	Kert dszel	" "	250.-
75.	Szalmabogják	" "	300.-	82.	Monostori erdőrészlet	"	250.-
76.	Mandulafa	" "	300.-	83.	Huszártanya bejárata	"	250.-
77.	Balaton	" "	250.-	84.	Vulkán telep	" "	300.-

V. T e r e m.

92.	Gmahl Ákos Lajos:	Kilátás a Svábhegyről	pasztell	P 80.--
93.	Hatvani Ferlusz Gyula	Koratavasz a Mátrában	"	" 300.-
94.	Prohászka József	Dr.Hójas Pálné urnő arcképe	of.	"
95.	Szaláczy Szini Zoltán:	Fonyodi Moló	vízfestés	" 250.-
96.	Hatvani Ferlusz Gyula:	Tél a Mátrában	pasztell	" 300.-
97.	Bendéné K.Friderika:	Tavasz a Kékosmezőn	of.	" 150.-
98.	Szaláczy Szini Zoltán:	Bársony háltér	vízfestés	" 250.-
99.	" " "	Őszi rózsák	"	" 250.-
100.	Gr. Zichyné Jull Erika:	Dunai táj	tempera	" 100.-
101.	Demeczkyné Volf Irma:	Tájrészlet	vízfestés	" 70.-
102.	" " "	Rózsák:	"	" 60.-
103.	Gaszay Gyula János:	Zemcullások	of.	" 100.-
104.	L. Kokesch Kató:	Paprikák	vízfestés	" 400.-
105.	Voith Pál:	Behavazott falu	of.	" 120.-
106.	Prohászka József:	Akt.	of.	" 400.-
107.	L. Kokesch Kató:	Gyümölcsök	vízfestés	" 400.-
108.	Gr.Zichyné Jull Erika:	Őszi erdő	of.	" 120.-
109.	Bendéné K.Friderika:	Akt.	vízfestés	" 300.-
110.	Verebély Renata	Tavasz a Városban	of.	" 200.-
111.	Szaláczy Szini Zoltán:	Leanderek	vízfestés	" 250.-
112.	Votih Pál:	Erdélyi táj	of.	" 150.-

Kokesch Kató
Korpás lajos

1941

K

Amőr cód
Kovács
Hrs Hunga
arca

L. Kokesch Kató

MDK

Falusi ház, vizf.

Műcsarnok 1934 Nemzeti Munkahét kiállitás

MDK

L.Kokesch Katalin, festö.

Tihanyi udvar. Akv.

Csendélet. Akv.

Az Uj Szalon Szent István-i kiállítása, 1934, aug.
Katal.

MDA.

Kolbe Mihály

Kiállitási hir

Jelenkor 1967 máj.

MDK

Kolbe Mihály

Leányfej, o.

Asszony a vizparton, o.

M. Képzőművészek Szöv. déldunántuli szervezetének kiáll. Osijek, 1966.

K[illegible] Kristóf

Szószézajtó (említés)

Beke László: Merre tart a művészettörténetírás?
Valóság 1968/6. 82. l.

M.D.K.

Kolozsvári Márton és György szobrász

Szt. György lovasszobra, repr.

Artner Tivadar: A középkor müvészete, Bp. 1962.
239.1.
238.1 .

KOLIN LÁSZLÓ

emlitve ld. Zsuffa András

Baróti Szabolcs:"Kiment a ház az ablakon..."
UJ TÜKÖR 1981/XVIII/18.sz.10.o.

MAGYAR FESTŐK BUKARESTBEN A 19. SZÁ

[illegible] román művészet a nemzeti öntudat erős-
[illegible] politikai Romániával együtt született a
[illegible]ában.[1] Az addig külön élő fejedelemségek
[illegible]mszas éveiben döntő fordulat elé érkeztek.
[illegible] megszünt a terhes fanariota korszak, s az
[illegible]polyi béke[2] a román gazdasági életben gyöke-
[illegible]asokat eredményezett: szabaddá tette a
[illegible]et, fokozódott a jólét s nagyobb munkás és
[illegible]glet keletkezett. A feudális román társa-
[illegible]ér a kapitalizmus útjára. A bevándorló mun-
[illegible]ge már a harmincas évektől kezdve székely
[illegible]nkat orvosok, mérnökök, művészek követik,
[illegible]yezkedhettek a gazdaságilag és szellemileg
[illegible]román fejedelemségekben. Első részletesebb
[illegible]róluk egy 1844-ben Kolozsváron megjelent
[illegible]nyújt: »Az elbújdosott magyarok Oláh-
[illegible]Utazása után írta Ürményi Sándor. »Mi, kik
[illegible]vagyunk keveset, vagy semmit sem tudunk
[illegible]országunk helyzetéről s belálladalmáról,
[illegible]kája elején — pedig csak nemzetünk mennyi
[illegible]ai élnek bújdosva benne s várják sorsuk
[illegible]zelét«.

a gazda
kért óri
vette n
magyar
művész
ebben a
jelen s
álmát a
jára fel
egyik
országr
rugói k
társada
megvál
Az egy
hanyat
vállalk
az idő
templo
nincs
vérét
csaknem
A mag

Kokas István

festőművész kiállításán, a Mücsarnokban

Nejpművelés 1969/6 45 old.

B. Kokas Klára

A debreceni temetőben Borsos József által készített ravatalozót ifj. Kovács János debreceni festő freskója díszíti, a hegyi beszéd jelenetét elevenítí meg, a keleti terem üvegablakait Haranghy Jenő/Attila temetése/, a nyugati terem freskóját Holló László, az északi ravatalozó ablakát B. Kokas Klára, a kerítést Németh László szobrai, a medencét Nagy Sándor szobra díszíti.

Alföld 1975/5 74

B. Kokas Klára, festőművész

A Köztemető díszravatalozóit ifj. Kovács János, Holló László, Haranghy Jenő és B. Kokas Klára freskói és üvegablakai díszítik, árkádsorát Toroczkai Orzvald sgraffitói. –

A krematórium felújítása most van folyamatban.

Sz. Kürti Katalin: Debreceni temetők művészi értékei. Műemlékvédelem, Budapest, 1983.4. 294–300 old.-ig.

B. Kokas Klára, festő

A huszadik század első felében Debrecen képzőművészeti életében néhány képzőművésznő, neve is feltűnik: Berki Irmác, B. Kokas Kláráć, Szathmáry Irmáć, K. Kalmár Annáć és a Pálfy lányoké. Többségük a festészettel, grafikával csak Berki Irma és a Pálfy lányok foglalkoztak.

Lenkey István: Révész Napsugár.
Könyvtáros. 1982. 2. 108. old.

B.KOKAS KLÁRA, festő

1933-ban december 3-17 között nagyszabású kiállitást rendezett Vaszary János a Déri Múzeumban, ötvenhárom olaj-, tempera-, pasztell képéből. Sajnálatosan B.Kokas Klárát kérte fel kiállitó partnerül, akinek szereplését az erős kvalitás érzékü és igényü képzőművészeti osztály joggal helytelenitette. 757.old. 20.jegyz

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

B. Kokas Klára divattervező

A lap bemutatja a művész öt ruhatervét. Repr.

Délibáb, Bp. 1938. márc. 19. XII. évf. 12. sz. 30. lap.

Kokas Klára

Nemzeti Szalon téli kiállítá-
sán képével szerepelt.

8.ó.u.932.T.1.

Kokas Klára

Nemzeti Szalon Téli Tárlatan
neve szerepelt.

NU. 1932. T. 1.

Kokas Klára

grafikus

lánd

Balogh Györgyné

Kokas Klára

alatt.

22/1905 Sz. érk. jan. 13 án

A

Méltóságos mkir. műele
kek bizottságához

Budapesten

Sürgős Kérvénye

Vajdahunyadi

MDK

B. Kokas Klára

Vaszary János debreceni előadása és kiállitása.
Nemzeti Ujság 1933. dec. 6. 11.l.

MDK

B. Kokas Klára

készitette a "Karosszék" és a "Hölgyek előnyben" diszleteit

A szinházi és filmdiszletek. Képzőm. Közlöny. 1939. 3-4. sz. 9.l.

Kokas Klára

Szönyegei az Uj Szalon tav.tárlatán.

M.934.V.27.

B.Kokas Klára festőművésznő

Debrecenben a Déri-muzeumban megnyilt Vaszary János kiállitása, amelyet B.Kokas Klára festőművésznővel együtt rendezett.

N.U.933.XII.6.

Kokas Klára

festőművész

Szinyei-Merse Társaság Tavaszi Szalon kiállításon - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Ujság
1935.V.10.

B. Kokas Klári

festőművész

V. Tavaszi Szalon kiállítás - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Az Est
1935.V.9.

M.D.K.

B. Kokas Klára

Bókay János: "Kaposszszék" c. filmjéhez készitett diszleteket.

Végre forgatnak a Hunniában c.
Szinházi Magazin, Bp. 1939. juli.23. II. évf.
3o. sz. 46-47. lap.

Kokas Klára

Üvegfestmény terv
Nagyerdő, szén
Tanulmányfej, olaj
Üvegfestm. terv

Debreceni Mipártoló Egyesület kiáll. 1929.

MDK

B. Kokas Klára

131-134. "Hortobágy", perzsa

Uj Szalon tav. kiáll. 1934. máj.

B. Kokas Klára festő

A debrecen. Köztemető
ravatalozójában freskói és
üvegfestményei vannak

A képzőművészetek Debrecenben, 1961

57 oldal

M.D.K.

B. Kokas Klára

Fehérselyem magyaros pongyolát tervezett, amelynek fényképét hozza a lap.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1938. dec. 22-29.
I. évf. 1. sz. lol. lap

B. Kokas Klára

Kisgrafika képviselője Debrecenben.

A képzőművészetek Debrecenben /szerk.Bőgel József/
1961.Debrecen 67.t.

B. Kokas Klára

A debreceni Krematorium festészeti diszitésén dolgozott.

A képzőművészetek Debrecenben /szerk. Bőgel József/
1961. Debrecen. 57.1

MOK

B. Kokas Klára, festő.

Barálnők, tempera,

Nemz. Szal. M. E. - Szinyei Tars. X. Tar. kiáll. - 1935 V. 8-19. - Kat.

Kokas Klára MDK

Tavaszi Szalon kiáll.
Pesti Napló 1935. máj. 9.

B. Kokas Klára MDK

"Hortobágy" I–IV. perzsa

Uj Szalon 1934. május
Tavaszi kiállitás

MDK

Kokas Klára

Szőnyegei az Uj Szalón tavaszi kiallitasan.

Cikk: Fiatalok tavaszi kiállitása.

Az Est, 1934.máj.27.

MDK

Kokas Klára, ip.müv.

a regebbi kiállitók közül szönyegeivel szerepel.

/d.a./: Tavaszi Tárlat az Uj Szalonban. Magyarság. 1934.máj.27. 19.1.

Korán Klára

1929.

Az Ünnep rózsái

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
2332 1927 szám
Érk. 1927 évi V 23 hó ... n.

fentmegjelölt alnaplójában k

A hivatalos másola

igazgató.

Kokas László, belsőépítész

R.M.: Tanácsház bővítés, Felsőzsolva. Építész: Rudolf Mihály (Eszakterv).

Belsőépítész tervezők: Ferencz István, Máté János, Kokas László, Radnóti Tamás.

Magyar Építőművészet, 1988, 6., 33-old.

Kokas László: építész- és belsőépítész

Ferencz István: Óbudai alkotóközösség – a bútorokról.

1. Vadászház belsőépítészeti terve, Senyő (Zemplén megye). Építész: Ferencz István, Máté János, Radnóti Tamás és Kokas László. /repr./

2. „Pepita" bisztró (Miskolc, Hunyadi út) belsőépítészeti terve, metszete és alaprajza. Építész: Máté János. /repr./

Magyar Építőművészet, 1988., 6., 47-old.

Kokas László, építész

Bemutatkoznak a Miskolci Építész Műhely tagjai.

Óbudai alkotóközösség

Tagjai: Ferencz István, Kokas László, Máté János, Radnóti Tamás. – 1986-ban alakult, helye: Bpest; Fontosabb munkák: Mizsák Könyvárusító Pavilon; Házasságkötő terem, Felsőzsolca – Belsőépítészet; „Kós-Ház", Miskolc – Belsőépítészet; Vadászház, Senyő; Chemolimpex Vendégház, Verseg – Belsőépítészet; Nehézipari Műszaki Egyetem, Miskolc – Díszudvar és Kút.

Magyar Építőművészet, 1988., 6., 11-old.

Kókay József

5 elemi

nyilv. rajztanf.

10 hónap, jeles

Tanár Vögerl Rezső

Iparrajziskola 1910

11608.

fordult paripán ülve és disz-
ollas csákó, fehér kabát piros
oldalt paszomántcsikkal. Mel-
lyek közül az aranygyapjas
a Terézia rend szalagján nyug-
ot, Felirata fölül:

f I.Kaiser von Österreich

RLAG VON J.F.SCHREIBER IN
STUTTGART

eia papirosnak 39.7:27.2 cm.

.n.82-912
89-912-8
.lelt.7582.

0·63

Kókay József

5 elemi; 1 iparajz
nyilv. rajztanf.
10 hónap, jó eredm.
Tanár Vesztróczy Manó
Iparrajziskola 1911.

T. 1186. II.

eti Muzeumot homlokzatán alle-
kocsik élénkitik, jobbról pedig
I(sztolyhoz) tünik szemünkbe. Feli-

seum.

ajátja Pesten.
us.
s tiltva. Nachdruck verboten.

5 cm.

Kókay Julia

1905/6 – 1907/8,
1928/29 – 1929/30

Ferkèpzomfoiskèvk

102. l.

MELOSI APHRODITE („*Milói Vénusz*"). Az istennőnek e pompás, az életnagyságot meghaladó márványszobrát 1820-ban találták Melos szigetén. (Ma a Louvreban.) A szobrot feltétlenül a hellenisztikus korba kell helyeznünk, ha nem is bizonyos a vele talált (ma elveszett) plinthos töredék hozzátartozása, melyen Alexandros (?) antiochiai művész jelzése volt látható. Az alak lágy mozdulata, a test friss, vibráló életteljessége, a fej méltóságteljes kifejezése kiváló egyéniségű művészre vallanak. A torzó vitás kiegészítése még ma is megoldatlan; nem dönthető el, vajjon pajzsot tartott-e, mint egyes korábbi Aphrodite-szobrok, vagy almát, Melos jelvényét, vagy Erosra támaszkodott-e. — Irodalom: *Salamon*, Die Venus von Milo u. die mitgefundenen Hermen. Stockholm, 1901. *Repholz*, Aphrodite fra Melos. Kopenhága, 1909. *Weyde*.

MELOZZO DA FORLI, tkp. *M. degli Ambrosi*, umbriai festő, * Forlì 1438., † u. o. 1494. Piero della Francesca tanítványa, de az Urbinóban tartózkodó Justus van Gent németalföldi festő is befolyással volt reá. Működött Forlì, Róma (1461—72, azután ismét 1476—81), Loretto (1478) és Urbinóban (1473—1475/76). A XV. sz. egyik nagy úttörő mestere az alakok térbehelyezése, merész perspektivikus rövidülése terén, különösen az alakoknak alulról való szemléletét véve tekintetbe, miben Mantegnával rokon. Színei bár nehezek, alakjaiban sok a szépség és drámai erő. Korai munkája Szt. Márk mint evangelista és pápa (tempera-vásznon, Róma, S. Marco). Legismertebb művei: IV. Sixtus pápa az általa alapított vatikáni könyvtár élére Platinát nevezi ki, a jelenet nagyszerű renaissance-csarnokban a pápa rokonai (köz-

Kőhay Krisztina

Résztvesz a jub-i Miállításon

(is) A jubileumi Miállításnál
Dolgozat Lapja, Tatabánya,
1970. ápr. 12. 7. l.

Kókay Krisztina textilterverő

Az esztergomi „Sigillum" nevű műv. csoport tagja

N. N.: Fiatal művészek

Komárom m. Dolgozók Lapja 1968 XI. 15

Kóhay Krisztina
Textiltervező

1967 - ben szerzett nyomott anyag
és kérifestő tervezői diplomát az
Iparművészeti Főiskolán,

Mucsi András: Fiatal művészek kiállitása Esztergomban.
MÜVÉSZET, 1970.szeptember - 28.lap

A MŰCSARNOK
meghívja Önt

KÓKAY KRISZTINA

textilművész
kiállítására

Megnyitja: **OLÁH JÁNOS író**

1992. július 8-án szerdán 6 órakor

Dorottya utcai Kiállítóterem,
Budapest V., Dorottya utca 8.

A kiállítás megtekinthető:
1992. augusztus 1-ig
vasárnap kivételével naponta 10–18 óráig

KÓKAY KRISZTINA

KÓKAI Krisztina

Ágh István: Egy kiállítás emléke : Ferenczy Béni és Ferenczy Noémi tiszteletére.
= Magyar Fórum, III.évf. 12.sz. 1991 10.p.

Bp., Vigadó Galéria

Rókay Krisztina

Az esztergomi „Sigillum" csoport tagja a művész.

Wehner Tibor: Visszhangtalanul.
Műrészet, 1979. május – 36. lap.

KÓKAI Krisztina

A Művelődési és Közoktatási Minisztérium biennálé díjazottja 1992. /Szombathelyi Textil biennálé/ = Magyar Nemzet, 1992. július 2. 11.p.

cesco

Piero della Francesca

Lókay Krisztina tipus
gobelinje

FERENCZY NOEMI

MŰVÉSZET 1985/10/21

Kóhay Krisztina
Sextel Sevcrő

A kiállításon bemutatott magyaros motívumokkal díszített zsebkendői-vel 1969-ben díjat nyert.

Mucsi András: Fiatal művészek kiállítása Esztergomban.
MŰVÉSZET, 1970.szeptember - 28.lap.

Kóhay Krisztina
textil tervező

A budapesti Pamutnyomóipari
Vállalatnál dolgozik, mint lakás
és ruházati textili ár tervezője.

Mucsi András: Fiatal művészek kiállítása Esztergomban.
MŰVÉSZET, 1970.szeptember - 28.lap.

Kiskay Krisztina

textil tervező

Az egykori kékfestő mesterség régi esztergomi hagyományait folytatja.

Mucsi András: Fiatal művészek kiállitása Esztergomban.
MŰVÉSZET, 1970.szeptember - 28.lap.

KÓKAY KRISZTINA

Textilművész. 1967-ben szerzett diplomát az Iparművészeti Főiskolán. A budapesti Pamutnyomó ~~ipari~~ Vállalatnál dolgozik tervezőként. A kiállításon bemutatott magyaros motívumú zsebkendőkért 1969-ben díjat nyert.

„Selyem falikép" repr.

Mucsi András: Fiatal művészek kiállítása Esztergomban.

MŰVÉSZET, 1970. SZEPT.

Kőhay Krisztina
Textilkerverő

„Selyem falikép"
(repro)

Mucsi András: Fiatal művészek kiállítása Esztergomban.
MŰVÉSZET, 1970.szeptember - ~~27~~ 28.lap.

Kókay Krisztina textiles

Esztergomban a Zodiakus-klubban megnyílt sigillum tárlatom szerepeltek munkái, négy ruhája és terítője. (említve)

-csalnaki-: Fogalmazványok a jó közérzetről.

Dalgozók Lapja (Komárom), 1974. okt. 15.

Kéchay Kriszt[illegible]

textilkerszámüvész

Az esztergomi Sigillum csoporthoz

csatlakozott 1968-ban.

Mucsi András: Fiatal művészek kiállítása Esztergomban.

MŰVÉSZET, 1970.szeptember - 28.lap

MDK

Kókay Gy., magyar fogpiperkovács

Szegeden.

dr. Kalmár János körlevele: Magyar fogpiperkovácsok nevei.

Herzlichen Dank, meine Lieben,
für

Eure Glückwünsche!

Ich bin froh, Euch
wieder
zu haben.

Kókay Krisztina

Kiállítás

Fiatal művészek

Dolgozók Lapja Tatabánya
1970. jún. 17.

Kókay R.

szegedi pułkownik

Hampkalauz.

66.1

BUDAPEST

KÓKAY Krisztina

GYETVAY Ágnes: A Flamenco-szálló textil falképeinek alkotója. = Müvészet, XXV.évf.4.sz. 1984 59 - 60.p. ill.

A MŰCSARNOK
meghívja Önt

KÓKAY KRISZTINA

textilművész
kiállítására

Megnyitja: **OLÁH JÁNOS író**

1992. július 8-án szerdán 6 órakor

Dorottya utcai Kiállítóterem,
Budapest V., Dorottya utca 8.

A kiállítás megtekinthető:
1992. augusztus 1-ig
vasárnap kivételével naponta 10–18 óráig

9. Galéria
kedd d.u. 6 óra

KÓKAY KRISZTINA

kiállításának megnyitója

Megtekinthető:
november 26-ig, naponta 2-7 óráig
(szombat, vasárnap kivételével)

1995

Kókay Krisztina

10.
szerda este 7 óra

NAGYVILÁG BESZÉLGETÉSEK

IMAGO

GERGELY ÁGNESSEL
FERENCZ GYŐZŐ
beszélget
versről, költészetről

Közreműködik:
PAPP JÁNOS színművész
M.É.Z. együttes

Belépés: klubtagoknak érvényes klubtagsági igazolvánnyal, vendégeknek napi tagjegy megváltásával (300,-Ft).
Két személy belépésére jogosító meghívó az irodában igényelhető.

SZERETETTEL MEGHÍVJUK ÖNT ÉS KEDVES CSALÁDJÁT

KÓKAY KRISZTINA

KIÁLLÍTÁSÁRA

1999. NOVEMBER 9-ÉN, KEDDEN 18 ÓRÁRA
A
FÉSZEK GALÉRIÁBA.

MEGNYITJA
KŐ PÁL

KÖZREMŰKÖDIK TROMBITÁN
KÓKAY MÁTÉ

MEGTEKINTHETŐ NOVEMBER 26-IG
14-19 ÓRÁIG, SZOMBAT ÉS VASÁRNAP KIVÉTELÉVEL

A KIÁLLÍTÁST TÁMOGATJA
A NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM
FŐVÁROSI KÖZGYŰLÉS KULTURÁLIS BIZOTTSÁGA

FÉSZEK MŰVÉSZKLUB
Budapest VII., Kertész utca 36.
Postacím: Budapest
Postafiók 8.
1400

Patali Gábor ord. tag.
MTA Művészett. Kut.
Budapest
Pf. 27
1250

F.k.: Galambos Tibor /2T Bt. - Nyomda, T.: 342-51-26/

KÓKAY Krisztina

Textilkörkép 2000

Magyar Nemzet 37 magazin 2000. július 8., szombat

Az Esztergomi Vármúzeum
tisztelettel meghívja Önt és kedves családját

KÓKAY KRISZTINA

textilművész kiállításának megnyitójára

1995. május 26-án pénteken 17 órára
az Esztergomi Vármúzeum RONDELLA Galériájába

A kiállítást megnyitja:

DOMOKOS MÁTYÁS író

a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia
rendes tagja

A kiállítás megtekinthető június 18-ig
hétfő kivételével naponta 10 - 15 óráig

MEGHÍVÓ

KÓKAY ~~Eszter~~ Krisztina

FEKETE Judit: Két textiles a Dorottya utcában. = Magyar N mzet, 1992. augusztus 14. 10.

~~Pérely Zsuzsa~~

~~/két külön kiáll/~~

Bp.,Dorottya, 1992

már elmondottak természetesen mind a
y, hogy Árpád nevét a másoló négyszer
példányban Árpád nevének „r" betűjét
Tény, hogy mind a négyszer az „a" után
undium" névnél is (Icundium-ot írt).

ti az igazi problémát, amit már érzékel-
vetően az okozza, hogy a magyarországi
adt fenn, s a fennmaradtak is mivel más
alkalmasak. A század első felére datált
égis messze állnak kéziratunk írásától.[10]
a 12. század végi későkaroling minusz-
ől.[11] Jó összehasonlító anyagot találunk
rszági emlékeket bemutató képeken saj-
etünk azzal, hogy már a 13. század első
ötizáló jelleget a kézírások ductusa.
klevelenek az áttekintése. A gót írás je-
mutatta be ismert tanulmányában.[13] Ő
szta gótikus könyvírást" mutatják. Ezek
zedeiben kiformálódik és rögzül a királyi
ét mindvégig megőrző minuszkuláris for-
ctatio-beli hasonlóság kódexünk írásával
6, Reg. Nr. 691. – 1242. X. 3., DL 251,
DL 297, Reg. Nr. 808., továbbá a fejérvári
gismertebb oklevélírást mutató emléke,
példáktól kissé távolabb áll, elsősorban

mind a könyvíráshan megtalálható: így a
lehúzása, sorok végén az „s"-nek a sor

KÓKAY Krisztina

Wehner Tibor: Szövedékek. Kókay Krisztina esztergomi kiállításáról. = Új Forrás, 1998/2. 36-38. ll.

– Keresztény Múzeum, 1997

Szakolczay Lajos: Kikötő. = Új Forrás, 1998/3. 80-81

+ V.ö. Zamaróczy István: A Vág völgye Trencs
1909. Különlenyomat.

Szulyó vára

A fantasztikus szép sziklás szulyói völgy egyik h
falkerítésen hengeres bástyákkal bíró félkör
délkeleti sarkában kisebb fajta, földszintjén és
helységből álló kőház romokban.

Tornyos R. k. pléb. templom

XVIII. századbeli egyhajós kőépület.

1. Kehely, ar. ezüst, hatkaréjos, lépcsőzetes talpá
perem, egyik oldallapján vésett czímer vízszint
osztott pajzsában felül jobbra nézőfarkas derékig
C. C. R. R. P. D. A. betűkkel, alsó mezejében

Kókay Krisztina

A MAGY IP. MŰV. AZ EZREDFORDULÓN

52.l.
65.l.

A hely és év: postabélyegző.

OSzK Kézirattár Fonbd 253/174. 99.sz.

Kézírás.

Címzés: Nagyságos Elek Artur úrnak Buda

Feladó: Fülep Zenő várkony u.p. Pécsvára

Kedves Barátom,

levele, bár szomorú volt,

közeli jövetelét ígérte; csak elolvasásal

Önre is vonatkoznak, annyira nem gondolta

"emberre" volt számomra, minden jelző nélki

nem észrevenni benne valamiféle kegyetlen

szerint a sovinizmus érzése él, és akik c

Kókay Krisztina (1943 –) Ferenczy Noémi díjas textilművész

Textilterv (ceruza, 30x21 cm)

Az 1960-as években lépett közönség elé textilmunkáival. Eleinte nyomottmintás gyári szériadarabokat tervezett. Az utóbbi években tevékenységi köre a falitextil irányába mozdult. Textilterveit önálló egyedi grafikaként is kiállítja

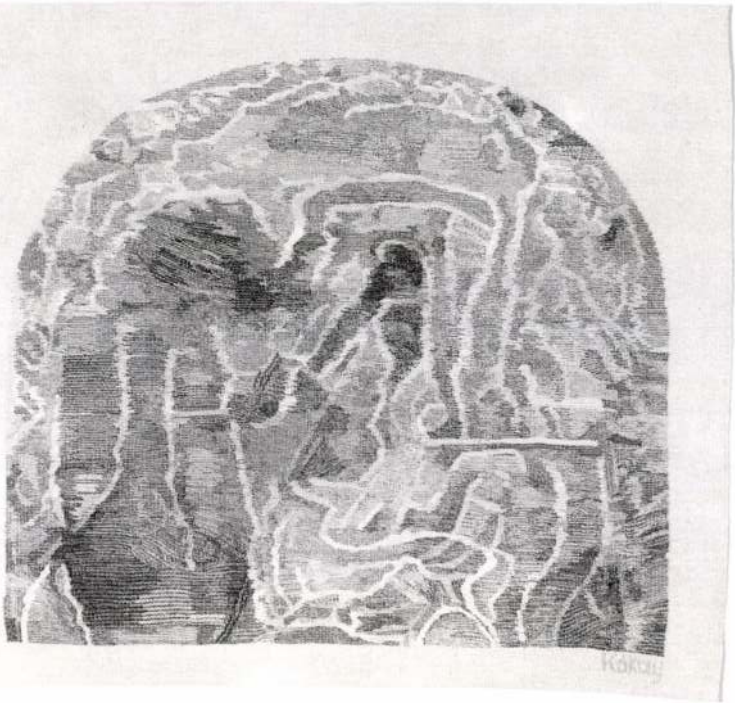

KÓKAY KRISZTINA
TEXTILMŰVÉSZ

HUSZ MÁRIA: A CSEND AZ ALKOTÁS KÖZEGE. BESZÉLGETÉS K. K.-VAL.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET 1995/4,
42-43

Az Esztergomi Vármúzeum
tisztelettel meghívja Önt és kedves családját

KÓKAY KRISZTINA

textilművész kiállításának megnyitójára

1995. május 26-án pénteken 17 órára
az Esztergomi Vármúzeum RONDELLA Galériájába

A kiállítást megnyitja:

DOMOKOS MÁTYÁS író

a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia
rendes tagja

A kiállítás megtekinthető június 18-ig
hétfő kivételével naponta 10 - 15 óráig

MEGHÍVÓ

KOKOSCHKA, Oskar

B. É. [BAJKAY Éva]: Az arcok természete
= Évfordulók 1986 (1985) 72–76. ill

LÁNC2 Sándor: Oskar Kokoschka.=
Élet és Tudomány Kalendáriuma 1986 (1985)
77–83. ill

KOKAY KRISZTINA

A MAGY. IP. MŰV. AZ EZREDFORDULON
2003.

52.o.

[illegible] hogy
mint Ön, föltételezhetné rólam
ozásaihoz való igazodását s el-
aszerint változik, hogy a canaille
lenül is meg kell védenem barátait,
hogy olyan embereket fogadott
ágra képesek. Talán éppen nem került
e különben bizonyosan ugy gondol-
téve t. i. hogy valóban barátai
nem is tehet másképp., Ha nem voltak
e akkor aligha is voltak barátai
/bár <u>én</u> akkor is sokallanám a szót/,
ázatot vállalva - kérem, legyen meg-
agyok. S ez is természetes, azért
.
emről" ir, abban egy percig se kétel-
t hiszem, a dolog lényegében aligha

1591

Kókay R.

szegedi puskaműves

l.

Arch. Ért

1911. 216. l.

vagy nálam

Magyar. puskaműveség alatt

forfathers, rec. par *J. Hampel* --- --- --- --- --- --- --- --- --- 443—448

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA

Kókay R.

puskaruives Szeged

Vadászpuska, gyutacsos, nyolcszegletes cső, rézveretes ágy XVIII. sz.

MN Mtegyvetár

1607. lelt. sz.

MDK

Kókay Rezső preparátor

Papp András:
Hetvenezer kilós állatóriásoktól...
Nemzeti Ujság, 1937. dec. 25. XIV.l.

Kókay -Szabó
grąf.

mDK

a többszáz műtárgy közül kiemelkednek grafikái.

/-t-/: Nemzeti Képzőművészeti Kiállítás nyílik.
A pesti MÁV palotában.

Pesti Napló.1939.okt.29. 6.l.

MDK

Kókay Szabó György

"Papircsákó", tempera

Magyar Művészhetek Reprezentativ Képzőm.
Kiáll.1947.Jan.Ernst Múzeum.Kat. 8.l.

MDK

Kókay Szabó György

"Papircsákó", tempera

Magyar művészhetek reprezentativ képzőművészeti kiállitása v.Ernst Múzeum.

Katalógus 1947 jn.4-26-ig. 8.o.

M.D.K.

Kókai Szabó György

A Szépmüvészeti Muzeum főrestaurátora vezeti és végzi a hazatért hétszáz festmény restaurálását irja a lap "Helyzetjelentés a Szépmüvészeti Muzeum restaurációs mühelyéből a hazatért 700 festményről és szoborról" cimmel.

Szinház, Bp. 1947. jan. 22-28. III. évf. 4. sz.

M.D.K.

Kónai Szabó György

Kákay Szabó

festőművész

Klebelsberg emlékkiállítás - Műcsarnokban - képével szerepel. A töretlen, dekorativ, szineket és a szigoru rajzot hatásosan egyesíti.

Magyarság
1933.II.12.

MDK

Kókayné Egyed Erna

Pestishajó, tusr.

Végső küzdelem,"

Forgószél, "

Krisztus tanitása, "

Magy.Akvarell és pasztt.festők 14.kiáll. N.Szal. 1928. okt. 13. l.

Kokesch Ádám, festő

Új Művész. 2003. 9. p. 7.

SZERZŐDÉSBEN RÖGZÍTETT F
JÓVÁHAGYOTT OM TÁ
szigorú számadási nyom

Kedvezményezett: ..... címe: .... Adóazonosító száma: .. .. Hitelintézet: ..... Pénzforgalmi jelzőszáma:	
Teljesítés időpontja: év hó nap	Bizonylat kelte: év

A .....számú szerződés
javaslatában rögzített .. ..számú fela

Költségnemek	OM támogatás (Ft)	Saját r (Ft)
Működési költségek		
személyi juttatás és járulékai		
dologi költségek ⊗ - külső megbízás		

Kokesch Kató
festő Műcsarnok
1932/33. téli tárlat - 611.

L. Kokesch Kató

festő

Szilárd Pál arcképe

(Múterem kiáll.)

Repr.

Művészet. 1937. 159. l

GYERTYATARTÓ,

limogesi munka, XII. század
Bronz, ágyazott zománcos dísszel, 18·5 cm.
Az Ipolyi-gyűjteményből.

Párja a főszékesegyházi kincstárban, l. ott.
Árvízkárosultak 1876., 41. l. 28—29. sz. — Egyházi műrégiségeink az 1885. évi budapesti országos kiállításon. Egyházművészeti Lap, VI., 1885., 337. l. — Radisics Ipolyi 38. szám. — Gerevich PA, 259. l. — Egyházműv. kiállítás, 1930., 347. l. — Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi, 347. szám.

TALP

gyertyatartóhoz vagy kereszthez. Háromlábú, áttört, románstílú.
Magyar (?) munka a XII. századból.
Réz, 10·5 cm.

KEHELY, (185. kép)

talpa hatkarélyos, a gomb rotulusain nielloképek.
Olasz, XIV. század.
Aranyozott réz, újabb kuppája aranyozott ezüst, mag. 18·5 cm.

A kölni Schnütgen-gyűjteményből Simor prímás vásárolta 1884-ben.
Keresztény Múzeum Esztergomban. Egyházművészeti Lap, V., 1884., 362. l.

EREKLYETARTÓ, (186. kép)

hatkarélyos talppal, zománcos rotulusokkal. Fenn üvegcsésze, fedelén kereszt. Fedelén gót majuszkulák nielloban: Giovanni Emanito Paladini.
Olasz, XIV. század.

L. KOKESCH KATÓ

95. Aratás után, vizfestmény 200.-

Nemzeti Szalon

1944. jan. febr.

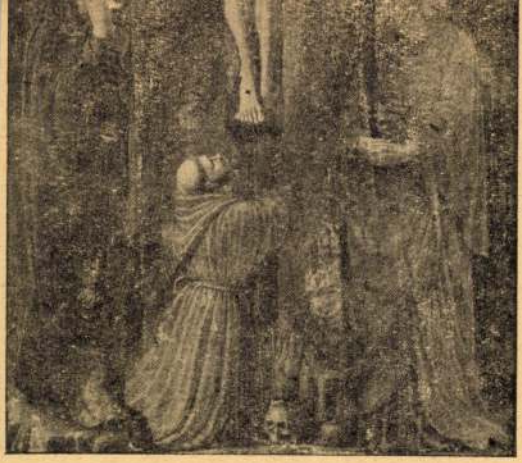

67. kép. *Biondo, Giovanni del: Kálvária.*

—ó: Az esztergomi hercegprímási képtár. Magyar Korona, III., 1879., 20. szám. — Maszlaghy II., 120. szám.

CANALETTO, GIOVANNI ANTONIO (Velencei festő, 1697—1768) ISKOLÁJA

A S. Maria della Salute hátulról

Canale Grande a S. Maria della Saluteval

S. Giorgio Maggiore

Kokesch Kató

100	Régi udvar	vizf.	200.—
101	Gombák	vizf.	200.—

Nemzeti Szalon
[Akv past kiáll. 1933 máj-jun]

~~1228. B. Braunecker Stina.~~

1228. Mercy Cl. Fl. arczkép

Derékig látható,
tekintve szembenéz. Jobb
balját pedig csipőjére t
fodoritott, személdöke
jusza és szakálla lebere
körülcsavart fehér nyakl
tölgyleveles paszomántta
jobbra: cop. Braunecker

Vászon, mér. 83:
Vétetett 1908. j
(1041-908).--
Elszámoltatott 1

KOKESCH KATÓ

73. Tihany, vízf.

74. Bánfalva, vízf.

Nemzeti Szalon

Magyar városok

1940 jan. –

L. KOKESCH KATÓ

62. Magyar legény, ceruzarajz
63. Magyar parasztfejek, ceruzarajz

Nemzeti Szalon

Magyar nép

1940 febr - márc

Artisztikus

KÉPKERETEK

Kokesch Kató

tanulmányfejeivel

Repr.

Film-Szinház-Irodalom

1943. 24. 27.

Zsuzsanna. Folán. Miklós, Endre,
Gyula.

Endre Gyula. Folán Miklós Zsuzsanna.
ezek a. Szentiranyi csemetek

Kokesch Katalin

1937/38. tanév végén
iparostanonciskolai
rajztanitói oklevelet
kapott

Ferkèpzőmfoiskèvk
1937/39

182-l.

Kokesch Kató

1923/24 – 1928/29

Ferkèpzomfoiskèvk

102. l

mények díszítik. *Barát.*

II. *Festészet és szobrászat.* Az etruszk festészet fejlődését szépen, nyomról-nyomra követhetjük a majdnem mindig földalatti nagy sírépítmények falain. A legrégibbek a VII—VI. sz.-ból származnak; az alakok még aránytalanok, tarkák, a teret közöttük díszítő motívumok töltik ki, úgyhogy a VII. sz.-végi korinthusi és ión vázafestményekre emlékeztetnek, amint általában az etruszk festészet minden egyéni karaktere mellett is párhuzamosan halad a görögg el és tőle függ. A második csoport a VI. sz.-ban keletkezik, de valószínűleg még az V. sz.-ba is átnyúlik, stílusa és tárgya teljesen etruszk jellege mellett a VI. sz.-végi festészetre támaszkodik, a harmadik csoport a vörösalakos vázafestés fejlődését követi, ezáltal már V. sz.-belinek bizonyul, végre a negyedik csoport mindinkább mítikus tárgykör e, a rajz szabadabb kezelése mellett már színnel való modellálást is mutat és így valószínűleg a IV. sz.-ban keletkezett. Vejiben, Cornetóban, Vulciban stb. találtak ilyen festett sírkamrákat. A falfestmények mellett keletkeztek Etruriában festett agyagedények is, melyek szintén görög befolyást mutatnak, rajzban és kivitelben azonban gyöngébbek. Elsőrendű műveket produkált az etruszk fémművesség, *cisták* (l. o.), tükörtokok stb. díszítése terén. Etruszk, latin és görög művészek dolgoztak egymás mellett, ami azonban az ábrázolás tárgyát illeti, majdnem mindig kimutatható a görög eredet. Az etruszk egyéniség jellegzetes szerepe éppen olyan kevéssé mutatható ki a gemmavésés, fazekasság és ötvösség terén.

Mint a festészet fejlődését a sírkamrákban, úgy követhetjük a plasztikáét a szárkofágokon és hamvvedreken. Itt is az archaikus művészet merev közvetlenségétől egészen a hellenizmus fellazult, térben elhelyezett kompozíciójáig vonul a fejlődés a görög művészetével párhuzamosan. Mind ka-

Kokesch Kató

Pest

1937: Telefonja Budapesten

A p o r h á z a .

A maradék ország legkeletibb sar
föld uton halad, hol pedig a hom
agyáig. Nagyon érdekes világ ez
dani ecsedi láp határán. A nádas
világában,de emléke ma is él a p
felett most is susog a régi és u
de szép és gazdag élete.

Szabolcs és Szatmár m
egyik legérdekesebb tájalakulatá
felé a mármarosi hegyek, Szabolc
lata hódit magának teret, hogy a
gyümölcstermő homokkal tarkitsa,
terpeszkedik rá Szatmár megye le
Szabolcs,Szatmár,Bereg megyékber
tájalakulata otthonra talál,ha
a magasbanyuló,komor hegyvidéke

Kokesch Kató

Szefeltlex 178,
179. l.

Elektr. arch
u. o. 758, 759. l.

Kokes Kató

Magyar Művészet
1928, 648

Kobalta VI. 156.

Kokesch Kató

1928. jun. Nemz. Szalon
tav. tárl.
3 vörf.

Maniera greca III. 225.

Kokes (Kató)

MAGYAR MŰVÉSZET

1928. 648

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 853.

Kokesch Kató festő

Műcsarnok Váralja u. 3.

1928/29. téli tárlat - 512

Vasárnap **10**	9.27 6.61	Kathol. Laetare Protest. Olimp. Ó görög 25 H. v. Izraelita 28
Hétfő **11**	2.66	Kathol. Szilárd Protest. Aladár Ó görög 26 Porf. Izraelita 29
Kedd **12**		Kathol. I. Gerg. Protest. Gergely Ó görög 27 Prok. Izraelita 30 R. K.
Szerda **13**		Kathol. Szabin Protest. Kriszt. Ó görög 28 Vazul Izraelita 1 Veadar
Csütörtök **14**		Kathol. Mathild Protest. Matild Ó görög 1 Máre. Izraelita 2
Péntek **15**		Kathol. Longin Protest. Kristóf Ó görög 2 Hezich Izraelita 3
Szombat **16**		Kathol. Geréb Protest. Henriet. Ó görög 3 Eutr. Izraelita 4 S. P.

L. Kokesch Rató

festő

Műcs. kiáll. 1928tól
Pipics 115. l.

VICH-CIKKHEZ.

VICH-CIKKHEZ.

ICH-CIKKHEZ.

ICH-CIKKHEZ.

ICH-CIKKHEZ.

ICH-CIKKHEZ.

CH-CIKKHEZ.

CH-CIKKHEZ.

CH-CIKKHEZ.

CH-CIKKHEZ.

CH-CIKKHEZ.

CH-CIKKHEZ.

CH-CIKKHEZ.

CH-CIKKHEZ.

H-CIKKHEZ.

Kokesch Katalin

grafikus

1920-22.

Éimisk 1930. 85. l

I. Ferencz

A sebesültek közt 180

A kissé domb
lovon ~~jobbra fordulva~~
ketten vannak. Kör
kinek jobb erombján
fel; a másik felülö
kerét s a harmadi
elé. A háttérben k
gott jobbrál, négyszögl
sorban:

Nicht unsere Wi
unsere Kam
Kämpfen noch

Reimetszet, szinezv
lapnak 15:8: 18:2

97

Kokesch Kató

Kokesch Kató festőművésznő,
VI. Révay-u. 20. 326-196

Aptaw 1940. sept.

Kokesch Kató

Csendélet
Soproni udvar
Repr

Rát Str. 179. l.

Dil emanetidir.

Kazasından müddeiumumiliğe

Hisarönü'ndeki

.....

.....

.....

MDK

Kokesch Kató, festö.

Tabán, vizfestm.

Ta bán, vizfestm.

Corvin Áruház IV. Képzömüvészeti bemutatója. 1941.
Kat.

MDK

Kokesch Kató

Régi udvar, vf.

Gombák, "

Akv. és paszt. kiáll. N.Szal. 1932.máj.

9 l.

MDK

Kokesch Kató

Balatoni udvar, vf.

Balatoni Társ. 6.kiáll. Uj Szal. 1934. okt.
8 l.

Kokesch Kató, xxxx MDK

Csendélet, olf.

Mücsarnok 1932/33 téli kiállitás

MDK

Kokesch Kató

Tabáni ucca, vf.

Csendélet, vf.

Magy.Akvarell és Pazst.festők.kiáll.14. N.Szal. 1928. okt.

12.1.

MDK

Kokesch Kata

Paprikák, vf.

Képzőm.Főisk. Ifjusági Kiáll. Ernst Muz. 1924.
12. 1.

Kokesch Kata

MDK

festő

Kiállitások
Uj Magyarság 1941. jun. 15.

Kokesch Kató,festö

Dinyék/~~?~~/. Vizf.
Balaton. "

Nemzeti Szalon.-Ösi Tárlat. 1932.szept. Kat.

L. Kokesch Kató

Portrékkal szerepel a „Műterem" őszi tárlatán.

Nemzeti Újság 1937 X. 12

Kokesch Kató
Tihany, vizf.
Bánfalva, vizf.

Magyarország a képzőművészetben. II. kiáll. Nemzeti Szalon, 1940. január. 9 l.

L. Kokesch Kató
Magyar legény, ceruzarajz
Magyar parasztfejek, ceruzarajz

Magyarország a képzőművészetben. III. kiáll. Nemzeti Szalon, 1940. február, 1o 1.

36. kép. *Az apostolvértanuságok mestere, 14* körül, *Félix, Regula és Exuperantius tetemein* feltalálása.

Magyar Sion, XVI., 1885., 674. l. Maszlaghy II., 43. szám. — Gerevic Az Újság, 1916. július 14., 4. l. — Gerevi PA, 212. l. — Fenyő—Genthon: Ré magyar képek a Szépművészeti Múzeumba MM, IV., 1928., 91. l. — Genthon RM 65. l.

AZ APOSTOLVÉRTANÚSÁGOK MESTER
1490 körül

1. *Félix, Regula és Exuperantius elmenekül A gaunun ból* (32. kép)
79×50·5 cm.

2. *Bíró elé vezetésük*
76×43 cm.

3. *Forró olajban főzésük*
76×43 cm.

4. *Kerékbetörésük* (33. kép)
79·5×50·5 cm.

5. *Lefejezésük* (34. kép)
72·5×50·5 cm.

6. *Angyal mutatja az utat sírjukhoz* (35. kép)
75×42 cm.

L. Kokesch Kató

Tihanyi udvarr., vizf.

Tabán Hadnagy-u, vizf.

Tabán Arany-kacsa-i, I., vizf.

Tabán Arany-kacsa-u. II., vizf.

Tavaszi kiállitás. Nemzeti Szalon. 1941. jun
junius 9 l.

Kokesch Kata
Paprikák, vizf.

O.M.Kir. Képzőműv. Főisk. kiáll. 1924. 12 l.

MDK

Kokesch Kató

Csendélet, vizf.

Tabáni részlet, of.

Árverési Közl. 1938. 6.rk.sz.

23 l.

MDK

Kokesch Kató

Tabáni részlet, of.

Csendélet, vizf.

Árverési Közl. 1938. dec. 3.rk. 33. auke.

23 l.

MDK

L.Kokesch Kató

Tihanyi udvar
Mályvás udvar
Tabán

Ars Hungaria kiáll. 1940.

L. Kokesch Kató

Szerepelt a dűcsarnok Tavasi tárlatán.

EK 1930. III. 15.

MDK

Kokesch Kató festőn.

Gy.N. cikke. Képzőművészet, 1928. 14.sz. 229. l.

MDK

Kokesch Katalin

Tanulmányfej, vizf.

A Magy.Akvarell- és Pasztellfestők Egyesülete
XXIII.kiáll.kat.1938.nov.20-tól dec.4-ig.

MDK

Kokesch Kató, festöm.

vizfestményei a mesterségbeli tudás finomságával tünnek ki.

X.-XIII. terem. -Műcsarnok.
Képzőművészet. 1931. 37.sz. 44.l.

MDK

Kokesch Kató, festöm.

A XI. terem kis szobájában:

művei a jelentékenyebbek közé tartoznak.

Chroniqueur:
Műcsarnok. - Téli tárlat.
Képzőművészet. IV. évf. 26. sz. 20.l.

MDK

Kokesch Kató

Képzőművészet 1929. 16. sz. 28.l.

MDK

Kokesch Kató, festöm.

említésre méltó müvel szerepel.

/gy./: A Mücsarnok téli tárlata.
Képzömüvészet. 1929.16.sz. 25-28.l.

MDK

Kokesch Kató

A Nemzeti Szalon tav. tárlata. Képzőművészet 1928. 12. sz. 187.l.

MDK

Kokesch Kató, festőm.

Csendélet. /Habüst, dinnye, stb./ Repr. 228.l

Tárlatok.-Az Aquarellisták és Pasztellfestők Kill.-
Képzőművészet.1928. 14.sz. 228.l.

Kokesch Kató MDK

Csendélet, vizf.

Műcsarnok 1928/29 téli kiállítás

MDK

Kokesch Kató

B.I.: A magyar képzőművésznők egyesületének kiáll. a N.Szalonban. Uj Magyarság 1943.jun.8. 13.1.

Kokesch Kató

/

Lelkesné Kokesch

Kató

I. Kokesch Kató

Csendélet

Műcsarnok 1930 tavaszi kiállítás

I. Kokeesch Katö

L. Kokesch Kató MDK

Csendélet, vizf.

Mücsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

MDK

Kokesch Kató, festöm.

Soproni udvar. Kepr. M79.1.

Csendélet. " "

Rát Str. 179,18c.1.

Kokesch Kató

Kiállít

E. K. 932 XII. 21.

Kér

Név: . . . . . .

Születési év: . . . . . .Hely: . . . . .

Hol, mikor és kinél tanult: . . . . . .

Önálló kiállításai: . . . . . .

Mely kiállításokon vett részt: . . . . .

Hol jelentek meg kritikák vagy méltatá

Kokesch Kató.

Edvi Illés Aladár növendéke

Munkája szerepel a Képzőművészeti Főiskola kiállításán, a Műcsarnokban.

Nemzeti Ujság, 1928. Máj. 20

Kokesch Kató.

A Nemzeti Szalon tavaszi tárlatán munkája szerepel.

Nemzeti Újság, 1928. Jún. 21.

L. Kokesch Kató

MDK

Régi udvar

Műcsarnok 1929/30 téli kiállitás

L.KOKESCH KATÓ

Falusi ház. Vízf.

Magyar kiállitás tárgymutatója.Műcsarnok 1934.

MDK

L.Kokesch Kató

Sz.P.ur arcképe, of.

Gyöngyike, of.

Müterem őszi kiáll. 1938. okt.

MDK

L.Kokesch Kató, festö

Falusi ház. Vizf.

Műcs.-az 1934.évi Magyar Kiáll. 1934.szept.27.-okt.28.

Kat.19.1.

MDK

L Kokesch Katalin, festë

Tanulmányfej. Vizf.

Nemzeti Szalon.-MAFB XXIII.kiáll. 1938.nov.20.-dec 4

Kat.

Ľ.Kokesch Kató, festöm. MDK

Tihanyi udvar.	Vizf.
Tabán Hadnagy-u.	"
Tabán Arany-kacsa-u. I.	"
Tabán Arany-kacsa-u. II.	"

Nemz. Szal. - Tavaszi kiáll. 1941.jun.15-29. Kat.

L.KOKESCH KATÓ

48o Régi udvar.

KMTára.1929/30.téli kiáll.kat. 21.oldal.

Kokesch Kató

Edvi Illés aladár és, Boranski László vízfestészeti csoportjan

Munkája szerepel a Képzőművészeti Főiskola növendékeinek kiállításán, a Műcsarnokban,

Budapesti Hirlap, 1928 Máj. 20.

. Kokesch Kató: MDK

Paprikák, vizf.

Gyümölcsök, vizf.

Ars Hungarica kiállitása 1941 febr.-márc. 16.
/Pátria Club/